

הקדמה אמר אפרים הנה נא הואלתי לדבר בהקדמת חלק א"ח בענין גדול התלמוד שמביא לידי מעשה ובמה שאמרו שם בב"ק דר"י אמר קנים אמרינו לימד לא אמרינו והתוספות שם בשם השאלות כתבו דלא גרס קנים אמרינו ע"ש ולדידי קזו לי שנסתתנו היא אמיתית שכן מראים הדברים בירושלמי.

ובדרך אחר אצא לפרש מאמר הירושלמי בברכות פרק הנה קורא שהוא תמוה מאוד ורבים קמים עליו ונ"ל ר"ח בשם ר' יוחנן מה טעם אמרו לובש תפילין וקורא ק"ש כו' רבי יוחנן בקניטא דלא הוי חזיק רישיה הנה לביש תרנוניהו ברם בסתנא דהנה חזיק רישיה (ר"ל שהיה ראשו חלוש) לא הנה לביש אלא דאדרעי' ואינו אסור משום ערוה אמר ר"ח בר בא אפירקסים הנה לבוש מבפנים פד הנה אזיל מיסחי פיון שהיה מגיע אצל האולגיר' הנה חולצן אמר ר' יצחק עד יעקב תנרמסרה הנה לובשן וכד הוי נפיק מסחי הוי יתבין ליה וכד הוי מיייתין ליה הנה אמר הדא מלתא שני ארונות היו מהלכין במדבר ארוננו של חי עולמים וארוננו של יוסף והיו א"ה מונין את ישראל ואמרים וכי אפשר לארוננו של מת להיות מהלך עם ארוננו של חי עולמים והיו ישראל אמרים ע"י ששימר זה מה שכתוב בזה ולמה הוא אמר הדא מלתא אמר ר"ח בגין מימר מילא דאורי' אמר ליה ר' מנא והפון לא הו"ל מילא דאורי' קורא למימר אלא דא אלא קנטורין הוי בעי למימר יוסף לא זכה למלכות אלא ע"י ששימר מצותיו של הקב"ה ואנו לא זכינו לכל הכבוד הנה אלא ע"י ששימרנו מצותיו של הקב"ה ואתון בעינן מבטלין מצותיו של הקב"ה מינן עכ"ל: המאמר הנה אומר דרשוני ומה שפירשו ביפה תנאר ומהרא"פ בהא דפרי' ואינו אסור משום ערוה לפי שר"י בעל פשר הנה ובקיץ הנה פושט בגדיו ואיך הנה לובשן כל היום ומשני אפרקסין הנה לבוש הוא דבר תמוה מאוד אין להארי' בו והאחרון הכביד מה שאמר וכד הוי מיייתין ליה כו' קונטרין הנה בעי מימר הוא פלאי מאוד וכבר פירשו בו ביפה מראה ומכלל יופי ומהרא"פ ושאר מפרשי אגדת ירושלמי זה בכה וזה בכה ואילו בנדאי מודים שפירושם דחוק ואתי מרחוק ואני גותן הודאה על חלקי שהאיר ה' את עיני לעמוד על אמתת הדברים: ואקדים לזה דברי הירושלמי פ"א דמעשר שני שם איתא ונ"ל הפל מודים שאין מחללין אותו על מעות הנתונות לאולגיר' הדא דתימא בדרך שהיו יפים אצל האולגיר' אבל בדרך שהם יפים אצל התורמסר מחלל ובמוסף הערוף ערוף תורמסר פירוש בעל המרחץ תרמי בלשון יוני מרחץ מים חמים ופירוש אולגיר' שמש של בית המרחץ והשמש אינו מקפיד על מעות הנתונים לו כמו שמקפיד בעל המרחץ על שכרו ע"ש (ומהרא"פ פירוש תנרמסר כאשר קבל התנוני בשונו וליתא כמבואר כאן גם כן שתורמסר הוא שם בעל המרחץ) ומעתה מבואר נגלה שחילוף וט"ס נפל בלשון הירושלמי וכצ"ל ר"י בקניטא כו' אלא דאדרעי' פד הוי אזיל מסחי פיון שהיה מגיע אצל האולגירין הנה חולצן ואינו אסור משום ערוה אמר ר' חייא בר"א אפרקסין הנה לבוש מבפנים אמר רבי יצחק עד יעקב תנרמסרה הנה לובשן וכד הוי נפיק כו' וביאור הדברים שהאולגירין הם משמשים בבית המרחץ והם עומדים במרחץ לשמש לב"א שרוחצים שם ולפני זה החדר שפושטין שם הבגדים ולפני זה יושב התורמסר שהוא בעל המרחץ לקבל מעות שכר המרחץ ולפיכך קשיא ליה על ר"י שלא הנה חולצן עד שמגיע לאולגירין (לפי שהנה נזהר מאוד שלא לילך בלא תפילין) שהרי אף קודם שהגיע לאולגירין פושט הבגדים מעליו הנה אסור בתפילין משום

עָרְוָה וְהָיָה צָרִיף לְחַלְוֵן אוֹתָם שָׁם וְע"ז מְשַׁנֵּי אַפְרָקְסִין הָיָה לְבוּשׁ מִבְּפָנִים וְאַפְרָקִיסִין הוּא בְּגַד שֶׁדָּרָף לִילָף בּוֹ בְּבֵית הַמֶּרְחָץ מִמֶּשׁ כְּמִבְּנֹאֵר בַּמ"ק וְכַמָּה דְּוֹכְתֵי וּר"י אָמַר עַד יַעֲקֹב תּוֹרְמָסֵר' הָיָה לוֹבֶשֶׁן ר"ל שֶׁא"צ לוֹמַר מַחְמַת הָאֲפְרָקִיסִין דְּבַאֲמַת לֹא הָיָה לוֹבֶשֶׁן רַק עַד שֶׁהִגִּיעַ לִיעֲקֹב תּוֹרְמָסֵר' שְׁשָׁם הוּא מְקוֹם שֶׁבְּנֵי אָדָם עוֹמְדִים לְבוּשִׁים וְשָׁם הָיָה חוֹלָץ אוֹתָם (וְגַם י"ל שֶׁר"ל שֶׁעַד מְקוֹם יְשִׁיבַת הַתּוֹרְמָסֵר לֹא מִיבְעַי' שְׁלֹא הָיָה חוֹלָץ אֲלָא אֲפִילוּ אִם לֹא הָיָה לְבוּשׁ בָּהֶם הָיָה לוֹבֵשׁ אוֹתָם וּמִלְתָּא בְּאִפִּי נִפְשִׁיהָ קָאָמַר וְכֵן מִשְׁמַע אַח"כ דְּמֵיִתִּי תוֹסֶפְתָּא נִכְנַס לְמֶרְחָץ מְקוֹם שֶׁבְּנֵי אָדָם עוֹמְדִים לְבוּשִׁים כּו' אֲבָל אֵינּוּ לוֹבֶשֶׁן עַד שֶׁיֵּצֵא מֵרְשׁוֹת כָּל אוֹתָהּ מֶרְחָץ וְנָדָא מְסִייעָא לֵיהּ דְּמַר ר"י בְּגִין יוֹחֲנָן עַד יַעֲקֹב תּוֹרְמָסֵר הָיָה לוֹבֶשֶׁן מִשְׁמַע דְּעַל לְבִישַׁת תְּפִילִין דְּהֵינּוּ שְׁיָנִיחַ אוֹתָם עַכְשָׁיו קָאָמַר): וְמָה שֶׁאָמַר וְכַד הָוָה מֵיִתִּי לֵיהּ הָוָה אָמַר כּו' שֶׁפִּירְשׁוּ בּוֹ פִּירוּשִׁים רַחוּקִים וּמְשַׁמֵּיָא קָא זָכוּ לִי בְּבִיאורֵי לְפָסִיקְתָּא רַבְתִּי שֶׁהוּבָא שָׁם גַּם כֵּן מֵאָמַר זֶה וְשָׁם אֵיִתָּא וְכַד הָוֵי מְעַנְי מְלִמְיָתָן לֵיהּ הָוָה אָמַר הֲדָא מְלִתָּא כּו' וְכַצ"ל בִּירוּשְׁלָמִי גַם כֵּן (וְע"י ט"ס נִשְׁמַט תִּיבַת מְעַנְי וְגַם נִכְתַּב בְּמְקוֹם תִּיבַת מְלִמְיָתָן תִּיבַת מֵיִתִּין וְגַם שָׁם לְעִיל מֵיִנְיָה אֵיִתָּא ר' אֶבְהוּ הָוָה יְתִיב כּו' מְצַדְדִין הָיָה וְכַמִּין פִּיקְרִין הָיָה כַצ"ל פִּיקְרִין בְּרִישׁ וְהוּא מְלִשׁוֹן יוֹצֵאִין בְּפִיקְרִין שֶׁפִּירְשׁ הָעָרוּף עָרְף צָף שֶׁפִּירְשׁוּ אָדָם קָרַח מְבִיא צָמֵר וְצוֹבְעוּ וְקִשְׁרוּ לְמַעֲלָה מִמְצָחוֹ כּו' וְעַד"ז הָיוּ הַתְּפִילִין נְתוּנִים וְדִלָּא כַמ"ש הַמְפָּרֵשׁ כְּמִין פְּקֻדוֹן בְּדִל"ת וְאֵין לוֹ שְׁחַר וּמְצָאֵתִי בִירוּשְׁלָמִי דְּעִירוּבִין פֶּרַק הַמוֹצֵיא תְּפִילִין הַגֶּרְסָא כַמ"ש וּמ"ש בְּקָרְבֵן הָעֵדָה שָׁם אֵין נִלְעַנ"ד וְעִיקַר כְּנֻסָח שֶׁבְּפָסִיקְתָּא רַבְתִּי דְּלִיתָא שָׁם תִּיבַת בְּיָדוֹ כָּלָל וְעוֹלָה כַהֲוֵן עַפ"י הָעָרוּף וְכַמ"ש) וּפִירְשׁוּ כְּשֶׁהָיוּ הַתְּלַמִּידִים מְאַרְיִכִין קֶצֶת וְעוֹשִׂים שְׁהוֹת מְלִיָּתָן לוֹ הַתְּפִילִין לְפִי שֶׁהָיוּ רוֹצִים לְשְׁאוֹל מִמֶּנּוּ אֵינְהוּ דְּבַר הַלְכָה הָוֵי אָמַר כּו' וּמִלַּת מְעַנְי פִּירְשׁוּ שְׁהוֹת מַה מְלִשׁוֹן עֵינְוֵי הַדִּין וְכֵן הוּא בְּדוּכְתֵי טוּבָא וּמַעֲתָה הַדְּבָרִים פְּשוּטִין מַה שֶׁאָמַר קִינְטוּרִים הָיוּ כּו' וְאֵתוֹן בְּעֵינֵן מִיבְטָלָא מְצוֹנוּתָא מִינְאֵי שֶׁאָמַר כֵּן כְּלָפִי הַתְּלַמִּידִים שֶׁהָיוּ מְתַרְשְׁלִים בְּדָבָר לְהוֹשִׁיט לוֹ הַתְּפִילִין שֶׁהוּא בְּיָטוּל מְצוּהָ לְגַבְיָה וְעָלָה בִּיאוֹר הִירוּשְׁלָמִי בְּיָדֵינוּ כַהֲוֵן בַּס"ד עֵינְיָה הָרוֹאוֹת כִּי ר"י הוּא דְּאָמַר בְּתוֹכְחָתוֹ לְתַלְמִידָיו הָיָה אֹמֵר לָהֶם הֵךְ מְלִתָּא דְּאַרְוֵנוּ שֶׁל יוֹסֵף כּו' וְהָיוּ יִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים ע"י שֶׁשִּׁמְרָה זֶה מַה שֶׁכָּתַב בְּזֶה וְלִבִּי אוֹמֵר לִי שֶׁהֵן הֵן הַדְּבָרִים הַנְּאֻמְרִים בְּש"ס שְׁלָנוּ דְּמַתְּחִלָּה אָמַר דְּאִמְרִינוּ קִיָּים זֶה מַה שֶׁכָּתוּב בְּזֶה וְע"ז מֵיִתִּי מְלִתָּא דַּר"י כִּי הָוָה אֲזִיל לְבַה"כ כּו' וּמִנַּח תְּפִילִין וְהִזְדַּר אָמַר לוֹ וְהִבִּיא רְאִיָּה לְדְבָרֵינוּ מֵהֵךְ עוֹבְדָא דְּיוֹסֵף דְּקִיָּים אִמְרִינוּ שֶׁשִּׁבְּחוּ אוֹתוֹ שֶׁשִּׁמְרָה מְצוֹת הַקַּב"ה אֲבָל לִימַד לֹא אָמְרוּ מוֹכַח דְּמַעֲשֵׂה עַדִּיף טָפִי וְעָלָה פְּרִיף וְהָאָמַר מֵר גְּדוֹל תְּלִמוּד כּו' וְהִנֵּה אֵף כִּי הָעֵנִין בְּסַגְנוֹן אַחַר בִּירוּשְׁלָמִי דְּהֵתֵם בְּמֶרְחָץ וְכַאֵן בְּבַה"כ וְגַם כִּי בִירוּשְׁלָמִי לֹא נִזְכַּר דְּהָוֵי בְּעֵי מֵינְיָה מְלִתָּא כַמ"ש בְּש"ס דִּין מ"מ כְּמָה פְּעָמִים מְצִינֵן בְּכַבְלֵי שֶׁהָעֵנִין אַחַד עִם דְּבַר הָאָמוֹר בִּירוּשְׁלָמִי וּמ"מ יֵשׁ בִּינֵיהֶם קֶצֶת שְׁיָנוּיִם וְמָה שֶׁאָמַר עַל עֵנִין תְּפִילִין מִיוֹסֵף שֶׁשִּׁמְרָה מְצוֹתָיו שֶׁל הַקַּב"ה כְּתַבְתִּי בְּמְקוֹם אַחַר וְקִצְרַתִּי: וְהִנֵּה מַה שֶׁאָמְרוּ ז"ל עַל יוֹסֵף שֶׁשִּׁמְרָה זֶה מַה שֶׁכָּתוּב בְּזֶה מְצָאנוּ כְּמָה פְּעָמִים בְּתוֹרָה בְּאִשְׁת פּוֹטִיפֵר שֶׁאָמַר וְאֵיךְ אֶעֱשֶׂה הָרַעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת וְכֵן בְּמִדְרָשׁ רַבָּה פְּרָשַׁת מְקַץ טְבוּחַ טְבוּחַ וְהִכֵּן אֵין וְהִכֵּן אֲלָא שֶׁכָּתַב דְּכַתִּיב וְהִכֵּנוּ אֲשֶׁר יְבִיאוּ הֲדָא אִמְרָה שִׁמְרָה יוֹסֵף הַשְּׁבַת עַד שְׁלֹא תִינָתֵן וּבְחֻלִין אִמְרִינוּ בְּדָף צ"א אָמַר ר"י בַּר חֲנִינָא מְאִי דְּכַתִּיב וְטְבוּחַ טְבוּחַ וְהִכֵּן פְּרַע לָהֶם בֵּית הַשְּׁחִיטָה שְׁלֹא יֵאמְרוּ בְּשֶׁר הַנְּחִירָה אֲנִי אוֹכֵל לְפִי

שְׁבִנֵי יַעֲקֹב שׁוֹמְרֵי מִצְוֹת הָיוּ דֹאֵעִפִּי שְׁלֵא נִתְּנָה תּוֹרָה מְקוֹבְלִים הָיוּ מְאֻבּוֹתֵיהֶם עַכ"ל וְהָכֵן טוֹל גִּיד הַנְּשֵׂה בְּפִנְיָהֶם כַּמ"ד ג"ה נְאָסֵר לְבָנֵי נָח וְהַתּוֹסְפוֹת שֶׁם הִקְשׁוּ וּא"ת דְּלִמָּא לֹא נְאָסֵר וְאִפ"ה הָיוּ מְקִיָּמִין כְּמוֹ שְׁחִיטָה דֹא"ל פְּרַע לְהֶם בֵּית הַשְּׁחִיטָה וּי"ל מִדְּקֶאֱמַר וְהָכֵן מִשְׁמַע דְּבָלְאוּ הָכֵי לֹא מִשְׁתְּרֵי א"נ פְּרַע לְהֶם בֵּית הַשְּׁחִיטָה הֵינְנוּ נִחְיָה שְׁנִצְטוּוּ עַל הַנְּחִירָה עַכ"ל: וְהִנֵּה תִירוּץ הֶרְאִשׁוֹן דְּחֻק מְאוֹד וְתִירוּץ הַשְּׁנִי הוּא תְּמוּהָ מְאוֹד שְׁתְּרֵי לְעֵיל דָּף פ"ה אֲמַרְיִנן גְּמַר מְטָבוּחַ טָבַח וְהָכֵן מַה לְהֵלֵן שְׁחִיטָה רְאוּיָה כּו' וּפִירֵשׁ"י דְּכַתִּיב כִּי אָתִי יֹאכְלוּ וּא"ל דְּהַתּוֹסְפוֹת מְפֹרְשִׁים דְּשִׁפִּיר קֶאֱמַר מַה לְהֵלֵן שְׁחִיטָה רְאוּיָה אַעֲפ"י שְׁהִיא נִחְיָה דְכִינּוּן דְּלִדְיָהּוּ שְׁלֵא נִצְטוּוּ רַק עַל הַנְּחִירָה שְׁחִיטָה רְאוּיָה הִיא ע"י נִחְיָה דַּמ"מ קֶשֶׁה מֵאִי קֶשֶׁיָא לִיה וּר"מ לִיגְמַר מְטָבוּחַ טָבַח וּמְשַׁנֵּי דְנִינן שְׁחִיטָה מִשְׁחִיטָה כּו' וּבַתּוֹסְפוֹת שֶׁם נִדְחָקוּ לְעִנְיָן טְבִיחָה דַּד' וְה' דְּלָא יִלְיָף מְהָא דְיוֹסָף וּמֵאִי קוּשְׁיָא דְהָא עַכ"פ מְצִינּוּ לְמִימַר כִּינּוּן דְּאִשְׁכַּחן דְּשֶׁם טְבִיחָה נְאָמַר עַל הַנְּחִירָה פְּשִׁיטָא שְׁאִין מְזַה רְאָיָה לּוֹמַר דְּש"ר לְדִידוֹן לֹא שְׁמָה שְׁחִיטָה: וְלַעֲנִי"ד נִרְאָה לְיִשְׁבַּב קוּשְׁיַת הַתּוֹסְפוֹת עַפ"י מ"ש הַתּוֹסְפוֹת שֶׁם דָּף צ' ד"ה אֲלִמָּא אִיסוּר מְקוֹדְשִׁין קְדָשִׁים אֹמַר ר"ת מְשׁוּם דְּמִתְחַלָּה הַפֵּל הוּא בְּשֵׁר כּו' וְאֵע"ג דְּהַשְׁתָּא ר"ל דְּאִין אִיסוּר גִּיד חַל עַל אִיסוּר מְקוֹדְשִׁין עַל אִיסוּר אַמ"ה דְּלֹא חֲמִיר כְּמִקְדָּשִׁין חֲנִייל עַכ"ל וּלְפִי"ז שִׁפִּיר מוֹכִיחַ דְּאִתִּי כַּמ"ד ג"ה נְאָסֵר לְב"נ דֹא"ל כִּי רַק שְׁהַחֲמִירוּ עַל עֲצָמָם לְשִׁמּוֹר הַמִּצְוֹת וְכַמוֹ שְׁחִיטָה קֶשֶׁיָא דְהָא כַּה"ג לֹא הִנָּה לְהֶם לְאַסּוֹר כָּלֵל דְהָא אִין אִיסוּר גִּיד חֲנִייל עַל אִיסוּר אַמ"ה (דְּבַעֲיִנן שְׁיַחֲוִל אִיסוּרוֹ מְחִיִּים דּוּמְיָא דְיַעֲקֹב ע"ש בַּתּוֹסְפוֹת ד"ה קְדָשִׁים) דֹא"ל כְּתִירוּץ הַתּוֹסְפוֹת דַּאמ"ה לֹא חֲמִיר כְּמִקְדָּשִׁין ז"א דְּלִדְיָוִן שִׁפִּיר י"ל דְּגִיד חֲנִייל עַל אַמ"ה דְּלֹא חֲמִיר כְּנֹלֵי הֵאֵי כִינּוּן דַּעֲכ"פ תִּירוּיָהוּ מְדֹאֹרְיָתָא אֲסִירֵי מִשָּׂא"כ אִם נִימָא דְחֻמְרָא הוּא שְׁהַחֲמִירוּ עַל עֲצָמָם לְאַסּוֹר גִּיד אִם כֵּן פְּשִׁיטָא שָׂא"א לּוֹ לְחֻל עַל אַמ"ה שְׁהוּא אִיסוּר לְב"נ מְדִינָא שְׁהוּא אַחַת מִז' מִצְוֹת וְאִם כֵּן פְּשִׁיטָא דַּאמ"ה חֲמִיר וְאִין מְקוּם לְחֻמְרָא זֹו גְּבִי ב"נ וְאֵע"ג שְׁיַהֲיָה נְאָסֵר לְיִשְׂרָאֵל הֵינְנוּ מְשׁוּם דְּלֹא שְׁיַיָּהּ בִּיָּה אִין אִיסוּר חַע"א כִּינּוּן דְּנִצְטוּוּהָ עַל גִּיד וְכִינּוּן דְּבַב"נ שְׁיַיָּכָא בִּיָּה אַחַע"א וְלִישְׂרָאֵל כַּה"ג שְׁרֵי אִין לְהֶם לְהַחֲמִיר לְכַף הַנּוֹצְרָה לּוֹמַר דְּאִתְיָא כַּמ"ד ג"ה נְאָסֵר לְב"נ וְאִם כֵּן פְּשִׁיטָא דְחֲנִייל עַל אַמ"ה: אִף לְשִׁיטַת הַתּוֹסְפוֹת שְׁכַתְּבוּ דְהָא דְקֶאֱמַר פְּרַע כּו' נְמִי מְדִינָא הוּא דְנִצְטוּוּ עַל הַנְּחִירָה וּלְכַף קֶאֱמַר נְמִי דְאִתְיָא כַּמ"ד דְּנְאָסֵר לְב"נ צ"ע דְהוּא גּוּפָא קֶשֶׁיָא דַּל"ל הָא ת"ל דְּנִדְאֵי הָיוּ שׁוֹמְרֵין הַמִּצְוֹת שְׁקִיבְלוּ מְאֻבּוֹתֵיהֶם וְכַמ"ש רש"י וּמְקַרָא מְלֵא כְּתִיב בְּאַבְרָהָם כִּי יִדְעָתִיו אֲשֶׁר יִצְוֶה אֶת בְּנָיו וּבְנֵי בֵיתוֹ אַחֲרָיו וְשָׁמְרוּ דְרָבָה ה' כּו' וְיוֹסֵף שְׁיַדַּע מְזַה וּלְכַף צְוֶה לַעֲשׂוֹת כֵּן וְאִפְשָׁר לּוֹמַר לְפִי מַה שְׁכַתְּבִין הַרְמַב"ן בְּטַעַם שְׁיַעֲקֹב נִשְׂא שְׁתֵּי אַחֲיוֹת שְׁלֵא הָיוּ שׁוֹמְרִים הַמִּצְוֹת הַעֲתִידוֹת אֲלֵא בְּאַרְצָן וְלֹא בַח"ל וְהֵם הָיוּ עֵתָה בַח"ל וְאִף שְׁהִיָּה דַּעֲתָם לְחֻזּוֹר הָא גַּם יַעֲקֹב הִנָּה דַּעֲתוֹ לְחֻזּוֹר.

וְע"כ דְּלֹא חַשׁ אֲלֵא בְּאַרְצָן מְשֵׁשׁ. וּלְכַף הַנּוֹכְרָחוּ לְפָרֵשׁ דְּדִינָא קֶאֱמַר.

וְהָא דְקֶאֱמַר שְׁחִיטָה לָאוּ דְנוּקָא אֲלֵא נִחְיָה קֶאֱמַר (וּבְמְקוּם אַחַר כְּתַבְתִּי דִּי"ל דַּאֲע"ג דְּהַאֲבוֹת קִיבְלוּ עַלִּיָּהוּ הַמִּצְוֹת הַעֲתִידוֹת מ"מ אִיסוּר עֲרִיּוֹת לֹא קִיבְלוּ עַלִּיָּהוּ. וְכַדְאֲמַרְיִנן בְּסִנְהֶדְרֵין דְּקִינן נִשְׂא אַחֲוֹתוֹ כִּי אַמְרֵתִי עוֹלָם חֲסֵד יִבְנָה.

ולכן פינו דאישתרי אשתרי ע"ש. וי"ל עפ"י מ"ש וישמע העם בוכה למשפחותיו על עסקי עריות שנגאסו להם משום דשאר המצות היו רגילין בהם מקבלת אבותיהם.

אף עסקי עריות שלא התזיקו בהם האבות זה הנה קשה עליהם. והנה מזה שקין נשא אחותו הנה סבור אברהם שאף מקימי המצות הם בכלל ב"נ לגמרי.

וממילא שהם כפופים תחת המזל מערכת השמים ובאמת אינו כן. רק שהקב"ה התיר לקין לישא אחותו משום חסד וכמו שדרשו חז"ל.

וכי יקח איש את אחותו חסד הוא: ועפ"י פרשתי כי אמרתי עולם חסד יבנה שמים תכין אמונתה בהם דקאי על אברהם שא"ל הקב"ה שלפי שהתירתי לקין לישא אחותו בשביל חסד טעית והיית סובר שמדין ב"נ הוא ולכך שמים תכין אמונתה בהם ר"ל שהיית מאמין שמערכת השמים הם שולטין עליה.

וכדאמרינן בשבת מי העיר ממזרח צדק כו' והמשכתי הכתובים וקצרתי פאן: אף אפתי לא פלטינו מקונשיא בין לפירש"י דמפרש שחיטה ממש ומשום ששומרי מצות היו ובין לפי התוספות דנדאי מ"ש התוס' שנגצטו על הנחירה הוא לאו דווקא דהא בכל עגון שמתה מותרת דנבילה מותרת לב"נ כדכתיב לגר אשר בשעריך תתננה כו' רק הפוננה שנגצטו שלא לאכול אבר מן החי וכשהיא חי צריך לנוחרה וחסש שמא לא יאכלו ושמא יאכילום אמ"ה וכדאשכחן בריש מי שאחזו בעובדא דרב ששת ועבדי ר"ג ואם כן קשה לפי מה שאמרו במדרש ניבא יוסף דבתם רעה שיוסף התזיק אותם שחשודים לאכול אמ"ה אם כן מסתמא גם עתה לא יקפידו ע"ז ודחוק לומר דכיון שראו שהכניסו עצמם לסכנה לחזור אחר יוסף וגם הודו ואמרו אכל אשמים אנחנו מסתמא חזרו בהם וגם יש לומר לפי שהקדים וירא אתם את בנימין ויצו כו' טבוח טבח והיינו שבנימין לא הנה עמהם בחשד אמ"ה אף זה דווקא דהא אמר פרע להם כו': והנלע"ד דהמפנירשים האריכו בעגני החשד הנזכר וכ' שראו אותם אוכלים מכן פקועה שא"צ שחיטה והפ"ד הקשה ע"ז דכיון שלא יצאו מפלל ב"נ להקל אם כן גם כן פקועה אסור כמו מפרכסת דלדידהו במיתה תליא ע"ש באנרף.

והנלענ"ד דנדאי מצנת שחיטה הנה מקובל בידם מאבותיהם כדאמרינן בחולין מנין לשחיטה שהיא בתלוש דכתיב ויקח את המאכלת כו' וע"ש בתוספות דגם חולין שמעינן מהאי קרא וגם ביצחק כתיב שא נא פליה ופירש"י לשון השחזה חדד הספין ושחט יפה שלא תאכילני גבלה והוא מהמדרש והשכטים שקיבלו זה מאבותיהם היו סבורים שזה שנגאסו לב"נ אמ"ה אין איסור בפ"ע רק מחמת חיוב שחיטה הוא שנגאסו אמ"ה לב"נ ולכך היו אוכלים כן פקועה או מפרכסת ויוסף הנה חולק עליהם בזה דבאמת איסור אמ"ה הוא איסור לעצמו שנגאסו לב"נ ובמיתה תליא מלתא ולכך הביא דבתם שהם אוכלים אמ"ה, והשתא א"ש בפשיטות הא דאמר פרע להם בית השחיטה ור"ל להם לפי שיטתם בס"ל דבשחיטה תליא מלתא אם כן אף שהם כפאן בח"ל מ"מ צריכים לקיים מצות שחיטה דמדין אמ"ה נגעו בה ולפי"ז א"ש בפשיטות הא דקאמר דטול ג"ה הוא כמ"ד ג"ה נאסר לב"נ דמדינא קמיירי הקא: ועפ"י מ"ש יש מקום אתי לחבר המימרא שלפי שאמר תחלה דהו דטבוח טבח ר"ל פרע להם בית השחיטה לכן הו דטול ג"ה היינו כמ"ד שנגאסו לב"נ עפ"י מה שהבאתי לעיל קונשית התוספות בחולין דאיהו חל גיד

על אמ"ה ונראה שהתוספות בזה לשיטתם לקמן שהקשו דלמה מוקי במבפרת הא גם בשאר קדשים משפחת לאחר זריקה דאיסור גיד מתלי תלי וקאי כו' וכדאמרין ביבמות איסור אחות אשה מתלי תלי כו' ותירצו דבעינו שיחול מחיים דומיא דיעקב כו' ולפיכך קשיא להו הא דגיד חל על אמ"ה דהא ליפא למימר מתלי תלי וקאי פינו דבעינו שיחול מחיים אף לולי דברייהם הקדושים ו"ל הייתי אומר שאין הכרח לומר דבעינו שיחול מחיים ומה דקשיא להו דהא גם בשאר קדשים י"ל דחגיל איסור גיד אחר זריקה ותלי וקאי לענ"ד א"ש עפ"י מה דאיתא ביבמות שם גבי הא דאשת אח ואחות אשה דאמר ר"ש אינו חייב אלא משום אשת אח בלבד ופריה ותתיבם: בומי ומשני רב אשי איסור אחות אשה מתלי תלי וקאי כי פקע אשת אח חגיל איסור אחות אשה הלכך לא פקע ופירשו רש"י ותוס' דכיון דאיסור אחות אשה עומד ומוכן לחול לכשיסתלק איסור א"א לכך לא פקע מיניה איסור אשת אח כלל וחיוב עליו ולא אאחות אשה.

ולפי"ז בכאן דאיסור מוקדשין קדים וחייל אלא שהזריקה מתרת ולכן לענין הגיד אין הזריקה מתרת את הגיד משום איסור מוקדשין פינו שהאיסור גיד מתלי תלי וקאי ומוכן לחול כשיפקע איסור מוקדשין הלכך לא פקע איסור מוקדשין כמו ה"תם דלא פקע מיניה איסור אשת אח ואם כן א"ש מה שהקשו התוספות דלמה הוצרך לאוקמי במבפרת דהא בשאר קדשים נמי א"ש דאיסור גיד מתלי תלי כו'.

ולפי מ"ש לק"מ דבשאר קדשים לא פקע איסור קדשים מן הגיד ואינו חייב עליו אלא משום מוקדשין ואם כן הדרא קושית הש"ס לדוכתיה האי מוקדשין נוהג בגיד מיבעי' ליה ולכך הוצרך לאוקמי במבפרת דהאיסור משום גיד: ולפי"ז מתורץ קושית התוספות דאיה חל איסור גיד על אמ"ה ולפי מ"ש י"ל דלא בעינו שיחול מחיים ואם כן י"ל דאיסור גיד תלוי וקאי וכי פקע אמ"ה חגיל איסור גיד וא"ל דנימא הלכך לא פקע איסור אמ"ה כלל ז"א דבשלקמא גבי אשת אח שהוא דבר האסור עליו לפי שהיתה אשת אחיו רק שעתה מצות: ביום מתירתו שפיר אמרינו שאין האיסור של אשת אח מסתלק על ידי היתר זה כיון שאף אם יסתלק יחול איסור אחות אשה הלכך לא פקע ונהרי הוא כ"א שיש לה בנים ונשאר קנים באיסורו וכן בקדשים פינו שהגיד היה אסור משום מוקדשין רק שהזריקה מתרת איסור מוקדשין אינו מועיל לסלק איסור קדשים מן הגיד שאף אם יסתלק ישאר עליו איסור גיד הלכך אין הזריקה מפקעת ממנו איסור קדשים כלל משא"כ באיסור אמ"ה לא שייך לומר דאף לאחר מיתת הבהמה לא נסתלק מעליו איסור אמ"ה ולא פקע דפשיטא דהא ליתא דהא עיקרו של איסור בחיות תליא מלתא ואיך תאמר שעתה אסור משום אמ"ה ונהרי הוא אבר מן המטה וע"כ פקע וחייל איסור גיד.

והדברים ברורים למבין: ובזה מנושב מ"ש הרא"ש פרק ג"ה שחכמי לנגיל הקשו על הרמב"ם דפסק אין בגידין בנ"ט ופסק דמותר בהנאה דהא בפסחים אמרינו טעם דהיתר הנאה משום פשהותרה נבילה כו' ופריה הניחא למ"ד יש בגידין בנ"ט כו' וגם קשה דמאי פריה למ"ד אין בגידין בנ"ט מאי איפא למימר דמאי קושיא דהא רחמנא אחשב"י אכילה גבי גיד וה"ה לגבי נבילה ועיין בפלתי: ונראה דא"ש דהנה בפלתי שם הקשה דלמ"ד אין אחע"א לא שייך פשהותרה כו' שהרי איסור הגיד לא היה בכלל איסור נבילה שהרי לא היה חל עליו ואם כן אינו בכלל ההיתר ונראה דא"ש לפי מ"ש לעיל דאיסור גיד אינו

חל על אמ"ה רק דמתלי תלי לכי פקע אמ"ה ואם פן פינון שאיסור גיד אינו חל עד לאחר מיתה איסור נבילה גיד בהדי הדי קאתי ושפיר הוי הגיד בכלל ל"ת פל נבילה ואמרין ביה פשהותרה: אף דאפתי קשה דלמא לעולם אסור בהנאה דהא לא יאכלו גם הנאה במשמע ואי משום פשהותרה ז"א דאם אסור בהנאה ה"ל גיד מוסיף על אמ"ה וחל מחיים ושוב לא חניל נבילה על גיד פלל ואין הגיד בכלל האיסור נבילה וממילא דאין לומר פשהותרה פינון דהאיסור לא קאי עליו.

אף י"ל לפי מ"ש הלח"מ בפ"ט מהל"מ"א דדוקא קדשים שלוקין על הנאה ה"ל הנאה איסור מוסיף משא"כ היכא דלא לקי עלי לא הוי מוסיף והנה הטעם דאין לוקין על הנאה היינו משום דעיקר קרא על אכילה ואף דגם הנאה במשמע לא לקי עלי והנה התוספות בפסחים פתבו דלחוקי' הא דלר"ש ג"ה אסור בהנאה היינו משום דכיון דאין בגידין בנ"ט מסתברא דהלאו קאי על הנאה כמו על אכילה ולפי"ז יש לומר דאי אין בגידין בנ"ט אם נימא דאסור בהנאה שפיר לוקין עליו.

ולפ"ז א"ש הא דמקשה למ"ד אין בגידין בנ"ט לאו למימרא דלא הוה בכלל האיסור דלא תאכל דהא רחמנא אחשבי' אכילה רק ה"ק הניחא למ"ד יש בגידין בנ"ט ואם פן עיקר הלאו על אכילה והלכך אף פשהותרה לומר שאסור גם בהנאה עכ"פ אין בו מלקות ולא מיקרי מוסיף על אמ"ה ואינו חל מחיים רק מתלי תלי ואתי בהדי עם נבילה וחל גם על הגיד והוא בכלל ל"ת וא"כ מוכח דאין אסור בהנאה פלל לפי פשהותרה כו'.

אלא למ"ד אין בגידין בנותן טעם אם פן קאי הלאו על הנאה כמו על אכילה ולוקין על הנאה וה"ל מוסיף וחל מחיים ולא חל נבילה על הגיד. ואם פן לא קאי עליו הלאו דל"ת ולא קאי עליו ההיתר ומנ"ל דמותר בהנאה ומשני דר"ש באמת ס"ל אסור בהנאה.

והרמב"ם לשיטתו דפסק שפיר אחע"א בכולל הלכך אף דאין בגידין בנ"ט מצי נבילה חניל על הגיד וקאי עלי הלאו ואמרין בי' פשהותרה ולכך שפיר פסק דגיד מותר בהנאה אע"פ שפוסק אין בגידין בנו"ט: אף לפי מ"ש התוספות בשבועות ועוד דוכתי גבי הא דהאוכל נבילה ביום הפורים פטור משום דאע"ג דלכי מתה איסתלק איסור אמ"ה מ"מ נשאר עליו איסור שאינו זבוח שאיסור זה נמשך גם לאחר מיתתה ולפ"ז הדרא קושיא לדוכתא דאיה חניל גיד על שאינו זבוח דא"ל מתלי תלי וכי נשחטה ופקע אינו זבוח חניל גיד ז"א דלענין אינו זבוח שוב י"ל הלכך לא פקע דהא היתר שאינו זבוח במעשה השחיטה תליא וכיון שהגיד מתלי תלי ומוכן לחול לא פקע איסור שאינו זבוח ואין השחיטה מתירתו וע"כ אנו צריכין לתירוץ התוספות דגיד חל על אמ"ה דלא חמיר במוקדשין: ועפ"ז נבא לפרש המעמד שעמדנו עליו שהקדים לומר טבוח טבוח פרע להם בית השחיטה משום דלכאורה י"ל דאף שהי' נוהגין חומרא לאסור עליהם מה שעתידה תורה לאנסרם מ"מ הא ר"ע ס"ל דבשר נחירה הנה מותר במדבר ואם פן אף ישראל גופייהו טרם שנכנסו לארץ היו מותרים בבשר נחירה והם היו עתה בח"ל.

וא"כ י"ל דמה שאמר והכן טול ג"ה לאו משום דאסור לב"נ רק משום חומרא שעתיד לאסור, וא"ל כמש"ל דאם פן לא הנה חל על איסור אמ"ה שהוא אסור להם מדינא ובכה"ג דשייך אחע"א אף לישראל שרי ואין מקום לחומרא זו י"ל דמ"מ שפיר הנה להם מקום לאסור איסור על נפשם משום דאיסור אמ"ה מתלי תלי וקאי ובנחירה דפקע

אמ"ה חל גיד ולכן הקדים לומר הך דטבות טבח היינו פרע להם בית השחיטה דהיינו דלא סגי להו בנחירה (ולאו משום חומרא דאם פן הנה מקום לומר שחל איסור גיד לכי פקע אמ"ה ועל איסור שאינו זבוח שהוא חומרא שפיר חל איסור גיד כמ"ש התוספות לדידן דחל על אמ"ה דקיל ממוןקדשין.

ונראה הטעם לפי שיש לו היתר בשחיטה כמ"ש הט"ז סי' ק"ד ועיין בפלתי סי' ס"ב אף פבר פתבתי דהם היו סוכרים דכל עיקר מצות אמ"ה לפי שאינו זבוח הוא) ואם פן שוב י"ל דגיד לא חניל פלל דבשלמא בישראל שהגיד מצד ציווי שפיר חל אפילו מחיים כמ"ש התוספות משא"כ לדידהו מחיים אין מקום לחול כיון שאמ"ה נצטוו עליו ועל גיד לא נצטוו ואם נאמר דמתלי תלי עד דפקע אמ"ה ולגבי אמ"ה לא שייך הלכה לא פקע מ"מ לגבי איסור שאינו זבוח שפיר י"ל דלא פקע ואם פן אין מקום שיהא הגיד חל עליהם פדרף שעתידה להיות אסור על ישראל שהשמות מחולקים של ישראל ינהו איסורו משום אוכל גיד ואינהו א"א שיחול איסור גיד רק שנאמר דלא פקע איסור שאינו זבוח ולישראל באמת לא ינהו איסור זה שהרי זבוחה לפנינו ובכה"ג אין מקום לחומרא זו ואשתי לגמרי ולכה הוצרך לומר דאתי כמ"ד ג"ה נאסר לב"נ וכה"ג אמרינו לענין מי איכא מידי כו' דאף בטורפה או קודם שתצא נפשה דאסור לישראל מ"מ כיון שהוא משם אחר קרינו בי' מן המותר לישראל ואמרינו מי איכא מידי דלישראל כו' ודווקא בטמאה דלאו בת שחיטה היא ע"ש בת"ש סי' ד"ז ובפלתי סימן ס"ב וה"נ דכונתה: והנה בפרי מגדים מסתפק באמ"ה דאסור לב"נ אם מועיל בו ביטול ברוב דשמא אין מועיל ביטול רק לישראל ע"ש (ועיין מ"ש בזה בספרי בית אפרים על טרפות בקונטרס התשובות ונלענ"ד להוכיח דביטול מועיל עפ"י מה שהקשה בפלתי סימן פ"א בהא דבכורות דפריה חלב מנ"ל דמותר דלמא אסור משום אמ"ה דלמה לא פשט מקרא דניקח חמאה וחלב כו' ע"ש (וראיתי מי שכ' דדם נעפר ונעשה חלב וה"ל דם מן החי דשרי לב"נ אף בבכורות שם דחי להא ע"ש) ונראה דא"ש דבקרא איתא וניקח חמאה וחלב וכן הבקר אשר עשה כו'.

והנה פן הבקר הוא פשיטות יותר שהרי מעיקרא כתיב וניקח פן בקר כו' ואם זו ואצ"ל זו קאמר לא ה"ל למימר וכן הבקר וכמ"ש בפתיחת ספר המקנה על מדרש ויאמינו בה' ובמשה כו' הביא מדברי התוספות בקדושין דבשני תיבות רצופים לא שייך לא זו אף זו וה"ל למימר וגם במשה ע"ש וה"נ דכונתה: ונראה דא"ש ע"פ מ"ש התוספות בשבת דף ע' דאמרינו בקריש ובקציר תשבנות על חרישה וקצירה חייב שתיים.

וא"ת מנ"ל דלמא אינו חייב אלא אחת וי"ל מדכתיב בקריש ובקציר דמשמע תרי מקלי מדלא כתיב בקריש וקציר עכ"ל. ולפי"ז א"ש דבכוננה לא נקט פן הבקר ברישא דהוי אמרינו פל חד באנפי נפשיה ולא זו אף זו נקט ולכה נקט בתר הכי ולא נקט וגם פן הבקר רק וכן הבקר למימרא דחד מלתא נינהו שהיו מעורבין זה בזה.

והנה בזבחים אמרינו הפיגול והנותר והטמא שבללן זה בזה נאכלן פטור א"א שלא ירבה מין א' על חברו ויבטלנו ש"מ נ"ט ברוב לאו דאורייתא. ולפי"ז א"ש דלא מצוי למיזק מינה לענין חלב דלא הנה אמ"ה די"ל שהנה בטל ברוב ונ"ט ברוב לאו דאורייתא משא"כ

בב"ח דטכ"ע דאורייתא שפיר קאמר המדרש דהא טעמא לא בטל: והנה בב"מ אמרינו
ניקח חמאה וחלב כו'.

ואלו לחם לא אייתי קמיהו. אמר אפרים מקשאה משמיה דר"מ אברהם אבינו אוכל
חולין בטרה הי' ואתו היום שרה אמנו פרסה נדה וכו' הוא במדרש ובגזר הקודש תמה
דאטו לפי שנהג עצמו מה לו להחמיר על האורחין.

ובפרט למ"ד פערביים נדמו לו ונדחק בזה ע"ש. ולענ"ד י"ל עפ"י מ"ש במדרש שם
שפסח הנה וכו"כ התוספות בר"ה.

ולפי"ז קשה לר' יהושיע בקדושין דקאמר פערביים נדמו לו וא"כ האיך רשאי לעשות
בשבילם וא"ל משום הואיל אי מקלעי אורחים מאת הנפש אשר עשה וקיבלו גירו'
וכמ"ש הרמב"ם דאף במבשל לנכרים אינו לוקה משום הואיל ז"א שהרי אמרינו פחום
היום שהוציא הקב"ה הסמה מנרתקה ולא הנה עובר אורח ונצטער אברהם כו' והתוספות
בפסחים שם כתבו דהואיל דלא שכיח לא אמרינו להתיר ואפשר לומר משום דאמרינו
בברכות פחום היום בששה שעות ור' יהושע לטעמיה דאמר ביו"ט חצי' לד' וחצי' לכם
(ואע"ג דאמרינו שעה ששית זמן סעודת ת"ח הא אמרינו אלא דלא טעים כו') ואם פן
שפיר הנה מצי למטרח בעשיית בן הבקר דהא לדידיה נמי חזי' אבל לחם לא אייתי דכיון
שהנה אוכל חולין בטרה והעיסה נטמאת א"כ הנה אסור לאפות פיון דלא חזי' לדידיה
פלל: ולכאורה י"ל דבלא"ה לא הוי מצי לאתויי לחם קמיהו דבפסחים שם אמרינו כיצד
מפרישין חלה בטומאה ביו"ט ר"א אומר לא תקרא לה שם עד שתאפה ר"י אומר לא זה
חמץ שמונהרין עליו בכל יראה אלא מניחה עד הערב ואם החמיצה החמיצה ופרש"י
פיון שצריך ליתנה לפהו אם פן קרינו בי' שלף אי אתה רואה כו': והנה בגזרים אמרינו
נשבע ד' ולא נחם אתה כהן לעולם על דברתי מלפי צדק שע"י שהקדים שם ברפת עבד
לקונו ניטלה הפהונה ממנו וניתנה לאברהם ואם פן אברהם גופי' הנה פהו וא"כ לא שייך
זה חמץ שמונהרין בב"י דשפיר הוא מונהר עליו ולכאורה י"ל דמסתמא שרה אמנו פדין
עשתה דקי"ל משתטיל מים מיד מגבהת חלתה מחשש שלא תיטמא העיסה ואם פן י"ל
דהפרישה חלה קודם שנטמאת.

אף ז"א דהא אמרינו שאותו יום פירסה נדה ואם פן נטמאת החלה מחמת מעל"ע שבגדה
(ור' יהושע פליג התם בגדה אדר"א דאמר ד' נשים דיין שעתן וקחשיב בתולה זקנה כו'
אמר אני לא שמעתי אלא בתולה כו') וי"ל דא"ש עפ"י מ"ש התוספות שם דשפיר מצי
לאפות מטעם דממלא אשה כל התנור פת.

וחילקו בין אופה בתנור לע"ג גחלים ע"ש. ולכך הוצרך לומר דכיון דנטמאת העיסה
והוא הנה אוכל חולין בטרה ולא חזי' לדידיה ולכן לא הביא רק פן הבקר דהוי נמי חזי'
לדידיה משא"כ לחם לא אייתי קמיהו וכמ"ל: ועפ"י"ז כתבתי ליישב מה שדקדק בספר
המקנה בקדושין במעשה דר"א ור"י שהי' מסובין במשתה בנו של ר"ג נתן הפוס לר"א
וקיבלו כו'.

וקצרתי פאן וכתבתי ענינים אלו אף שהם דרך דרוש ופלפול המה פרפראות לחכמה
ויגדיל תורה ויאדיר: וכגון דא צריך לאודעי אל כל הבא נעמד על מה שעשינו עצמינו

פעורכי הדיינים במעשה אבות הלא מקרא מלא הוא עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמתי חקותי ותורתי ואמרנו ביומא שקיים אפילו עירובי תבשילין שגאמר ותורתי אהד דברי תורה ואהד דברי סופרים וע"ש במהרש"א באורו ובמדרש איתא אפילו עירובי תצירות הנה יודע (ובשם הגאון מהר"א מוה"ל נא הגיה בגמרא עירובי תחומין ויש לי רמז בזה בר"ת וישמור משמתי כו') ותורתי שקיים שתי תורות אפילו מצוה קלה שבע"פ וכתוב פי ידעתיו אשר יצוה את בני ובני ביתו אחריו וכמה הלכתא גברתא למדו חז"ל מהם פדאשפחן בסוף ב"ב מנין לערב דמשמעבד דכתיב אנכי אערבנו מידי תבשילין מתקין לה ר"ח האי קבלנות הוא דכתיב תנה אותו על ידי ובמכות אמרנו נדוי על תנאי צריף הפרה דכתיב אם לא אביאנו כו' וכן בסוטה אמרנו דא"ל פרעה אתשיל אשבועתך ומוכח ר"ת מזה דאם לא נדר לתועלת תבירו יכול להתירו שלא בפניו עיין בב"י סימן רכ"ח וכן אמרנו וירא את העגלות מסר להם סימן שפפרשה עגלה ערופה הנה עוסק וכן אמרנו כי בן זקונים כו' כל מה שקיבל בבית שם ועבר מסר ליוסף וכבר כתבתי שכן פירש"י בהא דפרע להם בית השחיטה לפי שבני יעקב שומרי מצות הוי שהיו מקונבלים מאבותיהם וכאלה רבות בש"ס והבאים אחריהם עצמו מספר ולכן אמרו חז"ל בברכות אין קורין לאבות אלא לשלישה לפי שעיקר קריאת האבות הוא פשהם נמשכין אחריהם ואוחזין מעשה אבותיהם בידיהם: ועד"ז פירשו בתחלה ע"ז היו אבותינו ר"ל שבעוד שגם הם היו עובדי עבודה זרה בעת היותם במצרים.

כמ"ש במדרש על פסוק לקחת לו גוי מקרב גוי. וכן בישיבה י"ז ביום נטעה תשגשגי פירש"י נתעברת בתערוכות המצרים כמ"ש ביחזקאל ב'.

(ושם בפסוק זה נד קציר ביום נחלה פירש"י גדיש של קציר רע אשר הוכיח ביום ובלילה נחלה אותו קציר הגיע ליום צרה וכאב אנוש שנשאלמת שכרה ורבים משתוממים ע"ז. ולא אאריף למחות הבנת הטועים ואורו עיני פי מלת ובלילה הכתוב פאן הוא טעות שהג' איזה תלמיד טועה כי לילה מאן דכר שמי שהרי בפסוק כתוב יום.

ומי הכריח לרש"י להפך יום ללילה וסמי מכאן תיבת ובלילה וידוע לידועי דר"ש רש"י ז"ל שבהתחלה כותב ענין הפתרון של הפסוק בחבורו. ואח"כ כותב פתרון המלות פסקי פסקי בכדי להסביר הפסוק בהמשך הענין ופתרון המלות ולכן מתחלה כותב פירוש הפתוב בכללו גדיש של קציר רע אשר הופה (תיבת הוכיח ט"ס וצ"ל הופה ונתקלקל כמ"ש והחטה והפוסמת לא גופו כי מלת נחלה ר"ל קילקל והפאה פיודע ועיין במכלל יופי ושוב מציין רש"י ביום נחלה פתונו אותו קציר הגיע ליום צרה ושוב כתב פירושו וכאב אנוש נשאלמת שכרה.

נראה שצ"ל ונשאלמה שברך בבי"ת ר"ל שנשאלם שברך שלה דנוגמת הקצר שהגיע ליום צרה שבא עד קיצו ועיין במכלל יופי שאנוש הוא לשון שבר והדברים ברורים. ומצוה להגיה ולתקן) אז לא נתיחדו להם להקרא אבות אילו הג' כי ע"ז היו נחשבים לאבות ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו ונסתלקו הע"ז מלהקרא עוד בשם אבות: ועד"ז פירשתי מ"ש ארמי אובד אבי שלבן הנה אוהז במעשה ארם בע"ז ותרפים בזה אבד מעליו השם שהנה ראוי לקרותו אבי פי אני רוצה לאחוז במצות כמ"ש לא עברתי ממצותיך.

ועד"ז אמרו פְּשִׁי־שְׂרָאֵל עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם קְרוּיִם בְּנִים וְאִם לְאוֹ קְרוּיִם עֲבָדִים. לְפִי שְׂאֵם עוֹשִׂים רש"מ מְתִיחַס תּוֹלְדוֹתָם לְבֵית אַבּוֹתָם שֶׁהָיוּ דְבָקִים בְּה' מִשָּׂא"כ כְּשִׁפּוֹרְשִׁים מְדַרְשׁ אַבּוֹתָם אֵין בָּהֶם רַק דִּין עֲבָדִים לְפִי שֶׁמִּתְחַלֵּה פְּדָאָם מִמְצָרִים ע"ד זֶה כִּמ"ש הַפְּתוּב עֲבָדֵי הֵם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אוֹתָם כּו' (וְעַיִן בִּישְׁעֵיהּ מ"א וְאַתָּה יִשְׂרָאֵל עֲבָדֵי פִירש"י הַקְּנוּי לִי מִשְׁנֵי אַבּוֹת וְתִמּוּהַ קִצֵּת וְגַם דָּלְאוּ בִּישְׂרָאֵל סָבָא מְדַבֵּר רַק בְּדִידָן קָא מִשְׁתַּעֵי וְאִם נִגִּיהַ מִשְׁלַשׁ אַבּוֹת וּלְפָרֵשׁ קִנְיָן עֲבָדוֹת כְּמוֹ יֶלֶד בֵּית גַּם זֶה אֵין נוֹחַ לִי.

וְלִילָא דְמִסְתַּפִּינָא הִנֵּה אֲמִינָא הַקְּנוּי לִי מִשְׁנֵים רַבּוֹת וּמוֹסָב עַל מַה שֶּׁאָמַר אַבְרָהָם שְׁלֵא הָיָה מְזַרְע צְדִיקִים כּו'. וְאֲנִי הֵעִירוֹתִי מִצִּפּוֹן לְהִבְיֵאוּ מִמְזִרְחָ וְעֲשִׂיתִי לוֹ כָּל זֹאת וְאַתָּה יִשְׂרָאֵל כּו'): וַיֵּשׁ לִי לְפָרֵשׁ מ"ש הַפְּתוּב וְאֶף בְּעֲבָדוֹתֵינוּ לֹא עֲזַבּוּנוּ ה' אֲלֵקֵינוּ וַיֵּט אֱלֹהֵינוּ חֶסֶד בְּעֵינֵי מַלְכֵי מְדֵי וּפְרָס ע"פ מ"ש לְפָרֵשׁ בִּפ' פְּנִיחָס כּו' הִשִּׁיב אֶת חֲמַתִּי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כּו' לְכֵן אֲמַר לּוֹ כּו' וּפִי רש"י בְּדִין הוּא שְׁיִטְוֹל שְׂכָרוֹ.

וַיּוֹבֵן ע"פ מ"ש בְּסִפְרַת הַמְּקַנָּה בְּדָף ל"ו שִׁישְׂרָאֵל נִקְרָאוּ בְּנִים לְמְקוֹם וְגַם עֲבָדִים וְכִשְׁהֵם בְּדִין בְּנִים מֵגִיעַ לָהֶם שְׂכָר עַל הַמְּצוֹת שֶׁעָשׂוּ בְּדִין כְּבֵן הַמִּשְׁרָת אֶת אָבִיו. מִשָּׂא"כ עֲבָד שֶׁהוּא קְנוּי לּוֹ קִנְיָן עוֹלָם אֵין מֵגִיעַ לוֹ שְׂכָר בְּדִין עַל עֲבָדוֹתוֹ רַק כְּשֶׁעוֹשִׂין תְּשׁוּבָה וְשָׁבוּ לְהַיּוֹת בְּמִדְרַגַּת בְּנִים אִז מֵגִיעַ לָהֶם לְמַפְרַע שְׂכָר טוֹב בְּעֵמְלָם בְּזִכְיוֹת אֲשֶׁר עָשׂוּ וְעַד"ז פִּירֵשׁ מ"ש הַפְּתוּב אֲוִהֲבָם נִדְבָה כִּי שָׁב אִפִּי מִמְּנֵי.

ר"ל שֶׁאִז כְּשֶׁשָּׁב אִפִּי מִמְּנֵי וְנִעְשׂוּ בְּמִדְרַגַּת בְּנִים אֲנִי חוֹשֵׁב הַתְּשׁוּבָה שֶׁלָּהֶם בְּדָרְךָ נִדְבָה וּדְפַח"ח. וְהִנֵּה הָעוֹלָם נִידוֹן אַחַר רַבּוֹ וּבִשְׁעַת חֲטָאָם שֶׁהָיוּ בְּדִין עֲבָדִים אֶף פִּינִיחָס הָיָה עִמָּהֶם וְלֹא מֵגִיעַ לָהֶם שְׂכָר בְּדִין כְּמוֹ עֲבָד.

רַק שֶׁלְּפִי שֶׁהִשִּׁיב אֶת חֲמַתִּי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְשָׁבוּ בְּנִים לְגְבוּלָם וּמִדְרַגְתָּם לְכֵן אֲמַר לּוֹ כּו' בְּדִין הוּא שְׁיִטְוֹל שְׂכָרוֹ וְהוּא נִכּוֹן וְאֲמַנָּם כְּשֶׁהֵם בְּמִדְרַגַּת עֲבָדִים אַע"פ שֶׁאֵין מֵגִיעַ לָהֶם בְּדִין הַקַּב"ה מִטָּה כְּלָפִי חֶסֶד וְנוֹתֵן מִתְּנַת חֲנֻם וּז"ש וְאֶף בְּעֲבָדוֹתֵינוּ ר"ל אֶף בְּעַת שֶׁאֵין עוֹשִׂין רש"מ וְאִנּוּ קְרוּיִם עֲבָדִים לֹא עֲזַבּוּנוּ וַיֵּט אֱלֹהֵינוּ חֶסֶד כּו': וְדוּדֵי מ"ו הַגָּאוֹן ז"ל אָמַר לְפָרֵשׁ הַפְּתוּב וְהָיָה בְּמְקוֹם אֲשֶׁר יֹאמַר כּו' כִּי בְּאֲמִירַת לֹא עִמִּי יֵשׁ לְפָרֵשׁ בּוֹ בְּתַרֵּי אֲנִפִּי אוֹ שֶׁאֵינוֹ רוֹצֵה בָּהֶם לְהַיּוֹת לוֹ לְעַם אוֹ לְפָרֵשׁ לֹא עִמִּי רַק בְּנִים אֲתָם.

וּבְר"ה אֲמַרִּינָן הָרִי שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל צְדִיקִים כּו' שֶׁכָּבֵר נִגְזְרָה גְזִירָה מָה הַקַּב"ה עוֹשֶׂה מוֹרִידָן כּו' וְעַד"ז אָמַר אֶף שֶׁנִּגְזַר עֲלֵיהֶם גְזִירַת לֹא עִמִּי אַחַר שֶׁיִּשְׁוּבוּ בְּתְשׁוּבָה יִתְפָּרֵשׁ אֲמִירָה זֹאת שֶׁלֹּא עִמִּי אֲתָם אֲלֵא בְּנֵי אֵל חֵי וּדְפַח"ח וְאֲנִי פִּירֵשְׁתִּי הַפְּתוּב ג"כ בְּדָרְךָ נְאוֹת.

וְגַם הַפְּתוּב הֵבִין יְקִיר לִי אֲפָרִים וְקִצְרֵתִי פָּאן: וְהִנֵּה מְרֵאשִׁית כְּבָר הוֹדַעְתִּי כִּי כָּל יֵשֶׁע וְכָל חַפְצֵי עֶסֶק הַתּוֹרָה אֵינוֹ רַק לְאִסּוּקֵי שְׁמַעְתָּתָא אֲלֵיבָא דְהַלְכָתָא. וּבְאֲתִי לְשִׂאוֹל וּלְהַזְכִּיר אֶת הַמְּעִינָן בְּסִפְרַת הַזֶּה כְּמָה תְּשׁוּבוֹת שֶׁנִּאֲמָרוּ לְסַלֵּסל וּלְכַלְפֵּל הָא דְקִטְנוּתָא הוּא אֲשֶׁר כְּתַבְתִּי בִּימֵי חוֹרְפֵי בְּעוֹד רְתִיחַת הַבְּחָרוֹת הַיְלָדוֹת וְהַשְּׁחָרוֹת.

רִים יְדוֹ וְגַבְר. אֶפְסֵי אַחֲרֵי אֲשֶׁר שָׁטַף וְעָבַר וְהֵייתִי כְּגַבְרֵי אֵין אֵיל.

לְהַיּוֹת יְמִינִי יְמִין עוֹז עוֹרְרָה לְעֲשׂוֹת חֵיל לְסַלֵּסל וּלְכַלְפֵּל זֹאת נִחְמַתִּי כִּי דִּיּוֹ לְבָא מִן הַדִּין וּבְמִשְׁפַּט דְּבָרֵי לְכַלְפֵּל. אַעפ"כ אֲקוּנָה כִּי הֵי שְׂרִים בְּלְבוֹתָם.

וְקִנְיָה אֵין בְּחֻנּוֹתֵם יְהִי הַדְּבָרִים שְׁמַחִים כְּנִתְיֻנְתֵם. וַיִּקְשְׁרוּם עַל לִוּחַ לִבָּם וַיִּזְרְנוּעֵם כְּחֻתָּם.

וְאֲשֶׁר לֹא נָסָה. בְּדַעַת זָחָה וְרוּחַ גָּסָה.

דְּבָרֵי יִטִּיבוּ וּתְמִימִים יִקְרְבוּ. אֵת אֲשֶׁר יִטֵּב בְּעֵינֵיהֶם.

וַיִּכְשֶׁר וַיִּרְצָה. וְהִנְשָׂאָר יִמְצָה.

וּמִי הָאִישׁ אֲשֶׁר גָּאוֹת לְבָשׁ. וַעֲטָרַת גָּאוֹת לְרֵאשׁוֹ חֲבָשׁ.

יִירַשׁ צִלְצַל גּוֹבָה וְגָאוֹן יִכּוּוֹנֵי הַגְּאִיּוֹת יִהְיֶה בְּקוֹל שְׂאוֹן. וַיֹּאמֶר אִף עֲשֶׂרֶת מְצָאֹתֵי אֹן אֲשֶׁר תִּשְׁיֵג יָדֵי.

יָדַע דָּרָף עֲמָדֵי. כִּי אֲשָׂא פָנִים אֶל הָאֲמֶת אֲשֶׁר מִנְעוּרֵי עַל יָדֵי כְּחֻתְמַת וְאֶל הַשֶּׁקֶר פָּנִים לֹא אֶכִּיר.

וּבַעֲזָה"י אֲשֶׁר נָתַן לִי לִבִּב חֲכָמָה לְהַבְדִּיל בֵּין הַטְּהוֹר אֲשֶׁר נִפְשׁוֹ צְמָאָה וְכַמָּה. לְקַחַת מִפִּי תוֹרָה.

וּלְהַסְבִּיר לֹו פָנִים בְּהַלְכָה בְּרוּרָה. וּבֵין הָאִישׁ אֲשֶׁר רוּחוֹ זָרָה.

וּמִחֲפָצוֹ לְהַשִּׁיג דְּבָרִים בְּלֹא חֲנוּמָה וְצוּרָה. וְלֹא עֲמַד בְּשׁוּרָה.

כִּי לֹא לָן בְּתוֹף הָעֵמֶק רַק גָּמַר הָעֵבְרָה הָעֵבְרָה. וּמִשְׁמִיעַ קוֹל עֲנוֹת גְּבוּרָה.

זֹאת אוֹדִיעַ נְאֻמָּה. כִּי הַמְּבַקֵּשׁ תוֹאֲנָה.

אֵת נִפְשׁוֹ הוּא מְאָנָה. וְתִפּוֹק לִי מִשׁוּם לֹא תַעֲנֶה.

כִּי לֹא יִחַפְּזֵנִי כְּסִיל בְּתַבּוּנָה. כ"א בְּהַתְּגַלוֹת לְבוֹ.

וּנְבֻזָה לִיבוֹ. וְלֹא חִיִּישִׁינּוּ לְשִׂאלָה.

וְלֹא מִסְקִינֵי מִינְיָה כְּדַמְסִיק תַעֲלֵא כִּי מוֹשֶׁף הָעוֹן בְּחֻבְלֵי שְׂוֹא וְאֵין בָּהֶם כְּדֵי בֵית אַחִיזָה. וְטַעוּנִים גְּנִיזָה אָפֶס אִישׁ תָּם וְחֻבֵּר וְרִיעַ.

אֲשֶׁר נִפְשׁוֹ לְשִׂאוֹל הַגִּיעַ. הָעֵמֶק שְׂאֵלָה.

כִּי נִכְסֵף לַעֲמֹד עַל נִקְיֻדַּת הָאֲמֶת אֲשֶׁר בְּתוֹף הָעֵגְלוֹה. וּמִשׁוּם כְּסִיפָא הוּא דַעֲבִיד וְלִסְפִיקָא בְּפִשׁוֹ מְעִיִּל וְשִׂוִּילֵי קָא מְשִׁיִּל.

אַתְנָה רֵאשׁ וְאֲשִׁיבָה. כְּיָד ד' הַטּוֹבָה.

כַּמְשָׁפֵט וְחֻבָּה. לְהַשִּׁיב מִפְּנֵי הַכְּבוֹד וְאֲרָצָה בּוֹ נְאֻכְבֵּד.

וְאֲשֶׁר יִמְצָא אֶתוֹ דְּבָר נָכוֹן. אִף יָדֵי תִּכְפוֹן.

כִּי כֹה יִקְרָה. גַּם לְאֲדִירֵי הַתּוֹרָה.

שׁוֹגֵג וְהַעֲלֵם גַּם בְּכַנְפֵיהֶם נִמְצְאוּ כִּי שְׂגִיאוֹה וְטַעוּת יִתְיַחַס אֶל כָּל אֲשֶׁר בְּשֵׁם בְּנֵי בְּשׂוֹר יִקְרָאוּ. וְהַרְשׁוֹת נְתוּנָה לְכָל בַּעֲלֵי בִינָה.

לְיִשְׂא וְלִיָּתֵן בְּאֻמוֹנָה. וְנִחַל חֲלָקוֹ אֲשֶׁר נִיָּתֵן לֹו לְמָנָה מְרֵאשׁ אֻמָּנָה.

מהר הקודש. את אשר תלמיד ונתיק עתיד לחדש אפס המשפילים יזהרו שלא יאכלו פגה.

כי קרוב ומצוי לבא לידי שגגה. וכל איש מבין יודע.

כן יעריף עצמו וערף חומר הנושא והנוגע ובפרט בדבר שבערונה לבו אל יבהל להוציא דבר. אף אם הוא גמר וסבר.

עד כי יציע לרבים מגדולי הדור דפקיע שמנייהו. וחינוך למסמך עליוהו.

ולמפסק דינא אפומייהו. ומאת ד' ישא ברכה.

ואם כי יש מזחומי הלב שתוקע עצמו לדבר הלכה. שמדמה בנפשו כי הוא דבר חריף כקליפת השום מה ובאין אונים.

מתריס נגד ראשונים ואחרונים. למען דעת כל עמי הארץ את הדר גאווה.

זו כוחו וראשית אוננו וחיילים יגבר. מבלי נטילת רשות מרב וחקר.

ומהם אין לדבר כי ע"ז אמרו חז"ל והגס לבו בהוראה כו'. אפס אשר עם קדושים נאמן אבל הוא מחוסר זמן ע"ז אמרו כי רבים חללים כו'.

ואמרו בסנהדרין דף פ"ו תלמיד שהורה לעשות פטור. פירש"י חומר שהחמירו עליו שאינו ראוי להוראה עד שיהא בן ארבעים נעשה לו קל לפוטרו מדין זמן ממרא: וראיתי בשם חכם א' שפירש ע"פ מה שאמרו ביומא דף ד"ו לא משפחת צורבא מרבנו דמורה אלא דאתי משבט לוי או יששכר כו'.

ואימא נמי יהודה דכתיב יהודה מחוקקי ומשני אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא קאמרינו. והקשו התוספות אמאי לא מייתי קרא ומחוקק מבין רגליו ותיגרז הנ"ל דצורבא מרבנו היינו בחור חריף ולכן אמר לא משפחת צורבא מרבנו דהיינו בימי ילדותו.

ואין ראיה מהו דומחוקק די"ל אחר ארבעים שנה. אבל יהודה מחוקקי דרש בסנהדרין על דואג ואחיתופל דכתיב לא יחצו ימיהם פריף שפיר ומשני אסוקי שמעתתא כו'.

ושם אמרינו דדואג ואחיתופל לא הוו מסקי כו' ולכך לא קחשיב כ"א לוי ויששכר ודפח"ח: ואמרת לפרש עפ"ז מ"ש בסוף פ' כי תבא ולא נתן ד' לכם לב לדעת כו' עד היום הזה. ופירש"י שמעתי שאותו היום שנתי משה ספר התורה לשבט לוי כמ"ש ניתנה אל הפהנים בני לוי באו ישראל לפני משה ואמרו אף אנו עמדנו בסיני וקבלנו תורה ומה אתה משליט את בני שבטיך עלינו ויאמרו לנו יום מחר לא לכם ניתנה לנו ניתנה ושמח משה על הדבר וע"ז אמר ולא נתן כו' עד היום הזה כו' ד"א ולא נתן כו' שאין אדם עומד על דעת רבו עד ארבעים שנה כו'.

ולכאורה תמוה שאיך יעלה על הדעת שבני לוי יאמרו לא לכם ניתנה כו'. ולפי מ"ש א"ש ששקראו שנותן משה התורה לשבט לוי היו סבורים שמשליט שבטו עליהם באסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא.

ונזה כל תכלית וחספץ לימוד התורה כמו שפיתחנו בהם דלמוד גדול שמביא לידי מעשה ואם פן יאמרו שלקחם ניתנה ושמה משה על הדבר ואמר להם ולא נתן ה' לכם לב לדעת כו' עד היום הזה שהוא אחר ארבעים שנה גם מישראל ראויים להורות ולאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא רק דצורבא מדרבנן דמורי הוא משבט לוי או יששכר והטעם נראה כמ"ש פל המקבל עליו עול תורה כו' שצריף עמל ויגיעה ושבט לוי הם קיבלו עליהם עבודת הקודש וכן ביששכר כתיב ויט שכמו לסבול כו' ועד"ז אמרינן בבבבכות גבי ראב"ע כשרצו למנותו נשיא אמרו שהוא עשירי לעזרא ויובן עפ"י מ"ש בפר הכי אמרה דביתהו לית לה חינוכתא ההוא יומא בר תמני סרי שני הוו ואהדרו ליה תמני סרי דרי חינוכתא והיינו דאמרינן אמר ראב"ע הריני כבן שבעים שנה ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרשה כו' והיינו שנודאי אין ראוי למנות נשיא כ"א מסיק שמעתתא אליבא דהלכתא ולכן לא אמרו סתם דאית ליה זכות אבות ולא מסתפי דלמא עניש ליה ר"ג רק אמרו דהוא עשירי לעזרא בכדי לכלול בזה שלא יקשה בעיני התלמידים כי .

כי לא הגיע לעונת אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא ולזה אמרו שהוא עשירי לעזרא שהוא פהו וכיון שהוא משבט לוי שפיר מסיק שמעתתא כו' ואמנם במ"ש והיינו דאמר ראב"ע הריני כבן שבעים כו' ופרש"י והיינו דאמר כבן שבעים ולא שבעים ממש קשה לכאורה דלפי"ז מה היה תמיתהו שלא זכה לשמוע עד עתה דרש שתאמר יציאת מצרים בלילות פיון שפאמת היה רב בשנים רק שדרף גם קפצה עליו זקנה והלבינו שערותיו אמנם הרמב"ם בפירושו המשנה שם כ' כי מה שאמר ראב"ע כבן שבעים ולא אמר בן שבעים כי לא היה בן שבעים אלא צעיר לימים היה והיה מרבה לשנות וללמד ולקרות יום ולילה עד אשר תשש פחו ונזרקה בו שיבה וחר פזקו בן שבעים שנה והיה התחלת השיבה ברצונו כמ"ש בגמרא ואמר בלשון תמיהה הרי אני אע"פ שהשתדלתי והתחברתי עם אנשי החכמה לא זכיתי לדעת הרמז שנרמז בפתוב כו' עכ"ל לשון הזהב ופירושו המתוקים: ובכדי ליישב לשון הש"ס שאמר והיינו שאמר ראב"ע כו' וגם צריף להבין הא דמסיים בה וחקמים אומרים ימי חייך העוה"ז כו' ומשמע דלית להו דרשא דב"ז ולדידהו אין מקום ללמוד אמירת י"מ בלילות כלל ולמה עבדינן כראב"ע ולא פרבנן וגם צריף ישוב דלאיזה צורך הקדים לומר הריני כבן ע' שנה כו' דמה לנו בכך אם זכה קודם כשהיה כבן ע' או שלא זכה עד שדרשה ב"ז פיון שעתה נתקבל אצלו הדרש הזה ואמרת לתרץ קצת דרף דרוש ואכתוב בקצרה דהנה באמת יש ליתן טעם שראוי לומר י"מ בלילות ע"פ מ"ש המפורשים דמה שיצאו ישראל ממצרים קודם זמנם היה מחמת ששעבדו עמם גם בלילות והלילות השלימו המספר: ועד"ז פירשו קץ שם לחושף שהקב"ה חישב את החושף דהיינו הלילות והשלים הקץ ולפי"ז היה ראוי לספר יציאת מצרים בלילות אף באמת בש"ס אמרינן מדלג על ההרים שדלג על הקץ והקדימו בזכות אבות.

ולפי"ז י"ל דהלילות לא השלימו כלל רק שיצאו קודם זמנם מחמת הדלוג וענין הדלוג הוא שיום הגאולה שהיה ראוי להיות בזמן מאןחר הקדימו הקב"ה וחישב כאילו כבר עבר הזמן והגיע עת גאולה: ועד"ז שמעתי בשם מחותני הגאון החסיד מהר"פ ז"ל האב"ד דק"ק פפד"מ שפירש התאנה חנטה פגיה והגפנים סמדר נתנו ריח קומי לה רעיתי

יָפְתִי וּלְכִי לָךְ וְהַפְנוּנָה הִיא שְׁפָגִים הִינְנוּ בְּעוֹד שְׁלֵא הִגִיעַ זְמַן בְּשׂוּלָה וְלִפְעָמִים דְּרָךְ גַּם הַתְּאֵנָה מוֹצִיָאָה פִירוֹת גְּמוּרִים קוֹדֵם זְמַנָּם כְּדֹא שְׁכַחַן בְּתַעֲנִית בְּעוֹבְדָא דְבָרִי דְר"י מִן יַקְרַת וְלִזָּה אָמַר הַתְּאֵנָה חֲנֻטָּה וְנַעֲשִׂית תְּאֵנָה גְמוּרָה בְּזִמְנֵי שְׁהִיתָה רְאוּיָה לְהִיּוֹת עֲדִינָן פְּגָה וְהַגְּפָנִים נִגְמְרוּ בְּזִמְנֵי שְׁהִיּוּ רְאוּיִם לְהִיּוֹת סְמֵדָר ע"כ שְׁמַעְתִּי: וְנִרְאָה לִי שְׁפָנוּנְתוֹ שְׁזָה מְשָׁל לְעַנְנֵי יִשְׂרָאֵל אִף שְׁעֲדִינָן לֹא נִצְרְפוּ הֵיטֵב בְּכוֹר עוֹנֵי שֶׁל הַגְּלוּת וְלֹא הִגִיעַ זְמַנָּם לִיגְאָל כְּתֵאֵנָה בְּעוֹדָה פְּגָה אַעפ"כ אָמַר הַקַּב"ה קוּמִי לָךְ רַעֲיָתִי יָפְתִי דְהִינְנוּ כְּנֹסֶת יִשְׂרָאֵל וּלְכִי לָךְ.

וְהִנֵּה בְּרַאב"ע שְׁנַעֲשָׂה לוֹ גַם דְּאֶהְדְּרוּ לִיהִ י"ח דְּרֵי חִינוּרְתָא הִרְאָה הַקַּב"ה שְׁלֵא יֹאמְרוּ שְׁעֲדִינָן רַךְ בְּשָׁנִים וְאִינוּ רְאוּיִם לְהִנְהִיג הַדּוֹר כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ לִית לָךְ חִינוּרְתָא וּבְאַמַּת לֹא בְּחִינוּרְתָא תִּלְיָא מִלְתָּא דִּישׁ כְּמָה זְקָנִים ע"ה רַק שְׁאָמַר דְּאִף בַּת"ח שְׁהוּא רַךְ בְּשָׁנִים אֲפֹשֶׁר שְׁאִינוּ רְאוּיִם פִּינּוֹן שְׁלֵא הִגִיעַ לִימֵי הַזְּקָנָה שְׁהַזְּקָנִים הֵם יוֹדְעִים יוֹתֵר בְּעֶסְקֵי הַעוֹלָם וְהַקַּב"ה עָשָׂה גַם לְהַלְבִּין שְׁעֲרוֹתָיו וְלְהִרְאוֹת שְׁפַעְעָמִים בְּאֵי הַעֲנָנִים הִרְאוּיִם לְהִיּוֹת מְאֻחָר שְׁהוּא הַזְּקָנָה בִּימֵי בְּחָרוּת וְאַחֲרֵי שְׁרָאָה רַאב"ע שְׁלִפְעָמִים הַקַּב"ה מְשַׁנֵּה הַטְּבַע לְדַלְגַּת הַזְּמַן וְלְהַקְדִּים הַמְּאֻחָר כְּדְרָךְ שְׁעָשָׂה לוֹ הַקַּב"ה לְמַד ק"ו דָּאֵם בְּשָׁבִיל יְחִיד כְּףָה וּמִשׁוּם דְּאִית לִי זְכוּת אֲבוֹת שְׁהִיָּה מִיְנוּחָס עֲשִׂירֵי לְעֲזָרָא כְּמִבְּנָאָר בְּש"ס שְׁם ק"ו שְׁהַקַּב"ה עוֹשֶׂה כֵּן בְּשָׁבִיל רַבִּים וְאֵם כֵּן שְׁפִיר י"ל שְׁמָה שְׁיִצְאוּ מִמְצָרִים קוֹדֵם זְמַנָּם הִיָּה שְׁהוּא מְדַלְגַּת עַל הַהָרִים בְּזְכוּת אֲבוֹת וְאֵם כֵּן א"צ לֹמַר דְּלִילוֹת הַשְּׁלִימוֹ וְאֵם כֵּן יֵשׁ לֹמַר מְסַבְרָא שְׁאִין צוּרָךְ לְהַזְפִּיר יְצִיאַת מְצָרִים בְּלִילוֹת דְּאֲפֹשֶׁר שְׁבִלִילוֹת נַחוּ מִשְׁעַבּוּד וְהִינְנוּ דְּקֹאֲמַר רַאב"ע הַרְיָנִי כְּכֹן ע' שְׁיֵשׁ לִי דְרֵי חִינוּרְתָא אַעפ"כ שְׁאִינִי כֵּן ע' וְע"כ שְׁהַקַּב"ה עָשָׂה לִי גַם בְּזְכוּת אֲבוֹתֵי לְדַלְגַּת עַל הַזְּמַן וְלְהַקְדִּים הַמְּאֻחָר וּלְפִיכָךְ לֹא זְכִיתִי ר"ל שְׁלֵא הִיָּה רְאוּיִ לְנֻצַח וְלְהוֹכִיחַ שְׁתֹּאֲמַר י"מ בְּלִילוֹת עַד שְׁדַרְשׁ ב"ז כו' שְׁאִף בְּלִילוֹת יֵשׁ לְהַזְפִּיר דְּאִף בְּלִילוֹת נִשְׁתַּעֲבָדוּ עִמָּהֶם.

וּלְפִי"ז יֵשׁ לְפָרֵשׁ גַּם מַה שְׁאָמַר וְחֲכָמִים אוֹמְרִים יְמֵי חֲיֵיהֶם עוֹה"ז לְפִי שְׁרַאב"ע תְּלָה מַה שְׁקָפִץ עָלָיו זְקָנָה הִיָּה בְּדְרָךְ גַּם שְׁדַלְגַּת הַקַּב"ה וְקָפִץ הַזְּמַן בְּזְכוּת אֲבוֹת וּלְכָךְ לֹוֹלָא דְרַשׁ ב"ז לֹא הִיָּה מוֹצֵא טַעַם שְׁתֹּאֲמַר י"מ בְּלִילוֹת אֲבָל חֲכָמִים ס"ל בְּאַמַּת לֹא זְקָנָה שֶׁל רַאב"ע בְּגַם רַק מִחֲמַת עֲמָלוֹ וְיִגִיעוּ בַּתּוֹרָה הַרְבֵּה הַלְבִּינוּ שְׁעֲרוֹתָיו בִּימֵי בְּחָרוּת אִין כְּאִן הַקְדַּמַּת זְמַן כַּמ"ש הַרְמַב"ם וְאֵם כֵּן לֹא מְסַתְבֵּר לְהוֹ שְׁהַקַּב"ה יַעֲשֶׂה גַם כְּזֶה לְדַלְגַּת הַזְּמַן רַק שְׁבִזְכוּת אֲבוֹת חִיָּשֵׁב הַקַּב"ה הַיְמִים לְעֲצָמָם וְשְׁעַבּוּד הַלִּילוֹת לְעֲצָמָם וּמְמִילָא דְבִלְא"ה יֵשׁ לְהַזְפִּיר בְּלִילוֹת בְּלֹא דְרַשׁ ב"ז וְלָכֵן שְׁפִיר אָמַר וְחֲכָמִים אוֹמְרִים יְמֵי חֲיֵיהֶם הַעַה"ז כו' ר"ל שֶׁא"צ לְרַבּוֹת הַלִּילוֹת כְּלָל רַק קְרָא אֲתָא לְרַבּוֹת לִימּוֹת הַמְּשִׁיחַ וְאֵם כֵּן אֲנִי שְׁמַזְכִּירִין י"מ בְּלִילוֹת שְׁפִיר עֲבָדִינָן בֵּין לְרַאב"ע בֵּין לְחֲכָמִים וְהוּא עֲנָנִי נְכוּן לְעַנ"ד: עַד כֹּה הִגִיעוּ דְּבָרֵי לְהַמְשִׁיךְ פְּרָפְרָת.

וְאֵת הָעוֹדָף הַנִּבְחָתִי לְמִשְׁמֶרֶת. וְלִפְנֵי ד' אֲשָׁפוּךְ שְׁיַחֲי.

יְחַלִּיף כַּחֲי. וְתַפְלָתִי זָכָה לְהִיּוֹת זוֹכָה וּמְזוֹכָה וְעַל חֲזַקַת הַגּוֹף יַעֲמִידֵנִי.

אִף טוֹב וְחֶסֶד יִרְדְּפוּנִי. כָּל יְמֵי חֲיֵי וְשַׁבְּתִי בְּבֵית ד' לְאוּרָךְ יְמִים.

דברי המתאבק בעפר רגלי חכמים. זעירא מן סבריא: הק' אפרים ולמן מרגליות
מבראד: שאלה א שלומי אמוני ישראל.

צדקתם פהררי אל. הלא המה ראשי אלפי ישראל הרבנים המופלאים ומנפלים.
אלופים ראשים רוזנים קצינים מנהיגים מנהלי קהל עדת ישורון כו' פאשר נלוגה עמם
מיחידי סגולה ודיני גולה חריפי דמחונא ד' עליהם יחי' אהד"ש כו' פתבכם בא אלי נאני
סמכוני באישיות.

וידי רפות ותשונות. אפס פבודם הרב אלצוני ואמצו זרועותי לכתוב שורתיים אלו דלית
דין צריה בשש דברנה לא מפקינן השוחט הזה מחזקתו וכבר הארכתי בתשובה לברר
דאפילו בקלא דלא פסיק אין להוציא שום אדם מחזקת פשרות לענין פסול עדות וכיוצא
בו ומכ"ש בזה שהקול הוא קול של אשה ערוה פטטנית וראוי למתחה על העמוד פענבדא
דפסחים אהרי שהדבר ברור דהו פעותא לאו לאפרושי מאיסורא קא מכוננה כ"א
להשיאו שם רע ונפיק זממה כי דומת עירה עלתה בו ועכ"פ אין לחוש פלל לפטפויטי
דברים אלו דאל"כ מה הנחת לכשרים מה יעשו כי יקומו עליהם אנשי לצון ויפוחו קרי'
ויבואו דבתם רעה כי גבלה עשו אה באמת לא נאמין לשמועתה וכל קלא דלא אתחזק
בב"ד לאו פלום הוא ונראה ברור דאף בעל נפש א"צ לחוש אע"ג דאמרין בנדה דף
ס"א אמר רבא האי לישנא בישא אע"ג דלקבולי לא בעי למיחש לי' מיבעי' הנהו בני
גילא דנפיק עליהו קלא דקטל נפשיה אתא לקמיה דר"ט כו' ע"ש מ"מ נראה ברור
דאע"ג דהש"ס קרי לי' לישנא בישא היינו לפי שלא נתברר שהקול יש בו ממש ולכן
הי' בכלל לישנא בישא ומ"מ לא הי' מקום לתלות שהקול שקר ואין בו משום זרות כ"כ
דאפשר אמת הוא ובהכי מיירי עובדא דר"ט וכן הא דמייתי התם מתוך שהי' לו לחוש
לדבריו שלא הי' לו לתלות ששקר הוא דובר ובכה"ג נמי מיירי הא דאמרי' במ"ק דף
י"ז שהוא צורבא מרבנן דהוי סגני שמעני' ופרש"י שהי' יוצאין עליו שמועות רעות ע"ש
אבל במקום שיש אמתלא שפשאט נפש בני בלי שם הוציאו עליו ש"ר אין לחוש לקול
הוא פלל וכדאמרין במ"ק דף י"ח ע"ב אין אדם נחשד כו' ת"ש ויקנאו למשה במחנה
כו' התם משום שנאה הוא דעבדי וכן אמרין התם וביבמות דומי מתא כו' אבל איכא
אויבים אויבים הוא דאפקי לקלא והכי קי"ל ובנ"ד שזאת הרשעה וכן האחרת יש לתלות
באמתלא פי אין בפיהם נכונה אין משגיחין בקול שלהם פל עיקר ונראה דאף אם ימצא
איש שלבו נוקפו ומהימנא לי' כבי תרי אעפ"כ יכול לאכול משחיטתו דהא הדבר פשוט
בעבר עבירה אחת באקראי כשר אף להרמב"ם פמבואר בסי' ב' ומכ"ש בזה ועיין בח"מ
סי' ל"ד בדין חשוד על העריות והארכתי בתשו' וכאן אקצר כי אין רצוני לסיים בגנות
ועכ"פ יש מקום בזה לדברי מהרי"ק שאפ"י העד עצמו מותר לאכול משחיטתו מכאן
ולתבא פינן שאם ילפוש שחורים כו' ואף לפמ"ש הש"ך ווא"ז בפי' דברי מהרי"ק הקא
שרי וקצרתי פינן דבלא"ה אין זה ס' שפוסל בשחיטה כמ"ש ומכ"ש שלפי הענין אשר
פתבם שהוא בן תורה וקובע עתים לתורה ועסקן במצות ולא נשמע עליו שמץ דבר
מעשרים שנה ומעלה שהוא מצוי אצל שחיט' אף אומנתו בקהל קדושים בערה י"ג שנה
ולא נמצא בו דופי ח"ו לביישו ולהכלימו בדברים פגידים קשים: שוב ראיתי ששאלתינו
היא פשאלת הראשונים בשו"ת מהרי"ק סי' קפ"ט שכ' בכיוצא בענין זה ממש שאשה

א' הוציא' קול על אחד והאריף בדברים נכוחים והביא שם הא דפסחים וגם הא דנדח וכו' דל"מ לפי השאלות כו' אלא אפי' לפרש"י שפי' שמה הרגתם ואסור להצילכם מ"מ דבר פשוט הוא שלא חשש אלא שלא לעשות מעשה ההצלה שמה הרגו אבל לעשות להם שום עונש לא עלה על לבו שהרי השואם עצה להסתיר את עצמן וזאת הרשעה יושלה אכן ענפת לתוך פיה וינוסרו כל הנשים והלא חכמיה אתם חכמה בישישים.

תחצו חושים. להרים מכשול מדרך העם וכדברם ירעו פכשים.

דברי זעירא מן חברי מדרס לפירושים: הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד שאלה ב חריפא ספיני'. שעמא תרמוני'.

ה"ה פבוד אהו' ידידי החכם השלם החרוף ובקי בחדרי תורה, משיב מלחמה שערה. כש"ת מוהר"ר משה טויבש נ"י: והנה במ"ש כ"ת על דברי הרא"ש בתשובה בקהל שהטילו חרם שלא ישחוט והביא דברי הפ"מ ודברי הפ"י בגיטין דף י"ז שדעתם דחזקת פשרות הוא מחמת רובא דרוב ישראל בחזקת פשרות וכ"ת כ' שהוא חזקה בעצם שנפשו אדם מיום הבראו הוא טוב כו' והביא ע"ז מדברי הרמב"ם לענין גט מעושה ולענ"ד אין דברי הרמב"ם ענין לזה דהתם הא קמן שאמר רוצה אני אלא שהי' מקום לחוש שמה מחמת אונס אמר פן בפיו ולבו לא נכון עמו לזה כ' הרמב"ם שאין חוששין לזה פיון שהוא רוצה להיות מישאל לעשות כל המצות ולהתרחק מעבירות תלינו שמה שלא רצה מתחלה הוא שפפאו יצרו כו' ועתה חזר מדרכו הרעה ורוצה לשמוע דברי חכמים ונותן הגט ברצון אבל אם אין פאן גלוי מלתא שחוזר למוטב פשיטא שיצא מחזקת פשרותו דאלת"ה חשוד לאותו דבר שאמרו שפסול לאותו דבר היכא משפחת לה נימא שאז הי' יצרו תקפו ועתה הוא בחזקת פשרותו פבראשונה ובשביל שאכל שום לא יחזיר ויאכל שום אלא ודאי דליתא פיון דחזינון שפרק מעליו עול מצוה ההוא ונחשד עליו יצא מחזקת פשרו' לאותו דבר אם אין מעשיו מוכיחין שחוזר לקבל עליו עול מצוה ההוא: ואמנם בגוף הענין יש לעיין בהא דאמרינו בכל דוכתי להכשיר כל אדם מישאל לכל עדיות שבתורה ולשחיטה וכיוצא בו מדברים הצריכים ישראל פשר דווקא וכל שאין יודעין בו פסול מקבלין עדותו ולכל דבר הוא בחזקת ישראל פשר יש מקום לומר שהוא חזקה מצד עצמה דקודם שהגיע לכלל איש אינו בר עונשין ואף אם עבר פמה עבירות אין בו שמץ פסול ומשהגיע לכלל איש באותו שעה פשר הוא ומקמינו לי' אחזקת שלא נעשה חשוד אח"כ ואע"ג דמשפחת לה בשעתא דאייתי ב' שערות עבר עביר' שנפסל פה וכוונה דנקט הש"ס ביבמות דף ל"ג פשיטא דלמעוטה דמיעוטה פי האי לא חיישינו וכיון דנדאי הי' פשר חזקה שנתבררה בשעתא הוא והולכין אחריה להחזיק כל אדם בחזקת פשר כל שלא נודע בו פסול ולכאורה זה מוכרח דאם נימא דחזקה מפח רובא הוא א"כ למה הנצרך בחולין למילף מעדים זוממין למה לא גילף מעדים ודיינים גופייהו שדנים על פיהם ד"מ וד"נ ומי יודע שמה הם חשודין ופסולין להעיד וגם תיקשי לר"מ דחייש למיעוטה א"כ בכל עדים תיקשי שמה אינם פשרים לעדות או בדיינים שמה פסולין לדון ומכ"ש דקשי' טפי למאי דאמרינו בבכורות דף ל"ה א"ל ר"פ לאבני לר"מ דאמר החשוד על הדבר כו' פהנים ה"נ דלא דייני דינא והא כתיב ע"פ יהי' כל ריב אמר דאמר ר"מ לחששא לאחזיקנהו מי אמר וע"ש בתוס' ד"ה פהני וא"כ אפתי תיקשי דנהי דלא

הוי רק חששא מ"מ פּינן דחזקת פשרות אינו רק רובא ור"מ חזיש למיעוט' וגם קשה לפי מאי דאמרין ב'עלמא גם אליבא דרבנן סמוך מיעוטא לחזק' ה"נ נימא לענין עדים שפאים להוציא מחזקה נימא סמוך מיעוטא דפסולין לחזקה וכה"ג הקשו בתוס' לענין רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הם ולפמ"ש לתרין דהה רובא דמצויין אצל שחיטה הוא רוב המצוי והמיעוט לא שכיח והוי כמו מיעוטא דמיעוטא י"ל דגם רוב דחזקת פשרות ככה"ג הוא דהמיעוט לא שכיח.

אף מ"מ קשה מההיא דבכורות פּינן דעכ"פ לחששא פהנים חשודים הם א"כ הוי מיעוט דשכיח דחזיש לי' ר"מ וגם קשה בהא דרוב מצויין אצל שחיט' מומחין שהקשו נימא סמוך מיעוטא ולפמ"ש הרשב"א לחלק בין רוב מתעברות כו' שהמיעוט מסתלק מן הרוב א"כ קשה בהא נחוש למיעוט פסולין דרוב מומחין ובאותו רוב יש רוב פשרים ומיעוט פסולים והוי כההוא דמיעוט מפילות שאמה מסלקן מן הרוב המתעברות ואפשר לומר דחזק' דרוב מצויין מומחין הו' גופא משום רוב ישראל פשרים נגעו בה שהכל יודעין שמי שאינו מומחה אסור לאכול משחיטתו וכיון שנה שחט ומאכילה לי' לרוב ישראל פשרים ודאי דמומחה הוא דרשעים שחשודין להאכיל נבלות אע"פ שאין מומחה מיעוט' ניהו וצ"ע בסוגיא שם, אף לפמ"ש דחזקת פשרות היא חזקה שנתבררה בשעה שנעשה בן י"ג שאז הוכשר לכל עדיות ואין לנו לבדוק הנולד והשתנות שאחר שהוכשר חזר ונפסל אלא בחזקת פשרותו עומד עד שינדע לה שאירע בו פסול.

ומעתה מ"ש הפ"י לענין חזקת פשרות דאשה שלא זינתה דהאי חזקת פשרות מה טיבה דלמא מבטן אמה לעולם לא היתה בחזקת פשרות אלא ע"כ משום דאזלינן בתר רובא ורוב ישראל בחזקת פשרות ורובא עדיף מחזק' כו' ע"ש ולפמ"ש דבריו נכונים לענין חזקת פשרות דאשה דע"כ מפח רובא אתינן עלה דאין להגביל זמן פשרותה כלל משא"כ לענין עדים וכיוצא שפיר י"ל כמ"ש: אף מ"ש הפ"י שם מהא דקי"ל שני פיתי עדים המכחישיין כו' וכתבו התו' דלא אמרינן אוקי ממון אחזקתו דאוקי העדי' בחזק' פשרו' אלמא דחזק' פשרות עדיף מחזקת ממון וכ"ש מחזקת הגוף כו' ולכאורה צ"ע דלמא באמת עדיף ואי תימא משום רוב' הרי לפעמים באין להוציא מרוב ונאמנים ואפשר דס"ל כמ"ש דהאי רובא עדיף דהוי פכל וכההוא דרוב מצויין ולענין דעדיף מחזקת ממון י"ל דאפי' אם אינו רק חזקה מ"מ עדיף מחזקת ממון דחזקת פשרות הוא מצד הסברא שלא נחשד איש מ'ש'ראל לעבור עבירו' בשאט נפש והוי כההוא דחזקה אין אדם פורע תו' זמנו וחזקה דאין אשה מעיזה כו' דעדיף מחזקת ממון לפי שהם מצד הסברא: אף באמת לא משמע הכי דחזקת פשרות יתא עדיף משאר חזקות ועיין בסוגיא דפ"פ בתוס' שם ועוד דאפילו נאמר דהו' רובא דעדיף הא עדים נאמנים לגמרי אף ברובא דעדיף וכבר כתבתי דלר"מ דלא אזיל בתר רובא ע"כ חזקת פשרות דהעדים מטעם חזקה אתינן עלה ומהימני אף שפאין להוציא מחזקה ולכן נראה אע"ג דלגבי רובא וחזק' אמרינן אוקי חזקה לגבי חזק' או רובא לגבי רובא או סמוך מיעוטא לחזק' מ"מ לגבי עדים רובא וחזקה כמאן דליתנייהו דמי וכל שמצד הדין לולי החזקה הי' העדות פשר חזקת ממון כמאן דליתא הוא לגמרי שפך אמרה תורה עפ"י שנים עדים יקום דבר וכל שהם עדים מצד הדין שוב אין משגחינן במה שמתנגד לעדותו אף שהוא רוב או חזקה דיקום דבר פתיב והוא פאלו נתברר הדבר לפנינו שפדבריהם כן הוא ועיין בחולין דף צ"ו גבי פלגיא

דהאי סימני' כו' שפתיבו וא"ת והאיך מתזירין שט"ח בסימנים כו' ותירצו שמתחלה אנו דנין על השט"ח כו' ע"ש וה"נ דכונתין' וה"נ בעדים לר"מ או בשני פתי עדים מכחישין לרבנן פיון שהכחשה לבד אינה מוציאה מחזקת פשרות ונשארו בחזקת עדים פשרים שוב אין התנגדות של חזקת ממון פלוס לגבי עדותן של עדים ובזה יש ליישב מה שהקשו הפוסקים שם וקצתתי: וחרנו למ"ש דמשמע דלענן להיות פשר לעד וכיוצא הוי חזקה דעכ"פ הי' פשר פ"א ואין לנו לומר שפוסל וגם הוא חזקה מפח רבא ג"כ ואם נאמר פן ע"כ דהוי רוב דעדיף טובא והמיעוט לא שכיח דמודה בי' ר"מ או דהוי חזקה מפח סברא כמש"ל וקצת משמע פן מדברי הרמב"ם שהביא כ"ת פיון שהוא רוצה להיות מישראל לעשות כל המצות ולהתרחק מעבירות כו' והיינו חזקה מפח סברא ונראה שזה ג"כ בכלל חזק' דאתי מפח רוב דעדיף טובא דגם חזקה דאין אדם פורע תו"ז וחזק' דאין אשה מעיזה כו' וכיוצא ודאי דאיכא מיעוט שאינן פן ולא חיישינן לי' דהוא מיעוט דלא שכיח פלל וה"נ דכונתין', ובהכי א"ש מ"ש התוס' בחולין דף י"א בהא דמיימי ממכה אביו ואמו דמצי לדחויי משום דהעמד האם בחזקת צדקת ולכאורה חזקת צדקת גופא מטעם רוב ישראל פשרין אתינן עליה.

ולפמ"ש א"ש דבהא אפי' ר"מ מודה דחזקת פשרות מלתא הוא. ועכ"פ מ"ש כ"ת שהחזקה דכשרות הוא מלידה ומבטן למאוס ברע ולבחור בטוב ליתא פי אין זה בטבע האדם והוא בעל בחירה חפשיות ויפה אמר ידידי החריף מוה' דוב בער נ"י פי המקרא צונח פי יצר לב האדם רע מנעוריו רק פיון שדרף כל איש מישראל שקיבלו עליהם עול מלכות שמים שרצונם לשמור ולעשות וכדאמרין גלוי וידוע שרצוננו כו' וקצתתי ובהא דכ' הפ"י דרוב אין מזנות אפי' פנויות יפה כת' וכמ"ש הר"ן בכחנכות דהיינו חזקה דגופה של מוכת עץ ועיין במלחמות ר"פ האשה שנתארמלה ועיין בקונטרס החזקו' שלי שהבאתי דברי הר"ן והרמב"ן בזה ומוכח מדבריהם דכה"ג חזקה דגופא מקרי שחזקות בנות ישראל אינם מזנות ודברי הפ"י נכונים פיון דע"כ עשתה מעשה שיצא מחזקה דכשרות דהכשרי אף דרבנן לא עברו א"כ י"ל פיון שעכ"פ פרצה הגדר אין פאן חזקת פשרות גם לענן דאורייתא ובכה"ג מייירי הפ"מ ג"כ אף דווקא פשהספק באותה מעשה שידוע שעבר אלא ש"ל שהי' רק דרבנן אז אמרינן דעכ"פ איתרע חזקת פשרות אבל מ"מ אין מחזיקין מאיסור לאיסור דהחשוד על קל אינו חשוד על חמור: ומילתא אגב אורחא אמיןא שראיתי בדברי הגאון בעל קצה"ח ז"ל בספרו שוב שמעתתא שהשיג על אא"ז הת"ש בשחט והמיר דאמרינן הרשיע ואתי כמו גבי מקנה וע"ז כתב דליתא דדוקא על אותה מעשה גופא אבל לומר דמדעכשו עשה עבירה זו עשה ג"כ פעם אחר זה לא אמרינן ע"ש באורף.

ובאמת דברי אא"ז נכונים דאטו מטעם שחיתת מומר אתינן עליה ששחיטתו פסולה אע"ג דשחט שפיר דאז באמת היינו צריכין לומר שפמו שאנו רואין שהמיר עכשו עשה ענן ההמרה קודם שחיט' אלא אנו הכי קאמרינן דכיון דהמיר ודאי שלא ברגע שהוא פנה לבבו מעם ד' אלא הרשיע ואתי ונעשה קל ללכת בדרכי הפושעים וכיון דאיתרע למפרע חזקת פשרותו חוששין ששחט שלא פהוגן דבהמה בחי' בחזקת איסור עומדת אלא דרחתמנא הימני' לפי שבידו לשחוט פהוגן והיינו במי שהוא מוחזק בכשרות אבל זה ע"כ הוא חשוד למפרע והוא דומה ממש למקנה דמעשה החסרון פוסלו ואמרינן דמעשה שהוא

לא הי' פמו רגע רק התחיל מקנדם וגם פאן מעשה של עכשיו מורה על זדון לכבו שהוא מקנדם ואין אנו צריכין לומר שעשה עבירה שנפסל בה רק לענן דחסר ואתי חזקת פשרותו ואנדא לי' ראיתו מתוס' דנדה וגם מ"ש מתוס' דחולין גבי השוחט בשפת ודברי הרמב"ם בפירוש המשנה שם אין ראי' פלל דהתם איירי שידוע ששחט שפיר אלא דקשני' להו שתפסול משום מומר לחלל שבתות ואהא תירצו שפיר דלא נעשה מומר בזה ופשיטא דא"ל מדחזינו שחלל שבת עתה מסתמא חילל גם קנדם דמה"ת לומר פן רק דאמרינו דמסתמא הרשיע ואתי ושמא לא שחט פהגון וכל דחזינו דשחט שפיר אין פאן בית מיוחד ודקברים ברורין לענ"ד וכעת אני כותב מבחוץ ואף ספר אא"ז ת"ש אין לפני: ומ"ש בענן קושית העה"ג והאורים ותומים בהא דשבועות השביע עליהם ה' פעמים וכ' כ"ת שעל תירוצם דמירי במנשבע מפי אחרים הקשו לו מהא דשבועה שאין לה בדי חטין ושעורין וכן ראיתי דרף העברה בספר קצה"ח בשם אחיו שהקשה מהא דשבועה שאין לה בדי גזל כו' ולענ"ד אין התחלה לקושני' זו דהא אמרינו שאין שבועות העדות נוהגת בפסולין שאם הי' מגיד לא היה מועיל ולכן נראה דדוקא בפסול שפסולו ידוע ומבונר אבל אם אין פסולו ידוע אע"פ שהוא יודע בעצמו שפסול הוא לא נפטר מק"ש פיון שאם הי' מגיד הי' מועיל ואף אם הי' מגיד פסול אני לא הי' מהדין לפסול עדותו וכך גזרה חכמת התורה שכל שאם הי' מעיד היו הב"ד מקבלין עדות והוא יודע עדות ונשבע שאינו יודע מחויב ק"ש אע"פ שידוע בעצמו שעבר עבירה שפסול עלי' פיון שאין פסולו נודע לב"ד וזה מבואר ג"כ בהא דאמרינו בכריתות אם אמרו שנים אתה יודע בעדות זו כו' ואם איתא הרי יכול לומר ידעתי בעצמי שאני פסול מחמת עבירי' ותלוי בהני לשנא דהתם אף באמת אין זה התנצלות פיון שאם הי' מגיד הי' מועיל ומ"מ שפיר קשי' להו לעה"ג ואו"ת בהא דהשביע עליהם דנדאי איכא עדים שנשבע לפניהם מדפליג בין בב"ד בין חוץ לב"ד ואין התנצלות רק לומר לשקר הוא מה שהודה שנשבע לשקר וכשר הוא וא"כ א"א לתפוס החבל בשני ראשין להכשיר עדותו השני' שאם תאמר שידוע העדות הרי אמת הודה שפסול הי' ונשבע לשקר ואם אינו יודע א"כ מה שיעיד שקר הוא וא"כ העדות שיעיד בשני' אינו מועיל ואינו חייב קרבן שבועה ולכך הוצרך פן לפרש במנשבע מפי אחרים שאינו נפסל משא"כ בהך דשבועה שאין לה גזל כו' או חטין כו' שעדותו על השעורין שפיר הי' מתקבל בב"ד שלא היינו מאמינין על הודאתו שנשבע לשקר שאין יודע בעדות חטין ולכן פיון שהי' מתקבל בב"ד אע"פ שידוע בנפשו שעבר על ראשונה של חטין ונפסל והרי הוא מביא עתה ק"ש ע"ז מחויב להביא ק"ש גם על השני' של שעורין דלאו הא בהא תליא וזה נכון: שוב ראיתי שגם כ"ת רוצה ליישב בדרף זה לחלק בין רישא לסיפא שכ"א עדות אחרת אלא שרוצה לומר דכ"ז שהעידו בב"ד לא נפסל כו' והנה אף שבאו"ת סי' פ"ז כ' פן מתחלה אף לענ"ד הוא דבר שאין לו קיום מפמה דוכתי בש"ס ונהרי מי שהעידו עליו שעבר עבירה העדות שהעיד מאז הם פסולין ועוד כמה ראיות ברורות וקצרותי.

אף לפי מ"ש א"ש דאע"ג דבשבועות העדות פשרים בעינו ולא פסולין וכל שעבר עבירה הוא פסול באמת מ"מ ק"ש לא תלי בהכי אלא כל שאם הי' מגיד הי' מועיל עדותו הוא מחויב להביא ק"ש ואינו נפטר בזה שידוע בעצמו שעבר עבירה שפסול עלי'.

והנה מאפס הפנאי לא יכולתי לבא בארנופה רק אחרי פי על התשובה מראש הבטחתי
השקפתי מעט כמציץ מן התרפים ונקיטנא כל דהו בנדאי: ומ"ש על תמיהת הר"ן בריש
גדרים על ר"ת דמחלק במושבע מחמת עצמו לא בעי שם דהא מסוטה יליף וקתם דעונה
אמן הוי במושבע מפי עצמו וע"ז כ' כ"ת שמן השמים נתגלה לו ביאור אמת כו' אין
להעמיס זה בדברי ר"ת: ואמנם אני תמה על הר"ן לפי מה דס"ד דר"ת מושבע מפי
אחרים ממש קאמר טפי ה"ל לאקשוני מהא דר"פ שבועות הדיינין א"ל רבינא לרב אשי
כמאן כו' וקתם ליכא מושבע מפי אחרים רק ע"י עניית אמן ואפ"ה בעי שם א"ו דר"ת
מחלק בין מושבע מפי אחרים והוא כמוציא שבועה מפיו ע"י שמקבל השבועה על עצמו
בעניית אמן ובין אם הוא הנשבע בעצמו ממש ומסוטה ילפינו שעיקר השבועה מפי הפה
והיא מקבלת על עצמה ע"י עניית אמן אז בעינו שהמשיבוע ישבע בשם דוקא ואם לא
הי' משיבועה בשם אף שאומרת אמן לא הוי קבלת השבועה על עצמה ומינן' ילפינו
בשבועת הפקדון ודיינין ולכן שפיר קאמר רבינא כמאן כר"ח בר אידי דאע"ג דשבועות
הדיינין ע"י עניית אמן מ"מ מסוטה גמרינו דבעי שם וכן מבואר בחידושי הרשב"א ריש
גדרים שכתב ואיכא למידק דבשלהי שבועות העדות אמרינו דבעינו שם כו' ובפ' שבועות
הדיינין כמאן כר"ח בר אידי כו' ותי' דלא בעינו אלא מפי אחרים דומיא דשבועות האלה
דסוטה אבל שאר שבועות לא עכ"ל הרי מבואר שדעת ר"ת דבשבועת הדיינין שהוא
ע"י עניית אמן בעי שם דזהו דומי' דסוטה וא"כ מ"ש הר"ן דכיון דמסוטה גמרינו אפי'
מושבע מפי עצמו ליבעי שם אין זו קוש' על ר"ת שהרי החילוק מבואר בדבריו בין
מושבע מפי אחרים ומקבל על עצמו בעניית אמן ובין אם השבועה גופא מפי עצמו ואין
מקום לתמוה דבעניית אמן דאמרינו דהוי כמוציא שבועה מפיו אמאי קרי לי' מושבע
מפי אחרים דהא קתם בשבועות דף כ"ט מפורש יצא פן מן המשנה דמוקמינו הא דאמר
א' זו וא' זו מושבע מפי אחרים חייב ומוקמינו ליה בדענה אמן וכן הברייתא שם וכן
מבואר לע"ד בתוס' ר"פ שבועות הדיינין ד"ה לאתפוש' חפצא שכ' תימא דבשבועות
העדות וביתוי ופקדון כשהוא מושבע מפי אחרים דהוי דומי' דשבועות הדיינין ליבעי
בהו אנקוטי חפצא עכ"ל וקרא"ש כ' ג"כ בדברי התוס' ומתרץ דתקנת חכמים כו' ע"ש
ולפי דברי הר"ן אין מקום לקרות מושבע מפי אחרים רק בשבועת העדות ופקדון אבל
בשבועת הדיינין ושבועת ביתוי שע"י עניית אמן כמוציא שבועה מפיו דמי ומושבע מפי
עצמו הוא ומבואר נגלה דהתוס' וקרא"ש סוברים דאע"ג דעניית אמן כמוציא שבועה
מפיו יש לחלק בין זה למושבע מפי עצמו ממש דמפי אחרים בעניית אמן י"ל דבעי
אנקוטי חפצא משא"כ במושבע מפ"ע ממש וא"כ שפיר כתב ר"ת לחלק בזה לענין
השבועה בשם: וראיתי לאא"ז מהרש"א ו"ל שכ' על דברי התוס' דלעיל שכ' שבועות
העדות וביתוי ופקדון כו' דמדברי הפוסקים נראה דבשבועת הפקדון קושטא הוא דבעי
אנקוטי חפצא ודקאמר הכא היכא משיבועינו לי' קאי גמי אפרקא דלעיל עכ"ל ודבריו
הקדושי' תמוהים בעיני דהפוסקי' מיירי לענין חייב שבועת שומרים שהב"ד משיבועין
והתוס' מיירי לענין חייב ק"ש בשבועות הפקדון שהוא חייב כשכפר בפקדון והשביעו
הנתבע שזה אף במקום שאינו חייב שבועה מצד הדין פלל כגון כופר הפל או בתובעו
קטן או עכו"ם וכיוצא בו שמתחייב קרפן משום שעבר על השבוע' ובהו פשיט' שא"ל
שאינו מתחייב כ"א כשיש נק"ח וכן מבואר ברמב"ם דאף על שבועת הקסת דהיינו בלא

נק"ח חייב משום שבועת הפקדון וצ"ע ועיין בשבועות דף ל"א ע"ב בתוס' ד"ה משביע כו' ותנא כל עניני מןשבע מפ"ע כו' נראה מבואר דתרי עניני ניהו אלא דלענין לחייב חוץ לב"ד לר"מ חשבינין לעניית אמן כמנשבע מפ"ע ושפיר קאמר ר"מ דיש לחלק לענין שבועה בשם בין מפ"ע ממש ובין עניית אמן ואין מקום למ"ש ה"ר"ן דגילף מסוטה לענין מןשבע מפ"ע דשפיר י"ל דלא מקרי קבלת השבועה ע"י עניית אמן אלא אם השביע בשם ואז נחשב כמוציא שבועה מפיו אבל אם אין משביעו בשם אין זה תכסיס השבועה למי שאין נשבע מעצמו רק אחריו המשביעין ולכן גם עניית אמן אין מועיל לחושבו שביע' וכן משמע דתכסיס שבועה ומןשבע מפ"ע אחרים הוא בשם פדאמרין בשבועות דף ל"ו מנין לאלה שהוא שבועה כו' וכתוב גם במלך נ"ג מרד אשר השביעו באלקים חיים כו' וכן משמע בר"פ שבועת הדיינין וקצתתי ועכ"פ זה פרוור בדעת ר"ת.

הן אלה קצות דרפי אשר אמצתי זרועותי מחמת חביבותי' דמכ"ת פי כעת סגרתי דלתי העיון משום דלא אלים לי חזקה דגופא וידי רפה להניף ידי על אמרתו הצרופה וכל שפה ושפה ויערב לו זה המעט פסולת שקלטה נפה וכמרחשת צפה: דברי ידידו זעירא מן חברי'א הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד שאלה ג ב"ה יום ו' עש"ק תמוז תקע"ב לפ"ק פ"ק בראד יקר רוח איש תבונה.

רוחו עם אל נאמנה. ה"ה כבוד אהו' הרבני המופלג הנותיק מחזיק בדרך הדק היטב כש"ת מוה' ברכ' בירך נ"י: אחד"ש הגיעני דבריו ושמחני במפעליו יישר חילו יען הי' עם לבבו לחזק בדרך וכדי זמן סגי לא חזינא מהלך באורחא דתחנין פדיו וכל ישעו וחקצו להעמיד על האמת והדין ואשר שאל בענין העגלים הרפים שלא נודע אם הגיעו לח' ימים וסומכין על צמיחות קרן עפ"י דברי אא"ז הת"ש אלא שמעכ"ת דעתו כי גם בעגלים דוקא קשים בעינו וגם כתב שחקר ומצא שינים וקרנים לבני ג' או ד' ימים ולפעמים גם בבני פקועה והארי' והנה אע"פ שדברי אא"ז סתומים דל"ש בעגלים שיצמיחו קרנים עד זמן מרובה מצאתי להם סמך בדברי רש"י חולין דף ס' גבי שור שהקריב אדם הראשון קרניו קודמין לפרסותיו ופירש"י שכל שונורים פרסותיהם נולדו עמהם וקרנותיהם גדילים לאחר זמן כו' ועיין בדברי אא"ז מהרש"א שם מ"ש בשם הערוך אבל באמת בכמה דברים כתבו התו' והפוסקי' וכ"כ אא"ז בשם ס' ל"א סק"ח דהטיבעיות משתנות לפי הזמן ולפי הארצות ובס' ל"ה ס"ק מ"ו לענין פיס הנורד הארי' הרב' בזה וגם בנדון זה דעגלים לא החליט אא"ז הדבר וכתב דאפשר שבגידולי המדינות תליא מילתא (ומדברי רש"י אין ראי' כ"כ די"ל דיש במציאות שימצא קרנים קטנים בעת הלידה אף עיקר גידולם הוא במשך הזמן ושם הי' הקרנים בעת הבריאה כמו בפר משום דבקומתן נבראו משא"כ לענין פרסות לאו במשך זמן תליא הגידול) ולכן כיון שאחר שחקר היטב מצא פי נמצא קרנים לבני ד' ימים מסתבר דנשתנו הטבעים מזמן אא"ז ועד עתה שנותינו בהם שבעים ויותר וגם קרוב הדבר שבמשך הזמן הובא למדינה זו הרבה בהמות ממדינות אחרות כאשר עיניו רואות מאנשי שוואבין שנתנישבו במדינה והביאו עמם בהמות ופירות וירקות שגידולם משונה מגידול הארצות הללו וכן מביאים ממדינות ונאלחיי הרבה עדרים אשר לא הייתה כזאת בימיה' ופרות אלו בריאות וטובות תולדותיהן פיוצא בהן והנולד ברי' ומשנבח וקרן החזות נארוכתו מהרה תצמח וא"כ נפל פותא בבירא דאף דאא"ז כתב דבעגלים ל"ש שיצמחו קרניו זמן רב אין מחזיקין היתר

ממקו' למקום ומזמן והאוחז בסבך בקרננו להתיר אף בנכותי דשכיח שימצא קודם ח' ימים ותולה עצמו באילן גדול אא"ז ו"ל אין בפיהו נכונה ולא ישפיל לסיפא שאא"ז כותב בעצמו שפגידולי המדינות תליא מילתא ובפרט שאין סימנין אלו סימנין מןבהקין דאוריית' דשון וקרן היכי פתיבי רק אחזיק עפ"י בקיאים שסימנים אלו מןבהקין לידע על ידם שהם בני ח' ימים וכיון שלפי דברי מעלתו שעמד על החקירה ומעיד ששלימים וכן רבים פתחו הדברים שהם פנים ואמתים פשוט' שמ"ש בשם בדיקות חדשות שנתנו סימן מצמיח קרן ישועה הסומך ע"ז אין לו ישועתה וגם הלום ראיתי בפרי תואר שכתב פי אחר ההשקפה אין לסמוך על סימן מאלו הסימנים פי פעמים רבים יהי העגל חלש ויצא מהשינים פח וכלי' (נ"ל שהוא ט"ס וצ"ל כממט פולם) ולפעמי' יהי בריא ולא אחת מהם בו אשר ע"כ אין לנו אלא זה דקאמר בש"ס דבעינו ז' ימים ואין לסמוך על הטבעיים והבקיאי' בזה הגם דהוי מילת' דרבנן לא שרינו לה בנמצא בשינים ולא בקרנני' חזקים ולא בראש הגוף לכן והגם דהוי פלהו סימנין מיידי ספיק' לא נפקינין ואסור עד ח' ימים עכ"ל והנה מ"ש הגם דהוי מילת' דרבנן צ"ע דהא איהו גופא כ' בסוף ס"ק ב' דאזלינו לחומרא בדאוריית' ואפשר שטעמו משום דהוי ס"ס אלא שהוא דשיל"מ וכמ"ש הפ"ת בריש ס"ק זה וא"כ ה"ל כדרבנן ובספרי הארכתי בענין זה ובדברי התוס' שכתבו דספק פלו לו חדשיו אזלינו בתר רוב וולדות אלא שהיא מיעוט המצוי ע"ש בקונטרס התשובות (ובתשובה שכתבתי לק"ק הראדיק בענין גלגולת שנמצא שצומחין בו עוקצין זה לא כפיר הארכתי בזה החשש דמיעוט המצוי) ועכ"פ מבואר מדברי הפ"ת שסובר שאין לסמוך על סימנים אלו ואף בעגלים וכמ"ש שלפעמים יצא העגל חלוש ולכן אף אם ידוע מנהג מדינות אלו להקל כפר"ח ואא"ז היינו פשלא נתברר שאין סימנים אלו מןבהקים אבל פשנתברר שבמקומות אלו אין סימנים אלו מןבהקים ושכיח שימצא קרנים ושיני' קודם זמן ח' ימים פשיט' שהמיקל מיקל שלא בטרה ועמיד ליתן את הדיו: ומ"ש לענין אם יש לסמוך על אומד הדעת שהוא בן ג' או ד' שבועו' דאף שכתב הת"ש דגדלות לא הוי סימן דאמרי' ריש מנחות דאיק' בן שנה דמתחזי כבן שתיים מ"מ בתוס' זבחים דף ע"ה מבואר דבן ג' או ד' שנים מינכר שפיר אף אנו נאמר דבין בן שבוע א' לבין ג' או ד' שבועות מנכר נמי לפי הדמיון שמדמה הת"ש גדלות דעגלים לגדלות דבהמות קדשים עכ"פ ואין דמיונו עולות יפה דנדאי שפיר מיייתי אא"ז מהתם דגדלות מעט אינו ניכר דהא חזינו דאפי' ערך גדלות שנה אפשר לטעות דאיכא בן שנה דמתחזי כבן שתיים ומכ"ש שיש מקום לטעות בגדלות של ג' או ד' שבועו' שהוא גידול מעט אבל מ"מ גידול ותוספות שניתוסף בגידול הבהמה בב' או בג' שנים שהוא תוספת הרבה ונ' לעין ובהו אין הדעת טועה לומר שהוא בן שנה ואין הענין תלוי בכפל הזמן של הגדלות רק בתוספות מרובה הנראה לעינים וב' או ג' שנים הוא תוספת הנראה לעינים משא"כ תוספת של ב' או ג' שבועות אפשר דגם עגל בריא בן ו' ימים מתחזה כבן ח' ימים.

ומ"מ י"ל לעת הצורך אפשר להקל מי שהוא מןמחה ובקי בטבע גידול העגלים של מדינה זו וברור לו דלא שכיח פלל שיהי' בן ו' ימים גדול כ"כ פאשר נראה לעין שהוא בן כמה שבועות דאיכ' למימר נמי דאע"ג דאיכא בן שנה דמתחזי כבן שתיים היינו משום דהרבה ימים כמו שנה פשהו בריא אולם הוא הולך וגדל עד כי גדל כבן שנתים הפחוש פידוע בטבע גידול הבהמות אשר בין שנה בריא לשה רזה יבקר אבל בימים מועטים

מיום הלידה דחוק ושיהי' גדול כבן כמה שבועות וגם אא"ז מודה בזה ולא קאמר אלא דאין לסמוך על גדולת מעט שיש מקום לטועה לטעות אבל אומד הדעת שהוא ברור גמור דל"ש כה"ג אפ"ש להקל ובלבד ושיהי' השוחט ירא שמים שלא יקל ראש באומד קל דהו ודעת קל כנלע"ד.

שוב נזכרתי שפספרי בית אפרים בק"ה שהבאתי שם מתשובות המכונות דמשמע קצת דלא כאא"ז גם פתבתי שם שי"ל דבתחלת גידולו איפא הפרה טפי ע"ש סי' ל"ח בדין עפ"ם מסל"ת כו' שהבאתי דברי אא"ז אגב גררא: ומ"ש בענין נקבי מורנא וקש"י לי' על דברי אא"ז בתשו' ס"ק ל' שכתב יש לסמוך בהא אמהר"מ והש"ך כו' דהא גם דעת מהר"מ והש"ך י"ל שא"צ להיות ממש כמספר הנקבים כו' אבל מ"מ אין תולע א' מציל כו' פשוט שפוננת אא"ז פלפי מ"ש דעת הב"ח דבעינן שיהא מקצתו בנקב וקאמר דיש לסמוך בזה אמהר"מ וקש"ך דמכשרי פיון דאיפא עכ"פ תולעים דמוכחי אנקבים ומ"מ בעינן שעכ"פ נחזי אנו תולע א' יוצא מנקב א' דאל"כ יש לחוש דמעלמא אתי וכו' מבואר ממ"ש בספרי ס"ק נ"ה ע"ש מה שכתבתי וכן משמע ממ"ש בת"ש ס"ק ל' כו' וקש"י דין זה מבואר באר היטב בספרי והמה סולת נקי מדברי הפוסקים ואפ"ש פתב פי יש אפ"ש מקלם יגיד להם ועבדי עובדא בנפשיהו פבר אמר החכם ראמות לאויל חכמות ותולעתם לא תמות וממרום עלינו יערה ריח הבוורא: ואפ"ש שאל בענין הנורדא דבר זה צריך לפנים לשפוט למראות העין ואף שרומע"ל צייר הענין באורח קשה עלי לחתור דדין בענינים פאלה ואם יקרה פה שאינו ברור שהוא השורש לבד נלענ"ד להחמיר פיון שפרכות הנורדא הוא טרפות ברור עפ"י הראשונים ז"ל והקשר דבשורש שלה דהיינו רבותיהו מקבלת האחרונים שהמציאו פן ע"פ שפחנו ומצאו דהכי רבותיהו והבו דלא לוסף עליה שאין להקשיר כ"א בבירור שלא נדבק רק השורש לבד כנלענ"ד: דברי הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד שאלה ד אליכם אישים חכמי חרשים כו' פתבכם בא אלי בדבר השוחט כו' הלא זיל קרי בי' רב הוא בס' אא"ז ת"ש ואני באתי אחריו ומלאיתי את דבריו בספרי פרי תבואה סי' ל"ט סעיף קע"א שאם הוא בקי אלא שלא חשש לבדוק פראוי והוצי' טרפה מת"י אפי' בפעם אחת יש להעבירו שהרי נמצ' שהוא רשע צא ולמד מ"ש הגאון האמיתי מופת דורינו ז"ל בספרו נ"ב מהדורא תנינא שגדפס מקרוב בחלק יו"ד סי' ג' בשוחט שפדק ושאל אותו השוחט הגזקן וויא איזט והשיב ביני מיר איזט עס גיט פ"ש וצייד הגאון ז"ל בנכותו שהדברים מראים שלדעתו היא טובה פ"שה אבל אינו רוצה לסמוך על דעתו דאל"כ הי' לו להשיב בקיצור כו' ואף בזה מבואר שם שלשחיטת הבהמות יהי' הגזקן עומד ע"ג ולבדיקת הספין ולשחיטת עופות כתב הגאון ז"ל שאינו נחשד על איסור תורה כו' ובאמת שלדידי צ"ע בזה דאטו בשחיטת עופות לא משפחת איסורא דרבנן פגון שהי' במיעוט בתרא וכיוצא בו וגם בבדיקת ספין איפא חומרי דרבנן ויראת שמים ומתון וזה חשוד לאותו דבר באיסורי דרבנן: אף פל זה אינו ענין לכאן דהתם הי' חשוד שאינו חושש לבדוק פהוגן ומכשיר אבל זה זדון לבו השיאו ובש"אט נפש רצה להאכיל טרפות דאורייתא ועכ"פ ספק טרפות פיון שלא חשש אפי' לבדוק בפושטין ולא הבאתי דברי הגאון ז"ל רק להראות עד היכן הדברים מגיעים ובספרי פ"ת שם פתבתי על דברי אא"ז במ"ש על היש"ש שכתב שהגעילו הקהל הפלים מתמת הבדיקה וכתבתי לחלק בין אם הוא שוחט ובודק או בודק לבד ובנ"ד אין לחלק

בְּכַף וּבְכַרְט בְּזֶה שְׂבִישִׁים עָלְתָה לוֹ וַיֵּצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה כּו' עַד שְׂיַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה כַּהֲגִן וְאַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בָּא הַשׁוֹחֵט וְאַנְשִׁים שְׁעָמוּ לְהַתְנַצֵּל וְטָעַן כִּי יוֹדַע בְּנִפְשׁוֹ שְׂבִידָק יָפֵה וְהוּא חוֹשֵׁב כִּי מֵאַחַר שֶׁהִרְיָאָה לָנֶה הַלִּילָה אוֹלֵי הַחֲלִיפּוּהָ וְהַכְּנִיסוּ אַחֲרֵת תַּחֲתֵי לְמִצְנָא עֲוֹנוֹ לְהַעֲבִירוֹ מְאוּמָּנָתוֹ אוֹ נַעֲשֶׂה הַנְּגִלָּה אַחֲרֵי כֵן כִּי הַשׁוֹחֵט הִזְקֵן כּו' הִי לוֹ לְאוֹיְבִים וְתוֹאֲנָה הֵם מְבַקְשִׁים לְהַתְּגוֹלֵל וּלְהַתְּנַפֵּל עָלָיו וַיֵּשׁ לוֹ יִתֵּד לְתַלּוֹת בַּמ"ש בְּסִפְרֵי סִי ל"ט סְעִיף קצ"א בְּשֵׁם מֵהֶרְשֵׁד"ם וַע"ש בְּרֵאשׁ אֲפָרִים דְּאֲפָשָׁר אַף שְׂאִין עֲדִינן יְכוֹל לֹמַר כֵּן וּמָה שְׂלֵא הַתְּנַצֵּל מִיָּד וְאָמַר לְבַסּוּף לְהוֹדוֹת שֶׁהִיא טְרַפָּה אַע"פ שְׂמִתְחַלָּה אָמַר כְּשֶׁרָה וַיֹּאכַל ע"ז מְשִׁיב הוּא וּמְלִיצֵי רִיעֵיו כִּי הוּא אִישׁ שְׂפֵל וְהֵמָּה נִתְּנוּ עָלָיו בְּקוֹלָם קוֹל עוֹז וּמְקוֹל הַמוֹנֵם רֵאשׁוֹ נְמָלָא וְנִסְתַּתְּמוּ טַעֲנוּתָיו ע"ד וְלֹא יָכְלוּ אַחֲיו כּו' וְעַל עֲדוּת הַשׁוֹחֵט וְהַטְּבַח אֹמַר כִּי מִשׁוּם שְׂנֵאָה הוּא דְעֵבִיד מֵאַחַר שֶׁהוּא בָּא בְּגִבּוּלוֹ וַיֵּשׁ בְּזֶה לְתַלּוֹת בַּמ"ש בְּסִפְרֵי בַק"ה בְּתִשׁוּ' סִי ל"ט שֶׁהִבְאֵתִי שֵׁם שׁו"ת רַבֵּינוּ אֵלִי מְזַרְחֵי עַל עֲנִין פִּינְצָא בְּזֶה וְהַדְּבָרִים גְּלוּיִם לְפָנַי יוֹדַע תַּעֲלוּמוֹת וְצוּפָה נִסְתָּרוֹת וְאַנִּי חוֹשֵׁף עֲצָמֵי מִן הַדִּין הַזֶּה כִּי חוֹשֵׁשׁנִי לְדִין מְרוֹמָה וְדַעֲתִי שֶׁתִּבְחָרוּ כּו' אֲמַת מֵאַרְץ תִּצְמַח יְבֵא שְׁלוֹם יְבוּחָו וַיִּשְׁמַחוּ כִּי יִשְׁתַּקּוּ מִמִּדְּנֵי וְשִׁיחַ וְהַמְשִׁפִּילִים יִזְהָרוּ וְלֹא יַעֲירוּ וְלֹא יַעֲזְרוּ מִתְּלֹקָת שְׂלֵא לְשֵׁם שְׂמִים וְלֹא יִמְחוּ ח"ו עֲמוּד שְׂעָלָיו עוֹמֵד הָעוֹלָם וּמִתְקַיֵּים וּכְגוֹן דָּא צְרִיף לְאוֹדְעֵי שְׂאָף אִם הִמְצָא תִּמְצָא שֶׁהָאֲמִתְּלָאוֹת הִלְלוּ יֵשׁ בָּהֶם מִמֶּשׁ וּלְחֻזֵּר לְהַכְשִׁירוֹ עַכ"פ אוֹתָן אֲנָשִׁים שֶׁהַשׁוֹחֵט הִזְקֵן הוּא מְוַחֲזֵק אֲצֵלָם בְּכַשְׁרוֹת שְׂאִינוֹ חָשׁוּד לְהַחֲלִיף אוֹ לְהַתְּהַפֵּךְ בְּתַחֲבוּלוֹת וּלְעוֹלָל עֲלִילוֹת בְּרִשָׁע וְהֵם מְאַמְיֵנִים לְדְבָרָיו כִּי בְּתֵם לְכַבּוֹ וְנִיקְיוֹן כְּפִיו עֲשֶׂה זֹאת לְהִרְאוֹת שְׂלֵא יִסְמְכוּ עַל זֶה כִּי קַל בְּעֵינָיו לְהוֹצִיא טְרַפָּה מִת"י הֵם אֲסוּרִים לְאָכּוֹל מִשְׁחִיטַת הַשׁוֹחֵט הַזֶּה וְגַם לְהִזְהַר מִשְׁאֵלַת פְּלִים וְאַצ"ל הַשׁוֹחֵט הִזְקֵן עֲצָמוֹ שֶׁהוּא אֲסוּר לְאָכּוֹל מִשְׁחִיטָתוֹ דְּלִידְהוּ חֲתִיכָה דְּאִיסוּרָא הוּא וְאִין לְהִאָרִיף בְּדְבָרִים גְּלוּיִם וּמְפֹרְשִׁים בְּסִי ב' ע"ש בְּדְבָרֵי הַפֶּר"ח וּפ"ת וַא"ז וְעִינן בְּסִי קכ"ז אָף כָּל זֶה אִם יוֹכָשֵׁר עַפ"י הָאֲמִתְּלָאוֹת שְׂפִינן שְׂלֵפֵי דַעֲתָם שְׂקוּרֵי קָא מְשַׁקֵּר ה"ל חֲתִיכָה דְּאִיסוּרָא לְדִידְהוּ אֲבָל אִם יִחְזוֹר לְכַשְׁרוֹתוֹ ע"י תְּשׁוּבָה וְקַבְּלוֹת ד"ח כְּמִבּוּאָר סִי קי"ט אָז כָּל בְּנֵי הָעִיר מְוַתְרִין לְאָכּוֹל מִשְׁחִיטָתוֹ וְאַפְּי הַשׁוֹחֵט הִזְקֵן עֲצָמוֹ וּלְפִי שֶׁהַדְּבָרִים פְּשוּטִים קִצְרֵתִי: דְּבָרֵי זַעֲרָא מִן חֲבָרֵי אֶהָרִים וְלָמֵן מְרַגְלִיּוֹת מְבָרָאד: שְׂאֵלָה הַ שְׂאֵלָה עִיר אַחַת שֶׁהִדְרִים עֲלֵי'.

הֵם חֲלוּקִים לְשָׁנִים. לְפִי שְׂמִקְרוּב נִתְּיָשְׁבוּ כְּמָה אֲנָשִׁים.
מַעֲבָר הַנְּהָר הַהוּלָף קִדְמַת הָעִיר. וּמַעוֹלָם הִי נְחֻשְׁבִים כְּעִיר אַחַת שְׂאִין בָּהּ דִּין חֲלוּקָה.
וְנִקְרָאוּ בְּשֵׁם עִיר יִשְׁיָנָה וְעִיר חֲדָשָׁה. וְעִיר חֲדָשָׁה אֲנָשִׁים בָּהּ מַעֲט.
וְנִגְרָרִים תָּמִיד אַחַר בְּנֵי הָעִיר הַיִּשְׁיָנָה. וְטְפִלִים לָהֶם בְּכָל מִילֵי דְמִתָּא.
וְלָהֶם שׁוֹחֵט וּבּוֹדֵק אַחַד. וּלְפִי שְׂבִידָק פַּעַם מְהִדְרִין מוֹסִיף וְהוּלָף בְּעִיר הַחֲדָשָׁה בְּאוֹתוֹ
נְפִשָׁם.
שׁוֹאֲפִים לְהַפְרֵד מֵעִיר הַיִּשְׁיָנָה. וְזֶה הַחֲלָם לַעֲשׂוֹת.
וְקִיבְלוּ לַעֲצָמָם שׁוֹחֵט וּבּוֹדֵק אַחַד. וְקָצַב אַחַד שְׂחַט אֲצֵלוֹ בְּהֵמָה וּבְדָקָה.
וְאָמַר בְּפִשִׁיטוֹת שֶׁהִיא כְּשֶׁרָה. וְהַקָּצַב מִתְּמַת רְגִילוֹתוֹ יֵשׁ לוֹ יְדִיעָה קָצַת וְהִי תִימָא בְּעֵינָיו
לְהַכְשִׁיר זֶה בְּפִשִׁיטוֹת.

והלך לעיר הישינה. לקרוא את השוחט הזקן ובדקה שנית.
ומצא שם נגלד ונשבר הצלע פנגדו. והגלד מכונן פנגד השבר.
ושוב קרא לשוחט החדש בפני כמה אנשים. והראה להם.
ובסוף דבריו אמר אין זה נגלד. וקרע הסתיכה הנגלד בפניהם.
ואמר פשרה היא אכלו ריעים עלי ועל צנוארי. ושוב בהתאסף הב"ד למחרתו.
ונמצא שם עוד נגלד אחר נגד שבירת הצלע. והאריכו ביניהם עד לבסוף הודה ואמר
שהיא טרפה.

ואתי תלין משוגתי. מחמת שלא ראיתי זאת בשעת בדיקה.
ותורה הענינו מבואר באורה בגב"ע שנגבה בב"ד. וכמה אנשים שהעידו שראו ושמעו
פנ"ל.

וקצת פרטים יובנו מתוך התשובה ונשאלתי לחוות דיעי בזה. מה דין השוחט הזה.
ודין הכלים והשונן שביד אנשי עיר חדש משחיטתו של זה: תשובה דבר זה מתורת
רבינו הריב"ש למדנו בסימן קי"ג ששם איתא גידון הקרוב לזה בשני בודקי הקהל שבודק
אחד והכשיר והבודק השני בודק אחריו ומצא סרכות תלויות בצלעות והריאה פבר
נקברה.

וכששמע הבודק הראשון הלך לבית שהריאה שם וחתכה לחתיכות ושוב הלך ועקר
הסרכות שבין הצלעות. והרב שאל אותו והשיב אמת שהי' סרכא בפכ"ש.
אבל היתה תלויה ושאלו למה עקרה מן הפכ"ש. לא הי' לו פה להשיב וכתב החכם השואל
נ"ל.

אסרתי הפכ"ש. כי הוא בעצמו שם החושד בזה שעשה.
ומנעתי לבלתי בדוק. ולא רציתי לנדותו ולא לענוש אותו.
עד יבא דברו האדון. וע"ז השיב לו הריב"ש לסלק הטבח פדין עשית.
פדאמרינו פרק ז"ב. האי טבחא דנפיק טריפה מת"י ופסלי' ר"נ ועבריה כו'.
ונה הטבח מעשיו מוכיחין שבכוננה הי' רוצה להכשיל הצביבור להאכילם טריפה. ומעתה
אין סומכין עליו לאכול משחיטתו.

עד שיעשה תשובה. שלא יסופק עליו שעושה בהערמה.
ועפ"י הדרו המונפר שם בפרק ז"ב כו' אבל בחשוד להאכיל איסור מיד מסלקין אותו
כו'. וכבר כתב הרשב"א ז"ל דטבח שיצא מת"י טריפות.
אין לו התנצלות לומר שוגג הייתי שא"כ לעולם יאמר פן עכ"ל. ודברים אלו הובאו
בבית יוסף בי"ד סי' קי"ט.

ובש"ע שם כתב הדין בקצרה ונ"ל טבח שמעשיו מוכיחים שהי' רוצה להכשיל הציבור להאכילם טריפו' פגון שחתף הסירכות מסלקין אותו כו' ומבואר בדברי הריב"ש והש"ע שלא הי' שוחט ובדק לעצמו רק לאחרים.

כמבואר שם שבפלי הכבש תבעו לבדק שיפרע להם דמי הפכש. וכתב שפטור לפי שלא נאסרה בבריא.

אלא מחמת ספק וחשד כו' וא"כ ק"ו הדברים בנ"ד. דהא התם לא נתברר שהיה פאן סירקא המטרפת בודאי שהרי יוכל להיות שהאמת בדברי הבדק בזה שלא הייתה רק תלויה בצלעות.

ולא הייתה מחונפרת לריאה. ולפי שקרע הסירכות התלויות טרם הובאו לפני המורה לעיין בהם.

פסלו הריב"ש ודן בו דין חשוד. להאכיל טריפות במזיד ומכ"ש בנ"ד ששתיים רעות עשה שקרע המקום שהראה לו הבדק השני שנגלד שלא יהי' אפשר לעמוד עליו.

וגם לא עיין בשאר ריעותות שאח"כ הודה בעצמו שהיא טרפה מחמתם. ואתי תלין משוגתי שלא ראה זאת בשעת בדיקה וטרם התגלע הריב לפני עיני הב"ד ושאר אנשים שעמדו בפרץ להשיב מחשבתו הרעה.

אשר חשב להאכילה הנה עומד וצונח פשרה היא בלי שום חשש וריעותא בעולם דכי היכא דלא לכסוף מהשוחט ובני מאתי' זדון לבו השיאו להאכיל הציבור בשך תמותות טרפות וקניים בעצמו מאמר הפתובים מכסה פשעיו וכו' וגם נגע וקלון ימצא.

וחרפתו לא תמחה. פי ע"י שהקשה לבו ולא רצה להתנצל מיד לומר משגה הוא.

והי' מקיים מה שאמרו רז"ל מה שאמר רב עמרם לכסוף בעלמא הדין כו' הלך בקרי וקרע בחמתו. ועי"ז שגגות נעשו לו כזדונות ונתגלה חרפתו בקהל רב.

ואף שהענין פמות שהוא א"צ להיות סופר מאריך ודבר שפתיים אף למחסור. לשוחטי זמנינו שיהיו מתונים בדין.

ולא ימהרו וינחשו ויחלטו למען הגדיל תפארתם בפני מי אשר עיני בשך לו. פי לא די שגדול עונם מנשוא לגנוב דעת העליונה.

וילהחטיא את הרבים אף גם זאת פי על הרוב הי' חפץ למען צדקו להרים מכשול מדרך העם ומפרסם את החגפים. ונותן מכשול לפניהם שיתגלה קלונם ברבים.

והרבה יש לדבר מזה ולא עת האסף פה: והנה מדברי הריב"ש שאף בנידון שלו שפסלותו מחמת חשד ואמתלאה מ"מ אין חוזר לכשרותו עד שיעשה תשובה שלא יסופק עליו שעושה בהערמה ועפ"י הדרך המנוכר בפרק ז"ב דהיינו שילך למקום שאין מפירין כו' ומ"ש הריב"ש שם בסוף דבריו ונ"ל אבל טעם דפטור מלשלם כו' וכ"ש בנידון דידן שלא אסרוהו אלא מפני חשד ואמתלאה ומטעם זה ג"כ יש לפטור הטבח מעונש אחר ודי בהעבירו עכ"ל מבואר שם שפוננתו כלפי מה שהביא שם בתחלה מטבח שנמצא אחריו כזית חלב מעבירין אותו ומלקין אותו ובה שאלו כפאן רק חשד ואמתלאה אעפ"י

שְׁמַעְשׂוּ מוֹכִיחִין שְׁהֵי מִזִּיד מ"מ א"א לְעֹנְשׁוֹ לְהַלְקוֹתוֹ מִחֲמַת זֶה אוֹ לְשִׁמְתִי כְּדֹאמְרִינוּ
בְּפֶרֶק זֶה בּוֹרֵר בְּהַאי טַבְּחָא דְנִפְיָק טְרִיפְתָּא מִת"י דְשִׁמְתִי ר"נ וְעֵבֶר' כו' דְהֵתָם בְּטֵרְפוֹת
בְּרוּר מִיִּירֵי מִשָּׂא"כ בְּזֶה שְׂאִינוּ רַק בְּשִׁבִיל חֲשָׁד וְאַמְתְּלָאָה אָבֵל מ"מ לְעֹנֵן לְסַלְקוֹ עַד
שְׁיַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה הָרְאוּי' אֵין לְחַלֵּק בִּינֵיהֶם וְנִרְאָה שְׁטַעְמוֹ דְלְעֹנֵן לְעֹנֵשׁ אוֹתוֹ עַל עֵבֶרָה
שְׁעֵבֶר אֲמַרִינוּ דְכִינוּן שְׂאוּמֵר בְּרִי לִי מְהִימֵן לְגַבֵּי דְנִפְשֵׁי' וְאֵין לָנוּ לְעֹנְשׁוֹ בְּשִׁבִיל אֲנָמֵד
הַדְּעַת וְעֵינֵן בְּכַתְּנֻבוֹת דְּרַף כ"ב בְּסוּגְיָא דְשָׁנִים אוֹמְרִים מֵת וְכו' בְּאוּמְרַת בְּרִי לִי
עֵי"ש הַפ"י שֵׁם הַבֵּיא בְּשֵׁם הָרֶשֶׁב"א וְאֵא"ז מְהֵרָשׁ"א דְאָרַף בְּמָקוֹם חֲזָקָה אֵין לְעֹנֵשׁ
הָעוֹפֵר בְּאוּמֵר בְּרִי לִי ע"ש וּמכ"ש הֵיכָא דְלִיכָא חֲזָקָה רַק מִחֲמַת אֲנָמֵד הַדְּעַת לְבַד
מִשָּׂא"כ לְעֹנֵן שְׂאֲנַחְנוּ נְסַמְךָ עַל שְׁחִיטָתוֹ לֹא מְהִי בְּרִי דִידֵי' וְלֹא מִפִּי אָנוּ חֵיִין וְאֲזִלִּינוּ
בְּתֵר אֲנָמֵדְנָא דִידֵן וְאֵינוּ נִיְתָר כ"א עַד שְׁיִלְךָ לְמָקוֹם וְכו' וְלָכֵן בִּש"ע לְעֹנֵן מוֹכֵר דְבָרִים
הָאֲסוּרִים פְּתַב מְעַבְרִין אוֹתוֹ וּמְשַׁמְתִּין אוֹתוֹ וְאֵין לוֹ תַקְנָה עַד שְׁיִלְךָ כו' וְאַח"כ פְּתַב
טַבְּחָ שְׁמַעְשׂוּ מוֹכִיחִים כו' מְסַלְקִים אוֹתוֹ וְלֹא פְתַב מְשַׁמְתִּין אוֹתוֹ כו' מִשׁוּם דְבְּזֶה שְׂאֵין
הַטֵּרְפוֹת וְדֹאֵי אֵלֹא אֲנָמֵדְנָא אֵין לְעֹנְשׁוֹ רַק מְסַלְקִין בְּלַבַּד וְאֵין לְחַלֵּק וְלוֹמֵר דְהֵתָם מִיִּירֵי
שְׁפָבֵר מְכַר וְבָא מְכָשׁוּל לְרַבִּים עַל יְדוֹ וּבְהֵכִי מִיִּירֵי הֵךְ דְפֶרֶק ז"ב שְׁפָבֵר יֵצֵא הַטֵּרְפוֹת
מִתַּחַת יְדוֹ מִשָּׂא"כ בְּזֶה שְׁעֵדִיִן לֹא בָּא מְכָשׁוּל אֵלֹא שְׂרָצָה לְהַכְשִׁיל וְנִתְפַּוֵּן לְבָשֵׁר חֲזִיר
וְלֹא עֲלֵתָה בְּיָדוֹ אֲךָ מְקוֹר הַדִּין שֶׁהוּא מְהֵרִיב"ש מְבֹאָר שְׁלֹא פְטוֹר מְהֵעֹנֵשׁ רַק מְהֵטַעַם
לְפִי שְׁהֵאִסוּר אֵינוּ רַק מִחֲמַת חֲשָׁד וְסַפֵּק אָבֵל לֹא מִשׁוּם שְׁלֹא בָּא לִידֵי אֲסוּר וְאֲרַף דְאִתָּא
שֵׁם שְׁהֵרִיָּאָה כְּבָר נִמְכָּרָה וְנִרְאָה דְלֵהֵכִי מִיִּיתִי הֵתָם מְהֵא דְטַבְּחָ שְׁמַצָּא אַחֲרֵי חֵלֵב אוֹ
שְׁלֹא נִמְצָאת סַכִּינוֹ יָפָה דְהֵתָם מִיִּירֵי אֲרַף שְׁלֹא בָּא לִידֵי מְכָשׁוּל עֵדִיִן וּמ"מ פִּינוּן שְׁהֵאִסוּר
וְדֹאֵי הַגּוֹף לֹא פִלְט מְעוֹנֵשׁ הָרְאוּי רַק הָרִיב"ש הֵיכָל בְּדִינוֹ לְפִי שְׁהֵאִסוּר גּוֹפָא אֵינוּ רַק
מִחֲמַת חֲשָׁד וְכ"כ בְּפֶרֶי תְּנָאָר סִי קו"ט מָרָא דְשִׁמְעָתָא הוּא הָרִיב"ש כו' וְכִינוּן שְׂאֵין
הַבְּהֵמָה אֲסוּרָה אֵלֹא מְסַפֵּק אֵין מְעַנִּישִׁין אוֹתוֹ וּלְפִי זֶה אִם הֵיְתָה הַבְּהֵמָה טְרִיפָה וְדֹאֵי
הַגֵּם שְׁהֵטַבְּחָ לֹא יְדַע שְׁנֵדֹאֵי טְרִפָה יִשְׁנוּ בְּעוֹנֵשׁ הָרְאוּי עכ"ל.

וְא"כ מְכ"ש בנ"ד שֶׁהוּא טְרִיפָה וְדֹאֵי פֶּאֶשֶׁר הוֹדָה בְּעַצְמוֹ וְגַם א"צ לְהוֹדָתוֹ שְׂאֵפִי אִם
הוּא לֹא יְדַע אִם הוּא טְרִיפָה וְדֹאֵי מ"מ יִשְׁנוּ בְּעוֹנֵשׁ וְהַעֲבָרָה כְּמ"ש בְּפֶרֶי תְּנָאָר זֹלָה"ה:
וְרֵאִיתִי בְּד"מ סִי קו"ט שְׁפַתְבָּ בְּשֵׁם הָרִיב"ש סִי ק"ג דְהָא דְמוֹכֵר דְבָרִים הָאֲסוּרִים שְׂאֵין
לוֹ תַקְנָה עַד שְׁיִלְךָ לְמָקוֹם שְׂאֵין מְפִירִין אוֹתוֹ כו' הֵיִינוּ שֶׁהוּא מְוַחֲזֵק לְכַף אוֹ שְׁמַעְשׂוּ
מוֹכִיחִין שְׁעֵשֶׂה בְּמִזִּיד אָבֵל אִם הוֹצִיא טְרִיפָה מִת"י וְאֵינוּ מְוַחֲזֵק לְכַף לֹא מִחֲמַרִּינוּ כֹּלֵי
הַאי וְהַפֵּל לְפִי רְאוּת עֵינֵי הַדִּיִן וְכ"מ מִתְּשׁוֹ הָרֵא"ש פֶּלֶל ד' סִי כ"ט עכ"ל הַד"מ.

וְעַפִּי"ז פְּתַב בַּהֲג"ה שֵׁם ג"כ וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וְהָא דְצָרִיף לִילְךָ לְמָקוֹם שְׂאֵין מְפִירִין אוֹתוֹ
וְלְעֵשׂוֹת תְּשׁוּבָה הֵיִינוּ שְׁעֵשֶׂה בְּמִזִּיד (נִרְאָה לִי שֵׁט"ס וְצ"ל כְּמ"ש בְּד"מ שְׁמַעְשׂוּ מוֹכִיחִין
שַׁעֲשֵׂה בְּמִזִּיד) אוֹ מְוַחֲזֵק לְכַף אָבֵל אִם נוֹכַל לֹמֵר שְׁבִטְעוֹת נַעֲשֵׂה לֹא סָגִי לִי בְּקַבְּלַת דְבָרֵי
חֲכָמִים וְיַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה לְפִי רְאוּת עֵינֵי הַדִּיִן עכ"ל נִרְאָה מְדַבְּרֵי דָאִם אֵין מְעַשְׂוּ מוֹכִיחִין
שְׁעֵשֶׂה בְּמִזִּיד אֲזַ תְּלוּי הָעֹנֵן בְּמְוַחֲזֵק לְכַף דְהֵיִינוּ שַׁעֲשֵׂה כֵּן ב' וּג' פְּעַמִּים כְּמְבֹאָר בְּרִיב"ש
שֵׁם וְכְמ"ש דְבָרֵי לְקַמְּן וְאֵין תּוֹלִין בְּטַעוֹת וְחֻשְׁבִּינוּ לִי כְּמִזִּיד וְצָרִיף תְּשׁוּבָה לִילְךָ
לְמָקוֹם שְׂאֵין מְפִירִין אוֹתוֹ וְאִם אֵין מְוַחֲזֵק וְאֵין מְעַשְׂוּ מוֹכִיחִין שְׂאֵין נוֹכַל לְתַלּוֹת בְּטַעוֹת
סָגִי בְּקַבְּלַת ד"ח וְתְּשׁוּבָה לְפִי רְאוּת עֵינֵי הַדִּיִן: וְלַעֲנֵד הוּא תְּמוּהָ שְׁהֵרִי בְּרִיב"ש פְּתַב
וְכָבֵר פְּתַב הָרֶשֶׁב"א שְׁטַבְּחָ שְׁהוֹצִיא טְרִיפָה אֵין לוֹ הַתְּנַצְלוּ לֹמֵר שׁוּגַג הֵיִיתִי וּמ"ש בְּסוּף

דְּבָרָיו שֵׁשׁ לַפְטוֹר הַטֵּבַח מֵעוֹנָשׁ אַחַר וְדִי בְהַעֲבִירוֹ כְּבָר כְּתַבְתִּי שִׁפְנוֹנְתוֹ לְעוֹנֵי הָעוֹנָשׁ שִׁמְתָא אוֹ לְהִלְקוֹתוֹ יֵשׁ לַפְטוֹרוֹ מֵטַעַם שְׂאִין פֶּאן טְרִיפּוֹת בְּרוּר אֲבָל מ"מ צָרִיף הוּא לְתַקְנָה שְׂיִלְף כּו' לְפִי שִׁמְעֵשׂוּ מוֹכִיחִין שִׁמְזִיד הִי' וְאִין מוֹעִיל הַתְּנַצְלוֹת שְׁלוֹ לֹמַר שׁוֹגֵג הֵייתִי וּמָה לִי הַתְּנַצְלוֹת שׁוֹגֵג אוֹ הַתְּנַצְלוֹת טְעוֹת וְכֵן מְבֹאֵר בְּרִיב"ש דְּמִשְׁוֵי שׁוֹגֵגִין לְמוֹטְעִין ע"ש וְזִיל בְּתַר טַעְמָא שְׁפַתְב הֶרְשָׁב"א דא"כ כּ פֶּל אֶחָד יֹאמַר כּו'.

וְאִמְנָם נֵרָא דְכּוֹנוֹנַת הֶרְמ"א לִמ"ש הֶרִיב"ש שֵׁם וְז"ל וְאִפִּי' כְּשִׁמְנַבֵּל הַבְּשָׂר מְסַלְקִין אוֹתוֹ כִּינּוּן שֶׁהוּא טֵבַח לְבָנֵי הָעִיר וְא"צ הַתְּרָאָה פְּדָאֲמֵרִינוּ פ' הַמְקַבֵּל מִקְרִי דְרַדְקֵי שִׁתְּלָא טֵבַחָא אֲוֹמְנָא כּו' כ"ש שֵׁשׁ לְסַלְקוֹ אִם הוּא חָשׂוּד לְהַאֲכִיל טְרִיפּוֹת בְּמִזִּיד וְאֵע"פ שְׁפַתְב הֶרְשָׁב"א בְּשֵׁם הֶרְאָב"ד וְז"ל דֹּאֲע"ג דְּלֹא בְּעִינוּ הַתְּרָא' חֲזַק' בְּעִינוּ ר"ל שְׂיִהֵי' מְוַחֲזָקִים בְּכַף שִׁעֲשׂוּ כּו' ב' אוֹ ג' פְּעָמִים זֶהוּ בְּאוֹתוֹן הַמְּוַחֲזָרִים שֵׁם (ר"ל מִקְרִי דְרַדְקֵי כּו') שְׂאִינוֹ אֲלֵא הַפְּסֹד מְמוֹן וְגַם אֲפֹשֶׁר שְׁהֵם מוֹטְעִין אוֹ שׁוֹגֵגִין אֲבָל בְּחָשׂוּד לְהַאֲכִיל אִיסוּר מִיָּד מְסַלְקִין אוֹתוֹ כּו' עכ"ל וּמִזֶּה יֵצֵא לוֹ לְהֶרְמ"א הַחֲזִילוּק בֵּין מְוַחֲזָקִין לְכַף: וְלֵעֲנַד כּוֹנוֹנַת הֶרִיב"ש לֹא לְמִימְרָא דְבְּמִוֲחָזֵק לְכַף תּוֹ לֹא תְלִינוּ שְׁהֵם שׁוֹגֵגִין אוֹ מוֹטְעִין אֲלֵא ה"ק כִּינּוּן דְּלֵעֲנֵי הַפְּסֹד מְמוֹן הוּא וְגַם אֲפֹשֶׁר שְׁהֵם שׁוֹגֵגִין לְכַף לֹא מְסַלְקִינוּ לְהוֹ בְּפַעַם אַחַת אֲבָל בְּב' אוֹ בִג' פְּעָמִים מְסַלְקִינוּ אֵע"ג דְּאֲפֹשֶׁר שִׁעֲשׂוּ כּו' בְּשׁוֹגֵג אוֹ בְּטְעוֹת מ"מ לֹא אִיכְפַת לָן בְּהִכִּי וּמְסַלְקִינוּ לְהוֹ וְכִמ"ש שֵׁם קוֹדֵם לְזֶה וְז"ל וְאִם כְּשִׁמְנַבֵּל הַבְּשָׂר וְאוֹלֵי לֹא הִי' מִזִּיד שְׁהֵרִי חֵיִיב לְשַׁלֵּם אֵע"כ מְסַלְקִין אוֹתָם לְפִי שֶׁהוּא פְּסִיד' דְּלֹא הָדַר כּו' ע"ש אֲבָל לְעוֹנֵי הַסִּילּוּק לְפִי שִׁחָשׂוּד לְהַאֲכִיל טְרִיפּוֹת שְׂיִצְטָרֵף לְעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה לִילְף לְמָקוֹם וְכו' לֹא תִלִּי אֲלֵא בְּמִזִּיד דְּוָקָא וְאִף שִׁעֲשֶׂה כּו' ב' אוֹ ג' פְּעָמִים י"ל שִׁשׁוֹגֵג אוֹ טְעוֹת הִיָּה וְגַם מ"ש מִתְּשׁוּ' הֶרָא"ש צ"ע דְּלְכֹאֲוֹרָה הֵתָם אִיפְכָא מִשְׁמַע דְּגַם בְּב' וְג' פְּעָמִים כְּתַב דְּוָקָא אִם עֲשֶׂה בְּמִזִּיד מִשְׁמַע דְּבִסְתְּמָא לֹא תְלִינוּ לֹמַר מִזִּיד הוּא מְחַמַּת שְׁהוֹצִיא ג' פ' וְא"כ מ"ש הֶרְמ"א אוֹ מְוַחֲזָק לְכַף מִשְׁמַע דְּבִכָּה"ג אִף שְׂאִין מִעֲשִׂיו מוֹכִיחִין שִׁעֲשֶׂה בְּמִזִּיד צָרִיף תְּשׁוּבָה לִילְף כּו' צ"ע: וּמ"מ מָה שִׁמְבֹאֵר מִדְּבָרֵי הֶרְמ"א דָּאִם מִעֲשִׂיו מוֹכִיחִין שִׁעֲשֶׂה בְּמִזִּיד אִף שְׁלֵא הַוָּחֲזֵק בְּכַף דְּהֵינּוּ שְׁלֵא עֲשֶׂה רַק פַּעַם אַחַת מ"מ צָרִיף לִילְף לְמָקוֹם כּו' כַּף מְבֹאֵר מִהֶרִיב"ש זֶלֶה"ה.

וּבְאִמַּת שְׁלְכֹאֲוֹרָה צ"ע בְּדְבָרֵי הֶרִיב"ש שִׁבְתַּחֲלַת דְּבָרָיו כְּתַב וְזֶה הַטֵּבַח מִעֲשִׂיו מוֹכִיחִים שְׁבִכְוֹנָה הִיָּה רוֹצֵה לְהַכְשִׁיל הַצִּיבּוֹר כּו' מִשְׁמַע דְּבִלֹא הוֹכְחָה שְׁבִכְוֹנָה עֲשֶׂה הִי' מָקוֹם לְתַלוֹת בְּשׁוֹגֵג אוֹ טְעוֹת וְאִח"כ הִבִּיא דְבָרֵי הֶרְשָׁב"א שֶׁא"י לֹמַר שׁוֹגֵג הֵייתִי מִשְׁמַע שְׂאִיף בִּלֹא הוֹכְחָה אִין תּוֹלִין בְּשִׁגְגָה.

וְנִרְאָה דְּהֶרִיב"ש בְּנִידוֹן דִּידִי' דְּמִיָּרִי שִׁהֲטְרַפּוֹת יָדוּע וְזֶה בָּא לְהַתְּנַצֵּל בְּטַעְנוֹת שׁוֹגֵג לֹא מְהַיָּי וְה"ה בְּטַעְנוֹת טְעוֹת. וּבְזֶה א"ש שֶׁא"צ לְמָה שְׁפַתְבְּתִי לְהַגִּי' בְּדְבָרֵי הֶרְמ"א מִעֲשִׂיו מוֹכִיחִין מִשׁוֹם דְּבִד"מ דְּמִיָּתִי מִדְּבָרֵי הֶרִיב"ש שִׁפִּיר נָקֹט מִעֲשִׂיו מוֹכִיחִין שֶׁהוּא הָעוֹנֵן דְּמִיָּרִי הֶרִיב"ש מִיָּנִי' אֲבָל בְּהַג"ה נָקֹט פֶּשְׁטָא דְּמִלְתָּא שִׁעֲשֶׂה בְּמִזִּיד וְהֵינּוּ שְׁהוֹצִיא טְרַפּוֹת גְּמוּרָה אוֹ מִצַּד בְּרוּר אוֹ מִצַּד הוֹכְחַת מִעֲשִׂיו וּמ"מ צָרִיף עֵינּוּ כִּינּוּן דְּהֶרִיב"ש כְּתַב דְּמַחְמַת מִעֲשֶׂה זֶה שִׁחְתָּף הַסְּרָכוֹת מוֹכִיחַ שִׁטְרָפָה הִיָּתָה וְרָצָה לְהַאֲכִילָהּ א"כ לְמָה לִי לְאִתּוּיָהּ הָא דְּהֶרְשָׁב"א שֶׁא"י לֹמַר שׁוֹגֵג הֵייתִי דְּפִשְׁטִי' שֶׁא"י לֹמַר כּו' דְּנָהִי שְׂיִוְכַל לֹמַר

שמתחלה שוגג הי' ולא ראה הסרסא עכ"פ ה' עקור' מזיד הי' להאכיל בכוננה וצ"ל דלרונחא דמלתא נקיט שאפילו בלא הוכחה א"ש להתנצל בזה ומכ"ש בזה שיש הוכחה.

ועכ"פ צ"ע על הרמ"א שכתב אבל אם נוכל לתלות בטעות כו' דלכאורה ז"א דאע"ג דהריב"ש נקט במלתו מעשיו מוכיחין לאו למימרא דאם אין הוכחה שפיר תולין בטעות באין מוחזק דז"א דהריב"ש נקט הכי מטעמא דכתיבנא שלא נתברר הטריפות אבל בנתברר שא"י לומר שוגג הייתי מה לי שוגג מה לי טעות דשניהם אחד הם וכמ"ש מלשון הריב"ש גופ'.

ואפשר דהרמ"א מייירי היכא שיש רגלים לדבר קצת שעי"ז נוכל לומר שבטעות נעשה לו אבל לא משמע פן מהד"מ שנתראה שהוציא פן מהריב"ש שאם יצאה טרפה ודאין מוחזק לא מחמירנו כו' ומשמע דבסתמא יכולין לתלות בטעו' וזה אינו דאם יצאה טריפה ודאית אין יכול להתנצל בטעות או בשוגג אף בלא מעשיו מוכיחים וכמ"ש הרשב"א ונביאו בש"ע בסעיף הקודם לענין שוגג.

ואפשר שדעת הרמ"א לחלק בין לתלות בשוגג או בטעות וס"ל דמ"ש הריב"ש מעשיו מוכיחים שבכוננה כו' היינו לומר שאם אין שם מוכיח שהוא בכוננה שפיר יש לתלות בטעות ותולין בו טפי מבשוגג דבשוגג לעולם הטבח יכול לומר פן משא"כ בטעות על הרוב הדברים נזכרים שא"א לתלות בטעות ולכן היכי שאין שם דברים נזכרים שפיר מצי לתלות בטעות ולא מחמירנו בי' פולי האי רק בד"ח ותשובה לפי ראות עיני הדיין וצ"ע: ואיך שיהיה מבואר מהרמ"א אם עשה במזיד אף שלא הוחזק בכך דהיינו שלא עשה רק פ"א מ"מ צריף לילה כו'.

וצ"ע על הש"ך בסי' ב' ס"ק שנתחבט הרבה להוכיח ממהרי"ק ושאר פוסקים דבפ"א סגי בכדי להקשות על הרמ"א ונהרי שפתי הרמ"א ברור מללו פאן בסי' קי"ט וטפי הו"ל לאקשוני דברי רמ"א אהדדי (ומ"ש הש"ך שפן משמע בסי' קי"ט לא פיון לדברי הרמ"א אלו רק לדברי המחבר עיי"ש) באמת הש"ך שם דרמ"א איירי בע"א וכה"ג הוא דחוק מאוד שאיך יסתום דבר כזה שעיקר הדין תלויבו וגם מ"ש באורח מישור לתרץ דלא מייירי בודאי מזיד ז"א שהרי מבואר נגלה שדין זה שכתב הרמ"א שם הוא ממהרי"ק וכן הוא בד"מ ומהרי"ק לא מייירי בהכי ועוד מה שסיים אם כבר נכשל ורגלים לדבר מעבירין אותו ואם נפשך לומר דאם כבר נכשל "ה רגלים לדבר שמזיד הוא פיון שנכשל שני פעמים וכדאמרנו בביצה לענין ע"ת פושע את וכ"כ מהרי"ט בתשובה ח"ב סימן ט"ו ז"א שהרי כבר כתב תחלה אם לא הוחזק בכך דמשמע דאם הוחזק נפסל וקצרתי שהאמת יורה דרכו דמהרי"ק ס"ל דבפ"א מעבירין אותו ואין תולין בשוגג וטעות ומ"ש מהרי"ק שם נו"ל ואם אותו שוחט כבר נכשל בענין הבדיקה אי לדידי הווי ציייתי בני קהלכם יצ"ו הוי מעבירין אותו לגמרי פיון שיש רגלים לדבר עכ"ל הדבר מבואר שר"ל שהיה מכשול שהיה קרוב לתלותו בשוגג וכדאמרנו ביומא פי פשלת בעונתו האי עון מזיד הוא וקרי' לי' מכשול ופירושו עונה יחשב כמכשול שהוא שגגה וה"נ דכונתיה שהוא קרוב לתלותו שוגג ולכך לא העבירוהו ומ"מ יש רגלים לדבר עי"ז להאמין לדברי העד שגם עתה שלא פהוגן שחט ואין לתלות בשוגג פלל וכמ"ש הרשב"א ואפשר שבטעות העד המעשה מוכיח שהי' מזיד ולכדי צריף לאתווי מהרשב"א ועכ"פ מ"ש רגלים לדבר

היינו להעמיד עדות העד וכן מצאתי בד"מ הארוך שפתיב להדיא ורגלים לדבר שאמת הדבר יש להעבירו ע"ש וכן במפתחות שהוא קיצור שרשי הדינים שבמהרי"ק שחיבר גדול אחד פתיב ואם נמצא שפתיב נכשל יש להעבירו לגמרי אפילו בהעדר ע"א ע"ש מבואר דהו רגלים לדבר עיקרם לענין להאמין להעד וכינו דהרמ"א העתיק לשון זה ממהרי"ק ע"כ דבע"א מייגרי וכמ"ש הש"ך אף לשון הרא"ש שפתיב אם לא הוחזק בכה הוא דחוק מאוד לפי עפ"י דלשון זה מורה שנתברר לנו שהוציא טרפה אלא שאינו מוחזק בכה וע"ד שכ' בסי' קי"ט ואמנם בלא"ה לשון זה תמוה מאוד שהוא שפת יתר לגמרי כיון שהתחיל וכתב והוציא טרפה פ"א מת"י ממילא הוא שלא הוחזק בכה וגם אחר שפתיב פעם אחת איה שינה להטיל תנאי אם לא הוחזק בכה ועוד שהרי סינים בה דאפילו אם פתיב נכשל ורגלים לדבר מעבירין אותו ומכ"ש בהוחזק לכה וצ"ל דהכי קאמר כל שפתיב נכשל הוי בהוחזק לכה שנה רגלים לדבר שהוא פושע ועתיד להכשיל ופשיטא דא"א לומר פן וכבר פתיב דמבואר דהו רגלים לדבר היינו שע"ז אנו תולין כו' ע"כ היינו שע"ז אנו תולין שענין הוצאת הטרפיות מת"י הוא אמת וגם פי במהרי"ק שפתיב תוצאות דין זה לא הנפיר פלל ענין החילוק בין הוחזק בכה או לא הוחזק וצריף לומר שהרמ"א הוסיף מדעתו דבר זה וליתא לענ"ד וגם צ"ע מ"ש הרמ"א מותר לאכול אח"כ משחיטתו שתיבת אח"כ אין לו ביאור ובמהרי"ק גופא שהעתיק הד"מ א"ש לשון זה דשם מייגרי תחלה לענין ההכחשה עם העד אם הוא נאמן לאסור אותה שחיטה וע"ז פתיב שאפילו העד שאותה שחיטה אסורה לו מ"מ אח"כ הוא מותר לאכול משחיטתו אבל בגוונא דנקט בהג"ה הול"ל מותר לאכול משחיטתו ובדוחק י"ל דכוננתו דלא מפעיא מה שנושאר ת"י משחיטתו ששחט קודם שהוציא טריפה דאיכא למימר השתא הוא דאיטרע אלא אפילו מה ששחט אח"כ מותר והוא דחוק וגם מ"ש הרמ"א דדנין בזה לפי ראות עיני הדיין באדם השוחט דתיבת באדם השוחט הוא מותר לגמרי דהא לא מייגרי הךא מאדם אחר פלל רק מן השוחט ואי נימא דמייגרי בע"א א"ש דאע"ג דנדאי אשוחט קאי מ"ש אם פתיב נכשל מ"מ שינה למנקט באדם השוחט פניו דיש פאן שייכות דראות עיני הדיין (גם לענין העד עיין ביש"ש ר"פ קמא דחולין) ומחמת כל הדקדוקים הללו קשה בעיני לומר דאגב שוטפי לא בדיק בלישניה ולפי אומר לי שיש פאן טעות סופר או דילוג ויש מקום לומר שתיבה פ"א דנקט הוא ט"ס שהי' פתיב בע"א או ע"פ ע"א והמעתיק טעה ונתחלף לו הבית בפ"א וסבור שהוא ר"ת פ"א וכן צ"ל והוציא טריפה מת"י בע"א לא הוחזק בכה ומותר וכו' ויותר נראה שיש פאן דילוג מתיבת לא עד תיבת לא וכצ"ל אם לא הי' רק ע"א לא הוחזק בכה ומותר וכו' והמענין יראה שלשון זה נופל על לשון שהעתיק בד"מ ממהרי"ק שפתיב לא הוחזק ליפסל עולמית בשביל כה (ובמהרי"ק גופא איתא אין מוחלט כו' אף בד"מ והעתיקו הש"ך איתא לא הוחזק) והיינו שפתיב ומותר לאכול אח"כ משחיטתו ור"ל אפילו השוחט עצמו דכיון שלא הוחזק בכה להפסל עולמית לא נעשה חיתוכא דאיסורים לגבי' וכמ"ש מהרי"ק ואף דמסתפינא מלהגי' מ"מ פניו שמוכרח פן ממהרי"ק וכמ"ש ואף המתעקש אין לו מקום לתלות שדברי ההג"ה נובעים ממקום אחר רק מדברי מהרי"ק שהביא בד"מ ואף שיש לומר דרמ"א סמך על מ"ש מהרי"ק אין מוחלט כו' דמשמע דיש מקום להכשירו הדבר פשוט בכוננת מהרי"ק כמ"ש הש"ך ומכ"ש לפי מה שהעתיק בד"מ לא הוחזק כו' רק שיש

לומר דר"ל לא הוה חזק משום דנוכל לתלות בטעות וע"ד שכתב בסי' קי"ט מ"מ מדקדוקי הלשונות שכתבתי מבואר דמייירי לענין ע"א וכעובדא דמהרי"ק ממש: ועכ"פ היכא שיצא טריפות מת"י ומעשיו מוכיחים שעשה במזיד ע"י שקרע הסרכות וכינצא לית מאן דפליג מסלקין אותו עד שילך כו' ואף אם לא היה פאן רק ע"א מ"מ אפ"ת סליק העד פמי שאינו דע"א בהכחשה הוא מ"מ מעשיו יוכיחו וכן הוא בעובדא דהריב"ש ו"ל שהמעידים לא העידו על טרפות רק שראו חולקים ועומדים והחכם השואל והריב"ש המשיב ו"ל דנו את האדם לפי מעשיו ופסלו עד שילך כו' אלא שאם היינו סומכים על דברי העד עונשו מרובה ויש פאן נדוי ושמטא ואם מצד אומדנא פאין עליו בזה כתב הריב"ש שדי בהעבירו וכבר כתבתי בשם הפ"ת שאם היתה הבהמה טרפה ודאי אעפ"י שהשוחט לא ידע ישנו בעונש הראוי וא"כ בנידון דידן שמלבד עדות העד נתברר הטרפות ג"כ יש מקום לעונש ג"כ ואעפ"י שבשעה שהודה על טרפותו התנצל ואמר שאתי תלין משוגתי שלא ראה זה כבר כתבתי בשם הרשב"א שאין לו התנצלות לומר שוגג הייתי ואמנם הש"ך כתב בשם תשו' מהרי"ו דבאדם שיודע שהוא ירא שמים ומדקדק במעשיו אין מעבירין אותו ואמרינן בנדאי משגה הוא עכ"ל ונראה דלכך נקט ומדקדק במעשיו משום דאל"כ נפל דינא דהרשב"א בבירא דהא ודאי כל שוחט צריף שיהיה יראת ד' על פניו וכמבואר בסי' א' ובאמת שהש"ך קוצר בדברי מהרי"ו וסמך על המעיין במהרי"ו ו"ל דאיבע לר"ש שבדק ריאה שהי' לה סרכא ולא הרגיש בסרכא ולא העבירתי אותו וטעמא דידענא בי' דירא שמים הוא ולא אשתכח דדייק פנוותיה בנדאי משגה הוא וכן ראיתי במגנצא לזקן אחד ששגג ולא הרגיש הסרכא כו' והשיבו על פנו משום שהיה מוחזק בכשרות וכמדומה שלא בדק תוף הודש ומה שהבאת מטבח שנמצא אחריו טרפה ה"מ באדם שלא ראינו שמדקדק במעשיו כו' ועוד דבכולי תלמודא טבח הוא שמוכר הבשר ומש"ה מחמירין אי הוי הריאה קמן ולא היתה טריפה כו' ע"ש ומ"ש ועוד דבכולי תלמודא כו' צ"ע מדברי הריב"ש דלעיל דמיייתי לה דטבח לנידון שלו שהיה שוחט לאחרים אף י"ל דע"כ לא מפליג מהרי"ו אלא היכא דיש לומר משגה הוא אז יש לומר דכל שאין לו הנאה תלינן בהכי אבל בעובדא דהריב"ש שמעשיו מוכיחין שעשה במזיד ממילא שאין לחלק בכה אף ממ"ש אח"כ מדברי הרשב"א נראה דמפרש דהרשב"א בכל גונוי מייירי אף שמוכר לאחרים ונראה שלכן השמיט הש"ך חילוק זה של מהרי"ו ולא נקט רק החילוק של ירא שמים ומדקדק במעשיו כו' ועכ"פ בנ"ד שזה מוכיח קנים שמזיד הי' וכעובדא דהריב"ש ממש וגם נראה דבזה לא מהימן לומר שוגג הייתי בשום אופן אף באותן שנתבררו לפני הב"ד דמה ענין שוגג לכאן דהא עכ"פ לא חשש לבדוק הריאה רק י"ל דמסתמא לא שינה מרגילותו שרגיל הוא שיבדוק הריאה ומשום פיסופא רצה לנק' עיני האנשים ואחרי שראה כי לא יוכל לכסות השמש בפכרה וכחשו בפניו יענה חזר והודה והתנצל בטענות שוגג אין זה מציל מידי עונש ופסול דדמי ממש לעובדא דהאי טבחא דז"ב דמסתמא גם הוא התנצל וכמ"ש הרשב"א דטענת שוגג כ"א יאמר פן ולא קביל ר"נ מיניה ושמותי ועברתי ולכן אם אין האיש הלז ידוע וניכר לירא שמים ומדקדק במעשיו אין ספק שכל הדרכים האלו בו ואם הוא ירא שמים ומדקדק במעשיו ויש מקום לומר שהי' ע"ד והאלקים אינה לידוזה לשמוע התנצלותו

ולדון לפי ראות עיני הדיין בענין העונש עכ"פ כמ"ש דלענין העונש לא אזלינן בטרם
אומדנא ואפי' במקום חזקה מהני היכא שאומר פרי לי.

וקצרת: וראיתי בשו"ת נודע ביהודה מ"ת שגדפס מקרוב בחלק יו"ד סי' ג' בשוחט
שפדק ושאל אותו השוחט הזקן וויא איזט והשיב ביניא מיר איז עש גוט פשר וצינד
הגאון ו"ל בזכות הבדק שהדברי מראים שלדעתו היה טובה פשרה אבל אינו רוצה
לסמוך על דעתו דאל"כ הי' לו להשיב בקיצור כו' ואף בזה מבואר שם שהבהמה ששחט
אח"כ הי' הזקן עומד ע"ג ולבדיקת הסכין ושחיטת עופות פתב הגאון ו"ל דאין נחשד על
איסור תורה כו' ובאמת שצ"ע לדידי דאטו בשחיטת עופות לא משפחת איסורא דרבנן
פגון שהי' במיעוט בתרא וכיוצא בו וגם בבדיקת הסכין איפא פמה חומרי דרבנן וצריף
יראת שמים ומתון וזה חשוד לאותו דבר באיסורי דרבנן אף כל זה אינו ענין לכאן דהתם
החשש הוא מאחר שלא חשש לבדוק פהוגן שחיוב הבדיקה הוא מדרבנן אבל זה שדון
לבד השיאו שאף שאחר שהראה לו החשש טריפות קרע המקום ההוא וצונח פשרה היא
אכלו עלי ועל צווארי הרי שעכ"פ לא חשש לברר בבדיקה שהיא חיובות מחמת חשש
ריעותא שלפנינו שהוא טרפה מספק בלא בדיקה ולענין השומן והפלי' עיין בב"ח סי'
קי"ט ובש"ך ופר"ח סי' א' ואא"ז בשמ"ח ות"ש בסי' ב' האריף בזה והבאתי הדברים
בביתי בית אפרים סי' ל"ט ושם כתבתי במ"ש אא"ז הת"ש על דברי היש"ש שהגעילו
הקהל הפלים מחמת הבדיקה וכתבתי לחלק בין אם הוא שוחט ובדק או בודק לבד ובנ"ד
אין לחלק בכך ובפרט בזה שבשמים עלתה לו להיות שוחט ובדק על פן יצא מזה ומזה
וכל הדרכים האלו בו ולכן אנשי העיר הדרים בחלק הקרוי עיר חדש יהיו זהירים שלא
יתעבו נפשם בשחיטת איסור ש'לו והפלים שמכבר צריכים הגעלה וכ"ח בשה"מ מעל"ע
כמשפט פתוב בשמ"ח סי' ב' ובספרי סי' ל"ט והאיש אשר יעשה בזדון ויאמר מי אדון
יורד שאול ואבדון נבל הוא ונבלה עמו והמרק מרק פיגולים ואנשי תמיד יבדילו עוברי
אורח שלא יתארח אצלו אם לא ישוב בתשובה ובשר ושומן הנעשה שאיסור יגניח מעליו
ויועיל את פליו והשומע ישכון בטח שאנן ושליו אמרו לצדיק כי טוב פי יאכל פרי
מעלליו דברי זעירא מן חב"י הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד אחר הדברים והאמת
האלה פן באו האנשים מעיר חדש ואמרו כי לא בא בפיהם בשר בהמה משחיטת השוחט
החדש רק עופות שחט להם וזו היתה בהמה ראשונה אשר רבו עליו ויצא המכשול מתחת
ידו והטריפוה וגם השוחט החדש בא עמם ומענה בפיו כי גם עתה פדבריו פן הוא שלא
ראה הנגלד בשעת הבדיקה והוא יודע בנפשו שפדק יפה ואולי נעשה הנגלד בידי אחר
כן או החליפו הריאה והכניסו אחרת תחתיו פי השוחט הזקן ובני העיר הישנה הם
מבקשים תואנה לדחפו בשתי ידיים ויש לו יתד לתלות במ"ש בספרי סי' ל"ט סעיף קנ"א
בשם מהרשד"ם ע"ש ואף דהתם מייירי בהכחשת עדים ע"ש במ"ש בראש אפרים
דאפשר שאין עדים יכול לומר פן ומה שלבסוף הודה שהיא טרפה אע"פ שבתחלה
אמר פשרה ויאכל משופרי ולא טען שנעשה כ"ז אחרי כן או ריאה אחרת היא ע"ז משיב
פי הוא איש שפלי ואנשי העיר הישנה אשר נאספו שמה נתנו עליו בקולם ומקול המונם
ראשו נמלא ואף אי בעי לאהדורי לא מצוי מהדר שהי' בהול מפניהם ומפני השוחט הזקן
דדמי עליו פאריא לפי שפא בגבולו ונסתמו טענותיו ע"ד ולא יכלו אחריו לענות כו' וגם
בזה יש לתלות במ"ש בספרי בק"ה בתשובה סי' ל"ד והבאתי שם דברי הגאון הרא"ם

ז"ל בענגן פּינצא בּוּנָה נגם הביאו גב"ע מאנשי עיר חדש פי גם המה עמדו שמה ביום הראות את הנגלד שפריאה ולפי ספור דברייהם מתחזקת האמתלאות של השוחט החדש ואנשי העיר הישנה ג"כ באו והביאו גב"ע הקצף להתגולל ולהתנפל על השוחט החדש וצונחין ככרוכניא שחלילה לחשוב מחשבת פיגול על השוחט הזקן אשר אומנתו בקהל קדושים למעלה משלשים שנה ומסמך לרבים והנה מצד הכשר השוחט נראה דאפי' אם נאמר שהוא פשר ומתיר עצמו בשחיטה ע"י האמתלאות הנ"ל מ"מ אין פשרותו מועיל כ"א לאנשי עיר חדשה אבל בני עיר הישנה שהשוחט הזקן הוא מוחזק אצלם לנאמן וכשר ואינו חשוד להחליף או לקלקל בכדי לעולל עלילות ברשע על השוחט החדש פשיטא שהם אסורים לאכול משחיטת השוחט החדש שהרי הם מאמינים לקול האות הראשון שלא נעשה חליפין וקלקול אחר בדיקת השוחט כלל רק פאן נמצא פאן הנה הריעותא בשעת בדיקתו נגם קצת אנשי עיר חדש דהזקן מהימן להו כבי תרי ומכ"ש השוחט הזקן עצמו שהוא אסור בשחיטת החדש ולדידהו חתיכה דאיסור' הוא ומ"ש מהרי"ק שאפי' העד עצמו מותר מפאן ולהבא כו' היינו פשיעשה תשובה וקצרתי בזה והדברים גלויים ומפורשי' ביו"ד סי' ח' ובסי' ב' ע"ש בדברי הפר"ח והפ"ת ואא"ז בת"ש ובספרי סי' ל"ט שהארכתי שם ועיין סי' קכ"ז דאי מהימן לי' כבי תרי פשגי עדים דמי ובשאר איסורין אין מלמדין אותו לומר איני מאמינה נגם ביי"נ כתב הש"ך דאם באמת מאמין אסור אף בני עיר חדשה מותרין בשחיטת השוחט הזקן שאף אם יהי' אמת שהוא חשוד בעיניהם דמשום שנאה הוא דעביד והחליף מ"מ אינו חשוד על השחיטה ודווקא חשוד לאותו דבר וקצרתי בזה: ומ"מ נלענ"ד שאף שבני העיר ישנה אסורין מפאן ולהבא בשחיטת אותו שוחט מטעמא דכתבנא מ"מ יש לצדד ולומר שיהי' מותר בשחיט' עופות שהרי כבר כתבתי שהגאון בעל נ"ב ז"ל כתב להכשירו בשחיטת עופות דאף שחשוד על הבדיקה שהוא דרבנן אינו חשוד לשחיטה שהוא איסור תורה.

ואף דשדינא בי' נרנא דגם בשחיטת עופו' איכ' איסורי דרבנן מ"מ פיון דשעת הדחק הוא שאנשי עיר חדש צריכין לשוחט מיוחד והדבר קשה שיהו בדילין זה מזה עד שאני קורא האסורה לזה מותרת לזה יש לסמוך ולומר דשהי' במיעוט בתרא לא שכיח פולי האי נגם י"ל פיון דבשחיטה גופא לא חשדינן לי' משום שהוא איסור תורה ממילא דאמרין דבכל חומרי דאית בי' מזהיר זהיר פי היכא דלא לפגע באיסור דאורייתא ואף שכתבתי דנ"ד גרע מגדון דנ"ב פיון שראה הריעותא ורצה להכשיר יש לצדד שנוראין הדברים שמתוך שפא לכלל פעס פא לכלל טעות והי' סבור שיש מקום להכשיר נגם פי עיקר החשש מתמת בני עיר הישנה דהזקן מהימן להו כבי תרי ומצאתי און לי ללמד זכות מתוך דבריהם באגרת שייחדו מתחלה שבראה משם שלא דנוהו כמזיד גמור רק שאין בקי במלאכת הבדיקה פראוי ולכן פיון שאפשר שלא חשדוהו במזיד ופושע לכן הקלתי בדינו להיות מותר לשחוט עופות בתנאי שעכ"פ ב' או ג' פעמים בשבוע יראה הספין להחכם המו"ץ שם ואם ירצה לחזור לכשרותו לגמרי שיהא רשאי לשחוט גם בהמות ולבדוק אזי מחויב לבא פ"ק להתגורר אצל טבחי מתא שוחטין מומחים דפ"ק לא פחות משני חדשים עד שיתחכם במלאכת הבדיקה וישפיל ויבין לחפש כל חדרי בטן הבהמה ומתבואר הריאה פי ע"י פ"ק עיר גדולה לאלקים וזבחים זבח רב בכל שבוע יש די בזמן הלז שיהנה מפיר ורגיל בעבודה ואח"כ יקבל עליו דברי חבירות וזהירות יתירה

בְּעֵינֵינוּ בְּדִיקַת הַרְיָאָה וּבְדִין יְהִי שָׂרִי לְכָל הַדָּרִים בְּעִיר הַחֲדָשָׁה וַיִּשְׁיֶנָּה וַאֲפִילוּ לְהַשׁוּחֵט
הַזֶּקֶן עֲצֵמוֹ לְאַכְלוֹ מִשְׁחִיטָתוֹ בְּלִי פִקּוּק וּבְדִין הַשּׁוֹמֵן ג"כ נִלְעַנ"ד לְהַתִּיר מֵאַחַר שֶׁמְעַנְהָ
בְּפִיהֶם שְׂלֵא הִי בְּיָדָם בְּשֵׁר בְּהֵמָה רַק עוֹפוֹת וּלְעֵנָּן לְמַפְרַע שְׂבֵלֵא"ה דַּעַת הַש"ף וּפּר"ח
לְהַתִּיר מִשׁוּם דְּאֻמְרֵינוּ הַשְׁתָּא הוּא דְּאִיתְרַע יֵשׁ לְהַקְלֵ וְאִף שֶׁהִב"ח וּט"ז וְאֵא"ז מִחֲמִירִין
בְּזָה מ"מ הֵם נֶאֱמָרִין עַל שְׁלָהֶם שְׂאִין בְּיָדָם מִשְׁלַ בְּהֵמָה וְא"כ יֵשׁ לְצַדֵּד לְעֵנָּן עוֹפוֹת כְּנ"ל
בְּמָקוֹם הַפ"מ אֲמַרְתִּי לְצַדֵּד שְׂגָם הֵם ו"ל יוֹדוּ בִּנ"ד דְּהֵנָּה אֵא"ז הָאֲרִיָּה וְהִבִּיא דְּבָרֵי הַב"ח
בְּתִשׁוּבָה כ"י וְעַתָּה הוּא נִדְפְּסָה בְּשׁו"ת גְּאוּנִים בְּתַרְאֵי וְשָׁם אֵיתָא שְׂבָנוּ שְׁלַ הַב"ח הַרְב
מו' לִיב ו"ל הֵיךְ מְצַדֵּד לְהַקְלֵ בְּזָה וְאִם אֲמַרְתִּי לְיִשְׂרָאֵל וְלִיתֵן בְּדְבָרֵיהֶם יִתְאַרְף הָעֵנָּן מֵאֵד
רַק אֵת זֶה חֲזִיתִי מ"ש בְּסִפְרָ שֶׁב שֶׁמְעַתָּא לְהַגְאֹן בְּעַל קֶצֶה"ח ו"ל שֶׁמְעַתָּא ג' לְהַשִּׁיב עַל
דְּבָרֵי אֵא"ז בְּזָה שֶׁכְּתִב דְּדָמֵי לְמִקְנֵה דֵּה"נ בְּחֻזְקַת אִיסוּר עוֹמְדַת וְהָרִי הַרְשִׁיעַ לְפָנֶיךָ
דְּלְעֵנָּן רְשָׁעוֹת נְמִי אֲמַרִינוּ דְּהַרְשִׁיעַ מְעַט מְעַט כְּדֵאִיתָא בְּסוֹפָה דָּף נ"ב וְע"ז הַשִּׁיב מְעַד
זוּמָם שְׂאִין נִפְסָל כ"א מִשְׁעָה שֶׁהַעִיד הַעֲדוֹת שֶׁהוּזָם עָלָיו וְלֹא קוֹדָם אַעפ"י שֶׁהוּא נִגְד
חֻזְקַת מְמוֹן וּמ"ש הַתּוֹסֵ' בְּשׁוּחֵט בְּשִׁבְתָּ דְּבִאוֹתוֹ שְׁחִיטָה לֹא נַעֲשֶׂה מוּמָר וְלִכֵּן כְּתִב
דְּדוֹנוּקָא בְּמִקְנֵה וְהַסְכִּין פְּגוּם דְּהַסְפֵּק אֵימַת נַעֲשֶׂה הַדְּבָר אִם עֲכָשְׁיוֹ אוֹ קוֹדָם וְכֵן בְּשׁוּחֵט
שְׁנַמְצָא רִיק מְכָל אֵימַת נַעֲשֶׂה הַרְיָקוֹת הַזֶּה אֲבָל בְּשׁוּחֵט שֶׁהִמִּיר וְעֲשֶׂה עֲבִירָה בְּפָנֵינוּ אִין
הַמְעַשֶׂה רְשָׁע זֶה מְסַפֵּק עָלֵינוּ שְׂמָא עֲשֶׂה מַעֲשֶׂה רְשָׁע גַּם קוֹדָם כִּינּוּן שְׂאִין אָנוּ מְסוֹפְקִים
עַל עֲבִירָה זֶה אֵימַת נַעֲשֶׂה אֲלֵא עַל מַעֲשֶׂה עֲבִירָה אַחֲרַת נוֹסֵף עַל זֶה וְאִין אָנוּ יְכוּלִין
לְהוֹסִיף וּמִש"ה מוֹקְמִינִין לִיהָ בְּחֻזְקַת כְּשָׁרוֹת וְעַתָּה הוּא שֶׁעֲשֶׂה רְשָׁע וְכֵן מוֹכַח מִדְּבָרֵי
הַתּוֹסֵפֵת רִישׁ נִדָּה כו' עכ"ד בְּקֶצֶרָה וְאוֹמֵר אֲנִי כִי דְּבָרֵי אֵא"ז נְכוּנִים כִּי מ"ש שְׂאִין אָנוּ
יְכוּלִין לְהוֹסִיף מַעֲשֶׂה אַחַר לִיתָא דְּנִדָּאֵי אִין לְהַחֲזִיק מִמְעַשֶׂה זֶה שֶׁנַּעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה אַחַר אִם
הֵינּוּ צְרִיכִים לְסַפֵּק אִם נַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה אַחַר אוֹ לֹא וְכַגוֹן הָא דְּמִיִּיתִי מִנְּדָה דְּאִין לְסַפֵּק רַק
עַל דָּם אֵימֹר כְּבָר הִי בְּבִית הַחִיצוֹן אֲבָל לֹא לְהוֹסִיף בְּסַפִּיקָא שְׂמָא דָּם אַחַר נִפְל קוֹדָם
הַבְּדִיקָה שְׁנֵה מַעֲשֶׂה אַחַר הוּא לֹא מְחַזְקִינֵינוּ מְסַפִּיקָא שֶׁנַּעֲשֶׂה דְּכִפְשִׁיטָא שְׂאִם הַעִידוֹ עַל
אֲחַד שֶׁהִרְגַּ הַנֶּפֶשׁ אוֹ בְּעַל הָעֶרְוָה שְׂאִין עוֹשִׂין סַפֵּק מַחֲמַת זֶה שֶׁקוֹדָם לְכֵן ג"כ הִרְגַּ אוֹ
בְּעַל אֲבָל אִם עַל גּוֹף הַמַּעֲשֶׂה אִין סַפֵּק וְהָעֵנָּן מְבֹרָר שֶׁשְׁחַט ג"כ לְזָה רַק הַסַּפֵּק הוּא עַל
הַמַּחֲשָׁבָה שְׂאֵנוּ רֹאִין שֶׁמְחַזְקֵי עַתָּה בְּמַחֲשָׁבַת רְשָׁע וְהַסִּיר אֵת מְוֹרְאָתוֹ וְאָנוּ מְסוֹפְקִים
עַל הַסֵּרֵת הַיְרָאָה אֵימַת נַעֲשֶׂה אִם עֲכָשְׁיוֹ אוֹ קוֹדָם לְזָה הִי יֵצֵר לְבוֹ רַק רַע מֵהָ בֵּין זֶה
לְמִקְנֵה וְכִמוֹ שְׁחוֹשְׁשִׁין כִּי יִגְרַע נְטָפִי מֵיָם לְאֵט לְאֵט כִּמוֹ כֵּן חוֹשְׁשִׁין שֶׁהֵיִצֵר שְׁלַט בּוֹ
מְעַט מְעַט עַד כִּי הִגְדִּיל צְחֻנְתּוֹ וְכֵן בְּרִיקוֹת הַפְּנוּחַ אֲמַרִי שְׂמָא הוֹרֵק כְּבָר בְּעַת שֶׁשְׁחַט אָז
וְה"ה בְּזָה דְּלֹא עַל מַעֲשֶׂה עֲבִירָה אַחֲרַת מְסַפִּיקֵינוּ שְׂאִין סַפֵּק בְּמַעֲשֶׂה כ"א בְּזִמְן אֵימַת
נְסַתְלַק חֻזְקַת כְּשָׁרוֹתוֹ וּמֵה שֶׁהַקְּשָׁה מְעַד זוּמָם דְּהֵתָם נְמִי אֵיכָא חֻזְקַת מְמוֹן דְּלֹא מְצַרְפִּינֵין
לִיהָ בְּהַדִּי הָרִי הַרְשִׁיעַ לְפָנֶיךָ אוֹמֵר אֲנִי תְּמָה עַל עֲצָמָךְ אֵיךְ נֶאֱמָרִין לְעֵדִים שְׂבָאִים לְהוֹצִיא
מִחֻזְקַת מְמוֹן אוֹ שְׂאֵר חֻזְקוֹת נִיחּוּשׁ לְהֵם שְׂמָא פְּסוּלִים הֵם וְאִי מִשׁוּם חֻזְקַת כְּשָׁרוֹת דִּידְהוּ
נִימָא אוֹקִי חֻזְקָה נִגְדַּ חֻזְקָה אִף בְּאֲמַת לִק"מ שְׁכָף גְּזָרָה חֻזְמַת הַתּוֹרָה עַפ"י שְׁנֵי עֲדִים
יְקוּם דְּבָר דְּהֵינּוּ שֶׁהוּא הַדְּבָר הַבְּרוּר וְכָל שְׁשֵׁנֵי עֲדִים מְעִידִים לְפָנֵינוּ הָרִי הוּא כְּאֵלוֹ
מְבָרְרִים הָעֵנָּן לְפָנֵינוּ שְׁכָף הוּא וְאִין זֶה בְּכָלֵל הַתְּנַגְדוֹת לְחֻזְקָה וְכִמוֹ אִם הַעִידוֹ עֲדִים עַל
הַנֶּגַע שְׁחֹסֵר הָרִי זֶה כְּאֵלוֹ רְאִינוּ עֵין בְּעֵין שְׁחֹסְרָה הַנֶּגַע וְאִף שְׂאִין אֲתָנוּ נְבִיא לְדַעַת אִם
הֵם כְּשָׂרִים אוֹ לֹא הַתּוֹרָה הַכְּשִׁירָתָן מַחֲמַת חֻזְקַת כְּשָׁרוֹתָן לְבָרַר הָעֵנָּן וּלְפִי"ז פְּשִׁיטָא

דאם אחר ש'העידו בב"ד איתרע בהו מילתא פגון שחללו שבת או העידו שקר והונמו וכיוצא בו אם באתה לספק מחמת זה על עדותן לא חזי לאצטרופי חזקה קמיימא מאחר שפבר נתברר ההיפך מזה ואדרבה פינון שמחמת סיבה שנתחדשה עתה אתה רוצה לספק למפרע על מה שפבר נתברר בלי ספק לא משגחינו ב' וכיוצא בזה פתבו התוס' בכתובות דף כ"ו בשם הר"י ב"ר ברוך לענין תרי ותרי ע"ש אף גם החולקים שם מודי' הקא דהתם אין הסיבה מחודשת שהרי העדים היו אלא שהי' בהעלם דבר מאתנו בעת ההיא ועתה איגלי מלתא למפרע ומ"מ ס"ל למחר"י ב"ב דכינון שיצא בהיתר על פיהם אתחזק היתרא וכאן שהסיבה בעצמה דהיינו מה שהעידו שקר או שאר עבירה שנספלו בה נתחדשה עכשיו אין זה פוגם בעדות שנתברר בשעתו והחזוק שכן הוא פאילו ראינו בעינינו שכן הוא משא"כ לענין שוחט שמה שצאמן על השחיטה אינו מחמת שאנו אומרים שנתברר שפדבריו פן הוא רק מצד דע"א נאמן באיסורין בדבר המסור בידו וכל שע"י הסיבה המתחדשת עכשיו מביא לנו ספק על נאמנותו ואנו צריכין לדון מצד חזקת פשרותו שהיא חזקה דמעיקרא ועדיפא מחזקה דהשתא חזר הדין לצרף החזקת איסור קודם פינון שלא נתבטל מחמת דבר ברור רק מצד שפיז העד לעשות פהוגן ובצירוף החזקות יש לאסור והדברים ברורים לענ"ד: ועוד נלענ"ד דגבי עדים נאמנות ש'להם הוא על הדבור שהם מעידין וכינון שמחמת חזקת פשרותן נאמנין בדבריהם וב"ד ממילא מפקו עפ"י העדות ואין זה פמוציאין מחזקת ממון ועיין בתו' ר"פ המניח ובסנהדרין לענין דיינים משא"כ בזה שצאמנותו תליא במעשה ששחט בסכין פשר ונזקק מדברים המפסידין בשחיטה וכשאנו באים לדון על המעשה אם נעשה בכשרות אמרינו אוקי חזקת איסור נגד חזקת פשרותו פינון דחזקת פשרותו איתרע וילמקוה דמי ומ"ש פשב שמעתא מהא דאין נעשה מומר בפ"א לק"מ דלדידהו אפי' מפאן ולהבא לא הוי מומר בפ"א ומכש"כ לענין למפרע וכ"כ אא"ז להדי' ע"ש ורבינו ירוחם דס"ל דלענין אכילה איתמר הא ס"ל התם דבפ"א לא הוי מומר וכשר אפי' להבא ע"ש עכ"ל וגם מ"ש מפ"י המשניות להרמב"ם (ע"ש שפכת בשמו דכינון דקודם ששחט הרוב הוא מקלקל ולא נעשה מומר כו' נאגב שיטפ' כ"כ דאדרבה הרמב"ם פתב להיפך דבתחלת השחיטה נעשה מומר ולכך מוקי בשוגג ע"ש אף פנונתי לתחלת דברי הרמב"ן שכתב דלמה לא תהיה השחיטה פשרה במזיד דהא לא נעשה מומר עד שגמר שחיטה זו ע"ש) אף באמת גם מזה לק"מ דהתם לענין שחיטה מיירי דפסולה אף אם אחר עומד ע"ג וראוהו ששוחט יפה אף בלא"ה הרמב"ם לא כ"כ רק פתב דבאותה שחיטה לא נעשה מומר וכדברי התוס' וא"כ י"ל דאף להבא אין חוששין בפעם אחד ומכ"ש למפרע וקצת צ"ע על אא"ז די"ל דאע"ג דמפאן ולהבא לא נעשה מומר בפעם אחד מ"מ חשוד מיהא מקרי ונ"מ אי מהני אחר עומד ע"ג וראוהו ששחט פהוגן אף בסי' י"א פתב אא"ז בשם מהרי"ק דאף בלא עע"ג שרי להך מ"ד דבפ"א לא נעשה מומר ע"ש וקצרת: ותבנא לדיננו דבנ"ד נראה שיש להקל לכ"ע דכבר פתבתי דגם אא"ז מודה דאין מחזיקין ממעשה למעשה דס"ל פינון שמעשה השחיטה ידוע ששחט קודם ואין לנו לדון רק על המחשבה ואמרינו פמו שעתה בשחיטה זו חשב לרעה פן הי' בשחיתות הקודמות אבל בנ"ד שאין ידוע אם שחט קודם פלל פשיטא שאין מחזיקין משחיטה זו לשחיטה אחרת ועוד נראה דאפי' לדעת אא"ז ודעימ' נראה דוקא באם עושה מעשה רשע שאין מקום להתנצל עליו ולומר

ששוגג הי' אבל היכא דהי' אפשר לו להתנצל ולומר שעשה בשוגג אף אם הוא אומר מזיד הייתי לאו כל כמיני' לאסור את של חבירו כדמשמע בשוחט לע"ז שאפני' אומר כפי' ששוחט לע"ז אמרינו דאין להוציא מחזקת פשרות ולצעורי קא מכונן ומכ"ש פאן דאף שאומר מזיד הייתי לאו כל כמיני' לשונו' נפשי' רשיעא ודווקא היכא שעושה מעשה רשע בפרסום י"ל שחוששין לו למפרע דלאו מחמת שאנו סומכין על דבריו רק הספק שמא הרשיע כבר נופל לנו מעצמו מחמת מעשיו משא"כ היכא שמצד המעשה אין יכולין לתלות בהיתר רק מצד דבורו לא מהימן לגבי אחרני וזה פביר דהנה קשיא לי בסוגיא דפ"פ שהוקשו התוס' דנימא ס"ס ספק מוכת עין כו' ותיקצו מדלא טענה הכי ע"ש ונהנה קשי' לי דכיון דמצד הענין בעצמו היינו מתירין אותה לבעלה מחמת ס"ס א"כ איך נאסור אותה עליו מדלא טענה דהא אפי' אם תאמר טמאה אני לה לא אסרינו לה אגברא למשנה אחרונה דשמא עינ' נתנה באחר וא"כ איך נאסור אותה מחמת מניעת הטענה ושוב אח"כ נדפס ספר פתובה ומצאתי שדבר מזה וקצתתי ועכ"פ בנ"ד ששוחט זה לדרכו הנה מהלך כי תמתיק בפיו טענת להד"מ כי חשב שבזה יכסה מומו ואע"ג דע"י זה קלון ליכא ומקלה איכא י"ל שטעה בדין ונהיה אומר מותר ומ"מ אונת הוא לו וכלימה שלא בדק יפה לקף לא רצה לטעון פן ובחר בטענת להד"מ טרם יענה אני שוגג או אומר מותר הלא יכלם שעכ"פ לא בדק פראוי ומ"מ לענין שנאמר שנעשה רשע לאסור למפרע אין לנו לדון מחמת טענתו להד"מ וכל האומר לא לוייתי כו' אלא אנו דנין על הדבר פמות שהוא מצד עצמו שי"ל שהי' שוגג וכל שהי' שוגג אין לאסור למפרע ועיין בדברי אא"ז בתשו' שכ' לפרש דברי הרמ"א מי ששחט והוציא טרפה פ"א כו' דמהני בזה טענת שוגג וע"ש מ"ש בדברי מהרי"ק וקצתתי ומחמת כל הלין טעמי התרת השומו והפלים שמפבר ולהשוחט לשחוט עופות ובהמות אינו רשאי לשחוט ולבדוק אם לא שיבא פ"ק להיות בבית מטבחי' לא פחות מב' חדשים מאחר שזבחים זבח רב בכל שבוע ומיקלעי עובדי טובי ויהיה מפיר ורגיל בעבודה אז על מקומו יבא בשלום ובדין יהי' שרא לכל הדרין בעיר הזאת שהרי הם תלו הדבר בחסרון ידיעה במלאכת הבדיקה כמש"ל אחרי שיהיה לו כתב ראי' משוחטים מןמחים דפ"ק כי למד ונתחכם לשלוח יד במלאכת הריאה פדת אזי חוזר לעבודתו ולכשרותו ויצאו דברינו בכשרות דברי זעירא: הק' אפרים שאלות ותשובות בית אפרים הלכות טריפות שאלה מק"ק הראדיק שאלה ו שאלה אחת קטנה וגדולה היא אלינו.

נצרכת מאוד למעשה. היות בגבולינו נתחדש לנו ספק טרפות עפ"י מעשה ששוחט אחד פתח גלגולת אחד של בהמה גסה והוציא המוח מתוכה וראה בתוך הגלגולת יוצא מן עצם הגלגולת פנימה עצם חד וארוך לפעמים כאורך שעור' ויותר בולט לצד המוח ועוקצו חד וגם הוא רחב קצת פענבי חצי אצבע בתחתיתו ובעליונו הולך ומיצר ונמצא זה בב' צדדי הגלגולת ברוב פעמים הוא סמוך נגד מקום הקרניים שבחוץ והעצם הלז לפי ארכו ביצוע שדוחק בקרום המוח לפני' וגם במוח עצמו שלפי גידולו הוא ממלא את כל הקדור' ובהתגדל העצם הלזה לפני' הוא מוחם עמו קרום העליון של המוח גם דוחק לתוך המוח ובתחילת מציאתו של הדבר ההוא הובא לפני המורה פדת מה לעשות וקלפו קרום עליון של המוח מן עצם הגלגולת ונמצא הקרום נקוב נגד העצם הלזה כפי ענבי העצם והטריפו בהמה והן אח"כ בתחלת ימות החורף העבר ברבות בהמות הנשחטות

כְּהוֹג בְּמַחֲזוֹ הַלְזָה לְהַכִּין לָהֶם בְּשׂוֹר לְזַמֵּן מְרֻבָּה נִרְאָה וְנִמְצָא הָעֵנָן מְגִידוֹל הָעֵצָם הַלְזָה בְּגִלְגֻלֹת מְצוּי הַרְבֵּה בְּכַמָּה בְּהֵמוֹת וְכָל יְמוֹת הַחֹרֶף הַלְזָה מְדִי יִשְׁחֻט אִישׁ ב' או ג' בְּהֵמוֹת יִמְצָא הָעֵנָן בֵּא' מְהֵרָה וְע"ז נִפְלָה מְבוֹכָה גְדוֹלָה בֵּין חֲכָמֵי עִירָנוּ בְּזֶה פְדוּת מֵהַ לַעֲשׂוֹת וְרַבּוֹ הַדְּיָעוֹת.

כַּת א' מִן הַחֲכָמִים וּמֹרֵי הוֹרָאוֹת דְּעַתָּם נוֹטָה לְהַקֵּל בְּעֵינֵי חֲשֵׁשׁ סִפְק טְרִיפוֹת מִן עֵצָם הַלְזָה וְאוֹמְרִים שֵׁישׁ לְסִמּוֹךְ עַל מְרֵאִית הָעֵין בְּהֵיחֹת הָעוֹר הָעֲלִיּוֹן דְּבוּק לַעֲצָם יוּכְלוּ לְהַבִּין לְמִרְאָה עֵינֵיהֶם אִם הוּא שְׁלֵם וְאִם שְׁהֵרְבָה פְּעָמִים אַחַר קְלִיפַת הָעוֹר מֵעַל הָעֵצָם נִמְצָא נִקְוֵב הָעוֹר נֶגֶד חֻדֵי הָעֵצָם אוֹמְרִים שֶׁזֶה נַעֲשֶׂה מִחֲמַת דְּבִיקוֹ הַרְבֵּי לְהָעֵצָם הַלְזָה עַד שֶׁלֹּא יְכוּל לְקַלְפוֹ בְּלִי שֵׁינְקָב וְתוֹלִין בְּזֶה כְּמוֹ הֵיכָא דְמִשְׁמֵשׁ שָׂא יְדָא דְטַבְחֵי וּמְדַמִּין זֶה לַמ"שׁ הַרְבֵּי בְּעַל ת"ש גְּבִי נְחֻבְסָה הַגְּלִילִית בְּבִהְמָה שֶׁפְתַב הַרְמ"א ו"ל דְּלֹא חִיִּישֵׁינָן בְּבִהְמָה לְנִקְיָבוֹת הַקְרוּם וְהוּא ו"ל פְתַב שְׁגָם בְּבִהְמָה צָרִיף עַכ"פּ בְּדִיקַת רְאוֹת עֵין אִם הָעוֹר שְׁלֵם בְּלִי רִיעוּתָא הָרִי שְׁסוֹבֵר שֵׁישׁ בְּדִיקָה בְּזֶה הָאֲפוֹן וְדַעַתָּם שְׁגָם בְּעֵנָן זֶה יֵשׁ לְסִמּוֹךְ עַל מְרֵאִית הָעֵין בְּהֵיחֹת הָעוֹר דְּבוּק לַעֲצָם הִזָּה לְהַבִּין אִם הוּא שְׁלֵם.

וְגַם עַל עֵינֵי בְּדִיקַת הָעֵנָן אִם צָרִיף לְבַדּוֹק וְלִפְתוֹחַ הַגְּלִילִית בְּכָל הַבְּהֵמוֹת נוֹטָה דְּעַתָּם שֶׁא"צ לְחַפֵּשׂ אַחַר זֶה וְיוּכְלוּ לְמַפְנֵי הָרֵאשׁ לְנִכְרֵי בְּלִי פְתִיחָה וְעוֹד הוֹסִיפוּ לְהַקֵּל וְהִתִּירוּ לְטַבְחִים לְהַתִּיז הָרֵאשׁ בְּכָל רֵאשֵׁי הַבְּהֵמוֹת הַנְּשַׁחֲטוֹת וְלִהְשִׁלִּיף הַמוֹחַ חוּצָה בְּכַדֵי לְצֵאת מִיַּד כָּל הַסְּפִיקוֹת וְהַפְּסָד מְמוֹן יִשְׂרָאֵל לְדַעַתָּם וְסִמְכוֹ בְּזֶה עַל דְּבַר הַרְמ"א ו"ל בְּסִי' ל"א שֶׁאֵין חוֹב' לְבַדּוֹק אַחַר מֵים בְּרֵאשׁ וּמְנוֹחַ לְמַפְנֵי הָרֵאשׁ לְגוּי אוֹ לְהַשְׁלִיף לְכַלְבִּים וְכְמוֹ שֶׁאֵין בּוֹדֵקִין אַחַר כָּל י"ח טְרִיפוֹת וְאֲזַלִּינוּ בְּתַר רַבָּא זֶהוּ דַּעַת הַמְּקִילִין בְּעֵנָן זֶה: וְאוֹלָם כְּמָה מִהַחֲכָמִים אֵין דְּעַתָּם נוֹח' בְּכָל זֶה אִם בְּמָה שֶׁמְקִילִין בְּבִדִיקוֹת הַקְרוּם לְמִרְאִית הָעֵין אֵין דְּעַתָּם לְסִמּוֹךְ ע"ז בְּכָל מְקוֹם שֶׁצָּרִיף בְּדִיקָה מְדִינָא כְּגוֹן בְּנ"ד שֶׁהָעֵצָם חַד וְחָרִיף וְהוּא כְּמוֹ קוֹץ מְכַאֵיב לְקְרוּם וְלְמוֹחַ וְכָל עוֹד שֶׁמְתַגְדֵּל הַקְרוּם נִמְתַּח עִמּוֹ עַד גְּבוּל שֶׁלֹּא יוּכַל לְהַמְתַּח יוֹתֵר וּמְנוֹחַח לְנִקְבֵי וּבְפֶרֶט בְּעוֹקְצוֹ חַד וּמָה שֶׁהַרְבֵּה פְּעָמִים אֵין נִמְצָא שְׁלֵם אַחַר קְלִיפָתוֹ מִן הָעֵצָם אֲדַרְבָּה הִיא הַנּוֹתְנָת שֵׁישׁ בּוֹ פֶּחַ לְנִקְוֵב כִּי מָה נִשְׁתַּנָּה הַמְּקוֹם הַלְזָה מִשְׁאָר מְקוֹמוֹת הַקְרוּם שֶׁנִּקְלָף יָפָה אִם לֹא מְפָנִי דוֹחַק הָעֵצָם בְּקְרוּם הַלְזָה עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה דַק מִן הַדַּק עַד שֶׁלֹּא יוּכַל לְהַקְלִיף וְא"כ דִּילְמָא כּוֹלִי' אֵין נִקְוֵב וּמִנִּין לְתַלוּת בִּידֵי הַקּוֹלָף הֵיכָא דְאֵיכָא רִיעוּתָא וּבְאַמַּת אַף הַנִּמְצָאִים שְׁלֵמִים בְּעוֹרָן אַחַר הַקְלִיפָה בְּעֵינֵינוּ רְאִינוּ וְהִנֵּה הָעוֹר דַּק מְאֹד נֶגֶד הָעֵצָם הַלְזָה מְשׁוֹנָה מְאֹד מִשְׁאָר מְקוֹמוֹת הָעוֹר וּבְקִצָּת רְאִיתִי שְׁפָה עָבָה מְסַבֵּיב וּבְאַמְצַע דַּק מְאֹד וּמוֹכֵן שֶׁהוּא מְדוֹחַק הָעֵצָם וְדִינֵנוּ אִם נְסִמּוֹךְ לְהַקֵּל עֵתָה בְּנִמְצָאִים שְׁלֵמִים אַחַר קְלִיפָתוֹ מִן הָעֵצָם בְּלִי נִקְבֵי וְנִסְמּוֹךְ לְהַקֵּל עַל בְּדִיקַתֵּינוּ בְּנִקְבֵי מְשֵׁהוּ כִּינּוֹן שֶׁהוּא מְקוֹם יְדוּעַ וְגַם זֹאת אַחֲרֵי רְאוֹת הַמוֹחַ עֲצָמוֹ נֶגֶד הָעֵצָם הַלְזָה וְהוּא שְׁלֵם בְּלִי שׁוּם דוֹחַק וְשִׁקִּיעָה נִגְדָה וְרִיעוּתָא כָּלֵל אַף שֶׁעוֹר תַּחְתּוֹן שֶׁל מוֹחַ אֵין לוֹ בְּדִיקָה כָּלֵל אוֹלִי יֵשׁ לְסִמּוֹךְ בְּזֶה כִּינּוֹן שֶׁקְרוּם הָעֲלִיּוֹן נִמְצָא שְׁלֵם אַחַר קְלִיפָתוֹ וְאִם בְּזֶה יֵשׁ לְפַקֵּק קִצָּת כִּי בִּידוּעַ שֶׁעוֹר תַּחְתּוֹן שֶׁל מוֹחַ לֹא יוּכַל לְסַבּוֹל שׁוּם דוֹחַק מְפָנִי רְכוּתוֹ וְדוֹקוּתוֹ וְאוֹלִי אַף שֶׁהָעֲלִיּוֹן נִמְתַּח עַל גְּבִי הָעֵצָם מְפָנִי עוֹבְיוֹ הַתַּחְתּוֹן מְפַקֵּעַ פְּקַע אַגָּב רֹפְכִיָה כְּמִבְּאֵר בְּגִמְרָא כו' אֲבָל לְהַתִּיר בְּלִי קְלִיפַת הָעֲלִיּוֹן זֶה מִן הַנִּמְנָע וּבְדִיקָה זֹו שֶׁל מְרֵאֹת עֵין לֹא נִרְאָה וְלֹא נִשְׁמַע בְּגִמְרָא בְּמְקוֹם הַצָּרִיף בְּדִיקָה כו'.

גם מה שמקילין בהשלכת הראש והמוח אין דעתם מספקת לפי שזה עכ"פ מיעוט במצוי הוא וידוע הספמת כל האחרונים שמיעוט המצוי חוששין לבדוק אחריו כמ"ש גבי הלעטת אונזות וגבי מים בראש בזמן ובמקום שמצוי הדבר ואבנה דכולהו בדיקות הריאה שהספימו כל הפוסקים שטעם בדיקתה מהיות מיעוט המצוי כו' ואם יאמר סרכות הריאה מצוי יותר איה שנקל איה סנפר וגם בידוע שבזמנינו מרוב חנקרות האחרונים בסרכות המטרופות נעשה הענין מצוי מאד עד שאולי לא יפנס גם בגדר רוב הכשרות כאשר העירו בזה הראשונים והאחרונים לענין שחיטה ביו"ט בזמן הזה וזה ידוע ליוצא וביא בשערי הפוסקים כו' ובפרט שגם ענין זה מצוי מאד וקרוב כמו סרכות הריאה אלו הם טענות המחמירין בדבר ע"כ דברי החכם השואל והאריך: תשובה דין זה יפרד לשלשה ראשים.

האחד אם יש להצריך בדיקה לכתחלה לפתוח הגולגולת ולבדוק אחר זה השני אם נמצא עוקצין כאלה בעצם הגולגולת אם די כשנבדק קרום המוח ולמראה עינינו נשפוט שהוא שלם ולא נגע בו העוקצין האלה לנוקבו או י"ל שאין אנו בקיאים בבדיקה.

השלישי את"ל שמועיל בדיקה בזה איה יש להורות אם נאבד או נקרע הקרום במשמוש היד קודם שנבדק. והנה בדין הראשון לכאורה נראה דדמי לריאה שהצריכו חז"ל בדיקה ואע"ג דרוב בהמות כשרות מ"מ חוששין לסרכות שבריאה שהוא מיעוט המצוי והחכם המחמיר הביא עוד מהא דאמרי' תמרי דכדא כו' וכתבו הפוסקים דנקט תמרי לפי שהרחש מצוי בהם וצריכין בדיקה לפי שהוא מיעוט המצוי וכתב שהוא ראי' נכונה יותר לבדיקת הריאה מפל הראיות שהביאו לזה ותלי תניא בדלא תניא דאדרבה גבי תמרי כתבו שחששו לו לפי שהוא מיעוט מצוי כמו שחששו לסרכות הריאה עיין ברשב"א ור"ן שם שהקשו על פירש"י שפירש דמיירי בהתלעה ודאית אכל מ"מ אין הכרח להמציא בשביל זה דין חדש לחוש למיעוט המצוי כגון ריאה שאין לדמות מצוי למצוי דאף אם נפרש בתמרי דכדא כפירוש הרשב"א והר"ן מ"מ אין הכרח למיעוט המצוי דריאה דאימא גבי התלעה דתמרי שכיח טובא עד שהוא כמו ספק השקול משא"כ בריאה מאן לימא לן שמצוי ושכיח טובא ואף דחזינו סרכות טובי דשכיחי בבהמה מ"מ הרבה מהם ריר בעלמא הם.

ומהאי טעמא באמת הקשה הרשב"א בשם רבו הרב ז"ל על טעם זה דאם לסרכא מחמת נקב חששו לפי שהוא מיעוט מצוי א"כ יהא צריך נפוח מחשש נקב: ואמנם באמת נראה דהפוסקים דיהבי טעמא גבי ריאה משום מיעוט המצוי ס"ל כמ"ש אא"ז בת"ש סי' ל"ו ס"ק כ"ב דנקבים דשכיחי היינו עם סרכות דנפקי מינייהו והאי פיון דלית לה סרכא איתרע לה מיעוטא דשכיחי להחמיר דלא שכיח שיהיה נקב בלא סרכא כו' ע"ש ובסי' ל"ג ס"ק ועכ"פ דבר ברור הוא שאין לדמות מיעוט המצוי זה לזה רק היכא דאיתמר איתמר.

ולולי שפך נהגו בכל תפוצות ישראל לבדוק הריאה והביאו ראיות לזה מהירושלמי ומדרשים לא הי' בדינו להחמיר בריאה טפי מבשאר טרפות מחמת מיעוט המצוי ולדעת רבו של הרשב"א י"ל באמת גבי ריאה לאו מטעם מיעוט המצוי איתנו עלה והעלה טעמים אחרים וכתב הרשב"א שהם טעמים נכונים וגבי התלעה מחמת דקדוק הלשון

הוכיחו דמיעוט המצוי כה"ג דתמרי חוששין פמו שמצינו שחששו לסרכות הריאה:
ואמנם באמת גוף הענין שמיעוט המצוי חוששין לו הוא פשוט ומבואר בכמה דוכתי
(וכ"כ התוס' והרא"ש בכמה דוכתי לענין ספק נפלים דהנה מיעוט המצוי להכי חנייש לי'
רשב"ג וענין בספרי בק"ה בשו"ת סי' ב' וסי' ג' באר"ה בענין זה) וכ"כ הרמב"ן
במלחמות פ"ק דחולין לענין רוב מצוין אצל שחיטה דצריה בדיקה וז"ל וכן מצינו בכל
מקום שחוששין לכתחלה ברוב שמיעוטו מצוי ואפי' במקום שאין חזקה נגדו פגון בדיקת
טרפה בסרכא כו' וגבי יוחסין מצינו דבעינן תרי רובי משום דמיעוט פסולי פהונה שכיח
כו' ע"ש וכ"כ הר"ן בז"ט דהאי מיעוטא דמתרסקי בשעת לידה הוי מיעוטא דשכיח פיון
דאיכא למיקם עלה דמילת' בשתיית מעל"ע לא סמכי' ארובא פדכתיבנא לעיל דמה"ט
צריה לבדוק בסרכת הריאה דמיעוטא דשכיח' נינהו ומש"ה קמ"ל דמיעוטא דלא שכיח
הוא כו' ע"ש וכ"כ בתשובת דבר שמואל סי' ר"ס דבדיקת שאר טריפות הבהמה היכא
דשכיח' הדיקא וריעותא דווקא הפל לפי המקומות והדינים קל על הבעלים חובה לבדוקם
כו': והבאתי הדברים בספרי ראש אפרים ס"ק ובפנים בפ"ת שם נשמט בדפוס שם סעיף
ק"ד במ"ש אם לפי ראות המורה וכצ"ל אם לפי ראות עיני המורה מצוי הרבה במקום
זה איזה מין טריפות יש לו להורות לבדוק אחר זה והפל לפי הזמן כו' וכאשר הוגה בלוח
הטעות אשר בתחלת חלק שני ע"ש) אף גלענ"ד שדברי הרמ"א בסי' ל"ג גבי הלעטת
האנוזות מורים שאין הבדיקה בכה"ג חיובות רק מצד חומרא שהרי פתב וכן נהגו
בעירינו להקל באנוזות שמלעיטין שיש תקנה בעיר לבדוק אחר נקובת הנושט דשכיח
יותר מסרכות הריאה ונהגו להקל בישב כו' ויותר הי' טוב שלא לבדוק פלל ולסמוך
ארובא מלבדוק ולהקל במקום דאיכא ריעותא עכ"ל הרי מבואר דאף בכה"ג דשכיח טפי
מסרכו' הריאה הנצרך לבא מצד תקנה שבעיר לבדוק ואילולי התקנה מצד שורת הדין
לא היו מחניבים לבדוק אף שהוא מצוי יותר מסרכות רק שאנשי העיר רצו להחמיר על
עצמם ועשו תקנה פסיג וגדר שמקבלים לפעמים בני העיר עליהם אף שאין בו חיוב מן
הדין וכן משמע בד"מ שפתב ודע דבעירינו התקינו לבדוק כו' ותקנה טובה היא פי
הטריפות שכיחא כו' מבואר שתלה זה בתקנה טובה ולא דיינא קאמר וכן מבואר ג"כ
ממ"ש בהג"ה ויותר הי' טוב שלא לבדוק פלל ולסמוך ארובא כו' משמע דאי הוי בעי
למעבד הכי הוי עבדו ואמנם לכאורה באמת צריה טעם למה יש בזה כדי להקל יותר
מסרכות הריאה ודוחק לומר דבסרכות איכא גמי טעמא שפתב הרשב"א בשם רבו ז"ל
דמשמע דהאחרונים אהזו טעם בדיק' הסרכות משום מועט המצוי וגם הא שפחזן בכמה
דוכתי ליחוש למיעוט המצוי וכדכתיבנא לכן גלענ"ד בדעת הרמ"א דס"ל דכל היכא
שחששו למיעוט המצוי היינו שהמיעוט מצוי שיהי' טריפה ודאי פגון בסרכות אמרינן
דסרכא שלא כסדרן שאנו מטריפי' אותה בבירור אם ימצא פה לכה צריה לבדוק אחריה
וכן בפרי שהרחש מצוי שאם לא יבדוק ויאכל פה חוששין למיעוט שמצוי הרחש בזה
ובנדאי איסורא קאכיל וכן בהיהא דריסוק אברי' משא"כ לענין הלעטת אנוזות אע"ג
דשכיח שיהי' לקותא בנושט מ"מ אינו מצוי שיהי' טרפה דווקא שלפעמים אין רק נקב
או לקותא בפנימי והחיצון שלם וא"כ אף דהריעותא מצוי מ"מ הטרפות עצמו אינו מצוי
ואם הי' הריעותא ברורה פשיטא שהי' צריה בדיקה אבל פיון שהריעותא אינה ברורה
רק מיעוט המצוי שיהי' ריעותא בנושט ואף אותם שנמצא ריעותא בנושט שלהם אין

המציאות על צד הטרפות יותר מכשרות מדינא א"צ בדיקה פלל רק מצד התקנה לקדש עצמם במותר להם ולכן שפיר פתב שמוטב הי' שלא לבדוק פלל וכו' ואע"פ שהט"ז שם כ' שלפעמים נמצא שהם נקובים כו' וזהו מצוי כו' ע"ש.

כבר עמד אא"ז על דבריו שהרי פתב אח"כ ללמד זכות כו' ופירש דבריו דאע"ג דמצוי ששניהם נלקים היינו גם החיצון במקצתו ולא מפולש כו' ולכן למד זכות עליהם שמתירין בלא בדיקה והש"ך שם פתב דהרמ"א ס"ל דזה וזה לא יכשר כו' ונדעתו פיון דשכיח יותר מסרכו' הריאה א"כ אין לסמוך ארובא וצריף בדיקה כמו בריאה כו' בדבריו כן הוא שהוטב בעינו ז"ל התקנה אבל לא מצד הדין מטעמא דכתבנא וגם אפשר דהש"ך סבר דשכיח טרפות ממש שיהי' נקוב או לקוי שני הקרומים או פיון דשכיח יותר מסרכות הריאה עדיף טפי מסרכות דלא שכיחי פולי האי פריעותא דנושט דשכיח טובא וכאילו חזינו ריעותא לפנינו דנדאי צריף בדיקה וזה נראה יותר בכוננת הש"ך פמבואר למעיין אבל היכא שאינו רק מיעוט המצוי שימצא ריעותא ומ"מ אין הריעותא מטרכת בנדאי או מצוי ביותר שימצא טרפה והטרפות והפשרות שנים פמקרה זה כן מקרה זה שוב חזרנו לסמוך בזה על הרוב כמו בכל חשש טרפות בעלמא ולא חיישינו למיעוט מצוי הריעותא פלל ואין להביא ראיה ממ"ש הב"ח והט"ז סי' ל"א דאם יש ריעותא שהבהמה בחי' היתה מנענעת בראשה יש לאסור עד שיתברר ההיתר בפתיחת ראשה ומשמע מזה דאף דרק הריעותא שכיח צריף בדיקה וא"ל דהתם ג"כ שכיח טפי שיהי' מים בלא היקף מוח וכן נראה מהט"ז סי' מ"ח ומדברי אא"ז מהר"מ לופלין בתשובה דז"א דהא אא"ז בתשובה סי' כ"ט פתב דכמה פעמים בא לדינו שאלה דמים במוח ולא ראינו כו' שיהי' מגולה כו' והוא בספק שקול כו' ע"ש וא"כ לפי מ"ש אף אם הניעה ראשה א"צ בדיקה פיון דאין הטרפות מצוי יותר מפשרות והמנהג להצריף בדיקה בזה: אף לענ"ד אף שבודאי עדותו של אא"ז בזה נאמנה מאד דהו ספק השקול מ"מ הנעת ראש מורה על המים שבראש וסי' גמור הוא ורובא הכי איתנניהו דכשהוא מנענעת בראשה יש מים במוח והוי כמו דחזינו ריעותא דמים במוח לפנינו וצריף בדיקה אם מגולה לקרום או לא: ואמנם צריף ליישב לפי מה שהבאתי מדברי הרמב"ן בטעמ' דצריף בדיקה גבי רוב מצוין א"ש משום מיעוט המצוי והרי גם שם אף אם אינו מומחה מ"מ י"ל דשחט שפיר ולא אירע לו טרפות כמ"ש הפוסקים מתשו' הרשב"א סי' רי"ח וכו' אא"ז בתשובו' סי' א' ס"ק כ"ג דספק לא אירע נחשב לספק לחשבו לס"ס אף אא"ז שם מחלק בין אם עכ"ה יודע אונפני שחיטה ובדיקת הספין וכל האזהרות לכתחלה ע"ש אף בלא"ה א"ש דברי הרמב"ן דהתם אם נימא דאינו מומחה א"כ ה"ל פנדאי איסור דהא הספק בשחיטה ובהמה בחי' בחזקת איסור עומדת ולכך צריף לבדוק לכתחלה אם הוא מומחה ולא סמכינן ארובא משא"כ לענין טרפות פיון דאית לן למימר נשחטה הותרה רק היכא דחזינו ריעותא וכיון דליכא ריעותא קמן א"צ לבדוק אם יש ריעותא דאף אם נמצא ריעות' ליכ' חזקה לאיסורא ומכ"ש לדעת הפוסקים דאף באיפ' ריעותא אמרינן בספק דנשחט' הותרה רק היכא דשכיח לאיסור' וא"כ פשיטא שי"ל דבכה"ג א"צ לבדוק אחר הריעותא פלל: וכאשר פתבתי כן נראה מדברי הרמב"ן שם שפתב שזה הרוב אינו פנדאי דהא איכא חזקה בהמה בחי' כו' אע"פ שסמכו על הרוב במקום דלא אפשר משום דבהמה לא אתרעי היכא דאפשר כו' וכן מצינו בכל מקום שחוששין לכתחלה ברוב

שמייעוטו מצוי כו' ע"ש הרי' שהתחיל בטעמא דבהמה בחי' בתזקת איסור וסוף דבריו משום שמייעוטו מצוי נראה מזה דתרונוניהו צריכי להדדי דבהה טעמ' דמייעוטו מצוי לחוד לא סגי להצריף בדיקה רק בצירוף תזקת איסור (והר"ן פ"ק דחולין שפתב רק דמייעוט שאין מצויין הוא מיעוט המצוי פסרכות נראה שדבריו גם הם ע"ד דברי הרמב"ן פידוע דבתרין גרירי וקצר בדבר ואפשר דסובר דגם גדול שאינו מומחה אינו ספק השקול רק מצוי הוא שיקלקל ומ"ש הר"ן בהא דלא לשפי אינש כו' יבואר לקמן ועיין בתהה"א שלא הביא בשם הרמב"ן רק טעמא משום דהא איכא תזקה לאיסורא דבהמה בחי' כו' ודי אם נסמוך בכך היכא דליתא קמן ובמשמרת הבית פתב ליישב מה שהקשה עליו הרא"ה דא"כ איכא איסורא משום סמוך מיעוטא לתזקה דאין פאן אלא מיעוטא דמייעוטא דרוב מצויין כו' ואף מאותו מיעוט יששלא קלקלו כו' ע"ש וא"כ נראה להדיא דהא דאעפ"כ צריף בדיקה באיתא קמן היינו משום דאיכא תזקה לאיסור' וכדכתבנן' והוא ברור לענ"ד (ואמנם בספרי שפת אמת סי' ל"ט ס"ק א' פתבתי שהרמב"ן והרשב"א מודים גבי רוב מא"ש דאינו מועט המצוי כמ"ש התוס' אף יותר מסתבר פדכתובנא הכא וכן משמע מהר"ן שהבאתי) הינצא ממ"ש דמה שחששו בכל מקום למיעוט המצוי לבדוק לכתחלה אינו אלא במקום שהמצויאות הוא נדאי טרפות משא"כ אם המצויאות אינו רק גילוי מילתא שיש פאן ריעותא אבל מ"מ אינו טרפה ודאית רק הריעותא מחייבת לבדוק אחר טרפות הדרינו למלתא קמיייתא שלא לחוש למיעוט וסמכינן ארובא דאזלינן בתרין' בכל דוכתי' אפילו היכא דאיכא לברורי פינן שהמיעוט המצוי אינו מתנגד ממש לרוב פשרות וממנו נקח לנ"ד פינן דרוב עכ"פ אין בהם ריעותא זו רק מיעוט המצוי שיימצא הריעותא ומ"מ אפתי לא תזינין פהאי סימנא לאטרופי דאף אי משתפח ריעותא פזו מ"מ אינו מצוי שיהיה נקב בקרום שיהיה טרפה ואדרבה בלשון השאלה משמע דלאחר הבדיקה באותן שנמצא בהם גם הם לא היו בחלקו של טורף ונמצא המון שלם א"כ פשיטא דאין פאן מיעוט מצוי להטריף לדחות הרוב מפניו אף את"ל דאי משתפח ריעותא כה"ג אין אנו בקיאים בבדיקת הקרום מ"מ בשביל זה אין לחשוב שמצוי לטרפו בשביל חסרון ידיעתנו וכינון דלא דמי לבדיקת הריאה ושאר מיעוט המצוי נראה דשפיר דמי לסמוך בזה ארובא להקל ובפרט פינן שאם באנו להחמיר לבדוק בגלגלת נצטרף להקל לסמוך על בדיקתנו ולפעמים לסמוך על פוסקים המצריכים שיינקבו שניהם משום שעל הרוב יש הפ"מ ושעת הדחק ובכה"ג עדיף טפי לסמוך ארובא שלא לבדוק פלל וכמ"ש אא"ז רמ"א לענין הלעטת האנוזות אע"ג דשכיח טפי מסרכת הריאה ומכ"ש פאן דעדיף למעבד הכי: עוד נלענ"ד לפי מ"ש הש"ף בכללי ס"ס דעת רוב הפוסקים דבס"ס אע"ג דאיכא לברורי א"צ לברר וכן פסק הרמ"א שם בסימן ח"י וסי' נ"ג בגושפבר הגף אף דאפשר לברר על ידי בדיקת הריאה אין לחוש והש"ף שם פתב טעמא דבהפ"מ יש להקל אף בגושמט פינן דס"ס פי האי חשיב ס"ס דאפילו בדיקה א"צ וא"כ חסרון ידיעה אינו מזיק ע"ש וא"כ בנ"ד יש פאן ס"ס גמור חנא שמא בהמה זו מהרוב שאין בהגולגלת שלקהם עוקצין פאלה ואת"ל שהוא מן מועט המצוי ויש שם עוקצין שמא לא ניקבו קרום של מוח וכינון דאיכא ס"ס א"צ בדיקה פלל ואין לחלק דשאני התם שא"צ לבדוק אחר גוף הטרפות דהיינו נקובת הריאה אבל מ"מ פינן שמיעוט המצוי שיהי' ריעותא צריף לבדוק אחר הריעותא זו"א דהדברים ק"ו דהא התם ריעותא ברורה לפנינו ומדינא צריף

בדיקה ומחמת ס"ס מקילינין שלא להצריח בדיקה וח"ו בזה שיש ספק אם יש פאן ריעותא וגם אין ספק גמור דהא מדאורייתא אית לן למיזל בתר רובא רק מדרבנן חששו למיעוט המצוי ומשוו לי' כספיקא להצריח בדיקה וכיון דאיפא ס"ס לא אחמור רבנן דהא ודאי אפילו בדיקת הריאה שהיא מיעוט המצוי בנדאי א"צ בדיקה מדאורייתא כמ"ש פל הפוסקים והכי מוכח מהך דפריה אדנומה ועולה ושעיר המשתלח דלית בהו בדיקה פלל אפילו בריאה (וכמ"ש בחידושי הרשב"א חוליו דף ט' שכתב שמהרא"י מפריה ועולה ושעיר שמעינו דאעפ"י שלא נבדקה הריאה מעמידין אותה בחזקת פשרה כו' ע"ש) ועיין בריב"ש סי' קס"ג לענין בדיקת הריאה בקדשים ומעולה ושעיר איפא לדחויי פיון דבני שנה הם והיינו תוך שנתו וא"כ י"ל בגדלים וטלאים תוך שנתם ועגלים הרפים לא שכיח סרסא וא"כ אין פאן מיעוט המצוי אבל פרה שהיא בת שתי שנים ושריפתה פשהיא שלימה מבואר דמדאורייתא לא צריח בדיקה וא"ל דשאני התם דלא אפשר דו"א דאע"ג דהש"ס דחי לפלוגי בין אפשר ללא אפשר מ"מ באמת קי"ל דאין לחלק בכך ובכלל אחר רבים להטות בין איתא קמן ובין ליתא קמן ולא מפלגינין בדאורייתא בין אפשר ללא אפשר וממילא דגם לענין מיעוט המצוי אין לחלק בכך ולומר דקדשים שאני פיון דלא אפשר.

וגדולה מזו מצאתי בחידושי הרשב"א שם שכתב דאף לר"מ דחייש למיעוטא לא פליג כ"א בקטן וקטנה אבל בבדיקת טרפות לא ואע"ג דבחולין אפשר למבדק פיון דגבי פסח וקדשים לא אפשר וסמכינן ארובא אף בחולין פו דלחצאין לא שרא רחמנא ע"ש ולכאורה בש"ס משמע דלר"מ שפיר מחלקינן בין אפשר ללא אפשר (והתוספות שם פתבו דגם ר"מ לא חייש למיעוטא רק מדרבנן דאל"כ תקשי לי' מבשר תאנה אלא בדרבנן מחלק בין אפשר ללא אפשר וס"ד לומר הכי אף לרבנן אף מדברי הרשב"א משמע דלר"מ בעלמא הוי מדאורייתא) ונראה בדעת הרשב"א דס"ל בכוננת הש"ס דלענין טרפות דהוצרכה התורה להקל לענין קרבנות דלא אפשר ואזלינן בתר רובא גם בחולין הקילה משא"כ בדוכתי טובא שלא הקילה בה בלא אפשר א"כ אין לילך אחר הרוב פלל אבל אין פנונת הש"ס לחלק בדאורייתא בין אפשר ללא אפשר ודבריו צ"ע ומדברי עצמו שם אח"כ ומיהו בשאר טרפות כו' אלמא לרבנן אפילו היכא דאפשר אין בודקין וכן בדר"י בכתב משמע מיהא דלרבנן דפליגי עלי' דר"מ כו' ע"ש מבואר דלא ברירא לי' הך מלתא אליבא דר"מ ועכ"פ לענין בדיקת מיעוט המצוי דעת הרשב"א וכל הפוסקים שאינו רק חומרא בעלמא מדרבנן ואם נאבד בלא בדיקה פשר ואפילו אבדו במזיד הנה מותר או לאו משום קנסא דמה הועילו חכמים בתקנתן וא"כ פשיטא היכא דאיפא למימר דמעיקרא הכי אתקון דוקא היכא דליכא כ"א חד ספיקא משא"כ בשני ספיקות שפיר סמכינן ארובא ואס"ס ושרי בלא בדיקה ונראה דאף לפי מ"ש הש"ף מדברי הרשב"א גבי סרסא תלוי' דמשמע דצריח לברר אף בס"ס מ"מ היינו דוקא היכא שבלא הס"ס הוא איסור דאורייתא והספקות הם שקולים משא"כ בזה דאף בלא ס"ס אין פאן רק חיוב בדיקה מדרבנן שפיר מהני בזה הס"ס שא"צ לברר פלל ואמנם פבר פתבו האחרונים דהרשב"א בתה"א חזר בו ודעתו ג"כ דבכל ס"ס א"צ לברר וכלם הסכימו שא"צ לברר ועיין בשער המלך סוף ה' מקנאות שאחר שהאריח בפרט הנה סינים שפן ראוי להורות שא"צ לברר וא"כ פשיטא דבנ"ד הדין דין אמת כמ"ש ולכאורה ממ"ש

הר"ן בפרק א"ט בהא דהגני תמרי דכדא לפי שהתלעה מצוי בהם חששו למיעוט המצוי כמו סרכות הריאה וכדאמרינן לא לישפי אינש כו' והא התם שאינו ידוע שיהיה יבחושין בשכר ואפילו היו שם יבחושין אינו נודע אם פרשו ואפ"ה פיון שהוא דבר המצוי חששו הקא נמי לא שגא כו' ע"ש ומשמע מזה דאפילו בשני ספיקות אמרינן הכי אבל באמת ז"א דהתם י"ל דשני הספיקות מצויין ושהתלעה היא מצוי וגם מצוי הוא דכי שפי להו בצבתא יפרשו על גבי קשין ויפלו לתוכו משא"כ היכא שהספק השני הוא ספק השקול ואמנם אפילו תימא דהך ספק שגא לא פירשו הוא ספק השקול מ"מ אין הנדון דומה דהתם אמרינן פיון דאתי למבדקן ולסגן את השכר מחמת תולעים המצוין בו אין לו לעשות בענין שעדיין לא יצא מידי ספק איסור והר"ן לא מיייתי התם אלא לראי' שהתלעה מצוי בהם והוא פשוט.

ואין לומר דכה"ג לא חשיב ס"ס דשם ספק חד הוא שגא ניקב קרום של מוח או לא ז"א דהא אשכחן בכמה דוכתי' ס"ס כה"ג כגון ספק על וספק מחט בחלל הגוף וכיוצא בו בדוכתי' טובא וכבר עמד הפלתי בזה אבל העיקר בזה דשם שפיר כתבו התוס' דשם אונס חד הוא שאין פאן רק שני צדדי ספק או שהיה זנות ברצון או באונס ואף שיש שם אונס בפתוי קטנה מ"מ סוף סוף צד ההיתר מחמת שם אונס הוא וכמו שאין עושין ס"ס שגא בשדה מצאה ואנסה או שגא אונס שינה או נתעלף וכיוצא בו פיון דסוף סוף צד ההיתר מחמת שביאה זו היתה באונס וכשבאנו לאסור ג"כ אין אנו צריכין לצרף שני דברים לאיסור רק שאנו אומרים שהיה ברצון ויש בזה די לאסור פיון שע"כ היה תחתיו (והמעשה שנעשה ע"כ אין בה ספק שהרי ודאי נבעלה פיון שגאמן שפ"פ מצא) משא"כ אם כשאתה בא לאסור צריך לצרף שני דברים לומר שהיה שם דבר האוסר ועושה מעשה בנאסר ואסרו אין זה שם חד פיון דא"א לאסור אם לא בצירוף שני ענינים ואף שאם היינו מתחילין בספק שגא ניקב לא היה אפשר לומר אח"כ שגא לא היה פאן ריעותא ואין פאן ס"ס המתהפך מ"מ בזה לא בעינן מתהפך כמ"ש הש"ך דמתחלה צריך לדון אם יש פאן ריעותא וגם דעת רוב הפוסקים דלא בעינן מתהפך כלל וכמ"ש הפר"ח וקרוב בעיני לומר דהך דס"ס מתהפך אינו רק סימנא מלתא שאינו שם חד דעל הרוב כן הוא דכשאנו מתהפך הוא בגדר שם חד וכשהוא מתהפך שני שמות הם ואין פאן מקומו להאריך ועכ"פ הך דנ"ד פשיטא שאין לדון בו דין מתהפך ולא שם חד פיון שצריך לדון מתחלה על הריעותא ולצרף עמו עוד דבר שהיה פאן ריעותא ונעשה מעשה ע"י ריעותא זו וראיתי לשארי הגאון בספר חוות דעת שכתב ג"כ על דברי הפלתי דכל שגמצא ריעותא ולא מצינו לומר כלל הספק טריפות עד דאמרינן הריעותא ואיכא ספק בהריעותא ס"ס גמור הוא וא"צ שום תנאי לזה כו' אבל במקום דאיכא ריעותא ברורה כמו בפ"פ כו' ודבריו נכונים וקרובים ג"כ למ"ש אלא שסגנון אחד כו' ועכ"פ בנ"ד אין לספק דודאי מחשב ס"ס גמור בכה"ג ואדרבה לענ"ד עדיף טפי פשיטא ספק על גוף הריעותא דודאי א"נ לברר והכי משמע לענ"ד מלשון הר"ן בריש פתובות דפירש רש"י משום שגא תברר ע"י עדים תיקנו אף בס"ס והתוספות הקשו עליו דא"כ מאי מיייתי הש"ס ראייה דפ"פ נאמן וכתב הר"ן דדברי רש"י עיקר דהכי מיייתי הש"ס דבשלמא אי מהימן א"כ קים לן דודאי זינתה וכיון שכן איתרעי ועלייהו דב"ד רמי למיקם עלה דמלתא אי תחתיו אי אין תחתיו ואע"ג דאי ליכא סהדי שריא לבעלה משום תרי ספיקי

אפ"ה פיון דאיתרעי עלייהו רמי למיקם אקוישטא דמלתא שמה יתברר הדבר ויבואו עדים אבל אם איתא דלא מהימן כי אתי לקמן לא שקלינו וטרינו במלתא פלל כו' עכ"ל מבואר דהיכא דאיכא ריעותא ברוכה יש לנו לחזור לעמוד על בירור הדברים אע"פ שיש ס"ס משא"כ אי לא מהימן משום דאמרינו שמה אינו בקי בפ"פ ואף באשת פהן או פחותה מבת ג' דאיכא ס"ס כה"ג א"צ לישוב ב"ד דוקא פיון דהס"ס הוא שמה אין פאן ריעותא פלל ובגה יש לישוב קושית התוס' ועוד כמה קושית בפסוקיא דפ"פ ולקצור אני צריה.

(ועיין בחדושי הרשב"א בתולין ובתה"א לענין סרכא תלויה וקצרותי) והנה בבהמות שפבר עבר עליהם י"ב חודש דאיכא חזקה דהיתרא בהדי ס"ס ולא מיבעיא להפוסקים הסוברים דלא בעינו חזקה מבנרת ותירצו קושית התוס' גבי פרה אדומה בענין אחר אלא אפילו להתוס' ודעמיהו דחזקה מבנרת בעינו וחזקה דאתיא מפת רובא אין פאן פיון דמחמת מיעוט המצוי חשבינו ליה כספיקא מ"מ נראה דבכה"ג שפיר הנה חזקה דבריעותא מחיים פגון מים במוח דהנה חזקה שאינה מבנרת ורובא איתרע לה אסור משא"כ בדרוסה וישב קוץ שפיר הנה חזקה מבנרת דבשעה שנולדה ודאי לא נולדה דרוסה ולא קוץ בנושט ולכך בעינו דוקא שכיח טפי לאיסורא ע"ש וא"כ נראה בנ"ד נמי ודאי דלא נולדה כף בעוקצים אילו שפגלגולת ופשיטא שאין לנו להוציא בהמות אילו מרוב בהמות שאין להם מלידה עוקצים פאילו בגולגולתם ואף שאלו יצא בזה מכלל הרוב שאנו מוצאים עתה העוקצים פשיטא שאנו תולים אותם במצוי שבשעת לידה לית להו רק לכי גדלי בהדיהו והם צומחים והולכים וכיון שהמוח הזה בשעת לידה היינו מוחזקין בו שאין נקב חזקתו מבנרת הוא ולא דמי למים במוח שאנו חוששין שהמים הזה בו מלידה ומפטן משא"כ פאן דדמי לדרוסה או קוץ בנושט דאית לן למיזל בתר חזקה ובהלכות ציצית סימן ח' הביא המג"א בשם הרא"ש דא"צ לבדוק דאוקמי אחזקתיהו והמג"א פתב דצריה לבדוק לפי מה דקי"ל בי"ד סימן א' אין סומכין על החזקה במקום שיכול לברר.

ולענ"ד אין משם ראיה דאע"ג דנקט לשון חזקה היינו חזקת רוב מצויין א"ש ולכך צריה לברר משום מיעוט המצוי וחזקת איסור כמש"ל ובהכי א"ש נמי מה שהקשה הב"י סימן תל"ז בהא דחזקתו בדוק שצריה לשאלו מי"ח טריפות ואפשר דהך דחזקתו בדוק מ"מ מיעוט מצוי הוא שלא נבדק ולא הנה הב"י צריה לחלק מחמת חזקה כמ"ש המג"א בפירוש דבריו שם אף לפי מ"ש דמיעוט מצוי דמצרכינן לבדוק היינו שמצוי איסור ודאי א"כ גם פאן אם לא נבדק עכ"פ אין פאן איסור ודאי ולכך שפיר הוצרכו לבוא עליו מטעם דבכל השנה הנה בחזקת שאינו בדוק ודמי ממש להך דרוב מצויין כו' ואפשר להעמיס פן בכוננת המג"א שם אף לשונו לא משמע פן שפראה דבהך דרוב מצויין דמצרכינן בדיקה מטעם חזקת איסור לחוד אתינן עלה וליתא פיון דבהמה לא איתרעאי ושחוטא לפניה כמ"ש הרמב"ן והרשב"א רק שאנו מצרפינן לזה מה שהוא מיעוט המצוי וכדכתבנא לעיל.

ועיין בפר"ח שם שכתב ושהיא דריש חולין דרוב מצויין ההוא רוב לא אלים פולי האי פרוב בהמות פשרות ע"ש והו"ל לאתויי הך דהרמב"ן והרשב"א דהא גם בהא לחוד לא

סגי פֿינן שאין האיסור ברור אף אם נתפוס המיעוט וצריך לצרף חזקת איסור בהדה: ומצאתי בחידושי הריטב"א חולין שכתב בהא דרוב מצויין שהקשו דנימא סמוך מיעוטא לחזקה כו' ולי נראה שלא קשו למיעוט וחזקה אלא למיעוט שהוא בנדאי אסור אבל הכא אפילו מיעוט שאינו יודע הלכות שחיטה אינו איסור בנדאי דדלמא שחיט שפיר וכדפרישי עכ"ל והוא פדברי הרשב"א בת"ה שהבאתי לעיל וא"כ פשיטא שיש לומר כן גם לעגון מיעוט המצוי וכ"ש היא דהא סמוך מיעוטא לחזקה משוי ליה ספק דאורייתא ואפ"ה פֿינן דהמיעוט אינו נדאי איסור חשיב כמיעוטא דמיעוטא וליכא למסמך החזקה עלה ומכ"ש במיעוט המצוי שאינו רק חומרא דרבנן היכא דאפשר ומדאורייתא לא צריך לברורי פֿלל וכינן דהמיעוט הזה אינו שיהיה נדאי איסור אפשר דהוה מיעוטא דמיעוטא ועכ"פ יצא מקלל מיעוט המצוי והוי כרובא דשאר טריפו' דא"צ לברר פֿלל ומכ"ש לפי מ"ש דהוי ס"ס דלא צריך לברורי ועיין במנחת יעקב פֿלל נ"ט שכתב דההאי דפסחים שא"צ רק שאלה שהוא דבור בעלמא יש לנו לשאלו ועיין בסימן קכ"ג וקצרותי: ונדאתאן עלה במה דכתבנא דדעת הרא"ש הוא דהיכא דאיכא חזקה א"צ לברר ושהיא דרוב מצויין שאני (ומ"מ אפשר דאין ללמוד משם לכאן דכאן איכא ריעותא ובכה"ג אפשר דאף התוספות דס"ל דאף באיכא ריעות' מוקמינן אחזקה היינו דוקא היכא דא"א בבדיק' וכמ"ש אא"ז בת"ש סי' כ"ט ע"ש שמסכים בזה עם הר"ר אלפאנדרי ופ"מ שהביא הפר"ח אף לענ"ד קצת משמע דלהתנספות הוי כשאר חזקה שאינו צריך לברר) ונלענ"ד דממקומו הוא מוכרע שהרי הו' מלתא דחזקה יליף התם מנגע דדלמא אדנפיק ואמי בציר ליה שיעורא והתוספות שם הקשו דלמא לא אזלינן בטר רובא לקולא ותירצו דמוכח דאף אזלינן בטר חזקה היכא שהנגע גדול דאי חסר מטהרינן ולא חיישינן דלמא בציר ליה בשעת הסגר ועתה עמד בעינו: ולכאורה צ"ע דדילמ' באמת פתחינ' בי' פֿונתא כדאמר התם ואע"ג דדחי לי' משום דבית אפל אין פותחין כו' ולא ס"ל פֿינן דאיתחזק איתחזק זה א"ש לפי פשיט' דברי הש"ס להוכיח דאזלינן בטר חזקת נגע להחמיר דאם יש מקום לספק שלא יועיל ההסגר לפי שנסחר פחות מכגריס לעגון זה ס"ל דאין פֿונתא מועיל להסגר הנגע על ידו פֿינן שזולת החלון לא היינו יכולין להסגירו בחזקת טמא ומדמינן לי' לבית אבל שאין פתיחת חלון מועיל לראיית הנגע משא"כ אם נימא דלהחמיר שפיר אזלינן בטר חזק' א"כ ההסגר להחזיקו בחזקת טומאה הוא פֿדין בלא החלון רק לעגון להקל אם נמצא אותו חסר שלא נחוש דלמא בשעת הסגר כבר נחסר מממות שהי' נעמד בעינו לעגון זה שפיר חזי ע"י פֿונתא ואין זה עגון להו' דפֿותחין חלונות דההיא אעיקר ההסגר איתמר אבל פֿשעיקר ההסגר יוכל להיות אף בלא הפֿונתא אין זה מזיק מה שפֿותח הפֿות' שידע להקל בו פֿשנתחסר והיא צ"ע גדול לכאורה וצ"ל דבשלמא אם הי' אפשר לומר דתחלת ההסגר שאמרה תורה הוא ע"י פֿונתא מפרשינן הכי הו' דראה הפֿהן את הנגע היכא שצריך להיות פֿונתא או הו' ויצא ביציאה דרו' אחוריו משא"כ לפי מה דאמרינן דאי אפשר שיהי' ההסגר ע"י פֿונתא ואין לנו לחדש דבר מעתה לומר דסיפא דקר' לטהר בלא עמד בעינו ע"י פֿונתא דוקא הוא אלא א"צ פֿונת' פֿלל בין לטהרו או לטמאו רק דמטהרין משום דאזלינן בטר חזק' אף לקולא כן מוכרח לפרש דברי הש"ס בזה אליב' דהתו' ולפ"ז קשה דנהי דמוכח דלא מיירי בכונתא אף לעגון טהרה מ"מ הוא גופא קשיא על התורה דלמה צונתה התו' לטהרו מחמת חזקה במלתא

דאָפּשער לברורי ע"י פּוּנּוּתא אַלא ע"כ דחזקה מהני אף היכא דאָפּשער לברורי ומנה מוכח דאף היכא דאיפא ריעותא אַזלינן בּתּר חזק' שְהרי טהרת הגנע היא ע"י שְנמציא חסר בסוף וא"כ פּינן דהרי חסר לפניה גימא שהי' חסר בשעת הסגר ועתה עמד בעיניו אלא ע"כ דאפי' באיפא ריעותא אַזלינן בּתּר חזקה וא"צ לברר ע"י פּוּנּוּתא: וראיתי בחידושי הר"ן לחולין שהקשה בשם הרמב"ן על מה שפרש"י בּהא דת"כ דלא כראב"י מהא דאם הלה לבית והסגיר ע"י חבל ארוך שהסגירו מנסגר דהא רב אחא נדאי מודה דמוקמינן אחזקה רק דמנגע לא מוכח כו' ולכן פ"י דכ"ע מודו דדרה אחוריו שמה יציאה אלא דאב"י לא מסתבר לי לפרש דויצאה הכהן היינו דרה אחוריו ודוק' דבענן אחר אין ההסגר מועיל וכיוצ' בו אמרינן בקדושין לענין יבם דלא מיקרי אחר כו' ע"ש ולפ"ז קשה ג"כ לפי תירוץ התוס' דצריה חזק' לקולא היכא דהנגע גדול כו' ולפי דברי מהר"ן אפתי קשה דמנ"ל חזקה לקולא דלמא דוקא לחומרא אמרינן חזקה ושפיר מתפרש קרא דויצאה הכהן כפושטין ביו יציאה פדרפו ובין דרה אחוריו היכא שצריה לעשות כן פדאשפחן בכהן גדול ובאם הגנע כגריס מצומצם דבהכי איירי פושטין דקרא שפיר יכול לצאת פדרפו דמחמת החזק' לא חיישינן דלמא בציר כו' דחזקה לחומרא אמרינן והיכא דהנגע גדול באמת יצא דרה אחוריו דשפיר מיקרי יציאה אף לאב"י ואין פאן דחזק לפרש הקרא כן פּינן דאין צריה לפרש דביציאה דרה אחוריו דוקא מיירי וצ"ל דמ"מ שפיר מוכרח חזקה לקולא אע"ג דגם יציאה דרה אחוריו שמה יציאה מ"מ פּינן דע"כ גם ביציא' פדרפו איירי לא פסקינן לקרא בספינא חריפא לומר דמה שמתהר הפתוב בנגע גדול ונתחסר תוה ימי הסגר היינו ע"י יציא' דרה אחוריו ורישא לטמא ולתסגירו ביציא' פדרפו סגי דמסתמא לטהרו או לטמא בחד גוונא מיירי והשתא לפי"ז תקשי פּינן דלפי דברי הר"ן קם דינא דדרה אחוריו נמי יציאה הוי אלא שהתור' לא מיירי בהכי אלא צנוותה לתסגיר בכל גוונא אף ע"י יציאה פדרפו וא"כ היא גופה תיקשי דמן הדין יש לו לצאת דרה אחוריו כדי לברר ולא מיבעיא אם הגנע גדול דאין להקל פשאפּשער לברר אלא אפי' במצומצם יש לעשות כן דאף לחומרא יש לברר ומכ"ש לפי מ"ש התוס' בחד תירוץא דלעולם קולא איפא לענין קרבן וקדשים אלא ע"כ דאזלינן בּתּר חזק' בכל גוונא אף היכא דאתיליד ריעותא ואיפא לברורי וכמ"ש ואמנם הר"ן שם בסוף דבריו כתב די"ל דאף דברובא אַזלינן בּתּר' אף היכא דאָפּשער מ"מ בּחזק' דוקא היכא דאָפּשער ועפי"ז מפרש דברי הש"ס אליבא דרש"י דהש"ס מוכיח דדרה אחוריו ל"ש יציא' ע"ש אף הר"ן כתב בלשון ואיפא למימר נמי וכו' ולפום תירוץא קמא אליבא דרש"י מוכח דאף דאיפא לברורי סמכינן אחזקה וכדכתיבנא.

ועיין בחידושי הרשב"א מ"ש ליישב בזה פ"י רש"י מקושיות הרמב"ן ולענ"ד קצת מוכרח כפי' רש"י דלמאי דמפרש הרמב"ן דהוכחת הש"ס מדקאמר יכול לילה לתוה ביתו ונסגיר ואיצטרוף ריבוי ע"ז ות"ל דבלא"ה אין יכול לעשות כן דלמא בציר כו' ע"ש קשה קושיות התוס' דלמא לא אמרינן חזקה רק לחומרא וגם ראב"י מודה בּהא רק דס"ל דחזקה לקולא לא מוכח מהא וא"כ הבריייתא א"ש אף לראב"י די"ל דשפיר בעינן רבוי שלא ילה לתוה ביתו ונסגיר היכא שהנגע מצומצם דאז שפיר סמכינן אחזקה ולפי פרש"י דהש"ס מוכיח מהא דמרבּה דהסגירו מנסגר מוכח שפיר דמשמע דמהני בכל גוונא ואף היכא שהנגע גדול וקול' ועוד יש חילוק בזה וקצתתי ומ"מ הראנו פנים לדברי האומר

דלדעת התוס' אף במקום דאיכא ריעותא א"צ בדיקה ואמנם דעת רבינו יונה ודעמינן לאסור בספק שקול היכא דאיכא ריעותא ועיין בת"ש מה דמיתי עליה מדברי הרשב"א דאע"ג דאינה מבוררת להוציא מהרוב ריעותא הנה לגרום ספק ובאמת לענ"ד צ"ע על התוס' דמקשין מספק דרוסה מהא דר"ה דאמר נשחטה הותרה אע"ג דאתיליד ריעות' שלענ"ד אין לדמות הריעותות להדדי דהתם הריעותא כמה שנומץ' עכשיו נקוב לפנינו וכן בנגע כשנומצא חסר לפניו שאין הריעות' גרם להסתפ' שינוי בחזקה רק מצד שאנו רואין עכשיו שהחזקה שהחזקנו בה נשתנה וחוששין לה שמה היתה פו מעיקרא והחזקנו אותה מתחלה בטעות ובזה קאמר ר"ה דנשחטה הותרה ואזלינן בטר חזקת היתר ואין משגיחין כמה שהורעה החזקה לפנינו ואמרין השתא הוא דאיתרעי וזה מוכח מנגע כמ"ש התוס' שם משא"כ בריעותא דעל הדורס או ישב קוץ בנפשט וכיוצא בו שהריעותא גורם לנו להכניס אותנו לבית הספק שנתקלקלה החזקה מחמת מקרה וסיבה שאירע בה בכה"ג שפיר מרעינן לחזקה ותיישנו שמה הואיל מקר' זה וסיבה זו לקלקל החזקה ולכך שפיר חוששין לדרוסה וישב בה קוץ ואפשר להעמיס זה בלשון התוס' מ"ש דרוסה נכית טפי לאיסורא שאין ר"ל ששכית יותר שיזדורס משלא יזדורס רק ר"ל כלפי הריעותא דבא זאב דעלה אמר ר"ה נשחטה הותר' אע"פ שעמה הם נקובים לפנינו ע"ז אמרו דהתם בשביל שעכשיו נקוב לפנינו אין זה גורם לנו ספק כ"כ למפרע לומר שמעיקרא פו היה אלא קרוב הדבר שפמו דאיתחזק איתחזק והשתא איתרע משא"כ בדרוסה וקוץ נכית טפי לחוש לקלקל החזקה ע"ז ונהו כמו חזקה עשויה להשתנות ומה לי שעשויה להשתנות מצד עצמה או מפאת איזה סיבה הגורמת לזה פיון שהריעותא למראה עינינו ומחמתה קרוב שנשתנה החזקה ולכן אנו נכנסין לגדר ספק משא"כ היכא שאין רגילות שתשתנה מצד עצמה וגם לא נתחדש מקרה וריעותא שי"ל שתשתנה ע"ז רק בשביל שאנו מוציאין שינוי לפנינו אין סברא להחזיק למפרע ובהא קאמר ר"ה נשחטה הותרה וקרוב לשמוע שהט"ז בסי"ח ס"ח ס"ל לפרש פו דברי התוס' ונסתלק מעליו השגת הנה"כ ואא"ז בת"ש ועדיין צריך עיון בזה: ואמנם בענין שאנו עסוקין בו שאין הריעותא מבוררת לפנינו ויש פאן ס"ס וגם החזק' מסייע להיתרא נרא' דלית מאן דפליג שיש לסמוך להתיר בלא בדיקה ומצאתי בשו"ת נודע ביהודה חלק יו"ד בהל' נדה סי' נ"ז האריף מאוד ג"כ בענין ס"ס שיכולין לברר ובסוף דבריו כתב וז"ל ומעתה יצא לנו הכרעה שבמקום שיש חזקת היתר ממש ואף דליכא חזקת היתר ממש מ"מ גם חזקת איסור ליכא כלל גם להרשב"א מתירין ס"ס וא"צ לעמוד על הבירור כו' ע"ש ואין פנאי פעת לפלפל בדבריו עכ"פ יצא לנו בנ"ד מחמת שלשה עמודי אשר בית ישראל נשען עליהם רובא וחזקה וס"ס יש למקילין על מה שישמכו ואין זה כמעלים עין מן האיסור פיון שאף אחר הבדיקה ומציאת הריעותא אין פאן איסור ברור אלא שאם היינו יודעין שיש פאן עסק טרפות ממש היה צריך לבדוק אחריה אם הוא מיעוט המצוי אבל פיון שאין העסק של טרפות ממש ברור רק לחוש לריעותא המצרכת בדיקה שפיר סמכין ארובא לפי שאין מיעוט הטרפות מצוי בודאי וגם אחזקה וגם אס"ס וא"צ בדיקה אם יש פאן ריעותא כלל: ועמה נבוא אל הדין השני אם פתחו הגלגולת ונמצאו עוקצין פאלה אם די כשנבדק קרום המוח למראית העין כמבואר בלשון השאלה באורח מתחלה אען ואומר ראה זה חזק לחוש בדבר הנמצא בבמה דבר גדילתו שינקוב בסמוך לו וגדל

עמו בתולדה ונהרי במיצר החזה שהריאה סמוכה לצלעות ממש עד שאמרו שהדופן סותמו והצלעות גדילים והולכים יום יום ואין פגיעתן רעה לנקוב בקרומי הריאה ואף אם העצמות הם בולטין לפעמים בצלעות מחמת פחישותא ויש בריאה כמה גבשושית מגפה ולא חששו להם שהם מתחככים בעצמות מפני שהוא דרר גדילתו וכל דבר שהוא דרר גדילו וטבעו גבול וחק שם לטבע שלא יגע אחד בחבירו כמלא נימא ואין לדמות זה לנשבר הצלע ויש עוקץ שפתב הב"ח בסי' נ"ד דשם העוקץ אינו מתולדה רק מחמת שבירת הצלע ובזה יש לחוש מחמת נענוע בהילוף הבהמה וטלטולה העוקץ יוצא לתחמו ונוקב בפגעו בריאה וכן בנשבר הגף בעוף אכל בדבר שטבע גידולו שלחו הנה הוא שומר את תחמו ולא יעבור לנקוב בסמוך לו בתולדתו אף אם משונה קרן זו שינוי במקומו עומד כי אין מטבע הבע"ח לפגוע זה בזה דרר גדילתו ולעשותו טריפה ואם נפשו לומר שלפי שיש בו עוקץ הוא נוקב ויורד בקרום המתוח עליו א"כ אף אנו נאמר שאף אם אינו חד רק עגול מחמת שהעצם מוסיף והולך בכל יום דוחק בקרום ונוקבו אף באמת ז"א שיש לומר שבאמת העצם גדל והקרום שעליו גדל והולך עמו כדרך כל גידול הבריות שאף שבקטנותם צפד עורם על עצמם מדה כמדתם והעצמות גדלים והולכים עם אשר קרם עליהם עור ובשר מלמעלה ולכן אף בעצם שעוקץ שלו הוא חד ונדק ומתפשט חוץ לגבולו בתולדה אינו נוקב את מכסה העור אשר עליו מלמעלה רק נמתח ועולה עליו עפ"י מדותיו צא ולמד מבעלי חטוטרות המצוי בכל מין בעלי חיים שלפעמים יוצא חטוטרות ארוך דק וחד כמו עוקץ ומימינו לא ראינו שהעצם דרר גידולו הוא נוקב העור שעליו רק מחפה אותו מפל צד ואין לחלק בין עור שהוא קשה לקרום אם נאמר שדרר גידולו הוא נוקב בפת פשיטא דאף בעור הקשה הוא בוקע ועולה וגם דהא אמרינן בחולין אלו שעורותיהן כבשרתן חטרת של גמל הרפה ופירש"י שעורו רך וכן נמצא לפעמים בעופות שעורן רך מאד וכן עינינו הרואות לפעמים פורח אבעבועות באדם ובבהמה והקרום שעליהם הוא נמתח והולך ומגביה למעלה אף שלפעמים יבש הוא פעץ וכדאשכחן נמי בטינרי שהוא קשה כאבן וגבוה הרבה מבשר הריאה וכלום חילקנו בין אם הוא חד למעלה או לא ומקשרינו ולא חיישינו לנקיבת קרום הריאה וכן זה מקרוב פתב אלי שוחט מןמחה בענין שסומכין על סימן קרנים קשים בעגלים להפיר מזה שהם בני ח' ימים וכתב שמצא כמה פעמים בני פקועה שהיו גמורים בקרנים וטלפים ולפי עדות זה היה מקום לחוש שהקרנים ניקבו את האם שהנולד בתוכו וכמה פוסקים מחמירים בנקיבת האם ומעולם לא שמענו להצריף האם בדיקה ואעפ"י שקרנים וטלפים נדאי הם חדים וקשים אצל שליית הנולד שהיא רך מאד אין חוששין לזה לפי שהוא דרר גדילתו וכמו שאמרו חז"ל החומט הזה גדל ולבושו גדל עמו והדין קמצא לבושיה מיניה וביה וכן הוא בחטוטרות וכיוצא אף שלפעמים משתנה גידולו ויוצא כמו יבלת עצם הוא גדל עם לבושו ואם כן פשיטא דגם בנדון דידן מה"ת להחזיק ריעותא שהעוקץ הצומח דרר גידולו ונקוב בקרום אשר הוא גדל עמו בתולדה ודבוק עמו ופשיטא שהוא נמתח עליו כמו שהוא נמתח בכל היקף הגולגלת לארכו ולרחבו בכל יום שהוא הולך וגדל כמו כן הוא נמתח על העצם כשעורה הצומח ממנו שהוא משלח אותו בטבעו והקרום חופה עליו וא"כ נראה דפשיטא שיש לסמוך בזה אם עין רואה שכן הוא שהקרום מתוח עליו פדרכו ואמנם אם נאמר דבנקיבת קרמא תתאה לחוד טרפה היה מקום לומר שצריף בדיקה

בקרוב התחמון לפי שפיון שדרה קרום המוח למלא את הגולגלת וא"כ העוקצין הללו הם נקובין בו ואמנם פן היה מקום לומר דארף בדיקה לא מהני מלבד טעמא דאין בקיאיין בבדיקה דנהי דבדקינין ואין פאן נקב בקרום לפנינו אפשר שעד עכשו עדיין לא הגיע העצם הזה אל הקרום אבל מ"מ עתיד הי' לצמוח עוד ולרדת מטה מטה לתוך קרום המוח וכל העומד לנקוב פנקוב דמי וגם ממ"ש הפוסקים בענין הנוצות הארופות הנמצאים בבני מעים דאי לאו שחוששין להם שפאו מבחין הספמת פל האחרונים להכשיר לפי שאנו אומרים שפאו דרף גידולם ולכאורה מה בכך גיחוש להו שדרף גידולם ונקבו הדקין שנקובתן במשהו ואפילו תימא דלא קי"ל בהא כבה"ג בסימן מ"ם להטריף ע"ש העתיד והראי' מחלתית שהביא הפר"ח דחה אא"ז ע"ש בסימן מ"ם דהכריע דכל שעדיין לא התחיל חולי אין להטריף ע"ש העתיד מ"מ קשה דגיחוש שפבר ניקבו באיזה מקום ואין בקיאיין בבדיקה וגם בשו"ת אא"ז הגאון בעל שארית יוסף נראה מדבריו שהמכשיר שם מטעם זה הכשיר אף בלא בדיקה שלא היה הבני מעים לפניו ע"ש וגם נראה להביא ראי' ממ"ש הפוסקים בסי' ל"ז בטיבני פנגד בועא דטרפה לפי שהטיבני קשה ונוקבת בועא שפנגדה ומבאר מדבריהם שלא חששו אלא לבועא לפי שהוא חלושה במקום הזה מחמת חולי קצת דהא קמן שיש פאן מוגלא אבל במקום שהעורות בריאים אין חשש ומהאי טעמא פתבתי בספריי שם להתיר בטיבני נגד גבשושית ומבאר שם דארף בין האונות למטה מחציון יש לדין פן ועיין בבקיאורי לש"ף ובפ"ת מ"ש על מ"ש שם דרף האונות להיות פרודים כו' ושם הבאתי בס"ק ס"ה דברי הפ"ת שדעתו להקל אף בבועא נגד טיבני וכו' והדברים דהתם הטיבני אינה מתגדלת מצד הטבע אלא דרגילות לבא במקרה מחמת איזה חולה או מים זכים שמתקשים ומהם מתהנה טיבני פמבאר שם ואפ"ה לא חיישינו למלתא וא"ל דדוקא מחמת שהטיבני קשה אין לחוש כ"כ שיהא נוקב בצידו ומקום רביעתו משא"כ היכא שהוא חד דדמי לקוץ או מחט א"כ הו"ל לפוסקים לפרושי מלתייהו דטיבני שהוא דק וחד בראשו שנמצא בין האונות יש להטריף לפי שדוחק באונא שפנגדה ומנקבה ואפשר לחלק קצת דהתם שהריאה מרחפת אף שהטיבני נוגע בקצהו אל האונא שפנגדה היא נדחית מפניו ואין עושה נקב ולא חששו רק לבועא שפנגדה שע"י שמסוללים זו בזו קרובה שתנקב אף מאן מפיס לחלק בחילוקים פאלו והדברים צ"ע לענ"ד ואמנם גדולה מזו פתב בספר תפארת למשה שחיבר הגאון החסיד מוהר"ר משה ז"ל האב"ד דק"ק הראדני שמעשה בא לידו שנשבר הצלע ונקשר והנה לו עוקץ והי' ניקר בריאה מקום הנחת העוקץ פמו גומא והפשרתי ע"י בדיקת הריאה אף דלא בקיאינין שאני הכא דהוי מקום ידוע והספימו עמי חכמי העיר עכ"ל והבאתי דברי בספרי סימן ל"ט סעיף קטן קפ"ו ואף שפתבתי שם שלענ"ד קולא גדולה היא כו' ע"ש חיינו לענין נשבר הצלע ומטעמא שפתבתי שם אבל בנידון שלפנינו שהוא דרף גידולו יש לומר שאינו מגיע עד לקרום ואת"ל הגיע לא דחקו שינקוב אותו רק נדחה מפניו ונשקע קצת למטה שהמוח עצמו הוא רך ונקפף למטה כאשר יבא אליו דבר הקשה ואינו דומה לשבר ובו עוקץ שבא במקרה ופוגע בו בכח משא"כ בזה שדרף גידולו הוא מתנהל לאט לאט ונקפף לפניו ואין פאן נקב בקרום פלל ופשוט שגם המתמיר ודעימי' מודים בזה שאין הקרום של מוח ממלא ודאי את הקדירה בלי הפסק דאל"כ לא היה צריך לפלפל כ"כ בענין הבדיקה שהרי קרוב לשמוע שודאי עשה נקב בקרום וכן משמע

ממ"ש הפוסקים במים שנמצא בשלפוחית בין קרום לגולגלת דטרפה מטעם דאמרין שהמים באו שמה ע"י מסמוס המוח ונתלבשו בשלפוחית נראה שאין הדבר ברור שיהיה פל הקדיר' מלאה מחייתא דמתנח בה מוחא וכן משמע קצת מדברי אא"ז בתשו' שם שכתב לחלק בין מים מרובין בגולגלת למועטין דבמועטין יש לומר שהיו במקום שמוכדל קצת הקרום מהגולגלת ע"ש וא"כ יש לומר דגם עצם פשעורה הינצא מן הגולגלת עדיין אין עוקצו מגיע להיות נוקב בחודו את הקרום שאפשר שעכ"פ במקום הזה אין הקרום סמוך לגולגלת כ"כ (ועיין בספרי בק"ה מה שכתבתי שם לתמונה על אא"ז שכתב על הפר"ח דמנ"ל שקרומי הריאה פרודות כו' ע"ש) ואת"ל שהגיע לשם שפא לא נקב רק היה דחוי מעיקרא ונשקע לתוכו וכאשר סר המכריח שם אל מקומו ומטעם זה היה מקום להקל גם אם נראה איזה שקיעה במקום הזה דדמי לעובדא דבעל תפארת למשה שהתיר בזה ע"י בדיקה דחשיב ליה מקום ידוע ומה שהקשיתי עליו שם לא שייך פאן ואפשר לחלק בין בדיקת הריאה שהיא בדיקה חשובה ע"י גפוחה בפושרין משא"כ בדיקה זו למראית העין בלבד ואפשר דלא מהני ולקמן אבאר בזה: ועוד נלענ"ד לדון בדבר החדש דאפשר דנקב זה שנעשה ע"י עצם שיורד עפ"י מדת גדולו ונשקע בתוכו אינו פוסל בו וטעמא רבה איכא שהרי אמרן ריאה שניקבה ודופן סותמתה כשרה כו' ואמרין עלה והוא דסביף בבשרא והנה דעת רש"י דעצם אינו סותם וכן דעת כמה פוסקים ואמנם דעת רגמ"ה ור"ת והרבה פוסקים להתיר אף בסבף בגרמא לבד והיכא דסביף בבשרא ובגרמא דעת רוב הפוסקים להתיר וכן פסק בשלחן ערוך ואף הרא"ש לא אסר אלא משום דסבירא ליה דבמקום העצם אינו מתדבק היטב והחולקים סוברים דמתמת דבוקו בבשר גם שבעצם מתדבק היטב ומכל שפן היכא שרוב בבשר דיש להתיר מהאי טעמא ומהב"ח מבואר דבכה"ג דאיכא רובא גם הרא"ש מתיר והנה יש בזה אריכות דברים בראשונים ואחרונים וקצרותי ועכ"פ מדברי פלם נלמד שמה שאין העצם מועיל להגן בעד הנקבאין חסרונו מצד עצמו רק מצד דקשה ע"ג רף לא מהדק ואם היה העצם מהדק וסותם היטב אין ספק שהי' נחשב סתימה אליבא דכ"ע ומכשרין לה ולפ"ז נראה ברור דדוקא בנקב דעלמא ועצם שאצלו בתולדתו סותמו לא מהני סתימה דידי' שעתיד הוא להתפרד לקץ העתים וימים משא"כ פאן שבאמת אין נקב בקרום רק שנאמר שעצם הזה דרף גידולו הוא נקב ויורד לתוף הקרום לענ"ד אין לה מהדק גדול יותר מזה שהוא גדול לאט לאט ומתדבק אליו דבק טוב וסותמו ואינו זז משם אפ"ל זיז פל שהוא ובת"ש סי' מ"ו תמה על הרמב"ם שכתב דבשר סותם והאריף בזה וכתב לחלק בין ריאה לדופן דאורחא בסריכא כו' תדע דיש פוסקים דס"ל התם דאפ"ל סבוף בעצם פשר כמ"ש הטור סי' ובהא לא אשתמיט שום פוסק לומר דעצם סותם כו' ע"ש ומזה נלענ"ד דגם אא"ז מודה בהא דנ"ד אע"ג דמחלק בין סתימת בשר ועצם דריאה לשאר אברים הא טעמא קיהיב דבריאה מתחזקת מחמת המשקה ומוסיף חיזוק משא"כ בסתימת בשר ועצם של שאר אברים וזה דוקא היכא שאין סתימה דרף גידול האבר שאז י"ל שהבשר שעל הנקב עומד לעצמו ואין נכנס לתוף הנקב ממש לסתום אותו רק הולף וגדל דרף גדילתו בפ"ע משא"כ אם הי' במציאות שהבשר יהיה גדל והולף לתוף הנקב וסותמו פשיטא שהי' מודה דסתימה מעל"ה הוא וזה מבואר ג"כ ממ"ש שם דאין ראוי מסמפון שניקב לבשר או מרה שניקבה וכבד סותמו לפי מ"ש רש"י דבשר הריאה רף הוא ונכנס

לְנֶקֶב א"כ י"ל דְשָׂאָר בְּשֵׁר לָא דְמִי לְבָשֶׁר הָרִיָּאָה וְכַבֵּד דְאִינוּ רַף כ"כ וְאִינוּ נִכְנָס לְתוֹף הַנֶּקֶב וּמַה"ט אֵין לְהִבְיָא רִיָּאָה מְרִיָּאָה שְׁנִיקְבָהּ וְדוֹפֵן כּו' ע"ש מְבִנְיָאָר דְדוֹקָא שְׂאָר בְּשֵׁר שְׂהוּא לָא יָבִיא לְתוֹף הַנֶּקֶב מִמֶּשׁ מִשָּׂא"כ בְּשֵׁר שְׂהוּלָהּ וְגַדְל וְנִכְנָס לְתוֹף הַנֶּקֶב שׁוּב אֵין לְחֵלֶק בֵּינוּ לְבָשֶׁר רִיָּאָה וְכַבֵּד וְעַדִּיף מִיָּנִי' וְא"כ פִּינּוּ דְגַם הַפּוֹסְקִים דּוֹס"ל דְעֵצָם אִינוּ סוּתָם טַעְמָם מִשׁוּם דְעֵצָם אִינוּ דְבוּק יָפָה לְבָשֶׁר דְקָשָׁה ע"ג רַף לָא מְהַדֵּק וּבִגְוֹנָא דַּנ"ד שְׂהַעֲצָם צוּמָח וְהוּלָהּ דְרַף גְּדוּלְתוֹ לְתוֹף הַקְרוּם וְהַנֶּקֶב וְהַסְתִּימָה בְּאֵין פְּאָחַד פְּשִׁיטָא דְאֵין לָהּ סְתִימָה יוֹתֵר מִזּוּ שְׁהֵרִי לְעוֹלָם לָא יִתְפָּרֵק מִשָּׁם וְאִדְרַבָּה בְּכַה"ג אֵין שָׁם נֶקֶב עָלְיוּ מְעִיקְרָא וּכְמ"ש בְּסִפְרֵי בְּבִיאוֹר לַט"ז ס' ל"ו ס"ק ו' בְּבִיאוֹר דְבָרֵי רַש"י ז"ל ע"ש וְא"כ פְּשׁוּט דְלָא מִיבְעֵיָא לְהַרְבֵּה פּוֹסְקִים הַסּוּבְרִים דְלַעֲנִין רִיָּאָה מְהִינֵי סְתִימַת עֵצָם דְגַם פְּאֵן מְהִינֵי' וְאָרְף שְׂיִישׁ בְּמִשְׁמַע מְדַבְרֵיהֶם דְהַטְעַם בְּזָה לְפִי שְׁגַם הַצְלָעוֹת יֵשׁ עָלֵיהֶם קְרִימַת בְּשֵׁר בְּמָקוֹם הַעֲצָמוֹת הִיָּינוּ מִשׁוּם דַּל"כ אֵין לָהּ סְרָכָא אֲחִיזָה וְהַסְתַּבְּכוֹת שָׁם דְפְּשִׁיטָא שְׂאֵין בָּהּ פְּדִי אֲחִיזָה בְּעֵצָם עָרוּם מְבָלִי קְרוּם שְׁלַ בְּשֵׁר לְגַמְרֵי אָבַל מ"מ עֵיקֵר הַסְתִּימָה וְדַאי שְׂהִיא מְחַמַּת הַעֲצָם אָרְף אֵין לְהַפּוֹסְקִים דְעֵצָם אִינוּ סוּתָם טַעְמִיָּהוּ מִשׁוּם דְלָא מְהַדֵּק אָבַל מְצַד הַגְּנָה מְעַלְיָא הִיא וּכ"כ אַא"ז לְהַדְיָא בְּסִי' ל"ט ס"ק פ"א וְז"ל מ"מ מִשְׁמַע דְטַעַם דְעֵצָם אִינוּ מְגִין הִיָּינוּ הִיָּכָא דְסְרוּכָה לְעֵצָם שְׂהַסְרָכָא לָא תַתְחַזֵּק בְּעֵצָם שְׂאֵין עֲשׂוּי לְהַתְחַזֵּק כ"א רַף ע"ג רַף אָבַל רַף ע"ג קָשָׁה לָא מְהַדֵּק אָבַל לְעֲנִין הַגְּנָה פְּנִגְדוֹ הֵוִי כְּבָשֶׁר גַּם מ"מ מְקוּם צַר הוּא וְאִינוּ עֲשׂוּי לְהַתְנוּעַע בְּכָאן כּו' וּמַה"ט מְכַשִּׁיר שָׁם אִם סְרָכָא יִנְצָא מְגַב הָאֲוֹנָא לְעוֹמַת הַצְלָע וְנִסְרָכָה בְּאַלְכֶסוֹן לְבָשֶׁר שְׁבִין הַצְלָעוֹת וּמִיָּקַל שָׁם בְּזָה בַּהַפ"מ לְפִי מְנַהֵג הַמְּקִילִין בְּסְרוּכָה מְרִיָּאָה לְדוֹפֵן ע"ש וְא"כ ק"ו פְּאֵן בַּנ"ד דְשִׁפִּיר הַעֲצָם מְגִין דְהוּא סְתִימָא שְׂרִירָא דְלָא מְפָרְקָא וְאִינוּ מְתוּנְעַע בְּשׁוּם אֲנִפּוֹן וְהַנֶּקֶב וְהַסְתִּימָה בְּאֵים פְּאָחַד שְׂאֵין פְּאֵן שָׁם נֶקֶב מְעִיקְרָא וְכַדְכְּתִיבָנָא וְכַמְעַט קְרוּב לְזָה מְצִאתִי בְּשׁו"ת נ"ב חֵלֶק יו"ד ס' ה' שְׂהֵאַרְיָה לְמִצּוֹא הִיתֵר לְאֲוֹנוֹ' שְׁגוּלְגֻלְתָּם נִקְוָה וְכַתְבֵּי שָׁם דְבַעוּף הַמִּים דְטְרַפָּה בְּנִשְׁבֵּר הַעֲצָם הִיָּינוּ עִם הָעוֹר הַעֲלִיּוֹן דְשְׁבִירַת הַעֲצָם לְחוּד אִינוּ מְטְרִיף לְפִי שְׂהַעוֹר מְגִין אָבַל אִם נִיָּקֵב קְרוּם שְׁל מוֹחַ אֵין שָׁם סְתִימָה שְׂהַעֲצָם שְׂעָלְיוּ קָשָׁה הוּא וְהַעוֹר שַׁע"ג הַעֲצָם אִינוּ דְבוּק בְּקְרוּם שְׂהֵרִי עֵצָם מְפָסִיק ע"ש שְׂהֵאַרְיָה לּוֹמֵר דְסְתִימַת הָעוֹר שְׂעַל הַגּוֹלְגֻלָּת מוֹעִיל לְסַתְּנָם שְׁבִירַת עֵצָם וְכַתְבֵּי ע"ז וְא"ל דְאֵין סְתִימַת בְּשֵׁר מוֹעִיל לְעֵצָם רַק לְאַבְרָ שְׂרַף בְּטַבְעוֹ דְרַף בְּרַף מְהַדֵּק אָבַל הַעֲצָם פִּינּוּ שְׂהוּא קָשָׁה וְאֵין הָעוֹר שַׁע"ג אָרְף שְׂהוּא רַף אִינוּ סוּתָם ז"א דְהַחוּשׁ יַעֲיֵד ע"ז וְעִינֵינוּ רּוֹאוֹת שְׂעוֹר שְׂעַל הַגּוֹלְגֻלָּת דְבוּק בּוֹ מְאֹד וְרַא' מְחֻלִּין דָּף ע"ז ג"כ א"ל דְאִינוּ סוּתָם רַק אִם שְׁנִיָּהֶם רַפִּים כּו' וּכ"ש מַמ"ש לְמַעֲלָה דְאַפִּי' בְּעֵצָם הַבְּהֵמָה וּבְעוֹר הַבְּהֵמָה בְּמָקוֹם שְׁדָבֵק בְּתוֹלְדָה מְגִין וּכְמוֹ שְׂאֲמָרוּ בְּעֵצָם הַרְגֵל וְאָרְף שְׂשָׁם שְׁנִיָּהֶם קָשִׁים מ"מ פִּינּוּ דְקָנָה מִשְׁפָּא דִידִי' וְהַעוֹר דְבוּק יָפָה בְּעֵצָם וְאֵל תְּשַׁבְּנֵי מִשְׁנֵי סְמְפוֹנֵי דְרִיָּאָה שְׂאֵין הָאָחַד מְגִין עַל חֲבִירוֹ שְׂשִׁנִּיהֶם קָשִׁים כּו' י"ל דְשָׂאֲנֵי רְגֵל שְׂשָׁם הוּא דְבוּק יָפָה כּו' ע"ש הִנֵּה הַעֲתִיקָתִי קָצַת דְבָרֵי שְׂמִמְנוּ נִקַּח לַנ"ד דְאָרְף שִׁי"ל דְרַף בְּקָשָׁה אִינוּ סוּתָם מ"מ הִיָּכָא שְׂהוּא מְתוּלְדָתוֹ שָׁם וְדְבוּק יָפָה שְׂפִיר סוּתָם וְא"כ ה"ה לְעֵצָם בְּקְרוּם שְׂקָשָׁה ע"ג רַף הוּא שְׂסוּתָם שְׂאֵין לָהּ דְבָר שְׂמְתוּלְדָתוֹ נְדָבֵק יָפָה יוֹתֵר מְזָה וְאֲמָנָם לְפִי"ז מ"ש שָׁם דְנִיָּקֵב הַקְרוּם אֵין שָׁם סְתִימָה שְׂעָעֲצָם שְׂעָלְיוּ קָשָׁה הוּא כּו' צ"ע בְּמֵאֵי מִיָּרִי דְאֵי לְעֲנִין נִקִּיבַת תַּתְּאָה לְחוּד בְּלֵא"ה אֵין זָה סְתִימָה שַׁאע"פ שְׂהַקְדִיר' מְקִיפּוֹ מְפָל צַד מ"מ אֵין הַעֲצָם דְבוּק בְּקְרוּם הַתְחַתּוֹן רַק דְרַף הַמוֹחַ לְבַד

ולפעמים יש הפסק ביניהם כמש"ל ואי לענן קרמא עילאה הרי הוא דבוק בו מאד מתולדה ופשיטא שיש להועיל טפי הגנת העצם לקרום העליון לרוב דבקותו בו וגם דהא קי"ל להקל בנזקב עליון לבד ודחוק לומר דקאי למ"ד דאנזקוב עילאה טרפה או למאן דס"ל דבעינו שניקבו שניהם ומסתימת דבריו נראה דעצם שהוא קשה אינו מגין אף לקרום העליון ולפי מ"ש ז"א דמה לי רה בקשה או קשה ברה פיון דמהדק שפיר הוא מגין ובזה יש לנישב מה שהאריך שם בדקדוק דלמה נקט הפתה חולדה ולפי מ"ש דאין פאן עצם להגין (ומזה יש קצת סיוע דלמ"ד אנזקוב תפאה היינו שניקבו שניהם) וכן בבהמה ע"כ מייירי בגוונא שאין שם הגנת עצם ואשמעינו הכא דגם בעוף דזוטר חיותי לא מטרוף בשבירת העצם לחוד או בנקיבת קרום לחוד ואין העצם מגין אלא פשינזקבו שניהם.

וקצרתיו: ובגוף הענן שפכת הגאון בעל נ"ב ז"ל דעור העוף שעל הגלגולת מגין על שבורת העצם לענ"ד צריך עיון דעד פאן לא אמרינו הכי אלא בענן שגוף הטרפות המקנבל בידינו משפכת לה במקום שאין בו סתימה פגון ניקבה הריאה שלא במקום רביחא והדרא דכנתא שלא לחבירו או מרה במקום שאין הפכד סותמו וכל כה"ג אכל אי מה דגמירי להטריף אין לו מקום כ"א היכא שיש לו סתימה פגון בעוף המים דגמירי נשבר העצם אע"פ שלא ניקב קרום של מוח ואין לה עצם הגלגולת שאין עור דבוק עליו בתולדה ונצטרף לפרש הפנונה פגון שניטל העור או פגון בהנפתה חולדה כו' ואף שהוא דחוק דא"כ ה"ל לפרושי נשבר העצם וניטל העור שעליו מ"מ שפקי דדחיק ומוקי אנפשי' פי היכי דלא תיקשי מה נשפנה שבירת עצם דלא מהני ביה סתימה משאר נקובים ובאמת ז"א דנדאי בכה"ג שמקנבל בידינו דנשבר העצם טרפה הוא טרפה בכל גוונא אף שלא ניטל העור שעליו פיון שלא תלה ענין הטרפות רק בעצם לבד ואף שיש עליו עור מ"מ זהו נקב מפקלש שלו שהעצם ניקב מעל"ע והוא מפקלש לעור שעליו ובהכי גמירי להטריף ולא שייך פאן סתימה ואם נימא דאין זה מפקלש לפי שהעור הדבוק לגלגולת בתולדתו סותמו ואין זה מפקלש אף אם נאמר שאף אם ניטל העור שעליו הקרום העליון של המוח שהוא דבוק בו הרבה וגם קרום התחתון עם המוח שבו סותמו ואינו מפקלש ואם נפשף לומר דקרום שהמוח שבו עם המוח אינו סותם שאינו דבוק בו היטב וגם קרום העליון מפסיק וקרום העליון עצמו אעפ"י שהוא דבוק בו מ"מ הוא רה ונדק ולא חשיב סתימ' לעצם שעתידי ליפסק א"כ חזרנו לומר דהטרפות בזה משום שעתידי ליפסק והתם קאי בשיטה שטרפות נשבר העצם הוא מצד עצמו ואמנם י"ל דמ"מ גוף טרפות דנשבר העצם הוא מצד עצמו אלא שאין הקרום סותם מחמת שעתידי ליפסק ונשאר טרפות דשבירת עצם במקומו וגם י"ל דאף אם אינו עתידי ליפסק מ"מ לא מחשיב סתימה לעצם פיון שהוא רה ונדק ואינו מגין כ"כ כמו העור שעל הגלגולת שהוא עב טפי או י"ל דס"ל דתרווייהו בעינו שלא יהא מפקלש וכאן העור סותם שבירת העצם מצד זה והקרום מצד זה וכל זה דחוק לענ"ד אלא נראה דכל כה"ג שהטרפות שהוא הל"מ לא הוזכר בו רק שבירת העצם לחוד ולא הוזכר בו מענין העור שדרכו מעולם להיות דבוק בו בתולדה כל שהעצם הוא שבור והנקב מפקלש בעצמו פה נאמרה הלכה דטרפה בכה"ג כל שהנקב בעצם מפקלש לצד העור מזה ולצד הקרום מזה ואין זה ענין לסתימה דשאר טרפות דמה שקיבלו חז"ל דנקובה היינו במקום דליכא סתימה ובמקום סתימה כאלו אין

הַנֶּקֶב מְפֹנֵלֶשׁ דְּמִי כֹּה הִיָּה נִרְאָה לְכַאוֹרָה וְלֹא נִתְחַנְּנוּרֵי לִי הַדְּבָרִים כֹּל הַצְּנוּרָה לְפִי שְׂאִינִי עוֹסֵק בְּזֶה רַק בְּדֶרֶךְ הַעֲבָרָה בְּעֵלְמָא וְעֵדִינִן צ"ע: אִךְ קִצַּת יֵשׁ לְלִמּוּד מְזַה לַמ"ש דִּי"ל דָּאִם נִיקְבַּ קְרוּם הָעֵלְיוֹן עֵצִם הַגְּלִגְלוּת מַגִּין לְפִי שְׂהוּא דְבוּק בּוּ בְּתוֹלְדִי וְלִפִּי מ"ש ז"א כִּינּוּן דְּהִכִּי גְּמִירִי דְקֶרְמָא עֵילְאָה טְרַפָּה לְהַה מ"ד דס"ל הִכִּי וְהִרִי לֹא נִזְכָּר שְׂבִירַת עֵצִם עִמּוּ אֵלְמָא דְלֹא תְּלִי בְּהִכִּי אֵלְא כִּינּוּן שְׂהַקְרוּם נְקוּב מַעַל"ע זְהוּ פִּילְשׁוּ שֶׁל נֶקֶב שְׂהוּא מְפֹנֵלֶשׁ לְעֵצִם מְצַד זֶה וְלְצַד קְרוּם הַשְּׂנִינִי שֶׁל מוֹחַ זֶה וְלֹא יִצְדַּק עַל הָעֵצִם שֶׁם סְתִימָה וְנִלְעַנ"ד קִצַּת רֵאִי לְסִבְרָא זֹו מְהָא דְאַמְרִינּוּ דְמוֹכַח דְאַזְלִינּוּ בְּתַר רְנֹבָא מְרִישָׁא שֶׁל עוֹלָה וּמְקַרְבָּן פֶּסַח דְּנִיחוּשׁ שְׂמָא נִיקְבַּ קְרוּם שֶׁל מוֹחַ וְכ"ת דְּבִדְקִינִין וְכו'.

וּלפ"ז קִשְׁה לַמ"ד דס"ל קֶרְמָא עֵילְאָה א"כ אִין טְרַפּוֹת אַא"כ נִיטַל גַּם הָעֵצִם כַּמ"ש וּמכ"ש שִׁי"ל כֹּן לְהִנְיָה דס"ל דְּגַם בְּרִיאָה עֵצִם מַגִּין א"כ שְׂפִיר יֵשׁ לוֹ בְּדִיקָה מִבְּחוּץ שְׂעֵצִם הַגְּלִגְלוּת הוּא שְׁלָם וְתוּ לֹא אִיקְפַּת לָן בְּנֶקֶב שְׂבִקְרוּם וְעַל כַּמ"ש דְּלֹא מְהִי הַגְּנַת עֵצִם לְקְרוּם וּקִצַּת יֵשׁ לְדַחוּת דְּעֵדִינִן יֵשׁ לְחוּשׁ שְׂמָא ע"י אִיזָה סִיבָה וּמְקַרָּה נִתְפָּרַד עוֹר הָעֵלְיוֹן מִן הָעֵצִם וְנַעֲשֶׂה בּוּ נֶקֶב וְאִין כָּאִן סְתִימָה מִן הָעֵצִם לְנֶקֶב שְׂבִקְרוּם וְצ"ע וְאִיךְ שְׂיִהִיָּה בְּזֶה מ"מ בנ"ד שְׂפִיר כְּתִבְתִּי דְלֹא מְבַעֲיָא לְנֶקֶבֶת קְרוּם הָעֵלְיוֹן שְׂאִין לְחוּשׁ כִּינּוּן דְּשְׂפִיר חֲזִי שְׂהַקְרוּם מְתוּחַ עַל הָעוֹקֵץ אִין לְחוּשׁ לְנֶקֶב שְׂכֹן בְּטַבְּעוּ נִתְמַח וְהוֹלֵךְ וּמ"ש הַחֶכֶם הַמְּחַמֵּיר שְׂאֲחַר הַקְּלִיפָה אִף אִם מוֹצִיאִין אוֹתוֹ שְׁלָם הוּא דַּק בְּמִקּוּם הַזֶּה יוֹתֵר מִבְּמִקּוּם אַחַר אִף אִם נֶאֱמַר שְׂהַמְתוּחַ גְּרַם לוֹ הַדַּקוּת לִית לָן בַּהּ וּכְבַר כְּתִבְתִּי רֵאִי מְבוּעָא וְטִינְרָא שְׂבוּלְטִים בְּיוֹתֵר וּכְהִנְהוּ דְקִיִּימוּ כְּפִדִּי וְלֹא אֲמַר וְלֹא מִיָּדִי וְלֹא חֲשַׁשׁ לְהֵם מְחַמַּת מְתוּחַ שֶׁל הַקְרוּם מְחַמַּת דּוֹחַק הַמּוֹגְלָא קִשְׁה שְׂבָה וּבְסַפְרֵי הַבְּאֲתִי מְדַבְּרֵי סה"ת וְהַסְמ"ג שְׂמְפָרְשִׁים עֲנִין סִרְכָּא שְׂבִרִיאָה בְּלֹא נֶקֶב הוּא שְׂקְרוּמֵי הָרִיאָה עֵצִם נִתְחַמֵּים וּמְתַחֲבָרִים אֵל מְקוּם אַחַר וּכְסֻדְרָן שְׂאִינוּ מִתְפָּרַק כְּשֶׁרָה גַּם מְשַׁמַּע בַּש"ס דְּחֻטְרַת הַגְּמֵל בְּמִקּוּם זֶה הוּא רַךְ וְדַק יוֹתֵר מִבְּמִקּוּם אַחַר וְאִין זֶה מְכַנֵּס אוֹתָנוּ לְבֵית הַסְפֵּק לוֹמַר שְׂמַדַּת דִּין מְתוּחַ מְבִיאֵו לִידֵי נֶקֶב גַּם קְרוּב בְּעֵינֵי לוֹמַר שְׂמַחַמַּת שְׂבִקְרוּם זֶה הַקְּלִיפָה קִשְׁה בְּיוֹתֵר אִיִּידִי דְמִשְׂמִשְׂא בִי יְדָא טוֹבָא הוּא מִתְדַּקְדַּק כְּאֲשֶׁר הַבּוֹדְקִים עוֹשִׂים בְּקְרוּם הָרִיאָה בְּמִיעוּוָה וּבְמִשְׁמוּשׁ וְאֲמַנָּם אִפִּי הִי נוֹקֵב כְּבַר כְּתִבְתִּי שִׁי"ל שְׂהַנֶּקֶב וְהַסְתִּימָא בְּאִים כְּאֲחַד וְאִף דָּאִם נַעֲשֶׂה נֶקֶב בְּקְרוּם הָעֵלְיוֹן שְׂדִית נִרְגָּא שִׁי"ל שְׂאִין הָעֵצִם סוֹתָם מ"מ בְּזֶה כִּינּוּן שְׂהַנֶּקֶב בָּא ע"י הָעֵצִם עֵצִמוּ אֲפֻשֶׁר דְּכֹה"ג אִין חַל שֶׁם נֶקֶב עֲלִיו כֹּלֵל וּמכ"ש לְפִי מַה דְקִי"ל לְדִינָא דְעֵיקָר הַטְּרַפּוֹת תְּלוּי בְּתַחְתּוֹן וְאִיכָּא לְמִימַר שְׂאֵלִיו לֹא הִגִּיעַ וְאֵת"ל הִגִּיעַ שְׂמָא לֹא נִיקְבַּ בּוּ רַק נִדְחָה מְפָנִיו וְנִשְׁקַע בְּתוֹכּוּ קִצַּת וְאֵת"ל שְׂנִיקְבַּ בּוּ מִמֶּשׁ כִּינּוּן שְׂדֶרְךְ גִּידוּלוֹ הוּא נִכְנָס לְתוֹכּוּ וּמִתְדַּבֵּק אֵלָיו דְּבַק טוֹב אִין נֶקֶב כְּזֶה פּוֹסֵל וְהָעֵצִם מַגִּין כֹּל דְּמַהֲדַק וּכְדַכְתִּיבְנָא: וְלַמַּעַן אֶהְבֵּת כְּלִילַת יְדִיד נִפְשֵׁי הַרְבַּ הַחֲרִיף וּבְקִי כְּחֻדְרֵי תוֹרָה.

יְדִיו רַב לוֹ אִישׁ שְׂהַפֵּל בּוּ כַּש"ת מוֹהַר"ר יַעֲקֹב נ"י אֲרִיקָה פְּנִים לְעֵינֵין בְּדַבְּרֵיו לְפַלְפֵּל בְּהֵם קִצַּת כְּפִי הַזְּמַן הַמּוֹכְשֶׁר וְהַזֶּה פְּתַח דְּבָרֵיו יֵאִיר דַּע"י בְּדִיקָה הָעֵלְיוֹן אֲפֻשֶׁר לְהַתִּיר וְאִין לְחוּשׁ לְפִקִּיעַת הַתַּחְתּוֹן וְרֵאִי דַאל"כ מַה מוֹעִיל הַכְּנֶסֶת יְד גַּבִּי חוֹלְדִי דִילְמָא מְחַמַּת שְׂיִנִי חוֹלְדִי יִפְקַע תַּתְּאָה וְקִשְׁה לַמ"ד תַּתְּאָה טְרַפָּה אֵלְא וְדַאי שֵׁא"א שְׂיִנְיָקֵב הַתַּחְתּוֹן בְּלֹא הָעֵלְיוֹן כּו' וְנִפְלֵאֲתִי אִיךְ עֵצִם עֵינֵיו מְרִאוֹת בְּרֵא"ש דְּחוֹלִין בְּמִקּוּמוֹ גַּבִּי נִיקְבַּ קְרוּם שֶׁל מוֹחַ שְׂכַתְבַּ שֶׁם בְּשֵׁם זְקֵנוּ הַרְאָב"ן דְּבַעֲיָנוּ שְׂיִנְיָקֵבוּ שְׂנִיָּהֶם וְהִבִּיא רֵאִי מְהָא דְּהַפְתָּה

חולדה והאשר"י דחה משום דא"א לתחתון לינקב בלא העליון והן הן דברים שפכתם
החכם נ"י: ונפלאתי על גנדל שקידתו איך נעלמו ממנו דברי הרא"ש במקומו אף מ"ש
החכם נ"י די"ל דבגוונא דנ"ד אף שהעליון נמתח מעט מעט מ"מ שפיר בקעו וירדו
לקרום התחתון יפה כתב בזה שאפשר לחלק בהכי ומ"ש שצ"ע מ"ש בת"ש להקל
בנחבסה בבהמה במראית העין מדברי רש"י וקרא"ש דנקט טרפות בעור הפתה חולדה
אע"ג דחיותי זוטרי כו' ואם יש חילוק דבהמה די בראיית עינין טובא אשמעינן בעור שאין
די בראיית העינין כמו בבהמה דסגי בהכי אלא ע"כ שאין חילוק בין בהמה לעור בדין זה
עכ"ד בקצרה ואין ספק כי שלא בעיון יפה יצאה שגגה מתחת קולמוסו שהרי אא"ז שם
משיג על הרמ"א והגהות או"ה דס"ל דבהמה לא חיישינן וא"צ בדיקת הקרום כלל
אפי' ברא"ל בעלמא וא"כ אדרבה לדידהו מפלגינן טפי בין עור לבהמה דבהמה לא בעי
בדיקה כלל אפי' ברא"ל בעלמא וא"כ תיקשי טפי מרש"י וקרא"ש דדלמא להכי נקט
עור דבעי בדיקה משא"כ בהמה דלא בעי בדיקה כלל אף באמת מעיקרא לק"מ דהא
במתני' לא הוזכר בדיקה כלל ולא מיירי מינה רק אמוראי פליגי בה בש"ס ומתני' לענין
גוף הטרפות מיירי ואהא קשי' להו דלמה לי למחשבים בטרפות דעור דהא כל טרפות
שמנו בבהמה פנגדן בעור ולזה תירצו דסד"א דעור דחיותי זוטרי כו' ונה פשוט ומבואר
למענין שם ומ"ש ועוד יש מקום עיון מסוגלי' דסוטה גבי יוחנן כ"ג ביטל את הנוקפין
שהי' חובטין במקלות אמר להם עד מתי אתם מאכילין טרפות למזבח שמא ניקב קרו'
של מוח ולכאורה לא היה חובטין עד שנתרוצץ כו' רק מהפאת המקלות חששו על
הקרום בטרי' שייחרוצץ הגלגולת ומשמע שדבר מצוי הוא שאומר להם עד מתי וכו'
וצ"ע על סתימת הפוסקים בתביסת הגלגולת דמסתמא ע"י הפאה בקורנס או בעץ כו'
ולבסוף כתב דיש ליישב דשם תמיד היה עושין כן ואיך לא יארע לפעמים שיינקוב קרום
של מוח ומונען מזה לכתחלה אבל אין הכרח לאסור בדיעבד אם אירע כן שעדיין לא
יצאה מרוב פשרות לאסרה וזה ישוב להפוסקים שסתמו דבריהם בתביסת גלגולת
דבהמה להצריף בדיקה לקרום עכ"ד ולא ידעתי מה סתימא מצא בפוסקים דהא בדברי
או"ה וקרא"ל מבואר להדיא דבהמה לא צריף בדיקת הקרום אף שניקב הגלגולת
ומכ"ש נחבסה ולא ניקב דאף בעור מכשיר לפי מה דמפרש אא"ז סק"ב דברי הש"ך
שם שפכת אבל בנחבסה אין חילוק בין בהמה לעור כו'.

אף לענ"ד דברי הש"ך מתפרשין איפכא דבנחבסה אף בבהמה יש להחמיר דבנחבסה גם
בבהמה צריף בדיקת הקרום כמ"ש הרמב"ם להדיא נתרוצץ עצם הראש בודקין קרום
של מוח שמא ניקב וקביאו אא"ז שם ואמנם אף בתבטת מקלות מבואר בסי' נ"ח גבי
גפילה דאם הופתה באבן באיזה אבר צריף לבדוק אותו אבר ובסי' ל"ב בת"ש ס"ק נא"ו
כתב תדע שהרי הרמב"ם כתב שם שצריף לבדוק גם המוח ואיך יתכן שאם הפה במקל
והלה כלפי ראשה אין חוששין להמוח וכו' ע"ש: ואמנם דברי הרמב"ם שהוצריף בדיקה
בנתרוצץ שפיר נוכל לפרשו דאם לא נתרוצץ אף שראינו תבטת מקלות אין חוששין לו
וההיא דסוטה שאמר להם עד מתי אתם מאכילין טרפות אין מזה ראיה דלדין בעי בדיק'
ויקצת יש להוכיח איפכא מדברי הרמב"ם בפי' המשנה במעשר שני ובסוטה כתב בפי'
הנוקפות פלישנא קמא דש"ס שהיו מסרטין לעין בין קרניו שיפול בו מום כו' וכן פי'
הר"ע מברטנורה שם ולא הזכירו מהו פירושא כלל (רק בפירוש הר"ש סוף מעשר שני

כתב וכדתנא שְׁהוּ חוֹבְטִין כו' והוא ט"ס וצ"ל או כדתנא גם דברי תוס' והרא"ש הם מְצוּיִינִים בְּטֵעוֹת שֵׁם וְצָרִיף לְצִיּוֹן בְּסוּף פִּירוּשָׁא קמא ע"ש) ולכאורה למה נזידי מהף פירושא שהביא הש"ס שם ממתניתא והוא בתוס' ובירושלמי דסוטה ולכן נלענ"ד דבאמת מה שחששו לזה שמה ניקב קרום של מוח אין החשש על קרום התחתון פיון שהוא אינו דבוק לגלגולת רק מונח בתוכו כמאן דמנח בקנפסא ולמה יפקע ע"י חבטת מקלות על ראשה אף החשש הוא בשביל קרום העליון הדבוק לגלגולת שאפשר ע"י פח ההפאה שמפיו בגלגולת יפקע במקום זה ויהיה ניקב ואתיא הך אליבא דמ"ד דס"ל קרמא עילאה לחוד טרפה וכיון דהרמב"ם פוסק כמ"ד קרמא תתאה וניקב קרום העליון לבד פשרה א"כ אין מקום לפי זה ולכך נקט בפירושא קמא ומ"מ בנתרוצי עצם הראש חשש הרמב"ם לנקיבת קרום התחתון ג"כ דבמקום השבר קרוב שינקב התחתון אבל אם לא נתרוצי י"ל דלעליון יש חשש דאגב איצא פקע אבל לא לתחתון ואינו דומה לנפילה שהוא במקום גבוה שע"י חבט' מאיגרא רמה אפשר דפקע קרום המוח או קרום אחד משאר אברים הפנימית וצריכים בדיקה ולכן אין הכרח כ"כ למ"ש לעיל בשם אא"ז סי' ל"ב ס"ק ו'.

ואמנם מ"ש החכם נ"י דמה שאמר עד מתי אתם מאכילין לפי שתמיד היו עושין פן ואיף לא יאנע כו' הנה פלשון הנה נמצא גם בחולין בהף ענינ' דהכחה חולדה דא"ל למאן דבדק בידי עד מתי אתה מאכיל כו' אלא טרפות שמה ניקב קרום של מוח והתם פירושו כפשוטו שיש לחוש בבדיקה זו לטרפות דלאו בדיקה מעליית' הוא ועיין בבכורות דף מ"ם.

ועכ"פ מ"ש החכם נ"י משמעות מזה דאין בדיקה בראיית העין לענ"ד לא משמע מזה מידי ואם פנונתו לומר דאם מהני בדיקה בראיית העין איף א"ל עד מתי כו' שמה ניקב קרום של מוח ולכך התקין טבעות דהא ה' אפשר תקנה לזה ז"א דהא ר"א אמר אתיא מרישא של עולה כו' ואף למאי דדחי הכי דליף לית לן בה אפשר דדחוייא בעלמא הוא שאין ללמוד מזה לילף אחר הרוב תדע דאל"כ נימא דאפשר בבדיקה ע"י מכניס ידו לתוף פיו ודוחק לחלק משום טרחא ניחא ליה טפי בתיקון טבעות ה"נ י"ל דניחא ליה טפי בהא גם מתיקון בדיקה בראיה דלכתחלה אין לו לעשות פן לבדוק ע"י דפלי לה ולניף גזרה דלמא חתיף ליה לגמרי ואין להאריף דבלא"ה פשוט דלא מיירי התם בענין אם הנה רוצים לבדוק דנדאי אינהו הוו סגי להו בבדיקה בראיית העין דהא רב שינבי בדיק לה בשמשא ואנו לדידן דלא בקיאיניו בבדיקה בעוף פתב באו"ה נרמ"א להחמיר אף בהכחה חולדה דהני מקום ידוע מ"מ פיון שהוא נקב דק צריף הבחנה יתירה אבל בבחנה דהנקב עב יותר ס"ל לאא"ז דמהני בדיקה בראיית העין ולכאורה בנה יפה פתב החכם נ"י דבנ"ד שהעקוץ הוא דק א"כ דמי לעוף דאין בקיאיין בבדיקה אף לענ"ד גם בנה יש מקום לצדד להקל לפי מה דמשמע מהש"ף להקל בבדיקה במקום ידוע אף בחוץ וכיוצא בו שהנקב דק וא"כ מה שהחמירו בהכחה חולדה בעוף י"ל דהני מקום שאין ידוע פיון ששינבי דקות ועקנות וא"א לינדע להיכן הוא נוטה וצריף בדיקת פל הקרום ובבחה אף בכה"ג מקיל אא"ז בבדיקה בראיית העין אבל בבדיקה במקום ידוע כה"ג נגד מקום העוקץ ממש יש להקל בבדיקה זו אף בנקב דק כמו בנפשט וכבר כתבתי בשם בעהמ"ח תפארת למשה שהקיל בכיוצא בו ואף שהעוקץ הנה בתוף הריאה כמו גומא

ואף שאפשר לומר דבדיקת ריאה הוא בדיקה טובה טפי ע"י נפיקה בפושרין משא"כ בדיקה במראית העין בלבד ועיין בת"ש בדין גיב קרום העליון מ"מ נלענ"ד שיש לסמוך בקא בצירוף כל הני סברות דלעיל וגם פי לפי המבואר בתורת חיים ס"ל לחלק בין עוף לבהמה דבהמה הקרום עב וחקק טפי מבעוף ולכן לדברי או"ה והרמ"א לא בעי בדיקה פלל והוא ז"ל ס"ל דבעי בדיקה גם בבהמה כיון דאפי' העצם נשבר בהפאת חולדה כו' אלא דבהמה מינכר נקיבת הקרום בראיה בעלמא וכן משמע להדיא מלשון רש"י ז"ל שכתב ורואין אנו שלא ניקב הקרום ומשמע דבראיה בעלמא סגי ולפי"ז אין לחלק בין אם נפחת הגולגלת ע"י דבר עב או דק אלא בכל גונוי מהני בבהמה בדיקה בראית עין לבד ועוד נלענ"ד שאם נאמר דאי משכיחינו ריעותא לא מהני בדיקה א"כ טפי מסתבר לומר שלכתחלה אין לבדוק פלל מטעם ס"ס כמו שהארבתי לעיל וא"ל דאיכא לברורי כיון שא"א לברר שני הספיקות וכ"ע מודים בזה פאשר האריף בזה הגאון בעל נ"ב בחלק יו"ד סימן נ"ז ושם בחלק יו"ד לענין נשבר במקום צ"ה דכל שע"י הביור לא נוכל לברר רק ספק אחד לבד תו לא צריף לברורי פלל וא"כ בנ"ד חומרו הוא קולו שא"צ לברר פלל ואף שבכאן אם נתפוס הספק שאין בקיאיין הנה ספק חסרון ידועה מ"מ לדעת הט"ז בספק כה"ג שהוא לכל הדור הנה ספק וגם בהפסד מרובה מצרפינו ליה לספק וכמש"ל אף בלא"ה פבר הארבתי לעיל דבכאן לא צריף לברורי ואם אירע שפתחו ומצאו הריעותא יש להקל בראית העין ומשום שהקרום השלם בצירוף הני היתרים דלעיל שפתבנו דאפשר דאין זה קרוי נקב פלל ומכ"ש בקרום העליון אין להחזיק ריעותא וא"כ חזי לאצטרופי יש פוסקים הסוכרים דבעינן שינקבו שניהם ועיין בספרי בק"ה בחלק התשובות סי' י"ד לענין נשבר במקום צ"ה ובסי' י"ח לענין נגלד מקצת קרום העליון ששם פתבתי לענין בדיקה במקום ידוע ועיין באשר"י מ"ש לענין ספק דרוסה שהקילו בבדיקת פנים כיון שא"א בענין אחר ועוד מוכח בכמה מקומות דלשעת הדחק וצ"ג סמכינן אבדיקתינו ועתה בזמנינו על הרוב הפ"מ וצ"ג ומהאי טעמא הניחו חכמי הדור קולא דמיעוץ ומשמוש ובמדינות אחרות סומכינן על בדיקת נפיקה בסרוכא לדופן כמבואר בב"י סי' ל"ט ובפר"ח ווא"ז ופ"ת שם: ומ"ש החכם נ"י דדוקא י"ח טרפות שטרות לברר משא"כ זה שדרף פתיחת הראש בעיניו יראה הריעותא והרי זה כמעלים עין מהאיסור הנה כמו כן יש בהרבה טרפות שיכול לעמוד עליהם בקל ומ"מ כיון דא"א לבדוק אחר פלם לא אטרחיה רבנן וצריכין אנו לחזור לטעם מיעוט המצוי ובאמת תרנונייהו צריכי להרשב"א בחידושו ובתה"א דמחמת שמצוי ונראה לעינים צריף לבדוק הריאה וא"כ פשיטא דאין פאן העלמת עין מאיסור פלל שהרי אין פאן איסור שמיעוטו מצוי פלל ובכה"ג התירו להשליף הגולגלת שלא לבדוק אחר מים במוח רק במנענעת בראשה שהריעותא ברורה לפנינו והנה פראינו מים במוח דפשיטא שצריף בדיקה משא"כ בלא אתחזק ריעותא לפנינו.

ומה שהאריף החכם נ"י בהדיא דביצה הפשט ונתוח בעולה כו' פבר פתבתי ג"כ מזה בספרי כמו שהזכיר הוא נ"י וכעת אין מקום אתי לבוא בארובה בזה אף בדרף העברה ראיתי שכתב דטרפות לא היו מצויות אז בריאה פאשר מצוי עתה וכתב שכן משמע מדר"י דאמר פוס הנה ממלא מדם התערובות כו' ואם הטרפות מצויות בריאה איף לא

ימצא בהרבה פסחים א' טרפה בבדיקת הריאה והדם שעל הרצפה מעורב בטרפה ואין דם מבטל דם ואסור למזבח מדאורייתא ור"י ס"ל אין דם מבטל דם עכ"ד.

ושגגה היא בידו דאדרבה הא דאין דם מבטל דם טיבותא הוא לענגן זה דאפילו איפא רובא מ"מ אין המיעוט בטל ברוב ואף שמעורב דם הפסולים מותר מדינא רק דפליגי ת"ק ור"א בזבחים סוף פרק כל הזבחים ות"ק ס"ל בנתערב בדם פסולין ישפך לאמה משום דס"ל דגזרין גזרה במקדש פמבואר שם דף ע"ט וילפי מ"ש רש"י שם לפרש דגזרין אטו אם יש בפסול כדי לבטל דם הכשר אליבא דר"י דס"ל אין דם מבטל דם לא שייכא הך גזרה פמבואר בתוספות שם ואף לפי מ"ש התוספות שם דהגזרה הוא דלמא אתי לאכשורי דם פסולין בעיניהו לזריקה והאי גזרה שייכא אף לר"י מ"מ פשוט דזה דוקא בנתערב דם פסול בודאי אבל בכה"ג דליכא רק חששא בעלמא פשיטא דליכא למגזר כלל וגם בלא"ה פיון דהפסחים קריבים בגדיים וטלאים שעדיין לא עברה שנתן ובגדיים וטלאים סרקה לא שכיח בהו כלל ואמנם בגוף הענגן אם היה מצוי בזמנם טרפות בסרכות היש"ש בפייצה פתב די"ל דלא הוי שכיח כ"כ והבאתי דבריו בספרי ולענ"ד צ"ע בזה ואין פאן מקומו: סיומא דפסקא כי מפל הלין טעמי דכתבנא נראה שהמתירין יש להם על מה שייסמוכו להתיר בלא בדיקה וכבר פתב אא"ז בת"ש סי' א' סק"ג לענגן רוב מא"ש פיון דהאי ברור מדרבנן הוא כמ"ש הרמב"ן והרשב"א להב"ח שומעין להקל ע"ש ואע"ג דהתם איפא נמי חזקת אסור דבהמה בחי' וכמש"ל וגם יש לצרף מ"ש לעיל שאין לדמות מיעוט מצוי זה לזה דאל"כ הרבה פעמים היינו יכולין לחדש בדיקת טרפות לחוש עליו שהוא מצוי ועיין בת"ש ס"ס מ"ו שכתב ועתה בזמנינו לפעמים שכיח טובא כבר אנוזות וקצת אפילו באנוזות שיש פועין אבעבועות על הדקין כו' ומנהגי להפוך ולראות בפנים כו' ולא הזכיר בדבריו שיש להצריך אותם בדיקה לכתחלה אף בפרי מגדים שם פתב מה שנוהגין העולם להשליך הדקין בלא בדיקה לא נכון הוא כי מיעוט המצוי הוא בימות הקיץ ושכיח יותר מסרכות הריאה ע"כ שומר נפשו ירחק מהם עכ"ל בודאי דברים נכוחים כי יש לבעל נפש היפה לעשות פן אבל מ"מ לא צנוח עלה בבי מדרשא לעקור המנהג לגמרי והעד העיד בנו שנוהגין להשליכם בלא בדיקה ולפום מה דכתבנא יש ליתן סעד למנהג דכה"ג לא מיקרי מיעוט המצוי פיון שאין פאן טרפות ברור רק שצריך בדיקה וכמש"ל גבי הלעטת האנוזות ועיין בספרי ס"ס ל"ז שהשמטתי דברי המשפצות בזה רק הבאתי פלשון אא"ז שם לחייב בדיקה כשנמצא בועות כו' ומלשון אא"ז מהר"מ מלובלין בתשובה סי' כ"א שכתב דדבר פשוט שהמנהג שנוהגין לבדוק הנושט באנוזות פטומות נשתרבב משום דמדמין זה לסרכוס הריאה כו' אלא אפילו לסברת רבינו ברוך כו' איפא למימר דגם הם לא החמירו אלא בריאה שיש פמה מיני טרפיות והכי דייק לישנא דהמרדכי כו' אבל בטרפות פרטי כנ"ד איפא למימר דגם הם מודים דלא מחזקינן איסורא וגדולה מזו פסק הרא"ש כו' ואע"ג שיש לחלק כו' אבל הקא כשמלעיטין אותה יש לחוש שע"י הלעטה ניקב כמו שמצוי קצת להיות ולכך מנהג הקהלות לבדוק מ"מ הסברא נותנת דהיינו דוקא לכתחלה כו' ופוק חזי דהא במקצת אתרונותא אין בודקין הנושטין כלל וגם לא נמצא בשום פוסק קדמון כלל ש"מ דלא החזיקו בו הראשונים איסור כמו בריאה שהמנהג בכל תפוצות ישראל לבדוק אותה כו' עכ"ל.

ובכסי' פ"ח פתב שהציע דבריו לפני הגאון מהר"מ יפה ועוד גאוני עולם וכולם הסכימו על אמתת דבריו והתמרמר מאד על המורה שהחזיק בדבריו לאסור והמורה שם רצה לדמות למ"ש האשר"י ביבמות דמיעוט דנפלים שכיחא ותיישינו וכו' וכבר כתבנו והוכחנו דאפילו מאן דמתמיר בריאה מודה בנ"ד כו' עכ"ל הרי מבואר שמשלק בין מצוי דטרפות הריאה לאחרונים ואף דשם לעגנו דיעבד מייירי מ"מ מבואר בדבריו שאין לדמות טרפות פטרי לטרפות דריאה וגם לכתחלה אינו רק מצד המנהג או תקנה ובמקצת אתרונותא לא נהגו כן ולא נמצא בשום פוסק כו' וכבר כתבתי דגם מלשון הרמ"א מבואר שלא בא ע"ז מצד הדין רק מצד התקנה לבד וכתב שתקנה טובה הוא ולכן פתב טוב יותר הי' שלא לבדוק כו' ועיין בש"ף שהזכיר בקצרה תשו' מהר"מ הנ"ל וא"כ גם בנ"ד י"ל דמאן לימא דהו' מצוי דמי להו' דריאה.

ומ"ש החכם נ"י דאי' שוקל אי' סופר כו' אומר אני אי אנו קטלי קניא באגמא ואין בנו דעת להבחין בין מצוי למצוי אף אנו נאמר דשמה עדיף מצוי זה ויצא מפלל מועט ונכנס לכלל ספק השקול וצריף לאסור חלב וגבינות הפרות אשר בגליל שהוא ולהיות נמנעין ומושכין ידיהם ממנו עד שישחט ויבדוק את הגולגלת אף באמת אין לנו לבדוק חנומרות כיון שזאת חוקת התורה לילף אחר הרוב וקים לן דרוב בהמות שבעולם פשרות הם יש לנו להחזיק מה שלפנינו בחזקת הרוב ואף שנדאי נמצא בעולם מן המיעוט מ"מ כל היכי דלא איתמר בהדיא שהוא מיעוט מצוי לא מחזקינן לי' בהכי מסברא לומר זו דומה לזו כיון שמי שדעתו יפה אפשר דמקיף להו ולא מידי ואית לן למיזל בהא לקולא כיון שהרוב הוא ברור בידינו אין בידינו להרבות במיעוט לומר שהוא מצוי מעט או הרבה רק במה דאיתמר בפירוש ואף אם למראה עינינו נשפוט שפודאי כן הוא שהוא מצוי אין מקום להחמיר רק אם מצוי למצוא טרפות ברור כמ"ש.

ועוד נלענ"ד לחדש סברא אחת להקל בבדיקה זו אשר לפי דעת החכם המחמיר נ"י ששכלו דף וישר לא יתעקש לדחותה הנה קי"ל באשה שמצאה פתם בחלוק שהשאלתו לגדה או עכו"ם תולדה בה והטעם לפי שתולין השלקלה במקולקל במידי דרבנן ומשמע התי' שא"צ לשאול את פיה שמה פכר הי' הפתם בעידן שאלה והכי אמרינן לעגנן שני קדרות דתולין בדרבנן לומר איסור לתוף איסור נפל וא"צ שיברר ע"י קפילא ולפי"ז נראה דנדאי שפיר גזרו בריאה לחוש לסרכות שהם מיעוט המצוי שאם היינו מכשירין הפל בלא בדיקה כ"א מיעוטא דמיעוטא שהי' נטרפין ע"י פסול בשחיטה או איזה טרפות הנה מקום לחוש על כל בהמה דלמא הוא מן מיעוט המצוי שטרפה מחמת סרכות ואסורא קאכיל אבל אחרי שפכר גזרו חז"ל לבדוק אחר הסרכות ואנו מוצאין מיעוט המצוי שהם טרפות מחמת טרפות הריאה ואנו מדקדקין להחמיר בסרכות פמה חנומרות עד שיוצאין יותר מגדר מיעוט המצוי וא"כ כשאנו רואין איזה ריעותא ממין טריפות מחודש שהוא ממיעוט המצוי פשיטא שאין מציאות שלו בכשרות רק נמצא בגליל שהוא בכשרות ובטרפות וכיון שאנו מטריפין הרבה בהמות מחמת טרפות סרכות ושאר טרפות שוב בהנה דכשרות אין כאן מיעוט מצוי ואדרבה אנו תולין השלקלה במקולקל ואמרינן שאותו מיעוט שאנו מוחזקין בו שהוא מצוי הי' באותן בהמות שהטרפנים בלא"ה וכיון דמידי דרבנן הוא שפיר תולין להקל ואנדא לה ג"כ מ"ש החכם המחמיר דכל שתמיד עושין כן יש לחוש יותר דז"א דהא על הרוב אנו מטריפין הרבה בהמות יותר מגדר

מיעוט המצוי ויש לתלות הקלקול בהם וגם דמי קצת להא דסימן קיו"ד בדשיל"מ וחר"ל וכיוצא שנגאכל א' מהם או נפל לים הותרו פלם שאנו תולין לומר דהך דאיסורא נפל ועיין בסי' ק"ט ובנ"ד נמי דאיכא טובא טרפות וגם מה שהעכו"ם שוחטים לעצמם ואשר הם קנים עודנה פשיטא דהנה בהמות הנשחטין ונמצאים פשרות מיעוטא נינהו ולמה נתלה אותו מיעוט המצוי האיסור בהם אדרבה אמרינן איסורא ברובא איתא ואותן ששחטנו ומצאנום פשרות ושאר טרפות הם נקיים מכל ושלולה אין בהם ולכן אין לחוש כי אם פשהו טרפות מצוי בבירור שאז יוכל לנגוע בספק דאורייתא דשמא מינו רבה עליו או גיע לספק השקול ובהו יש לחוש לבדוק פמו בסרכות וכמ"ל מתשו' דבר שמואל שהבאתי בספרי אבל בגונא דנ"ד שגם באותן המקומות לא נתברר שהוא ריעותא המטרפת ובמקומות אחרים לא נשמע מזה ושאיתי להשוחטים דפ"ק ואמרו שלא אירע להם פזאת וא"כ יש ג"כ מקום לומר שלא הי' רק מקרה בעלמא ומסתיעין הדברים ממ"ש החכם נ"י בסוף קונטרסו שלדעתו אפשר שהוא חולי נתחדש בבהמות מקרוב פאשר באמת בכל סביבותינו היתה נפילה גדולה בתחלת ימות החורף מבהמות גסות ועדיין לא נשתקע לגמרי עכ"ד וא"כ פשיטא שיש לתלות שהי' רק איזה שינוי לפי שעה וכיון דנפל איתרע וכיון דפסקה פסקה ואף גם זאת ראיתי בדברי הרב המאה"ג מוה' ישראל ליב האב"ד דק"ק הארדק ובית דינו שפתבו בנוסח שאלתם פי גם באיזה בהמה שנמצא הוא רק בבהמות ושורים הילדים אבל בבהמות ושורים הגדולים וזקנים לא נמצא פלל בשום אחד מהם עכ"ד וגם זה סימנא מלתא שאין מצאיות ענין זה בקביעות רק אקראי בעלמא ופשיטא שאין להחמיר וכל זה לרונחא דמלתא אבל לענ"ד אין צורך לכל זה וכל חד מהני טעמי יספיקו להתיר בלא בדיקה ולכן אין להחמיר בזה פלל אם לא היכא שאין הפסד פלל בדבר שהטרפות יכול למפור בריווח פמו הפשרות וא"כ לא הי' דחק פלל מחמת שנגזה לבדוק אחר זה משא"כ פשיטא הפסד בטרפות דחייב הבדיקה גורם דחק בפשר דהטבחים ממנעי ולא שחטי אין לנו להחמיר ודי לנו בחוקרות חז"ל בענינים אלו והבו דלא לוסוף עלה והנה אם אירע שבדקו ומצאו ריעותות פאילו פבר פתבתי שאין להחמיר בזה לומר שאין בקיאתו בבדיקה אלא שפיר בדקינו בבהמה במראית העין ובמישוש פיון שהוא מקום ידוע במקום שהוא מכונן פלפי העוקצים ואפילו אם לא יוכל לכונן המקום נלענ"ד שאין להחמיר בזה דאם איתא שהעוקץ הי' צומח והולך ונרף גידולו נכנס לתוף קרום התחתון של מוח מיבק הנה אביק בי' טובא ובנדאי שהי' הנקב ניפר פיון שע"כ לומר שענתה על אתר פרקנו הקרום מן העוקץ הנתחב בתוכו ואינו דומה להפתה חולדה או איזה נקב אחר שי"ל שבמשך זמן מה נתפשטו צידי הנקב וכיסו אותו או עלה בו קרום מחמת מפה משא"כ בזה שא"א לומר פן ומכ"ש שי"ל דדמי לנמצא חוץ בנושט ואינו תחוב דכשרה וע"ש בט"ז ס"ק ט"ו שכתב דכאן שאני דאפשר שלא הי' שם נקב בעולם ולכן נראה דיש די בראיית העיין בעיון והסתכלות יפה וקליפת קרום העליון נראה דלא צריף פי טרחא ותירה היא ומאד קרוב שיהי' נקרע במשמוש היד ואחרי שכבר פשטה הוראה להקל בהפ"מ בנקב בקרום העליון לבד אין ספק שיש לסמוך ע"ז שלא להצריף בדיקה בעליון פלל ואם אחר הבדיקה נמצא נקב בקרום התחתון יש להטריף ואפילו אם נאבד קרום של מוח קודם בדיקה יש להטריף שרגילה הוא שיהיה קרום של מוח ממלא פל הקדירה וכן משמע

מְהֵא דְאִמְרִינָן תַּמְאָה אַגַּב רַוְכְכֵי מְפַקַּע פְּקַע מִשְׁמַע שְׂאֵם אִין נִקְבַּ בְּעֵלְיוֹן הַתְּחִתּוֹן נִסְמָךְ
בְּעֵלְיוֹן וּמַגִּין עֲלָיו שְׁלֵא יִפְקַע וְאִ"כ יֵשׁ לְחַוֵּשׁ שְׁעוֹקֵץ כְּזֶה שְׂאֲרוֹךְ כְּשַׁעוֹרָה קְרוּב הַדְּבַר
שְׁהִגִיעַ עַד קְרוּם הַתְּחִתּוֹן וְנִקְבַּ בּוֹ וְאֵעִפִּי שְׁפַתְבְּתִי לְעִיל שִׁ"ל שְׂאֲרָף אִם הִיָּה נִוְקַב בּוֹ
לֹא הִי' מְטָרִיף לְפִי שְׁעֵצֵם נְמִי מַגִּין וְסוֹתָם וְאִין שֵׁם נִקְבַּ עֲלָיו בְּכַה"ג הוֹאִיל וְהוּא עֲנִין
מְחוֹדֵשׁ וְלֹא נִמְצָא מְזֶה בְּפוֹסְקִים לֹא מְלֹאֲנִי לְבִי לְסִמּוּךְ לְהַתִּירוֹ בְּשִׁבִיל שְׁאֲנוּ מְדַמִּין לֹא
נַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה לְהַקְלֵל בְּמִקּוֹם שְׁהִרְעוּתָא בְּרוּרָה לְפִנְיָנוּ אֲבָל מ"מ סְנִיף גְּדוּל הוּא לְהוֹרָאָה
זוֹ שְׁלֵא לְהַצְרִיף בְּדִיקָה לְכַתְחִילָה בְּמִקּוֹם שְׁיֵשׁ הַפְּסוּד בְּדְבַר.

וְשְׁלוּם עַל דִּינֵי יִשְׂרָאֵל דְּבַרֵי זַעֲרָא מִן חַבְרֵינְיָא הַק' אֲפָרִים וְלָמָן מְרַגְלִיּוֹת מְבָרָא.
שְׂאֵלָה ז' בְּאִפּוּקֵי שְׁבַתָּא וְכִסָּא דְּבַרְכַתָּא.

מְעִילַת עֵילְתָּא. לְכַבוֹד אַהוּ' ב"ד וְרִיעֵי הֶרֶב הַגָּאוֹן הַגְּדוֹל הַחֲרִיף וּבְקִי הַמְּפוֹרָס מוהר"ר
שְׁמוּאֵל מְרַגְלִיּוֹת נ"י: דְּבַרֵי הַנְּעִימִים הַגִּיעֵנִי וְהִנֵּה אִין הַפְּנָאֵי מְסָפִים עִמְדֵי לְהַשִּׁיב
כְּאֲשֶׁר עִם לְבָבִי וּבַפֶּרֶט כִּי מְחַלִּישַׁת פְּחִי יְדֵי רַפּוּת לְהַעֲלוֹת עַל הַפְּתָב אֲפָס הוֹאִיל
וְאִתְרַחִישׁ נוֹסַע אֲמַרְתִּי לְהַשִּׁיבָה בְּמָה שְׁיִצְאָת לִישַׁע הַמַּח"ב שְׁתַּמְהִתִּי עֲלָיו בְּסַפְרֵי סִי'
ל"ה ס"ק וְכַתְבְּתִי שֶׁהוּא סוֹבֵר כַּמ"ש מַהֲרִי"ק דְּדוֹקָא לְמַטָּה הָיִי הַדָּס שׁוֹטָה אֲבָל לְמַעְלָה
לֹא וְנִפְלְאִתִּי שְׁבַתָּה לִישֵׁב קָשָׁה בְּקָשָׁה מְמַנּוּ שְׂאֲרָף מַהֲרִי"ק לֹא אֲמַרָה כ"א לְלַמֵּד זְכוּת
עַל הָאֲשַׁפְּנִזִים וְלִמְצוֹא לְהֵם סְמָךְ קֶצֶת וְעֵינִן בְּב"י שְׁפַתְבַּרְכָּה לְשׁוֹן מַהֲרִי"ק בְּזֶה
שְׁהַשִּׁיב שְׁנַבְהֵל מְאֹד ע"ז וְהִיפָה לְלַמֵּד זְכוּת עֲלֵיהֶם אִם יֵשׁ לְהֵם שְׁיִסְמְכוּ וּלְבַסּוֹף פְּתַב
שְׂאִין לְבַרְכָּה עֲלָיו וּבְשׁוֹ"ת ח"צ ס' קס"ה דְּחָה הַדְּיוּק שְׁמַדְיִיק מַהֲרִי"ק מְרִשׁ"י בְּשִׁתִּי
יְדִים וְכַתְבַּר דְּאֲדַרְבָּא כְּשַׁעֲלָה הַשְּׁלִישִׁי ע"ג הַשְּׁנַיִם בַּהֲהִיא אַפִּי' רַב פְּהֵנָא מוֹדָה דְּפָסוּל
שְׂאִינוּ עֲבוֹת פְּלָל ע"ש וּמַח"ב פְּתַב וְז"ל נ"ל דְּהֵנָּה פִּירוּשֵׁי פְּלִיגֵי בְּמִינֵי ט"ד דְּהַדָּס דְּמַצְנָה
תְּלַתָּא בְּחַד קִינָא וְיֵשׁ הַדָּס אַחֲרֵינָא שְׂאִין בּוֹ אֲלֵא עֲלָה א' בְּקִין א' וְאוֹתוֹ הַדָּס עֲלִין שְׁלוֹ
גְּדוּלִים כְּפָלִים כְּשֶׁל מַצְנָה א"נ הַדָּס דְּמַצְנָה גּוּפָא עֲלִין שְׁלוֹ מְחוֹלְקִין הֵם בְּשִׁיעוּרָם כּו'
הַרִי דְלֹא נִיחָא לִי לְמִימַר שְׁיִהֵי' פִי' כַּט"ד בְּהַדָּס אַחַר שְׂאִינוּ שְׁל מַצְנָה וְנִיחָא לִיה טְפִי
דְּמֵאֵי דְאָמַר אַפִּי' כַּט"ד הִינּוּ אֲסָא שְׁל מַצְנָה וּפְשִׁיטָא שְׁלפִי"ז אִין לְנוּ לֹאמַר שְׁהַפְּנוּנָה עַל
אוֹתָן שְׁהַעֲלָה הַג' לְמַעְלָה מֵהַב' דְּפְשִׁיטָא דַּעַכ"פ אִין זֶה עֵיקַר הַהַדָּס שְׁל מַצְנָה אֲלִיבָא
דַּכ"ע וְעֵיקַר הַדָּס שְׁל מַצְנָה שְׁיִהֵי' הַג' בְּעֵיגוּל אַחַד.

וּמָה שְׁהַבַּאת מְסַפֵּר פְּפוֹת תְּמָרִים שְׁרוּצָה לְהַעֲמִים בְּדְבַרֵי הָרָא"ש לְהַכְשִׁיר כְּשֶׁהָאָחַד
לְמַעְלָה בְּמַחֲלָה מַכ"ת כִּי רַב הוּא א"א לְפָרֵשׁ כֵּן בְּדְבַרֵי הָרָא"ש אַפִּי' בְּדוֹחַק שְׁהַרִי שְׁפַתִּי
הָרָא"ש בְּרוּר מְלָלוּ.

דְּתַלְתָּא בְּחַד קִינָא שְׁהֵם סְמוּכִים זֶה לְזֶה בְּעֵיגוּל א' שְׂאִין א' נְמוּךְ מְחַבְּרִין וְכֵן הוּא בְּרַמְזִים
וּבַטּוֹר וְכ"כ אַח"כ כִּי תְּלַתָּא בְּחַד קִינָא מִיקְרִי בְּד ע"ש שְׁיִוְצָאִין כְּאָחַד מְמִקּוֹם אַחַד וְע"ז
אֲמַר ר"ח וּבְרָאשׁ כ"א כּו' וְהַג' בְּאֲמַצְעַ מְוֹרְכָב עַל שְׁנֵיהֶם הַרִי דְקָאֲמַר שֶׁהַג' הוּא בְּאֲמַצְעַ
וְהִינּוּ שֶׁהוּא בְּאוֹתוֹ הַעֲוֹגֵל עֲצָמוֹ בְּאֲמַצְעַ שְׁנֵי הַעֲלִין שְׁמַצְדֵי הַעֲנָף וּבְכַפּוֹת תְּמָרִים פְּתַב
שְׁיֵשׁ לְפָרֵשׁ כֵּן אַף כֹּל הַיִּשְׂרָאֵל יִבִּין דְּהָרָא"ש מְכַשִּׁיר תְּרֵי וְחַד נְפְלְאִתִּי מְאֹד כִּי לַעַנ"ד
נְהַפּוּךְ הוּא כִּי דְבַרֵי הָרָא"ש מְפֹרְשִׁים הֵמָּה דְּבַעֲיִנֵן עוֹנָגֵל א' וְלָמָּה לוֹ לְפָרֵשׁ דְּבַרֵי ר"ח
דְּמְכַשִּׁיר תְּרֵי וְחַד בְּכַה"ג דְּהָא עַד עֵתָּה לֹא נִזְכַּר מְהַכְשִׁיר תְּרֵי וְחַד פְּלָל וְאִם הִי' פְּנוּנָת
הָרָא"ש כְּדְבַרֵי וְז"ל פְּשִׁיטָא שְׁלֵא הִי' סוֹתָם דְּבַרֵי כ"כ דְּמַר"ח מוֹכַח לְהַכְשִׁיר תְּרֵי וְחַד

בכה"ג וע"ש בַּרְמְזִים שְׁפֹתַי בְּקִצְרָה יִבְשׁוּ רֹבַע עָלָיו וְנִשְׁתַּיְרוּ בּוֹ תִּלְתָּא בְּקִינָא כּו' וְהוּא שְׂיֵהָיָה הַעֲלָה הַלַּח מְוַרְכָּב עַל שְׂנֵיֶהֶם מְבֹרָא לְכָל מַעְיָן שְׂאִין הַפְּנוּנָה כּוֹ שְׂיֵהָיָה לְמַטָּה אוֹ לְמַעְלָה רַק בְּאוֹתוֹ עוֹגֵל וּמִחֲמַת רְחִיבּוֹ הוּא מְוַרְכָּב עַל שְׂנֵיֶהֶם.

וְאִם נִרְצָה לְהַלְיֵץ בְּעַד מַח"ב מִסְתַּבֵּר טְפִי דְגַם מ"ש שְׁנַיִם הַתְּחִתוֹנִי כּו' אֵין ר"ל תְּחִתוֹנִים מִמֶּשׁ בְּדַרְךָ גְּדִילְתָּן מִן הָעֲנָף אֲלָא פְּלִפִּי הַג' שְׁהוּא רֹכֵב עֲלֵיהֶם תְּחִתוֹנִים קָרִי לְהוּ אָבֵל מ"מ פֶּל הַג' בְּעוֹגֵל א' הֵם עוֹמְדִים וּמ"ש הַסְּמוּכִים אֶל הָעֵץ אֵין ר"ל אֶל הָעֵץ שְׁהָעֲנָף שֶׁל הַדָּס גָּדֵל מִמֶּנּוּ וּא"כ הוּי תְּחִתוֹנִים מִמֶּשׁ אֲלָא פְּשׁוּט שֶׁר"ל שְׁהַשְּׁנֵי עֲלִים הַתְּחִתוֹנִים שְׁחֹפִין אֶת הָעֵץ הוּא עֲנָף שֶׁל הַדָּס וְהַשְּׁלִישִׁי הַיּוֹצֵא מְאֻמָּצֵע הָעוֹגֵל הוּא אַרְוֵה יוֹתֵר וְחֹפֶה עַל שְׁנֵי הָעֲלִים אֲשֶׁר הֵם תְּחִתוֹנִים וְחֹפִין אֶת הָעֵץ וְהֵינּוּ עֲבוֹת דְּקָרָא וְעָלוּ דְּבָרֵי מַח"ב פֶּהֲגֵן אֵלֶיכָא דְהִלְכְתָּא וּלְפִי שְׂאִין נ"מ לְדִינָא קִצְרֵתִי: וְלִהְיוֹת כִּי הַנּוֹסֵעַ לֹא אֵץ לְבָא עֵינֵיתִי עוֹד בְּמָה שְׁפֹתַבְתָּ בְּנִידוֹן דְּשִׂאלָה בְּאֹנָא שְׁנִתְפַּצְלָה וְלֹא יִדְעָתִי מַה שְׁפֹתַבְתָּ בְּכַדִּי לְשִׁלּוֹחַ לַמ"א אַחֲרֵי אֲשֶׁר רָאִיתָ שְׁהַבֵּאתִי בְּסִפְרֵי דְּבָרֵי דוֹדֵי אַבִּיךָ הַגָּאוֹן הַמְּוַבְהַק ז"ל וְגַם דְּעִתִּינוּ דַּעַת תּוֹרָה וְדַעַת נוֹטָה לְאִיסוּר הָאֵם דְּבָרֵינוּ יִיטִיבוּ אוֹ יִרְעוּ וְהִנֵּה מ"ש לְהַרְבֵּי מִטְרַעְבוּלָא כִּי כְּנֻנַת הַפ"מ עַל שׁוֹרֵשׁ א' פְּאָצְבַּע מְלַבֵּד שְׂאִין רְאוּי אִפִּי לְמַתְעַקֵּשׁ שְׂיֵאמֵר כּוֹ שֶׁמ"ש הַפ"מ מְוַשְׁרֵשׁ יָפָה ר"ל שׁוֹרֵשׁ פְּאָצְבַּע דְּמִי סְגִי לִי לְמִימֵר הֵךְ לִישְׁנָא אֲשֶׁר הַזְכִּיר שֶׁם הַרְבֵּה פְּעָמִים אַף גַּם זֹאת דְּשׁוֹרֵשׁ פְּאָצְבַּע לֹא נֶאמַר אֲלָא בְּמִקּוּם שִׁי"ל שְׁהוּא יִתְרַת וְאִם יֵשׁ שׁוֹרֵשׁ פְּאָצְבַּע הוּא נִחְשָׁב לְאַחַד וְלֹא יִתְרַת הוּא אָבֵל הַפ"מ שֶׁם דְּמִיִּירִי כְּשֵׁיִשׁ גְּוָמָא שְׁנִיכְרַר לְעֵין דְּלָאו יִתְרַת הוּא אֲלָא פִּיצוּל מַה יוֹשִׁיעֵנוּ שְׂיֵשׁ שׁוֹרֵשׁ א' פְּאָצְבַּע וְיָפָה כְּתִב כ"ת פִּינוֹן שְׁהַתְּחִיל לְהַתְּפָרַק סוּף שְׁיִתְּפָרַק הַכֹּל וּמ"ש דְּכִינוֹן שְׂאִין סְמִפּוֹן נִרְאָה שְׁהוּא פִּיצוּל וּע"ז הַבָּאת מִמַּעֲשֵׂה דֶר"ץ וְכַתְּבַתְּ דְּאֶפְשֵׁר מִן הַסֵּתֵם כֹּל יִתְרַת יֵשׁ לָהּ סְמִפּוֹן וְתוֹלִין בְּמִצּוּי רַק הֵיכָא שְׁוֹדַאי יֵשׁ פְּאֵן יִתְרַת טְפִי יֵשׁ לְתַלוֹת שְׁהַסְמִפּוֹן בְּאֹנָא הַרְגִילָה וְהִיִּתְרַת אֵין לָהּ וְכַמְדוּמָה שְׁרֵאִיתִי לְמַכ"ת שְׁדִיבֵר מְזַה כּו' עַכ"ד אֶמַת שְׁפֹתַבְתִּי ג"כ שִׁי"ל כּוֹן בַּס"ק צ"ה אֲלָא שְׁפֹתַבְתִּי דִּי"ל דְּאִיכָא יִתְרַת שְׂיֵשׁ לָהּ סְמִפּוֹן וְכַתְּבִיתִי שְׁמִדְבָרֵי אַא"ז מִשְׁמַע שְׁהִיִּתְרַת כְּאֹנָא לְעַנְיָן זֶה וּר"ל שְׁבַס"ק ט"ז הַבֵּאתִי דְּבָרֵי אַא"ז ס"ק י"ג שְׁנִסְתַּיִיעַ דְּלַפְעָמִים מְתַרְמִי אֹנָא שְׂאִין לָהּ סְמִפּוֹן מִהֵךְ עֲוֹבְדָא דֶר"ץ אַע"ג דְּהֵתֵם יִתְרַת הוּאִי מִשְׁמַע דַּס"ל דְּרֵאִוִי לְהִיּוֹת סְמִפּוֹן לִיתְרַת כְּמוֹ לְאֹנָא וְעַתָּה רְאִיתִי שְׂיֵשׁ לִישְׁב כְּוֹנָתוֹ דְּאַע"ג דְּכַתְּבֵי אַא"ז דְּבַחַד טַעְמָא הוּי סְגִי לִי מ"מ אִם אֵיתָא דְּלִיכָא אֹנָא בְּלֹא סְמִפּוֹן בְּמִצִּיאוֹת כֹּל אֵינְךָ טַעְמֵי הֵם אֵךְ לְמוֹתֵר שְׂאִין לָךְ מוֹפֵת חוֹתְמָךְ וְתִשׁוּבָה נְצַחַת מְזַה אֲלָא וְדַאי שְׂאִין זֶה הַכְּרַח בְּרוּר כְּוֹלִי הַאי דְּוֹדַאי לַפְעָמִים מְתַרְמִי בְּלֹא סְמִפּוֹן אֲלָא דְּרַגִּילוֹת הוּא שְׁלַכְל אֹנָא יִהְיֶה סְמִפּוֹן וְהֵכִי מִשְׁמַע קִצְתָּ מַמ"ש שְׁהַר"ץ שְׁהִרְאָה לְהַבּוֹדְקִים בְּרִיאָה אַחֲרֵת וְהִי לְכָל אֹנָא סְמִפּוֹן בַּפ"ע כּו' מִשְׁמַע נְמִי דְּלָאו מְלַתָּא דְּבָרִירָא הוּא וְעַכ"פ לְעַנְיָן יִתְרַת שְׁפִיר י"ל דְּאֵף דְּלַפְעָמִים אֵית לָהּ אֵיכָא טוֹבָא דְּאֵין לָהּ וְגַם נִרְאָה דְּאֵף דְּנִימָא דִּיתְרַת אֵית לָהּ הֵינּוּ יִתְרַת הַיּוֹצֵאִים מִן הָעֲרוּגָה שֶׁל הַרְיָאָה וְעוֹמְדַת בְּשׁוֹרַת הָאוּנוֹת וְכַעֲוֹבְדָא דְּהַר"ץ מִשָּׂא"כ יִתְרַת הַיּוֹצֵא מִן הָאֹנָא מְקַמָּא אוֹ מַגְבֵּה לְעוֹלָם אֵין לָהּ סְמִפּוֹן בַּפ"ע וְהִיא יוֹנְקַת עִם הָאֹנָא שְׂיִוצֵאת מִמֶּנָּה ע"י סְמִפּוֹן אַחַד וּבְמִקּוּם דְּאִיכָא לְאִסְתְּפוּקֵי אִם הִיא פִּיצוּל אוֹ יִתְרַת טְפִי יֵשׁ לָנוּ לְתַלוֹת בֵּיתְרַת דְּהָא לְהַמְכָּשִׁירִין מְקַמָּא יִתְרַת מְקַמָּא אוֹרְחִיָּה הוּא מִשָּׂא"כ פִּיצוּל הַמְטְרִירָף לָאו אוֹרְחִיָּה וְיֵשׁ לָנוּ לְהַעֲמִיד בְּחֻזְקַת רֹב בְּהַמוֹת כְּשִׁרוֹת וְדוּקָא הֵיכָא דְּאִיכָא גְּוָמָא שְׁנִרְאָה לְעֵין דְּלָאו יִתְרַת הוּא רַק פִּיצוּל

וּכְגוֹן דְּאַשְׁתַּכַּח גְּנוּמָא אוּ אַף בְּלֵא גְנוּמָא כְּשֶׁנִּרְאָה מְעַנְיָנוּ שְׁהוּא פִּיצוּל וּכְמ"ש בְּסִפְרֵי אָבֶל מִשׁוּם סִמְפוֹן אִין לְהַכְרִיעַ בְּדָבָר וְכֵן מְבוֹאֵר מִמ"ש הַפּוֹסְקִים בְּעֵנָן פִּיצוּל בְּאֶנְא הַעֲלִיּוֹנָה שְׁנַחְלָקוּ הַפּוֹסְקִים בְּאִיזָה מְקוּם נִידוֹן מִשׁוּם יִתְרַת וְכֵן בְּגַבְשׁוּשִׁית נִתְּנוּ סִמְנִים לְדַעַת שְׁאִינָה יִתְרַת וְלֹא פְתָבוּ לְבַדּוֹק אַחַר סִמְפוֹן אֶלְא וְדַאי כְּמ"ש דְּבִיתְרַת וּבִפְרָט יִתְרַת כְּה"ג הַיּוֹצְאוֹת מִן הָאֶנְא לֹא קִפְדִּינָן אִם יֵשׁ עִמָּה סִמְפוֹן כָּלָל וְשִׁפִּיר י"ל שְׁהוּא יִתְרַת אַף שְׁאִין לָהּ סִמְפוֹן בִּפ"ע וְעֵינָן מ"ש בְּסִפְרֵי ס"ק כ"א וּס"ק מ"ז: שׁוּב מְצַאֲתִי בְּסִפְרֵי ס"ק ע"ח בְּסוּפּוֹ שְׁהִבְאֲתִי בְּשֵׁם הַזְּבַח שְׁמוּאֵל דְּבִפִּיצוּל אִין סִמְפוֹן וּבִיתְרַת יֵשׁ סִמְפוֹן וְהִבְאֲתִי ע"ז דְּבָרֵי הַר"ץ וְכַתְּבִיתִי דְּאַפְשֵׁר דְּעַל הָרוּב כּו' ע"ש וְלִזְהָ הִי פְּנוּנַת כ"ת שְׁפֶתַב שְׁכַמְדוֹנָה לּוֹ שְׁרָאָה בְּסִפְרֵי שְׁדַבְּרִיתִי מִזֶּה וּמ"ש כ"ת שְׁדַבְּרֵי זְקַנְיָנוּ הַת"ש בְּסַעֲיָר כ"ב וְכֵן מְכ"ת הַבִּיאוּ סַעֲיָר ס"ח עוֹמֵד לְנִגְדֵינוּ שְׁפֶתַב דָּאֵם נְתַפְצְלָה בְּעוֹבְבֵי כּו' נְחֻשְׁבִים לְאַחַד וְדוֹחַק לֹאמַר דְּמִיִּירֵי שְׁחַלְקָה הַתְּחַתּוֹן הוּא גְּדוּל כּו' ע"ש נִפְלְאֲתִי פִי עֵינִיָּה הַרְוֹאוֹת מ"ש בְּסִפְרֵי ס"ק פ' וּפ"א בְּאֶנְרָה דְּדוֹקָא הִכָּא שְׁנִרְאָה לְעֵין שְׁהוּא פִּיצוּל כְּמוֹ שְׁנִרְאָה לְפַעְמִים שְׁבֹא לְהַשְׁלִים תְּבִנִית הָאוּמָא וְכַעֲיִן שְׁפֶתַב אַדְמ"ו אֲבִיָּה הַגְּאוֹן ז"ל אִזּוּ יֵשׁ לּוֹ דִּין פִּיצוּל מְקַמָּא אָבֶל זוּלַת זֶה אַף שְׁנִרְאָה כְּעֵין פִּיצוּל אָנוּ תוֹלִין לֹאמַר שְׁהוּא יִתְרַת וּבְסִפְרֵי פ"ת סַעֲיָר ס"ד יֵשׁ שֵׁם ט"ס מ"ש אַעֲפ"י שְׁנִרְאָה לְעֵין שְׁהוּא פִּיצוּל וְהוּגָה בְּלוּחַ הַטְּעוֹת אֲשֶׁר פְּתַח הַשַּׁעַר ח"ב ע"ש וְגַם שֵׁם ט"ס וְצ"ל אַעֲפ"י שְׁנִרְאָה כְּעֵין פִּיצוּל וּבְכַה"ג מִיִּירֵי אַא"ז.

וְכֵה דְּבָרֵי בְּסַעֲיָר ס"ח אִם אֲמַנְם פִּי מִלְשׁוֹן אַדְמ"ו אֲבִיָּה הַגְּאוֹן ז"ל שְׁפֶתַב וְלֹא מִשְׁפַּחַת אֶנְא שְׁנַתְּפַצְלָה כּו' אַף בְּעוֹבְבֵי רַק שְׁנַחְלָקָה לְמַעְלָה כּו' וּבְזֶה יֵשׁ לְחַלְקָה בֵּין שׁוֹרֵשׁ א' אוּ לֹא מִשְׁמַע דְּמַפְרֵשׁ שַׂא"ז סַעֲיָר כ"ב מִיִּירֵי בְּכַה"ג שְׁנַחְלָק לְחַלְקִים שְׁוִים אוּ שְׁהַעֲלִיּוֹן קֶצֶר וּבְזֶה מְחַלְקָא אַא"ז בֵּין שׁוֹרֵשׁ א' וְגַם אֲנִי פְתַבְתִּי בְּסַעֲיָר ס"ה שְׁאֵם אִין לְהֵם שׁוֹרֵשׁ א' יִתְבָּאֵר בְּסַעֲיָר ס"ח פְּנוּנָתוֹ דְּשֵׁם מְבוֹאֵר דְּבַכְה"ג שְׁאִינָה נִרְאָה לְעֵין שְׁהוּא פִּיצוּל וּמְחַזִּיקִין אוֹתוֹ לְיִתְרַת כְּשִׁאִין שׁוֹרֵשׁ א' וְלָכֵן כְּשִׁהוּא בּוֹלֵט לְמַעְלָה אוּ לְמַטָּה דְּנִין בּוֹ דִּין יִתְרַת לְהַקְלֵ אוּ לְהַחְמִיר כְּמְבוֹאֵר שֵׁם וְגַם בְּאֶרְפוּהָ וְעַבְהָ שְׁנִרְאָה לְעֵין שְׁהוּא מְפּוֹצֵל דְּמַכְשִׁיר אַא"ז בְּשׁוֹרֵשׁ א' וּבְאִין שׁוֹרֵשׁ א' מְקִיל בְּהַפ"מ וּבְזֶה בְּעֵינָן דוֹקָא שְׁיִהִי הַחְלָקִים שְׁוִים אוּ שְׁהַעֲלִיּוֹן קֶצֶר דַּא"ל כ' טְרַפָּה מִשׁוּם פִּיצוּל מְקַמָּא וְזֶה פְּנוּנַת אַדְמ"ו שְׁפֶתַב וְלֹא מִשְׁפַּחַת כּו' מִשׁוּם דְּהִכָּא שְׁנִיכְרָ שְׁהוּא אֶנְא שְׁנַתְּפַצְלָה לִיכָּא לְאַכְשׁוּרֵי רַק בְּתַנְאֵי זֶה שְׁהַחְלָקִים שְׁוִים כּו' וּבְזֶה מְחַלְקִינִין בֵּין שׁוֹרֵשׁ א' אָבֶל דְּבָרֵי אַא"ז בְּת"ש סַעֲיָר כ"ב בְּכַה"ג שְׁנִיכְרָ לְעֵין שְׁהוּא מְפּוֹצֵל אֲתֵינָן כְּפִשְׁטוֹן דְּשֵׁם דְּנִין בּוֹ דִּין יִתְרַת כְּמ"ש בְּסִפְרֵי סַעֲיָר ס"ד וּבְזֶה כְּתַב לְחַלְקָה בֵּין שׁוֹרֵשׁ א' דָּאִזּוּ נְחֻשְׁבִים לְאַחַד וְאִין כָּאֵן יִתְרַת וְשָׂרֵי בְּכָל גְּוֹנָא שְׁאִין חוֹשְׁשִׁין כָּלָל שְׁנַתְּפַצְלָה אַח"כ וְיִתְפָּרַק אֶלְא אֲמַרִּינָן שְׁכָּהּ הוּא יִתְרַת מִתְּחַלַּת בְּרִיָּיתוֹ וְהוּא נְחֻשְׁבִים לְאַחַד וְדְבָרֵי אַא"ז הֵם לְעֵזֵר וְלֹא לְנִגְדֵינוּ שְׁאֵם נֹאמַר כְּדְבָרֵי הַמְּחַלְקִים בֵּין שׁוֹרֵשׁ חֲזַק א"כ כְּשִׁהַכְשִׁיר אַא"ז בְּאִין שׁוֹרֵשׁ כְּאַצְבַּע וּפְנִימוֹת בּוֹלְטוֹת לְפָנִים לְמ"ד דְּכִשֵׁר מְקַמָּא ה"ל לְפָרֵשׁ דַּעֲכ"פ צָרִיף שְׁיִהִי הַשׁוֹרֵשׁ בְּרִיא וְחֲזַק אֶלְא וְדַאי כְּדַכְתִּיבְנָא דְּשֵׁם אִיִּירֵי בְּעֵנָן שְׁתוֹלִין אוֹתוֹ בִּיתְרַת וּמִמִּילָא שְׁשׁוֹרֵשׁוֹ חֲזַק כְּכָל יִתְרַת וְלֹא מְסַתְּבַר לֹאמַר דְּכָל פִּיצוּל כְּה"ג שְׁנַחְלָק וְאִין גְּנוּמָא שׁוֹרֵשׁוֹ חֲזַק דְּמִי לֹא עֲסַקִּינָן דְּנַחְלָק חַלְקָה דַּק לְמַטָּה וְכִיּוֹן שְׁלֹא נִשְׂאֵר שׁוֹרֵשׁ כְּאַצְבַּע מֵאִי עֲדוּפְתוֹ מִפִּיצוּל מִתּוֹךְ הַגְּנוּמָא אֶלְא וְדַאי כְּדַכְתִּיבְנָא: וְלַעֲנָן דִּינָא אִין לְזוּז זִיז כָּל שְׁהוּא מְדַעַת מְרֵן ז"ל וְגַם אֲנִי הִרְאִיתִי פְּנִים בְּסִפְרֵי שְׁאֵף הַז"ש מוֹדָה בְּגוֹנָא דְּנ"ד וְזֶה יוֹתֵר מְעַשְׂרִים שְׁנָה שְׁעַבְרִיתִי דְּרָף ק'

פשעוורסק בהיות שם שארינו הגאון המפורסם מו' שמואל ז"ל האב"ד דק"ק פוזנא
ובדרה ספור אמר לי שהוא ואדמו"ו ז"ל קראו תגר על שחיטו' מכתב מאליהו בעסק דין
א' שכתב להכשיר ואמרו שהכשיל רבים בזה וכמדומה לי שהוא הי' על נידון שלפנינו
אף איני זוכר בבירור אם הדברים מגיעין לדין הלז ושחיטות מכתב אין בידי כו' דברי
ב"ד הד"ש באהבה רבה ואהבת עולם הק' אפרים ולמן מרגליות מבראד: שאלה ד אל
הרב אב"ד דק"ק גורייאל בעזה"י יום ו' עש"ק כ"ז תמוז תקע"א לפ"ק בראד: בעש"ק
פסא דברפתא.

מעילת עילתא. לכבוד אהו' מחו' הרב המאה"ג המנפלא ומנפלא פרי עץ הדר.

בקודש נאדר. כש"ת מו' נתן נטע שפירא נ"י לנצח ישב בצל צח אחד"ש הן היום הגיעני
דברות ק' בנידון השוחט והנה מ"ש שאף שהיה מקום להתיר העגל שנמצא בו פיצול
מקמא בגומא וגם היה הפיצול כמו תואר ונרד אעפ"כ הטריפו אותו כו' יפה פנונו מה
שהטריפו שאין לסמוך בזה על הזב"ש ואפ"י בלא גומא ג"כ יש לאסור דמה שהשוחטים
קוראים נחלק חלק לבם בענין זה וכבר הרימותי ידי בספרי בית אפרים וברתי הפל
פסולת נקי' בעזרת הש"י ושם הבאתי דברי דודי הגאון המובהק ז"ל שכתב שהשוחטים
שחברו מחדש דיני שו"ב נתנו מכשול בזה כו' וזה אפ"י בלא גומא רק שניכר מענינו
שהוא פיצול ומכ"ש פשיש גומא דאין ספק שהוא פיצול ותלוי למטה וסופו להתפרק
ומ"ש בזב"ש דאם השורש של הפיצול עב וחזק פשר ליתא דמה שורש נמצא בפיצול
הרי הוא התחיל להתפצל מגופה של הגאון במקום שאין דרפה בכף ואמרינו שיתפצל
עוד יותר ויותר והזב"ש עצמו כתב דפיצול אין לו שורש רק שמתפצל מגוף הריאה ט"ש
והחילוק בין פיצול ליתרת שכתב אא"ז וביאור דבריו שפיצול בצד שהתחיל להתפצל
אין לו שורש משא"כ יתרת שמחנך לריאה בכל צדדין דרף גידולו ע"ש בחבורי
שהארכתו בענין זה בס"ק פ' ופ"א וגם זה מקרוב כתבתי בזה לב"ד הגאון האב"ד דק"ק
קרעמניץ ומקולניץ וכתבתי שם דמ"ש אא"ז בת"ש בסעי' ד"ב אם נתפצלה בעוביו כו'
היינו פשאיני ניכר מענינו שהוא פיצול ויש לדנוג ליתרת ומ"מ היכא ששורש א' פאצבע
הוי כחזא דאורח'י בהכי כמו יתרת בדרי ואין בו חשש פיצול שיתפרק פינון שתחלת
גידולו כף הוא וכמו יתרת בדרי או מקמא אבל היכא שיש גומא או אפ"י אין גומא אלא
שנראה לעין מענינו שהוא פיצול בענין שהזפרתי בספרי פגון בארנפה ועבה ונתפרד
ההר מקמא וכיוצא בו אין מקום להכשיר אף שנדמה שהוא שורש חזק דפיצול אין עליו
שם שורש כלל ודרפו להתפצל יותר ויותר ושם הזפרתי שכמדומה שזה רבות בשנים
שמעתי מפה קדוש שארי הגאון המפורסם מו' שמואל ז"ל האב"ד דק"ק טארניפאל
ופוזנא שאמר ג"כ שהסומך על השו"ב בזה הוא מאכיל טרפות וגם ב"ד הגאון נ"י הסכים
להטריף בזה ונראה פשוט דכ"ש בנידון זה שכתבתם שהי' לפיצול תואר ונרדא קצת
דיש להטריף דאף מהר"ם במח"ב שהבאתי בחבורי דס"ל להכשיר פיצול מקמא למאן
דמכשיר יתרת מקמא מ"מ בזה שוב הו"ל פיתרת דוורדא מקמא דמטריפין ומ"ש כ"ת
דהכא גומא מוכיח עליו דלא יתרת ונרדא הוא אין זה הכרח דהא היכא שהיא קצרה
מהגומא ס"ל להט"ז להטריף אעפ"י שיש גומא דהנה יתרת ואף שאא"ז ז"ל הסכים
להתיר היינו מטעם דס"ל דאף שיש גומא עדיין אפשר להחזיקו לפיצול משום דתלינו
מחמת חולשתו לא נתגדל עדיין אבל בזה י"ל דאיפכא מסתברא דמנין לפיצול שיהי'

עליו תנאר ונרדא ומסתמא לאו פיצול הוא והגנמא הוא חסרון מבחוז וטרפה ועיין מ"ש
אא"ז בת"ש ס"ק ר"ג דלדעת קצת חבורי בודקים ס"ל דאם בולטת מהגנמא הו"ל יתרת
ובעי כט"ד ע"ש הרי מבואר שאין הגנמא ראי' מכרחת דפיצול הוא אם לא פשונה
לגנמא ממש דאז אין תולין ביתרת משא"כ היכא שקצרה או בולטת וא"כ ה"ה וכ"ש
פשונה לגנמא אלא שיש עלי' תנאר ונרדא דרגלים לדבר שאינה פיצול דמאין לפיצול
תנאר זה ויש לדון הגנמא לחסרון מבחוז וזה דקמן יתרת דנורדא הוא נאפי' אם נמצא
מגפה כה"ג יש מקום להטריף שרגלים לדבר שאין זה פיצול ומ"מ איני מחליט זה
למעשה פי אני כותב בחפזי אבל עכ"פ בנ"ד אין מקום להכשיר ונשפיר עבדו שהטריפו
וקורא אני עליהם לא יאונה לצדיק כל און: ואמנם בנידון השוחט אף אם היה מקום
להכשיר אין זה התנצלות כיון שגראה מתוך הענין שנתעצל ולא בדק וחפש בכל מחבואי
הריאה לדעת אם יש בה איזה ריעותא ואם הי' מתנצל ואומר שראה זה אבל הי' כמחריש
לפי שסמך על מ"ש בזב"ש פ"נצא בזה להכשיר אף שלפי האמת טרפה הוא מ"מ מלתא
דלא רמיא עלי' הוא לינד לעומק הדין ומ"מ הי' ראוי לקונסו דמה זה שתיקה ומה זה
סמיכה וכף חובתו וכף יפה לו אף בריעותא כ"ד לעשות שאלת חכם אף מתוך הענין
גראה שהעלים עין לגמרי ובכה"ג אף אי פשרה היא אשמת הבדק הוא כמבואר בתשו'
אחרוני' בסרכות שהעלים השוחט עיניו אף שנמצא פשרו' מ"מ יש להעביר השוחט
שפשע ולא בדק פראוי אבל מ"מ בנדון זה שמבואר מדברי כ"ת שהוא נאמן רוח ומחזק
בכשרות ועיין בשו"ת אור נעלם סי' י"ד ובכה"ג מבואר בשו"ת מהרי"ו סי' צ"ז שכתב
בעובד' דאירע לר"ש דבדק ריאה שהי' לה סרפא ולא הרגיש הסרפא ולא העברתי אותו
וטעמ' דידענא בי' דירא שמים הוא ולא אשתכח דדייק פנותי' בנדאי משגה הוא וכן
ראיתי במגנצא לזקן א' שישגג ולא הרגיש הסרפא כו' והושיבו על פנו משום שהי' מחזק
בכשרות וכמזונה שלא בדק תוך הודש ומה שהבאת מטבח שנמצא אחריו טרפה אפשר
ה"מ באדם שלא ראינו מדקדק במעשיו כו' ועוד דבכולי תלמוד' טבח הוא שמוכר הבשר
ומש"ה מחמירין כו' אבל היכי דאין לו הלא קי"ל דאין אדם חוטא ולא לו ובנדאי בשוגג
בא מעש' לידו ואפשר אי הוי הריאה לקמן לא הית' טריפה זו' ע"ש וכל הגי' צדדים שייכי
ג"כ בנ"ד והנה הרמ"א בס"י ב' פתב בפשיטו' דאם הוציא טרפה פ"א מת"י אם לא הוחזק
בכף מותר לאכול משחיטתו והש"ך והפ"ח השיגו עליו ואא"ז בת"ש הליץ בעד הרמ"א
דכוננת מהרי"ק למ"ש בס"י ק"ס דס"ל דבפ"א לא נעשה מומר ומה ששוחט אח"כ כשר
ע"ש וע"ש במהרי"ק דאפי' חשוד ל"ה דאפי' בלא אחרים רואין נמי מותר ומ"מ י"ל
דחשוד לא"ד חמור טפי וגם י"ל דהיגו דוקא בדיעבד אבל מ"מ לכתחל' מעבירין אותו:
ובאמת צ"ע דאיהו שנפרש פוננת מהרי"ק מ"מ הרי סיים שם ואם הוא אותו שוחט אשר
כבר נכשל בענין הבדיק' פאשר כתבת לי מכבר אי לדידי ציייתי היו מעבירין אותו לגמרי
כיון דיש רגלים לדבר עכ"ל משמע להדי' דבשביל המכשול בענין הבדיקה אין להעביר
אותו ודוחק לחלק בין מכשול דשחיטה דמשמע התם דאף בשבילו לחוד יש להעביר
אותו ובין מכשול דבדיקה ואפשר דמייירי דמכשול דבדיקה היה אפשר לתלות בשוגג
וכיון שעכשיו העיד העד שנכשול בשחיטה ובזה בנדאי הי' מזיד ודיינינו דגם על הבדיקה
מזיד הי' ועדות העד על השחיטה רגלים לדבר שאמת הוא וקצת משמע פן מדאמרינו
ביומא דף פ"ה כי פשלת בעונתו האי עון מזיד הוא וקרי לי' מכשול ופרש"י עונתו חשב

כּמְכֻשׁוֹל שֶׁהוּא שְׁגָגָה וּמ"מ אִם לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְתַלּוֹת בְּשִׁגְגָה אֶף ע"י פְּשִׁיעַתוֹ בְּבִדְיָקָה הָיוּ מַעֲבִירִין אוֹתוֹ וְאִין חִילּוּק בֵּין שְׁחִיטָה לְבִדְיָקָה אֲךָ אַעפ"כּ נִלְעַנ"ד לְחֻלְק בִּינֵיהֶם דְּנֻדָּא בְּשְׁחִיטָה דָּאִי לֹא שְׁחַט שְׁפִיר וְנוֹתֵן לְאַחֲרִים בְּתוֹרַת הַיִּתְר אֶף בַּפ"א סְגִי לְפִסְלוֹ מִה שְׁשַׁחַט אַח"כ אֲבָל לְעִנְיָן בְּדִיקָה וְדָאִי אִם אָנוּ יוֹדְעִין שְׁהַרְגִישׁ בְּטַרְפוֹת וְאַעפ"כּ הַכְשִׁירָה לְפָנֵי אַחֲרִים לְשְׁחִיטָה דְּמִי אֲבָל אִם לֹא הוֹצִיא טְרֵפָה מִת"י רַק שְׁנִתְעַצֵּל בְּבִדְיָקָתוֹ וְלֹא הַרְגִישׁ בְּסַרְכָּא וְכִיּוֹצֵא א"כ אִין פָּאן אִיסוּר חֲמוּר רַק דְּעֵבֵר אֲדַרְבַּנּוּ שְׂצוּוֹ לְבָדוּק וְא"כ סְגִי לִי בְּקַבְלַת ד"ח וְאִין רֵאִי מְהַרְשֵׁב"א לְעִנְיָן בְּדִיקַת סַפִּין בְּסִי י"ח דְּהֵתֵם מִסְתַּמָּא אִין הַסַּפִּין בְּדוּק מִשָּׂא"כ לְעִנְיָן בְּדִיקָה דְּרֹב בְּחֻזְקַת פְּשָׁרוֹת רַק שְׁחַשְׁשׁוּ לְמִיעוּט הַמְּצוּי וְעכ"פ אִין לְהַחְמִיר כ"כ עַל הַבּוֹדֵק וְלִכֵּן נִלְעַנ"ד בְּנ"ד דְּלִית לֵן לְאַחְמוּרֵי פְּוֹלֵי הָאִי דְּלֹא פְּשַׁע רַק בְּעֶסֶק הַבְּדִיקָה שְׁלֹא בְּדַק פְּרָאִי וְכַעֲבוּדָא דְּמַהֲרִי"ו.

וְנִרְאֶה דְּאִפִּי תִימ' דְּהִמְיָקֵל בְּבִדְיָק' מַעֲבִירִין אוֹתוֹ וְכַדְמִשְׁמַע מִתְּשׁוֹ הָרֵא"ש פְּלֵל כ' שְׁפֵתָב וְז"ל אֲבָל בְּעִנְיָן הַטְּרַפּוֹת הוּא מְעִיקְרֵי הַדָּת וְהַפֵּל יוֹדְעִין וְנוֹהֲגִין בּוֹ וְזֶה שְׁלֹא חֲשַׁשׁ לְבָדוּק וְהוֹצִיא טְרַפּוֹת מִת"י שְׁנַיִם וְשִׁלְשָׁה פְּעָמִי אִם עָשָׂה כֵּן בְּמִזִּיד אוֹ שְׁלֹא חֲשַׁשׁ לְבָדוּק כָּל הַצְּנוּרָה רְשָׁע הוּא בְּעִינֵי וְאִף אִם הוּא מְקַבֵּל עָלָיו לְהִיּוֹת זֹהִיר מִפָּאן וְלִהְבֵּא לֹא הִי לְבִי נוֹתֵן לִי לְסַמּוֹךְ עָלָיו עוֹד עכ"ל מ"מ בְּנ"ד הָרֵי לֹא בְּרִירָא לֵן שְׁעָשָׂה כֵּן ב' פְּעָמִים וְאִפִּי תִימ' דְּאָמַת כְּדָבְרֵי הָעֵד שְׁגַם בְּפַעַם הַב' עָשָׂה כֵּן וְדָמִי לִמ"ש מַהֲרִי"ק דְּבַכָּה"ג הָיוּ רְגָלִים לְדָבָר וּמַעֲבִירִין עַפ"י הָעֵד מ"מ הָרֵי בְּדָבְרֵי הָרֵא"ש מְבֹנָאָר שְׁנַיִם וּג"פ וְאִף שְׁמַהֲרִי"ט בְּחִי"ד סִי ט"ו כְּתִב דְּהָרֵא"ש מוֹדָה דְּאִף בְּפַעַם א' אִי הָוָה כְּמִיקָל וּפּוֹשַׁע לִית לִי תַקְנָתָא בְּקַבְלַת ד"ח כּו' וּמִסְתַּבְּרָא דְּשִׁנָּה בְּחֻטָּא פּוֹשַׁע מִיקְרֵי כְּדָא שְׁפָחוּן גְּבִי עָרוּבֵי תַבְשִׁילִין בְּהִיא סִמִּי כּו' מ"מ נֵרָא דְּבִנ"ד דְּהוּא מְוַחֲזֵק בְּכַשְׁרוֹת וּבְפַעַם א' אָנוּ תּוֹלִין בְּשִׁגְגָה כְּמְבֹנָאָר מְדָבְרֵי מַהֲרִי"ו מִה שְׁשִׁנָּה בְּחֻטָּא לֹא הָיוּ פּוֹשַׁע וְכַמ"ש מַהֲרִי"ט שְׁם דְּמ"ש הָרֵא"ש ב' וּג' פְּעָמִים הִיָּינוּ בְּטְרַפּוֹת אֲחָד סְגִי בְּב' שְׁהָרֵי יָדַע שֶׁהוּא אִיסוּר וְחֲזַר וְעָשָׂה הו"ל כְּמִוֹתְרָה וְעוֹמֵד אֲבָל אִם הַשְּׁנִי בְּטְרַפּוֹת אַחַר ל"ה מְוַתְרָה לְהַכִּי ע"ש וְהִנֵּה לְפִי עִנְיָן הַשְּׁאֵלָה לֹא הִי בְּפַעַם שְׁנֵי שׁוּם טְרַפּוֹת רַק יִתְרַת מְקַמָּא אֲלֵא שְׁהִי בְּלֹא הַרְגִישׁ הַשְּׁוֹחֲט: אֲךָ שְׁעִדִּין צ"ע דְּאַעפ"כּ הָיוּ כְּשִׁנָּה בְּחֻטָּא מִה שְׁנִתְרַשַׁל וְלֹא בְּדַק כָּל הַצְּנוּרָה וְגַם כִּי הַב"ח מְפָרֵשׁ מ"ש הָרֵא"ש ב' וּג"פ הִיָּינוּ ב' לְרַבִּי וּג' לְרַשֵׁב"ג אֲךָ בְּאָמַת אַע"פ שְׁדַעַת מַהֲרִי"ט שְׁם דְּבִזָּה יֵשׁ לְפִסְלוֹ כְּרַבִּי דְּבָדְבָר טְבָעִי יֵשׁ לְפִסְלוֹ כְּרַשֵׁב"ג מִשָּׂא"כ בְּזָה שֶׁהוּא לְגִלוּי מִלַּת בְּתַרִּי סְגִי מ"מ לֹא מְשַׁמַּע כֵּן מְדָבְרֵי הַפּוֹסְקִים וְהַב"ח בְּסִי ק' פּוֹסֵק כְּרַבִּי וְהַט"ז הַשִּׁיג עָלָיו וְאִי"ז בְּכ"ש אֲךָ שְׁהַסְפִים לְהַב"ח בְּאִיסוּרָא דְּאוֹרֵייתָא מ"מ הִיכָא דְּלִיכ' אִיסוּר' דְּאוֹרֵיית' בְּעִינֵי ג' דְּנֻקָא כְּמְבֹנָאָר מְדָבְרֵי בְּהַשְׁמַטַּת שְׁבִסוּף הַסְפָּר וּכְבָר הָאֲרַכְתִּי בְּזָה בְּחִיבּוּרֵי סִי ל"ו ס"ק ע"ב וּבַק"ה שְׁם רֵאִי ל"א ע"ש שְׁכ' עֵיקָר לְדִינָא וְא"כ פִּינּוּ דְּחִיּוּב בְּדִיקַת הָרִיָּאָה אִינוּ רַק דְּרַבְּנָן וּבְזָה ג"פ בְּעִינֵי וְעִינֵי בְּפִר"ח סִי קִי"ט וּבְשׁוֹת עַה"ג סִי ט"ו לְעִנְיָן טַבַּח שְׁמֵכֵר בְּשָׂר שְׁשָׁה ג"י ע"ש וּבְשׁוֹת נ"ב חִי"ד סִי א' שְׁפִתוֹב לְעִנְיָן חֲשׂוֹד עַל בְּדִיקַת הָרִיָּאָה שְׁאִין כָּאן מַעְשָׂה עַל יָדוּ רַק שְׁמַעִיד שְׁהַרְיָאָה כְּשָׂרָה אֲךָ חֲשׂוֹד לְאוֹתוֹ דְּבָר נְאָמֵן בְּשָׁל אַחֲרִים כּו' וּקְצַת צ"ע מִה שְׁמַחֲלֵק בֵּין זֶה לְשְׁחִיטָה דְּשְׁחִיטָה אִינוּ מְטָרִיחַ לְבָדוּק הַסַּפִּין כּו' וּבְאָמַת גַּם לְעִנְיָן הַבְּדִיקָה י"ל פִּינּוּ דְּאִיכ' טְרַחָא לְבָדוּק אִין לְסַמּוֹךְ עָלָיו אֲךָ בְּנ"ב שְׁם מִיָּרֵי בְּאִם יֵשׁ לְאִסוּר לְמַפְרַע מִה שְׁכָבָר בְּדַק וְאִין לְהַאֲרִיךְ שְׁלַעַנ"ד בְּזָה שְׁהַעִיקָר לְפִי שְׁרָאִינוּ שְׁנִתְרַשַׁל קְצַת בְּבִדְיָקָה שֶׁהוּא רַק דְּרַבְּנָן וְיֵשׁ לְתַלּוֹת

בשגגה פִּינוֹן דְקִי"ל בְּגוֹנוֹן' דִּירָא שְׁמַיִם הוּא אֵין צִוְרָה לְהַעֲבִירוֹ לְגַמְרֵי פִּינוֹן שְׁלֵא הִוְחֹחַ
ג"פ וּבְזָה הִי מְקוּם ג"כ לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הָרָא"ש מ"ש ב' וּג"פ דְּהָרָא"ש שְׁם מִיָּרִי מְשֻׁנֵּי
עֲנִינִים אוֹ שְׁהוּצִיא טְרָפָה אוֹ שְׁלֵא חָשַׁשׁ לְבָדוּק כָּל הַצִּוְרָה וְלָכוּן פָּתַב ב' וּג"פ דָּאֵם הוּצִיא
טְרָפָה מִמֶּשׁ בַּב' פְּעָמִים סְגִי שְׁהָרִי עֶבֶר עַל לַפְּנֵי עוֹר שְׁהוּא אִיסוּר דְּאוֹרִיָּתָא וְאֵם לֹא
חָשַׁשׁ לְבָדוּק כָּל הַצִּוְרָה דְזָהוּ רַק מְדַרְבְּנָן בְּעֵינָן ג"פ דְּוָקָא וְגַם מְלִשׁוֹן הָרָא"ש שְׁם שְׁפָתַב
וְזָה שְׁלֵא חָשַׁשׁ לְבָדוּק וְהוּצִיא טְרָפּוֹת מִת"י ב' וּג"פ אֵם עֲשֵׂה בְּמִזִּיד כּו' נִרְאָה מְלִשׁוֹנוֹ
שְׁצָרִיף שִׁידוּעַ שְׁמָה שְׁעֲשֵׂה ב' וּג"פ הִי מִזִּיד ע"ז מִשָּׂא"כ בַּנ"ד דִּישׁ לְתִלוֹת בְּשׁוּגַג וּכְמ"ש
וּלְקַצֵּר אֲנִי צָרִיף: וְכֵן מִן דִּין נִלְעַנ"ד דְּבַגְנוּנָא דַּנ"ד אֵין מְקוּם לְפַקְפֵּק לְפִסּוּל הַשׁוּחַט
בְּשִׁבִיל זֶה דְּכָל מָה שְׁמִבְּנֹאֵר בְּדְבָרֵי הָרָא"ש וּבְפּוֹסְקִים בְּעֵינָן זֶה הֵינּוּ בְּמִי שְׁאִינוֹ חוֹשֵׁשׁ
לְבָדוּק אַחַר סְרָכוֹת וְנִמְצָא אַחֲרֵי סְרָכוֹת אֲבָל בְּגוֹנוֹי דַּנ"ד שְׁאִין פֶּאן סְרָכָא רַק פִּיצוּל
מִקְמָא וְאַחַר סְרָכוֹת בְּדַק שְׁפִיר וּפְשִׁפֵּשׁ וְלֹא מְצָא הָרִי מְבֹנָאֵר בְּרִיב"ש סִי' קִס"ג שָׂא"צ
לְבָדוּק רַק מְסִרְכוֹת לְבַד מְפִנֵי שְׁהֵם מְצוּיִין בָּהּ וּמְדַרְבְּנָן חָשִׁישׁוֹ לְמִיעוּט דְּשְׂכִיחַ אֲבָל
בְּשָׂאֵר מִיָּנִי טְרָפּוֹת אֵין אָנוּ צָרִיכִין לְבָדוּק בָּהֶם וְאַפִּי' בְּטְרִיפּוֹת שְׁבְרִיאָה כְּגוֹן הַמְרָאוֹת
הַפּוֹסְלֵת בָּהּ וְחִסְרוֹן הָאוֹנוֹת וְכֵן אֵם נִיקְבָה א"צ לְבָדוּק אִפִּי' לְכַתְּחִלָּה כּו' ע"ש וְאַף דָּאֲנִן
נִהְיִינוּ לְבָדוּק גַּם אַחַר שְׂאָר טְרִיפּוֹת שְׁבְרִיאָה הֵינּוּ פִּינוֹן דְּנַחֲתִינוּ לְבָדוּק הָרִיאָה תּוֹ לֹא
טְרִיחָא מְלִתָּא כְּוָלִי הֵאֵי לְעִיּוּנֵי אַחַר שְׂאָר טְרָפּוֹת וְכֵן מְבֹנָאֵר לְהִדְיָא בַּס' לְחַם חֲמוּדוֹת
שְׁפָתַב שְׁמַנְהֶגֶם שְׁל בּוֹדְקִים שְׁבּוֹדְקִים אַחַר יַתִּיר וְחִלְיָהּ וּשְׂאָר כָּל דְּבָר שְׁיִמְצָא בְּרִיאָה
שְׁתַּטְרוּף בָּהֶם הַבְּהֵמָה וּבְאַמַּת חֲנוּמְרוֹת יַתִּירוֹת נִהְיִי בְּזָה שְׁאִין לָנוּ לְבָדוּק אַחַר שׁוּם דְּבָר
שְׁבָכַל הַטְרִיפּוֹת כ"א לְנִקְוַבַּת הָרִיאָה שַׁע"י סְרָכוֹת פְּדַכְתַּב רַבִּינוּ בַּפ"ק דְּבִבְלוֹן סְמִכִּינוּ
אַרְבָּא דְהַל"מ הוּא כּו' וְלָכוּן אֵף שְׁהַש"ף פָּתַב בְּרִישׁ סִי' ל"ט דְּעַלְוִלָּה לְטְרוּף מְשׁוּם
סְרָכוֹת וּשְׂאָר טְרִיפּוֹת דְּשְׂכִיחֵי בָּהּ נִרְאָה שַׁר"ל דָּאֵף דְּשְׂאָר טְרִיפּוֹת הֵוִי מִיעוּט שְׁאִינוֹ
מְצוּי פְּמֹ כָּל מִיעוּטָא דְּעַלְמָא מ"מ מְצַטְרַף לְמִיעוּט הַמְצוּי דְּסְרָכוֹת וְהֵוִי כְּשְׂכִיחַ טְרִיפּוֹת
וְצָרִיף בְּדִיקָה וּמ"מ שְׂאָר טְרָפּוֹת דְּלָאוּ סְרָכוֹת וְדָאֵי אֵינוֹ מְצוּי וְכֵן מְבֹנָאֵר לְהִדְיָא מִדְּבָרֵי
אַא"ז בַּשְּׁמ"ח סְעִיף ד' שְׁאֵם בְּדַק אִפִּי' בְּהֵמָה גְּדוֹלָה מְסִרְכוֹת שְׁאִינוֹ בְּקִי בְּטְרָפּוֹת רַק
שִׁידוּעַ לְהַרְגִּישׁ שְׁאִין סְרָכָא יֵשׁ לְהַכְשִׁיר אֵף בְּלֹא הַפְּסַד גְּדוֹל פִּינוֹן דְּעַבְדַּ עֵיקַר הַבְּדִיקָה
ה"ל כְּגַדְיִים וּטְלָאִים עַכ"ל וּמ"ש בַּשְּׁפ"ד שְׁם סַק"ב וּסַק"ט וּבְסִי' ל"ז ס"ק ק"ד כְּבָר
הָאַרְכָּתִי בְּסַפְרֵי בַּסִּי' ל"ז וּבְסִי' ל"ט וּבְבִיאֹר לְש"ף שְׁם מְשֻׁם תְּדַרְשָׁנוּ וּלְגוֹדֵל הַנְּחִיצָה
אֲנִי מוֹכְרָח לְקַצֵּר וְעֵינִן בַּשְּׁפ"ד שְׁפָתַב לְהַקְשׁוֹת עַל הַש"ף דָּא"כ בְּגַדְיִים וּטְלָאִים לְמָה
מְכַשִּׁירִין בְּנֹאֲבָדָה וְדוּחַק לְזוּמַר דְּגַם שְׂאָר טְרִיפּוֹת לֹא שְׂכִיחֵי בְּגַדְיִים וּטְלָאִים כּו' ע"ש
וּלְפִי מ"ש בְּכּוֹנוֹת הַש"ף לַק"מ וַעֲכ"פ מְבֹנָאֵר דְּכָל מָה שְׁבּוֹדְקִין אַחַר שְׂאָר טְרָפּוֹת הוּא
חוּמְרָא אֵף בְּבְהֵמָה גְּדוֹלָה וּמְכ"ש בְּגַדְיִים וּטְלָאִים וְכֵן בְּעַגְלִים הַרְפִּים לְפִי מ"ש הַש"ף
יֵשׁ לְהַקְל בְּנֹאֲבָדָה בְּלֹא בְּדִיקָה וַע"כ דְּלֹא שְׂכִיחֵי בָּהּ טְרָפּוֹת וְא"כ לֹא מְבַעֲיָא אֵם הָעַגֵּל
הַנְּשַׁחֵט דַּבְנ"ד הִי עַגֵּל יוֹנֵק מְשַׁדִּי אִמּוֹ דָּאֵף לְסְרָכוֹת אֵין לְחוּשׁ אֲלָא אֵף אֵם הִיא אוֹכֵל
ג"כ דְּכַתַּב אַא"ז בַּשְּׁמ"ח שְׁאִין לְהַקְל זֵיל בְּתַר טַעְמָא דְּסְרָכוֹת בָּאִים מִתּוֹף מְאַכְלִים שְׁאִינוֹ
נְאוּתִין אֲבָל פְּשִׁיטָא שְׁאִין הָאֲכִילָה עֲנִין לְשְׂאָר טְרָפּוֹת דְּרִיאָה וְכֵינּוּ דָּאֲנוּ מְכַשִּׁירִין בְּעַגְלֵי
הַרְפִּים בְּנֹאֲבָדָה וְאֵין פּוּצָה פֶּה אֶפְסֵי מְקוּם לְזוּמַר דְּשְׂכִיחַ בִּי טְרָפּוֹת כְּלָל וְכָל עֵיקַרָה שְׁל
הַבְּדִיקָה אֵינָה רַק לְחוּמְרָא בְּעַלְמָא הַלְכָה דִּינוֹ שְׁל זֶה הַשׁוּחַט אֵף שְׁלֵא יָפָה עֲשֵׂה שְׁשִׁינָה
מִמְנַהֵג אֲשֶׁר קִיבְלוּ עַלֵיָּהּ וּקְבַעוּהָ חוּבָה לְבָדוּק בְּרִיאָה גְּדוֹלָה אוֹ קַטְנָה בְּכָל פְּרָטֵי

וּדְקוּדוּקָי' הַדָּה אֲמָרָה נְקִיּוֹן כַּפַּיִם אֵין פֶּאן אַבֵּל מִשְׁמוּשׁ יָדַיִם יֵשׁ פֶּאן שְׁהָרִי בְּדַק הַרְיָאָה מְסַרְכוֹת עכ"פ ובכה"ג אם נֶאֱבָדָה פֶּשֶׁר אַף בְּלֹא הַפְסָד אַף בְּגְדוּלַיִם וּמכ"ש בַּעֲגָלִים הַרְפִּים וּבִשְׂבִיל שְׁנִתְרַשַׁל בְּדָבָר וְלֹא דָרַשׁ כְּמִין חוֹמֶר שְׁנֵהֲגוּ הַבּוּדְקִים פְּשִׁיטָא שְׂאִין לְהַעֲבִירוּ לַגְמָרִי וְגַם כִּי בְּזָה יֵשׁ לוֹ אֲמַתְלָא קְרוּבָה שְׁלִפִי שְׁבַעַל הַבְּהֵמָה הוּא שׁוֹנְאוֹ וּמִבְקֵשׁ רַעְתּוֹ וּמִדְאָג' מְדַבֵּר פֶּן יִחְשְׁדָנוּ שֶׁהוּא מְרַבָּה לְבָדוּק וּמְאַרִיף וּמְעַיֵין בָּהּ לְמִצּוֹא תּוֹאָנָה לְהַטְרִיף בְּהֵמָתוֹ וְיִחְשְׁדָנוּ בְּמָה שְׂאִין בּוֹ וּלְכַף קִיָּצָר בְּבִדְיָקָה בְּמִקּוֹם שֶׁהִי לוֹ לְהַאַרִיף וְזֶה מְתַרְמִי כ"פ אפי' בְּקַהְלוֹת גְּדוּלוֹת וּכמ"ש בְּסַפְרֵי פ"ת שְׁעַל הָרֹב הַטְּבַחִים אֲשֶׁר בְּהֵמָה לְהֵם וּפְנֵי לְהַבִּים פְּנִיָּהֶם מְבַלְבְּלִים דַּעַת הַבּוּדֵק וְהַנּוֹפֵחַ וּלְכַף תִּקְנוּ בְּקַהְלוֹת קְדוּשִׁים שְׁלֹא יָבֹא בַעַל הַשּׁוֹר וְיַעֲמֹד עַל הַשּׁוֹר יַע"ש שֶׁהַאַרְכָּתִי בְּדַבְרֵי נְוָעַם וְגַם בְּקוֹ הַתְּשׁוּ' שֶׁם הַאַרְכָּתִי ג"כ בְּנִידוֹן שׁוֹחֵט א' שֶׁהַעֲלִילוֹ עָלָיו בְּהַכְּשֶׁר סְרַכוֹת דַּקּוֹת יַע"ש כו': וְאַחֲרֵי הוֹדִיעַ כֹּל זֹאת נִרְאָה דָּאָם א"א בְּהַעֲבָרָה עַל זְמַן מַה דִּי בְּכַף לַעֲשׂוֹת כמ"ש כ"ת שְׁלֹא יִשְׁחַט עַד שִׁיְהִי מְנוּמָה עוֹמֵד ע"ג לְבָדוּק הַסְפִּין וְגַם בְּהוֹצָאת הַרְיָאָה לְבּוּדְקָה הֵיטֵב עכ"פ מִשְׁפָּה חֲדָשׁ אוֹ שְׁתִּים כִּי זֶה חֲשׁוֹב כְּהַעֲבָרָה שְׁהָרִי הַרְבֵּה חֲשׁוּדִים עַל הַשְּׁחִיטָה וּמְתָרִים לְשַׁחֵט בְּאַחַד עוֹמֵד ע"ג וּבְבִדְיָקוֹת סְפִין וּלְשִׁמָּא יִנְתַּק סְרַכוֹת בְּפָנִים פְּשִׁיטָא שְׂאִין לְחֹשׁ שְׁהָרִי ח"ו לֹא נִחְשָׁד עַל כֶּף וְאַחַר כָּלוֹת הַזְּמַן יִקְבַּל עָלָיו בְּפָנֵי הַב"ד שְׁלֹא יָשׁוּב עוֹד לְכַסְלָה וְיִנְהַג בְּבִדְיָקַת הַרְיָאָה כַּדַּת הַבּוּדְקִים הַחֲרִידִים עַל דְּבַר ה' וְיִחְזוֹר לְכַשְׁרוֹתוֹ כְּבִרְאשׁוֹנָה וְחִלְלָה לְשׁוּם בַּר יִשְׂרָאֵל לְהוֹנוֹת אוֹתוֹ בְּדַבְרֵים כִּי כִפִּי הַנִּרְאָה הֵיטָה הַמְכַשְׁלָה הַזֹּאת בְּבִלִי דַּעַת רַק מְחַמַּת הַטְּרִיפוֹ כמ"ש וּח"ו לְדוּנּוֹ כְּמִזִּיד גְּמוּר אִף כְּדִי לְזַרְזוֹ עַל לְהַבֵּא לֹא בֶן חוֹרִין הוּא לְהַפְטֵר לַגְמָרִי וְדִי לוֹ בְּעַלְבוֹן הַזֶּה שֶׁהוֹרַע כַּחוֹ שְׁלֹא לְסַמּוֹף עָלָיו לְבַד מִשְׁפָּה זְמַן מַה וּמִן הוּא וְהִלָּאָה יוֹגֵדֵר הַפְּרָצָה.

וְלֹא יְהִי בְּקַמְיוֹ לְשִׁמְצָה. הַקּוּלוֹת יִחְדְּלוּן וּמְטָר הַמְרִיבָה לֹא יוֹתֵף אַרְצָה.

דְּבָרֵי הַכּוֹתֵב בְּנִחְיָצָה הַק' אֲפָרִים זְלַמֵּן מְרַגְלִיּוֹת מְבָרָאד: שְׁאַלָה ט בַּעֲזַה"י כ' סִינּוֹן תַּקְע"ב לְשׁוֹחֵט וּבּוּדֵק מִק"ק רֵאוּא וְכַעַת הוּא שׁוֹחֵט וּבּוּדֵק פ"ק בְּרֵאד יצ"ו: בְּיָרֵף אָשִׁיב לְשׁוֹאֵל כְּעַנְיָן וְכַהֲלֹכָה. יִשְׂא בְּרַכָּה בְּרַבִּי וְהַמְשַׁכָּה ה"ה אַהו' הַרְבֵּנִי הַפּוֹפְלֵג וּמְפֹלֵג יָדָיו אֲמוּנָה מְלֵאכָתוֹ מְלֵאכָת שְׁמַיִם לְכוּנָנָה כ"ש מו' בְּרַכְיָ בְּיָרֵף נ"י: מִכְּתָבוֹ קִבְּלִתִּי אֲשֶׁר שְׁאַל בְּפִירוּשׁ דְּבָרֵי הַרְמ"א ס' ל"ט מִיְהוּ אִם הַנּוֹרְדָּא נִדְבָקַת שְׁנִחְלִקוּ בָּהּ הַשׁוֹחֵטִים כו' וְנִרְאָה שְׁמִשְׁמַעוֹת דּוֹרְשִׁין אִיכָּא בִּינְיָהוּ דְּמִי שְׁסוּבֵר דְּאַפִּי נִדְבָקַת פּוֹלָה בְּתַחְתִּיתָה מִצַּד אַחַר שֶׁל הַפִּס מְפָרֵשׁ תִּיבַת לְמַטָּה אֲשֶׁלְּפָנָיו וּפְסַק לִי בְּסַפִּינָא חֲרִיפָא וְה"ק אִם הַנּוֹרְדָּא נִדְבָקַת לְמַטָּה וְהִינּוּ כֹל פָּנִים שְׁלֵמָטָה וּמְפָרֵשׁ דְּהַךְ לְמַטָּה ר"ל בְּשׁוֹרֵשׁ שְׁלָה דְלְמַטָּה מְפִיסָה קוֹרְאִים הַשׁוֹחֵטִים שׁוֹרֵשׁ וּכמ"ש רומ"ל בְּשֵׁם הַשׁוֹחֵטִים הַרוֹצִים לְפָרֵשׁ כֹּן אַבֵּל הַמְּפִרְשִׁים דְּבִשְׁוֹרֵשׁ מִמֶּשׁ קָאָמַר א"כ תִּיבַת לְמַטָּה רַהוּט אֲלֵאחֲרָיו וּפִירוּשׁוֹ לְמַטָּה בְּשׁוֹרֵשׁ שְׁלָה הִינּוּ בְּתַחְתִּיתוֹ בְּמִקּוֹם עֲמִידַת הַשׁוֹרֵשׁ שֶׁל הַנּוֹרְדָּא וּפִירוּשׁ זֶה הוּא עֵיקַר וְזֶה מְבִנְיָר מִהַגְּהָה הַר"ץ דְּשֵׁם אֵיתָא אִף בְּזָה אֲנִי נוֹהֵג כְּחַכְמֵי מַגְעַנֵּץ אִם עֵינְנוֹתָא דְּבוּקָה בְּכִיסָה פִּי לְמַטָּה בְּמִקּוֹם שׁוֹרֵשׁ שְׁלָה זֶהוּ רְבִיתִיָּהוּ וּכְשֶׁרָה הָרִי מְבִנְיָר דְּהַךְ לְמַטָּה לֹא אֲפִנִי מְטָה שֶׁל הַנּוֹרְדָּא קָאִי כ"א עַל תַּחְתִּיתָה וְשׁוֹרֵשָׁה וְזֶהוּ שְׁפַתְב לְמַטָּה בְּמִקּוֹם שׁוֹרֵשׁ כו' וְכֹן מְבִנְיָר מִמ"ש בְּסַפְרֵי לְהוֹכִיחַ מִכְּמָה פּוֹסְקִים שְׁשׁוֹרֵשׁ דִּין זֶה נוֹבַע מְדַבְרֵי הַא"ח בְּשֵׁם הַרְמְב"ן שֶׁהִבִּיא הַב"י וְשֵׁם אֵיתָא שְׁבַמְקוֹם חֲבוּרָה שֶׁהִיא מְחַוְּבָרַת אֲצֵל הָאֲוֹנָא הִיא מְחַוְּבָרַת בְּאוֹתוֹ גִּידִין כו' (וְהִנֵּה גִידִין בְּגִידִים וְטְלָאִים הוּא כְּמוֹ הַפִּס בְּגְדוּלַיִם וּכמ"ש

בְּאִנְיָן (שֵׁם) וּמ"שׁ שֶׁהַשׁוֹחֲטִים קוֹרְאִין שְׁנֵי כָּל לְמִטָּה מְפִיס אִין לְסִמּוּךְ ע"ז וּבְכָל דְּוִקְתָּא קְרוֹי שְׁנֵי מְקוֹם הַתְּחִלַּת צְמִיחַתָּהּ וְחִבּוּרָה אֲצֵל הָאִנְיָן אִם נִרְאָה לְעִין שְׁכָף הוּא דְרָף גְּדוּלָה מִתְחִלַּת בְּרִייתָהּ שֶׁהִפִּיס דְּבוּק בְּמְקוֹם זֶה עִם הַנּוֹרְדָּא אֲבָל אִם כָּל פְּנֵי שְׁלִמְטָה הוּא דְּבוּק בְּפִיס נִרְאָה דְּטֵרְפָּה וְאִף אִם דְּרָף רְבִיצָתָהּ וְשִׁכְיַתָּה כָּף אִין זֶה מוֹעִיל כּוּמ"שׁ הַשְּׁ"ף דְּאִין מְקוֹם לְהַכְשִׁיר בְּזֶה רַק מְשׁוּם דְּהֵינּוּ רְבִיתִיָּהּ וְהַפְּנוּנָה דְּמִתְחִלַּת בְּרִייתָהּ הוּא כָּף וּכּוּמ"שׁ בְּבִיאוּר לְש"ף ע"ש וּמ"שׁ פִּינּוּן שֶׁהַדְּיָבוּק חִזַּק כ"כ אֲפֹשֶׁר לֹא לֹא מְרָף גְּדֻלְתָּהּ כָּף מִתְחִלַּת בְּרִייתָהּ אִין לְהַתִּיר מִחֲמַת אֲנִימָא זֶה דְּלִפְעָמִים הַדְּבוּק חִזַּק אִף אִם נִעְשָׂה אַח"כ ע"י חוּלִי וּמְכָה וְגַם אִפִּי הִי נִיכָר שֶׁהוּא מִתְחִלַּת בְּרִייתָהּ אִין לְהַתִּיר בְּזֶה דְּשִׁינוּי בְּזֶה פּוֹסֵל אִפִּי מִתּוֹלְדָה וְדוּקָא בְּדְבוּק לְמִטָּה בְּשׁוֹרֵשׁ מְמַשׁ דְּרְבִיתִיָּהּ בְּהִכִּי לְהַמְצִיא כֵּן וְגַם נִרְאָה דְּבַכָּה"ג אִפִּי תִימָא דְּאִף בְּזֶה הִצֵּד שְׁאִינוּ דְּבוּק הִפִּיס שְׁלִחוּפִי מְשִׁלְחָף לְאַחוּרִיו וְנִשְׁאַרְתְּ הַנּוֹרְדָּא מְגוּלָה מִהִצֵּד הַשְּׁנֵי מ"מ אִין מוֹעִיל פִּינּוּן דְּכָל עֵיקְרָהּ לְרַחֵף עַל הַלֵּב וּכּוּמ"שׁ בְּסִפְרֵי מְדַבְּרֵי הַרְשָׁב"ץ שֶׁהוּא כְּמוֹ הַסְּפָרִין הַפְּנִינִין הַלְּעֵל קִטּוֹן אֲצֵל הַגְּדוּל כו' וְכִינּוּן שֶׁבְּמִתְחִילָתָהּ הִיא דְּבוּקָה כְּנֹלָה לְכִיסָה אִינָה יְכוּלָה לְרַחֵף כְּרִאוּי וְאֲמָנָם בְּלֵא"ה אִין הַדְּבָר תְּלוּי בִּיצִיאָתָהּ מְכִיסָה וְאֲפִי אִי שְׁלִחוּפִי מְשִׁלְחָף לְגַמְרֵי כְּתַבְתִּי לְאִיסוּר בְּדְבוּק בְּחִלוֹן אוֹ סֶרְכָא פִּינּוּן דְּלֵאוּ רְבִיתִיָּהּ הוּא וְע"ש בְּחִיבּוּרֵי בַק"ה וּבְדַבְּרֵי דוּדֵי מ"ו הַגְּאוּן ז"ל וְא"כ פִּינּוּן דְּגַם הֵךְ דִּינָא דְּהַרְמ"א גּוֹפִיָּה אִין מְקוֹרֵן יְדוּע כ"כ כּוּמ"שׁ אַא"ז בַּת"ש וְא"כ הֵבּוּ דְּלֵא לְוִסְיָף עֲלֵה וְדִי לְהַכְשִׁיר בְּדְבוּק לְמִטָּה בְּשׁוֹרֵשׁ מְמַשׁ שֶׁהַעִיד לְנוּ רַמ"א וְהַר"ץ דְּרְבִיתִיָּהּ בְּהִכִּי אֲבָל בְּדְבוּק כְּנֹלָה בְּמִתְחִילָתָהּ לְכִיסָה עַד סְמוּךְ לְשִׁפּוּלָה מֵאֵן לִימָא לֵן דְּרְבִיתִיָּהּ בְּהִכִּי וּמ"שׁ שְׁאִילוּ מְשִׁיבִין לְאִילוּ דְּלָמָּה לֹא הִגְבִּילוּ הָאֲחֵרוֹנִים מְקוֹם עַד הִיכּוֹן נִקְרָא שְׁוֹרֵשׁ כְּמוֹ שֶׁהִגְבִּילוּ כְּסִדְרוֹן עַד חֲצִינּוּ כו' אִין זֶה עֲנִינּוּ לְזֶה דְּשֵׁם דְּבוּק כְּנֹלָה כְּשֶׁרָה רַק מִחֲמַת שֶׁהַדְּבוּק בְּשִׁפּוּלֵי מְטֵרִיף לְפִי שְׁשֵׁם אִין הָאוּנוֹת רְבוּצִים זַע"ז כ"כ וְכַדִּי לְצִאָת מִיָּדִי חֲשִׁשׁוֹת עַד הִיכּוֹן מְגִיעַ הַשִּׁפּוּלֵי הַחֲמִירוּ שְׁלֵא לְתַת דִּין כְּסִדְרוֹן כ"א מְעִיקֵר הָאוּנוֹת עַד חֲצִינּוּ אֲבָל כָּאֵן אִם דְּבוּק כְּנֹלָה טֵרְפָּה וְאִין מְכַשִּׁירִין רַק כְּשֶׁדְּבוּקָה בְּכִיסָה לְמִטָּה בְּשׁוֹרֵשָׁהּ וְהוּא תְּחִלַּת צְמִיחַתָּהּ בְּמְקוֹם חִבּוּרָה בְּאִנְיָן וְהֵינּוּ אִם דְּבוּק שׁוּלֵי הִפִּיס בְּסוּפּוֹ דְּהֵינּוּ הַשִּׁפּוּל שְׁלוֹ הַמְּסוּנִיִּים בְּמְקוֹם חִבּוּר הַנּוֹרְדָּא בֵּין חֲתוּף הָאִנְיָן לְאוּמָא וְשִׁיעוּר מְשִׁיף הַדְּבוּק הֵזֶה לֹא אֲתַפְרֵשׁ לְפִי שֶׁהוּא יְדוּע לְבִקְיָאִים וּמְנַחֲמִים דְּרָף רְבִיתִיָּהּ בְּדְבוּק זֶה וְאִין זֶה עֲנִינּוּ לְמ"שׁ הַפּוֹסְקִים שְׁוֹרֵשׁ א' כְּאֲצַבַּע לְעֲנִינּוּ נְחָלֵק דְּהֵתֵם אֲגוּפָא דְּנּוֹרְדָּא קֵאִי דְּכִינּוּן שְׁעִיקֵר הַנּוֹרְדָּא וְשׁוֹרֵשָׁהּ אַחַת הִיא כְּאֲצַבַּע נְחָשֵׁב אַחַת וְכֵהִיא דְּדִקּוּן מִשָּׂא"כ לְעֲנִינּוּ זֶה שֶׁהַנְּחַת שֵׁם שְׁוֹרֵשׁ הוּא עַל עֵיקְרָא וְתְּחִלַּת צְמִיחַתָּהּ שֶׁל הַנּוֹרְדָּא וְדַעַת לְנִבּוֹן לְהַקְל וְנִלְעַנ"ד לְהַקְל בְּדְבוּק זֶה מִתְחִלַּת מְקוֹם חִבּוּרָה עַד הַמְּקוֹם שֶׁהוּא מִתְחִלַּת לְהַתְעַגֵּל וְלְהַתְלַבֵּשׁ בְּצוּרַת וְנּוֹרְדָּא שְׁעַד הַמְּקוֹם הַהוּא חָל עָלָיו שֵׁם שְׁוֹרֵשׁ הַנּוֹרְדָּא וְכִינּוּן שִׁישׁ מְכַשִּׁירִין בְּדְבוּקָה לְכִיסָה כְּאֲשֶׁר הָאֲרַכְתִּי בְּסִי' ל"ט וּבַק"ה שֵׁם סִי' י"ב אִף שִׁי"ל דְּדְבוּקָה מְקַצָּתָהּ גֵּרַע כְּמִבּוֹאֵר שֵׁם מ"מ בְּזֶה שֶׁכְּתוּבוּ דְּלְמִטָּה בְּמְקוֹם שְׁוֹרֵשׁ שְׁלֵה הֵינּוּ רְבוּתָהּ וְדְרָף גְּדוּלָה נִלְעַנ"ד לְהַקְל כְּאֲשֶׁר כְּתַבְתִּי הֵק' אֲפִרִים זְלָמָן מְרַגְלִיּוֹת מְבִרָאד שְׁאֵלָה יוֹד לֵק"ק רִימְנָאב: שְׁלוֹם לְכַבּוֹד אֶהוּבִי הַרְבֵּי הַמְּוִפְלָג בְּתוֹרָה וּבִירְאָה הַנּוֹתִיק מְהִיר בְּמִלְאכְתּוֹ מְלֵאכֶת ה' בְּאַמוּנָה בְּדַעַת וּבְתַבּוּנָה כַּש"ת מוֹהַר"ר נִפְתָּלִי סִג"ל נ"י: מְכַתְּבוּ קְבִלְתִּי אֲשֶׁר אָמַר עִם הַסֵּפ' וְאֲפִרְיוֹן נְמִטִי כִי הוּא שׁוֹקֵד עַל בֵּיתִי בֵּית אֲפִרִים וְשׁוּנָה אוּמְנָתוֹ וְשׁוֹפֵט וּמְדַקְדֵק הַדֵּק הֵיטֵב לְהִיּוֹת מְבִין יוֹדַע כָּל דְּבָר עַל בְּוִרְיוֹ דִּין הַנְּיָן

לי אָפּס פּי דְבָריו בָּאוּ בְּאַרְנָה וְלֹא מְצִינָא לְסִגְוֵי בְּהַדְיָה עַל הַדְרָף הַזֶּה פּי אִינֵי בְּחֻזְקָה
הַגּוֹף ל"ע וְיָדֵי רַפּוּת וּמַחְמַת חַבִּיבוּתֵי גַבֵּי אֲמַרְתִּי לְהַשִּׁיב עַל קֶצֶת עֲנִינִים דְּנ"מ טוֹבָא
לְדִינָא.

וְרֵאשִׁית דְּבָריו עַל מ"ש בְּסִי ל"ה ס"ק ז' כְּנִלְעַנ"ד כו' ע"ז כֵּת' דְּמִבְּנֵי אֲרָה הוּא בְּשִׁמ"ח
ס"ג שְׁכֵת' בְּפִירוּשׁ אֲפִילוּ אִין הָאֲנָא גְדוּלָה כו' וּבֵת"ש שָׁם מְבִיא רְאִיָּה זוּ מִהַפּוֹסְקִים
שְׁלֵא חֲלָקוּ כו' וּבְאַמַּת יוֹתֵר הוּ"ל לְהַקְשׁוֹת שְׁהַשְׁמַטְתִּי כָּל דְּבָרֵי אֵא"ז לְעִנְיָן סִימָן דִּיבּוּק
הָאַרְנָה וְעֵבֶה לְאַמְצַעִית אַף בְּאַמַּת נִשְׁמַט בְּדַפּוּס סְעִיף ט"ז וְהוֹעֲמַתְּ בְּלוּחַ הַטְּעוֹת
שְׁהַדְפַּסְתִּי בְּתַחֲלַת חֲלָק שְׁנֵי בְּסוּף הַהַקְדָּמָה וְשָׁם יִמְצָא גַם שְׁאָר ט"ס שְׁנִסְתַּבֵּךְ מֵע"ל
בְּהֵם וְשָׁם פְּתַבְתִּי הֵךְ מִלְתָּא שְׁכַתְבָּא אֵא"ז אֲפִילוּ אִין הָאֲנָא גְדוּלָה ע"ש וּבְגוֹף הַסְפָּר ס"ק
כ"ה הַצִּיּוֹן שְׁיָיֵךְ לְסְעִיף מ"ה וּמָה שְׁכַתְבְּתִי הַדִּין הַלְזוּ לְעִנְיָן בְּדַק דְּמַהֲנֵי אֲפִילוּ אִינְהָ גְדוּלָה
כ"כ דְּבָר גְדוּל דְּבַרְתִּי שֵׁאֵא"ז לֹא פְתַב הֵךְ מִלְתָּא רַק לְעִנְיָן אֲרָנָה וְעֵבֶה וַיֵּשׁ מְקוּם לֹמֵר
דְּדוּקָא בְּזֵה שְׁעִינְנוּ הַרְוֹאוֹת שְׁיֵשׁ שְׁעִעוֹר רֹחַב כֵּט"ד אַחַר סִיּוּם מְקוּם שְׁהִיא אֲרָנָה
וְעֵבֶה וּבְצַד הַשְּׁנֵי הִיא כְּשֵׁאֵר אֲנָא אֲמַצְעִית אֵע"פ שְׁאִין בְּהָ רַק כֵּט"ד דִּי בְּזֵה פִּינּוּן דְּזֵה
רֹחַב שְׁעִעוֹר אֲנָא וְהָרִי אֲנֹו רֹאִין שְׁיֵשׁ פָּאן שְׁיִנְוֵי מְטַבְּעוּ הַרְגִיל שְׁנִרְאָה מִתּוֹכּוּ שְׁשִׁנִּים
הֵם מִשֵּׁא"כ בְּהִיפֵר סְדָק שְׁצָרִיף לְהִיּוֹת דּוּקָא בְּמְקוּם שְׁרֵאוּי לְהִיּוֹת מְפֹנְצֵל הָא לֹא"ה
תּוֹלִין לֹמֵר שְׁהִיא מְשָׁרִיטַת הַרְגִילִי אוּ חֶסְרוֹן בְּרִיאָה וֵא"כ פִּינּוּן שְׁאֲנֹו רֹאִין שְׁאָר הָאוּנוֹת
הַנְּמַצְאִים בְּרִיאָה זוּ הֵם כְּדִרְף גְּדִילְתֵם בְּמִדָּה כְּמִדָּתֵם וְזוּ אִם נֵאמ' שְׁאֲנָא אַחַת הוּא לֹא
עֵבֶרָה עַל מִדָּתָה וְאִם נִחְלַק לְשִׁנִּים מְשׁוּנָה מִדָּתָה מִשְׁאָר הָאוּנוֹת א"כ טְפִי י"ל דְּאַחַת הִיא
וּמִדָּה אַחַת לְכָל הָאוּנוֹת וְהַסְדָּק הַזֶּה אִינֹו רַק שְׁרִיטָה אוּ חֶסְרוֹן וּמְקוּם שְׁאִין דְּרָף לְהִיּוֹת
מְפֹנְצֵל מִשָּׁם קְרִינּוּ בִּיהָ וַיֵּשׁ מְקוּם לְטוּעָה לְטְעוֹת בְּדְבָרֵי אֵא"ז בְּשִׁמ"ח שְׁכַתְבָּא וְאֲפִילוּ יֵשׁ
בְּהָ ד' אוּנוֹת וֵא"ה הִיא רְחֻבָה כַּב' הוּ"ל חֶסְרָה וּטְרַפָּה אֲבָל אִם יֵשׁ הִיפֵר בֵּא' שֵׁב' הֵם פִּינּוּן
שְׁיֵשׁ סְדָק כו' וְלִשׁוֹן זֶה בְּקַל יֵשׁ לְפָרֵשׁ שֵׁר"ל דְּקֵאִי אֲרִישׁ' דְּמִיָּרִי שְׁהִיא רְחֻבָה כַּב' דְּלֹא
מַהֲנֵי אֲבָל אִם יֵשׁ הִיפֵר סְדָק מַהֲנֵי בַכָּה"ג שְׁהִיא רְחֻבָה כַּב' וְלִכּוֹן נִשְׁמַרְתִּי מִזֵּה וּכְתַבְתִּי
בְּפִירוּשׁ אֵע"פ"י שְׁאִינְהָ גְדוּלָה כו' דָּאָף שְׁיֵשׁ מְקוּם לְפָרֵשׁ כּוֹן בְּדְבָרֵי אֵא"ז מ"מ שְׁאָר
פּוֹסְקִים שְׁלֵא הִזְכִּירוּ מֵעִנְיָן זֶה דְּרְחֻבָה כַּב' טְרַפָּה מִמִּילָא דְּגַם הַכָּשֵׁר סְדָק בְּכָל גּוֹנֵי
מִיָּרִי אַף בְּאִינְהָ גְדוּלָה כו' פִּינּוּן שְׁמְקוּם הַזֶּה הוּא רְאוּי לְהִיּוֹת מְפֹנְצֵל לְפִי רְאוּת עֵינֵי
הַבּוֹדֵק בְּאֲנָא זוּ וְעִינּוּן בְּס"ק י"א שְׁהַבְּאִתִּי מְסַפֵּר תִּשְׁב"ץ קְטָן תְּלַמִּיד מֵהַר"מ שְׁכַתְבָּא
וְנִרְאוּת פְּתַרְתִּי וּכְתַבְתִּי שֵׁצ"ע דְּמִשְׁמַע מְפָל הַפּוֹסְקִים שֵׁא"צ שְׁיֵהִיָּה לְמִרְאִית הָעֵין בְּתַרְתִּי
כו' ע"ש (וְעִינּוּן בְּלוּחַ הַטְּעוֹת שֵׁב"מ"ש בְּסְעִיף ה' כְּמִין מִרְאָה הַפְּרֵשׁ שְׁנִרְאָה כו' יֵשׁ כָּאן
חֶסְרוֹן בְּפָנִים וּכְצ"ל כְּמִין מִרְאָה הַפְּרֵשׁ בִּינְיָהֵן אֲבָל אִם יֵשׁ בְּאַחַת כו' אַז חֶסְרוֹן בְּרִיאָה
הוּא וּטְרַפָּה) וְעַתָּה יִבִּין אֲשֶׁר לְפָנָיו וַיֵּאמֶר רְאָה זֶה חֲדָשׁ הוּא וְאֲשֶׁר בָּא בְּדְבָרֵי מֵע"ל
שְׁמָה שְׁמַצְרִיף הַשִּׁמ"ח לְהַסְמוּכָה לְאֲנָא קֶצֶת יוֹתֵר מִטְד"א הִינְנוּ בְּלֹא הַפ"מ דְּבַהַפ"מ
מְסִיק בְּסִימָן כ"ו דָּאָפִי הֵם שְׁנִים כְּשֵׁר אֹמֵר אֲנִי אִילוּ בָּא מִעֲשָׂה לְיָדֵי הֵייתִי מְתִישֵׁב
בְּדְבָר דִּי"ל דָּאָף לְפִי מ"ש אֵא"ז שָׁם מִשְׁמַעוֹת מֵהַרִּי"ו וְרַמ"א לְהַקְל בְּשׁוּיִן הִינְנוּ בְּאוּנוֹת
פְּרוּדוֹת אֲבָל בְּזֵה שְׁאִין לְפָנֵינוּ רַק אַחַת אֲנֹו בְּאִים לְחַוְשָׁבָה שְׁתִּים מַחְמַת סִימָן אֲרָנָה
וְעֵבֶה א"כ כָּל שְׁאִין כָּאן אֲרָנָה יוֹצֵא אִין כָּאן סִימָן שְׁשִׁתִּים הֵם וְאֵע"פ שְׁיֵשׁ כָּאן עוֹבֵי לְצַד
סְמִיכְתָּה לְאוּמָא מ"מ בְּשִׁבְלִי זֶה אִין הַכְּרַח שְׁלֵא חֶסְרָה הָאֲמַצְעִית וְאִם יֵשׁ כָּאן אֲרָנָה יוֹצֵא
יֵשׁ מְקוּם לֹמֵר דְּסִימְנָא מִלְתָּא פִּינּוּן שְׁהַפּוֹנָה לְצַד הָאֲנָא הַסְמוּכָה לְגַרְגְּרַת הוּא קֶצֶר

מסתמא הוא האנא האמצעית משא"כ אם אין פאן ארוך אם כן י"ל דאנא ארוכה ועבה לבד הוא ועיין מ"ש בזה בבאור לט"ז ס"ק ט"ו מדברי מח"כ והזכיר ש"ש ונהבאטי ג"כ בקצרה בראש אפרים ס"ק כ"ה (והציון שם על סעיף י"ז הוא מצויין בטעות ושינוי לסעיף ט"ז שנושט בפנים ונדפס בלוח הטעות ע"ש) ע"ש ואפשר דלכך סתם אא"ז הדברים דבעינו בצד סמיכתה לאומא מעט יותר מט"ד ונמשכתי אחריו בסעיף ט"ז וקצת מסתבר להחמיר בזה פיון דיש ריעותא גדולה שחסר האנא ואנו באין להפירה ע"י סימנים אילו שאינם מובהקים כ"כ וגרועי מספק וכמ"ש אא"ז שאין להתיר ע"י הדיברים אילו במקום שאין המנהג מבורר ואף פשאנו סומכין על סימנים אלו צ"ל שנוסרכו וגם יש ריעותא דחלוף לדעת הגהת הר"ץ והלבוש דמשמע מדבריהם דאף בשנים טרפה וכיון דאיפא ריעותות כי הני אפשר דיש להחמיר אף בהפ"מ וכעין שכתב הר"ץ גבי אם יש על חתיכה המשלמת לנורדא פיס דטרפה משום ג' דברים וכו' ונהביאו בת"ש ס"ק נ"ב והש"ך רמז לו במ"ש בס"ק ו' וכה"ג פתב הר"ץ במעשה דכבש כו' ע"ש והנ"י דכונתה פיון שנתוסף ריעותות אילו על התפשט שכתבתי דכיון שאין ארוך יוצא י"ל דאין פאן הדין כלל אם לא שנואמר שהדין מצד השני הוא נדבר לבקריאים פאשר כתבתי בבאור לט"ז ובר"א ס"ק כ"ה ולכן אל יבהל מע"ל בדין פנה בפשיטות להכשיר בהפ"מ בכה"ג ואף שבפ"ת סוף סעיף י"ח פתבתי הך מלתא דאם שנים יש להתיר בהפ"מ התם קאמינא לענין סימן גובה האומא ע"ש ואין ביה הך חששא דכתבנא ועיין בת"ש ס"ק ה' ומ"ש בר"א ס"ק כ"ז שהבאתי שם דברי השמ"ח סעיף כ"ו נראה קצת שגם אני רצייתי לדמות זה לכאן אבל מ"מ לא פתבתי כן בסעיף ט"ז לדינא וסתמתי דברי השמ"ח רק בסוף סעיף י"ח פתבתי כן ואפשר שגם אז בלבי עלה לחלק ביניהם כמ"ש וצ"ע: ומ"ש על מ"ש בס"ק י"ט בר"א ולענ"ד י"ל כו' שחילוק זה מבואר בפ"מ בשפ"ד ס"ק מ"ה דדוקא היכא דאסור מטעם חסר מהני שאר הדיברים כו' חפשיתי בפ"מ ולא מצאתי ציון על ס"ק מ"ה ואפשר עינו הטעותו שראה כן בספרי ר"א ובק"ה שם סימן ג' שכתבתי סברא זו ונדמה לו שראה כן בפ"מ ומ"ש על מ"ש בסעיף י"ז דבשאר אונות אין מועיל צד א' ארוך כו' וכתב חסרתי בזה הבנה באיזה אונה מיירי פשוט דקיימינו בדקיימא אנא הסמוכה לאומא ואצלה רק אנא אחת וכן באין פאן רק אנא אחת בשמאל ומקצת של רוחב האנא הוא ארוך ומקצתו קצר לא אמרינו דזה סימן ששני אונות דבוקות הם והארוך הוא אנא בפ"ע והקצר הוא אנא בפ"ע אלא חיישינו דשמא אנא אחת הוא והקצר היא חסרון בריאה כמו כן פשוטה ודוקא בארוכה ועבה ואמצעית משום דאורחיהו בהכי להיות אחת ארוכה ואחת קצרה פשהו פרודות וכמ"ש בת"ש ושוב פתבתי דאף אם ארוך יוצא מהאומא שבשמאל אין מועיל ע"ש ס"ק כ"ז ומ"ש על מ"ש דאנא הסמוכה דרפה להיות כמו הר כו' תמהתי על מה מיניח סימן זה רק לאסויע יעודו כל הבדוקים דגם בצד שמאל פשהמשיכה דבוקה לאומא ימצא בצד פנים פשר בולט כו' עיין בר"א ס"ק כ"ב שלשון זה מועתק מהגהות הר"ץ אבי כל הבדוקים.

ומ"ש וז"ל וכמה פעמים אשר הארוך אדוני בספרו לבאר פרטי דינים לפי מנהג מדינות אילו להטריף למעלה מחציה תמהתי גם כן אמת שגם בשמ"ח מבואר דהמנהג של מדינות אילו כן וילדעתי גם דבריו תמוהים דבשלמא מה שמבאר לדינא נוכל לומר דכך נראה לדעתו הגם שהוא נגד איזה פוסק אבל במ"ש בתורת עדות בענין המנהג קשה איך פשט

המנהג בכל המדינות להטריף למעלה מחצ'י הלא הש"י בס"ק י"ד פתב דאין לחלק בין קרום עב לכהך ולהכשיר בליכא חלון אפילו עד לראשו ומסיים שפן נוהגין הגם דממ"ש הש"י בס"ק ט"ז דאל"כ אין חילוק בין סרְכא לקרום ע"ש משמע לכאורה לאסור למעלה מחצ'יה בסרְכא היינו לדעת הרמ"א דמחלק בין סרְכא לקרום א"כ מ"ש הרמ"א בקרום עד חצי' ע"כ לאו דוקא דאל"כ אין חילוק אכל דעת הש"י להכשיר פמבואר בס"ק י"ד וגם פאן סיים להכשיר בדבוקה עד לראשו ובפאר היטב מבואר ג"כ דעתו פהש"י והט"ז בס"ק ז' להכשיר בלא חלון עד ראשו וסיים שפן עיקר וא"כ המנהג בנדאי בלתי מיוחד לכל המדינה ביד כל יושבי על מדין להורות להשו"ב שתח"י המנהג הנכון לפניו ואם יברור במנהג שפכת הש"י וכן דעת הט"ז בנדאי לא יחטא עכ"ד הנהטרחתי והעתקתי כל לשונו למען הראותו כי כל דבריו סרוכים מראשו עד סופו בדברי שגגה וטעות והנה מה שיוצא מפלל דבריו יש להכשיר בכל סרְכא פסדרן בריאה מסופו עד ראשו ממש פדרן שפכת הט"ז והש"י להכשיר בקרום וכענין אנפתא שהיא דבוקה פולה בלי שום פירוד אף בפולי וכן בקרום שפשר אף בפולי כמ"ש אא"ז ולדעתו כל סרְכא שבעולם דנין ביה דין קרום ע"ז אען ואומר אם פה נהג כו' ואין ספק שאם הסרְכא גם בראשו ממש שהוא משפולי דטרפה וכמ"ש אא"ז בס"ק כ"ה להדיא דאם השפול גסרה עמו הו"ל פסדרן ושללא פסדרן וע"כ לא שרינו כה"ג אלא בקרום טילא כו' וכן מבואר במהרי"ל שפכת גם אם מכשירין בין אונא לאנא כל שיש היקר פשר למעלה קודם הסרְכא כו' והבאתי הדברים בבירור לט"ז ס"ק ח' ע"ש ועיין במשבצות ס"ק ז' שפכת דאם אף בפולי נדבקה אין לי לומר להתיר ודוקא קרום שקורין טילא כו' (ולקמן אכתוב בדברי המשבצות בזה) ובאמת אף בקרום שפכת אא"ז להתיר בפולי וכמ"ש בר"א ס"ק נ"ז ולענ"ד זה פוננת הגהת סמ"ק והביאו האגור שפכת ומיהו כי ליכא סרְכא קרום כו' והוא דאית ליה חיתוכא דאוני ור"ל דשם בפוף החתיכות המקום מגולה בלא סרְכא מזו לזו וע"ד שפכת מהרי"ל (קרום הנה בעיני לומר שט"ס הוא בהגה"ת סמ"ק וצ"ל והוא דאיתא בחתיכא דאוני ור"ל דקרום דמכשירין היינו פסדרן מחתוף לחתוף דוקא משא"כ שלא פסדרן פגון מחידוד לחידוד וכמ"ש הב"י והד"מ שם אף מסתפינא להגיה אחרי שגם הב"י העתיק לשון זה אף בכל בו ובשו"ת מהרי"ק סי' ל"ז ליתא) ובגוף הענין הארכתי בספרי בדוכתי טובי עיין בר"א ס"ק מ"ד ובס"ק נ"ז ונ"ח ובביאור לש"י וט"ז ובק"ה סי' ו' וי"ד וי"א ובתשוב' שפכתתי לדודי הגאון ז"ל והוא פקונטרס התשובות אחר סימן י"ב המתחלת כל פי האי דודי כו' בענין זה דאנפתא ועיין מע"ל שם וימצא הדברים נכוחים כי יתן רוחו עליהם: ואמנם מ"ש לפטפט נגד עדות אא"ז בענין המנהג אינון פטטיא דלאו דאורייתא כי אף אם הנה אא"ז מעיד מפי עצמו מי פאר אחריו להכחיש עדותו אבל באמת לא עינה מלבדו ודבריו הם דברי אא"ז הרמ"א אשר כל בית ישראל נשען עליו ובכל מקום שכותב מנהג ישראל תורה היא וכתב בסעיף ד' וי"א להכשיר אם הוא מעיקר האונות עד חציין אפי' מפולש וכן נוהגין להכשיר כי האי פסדרן כו' וראיתי במשבצות זהב שפכת ומ"ש רמ"א וי"א וכו' אמה דסמיה ליה קאי הא בלא חלון י"ל אפילו מחציין כו' ע"ש וזה תמוה דא"כ מה זה שפכת רמ"א תרי גונא סרְכא וקרום דהא פללא הוא פשאין חלון מותר אף למעלה מחצ'יה ולמטה מחצ'יה מותר אף שיש חלון וכן מבואר ממה שמדייק הש"י דאמצעיתו לאו דוקא דא"כ אין חילוק בין

סרְכָא לקרום ובפשיטות הו"ל למימר פִּינּוּ דקרום בְּלא חלון הוא אף בְּסרְכָא פֶּשֶׁר אָף דְהָא ודאי ליתא דְוַדַּאי קרום חלוק מְסרְכָא ובְּסרְכָא אף בְּלא חלון אין הֵיתֵר רק עד אֲמַצְעֵיתוּ ובקרום פֶּשֶׁר אֲפִילוּ פְּלוּ וְאֲמַצְעֵיתוּ לֹא דוּקָא שְׁהָרִי הֶרְמָ"א אֲפִילוּ מְפֻלְשׁ קָאָמֵר ומוכח מתוכו דבין מְפֻלְשׁ ובין אינו מְפֻלְשׁ הֵיתֵר הוא לְמַטָּה מְחַצְיָנּוּ דוּקָא רק דְכָלפִי מ"ש תְּחִלָּה שְׂיֵשׁ לְהִטְרִיף כָּל סרְכָא עַל זֶה בָּא לְאַשְׁמוּעֵינּוּ פְּחָה דְהֵיתֵרָא וי"א לְהִכְשִׁיר וכו' אֲפִילוּ מְפֻלְשׁ וְאִם הִיָּה פְּנוּנְתוּ שְׁהִמְנָהָה לְהִכְשִׁיר בְּלא פִּילוּשׁ אף לְמַעְלָה מְחַצְיָנָה טְפִי הו"ל לְהִשְׁמִיעֵנוּ פְּזָאת שְׁהָרִי מִתְּחִלָּה פְּתַב דְּטִרְפַּת בֵּין בְּפִילוּשׁ בֵּין בְּלא פִּילוּשׁ בֵּין לְמַטָּה מְחַצְיָנָה ובין לְמַעְלָה וע"ז הִיָּה לוֹ לומר דִּי"א לְהִכְשִׁיר בְּלא פִּילוּשׁ בְּכָל גְּוֹנָא ובְּפִילוּשׁ לְמַטָּה מְחַצְיָנָה דוּקָא אֵלָא ודאי דְכָל לְמַעְלָה אין מְקוּם לְהִכְשִׁיר כָּלָל אף בְּלא פִּילוּשׁ וְזֶה מְבֹאָר בְּכּוֹנֶנֶת רַמ"א בַּמ"ש וְכֵן נוֹהֲגִין לְהִכְשִׁיר פִּי הַאִי בְּסִדְרָן דִּינִיק בְּלִשׁוֹן פִּי הַאִי לומר שְׂאִין לְהִכְשִׁיר כ"א בְּאֶנְפִּין זֶה שְׁהוּא לְמַטָּה מְחַצְיָנָה וְהֶאֱרִיכוֹת אָף לְמוֹתֵר שְׁהָרִי רַמ"א חֲזַר וְכָפַל הַדְּבָרִים בְּסִעֵיף י"ח וְכַתֵּב פִּי כְּבָר נִהְגוּ בְּאִילוּ הָאֲרָצוֹת לְהִטְרִיף הַכָּל וְאִין לְשִׁנּוֹת כּו' וְלִכֵּן אִין לְהִכְשִׁיר שׁוּם סרְכָא בְּרִיאָה אִם לֹא ב' אוֹנוֹת הִסֵּר וכוֹת בְּכִסְדְּרָן לְמַטָּה מְחַצְיָנָה לְצַד עֶקְרָן כּו' הָרִי מְפֻלְשׁ יִנְצָא מְדַבְּרִיו שְׁזוּלַת זֶה אִין לְהִכְשִׁיר שׁוּם סרְכָא וּפְשִׁיטָא שֶׁא"ל דְּבַחֲלוֹן דוּקָא מִיָּרִי שְׁהָרִי לֹא הִזְכִּיר שֵׁם מְעַנֵּן חֲלוֹן כָּלָל וּמִיָּרִי בֵּין אִיכָא חֲלוֹן ובין לִיכָא חֲלוֹן ועֵינֵין ש"ף ס"ק י"ח שְׁנִרְאָה דְדִינִיק מְסַתִּימַת הַדְּבָרִים דְּמִיָּרִי גַם בְּחֲלוֹן וּמ"מ פְּשִׁיטָא דְמוּכָח מְסַתִּימַת דְּבָרִיו דְּמִיָּרִי גַם בְּלא חֲלוֹן דֹּא"ל כִּי הוּא לְפָרֵשׁ דְּבִלָּא חֲלוֹן אף לְמַעְלָה פֶּשֶׁר אֵלָא ודאי דְגַם בְּלא חֲלוֹן דוּקָא לְמַטָּה מְחַצְיָנָה וְא"ל שְׁהִי לוֹ לְבָאָר בְּקרוֹם דְּכָשֶׁר אף לְמַעַל ז"א דְּבְּסרְכָא מִיָּרִי בְּקרוֹם לֹא קְמִיָּרִי דֹּאִין שֵׁם סרְכָא עָלָיו וּבְעַנְיַן הַמְנָהָה הִלְזוּ גַם הַש"ף הַחֲזִיק עַל יַד הֶרְמָ"א וְכַתֵּב שֵׁם ס"ק מ"ו זֶה הַכָּלָל נִקּוּט בְּיָדָהּ בְּכָל הַסְּרָכוֹת שְׁבַע עוֹלָם נוֹהֲגִים לְמַעַף כּו' חוּץ מְכִסְדְּרָן דְּהֵינּוּ מְחִיתוּף לְחִיתוּף לְמַטָּה מְחַצְיָנָה כּו' וְאִם גַּם לְמַעְלָה בְּלא חֲלוֹן פֶּשֶׁר בְּלא בְּדִיקָה הִי לוֹ לְהוֹצִיא זֶה מִן הַכָּלָל שֶׁל כָּל סְרָכוֹת שְׁבַע עוֹלָם וּבְוַדַּאי אִין לָנוּ לְהוֹצִיא מִן הַכָּלָל אֵלָא מֵהַשְּׁבַרְט דְּהֵינּוּ לְמַטָּה מְחַצְיָנָה דוּקָא וְעַכ"פ הֶרְאִיתִיהּ בְּעֵינֵיהּ פִּי דְּבָרִי אִי"ז מ"ש הַמְנָהָה מְדִינּוֹת אִילוּ כּו' הֵם דְּבָרֵי הֶרְמָ"א וְהַש"ף וְכֵן מְבֹאָר בְּרַש"ל וּב"ח וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים וְעַל פִּיהֶם פְּתַב הַמְנָהָה לְהִכְשִׁיר לְמַטָּה מְחַצְיָנָה וְאֲפִילוּ בְּחֲלוֹן וּבְאִין חֲלוֹן סַתֵּם הַדְּבָרִים בְּעַנְיַן הַמְנָהָה רק בְּסִעֵיף קָטָן כ"ה פְּתַב דֹּא"ל דְּבְּבְדִיקוֹת מְהָרִי"ל פְּתַב דְּלֹא מִשְׁמַע מְהָרִי"ו וְרַמ"א וּשְׁאָר פּוֹסְקִים כּו' וְהִדִּין עִמּוֹ דְּדְבָרֵי רַמ"א וְדַאי מוֹרִים כֵּן כְּדַכְתִּיבְנָא וְכֵן מְהָרִי"ו שְׁכַתֵּב דְּלְמַעְלָה מְחַצְיָנָה הוּא שְׁלֵא כְּסִדְרָן וְלֹא מְטַעַם חֲלוֹן אֲתִי עֲלָה וְכִינּוּ דְקָרִי לִי שְׁלֵא כְּסִדְרָן אַעפ"י שְׁנִסְרָף גַּם מְעִיקְרוּ עַד רֹאשׁוֹ הו"ל כְּסִדְרָן וְשְׁלֵא כְּסִדְרָן וְכִינּוּ שְׁכָל מְנָהָה הֵיתֵר בְּסרְכָא כְּסִדְרָן הִי דְחֻזִי מְעִיקְרָא רק שְׁחֲזַר וְנִרְאָה עַפ"י מְהָרִי"ו כְּמְבֹאָר בַּד"מ שְׁאֲחָרֵי מְהָרִי"ו נוֹהֲגִין בְּמְדִינּוֹת אִילוּ ע"ש וְכִינּוּ שְׁהִמְנָהָה לְהִכְשִׁיר גְּתִיבָה עַל פִּיו וְלוּלִי זֶה דַּעַת הֶרְמָ"א בְּשֵׁם רֹב הָאֲחֲרוֹנִים לְהִטְרִיף אף בְּלְמַטָּה מְחַצְיָנָה כְּמְבֹאָר בַּד"מ הוּבָא בְּקִצְרָה בַּת"ש ס"ק י"ח א"כ הִבּוּ דְלֹא לוֹסִיף עֲלָה שְׂאִין לְהַקֵּל יוֹתֵר מִמָּה שְׁהַקֵּל הוּא ז"ל וְכָל שְׁנֵתִּפְשֻׁטָה הַסְּרָכָא לְמַעְלָה מְחַצְיָנָה אף שְׂאִין חֲלוֹן הו"ל שְׁלֵא כְּסִדְרָן וַיֵּשׁ לְהִטְרִיף אִם לֹא בְּמְקוּם שְׁנִנְהִיגוּ בְּבִירוֹר לְהַקֵּל אֲפִילוּ בַּכּה"ג רק שְׁלֵא יְהֵא בְּסוּפוֹ וְסוּמוֹף לוֹ דְּהֵינּוּ שִׁיפּוּלָן וְכַמ"ש בַּשֵּׁם ח"ס יו"ד.

ועתה אבוא לדברי מע"ל שהי' סבור שדברי אא"ז הם נגד דברי הש"ך שכתב דאין לחלק בין קרום עב לדק כו' והוא טעות דמה ענין קרום לסרְכא דאף שהש"ך סובר שאם הוא קרום שרגיל להמצא אין לחלק בו בין עב לדק מ"מ אם אינו על דרך זה שהוא קרום הרגיל א"כ סרְכא הוא ואין בו היתר כ"א למטה מחציה והחילוק בין סרְכא לקרום מבואר בשמ"ח סעיף י"ז ובת"ש ס"ק כ"ו וכ"כ בשפתי דעת ס"ק י"ד וכן פתבתי בבבאור לש"ך שם ומ"ש מע"ל דמ"ש הש"ך ס"ק ט"ז היינו לדעת הרמ"א דמחלק בין סרְכא לקרום כו' אבל דעת הש"ך בודאי להכשיר כו' נפלאתי אחרי רואי גודל גייעתו ושקיידתו בענינים אילו מבלי דעת מילין יכביר ואפשר שהי' מתנמנם ובעל החלום הגיד לו בשם הש"ך וא"א בלא דברים בטלים שאל"כ איך בדה מלבד שהש"ך חולק על הרמ"א מה שאין זכר כלל בש"ך מזה וכל מעיין בהשקפה ראשונה יראה להיפך שהרי הש"ך בא לחזק דברי הב"י שכתב שאין לחלק בין עב לדק כו' והרי הב"י שפתי ברור מללו דקרום וסרְכא תרי מילי נינהו ונדעתו להכשיר אף משפולי לשפולי או מחדוד לחדוד משום דאין זה סרְכא וכמ"ש הט"ז בשמו גם כתב די"ל דכשר אפילו איכא חלון ואח"כ כתב מיהו יש לדחות דלהניח העיקר ולהתחיל מאמצעה לאו סרְכא היא ופסולה ואח"כ כתב שאין נ"ל ממ"ש האגור לחלק בין עב לדק כו' ע"ש ובזה הסכימה דעת הש"ך לדעתו דכל שהוא קרום אין לחלק בו בין עב לדק ומכ"ש מ"ש מע"ל שחולק על הרמ"א ונדעתו להכשיר כמ"ש בס"ק י"ד הי' נינהו מילי דכזיבי שהרי הש"ך בס"ק י"ד במה שחילק על הב"ח הוא נשען בכל כוחו על הרמ"א שכתב קרום סתם וכ"כ בד"מ בהדיא ותמהני על הב"ח שהשיא דעת הרב כו' וכן מבואר מדבריו ס"ק ט"ו שכתב ואם יש חלון דינא פסרְכא ואם אין חילוק בין סרְכא לקרום כ"א שזה עם חלון וזה בלא חלון הכי הו"ל למימר אבל אם יש חלון הוי סרְכא וכן מבואר ממ"ש בס"ק ט"ז לפרש דברי הרמ"א אורחא דמלתא נקט שפן דרך קרום להמצא כו' והך עד אמצעייתו הוא מדברי הסמ"ג וע"כ שהש"ך מפרש דברי הסמ"ג פן וכמ"ש הב"ח בתירוץ ב' ופשיטא שאין מקום לתירוץ זה אם לא שסרְכא וקרום הם גופים מחולקים במראיתם ותבניתם ובלא"ה מבואר למעיין בסמ"ג שא"א לפרש באופן אחר כ"א דקרום הוא מלתא אחריתי שאחר שכתב לחלק בין סרְכא לקרום הפסיק ביניהם ואח"כ הזכיר דעת ר"ח בחלון ודחאו מהלכה לגמרי וכתב בשם ר"י שלא שמע מעולם חילוק זה ועיין מ"ש בק"ה סי' י"ד (בסופו) וגם שהרי הש"ך מסתייע מדברי הב"ח להכשיר בקרום עד ראשו והרי הב"ח ודאי שסובר שקרום הוא מלתא אחריתא ומחלק בין עב לדק שניכר לבקיאים וכתב שבל"א קורין אותו שלימול ואין ספק שהש"ך סובר ג"כ שיש סימן להפיר שאינו שפניו משתנית בקרום רק שאין לחלק בו בין עב לדק (ועיין בת"ש מ"ש לפרש דעת הב"ח בחילוק זה) ובקרום ס"ל להכשיר אפילו עד ראשו וכדעת הב"ח אבל בסרְכא אין היתר רק למטה מחציה אף שאין חלון דאל"כ מה שמכנין לו שם קרום הוא אף למותר ומי סני לי' למנקט חלון שהוא לשון הראשונים ז"ל כיון שנאסר דבדידן' תליא מלתא אלא ודאי דהא לימא דסרְכא וקרום שני שמות ושני גופים מחולקים וכמבואר בסמ"ג שמקור דין קרום ממנו הערו הבאים אחריו ז"ל וכיון שפן אין מקום להכשיר למעלה מחציה אף בלא חלון ולדון בו דין קרום זולת לבני אדם שיודעים ומכירים סימניו ובקיאים בו שהוא רגיל למצוא בהרבה ריאות כאשר כתב הסמ"ג לכל מי שאינו יודע בטוב קרום

זה ומקובל מרבותיו שפנה רגיל להמצא חלילה לו להורות היתר למעלה מחצני' כ"א
באתרא דידעי דנהיגי היתר וכדברי אא"ז ז"ל ומ"ש שהט"ז ס"ק ז' פתב להיתר בלא
חלון עד ראשו כו' הנה גם דברי הט"ז אמורים בקרום ולא בסרכא הו אמת כי בספרי
בביאור לט"ז מחמת שדבריו מוקשים דפתח בסרכא וסיים בקרום לכו פרשתי דבריו
שפובר דהחילוק בין סרכא לקרום מחמת החלון אבל השקפתי שתיים ושלש ולא עלתה
בידי לפרש פן דברי הט"ז שהרי דבריו סובבים על דברי הרמ"א שמבואר להדיא בדבריו
דקרום מלתא אחריתי הוא מסרכא וכן מבואר להדיא ממ"ש אלא שהב"י פתב מנהגינו
להכשיר אם הקרום מחידוד לחידוד (ויש ט"ס וצ"ל שהב"י פתב דנ"מ לפי מנהגינו כו'
עיין בב"י) ונהרי מבואר שם דקרום לאו סרכא הוא כלל כמש"ל וגם ממ"ש הט"ז ויש
ללמוד כו' אלא אפילו כו' כבר בדליפא חלון כו' ואם איתא דכל עיקרו הוא מה שהוא
בלא חלון ולהכשיר אפילו נדבק פולו א"כ מאי למימרא ומאי האי דסיים בה בדליפא
חלון וכן מבואר ממ"ש א"כ ומ"ש רמ"א פאן עד אמצעיתו הוא לשון סמ"ג וכתב מו"ח
ז"ל דנקט עד אמצעע שהוא לשון ברור דשם אפילו איפא חלון אין איסור כו' וכן עיקר
וכל מעיין ישפט בצדק שא"א לפרש כלל לפי"ז דהנחת שם קרום הוא על סרכא הבאה
בלא חלון דא"כ מה זה שפתח בקרום וסיים עד אמצעיתו כדי להשמיענו עם חלון נמי
אין איסור שהרי עם חלון אין שם קרום עליו כלל ועוד שהרי דברים אלו הם של מו"ח
הוא הב"ח ז"ל דס"ל בהדיא דסרכא וקרום תרי מיילי גיהו ובתרונייהו שייך לומר איפא
חלון או ליפא חלון וגם שאם הי' דעת הט"ז בזה דלא כהב"י ורמ"א והב"ח לא הוי סותם
דבריו אלא הי' כותב בהדיא שחולק עליהם בזה ומחננתא לענ"ד שגם הט"ז דעתו
כהב"י והנמשכים אחריו וכמשמעות לשון הראשונים הסמ"ג ומהרי"ק והגהות סמ"ק
והאגור ויש חסרון איזה תיבות בט"ז וכצ"ל וכל היתר שלמטה מחצנין היינו פסדרן פנ"ל
וכן היתר של קרום היינו פסדרן וכן משמע לשון פל בו כו' ובזה א"ש כל לשון הט"ז
בזה ומ"ש בס"ק שאח"ז לענין חלון בין אונא לאומא ומייתי עלה מדברי רש"ל דמייירי
בסרכא ומזה שפטי בביאורי שם דקרום וסרכא אחת היא אין זה הכרח דס"ל דמסתמא
רישא דסרכא נמי אין חילוק בין אומא או אונא דאל"כ הו"ל לפלוגי בינייהו לענין סרכא
וראייתי שפן פירש המשבצות וכן מוכח ממ"ש דמשמע דכשר אפילו איפא חלון בין אונא
לאומא ואם נימא דקרום היינו בלא חלון א"כ פנין דבקרום מייירי חלון מאן דכר שמי'
דהא בקרום מייירי וא"ל דדייק מדנקט עד אמצעיתו ע"כ דאתי לאשמועינן אפילו בחלון
במ"ש קודם לזה מדברי הב"ח היא גופא קשיא דלמא הא דכשר עד ראשו היינו באונות
ולכו נקט אמצעותו להכשיר באומא ולעולם בלא חלון דהנחת שם קרום בלא חלון הוא
אלא ודאי דז"א רק דמשמע לי' דרישא בסרכא נמי אין חילוק בין אונות לאונות ושם
מפנין דאפילו מפולש וכן מוכח ממ"ש הט"ז בסומן ל"ז נ"ל דבועא מסרכא למטה
מחצני' אינו תר"ל כו' אכן אם יש חלון כו' ואם נימא דלהט"ז בלא חלון היינו קרום וכשר
אפילו עד ראשו א"כ למה נקט למטה מחצני' דהא בלא חלון אפילו עד ראשו פשר מטעם
דהיינו קרום ולא נמצא שום פוסק שחולק להטריף בזה כמבואר בסמ"ג והבאים אחריו
שאף המחמיר בדין סרכא פסדרן הי' מכשיר בקרום פן מבואר בד"מ סי' ל"ט שפתב
ואעפ"י שאנו מטריפין אפילו בכסדרן מ"מ יש ללמוד ממנו לענין קרום שמכשירין
בכסדרן או לענין אם נסרף לצד עיקר האונות לפי מה שנוהגין וכן שם בסוף הסימן פתב

בד"מ וא"כ כל סרְכָא לדיןן טְרַפָּה אם לא בְּמָקוּם שְׁפַתְבְּתִי לְעִיל בְּשֵׁם מַהֲרִי"ו שְׁהַכְשִׁיר דְּאֶתְרִי נֹהֲגִין בְּאִילוּ הָאֲרָצוֹת אוּ בְּמָקוּם שְׁמֹנְסָם מְדַבְּרִי הַכֹּל שֶׁהוּא כְּשֶׁר וְאִין מַחְלֻקְתָּ בְּדָבָר כּו' וְלִכְאוּרָה צ"ע בְּהָא שְׁפַתְבּ אוּ בְּמָקוּם שְׁמֹנְסָם כּו' וּבְהִגָּהַת ש"ג לא פָּתַב רַק ב' אֹנוֹת כּו' וּמָה שֶׁהוֹסִיף הַש"ף דְּבוּקָה בְּגִרְגָּתָה כּו' א"א שְׁכִינּוֹן לְזָה שְׁהָרִי בְּמַחְלֻקְתָּ הוּא שְׁנוּנִי שְׁהָרִי גְדוּלֵי הַפּוֹסְקִים מְטָרִיפִין וּכ"פ הַמְחַבֵּר וְדוֹחֵק לֹאמַר דְּקָאֵי אֶסְרְכָה תְּלוּנְיָה אוּ אִם הַנוֹרְדָא נְדַבְּקָתָה כּו' וְלִכְן קָרוּב בְּעֵינֵי לֹאמַר שֵׁט"ס נָפַל בְּד"מ וּצ"ל אוּ בְּקָרוּם שְׁמֹנְסָם מְדַבְּרִי הַכֹּל כּו' וְאִיף שְׁיָהֵי' בְּדַבְּרֵי הַד"מ בְּזָה עַכ"פ זָה אֲמַת שְׁבַקְרוּם הַכֹּל מוֹדִים וְא"כ הַט"ז דְּנִקְטָה לְמַטָּה מְחַצְנִי וּמִיָּרִי בְּלֹא חֵלוֹן ע"כ דְּגַם בְּלֹא חֵלוֹן אִין דִּינוּ בְּקָרוּם לְהַכְשִׁיר לְמַעְלָה מְחַצְנִין רַק לְמַטָּה מְחַצְנִין לְבַד וּמ"ש הַט"ז דְּלְמַטָּה מְחַצְנִין אִין שֵׁם סְרַכָּא עָלֵיו כָּלֵל אִין ר"ל אֲלֵא שֵׁם קָרוּם עָלֵיו דֹּא"כ מֵאֵי אֲרִיָּא לְמַטָּה מְחַצְנֵי הָא בְּקָרוּם בְּלֹא חֵלוֹן אִין חִילּוּק בְּזָה אֲלֵא נִרְאָה שֶׁר"ל שְׂאִין שֵׁם סְרַכָּא עֲלֵי שְׁהָרִי א"צ בְּדִיקָה כָּלֵל וְטַעְמָא מְשׁוּם דְּהָרִי דַּעַת הָרֵאָב"ד דְּבְּמָקוּם רְבִיצָתוֹן וְשְׁכִיבָתוֹן אֶהְדְּדִי הַסְרַכָּא בְּאָה שְׁלֵא מַחְמַת נִקְבָּה וּכ"ה בַּת"ש ס'י' ד"ט סוּף ס"ק א' דְּאֶפִּילוּ לְשִׁיטַת רַש"י בְּכַסְדָּרָן י"ל דְּאֶפִּילוּ אִם אֵינָה נִיֻּתְקַת הוּאִיל וְשׁוֹכְבַת תְּמִיד זַע"ז אֶפִּילוּ רִיר בְּעֵלְמָא הוּלְקָה וּמִתְחַזַּק שֵׁם כּו' ע"ש וְלִכְן לְמַטָּה מְחַצְנִין שְׁשֵׁם שׁוֹכְבִים וְדוֹחֵקִים זַע"ז הִרְבָּה רְגִילוּ שְׁתַּבּוּא הַסְרַכָּא מַחְמַת דוֹחֵק וְלֹא מַחְמַת נִקְבָּה מְכַשִּׁירִין בְּפִשְׁטוּי' בְּלֹא בְּדִיקָה וְאִין שֵׁם סְרַכָּא עֲלֵי כָּלֵל מִשְׂא"כ לְמַעְלָה מְחַצְנִין שְׁשֵׁם מְתַרְנוּחַת וּמִתְפָּרְדִים זֹה מְזוּ (וְעֵינִין בְּסִפְרֵי ס"ק מ"ג שִׁי"ל חִילּוּק זָה לְעַנְנֵן סְתִימַת הָאוּנָה) וְא"כ הַסְרַכָּא מַחְמַת נִקְבָּה בְּאָה וְצָרִיכָה בְּדִיקָה וְאִין אָנוּ בְּקִיאִין אוּ דְשָׂמָא הַשְּׁפוּלִי מְגִיעַ לְשֵׁם כַּמ"ש אַא"ז טַעְמָא דְּמִלְתָּא וְלִכְן אָף אִם הוּא לְמַעְלָה מְחַצְנִין בְּלֹא חֵלוֹן טְרַפָּה וְלֹא מִיבְעִיָּא אִם הִיא סְרוּיָה לְגַמְרֵי עַד רֵאשׁוּ דְּאִז יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁסְרַכָּא מַחְמַת נִקְבָּה יִצְאָה מְלַמְעָלָה מְחַצְנֵי וְנִתְפַּשְׁטָה לְמַטָּה מְחַצְנֵי אֲלֵא אֶפִּילוּ אִם לֹא הִגִיעַ רַק מְעַט לְמַעְלָה מְחַצְנֵי וְא"כ לְכָאוּרָה י"ל דְּאִית לָן לְמִיזַל בְּתַר רַבָּא וְלֹאמַר שְׁהַסְרַכִי אַחַת לָה לְמַטָּה מְחַצְנֵי וְנִתְפַּשְׁטָה לְמַעְלָה אָף בַּק"ה פְּתַבְתִּי עַל דְּבָרֵי הָרַשְׁבָּ"ץ שְׁמִיקָל בְּנִתְפַּשְׁטָה מַחְתוּף אֶל הַשְּׁפִילִי שְׁבְּמָקוּם דְּלֹא נִהוּג כַּבַּעַה"ע שֶׁהִבִיא בְּטוֹר וּש"ע בְּהִנְדָּה רַבִּי דְּהֵתָם אִין לְהַקְלָה גַם בְּזָה וְהִבְאִיתִי בְּקִצְרָה בְּסִי' ל"ט ס"ק מ"ג וְעוֹד דְּוֹכְתִי טוֹבָא (וּמָה שְׁפַתְבְּתִי בְּזָה בְּאוּרְךָ בַּק"ה נִשְׁמַט בְּדַפּוּס וְהוּא אֲצִלִי בְּפַתּוּבִים) וְהִיכָא שְׂאִין מְנַהֵג מְבוֹרָר לְהַקְלָה בְּהִנְדָּה רַבִּי יֵשׁ לְהַחְמִיר כַּמ"ש בַּת"ש ס'י' ל"ט ס"ק צ"ד וְכַתֵּב שְׁכּוֹן פְּתַב הַב"ח וּפְר"ח וְא"כ ה"ה פָּאן דְּלֹא אֲזַלִּינָן בְּתַר רַבָּא וְגַם נִרְאָה דְּאֶפִּילוּ אִי אֲזַלִּינָן בְּתַר הִנְדָּה רַבִּי מְכַל מְקוּם פָּאן אִין לֹאמַר כּו' שְׁהָרִי מַה שְׂאָנוּ נֹהֲגִין לְהַכְשִׁיר לְמַטָּה מְחַצְנֵי בְּלֹא בְּדִיקָה ע"כ שְׂאִין אָנוּ חוֹשְׁבִין שְׁבָאָה מַחְמַת נִקְבָּה רַק מַחְמַת דוֹחֵק רְבִיצָה וְא"כ אִין רְגִילוֹת שְׁנִתְפַּשְׁטָה לְהֵן וְתַתְּדַבֵּק שֵׁם וְיֹתֵר רְגִילוֹת שְׁהַסְרַכָּא הַבָּאָה מַחְמַת נִקְבָּה שֶׁהִיא מוֹצִיא מְשָׁקָה וְעִי"ז הַסְרַכָּא מְתַפְשֶׁטָה לְהֵן ג"כ וּמִתְדַבְּקָתָה שֵׁם וְלִכְן יֵשׁ לְתַלוֹת יוֹתֵר שְׁיִצְאָה מְלַמְעָלָה מְחַצְנֵי וְנִתְפַּשְׁטָה לְמַטָּה רַק שְׁבָאָה מְלַמְעָלָה מְחַמַת הַנִּקְבָּה וּבִין כָּף וּבִין כָּף טְרַפָּה וְאִין זָה דוּמָה לְהִנְדָּה רַבִּי דְּבַעַה"ע כָּלֵל וְלִכְן מ"ש מַע"ל שְׁהַרְשׁוֹת נִתּוּנָה לַכ"א לְבָרוּר מְנַהֵג לְעַצְמוֹ חִלְיָה מְעַשׂוֹ' בְּדָבָר הַזֶּה בְּמָקוּם שְׂאִין מְנַהֵג קְבוּעַ מְקַדָּם בְּעַנְיָן זָה וְכֹן הַמְשַׁבְּצוֹת סַק"ז פְּתַב לְדִינָא ח"ו לְסַתְּנָה לְאַסוּר לְמַעְלָה מְחַצְנֵי אָף בְּלִי פִילוּשׁ זוּלַת קָרוּם שְׁקוֹרִין טִילָא כּו' וְאִין לְהַאֲרִיף יוֹתֵר כִּי מִי שְׁהַמְנַהֵג סוֹתֵר אוּכַל בּוֹסֵר נֹהֲגָה שְׁלֵא כְּשׁוּרָה וְעֲלִינוּ מְמָרוּם יַעֲרָה רוּחַ הַבּוֹרָא: וּמ"ש עַל מ"ש

בְּעִינֵי פִּיזוֹל מְקַמָּא בַּפִּי סְעִיף ס"ד מְבוֹאָר לְעֵין שְׁהוּא ט"ס וצ"ל אע"פ שְׁנִרְאָה פְּעִין
פִּיזוֹל עֵינֵי בַר"א ס"ק פ"א וְתַמְצָא הַדְּבָרִים מְבוֹאָרִים וּבְלוּחַ הַטְּעוֹת ג"כ נָפַל ט"ס שְׁהוּגָה
שָׁם אַע"פ שְׁנִרְאָה מְעַנְיָנוּ כו' וְלִית' וּבְגוֹף הַדִּין שְׁמַפְקֶפֶק כ"ת אוֹדִיעַ לוֹ מַה שְׁכַתְּבִי זֶה
שְׁנֵתִים יְמֵי בְּתוֹשִׁיבָה לְכַבּוֹד ב"ד הַגָּאוֹן הַמְּפוֹרָסִים הָאֵבֶד"ק קַרְעֵמְנִיץ וּדְק"ק מִקּוֹלְנִיץ
דְּאִיקְלֵעַ עֲבֹד' דָּא לְקַמְי' וְהַטְרִיף וְהַסְפִּים עִמּוֹ הֵרַב מְטַרְעֲבוֹנְלָא וְהִזְרַר שְׁדָרָה לְקַמְאֵי
וְכַתְּבִי לוֹ וְז"ל וְעֵינֵינִי בַּמ"ש בְּנִידוֹן הַשְּׂאֵלָה בְּאֹנָא שְׁנֵתְפָצְלָה וְלֹא יִדְעִי מַה שְׁטַרְחַת
בְּכַדֵי לְשִׁלּוֹחַ לְמָקוֹם אַחַר אַחֲרֵי אֲשֶׁר רְאִית' בְּסִפְרֵי שְׁהִבְאַתִּי דְּבָרֵי דוֹדֵי אַבִּי הַגָּאוֹן
הַמְּנוּבָהּ וְז"ל וְגַם דְּעֵתֵינוּ דַּעַת תּוֹרָה וְדַעַת נוֹטָה לְאִיסוּר הָאֵם דְּבָרֵינוּ יִטִּיבוּ אוֹ יִרְעֵנוּ כו'
וְהִזְכַּרְתִּי שָׁם שְׁזָה לִי יוֹתֵר מְעַשְׂרִים שְׁנָה שְׁנֵתְאַרְחַתִּי בַּק"ק פְּשׁוֹנְוֵרְסֶק אֲצֵל הַגָּאוֹן
מְהָר"ש וְז"ל הָאֵבֶד"ק הַנְּ"ל וּדְק"ק פּוֹנְנֵן וְסִיפֵר לִי שְׁהוּא וַאֲדַמ"ו וְז"ל הִרְעִישׁוּ עַל שׁוֹחֵט
שְׁהַדְפִּיס דִּין זֶה וְאָמְרוּ שְׁנֵתֵן מְכַשׁוֹל לְרַבִּים וּמְקָרוֹב נִרְאָה אֵלַי סֶפֶר שׁו"ת פ"ת וְרֵאִיתִי
שְׁשָׁם סִי' ל' כְּתַב שְׂאֵלָה זֹאת הוֹרָה בְּהָאֵבֶד"ק יוֹזַעְפֵּף לְאִיסוּר וְכַתַּב שְׁהַגָּאוֹן מו' שְׁמוּאֵל
הָאֵבֶד"ק פְּשׁוֹנְוֵרְסֶק הוֹרָה לְאִיסוּר' וְגַם הַמְּחַבֵּר הַסְּפִים עִמָּהֶם וְכַתַּב דְּטַרְפוֹת גְּמוּרָה הִיא
וְהַחֲכָם שְׁאָסֵר יָפָה הוֹרָה וְאָף שְׁרֵאִיתִי שָׁם בְּסִפְרֵי הַנְּ"ל בְּסִי' ע"ז בַּהַג"ה כְּתַב לְהַתִּיר
וְכַתַּב שְׁמ"ש בְּסִי' ל' לְאִיסוּר לְפִי שְׁכָר הוֹרָה חֲכָם הָאֵבֶד"ק דְּשָׁם לְאִיסוּר וְלִש"ש נִתְּפֹנְנִי
לְשׁוֹם אוֹלָם פֶּה דוֹבְרוֹת עַל צְדִיק עֲתֵק עַכ"ד ע"ז נְפִלְאֵתִי מְאֹד זָקֵן כְּמוֹתוֹ יַעֲסֹק בְּדְבָרֵי
בְּטָלִים כְּאֵלוֹ וּמַעֲתָה לֹא יִהְיֶה מְקוֹם לְסִמּוֹךְ עַל מַה שְׁנִמְצָא בְּתוֹשִׁיבֵי שְׁמִסְפִּים לְהוֹרָאת חֲכָם
שְׁאוּלֵי לִש"ש נִתְּפֹנְנֵן לְמָה הִבִּיא זֶה בְּדַפּוּס דְּלָמָּא אֵיכ' דְּחִזִּי בְּהָא וְלֹא בְּהָא אוֹ פִי הֵיכִי
דְּלֹא לִימְרוּ רַבְּנֵי מְחַנְפֵי אֶהְדְּדִי וְגַם רֵאִיתִי דְּבָרֵינוּ מְהִבֵּל יַמְעֵטוּ לֹא רְצִיתִי לְטַרְוֹחַ לְהַשִּׁיב
עֲלֵיהֶם אַחֲרֵי שְׁהוּא פּוֹסֵחַ עַל שְׁתֵּי הַסְּעִיפִים וְגַם אֲגַב אוֹרְחָא רֵאִיתִי בְּכַמָּה עֲנִינִים מְדַבֵּר
בְּגוֹדֵל לְבָב וְשָׁמַח לְלֹא דְבָר עֵינֵי בְּסִי' ט"ו דְּמִנִּיד בְּרִישֵׁי וּמוֹבִיל בִּידֵי וְנִעְלַם מִמֶּנּוּ דְּבָרֵי
הַפּוֹסְקִים וְהַתְּב"ש בְּסִי' ט"ז לְעֵנֵן אוֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ וְעוֹד כְּהִנֵּה וְאֵין פֶּאן מְקוֹמוֹ) בְּאַמְתָּלָא
שְׁאִינָה מְבוֹרְרַת וְעַכ"פ אֵין דְּמִיּוֹנֵי כּוֹזֵב שְׁהַגָּאוֹן מְהָר"ש וְז"ל הוֹרָה בְּהָא אִיסוּר וְעֵינֵינִי
בַּמ"ש בְּסִפְרֵי וּמְצָאֵי הַדְּבָרִים נְכוֹנִים וְיִשְׂרִים כְּנִתְּיָתוֹן מְסִינֵי שְׁמַח' וְעַרְבִים עֲלֵי דְבָרֵי
דוֹדֵי הַגָּאוֹן וְז"ל כְּעוֹלוֹת מַחִים וְש"י מְשִׁיב דְּבָרֵי נְכוֹחִים וּמ"ש מַע"ל עַל מ"ש אַדַּמ"ו
הַגָּאוֹן וְז"ל לְחַלֵּק בֵּין אֵם חֵלֶק הַתְּחַתּוֹן קְצָר וְז"ל וְלִבֵּי אֲטוּמָה מְהִבִּין חִילוּק זֶה דְּכְשִׁנְחֵלֶק
הָאֹנָא כו' אַע"פ שְׁכַחֵלֶק הַתְּחַתּוֹן כּוֹבֵד רַב לִיכָּא חֲשַׁשׁ פִּירוּק וְכְשִׁחֵלֶק הַתְּחַתּוֹן הוּא קְצָר
מְהַעֲלִיּוֹן דְּלִיכָּא כּוֹבֵד כ"כ אֵיכָּא לְמִיחַשׁ שְׁמָא יִתְּפָרֶק שְׁכָל הָאָדָם הוּא לְהִיפּוֹף עַכ"ד
נְפִלְאֵתִי עֲלֵיו שְׁנִרְאָ' מְפוֹתְלֵי כְּתָבוֹ שְׁיָדִיו רַב לוֹ לְמִשְׁקַל וּמְטַרַח בְּשִׁמְעַת' וּבְפִרְט בַּהֲל'
אֵלוֹ וּבְהָא אֲזִיל בְּתַר אֵיפְכָא וְלֹא יִדַע לְאֶהְדוּרֵי סְבָרָא שְׁהָרֵי דְבָר זֶה מְבוֹאָר בְּדְבָרֵי אַדַּמ"ו
וְז"ל שְׁכַתַּב שְׁנַחֲלָקָה לְמַעַל' בְּרֵאשֵׁה מִמֶּשׁ נְחֻלְקָה לְשָׁנִים שְׁאֵין חֵלֶק הַתְּחַתּוֹן קְצָר כו'
שְׁהָרֵי לֹא נוֹכַל לְקַרוֹת' מְקַמָּא דְּהָרֵי חֵלֶק הַתְּחַתּוֹן יוֹתֵר גְּדוֹל וְהוּא עֵיקַר הָאֹנָא וְהוּא דְבָר
פְּשוּט לְמִבִּין עִם תְּלִמִיד שְׁנוֹכַל לֹאמַר שְׁהַחֵלֶק נְפָרַד מִן הַכָּל אֲבָל לֹא אֵיפְכָ' שְׁהַכָּל יִפְרַד
מִן הַחֵלֶק וְלָכֵן פִּינּוֹן שְׁהַתְּחַתּוֹן' שְׁטַחָה רַב מִן הַעֲלִיּוֹן' הָרֵי הִיא הַעֲיָקְרִית וְכִמוֹ שְׁמַצִּינוּ
ג"כ לְעֵנֵן וּנְרָדָא שְׁנַחֲלֵק' שְׁהוֹלְכִין אַחַר הַיּוֹתֵר גְּדוֹלָה כו' וְכִינּוֹן שְׁהַגְּדוּלָה הִיא עֵיקַר
הָאֹנָא לֹא שְׁיָיָה בְּהָא כּוֹבֵד וּפִירוּק כָּלֵל כְּמוֹ שְׁאָר הָאוֹנוֹת הַעוֹמְדִים בְּחֻזְקָתָם שְׁמַעֲמִיד
אוֹתָם הָרוּחַ שְׁנוֹשֵׁב בָּהֶם מִשָּׂא"כ חֵלֶק הַנְּפָרַד וּמְתַפְצֵל מִמֶּנָּה חוֹשְׁשִׁין לוֹ שְׁמַחַמַת שְׁכָר
הַתְּחִיל לְהַתְּפַצֵּל לְקֶץ יָמִים יִתְּפַצֵּל עוֹד יוֹתֵר וְיוֹתֵר עַד שְׁיִתְּפָרֶק וּמ"ש מַע"ל כִּי זֹאת יִדוּעַ

דדין פּיצול מִקָּמָא אִין לוֹ שְׁנַרְשׁ בַּתְּלֻמוּד וְהוּא רַק מ"כ וּמִצַּד הַסְּבָר' כּו' נִהְפֹּנֶה הוּא כִּי לולִי שֶׁהִמְצִיאָו הָאֲחֵרוֹנִי מִצַּד סְבָרְתָם הֵיטֵר בְּדִין פּיצול מִגְבֵּה עִם גְּנוּמָא קְרוּב הַדְּבָר שְׁהֵינּוּ מְטָרִיפִין מְלַבֵּד טַעַם יִתְרַת אֲלָא מִחֲמַת שְׁהָרִי לְפָנֵינוּ שִׁינּוּי בְּרִיאָה זֶה לִהְיוֹת מְפֹרֵד מֵה שְׁדַרְכּוֹ לִהְיוֹת מְחֻבָּר וְהֵינּוּ חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא אֵיזָה חוּלִי גָרַם שְׁנַתְחַלְקָה הָאֲנָא וְשׁוּב קָרַם עָלָיו עוֹר מְלַמְעֵלָה וְהוּא קְרוּם מִחֲמַת מָכָה אוֹ פִּינּוֹן שְׁנַתְפַּצֵּלָה זֶה מֵה שְׁאִין דְּרַפָּה בְּכַף מִשׁוּם קַלְקוּל הִיצִירָה הוּא וּטְרַפָּה וְהָא קָמֵן דְּרַבָּא ס"ל לַהֲטָרִיף אִפִּי יִתְרַת בְּדָרִי וְאַף דְּלֵא קִי"ל הֵכִי חֲשַׁבִּינָן לִי רִיעוּתָא פִּינּוֹן שַׁעֲכ"פ נולד דְּבָר בְּרִיאָה דְּמִשְׁנֵיהּ מִחֲבָרוֹתִי (וְעֵינּוֹן לְקָמֵן בְּתִשׁוּ' ס' כ"ו מ"ש שְׁם לְעֵינּוֹן פּיצול מִגְבֵּה עִם גוּמ' דְּחֲשִׁיב תר"ל) עֵינּוֹן מ"ש בְּדִינֵי תר"ל וּבִקְוֹנְטָרַס הַתְּשׁוּבוֹת ס"ח וְהִלְכָּה אַע"ג דִּיתְרַת בְּדָרִי הֵינּוּ רַבּוּתִי מ"מ פּיצול בְּעוֹבָי כַּה"ג לֵאוּ הֵינּוּ רַבּוּתִי וּמַעֲיָקָר הַדִּין הֵינּוּ חוֹשְׁשִׁין לֵה רַק הָאֲחֵרוֹנִים הוֹצִיאָו מִסְּבָרְתָם לַהֲכַשִׁיר בְּזָה דְּגַם כַּה"ג רַבּוּתִי הוּא שְׁיִתְפַּצֵּל וְיִנּוּחַ בְּגוּמָא שְׁתַּחֲתִּי וְהֵם אָמְרוּ דְּמִקָּמָא שְׁאִין לוֹ מְקוּם תַּחֲתִּי לְנוּחַ בּוֹ סוּפּוֹ לַהֲתַפְּרַק וְדוּקָא יִתְרַת מִקָּמָא דְּאוּרְחָא בְּהֵכִי מְטַבֵּעַ הִיצִירָה דְּהָא פֶּל חִינּוּי בְּרִיָּתָא הֵכִי אֵית לֵהוּ וְהָרִי אַף יִתְרַת מִקָּמָא גּוּפָה רֹב גְּדוּלֵי הָרֵאשׁוֹנִים מְטָרִיפִין אֲלָא שְׁאֵנּוּ תַפְסִנוּ מִנְהֵגִינוּ עַפ"י דְּבָרֵי הַמְּקוּלִין וְא"כ פֶּל שְׁאֵינּוּ יִתְרַת מִמֶּשׁ דְּלִיכָא לְמִימַר עָלָיו דְּאוּרְחָא בְּהֵכִי אֲנִי מֵאֵיזָה טַעַם נִכְשִׁיר: וּמ"ש מַע"ל הַסְּבָרָא לֹא נַעֲלָמָה מַעֲיָנִי פֶּל חִי דְּבִשְׁלָמָא פְּשַׁנְתַּפְּצֵל מִגּוּף הַרִיאָה בְּאֲמַצַּע הַשְּׁטַח כּו' אֲבָל בְּאֲנָא דְּנִסְדָּקָה בְּעוֹבָי דְּתַלּוּי' וְעוֹמֵד עִתָּה פָּמוּ טָרַם שְׁנִסְדָּקָה מַה"ת לוֹמַר שְׁתַּחֲפָרַק הֵלֵא שְׁנַרְשֵׁה בְּעָרוּגָה וְהַגַּם שְׁיִלָּה הַסְּדָק בְּכָל יוֹם יוֹתֵר עַד לְעָרוּגָה מִמֶּשׁ אַעפ"כ הַגְּזַע יִשְׂרָה וְחִזְקָה בְּעָרוּגָה לְחַלֵּק הַתַּחֲתוֹן פָּמוּ לְחַלֵּק הָעֲלִיּוֹן פָּמוּ מִקְדָּם פְּשַׁאֲנִין שְׁוִין פָּמוּ בְּשׁוֹיִן וְסְבָרָא הַנִּי"ל מְבוֹאָר גַּם בְּסִפְרוֹ ס"ק פ' עכ"ד הֵנָּה מ"ש שְׁהַסְּבָרָא לֹא נַעֲלָמָה כּו' אֲנִי אוֹמֵר שְׁנַאָמַר וְנַעֲלָם וְנַעֲלָם שְׁנֵי פְעָמִים חֲדָא שְׁהָרִי אֲדַמ"ו ז"ל בִּירַר דְּבָרֵי דְּפִיצוּל בְּזָה הַצַּד שְׁנַתְפַּצֵּל מְעוֹבָיו שֶׁל רִיאָה אִין לוֹ שְׁנַרְשׁ וְקְרוּב הַדְּבָר שְׁיִפּוּל לְמַטָּה וְיִתְפַּצֵּל עוֹד עַד שְׁיִתְפָּרַק וּמַה מוֹעִילוֹ שְׁנַרְשׁוֹ בְּעָרוּגָה מִי? תַּן עֲרַבּוֹן שְׁהַפּיצוּל יֵהִי הוֹלָךְ נִכְחוֹ עַד לְעָרוּג' אוֹ סְמוּךְ לוֹ וְיִתְקַיֵּים כֶּף מִשָּׂא"כ אִם נִחְלָקָה בְּרֵאשֵׁה מִמֶּשׁ לְשָׁנִי' וְאִין יִתְרוֹן לְחַלֵּק הָעֲלִיּוֹן מִן הַתַּחֲתוֹן זֶהוּ דִּין נִתְפַּצֵּלָה בְּעוֹבָי' שְׁתַּלּוּי בְּשַׁנְרֵשׁ פְּאַצְבַּע דְּבִזָּה שְׁפִיר י"ל שְׁאַף אִם תַּתְּפָּרַד לְהֵלֵן לֹא יִפּוּל לְמַטָּה דְּהָא פְּמוֹת זֶה כֵּן זֶה חִיּוּתָם נִמְשָׁךְ וְשַׁרְשָׁם בְּעָרוּגָה וְגַם שְׁהַדְּבָר פְּשׁוּט שְׁלֵא יִפּוּל לֵב אָדָם עָלָיו לוֹמַר דְּפִיצוּל הַהוּלָךְ ע"פ פֶּל רֹחַב הָאֲנָא עָדִיף מִפּיצוּל שְׁבְּאֲמַצַּע רֹחַבָּה וְכָל כִּי הָאִי הו"ל לְפָרֵשׁ וְלֹא לְסַתְּנָם וְהַדְּבָר פְּשׁוּט דְּכָל שְׁאֵינּוּ מִתְחִיל בְּרֵאשׁוֹ מִמֶּשׁ רַק בְּאֲמַצַּע אֲנָרְךָ הָאֲנָא אוֹ אִפִּי' סְמוּךְ לְרֵאשׁוֹ פִּינּוֹן שַׁעֲכ"פ הוּא חֵלֶק הַנִּפְרָד מִן הָאֲנָא הַקְּבוּעַ בְּמִקוּמָה וְלֹאוּ אוּרְחָא בְּהֵכִי וְאִין לוֹ מְקוּם לְנוּחַ עָלָיו אֲזַ מִחֲמַת נַעֲנוּעַ הַבְּהֵמָה וְטַלְטוּל' יִכְבֵּד הַפּיצוּל הַזֶּה וְיִרַד מִטָּה מִטָּה עַד שְׁיִתְפָּרַק גַּם מִצַּד הָאֲחֵר מִן הָאֲנָא פָּמוּ שְׁנַתְפָּרַק מִמֶּנָּה מִצַּד זֶה וְהַסְּבָרָא שְׁפַתְבַּתִּי בַּס"ק פ' הוּא יִשְׂרָה דְּאֲנָא שְׁנַתְפַּצֵּלָה לְשָׁנִי' וְהֵינּוּ פְּשַׁתְחִילָה מִרֵּאשֵׁה לַהֲתַפְּצֵל שְׁאִין לִיִּחַד עַל הָעֲלִיּוֹן שְׁם אֲנָא וְעַל הַתַּחֲתוֹן שְׁם פּיצוּל וְתַרְנוּנֵיהוּ אוֹנוֹת נִינְהוּ וְכִמוֹ שְׁאִין חוֹשְׁשִׁין לִיתְרַת בְּדָרִי בְּפִיצוּל לְרַחְבָּה פָּמוּ כֵּן בְּעוֹבָיו דַּמ"מ הָא עוֹמֵדֵת בְּדָרִי וְהִלְכָּה אִין חוֹשְׁשִׁין בְּמַה שְׁהִיא תַּלּוּי' לְמַטָּה דְּהָא גַּם פְּשֵׁהוּא אַחַת וְתַלּוּיָהּ לְמַטָּה וְכִמוֹ כֵּן פְּשִׁישׁ לְהֵם שְׁנַרְשׁ פְּאַצְבַּע וְהִיא חֲדָא וּמִתְחַזֵּיא כְּתַרְתִּי אוֹ בְּאִין שְׁנַרְשׁ פְּאַצְבַּע וְנִיְדוּנָה פְּשָׁנִים אֲלָא שְׁאִין בּוֹלְטָת לְגַבְהָ חֲשַׁבִּינָן לֵה פִיתְרַת בְּדָרִי אֲבָל פְּשָׁאִין הַתַּחֲלַת חִילּוּק הָאֲנָא מִרֵּאשׁ

הַאֲנָא וּבְרֵאשֵׁה אַחַת מִמֶּשׁ הִיא וְשׁוֹב מִתְחִיל לְהַתְּפַצֵּל מִמֶּנָּה בְּשִׁבִיל שְׁהַפְּיָצוּל הוּא בְּכָל שְׁטַח רוֹחֵב הַאֲנָא וְהוּא פְּיָצוּל גְּדוֹל וְכוֹבְדוֹ רַב לֹא עֲדִיף מִפְּיָצוּל קֶטָן בְּאַמְצַע הַשְׁטַח וְחִיּוּשֵׁינּוּ לִי שַׁע"י גְּעוּנֹעַ וְטִלְטוּל יִתְפָּרַק וּמ"ש וּבְפָרְט כִּי רַבִּים מְכַשִּׁירִים בְּכָל פְּיָצוּל מִקְמָא כּו' אֵין פָּאן רַבִּים רַק מוּעֵטִי דְמִדְמִי פְּיָצוּל לִיְתַרְתּוּ וְעֵינֵין בַּת"ש ס"ק ס"ז שְׁפַתְב דְּבַמְקוֹם שְׁאֵין מְנַהֵג יֵשׁ לְהַחְמִיר וְהָרִי בִּיְתַרְתּוּ מִקְמָא גּוֹפ' רֹחֵב הַפּוֹסְקִים סוֹבְרִים לְהַחְמִיר וּכְאוּתָה קַבְלָה שְׁפַתְב הַד"מ לְהַטְרִיף בְּפִיָּצוּל מִקְמָא וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה כְּתַב הַש"ף דְּקִים לְהוּ לַחַז"ל דִּיְתַרְתּוּ מִקְמָא לֹא חָשִׁיב יְתַרְתּוּ שְׁכֹן הַדְּרָף לְהִיּוֹת בְּבִהְמוֹת אֲבָל יְתַרְתּוּ דְּוִנְרָדָא לְאוּ אֲוֶרְחָא בְּהִכִּי וּא"כ וּכ"ש פְּיָצוּל מִקְמָא פִּינּוּ דְלֹאוּ אֲוֶרְחֵי' בְּהִכִּי חִיּוּשֵׁינּוּ שְׁסוּפּוּ לְהַתְּפָרַק וְלִינְטֵל מִשָּׁם וְאַף שְׁנֵהֲגוּ לְסַמְנֵהּ עַל הַמְּקִילִין בְּזֶה לֹא נִהוּג כ"א בִּיְתַרְתּוּ וְלֹא בְּפִיָּצוּל וְגַם דַּהֲל"ח שְׁנִרְאָה שְׁמִסְקַנְתּוּ דְּפִיָּצוּל פִּיְתַרְתּוּ מ"מ מוֹדָה בַּנ"ד שְׁהָרִי נִרְאָה מְדַבְּרִיו דְּסוֹבְרִי שִׁי"ל שְׁאֵין זֶה פְּיָצוּל אֲלֵא יְתַרְתּוּ וְאַף שִׁישׁ גְּנוּמָא שְׁפִיר י"ל שֶׁהוּא יְתַרְתּוּ מִקְמָא ע"ש דְּלִכְף מוֹקִי הֵהִיא דְּהַרְמ"א בְּקִיָּמָא מִן הַנּוֹרְדָא וְלִמְטָה וְעֵינֵין מ"ש בְּבִיָּאוּר לַש"ף עַל דְּבָרֵיו בְּזֶה אֲבָל בְּגוֹנוֹא דַּנ"ד שְׁכָל עֵין רוּאָה תְּשׁוּרְנוּ שֶׁהוּא פְּיָצוּל שְׁנִתְּפַצֵּל מִהַאֲרוּכָה וְעַבְהָ וּמַכ"ש הִיכָא שְׁאֵם לֹא תִצְטָרֵף פְּיָצוּל זֶה נִשְׁחַת תְּנֹאֵר הַאֲרוּכָה וְעַבְהָ וְהִיא קִטְנָה מִהַאֲמַצְעִית וּא"כ ע"כ לֹאמַר שְׁנִתְּפַצֵּל וְהוּא שִׁינוּי בְּרִיאָה עֲצָמָה וְטִרְפָּה וְעֵינֵין בְּכַרְתִּי וּפְלַתִּי שְׁפַתְב בְּשֵׁם הַש"ף וּפַר"ח דְּאֶפִּי' לְמ"ד מִקְמָא כְּשֶׁר הִכָא שְׁאֵין דְּהַפְּיָצוּל מִגּוּף הַרְיָאָה וְנוֹפֵל לְמִטָּה וְסוּפּוּ לְהַתְּפָרַק וְלֹא דְמִי לִיְתַרְתּוּ מִקְמָא דְּאֵינוּ מִגּוּף הַרְיָאָה וְלֹא שְׁיִיף סוּפּוּ לְהַתְּפָרַק ע"ש הָרִי שְׁלֵא הַזְּפִיר בְּדַבְּרֵיו שְׁוֹרֵשׁ וְלֹא חוֹזֵק כָּלֵל מִשּׁוּם דְּהַפֵּל תְּלוּי אִם אֵינוּ מִגּוּף הַרְיָאָה מִמִּיל' שֶׁהוּא חֲזַק וּמְוַשְׁרֵשׁ בְּרִיאָה מִשָּׂא"כ בְּפִיָּצוּל פִּינּוּ שֶׁהוּא מִגּוּף הַרְיָאָה סוּפּוּ לְהַתְּפָרַק וְע"ש שֶׁכ' דְּאֶפִּי' בְּפַחּוֹת מַכְט"ד וְלֹאמַר דָּאִם אֵינוּ גְּדוֹל כ"כ אֵינוּ מִתְּפָרַק דְּזֶה דוֹחֵק וּמַנ"ל לְהַקֵּל בְּאִיסוּר תוֹרָה כ"כ וְדָלָא כַּהֲר"ץ כּו' הָרִי מְבִנְיָר דְּחֹוֹשֵׁשׁ בְּזֶה לְאִיסוּר תוֹרָה וְחוֹלֵק עַל הַר"ץ שְׁמִיָּקֵל בְּהַדְּי' וּא"כ מַכ"ש בַּנ"ד שְׁלֵא מְצִינוּ שְׁמַתִּיר רַק לְבַדּוֹת סְבָרוֹת מְלַבִּינוּ פְּשִׁטָּה שְׁאֵין לָנוּ לְהַקֵּל בְּאִיסוּר תוֹרָה כ"כ וְעֵינֵין בְּאוּהֵל יִשְׂרָאֵל דָּף י"ב שְׁפַתְב בְּשֵׁם חָכֵם אֲחָד שְׁהַעֲתִיק מ"כ אֲלוּל תַּל"ב מְצַאֲתִי בְּשׁוּר מִקְמָא בְּרוֹחֵב ג' אֲצַבְעוֹת מִהַגְּנָב כְּמוֹ יוֹתַרְתּוּ וְגוּמָא תַּחְתִּיו וְהַטְּרַפְתִּי עִם הַסְּכָמוֹת מ"ו הַגָּאוֹן אַב"ד מו' שְׁמוּאֵל קַאדְנִיבֵר וּמו' הַיָּרֵץ אוֹר וְיִלִּי עַכ"ל הָרִי דְּמִשְׁמַע שְׁאֵף שֶׁהִי תְּנֹאֵרוּ כְּמוֹ יוֹתַרְתּוּ מ"מ מַחֲמ' הַגְּנוּמ' שְׁיַעֲרוּ בּוֹ שֶׁהוּא פְּיָצוּל מִקְמָא וְהַטְּרִיפוּ הַגָּאוּנִים וְה"ה בְּכָל מְקוֹם שְׁנִרְאָה מְעַנְיָנוּ שֶׁהוּא פְּיָצוּל וְלֹא יוֹתַרְתּוּ: וְאַחֲרֵי הוֹדִיעַ כָּל זֹאת אֲבָא אֶל מ"ש מַע"ל דְּשָׁם זֶה דְּנַחֲלָק מְבִנְיָר בְּשִׁמ"ח בְּדִין אֲנָא שְׁנִתְּפַצֵּלָה בְּעוֹבְי' וְכֵן רְאִיתִי בַּס' שׁו"ת פ"ת הַנ"ל שְׁתוּלָה הֵיטֵר בְּזֶה מְדַבְּרִי הַת"ש בְּמִטּוֹתָא מְנִיָּכוּ לֹא תַתְּלוּ בּוֹקִי סְרוּקִי בַּא"ז ז"ל לֹאמַר שַׂא"ז דֵּן בְּזֶה דִּין פְּיָצוּל וּמְכַשִּׁיר בְּכַהֲאִי גְּוִוְנָא שְׁהָרִי שְׁפַתִּיו בְּרוּר מְלִלוּ שְׁאֵין עֵיקֵר דִּינוּ בְּזֶה אֲלֵא מִצַּד יְתַרְתּוּ שְׁהָרִי כְּתַב וְז"ל אֲנָא שְׁנִתְּפַצֵּלָה לְשָׁנִים בְּעוֹבְי' נ"ל דָּאִם יֵשׁ לְהֵם שְׁוֹרֵשׁ א' פְּעוֹבִי אֲצַבַּע נְחֻשְׁבִים לְאֲחָד כּו' וְלְכַאוּרָה מַה בְּכָף בְּאַמַּת שְׁהֵם נְחֻשְׁבִים לְאֲחָד מ"מ גַּם בְּפִיָּצוּל דְּעִלְמָא נְחֻשְׁבִים כְּאַחָד וְלֹא מְכַשִּׁירֵנּוּ אֲלֵא מַגְבָּה עִם גְּנוּמָא וּא"כ אִיף מְכַשִּׁיר כְּאֵן בְּפְשִׁיטוֹת אֶפִּילוּ אִם שְׁנִיָּהֵם בּוֹלְטִים מִהַדְּרָא זֹו לְקַמָּא זֹו לְגַבְהָ כְּמִבְּנֹאֵר לְמַעֲיָין שָׁם וְלָמָּה לֹא נִאֲמַר דְּהִיא פְּיָצוּל מַגְבָּה הוּא בְּלֹא גְּנוּמָא אוּ אִיפְכָא דְּהִיא פְּיָצוּל מִקְמָא הוּא וְטִרְפָּה וּא"ת שְׁדַעְתּוּ לְהַכְשִׁיר בְּפִיָּצוּל כַּה"ג לְפִי שֶׁהוּא שְׁוֹרֵשׁ עַב וְחוֹזֵק פְּשִׁיטָא שְׁהִיָּה צָרִיף לְפָרֵשׁ זֶה דַּמָּה"ט אֲתִי עֲלָה וְאֵין לְהַתְּעַקֵּשׁ וְלֹאמַר דְּמִדְּנַקֵּט שְׁנִתְּפַצֵּלָה לְשָׁנִים בְּעוֹבְי'

סָתְמוּ פְּפִירוּשׁוֹ שֶׁנִּחְלַק בְּעֹנָבִי לְשָׁנִים בְּכָל שְׁטַח רַחֲבָה שֶׁל הָאֹנָא וּמִמִּילָא דְּבַכָּה"ג שׁוֹרֵשׁ עֵב וְחִזְק הוּא פִּינּוּן שֶׁהוּא עַל פְּנֵי כָּל רוּחַב הָאֹנָא דְּפִשִׁיט' דְּלֹא הִנָּה שְׁתִּיק מִינָּן' פִּינּוּן דְּמִדִּין פִּיצוּל מִקְמָא סְלוּק וּמְחַלֵּק בֵּינוּ לְבֵין יִתְרַת מִקְמָא מְשׁוּם דְּמִוְשְׁרֵשֶׁת כּו' וְה"ל לְמִימַר נְמִי הִכָּא דְּדוֹקָא בְּפִיצוּל קֶטֶן בְּאַמְצַע הַשְׁטַח אֲבָל לֹא בְּכָל הַשְׁטַח וְעוֹד שְׁבָאִין שׁוֹרֵשׁ פְּאַצְבַּע כְּתַב לְחַלֵּק בֵּין בּוֹלֵט לְגַבָּה ה"ל יִתְרַת מְגַבָּה וְאִי אִיפְכָּא הַפְּנִימִים יִתְרַת מִקְמָא וְלֹא סְלוּק אֲדַעְתָּי' דִּין פִּיצוּל כָּלֵל וּמַכ"ש בַּמ"ש אַח"כ בְּאֵם הָאֲרֹכָה וְעֵבָה נִתְפָּצְלָה כּו' וּפִשִׁיטָא דְּבִאֲרוּכָה וְעֵבָה אֲפֻשֵׁר שְׁיִתְפָּצֵל בְּכָל הָרוּחַב וְאֵעֵפ"כ לֹא יִהְיֶה הַשׁוֹרֵשׁ עֵב וְחִזְק פִּינּוּן שְׁיֵשׁ מְקוּם שֶׁשְׁטַח הָאֹנָא שֶׁם הוּא קֶצֶר וְחִדּוּד וְאִיךָ פְּתַב בְּפִשִׁיטוּת לְהַתִּיר בְּזָה בְּלִי שׁוּם תְּנָאִי: אֲמַנָּם הַדְּבָר בְּרוּר דְּנֹדָאִי דִּין זֶה שֶׁל פִּיצוּל שְׁנֹאֲמַר לְהַקֵּל אוֹ לְהַחֲמִיר לֹא נֶאֱמָרוּ הַדְּבָרִים אֲלֵא אִם יֵשׁ תַּחֲתָיו גְּנוּמָא שְׁמֵנָה נִרְאָה לְעֵין שֶׁהוּא פִּיצוּל אוֹ בְּאִין גְּנוּמָא אֲלֵא שֶׁהוּא נִיכָר לְכָל רוּאָה שֶׁהוּא פִּיצוּל כַּנְדוּן שֶׁל אַדְמ"ו שֶׁהִקְדַּח מִתְפָּצֵל מִקְמָא וְכִינּוּן שְׁעֵינֵינוּ הָרוֹאוֹת דְּנֹדָאִי נִתְפָּצֵל מִגּוּף הַרִיָּאָה א"כ נִשְׁתַּנָּה דֵּינוּ לְגַמְרֵי מִדִּין יִתְרַת וְהַפְּשֵׁר בְּזָה פְּסוּל בְּזָה דְּמַגְבָּה בֵּיתְרַת טְרַפָּה וּבְפִיצוּל פֶּשֶׁר וּמִקְמָא בֵּיתְרַת נִהְיִינוּ לְהַכְשִׁיר וּבְפִיצוּל טְרַפָּה אִךְ הִיכָא שְׂאִין סִימָן לְדְבָר דְּדָא וְדָא אַחַת הִיא מִתּוֹלְדָה וְנִתְפָּצֵל זֶה מִזָּה אִין לָנוּ לְתִלוּת וְלוֹמַר אַחַת הִיא וְנִתְפָּצְלָה שְׂאִין דְּרַף הָאֹנָא בְּכַף רַק אָנוּ דְּנִין אַחַת מְהֵנָּה לִיתְרַת רַק כְּשִׁישׁ לָהֶם שׁוֹרֵשׁ אֶחָד פְּאַצְבַּע שְׁנָה מוֹרָה שְׂאֻחַת הִיתָה וְנִתְפָּצְלָה לְשָׁנִים וּבַכָּה"ג כְּשֵׁר דְּמַה"ת לְחֻשׁוֹב חֵלֵק אֶחָד לְעִיקַר וְחֵלֵק אֶחָד לְטַפֵּל וּפִיצוּל מִמֵּנָה לּוֹמַר עָלִיו שְׁנָה יִתְפָּרַק מִזָּה אֲלֵא שְׁנִיָּהֶם כְּאַחַד יוֹנְקִים בְּשָׁנָה דְּרַף שׁוֹרֵשׁ הָאֶחָד שְׁלָהֶם וּבְנֹדָאִי אִם חֵלֵק הָעֲלִיוֹן גְּדוֹל וּמִתְפָּשֵׁט בְּרוּחַב אוֹ בְּאֲרוּכָה יוֹמַר מִן הַחֵלֵק שְׁתַּחֲתָיו וְא"כ נִרְאָה בְּעֲלִיל שְׁנָה שְׁלַחוּץ הוּא עִיקַר הָאֹנָא וּמִתַּחֲתָיו נִתְפָּצֵל מִמֵּנָה שְׁהֵרִי הַחֵלֵק הַתַּחֲתוֹן קֶצֶר מֵאֲרוּךְ אוֹ מְרוּחַב שֶׁל הַחֵלֵק שְׁעַל גְּבִי' וְכִינּוּן שְׂאִין לְדִין בּוֹ דִּין יוֹתְרַת שְׂאֵם נִסְלַק חֵלֵק זֶה מִן הָאֹנָא יְהִי נִשְׁחַת תּוֹאֵר הָאֹנָא וְנִרְאָה לְעֵינַיִם מִמָּה שְׁיֵשׁ שׁוֹרֵשׁ אֶחָד פְּאַצְבַּע וּמָה שְׁמֻצְרָפִין אוֹתָם יִחַד שֶׁהוּא עִיקַר תּוֹאֵר הָאֹנָא וְנֹדָאִי דְּחֻשִׁיב כְּפִיצוּל מִקְמָא וּמָה לִי יֵשׁ גְּנוּמָא אוֹ לֹא ס"ס עֵינֵינוּ רוֹאוֹת שֶׁהוּא פִּיצוּל מְרִיָּאָה וְאִי מְשׁוּם שׁוֹרֵשׁ עֵב וְחִזְק הִנָּה צְרִיף לְבִאֵר כְּמָה יִהְיֶה הָעוֹבֵי דְּפִשִׁיטָא שְׂאִין זֶה עֲנָן לַמ"ש שׁוֹרֵשׁ אֶחָד פְּאַצְבַּע שְׁנָה לֹא נֶאֱמַר אֲלֵא בְּמְקוּם שְׁנִרְאָה בֵּיתְרַת וּכְשִׁישׁ שׁוֹרֵשׁ אֶחָד לְשְׁנֵיָּהֶם נִחְשָׁבִים לְאַחַד אֲבָל אִין זֶה עֲנָן לְהִיכָא שְׂאֵנוּ בְּאִים לְהַתִּיר מִטַּעַם שְׂאִין לְחֻשׁ שְׁיִתְפָּרַק לְפִי שְׁבִמְקוּם סִיוִם הַפִּיצוּל הוּא מְוֹשְׁרֵשׁ שֶׁם בְּחוּזְק אָנִי אוֹמֵר כְּעֵין שְׁכַתְבַּת הַב"י לְעֲנָן קְרוּם טִילָא מִי מְפִיס לְשַׁעַר הָעוֹבֵי וּמִי יוֹדֵעַ אִם שְׁיַעוּר הָעוֹבֵי כְּלַחֵי אוֹ כְּקוֹרָה וְצְרִיכִין אָנוּ לְתַת דְּבָרֵינוּ לְשִׁיעוּרִין כְּמָה יִהְיֶה הַפִּיצוּל בְּשְׁטַח הָרוּחַב וְכָל מָה שְׁמִתְפָּצֵל בְּרוּחַב הָאֹנָא עֲדִיף טְפִי וְשׁוֹרֵשׁ עֵב וְחִזְקָת קְרִית לִי וְכִמוּ כֵּן אַתָּה צְרִיף לּוֹמַר לְהִקְפֹּף בֵּיתְרַת מִקְמָא שְׁלַפְעָמִים אִין שֶׁם עוֹבֵי רַק מְעַט יֵשׁ לְהַטְרִיף וְא"כ מ"ש הַש"ף וּפּר"ח לְחַלֵּק בֵּין פִּיצוּל לִיתְרַת אִין דְּבָרֵיהֶם מְכוּוֹנִים וְהַכִּי הָנִי לְהוּ לְמִימַר דִּיתְרַת מִקְמָא דְּכָשֶׁר הִינּוּ בְּיֵשׁ לוֹ שׁוֹרֵשׁ עֵב וְחִזְק וְהִכָּא בְּפִיצוּל דְּטְרַפָּה מִיָּרִי שְׂאִין לוֹ שׁוֹרֵשׁ עֵב אִךְ בְּאַמַּת יִשְׁתַּקַּע הַדְּבָר וְלֹא יֵאמַר דְּפִשִׁיטָא דְּהָא דְּמַכְשָׁרִינוּ יִתְרַת מִקְמָא לֹא קֶפְדִּינוּ אֲעוֹבֵי כָּלֵל דְּהָא אֲפִילוּ בְּרוּחַב ט"ד הִדִּין כֵּן וְאֲדַרְבָּה כָּל דְּזוּטָר בְּשִׁיעוּרָא עֲדִיף טְפִי וְא"כ בְּרוּחַב כַּט"ד אִין עֲתִיד לְהַתְפָּרַק וְאִם נֹאמַר דְּבְּפִיצוּל כַּה"ג נְמִי כְּשֵׁר א"כ נֶפֶל הָךְ דִּינָא דְּפִיצוּל מִקְמָא טְרַפָּה בְּבִירָא דְּהָא לְהַר"ץ אִין טְרַפּוֹת בְּפִיצוּל מִקְמָא כ"א בְּרַחֲב ט"ד וְאִךְ לֹא"ז וְהַפְּלִיטִי דַס"ל דְּאַפִּי' בְּפַחוֹת מַט"ד טְרַפָּה אִךְ וְנֹדָאִי

דכ"ש הוא ביותר מכט"ד וְלֹא אֲמַרִּינּוּ דְשׁוֹרֵשׁ עַב וְחִזְק הוּא אִף בְּאַמַּת הַף מְלֵמָה בְּשׁוֹרֵשׁ עַב הוּא דְבַר בְּטַל וְעֵיקַר הַחִילּוּק הוּא בֵּין אִם הִיא מְגוּפָה שֶׁל רִיאָה אֵין בּוֹ חוֹזֵק דְהָא קָמוּ שְׁנֵתְפָצֵל מִמֶּנָּה וְאִינוּ חִזְק מִשָּׂא"כ בֵּיתְרַת שְׁהוּא מוֹשְׁרֵשׁ בְּכָל הַיְקִפּוֹ בְּרִיאָה וּמַעוֹלָם לֹא נִפְרַד וְנִתְפָצֵל רַק מִטְבַּע הַבַּע"ח הוּא וְהוּא חִזְק בְּמִקוּמוֹ כְּמוֹ הַעֵיקַר וּא"כ אֵין לְחֻלְק בֵּין אִם הוּא ע"פ כָּל שְׂטַח רֵחֵב הָאֲוָנָא אוּ מְקַצְתָּה בְּלִבָּד וְדִבְרֵי הַשֵּׁמ"ח בְּאֲוָנָא שְׁנֵתְפָצֵלָה בְּעוֹבְרֵי מְבוֹנָר לְמַעַיִן דְלֹא מִיִּירֵי בְּעֵנֵן שְׁנִיפְרָר מְעַנֵּנוּ שְׁהוּא פִּיצוּל וְיֵישׁ לְתוֹלוֹתוֹ בֵּיתְרַת וְע"ז סוֹבְבִים דְבָרֵיו וּבִזָּה כְּתֹב דָּאִם יֵישׁ לְהֵם שׁוֹרֵשׁ פְּאָצְבַּע נְחֻשְׁבִים פְּאֶחַת וְהֵינּוּ לְעֵנֵן דְלֹא מְחֻשָּׁב יְתֵרַת וְאִפְּלִי אִם הַעֲלִינָה בּוֹלְטָת לֹא אִיכְפַת לָן וְהֵינּוּ בְּאֵין נִיפְרָר לְעֵין שְׁהוּא פִּיצוּל דְאֵז לֹא אֲמַרִּינּוּ שְׁהוּא פִּיצוּל וּמ"מ לֹא נְחֻשָּׁב כְּשֵׁנִים שְׁפֵן דְרָף לְפַעְמִים שְׂאָף שְׁהוּא אֶחָד בְּתַחֲלַת גְּדוּלוֹ וּבְשׁוֹרֵשׁוֹ פְּאָצְבַּע אַח"כ הִיא מִתְפָּרַד וְגָדַל כְּשֵׁנִים כַּמ"ש בְּסִי"מ לְעֵנֵן דְקִין שְׁכָלִין עַד פְּאָצְבַּע כּו' אֲבָל אִם נִיפְרָר לְעֵין שְׁהוּא פִּיצוּל בְּהָא לֹא קְמִיִּירֵי שְׁהֵרֵי דִינוֹ מְפִנְרֵשׁ לְעֵיל שְׁיֵישׁ חִילּוּק בֵּין אִם הַפִּיצוּל מְקַמָּא וּבֵין אִם הַפִּיצוּל מְגַבֵּה וְה"נ אִם חֻלְק הַתְּחִתוֹן קָצָר נִמְצָא שְׁהַפִּיצוּל מְקַמָּא וְהֵרֵי זֶה מִמֶּשׁ כְּמוֹ פִּיצוּל וְתַחֲתוֹ גְּנוּמָא דְכְּשֵׁהוּפְכִין הַרִיאָה הוּא נוֹפֵל לְגוּמָא וְה"נ כְּשֵׁהוּפְכִים הַרִיאָה הוּא נוֹפֵל וּמִתְחַבֵּר אֶל הַמְקוּם שְׁהַתְּחִיל לְהַתְּפָצֵל מִשָּׁם וְכֵן אִם חֻלְק הַתְּחִתוֹן אַרְוֵה וְהַתְּחִיל לְהַתְּפָצֵל בְּאַמְצַע אוּ פְּאָצְבַּע מְהֵרָאשׁ הֵנָּה כְּפִיצוּל מְגַבֵּה וְגוּמָא תַּחֲתוֹ שְׁהֵרֵי יֵישׁ לוֹ הַנְּחָה ע"ג מְקוּם עֵיקַר הָאֲוָנָא וְזֶה כְּנוֹנַת אַדְמ"ו ו"ל בְּמ"ש וְלֹא מִשְׁפַּחַת אֲוָנָא שְׁנֵתְפָצֵלָה וְכו' רַק שְׁנֵתְחַלְקָה לְמַעְלָה מִמֶּשׁ בְּרֵאשִׁיָּה נְחֻלְקָה לְשֵׁנִים כּו' וּבְכָל אֵלוֹ יֵישׁ חִילּוּק בֵּין שׁוֹרֵשׁ א' כּו' וּר"ל דְאָף בְּמִקוּם שְׁנִירָאָה מִמֶּנּוּ שְׁהוּא פִּיצוּל וְאִינוּ יְתֵרַת כְּגוֹן שְׁנֵתְפָצֵל הֵהָר מְקַמָּא בְּאֲוָנָא הָאֲרוֹנָה וְעָבָה אוּ אִפְּלֵוּ בְּאֲוָנָא אַחֲרַת שְׁנִירָאָה כְּשִׁמְצָרְפִין יַחַד תְּנוֹרָר הָאֲוָנָא עֲלָיו וּבְעֵנֵן הַנּוֹרְדָא שְׁנִשְׁלַם תְּנוֹרָרָה ע"י צִירוּף וְאִם מְסַלְקִין הַפִּיצוּל הֵנָּה נִשְׁחַת תְּנוֹרָרָה שְׂאֵז אֵין לְתוֹלוֹתוֹ בִּיּוֹתֵרַת כִּי אִם בְּפִיצוּל וְהֵרֵי זֶה כְּמוֹ פִּיצוּל מְקַמָּא מ"מ שְׁפִיר מִשְׁפַּחַת לָה לְהַכְשִׁיר הֵיכָא שְׁהַחֻלְקִים שׁוֹיִם אוּ שְׁחֻלְק הַתְּחִתוֹן אַרְוֵה יּוֹתֵר אֲבָל בְּמִקוּם שְׁיִשְׁלַתְלוֹתוֹ בֵּיתְרַת מְכַשְׁרִינּוּ לִיָּה מְטַעַם דְאֲמַרִּינּוּ יְתֵרַת מְקַמָּא הוּא וְכַמ"ש לְהַדְיָא בְּסַפְרֵי דְבַהֲכֵי מִיִּירֵי הַזֵּ"ש ע"ש בְּס"ק פ"א וְדִבְרֵי אַא"ז אֲתֵינּוּ כְּפִשְׁטוֹן בְּעֵנֵן שְׂאֵין נִרְאָה שְׁהוּא פִּיצוּל וְתִלְיֵן לִיָּה בֵּיתְרַת כְּמְבוֹנָר בְּדִבְרֵיו לְהַדְיָא דְמְטַעַם יְתֵרַת קְאֲתֵי עֲלָה וְאִם יֵישׁ שׁוֹרֵשׁ פְּאָצְבַּע אָף שְׂאֵין תּוֹלִין אוֹתוֹ בְּפִיצוּל מ"מ יְתֵרַת כְּהֵאִי חֻדָא חֻשְׁבִּינּוּ לִיָּה וְכֵן מ"ש בְּפִיצוּל שֶׁל אַרְוֹנָה וְעָבָה בְּכַה"ג מִיִּירֵי שְׂאֵין הַפִּיצוּל בְּאֲוָנָן זֶה שְׁנִיפְרָר שְׁנֵתְפָצֵל מְגוּפָה שֶׁל רִיאָה וְיֵישׁ לְדוֹנוֹ בֵּיתְרַת וְלָכֵן כְּתֹב שֵׁם בַּת"ש עַל הַע"י דְמִנֵּין לוֹ לְצָרְפִים יַחַד כְּשְׂאֵין שְׂרָשָׁם אֶחָד וְלֹא הֵנָּה מְצִי לְמִימַר דְמִיִּירֵי בְּעֵנֵן שְׁנִיפְרָר שְׁהוּא פִּיצוּל דַּא"כ אִיף כְּתֹב וְגַם לֹא הֵיָתֵה בְּלִיטָה דְמִשְׁמַע אִם הֵיָה בְּלִיטָה לְצַד גְּבַה אֲסוּר וּפְשִׁיטָא דְבַכַּה"ג שְׁנִיפְרָר שְׁהוּא פִּיצוּל לֹא אִיכְפַת לָן בְּבְלִיטָה אֲלֵא ע"כ דְמִיִּירֵי בְּעֵנֵן שְׂאֵין נִיפְרָר שְׁהוּא פִּיצוּל וְאִם הֵיָה כְּאֵן בְּלִיטָה חֵיִישִׁינּוּ לִיְתֵרַת אֲבָל כֵּינּוּ שְׂאֵין בְּלִיטָה וְהַפִּיצוּלִין שׁוֹכְבִים זֶה ע"ז חֻשְׁבִּינּוּ לְהוֹ פְּחֻדָא לְעֵנֵן זֶה שְׂלֵא יְהֵיָה חִלוּף מִחֻמַּת שְׁקֻטְנָה מְהֵאֲמָצְעוֹת וַא"ז פֶּסֶק כְּנוּמִיָּה בְּזֶה בַּהֲפ"מ וְהֵאֲרַכְתִּי בְּכָל זֶה לְפִי שְׂרֵאִיתִי שְׁהִבִּינוּ בְּדִבְרֵי אַא"ז מַה שְׂלֵא עֲלָה עַל לְבוֹ וְצִלְלוּ בְּמִים אֲדִירִים וְהַעֲלוּ חֶרֶס לְחֻלְק בֵּין שׁוֹרֵשׁ עַב וְחִזְק אוּ לְחֻלְק בֵּין אִם נִתְפָצֵל בְּאַמְצַע הַשְּׂטַח וּבֵין אִם נִתְפָצֵל בְּכָל רֵחֵב הָאֲוָנָא וְזֶה דְבַר שְׂאֵין לוֹ קִיּוּם וְהַעֲמָדָה אִם הַתְּחִלַּת הַפִּיצוּל הוּא רְחוּק מֵרֵאשׁ הָאֲוָנָא שְׂאֵז נִרְאָה בְּחוּשׁ שְׁהַעֲלִיּוֹן הִיא עֵיקַר הָאֲוָנָא מְדָה כְּמַדַּת הָאֲוָנָא הַרְאִינָה

לבוא בכאן ונתפצלה מתחתיה ומה בכך שהפיצול בכל הרוחב מ"מ יש לחוש שיתפצל
פולו או מקצת ממנו בלבד בצד זה של האנף או בצד זה ואטו משום שהוא פיצול רחב
נכשירנו טפי יש לחוש בשטח רב כזה שמא יתפצל באיזה מקום ממנו ואם תאמר שמחמת
שהוא רחב יש לו חוזק יותר שלא יתפרק א"כ אם תכשיר ברוחב אנף של גדלים וטלאים
קטנים תכשיר כשהפיצול רחב פשיעור הזה בשור הגדול אעפ"י שאינו רק ברוחב חלק
קטן של האנף ותצטרף לחלק עוד בדבר המוסיף הכל הכלים שאין בו ממש ואין קץ
לדברי רוח ואין לה בו אלא מה שפסק הרמ"א ז"ל בסתם פיצול מקמא טרפה והאחרונים
נמשכו אחריו ולא הזכירו בדבריהם שורש עב וחזק ולא רוחב שטח האונות ואשר כתב
שהוא יודע שהמנהג נתפשט בתפוצות ישראל להכשיר וגם עסק עם בעלי הוראה ואמרו
להחזיק במנהג ושוב הזכיר מעשה עגל שאירע בו כנ"ל והושיב ב"ד והתירוהו ע"ז אען
ואמר תמה אני אם לא יצא שכרכם בהפסדכם והלא התורה אמרה לא תסור מן הדבר
כו' והלא כ"ת ידע פחו של זקן אדמו"ו ז"ל שהיה גאון מובהק ושיקול דעתו בהוראה
כאחד מן הקדמונים ומה פת ב"ד יפה להתיר מה שאסר בלי ראיה משום פוסק מפורסם
ועל ידו החזיק גם הגאון המפורסם מוהר"ר שמואל ז"ל שישב על פסא הוראה בכמה
קהלות ולבסוף בק"ק פוזנא ואין ספק שבמכון שבתו נהגו להטריף על פיו ואספרה אל
חוק פי בעת שהייתי מעיין בדבריו כן באו אלי אנשים מיושבי יעב"ץ קלוז רבתי דפה
קהלתינו ולפי תנאם סיפרו לי איך בשבוע העבר אירע פה בבי מטבחתיא שאלה של
פיצול מקמא שהשוחטים קוראים נחלק והובא לקלוז לפני הגאון האב"ד פק"ק ושאר
בעלי תריסין ונשאו ונתנו בדבר ושוב לקחו את ספרי ועינינו בו ואחר העיון עלתה
הספקתם להטריף וכן נעשה מעשה ויהי בעיני לפלא ואות פי פנונתי האמת בעז"ה
ומעתה אהו' ידידי מי יקל ראש נגד שלשה חמורי עולם שאפ"י אם היו מקילים להם
שומעין וק"ו שאמרו להחמיר בשל תורה ואי הנה ידענא דלדידי ציית הנה אמינא צאו
והתענו על מה שהתרתם ולהגעיל הפלים ומע"ל ישפיל ויבין אם ישמעו ואם יחדלו או
משפחת להו לא תימא להו ולא מידי מוטב שיהיו שוגגין וכו': ואמנם מ"ש שישודע
שנתפשט המנהג קרוב הדבר שנתפשט עפ"י הז"ש והבאים אחריו לא דקדקו בדבר
והנהיגו כמותו באיזה מקומות ומנהג בטעות הוא ראוי לבטלו ואם יכבדו אנון משמוע
מה יעשו גדולי הדור הן גם הלום חזות ק' ראיתי בדברי כ"ת שכתב אנחנו דרפינו לפתוח
החזקה בעגלים ולבדוק בריאה כו' ואני הבאתי בפרי תבואתי משו"ת דבר שמואל שהוא
מנהג מגונה וראוי לבטלו כו' ובעהמ"ח דבר שמואל הוא הגאון החסיד מו' שמואל אבוהב
אב"ד וראש הישיבה הפללי' דק"ק וויניצאה וידוע פי הגאון ח"צ ושאר גדולי הפליגו
בשבח מאד ואחר כל השבח הזה עדיין ספק בידי אם אותם אשר נהגו כן ישמעו בקולו
ויבטלו מנהגם ואשר אמר עם הספר כי בכדי שלא להוציא לעז כו' לפי דעתי אם בדבריו
כן הוא שנהגו לא נהגו רק במקומות מועטים ובכדי להפיס דעת מע"ל שראה נוהגין כן
דחקתי ונכנסתי לתפוש ולחקור דרכים ולהמציא קולא אחת בענין זה הנה בדין פיצול
ותחתיו גומא כתב בשמ"ח שאע"פ שפשוטפחין אותה היא מונחת בגומא טרפה ובת"ש
שם כתב דמלשון הש"ך ופר"ח לא משמע הכי מ"מ מלשון הרמ"א משמע כן ע"ש
בטעמא דמלתא ואני מוסיף בה דברים דמסתבר דהפיצול שהוא עתה בתוך הגומא לא
הי' כן מיום שנעשה הפיצול הלז דנדאי דרף המפצל שיצא וישאיר במקומו תחתיו גומא

ולפעמים הגומא גדולה לעצמה והפיצול לעצמו ואם לא שיצא לפעמים מן הגומא הי' חוזר לדבק ולהתחבר יחד כבראשונה אף באמת אמרינו שפבר יצאה מן הגומא ואף שהיא עתה בתוכו פשוטפחין הריאה משום הא לא אריא דגם בנורדא אמרו שהרבה פעמים גם בחיי הבהמה היא יוצאת מתוך פיסה וחוזרה לתוכה וכמו כן פאן אף כל זה בפיצול עם גומא אבל בפיצול האנא בלא גומא אף שאם הי' הפיצול נפרד אחר הנפיקה ותלוי למטה יש להטריף מ"מ אם אחר הנפיקה אין בהם פירוד כלל אלא נחדיו יהיו תמים ומדובקים היטב זה בזה שפיר י"ל שמעולם לא היה פירוד ביניהם אלא כף גדלו יחד ולא נתפרדו וגם לעתיד לא יתפרדו כלל ואף שהוא מקמא ואין גומא מ"מ הא קמן שהנפיקה מעמידה ואינה מניחה ליפול מטה כלל וכיון דאיכא למימר שגם בחיי' פו הי' ולא היתה עתידה להתפרק כלל ויש סמך לדבר ממ"ש אא"ז להקל בהפ"מ בפיצולי ארופה ועבה ששוכבין זע"ז אף שאין שורש פאצבע מ"מ מצטרפין לענין שתחשב גדולה מהאמצעית ולכאורה פיון דאין שורש פאצבע לאו חדא היא ואחת מהם יתרת ואיך נצטרף שניהם מה תאמר פיון ששוכבים זע"ז מסתמא חדא היא ונתפצלו זה מזה א"כ יש פאן חשש דפיצול מקמא ולפי מ"ש א"ש דבהפ"מ סמכינו לומר שנתפצלו ומחמת פיצול מקמא אין חשש פיון ששוכבים זע"ז ונדחקו אהדדי ע"י נפיקה גם בחיי' היתה עומדת כף בלי פירוד זה מזה ולא היתה עתידה לירד מטה מטה כלל ויש לדחות קצת דאפשר דמיירי בגוונא דאין חשש פיצול מקמא כמש"ל שחלקים שונים או חלק התחתון ארוך ורחב יותר וגם י"ל דבהפ"מ שפיר י"ל אע"ג שאין זה פיצול ומתחלת ברייתו כף הי' גדול האנא לחצאין מבלי שורש פאצבע מ"מ פיון שגדלו זה אצל זה בלי שום פירוד ביניהם אין לנו לחלוק ולדין כ"א פקטנה מן האמצעית אלא דנין שניהם כאחד שבוזה גדול יהיה מן האמצעית אבל מ"מ פיון דאפילו לענין פיצול וגומא כתב אא"ז שמשמעות לשון הש"ך ופר"ח להקל באם הוא בגומא לאחר הנפיקה (ועיין בפלתי שהעתיק דברי הש"ך ופר"ח בלשון זה הקא שאני דהפיצול מגוף הריאה וכשנפחין הריאה הפיצול נופל למטה וברי נראה שנתפצל מגוף הריאה כו' ובאמת אין זה לשונם רק אא"ז מדייק מלשון שכתבו וכשהופכים הריאה כו' ע"ש ואין מזה ראיה כ"כ משום דמיירי אף בכה"ג שהפיצול מבחוץ וס"ד דבכה"ג לא תלינו לי' בגומא ואמרינו יתרת היא ולכן אמרו פיון שנתפצל מגוף הריאה שהרי גומא תחתיו וכשהופכה כו' ומכ"ש היכא שע"י הנפיקה היא שוכבת תוך הגומא אף בלי היפוך דהא קמן דלאו יתרת היא אלא פיצול וחוששין שלקין ימים יצא ויתפרק וכדמשמע לשון הרמ"א דבכל גונוי טרפה וצ"ע) ולכן אף שבגומא יש להטריף כדברי אא"ז ומטעמא דכתובא מ"מ בכה"ג שנתפצלה לא בדרף גומא רק בדרף חילוק האנא אף שלא התחיל מראשה מפש דבכה"ג כתבתי לעיל דכדין גומא היא דהא כשהופכים הריאה היא נופל ומכונן מקומו אל מקום התחלת פיצולו מ"מ יש לחלק ביניהם כמש"ל דבגומא אין דרף שתעשה גומא ע"י פיצול אם לא הי' יוצא ממנה ונכנס לתוכה הלכך אע"ג דהשתא הוא בפנים ע"י נפיקה מ"מ עתיד היה לצאת לפעמים ע"י נענוע וטלטול וכשהוא תלוי למטה כמשא כבד וכבד ממנה ויתפרק משא"כ בפיצול כזה ש"ל שמעולם בחיי' לא נפרדו וכאשר ראינו עתה שהנפיקה מחברם ומתדקם יחד ולא חיישינו שיתפרד זה מזה ע"י נענוע וטלטול פיון שאין הכרח שיפרדו לפעמים בחיי' ולכן יש מקום להכשיר בכה"ג בהפ"מ עכ"פ ואמנם שמעתי שלפעמים נמצא שם פיס

אֲשֶׁר הַפִּיצוּל מְנַח בְּתוֹכוֹ בְּחַיֵּי הַבְּהֵמָה אִף בְּשַׁעַת נְפִיחַת הַרִיָּאָה אֵינוֹ בְּפִיס וּבְכַה"ג נִרְאָה שְׂאִין לְהַכְשִׁיר מֵהֵךְ טַעֲמָא דְכַתִּיבָנָא שְׁהָרִי נִרְאָה לְעֵינַי שְׁלֵא גְדַל פְּאָחַד עִם הָאֲנָא וְהִי תְלוּי לְמַטָּה וְמָה שְׁהַפִּיס מִחֲזִיקוֹ אֵינוֹ מוֹעִיל וּבִפְרֻט דְּהָא קָמֵן שְׂאִינָה תְּמִיד בְּכִיס וְיוֹצֵאת מִמֶּנּוּ וְלָכֵן אֵין לְהַכְשִׁיר בְּכַה"ג כ"א פְּשָׁהֻם מִתְּאִימוֹת וְאֵין שָׁם פִּיס לְפִיצוּל הֵזָה כָּלֵל: סִיּוּמָא דְפְסָקָא הִיכָא שְׁנַתְּפַצְלָה וְנִחְלַקָה הָאֲנָא לְשָׁנִים אִף שְׁלֵא הִתְחִיל חִילוּק וּפִיצוּל זֶה מֵרָאוּשׁוֹ מִמֶּשׁ מ"מ אִם אַחַר הַנְּפִיחָה פִּיצוּל הֵזָה מִחֻבְרָה וּמִהֻדָּק יִסַּד וְנִרְאָה פְּאָחַת פִּינּוֹן דְּאִיפָא מִשְׁמַעוֹת לְהַכְשִׁיר בְּכַה"ג אִף בְּגֻנְמָא לָכֵן בְּכַה"ג אֵין לְהַחְמִיר פְּנֹלֵי הָאֵי וְאוּלַי יֵשׁ לְהַקְל בַּהֲפ"מ וּבִתְנָאֵי שְׂאִין פִּיס לְהַפִּיצוּל וּכְמ"ש אָבָל אִם גַּם אַחַר הַנְּפִיחָה הִצַּד הַתְּחִתּוֹן שֶׁהוּא קָצֵר מִהַעֲלִיּוֹן אֵינוֹ מִתְּהַדֵּק אֶל הַעֲלִיּוֹן וְהוּא תְלוּי לְמַטָּה וְנִרְאָה לְעֵינַי שֶׁהוּא פִּיצוּל כְּגוֹן בְּאַרְנָפָה וְעֵבֶה שֶׁהַתְּחִתּוֹן נִדְמָה לוֹ כִּי שְׁמַצַּד קָמָא אוֹ בִּשְׂאָר אוֹנוֹת שְׁלוּלֵי הַתְּחִתּוֹן אֵין פָּאן תּוֹאֵר אֲנָא פְּרָאוּי וְנִרְאָה לְעֵינַי שֶׁזֶה הַתְּחִתּוֹן מְשַׁלִּימוֹ וְכִשְׁהוֹפְכִין אוֹתָהּ הַתְּחִתּוֹן מִתְּפִינּוֹן לְמִלְאוֹת חֶסְרוֹן הַעֲלִיּוֹן וְנוֹפֵל אֶל מְקוֹם הַתְּחִלַּת הַפִּיצוּל טְרַפָּה כְּדִין כָּל פִּיצוּל מִקָּמָא וּמַעֲתָה מ"ש כ"ת כִּי יֵשׁ מְקוֹמוֹת שְׁנִיגְהוּ לְהַתִּיר אִם הַמְּנַהֵג בְּגוֹנוֹנָא שְׁפַתְבְּתִי אִף אִם נִהְיָה בְּפִשְׁטוֹת לְהַתִּיר בְּלֵא הֲפ"מ א"א לְמַחֹת בְּיָדָם וְכֵן אֵי הִכֵּי הֵיךְ מַעֲשֶׂה דְכ"ת אַחֲרֵי שְׂיֵשׁ בְּזֶה צַד הַיָּתֵר וְהוֹאִיל וְיִצָא הַעֲגָל הֵזָה בְּהִיָּתֵר יִצָא אָבָל אִם נִהְיָה לְהַתִּיר אִף בְּכַה"ג שְׁנִיפְרָה לְעֵינַי שֶׁהִיא פִּיצוּל וְהוּא תְלוּי לְמַטָּה גַּם אַחַר הַנְּפִיחָה אִף אִם נִהְיָה הַיָּתֵר בְּזֶה הוּא מְנַהֵג בְּטַעוֹת וְצָרִיף לְבַטְלוֹ וְלַעֲשׂוֹת אֲזַנָּם כְּפִיפְרָסָה לְשִׁמּוֹעַ דְּבָרֵי הַגְּדוּלִים בְּחֻקָּהּ וּבְמִנְיָן וּבְיָדָם אִמַּת הַבְּנִיָן וְאֲשֶׁר לוֹ רַגְלִים לְנִתֵּר וְאַחַר הַיָּתֵר יֵהָא חוֹתֵר יֵהִי לוֹ אֲשֶׁר לוֹ וְיָדֵי אֶל תְּהִי בּוֹ: וּמ"ש עַל מ"ש בְּסַעֲיָה ל"ג כְּבוֹעָא מְשַׁלְמַת לְשִׁיעוּר שְׁהִיָּה מִפְּקַפְקָא בְּזֶה כְּדִין תְלוּי' מְבוֹעָא שְׁנַתְּפַסָּה אַע"ג דְּגַבְשׁוּשִׁית הִיא וּכְמ"ש אֲדוּנֵי בְּדִינֵי תֵר"ל סוּף ס"ק כ"ט כו' א"כ ה"נ נִימָא דְסוּף הַמּוֹגְלָא שְׁמִבּוֹעָא לְהַתְּמַעֵט וּלְהַתְּרַפְּאוֹת וְהַעוּר יְכוֹנֵץ וְלֹא יִשְׂאָר שׁוּם מְקוֹם גְּבָהוּת הַבוֹעָא וְלֹא יֵהִי שְׁיַעוּר אֲנָא כו' וְנִפְלְאוֹתֵי עֲלִיּוֹ שֶׁהוּא נִבְהַל לְהַשִּׁיב נִקְרָא וְלֹא פִינּוֹן לְבוֹ שְׁהָרִי הַדְּבָר פְּשׁוּט אֶפְיָלוֹ לְכַר בִּי רַב דְּהֵתָם גְּבַבְשׁוּשִׁית דְּבַגְבָּהוּת תְּלִיא מְלִתָא שְׁפִיר כְּתַבְּתִי שְׁסוּף הַמּוֹגְלָא לְהַתְּמַעֵט וְלֹא תִרְבֶּה גְבוּהָ גְבוּהָ וְיוֹסֵר הַגְּבַבְשׁוּשִׁית מִשָּׁם מִשְׂא"כ כָּאן דְּלַעֲנִין שְׁיַעוּר אֲנָרְף הָאֲנָא אֲמַרִּינוּ שְׁשִׁיעוּרָה כְּט"ד וְכִשְׁהִיא אֲרֻנְפָה כְּשִׁיעוּר הֵזָה אִף שְׂיֵשׁ בּוֹעָא בְּאֲמַצַּע מ"מ פִּינּוֹן שְׁחוּט בְּשׂוֹר מִקִּיפָה עֵינֵינוּ הִרְוֹאוֹת שְׁשִׁיעוּר הָאֲנָרְף פְּרָאוּי וְאִף אִם תְּתַרְפָּא הַבוֹעָא וְסַר גְּבָהוּתָהּ מ"מ בְּשִׁבִיל זֶה לֹא יִתְקַצֵּר אֲרַכָּה שְׁהָרִי אִף בְּעוֹד שְׁהִיָּתָה הַבוֹעָא קִיָּמַת הִי' מִגִּיעַ קְרוּם וּבְשׂוֹר כְּרִיא שְׁל הַרִיָּאָה עַד קִיצָה שְׁל ט"ד מִשְׂא"כ אִם אֵין חוּט בְּשׂוֹר כְּרִיא מִקִּיף אֵין הַבוֹעָא מְשַׁלְמַת אִף לְמֵאן דְּמַכְשִׁיר בְּשִׁפּוּלֵי וְכֹאֲשֶׁר כְּתַבְּתִי כָּל זֶה בְּקַצְרָה בִּר"א שָׁם ס"ק מ"ד וְכֵן כְּתַבְּתִי בְּבִיאוּר יוֹתֵר בְּס"ק ס"ז וּמ"ש שָׁם טַעֲמָא כִּי מִי יוֹדַע הַעֲתִיד לְהִי' הֵינּוּ מִשׁוּם דְּמַהֲרַש"ג שָׁם מִיָּרִי לְהַטְרִיף אִף שְׂאִין חוּט בְּשׂוֹר מִקִּיף ע"ש אָבָל בְּחוּט מִקִּיף בִּיְאֲרֵתִי שָׁם דְּוַדַּאי יֵהִי לְעוֹלָם הָעוֹר קִיָּים בְּמִקוֹמוֹ וְלֹא תִתְמַעֵט מִשְׁיַעוּרָא מִחֻמַּת הַבוֹעָא שְׁבְּאֲמַצַּע הָאֲנָא ע"ש שְׁפַתְבְּתִי שְׁעִיקֵר שְׁיַעוּר הָאֲנָרְף בְּתֵר קְרוּם הָאֲנָא אֲזַלִּינוּ וְמָה שְׁהַבְּאֵתִי בְּס"ק מ"ד מְדַבְּרֵי הַכְּנֵה"ג בְּהַגָּהַת ב"י שְׁמ"כ דְּטְרַפָּה וּמִשְׁמַע אִף בְּחוּט מִקִּיף הֵךְ מ"כ בֵּין לְחוּמְרָא בֵּין לְקוֹלָא פְּלִיג עַל מַהֲרַש"ג וְס"ל לְעַנְיָן יִתְרַת כַּה"ג לְהַקְל מִפְּנֵי שְׁסוּף הַבוֹעָא לְהַתְּעַקֵּר כו' וּכְמ"ש דְּבָרֵינוּ בְּס"ק ס"ז וְשָׁם כְּתַבְּתִי שְׁהִדִּין עִם מַהֲרַש"ג ע"ש: וּמ"ש עַל מ"ש בְּסַעֲיָה מ"ד בִּיְתֵרַת בְּאֲנָא עֲלִיוֹנָה מְחַצְלָה וְלְמַעְלָה לְצַד הַחֲרִיץ כו' עֵינֵינוּ בְּשִׁמ"ח ס'י

ל"ז סעיף ט"ו לענין עא ובת"ש שם ס"ק ר"ו ובספרי שם וקצתתי ובינתר דבריו לא ראייתי להשיב פעת כי אם באנו לכתוב אין אנו מספיקין ולא מפסיקין ובפרט בהל' עמק' אילו שבסי' ל"ה שרוב הדברים הוא מקבלת הבדקים שמביאים האחרונים ולפעמים קשה לעמוד על פוננתם האמיתית מחמת ערבוב הלשונות וצער גדול הי' לי בעת שעסקתי בחבורי בהל' אלו לעמוד על פוננתן של דברים ומכ"ש לישא וליתן בדרך שו"ת לא יסקו תליסר גוילין ואם יכתוב כ"ת בענינים אחרים הנוגעים לספרי אשר יש בהם די באר לברר בראי' מגפ"ת והראשונים ו"ל דין הננין לי והו' יאמין לי כי מאד אני שמח ומתענג ביושר מלוליו וכו' וכך מפעליו צדיק באמונתו נצב על עולתו מדקדק בה כחוט השערה פדת של תורה וכמותו ירבו בישראל שואלים ודורשים מדקדקים במעשים ומהירים במלאכתו ואומנתם בקהל קדושים דברי זעירא מן חברי'א הק' אפרים ולמן מרגליות מבראד: ולפי שפבר יעדתי להעתיק מה שנשמט בדפוס מקונטרס הראיות כפי אשר הזכרתי בתשובה זו אמרתי להעתיק פאן וזה לשונו: והנה בנסרה פסדון משפולי לשפולי או מחיתוף לשפולי לכאורה נראה מדעת התוס' דשרי שיהי פתבו דאם נימא דכסדון פשרה היינו במקום שמוכות האונות זו לזו א"כ בחנם הוי מחלק בין פסדון לשלא פסדון כו' ור"ל דא"כ במקום שפולי האונות שאין סמוכות טרפה אף שהיא פסדון וכמש"ל בבבאור לשון זה ומשמע דלפ"מ ש בשיטתם דיש סרקה בלא נקב א"ש דבכה"ג שהיא פסדון דהיינו מאומה לחברתה הסמוכה אצלה ממש אף במקום שאין סמוכות פגון בשפולי נמי פשר וכן הדין לפי מה שתמצו בשיטות רש"י דכשפויכה למקום אחר הקרום הולך וחקק גם בשפולי אמרינו פן ומדברי הרשב"א בחזושי מבוואר ג"כ דאם נימא הטעם דאונא סותמת אז ראוי לאסור אפילו מחיתוף לחיתוף בשפולי האונות שאינן דבוקות זו בזו כ"כ א"נ אם הייתה הסרקה עולה באלקסון כו' ולבסוף כתב שהנכון פדברי האומר יש סרקה בלא נקב כו' ונראה מדבריו דלפום הך טעמא יש להתיר פסדון בכל גונוי אף בשפולי ובאלקסון וכ"כ הר"ן להדיא דלפי שיטה זו יש להתיר מחיתוף לשפולי וכ"כ רבינו ירוחם בשם הרמב"ן לדעת הר"ף וז"ל וכ"כ הרמב"ן כי לפי דברי הר"ף אפילו היכי דסריכי בשפולי אונא פסדון פשרה אבל הרשב"א מחמיר בה שהשפולין מתפרקין זה מזה בשעת שהריאה נופחת עכ"ל ונראה דהרשב"א הדר בי' ממה דמשמע בחזושי שלפי שיטתו מותר בשפולי וס"ל דמ"מ אסור דגם בשפולי סופה להתפרק וכ"כ להדיא בתה"א דסרקה בשפולי הריאה ואפילו מחיתוף לשפולי אסור דהרי זו פמחיתוף לגב וכן במשמרת הבית פשכתב להקשות על הך שיטה דאונא סותמת לא הקשה רק מסרקה באלקסון ולא הקשה משפולי (ואפשר דלך נקט סרקה באלקסון דפסיקה ליה לפי שהגאונים התירו בכנופיא משא"כ שפולי אבל בתה"א מבוואר כמ"ש) וכ"כ בספר יבין שמועה בפ"ז שהרמב"ן כ' שיש בכלל זה אפילו מחזקין בשפולי דאונא דכסדון הוא וכשרה ובזה לא הספימו האחרונים ו"ל אל הרמב"ן ו"ל אני נוהג להעלותה בפניחה ואם אחר הנפיתה נראית מחיתוף לחיתוף אני מתירה דבהמה בחייה נפוחה היא ואפילו היא מתפשטות מהחיתוף אל השפולי אם הרוב הי' בחיתוף אני מתירה דכסדון הוא וכיון שהספמנו לומר שאיסור הסרכות אינו מחמת נקב אלא משום שפופה להתפרק ולהנקה זו לא תתפרק שיהי הרוב היא מחיתוף לחיתוף ויעכבה מלהתפרק ואפילו הנה טעם הסרכות מפני שיש חשש נקב פדאי הוא הרמב"ן ו"ל לסמוך עליו בזה דודאי פסדון

היא עכ"ל והנה במ"ש פנין שְהָרֹב מְחִיתוּהוּ לֹא תִתְפָּרֵק אִין כֹּן דַּעַת הָרִשְׁבָּ"א שְהִבְאִיתִי לְעִיל שְפָתַב דֹּא עַפ"י שְרֹב הַסְרְכָא מְהָאֲנָא אַם סְרוּכָה לְאַנְמָה ג"כ חִיָּשִׁינֵן שְמָא תִתְפָּרֵק מִשְׁם אָמְנָם הָרִשְׁבָּ"ץ לְשִׁטְתוֹ שְׁשֵׁם בַפ"ח הִבִּיא דְבָרֵי בַה"ע בְּסִתָּם דָּאָם הָרֹב מְהָאֲנָא כְּשֵׁר וּבַהֲג"ה שְׁם כְּתֹב וְז"ל לְמַעְלָה כְּתֹב בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן שְהִיא טְרִיפָה וְכֹן הִיקָשׁ בְּשָׂאָר כּו' ע"ש ור"ל בְּסְרְכָא בְּמַפָּה וְחֻצָּה לָהּ כְּתֹב בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן לְהַחְמִיר וּבְאַמַּת אִין זֶה רְאָיָה כְּלָל דְהִתָּם פִּינֹן שְהִסְרְכָא חוּץ לְמַפָּה יֵשׁ הֹכְחָה שְׁלֹא יִצָּאָה סְרְכָא זֹו מִן הַמַּפָּה כְּלָל וְדִינוֹ כְּסְרְכָא מְאוּמָא לְדוֹפֵן בְּלֹא מַפָּה וּכְמ"ש לְהִדְיָא בְּיָבִין שְמוּעָה שְׁם אָבֵל בְּסְרְכָא מְאוּמָא וּמִיָּעוּט בְּאוּמָא שְפִיר י"ל כְּסְבָרְתוֹ פִּינֹן שְהָרֹב הוּא בְּמַקּוֹם רְבוּתָא יַעֲבֹבָה מְלֵהֲתִפְרֵק וּמ"ש בְּשֵׁם בַעֲה"ע לְהַכְשִׁיר בְּסְרְכָא לְמַפָּה וְחֻצָּה לָהּ הָרִי כְּתֹב שְׁיֵשׁ חוּלְקִין עָלָיו וְהוּא הָרַמְבַּ"ן שְהִבִּיא לְעִיל וְכֹן אַחַר שְהִבִּיא דְבָרֵי הָרַמְבַּ"ן כְּתֹב שִׁ"א שְׁאָם הָרֹב יִצָּאָה מִהַמַּפָּה תּוֹלִין בְּרֹב וְכֹן בְּכָל סְרְכָא שְׁיֻצָּאָה מְמַקּוֹם פְּסוּל וּמְמַקּוֹם כְּשֵׁר תּוֹלִין בְּרֹב: אָמְנָם דַּעַת הָרַמְבַּ"ן בְּאַמַּת הוּא שְׁלֹא כְבַה"ע שְׁכ"כ רִי"ו שְהִרְמַבַּ"ן חוּלַק עָלָיו וְאוֹסֵר וְכ"כ בְּתִשׁוּ' שְׁאֵלָה עַכ"ל וְעַכ"פ מְבֹאָר מְדַבְּרִיו דְלַפּוּם הָךְ שְׁיִטָּה דִישׁ סְרְכָא בְּלֹא נִקְבַּ ג"כ יֵשׁ מְקוֹם לְמִיזֵל בְּתֵר רֹב' וְלוֹמֵר פִּינֹן שְרֹב הַסְרְכָא הוּא בְּמַקּוֹם שְׁאִין עֲתִידָה לְהִתְפָּרֵק הוּא מְחֻזְקַת הַמִּיָּעוּט שְׁלֹא יִתְפָּרֵק ג"כ וּבְזֶה מִיָּנֹשֵׁב קֹנְשִׁיט תּוֹרַת יְקוּתִיאֵל עַל הַש"ע דְּפִסְק כְּבַעֲה"ע וְהָרִי הוּא מִיקָל בְּלֹא בְדִיקָה וְכִהְסוּבְרִים דִישׁ סְרְכָא ב"נ ע"ש גַּם תָּמָה עַל הַב"י שְפָתַב וְאִם הִיָּה מְחֻצָּה עַל מְחֻצָּה נִרְאָה דְאַף לְדְבָרֵי הָאוּמְרִים יֵשׁ סְרְכָא ב"נ כּו' וְהִקְשָׁה דְאַדְרָבָה לְדַעַת הָאוּמְרִים יֵשׁ סְרְכָא ב"נ יֵשׁ לְהַטְרִיף יוֹתֵר ע"ש וְלַפְעָמִים סְבָרַת הַב"י הוּא סְבָרַת הָרִשְׁבָּ"ץ בְּזֶה דְלָמַ"ד יֵשׁ סְרְכָא ב"נ יֵשׁ לְהַקְלֵ יוֹתֵר וּבְסְרְכָא שְׁחוּץ לְמַפָּה דְמִיקָל הַב"י הִטְעַם כְּמ"ש הָרֵא"ש שְׁאִין סְבָרָא לּוֹמֵר שְׁחֻצְנִי יִצָּאָה מְמַקּוֹם הַמַּפָּה כּו' וּבְמַקּוּמוֹ יְבוֹאֵר אִי"ה: אַף בְּאַמַּת צ"ע עַל הָרִשְׁבָּ"ץ בְּזֶה מ"ש וְאַפְּי' אִם הִטְעַם בְּסְרְכָא מְשׁוּם חֻשְׁשׁ נִקְבַּ כְּדָאי הָרַמְבַּ"ן כּו' דַּל"ל כְּפֹלֵי הָאִי דְלַפּוּם סְבָרְתוֹ דְכָל שְהִיא בְּמַקּוֹם שְׁאִינָה עֲתִידָה לְהִתְפָּרֵק הוּא מְחֻזְקַת גַּם הַמִּיָּעוּט א"כ אִפִּי' תִיָּמָא שְהַנְקַב בְּמַקּוֹם הַשְׁיֻפּוּלִי מ"מ פִּינֹן שְרֹבָה בְּמַקּוֹם הַחִיתוּף גַּם בְּמַקּוֹם הַשְׁיֻפּוּלִי לֹא תִתְפָּרֵק וְהַקְרוּם הוּלָךְ וְחֻזַּק וְאֵע"פ שְׁאִם גִּימָא הִטְעַם שְהָאֲנָא סוּתְמַת אָבֵל סְתִימַת הַקְרוּם לְבַד לֹא מְהַנִּי א"כ שְפִיר הִי מְקוֹם לְחוּשׁ לְדַעַת הַפּוֹסְקִים דְלֹא אֲזִלִּי בְּתֵר רֹבָא א"כ יֵשׁ לְחוּשׁ שְמָא הַנְקַב בְּשְׁיֻפּוּלִי וְאֵע"פ שְׁלֹא תִתְפָּרֵק הַסְרְכָא מ"מ סְתִימַת הַקְרוּם לְבַד לֹא מְהַנִּי פִינֹן שְהוּא מְגוּלָה וְאִין שְׁם סְתִימַת הָאֲנָא וְלָזֶה הוּצָרָה לּוֹמֵר דְכְדָאי הוּא הָרַמְבַּ"ן כּו' מ"מ צ"ע שְהַתְּשַׁב"ץ לֹא הִזְפִּיר שְׁם שְׁיִטָּה זֹו דְהָאוּנ' סוּתְמַת וְנִרְאָה מְדַבְּרִיו דַּס"ל דְלִהָךְ שְׁיִטָּה ס"ל דְמְהַנִּי סְתִימַת הַקְרוּם וּכְמ"ש הַתּוֹס': וְלִדְיָנָא נִרְאָה שְׁאִין לְהַקְלֵ בְּזֶה אִם מִתְּפַשְׁטַת מִהַחִיתוּף לְהַשְׁיֻפּוּלִי אֵע"פ שְהָרֹב בְּהַחִיתוּף וְאֵע"פ שְהַש"ע לְעַנְיֵן סְרְכָא מְאוּמָא לְאַנְמָה הִבִּיא דַּעַת בַּעֲה"ע בְּסִתָּם כְּבָר כ' אַא"ז בַּשְׁמ"ח סְעִיף ס"ח דְהִיכָא דְלֹא נְהִיג אִין לְהַקְלֵ בְּכוּלְהוּ רֹבָא שְנִזְכְּרוּ בְּסְעִיף זֶה כּו' וּבַת"ש ס"ק צ"ד וְלְכַאוּרָה הִיָּה אֶפְשָׁר לּוֹמֵר לְפַמ"ש שְדַעַת הָרִשְׁבָּ"א בְּחֻדוּשְׁיוֹ דְאִי יֵשׁ סְרְכָא ב"נ יֵשׁ לְהַקְלֵ וְכֹן דַּעַת הָר"ן לְפִי שְׁיִטָּה זֹו וְכֹן הוּא דַּעַת הָרַמְבַּ"ן לְדִינָא א"כ י"ל דְמַמ"נ אִם יֵשׁ סְרְכָא ב"נ א"כ יֵשׁ לְהַקְלֵ בְּשְׁפּוּלִי בְּלֹא"ה וְאָף לְפִי דַּעַת הָרִשְׁבָּ"א בַתְּה"א וְק"ל כְּפִינֵי לְהַחְמִיר בְּשְׁפּוּלִי מ"מ י"ל כְּסְבָרַת הָרִשְׁבָּ"ץ פִּינֹן שְרֹב הַסְרְכָא הוּא בְּחִיתוּף אִין עֲתִידָה לְהִתְפָּרֵק וְאִי אִין סְרְכָא ב"נ מְטַעַם דְהָאֲנָא סוּתְמַת וְיֵשׁ לְהַחְמִיר בְּשְׁפּוּלִי מ"מ אִית לֹן לְמִיזֵל בְּתֵר רֹבָא כְּדַעַת בַּעֲה"ע

וידעימין' ואע"ג דאינהו ס"ל דאין סרְכא ב"נ מ"מ תלינן הנקב במקום שיש רוב מן הסרְכא וּשם האַנא סותמת וכמש"ל וּאפי' תימא דלא אַזלינן בְּתַר רַנְבָּא וַיֵּשׁ לַחֹוֹשׁ שְׁמָא הַנְּקָב הוּא בְּמָקוֹם הַשְּׁפוּלִי מ"מ אִם נִימָא הַטַּעַם דְּאִין סַרְכָּא ב"נ וְכִסְדָּרָן דְּמַהֲנֵי הֵיִינוּ מְשׁוּם שְׁהַקְרוּם הוּלְךָ וְחֻזַּק פְּדַעַת הַתּוֹס' אַלִּיבָא דְרַש"י וְלֹא בְּעֵינָן סְתִימוֹת הַאֲנָא א"כ שׁוֹב שְׁיָיָה שְׁפִיר לּוֹמַר סְבַרְת הַרְשָׁב"ץ דְּאָף בְּמָקוֹם הַשְּׁפוּלִי לֹא תַתְּפַרַק שְׁהָרֹב מְחֻזֵּיק הַמְּיַעוּט וְכַמְש"ל וְהוּי פְּעִין ס"ס אָבֵל מ"מ נִרְאֵה דְּאִין לְהַקֵּל שְׁצָרִיכִין אָנוּ לַחֹוֹשׁ לְדַעַת הַרְשָׁב"א דִּס"ל דְּאָף לְפִי שְׁיטָה זֹו דְּיֵשׁ סַרְכָּא ב"נ מ"מ בְּשְׁפוּלִי הוּי פְּמַחֲתוּדָה לְגַב וְגַם ס"ל דְּאָף שְׁהָרֹב בְּמָקוֹם שְׁלֹא תַתְּפַרַק חוֹשְׁשִׁין לְשְׁמָא תַתְּפַרַק בְּמָקוֹם הַמְּיַעוּט כַּמְש"ל וְהַרְשָׁב"ץ נִרְאֵה שְׁלֹא רָאֵה דְּבָרֵי הַרְשָׁב"א בְּזֵה בַתְּשׁוּ' שְׁאֵל"כ לֹא הִיָּה כּוֹתֵב כֵּן בְּפִשְׁטוּת וְגַם יֵשׁ לַחֹוֹשׁ לְהַאֲמִירִים אִין סַרְכָּא ב"נ רַק דְּהַאֲנָא סוֹתְמַת וְא"כ יֵשׁ לְאַסּוֹר בְּשְׁפוּלִי וְגַם ל"ש סְבַרְת הַרְשָׁב"ץ בְּזֵה (וְגַם לְהַפּוֹסְקִים דִּס"ל הַטַּעַם דְּהַקְרוּם הוּלְךָ וְחֻזַּק לְבַד מַהֲנֵי י"ל דְּלֹא אֲמַרִינוּ שְׁהָרֹב מְחֻזֵּיק הַמְּיַעוּט וְאִפִּי הַרְשָׁב"ץ ע"כ לֹא קָאָמַר אֲלֵא אִי אֲמַרִינוּ שְׁהַסְרְכָּא אֵינָה מְחַמַּת נְקָב אֲלֵא שְׁעַתִּידָה לְהַתְּפַרַק מִשְׁא"כ אִם הַסְרְכָּא ע"י נְקָב אֲזִי יֵשׁ לַחֹוֹשׁ שְׁמָא הַסְרְכָּא מְמָקוֹם הַמְּיַעוּט שְׁשֵׁם הַנְּקָב וּבְמָקוֹם הַנְּקָב שְׁהַקְרוּם מְחַמַּת הַמְּכָה הִיא מְתַפְרַקַת וְאִין רַב הַסְרְכָּא שְׁנַתְּפַשְׁטָה לְהַלֵּן מְחֻזֵּיק אוֹתָהּ וּבְזֵה מִיּוֹשֵׁב מַה שְׁהַקְשִׁיתִי לְעֵיל עַל הַרְשָׁב"ץ) וְא"כ אִין מְקוֹם לְהַקֵּל כ"א עַפ"י הַפּוֹסְקִים דְּאֲזַלִּינוּ בְּתַר רַנְבָּא וְהִיכָא דְּלֹא נִהִיג אִין לְהַקֵּל וְאֵע"ג שְׁכ' אֵא"ז בְּנִסְרָף לְבַשֶּׁר וְלַעֲצָם לְהַקֵּל שְׁם הַטַּעַם פִּינוּן דְּבַלֵּא"ה הַרְבֵּה פּוֹסְקִים מְכַשִּׁירִים מִשְׁא"כ פֶּאן שְׁלֵדִינָא לֹא מְצָאנוּ קוֹלָא מְפֻרְשָׁת בְּשְׁפוּלִי רַק הַרְמַב"ן כ' כֵּן לְדַעַת הַרִי"ף וְא"כ נִרְאֵה שְׁאִין לְהַקֵּל בְּזֵה אֲלֵא בְּמָקוֹם שְׁנִהֲגוּ כַּבַּעַה"ע לְמִיזֵל בְּתַר רַנְבָּא בְּסַרְכָּא שְׁנַסְרְכָּא רַנְבָּה לְמָקוֹם הַכָּשֵׁר וּמְיַעוּט לְמָקוֹם הַאֲסוּר: וּמְצָאֵתִי בְּפָרִי תְּנָאָר ס"ק לְמ"ד עַל מַה שְׁכַּתֵּב הַב"י בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א אִם סַרְכָּא יוֹצֵאת מִשְׁפוּלִי הַאֲנָא וּמְתַפְשְׁטַת ע"ג הַאֲנָא כו' וְכ' הַב"י ע"ז דְּלִפִּי דַעַת הַבַּעַה"ע אֲזַלִּינוּ בְּתַר רַנְבָּא וְכַתֵּב הַפָּרִי תְּנָאָר שְׁדַבְּרִיו צוֹדְקִין לְדִינָא וְלֹא מְטַעְמִין שְׁנִרְאֵה מִתּוּדָה דְּבָרֵינוּ דְּלְדַבְּרֵי הַרְשָׁב"א קָאָמַר דְּאֲזַלִּינוּ בְּתַר רַנְבָּא וְהָא לִיתָא דְּלִהַרְשֵׁב"א טַעַם הַסְרְכָּא מְשׁוּם נְקָב תְּלִינוּ הַנְּקָב בְּמָקוֹם שְׁיֵשׁ רַב הַסְרְכָּא וְלִיכָא לְמִימַר דְּגַם לְסְבַרְת הַרְשָׁב"א פִּינוּן דְּלֹא אֵיתָמַר בַּש"ס אֲלֵא דְּלֹא מְתַפְרַק הַאֲנָן מִן הַדּוֹפֵן דְּהוּי מְקוֹם רַבּוּתִי אָבֵל לֹא לְהַצִּיל עַל מְקוֹם אַחַר הַסְמוּדָה לֹו וְתַמְצָא דְּבַעַה"ע דְּיִיק לְמַלְתִּין וְאָמַר וַיֵּל תְּלִינוּ לְנְקָב שְׁהִיָּה כו' הַרִי דְּסוּבַר פְּדַעַת רַש"י בְּטַעַם הַסְרְכָּא עכ"ל הַרִי מְבֹאָר דְּלֹא ס"ל כְּסְבַרְת הַרְשָׁב"ץ הַנְּלֵ אֲלֵא שְׁתַּמְהֵנִי דַּה"ל לְאַתּוּי דְּבָרֵי הַרְשָׁב"א בַּתְּשׁוּבָ' סִי' ש"ג שְׁמִבְּנָאָר כֵּן לְהַדְּיָא כַּמְש"ל וְאָף לְמ"ד אִין סַרְכָּא ב"נ ס"ל דְּלֹא אֲזַלִּינוּ בְּתַר רַנְבָּא וּבּוּדָאִי שְׁאִין פּוֹנוֹת הַב"י לּוֹמַר כֵּן לְדַבְּרֵי הַרְשָׁב"א שְׁהַרִי הַב"י הִבִּיא דְּבָרֵי הַרְשָׁב"א בַּתְּשׁוּבוּתִיו שְׁחֹלַק בְּזֵה עַל בַּעַה"ע אֲלֵא שְׁהַב"י כ"כ לְפִי מֵאִי דְּמַסִּיק שְׁם שְׁפַשְׁט הַמְּנַהֵג פְּדַעַת בַּעַה"ע גַּם מ"ש לְהוֹכִיחַ דְּבַעַה"ע סוּבַר פְּטַעַם רַש"י כֵּן הוּא מְבֹאָר ג"כ מ"מ שְׁהַב"י בְּשִׁמוֹ דְּאִפִּי מְפָקָא זִיקָא פְּשָׁרָה וְכַמ"ש בְּסְמוּדָה אִי"ה: אָמְנָם מ"ש הַרְשָׁב"ץ שְׁהוּא נוֹהֵג לְהַעֲלוֹתָהּ בְּנִפְיחָה וְאִם אַחַר הַנִּפְיחָה נִרְאִית מְחֻזֵּיקָה לְחֻזְתוּדָה מְכַשִּׁירִין הַדִּין דִּין אָמַת וְכַמ"ש הַרְשָׁב"א לְעַנְיָן סַרְכָּא שְׁנַסְתַּפְקוּ בָּהּ אִם הוּא בְּגַב אוּ בְּחֻזְתוּדָה דְּאִם פְּשׁוּפְחִין אוֹתָהּ הַרְבֵּה נִרְאִית בְּחֻזְתוּדָה פְּשָׁרָה וְאֵע"ג דְּלְכַאוּרָה לֹא נ"מ בְּכ"ז לְעַנְיָן דִּינָא פִּינוּן דְּאֲנִן נְהִיגִינוּ לְהַטְרִיף כֵּל סַרְכָּא שְׁלַמְעֵלָה מְחַצִּיָּה לְצַד סוּף הַאוּנוֹת מ"מ נ"מ לְעַנְיָן קְרוּם דְּמְכַשִּׁירִין אִפִּי נְדָבֵק מְרֵאשׁוּ

ועד סופו כמו שיבואר ואז אם נראה שהקרום הוא מתפשט גם בשיפולי יש להטריף ולא מהני מה שרוב הקרום בחיתוף אבל אם ע"י נפיקה נראה שאין הקרום בשיפולי רק בחתוף לבד יש להכשיר וכ"כ בד"מ על דברי הרשב"א דנ"מ לדידן לענין קרום שמשכשירין בכסדרן כו' ע"ש ולקמן מבואר שדעת אא"ז להקל בקרום אף אם נסרכו גם השפולין ושם כתבתי שלענ"ד קשה להקל בזה אף לדעת הרשב"ץ דהא למעלה מחציון מספקין ליה בשיפולי א"כ אין פאן רוב בחיתוף בבואור ע"ש וגם נ"מ שיש בזה פדי ליתן למה שמטריפין למעלה מחציון דהוה פנסרף החיתוף וגם השיפול ועיין בפ"ת ס"ק מ"ג מה שכתבתי שם ע"כ נשמט מספרי בית אפרים מסי' ל"ט שאלה יא שלום טב מרבנן טב לכבוד אהו' הרבני המופלג בתורה חכם ונבון הנותיק מוהר"ר ברכי' בירך נ"י: גי"ק קבלתי וראיתי שאלתו שאלות חכם ולאפס הפנאי אשיב בקצרה וראשון תחלה אען ואומר במ"ש פי מנהגו הי' שלא למעוף בסרכא דבוקה היוצאת ממראה אדנמה ואף אם היא חוזרת למראה ריאה דקי"ל כרבנינו אפרים במפה בדופן כו' ובהגהת הר"ץ מבואר להטריף בליבון כמראה ריאה כו' אף פי הט"ז והש"ף סתרו זה כו' וסוגי' דעלמ' פנומיהו מ"מ מיקרי ריעותא לענין מיעוף דה"ל תר"ל וכינן דענין המיעוף קולא יתירה היא לכו בהצטרף אליו ריעותא כ"ד טרפה כו' ובנ"ד סרכא גמורה ממראה אדנמה שפנדאי רגלים לדבר יש שמחמת נקיבת הריאה נתאדמה מחמת חולי וגם הש"ף והט"ז אפשר דיודי לזה דהא נראה לענין שהאדימה הריאה מחמתה ולא בתולדה כו' עכ"ד והדין עמו בדינא אבל לא בטעמא דבשלמא אם הי' פאן מפה בדופן ומתלבנת הי' אפשר לומר פינן דהר"ץ ודעימ' מטריפין אע"ג דלא פסקינן דינא אפומיהו מצטרף לריעותא דמיעוף משא"כ אם אין פאן מפה אפי' אם היתה אדנמה גם אחר הנפיקה י"ל דלא מחשב ריעותא פלל וכבר כתבתי בסי' ס"ק מ"ח דמ"ש הנ"ב ראי' דהנה ריעותא מדאמר בש"ס הדרא פריא דאין זה ראי' דלשיטת ר"א במפה בדופן מיירי ומ"מ גם להנ"ב דוקא באין מתלבנת אבל במתלבנת נדאי דמודה דאין פאן שום חשש וריעותא פלל ונהרי הוא פריאה שאין בה ריעות' פלל והסרכא דבוקה פינן שהלכה ע"י מיעוף ריר בעלקמא הוא ואמנם בס"ק הנ"ל כתבתי שיש להטריף במראה אדנמה עם ריעותא דסרכא תלו' וכה"ג לא משום תר"ל אלא משום דהסרכא מעידה על האדמומי שאינו מתולדה רק מחמת מפה ואף שי"ל דוקא מפה בדופן כו' מ"מ י"ל להיפך שהסרכא מעידה טפי שע"י נקב כו' ע"ש ומ"מ י"ל דדוקא באם היא אדנמה אחר נפיקה משא"כ אם מתלבנת נהי דכמפה בדופן דייגינן לה מ"מ הא במפה בדופן גופה מכשירינן אם מתלבנת וחוזרת למראה ריאה אף בלא הפ"מ (ולמראה המותר בהפ"מ ואא"ז נוטה להקל בזה משום דלא אמר רבא רק ריאה שהאדימה וכל מיילי דריאה פשהיא נפוחה דייגינן לה אלא שלא מלאו לבו להקל פינן שהר"ץ וכו') וע"כ פינן שמתלבנת לא חשבינן לה ריעותא פלל ונהרי הוא אצלנו כשאר ריעותא ואין משגיחין במה שהיתה אדנמה קודם נפיקה פינן שאחר נפיקה פניה לא הי' לה עוד ואין תולין במפה וא"כ גם בריעותא אחרת ככה"ג לא חיישינן לה דהא הני פאילו לא היתה אדנמה פלל ואפשר לומר דאפי' לדעת הר"ץ ודעימ' דבמפה לא מהני מתלבן ע"כ דטעמייהו משום דאע"ג דבשאר מראות פסולות מהני ליבון משום דבתר נפיקה אזלינן מ"מ באדנמה ומפה לא מהני פינן דטעם הטרפות לפי שמחמת המפה תולין שהלכה וקלקלה בקרומים ובשר הריאה עד שנעשת חבורה שאינה חוזרת וסוף העור

לינקוב ולצאת כמבואר מלשון רש"י ולשון אף שהמראה אדמומית הלכה ע"י נפיקה
אמרינו דנדאי צרירת הדם יש פאן אלא שעדיין לא שלטה לצרור הדם בתוך הקרומים
וסוף שתתגבר המפה ושדי תכלא בכלא ויהי' הדם נצרך בתוך הקרומים עצמם וזה
שינה במפה בדופן שאנו דנין ע"ש סופו משא"כ בריעותא דסרכא שלא פסדרן שאם נדון
שסרכא גמורה היא וגברה המפה עד שניקבו הקרומים פשיטא שאם היה פן פבר נצרך
הדם בתוך הקרומים עצמם ואף לאחר נפיקה היתה נשארת באדמימותה ופניה לא יחווירו
וכיון שמתלבנת זה האות כי אין פאן נקב והסרכא שהולכות ע"י מיעוה הוא ריר בעלמא
ובאדמומית דקודם נפיקה לא איכפת לן פלל וגם הר"ץ ודעימין' מודים בכה"ג שאין מפה
להכשיר במתלבנת ומכ"ש לפי מ"ש בביאור לש"ף די"ל דאף הר"ץ ודעימין' מודים
בחוזר למראה ריאה וע"כ לא קאמרי אלא בחוזר למראה המותר וע"ש ובק"ה וא"כ לא
היה מקום להחמיר בזה מטעם שכתב כ"ת אף מ"מ לדינא פתבתי בדיני תר"ל סעיף ס'
להחמיר בזה שנמצא הריעותא בריאה עצמה וטעמא דידי אחרי שבררתי בסי' ל"ח ס"ק
מ' פשיטת ר"ת דמה שמחלק בין מתלבנת או לא באדנומה מחמת חולי הוא רק היכא
שמתלבנת אמרינו שסוף הדם לחזור ולקבלע וכתבתי שם שאין חולק עם ר"א אלא דר"א
ס"ל דנקט האדימה מגזרת הפעול להורות שע"י מפה אנו מכירין שהאדמימות מחמת
מפה ולר"ת א"צ לזה שהדבר ניקר שהוא מחמת חולי וכמ"ש באורף והמדקדק היטב
יראה שהדברים פנים ואמיתים וכיון דעיקר ההיתר באדנומה מחמת חולי ומתלבנת היא
פנוי ע"ז דהדרא בריא שחוזר ונקבלע א"כ עכ"פ לחותא היא אף שמתלבן וא"כ אף
שמתלבן מצטרף לריעותא אחרת להיות תר"ל וחישינו לה דלמא פבר שלטה המפה ותו
לא הדרא בריא ולזה רמזתי בקצרה בדיני תר"ל ס"ק ס"ח וכתבתי אבל אם חוזר ומתלבן
כו' מ"מ לפי מ"ש דאין הטעם שפך היא מתולדה כו' ושוב פתבתי דמ"מ צ"ע אם נאמר
שהריעותא פועלות שני דברים כו' ואעפ"כ סימתי די"ל להיפך שהסרכא מורה כו' וגם
מאן מפסי לידע שאין פאן צרירת הדם כו' ע"ש ולכן יפה פיון כ"ת לדינא שראוי להחמיר
בזה ובפרט בסרכא עוברת ע"י מיעוה שהיא קולא גדולה כו' אבל לא כמ"ש כ"ת מטעם
דיש מחמירין במפה ומתלבן דליתא דמהאי טעמא אפס מקום להחמיר בזה וכדכתבנא:
ומ"ש ומפשטא דסוגיא דא"ט לפי שיטת התוס' אליבא דר"ח מוכח דכדיוותא טרפה אפי'
במתלבנת כו' הנה פמה דיות נשפכו ע"ז וכבר הבאתי בסי' ל"ח ס"ק מ' שהכנה"ג והפלתי
והתורת יקיתואל מפרשי דברי התוס' דאם חוזר למראה ריאה אף במראות פסולות
מהני ואף שהשגתי עליהם מדברי סה"ת והסמ"ג הנה בררתי מדבריהם שגם ר"ת מודה
דכל שאחר הנפיקה אין שם מראה פסולה פשר הוא ואף הרא"ש שנראה שתפס דברי
הר"י בפשטן פתב ולא נהירא דמסתבר דכל מראות הפוסלים אם מתלבנת ע"י נפיקה
פשרים כו' ומבואר דלדידן' אף ריעותא פל דהו לא הוי שאם הי' מקום לחשוב לריעותא
שוב אין מקום להקשות מסברא די"ל דאפי' טרפות גמור הוא אלא ודאי דמסתבר ליה
דלא הוי ריעותא פלל אף באמת גם ר"ת ור"י מודים לזה פאשר הוכחתי במישור מדברי
סה"ת והסמ"ג והרא"ש נראה שלא היה אז לפניו סה"ת כמ"ש בס"ק הנ"ל וא"כ לא
עדיף מחסרון בפנים שכתב אא"ז בת"ש דלא חזי לאיצטרופי לתר"ל אע"ג דהמקשה
בש"ס ס"ד להטריף והרמב"ם נראה מדבריו שמטריף ע"פ גרסתו בש"ס וכמ"ש בדיני
תר"ל ס"ק ל' וכבר פתבתי בתשובה שבק"ה ובדיני תר"ל ס"ק ל"ג דבכה"ג שלפי דעת

משום שי"ל שגרע ממפה בדופן לפי מ"ש שם דטעמא דמתלבן מהני אעפ"י שהוא מחמת חולי דאמרי' הקרא בריא כו' ע"ש בס"ק ס"ח ולפי שראיתי שכ"ת נסתבף בזה מחמת שהענין ארוך ומפוזר בכמה מקומות אבאר לו בבניאור יפה והנה עד שהוא תמה עלי שהחמירתי יותר באדנמה ממראה פסולה אחרת יתמה על הפוסקים דלעיל שהביא מע"ל ג"כ דבריהם שמחקרו באדנמה דלא מהני ליבון דמה שיש מפה באדנמה אינו מצד ריעותא רק שמחמת זה אין תולין האדמומית בתולדה והו"ל כשאר מראה פסולה אחרת וא"כ מה"ת לחלק בין זה למראה פסולה ואמנם מע"ל לשיטתו אגיל שפתב לעיל מיניה דאפשר שטעמם של מהר"ט ומהראנ"ק והר"ץ והב"ח דס"ל פהתוס' ולכן לא מהני ליבון באדום כמו בשחור דלא מהני ליבון כו' ומשגה הוא ביזו דלהדיא מבואר בר"ץ וב"ח בכל מראות פסולות החוזרות ע"י נפיחה פשרות וכ"כ דמשא"ל ועיין בב"ח שפתב ונ"ל ומ"ש דאם ע"י נפיחה חוזרת למראה הכשר פשרה כ"כ הרא"ש ורוב הפוסקים והכי נקטינו דלא כמ"ש מדברי התוס' ושוב כתב או אדנמה כו' וטעמא דמפה דתלינו דמחמת ההפאה ניקבה גם הריאה ולפי זה נדאי אפילו התלבן לאחר נפיחה חוששין משום שהנפתה בדופן נגד האדמומית כו' והכי נקטינו עכ"ל ומדסתם דבריו לעיל לענין מראות פסולות שחוזרות ע"י נפיחה ולא ביאר דגם בזה אם מפה בדופן לא מהני ובפרט במראה שחור שפא מחמת אודם ושם כתב וכל אלו המראות כו' דהיינו שחורה כדיו ואינך דחשוב התם מבואר מזה דבכל גונוי פשר ושם אף במפה בדופן ולא אמרינו דתלינו שמחמת ההפאה ניקבה והיתה אדנמה ונהפף לשחור וצ"ל דבאדנמה גרע טפי דכל שהוא עדיין אדום אין המראה קבוע בקרומי' רק צרירת הדם יש פאן מחמת הנקב שנעשה בריאה ע"י הפאה שבדופן ועמיד הנה שיתראה גם בקרומים ויתהפכו לשחור ולכן אף שמתלבן ע"י נפיחה אין זה הוראה שאין פאן צרירת הדם לפי שע"י הנפיחה הדם מתבלע בפשר ולא יראה החוצה ומ"מ פיון שיש פאן אדמומית קודם נפיחה ורגלים לדבר שאינו מתולדה שזו מפתה מוכיח עליו וא"כ י"ל שפא מחמת נקב ואעפ"כ לא נקבע מראה פסול בקרומים רק צרירת הדם ונבלע בכשר שפן דרו צרירת דם להיות נבלע רק פשאין מפה תלינו ליה שהוא מתולד' ואין פאן נקב פלל משא"כ במראה שחורה ומכ"ש שאר מראות פסולות אם נאמר שנעשו מחמת נקב הרי נבקעו בקרומים עצמם ואיך חזרו למראות הריאה מחמת נפיחה ולכן אפילו אם יש מפה בדופן א"ל שהריאה ניקבה ונתקלקלה מחמת הפאה שבדופן שהרי עינינו רואות שהריאה פתיקנה לאחר נפיחה והוא דבר שא"א שמראה הקבוע בקרום מחמת טרפות ונקב הריאה שיתחזר למראית הריאה וכה"ג דכתובא בשם הפ"ת ז"ל וזה ברור בשיטת הב"ח ז"ל: ואמנם רש"ל והט"ז וש"ך ושאר אחרונים דעתם דכיון דכולהו מילי דריאה פשהנה נפוחה היא וכמו דבשאר מראות פסולות אינו פסול אי אגיל אחר נפיחה כמו כן באדנמה ונחשיב פאילו אין פאן אדמומית פלל וממילא שאין חשש מחמת מפה שבדופן ולדבריהם גם בריעותא אחרת נגד האודם לא גרע ממפה ולדידי חזי לי להכריע בדבר אחרי שברתי סולת נקיה מדברי בעל סה"ת והסמ"ג דהנה בקיאי בדברי ר"ת ור"מ טפי ומדבריהם מבואר דמראה אדנמה אין בה פסול מצד עצמה אם היא קבוע רק בעור ולא באה מחמת צרירת הדם וכדמייתי מריאה דאגליד וע"ז א"צ להכשירה מדר"נ רק היכא שהאדמומית מחמת חולי וצרירת הדם מחלקינו באם חוזרת ומתלבנת מפשירינו מדר"נ לפי שסופה לחזור ולקבלע

כמו שאנו רואין שמחמת הנפיקה אין צרירת הדם גיפר אלמא דלא נצרר כ"כ שיהיה
חבורה שאינה חוזרת משא"כ שאין מתלבנת לח' שרצים מדמינו לה עיין בס"ק מ"ם
שביארתי באורח (ו ק"ה פתבתי שגם מדברי רש"י נראה פן שכ'דהקרא בריא מדר"נ
ע"ש באורח) שאפשר שאין חולק עם רבינו אפרים רק דר"ת ס"ל דאף בלא מפה בדופן
פן הוא שניפר שפא מחמת חולי ולכן הכרעתי דהדין עם האחרונים בזה ולא מטעם דכיון
שאין אדמומית אחר נפיקה דגין על מה שקודם נפיקה שהיה מתולדה דמי מפיס שפא
הוא מחמת חולי פינו שיש פאן מפה בדופן אלא טעמא משום דאעפ"י שנתלה שהוא
מחמת חולי וצרירה הדם אין בכך פלוס דהא קמן שהוא מתלבן ע"י נפיקה וכל כה"ג
סופו לחזור וליבלע וכמ"ש בק"ה בדברי רש"י ואין לנו לחוש שפא הגיע גדר החולי על
אופן דלא הקרא בריא וכבר ניקבה או שנדאי עתידה לנקוב והלבון הוא משום שמחמת
הנפיקה נבלע במקומו דמה"ת לחוש לזה ומוקמינו בחזקת היתר דהא מפה בדופן לאו
ריעותא הוא ומחשב תר"ל ונהי דמחמת המפה אמרי' דיש פאן צרירת הדם מחמת חולי
מ"מ אין הכרח שהיתה מפתה אנושה מבלי מרפא וקצת רגלים לדבר ממה שמתלבנת
שאין פאן טרפות ברור וסופו לחזור וליבלע משא"כ אם יש פאן ריעותא בריאה עצמה
דאם נאמר שהאדומ' היא מחמת חולי א"כ יש פאן תר"ל ובתר"ל מחזקינן לה באיסור
לומר שפאן ניקבה או שעתידה לינקב ומה שמתלבנת אין ראיה כ"כ דהנפיקה גורם
שיבלע לפי שעה ומ"מ נדאי ששלטה המפה לצרור לגלות ערנותה עליה בחייה לקץ ימים
וכיון שאין אנו בקיאים לידע אם יש שם צרירת הדם אם לאו הכרעתי להחמיר בזה
מטעם תר"ל וימחול כ"ת לעיין בדיני תר"ל ס"ק ס"ח במ"ש ולכן נלענ"ד כו' אבל אם
חוזר ומתלבן כו' ומ"מ לפי מ"ש שם דאין הטעם שאנו אומרים שפא הוא מתולדה אלא
אע"ג שפא ע"י חולי כו' שוב הו"ל תר"ל ומ"מ צ"ע אם נאמר שהריעותא פועלת ב'
דברים כו' מ"מ הא י"ל להיפך וגם מאן מפיס לידע שאין פאן צרירת דם באדמומית זה
כו' ע"ש וישפיל ויבין פי עפ"י הדברים האלה חלקתי בין מפה בדופן לריעותא בריאה
עצמה ודון מינה דבמראה פסולה אחרת דא ודא אחת היא דכל שע"י נפיקה אזל המראה
בין שהריעותא בדופן בין שהריעותא בריאה למאי נחוש לה דהא אם תאמר שלקתה
לאין מרפא נמצא שהמראה היא קבועה בקרומים ואין מציאות שתחזור למראות ריאה
מחמת נפיקה אלא נדאי שאין פאן לקותא פלל משא"כ באדנומה דלא מטעם מראה הקבוע
בעור אתינו עלה רק מטעם צרירת הדם ומה"ט איפא דעות להחמיר במפה בליבון טפי
ממראה פסולה אחרת פדכתיבנא ואנו לדידן י"ל פן לענין ריעותא בריאה עצמה אף
שנתפוס להקל במפה ואף שהארקתי קצת הם קצרים להתבונן במ"ש בחבורי בענין זה
והם נכוחים למבין פי יתן רוחו עליהם ודע שלכאורה יש מקום ליישב דעת ר"ת ור"י
שנראה מפשיטות דבריהם לחוש במראה פסולה במתלבנת דאפשר שגם הם יודו דנדאי
אית לן למיזל בתר נפיקה דהא בחייה נפיקה היא ולכן לענין חסר או יתר דבעינן שיעור
ט"ד בתר נפיקה אזלינן רק דבזה פינו שהאדומ' מחמת חולי י"ל דשפא החולי גרם לה
שלא היתה נפיקה בחי' פראוי והרא"ש ס"ל דאדרבה פינו דהשתא אחר נפיקה אין פאן
מראה ואם הי' בטבע להוציא הריאה נפוחה אחר שחיט' לא היינו מפירין בה שום ריעותא
וכיון שאנו יודעין שבחייה נפיקה היא אמרי' שאין פאן שום חולי פלל ובאמת פה הית'
גם בחי' ועיין בס"ל ל"ו בדין נקרה הקרום מחמת נפיקה שכתב אא"ז סברא זו שלא

נסתר הקרום בחיי מחמת שלא היתה נפוחה פראוי מחמת החולי ובק"ה סי' ל"ו ראוי
ך"א כתבתי שצ"ע שלא נזכר טרפה זה כו' ומ"מ בכאן שפיר יש מקום לסברא זו ועיין
במ"ש סי' ל"ח ס"ק מ"א לענין חונרת למראה המותר אבל באמת נלענ"ד דז"א דמה
שאנו מכשירים בליבון ע"י נפיקה דמזה נראה שהמראה אינו קבוע בעור רק שנדמה כן
מחמת הכשר שתחתיו והרי זה כמראה מחמת מוגלא ואפשר שכן טבע הבע"ח שע"י
הנפיקה ישפנה מראה הקרום מחמת עצמותיו ועכ"פ כיון דהא קמן דאי נפחין לה אין
בה מראה פסולה הא קמן שאין המראה קבוע בעור וכה"ג לא פסלה דעיקר פסול שינוי
מראה הוא כמ"ש הרמב"ם שאותו בשר שנשפנה מראי' למראה זה פמת הוא חשוב בו
הבאתי דבריו בק"ה סימן ל"ח ראוי ד"א ע"ש ובסי' ל"ח סעיף ט"ו כתבתי לענין מראה
אדום אפילו אם פשקולפין הקרומים דמות אדום להנה כשר וע"ש ס"ק ד"ט ובק"ה ראוי
י"א וצ"ע לענין מראות פסולי שחזרו ע"י נפיקה למראה ריאה או מראה מותר וכשקלפו
הקרומים מוצאין שהמראה הפסולה היא בו בקביעות וחזרה לשחוריתה מה דינו
ואפשר שאינו במציאות ועיין מ"ש בסי' צ"ב וס"ק שאח"ז וקצת דברי זעירא מן
חבריא הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד: שאלה יב בענין השאלה בריאה שהיתה
חלקה בצד ימין בלי שום חיתוף אונות רק היתה ניקרת ע"י סדקים גמורים ההולך וסובב
דרך שפולי מעל"ט עד שנראה מב' עבריו באנרף אונא הראוי להיות אף האנא האמצעית
הנראית ע"י סדק היא גדולה מארוכה ועבה כי היכר של ארוכה ועבה הי' ניקר כהיכר
המבואר ברמ"א שהיתה ארוכה ועבה מאונה האמצעית גם היתה גבוה יותר משל שמאל
אף היתה קטנה הרבה מאנא האמצעית אמנם הי' שם באמצע האנא האמצעית הנ"ל
עוד סדק קצר פחות מכט"ד ונראה ג"כ משני עברי אנא בשפולי והנה כתב כ"ת שאם
באנו להכשיר מחמת דעת המכשירין בשינוי גדלות בהפ"מ יש לצרף ריעותא לדעת
הר"ן הו"ל פסרכא פסדרן למעלה מחציין וגם כיון שמצד ימין אין המנין מבורר אפשר
דהוי דומיא דמעשה דהג"א כו' ולכן כתב להכשיר מטעם סדק הקטן שאעפ"י שהוא
פחות מכט"ד כשר בהפ"מ ומבטלינן הסדק הגדול דהוי פסודא במקום שאין ראוי להיות
אנא דא"כ האמצעית גדולה ממנו עכ"ד בקצרה והנה אם נחשוב זה לריעותא דהנה
פסודא למעלה מחציין אין מקום להכשיר בסדק פחות מכט"ד מדין ק"ו דהא אנא פחותה
מכט"ד טרפות גמורה היא מדינא רק שנסמוך על הסוברים דסדק עדיף וא"כ נצטרף לו
ריעותא דסרכא למעלה מחציין וגם הריעותא השני' שאין המנין מבורר פשיטא שייכא
טפי כשהיתר בימין אינו רק מחמת סדק פחות מכט"ד ובשמאל יש שתיים פהלקתן אף
באמת אנו מכשירין בהפ"מ וישעת הדחק בסדק פחות מכט"ד ואין חוששין לריעותות
אלו דמחמת למעלה מחציין לא חיישינן דא"כ נפל דין היתר סדק באנפתא בבירא לפי
מנהגינו להטריף בלמעלה מחציין וכמ"ש בספרי ס"ק י"ג ובקונטרס התשובות אחר סי'
י"ג מ"ש לכבוד דודי הגאון ז"ל ע"ש וע"כ לומר או שתופסין עיקר משום שפדורה
פהלקתה מבפנים או משום דדבוקה עדיף טפי ואף לפי מ"ש שם דמשמע מהפוסקים
דאין חילוק בין דבוקה לסרוכה ועדיין יש לחוש שתתפרד בשפולי אפשר דדבוקה כה"ג
שאין ניקר הפרש כלל רק סדק בעלמא חיישינן שתתפרק ולכן אף לריעותא לא
חשבינן לי' והריעותא הב' שכתב משום דבשמאל המנין מבורר והנה חלוף להרש"ל
שגגה היא בידו שאין דין חלוף נוהג כ"א היכא שישנו במקום שאינו ראוי להיות ובמקום

שיעור גדולתה פראוי והאמצעית הסמוכה לה בצד סמיכתה לזו הסמיכה לאומא היא חתיכה פדרפה ומצד השני הסמוכה לאונא עליונה אינה חתיכה ונפרדת רק כט"ד או מעט יותר אף שאם היינו חושבין האמצעית אם הייתה חתיכה במקום הזה בשווי עם החתוף שמצדה השני הייתה גדולה מהסמוכה לאונא מ"מ פיון דכמות שהיא חתיכה עתה בצד זה רק מעט היא קטנה אין פאן חשש והנה הסדק שבין האמצעית לעליונה רואין פאילו פרוי קצת ממנה פפי שיעור הצריף בכדי להשלים מנין האונות והשאר רואין פאילו אינו ובין לטעם שנסרכו ובין לטעם שסדורה פהלכתה י"ל פן דמה שלמעלה הוא דבוק בתולדה אף מבפנים וגם זה בפלל שסדקים מועילים להכשיר ולא להטריף היכא שבא להוסיף על מנין הראוי וה"ה היכא שהסדק מוסיף על גדלות הראוי אין חוששין לו ולכן פיון שעכ"פ ספיקא הנה שפא אין פאן שינוי גדלות דאמצעית מארוכה ועבה ודעת האחרונים בלא"ה להכשיר בחלוף פנה בהפ"מ אין להחמיר בזה יותר וישפיר הורה להלכה להכשיר: שאלה יג עוד כתב כ"ת שאלה א' שהי' חסר כל העיגול והקולשית מן הנורדא ואותה החתיכה החסרה נמצאת באומא השמאלית בין אומא לאונא אף לא הייתה מקמא רק על חוד האומא כמו בדרי והיה להחתיכה פיס בפ"ע בגיד שפה פדרף שאר כל הפיס' וכשנפחוה הייתה יורדת לפיס' יפה יפה בנטייתה לצד קמא לכיסה והי' נראה בה החרוץ שהחריץ בה הגיד שפה ומחכמי בהמ"ד רצו להכשיר דאף שהת"ש בשם הר"ץ מטריף אם יש להחתיכה פיס היינו אם עומדת מקמא אבל בדרא לא הני פיתיר ונרדא עם פיס דיתרת בשמאל בדרי אף בתואר ונרד פשרה ולא נשאר פאן רק ב' ריעותות ולהשלים לתסרון דנורדא א"צ דהא יש לה תואר ונרד בשורש שלה ואין פאן רק ב' ריעותות ומלשונם משמע דדוקא ג' ריעותות בעינו וכ"ת הטריף לפי שיש חסרון בנורדא לפנינו וצריף השלמה ונראה לעין שמה שחסר שם יתיר פאן ומה שאמרו דלא הנה רק ב' לריעותא הלא במ"כ לא הנפיר הרמ"א מקמא רק הת"ש וכן אדמ"ו בספרו כתב יש לבדוק מבפנים והיינו למעוטי מצד גבה דטרפה משום דמתחכף בצלעות אבל באמת אם נמצא בדרי ג"כ משלמת כו' עכ"ד כ"ת והנה רואה אני דהני עמודי דבי מדרשא לאו קטלי קניא ניהו ודייקו לישנ' דמקמא ומלתא דפשיט' למכ"ת דאף בדרי משלמת מבעי' לי טובא דשפא י"ל פיון דהדין גופ' תמוה רק קבלה שרגילו' למצוא החסרון בצד ימין או בצד שמאל כמ"ש אא"ז שיש לסמוך על עדות הש"ף והת"ח וא"כ י"ל דהרגילות הוא רק למצוא מקמא אבל לא בדרי ואף שהרמ"א כתב בסתם משום שאין זה רגיל שישמא פן בדרי אלא או מקמ' לא נמצא פלל ואין ראיה מסתימת המ"כ של הרמ"א דכוננתו יש לבדוק באונא כו' ר"ל מקמא שרגילות למצוא שם וזה מבואר שהרי גם הר"ץ מביא הך מ"כ בסתם ע"ש שכתב וכן מצאתי גליון כו' ומ"מ מבואר בדבריו שם לפני זה דמצאיות זה הוא מקמא ע"ש גבי מ"ש א"כ מג' דברים טרפה כו' וגם ששם קודם לזה גבי אם העינונותי נחלק' כו' ע"ש (ומ"ש כ"ת דהר"ץ חשש שלא יטעו כו' לכן פי' בהגהותיו להדיא יש לבדוק מקמא כו' בר"ץ שלפני לא מצאתי לשון זה שכ' כ"ת משמו רק דמוכח מדבריו שם דאקמא קאי וכמ"ש) וגם י"ל פיון דיתרת בדרי קי"ל דהיינו רבותיהו טפי אנו תולין שהוא יתרת מלומר שבא להשלים תואר הנורדא משא"כ ביתרת מקמא דלא רבותי' דכולהו הוא רק דחינוי בריית' א"כ יש לתלות דזה בא להשלים תואר הנורדא שהוא עתה בכל הבמות מלמיתלי ביתרת דקמא ולכן אי הנה מיקלע

עובדא כזו שהחתיכה החסירה היא נמצאת בדרי דאנא לא הייתי מורה כ"כ בפשיטות להקל בזה היכא שבלא החתיכה החסרה ליכא תנאר ונרדא בשורש שלה ומ"מ בנ"ד יפה אמר מכ"ת שיש להטריף דלא מיבעי' אם נימא דגם בדרי מצרף להשלים התנאר לקולא א"כ כ"ש לחומרא אלא אפ"י אם נימא דלחומרא לא מצרפינו מ"מ היכא שיש פיס על החתיכה פיון שפבר נהגו להטריף בזה במקום שפא להשלים א"כ אף בזה הרי עינינו הרואות שפשמצרפין אותם הם אחת ומה שחסר פאן יתיר פאן וכמ"ש כ"ת וגם יש עליו פיס שהוא ג"כ הוראת שדרף נרד' יש לה והיא ונרדא עם פיס ולא יותרת בדרי וא"כ אדרבה יש להטריף טפי פיון שפא להשלמה ואין פאן מקומו כ"א מקמא ועכשיו שהוא בדרי הני פשיננה מקומה דדוקא במקום שהוא רגילות שימצא אין זה שינוי מקום וכמ"ש הש"ף: ובאמת מדברי הש"ף בסוף ס"ק י"ח משמע דגם היכא שיש תנאר נרד בהנשא צרף צירוף וכמ"ש ועוד דגם בהנשא יש תנאר נרד וכדכתב הרב וכן יש מכשירין אם יש לה תנאר נרד בשורש שלה כו' וכן בס"ק י"ט כ' דהכא השורש במקומו אלא שחסר קצת בראש העינונות כו' ובביאור לש"ף הבאתי דברי מח"ב דמפרק הך וכן יש מכשירין כו' היינו ג"כ ע"י צירוף והשגתי עליו ע"ש (ואני תמה על עצמי שלא פתבתי בביאור לש"ף לפרש לשון הש"ף הנ"ל בסוף ס"ק י"ח שלכאורה צ"ע שגראה דבדין השלמת החסר מייירי דכל חד לחוד' ליכא תנאר נרד והיש מכשירין מייירי בלא השלמת רק מחמת שיש תנאר נרד בשורש ע"ש וא"כ מ"ש הש"ף ועוד שגם בהנשא כו' צ"ע ואפשר בקולמוס נשתייר או נשמט בדפוס) ולפי מה דמשמע מדברי הד"מ ובהג"ה פא לומר דיש מכשירין אף בלא צירוף ולפי הבנת הש"ף צ"ל דמעיקרא נמי מייירי שיש בהנשא תנאר נרד וכשר ע"י צירוף ושוב כתב לכן יש מכשירין כו' ר"ל שיש סוכרין דאף צירוף א"צ כל שיש תנאר נרד בראשה וכן משמע מהש"ף ס"ק כ"א ועכ"פ למדנו ממח"ב והש"ף דחזי לאצטרופי אף ביש תנאר נרד בשורש שלה אלא דהיש מכשירין האחרונים ס"ל להקל אף אם אין החתיכה החסירה נמצאת ועכ"פ במקום שיש לפנינו החתיכה החסירה ועין רואה תשור שפא למלאות פגימות הנונרדא ובפרט שהפיס מורה ע"ז וא"כ אפ"י תימא דאם היא בדרי לא מהני להקל מ"מ מהני להחמיר פיון שיש ריעותא לפנינו וכשיננה מקומה דיינינו לי' ולא דמי לעובדא דהב"ח שהביא הט"ז בס"ס ל"ה דשם היתה הנונרדא בשלמותה וא"כ אין לדון בו רק דין יתרת בדרי או מקמא ובשביל פיס שלא על הנונרדא אין איסור משא"כ פאן: וגם מ"ש דיתרת בדרי מקרי ריעותא כמ"ש בת"ש כו' יפה כתב וכ"כ בראש אפרים ס"ק והבאתי ממ"ש בביאור לט"ז מדברי הא"ז שהביא הד"מ ע"ש שהא"ז כ' בשם הר"י בר שמואל (הוא הר"י בעל התו') שכתב ולא אמרינו פיון דאשפני במקצתה אשפני בכולה ומבואר דהאוסר ס"ל (שהוא רב אחאי) דאמרינו דאשפני במקצת שיש יתר בדרי דאוני בשמאל וחיניש דאשפני בכולה שגם בימין אינו רק שנים והסדק אינו מועיל להשוות החילוף והר"י חולק וס"ל דלא אמרינו אשפני בכולה אבל עכ"פ מודה דחשיב אשפני מקצתה ואם איתא דס"ל דלא חשיב שינוי ה"ל לסיומי' למלת' דבאמת אין פאן שינוי כלל ופשוט דמודה דמיקרי שינוי בכה"ג אלא דס"ל דלא אמרינו אשפני בכולה אבל עכ"פ מודה דאשפני במקצתה וריעותא הוא וזה ראי' ברורה שאין עליה תשובה ואדרבה נלענ"ד דטפי גרע בדרי כה"ג מיתרת מקמא דמקמא אי אמרינו דכשר תלינו לי' שאינו יתרת

שהוא פנטול פיון שאינו עומד במקום שראוי להיות שם אנוא וכיון דחיוי בריתא הכי אית להו ונמצא בהם יתרת מקמא לא חשבינו ליה פנטול אחת מהאונות העומדת במקום שראויים להיות משם משא"כ מגפה שאינו בנמצא בהם ע"כ שהוא מוסיף במגנו על האונות הראוי' וכיון דלאו רבותי חשבינו לי פנטול ומכ"ש דא"ש לפי הטעם שפתבו דמגפה מתחפה בצלעות ולכן אע"פ שאינו במקום הראוי להיות אנוא ואין לומר בו יתר פנטול מ"מ מתחפה בצלעות וטרפה משא"כ ביתרת בדרי כה"ג שגראה שפא להשלים וכן מורה ג"כ הכיס שעליו פיון דזה מקום שהאונות ראיות להיות במספר ובמגנו מכון ואם נמצא שם תוספות אנוא תולין שהוא מחמת תוספות ורבותי המותר כמ"ש בספרי בשם הרשב"ץ ובכה"ג אמרינו דהיינו רבותי וזולת זה אין מקום לדבר אחר דלאו ממגינא שפא שם ואם בא רואין אותו פנטול וכיון שגזה גראה מענינו שפא להשלים הנורדא שהרי אם מצרפין אותם גראה לעין שהיא פחדא והכיס שעליו הוא מוסיף, לחזק אומדנא זו שדרי ונרדא לו וא"כ אין זה מקומו לכל לבא אל תוך שורות האונות ולומר שהוא רבותי שהרי אינו מתוספות גידול האונות וכח אלא פח הנורדא היא שחסר במקומו ועמד במקום שאין מקומו ורואין אותו פנטול משם וטרפה ולא דמי למ"ש בפ"ת סעיף צ"ו ביתרת בשמאל בדרי אע"פ שיש לו תואר וכיס פשר לפי שאין לנורדא שייכות בשמאל כו' ע"ש בס"ק קט"ו באורף דהתם פיון שהנורדא עומדת בשלימותה רק דאנו ניקום ונימא שהוא יתרת דנורדא בזה שפיר אמרינו דאין לו שייכות בשמאל משא"כ כשהנורדא חסירה וזה הנמצא גראה שפא להשלימה א"ל שאין לו שייכות בשמאל שהרי השלמת הנורדא יש לו שייכות בשמאל כעדותו של הש"ך והלפך אף שנאמר שעיקר הרגילות למצוא מקמא כמ"ל מ"מ עכ"פ יש לו שייכות בצד זה ודמי למ"ש אא"ז וכתבתיו בסעיף הנ"ל דבשורות האונות בימין בתואר ונרדא טרפה ועכ"פ כשיש עליו פיס וכמ"ש שם והיינו פיון דהנורדא מקומה בצד ימין אף שעיקרה מקמא מ"מ מקומה בצד זה היא וחשבינו ליתרת דנורדא וא"כ ה"ה לענין השלמת הנורדא שהטבע שם לחוק להשלים תואר הנורדא שפא לפעמים אינו מתפונן לבא מקמא ומחמת חלישות פח ובלבול היצירה נוסף גם הוא על שורות האונות של שמאל וטרפה והמדקדק גראה שהדברים נכונים וברורים כמ"ש: וגם מ"ש כ"ת דטרפה משום ג' דברים הוא לאו דוקא כדבריו פן ובאמת דקדקתי בדברי הר"ץ ומצאתי פוננת דבריו קצת באופן אחר ממה שגראה מש"ך ואא"ז ונמשכתי אחריהם בספרי אבל פיון שגזה נכון לדינא מהני טעמא דכתבנא ואתרחיש נוסע ראיתי לקצר וגם בשאר שאלותיו לא עיינתי פעת פי הקיפו עלי יחד כמה ענינים ועוד חזון למועד א"ה: דברי ידידו הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד שאלה יד שאלה ריאה שנמצא הנורדא חסר מפנה כל ראשה.

ולא נשאר רק שורש פענבי אצבע. ושאר הנורדא החסירה נמצאת דבוק באנוא ארוכה ועבה ולא הי' פל החסר דבוק במקום א' רק חלוק לשנים מה דינו: תשובה הנה הדין פשוט ומבואר בדברי אא"ז בשמ"ח דבכה"ג אם נחלק לג' יש להטריף וכ"כ שם בת"ש בטעמא דמלתא דהבו דלא לוסוף על קולא זו והעמקתי דבריו בספרי בית אפרים ונראה פשוט דאא"ז מטריף בזה אף אם השורש העומד במקומו הוא גדול כט"ד אחר הגפיחה שהרי קאי התם אמ"ש אם חסר מקצת מן הנורדא כו' ומיירי התם שעיקר הנורדא שלימה במקומה ואין בה כ"א חסרון מעט כמ"ש שם להדיא בסעיף ל"ז ואפ"ה בנחלקה לג'

מטריף אף בלא פיסה וע"כ לומר דאין מקום להתיר בזה מחמת שיש לה תנאך ונרד בשורש שלשה כמ"ש שם אח"כ וא"כ י"ל דלא איכפת לן בהתיכה הדבוקה כולל שפחלק לשנים פיון שא"צ לצרף התיכה כולל דבל"ז יש פאן שיעור ונרד עם התנאך בשורשה דבאמת ז"א דאם אין שם דבוק כולל עדיף טפי שיעורנו הרואות שהנרדא בשלימות' רק שיש קצת שינוי צורה בראשה כגון שאינה עגולה וכיוצא אבל אם יש פאן התיכה התיכה עין רואה שהתיכה הדבוקה באנא מן הנרדא לוקחה זאת ואיתרעי לה שפחלקה ג"כ לשנים אין להתיר ואין לפקפק ולומר מדברי הרמ"א שכתב מתחלה דין התיכה חסירה שיש דעות להכשיר ושוב כ' ה"ש מכשירין באין תנאך בראשה ומשמע דלא זו אף זו קאמר ז"א דאף אם נימא דדין צירוף מסתבר טפי להתיר מדין חסר התנאך בראשה מ"מ זהו אם לא נחלק התיכה החסירה לשנים דאז י"ל כמ"ש הר"ן בשם הרמ"א דרגילות הוא מה שחסר פאן יתר פאן ורבותייהו בהכי וכה"ג כ' הש"ך שקיבל מאמ"ו ז"ל אבל אם התיכה החסירה היא חלקה לשנים דלא רבותייהו בהכי ומ"מ חזינו שפחלקה אלו נטלו מן הנרדא גרע טפי מאם אין לה תנאך בראשה ואין בה חסרון ושאר הריאה נקי' באה לא ידבק בה כל מאומה ואעפ"י שאין קפידא בזה מצד התנאך שאילו היתה בשלימותה היתה כשירה אף ששינתה בראשה מ"מ השתא דהא קמן דחסירה היא פאשר התיכות שפנגדה מוכיחין עליו וכיון שאינם עמה פשוט אצבע לא מצרפין להו וכשהיא לעצמה הרי נשחת תנאךה ע"י חסרון הנזכר ושינוי תנאך כזה מטריף אף בראשה ולכן פיון דלאו רבותייהו הוא ה"ב דלא לוסף על קולא זו דצירוף ועל קולא דתנאך בשורש סגי בלא"ה אין לסמוך פיון דהנה חתיכות דחזו לאצטרופי הם לפינוי זהו מורה על קלקל היצירה בשינוי התנאך ולכך נתפזרו ונתפזרו כל חלקיו: אמנם בלא"ה מבואר מהד"מ דהדין אין תנאך בראשה פשיטא ליה לקולא טפי מדין התיכה חסירה דבתחילת הסימן כתב בפשיטות מיהו יש מקילין כו' אעפ"י שבראשה שינתה כו' יש להקל כו' ובסוף הסימן פשהזכיר דין התיכה חסירה כ' שדין זה תמוה ואם קבלה נקבל ע"ש הרי שיש בזה מקום פקפוק טפי מהא דשינתה בראשה וטעמא משום דהכא הרי חסר לפניה ואינה שלימה משא"כ בהא דשינתה בראשה היא בשלימותה אלא ששינתה בראשה מעט משאר צורות ונרדא ובהג"ה פל"ם יחד משום דחד טעמא הוא פיון דרבים מכשירין בכל ענין והא דנקט דינא דהתיכה חסירה בראשה משום דקצת יש סברא להתיר בזה טפי פיון דע"י צירוף יש פאן תנאך נרד גמור כולל ונרדא דעלמא כלי שינוי כולל ומקילין בתרונתיהו ומ"מ אין להוסיף על קולות אלו להכשיר כשפחלקה לג' דצירוף בג' לא אמרינן ובלא צירוף אין להכשיר בשינוי כזה שניכר פגימתה וחסר שלימותה ותנאךה אין עלי': וכל זה באם השורש גדול כמו ט"ד שהוא שיעור ונרדא אבל אם אין פאן רק כעובי אצבע שהוא פחות מפרק אגודל בינוני שמשערינן בו ט"ד וכמ"ש בת"ש ס"ק נ"ג אף בנחלק לשנים אין להתיר כמ"ש בספרי סע"ף ק"ב דצירוף להשלים השיעור לא מהני אף בנחלק לשנים ושם בפ"ת הבאתי ראי' ממ"ש אא"ז בנתפצל הנרדא ע"ש ומכ"ש בנ"ד דנחלק לג' דלא מהני צירוף ובכה"ג שאין שיעור בשורש הנשאר במקומו א"א לומר דלצירוף התיכות מהכא סגי פשיטא תנאך בשורש אעפ"י שאינה בראשה פיון דאין בשורש כשיעור בלא הצירוף א"כ בלא הצירוף אין פאן ונרדא כולל ולתשלום השיעור אין לצרף בנחלק לשנים ומכ"ש בנחלק לג' דאפילו

לתואר לא מצטרף וא"כ יש להטריף מתרי טעמי תדא דאין פאן שיעור ט"ד ומה שנמצא
התיתכות הסקירות אין מצטרפין לכשיעור אפילו אם הי' נחלק לב' וכ"ש פשנחלק לג'
וגם טריפה מטעם תואר דכיון דאיכא תתיכות חסירות גרע משלמה שאין תואר נורד
בראשה ותואר ע"י צירוף לא מהני בנחלק לג': וכדי להאיר עיני הבודקים מןמחים
התפצים לדעת דין אמת לאמתו ראיתו לבאר דברי הפוסקים המדברים בענין זה אהד
לאהד ועי"ז יתברר הדין על בוריו.

וראשון תחלה נברר דעת הרמ"א בזה. הנה בד"מ כ' מיהו יש מקילין אם נמצא הנונדא
בתוארה למטה בשורש שלה פענבי אצבע אע"פ שבראשה שיונתה תוארה מעט יש להקל
מאחר שרבים מכשירים בקל ענין וכ"כ בהג"ה ולכאורה יש לתמוה דשורש פענבי אצבע
מה ענינו לכאן שנראה שאין מקום לשורש זה פאצבע אלא לענין נחלקה לב' וע"י שורש
א' דיינינו לי' פחדא והוא נלמד מדין דקין כמ"ש רש"ל ומח"ב והש"ך משא"כ פאן אפי'
אם הי' הנונדא כט"ד או אפי' גדולה הרבה צריף שיהא לה תואר נורד כמבואר מכל
הפוסקים וא"ל דכיון שיש תואר בשורש דל שאר הנונדא מהכא וכמ"ש הש"ך דהדין
דין אמת דכיון שיש שורש הרי כל הנונדא קיימת ומשמע דהרב מה"ט אתי עלה הכי
ה"ל למימר שמקלינו אם הנונדא בתוארה למטה כשיעור ט"ד אבל שורש פענבי אצבע
מאן דכר שמי' שאין לו שייכות אלא לענין צירוף ועוד דאם באמת אין פאן תואר רק
פענבי אצבע לבד הרי עדיין אין כל הנונדא קיימת שהרי שיעור הנונדא הוא פפרק
אגודל וא"כ ע"כ אנו צריכין לצרוף גם מה שלמעלה מאצבע להשלים לשיעור וא"כ אין
פאן תואר ופשיט' דלא מסתבר לומר שמצטרף לשיעור להקל ולא לענין תואר להחמיר
וכאן כוס של ברכה שמצטרף לטובה ולא מצטרף לרעה ולא דמי לסדקי' דמהני להכשיר
ולא להטריף כמבואר בפשיטות לכל מבין עם תלמיד דכאן אם אנו צריכין לצירופו
לשער בו ממילא שצריף להשגיח על תוארו אם יש בו תואר הראוי, אף אפי' למאן
דמיקל בשיעור ט"ד וס"ל דשיעורו כצפון אגודל מ"מ נרא' דעדף טפי בעינוניתא קטנה
רק כשיעור לבד ותוארה עלי' מאם היא גדול' כמו שהיא ראוי' להיות ואין תוארה עלי'
שהרי שם תואר נופל על צורתה הרגיל בה ונהפוסקי' כ' להטריף בלי חריץ שהרי תוארה
ידוע ולפי תוארה קראה בשם זה וא"כ מה בכך שיש תואר בכשיעור זה הי' מועיל אם
לא הי' פאן רק כשיעור אבל כיון דאם נמצאת בכמות שהיא עתה אין עלי' צורתה הרגיל
בה שהרגילות הוא שפולה כמות שהוא יהי' עלי' התואר נעתה אין תוארה עלי' ואין שמה
נאה לה לקרות' בשם זה.

ואמנם אף אם נדחקנו ליישב כל זה קשה ליישב השיעור פענבי אצבע שאין לו שורש
בכאן לענין תואר והנלענ"ד בדעת יש מכשירין אלו שהביא הרמ"א דהנהו שאין פוסלין
שינוי צורה אינו מטעם יתרת דהא מכשירין יתרת מקמא אלא כל שאין צורתה עליו
א"כ יתרת מקמא הוא ולא ונדא וה"ל חסר הנונדא וטריפה והנה אם נחלקה ויש שורש
פענבי אצבע מפשיירינו דחשיב פחדא ולא אמרינו כיון דבכל חלק בפ"ע אין פאן תואר
כלל לא שייף להנורד רק חלק א' והשני יתרת הוא ואע"ג דע"י השורש נחשבין פחדא
וע"י הצירוף יש פאן תואר ס"ל דהצירוף מהני לענין שלא יהא נחשב כב' ונרדות או
לצרפם לשיעור פרק אגודל כיון ששניהם יונקים משורש א' אבל מ"מ שינוי צורה יש
פאן והתיינח אם אחר הנפיח' הי' שניהם מתאימות זו לזו אפשר לומר דהוי צירוף אף

לענן התואר דאין זה רק שנתפצלה ומ"מ תדא הוא אבל באמת קי"ל בב' ונרדות בשורש א' להכשיר אף אם עומדין מרוחקין זו מזו זה פונה לכאן וזה פונה לכאן רק שלמטה השורש א' חד ככובע פנה v וכן אפי' אם השורש למטה פנה פמבואר בהר"ץ ומח"ב ועיין מ"ש בבואורי לט"ז ובפ"ת פנה.

ואם באנו לעשות מזה תואר ונרד אנו צריכין לצרף המרוחקין בזרוע ובחזקת היד ומה מועיל השורש אחד שנאמר בשבילו שיש פאן צורה הרגילה להיות פיון שעמה לפנינו האי לחודי' קאי והאי לחודי' קאי ולא תואר עגול לו כ"א תואר משולש או ראש תור ומה יושיענו חצי העגול שיש לכל א' פיון שרב המרחק ביניהם והשורש מועיל להורות כי ממנו תוצאות שני ענפי ונרדות אלו פענפי' היוצאים מן הפדים ילכו יונקותיו אבל לא לקרב שיהי' לאחדים בתואר אחד ממה שאנו רואין לפנינו וצ"ל דבאמת לענן התואר אין הטעם משום דע"י הצירוף יש להם תואר אלא פיון דעיקר מה שאנו צריכין לתואר למען דעת כי ה' ביני וביני ונרדא הוא והנה חלקי הנורדא היוצאין ממנו ג"כ ונרדא הוא ולא יתרת אחרני' ואין פאן חסר ונרדא ומזה למדו היטיב גם לענן ונרדא שלימה בשיעורא אלא שפראש' שינתה צורתה פגון שאינה עגולה וכה"ג לא איכפת לו פיון ששורשה ניפר' שהיא ונרדא גם הינצא ממנו ונרדא הוא ואין פאן קפידא על התואר לחוש לחסר הנורדא וזה פונת הש"ף במ"ש שפיון שיש שם שורש הרי כל הנורדא קיימת שהרי בכולן יש פאן שיעור ונרדא ואין פאן חסר כלל: ובה"א ש' הא דלא בעינן תואר פשיעור ט"ד פיון שאין אנו צריכין רק לדעת שזה ונרדא היא ומ"מ זה אנו למדין מדין נחלק ומדין דקין דאין שורש פחות מענבי אצבע שאם הוא פחות משיעור זה אין יציאתו עושה רנשם הניפר' שיש פאן ונרדא כלל לומר שגם השאר ימשנה אחריו לדוננו שהוא הנורדא דכל שהוא פחות מענבי אצבע פמאן דלית' דמי וזהו דעת היש מכשירין שהביא הרמ"א בשניתה בראשה מעט דכשר פשיש שורש פאצבע ומ"ש הרמ"א ובלבד שלא תהא הפוכה או שינתה מקומה הלשון מגומגם קצת יעוין מ"ש אא"ז בת"ש ולענ"ד י"ל כלפי מ"ש תחלה החמיר להטריף בחסרה או בשיוני מקום ושיוני תואר ושיוני עמידתה בדרף הפוף וע"ז פתב ויש מכשירין אע"פ שיש חסרון קצת ונמצא דבוק באונא וכן יש מכשירין בשיוני תואר קצת בראשה ובעי' לסימא במילתיה דיש להקל בזה וסד"א דגם בחומר' דהפוף או שיוני מקום נזול לקולא פשהוא הפוכה קצת או שינתה מקומה קצת וע"ז קאמר ובלבד כו' ר"ל דבהא אין מקילין ולא אהו ונרדא דשינתה בראשה קאי אלא אנורד' דעלמא קאי ואע"פ שאין הלשון מתוקן כ"כ במה שהפסיק בהו ובלבד ומעיקרא ה"ל לסימא ויש להקל כו' מ"מ לפענ"ד פנונתו כמ"ש: וכיוצא בזה שמעתי בשם דודי מ"ו הגאון המפורסים מוהר"ר סענדר ז"ל בדברי הרמ"א בהג"ה בי"ד סי' ע"ג שפתב ואין חילוק בכל זה בין אנונות ושאר עופות החלולין ובלבד שלא יהי' מלואים בביצים או בשאר בשור.

ועיין ט"ז וש"ף מ"ש לפרש בזה והוא ז"ל כ' בכוננת הרמ"א דהו או בשאר בשור קאי אדלעיל והפנונה לומר דאין חילוק בין עופות החלולין ובין שאר בשור שאינו חלול רק שבאמצא הפסיק והטיל תנאי בדבר ובלבד שלא יהא מלואים בביצים ע"ש שדבריו נכונים בכוננת הרמ"א.

ונ"ל שצ"ל או בשאר בשר ודון מינה בלשון זה של הרמ"א פשרצה לסיים. וכל אלו הדברים יש להקל מאחר דרבים כו' הפסיק בתנאי הדבר ובלבד שלא תהא הפוכה כו' והוא נכון לענ"ד ועיין מ"ש מזה בבבאורי לט"ז וש"ד: עכ"פ מ"ש הרמ"א בהג"ה להכשיר הם שני דיניו שאינם נוגעי' זה בזה דמעיקר' מיירי מדין חסרון קצת והינינו גריעותא אף איכא נמי למעלות' דהחסרון מתמלא מחולקתו הדבוק באונא ועי"ז נשלם גם התואר ולכן יש אומרים דכשר דס"ל דהכי רביתיהו ומה שחסר פאן נמצא פאן וכמ"ש הר"ן בשם הרמ"א ושוב כ' דין אחר שהנורדא אין בה חסרון וגם לא נתקטנה משיעור' שיש פאן שיעור הראוי אלא ששינתה צורתה בראשה מעט וס"ל להיש מקילין דלא איכפת לן בהכי אם יש בשורש פאצבע תואר נורד דהא קמו שאין פאן חסר נורד משא"כ אם הוא פחות' מאצבע פמוהו פאין יחשב וא"כ י"ל שאין זה נורד רק יתרת בעלמא וכן אם הוא להיפוך שיש תואר בראשה ובשורש פאצבע אין שם תואר נורד בזה י"ל דהוי שינתה תוארה פינון שבתחלת יציאתה פאצבע שזה עיקרה ושורשה אין תוארה עלי' פל השאר בתרה גריר אע"פ שיש תואר וכיתרת אונא דיינינו לה וא"כ אין פאן נורד וטרפה וצ"ע בזה דאפשר גם בתואר בראשה לבד סגי שזה מורה טפי שנונדא היא ומסתבר להקל גם בזה מטעם שכ' רמ"א מאחר דרבי' מכשירין בכל ענין: ועתה אבא לבאר דעת הר"ן וז"ל עינוניתא אם היא גדולה כט"ד ואין לה תואר נורד טרפה או פחות מט"ד לאחר נפיתה הרי הוא פאינו וטרפה אכל בכאן ק"ק קראקא.

נוהגין שאם העינוניתא נתקטנה רק שורש גיכר פשרה ודוקא פשהשורש פענכי אצבע בבהמה דקה פשרה וטעם (ר"ל ורא' לזה) שאם הייתה נחלקת לשנים והי' להם שורש א' פשר וא"ת ואמאי הא שנים ניהו אלא אימא פל יתר פנטול דמי ופירוש פנטול פאלו נחתה השני ולא נשאר כ"א השורש וש"מ שהפל תלוי בשורש וכינון שהשורש הוא פענכי אצבע הנונדא אינה נחשבת לכלום (ר"ל שני חלקי הנונד' היוצאים משם פנטולין הם) א"כ ה"נ פינון שהשורש הוא דק (תיבת דק הוא ט"ס והש"ף לא העתיקו ואפשר שצ"ל רק ור"ל פשהשורש הוא רק פאצבע עכ"פ ולא פחות מזה) פענכי אצבע אגודל אע"פ שאין לו תואר נורד פשר כו' עכ"ל מבואר מדבריו שדעתו להכשיר בנתקטנה לגמרי ואין שם רק השורש פאצבע בלבד וגם לא הזכיר שיש תואר נורד בשורש ובא לחלוק על מ"ש תחלה שאין לה תואר נורד טריפ' ע"ז כ' אבל בכאן ק"ק קראקא כו' וסיים בה אע"פ שאין לה תואר נורד משמע להדל' שגם בשורש אין פאן תואר (ואפשר דס"ל פדמשמע ממח"ב שבשורש אין שיעור תואר וכמ"ש לקמן וקצת נראה פן מהפוסקים שעיקר התואר היא על ראשה אם עגולה או משוכה או בענין החריץ ומה שנראה מהרמ"א דתואר שיעור בשורש כ' מח"ב שהוא מגומגם) וכן מבואר מדברי הר"ן א"כ שכתב וא"כ טרפה מג' דברים חדא שהרי הנונדא אינה שלימה וא"כ תוארה ג"כ אינה שלימה ואעפ"י שאם אין תואר נורד אנו מכשירין אעפ"י שיש דעות להטריף מ"מ פינון שיש עוד שינוי כו' ע"ש הרי מבואר שפוסק להכשיר בלא תואר פלל ופשיטא שאין לפרש כמ"ש הש"ף על מוהר"ר ליבערמאן דבצירוף החתיכה יש תואר נורד או משום דבהנשאר יש תואר דא"כ ה"כ הו"ל למימר ואעפ"י שיש תואר נורד ע"י הצירוף או שבהנשאר יש תואר ועוד דא"כ מנ"ל דעות להטריף אלא ונדאי דקאי על מ"ש לעיל מינ' דעת המטריפין בלא תואר ובקראקא נוהגין להכשיר וכן מבואר ג"כ ממ"ש לעיל

מִיָּגוּה אִם הַעֲנִינוּתָא נִחְלַק לַב' אֶחָד עוֹמֵד בְּאַנְיָא הַסְמוּכָה לְאַנְיָה וְהַשׁוֹרֵשׁ עוֹמֵד בְּמִקְוֵמוּ
כְּדַרְכּוֹ פְּעוּבֵי אֲצַבַּע פְּשָׁרָה ע"כ ונ"ל הַטַּעַם שֶׁהֶאֱחָה' הַעוֹמֵד שְׁאֵנְיָא הַסְמוּכָה לְאוּמָא אָנוּ
חוֹשְׁבִין כְּמוֹ יִתְרַת הַעוֹמֵד מִקְמָא כּו' מְבֹאָר לְהִדְיָא דס"ל דְּלֹא חֲזִי לְאַצְטְרוּפֵי דְאִם הֵיִינוּ
מְצַרְפִּין הִי טְרִיפָה מְשׁוּם דְּהֵי פְּשִׁינְתָה מְקוּמָה דְמִזָּה מִיָּרִי לְעֵיל מִיָּגוּה וְשֵׁם רַק מְשׁוּם
דְּחֻשְׁבִּינָן לְהַחֲלִיק הַב' פִּיתְרַת וּמ"מ יֵשׁ פְּאֵן וּנְרָדָא דְהֵיִינוּ הֵךְ שׁוֹרֵשׁ פְּאַצְבַּע הַעוֹמֵד
בְּמִקְוֵמוּ וְשׁוּב כ' בְּשֵׁם הַרְמ"א וְאַנְי מְצִאתִי טַעַם אַחַר בְּזָה פִי דְרַכּוֹ לְהִיּוֹת לְפַעְמִים כֵּן כּו'
וּר"ל דְּהַרְמ"א פְּתַב טַעַם אַחַר שְׁאִין לְהַטְרִיף מְשׁוּם שְׁיָנוּי מְקוּם לְפִי שְׁדַרְכּוֹ לְהִיּוֹת כּו'
וְעַכ"פ מְבֹאָר שְׁבִבְרִיור דַּעַת הַר"ץ דְּמִנְהַג ק"ק קְרֵאקָא דְלֹא קִפְדֵי אֲצוּרְתָה' אֵךְ מַה
שְׁנִרְאָה מְדַבְּרִי דְגַם בְּשִׁיעוּרָא לֹא קִפְדֵי שֶׁאֵעַפ"י שְׁנִתְקַטְנָה וְאִין פְּאֵן רַק שׁוֹרֵשׁ פְּאַצְבַּע
לְבַד סְגִי וְכֵן מוּכַח מְרֵאיוֹת הַר"ץ מְנַחֲלָקָה לַב' דס"ל דְּמַה שְׁלִמְעֵלָה מְהַשׁוֹרֵשׁ כְּנִטוּל
לְגַמְרֵי וְדָבָר פְּשׁוּט הוּא דְשׁוֹרֵשׁ פְּאַצְבַּע זּוּטָר מְשִׁיעוּר ט"ד שֶׁהוּא כְּפָרָק אֲגוּדֵל וְכַמ"ש
בַּת"ש ג"כ וְהַר"ץ גּוֹפִיָה פְּתַב שֵׁם בְּרִישׁ דְּבָרֵי דְפָחוּת' מַכְט"ד ה"ז כְּמוֹ שְׁאִינְיָה וְטְרִיפָה
וּא"ל דְּבִאֲמַת מ"ש אֲבָל בַּק"ק קְרֵאקָא כּו' פְּלִיג נְמִי לְהַכְשִׁיר בְּפָחוּת מַכְט"ד דַּא"כ לְמַה
פְּתַב בְּסוּף דְּבָרֵי אַעפ"י שְׁאִין לָהּ תִּנְאָר וְנָרְד פֶּשֶׁר עֲדִיפָא הו"ל לְמִימַר דַּאֵע"פ שְׁאִינְיָה
כַּט"ד פֶּשֶׁר וְגַם דְּלֹא מְסַתְפֵר כְּלָל דְּמִנְהַג ק"ק קְרֵאקָא וְכֵן הוּא וְאַבְיּו נִהְגוּ לְהַכְשִׁיר יְהִיָּה
הִיפּוּף מְהַמְבֹאָר לְהִדְיָא בַּמְהַרִּי"ו שְׁפַתְבּוּ שְׁשִׁיעוּרָה כְּחִלְמוֹן כּו' וְיֵשׁ שְׁפַתְבּוּ שְׁאִם גְּדוּלָה
מְעֵלָה הַדַּס פְּשָׁרָה וְעֵינָן מַח"ב שַׁר"ל כַּט"ד מְרִנּוּחַ וְדָבָרֵי מְהַרִּי"ו הַעֲתִיקָם בַּד"מ וְכַב"ח
וְגַם הַב"ח הִבִּיא לְשׁוֹן מְהַרְש"ל כַּט"ד פְּשָׁרָה אֲבָל עַכ"פ כַּט"ד בְּעֵינָן וְכֵן מְבֹאָר בְּאַגוּר
הַבִּיאוּ הַב"י וְהַד"מ וְרַש"ל וְלִבְבוֹשׁ וְב"ח וְדַמְש"א וְהַש"ף וְכַנְה"ג וְאֵא"ז בַּשֵּׁמ"ח וְכַמ"ש
בְּכַרְתִּי דְכַשְׁרָה הוּא ט"ס וְכַמ"ש בְּפָרִי מְגָדִים וְהַש"ף בַּס"ק מ"ם אֵהָא דְאַנְיָא פְּחוּתָה
מַט"ד טְרִפָה סְתָם עֵינָן ס"ק ז' וַי"ז וְכַמ"ש שֵׁם שְׁפָן הַדִּין לְהַטְרִיף וְכִינּוּן שְׁכָל הַפּוֹסְקִים לֹא
אֶחָד בְּהֵם שְׁיִפְקַפֵּק בְּשִׁיעוּר זֶה דַּכַּט"ד פְּשִׁיטָא שְׁאִין לֹמַר שְׁנִהְגוּ בַּק"ק קְרֵאקָא לְהִיפּוּף
וְכַבְרָ פְּתַב רַמ"א דְּבַתֵּר בְּדִיקוֹת מְהַרִּי"ו הֵם נוֹהֲגִין בְּכָל גְּלִילוֹת אֱלוֹ וְקֵאִי שֵׁם לְהִדְיָא גַם
אַהֲדָ מְלִתָּא דְפָחוּת מַכְט"ד טְרִפָה וְעוֹד דְּלִפִּי מַה דְמוּכַיִח הַר"ץ מְהָא דְנִחְלַק לַב' שׁוֹרֵשׁ
פְּאַצְבַּע פֶּשֶׁר דְּבַשׁוֹרֵשׁ לְחֹד סְגִי א"כ יְהִיָּה דְבָרֵי מְהַרִּי"ו סוּתְרִין זַא"ז שְׁהַרִי מְהַרִּי"ו
פְּתַב הֵךְ דִּינָא דְנִחְלַק וְשׁוֹרֵשׁ פְּאַצְבַּע פֶּשֶׁר וַיִּמְיָהוּ פְּתַב דְּבַעֵי כְּחִלְמוֹן וְעַכ"פ לֹא פְּחוּת
מַט"ד וְכַבְרָ פְּתַבְתִּי שְׁזָהוּ דַּעַת כָּל הַפּוֹסְקִים וְהַכִּי מְסַתְפֵר דְמֵאֵן דְּמַטְרִיף בְּחִסְרָה הַנּוֹרְדָא
מְטְרִיף בְּפָחוּת מַכְט"ד דְּכַמוֹ שְׁאִינְיָה הוּא וְכַדְקִי"ל לְעַנְיָן הָאוּנוֹת אֵךְ לְהַקֵּל אִם נִמְצָא
בְּפָחוּת מַכְט"ד וְעוֹד דְּהֵאִי קוּלָא דְאַתִּי לִידֵי חוּמְרָא הוּא דַּא"כ אִם נִמְצָא שְׁתֵּי נוֹרְדוֹת
וְהֵאֱחַת פְּחוּתָה מַט"ד רַק פְּעוּבֵי אֲצַבַּע הִיָּה לְנוּ לְהַטְרִיף דְּהֵא נְמִי וּנְרָדָא מִיָּקָרִי וְיֵשׁ פְּאֵן
שְׁנֵי נוֹרְדוֹת וְהֵא וְנִדְאִי לִיתָא דְלֹא גִרַע מְאַנְיָא יְתִירָה פְּחוּתָה מַט"ד וְהוּא פְּשׁוּט בְּפִי כָּל
הַפּוֹסְקִים נְהַרִי גַם דִּין נִחְלַק וְיֵשׁ שׁוֹרֵשׁ אֶחָד פְּאַצְבַּע דְּכַשֵּׁר מְסַתְפֵר מְכָל הַפּוֹסְקִים וּמוֹצְאוֹ
מְהַג"א בְּשֵׁם רַאבִּי וְא"כ ע"כ דְּלֹא חֻשְׁבִּינָן לִיהָ כְּנִטוּל לְגַמְרֵי כַּמ"ש הַר"ץ דְּנוֹדְאִי הֵא
לִיתָא דַּא"ל פְּשׁוֹרֵשׁ אֲצַבַּע דְּעַנְיָ הִיּוֹצָא הֵי כְּנִטוּל דְּלָכֵל הַפּוֹסְקִים אִם הוּא כְּנִטוּל טְרִיפָה
וְאִין סְבָרָא לֹמַר דְּהַעֲנָפִים נְטוּלִים וְהַשׁוֹרֵשׁ נִשְׂאָר אֲלָא אִם הוּא כְּנִטוּל הֵי כְּנִטוּל עַם
הַשׁוֹרֵשׁ וְא"כ חִסְרָה הַנּוֹרְד וְלִמָּאן דְּמְפָרֵשׁ כְּנִטוּל הֵאֱחָד א"כ הֵי כְּנִיָּקָב וְכ"כ הַר"ץ גּוֹפִיָה
אַח"כ וְכ"כ בְּסוּף הַסְפָּר בְּמַעֲשֵׂה דְשִׁנֵּי טְחוּלִים שְׁהַטְרִיף הַרְמ"א דַּאֲף לְהַמְפָּרֵשִׁים כְּנִטוּל
כְּאִילוֹ אִינוּ וְנִיטוּל הַטְּחוּל פֶּשֶׁר מ"מ לְהַרְשָׁב"א הֵי נִקְבַּב בְּסוּמְפִיָּה וְלָכֵן הַטְּרִיף אֲלָא

הדבר פשוט דטעם שׁוֹרֵשׁ פֿאַצבּע דמֶהֱנִי הוא משׁוּם מה שׁוֹחֵלֵק לָא הֵוָה פֿנטׁוּל אָלָא דחֻשְׁבִּינׁוּ לִיָּה פֿחד וְזֵה נִלְמַד מִדִּין דְּקִינׁ כּמ"שׁ מֶהֱרֵשׁ"ל ומח"ב וש"פ וכ"כ הר"ץ לְעִיל מִיָּגִיָּה בּד"ה מהר"י ט' כו' וְטַעמָא פֿשׁוֹחֵלֵקָה לִב' וְשׁוֹרֵשׁ פֿעֲנׁוּבִי אָצבּע פֿשְׁרָה מִשׁוּם דְּחֻשְׁבִּיב פֿחֻדָּא כּו' וְכֵן מִשְׁמַע מִדְּבַרְיׁוֹ אַח"כ בּד"ה פֿתֵב מהר"י ק' כו' וְכֵאֵן תִּבְרַן לְגִזְיׁוֹ וּמִפֿרֵשׁ דְּתוֹעֲלַת הַשׁוֹרֵשׁ אִינוּ לַעֲשׂוֹתָהּ פֿאַחַת רַק אֲדַרְבֵּה חֻשְׁבִּינׁוּ לִיָּה פֿנטׁוּלִין וְסוּמְכִין עַל הַשׁוֹרֵשׁ לְבַד לְצִאת בּוֹ יְדֵי חוֹבַת וְנִרְדָּא הַצְּרִיכָה לְהִיּוֹת וּמֵהוֹרָאָה אֶל הוֹרָאָה יֵצֵא לְלַמַּד פֿנְתֻקְטֻנָּה וְאִין פֿאַן רַק שׁוֹרֵשׁ לְבַד דִּי בְּכָף וּכְבָר הָאָרִיף בְּזֵה מח"ב וְהָאָרִיכוֹת אַף לְמוֹתֵר שְׁמִבּוֹאֵר נִגְלָה לְכָל מִבִּין עִם תִּלְמִיד שְׂהָף טַעמָא לָא מִמִּשְׁאָא אִית בִּיָּה: וְכַדִּי לְיִישֵׁב קֶצֶת נִרְאָה דְּנוֹדָאִי מוֹדָה הר"ץ דְּכָל שְׁאִין פֿאַן שְׁיַעוּר כּט"ד לָאו פֿלוּם הוּא וּמ"מ נִהֵג לְהַכְשִׁיר בְּכַעֲבֵי אָצבּע דְּלִטְעֻמִּי אֲזִיל שְׁפֵתֵב אֶפְלוּגְתָּא דְּכְשִׁיעוּר כּט"ד שִׁי"א פֿצְפֿוֹרֵן וִי"א פֿפֿרֵק אֲמַצְעִי ע"ז פֿתֵב הר"ץ וְאִנִּי נִהֲגֵתִי פֿצְפֿוֹרֵן וְא"כ עוּבִי אָצבּע דְּהִיָּנׁוּ רֹחֵב אֲגוּדֵל יֵשׁ בּוֹ פֿצְפֿוֹרֵן וְאֶפְשֵׁר מַעַט יוֹתֵר וְאֶף דְּשֵׁם מִיָּרִי הר"ץ לְעַנְנֵן יִתְרַת ע"ג כּט"ד וְא"כ פֿצְפֿוֹרֵן שְׁיַעוּרֵן לְחוּמְרָא הוּא י"ל דּס"ל דְּשְׁיַעוּר זֵה הוּא בִּין לְהַקְל בִּין לְהַחְמִיר וּמ"מ עֲדִינֵן אִינוּ מִיּוֹשֵׁב מ"שׁ דְּמֵהֱרִי"ו נִקֵּט דִּינָא דְּשׁוֹרֵשׁ פֿעֲנׁוּבִי אָצבּע שְׁמִמְנָה לוֹמַד הר"ץ דְּסִגִּי בְּשְׁיַעוּר זֵה וְהָרִי מֵהֱרִי"ו פֿתֵב ג"כ הָף דְּעָה דְּבַעֲיָנׁוּ פֿפֿרֵק בִּינׁוּנִי וְאֲמַנְם בּלֵא"ה דְּבַרִּי הר"ץ מְגוּמְמִים בּמ"שׁ שְׁם וּפִירוּשׁ פֿנטׁוּל פֿאַלוּ נְחַתְףֵהּ הַשְּׁנִי וְלֵא יִשְׁאַר כ"א הַשׁוֹרֵשׁ וְהֵם דְּבָרִים סוּתְרִים זֵא"ז תּכ"ד שְׁלִפִי מ"שׁ תְּחַלֵּה מִשְׁמַע דְּחֻשְׁבִּינׁוּ פֿנְחַתְףֵהּ הַשְּׁנִי וְיוֹתֵר הוּא לְבַדוֹ כְּעַנְף הַיּוֹצֵא מִן הַשׁוֹרֵשׁ וְסִיָּים וְלֵא נִשְׁאַר כ"א הַשׁוֹרֵשׁ כּו' דְּזֵה מִשְׁמַע דְּהִיָּו פֿשְׁנִיָּהֶם נְטוּלִים וְזֵה תְּלוּי בְּמַחְלֻקַּת הַפּוֹסְקִים בְּפִירוּשׁ פֿל יִתֵּר פֿנטׁוּל דְּמִי כּמִשׁ"ל וְצ"ל דּמ"שׁ וְלֵא נִשְׁאַר כ"א הַשׁוֹרֵשׁ הִיָּנׁוּ שְׁבַמְקוּם הַזֵּה שְׁיּוֹצֵא הַחֵלֵק הַשְּׁנִי שְׁאֵנׁוּ רּוֹאִים אוֹתוֹ פֿאַלוּ נִיטֵל וְכֵן שְׁאַר לְשׁוֹנוֹ צְרִיף לְפִרֵשׁ עַד"ז וְא"כ שְׁפִיר מְכֻשִׁיר מֵהֱרִי"ו בְּנַחֲלֵק וְשׁוֹרֵשׁ פֿאַצבּע מִשׁוּם דָּאָף דְּנִיטֵל הָאָחַד מ"מ בְּשׁוֹרֵשׁ פֿאַצבּע וְהַחֵלֵק הַיּוֹצֵא שְׁאֵנׁוּ רּוֹאִים אוֹתוֹ פֿאַלוּ הוּא קִיָּים יֵשׁ פֿאַן פֿשְׁיַעוּר וּמ"מ עכ"פ מוּכַח מְזֵה דְּלֵא בְּעִינׁוּ תְּנֹאֵר וְנִרְדָּא וְלַמַּד מְזֵה לְמִנְהֵג ק"ק קִרְאָקָא אֶף פֿשְׁאִין שְׁם רַק הַשׁוֹרֵשׁ לְבַד אֶף עפ"י שְׁאִין פֿאַן תְּנֹאֵר וּבְשִׁבִיל דְּזוּטֵר בְּשְׁיַעוּרָא לָא מְטָרִיף דְּלִפִּי מְנַהֲגוֹ פֿצְפֿוֹרֵן אֲגוּדֵל שְׁפִיר אִיכָּא פֿעֲנׁוּבִי אָצבּע בְּשְׁיַעוּר הַזֵּה: אַף כְּבָר פֿתִּבְתִּי דְּהָא וְדָאִי לִיתָא שְׁאִין זֵה עֲנִין פֿלֵל לְנַחֲלֵק דְּמַחְמַת הַשׁוֹרֵשׁ חֻשׁוּב פֿחֻדָּא וְהַדְּבָרִים נִרְאִים כִּי הר"ץ שְׁמִיעָה שְׁמַע דְּעַת הַמְּקִילִין שְׁהִבִּיא הַרְמָ"א דְּשִׁינְתָּה בְּרֵאשָׁה וְלַמְדוּהוּ מִנְּחֻלֵק עַל הַדְּרָף שְׁפֵתִבְתִּי לְעִיל דִּי"ל דֵּא ע"ג דְּמֶהֱנִי צִירוּף שְׁלֵא לְחֻשְׁבֵּם שְׁנִים וּכְנֻטוּל מ"מ אִין צִירוּף מוֹעִיל לְחֻשׁוּב אוֹתוֹ לְתֹאֵר שְׁעִיקֵר עֲנִין תְּנֹאֵר הוּא טוֹב לְמִרְאָה עֵינִים וְלֵא לִפִּי מִרְאָה עֵינִי הַשְּׁכָל הַמְּקַבֵּץ חֻלְקִים נְפִרְדִּים שַׁע"י קִיבּוּצֵם יִהְיוּ תְּנֹאֵר וְהֵר"ץ לֵא עֲמַד עַל בְּוִרְיָ שְׁל שְׁמִיעָה זֵו וְסָבוּר שְׁנֵאֲמָרוּ הַדְּבָרִים לְלַמּוֹד מְזֵה שְׁהַפֵּל הוּלָף אַחֵר הַשׁוֹרֵשׁ וְנִלְמַד מִשְׁם דָּאָף שְׁאִין שְׁם רַק הַשׁוֹרֵשׁ לְבַד וּבְלִי תְּנֹאֵר פֿלֵל כְּשֵׁר וּבְאַמַּת לִיתָא דְּהַמְּקִילִין לֵא הַקִּילוּ אָלָא כְּשִׁישׁ תְּנֹאֵר בְּשׁוֹרֵשׁ שְׁאֵז נִרְאָה לְעִין שְׁהוּא וְנִרְדָּא וְלֵא יִתְרַת מְקַמָּא וְאֶף שְׁאִין תְּנֹאֵר בְּרֵאשָׁה זֵה לְמַדוֹ מִנְּחֻלֵק דָּאָף שְׁאִין צִירוּף מוֹעִיל לְהִיּוֹת תְּנֹאֵר מ"מ פֿשֵׁר וְהַמְּחִירִין ס"ל שְׁאִין לְלַמּוֹד מְזֵה שְׁלֵא לְהַצְרִיף תְּנֹאֵר בְּרֵאשָׁה דְּנַחֲלֵק שְׁאֵנִי שְׁהַשׁוֹרֵשׁ מְצַרְפֵן לְהִיּוֹת אַחַד וְכִינּוּ שְׁבַצִירוּף יֵשׁ תְּנֹאֵר הו"ל פֿחֻדָּא וְנִרְדָּא וְתוֹאֲרָה עֲלִי וְנִקֵּט רְמָ"א פְּדַעַת הַמְּקִילִין הוֹאִיל וּבֵלֵא"ה רַבִּים מְכֻשִׁירִין בְּכָל עֲנִין וְעִינֵן מ"שׁ לְקַמּוֹ בְּהַבְנַת הַשְּׁ"ף בְּזֵה בְּדַבְרֵי הר"ץ: וְעַתָּה אֲבֵאֵר דְּעַת מֵהֱר"מ בַּעֲהֵמ"ח ס' מח"ב

הנה בב"ה שם ה' חסר הביא דברי הר"ץ אם נתקטנה ונתמעט' עד שלא נזכר רק השורש לבד שנוהגין להכשיר והוא פתב ע"ז שמי שנהג פן מאכיל טריפות לישאל הוא ושם הראה מקום ממ"ש בב"ה ה"ל יתר ושם השיג על הר"ץ בזה שמביא ראיה מנחלק לשנים ושורש אחד גם הראה מקום למ"ש במח"ב שם דבנתקטנ' איכא למיחש לחרותה אם לא נזכר שמתחלתה לא היתה גדולה יותר מט"ד ובתה"ג הל' יתר פתב אם לא נמצא בריאה רק שורש עינוניתא טרפה והכי נהוג ולא כהר"ץ ועל דברי הרמ"א שכתב אם יש לה תואר ונרד בשורש שלה ה"פ שיש בו תואר השורש שהוא עובי אצבע שהוא שיעור בשורש כו' עיין בבבאורי לש"ף שהבאתי דבריו ונראה מדבריו דבשורש פאצבע לא יתכן שיהא נקרא עליו שם תואר ונרד ומ"ש שם שהחתיכה נמצא דבוקה למקום אחר ביארתי שם שז"א ועיין במח"ב הל' חסר ס"ז שהביא שם דברי הרמ"א לענין אם נמצא החתיכה החסירה שנמצא בשמאל דא"כ הו"ל שיעורי מקום לנורדא ואפשר לומר דהכא מייירי שא"צ לצירוף זה רק לענין תוארו ולא לענין שיעורו כו' ומזה מבואר כמ"ש בחיבורי פ"ת דלענין השיעור אין מצטרף וע"ש בת"ה שכתב העינוניתא אם חסרה משיעורה המבואר בפנים טריפה ועיין במח"ב ודלא כהר"ץ כו' משמע דמפרש מ"ש הר"ץ בנתקטנה העינוניתא שחסר השיעור וכאמת למ"ש שם במח"ב דקי"ל כצפון בין לקולא ובין לחומר א"כ מה בכך שנתקטנה פניו שעכ"פ שורש נזכר והשורש פלוגי אצבע הרי יש כאן פשיעור ואפשר דאינו מפרש פלוגי היינו ברוחב וכמ"ש אא"ז אלא היינו עובי ממש וא"כ י"ל שהוא פחות מצפון ואינו אין לנו אלא דברי הפוסקים דכדי להתיר משערין בפרק אגודל או בשני רחבי אגודל וכמ"ש בפ"ת סי' ל"ה ס"ק ג' וכן מבואר בד"מ שאחר שכתב שם הפלוגתא אם פפרק או כצפון פתב ואני מצאתי קבלתי שאנו נוהגין להטריף הפל דאין אנו בקיאיין בשיעורי ט"ד עכ"ל מהרא"ק עכ"ל הד"מ מבואר מדבריו דאזלינן בהא להחמיר והנה לענין אם נמצאת החתיכה הדביקה דעת מח"ב להחמיר וכמ"ש הש"ף בשמו ומבואר לקמן: ועתה אבאר דעת הש"ף לדינא היכא שאין לה תואר ונרד פלל ס"ל דהנהג פן מאכיל טריפות והיכא שהנורד' אין בה חסרון נזכר רק שנתקטנה ומחמת זה אין לה תואר בראשה רק בשורש ס"ל פדעת הרב להקל אף ביש פאן חסרון הנזכר ונמצא חסר דבוק באונא ס"ל להטריף אף בגזיים וטלאים ומפל שכן בגסה ומ"ש בסעיף קטן כי קבלתי מאדונינו מ"ו כו' היינו לדחות דברי מוהר"ר ליברמאן שרוצה ללמוד מזה שא"צ תואר ונרד פלל וע"ז כ' דאף המכשיר בחסירה מודה דצריך תואר אלא שבאמת יש תואר ע"י צירוף ושוב פתב ועוד שגם בהנשאר יש תואר ונרד ר"ל וא"כ אין ללמוד מזה היכא דליכא תואר ונרד פלל וכדי שלא תאמר דאין חילוק בין אם אין תואר פלל ובין יש תואר בקצתו פניו דליכא תואר בראשן ע"ז כ' וכדכתב הרב וכן יש מכשירין כו' ור"ל דהא קמן דיש תועלת במקצת תואר וא"כ ה"נ בצירוף החתיכה שפיר מהני להשלים החסרון למ"ד הכי וליכ' למילף מיני' לאין תואר פלל אבל מ"מ לא בא לזמו' הך דינא לדין דשינתה בראשה דנדאי תרי מילי נינהו דהתם ליכא חסרון והכא הרי חסר לפניה שהרי החתיכה הדבוקות מוכיחים עלי' וא"כ יש להטריף מטעם חסר כמו היכ' שיש חסרון מבחוץ באונא ופשיט' שאין לחלק בכה"ג בין חסרון פ"ף כפופה או פשוטה דהא קמן שחסרון בתולדה הוא וטרפה להרמב"ם ואפי' להמכשירין שם נרא' דבכה"ג שנמצא החסרון דבוק למקום אחר מודו

דְּטֵרְפָה וְדוֹק' הֵיכָא שְׂאִין פֶּאן רַק חֶסְרוֹן מִבְּחוּזֵי דְרָדָּה בְּרִיָּתוֹ אִין זֶה מְזִיק פִּינּוֹ דְּהַעוֹר
קִיָּים לֹא דִיִּינִינּוֹ לִי פְּחֶסְרוֹן דְּכָד הֵית' יִצִּירַת' שֶׁל זֹו מִתְּחֵל' אֲבָל אִם יֵשׁ פֶּאן חֲתִיכוֹת
דְּבוּקוֹת לְמָקוֹם אַחַר הַבָּאִים לְמֵלֵאוֹת חֶסְרוֹן זֶה ע"כ שְׁחֶסְרוֹן זֶה קִלְקוּל הַיִּצִּיר' הִיא וּמָה
שְׂיֵשׁ מִמֶּנּוּ בְּמָקוֹם אַחַר מָה מוֹעִילוֹ וְסוֹפּוֹ לְהִתְקַלְקֵל וְלִנְקָב וּטְרַפָּה וּא"ל דַּא"כ פְּדִפְרִי
בְּש"ס עַל ר"י לְעֵנֵן חֶסְרוֹן מִבְּפָנִים מִמִּתְנִי' דְּקִתְנִי אוֹ שְׁחֶסְרָה נִימָא דְּמִיָּרִי בְּכַה"ג שְׂיֵשׁ
בְּמָקוֹם אַחַר לְמֵלֵאוֹת אוֹתוֹן י"ל דְּטַעַמ' בְּכַה"ג מִשׁוֹ שְׁסוֹפּוֹ לִיְנָקָב וּבְכֻלָּל נְקוּבָה הוּא וְגַם
י"ל פִּינּוֹן שְׁמַחְמַת הַחֶסְרוֹן בְּעֵצְמוֹ לֹא הִי טְרַפָּה לֹא ה"ל לְמִיתְלֵי הַטְּרַפ' בְּחֶסְרוֹן וְה"ל
לְפְרוּשֵׁי וּמָה שְׁלֹא פְּתָבוּ הַפּוֹסְקִים דִּין זֶה נִרְאֶה דְּהִיא מֵלֵת' דְּלֹא שְׂכִיחַ וְאִי מִתְרַמִּי לְעַנ"ד
טְרַפָּה אִף אִם הַחֶסְרוֹן פְּכ"ף פְּשׁוּטָה שְׁלֹא שְׂיֵיךְ בְּזֶה שְׁסוֹפּוֹ לְהִתְרַפְּאוֹת וְלֹא חִידְשׁוֹ דִּין
זֶה רַק בְּנוֹרְדָא שְׁהוּא שְׂכִיחַ לְמִצּוֹא לְפַעְמִים כַּמ"ש הַפּוֹסְקִים: וְלְעַנ"ד שְׁלֹזָה פִּינּוֹן הַרְמ"א
מ"ש בַּד"מ וְדִין זֶה תְּמוּהָ וְאִם קְבֵלָה נִקְבֵּל דַּס"ל דִּישׁ לְהַטְרִיף מִטַּעַם חֶסֶר וְכֵן מְבֹנָאָר
מ"ש הַר"ץ בְּשֵׁם הַרְמ"א שֶׁכ' הַטַּעַם שְׁזֶה דְרָכּוֹ לְפַעְמִים מָה שְׁחֶסֶר פֶּאן כּו' מִשׁוּם
דְּקִשְׁנִי לִי שְׂיֵשׁ לְהַטְרִיף מִטַּעַם חֶסֶר וְע"ז אָמַר דְּרַבּוּתִיָּהּ בְּהִכִּי וּמ"מ מְסוּיָם אִם קְבֵלָה.

אֲנָקְבֵלָה הַר"ץ הַבִּין שְׁהַגְמָגוּם בְּדִין זֶה מִשׁוּם שְׂיִנְתָה מְקוּמָה וְלִזְהָ כ' דְּדִיִּינִינּוֹ לִי פִּיתְרַת
מִקְמָא וְלִית' דְּגַמְגוּם זֶה שֶׁל הַרְמ"א הוּא מִטַּעַם חֶסֶר וְנִרְאֶה שְׁגַם פְּנוּנַת מַח"ב שְׁהִבִי
הַש"ף פֶּן הוּא שֶׁכ' עַל דְּבָרֵי הַרְמ"א שְׁמִלְשׁוֹנוֹ מִשְׁמַע שְׂאִין בְּרוּר לוֹ לְהַכְשִׁיר וּנ"ל טַעַמּוֹ
פִּינּוֹן שְׁהוּא דְּבוּק לְאוּמָא ה"ל יִתְרַת בְּעֵלְמ' וְאִין לוֹ לְעוֹנִינְוֹתָא פְּלוּם כּו' ר"ל וּא"כ הָרִי
יֵשׁ פֶּאן חֶסְרוֹן הַנִּיכָר בְּנוֹרְדָא וּטְרַפָּה וְלֹא מִשׁוּם שְׂיִנְוִי תְּנֹאֵר אֲתִינּוֹ עֲלֵה אִף לְעַנ"ד יֵשׁ
לְהַטְרִיף בְּזֶה גַם מַחְמַת שְׂיִנְוִי תְּנֹאֵר דְּלֹא דְּמִי שְׂיִנְוִי תְּנֹאֵר שְׁלֹא ע"י חֶסְרוֹן לְשִׁינְוִי תְּנֹאֵר
הַבָּא ע"י חֶסְרוֹן: וְעַכ"פ דְּבָר בְּרוּר הוּא מ"ש הַש"ף וְכַדְכ' הַרְבּ וְכֵן יֵשׁ מְכַשִּׁירִין אִינוֹ רַק
לְלַמּוֹד מִשְׁם דִּישׁ מַעֲלָה לְתֹאֵר בְּשׁוֹרֵשׁ וְלִדְחוֹת בְּזֶה דְּבָרֵי הַבָּא לְלַמּוֹד מִדְּעַת הַמְכַשִּׁירִין
ע"י צִירוּף שֵׁא"ל תְּנֹאֵר וְנִרְד אֲבָל לְדִינִי לֹא דְּמִי לְאַהֲדָדִי וְכַדְכְּתִיבְנִי דְּהַש"ף ס"ל בְּזֶה
לְדִינוֹ כַּהַר"ץ וּמַח"ב דְּהַרְמ"א חֲתִיכ' פִּינּוֹן שְׁדְּבוּק' הוּא בַּמִּק"א אִינָה מְצַטְרָפוֹת וּא"כ יֵשׁ פֶּאן
חֶסְרוֹן בְּנוֹרְדָא אִף בְּזֶה שְׁהַש"ף מְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הַר"ץ שֶׁכ' אִם הָעִינְוֹתָא נִתְקַטְנָה כּו' הוּא
דִּינוֹ שֶׁל הַרְבּ בִּישׁ תְּנֹאֵר וְנִרְד בְּשׁוֹרֵשׁ וְלִכְּוֹן כ' עַל ר' לִיבֵר מֵאֵן שְׁהָאֲכִיל טְרַפּוֹ אִם נִהַג
פֶּן וְעַל דִּין הַר"ץ כ' שְׁהוֹ דִּין אֲמַת הוּא תְּמוּהָ שְׁהַדְּבָר בְּרוּר דַּהַר"ץ מְכַשִּׁיר בְּאִין תְּנֹאֵר
פְּלֵל כַּמִּש"ל וְנִרְא' דְּהַש"ף מְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הַר"ץ מ"ש שְׁנִתְקַטְנָה אִינוֹ בְּדָרָה שְׂיֵהָא חֶסְרוֹן
נִיכָר בְּהָ אֲלָא פֶּד הוּא שְׁלִימוֹת' מִתְּחֵל' בְּרִיָּתָהּ וּבְגִדוֹל' דְּרַכָּה שְׁלִמְעֵלָה מִן הַשׁוֹרֵשׁ עוֹלָה
חֲתִיכָה עֲגוּלָה מִשֵּׂא"כ פְּשֵׁהָ קִטְנ' דִּאִין פֶּאן רַק הַשׁוֹרֵשׁ אִין פֶּאן מָה שְׂיִתְעַגֵּל וְאִין פֶּאן
תְּנֹאֵר וְנִרְד הַנְּהוּג וּבְזֶה ס"ל לְהַש"ף דְּכִינּוֹן דִּישׁ פֶּאן שׁוֹרֵשׁ נִיכָר כְּשֵׁר לְזֶה דְּנוֹק' שְׁלֹא
בְּדָרָה חֶסְרוֹן מָה שְׂאִין פֶּן בְּדָרָה חֶסְרוֹן שְׁדְּבוּק בְּמָקוֹם אֶחָד דְּהָא קָמֵן שְׁמַקְלָקֵל לְעַנְיָנָה
שְׂמָה שְׁחֶסֶר פֶּאן נִבְרָא בַּמ"א ע"ד יִתְרַת וְלֹא ס"ל כַּמ"ש הַר"ץ בְּשֵׁם הַרְמ"א דְּהִכִּי
רַבּוּתִיָּהּ וְאִיהוּ גּוֹפָא מְגַמְגֵם בְּהָ וְכ' וְאִם קְבֵלָה נִקְבֵּל וְנִרְאֶה מֵהַר"ץ שְׁלֹא קִיבְלוּ קַבְל'
זו וְנִהְגוּ לְהַטְרִיף בְּגַדֵי וְטָלָה.

וּבְאַמַּת שְׂצ"ע מ"ש הַר"ץ גּוֹפְנִי וְזֶה לָהּ קְבֵלָה כּו' וְאִם יֵשׁ עֲלֵיו פִּיס טְרַפָּה מִשׁוּם ג'
דְּבָרִים וּבַת"ש הַזְּפִיר דְּבָרֵיו בְּקִצְר' וְעִינּוֹ בְּבִיאוּרֵי לְש"ף וּמִדְּבָרֵי הַר"ץ אֵלוֹ נִרְאֶה דְּבִלֵּא
פִּיס מְכַשִּׁיר וְצ"ל שְׂשֵׁם כ' לְפִי הַנּוֹהֲגִין לְהַכְשִׁיר בְּזֶה מ"מ בְּפִיס טְרַפָּה אֲבָל הַר"ץ עֲצָמוֹ
ס"ל לְהַטְרִיף בְּכָל עֵנֵן וּבְבִיאוּרֵי פְּתִיבְתִי דִּי"ל דַּהַר"ץ לֹא קָאִי עַל דִּין זֶה כ"א עַל שְׁלַפְנִי

ע"ש: ולענגן דינא גראה ברור דבאין תנאר ונרד כלל יש להטריף כמ"ש הש"ף ונאף אם היא קטנה שאין בה כט"ד מ"מ שהט"ד יהי' כתנאר ונרד' אדנמה וקלושה ועגולה עם חריץ דאטו בשביל דאיכ' נמי ריעות' שהוקטנה ממה שרגילה להיו' יהי' עדיף טפי ומ"מ אם בראשה יש שינוי שלא בדרך חסרון כגון שהוא משוכה שם ואינה עגולה כשרה פיון שיש שורש פאצבע שניכר בו שהוא תנאר ונרד א"כ אין לדין בזה דין חסר ונרדא מחמת שינוי מעט שבראשה וכולה בטר השורש גרידא (ואם יש תנאר ונרד בראשה ובשורש לא נמצא צ"ע כמש"ל ויש להחמיר) ומכ"ש אם הנונרדא גופא גדולה כמו שהיא רגילה ויש שינוי בראשה שלא בדרך חסרון אבל אם יש חסרון הניכר בראשה אם לא נמצא החסרון דבוק למ"א יש לדון ב' דין כ"ף פפופה או פשוטה ע"ד שאנו דנין בריאה אבל אם נמצא חסרון דבוק למ"א אע"פ שפשמצרפין נרא' לעין שפא להשלים החסרון ויש עליו התנאר פראוי בצירוף שניהם וגם בעיקר הנונרדא העומד במקומו יש לו התנאר ואין שינוי התנאר רק בראשו מחמת החסרון מ"מ דעת הר"ץ ומח"ב והש"ף להטריף ומ"מ אין שנים בטעמים דמהר"ץ משמע להטריף משום שינתה מקומה ולדברי מח"ב והש"ף טרפה משום חסרון (ועיין במח"ב דמסיים בה שאין להכשיר בלא שאלת חכם ונדעתי שגם החכם לא מכשיר כ"א לצורך גדול ודמש"א והל"ח המקילין פדעת הרב בהג"ה מ"מ אין מקילין כ"א בגדיים וטלאים ואא"ז בת"ש כ' ג"כ להקל בזה ולא ביאר דווקא בגדי וטלה נראה שסמך על משמעות הרמ"א דכינן דאורחא בהכי בגדיים וטלאים אף בבהמה גסה שרי אף בכנה"ג כ' שאין לנו לתפוס קולא זאת פיון דבגדיים וטלאים איכא דפליגי די שנתפוס פאן דשרי בגדיים וטלאים ולא בבהמה גסה ע"ש ומ"מ אף להרוצה להקל כאא"ז אין לו להקל כ"א בנחלק לב' ולא לג' כמ"ש בת"ש דצירוף גופה קולא גדולה היא והבו דלא לוסוף עלה והבי' דבריו בפ"מ וע"ש וגם אין להקל כ"א פשיש שיעור ונרדא בזה הנמצא במקומו לבד בלא צירוף אבל אם אין בזה לבד פשיעור רק ע"י צירוף הדבוק במ"א יש להטריף כמ"ש בספרי וכמש"ל שפן מבואר במח"ב ואם אין רק שורש פאצבע אין זה פשיעור לפי מנהגינו כפרק אגודל וכמ"ש בת"ש על דין הר"ץ שהביא הש"ף שאף אם יש תנאר בשורש אין להתיר פשאין רק השורש פאצבע לבד דבציר שיעורא יע"ש ואין פנונתו להשיג על הר"ץ והש"ף בזה דלהר"ץ פאמת י"ל דסגי בצפון של אגודל וכמש"ל והש"ף לא הזכיר דבר פשיעור ט"ד ולכך כ' גם בזה סתם דמ"מ היכא דאיכא פשיעור דכשר אף דשינתה בראשה דמינן' מיירי הרב שם ועכ"פ אנו לדין פשיטא שצריף לשער כפרק אגודל וכבר כתבתי בשם הד"מ שכ' שמצא קבלה להטריף הכל ועיין בש"ח שכ' דבש"ע לא פירש פלום אפשר שרצה לסתום שאין אנו בקיאים ולהטריף הכל כדמסיק בד"מ ולי נראה דחוקרא יתירה היא כו' די לנו שגלף מפת ספק פדברי המחמיר שבשניהם עכ"ל ועיין בת"ש ס"ק ט' מ"ש בזה ונראה מדבריו דחוקרת רמ"א הי' שיהא פחלמון בדקה וב' חלמונות בגסה כמ"ש מח"ב שפן הרגילות וא"כ פשיטא שדי לנו להקל כפרק אגודל וכל שהוא פחותה משיעור הזה אף שע"י צירוף הדבוק במ"א יש פאן פשיעור מ"מ אין הצירוף מועיל לענגן זה רק לענגן שלא יזהה דין חסר או שינוי תנאר וכמש"ל וכן מוכרח מהר"ץ שכ' בטעם המכשירין משום דהדבוק חשבנין לי' ליתרת מקמא א"כ ע"כ שיש במה שעומד במקומו לבד פשיעור הצריף וא"כ היכא שאין פאן רק שורש פלובי אצבע עומד במקומו שהוא פחות משיעור

פָּרַק אֲגוּדָל וְהוּא בְּהֵמָה גֹּסֶה וְהַחֲתִיכָה הַשְּׂיִיכָה לְהַשְׁלִים הַחֲסָרוֹן הוּא חֲלוּקָה לְשִׁנְיָ וְדְבוּקָה בְּשִׁנְיָ מְקוּמוֹת אֵין ס' דִּישׁ לְהַטְרִיף וְאֵין לְהַמְתִּיר עַל מַה שְׂיִסְמוּךְ שְׁהָרִי רֹב הַבּוֹדְקִים וְהַפּוֹסְקִים מְטְרִיפִין וְאֵף הַמְכַשִּׁירִים בְּיָאָרוּ דְבָרֵיהֶם שְׂאִין לְהַכְשִׁיר בְּגֹסֶה וּבִס' בֵּית הַלֵּל כ' דְּבַמְדִּינוֹת אֵלוּ נִהְגוּ הַבּוֹדְקִים לְהַטְרִיף הַכֵּל וְאֵין עוֹשִׂין שְׂאֵלַת חֻכְם לְהַתִּיר וּבַת"ש ס"ק מ"ז הֵבִיא דְבָרָיו וְכ' וְז"ל וְכָבֵר הַעִיד הָרַב הַזֶּקֶן יוֹשֵׁב בְּיִשְׂבֵּיהָ וְהוֹרָה הוֹרָאָה מְרֻב הַיָּמִים בְּכַמָּה קַהְלוֹת גְּדוּלוֹת מְחַבֵּר ס' ב"ה וּא"כ הַרוֹצֵה לְהוֹרוֹת הֵיטֵר בְּזֶה רוֹצֵה לְסַמּוּךְ עַל אַא"ז בַּת"ש וּא"כ צָרִיף סְמִיכָה בְּכֵל פְּחָא דְהַתִּירָא בְּתַנְאֵי הַמְבַּנְאָר בְּדְבָרָיו שְׁהַצְרִיפוּ אֵינוּ רַק לְתַנְאָר וְלֹא לְשִׁיעוּר וְגַם דְּוֹקָא בְּנַחֲלָק לִב' וְלֹא לִג' וְאֵינִי מְאַמֵּין מִי שְׂיֹרָה לְהַקְל בְּזֶה כ"א הַגֵּס לְבוּ בְּהוֹרָאָה וְקוּרָא אֲנִי עָלְיוּ מ"ש הַתּוֹס' בְּשֵׁם ר"ת עַל מוֹרָה שְׂלֹא פְהֻלְכָה וְהַמּוֹרָה יוֹרָה כְּבֵן סוֹרֵר וּמוֹרָה וְעָלִינוּ יַעֲרָה רוּחַ הַבּוֹרָא: וּמִפְּאַן תּוֹכַחַת מְגוּלָה לְזוּחִי הַלֵּב הַתּוֹקְעִים עֲצָמָם לְדַבֵּר הַלְכָה וּמִקְלָם יִגִּיד לָהֶם כִּי הַת"ש מְחַמֵּיר בְּיוֹתֵר וְכָבֵר הַרִימוֹתֵי יָדֵי עָלֵיהֶם בְּסַפְרֵי בֵּית אֲפָרַיִם בַּק"ה בְּתִשְׁבִּי' ס'י וְעִדְיִין לֹא הִגְעַתִּי לְחֻצֵי הָעֵנָן שְׂיִישׁ לְהַתְמַרְמֵר בְּזֶה עַל הַחֻכְמִים בְּעֵינֵיהֶם הַחֲפָצִים לְהַרְאוֹת גְּדוּלָה בְּפָנֵי ע"ה בְּשִׁתִּי וְלֹא בְּגִבּוֹרָה שֶׁל תּוֹרָה לְמַשְׁרֵי לְהוּ עוֹרְבָא וְיִצְאֹו לְהַקְל מִתּוֹךְ חוֹמֵר בְּלֹא צוּרָה וְדַרְכָּם בְּאַפְיָלָה לֹא יָדְעוּ בְּמַה יִּכְשְׁלוּ כִּי זֶה דַּרְכָּם כְּסֵל לְמוֹ שְׁחוּ עֵינֵיהֶם מִרְאוֹת בְּסַפֵּר רַק יִפְטִירוּ בְּשִׁפְהָ כִּי נוֹהֲגִים פְּהֵש"ף אֵף כִּי לֹא שָׂמוּ עֵין לְדַעַת אִם דְּבָרֵי הַת"ש בְּזֶה נִגְדַּת הַש"ף וּמַכ"ש כִּי לֹא אֵיכָפַת לְהוּ וְלֹא חֲפֵץ כְּסִיל בְּתַבּוּנָה לְהַשְׁפִּיל בְּטַעַם הַדְּבָרִים אִם מִסְבָּרָא אוּ מִרְאוֹת נְכוּחוֹת אֲשֶׁר יִתְנוּ עֵינֵיהֶן וְיִצְדְּקוּ שְׂאֵם הֵיוּ נוֹתְנִים לִב אֶל קוֹשֶׁט דְּבָרֵי אֲמַת בַּע"כ הֵיוּ עוֹנִים אֲמֵן וְזִכְרֹתֵי יָמִים מְקַדֵּם בִּימֵי רַבֵּינוּ הַקְּדוֹשׁ הָאֵר"י ז"ל כ' הָאֵלְקִי מוֹהַרְח"ו בְּמֵאָמֵר פְּסִיעוֹת וְז"ל וְכ"ז פְּתַבְתִּי לְהוֹצִיא מִלֵּב הַדּוֹבָרִים עַל צְדִיק מוֹרֵינוּ וְרַבֵּינוּ יצ"ו עֲתַק בְּגֵאָנָה וְכוּז אוֹי לְנַפְשָׁם כִּי אֵילוּלֵי הֵבִיאוּ עֲצָמָם אֶל הַנְּסִיוֹן הֵי אֵינְרַע לָהֶם כְּמוֹ מְלַכַּת שְׁבָא אֲשֶׁר לֹא הִאֲמִינָה בְּדְבָרֵי שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ ע"ה עַד אֲשֶׁר רָאָתָה בְּעֵינָהּ אֲשֶׁר הוֹסִיף עַל הַשְּׂמוּעָה וְעַל פִּיּוּצָא בְּזֶה נֶאֱמַר הַתַּאֲנָה וְכוּ' וְאֵין רָאוּי לְעַמּוֹד עַל דְּבָרֵי תּוֹרָה עַד אֲשֶׁר יִרְאוּ וְיִשְׁמְעוּ וְאִז מְוַבְטְחֵנִי אֲשֶׁר בְּקוֹל רֵם יַעֲנוּ אֲמֵן עַכ"ל וְאִם עָלְתָה בִּימֵיהֶם כְּפִי ק"ו בְּדוֹרֵינוּ זֶה שְׂאִין רֹאָה אֵלָּא לְפָנִים בְּכַדִּי לְיִטְוֹל עֲטֵרָה לְקַרְוֹא לוֹ מְרָה עוֹשֶׂה סְחוּרָה בְּפִרְתוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ וְכֹה יַעֲשֶׂה לְבַקְרוֹ מִלִּין יְכַבִּיר מִי יִתֵּן מִבְּשָׂרוֹ לְאֹכֹל וּלְשִׁבְעָה וְזֶה חֲלָק עֲזִי נֶפֶשׁ לֹא יָדְעוּ שְׁבַעַה סוּף שְׂיִטְלוּ שְׁלָהֶם מִתַּחַת יָדוּ בְּאֲשֶׁר חֻכְמִים הִגִּידוּ וְאֲנִכִּי הִיּוֹדַע וְעַד כִּי נִמְצָא בְּדְבָרֵי אַא"ז ז"ל לְפַעֲמִים מַה שְׂדַעַתוֹ לְהַקְל נִגְדַּת דַּעַת הָאֲחֵרוֹנִים וּבְפִרְט לְהַחֲזִיק אֵיזָה מְנַהֵג שְׁנֵהֲגוּ לְהַקְל וְאִם תַּעֲמוֹד לְמַנְיֵן תִּמְצָא שְׂרַבּוּ הַקּוֹלוֹת שְׂמִימֵל מְדַעַת תּוֹרָה נִגְדַּת הָאֲחֵרוֹנִים יוֹתֵר מִן הַחֲנוּמְרוֹת שְׂמַחְמִיר בְּמִקּוּם שְׁהֵם מְקִילִין וְכֵן צְוִיתִי לְהַמְנוֹפְלֵג הַנּוֹתִיק מו' בִּירָף לְרִשׁוֹם עַל לוּחַ הַקּוֹלוֹת וְהַחֲנוּמְרוֹת וְעַמּוֹד לְמַנְיֵן וּמְצָא בְּדְבָרֵי שְׁהַחֲנוּמְרוֹת הֵמָּה מְעַט וּרְאוּיִם לִילָף בָּהֶם לְחוּמְרָא עַפ"י הַסְבָּרָא הַיִּשְׁרָה וּרְאוּיֹת בְּרוּרוֹת וְכָל אָדָם חַיִּיב לְרְאוֹת א"ע אֵף אִם הוּא גָבֵר חֻכְם אִם יִשְׁגּוּב בְּכַחוֹ לְהַכְרִיעוֹ נִגְדוֹ לְהַחְמִיר וּמַכ"ש לְהַקְל סוּף דְּבָר כִּי מוּטָל עַל כָּל גְּדוּל בְּעִירוֹ לְהַשְׁבִּית מַעִיר מַרִּיעַ וְתוֹקַע עֲצָמוֹ לְדַבֵּר הַלְכָה וְאֲשֶׁר בְּשִׁגְעוֹן מְנַהֵג וּבְחֻדָּא מִקְלָתָא סְרִיף וְאוּמֵר מְנַהֵג מְנַהֵג וְלֹא יָדַע מֵאֵי קָאֵמֵר רַבְּנָן בְּטַעֲמָא וְנִימְוִקָא רַב פְּתַח פְּנוּמָא וְאִפְיָן הַבְּלָא וְזִיָּקָא.

מְשַׁתְּקִין בְּזִיפָּה. וְכָל בַּעַל נֶפֶשׁ הִיפָּה.

אֲשֶׁר יָדוּ רַב לֹו לַיֵּשָׁא וְלִיתָן בְּהִלְכָה אַחֲרֵי אֲשֶׁר יָשַׁב לְלַחֹם אֶת מוֹשֵׁל וּבֵין יָבִין אֲשֶׁר לְפָנָיו וְאַחֲרֵי רְאוּת עֵינַיִם בְּעֵינֵי הַדָּק הַיָּטֵב אִזּוּ יוֹרָה יוֹרָה וּמֵאֲתוֹ תִּצָּא תוֹרָה. וְהִלְכָה בְּרוּרָה.

כִּי דִינֵי אִיסוּרָא וְהִיתָרָא אֵין בְּהֶם מִשׁוּם סָרְף גְּזֵרָה. וְהֵבֵא לְהַבְדִּיל וּלְהוֹרוֹת.

יתן עֵינָיו בְּטַעֲמִים וּסְבָרוֹת וּמְנַהֵג שֶׁל גְּזֵרָה וְחֻקָּה לֹא תֵהִי לוֹ לְפוּקָה וְלֹא יָשִׁים אָשֶׁם. כִּי יִבְחַן הַדְּבָרִים בְּטַעֲמָם וּמִמַּשָּׁם וּבִפְרָט אִם יַעֲשֶׂה בְּצִירוּף דַּעַת מְבִינִים כִּי הֵיכָא דְנִמְטֵי שְׂיָבֵא מִפְּשׁוּרָא.

יִזְכֶּה לְמִיקַל אַפְתוּרָא דְדַהֲבָא בְּשָׂרָא דְתוֹרָא בְּטוּלָא דְמַהִימְנוּתָא דְנוֹכְתָא דְבָסִים אֲוִירָא. דְבָרֵי זַעֲרָא: הֵק' אֶפְרַיִם וְלָמֵן מְרַגְלִיּוֹת מִבְּרָאד שְׂאֵלָה טו בְּרִיתִי אֶתוּ הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם לְאוֹצֵר בָּלוּם כְּבוֹד אֱהוּ הַחֲרִיף וּבְקִימוּנְפֻלְג בְּתוֹרָה וּבְיִרְאָה הַנּוֹתִיק כַּש"ת מוהר"ר יִשְׂרָאֵל הַלּוֹי נ"י: אֲשֶׁר שָׂאֵל בְּדָבָר שְׂאִירַע בַּק' שֶׁהִי עַל הַרְיָאָה נִגְלַד מְקָרוּם הַעֲלִיּוֹן מַעַט וְנִמְצָא בְּדוֹן מִכָּה הִינּוּ שֶׁהִי שְׂבָר בְּצֵלַע וְנִקְשָׁר שֶׁאִשִּׁי רַק שְׂהַשְּׁבָר לֹא הִי מְכַוֵּן נִגְד הַגְּלָד רַק רְחוּק מִמֶּנּוּ כְּמוֹ ג' אִו ד' אֲצַבְעוֹת וְגַם אַחַר גְּפִיחַת הַרְיָאָה הִיָּה רְחוּק פְּנ"ל וְכֹאֲשֶׁר בְּדָקוּ בְּנִפְיחָה כְּדִינָה רָאָה הַשׁוֹחֵט שֶׁהִיָּה עַל מְקוֹם הַגְּלָד כְּמִין קָרוּם וְאָמַר שְׂוָה הַקָּרוּם שְׂקוּרִין הַשׁוֹחֵטִי שְׁלִיף רוּק שְׂמִבְּנֹאָר בַּז"ש שְׂצָרִיף לְהַסִּיר הַקָּרוּם וְאַח"כּ לְבָדוּק בְּנִפְיחָה וְעָשָׂה כֵּן וְחִלְף מַעַט מַעַט בְּנַחַת וְנִמְצָא יָפָה אַחַר הַבְּדִיקָה רַק בְּמְקוֹם אֶחָד שְׂבָא בְּנוֹ שֶׁל הַשׁו"ב וּפְרָק בְּחֻזְקָה וְעָשָׂה נִקְבַּב בְּצַפּוֹרְנוֹ ע"כ עֲנִין הַשְּׂאֵלָה וְהִנֵּה כ"ת חֲשַׁשׁ לוֹמַר שְׂמָא בְּחַיִּי הַבְּהֵמָה הִיָּתָה גְּפוּחָה בְּיוֹתֵר וְהִי מְגִיעַ הַגְּלָד נִגְד הַשְּׂבָר וְגַם מַחֲמַת הַקָּרוּם הו"ל תְּרַתִּי לְרִיעוּתָא כְּמוֹ בְּשָׂר בְּלוֹי אִף שְׂהַשׁוֹחֵט הַעִיד שְׂאִין מַחֲזִיקִין קָרוּם זֶה כָּלֵל לְרִיעוּתָא וְלִכֵּן הַכְּשִׁיר כִּי הִי שְׂעַת הַדָּחַק גְּדוּל לְצוֹרְף יו"ט וְהַפ"מ וְעָתָה לְבוֹ נוֹקְפוֹ בְּהוֹרָאָה זֹו וְהִנֵּה אוֹדוֹת הַחֲשַׁשׁ הֶרְאִשׁוֹן יִרְאָה פְּשׁוּט שְׂאִין לְחוּשׁ לְזֶה לְהַחֲזִיק רִיעוּתָא וּכְבָר הָאֲרַכְתִּי בְּעֲנִין זֶה בְּסַפְרֵי וְשֵׁם הַבְּאֵתִי דְבָרֵי הַזִּבְחַ שְׂמוּאֵל וְהַשְּׂגָתִי עָלָיו וְא"א מ"ו הֶרַב הַגְּאוֹן ז"ל וְדוּדֵי מ"ו הַגְּאוֹן ז"ל הַבְּאֵתִי דְבָרֵיהֶם בַּק"ה הַסְּפִימוֹ לְהַקֵּל אִם לֹא בְּמַכְנוֹן נִגְד הַשְּׂבָר וַיֵּשׁ עוֹקֵץ בְּשִׁבְרָה ע"ש אִף מַחֲמַת הַקָּרוּם צ"ע שְׂמָה שְׂאֵמַר הַשׁוֹחֵט שְׂוָהוּ שְׁלוּף רוּק גְּפִלְאֵתִי עַל כ"ת שְׂסַמְף עַל הַשׁוֹחֵט בְּזֶה לְפִי מ"ש כ"ת שֶׁהִי כְּמִין קָרוּם וְאִין זֶה שְׁלוּף רוּק וְלֹא מִן הַשֵּׁם זֶה רַק עֲנִינִי דְבָר לַח וְנִמְסַ כְּמוֹ מִים כְּמִבְּנֹאָר בְּהַגְהַת הַר"ץ אֲשֶׁר בְּסוּף בְּדִיקוֹת מֵהַר"ו וְז"ל אִם נִמְצָא עַל הַרְיָאָה מְצָא לִיחֻזוֹת שְׂקוּרִין בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנֵז שְׁלִיפְרוּק צָרִיף לְבָדוּק אַחַר נִקְבִים כִּי מַחֲמַת נִקְבַּב שֶׁהִי בְּרִיָּאָה בָּא הַלִּיחֻזוֹת דְּרָף הַנִּקְבַּב כּו' וְעִיֵּן בַּע"י וּבְזַב"ש וּבַפְּר"ח רִישׁ סִימָן ל"ט וּבַשְּׂמ"ח ס"ק לְמ"ד וּבַסְּפָרִי סְעִיף ק"ס אֲבָל בְּכָאן שְׂנִמְצָא כְּמִין קָרוּם שְׂצָרִיף קְלִיפָה בְּנַחַת גְּרָאָה מְעַנֵּינּוּ שֶׁהוּא סְרָכָא מְמַקּוֹם לְמַקּוֹם וְכִינּוּן שֶׁהוּא עַל מְקוֹם שְׂנִגְלַד לְכַאוּרָה גְּרָאָה דְהו"ל תר"ל דְּהָא אֶפִּילוּ סְרָכָא תְּלוּי' עַל מְקוֹם שְׂנִגְלַד הו"ל תר"ל כַּמ"ש בְּסַפְרֵי בְּשֵׁם כְּנַה"ג וּמַטָּה יוֹסֵף וְכ"כ בִּימִין מַשָּׂה וְסְרָכָא מְמַקּוֹם לְמַקּוֹם פְּשִׁיטָא דְחַמִּיר טְפִי מְסַרְכָא תְּלוּי' כַּמ"ש בְּסַפְרֵי כְּמָה פְּעָמִים דְּהָא יֵשׁ פּוֹסְקִים מַחֲמִירִין בְּמַמְקוֹם לְמַקּוֹם וּמִשְׁנִי לִי לְכַשְׁלָא פְּסַדְרָן וְאִף שֶׁהִי כָּאן קְלִיפָה מַעַט מַעַט בְּנַחַת וְנִמְצָא יָפָה אַחַר הַבְּדִיקָה וְא"כ י"ל שְׂדִינוֹ כְּתְלוּי' מְבוּעָא וְאֲזֵלָא ע"י מִיעוּף שְׂמִיקַל אַא"ז בַּהַפ"מ עֲדִינּוּ צ"ע אִם יֵשׁ לְהַקֵּל בְּזֶה בְּמַמְקוֹם לְמַקּוֹם דְחַמִּיר טְפִי כְּאֲשֶׁר הָאֲרַכְתִּי בְּסַפְרֵי מְטַעֲמָא דְהַרְבֵּה פּוֹסְקִים אוֹסְרִים סְרָכָא מְמַקּוֹם לְמַקּוֹם וְחֲשַׁבִי

ליה פסרכא שלא פסדרן וכן נראה מדברי אא"ז סי' ל"ט ס"ק י"ט במ"ש דיש להחמיר
בדינים אלו דכלום עמדנו על טעמים של ראשונים כו' וע"ש בס"ק שאח"ז וא"כ יש לנו
לדון בזה דין תרתי לריעותא דלא מהני מיעוה ומכ"ש לפי מה שנראה מלשון כ"ת בענין
השאלה נראה שלא נקלה מן הריאה בנחת לגמרי ונשאר תלוי במקום אחד שפרק בחזקה
ובכה"ג פסרכא דשלא פסדרן גמור לא מהני כל שלא הוסרה לגמרי ע"י קליפה בנחת
והנה ענין פנה מבואר בדברי אא"ז בסעיף כ"ט שכתב ולפעמים יש פמין קרום רחב
הנקלה מהריאה ותלוי גם זה בכלל סרכא תלוי ונ"ל דהאוסרים סרכא מינה ובה יש
להחמיר גם בהא ובספרי ס"ק קכ"ד הבאתי שם מקור הדברים שהם מהר"ץ ופירשתי
דברי אא"ז דמיינרי שלא נקלה כל הקרום ונשאר תלוי בו וע"ז פתב שדינו פסרכא ממקום
למקום וא"כ הוי פסרכא ממקום למקום בלא מיעוה דבכה"ג ונדאי יש לדון דין תר"ל
ואמנם אף בנקלה לגמרי בנחת צ"ע לענין ממקום למקום כמ"ש וענין בפרי מגדים סי'
ל"ז בכללי תר"ל סעיף א' שכתב ותלוי היקל בת"ש ע"י מיעוה ואפשר ה"ה מינה ובה
וצ"ע אם יש לסמוך בזה ע"ש ומ"מ אחרי שכבר נעשה מעשה בהפ"מ וכבוד יו"ט נלענ"ד
לצדד להקל שלפי טעם המנהג שמקילין בממקום למקום שכתב אא"ז משום דגם לשיטת
רש"י דאין סרכא בלא נקב מ"מ פיון שהסרכא נאחזת בשני צדדי האונא היא מינה
וסתמת ולא קפדינן אגילוי ע"ש א"כ לפי"ז יש לדון בו דין סרכא למטה מחצ"י מתוך
נגלד פורתא שפתבתי בפ"ת סעיף ט' להקל ולשיטת התו' דס"ל דסתימה לא מהני רק
שהסרכא שלא מחמת נקב ובכה"ג אין סופה להתפר' וא"כ לכאורה י"ל דכאן מחמת
ריעותא דנגלד י"ל שיש פאן נקב ולא דמי למטה מחצ"י דלא הוי ריעותא פלל בהכי
לענין נקב אף נלענ"ד להקל עפ"י מה שכתבתי בספרי שיש מקום להקל פסרכא תלוי'
מנגלד אף אי לא אולא ע"י מיעוה פיון שקצת פוסקים כתבו טעם היתר פסרכא תלוי'
משום נקיבת הקרום העליון לבד וא"כ חדא ריעותא הוא שהסרכא תלוי' באה מחמת
נקיבת הקרום העליון והבאתי דברי הפרי תנאר שכ' דבנקיבת קרום העליון לבד נמי
יתהנה סרכא פי פולה מליאה ליחות כו' ע"ש וא"כ גם לענין ממקום למקום פיון דלדעת
התוס' גם סרכא שלא פסדרן גמורה אינה מחמת נקב שבקרומים רק שסופה להתפרק
וזה שממקום למקום הרי אין סופה להתפרק ואי משום שנאמר דמחמת ריעותא דנגלד
יש לתלות שבאה מחמת נקב זה אין חשש דאף אי תלינן הסרכא מחמת הנגלד לית לן
בה ואין מחזיקין ריעותא בתחתון פלל רק מחמת הנגלד של העליון נהנה סרכא זו
שממקום למקום וכשרה ואין פאן תר"ל פלל ומכ"ש אם קליפת הקרום בנחת הי' עד
שעבר מעל פני כל מקום הגלד והפירוק בחזקה הי' קצת רחוק משם דיש מקום להקל
טפי דכה"ג יש לדמותו טפי לסרכא תלוי' ורחוקה קצת ממקום שנגלד ולכן נלענ"ד
דהואיל ויצא בהיתר יצא ובפרט בהפ"מ וכבוד יו"ט דברי דידו זעירא הק' אפרים ולמן
מרגליות מבראד: שאלה טז שאלה פרה שנשחטה ונמצא בה סרכא שאוסרין החלב
שבתוף ג' ימים ומתירין שקודם ג' ימים אי חשבינן הני ג' ימים מעל"ע או לא וכעין
שכתב בש"ע א"ח סי' תרי"ז לענין תענית יוה"כ ויולדת שאין מונים ימים אלו מעל"ע
אע"ג דהתם בחלישות תליא מלתא וה"נ לא אולינו בתר מעת לעת: תשובה דבר ברור
הוא לענ"ד דנדאי הנה שלשה ימים הם מעל"ע וכל מה שחלבו ממנה בתוף ג' ימים
מעל"ע למפרע אסור פיון שהענין טבעי שאין פי הפכה נגלד אלא במשך זמן של שלשה

ימים וא"א לתת לשיעורין שבינה נאמר שנגלד במשך נון שעות ולזה במשך ע"ב שעות ואין לדמות זה להא דתענית יולדת ששם הטעם לפי שפח אין מחמת הלילה שגורם לה חלישות ובמשך זמן ג' או ז' ימים הפחות שאבדה הם חוזרים לאיתנם והוא ענין שהוקבע בטבע האדם ויוכל להיות שדרכו הטבע הוא תלוי בשקיעת החמה של ג' ימים ולא במעל"ע כלל כאשר עינינו הרואים בחולי קדחת תדירי שחולצתו חמה לה' או לז' ומזיע שהטבע גורמת זיעה סגי בכא יום הה' או ז' אעפ"י שלא שלמו מעל"ע מעת כי יבוא חנם עד עתה ולכן גם ביולדת י"ל שהפחות החוזרים אינו מחמת משך הזמן כ"א ענין טבעי כי הקיפו הימים ואעפ"י שאין בהם מעל"ע וה"נ י"ל דחולשת הלילה תלוי בימים ולא בזמן וגדולה מזו מבואר בתה"ד סי' קמ"ח שממנו מקור הדין דגבי תענית יולדת לא בעי מעל"ע וכתב שם אע"ג דבפרק הערל פוסק דיום הבראתו של תינוק בעינן מעל"ע אלמא מידי דהבראת הגוף חשבינן מעל"ע י"ל דיש חילוק בין חולי הגוף מחמת לילה לחולי הגוף דעלמא עכ"ל הרי מבואר דאף מה שמחמיר בחולי דמחמת לילה היינו משום די"ל דשאני חולי הגוף מחמת לילה שתלוי בימים ואפשר שענין החילוק הוא משום דבלידה י"ל שחלישות הוא לפי שאז מקור נפתח לדם טמא לצאת או אם אפילו נאמר מעין אחד הוא התורה טימאתו כו' כדאיתא בגדה מ"מ עכ"פ אז מתחיל בה חלישות מחמת פתיחת הקבר ואפילו בלידה יבשתיא ומכ"ש למאי דקיי"ל אין פתיח' הקבר בלא דם וכיון דאשפחו לענין ספירת ימי טומאה וימי טהרה בימים תלי רחמנא ולא במעל"ע אף שי"ל דימי טומאה וטהרה לאו בתורת טעמא הוא רק כף הוא דרפה של תורה בכל דבר ששיעורו בימים מספר לא אזלינן בתר מעל"ע מ"מ זכר לדבר הוא לתלות שישקנט רתיחת פתיחת המקור לפי הימים בלא מעל"ע ולכן גם לעניןאפיסת פח היולדת יש לתלות בימים משא"כ בחולי הגוף דעלמא אזלינן בתר מעל"ע דקים להו לחז"ל דאע"ג דחזינן שחולי הגוף ג"כ מטבעה שפסור בהיקף ימים מ"מ חזרת הבריאות ממש צריף זמן כפי ששיעורו חז"ל ברוח קדשם ובאמת גם בגוף הדין של התה"ד שכתב בפשיטות בש"ע וגם המג"ע נמשך אחר זה בסי' שלמ"ד ע"ש זה זמן רב שכתבתי שיש לתמוה עליו שמ"ש בתה"ד שאעפ"י שהאשר"י במרובה כתב דמונין אותם מעל"ע התוס' בגיטין לא רצו לתרץ פן וכתבו דדונח לומר דבעינן מעל"ע ע"ש וזה תימא שהמענין בתוספת נראה שאין פוננתם לומר שדונח שצריף מעל"ע דע"ז אין שייכת כ"כ לשון ודונח וכו' הנה צריף לומר ולא מסתבר לומר כו' אף באמת זה לשון התוספת ודונח לומר דמעל"ע בעינן והא עובדא הנה תוף ז' של מעל"ע כו' ור"ל דלכאורה הנה מקום לומר דהו עובדא דאשפוח חמימי דקאמר נחם ליה אגב אימני' היינו ע"י ישראל נמי שרי כשאומרת צריכה אני ואע"ג דאחר ז' לא מהני צריכה אני מ"מ הא מעל"ע בעינן וא"כ י"ל דהתם אעפ"י שהי' יום המילה שהוא יום ח' מ"מ אינו רק יום ח' למספר הימים ולפי חשבון מעל"ע עדיין לא שלמו ז' מעל"ע שנולד בשבת סמוך ללילה ובבוקר הי' ח' לימי מילה ובתוף ז' מעל"ע ללידה וע"ז כתבו שזה דונח לומר דהו עובדא מייירי בכה"ג וזה שכתבו ודונח לומר מוסב אשלאחריו מ"ש והא עובדא כו' וטעמייהו דא"כ הו"ל לרבה לומר אם עדיין תוף ז' מעל"ע ואומרת צריכה אני נחום לי' אגב אימני' ומדקאמר בפשיטות אי אמה צריכה כו' משמע דבכל גונוי שרי והיינו משום ששאלו אותו שרוצ' לעשות ע"י עפ"ם ואם נרצה לאוקמי ע"י ישראל נצטרף לדחוק שרבה הי' יודע זמן לידת הילדוקא

שלא שלמו לו הז' מעל"ע ולכך השיב בפשיטות וזהו דוחק אבל עכ"פ הא דבעינן מעל"ע לא נדחה כלל וכן מבואר להדיא שם בתוס' דגטיין אח"כ פ' פשהביאו דברי בה"ג שפיתבו נוקמה תוף ז' כו' וכוונת דבריהם דלדידן' ע"כ צ"ל דהתם מיירי ע"י ישראל ועובדא הי' תוף ז' מעל"ע ואעפ"י שמתחלה כתבו שזה דוחק לבה"ג ע"כ צ"ל פ' וע"ש ברש"ל ובפ"י מבואר כמ"ש וגם תמהתי על מה שכתב בתה"ד שם דהרא"ש לא בא אלא לפרש שיטת בה"ג וכינן דלא קי"ל כבה"ג לא בעינן מע"ל ולא אמרינן ספק נפשות להקל ובעיניי פלא שלענ"ד אין מי שחולק על בה"ג בזה דמעל"ע בעינן רק שחולקין עליו מטעם אחר דס"ל דא"א לפרש בערויבין דמיירי ע"י ישראל דמ"מ אסור לרבות פשיעור ונהי שאין הכרח לומר דבעינן מעל"ע אבל עכ"פ אין מי שאומר דלא בעינן ומצד הסברא אין לחלק בין חולשה דלידה לחולי דעלמא ומבואר בהגהת אשר"י פ'ק הדר ומדברי הרשב"א בשבת פ'ק ר"א דמילה דמעל"ע בעינן רק שאעפ"י כן אסור להרבות בשביל האם ולולי דברי תה"ד ואחריו נמשכו הש"ע והאחרונים אי הוה מיקלע עובדא הנה אמינא דהמיקל לא הפסיד דעכ"פ יש בזה דין ספק נפשות להקל וקצתי שאינו מעניינינו כ"כ רק שעכ"פ למדנו מזה שגם בהיה דיוקדח גופי' י"ל דמעל"ע בעינן ומכ"ש בזה שאינו ענין התלוי בבריאות וחלישות שנאמר שטבע גרם מחמת סיבוב הימים רק הענין תלוי שבמשך זמן ג' ימים הלחלוהית הינצא מפי המכה מתקרב ומתגלד וא"כ א"ל שפעם מתגלד בנזון שעות ופעמים בע"ב שעות ועינינו הרואות שדבר לח שצריף זמן שיתקרב ויעשה כמו קרום שאינו מבחין בין יום ובין לילה רק הפל לפי הזמן וכן פל מפה טרי' המוציאה ליחה ומתיבשת עד דקיימא גלדי פל המכות דרף אחד להם ולא שינו את מדתם בשביל מדת יום ומדת לילה ולכן הדבר פשוט לענ"ד שפסרכא שאנו אומרים שנעשית ג' ימים קודם היינו ג' ימים מעל"ע ואין להתיר מה שנעשה קודם ג' ימים לפי מספר הימים דחשבינן מקצת היום ככולו אלא צריף מעל"ע וכבר כתבתי דגוף הדין של תה"ד גבי יולדת הוא תמוה אף שהוא להחמיר לענין התענית עכ"פ ומכ"ש בזה שאין ללמוד מדינו להקל פאן ובתשובה א' כתבתי לענין הא דאמרינן אין מעידין אחר ג' ימים אם חשבינן להו מעל"ע והבאתי שם דברי הגאון בנ"ב והארכתי קצת אף אינו ענין לכאן דאפילו למ"ש בנ"ב שם שיש לדמות למ"ש לינת לילה פוגם ופליגי אי סוף הלילה או תחלתה מ"מ ע"כ לומר שזהו מטעם שהאוויר גורם לשנות פני המת ולכן כתב שי"ל שהגורם הוא ע"י שקיעת החמה דתלתא עדנין יחלפון עלוהי ואוירא גרים לשנות צורתו וגם זה צ"ע לענ"ד וכמ"ש שם משא"כ פאן שאין זה מטעם אויר הגורם וגם דהא הוא מפה של חלל ולא שליט בי' אוירא כלל פשיטא שאנו הולכין בזה אחר משך הזמן ועיין בט"ז יו"ד סי' קפ"ד מ"ש על דברי הב"ח דעונה לאו בשעות תליא הלכך לא דמיא להא דם בתולין דלא תליא אם הוא יום או לילה רק בקביעות הזמן לתלות שזה דם בתולין מביאה ראשונה א"כ אם בא עלי' בסוף לילה לא תתן לה כ"א שעה מועטת ולזו שבא בתחלת לילה תהי' מותרת זמן רב ע"כ אמרו שבי"ב שעות תליא משא"כ בעונת נדה שתליא בזמן יום או לילה כפי עונת ונסתה כו' ע"ש וכאן נמי מצד הסברא מסתבר שבענין בזה שמחמת קרישת הליחה נתנו חכמים זמן זה אין חילוק בין יום ללילה וממילא דבשעות תליא מלתא ואם נאמר דכאן בימים תליא מלתא יש מקום להחמיר יותר להצריף ג' ימים שלימים דמינן לנו לומר בזה מקצת היום ככולו אלא צריף לקרישה זו

ג' ימים שלמים מערב עד ערב ואם שחטה בתצי יום ד' חלכה אסור למפרע עד שבת
בה"ש דהנה שעות של יום ד' לא עלו לה שאינם יום שלם מערב עד ערב ואשפחן גבי
ספק טריפה שטוענת ביצים דמהני ר"א יום מבואר שם דבעינו ר"א יום שלמים ע"ש
סי' פ"ו ונראה שי"ל שאין ר"ל שלמים מעל"ע ואפי' מאמצע יום לאמצע יום אלא ר"ל
שלמים ממש לחשבון הימים מערב ועד ערב וצ"ע שם אף באמת בכאן נראה ודאי
דבמעל"ע תליא מלתא דהינו מזמן שנשחטה אסורה למפרע ע"ב שעות וקודם לזה מותר
אף שעדיין לא עברו ג' ימים שלמים מערב עד ערב ותו' ע"ב שעות אסור אף שיש ג'
ימים פשתחשוב מקצת היום ככולו וכדאשפחן לענין בשר ששקה ג' ימים בלא מליחה
דבמעל"ע תליא וכן לענין מילוי ועירווי בע"ב שעות תליא כ' גלענ"ד הק' אפרים זלמן
מרגליות מבראד: שאלה יז שאלה בדבר דקין של בהמה שנמצא מבפנים קצת בועות
קטנות וקלפו השומן שעליו ולא הי' נראה שם שום ריעותא רק היה בשר בריא שלם
ויפה ונפל מחלוקת בין הלומדי' יש מי שדעתו להכשיר בבדיקה זו לבד ויש מי שמצריף
לגרר הבועות ולחטט הבשר רע ואס"פ לנפוח בתוך הדקין לראות אולי יבצבץ ובקשו
ממני לחוות דעי בזה תשובה דין זה מתורת משה למדנו ה"ה אא"ז רמ"א ז"ל בס"ס מ"ו
כתב ומ"מ יש לדקדק שלפעמים ימצאו בועות הרבה ועל ידם נסתמו המעינים ואז היא
טרפה ויש לבדן' ע"י קש או נוצה אם נסתמו עכ"ל מבואר דמה שבדקין בקש או בנוצה
הינו לראות שפא נסתמו המעינים מחמת הבועות וזה שייך בעופות שחלל הדקין הוא
צ'ר ולפעמים הבועות גדולות שהחלל שלהם הוא קטן מהכיל את הבועות ונסתמין
המעינים ע"י זה אבל בבהמה שאין מקום לסתימת המעיני' מחמת בועות שהחלל שלהם
הוא מרווח ביותר ולא שכיחי בועות גדולות כ"כ שייסתמו המעינים מעולם לא שמענו
להצריף גפיתה בתוך הדקין לבדוק אחר בצבוע ואעפ"י שיש לנהוג להצריף בבדיקה אחר
נקב וכמ"ש אא"ז בת"ש ס"ס ל"ז וס"ס מ"ו מבואר דבבדיקה למראית עין סגי ונראה
דבכה"ג שרואה מעבר השני שהבשר שלם ויפה סגי בה אעפ"י שבס"ס ל"ז כתב שצריף
לפתוח הבועא ולבדוק אם הבשר שלם תחתיו כו' היינו כשאינו רוצה לטרוח להפך על
עבר השני ולעיין שם אז יוכל לבדוק מצד זה עצמו שהבועה שם ע"י פתיחת הבועא
אבל פשיטא שאם הפכה מעבר השני ומצא שהבשר שלם ויפה די בזה וכמבואר מדברי
אא"ז גופא ס"ס מ"ו שכ' ומנהגי להפוך ולראות מבפנים נגד אותן בועות אם אין שם
אפילו שינוי מראה פשר כו' ע"ש ולא הזכיר מפתחת הבועות כלל לפי שאין צריף הנפר
כל שאין רואה מעבר השני שהבשר בריא ויפה ומכ"ש אם פנת הבועות ג"כ וגרר הבשר
ונשאר עודאפילו פקרום דק שהוא שלם ויפה אין לחוש דניקב לחלל דוקא בעינו ועיין
בת"ש סי' ל"ו ס"ק ה' מ"ש דכל שיש על הבועא מראה ריאה בודאי הבשר בריא תחתיו
וה"ה פאן שנראה מבחוץ ששונה לשאר הדקין והוא יפה אין לחוש לקלקול הבשר כלל
ולא מצינו שיעור לענבי העור כ"א גבי טחול בסומפ' ונאפילו בהמסס שעורו דק ולרש"י
ע"י מחט טרפה מ"מ ע"י חולי פשר אף בלא הפסד מרובה כמ"ש ש"ך ופר"ח בס"י מ"ח
וכן אא"ז בת"ש שם הספים בזה לדינא וכ' שפכר הספימו כל האחרונים דלא כהב"ח
ע"ש והדבר פשוט שאין מקום לנפיתה זו לנפוח הדקין לראות אם יבצבץ שלא נאמרה
בדיקת גפיתה אלא בריאה שפתי' נפוחה היא וקרומי' דקים וקשה להרגיש נקב אם לא
שנפוחין הריאה משא"כ בדקין וכינצא שלטא בי' עינא לדעת אם ניקב או לא ואם היינו

אומרים שְבִדִיקָה זוּ מְעַפְכֶת אֶפְשֶׁר וְשֵׁלָא תוּעִיל ג"כ וכמ"ש אא"ז בסי' מ"ב על פר"ח שְהַמְצִיא בְדִיקַת נְפִיחָה בְמֶרְה שְהוּא דְבַר חֲדָשׁ שְׁלָא נִזְכַּר בְּשׁוּם קְדָמוֹן אוּ בְתַרְא וּמֵאֵן לִימָא שְבִדִיקָה זוּ מוּצִיָא מִיַּדִּי סְפַק כְּמוֹ בְרִיָאָה כו' ע"ש וְנִרְאָה שְהָאוּמֵר לְנִפְחָן בְּדִיקוֹן יָצָא לוֹ טְעוֹת זֶה לְפִי שְרָאָה מִמּוֹרֵי הוֹרָאוֹת כְּשֶׁאֵינְרַע לְפָנֵיהֶם בְּתַרְנַגְנֻלַת וְכִיּוּצָא הָיוּ נוֹפְחִין לְדַעַת אִם נִסְתָּמוּ הַמְעַיִיִם וְעֵינֵינוּ הִטְעַתּוּ לוֹמֵר שְבִדִיקוֹ לִידַע אִם יֵשׁ בּוֹ נֶקֶב וּז"א וְהֵדִין דִּין אֲמַת דְּכָל שְרוּאִין מְעַבֵּר הַשְּׁנֵי שְׁאִין שׁוּם נֶקֶב דִּי בְּכָהּ.

ובחבורי תמהתי על הט"ז מ"ש על דברי הש"ע שכ' ויש לבדוק ע"י קש או נוצה כו' שבאו"ה כתב שגם עתה יש לסמוך על זה מאחר שאין פאן נקב כו' וזה תמוה דמה בקיאות יש בה על בדיקת קש לראות אם נסתמו המעינים ובאו"ה פוננתו לענין מ"ש שם דבעינו שלא ניקב שלכאורה היה מקום להחמיר דשמא אעפ"י שאין הנקב נראה לעין מ"מ שמא יש איזה קרום מחמת מפה ולא בקיאינו לזה נתן טעם דכיון שאין ניקב שם נקב אין חוששין וכמו בועא דריאה כו' אבל לא קאי על בדיקה דקש או נוצה לראות אם נסתמו דע"ז א"צ טעם כלל דפשיטא דשפיר בקיאינן בזה ועוד הארכתי שם בענין זה וכאן לקצר אני צריך דלעיקר הדין די במה שפתיחתי ועיין בשו"ת הגאון בספר נודע ביהודה ח"ד סי' י"ג שכ' פשאין שם רק שינוי מראה לבד יש להתיר אבל פשיש קצת לקותא ג"כ אעפ"י שאין הליקוי רק במקצת מ"מ אם המראה שלטה מעל"ע הליקוי שבתקצת מורה שגם המראה לקותא היא וכ' שאא"ז הפריז על המדה שהחמיר בשינוי מראה לבד ואמנם בחבורי הבאתי דברי הגאון הנ"ל ז"ל מ"ש בכתובת ידו בגליון יו"ד שלו שחזר והודה לדברי אא"ז בזה והביא ראי' לדבריו מדברי הרמב"ם ז"ל ומ"מ לדברי הפל שלט מעל"ע בעינו אבל אם רואה מעבר השני שאין שם נקב ולקותא ושינוי מראה רק היא שלם פריא ויפה הא קמן דלא שלט מעל"ע וכשרה היא דברי זעירא הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד: שאלה יח שלום לכבוד אהובי הרבנים המופלגים חריפי דמחוזא מורה הוראות בישראל בק"ק זלאטשוב יע"א: מכתבם קדש קבלתי בעת תפלת השחר האותיות שאלוני שאירע אצלכם שהשוחט בעת שהכניס ידו לפניו לבדוק הרגיש סרסא בדופן ופירק אותה ממקום חיבורה לדופן עד שיבדקנה במיעוה פנהוג ואח"כ הכניס הארביטאר את ידו להוציא הריאה והוציאה וחפשו אחר הסרסא ולא מצאוה כלל ובדקו בפושרין כל שטח האנא שבמקום ההוא ולא בצפון כלל ואידי דטרנדא נמי בטירנדא דמצנה לא יכולתי להאריך רק אני כותב בקצרה שלא לעכב שלוחכם זה.

שלכאורה אין מקום להקל אפי' אם העבירה מחמת הכנסת יד בנחת כדמשמע בשמ"ח סעיף ל"ד דדוקא שלא היה לה פח להתחזק באחת מקצוותיו ה"ל רירא בעלמא לא בענין אחר וא"כ בזה לא חזינון פי האי סימנא שהרי הצד האחד שהוא אחוז לשומן הלב פבר הפרידו משם במתפנין ואשר הועיל בהעברה בנחת מצד אחד לבד לא מהני פי אם ע"י העברה נשאר ראשה בדופן שלא יצאה מכלל סרסא בנפסק ראש אחד לבד אף לפענ"ד יש מקום לומר דאע"ג דבדבוקה צריך שתתפרק משני קצוות ולא נודע מקומה איה היינו משום דע"י אחיזתה בשני הצדדים פשבא עליה היד הדוחה בקל תתפרק אפי' סרסא גמורה שהרי ע"מ פן הוא מכניס ידו לעבור בין הדופן והריאה ובדיחוי ביד פל שהוא מתפרקת מצד אחד משא"כ היכא שפבר נחתכה מצד אחד ונשארה אחוזתה רק בראש אחד לצד הריאה אם סירסא גמורה היתה לא היתה עוברת משם ע"י הכנסת ידו שהרי

אין סירכא זו מסוף מבדיל ואינו מעכבת על ידו פלל ואפי' אם זה הארביטראר הנה מכניס ידו בכת לא יתחייב מזה פירוק הסירכא ממקום חיבורה בריאה ואם היתה סירכא גמורה לא היתה עוברת משם ע"י הכנסת ידו אם לא שהיה מתכוון לעקור את הפל אם הוא חשוד בכך ולא זולת ולכן מסתבר טפי כיון שעתה לא נודע מקומה אי' מסתמא הי' ריר בעלמא והלכה לה ע"י הבודק הראשון ע"י הוצאת ידו ומחמת שנמשכה בנקל לאו אדעתיה או ע"י הכנסת היד של המוציא הריאה ואין לחוש פי בחונק יד הוציאה דמ"מ על הליכת הסירכא ממקום רביצתה לא חזקה ידו ורק ע"י נגיעה בדרך הגילוכו שמה פרוחה והלכה לה וה"ל כסירכא שעברה ע"י מישמוש ומיעוץ בנחת ועיין בת"ש ובספרי סע"ף ק"מ דכל שהבדק הראשון לא קרא עליו שם טריפה בהחלט יש להתיר כשלא נמצא הסירכה אח"כ ודוקא כשהחליט שם טריפה אמרינו דמסתמא הרגיש שנתק אינה סרכא בכת ועיין מ"ש שם בס"ק קס"ז ובס"ק ק"מ וקמ"א: ויש לי לצדד עוד בזה אף איני מופנה והעולה לדינא נלענ"ד שבנידון זה שכתבתם נראה שאין זה חשוד להעביר סירכא רק שזה ההמוני בער ולא ידע בהמות היתה עמו הכנסת ידו האף הנה החזק הוא הרפה ומה שהיה נזכר קצת דלדול באונא עליונה ג"כ חלף הלך אלא שהבדק נדמה לו שהסרכה שעזב בפנים לא היתה במקום הזה מ"מ הרי נבדקת כל שטח האונא בבדיקת פושרין ולא בצבצבה ולכן נ"ל אע"ג דאם הי' פאן לפנינו סרכא שלא פסדון ושוב עברה ולא נודע אם עברה ע"י מיעוץ בנחת פמנהג או הועברה בחונק יד יש להטריף שהרי אמתחוק איסורא דסירכה שלא פסדון לפנינו מ"מ בזה אינו ספק השקול דמסתבר טפי שהועברה בנחת ע"י הוצאת יד הראשון או ע"י שהכניס השני את ידו ונגע בה ונמחית בזה מעל פני הריאה כיון שע"י חזקת ידו לא עשה בה מעשה רבה שהרי יש דרך ישר לפני איש המכניס ידו להוציאה אחרי שפבר הסירכא חתוכה מהדופן ותלוי על פני הריאה וכיון שע"י הנגיעה אולא מחמתיה כמיעוץ דיינינו ליה ועוד יש לצרף אינה סברות לזה להקל בדבר בהפסד מרובה ולכבוד שבת פנידון שלכם וד' ישפנות לכם שלום פנפשיכם ונפש אהו' הד"ש הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד: שאלה יט שלום על דייני ישראל הרבנים המופלגים בתורה ובריאה הדיינים המצויינים בהלכה מורי הוראות בישראל וכו' נדרשתי לאשר שאלוני נמצאתי לאשר בקשוני לענות על ריב במחגיכם קדוש.

על דבר סרכה תלוי' דקה מלאה דם שנמצא בריאה על האונא העליונה ומעכו הסרכ' ובדקו ולא בצבץ פלל גם קנחו את הדם אחר המיעוץ ויצא אח"כ דם ואעפ"כ לא בצבץ והי' הפסד ושעת הדחק שלא היה בשר בתוך העיר פי נטרפו כמה בהמות ע"כ ענין השאלה והדבר ברור פאחותו שהיא אסורה והמתירה בר גדוי והפלים אסורים ופשוט איסורו בכל ישראל שאין עושין מזה אפילו שאלת חכם אחרי שהדבר מבואר בט"ז דסרכה מלאה דם אין מקום לתלות בהפשטת ליחה אף ע"י מיעוץ ומשמוש וכתב שזה גרע מתר"ל ולכן כתב אא"ז בת"ש בפשיטות בס"ל ל"ז דאם יש דם בתוך הסרכה בנדאי ניקבה הריאה דדם זה מנין ופשוט דלא מהני מיעוץ וכתב שכ"מ מהט"ז והנ"ל דאף דהט"ז מייירי בנסרכה לכיס מ"מ כיון שכ' שזה גרע מתר"ל מבואר דס"ל דנדאי נקב יש פאן דהא בסרכא תלוי' בתוך הבועץ כתב הראב"ד שהבועץ מעיד' עליו שניקב' דה"ל תר"ל וזו התלוי' שיש בה דם היא גרוע מזה שהדמים מודיעי' שסרכא זו מחמת נקב שפריאה

היא ואין זה דומה לסרפ' תלויה בלא דם היוצאת מבועא ואזלא ע"י מיעוה שמשכשיר
אא"ז בהפ"מ דהתם בתלו' עצמה אין פאן ריעותא אחרת וכינן דאיכא תרתי חזקי שהיא
הפשטת ליקה מחמת שאינה דבוקה לשום מקום וגם אזלא ע"י מיעוה רגלים לדבר שהיא
הפשטת ליקה וא"כ לא נשאר פאן רק ריעותא דבועא לחוד ובועא אינה מטרת דבועות
שכיחי טובא שלא מחמת נקב כדאמרינן חזינהו להנהו דקימי פנדי משא"כ בסרפא תלו' מלאה
דם שהדם מעיד עליו שהיא מחמת נקב והעד המעיד בה על סימן נקב היא בתלו' עצמה
מה יושיענו זה דאזלא ע"י מיעוה לומר שזה מורה על הפשטת ליקה דמ"מ מה
תעשה עם העד המעיד עליו דם זה מנין שאין דרכו לבא עם הפשטת ליקה פלל והדבר
ברור שמשחמת נקב הוא ועיין בחבורי פ"ת סי' ל"ט ס"ק קי"ג שפתיבתי בקצרה דכיון
שהט"ז פתב דכאן גרע מתר"ל א"כ אף בתלו' לא מהני מיעוה דמה שנמצא דם תוך
הסרפ' הוי טפי רגלים לדבר מתלו' מבועא כו' ע"ש והן הן הדברים שפתיבתי אף
שפיארתי יותר.

וכל עין רואה תשור שהם דברים אמיתיים בלא פקפוק ושם הראיתי מקום למה שפתיבתי
בביאור לט"ז סי' ל"ז ושם הבאתי דברי הפר"ח שהעתיק לשון הט"ז דכאן נדאי אינו
הפשטת ליקה אלא דם זה בא מהריאה שניקב' כו' (ונראין הדברים שהפר"ח אינו מגי'
דברי הט"ז פאשר הגהתי שם להוסיף תיבת אלא משום דמ"מ לשון הט"ז אינו מיושב
פראוי כמבואר למענין רק שיש חילוף תיבה שתיבת נדאי הפתוב בסמוך הוא שייך פאן
והו' א"ל הוא תיבת אלא שהיה פתוב אחר תיבת הפשטת ליקה וד' יתירה מן תיבת דדם
הוא ט"ס שהגהה פן עפ"י הפתוב לפנינו ולפי דעתי היא הג"ה מדוניקת וישרה וכן נראה
דגרס אא"ז הת"ש ומ"מ גם לפי הגהה הפשוטה פן הוא שהרי פתב דכאן אין לומר שאינה
אלא הפשטת ליקה דדם זה כו' מבואר דפשיטא ליה ה"כ) וגם פתיבתי ליישב מ"ש הט"ז
דאין הבדיקה מועיל בספק איסור כו' ע"ש ופאן אבאר יותר שבפונד' דט"ז דנסרפה
לפיס והסרפה מלאה דם עד שבמקום הסרפה לפיס נתמלא כל סביבותיה מראה דם
ולכאורה היה מקום להכשיר ע"י מיעוה ומשמוש ובדיקת פושרין מתרי טעמא חדא
שע"י המיעוה נאמר שזו הפשטת ליקה ונתערב בו מדם חלל הבהמה שהרי נסתלקה ע"י
מיעוה וגם נבדקה ולא בצבצה וגם י"ל דכיון דחזינן שאינו מבצבץ א"כ א"ת דלאו
הפשטת ליקה הוא נימא שבאים מצד הפיס ורגלים לדבר שהפיס במקום זה הוא מלא
מראה דם מסתמא מכאן יצאה וזה עדיף טפי ממפה דאף לפי מ"ש בסי' ל"ט דמפה אינה
מועלת רק במקום דופן מטעם שלחותו רב מ"מ בזה שהריעותא מחמת הדם והא קמן
שהפיס הוא מלא דם סביב המקום שהסרפא יוצאת משם והיה הדם לאות שהסרפא מן
הפיס וכיון דמחמת חולי ומפה שבפיס קאתי לא איכפת לן בהא דהא ניקב הפיס הנונדא
הוא פשר ולזה פתב הט"ז דגרע מתר"ל והנה טעמא תרנונייהו ליתנייהו שלחזיק
בהפשטת ליקה א"א דנדאי אינו הפשטת ליקה אלא שדם זה בא מריאה כו' ואע"ג דלא
מבצבץ וא"כ אם לא תתלה בהפשטת ליקה של דם יש לתלות שהוא הפשטת ליקה מצד
הפיס שניכר שם מפת דם ומזה נעשה הסרפה לזה אמר פיון שאם לא היינו בודקין
ורואין שאינו מבצבץ היינו תולין בריאה שהסרפות מצויים בה ועלולה היא לפעמים
להוציא דם ג"כ שיוצא מספונות שלה ומראית דם שבפיס לבד לא היה מקריע שמשם
יצא רק הי' ספק השקול רק שניצאה להכריע שהסרפה מצד הפיס מחמת הבדיקה ובאמת

אין הבדיקה מועיל במקום שיש ספק איסור ולפי"ז הדבר ברור לכל מבין עם תלמיד דהט"ז נקט דבוקה לכיס דמעשה שהיה רף היה ויש בו רבותא יותר מבסרפ' תלוי' דבוקה לכיס סד"א למיתלי בכיס ולכך האריה הט"ז להציע המעשה שמקום הסרכה לפיס נתמלא סביבותיו מראה דם שלכאורה הוא אף למותר דמאי נ"מ בזה לענין דינא דהא אף אם לא היה פך היה מטריפה מטעם שהסרכא מלאה דם ולפי מ"ש נכון מאד שהציע גם דבר זה להשמיענו דאף בכה"ג שיש רגלים לדבר לתלות הסרכא בפיס אעפ"כ הטריפה מחמת הטעמים שפתיב דגרע מתר"ל כו' דנדאי מסמפונות הריאה בא דם זה והוא דקדוק יפה בלשון הט"ז ו"ל: והנה במשפצות פתיב על דין הט"ז שהוא פשוט דדם זה מנין ומ"מ במקומו ה"ל לכותבו בסי' ל"ט עכ"ל מבואר מדבריו דמפרש ג"כ כהפר"ח ות"ש דכל שיש דם אין לספקו בהפשטת ליחה וכן מוכח ג"כ ממה שמדקדק על הט"ז דה"ל לכתוב בסי' ל"ט ולכאורה לא ידענא מה קשי' לי' שהרי דין תר"ל קנה מקומו בסי' זה וכבר פתיב בס"ק זה ובס"ק ש'לפניו פמה דינים בענין תר"ל וסמך ענין לו גם דין זה שהוא כתר"ל וגרע מיניה אף באמת כננתו כיון שעיקר האיסור בזה מחמת שהדם הוא סימן ברור על נקב ואפי' בסרכה תלוי' ומיעוף טריפה ואפילו בסרכ' כסדרן יש להטריף וכמ"ש בספרי ריש סי' ל"ט ס"ק וא"כ אין לו סמיכה לתר"ל כלל רק בסי' ל"ט ששם דיני סרכות שמתירין אותם כגון תלוי' או סמוכה לדופן לדעת המכשירין ולהשמיענו דהיכא שיש דם בסרכא אין לתלות בהפשטת ליחה או בדופן אלא בריאה שניקבה והדם יוצא מהסמפונות ובלא"ה אין ספק שאם לא היה דעתו מסמכת לדברי אא"ז בזה שאף בסרכ' תלוי' עם דם טריפה לא הנה שתיק מינה אף באמת הי' הדבר פשוט בעיניו דבכל ענין טרפה מחמת הדם ולכן תפס בקצרה כדרכו ו"ל: הא קמן שלדעת הט"ז אין ספק שיש להטריף בס"ת עם דם דהא הפשטת ליחה נדאי לא הנה שהדם מוכיח עליו וגרע טפי מדבוקה לפיס שהיה אפשר לומר שע"י הבדיקה שאינה מבצבץ זו מוכיחה קיים שהסרכ' מצד מכה שפפס וקמ"ל דעכ"פ ספיק' הנה ואין הבדיקה מועלת להתיר בספק איסור אבל בתלוי' עם דם אין הפשטת ליחה הפולטת מן הריאה עם דם כלל ודוקא בסרכה בעלמא אמרינן שע"י פולטת הריאה ליחות עבות פי כולה משקה לפעמים נקלטים בגוף הריאה ונעשה מהם סרכא וכאן שיש דם נדאי מכה יש בריאה שממנה יצא הדם ונקרש וכדאמרינן בכל דוכתי אם אין מכה דם מנין וכ"כ אא"ז בהדנ' וכן מוכח להדנ' מדברי הפר"ח והפ"מ וכ"כ בשחיט' עולת יצחק בסירכ' תלוי' שייצא ממנה דם ואף שנפח הריאה לא הי' מבצבץ והטריף דהוי קרום שעלה מחמת מכה וע"י כן לא הי' מבצבץ והספים עמי הגאון הפולג כמוהר"ר ליפמאן אב"ד ר"מ דק"ק טארניגראד והעתיקו בלחם הפנים והבאתיו בספרי ס"ק קט"ז ואף שיש גמגום במה שסמך ענין זה להגהת הר"ץ וכמ"ש שם מ"מ הדין דין אמת שהוא טרפה וכהוראת הדין מהרי"ל וכ"כ שם בע"י לעיל מיני לענין שאין לסמוך על הבדיקה לבד דנדאי מאכילין טריפות לישראל ומעשה כזה בא לידי שהיתה סרכא תלוי' ובראשה פעין כפתור ואף כשפדקתי את"כ בנפיחה לא הי' מבצבץ ואף שהדם יצא מן הריאה אפ"ה לא הי' מבצבץ ו' ע"ש ופשיט' דאין טעמו משום כפתור דכפתור זה לא מעלה ולא מוריד אם לא שהוא גדול ורחוב הרבה ואז אף בליחה יש להטריף וכמ"ש בספרי אף מבואר למענין דמחמת הדם קאתי עלה ונראה מדבריו שלא נהג בה דין מיעוף כלל כה"ג דחזנין שהוא סרכ' גמורה

אין מקום לקילות המיעוץ ובזבוח שמואל שחיבר שוחט ובזבוח דק"ק ליסא לפני הגאון המפורסם מו' מרדכי ז"ל האב"ד דשם ודבריו מסודרים פהגון ואחריו נוהגין כל זבחי זבח וכתב לקוטי דינים שם בדיני סרפז' אות י"ג וז"ל אם נמצא סרכ' תלויה בריאה ויוצא ממנה דם טרפה בלא בדיקה דנדאי יש נקב בריאה ושואבת דם מן הריאה וזה שכיח במקום אטום או במקום הריאה שיש בה שוריקי סומקי עכ"ל וכן פשטה המנהג בכל תפוצות ישראל וכן העיד השו"ב מומחה דפ"ק הרבני המופלג הנותיק וירא ה' מרבים מו' בירך נ"י ששימש במלאכה אפה זו בכמה קהלות קדושי' וזה כמה שנים פ"ק שנוהגין להטריף בפשטות ולא פרס אדם מעולם בדבר וכל זה אף אם אחר שמסירין הסירק' התלוי' במקום דביקתה בריאה ונמצא תחתיו שלם ויפה ובזבוחין אותה ואין מבצבץ אפ"ה מטריפין מחמת שהדם הוא סימן לנקב וכמו שאין סומכין בתר ל על מיעוץ ומשמוש ובדיק' וסרכ' של דם גרע מתר"ל וכמ"ש אכל אם אחר שממעכין הסרכ' מעל הריאה עדיין היא מבעבעת דם במקום הזה פשיט' שלא יעלה על לב שום אדם אף מי שלא ראה מאורות מימיו להכשי' שהרי יש פאן נקב ברור לפנינו שהדם יוצא משם ומה יועיל הבדיקה שאין מבצבץ שם שזהו לפי שהדם דוחק לצאת ומעכב על הרוח מלצאת או שיש שם איזה אטום או מוגלא או שאין הנפיחה פדת ודבר פשוט הוא בסרכ' תלוי' מבוטא ואזלא ע"י מיעוץ שמכשירין בהפ"מ היינו אם לאחר הסרת הסרכ' הוא שלימה במקום הזה אבל אם נובע משם מוגלא או מ"ז אף שבזבוח אם מבצבץ ואינו מבצבץ פשיטא דטרפה ואפ"י בר בי רב דחד יומא לא יטעה בזה ומכ"ש בזה שענינו הרואות שהדם מבצבץ ויוצא במקום הסרת הסרכ' תלוי' והא קמן שקרום מחמת מפה הוא שהי' חוצץ בפני הדם ומעכבו לצאת וכשהוסר משם הדם נובע ממקור הסמפונות והיתה עתידה לידבק באיזה מקום או כבר היתה דבוקה וניתקה משם ואפ"י אם לא הי' דם בסרכה עצמה כל שהסיר הסרכ' תלוי' בנחת ונמצא נקב תחתיו טריפה גמורה פשאין לתלות בידי דטבחא שניתקה בכח משם וק"ו בן בנו של ק"ו פשהסרכה מלאה דם ולאחר הסרתה יוצא דם מתוך הריאה במקום הזה שהיא טרפות גמורה מדאורייתא ואף אם היינו בקיאים בבדיקה אינו מועיל כלל דכל עיקרה של בדיקה לדעת אם יש נקב וכיון שנדאי נקב יש פאן מתני' היא ריאה שניקבה טרפה והיא אסורה ואוסרת פלים ששפתמשו בה וגם החלב שחלבו ממנה קודם שחיטה וע"ד שנתבאר בסי' פ"א בא וראה כמה פרפורים פרפרו הפוסקים שהובאו בפר"ח סימן נו"ן בענין הבהמה שהיה חלל מלאה מים עכורים ומצא הבהמה בריאה וטובה שיש שאמרו שריאה שואבת כל מיני משקים וממנה יצאו פי הוא מקיאה דרף זיעה בעלמא ואחרים אומרים שדרף הטרפיש כו' והאריך ע"ש בסוף דבריו מבואר דלפי שיש לפנינו שני דרכים או שנתלה שדרף נקב הטרפיש בא ושוב עלה בו קרום והוכשר או שמליחות וזיעות הריאה בא איפא למיתלי טפי בהני תרי גונוי מלמימר שבא דרף נקב הנושט כו' ע"ש מבואר דלולי הא דאיפא נמי למיתלי בנקב שבטרפיש לא היה מכשיר בשביל שנתלה שבא מזיעת הריאה אלא היינו מחזיקין הריאה ריעותא שבא דרף נקב הנושט אעפ"י שאין רואין בה ריעותא וע"ש בדברי אא"ז הת"ש במה שהליץ בעד הפ"מ מהשגת הפר"ח שהוקשה דהו"ל ספק שקיל פיון דע"כ המים מחמת נקב דלק"מ דלא ברור ליה טעמא שבאו מחמת נקב אבל הוסיפו עליהם זיעת הריאה ויש שאמרו שבשור בלוי כו' והרב פ"מ לא סמוך להתיר כ"א

מטעמי טובא גם מעדות הבודקים וגם הפר"ח עצמו סיים פן כו' עכ"ל ומבואר מחמת דאיכא טעמי טובא ועדות בודקים סמכו להתיר וגם זה בהפ"מ ובבדיקה פמבואר שם וכל זה בריעותא פזו בגוף הריאה אף אם היה מקום לתלות בזיעה פניו דאיכא למיתלי מחמת נקב וליכא הכא שכיח טפי להתירה שוב אין לסמוך על הבדיקה כלל וכל זה לענין מים שיש מקום לומר לפי ששואבת המשקים היא מקיאה דרך זיעה בעלמא אבל לבדות מלב דבר פזה שלא נמצא בשום ספר ראשון או אחרון שמחמת חולשת הבהמה הריאה מוציאה דם במקום ששואבת משקים אין ספק שלא יאמר זה אפילו בר בי רב דחד יומא אפילו להחמיר וכ"ש להקל מסברת הפרס שאפילו למ"ש הפר"ח בשם הפ"מ שיש בודקים שאומרים שהמים שבתלל הגוף מזיעת הריאה פשיטה שאין ללמוד ממים לדם ועוד שאפילו קטן יודע להפלות בין מחיים ובין לאחר שחיטה דהתם בנגידון דהפ"מ המציאו קצת בודקים לומר שבחיי הבהמה יש בה בבהמה פח החיוני והוא מתנפחת הוא דבר שאפשר שלפעמים תפליט מה שבלעה אבל אחר השחיטה שאף בעוד הריאה בפנים אפס חום הטבעי כמ"ש הפוסקים לענין תולעים ומכ"ש עתה שהוציאוהו לחוץ והוא קרה ומוטלת לפנייהם פאכן שאין לו הופכין אין שום בר דעת שבעולם שפיפצה פה לומר פי יהיה עתה עת צאת השואבות ולהפליט מה ששואבת אל תוכה דרך קרומי הריאה בלא נקב ונהרי הוא פשאר בשר שאינו פולט דם שבו אלא ע"י הדחה ומליחה או צליה שטבע המלח או האור למשנה הדם אליו ובריאה נהגו לפתוח הקנוקנות הגדולות שבה פמבואר בפוסקים אבל תפל בלא מלח לא יעלה על לב לעולם שיזוב זוב דמה אם לא ע"י נקב שבקרומים וגם אין מקום לטועה לטעות ולתלות באילן גדול אא"ז בת"ש שפתב דנקבים דלא נפקי סרכות מינייהו לא שכיחי וללמוד אינה קולא מזה ללמוד מדבריו למקום שיש ריעותא לפנינו שמחמתו אנו חוששין שיש פאן נקב שאין לחוש לו לפי שאין הסרסא לפנינו חס ליה לאבא דלימא הכי שזה שיש ריעותא לפנינו על נקב לא יצטרך בדיקה היכא שאין שם סרסא שהרי להדיא אמרו בש"ס בריאה דאנושא שצריכה בדיקה מחשש נקב ולא אמרינו דאף בלא נפיחה ודאי דלא נקבה שהרי אין פאן סרסא והאי דאנוש' זיקא דביני ביני הוא וכן בנגלד שמוסכם מבה"ג וכל הפוסקים להצריך בדיקה ועיין בש"פ סי' ל"ו סק"ט שיש פוסקים להטריף לפי שאין בקיאים ואף מאן דמכשיר נדחק הש"ך בטעמ' דכיון שנגלד היה מבצבץ וניכר לעין כל וכן במחט בריאה קי"ל לאסור אפילו בשלימה ובדקוה ואינה מבצבץ רק בהפ"מ מכשרינו וטעמ' כמ"ש אא"ז שם דלא חשבינו ליה ריעותא כ"כ דהא יש מכשירין שם אף בלא נפיחה ע"ש (שוב מצאתי בפר"ח סימן נו"ן שכתב ג"כ ראיה זו והנאני) וכן בהא דמטרפינו בכל שני ריעותות המצטרפים ואף בריעותות שאין בהם ענין סרסא למה לא אזלינו בהו לקולא שהרי אין פאן סרסא אף באמת כל מי שיש בו שום שכל יודע ומבין דודאי במקום שיש בו שום ריעותא המורה על שום חשש נקב אף שאין שם סרסא לא זו הדרך מוציאתו מן חשש נקב דהא קי"ל שאין סרסא פחותה מג' ימים ולפעמים היא שוהה לבא יותר מג' ימים הפל לפי ענין נקב וטבע הבהמה וחולשתה וא"כ מה בכך שאין הסרסא לפנינו הרי הריעותא מורה שיש פאן נקב ודאי משום סרסא עתידה היתה שתעלה הסרסא למספר הימים הראויים לחולשת מפה זו ודברי אא"ז ו"ל אמורים הם בנטל זאב שאין לפנינו שום ריעותא כלל רק שנאמר שיש להטריפה כמו נאבדה הריאה לזה אמר שאין הנדון

דומה דנאבדה חוששין לסרכות דהוא מיעוט דשכיח משא"כ בזה דנטל זאב שהיא קי' מפל לפנינו ואין דרף בע"ח להעביר סרכא רק שניחוש לנקבים בלא סרכא וע"כ לומר שניחוש שמא איבער ששחטה בתוך הזמן שהיתה ראוי להעלות הסרכ' מ"מ עכ"פ מיעוט דשכיח שמיצא פו כפאשר עינינו הרואות וכן מבואר בלשון אא"ז ו"ל שכתב דאתרע לה מיעוט דשכיח כו' ע"ש וא"כ הדרינו לכלל דרוב בהמות פשרות הם ונשאר טרפות דלא מחזיקינו ריעותא לבדוק אחריהם אבל פשהריעותא לפנינו דלא מטעם מיעוט דמצוי אתינו עלה דגם בשאר טרפות שיש ריעותא שא"א לתלות לאחר שחיתה מטריפנו לה מספק פשיט דלא חזי לאצטרופי הך מלתא דנקבים שכיחי עם סרכות דכל שיש ריעותא שמורה על נקב י"ל שנקב הוא ולא הגיע זמנו להעשות סרכא או באמת עלה בו קרום מחמת מפה ונסתר או סופו ליסתר ומכ"ש בזה שהדם שוטרף לפנינו היש משפיל שייאמר שע"כ אין נקב שהרי לא העלה סרכא שהרי י"ל דטיפת הדם עפובי' עפובי' לסרכא או שהיה סרכ' שלא סתמה הנקב פראוי פדרף סרכ' שלא פסדרן והדם שטפו והלה לו או שהיה מתחלתו קרום מחמת מפה שהיא תחלת הסרכא כמ"ש רש"י ושוב נסתר ודרף הזה הדם יוצא ובמשך הזמן אם יהיה שטיפת דם הלוף וחסור ה' דם היוציא עתיד להעלות סרכא אדנמה וכעין עובד' דהט"ז סימן ל"ז וכל זה לא אמרתי אלא להוציא מלב מי שדעתו משונבשת בגסות הרוח ויסבור שיש בזה שייכות דין בדיקה אבל כל יודעי דת ודין יודעים שאין פאן דרף בדיקה שודאי נקב יש פאן ואין הדברים הבדונים מלב פדאים להיות סניף לאיזה היתר אפילו לדון שנעשה פן בחיי הבהמה וכ"ש אחר שחיתה שהריאה מונחת על השולחן והיא פולטת דם דרף הקרומים שאחר הקנינות היא מבבע עוד דם ח"ו לתלות בחולשת ופליטת הבליעה ע"י זיעה או קיאה ונהרי זו טרפות גמורה מדאורייתא בלי פקפוק.

ועיין בספרי בית אפרים בק"ה בשו"ת סי' ק"ד שנשאלתי זה למעלה מעשרים מכבוד אחי הגאון נ"י האב"ד דק"ק דובנא וק"ק ברעסטצקי בענין ריאה שמוציאה דם ופלפלונו בדבר אם יש לתלות בידים עסקניות שמשמשו בריאה לפי שלא היה מוציאה דם רק אחר חצי שעה שהוציאה וכבר משמשו בה פמה ידי כו' ע"ש באורף ודברים אלו הבאתים אל תוך ביתי בית אפרים בסי' ל"ו סעיף מ"ג בקצרה ע"ש ובעת ההיא היה שם שני זוכחי הנזבח מומחים יראים ושלימים שמשמשו בכמה קהלות מלפנים ולא אחד שייאמר שמקובל בזה איזה צד היתר אף בלא משמוש ידים ואין ספק שהדבר פשוט בפי כל לאיסור מהשו"ב דפ"ק בראד שהוא למדן מופלג וירא ה' מרבים מו' ברקיה בירף נ"י.

שזו אומנתו מנעוריו ושימש לפני פמה ת"ח בכמה קהלות קדושות ועתה אומנתו בקהל קדושים פ"ק יצ"ו זה פמה שנים שמעולם לא פרס אדם בדבר להכשיר אפילו בהפ"מ ושעת הדחק ואמר בזה הלשון שבכל המקומות אפילו הארכאטריס הן יהודי' הן להבדיל ערילים יודעים דבר זה שמיז פשמוציאים ריאה שיוצא ממנה דם הם עונים ואומרים טרפה טרפה: ומה שנזכר בדברייכם מספר לבושי שרד אשר חדשים מקרוב בא ראיתי שאינם אלא מן המתמיהים שמספק עלינו טרפות ודאי כי כתב להסתפק בריאה שנמצא עלי' טיפי דמים ואחר שקנחו אותם יצאו טיפות אחרים ובדקו בפושרין ולא בצבץ וכתב שיש לצדד ולומר דזה זיעה בעלמא הוא ואין זה דם ממש ושוב חוזר לספק אולי אינו

במציאות שתהיה הריאה מזיע טיפי אדמומית אחר שחיטה וטיפלי אלו מחמת נקבים דקים ואעפ"י שאינו מבצבץ אולי הנקבי דקים כ"כ וסוף דבריו לדרוש ברופאים אם אפשר זה בטבע כו' ושרי ליה מארזי להחכם ו"ל שהעלה דברים פאלה על ספר אשר אין להם שורש וענף בשום פוסק ראשון או אחרון ונתן פתחון פה לבעלי פרס מלאה להוציא מלבם מילין פאנות נפשם ובחשיכה יתהלכו פאשר אנני שמעה מכמה בודקים שאף שגם בעיניהם יפלא מאחר שראו הדברים פתובים על ספר דעתם מטרת עליהם אם להטריף בהחלט אף הגידו לו שמעולם לא שמעו ולא ראו ולא הקילו בזה והדבר פשוט פינו שא"א לתלות שטיפי דמים מעלמא אתו על הריאה שהרי לאחר שמקנחין אותה הם חוזרים ובא ע"פ קרום הריאה מה מקום יש לתלותם בזיעה אפילו בחיי הבהמה אף כי אחרי מותה אין ספק כי מינה לא תזיע שהרי אפס חום הטבעי נאנן ניקום ונימא דטבעי דהאי ריאה להזיע טיפת דמים דבר שלא נמצא בשום פוסק ולא שמעתן אנון מעולם ואף אם הנה מתברר שיש מיעוטא דמיעוטא שנמצא פו הרי אנו הולכין אחר הרוך אף להתיר ואיך גלף אחר מיעוטא דמיעוטא להקל במקום ריעותא ברורה לפנינו ומכ"ש שהוא דבר שלא נתברר ולא יתברר לעולם.

ומ"ש לדרוש ברופאים אם זה אפשר בטבע לא רציתי להאריך שבמחכ"ת יש להפליא מה ראה לשטות פנה כי ענן ההנה ורגיל ומצוי יש לדין עליו מצד טבע בע"ח אבל ענן המזדמן במקר' מי יודע כעצמי בבטן המליאה ואין זה מדרכי רפואה רק מדרכי נבואה ועיין בסי' ל"ג בענן ניטל לחי העליון שכ' הרמב"ם להחמיר ומ"ש שם הפוסקים והגאון מוה' יונתן ו"ל בכו"פ סי' מ"ם שכ' שעשה שאלת הרופאים לענן אם אפשר שיהיו גידים ונרידי שישתמשו בהם כמו לב מבואר שם שבא לומר שאין להכחיש העדים וגם הוא להחמיר ואף אם הנה להקל אינו דומה לכאן פלל וקצרתי פינו דלהדיא אמרינו אם אין מכה ק"ד מנין וכן מבואר בריאה שנמצא בה מחט דכל שיש ק"ד טריפה ונדאית אפילו בשלימה ועולה בנפיחה מטעמא דאם אין מכה ק"ד מנין ולא נפל ספק בלב שום פוסק דשמא יש לתלות דהך ק"ד הוא מזיעת הריאה ודעת הב"ח להכשיר באין ק"ד וניקב לחוץ והש"ך כתב לחד תירוץא דאפשר דאין טיבעת פל האברים שנה ואנן אומרים בטרופות כו' ולא עלה על דעתו לומר פו ביש ק"ד שאין ללמוד מבה"כ שאין טבען שנה (ואף דיש שם ג"כ מקום לומר דיקמא מבחוץ אתי ומכ"ש בזה שא"א שבא מבחוץ שהרי אחר שמתקנח חוזר ונראה אף הדבר פשוט דכל שיש דם לפנינו אין מקום לתלות בטבע האברי' פלל וכמו דאמר רבי בבה"כ ה"נ אמרינו בריאה וכן לענן לב פתבו דאף שאין סירכא מטרת בשאר איברים פל שיש ק"ד ונדאי נקב יש פאן ומה שנדחק לתת טעם שאינו מבצבץ לפי שהנקבים דקים בחנם דחק שהרי בפשיטות י"ל בנדידון דידי' שגם אחר שמקנחים הדם הוא חוזר ויוצא הרי הדם המבעבע הוא סותם הנקב שלא יבצבץ ועיין בחולין דף כ"ח גבי וןשט אין לו בדיקה מבחוץ פתב רש"י שטיפת דם נכנסת לו בפנים בנקב ואינו ניקר כו' ע"ש ואפילו לא הנה חוזר ויוצא אחר הקננות הנה מקום לומר פו ומכ"ש בזה שהדם מבצבץ ויוצא ומה יועיל הבדיקה במקום זה שהרי אפילו סיבה קלה עומדת בפני בדיקת הבצבץ וכדאמרינו גבי ריאה דאוןשא בחמימי לא משום דכונצי ופרש"י והנקב נסתם ואין זו בדיקה יפה: וסיומא דפסקא שבין יציאת דם או טיפי דמים זה וזה לא יוכשר דאף מ"ש הפר"ח בשם שו"ת פ"מ שיש מהטבחים שרצו לתלות

מים שבתלל הגוף שלפי ששואבת כו' היא חוזרת ומקיא דרף ויעה בעלמא לא אמרו אלא לענין מים דכבלעו פה פולטו אבל לא שיהא מבעבע דם והמיקל בזה בשאט נפש דם תהא אחריתו ועזי נפש יטלו את שלקהם מתחת ידו בעובדא דטבח' דצפורי ואם אירע שאחר הקנינות אינו חוזר ויוצא ועולה יפה בנפיקה ובדיקה והוא הפ"מ וכן אם יש לתלות מחמת משמוש ידים בעובד' שכתבתי בספרי יש למורה לצרף כל הבקיאין כי היכא דנמטי שיבא ממשורא ועלינו ממרום יערה רוח הבורא דברי זעירא מן חבריאי.

הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד: שאלה כ היום הקריבו לפני ספר נדפס מחדש שמו לבושי שרד. הן הובא הקונדש פנימה שמלה חדשה של אא"ז הגאון ז"ל והמחבר עוטה אור כשלמה ולפי שהוא מתגדר במלאכתו מלאכה של תורה בדיני טריפות הריאה אשור באתי במשפט על כל נעלם בעזה"י בחבורי בית אפרים.

לכן עברתי דרף העברה בקצת ענינים מהחבור אשר עלה ראשון בגורלי. וראיתי כי אף שסגנון אחד כו' ובכמה דברים לא פינון יפה.

ואם כי הרב המחבר הוא ידידנו ואהובינו האמת אהוב והוא עד לעצמו ומה תקנת חנף אם יאסר בחפניו כל עוף פנה. אם ידיו רפות הנה כצפרי עפות.

ויגע בדי ריק ויעמול לרוח: והנה בפתח דבריו יעיר במ"ש אא"ז דכל טריפות הריאה מחמת נקובה היא ובס"ק מ"ז כ' בת"ש דכל יתר סופו לינטל הוא ונחבירו וכתעם שכ' בהגהות מהרי"ו על כל יתר כו' והמחבר הביא דברי הגהות מהרי"ו שכ' ופירוש כל יתר פנטול דמי פאלו נחתה הינתר והוי נקב ועוד טעם אחר לפי ששניהם יונקים מאבר אחד ואין פח באבר אחד ליתן יניקתו כו' ודבר הג"ה זו מביאים ליד גיחוף ואפשר אינה טועה פתבו כמבואר ותו במ"ש שאותו יותרת סופו ליבש כו' גם הטעם הראשון הוא תמוה מי ביקש זאת מאתו להכריע בין הקדמונים ע"ש כו' בגוף הס'.

הנ' מ"ש שמביא לידי גיחוף אני דן אותו לכף זכות לפי ששמח במצות לא פסק חוכא מפומי ולולי זאת לא ידענא מאי חוכא והנה הטעם הראשון הוא לשיטות הרשב"א אטו מי שפירש טעמא פהרשב"א משתקינן לי'.

והנה בספר התרומה גבי תרי עונותא כ' ויש מכשירין מטעם כל יתר פנטול דמי וליכא הלשטא אלא חדא וליתא דאי פנטול דמי היינו פנטל מחיים וה"ל ניקבה הריאה כדאמרינן גבי בהמה בעלת ה' היינו טרפה מן הבטן משום כל יתר פנטול דמי עכ"ל.

וגם אם לדינא סובר פהרמב"ן דהנה פאלו ניטל עם כל מקום הדבוק שם שפיר נקט לשון זה פינון דלענין ריאה אין נ"מ אם ניטל מקום הדבוק או לא וטעם השני שבא עלי' בעקיפין ודחאו בשתי ידים בקשתי לו חבר ומצאתי רב מונהק מהרי"ל בבדיקות שכ' יתיר טרפה כו' דכל יתר פנטול דמי לפי שעתיד ליפסוק וניקבה הריאה עכ"ל ומ"ש דהא שייך בריאה שעיי"ז יהיה נקב אבל בשאר איברים כו' לא ידעתי מה לו כי יזעק אחרי כי לפי פשוטן של דברים קאי בטעם הראשון בשיטת הרשב"א ולהרשב"א באמת אין טרפות כ"א במקום שאם נקב טרפה אמנם באמת שפיר כ' אא"ז דמשמע מהג"ה שסוף שיינטלו שניהם שהרי כ' וא"כ אותו אבר סופו ליבש ולא כ' אותו יותרת סופו ליבש.

אף ר"ל פגון בְּיָתֵר רָגַל סוּף הַרְגָּל לְהַתְיַבֵּשׁ וְהַיִּינוּ מֵה שֵׁשׁ הָאֲבָר עֲלֵיו כְּמוֹת זֶה כֵּן זֶה וְכֵן בְּיָתֵר כְּבֵד וְכָל דְּכוּנְתֵיהוּ וְטַעְמָא לְפִי שֵׁכ"א גּוֹבֵר עַל חֲבִירוֹ וְנוֹטֵל יְנִיקְתּוֹ מִמֶּנּוּ וּא"כ אֵין אֶחָד מֵהֶם יוֹגֵק בְּכָל עֵת כְּשִׁיעוֹר הַצָּרִיף לוֹ.

וְאָמְנָם י"ל אִף אִם נֶאֱמַר שֶׁהֵל מִתְיַבֵּשׁ נְמִי טְרִיפָה וְלֹא מִיבַעֲנִי הֵיכָא שְׁוִיפֵר לְעֵין שְׁזָה עֵיקֵר הָאֲבָר וְזֶה הַיְתָרֵת דְּאֲמַרִּינוּ שְׁהַיְתָרֵת יוֹגֵק מִמַּעַן שֶׁל הָאֲבָר וְאֵין לְהַעֲיָקֵר הָאֲבָר יְנִיקָה כְּדִי צָרְפוֹ וְעֵיקֵר חַיּוֹת הַבְּהֵמָה תְּלוּי בְּעֵיקֵר הָאֲבָר וְאִם מִתְקַלְקֵל עֵיקֵר הָאֲבָר אֵין לָהּ חַיּוֹת מִחֲמַת הַיְתָרֵת לְבַד אִף אִפִּי אִם נִמְצָא שְׁשֻׁנֵיהֶם שְׁוִים וְאֵין אֲנוּ מְפִירִים הַיְתָרֵת אֵינָהּ הוּא מ"מ אֵין שְׁנֵיהֶם עֵיקֵרִין אֲלֵא הָאֶחָד עֵיקֵר בְּלֵבֵד שְׁחַיּוֹת הַבְּהֵמָה תְּלוּי בּוֹ וְהַשְּׁנִי הוּא הַיְתָרֵת וְאֵין לְבְּהֵמָה חַיּוֹת מִחֲמַתּוֹ וְלַפְעָמִים יֵשׁ סִימָנִים נִסְתָּרִים כְּעוֹבְדָא דְהַר"ץ דְּמִינֵי בִשְׁמ"ח ס"ס זֶה שְׁבָדְקוֹ אִם יֵשׁ לוֹ סְמָפוֹן בַּפ"ע כו' וְאִף אִם אֵין סִימָנִים כָּלֵל אֲמִיתָת הַדְּבָר כֵּן הוּא שְׁהָאֶחָד הָעֵיקֵר וְהַשְּׁנִי טָפֵל וְהַטָּפֵל נוֹטֵל חֵלֶק בֵּינֵיקָה זֶה וְגוֹרָם קִלְקוּל לְעֵיקֵר הָאֲבָר וְהַיְתָרֵת בְּלֵבֵד אֵין בְּכַחַשׁ לְהַעֲמִיד חַיּוֹת הַבְּהֵמָה וּמ"ש הָאֶחָד גּוֹבֵר עַל חֲבִירוֹ ר"ל שְׁהַיְתָרֵת נוֹטֵל יְנִיקָה שֶׁהוּא רָאוּי לְגוּף הָאֲבָר: וּמ"ש עַל הוֹכַחַת אֲא"ז מִהַתּוֹס' ד"ה אִפִּיק דְּלֹאוֹ רָאִיָה הוּא כָּלֵל דְּאֵין זֶה רַק לְעַנְנֵי י"ח טְרַפּוֹת שְׁבִירָאָה אֵין יוֹצֵאֵין מְגָדֵר נִיקְבָה דְּכָלֵלָא הוּא דְּכָל אֲבָר שְׁוִיבֵקֵב טְרַפָּה כ"ש נִיטֵל וְחָסֵר כְּמִבְּוֹאָר בְּסִי נוֹי"ן וְכֵן יֵתֵר דִּינוֹ כְּחָסֵר וְכִמוֹ דְּלֹא חֲשָׁבִינוּ בְּמַתְנֵי נִיטֵל רַק בְּכַבֵּד וְלֹא בְּלֵב וְרִיָּאָה וְדִקִּין כִּמ"ש הַתּוֹ שֵׁם כו' וּמִש"ה כ' הַתּוֹ דְּלִרְבִּנֵן לֵיכָא אֲלֵא י"ז אֲבָל שְׁנֵאֲמַר דְּכָל הַרְיֵעוּתוֹת סוּפֵן לִינְקוֹב זֶה לֹא שְׁמַעְנוּ עַכ"ד וְלֹא דַק כָּלֵל דְּרִאֲיִית אֲא"ז בְּרוּרָה שְׁמַה שְׁנִדְחִיק לֹאמֵר דְּלִקְבָה כְּתָבוֹ דְּלִרְבִּנֵן לֵיכָא אֲלֵא י"ז שֵׁא"א לְחֲשׁוֹב חָסֵר יֵתֵר חֲלוּף לְטְרַפּוֹת בַּפ"ע לְפִי שְׁאֵין יוֹצֵאֵין מְגָדֵר נִיקְבָה דְּכ"ש הוּא וְהוּא טְעוּת דְּזֶה לֹא נֶאֱמַר אֲלֵא בְּנִיטֵל כָּל הָאֲבָר הַהוּא דְּאֵז אֲתִינוּ עֲלֵה מִטַּעַם ק"ו דְּגַם נִיקְבָה דְּמִטְרַפִּינוּ הַיִּינוּ מְשׁוּם שְׁסוּפּוֹ לִינְטֵל כְּלוֹ וְא"כ פְּשִׁטָא דְּנִיטֵל כְּלוֹ טְרַפָּה וְהַיִּינוּ שֵׁכ' הַתּוֹ דְּלֵא אִיִּצְטְרִיף לְמִתְנֵי נִיטֵל לֵב וְרִיָּאָה וְדִקִּין (וּבְאֲמַת גַּם בְּזֶה יִצָּא מִן הַכָּלֵל טְחוּל וְכֵן יֵשׁ סוּבְרִים לְעַנְנֵי מְרָה וְנִיטֵל הָאֵם וְעֵינֵי בִּאֲשֵׁר"י ר"פ א"ט וְלִקְמָן אֲכַתּוּב בְּזֶה) מְשׁוּם דְּהוּא בְּכָלֵל נִיקְבָה מִשֵּׁא"כ חָסֵר אֲוֹנָא פְּשִׁטָה דְּלִיכָא לְמִיתֵי עֲלֵיהָ מִתּוֹרֵת ק"ו דְּלוּלֵי דְּחִדִּית לָן רְבָא דְּחָסֵר אֲוֹנָא טְרַפָּה מִה"ת הַיִּינוּ ס"ד לְהַטְרִיף מִחֲמַת ק"ו מְנִיקְבָה כִּינּוּ שְׁבִנִיקְבָה כָּל הַרִיָּאָה בְּטֵלָה מְמִלְאָכָה שְׁדַרְפָּה לְהַגִּיף עַל הַלֵב וְאִם נִיקְבָה וּמִפְקָ זִיקָא אֵין יְכוּלָה לְהַגִּיף מִשֵּׁא"כ בְּחָסֵר אֲוֹנָא שְׁאוּמְרִים לָהּ עֲמוּד וְנַעֲשֶׂה מְלֵאכְתֵּינוּ שְׁהַרִי הַרִיָּאָה הִיא שְׁלִימָה בְּכַמוֹס כְּדַרְפָּה אֲלֵא שְׁאוּנָא אַחַת גְּדוּלָה כְּשִׁתִּים אוֹ כַּג' וְאֵין כָּאֵן מְנִין הַרִיָּאָה רַק דְּרְבָא חִדִּית לָן דִּישׁ מְנִין יָדוּעַ לֵאנּוֹת הַרִיָּאָה וְכָל שְׁחָסֵר מִהַמְנִין טְרַפָּה אֲבָל פְּשִׁטָא שְׁאֵין בְּזֶה מְקוּם לְלַמּוֹד ק"ו מְנִיקְבָה הַרִיָּאָה דְּטְרַפָּה לְפִי שְׁאֵינָהּ יְכוּלָה לְהַגִּיף עַל הַלֵב וְא"כ כְּדַאֲמַרִּינוּ דְּרְבָא מְטְרִיף בְּחָסֵר אֲוֹנָא עַל כֵּן צָרִיף לֹאמֵר אַחַת מְשִׁתֵי אֵלֵה אוֹ שְׁרִיָּאָה שְׁחָסְרָה מִמְנִין הַרִיָּאָה לְהִיּוֹת טְרַפָּה מְשׁוּם חָסֵר אוֹ מְשׁוּם שְׁמַעוּתָתָת לְבֵא לִידֵי קִלְקוּל וְנִקְבָה וְכִינּוּ דְּמוּכַח מִהַתּוֹס' דְּלִרְבִּנֵן לֵיכָא אֲלֵא י"ז אִף עַל גַּב דְּאִיקָא חָסְרָה אֲוֹנָא אֲלֵמָא דְּגַם זֶה הַטְרַפּוֹת מְשׁוּם שְׁיָבֵא לִידֵי נִקְבָה לְרַבִּנֵן תּוֹדַע שְׁהַרִי הַתּוֹס' כ' דְּחָסְרוֹן מִבְּחוּץ בְּרִיָּאָה פֶּשֶׁר אַע"ג דְּחָסֵר מִן פֶּשֶׁר וְהַעוֹר וְלֹא אֲמַרִּינוּ דְּכָל שְׁוִיבֵקֵב טְרַפָּה גַּם אִם חָסֵר טְרַפָּה וְע"כ דְּכָל שְׁלֵא חָסֵר כְּלוֹ אֵין זֶה עַנְנֵי לְנִקְבָה שְׁהַנְקָב גוֹרָם קִלְקוּל בְּכָלוֹ מִשֵּׁא"כ חָסְרוֹן בְּתוֹלְד' וְא"כ פְּשִׁטָא דְּגַם בְּחָסְרוֹן בְּכָלוֹ אֵין זֶה מִחֲמַת הַכָּלֵל דְּכָל שְׁוִיבֵקֵב טְרַפָּה רַק מִטַּעַם דְּהַכִּי גְּמִירֵי שְׁצָרִיף לְהִיּוֹת מְנִין חֲמִשָּׁה

אונות וחסר טרפה וכינן שא"א לומר שסוג חסר הוא בפ"ע ע"כ דחסרון אונה היינו מחמת שסופה לינקב ולהרמב"ם דס"ל חסרון מבחוי בתולד' טרפה באמת סובר דחסרון הוא סוג טריפות בריאה בפ"ע לא מחמת נקובה ודברי הש"ס דפריה אלימא חסר מבחוי היינו ניקבה כבר כתבו הרבה ישובין ולידין כל חסרון מבחוי פשר וקא דלא מוקמינן בחסרון אונא אכתוב לקמן בזה ועיין בספרי בזה: ומ"ש המחבר שם ראיה דלא כהתב"ש שהרי הט"ז סי' ס"ג כ' דנקב מפולש בתולדה אינו משום נקב אלא חסרון כו' ע"ש שהאריה ובאמת דברי הט"ז הם לעזר ולא לנגדו שהרי הט"ז כ"כ לשיטת הרמב"ם בחסר בריאה דטרופה משום דס"ל דחסרון בריאה הוא סוג טרפות בפ"ע ולכן ס"ל דבטחול פשר דקא אפי' חסרון פולו פשר ולהסוברים דחסרון מבחוי פשר בריאה מכ"ש שסוברים שאין בחסרון מתולדה מקום להטריף משום ק"ו מניקב דא"כ יהא טרפה בחסרון מבחוי אף שאין חסר אונא שלימה וע"כ שאין זה ק"ו כמ"ש וכמבואר מדברי התוס' דכיון שעולה בנפיקה פשרה רק בחסר אונא מטריפינו וע"כ לומר דחסר הוא טרפות לעצמו וזה מוכח מדברי התוס' שכתב דלרבנן ליכא אלא י"ז שאין חסר טריפות בפ"ע וע"כ דמטעם סופו לינקב הוא ומ"ש הט"ז דלהפוסקים דס"ל חסרון מבחוי פשר כ"ש בטחול דקא לדידהו אין על חסרון שם נקב הוא נכון דנדאי היכא דמבואר דהחסרון מטריף כגון חסר אונא או אם היה מבואר באיזה מקום דחסרון מבחוי טרפה אנו אומרים שיש בו טרפות משום שסופו לינקב ובכלל נקובה הוא משא"כ להמכשירין בחסר גוף הריאה היינו משום דס"ל דחסר אינו טרפות בפ"ע כלל ואי משום דנימא שסופו לינקב מה"ת לבדות מעצמינו ענין זה לומר שסופו לינקב בחסרון בגופה של ריאה ונקרום קינים ולכן ס"ל להכשיר בכה"ג ומצד החסרון עצמו שהוא מתולדה פשיטא שאין ליחס עליו שם נקב ומזה למד הט"ז דגם בטחול אין שם נקב על חסרון מתולד' ושפיר כ' התוס' דאי ס"ד חסר מבחוי טרפה נוקמי בכה"ג וכוננתו דקא ע"כ המטריפין לאו משום סופה לינקב אהו עלה דזו מנין לנו לבדות טריפות מעצמינו וע"כ דס"ל שהוא בפ"י חסר דמתני' וזה שפיר י"ל שהוא בסוג חסר שהרי חסר לפניה וזה שפיר הקשו דא"כ נוקמי בכה"ג וקא דלא כ' אא"ז להוכיח דחסרון אונא מטעם נקובה מדלא מוקי בחסרון אונא כבר פתבתי בספרי מזה: ועתה אבאר יותר משום דלפי מה שפירשו התו' דחסרון בגוף אינו אוסר אף שניכר מבחוי א"כ כשאנו פוסלין חסרון אונא ע"כ דלאו משום חסרון בגופא דריאה הוא דא"כ אף מקצת אונא נמי ועוד דקא לפעמים יש חסרון אונא אף בלא חסרון בריאה כלל כגון שרחבה אונא אחד ברוחב ומשך כשתים אלא משום חסרון ממנין היא דגמירי מנין האונות ואם חסר ממנין טרפה וא"כ הו"ל למיתני במתני' מנין האונות ולפרושי עלה דחסר ממנינא טרפה ומדנקט סתם משמע דלאו בחסר ממנינא מיירי ועוד דלישנא דחסרה משמע שיש חסרון מגופא ובחסרון אונא לפעמים ליכא חסרון בגופה כלל שרחבה כשתים וכמ"ש ואי בחסרון אונא מיירי לא הו"ל למינקט כי האי לישנא דמשמע חסרון דגופא ולכך בעי לאוקמי בחסרון מבפנים וא"כ אין מקום להוכיח מזה דחסרון אונא מטעם סופו לינקב דשפיר י"ל מטעם חסר ומשלים ליי"ח טרפות אלא דלישנא דמתני' לא משמע ליה בכה"ג ולכך מוכיח אא"ז מ"ש התוס' דלרבנן ליכא אלא י"ז אלמא דאינו משלים: ומ"ש מדברי הפלתי סי' נון לענין יתר שסוף האבר להיות פלה שאין פוננתו רק לומר דדין ניטל כדין חסר כו' המענין יראה שאף

בדוחק א"א לומר פן שְהָרִי לְהַדְיָא כ' קוּדָם לְזָה פִּן בֵּיתְרַת הַחֻלְשָׁא גוּבַר עַד שֵׁא"א
לְהַתְקַיְמִי וְיִהְיֶה שְׁנִיָּהֶם פְּלִים וְהוֹלְכִים וְיִהְיֶה נְטָלִים ע"י חֻלְשָׁא עכ"ל וא"א לְדַחֵק מ"ש
הַחֻלְשָׁא גוּבַר עַד שֵׁא"א כו' ר"ל פְּאִילוּ א"א כו' דא"כ מה זָה שְׂכ' בְּסוּף דְּבַרְיוּ וְיִהְיֶה
נְטָלִים ע"י חֻלְשָׁא פִּינוּ דְּלַעֲנִין רוּאִין מִיְיָרִי וּע"כ שר"ל דְּבַאֲמַת עֲתִיד לְהִיּוֹת פִּן וְכֵן
מְבִנְאָר מ"ש בסי' נ"ד דְּכָה שְׁיַעֲרוּ חו"ל בְּיַתֵּר דְּהוּי פְּאִילוּ נְיֻטְל בְּיָד אוּ בְּחֻלִּי דְּאִין
סוּפוּ לְהַתְקַיְמִי וְיִאֲבֵד וְיֻטְל וְה"ז פְּנִיטְל בְּיָד וּר"ל דְּאָף שְׁאִינּוּ רַק סוּפוּ לְיֻטְל ה"ז פְּנִטְוּל
עַכְשָׁיו וְכֵן מְבִנְאָר מְדַבְּרִיו סִי' נ"ה שְׂכ' בס"ק ח' דְּלִפִּי הַטַּעַם שְׁפַתְבוּ דְּלָכָה יַתֵּר פְּנִטְוּל
דְּמִי מְשׁוּם דְּמָה שְׁפַטְבַּע לְהַשְׁפִּיעַ לְאַבְרָא אַחַד עַכְשָׁיו נַחְלֵק לְשָׁנִים וְאִילוּ וְאִילוּ לֹא יַתְקַיְמִי
כו' וְכ' לִיְיָשֵׁב בְּזָה דַּעַת הַטּוֹר וְכ' שְׁנַכּוֹן לְדִינָא וּמ"ש בְּפִלְתִּי סִי' מ"ג פִּן גוּבַר הַחֻלְשָׁא
בְּשָׁנֵי טְחוּלִין כו' פְּאִילוּ יִקְרָה לוֹ עַכְשָׁיו וְיִטְרַפָּה הַתָּם קֹאֵי לַעֲנִין טְחוּל וְאִם נִימָא מְשׁוּם
דְּסוּפוּ לִיְנַטְל א"כ נִימָא דְּסוּפוּ לִיְנַטְל פְּלוּ וְנִיטְל הַטְּחוּל פֶּשֶׁר וּמִש"ה כ' לְהַרְשָׁבֵי"א דב'
טְחוּלִין בְּסוּמְפְּי' טְרַפָּה דְּרוּאִין פְּאִילוּ נְיֻטְל בְּיָד וְנִיטְל בְּיָד בְּמַקּוּם זָה בְּסוּמְפְּי' שְׁפָה הוּא
תַּגְּבֻנַת חֻלְשַׁת דְּבִיקוּת הַטְּחוּלִין וּע"ש וְלַעֲנִין טַעַם חֶסֶד עֵינִין בְּפִלְתִּי סִי' ל"ו ס"ק י' שְׂכ'
דְּכָל הַטַּעַם בְּחֶסְרוֹן פְּעִין קַמַּט אוּ חֶסְרָה אֲנָא הוּא הַפֵּל כַּמ"ש הַמְּפֹרְשִׁים דְּסוּפוּ לִיְנַקְב
קְרוּם פִּינוּ דִּינֵשׁ פֶּאן לְקוּתָא כו' ע"ש וּלפ"ז פְּשִׁיטָא דְּגַם לַעֲנִין יַתֵּר מֵהָאֵי טַעְמָא הוּא
דְּאִפִּילוּ תִימָא דְּבַעֲלָמָא יַתֵּר פְּחֶסֶר אַבְרָה הוּא מ"מ הֵכָא דְּחֶסֶר אֲנָא גוּפָא אִין בּוּ טְרִיפּוֹת
רַק מְטַעַם שְׁסוּפוּ לִיְנַקְבוּ א"כ מָה שְׁיִיכּוֹת לֹמַר דְּהוּי פְּחֶסֶר דְּבַשְׁלָמָא בְּאַבְרָ שְׁהַחֶסְרוֹן
פּוֹסֵל מְצַד עֲצָמוּ פֶּגוֹן חֶסֶר רְגֵל וְכִינְצָא א"כ י"ל מְטַעַם רוּאִין אַבְל פֶּאן שְׁאָף אִם חֶסֶר
אֲנָא הָרִי הַרְיָאָה בְּמַקּוּמָה עוֹמְדַת אֲלָא דַּמ"מ הוּי מְטַרְפִּינוּ דְּחֶסֶר א' סוּפוּ לִיְנַקְבֵי א"כ
מֵה"ת נְטַרְרָי יַתֵּר אַע"כ דְּכוּלְהוּ חַד טַעְמָא אִיתֵי לְהוּ וְגַם מְצַד הַסְּבָרָא נְרָאָה דְּהָא אֲפִילוּ
תֹאמַר דְּחֶסְרוֹן הוּא טְרַפּוֹת מְצַד עֲצָמוּ וְא"כ בְּחֶסֶר וְיַתֵּר וְחֻלְיָה הוּא טְרַפּוֹת חֶסֶר מ"מ
הָרִי בְּאֲמַת לֹא חֶסְרָה פֶּל הַרְיָאָה לֹמַר שְׁתַּמּוּת מַחֲמַת זָה רַק שְׁנֹאמַר שְׁחֶסְרוֹן זָה גוֹרַם
פֶּאָב וְקַלְקוּל לְשָׂאָר אַבְרָיִם הַמְּחַזִּיקִים חַיּוֹת הַגּוֹף וּע"ז לֹא תַכִּיל חַיּוֹת שְׁפַקְרָבָה וְא"כ
לְמָה נַחְזִיק רִיעוּתָא מֵהַרְיָאָה לְשָׂאָר אַבְרָיִם מוּטָב שְׁנַחְזִיק רִיעוּתָא בְּאוּתוּ אַבְרָ עֲצָמוּ
דְּהֵינּוּ הַרְיָאָה וְנֹאמַר שְׁסוּפוּ לִיְנַקְבֵי אֲלָא שִׁי"ל פִּינוּ שְׁהַרְיָאָה זֹו פַּחְזָה לְנִשְׁבַּע עַל הַלֵּב
וּמֵה"ט נִקְבֵי דְּמַפִּיק זִיקָא טְרַפָּה מֵה"ט נְמִי אִם חֶסְרָה אֲנָא א' אִינְהָ מְנַשְׁבַּת עַל הַלֵּב פְּרָאוּי
וְכַמוּ אֲטוּם לְהַרְשָׁבֵי"א וְא"כ שְׁפִיר י"ל דְּחֶסֶר לֹאוּ מְשׁוּם נִקְבֵי הוּא אַף מְדַבְּרִי הַתּוֹס' שְׁפִיר
מוּכַח כַּמ"ש אַא"ז: וּמ"ש מְדַבְּרִי הַמ"ב שֶׁהַת"ש חוֹלֵק עָלָיו לַעֲנִין ב' פִּסִּים בְּנוֹרְדָא א"כ
מֵהַפּוֹסְקִים שְׁהַבִּיאוּ דְּבַרִּי הַמ"ב לֹא ס"ל פְּנוֹתֵי דַּהַת"ש דְּיַתֵּר מְטַעַם סוּפוּ לִיְנַטְל אֲתִי
עָלָה וּז"א דְּגַם הַסּוּבְרִים כַּמ"ב טַעְמִיָּהוּ דַּס"ל דַּל"א פְּנִטְל דְּמִי אֲלָא בְּמַקּוּם שְׁהַחֲסִיּוֹת
תְּלוּי בּוּ וְאִם נְיֻטְל עוֹשֶׂה אוּתוּ טְרַפָּה בַּכַּה"ג אֲמַרִּינוּ פִּינוּ שְׁיִנְיַקַת חַיּוֹתָם מִמְעֵין א' יַתְבַּטְּלוּ
שְׁנִיָּהֶם מִשָּׂא"כ בְּכִיס הַנוֹרְדָא פִּינוּ שְׁאִין חַיּוֹת הַבְּהֵמָה תְּלוּי בּוּ לֹא אִיכְפַת לָן פְּוֹלֵי הָאֵי
בִּינְיָקָה וְאֲמַנְם דַּעַת אַא"ז דְּאָף בְּמִדֵּי דְּלֹא מִיטְרַפָּא אֲמַרִּינוּ יַתֵּר פְּנִטְל וּעֵינִין בְּסַפְרֵי בְּזָה
וּמ"מ גַּם הַסּוּבְרִים כַּה"ב שְׁפִיר מוֹדִים דְּהִיכָא דְּתְלוּי בְּחַיּוֹת וְאֲמַרִּינוּ גְבִי' פֶּל יַתֵּר פְּנִטְל
דְּמִי שְׁפִיר הוּי סוּפוּ לִיְנַטְל: וּמ"ש בְּאוֹת ח' רֹאָה בְּרוּרָה מִמ"ש הַתּוֹסְפַת דְּלוֹקְמִי אוּ
שְׁחֶסְרָה בְּקַמַּט וְאִם אִיתָא אַפְתִּי קִשְׂיָא הֵינּוּ נִיְקָבָה וְכֵן מוּכַח עוֹד מֵהַב"י שְׁתִּי' קוֹשְׁיַת
הַתּוֹס' לְהַרְמַב"ם כו' ע"ש וְדַבְּרֵי שְׁגָגָה הֵם דְּלְהַרְמַב"ם בְּאֲמַת הוּא מְטַעַם חֶסְרוֹן כַּמ"ש
אַא"ז וְהַתּוֹס' פֶּאן לְהוֹכִיחַ דְּלֹא פְּהוֹסְלִין חֶסְרוֹן מִבְּחוּץ וּע"כ דְּמְטַעַם חֶסְרוֹן אֲתִי עָלָה

דמפרשי שחסרה דמתני' בהכי וכמ"ש הב"י להרמב"ם וְלִזְהָ כ' דא"כ נוקמי מתני' בהכי
וְהָא לִיכָא לְמִימַר דְאִפְתִּי טְרַפָּה מְשׁוּם סוּפוּ לִינְקָב ז"א דְמַנְיָן לְנוּ לְהוֹסִיף עַל הַטְּרַפּוֹת
וּלְפִנְסָלוּ וְלוֹמַר שְׁהוּא עֵתִיד לִינְקָב אִם לֹא שְׁהִי מְקוּם לְדוֹן לְהַטְרִיפוּ מְשׁוּם חֶסְרוֹן
וּכְמַש"ל: וּמ"ש דְגַם לְדַבְרֵי לֹא מְצִי לְשִׁנוּיֵי בְהֵכִי דְכֵינֵן דְנִינְקָב פּוֹסֵל כ"ש נִיטֵל וְחֶסֶר
דְמַש"ה לֹא תְנִי חֶסֶרָה גְבִי לֵב וְדַקִּין כּו' הוּא טְעוֹת דְבַכְה"ג שְׁיֵשׁ חֶסְרוֹן קִצְתָּ מִתְחַלֵּת
בְּרִייתוֹ אֵינוֹ בְּכֻלָּל נִינְקָב וְאֵין בּוֹ תוֹרַת כ"ש כְּמַש"ל דְכֵינֵן שְׁהַקְרוּם קִנִּים מַה עֲנִין זֶה
לְנִינְקָב לְדוֹן בּוֹ תוֹרַת ק"ו מְנִינְקָב הַקְרוּם לְהִיכָא שְׁהַקְרוּם שְׁלָם וּמ"ש הַתּוֹס' שְׁהוּא בְּכֻלָּל
נִינְקָב הֵינּוּ בְּנִיטֵל פְּלוּ וּכְמַש"ל וּמ"ש דְדַבְרֵי הַב"י בְּאַמַּת צ"ע מ"ש קַמַּט דְמַשְׁלִים לִי"ח
דְכֵינֵן שְׁזֵה מִיְקָרֵי חֶסְרוֹן כ"ש הוּא מְנִינְקָב וְנִכְלָל בְּכֻלָּל נִינְקָבָה הַרְיָאָה לְעִנֵּן הַמַּנְיָן אֵין
כְּאֵן מְקוּם עֵינֵן פְּלָל כְּמ"ש דְחֶסְרוֹן לֹא כ"ש הוּא וְכֵן לְעִנֵּן הַע' טְרַפּוֹת מְנָה חֶסֶר מְקַצָּת
גּוֹפָה שֶׁל רִיָּאָה לְטְרַפּוֹת בַּפ"ע וְגַם הָרִי דַעַת הַרְמַב"ם דְאֵין נִבְרָא חֶסֶר כ"ש מְנִינְקָב דְאָף
דְנִינְקָב פְּסוּל נִבְרָא חֶסֶר כְּשֶׁר בְּשֶׁאֵר אֲבָרִים וּא"כ בְּטֵל הַק"ו לְגַמְרֵי וְגַם בְּלֹא"ה הָרִי
בְּטָחוּל מְצִינוּ דְנִינְקָב פְּסוּל וְנִיטֵל כְּשֶׁר וְהַרְשָׁב"א כ' בְּשֵׁם הַתּוֹס' דְדוֹנָקָא הִיכָא דְקָאֵמַר הָכִי
בְהִדְיָא (וּבַתּוֹס' שְׁלִפְנֵינוּ סִתְמוּ בְזֵה וְהָרֵא"ש כ' דְשֶׁאֵנִי טָחוּל דְבַעֵי נִינְקָב בְּסוּמְכִי דוֹנָקָא
וּכ"כ הָרֵא"ש בְּשֵׁם הַרְמַב"ן) וְדַעַת רֵאבִי כֵן בְּמַרְהָ וְדַעַת קִצְתָּ פּוֹסְקִים כֵן לְעִנֵּן נִיטֵלָה
הָאֵם וּלְפִי"ז שְׁפִיר י"ל דְבְרִיָּאָה אֵינוֹ כ"ש כְּמוֹ הַנֶּה דְנִיטֵל כְּשֶׁר בְּהֵם רַק דְאִפְ"ה גְמִירֵי
לְהַטְרִיף כְּמוֹ נִינְקָב וְהוּא הַמַּשְׁלִים לִי"ח וְגַם מַה"ט שְׁפִיר מְצִינוּ לְפָרוּשֵׁי אִו שְׁחֶסְרָה בְהֵן
גְנוּנָא רַק דְהַש"ס דְפָרִיף אֲלִימָא חֶסְרוֹן מִבְּחוּץ הֵינּוּ נִינְקָבָה לֹא מִיְיָרִי בְּחֶסֶר בְּתוּלְדָה רַק
בְּחֶסֶר בִּיד וּבְהָא הָוִי נִינְקָבָה מְמַש כְּמ"ש רַש"י שֵׁם שֶׁא"א שְׁלֹא יִנְקָב הַקְרוּם וְאִמְנָם
בְּלֹא"ה הָאֵמַת הַבְּרוּר כְּמ"ש דְאֵין לְלַמּוֹד בְּרִיָּאָה חֶסֶר מְנִינְקָב כֵּינֵן דְטְרִיפּוֹתָא בְּקְרוּמֵי
תְלִיא דְהָא אֲפִילוּ נִינְקָב הַקְרוּמִים לְבַד טְרַפָּה וּא"כ מַה רֵאבִי מְזֵה לְחֶסֶר שְׁאֵין חֶסְרוֹן
בְּקְרוּמִין דְמַה שְׁחֶסֶר הַבְּשֶׁר מֵעַם הַקְרוּמִים וְנִרְאָה כְּמוֹ קַמַּט אֵין זֶה קְרוֹי חֶסְרוֹן הַקְרוּמִין
לְדַמּוֹתוֹ לְנִינְקָב שְׁבַקְרוּם דְמַפִּיק זִיקָא וּכְבָר בִּיָּאֵר אֵא"ז כְּדַבְרֵים הָאֵלֶּה בַּס"ס נ"ד לְעִנֵּן
חֶסֶר הַצְּלָעוֹת דְאֵין זֶה קְרוֹי חֶסֶר פְּלָל כֵּינֵן שְׁפָל הַבְּנֵן מְחוּבָר כְּרֵאוֹי אֵלֶּא שְׁנַתְקַטֵּן בְּכַמּוֹת
ע"ש וְאִם נִפְשָׁף לּוֹמַר דְחֶסֶר קְרוּמֵי הָוִי ק"ו מְנִינְקָב לִיכָא לְאֲשַׁכּוּחֵי כ"א הִיכָא שְׁנִרְאָה
בְּמְקוּם א' חֶסְרוֹן הַקְרוּם וְנִרְאָה שְׁכָף הוּא מִתְחַלֵּת הַבְּרִיָּאָה אֲבָל בְּאַמַּת קִשָּׁה הַדְּבָר
לְעַמּוֹד עַל קְרוּם דָּק לִידַע שְׁכָף הוּא מִתְחַלֵּת בְּרִייתוֹ וְאִפְשָׁר שְׁאֵינוֹ בְּמַצִּיאוֹת שִׁכָּא חֶסֶר
קְרוּם הַרְיָאָה מִתְחַלֵּתוֹ וְעֵינֵן בְּכּוֹר שׁוֹר שְׁהִבִּיא קוֹשִׁית הַפֶּר"ח דְנִינְקָא חֶסְרָה לְחוּד
כְּדִאֲמַרִי נְחַתָּף לְחוּד וְהָא"ז כ' דֹּא"ל כֵן כ"א הִיכָא דְאֵמַר בְּהִדְיָא הָכִי וְאִם לֹא הָרִי ק"ו
מְנִינְקָב וְהָרֵאָה מְקוּם לְהַתּוֹס' ד"ה אֲפִיק וְהֵינּוּ בַכְּה"ג שְׁנַחְתָּף מְקְרוּמֵי הַרְיָאָה אֲבָל אִם
הַקְרוּם שְׁלָם מְמַש אֵלֶּא שְׁחֶסֶר כְּמוֹ קַמַּט וְגִנְמָא פְּשִׁטָּא דְאֵין כְּאֵן ק"ו: וּמ"ש בְּאוֹת י"א
דְאֲדַרְבָּה מִדְבְּרֵי הַתּוֹס' רֵאבִי לְהִיפָף דְהָא לְמ"ד שְׁמִי חֶסְרוֹן מַשְׁלִים לִי"ח וְלֹת"ש מְטַעַם
נִינְקָבָה הוּא כּו' וְטְעוֹת הוּא בִידֵי דוֹדָאֵי חֵזִינוּ דְמַתְנִי חֲשִׁיב חֶסְרָה בַּפ"ע וְאֵין נִכְלָל בְּנִינְקָבָה
וְכִי מוֹקְמִינוּ בְּחֶסְרוֹן מִבְּפְנִים ע"כ ס"ל דְחֶסְרוֹן בְּפְנִים הוּא טְרַפּוֹת בַּפ"ע מְטַעַם שְׁנַלְקָה
הַבְּשֶׁר וְלֹא מְשׁוּם לְקוֹתָא דְקְרוּמִין פְּלָל וְשְׁפִיר אִיכָא י"ח וְאֵין מוֹקְמִינוּ מַתְנִי כַר"ש וְלִרְבִּנֵן
לֹא מְשַׁבַּחַת חֶסְרָה לְטְרַפּוֹת בַּפ"ע דְחֶסְרוֹן הַבְּשֶׁר לֹא מִיְלַתָּא הוּא עַכ"ל דְהַש"ס קי"ל
דְחֶסְרוֹן אֲנָא נִכְלָל בְּכֻלָּל נִינְקָבָה וּמַה"ט פְּתַב הַתּוֹס' דְלִיכָא אֵלֶּא י"ז וְגַם מ"ש שֵׁם דִּי"ל
הִיא גּוֹפָא קַמְשַׁמַּע לֵן דְחֶסְרוֹן בְּפְנִים דֵּינוּ כְּנִינְקָב הוּא טְעוֹת דוֹדָאֵי אֵין אֲמַרִינוּ דְחֶסְרָה הוּא

חֲסֵרוֹן מִבְּפָנִים הוּא נִחְשָׁב טְרָפוֹת בַּפ"ע כְּדַמוּכַח בְּרִישׁ א"ט בְּהָא דְקֶאָמַר אֵילֹו י"ח
טְרָפוֹת כּו' וְהַקְשָׁה וְלַחֲשׁוֹב בַּסַּג"ר כּו' אֶלְמָא דְהוּא מְפָרֵשׁ דְּחֶסְרָה בְּכֻלָּל י"ח טְרָפוֹת וְכ"נ
מִתּוֹס' שָׁם וְכ"כ הוּא עֲצָמוֹ אַח"כ דְּמִדְתָּנִי לִי בְּאַנְפִי נִפְשִׁי מוֹכַח דְּאֵינוּ בְּכֻלָּל נִיקָב וְלִכּוֹן
דְּבָרֵי אַא"ז בְּרוּרִין דְּלֵהֲתוֹס' שִׁכ' דְּלִרְבִּנְן לִיפָא אֶלְא י"ז ע"כ דְּשִׁאָר טְרָפוֹת נְכַלְלִין
בְּנִקּוּבָה וְכַדְבְּרֵי הַנ"ב וְהַצ"צ וְשִׁאָר עֲנִינּוּ עֵינִין בְּאַרְנוּפָה בְּסַפְרֵי: וּמ"ש שָׁם בְּחִידוּשֵׁי דִינִים
אוֹת י"ז שְׁהוֹכִיחַ דְּהָרָא"ש סוּבְר דְּכְשִׁנְסַתָּם חוּזְר לְהַכְשִׁירוֹ וְהִבִּיא מְהָא דַּפ' בְּהֵמָה
הַמְקֻשָּׁה לִיתָא דְשָׁם מְבֹנָאָר לְהִיפָּהּ שְׁהָרָא"ש מְשִׁיג עַל הַרְמַב"ן דְּלֵא מְסַתְפֵר שְׁטַרְפָּה
תַּחזוֹר לְהַכְשִׁירָה בִּידֵי אָדָם כּו' וּל"ד לְרִיזָא שְׁמַעְעָמָה עוֹמְדַת וּמִתְחַלְחַלַת לְהַסְתַּבֵּף וּר"ל
דְּבַכָּה"ג שְׁמִיד יֵשׁ דְּבָר לְסַתּוֹם אֲגֵלָאֵי מְלִתָא שְׁכַשְׁנַעְשָׁה הַנְּקָב אֵינוּ נִקָּב הַמְטְרִיף מִשָּׂא"כ
אִם צְרִיף שְׁתַּחזוֹר לְהַכְשִׁירָה ב"א וְגַם לְעֵיל לְעֵנִין כְּסֻדְרֹן כְּתָב שְׁרַגְלִין לְהַטְלִי סַרְכָא
וּבְסַפְרֵי בַק"ה כְּתַבְתִּי שְׁשִׁיטוֹת הָרָא"ש כְּהָרָא"ה וּבְאַמַּת בַּפ' הַמְקֻשָּׁה דַּף ס"ח ע"ב אָמַר
רְבָא נְטַרְפָּה מַה טְרָפָה פִּינּוּן שְׁנַטְרָפָה שׁוּב אֵין לָהּ הֵיתֵר כּו' וְהַרְשָׁב"א בַּמ"ה הִבִּיא זֶה
ע"ש: בְּחִידוּשֵׁי דִינִים אוֹת ו' כ' לְהַשִּׁיג עַל הַת"ש סִי' י"ד שְׁדוּרֵשׁ כְּמִין חוֹנְמַר בְּדְבָרֵי
הַב"ח וְהַש"ף וְכַתֵּב דְּבַסְנֵהְדְרִין דַּף קי"ב אָמְרִינּוּ בְּהֵמָה חֲצִי שֶׁל עַה"נ כּו' וְטַעַמָּה בְּזֵה
טְעוֹת גְּדוֹל דְּהֵתָם פִּינּוּן שְׁסִי' א' אוֹ מְקַצָּת שְׁנֵי הַסִּימָנִין הַשְּׁחִיטָה אֵין מוֹעֵלַת בָּם וּמַה
שְׁשׁוֹחֲט חֲשִׁיב כְּנוֹחַר דְּלִפֵּי חֶרֶב א"ר וּא"כ פְּשִׁטָא כְּשִׁשׁוֹחֲט מְקַצָּתָה וְנוֹחַר מְקַצָּת שְׁהִיא
אֲסוּרָה כְּנֹלָה מִשָּׂא"כ בְּזֵה דִישׁ שְׁחִיטַת הַסִּימָנִין שֶׁר תּוֹעֵלַת א' לְטַהַר מִיַּד נְבִלָה וְא'
לְהַתִּיר בְּאַכִּילָה וּד"מ אִם סִימָן א' שְׁחִיטָתוֹ מוֹעֵלַת לְטַהַר מִי"נ וְסִי' א' לְהַתִּיר בְּאַכִּילָה ג"כ
וּכְשִׁיזָא אֲבָר מִן הָעוֹבֵר לְחוּץ אִם שְׁחִט בְּפָנִים אוֹתוֹ סִי' שְׁתּוֹעֵלְתוֹ לְטַהַר מִי"נ מ"מ לֵא
הוֹעִיל לְאוֹתוֹ אֲבָר לְטַהַרוֹ רַק לְהַעוֹבֵר בְּלִבָּד וּכְשִׁחֻזְר וְשׁוֹחֲט הַסִּי' הַשְּׁנִי שְׁפָא לְהַתִּיר
בְּאַכִּילָה הָרִי הָעוֹבֵר עֲצָמוֹ מוֹתֵר בְּאַכִּילָה לְפִי שְׁסִימָנִים שְׁחֻוּטִין כְּהַלְכָתוֹן בֵּין לְעֵנִין טְהָרָה
מִי"נ וּבֵין לְעֵנִין אַכִּילָה מִשָּׂא"כ הָאֲבָר הַיּוֹצֵא אֶף שְׁהוֹעִילָה לוֹ שְׁחִיטַת סִי' הַב' פִּינּוּן שְׁלֵא
הָיָה לוֹ שְׁחִיטַת סִי' הָא' בְּאַסוּרִי קִיּוּמָא וְלִדְוּגָמָא בְּעֵלְמָא נְקִיטָנָא הָכִי דְבְּאַמַּת אֵין הַסִּימָנִין
מְחוּלְקִין וּב' הַסִּימָנִין צְרִיכֵי לְאַהֲדִי לְטַהַר מִי"נ וְלְאַכִּילָה אֶף דְּהֵכָא בְּאַמּוֹ טְרָפָה חֲשָׁבִינִין
כְּשִׁחֻוּטִין לְעֵנִין לְטַהַר מִי"נ וְעוֹדָם קִיּוּמִין לְעֵנִין אַכִּילָה וְלִכּוֹן הָעוֹבֵר עֲצָמוֹ מוֹתֵר בְּאַכִּילָה
בְּשְׁחִיטַת עֲצָמוֹ שְׁהָרִי כָּל שְׁנֵי סִימָנִים נִשְׁחַטוּ כְּהוֹנֵן וּמַה זֶה עֲנִין לְעַה"נ דְּהַכְשֵׁר הַשְּׁחִיטָה
שֶׁל הַסִּימָנִין עֲצָמָם אֲסָרָה תוֹרָה וְחֻשְׁבָּה אוֹתָם לְנַחֲרָה וְגַם בְּלֵא"ה מ"ש שָׁם וּבַס"ק ט'
לְעֵנִין אֲבָר שְׁהַנְשָׂמָה תְּלוּי' בּוֹ ע"ש הוּא טְעוֹת גְּדוֹל דְּגַם לְעֵנִין עַה"נ אִם יֵשׁ אֲבָר פְּרָטִי
הַשְּׁיִיף לְעַה"נ אֶף אִם הַנְשָׂמָה תְּלוּי' בּוֹ מ"מ הַשְּׁאָר מוֹתֵר ע"י שְׁחִיטָה וְאוֹתוֹ אֲבָר בְּלֵא"ה
אֲסוּר מִדִּין שְׁלָל עַה"נ דְּהָא אֶף יִנְטַל אוֹתוֹ אֲבָר מְשָׁם יְהֵא טְרָפָה וְשְׁחִיטָה מוֹעֵלַת בּוֹ
וְאַמְנָם אֶף אִם הוּא אֲבָר שְׁאֵם נִיטַל הוּי נְבִלָה מִחֵיִים מ"מ מַה"ת לְחֻשְׁבוֹ כְּאֵילוֹ נִיטַל וְאֶף
שְׂאֵין הַשְּׁחִיטָה מוֹעֵלַת לוֹ מ"מ שְׁפִיר מוֹעִיל לְכָל הַבְּהֵמָה בְּכַמוּתָהּ רַק דְּהֵתָם מִיָּרִי בְּחֻצָּי'
שֶׁל עַה"נ שִׂיד שְׁנִיחָם שְׁוָה בְּכָל הַבְּהֵמָה וּא"כ כְּשִׁפָּא לְשַׁחוּט חֲצִי הַסִּימָנִין שְׁהֵם שֶׁל עַה"נ
הוּי כְּנוֹחַר אוֹתָם וְהָרִי א"א לְכַזִּית בְּשֶׁר בְּלֵא שְׁחִיטָה וְאֶף שִׁי"ל דְּגַם כְּשִׁחֻט חֲצִי הַסִּימָנִין שְׁהֵם שֶׁל עַה"נ
הוּא מְבֹנָר לְעֲצָמוֹ וְעַה"נ אֵין לוֹ חֵלֶק בְּחֻצֵי הַבְּהֵמָה שְׁלֻצַּד הָרָאשׁ אַפ"ה חֲשָׁבִינּוּ שְׁחִיטַת
הַסִּימָנִים כְּנַחֲנָרִים מַחְמַת שְׁחִיּוֹת הַבְּהֵמָה תְּלוּי' גַּם בְּחֻצֵי שֶׁל עַה"נ אֲבָל מְדַבְּרֵי רַש"י
מְבֹנָר שְׂאֵינוּ כֵּן רַק מַחְמַת דְּהַסִּימָנִים הֵם חֻצֵי שֶׁל עַה"נ ג"כ חֲשָׁבִינּוּ לְהוֹ כְּנַחֲנָרִין ע"ש
דְּבָרֵי הַק' אֲפָרִים זְלָמָן מְרַגְלִיּוֹת מְבָרָאד: שְׂאֵלָה כֵּא בְּרִית שְׁלוֹם לְכַבוֹד אַהוּ? דִּידֵי הַשְּׁנוּן

האברה הנותיק המנפלא כש"ת מוה' שמערייל נ"י: הא דקוש' לך על מ"ש בספרי בית
אפרים בק"ה דף קכ"ד על דבר סה"ת דאם גירסתו דילמא טריפה הוא אפתי קשה דהי'
חזקה שנתבררה וע"ז פתבת דאפתי בשעה שנתעבר' אשתו כו' והנני רואה שסברא זו
דחזקה שלא נתבררה עמומה בינדה אמרתי להעמידה על עיקרה של סברא זו והוא דחזקה
שלא נתבררה בשעתה פה נאמרה דכל שספק זה שאנו מסופקין בו עכשיו אותו ספק
היינו מסופקין בו בזמן שהוא שאנו רוצים להתחיל ממנו החזקה ובזמן שהוא לא נתחדש
שום ענין שיתברר הספק בעת שהוא על ידו רק מחמת משך הזמן יב"ח אז נודע לנו
למפרע שהיתה שלימה אז פיון שפעת חי' זה חזקה שלא נתבררה אבל אם מה שאנו
רוצים להחזיק בחזקת פה וכה הוא מחמת איזה ענין וסיבה שהי' מברר לנו הענין שהוא
רק שאנחנו לא ידענו אותו בעת שהוא והי' בהעלם דבר מאתנו פיון שעכשיו נתגלה לנו
שאז הי' סיבה המבררת שפיר מקרי חזקה מבוררת.

ודבר זה כבר עמד עלי' הגאון נ"ב סי' לענין לא ראוהו חי מבוערב וביאורו יפה משם
תדרשנו: ועמה תחזה כי מה שפתבת דאפתי בשעה שנתעבר' אשתו לא ידענו רק אח"כ
כשתלד אשתו ידענו למפרע שאביו הי' שלם פ"א ואפתי הני חזקה שלא נתבררה כו' לא
מחכמה שאלת ע"ז דודאי כה"ג הני חזקה שנתבררה כמו נגע בא' בליילה ולמחר מצאו
מת דדיינינו חזקת חי לחזקה שנתבררה אף שלא ראוהו חי מבוערב דעכ"פ נודע עמה
שקודם מיתתו חי הי' ואם היינו רואין אותו חי היינו מחזיקין אותו מן הוא והלאה בשביל
שלא ידענו לא הורעה החזקה וכן פאן אם היינו יודעין בעת ההיא שנתעבר' אשתו היינו
מחזיקין אותו בחזקת שאינו טרפה ובשביל שנעלמה הידיעה מאתנו אזי לא הורעה
החזקה פיון שעתה נתברר לפנינו שאז הי' ענין וסיבה שהספק ראוי להתברר ע"י וה"ז
דומה לעדי' שבאו לפנינו בתשרי ומעידים פלוני' נתקדש בניסן שפל ספק שנולד בינתי'
אחזקת א"א מוקמינו לה מניסן ואילך.

ומה שפתבת דלהפוסקים דבעינן שמתעבר ותלד אבל יש עיבור שלא יבא לידה נמצא
דלא ידעינו רק בשעת לידה והני חזק' שלא נתבררה. שגית בזה דלפי מה דקיימינו
דטרפה זכר אינו מוליד אף אם באנו לומר דבעינן עיבור ולידה לסימן שאינו טרפה ע"כ
דכה' אנו אומרים דטרפה תשש כחו שמתעבר האשה ממנו להוליד וולד' בן קיימא ואם
היה ידוע לנו שנתעבר' אשתו ממנו וולד' קיימא הנה נתברר לנו מחמת זה שאינו טרפה
וכיון שאנו רואין שילדה גלוי מלתא בעלמא הוא דהאשה נתעבר' ממנו וולד' קיימא
ואינו טרפה ושפיר בכל ספיקא מחזקינן לי' שמשעת העיבור ואילך אינו טרפה וחזקה
שנתבררה הוא ובעירובין דף גבי האי דכבר בא חכם דא"צ לומר בזה הוכרר הדבר
למפרע דאין זה רק גלוי מילתא בעלמא דבהאי שעתא הכי הנה וקצרתי כי הדברים
ברורים: ואמנם בלא"ה דעת הר"ן והפר"ח דבעיבור לחוד סגי ודלא כמהרש"ל והכי
מסתבר לכאורה לפמ"ש לקמן הסכמת הפוסקים דטרפה זכר ג"כ אינו מוליד ובזכר
בעיבור תליא מלתא ובנקיבה שפיר י"ל דאף שאפשר שמקבלת עיבור פח אין ללידה
אבל בזכר ע"כ הסימן הוא רק על מה שזו כחו שמתעבר האשה דמה שהיא יולדת אינו
מעלה ומוריד לגב' דידי' פיון שהיא בריאה וטובה.

וְדוֹחֵק לֹאמֵר דָּאָף שְׁטַרְפָּה יִשְׁגִּיב בְּכַחוֹ לְהַזְרִיעַ שְׁתַּתְעֵבֵר מִמֶּנּוּ אֲבָל מ"מ לֹא יַעֲצוֹר פֶּחַ שְׁתַּתְעֵבֵר וְיִלְדַּד שֶׁל קַיִמָּא רַק גַּפְל טָמוֹן וּכְמַש"ל וְזֶה דְּחֻוּק לְעַנ"ד: אִיךָ בְּאַמַּת א"צ לְזֶה דָּאָף אִם נֹאמֵר כְּמַש"ל דְּגַם בְּזִכְרָא נֹאמֵר דְּבַעֲנֵנּוּ עֵיבוֹר וְלִידָה מ"מ פְּשִׁיטָא דְּהַלִּידָה בְּזֶה אִינוּ רַק גִּילּוּי מִלְתָּא שְׁהַמוּפֵת שְׁנַתְעֵבֵרָה הוּא מוּפֵת חוּתָּהּ שְׁאִינוּ טְרַפָּה שְׁהָרִי הַעֵיבוֹר הִיא וְיִלְדַּד שֶׁל קַיִמָּא וְעֵינֵן מ"ש בְּסִפְרֵי פ"ת ס"א ל"ה ס"ק קס"ד שְׁכַתְבֵתִי ג"כ סְבָרָא זֹו וְהוֹנְפֵרְתִי שָׁם מִדְּבָרֵי הַנ"ב בְּתִשׁוּ' ע"ש.

וּמָה שְׁכַתְבֵתִי שְׁהַפּוֹסְקִים פְּתָבוּ דְּטְרַפָּה זִכְרָא מוּלִיד לִיתָא וְאַדְרַבָּא מוּכַח לְהִיפּוּף בַּע"א דָּף ו' וּבְזִבְחִים דָּף קט"ו בְּהָא דְּפָרִיף הַנִּיחָא לְמ"ד טְרַפָּה אִינָה יוֹלְדַת כּו' ע"ש וְרָאנָּה זֹו קַיִמָּתִי מִסְבָּרָא דְּנִפְשָׁאִי.

וְשׁוּב רְאִיתִי שֶׁהַפּוֹר"ח בְּתִשׁוּ' סוּף גְּוֹנְטְרִיס מִיָּם חַיִּים שְׁעַמַּד בְּעַנְיָן זֶה וְהִבִּיא בְּשֵׁם תּוֹס' שְׁאֵנ"ץ רְאִי' מַגִּיטִין דָּף מ"ג וּכ' שֶׁהוּא רְאִיָּה מְכַרְעַת וּבְסִפְרָא פְּרִתִי וּפְלִתִי כ' רְאִיָּה זֹו שְׁכַתְבוּ מִזְבְּחִים וּבַס' בְּאֵר יַעֲקֹב הַאֲרִיף ג"כ בְּזֶה וְהִבִּיא ג"כ הָךְ רְאִיָּה וְסִינִים בְּהָ שְׁאִין כָּאֵן סָפֵק כָּלֵל לְהַסְתַּפֵּק בְּזֶה שְׁפָרִיר שְׁזִכְרָא אִינוּ מוּלִיד וּמֵאִי דְּאֲמַרִּינוּ סִימָן לְזִכְרִים יב"ח מְשׁוּם שְׁרַחֲוּק לִידַע בְּזִכְרָא הַמּוּלִיד וּכְמ"ש בַּסִּי הַנ"ל ע"ש.

וּמ"ש דְּלִפִּי דְּבָרֵי מְהַרְש"ל דְּטַעַמָּא מְשׁוּם רְנָבָא א"כ אִי לֹא אֲזַלִּינוּ בְּתֵר רְנָבָא אִין כָּאֵן חֲזָקָה כְּבָר עֲמָדוּ בְּזֶה הַאֲחֵרוֹנִים דְּלִדְבָרֵי מְהַרְש"ל מֵאִי מְקַשָּׁה הַתּוֹס' מְהָא דְּפָרָה בַּת שְׁתִּי שְׁנִים ע"ש וּא"כ אִם נִימָא כְּשִׁיטוֹת מְהַרְש"ל אִין כָּאֵן הוֹכַחָה כָּלֵל עַל הָךְ חֲזָקָה שְׁלֵא נִתְבָּרְרָה וְעֵינֵן בְּסִפְרֵי בְּחֻלְקֵי הַתְּשׁוּבָה ס"א ד' דָּף מ"ח ע"ג.

מָה שְׁכַתְבֵתִי עַל מ"ש בַּסִּי ל"ט ס"ק קנ"ו דָּאָף שְׁכַתְבוּ הַתּוֹ' דְּפָרָה לֹא יִלְדָה קוֹדֵם ג' אֲבָל בְּרַחֵל י"ל דְּיִלְדָה שְׁגָגָה הוּא בְּיָדָה דֹּא"כ מִנ"ל לְהַש"ס בַּע"ז לְהַקְשׁוֹת פְּחוּתָה מִבַּת ג' מִי קִילְדָה דְּהָא תָּנּוּ בַּת ג' לִפְהֵן מֵאִי קוּשְׁנִי דִּילְמָא גַּם בְּפָרָה שְׁפִיר יוֹלְדַת קוֹדֵם ג' רַק שְׁאִינָה יְכוּלָה לִילְדַד שְׁנָה אַחֵר שְׁנָה וְכָף הוּא הוֹצֵעַת דְּבָרֵי הַתּוֹ' שְׁכַתְבוּ אִין לְפָרֵשׁ דִּיּוֹלְדַת תּוֹף שְׁנִי אֵלָא דָּאֵם אִיתָא כּו' כְּעַנְיָן שְׁפִירֵשׁ רַש"י גַּבִּי כּו' אִין לְפָרֵשׁ כֵּן דְּבַהֲדָא מוּכַח בַּע"ז כּו' ש"מ תּוֹף ג' לֹא יִלְדָה כָּלֵל דָּאֵם אִיתָא שְׁיִלְדָה תּוֹף ג' אֲפִשֵׁר שְׁתִּלַּד בְּשְׁנָה אַחֲרֵיהָ ג"כ וְדוֹקָא גַּבִּי עִזִּי אֲמַרִּינוּ דְּבַתּוֹף שְׁנָה א' תִּשְׁשׁ כְּחָה שְׁלֵא תוּכַל לְחַזֹּר וּלְיִלְדַד בְּאוֹתָהּ שְׁנָה עֲצָמָה אֲבָל אִין סְבָרָא לֹאמֵר שְׁלֵא תוּכַל לִילְדַד בְּשְׁנָה שְׁאֲחֲרֵיהָ וְע"כ טַעַמָּא מְשׁוּם דְּתּוֹף ג' אִינָה יוֹלְדַת כָּלֵל וְלָכָף פְּרִיף שְׁפִיר וּפְחוּתָ' מִבַּת ג' מִי קִילְדָה וּא"כ מְבֹאָר דְּגַם הָא דְּאֲמַרִּינוּ בְּרַחֵל בַּת שְׁתִּים וְדָאִי לִפְהֵן ע"כ מַה"ט הוּא דְּקוֹדֵם לְכֵן לֹא יִלְדָה כָּלֵל דֹּא"כ אֲפִשֵׁר שְׁיִלְדָה בְּשְׁנָה שְׁלִפְנֵי' וּבְשְׁנָה שְׁלֵאֲחֲרֵי' שְׁפִיר הוּא יוֹלְדַת וְזֶה פְּשׁוּט וּמְבֹאָר וְעֵינֵן בְּרַש"י שָׁם בְּבַכּוֹרוֹת שְׁכ' לְהַדְנָ' וְדָאִי אוֹתוֹ הַנּוֹלַד לְכַהֵן שְׁקוֹדֵם לְכֵן לֹא יִלְדָה וְלְכֹאֲוֵרָה נִרְאָה דְּאֲפָרָה וְרַחֵל קָאִי דָּאִי אַעֲזוּ שְׁפִיר אֲפִשֵׁר שְׁתִּלַּד קוֹדֵם אֵלָא שְׁאִין חוּזְרַת וְיוֹלְדַת תּוֹף שְׁנַתָּה וְדוֹחֵק לֹאמֵר דְּמ"ש רַש"י דְּקוֹדֵם לְכֵן לֹא יִלְדָה הֵינּוּ כֵּינֵן דְּיִלְדָה עַכְשָׁיו לְפָנֵינוּ ע"כ דְּקוֹדֵם לְכֵן לֹא יִלְדָה: וְאֲמָנָם נִרְאָה שְׁבִנָה מְדוּקְדָק מְאֹד לְשׁוֹן רַש"י שְׁכ' עַז בַּת שְׁנַתָּה שְׁיִלְדָה בְּתּוֹף שְׁנַתָּה וְלְכֹאֲוֵרָה הוּא שְׁכַתְבֵתִי יֵתֵר דְּשְׁפִיר מְצִינֵן לְפָרֵשׁ בַּת שְׁנַתָּה מְמַשׁ לְרַבּוּתָא דְּאֲפִי' בַּת שְׁנַתָּה שְׁכַתְבֵתִי לָהּ שְׁנָה בְּיוֹם זֶה דִּינָא הַכ'.

וּלְפַמ"ש א"ש דַּס"ל לְרַש"י דְּוִדָּאִי מְקִלְתָּא דַּר' יִשְׁמַעְעָל אִית לֵן לְאוּקְמִי בְּחַד טַעַמָּא וּא"כ גַּבִּי עַז שְׁפִיר מְשַׁכַּח לָהּ בַּת שְׁנַתָּה שְׁיִלְדָה וּכְבָר יִלְדָה מְקוֹדֵם וּכְמ"ש רַש"י לְקַמֵּן

דנתעברה אחר חודש ללידתה וילדה לה' חדשים ושוב שהתה חודש וחזרה וילדה וע"כ לומר הטעם משום דיוולדות אינה חוזרת ויוולדת תוך שנתה וא"כ אינו טעם א' עם פרה ורחל דהתם הוי טעמא משום דקונדם לכן אינה יולדת כלל דנדאי שנה אחר שנה אפשר שתלד וגם קשה לפמ"ש רש"י לקמן דמצינו למימר דת"ק דר"ש סבר דאפ"י יולדת חוזרת ויוולדת תוך שנתה וא"כ מ"ט דר"י גבי עז לכן כ' רש"י בת שנתה היינו שילדה תוך שנתה וכי תספור ירחי עת לידתה משעה שנתעברה א"א כלל שתלד קונדם וחד טעמא הוא עם פרה ורחל ולא צריף הוא לטעמא דיוולדת אינה חוזרת ויוולדת תוך שנתה אף בעז והוא נכון בכוננת רש"י ז"ל.

ומ"ש שיש פאן סתירה ממ"ש תו' בחולין דף מ"ו למ"ש בבכורות אין פאן סתירה שהתו' בחולין כתבו פן לשיטת רבינו אפרים דלא מסתבר לי' הך מילתא לומר שגשפנו הטבעי ולדידך' כ' אם לא שנאמר דכשיוולדת בשנה השני' תשש פחה כו' ולדידך' צריף לדהוק ביה דפריף בע"ז פחותה מבת ג' מי קילדה כו' היינו משום דמ"מ אינו רק מיעוט דמתרמי הכי שיוולדת בשנה שני' ולא מסתבר לי' לאוקמי הך דנאת בגיהם פלו בבית שאותן הפרות היו מהמיעוט ומ"מ צריף לטעמא דאם יולדת בשנה שני' תשש פחה כו' משום דאל"כ אע"ג דלא הוי מיעוטא הא אמרינו בבכורות התם מחנורת' דר' ישמעאל סובר כר"מ דחייש למיעוטא אבל לשיטות רש"י שם בחולין דאחדא עינוונות' קאי וע"כ דס"ל דגשפנו הטבעי' ההיא דבצורות כפשט' וזה שיטת התו' בבכורות ובע"ז ע"ש.

ועכ"פ אין מקום למה שרצית להרכיב מ"ש התו' בחולין לשיטת רבינו אפרים על דברי רש"י בזההוא דטלה חלב שיהרי רש"י גופה באותה סוגיא עצמה בעז פרש"י ביה דבכורות תנו הלוקח כו' עז בת שנתה כו' דנדאי לא ילדה גבי נכרי וכמ"ש ג"כ בבכורות וכמ"ש לעיל ופוק ועיין בחיבורי שכתבתי דהא אמרינו שם בע"ז דפרה פחותה מבת ג' לא ילדה דתנו כו' ולפ"ז הא דתנו נמי בבכורות כו' עיניף הרואות פי תמכתי יתידותי על ההוא דע"ז שהיא המכרעת דמטעם לא ילדה קונדם לכן אתינו עלה ומה שרצית לחלק בין פרה לרחל כבר כתבתי דליתא דא"כ מנ"ל להש"ס להקשות דלמא גבי פרה נמי פן הוא ואמנם אף לפמ"ש התוס' בחולין לדברי רבינו אפרים לומר הך סברא דתשש פחה כו' לפי"ז צריף לנישב הש"ס בע"ז משום דלא מסתבר דקרא דנאת בגיהם פלו כו' אתרמוי אתרמי הכי דלא שפיתה וכמ"ש לעיל א"כ גם קרא דטלה חלב דחוק לאוקמי ביה.

אף באמת א"צ לזה דאנו בשיטת רש"י קיימינו ואין לנו לדחוק את השמועות רק כפשוטו דלא ילדה כלל וכמ"ש ומ"ש מדברי הש"מ סי' שט"ז דגם תוך שנתה הוא ספק וכתבת ד"ל דש"ע סובר דבזמן הזה נשתנה כו' טעות הוא פי לא מן השם הוא זה רק מטעם דקי"ל כר' יהושע דאמר טינוף פוטר ומטנפת חוזרת ויוולדת וחוששין לטינוף ועיין בדברי הראשונים ומ"ש על מ"ש בשפת אמת סי' ל"ה ס"ק ד' בשם הרשב"ץ שהקשה על הר"ז"ה כו' וכתבתי ש"ל דהוי תר"ל דמה שהעינוונותא משלים הוי ריעותא עכ"פ ועוד דהוי ג' בשמאל ואף דהוי בדרי יש לדמות למ"ש מכ"ת בעצמו בזר זהב ס"ק י' לענן הדין סדק פינו דיצאה ריאה זו וכו' וטעית בדמיונה דאם נאמר דעינוונותא משלים היינו משום פינו דאינו דרף להמצא יתירות פנה רק שאנו מכשירין אותו משום כל חיווי

כו' טפי יש לדון בו היכא שְחָסַר בְּיָמֵינוּ שְׁבָא לְהַשְׁלִים אוֹנוֹת הַיָּמִין וּאִ"כ מִדַּב שְׂיִישׁ ג' בַּשְּׁמַאל מ"מ כְּשֶׁאָנּוּ דָּנִין עַל הַנּוֹרְדָא שְׁבָצַד יָמִין טְפֵי יֵשׁ לְתַלּוֹת שְׁבָא לְהַשְׁלֵם' מִמַּה שְׁנָדוֹן בּוֹ שֶׁהוּא פִּיתְרַת מְקַמָּא הַנּוֹהֵג בְּחֵינֵי בְּרִינְתָא מִשָּׂא"כ בְּנ"ד פִּינּוּן שְׂאִין פְּאֵן דְּבָר הַמְחַיֵּיב אוֹתָנוּ לְדִין בּוֹ דִּין חִילּוּק הָאוֹנוֹת רַק מְצַד שִׂי"ל דְּמִסְתַּמָּא רִינְיָה זֹו כְּשֶׁאָר רִינְאוֹת וְכִינּוּן שְׂיִישׁ שְׂיִנּוּי לְפָנֵינוּ שְׂיִישׁ ג' בַּשְּׁמַאל אֶפְשֵׁר פִּינּוּן דְּאִשְׁתַּנִּי אִשְׁתַּנִּי וְלַכֵּן שְׁפִיר כ' הַרְשֵׁב"ץ דְּמוֹכַח מְהֵקָא דְּאִין הָעֵינוּנִיתָא מִשְׁלִים וּמ"ש דְּהָא הָנֵי רִיעוּתָא דְּחֶסְרָה הַנּוֹרְדָא כּו' מְצַטְרַף לְרִיעוּת' דְּלַעִיל אִם רְצוּנָה לֹוּמַר דְּמְצַטְרַף לְרִיעוּתָא דְּנִאמַר שֶׁהָעֵינוּנִיתָא מְקַמָּא מִשְׁלִים א"כ מַה"ט נִאמַר דְּאִין פֶּל הַנּוֹרְדָא חֶסֶר בְּיָמִין לַחוּד אַף דְּלֹא הָנֵי חִלוּף וְאִם נִפְשֵׁף דְּמְצַטְרַף לְרִיעוּתָא דַּג' בַּשְּׁמַאל גַּם הָא לִיתָא לְפַמ"ש אֶף בְּלֹא"ה לְמ"ד עֵינוּנִיתָא מִשְׁלִים אִין חֶסְרוֹן הַנּוֹרְדָא רִיעוּתָא פֶּלַל דְּהָא אֲדַרְבַּה הַנּוֹרְד' בְּרִיעוּתָא הוּא שְׂאִין דְּרַפָּה לְהַמְצֵא רַק אִם נִמְצְאוּת מְכֻשֵׁרִין מְשׁוּם פֶּל הָנֵי חֵינֵי כּו' וְעכ"פ אִין פְּאֵן רִיעוּתָא מִחֻמַּת שְׁחָסְרָה וְעֵינֵין מ"ש בְּכ"ת סִי' ל"ה ס"ק פ"ז וַיִּתְּנִישֵׁב לָהּ עוֹד יוֹתַר: אֶף כ"ז לְדַבְּרֵיהּ אֶבְל בְּאַמַּת אִין לָזָה מְקוּם פֶּלַל לְתַת טַעַם לְדַבְּרֵיהּ רַבָּא בְּחִלוּף מְשׁוּם תַּר"ל דְּפִשְׁטָא דְּכַה"ג לֹא חֲשִׁיב תַּר"ל מִפְּמָה אֶנְפֵי עֵינֵין בְּכֻלְיָ שְׁלֵי מִן סַעִיף כ"ה וְאֵילָּהּ רַק עֵנִינוּ כַּמ"ש הַפּוֹסְקִים לְפַעְמִים פִּינּוּן דְּאִיכָּא רִיעוּתָא כ"ד דְּמְצַטְרַף לְסִינְעֵי יָדֵי הָאוֹסְרִין וְזֶה מְחַנְמֵרֵת הָאֲחַרוּנִים שְׁלֹא לְהַקְל בְּאִיסוּר תּוֹרָה אֶבְל מ"מ אִין בְּזֶה פְּדֵי לִיתָן טַעַם לְדַבְּרֵיהּ רַבָּא דְּמַטְרִיף בְּחִלוּף וְהִנְכּוֹן כַּמ"ש בְּשֻׁפְתָא אַמַּת שָׁם דְּרַבָּא לֹא מִיָּרִי מְרִינְיָה דְּאִית בָּהּ עֵינוּנִיתָא פְּמִבְּנֹאָר שָׁם וְזֶה נִכּוֹן לְדַעַת הַרְז"ה וְשֻׁפְתֵי אַמַּת תַּכּוֹן לְעַד.

וּמ"ש עַל מ"ש וְע"כ מְטַעַם חֶסֶר הוּא כּו' לֹא הִבִּינוּתֵי הָאִיף מוֹכַח דִּילְמָא כַּמ"ש הַרְשֵׁב"ץ דְּטְרִיפּוֹת מְצַד עֶצְמוֹ הוּא עַכ"ד לֹא דְקַדְקַת יָפָה שְׂאָנֵי כּוֹתֵב זֶה לְשִׁיטַת הַרְז"ה דְּלֹא שְׁמִיעַ לִי פְּלֹמַר לֹא ס"ל הָךְ דַּכ' הַרְשֵׁב"ץ שֶׁהוּא טְרִיפּוֹת בַּפ"ע וּמ"ש וְע"כ הַטְרִיפּוֹת מְטַעַם חֶסֶר הַדְּבָרִים סוֹבְבִים פֶּלְפִי מ"ש שָׁם שֵׂא"ל מְטַעַם יִתִּיר בַּשְּׁמַאל דְּהָא בְּדַרְי הוּא וְע"כ דְּמְטַעַם חֶסֶר הוּא וְזֶה שִׁיטַת הַרְז"ה ע"ש בְּלִשׁוֹנוֹ דּוּק וְתִשְׁפַח.

וּמ"ש עַל מ"ש בְּכ"ת סִי' ל"ה ס"ק פ"ז עַל הַת"ח דְּדֵינִיק מְדַקְאָמַר חִלוּף וְת"ל מְשׁוּם חֶסֶר כּו' עֵינֵין בְּאוֹתוֹ ס"ק בְּסוֹפוֹ שֶׁהִבְאַתִּי שָׁם לְשׁוֹן הַרִיב"ש מ"ש עַל קוֹשְׁטֵי' זֹו מִי שְׁשַׁלְחָה אֵלֵיךְ לֹא רָאָה מְאוּרוֹת כּו' וְעֵינֵין מ"ש בְּשֻׁפְתָא אַמַּת שָׁם וּבַק"ה הַשְּׁיִיף לְסִי' ל"ה וּמ"ש עַל מ"ש פִּינּוּן דְּגַלִּי לָן דְּהַשְׁלָמָה מוֹעַלְתָּ אִין חִילּוּק כּו' דְּמָה עֵנִין מִשְׁלִים לְחִלּוּף נָהִי דְּמִשְׁלִים הָאִיף נֹוֹכַל לֹוּמַר דְּלִהּוּי פְּעוֹמֵד בְּצַד זֶה דְּלֹא לְהַנִּיחַ חִילּוּף עַכ"ד וְהַדְּבָרִים פְּשׁוּטִים וּמִבְּנֹאָרִים לְמַעֲנֵין דְּהַמְטְרִיפִים מְפָרְשִׁים חִלוּף שֶׁהוֹחֵלֵף אֲנָא מְקוּם שְׂרָאוּי לְהִיּוֹת וְגַם ד' בְּיָמִין וְא' בַּשְּׁמַאל בְּכֻלְל חִלוּף וְהַת"ח סוֹבֵר דְּחִלוּף אֲצַדְדִים שֶׁל אוֹנוֹת שְׁמָה שְׂרָאוּי לְהִיּוֹת בְּיָמִין הוּא בַּשְּׁמַאל וְע"ז פְּתַבְתִּי דְּאַפִּי' יְהִיבְנָא לַת"ח דְּחִלוּף הַיָּנִינוּ חִלוּף אֲצַדְדִים וְא"כ אִין בְּכֻלְל חִלוּף ד' בְּיָמִין וְא' בַּשְּׁמַאל מ"מ מְטַעַם חֶסֶר טְרִיפָה דְּאִין הַשְׁלָמָה מְיָמִין לְשְׁמַאל כְּמוֹ דְּחִזִּינוּן דְּמַטְרִפִּינוּ חִלוּף וְהַיָּנִינוּ דְּאִמְרִינוּן דְּהַיָּנִינוּ ג' בַּשְּׁמַאל הֵם עַקְרֵי הָאוֹנוֹת בְּצַד זֶה כְּדַרְי גְּדוֹלְתוֹ וְשֻׁבְיָמִין הֵם עַקְרֵי הָאוֹנוֹת בְּצַד זֶה פְּדַרְי גְּדוֹלְתוֹ וְשֻׁבְיָמִין הֵם עַקְרֵי הָאוֹנוֹת שְׁבָצַד זֹו בְּיָמִין וְלֹא יוֹתַר וְה"ל חִלוּף וְאֵמַאי לֹא נִימָא דְּאִין פְּאֵן חִלוּף שְׁעַקְרֵי הָאוֹנוֹת שְׁבָצַד שְׁמַאל הֵם שְׁנֵי וְהַשְׁלִישִׁית בָּאָה לְהַשְׁלִים חֶסְרוֹן הַיָּמִין אַע"כ דְּהַכֵּי גְמִירֵי דְּאִין חֶסֶר פִּינּוּן דְּבָצַד א' ב' וּבְצַד א' ג' וְס"ד דְּאִין קְפִידָא בְּאִינְיָה צַד יְהִיָּה הַיָּתֵר וּבְאִינְיָה צַד יְהִיָּה הַפְּחוּת וּקַמ"ל דַּמ"מ ה"ל חִלוּף דְּתַנְּאֵי אֲצַדְדִין ב' בְּיָמִינָה כּו' הוּא ג"כ עֵיפּוֹב'

ועכ"פ למדנו מדקרינו לטרופות זה בשם חלופ ותינו משום דהאונות שבכל צד פל חד תיקום אדוקתני פי הם עקרי האונות השניכין לאותו צד דוקא ולא להשלמה א"כ גם אם יש חסרון בשמאל ויתר בתימן אין משלימין מתימן לשמאל ג"כ להת"ח כמ"ש שם דאין אומרים בטרופות זו דומה לזו וחלופ גמירי דטרופה ולא תלינו שבא להשלמה אבל היכא שאין בו תורת חלופ שפיר תולין להשלמה ולדידי לא משמע הכי אלא מהא דגמירי חלופ טרופה ע"כ דטעמא משום דלא תלינו בהשלמה דאי הוי תלינו בהשלמה ישנה דין פל בגי תליף דהא י"ל דעיקר האונות הם מספר הראוי והיותר להשלמה הוא"כ בכל דוקתי אין לנו להשלים מצד לצד.

הנה הארכתי להסביר לה בארובה מה שנקלל בדברי בקצרה והם נכונים וברורים בס"ד: ומאי דקשי' לה בחולין דף י"ב וכ"ת דבדקינו לי' כו' לק"מ דאפי' למ"ד חיישינו שפא הבריא שפיר קאמר וכ"ת דבדקינו לי' ומנ"ל לומר דאזלינו בתר רובא דילמא לא אזלינו בתר רוב' רק הבדיקה מועלת ובאמת יהי מוכח דאין חוששין שפא הבריא פלל ומכ"ש דא"ש למ"ד דאין חוששין שפא הבריא ומשמע דאפי' מיעוטא לא הוי דאל"כ הל"ל סמך מיעוטא לחזקה לפי דעת קצת הסוברים דנקב בנפשט הוי ס' בשחיטה ועוד י"ל דאף למאן דחייש שפא הבריא אינו אלא בנקב הבא ע"י קוץ וחולי שדרכו להעלות קרום מחמת מפה אבל נקב הבא מתולדה אין דרכו שיעלה בו קרום פלל ולפי"ז פינו דבדקינו לי' ואין פאן נקב ע"כ שלא הנה פאן נקב מתולדה וא"כ שוב אין לחוש שפא נעשה נקב אח"כ דמוקמינו אחזקה כדילפינו מנגע דל"ח דילמא בצר לי' שיעור' ואע"ג דכתבו התוס' דמה שמתברר ע"י יב"ח הוי חזקה שלא נתבררה ולא אזלינו בתרה הכא גבי בדיקה שפיר מהני הך בדיקה לגלוי מילתא שהיתה שלימה בתולדתה וממילא מוקמינו אחזקה מהאי שעמא וכמש"ל ואינו דומה ליב"ח דשם בהוא שעמא לא הנה ידוע לנו שאינו טרופה רק מחמת משך הזמן מתברר למפרע משא"כ פאן שהפירור ע"י בדיקה וגם בהיהא שעמא הנה אפשר לברר ע"י בדיקה ובשביל שלא בדקנו אז אינו ידוע לנו לא נגרע מהחזקה דבר פינו שהיה מבורר לעצמו: ובזה הי' מקום לדחות מ"ש התוס' והפוסקים ראיה מהא דמייתי מפרה דחזקה שלא נתבררה לאו פלוס הוא שלכן יש לאסור הגבינות שנעשו מפרה שנמצאת טרופה ולפמש"ל י"ל דאין ראי' כ"כ דנדאי התם חזקה שלא נתבררה בשעתה הוא רק ע"י הזמן שאח"כ וא"ל דעכ"פ נתברר עתה שפשירה היתה מתולדה ואם היינו בודקין אז הי' מוציאין אותה שהיא שלימה ז"א פינו דמיירי בענין שהבדיקה פוסל בו לית לן למימר דמהני חזקתה מההוא שעמא דהא באמת לא אפשר בבדיקה משא"כ גבינות י"ל פינו דעכ"פ אנו יודעין שהיתה פשרה קודם יב"ח ואם היינו בודקין אותה היינו מוציאין אותה פשרה והנה מתגלה לנו חזקת פשרותה ובשביל שהנה בהעלם דבר מאתנו לא הורעה החזקה שהרי סמ"י הוא פינן לבדקה וצ"ל פינו דמ"מ עתה בא הפירור ע"י הזמן אף שהי' אפשר לברר אז ע"י בדיקה לא מהני וצ"ע ולקצר אני צריף: דברי ידיו הק' אפרים ולמן מרגליות מבראד שאלה כב שלום טב מרבנן טב לכבוד אהובי ידיד נפשי ה"ה הרב הגאון החרוף ובקי המפורסים נ"י ע"ה פ"ה כש"ת מוהר"ר יהודה ליב הלוי נ"י האב"ד דק"ק פודהייץ יע"א: אחד"ש לאפס הפנאי אבא בקצרה ע"ד אשר כתב כ"ת על מ"ש בחבורי ראש אפרים סימן ל"ט ס"ק קנ"ח דדברי אא"ז מהרש"א אינם מוכרחים וע"ז השיב מכ"ת שאפתי דבריו מוכרחים

לפ"ד ה"ר"ן בְּחִידוּשָׁיו שֶׁפָּתַב דְּלָא אִפְשִׁיט רַק מְלִתֵּי דַר"י אֲבָל דְּעוֹלָא עֲדִינן תְּבַעֵי אַם
ב"ש וְיוֹנָק א"ד בְּן שְׁנָתוֹ בֵּין יוֹנָק בֵּין שְׂאִינוֹ יוֹנָק וּא"ל ר"י כ"ז שְׂיוֹנָק בֵּין ב"ש אוֹ אִינוֹ
ב"ש אֲלָא דְעֵיקָר בְּעִינן אִמְלִתֵּי דַר"י שֶׁהוּא רַבִּי דְּעוֹלָא וּלְפִי מ"ש אִפְתִּי תְּבַעֵי גַם לַר"י
אִי תְּלִי דְּנֻקָּא בְּהִנְקָה אוֹ בְּחַד סְגִי אֲלָא ע"כ דַּס"ל פְּמֵהֲרָשׁ"א כּו' עכ"ד כ"ת בְּקִצְרָה
וְאַפְרִיזוֹן נְמֻטֵי לַמְכ"ת שְׂדֵלָה דְּלָה דְּבָרֵי הַר"ן וְאַשְׁפַּחְנָא מְרַגְנִיתָא שְׂבִיזָה מְתִינְשֵׁב הֵיטֵב
פִּירֵשׁ"י וְאִין חוֹלֵק עַל פִּירוּשׁוֹ לֹא הִתּוֹסְפוֹת וְלֹא הַר"ן כִּי בְּאַמַּת הַדְּבָר קָשָׁה בְּעִינֵי לוֹמֵר
שֶׁהִתּוֹסְפוֹת וְהַר"ן יִהְיוּ חוֹלְקִין עַל פִּירֵשׁ"י וְלֹא יִזְפִּירוּ דְּבָרָיו כְּלָל וּלְהַקְשׁוֹת עָלָיו פְּדִרְפָּם
וְגַם כִּי הִרְשָׁפ"א וְהַר"ן דִּרְכָּם לְהַבִּיא דְּבָרֵי הִתּוֹסְפוֹת וְכֹאֵן הַקְשׁוֹ קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' וְתִירְצוּ
תִּירוּץ אַחַר וְלֹא הִזְפִּירוּ בְּדְבָרֵיהֶם דְּבָרֵי הִתּוֹסְפוֹת כְּלָל וְגַם כִּי מ"ש אַא"ז מְהֲרָשׁ"א
לִינְשֵׁב דְּל"ת דְּאַפְתִּי לִיבְעֵי דְלִמָּא לְעוֹלָא בְּב"ש תְּלִיא וְר"י ס"ל דְּבַחַד סְגִי דְהו"ל לְמִימֵר
אַף כ"ז שְׂיוֹנָק הוּא דְּחוּק לַעֲנ"ד דְּבִשְׁלִמָּא אִי הִנֵּה אָמַר ר"י כְּשִׂיוֹנָק הִנֵּה שְׂיִיף לְאַקְשׁוּנֵי
לִימָּא אַף כְּשִׂיוֹנָק אוֹ אַף אַם הוּא יוֹנָק אֲבָל כִּינן דַּר"י קְאָמַר כ"ז שְׂיוֹנָק לְשׁוֹן זֶה א"ש
בְּפִשְׁיטוֹת אַף בְּלֹא מְלַת אַף דְּכָלְפִי מַה שְׂאָמַר עוֹלָא דְּתְּלִי בְּב"ש וְיֹתֵר מְב"ש אִינוֹ בְּגִדְר
רַף וְע"ז אָמַר ר"י דַּכ"ז שְׂיוֹנָק הוּא בְּגִדְר רַף וּמִן ב"ש לֹא מִיִּירֵי כְּלָל דְּבִיזָה אִינוֹ חוֹלֵק
עַל עוֹלָא וְנִרְאָה דַּא"ש הַפֵּל וּמִתְחַלָּה אֲבָאָר שְׂמ"ש אַא"ז מְהֲרָשׁ"א שְׂדְּבָרֵי הִתּוֹסְפוֹת הֵם
סְתִירָה לְפִירֵשׁ"י וְלַעֲנ"ד לֹא דֵי שְׂאִינָם סְתִירָה אֲלָא אַף סִיּוּעֵי מְסִינֵע בְּהַדְיָא וְהִינֵנו טַעֲמִין
דְּרִשׁ"י שְׂפִירֵשׁ דַּר"י קְאָמַר דְּבַחַד סְגִי וְלֹא פִּירֵשׁ דְּבִהִנְקָה תְּלִיא מְלִתָּא מְשׁוּם דְּהִתּוֹסְפוֹת
הַקְשׁוֹ דְּאַפְתִּי תְּיַבְעֵי דְלִמָּא לְעוֹלָא בְּב"ש תְּלִיא וְלַר"י בְּהִנְקָה וְתִירְצוּ דְּלֹא מְסַתְּפֵר דְּלִפְלִגוּ
כְּוִלֵי הָאִי וְלִהְכִי לֹא בְּעֵי הִכִּי וְהִנֵּה הַדְּבָר פְּשׁוּט דְּכִמוֹ שְׂאִין לְנוּ לּוֹמֵר שֶׁהָאִמּוֹרָאִים יִחְלְקוּ
בְּסְבָרוֹת הַפּוֹכּוֹת כְּמוֹ כֵּן אִין לְנוּ לּוֹמֵר דְּבַעַל הָאֲבַעְיָ' הִנֵּה מְסַתְּפֵק בְּשִׁנֵּי צְדָדֵי הָאֲבַעְיָ'
בְּסְבָרוֹת הַפּוֹכּוֹת וְאִם אֵיתָּא שְׁעָלָה עַל דְּעַתּוֹ לְהַסְתְּפֵק בְּסְבָרוֹת הַפּוֹכּוֹת שׁוּב הו"ל לְמַבְעֵי
ג"כ דְּלִמָּא הָאִמּוֹרָאִים נְחָלְקוּ בִּזְהָ דְּמַר מְסַתְּפֵר לִיהָ הִכִּי וּמַר מְסַתְּפֵר לִיהָ אִיפְכָּא אֲלָא
וְדַאי שׁו"א שְׂלֹא בָּא לְהַסְתְּפֵק בְּסְבָרוֹת הַפּוֹכּוֹת כְּלָל וְא"כ כִּינן דְּבַצְד הַב' דְּהָאֲבַעְיָ' סְבַר
בְּעַל הָאֲבַעְיָ' דַּב"ש לְחוּד תְּלִיא אֲלִיבָּא דְּעוֹלָא א"כ א"א לְפִרְשׁ בְּצַד קְמָא שְׁל הָאֲבַעְיָ'
דַּר"י דְּאָמַר כ"ז שְׂיוֹנָק הִינֵנו דְּבִהִנְקָה לְחוּד תְּלִיא שֶׁהוּא סְבָרָא הַפּוֹכָה מִמָּאִי דְּאָמַר אוֹ
דְּלִמָּא כּו' דַּמָּה"ט לֹא מְבַעְיָא לִיהָ דְּלִמָּא לְעוֹלָא בְּב"ש וְלַר"י בְּהִנְקָה תְּלִי וְא"כ גַּם בְּצַד
קְמָא שְׁל הָאֲבַעְיָ' א"א לְפִרְשׁ סְבָרָא הַפּוֹכָה רַק דַּלְר"י בְּחַד סְגִי וְאֵע"ג דְּבַצְד קְמָא קְוִימִינן
אֲלִיבָּא דַּר"י וּבְצַד ב' אֲלִיבָּא דְּעוֹלָא מ"מ אִין לְפִרְשֵׁם בְּסְבָרוֹת הַפּוֹכּוֹת שְׂהָרֵי אִין לְנוּ
לוֹמֵר שְׂיֵשׁ סְבָרָא לְכָאן וּלְכָאן דַּא"כ הו"ל לְמַבְעֵי דְּלִמָּא פְּלִיגֵי אִמּוֹרָאִי בְּהִכִּי וְהוּא נְכוּן
מְאֹד וּלְפִי זֶה מְמִילָא דְּלִק"מ קוֹשְׁיַת מְהֲרָשׁ"א עַל הִתּוֹסְפוֹת דְּאַפְתִּי תְּבַעֵי דְּלִמָּא לְעוֹלָא
בְּב"ש תְּלִי וְר"י ס"ל דְּבַחַד סְגִי דַּז"א דְּכִינן דְּמַבְעֵי לִיהָ דְּלְעוֹלָא בְּב"ש תְּלִי א"כ ע"כ
דְּבַצְד הַשְּׁנֵי דְּלְעוֹלָא הִנְקָה נְמִי בְּעֵי ג"כ צ"ל דַּר"י דְּפְלִיג ס"ל דְּבַחַד סְגִי כְּפִירֵשׁ"י דְּהָא
אִין לְחַלֵּק בְּצְדָדֵי הָאֲבַעְיָ' בְּסְבָרוֹת הַפּוֹכּוֹת וְא"כ בְּשִׁנֵּי צְדָדֵי הָאֲבַעְיָ' לִיכָּא לְאַסְתְּפוּקִי
אֲלִיבָּא דַּר"י כְּלָל דַּע"כ ס"ל בְּחַד סְגִי וְאִין לְנוּ לְהַסְתְּפֵק רַק אֲלִיבָּא דְּעוֹלָא וּבִזְהָ י"ל
כְּתִירוּץ הִרְשָׁפ"א וְהַר"ן דְּכִינן דְּאַפְשִׁיטָא לִיהָ מְלִתֵּי דַר"י רַבִּי דְּעוֹלָא לֹא אִיכְפַּת לִיהָ
לְמַבְעֵי בְּמִלְתִּיהָ דְּעוֹלָא לְחוּד אַף הִתּוֹסְפוֹת מְרִישׁ הִנֵּה קוֹשְׁיָא לְהוּ דְּלִמָּא בְּצַד קְמָא ס"ל
לַר"י דְּבַחַד סְגִי כְּפִירֵשׁ"י וּבְצַד ב' ס"ל לַר"י דְּבִהִנְקָה תְּלִיא מְלִתָּא וְע"ז הַנְּצָרְכוּ לְתִירוּצָם
דְּלֹא בְּעֵי לְאַפְלוּגֵי כְּוִלֵי הָאִי אֲבָל אַם בְּאִנּוּ לּוֹמֵר דְּאַלִּיבָּא דַּר"י בְּחַד סְגִי מְמִילָא שְׂאִין

כּאן איבערעא אליקבא דר"י כּלל נמציא שפירש"י וּתּוֹס' וְהָר"ן צדקו יחדיו: וְהִנֵּה הַתּוֹסֵפֶת כּתבו שהר"י מקורביל פּי' דיונק אף שאין ב"ש מסתבר טפי מב"ש ואין יונק ואם נימא דעולא סובר דבב"ש לחוד הנה רק כ"ש דביונק לחוד הנה רף וכתב מהרש"א דלפּי"ז צ"ל מאי דאמרי' א"ד עולא ב"ש בין יונק ובין שאינו יונק אין ר"ל דבב"ש דונקא תליא אלא ר"ל דבב"ש לא קפדינו אף שאינו יונק ומ"מ אם הוא יונק מהני אף שאינו ב"ש ורש"י אינו מפרש פן אלא מפרש דר"ל דלעולא בב"ש תליא ובאמת דפּשטא דלישנא משמע הכי כפירש"י דכיון דהש"ס מיימי מימרא דעולא ברישא ואפתי ליתיה בזכירה מעניו הנקה וכי שיילינו פמה עגל הרה וקאמר עולא ב"ש פּשטא דלישנא משמע דלעפובא קאמר ואפילו אם נאמר שתנאי הנקה הונפר בבהמד"ר יש מקום לפרש שעולא אמר דבעי נמי ב"ש אכל עכ"פ א"ל דעולא סובר דבהנקה לחוד סגי מה שלא נזפר בדבריו כּלל אף במימרא דר"י אפי' אם נתפוס לישנא דר"י כ"ז שיונק בין ב"ש או אינו ב"ש שפיר נוכל לומר דה"ק כּלפי מה שאמר עולא דבב"ש תליא ואם אינו ב"ש לא הוי רף ע"ז אמר ר"י דכ"ז שיונק בין שהוא ב"ש או אינו ב"ש אכל מ"מ מה דקאמר עולא דבב"ש מימרי רף וְלֹא מְפַלֵּג בֵּין יוֹנֵק או אינו יונק בזה לא פליג ר"י עליה ומכ"ש לפי דעת הר"י מקורביל שדעתו לפרש פן אף בצד האבעי' אליקבא דעולאדב"ש בין יונק או שאינו יונק דמ"מ ביונק אף שאינו ב"ש דהוי רף וק"ו שיש לפרש כל פי האי לישנא אליקבא דר"י: ואחרי הודיע כל זאת נראה דגם הר"ן קאי בשיטת רש"י ותוס' וגם הר"ן ראה קושית התוספות דנימא דפליגי דלמר בהנקה תלי וילמר בב"ש תלי ותירוצם דלא מסתבר למפלג בסברות הפוכות ולפי זה מתפרש מלת' דר"י כפירש"י דבחד סגי וכמש"ל אלא דקשיא ליה כקושית אא"ז מהרש"א דאכתי נימא דלמא לעולא ב"ש והו' שיונק או לעולא ב"ש בין יונק בין שאינו יונק וְהִינּוּ כפירש"י דלעולא בב"ש תלי ומ"ש הר"ן וא"ל ר"י יונק בין ב"ש או אינו ב"ש היינו לומר דר"י ס"ל דאפי' אינו ב"ש פיון שיונק הוי רף ומ"מ לא פליג אדעולא בב"ש לחוד דהוי רף וכמש"ל דאליקב' דר"י שפיר יש לפרש הך לישנא בפשיטות וע"ז שפיר כתב לתרץ דעיקר בעינין למלתיה דר"י כו' ובמלתא דר"י בין כף ובין כף צריף לפרש דבחד סגי נמצא שגם דברי הר"ן הם עולים בקנה אחד עם דברי רש"י וְהַתּוֹסֵפֶת בזה ואין דוחק לפרש בלשון הר"ן שכתב וא"ל ר"י כ"ז שיונק בין ב"ש או אב"ש דר"ל דבחד סגי פי על פן הקדמתי דהר"י מקורביל מפרש פן בלישנא דש"ס אליקבא דעולא ואף שרש"י ותוספות לא משמע להו' האי פירושא היינו בדעולא שהוא ראש המדברים בזה וגם דלא ניחא להו' סברת הר"י מקורביל דעדיף יונק כו' אכל אם נקטינו פי האי לישנא אליקבא דר"י מתפרש בפשיטות דבחד סגי ומכ"ש בדברי הרשב"א שלא הזכיר בדבריו הך וא"ל ר"י כו' שיש לפרש שדבריו מסכימים לדברי רש"י ותוס' בזה וכדכתובנא: , אָמַנְם אָפִילוּ אִם נִתְפָּס דְבָרֵי הָר"ן כְּפִשׁוּטָן דְּמִפְּרֵש דלר"י בהנקה תלי אין בזה פּוּדֵי לְהַכְרִיחַ דְּבָרֵי מֵהַרְש"א דאטו אנו צריכין לחפש ולחקור דרכים דלמה לא נפרש מלת' דר"י דבחד סגי דמה"ת לומר פן דהא פּשטא דלישנא משמע דבעי למימר דבהנקה תליא מלתא ואדרבא אגני הקשיתי איפכא על רש"י דמנין לו להוציא דברי ר"י מפשוטן ולפרשם דבחד סגי וגם פי לולי שאנו מוצאים הברח להטות משפט הלשון כפירש"י ז"ל הנה מסתבר לפרש דלר"י בהנקה תלי פיון דחזינו דלא נזפר בדברי עולא רק ב"ש וא"כ מהיכא תיסק אדעת' דבעל

האבְעִי' להעמיס בלשונו דס"ל דְצָרִיף הַנְקָה ג"כ וע"כ שְׁהִיָּה לוֹ זֶה בְּהֶךָ צַד הַאֲיֻבְעִי' לְסַבְרָא פְּשׁוּטָה דְאַפְשָׁר דְבִלָּא הַנְקָה לָא מִיקְרִי רַף וא"כ זוּ מִנִּין לְנוּ לְהַעֲמִיס בְּלִשׁוֹן בְּעַל הַאֲבְעִי' אֲלִיבָא דר"י שר"ל דבב"ש לְחוּד נְמִי סְגִי נְגַד מַה דְּמִשְׁמַע לִית הַשְׁתָּא לְסַבְרָא וְנְגַד פְּשׁוּטָה דְלִישְׁנָא וְרֵאִיתִי לְמַעַכ"ת שְׁפַתְבּ כְּעִין זֶה דָּאָם אִיתָא דִּלְר"י בְּב"ש לְחוּד סְגִי א"כ אִינוּ דְבָר פְּשׁוּט דְבְּעִי נְמִי הַנְקָה וְהוּ"ל לְהַזְפִּיר תְּנַאי הַהַנְקָה וְאָמְנָם ע"ז יֵשׁ מְקוּם לְזוּמַר בְּדַעַת רַש"י דְבְּהֶךָ צַד אֲיֻבְעִי' סְבַר דְּנִדְאִי תְּנַאי הַנְקָה הַזְּכָר בְּבַה"מ ד' רַק דְּעוֹלָא סְבַר דְּתַנַּאי הַנְקָה לְהוֹסִיף עַל תְּנַאי דְּב"ש וְלַחֲנוּמָרָא וְר"י ס"ל דְּהוּא לְפַחוֹת מִתְּנַאי דְּב"ש וְלַקּוּלָא וְכ"כ מְכ"ת אַף אֲנִי אוֹמֵר שְׁזֵה נְכוּן אִם יֵשׁ הֶכְרַח לְפָרֵשׁ פֶּן דְּבָרֵי ר"י אֲבָל פִּינוּן שְׂאִין לְנוּ הֶכְרַח לְפָרֵשׁ פֶּן דְּבָרֵי ר"י וְחִזְיִנן דְּמִסְתַּבֵּר לִיהַּ לְבַעַל הַאֲבְעִי' דְּב"ש בְּלָא הַנְקָה לָאוּ מִלְתָּא הִיא אֲלִיבָא דְּעוֹלָ' וְא"כ מִי מְכָרִית אוֹתָנוּ לְפָרֵשׁ בְּמִלְתָּא דְּר"י דְּלָא נִקְטָב בְּמִלְתָּי' רַק הַנְקָה לְחוּד לְזוּמַר דְּב"ש לְחוּד סְגִי וּפְשִׁיטָא דְּשִׁפִּיר כְּתַב הַר"ן שְׁתּוּפְסִי הַדְּבָרִים כְּפִשְׁטוֹן דִּלְר"י אִין מְקוּם לְפָרֵשׁ דְּבַב"ש סְגִי מְאִיזָה טַעַם שְׁהִיָּה וּמַעוּלָם לָא הַשְׁמִיעֵנוּ כְּזֹאת שֵׁישׁ מְקוּם לְפִירוּשׁ זֶה בְּדְבָרֵי ר"י וְאֲנָא שִׁפִּיר קְאָמִינָא עַל דְּבָרֵי אַא"ז מְהַרְש"א לְפּוּם מַה דְּקָשְׁי' לִיהַּ עַל הַתּוֹסְפוֹת דְּאַפְתִּי הוּ"ל לְמַבְעֵי בְּחַד צַד סְגִי כְּפִירֵש"י וְלִזְהַ תִּי' דְּהַתּוֹס' לָא ס"ל כְּפִירֵש"י ע"ז שִׁפִּיר כְּתַבְתִּי שְׂאִין דְּבָרִיו מְוַכְרָחִים דְּהָא שִׁפִּיר אִיקָא לְמִימַר שְׁהַתּוֹס' תּוֹפְסִים פִּירֵש"י וְכִמוֹ דְּס"ד בְּקוּשְׁיָתוֹ (וְכִן מִשְׁמַע שְׁהִיָּה לָא הִבִּיאוּ דְּבָרִיו וְדָחוּ פִּירוּשׁוֹ) שְׂאִם נִאֲמַר דְּעוֹלָא תְּרַתִּי בְּעִי תוּ לִיכָא לְמִימַר דִּלְר"י בְּהַנְקָה לְחוּד תְּלִי דָא"כ הוּ"ל לְמִימַר אַף עַפ"י שְׂאִינוּ ב"ש דְּהָא הַנְקָה בְּעִינוּ אַף לְעוֹלָא וְלָא בָּא ר"י לְחַלּוֹק רַק עַל אַב"ש: וּמ"ש כ"ת עַל מַה שְׁפַתּוֹב דְּלָמָּה לָא מְפָרֵשׁ רַש"י כְּפִשׁוּטוֹ דִּלְר"י בְּהַנְקָה תְּלִי מְשׁוּם דְּסַבְרָא לִיהַּ לְהִיפּוֹף מְסַבְרַת ר"י מְקוּרְבֵל אֲלָא סַבְרָא לִיהַּ דְּתוּף שְׁנָתוֹ אַף שְׂאִינוּ יוֹנֵק יוֹתֵר רַף הוּא מִיוֹנֵק אַחַר שְׁנָתוֹ וְלִכְף לָא מְצִי לְפָרֵשׁ דְּהַנְקָה לְחוּד מְהַי וְב"ש לְחוּד לָא מְהַי וְלַעַנ"ד קָשָׁה לְזוּמַר פֶּן דְּלָא מְסַתַּבֵּר שְׁמִפְרָשֵׁי הַש"ס יִמְצִיאוּ לְעַצְמָם סְבָרָא בְּעַנְיָן זֶה מְדַעְתָּם וְלְהַמְצִיא עַפ"י"ז פִּי' מְחוּדָשׁ וְהַר"י מְקוּרְבֵל נְמִי לָאוּ סְבָרָא דְּנִפְשִׁיָּה קְאָמַר אֲלָא לְתַרְצִי סוּגְיָא הוּא דְּעַבִּיד פִּירוּשָׁא דְּמִדְלָא בְּעִי דְּלָמָּה לְמַר תְּלִי בְּב"ש וְלַמַּר תְּלִי בְּהַנְק' מוֹכַח דְּבַעַל הַאֲבְעִי' הֵן מְסַתַּבֵּר לִיהַּ הִכִּי אֲבָל עַל רַש"י קִשִּׁי דְּמַנ"ל לְהַמְצִיא לְנִפְשִׁי' סְבָרָא זֶה דְּתוּף שְׁנָתוֹ וְלֵאפּוֹקִי דְּבָרֵי הַש"ס מְפִשְׁטוֹן דְּמִשְׁמַע דִּלְר"י בְּהַנְקָה תְּלִי וּמ"ש כ"ת שְׁפִין מִשְׁמַע קֶצֶת לְעִיל מְגַמֵּל הַרְפָּה דְּהַגִּיעַ זְמַנָּה לְטַעוֹן וְלָא טַעוֹן טְפִי בְּגִדְרַהּ הַאֲבְעִי' דְּמִתְקַשָּׁה מְטַעְנָה קוֹדֵם שְׁהַגִּיעַ זְמַנָּה לָא יִדְעִיתִי מִשְׁמַעוֹת כְּלָל דְּאֲדַרְבָּה י"ל דְּאַבְיִי בְּעִי אַת"ל הַגִּיעַ זְמַנָּה וְלָא טַעְנָה הוּי רַף אַפְתִּי תְּבַעִי בְּטַעְנָה קוֹדֵם זְמַנָּה וְעוֹד נִלְעַנ"ד דְּהַאֲיֻבְעִי' דְּר"י וְאַבְיִי הָא בְּהָא תְּלִיא דָּאָם נִימָא בְּהַגִּיעַ זְמַנָּה וְלָא טַעְנָה מִתְקַשָּׁה ע"כ מַה דְּקָאֲמַר כָּל שְׁלָא טַעְנָה קוֹדֵם זְמַנָּה מִיָּרִי וְדוּקָא כְּשִׁלָּא טַעְנָה אֲבָל טַעְנָה מִתְקַשָּׁה וְאִם נִימָא בְּהַגִּיעַ זְמַנָּה וְלָא טַעְנָה הוּי רַף אַז י"ל דְּהָא דְּקָאֲמַר כָּל שְׁלָא טַעְנָה דוּקָא בְּהַגִּיעַ זְמַנָּה מִיָּרִי וְבִלָּא הַגִּיעַ זְמַנָּה אַף שְׁטַעְנָה הוּי רַף וְאִין לְהַאֲרִיף שְׁלַעַנ"ד בַּל"ה אִין הַדְּמִיוֹן עוֹלָה יָפָה.

וּמ"ש דְּבִזְהָ מִיּוֹשֵׁב קוֹשִׁית הַתּוֹסְפוֹת דִּלְר"י בְּהַנְקָה תְּלִוי דְּזֵה לָא מְסַתַּבֵּר לִיהַּ כְּלָל כּו' וְלִפִּי זֶה הִנֵּה מְקוּם לְדְבָרִיו דְּהִיָּנוּ טַעְמָא דְּרַש"י שְׁפִי' דִּלְר"י בְּחַד סְגִי מְשׁוּם דְּקָשְׁיָא לִיהַּ קוֹשִׁית הַתּוֹסְפוֹת וְלָא נִיחָא לִיהַּ בְּתִירוּצָם וְלִכְף הַזְּכָרָח לְפָרֵשׁ דְּהַסוּגְיָא סְבָרָה דְּלָא מְסַתַּבֵּר לְזוּמַר דְּהַנְקָה מְהַי וְב"ש לָא מְהַי וְעַל הַדְּרָף שְׁפַתְבּ מְהַר"י מְקוּרְבִיל בְּתִירוּץ

קנושית התוספות להיפך ז"א דאפי' תימא דבהה צד איבעני' דעולא בב"ש תלי י"ל דמסתבר ליה דהנקה לאו מלתא מ"מ בהה צד איבעני' שבא להעמיס בדברי עולא דגם הנקה בעינו ע"כ דסבר הנקה מלתא הוא ומסתפק בהה סברא גופיה אם הנקה היא עקרית לענין גדר הרה או ב"ש עיקר וא"כ אפתי תיקשו דלבעי נמי דלמא פליגי בהה סברא גופיה וא"ל דנדאי הוי מסתבר ליה דהנקה לחוד לאו מלתא היא והא שנדחק לפרש בדברי עולא דגם הנקה בעינו היינו משום ההכרח מדר"י מדלא קאמר אף שיונק ז"א דטפי הו"ל למפשט לנפש' פאיך צד האיבעני' דעולא בב"ש קאמר ור"י והוא שיונק קאמר פיון דלא אסיק אדעתיה דברי הפשטן לדקדק בדברי ר"י והיא שיונק מבעי ליה וטפי הנה מסתבר למימר הכי מלומר דעולא אף הנקה קאמר פיון שלא נזכר בדבריו כלל ומצד הסבר' עיקרה של גדר הרה הוא תלוי בב"ש ובלעדו אינו בגדר הרה אף ע"י הנקה מה"ת לחדש בה דבר לומר דבעי הנקה אלא ע"כ דהנה מספקא ליה בסברא גופיה ולכן הוכרחו התוספו' לתירוץ דלא ניחא ליה דלפלגו בסברות הפוכות וכן משמע מדברי רש"י שפתב והוא שיונק אבל פירש מלינק אף בתוה שנתו פבר הנקשה עורו ואם עבר שנתו נמי אעפ"י שיונק לא דתרתו בעינו הרי מבואר דטפי מסתבר למתלי גדר הרה בהנקה דאל"כ הו"ל למימר וכ"ש אם עבר שנתו ולהיות פי בעת פותבי כו' הוכרחתי להיות מקצר ועולה כו' הכ"ד זעירא מן חב"י הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד: שאלה כג שלום רב וברכה ברבי' והמשכה.

מאלקי המערכה. לכבוד אהו' ידידי הרב המאה"ג החריוף ובקי המפורסם כש"ת מוהר"ר אברהם נ"י לנצח ישב בצל צח: אחד"ש לאפס הפנאי אבוא בקצרה בנידון אשר פתב כ"ת במחט שנמצאת בדקין והיתה תחובה בהשומן שהי' על הדקין נגד חודה של מחט רק שנשא קצת מהשומן לסתום פי הנקב והראה פנים לכל צד בפלפל חד חד גחית לעומקא דדינא ובגמר דבריו התפיס דברי הש"ך בצ"ע כמ"ש בס"י מ"ו דשומן סותם אף שהמחט תחובה שם דהא דקין דמי להמסס ויש לחוש שמא הבריא כמ"ש רמ"א בס"י מ"ח וא"ל כמ"ש הכר"ו דבשומן לא שייך גתרפא דהא בתה"ד סי' קס"ה מוכח דאף בשומן שייך גתרפא ולא תליא אלא בדופן דק או עב עכ"ד בקצרה והטיב אשר דבר דמתה"ד מוכח דלא ס"ל לחלק בין שומן לד"א אף מ"שעל הש"ך א"ש בפשיטות שהרי בתה"ד שם מבואר דאף בבה"כ דינא הכי דאף שניקבו שני העורות ע"י מחט ולא נשאר רק מעט מעור החיצון שלא ניקב פשר וא"כ אף דנימא שעור הדקין לבד הוא דק כמו המפס מ"מ בצירוף השומן שעליו הוי כמו שני עורות של בית הכוסות ומה דמשמע מהיש"ש דדקין כמו המפס היינו עור הדקין עצמם אבל לא עם שומן שעליהם והלכך אפילו תימא דמייירי הש"ך פשתחוב גם בתוה השומן מ"מ שפיר הכשיר דהוי כמו עורות דבה"כ ומכ"ש ש"ל דמייירי שהשומן הוא שלם ולא נתחב בו כלל דאין להחזיק ריעות' שנכנס לשומן וחוץ לתוה עור הדקין והבריא וכמ"ש גם מכ"ת בתחלת דבריו עפ"י תירץ הש"ך בס"י ל"ג לפי פירוש הפ"מ ז"ל ואף שלענ"ד אין זה פוננת הש"ך מ"מ קיימה מסברא הגאון בעל פרי תואר שפתב בס"י מ"ט חילוק זה דהיכא דלא התחיל בשומן גם רש"י ור"י מודים דכשר כו' ע"ש אף מדברי תה"ד לכאורה לא משמע הכי דהא מיייתי ראי' מסתימת שומן למעט בשר הנשאר מקורקבו ולפי החילוק הנ"ל י"ל דשאני סתימת שומן דלא איתרע כלל וע"כ לומר פיון דהשומן מהדק טובא פחד חשיב ול"ש לא מחזקינו

ריעותא וכ"כ להדיא אא"ז הגאון בת"ש סי' מ' מ' ס"ק ג' לענין שוין הלב שיש לחוש
שמה נתפלש הנקב וניקב גם השוין דחד אבר הוא וכבשר עצמו דמי ע"ש וגם יש
להוכיח מדברי התה"ד שכתב ראיה לדבריו מבה"כ מב' צדדים טרפה כו' ואמאי לא
אשמענין רבותא אפילו לא נראת מב' צדדים כו' ובסוף דבריו כתב דצ"ל דמלתא
דפשיטא הוא דל"ח שמה הבריא בכה"ג ואם נמא דאיפא לפלוגי בהכי גם בבה"כ יש
לחלק בכך פשנתחב גם בעור השני ועכ"פ הנה צריך להשמיענו רבותא דדוקא מב'
צדדים לגמרי משא"כ אם לא נראית מב' צדדים אף שנתחב בשני ג"כ כו' אלא ע"כ דגם
בכה"ג הוי מלתא דפשיטא פיון שהעורות פפולים ודבוקים בחונק זה לזה וכ"ה בשוין
הדבוק ומהדק טובא וגם נראה דאפילו תימא דהיכא שברור הדבר שהמחט לא היתה
תחובה עתה כ"א בעור א' לא מחזיקינו לשני מ"מ בשוין הדבוק ל"ש זה דמי מפס אם
עתה בשעת מציאתה לא היתה תחובה קצת גם בהשוין שהרי פי המחט הוא דק מאד
ואף כשקולפין השוין ורואין בצד השני שהי' דבוק לקורקבן שאין שם רופש מהמחט
מ"מ נראה בחוש שא"א להבחין בשוין אם נתחב בו פי המחט שמיד שמסירין המחט
הוא חוזר לאיתנו ולא ניתן לעין לראות ולהבחין אם הי' שם איזה תחובה ממחט או לא
ומכ"ש לפמ"ש בתה"ד דעובדא דר"י שכתב' אמורים גם אם סתימת השוין הוא דק
שקשה הדבר להבחין בפריסה דקה אם נתחב שם קצת או לא ולפי"ז נצטרף לומר דדוקא
היכא שרואין שיש תחובה בשוין לפנינו הא לא"ה לא מחזיקינו שהיה תחוב בשוין כלל
דאלת"ה נפל הך דינא דסתימת שוין בבירא דהא ליכא לברורי אם הי' תחוב או לא:
והנה בתה"ד כתב החילוק בין המפס לקורקבן משום דהמפס שדופנו דק איכא למיש
שמה הבריא משום דאין דרוף המחט לינקב ולפנס רק מעט קצת לאורכו ודוק רק בדבר
מועט שתפס תעבור הדופן אבל בדופן עב שיש לפניו ליפנס ולעבור הרבה ועדיין לא
תעבור כל הדופן לית לן למיש שמה הבריא עכ"ל והחילוק אינו מובן כ"כ ונראה
להסביר הענין יותר דנדאי פשהמחט נכנס ונתחב לאיזה דופן הוא נכנס לו ע"י חיל וכת
המושף שבאברים אמנם מיד שנתחב פי המחט בפשר והבשר סובב אותו מפל צד פסק
כח המושף ממנו רק קאזיל מיני' ומיניה והלכך בדבר שדופנו דק הוי מלתא דשכיחא
שבתחובה הראשונה שבאה לו ע"י כח המושף עבר כל הדופן ומה שאינו תחוב עתה רק
במקצתה יוכל להיות שחזר לאחוריו והבריא אבל בדופן עב אף שעברה קצת מהדופן
לא בחיל ולא בכח המושף הוא רק הוא נדחף מאליו מעט מעט וכיון שעתה עדיין יש
בשר כנגד פי המחט אמרינו פן נמצא פן הי' ולא עבר מעולם יותר מאותו מקום שתחוב
בו עתה ולפי דברי תה"ד א"ש מה דקשה לכאורה למה נכשיר בבה"כ וקורקבן ודקין
כשלא ניקב מעל"ע דניחוש דלמא דרוף פניסמה ניקבה הנושט או הדקין מעל"ע וחוזה
לאחורי ע"י שיעול או נענוע ושוב ירדה למטה עד מקום זה שהיא תחובה עתה ועיין
בר"ן מ"ש בפכד נמי נחוש כו' ובשיטת הרשב"א במחט שנמצא בקני הפכד ובמקומו
הארבתי ולפי מ"ש תה"ד י"ל דנדאי אין לחוש שחוזה לאחורי כ"א על אותו מקום
שהוא תחוב שם דכיון שבתחובה הראשונה הפא ע"י כח המושף דרפו לנקוב כל הדופן
הדק מחמת דקותו הלכך אף שעכשו אנו מוצאין שעדיין יש סתימה מועטת מן הדופן
הדק נגד פי המחט אמרינו שחוזה לאחורי ועלה קרום דק והוי פמו רגלים לדבר שניקב
כולו אלא שחזר לאחורי משא"כ היכא דליכא רגלים לדבר כלל אין לנו לומר שניקב

ונחזר דמה"ת להחזיק ריעותא במקום אחר והיינו טעמא דזון עב וה"ט דל"ח שפא דרף הלויכה נקבה אַחַד מהאברים שנקיבתן במשהו ונחזרה לאחור' דמה"ת להחזיק ריעותא ועיין בט"ז סי' ל"ג ס"ק ט"ו לענין נמצא ואינו תחוב: ומ"ש כ"ת על התוס' שהקשו דנימא נשחטה הנתרה דלפמ"ש הרא"ש דהקנ' מ"ש מספק דרוסה להצריף בדיקה א"כ הא סומכין על החזקה במקום דאיכא לברורי כו' והצריף בזה ואני תמה שלדבריו טפי הו"ל לאקשוני אדעולא גופא או על מ"ד אין חוששין לס"ד וטעמא משום דמוקמינן אהזקה כמבואר בדרף נ"ו והביאו התוס' הא אין סומכין על החזקה במקום שיכולין לברר ואם נפשף לומר דבאמת בעי בדיקה לכתחלה להק' מ"ד רק דבדיעבד אין חוששין א"כ ע"כ דמ"ד דס"ל חוששין היינו דהבדיקה מעפכת אף בדיעבד ואהא קשיא להו להתו' דנימא נשחטה הנתרה אף באמת ז"א שהרי הרא"ש כתב דעולא דקאמר אין חוששין היינו דאף בדיקה לא בעי וע"כ לומר דעולא ס"ל דישיבת הקוץ לא מחשב ריעותא פלל אף להצריף בדיקה והוי כמו שאר טרפות שפוטמכין על החזקה משום דאיכא טרחה לבדוק וכמו כן למ"ד א"ח לס"ד משום דמוקמינן אהזקה וקשר בלא בדיקה וא"כ ממילא מאן דחייש לס"ד ומצריף בדיקה ע"כ דחשיב ליה ריעותא וא"כ הבדיקה מעפכת אף בדיעבד כדן כל דבר הצריף בדיקה משום דאתרע חזקתו' ואהא קשיא להו דנימא הנשחטה הנתרה אע"ג דאתיליד ריעותא שאין לומר דלענין בדיקה שלכתחילה פליגי דמאן דס"ל א"ח ס"ל דלא מחשב ריעותא לבטל החזקה ואפילו לכתחלה א"צ בדיקה פנין דאיכא טרחה וכמו שאר טרפות ומאן דס"ל חוששין מהני הריעותא לבטל החזקה לענין בדיקה לכתחלה ונקא אכל בדיעבד אמרינן נשחטה הנתרה כגון שהיא דבא זאב דא"א בבדיקה ז"א דאי מבטלינן החזקה מחמת הריעותא להצריף לבדוק הבדיקה מעפכת אף בדיעבד כמבואר בפוסקים ועוד דגם בההיא דבא זאב יש מקום בדיקה ע"י הקפה ואנו מכשרינן בפשיטות בלא הקפה פלל נהרי דעת כמה פוסקים דאי אקפ' ולא אדמו טרפה אלא ע"כ דכינן דאמרינן נשחטה הנתרה לא מחזקינן ריעותא להצריף בדיקה היכא דאיכא טרחה ואמנם באמת מבואר בש"ס דמ"ד חוששין לס"ד הבדיקה מעפכת בדיעבד שהרי בש"ס אמרינן ארי שנכנס בין השנורים כו' אוקי מלתא אהזקה רב לטעמי' דאמר א"ח לס"ד ואם איתא דמ"ד חוששין היינו לענין בדיקה לכתחלה א"כ מנ"ל להוכיח מהא דרב לטעמי' דהא אפילו למ"ד חוששין מ"מ פנין דהכא בבמה מירי דלית לה תסקנתא בבדיקה לשיטת התוספות כ"ע מודו דא"ח אלא ע"כ דקי"ל להש"ס דלמ"ד חוששין היכא דא"א בבדיקה אסורה בדיעבד וכדמוכח שם להדיא גפי האי שרקפא דאתי לקמי' דשמואל חנקינהו ושדינהו בנהרא לפי שלא הי' אפשר בבדיקה כמ"ש רש"י שם וא"כ פי מדמי לריעותא דישיבת קוץ לס"ד אף למאן דס"ל יש בדיקה בנושט לענין נקב עכ"פ הבדיקה מעפכת בדיעבד ואהא קשי' להו דנימא נשחטה הנתרה ועיין בתוס' דיבמות שםבואר מדבריהם דק' גם אישב קוץ ובחבורי בקו' פללי החזקה הארכתי בבואור דברי התוס' והרא"ש וע"ש בתשו' סי' למ"ד: ומ"ש מכ"ת להקשות על הגהת נה"כ שכתב דדברי הרא"ש סתרי אהדדי שהוא כשגגה מלפני השליט דהרא"ש שבסעף מ"ד הוא לשיטת רש"י והיש מכשירין הוא דעת הרא"ש עצמו נהפוך הוא שמכ"ת שגה בזה וקו' בעל הגהת נה"כ הוא נכונה מאד דבאמת מה שלא הושוו רש"י והרא"ש לענין בדיקה מבחון לנקב היינו היכא שחוששין שפא ניקב בחוץ וצריף בדיקה כגון דממסמס

קוּעֵי כו' אוּ לְמֵאן דס"ל חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא הִבְרִיא דְלִרְש"י אִין הִבְדִּיקָה מוֹעֵלָת מִבְּחוּץ כְּלָל וּלְהֵרָא"ש מְהֵי בְדִיקָה לְנִקְב אַף מִבְּחוּץ אֲבָל אִם נִימָא דְלֵא חֲזִינְשִׁין שְׁמָא יֵשׁ נִקְב כְּלָל בְּחִיצוֹן פְּשִׁיט דְאִין הִפְרֵשׁ בְּזָה בֵּין שְׁיִטַּת רִש"י לְהֵרָא"ש וּלְפִי"ז פִּינּוּ דְהֵשְׁ"ף מְפָרֵשׁ דְמִיָּרִי שְׁיֵשׁ ק"ד בְּפִנְיָמִי שְׁנֵדָאִי נִיקְב הִפְנִימִי אִפ"ה ל"ח שְׁמָא הִבְרִיא הִחִיצוֹן וְע"כ לֹא מֵר דס"ל דְלֵהֶּךָ מ"ד אִין הִחִיצוֹן צָרִיף בְּדִיקָה כְּלָל דֵּאל"כ אִיף כְּתִב שְׁעֲלִיהֶם סְמָכוּ אוּתָן הַנוֹהֲגִין לְהִלְעִיט כו' דְהָא לְדִידְהוּ עַכ"פ בְּדִיקָה בְּעֵי וְאִינְהוּ מְכַשְׁרֵי בְּלֵא בְּדִיקָה וְעוֹד דְהָא רַמ"א סָתֵם בְּסֵעִיף ז' פְּדַעַת הַמְחַבֵּר דְגַם לְנִקְב אִין בְּדִיקָה וְהוּ"ל לְמַכְתָּב שָׁם דַּעַת הַחוֹלְקִין וּס"ל דְמְהֵי בְּדִיקָה וְלִכְתּוּב שְׁעֲלִיהֶם סְמָכוּ הַנוֹהֲגִין כו' אֲלֵא וְדָאִי דְלִפִּי מ"ש כָּאֵן דַּעַת הֵרָא"ש דְאִין חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא הִבְרִיא אַף בְּדִיקָה א"צ וְכֵן מְבֹאֵר לְהֵדְיָא בְּש"ף סִי"ח דְאֵף בְּדִיקָה א"צ וְהֵשִׁיג עַל הַב"ח וּבְאֵמַת כְּף מְבֹאֵר בְּהֵרָא"ש כַּמֶּש"ל דְלִישְׁנָא דֵאל"ח הִינְנוּ דְאֵף בְּדִיקָה לֹא בְּעֵי וְא"כ לְפִי פִירוּשׁ דְבְרֵי הַשְׁ"ף דְאֵף שְׁנִיקְב הִפְנִימִי כְּלוּ מַעַל"ע לֹא בְּעֵי בְּדִיקָה בְּחִיצוֹן כְּלָל א"כ מִי הִכְרִיחוּ לְהֵרָא"ש לְפָרֵשׁ אֲלִיבָא דְרִש"י דְהֵךְ דְנִיקְב זֶה בְּלֵא זֶה מִיָּרִי בְּחוּלֵי דְנוֹקָא וְע"י קוּץ חֲזִינְשִׁין שְׁמָא נִיקְב הִחִיצוֹן הוּ"ל לְפָרוּשֵׁי אֲלִיבָא דְהִלְכְתָּא דֵאל"ח שְׁמָא הִבְרִיא וְהִינְנוּ דְאֵף שְׁנִיקְב הִפְנִימִי א"ח שְׁנִיקְב הִחִיצוֹן כְּלָל וְא"צ בְּדִיקָה וְא"ש הָא דְנִיקְב זֶה בְּלֵא זֶה כְּשֵׁר בֵּין בְּקוּץ בֵּין ע"י חוּלֵי וְא"כ דְבְרֵי הֵרָא"ש סוּתְרִים זֵא"ז וְלִכְף פִּי הוּא ז"ל דְנוֹדָאִי אִם נִיקְב כָּל הִפְנִימִי חֲזִינְשִׁין שְׁמָא נִיקְב גַּם הִחִיצוֹן וְאִין לֹא בְּדִיקָה לְשִׁיטַּת רִש"י דְלֵא מְהֵי בְּדִיקָה וְלְהֵרָא"ש עַכ"פ בְּעֵי בְּדִיקָה וְהֵכָא דְקֵאֵמַר דֵאל"ח שְׁמָא הִבְרִיא וְהִינְנוּ דְהִחִיצוֹן לֹא בְּעֵי בְּדִיקָה כְּלָל וְהִינְנוּ אַחֲרֵי רוֹאִין שְׁהוּא רַק תְּחוּב בְּפִנְיָמִי אֲבָל לֹא נִיקְב מַעַל"ע בְּזֶה דַּעַת הֵרָא"ש דֵאל"ח שְׁמָא הִבְרִיא דְהִינְנוּ שְׁנִיקְב הִפְנִימִי כְּלוּ מַעַל"ע וְאִינוּ נִיכָר אוּ שְׁנִתְרַפָּא גַּם הִחִיצוֹן נִיקְב כְּלוּ אֲלֵא ל"ח לְמַלְתָּא כְּלָל וְאִין הִחִיצוֹן צָרִיף בְּדִיקָה כְּלָל וְלִכְף שְׁפִיר הַנְּצָרָה הֵרָא"ש לֹא מֵר לְשִׁיטַּת רִש"י דְנִיקְב זֶה בְּלֵא זֶה הִינְנוּ ע"י חוּלֵי דַע"י קוּן פִּינּוּ שְׁהִפְנִימִי נִיקְב מַעַבֵּר לְעֵבֵר וְדָאִי יֵשׁ לְנוּ לְחוּשׁ שְׁמָא יֵשׁ נִקְב בְּחִיצוֹן וְצָרִיף בְּדִיקָה וְלִרְש"י אִין לֹא בְּדִיקָה: וְלְכַאוּרָה הַדְּבָר מְבֹאֵר בְּרֵא"ש גּוּפִי שְׁכַתָּב בְּקוּשְׁיִתוֹ עַל רִש"י וְאִפִּילוּ מֵאן דְלֵא חֲזִינְשִׁין בְּקוּץ הִינְנוּ לְפִי שְׁמוּצָאִין אוּתוֹ תְּחוּב בְּעוֹר הִפְנִימִי לְבַד אֲבָל כְּשְׁמוּצָאִין נִקְב בְּפִנְיָמִי יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁמָא גַּם הִחִיצוֹן נִיקְב וְאִין לֹא בְּדִיקָה עַכ"ל וְלִפִּי דַּעַת הַגְּהָת נַה"כ נִרְאָה לְפָרֵשׁ דְתִיבַת לְבַד אֲתַחוּב קֵאִי וְכֵא לֹא מֵר דְנוֹקָא כְּשֵׁאִינוּ רַק תְּחוּב לְבַד וְלֹא יֵצֵא אַף מַעַבֵּר הַשְּׁנִי רַק דְאֵנּוּ נִיחֻשׁ שְׁמָא יֵצֵא וְנִיקְב נִקְב מְפֹלֵשׁ וְחִזֵּר לְאַחוּרָיו וְהִבְרִיא לְהָא ל"ח אֲבָל כְּשְׁמוּצָאִין נִקְב בְּפִנְיָמִי א"צ לְטַעַם הִבְרִיא וְטְרַפָּה מְשׁוּם דְשְׁמָא נִיקְב הִחִיצוֹן וְאִין לֹא בְּדִיקָה וְהִינְנוּ כְּקוּ"ה הַשְׁ"ף דְאִי אֲמַרִּינוּ אִין לְנוּשֵׁט בְּדִיקָה אַף בְּלֵא גְתַרְפָּא יֵשׁ לְחוּשׁ כָּל שְׁהִפְנִימִי נִיקְב מַעַל"ע וְהֵךְ דַּעַלָּא ע"כ מִיָּרִי בְּתַחוּב לְבַד וְלֹא יֵצֵא לְעֵבֵר הַשְּׁנִי דָאִם נִיקְב הִפְנִימִי מַעַל"ע אֵז לְרִש"י אִין מוֹעִיל בְּדִיקָה וְלְהֵרָא"ש מוֹעִיל בְּדִיקָה וְנִרְאָה דְגַם הַשְׁ"ף גּוּפִי מְפָרֵשׁ כֵּן דְבְרֵי הֵרָא"ש דְאִין כְּוֹנְנָתוֹ לְחַלֵּק בֵּין אִם הַקוּץ תְּחוּב לְפָנֵינוּ אוּ לֹא אֲלֵא מְחַלֵּק בֵּין תְּחוּב וְלֹא נִיקְב כְּלוּ לְנִיקְב כְּלוּ שְׁהֵרִי הַשְׁ"ף בְּתִירוּץ הַב' כְּתִב חִילּוּק זֶה וְלֹא נִסְתַּיֵּעַ כְּלָל מִדְבְּרֵי הֵרָא"ש שְׁכַתָּב לְהֵדְיָא חִילּוּק זֶה וּמַכ"ת הַשְּׁיָג בְּזֶה עַל הַפְּלִיטִי שְׁדַחָה חִילּוּק הַשְׁ"ף שְׁהֵרִי הַדְּבָר מְבֹאֵר בְּרֵא"ש וּבְאֵמַת לְק"מ דְהַפְּלִיטִי מְפָרֵשׁ דְבְרֵי הֵרָא"ש כַּמ"ש וְכַנְרָאָה מְהֵשְׁ"ף גּוּפִי שְׁחִילּוּק זֶה הוּא עוֹשֶׂה מְדַעַתוֹ וּמְסַבְּרָתוֹ אַף אֵא"ז בַּת"ש בְּסִי' ל"ג וּבְסִי' מ"ח מְבֹאֵר מְדְבְרֵיו דְכְוֹנְנַת הֵרָא"ש בְּזֶה כְּתִירוּץ הַב' שֶׁל הַשְׁ"ף וְאֲמַטִּי לְהַכִּי קִשִׁי לִי

דנימא דהוה דניקב זה בלא זה פשר אתיא פְעוּלָא וּבְאַמַת מַיְיְרִי ע"י קוץ וּכְתַב לַיְיָשֵׁב
בְּדוֹחַק דְסַתְמָא מְשַׁמַּע אַף בְּלֹא קוֹץ וּלְפִי מ"ש בְּפִי דְבָרֵי הָרָא"ש אֲלִיבָא דְהֶגְהַת נה"כ
א"ש בְּפִשְׁיטוֹת: אַף יֵשׁ לְעֵינֵי לִפְי"ז שְׁהָרִי כָּל חִילָּי דְהָרָא"ש בְּשֵׁם הָרָאָב"ן מְהֵרָה דְבַה"כ
וְהֵתָם אַף שְׁנִיקְבַּ מְצַד א' מַעַל"ע אַפ"ה פֶּשֶׁר וּמְבֹנָאָר מְדַבְרִיּוּ שְׁאַפִּילוּ בְּדִיקָה א"צ דְּהָכִי
מְשַׁמַּע לִישְׁנָא דְעוּלָא כַּמ"ש הָרָא"ש שֵׁם וּכַמ"ש הַשְׁ"ף סִי מ"ח וּלְפִי"ז הַדְק"ל דַּל"ל
לְהָרָא"ש לְאַפּוֹקֵי הוּ דְנִיקְבַּ זֶה בְּלֹא זֶה לְבַר מְהֶלְכְתָא וְלוֹמַר דְמַיְיְרִי דְוֹקָא ע"י חוּלֵי הָא
ע"י קוֹץ חוֹשְׁשִׁין שְׁנִיקְבַּ הַחִיצוֹן וְאִין לוֹ בְּדִיקָה שְׁהָרִי בְּפִשְׁיטוֹת י"ל דְמַיְיְרִי גַם ע"י קוֹץ
וְאַתִּי כְּהֶלְכְתָא דַּל"צ בְּדִיקָה דַּל"ח שְׁנִיקְבַּ הַחִיצוֹן כְּלָל וְלִכְּוֹן גַּלְעַנ"ד דְּנֹדָאֵי מַה שְׁאַמַּר
בְּבַה"כ מְצַ"א פֶּשֶׁרָה הֵינְנוּ שַׁע"כ"פ עֵינֵינוּ הָרוֹאוֹת שְׁהַמְחַט לֹא עֲבָרָה רַק צ"א בְּלִבְד וְהַצַּד
הַשְׁנִי שְׁאַצֵּל פִּי הַמְחַט הוּא שְׁלַם לְמַרְאִית הָעֵין וְא"צ בְּדִיקָה יוֹתֵר לְעֵינֵי הַטֵּיב אוּלַי יִמְצָא
נְקַב אוֹ לְהַפּוֹף וְלִרְאוֹת בְּצַד הַשְׁנִי אוּלַי יֵשׁ ק"ד אֲלֵא בְּרָאָנִי בְּעַלְמָא סְגִי אַף י"ל דְּהֵינְנוּ
דְּוֹקָא בְּבַה"כ שְׁאַיְלוּ הִי גַם צַד הַשְׁנִי נְקוּב עֵין רוּאָה תְּשׁוּרְנוּ וּמַאֲחַר שְׁאַיִן נִרְאָה לְעֵין
לֹא מְחֻזְקֵינוּ רִיעוּתָא לְהַצְרִיף בְּדִיקָה יָפָה וְלְהַפּוֹף לְבְדוּק שְׁמָא יֵשׁ ק"ד אֲבָל בְּנוֹשֵׁט שְׁאַיִן
לוֹ בְּדִיקָה מִבְּחוּץ אִין מַרְאִית הָעֵין מוֹצִיאָנוּ מִיַּדִּי חֲשֵׁשׁ זֶה שְׁמָא יֵשׁ נְקַב לְפָנֵינוּ וְאִין נִיפְר
וְכוֹן מְבֹנָאָר חִילּוּק זֶה בִּישְׁ"ף סִי מ"ח ס"ק ל"ב לְעֵנֵן רִיָּאָה דְכֵינֵן שִׁי"ל שְׁיֵשׁ נְקַב לְפָנֵינוּ
וְאִין נִיפְר צְרִיף גְּפִיחָה ע"ש וּלְפִי"ז יָפָה כְּתַב הָרָא"ש בְּשֵׁם הָרָאָב"ן לְלַמּוֹד מְבַה"כ
דְּכַשְׁרָה וְשִׁפִּיר יְלַפִּינֵן מְשֵׁם גַם לְעֵנֵן דַּל"צ בְּדִיקָה דְלִשְׁיטַת הָרָא"ש גַם בְּנוֹשֵׁט יֵשׁ בְּדִיקָה
מִבְּחוּץ וְדַמִּי מְשֵׁם לְבַה"כ דְכֵינֵן שְׁאַנּוּ רוֹאִין שְׁאַיִן נְקַב בְּחִיצוֹן סְגִי בְּהַכִּי מַשְׂא"כ לְעִיל
דְקָאֵי בְּשִׁיטַת רַש"י שִׁפִּיר כְּתַב הָרָא"ש דְּדוֹקָא בְּתַחוּב לְבַד וּלְמַרְאִית הָעֵין לֹא נִיקְבַּ
מַעַל"ע זֹכֵב אִין חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא הִבְרִיא וְאַפִּילוּ בְּדִיקָה א"צ דְּזֶה דְמִי לְבַה"כ מַשְׂא"כ הִיכָא
שְׁאַנּוּ רוֹאִין נְקַב בְּפָנֵימִי יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁנִיקְבַּ גַם הַחִיצוֹן וְהַנְקַב לְפָנֵינוּ וְאִינוּ נִיפְר וּלְכַף
הַנוֹצְרָף לְאוּקְמִי הוּ דְאַיְנְקַב זֶה בְּלֹא זֶה בְּנִיקְבַּ מְחַמַת חוּלֵי רַף מְתַפְרָשִׁין דְבָרֵי הָרָא"ש
אֲבָל בְּהֶגְהַת נה"כ יָפָה הַקְשָׁה עַל הַשְׁ"ף דְלִדְיָדִי מַיְיְרִי הוּ דְאִין חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא הִבְרִיא
אַף שְׁהוּא נְקִיב מַעַל"ע וְאַפִּילוּ לְמַאי דְקִי"ל אִין לְנוֹשֵׁט בְּדִיקָה מִבְּחוּץ לְעֵנֵן נְקַב כַּמ"ש
הַמְחַבֵּר סְעִיף ז' וְלֹא כְּתַב רַמ"א שׁוּם חוּלְק וּבְכָאן כְּתַב שַׁע"ז סְמְכוּ אוֹתָן הַנוֹהֲגִין לְהַלְעִיט
כו' אֲלֵמָא דַּס"ל שְׁאַיִן זֶה תְּלוּי בְּזֶה אֲלֵא אַף לְמַאי דְקִי"ל אִין בְּדִיקָה לְנוֹשֵׁט מִבְּחוּץ לְעֵנֵן
נְקַב נְמִי פֶּשֶׁר לְהֵישׁ מְכַשִּׁירִין אִילוּ וְהוּ דְלְעִיל דְמַטְרִיף בִּישׁ לְחוּשׁ שְׁנִיקְבַּ ע"י קוֹץ וְהוּ
דְהָכָא דְאִין חוֹשְׁשִׁין הֵם דְעוֹת חִלּוּקוֹת וְאַהָא קָא קִשִׁי לִי דַּל"צ יְסַתְרוּ דְבָרֵי הָרָא"ש
זַא"ז וְאַף שְׁשֵׁם כְּתַב הָרָא"ש לְדַעַת רַש"י מ"מ ל"ל לְאַפּוֹקֵי רַש"י לְבַר מְהֶלְכְתָא: וְעַדִּין
אַנוּ צְרִיכִין לַיְיָשֵׁב מַה שְׁנִרְאָה מְדַבְרֵי רַש"י שְׁהִבִּיא הָרָא"ש שְׁכ' מ"ש מַס"ד דְּנְקַב בְּחִיצוֹן
לֹא מִנְבַּר מְשַׁמַּע דְמַיְיְרִי שְׁנִיקְבַּ כָּל הַפְּנִימִי מַעַל"ע וְאַהָא קְאָמַר עוּלָא דַּל"ח אַף נִרְאָה
לְפַמ"ש אַא"ז בַּת"ש דְקָשָׁה עַל רַש"י בְּלִשׁוֹן א' דַּל"ל טַעְמָא דְנִתְרַפָּא ת"ל דְכֵינֵן דְחִיְיָשִׁינוּ
לְנְקַב מִמִּילָא אִין לוֹ בְּדִיקָה וְלִזְנָה כ' שִׁי"ל דְבְּלִשׁוֹן רַאשׁוֹן אִיְיְרִי כְּגוֹן שְׁתַּחוּב בְּפָנֵימִי וְלֹא
עֲבַר כָּל הַפְּנִימִי דְאַפְשֵׁר לְבְדוּק הַפְּנִימִי בְּצַד הַחִיצוֹן שְׁבוּ וְאִין לְחוּשׁ כ"א לְנִתְרַפָּא ע"ש
וְיֵשׁ לְפָרֵשׁ גַם מ"ש רַש"י דְאִין לוֹ בְּדִיקָה מְשׁוּם דְבְּלֵא מְנַפֵּר בְּחִיצוֹן שְׁל וְנוֹשֵׁט שַׁר"ל
דְמַה שְׁיִבְדוּק וְיִמְצָא הַפְּנִימִי לְצַד חוּץ שְׁלַם לֹא מְהֵנִי דְחִיְיָשִׁינוּ שְׁמָא הִבְרִיא כְּמוֹ שְׁחוֹשְׁשִׁין
לְדְרוּסָה וְאַף דְעַל עוֹר שְׁלַם הַחִיצוֹן לִית לָן לְמִימַר שְׁהִבְרִיא ג"כ מ"מ י"ל שְׁעַדִּין נְקוּב
הוּא וְאִינוּ נִיפְר וּכַמ"ש הַשְׁ"ף דְעַל שְׁנֵי הָעוֹרוֹת א"ל שְׁנִתְרַפָּא וּמְשַׁנֵּי דַּל"ח לַס"ד וְהִי

לשְׁמֵא הַבְּרִיא וְנִתְרַפָּא וְהִלְכָהּ אַף דְּלֵא מְהִינֵי בְּדִיקָה לְנוּשְׁט מִבְּחוּץ פֶּאן מְהִינֵי פִּינּוּן שְׁהַפְּנִימֵי אֵינּוּ נְקוּב מֵעַל"ע וְנִתְרַפָּא לֵא אֲמַרִּינוּ וְא"ש מַה דְּכַתִּיבְנָא לְפָרֵשׁ דְּבְרֵי הָרֵא"ש דְּמַחְלֵק בֵּין תַּחֲוֵב לְבַד בְּפְנִימֵי וּבֵין נֶקֶב מִמֶּשׁ שְׁפֵן הוּא לְדַעַת רִש"י בְּהַךְ לִישְׁנָא דְהַבְּרִיא וְנִתְרַפָּא וְהָרֵא"ש נִרְאֶה שְׁמִסְפִּים לְפִירוּשׁ זֶה בְּעִנְיָן מַחֲט שְׁנִמְצָא בְּבַה"כ שְׁהִבִּיא שְׁם לְפָרֵשׁ דְּבְרֵי רִש"י דְּבַהֲמָסָס טְרַפָּה דְּשְׁמֵא חֲזַר לְאַחֲזֵרֵי וְהַבְּרִיא ע"ש כְּנִלְעַנ"ד בְּפִירוּשׁ דְּבְרֵי הָרֵא"ש אֲלִיבָא דְהִגְהַת נַה"כ וְכֵן נִלְעַנ"ד דַּעַת הַש"ף גּוּפְנֵי וְהַפְּלִיטֵי כַּמֶּש"ל: אַף דַּעַת אַא"ז בְּפִירוּשׁ הָרֵא"ש שְׁהוּא פְּתִירוּץ הַב' שֶׁל הַש"ף וְלִהְסָבִיר הַחִילוּק עֵינָן בַּת"ש סִי' מ"ח וְנִלְעַנ"ד לְהִסְבִּיר עוֹד דְּכָשֶׁהֱקֻנָּץ תַּחֲוֵב לְפָנֵינוּ א"כ ע"כ לְחוּשׁ שְׁנִיבָב גַּם הַחִיצוֹן וְחֲזַר לְאַחֲזֵרֵי מַה"ת נִיחוּשׁ לִי הֵכִי מִשָּׂא"כ כְּשֶׁאֵין פֶּאן קוּץ רַק נֶקֶב שְׁפִיר אֲמַרִּינוּ שְׁנִיבָב גַּם הַחִיצוֹן יִצָּא לוֹ לְחוּץ דְּזֶה שְׂכִיחַ טְפִי מִלְּחוּשׁ שְׁיַחֲזֹר לְאַחֲזֵרֵי וְאֲפִילוּ תִּימָא דְגַם בְּזֶה אָנוּ אוֹמְרִים שְׁחֲזַר לְאַחֲזֵרֵי מ"מ פִּינּוּן שְׁאֵינוּ לְפָנֵינוּ וַיֵּשׁ נֶקֶב לְפָנֵינוּ הָרִי ע"כ לֹמַרשֶׁהִי תַּחֲוֵב שְׁם קוּץ וְחֲזַר לְאַחֲזֵרֵי שְׁהָרִי אֵין פֶּאן קוּץ פְּלֵל אַף אָנִי אוֹמֵר שְׁהַקּוּץ נִיבָב שְׁנִיבָב וְחֲזַר לְאַחֲזֵרֵי דְהָא אַף כְּשֶׁנִּיבָב הַקְּרוּם שְׁבִפְנֵים לְבַד אַתָּה צְרִיף לֹמַר שְׁחֲזַר לְאַחֲזֵרֵי וְא"כ י"ל שְׁנִיבָב שְׁנִיבָב וְחֲזַר לְאַחֲזֵרֵי: וְהִנֵּה הָרֵא"ש בְּקוּשְׁנֵי פֶתַח דְּנִיחוּשׁ שְׁמֵא נִיבָב הַחִיצוֹן כְּמוֹ דְּחִינֵשׁ בְּקוּץ לְמֵאן דְּחִינֵשׁ לְסַפֵּק דְּרוּסָה וְאֲפִי' מֵאן דְּלֵא חִינֵשׁ דְּנוֹקָא בְּתַחֲוֵב כּו' וְלִכְאוּרָה קָשָׁה דְהָא עֵיקַר רְאֵיתוּ דְנִיחַשׁ שְׁנִיבָב הֵינּוּ לְמֵאן דְּחִינֵשׁ לְהַבְּרִיא וְחִינֵשׁ לַס"ד וְכִינּוּן דְּאֲמַרִּינוּ קְסָבֵר אֵין חוּשְׁשִׁין לַס"ד א"כ מַה"ת לְחַלֵּק בֵּין קוּץ תַּחֲוֵב לְפָנֵינוּ אוֹ לֵא וְנִרְאֶה דַּא"ש לְפַמ"ש הָרֵא"ש לְחַלֵּק דְּדְרוּסָה רִגְלִים לְדַבְּרָה וְגַם שְׂכִיחָא הִלְכָהּ אַע"ג דְּבְדְרוּסָה חוּשְׁשִׁין בְּקוּץ א"ח וּלְפִי"ז י"ל דְּנִדְאֵי רִגְלִים לְדַבְּרָה וְשְׂכִיחַ שְׁהַקּוּץ הַנְּקוּב יִנְקוּב לְחַלֵּל וְכַדְאֲמַרִּינוּ בְּמַחֲט הַנְּמַצָּא בְּחַלֵּל הַגּוּף דְּחִינֵשִׁין שְׁנִיבָב א' מְהֵאֲבָרִים אַף בְּזֶה שְׁאָנוּ רוּאִים שְׁתַּחֲוֵב רַק בְּפְנִימֵי לְבַד אֵין פֶּאן שְׂכִיחַ וְרִגְלִים לְדַבְּרָה וְל"ד לְדְרוּסָה וְהֵינּוּ דְקָאֵמֵר וְאֵף מֵאן דְּלֵא חִינֵשׁ בְּקוּץ הֵינּוּ מִשׁוּם דְּתַחֲוֵב בְּפְנִימֵי לְבַד וְא"כ ל"ד לְדְרוּסָה מִשָּׂא"כ בְּנֶקֶב בְּפְנִימֵי דְהִנּוּה רִגְלִים לְדַבְּרָה וְשְׂכִיחַ כְּמוֹ דְּרוּסָה וְהָא דְלֵא מוֹקֵי דְרַבָּה דְאָמַר נִיבָב זֶה בְּלֵא זֶה כַּמ"ד אֵין חוּשְׁשִׁין לַס"ד מִשׁוּם דְהִנּוּה דְלֵא פְּהִלְכְתָא וְהִנּוּה לִיהַ לַש"ס לְאַקְשׁוּיֵי עֲלֵיהֶּ וּמ"ש מַס"ד וְלִשְׁנוּיֵי קְסָבֵר אֵין חוּשְׁשִׁין לַס"ד כְּמוֹ דְפָרִיף עַל עֲוֹלָא וְעַת לְקַצֵּר וּבְדַבְּרָה הַשְּׂאֵלָה הַשְּׁנֵי' בְּחֻלְב שְׁנַחְלָבָה מְבַהֲמָה שְׁנִטְרַפָּה מְסַרְכָא אֵל בּוּעָא וְגַם הִי קַמֵּט בְּרִיאָה וְהַחֲלָב נְחֻלְבָה יוֹם א' לְפָנֵי הַשְּׁחִיטָה וְנִתְעַרְבַּ הַחֲלָב בְּתוֹף חֲלָב שְׁנַחְלָב מִן אַרְבָּעָה בְּהַמּוֹת כְּשֵׁרוֹת קוֹנְדֵם הַשְּׁחִיטָה וְנִשְׁתַּמֵּשׁ מְחֻלְב בְּתַעְרוּבוֹת הַנְּ"ל בְּכֻלִּים שׁוֹנִים וְהִי הַפ"מ הֵן בְּתַעְרוּבוֹת הַחֲלָב שְׁנִשְׁאָר עֲדִינּוּ בְּעֵין הֵן בְּהַפְּלִים שְׁנִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם ע"כ תַּנְרַף הַשְּׂאֵלָה וְהִנֵּה מַכ"ת צִינְד לְהַתִּיר ע"פ מ"ש הַפְּלִיטֵי דְרַמ"א סְמָךְ לְהַתִּיר אַף מַה שְׁבַתוּף ג' יָמִים עַפ"י הַפּוֹסְקִים דַּס"ל דְּגַם סְרְכָא אֲפֻשֵׁר שְׁתַּסְתְּרַף תוּף ג' יָמִים דַּס"ל יֵשׁ סְרְכָא ב"נ רַק סוּפָה לְהַתְּפָרֵק.

ולענ"ד אין מקום להקל מחמת זה בנ"ד שהטריפות הנה בשביל סרְכָא היוצאת מבוּעָא דמְטְרַפִּינוּ מִשׁוּם דְאֵף שְׁהַסְרְכָא תְלוּז' וְאֲפֻשֵׁר לֹמַר שְׁהִיא הַפְּשֻׁטָה לִיחָה מ"מ הַבוּעָא מְעִיד' עֲלֵי' בְּנֶקֶב וְא"כ חֲזַר הַדִּין כְּמוֹ שְׁהוּא אֲלִיבָא דְהַפּוֹסְקִים הַסּוּבְרִים אֵין סְרְכָא ב"נ דְאֲמַרִּינוּ שְׁנַעֲשִׂית קוֹנְדֵם ג"י דְהַסְרְכָא שַׁע"פ הַנְּקֻב הֵי כְּהוֹגֵלד פִּי הַמְּכָה וְכֵן מְבוֹאֵר בְּרוֹקַח סִי' שַׁפ"ו שְׁפַתְב אֲבָל ר"ת אֲסַר בְּתוּף ג"י אֲבָל לֵא קוֹנְדֵם לְכֵן פִּי הַרִיאָה כְּשֶׁנִּיבָבָה נְסַרְכַת וְקָרוּם שְׁעֵלָה מְחַמַת מְכָה אֵינוּ קָרוּם וְהַרִיאָה שׁוֹאֲבַת כָּל מִינֵי מִשְׁקָה וְהוֹגֵלד

קוּדָם שְׁחִיטָה ג"י כו' וְדַבְרֵי הַגָּאוֹן מְהֵר"י ז"ל א"ש בְּכָל סֵרְכָא שְׁלֵא פְסֻדָּן לְהַנְדֵּי דְסֵרְבֵי
יֵשׁ סֵרְכָא ב"נ רַק מְשׁוּם סוּפּוֹ לְהַתְפָּרֵק אַבְל בְּסֵרְכ' תְּלוּי' מְבוּעָא פִּינּוֹ דְלֵא מְטַעַם סוּפּוֹ
לְהַתְפָּרֵק אֲתִינּוּ עֲלֵה רַק מְשׁוּם נֶקֶב אָנוּ מְטַרְיִפִין גּוּף הִבְהֵמָה וּא"כ אִיךָ נִכְשִׁיר הֶחָלֵב
שְׁבִתוּף ג"י וְעוֹד נִרְאֶה דְאִפִּי תִימָא דְמֵאֵן דְסֵבֵר שְׁיִכּוּלָה לְהַסְתַּרְףָּ תוּף ג"י אֲתִי אִפִּי
לְמַ"ד אִין סֵרְכָה ב"נ מ"מ בנ"ד אִין מְקוּם לְהַכְשִׁיר עַכ"פ תוּף ג"י פִּינּוֹן דְמְטַעַם שְׁהַבוּעָא
מְעִידָה עֲלֵי בְּנֵקֵב אֲתִינּוּ עֲלֵה וְהִינּוּ שְׁע"י הַנֶּקֶב שְׁפָרִיאָה עֲלֵתָה הַסֵּרְכָא וְגַם הַבוּעָא
נַעֲשִׂית מַחְמַת הַנֶּקֶב א"כ פְּשִׁיטָא דְלֵא מְסַתְבֵּר לֹמֵר שְׁהַנֶּקֶב נַעֲשִׂיה יוֹם א' קוּדָם הַשְּׁחִיטָה
וְהַעֲלֵה בּוּעָא מְלִיאָה מְוֹגְלָא שְׁרַגִּילוֹת הוּא שְׁע"י הַמְכָּה עוֹלָה רֶקֶבּוֹן בְּפִשֵׁר וְנַעֲשִׂיה מְוֹגְלָא
בְּמִשְׁפָּה אִיזָה זְמַן וּא"כ עַכ"פ אִין לְהַכְשִׁיר בְּתוּף ג"י וְעִינּוֹ בַסְמ"ע סִי רַל"ב לְעַנְיֵן טְרַפּוֹת
דְסֵרְכ' שְׁמַבְטֵל הַמְקַח פֶּתֶב דְמִיִּרֵי בְּסֵרְכָה עֲבָה וְהִינּוּ מְשׁוּם דְאֶמְדָּ הַדַּעַת הוּא שְׁנַעֲשִׂיה
מְכָבֵר וְכִיּוּצָא בְּזָה פֶּתֶב בְּתִשׁוּ' ב"ח סִי קכ"ז דָּאֵם נִמְצָא מְכָה רַכָּה בְּצִלְעוֹת דְהָא וְדָאי
מְכָה יִשְׁינָה הוּא וְגָרַע מְהוֹגְלָד וּכ"כ מְהֵרָא י"י בְּהַגְהַת ש"ד עַל מ"ש הַג"א דְנוֹהֲגִין בְּטְרַפּוֹת
דְסֵרְכוֹת לְאֶסְרוֹר עַד ג"י דַּה"ה בְּטְרַפּוֹת אַחַר כַּה"ג שְׁאִין נַעֲשִׂין בְּזְמַן מוּעֵט וּמַה"ט נְכוּן
לְהַחְמִיר בְּכָל הַטְּרַפּוֹת עַד ג"י דְרַןְבּוֹן אִין נַעֲשִׂין כ"כ סְמוּף לְשְׁחִיטָה וְאֶשְׁפָּחוֹן שְׁיַעוֹר ג"י
גְבִי הַוֹגְלָד כו' ע"ש וְעַכ"פ בנ"ד שְׁעֲלָה בּוּעָא מַחְמַת נֶקֶב וְדָאי י"ל דְלֵא גָרַע מְהוֹגְלָד פִּי
הַמְכָּה לְהַצְרִיף בְּדִיקָה וּפְשִׁיטָה שְׁאִין מְקוּם לֹמֵר דְהָא דְאֶמְרִינוּ שְׁהַבוּעָא מְעִידָה בְּנֵקֵב
הִינּוּ שְׁהִי פָּאֵן בּוּעָא וְנִיקְבָה הַבוּעָא וְעִי"ז בְּאֵה הַסֵּרְכ' תְּלוּי' וּלפ"ז אֶפְשֵׁר לֹמֵר דְהַבוּעָא
לֵא נִיקְבָה רַק יוֹם א' לְפָנֵי הַשְּׁחִיטָה וְהַעֲלָתָה סֵרְכ' תְּלוּי' זֹו וּכְמ"ד דַּס"ל שְׁיִכּוּלָה לְהַסְתַּרְףָּ
תוּף ג"י: אִיךָ בְּאֶמַת ז"א דְוִדָאי הָא דְאֶמְרִינוּ שְׁהַבוּעָא מְעִידָה בְּנֵקֵב הַפְּוֹנָה שְׁהַנֶּקֶב מַעֲלָה
הַבוּעָא שְׁהִי הַרְאָב"ד הִבִּיא רֵאִי לְזָה מְהָא דְאֶמְרִינוּ רִיאָה הַסְמוּכָה לְדוֹפֵן הַעֲלָתָה צְמַחִין
חוֹשְׁשִׁין לָהּ וּמְבֹאָר שֵׁם דְאָנוּ תוֹלִין שְׁמַחְמַת הַנֶּקֶב שְׁפָרִיאָה עֲלוֹ הַצְּמַחִים וְנִסְמְכָה הַרִיאָה
לְדוֹפֵן וְכוּן גְבִי בּוּעָא דְסְמִיכֵי אֶמְרִינוּ שְׁהַנֶּקֶב הַעֲלָה הַבוּעוֹת סְבִיבּוֹ וְכִיּוּצָא בְּזָה אֶמְרִינוּ
בְּהַחֻבֵּל עֲלוֹ צְמַחִים אִם מַחְמַת הַמְכָּה כו' וּא"כ הַנֶּקֶב שְׁעֲשִׂתָה הַמְכָּה קְדָמָה לְבוּעָא וְהַנֶּקֶב
הוּא שְׁגָרָם לְבוּעָא וּלְסֵרְכָא שְׁיָבֵא וְרַחוּק לֹמֵר פִּי שְׁתִּי אֵלָה יְבוֹאוּ בְּיוֹם אַחַד שְׁלַפְנֵי
הַשְּׁחִיטָה וּמַכ"ש לְפִי מַה שְׁנִרְאֶה מְדַבְרֵי הַגָּאוֹן מְהֵר"י ז"ל דְלְמַ"ד אִין סֵרְכ' ב"נ וְדָאי
בְּעִינּוֹ ג"י וּא"כ ה"ה בְּסֵרְכ' מִתוּף בּוּעָא שְׁהִיא מַחְמַת נֶקֶב בְּוִדָאי נַעֲשִׂית קוּדָם ג"י וּבְגוּף
הַסֵּרְכָא שְׁפֶתֶב הַגָּאוֹן מְהֵר"י דְלְמַ"ד יֵשׁ סֵרְכ' ב"נ אִין טַעַם לְחִילּוּק ג"י שְׁדִיִּתִי נִרְגָּא
בְּסִפְרֵי בֵית אֶפְרַיִם סִי ל"ט ס"ק קצ"ד וְכַתְּבִיתִי שְׁאֵף דְלְכַאוּרָה מְשַׁמַּע הָכִי מְלִשׁוֹן הַרוֹקַח
מ"מ י"ל דְנִקְיֵט הָכִי לְשִׁיטַת רַש"י דְמְשַׁמַּע בְּסִי שַׁפ"ה דַּס"ל פְּוֹתְלִי אַבְל אַה"נ דְאֵף
לְשִׁיטַת הַתּוֹס' דִּינָא הָכִי שְׁהִי הַפּוֹסְקִים פְּתַבּוּ שְׁיַעוֹר זָה דַּג"י בְּשֵׁם ר"ת (עִינּוֹן ש"ף סִי
פ"א) וְהִירֵי ר"ת סוּבֵר יֵשׁ סֵרְכָא ב"נ כְּמִבְּוֹר בְּסִמָּ"ג דְמֵאֵן דַּס"ל הָכִי ס"ל יֵשׁ סֵרְכָא ב"נ כו' וְשֵׁם פֶּתֶבִּיתִי
בְּלֵא בְּדִיקָה וּמְבֹאָר שֵׁם בְּסִמָּ"ג דְמֵאֵן דַּס"ל הָכִי ס"ל יֵשׁ סֵרְכָא ב"נ כו' וְשֵׁם פֶּתֶבִּיתִי
תְּבִלִין לְדַבֵּר אֵף לְפִי שְׁיִטָה זֹו דְסֵרְכָא שְׁבִתוּף ג"י עֲדִינּוֹן רַכָּה וּמִתְנַתְּקַת בְּמִשְׁמוּשׁ יֵד
הַטְּבַח וְשֵׁם הָאֶרְכָּתִי וְיֵשׁ לְסִייעַ לְזָה מְתִשׁוּ' הַגָּאוֹנִים שְׁהִבִּיא מְהֵר"מ אֶלְשֶׁקֶר הַבְּאִתִּי
בְּסִפְרֵי סִי קל"ח ע"ש וּבנ"ד נִרְאֶה שְׁהַסֵּרְכָה הַתְּלוּי' מְשַׁמְשׁוּ וּמִיעֵכּוּ בָּהּ וְלֵא הִלְכָה
שְׁאֵל"כ אֵף גּוּף הִבְהֵמָה הִיָּתָה נִכְשֶׁרֶת בַּהֶפ"מ כְּדַבְרֵי אַא"ז ז"ל בַּת"ש וְכִיּוֹן דְלֵא אֲזַלָּא
ע"י מִיעוּדָה יֵשׁ לָנוּ לֹמֵר שְׁהִיא בַת ג"י שְׁדַרְדָּרָה קְרוּם לְהַתְקַשׁוֹת בְּמִשְׁפָּה הַזְּמַן הַהוּא וְגַם
מַה שְׁרַצָּה מַכ"ת לֹמֵר דְגַם בְּסֵרְכ' וְדָאִית יֵשׁ לְסְמוּף עַל הָף שְׁיִטָה דִּישׁ סֵרְכָא ב"נ וְאֶפְשֵׁר

שנעשית תוף ג' מחמת שהרבה פוסקים סוברים פן ייש הפ"מ ז"א דהא איפא נ"מ טובי
בין שיטת רש"י דאין סרְכָא ב"נ ובין שיטת התוס' ודעימיניהו ונקטינו להחמיר בכל
הפירושים וקצת משמע שתופסין עיקר פשיטת רש"י ובפרט להחמיר ומעולם לא שמענו
להקל לסמוך על שיטת התו' אף בהפ"מ לענגן הכשר דגוף הבהמה או לא במקום שי"ל
שגם שיטת רש"י יודה בזה וכגון לענגן סרְכָא תלוני ומקום למקום עיין בת"ש ובספרי
באנרף וא"כ ה"ה לענגן הסלב הינצא ממנה אין לנו להקל עפ"י שיטת התו' אף בפה"מ:
ומ"ש מכ"ת והביא ראיה מדברי הת"ש דתר"ל ספיקא דאוריית' הנה פדבריו פן הוא
ומ"מ פדין הכשר פן דין הסלב הינצא ממנו דבנ"ד ליכ' ס"ס שפא נעשה תוף ג"י וכמ"ש
וטפי ה"ל למכ"ת לאתווי מ"ש אא"ז בשמ"ח בשם מהריב"ל שכ' דנהוג עלמא דלא
פְהָרָאב"ד והוא מנהג שלונקי כמ"ש הרשד"ם ועיין בחיבורי בדיני תר"ל ס"ק כ' באנרף
ואעפ"כ אין דעתי נוטה להקל אחרי שאנו נוהגין פְהָרָאב"ד וקבלו עליהו בכל מדינות
אלו א"כ גם על הסלב יש לדון פן ואם באנו לפרש ולחתור דרכי של היתר אין לנו
להשען כ"א על היתר שנתבטל ברוב ואזיל לי' איסור' דאוריית' וכמ"ש מכ"ת בשם
הפ"מ סי' פ"א ונהו סד"ר משום דתר"ל אינו אלא ספק כמ"ש מכ"ת בשם הת"ש וגם
הרי איכ' דיעות דלא ס"ל להך דְהָרָאב"ד וא"כ אף דנהגינו לאסור עכ"פ ספיקא הנה
ומחמת הביטול ברוב הנה ספיקא דרבנן.

ועדיין צ"ע דהא דעת כל הפוסקים דהיכ' דמצד אחר בא לו שהוא מדרבנן לא מהני ומ"ש
הפ"מ דאף מהריב"ל מודה הואיל ולא נודע וכ"כ הפ"מ בסי' קיו"ד בדיני ס"ס ס"ק א'
והביא שם דמהריב"ל כ' דתלוי בפלוגתת ר"ת ור"י וא"כ בלא נודע עד שנעשה דרבנן
יש להתיר בהפ"מ ולענ"ד ז"א דנדאי שפיר פתב שתלוי בפלוגת' הנ"ל דלר"ת לא איכפת
לן מה שהי' פאן ספק דאוריית' לענגן ס"ס וה"ה לענגן ספק דרבנן אבל מה שמחלק הב"י
בשם המ"כ אליב' דהר"י בין נודע או לא זהו שייך דוק' בתערוכו' יבש ביבש דאיפא
בכל חדא ס"ס אלא דהר"י סובר שאין להקל בזה משום דהנה ספקא בגופו והיכ' שלא
נודע שפיר יש להקל בזה דבשעה שאנו דנין הס"ס אזיל לי' איסור דאוריית' אבל בלח
בלח דליכ' ס"ס רק דנימא דהנה השת' ספק דרבנן ע"י גלגול זה לא אמרינן: וראיתי
בפ"מ שם שכ' פן בשם הגאון מו' זוסקינד רוטנבורג בתשו' שכ"כ וע"ש שפכת דבגמלח
ונתבשל לאחר התערובות דאיפא ס"ס כ"ע מודו דאסור אף בהפ"מ ודוק' בלא גמלח
ונתבשל לאחר התערובות דאז יכולין לאכלן אחת אחת או שני שני בני אדם דבכל חדא איכ'
ס"ס ואעפ"כ לא התיר הש"ך אלא לאוכלן שנים שנים ובזה פתב ליישב מה שאא"ז
הגאון בשארית יוסף החמיר בזה אפ"י בהפ"מ דהתם גמלח התערובות וכמ"ש שם להדני'
דאף ר"ת דמתיר בספק איסור שנתבטל ברוב ולא כר"י מ"מ כיו' שגמלח הפל ביחד
וקבלו טעם זה מזה נאסרו כו' ע"ש ומכ"ש פאן שהוא לח בלח ממש וע"ש בפ"מ מ"ש
שהר"ז רוטנבורג פתב דש"ך מתיר דווקא ב' ב' כו' וילשונו מגומגום והפנונה דהש"ך לא
התיר אלא במקום ס"ס ואף בזה צריך ב' ב' ומ"ש בפ"מ שם ובסי' פ"א ראוי מתשו'
מהריב"ל משם ראוי להיפך דהתם הנה עובדא שלא נודע עד אחר מעל"ע נאפ"ה אסר
הפלים ומפשיטות דבריו נראה שאין לחלק בין הפ"מ או לא ואפשר לומר דכיון
דמהריב"ל תלה הדבר בפלוגת' דר"ת ור"י ולכאורה מנ"ל דלמא גם ר"ת לא אמר אלא
לענגן ס"ס דוק' אלא ע"כ דאין לחלק בין איכ' ס"ס לנעשה ספק דרבנן ע"י גלגול וכיון

דלר"ת שָׁרִי בַס"ס ה"ה בְּנֻעֲשָׂה סֶפֶק דְּרַבְּנָן וְנִשְׁמַע מִיְנָה דה"ה אֲלִיב' דר"י בְּלֹא נֹדַע
שְׁהֵתִיר הַש' ה' בהפ"מ אִין לְחֻלְקָא בֵּין ס"ס לְסֶפֶק דְּרַבְּנָן ע"י גְּלַגּוּל כְּגוֹן מִין בְּמִינוּ בְּלֹא
וְאֶפְשָׁר שְׁזַה פְּנוּנַת הַפ"מ בַּס"י פ"א: אַךְ בְּאַמְתָּ ז"א דְּנֹדַאי לר"ת דַּס"ל דְּלֹא קִפְדִּינָן כְּלָל
עַל מַה שֵׁיזָשׁ פְּאָן סֶפֶק אִיסוּר תּוֹרָה וְאִף שְׁנֹדַע הַסֶּפֶק מִתִּירִין הַתַּעֲרֹבוֹת וְחֻשְׁבִּינָן לִי
בְּבִיאַת הַסֶּפֶק הַשְּׁנִי ע"י תַּעֲרֹבוֹת לַס"ס א"כ שְׁפִיר י"ל דְּאַף שְׂאִין ס"ס רַק שְׁנֻעֲשָׂה
דְּרַבְּנָן חֻשְׁבִּינָן לִי לְסֶפֶק דְּרַבְּנָן מִשְׁא"כ לר"י דַּס"ל דְּכָל שְׁגוּף הַסֶּפֶק הוּא אִיסוּר תּוֹרָה
לֹא מְהַנִּי מַה שְׁמֻצְוֹרָף אֲלִיו עוֹד סֶפֶק תַּעֲרֹבוֹת בְּזַה שְׁפִיר מְחַלְקִינָן בֵּין נֹדַע לְלֹא נֹדַע
דְּדוֹק' בְּנֹדַע שְׁפִיבְרָ אֶסְרָנוּ הַסֶּפֶק הַהוּא וְשׁוּב אִין לְצִרְפוֹ לְסֶפֶק אַחַר מִשְׁא"כ בְּלֹא נֹדַע
שְׁלֹא אֶסְרָנוּ אוֹתוֹ מְעוֹלָם וְעַתָּה הָרִי יֵשׁ לְפָנֵינוּ שְׁנֵי סִפְקוֹת מִשְׁא"כ לְעַנְיָן אִם נִתְגַּלְגַּל
לְהִיּוֹת דְּרַבְּנָן אִין לְחֻלְקָא בֵּין נֹדַע אוֹ לֹא דַּס"ס פִּינָן דְּגוּף הַסֶּפֶק הוּא סִפְיָא דְּאוֹרֵייתָא
לְחוּמְרָא וְיֵשׁ לְאַסְרוֹ אִף בְּתַעֲרֹבוֹת חַד בְּתַרִי מְדַרְבְּנָן כְּמוֹ וְדַאי אִיסוּר שְׁנִתְעַרְבַּר פִּינָן
שְׁמַצַּד אַחַר בָּא לוֹ מַה שֶׁהוּא אִיסוּר מְדַרְבְּנָן וְיִמָּה בְּכַף שְׁלֹא נֹדַע דְּאַפִּילוּ אִם מְדַרְבְּנָן קַדָּם
לְסֶפֶק תּוֹרָה כְּגוֹן שְׁהִי פְּאָן ג' חֲתִיכוֹת וְנֹדַע לָנוּ שְׁנוֹלַד בְּאַחַת סֶפֶק אִיסוּר תּוֹרָה וְכִינְצָ'
מ"מ פִּינָן דְּמְדַרְבְּנָן צָרִיף שְׁשִׁים לְבַטֵּל אִיסוּר וְהָרִי סֶפֶק אִיסוּר תּוֹרָה לְחוּמְרָ' וְצָרִיף
שְׁשִׁים לְבַטֵּלוֹ וְלֹא מִבְּעַי' לְמ"ד סִפְיָא דְּאוֹרֵייתָא מְדַאוֹרֵייתָ' לְחוּמְרָ' אֲלֵא אִפִּי תִימָא
מְדַרְבְּנָן לְחוּמְרָ' י"ל דְּצָרִיף ס' כְּמוֹ כָּל אִיסוּר דְּרַבְּנָן שְׁצָרִיף ג"כ סְמוּךְ לְבַטֵּל וְאִין לְדוֹן
בְּזַה דִּין סֶפֶק דְּרַבְּנָן פִּינָן שְׁהַסֶּפֶק מְצַד עֲצָמוֹ הוּא סֶפֶק דְּאוֹרֵייתָ' וְעוֹד י"ל דְּלְעַנְיָן שְׁנֵי
סִפְיָקוֹת שְׁפִיר מְחַלְקִינָן בֵּין נֹדַע אוֹ לֹא פִּינָן שְׁיֵשׁ פְּאָן סֶפֶק תַּעֲרֹבוֹת וְאִיפ' לְסִפְיָא שְׁמָא
זֶה שְׁאוּכַל עַתָּה הוּא מַה שְׁהִי הֵיחַר גְּמוּר מְעוֹלָם וְלֹא נֹלַד בּוֹ סֶפֶק וּלְכַף ס"ל בְּמִקּוּם
הַפ"מ לְהֵתִיר מִשְׁא"כ לַח בְּלַח דַּעַכ"פ אֲנֹכֶל עֲכָשְׁיוֹ מַה שְׁנִפְּל בּוֹ סֶפֶק תּוֹרָה בְּזַה יֵשׁ
לְאַסְוֹר אִף בְּלֹא נֹדַע וְכִינְצָא בְּזַה כְּתַב הַש"ף וְפַר"ח לְחֻלְקָא בֵּין נִתְגַּלְגַּל לְדְרַבְּנָן לְהַךְ בַּס"י
קִי"א בְּשְׁנֵי קִדְרוֹת דְּהֵתָם י"ל שְׁלֹא נִפְּל שׁוּם אִיסוּר כְּלָל כּו' עֵינָן בְּש"ף דִּינֵי ס"ס דִּין
י"ט וְדַעַת לְנִבּוֹן נֶקֶל דַּה"נ אִיכ' לְפִלּוּגֵי כַה"ג בֵּין תַּעֲרֹבוֹת סֶפֶק דְּאוֹרֵייתָ' בְּיָבֵשׁ
לְתַעֲרֹבוֹת לַח וְאִין לְהַאַרִיף וְרֵאִיתִי בְּשַׁעַר הַמְּלָךְ הַל' מְקוּנְאוֹת שְׁהַאַרִיף בְּעַנְיָן זֶה
דְּנִתְגַּלְגַּל לְהִיּוֹת אִיסוּר דְּרַבְּנָן וְיִמָּה דְּאַיִתִּי רֵאִיָּה מִיּוֹמָא דְּרַף נ"ה מְהָא דְּקֶאֱמַר גְּזַרְהָ מְשׁוּם
חֻטָּאת שְׁמַתוֹ בְּעֵלְיָה וּפְרִיף וְיִמִּי חִיִּישִׁינָן כּו' וְקָשָׁה לוֹ יְהֵא דְּנִיחּוּשׁ ה"ל סֶפֶק דְּרַבְּנָן
דְּמְדַאוֹרֵייתָ' בְּרוּבָא בְּטַל כּו' אֲלֵא ע"כ פִּינָן דְּמַצַּד עֲצָמוֹ הוּי אִיסוּר תּוֹרָה כּו' ע"ש וְלַעַנְדָּ'
אִין מְשִׁם רֵאִי כְּלָל דְּהֵתָם אֲלִיב' דַּר"י קִיִּימִינָן דַּס"ל מְב"מ לֹא בְּטַל וְכֵן יֵשׁ לְתַמּוּהָ לַעַנְדָּ'
עַל דְּבַרִי הַמ"ל פ"ז מַהֵל מְעִילָה ע"ש וְאִין לְהַאַרִיף וְהִנֵּה בְּשַׁעַר הַמְּלָךְ שְׁם הַאַרִיף וְהַעֲלָה
לְחֻלְקָא גַם לְעַנְיָן זֶה בֵּין נֹדַע לְלֹא נֹדַע כְּגוֹן בְּחֻטִּים מְבֻקְעִים שְׁנִמְצָא אוֹ בִּיצַת סֶפֶק נְבִלָה
ע"ש אִף אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּדוֹקָא בְּכִינְצָא דְּבִיצַת נְבִלָה אוֹ חֻטִּים מְבֻקְעִים דְּהִנֵּה ב' גּוּפִים
נִפְרָדִין וְכְמוֹ שְׁחִילְקָא הַפַּר"ח הִבִּיאוּ בְּשַׁעַר הַמְּלָךְ בְּזַה י"ל דְּאִם הַסִּפְיָקוֹת בְּאִים כְּאֶחָד
חֻשְׁבִּינָן לִי סֶפֶק דְּרַבְּנָן אִף מִפְּשֻׁטוֹת לְשׁוֹן שַׁעַר הַמְּלָךְ שְׁם מְשִׁמַע דְּבִלֹא נֹדַע לְבַד סְגִי
וְצ"ע.

וְהִנֵּה בְּשַׁעַר הַמְּלָךְ שְׁם הִבִּיא דְּבַרִי הַמ"ל בְּהָא דְּאַיְבַעְי' לֵן מַהוּ לְגִמּוּעַ חֲלָבוֹ דְּהָא אִיפֵא
רוּבָא וְה"ל לְמִפְּשֻׁט הַאֲבַעְי' לְקוּלָא וְקָשָׁה מֵאִי קָא קוּשִׁי לִיָּה דְּהָא בְּנִתְגַּלְגַּל לֹא ה"ל סִפְיָא
דְּרַבְּנָן אֲלֵא ע"כ פִּינָן דַּב' הַסִּפְיָקוֹת בִּיחַד שְׁפִיר ה"ל סִפְיָא דְּרַבְּנָן עַכ"ד בְּקִצְרָה וְלַעַנְדָּ'
דְּאַף דְּנִימָא דְּזֶה דַּעַת הַמ"ל שְׁם מ"מ הִינְנוּ דְּנוּקָא בַכַּה"ג שְׂאִין לְסֶפֶק בְּמִצִּיאַת שְׁיָבֵא כ"א

אחר שֶהוּא דְרַבֵּן מִשָּׂא"כ הֵיכָא שְׁהִסְפֵּק הוּא בְּפִנֵי עֲצָמוּ אֵלָא שְׁלֵא נִוְדַע עַד אַח"כ וּמְצִיאָתִי בְּפִלְתִּי סִי י"ד שְׁהִקְשָׁה ג"כ כִּן עַל הַמ"ל וְכָתַב שִׁי"ל פִּינֵן שְׁאִינוּ בְּמִצִּיאוֹת שְׁיִהְיֶה בַפ"ע ה"ל סד"ר וְכָתַב שְׁזָה דְחֻוּק וּמִשְׁמַע ג"כ מְדַבְרֵי דְדִנְקָא בְכַה"ג ה"ל סד"ר וְאִפְשָׁר לִוְמַר דְהֵתָם אִיסוּר תּוֹרָה שְׁבִאָבָר עֲצָמוּ הוּא נִוְדַע וְאִנּוּ מְחִזְקִין הִינְצָא מִמְּנֹו אִיסוּר ג"כ מִסְפֵּק וְהִלְכָּה אִי לָאוּ שְׁאִינוּ בְּמִצִּיאוֹת שְׁבִיבָא הַסְפֵּק שְׁבִחְלָב בַפ"ע אִין זֶה סד"ר אֲבָל פִּינֵן שְׁהִסְפֵּק לְעִנְנֵן הַחֲלָב אִינוּ בְּמִצִּיאוֹת בַפ"ע שְׁפִיר חֲשָׁבִינוּ לִי סד"ר וְלִכְּן בְּנ"ד צ"ע וּמָה גַם שְׁלַעַנ"ד אִין פֶּאן הַפ"מ שְׁהָרִי חֲלָב מַד' בְּהַמּוֹת שְׁחֲלָבוּ יוֹם א' אִין בְּזָה הַפ"מ שְׁהָרִי אִפְשָׁר לְמַפְרֹךְ לְעַכּו"ם וְהַפְּלִים שְׁאִפְשָׁר לְהַגְעִילֹן יִגְעַל וּמָה בְּכָה וְאִם יֵשׁ הַפ"מ מְפִלִים שִׁא"א לְהַגְעִילֹן עַכ"פ רָאוּי שְׁלֵא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם מַעַל"ע כְּמַבְנֵאָר כְּמָה פְּעָמִים בְּפוֹסְקִים כְּהֵי יִתִּי דִן לְכַתְחֵלָה אֲבָל אַחֲרֵי שְׁכָבָר יִצָּא הַדְּבָר בְּהִתְרַם אִין פֶּאן מְקוֹם עֲרַעוּר וְהַרְהוּר כָּלֵל וְכֵדָאִי הוּא הַגָּאוֹן בַּעַל פְּרִי מְגִדִים לְסַמְנֵה עֲלִיו לְהַתִּיר בְּמְקוֹם הַפ"מ בְּלֵא נִוְדַע וְכָבָר כְּתַבְתִּי דְהֵכִי מִשְׁמַע מְדַבְרֵי הַגָּאוֹן בַּעַל שְׁעַר הַפְּלֵי וְהַמְצַפְצָפִים וְהַמְהַגִּים בְּטַעֲמִים מְפִיגִים לְנִקְוֹדַת הָאֱמֶת אֲשֶׁר בְּמַחֲוִגִים רְצִים וְאִינָם מְשִׁיגִים.

וּמוֹטָב שְׁיִהְיֶה שׁוֹגְגִים. וְכָבָר הַרְמוֹתֵי יָדֵי עַל הַמְּפִטְפִטִים פְּטִטָא דְלָאוּ דְאוֹרִינְתָא בְּסַפְרֵי בֵית אֲפָרִים בְּקוֹ הַתְּשׁוּבוֹת כּו' וְלִהְיוֹת כִּי הֵינְדִים רְפוֹת לֹא הִרְאִיתִי פָּנִים לְכָל צַד בְּפִלְפוּל כְּדַרְכֵי מַעוֹלָם רַק הַנּוֹגַע לְשׁוֹרֵשׁ הַדִּין וְאִם יָבֵא דְבָרוֹ הַטּוֹב בְּאִינְה עִנְנֵן מְחֻדָּשׁ ב"נ אֲטִייל עִמּוֹ בְּאַרְנוֹפָה כִּי דְבָרֵי אֱהוּבִים וְחֻבִּיבִים אֲצִלֵי אַחֲרֵי שְׁהוּא מְתַחַקָה עַל שְׁרָשֵׁי הַדִּין וְהָאֱמֶת אֱהוּב אֲצִלוֹ לֹא כִּיֵּשׁ מְתַחַכְמִים לְהוֹרוֹת הַלְכָה לְמַעֲשֵׂה מִתּוֹךְ פִּלְפוּל שְׁל הַבֵּל ר"ל מֵהֵאִי דַעְתָּא וְלֹא בְּאֵלָה חֲלָקוֹ וְיִשָּׁם אֶל מְדַבְרֵי הָאֱמֶת פִּנְיוּ מְוַבְטְחֵנִי בְּזָה דְמִתְקוּם לִי שְׁעִתָּא.

וְיִלְךָ מַעֲלָה מַעֲלָה. לְשֵׁם וְלִתְהִלָּה דְבָרֵי זְעִירָא מִן חֲבֵרִיא: הַק' אֲפָרִים זְלָמֵן מְרַגְלִיּוֹת מְבָרָאד ב"ה יוֹם ג' י"ד שְׁבֵט תַקע"ב שְׁאֵלָה כַד רַב שְׁלוֹם וּבְרַכ'.

בְּרַבִּי וְהַמְשָׁכָה, לְכַבוֹד אֱהוּבֵי הָרַב הַמֵּאָה"ג הַחֲרִיף וּבְקֵי הַמְּפוֹרְסִים מוֹהַר"ר דָּוִד נ"י לְנִצְחָה בְּצַל צַח: אַחַד"ש זֶה כְּמָה יָמִים הַגִּיעֵנִי גִי"ק אֲשֶׁר כ' לְפַקֵּק בְּעִנְנֵן הַסֵּרֶת הַסְרָכָא שְׁהַשׁוֹחֲטִים שְׁבַמְקוֹמוֹ אִין בּוֹדְקִין הַרְיָאָה בְּנִפְיָה קוֹדֵם הַסֵּרֶת הַסְרָכָה וּבְקַהֲלוֹת הַסְבִּיבוֹת נוֹהֲגִין לְנַפְחֹת תַחֲלָה לִידַע אִם הַסְרָכָא עוֹלָה בְּנִפְיָה.

הִנֵּה בְּאֱמֶת לֹא יַדְעָתִי מְקוֹם לְנִפְיָה זֹו דָּאִם אֵיתָא שְׁהַסְרָכָא תַעֲלָה בְּנִפְיָה ע"כ שְׁהַקְרוּם נְקוּב לְתוֹךְ הַסְרָכָא וְלִכְּן ע"י הַנְּפִיחָה נִכְנָס הַרוּחַ לְתוֹךְ קְרוּם הַסְרָכָא וְהוּא עוֹלָה בְּנִפְיָה א"כ מַכ"ש שְׁאַחַר הַסֵּרֶת מִשָּׁם מְפִל וְכֵל יִתְגַלֶּה הַנְּקָב עַכ"פ ע"י הַפּוֹשְׁרִין שְׁבּוֹדָאִי תְּבַצְבֵּץ וּא"ל שְׁאִין לָנוּ לְסַמְנֵה עַל בְּדִיקַת הַפּוֹשְׁרִין לְחוּד ז"א דְהָא גַם בְּבִדְיָקוֹת הַנְּפִיחָה לֹא בְּקִיאִינוּ וְכַמ"ש בְּזָר זָהָב סַק"ו בְּפִירוּשׁ דְבָרֵי הַט"ז אֵלָא ע"כ שְׁאִנּוּ סוּמְכִין הַעֵינְקָר עַל הַמְּיַעוּף וְגַם בְּדִיקוֹת פּוֹשְׁרִין לְחוּמְרָא וּא"כ מְמִילָא שְׁאִין מְקוֹם לְנִפְיָה זֹו קוֹדֵם הַסֵּרֶת הַסְרָכָא דָּאִם הִי חֲשָׁשׁא גְמוּרָה שְׁמָא תַעֲלָה בְּנִפְיָה לֹא הִי הַנְּפִיחָה מוֹעֵלַת דְנִימָא שְׁאִין בְּקִיאִין וְאִם נֹאמַר דְלָאוּ חֲשָׁשׁ גְמוּר הוּא רַק שְׁיֵשׁ לַעֲשׂוֹת הַנְּפִיחָה לְחוּמְרָא דִּי לָנוּ בְּבִדְיָקוֹת הַפּוֹשְׁרִין שְׁאַחַר הַסֵּרֶת הַסְרָכָא דְבָקֵל מְבַצְבֵּץ בְּפוֹשְׁרִין אִם יֵשׁ שָׁם נְקָב וְע"י הַמְּיַעוּף אִנּוּ אוֹמְרִים שְׁהוּא רִיר בְּעֵלְמָא אוֹ קְרוּם כְּעִין מְלַבּוּשׁ לְרִיאָה כַמ"ש בְּחִיבּוּרֵי בְּטַעַם קְלִיפַת הַסְרָכָא וּא"כ בְּנִדָאִי שְׁלֵא הִיָּה עוֹלָה הַסְרָכָא בְּנִפְיָה כְּמוֹ שְׁעִתָּה אִינוּ

מבצבץ ע"י הפושרין ומ"ש כ"ת דכיון שקולפין הרבה מחשב מקום שאינו ידוע לסמוך על הבדיקה שאחר הסרת הסרסר לבד הגנה דעת הט"ז הבאתי בסי' ל"ו בחיבורי ס"ק כ"ט דאף בידעיון היכא אנושא אין בקיאיין ולזה הספיקם אא"ז בת"ש ס"ק ט"ו וא"כ פיון דחזיון דמ"מ סמכי' אבדיקתו פיון שהלכה ע"י מיעוה ואמרינו שלא באה מחמת נקב והבדיקה לחומרא ממילא דאפי' תימא כמ"ש שם בס"ק ה"ל דאם הבדיקה במקום ידוע לא שייקא חומרא זו שאין בקיאיין וא"כ הי' עדיף לבדוק קודם הסרה מ"מ אין צורך לבדיקה זו פיון שעכ"פ צריף לבדוקה במיעוה והוא העיקר שסומכין עליו ומוסיפין עליו עוד בדיקות פושרין לחומרא ודי בחומרא זו וגם נלענ"ד דלעולם מקום הסרסר ועמידתה הוא ניכר וידוע לבודק גם אחר הסרת הסרסר וכשמעיין היטב בסרסר יוכל לכוון אותו מקום ולעיין שם אם מבצבץ במקום זה או לא ועוד פתבתי בזה להרב הג"ל ולא נשאר בידי העתקה דברי זעירא מן חברייה הק' אפרים ולמן מרגליות מבראד שאלה כה תולעים שנמצאו בדגים ובבשר לאחר שחיטה מה דינם תשובה הגה הרמב"ם פ"ב מהמ"א הי"ז פתב ונ"ל תולעת הנמצאת במעי הדגים ובמחש שבראש הבהמה והנמצאת בבשר אסורה אבל דג מלוח שהתליע הרי התולעת שבו מותרת כו' עכ"ל והגה דברי הרמב"ם אלו נובעים מהש"ס ס"פ א"ט וכבר הארכתי בדברי הש"ס והרמב"ם אלו בספרי בית אפרים בקונטרס התשובה סי' ט"ו שמ"ש הרמב"ם ובמחש שבראש הבהמה הוציא מהש"ס הג"ל ע"פ גירסת הערוף שם והתנ"י את נבלתם תשקצו לרבות דרנין שבראש הבהמה ע"ש שביארתי על נכון אמנם מ"ש הרמב"ם תולעת הנמצאת במעי הדגים כו' נראה דס"ל דכף הוא פירוש תיבת קוקיאיני תולעים הנמצאים בבני מעים וכמ"ש רש"י בבבבכות דף ובשבת דף וכ"כ הרי"ף פאן בחולין ס"פ א"ט דקוקיאיני היינו תולעת שבמעי הדגים וכ"ה במאור וכ"כ ה"ה שזהו שיטת האחרונים דאמרינו מעלמא אתו וזהו דעת הרשב"א ז"ל וכ"ה בהרשב"א בתה"א ובחי' דישוין וכן בספר החינוך מצוה קס"ג שהתולעים הנמצאים במעי הדגים אסורים שמבחוץ הם באים אבל הגדלים בין עור לבשר או בתוך הבשר מותרין והנמצאים במעי בהמה אסור שמבחוץ הם באים ואף הנמצאים במוח הבהמה ובתוך בשרה אסורין כו' ע"ש וכן הוא ג"כ בלשון הש"ע תולעת שבמעי הדגים כו' וצ"ע דהא בש"ס קאמר מעיקרא דאי מעלמא אתו לישתכחי דרף בית הרעי ונהדר קאמר והלכתא דאסירי משום דעייל באוס'י מבואר דאפי' לא משתכחי דרף בית הרעי אסירי וא"כ לא ה"ל למנקט הנמצאים בבני מעיים דהנהו פשיטא דאסירי אף למאי דס"ד מעיקרא דהא מעיים דרף בית הרעי הם ויכול לבא שם עם כל מאכל אשר יאכל: וראיתי במשפחות ס"ק ד' שכתב על הט"ז שכתב הטעם משום שנכנס דרף חוטמו דקשה דבמעיהם הטעם דמעלמא אתי לתוכן ושורץ על הארץ קרינו בי' עיין רש"י ד"ה מינם עכ"ל ואין לדבריו מובן דהרי הט"ז באמת קאמר הטעם דמעלמא אתי ואפשר שפוננתו למ"ש ור"ל דרש"י ד"ה מינם פתב שמשם נכנסין לקנה הלכך לא משתכחי דרף בית הרעי עכ"ל וא"כ במעי' שהוא דרף בית הרעי א"צ להאי טעמא דעייל בחוטמו ואם פוננתו פן לשונו צ"ע וגם פי אין הקוש' על הט"ז דנקיט טעמא דאיתמר בגמ' וקוש' זו נופלת על רוב הפוסקים דלמה נקטו במעי' דבהא אפי' למאי דבעי בש"ס למימר קוקיאיני שרי מודה בהא (ועיין בבכורות דף ז' פגון שמצאו דרף בית הרעי וכו' ועיין בס"ס פ"ג) אמנם בלשון ת"ה הקצר בית ג' שער ד' ראיתי שכתב ונ"ל וכן הנמצאים

במעיי הדגים אע"פ שאינם נמצאים דרך בית הרעי פעמים שהתולעים נכנסים דרך אָנו
כו' מבואר שהפנונה לאותן המעיים שאינם דרך בית הרעי שהתולעים נכנסים דרך אָנו
כו' מבואר שהפנונה לאותן המעיים שאינם דרך בית הרעי או לתולעים הנמצאים סביב
לבני מעיו מבחוץ וצ"ל שכן פנונת הפוסקים הנ"ל ובפר"ח פתב דהנמצאים במוח או
בפבד אסור משום דעניל דרך נחיריו והנמצאים במעי אסור שבלעתו עם האוכלין עכ"ל
ולפמ"ש מה דנקטו הפוסקים במעי הדגים היינו דוקא באופן דא"א למיתי עם האוכלין
דקא עלה דהיא שנמצא במעיהם אמרינו טעמא דעניל באוס"י: ועכ"פ על הרמב"ם
קשה כפי מ"ש הה"מ לשיטתו שכל התולעים הנמצאים בדגים אסורים שאין מתהווים
ממנו והיינו קוקיאני דאסירי ומ"ש דכונרי שרי היינו שהתליעו אחר מיתה דלמה נקיט
במעיי הדגים דקא אף שלא במעי כל שהתליע מחיים אמרינו דמעלמא אתו ואפשר
דהרמב"ם לא ס"ל כלל למציאות זה שהמציאו רש"י והפוסקים תולעים הנמצאים בין
עור לבשר או בבשר הדגים עצמן דס"ל דאין זה במציאות כלל וכמ"ש המגדל עוז על
הא דנקיט דג מליח ה"ה בדג לח מיד שעולה מן המים אלא שסובר שאין במציאות וא"כ
פינו דלית ליה מגרמי כלום רק מה דעניל באוס"י אסור וגם הלח"מ תמה בזה על ה"ה
וכתב שדבר בהנה: ויראה לענ"ד שזה דעת ס' התרומה סי' ל"ז שכתב מורנא דכבדא
אסור דכונרי שרי תולעים שנמצאו בפבד או בחתיכה של בשר אסורין דתנן את גבלתם
תשקצו לרבות דרנין שבבהמה אבל תולעים הנמצאים בחתיכת דג שרי ואמר רבינא
לאימין אבלע לי כו' מיהו אפי' של דגים אסורי אע"ג דלא משתכחי בבית הרעי בבית
המעין אלא כ"א בגוף החתיכה כדפסיק תלמודא כו' קוקיאני אסירי פירוש תולעים
שכבדג מ"ט פי ניים עניל לי באוס"י פי' התולעים שפדגים אין עולה מגוף הדג אלא
מעלמא אתו ונכנסים דרך אָנו כשהוא ישן כו' (ואמנם שאר פוסקים כתבו דרך נחיריו
וכן הוא בערוף ערף אם וע"ש דג"רס ניים פנונא) הלכך תולעים הנמצאים בחתיכת בשר
או בחתיכת דג אפי' אינו בבני מעין דהשתא אין נדאי דאיתין מעלמא אפ"ה אסורין
התולעים פינו שמחיים של בהמה באו שם כו' עכ"ל ולכאורה דבריו סותרים זא"ז
דמתחלה כתב דתולעים הנמצאים בחתיכת דג שרי ולבסוף כתב דאסור ונ"ל שחסר
תיבה א' בדפוס וכצ"ל ומיהו מסיק דאפי' של דגים אסורי וכן מבואר מלשון השערים
שהעתיק בסה"ת ואביא לשונו לקמן וכוננתו שהוא סובר דקא דפסקינו הלכתא קוקיאני
אסירי הוא חלוק על מ"ש אח"כ דמורני דכונרי שריין אלא ס"ל דלעולם אסירי משום
דמעלמא אתא ולא ס"ל לחלק בהך מציאות שהמציאו רש"י והפוסקים היכא שנמצאו
בין עור לבשר או משום דאינו במציאות או משום די"ל דאף בזה אמרינו דמעלמא אתא
ונכנס עד בין עור לבשר הלכך הך הלכתא דקוקיאני אסירי פליגי אהא דקאמר דכונרי
שרי דמאן דשרי סובר כפי שרצה הש"ס לומר מעיקרא דאי מעלמא אתו לישתכחו דרך
בית הרעי אבל לפי מאי דמסיק דעניל באוס"י בכל גונוי אסור: וז"ל השערים שער נ"ב
ומסיק פא"ט תולעים שנמצאו בפבד כו' אסורי ובחתיכת דג מותרים כו' ומיהו מסיק
שם דאף בדגים אסורי דקאמר הלכתא קוקיאני אסורי' והלכך קי"ל דכולהו אסורי כו'
בין הנמצאים בחתיכת דג וכ"ש בבני מעיים דאיכא למימר מעלמא אתו והיינו משום
דס"ל כמש"ל דבמע"ל כ"ע מודים דאיכא למימר עם האוכלין באין א"כ הא דפסק הלכתא
דאסירי משום דעניל באוס"י היינו אף בחתיכה וכן נלענ"ד בסמ"ג שידוע שנמשך אחר

סה"ת שפכתב הך דדרגין וגם הך דקוקיאני אסירי דהיגנו תולעים שפאו בתיי הדג ולא הזכיר כלל הך היתרא דכונור' שריגון אלא ע"כ דס"ל דלמאי דמסיק משום דעגיל באנסיי' נדחה הך דכונורי שרי מהלכה אמנם הרשב"א בחידושו הקשה על סה"ת וכתב דא"כ איפו השתא מורנא דכונורא דמשתרו היגנו לאחר שחיטה א"כ גם דבשרא שרי ולענ"ד כמ"ש דסה"ת ס"ל דהך דכונורי שרי מדחיא קמי הא דפסיק והלכתא קוקיאני אסירי ואע"ג דהך דכונורי שרי לבתר הכי איתמר מ"מ הא דפסיק והלכתא הוא עיקר.

ובגלוקוט פ' שמיני איתא והלכתא קוקיאני אסירי מ"ט מינן ניין ועגיל באנסיי' אמר רבינא לאימני' איבלע לי' כו' והשמיט הך דמורני דבשרא כו' נראה שסובר ג"כ דכיון דאמרינו קוקיאני אסירי מדחיא לה הך מהלכה אלא דמ"מ מייתי הך דרבינא לפרושי קראי הך דנאת נבלתם תשקצו אמנם יכול להיות דהשמטת הדפוס הוא: והנה הערוף ערוך מראנה פתב דמראנה דבשרא אסירן דכונורא שריגון פי' תולעים שהתליעו הבשר או הדגים שרו.

ובתשובה סי' פתבתי שט"ס יש פאן וצ"ל דבשר אסור ודגים שרי ונהלום ראיתי שי"ל בכוננתו דס"ל דמאי דקאמר רבינא לאימני' אבלע לי' ואנא איכול היגנו אתולעי' שבבשר ג"כ והיגנו היכא שהתליע לאחר שחיטה ואע"ג דאמרינו דבשרא אסירי הערוף בפירושו נקיט כפי מה דקי"ל לדינא להתיר בין בבשר בין בדגים ומה שמכריחני לפרש כן הוא השאלות פרשת שמיני שכתב ונ"ל ואלו שרצים דגדלו מאוכלא ומשקה הנהו לאו שרצים דמי אלא פאנכל ומשקה דמי פגון בשרא וכוונרא דאתלעי שריגון פדאמר רבינא לאימני' אבלע לי' ואנא איכול כו' אמר לי' רב משרשני' ברי' דרב אחא בר נפחא לרבינא והתניא ואת נבלתם תשקצו לרבות דדרגין כו' אמר ליה הכי השתא התם בהמה בשחיטה משתריא כו' אבל בשר ודגים פי גדלי היתרא הוא כו' עכ"ל נראה מדבריו דס"ל שחילוק הש"ס הוא דהך דדרגין מיירי בתיי הבהמה ורבינא מיירי אף במורנא דבשרא הנעשה לאחר שחיט' וגם בה"ג דף קל"א פתב פלשון השאלות ונ"ל ואלו שרצים דגדליו כו' פגון בשרא וכוונרא דאיתלעו שריגון ואמר ליה רבינא לאימני' אבלע לי' ואנא איכול דדמן אסירי דתניא ואת נבלתם תשקצו לרבות דדמן שבהמה עכ"ל ומדבריהם נראה שרבינא חולק אהא דקאמר מעיקרא דבשרא אסורין והיגנו אף לאחר שחיטה ורבינא ס"ל דשרי או אפשר דלא הוי גרסי תיבת אסירן ואפשר שפך היתה גרסת הערוף ג"כ ותיבת אסירן שבפירוף הוא ט"ס וזה שיטת הרמב"ם ג"כ דהש"ס מיירי לענין הנמצאים בבשר ובדגים לאחר שחיטה וכמ"ש ה"ה שם אלא דהרמב"ם גריס שפיר דבשרא אסורין ופוסק פן לדינא וכמ"ש ה"ה ע"ש: והנה הב"ח פתב בסי' פ"ד לתרץ דברי סה"ת דלא אסר אלא בנמצא בכתית דג דאיכא ספק דלמא מעלמא אתו באזניו ואח"כ נכנסו בבשר הדג מבפנים ולכן נמצאים בכתית אכל בנמצאים בין עור לבשר מותרין וכן מוכח באו"ה שפך הוא דעת הש"ד כו' ע"ש ולענ"ד אין זה במשמע לא בדעת סה"ת ולא בדעת הש"ד שיהי מבואר מדבריהם שהבאתי לעיל שהם מפרשים הך דאמרינו דכונורי שרי היגנו ג"כ בנמצא בכתית הדג ולא נזכר בדבריהם הך מקילתא דבין עור לבשר כלל ושוב אח"כ פתבו דהלכת' דאסור אף בכתית והיגנו כמ"ש דס"ל דפסק הלכה הוא דאף דכונורי אסירי וא"כ מנין לנו לחלק בין שלימה לכתית וגם החילוק בין עור לבשר ובין נמצא בכתית צ"ע דכמו אם נמצא בכתית עצמו ע"כ לומר דמתחלה עגיל באנסיי' ואח"כ

נכנס בבשר הדג מבפנים כמו כן יכול הוא לכנס בין עור לבשר ג"כ אם לא שנאמר דהוה שנמצא בין עור לבשר פירושו שאנו רואין שהעור והבשר שלם מכל צד א"כ ע"כ ששם נתגדלו ובאמת גם בנמצא בחתיכה בפנים והחתיכה שלימה מכל צד נמי דינא הכי ואמנם לענ"ד דהסה"ת והש"ד לא מיירי כלל מנמצא בין עור לבשר וכמש"ל דאפשר דס"ל דהוה מציאות רחוק הוא והלכה בכל גונו שנמצא בדגים חיישינו דמעלמא אתו ומשמע מדבריהם שאין היתר כ"א בנמצא תולעים בבשר וגבינה מחמת סירחון וגם לענ"ד מ"ש הב"ח דס"ל לר"ת דהא דמסיק תולעי' שבדגים מותר' היינו דוקא כשנמצאו התולעי' כשהדג שלם בין עור לבשר דנדאי הוא דלא אתיין ליה מעלמא אבל אם נמצא כה מונח בחתיכה יש לחוש שמה נכנסו באזניו ואח"כ נכנסו בבשר הדג מבפנים ולכן נמצאו בחתיכה ואסורים מספק וכ"כ בספר התרומה סימן ל"ו והכי מוכח מתוך דברי האו"ה שער מ"א שפך הוא דעת ש"ד לחלק בין דג שלם לחתיכת דג והיינו כדפרישית כו' עכ"ל ולענ"ד תמוה דבאמת פוננת סה"ת אינו לחלק בין שלם לחתיכה דמתחלה פד נקיט הא דכונני שרי נמי נקיט חתיכה וכן הש"ד ובין עור לבשר לא הזכירו כלל וגם מ"ש בשם או"ה הנה אמת שפן הוא דעת או"ה לחלק בין שלם לחתיכה אבל נלענ"ד דלאו מטעמי' דהב"ח דא"כ מה טעם יש לחלק בין שלם לחתיכה דהא גם בשלם נמי איכא למימר שנכנס באזנו ומשם נכנס לתוך הבשר וע"כ עיקר החילוק הוא משום שנמצא בין עור לבשר א"כ גם בחתיכה יש לחלק כה"ג דאם נמצא בחתיכת דג בין עור לבשר פיון דליכא למימר דאתא מעלמא דרף אָזנו ונכנס בין עור לבשר יש להתיר: ולענ"ד נראה מדברי או"ה דס"ל דדוקא בנמצא בין עור לבשר והדגים שלמים דאז ליכא חשש דלמא עייל באנס' פיון שנמצא בין עור לבשר וגם אין לחוש דלמא אחר שנצודו נכנסו תולעים מעלמא בין עור לבשר דהא הדגים שלמים משא"כ הנמצאים אח"כ בחתיכה שלהן אף בנמצאו בין עור לבשר דאז אין חשש שמה באו דרף אָזנו פיון שנמצאו בין עור לבשר מ"מ חיישינו שמה באו תולעים מעלמא ונכנסו בין עור לבשר אחר שפכר נחתך הדג הלכה אסור וז"ל או"ה אבל הנמצאים בגופי הדגים דהיינו בין עור ובשר פגון שדרף בקצת דגים אף התולעים עצמן מותרים כו' ודוקא שנמצאו בהן פשהו שלמים אבל הנמצאים אח"כ בחתיכה כתב הר"י מדורא קי"ל דכולהו אסירין בין הנמצאים בחתיכת דג וכ"ש בבני מעיים דאיכא למימר מעלמא אתו עכ"ל נראה שפוננתו כמ"ש דכיון שנמצאים שם אחר שנחתכו אמרינו דמעלמא אתו לאחר שנחתכו ונכנסו בין עור לבשר: אבל לענ"ד נראה דאין פוננת הש"ד פן לחלק בין שלימה לחתיכה ומ"מ אפשר דמודה באם נמצא בין עור לבשר דשרי ואפשר שהיה מתיר בכה"ג אף בחתיכה פה אלא דלא מיירי מציאות זה שבין עור לבשר כלל דלסה"ת וש"ד הוה דכונני שרי מיירי בנמצא בחתיכה אלא דס"ל דלא קי"ל.

הכי להלכה וכ"כ בת"ח שדעת השערים לאסור בכל ענין אף הגדלים בין עור לבשר וכן מבואר לענ"ד מדברי הרוקח סימן תס"ג שכתב מורני דכבדא אסירי כו' אבל תולעים הנמצאים בחתיכת דג מותרים מיהו הלכה דקוקיאני אסירי דכי עייל באנס' כו' דמעלמא קאתו אבל לאחר שחיטה בבשר או בדג מותרין כו' עכ"ל ונראה שלשון זה לקוח מסה"ת.

אָמָנָם צ"ע דְלִשׁוֹן זֶה מוֹרָה דְקוּקִיאִינִי הֵינּוּ הַתּוֹלְעִים שְׂבָדְגִים וְכַמ"ש הָרִי"ף וְהַתּוֹסְפוֹת וְסוּסָה"ת וְרוֹב הַפּוֹסְקִים וְכִסְיָמָן תּוֹס"א פֶּתַח וְהַלְכָתָא קוּקִיאִינִי תּוֹלְעִים שְׂבָבְבָד וְשְׂפָרָאשׁ (נִלְעַנ"ד שְׁזָה ט"ס וצ"ל וְשְׂפָרִיאָה וְכַלְשׁוֹן רַש"י) אָסוּרִין אוּ בֵּין הָעוֹר לְבָשָׂר.

דְּכַוְנֵי שְׂרֵי תּוֹלְעִים הַגְּדֵלִים בְּדָגִים אוּ גְדֵלוֹ בְּבָשָׂר לְאַחַר שְׁחִיטָה אוּ בְּגִבְיּוֹת מוֹתְרִין כּו' מִזֶּה מְבֻנָּה דְמִפְרָשׁ קוּקִיאִינִי אֲבֵהֶמָּה קָאִי וְכַפִּירַש"י וְגַם מְבֻנָּה דְפּוֹסְק הֵךְ דְּכַוְנָה שְׂרֵי דַא"ל מ"ש תּוֹלְעִים הַגְּדֵלִים בְּדָגִים הֵינּוּ נְמִי לְאַחַר מִיתַת הַדְּגִי א"כ מֵאִי אָרִיא דְקָאֵר דְּכַוְנֵי שְׂרֵי דְהָא אִיהוּ סִיִּים בְּהַ דְּגַם בְּבָשָׂר מוֹתֵר לְאַחַר שְׁחִיטָה אֲלֵא וְדַאי מ"ש הַגְּדֵלִים בְּדָגִים הֵינּוּ מַחֲיִים וְקָאִי אָבִין עוֹר לְבָשָׂר דִּידוּעַ דְּלֵא מַעֲלָמָא אָתוּ וְנִרְאָה דַס"ל דְּלִדְנָא יֵשׁ לְהַתִּיר בְּדָגִים הִיכָא שְׂנַמְצָא בֵּין עוֹר לְבָשָׂר כִּינּוּ דְוְדַאי לֵאווּ מַעֲלָמָא אָתוּ וְלִכְּוֹ הַעֲתִיק גַּם פִּירַש"י כִּינּוּ דַנ"מ לְדִנָּא אַם נִמְצָא בֵּין עוֹר לְבָשָׂר שְׂרֵי בְּדָגִים.

וּבְלִשׁוֹן הַשְּׁעָרִים בְּרִישׁ סִי מ"ז צ"ע שְׂפָתַב בְּשֵׁם רָאָב"ן שְׁהַתּוֹלְעִים שְׂבָרָאשִׁי הַבְּהֵמָה דְּמַעֲלָמָא אָתוּ וְשְׂבָמְעֵיהֶן אָסוּרִים מִשׁוּם אַמ"ה דְּאִינָם נִתְרִים בְּשְׁחִיטָה וְהַנְּמַצָּאִים בְּדָגִים א"צ שְׁחִיטָה דְּבִהִיתֵר גְּדֵלִי עַכ"ל מִשְׁמַע דְּמַתִּיר הַנְּמַצָּאִים בְּמַעֲי הַדְּגִים וְזֶה דְּלֵא כְּשִׁיטַת כָּל הַפּוֹסְקִים וְאַף רַש"י אֶפְשָׁר דְּמוֹדָה בְּהִכִּי וְכַמ"ש בַּאו"ש מְהַרְש"ל וְגַם כִּי לְשִׁיטַת רַש"י בְּמַעֲי הַבְּהֵמָה אָסוּרִין מִשׁוּם דְּמַעֲלָמָא אָתוּ וְלֵא מְטַעֲמָא דַאמ"ה וְכִי אִיֶּצְטְרַךְ לְטַעֲמָא דַאמ"ה דְּוִקָא לְעַנְיָן הַגְּדֵלִים בֵּין עוֹר לְבָשָׂר וְעִינָן בְּהַגְּהַת או"ה שְׂבָסוּף הַסְּפָר סִימָן ח' צִינָן בְּרָאשִׁי הַבְּהֵמוֹת כּו' וּבְזֶה א"צ שְׂפָרָשׁוֹ לְאוּרִי הָעוֹלָם דְּמַאֲחַר שְׂגֵדִים בְּאִסוּר אַמ"ה הוּוּ שְׂרָץ גְּמוּר וְהִילוּף הַבְּהֵמָה הֵנִי רִיחוּשׁ דִּידָהּ וְגַם קִי"ל דַא"צ לְרִיחוּשׁ אֲלֵא ר"ל שְׂדַרְכָן לְרַחוּשׁ עַל הָאֶרֶץ לְמַעַט הַגְּדֵלִים בְּדָבָר שְׂאִינּוּ מְחַנְּבֵר עַכ"ל וְזֶה צ"ע דְּהָא בְּרָאשִׁי הַבְּהֵמוֹת אִיכָּא נְמִי טַעֲמָא דְּמַעֲלָמָא אָתוּ וְכַמ"ש בַּאו"ה בְּפָנִים וַא"כ פְּשִׁיטָא דְּאָסוּר דְּכָבָר רִיחוּשׁ וּבָא לְשֵׁם מַעֲלָמָא וצ"ל דְּקָאִי אֲדַלְעִיל מִינְיָה לּוֹמַר דְּאַף הַנְּמַצָּא בְּבָשָׂר עֲצָמוּ אוּ בֵּין עוֹר לְבָשָׂר שְׂפָתַב דְּאָסוּרִין שְׂנַתְּגַדְלוּ בְּאִסוּר אַמ"ה א"צ לְרַחוּשׁ וְכַמ"ש צ"ע דְּמַדְּכָרִיו מְבֻנָּה דְּמַאֲחַר שְׂגֵדִים בְּאִסוּר אַמ"ה הֵנִי שְׂרָץ דְּהִילוּף הַבְּהֵמָה הֵנִי רִיחוּשׁ וְאַרְכָּבָה אַתְרֵי רִיכְשֵׁי דְּבִשׁ"ס מִשְׁמַע דְּעֵיקַר הָאִסוּר הוּא מִשׁוּם אַמ"ה דְּבְּאִסוּרִיָּהּ קִינָן אַע"ג דְּלֵא כְּעִינָן בְּזֶה פְּרָסוֹת וְכַמ"ש הַתּוֹסְפוֹת מ"מ אֶהְדָּרָא קְרָא לְאִסוּרִיָּהּ דְּכַתִּיב וְאַתְּ נִבְלַתְּם תִּשְׁקָצוּ לְרַבּוֹת דְּרַנִּין שְׂבָבְהֶמָּה וְאִין הָאִסוּר מִשׁוּם שְׂרָץ כָּלָל וְגַם שְׂאִין טַעַם לְדָבָר לּוֹמַר מַאֲחַר שְׂנַתְּגַדְלוּ בְּאִסוּר אַמ"ה אָסוּר מִשׁוּם שְׂרָץ (וְכַמ"ש דְּהִילוּף הַבְּהֵמָה הֵנִי רִיחוּשׁ קִשָּׁה דַא"כ בְּדָגִים נְמִי נִימָא הִכִּי וְלִתְסוּר מִשׁוּם שְׂרָץ) וְעִינָן בַּפ"מ שְׂפָתַב שְׂהֵנָה תּוֹלְעִים שְׂאָסִירִי מִשׁוּם אַמ"ה אָסוּר לְהוֹשִׁיטָן לַב"נ וצ"ע.

וְגַם מ"ש בַּאו"ה וְגַם קִי"ל דַא"צ לְרַחוּשׁ כּו' צ"ע דְּאִטוּ בְּהֵמָה מְחַנְּבֵרָת הִיא וְלֵא גְרַע מְכַמְהִין וּפְטָרִיּוֹת שְׂפָתַב אַח"כ דְּלֵא חֲשִׁיב מְחַנְּבֵר לְעַנְיָן זֶה ע"ש. וְגַם בַּפּר"ח ס"ק מ"ג כְּתִב וְז"ל לֹא מִשׁוּם שְׂרָץ מִתְסָרוּ דְּהָא בְּהֵמָה כְּפִירֵי בְּתִלוּשׁ דְּמִי וְכָל שְׂלֵא פִירַשׁ הוּ"ל לְמִשְׁרָנִי אֲלֵא טַעֲמָא כְּדַאִיתָא בִּשׁ"ס כּו' וְאֵלוּ שְׂלֵא נִשְׁחַטוּ בְּאוּ מֵאִסוּר אַמ"ה כּו' וצ"ע וְאִין לְהַאֲרִיף: דְּבָרֵי זְעִירָא מִן חַבְרֵיָא הַק' אֶפְרַיִם זְלָמָן מְרַגְלִיּוֹת מְבָרָאד: שְׂאֵלָה כּו' שְׁלוֹם וּבְרָכָה לְכַבּוֹד דִּידֵי הַרְבְּנֵי הַמְּוִפְלָג בְּתוֹרָה וּבִירְאָה.

גבון וחקם השלם כש"ת מוהר"ר ברכני בירך נ"י: ע"ד שאלתו אשר שאל כענין. בפיצול מגפה עם עוד ריעותא שמצא בשחיטת חדשים מקרוב דמחשב תר"ל ובספרי לא נזכר מזה.

אהו' האמת אגיד פי בקונטרס תר"ל לא פרוכלא חשיבנא רק מה שעלה בלבי אז לחדש דבר והשאר סמכתי על המקומות המפוזרים בספרי פאשר פתבתי שם בקונטרס תר"ל סעיף ס"ט וגם הדין הלז אע"ג דלאו בפירוש איתמר מפלגא איתמר ובעזה"י ליכא מידי דלא רמיזא בספרי.

ויראה כ"ת במ"ש בסי' ל"ט ס"ק צ' באונה עליונה של ימין שנתפצלה ויש יתרת ע"ג והיא דבוקה לגרגרת לא מחשב תר"ל דהיתרת לא מחשב ריעותא פנין שהעידו עלי' שדרכה ליפצל ע"ש ומינה בפיצול ע"ג הריאה וגומא תחתי' שאין זה דרך הריאה ובדאי אינה סיבה גרם לה שתתפצל או מחמת חולשת וקלקול היצירה אע"ג דכה"ג פשיטה היא לפי שאין זה יתרת שבשר הגומא הוא וגם אין עתידה להתפרק מ"מ היא יתרת מקמא ויתרת בדרי וגבשושית נמי קי"ל דכשר ואפ"ה פנין ששינוי הוא משאר הריאות מחשב ריעותא נחזי לאצטרופי לריעותא אחרת למהני תר"ל אע"פ שאילו נדאי שהיו פן מלידה ומפטן וי"ל דהכי רביתיהו ומכ"ש בפיצול עם גומא דנדאי מחשב שינוי בריאה וכמ"ש להדני' בספר לחם חמודות אהא דפיצול מקמא טריפה וז"ל ויתכן זה אפי' למכשירי' יתרת מקמא דהכא שאני הואיל ומוצאין גומא בריאה אין זו יתרת אלא שינוי שנשתנה בריאה עצמה ואם יש לחוש שסופו להתפרק טריפה כו' ע"ש מבאר מדבריו דנדאי כל פיצול עם גומא שינוי שנשתנה בריאה הוא בין אם הוא מגפה או מקמא אלא דמגפה לא איכפת לן בשינוי זה פנין שעכ"פ אינו עתיד להתפרק משא"כ מקמא שיש לחוש שסופו להתפרק והדברים מוכרחים לענ"ד שאם נאמר דפיצול עם גומא הנה רביתיהו דריאה ואינו שינוי אין מקום לחלק בין מגבא למקמא דכיון דרבית' דריאה בהכי להתפצל מבשרה ולהיות גדל כף עם גומא תחתיו גם במקמא יש להכשיר ועיין לעיל סי' י' באמצע התשובה מ"ש בזה) ומ"ש הרמ"א הטעם לפי שנופל למטה.

והט"ז הוסיף ביאור דכיון שהתחיל להתפצל סופו להתפרק לגמרי אין זה מספיק דלמה נאמר פן בדבר שהוא דרך גידולו ונהרי כל האונות תלויות ועומדות באויר והרוח מעמידן וכן היתרת מקמא ולמה יגרע הפיצול הנה פנין דאורחא דריאה בהכי להתפצל ולהיות גדל בגומתו והרוח הנושב בו מעמידו וזה באמת דעת מח"ב שכתב וז"ל ועוד דסברא נותן להכשיר בפיצול יותר מביתרת ואפילו מאן דפוסל ביתרת מקמא איכא למימר דמכשיר בפיצול דהא מפוצלת היא מן הריאה עצמה כו' ע"ש ור"ל שיש מקום לומר דפיצל ביתרת לענין שאין לחוש לו שסופו להתפרק דרבית' בהכי כמו יתרת ואיכא למימר נמי דעדיף מינ' דביתרת י"ל פנין דלאו בדרי הוא פנטול דמי וטריפה אף בלא טעם סופו להתפרק משא"כ בפיצול דעכ"פ לא שייך ביה דין יתר פנטול דמי דהא חזינו דמן הריאה עצמה היא וע"ש שכ' דרמ"א קאי לדעת המחמירים ביתרת מקמא וסיים בה ומ"מ אם שעת הדחק הוא ילך אצל חכם אולי ימצא מקום להתירו ור"ל מחמת הסברא שכ' מתחלה בפיצול עדיף והיינו מטעמא דכתבנא דס"ל דפיצל ג"כ אורחא בהכי ואין חשש פירוק אע"פ שאין לו מקום לנוח בגומא ואמנם לדינא לא קי"ל פנותי' שהוא וז"ל

כ"כ לפי שלא הי' לפניו ספר הד"מ שמבואר דמגבה דמכשירין לפי שהוא נח בתוך הגומא שתחתיה משא"כ מקמא שהגומ' היא למעלה ממנו אף להמכשירים יתרת מקמא מטריף בזה אבל לא עלה על הדעת לומר דרביתין' בהכי ולולא שכ' הב"י בשם מ"כ וכ"כ מהרי"ו בבדיקות להכשיר בפיצול וגומא תחתיה אם הי' בא לפנינו פזאת אף אם היינו מדמין שיוכל להיות שנתפצל ונח בגומא אף אעפ"כ לא היינו עושין מעשה שהרי שינוי גדול יש פאן ושמא נעשה ע"י מעשה וקלקל שבריאה שנופרד ממנה הסתיכה שנתפצלה ושוב קרם עליה עור מחמת מכה אף הואיל שהב"י מ"כ להכשיר אין ספק ששקבלה היתה בינדם דשכיח כה"ג לבא בדרך הכשר אבל מ"מ אין לומר היינו רביתין' ולהוציא לגמרי מפלל ריעותא ועיין בכנה"ג שפשו"ת מבי"ט כ' דין זה דהמ"כ שהביא הב"י בשם מהר"מ מרוטנבורג וכ' דדוקא בפחות מכט"ד והכנה"ג השיג עליו דבליפא ט"ד אף בלי גומא כשירה והכשר דגומא היינו אפילו בדאיפא ט"ד והזכרתי מזה בספרי ג"כ ופשיטא דקי"ל דלא כהמבי"ט בזה אבל עכ"פ חזינן בהמבי"ט שאינו תופס היתר דמחמת גומא להיתר פשוט והיינו דנדאי הוי ריעותא ושינוי בריאה וכמש"ל בשם הלחם חמודות וא"כ נראה דאם יש עוד ריעותא מצטרפינן לי' לתרי ריעותא ולא עדיף מבועא דכשר מדין הש"ס ומצטרף לריעותא אע"פ שרגילות להיות בועות בריאה מצטרפין הריעותות אחרת לומר שמשחמת נקב נעשה וה"נ תלינן שמשחמת חולי ומכה שבריאה נתפצלה הסתיכה ההי' ויגיד עלי' ריעו הריעותא השני' הנמצאת שמה: וראיתי בשו"ת מאיר נתיבים סי' מ"א שכ' בריאה שנתפצלה האונ' וכ' שאין לדנונו לפיצול מקמא אלא לנחלק כל שנראה לעינים שדומה לתמונות נחלק ומ"ש מכ"ת דזולת הפיצול יש פאן יתרת וכוננתו לדנונו בדין תר"ל יראה ג"כ להקל פינן שאינם סמוכים שמפסיק ביניהם בשר ריאה חזק ובריא כו' ע"ש והנה מ"ש להכשיר מדין נחלק לא ירד בני עמו פאשר כפר מלתי אמורה באורך בספרי ובכמה תשובות פידוע למע"ל ומ"ש אם הוא בתמונת נחלק הנה בפוסקים לא ראינו כל תמונה דנדאי כל שנפצל ונפרד זה מזה תמונת נחלק יש לו וכבר ביארתי בארובה במקומו אף מ"ש לדון דין תר"ל מבואר דאף לפי מה שסובר שזה קרוי נחלק וכשר אעפ"כ הי' חושש לו אם יש עוד ריעותא אחרת עלי' או סמוך ממש וא"כ נראה דכ"ש בפיצול מגבו שפח בגומא נראה דטפי יש לחוש לו להצטרף ריעותא אחרת ואדרבה למאי דמכשיר נחלק ע"כ לומר שרגילות להיות מתחלק מתחלת ברייתו וא"כ פשיטא שיש מקום לומר דלא חשיב ריעותא ואפ"ה ס"ל דהוי ריעותא ומכ"ש בפיצול מגבה וא"ל דטעמא דידי' דמחמת ריעותא אמרינן שזה אינו נחלק רק פיצול מקמא וכבר התחיל להתפרק פאשר מורה הריעותא הב' אף ז"א דהתינח בריעותא דבועא או סרסא תלויה וכדומה אבל במ"נ התם מייירי שהריעותא השניה שהיה יתרת קרוב להפיצול ופשיט דמחמת ריעותא דיתרת אין מקום להוציא מדין נחלק ולומר שהיא פיצול מקמא רק הדבר מבואר שטעמא שהגם שפחלק מ"מ ריעותא הוי ומכ"ש פיצול מגבה עם גומא דהוי ריעותא: ומ"ש כ"ת ראי' מש"ף ופר"ח דמכשירי בקצרה מהגומא ואפ"ה ט"ז דמטריף אינו מטריף רק מטעם דאין זה פיצול רק יתרת א"כ מוכח דפיצול לא הוי ריעותא דאל"כ הא הו"ל תר"ל דהא להרמב"ם חסרון מבחויז טרפה והו"ל ריעותא והפיצול מצטרף להיות תר"ל והדבר פשוט דאין מזה ראיה כלל דהא נדאי מה דחזיית לן אא"ז לצרף חסרון לריעותא לפי שהרמב"ם מטריף היינו בענין שלהרמב"ם יש

להטריפה מחמת החסרון ואף שאנו מכשירי יש להטריף אם יש עוד ריעותא מטעם תר"ל אבל אם החסרון הוא בענין שי"ל שגם להרמב"ם לא מיקרי חסרון פשיטא דלא חזי לאצטרופי החסרון הזה לריעותא כלל ומעתה פשיטה שלדעת הש"ך ופר"ח שמכשירים בקצרה מהגומא היינו כמ"ש אא"ז שהפיצול לא גדל כ"כ כמו הגומא מחמת חלשתו וא"כ לא מבעי' למאי דמשמע מהפרי מגדים דמפרש שי"ל שעתידי למלאות הגומא ומהאי טעמא מיקל אף בחסרון מבחוז דלא הוי תר"ל דכיון שהטעם שמכשירים ע"ש סופו שיגדל וימלא הגומא ולולא זה אף בלא דעת הרמב"ם היינו מטריפין בקצרה מהגומא דכיון שאינו ממלא הו"ל יתרת וכשאנו מכשירים ואומרים שעתידי למלאות הגומא פשרה אף לדעת הרמב"ם שהרי אין חסרון אלא בית קבול העשוי למלאות ודנין ע"ש סופו ורואין פאילו פבר מילא הגומא א"כ אפס מקום לחשבו תר"ל מחמת צירף דעת הרמב"ם בחסרון שהרי גם להרמב"ם פשר שאין פאן חסרון כלל אלא אפי' למאי דכתבנא בספרי ס"ק ע"ג שפוננת אא"ז שהפיצול אינו גדל לחולשתו כמו הגומא ולעולם לא יתמלא ע"ש (וכן עיקר כי המשפחות העתיק מדברי הת"ש והפיצול לא גדל עדיין כ"כ כו' ותיבת עדיין הוסיף כי בת"ש ליתא) מ"מ י"ל דגם הרמב"ם שחושב חסרון לסוג טריפות בפ"ע היינו פשהוא חסרון בלא פיצול דכיון שגבראת חסירה קלקול היצירה יש פאן משא"כ בזה שאין החסרון בתולדה רק ע"י שנתפצל מן הריאה השלימה שהוא לפעמים בדרך גידולה בשביל שהפיצול לא גדל מחמת חולשתו למלאות הגומא אינו נכנס בסוג חסרון מתולדה רק אם הוא חסרון ויכול להניח בתוכו פאצבע פתבתי שם להטריף פינון דאף אם היתה שלימה במקום הפיצול היינו מטריפין וכמ"ש אא"ז בת"ש שם ובחסרון כפף פפופה לאו מטעם הרמב"ם היינו מטריפין ולכן אע"פ שבזה רגלים לדבר שהחסרון נעשה ע"י הפיצול שלא גדל כ"כ מ"מ תר"ל הוי פינון דבקצרה מן הגומא עצמה יש פוסקים שדעתם להטריף וכמ"ש שם אבל אם לא היתה החסרון כ"כ אין לעשות תר"ל מן הפיצול והחסרון דחזא מלתא היא שהחסרון מחמת הפיצול הוא וכה"ג אפשר דגם הרמב"ם מכשיר ועיין מ"ש בחיבורי סי' ל"ו ובתשובות שם סי' ד"ג מ"ש לאחי החריף מו' סענדר ז"ל וגם בק"ה שם דחסרון שהוא ודאי בתולדה אין מצטרף לתר"ל פינון שהרמב"ם אין טרפותו מטעם נקב רק חסרון סוג בפ"ע ע"ש א"כ פשיטא דכאן בקצרה מהגומא אין מקום לצרפו בתר"ל וגם שי"ל דשמא עתידי ליגדל ולמלאות הגומא וא"כ אין פאן ריעותא רק מצד הפיצול ואין להטריף רק בחסרון כשיעור וכמ"ש אבל מ"מ אין להביא ראיה מזה לומר דפיצול עם סרכא תלוני' או שאר ריעותא שהוא מחשש נקב אין בו משום תר"ל דז"א דמה שנתפצל ודאי שינוי בריאה היא וריעותא הוי ומ"ש מע"ל להוכיח דאין לחשוב פיצול לריעותא מיתרת שפתי יתר הוא דלאו משום ריעותא לחשבו ליתרת אמינן עלה רק מחמת השינוי של הפיצול עצמו ולדון בפיצול דין היינו רבית' זה שיבוש דאע"ג שנתפצא פן לפעמים אין זה בכלל היינו רבית'יהו וכמבואר בדברי אא"ז ובספרי בארנה ותיכא דאיתמר ויתמר וכבר פתבתי שאין לה רגילות בריאה פבועות ולפי שאנו רואין שהי' איזה קלקול ושינוי במקום זה חוששין לה ומה"ת לא נחיוש גם בזה שהפיצול לא הי' מחמת טבע רק מחמת קלקול והסרכא תלוני' מעידה עליו ועיין בספרי ס"ק ע"ז מ"ש בענין פיצול מקמא ארנה מהגומא אם יש בו משום תר"ל ומה שפתבתי שם ועוד שיש פאן תר"ל פנונתי פינון שיש מקום לדנונו לפיצול מקמא

מְצַטְרֵף ג"כ מה שיש תר"ל אפי' תאמר דיתרת הוא ריעותא דיתרת מקמא נריעותא דחסרון מבחויז אבל אין מקום לדונו לפיצול שנראה מענינו שהיא יתרת בשביל הך תר"ל לחוד אין לפסול דלא תשיב תר"ל כה"ג ע"ש שקצרת במובן: ומ"ש כ"ת ממה שכתב בס"ק פ"ג בענין סרְכָא תלוין' מבוּעָא שפגומא שנופל עליו הפיצול כו' שם א"ש כמ"ש דאפי' את"ל דתשבינו להבועא ריעותא שאע"פ שמתכסה ע"י הפיצול מ"מ ל"א חסרון מבפנים אין מקום להטריף משום תר"ל פנין שאף אם הי' שם נקב במקום הריעותות יש להכשיר מחמת סתימת הפיצול וכמ"ש שם פנין שפפיצול עצמו אין מצורף אליו ריעותא אחרת משא"כ אם ריעותא דסרְכָא תלוין' בפפיצול עצמה שפיר הוי תר"ל מחמת ריעותא דהפיצול אע"פ שבלא ריעותא אחרת מכשירין וכמו בועא נגבשושית וכיוצא בו אע"ג דבלחודי' פשר ריעותא מיהא הוי: שוב ראיתי שהדבר מבואר בלשון אא"ז בשמ"ח סעיף י"ח במ"ש שם דאם גבוה קצת אפילו אין גבהותה כט"ד רק שפל הפיצול כט"ד טרפה דכיון שנתפצלה מהריאה ואינה מחוברת פהוגו והבליטה גורם שתתחבר בפלעות קצת איכא תרי ריעותא שתתפרק כו' הרי מבואר דחשב ליה ריעותא מה שהוא מפוצל ומ"ש ואינו מחובר פהוגו לישנא קיטא נקט ור"ל שחתיכה זו אינה מחוברת לריאה כדרך כל שאר הריאה שמחובר ממש וזה נתפצל משם והו"ל ריעותא והזכרתי לשון זה בספרי ס"ק ע"א וכ"כ להדל' בת"ש ס"ק ד"ג שכתב דלא דמי ליתרת פחות מט"ד שהיא דבוקה ומשורשת יפה אבל זו פשמתחבר אפי' קצת תתפרק פנין שפכר התחילה להתפצל ועפי"ז הם דבריו בשמ"ח שם דאיכא תרי ריעותות ומטעם זה מטריף אפי' אם היא גבוה באמצעה כגבשושית ואינה חדה ודוקא שנה ממש בעינו והיינו משום דענין הפיצול בעצמו ריעותא הוא וא"כ פשיטה דסרְכָא תלוין' מתוך הפיצול גרע מגבשושית בתוך הפיצול וחוששין לו שפא בחיי' הי' הפיצול מבחויז נתחבר בפלעות וניקב' ולא הית' מכילה הרוח בקרבה ודחפוה הצלעות לתוך גומא והא קמן שיש פאן סרְכָא תלויה או בועא ואם הנה דין הפיצול שנה לשאר מקומות שפריאה למה נטריף מחמת הגבשושית ומכ"ש פשאין בו גבהות כט"ד דמה"ת לומר שיתפרק ע"י חכונ' פנין דבשאר מקומות שפריאה אין חוששין לו אלא ע"כ דבמקום הפיצול שאני וכיון דהלכה רוחת היא בפפיצול בגומא אם אין שנה ממש לשאר הריחה מטריפין וע"כ דהיינו כמ"ש אא"ז דמקום שהפיצול שם היא ריעותא וא"כ פשיטא דבכל ריעותא גמורה שמצטרפת אליו היא טרפה.

ואני תמה על כ"ת ששגור בפיו דברי אא"ז בשמ"ח ות"ש ואיך נעלם ממנו כל זה ונלענ"ד ברור דבפיצול מתוך גומא נריעותא גמורה הפיצול יש להטריף ואין להכשיר רק באונות שנתפצלו ברחבן או בעוביין ושורש אחד להם או ביתרת על אונא עליונה של ימין שהעידו להכשיר בנתפצל ואין זה בכלל ריעותא פלל אבל פיצול מתוך גומא נדאי הוי ריעותא לא משום חשש יתרת אלא משום קלקול ושינוי בריאה ולכן בהצטרף אליו עוד ריעותא טריפה: ואגב אורחא אמרתי להודיע אשר ראיתי מעשה ונזכרתי הלכה בדבר ההנה ורגיל שהרבה בני אדם באים אל השוחט אוחזים עופות בידיהם ועומדים סביב וסמוך לו ממש טפחו של זה בצד טפחו של זה בכדי שמיד שיגמור שחיטת עופות של זה יתחיל בשלו ובפרט בערב יוה"כ בשחיטת הכפרות שמרבין העם להביא ואין זה נכון כי יש בזה משום צער בעלי חיים דיש סוכרים צב"ח דאורייתא ואף הסוכרים צב"ח

דַּרְבָּנוּ אִיסוּרָא דַּרְבָּנוּ אִיכָא וְאִין לֵה צַעַר ב"ח יוֹתֵר מִזֵּה וּפְשִׁיטָא שְׂאִין לוֹמֵר דְּהַעוֹפוֹת
לָאוּ בְּנֵי הַרְגָּשָׁה נִיגְהוּ שְׁהָרֵי מְבוֹאָר בְּסִימָן ל"ו דְּלַפְעָמִים צְמָקָה הַרְיָאָה מִחֲמַת שְׂשֻׁחְטוּ
אַחֲרֵת לְפָנָי וְכֵן הוּא בְּבַה"ג הִבִּיאוּ אַא"ז בַּת"ש שְׂפָתַב הָוָה עוֹבְדָא וּנְכֹס טוֹבְחָא כְּמָה
חִיוּי בְּאַנְפֵי הַדְּדֵי וְאַשְׁתַּכְּחֵי בְּנִלְהוּ דְּצַמְקוּ הַרְיָאָה דִּידְהוּ עַכ"ל וְא"כ פְּשִׁיטָא שְׂשִׁישׁ בְּזָה
מִשׁוּם צַעַר ב"ח וְגַם יֵשׁ לְחוּשׁ פִּינוֹן שְׂוִיכָל לְבָא מִחֲמַת זֶה לִידֵי צִימּוּק הַרְיָאָה וְהו"ל
צְמָקָה בִּידֵי אָדָם דְּטָרְפָה וְאִף לְפִי מ"ש בְּסַפְרֵי דְאָם שְׁחֻטוּ לְפָנָי וְנִרְתַּעָה צְרִיף בְּדִיקָה
מִצִּימּוּק וְאִם לֹא בְּדִק בְּדִק יֵשׁ לְהַכְשִׁיר וְהַבְּאֵתִי רְאֵיהּ מִחֻלִּין דָּף ל"ב לְעַנְנֵן פְּרָה אֲדוּמָה
שְׁחֻטָה וְשַׁחַט בְּהֵמָה אַחֲרֵת עִמָּה כו' מ"מ פְּשִׁיטָא דְאִין לְעֲשׂוֹת כֵּן לְכַתְּחִלָּה שְׂאֲפִילוּ תֵאמֵר
דְּדוּקָא נִרְתַּעָה בְּעֵינֵן מ"מ מֵאֵן מְפִיס אִם נִרְתַּעָה אִם לָאוּ וְאִין מִשְׁגִּיחִין בָּהּ כָּל עֵינָר
וּמַכ"ש לְפִי מ"ש דְּמִשְׁמַע מְבַה"ג דְּלֹא בְּעֵינֵן לְמִידַע הִכִּי אֶלָּא דְסַתְמָא הִכִּי ע"ש וְאִף שְׂשִׁישׁ
מְקוּם לוֹמֵר לְפִי מ"ש הַרְשָׁב"א בְּשֻׁחְטוּהָ מִיָּד אִין לְחוּשׁ שְׂמָא צְמָקָה הַרְיָאָה לְשַׁעָה קִלָּה
הָרֵי אַא"ז הוֹכִיחַ מְדַבְּרֵי בַה"ג שְׁחֻלְקָה עַל הַרְשָׁב"א בְּזָה וְכ' דְאֶפְשָׁר שֶׁהַבַּע"ח יִתְקַלְקַל
כְּמוֹ רַגַע לְאִין מְרַפָּא וְנִרְאָה שְׁזָה תְלוּי בְּשֵׁנֵי הַתִּירוּצִים שְׂפָתַבְתִּי בְּסַפְרֵי סִי ל"ו ס"ק
ר"ד לִינְשֵׁב דְּבָרֵי הַרְשָׁב"א שְׂלֹא יִסְתָּרוּ דְּבָרֵי בַה"ג שְׁלִפֵי הַתִּירוּצֵי הַא' שְׂפָתַבְתִּי דַּעַפ"י
שְׂשִׁישׁוֹ בְּמִצִּיאוֹת שְׂלִשְׁעָה קִלָּה תִּצְמָק הַרְיָאָה מ"מ הִיא מְלַתָּא דְלֹא שְׂכִיחָא י"ל שְׂלִכְרָה
אִין חוּשְׁשִׁין בְּזָה לְחַשְׁשׁ צִימּוּק פִּינוֹן שְׂשׁוּחְטִים מִיָּד וּלְפִי תִירוּצֵי הַשְּׂנֵי שְׂפָתַב לְחַלְקָה
דְּהַרְשָׁב"א לְעַנְנֵן צִימּוּק בִּי"ש קָאֵמֵר אֶבֶל בְּצִימּוּק בִּידֵי אָדָם פִּינוֹן דְּחֻזִּינֵן שְׁחַרְדַּת אָדָם
יִתֵּן מוֹקֵשׁ לְהַצְמִיק בְּאִנְפֵּן דְּלֹא הִדְרָא בְּרִיא אֶלְמָא שְׁחַרְדַּת זֹו פּוֹעֲלַת בְּיוֹתֵר מִהִנְיָא נְמִי
לְהַצְמִיק אִף לְשַׁעָה קִלָּה א"כ פְּשִׁיטָא שְׂאֲפִילוּ לְהַרְשָׁב"א יֵשׁ לְחוּשׁ בְּזָה וּמַכ"ש לְדַעַת
אַא"ז דַּס"ל דְאֶפְשָׁר שְׂשִׁישׁוֹתְקַלְקַל הַבַּע"ח מִיָּד וְגַם נִלְעַנ"ד דְאִף הַרְשָׁב"א לֹא קָאֵמֵר אֶלָּא
לְעַנְנֵן אִי אֲשַׁתְּכַח הַשְּׂתָא דְצְמָקָה אִף עַפ"י שְׂקָרוּב לְשַׁחֲטָהּ הַנּוֹפְחָה בִּי"ש אִין תּוֹלִין
שְׂלִשְׁעָה קִלָּה תִּצְמָק וְיִהְיֶה נִרְאָה הַצִּימּוּק לְעֵינֵי.

אֶבֶל לְעַנְנֵן שְׂשִׁישׁוֹתְקַלְקַל הַפְּחַד בְּאֵה לִידֵי חוּלֵי צִימּוּק אִין בְּזָה מוֹעִיל מַה שְׂשׁוּחְטִים
אוֹתָהּ מִיָּד דְּכִינוּן שְׂאֲנוּ בְּאִים לְחוּשׁ דְּעֵינֵל בְּהַ פְּחַדָּא שְׂתַצְמַק אִף שְׂאִינָה צוּמְקַת מִיָּד טְרַפָּה
שְׂבִטְרַפּוֹת בְּזָה אֲנוּ דְנִין ע"ש סוֹפּוֹ וְכַדְאֵמְרִינוּ בְּכַמָּה טְרַפּוֹת שְׂמַטְרִיפִין לְפִי שְׂעַתִּיד
לִינְקוּב וְה"נ דְּכּוֹנְתִיהּ (וּלְפִי זֶה צ"ע בְּצְמָקָה הַרְיָאָה לְעַנְנֵן דִּין הַחֻלָּב וְהַגְּבִינּוֹת פִּינוֹן שַׂא"א
לוֹמֵר שְׂצְמָקָה סְמוּדָה לְשַׁחֲטָהּ וּכְמ"ש לְעַנְנֵן סְרַכָּא וְעֵינֵן מַה שְׂכ' בַּק"ה סִי ל"ט ס"ק
קַצ"ה וּבַק"ה שְׂמֵ רְאֵיהּ ד'ו ע"ש וְדִין צְמָקָה הַרְיָאָה דְּטָרְפָה אִין בּוֹ חִילּוּק בֵּין בְּהֵמָה
לְעוֹף כְּמ"ש ס"ס ל"ה שְׂאִין חִילּוּק בֵּין בְּהֵמָה לְעוֹף בְּעַנְנֵן טְרַפּוֹת הַרְיָאָה מִחֲמַת נִקְב
וְחִסְרוֹן רַק שְׂאִין לוֹ אוֹנוֹת וְאִם יִמְצָא אִין לְהֵם מִנֵּין יְדוּעַ וְע"ש מ"ש בְּסַפְרֵי סִי ל"ט ס"ק
ב' לְעַנְנֵן סְרַכּוֹת וּבְהִיּוֹתֵי בְּזָה עֲלָה בְּמַחְשַׁבְתִּי בְּמָה דְקִשְׂיָא לְהוּ לְהַפּוֹסְקִים וְהַמְפְּרָשִׁים
בְּהַא דְפָרִיף הַאי חֲסָרָה ה"ד כו'.

וְהַקְשׁוּ דְנוֹקְמָא דְחֲסָר אֲנוּא וְהַב"ח סוֹבֵר דְבְּאַמַּת חֲסָר אֲנוּא מְשָׁלִים לְח"י טְרַפּוֹת
וְהַאֲרַכְתִּי בְּזָה בַּק"ה בְּכַמָּה יְשׁוּבִים לְמָה לֹא מְשַׁנֵּי הַש"ס הִכִּי וּבְאַמַּת יֵשׁ לוֹמֵר דְּכִינוּן
שְׂאֲמָרוּ כָּל טְרַפּוֹת שְׂמָנוּ חֲכָמִים בְּבְהֵמָה כְּנִגְדָן בְּעוֹף אִם כֵּן לֹא הָוָה בְּעֵי לְפָרוּשָׁא בְּחֲסָר
אֲנוּא דְטְרַפּוֹתוֹ לֹא שְׂיָיָה בְּעוֹף וְהוּא נְכוּן לְכַאוּרָה וְכַמְדוּמָה שְׂלֹא דְבִרְתִי מִזֵּה בְּסַפְרֵי וְאִין
פְּנָאֵי לְעֵינֵן בְּזָה כְּעַתָּה) וְלִכֵּן נִלְעַנ"ד שְׂאִף שְׂאִין בְּיָדֵי לְהַחְמִיר לְהַצְרִיף בְּדִיקָה כַּה"ג אֶפִּילוּ
בְּבְהֵמָה וּמַכ"ש בְּעוֹף שְׂקָשָׁה הַבְּדִיקָה וְכַדְעֵבֵד דְּמִי מ"מ לְכַתְּחִלָּה יֵשׁ לִינְהָר בֵּין בְּעוֹפוֹת

ובין בבהמות שקושרין שנונים הרבה בבית המטבחין' שלא יראה האחד בשחיטתו של חבירו ובפרט פי הגד לי ושמעתי פי הם מרגישין מאוד פשמוכאים בבית המטבחיים ותפול עליהם אימתה נפחד ונרתעי' מאוד ובזה לבד אין חשש דאיהו מבעית נפשין' אבל מ"מ צריך לזהר שלא יראה האחד במיתת חבירו שיש בזה משום צער בע"ח ומשום חשש צימוק הריאה כמ"ש וכ"ז אפי' פשוטחים זה אחר זה מיד שיש מקום קצת קולא מחמת סברת הרישב"א שלא תצמיק לשעה קלה מ"מ צריך לזהר מטעמא דכתיבנא אף מה שנוהגין פשהשוחט קרוא אצל בעלי בתים לשחוט לצורך סעודת חתונה או מילה ולפעמים מזמן שקובעים מקום לשחיטתו אצל הכלוב מלא עוף ולוקחים מהם ושוחטים כל הצורך ומשאירים בכלוב כמה עופות שאין שחיטתן אלא אחר כמה ימים בזה יש חששא ביותר מחמת צימוק פינן שאין בזה מקום קולא כלל ואף בדיעבד יש מקום להצריך בדיקה ובפרט פי לפעמים יארע שרואים שהם מרתיעים וכמפני חרבות נדדו הלכו ובורחים ממקום למקום ועכ"פ יש לזהר בכל זה בכל גונו.

ולפי שידעתי פי כ"ת ירא וחרד על דבר ה'. אמרתי להודיע.

אשר ידע להזהר עוד: ומה שמסתפק ושואל בדין החלחולת שנמצא בה רקבון בכל הקפה פשיעור ג' או ד' אצבעות בקצה הסמוכה לפי הטבעת לפי שטעם החלחולת שניקבה מחמת סתימת הירכים ואמנם אינה דבוקה בכל מקום רק בצד הסמוך לשדרה אבל מצד השני הסמוכה לשלחופית אינה נדבוקת כלל וכן היא בפרה היא מובדלת מהאם שהוא בית הרחם שלה וא"כ י"ל שאינה פשרה בנשאר כדי תפיסה או שמא כל מקום שהוא בין הירכים כשר' היא אף במקום שאינה דבוקה ממש והצריך בזה ממשמעות לשון רש"י והפוסקים והנה הר"ן שם כ' וז"ל מקום הדבוק ברובו מקום שהיא דבוקה בירכים לא מיתסר אא"כ ניקב רובו ואלא במקום נקב במשהו כו' והלכתא כר"נ דבמקום הדבוק אפי' נטל כולו כל שנשתייר בו כדי תפיסה פשר הלכה ההיא דזעירא למעלה ממקום הדבוק מתוקמ' ובמשהו פשר עד דאיכא רובא עכ"ל והדברים מתמיהים ובהגהות וביאורים להר"ן אשר כתבתי בימי חורפי דרך למוצי כתבתי וז"ל בר"ן חולין דף רס"ו ע"ב בחידושי אנשי השם סק"א דבריו תמוהים בעיני ומצאתי בארון שתמה עליו והב"י סי' מ"ו רוצה לפרש דברי הר"ן דס"ל למעלה ממקום הדבוק במשהו פשר עד דאיכא רובא והב"ח תמה עליו דא"כ פשוט נופל לחלל הגוף ולולא דבריהם הי' נלענ"ד בפירושו שהר"ן לעיל מיני' כתב וז"ל וכמה מקום בחלחולת מעמידים היריכי' לדון בו דין זה כו' ועלה קאמר מקום הדבק ברובו כו' ואי ס"ד דליכא בין הירכים רק מקום הדבוק הו"ל לומר מה שיש בין הירכים דהא מה שאינו בין הירכים פשיטא דלא שייך לומר שהירכים מעמידים וקנושית הב"ח דהא פשוט נופל לחלל הגוף אלא ע"כ דבאמת יש הרבה מהחלחולת שהוא בין הירכים אלא שקצת ממנה דבוקה בין הירכים וקצתה אינה דבוקה בהם ועכ"פ לא שייך לומר ששוחט לחלל הגוף שבאמת בין הירכים הוא ובההיא קאי זעירי דניקב פשר עד דאיכא רובא מההיא דבין הירכי' ואינה כנלענ"ד ועיין בארון מש"ך שדבריו דחוקים קצת ולפי פירושו הי' יוצא דין חדש מדבריו של הר"ן ועיין באגודה שכ' סתם חלחולת שניקבה ולא חילק בין מקום הדבוק והוא תמוה שסתם הדברים ע"כ שם ומתבאר מזה לפי מה שפרשתי בר"ן כל שהוא בין הירכי' אף במקום שאינה דבוקה ומחוברת ממש פשר ואף דהר"ן מיירי לענין אורח החלחולת שנתראה

שבתחלת פניסתה לבין הירכי' אינה דבוקה ומכשיר עד רובו פינן שעכ"פ פכר היא בין הירכי' ואין חשש שפרשו שותת לחלל הגוף דון מינה גם בהיקפה של החלחולת שהעיקר היא שבמקום שפכר התחילה לידבק בין הירכי' מכשירים אפי' גיטל פולו פשנשאר פדי תפיסה ומ"ש הר"ן מקום שהיא דבוקה בירכים לא מתסר כו' אין מדייק על הדבוק כ"א על המקום שהמקום שמתחיל הדבוק בין הירכים פשר לאפוקי למעלה ממקום זה שאף על פי שגם הוא בין הירכים לר"י במשהו ונאנן קי"ל כר"נ בהא ועתה מצאתי בשו"ת מקור ברוך להגאון מוה"י ברוך קלע"י סימן ט"ו תשובת הגאון מוהר"ר אהרן הפהן שכ' בארנפה לפרש הר"ן על דרוך שכ' וז"ל דר"י ור"נ באו לפרש דברי זעירי כו' ומ"מ סובר ר"י שלא כל המקום מציל ומגין לנגב אלא מקום שהחלחול' דבוקה ממש אבל שלא במקום הדבוק אעפ"י שהירכים מעמידים אותה פינן דאינה דבוקה ממש בירוך אלא שעוברת בין הירכים כו' ור"נ פליג עליו כו' ומאחר שהוא אומר מקום הדבוק אפילו פולו מותר ממילא נשמע כי דברי זעירי הם שלא במקום הדבוק ובמקום שהירכים מעמידים אעפ"י שאותו מקום רחב מ"מ מעכב שלא יחזיר הריעי לאחוריו כו' ושמחתי פמוצא שגל רב שפמצאתי רב מנבהק פדברי וע"ש שכ' ועוד יש לפרש פי' שלישי דמקום הדבוק קורא מקום הדבוק בין הירכים אבל יש לדעת שאין הירכים מעמידים אותה מפל צד אלא מלמטה ומן הצדדי' אבל פלפי מעלה לית בה הגנה כ"כ פינן שאינו דבוק ממש בירכים א"כ אותו הצד פלפי מעלה קרוי למעלה ממקום הדבוק ובהאי מיירי זעירי שצריך רוב דאעפ"י שהוא במקום הדבוק פלפי מטה מ"מ פלפי מעלה אינו דבוק כ"כ הלכך במשהו עד חציו פשר ולדעת הפירוש הראשון שכ' היא עיקר עכ"ל ונשם בתשובה שאח"ז הגאון מהר"מ קלעי אחי המהפך מספיים לדברי רבו מהר"א חסין בזה וכן נראה מדבריו בחולין סי' רנ"ט שכ' בכיס של מר שניטל פשרה דהא חלחולת שניקבה או גיטלה מה שבין הירכים פשרה פי הירכים מעמידים הריעי ואינו חוזר לגוף אלא יוצא לחוץ ה"נ הכיס של מר בין הירכים הוא והירכים מעמידין את השתן ומוציא לחוץ וכשרה עכ"ל ובסי' רמ"ג גבי חלחולת כ' ואם ניקבה במקום דבוקה נשם בין הירכים פשרה ונאפי' גיטל פל מה שבין הירכים ובלבד שישתייר בו פדי תפיסה כו' עכ"ל ונכדו רבינו הרא"ש הביא דברי זקינו הראב"ן בזה ע"ש שפכת שפמקום חיבור השלחופית הוא בין דבוק הירכים אצל החלחולת ואף אם גיטל אין להם פח לחזור לגוף אלא יוצאין לחוץ כמו החלחולת שניקבה וירכים מעמידות אותה כו' הרי מבואר דאף במקום שהשלחופית קרובה לחלחולת אין הנקב פוסל שהרי מכשיר אפילו גיטל וע"כ דטעמא משום דכיון שהוא בין הירכים אינו חוזר לגוף ושניהם לא למדוה אלא כו' אלמא דאין לחלק בחלחולת פלל אף שניטלה בכל היקפה שרי פינן שבין הירכים הוא דאל"כ איך למדו מחלחולת לשלחופית השתן שהרי י"ל דיו לבא מן הדין להיות פנידון וקצרת: ומ"ש מע"ל מדברי הפר"ח ס"ק יו"ד שפכת שניקב לחלל הבטן לאו דוקא ונאפילו שלא לצד חלל הבטן פל שאינו דבוק בירכי' מיקרי שלא במקום הדבוק וקדלקמן ס"ק י"ג עכ"ל והבין מלשון זה דר"ל במקום שיש דבקות בירכים אלא שהנקב במקום שאינו דבוק נשם וכגון במקום סמיכה לשלחופית או לאם וזה טעות אלא הפר"ח ס"ל דמקום יש בסוף חלל הגוף ובין מקום הדבקות בירכים שאינו נקרא לא מקום הדבוק ושלא במקום הדבוק ובזה להר"ן רובא פעינן והפר"ח חולק בזה וס"ל דגם זה דינו במשהו

ע"ש בס"ק י"ג ותבין ועיין בדברי אא"ז בת"ש ששתמה על הפר"ח דנדאי כל שלא נדבק (ר"ל כל זמן שלא הגיע החלחולת למקום זה הדבוק) מיקרי שלא במקום הדבוק כו' וכל מקום הדבוק בכלל כל היכא שנשאר אנה ד' אצבעות וכל העיגול שלם באנה זה פשר כו' ונראה מדבריו להדיא דאף השאר נישטל העיגול פולו פשר פיון שפבר הוא במקום הדבוק ועיין בפרי תואר שם מ"ש וראיתי להפר"ח כו' כי המקום ההיא נחשב לצד חלל הבהמה ואינו מקום הדבוק כו' ואם הרב מייירי כו' ותמצא שלא עלה על דעתו לפרש דברי הפר"ח דמייירי במקום הדבוק שבין הירכים פלל כי במקום בין הירכים מיד פשמתחיל לדבק מקום הדבוק קריא ליה ופשוט ומבואר מלשון נישטל פולו דהיינו כל היקף החלחולת אשר במקום זה ומ"ש מלשון רש"י דף מ"ג דמחשיב בין הירכים לסתימה וכתב דסתימה מעיקרא הוא נראה פשוט דנדאי זה מיקרי סתימה של הירכים פיון שעכ"פ המקום צר ודחוק שם אף במקום שהיא קרובה אצל השלחופית שהיא מעפכת את הריעי שלא תצא דרוף שם לחזור ולקפול לתוף חלל הגוף וגם נראה דאע"ג דעתה נדמה שהמקום פרוץ קצת היינו לאחר שחיתת הבהמה בצאת נפשה פי מטה האברים רפים ונכונצים וכמ"ש אא"ז בת"ש ס"מ ל"ו מש"ס דסוכה פיון דמטה פנוצה ליה וכן נראה בחוש מהרואה ושאר איברים שרוח החיה אשר בבהמה מעמידם וגם השלחופית והאם בחייה הם עומדי בחזק פנוץ נפוח ודוחקים על החלחולת ורואה שניקבה ודופן סותמתה אפילו דסביף וסריף בעינו היינו משום דבחייה הבהמה לפעמים מתרחקת בהדופן וכמ"ש הרשב"א במ"ה וגם שם צריף סתימה שלא יצא הרוח שפברחוק משהו אין שליט לכלוא את הרוח משא"כ בזה שאין החשש רק משום יציאת הריעי ונהרי דעת בעה"ע אף בנקב בפועל בין האונות להכשיר ועיין בספרי בק"ה שביארתי דברי בעה"ע דס"ל הכשר פסדרן משום דבחייה הבהמה האונות דחקו אהדדי וסותמתה ולכן אף נקב סותם וכן מבואר מדברי פמה פוסקים ואם פן פשיטא דגם פאן אמרינו דבחייה הבהמה השלחופית והחלחולית הם דחוקים זה על זה וסותם אף מדברי הראב"ן והרא"ש נראה שאין הטעם משום סתימה פלל ואף דפסקינו דלא פנותייהו היינו לענין מי השתן שיש לחוש שע"י נטילת השלחופית הסילון חוזר לתוף הגוף פיון שניטל המקום שיקוו שמה אבל בחלחולת מה ברוף שניטלה הריעי לא יחזיר לבעלה שהמקום דחוק מחמת פיס השתן ויעבור דרוף שם לחוץ ואפשר דלראב"ן והרא"ש אפילו נישטל גם פיס השתן שם פשר וזה צ"ע.

אף אין נ"מ לדינא פיון דאנו מטריפין בכיס השתן אבל בחלחולת פיון שפכתו פל הפוסקים להכשיר במקום הדבוק אפילו נישטל פולו ולא אשתמט חד למימר דלא שניטל פל החלחולת אלא שניטל פל מקום שהוא דבוק ומחונפר לבד דהיינו לשדרה ומקום הסמוך לשלחופי ולאם נשאר בשלימתו מתבאר שפנונתם על החלחולת עצמה שניטל משם במקום הזה שפשר פיון שפבר הגיע למקום הדבקות שבין הירכים רק שצריף שישאר פדי תפיסה.

והבא למדוד צריף לדקדק היטב שהתחלת המקום שמתחלת לידיבק בין הירכים יש חלחולת שלמה בשיעור פדי תפיסה המבואר בש"ע סי' מ"ו ואין פנאי להאריף עוד. דברי אהו' זעירא דמן חב"י: הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד הלכות מליחה שאלה כו בש"ש ששה"ג ימים בלא מליחה שנגמלח עם פשר עוף יחד ואחר מליחה והדחה פבושו

אותם בְּחִבּוּיּוֹת וּמְלַחֵהוּ אוֹתָם יַחְדָּיו בְּדַרְךְ שְׂמוּלְחֵינן לְקִיּוּם לְזַמַּן מְרוּבָה וְנִכְבָּשׁ כֶּה פֶּמָה יָמִים: תְּשׁוּבָה הִנֵּה מְדַבְּרֵי הַט"ז מְבֹאָר בְּשֵׁם רש"ל דְּבִלֵּא שָׁהָה שְׁיַעוּר כְּבוּשָׁה מִתִּיר מִטַּעַם מִמ"נ וְנִרְאֶה מְדַבְּרֵי דָאם שָׁהָה שְׁיַעוּר כְּבוּשָׁה מוֹדָה דְּאָסוּר אִף בִּיש"ש גּוֹפֵא סִינָם בְּהַ שְׂאָם הַנּוֹדַח אַחַר הַמְּלִיחָה רֵאשׁוּנָה אֵין לְאָסוּר אִפִּי נִמְצָא בְּהַ צִיר מוֹהֵל בְּעֵלְמָא הוּא.

אָמְנָם אֵין דְּבָרֵי אָמוּרִים אֵלֵא לְעַנְיָן כְּבִישָׁה בְּצִיר אָבֵל בִּנ"ד שְׁשָׁהּ בְּתוֹכוֹ פֶּמָה יָמִים אִפִּי בְּכָבוּשׁ בְּיָמִים הָרִי הוּא כְּמִבְּנִשְׁל וּמ"מ נִרְאֶה דָאֵין לְאָסוּר אֵלֵא מֵהַ שְׁבִתוֹף הַצִּיר דְּכִינּוֹן דְּמִטַּעַם כְּבוּשׁ כְּמִבְּנִשְׁל אֲתִינּוּ עֲלֵהּ וּבָזָה יֵשׁ מְקוּלִין בְּמָה שְׂמִבְּחוּיָן וְהָכִי קו"ל כִּמ"ש הַט"ז וְהַש"ף בְּרִישׁ סִי ק"ה בְּשֵׁם הַת"ח וּמכ"ש לְעַנְיָן חוּמְרָא דְּבִשְׁרָ שְׁשָׁהּ ג' יָמִים אֵין לְהַחְמִיר בְּנִשְׁלֵי הָאֵי וְעַיִן ש"ף שֵׁם שְׂכ' דָּאִף דְּאָסְרִינּוּ בְּסִי ס"ט בְּמִלְחָה בְּכִשָׁא מֵאִף מֵהַ שְׁחוּץ לְצִיר הַטַּעַם דְּכִינּוֹן שְׂנַמְלַח בְּכִשָׁא מ"מ פִּירֵשׁ מְמָקוּם לְמָקוּם כּו' ע"ש וּא"כ בִּנ"ד דְּמִטַּעַם פִּירֵשׁ מְמָקוּם לְמָקוּם מְחַמַּת כְּלֵי שְׂאִינוּ מְגוּנָבֵי אֵין פֶּאֵן אִיסוּר לְדַעַת מֵהַרְש"ל וְהַט"ז דְּאָמְרִינּוּ מִמ"נ אִם לֹא פִּלְט בְּמִלְיָחָה רֵאשׁוּנָה גַם עַכְשָׁיו לֹא יִפְלוֹט רַק מְחַמַּת כְּבוּשׁ כְּמִבְּנִשְׁל אֲתִינּוּ עֲלֵהּ וּבְכָבוּשׁ לֹא נֶאֱסַר מֵהַ שְׁחוּץ לְצִיר אָבֵל מֵהַ שְׁבִתוֹף הַצִּיר וְדָאֵי אָסוּר מִשׁוּם כְּבוּשׁ מֵעַל"ע וְגַם כִּי דְבָרֵי מֵהַרְש"ל שֵׁם שְׂהִבְאֵתִי צ"ע וְלֹא נִפְנִיתִי לְהַאֲרִיף פִּינּוֹן דְּבְכָבוּשׁ מֵעַל"ע וְדָאֵי דְהֵנִי כְּמִבְּנִשְׁל וְעַל מֵהַ שְׁחוּץ לְצִיר י"ל ג"כ דְּאָסוּר פִּינּוֹן שַׁע"י הַכְּבִישָׁה נֶאֱסַר מֵהַ שְׁבִתוֹף הַצִּיר מִמִּילָא גַם מֵהַ שְׂבִתוֹף אָסוּר פִּינּוֹן שְׂהִחְתִּיכוֹת פְּלוּלֵם מְלוּחִים וְקו"ל כֹּל מְלִיחָה בְּס' וְלִכֵּן מֵהַ שְׁבִתוֹף הַצִּיר שְׂנַכְבָּשׁ עִם דְּמָה הִיא אוֹסְרָת הַחְתִּיכוֹת פְּלוּלֵם שְׂמִפְעַפֵּעַ ע"י מְלִיחָה וְאֵע"ג דָּדָם אֵינוּ מְפַעְפֵּעַ לְמַעְלָה מ"מ הָרִי הַחְתִּיכָה נ"נ ע"י כְּבִישָׁה זֹו וְלִכֵּן ע"י מְלִיחָה חוּזָר וּמְפַעְפֵּעַ בְּכּוּלּוֹ: אִף לְכַאוּרָה י"ל דְּדוֹקָא הִיכָא שְׂיָדוּעַ לְנוּ שְׂצִיר הַנְּמָצָא עִתָּהּ פֶּאֵן הִי קוֹדֵם מֵעַל"ע מִשָׂא"כ אִם יֵשׁ סִפְקָ שְׂמָא לֹא הִי שֵׁם צִיר מְחַמַּת הַמְּלִיחָה וְצִיר הַנְּמָצָא עִתָּהּ הוּא דְקָאֵתִי וְעַדִּינּוּ אֵינוּ מֵעַל"ע שְׂזָב מֵהַבְּשָׂר וּא"כ אֵין פֶּאֵן דִּין כְּבוּשׁ וְסִפְקָ עֲדִיף מְסִפְקָ כְּבוּשׁ דְּבב"ח דְּמִקְלִינּוּ מִשׁוּם דְּהוּא דְּרַבְּנָן כְּמִבְּנִשְׁל בְּרִישׁ סִי ק"ה וְכָאֵן בְּשָׁהָה ג' יָמִים שְׂאִינוּ רַק חוּמְרָא פְּשִׁטָא שְׂסִפְקוֹ מוֹתָר וַיֵּשׁ לְצַדָּד בְּזָה עַיִן בְּסִי ק"ד.

אִף לְפַעַנ"ד בְּכָאֵן אִף בְּלֵא הַף טַעַמָא דְּכָבוּשׁ מֵעַל"ע אֵין מְקוּם לְהַתִּיר שְׂהָרִי מֵעִיקְרָא נְמַלְחָה עִם בְּשָׂר שְׂשָׁהּ לְהוֹצִיאֵו דְּמוֹ וְהַף בְּשָׂר שְׂשָׁהּ בּוֹלַע מִן דָּם הַבְּשָׂר הַשְּׂנִי דְלֵא שְׂיִיף בִּי כְּבכ"פ וְכִמ"ש הַט"ז דָּאֵע"פ שְׂנַתְקַשָּׁה שְׂפִיר יְכוּל לְבַלּוֹעַ וְאֵע"פ שְׂשָׁהּ בְּנֵה"כ מְצַדָּד לְהַתִּיר בְּזָה מ"מ הָרִי הַש"ף הַנִּיחַ דִּינָא דְרֵש"ל בְּנִמְלַח פֵּעַם שְׂנִית בְּכִשָׁא מ"מ בְּצ"ע דְּהַסְבְּרָא נוֹתְנָת דְּהַבְּשָׂר פּוֹלְט מְעַט מְעַט וְכִינּוֹן דְּבנ"ד נְמַלְחָה אַח"כ בְּכִשָׁא מ"מ יֵשׁ לְאָסוּר מֵה"ט דְּדִלְמָא פּוֹלְט עִתָּהּ בְּמִלְיָחָה הַשְּׂנִית בְּכִשָׁא מ"מ וּא"כ נ"ד מִמ"נ בֵּין לְהַש"ף בֵּין לְהַט"ז אֵין מְקוּם לְהַקְלִי וְלִית לָן לְמִנְקַט קוּלֵי דְמִתְרַנּוּיָהוּ וְעוֹד דְּהֵנִי תְרֵי קוּלֵי דְסִתְרֵי אֲהַדְדֵי דְמִשְׁמַע בְּנֵה"כ דְּעִיקָר טַעַמּוֹ שְׂחוּלְקָ עַל הַט"ז הֵינּוּ מִשׁוּם דְּעכ"פ יוֹצֵא קֶצֶת דָּם וְאָמְרִינּוּ לְגַבֵּי דָם שְׂבָלַע כְּבכ"פ ע"ש: וְלִפִּי"ז שׁוּב יֵשׁ לְאָנְסְרוֹ מְחַמַּת שְׂנַמְלַח בְּפַעַם הַשְּׂנִית בְּכִשָׁא מ"מ דְלֵא שְׂיִיף מִמ"נ שְׂהָרִי ע"כ בְּפַעַם הֵרֵאשׁוֹן נְמִי יֵצֵא אֵלֵא שְׂלֵא יֵצֵא כּוּלּוֹ א"כ בְּפַעַם הַשְּׂנִית יֵצֵא ג"כ וְאָסוּר פִּינּוֹן שְׂהוּא כִשָׂא מ"מ וְאִם נִנְקוּט קוּלֵי מֵהַרְש"ל וְט"ז דְלֵא ס"ל שְׂיִצֵּא מְעַט א"כ הָרִי נֶאֱסַר בְּמִלְיָחָה רֵאשׁוּנָה שְׂבָלַע מֵהַעוֹפּוֹת שְׂנַמְלַחֵהוּ וְכִמ"ש הַט"ז עַל הַמּוֹרָה דְלֵא טָב הוֹרָה שְׂהַתִּיר בְּזָה וּא"כ עִתָּהּ בְּמִלְיָחָה שְׂנִי הוּא חוּזָר וְאוֹסְרָ

את העופות ועיין בט"ז מ"ש ועוד נ"ל אם מלח בשר ששה כו' ור"ל שהבשר ששה ג' ימים מולחין אותו עתה מליחה הראשונה עם בשר שפבר נמלח והודח ומולחין אותם יחד בכשא"מ דאז אסור פינון שזו מליחתו הראשונה ליפא ממ"נ ואוסר הבשר שנמלח עמו אבל בכלי מנוקב שרי ואע"ג דכבר הודח הבשר שעמו מ"מ הט"ז לטעמו דס"ל בסי' ע' דבהדחה לא נסתמו נקבי הפליטה משא"כ בכלי שא"מ שנאסר הבשר מצד עצמו כמ"ש הט"ז לעיל דחיישינן שמא יצא קצת מן הדם ונעשה גבילה ונפיר אוסר הבשר שנמלח עמו דאע"ג דעדיין לא נסתמו נקבי הפליטה ופולט ציר מ"מ הוא בולע שמנוני' איסור מחתיכה ששהתה שהיא נ"נ ובוזה לא אמרינן אידי דפליט כף נלענ"ד פוננת הט"ז ומנושב קושית המנחת יעקב שהקשה על הט"ז דמ"מ אי ס"ל אין הדחה סותם נקבי הפליטה אפי' שא"מ נמי ע"ש ולפי מ"ש א"ש וא"כ בנ"ד אם נספור כנה"כ בהא שחולק על רש"ל וכו' דמסתבר שפולט מעט מעט וא"כ הך מליחה שני' שמלחו בכשא"מ אוסרתו ואוסר שאר הבשר שעמו פדכתבנא להט"ז בנמלח מליחה ראשונה של הבשר ששהה עם בשר שנמלח והודח ומכ"ש לדידן דקי"ל דהדחה סותמת נקבי הפליטה שאין מקום להתיר בזה ולהט"ז דס"ל דאמרינן ממ"נ דאם לא פלט בראשונה גם בשני' לא יפלוט ממילא אסור מחמת מליחה ראשונה דאמרינן שלא פלט ובלע מהבשר שעמו שנמלח אז להוציא דמו ונאסר ובמליחה השני' חוזר ואוסר את הנמלח עמו וא"כ פינון דלאו מטעם פבוש אתינן עלה רק מטעם שנמלח בכשא"מ ממילא דגם מה שחויץ לציר יש לאסור וכבר פתבתי דגם מטעם פבוש יש לאסור אף מה שחויץ לציר פינון שהפלו מליח פרותח ואע"ג שצדדתי בזה שיש ספק דלמא הציר הנמצא בפלי לא זב קודם מעל"ע מ"מ נראה פינון דאין רגילות שייבא הציר בב"א וכל שהוא פבוש כפה ימים במלח הציר זב ממנו והולך לאט וכה"ג לית לן למתלי השתא הוא דאתי ועינו בריש גדה ולכן אין מקום להקל בזה אף מה שהוא חויץ לציר כנלענ"ד: דברי זעירא הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד שאלה פח שאלת להודיעה דעתי בפירוש דברי הט"ז סי' ס"ט ס"ק י"ט במ"ש ורש"ל אוסר כו' ולפי שהחתיכה נתבשלה בדמה כו' ואין לנהוג פן דהא קי"ל בסי' ק"ה דהיכא שאין שמנוני' אין מליחה אוסר רק פדי קליפה וכבר תמהו על דבריו רבים ונלענ"ד שיש חסרון שורה אחת וצריף לסיים בה וא"כ המלח עצמו אין אסור רק משום שהוא פדי קליפה ואין איסור דבוק כ"א פשהוא עצמו האיסור כצ"ל או בסגנון אחר על פוננה זו ור"ל דבשלא מאם הי' מליחה אוסר לעולם עד ס' הי' מקום לומר דבאמת אין החרת שהמלח יהי' נמס מן החתיכה בבואה לקדירה והוא דבוק עמה פגוש אחד ושייף איסור דבוק דהא המלח עצמו נ"נ אבל באמת המלח עצמו לא נאסר כלל רק מחמת שהדם בלוע לתוכו וגרגורי המלח הם הכ"ק ומה"ט איתא לקמן במלח שנתניבש כו' וא"כ עכ"פ אין דביקות מהאיסור עצמו לומר שממהר לבלוע ממנו ביותר משאר דברים שפוקדירה דהא אין איסור רק הדם והמלח שהדם נבלע בתוכו הוא מפסיק בין החתיכות בשר וביין הדם והכי קי"ל דאין מה שנאסר כ"ק נ"נ כמבואר בש"ף בכמה דוכתי' ועיין בסי' ק"ב לענין ובני החרף השנון מוה' חיים לייבוש שי' אמר דהרש"ל לטעמי' דס"ל ביש"ש דאף שאין שמנוני' אוסר במליחה עד ס' והביאו הט"ז סי' ק"ה ויפה אמר אף הט"ז פאן קאי לדידן שנוהגין כסברת הרב ואף שהט"ז בסי' ק"ה הביא מסקנת הרש"ל היינו מי שירצה להחמיר ולנהוג כמותו: ומה שהארכת בדברי הש"ף בס"ק ט"ו בענין בשר המלוקלך

ליתא פלל דנדאי לפי מה שרצה בתחלה לומר דמטעם דם בעין אמינו עלה לא הנה צריף
ס' רק נגד דם בעין לבד והש"ף הרגיש בזה בסוף דבריו וכ' דע"כ אורחא דמלתא נקט
דהא קאמר פנגדו דהיינו נגד הפשר כו' אף מה שהקשו ע"ז דלמה מתיר ע"י צלי פיו
דמלונקלה הוא תמוה דנדאי אף על פי שמלונקלה בדמים הפשר והמים שנקבש בו בלי
ספק שיש ס' נגד הדם בעין דהא כתב לעיל דחתיכה לבד נדאי הוא שלשים אף נגד המלח
שעליו וא"כ מחמת הדם בעין אין פאן מקום איסור פלל שהרי בכל ענין הוא בטל בס'
והש"ף נדחק לומר לפי שנשרה במים לא חשיב דם בעין ובאמת שא"צ לזה פלל (ועיין
בסוף ס"ק י"ז מ"ש דלהמתירין אפילו מלונקלה כו') דהא המלונקלה נתבטל בנדאי אלא
דנקט מלונקלה אורחא דמלתא וגם דברי הש"ף שם שכ' ויש להתירו לצלי דבלא"ה יש
מתירין לצלי כו' צ"ע דנדאי אם הי' היתר לצלי אף אם נימא דכבוש כמבןשל ממש
לבלבל טעם החתיכה שפיר הנה מקום לצרף דעת המתירין בלא"ה לצלי אבל באמת אי
הנה אמרינו כמבןשל ממש אין מקום להתיר לצלי פלל רק המתיר לצלי ס"ל הטעם
שנפלט במים וחוזר ונבלע בתוכו ואוסרו ואינו יוצא ע"י מליחה כ"א ע"י צלי ולפום הך
טעמא פשיטא דאם יש במים ס' נגדו מותר אף בבישול וא"כ ממ"נ אם נתפנס עיקר
טעמא משום שחוזר ונבלע יש להתיר בפשיטות שיש ס' אף בבישול ואם פאנו לחוש
לדעת הסוכרים טעמא משום דמבלבל ולא מהני ס' להתיר אותה חתיכה א"כ גם לצלי
אין היתר ולא שייך בזה צירוף היתרים פיו דאין כ"א מתיר בפ"ע כ"א בתדא טעמא
תלויים.

שאלה כט שאלה חלב מהותף או חמאה שנפל ע"ג בשר צונן והחלב או החמאה היו חמין
ושוב נתקררו אלא שעדיין הי' גמוסים פמים בעת גפילתם ושם על הפשר נקראו מה
דינם. גם איה הדין בדם לח שנפל ע"ג ונתבש ונקרש אם די בהדחה ושטיפה לבד או
לא: תשובה הנה בחולין דף ק"ז לענין בשר וגבינה צוננין הנוגעין זה בזה אמרינו דדי
בהדחה והכי פסקינו ביו"ד סי' צ"א ונראה דאפילו הי' מונח איסור שמן ע"ג היתר די
בהדחה וכן יש להוכיח מהא דאמרינו דף ל"א לסחוף אינש כפלי כו' ומבואר שם בת"ש
וכל הפוסקים דבנצטוננו מותר להניח והיינו משום דא"צ אלא הדחה בעלמא ולא חיישינו
שישפח מלהדיח פיו דבשר אורח' להדיח וע"ש בת"ש שהביאו ראי' מקרא דנישימו
החלבים על החזות ונראה פנונתם דעכ"פ מוכח מקרא דבצונן אין לחוש דדאיב תרפא
ובלע בישרא דאל"כ אף מן התורה הנה מקום לאסור וכיון דאזל לי' חשש בליעה ואין
מקום להצריף רק הדחה ממילא דאף לכתחלה שרי לעשות פן על סמך שידיח אח"כ אף
לדין דגזרו רבנו על לכתחלה דהדחה בעי ושמא ישפח מלהדיח מ"מ הא בשר חי אורחא
בהדחה וליפא למגזר אבל אין פנונת התוס' להביא ראי' מקרא דלא חיישינו שישפח
מלהדיח דפשיטא דהך חששא דשכחה אינו רק מדרבנן וגם דאפ' אם הנה החשש
דאורייתא י"ל דכהני' זריזים הם וע"כ שפנונתם רק להביא ראי' שאין חשש שיבלע
הבשר ממה דדאיב תרפא וגם זה צ"ע דלזה ראייתם אף למותר דהא להדיא אמרינו
בפסחים צונן תוף צונן מדיח וכן בהא דחולין צורר אדם כו' ובדוכתי' טובא ויותר נראה
שפנונת הת"ש דכיון דאשפחן בכתוב שעשו מעשה בדבר לכתחלה אין לנו לבדות מדעת
עצמינו גזרה דרבנן לומר שמא ישפח מלהדיח ואע"ג דבלא"ה הפשר צריף הדחה
למליחה מ"מ אין צריף רק הדחה מועטת וכמ"ש הרשב"א בחידושו בשם רבינו יונה

ז"ל דבעוד שהדום חם בהדחה מועטת סגי וכדי להסיר האיסור הנדבק צריך הדחה עם שפשוף וניחויש לה שמה לא יפה ע"י שפשוף וכמ"ש הרא"ה בב"ה דף קי"ב פ"ה הי' אפשר לומר לכאורה למגזר בכה"ג אף פניו דאשפחון בקרא שעשו בזה מעשה להניח החלבים על החזות אלמא דלא חששו מה"ת לק"ה וא"כ אין לנו לחדש מדעתנו גזירה דרבנן בהא וזה נראה פוננת הרשב"א במ"ה שם שכ' על דברי הרא"ה שכלל בדבריו שפעולם לא הי' היתר להניח כו' וכ' שאפילו מקרא מלא הוא וישימו החלבים כו' והוא תמוה לכאורה דמאי מיייתי מ"ה להקשות על הרא"ה שלא בא אלא לומר דמדרבנן אסור ומצאתי בפרי מגדים שעמד בזה וכן הגאון מהר"א בבבאוריו וכ' ג"כ פמו שכ' ד"ל פהני זריזין הם אף לפי מ"ש י"ל דכוננת הרשב"א פניו שיהי' היתר בעת קבלת התורה ולא אשפחון בדברי חכמים לאסור בזה אין לנו לחדש גזירה בדבר וכיוצא בזה כ' הט"ז ביו"ד סי' קי"ז ובא"ח סי' תקפ"ח דכל דבר שהתורה התירה בפירושו אין כח ביד חכמים לאסור מטעם גזירה ואעפ"י שאין ראי' גמורה משם דהתם לענין לבטל המצוה איירינן מ"מ עכ"פ ראי' יש דעדיף מה שהתירה התורה בפירושו וכל דלא אשפחון שחכמים אסרו בזה אין לנו לאסור והרא"ה סובר פניו דסתמא אמרו גבי צורר בשר כו' ובלבד שלא יהי' נוגעים משום שיצטרף הדחה אין לנו לחלק בין חי למבושל ובכל גונו אסור אע"ג דאורחא בהדחה שמה לא ידיח יפה כנלענ"ד: ונראה גם בדם שנפל ע"ג בשר אם לא נתבבש ונקרש על פניו שרי בהדחה ממ"ש הרשב"א בשם ר"י ובהיאו הר"ן ג"כ בשוחט בספין של גוים דאמר רבב"ח מדיח אע"ג דבלא"ה צריך הדחה משום דם הקא בעי שפשוף גדול ונראה דאע"ג דשם איתא בלשונו שפשוף ג"כ משמע דבעי שפשוף וא"צ שפשוף גדול מ"מ היינו בדם בעין דאתי מעלמא שע"י שטיפת מים וקנוח מעט הולך לו וא"צ שפשוף ומכ"ש לפי מ"ש הרשב"א שם עוד בשם ר"י לחלק בין אם חללי' טבחה בעודנו חם דבהדחה מועט' סגי משא"כ אם כבר נתבבש הדם עליו צריך ג"כ שפשוף גדול ע"ש א"כ דם דאתי מעלמא הו"ל כדם החם שהטבח רוחצו בהדחה מועטת וראיתי בס' ח"ד סי' ס"ט אהא שכ' הרמ"א בשם הטור שאם הדית הטבח א"צ להדיחו שהקשו האחרונים דמאי קמ"ל בזה וכ' בח"ד דאשתימיט להו דברי הרשב"א אילו דקמ"ל דבהדחת הטבח שהוא מדיח בעודו חם בהדחה מועטת סגי ולענ"ד ליתא שהטור לא אזנל בשטיה זו שהביא הרשב"א בשם ר"י דאל"כ הו"ל לפרושי דבהדחה בבית שפשוף גדול בעינן וכמ"ש בחדושי הרשב"א ואמנם בתה"א לא העתיק זה ודברי הטור כמזנומה שהם דברי ת"ה הקצור וקצרתי ועכ"פ בדם שאינו קרוש על פניו נראה דסגי בשטיפה וקנוח בעלמא: אף כל זה באם לא נתבבש ונקרש על פניו אף אם האיסור נתבבש ונקרש על פניו נראה שאין די בהדחה בלבד אלא צריך שפשוף גדול שהרי מבואר בדברי הרשב"א בשם ר"י דאם נתבבש הדם על הבשר שוב צריך שפשוף גדול וא"כ נראה דה"ה אם דם מעלמא נפל על הבשר ונקרש ונתבבש צריך שפשוף גדול וה"ה לשאר איסורים כגון חלב או חמאה כשהיו מהותכים ונקרשו ונתדבקו אזי הם מתדבקין יותר מאלו נופלים שם בעת קרישתם ולכן בכה"ג יש להצריך שפשוף גדול עד שיגיע באימוד הדעת שסור האיסור והרשב"א בחדושי' כ' על דברי ר"י אלו שגם זה נכון ואף שכ' לעיל שהרשב"א נראה שאינו תופס עיקר תירץ הזה ולא הזכירו בתה"א ונהקצור וכן נראה מהטור מ"מ יש להחמיר בדבריו להצריך בזה שפשוף גדול דמילי דסבירא אינון וקצת יש להוכיח שכן

דעת הפוסקים שכתב המרדכי שהובא בסי' ס"ט באם חתה כל גתח לשנים צריה לחזור ולהדיח והש"ך כ' שמדברי הר"ן גבי טבח צריה שיהיה לו ג' ספינים לא משמע הכי ור"ל דהר"ן שם הקשה דמה בכך שיחתנה תחלה חלבים ואח"כ בפשר הא בלא"ה יצטרף להדיח מחמת דם ומירץ דמייירי שפבר חללי' בי' טבחא וא"כ מוכח דאף שחתה אח"כ א"צ הדחה מחדש דאל"כ הדרא קושית הר"ן לדוכתה דהא בלא"ה יצטרף להדיח במקום החתה משום דם והנה לפי דברי הש"ך אילו מוכח פן גם מדברי הרא"ה בבד"ה שכ' לדחות ראית הרשב"א מהא דטבח צריה שיהי' לו ג' ספינים דמייירי שהודח פבר והוא פדברי הר"ן אילו וגם הרשב"א במ"ה נראה דאודוי אודי לי' ביקא דאי הנה מייירי בכה"ג אין ראיה משם רק שכ' דמסתמא מייירי אד בלא הודח תחלה ע"ש ועכ"פ מוכח דבשביל שחתה לא בעי הדחה ואמנם פן עכ"פ צריכין אנו ליישב דעת הגדולים אילו שכ' דבחתה צריה לחזור ולהדיח איה הם מיישבים קושית זו שהקשה הר"ן הן אמת שדברי הר"ן שם לכאורה תמוהים שהרי ביקא דרבב"ח אמר מדיח הביא בפשיטות תירוץ הרשב"א לחלק בין הדחה לצורה העברת הדם ובין הדחה לשמנוני' איסור שצריה שפשה גדול וא"כ מה זה שחזר והקשה מהא דג' ספינים והוצרף לדחוקי בחללי' בי' טבחא דתפוק לי' שאין לסמוך על הדחת הפשר בשביל דם דבזה שהיא חותה חלבים צריה שפשה גדול כמ"ש הרשב"א באמת בחדושי הרשב"א בד"ה גזרה שמה יחתנה ביה חלבי' כו' וצריה שפשה גדול יותר מכדי שפשה הדחתה מחמת דם ושמה ישפח מלשפשה היטיב (והנה ידידי הרבני החרף מוהר"ר במוהר"ר מנשה מפ"ק הערני שי"ל דהר"ן ס"ל לחלק בין דבר שתשמישו תדיר כגון ספין ש"ג צריה שפשה גדול אבל בספין של חלבים כיון שע"כ מדיח בכל פעם פשיבא לחתנה בו בפשר וכמ"ש הר"ן שם אין זה תשמישו תדיר וכה"ג פסקו הפוסקים בסי' קכ"א לענין כוסיות וצלוחיות ע"ש אף באמת ז"א דא"כ גם ספין ש"ג נימא דאין תשמישו תדיר כיון שתשמישין בו בינתיים הרבה דברים של היתר וכ"כ הפוסקים וגם כי הספין פשיבא להשתמש בו דרכו להדיחו כמ"ש לקמן מלשון הר"ן וא"כ גם בספין ש"ג נימא דלא מיקרי תדיר אלא ודאי דז"א וה"נ פשחותה בו הרבה פעמים חלב אף על פי שפאמצע מדיח וגם חותה בשר תשמיש תדיר מיקרי) ואפשר לומר דדוקא בשוחט בספין ש"ג דמלבד דאיכא דוחקא ושמוני' איכא נמי חום בה"ש ואע"ג דנימ' בה"ש צונן מ"מ לאו צונן גמור הוא וכמ"ש הרשב"א דמ"מ הוא רותח קצת והלכך מהני ביה עכ"פ להצריה שפשה מה שא"כ בחתה חלב צונן אפשר דלא ס"ל פהרשב"א וא"צ שפשה ולהכי שפיר קשיא ליה דהדחה לחודיה ודאי צריה משום דם אף זה דוחק ונלענ"ד דא"ש לפי מש"ל דהרשב"א בשם ר"י כ' לחלק דבשעת רחיצת הטבח שעדיין חם סגי בהדחה בלא שפשה וכשהיא מתייבש צריה שפשה גדול ולפי"ז לעיל לענין בשוחט בספין ש"ג דקשיא שהרי יצטרף הדחה משום דם וביה ליכא לתנויי בחללי' בי' טבחא שהרי האיסור בא עליו מחמת ספין של שחיטה וע"ז תירץ דמ"מ בשפשה עד שיצאו המים בלא מראה דם סגי ור"ל שהרי אפשר שבשביל הדם ידחנו עכשיו בעודו חם ובהדחה קלה תסגי לי' ובאחת שבשביל האיסור הוא צריה לשפשה גדול והוא ישפח ולא ישפשה משא"כ בספין של חלבים קשיא לי' נהי דמשום האיסור צריה שפשה גדול מ"מ הרי הבע"ב שיקנה הפשר ג"כ יצטרף שפשה גדול כיון שפבר

נתניבש הדם ועולה לו גם למה שיחתנה בְּשֵׁר אחר חלבים וּלְזֶה תִּירָץ דְּזִמְנֵי דְחִלְלֵי בִי טַבְחָא וְשׁוּב לֹא יִצְטָרַף לְהִדְחָה וְלֹא יַעֲשֶׂנָה כָּלֵל כִּף יֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הָרִ"ן.

וְעַתָּה נְבוֹא לְמֵאֵי דְקִשְׁיָא לָן עַל הַפּוֹסְקִים דַּס"ל דְּבַחְתּוּ צָרִיף הִדְחָה נִשְׁאָר קו' הָרִ"ן וּלְפִי מ"ש א"ש דְּשִׁפִּיר חִיָּיִשִּׁינּוּ וְאִי יַחְתְּנוּ חִלְבֵי תַחְלָה וְצָרִיף הִדְחָה וְשִׁפְשֵׁף וְהוּא לֹא יִדְיַחְנוּ כָּלֵל מִשׁוּם דְּזִמְנֵי דְחִלְלֵי בִי טַבְחָא וְא"ל דַּס"ס צָרִיף הִנְיָה מִשׁוּם דָּם מְחַמַּת שְׁחוּתָהּ עַתָּה ז"א דְהָא טַעְמָא דְחֻתְמֵי מִשׁוּם דְּמַחְמַת דְּחֻתְמָא יִנְצָא דָּם בְּעֵינַי עַל הַחֲתִיכָה וּלְפִי מ"ש בְּדָם כְּזֶה שְׁלֵא נְתִיבֵשׁ דְּמֵי לְבָשָׁר שְׁרַחְצוּ הַטַּבְּחָ בְּעוּדוֹ חָם וְסָגִי בְּהִדְחָה קֵלָה וְה"נ הָרִי דָּם לְפָנֵיךָ שְׁלֵא נְתִיבֵשׁ וְיִהְיֶה דֵי לֹו בְּהִדְחָה מוּעָטָת וְאַנּוּן מְחַמַּת הָאִיסוּר שְׁפִשֵׁף בְּעֵינֵי וְלֹא מְהַיֵּי הִדְחָה שְׁמַחְמַת חֲתִיכָה כָּלֵל וְהִדְרִינָא לְתֵרוּצֵי הָכָא כְּמוֹ דְּמַתְרַצְתָּא הוּא בְּהֵיא דְלַעֲיֵל בְּסַפִּין ש"ג דְּרַבָּה בב"ח אָמַר מַדִּיחַ דְּהֵינּוּ בְּשִׁפְשֵׁף דְּמַחְמַת דָּם סָגִי בְּהִדְחָה קֵלָה וְה"נ דְּכֻנּוּתֵי הֵיא דְּוִדָּאֵי דָּם בְּעוּדוֹ חָם וְדָם הֵינְצָא מְחַמַּת שְׁחוּתָהּ שְׁוִים הֵם וְא"ש אֵלִיבָא דַּכ"ע אַף בְּדָבְרֵי הָרִ"ן צ"ע שְׁלֵא הַזְכִּיר מְחִלּוּק זֶה הַשְּׁנִי שֶׁכ' הַרְשָׁב"א בְּשֵׁם ר"י לְחַלֵּק בֵּין כְּשֵׁהוּא חָם רַק מְעַתִּיק לְשׁוֹן הַתִּירוּץ הָרֵאשׁוֹן שֶׁל ר"י כְּמִבְּנֵי אֶרֶץ בְּלִשׁוֹנוֹ שֶׁם דְּמַשְׁמַע דְּלִתִּירוּץ זֶה אֶף לְאַחַר שְׁנִתְיַבֵּשׁ א"צ שְׁפִשֵׁף גְּדוּל רַק שְׁפִשֵׁף בְּעֵלְמָא מִשְׁא"כ מִשׁוּם אִיסוּר צָרִיף שְׁפִשֵׁף גְּדוּל וְדִלָּא כְּתִירוּץ הַב' שֶׁכ' דְּלֵאחַר שְׁנִתְיַבֵּשׁ צָרִיף שְׁפִשֵׁף גְּדוּל וְעֵינֵי בְּדָבְרֵי הָרִ"ן בְּחֻדוּשֵׁי לְחֻלִּין שֶׁכ' גְּזָרָה מִשׁוּם יַחְתְּנוּ כו' כְּלוּמַר וְצָרִיף שְׁפִשֵׁף גְּדוּל יוֹתֵר מִכְּדֵי הִדְחָתוֹ מְחַמַּת דְּמוֹ שְׁמָא יִשְׁכַּח מְלִשְׁפִשֵׁף עַכ"ל וְהוּא כְּדָבְרֵי הַרְשָׁב"א דְּמַתְרַץ לֵהּ הֵכִי וְזֶה סוּתֵר לְדָבְרֵי בַהֲל' הָרִי"ף וְצ"ע: וְרֵאִיתִי בְּחֻוֹת דַּעַת רִישׁ סִימָן צ"א שְׁכַתְבַּת דְּהָא דְּבַסִּי ס"ד אוֹסֵר לְהַדִּיחַ בְּכָלֵי שְׁמַדִּיחַ חִלְבִים אַע"ג דְּלִיבָא דְּחֻתְמָא צ"ל כִּינּוּן דְּמַדִּיחוֹ עַכְשָׁיו שְׁמָא לֹא יִדְיַחְנוּ יוֹתֵר כו' בַּמַּחְכ"ת אֲשַׁתְּמִיטְתִּי דְּבָרֵי הַרְשָׁב"א בַּמ"ה דָּף פ' שְׁכַתְבַּת גַּבִּי הַטַּבְּחָ צָרִיף ג' סַפִּינִים דְּאָגַב דְּחֻתְמָא נִדְבָק בּוֹ חֵלֶב הַרְבֵּה וְכֵן שְׁנֵי כְּלִים שְׁמַדִּיחַ כִּי הַמִּים שְׁנִמְחָה בְּהֵם הַחֵלֶב נִדְבָק בְּיוֹתֵר אֲבָל חֵלֶב הַפְּסָלִים שְׁנִנְצָטְנוּ שְׁרִי וּמַעַתָּה מ"ש שְׁמֵן בְּלֵא דְּחֻתְמָא בְּהִדְחָה בְּלֵא שְׁפִשֵׁף סָגִי הֵינּוּ דְּחֻתְמָא בְּחֵלֶב שְׁלֵא נִמְחָה בְּמִים וּבְחֻתְמָא תְּמָה בַּח"ד עַל הַרְשָׁב"א בַּתְּה"א שְׁנִתְּנוּ טַעַם לְכָלֵי מִשׁוּם שְׁמֵן וְעֵינֵי בַּח"מ שְׁכַתְבַּת שְׁהַרְשָׁב"א לֹא הַזְכִּיר דְּחֻתְמָא וְהִנְיָה רוּאָה שְׁהַרְשָׁב"א בַּמ"ה מֵהָאֵי טַעְמָא אֲתֵי עֲלֵהּ וּמ"ש בַּח"ד שֶׁם רֵאִיָּה מֵהַטּוֹר סִימָן ס"ד הִנְיָה הֵם דְּבָרֵי הַרְשָׁב"א בַּתְּה"א דָּף פ' וְכָף הֵם דְּבָרֵי בְּתִשׁוּבָה ע"ש וְהִנְיָה מִדְּבָרֵי הָרֵא"ה בַּב"ה מְבֹרָא דְּסָבִירָא לֵיהּ כְּהַרְמָב"ם בְּפִירוּשׁ כְּפָלִי וְס"ל דְּבַעֲי שְׁפִשֵׁף גְּדוּל בְּשְׁמֵן אֶף בְּלֵא דְּחֻתְמָא וְאֶפְשָׁר שְׁטַעְמֵמוֹ דַּמ"מ יֵשׁ חֲמִימוֹת קִצָּת אַע"ג דְּהֵתֵם קָרִי לֵיהּ צוּנָה בְּצוּנָה וּלְפִי"ז י"ל דַּמ"ש רַמ"א בִּיבִישִׁים מְלוּחִים סָגִי בְּהִדְחָה הֵינּוּ עִם שְׁפִשׁוּף גְּדוּל כִּינּוּן שְׁיֵשׁ קִצָּת רְתִיחַת מְלִיחָה וְאֶפְשָׁר דְּכַפְלֵי וּבִשְׁרָא בְּעוּדָם חֲמִין יֵשׁ בְּהֵם לְחֻוֹת קִצָּת מִשְׁא"כ בִּיבִישִׁים לֹא אִיכְפַּת לָן בְּרְתִיחָה קִצָּת וּמ"ש בַּח"ד לְלַמּוֹד דְּבָר חֲרִיף בְּשִׁנְיָהֶם יְבִישִׁים מְלוּחִים לַעֲנִ"ד חֲרִיפוֹת זֶה אֵינּוּ מַעֲלָה וּמוֹרִיד לַעֲנִינָה זֶה רַק אִם יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין יָבֵשׁ לִיבֵשׁ הֵינּוּ מְחַמַּת מְלִיחָה הֵנִי רְתִיחוֹת וְע"י הַרְתִּיחוֹת מַעֲלָה הֵבֵל וְנִדְבָק קִצָּת וּמ"ש רֵאִיָּה מְדִלָּא חִילָק בַּת"ח בֵּין לַח לִיבֵשׁ כְּמוֹ שְׁחִילָק בַּד"מ אֵין זֶה רֵאִי לַעֲנִ"ד כְּפִדּוּעַ שְׁהַד"מ שְׁחִיבֵר בְּאַחְרוּנָה הוֹסִיף כְּפָה דְּבָרִים וְחִילּוּקִים שְׁלֵא הַזְכִּיר בַּת"ח וְקִצְרֵתִי דְּבָרֵי זְעִירָא הֵק' אֶפְרַיִם זְלָמָן מְרַגְלִיּוֹת מְבָרָאד: הֵלְכוֹת בְּשָׁר בְּחֵלֶב וְתַעֲרוּבוֹת שְׁאֵלָה לְ שְׁאֵלָה חֲתִיכַת בְּשָׁר שְׁנַפֵּל לְתוֹךְ יוֹרָה שֶׁל חֵלֶב רוּחַם וְסִילְקוֹ הַבְּשָׁר מִיָּד מִשֶׁם וְשׁוּב נֶאֱבַד הַבְּשָׁר וְא"א לַעֲמֹד עַל שִׁיעוּרוֹ אִם הֵי בְּחֵלֶב ס' אוֹ לֹא.

והשואל אומר מאמד הדעת שהי' חתיכה קטנה וקרוב הדבר שהי' נששים אלא שאינו אומר בבירור רק אומדן דעת לבד מה דינו: תשובה הנה הפר"ח בסי' פ"ז כ' דכל בב"ח שלא נתבשל כמאכל ב"ד אין בו איסור בב"ח מן התורה, והארכתי בזה במקומו ושם הבאתי דברי הריטב"א בחולין שנגראה בדעתו פדעת הפר"ח דהא דקאמר בחולין דף ק"ח באיזה בישול אמרו כו' קאי גם לענין אכילה ושם פתבתי לנישב הא דקאמרינו חידוש הוא דאי תרו לי' כו' ואלא קאמר דאי מבשל לי' בפחות מכמב"ד.

אף מידי עיוני עתה בזה ראיתי שיש ראי' להפר"ח מהא דאמרינו בפסחי' למילף טעם פעיקר מגיעולי מדין והקושיא מפורסמת דכיון דדחי דמבב"ח ליכא למילף משום דחידוש א"כ גם מגיעולי מדין ליכא למילף דדלמא הגעילו משום בב"ח וכבר פתבתי במ"א כמה תירוצים אף העיקר בזה נלענ"ד דאחר עיון אין התחלה לקוש' זו פלל.

ומתחלה אבאר דלקאורה קשה לפי דעת הפר"ח מאי מייתי ראי' מבב"ח לטכ"ע והוצרך לדחות דחידוש הוא דאי תרי לה כו' טפי ה"ל למימר דאדרבה מוכח מבב"ח דטכ"ע לאו דאורייתא דהא אף בבישול אם לא נתבשל כמב"ד לא נאסר אע"ג דתיכף שהרתים קצת ונעשה כ"ח יהיב טעמא אלא ע"כ דטכ"ע לאו דאורייתא: אף באמת ז"א דנדאי ליכא למילף מזה דטעם לאו פעיקר דאפי' אם הטעם פעיקר מ"מ פיון דכל חד לחודי' שרי רק בהדדי אסור לא אסרה תורה בנ"ט לחוד רק עד דאיכא דרף בישול דהיינו כמב"ד וכמו אי תרי לה דנמי יהיב טעמא ואינו אוסר רק הא דמייתי למילף מבב"ח טכ"ע לאו מתחלת האיסור רק מדחזינו דלאחר הבישול כמב"ד אם אוכל בפשר או חלב לוקה משום בב"ח אע"ג דליכא אלא טעמא.

וכן אם אוכל הפשר וגם החלב מ"מ בכל חד ליכא אלא טעמא ואפ"ה דיינינו לי' פאנוכל בב"ח אלמא דטעם הנבלע חשוב כממש וכאלו אוכל שניהם יחד וא"כ פשנבלע פניית גבלה פחתיכה פשרה נמי דיינינו ליה פשאוכל החתיכה פאלו אוכל הכזית גבלה וכן מבואר להד' ברש"י בחולין דף ק"ח שכו' וכשמשלק זה מזה לאחר גמר בישולו ליכא אלא טעמא כו' ע"ש בדברי אב"י דאמר ש"מ טעמו כו' וע"ז דחי דבב"ח חידוש הוא שחידשה תורה שהאוכל הפשר זהו דינו פאנוכל החלב דהא חזינו דאי תרי לה כו' וה"נ הוי חידוש לענין זה שטעם החלב הנבלע ע"י הבישול כמב"ד יהא חשוב כממש דכשאוכלו נחשב פאנוכל בב"ח ולפי"ז היינו דווקא לענין אכילת בב"ח אבל לענין תחילת איסורו הא חזינו דאפי' אם יש פאן פשר ממש שנותן טעם לחלב אינו אוסר אלא א"כ נתבשל בו העיקר כמב"ד ומכ"ש אם מעיקרא אין פאן רק טעם לחוד שאם נאמר שטעם לבד פמאן דליתא א"כ פשיטא שטעם חלב אינו אוסר הפשר אף שהטעם נתבשל בו כמב"ד מ"מ הא טעם פמאן דליתא וכאלו לא הי' פאן חלב או פשר פלל ומכ"ש אם נבלע חלב או פשר בירקות או בקורה דאי אמרינו פשנבלע פאן גבלה חשוב פלוע זה פמאן דליתא גם בזה הנה פאלו אין פאן פלוע מבשר או חלב פלל ואין לחלק בזה בין פשר בחלב לפאר אסורין דחידוש שחידשה תורה אינו אלא לענין אם נתבשל גוף פשר עם גוף חלב כמב"ד ונאסר מה"ת האוכל הפשר עם טעם החלב חייב עליו וחשבינו לי' לממש והיינו שפבר נאסר אבל לא שהטעם יאסר וגרע משאר איסורין דעכ"פ פבר שם

איסור עליו ואפ"ה אמרינו דהנה כמאן דליתא ומכ"ש בזה דאפתי טעמא דהיתרא הוא פשיטא שאין בו פח שיעשה איסור וכה"ג מחלקינן בין לענגן נ"ט בר נ"ט דהיתרא.

ולפ"ז פשיטא דאי אמרינו בעלמא טעם לאו פעיקר רק בב"ח חידוש אין מקום לומר דהא דגעולי מדין משום בב"ח דלא מיבעיא טעם הראשון של הבשר או החלב של העפ"ם שיש לדון אותו כמאן דליתא ונהיה פליכא טעמא בקדרה זו דכמה פחה גדול מהאיסור של כזית נבלה דחשבינן לי' פאלו אינו אלא אפי' הטעם שמפליט הקדרה לתוך בשר או חלב של ישראל מה"ת יועיל לאוסרו פינן שהטעם שמפליט הקדרה לתוכו פאין נחשב לענגן תחלת האיסור ואף שבישלו אותו כמב"ד מ"מ אין זה כ"א פשהעיקר נתבשל כמב"ד אבל טעם לבד שהוא פאלו אינו אף אם יבשלונו כל היום אינו אוסר וא"כ א"א לומר שהגעילו פלי מדין משום בשר או חלב שבישל העפ"ם ואם נאמר משום שהעפ"ם בישל בב"ח זה הוי כשאר איסורין כמ"ש הש"ך וממילא מוכח דאמרינו בכל האיסורין טע"כ.

אף כ"ז לדברי הפר"ח אבל אם נאמר דבב"ח לא בעי בישול כמב"ד א"כ מוכח דלענגן גוף האיסור מועיל בבב"ח נתינת טעם א"כ אפי' תימא בב"ח חידוש הוא מ"מ הרי חידוש תורה בבב"ח שנותן טעם מועיל לאסור אף דשם נ"ט מן העיקר מ"מ י"ל דבכלל החידוש אף אם אין פאן רק איסור בלוע לבד מועיל לאסור פינן דלענגן בב"ח טעמו מלתא היא אבל לשיטת הפר"ח א"ש דלדידן מוכח דטעמא לחוד לענגן תחלת האיסור שיחול עליו שם בב"ח לאו מלתא הוא עד שיתבשל כמב"ד ומכ"ש אם תחלת הטעם הפלוע בהיתר דהנה כמאן דליתא: ונהיה בהא דאמרינו ליטעמי' קפילא ארמאה בחולין דף צ"ח נחלקו הראשונים שם שיש שפירשו קפילא אוןמן משום דלא מרע אומנתו.

ויש שפירשו שאפי' סתם עפ"ם נאמן במסל"ת והקשו ע"ז דמסל"ת אינו נאמן בדאורייתא והתה"ד כתב ליישב דהם סוברים פרש"י דטעם פעיקר דרבנן והפלתי תמה ע"ז דהא גבי קדרה שבישל בה בשר כו' אמרינו ליטעמיה קפילא וגבי בב"ח לכ"ע טכ"ע דאורייתא ומ"ש שם ליישב דבלוע בקדרה אינו אלא מדרבנן אף בב"ח פתבתי בזה במקום אחר וגם מ"ש דטעימת קפילא הוא רק פדי להתיר טעימת ישראל אח"כ שהוא דרבנן וכשיטעום הישראל מיד ירגיש אם יש בו טעם איסור באמת יהיה אסור דהקפילא שיקר בדבריו ואם הישראל אינו מרגיש על ישראל סמכינן כו' ע"ש.

ולענ"ד ז"א הא דאמרינו שהוא בנ"ט וע"י קפילא שאומר שאין בו טעם מותר ושוב א"צ טעימה אחרת כלל והרי הוא מותר להאכילו לאחרים שאין יודעים אם נפל לשם איסור ואף אם ירגישו שמנונית החלב מנין ידעו שהוא חלב וסברו שהוא שמנונית דהיתרא אלא ודאי דעיקר ההיתר אטעימת הקפילא אנו סומכין: ולענ"ד ליישב דברי התה"ד לפי מ"ש הש"ך שיש מחלקין דהקא לא אתחזק איסורא דהא לא ידעין אם יש פאן טעם עכ"ל ולענ"ד צ"ע על חילוק זה שפירא דכאן שפיר מיקרי אתחזק איסורא ולא מיבעיא היכא שנתערב איסור בעין ונימוח דאתחזק איסורא בקדירה שע"י שאתה דן על ההיתר אם קיבול טעם מאיסור זה שנפל לתוכו תדון על האיסור שיש פאן ודאי כזית איסור וזה יאכל הכזית איסור בתוך התערובות זה וע"כ לומר שאע"פ שיש פאן ודאי איסור עתה

גברא עליו טעמי' של היתר ובטלו לטעם האיסור ומאן יימר וישמא עמד בו טעמו ואיסורא קאכיל וא"כ אנו מתירין אתחזק איסורא ע"י עפוי"ם.

ואפשר שגזי סברת הרמב"ן שהביא הטור באיסור בעין שנתערב לא סמכינן אקפילא. אף לענ"ד אף באין האיסור בעין בתוך הקדירה כגון שהסירוהו משם מ"מ אתחזק לנו עכ"פ שהאיסור זה פלט טעמו בקדירה זו ואם הי' לבדו הי' אסור דשפיר קשי' להו למה יהיה מסל"ת נאמן באתחזק איסורא.

וע"ז כ' התי"ד דס"ל טכ"ע דרבנן ולפ"ז א"ש קושית הפלתי מבב"ח דהתם אף על גב דטכ"ע דאורייתא מהני מסל"ת דהתם לא אתחזק איסורא שכ"א בפ"ע היתר רק מחמת שניחוש שנתן בו טעם וכינון שגזי אומר שאין כאן טעם מעיקרא לא הי' כאן איסור פלל וכה"ג לא מיקרי אתחזק איסורא דמה"ת להחזיק שיש כאן איסור ועיין בהגהות מרדכי דקדושין בשליח לקדש שטעה ואמר לי כו' דלא מקרי אתחזק איסורא אלא היכא שאף לדברי העד הבא להתיר האיסור מפאן ולהבא מודה הוא דמעיקרא אסור הי' כו' ע"ש: ובכדי לבאר דעת ה"ש מחלקין שהביא הש"ך דלכאורה נראה כמ"ש דגם הבא מיקרי אתחזק איסורא.

אף דצ"ע מהא דמתירין במב"מ ונשפף אע"ג דגם בדרבנן יש להחמיר בספקו היכא דאתחזק איסורא. וראיתי בפלתי סק"ג שמתחלה תפס זה לאתחזק איסורא וכתב דטעמא דמב"מ ונשפף כיון שהקדירה טרם שגפול הי' לו חזקת היתר אמרינן אוקמי הקדירה בחזקת היתר כו' נאני תמה דכלום חלקנו בין נפילת איסור לתוך היתר בין נפילת היתר לתוך האיסור דלפ"ז אם ה"ה פזית חלב בקדירה ונפל לתוכו בשר שמן הרבה ונשפף נימא אוקמי בחזקת איסור שהי' כאן מקודם ולא נתבטל ואף שהבשר מקומו הי' לו חזקת היתר הכזית חלב במקומו בקדירה זו הי' לו חזקת איסור ומה"ת לומר שהחלב האסור יצא מחזקת איסורו ונתבטל ואינו דומה למ"ש הרשב"א ביבמות פרק האשה רבה דהיכא שיש כאן חתיכת חלב ושומן נאמן עד אחד דאין זה אתחזק איסורא בדבר זה רק במקום הזה ע"ש דז"א דהתם אינו אוכל רק מה שמעיד העד שהוא שומן משא"כ הכא שאוכל האיסור עם ההיתר יחד והרי האיסור אתחזק בי' איסורא ואפשר לומר דע"כ לא אמרינן באתחזק איסורא דרבנן ספק לחומרא אלא אם עכ"פ טרם בא הספק היינו מוחזקין בו שהוא ודאי איסור דרבנן שוב אין הספק מוציא מחזקתו משא"כ הכא שבעוד החלב בעין בלא תערובות לא ה"ה בו ספק והי' אסור ודאי מ"ה ועתה פשנתערב במינו עכ"פ יצא האיסור מחזקתו שהי' מוחזק באיסור תורה ונחל עליו היתר מן התורה אלא שאנו מסופקים שמה עדיין יש בו איסור מדרבנן עכ"פ חזקת איסור דרבנן אין כאן.

דבהיהא שעתא גופ' שיצא מחזקת איסור תורה י"ל שיצא מחזקת איסור לגמרי אפי' מדרבנן ודיינינן בי' דין ספק דרבנן להקל משא"כ במבשא"מ שאם נותן טעם לא יצא מחזקתו פלל ונשאר באיסורו דהא טכ"ע דאורייתא והלכך שפיר קשי' להו להך מ"ד דטכ"ע למה מהני קפילא והוצרך לתרץ דס"ל דטכ"ע דרבנן: אף קשה שאם נימא דבכה"ג מיקרי אתחזק איסורא א"כ קשה למ"ד טכ"ע דאורייתא איך אמרינן דטעמים לי' פהו דהא אין עד א' נאמן היכא דאתחזק איסורא והי' צריך שני פהנים לטעימה זו וא"ל

דאזיל ל"מ"ד טכ"ע דרבנן דהא רבא סובר טעם פּעיקר דאורייתא כמ"ש התוס' בחולין דף צ"ח ואף לרש"י אפתי קשה ל"מ"ד דאורייתא.

ולוחק לומר דלדידן באמת בעינן שני פהנים וגם הפוסקים שכ' טעימא בכל איסורין קשה נהי דמפרשי קפילא אמן דלא מרע אומנתו מ"מ מי עדיף מישראל פשר דלא מהימן באמתחוק איסורא.

אמנם גבי קדירה שבישל בה תרומה י"ל דלא מיקרי אמתחוק איסורא דלא ידעינן כמה בלע וכמה נפיק מינן וע"י טעימת הפהן אמרינן דלא נפיק רק פורתא לתבשיל ונתבטל נמצא שאין פאן בתבשיל זה איסור מוחזק מעולם ויותר נראה דאע"ג דאם דנין על האיסור הנה אמתחוק איסורא מ"מ פשדנין על ההיתר הרי אמתחוק היתרא וכינון דחזקה דתרונייהו איתרע יש לנו לדון בהיתר שהוא הרוב ואפי' תימא שקולים הם חזקת ההיתר וחסות האיסור דתרונייהו איתרעי מ"מ הוי דלא אמתחוק לא איסור ולא היתר דע"א נאמן וכינון שעד אחד נאמן גם מסל"ת נאמן וזה דעת הגש מחלקין בין אמתחוק איסורא וסברי דהכא לא אמתחוק איסורא מיקרי מטעמא דכתיבנא: ומ"ש הש"ך להקשות עליהם דמאי פריה הש"ס משבוי' ועיין פר"ח סימן ס"ט מש"כ בשם המ"ך והקשה עליו.

גם תמה על הש"ך דלא מייתי מתרומה. והנה בשבוי' י"ל פיון דרוב עפוי"ם פרוצים בעריות הוי באמתחוק איסורא וכמ"ש בפ"י בכתובות דף י"ג ובכמה דוכתי' והא דבשבוי' הקילו פדאיתא בקדושין דמנוולא נפשה לגבי שבאי ומתרומה נמי א"ש כמ"ש הפר"ח דהוא בחזקת ישראל ומה שהקשה ע"ז דא"כ מוכח דבתרומה דרבנן נאמן אף באמתחוק איסורא וזה דלא פהש"ך נלענ"ד דהך חזקה שאנו מוחזקין בזה שהוא ישראל הוא חזקה דאיתי מפי רובא כמ"ש הפ"י דרובה דעלמא לאו פהני נינהו ובש"ס דמיירי מתרומה דאורייתא שפיר פריה דלמא מסל"ת נאמן פיון דמסל"ת לא חשוב עדות גמורה רק בעדות אשה הלכה בתרומה אע"ג דע"כ אין זה אמתחוק איסור גמור דאל"כ אפי' ע"א אינו נאמן וע"כ לומר דאע"ג באמתחוק מ"מ הוא מפי רובא דעלמא דלא פהני נינהו ובכה"ג שפיר ע"א נאמן לברר המיעוט מתוך הרוב כמ"ש הפ"י לענין רוב בפשר במקילין טרפה והמיעוט פשרות ע"ש בקדושין דף ס"ג ודוקא ע"א אבל מסל"ת פיון שאין דינו כע"א לא מהימן נגד החזקה אף בחזקה כה"ג דהכי משמע לי שנא דאין מסל"ת נאמן כו' ואע"פ ש"ל דדוקא דומי' דעדות אשה קאמר דחזקה גמורה היא משא"כ חזקה מפי רובא דז"א פיון שהורע פחו של מסל"ת שאינו פדין עדות ע"כ שר"ל דאף היכא דע"א נאמן מסל"ת לא מהני והינינו בכה"ג דתרומה וע"ז משני בתרומה דרבנן דבתרומה דרבנן מהימן בכה"ג במסל"ת ואע"ג דבאמתחוק אף בדרבנן לא מהימן זה דוקא באמתחוק איסורא בגוף זה ממש פההיא דטמא שירד לטבול משא"כ אי לא אמתחוק בגוף זה רק במקום זה אפי' שיש פאן רוב מ"מ פיון דבאמתחוק פי האי ע"א נאמן אפי' דאורייתא באיסורא דרבנן גם מסל"ת מהימן כנלענ"ד בדעת הש"ך: ובזה א"ש מה שהקשו התו' בכתובות דף כ"ד דבתרומה מהני אף אם הוא עצמו מסל"ת ובשבוי' לא מהני ולפי מ"ש א"ש דבשבוי' הוי אמתחוק איסורא בהך גופא דמיד שנשבית ורוב עפוי"ם פרוצים בעריות והרי היא מוחזקת שנבעלה פדאיתא בכתובות שם לזו יש עדים ע"ש ברש"י ובתו' דשבוי' בחזקת בעולה והלכה לא מהימנא איהי אף במסל"ת משא"כ בתרומה שאין פאן חזקה גמורה רק רוב

שפיר נאָמן הוא עצמו במסל"ת שהוא מן המיעוט וא"ל דגם גבי שבוי' פּינן דטעמא דרוב נכרים פּרוצים בעריות א"כ הוי נמי חזקה מפת רובא כמו תרומה ז"א דרוב דתרומה הוא רובא ומיעוטא דאיתא קמן ובזה שפיר המסל"ת מסייע להמיעוט שהיא מבררת המיעוט דאיתא קמן מן הרוב משא"כ רוב פרוצות שהוא רוב בטבע ונחשיב מיעוטא דליתא קמן אין להאמין למסל"ת שהוא מסייע למיעוטא דליתא קמן ואפ' בע"א גמור יש לחלק בכף ואע"ג דלכאורה אדרבה רובא דאיתא קמן עדיף מליתא קמן מ"מ לענין זה שאנו רוצים להאמין להעד שהוא מן המיעוט איתא קמן עדיף משא"כ אי ליתא קמן כמו שאין ע"א נאמן לומר על איש א' שזה היה סריס דודאי כה"ג אינו נאמן נגד הרוב רק דוקא באיתא קמן שהוא מברר המיעוט מתוך הרוב והמיעוט פחו' יפה דהא איתא קמן ובשבוי' פּינן דמיעוטא איפא שאין טבען להיות פרוץ בעריות לא מהימנא במסל"ת אע"פ שע"א נאמן משום שהקילו בשבוי' משא"כ לענין נאמנות דע"א ס"ל לר' יהודה דאין מעלין לכהונה ע"פ ע"א וע"כ דס"ל דארף ברובא כה"ג אין ע"א נאמן ודינא הכי הוא משא"כ בשבוי' שהקילו בה להאמין לע"א אף ברוב בטבע ואין זה ענין למסל"ת לדידן דמהימן ע"א גם איהו נאמן במסל"ת דלאו רוב גמור היא כנלענ"ד: והט"ז כתב לחלק בין מידי דבעי עדות.

ועיין במשפצות שהקשה דא"כ מאי פריף משבוי' ותרומה. ונלענ"ד דודאי אין פוננת הט"ז מידי דבעי עדות היינו שני עדים דפשיטא דלא שייף בזה נאמנות דמסל"ת רק דמיירי במקום דחד מהימן אפ"ה מסל"ת לא מהימן ולפ"ז קשה במ"ש הט"ז תדע דהא עד אחד נאמן באיסורין כו' ומה תדע הוא זה דהא אנו בהך גנונא עסקינו דאע"ג דע"א מהימן מסל"ת לא מהימן ולכן נלענ"ד דט"ס הוא בט"ז וצ"ל דבעל דבר נאמן באיסורין להתיר וכוננת הדברים דודאי הא דאנו מחלקין במקום שמכשירין ע"א בין עדות ע"א לעדות אשה וקטן ועפ"ם מסל"ת שו' דחיישינן שפא מחמת שחזד ממון או שחזד דברים הם עושים עצמם כמסל"ת פּינן דהימנותא לית בהו כ"א משום מסל"ת יש לחוש לזה כמ"ש בתוספתא דכתובות גבי קטן דנאמן במסל"ת דוקא לאתרא אבל לאחר זמן חיישינן שפא מפני הפיתוי והיראה אמרו כן ועיין באה"ע סי' י"ז ובתשו' בחלק אה"ע הארכתי בזה.

ולפ"ז א"ש טעמא דבעדות אשה מסל"ת מהימן ובקלמא לא מהימן אף במקום שע"א נאמן משום דבאשה דאיהו גופה מהימנא לומר מת בעלי אין חשש מפני הפיתוי והיראה או ע"י שחזד ממון וכה"ג דהא היא גופא נאמנת מתוך חוקר כו' משא"כ בעלמא היכא דהבע"ד גופא לא מהימן וצריף לעדותו של עד ממילא דלא מהני מסל"ת דיש לחוש לפיתוי ויראה או שחזד כה"ג והא דפרכינן מנחיל של דבורי' דהש"ס דידן לא ס"ל לחלק בין לאתרא ובין לאחר זמן דבכל גנוני יש לחוש.

מפני הפיתוי והיראה בדאורייתא ועיין בשו"ת הריב"ש סי' פ' ומ"ש בתשובה בזה ולהכי פריף עלה משבוי' דגם היא עצמה אינה נאמנת ואפ"ה מהני מסל"ת ומשני בשבוי' הקילו.

ושוב פריף מתרומה דגם הוא עצמו אינו נאמן ומחמת שהוא מסל"ת נאמן ומשני בתרומה דרבנן ולפי"ז פשיטא דאין קוש' אהא דמהנינן בטעימה לעפ"ם מסל"ת פּינן דבע"ד גופא נאמן דמי לעדות אשה דמסל"ת ואף אם לא נגיה בט"ז א"ש פּינן דע"א נאמן

באיסורין להתיר ע"כ שאין זה מחמת תורת עדות רק מצד דמסתמא האמת פן דאין אדם חוטא ולא לו א"כ גם במסל"ת כל שיש הוכחה סגי דלמאי ניוחול לה משא"כ בתרומה ושבוי' דעכ"פ עדות בעינן והבע"ד בעצמו אין נאמן הלכך אף שהקילו בהם שלא נצטרף לעדות גמור היינו שני פשירים מ"מ מסל"ת לא מהני דאין בזה שום עדות כלל אפי' עדות פסול אף העיקר כמ"ש דמסל"ת תלוי בנאמנות הבע"ד דאם הבע"ד לא מהימן גם מסל"ת אינו נאמן ואף אם לא יהי' פן פנונת הט"ז נלענ"ד שהדברים נכונים מצד עצמן: ובגידון שאלתינו נראה שיש כמה צדדים להיתר דלדעת הפר"ח אין פאן איסור תורה פינון שפילקו מיד שגפול וגם י"ל דכיון שקדירה זו של חלב בחזקת היתר עומדת ואע"ג דאתיליד ריעותא מחמת גפילת הפשר מ"מ חזקת איסור ודאי אין פאן ומצורף לזה שאומר עפ"י אומד הדעת שהיה חתיכה קטנה וקרוב שיש ששים והוי פהיתרא שכיח טפי יש להתיר ע"י טעימת קפילא מסל"ת ואם שם קפילא נראה דשרי לישראל לטעום טעימא בעלמא ואם אין מרגיש טעם פשר מותר לאכול אח"כ ומי שירצה להחמיר גם בזה לענין אכילה עכ"פ בהנאה יש להתיר בפשיטות פן נלענ"ד: דברי זעירא הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד שאלה לא שאלה בהא דכ' בש"ע ס"ס צ"ח דאם נפל לקדירה ב' זיתי איסור כו' וכ"ש אם אחת של פשר ואחת של גבינה דכ"א מבטל חבירו ומשמע דוקא בכה"ג אבל אם נתערבו הפשר וגבינה ע"י בישול קודם גפילתו צריף ס' נגד הב' זיתים וכן מבואר להדיא באו"ה הביאו בקצרה בד"מ שם ובאמת הא מלתא טעמא בעי דמה בכך שגאסרו יחד מקודם ס"ס השתא פי טעים אין פאן לא טעם פשר ולא טעם חלב דטעם כ"א נתבטל בס' וכמו אם נפל פזית פשר מבהמה טמאה וכזית חלב טמאה דודאי מבטלין זא"ז וכמו חלב נדם שכ' הרא"ש דסברא הוא כו' ומאי עדיפותא דאיסור כב"ח לענין זה וגם לבאר דין ירף שלא ניטל ממנו שמונו של גיד ונמלח ונתבשל פה אם צריף ס' נגד פדי קליפתו שגאסר במליחה אם לא: תשובה הנה אא"ז בת"ש ס' ל"ג סק"ה כ' דשני זיתים מאיסור א' אפילו אם חלוקין בטעמם פגון פכד ובשר של גבילה אין מבטלין זא"ז וכ' דאע"ג דמאו"ה סוף פלל ק"ד לא משמע הכי אינו מוכרע עכ"ל וראיתי בפרי מגדים בפתיחה לתערובות שהביא דבריו וכ' ואני תמה על רב מובהק פמוהו שדרכו לדייק הרבה איף יאמר זאת שהרי כ' או"ה גבי כב"ח אם נאסרו מקודם אין מבטלין זא"ז וביאור דבריו דבב"ח הפל שם איסור א' דהא חצי זית פשר וחצי זית חלב חייב מלקות הלכך אם נפלו לנ"ט אף דטעמא ליכא שם איסור א' הוא כו' והשתא הדברי' ק"ו בגבילה ובגילה אף שאין טעמם שנה ומ"ש מקודם לאו א' היינו פיגול ונותר כו' הא לאו א' ממש וחד שמה גבילה אף דחלוקין בטעמם מדרבנן עכ"פ איסורא איכא פמו בב"ח שגאסר מקודם ומודינא דמה"ת מותר מאין הרגלים לאסור מדרבנן ואם נאמר שבעל מאוד אחר שהודה במקצת דמה"ת מותר מאין הרגלים לאסור מדרבנן ואם נאמר שבעל או"ה ברוב חקמתו הבין שכל פינצא בזה באיסור כב"ח שהוא שם איסור א' ראוי לגזור עליו מדרבנן פשיטא שהוא דבר שאין לו שחר אף באמת הדבר מבואר באו"ה שכ' אבל ודאי אם נאסר הבב"ח קודם שגפלו לקדירה וכן כל ב' חתיכות שאר איסורים של מין א' פגון ב' חתיכות של גבילה כו' והיינו ששניהם מטעם א' כמ"ש שם לעיל משום שיש שם מיהא לבסוף טעמא דאיסורא ולפי"ז נראה פמו דהתם האיסור לדידי' מדאורייתא פמו כן בב"ח ואין להאריף פי הדבר מבואר לפענין באו"ה שלא נזכר בדבריו מדרבנן

כָּלֵל וְדִינָא קְאָמַר וְלֹא בְּתוֹרַת גְּזֵינְרָה דְּרַבְּנָן וְאָמְנָם הַדְּבָר בְּרוּר כִּי אַא"ז ו"ל אַחַז דְּרַכּוּ
הַקְּוֹדֵשׁ דְּדִינִיק וְכַתּוּב וְגַם בְּזֶה לֹא נֶפֶל דְּבָר מְדַבְּרוּ אֲשֶׁר דְּבַר דְּדַעַת או"ה דְּבָכָל גְּוֹנֵי
בְּשָׂאָר אִיסוּרִין אִם הֵם חֲלוּקִין בְּטַעְמָם מְבִטְלִין זַא"ז כַּמ"ש בְּטַעַם הַדְּבָרִים שְׁהָרִי בְּטַעַם
כְּעִיקָר תְּלֵי רַחֲמָנָא וְהָרִי אִין פֶּאן שׁוּם טַעְמָא דְּאִיסוּרָא כּו' וּלְפִי"ז אִין לְחֻלְק אַף אִם הֵם
מְלֹאוּ א' מִמֶּשׁ פְּגוֹן כְּבֹד וּבְשָׂר מְנַבְּלָה וְהַחֲלִיּוּק שְׁבִין בַּב"ח לְשָׂאָר אִיסוּרִים הוּא לְדַעַת
או"ה פֶּאָשֶׁר אַבְּאָר וּמִתְחַלְלָה אַעֲן וְאוֹמֵר דְּלִכְאוּרָה צְרִיף לְהִבִּין בְּהֵף סְבָרָא דַכ' הָרָא"ש
ו"ל דְּכֹזִיַת חֻלְב וְכֹזִיַת דָּם מְבִטְלִין זַא"ז מִשׁוּם דַּס"ס לִיכָּא טַעְמָא וְלָזֶה הִסְכִּימוּ כָּל
הַפּוֹסְקִים וְלִכְאוּרָה צ"ע דְּנֻדָּי אִם בִּישְׁל פְּזִיַת חֻלְב וְכֹזִיַת דָּם בְּתוּף נ"ט זִיַתִּי מִיָּם הָאִם
נֹאמַר שְׂאִין פֶּאן הַרְגֵּשׁת טַעַם כָּלֵל הָא וְנֻדָּי שׁו"א וְאִיף אוֹכַל יְטַעַם טַעַם נִרְגֵּשׁ בְּתוּף מִיָּם
הִלְלוּ יוֹתֵר מְאִילוּ נֶפֶל שְׁם אֱלֹא זִיַת א' לְבַד אֱלֹא שְׂאִין מְרַגֵּיש טַעַם חֻלְב או דָּם מִמֶּשׁ לְפִי
שַׁכ"א מְבִטְל טַעַם חֲבִירוֹ אַבְּל מ"מ מְרַגֵּיש הוּא טַעַם מְעוֹרָבֵב וְהֵף טַעְמָא דְּקַטְעִי טַעְמָא
דְּאִיסוּרָא הוּא וּמֵהָאִי טַעְמָא בְּאַמַּת אִיתָא שְׁם בְּהִגָּהַת או"ה בְּשׁוּם רְאָב"ן דְּכָל ב' אִיסוּרִין
דְּנֶפֶל לְהִיֵּתֵר אֲמַרִּינֵן דִּיהֵיב טַעְמָא וּמְצַטְרֵף וּבְעֵי ס' נִגְד שְׁנֵיהֶם כּו' ע"ש ור"ל כַּמ"ש דְּהָא
עַכ"פ יֵשׁ פֶּאן טַעַם אֱלֹא שְׂאִין נִרְגֵּשׁ כָּל טַעַם בַּפ"ע אַבְּל מ"מ טַעַם דְּאִיסוּרִין מְוֹרְגֵשׁ
מְאוּד בְּפֶה הַטּוֹעַם הַתְּבַשִּׁיל אַף יֵשׁ לוֹמַר בְּטַעַם הָרָא"ש וּדְעִימִי דַּס"ל דַּבְּכָה"ג אִין לְאַסוּר
הַתְּבַשִּׁיל שְׁהָרִי גּוּף הָאִיסוּר נְמוּח בְּתוּחֵו וְנִתְבַּטַּל בְּרוּב רַק מִחֲמַת הַטַּעַם אָנוּ בָּאִים עָלֵיו
לְאַסוּר דְּטַעַם כְּעִיקָר דְּאוּרִיַּתָּא מ"מ לֹא שְׁיִיף בְּזֶה צִירוּף שְׁנֵי הַטַּעְמִי יַחַד לְאַסוּר פִּינּוּ
שְׂאִין שְׁנֵי הַטַּעְמִים שְׁוִים אֱלֹא הֵם מִתְנַגְּדִי זֶה לְזֶה וְכ"א הוּא מְחַלִּיש אֶת טַעַם חֲבִירוֹ
וּמְבַטְלוֹ הַלְפָּה לֹא חֲזִי לְאַצְטְרֹפִי שְׁנֵיהֶם יַחַד לְאַסוּר הַתְּבַשִּׁיל בְּשַׁבִּיל זֶה וְדָבָר זֶה הִסְבִּיר
לָנוּ הָאו"ה בְּלִשׁוֹנוֹ הַצַּח שְׁכַתּוּב וְאֶפִּילוּ אִם שְׁנֵיהֶם שְׁוִים בְּלִאֲנִין פִּירוּשׁ שְׁשְׁנֵיהֶם מְלֹאוּ
אַחַד או מְשֻׁנֵי לְאוּנָן שְׁמַצְטְרֵפִין אִפִּי לְמַלְקוֹת כְּדַכְּתַב הַרְמַב"ם פ"ד דַּמ"א דְּזֶהוּ דוֹקָא
בְּעֲצָמוֹתוֹ אַבְּל בְּטַעְמִים לֹא שְׁיִיף צִירוּף כְּדַפְרִישִׁית שְׁהָרִי בְּטַעַם כְּעִיקָר תְּלֵי רַחֲמָנָא וְהָרִי
אִין פֶּאן שׁוּם טַעְמָא דְּאִיסוּרָא דַכ"א מְתַבַּטַּל בְּהִיֵּתֵר וּבְטַעַם אִיסוּר חֲבִירוֹ עַכ"ל וְהַדְּבָר
מְבֹאָר כַּמ"ש דְּלִפִּי שְׁהַטַּעְמִים מִתְנַגְּדִים זֶה לְזֶה לֹא מְצַרְפִּינֵן לְהוּי רַק אִם הִיָּינוּ טוֹעְמִי
טַעַם אִיסוּר אַחַד בַּפ"ע פְּגוֹן שְׁהִי נִרְגֵּשׁ אִיסוּר חֻלְב בַּפ"ע או שְׁהִי נִרְגֵּשׁ דָּם בַּפ"ע וְכָאן
שׁו"א שַׁכ"א מְתַבַּטַּל וּמִתְחַלֵּק טַעְמוֹ לְשֵׁשִׁים חֻלְקִים וְאִין נִרְגֵּשׁ בַּפ"ע וְזֶהוּ כְּוֹנֵתוֹ בַּמ"ש
וְהָרִי אִין פֶּאן שׁוּם טַעְמָא דְּאִיסוּרָא כּו' ר"ל שְׂאִין פֶּאן הַרְגֵּשָׁה לְכָל טַעַם בַּפ"ע וְצִירוּף
לֹא מְהַנִּי כ"א בְּעֲצָם הָאִיסוּר אַבְּל לֹא בְּטַעַם כָּל שְׁהוּא מִתְנַגֵּד לְטַעַם הַשְּׁנֵי וּמֵעַתָּה הַדְּבָר
מְבֹאָר שְׁכָל זֶה הוּא שְׂאָר אִיסוּרִים שְׂאִין מְקוּם לְצַרְף שְׁנֵי הַטַּעְמִים יַחַד כָּל שְׁהֵם
מִתְנַגְּדִים זֶה לְזֶה מִשָּׂא"כ בַּב"ח שְׂאִין הַתְּנַגְּדוֹת הַזֶּה מְעַכֵּב מְלַצְרֵף אוֹתָם יַחַד שְׁכָל עִיקָר
בַּב"ח הוּא מִחֲמַת תְּעַרוּבוֹת טַעְמִי שְׁלִפִי שְׁנִתְעַרְב טַעַם בְּשָׂר וְטַעַם חֻלְב יַחַד הֵם נַעֲשִׂים
אִיסוּר וּמְצַטְרֵפִין אֶפִּילוּ לְמַלְקוֹת דְּבִהְכִי חֲיִיבִי רַחֲמָנָא כְּשֹׂאוֹכַל כְּזִיַת מִתְעַרוּבוֹת טַעַם
בְּשָׂר וְחֻלְב יַחַד וְהַלְפָּה הַדְּבָר פֶּשׁוּט דַּבְּ"ח שְׁנֹאָסֵר מִכְּבָר שְׁנֶפֶל כְּזִיַת מְהֵם לְתוּף נ"ט
זִיַתִּי יְרַקוֹת שְׂאִיסוּרִין דַּע"ג שְׂאִין נִרְגֵּשׁ טַעַם בְּשָׂר או טַעַם חֻלְב בַּפ"ע מ"מ הָרִי נִרְגֵּשׁ
בְּמֵאֲכָל זֶה טַעַם בְּשָׂר בְּחֻלְב יַחַד שְׁחֲיִיב ע"ז וְהוּא ד"ת מִשָּׂא"כ אִם לֹא נֶאָסְרוּ יַחַד קוֹדֵם
נִפְלָה מְעִיקָרָא לֹא נֶאָסְרוּ כָּלֵל שְׁהָרִי מְעוֹלָם לֹא הִי כְּדִי נ"ט מִן הַבְּשָׂר אֶל הַחֻלְב או
אִיפְכָּא לְפִי שְׁתִּיקָף נִתְבַּטַּל טַעַם שְׁל כ"א בַּס' וְזֶה מְבֹאָר בְּלִשׁוֹן או"ה שַׁכ"ו וְה"ה אִפִּי
בַּב"ח כּו' אַעֲפ"י שַׁבְּ"ח מְצַטְרֵפִין וְחֲשׁוּבִים כְּמִין א' ור"ל אֶפִּילוּ לְמַלְקוֹת מ"מ מֵאַחַר

שלא נאסרו יחד קודם נפילתן המאכל מותר דדוקא דרף בישול אסרה תורה דהיינו שנותן טעם זה בזה והכא יש ששים נגד כ"א ולא גרעי הירקות נגד כ"א מאילו הי' הבשר וחלב עצמו שפטל בו כו' ע"ש דמבואר פדכתובנא (וע"ש מ"ש וכ"ש בטעמי פלי בלבד כו' עד בישול ירקות וקטניות נלענ"ד שאין פאן מקומו וצ"ל אחר תיבות פאין לשאול לחכם וגם מ"ש וכ"ש בטעמי פלי פגון שתחב כו' צ"ל דקאי אדלעיל דבב"ח מותר פשלא נתערב קודם נפילה או אפשר שחסר איזה תיבות וצ"ל אכל אם לא נאסרו קודם נפילתן מותר וכ"ש בטעמי פלי כו' ודוק ותשפח) והדברים מבוארים בשער ל"ה דין ט' ונ"ל וא"ל מאחר דהיתר בהיתר בעי ס' ובשר בחלב מצטרפין שיצטרפו הכא טעם בשר וטעם חלב.

מיהא בהעלמה אחת ואפ"י נודע בנתיים מאחר שלא הי' בו לבטלו דלא אמרינן צירוף בב"ח בזאח"ז אלא בעצמותו או בטעמי אונקל אכל בטעמי פלים לא כו' ע"ש הרי מבואר להדיא דזהו החילוק שבין שאר איסורים לבב"ח דבשאר איסורים אין טעמי אונקל המתנגדים זה לזה מצטרפין להיות נקרא בשם נתינת טעם משא"כ בב"ח שטעמי אונקל מבשר וטעמי אונקל מחלב מצטרפין כי זה פרי פל האיסור להיות נאסר דרף בישול ומעורבות הטעמים יחד וזה ברור: ומ"ש בפרי מגדים דמ"ש באו"ה ששניהם מלאו א' ר"ל פגון פיגול ונותר כו' ז"א שהרי באו"ה כ' פדכתב הרמב"ם פ"ד מהל' מ"א ובאמת לימא שם ברמב"ם רק שכ' פל הנבילות מצטרפות זע"ז כו' זה הפלל פל שהוא מלאו אחד מצטרפין וע"ז פתב ה"ה מוצא הדין מהגמרא פיגול ונותר מצטרפין כו' ואין דרכו של או"ה להביא מה"ה וגם לכתוב פדכתב הרמב"ם כו' והדבר פשוט דכוננתו על מ"ש פל הנבילות מצטרפים כו' ע"ש ומ"ש בין שני לאונן שמצטרפין כו' נראה שר"ל פגון נבילה וטריפה דאיתא שם דנבילה וטריפה מצטרפות הואיל והטריפה תחלת נבילה הוא והוא מדברי הש"ס דמעילה או חצי זית מבשר החי פמבואר שם ונפלאתי על הב"ח ופר"ח ואא"ז והפ"מ שפלפלו בנ"מ זו בין נבילה או טריפה לענין ב' זיתים דהא קי"ל דנבילה וטריפה מצטרפות יחד א"כ אין פאן שום נ"מ פלל ומשמע דכל מין נבילה מצטרף עם פל מין טריפה וכעת הדבר צריך תלמוד: ובמאי דכתובנא א"ש מה שהקשה בספר חוות דעת סי' צ"ב על מ"ש הש"ף שם דבעינן ס' פעמים ס"א פחות מעט דבאמת א"צ נגד הטיפה דבב"ח שאין טעמן שונה מבטליו זא"ז וכמ"ש בפלתי שם בריש הסימן לתרין למה בלח היורה ומרתיחה סגי בפעם א' ס' ולא בעינן ס' גם בשביל החלב שבלעה וע"כ משום דלא בעינן רק פעם אחת ס' ע"ש ולכאורה ז"א לפי דעת או"ה דאם נתערבו קודם נפילה צריך ס' נגד שניהם והא נמי פנתערבו קודם נפילה דמי אף לפי מ"ש ניחא דהא טעמא דגבי בב"ח בעינן שיהיה סמך נגד שניהם הוא משום דטעמי בב"ח מצטרפין יחד וכיון דבתבשיל זה חיה אונקל יטעם מעורבות של בב"ח הרי התבשיל אסור וזה דוקא אם התבשיל הוא מין אחר פגון ירקות וכיוצא בו משא"כ אם התבשיל הוא של בשר או של חלב שפיר סגי נגד שיעור המרוכב שבשניהם דהא ס"ס אין פאן הרגשת טעם איסור פלל דאם גוף התבשיל של בשר ונפל לתוכו שני זיתים מבשר בחלב ויש בתבשיל ס' נגד שיעור הגדול שבהם ממילא דאין פאן הרגשה מטעם מעורבות בב"ח דהא עיקר התבשיל הוא של בשר והחלב מתבטל במיעוטו וכן להיפך ומש"ה א"ש בההיא דר"ס צ"ב שא"צ רק נגד הכזית בשר ולא נגד החלב שבלע פיון שהתבשיל פולו של חלב הרי

היא מתבטל ג"כ בפ"ע ולא שייך צירוף לבשר אלא פשהתבשיל היא של מין אחר שהטעם המורגש בו הוא מתערובות בב"ח ומ"מ שפיר כ' הש"ך דלאו דוקא נקט ס' אלא בעינן ס' פעמים ס"א משום דשם לא מיידי מתבשיל של בשר דוקא ואם התבשיל היא מירקות וכיוצא הוי כנפל תערובות מבב"ח לתוך תבשיל זה דבעינן ס' נגד פל התערובות כמו שהוא כדי שלא יהי בתוכו נ"ט מתערובות בב"ח וכדכתיבנא: וראיתי בספר חוות דעת בסי' צ"ב ובס"ס צ"ח שכ' דמאו"ה משמע דב' איסורין שהם משם א' אפילו אין טעמם שנה מצטרפין לאיסור ונמשך בזה אחר דברי הפרי מגדים דיליף פן ממ"ש האו"ה גבי בב"ח וכבר פתבתי שז"א ובאמת אין סברא כלל לומר פן דמה מקום יש לחלק בין אם האיסור משם א' או משני שמות פינון שהדבר מבואר באו"ה דארף במקום שמצטרפין זה לזה למלקות מ"מ לענין טעם לא שייך צירוף פינון דלא טעים שום טעמא דאיסורא ולפי דברי המשבצות מתפרש זה בפניגול ונותר שהם גלמדים מלאו א' שהם מצטרפין למלקות או משני לאינון שמצטרפין וכגון גבילה וטרפיפה ואפ"ה מחמת חילוק טעמים לא מצטרפין א"כ מה יתן ומה יוסף מה שהוא משם אחד.

פינון דס"ס טעמים אינם שונים לא מצטרפי אף הדבר פשוט כמ"ש דגבי בב"ח פשיטא שהטעמים מצטרפין שהרי תערובתן אוסרתן: ומ"ש בח"ד שם דהאו"ה לשיטתו בריש פלל ד"ג דפסק דפחות מס' לא מהני קפילא כו' ע"ש דבריו תמוהים דהתם כתב הטעם דלא פלוג רבנו והיינו שאין להאמין לקפילא בפחות מס' כמבואר שם משא"כ פאן שהרי יש ס' לפנינו נגד כ"א והדבר ידוע לנו שאם יטעום הקפילא לא ירגיש טעם איסור זה ומהאי טעמא שרי כשהאיסור חלוק בשמות וה"ה כשהוא מאותו השם עצמו אלא שהטעמים חלוקים פינון שידוע לנו שאין פאן טעם איסור ומ"ש עוד שם בס"ס צ"ח ממ"ש התוס' שצריף ס' נגד הקליפה הסמוך לגיד וממה שפסק רמ"א באיסור דבוק ע"ש ובאמת ז"א דהתם ליכא למימר שיבטלו זא"ז שהרי יש מקום לאסור מצד הבשר שבלע הגיד ונעשה גבילה והוא טעם א' עם הפדי קליפה וגם באיסור דבוק י"ל פן שגם באיסור עצמו הי' בו פלוע מן החתיכה שהיא דבוק בו ועתה פלט לתוך התבשיל הלכך בעינן ס' נגד פל החתיכה פולה ובהכי א"ש נמי לדעת הסוברים בסי' צ"ד בתחב פ"ב פעמים צריף ב' פעמים ס' ולכאורה הי' אפשר לומר דהטעמי' מבטלין זא"ז ולפי מ"ש א"ש דגם על התחיקה ראשונה י"ל שנגבלע בו מהתבשיל ונעשה גבילה ונהדר פלט וא"כ טעם א' הוא עם מה שפלט בפעם שני אלא שצ"ע אם יש לומר פן שבלע ופלט וחזור ובלע פעם שנית שהוא עתה פולט בתוך התבשיל השני ואמנם דעת האו"ה בכלל ק"ה שא"צ רק פעם א' ס' בין בחתיכה שנפלה פמה פעמים בין בפ"ה שלא יהיה המיחוי שיצא ממנו חמור מן האיסור כו' ע"ש אף צ"ע באו"ה פלל ק"ד במ"ש דבשר וגבינה שלא נתערבו קודם גבילה מבטלין זא"ז אפילו נפלו בב"א וכ"ש בטעם פלי כגון שנתחבה בירקות ב' פפות הפפיים ב"י אפילו בהעלמה אחת ובב"א אם יש ס' אפילו רק נגד א' לבדו המאכל מותר ובכלל ל"ה דין י"ד איתא דאם תחב בפעם א' ואין במרקות לבטל שניהם אלא כ"א בפ"ע והקדרה חדשה מ"מ המאכל נעשה גבילה כו' ע"ש וזה סותר למ"ש בכלל ק"ד וגם שם בכלל ל"ה בהג"ה שם ס"ק א' איתא דמותר בכה"ג וצ"ע ואפשר דמ"ש בדין י"ד דאיסור מיידי באם כ"א מהפפות פבר נאסרו מתערובות בב"ח ולפי"ז אם נתחבו עתה בב"א אסור דבב"ח שפיר מצטרפין הטעמים כמש"ל לשונו לא משמע פן: ולכאורה לפי מ"ש

יש ללמוד מזה דין חֲדָשׁ דָּאָף לְפִי מַה שְׂאוּ"ה אוֹסֵר בְּב"ח שְׁנֵתְעָרְבוּ קוֹדֵם נְפִילָה וְנִפְלוּ לְתַבְשִׁיל הֵינּוּ דְּוָקָא לְתַבְשִׁיל שְׁל מִין אַחַר אֲבָל אִם נִפְלוּ לְתַבְשִׁיל שְׁל בְּשׂוֹר אוֹ חֶלֶב שְׂפִיר מְהֵי כ"א לְבַטֵּל חֲבִירוֹ דְּהָא אִין נִרְגַּשׁ פָּאן אָף טַעַם מְעוֹרְבָב כָּלָל וּא"כ כ"א מְבַטֵּל חֲבִירוֹ וְאָף דְּשִׁנְיָהֶם הֵם מִשָּׁם אֶחָד בְּב"ח מ"מ הָא שְׁנֵי טַעַמִּים הֵם וְלֵהֲאוּ"ה אָף מְלָאוּ אֶחָד אִין מְצַטְרֵף אֲבָל אַחַר הָעִיּוֹן ז"א דְּלִכְאוּרָה צָרִיף לְהִבִּין בְּמ"ש אוּ"ה בְּנ"ט זֵיתִים יִרְקוֹת שְׁנַפֵּל לְתוֹכוֹ זֵית בְּשׂוֹר וְזֵית חֶלֶב קוֹדֵם שְׁנֵאֲסֵרוּ אִין מְצַטְרֵפִין וְכ"א מְבַטֵּל חֲבִירוֹ וְאַמַּאי דְּהָא ס"ס אָנוּ מְרַגִּישִׁין בְּיִרְקוֹת אֵלּוּ טַעַם מְעוֹרְבָב שְׁל בְּב"ח דְּכַה"ג אֶסֶר רַחֲמָנָא וְמַה לִּי נִאָסְרוּ קוֹדֵם נְפִילָה אוֹ לֹא וְצ"ל דְּבַעֲי נִאָסְרוּ קוֹדֵם נְפִילָה א"כ מְעוֹלָם לֹא נִתַּן הַבְּשׂוֹר טַעַם בְּחֶלֶב שְׁהָרִי גִתְחֶלֶק טַעְמוֹ לִס' זֵיתִים וְלֹא הִגִּיעַ לְחֶלֶב רַק חֶלֶק אֶחָד מִס' בְּזֵית וְכֵן אֵיפְכָא וְכִיּוֹן שְׁמַעוֹלָם לֹא הִגִּיעַ לְכָלֵל גְּמוּר מִבְּשׂוֹר לְחֶלֶב וּמִחֶלֶב לְבְּשׂוֹר אִין זֶה דְּרַף בְּיָשׁוּל דְּאֶסְרִיהּ רַחֲמָנָא וְכִיּוֹן שְׁלֹא הִגִּיעַ לְנ"ט זֶה בְּזֵה לֹא אֵיכְפַת לָן בְּהַרְגַּשׁ הַטַּעַם הַמְעוֹרְבָב שְׁבַתוּף הֵיִרְקוֹת מִשָּׂא"כ כְּשֵׁנִתְבְּשְׁלוּ קוֹדֵם יַחַד וְנִתְנוּ טַעַם זֶה בְּזֵה וְעַתָּה נִפְלוּ לְנ"ט זֵיתִים יִרְקוֹת אוֹתוֹ הַטַּעַם שֶׁהִי' קוֹדֵם הַנְּפִילָה הוּא ג"כ לְאַחַר הַנְּפִילָה שְׁהָרִי אִין פָּאן סְמ"ף נִגְד הַטַּעַם הַהוּא שְׁנֵתְחַדֵּשׁ מִחֲמַת הַבְּיָשׁוּל שְׁל בְּב"ח וְעוֹדְנוּ נִרְגַּשׁ בְּיִרְקוֹת כְּמִקְדָּם וְלִפִּי"ז גַּם אִם נִפְלוּ לְחֶלֶב אוֹ לְבְּשׂוֹר אָף עַל פִּי שְׂשָׁם אִין הַטַּעַם נִרְגַּשׁ מִכָּל מְקוֹם כִּיּוֹן שְׂאֵם הִי' נוֹפֵל בְּאִינוּ מִיְנוּ כְּגוֹן בְּמִים אוֹ יִרְקוֹת הִי' אֶסֶר מִחֲמַת טַעַם הָאִיסוּר הַנִּרְגַּשׁ גַּם בְּזֵה אָף שְׁהַחֶלֶב הוּא מִיְנוּ נִאָסֵר דְּהָא כָּל דְּוָקָא בְּעִינֵי בְּמִינוּ ס' אָף שְׂאִין שְׁם הַרְגֵּשׁ טַעַם גְּזִירָה אִטוּ אִינוּ מִיְנוּ: וְעוֹד נִלְעַנ"ד דְּאֶפְשָׁר לֹאמַר דְּכִיּוֹן דַּע"י הַבְּיָשׁוּל שְׁל הַבְּב"ח יַחַד נִתְחַדֵּשׁ פָּאן טַעַם חֲדָשׁ מְעוֹרְבָב מִבְּשׂוֹר בְּחֶלֶב וְטַעַם זֶה הַחֲדָשׁ חָל עָלָיו שְׁם אִיסוּר בְּב"ח הָרִי נִסְתַּלַּק מִפָּאן טַעַם הַחֶלֶב לְגַמְרִי שְׂטַעַם זֶה הַחֲדָשׁ צָרִיף בְּיָטוּל בִּס' וְאִין מוֹעִיל בּוֹ תוֹסְפִי' בְּשׂוֹר אוֹ חֶלֶב לְחִזְק טַעַם הַחֶלֶב לְגַמְרִי שְׂטַעַם זֶה הַחֲדָשׁ צָרִיף בְּיָטוּל בִּס' וְאִין מוֹעִיל וְהוּי כְּאִינוּ מִיְנוּ לְגַבֵּי בְּשׂוֹר אוֹ חֶלֶב וּכְשֵׁרוּצִים לְבַטֵּל הַטַּעַם הַלְזוּ בְּבְשׂוֹר אוֹ בְּחֶלֶב צָרִיף ס' נִגְד הַטַּעַם הַלְזוּ כְּכָל אִיסוּר שְׁנֵתְעָרְבּ בְּאִינוּ מִיְנוּ וּמ"מ כְּזֵית חֶלֶב וְכֵזֵית דָּם שְׁנֵתְבְּשְׁלוּ יַחַד מְקֻדָּם שְׁנֵפְלוּ לְתַבְשִׁיל לֹא אֶמְרִינֵן שְׁנוּלֵד פָּאן טַעַם חֲדָשׁ וְצָרִיף ס' נִגְד הַטַּעַם הַזֶּה הַחֲדָשׁ מִשׁוּם דְּהִתָּם הַטַּעַם הַמְעוֹרְבָב אִין לְאֶסְרוּ מִשׁוּם טַעַם כְּעִיקָר כְּמ"ש הַאוּ"ה וְמַה שְׂצָרִיף ס' הוּא עַל כָּל טַעַם בְּפ"ע וּא"כ אֲדַרְבֵּה כ"א מְסִייעַ לְבַטֵּל חֲבִירוֹ מִשָּׂא"כ בְּב"ח שְׁהַתוֹרָה אֶסְרָה הַטַּעַם הַמְעוֹרְבָב הַלְזוּ וְטַעַם אֶחָד הוּא וְהוּא טַעַם מְחַדֵּשׁ לְעַצְמוֹ אִינוּ דוֹמָה לְטַעַם בְּשׂוֹר וְלֹא לְטַעַם חֶלֶב לְבַד הַלְכָף צָרִיף ס' מִבְּשׂוֹר אוֹ מִחֶלֶב נִגְד שְׁנֵיָהֶם אָף אִפִּי תִימָא שְׁלֹא נִחְשָׁב לְטַעַם מְחַדֵּשׁ וְחֶלֶב הַנוֹסֵף בּוֹ הוּא מִיְנוּ שְׁל הַחֶלֶב הַנִּאָסֵר וְכַדְמִשְׁמַע מְהָא דְּפָרִיף חֶלֶב גְּבִילָה הוּא וְאוֹסֵר מִשׁוּם מִין בְּמִינוּ (וְיֵשׁ לְדַחוֹת דְּהִתָּם קִשִּׁי לִי מִחֲמַת פְּלִיטַת הַחֶלֶב לְחוּד שְׁהָרִי טַעַם הַבְּשׂוֹר שְׁבוּ מִתְבַּטֵּל כְּשֵׁנִפְלֵט וְנִסְחַס לְתוֹף הַחֶלֶב אֲלֵא דְּמ"מ הַחֶלֶב בְּאִיסוּרוֹ עוֹמֵד דְּאֶפְשָׁר לְסַחֲטוֹ אֶסֶר וְהוּ"ל מְב"מ עִם שְׂאָר הַחֶלֶב) מ"מ אָף כְּשֵׁנִפֵּל לְחֶלֶב אֶסֶר כִּיּוֹן דְּבְאִינוּ מִיְנוּ כַה"ג הַטַּעַם נִרְגַּשׁ תַּעֲרוּבוֹת הַבְּשׂוֹר בְּחֶלֶב יַחַד וְכָל שְׂבֵא"מ אֶסֶר עַד סְמ"ף גַּם בְּמִינוּ בְּעִי ס' וּמ"מ א"ש הָא דְּכֵזֵית בְּשׂוֹר שְׁנַפֵּל לִיּוֹרָה לֹא בְּעִי רַק פ"א ס' מִשׁוּם דְּהִתָּם כָּל הַכְּמוֹת שְׁל הַבְּשׂוֹר שְׁנַפֵּל לִיּוֹרָה אִינוּ רַק כְּזֵית וְאִם בְּאִינוּ לְחוּשׁ דְּבַלַע וּפְלַט גַּם טַעְמוֹ שְׁל הַבְּשׂוֹר עַצְמוֹ פְּלַט ע"כ שְׂכָף אָנוּ אוֹמְרִים שְׁמַתְחֵלָה פְּלַט הַבְּשׂוֹר כְּזֵית טַעַם שְׁלוֹ לְתוֹף הַיּוֹרָה וּבַלַע בְּמִקוֹמוֹ כְּזֵית חֶלֶב וְאַח"כ חֲזוּר וּפְלַט כְּזֵית חֶלֶב שְׂבַלַע ג"כ א"כ נְהִי דְּטַעַם הַבְּשׂוֹר שְׁנַפֵּלְט הִי' פְּלִיטַת אִיסוּר לְפִי שְׂטָרָם שְׁהַתְחִיל לְפָלְטוּ

כָּבֵד קִיבֵּל טַעַם חֵלֶב וְגַם הַחֵלֶב שֶׁפּוֹלֵט אֶחָד"כ הוּא פְּלִיטַת אִיסוּר לְפִי שֶׁהִי פְּנוּס תְּחִלָּה לְתוֹךְ הַבֶּשֶׂר מ"מ א"צ ס' נִגְדָּ שְׁנִיָּהֶם מִחֻמַּת הַרְגָּשָׁת טַעַם בב"ח.

לְפִי שֶׁשְׁנֵי הַזֵּיתִים הִלְלוּ מְעוֹלָם לֹא הָיוּ מְכֻוָּנִים יַחַד בְּדֶרֶךְ אִיסוּר שֶׁבַעַת שֶׁנִּפְלַט הַבֶּשֶׂר נִתְחַלֵּק טַעְמוֹ לְשֵׁשִׁי וְגַם הַחֵלֶב שֶׁנִּכְנַס לְתוֹךְ הַבֶּשֶׂר לֹא הִי אִיסוּרוֹ מִשּׁוּם בב"ח מִמַּשׁ רַק בַּעַת שֶׁהִי פְּנוּס בְּתוֹךְ הַבֶּשֶׂר אָבָל מִיָּד שֶׁנִּפְלַט מִמֶּנּוּ נִתְחַלֵּק לִס' וּמְעוֹלָם לֹא אָסֵר הַבֶּשֶׂר חֵלֶב זֶה מִחֻמַּת שְׁנֵתָן בּוֹ טַעַם וְכוּ לְהִפְיֵךְ הַחֵלֶב הַלְזֵי לֹא הִי בְּעוֹכְרוֹ שֶׁל הַבֶּשֶׂר הַזֶּה רַק שֶׁהַבֶּשֶׂר נֶאֱסֵר מִמִּילָא שֶׁקִּיבֵּל טַעַם מִכָּל הַחֵלֶב שֶׁבִּיּוֹרָה וְהַחֵלֶב נֶאֱסֵר מִחֻמַּת טַעַם מְעַט שֶׁנִּשְׁאָר עַדִּינָן בַּבֶּשֶׂר אַחֲרֵי שֶׁפְּלַט עֵיקַר טַעְמוֹ לְתוֹךְ הַיּוֹרָה וּא"כ עֵתָה פְּשָׁאָנוּ בָּאִים לְהַצְרִיךְ שְׁנֵי פְּעָמִים ס' אֵינוֹ מִחֻמַּת שֵׁשִׁי זֵיתִי אֵילּוֹ שֶׁל בב"ח נֶאֱסָרוּ יַחַד וְנִתְּנוּ טַעַם זֶה בְּזֶה וְגַם עֵתָה טַעְמָא לֹא בְּטִיל דו"א דְּהָא לֹא נֶאֱסָרוּ יַחַד וְאע"פ שֶׁכ"א נֶאֱסֵר בַּפ"ע מ"מ כִּינּוֹן שֶׁבְּפְלִיטָתוֹ נִסְחַט הַטַּעַם מִמֶּנּוּ רַק שֶׁכ"א עוֹמֵד בְּאִיסוּרוֹ מִשּׁוּם אֶפְשָׁר לְסַחֲטוֹ אִיסוּר שׁוֹב הו"ל כְּשֵׁנֵי אִיסוּרֵי אַחֲרֵים הַמְּחַוְּלָקִים וְטַעְמֵי מְחַוְּלָקִים אֵין מְצַטְרָפִים וְאע"ג דבב"ח לֹא אֶחָד הוּא מ"מ כָּבֵד פְּתַבְתִּי שֵׁיטַת הָאו"ה דְּאָף לֹא אֶחָד וְטַעְמִים מְחַוְּלָקִים אֵין מְצַטְרָפִים וְלִכְּנֹן אָף בְּאֵינוֹ מִינּוֹ כה"ג מְדִינָא א"צ סְמ"ך כ"א עַל אֶחָד בְּלִבָּד וְאָף שֶׁבְּאֵינוֹ מִינּוֹ יֵשׁ פֶּאֶן הַרְגָּשָׁת טַעַם מְעוֹרָבָב לֹא אִיכְפַּת לָן בְּהִכִּי וְהָרִי זֶה דּוֹמָה לָאֵם לֹא נֶאֱסָרוּ קוֹדֵם נְפִילָה וְנִפְל לנ"ט זֵיתִים יְרַקוֹת דְּשָׂרֵי אע"פ שֶׁיֵּשׁ הַרְגָּשָׁת טַעַם מְעוֹרָבָב כִּינּוֹן שֶׁנִּפְלוּ בְּעוֹד שֶׁהִי הֵיטֵר וְלֹא בָּא טַעַם חֵלֶב לְבֶשֶׂר קוֹדֵם בִּיטוּל וְה"נ לֹא הִי פֶּאֶן טַעַם חֵלֶב לְבֶשֶׂר זֶה וְאע"פ שֶׁמ"מ אִיסוּרֵי כ"א לַעֲצָמוֹ לְפִי שֶׁהִי פ"א טַעַם חֵלֶב לְבֶשֶׂר זֶה וְכֵן טַעַם בֶּשֶׂר לְחֵלֶב זֶה מ"מ כִּינּוֹן שֶׁעֵתָה בִּשְׁעַת נְפִילָה כָּבֵד נִסְחַט טַעְמָם מֵהֶם שֶׁהָרִי פְּלִטוֹ זֶה לְתוֹךְ ס' רַק שֶׁעוֹמְדִים בְּאִיסוּרוֹ מִשּׁוּם אֶפְשָׁר לְסוֹחֲטוֹ אֵין לָנוּ לְצַרְפָּם יַחַד כִּינּוֹן שֶׁהֶם מְחַוְּלָקִים בְּטַעְמָם וְאֵין אָף שֶׁהֶם מְלֹאוֹ אֶחָד אֵין מְצַרְפִים וְא"כ מְהָרְאוּי שֶׁלֹּא לְצַרְף כה"ג אָף בְּאֵינוֹ מִינּוֹ וְא"כ אִפִּי תִימָא דְּבְּאֵינוֹ מִינּוֹ חִזּוּ לְאַצְטְרוּפֵי מְדַרְבְּנָן מִשּׁוּם דַּע"כ"פ עֵתָה הָרִי הַטַּעַם נִרְגָּשׁ מִתְעַרְבוּת בב"ח וְגַם מְעִיקְרָא הִי כ"א אִיסוּר מִשּׁוּם אֶפְשָׁר לְסַחֲטוֹ מ"מ בְּמִינָן עכ"פ אֵין לְגִזְרוֹר בכה"ג וְסָגִי בַּפ"א סְמ"ך וּבְזֶה נִלְעַנ"ד לִיְיָשֵׁב דַּעַת הַסּוֹבְרִים דְּנִתְחַבֵּב הַפָּף צָרִיךְ ב"פ ס' וְכֹתֵב הַתּוֹרָה טַעְמָא מִשּׁוּם דַּפְעָם רֵאשׁוּנָה יֵצֵא הַבְּלוּעַ מִבֶּשֶׂר עַד חֵלֶק א' מִס' וּבְלוּעַ נִגְדוּ מִחֵלֶב וְשׁוֹב פּוֹלֵט בְּתַחֲבִיבָה שְׁנִי וְכָל שֶׁלֹּא נִוְדַע בְּנִתְיָם מְצַטְרָפִין וע"ז תִּמָּה בְּפְלִיטָתִי דַּמ"ש מְכַוֵּיִת שֶׁנִּפְלַט לְיּוֹרָה דְּלֹא בְּעֵינָן ב"פ ס' וע"כ מִשּׁוּם דְּאִיסוּרִים מְבַטְלִין וְהַבֶּשֶׂר מְבַטֵּל הַחֵלֶב וְלְפִי מ"ש א"ש דֵּהַתּוֹרָה ד' סוֹבֵר דְּכִינּוֹן שֶׁנֶּאֱסֵר קוֹדֵם הַנְּפִילָה אֵין מְבַטְלִין וְכַמְש"ל וְאָף שֶׁהַתְּבַשִּׁיל הוּא חֵלֶב וְאֵין הַטַּעַם נִרְגָּשׁ מ"מ ס"ל כִּינּוֹן דַּע"כ"פ כָּבֵד נֶאֱסָרוּ כ"א אֵין מְבַטְלִי וְאע"ג דְּדָמֵי לְשֶׁאֵר שְׁנֵי אִיסוּרִים דְּעֵלְמָא כְּמוֹ שֶׁהֶאֱרַכְתִּי לְעִיל מ"מ ס"ל דבב"ח שֶׁהוּא מְלֹאוֹ אֶחָד מְצַטְרָפִין אָף שֶׁהַטַּעְמִים מִתְּנַגְּדִים וְכַמ"ש אַא"ז שְׁדַבְרֵי או"ה בְּזֶה אֵין מְוַכְרַח וְגַם י"ל דְּכִינּוֹן דַּע"כ"פ כָּבֵד נֶאֱסָרוּ אָף שֶׁנִּסְחָטוּ מ"מ אֵילּוֹ הִי בַא"מ הִי הַרְגָּשָׁת טַעַם בב"ח אָף בְּמִינּוֹ יֵשׁ לְאַסְנוֹר וְלֹא ס"ל הֵךְ סְבָרָא שֶׁפְּתַבְתִּי אֲלִיבָא דַאו"ה דְּכִינּוֹן שֶׁאֵין הָאִיסוּר רַק מִשּׁוּם אֶפְשָׁר לְסַחֲטוֹ לֹא מִשְׁגָּחִינִין בְּטַעְמָא אָף בְּאֵינוֹ מִינּוֹ אֲלֵא ס"ל דבַּא"מ וְדַאי כה"ג אִיסוּר וְא"כ יֵשׁ לְאַסְנוֹר גַּם בְּמִינּוֹ וּמָה דְּקָשְׁיָ לִי לְהַפְלִיטִי מְכַוֵּיִת שֶׁנִּפְלַט לְיּוֹרָה ס"ל לְהַתּוֹרָה דַּע"כ"פ לֹא פְּרִיךְ חֵלֶב נְבִילָה הִיא אֲלֵא מִשּׁוּם דְּאִזְוִיל הֶתֵּם אֲלִיבָא דַמ"ד מְב"מ לֹא בְּטִיל וְגַם בַּת"ש שֶׁשֶׁם בְּשֵׁם הַר"ש שֶׁצָּרִיךְ ס' בְּחֻמְיָכוֹת לְבַטֵּל הָרוֹטֵב מִיּוֹרֵי לְמ"ד מְב"מ לֹא בְּטִיל ע"ש אָבָל אֵם נֶאֱמַר דַּמְב"מ בְּטִיל עכ"פ לֹא

שִׁינָה לומר דְּחֵלֶב נְבִילָה הוּא וְכִשְׁנֹפֶלֶט צָרִיף ס' נִגְדוּ שְׁהָרִי הַתּוֹ' וְהָרָא"ש פָּתְבוּ בְּחֻלְיֵן דָּף ק' דָּאָם חֵלֶב מְפַעֵפֵעַ מִחֲתִיכָה לְחֲתִיכָה אֵין לומר חֲתִיכָה נ"נ אֹתָהּ שְׁנֹפֶל חֵלֶב עָלִיו כִּינּוּן שְׁסוּפָה לְהַתְּפַשֵּׁט בְּכָל חֲתִיכוֹת מִיַּדִּי דְהוּי אֲטִיפַת חֵלֶב שְׁנֹפֶלָה אֲחֲתִיכָה דָּאָם אֵין נ"ט מוֹתָר אַע"פ שְׁנוֹתְנַת טַעַם קוֹדֵם שְׁיִתְּפַשֵּׁט בְּמִקּוּם נְפִילְתָהּ לֹא נַעֲשֶׂה מְקוּם זֶה נְבִילָה כִּינּוּן דְּסוּף הַטְּיָפָה לְהַתְּפַשֵּׁט בְּכָל חֲתִיכָה וּבְסָמ"ק וְאו"ה הָאָרִיכוּ בְּזֶה וְא"כ פְּמוֹ דְּחֲתִיכָה לֹא נ"נ מִשּׁוּם דְּסוּף הַטְּפָה לְהַתְּפַשֵּׁט וּלְהַתְּחַלֵּק עַד שְׁיִתְּבַטֵּל טַעְמָהּ פְּמוֹ כֵּן גַּם הַטְּיָפָה לֹא נ"נ לְפִי שְׁסוּפָה לְהַתְּפַשֵּׁט וּלְהַתְּבַטֵּל וְא"כ אַף שְׁהַפְּזִית בְּשׂוֹר בְּלַע חֵלֶב וְחִזּוֹר וּפְלַט לֹא נ"נ כִּינּוּן שְׁהִי סוּפָה שְׁתַּחֲזוֹר וְתַצֵּא מִהַבְּשׂוֹר וְתַתְּפַשֵּׁט בְּס' שְׁיִשׁ נִגְדָה בְּקִדְרָה וְאֵע"פ שְׁאָם הָיָה נַעֲשֶׂה נְבִילָה לֹא הָיָה מוֹעִיל שְׁשִׁי' שְׁכָנְגָד הַחֵלֶב מִחֲמַת צִירָף הַבְּשׂוֹר מ"מ עַל תַּחֲלָתוֹ אָנוּ דְנִין שְׁלֹא נ"נ כָּלֵל שְׁהָרִי פְּשָׁאָנוּ דְנִין עַל חֵלֶב זֶה שְׁתַּהֲלֵ' נְבִילָה אֲמַרִינוּ דָּאֵין נַעֲשֶׂה נְבִילָה לְפִי שְׁעִתִּידָה הִיא לְהַתְּחַלֵּק וּלְהַתְּפַשֵּׁט בְּס' שְׁפָמוֹת' וְכָל שְׁעִתִּיד לְהִיּוֹת כֵּן רוֹאֵין פְּאִילוֹ כְּבָר נַעֲשֶׂה וְאֵין פְּאֵן לְהִטִּיל עַל חֵלֶב שְׁנִכְנַס בְּבִשׂוֹר שֵׁם נְבִילָה כָּלֵל שְׁאָנוּ דְנִין פְּאִילוֹ כְּבָר יֵצֵא וְנִתְחַלֵּק לְס' חֲלָקִים וְהוֹתָר בְּתַחֲלָתוֹ מִשּׁוּם סוּפָה אֲבָל הַש"ס שֵׁם מִיַּרְי לְמ"ד מְב"מ לֹא בְּטִיל א"כ אֵין זֶה מוֹעִיל מַה שְׁיִתְּפַשֵּׁט דְהוּי עִי"ז מְב"מ דְּאֲזַלִּינוּ בְּתַר שְׁמָא וְלֹא אֵיכְפַת לָן בְּטַעְמָא כָּלֵל וְאֵין הַפּוֹשֵׁט מוֹעִיל שְׁיִתְּבַטֵּל אֵיִסוּרוֹ בְּתוֹךְ מִינּוֹ וְא"כ מְעִיקָרָא שְׁפִיר חַל עָלִיו שֵׁם נְבִילָה אֲבָל לְדִידָן דְקִי"ל מְב"מ בְּס' מְעִיקָרָא לֹא הוּי נְבִילָה לְפִי שְׁסוּפּוֹ לְהַתְּפַשֵּׁט וְיִתְּבַטֵּל בְּס' וּלְכָף דְּנִקָא בְּכָף מְצָרִיף סְמָךְ כְּשֶׁנִּתְחַב ב"פ וְהָיָה א"ש שְׁכ' הַתּוֹ"ד הָךְ חֲשֵׁשָׁא בְּנִתְחַב ב"פ מִשּׁוּם דְּבַחֲתִיכָה הָאֲחַת אַף שְׁשֶׁהָ הַרְבֵּה לֹא חֲזִיִּישִׁינוּ לְהַצָּרִיף ב"פ ס' מִשּׁוּם דְּבַלַע וְהָדָר פְּלִיט מִשּׁוּם דְּבַכָה"ג אֵין חֲשֵׁשׁ דְּכָל שְׁהוּא פּוֹלֵט בְּאוֹתָהּ תַּחֲיִבָה עֲצָמָה מְעִיקָרָא לֹא נ"נ שְׁהָרִי הִי' סוּפּוֹ לְפָלֹט וּלְהַתְּפַשֵּׁט וְלֹא עֲדִיף כָּף מְפִזִּית בְּשׂוֹר שְׁנֹפֶל לְיֹרָה דְלֹא מְצָרְכִינוּ ב"פ מִשּׁוּם דְּבַלַע וּפְלַט רַק הִיכָא שְׁכָף גַּתְחַב ב"פ שְׁפִיר חֲזִיִּישִׁינוּ לְפִי שְׁלֹא הִי' סוּפּוֹ לְפָלֹט בְּתַחֲיִבָה רֵאשׁוֹנָה וְנַעֲשֶׂה מַה שְׁבַלַע בְּתוֹכוֹ נְבִילָה וְעַתָּה פְּשִׁתְּחֵבוּ שְׁנִיָּה פְּלַט חֵלֶב שְׁנַעֲשֶׂה נְבִילָה בְּתַחֲיִבָה רֵאשׁוֹנָה וּמְצָרְרָף הָךְ פְּלִיטָה לְפָלִיטַת הַבְּשׂוֹר שְׁפֵלֶט בְּרֵאשׁוֹנָה וְאוֹסְרַת כְּנַלְעַנ"ד: וְרֵאִיתִי לְבָאָר בְּקִצְרָה בְּהָא דְפִלְגִי אַבְיִי וְרָבָא בַע"ז דָּף ס"ו דְּאַבְיִי ס"ל דְּמְב"מ הוּא בְּטַעְמָא וְרָבָא ס"ל בְּתַר שְׁמָא אֲזַלִּינוּ: וְלְכַאוּרָה קִשָּׁה עַל אַבְיִי דְהָא בְּמַעֲלָה דָּף ט"ז אֲמַרִינוּ גְּבַלַת פְּרָה וְגַמְל מְצָרְרָפִי אַע"ג דְלֹא שׁוּוּ בְּטַעְמָא וְלְרִש"י אַף בְּלֹא אֲחָד לֹא מְצָרְרָפִי אִם חֲלוּקִין בְּשָׁמִם אוֹ בְּטַעְמָם לְכָל מַר פְּדֵאִית לִיָּה וְלְרָבָא א"ש דְּחַד שְׁמָא הוּא בְּשׂוֹר פְּרָה וּבְשׂוֹר גַּמְל וְהוּי חֲמִירָא דְחִקְטִי וְחֲמִירָא דְשְׁעָרִי וְכֵן מְבוֹאָר בְּרָאב"ן בְּמַס' ע"ז שְׁכ' דְלְפִלְגִי בְּבִשׂוֹר חֲזִיר וּבְשׂוֹר שׁוֹר דְּחַד שְׁמָא וְלֹא חַד טַעְמָא וְכ"כ שֵׁם בְּתַשׁוֹ' שְׁפָרָאשׁ הַסְפָּר סִי' ד' דְּדוֹקָא בְּשִׁלְיָמִי' הֵנָּה מְבַשָּׂא"מ וְכ"כ בְּאו"ה בְּשֵׁם הָא"ז מְשַׁא"כ לְאַבְיִי ק' וְאַפְשָׁר דְּבִשׂוֹר פְּרָה וּבְשׂוֹר גַּמְל קְרוּבִים זֶה לְזֶה בְּטַעַם הַלְכָף הוּי שְׁפִיר מְב"מ בְּטַעְמָא וְכ"כ הַפָּר"ח לְעַנְיָן כְּבִד וּבְשׂוֹר דָּאֵף שְׁיִשׁ בְּהֵם קָצַת שְׁיִנּוּי טַעַם מִן הַבְּשׂוֹר אֵינוֹ כ"כ שְׁיִנּוּי בְּעָרְף חֲמִירָא חֲדָתָא בְּעִינְבִי לְאַבְיִי כו' ע"ש וּבְזֶה א"ש הָא דְפָרִיף לְרָבָא בְּהָאֵי שְׁמָא לְחוּד וְאֵע"ג דְּטַעְמוֹ אֲחָד מ"מ כִּינּוּן שְׁהַטְעָמִים מְשַׁנִּי שְׁמוֹת וְלֹא יְהֵא הַטַעַם חֲמוּר מִן הַעֵיקָר שְׁהָרִי הַעֵיקָר גּוֹפִי' אֵינוֹ מְצָרְרָף זֶה לְזֶה כְּשֶׁחֲלוּקִין בְּשֵׁם וְע"ז מְשַׁנִּי דְאַתִּי כו"מ בְּמְצָרְרָף אַף דְלֹא שְׁנִי בְּשָׁמָא וּבְטַעְמָא וְכִינּוּן שְׁהַעֵיקָר מְצָרְרָף זֶה לְזֶה גַּם הַטַעַם שְׁלֵהֶם אוֹסֵר בְּקִדְרָה בְּצִירּוֹף.

ומעתה מ"ש באו"ה דדוקא בעצמותו מצטרף אבל בטעמים לא שייך צירוף ז"א דהא רש"י מפרש דלמאי דמוקי רבא כר"מ לא צריף לדחוקי' אלקא דאוסר הקדירה בצירוף טעמים היכא שגוף האסורים הי' מצטרפין משום דס"ס איכא הכא טעמא דאיסורא: ומ"ש ס"ס צ"ח בחלב ודם משום דהנהי בב' לאונן ובעצמותו נמי לא מצטרפי למלקות משא"כ בזה פיון דבעצמותו מצטרפי אע"פ שכ"א יש לו טעם אחר מ"מ עכ"פ הטעמים מעורבבים שגרי אע"פ כ"א פלט טעמו וכמ"ש במקום אחר וכיון שהטעם כעיקר הרי הוא פאוכל שני עיקרי האסורין ולכן הקדירה נאסרת אף שנאמר שהקדירה אינה נאסרת בשביל טעם מעורבב שבה מ"מ אסור בשביל עיקרי האסורין אשר שם.

אף י"ל דבזה לא שייך טכ"ע לפי שהקותר אשר בקדירה גובר על כ"א ומחליש טעמו וכיון שטעמו קליש לית ביה משום טכ"ע ותו לא חזו לאצטרופי לחברי' אע"פ שישניהם יחד פעלו פעולתם בקדירה וזה דעת התו' דס"ל דאף לרבא דמוקי כר"מ היינו פאוכל בעין כו' אבל במעורבין בקדירה ע"ש.

ובפליתי נדחק בזה: אמנם בפשט הגמ' י"ל אליבא דרש"י דנדאי גם במיני מתיקה אין טעמם שוה וכ"א מתיקתו בענין אחר רק הואיל וכולם פאו לפעול פעולתם א' למתק וקרובים בטעם הוי מב"מ כמ"ש בשם פר"ח והיינו טעמא דפרה וגמל משא"כ אי בתר שמה אזלינו האי שמה לחודי' וגם לאפיי אפשר אם היה משני לאונן לא מצטרפי דמ"מ לאו חד טעמא ממש הוא ומבטלין זא"ז רק הואיל ומלאו א' אע"ג דלאו חד טעמא ממש מ"מ הואיל וענין' א' למתק כמב"מ חשבינו להו דמצטרפין ומשני דר"מ הוא דסבר אף שני מינים מצטרפים אע"ג דלא שני בשמה ובטעמא וממילא שגם הקדירה נאסרת מהם דס"ס טעים טעמא דאיסורא וכמ"ש הרמב"ם בע"ז לדינא דהלכה כר"א אף בב' איסורין דאמר במס' ערלה אוסר אבל לא מצטרף והיינו דלענין איסור שפיר אומר דטעים טעמא והטעם הוא בתוכו כעיקר והוי פאלו נצרפו בעצמותן אבל לא מצטרף לענין ביטול בק' ור' ומיהו אנו לא קי"ל פראב"ן בהא אלא בשני איסורים אלא דוקא מלאו א' דלא קי"ל כר"מ ואפשר דגם רש"י מודה לסברת או"ה בשאר איסורין לפי שכל טעם היא חלוש לפי שאינו רק מחצי השיעור שאין בו פדי לימן טעם בהקותר ואף שמרגיש טעם מעורבב מ"מ הרי הקותר גבר על טעם כ"א והחליש פחו ואין זה טכ"ע שאסרה תורה רק פדי תבלין ס"ל לרש"י שאין הטעמים מבטלין זא"ז רק כ"א עושה פעולתו בפ"ע זה ממתק וזה מחזק ואילו לא הי' רק האחד לא היה הטעם נרגש פלל רק אחרי שזה עושה קצת פעולת המחזק מרגישין גם טעם המחזק ומ"מ אין הטעם מעורבב אלא כ"א מטעים לעצמו שפך דרכו של תבלין: והנה הפוסקים נחלקו אם עצמות האיסור מעלין הקותר דמשמע דאיסור עצמו אינו מעלה איסור אחר משום דהתם לענין עצמות של מינו מירי ואפ"ה העצמות מעלין לפי שהאיסור מתפשט גם לתוכם ומ"ד אין עצמות מעלין היינו מטעם לחלוחית של מינו וגם י"ל דעצמות גרע לפי שאין בהם פלל טעם לבטל טעם חבירו משא"כ אכל אע"פ שהוא אסור מ"מ הרי יש בו טעם ומבלבל ומתערב בטעם חבירו וכיון שיוצא מזה טעם מעורבב לא אמרינו בי' כעיקר דהא לא אסר רחמנא וכמש"ל על דברי או"ה.

ובגני הקריף ובקי האברה מוה' חיים יהודה ליב שי' הקשה לפי דברי הפוסקים בסי' צ"ט
באם עצמות האיסור מעלין את האיסור או לא ועכ"פ עצמות ההיתר לכ"ע מעלין את
האיסור. ולפי זה קשה בתולין דף צ"ח דאמר התם ושניהם לא למדוה אלא מזרוע בשלה
ופריה עלה מבריינתא דזה היתר הבא מכלל איסור לאו למעוטי כל האיסורין שבתורה
ואמר אב"י לא נצרכה אלא לר"י דאמר מין במינו לא בטל קמ"ל דהקא בטל ופריה
ולגמר מיניה גלי רחמנא ולקח מדם הפר כו' וקשה לפי מה דאמר רבא לקמן גבי חתיכה
של גבילה שאינה אוסרת החתיכות פולן משום דאמרין סלק את מינו פמי שאינו ושא"מ
רבה עליו ומבטלו עד שנקשב כמאן דליתא דז"א דהא החתיכה קיימא היא לעצמו
ואסורה כמו שהיתה וע"כ לפי שטעם הינצא ממנה מתבטל בתבלין ורוטב שוב לא חשיב
לי' טעם שיהי' טעמו אוסר את מינו ולכן מינו מותר וא"כ אין לחלק בין אם מתבטל
מחמת אוקל שהוא של א"מ או מחמת עצמות המעלי' את האיסור וא"כ ה"נ מנ"ל למימר
דהקא שאני מכל האיסורין שבתורה עד דפריה וליגמור מיניה דהא י"ל דדינו כשאר
איסורין ומ"מ שפיר בטל אף לר"י דהא בשור שפזרוע הוא מעט כמ"ש א"כ י"ל סלק
את מינו דהיינו בשור האיל פמי שאינו ושאינו מינו דהיינו עצמות האיל עם המים שמבטל
בתוכו ששים נגד בשור המעט שפזרוע ומכ"ש אם נימא דגם עצמות האיסור מעלין את
האיסור שאין נאסר אלא הלחלוחית ומוח שבתוכם אבל גוף העצמות מותרים ואפי'
איסור דבוק לא שיהי' בנה כמ"ש הט"ז והש"ף סי' נ"ט דדמי לכלי עצם דאפשר בהגעלה
לא אמרינו דנעשה גבילה ע"ש וא"כ הטעם המתפשט מבשר הזרוע היא מתבטל בעצמות
ההיתר והאיסור שהם אינו מינו וכל שאינו מינו רבה עליו ומבטלו גם ר"י מודה דגם
מינו לא נאסר וא"ל דדוקא רבא ס"ל סלק את מינו פמי שאינו והקא אליבא דאב"י
קיימינו ואב"י לקמן בשקדום וסלקו וא"כ י"ל דלא ס"ל סלק את מינו כו' זה א"א
לומר פן דלקמן דף ק"ח פתבו התוס' דמנחות דף ק"ב מוכח דע"כ לומר אליבא דר"י
הך מלתא דסלק את מינו כו' ע"ש: ואמר בני שיח' לתרץ עפ"י מ"ש בחוות דעת סימן
צ"ט ס"ק ג' על מ"ש הטור הטעם דנתבטל הנבלה לבדה משערין את העצמות דלדין
דקי"ל חנ"נ אפילו יודע שיעור הבשר שהיה שם העצמות אסורין לפי שהרוטב שבלעה
נכנס בעצמות ע"ש ולפי זה גם כן י"ל לפי מ"ש התוספות דפעמים שהזרוע ומקצת מן
האיל חוץ לרוטב וכמו כן י"ל דפעמים הזרוע תוף הרוטב והאיל חוץ לרוטב וכה"ג פתבו
התוספות בע"ז ואז אין במים נעצמות פדי לבטל בשור שפזרוע ונעשית הרוטב איסור
ושוב בולעין העצמות הרוטב ואין בעצמות האיל כ"כ לבטל שהרי צריה לבטל כל הזרוע
אפילו עצמות שלו מחמת רוטב איסור הבלוע בתוכו וע"כ לצרף גם בשור האיל וזה א"א
פינן דמין במינו הוא ושפיר מוכח מזה דהוא היתר הבא מכלל איסור.

אלה דברי בני שיח' ואני השבתי לו נראים דברך בעיני דברך דברי חכמה ושמח לבי
וקושיתך צריכה לפני כפי מה שתמצא דהעצמות אסורים מחמת הרוטב. לפי זה תיקשי
גם פן מנ"ל דסגי בס' ומאה נימא דהמים שמבטל בהם גם פן מצטרפין ויש כן מאתים.
וע"כ דלפעמים מבטל במים מעט שאינם עולים לחשבון: ומצאתי בחדושי הרשב"א
שהקשה פן ותירץ דבכל ענין התירה התורה ואפילו בשלו בלא מים וכגון שעשאו צלי
קדר דליבא מיא עכ"ל.

ואמנם תירץ שם די"ל כ"ק או כ"ס היינו עם המים וכן צ"ל לפי משמעות דברי התוספות
שהביטול הוא במים וצ"ע. ואמנם אם באנו לידי מדה זו שלפעמים היה האיל חוץ לרוטב
או איפכא בלא"ה לא קשה מידי דנימא שעצמות האיל יבטל בפירוע דהא מצינו
למימר שהיה הפירוע ומקצת מן האיל חוץ לרוטב ואין בעצמות כדי לבטל אף בתו' משמע
דהמציאו זאת לפי מה דמתרין רבא.

אף לא אליבא דאביי וגם דלשיטת רש"י דמפרש בדרבא דלאו לטעם גמור קאמר דהא
בטל במאה וששים אלא טעם פל דהוא קאמר א"כ קוששיתך במקומה עומדת ומה
שנלענ"ד בזה דהא דאמרינן סלק את מינו ושא"מ רבה עליו היינו היכא שייסקו את
מינו שם ויאכל את מינו דאיסור עם א"מ דהיתר ביחד לא ירגיש טעם האיסור מחמת
רביית א"מ דהיתר ובכה"ג קרי ליה ביטול לענין שלא יאסר גם את מינו המערב בו
כאן וזה שייך במידי דבר אכילה משא"כ עצמות דלאו בר אכילה נינהו נהי שמועילין
להעלות את האיסור לפי שגם הם נוטלין חלק בטעם המתפשט מהאיסור ונבלע בתוכם
ג"כ מ"מ לענין זה שצאמר סלק את מינו דבשר וא"מ דעצמות רבה עליו ומבטלו דאין
זה על תורת הביטול כיון שהעצמות הוא דבר שאין בו תורת אכילה ממילא שא"ל לבטל
הבשר האיסור לענין שלא יועיל לאסור את מינו דהא לא שייך לומר שיאכל האיסור
עם ההיתר יחד ויפקע שם איסור ממנו ודוקא כגון שהיא דהתם שי"ל שאם יאכל הרוטב
והתבלין של היתר עם החתיכות נבילה יחד לא ירגיש טעם הנבילה כלל אזי חשבינן
כאלו נפקע איסורו ואין בו פח אף לאסור מינו דהיתר משא"כ בזה כף אמרתי לפום
ריהטא ועדיין צ"ע קצת לעת הפנאי ומלתא אגב אורחא אמינא שיש לתמוה על הגאון
ז"ל בב"ב חלק יו"ד סימן ק"ה שהקשה דהאיך יכוננו דברי התו' לשיטת ר"י דמה בכך
שנחתם הפירוע מ"מ האיל מקצתו ברוטב ומצטרף כולו לדעת ר"י והוא תימא גדולה
שנראה שהיה מפרש שהיה מבטלין האיל כולו בשלימות ופשיטא דז"א דנדאי היה
מחתיכין האיל קודם ביטול לחתיכות פדרה שאר קדשים וכוננת התוס' שהפירוע עם
מקצת האיל ר"ל חתיכה מן האיל וכ"כ התוס' להדיא בדר"ע צ"ט ע"ש ויותר תמוה מ"ש
הנ"ב שע"כ לא חילק הש"ך בין דבר גוש לצלול אלא כשאין האיסור דבוק בחתיכה
אלא נוגע בו אבל כשדבוק בתולדתו אז הבל הקדירה טרם שמתפשט בכולו וכדמוכח
בדברי התוס' חולין דף צ"ו במשנה דירף שנתבשל בה ג"ה דמוקי התוספות ד"ה אם יש
בה לרש"י כשמקצתה תוף הרוטב ולר"י כשכולה חוץ לרוטב ע"ש ואפ"ה משערין
בנ"ט אלא כיון שהיא תוף הקדירה עכ"פ לענין אותה חתיכה שדבוק בה מתפשט בכלה:
ונפלאתי מאוד פה קדוש יאמר דבר זה דהתוספות מוקי לר"י הך דירף שנתבשל בכלה
חוץ לרוטב ומבואר להמעין בתוס' להיפך דנדאי הך דירף מייירי אליבא דר"י במקצתה
או כולה תוף הרוטב דשוין הם אליב"ר רק דהוי קשיא להו דגם הרוטב מצטרף וע"ז סייעו
שם באמת דאם יש בה היינו בחתיכות וברוטב בנ"ט רק הא דטיפת חלב מוקי בכלה
חוץ לרוטב דלכך צריך גיעור וכיסה לדידה ע"ש ונהאון ז"ל אגב שיתפא רהיט ליה
סיום דברי התוספות בזה ולכך פירש דהתוס' אליבא דר"י מוקי בכלה חוץ לרוטב
ומשום הבל וז"א דאדרבה בכלה חוץ לרוטב באמת היה דינו כצלי וטיפת חלב טעמא
משום דמפפפע כמ"ש סה"ת ולא ס"ל הא דהר"ן א"נ ס"ל ומחלקים בין דבר גוש לצלול
והדברים ברורים כמ"ש ומה דקשה לכאורה לפי מה שהתוספות מספקים גבי שמנונות

אם מפעפע מחתיכה לחתיכה בלא רנוטב ושם ס"ד דהתוספות דגם שאר חתיכות מסייעות לבטל וא"כ לפי מה שכתב התוס' פאן ששמנוני' שפזרוע כו' א"כ מה בכך שמקצת האיל תוף הרנוטב מ"מ מחמת השמנונית יצטרף הפל לק"מ דלהך ס"ד באמת י"ל פרש"י או כר"ת דגרס לא נצרכא אלא להיתר כו' ובמקומו הארכתי בזה: ונדאמאן עלה מה שתירץ בני שיחיה עפ"י סברת הח"ד דהרנוטב נכנס בעצמות עדיין י"ל דנהי שהרנוטב נעשה איסור מחמת שבלע מהבשר מ"מ גוף המים טעמא אחרניא הוא ומצטרפין עם העצמות לבטל בשר הזרוע ואם מחמת הרנוטב שבעצמות שהרנוטב עצמו היא גבלה לזה שוב מועיל ביטול בשר האיל שהיא אינו מינו של אותו הרנוטב שנעשה גבלה והשיב לי בני שיחיה שבאמת י"ל שהרנוטב שנבלע בעצמות עם הרנוטב שנבלע בבשר האיל הוא מין במינו ונאסר הרנוטב הבלוע באיל וע"כ דהיתר מפלל איסור הוא ויפה אמר בזה ובאמת שמ"ש בח"ד שם לאסור מחמת הרנוטב שבעצמות ואע"ג שי"ל שאיסורין מבטלין זא"ז מ"מ הרנוטב נכנס בבשר ובעצמות ג"כ ולשיטתו לא היה צריך לזה דהא איהו ס"ל דלדעת או"ה כל שהם מלאו אחד אין מבטלין ע"ש ואפשר שכ"כ אפילו למש"ל דלמאי דקי"ל דאם אין טעם שרי לא קי"ל כאו"ה בזה ע"ש וכבר כתבתי שאין זה דעת או"ה כלל וגם הוא מודה דכל שאין פאן טעם מבטלין ואיך שיהיה בזה מ"מ בהא דזרוע בשלה צ"ע אם י"ל שהמים שבשלו בהם שקיבל טעם הם נאסרים כגופו של איסור וצריכים ביטול ולענ"ד צ"ע בזה דדוקא לענן איסורין כגון גבלה וכיוצא בו אמרינן פינו שנותן בו טעם חנ"נ וצריך ביטול נגד פולו משא"כ בקדשים אע"ג דגלי קרא יקדש להיות פמוה והיינו מחמת הטעם הנבלע בה או היתר מצטרף לאיסור מ"מ אין לומר בו שחתיכה עצמה שנבלע בה מקדשים דינו כאילו הוא עצמו הוא קדשי וענן היתר מצטרף לאיסור אינו ענן לחנ"נ כמ"ש בחדושי הרשב"א ע"ש ואם נאמר פן הדרא קושניית בני לדוקתא ומחנורת' כדשנינו מעיקרא דבמיד' דלאו בר אכילה כלל כגון עצמות אף שמועילין לבטל מ"מ א"ל סלק כו' וכמ"ש: והנה בפרק ג"ה כתב שם גבי ירף שנתבשל בה ג"ה דלאו בגיד משערינו דכדי קליפה שסביב לגיד מסייע לגיד לאסור דמשעוה שנמלח נאסר כ"ק כו' ובספר ח"ד הוכיח מזה דשני איסורים משם אחד אין מבטלין זה את זה דאל"כ נימא דהגיד וכ"ק יבטלו זה את זה שהרי אין טעמם שנה כדמשמע מרש"י כו' ע"ש ולפי מ"ש בדעת או"ה דבטעמי לא שיהו צירוף ושפיר מבטלין אף משם אחד א"כ היה מקום לומר שא"צ ששים נגד הכ"ק ונהו א"ש דברי הרמ"א סי' ק"ה שהשמיט זה דעל הטור והמחבר ל"ק דס"ל כר"א דלא אמרינן חנ"נ בשאר איסורין משא"כ על רמ"א קשה ואי אמרינן דס"ל דמבטלין זא"ז א"ש ומתניישב בזה מה שהקשו התוס' שם דמנ"ל להוכיח ממתני' דיש בגידין בנ"ט דלמא משום שמנו וילפי מ"ש י"ל דהש"ס סובר דפשוט' דמתני' משמע דלא בעי רק כנגד הגיד בלבד ולא כנגד ס' מקליפה שלו ואם האיסור מחמת הגיד א"ש דמבטלין זא"ז משא"כ אם האיסור מחמת שמנו היה לו להצריך ס' גם נגד כ"ק שלו לדעת רוב הפוסקים דחלב ובשר טעמם שנה ובכה"ג פשיטא דמצטרפין וע"כ דמתני' אתי בזה כר"מ דס"ל שמנו של גיד מותר לגמרי וע"כ דהאיסור משום הגיד גופיה דיש בזה בנ"ט אף באמת בפליתי כתב דגיד עם בשר הוי מינו בטעמו ודחה הראיה מרש"י שכתב דהל"מ היא לשער כבשר בלפת דהלכה נאמרה כשמתערב עם א"מ ובהיא ראיה מרש"י דף פ"ט דמשמע דהוי מינו וכ"כ מהר"ם שיף ומ"ש בפליתי בשם נה"כ ופר"ח

להיפך פעת לא ידעתי אָנָא מָצָא כֵּן בְּדַבְרֵיהֶם וְאֵל כִּי פִּשְׁטָא דְּבַכְהָ"ג צְרִיף ס' נֶגְד שְׁנֵיהֶם
וְגַם כִּי דַעַת אֲאִ"ז מְשַׁמַּע דְּאַף בְּאִין טַעְמָם שְׁנֵיהֶם שְׁפִיר מְצַטְרֵף אִם הוּא מְשַׁם אֶחָד וְלַדַּעַת
רַמְ"א נִרְאֶה לֹדְמֵר דַּס"ל דַּע"ג דְּלֵא קִי"ל כַּר"א מ"מ אִין חַנ"נ רַק מְדַרְבְּנֵן וְדַעַת כְּמָה
פּוֹסְקִים דְּבַקְלִיפָה אִין חַנ"נ וּמַכ"ש בְּשִׁמְנוּ שְׁל גִיד שְׁיֵשׁ כְּמָה פּוֹסְקִים דְּאִין פְּלִיטָתוֹ אוֹסֵר
כָּלֵל לְכֵן ס"ל דְּיֵשׁ לְהַקְל בְּזֵה.

וּמ"מ שְׁלֵא בְּמִקּוּם הַפְּסֵד יֵשׁ לְהַחְמִיר כְּדִמְשַׁמַּע מַרִּי"ו וְהַג"א וְהַב"י דְּאַף בְּשִׁמְנוּ שְׁל גִיד
יֵשׁ לְהַצְרִיף ס' נֶגְד הַקְּלִיפָה הַנִּלְעַנ"ד כְּתַבְתִּי דְּבַרִּי הַק' אֶפְרַיִם וְלָמֵן מְרַגְלִיּוֹת מְבָרָאד.
שְׁאַלְהָ לֵב תְּשׁוּבָת הַגָּאוֹן בַּעַל מַג"ש וּפ"י לְתַלְמִידוֹ אֲאִ"ז הַגָּאוֹן בַּעַל ש"ף ו"ל שְׁרַמְז אֵל
תְּשׁוּבָה זֹו בְּש"ף יו"ד סִימָן ס"ח וּבְכַדִּי לְרִוּוֹת צְמָאוֹן הַמְתַּאֲוִיִּם לְחַזוֹת בְּנוֹעַם ה' הַעֲתַקְתִּי
פָּה.

שְׁלוֹם אָשִׁיב לְשׁוֹאֲלֵי לְאַהוּבֵי תַלְמִידֵי חֲבִיב לִי כְּבָנֵי יִנְיָק וְחַפְּסִים וְדוֹלָה מֵיָם מְתוּקִים.
מְבָאָרוֹת עֲמֻקִּים.

מוֹהַר"ר שְׁבַתִּי נַר"ו: הַנְּנִי אוֹסִיף לְהַפְּלִיא עַלֶיךָ הַפְּלֵא וְפָלֵא אֲשֶׁר יֵשׁ לָךְ אֵב בְּחַכְמָה מְלֵא
דַּעַת וּמְזִימָה. לֹא נֶעְלַם מִמְּנוּ מְאוּמָה.

וְהַלְכָתָ לִישָׂא דְּעֵי מְרַחוּק לְשִׁאוֹב מִי בְּאַרִי נְאִין מְשִׁיבִין אֶת הָאָרִי מ"מ לֹא אֶמְנַע טוֹב
מְבַעְלִיו וְאֶחָדָה דְּעֵי הַגַּם כִּי לַע"ע טְרִידָנָא מְאוּד בְּנִישׁוּאֵי בְּתֵי שְׁתֵּי מ"מ פְּנִינֵי מַעְסָקִי
ע"ד אֲשֶׁר הַקְּשִׁיתָ לְשִׁאוֹל עַל ר"י שְׁפַתְבּ נַט"ו דְּעִירוֹי אִינוּ אוֹסֵר בְּכָלִי נְחֻשְׁתָּ אֲאִ"כ
הָאוֹר הוֹלֵךְ תַּחְתּוֹ וְהַבְּאֵת רְאִיָּה מִהַתְּלֻמוֹד שְׁלָנוּ וּמִן הַיְרוּשְׁלָמִי דְּלֵא כְּדַבְּרִיו וְהִנֵּה רְאִיתִי
תַּחלָּה לְהַשִּׁיב לָךְ עַל הַרְּאִיָּה מִהַיְרוּשְׁלָמִי שְׁצַרִּיקָה יִישׁוּב לְכַאוּרָה וְקָרוֹב הַדְּבָר דְּאֶמְיָנָא
מִקְלָתָא דְּשׁוֹנָא לְתַרְנוּנֵיהוּ וּנ"ל כִּי אֶדְרַבָּה מִמְּקוֹם שְׁבָאֵת וּמִן הַיְרוּשְׁלָמִי הִנֵּה הוֹצִיא
מִן הַר' יְרוּחָם דִּין זֶה וְרְאִיתִי לִישָׁב דְּבַרִּיו עַל שְׁנֵי פָּנִים בְּאִם נֹאמֵר דַּר"י ס"ל כְּהֵנִי
פּוֹסְקִים דַּס"ל דְּעִירוֹי אִינוּ מְבַשֵּׁל אֵלֵא בּוֹלַע כְּדִמְשַׁמַּע קֶצֶת מְלִישָׁנָא שְׁפַתְבּ אֲאִ"כ הָאוֹר
מְהַלֵּךְ תַּחְתּוֹ שְׁזֵהוּ לְשׁוֹן הַיְרוּשְׁלָמִי לְפִי הַמְּסַקְנָא וּכְמ"ש לְקַמֵּן הִנֵּה רְאִיתוּ מִמָּה שְׁהַשִּׁיב
ר' יוֹסִי בַר בּוֹן וְהַתְּנִיָּא אַף בְּכָלִי נְחֻשְׁתָּ כֵּן אֵית לָךְ לְמִימַר דְּכָלִי נְחֻשְׁתָּ בּוֹלַע וְלַדְּבַרִּי
ר"י אֶתְנָא לִישָׁנָא כְּפִשְׁטִיָּה דַּר' יוֹסִי בַר בּוֹן דְּיִיק דַּע"כ עִירוֹי מְבַשֵּׁל דְּאִי אִינוּ מְבַשֵּׁל אֵלֵא
מְבַלִּיעַ בְּלַבַּד וְכַדַּעַת הַרְּשָׁפָ"א הִנֵּה כְּלִי נְחֻשְׁתָּ אִינוּ יָכוֹל לְבַלּוֹעַ אֵלֵא ע"כ עִירוֹי יֵשׁ לוֹ
כַּח גְּדוֹל שְׁמְבַשֵּׁל וְעַל יְדֵי בִישׁוּל כְּלִי נְחֻשְׁתָּ בּוֹלַע וְאִ"כ אֶתְנָא הַפֵּל כְּפִשְׁטִיָּה דַּר' יוֹסִי
תִּירָץ תַּמָּן כְּלִי חֶרֶס בּוֹלַע פִּי הָתָם גְּבִי קְדָשִׁים שְׁהַקְּפִידָה תּוֹרָה עַל הַקְּדָשִׁי הַנְּבָלְעִים
בְּכָלִי וְנַעֲשֶׂה נּוֹתֵר וְאִ"כ כִּינּוֹן דְּעַל הַבְּלִיעָה הַקְּפִידָה תּוֹרָה הִנֵּה עִירוֹי מְבַלִּיעַ ג"כ וְלָכֵן
טַעוֹן שְׁבִירָה אֲבָל גְּבִי שְׁבַת דְּהַקְּפִידָה תּוֹרָה עַל הַבִּישׁוּל וְלֹא אִיכְפַּת לָן בְּבַלִּיעַת כְּלִים
שְׁאִין אִיסוּר בְּשְׁבַת לְהַבְּלִיעַ וְעִירוֹי אִינוּ מְבַשֵּׁל וְר' יוֹסִי בַר בּוֹן הַשִּׁיב שְׁהַרִי כְּלִי נְחֻשְׁתָּ
אִינוּ בּוֹלַע וְאִ"כ אֲמַאי הַקְּפִידָה הַתּוֹרָה וְהַטְּעִינָה מְרִיקָה וְשִׁטְיָפָה אֵלֵא וְדֹאֵי עִירוֹי יֵשׁ לוֹ
כַּח גְּדוֹל לְבַשֵּׁל ש"מ עִירוֹי מְבַשֵּׁל וְהַשְׁתָּא אֶתְנָא לִישָׁנָא כְּפִשְׁטִיָּה וְלֹא צְרִיכִין לְדַחֲוִי
כְּמוֹ שְׁדַחְתּוּ הַתּוֹסְפוֹת בַּכ' דָּם הַחֲטָאֵת וּפִירֵשׁ"י תַּמָּן כְּלִי חֶרֶס בּוֹלַע פִּי בּוֹלַע טְפִי מְשָׂאָר
כְּלִים וְלָקַמֵּן בְּמִלְתָּא דַּר' יוֹסִי בַר בּוֹן אֵית לָךְ לְמִימַר דְּכָלִי נְחֻשְׁתָּ בּוֹלַע פִּי וְכִי בְּלַע יוֹתֵר
מְשָׂאָר כְּלִים בְּתַמִּיָּה וְכֵן נִרְאֶה מְדַבְּרֵי תוֹס' פ' כִּירָה שְׁפִירֵשׁוּ כְּפִירוּשֵׁי הַנ"ל וְלֹא הַזְּכִירוּ
הַפִּי שְׁפִירֵשׁוּ בַכ' דָּם חֲטָאֵת וְעַתָּה נְפָרֵשׁ דְּבַרִּי ר"י ע"פ יְרוּשְׁלָמִי שְׁיָבוֹאוּ עַל נְכוֹן וְתַחלָּה

נקדים הא דאיבעי לן פ' דם חטאת תלאו באויר התנור מהו אבישול ובלוע קפיד רחמנא א"ד בישול בלא בלוע וא"כ אם הקפידה התורה אבישול בלא בלוע.

אע"ג דהתם ליכא נותר ע"כ צ"ל גזירת הכתוב הוא פיון שנתבשל בתנור זה קדשי גזירת הכתוב הוא לשפור התנור וכן פירושו התוספות בהדיא שם ד"ה אלא קדרות של מקדש אמאי ישברו כו' והשתא ס"ל לר"י אע"ג דר' יונה דירושלמי מיייתי ראיה לדבריו מעירו לתוכו רותח הנה לפי המסקנא דירושלמי דאין בולע אא"כ האור מהלך תחתיו ע"כ צ"ל דס"ל דאין ראיה מעירו לתוכו רותח דהתם גזירת הכתוב הוא דכיון שהיה קדשים רותחין בכלי זה טעון שבירה או מריקה ושטיפה אע"ג דלא בלע כמו בישול בלא בלוע דאבעי לן בגמרא וכמו שפולפלו התוספות שם דבור הנ"ל שהקשו מנ"ל הא מלתא דאמרינן בכל התלמוד התורה העידה על כלי חרס שאינו יוצא מידי דפיו לעולם דלמא גזירת הכתוב הוא כמו בבישול בלא בלוע ותיקרו ותיקרו דמאחר שהתיר הכתוב כלי נחנשת במריקה ושטיפה וכלי חרס טעון שבירה ש"מ דטעם משום בלוע הוא כו' והנה לשונם מגומגם קצת אבל נראה שפוננתו דבמה שאפשר לומר טעם למלתיה שלא יהא גזירת הכתוב פגון בבליעה דאיכא למימר טעמא שנה יוצא מידי דפיו וזה אינו יוצא מידי דפיו אמרינן אבל בישול בלא בלוע ע"כ גזירת הכתוב הוא.

הנה איהו שיהיה מ"מ ר' מני דירושלמי ס"ל דאין חילוק בין בליעה לבשול דגם בבליעה אינו אלא גזירת הכתוב פיון דכלי נחנשת אינו בולע ע"י עירו א"כ ע"כ גזה"כ הוא ונהו מחלוקת בין ר"י לר' מני דר"י ס"ל דבבליעה איכא טעמא למלתיה ולאו גזירת הכתוב הוא ע"כ מוכח דעירו מבשל ובבישול בלא בלוע ס"ל גזה"כ הוא וכשינויי דהתוס' הנ"ל או אפשר דבישול בלא בלוע אינו טעון מריקה ושטיפה כלל ומלתיה דאבעי לן בתלמודא דידן פשיטא ליה לר' יונה וכן מצינו בכמה דוכתי' אבל ר' מני ס"ל דאין חילוק דהכל גזה"כ הוא וע"כ צ"ל פן דנדאי ר' מני לא פליג אמשנה שלימה דאמורא הוא וגם אין סברא לומר דר' מני פליג אר' יוסי בר בון וס"ל דכלי נחנשת בולע דנדאי לא נחלקו במציאות ומדאמר ליה ר' יוסי בר בון כו' תימא אית לך למימר כו' אלמא מלתא דפשיטה היא דאינו בולע וא"כ דחוק גדול לומר דפליג ר' מני אהא אלא ודאי פדכתבנא.

ומ"מ אצ"ל דר' מני פליג אמאי דקי"ל בכנולת תלמודא דהתורה העידה דה וכו' דא"כלא הנה הלכתא כר' מני דכבר הלכה רוחת בישוראל דהתורה העידה כו' אלא גם ר' מני מודה דמאחר שהתיר הכתוב כלי נחנשת במריקה ושטיפה וכ"ח בשבירה איכא טעמא למלתא בבישול גמור שאינו יוצא מידי דפיו כו' אבל בעירו ס"ל לר' מני פיון דעירו אינו מבשל וכלי נחנשת אינו בולע ע"כ דגזה"כ הוא ועיקר קרא אבישול קאי אבל עירו מסמוכים נפקא ליה וכלי נחנשת כו' וכיון דעיקר קרא אבישול קאי הנה בבישול איכא טעמא למלתא כמ"ש אבל עירו דנפקא מדרשא אינו אלא גזה"כ וגדולה מזאת נ"ל בתלמודא דידן הנה ס"ל לרבא דאפילו אי אבישול ובלוע קפיד רחמנא מ"מ הפל גזה"כ הוא דיש לדקדק פיון דאיבעיא לרמי בר חמא אבישול ובלוע משמע דהכי אבעיא ליה אי טעמא הוא משום נותר או גה"כ הוא וא"כ מאי פשיט רבא מעירה לתוכו רותח דבלוע איכא בישול ליכא ואפ"ה אסור דקארי לי' מאי קארי לי' הא איכא נותר ומאי לי' בלוע בלא בישול או בישול ובלוע אלא ע"כ רבא הנה ס"ל דאפי' אי אבישול ובלוע קפיד

רחמנא מ"מ גזה"כ דבְעִינן תְּרַנְוִיָּהּ דְאִשְׁרֵי תְּבַנְשֵׁל פְּתִיב אֲבָל בְּלוּע בְּלֹא בִישׁוּל אַע"ג דְאִיפְא נּוֹתֵר לֹא פְלוּם הוּא זֶה נ"ל בְּרוּר וּא"כ פִּינּוּ דְהִירוּשְׁלֵמִי ס"ל דְאִין פְּלִי גַחְוֶשֶׁת בּוּלְע אֱלֹא ע"י עִירוֹי א"כ עִירוֹי מְבַשֵּׁל א"כ לְדִינְדָן דַּס"ל דְעִירוֹי אִינוּ מְבַשֵּׁל פְּכֻלִי שְׁנֵי וְאִינוּ מְבַשֵּׁל פְּלָל אֲבָל מ"מ לְכַאוּרָה לֹא מִשְׁמַע פֶּן מְדַבְּרִי בַהֲל' שְׁבַת נ"ב ח"ג שֵׁם גְּבִי הָאֶלְפִס וְהַקְדָּרָה הִבִּיא שֵׁם מַחְלֻקָת רִשְׁבָּ"ם וּר"ת וּמִשְׁמַע מְדַבְּרִי וְשִׁהְסָפִים לְדַעַת ר"ת דְאָסוּר לְעָרוֹת ע"ג תְּבַלִּין בְּקַעְרָה דְסִיִּים בְּדַבְּרִי וְכֹן פְּשִׁיט בִּירוּשְׁלֵמִי אֱלֵמָא ס"ל כַּר' יוֹנָה וְלֹא כַר' מְנִי אֲבָל פֶּד מְעִינִין בִּי שְׁפִיר בְּדַבְּרִי הֲרִשְׁבָּ"א שְׁהִבְאֵת גַּם אַתָּה נִרְאָה שְׁהִי מְפָרֵשׁ דַּר' מְנִי אֲכֻלִי גַחְוֶשֶׁת קָאִי שְׁכֹן פְּתַב בֵּית ד' שְׁעַר א' וְנ"ל וּמְפִירוּשׁוֹ ג"כ אָנוּ לוֹמְדִין דְאָפִי פְלִי גַחְוֶשֶׁת שְׁעִירוֹ לְתוֹכוֹ בֵּין מַכ"ר בֵּין מְפֻלִי שְׁנֵי בּוּלְע הוּא וְצָרִיף הִגְעָלָה שְׁלֹא אָמְרוּ שֵׁם בִּירוּשְׁלֵמִי שְׁאִינוּ בּוּלְע אַא"כ הָאוּר מְהַלְף תַּחְתָּיו אֱלֹא שְׁלֹא לְהַצְרִיכָה כו' עכ"ל מִשְׁמַע דְּמְפָרֵשׁ דַּבְּרִי ר' מְנִי אֲכֻלִי גַחְוֶשֶׁת פְּלִשׁוֹנוֹ שֶׁל רִי"ו שְׁפַתְב דְּכֻלִי גַחְוֶשֶׁת אִינוּ בּוּלְע אַא"כ הָאוּר מְהַלְף תַּחְתָּיו וְזֵהוּ טַעְמָא שֶׁל בַּעַל הַעֵיטוֹר שְׁהִבִּיא הֲרִשְׁבָּ"א וְאִפְשֵׁר שְׁעָלִיו פִּינּוּ רַבִּינוּ יְרוּחָם שְׁפַתְב וְכֹן הִסְפִּימוּ הַפּוֹסְקִים וּא"כ בְּזֵה הֵינּוּ יְכוּלִין לְהַפְסִיק הַדִּיבּוּר וְלוֹמֵר דְּנִדְאִי רִי"ו ס"ל כַּר"ת דְאִינוּ בּוּלְע אַא"כ מְבַשֵּׁל וְזֵהוּ מִסְקַנְת בִּירוּשְׁלֵמִי כַר' יוֹנָה וְלָכֵן אָסוּר לְעָרוֹת ע"ג תְּבַלִּין אֲבָל מֵאִי דְכַתְב הִירוּשְׁלֵמִי בְּסִיפָא דְאִינוּ בּוּלְע אַא"כ הָאוּר מְהַלְף תַּחְתָּיו זֶה אֲכֻלִי גַחְוֶשֶׁת קָאִי דְקָשָׁה לְבַלְוַע ע"י עִירוֹי וְאָפִי אִי עִירוֹי מְבַשֵּׁל דְאִין פְּלִי גַחְוֶשֶׁת בּוּלְע אֱלֹא ע"י בִישׁוּל גְּמוּר אִם הָאוּר מְהַלְף תַּחְתָּיו אֱלֹא שְׁנִרְאָה לִי קֶצֶת דּוֹחַק לְפָרֵשׁ הַסִּיפ' בַּכ"נ דְּוִקָא שְׁאִין רְמָז וְלֹא זָכַר מְזֵה בְּסִיפָא ע"כ נ"ל בְּעִנְיָן אַחַר וּבְזֵה יִתְיַשֵּׁב גַּם פִּי הֲרַמְבָּ"ם שְׁהִבִּיא הֲרִשְׁבָּ"א שְׁפִי דְהִירוּשְׁלֵמִי מְבִיא רְאָיָה מְדַהֲצָרִיף הַפְּתוּב מְרִיקָה וּשְׁטִיפָה אֱלֵמָא בְּלַע טוּבָא הַלְפָה בְּתַבְלִין לְגַבִּי שְׁבַת אָסוּר לְכַתְחֻלָּה וְזֵה תִימָא קֶצֶת דְּהַתָּם לֹא מִשְׁמַע הִכִּי אֱלֹא אִם בּוּלְע מְבַשֵּׁל וְאִם אִינוּ מְבַשֵּׁל.

אִינוּ בּוּלְע וְאִם פְּנוּנְתוֹ אִסִּיפָא אַדְבְּרִי ר' מְנֹא לֹא מְצִינוּ בְּדַבְּרִי שְׁאָסוּר לְעָרוֹת ע"ג תְּבַלִּין ע"כ נ"ל הִכִּי דַר"י בַּר בּוֹן הַקְּשָׁה עַל ר"י אִי דַס"ל שְׁיֵשׁ בְּלוּע בְּלֹא בִישׁוּל דַּכ"ח בּוּלְע אַעפ"י שְׁאִינוּ מְבַשֵּׁל ע"ז הַקְּשָׁה ר"י בַּר בּוֹן וְאָמַר דְאִינוּ פֶּן דְהָא פְּלִי גַחְוֶשֶׁת א"א לְעוֹלָם לְבַלְוַע בְּלֹא בִישׁוּל וְאַח"כ אָמַר בִּירוּשְׁלֵמִי דַר' יִצְחָק בַּר גִּיפְתָא רְצָה קַמִּיהָ דַּר' מְנֹא לּוֹמֵר דְעָשָׂה פֶּן חֲתִיב מִשׁוּם מְבַשֵּׁל פִּי ר"ל דַּר"י בַּר גִּיפְתָיָה הָנִי ס"ל דְעִירוֹי לַר' יוֹנָה הָנִי בִישׁוּל גְּמוּר מְדַאוּרִיָּתָא וְחֲתִיבִין עָלֶיהָ בְּשַׁבַּת וְע"ז הַשֵּׁיב ר"מ פִּי הָאִי דְאָמַר ר' זִירָא אִינְהוּ חָלוּט בְּרוּר כו' ה"נ אִינְהוּ תְּבַשֵּׁיל בְּרוּר פֶּל שְׁהָאוּר מְהַלְף תַּחְתָּיו ר"ל דְאִינוּ פְּדַקָא ס"ד דְהָנִי בִישׁוּל גְּמוּר מְדַאוּרִיָּתָא לְחֲתִיב עָלֵיו אֱלֹא גַם ר"י לֹא ס"ל דְהָנִי בִישׁוּל גְּמוּר לְחֲתִיב עָלֵיו אֱלֹא פִינּוּ דְמְצִינוּ דְהַפְּתוּב הַצְרִיף מְרִיקָה וּשְׁטִיפָה בְּקַדְנָשִׁים אֱלֵמָא בּוּלְע טוּבָא מִשׁוּם הִכִּי אָמַר ר"י לְעָרוֹת לְכַתְחֻלָּה מְדַרְבְּנָן וּא"כ פִּינּוּ דְמַסִּיק בִּירוּשְׁלֵמִי דְעִירוֹי בְּאַמַּת אִינוּ מְבַשֵּׁל אֱלֹא דְרַבְּנָן אָסְרוּהוּ וּר"י בַּר בּוֹן ס"ל לְפָשׁוּט דְאִין פְּלִי גַחְוֶשֶׁת בּוּלְע אַא"כ מְבַשֵּׁל א"כ נְהִי דְלַגְבִּי עִירוֹי ע"ג תְּבַלִּין ס"ל כַּר' יוֹנָה דְאָסוּר לְעָרוֹת אֲבָל גְּבִי פְּלִי גַחְוֶשֶׁת פִּינּוּ דְאִינוּ מְבַשֵּׁל גְּמוּר אִינוּ בּוּלְע דְהִכִּי מַסִּיק ר"י בַּר בּוֹן וְאִין חוֹלַק עָלֵיו וּא"כ פֶּל דַּבְּרִי רַבִּינוּ יְבוֹאוּ עַל נְכוּן דְלְעָרוֹת בְּשַׁבַּת ע"ג תְּבַלִּין פְּשִׁיט בִּירוּשְׁלֵמִי דְאָסוּר אָפִילוּ ע"פ מִסְקַנְת דַּר' מְנֹא וְכֻלִי גַחְוֶשֶׁת פִּינּוּ שְׁאִינָה מְבַשֵּׁל (אִינוּ בּוּלְע) זֵהוּ אָמַת וְיִצְיִב בְּלִי סָפַק וְכֹן ס"ל לְהֲרִשְׁבָּ"א אֱלֹא דְפְּלִיג עִם בַּעַל הַעֵיטוֹר דַּס"ל דְמֵאִי דְאָמַר בִּירוּשְׁלֵמִי דְכֻלִי גַחְוֶשֶׁת אִינוּ בּוּלְע אַא"כ מְבַשֵּׁל הֵינּוּ בְּלִיעָה גְדוּלָה לְהַצְרִיכָה מְרִיקָה וּשְׁטִיפָה אֲבָל בְּלִיעָה

פּוֹרְתָא הַצְרִיכָה הַגְעָלָה בְּלַע אַבְל בַּע"ה ע"ס ל' דָּאִין חִילּוּק וְהִנֵּה עַפ"י דְּבָרֵי בַע"ה ע"ר בִּינוּ
יְרוּחָם אֲתֵי הִירוּשְׁלָמִי שְׁפִיר דַּר"י בַּר בּוֹן הַשִּׁיב לַר' יוֹסִי בַר יוֹסִי הֲגוֹן דְּרָאֲנִיתוּ שָׁל
רַבִּינוּ יוֹנָה הוּא דְּבַלְיַעָה תְּלִיא בְּבִישׁוּל וְכִינּוֹן דַּכ"ח טַעוֹן שְׁבִירָה ע"כ מְבַשֵּׁל דָּאִי אִינוּ
מְבַשֵּׁל אִינוּ בּוֹלַע וְע"ז הַשִּׁיב ר"י דַּכ"ח בּוֹלַע אֲפִילוּ בְּלֹא בִישׁוּל וְהַקְשָׁה רִיב"ב דַּא"כ
כְּלֵי נַחוּשֶׁת קִשְׁיָא דַּע"כ הֵתָם עִירוּי הָוִי (בּוֹלַע) מְמַשׁ וּמְבַשֵּׁל מְמַשׁ דָּאִי אִינוּ מְבַשֵּׁל לֹא
הִנֵּה כְּלֵי נַחוּשֶׁת בּוֹלַע וְאַפְשָׁר דַּס"ל לַבַּע"ה ע"ד גַּם ר"י בַּר בּוֹן לֹא הִבִּיא רָאִיָּה לַר' יוֹנָה
מְכַלֵּי נַחוּשֶׁת אֲלֵא דְחָה דְּבָרֵי ר' יוֹסִי שְׁהִבִּין כַּמ"ש וְהַשִּׁיב וְחִילְקָא בֵּין בְּלַיַעָה לְבִישׁוּל
וְע"ז הַקְשָׁה ר"י ב"ב דַּז"א דְּכַלֵּי נַחוּשֶׁת מֵא"ל דַּל"ש בְּזַה בְּלַיַעָה אַא"כ מְבַשֵּׁל עוֹד
אַפְשָׁר דְּהַקְשָׁה בְּאַפְּוֹן יוֹתֵר חֲזַק אֵית לָהּ לְמִימֵר כ"נ בּוֹלַע דְּהֵתָם אֲפִילוּ אִם עִירוּי מְבַשֵּׁל
בְּתַבְלִין וּבְשָׂר וְכִינְצָא בַכ"נ אִי אֲפְשָׁר לְבַלְוַע אַא"כ הָאוּר מְהַלְף תַּחְתָּיו וַא"כ אִי רָאֲנִיתוּ
שָׁל ר' יוֹנָה הִנֵּה הִתְהַדְּקָאִי ס"ד כ"נ מֵאִי אִיכָּא לְמִימֵר אֲלֵא ע"כ אִין רָאֲנִיתוּ שָׁל ר' יוֹנָה
מְהֵתָם דְּהֵתָם נְדָאִי ע"כ גַּזְה"כ הוּא אֲלֵא רָאֲנִיתוּ מְשָׁם אִינוּ אֲלֵא דּוּגְמָא כִּינּוֹן דְּחִזִּינוּ דְּעִשָׂה
הַפְּתוּב הַבְּלַיַעָה דַּכ"ח בְּלַיַעָה מְמַשׁ דְּהַצְרִיכוּ שְׁבִירָה וְאִי לֹא בְּלַע כ"א פּוֹרְתָא הִנֵּה מְהִנֵּי
הַגְעָלָה אֲפִילוּ בְּכַלֵּי חֲרָס דְּלֹא שְׁיִיף אִינוּ יוֹצֵא מִיַּדִּי דְּפִיו כִּינּוֹן דְּבַלְיַעָתוּ מוּעָטָת וְכֵן בַּכ"נ
עֲשָׂאוּ הַפְּתוּב כְּאֵלוּ בְּלַע דְּהַצְרִיכָה מְרִיקָה וּשְׁטִיפָה אָף ע"ג דְּבַאֲמַת לֹא בְּלַע מ"מ עֲשָׂאוּ
הַפְּתוּב כְּבַלְיַעָה א"כ בְּתַבְלִין דְּרַכִּיכֵי רָאוּי לְאַסְוֹר לְכַתְחַלָּה וְכֵן צ"ל ע"כ לְהַרְמַב"ם דְּהָא
כְּתַב דְּלַמְסַקְנָא אִין כ"נ בּוֹלַע מְמַשׁ אֲלֵא ע"י הָאוּר אִם כֵּן מֵאִי רָאִיָּה מַכ"נ דְּהָא הֵתָם לֹא
בְּלַע ע"י עִירוּי כ"א פּוֹרְתָא וְלֹא בְּעֵי מְרִיקָה וְלִדְיִדְיָה הַרָאִיָּה הוּא מְמַרְיקָה וּשְׁטִיפָה.

וְאִם נֹאמֵר דְּכּוֹנְנָתוּ דַּר"י ב"ב מִיַּתִּי רָאִיָּה מַכ"נ דְּבַלַע טוּבָא וְכו' וְהִכִּי פִירוּשָׁא אֵית לָהּ
לְמִימֵר דַּכ"נ בְּלַע טְפִי מְשָׂאָר כְּלִים ע"כ אִינוּ בּוֹלַע יוֹתֵר וְכִינּוֹן דְּהַצְרִיכוּ הַפְּתוּב מְרִיקָה
וּשְׁטִיפָה אֲלֵמָא ס"ל בְּלַע טְפִי עַל יְדֵי עִירוּי אֲפִילוּ בְּלֹא בִישׁוּל וְאִם כֵּן גַּבִּי שְׁבַת אֲסוּר
לְכַתְחַלָּה אִם כֵּן תִּימָה מַה כְּתַב הַרְשָׁב"א לְשִׁיטָתוֹ וְזֶה לְשׁוֹנוֹ שְׁלֹא אָמְרוּ בִירוּשְׁלָמִי שְׂאִינוּ
בּוֹלַע כּו' וְתִימָא וְהִיכֵן הֲנוֹכַר שָׁם בְּלַיַעָה וְהֵלֵא לֹא אָמְרוּ אֲלֵא שְׁתַּבְשִׁיל בְּרוּר הוּא
כְּשֶׁהָאוּר מְהַלְכָת תַּחְתָּיו וְלַעוֹלָם בְּלַיַעָה הָוִי אֲפִילוּ בְּלֹא אוּר וְכַדְעַת רַבִּי יוֹסִי, בַּר בּוֹן
אֲלֵא שְׁמַע מִיַּנִּי שְׁגַם הַרְמַב"ן סְבִירָא לֵיהּ דַּכ"נ לֹא בְּלַע אֲפִילוּ עַל יְדֵי עִירוּי דְּכֵן מְשַׁמַּע
לְיִשְׁנָא אֵית לָהּ לְמִימֵר כ"נ בּוֹלַע כּו' מְשַׁמַּע דְּלֹא בְּלַע כְּלָל אִפִּי ע"י עִירוּי וְה"ק ר"י ב"ב
ע"כ אִין הַרָאִיָּה כְּדַעְתָּהּ דְּוַדָּאִי הֵתָם שְׂאִנֵּי דַּגַּזְה"כ הִיא אֲלֵא הַרָאִיָּה הוּא כִּינּוֹן דְּחִזִּינוּ דְּעִשָׂאוּ
הַפְּתוּב כְּבַלְיַעָה רָאוּי לְאַסְוֹר לְעַנְיָן שְׁבַת וַא"כ אִפִּי אִם עִירוּי אִינוּ מְבַשֵּׁל אֲלֵא בּוֹלַע
לְחוּד רָאוּי לְאַסְוֹר וַא"כ לֹא הַשְׁבַּת כְּלוּם דְּתַמָּן בּוֹלַע דְּכִינּוֹן דְּבּוֹלַע סְגִי רִאִי לַר' יוֹנָה
כַּנ"ל לְיִישָׁב דְּבָרֵי הַרְמַב"ן דְּבַלֵּא"ה נ"ל פִּירוּשׁוֹ תְּמוּהָ וַא"ל לְהַלְמוֹ בְּסוּגֵי דִירוּשְׁלָמִי
מְכַמָּה קוֹשְׁיוֹת אַחֲרוֹת שְׂאִין הַפְּנָאִי מְסַכִּים לְהַאֲרִיף וְדִי בְּזַה: וְמַה שְׁהַקְשִׁית מִתְּלַמוֹד דִּינָן
לְדַבְּרֵיהּ קוֹשְׁיָתָהּ עַל הַרְבֵּה פּוֹסְקִים יִצְאָה אִי קָאִי הַסּוּגֵי אַכ"נ א"כ לְרַשְׁבָּ"ם דַּס"ל
דְּעִירוּי כְּכַלֵּי שְׁנֵי וְשָׂרִי לְעֵרוֹת מַכ"ר עַל הַתְּרַנְגּוֹלָת וְאִינוּ בּוֹלַע כְּלָל א"כ אִיךָ קָרִי לָהּ
בַּגַּמ' בְּלוּעַ בְּלֹא בִישׁוּל הָא לֹא בְּלַע כְּלָל אֲלֵא ע"כ הַתְּלַמוֹד עַל כ"ח קָאִי דְּהֵתָם רַף לְבַלְוַע
וְאִיכָּא מ"ד דְּאֲפִי צוּנָן מְבַלְיַע בְּחֲרָס מִיַּתִּי רִאִי מְכַסִּי דָּאִין מְעַמִּידִין אַע"ג דָּאִין רִאִי
דִּינָן שְׂאִנֵּי דְּחִרִּירָף וְאִין כָּאֵן מְקוּמוֹ וַא"כ גַּם ר' יְרוּחָם ס"ל הִכִּי וּמ"ש דְּהַמְשַׁנָּה קָאִי אֲכַלֵּי
נַחוּשֶׁת דְּתַנּוּ מְרִיקָה וּשְׁטִיפָה לֹא הִיא דְּהַמְשַׁנָּה עַל מַתְנֵי דְּלַפְנֵי זֶה קָאִי דְּתַנּוּ בַכ"ח נְכַנְס
וְשׁוּבְרוּ בְּפָנִים וְע"ז קָאִי אֲדוּדֵי שְׁבִישָׁל וְכו' וְסִיפָא דְּמְרִיקָה וּשְׁטִיפָה קָאִי אֲמַצְעִיתָא דְּאֲחַד

קדשים קלים כו' ואין זכר בתלמוד שלגנו דבכ"נ דינא הכי וכן פי' רש"י כל הסוגי' על פלי חרס ודי בזה: דברי הק' יושע שאלה לג תשובה לחכם א' מק"ק שאריגראד שפתבתי בימי חורפי תשובה שאלתו שאלת חכם קבלתי והנה מה שהקשה בפסחים דף פ"ח חמשה שנתערבו עורות פסחיהו ונמצא יבלת באחד מהם פולן יוצאין לבית השריפה וקשה למה ישרפו דהא בזבחים דף ע"ג פריה אהא דכל הזבחים שנתערבו כו' ולבטל ברנבא ומשני דאח"כ כמ"ד דבר שבמנין לא בטל או משום דבעלי חיים חשיבי ולא בטלי וכיון דכאן לא נתערבו הפסחים מחיים רק העורות נתערבו לאחר שחיטה והרמב"ם הביאו הטור וש"ע סי' ק"י פוסק דדבר שבמנין בטל איה פסקה להאי בריתא בסוף פ"ה מהל' ק"פ וא"ל דכיון שפבר הופשטו העורות ה"ל חתיכה הר"ל ז"א שהרי הר"ן ס"פ ג"ה פתב הטעם דלכך חתיכות חטאת טמאה שנתערבו בחתיכות חטאת טהורה תעלה פיון שאינו נאכל אלא לזכרי כהונה ואינו קרוי ראוי להתפבד עד שיהא ראוי לכל אדם א"כ פסח דאינו נאכל אלא למנוי' לא הוי ראוי להתפבד ועוד האריה כ"ת בזה ואומר אני איברא דכך פתב הר"ן בטעמא דמלתא אבל התו' והרא"ש פתבו הטעם דקדשים לא מיקרי ר"ל משום שאין מחזיקין טובה זה לזה דכתיב איש פאחיו וא"כ בפסח י"ל דשפיר מיקרי ראוי להתפבד לבני חבורה שלהם וכן מבאר בפלתי סי' ק"א שהביא ראי' לדעת תה"ד דכל שקודם הבישול ר"ל אינו בטל דאל"כ איה קאמר הש"ס שם משום דאיכא חזה ושוק דכהנים אכלי לי דאפתי נימא דבטל חז בתרי אלא ע"כ פיון דקודם הבישול פסח הוא וראוי להתפבד לבני החבורה א"כ אי לא נתבטל הוי ר"ל ולכך לא בטל וא"כ ק"ו הדברים בהא דכתב כ"ת על תערובות גופו של פסחים אף אם נאמר דלא כתה"ד מ"מ פיון שאם יתבטל יהא ר"ל שפיר יש לו דין חהר"ל ולא בטלה: ובזה יש ליישב מה דדחיק הש"ס בטעמא דפטורים מפ"ש ומסיק משום דשלמים בזריקה ופסח בשפיכה ואף ע"ג דבדיעבד יצא מ"מ פיון דלכתחלה אסור פטורין מפ"ש ובפשיטות ה"ל למימר דהכא קאמר חמשה שנתערבו ולא קאמר ה' חבורות משמע דביחידים שעשו פסחים לעצמם מיירי והרמב"ם פ"ה מהל' ק"פ פתב דאע"ג דשוחטין פסח על היחיד מ"מ לכתחלה אין לעשות פן דכתיב יעשו אותו דכיון דהכ' ע"כ אי אפשר להם לשחוט פסח כ"א כל אחד פסח בפני עצמו ואין שוחטין על היחיד לכתחלה שהרי בזריקה ושפיכה נמי בדיעבד יצא ואפ"ה פיון שלכתחלה אין לעשות פן פטרינו להו מפסח שני ואין לתרץ ולומר שהרי התו' הקשו דהיאך יעבור ספק איסור פרת בשביל איסור לכתחלה ותירצו דמוטב ידחה ספק פרת בשב ואל תעשה ואל יעשו רובם שלא פהוגן וא"כ לא מצי הש"ס לשנויי משום דאין לשחוט על היחיד לכתחלה משום דמה בכך אפתי משום הא לא דחינו ספק פרת דאורייתא שהרי לא יעשו רובם שלא פהוגן שהרי אינו חל חיוב פסח רק על א' מהם ואינה שלמים קא שחטי אבל ז"א שהרי הרמב"ם פסק במפקח את הגל דפטור מלעשות פסח שני אע"ג דלא שייך שיעשו רובם שלא פהוגן ע"כ דלא ס"ל פתרוץ התו' וכמ"ש הלח"מ גבי שוחט על בני החבורה ואמר להם שלא לשמו שחטתי והדק"ל פנ"ל אבל אם נאמר דלכך לא בטל משום דהוי חתיכה הראוי להתפבד אתי שפיר דהש"ס הוכיח דע"כ לאו דוקא נקט חמשה שנתערבו ומיירי בחבורות דאי ביחידים מיירי קשה מה שהקשה כ"ת מדוע יצאו לבית השריפה ליבטל חז בתרי וא"ל משום דהוי ראוי להתפבד ז"א דביחיד שעשה פסח לעצמו ואסור להאכיל ושללא למנוייו אף לשיטת התו'

דס"ל טעמא דחטאת דבטלה משום דכתיב איש פאחיו פשיטא דפסח יחיד לא מקרי ראוי להתכבד וע"כ דבחבורות מייירי ומשום דאם יתבטל ראוי להתכבד לבני החבורה שפיר הוי ראוי להתכבד ולא בטל א"כ מקשה שפיר אמאי פטורין מפסח שני: אף באמת יש לדחות פניו דפשיטא דלישנא דה' שנתערבו ביחידים שעשו פסח מייירי לא מפקינן לה מפשיטא ושפיר לא בטל אע"ג דלא הוי ראוי להתכבד ועוד שגם לשיטת התו' ראוי להתכבד לפני אורחין בעיניו וגיבי פהנים נמי ראוי להתכבד לפני פהנים אורחים אי לא משום דאין מחזיקין טובה זה לזה משא"כ בפסח אף שיכול לכבד מחלקו לחבירו מבני חבורה זו מ"מ לא מקרי חתיכה הר"ל לפני אורחים פניו שגם חבירו נמנה עליו ודלא כפליתי ואין להקשות כנ"ל דא"כ לישני הש"ס דלקה פטורים מפסח שני שאין שוחטין על היחיד לכתחלה שהרי הרמב"ם במפקח את הגל לא ס"ל פתרוץ התו' נראה דהא לאו מלתא הוא די"ל דהרמב"ם ס"ל דע"כ לא קאמרינן היכא דאיכא איסורא לכתחלה דחינו ספק פרת מקמי' בשב ואל תעשה היינו דוקא היכא שהאיסור הוא אם נאמר שהוא שלמים כגון התם שדינם של שלמים בזריקה והוא נתנם בשפיכה וא"כ יש לחוש שמא באמת המפקח הי' טהור בשעת זריקה והאי שלמים הוא עושה איסור בחנם ששופך דם השלמים שדינם בזריקה משא"כ היכא שאם הוא שלמים אין פאן איסור כלל ואיסורא דרבוה עליו הוא אי אמרינן דהאי דמיייתי פסח הוא א"כ מ"מ"נ אם הוא מחויב פסח ויש פאן חיוב פרת ודאי דמותר לדחות איסור לכתחלה מפניו ומה בכך דאין לשחוט על היחיד לכתחלה הרי הוא מחויב פסח ואי אפשר לעשות באופן אחר ולא קאמרינן דאי אפשר לאהדורי מהדרינן ואם תאמר דהאי דמיייתי שלמים הוא דמיייתי א"כ אין פאן איסור כלל ולקח הוצרך הש"ס לתרץ דיש פאן איסור בשלמים דזה בזריקה וזה בשפיכה ושמא יעשה איסור בחנם ודבר זה ברור: והנה לפי מה דמשמע בלח"מ פ"ה מהל' מעשה הקרבנות דארף הנייתנין בשפיכה אם נתן בזריקה יצא (וע"ש שדבריו תמוהים במה שר"ל שגם הפסח בשפיכה דוקא דיעבד ואי אפשר להולמו כלל מסוגי' זו דא"כ אמאי פטורין מפסח שני הא ודאי שיש לו תקנה בזריקה פניו שגם הפסח דינו בזריקה לכתחלה וע"ק לפי מה שרצו הכ"מ והלח"מ לומר דהך דנייתנין במתן ארבע כו' תליא בהא דאם הנייתנין בזריקה שנתנו בשפיכה יצא התם לא יצא א"כ מאי פריה מאי נ"מ והא תניא פל הנייתנין כו' ומאי קושין' דמ"מ"נ אי אמר הך יצא א"כ שוב איכא עיכובא משום מתנות ומזה סיוע להרמב"ם ואין להאריך) ולפ"ז קשה דאפתי נעביד פסח ונמני ובאמת יזרוק הדם דהנייתנין בשפיכה שנתנו בזריקה ג"כ יצא וא"ל אימור דאמרי' דיעבד לכתחלה מי אמרינן ז"א פניו דאיסורא דלכתחלה היינו אי מיייתי פסח לא קפדינן עליו כלל ודחינו לי' מקמי' ספק פרת וכן יש להקשות על תי' התו' שהרי אם יקריבו אותם כדין שלמים ובדיעבד יצא בפסח א"כ לא יעשה רק א' שלא פהוגו וכן הקשה אא"ז מהרש"א לקך נראה משום דלכאורה יש להקשות על התו' שהקשו דהאיך בשביל איסור לכתחלה יכנס לספק איסור פרת ומאי קושין' שהרי מצינו בכמה מקומות שהעמידו חכמים דבריהם אפ"ל במקום פרת ודאי וכמ"ש התו' ביבמות דף ו' יש מקומות שהעמידו חכמים דבריהם כו' וכן איתא בפסחים דף צ"ב וא"כ מכ"ש בספק פרת לקך גלענ"ד דלכל הני שהעמידו חכמים דבריהם היינו דוקא היכא שפודאי יעבור איסור ולפ"ז הך מאי אית לך למימר יעשו פולם בזריקה וא"כ כשפסח קרבנו הוא עושה איסור בודאי וכמו ששם העמידו

חכמים דבריהם כמו כן פאן פיון שפודאי יעשה איסור וא"ל דכל חד וחד אית לי למיזל בתר איפקא דילמא שלמים קרבנו וא"כ אין פאן איסור פלל ז"א דא"כ הבאתו שלא לצורך פלל שהרי כל פוננתו הוא שמא מחויב פסח שני ואז עושה איסור וכיון שעושה איסור אמרינו דהעמידו דבריהם וממ"נ אין לו להביא פסח שני פלל משא"כ פשנתו בשפיכה מקשין התוס' שפיר מה בכך שיש ספק לכל אחד שמא שלו שלמים ונתנו בשפיכה אדרבה אית ליה למיזל בתר איפקא דשמא מחויב לעשות פסח ואין עושה איסור פלל ובכה"ג שיש ספק לכל אחד שמא אינו עושה איסור פלל לא העמידו דבריהם ואין לדחות ספק איסור פרת וזה נכון מאוד בסברא וע"ז תירצו פיון דעכ"פ רובם יעשו שלא כהוגן ויהיה פאן ודאי איסור גבי רבים לית לי למיזל לכל חד בתר איפקא ולא חייבום חכמים בכה"ג בפסח שני והשתא לפי"ז אפשר ליישב קו' הלח"מ דמדוע פסק הרמב"ם בשחט על בני החבורה ואמר להם שלא לשמו שחטתי שהרוצה להחמיר יביא פסח שני והשיג עליו הראב"ד ותירץ הלח"מ דס"ל פתרוץ התו' אלא דאפתי קשי לזה מההיא דמפקח את הגל וכמו כן יש להקשות על התוס' דלדבריהם האיה יובן ש"ס דלקמן במפקח את הגל ויובן דהנה לכאורה לפי סברא זו יקשה דלמה הוצרך הרמב"ם ליתן טעם גבי ה' שנתערבו כו' משום דשלמים בזריקה ותפוק לי דאין לשחוט על היחיד לכתחלה אף דבאמת ז"א שהרי הש"ס מקשה דליתי חד פהו דלא עבד פסח ונמני ויאכל חזה ושוק של פולם וא"כ אין פאן שחיטה על היחיד פלל שהרי הפהו נמנה עמו משא"כ במפקח את הגל ניקח דפטור מפסח שני אע"ג דמשום האי חששא דשלמים בזריקה לחוד אין לו למנוע מלעשות פסח שני פיון דאין פאן רבים עושין שלא כהוגן אמרינו שמא הוא מחויב לעשות פסח ואין פאן איסור פלל מ"מ אין יכול לעשות דממ"נ אם שלמים הוא קעבד דשלמים בזריקה כו' ואם פסח הוא א"כ הוא שוחטו על היחיד לכתחלה וא"ל דניתי פהו דלא עבד פסח בהדי' ז"א דדלמא האי שלמים הוא ונמצא הפהו לא עבד פסח משא"כ בשליח שאמר שלא לשמו שחטתי שפיר פסק הרמב"ם דהרוצה להחמיר יביא פסח שני על תנאי והיינו דממנה עמו א' מבני חבורה על חלקו ואם פסח הוא אין פאן שחיטה על היחיד פלל.

אמנם עדיין צ"ע לומר הטעם במפקח הגל פטור מפסח שני משום דאין לשוחטו על היחיד דהא היינו אם אפשר לשוחטו על בני החבורה משא"כ פשאין פאן בני החבורה אין פאן איסור פלל וכדקאמר בש"ס דאי אפשר לאהדורי מהדרני' וכן פתב הרמב"ם אם משתדלין כו' וא"כ במפקח הגל שאי אפשר לשחטו על היחיד מדוע יהא פטור מפסח שני: לכן נלענ"ד דדברי הרמב"ם מתורצים שפיר דאזיל לשיטתו ומתורץ ג"כ קו' התו' שהקשה דהיאף מדחינו ספק פרת כו' ויהיה מזה סיוע ג"כ להב"ח דהנה הרמב"ם פסק ספיקא דאורייתא מדאורייתא לקולא רק היכא דאיכא ספק פרת אז מדאורייתא אזלינו לחומרא ולקמן דף צ"ג איכא פלוגתא בשוגג בראשון והיזיד בשני ופסק הרמב"ם שחייב פרת אבל בטמא בראשון והיזיד בשני פטור והנה מדאורייתא אזלינו בתר רובא בכל דוכתא והשתא אתי שפיר דבשוחט על בני החבורה פסק דהרוצה להחמיר להאמינו יביא פסח שני דכיון שהיא מחמיר להאמינו איכא ספיקא דאורייתא בספק פרת שאם לא יביא הרי היזיד בשני ותייב א"כ הוא מדאורייתא לחומרא ומוטב שיעשה איסור לכתחלה משכינס באיסור פרת מה שאין כן הלא גבי יבולת ומפקח את הגל בתרנוייהו מדאורייתא

לקולא דגבי יבלת פיון שנתערבו עורות פסחיהו ויש ספק בהנהגה ה' בני אדם אינה מהן
מחויב לעשות פסח שני אית לן למיזל בתר רובא וכלהו פטורי רק דמדרבנו לחומרא
וכיון שיש שם איסור לא שינה להחמיר ולהביא פסח ובמפקח את הגל פיון דמספקא לן
שפא טמא הוא ומחויב לעשות פסח שני א"כ הרי הוא פטור מפרת אף אם הזיד בשני
וא"כ גמי אין לנו להחמיר לחיבו מדרבנו דחומרא דאמי לידי קולא הוא דשלמים
בזריקה כו' ובזה עלתה שפיר לקושיות הרמב"ד דלפי תירוץ הלח"מ דהרמב"ם ס"ל
תירוץ התוס' תימא בעיני שיהי מדקאמר הש"ס משום סמיכה כו' ופירש"י דא"א לסמוך
ע"ז שפא פסח הוא וקעביד עבודה בקדשים הרי מבואר דאע"ג דאחד לבד הוא שיעשה
שלא פהוגן מ"מ אין יכולין להביא פסח שני וע"כ לומר לשיטות התוס' דבאמת היכי
שיהי' איסור גמור ודאי דחינין לנו מלעשות פסח שני ועבודה בקדשים איסור גמור הוא
והתוס' לא מחלקי בין יחיד לרבים אלא לענין איסור לכתחלה לבד וכל זה אינו מעלה
ארוכה לדברי הרמב"ם שהרי בש"ס קאמר משום חזו ושוק כו' ופריה וניתי כל חמשה
חד פהו ונימני כו' ויאכל חזו ושוק של פולם וממ"נ אחד מהם הוא פסח וינצא בו משא"כ
הכא דאין לו תקנה לחזו ושוק כלל דאי מייתי פהו דעביד פסח א"כ נאכל שלא למנוי
ואי לא עביד פסח שפא האי שלמים הוא וא"ל שמניח החזו ושוק ואין נותנים לפהו כלל
ודוקא התם חיישינו שיעשו רובם שלא פהוגן ז"א דשפא פסח הוא ונמצא עובר בכל
תותירו וא"ל ששורפין קודם שיביא לידי נותר ולא שינה אין שורפין קדשים ביו"ט
דהכא בפסח שני עסקינו ז"א דזה ודאי איסור גמור לאבד קדשים ביז וגם ממעט באכילת
קדשים ואם נאמר דהרמב"ם מייירי שאחד מבני החבורה הוא פהו וממנה אותו עמו אתי
שפיר וא"כ בפשטות מתרצא קושיות הלח"מ דהתם טעמא משום חזו ושוק דלא אפשר
וכן י"ל בשיטות התוס' דטעמא דמפקח את הגל משום דלא אפשר משום חזו ושוק
ובעיקר קושיות כ"ת י"ל דהרמב"ם ס"ל כשיטת הב"ח דאף שאין האיסור ניכר לעצמו
י"ל דין קבוע דלא בטל כמו חגיות ודלא כהפר"ח שהשיג עליו ע"ש ולכאורה היה אפשר
לומר דלכך לא בטל משום דאיתא בטור ובש"ע סימן קי"א בשם הר"ש דהא דאמרין
כל מה שנקנס בספק מסייע לבטל היינו דוקא כששנים של אדם אחד אבל של ב' בני
אדם אין מצטרפין וא"כ פיון שהפסחים של ה' בני אדם אין מצטרפין לבטל ובזה הי'
מקום ליישב קו' הפלתי שהבאתי לעיל שהקשה דאם נימא דלא פתוימת הדשן א"כ
לבטל חזו ושוק חד בתרי ולפי מש"ל י"ל דהנהגה הא ודאי אע"ג דקי"ל שחטו למנוי
ושלא למנוי פשר היינו דיעבד דוקא אבל לכתחלה ודאי דאסור לשחטו ע"מ להאכילו
שלא למנוי ולפי"ז א"ש דבתרוץ קמא דמשני הש"ס משום דאיכא חזו ושוק פהגים
אכלי לי ר"ל וא"כ מתחלה שוחטין אותו ע"ד להאכילו שלא למנוי שהרי הוא שוחט
אותו על תנאי שיהי' שלמים ויצטרף ליתן החזו ושוק ממנו לפהו ואע"ג דאח"כ באמת
הפהו יכול לאוכלו ע"י ביטול ברוב מ"מ לכתחלה אין לשוחטו ע"ד פן נהדר פריה וניתי
כל חד פהו כו' ואהא משני פיון דכל חד מייתי פהו בהדני' א"כ שוב אינם של אדם אחד
ואין מצטרפין לבטלו כדעת הר"ש וא"כ נמצא הפסח נאכל שלא למנוי אבל אחר העיון
אי אפשר לומר פן שא"כ בספיקא דחגיות שכתב הפר"ח שאם לקח מהן מותר מטעם
דכל הנקנס לספק מסייע לבטל וצריה לומר שכל החגיות הם של אדם אחד וזה אינו
במשמע ועוד שהרי הפר"ח הביא בשם ספר פרייתות דלכך לא אסרינו כל העולם כולו

בתרישה וזריעה מפני תערוכות נחל איתן שהוא קבוע מפני שאין מקומו ניכר ואפתי תיקשי דלא ליבטל שְהַרִי בְהַרְבֵּה ב"א לא אַמְרִינָן דְּמַסִּיעַ לְבַטְלָא וְא"ל דְּאִי אַפְשָׁר שְׁלֵא יְהֵא בְּכָל הָעוֹלָם א' שְׂיֵהֵי לֹו שְׁדוֹת הַרְבֵּה מְרֻבִּים מְנַחַל אִיתָן שְׁהַרִי מְבֻנָּא בְּסִי קי"א דָּאָם יֵשׁ בָּא' מֵהֶן פְּדֵי לְבַטְלָא אִינוּ נִכְנָס בְּסַפֵּק פְּלָל וְאִינוּ מְסִיעַ לְבַטְלָא גַם בְּלֵא"ה פִּינּוֹן דְּעֵיקָר טַעְמָא דְּשָׁל אָדָם א' מְצַטְרַף לְבַטְלָא הוּא מְשׁוּם שְׁעַתִּידִין לְהַתְּעַרְבֵי וְא"כ בְּנַחַל אִיתָן דְּלֵא שְׂיֵהֵי זֶה לְמָה יִתְבַּטַּל שְׁהַרִי כ"א קְבֻעַ בְּמִקְוָמוֹ אֲלֵא שְׂאִינוּ נִיכָר וְלִכֵּן נִרְאֵה בְּרוּר דַּע"כ לֵא קְאָמַר הַר"ש אֲלֵא גַבִּי שְׁנֵי קְנוֹפוֹת שֶׁל תְּרוּמָה אוֹ שְׁנֵי קְדִירוֹת שֶׁל חֲתָלִין וּבְטַל בְּשָׂשִׂים אוֹ בַק' אֲזַ שְׁפִיר יֵשׁ לְחַלְקָא בֵּין אָדָם א' לְב' מִשָּׂא"כ בְּדָבָר שְׁבִיטוּלוֹ בְּרוּב יִלְפִינּוּ מְסַנְהֶדְרִין דְּכְתִיב אַחֲרֵי רַבִּים וְדָאִי דְּגַם הַר"ש מוֹדֵה דְּכָל מַה שְׁנִכְנַס בְּסַפֵּק מְסִיעַ לְבַטְלָא וְלִכֵּן אֲנִי תָמָה עַל הַשְּׂ"ף סִי קי"א ס"ק י"ז שְׁפַתְבּוֹ וְז"ל וְדוֹחַק לֹוּמַר דַּנ"מ לַעֲגִנּוּ יִבְשׁ בְּיָבֵשׁ וְאִין בָּא' מֵהֶם רֻב וְיֵשׁ בְּשִׁנְיָהֶם רֻב דְּמְצַטְרַפִּין כּו' וְהֵיאֵף אַפְשָׁר לֹוּמַר פֶּן שְׁהַרִי אִיתָא שֶׁם בְּד"א בְּשִׁתִּיָּהֶם שֶׁל אָדָם אֲחַד אֲבָל אִם הֵם ב' בְּנֵי אָדָם אִין מְצַטְרַפִּין וּבְיָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ לַעֲגִנּוּ רֻב בְּנֻדָּאִי אַפִּילוּ בְּשָׁל ב' בְּנֵי אָדָם אִין מְצַטְרַפִּין וְא"ל דְּכֻנּוּחֹו דְּבִאָמַת בַּשְּׂ"ע מִיָּרִי בְּלַח בְּלַח אֲלֵא דְּהַרְמ"א אַעפ"י דַּס"ל חַנ"נ בְּשָׂאָר אִיסוּרִים מ"מ פְּתַב דִּין זֶה מְשׁוּם דַּנ"מ לַעֲגִנּוּ יִבְשׁ בְּיָבֵשׁ הָא לִיתָא שְׁהַרִי הַשְּׂ"ף דְּחָה זֶה וְכַתְּבֵי דְּהָא בְּב' קְדִירוֹת מִיָּרִי דְּהֵינּוּ בְּלַח מְשַׁמַּע דְּמַעֲיָקְרָא הוּי קְסַבֵּר דְּבִיבְשׁ מִיָּרִי וְהֵיאֵף שְׂיֵהֵי הַדְּבָר פְּשוּט דְּלֵא שְׂיֵהֵי לְחַלְקָא בֵּין אָדָם א' לְשְׁנֵי ב"א לַעֲגִנּוּ בְּיָטוּל בְּרוּב וְיֵשׁ לִי רְאִיוֹת בְּרוּרוֹת ע"ז וְאִין לְהַאֲרִיָּף פִּי בְּלֵא"ה פְּתַבוּ הַפּוֹסְקִים דְּבִדְאוּרִיָּתָא לֵא אַמְרִינּוּ כָּל מַה שְׁנִכְנַס בְּסַפֵּק מְסִיעַ לְבַטְלָא וְא"ל דְּהֵינּוּ טַעְמָא דְּכַוְלָם יוֹצֵאִין לְבֵית הַשְּׂרִיפָה מְפַנֵּי שֵׁא"י לְהַקְרִיב הָאִיסוּרִין דְּאִיסוּרִין לֵא בְּטָלִי בְּרוּבָא דְּעוֹלִין אִין מְבַטְלִין זַא"ז יָפָה פְּתַב כ"ת דַּא"א שְׁהַרִי בְּכָל דְּנוֹכְתָא שֵׁא"י לְהַקְטִיר הָאִיסוּרִין אַמְרִינּוּ דְּעַשְׂאָן כְּמוֹ שְׁנַטְמָאוֹ אוֹ שְׁאָבְדוֹ וּמִתְרַ הַבְּשָׂר נְמַשְׁף לַאֲסוּר וְכַמ"ש הַט"ז בְּסִי ק' ד' גַּבִּי חַהֲר"ל שְׂאִין לְדוֹן בְּגוּף א' חֲצִי לַאֲסוּר וְחֲצִי לְהִיתָר וְא"כ פִּינּוֹן שְׁעוֹלִין צְרִיכִין אֲנוּ לְאֹסְרוֹן לֵא אַמְרִינּוּ בְּהוּ בְּיָטוּל גַם הַבְּשָׂר אֲסוּר מְטַעַם זֶה שֵׁא"א לְדוֹן בְּגוּף א' חֲצִי לַאֲסוּר כּו' מ"מ ז"א שְׁהַרִי הַפְּר"ח שֶׁם הַשְּׂיָג עַל הַט"ז בְּזֶה וְגַם בְּקוּנְטְרַס אַחֲרוֹן בְּעוֹבְדָא דְּב"ה בְּמַעֲשֵׂה בְּקַצֵּב א' שְׁשַׁחַט ז' בְּהַמּוֹת כּו' וְנִחְלְקוּ הַגְּאוּנִים פְּתַב הַפְּר"ח שְׁפֹלָם לֵא פִּינּוּנוּ לְהַלְכָה לְפִי שְׁזֵה סוֹכְבַּ עַל טַעוֹת א' שְׁפַתְבּוֹ הַט"ז בְּסִי ק' שֵׁא"א לְהַתִּיר חֲצִי וְלְאַסְרוֹר חֲצִי אֲלֵא הָעֵיקָר מַה שְׁבָבִית אֲסוּר וּמַה שְׁבָמְקִילִין מִתְרַ הַגַּם שְׁלַעַנ"ד אֲנִי תָמָה עָלִיו שְׁדִימָה דִּין זֶה לְדִינוּ שֶׁל הַט"ז וּבִאָמַת לֵא דְּמִי אֲלֵא כְּאוּכְלָא לְדָנָא דְּבִשְׁלָמָא הַט"ז דְּמִיָּרִי בְּעִנְיָן שְׁמַקְצַת הַחֲתִיכוֹת רְאוּיוֹת לְהַתְּכַבֵּד וּמַקְצַת אִינָם רְאוּיוֹת לְהַתְּכַבֵּד שְׁפִיר נִחְלַק עָלֵיו הַפְּר"ח שֶׁם וְהֵדִין עֲמוֹ בְּזֵה לְפִי מַה שְׂאֲנוּ מִתִּירִין חֲתִיכָה שֵׁאֲר"ל מְטַעַם חַד בְּתַרִי בְּטַל אֲתִינּוּ עָלֵה וְהֵינּוּ אָף דִּיִּדְעִינּוּ דָּאִית בִּיָּה אִיסוּר מ"מ הָאִיסוּר נְהַפֵּף לְהִיתָר מִן הַתּוֹרָה וּגְזִירַת הַכְּתוּב הוּא וְאוֹתָן חֲתִיכוֹת הַרְאִיוֹת לְהַתְּכַבֵּד אֲסוּרִין פִּינּוֹן דַּחֲזוּ"ל אַמְרִי דְּלֵא גִימָא בְּהוּ חַד בְּתַרִי בְּטַל אַסְרִינּוּ לְהוּ מִשָּׂא"כ בְּהֵיא דְּמַעֲשֵׂה דְּב"ה שְׁעֵיקָר הַהִיתָר הוּא מְטַעַם כָּל דְּפָרִישׁ מְרוּבָא פְּרִישׁ אַמְרִינּוּ דַּחֲצִי זֶה הִיתָר הוּא א"כ שְׁפִיר נִחְלְקוּ הַגְּאוּנִים אִם גִּימָא דְּלָמָּא גַם הַחֲצִי הַשְּׁנֵי הִיתָר הוּא אוֹ לְהִיפָּף וּלְפִי"ז אָף נוֹדָה בְּעוֹבְדָא דְּב"ה לְדַעַת הָאוּסְרִים מ"מ כָּאֵן אַעפ"י שְׁיָדוּעַ וְדָאִי שְׂיֵשׁ שֶׁם אִיסוּר שְׁפִיר בְּטַל אָף עַל גַּב דְּאִיסוּרִין לֵא בְּטָלִי מַגְזֵה"כ דְּעוֹלִין אִין מְבַטְלִין זַא"ז: וְעוֹד נְלַעַנ"ד דָּאָף אִיסוּרִין גּוֹפִיָּהוּ בְּטָלִי פִּינּוֹן דְּכַבְּעַל מוּם מִיָּרִינּוּ וְהַתּוֹס' בְּזַבְּחִים דָּף

ד"ה הא עבר מומם פתבו דאיברי בעלי מומין שפיר בטלי אע"ג שאין עולין מבטלין זא"ז מ"מ בעלי מומין לאו עולין גינהו ועוד פתבו התוס' שם שאף בעולין יש לחלק בין לח ליבש וכיון דהך ברייתא לאחר זריקה הוא א"כ האומורין שפיר בטלי פיון דיבש בביבש הוא ומחנורתא פדכתיבנא דהרמב"ם ס"ל פשיטת הב"ח דלא בעינן שיהי' האיסור ניפר וידוע במקומו אלא כל שכ"א עומד לעצמו הוא אסור הו"ל קבוע כמו בחניות וראיותיו יש ליישבם ומוכ"ז אן עלי כו' דברי זעירא הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד: שאלה לד אל כבוד אהו' כו' מוה' גיסן נ"י א הגה מ"ש רומ"ע לתמוה על הפלתי סי' פ"ז שכתב הא דבתצי שיעור איסור חל על איסור מדנפשי' וראיתו משבועות ולא הזכיר שהוא מדברי התוס' בחולין אין זו קושני' שהרי התוס' שם קיימו אליבא דר"ל דלדידן' ס"ל דחצי שיעור מותר מה"ת ולדידן' סברא פשוטה היא דבכה"ג שאין שם רק חצי שיעור איסור אחר חל עליו וראיתו מבוארת מהך דשבועות דמוקי ר"ל במפרש חצי שיעור והפלתי שם מוסיף לומר דאף אי ח"ש אסור מן התורה מ"מ יכול איסור אחר לחול עליו פיון דליכא עליו כ"א איסור בעלמא ולזה מיתי מדברי התוס' והר"ן בשבועות שהוכיחו שם דאף אליבא דר' יוחנן דס"ל ח"ש אסור מה"ת מ"מ איסור אחר חל עליו מדקאמר התם ר"י לא קאמר כר"ל דמוקי כד"ה ע"ש ואם היינו אומרים דאם ח"ש אסור מה"ת אין איסור חל על איסור אף על חצי שיעור לא הוי מקשי הפלתי מידי על הרמב"ם דפוסק חצי שיעור אסור מה"ת ולכך הנצרך לאתויי משבועות וגם בלא"ה אין זה קושני' על הפלתי דל"ל למשבק סוגי' דמתאמרה בדנקתה ולא תויי מדוכתי אחריתי (ובאמת מ"ש הפלתי וקי"ל כר"י הוא שפת יתר לענ"ד דהא גם לרב לוקה על אכילתו חצי זית בפשר חצי חלב אלא דבעי שיבא מיורה גדולה ע"ש): ואולם בגוף קושני' הפלתי וראיתו אני תמה דמה ענין הך דחצי זית בפשר וחצי זית חלב מצטרפין להך דשבועות ולענ"ד לא דמי אלא פאוקלא לדנא דע"כ לא אמרו דאיסור חל על איסור חצי שיעור אלא כגון הך דשבועות שהאיסור השני הבא לחול הוא מתחייב עליו בחצי זית והלכך פיון שהאיסור הראשון כגון גבלות וטרפות בחצי שיעור אין בו כ"א איסור לבד ועתה שהוא נשבע עליו חל עליו איסור שבועה והוא חייב עליו אף בחצי שיעור לבד שפיר יכול לחול ובכה"ג הוי ג"כ הך שכתבו התוס' בחולין דף ק"ב דכיון שאין באבר הזה מטרופה רק ח"ש שפיר חל עליו איסור אמ"ה ואע"ג דגם אמ"ה צריף כזית מ"מ היינו עם גידין ועצמות וא"כ אם לא הי' בו איסור אמ"ה אין פאן חיוב משום טרפה פיון שאין בו רק ח"ש מבשר ועל גידין ועצמות אין חייב משום טרפה ואילו משום אמ"ה מחייב עלי' פמות שהוא והלכך שפיר אתי איסור אמ"ה וחייל משא"כ בהך בפשר נבלה שבישל בחלב אין מקום לומר שיחול בב"ח על איסור נבלה לפי שהוא ח"ש דמאי אולמיה איסור בב"ח מאיסור נבילה שאם אוכל החצי שיעור בפשר לבד אין מתחייב עליו משום בב"ח ואע"ג שהחלב מצטרף ג"כ לבשר אם אכלה ג"כ בזה לא נתוסף חומר באיסור האחרון דהך חלב הוי פאילו צירף עוד חצי בפשר שפאסר מחמת איסור בב"ח ויש פאן שיעור שלם להתחייב ואין זה חומר באיסור האחרון יותר מן הראשון שהנבילה ג"כ אם צירף לה עוד חצי זית נבילה הנה חייב משום נבלה והלכך אף שאין פאן רק חצי שיעור מנבילה לא אתי איסור אחר שאין חייב עליו בח"ש לבד וחייל עלי' והינו נמי טעמא דסוגי' דמעילה דף ט"ו דמקשה מינה ר"מ דהא מבואר שם דאף בח"ש שייף אין אהע"א ובאמת

הדבר פשוט דלק"מ דמה בקף שאין שם רק ח"ש מטמאה מ"מ לא מצוי למיחל עלי
איסור נבילה פיון דגם בו אינו חייב אלא בכשיעור דוקא וכי משום שצירף לו עוד נבילה
יחול על החצי שיעור מטמאה ס"ס אותה חתיכה שיש בו איסור טמאה לא נתחדש בה
מחמת האיסור האחרון חייב יותר מעיקרא הלכך לא אתי וחייל והלכך לא מצטרף אח"כ
דאין עלי' שם נבילה כלל ואפשר דהיינו טעמא דלוי דס"ל דמצטרפין דס"ל כהה סברא
דכיון דאין בו אלא חצי שיעור שפיר מצוי למיחל עלי' שם איסור אחר אפ"ל תימא דמודה
דאין איסור חל על איסור והתוס' פתבו שם באופן אחר יעו"ש ואפשר שזה דעת הראב"ד
פ"ד מהמ"א ששהשיג על הרמב"ם דלמה לא פסק כלוי ותמה ה"ה שם דהא שתק לי'
להרמב"ם במה שפסק במקומות אחרים דאין אחע"א ולפי הנ"ל י"ל דס"ל דללוי ג"כ
ס"ל אין איסור חל על איסור ועד"ז פתב הלח"מ ליישב הראב"ד עפ"י התוס' אף שלענ"ד
אין מקום לסברא זו כלל אם לא שנגמר ח"ש מותר מה"ת שפיר אפשר לומר פיון דלא
חל בזה אפ"ל איסור בעלמא מטמאה א"כ אין פאן מעפב שלא יחול עליו שם נבילה אלא
דאין איסור מפני שהוא ח"ש ובהצטרף אליו עוד ח"ש חייב וגם זה צ"ע אבל אם ח"ש
אסור מה"ת והאיסור השני הבא לחול ג"כ אין בו חייב רק איסור לבד כמו הראשון
לענ"ד אמת נכון שאינו חל וא"כ הרמב"ם דפוסק ח"ש אסור מה"ת שפיר פסק בזה דלא
כלוי: וטעם התוספות במעילה שכתבו בטעמא דלוי דאע"ג דבעלמא אין איסור חל על
איסור מ"מ שאני נבילה דגלי קרא גבי חלב ולא כתבו דס"ל ח"ש מותר מה"ת ולכך
ס"ל דשפיר חיייל נלענ"ד דס"ל דבלא"ה אנו מוכרחין לומר פן בסוגיא דמפוח דף ט"ז
גבי ריסק ט' נמלים ואחד חי שהקשו שם דהאיך יצטרף השלם לכזית נבילה הא אין
איסור נבילה חל עליו כדאיתא במעילה ותיקצו ג"כ דאתיא פמאן דס"ל דאחע"א משום
דמצינו דנבילה חל על חלב והתם ע"כ לומר פן דלא שייך התם חצי שיעור דהרי על
השלם הוא חייב חמש משום ברי' על נמלה כל שהוא ולכך צ"ל דלגבי נבילה בלא"ה
איכא סברא שיהא אחע"א ומ"מ שפיר י"ל דאזלי ומודו לסברא זו דאע"ג דבשיעור שלם
אין אחע"א מ"מ בח"ש שפיר מצוי חיייל ובהכי א"ש דברי אא"ז מהרש"א בחולין דף ק'
גבי הא דקאמר וסבר ר"י איסור חע"א כו' והקשה רש"ל מהא דריסק ט' נמלים כו' ומ"ש
לתרץ הוא דחוק וכתב מהרש"א דנתעלם ממנו דברי התוספות דמפוח הנ"ל שכתבו
דריסק נמלים אתי' כמ"ד אחע"א כו' וראיתי מקשים דמ"מ אדפריה מברייתא דמימת
פרה וצ"י גמל לרב ליפרה מברייתא זו דר"י ללוי דהא ר"י ס"ל להדני' דאין איסור נבילה
חל על איסור טמאה ומסייע לי' לרב ולפי הנ"ל י"ל דמהא לא הוי מצוי למפרה דהוי מצוי
לשנוני' דכי קאמר לוי בחצי שיעור ור' יהודה בשיעור שלם מייירי ובכה"ג גם לוי מודה
ולמסקנה דברייתא דמימת פרה כו' כלוי אתי דשפיר חיייל ס"ל להתוס' דבאמת מסתבר
להש"ס דאין לחלק בין ח"ש בזה פיון שאין האיסור האחרון מוסיף שיתחייב עליו בפחות
מכשיעור רק הטעם משום דגלי קרא בנבילה שחל על איסור חלב כי היכא דתייתי שפיר
אף ההיא דמפוח ריסק ט' נמלים כו': ודרך אגב אמינא מה שיש להקשות בכריתות דף
כ"ג דקאמר דבקדשים אחע"א דתנא ר"י אומר כו' ומעילה איסור מיתה וחייל על חלב
דאיסור פרת כו' ולכאורה אין מנה ראיה דהא בפסחים דף ל"ג אמרינן דאתקיה רב פפא
ממאי דר"י כרבנן ס"ל כו' ולדידנ' איכא מיתה במעילה בש"פ אע"פ שאין בו פזית וא"כ
שפיר רבי רחמנא אימורי קדשים קלים למעילה בפחות מפזית שהוא ח"ש לגבי חלב

ושפיר חל עלי' איסור מעילה וגם בר"פ גיד הנזשה דף צ' דקאמר אע"ג דאיסור מוקדשין קודים אתי איסור גיד חנייל עלי' שפן איסורו נוהג בב"נ וקנשה דמאי דנוחקה לאוקמיה פרבי יהודה דפריה עלה אימור דשמעת לר"י כו' נוקמא פרבנו ושפיר חנייל איסור גיד דהא רבנו ס"ל אכלו ואין בו פזית חייב כמבואר שם דף צ"א ודף צ"ו ע"ש וצ"ע ועוד יש לי הרהורי דברים בזה ואין להאריה: שאלה לה וזאת אשר השבתי שנית על הנז"ל מ"ש ר"מ דממה שהוקשו התוס' במכות מן השלם דוקא משמע דאח"ש שפיר חל כמ"ש הפלתי אין זה מוכרח דהתוס' נקטו הכי פי הכי דתיקשי נמי לרבה בר רב הונא דהוא מרא דשמעתא דריסק ט' נמלים ולדידיה לא מצאי לאקשוי מן המרנסקין דמציינו לדחויי דכר"ל ס"ל דח"ש מותר מה"ת והלכך מצטרפין לכזית וחל עלניהו איסור שרצים ונבלות אבל מן השלם פריה שפיר דהא בדידן איכא איסור לאו אע"פ שאין בו פשיעור ואיה יחול עליו איסור נבילות וגם פי עלי' דר' יוחנן נמי אין קושיא כ"כ דבאמת הנה אמרינו פה סברא דכיון שאין בו אלא ח"ש חל עליו ואיסור אחר אע"פ שגם הוא רק ח"ש ולכך הקשו מן השלם דבזה אין מקום לתרץ פן ומוכרח תירוץ משום דגלי קרא ואין להאריה: ומ"ש ששפתי הפלתי ברור מללו דלרב אינו חייב רק מיורה גדולה וא"כ ע"כ מתחלה הי' פזית ולא חל עליו איסור בב"ח אלא שפחתה אח"כ ואין בו רק ח"ש ואפ"ה אין מצטרף עם החלב כו' ואם כן הוא ברור בעיני ר"מ למה הקשה על הפלתי מהו דמעילה דהא התם בהמה שלימה מטמאה יש בה שיעור לטומאה וא"כ כשמתה לא חל עליה איסור נבילה פלל ושוב אע"פ שפחתה ממנה חצי זית אינה מצטרפת עם הטוהרה להשלים לכזית נבילה דאינו חוזר לחול עליו פינו דמתחילה הנה בו שיעור שלם וכן י"ל בההיא דהתוספות בחולין דף ק"ב וגם דמי לחשף לומר שהנה פזית שלם מנבילה ביורה ושמה דהנה חצי זית מנבילה וחצי זית מכשרה וקמ"ל קרא אע"ג דבעלמא כה"ג אחע"א לפי שאין פאן רק ח"ש הכא פטור פינו שחיבו ע"י צירוף בשר הנבילה ודבר שפתיים אף למותר: ומ"ש להקשות על התוספות בחולין שכתבו דאסמכתא הוא דהא במעילה לא מסיק הכי פבר הרגיש בזה אא"ז מהרש"א ז"ל שם ועיין בזבחים דף מ"ו בתוספות שם ולענ"ד יש ליישב בפשיטות ואין הפנאי מסכים להאריה: ומ"ש דאם קושית הש"ס בכריתות ממעילה גופא קשה דהא מעילה הוי אף בשאר הנאות הדבר פשוט דמשמע ליה להש"ס דלכל עונש מעילה אתרבי הן לאכילה או לשאר הנאות ויותר נראה דהכא רבי קאמר לה דס"ל הזיד במעילה במיתה וקאמר דרבי קרא איסור קדשים קלים למעילה והיינו לכל חיובי מעילה בין בשוגג או במזיד דחייב מיתה וכבר כתבו התוספות בפסחים דף ל"ג ד"ה ומינה דאין חיוב מיתה אף לרבי רק באכילה דוקא ולפי"ז דייק שפיר דבקדשים אחע"א דאתי איסור מעילה וחייל אחלב (ומיירי ששגג בחלב או לקוברו בין רשעים גמורים כדאיתא ביבמות) וכן משמע בש"ס דקאמר דהא איסור מעילה קל כו' ומעילה איסור מיתה וקא חנייל כו' ול"ל להש"ס למנקט הא דמעילה איסור מיתה דלרבנו דס"ל דלית בה מיתה מוכחא מלתא טפי דבקדשים אחע"א אף בקל על התמור ודווקא לומר דקושטא דמלתא נקט דאף לרבי דאית ביה איסור מיתה קל הוא לגבי פרת ולפי מ"ש א"ש דאי לא הנה מיירי מאיסור מעילה דבמיתה לא מוכח מידי דחל על איסור פרת דהו"מ למימר דבשאר הנאות מיירי ולהכי קאמר דהא איסור מעילה קל מיתה כו' וא"כ ע"כ דבאכילה מיירי ומוכח דחל על איסור פרת.

ובזה מְיַנְשֵׁב ג"כ הַקְּוֹשֵׁי שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם הַגָּאוֹן הָאֲב"ד דק"ק דּוּבְנָא מוהר"ר זָאב וואלף
נ"י דְּהָא מְהָא מוֹכָא דְגַלִּי קָרָא אַף בְּאִיסוּר פְּרַת וּלְפִי מ"ש י"ל דְּלֹא גַלִּי מִיַּדִּי דְלַעֲנִין
חַיִּיב קָרְבָן בְּשׁוּגַג בְּאַמַּת י"ל דְּמִיַּרְי בְּשֶׁאֵר הַנְּאוֹת וְאִין שֵׁם חַיִּיב פְּרַת כְּלָל וְיֵשׁ מְקוֹם
אַתִּי לִיַּיִשֵׁב הַקְּוֹשֵׁי בְּכַמָּה דְרָכִים נְכוּנִים ת"ל וְכַעַת הַוָּצְרַכְתִּי לְקַצֵּר.

ומ"ש רו"מ דְּאֶפִּילוּ נִימָא דְבִאֲכִילָה מִיַּרְי נְמִי מְצִי לְמִיחַל פִּינּוּ דְאִיתָא בְּמַעֲלָה אִיסוּר
הַנְּאָה הָוִי אִיסוּר מוֹסִיף לְפִי מ"ש רש"י בְּחֻלְיִן כּו' לְפִי מ"ש לְק"מ פִּינּוּ דְלַעֲנִין חַיִּיב
מִיתָה בְּמִזִּיד מִיַּרְי אִין פֶּאן מוֹסִיף מְחַמַּת הַנְּאָה דְבִהַנְּאָה לִית בֵּיה מִיתָה וּלְפִי מ"ש רש"י
בְּפִסְחִים בְּשִׁיטַת רש"י דְגַם בִּהַנְּאָה אִיכָא חַיִּיב מִיתָה י"ל דְּמַהֲהִי דְנוֹכְתָא דְשִׁמְעִינוּ בְּעֻלְמָא
חֲזִיִל קַל עַל חֲמוּר מִיַּנְיָה שִׁמְעִינוּ מִיַּנְיָה דְאֵף אִם הוּא מוֹסִיף לֹא חֲזִיִל פִּינּוּ שֶׁהוּא אִיסוּר
קַל וְע"ש בְּתוֹסְפוֹת ד"ה וְמִי אִית לִיה לר"ש כּו': גַּם מ"ש רו"מ עַל מ"ש דְקָשָׁה אֲלִיכָא
וְרַבִּי אִם נִימָא בְּמַעֲלָה לֹא בְּעִינּוּ פְזִיזִת וְהוֹקְשָׁה לְרו"מ דְעַדִּיפָא מִיַּנְיָה תִּיקְשִׁי אֶפִּילוּ ס"ל
לְרַבִּי דְבַעֲי פְזִיזִת דְלָמָּא מִיַּרְי שִׁשְׁהָה יוֹתֵר מְכַדִּי אֲכִילַת פֶּרֶס וּבְמַעֲלָה אֶפִּילוּ צִירַף לְזִמְן
מְרוּבָה חַיִּיב כּו' נְעֻלָּם מְמַנּוּ דְבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת בְּפִסְחִים הַנְּ"ל דָּף ל"ג ד"ה וּמִיַּנְיָה שִׁפְתָבו
דְאִם נִימָא דִּילְפִינּוּ מִתְרוּמָה לַעֲנִין פְזִיזִת יְלְפִינּוּ נְמִי מְהַתֵּם שְׁלֹא יִצְטַרֵּף לְזִמְן מְרוּבָה ע"ש
וְעַמִּי הֵיחָדָה הַקְּוֹשֵׁי זֹו וְשִׁלְחַתִּי מְחַמַּת דְבָרֵי תוֹסְפוֹת הַנְּ"ל וְעִינּוּ בְּחֻלְיִן דָּף קי"ז דְמִשְׁמַע
הַתֵּם דְקָרָא דְכָל חֵלֶב לֵה' לֹא אִיִצְטַרֵּף אֲלֵא לְרַבּוֹת חֵלֶב הָאֲלִיָּה דְאִין בּוּ אִיסוּר פְּרַת כְּלָל
וְצ"ל דְכִינּוּ דְכֹאֲשֶׁר יוֹרֵם אֶסְמַכְתָּא הִיא מְמִילָא דְהָדָּה קָרָא בְּכָל חֵלֶב מִיַּרְי אַף שֶׁהוּא
בְּכַרְת או י"ל דְקָרָא אֲתִי לְרַבּוּיִי אַף חֵלֶב כְּלִיּוֹת וּמ"מ מְשִׁמְעוּתִיהָ דְקָרָא בְּכָל חֵלֶב אַף
חֵלֶב כְּלִיּוֹת וְאִין לְהֶאֱרִיף: שְׁאֵלָה לּוּ שְׁאֵלָה אִיף יֵשׁ לְשַׁעַר פְּזִיזִת קְרוּשׁ שְׁנַפֵּל לְתַבְּשִׁיל
כְּגוֹן פְּזִיזִת שְׁוֹמֵן שְׁנַפֵּל לְתַבְּשִׁיל שֶׁל חֵלֶב או פְּזִיזִת חֲמָאָה שְׁנַפֵּל לְתַבְּשִׁיל שֶׁל בְּשָׂר: תְּשׁוּבָה
הִנֵּה הָר"ן פָּרַק ג"ה הֵבִיא בְּשֵׁם הָרָא"ה שְׁצָרִיף צ' בִּיצִים רוֹטֵב לְבַטֵּל פְּזִיזִת יֵבֵשׁ וְהָר"ן
חֵלֶק עָלָיו שְׁפָף שִׁיעֲרוּ חֲכָמִים שְׁאִין גּוֹתֵן טַעַם בְּיוֹתֵר מִס' וְאִין חֲזִלּוּק בֵּין לַח לִיבֵשׁ
וְהַרְשָׁב"א בְּמִשְׁמַרְת הַבֵּית הַרְחִיב הַדְּבוּר יוֹתֵר בְּזָה וְכֵן הוּא הַסְּפַמַּת כָּל הַפּוֹסְקִים עִינּוּ
כּב"י סִימָן צ"ח וּבַת"ח כָּלֵל פ"ח וּבַפֶּר"ח ס' צ"ט וְעִינּוּ לַעֲיִל בְּחֵלֶק א"ח ס' שֶׁהֶאֱרַכְתִּי
בְּעִנּוּ זֶה וּלְפִי"ז יֵשׁ לַעֲיִן הִיכָא שְׁנַפֵּל פְּזִיזִת דְתַרְבָּה לְדַקּוּלָּה דְהִינּוּ קַלְחַת רוּחַח לְמָה
נִימָא דְסָגִי בִס' זִתִּים בְּשָׂר נְגִדוּ פִינּוּ שְׁאֵם הַמְּחָה אֶת הַחֵלֶב טָרַם נְפִילְתוֹ שֵׁם הִי בּוּ שִׁיעוּר
רְבִיעִית שְׁבִזָה מוֹדִים גַּם הַחֻלְקִים עַל הָרָא"ה וְהִינּוּ מְצָרִיכִים תְּשַׁעִים בִּיצִים נְגִדוּ וּא"כ
מָה בְּכַד שְׁלֹא הַמְּחָה טָרַם נְפִילְתוֹ הֲלֹא תִיְכַף שְׁנַפֵּל חֵם וְנִמְס וְלָמָּה לֹא נִבְעִי צ' בִּיצִים
כְּמוֹ שְׁנַתְרָבָה ע"י שְׁנַמְחָה שֵׁם וְכֵן בְּכָל־דְּבָר הַנִּמְס שְׁנַפֵּל לְקַדְרָה כְּגוֹן שְׁוֹמֵן וְחֲמָאָה וְאִם
נֹאמֵר דְבִאֲמַת דִּינָא הֵכִי רָאָה זֶה דְבָר חֲדָשׁ לֹא נִמְצָא בְּשׁוּם פּוֹסֵק וְלֹא שִׁמְעֵנוּ מִי שִׁינְהוּג
כֵּן רַק כְּמוֹת שֶׁהוּא הָאִיסוּר קוֹדֵם נְפִילָה מְשַׁעֲרִינּוּ וְעוֹד שְׁבִאֲמַת אִין טַעַם לְנִהוּג כֵּן שֶׁהִי
הַגּוֹשׁ שֶׁל חֵלֶב אֶחָד הוּא בֵּין בְּעוֹדוֹ קְרוּשׁ וּבֵין אַחַר שְׁנַמּוֹחַ וְאִין בּוּ כְּדִי נְתִינַת טַעַם טְפִי
לְאַחַר שְׁנַמְחָה מְשַׁעָה שֶׁהִיָּה קְרוּשׁ וּלְפ"ז קָשָׁה לְהִיָּף דְמֵאִי שְׁנָא אִם נְפִל בְּעוֹדוֹ קְרוּשׁ
דִּי בְּשִׁשִּׁים זִתִּים נְגִדוּ אַע"פ שְׁסוּפוֹ לִיְמוֹס בְּתוֹף הַקַּדְרָה וּמ"ש אִם נְפִל לְאַחַר שְׁנַמּוֹחַ
שַׁע"י שְׁנַמְחָה נִתְרָבָה כְּמוֹתוֹ וְנַעֲשֶׂה רְבִיעִית צָרִיף ס' רְבִיעִית נְגִדוּ אִטּוּ טַעְמָא רַבָּא אִית
בֵּיה מְחַמַּת שְׁנַמְחָה טְפִי מְדַמְעִיקְרָא וְאִם נֹאמֵר דְבִאֲמַת רְבִיעִית חֵלֶב מְהוּתָף שְׁנַפֵּל לְתוֹף
שְׁשִׁים זִתִּים בְּשָׂר שְׁפִיר כְּטֵל דְאֲזִלִּין בְּתַר כְּמוֹתוֹ כְּשֶׁהוּא קְרוּשׁ שְׁאִין בּוּ רַק פְּזִיזִת וְהִי
יֵשׁ שְׁשִׁים נְגִדוּ הָוִי אֲתִי שְׁפִיר אֲמַנְם בְּאֲמַת קוֹלָא גְדוּלָּה הִיא וּכ"כ הַרְשָׁב"א בַּמ"ה עַל

דברי ה'רא"ה דהוא חנומרא דאמי לידי קולא פיצד חתיכה בשר שחוטתה שיעורה פעשר
זתים שנפל עלי' כזית רוטב של גבילה לא אסרה שהרי יש בחתיכה עשר רביעית שהם
חמשה עשר ביצים שהן ארבע מששים זתים ורביעית רוטב אינו נחשב בלחותו אלא
לכזית בלבד ונמצא בטל ביותר מששים אלא דברים שאמר לא ברירין כו' עכ"ל במ"ה
בית ד' שער א': והנה ט"ס נפל בחשבון זה וכדי לבטל כזית רוטב צריך עשרים זתים
בשר לפי החשבון שפזית הוא רביעית דהיינו ג' זתים ועכ"פ מבואר מדבריו שאין להקל
בכה"ג לשער הרוטב פאילו הי' קרוש וקשה דבאמת למה נימא דיהיב טעמא טפי מקרוש
דסגי לבטולי בששים פעמים כמותו ומה בכך שנמחה ונעשה רוטב ונתרבה כמותו ומ"ש
הרשב"א שם וז"ל ועוד תדע דכשנפלה חתיכת גבלה בקדורה של בשר שחוטתה אין גוף
החתיכה נמחית אלא צירה ושמנה שניתה ולפעמים שאין אנו מבטלין אלא פליטתו וכיון
שכך אף הרוטב משערין כמות שהוא כו' זה נכון באמת: ולענ"ד שגם ה'רא"ה מודה בזה
וה'רא"ה לא קאמר התם רק דצריך תשעים ביצים רוטב לבטל כזית חלב שנפל בו והיינו
משום שהחלב נמחה ונמס ונעשה ממנו רביעית ופשיטא דצריך ס' רביעית נגדו וא"כ
מה שהפליג הרשב"א ז"ל בדברי צחות ומשלי שלמה שבנדאי א"צ כד של רוטב לבטל
כביצה של גבילה ולכחל מי מקנה מים שפל גופו עולה בהם כו' אין בזה כדי לבטל דברי
ה'רא"ה ולא לחנם נקט כזית והיינו משום דאמאי דכתוב ומפורש לעיל קאי דמייירי
בכזיתא דתרבא דנפל לדקולא דפי' ה'רא"ה שהחלב נתבשל שם עם הבשר וכדאי נמוח
החלב ונעשה ממנו רביעית ובזה פשיטא שצריך ס' רביעית נגדו אלא שצ"ע דמשמע
מה'רא"ה דזוקא ברוטב הוא שמשערין כן אבל הבשר שפיר מבטל כזית חלב בס' זתים
וכן מבואר שם מדבריו לעיל מיניה דאף בחלב שנפל לבשר ונתבשלה עמו סגי בס' זתים
בשר ולכאורה צ"ע שהרי החלב נמס בתבשיל ונעשה ממנו רביעית וע"כ צ"ל דאע"פ
שהחלב נמוח מ"מ לא נתרבה טעמא טפי מכזית והלכך שפיר בטל בס' זתים אלא
דברוטב הוא דאמרינן דרביעית רוטב לא מהני לבטל רק כמו כזית קרוש וא"כ אף בשאר
בשר הדין כן לדידי' שצריך צ' ביצים ועיין בבדק הבית בבית התערובות שער ד' שכתב
ז"ל וא"ת להגעיל פלי קטן בתוף פלי גדול בכדי שיהא ששים נגד הקטן דבכולי'
משערין וכן לפי אומד שנתנו לנו חכמים במסכת שבת דמשערין ביצה ומחצה לכזית
קרוש אם כן יורה גדולה א"א להכשירה כו' משמע מדבריו שאם באנו לשער המים
שמגעילין בהם שיהי' ס' נגד הפלי האסור צריך לשער ביצה ומחצה לכזית: ולענ"ד צ"ע
דנהי דבכוליה משערין משום דלא ידעינן כמה נפיק מיני' מ"מ עיקר האיסור משום
פליטות הפלי ובנדאי מה שפולט אינו פליטת דבר גוש כ"א לחלוחית וטעמא בעלמא
א"כ פשיטא דאם יש ס' במים נגד פליטה זו דסגי בהכי דאם נשער המים ברביעית לכזית
כמו כן נשער פליטה זו דפשיטא דכזית איסור לח שנפל לרוטב דסגי בס' זתים נגדו וכבר
כתבתי שסברת הרשב"א אמיתי בחתיכת גבלה שנפלה לקדורה שלא ניתה ממנה רק
צירה ושמנה סגי בס' מהרוטב נגדה כיון שגוף החתיכה נשאר בעין אלא שכתבתי שגם
ה'רא"ה מודה לזה ולא מייירי רק בחלב דוקא וממ"ש מבואר דאף בכה"ג ס"ל דצריך צ'
ביצים נגד כזית וצריך טעם לזה: ומפל מקום מה שהקשיתי האיה נשער בכזית חלב או
שומן וקמאה שהוא דבר הנמס לבטל כזית בס' זתים בשר שהרי הכזית נמחה ונעשה
רביעית צ"ל דהיינו טעמא דנדאי כי אזלינן בטר טעמא משערין כמות שהוא קרוש לא

כמות שהיא נמסה שנפחו רב ומ"מ פיון שאם יקרוש יעמוד על פזית לבד פשיטא שא"צ לבטלו רק בס' זתים פיוצא בו ומ"ש הרשב"א דהוא חומרא דאתי לידי קולא אין זה קולא דשורת הדין פה הוא דאע"ג דאיכא רביעית רוטב לית ביה טעמא טפי מפזית יבש ואין דינו אלא פפחות מפזית שנתפח ועמד על פזית דאמרינן במנחות דף פיון דמעיקרא לא הנה ביה לא מחייב אלא מדרבנן ואמנם צ"ע דמ"מ ליתסרו מדרבנן וכן פסק הרמב"ם לענין נתפח ונ"ל פירק י"ד מהל' מ"א הל' ד' פזית חלב כו' שהניחו בחמה ונתמעט האוכלו פטור חזר והניחו בגשמים ונתפח חייבין עליו פרת או מלקות הנה פחות מפזית בתחלה ונתפח ועמד על פזית אסור ואין לוקין עליו עכ"ל וקצת צ"ע פיון דאין לוקין עליו מאי נ"מ בהא דקאמר אסור דמאי ארי' נתפח אפי' לא נתפח נמי הא כתב לעיל מיני' דאסור לאכול מן התורה כל שהוא מדבר האסור אמנם לפי מ"ש א"ש דנ"מ פגון אם נתערב בתבשיל ואלו הי' פמות שהי' קודם שנתפח הנה פאן שיעור לבטל ועכשיו ע"י שנתפח אין פאן שיעור לבטל בהא קאמר דאסור ואין לוקין אמנם לשון הרמב"ם לא משמע פן ועוד פיון דטרם שנתפח הנה בו שיעור לבטל הוא מציאות רחוק שיתפח כ"כ עד שיהיה בו פזית בכדי אכילת פרס שיצטרף לומר שאין לוקין עליו אמנם ע"ז י"ל דמשפחת לה לענין מין במינו דברובא בטל ועכשיו שנתפח אין פאן רוב וצ"ע וגם י"ל דנ"מ בהא דקאמר אסור כו' כמ"ש הש"ך סי' רל"ט סעיף כ' בשם הרלב"ח דאסור דרבנן חמור מחצי שיעור לענין דלא חייילא עלי' שבועה ע"ש.

ועכ"פ נראה מזה דכל שנתרבה האיסור ע"י שנתפח חשבינן ליה עכ"פ מדרבנן פאלו הנה פמותו גדול כ"כ (ועיין בשו"ת שער אפרים סי' נ"א שפליפל בזה ותמהני עליו דמיייתי דברי הרמב"ם בהלכות שאר אה"ט ובהל' שבת ודברי הרמב"ם הנ"ל מהמ"א לא הזכיר ונראה שלפי שעה אשתמיט לי' דטפי ה"ל לאתויי דברי הרמב"ם לענין איסורא דבהא קא עסיק) וכ"כ הרמב"ם לענין טומאת אוכלים דאם נתפחו טמאין מדברי סופרים וא"כ קשה דגם פאן ליבעי ס' רביעיות נגד פזית חלב שנפל ולומר דזה גרע מנתפח ואף מדרבנן לית בי' לא נהירא דהא גם שם לא נתרבה באיסורא פלל.

ולכן נ"ל דהא דאמרינן במנחות דהיכא דהשתא אית ביה מדרבנן ההיא לענין טומאה איתמר אבל לענין איסור פיון שלא נהנה גרונו בכזית אין פאן תוספות חיוב מחמת שנתפח וכמ"ש הרשב"א לחלק בין ההיא דמנחות לההיא דשבת וכמ"ל בזה ואף מדרבנן אין פאן רק מצד חצי שיעור אסור מן התורה ומ"ש הרמב"ם אסור ואין לוקין ר"ל דאסור מצד ח"ש ואין לוקין איצטרף ליה לאשמעינן ומעתה כל שיש בהיתר פדי לבטל השיעור שהי' בו קודם שנתפח אין אנו משגיחין במה שנתפח אח"כ אף מדרבנן הלכא גם בכזית חלב שנפל לס' זתים בשך שפיר משערינן לבטל פמות שהוא וא"צ ס' רביעיות מחמת שנמס שאף שהגדיל מדתו מ"מ עמד ביה טעמו שהיה בו בתחלה (ואע"ג דלענין נטל"פ יש מחלקין בין אם הגדיל מדתו כמבואר בס' ק"ג אין זה ענין לכאן) ואפשר דמ"מ אם נתפח קודם שנפל לקזרה וכן אם התיף פזית חלב וכדומה ונעשה ממנו רביעית שפיר צריך ס' רביעית נגדו מדרבנן עכ"פ פיון שהיה איסור ניקר בפני עצמו בשיעור הנה שהגדיל אחר שנתפח או אחר שניתף משא"כ אם בעת נפילתו הנה בו שיעור קטן שיש בקזרה פדי לבטלו אע"פ שנתפח או נמס אח"כ והגדיל מדתו אין בכך פלום אפי' מדרבנן ועיין בשו"ת הרשב"א סי' תס"ב ותס"ג מ"ש להרא"ש בזה לענין

חלה ועיין בפירוש המשנה להרמב"ם פ"ג דטהרות משנה ד' שכ' וז"ל ואודיעה הנה עיקר א' והוא שהשיעורים כולו אמנם לשמור בהם שיעור הגודל ולא נביט אל רפיון החלקים והסתבכותם לא לענין הטומאה ולא לענין איסור והיתר עכ"ל ומשמע מזה קצת דבחלב ושאר דבר הניתף וכן חלב וכינצא פמות שהוא משערינו אע"פ שאם יקרוש יפחות שיעורו לא אזלינו בתרה וצ"ע: דברי זעירא מן חבריאי הק' אפרים ולמן מרגליות מבראד שאלה לז שאלה נשים שאפו לחמם בתנור לצורף שבת וכתוף פף באתה אחת מהשכנות ונתנה לתוף התנור לחמניות שהיתה ממול' בבצלים וסמאה וכאשר רדו הפת מתוף התנור ראו שהי' זב מן הלחמניות סמאה לקרקעותו של תנור ואין אתם יודע אם זב תחת החלות לחם העשויה לצורף שבת אם לא מה דינו של הפת בזה: תשובה לכאורה דין זה מבואר בש"ע יו"ד סי' צ"ז דאם זב מן הפלאדין או הפשטידא דינו כאלו נילוש עמו ומבואר שם בט"ז ונש"ף דאפי' לא זב תחת הפת עצמו אלא זב לתוף התנור אפי' הפת רחוק מן הפשטידא הפת אסור אפי' בדיעבד ע"ש וראיתי בש"ע קטנים ד"א עם אבן העוזר שכתב שם בשם הגאון מוהרר"ע דרמ"א לטעמין דס"ל נ"ט בר נ"ט שרי בדיעבד אפי' בבישול וצלי ולכף אם זב רק תחת הפשטידא הנה נ"ט בר נ"ט מן השומן אל התנור ומן התנור אל הפת והביא ראיה מתשובת הרשב"א שהביא הב"י רס"י צ"ה דאי לאו טעמא משום דקליפת הביצה מנוקבת הנה מתיר ביצה שנתבשלה עם בשר לאוכלה עם חלב אלמא דכה"ג נ"ט בר נ"ט הוא ע"ש ולכאורה אין ראיה מהרשב"א די"ל דלאו מטעם נ"ט בר נ"ט אתי עלה רק משום דהנה ס"ד דקליפת ביצה קשה הוא מלפלוט ולבלוע כדאמרינו לענין ביצת עוף טמא שאינה קלפה שנתבשלה עם אחרות אינה אוסרת דזויעה בעלמא היא קמ"ל דז"א דשפיר פולט ובולע לפי שקליפת הביצה בבירור מנוקבת היא אבל לא הנה סבור להתיר מטעם נ"ט בר נ"ט פלל: וראיתי לשארי בספר חוות דעת שכתב פן בפירוש דברי הרשב"א ונדעתו דל"ה נ"ט בר נ"ט בשעת בישול כגון אם נפל חלב על קדרה שמבשלין בה דגים פנגד הרנטב ואח"כ בשלו הדגים עם בשר אף בדיעבד אסור כו' ע"ש ברס"י צ"ה ולכף כתב ג"כ בס"י צ"ו שצדקו דברי הט"ז והש"ף והביא רא' לסברא זו וממ"ש האו"ה והביאו הט"ז סי' צ"ב בפל על קדרה עם מים פנגד הרנטב ואין ס' פנגד הטפה וחזר ובישל בה בשר כו' דמותר ממ"נ דהא אין בקדרה אלא לפי שיעור המדומע כו' וקשה דל"ל הא ת"ל דה"ל נ"ט בר נ"ט אלא ודאי דבשעת בישול הפל מקושר וחשבינו להקדרא פחלק מן המאכל ע"ש ולענ"ד ז"א דמ"ש ראיה מאו"ה לאו רא' הוא שהרי האו"ה שער ל"ד כתב בדין החמת חמין דמהיתר להיתר אין לחוש מבליעת כל המים רק מבליעת טעם הבשר המדומע במים שהוחמו בינתיים והוא דבר מועט שהרי עשר ידות נבלעים בקדרה מן המים של היתר יותר ממה שחוזר ונבלע מפליטת הבשר או החלב ונגד הדבר המיעוט ההוא ודאי יש נשים בתבשיל וכ"ש אם הוחמו בה מים הרבה פעמים דאיכא פאן נ"ט טובה כו' עכ"ל ולכאורה תמוה דל"ל האי טעמא דת"ל משום דהנה נ"ט בר נ"ט כמבואר בכל הפוסקים.

וראיתי בספר התרומה סי' ע"ה שכ' לשון זה שכ' או"ה אבל היתר בהיתר כו' שהרי עשר ידות חזרו ונבלעו כו' ועוד יש להתיר משום נ"ט בר נ"ט דאפי' נאמר דגים שעלו דוקא מותר ולא נתבשלו הכא איכא שאלשה נ"ט של היתר הראשון בפלי ומשם למים

ומשם חוזר ונבלע בכלי ומכ"ש אם הוחמו מים הרבה פעמים כו' ע"ש ונתו' סוף מסכת
ע"ז העתיקו לשון זה של סה"ת בקצרה ע"ש וכ"כ בספר הרוקח סי' תמ"ד וצ"ע על
או"ה שהשמיט הטעם משום נ"ט בר נ"ט וע"כ נראה שהאו"ה נקט ה' טעמא לפי שעשור
ידות חזרו כו' משום דלה' טעמא מותר בפשיטות לכ"ע משא"כ אי משום טעמא דנ"ט
בר נ"ט אתינן עלה הי' מקום להסתפק למ"ד דבנתבשל לא מהני נ"ט בר נ"ט ואע"ג
דסה"ת כ' להתיר בכה"ג אף לה' מ"ד משום דאיכא ג' נ"ט מ"מ שם באו"ה דין ה' פתב
בשם א"ז דלא ס"ל ה' סבא לחלק בין ב' נ"ט לג' נ"ט וכ"כ שער נ"ח סוף דין נ"ג שלא
להגעיל עד שתהיה הפלי אינו ב"י ע"ש ולכך נקט האי טעמא שהוא פשוט טפי להתיר
לכ"ע וא"כ נראה דגם בשער ל"א נקט האי טעמא דליכא ששים נגד המעט שהוא שיעור
המדומע ולפי שהוא פשוט טפי אבל מ"מ גם מחמת נ"ט בר נ"ט מותר (ואע"פ שלענ"ד
טפי נראה שיש חסרון בדפוס בדברי או"ה וצ"ל כמו שהוא בסה"ת מ"מ א"ש מ"ש דכאן
נקט בקצרה האי טעמא שהוא פשוט יותר) ועיין בשער ל"ב דין י"ב שכתב פגון פ'פ
שנאסרה מחלב ונפל ליין רותח הקדירה מותרת אפי' אם אין ס' ביין נגד הפלי מאחר
שהמאכל מותר אין שם איסור על התבשיל ושייך ביה שפיר נ"ט בר נ"ט דהיתר ועשור
ידות חוזרין ונבלעין משאר התבשיל כו' עכ"ל וכוונתו להנהיג ב' טעמים שכתב סה"ת
הנ"ל ועיין בסי' ק"ג שהט"ז הקשה על הרמ"א שכתב שהכף בלע מאיסור פגום דל"ל
הא דבל"ז מותר משום נ"ט בר נ"ט כמ"ש באו"ה ובנה"כ שם פתב דע"כ גם באו"ה צ"ל
כן דמייירי שהכף בלע מאיסור פגום דהא אין להתיר כ"א באיכא ג' נ"ט ע"ש: ולענ"ד
ז"א דאו"ה לאו משום ה' טעמא דנ"ט בר נ"ט לחוד אתי עלה אלא משום דאיכא נמי
טעמא דעשור ידות כו' ובצירוף שני טעמים אלו יש להתיר אפי' לכתחלה ובהכי א"ש
טפי הא דנקט בשער ל"א לענין טיפה על קדירה מים חצי טעמא כדי להתיר אף לכתחלה
ואע"פ ש"ל דהא בלא"ה יש להתיר לכתחלה משום ג' נ"ט הטיפה בקדירה והקדירה למים
והמים חוזרין ונותנין טעם לקדירה ועדיין היתר הוא דמהאי טעמא מתיר בסה"ת לענין
חימום מים י"ל דאו"ה כ"כ כדי להתיר אף למאן דס"ל לאסור לכתחלה אף בג' נ"ט ע"ש
וגם י"ל לפי פשטא דמלתא מייירי או"ה בקדירה שהוא של בשר כדמשמע שם מהא
דמחלק באם נפל על קדירה של מים כנגד הריקו ושם פתב להדיא אפי' חזמו מים נקיים
בקדירה של בשר כו' ומבואר שם דכל שבישלו בשר בתוך מעל"ע לנפילת החלב הוי
כאילו נפלו באותו שעה עצמה של בישול הבשר עכ"ל ור"ל דדינו כנפל שלא כנגד
הרוטב דלא מהני אפי' יש ס' נגד הטפה משום דכבר פפעע בדופן הקדירה ונאסרה (וזה
דלא כמ"ש בחוות דעת שנראה מדבריו דמפרש מ"ש הט"ז בשם או"ה בחדשה מייירי
נאמי לאפוקי שאם הנה כנגד הריקו צריך ס' נגד הטיפה וכוונתו בזה לתרץ מה שהקשה
במשבצות ובאמת ז"א כמ"ש וכמבואר למענין באו"ה) וא"כ גם מ"ש דאם נפל כנגד
המים ג"כ מייירי שהקדירה בישלו בה כבר בשר וא"כ קשה מ"ש המשבצות דבקדירה
ישינה ותוף מעל"ע מבשר אפתי שפא מתפשט לפני' וגם נשאר משהו תוף הדופן ונ"ב
פל הבלוע שבדופן פיון שאין במים ס' לומר דמים מבטלים הטפה עכ"ל: אף לענ"ד
נראה דלק"מ דודאי שפיר מייירי בקדירה ישינה ומ"מ כשנכנסה הטפה לתוף דופן הקדירה
אין אוסרת הבלוע דאין איסור בלוע אוסר היתר בלוע כמ"ש שם דין א' לענין אם נפלה
לקדירה נגד הרוטב וכשנכנסה לפני' ג"כ אין אוסרת משום דהמים שבתוף הקדירה

טעם בְּשֵׁר שְׂבָהֶם הוא נ"ט בר נ"ט וְאַף אִם חֲזַרְתָּ לְתוֹךְ דְּוָפֵן הַקְּדָרָה א"צ רַק לְפִי עֲרֹךְ הַמְדֻנָּמֶע דא"ל דְּהָךְ מִקְצַת הַטְּפָה הַחוֹזְרָת טְפִי לְאַסֹּר הַבְּלוּע שְׂבִדוֹפֵן עַד נ"ט טִיפִין פְּמוֹהוּ דז"א דָּאִין יָכוֹל לְאַסֹּר הָיִתְר בְּלוּע כַּמ"ש וּע"כ לֹא חִיָּשִׁינּוּ לְהָךְ סְבָרָא דְּמַפְעָפֶע בְּדוֹפֵן וְאוֹסְרָה וְהִינּוּ דָּאִיסוּר בְּלוּע אוֹסֵר הָיִתְר בְּלוּע אֲלֵא בְּשִׁלָּא פִּנְגֵּד הָרוֹטְב פְּמִבְּנֹאֵר בַּאו"ה שֵׁם דִּין ב' דְּזָה הָיִי מְנַהֵג בְּעֵלְמָא ע"ש וְהִנֵּה דְקִדְקִתִּי בַּאו"ה פְּנוֹנַת דְּבָרִיו לְחִלְק בִּין נְגֵד הָרוֹטְב לְשִׁלָּא פִּנְגֵּד הָרוֹטְב דַּאע"ג דר"י ס"ל הָךְ סְבָרָא גַם פִּנְגֵּד הָרוֹטְב ע"ז פְּתַב דְּלֵא קי"ל הָכִי לְחוּשׁ בְּכַנְגֵּד הָרוֹטְב לְזָה וְהַטְעַם מְשׁוּם דְּמַסְפָּקָא אִי מְפַעְפֶע בְּכָל הַפְּלִי אוֹ לְתוֹךְ הַפְּלִי אוֹ לֹא ור"ל דְּשַׁנֵּי סְפִיקוֹת יֵשׁ בְּדָבָר אִי מְפַעְפֶע לְתוֹךְ הַפְּלִי דְּהִינּוּ לְתַבְּשִׁיל וְכִשְׁהִגִיעַ לְתַבְּשִׁיל מְמִילָא דְּמִקְנָשֵׁר הוּא לְתַבְּשִׁיל אוֹ אִינוּ מְפַעְפֶע לְתוֹךְ הַתַּבְּשִׁיל גַּם יֵשׁ סְפִק דְּשָׂמָא אִינוּ מְפַעְפֶע לְתוֹךְ הַתַּבְּשִׁיל וּמ"מ הוּא מְפַעְפֶע בְּכָל הַפְּלִי אוֹ אִין מְפַעְפֶע רַק בְּמִקְצָתוֹ דְּהִינּוּ סְבִיבִיו לְבַד וְלִכְּן בְּכַנְגֵּד הָרוֹטְב שְׁיֵשׁ מְקוּם לוֹמֵר שְׁהוּא וּמְפַעְפֶע לְתוֹךְ הַתַּבְּשִׁיל וּמְתַבְּטֵל בּוֹ וְאֵת"ל שְׂאִינוּ מְפַעְפֶע לְתוֹךְ הַתַּבְּשִׁיל עַד יִיֵן י"ל שְׂמַפְעָפֶע בְּכָל הַפְּלִי וּמְתַבְּטֵל בְּלַחְלוּחִית שְׂבִיבּוֹ לְכֵן שְׁפִיר אִין חוֹשְׁשִׁין לוֹמֵר דְּשָׂמָא לֹא פֶּעְפּוּע רַק עַד נ"ט טִיפִין לְבַד כּו' מִשָּׂא"כ שְׂלָא פִּנְגֵּד הָרוֹטְב דַּע"כ הַפְּעָפּוּע לֹא הִיָּה רַק בְּדוֹפְנֵי הַקְּדָרָה לְבַדָּה שׁוּב חִיָּשִׁינּוּ לְסְבָרָא זֹו דְּשָׂמָא פֶּעְפּוּע עַד נ"ט טִיפִין וּלְפִי"ז אִם הִיָּה מִיָּם בְּקְדָרָה וְנִפְל נְגֵד הַמִּיָּם אַע"פ שְׂאִין ס' נְגֵד הַטְּפָה ג"כ י"ל שְׂמָא מְפַעְפֶע לְפָנִים וְא"ל דְּמָה בְּכָךְ שְׂמַפְעָפֶע לְפָנִים שְׂמָא חֲזַר לְקְדִירָה דְּמָה בְּכָךְ דַּמ"מ יֵשׁ ס' לְבַטֵּל הַמְדֻנָּמֶע הַפּוֹעֵט הַהוּא וְא"ל דַּמ"מ מְעַט הַמְדֻנָּמֶע יֵאָסֵר הַבְּלוּע שְׂבִקְדָרָה ז"ל דָּאִין אוֹסֵר הָיִתְר בְּלוּע וְאֵת"ל אוֹסֵר זֶה דְּוָקָא בְּאִיסוּר מְמַשׁ פְּגוֹן חֵלֶב בְּעִין מִשָּׂא"כ פֶּאן דְּטַעַם הַחֵלֶב הַחוֹזֵר לְקְדָרָה אִינוּ רַק נ"ט בַּר נ"ט מִן הַטְּפָה לְקְדָרָה וּמִן הַקְּדָרָה לְמִיָּם וְא"כ אוֹתוֹ טַעַם הַחֵלֶב הַחוֹזֵר לְקְדָרָה אִין מְקוּם לוֹמֵר עֲלֵי שַׁע"י שְׂמַתְעָרֵב עִם נ"ט טִיפִין לְחִלוּחִית שְׂבִקְדָרָה עוֹשֶׂה אוֹתָם גְּבֵלָה דְּהָא הַאו"ה פְּתַב שֵׁם פְּמָה פְּעָמִים לְדִינָא דַּנ"ט בַּר נ"ט אִין אוֹסֵר בְּדִיעֵבַד בִּין בְּמֵאָכֵל בִּין בְּכָלִי ע"ש אָךְ מ"מ אִי לֹא דִיֵּשׁ ס' בְּתַבְּשִׁיל הַב' נְגֵד הַמְדֻנָּמֶע אִין לְהַתִּיר לְבַשֵּׁל בְּקְדָרָה זֹו דְּהָא לְעַנְיָן לְכַתְּחֵלָה ג' נ"ט בְּעִינּוּ וְכָאן אִין ג' נ"ט שְׁהָרִי הַטְעַם הַשְּׁלִישִׁי שְׂמֵן הַמִּיָּם לְקְדָרָה עַכ"פ אִין עֲלִיו שֵׁם נ"ט דְּהִיתְר פִּינּוּ שְׁיֵשׁ בְּקְדָרָה זֹו בְּשֵׁר בְּלוּע וְטַעַם הַמְדֻנָּמֶע שְׂיָצָא מִן הַקְּדָרָה לְתַבְּשִׁיל שְׁל בְּשֵׁר פְּשִׁיטָא שְׁהוּא ג"כ דָּאִיסוּר וְא"ת לֹא עֲבָרָה לְפָנִים א"כ לֹא תַעֲבֹר מְכָאן וְאֵילָךְ ג"כ לְמֵאִי נִיחוּשׁ דְּלָמָא לֹא עֲבָרָה וְהִיא מְפַעְפֶע בְּדוֹפֵן הַקְּדָרָה לְהָא לְחוּד לֹא חִיָּשִׁינּוּ כְּמוֹ בְּכָל דְּוָקְתָא נְגֵד הָרוֹטְב מְשׁוּם דָּאִיכָא שְׁנֵי צְדָדִין לְהַקֵּל חֲדָא אִם תֵּאֲמַר עֲבָרָה וְחֲדָא אִם תֵּאֲמַר לֹא עֲבָרָה ג"כ יֵשׁ צַד הָיִתְר ע"י שְׂנַאֲמֵר שְׂאִינוּ מְפַעְפֶע כָּלִל וְהַשְּׂתָא מ"ש הַמְשַׁבְּצוֹת דְּהַמְעַט הַנְּשָׂאֵר בְּדוֹפֵן (וּר"ל דְּהָא קי"ל כ"ח אִינוּ יוֹצֵא מִיַּדִּי דְּפִיּוֹ לְעוֹלָם וּפּוֹלֵט מְעַט מְעַט) וּנ"נ כָּל הַבְּלוּע כּו' ז"א דְּזָה הַנְּשָׂאֵר בְּדוֹפֵן לֹא חִיָּשִׁינּוּ לִי שְׂיָזִיז מִמְקוּמוֹ כְּמוֹ שְׂאִי אֵתָה חוֹשֵׁשׁ בְּהָךְ צַד דְּלֵא עֲבָרָה וְה"נ זֶה הַמְקַצֵּת שְׂלָא עֲבַר אִין חוֹשְׁשִׁין לוֹ שְׂיַפְעָפֶע וְאִמְרִינּוּ בִי נְמִי דָּאִין אוֹסֵר הָיִתְר בְּלוּע רַק בְּשִׁלָּא פִּנְגֵּד הָרוֹטְב דְּשֵׁם לִיכָא שׁוּם צַד קוֹלָא רַק שְׂנַאֲמֵר שְׁהַטְיָפָה בְּמִקְוֵמוֹ עוֹמֵד בְּזָה חֲשָׁשׁוּ הָעוֹלָם לְדַעַת ר"י דְּשָׂמָא מְפַעְפֶע וְאוֹסֵר הָיִתְר בְּלוּע וְגַם זֶה אִינוּ רַק מְנַהֵג לְבַד וּכַמ"ש בַּאו"ה שַׁעַר כ"ד דִּין ט': וּמ"מ נִלְעַנ"ד שְׂלָא נְאָמְרוּ הַדְּבָרִים כ"א לְעַנְיָן פְּלִי מִתְּכוֹת אוֹ פְּלִי עַץ וְכִיּוֹצֵא אֲבָל פְּלִי חֲרָס שְׂאִינוּ יוֹצֵא מִיַּדִּי דְּוָפִיו שְׁפִיר יֵשׁ לְהַצְרִיף ס' בְּתַבְּשִׁיל הַשְּׁנֵי נְגֵד הַטְּפָה וְלֹא סְגִי לְשַׁעַר בְּכַנְגֵּד הַמְדֻנָּמֶע לְבַד דְּהָא יֵשׁ לְחוּשׁ שְׂלָא יָצָא בְּפַעַם הָרֵאשׁוֹן בְּמִיָּה רַק מְעַט מְזַעִיר

ועתה בתבשיל של בשר יצא הנשאר הלפף פיון דלא ידעונו פמה נפיק מינו' יש להצריך
פנגד כל הטפה וכ"כ באו"ה שם לענון אם נפל פנגד הרנטב והי' ס' ויש בתבשיל השני
ג"כ ס' פנגד הטפה שרי דממ"נ כו' ואע"ג דכלי חרס אינו יוצא מידי דפיו הא יש ס' פנגד
הטפה ע"ש.

וראייתי לש"ב בספר חוות דעת שהרגיש בזה וכתב לנישב דע"י מים הוקלש האיסור
ע"ש ולענ"ד לא נהירא לפרש פן באו"ה אלא כמ"ש דהאו"ה קיצור בדבר והינו לומר
דאין מקום לאסור כל התבשיל מחמת נ"ט טיפין האסורין אבל לענון הצרכת ס' ודאי
יש לחלק בדבר בין כ"ח לכלי מתכות ואע"ג דשם מעיקרא גם לענון כ"ח מייירי מ"מ
פאן לא מייירי רק לענון פלי מתכות ואם נפל נגד תבשיל ויש בתבשיל ס' ג"כ א"צ
בתבשיל השני ס' בכלי מתכות כ"א בכ"ח שאינו יוצא מידי דפיו ולא שיקף בי' ממ"נ
הנ"ל לענון הצרכת ס' נגד הטפה: ולענון דינא עכ"פ אין הכרח ממ"ש או"ה הנ"ל לומר
דכל שהוא בשעת הבישול לא הוי נ"ט בר נ"ט ואדרבה משמע או"ה וכן מבואר בכל
הפוסקים בשם סה"ת והתו' ושאר פוסקים לענון החמת חמין דהוי נ"ט בר נ"ט דהיתרא
מן הפשר לקדירה ומקדירה להמים וממים חוזר לקדירה אלקא דאע"ג דמקדירה למים
וממים לקדירה בשעת הבישול הוא אפ"ה חשבינו לכ"א לנ"ט בפ"ע וכן מבואר מדברי
כל הפוסקים לענון הגעלת פלי חמץ קודם שש דחשיב ג' נ"ט מפליטת הכלים למים
וממים לכלים וגם מבואר בסה"ת ושאר פוסקים דמ"ד נצלו אסור אבל נתבשלו שרי
הטעם לפי דאיכא מים ומתחלה מתפשט הטעם במים ואיכא ג' נ"ט של היתר ע"ש.

ובאו"ה לענון קערות שהודחו במחבת שאינה בת יומא דה"ל ג' נ"ט בר נ"ט ואין לחלק
בין היכא שמתחלה נתן טעם לכלי אלא דנצלו מוציא הטעם פאלו הוא טעם ממש ולכך
בעי עוד שני טעמים ואז חשבינו טעם שנסתרה בפלי לחד טעם וטעם הפא עכשיו לטעם
השני משא"כ היכא שאין פאן טעם מתחלה לכלי אלא שני נ"ט פאו יחד בשעת הבישול
דז"א דמנ"ל להפוסקים לפלוגי בהכי וכן מבואר מדברי או"ה דלעיל פאם הפך פלוע
מחלב ונפל לזין דגם הקדירה מותרת דכיון דחלב נטל"פ ביין הוי נ"ט בר נ"ט דהיתרא
וא"כ התם שנגבלע מחלב והוי נ"ט דאיסורא אין לחשבו פלל רק דחשבינו לנ"ט בר נ"ט
מה שהחלב נפלט מהכף ונ"ט לפגם ביין וימן היין אל הקדירה וא"כ השני נ"ט אלו הם
פאים פאחד בשעת נתינת הפך לתבשיל ואפ"ה חשיב לי' נ"ט בר נ"ט דהיתרא ע"ש אף
פאמת א"צ לכל זה דהרי להדני' מבואר בסה"ת וז"ל ועוד צריך לזהר שלא יאפו עוגה
קטנה בצד פשטיד"א פן יאכל העוגה בחלב כו' ואין להתיר מטעם דהוי נ"ט בר נ"ט חד
בעיסה של פשטידא או של פלאדין ומשם בעוגה דשמא היינו דוקא פליטת טעם של פלי
אבל מאןכל לאןכל הפל חשוב פטעם אחד ועוד דרוב פפעמים השמנונית יוצא חוץ
לפשטידא ונוגע בעיסה של עוגה כו' ע"ש וכ"כ בשער דורא ג"כ וכ"כ באו"ה פלל ל"ט
דין ו' דאף על פי שהפשטידא מכוס' בפצק אין להתירו מטעם נ"ט בר נ"ט דמאןכל
לאןכל חשיב טעם א' ע"ש הרי מבואר דאף בכה"ג ששני הטעמים הם בשעת בישול הי'
מתיר מטעם נ"ט בר נ"ט אי לאו משום דלא אמרינו נ"ט בר נ"ט מאןכל לאןכל אבל
בפליטת טעם של פלי כה"ג הוי נ"ט בר נ"ט: ודרך אגב ראיתי מ"ש בספר חוות דעת
לתרץ קושני' התוס' בזבחים הא דלא מיבעי' לי' בשאר איסורים בישל במקצת פלי כו'
משום דהתם פשיטא ליה דמהני הגעלה במקצת פלי דכבולעו כף פולטו אבל בקדשים

מִיבְעֵי לִי דְדַלְמָא גְזִירַת הַפְּתוּב הוּא ע"ש וְזֶה אֵינוֹ לַעֲנִיד דְכִינּוֹן דַּע"כ מְיַבְעֵי לִי אִי מַה שְׁבִיטָל בְּמַקְצָת כְּלִי הוּא מְפַעְפַּע בְּכָל הַכְּלִי אוֹ לֹא אַפְתִּי ה"ל לְמִיבְעֵי אִם בְּשָׁל אִיסוּר בְּמַקְצָת כְּלִי וְאַח"כ נִשְׁתַּמֵּשׁ הַיָּתֵר בְּמַקְצָת כְּלִי שְׁנֵי אִם נֶאֱסַר מִחֲמַת זֶה דְמַהֲבִישׁוּל הָרֵאשׁוֹן נִתְפַשֵּׁט בְּכָל הַכְּלִי אוֹ לֹא וְאִי בְּעֵינָו לְתַרוּצֵי קוֹנְשֵׁי הַתּוֹס' צָרִיכִין אֲנִי לְמִימַר דְּנֻדָּא לֹא קִמְבַּעֵיָא לִיהּ וְאִם מְפַעְפַּע בְּכָל הַכְּלִי דְּנֻדָּאֵי מְפֻשֵׁט פְּשִׁטָּא לִיהּ דְּמְפַעְפַּע בְּכָל הַכְּלִי אֲלֵא דְמַבְעֵי לִיהּ אִי סָגִי בְּמַרְיָקָה וְשִׁטְיָפָה בְּמַקְצָת הַכְּלִי כְּמוֹ לַעֲנִין הַגְּעֵלָה דְמַהֲנֵי בְּמַקְצָת כְּלִי אוֹ שְׁאֵנִי קִדְשִׁים דְּמַרְיָקָה וְשִׁטְיָפָה גְזִירַת הַפְּתוּב הוּא וּלְכַף צָרִיף בְּכָל הַכְּלִי כִּינּוֹן שְׁנֻבְלַע בְּכּוֹלוֹ אֲלֵא דְגַם זֶה אֵינוֹ דְּהָא אֲמַרִּינוּ הֵתָם דְּבִלּוּעַ בְּלֹא בִישׁוּל לֹא קִמְבַּעֵי לִיהּ מַהָא דְקַתְנֵי וְא' שְׁעִירָה לְתוֹכָן רוּחָתָא ע"ש אֲלֵא שְׁאֲפֻשֵׁר לֹא מְרִיקָה הֵתָם שְׁצָרִיקָה מַרְיָקָה מִחֲמַת הַבְּלוּעַ צָרִיף שִׁטְיָפָה ג"כ מִשָּׂא"כ לַעֲנִין בִּישׁוּל בְּמַקְצָת כְּלִי דַע"י שְׁמַגְעִיל מַקְצָת זֶה שְׁבִישׁוּלוֹ בּוֹ מוֹצִיא הַבְּלוּעַ מִמְקוֹמוֹ אִף שְׁבִישׁוּל בְּמַקְצָת כְּלִי הַשְּׁנֵי וּמִתְמַרְק מִמְנוּ הַלְכָף לֹא צָרִיף שִׁטְיָפָה ג"כ שְׁהַתּוּרָה לֹא גְזָרָה עַל הַשִּׁטְיָפָה אֲלֵא בְּמַקְצָת הַמַּרְיָקָה מִשָּׂא שְׁהָרִי הַשִּׁטְיָפָה הוּא דְבָר נוֹסָף בְּקִדְשִׁים וְגְזִירַת הַפְּתוּב הוּא מִשָּׂא"כ בְּעִירָה רוּחָתָא כִּינּוֹן דְּצָרִיף הַמַּרְיָקָה בְּכָל הַכְּלִי גַם הַשִּׁטְיָפָה נִגְרַרְתָּ אַחֲרֵיהּ וְצ"ע: וּמ"ש בְּחֻוֹת דַּעַת שְׁם בְּפִירוּשׁ דְּבָרֵי או"ה וְהִבִּיא רְאִיָּה בְּשֵׁם הַד"מ שְׁפַתְבּ בְּשֵׁם או"ה אִם מִתְחַלָּה נִפְלָה כְּנֶגֶד הָרוֹטְב וְאַח"כ בִּישׁוּל בָּהּ שְׁלֵא כְּנֶגֶד הָרוֹטְב וְהַד"מ תָּמָה עָלָיו ע"ש וְלַעֲנִיד ז"א לְמַעֲיִין בַּד"מ שְׁהָרִי כְּתִב שְׁם דַּא"כ גַּם בְּרֵאשׁוֹנָה שְׁנֻבְלַע הַשִּׁטְיָפָה עָלָיָא לְמָה בְּעֵינָו ס' פְּעָמִים ס' וְלַעֲנִיד מְבֹנָאָר מְדַבְּרֵי דְקָאֵי שְׁם בְּנִפְלָה הַכְּלִי כְּנֶגֶד הָרוֹטְב וְכַמְבֹּנָאָר בַּאו"ה שְׁלַפְנֵינוּ אֲלֵא דַּהַד"מ קָשִׁי לִיהּ דְּהָא חֲזִינוּ בְּשְׁלֵא כְּנֶגֶד הָרוֹטְב דְּבַעֲינָו ס' פְּעָמִים ס' אֲלֵמָא דְּהַחֲרָס נַעֲשֶׂה נְבִילָה וּמַאי דְנִקְט בְּדַבְּרֵי דְהָא בְּרֵאשׁוֹנָה כּו' הֵינּוּ מִשׁוּם דְּקָאָמַר שְׁם לְדַעַת מַהֲר"מ בְּטוֹר דַּס"ל דְּבָכָל גְּוֹנֵי בְּעֵינָו ס' פְּעָמִים ס' אִף בְּכַנְגָד הָרוֹטְב ע"ש בַּד"מ וְעֵינָו בַּת"ח דְּמְבֹנָאָר ג"כ שְׁהַבִּין בְּדַבְּרֵי הַאו"ה דַּעַל כְּנֶגֶד הָרוֹטְב קָאֵי וְכַמ"ש וּמְנַפְיָלָה שֶׁאֲח"כ לֹא מִיִּירֵי כָּלֵל אִם הָיָה כְּנֶגֶד הָרוֹטְב אוֹ לֹא אִף דַּמ"מ דְּבָרֵי צ"ע מַה שְׁהַקְשָׁה עַל הַאו"ה דְּהָא הַאו"ה קָאֵי שְׁם לְמַאי דְמַסִּיק דְלַעֲנִין כְּנֶגֶד הָרוֹטְב א"צ רַק ס' כְּנֶגֶד הַטְּפָה וְע"ז שְׁפִיר כְּתִב דְּגַם בְּתַבְשִׁיל הַשְּׁנֵי דִּינָא הָכִי ע"ש וְאִין מוֹבֵן כָּלֵל לַמ"ש הַד"מ דַּא"כ גַּם בְּרֵאשׁוֹנָה כּו' דְּמַה בְּכַף שְׁלַדְבְּרֵי מַהֲר"מ צָרִיף ס' פְּעָמִים ס' מִשׁוּם דְּמַהֲר"מ בְּאַמַּת ס"ל דְּהַחֲרָס נ"נ מִשָּׂא"כ הַאו"ה שְׁם כְּבָר מַסִּיק דְלַעֲנִין כְּנֶגֶד הָרוֹטְב א"צ רַק ס' לְבַד נֶגֶד הַטְּפָה וּמַהֲאֵי טַעְמָא גּוֹפָא דְּהַחֲרָס אִין נ"נ (רַק שְׁלֵא כְּנֶגֶד הָרוֹטְב חוֹשְׁשִׁין לְחַוְמָרָא זֹו דְּבִלּוּעַ בְּחֲרָס נ"נ וְכַמ"ש לְמַדְבְּרֵי שְׁם וּבִשְׁעַר כ"ד ע"ש) וּלְכַף שְׁפִיר כְּתִב דְּמַה"ט גַּם בְּתַבְשִׁיל הַב' נְמִי א"צ ס' רַק נֶגֶד הַטְּפָה וּמ"ש בְּחֻוֹת דַּעַת דְּלָמָּה הַנְּצָרָה הַאו"ה לֹא מְבָרָה לֹא תַעֲבֹר כִּינּוֹן דִּישׁ ס' נֶגֶד הַטְּפָה נִלְעַנִּיד דְּנִקְט הָכִי לְמִימָרָא דְּבַכְלִי מִתְּכּוֹת דְּלֹא אֲמַרִּינוּ בִּי אִין יוֹצֵא מִיִּדֵי דְּנִפְיֹו אִף כְּנֶגֶד הַטְּפָה א"צ ס' בְּתַבְשִׁיל הַשְּׁנֵי מִחֲמַת מַמ"נ הַנְּ"ל רַק דְּנִקְט ס' מִשׁוּם כ"ח דְּאִין יוֹצֵא מִיִּדֵי דְּנִפְיֹו כְּמְבֹנָאָר שְׁם אֲלֵא שְׁפַתְבּ דְּבָרֵי בְּזֶה מִשׁוּם דְּלַחֲוּמָרָא יֵשׁ לְהַצְרִיף עַכ"פ ס' כְּנֶגֶד הַטְּפָה אִף בְּכָלִי מִתְּכּוֹת דְּשָׂמָא לֹא עֵבֵר בְּפַעַם רֵאשׁוֹן וְעַתָּה תַעֲבֹר כַּמ"ש שְׁם קוֹדֵם לְזֶה דְּמַהֲאֵי טַעְמָא יֵשׁ לְאַסוּר הַקְּדָרָה ע"ש בְּשֵׁם הַמְּרָדְכִי: וְנִחְזוֹר לַעֲיָקוֹר הַדִּין בַּנ"ד כִּינּוֹן שְׁלֵא זָב תַּחַת הַפֶּת מִשָּׂא הָיִי נ"ט בַּר נ"ט וּמְלַבֵּד זֶה נִלְעַנִּיד דְּהַקָּא שְׁהַחֲמָאָה הוּא דְבָר מוֹעֵט וְאִין בָּהּ בְּכַדִּי נ"ט בְּפֶת מוֹתֵר אֲלִיבָא דַּכ"ע וְרֵאִיתִי בְּשׁוֹת מַהֲרִי"ט חֲלָק יו"ד ס' שְׁנֵרָאָה מְדַבְּרֵי בְּתַנּוּר שְׁטַחוּ בְּאַלְיָא אִף שְׁאִין שְׁם בְּכַדִּי נ"ט אִיסוּר

ולא ידעתי למה יהי עדיף מאם נפל עליו חלב שאף עם הפשר מותר לאוכלו פל שנתבטל בו החלב בס' ומכ"ש דשרי לאכלו במלקחא ומ"ש שם משום דבמקום דביקת הפת בתנור הוא בעין לא הבנתי זה דמה בקב? תבטל בס' ואם משום דאותו מקום צריך נטילה באמת יטול אותו מקום לבד ותו לא ויותר תימא ששרי רש"י פתב להדיא אם הוא תנורא דטחו בי' טחיא ונותן טעם בפת אלמא דאי לאו הכי ודאי לא הנה אוסר וראיתי בפליתי שפתב דטעימה ודאי לא מהני דאל"כ מאי פריה על רבה בר אהלאי מברייתא ע"ש וכ"כ בספר חוות דעת ולפי דבריהם קשה בכל נ"ט בר נ"ט נימא דיבדוק ע"י טעימה שאם הטעם נרגש הא קמו שישי פאן טעם פעיקר וע"כ לומר דבנ"ט בר נ"ט נקלש הטעם ואעפ"י שפריגישיין אותו קיוהא בעלמא הוא ולא חיישיין לי' וכן י"ל בכל פלים שמגעילין אותם שוב לא חיישיין אף אם אח"כ נרגש קצת טעם פינו שיעקר הטעם נפלט ממנו ע"י הגעלה הך טעמא קיוהא בעלמא ולכך מקשה שפיר אדרבה דס"ל לאסור לעולם אף הפת שנאפה אחר הסקת התנור דס"ל כ"ח אינו יוצא מידי דפיו ואין מועיל לו הסקה להפליט הטעם מברייתא דקאמר עד שינסק התנור הא הוסק שרי והיינו אף שנרגש קצת הטעם דקיוהא בעלמא הוא וכמ"ש לענין נ"ט בר נ"ט ועיין בשו"ת צ"צ סי' פ' מבואר ג"כ דנותן טעם דוקא בעינין ומחיות דעת נראה דס"ל כדמשמע ממהרי"ט וס"ל לחלק בין אם נפל על הפת או שנדבק בתנור שטחיהו באל"י ובין אם גילש החלב בתוך הפת דאז שרי בלא ס' ובכה"ג מייירי הצ"צ וכתב הטעם משום דפת אית ביה פילי לא מהני ס' דאין ידוע כמה מתפשט מחמת הבקעים ולא נהירא לענ"ד גם מ"ש בשם הצ"צ דאם נפל הפת לירקות ג"כ נאסרו לא מצאתי פלום בצ"צ מזה: ומצאתי באו"ה שער ל"ט דין י"ח שפתב להדיא ונ"ל אף אם הי' האיסור דבר מועט דהיינו פחות מס' בהיתר פגון חלב מועט שנאפה או נצלה עם הרבה פשטידא בתנור אפילו בלתי מחבת וראו להדיא שיצא החלב לחוץ לתוך התנור פולן מותרים דלא גרע מנתבשל או נצלה עמו והא דאמר אם טש פל הפת אסורה היינו פשאין שם ששים ואפ"י האיסור מדברים שאין מתבטלים כו' אמנם צריך שיהי' ס' בכל פשטידא נגד החלב ואין אחת מהם מסייע לתבירו לבטל אפילו פולם נגעו יחד כו' וא"ל מאחר שישי ס' בין פולם נחלק טעם החלב בכולו אלא רואין כ"א שפא הלך הריח רק אצלה כו' ע"ש ועיין בסי' ק"ח ובד"מ שם ועיין באו"ה שם דמשמע קצת דגם בזה שזב לחוץ ונבלע בתנור מטעם ריחא אמינו עלה ששרי פתב לשם קודם לזה בדין ח' ונ"ל אבל אם הפשטידא בלי מחבת פתב הר"י מדורא שהפת אסור בדיעבד אפילו במלח דרוב פעמים השמנונות או החלב יוצא לחוץ ובולע התנור והוי פאילו טש פל התנור כו' עכ"ל ובזה אפילו לוי מודה דגרע טפי מריח שמאוכל לאוכל בעלמא ואפילו אם התנור אינו משופע והפת רחוק הרבה מן הפשטידא הרבה דאין צריך לזוב תחתיו אלא שנבלע רק בדופןי התנור כו' עכ"ל וממ"ש דאפילו לוי מודה כו' משמע דגם בזה מטעם ריח אמינו עלה וצ"ע דמה ענין זה לריח דהקא מטעם פלוע יש לאסור ושפא ס"ל דמטעם פלוע אין לאסור דהוי נ"ט בר נ"ט רק משום דכה"ג שפיר הוי ריח טפי דדמי לפת חמה וחיבות פתוחה אף באמת מה שהעתיק בשם הש"ד ובולע התנור כו' בש"ד שלפנינו ליתא וע"ש שישי שם גוססאות שונות ולענ"ד צ"ל כמו שהוא בסה"ת שנראה מדבריו דעיקר החשש שנוגע בעוגה עצמה: ועיין בסה"ת שפתב שאין להתיר משום דאין פלוע יוצא מחתיכה כו' דמ"מ רוב פעמים השמנונית יוצא לחוץ ונוגע בעוגה אותו ממשות

עצמו ע"ש וסה"ת אָזיל לְשִׁטְתוֹ דְּמִבְנֹאֵר מְדַבְּרֵי דס"ל דָּאָר בְּאִיסוּר שְׁמֵן אֵין יוֹצֵא מִחֲתִיכָה לְחֲתִיכָה בְּלֹא רִיב ע"ש בְּכַזִּיתָא דְתַרְבָּא מִשָּׂא"כ לְדִידֵן דְקִי"ל כְּהַרְשָׁב"א דְאִיסוּר שְׁמֵן יוֹצֵא א"כ אָר אֵם לֹא זָב הַמְּשִׁיחַ עֲצָמוֹ שְׁפִיר הוּא נִבְלַע בְּתוֹךְ הָעוּגָה דְרָף הָעֵיטָה שֶׁל הַפְּשִׁטִּידָא וּלְפִי"ז לְהַפְּסִיקִים דס"ל דְּגָם אֵם לֹא זָב תַּחַת הַפֶּת עֲצָמוֹ אִיסוּר א"כ אָר בְּלֹא רָאִינוּ שְׁזָב כָּלֵל דִּינָא הָכִי וְכֵן מְשִׁמַּע בְּאו"ה דִּין ח' מ"מ"ש וּכ"ש אֵם צְלוּ בְּשִׁפּוּד שְׁבִנְדָאֵי זָב ע"ש אָבֵל מ"מ"ש אַח"כ בְּשֵׁם הַג"א מְשִׁמַּע דְדוּקָא זָב בְּעֵינֵן וְכֵן מ"מ"ש שֵׁם בְּגִלְיוֹן בַּהַג"ה בְּשֵׁם א"ז מִבְּנֹאֵר דְדוּקָא זָב בְּעֵינֵן וְנִרְאָה דס"ל כִּסְה"ת דְאֵין בְּלוּעַ יוֹצֵא כו' אָפִילוּ בְּאִיסוּר שְׁמֵן וּלְדַעַת שְׁאָר פּוֹסְקִים נִרְאָה דְסְפוּקֵי מְסַפְקֵי לְהוּ בְּהָא כְּמִבְּנֹאֵר בְּסִי' ק"ה לְעֵנֵן חֶלֶב שְׁנִמְלַח עִם הַחֲתִיכוֹת הַלְכָף אֵם לֹא זָב מְשִׁחַ הוּי ס"ס דְלָמָּא אֵינוֹ מְפַעֵפַע כָּלֵל וְאֵת"ל מְפַעֵפַע שְׁמָא אֵינוֹ מְפַעֵפַע בְּכָל הַתְּנוּרָא אוּ י"ל דְמְסַפְקָא לְהוּ בְּהָא דְשְׁמָא גַם מְאֹכֵל לְאֹכֵל שְׁיִיף נ"ט בֵּר נ"ט וּלְכָף שְׁפִיר בְּעֵינֵן זָב דוּקָא דְאֵל"כ הוּי נ"ט בֵּר נ"ט וְאֵע"ג דְּבִלָּא"ה הוּי נ"ט בֵּר נ"ט ע"י הַתְּנוּרָא ז"א דְאֵין עֵיקַר הָאִיסוּר ע"י הַבְּלִיעָה בְּתְנוּרָא אֶלָּא מְשׁוּם דְּבַכָּה"ג הוּי רִיחָא מְלַתָּא וְכַמְש"ל בְּדַבְּרֵי או"ה וְא"כ מִן הַשְּׁוֹמֵן הַזָּב הוֹלֵךְ הָרִיחַ וּמִתְפַּשֵּׁט אֶל הַפֶּת וְהוּי בָּא מִן הַמְּשִׁחַ מִשָּׂא"כ אֵם לֹא זָב שׁוּב י"ל דְהוּי נ"ט בֵּר נ"ט מִן הַשְּׁוֹמֵן לְבָצֵק שְׂעֵל הַפְּשִׁטִּידָא וּמְשִׁחַ לְפֶת וְאֵע"ג דס"ל דְאֵין נ"ט בֵּר נ"ט בְּאֹנְכְלִין מ"מ סְפִיקָא הוּי כַּמְש"ש בְּסִה"ת לְשׁוֹן שְׁמָא וְכַדְמִשְׁמַע קָצַת מ"מ"ש דְנִתְבַּשְׁלַ הוּי ג' נ"ט מִן הַקְּדֻרָה לְמִים וּמִן הַמִּים לְדָגִים וְנִצְטָרְף לְחֶלֶק כִּיּוֹן שְׁטַעַם א' לְכָל וּמִנ"ל הָא דִּישׁ לְחֶלֶק בְּכָה"ג וְא"כ הו"ל ס"ס וְהָא"ז ס"ס לְדֵה"ס הוּא שְׁמָא לֹא יֵאכְלֻנוּ בְּכוֹתַח וּלְדִידֵן כְּתִב הַשְּׁ"ף מְשׁוּם דְלָמָּא אֵין מִתְפַּשֵּׁט בְּכָל הַפְּלִי וְכַעַת אֵין פְּנָאֵי לְעֵינֵן.

וּלְדִינָא כְּבָר כְּתִבְתִּי דְּמִבְּנֹאֵר לְהַדְיָא בְּרַש"י וּבְאו"ה בְּהֵיחָא דְאֵין טְשִׁין דנ"ט בְּפֶת בְּעֵינֵן וּמַכ"ש שְׁאֵין לְהַחְמִיר כָּלֵל לְאֹנְכְלוּ בְּמַלְחָ שְׁהַרִי הַתּוֹס' לְעֵנֵן רִיחָא כְּתִבוּ דְרִיחַ לֹא חֲמוּר כְּוִלֵי הָאֵי וְהֵינְנוּ אִפִּי' לְמ"ד רִיחָא מְלַתָּא וְלְכַאוּרָה הָא כְּתִבוּ הַפּוֹסְקִים דְאַפִּי' אֵי רִיחָא לֹא מְלַתָּא מְשִׁחוּ אֵיכָּא וְא"כ אֵם נִימָא דְאַפִּילוּ שְׁשִׁים א"צ לְעֵנֵן אִיסוּר דְאֵין טְשִׁין א"כ פְּשִׁיטָא שְׁיֵשׁ לְאַסוּר מְשׁוּם רִיחַ אָפִילוּ אֵי לֹא מְלַתָּא וּכ"ש אֵי אָמְרִינֵן מְלַתָּא אֶלָּא וְדָאֵי דז"א וְהָתָם ג"כ לְעֵנֵן פֶּת שְׁאַפָּאוּ עִם הַצְּלִי מִיְיָרֵי וְאַפ"ה כְּתִבוּ הַתּוֹס' לְהַתִּיר ע"ש וּבנ"ד נִרְאָה דְגַם מִהַרִי"ט מוֹדָה דָא"צ ס' דַע"כ לֹא קָאָמַר מִהַרִי"ט אֶלָּא לְעֵנֵן טַשׁ בְּאַלְיָה שְׁיֵשׁ בְּעֵין בְּמִקוּם דְּבִיקוּת הַפֶּת בְּתְנוּרָא מִשָּׂא"כ בְּזָה שְׁאֵין כָּאֵן בְּעֵין עַל־הַפֶּת רַק כִּיּוֹן שְׁזָב לְחוּץ הַבְּלִיעָה בְּתְנוּרָא מִתְפַּשֵּׁט עַד הַפֶּת פְּשִׁטָא כִּיּוֹן שְׁיֵשׁ ס' אֵין לְאַסוּר דְלֹא גָרַע מִנְתְּבַשְׁלַ עֲמוּ מְשִׁחַ: וּלְעֵנֵן אֵם צָרִיף ס' בְּכָל עוּגָה בְּפ"ע אוּ מְצָטְרָף כָּל מָה שְׁבַתְנוּרָא כְּבָר כְּתִבְתִּי שְׁבָאו"ה חוּכְף לומר דְּבְעֵינֵן בְּכ"א בְּפ"ע וְבַהַג"ה שֵׁם כְּתִב דְאַפְשֵׁר דְּבַכָּה"ג שְׁפִיר מְצָטְרָף הַפֶּל לְבַטֵּל וְרַמ"א ס' ק"ח נִרְאָה שְׁהַכְרִיעַ לְהַקְל בְּזָה לְעֵנֵן רִיחַ דְלֹא חֲמִיר כְּוִלֵי הָאֵי וְנִרְאָה דְגַם כָּאֵן יֵשׁ לְהַקְל כִּיּוֹן דְּבִלָּא"ה ס"ל דנ"ט בֵּר נ"ט הוּא כַּמְש"ל: שְׁאַלְהָ לַח נְתִיב אֵת פְּנֵי לְעֵינֵן בְּמָה שְׁהַקְשָׁה לִי כְּבוֹד מוֹרֵי דוֹדֵי הָרַב הַגָּאוֹן הַמְּפֹרָסִים מוֹפֶת הַדוֹר מְהֵרָ"ם נ"י בְּדַבְּרֵי הַתּוֹס' דְחֻלְיִן דָּף צ"ו ע"ב ד"ה עַד שְׁמַגִּיעַ לְגִיד כו' וּלְקַמֵּן בְּפֶרֶק כ"ה דְאָמַר בְּהֵיחָא גּוֹזְלָא דְנִפְּל לְכַדָּא דְכְּמָחָא דְצָלִי בְּעֵי קְלִיפָה הָתָם אִפִּי' בְּצוּנֵן מִיְיָרֵי כו' וְלְכַאוּרָה תִּימָא דְהָתָם שְׁהַבֵּר גּוֹזְלָא הָיָה רוּחָם וְהַכְּמָא צוּנֵן וְכַתָּם לְתוֹךְ צוּנֵן תַּתָּאָה גְּבַר וּבְקִלְיָה סָגִי בְּכָל גּוֹנוֹנֵי עַכ"ד.

והנה באמת כדבריו מבואר בר"ן בעובדא דגוזלא פתב דצלי היינו רותם כו' ודאמרין
אבל צלי קליפה בעי ופרקישנא לה בצלי חם היינו משום דקי"ל תתאה גבר כו' וכך הם
דברי הרשב"א בתה"א בנה אף הרא"ש והסמ"ג פתבו בנה דברי התו' בנה וכ"כ בהגמיי'
פט"ו מהל' מ"א ויותר צ"ע דבהגמיי' פ"ט פתב דמ"ש הרמב"ם ואם היה צלי קולפו היינו
דוקא בצלי צונן אבל רותם לא סגי בקליפה אלא בעי נטילה כדפי' לקמן פט"ו עכ"ל ואין
טעם לדבר פלל פיון דקי"ל בכל חם לתוף צונן תתאה גבר רק דבעי קליפה משום
דאדמיקר לי' כו' והש"ף סי' צ"א ס"ק כ"ו פתב ג"כ שהגמיי' ואו"ה סוברים דבצלי רותם
לא סגי בקליפה אם נפל לחלב וס"ל דלא קי"ל הכי לדינא ומ"מ השמיט שיטה זו בס"ק
ד' שם לפי שאין הכרע מהפוסקים דמפרשים עובדא דגוזלא בצלי צונן להיפך ועכ"פ
אין מבואר בדבריו טעם לשיטת הגמיי' ואו"ה פלל אף בפר"ח ראיתי שפתב וז"ל ודע
שהגמיי' ואו"ה סוברים דלמאן דמצריף בצלי צונן כדי קליפה בצלי רותם מסקינן דרגא
להצריף נטילה ואין זה מחנור דהא בגמרא צלי סתמא קאמר כו' וגם זה תימא פיון דמקור
דברי הגמיי' הוא מחמת דברי התוס' הנ"ל והוא גופא קשיא דמנ"ל להתוס' להקשות
ולאוקמי בצלי צונן דאפ"ה בעי קליפה וממילא דמסקינן דרגא ברותם ומנ"ל הא דהא
אפילו תימא בכל דבר שנצלה עם האיסור בעי נטילה בהא דנפל לכדא סגי בקליפה אפי'
ברותם פיון דתתאה גבר ולכאורה היה אפשר לומר שדעת התוס' ושאר פוסקים שהבאתי
פקושיות הרשב"א שהביא הב"י והש"ף שהקשה על רש"י פיון שהצלי שוקע לתוף
החלב ה"ז פמתבשל בתוכו ולא ס"ל פתירוץ הרשב"א דכל שהוא במקומו גובר אלא
ס"ל דבכה"ג שהוא שוקע לתוף החלב מחשב הצלי תתאה אלא מיירי שהבר גוזלא נפל
ונשקע בתוכו ומ"מ אין החלב צף ע"ג רק הוא מקיף אותו סביב ולכך שפיר רצו להביא
ראיה משם דברותם דצלי סגי בקליפה ומצאתי ביש"ש פ"ק כ"ה סי' ע"א שפתב דלא
שייף תתאה גבר להקר מה שלמעלה כ"א בחתיכה אבל לא ברנטב ודבר צלול המתערב
עליו מפל צד וסובבו ואוסרו עכ"ל אלא דשם מיירי באם הרנטב בא עליו רותם מלמעלה
ונפל על חתיכה צונן ע"ש שטעם זה מחמיר לאסור כ"ש אף צ"ע דהא בפסחים שם
בהא דמייתי ברייתא דבשר רותם כו' משמע דאפי' אם הבשר חם והחלב צונן ונפל
הבשר לתוף החלב נמי סגי בקליפה אלמא דאף בכה"ג שהבשר נשקע לתוף חלב חשבינן
להחלב תתאה וכדעת הרשב"א דכל שהוא במקומו גובר כו' ומצאתי לשארי הרב בספר
חיות דעת שפתב ג"כ כמ"ש דהתוס' ודעימיל' לא ס"ל הך דהרשב"א אלא שלא ביאר כל
הצורך ע"ש ואם נפרש פן דברי התוס' שפיר דחה הש"ף ופר"ח דברי הגמיי' משום דאנן
קי"ל פהרשב"א וקמשמעות הש"ס והפוסקים שנראה מדבריהם בבשר חם לתוף צונן
קולף בלבד ודיו אף לענ"ד נראה שפוננת התוס' הוא באופן אחר עפ"י מה שמבואר
בדבריהם בשפת ובזבחים שיטת רבינו שמואל ור"ח לענין עירווי ומבואר שם דמהאי
טעמא בעי קליפה בחם לתוף צונן מחמת עירווי והיינו משום דאדמיקר לי' יש לו כל דין
חום פלי ראשון ומבשל כדי קליפה ויותר מזה אין לו פח לפי שהתתאה גובר עליו ומצנן
והנה התוס' פתבו שלא מצינו בשום מקום דתסגי בצלי בקליפה ואעפ"י שמצינו בחום
ע"י עירווי דסגי בקליפה ולא מסתבר להו לחלק דהתם ליכא שהות שיבלע יותר מכדי
קליפה דתתאה מיקר לי' מה שא"כ בצלי דז"א דזה שייף לחלק לענין שנאמר דמחמת
זה אין מבליע בכלולו משום דמיקר לי' משא"כ לחלק בין קליפה לנטילה משום דאדמיקר

לי לא מסתבר להו לחלק בכך דאם החום הזה יש בכח להתפשט עד שיעור פדי נטילה בודאי הוא מתפשט כמו רגע קודם שיתקרה שהרי חום הצלי שאין בו פדי להתפשט יותר מפדי נטילה אף בחם בחם ודאי דלא אמרינו שהוא מתפשט מעט מעט עד פדי נטילה דא"כ הנה לו להתפשט ג"כ בכולו כמו בבקשול פינן שאינו מתקרה אלא ע"כ דלא אמרינו כלל שמתפשט מעט מעט אלא כל מה שיש בכח חום הצלי להתפשט הוא מתפשט בפעם א' ברגע הנגיעה ושוב אח"כ אף אם יום או יומים יעמוד לא איכפת לן בהכי וא"כ בחם לתוף צונן דאמרינו אדמיקר בלע והיננו ברגע הנגיעה זו בזו אז הוא בולע והוי לן למימר ג"כ דבולע פדי נטילה כמו בחום דצלי דהתו' הוי ס"ד דחום הצלי וחום דבשור וחס דכ"ר שונים הם וע"ז פתבו דאפשר דרוחם דצלי בלע טפי ור"ל שאין דומה בשור חם דכ"ר שאין החמימות בא ע"י האור עצמו אלא הוחם בכ"ר ובכה"ג מייירי ההיא דחם לתוף צונן מה שא"כ אם החמימות בא לו ע"י צלי על האש ממש בלע טפי ולפי"ז שפיר מיייתי עלה מההוא דבר גונלא דאלמא אף חום דצלי סגי בקליפה ואע"ג דהתם נפל לתוף צונן מ"מ הנה לנו לומר דעירוי דצלי שחנמו גדול יותר הוא מבשל עד פדי נטילה ולכן פתבו התוס' דהתם בצלי צונן כנלענ"ד מממשמעות לשון התוס' שפתבו דרוחם דצלי בלע טפי ואם נאמר שעיקר החילוק דהתם אין שהות שיבליע פדי נטילה אין זה ענין כלל לרתיחת הצלי וכן משמע יותר באשר"י שפתב התם לא אלים פרוחם דצלי וכן נראה בהגמ"י פ"ט שמתחלה כתב שם דאם השחוטת צוננת למטה והנבלה חם למעלה לא בעי אלא קליפה עכ"ל וא"כ פשיטא דמכ"ש פשהנבילה צוננת למטה שאינה מפלטת על ידי חימום הפשרה שעלי' רק פדי קליפה ואח"כ פתב דאם הצלי שנפל לתוף החלב רוחם לא סגי בקליפה לחוד וצריף פדי נטילה ופשיטא שא"ל משום דצלי רף הוא כמ"ש הפר"ח דז"א פמבואר למעין בפנים דלא כתב הך טעמא רק לענין צלי צונן להצריף קליפה מהאי טעמא אבל לא בא לחלק בכך לענין רוחם כלל ודבריו לקוחים מהסמ"ג שפתב דהתוס' וע"כ כמ"ש דרוחם דצלי מבליע טפי מרוחם דבשור חם מחמת כ"ר ולפי"ז מבואר דעת התוס' והרא"ש והסמ"ק והגמ"י ואו"ה להצריף בצלי נטילה אף בנפל לתוף צונן ואין זו דומה לשאר חם לתוף צונן ולא מצאנו סתירה לדבר זה ואעפ"י שקצת פוסקים מבואר מדבריהם להקל אף בצלי כמו בשאר בשור רוחם מ"מ קשה להקל נגד התוספת ושאר פוסקים דלעיל דברי הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד: שאלה לט לכבוד אהו' מחו' ידיד נפשי הרב הגדול הצריף ובקי המפורסם איש חמודות כש"ת מו"ה יעקבא סג"ל לנדא נ"י: ראיתי אשר העיר במילי דאבוהו הגאון האמיתי ז"ל בספרו הנחמד הנדפס מחדש נודע ביהודא מהדורא תנינא בחלק יו"ד סי' ס"ד בהא דחולין אברי נחירה שהכניסו ישראל כו' ובדברי הרא"ש שם דנ"מ באיבעיא זו בנודר שאוסר על עצמו אחד מן המינים לזמן ידוע כו' והגאון ז"ל רמי דיקלא וזקרי שפתים גושק ויפה פח הבן לעשות לו למודים ויעש גם הוא מטעמים עריבים ונעימים ובנועם שיחו העיר את רוחי לעיין בדבריהם הנעימים את זה חזיתי אשר כתב הגאון ז"ל בסוף דבריו דלמה לא בעי הש"ס בכל איסורי תורה חלב ודם כו' שנאסרו במתן תורה אם הי' להם מפבר קודם שניתנה תורה וניתומר בידם אם הי' מותרים לאכול א"ו דבר הנאסר מאותו שעה אסור כל מה שיש בעין מקודם והספק באברי נחירה פינן שקבע לו הקב"ה זמן מאימת יתחיל האיסור ודקדק פן מדברי הרא"ש שפתב הנ"מ שאסר על עצמו מזמן ידוע ואילף וכוננתו

שלא אסר על עצמו תיקוף מאותו זמן רק קבע זמן מאימת יתחיל האיסור כו' ע"ש שפכתב דגם מ"ש הרא"ש א"כ א"נ שרצו ב"ד לאסור כו' נמי פונונתו לזמן ידוע דווקא ועם פי דבריו אהובים ורחביבים אנוחנו לא גזע מה נעשה בדברי תרומת הדשן סי' רפ"א שפכתב בדין קהל שעשו תקנה בחרם שלא יעשה אדם מיום המחרת ואילך שום חילוף במטבע א' אם א' שכח מטבע א' אצלו אי שרי להחליף לפי שהי' בידו קודם התקנה וכתב דלכאורה יראה דשרי כמו שהורה א' מהגדולים בתקנה שלא למפור בשר יותר מן הערף שקצבו והי' לאחד בשר ששחט כדי למפור קודם התקנה והביא ראי' מהא דחולין כו' אמנם נראה כיון דהוא איבעי' סליק בתיקו וקי"ל תיקו דאורייתא לחומרא כו' והוראות א' מהגדולים י"ל דתקנה בעלמא היתה ולא בחרם כו' ע"ש ועיין בי"ד סי' רי"ח שפכתב הרמ"א ממשמעות דברי הרשב"ץ דלא כהתה"ד ובט"ז ובש"ך שם האריכו בזה והביאו דברי היש"ש בחולין וע"ש בט"ז שפכתב דהיכא דאיכא עוד ספק תערוכות הו"ל ס"ס ונפלאתי מאד על הגאון ז"ל שפלפל בענין זה אם אמרינן תיקו דרבנן לקולא והביא מדברי הר"ף והרא"ש בשבת ולא הזכיר מדברי התה"ד והט"ז והש"ך הם המדברים ועסוקין באותו ענין ממש והנה בשאלת התה"ד דמייירי שקבעו זמן ממחרת ואילך א"ש לפי דברי הגאון ז"ל אבל ממ"ש שם הוראות א' מהגדולים שם לא נזכר כלל שהתקנה היתה על לאחר זמן ואף שבדברי הרא"ש בתי' הב' נוסבול הדונסק שפונונתו ג"כ שהב"ד רצו לאסור לאחר זמן ידוע לפי שפבר פירש פן בתירוץ הראשון וילמד סתום מן המפורש מ"מ בדברי התה"ד ודאי לא מסתבר לפרושי הכי דאם איתא דהוראת הגדול בכה"ג הנה הו"ל לפרושי שהי' זמן קבוע שמתחיל בו התקנה וע"כ דהתה"ד לא מפליג בהכי וכן משמע מדברי הרמ"א והאחרונים שם דאף בתקנה המתחלת תיקוף דינא הכי וכן מבואר מדברי הבית הלל שם סי' רי"ח במ"ש בענין התקנה שתקנו בק"ק ווילנא שלא לקנות דגים על ר"ה עיי"ש ולפי"ז צריך ליישב קושית הגאון ז"ל דהו"ל למבעי בכל איסורין שבשעת מ"ת אם היו מותרים במה שהי' בידם קודם לכן ובאמת מ"ש הגאון ליישב דווקא על קביעת זמן מבעיא לי' צ"ע דאיך יצאנו ידי חובותינו באיסור חמץ בפסח דפשוט ומבואר דכל חמץ אסור באכילה אף חמץ שהי' בידו קודם פסח והנה אוכל ממנו עד הפסח ובהגיע הפסח אם אכלו חייב פרת נימא דלא אסרה תורה כ"א מה שנתחמץ לאחר זמן איסורו אבל מה שהי' בידו והנה אוכל בהיתר גם עכשיו מותר ואין בו רק עשה דתשביתו ופשיטא דז"א וכל איסורי תורה חמץ וחלב ודם הפל נאסר בין מה שהי' בידם קודם או אח"כ אף באיסור שקבוע לו זמן דאותו המין ששמו כהן עליו האיסור בהגעת הזמן ולענין בשר נחירה אם הי' הצווי כמו בשאר איסורין כי תבואו אל הארץ לא תאכלו בשר מבהמה נחירה אין ספק שכל בשר נחירה אסור הן מה שהיו בידם מפבר או מה שהיו נותרים אח"כ ואף שהיו ע"י קביעת זמן כשיבואו לארץ דכל מה ששמו עליו בשר נחירה נאסר להם רק דבאמת אין הצווי על איסור בשר נחירה רק על ההכשר של הבשר ששיבואו לארץ יעשו ההכשר בזביחה אבל לא בנחירה כמו שהי' עד עתה ולכן מספקא ליה אם הקפידא הוא על הנחירה ואיכא למימר שפך גזרה חכמת התורה דמשעה שיבואו לארץ לא תועיל שוב הנחירה להכשיר הבשר לאכילה מזמן שהיא ואילך ומ"מ מה שנגזר מקודם במדבר שפיר מותר וכמו קהל שהחרימו ותקנו שכל מה שישחוט ראובן מר"ח ניסן ואילך יהא אסור דנדאי דשפיר מותר לאכול

מבשר שחיטתו ששחט קודם הזמן ההיא או ששם הקפידה היא על האכילה שחכמה התורה גזרה שבא"י אסור לאכול בשר שנגזרו הסימנים ולפי"ז אין חילוק בין אם היתה הנחירה במדבר או בא"י ולפי"ז נראה דהנודר סתם פשיגוע למקום פלוני לא יאכל בשר ודאי דגם בשר שהביא עמו ממקום אחר אסור דע"כ לא קמבעי' לן אלא דומיא דבשר נחירה שהוא מעשה המכשיר את הבשר לאכילה אז אמרינן דכל שהפשר זה פבר נעשה טרם בואו למקום שנגאסר עליו שפיר מועיל אותו הכשר אבל אם ה' הציווי דלכשיבואו לארץ יהיו אסורים בבשר יש לאסור אף בשר שהביאו עמהם שפך היא טכסיס האיסור דבשר שהי' מותר פאן שם הוא אסור וא"כ ממילא דאין הפרש בין בשר שמפבר לבשר דשם אבל אם ההכשר נאסר נהי דאמרינן דהכשר שהתירה פאן שם הוא אסור מ"מ לא נאסר רק ההכשר דנעשה שם אבל מה שהי' קודם אין חל על ההכשר הזה שם איסור מחדש ומעין דברינו הם דברי ידדי הרב הגדול מ' יעקבא נ' ונסברה לה דכיון שבמדבר היתה הנחירה מועלת להתיר אמ"ה אף דבא"י דוקא נביחה בעינן עכ"ז פבר פקע איסור אמ"ה ולכלל נבילה לא פא ואכלנו ממנו בהיתר דנחירתו זו היא שחיטתו וא"כ איך יתחדש עליו עתה איסור אמ"ה או נבילה עכ"ד בקצרה ודפח"ח אף סגנון אחד עולה לכמה כו' שסגנון האבעי' אני מפרש בלשון אחרת קצת: ולפי דרכינו למדנו שדברי הרא"ש שפכתב נ"מ לנודר מאחד מן המינים שייאסור מזמן ידוע צ"ע דיתד שהפל תלוי אם יש לפרש דעתו דעל ההכשר קאי ולא אאכילה פגון מי שהי' ביזו בשר והי' רגיל לאכול ממנו צלי אש וקיבל על עצמו פשיגוע למקום פלוני יאכל הבשר צלי קדר או מבושל לא צלי אש שבזה יש לפרש דקפיד על הכשר אכילה דהיינו שבמקום ההוא יעשה הבשר צלי קדר אבל מ"מ מה שביזו מפבר שהוכשר לאכילה ע"י צלי אש ע"ז לא נדר או על האכילה קפיד שבמקום ההוא לא יאכל צלי אש ונמצא גם מה שביזו מפבר בכלל הזה אבל הרא"ש שסתם הדברים צ"ע ואפשר לומר דלכאורה אין מקום לספק זה דהא מסתברא דאכילה קפיד קרא ולא על ההכשר דלא מסתבר שיהא חילוק בעסק עשיית ההכשר בין מקום זה למקום אחר דכך לי מה שנגזר במדבר כמו מה שנגזר בא"י רק אאכילה שפיר קפיד קרא מצד קדושת המקום אסר להם הנחירה והתיר להם השחיטה וא"כ מה קמבעי' לי וצ"ל דלכך ס"ד דאהכשר קאי דיש סברא לומר הואיל ואשתי אשתי דמסתמא לא אסרה התורה מה שפבר יצא בהיתר רק מה שעודנו באיסורו וצריך הכשר לאכילה הלכך מסתמא אהכשר קפיד רחמנא ומה שפבר יצא בהיתר אינו בכלל הזה ולפי"ז נראה דנדאי אם אומר שבועה שלא אוכל בשר מר"ח אלול ואילך פשיטא שאסור בכל בשר אף מה שהי' ביזו קודם לכן דמפינן דמשמעות הלשון מורה כך פשיטא שאין לנו להוציאו ממשמעותו מחמת זה לפי שהיה אוכל ממנו עד עתה דהא שפיר חלה השבועה על הבשר שביזו מפבר או שיבא לידו ואנן קי"ל בנדרים הלך אחר לשון ב"א ומכ"ש בזה שגם לשון התורה כך היא וכבר כתב היש"ש להשיג על הרא"ש דהא בנדרים הלך אחר לשון ב"א אף הש"ך הליץ בעדו דהרא"ש לא קאמר אלא דנ"מ בנודר לזמן אבל מענן הולכין אחר לשון ב"א לא מיירי דמיירי במקום או בזמן שאין לשון ב"א פן כו' עיי"ש והפנונה שהוא מדבר בלשון עם שאין הכרע במשמעות הלשון אם הפנונה על הפין לבד ואסר עליו אף מה שמפבר אף אם הפנונה על הזמן פגון שאמר בשר מר"ח אלול ואילך לא אוכל יש במשמעות לשון זה שאין

רוצה לאסור על עצמו רק בשר שמר"ח אלול ואילך ולא מה שקודם לו ותיבת בשר הוא
רהיט למה שאחריו או שר"ל מר"ח אלול ואילך לא יאכל בשר ובשר הוא מלה מופסקת
באפי נפשה ואי הנה אמרינו בצד איבעי דאברי ב"נ הואיל ואשתרי אשתרי דהיינו
מסתמא לא בא לאסור מה שהי' מותר מכבר ולכך אמרינו דעל ההכשר קאי א"כ גם
בגודר בלשון מסתפק יש להכריע מחמת אומדנא זו שלא בא לאסור מן המותר בפיו ולא
אסר על עצמו אלא בשר שמר"ח אלול ואילך דמה שהי' אצלו ואוכל ממנו והותר לא
הי' בדעתו לאסור וצ"ל דגם בתה"ד מייירי בכה"ג שיש ספק בלשון רק שאנו באים
להכריע מחמת סברא זו שהוא אצלו כבר בתורת היתר וכן נלענ"ד דעת הרמ"א שהוציא
מהרשב"ץ דלא כהתה"ד משום דנידון דהרשב"ץ נמי כה"ג הוא ואדרבה נוטה יותר
שלא יהי' משמע רק להבא ועיין בט"ז וברשב"ץ שם וקצרתי ועיין באנרח מישור על
הד"מ אבל פשיטא היכא דאומר סתם שלא אוכל בשר מר"ח אלול ואילך וכל פינוצא
בזה אסור בכל בשר אף שמכבר דכך היא לשון ב"א וגם לשון תורה כף הוא לא מבעיא
אם לא הגביל זמן אלא אף בהגבלת זמן פאשר הוכחתי מחמץ בפסח וכן הא דאמרינו
באו לשילה נאסרו הבמות כו' ודאי דכל במה אסורה אף שהיתה בנוי' מקודם וכן כל
פיוצא בזה ונראה דלכך נקט הרא"ש שקיבל על עצמו מזמן ידוע ואילך שבזה בקל יש
מקום להמציא שאמרו בלישנא דמשתמע לתרי אפי' שיש במשמעות לשונו שאסר המין
עצמו עליו באכילה מאותו זמן או שאסר המין שיהי' לו מאותו זמן ואילך משא"כ במקבל
על עצמו איסור מין א' בלי הגבלת זמן ומתחיל מעכשיו פינון שלא נשאר לו זמן לאכילת
היתר כלל מסתמא פנונתו שיהי' חל על המין הזה מעכשיו אף מה שהוא בידו מכבר דהא
אחר שנדר לא אשתרי לי' כלל ואף שעד עכשיו היה לו בו היתר הרי ע"ז נדר שמה
שיהי' מותר לו הוא בא לאסור על עצמו משא"כ בתקנת הקהל שכל עיקר תקנתם הם
באים לגדור גדר על להבא ובנדאי דעתם שיתחיל האיסור שיפורסם תקנתם לצבור
ולגב' דהאי הו"ל פהגבלת הזמן דמסתמא לא אסרו עליו מה שהי' נוהג היתר טרם חל
עליו גזרות הצבור וכיון דבגוף לשון התקנה יש פנים לכאן ולכאן וכן נא' פסוקי'
שאין להם הכרע וחד מיניהו וצא הלחם בעמלק מחר אנכי נצב על ראש הגבעה שיש
לפרש תיבת מחר לפניו ויש לפרשו על לאחריו ובכה"ג נמי פתב בתה"ד ואין להאריך:
ועיין ביו"ד סי' קט"ו בדין חמאה של עפ"ם אם הולך ממקום שאין אוכלין אותה למקום
שאוכלים אוכל שם עמהם אבל אסור להביאה עמו ולאכלה במקום שנוהגין בו איסור
אם לא שיש בה היכר שהוא ממקומות המותרין כו' ע"ש ומשמע דאף בכה"ג שהביאה
עמו והוא אוכל והולך ונתותר בידו אסור אם אין בה היכר ולכאורה יש לחלק דהתם
פינון דעיקר דירתו קבועה במקום שנוהגין איסור לא מהני מה שהי' מותר בה דרף עראי
בהיותו במקום שנהגו בה היתר משא"כ נדון שנשאל בה הגאון ז"ל מייירי שהי' דר
במקום היתר ובא לגור במקום איסור והביא עמו חמאה של עפ"ם ובאמת באו"ה שער
מ"ח שמשם מקור דברי הרמ"א ליתא שם הך מלתא שכתב רמ"א אסור להביאה עמו
כו' רק מייירי שם לענין אם מביאין למפור במקום היתר למקום איסור דאסור לישראל
לקנות אפילו ממה שמפיר שהוא משם אם לא שיהא רושם וסימן מיוחד וניכר כו' ע"ש
ונראה דס"ל לרמ"א דאין לחלק בכך דמה לי שהוא מפיר שהוא ממקום היתר או שהוא
עצמו הביאה משם ועכ"פ הך דינא דהגאון ז"ל צ"ע דלפי הטעם שכתב או"ה דאסור

משום מראית העין ומשום חשד' וכן לפי מ"ש מהרי"ל בתשו' סימן ל"ה דהוי דברים המותרים ואחרים נהגו בהם כו' ולפיכך פתב רמ"א בשמו דאוסר אפילו נזכר כו' א"כ אין מקום להתיר אף מה שהביא עמו ומה ענין זה להווא דהרא"ש בהנודר דשם אנו דורשין משמעו' לשון הנדר משא"כ בזה דמדינא בלא"ה שרי דהא רשאי לאכול במקום היתר אף שהוא במקום איסור ונדעתו לחזור וכמ"ש באו"ה משום דמה שאין אוכלין במדינתו אינו לפי שאין מתקנין אותה שם בהכשר ואם היו מתקנין בהכשר היו אוכלין גם שם אף מ"מ במקום שנוהגין איסור הוא אסורה לו משום חשדא ומראית העין וא"כ מה יושיענו זה שפבר אכל ממנו אכול ושבוע והותר בשביל זה לא נסתלק החשדא ומראית העין ואפתי יש בזה משום דברים המותרים כו' ואי מיירי במקום דליכא חשדא ומראית עין פגון שהרבה מתקנין גם באותן מקום חמאה אצל ישראל או שרוב חמאה המובא שם הוא במקום היתר דבכה"ג שרי כמבואר באו"ה א"כ אף לפי מ"ש דהבעני' דחולין הוי תיקו לחומרא אין מקום להחמיר בזה דחמאה זו מותרת הוא ואין איסורה תלוי בזמן ומקום כלל ואין זה ענין להך דהרא"ש כלל ועכ"פ צ"ע על הגאון האמיתי ז"ל שלא הזכיר מזה כלל ואני שופט שהשוואלים המתנוכחי' שפא המה האריכו למעניתם בזה וכפי הענין ופתגם המעשה העמידו הדבר על חמת שתלוי בהך דינא דהרא"ש וע"ז סובב הולך דברי הגאון ז"ל שכת' הדברים פדרך השואל כלפי הנשאל דמחוי ליה במחוג ולידין מסתים סתים וצ"ע כעת: ומילתא אגב אורחא אמינא כמה דהווינא בדברי הצ"ח בפסחים דף ע"ג ובהקדמת הספר נ"ב מהד"ת שם רמז לה ידידי הרב הגדול מהר"י נ"י בשמי דקשיא לי מהא דאמר רבא גופא בזבחים דף ס"ט אם הועילה שחיטה לחייב פרת כו' והגאון מהר"ש נ"י הגיה שם שבחלק יו"ד סימן ט' ביאר הדברים בטוב טעם וראיתי שהרחיב שם בדברים עריבים והעמיד הדברים בכוננת אביו הגאון האמיתי ז"ל דאתחיל בה וגם הביא שם תחלת דברי הגאון ז"ל מה שהתחיל לבאר הך ענינא דאי עביד לא מהני ופתח דבריו יאיר להעיר בענין השוחט בשבת דשחיטתו פשרה ולא אמרינו בה דאי עביד לא מהני וגם בזה לא זכינו רק לראש דבריו ואסוקי מילתא לית לן בה.

והנה אז אמרתי לידידי הרבנים פי חשבתי למשפט להגיע לכלל ישוב הקושיא פדרכי מעולם למשפוני נפשי אדבר לתמן דבריו עד מקום שידו מגעת אף פי לא באו הדברים בכור המבחן לא סינימתי קמיה מה שעלה במחשבה לפני וע"י גלגולי הדברים הנ"ל ראיתי ונתון אל לבי לכתוב זכרון בספר העולה על רוחי אף פי נפניתי לעמוד על בוריו של דבר ולעת הפנאי ב"נ אשיבה ידי עליהם פבוצר על סלסלות לבאר וללבן הדברים אף"ה: טרם אענה ראיתי לבאר מאי דקשה לכאורה למאי דס"ל רבא אי עביד לא מהני והא דלקי משום דעבר אמירא דרחמנא וא"כ איך קאמר בזבחים אם הועילה כו' דהא מצינו למימר אע"ג דלא הועילה השחיטה לחייבו פרת מ"מ שפיר חייב פרת משום דעבר אמירא דרחמנא ולא מסתבר לחלק בין פרת למלקות וגם קשה בהא דאמרינו בחולין דרבנן סברי שחיטה שא"ר שפא שחיטה דילפי מש"ח וגם ר"ש הוי יליף מש"ח רק דס"ל חולין מקדשים לא גמרינו וקשה אליבא דרבא נימא דלעולם ל"ש שחיטה ואפ"ה חייב משום ש"ח דעבר אמירא דרחמנא ולענין זה קראתו התורה שחיטה לחיובי עלה.

ונלענ"ד דהא דאמר רבא דלא מהני ולקי משום דעבר כו' אין הדברים אמורים אלא היכא שלולי האיסור שאסרתו תורה וחייבה עליה לא הוי שום מקום לבטל המעשה

ההיא בְּזֶה אָמַר רַבָּא דְּאַף דְּלֹא מְהַי שְׁפִיר לְקִי שְׁהָרִי לוֹלִי שְׁיִישׁ פֶּאן חִיּוּב וְאַיִסוּר לֹא הֵיָהּ הַמַּעֲשֵׂה בְּטַל וְצָרִיף לְלִקּוֹת עָלָיו וְעַבְדֵּינּוּ בְּיָהּ תַּרְתִּי שְׁהַמַּעֲשֵׂה בְּטַל וְאַעֲפִ"כ לֹוֹקָה מִשָּׂא"כ הֵיכָא שְׁהַבְּיטוּל שֶׁל הַמַּעֲשֵׂה בְּלֹא הַחִיּוּב פְּשִׁיטָא שְׂאִין מְקוּם לְחִיּוּבוֹ גַם מִחֻמַּת דְּעֵבֵר אֲמִימָרָא דְּרַחֲמָנָא דְּהָא לֹא אֶהְיֵי מַעֲשִׂיו.

וְהִנֵּה בְּהַד מִילְתָּא דְּש"ח חִיּוּבָה הַתּוֹרָה פֶּרַת בְּשׁוֹחֲט בַּחוּץ וְאַף לֹא הֵיָהּ פֶּאן חִיּוּב פֶּרַת מ"מ הֵיָהּ הַקָּרְבָּן נִפְסָל שְׂאִין הַמְּקוּם מְוַכְשֵׁר לְשַׁחֲטֵת קַדְשִׁים דְּשַׁחֲטֵת פְּנִים בְּעֵינָן וְלִפִּי זֶה א"ש הָא דְּגִלְיָה בְּחֻלִּין מִש"ח דְּשַׁחֲטֵת שֶׂא"ר שְׁמָה שְׁחִיטָה דֹּא"א לְתַפּוּס שְׁנֵי הַפְּכִים בְּנוּשָׂא אֶחָד דָּאָם גִּימָא דְּשַׁחֲטֵת שְׂאִינוּ מְכַשְׁרַת לְאַכִּילָה אֵינָה שַׁחֲטָה גַם שְׁחִיטָה זֹו דְּש"ח אֵינָה שְׁחִיטָה הַמְּכַשְׁרַת לְאַכִּילָה דְּדַל חִיּוּב פֶּרַת מְהֵכָא עַכ"פ מְקוּם זֶה אֵינֹו רְאוּי לְשַׁחֲטֵת קַדְשִׁים וְהוּא נִפְסָל בְּשַׁחֲטָה זֹו מְאַכִּילָה וְאֵין זֶה קְרוּי שַׁחֲטָה וְא"כ לְמָה חִיּוּבָה הַתּוֹרָה עָלֶיהָ פֶּרַת וְהָא קָמַן דְּהַתּוֹרָה לֹא בְּאַתָּה לְחִיּוּב כ"א שְׁחִיטָה דְּקִרְאַתּוֹ שְׁחִיטָה וְזֶה שְׂאִינוּ מְכַשִּׁיר לְאַכִּילָה אֵין קְרוּי שְׁחִיטָה אַע"כ דְּגַם זֶה שְׁמָה שְׁחִיטָה וְא"ש נָמִי הָא דְּמַשְׁנֵי רַבָּא אִם הוֹעִילָה כּו' דְּהַש"ס בְּעֵי לְמִימַר דְּלֹא יִהְיֶה טְהוֹר ש"ח בְּעוּף מְלֻטְמָא בֵּית הַבְּלִיעָה פִּינּוּן דְּשָׁנָה לְטַרְפָּה וְהֵינּוּ אַף בְּלֹא חִיּוּב, פֶּרַת רַק מִצַּד שֶׁהוּא חוּץ לְמְקוּמוֹ אֵינֹו מְוַכְשֵׁר ע"י שְׁחִיטָה לְאַכִּילָה וְשָׁנָה בְּפְנִים וּבַחוּץ פְּטַרְפָּה וְאִם גִּימָא דְּמַחֲמַת זֶה אֵינֹו מְטַהַר מִיַּדִּי גְבִילָה א"כ אֵין פֶּאן שְׁחִיטָה עֲלֵי וְהוּי פְּנִחִירָה וְא"כ לֹא הֵיָתָה הַתּוֹרָה מְחַיִּיבַת עָלֶיהָ פֶּרַת דְּהַתּוֹרָה לֹא חִיּוּבָה אֲלָא עַל שֵׁם שְׁחִיטָה וּמְדַהוּעִילָה לְחִיּוּב פֶּרַת מְכַלֵּל דְּשְׁפִיר הוּי שְׁחִיטָה לְטַהַר מִיַּדִּי גְבִילָה וּמְלֻטְמָא בְּבֵית הַבְּלִיעָה מִשָּׂא"כ אֵי מַה דְּלֹא מְהַי מַעֲשִׂיו אֵינֹו רַק מַחֲמַת דְּעֵבֵר אֲמִימָרָא דְּרַחֲמָנָא שְׁפִיר לְקִי עֲלֵה ג"כ דְּלוֹלִי זֶה הוּא אֶהְיֵי מַעֲשִׂיו אֲבָל בְּש"ח פְּסוּל חוּץ לְמְקוּמוֹ וְחִיּוּב שְׁחִיטָה הַתּוֹרָה עֲלֵי פֶּרַת תְּרִי מִלִּי גִינְהוּ וְהַדְּבָרִים בְּרוּרִים לַעֲנ"ד: וְעַדִּין צָרִיף לְמוֹדְעֵי דְּלְמָה בְּאַמַּת מְהַי בְּש"ח לְטַהַר מִיַּדִּי גְבִילָה גִימָא דְּאֵי עֶבֶד לֹא מְהַי וְהוּי פְּנִחִירָה וְהָא דְּחִיּוּב פֶּרַת מְשׁוּם דְּעֵבֵר אֲמִימָרָא דְּרַחֲמָנָא וּכְבָר עֲמָדוֹ גְּדוּלִים חִקְרֵי לֵב לְתַרְץ הָא דְּהַשׁוֹחֲט בְּשַׁבַּת שְׁחִיטָתוֹ פְּשִׁירָה וְכֵן בְּשַׁחֲטוֹת אוֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ וּבְאַמַּת שַׁע"ע גְּדוּל עַל הַתּוֹסְפוֹת בְּתַמּוּרָה שְׁהַקְשׁוּ דְּשׁוֹחֲט פְּסַח עַל הַחֲמִץ יִהְיֶה פְּסוּל וְלֹא הַקְשׁוּ מְשׁוֹחֲט בְּשַׁבַּת.

וְלָכֵן נִלְעַנ"ד לִידוֹן בְּדָבָר. דַּע"כ לֹא קָאָמַר רַבָּא הָא דְּאֵי עֶבֶד לֹא מְהַי אֲלָא הֵיכָא דְּבַדְבוּרָא בְּעֻלְמָא קְעֵבִיד מַעֲשֵׂה אוֹ אֲפִילוּ הֵיכָא דְּעֶבֶד מַעֲשֵׂה מְמַשׁ וְהַמַּעֲשֵׂה הַהוּא אֵין מְתַקְּיִים כ"א ע"י פְּנוּנַת הָעוֹשֶׂה כְּגוֹן מְגַרְשׁ וּמִימַר וְתוֹרַם וְכִינְצָא וְכִינּוּן דְּאָמַר רַחֲמָנָא לֹא תַעֲבִיד וּמַחֲשֶׁבֶת הָעוֹשֶׂה בְּזֶה הוּא הַיְפָף מִימָרָא דְּרַחֲמָנָא רֹוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִילוּ אֵינֹו וְלֹא מְהַי וְלֹא מִיַּדִּי מִשָּׂא"כ הֵיכָא שְׁעֵשָׂה מַעֲשֵׂה וְהַמַּעֲשֵׂה הוּא מַעֲשֵׂה הַמְּתַקְּיִים אַף בְּלֹא פְּנוּנַת הָעוֹשֶׂה לֹא שְׁיִיף אֵי עֶבֶד לֹא מְהַי דְּהַמַּעֲשֵׂה לִיתָא בְּחֻזְרָה וּמַה שְׁמַתְנַגַּד לְמִימָרָא דְּרַחֲמָנָא הוּא מַחֲשֶׁבֶת הָעוֹשֶׂה וְכִינּוּן שֶׁהוּא מַעֲשֵׂה הַמְּתַקְּיִים בְּלֹא פְּנוּנַת הָעוֹשֶׂה דֵּל מַחֲשֶׁבֶתוֹ מְהֵכָא וְהַמַּעֲשֵׂה קִיָּים מִצַּד עֲצָמוֹ וְזֶה מְבֹאָר לַעֲנ"ד מְדַבְּרֵי הַתּוֹסְפוֹת שֵׁם בְּתַמּוּרָה שְׁהַקְשׁוּ דְּצוּרַם אֲוֹנָן בְּכוֹר דְּאָסוּר מְשׁוּם קָנַס לִיתְסַר מְשׁוּם פֶּל מִילְתָּא דֹּא"ר ל"ת וְתִירְצוּ דְּלֹא גִרַע מֵאִם נָפַל בּוֹ מוּם מַעֲצָמוֹ דְּשְׁרִי וְכ"כ הַתּוֹ בְּבִכּוּרוֹת דָּף ל"ד ע"ש: וְנִרְאֶה לַעֲנ"ד דְּלֹאוּ דְּוּוּקָא הֵיכָא שְׁנַעֲשֵׂה הַמַּעֲשֵׂה מַעֲצָמוֹ לְגַמְרֵי שְׁרִי אֲמַרִּינוּ אֵי עֶבֶד לֹא מְהַי אֲלָא אֲפִילוּ אִם צָרִיף שְׁיִהְיֶה ע"י גְּרַמַּת אָדָם אֲלָא שֶׂא"צ שְׁיִהְיֶה בְּכּוּוּנָה שְׁרִי אִם עֶבֶד דְּבִזְזָה נָמִי

אמרנו דאף דלא אהני מחשבתו והוי פנעשה בלא פנונה מ"מ ס"ס הא איתעבד ביה מעשה היתר וליתא בתורה.

ובהכי א"ש הא דאמרנו ביבמות דף ר' חייבי לאוין חולצין ולא מיבמין ואם בעלו קנו ולכאורה קשה דנימא אי עבד לא מהני (ועיין בשו"ת מהרי"ט מפל חייבי לאוין שקידשו בביאה ובזה י"ל כי אין האיסור על הקידושין רק על הביאה עיין בשושנת העמקים לבעל פ"מ ז"ל אף מיבמה קשה דהתם הקנן והביאה חד מילתא היא) ולפי מ"ש א"ש פיו דקנן יבמה לא בעינן פנונה לקנות והקנן נעשה מאליו לא שנייה אי עבד לא מהני שיהי באמת נעשה מעשה הביאה וקני ממילא ודוקא מה שהוא מתקנים ע"י עשייתו וכוונתו וכמ"ש.

ולפי זה א"ש בפשיטות הא דש"ח ושוחט בשבת ואו"ב דהתם לא שנייה הך מילתא דאי עבד לא מהני דכיון דאנו קי"ל כר"נ דלא בעינן פנונה לשחיטה ואפילו הפיל ספין שלא לשם חתיכה פלל או ששחט חשו"ו דלאו בני דעה נינהו פשר וא"כ פיון דס"ס איתעבד פאן מעשה שחיטה בהכשר גמור בשחיטת רוב הסימנים ובספין בדוק ואין בזה רק מה שנעשה בעבירה ואם היה נעשה מעשה הלז על ידי נפילת ספין או ע"י חשו"ו אין פאן עבירה פלל והשחיטה כשרה תו לא איכפת לן מה דבאמת היה פנונת העושה לשחיטה והיה פאן עבירה במזיד או בשוגג דל הפנונה לשחיטה מהכא דלא מהני והוי פאילו נעשה מאליו בלא פנונה ושרי ולכן לא הקשו התוספות משוחט בשבת רק משוחט פסח על החמץ ושפיר קשיא להו דבקדשים מעשה שחיטה בעי פנונה להכשיר הקרבן ומתעסק בקדשים פסול ואי תימא דהוי פנעשה מאליו בלא פנונה פשיטא דפסול משא"כ בש"ח דלא איירינו לענין הכשר הקרבן רק לענין לטהר מידי נבילה שפיר מועיל דהא עכ"פ הכשר שחיטה נעשה פאן והוי פאילו נעשה בלא פנונת השוחט דטהור מידי נבילה ולכך מרישא לא הוי קשיא ליה להש"ס בזבחים דנימא בש"ח אי עבד לא מהני רק מחמת דהוי פטרופה ואהא שפיר משני אם הועילה שחיטה כו' כמש"ל והוא ברור לפי עניות דעת: ובזה מקום אתי ליישב דברי הגאון ז"ל דנדאי רבא בזבחים שפיר קאמר דמועיל לטהר מידי נבילה שיהי הוי שחיטה לחייב פרת על ידו א"ל דאי עבד לא מהני דרבא לשטתו בחולין דף י"ב דאמר מאן תנא דלא בעינן פנונה לשחיטה כו' אמר רבא ר"נ הוא כו' ומשמע נמי דרבא ס"ל הלכה כר"נ וכן משמע להדיא בחולין דף ל"א ע"ש בתוס' ד"ה והאמרה רבא כו' משא"כ בפסחים דפריה לדברי האומר מקלקל כו' משמע דבעי לאוקמי אליבא דכ"ע ושפיר פריה גבי השוחט חטאת מה תיקון דא"ל להוציא מידי נבילה דהא משמע דאיתי ככ"ע ולרבנן דס"ל דאף לחולין בעי פנונה אין פאן תיקון להוציא מידי נבילה דלדידהו שפיר אמרינו דאי עביד לא מהני וכמש"ל: שבת וראיתי בדברי הגאון ז"ל ב"ב מ"ת בהאי מיעוטא דאיתא קמן מתחלת דבריו ז"ל ואתבונן אליו בפוקר ואורו עיני לעמוד על פנונת דבריו הקדושים ז"ל ונלענ"ד דגם הגאון ז"ל לא נעלם מפניו הך סברא דכתובנא אלא דמ"מ ס"ל שפיר דיש הפרש בין אבני לרבא בזה אליבא דר"ש פאשר אבאר ומתחלה אבאר דבריו הסתומים מ"ש ז"ל ומה שמצינו שר"ש מודה שמטהר מי"נ היינו מה שאין בשחיטתה שום חסרון אחר רק שאינה מתרת לאכילה ויליף זה מטריפה כו' ונלע"ד פנונת דבריו על הדרך הזה ולחלק יצא בין ששא"ר ובין הך דא"ע ל"מ דששא"ר כגון טריפה שאין על גוף השחיטה איסור רק שאינה מכשרת

לאכילה וס"ל לר"ש דל"ש ששחיטה דעיקרה של שחיטה להכשיר לאכילה באה הלכה פל
היא דבעינן שחיטה לחיוב כגון באוכל או פיסוי הדם שחיטה המכשרת לאכילה בעינן
ואם לא ל"ש ששחיטה ומ"מ אין זה מגרע פת השחיטה שלא לטהר מי"נ דהא השחיטה
נעשית בהכשר וכל דאיתעביד ביה מעשה שחיטה בהיתר יצאה מי"נ ולא נתבטל ממנה
שם שחיטה כ"א לענין דבר הצריך שחיטה המכשרת לאכילה אף יש שם סוג אחר
בשחיטה שא"ר שהחסרון בשחיטה מצד השחיטה עצמה שהתורה אסרה שלא לשחוט
ומחמת זה השחיטה אינו ראוי שהזבח נפסל מאכילה ומזבח מצד שעבר ונשחט באיסור
ובה יש לנו לומר דאף מידי נבילה לא יצאה אליבא דר"ש דס"ל ל"ש ששחיטה ואף דחיוב
פרת משום ש"ח גזה"כ הוא דאפי' אהו שחיטה שא"ר חייביה רחמנא וכמ"ש רש"י
בחולין דף פ' ופ"א אבל לענין שאר דבריו ששא"ר כזו לאו שחיטה הוא פלל פניו שמן
הדין לא היה לו לשחוט ואף אי עבד לא מהני: אף זה תלוי ג"כ בפלוגתא דאבני ורבא
דאם נימא אי עבד מהני שוב אין כאן גרעון מצד מעשה השחיטה עצמה שהוא אסורה
דהא אין זה רק צווי שלא לעשותו ואי עבד מהני א"כ לא מיקרי מחמת זה ששא"ר רק
מצד שאינה כשירה לאכילה משום שפך גזרה התורה שלא לאכול זבח שנשחט חוץ
למקומו אבל לא משום איסור השחיטה נמצא שאין זה חסרון בשחיטה עצמה.

ובה שפיר מועיל השחיטה לטהר מי"נ כמו טרפה ששחטה אבל אי אמרינן אי עבד לא
מהני אע"ג דכתבנא דמאי דלא מהני אינו רק לענין זה שעבר אמירא דרחמנא דהיינו
שלא להכשיר הזבח מ"מ אליבא דר"ש נפסלה השחיטה לגמרי דהא עכ"פ היה אסור
לשחוט ואף שעשה מעשה ראוי כאילו אינו ולא פקע מיני' שם שחיטה שא"ר וכיון
שהגרעון בשחיטה עצמה אפי' מי"נ אינה טהורה וא"ש הא דקאמר בחולין דף ק' אליבא
דר"ש קמא מקטל קטלי' כו' דר' אושעיא נמי ס"ל כרבא דלא מהני וממילא חל עליה שם
ששא"ר מצד עצמה ולא יצאה מי"נ והנה פקטלה אבל לרבנן דס"ל שמה שחיטה וילפי
מש"ח בעלמא וק"ו לש"ח גופא דאמרינן בה שמה שחיטה ומהני לענין או"ב ולענין
לטהר מי"נ ובהכי א"ש ההיא דזבחים דף ס"ט דהתם קאי אליבא דר"מ כמ"ש רש"י שם
ור"מ ס"ל ששא"ר שמה שחיטה משא"כ בפסחים דקאי אליבא דר"ש כמ"ש התוס' שם
כף גלענ"ד בכוננת הגאון ז"ל והוא עצה עמוקה של אותו צדיק לקיים דבריו בצל"ח
דמליא בפלוגתא דאבני ורבא ובפסחים קאי אליבא דרבא ועתה בא להוסיף על דבריו
דזה אגיל אליבא דר"ש משום דאליבא דרבנן דשמה שחיטה שפיר מהני השחיטה לטהר
מי"נ וא"ל דנימא אי עבד ל"מ ז"א דלענין לטהר מי"נ אף לרבא מהני פניו דזה אינו נגד
מירא דרחמנא וכמש"ל: והנה הגאון מהר"ש נ"י כתב ליישב פוננת אביו הגאון ז"ל
דסוגיא דפסחים אליבא דר"ש משא"כ לרבנן פניו דגלי קרא בש"ח וקראתו שחיטה
ילפינן מיניה לכל מילי אף לטהר מי"נ כו' והנה מלבד דקשה פל הני קושיות דאקשינן
דבלא הך דשנה לטרפה הו"ל לאקשויי נימא אי עביד לא מהני גם קשה להעמיס בדברי
רבא שפוננתו הואיל והתורה קראתו שחיטה לענין חיוב ועכ"פ הו"ל למימר בהך לישנא
התורה קראתו שחיטה אבל הך לישנא דקאמר אם הועילה כו' משמע דמתורת ק"ו אתי
עלה וק"ו פריכא היא כמש"ל דהא רבא ס"ל אי עביד לא מהני ולקי משום דעבר אמירא
דרחמנא וה"ה לענין פרת וגם בלא"ה קשה דממ"נ אי לא ס"ל לרבנן הך סברא דשאני
הכא בש"ח דבהכי חייבי' רחמנא ומש"ה ילפי מינה לענין ששא"ר בעלמא א"כ גיליף

מינהיג נמי בעלמא לענגן דאי עבד מהני דהא לדידיה מהני בש"ח אף לטהר מי"נ ואם
נימא דמצד הסכר אי עבד לא מהני וש"ח גלי קרא ונתורה קראתו שחיט' וכמ"ש הגאון
מהר"ש נ"י א"כ מנ"ל למילף ששא"ר בעלמ' דדילמא שאני ש"ח דהתם ודאי בהכי חייב'
רחמנ' שהרי הועיל לחייבו פרת ולטהר מי"נ אע"ג דבעלמ' א"ע ל"מ וגם קשה בשחיטות
או"ב נימא בשחיטה שני' א"ע ל"מ וא"ל דבהכי חייב' רחמנ' א"כ קשה לרבנן דילפי
מש"ח לששא"ר נימ' שאני ש"ח דבהכי חייב' רחמנא וגם לר"ש ל"ל למימר דחולין
מקדשים לא ילפינן דהא אפי' מחולין לא ילפינן דבהכי חייב' רחמנא ובאמת מ"ש הגאון
מהר"ש נ"י טעמ' דרבנן פינן דהתורה קראתו שחיטה גלי לן קרא דלהוי מיקחשב שחיט'
ומהני אף לשאר מקלי ואף להוציא מי"נ אבל לא לר"ש ז"א לענ"ד דאם נימא דגלי בש"ח
למחשבי' שחיטה לכל מקלי אליב' דרבנן גם לר"ש י"ל פן רק דס"ל חולין מקדשים לא
ילפינן ואם נימא דלא גלי קרא רק לענגן חיוב פרת דבהכי חייב' רחמנא כמ"ש רש"י
גם אליבא דרבנן י"ל פן דאין מועיל רק לענגן חיוב פרת אבל לענגן גוף השחיטה אית
לן למימר דא"ע ל"מ והא דאמרין יליף ששא"ר מש"ח לא ילפינן מינה רק לענגן דשם
שחיטה שייכא גם היכא שאין מוכשר לאכילה כגון ש"ח וכן מצאתי בחדושי הר"ן להדני'
שכתב תמי' לי מנ"ל דשמה שחיטה דילמ' ל"ש שחיטה אלא שחיט' עלי' הפתוב בכאן
בשחיטה שא"ר פזו כמש"ל וניחא לי דמה דקאמר שמה שחיטה לאו דווקא אלא ה"ק
מה שחיטה דהתם ששא"ר אף שחיטה דהכא אפי' ששא"ר בכלל ולא דינא גמרינן מהתם
אלא לישאנא פי הכי דגמר ר"ש מטבוח כו' ע"ש ומה שאמר רבא בזבחים אם הועילה
כו' היינו כמש"ל דמה"ט לא אמרינן דדמי לטרפה מדמחייב עלה פרת ובגחירה אין חיוב
מסתמא הו' שחיטה חשיבא לטהר מי"נ ולכך חייב עליה אבל אם נימא דשני' בש"ח אי
עבד ל"מ פשיטא דלא מתרצה בהו' סברא דאם הועילה דהא בכל דוכתי אמרינן דלקי
אע"ג דלא מהני וע"כ דבש"ח ל"ש פלל הו' דא"ע ל"מ כמש"ל דהוי פנעשה מאליו בלא
פוננת העושה וע"ד שכתבו התוס' בצורם אונן שוב ראיתי בנ"ב שם חלק א"ח סי' קל"ו
כתב הגאון מהר"ש ע"פ דברי התוס' האלו דקשה משוחט בשבת פינן דאם נחתכו
הסימנין מעצמם הוה פמתה מאלי' ולענ"ד כמ"ש דלדידן דקי"ל כר"נ דלא בעי פוננה
לשחיטה שפיר י"ל דהא איתעבד מעשה שחיטה ע"י אדם ונדל פוננתו מהכא מ"מ שרי
פמו הפיל ספין או שחיטות חש"ו שאינם בני דעת: ובר מן דין נלענ"ד דבהו' דש"ח לא
שייכא פלל הו' מלתא דרבא דע"כ לא קאמר דלא מהני אלא לענגן הו' מלתא דעבר
אמימרא דרחמנא כגון הנו' דמייתי התם אבל בש"ח שמה שעובר אמימרא דרחמנא הוא
שלא ישחוט קדשים בחוץ ולענגן זה באמת לא מהני והוי זבח פסול אבל לענגן שתועיל
השחיטה לטהר מי"נ שפיר מהני דזה אינו נגד מימרא דרחמנא ואף דגוף השחיטה הוא
נגד מימרא דרחמנא לא נפקא מפלל שחיטה בשביל זה אלא דלא אהני מעשיו במה דעבר
אמימרא דרחמנא והזבח נפסל (ולאפיי אי לאו דבלא"ה איכא קראי לפסול שחיטת חוץ
למקומן כמבואר בפ"ב דזבחים באמת הנה אפשר לומר דאף דא"ר לא תשחוט בחוץ אי
עביד מהני והזבח פשר) אבל לענגן מה דמועיל שחיטה בשחיטות חולין פדקיימא קיימא
ומהני אף לרבא תדע דבא על נערה המאורסא נימא דאי עביד לא מהני ועדיין דינה
כבתולה לענגן סקילה וקנס ואף שיש לדחות דהתם הוי פנעשה מעצמו שהרי מ"מ לאו
בתולה היא ז"א דעדיין י"ל דהוי כמ"ע ופשיטא שז"א וכמבואר בקידושין דע"י ביאה

כְּדַרְפָּה בְּעוֹלָה גְמוּרָה הִיא וּבִלְאִי"ה מֵצֵד הַסְּבָרָא פְּשׁוּט דְּכָל שְׁנַעְשֵׂה פְתָגָם הַמַּעֲשֵׂה הַנַּעֲשֵׂה מִי יִפְרָנָה וְה"נ בִּש"ח אֶף שְׁלֵא הוֹעִילוּ מַעֲשָׂיו שֶׁהַשְּׁחִיטָה מוֹעֵלֶת לְקַדְשִׁים מ"מ הָא דְאֶגְמָרְנִי רַחֲמָנָא לְמַשֶּׁה דְּבַהֲמָה אוֹ עוֹף שְׁנַשְׁחֲטוּ סִימָנִין שְׁלָה בְּהַכְּשֵׁר אִין בְּהַ טְוִמְאָת גְּבִילָה מִנִּין לְנוּ לְבַטֵּל הַמַּעֲשֵׂה וְעַיִן בְּתוֹס' דְּזַבְחִים שָׁם דָּף ס"ט ד"ה שְׁחִילְקוּ בֵּין הָא דְבָעֵי קְרָא לְקַדְשִׁים שְׁנַשְׁחֲטוּ בְּפִסּוּל דְּלֵא מְטָמָא בֵּין אִיסוּרֵי הַנְּאָה מְשׁוּם דְּקַדְשִׁים אִין הַכְּשֵׁר אֲכִילְתוּ בַּשְּׁחִיטָה כו' וְלֵא פְתַבּוּ בְּפִשְׁטוּת דְּבַקְדָּשִׁים בְּעֵי קְרָא דְּלֵא נִימָא א"ע ל"מ מְשׁוּם דַּס"ל לְעַנְיָן טְהֵרָה לֵא שְׁיִיכָא הֵךְ מִיְלִתָּא מְשׁוּם דְּזֵה אִינוּ נִגְדַּ מִיְמָרָא דְּרַחֲמָנָא וְדֵאֵי דְמַהֲנֵי מִשָּׂא"כ בְּשׁוֹחֲט פֶּסַח עַל הַחֶמֶץ שֶׁפִּיר הִקְשׁוּ בְּתַמּוּרָה שְׁיָהָא פֶּסוּל דְּהָא בְּהֵךְ מִיְלִתָּא גּוֹפָא הַקְפִּידָה הַתּוֹרָה שְׁפֶסַח כְּשֵׁר לֵא יְהִיָּה נִשְׁחָט עַל חֶמֶץ וּלְפּוּם מֵאֵי דְכַתִּיבְנָא הַשְּׁמָא אִין חִילּוּק בֵּין ר"נ לְרַבֵּן דָּאָף לְרַבֵּן דַּס"ל דְּבָעֵינָן פְּוֹנָה לְשְׁחִיטָה נְמִי מַהֲנֵי מְטַעַם דְּטְהֵרָה מִי"נ אִינוּ נִגְדַּ מִיְמָרָא דְּרַחֲמָנָא וּבְתַשׁוּבָה בְּעַנְיָן בְּכוֹר פְּתַבְתִּי עוֹד מַעֲנִין זֶה: דְּבָרֵי אַהוּ' הַק' אֶפְרַיִם זַלְמָן מְרַגְלִיּוֹת מְבָרָאד שְׁאֵלָה מִשְׁאֵלָה בְּדִין ט' חֲנִיּוֹת מוֹכְרוֹת בְּשֵׁר שְׁחוּטָה וְאַחַד גְּבִילָה וּבַחֲנוּת שְׁל גְּבִילָה יֵשׁ בְּשֵׁר יוֹתֵר מִמָּה שְׁיֵשׁ בַּט' הַחֲנִיּוֹת שְׁל גְּבִילָה וּפְרִישׁ מְשֵׁם בְּשֵׁר שְׁלֵא בְּפִנְיָנוּ שְׁהוֹלְכִין אַחַר הָרוֹב.

אִם יֵשׁ לִילָף אַחַר רֹב הַחֲנִיּוֹת. אוֹ אַחַר רֹב בְּשֵׁר: תְּשׁוּבָה נִלְעַנ"ד שְׁיֵשׁ בְּדָבָר לְהַקְל וּלְהַחְמִיר.

כְּמוֹ שְׂאֵבָאָר. וְהִנֵּה דְבָר בְּרוּר הִיא דְּבַבְשׁוֹר הַנִּמְצָא אִם יֵשׁ בְּעֵת הַהִיא רֹב בְּשֵׁר שְׁחוּטָה כְּשֵׁרָה אֲזַלְיָנוּ בְּתַרְנִי' אֶף שְׁיֵשׁ רֹב טַבְּחִים עַפּו"ם דְּמַשְׁמַע בְּחוֹלִין גְּבִי הָא דְאֶמְרִינָן הָנִי שְׂדֵי כְּפָדָא כו' דְּהֵאִידְנָא הִיתְרָא שְׁכִיחֵי טְפִי ע"ש וְהֵתָם נְמִי נִרְאָה דְאִין ר"ל מֵצֵד רַבּוּי הַשׁוֹחֲטִים שֶׁהֵם יִשְׂרָאֵל רַק מֵצֵד שֶׁהַטַּבְּחִים שׁוֹחֲטִים הַיּוֹם וּמוֹכְרִים כְּשֵׁרִים בְּיוֹתֵר שְׁרֹב אוֹכְלֵי בְּשֵׁר הַיּוֹם הֵם יִשְׂרָאֵל וְכַדְאֶמְרִינָן בַּד' פְּרָקִים מִשְׁחִיטִין הַטַּבַּח כו' וְלָכֵן שֶׁפִּיר שְׂרִי אַעפ"י שְׁרֹב הַטַּבְּחִים נְכָרִים פִּינּוּ שֶׁהַיּוֹם שְׁכִיחַ רֹב כְּשֵׁרֹת שְׁשׁוֹחֲטִין מִיְעוּט טַבְּחֵי יִשְׂרָאֵל וְהֵם הַיּוֹם הָרוֹב נִגְדַּ טַבְּחֵי עַפּו"ם שְׁשׁוֹחֲטִין פְּחוֹת מֵהֵם וְא"ל פִּינּוּ שֶׁהַבָּאָה הִי עוֹרְבִין שֶׁפִּיר אֲזַלְיָנוּ בְּתַר רֹב בְּשֵׁר ז"א דַּמ"מ אֵית לָן לְמִימַר פִּינּוּ שֶׁהַסֶּפֶק הוּא מֵאִין הַבִּיאוּ הָעוֹרְבִין אִם מִבֵּית יִשְׂרָאֵל אוֹ מִבֵּית עַפּו"ם וְכִינּוּן שְׁרֹב הַבְּתִים הֵם שְׁל עַפּו"ם נִימָא דְמִבֵּית עַפּו"ם הַבִּיאוּ וּבִאֲבִידָה כַּה"ג נְמִי אֶמְרִינָן פִּינּוּ דְרֹב עַפּו"ם אֶמְרִינָן דְּהוּא שְׁל עַפּו"ם אֵלָא וְדֵאֵי דז"א דְּבָכֵל גְּוֹנֵי אֲזַלְיָנוּ בְּתַר רֹב הַבְּשֵׁר וּבִיָּאוֹר הָעַנְיָן כֶּף הוּא דְּכָל שְׁיֵשׁ לְפִנְיָנוּ חֲנוּת אוֹ צְבוּרִין וּפִי' אַחַד מֵהֵם וְכָל שְׂאֵר הַבְּשֵׁר שְׁבַחֲנוּת אוֹ שְׂאֵר הַחֶמֶץ וּמִצָּה אֲשֶׁר בְּצְבוּרִין נִשְׂאֵר בְּמִקּוּמוֹ אִזְ הַכֵּל תְּלוּי בְּרֹב הַחֲנִיּוֹת אוֹ בְּרֹב הַצְּבוּרִין אַעפ"י שְׁיֵשׁ צְבוּר א' גְּדוֹל מְאוּד לֵא אֶמְרִינָן בְּזֵה זִיל בְּתַר רֹבָא פִּינּוּ שְׁדָבָר זֶה שְׁנַפְרֵשׁ לְפִנְיָנוּ מִן הַצְּבוּרִין אֶפְשֵׁר לוֹ שְׁיִסְתַּלַּק מִן הַחֶלֶק הַמוּעָט כְּמוֹ שֶׁהוּא מְסַתַּלַּק מִן הַחֶלֶק הַמְּרֻבָּה וְדָבָר זֶה מִתּוֹרָתוֹ שְׁל הָר"ן ז"ל בְּתַשׁוּבָה לְמַדְנֵי שֶׁכ' בְּשׁו"ת ס' יו"ד שְׁכָל סֶפֶק שְׁנוּלֵד בְּדָבָרִים שְׂאִינָם נְבָלָיִם אִין תּוֹלִין אוֹתוֹ אַחַר חֶלֶק הָרוֹב וְלֵא לְפִי חֲשָׁבוֹן אֵלָא תּוֹלִין בְּחֶלֶק הַמוּעָט כְּמוֹ בְּמְרֻבָּה מִן הִירוּשָׁלַיִם דְּקֵאָמֵר וְהַתַּנְיָא בְּאִילָנִין אֲבָנִי' וְיִגְבּוּ מִחֲצָה לְזֵה וּמִחֲצָה לְזֵה פִּירוּשׁ אַעפ"י שְׁיֵשׁ לְאַחַד מֵאֵה אֲבָנִים וְלַחֲבִירוֹ חֲמִשִּׁים וּמְפָרֵשׁ הַטַּעַם מְפָנִי שֶׁהֵם גְּסוּת פִּי' שְׂאִינָם נְבָלָיִם אֵלָמָא דְּבַכָּה"ג אִין הוֹלְכִין לְפִי חֲשָׁבוֹן כ"א מְחַצָּה לְזֵה וּמְחַצָּה לְזֵה כְּדִין הַסְּפִיקוֹת שְׂיֵד שְׁנִיָּהֶם שְׁוִין כו' ע"ש אֶף אִין הַדְּבָרִים אֲמוּרִים כ"א בְּפִירֵשׁ ע"י תְּפִיסַת יָד הָאָדָם כְּגוֹן הָא דִירוּשָׁלַיִם שְׁהַגְּבִי לְקַח מְשֵׁם אוֹ שֶׁהוּא נִתֵּן לְגוֹן

בתו מן המזון שהוא ספק אם כבר נפטר ממס פגדון דמיירי שם הר"ן ז"ל ובכה"ג לא
אזלינו בתר הרוב שהרי היד שולטת בחלק המועט כמו במרובה והדברים מעצמם לא
נתמעטו לפרוש משם שנאמר שפירש מן הרוב משא"כ בפירוש מעצמו כגון בע"ח שהי'
בעדר א' ק' בהמות ובעדר א' נ"ן בהמות ופירש א' מהם ולא נודע מאיזה עדר שפיר
אזלינו בתר רובא דאמרינו שתנועת הפרישה הוא מהרוב וכן בנמצא בין ב' שוככים
דאזלינו בתר רוב יונים לפי שהפרישה הוא ע"י תנועת עצמותן של היונים הוא בא
ואזלינו בתר רובא שאחד מן הרוב היא שעשתה תנועה זו לפרוש משם וכן ע"ד זה י"ל
לגבי אבידה פיון שידי אדם פרושות על החפצים שלו לשמרם בדרך אשר הוא ועתה
כי יפול הנפל ממנו ותנועות האדם גרם נפילה זו אין ההפך בין רב למעט דכמו כן
אפשר שיפול חפץ א' מן העשרה חפצים שביד ישראל כמו שיפול חפץ א' מן המאה
חפצים שביד העפ"ם ואפשר שיסתלק מן המועט כמו מן המרובה ולכך אזלינו בתר
רוב בני אדם שהי' שם במקום זה אם רוב ישראל או רוב עפ"ם אף כל זה באם לא
נפרש משם רק חפץ אחד או יותר ומ"מ שאר הרוב והמיעוט עומד במקומו כגון באילין
אבנים שיש לאחד מאה ולא חמשים ונגב מהם לא אזלינו בתר רובא לומר שנגבנו מן
הרוב שהרי הרוב לא נסתלק ונעקר ממקומו ואין אנו דנין רק על המסתלק והרי יכול
להסתלק מן המועט כמו מן המרובה וכן פגדון דהר"ן וכל פינוצא בזה משא"כ אם כל
הרוב והמועט נעקר ממקומו כגון אם נגבנו כל האבנים והחוזר מקצת מהם בזה ודאי
שייך לומר שהחוזר מן הרוב שהרי ע"י שנעקרו ממקומו נעשו כאילו הם מבוכלבין יחד
דאמרינו כל דפריש וכן אם הי' ידוע לנו שהעפ"ם אבדו כל החפצים שהי' תחת ידם
וגם הישראל אבדו כמו כן ועתה נמצא קצת מהחפצים אלו פשיטא דלא אזלינו בזה
בתר רוב האובדים דהיינו רוב ישראל אשר מצוים שם אלא דאזלינו בתר רוב האבידה
שנאבדו שם דהיינו החפצים אשר הם של עפ"ם כי הפה הרוב לגבי החפצים של
ישראל וכן הדין בתניות שאם נמכר מכל חנות בהמה א' או שנים א"כ אעפ"י שיש בתניות
א' יותר בפ"מ מ"מ פיון שלא נתקלקל הרוב ונעקר ממקומו א"כ מה יושיענו זה הפ"מ
שהוא הרבה בתניות זה פיון שנשארו מנוצח במקומו ולכך אזלינו בתר התניות דהוא הרוב
עצמו של הפ"מ הנמכר היום כגון שידוע שט' חניות שחוטתה וא' נבילה וכ"א מקרה היום
בהמה א' א"כ רוב התניות ורוב הפ"מ הנמכר א' אבל אם יש בא' יו"ד בהמות נבילה
ובט' יש בכ"א א' פשרה ומכרו כולם כל הפ"מ שהי' בתניות פשיטא דבכה"ג כל הנמצא
ביד א' שבשוק אזלינו בתר רוב הפ"מ שנמכר היום דמה איכפת לן בתניות ובמכרין
פיון שמוכר א' מוכר יותר משאר המוכרים כולם ודמי לאבידה שאם א' אבד עשרה
חפצים ושנים אבדו כ"א חפץ א' דבתר רוב החפצים אזלינו ומצאתי בס' פתובה סוף
פ"ק דכתובות שכ' ג"כ דאזלינו בתר רוב התניות אלא שסתם הדברים ובס' חוות דעת
לש"ב הגאון נ"י ראיתי שכתב ג"כ איזה חילוקים ולענ"ד כמ"ש ומ"ש בח"ד שם דמה
לי אם יש ספק שהמוכר עצמו אבדו כן דנדאי הנה אזלינו בתר רוב המוכרין כמו
באבידה כו' ע"ש ולענ"ד ז"א דאדרבה באבידה גופא כה"ג אם מוכר א' אבד כן כל
הפ"מ שלו וגם שאר התניות אבדו פשיטא דאזלינו בתר רוב הפ"מ ומה איכפת לן במה
שהי' מתחלה ביד בני אדם הרבה ועיקר הרוב לפי הענין שאנו דנין עכשיו עליו ומעתה
מ"ש בס' קיו"ד דכיון דאזלינו בתר רוב המוכרים הני פאדם באדם דלא שייך בישול כו'

ע"ש ליתא דביתר השתא אזלינן וכדכתבנא כנלענ"ד דברי זעירא הק' אפרים ולמן
מרגליות מבראד: ועיין בתשובה חלק אה"ע סימן ה' וסימן י"א מ"ש שם בענין קבוע
פללים חדשים בזה: הלכות ריבית שאלה מא שאלה אם מותר לתת לשולחני מטבע
שאונה של אותה מדינה והשולחני יתן אן וויזווה ללפיסיק לשלם שם בירוד הסמוך
במטבע שנותנים עליהם עודף סך מה אי אריף למעבד הכי: תשובה הנה ביו"ד סי' קס"ב
כ' הב"י בשם תשו' הרשב"א שאלת דינר בדינר כו' או הוא דינר שאינו יוצא שם כמו
זה שאינו אלא פפירי והיא העולה ויורד בפירות שאין המטבע עולה ויורד אלא הפירות
והדינר הנקיני והנמפרים שלא במקומם כו' ע"ש ולפי"ז דבר ברור הוא שמטבע של
מדינה אחרת פגון פרייסיין במדינות פולין שתחת ממשלת רוסיא וכן מטבע בק' קיר"ה
שמה אין דינם במטבע היוצא ואם נעשה מסחר להחליף זה ע"ז פיון שמשך זה יקנה זה
בכל מקום שהיא וכמ"ש בס"י ר"ג שהעיקר פהרשב"א דאע"ג דסגיאן פיון דלא חריפי
הו"ל בפירות לגבי מעות היפות וע"ש בש"ף ס"ק ב' ובס"י קצ"ה ומ"ש הרמ"א שם בס"י
קצ"ה מטבע שנפסל לגמרי הוי פכלי וקונין בהם היינו לדעה קמייתא ולזה רמז הש"ף
שם סק"ה ע"ש ועיין בסמ"ע ס"ק נא"ו ולא במטבע אע"ג דיכול לשקול פנגדס כו'
ובסמ"ע ס"י ר"ג ס"ק ז' אעפ"י שג"כ שם פלי עליו כו' ומבואר דכל מטבע דלא שייך
דעת' אצורתא קונין בהם מדין חליפין שקונין בכלי ועיין בח"מ ס"י רכ"ז המחליף פלים
בכלים אין בו דין אונאה ולפי"ז מה שמבואר בי"ד ס"י קע"ג דאעפ"י שאין מרבין על
המכר מ"מ מידי דלית בי' אונאה פגון קרקע שרי ע"ש בב"י ובש"ף א"כ פשיטא דהנה
מטבע שרי להחליף זה בזה לתת לאחד מטבע קאראנט ע"מ שיפתן לו לאחר זמן מטבע
פערציגיר אע"ג דהני חשיבי טפי מ"מ פיון שאין בזה דרוך הלואה רק דרוך מקח וממכר
וחליפין ואם הוא בעין קונה מיד שמשך האחד ואם אינו בעין פיון שמשך זה נתחייב זה
בחלופיו מדין חליפין ואין בזה דין אונאה ולית בה משום אין מרבין על המכר אף
במעלהו הרבה והו' טעמא שכ' גבי קרקע לפי שאין הרבי' ניכר בו לפי שאין פיוצא בו
גמפר בשוק ועוד דאין אונאה לקרקעות פל שהו' דרוך מו"מ כ"ז שאין נראה פרבית
מותר והו' טעמא נמי הכא וזה לרווחא דמלתא דבלא"ה כה"ג שרי דהא ודאי דמטבעות
אלו זה פנגד זה אין שומתן ידוע ואין להם שער ידוע כמו פלפל ושענה ודמי לטלית
שיכול למוכרה ביוקר בשביל המתנת מעות ובלבד שלא יאמר לו בפירוש כו' ואף לפי
מ"ש הטור במעלהו הרבה אסור מבואר בכנה"ג דעד שנה ה' מקרי מעלהו מעט ע"ש
ומכ"ש בזה דהוי מעוטא דמעוטא וע"ש במ"ש הב"י ס"י קע"ג בשם תשו' הרשב"א
מטבעות זאקשיש עם בארצלינא כו' אם השער משתנה תדיר אין זה פשער קצוב ואין
בו משום רבית: וכל זה אם הוא מתחייב לשלם במטבע פערציגיר באותו מקום אבל אם
מתחייב לשלם לו בירוד פלוני שבמקום אחר נראה דבכה"ג אם לוקח סחור' מחבירו
לשלם לו במקום אחר אפילו פלפל ושענה ששומתו ידוע ודאי ומרבה על המכר לית לן
בה שעיקר הטעם שהרבי' ניכר שהוא אגר נטר ובזה פשיטא שאין הרבית ניכר פלל
דהא י"ל דאוספי קא מוסיף ליה בההיא הנאה שנה מקבל עליו לקבל מעותיו חוץ למקומו
שהיא צריף זה להביאו לביתו ויש בזה טורח והוצאה ואחריות הדרף: וכן מצאתי בשו"ת
מים רבים חלק יורה דעה סימן ל"ח שהאריף בדין זה וכתב ויש לחקור כו' משום שאם
ירצו המעות פאן יצטרכו לשלם שפר השליח ושפר הדרף ושפר הבטחון שיבטחנו

מספנות הדרך ומש"ה ניקח ליה ללנה לנותר מה שמונתר פדי שיתנו לו פאן המעות כו' וכ"ש שמונתר פששטר החליפין היא להפרע במדינה של מלכות אחרת ובמעות שאין יוצאין בעיר ההלואה שאז ודאי המעות ההם תשיבי כפירי כו' שאלו המעות של מדינה אחרת מיקרי במדינה זו דבר שאין שומתן ידוע כו' ע"ש ומבואר כמ"ש אלא שהוא מיקרי שנתנת המעות היא של מדינה זו רק הפרעון הוא של מדינה אחרת והה' דנ"ד עדיפא שגם נתינת המעות אין בו דין מטבע רק פירא וא"כ הקיטר ברור ופשוט וכמדומה שזה כביר שמעתי מפה קדוש כבוד דודי מ"ו הגאון ז"ל שיש להתיר בענין זה שנותנים א"ו לדאנציג מטעם שזה מונתר בשביל הוצאה ואחריות הדרך ועיין בספר בת עינינדפס תשובה מהגאון מוה"ר חיים פהן ראפופארט ז"ל בענין ההלואה בירוד פ"פ מטבע דריטלף לשלם בביתו מטבע זה"ו וכתב שהוא הקיטר גמור ומנהג של ישראל אין להרהר אחריהם כו' והמחבר שם חולק עליו לפי ששם נעשה הענין בדרך הלואה גמורה וכן אני רגיל להורות בהלואה לזמן והמלנה נותן איזה מטבע והפרעון הוא במטבע אחרת החשובה יותר כפי שער שבשוק לכתוב בשט"ח נתינת המלנה פמות שהוא עצה"ע ולהתנות שאם.

ישלם המטבע פלוני נפטר הלנה מהעסקא לפי שהענין נעשה דרך הלואה והפרעון הוא במקום הלואה משא"כ בנ"ד שנעשה דרך מקח וממכר גם המחבר מודה דשרי: ובדבר אם יש הקיטר לתת לבעל המעות שט"ח של אחר מדין מוכר אדם שטרותיו בפחות הנה אם יכתב השטר ע"ש המלנה שהוא הלנה המעות לפלוני לא פלטינו מאיסורא שהרי זה פאלו לנה מאה ופורע לו בשט"ח שיש לו על איש אחר מסה מאה ועשרים שלא יצא מפלל רבית ואם יכתב בשטר שם הלנה והוא ימכרנו למלנה בדין פתיבה ומסירה הנה לא יצא הלנה מפלל אחריות וכל שהוא מקבל אחריות אסור למכור בפחות ואם ירצה לעשות פן צריף לכתוב בפירוש שהוא מתנה שהוא מוסר השט"ח ומסלק עצמו מן האחריות כמו שנהגו לכתוב פשמוכרים שט"ח באופן שלא עליהם יהיה אחריות וכן אמרתי בחפזי וב"נ אשנה פרק זה ואבאר הקיטר באריכות א"ה: דברי נעירא הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד: שאלה מב זה פתבתי לכבוד א"א מ"ו הרב הה"ג ז"ל בהיותו אב"ד בק"ק דונאוויץ שאלה ראובן שנופטר והניח אחריו בית והי' עליו פתובת אשה ובעל חוב וע"פ פסק דין מהב"ד חלקו הבית בין האשה והבעל חוב ואח"כ בא שמעון והוציא קנין שנתן לו ראובן זה שבע שנים על הבית וכתוב שם על הקנין בהקפוד הדף שאם יתן לו ראובן סה ששה עשר אדומים במשף ל"ב שבועות הקנין בטל ובא לזכות בבית מפח הקנין בטענה שראובן לא נתן לו מאומה וממילא הקנין בתוקפו והבע"ח טוען נגדו שאין הקנין פלום לפי שלא נכתב עליו שהוכרז בבהכ"נ פמנהג וגם שאר טענות יבארו מתוך התשובה: תשובה אני איני כדאי ששלחת לי ולמה זה תשאל לשמי אינני רב ולא חבר.

ולא ידעתי דבר. וגם אחרי פי כפר הורה גבר.

חכם בעוז אתה אבינו אב בחכמה ומי ישדד עצמים אחרים. מתקו לי רגבי פניני אמרתי.

נפת תטופנה שפתותיה. אכל לעשות רצונה חפצתי.

בדרך מצותיה רצתי. וגם פי בדבריך ראיתי.

פי נחת רוח עשיתי. לבעלי הוראה יושבים על מדין.

בעסק תקנת שו"ם. שהוא מהלכות של עמעות.

וכל השומע קולי חדי בפלפולי. לזאת אמרתי הנה באתי במגילת ספר.

ויה"ר שלא אבוש ולא אחפר. וזה החלי למשנה בשבט סופר.

בעזר דומה לצבי או לעופר: תנן התם בב"מ דף ס"ה מ"ב מ"ג לו בית מ"ב לו שדה ואמר לו לכשיהיה לי מעות החזירם לי אסור ופירש"י וז"ל ואמר לו מוכר ע"מ פן אני מוכר לך שפשיהו לי מעות החזירם לי וטול מעותיה אסור דנמצא שאין זה מוכר וכי אכל פירות שוכר מעותיו עומד ונוטל.

ולכאורה משמע מזה דכל כה"ג שביד הלוקח לבטל המקח אם יחזור המעות אין עליו שם מוכר כלל אלא הלנואה בעלמא ולפי"ז אף אם לא החזיר המעות לא קנה הלוקח הקרקע וזווי דלוקח ביד המוכר הלנואה אינו וכו' מטין לכאורה דברי הרמב"ם פ"ק מהל' מלוה שכתב המוכר בית ואמר לו המוכר פשיהו לי מעות החזירם לי הרי זה לא קנה כו' מלשון זה מבואר שאין הקנין כלל וא"כ אף בלא החזיר המעות לא קנה ואינו אלא כבע"ח על קרקע זו ולכאורה זה תימא שהרי משנה שלמה שנינו בעירובין דף ל"א המוכר בית בבתי ער"ח ה"ז גואל מיד וגואל כל שנים עשר חודש ה"ז פמין רבית ואינו רבית כו' הגיע יום שנים עשר חודש ולא נגאלה היתה חלוטה ובברייתא שם איתא דה"ז רבית גמורה אלא שהתורה התירתי ומוקי לה בש"ס דפליגי בצד א' ברבית אלמא אע"ג דאמרין דדין רבית גמורה יש שם מ"מ אם לא גאל המקח קיים וחלוט ללוקח: ואמנם לכאורה צ"ע הא דאמרין שם דהוי רבית דהא לא דמי להך לכשיהיה לי מעות החזירם לי דכיון דהתנה בשעת הקנין אין זה בתורת מוכר רק בהלנואה משא"כ בבתי ע"ח שנה מוכר לו סתם במקרה גמורה אלא שגזירת הכתוב הוא שאם בא זה והחזיר מעותיו בתוך יב"ח מחויב להחזיר לו ולא מצינו שאמרה תורה שתתבטל המכירה למפרע אלא משעת החזרה לבד וא"כ הפירות שאכל עד עתה שהיה בתורת מכירה גמורה ואין כאן רבית וצ"ל דכיון דדינא הוא שאם יחזור המעות מחייב להחזיר הקרקע א"כ אף שלא התנה פן בשעת מעשה מ"מ הא נדאי דמעיקר' אדעת' דהכי נחית להאי ארעא וכאלו התנה אז דמי וא"כ גם בבתי ע"ח כשמחזיר המעות בטלה המכירה למפרע וא"כ יש כאן רבית ועיין בתשוב' הרשב"א שהביא בי"ד רס"י קע"ד ועכ"פ קשה כמ"ש דהא חזינו דאם לא החזיר המעות חלוט לו אע"ג דהוי כמו הותנה שאם יחזור המעות יבטל המקח למפרע ולכאורה י"ל דשאני התם שיש לו זמן קבוע עד מלאות לו שנה תמימה ואם עברה שנה המכירה קיימת בכל גונוי ולכן שפיר אמרין שיש לו דין מכירה כשלא החזיר משא"כ כשהתנה סתם לכשיהיה לו מעות החזירם לי ולא קבע זמן לחזרה כיון שיש לו לבטל המכירה כל זמן שירצה אין לו דין מכירה כלל ואף אם לא החזיר המקח בטל ואע"פ שאם מת הוא יורשיו יכולין לבטל וכמ"ש התוס' בב"מ דמהאי טעמ' עדיף ממשכנת' מ"מ לעגנו זה שאין שם מוכר עליו אין חלוק בדבר דכיון שעכ"פ כל ימי חייו אין מוכר זה חלוט בבירור לא סמכה דעת' דלוקח כלל ואינו רק כהלנואה משא"כ בבתי ע"ח כיון שיש זמן לגאולתו שאם עלתה לו שנה שלא נגאלה קם הבית לקונה אותו לצמיתות שפיר סמכה דעת הלוקח וכל שלא החזיר לו בתוך שנה הוי מכירה גמורה:

אֵלָא שְׁעֲדִינן יֵשׁ לְתַמּוּה דְהָא מְצִידוּ תְבַרְא דְעֵלְהָ דְהֵיִא דְמְכַר לּוּ בֵּית כּוּ' אֶמְרִינּוּ עֲלֵהּ
מֵאֵן תְּנָא אֶמְר ר"ה בְּר"ש דְלָא כַר' יְהוּדָא דְאֵי ר"י הָא אֶמְר צַד א' בְּרַבִּית מְנוֹתָר הָרִי
לְהִדְיָא דְקָרִי לֵה צ"א בְּרַבִּית וְכִתְבוּ הַתּוֹס' טַעְמָא דְהֵכָא אִם לֹא יִפְדֵּה אִין זֶה מְלִנְה אֵלָא
מְכַר דְנֵהִי דְהוּא יְכוּל לְפָדוֹת יוֹרְשָׁיו אִין יְכוּלִים לְפָדוֹת עַכ"ל וְעַכ"פ מְבֹאֵר דְאֵף בְּלֹא
קִבְעָה זְמַן לְחַזְרָה אִם לֹא פְדָה חֲלוּט לּוּ דַאל"כ אֵף בְּרַבִּי יְהוּדָה מִתּוֹקְמָא שְׁפִיר דְאִין פְּאֵן
צ"א בְּרַבִּית אֵלָא הֶרְבִּית בָּא עֲלִיו מְשַׁנֵּי צְדָדִיו וְשָׁאִין עֲלִיו תּוֹרַת מְכַר: וּמְצִאתִי בְּסִפְר
מַחְנֵה אֶפְרַיִם בַּהֲל' מְלִנְה וְלִנְה סִי י"ג שְׁהַרְגִישׁ בְּכָל זֶה וְכִתְבֵּשׁ שְׁהַרְמַב"ם דְּמִשְׁמַע
מְדַבְּרִיו וְשָׁאִין פְּאֵן מְכַר פְּלָל וְכוּ נִרְאֵה מְדַבְּרֵי הַטּוֹר יו"ד סִי קַע"א וּמְדַבְּרֵי הַרְשָׁב"א
שְׁהִבִּיא הַב"י שְׁם כָּל הַנֶּה רַבְּנוֹתָא לֹא גָרְסִי בְּש"ס הֵךְ דְאֶמְר ר"ה בְּרִי דְר"י דְלָא כַר"י
כו' דְבַכְה"ג אֵף ר"י מוֹדָה פִּינּוּן שְׁהוֹתְנָה לְהַחְזִיר לְעוֹלָם לֹא גָמַר וְהִקְנֵה וְלַעֲנֵנ"ד זֶה דוֹחֵק
לְמַחֲנוֹק גִּירְסַת כָּל הַסְּפָרִים פְּדִי לִיִּישׁב דְבַרְיָהֶם הִי נִלְעַנ"ד דְר"ה בְּרִי דְר"י ס"ל דַּע"פ
שְׁיֵשׁ בְּיַד זֶה לְהַחְזִיר מ"מ שְׁפִיר סְמָכָא דְעֵתְל' וְקִנֵּי וְכִדְאֶמְרִינּוּ בְּב"מ דָּף י"ד לְעַנְיָן אַחֲרִיּוֹת
ט"ס דוֹקָא בְּשִׁטְר הַלּוֹאָה אֲבָל בְּשִׁטְרֵי מְקַח לֹא דְעַבִּיד אִינְשׁ דְּזַבִּין אַרְעָא לְיוֹמָא וְאֵע"ג
דְקִי"ל שְׁם דָּף ט"ו אַחֲרִיּוֹת ט"ס אֵף בְּשִׁטְרֵי מְקַח מ"מ הֵינּוּ מְשׁוּם דְאֵף בְּמְקַח אֶמְרִינּוּ
לֹא שְׁדִי אִינְשׁ זוּזִי בְּכַדִּי שְׁאֵם נְאָמַר וְשָׁאִין הָאֲחֲרִיּוֹת ט"ס א"כ יוֹכֵל לְהִיּוֹת שְׁתַּצָּא מִתַּחַת
יְדוּ בְּלֹא כְלוּם מִשְׁא"כ בְּזֵה שְׁעַכ"פ יַחְזִיר לּוּ מְעוֹתָיו שְׁפִיר אֶמְרִינּוּ וְשָׁמַר וְקֵנָה עַל הַסְּפֵק
וְזַבִּין אַרְעָא לְיוֹמָא אֵף כָּל זֶה אִם הוּא יְכוּל לְאַכּוֹל פִּירוֹת בֵּינֵי וּבֵינֵי שְׁפִיר שְׁיֵיךְ לּוֹמַר
דְּזַבִּין לְיוֹמָא מִשְׁא"כ אִם הוּא אֲסוּר לְאַכּוֹל הַפִּירוֹת וְאֵף אִם יַעֲבֹר וְיֵאֱכַל אִם יַחְזִיר לּוּ
הַמְּעוֹת יַצְטַרֵּךְ לְהַחְזִיר אֵף הַפִּירוֹת שְׁאֲכַל א"כ פְּשִׁיטָא דְלֹא שְׁיֵיךְ זַבִּין לְיוֹמָא דְמֵאֵי קָא
זַבִּין הָאִידְנָא הָא אֲסוּר לְאַכּוֹל הַפִּירוֹת הַלְפָּךְ לֹא סְמָכָה דְעֵתְל' לְקִנּוֹת עַל הַסְּפֵק שְׁהִרִי
הַפִּירוֹת שְׁיֵאֱכַל בֵּינֵי וּבֵינֵי הֵם שְׁלוֹ וְזַבִּין לְיוֹמָא אֲבָל לְרַבְּנָן דְצ"א בְּרַבִּית אֲסוּר א"כ
לְעוֹלָם הוּא אֲסוּר לְאַכּוֹל הַפִּירוֹת וְלֹא שְׁיֵיךְ זַבִּין לְיוֹמָא וְכִינּוּ דְלֹא סְמָכָה דְעֵתְלָהּ אִין פְּאֵן
מְכַר פְּלָל בְּכָל גְּוּוּנֵי אֵף בְּלֹא הַחְזִיר וְזֶה נְכוּן לַעֲנֵנ"ד: וּמַעֲתָה הֵנָּה מְקוּם אֲתִי לּוֹמַר דְאִין
חִילּוֹק בֵּין קְצַב זְמַן לְפָדוּנּוּ לְלֹא קְצַב וְהָא דְקַשְׁיָא לָן מְבַתִּי ע"ח דְאֶמְרִינּוּ שְׁרַבִּית גְּמוּרָה
הוּא וְאֵפ"ה הַבֵּית חֲלוּט כְּשֵׁלֹא הַחְזִיר דְמֵהֵאֵי טַעְמָא אֶמְרִינּוּ דְהוּא צ"א בְּרַבִּית לְק"מ לְפִי
מ"ש טַעְמָא דְכִינּוּן שְׁאִין לְלוֹקַח זֶה בְּהַ פְּלוּם שְׁהִרֵי אֲסוּר לְאַכּוֹל הַפִּירוֹת מִחַמַּת אִיסוּר
רַבִּית וְלֹא שְׁיֵיךְ לּוֹמַר דְזַבִּין לְיוֹמָא לֹא סְמָכָה דְעֵתְלָהּ וְלֹא קֵנָה וְזֶה שְׁיֵיךְ דוֹקָא בְּמְכַר בֵּית
וְהַתְנָה לְכַשְׁיָהּ לִי מְעוֹת כּו' מִשְׁא"כ בְּבַתִּי ע"ח נֵהִי שְׁיֵשׁ בְּאַכִּילַת הַפִּירוֹת מְשׁוּם רַבִּית
מ"מ הָרִי הַתּוֹרָה הַתִּירָתוֹ וְהַפִּירוֹת שְׁאֲכַל הֵם שְׁלוֹ עַד זְמַן חַזְרַת מְעוֹתָיו וְכִינּוּ דַס"ס פִּירֵי
קֶאֱכִיל בְּהַתִּירָא שְׁפִיר סְמָכָה דְעֵתְל' וְגָמַר וְזַבִּין עַל תְּנַאי זֶה דְעַבִּיד אִינְשׁ דְזַבִּין לְיוֹמָא
וְלִכְךָ אִם לֹא הַחְזִיר הַמְּעוֹת חֲלוּט לּוּ וּמְקָרִי צ"א בְּרַבִּית וְדַבְּרִים אֵלּוּ הֵם כְּפִתּוֹר וְנִפְרַח
לַעֲנֵנ"ד בַּס"ד: וּבְאַמַּת עַל הֵךְ חִילּוֹקָא שְׁפִתְבַּתִּי דְבַתִּי ע"ח הוּי טַעְמָא מְשׁוּם שְׁיֵשׁ לּוּ זְמַן
קְבוּעַ וְכ"כ בְּמַחְנֵה אֶפְרַיִם וּמִיָּתִי שְׁם בְּשֵׁם הַמְּבִי"ט שְׁכַתְבֵּן כֵּן בְּשֵׁם ר"ע גְּאוֹן לְחִלְק
בְּהִכִּי יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת שְׁהִרֵי בְּעַרְכִּין שְׁם מְתַרְצִים הֵךְ בְּרִיָּיתָא דְרַבִּית גְּמוּרָה הִיא בְּרַבְּנָן
וּמִתְנִי כַר"י וְאִם אִיתָא הָא מְצִינּוּ לְמִימַר דְמִתְנִי אֶתְיָא אִפִּי' בְּרַבְּנָן וְאֵפ"ה ס"ל דְלֹא הוּי
רַבִּית גְּמוּרָה פִּינּוּן שְׁיֵשׁ לּוּ זְמַן קְצוּב מִשְׁא"כ בְּהֵיִא דְעַשְׂהָ שְׁזַהוּ מְכַר י"ל שְׁלֹא קְצַב
עֲמוּ זְמַן לְחַזְרָה וּלְפִיכָךְ ס"ל לְרַבְּנָן דְאֲסוּר וּכְמוֹ שְׁפִתְבַּנּוּ לְחִלְק לַעֲנֵנּוּ שְׁיֵהִיָּה הַמְּכַר קִנִּים
אִם לֹא הַחְזִיר כְּמוֹ כֵּן יֵשׁ לְחִלְק לַעֲנֵנּוּ אִיסוּר הֶרְבִּית וְלְכַאוּרָה הִיָּה אֶפְשָׁר לּוֹמַר דְזוֹקָא

לענן קיום המכר שפיר יש לחלק בהכי דהיכא שאין לו זמן קבוע לחזרה לא סמכה דעתיה ולא קרי פלל משא"כ פשזמנו קבוע אבל פל שהחזיר המעות ואין דנין לענן הרבית אין חילוק בין זמנו קבוע או לא אבל ז"א שהרי התוס' בב"מ פתבו לחלק אליבא דר' יהודא בין ההוא דמכר לו בית למשפנתא משום דהכא אין יורשיו יכולין לפדות ולכה לית בי' משום רבית וא"כ כמו כן מצינו לחלק לרבנן דדוקא באין זמנו קבוע לא חשבנן לי' צ"א ברבית פיון שפידו לפדותו משא"כ בזמנו קבוע ס"ל לרבנן דצד א' ברבית כה"ג שרי אמנם קושני' זו קשה על התנא בלא הך חילוקא שפתבתי בין פתי ע"ח גמי תיקשי ועוד דהא איכא למימר דגם רבנן ס"ל דצ"א ברבית כה"ג דבתי ע"ח שרי והך דעשה שדהו מכר אפי' צ"א ברבית אין פאן דכיון שאין לו זמן קבוע אין זה מכר רק הלואה לחוד ולפיכה אסרי רבנן: אמנם רש"י בערכין ועשה לו שדהו מכר פ"א אם לא אתן לה מפאן ועד ג' שנים הרי היא שלך וכן מבואר בדברי התוס' שם שכתבו החילוק בין משפנתא דהכא זמנו קבוע וכ"כ בב"מ דף ס"ג ולקאורה צ"ע דמנ"ל דבהכי מייירי הך בריית' דליכא למימר שהוא מוכרח דאל"כ מ"ט דר"י דשרי דמ"ש ממשפנתא בלא נכיינתא וכמ"ש התוס' שם ז"א דהא באמת חזינו דשרי אף בלא קבע זמן לחזרה הדין פן דשרי דהא אהיה דלכשיהיו לי מעות כו' אמרינן דלא כר' יהודא וכבר כתבתי שדוחק למחוק גירסת הספרים אליבא דהרמב"ם ודעימני' וא"כ שפיר הנה מצינו לאוקמא פלוגתא דר' יהודא ורבנן בלא קבע לו זמן ולפיכה אסרי רבנן ור"י אף בכה"ג שרי מטעמא שכתבו התוס' שם דמ"מ היוורשים אין יכולים לפדות וקרוב הדבר שיוחלט פיון שלאחר מלאת לו שנה אף הוא עצמו אין יכול לפדות וקרוב הדבר שיוחלט בינן הקונה אף רבנן מודו דשרי ואפשר דמשמע לי' הכי מדקאמר התם אמר ר"י מעשה בביתוס פן זוגין שעשה שדהו מכר עפ"י ראב"ע כו' ומתני' דב"מ דף ס"ה אמרינן הלנהו על שדהו ואמר לו אם אי אתה נותן לי מפאן ועד ג' שנים וכו' וכה"ה ביייתוס פן זוגין עושה עפ"י חכמים ומשמע לי' דחד עובדא הוא הך דבייתוס פן זוגין כו' וכן נראה מדברי רש"י בעירוובין שכתב ועשה לו שדהו מכר שמשפן לו שדהו כו' והיינו דס' דהוא עובדא דמתני' דב"מ ור"י מיייתי ראי' מהתם דאודו לי מיהת בהא היכא שזמנו קבוע ודחו ליה דאדרבה משם ראיה להיפוך שמוכר אוכל פירות הי' ולא לוקח אבל לוקח אסור אף בכה"ג פן נלענ"ד ליישב אם נאמר שיש חילוק בין זמן קבוע וכ"כ הסמ"ע בסי' ר"ז ס"ק בשיטת הרמב"ם אבל מ"ש ליישב הך דעירוובין הוא נכון לענ"ד בס"ד: אמנם בין אם באנו לחלק בין בזמנו קבוע או לחלק כמש"ל דכיון דהתורה התירה לאכול הפירות סמכא דעתה' וזבין ליומא מ"מ קשה מהך דמגילה דף ד"ז דאמרי' התם אין מוכרין בה"כ אלא על תנאי שאם ירצה יחזרוהו ופריה ולר"מ היכא דייירי בה הא הו"ל רבית ומשני ר"מ בשיטת ר"י אמרה דאמר צ"א ברבית מותר דתניא כו' נהרי לפנינו דאע"ג דמוכרין על תנאי סתם פל אימת שרצו יחזרוהו ואין זמנו קבוע אפ"ה שריא אליבא דר"י דקרי לי' צ"א ברבית שפל שלא החזירו הדמים הוי מכר גמור וגם לפי החילוק שפתבתי צ"ע דע"כ לא פריה אלא היכא דייירי בה הא הויא לי' רבית אבל מה דייירי בבהכ"נ לא קשיא ליה דמ"מ ה"ל מכירה פל פמה דלא מהדר לי' זוגי ללוקח: אמנם י"ל דהכא גמי פריה דכיון דיש בדירה זו משום איסור רבית ממילא אין פאן מכירה פלל דהא לא שנייה זבין ליומא ואסור גמי משום קדושת בהכ"נ ומשני לי' דבשיטת ר"י אמרה ולדידי' פיון

שָׂאִין בַּפִּירוֹת מְשׁוּם רַבִּית מִמִּילָא הוּי מְכָר גְּמוּר לְפִי שְׁעָה דְּסַמְכָא דְעַתְּנִי דְלוֹקֵחַ שְׁעֵכ"פ
עַד זְמַן הַחֲזָרָה יֵאָכֵל הַפִּירוֹת וְנִשְׁאַר לְנוּ לְבָרֵךְ עוֹד לְדַעַת הַרְמַב"ם מֵה דְאִיתָא בַב"מ דָּף
ס"ז בְּעוֹבְדָא דְהֵיא אִתְתָּא כּו' דְאִמְרִינן הֵתָם כּל אֶת וְנִוּוּלָא אַחֵי אָמַר סְמְכָא דְעַתְּנִי וְלֹא
גָּמַר וּמְקַנָּה וְגִירְסַת הַרְמַב"ם הוּא לֹא סְמְכָה דְעַתְּנִי מִפְּנֵי שְׁלֵא הַשִּׁיב הַשׁוֹלֵחַ תְּשׁוּבָה
בְּרוּרָה וּמִזָּה הַקְּשָׁה בְּמַחְנֵה אֲפָרִים עַל הַרְמַב"ם הַנֶּ"ל דַּס"ל דַּכָּה"ג לֹא קָנָה כָּלֵל א"כ
מֵאֵי אֲרִיָּא מְשׁוּם דְלֹא סְמְכָה דְעַתְּנִי תִּפְּוֹק לִי דְאָפִי סְמְכָה דַּעַת הַמוֹכֵר עָלָיו דְלִכְשִׁיָּהּ
לוֹ מַעוֹת יַחְזִירָם מ"מ לֹא קָנָה כָּלֵל וְכַתְּבַר שְׂכָרְךָ הַרְגִישׁ בְּזָה בְּגִדּוּלֵי תְרוּמָה.

וְהִנֵּה לְפִי מ"ש הַסַּמ"ע בְּסִי ר"ז ס"ק י"ד לְפָרֵשׁ לְשִׁיטַת הַרְמַב"ם דְּכַוְנַת הַשְּׁלִיחַ הִנֵּה
לְהִקְפֹּד אֲנִי קוֹנֵה מְמָה בְּלֹא שׁוּם תְּנָאִים וְכו' מַעֲתָה הַדְּבָר פְּשוּט דַּלְק"מ וְעוֹד יֵשׁ לִי
אֲרִיכוֹת דְּבָרֵי בְּזָה אִף לֹא הִסְפִּיקָה הַשְּׁעָה לְכַתּוֹב עַל סֵפֶר חֲנוּקָה וְהַדִּין דִּין אֲמַת פִּינוּ
שְׁהַתְּנָאֵי הִי שְׁיִתְבַּטַּל הַקְּנָנִי אִין מְקוּם לְקַיְימוּ אִף שְׁזָה לֹא קַיְיִם הַתְּנָאֵי מִטַּעַם הַנֶּ"ל
וְשְׂאֵרֵי טַעְמֵי אֲשֶׁר כְּתַבְתִּי וְלִהְיוֹת כִּי הַמוֹבִיל נְחוּץ וּמֵהוּמָה לְבֵיתוֹ הַנְּצָרְכְתִי לְקַצֵּר דְּבָרֵי
בְּנֵה הַק' אֲפָרִים: שְׂאֵלָה מִג שְׂאֵלָה רְאוּבֵן הַלְנָה לְשִׁמְעוֹן סָאָה חִטִּי לְפָרוּעַ בּוּ בְתִשְׁרֵי
וּבַעַת הַהִלְוָאָה הִי שְׁזָה סָאָה חִטִּים ה' זֶהוּ וּבַעַת הַפְּרָעוֹן הוּזְלוּ חִטִּי וְעַמְדוּ בַד' זֶהוּ
וְשִׁמְעוֹן רוּצָה לְתַת לְרְאוּבֵן ה' זֶהוּ כִּדִּי שְׁלֵא יִהְיֶה לְרְאוּבֵן הַפְּסֹד מִמָּה שֶׁהִי שְׁזָה בְּשַׁעַת
הַלְוָאָה אִף לְבוּ נוֹקְפוֹ אִם רִשְׁאֵי לַעֲשׂוֹת כֵּן מַחְמַת אִיסוּר רִיבִית גַּם עַמְד הַשׁוֹאֵל וְשְׂאֵל
אִם רִשְׁאֵי לְכַתּוֹב בְּשִׁטְר הַהִלְוָאָה שְׁהַבְּרִירָה הִנֵּה בְּיַד הַמְּלָנָה לְקַחַת מֵהַלְנָה אוֹ סָאָה
חִטִּים אוֹ חֲמִשָּׁה זְהוּבִים שְׁהוּא הַשְּׁעָר שֶׁל שַׁעַת הַלְוָאָה וְאִת"ל שְׁלִכְתְּחִלָּה אִין לַעֲשׂוֹת
כֵּן הָאִיף הַדִּין אִם עָשׂוּ כֵּן וּבִהַגִּיעַ הַזִּמ"פ הוּזְלוּ הַחִטִּי וְהַמְּלָנָה רוּצָה לִיקַח ה' זְהוּבִים
מַחְמַת הַתְּנָאֵי שְׁהַבְּרִירָה בְּיָדוֹ אִם יֵשׁ לְחַיִּיב הַלְנָה מַחְמַת הַתְּנָאֵי שְׁיִתֵּן לוֹ ה' זֶהוּ אוֹ לֹא
וְאִת"ל שְׂאִין מַחְיִיבִין אוֹתוֹ לְפִי שְׁיֵשׁ בְּזָה אִיסוּר רַבִּית הָאִיף הַדִּין אִם תְּפַס הַמְּלָנָה ה'
זְהוּבִים אִם מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ כְּרַבִּית קְצוּצָה שְׁהָרִי זֶה כְּהַתְּנָה בְּשַׁעַת הַלְוָאָה שְׂאֵל אִם לֹא
יִהְיֶה שְׁזָה כ"כ יִתֵּן לוֹ יוֹתֵר אוֹ אִין דִּינוֹ אֵלָא כְּאַבְק רִיבִית וְאִם תְּפַס אִין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ:
תְּשׁוּבָה רְאִיתִי לְהַשִּׁיב עַל רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן בְּהַלְוָאָת חִטִּי סְתָם הִנֵּה ש"ס עָרוּף הוּא בַפ'
א"נ דָּף ע"ה ת"ר אוֹמֵר אָדָם לְחַבְּרֵי הַלְוִיָּהּ כּוֹר חִטִּים וְקוֹצֵץ לוֹ דְּמִים הוּזְלוּ נוֹתֵן לוֹ
חִטִּים הַקְּרוּ נוֹתֵן לוֹ דְּמִיָּהֶם וְהֵלֵא קְצֵץ אָמַר רַב שִׁשֵּׁת ה"ק אִם לֹא קְצֵץ הוּזְלוּ נוֹתֵן לוֹ
חִטִּים כּו' לְשׁוֹן זֶה מְבוֹאֵר דְּדוֹקְא חִטִּי הוּא דְנוּטֵל אֲבָל דְּמִים כְּפִי שֶׁהִי שְׁזָה בְּשַׁעַת
הַהִלְוָאָה אִין לוֹ לִיטְוֹל רַק בְּהוּקְרוּ אֲבָל בְּהוּזְלוּ לֹא מְשׁוּם רַבִּית וְא"ל דְּמֵאֵי דְקָאֵמַר נוּטֵל
חִטִּים הִינְנוּ מַצִּד הַדִּין שְׂאִין הַלּו' מְחַוֵּיב רַק בְּחִטִּי כִּינּוּ שְׁהִיָּה הַלְוָאָה סְתָם אֲבָל אִם הִי
הַלְנָה רוּצָה לְתַת לוֹ דְּמִי פֶּשַׁעַר הַלְוָאָה מִדַּעַתוֹ רִשְׁאֵי וְאִין בּוּ מְשׁוּם אִיסוּר רַבִּית ז"א
דְּנוּטֵל חִטִּי מִשְׁמַע שְׂבָא לְדִיִּיק שְׁחִטִּים שְׁנוֹתֵן לוֹ יֵשׁ לוֹ לִיטְוֹל וְלֹא יוֹתֵר וְעוֹד דַּא"כ לֹא
הוּי רִישָׁא דְּוּמְנִי דְּסִיפָא דְּהָא הָא דְּהוּקְרוּ נוֹתֵן לוֹ דְּמִיָּהֶם ע"כ מִתְּפָרֵשׁ שְׁדוּקָא הַדְּמִים יִתֵּן
אֲבָל חִטִּים אִיסוּר וְא"כ גַּם רִישָׁא דְקָאֵמַר נוּטֵל חִטִּים הוּי אִיפְכָא דְּדוּקְא חִטִּים אֲבָל
דְּמִים אִיסוּר וְכֵן מוֹכַח מִדְּבָרֵי רִש"י שְׁפִי וְקוֹצֵץ כּו' וְהִינְנוּ דְּפָרְכִינָן וְהֵלֵא קְצֵץ וְכִי הוּזְלוּ
נְמִי יטְוֹל דְּמִים שְׁקָצֵץ דְּהָא כְּמוֹ אוֹנְפִיָּה וְזוּי הוּא עכ"ל וְאִם תְּפָרֵשׁ דְּמָה דְקָאֵמַר הוּזְלוּ
נוֹתֵן חִטִּים הִינְנוּ שֶׁא"צ לְתַת לוֹ רַק חִטִּים א"כ כִּי פָּרִיף וְהֵלֵא קְצֵץ קְשִׁיָּא לִיָּה הִכִּי הוּזְלוּ
נְמִי מְחַוֵּיב בַּע"כ לִיתֵּן לוֹ דְּמִים שְׁקָצֵץ וְהִכִּי ה"ל לְרִש"י לְמִימַר וְלְשׁוֹן רִש"י שְׁכַתְּבַר נְמִי
יטְוֹל דְּמִים שְׁקָצֵץ מִשְׁמַעוֹתוֹ שֶׁהוּ דָּרָף רִשׁוֹת (שְׁהָרִי כְּהַ מִתְּפָרֵשׁ הָא דְּנוּטֵל חִטִּים הִינְנוּ

דָּרָךְ רְשׁוֹת שְׂאִינוּ מְחֻיָּב לִיתֵן לוֹ יוֹתֵר) וְהָא לִיתָא דְהָא אִין עֵיקָר הַקְּוֹשְׁיָא רַק לוֹמַר דְּבַקְצִין בַּע"כ דְּלִנְה צָרִיךְ לְתַת לוֹ דְּמִים וְלֹא חֵיטִים: אַךְ הָאָמַת יוֹרָה דְּרַכּוּ דְהָא דְקַתְּנִי נוֹטֵל חֵיטִים הֵינּוּ שְׂאִסוּר לְתַת לוֹ דְּמִים וְהֵדִין וְהָאִסוּר הָא בְּהָא תְּלִיא שְׂאֵם הָיָה מְחֻיָּב לִיתֵן לוֹ דְּמִים הוּא רְשָׁאי לִיתֵן מִשָּׂא"כ אִם אִינוּ מְחֻיָּב שׁוּב אִינוּ רְשָׁאי דְּהָיָה רַבִּית וּמִשָּׂא"ה נִקֵּט רְשָׁאי בְּפִשְׁטוּת נְמִי יִטּוֹל דְּמִים שְׂקֻצִין וּר"ל דְּמְחֻיָּב לִיתֵן דְּכִמְאֵן דְּאוֹזְפִי זִוְיָ הוּא וּמְמִילָא דְּרְשָׁאי הוּא בְּכָךְ וְהִטְעַם דְּאִסוּר לִיתֵן דְּמִים אַע"ג דְּהַמְלִיחָה לֹא מְרוּוִיחַ מִיָּד פִּינּוּ שְׂהִיָּה שְׁנָה כֶּף בְּשַׁעַת הַלְּנָאָה אַפ"ה אִסוּר דְּלַעֲנֵן רַבִּית אֲזִלְיָן בֵּין בְּתַר מְעִיקְרָא וּבֵין בְּתַר בְּסוּף וְהֵינּוּ אִם הַלְּנָה לוֹ סָאָה חֵטִים ע"מ לְקַבֵּל חֵטִים וְאִיִּיקָר אַע"ג דְּכִבְרַ הוֹצִיא זֶה מְרְשׁוּתוֹ לְרְשׁוֹת הַלְּנָה וְנִיתֵן לְהוֹצָאָה וְעֵיקָר חֵיבֻיָּה הוּא עַל שַׁעַת הַפְּרָעוֹן כְּדִקִּי"ל מְכָאֵן וְלִהְבָּא הוּא גוּבָה וְא"כ נִימָא דְּהָיָה כְּאִילוּ נְתַחֲזִיב לוֹ הַלְּנָה עַתָּה הַפְּכָר וּמָה בְּכָךְ שְׂהוּא שְׁנָה יוֹתֵר מִמָּה שְׂהִיָּה בְּשַׁעַת הַלְּנָאָה אַפ"ה אִסוּר דְּאֲזִלְיָן בְּתַר שַׁעַת הַלְּנָאָה וְהָרִי נְתַרְבָּה מְמוֹנוֹ וְכֵן אִם הוֹזְלוּ וְהוּא רוּצָה דְּמִים שְׁלַ שַׁעַת הַלְּנָאָה אֲמַרִּינּוּ אִיפְכָא דְהָא הֲזַמֵּן שְׂקֻצִב לוֹ לְפָרוּעַ הוּא עַל עֲכָשְׁיוֹ וְא"כ ה"ל כְּאִילוּ הַלְּנָה לוֹ עֲכָשְׁיוֹ הַסָּאָה שְׂהוּא אִינוּ שְׁנָה רַק ד' שְׂהָרִי זֶה אִינוּ מְחֻיָּב לוֹ יוֹתֵר מִן הֵדִין רַק לְתַת לוֹ סָאָה חֵיטִים פִּינּוּ שְׂהַלְּנָהוּ סְתָם וְאִם הוּא נוֹתֵן לוֹ מְדַעְתּוֹ יוֹתֵר מְשֻׁנִי שְׁלַ סָאָה חֵיטִים עֲכָשְׁיוֹ רַבִּית הוּא שְׂהָרִי הַמְּלָנָה מְרוּוִיחַ וּמְתַרְבָּה מְמוֹנוֹ מִמָּה שְׂהִיָּה עַתָּה וּמָה יוֹשִׁיעֵנוּ זֶה שְׂהִיָּה שְׁנָה בְּשַׁעַת הַלְּנָאָה פִּינּוּ שְׁלַא נְשַׁתְּעֵבֵד לוֹ בְּמַעוֹת כ"א חֵטִים וְאִין לוֹ לְחַשׁוֹב בְּחַשְׁבוֹנוֹ רַק שְׂיֵשׁ לוֹ חֵטִים וְאִם נְשַׁאָרִים תַּחַת יָדוֹ ג"כ לֹא הִי נוֹטֵל עֲבוּרָם רַק ד' וְאִם יִטּוֹל עֲכָשְׁיוֹ מִהַלְּנָה ה' שְׂאִינוּ מְחֻיָּב לְתַת מִן הֵדִין רַק ד' הַמְּלָנָה מְרוּוִיחַ וְהַלְּנָה מְפָסִיד וְאִיפְכָא נְשַׁךְ וּתְרַבִּית אֲלָא שְׂמ"מ אִינוּ רַבִּית קְצוּצָה פִּינּוּ שְׁלַא הוֹתְנָה מִתַּחֲלָה בְּשַׁעַת הַלְּנָאָה: וְכֵן מְבוֹאָר לְהֵדִיא בְּחִידוּשֵׁי הָרִיטְב"א לְב"מ הוֹבָא בְּש"מ שְׁם שְׂכ' וְהָךְ שְׂאֵם לֹא קְצִין הוֹזְלוּ נוֹטֵל חֵטִים וְאִינוּ רְשָׁאי לִיטּוֹל דְּמִים כְּשַׁעַת הַלְּנָאָה כו' וְכֵן מְבוֹאָר מְלִשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם בְּחִיבּוּרוֹ וּבְפִי הַמְּשַׁנָּה מְבוֹאָר יוֹתֵר שְׂכ' אִם הוֹקְרוּ הַחֵטִים יִפְרַע כְּמוֹ שְׂהִיָּה שְׁנָה בְּשַׁעַת הַלְּנָאָה וְאִם הוֹזְלוּ יִפְרַעֵנוּ שְׂיַעוֹר מָה שְׂהַלְּנָה לוֹ וּר"ל שְׂיַפְרַעֵנוּ בְּחֵטִים אוֹ בְּמַעוֹת כְּשִׁיעוֹר הִזָּה שְׂשׁוּנָה עֲכָשְׁיוֹ וּמִשְׁמַע דְּטָפִי וְדָאי אִסוּר וְכֵן מִשְׁמַעוֹת כָּל הַפּוֹסְקִים וְלֹא הֵייתִי צָרִיךְ לְהָאָרִיךְ בְּזֶה אַךְ לְפִי שְׂרָאִיתִי בְּמַחְנָה אֲפָרִים סִי' כ"ז נְסַתְּפַק בְּזֶה דְּאוּלֵי הַבְּרִייתָא דִּינָא קָא מְשַׁתַּעִי וְה"ק אַע"ג שְׂאֵם הוֹזְלוּ מְחֻזִּיר לוֹ סָאָה שְׁלַא נְתַחֲזִיב לְהַחְזִיר אֲלָא סָאָה דְּנֻקָא אַפ"ה אִם הוֹקְרוּ נוֹתֵן לוֹ דְּמִים מְשׁוּם רַבִּית וְכֵן נִרְאָה קְצַת מְדַבְּרֵי הַתּוֹ בְּהַגְזוֹל גְּבִי מְלָנָה עַל הַמְּטַבֵּעַ וְכ"כ הָרִיב"ש סִי' שְׂצ"ו ע"ש אַךְ מִמְהֵרִי"ט ח"א נִרְאָה דְּאִסוּר בְּהוֹזְלוֹ לִיתֵן לוֹ דְּמִים וְכֵן מְהֵרִיטְב"א בְּחִידוּשֵׁי מְבוֹאָר כְּדַבְּרֵי מְהֵרִי"ט עכ"ד: וְהִנֵּה מ"ש מְשׁוּ"ת הָרִיב"ש אֲנִי תַמָּה שְׂדַבְּרִי שְׁם אֲמוּרִים כְּלָפִי מִי שְׂרַצָּה לוֹמַר דְּבַהוֹקְרוּ נוֹתֵן דְּמִיָּהם מְדִינָא פִּינּוּ שְׂהַלְּנָה לוֹ לְהוֹצָאָה וְהוֹצִיאָם וְדַחָה הָרִיב"ש זֶה דָּא"כ לְמָה כְּשִׁהוֹזְלוּ נוֹתֵן לוֹ חֵטִים וְיִלְקָה בְּחִסְרָא וּבִיתָר אֲלָא שְׂפִינּוּ שְׁלַא קְצִין יֵשׁ לוֹ לְשַׁלֵּם חֵיטִים כְּמוֹ שְׂהַלְּנָהוּ וּמִשָּׂא"ה כְּשִׁהוֹזְלוּ נוֹתֵן חֵטִים מְדִינָא וְכְשִׁהוֹקְרוּ נוֹתֵן דְּמִיָּהם כְּשִׁיעַר הַזּוֹל מְשׁוּם רַבִּית עכ"ל וְכַוּוֹנַת דְּבָרֵי דְּבַהוֹקְרוּ אִין הַפְּרָעוֹן בְּדְמִים מְדִינָא וְאֲדַרְבָּה מְדִינָא מְחֻיָּב הִי לִיתֵן חֵיטִי רַק מְחַשְׁשׁ רַבִּית הַפְּקִיעוּ הַלְּנָאת חֵיטִים וְיִפְרַע בְּדְמִי' אֲבָל הוֹזְלוּ מָה שְׂנוֹתֵן חֵיטִים מְדִינָא שְׂנָה הַתַּחֲזִיבוֹת שְׁלוֹ וְאִם זֶה נוֹטֵל מְמַנּוּ דְּמִים פְּשִׁטָא שְׂיֵשׁ רַבִּית שְׂנוֹטֵל יוֹתֵר מִחֵיבּוֹ וּמְרוּוִיחַ מְלָנָה מְחֻיָּבָא דְּהַשְׁתָּא וּמְפָסִיד לָנָה וְה"ל רַבִּית: וּמ"ש הָרִיב"ש נוֹתֵן חֵיטִים מְדִינָא הֵינּוּ

מן הסתם אין זה רוצה ליתן רק חיטים שהוזלו וע"ז קאמר שהוא מדינא אכל לא מיירי אם ירצה מדעת עצמו לתת מה שאינו מחויב מן הדין שזה פשוט שאסור משום רבית שאין אנו רואין החיוב רק כמו שהוא לפנינו בעת הפרעון ואסור לו להוסיף עליו דה"ל אגר נטר דאנו סהדי דאי לאו משום שעשה לו טובה שהלנהו לזמן לא היה מותר נגדו ואין לנו לילה בטר מעיקרא דשעת החיוב שזה היה נפסד המלנה אף אם היה מונח אצלו עד עתה רק על שעת החיוב וקרי אינו שנה כי אם ד' ואינו רשאי ליתן ה' משום רבית: ומ"ש מדברי התוס' פרק הגוזל דף צ"ז נפלאתי מאוד שהתוס' שם כ' דלא דמי לגזילה דמשלם בשעת הגזילה משא"כ בהלנאה היכא דהוזל משלם כזילא דהשתא פדאמרין הוזלו נותן לו חטים כו' ומטבע שגפסל הוי כהוזל כו' והיינו לענין חיוב מן הדין וממילא שהוניתור בזה אסור משום רבית ומ"ש התו' אח"כ דל"ה דלא חשיב נפסל בנסדק מצי פטר נפשי' בנפסל כו' פשיטא שאין מנה משמעות שאם ירצה יתן מטבע היוצא רק לדינא קאמר דמצי פטר נפשי' בנפסל וממילא שאין לו ליתן מותר וגם י"ל דהתם במטבע אע"פ שהלנה סתם אי בעי מצי יחיב ליה מטבע טובה דהא בכ"י הותנו שישלם לו במעות אמרינן דנפסל לא מקרי מטבע אליב' ולכן אף בסתמא י"ל שהי' בדעתו לשלם במטבע היוצא ונתחייב בה מאז והו' כפירש: ולכאורה י"ל דהמתנה אפרים דייק דע"כ ס"ל דרשאי ליתן כפי שווי שעת הלנאה דאל"כ א"י כ' שם בהתנה מחויב ליתן מטבע היוצא דכיון שגפסל הוי כהוזל ואם בא ליתן מטבע היוצא ה"ל רבית דאינו מחויב רק הנפסל ששוין ד' והוא נותן היוצא ששנה ה' וא"כ אף תנאי שיתן מטבע היוצא לא מהני דהוי תנאי באיסור רבי' דלא מהני וכמ"ש הריב"ש בס"י י"ט.

ובאמת שכן הקשה בגידולי תרומה דף על התו'. אף לפענ"ד הדברים פשוטי דהתם אע"ג דהוי כהוזל היינו כ"ז שלא נתחייב לו בפירו' מטבע משא"כ אם נתחייב לו מטבע בפירוש ולרב נפסל אין שם מטבע עליו ממילא דמשעה ראשונה נשתעבד לו מטבע היוצא וה"ל פקצץ ועשהו דמי' דכיון דזוזי אונזפי' את זה יתן לו ומעולם לא נגרע כחו לקבל מטבע שגפסל רק על היוצא נשתעבד ואין כאן מקום חשש רבית כלל משא"כ בהלנאת חיטי' שהוזלו אין יכול ליתן מעות כשיווי שעת הלנאה אף שנותן מדעתו וכמ"ש ומצאתי בשו"ת תשב"ץ ח"א סי' קי"ד שכ' ואם הוזלו החיטי' אינו נותן לו אלא סאה חיטי' שאם יתן לו יותר משווי עכשיו ה"ל רבית כיון שלא עשאה דמי' וכדמוכח התם דלא קי"ל כר' יהודה דאמר הכי לענין פוסק על שער שבשוק אלא א"כ התנה עמו שיתן לו כשער הגבוה עכ"ל ומ"ש דלא קי"ל כר"י דבריו תמוהי' לענ"ד דהתם מיירי שנה פסק על השער שבשוק ולא משך עדיין שיכול לחזור בו רק שהי' צריך לקבל מי שפרע ובזה סבר ר"י שיכול לומר תן לי כנה או מעות בעת שיירא' שעת הזול דאדעת' דתרעא זולא פסק משא"כ בגידון דהתשב"ץ התם שהלנה לו חיטי' וזה כבר משך אותם והתנה כשאצטרף לחיטי' אתבעם ותתנם לי פשיט' דכה"ג אין לו עליו מעות רק חיטי' ואם תובע החיטי' בשעת הזול אם נותן לו מעות כשעת היקר יש בו משום רבית אליבא דכ"ע והוא פשוט לענ"ד ועכ"פ הדין דין אמת דבלנה חיטי' בעת שעמדו סאתים בסלע ובעת הפרעון הוזלו על ג' סאים בסלע אסור ליתן לו סלע שהי' שנה בשעת הלנאה כיון שלא עשאה דמי' בעת הלנאה: ומעתה נבא נא לדין השני אם רשאי לכתוב בשטר שהברירה ביז המלנה או ליקח חיטים שלו או סלע שהי' שנה בשעת הלנאה ונראה ברור דאסור

דע"כ לא שרינו אלא קצץ בשעת הלואה ועשאה דמים שהתנה בפירוש שקשיגיע הזמ"פ
יפרע לו סלע ובכה"ג אף שהוזלו חיטים בשעת פירעון צריף ליתן לו סלע דכמאן דאזנפן
זווי דמי וכו' אם נתקרו נותן לו הדמים שקצץ (ועיין בב"ח דבקצץ שרי אפי' יותר מכדי
שו' והיינו בלא קבע לו זמן כו' ובחידושי הריטב"א שהביא הש"מ אין נראה פן ואפשר
דמייירי בקבע זמן כו' משום שיצא מידי הלואת חיטים לגמרי משא"כ פשהוא מתנה
שהפריכה בידו ליקח או חיטים או סלע פשיטא דהלואת חיטים בדוקתא קיימא אלא
שהוא מתנה עמו שאם ירצה לקחת אז תמורת חוב הלואת חיטים כף דמים פשיטא שזה
כמתנה על איסור רבית שהרי אם הי' מתנה עמו לא הי' רשאי ליתן לו דמים אף אם הי'
רוצה מדעתו פיון שעיקר חובו הוא חיטים בעת הפירעון וא"כ התנאי שמחויב ליתן לו
מעות פשיטא הרי זה כמתנה שאם יוול שווי הלואה שלו שהוא פעת בסלע ויעמוד
בחצי סלע אעפ"כ יתן לו סלע וזה אסור והתנאי מגרע גרע דבלא תנאי אם נותן לו
מדעתו יותר משנוי החטי' ה"ל אבק רבית משא"כ פשהתנה בשעת הלואה ע"ז ה"ז
כהתנה דבשעת פירעון אם ארצה אקח בעד חוב הסאה סף מעות שאוכל לקנות בעדם
שני סאים וזהו תנאי של איסור רבית והוא בטל ואדרבה התנאי מגרע שאם התנה בשעת
הלואה על הרבית הרי זה רבית קצוצה אלא שאין זה רק צד א' ברבית וכמ"ש לקמן
ואם לא הי' מתנה רק שזה הי' רוצה לתת מעות בשנוי של שעת הלואה ה"ל אבק רבית
וכמ"ש ל משא"כ עתה שהתנה בפירוש בשעת הלואה ע"ז מ"ש התו' בב"ק דף צ"ז ד"ה
המלנה את חבירו על המטבע כו' נעוד אומר ר"י ד"ל פגון שהלנהו סאה חיטי' ואמר לו
אם תחזיר לי סאה או כף וכף מעות שאם במעות לחודייהו קצב הי' משלם לו מטבע
שנפסל אבל הקא שלא זקף עליו במלנה גמורה שיכול לפרוע לו חיטים אם ירצה נותן
לו מטבע היוצא באותה שעה עכ"ל.

שם הי' התנאי שהפריכה ביד הלנה או שיתן לו חטי' או מעות פשי' שאין פאן איסור
אבל כה"ג דנ"ד שהפריכה ביד המלנה תנאי רבית הוא ואסור. ומצאתי בספר גדולי
תרומה בשער מ"ו חלק ה' דף רס"ח שכתב להדיא כמ"ש שהקש' על דברי התו' בב"ק
שכתבו דנפסל הוי פהוול ובהלואה משלם פי זולא דהשתא פדאמרינו אדם כו' דא"כ
האיה כ' שאם פירש שישלם מעות צריף לשלם מטבע היוצא דסתמא דמלתא לכה פירש
שאם יפסל יתן לו מטבע היוצא כו' דהא ה"ל כמתנה קרוב לשכר ורחוק להפסד דגבי
חיטים נמי לא הותר אלא בסתם ואז משלם פי זולא דהשתא אבל אם התנה בחטים שאם
יוזלו ישלם לו מעות הא נדאי אסור לכ"ע ובהדיא כ"כ הריב"ש ז"ל סי' י"ט והיקא שרי
הקא להתנות שאם יפסל ישלם מטבע היוצא דהוי ממש כמתנה שאם יוזלו חיטים ישלם
מעות וליכא למימר דלא נאסר אלא פגון שמתנה אם יוזלו כו' וכההיא דהריב"ש אבל
הקא איהו אינו מתנה פלום אלא שאנו מוציאין מדבריו דלפחות לא יפסיד אם יפסול
המטבע ולא יטול פחות ממה שהלנה כו' דהא נדאי ליתא דלעולם גבי הלואת חיטים
בעינו שהמלנה יהיה משועבד להפסד הזול ואפי' כשעשאה דמים אם הלנה יתן לו חטים
אע"פ שהוזלו צריף ליטול בע"כ ולא הותר לו פלל להתנות שאם יוזלו ישלם מעות וה"נ
אם יפסל המטבע דהוי פהוול מנין לנו להתיר שייאמר ויתנה שיפרע לו מעות באופן שלא
ישאר משועבד להפסד הזול פשיפסל ונראה לומר דכל איסור החיטים הוא משום פיון
דשער הפירות מצוי להשתנות והוא דבר מצוי אפשר שישתנה לעילוי שינויים המלנה

כְּשִׁיפְרַע לוֹ חֲטִים מִשׁ"ה בְּעֵינָי שְׂיִהְיֶה מְשׁוֹנְעָבָד ג"כ אֵל הַהֶפְסֵד אִם יוֹזְלוּ וּלְפִיכָּה לֹא הוֹתֵר שָׁם לַהֲתַנּוֹת שְׂאֵם יוֹזְלוּ יִתֵּן לוֹ מְעוֹת אֲבָל גְּבִי הַלְּנֹאת מְעוֹת מְלֵתָא דְלֹא שְׂכִיחָא שְׂיִשְׁתַּנֵּה הַשְּׁעַר לְעִילוּיָא אִם לֹא בְּמִקְרָה פַּעַם בְּיוֹבֵל מִחֲמַת גְּזִירוֹת מְלָכוֹת אוֹ עֲנִינָא אַחַר כּו' וּלְפִי"ז גַּם בְּחֻטִּים אִם יִתְּנָה שְׂאֵם יִשְׁוּוּ כְּשִׁעַר שֶׁל עֲכָשְׁיוּ יִחְזִיר לוֹ הַחֲטִים וְאִם לֹא יִשְׁוּוּ בְּשִׁעַר זֶה בֵּין יוֹקְרוּ אוֹ יוֹזְלוּ יִשְׁלַם לוֹ מְעוֹת דֶּהֱשַׁתָּא וְדַאי אֵינּוּ מְשַׁתְּפֵר כְּלָל אַע"ג דְּוַדַּאי אֵינּוּ מִפְסִיד אַפ"ה כִּינּוֹן דְּלִיפָּא חֲשַׁשְׂא דְאַגְרָא נָטַר שְׂרִי עַכ"ל הִנֵּה הַעֲתַקְתִּי לְשׁוֹנוֹ כִּי מִמֶּנּוּ נִקַּח כְּמָה מִיְלֵי מְעַלְיוֹת' דְּשִׁיכִי לַנ"ד וְהִנֵּה רוּאָה מִפְּנֵי רֵשׁ יוֹצֵא מִפִּי גְדוֹל הַדּוֹר דְּגַבֵּי הַלְּנֹאת חֲטִים דְּמִשְׁתַּנֵּה הַשְּׁעַר וְהוּא דְּבָר מְצוּי דְּאֶפְשָׁר שְׂיִשְׁתַּנֵּה לְעִילוּי לֹא מֵהֵנִי לִיָּה תִּנְאָה שְׂאֵם יוֹזְלוּ יִתֵּן מְעוֹת וְאִם הַלְּנָה לוֹ חֲטִים אַעפ"י שְׂהוּזְלוּ צְרִיָּה לְיִטְלַם בַּע"כ וְה"ה לְכָל כִּיּוֹצֵא בּוֹ דִּהְוָה פִּירָא וְהַשְּׁעַר מְשַׁתַּנֵּה בּוֹ אֵינּוּ הַתְּנַאי מוֹעִיל בּוֹ כְּלָל לְפִי שְׂנַעֲשֵׂה בְּאִיסוֹר: אַף אַעפ"י שְׂהַדִּין דִּין אֲמַת מ"מ תַּמִּי לִי בְּדַבְּרִי ו"ל חֲדָא בַּמ"ש דְּהוּ"ל קְרוּב לְשִׁכָּר וְרַחוּק לְהֶפְסֵד דְּגַבֵּי חֲטִי נְמִי כּו' וּבְהֶדְיָא כ"כ הָרִיב"ש כּו' וְלַעֲנֵנ"ד אַע"ג דְּהָרִיב"ש מְבִנְאָר מְדַבְּרִי שְׂמָה שְׂאִיסוֹר בְּזָה הוּא מִטַּעַם קְרוּב לְשִׁכָּר כּו' הִינְנוּ מְשׁוּם דְּעוֹבְדָא דְּהָרִיב"ש הִי דְּרַף מְכִירָה שְׂנָה מְכַר לְקַהֵל חֲטִים בְּסָף כֶּף לְזַמֵּן יְדוּעַ אֲלֵא שְׂהוֹתַנָּה שְׂיִהְיֵי יְדוּ עַל הַעֲלִיוֹנָה לְגַבּוֹת חֲטִי אוֹ מְעוֹת נִמְצָא שְׂהַעֲיָקֵר הִיָּה הַמְכִירָה אֲלֵא שְׂהוֹתַנָּה שְׂכִידוֹ לְבַטֵּל הַמְכִירָה וְלַעֲשׂוֹת מִמֶּנָּה הַלְּנֹאת שְׂדִינָה לְגַבּוֹת מֵהַלְּנָה אוֹתוֹ דְּבָר עֲצָמוֹ וְלֹא דַמִּי וַע"ז כ' שְׂאֵם יִקַּח הַבְּרִיָּה בְּעַת הַפְּרַעוֹן לְבַטֵּל הַמְכִירָה וּלְהַחְזִירָה לְהַלְּנֹאתָ א"כ כְּשִׁגְנוּבָה חֲטִים שְׂהֵם שְׁוֹנִים עַתָּה מְאֵתִים בְּשִׁבִיל חוֹב הַחֲטִים שְׂהִיו שְׁוֹנִים מִנָּה מִחֲמַת הַתְּנַאִים שְׂהַתְּנָה שְׂיִהָא יְכוֹל לְבַטֵּל הַמְכִירָה וְיִתְחַזֵּיב לְתַת לוֹ חֲטִים בְּעֵינ הוּ"ל תְּנַאי בְּאִיסוֹר רַבִּית וּבְטֵל וְשׁוֹב כ' הָרִיב"ש דְּלִכְאוּרָה י"ל שְׂאֵין תְּנַאי זֶה בְּאִיסוֹר כְּלָל שְׂהָרִי אַף כְּשִׁיבְחָר לְבַטֵּל הַמְכִירָה וְאֵין כָּאֵן דַּמִּי חֲטִים רַק הַלְּנֹאת הַחֲטִים עֲצָמָם (כַּצ"ל בְּרִיב"ש שְׂמָ) הוּ"ל הַלְּנֹאת סָאָה בְּסָאָה דְּשְׂרִי בִּישׁ לוֹ אוֹ יִצָּא הַשְּׁעַר לְגַבּוֹת אַף שְׂהוֹקְרוּ אַח"כ וַע"ז כ' דַּז"א דְּאָף בַּכּה"ג אִיסוֹר שְׂהָרִי הוּא קְרוּב לְשִׁכָּר וְרַחוּק לְהֶפְסֵד כּו' כֶּף מְבִנְאָר מְדַבְּרִי ו"ל וְכַוּוֹנָתוֹ דְּוַדַּאי א"ל שְׂיִתְבַּטֵּל מֵהַ שְׂהַתְּנָה שְׂאֵם יוֹזְלוּ הַבְּרִיָּה בִּידוֹ לְיִקַּח דַּמִּים כְּשִׁעַר הַיִּקָּר לְפִי שְׂנַעֲשֵׂה בְּאִיסוֹר דַּז"א דְּמָה שְׂנַתְחַזֵּיבוּ הַקַּהֵל בְּנִתְיַנֵּת הַדַּמִּים אֵין עָלָיו תּוֹרַת תְּנַאי כִּי עֵיקֵר הַדְּבָר שְׂמַתְחַלָּה בְּאוֹ בְּבִרִית יַחַד זֶה לְמַפְּוֹר וְהֵם לְקַנּוֹת וְנַתְחַזֵּיבוּ בְּדַמִּים וְאֵין עַ"ז שׁוּם אִיסוֹר וְלֹא תּוֹרַת תְּנַאי הוּא עַל הַצַּד הַשְּׂנִי שְׂהַמּוֹכֵר מִתְּנָה לְטוֹבְחָתוֹ שְׂאֵם יוֹקְרוּ וְיִרְצָה לְבַטֵּל הַמְכִירָה וְיִחְזִירָנָה הַלְּנֹאתָ יְדוּ עַל הַעֲלִיוֹנָה וְזֶה תְּנַאי אִיסוֹר הוּא וּבְטֵל וְנִשְׂאָר הַמִּקַּח קִיָּים וַא"צ לְתַת רַק הַדַּמִּים שְׂנַתְחַזֵּיבוּ לְפִי שְׂהַתְּנַאי שְׂהוֹתַנָּה שְׂיִהְיֶה הַבְּרִיָּה בִּידוֹ מִתְבַּטֵּל בְּזָה שְׂאֵינּוּ יְכוֹל לַהֲתַנּוֹת שְׂיִהְיֶה יְכוֹל לְבַטֵּל הַמְכִירָה לַעֲשׂוֹת הַלְּנֹאתָ כִּינּוֹן שַׁעֲי"ז יִהְיֶה קְרוּב לְשִׁכָּר כּו' אֲבָל אִם הִינּוּ אוֹמְרִים דְּאֵין אִיסוֹר בְּסָאָה בְּסָאָה כְּשִׁישׁ לוֹ אַף בְּמִקּוֹם שְׂהוּא קְרוּב לְשִׁכָּר הִיָּה הָרִיב"ש מוֹדָה דְּמֵהֵנִי הַתְּנַאי שְׂהָרִי אֵין כָּאֵן תְּנַאי אִיסוֹר כְּלָל וְאִמְרִינּוּ דְּכְשִׁפּוֹחָר בְּחֲטִים נִתְבַּטְּלָה הַמְכִירָה וְחִזְרָה הַלְּנֹאתָ וְהוּ"ל סָאָה בְּסָאָה אַף כֵּל זֶה כְּשִׂהָעֲנִין נַעֲשֵׂה דְּרַף מְכִירָה אֲבָל אִם הָעֲנִין נַעֲשֵׂה מִתְחַלָּה בְּהַלְּנֹאתָ שְׂהַלְּנָה לוֹ חֲטִים וַא"כ עֵיקֵר הַחַיִּיב שְׂנָה יִפְרַע לוֹ חֲטִים בְּעֵינ אֲלֵא שְׂנָה הַתְּנָה שְׂאֵם יִרְצָה בְּעַת הַפְּרַעוֹן לְקַחַת דַּמִּים כְּמוֹת שְׂהֵם שְׁוִים עֲכָשְׁיוּ מְחוּיָב לְיִתֵּן לוֹ דְּבָר בְּרוּר הוּא שְׂאָף אִם הִי הַתְּנַאי מוֹעִיל אֵינּוּ מוֹעִיל לְמַפְּרַע לומר שְׂכְּשֵׂהוּא בּוֹרֵר לוֹ דְּרַף זֶה שְׂיִתֵּן לוֹ דַּמִּים הַבּוֹרֵר הַדְּבָר לְמַפְּרַע שְׂבִשְׂעָה שְׂיִקַּח הַחֲטִים מְכִירָה הִיָּתָה וְלֹא הַלְּנֹאתָ דְּוַדַּאי ז"א וְלֹא

מיבִּעֵיָא לְפִי מַה דְּקִי"ל דְּבִדְאוּרְיִיתָא אִין בְּרִינְה דְלֵא אֲמַרִּינּוּ הַוְבְּרַר לְמַפְרַע שְׁהִי מְכוּרִים
אֵלָא אֲפִילוּ לְמִ"ד יֵשׁ בְּרִינְה אֲפִילוּ מְדִאוּרְיִיתָא מ"מ פְּשִׁיטָא דְבָנָה שְׁהִי הִתְנַאי בְּסִתָּם
שְׂאִין לוֹ לְפָרְשׁוּ עַל לְמַפְרַע אִם לֹא שְׁהִי אוֹמֵר כֵּן בְּפִירוּשׁ שְׂאִם יִבְחַר בְּדָמִים תְּחֻל
הַמְכִירָה מְעַכְשָׁיו וְאִז יֵשׁ לְדַמּוֹת לְדִין הָרִיב"ש שְׁעֵשָׂה מְכִירָה מְעַכְשָׁיו אֵלָא שְׁהִתְנָה שְׂאִם
יִרְצָה לְהִיּוֹת הַלְנוֹאָה תִּתְבַטֵּל הַמְכִירָה מִשָּׂא"כ בְּתַנַּאי בְּסִתָּם אִינוּ עַל לְמַפְרַע רַק עַל שְׁעַת
הַפְרָעוֹן לְבַד שְׂאִם יִרְצָה מְחֻיָּב לִיתָן לוֹ סָף דְּמִים כֶּף וְכֶף וּא"כ מַה יּוֹשִׁיעֵנוּ זֶה שְׁהִי שְׁנָה
כְּסָף הַזֶּה בְּשַׁעַת הַלְנוֹאָה אוּ יוֹתֵר שְׁנָה אִינוּ מַעְלָה וּמוֹרִיד כִּינּוּן שְׂלֵא עֲשָׂאוּ דְמִים לְחֻלוּטִין
בְּתוֹרַת מְכִירָה וְהוּא מִתְנָה שְׁיַפְרַע לוֹ יוֹתֵר מִמָּה שְׁנִתְחַיֵּיב וְזֶה רַבִּית גְּמוּרָה הִיא וְהִתְנַאי
שְׁמִתְנָה עַל רַבִּית בְּטֵל וְאִין אֲנּוּ צְרִיכִין לְבֹא ע"ז מְטַעַם קְרוּב לְשֹׁכֵר כּו' כִּלְל וְאִי מַהִי
טַעְמָא אֲתִינּוּ עֲלָה הִיזֵה מְקוּם לְפַקְפַק בְּמָה שְׁלֵמַד הַג"ת פְּהֵרִיב"ש דִּי"ל דְּבַגְדִּין הָרִיב"ש
שְׂאִנוּ דְנִין עַל הִתְנַאי שְׂאִם יִרְצָה יִתֵּן לוֹ חֲטִים דְּנֻקָא שְׁיֵשׁ בּוֹ שֹׁכֵר וְרִיחַ לְמַלְוָה כְּנֻגַד
הַשְּׁעַר שְׁהִי בְּשַׁעַת הַלְנוֹאָה לֹא מַהֲנִי הִתְנַאי לְשֹׁכֵר כִּינּוּן שְׂלֵא קִיבֵל לְהַפְסֵד מִשָּׂא"כ בְּצַד
הִתְנַאי שְׂאִם יִרְצָה יִקַּח כְּשֹׁעֵר הַלְנוֹאָה אֲמַרִּינּוּ כִּינּוּן דְּהַיָּף צַד שְׁיִקַּח חֲטִים אִף שְׁיִתְיַקֵּר
הוּא עֵיקַר הַנְּעֵשָׂה בִּינֵיהֶם שְׁדַרְךָ הַלְנוֹאָה הוּא וְשָׂרִי בְּיֵשׁ לוֹ רַק הִתְנַאי הוּא שְׂאִם יִרְצָה
יִקַּח הַדְּמִים וְלֹא יִפְסִיד מְשַׁעֵר הַלְנוֹאָה אֲבָל רִיחַ אִין כָּאֵן בְּזֶה לֹא אִיכְפַת לָן בְּמָה שְׁהוּא
קְרוּב לְשֹׁכֵר ג"כ שְׁהִי הַדִּין נוֹתֵן כֵּן אִם הִיזֵה מִתְקַיֵּים צַד הַדִּין שְׁיִסְלַק חֲטִים וְצַד הִתְנַאי
אִינוּ אֵלָא לְהִיּוֹת בְּטוּחַ שְׂלֵא יִפְסִיד מְקָרֵן שְׁלוֹ וְכֹה"ג הוּי דְּהִתְנָה עַל מְטַבַּע הַיּוֹצֵא אִף
בְּאֲמַת בְּצַד הִתְנַאי שְׂאִם יּוֹזְלוּ דְמִים אֲסוּר בְּלֹא טַעְמָא דְקְרוּב לְשֹׁכֵר אֵלָא הוּא עֲצָמוּ תְנַאי
רַבִּית כִּינּוּן שְׁבִשְׁעַת פְּרָעוֹן אִינוּ מַגִּיעַ לוֹ כ"א חֲטִים וְאִם נוֹתֵן לוֹ דְמִים שְׁשׁוּיִים בְּעַת הַהוּא
יוֹתֵר הוּי רַבִּית כְּמִבְּנוֹאָר בְּפוֹסְקִים בְּדִין הַמְלָוָה עַל הַמְטַבַּע וְהוֹסִיפוּ עֲלָיו כּו' דְּדוֹנָא הִיכָא
דְּדִינָא הוּא שְׁיִתָּן לוֹ מְטַבַּע הַחֲדָשָׁה ע"ש בַּאֲשֵׁר"י וְכ"כ בִּיש"ש שְׁם סִי' ט"ו לְהַדְיָא דְאִין
לְפָרֵשׁ דְּלַעוֹלָם אִית לִיה אֲוֹרְחָא וְקַמִּיבְעֵיָא לִיה הִיכָא שְׁרוּצָה זֶה לְפָרוּעַ מִן הַחֲדָשָׁה אִם
יְכוּל לְקַבֵּל מִשׁוּם דְּהוּי כְּרַבִּית דְּפִשִׁיטָא דְּהוּי רַבִּית שְׁבִידוֹ לְסַלַק בְּמַעוֹת הַרְאוּנוֹת כּו'
ע"ש מְבַנְּאָר דְכֹה"ג אִף אִי לֹא זִילָא פִירָא מִחֲמַת הַחֲדָשָׁה אֲסוּר כִּינּוּן שְׁהִי הַרְשׁוֹת בִּידוֹ
לְפָרוּעַ בְּנִפְסֵל שְׁהִי לֹא הִתְנָה בְּתַחֲלָה בְּמַעוֹת ע"ש וְהַגַּע עֲצָמָה אִם הַלְוָה לוֹ חֲטִים בְּסִתָּם
וְאַחַר זְמַן הִתְנָה הַמְלָוָה עִם הַלְוָה שְׂאִם יִרְצָה הַמְלָוָה בּוֹזֵמ"פ שְׁיִהִי חֲטִים שְׁוִים סְלַע יִתֵּן
הוּא ב' סְלַעִים פְּשׁוּט שְׁהוּא רַבִּית אִף שְׁהַחֲטִים הִיוּ שְׁוִים אִז בְּשַׁעַת הַלְנוֹאָה וּבְשַׁעַת הִתְנַאי
ב' סְלַעִים כִּינּוּן דְּהִיא שְׁעֵתָא דְרַמִי חִיּוּבָא אֲקַרְקַפְתָּא דְלוֹה אִינוּ רַק סְלַע וּא"כ מַה בְּכֶף
שְׁהִתְנַאי הִי בְּעַת שְׁהַלְוָה כִּינּוּן שְׁעַכְשָׁיו לֹא נִפְסַק מִתּוֹרַת הַלְנוֹאָה ע"י תְנַאי שְׁמִתְנָה עִתָּה
א"כ מַה לִי בְּשַׁעַת הַלְנוֹאָה אוּ אַח"כ וְאֲדַרְבֵּה הִתְנַאי שְׁבִשְׁעַת הַלְנוֹאָה גוֹרֵם לוֹ לְהִיּוֹת עַל
תְנַאי שְׁם רַבִּית קְצוּצָה רַק שְׁהוּא צַד אֲחַד בְּרַבִּית כַּמִּש"ל וְיִתְבָּאֵר לְקַמְן אִי"ה וּמ"ש
הַג"ת דְּלַכְאוּרָה יֵשׁ לְחַלַק דְּהִכָּא לֹא שְׂאִמֵר בְּהִדְיָא אִם יִפְסֵל רַק שְׂאִמֵר סִתָּם שְׁיִשְׁלַם לוֹ
מַעוֹת וְלֹא נְאָסֵר לְהִתְנוּת אֵלָא כְּשִׁהַמְלָוָה מְרוּיחַ מ"מ בֵּין שְׁמִתְנָה אִם יּוֹזְלוּ מַעוֹת וְאִם
יּוֹקְרוּ חֲטִים כְּהִיא דְּהִרִיב"ש ז"ל אֲבָל הִכָּא אִינוּ מִתְנָה כְּלוּם שְׁיִשְׁתַּפֵּר כּו' וְדַחָה זֶה
דְּמִשְׁוֹעָבֵד לְהַפְסֵד בְּעֵינּוּ כּו' וְלַעֲנ"ד אִין צְרִיף לְדַחֵי' זֶה דְּהִרִיב"ש הֵתֵם מִיַּרִי בְּהִדְיָא ג"כ
שְׂלֵא אֲמַר אִם הוֹזְלוּ רַק הַבְּרִינְה בְּסִתָּם אִיזָה שְׁיִרְצָה וְאִפ"ה כ' הָרִיב"ש דְּאֲסוּר מְטַעַם
שְׁהוּא קְרוּב לְשֹׁכֵר אִף בְּלֹא"ה לֹא יִדְעָתִי מֵאִי קוּשְׂיָא דְּהֵתֵם בְּמְטַבַּע שְׁנִפְסֵל שְׁמִתְנָה עִמוּ
שְׁיִהֵא הַפְרָעוֹן בְּמַעוֹת מְאִז נִתְחַיֵּיב לוֹ מְטַבַּע הַיּוֹצֵא כַּמ"ש הַתּוֹס' וְלֹא דְבַר אַחַר שְׂאִין

שם מטבע עליו וא"כ פשיטא שמעולם לא היה מקום חיוב על המטבע שנפסל שנאמר
שאם מחמת התנאי יתן לו מטבע הינצא הוי רבית אע"ג דנפסל הוי פהויל מ"מ מחמת
התנאי הוי פקצין דמים שבין יוקרו או יונלו חטים יתן לו כף וכמ"ש במטבע שמחייב
עצמו מעכשיו שינתן לו מטבע הינצא בעת שיפרע לו מה רבית שינה בזה משא"כ במתנה
על חטים שינתן לו דמים פשיטא פיון שעיקר חיובו מחמת הלואה חטים פשיטא שנים
בעת הפרעון רק סלע והוא נותן לו שני סלעים אין לה רבית גדול מזה וגם מ"ש בג"ת
לתרץ דבמעוות מלתא דלא שכיחא שישתנה השער לעלויא הוא תימא לענ"ד דדוקא גבי
פירא אמרינן הכי דבדידהו תליא גוקרא וזולא ולא בטיבא דזוזי אשתעבד לי וזוזא
יהיב ליה פמבונאר בר"פ הזהב ולא שינה בי שינוי לעלויא פלל וקצרת: ואיך שיהיה
מבונאר דתנאי דכה"ג שאם יונלו יתן לו דמים הוי רבית מטעם קרוב לשכר ומכ"ש לפי
מ"ש דכיון שנעשה דרף הלואה רק שהתנה שאם ירצה דמים מחויב ליתן לו ואין ספק
שלא ירצה בדמים כ"א אם יונלו החטים וא"כ הו"ל רבית קצוצה פיון שהוא מתנה על
רבית זה בשעת הלואה רק פיון דאפשר שלא יונלו רק יוקרו או יהיה במקח השונה כמו
עכשיו ואעפ"י שזה בורר לו אחד מהאופנים לא יהיה בזה רבית וא"כ אף מה שהתנה
שאם יונלו יתן דמים אין זה כ"א צד א' ברבית ומ"מ נראה דלא מבעיא דהוי אבק רבית
עכ"פ דהא קי"ל פרבנו דצד א' ברבית אסור אף נראה דאפי' רבית קצוצה הוי כמו
שמבונאר באורח בשו"ת הריב"ש סי' ש"ה דהיינו קודם שיתברר צד הרבית מ"מ אסור
מדרבנן לאחר פירות פיון דאפשר לבא לידי אסור רבית קצוצה ואסור מדרבנן אבל
פשיטא ברר הצד שיש בו רבית רבית קצוצה הוא ע"ש באורח ועיין בט"ז ר"ס ק"ע וקע"ד
בזה ויש מי שרוצה לומר דכיון שמקח שנעשה באיסור קיים ה"נ תנאי שנעשה באיסור
ונה טעות דמקח שנעשה באיסור קיים לענין המקח פגון בזבין גלימא אבל מ"מ מה
שלוקח יותר והוא אסור מחמת אסור רבית מפקינן מיני' והוא פשוט וכעת אין פנאי
להאריך יותר והנלענ"ד פתבתי דברי זעירא הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד: הלכות
נדה שאלה מד משה שפיר קאמר.

ריחו לא נמר. דורש כמין חומר.

ה"ה פבוד אהו' כו' חתן גיסי מו' משה זאב וואלף נ"י: אחד"ש הגדלת השמחה בלבי
בראותי גמול ידו הדה. לתורה ולתעודה בפתחי נדה.

פי יפליא בין דם לדם. ועושה לו לימודים בדברי הפוסקים אשר על אבני הקודש יוצק
יסודם.

פרט למעשה חידודים. והנה אשתקד התחלתי להשיב על דבריך שני' בענין גט בע"כ
והקיפוני חבילות תשובות בענינים אחרים והוצרכתי להפסיק ואף עכשיו פי נפשי מרה
על הלקח ממני מחמד עיני ילד שעשועים ורעיוני שחו באחו הם רועים לולי תורתך
שעשועי ברוב שרעפי להלהיב כל נפש יקרה.

בשלהבת העולים אל אש דת התורה. ומילתא אלבישייהו יקירא.

אמרת אשיחה וירונס לי: וזה החלי בעזה"י: אותימי ראיתי אשר הקשית על הפרשה
סי' קפ"ו מ"ש על הב"י שאינו יודע טעם לדבר אם לא לענין פתובה כו' וע"ז פתבת פיון

שהב"י רוצה לתרץ בזה קו' הרא"ש על הרי"ף מהך דנהאמרה שמואל כו' א"כ ע"כ דלענן איסור נמי אמרינן הכי דכל שצריכה בדיקה אח"כ צריכה ג"כ בדיקה קודם.

הנה בזה ראיתי בספר פרתוי ופליתי הלכות נדה שכתב על מ"ש בדברי הראב"ד דכל שלא בדיקה קודם לא מיקרי רואה מחמת תשמיש דאיפא למימר קודם תשמיש אתי ע"ז פתב הפליתי דמדברי הרא"ש שהקשה דמאי קאמר ונהאמרה כו' מוכח דז"א דא"כ פשיטא דרחב"א גם קודם תשמיש מצריף בדיקה ע"ש ואמנם כדי להסביר לה דברי הפרישה אמרתי להציע מתחלה פי' דברי הרא"ש וב"י בזה שלכאורה הם קשי הבנה וממילא בין תבין דברי הפרישה לכאורה מ"ש הב"י דכיון דבעי בדיקה אח"כ בעי נמי קודם אפתי לא מתרצא הך קושיא דהרא"ש שהרי משמעות לשון הש"ס דפריף ונהאמרה שמואל כו' משמע דבהיא דהתם סגי ול"ל הך דשמואל דאמר הלכה כרחב"א ומאי קושיא דהא שפיר איצטרף למפסק כרחב"א לענן אחר תשמיש דהא מדשמואל דהתם לא מוכח רק דאסורה לשמש עד שתבדוק כו' אמנם כמו כן תקשה על הרא"ש גופיה דנייד מפירוש הרי"ף ומפרש צריכה ב' עדים היינו א' לפני תשמיש וא' אח"כ ולפי"ז עדיין קושיותו נשאר מעל מאי פריף ונהאמרה כו' דהא איצטרף להשמיענו כרחב"א לענן אחר תשמיש ודחוק לומר דקושית הש"ס דל"ל הך דהתם דמדקאמר הלכה כרחב"א מוכח דבעי בדיקה בין קודם בין אח"כ ודל"שנא דנהאמרה כו' משמע דל"ל הך דרחב"א ועוד דקושיא זו ל"ל דשמואל דהתם יש לדחותה בגונן סגי אין מבוארים למענין בש"ס שם.

ואמנם האמת יורה דרכו דכיון דטעמא דשמואל דהתם דבעי בדיקה בעסוקה בטירות לפני תשמיש לבעלה הוא משום מיגו דבעי בדיקה לאח"ת לטירות א"כ הרי מבואר שם בהא דשמואל דבעסוקה בעי בדיקה קודם ואח"כ פריף שפיר הך דרחב"א ל"ל והוא פשוט: אמנם לפי זה קשה מאי מקשה הרא"ש על הרי"ף מה ענן דרחב"א לדשמואל כו' ולפי מ"ש הרי הש"ס מקשה בפשיטות שפיר אי בעסוקה בטירות האמרה שמואל חדא זימנא דנהי דהך דרחב"א לא מיירי כ"א בלאח"ת מ"מ פיון דכבר אמר שמואל התם דבעי בדיקה קודם ואח"כ א"כ הך דהכא דהלכה כרחב"א ל"ל פלל דשמואל דהתם סגי וע"כ לומר דהרא"ש לישנא דש"ס קשנתי דפריף האמרה שמואל משמע לישנא דכל מה דאיפא למשמע מדשמואל איפא למשמע מרחב"א ולהרי"ף הך ליתא דלדידה רחב"א לא מיירי אלא בבדיקה דלאח"ת לחוד ואע"ג דמ"מ שפיר איפא לאקשוני ל"ל למפסק כרחב"א דבשמואל דהתם סגי מ"מ לא הו"ל לש"ס למנקט בהאי לישנא אלא הו"ל גדולה מזו אמר שמואל דאף לפ"ת בעי בדיקה מחמת מיגו דלאח"ת ומזה הוכיח הרא"ש דגם רחב"א מיירי בין לפ"ת ובין לאח"ת ואהא קפריף דאי לא קפסיק שמואל פנותי דרחב"א אלא בעסוקה בטירות והלכתא פנותיה ולא מטעמיה דאלו הוא מטעם עיוות ותיקון קאתי עלה ואף באינה עסוקה הוא אוסר לשמש בלא בדיקה ויש בזה עיוות ותיקון לענן כתובה אם תבדוק ולא תמצא ושמואל מטעם עסוקה בטירות קאתי עלה ולהכי צריכה בדיקה לפ"ת ואחריו מטעם מיגו וכמו שכתב הר"ן בחידושו ובשבועות אם פן ל"ל למפסק פנותיה פלל האמרה שמואל חדא זימנא והשתא אתי שפיר גם דברי הבית יוסף דהבית יוסף לתרוצי סוגיא הוא דעביד אליבא דהרי"ף וקאמר דכיון דבעי בדיקה אחר פך בעי נמי קודם ואם פן רחב"א נמי מצריף בדיקה קודם תשמיש וע"ז בא הפרישה לומר שא"י טעם לדבר אם לא לענן כתובה ור"ל פיון

שעכ"פ רחב"א דמצריף בדיקה לאח"ת שאם תמצא תפסיד פתובה בעי נמי קונדם דאל"כ מצוי למימר דמעיקרא אתי האי דמא וע"כ פיון דרחב"א ע"כ מצריף בדיקה לפ"ת ואח"כ לעגנו פתובה שפיר נקיט הש"ס בלישגיה והאמרה שמואל חדא זימנא להצריף בדיקה קונדם ואח"כ היכא שעסוקה וקא למפסק כרחב"א: והשתא לפי"ז מה שמדקדק בסדרי טהרה מדברי הפרישה דדוקא לעגנו פתובה אמרינו הכי אבל לא פרוצה מ"ת לעגנו איסור לבעלה אינו מוכרח כלל דע"כ לא קאמר שא"י טעם לדבר אלא לעגנו בדיקה דאשה שאין לה נוסת דמאן לימא דצריף בדיקה קונדם דלמא אח"כ דוקא הוא דצריף בדיקה דיש לחוש שתראה מחמת מיעוץ התשמיש אבל קונדם התשמיש לא צריף וא"כ הו"ל לרחב"א להזכיר בדיקה דלפ"ת שהיא המתירה לשמש וכן אם נאמר דשמואל לא פסק פנותי אלא בעסוקה מנ"ל דאמרינו הו סברא מיגו כו' דהא י"ל דוקא אח"כ בעי בדיקה שמה תראה מ"ת ותקלקל הטהרות אבל קונדם תשמיש לית לו למיחש שמה ראתה וי"ל דלבעלה לא בעי בדיקה ולהכי קאמר שמואל התם וחיידש הו סברא דבעסוקה בטהרות אמרינו מיגו כו' ולישגא דש"ס דקאמר והאמר שמואל כו' משמע דדא ודא א' היא ושניהם עולה בקנה א' להצריף בדיקה קונדם ואח"כ ואהא פתב הפרישה דלעגנו הפתובה שייכ' הו סברת להצריף בדיק' קונדם וכיון דרחב"א לעגנו פתובה מיירי ובהא בעי שמואל למפסק פנותי בעסוקה שפיר מתורץ לישגא דש"ס האמרה שמואל כו' וא"כ ממילא י"ל פיון דלעגנו פתובה אמרינו הו סברא לעגנו איסור אם רמ"ת לא מתסרא עלי' דגברא והפרישה לא כתב שא"י טעם אלא לעגנו הצרכת הבדיקה אבל לא לעגנו לאסרה על בעלה משום רמ"ת דבזה יש טעם לשבח כמו גבי פתובה דאמרינו דלמא לפ"ת אתי דמא כ"כ לעגנו איסור אל תאסרנה מספק דהיינו עיוות ותיקון דקאמר רחב"א דהא בהא תליא דאם נימא דמתסרא א"כ ממילא ל"ל פתובה ואעפ"י ש"ל דשאני פתובה דמספיקא אין להפסידה פתובתה אבל מ"מ שפיר מתסרא כבר כתב הב"ש באה"ע סי' קי"ז דכל דמיתסרא מספק לית לה פתובה ומייתי ראי' ממוכר בשר ספק טרפה ע"ש: אמנם לכאורה יש לחלק בדבר דהתם דהספק הוא פיון שנמצא סמוך לביאה יש להסתפק שמה בשעת תשמיש אתי או אח"כ שפיר י"ל דאין לה פתובה פיון דמספיקא פרושי אינשי כו' שהרי ליכא לברורי' הא מלתא כלל וא"כ הנה מום בשעת נשואין שאילו ידע פן לא הי' נושא אותה שתאסר עליו מספק משא"כ בזה שלא בדקה קונדם ויש ספק דלמא מעיקרא הוי האי דמא נהי דהשתא מיהו מתסרא עלי' פיון דאתרמי מלתא שלא בדקה קונדם ומספקינן לה ברמ"ת מ"מ ספק זה היא עומד להתברר אם היתה בודקת קונדם תשמיש הנה נודע לנו אם האי דמא מעיקרא אתי או לא וא"כ בשעת נשואין לא הנה שם מקח טעות דמה שנאסרה זו מספק הוא ולעגנו פתובה מצוי למימר דשמה אי בדיקתא לנפשאי קונדם לכו הוי משכחנא האי דמא ולא מ"ת אתי ולכאורה יש מקום לומר דכל שלא בדקה מקונדם איכא ס"ס שמה קונדם תשמיש ושמה אח"כ פיון דבדיקה היא בשיעור נוסת וספיקא היא ועיין בספר פתובה מ"ש דאע"ג דאיכא נמי ספק שמה מן הצדדים לא אמרינו ס"ס דכיון דהוחזקה בג"פ לא אמרינו שמה אחר תשמיש אתי וכמו כן י"ל גם לפני תשמיש לא תלינן בכה"ג שנמצא סמוך לתשמיש אלא תולין במצוי וא"כ אף ס"ס לא אמרינו בכה"ג ולפי שאין הפנאי מספיק עמדי לא רצייתי להרחיב הדבור בזה ולצאת מעגנו לעגנו אף באותו ענין ועוד חזון למועד אז"ה ועתה אני בא בדבריך לדבר בם ולא

בדברים אחרים עד אקח מועד מישרים אשפוט אותם אני: ומ"ש בשם הרא"ה טעמא דבעי בדיקה לפני תשמיש משום קלקול טהרות והקשית עליו דהא עד שלפני תשמיש אינו ממעט בפקידה שגית בזה ואגב שיטתך רהיט לה ותלית בוקי סריקא בהרא"ה ז"ל שמ"ש הרא"ה שפא תמצא דם לאחר תשמיש ואיפא קלקול בטהרות לא קאי אדסמיך ליה רק על שלפניו דקאמר מיגו דבעי בדיקה לטהרות אהא פירושי קמפרש שפא תמצא דם כו' וכמ"ש רש"י ז"ל אבל מעולם לא עלה על דעת הרא"ה לומר שבדיקה שלפני תשמיש בשביל טהרות הוא וזה פשוט ומבואר: ומ"ש על הפרישה שכתב שא"י טעם לדבר שגראה הטעם דבעי בדיקה משום מיגו וכדאמרין מיגו לענין עסוקה בטהרו' כמו כן י"ל אף בלא עסוקה דאי בעי אח"כ בעי נמי קודם משום מיגו זו וכ"כ בסדרי טהרה בשם הגהת פרישה על דברי הרמב"ן וכתב דכ"ש הוא ואני אומר שאין פדאי בזה לדחות קושית הרא"ה ששהקשה שהיה לו לרחב"א לבאר הבדיקה שלפני תשמיש שהיא המתירה לבעלה דאטו הו סברא דמיגו דבעי בדיקה אח"כ כו' הוא פשוטה כ"כ עד שלא יהי צורך להזכיר ועוד דהו סברא דמיגו דבעי בדיקה לטהרות כו' גופה לא ידענו בה טעמא ואנן מינה ניקום ונגמר בק"ו ובאמת קצת הי' נלענ"ד לכאורה ליתן תבלין להו סברא דמיגו דבעי כו' עפ"י מה דאמרין התם ותבדוק ומה בכך א"כ לבו נוקפו ופורש וזה דוקא באשה שאינה עסוקה בטהרות פנין שאין לה רגילות להיות בודקת כ"א לבעלה א"כ יש לחוש שפא יהי לבו נוקפו מחמת שהוא רואה שהיא בודקת שפא הרגישו וכמ"ש המפרשי משא"כ באשה עסוקה בטהרות מפנין שאשה זו רגילה היא בבדיקה לטהרות לאחר תשמיש עכ"פ בעי נמי בדיקה קודם תשמיש לבעלה ואין לחוש שיהי לבו נוקפו מחמת שרואה שהיא בודקת פנין שהיא רגילה בבדיקות לטהרות וא"כ באשה שאינה עסוקה בטהרות פנין שכל הבדיקות שהיא בודקת אינם רק לבעלה אין לה לבדוק קודם תשמיש כדי שלא יהא לבו נוקפו ואפילו תימא דלאו מהאי טעמא אתינן עלה מ"מ הו סברא דמיגו אינה פשוטה כ"כ והיה לרחב"א להזכיר: גם מ"ש לפרש פן בטעמא דהרמב"ן דמיגו דבעי אח"כ בעי נמי קודם לא נהירא לענ"ד והדבר מבואר בספר המלחמות דטעמא דכיון דבודקת עצמה מחמת עיוות צריכה לבדוק קודם ג"כ שלא תיענות עצמה שלא מן הדין (וראיתי בס"ט שהביא מדברי הרמב"ן אלו ראיה דלא תלינן הדם בקודם תשמיש ע"ש סימן קפ"ז) ונראה דגם בהלכות נדה להרמב"ן שכתב פל אשה שאין לה ונסת חוששין שפא תראה מחמת תשמיש לפיכך צריכה לבדוק עצמה לפני תשמיש בעד א' כו' נמי מהאי טעמא אתי עלה פנין שיש חשש שתראה מ"ת א"כ ע"כ חובה עלי לבדוק אחר תשמיש הלכך צריכ' לבדוק ג"כ קודם כדי שלא תקולקל בחנם אבל מ"מ אין בדיקה שלפני התשמיש בדיקת חובה ממש והטור נראה שלא ראה דברי הרמב"ן בס' המלחמות רק מ"ש בהלכות נדה שפשטות הדברים מראין שגם לפני תשמיש בדיקת חובה היא ואפשר לפרש לשון הטור ג"כ מ"ש והרמב"ן הוסיף כו' ג"כ כמ"ש שצריך בדיקה שלא תקולקל בחנם וקצת דחוק בלשונו וצ"ע: ובפירוש דברי בעל הנפש כתב שעיקר פירושו הב' שכתב בס"ט שהראב"ד מניתי ראיה דלא בעי בדיקה אח"כ ודחית מ"ש לפרש דקאי אבדיקה שלפני תשמיש והרמב"ם דנקט קמיינתא ממנינא מיירי בצנועות דמה יעשה בדברי הרמב"ן שלא הזכיר דין צנועות וס"ל דקמיינתא ממנינא ובאמת שמבואר בספר התרומה וסמ"ג ושערי דורא דקמיינתא ממנינא אע"ג דאינהו ס"ל

שא"צ בדיקה לפני תשמיש ועיקר לפי ענ"ד כמ"ש בש"ף ויש"פ דגם הטור וש"ע פנונתם דקמיינתא בכלל דלא מסתבר שיחלוקי על כל הפוסקים וכן מבואר ג"כ ברשב"א וסמ"ק וכל בו דקמיינתא ממנינא ואע"ג די"ל דאינהו מיירי בבדיקה אין נלענ"ד שיחלוק הטור וש"ע עם הפוסקים הללו בלשון זה ולדידי הא לק"מ דכינן דאמרי' דכל שלא בדיקה לפני תשמיש לאו בכלל רמ"ת היא דאמרינן דלמא לפני תשמיש אתי א"כ הא דנקטי הפוסקים האשה שתראה דם מ"ת היינו בגנונא שידוע שהרא"י מ"ת והיינו באשה שאין לה נוסת דע"כ בדיקה קודם או ביש לה נוסת אלא דאמרמי שבדיקה קודם תשמיש מחמת אינה הרגשה וכה"ג באופן שאין להסתפק ולומר שלא בא מ"ת רק קודם לכן והלכך שפיר חשבי קמיינתא ממנינא ויותר נלענ"ד בדברי הפוסקים דחשבי קמיינתא ממנינא אינהו מיירי בהרגישה בפעולת תשמיש ממש דבכה"ג אע"ג דאיכא למימר הרגשת שמש הוא מ"מ לא תלינן לומר שמה האי דמא מעיקרא או בתר הכי אתי וכמבואר בר"פ הרואה פתם וגם י"ל שהרגישה בפעולת תשמיש שהיא שופעת באופן דנדאי רואה מ"ת היא וכד מצאתי בהשגת הר"ן שהכתב אבל מתחלה אין לה בדיקה שפיר אמרו משמשת כו' ונדאי הרגשה היא ולא ראיות בדיקה כמותה ששנינו הנה משמש עם הטורה ואמרה לו נטמאתי עיין שם: ובעיקר פירוש דברי בעל הנפש פבר כתב המנ"י שרוצה להוכיח שא"צ בדיקה אח"כ ובס"ט השיג עליו במ"ש דשאר פוסקי' לשיטתיהו דס"ל דבעי בדיקה אח"כ חשבי קמיינתא ממנינא ע"ש ואתה פתבת דלהראב"ד מיירי שלא בדיקה עצמה מיד ולהרמב"ם מיירי שבדיקה עצמה מיד והארכת בזה ודבר שאינו פתבת דכינן דהכא איתמר הרואה דם מ"ת ע"כ שבדיקה מיד מיירי דאל"כ לא מיקרי רמ"ת ואם היא רואה אחר זמן אף ריעותא לא הנה כ"א ברואה סמוך לתשמיש וכמבואר בלשון הראב"ד שם שכתב וש"מ דאשה שאין לה נוסת נמי אי לאו דאתיליד ריעות' דראתה דם סמוך לתשמיש לא הנה חיישא כו' ולשון סמוך לתשמיש היינו סמוך ממש וכלשון שכתב לעיל מיניה הלכך כל סמוך לביאה כו' ומסתבר' פנונתיה אבל היכא שהוא נדאי אחר שיעור נוסת אין להחזיק ריעותא פלל וכמ"ש הש"ף וכמבואר מהראב"ד שכתב אבל אח"כ הרי הוא כמ"ע שבנדה כו' והיינו אף ברואה ג' פעמים ואין נראה לחלק דדוקא לענין לאוסרה לא אסרינן כ"א בסמוך ממש אבל להחזיק ריעותא מחזקינן אף שלא בדיקה מיד דז"א דכך לי ג"פ לענין לאוסרה כמו בפ"א לענין ריעותא וכל שלא ראתה סמוך ממש מה"ת לומר שפנונתיה ריעותא: אמנם הדבר פשוט וברור דלכולי עלמא בבדיקה עצמה מיד סמוך לתשמיש עסקינן או בהרגישה בפעולת תשמיש שהרי הרואה דם מחמת תשמיש שנינו פאן והראב"ד מלתא אחריתי קאמר וכוננתו דע"כ אין לחוש לבדוק אחר תשמיש אי לא אתי ליד ריעותא מדחזינן דקמיינתא לאו ממנינא ואי אמרת בשלמא דכל אשה שאין לה נוסת משמשת פדרכה והולכת ואין חוששת שמה מ"ת מידב דייב דמא לא מצרפינן ראייה קמיינתא ואמרינן דשמה אקראי בעלמא הוא פינון שאין לה זמן קבוע לראייתה השתא הוא דחזאי ולא מיעוד התשמיש גרם לה רק דריעותא מיהו אי לענין שאנו צריכין לחוש לתשמיש הבא אחריו שמה מ"ת דמא משריק שריק ואתי והלכך צריכה היא שתתחזק שלשה פעמים מלבד הפעם הראשון שעל ידו אנו מתחילים לחוש לאשה זו שהתשמיש גורם לה ולא במקרה מה שאין פן אם נאמר דבכל אשה שאין לה נוסת מעיקרא מיחש חיישינן לה שמה התשמיש יגרום לה פי יזוב זוב דמה א"כ גם בפעם הראשון שהיא

רוֹאֵה תִּיכֶפֶּה עַל אוֹתָהּ רֵאִי עֲצֻמָּה יֵשׁ לָנוּ לְחוּשׁ לֹמֵר שֶׁהַתְּשֻׁמִּישׁ גֶּרֶם לָהּ וְלֹא דִאֲתַרְמוּנֵי אֲתַרְמֵי הִכִּי שֶׁבְּרָגַע זֶה וְיִלְעַת פְּזֹאת הַגְּעַת לְרֵאוֹת פִּינּוֹן דְּאָרְף בְּלֹא רִיעוּתָא כְּלָל הֵיִינוּ חוֹשְׁשִׁין שְׁמִיעוּף הַתְּשֻׁמִּישׁ יִגְרוֹם שֶׁתִּרְאֶה מִחֲמַתּוֹ וְאִ"כ גַּם רֵאִי זֶה יֵשׁ לָנוּ לְצָרְפָּה עִם הַשְּׂנִים שְׂאֲחֻרוֹנָה לְדוֹנָה פְּרוּאָה ג"פ מִחֲמַת תְּשֻׁמִּישׁ וְזֶה בְּרוּר בְּכּוֹנֶנֶת הֶרְאָב"ד וּמ"ש אֶלְמָא מְעִיקְרָא לֹא בְּדִקָּה כּו' ר"ל אֵינָה צְרִיכָה לְבִדּוּק לְחוּשׁ שְׂמָא תִּרְאֶה מִחֲמַתּוֹ וּבִדְעַת הֶרִי"ף ס"ל לְהֶרְאָב"ד דְּהָא דְּמַצְרִיף ג"פ בְּדִיקָה בְּאִשָּׁה שְׂאִין לָהּ וְנוֹסֵת הֵיִינוּ דְּנוֹקָא אִם רְאֵתָה פ"א מִחֲמַת תְּשֻׁמִּישׁ וְאֲתִילִיד רִיעוּתָא הִילְכֶּף צְרִיכָה אַח"כ בְּדִיקָה ג"פ וּבְאִשָּׁה שְׂאִין לָהּ וְנוֹסֵת הֵיִינוּ דְּנוֹקָא אִם רְאֵתָה פְּעַם אֶחָד מִחֲמַת תְּשֻׁמִּישׁ מִשָּׂא"כ אִם לֹא רְאֵתָה שׁוּם פְּעַם מ"ת א"צ בְּדִיקָה כְּלָל וְהֵיִינוּ שְׂכַתְב אַחַר דְּבַרֵי הֶרִי"ף וְעוֹד תְּבִין וְתַדַּע כִּי לֹא נְחוּשׁ אֵלֵי לִרְמ"ת עַד שֶׁיִּנְוֹלֵד רִיעוּתָא ר"ל הָא דְּמַצְרִיף הֶרִי"ף בְּדִיקָה א"ת הֵיִינוּ בְּכַה"ג דְּאֲתִילִיד רִיעוּתָא וְזֶהוּ שְׂסִיִּים בְּהֶרְאָב"ד וְנ"ל וְהִכִּי מִשְׁמַע מְדַבְּרֵי הָרַב שְׂפַתְב בְּמִסְכַּת נִדְּהָ בְּרִייתָא דִּרְמ"ת אֶצְל רַחב"א לֹמֵר שֶׁהֵם עֲנִין א' שְׂאִין חוֹשְׁשִׁין לְאִשָּׁה שְׂאִין לָהּ וְנוֹסֵת לְכָל דְּבַר אֲא"כ נוֹלֵד לָהּ רִיעוּתָא זֶה סְמוּף לְתְּשֻׁמִּישׁ עַכ"ל מְבֹנָאָר מְזֶה דַּס"ל דְּכָל דְּאֲתִילִיד רִיעוּתָא שְׂרֵאֲתָה סְמוּף לְתְּשֻׁמִּישׁ אַז צְרִיף בְּדִיקָה ג"פ וְזֶה מְבֹנָאָר פְּנוּנֵת הַשְּׂ"ף בְּסִי קפ"ו ע"ש וְכֶף הֵם דְּבַרֵי הַמְנַ"י בְּסִי קפ"ז וְהֶאֱרַכְתִּי בְּזֶה לְפִי שְׂרֵאֲתִי בְּסִדְרֵי טְהָרָה שְׂהִבִין בְּכּוֹנֶנֶת הַמְנַ"י דְּלָמ"ד דַּס"ל דְּצְרִיכָה בְּדִיקָה מִיִּירֵי שְׂבְּדִיקָה א"ת וּמ"ד א"צ בְּדִיקָה מִיִּירֵי שְׂלֹא בְּדִיקָה וּלְפִיכֶף תְּמָה עָלֵיו וְכַתְב שְׂאִין מְקוּם לְדְּבַרֵי דְּהָא הַטּוֹר וּש"ע ס' קפ"ז מִיִּירֵי לְהִדְיָא שְׂבְּדִיקָה מִיִּד וְאִפ"ה פְּתַבּוּ מִשְׁמַשְׁתׁ ב' וּג' וְאִמְנָם הַמְעִיִּין בַּמְנַ"י יִרְאֶה מְבֹנָאָר שְׂפְנוּנֵתּוֹ כַּמ"ש דְּכָל שֵׂא"צ בְּדִיקָה מִיִּד אַע"פ שְׂבְּדִיקָה וּמְצָא אִין מְצָרְפִין רְאִיָּה זֶה פִּינוֹן שַׁע"י רְאִיָּה זֶה אֲנוּ מִתְחִילִין לְחוּשׁ לָהּ וְקוֹדֵם לָזֶה לֹא הֵיִינוּ חוֹשְׁשִׁין כְּלָל לְהַצְרִיף בְּדִיקָה אִין רְאִיָּה זֶה מְצַטְרַפֵּת וּבְעִינֵן ג' רְאִיּוֹת אֲבַתְרָה בְּכַדִּי שְׂתַחֲזִיק: אִף אֲנִי תְּמָה עַל הַשְּׂ"ף שְׂכַתְב דְּלֶהֲנָף דְּמַפְרָשֵׁי וְאִם יֵשׁ לָהּ וְנוֹסֵת בַּע"א לֹא רֵאִי הִיא דִּי"ל רִישׁ גְּמִי בְּיַשׁ לָהּ וְנוֹסֵת הוּא וְכ"כ הַמְנַ"י דְּהַטּוֹר וּש"ע ס' קפ"ז בְּיַשׁ לָהּ וְנוֹסֵת מִיִּירֵי דַא"צ בְּדִיקָה כְּלָל וּלְכֶף קְפִיִּית' לֹא מְמַנְיָא וְנִרְאֶה מְזֶה דְּאֵינָהוּ מְדַמִּין אִשָּׁה שְׂאִין לָהּ וְנוֹסֵת לְהֶרְאָב"ד שְׂכַתְב דְּאִי א"צ בְּדִיקָה א"ש דְּקְפִיִּיתָא לֹא מְמַנְיָא לְאִשָּׁה שְׂיַשׁ לָהּ וְנוֹסֵת דְּקִי"ל דְּלֹא בְּעִי בְּדִיקָה וְלַעֲנֵ"ד לֹא דְּמִי כְּלָל וְאִף הֶרְאָב"ד מוֹדֶה בְּזֶה דְּקְפִיִּיתָא מְמַנְיָא דְּבִשְׂלָמָא בְּאִין לָהּ וְנוֹסֵת אִי אֲמַרִינֵן דְּלֹא בְּעִי בְּדִיקָה א"כ שְׂפִיר י"ל שְׂאִין לְצָרְף הֶרְאֻשׁוֹנָה שְׂהוּא הַמְגַלָּה לָנוּ לְחוּשׁ לָהּ וְלֹא חֲזִי לְאֲצַטְרוּפֵי מְשׁוּם שְׂאֲנוּ אוֹמְרִים מְקַרָּה הוּא בְּלַתִּי טְהוֹר פִּינוֹן שְׂאִין זְמַנָּה קְבוּעַ וְלֹא מ"ת הִיא מִשָּׂא"כ בְּיַשׁ לָהּ וְנוֹסֵת נְהִי דְּקִי"ל דְּלֹא בְּעִי בְּדִיקָ' מ"מ הַשְּׂת' מִיְהוּ אִי בְּדִיקָה אַח"ת וּמְצָאָה דָּם מַה"ת לֹא יִצְטָרְף וּמֵאִין הֶרְגְּלִים לְתַלוֹת בְּמַקְרָה פִּינוֹן דְּאִשָּׁה זֶה זִמְנָא קְבוּעַ לָהּ וְאוֹרַח בְּזַמְנָה בָּא וְאִין דְּרָפָה שֶׁל אִשָּׁה לְקַדָּם וְזוֹ שְׂהַקְדִּימָה יֵשׁ לָנוּ לְתַלוֹת שְׂמַחֲמַת תְּשֻׁמִּישׁ רְאֵתָה וְהִיָּה דִּי בְּרֵאֲנִי זֶה עִם שְׂנֵי רְאִיּוֹת שְׂאֲחֻרִיָּה לְהַחֲזִיק אִשָּׁה זֶה בְּרַמ"ת וְהָא דְּנִקְטֵי הַטּוֹר וְהַשְּׂ"ע מְשַׁמְשֵׁת פְּעַם ב' וּג' צ"ל כַּמ"ש הַפּוֹסְקִים דְּרֵאֲנִי רֵאֻשׁוֹנָה בְּכָלֵל אוֹ דְּמִיִּירֵי בְּיַשׁ לָהּ וְנוֹסֵת וְא"כ לֹא בְּדִיקָה בְּדִיקָה קְפִיִּיתָא וּמ"ש הַטּוֹר בַּאֲה"ע שְׂמַשָּׁה ב"פ וּמְבֹנָאָר שָׁם עִם רֵאִי א' הֵיִינוּ מְשׁוּם דְּהֵתָם מִיִּירֵי בְּאִין לָהּ וְנוֹסֵת וּס"ל דְּלֹא תְּשֻׁמִּישׁ כ"א אַחַר שְׂתַבְּדוּק כְּמְבֹנָאָר שָׁם אִף לְשׁוֹן הַשְּׂ"ף וְהַנַּ"י מְשַׁמַּע דְּלֹא מְטַעַם שְׂלֹא הִיָּתָה בְּדִיקָה לְפָנֵי תְּשֻׁמִּישׁ אֲתִי עֲלֶהּ רַק דְּיַשׁ לָהּ וְנוֹסֵת אִית לָהּ עֵילוּיָא שֵׂא"צ בְּדִיקָה אַח"ת וּלְפִי מ"ש אִין זֶה מוֹעִיל לְעַנְיָן שְׂלֹא תִצְטָרְף הֶרְאִיָּה הֶרְאֻשׁוֹנָה וְא"כ אִם

גימא דלא תלינו שפא לפני תשמיש אף ביש לה נוסת נמי בצירוף ראיה ראשונה מוחזקת הוא וצ"ל דג"פ עם ראשונה קאמר והמנ"י תמה על הש"ך שהסכים להראב"ד דלבעלה לא בעי בדיקה וא"כ איך פתב דהראשונה ממנינא ולפי מ"ש א"ש פיון דכאן סתם שעור וש"ע ומשמע דמייגרי אף ביש לה נוסת פדקאמר אח"כ פאם שמששה סמוך לונסותה כו' ובייש לה נוסת לעולם הראשונה מצטרפת אע"פ שאינה צריכה בדיקה אף פבר פתבתי דהש"ך גופי' בסי' קפ"ו נראה מדבריו דבייש לה נוסת נמי פיון דא"צ בדיקה קמייטא לאו ממנינא לכן נראה שהש"ך לא הסכים להראב"ד אלא בזה שמשכים סברת הר"י להפוסקים דאין לה נוסת א"צ בדיקה אבל מה שהכריע הראב"ד דאי פבר אטייליד ריעותא דוקא חיישינו בזה לא הסכים לדבריו אלא כמשמעות שאר הפוסקים דלעולם א"צ בדיקה ומ"מ אם הוחזקה ג"פ אסורה פיון שהאחרונים מגלות על הראשונה שג"כ מחמת תשמיש פאתה: ובאמת גוף סברת הראב"ד לכאורה תמוה דמה בכך שלא היינו מחזיקין ריעותא כ"א ע"י ראי' זו ס"ס הא איכא תלתא זימני דחזי' מ"ת ותאסר ומה בין זו למת בעלה ג"פ או מלה בנה וכה"ג ונלענ"ד דיש חילוק בדבר דבשלמא התם מה שאנו צריכין להחזיק באשה זו שמת בעלה וכה"ג אותה חזקה היא מתגלה לנו ע"י ג"פ שמתו אנשיה או מלה בני' דהא קמן שניסת לג' ומתו וכה"ג ותיכף בראשון אנו אומרים שאשה זו מת בעלה אלא שעדיין לא הוחזקה למות עד ג' משא"כ בזו שאנו פאים להחזיקה ברמ"ת ובראיה הראשונה עדיין אין פתחון פה לומר שראתה מ"ת דהא איכא למימר פיון שאין לה זמן מיוחד אתרמוי אתרמי דהשפא חזאי פיון דמדינא אין לתלות שפראה ע"י תשמיש שהרי לא הוצרכוהו בדיקה א"ת וכיון שפרא' ראשונה עדיין אין מקום להחליט שזו ראתה מ"ת הלכך לא מצטרפת ראי' זו משא"כ בראיה שאחריה פיון דכבר יש ריעותא רגלים לדבר שפחמת תשמיש ראתה אלא שעדיין אינה מוחזקת בכך עד שתשמש ג"פ ותראה בכל פעם ואע"ג דגם בניסת לא' ומת או מלה בנה ומת במיתת הראשון אנו יכולים לתלות דאקראי בעלמא הוא ולא מזלה גרם או במלה בנה לא חולשת הוולד גרם מ"מ פיון שעכ"פ אין זה עלול למות שפיר אמרינו דבתלתא זימני הנה חזקה משא"כ באשה שאין לה נוסת פיון דהיא עלולה לראות כל שעה אף בלא סיבה כלל גם ראיה זו אין מקום לתלותה בסיבת התשמיש וא"כ בראיה הא' אפתי לאו רמ"ת היא בבירור ואף קרוב לבירור אין כאן פיון דאפתי לא אתרעאי והלכך לא מצרפינו לה והתוס' פתבו ג"כ דאפי' רבי מודה דבעי ג"פ בראיה מ"ת דדמי לאונקלה שום או פלפלין דמודה רבי בהא.

ולפ"ז לכאורה הנה מקום לומר דלרשב"ג בכה"ג בעי ד' זימני ואין נראה פן מדברי הפוסקים וגם דהא אנו באכלה שום קי"ל דבתלתא זימני סגי וכן פסק הראב"ד גופיה אלא דעיקר החילוק להראב"ד בזה כמ"ש והתם לענין קביעות נוסת אנו תולין ראיתיה לפי שאכלה דבר חריף וזהו קביעות נוסתה וכך לי פעם א' כמו ב' וג' משא"כ בזה שניתלה הדם שפא מחמת תשמיש ס"ל להראב"ד דל"ח לה נדמי לשמש סמוך לונסותה דאמרינו תולין בונסותה וה"נ באשה שאין לה נוסת כלל כל יומא זימני הוא וכסמוך לונסותה דמיא דשמא רגע זו שמששה הוא סמוך לעת צאת השופעות אלא דבשמששה סמוך לונסות אף בג"פ ל"ח משא"כ בהא דאי אתרעאי חזא זימנא דאז מיחש חיישא נאסרה כשפראה ג"פ משא"כ אם לא אתרעאי פיון דמעיקרא לא חיישינו אין מצטרפת אלא שעדיין יש

לפקפק דהא אם אכלה שום ג"כ אין אנו חוששין לה להצריכה בדיקה מחמת זה ואפ"ה
אם ראתה עוד ב"פ קבועה לה נוסת וא"כ גם גבי תשמיש נמי נימא הכי שאע"פ שאין
אנו מצריכין בדיקה על ידו מ"מ עכשיו שראתה יצטרף ודחוק לומר דטפי יש לתלות
באכילת שום מבתשמיש אלא נראה דס"ל דאע"ג דלענין קביעת נוסת שהוא תששא
לחוד בג"פ סגי אף לרשב"ג מ"מ לאסור אשה לבעלה לתלות הדם מ"ת לא אסרינו כ"א
היא שפבר איתרעאי מקודם לכן באופן שאנו מתחילין להחזיק הראי' ראשונה תיכף
במח"ת והארבתי בכל זה לפי שהדברים פשוטים לענ"ד בדעת הראב"ד כמ"ש וראיתי
גדולים חקרי לב סרו מן הדרך הזה משום דקשיא להו בהא וכו' ראיתי בפלתי שנתקשה
ג"כ וכתב אחר דברי המנ"י דמה ענין זה לתששא דמח"ת דאף דלא חיישינו הא חזינו
דראתה מ"ת ולכן הסיב פוננת הראב"ד שרוצה להוכיח דלא בעי בדיקה לפני תשמיש
ונלע"ד הדבר ברור כמ"ש וזה ברור פוננת הש"ך והמנ"י רק מה שראתה בדבריהם
באשה שיש לה נוסת מעליותא הוא דכיון דלא בעי בדיקה קמיימא לאו ממנינא זה אינו
שנה לי וצ"ע: ומה שכתבת לתמוה על הרמב"ן והרשב"א שכתבו דאית דגרסי משמשת
א' וב' והקשו דא"כ אתי' פרבי וע"ז הקשית דנימא דאתי' פרשב"ג רק דקמיימא ממנינא
ואני תמה עליך מה ראית על פכה לכתוב בשמם ולתפאות דברים אשר לא כן הנה
הרמב"ן כ' ונ"ל ה"ג פן גרסא רש"י ז"ל משמשת וכו' בכולהו גרסינו ושלישית כו' וכולה
רשב"ג היא וכי קתני דברי רבי אסיפא דמתני' כו' וכלשון זה כתבו הרשב"א והר"ן ג"כ
ואתה פתב ולשון שנית לכתוב בשמם שהקשו על גרסת וישנ' דא"כ אתי' פרבי וז"א
וכוננתם מבוארת דיש שהי' רוצים להגיה וישנ' פי היכי דתימתי פרבי פיון דמסיים התם
דברי רבי ע"ז פתבו דכולהו גרסינו ושלישית ואתי' פרשב"ג ודברי רבי אסיפא
בלחוד קאי והן הן דברי רש"י ומ"ש דבירושלמי דיבמות איתא דלא פתחו' פבר הרגיש
בזה בפני משה שם וכ' דהירושלמי מסייע לפרש"י בנדה וגם במחזיק ברכה ראיתי ביו"ד
סי' יו"ד כ' שבברכי יוסף דקדק מהא דירושלמי על התו' ואין פעת ספר ברבי יוסף לפני
וראיתי בב"י שכתב וז"ל ודע דבסמ"ג כ' פלשון הזה כו' נראה שאינה מותרת אלא לבעל
שני כו' ואפשר שטעמו משום דסבר דהא ברייתא פרשב"ג אבל לרבי דסבר דבתרי הנה
חזקה אסורה לג' וסובר ז"ל דהלכה פרבי מחבירו ואין זה בכלל נוסתות דאפסקה
פרשב"ג ואעפ"כ פתב דאינה נאסרת לבעל בפחות מג"פ משום דס"ל פדברי התוס'
דמודה רבי בהא דלא הוי בתרי כו' עכ"ל נראה מדבריו דדוקא לענין ראי' ג"פ אסרינו
דמודה רבי משום דדמי לאכלה שום כו' משא"כ לענין ניסת לאחר בתרי סגי לרבי:
ולפ"ז צ"ע על התו' שכתבו פדי ליישב דתימתי הך דברי רבי גם ארישא ומודה רבי בהא
והא אפתי א"א לאוקמי פרבי דהא קתני דמותרת לישא לג' וע"כ לומר דלהתוס' גם בהא
מודה רבי דמותרת לישא לג' פיון דלא פל האצבעות שוות והסמ"ג סבר פתחו' בחזא
ופליג עלייהו בחד' וזה מן התימא והנה מ"ש הב"י בשם הסמ"ג וכן בד"מ הנדפס עם
הא"מ פתב וז"ל וכתב הב"י כו' דלא פסמ"ג דאוסר לישא לג' חפשיתי בסמ"ג ולא מצאתי
לשון זה פלל ונראה שט"ס וצ"ל סמ"ק דשם איתא פלשון הזה שהעתיק הב"י ומבואר
שנוסחא משופשת נזמנה להב"י ז"ל פי בנוסחת הדפוס שלפנינו איתא ואם ראתה כמו
כן ג"פ אסורה לשמש גם לזה אף יכולה לינשא לאחר ראתה כמו כן ג"פ מ"ת אסורה
לשמש לכל העולם כו' והוא פדברי הש"ס וראיתי בסמ"ק כ"י נכתב בשנת קמ"ח איתא

שם להדיא ואם ראתה כמו כן ג"פ מ"ת של זה בעל השני אסורה לשמש עוד לזה אף יכולה להתגרש ולהנשא לבעל שלישי ואם ראתה כמו כן ג"פ כו' וברור שהי' לפני הב"י חסרון מבפנים בדברי הסמ"ק ז"ל ותמהני על האחרונים שהיה לפנייהם סמ"ק שבדפוס ולא הרגישו בזה ועיין בנה"כ ססי' קפ"ז בהג"ה הביא ג"כ דברי הב"י בזה ומ"ש שם לחלק דלבעל ג' היינו נשואין דהלכתא כר' נ"ל שזה פוננת הב"י ג"כ פיון שאינו נכלל בכלל ונסתות ומה שהוצרך הב"י לומר דהלכה פרבי מחבירו היינו משום דמנשואין אין ראיה כ"כ דחמירא ספנתא מאיסורא: וכדי ליישב מה שקשה על התוס' מן הירושלמי היה נלענ"ד דיש חילוק בדבר דתרי גוונא רמ"ת איכא חדא שהיא רואה תיקף בשיעור ונסת סמוך לביאה וחדא שהיא רואה בשעת תשמיש ממז' פאותה שאמרו היה משמש עם הטורה ואמרה לו בטמאתי.

והנה בהך שהיא רואה סמוך לתשמיש י"ל דמודה רבי דהנה כאכלה שום כו' שע"י אכילה זו שאכלה דבר חריף נתעורר הדם לצאת וקבעה לה ונסת בכך ובעי שתקבע ג"פ כמו כן בזה שהיא קובעת לה ונסת לראות תיקף א"ת וא"כ אסורה לבעלה שהרי קביעת ונסתה היא סמוך לתשמיש ואסור לשמש סמוך לנסתה משא"כ היכא שהיא מרגשת בשעת תשמיש שגפחת מקורה וראתה דאז לאו מטעם קביעת ונסת איתנו עלה כ"א מטעם חזקה שהחזקה זו לראות בשעת תשמיש וא"כ לרבי דס"ל דבתרי זימני הנה חזקה ה"נ דהנה חזקה בתרי זימני כמו בניסת לשנים ומתו ולפי"ז א"ש דהירושלמי דקאמר נבעלת וראתה דם משמעות לישניה שהיא רואה דם בשעת ביאה ממז' שפיר קאמר דהא מלתא תליא בפלוגתא דרבי ורשב"ג משא"כ הש"ס דידן דקתני הוואה דם מחמת תשמיש שפיר מתפרש לישנא שתיקף אחר התשמיש היא מוצאת דם ובכה"ג גם רבי מודה דבעי ג' זימני להתחזק דדמי לאכלה שום כו' שהיא קובעת ונסת על ידו: ולכאורה היה מקום לחלק ולומר דאם אשה זו הורגלה בביאות של היתר ושוב לאחר זמן נשמנית וראתה מ"ת אז בעינן ג"פ פיון דאשה זו עד עתה בחזקת היתר היתה עומדת ועתה אנו באים לאנסרה שהרי קבעה לה ונסת לראות מ"ת וא"כ בעינן ג"פ כמו באכלה שום ובכה"ג מייירי בש"ס דידן משא"כ בירושלמי דקאמר נבעלת וראתה דם משמע שתיקף בביאה ראשונה התחילה לראות ושנים שאחריה ומעולם לא הוחזקה זו בביאה של היתר א"כ אין זה ענין לקביעת ונסת כלל רק פיון דאמתחזק בתרי זימני לראות מ"ת חזקה גמורה היא לרבי דסגי לי' בתרי זימנא והוא חילוק נכון מאוד מסברא.

אף שצ"ע לפי מה שפירא מדברי קצת פוסקים דגרסי הך ניסת וראתה כו' ומפירשי לה דמייירי שהיא רואה דם תיקף מתחלת נשואין וכ"כ בספר התרומה על דברי רש"י דס"ל דלראשון אסורה אף ע"י בדיקה די"ל שזה דנקא באשה שלא שמשה מעולם לבעל זה בלא ראית דם כו' דבהכי מייירי ברייתא זו דגרסי רבינו חננאל ת"ר ניסת לא' וראתה כו' משמע מתחלת נשואין הורגלה לראות בשעת תשמיש כו' ע"ש וכ"כ בתשו' מו' יוחנן בר מתת' שפסוף ש"ד הקטנים והובא בד"מ פתב ג"כ בשם ר"ח אף שם משמע שבתוספתא היה ר"ח גורס כן ובספר התרומה משמע דגרסת ר"ח בש"ס דילן הוא כן ואדרבא מדברי התוספתא מיייתי בסה"ת ראי' לסתור חילוק זה שכתב שם אח"כ וז"ל מיהו אין להתירה לראשון ולסמוך על דבר זה שאינו פשוט כ"כ ועוד דתניא בתוספתא הרי שהיתה נשאת והיתה רואה מ"ת כו' משמע לאחר זמן מרובה שניסת אירע לה כף

כו' עכ"ל סה"ת וקצת יש לתמוה על מה שנרשם בהג"ה סי' קפ"ו אהא דאין חילוק בין אם ראתה ג"פ מיד שנשאת כו' שמקומו מדברי המרדכי ותשובו' הרשב"א ובתוספתא וכו' נראה באמת מדברי הד"מ שמפאן מוצא הג"ה זאת ע"ש ולענ"ד אין זה ענין לכאן דהתם במרדכי ובתשובת הרשב"א קאי לפי שיטת רש"י דס"ל דאין לבדוק בבעל ראשון וע"ז פתבו שאין לחלק בזה בין אשה הנשאת מחדש כו' והיינו שכתבו וכו' משמע בתוספתא ור"ל התוספתא שמיימי סה"ת שהעמקתי לעיל לסתור חילוק זה וא"כ לפי מה דפסק רמ"א אח"כ בלא"ה להקל פדעת ר"י ודעמי' לבדוק בבעל ראשון א"כ לא נ"מ מידי בחילוק זה וצ"ל דהקא אתי לאפוקי מדעת ר"ח שהביא בתשובת ר' יוחנן הנ"ל וכו' בלבוש פתב להדיא ואין חילוק לענין איסור לבעלה בין אם ראתה הג"פ מיד פנשואה כו' לעולם נאסרה עליו שאין חילוק בזה אלא לענין פתובה כו' (וראיתי באגודה שכתב ונ"ל ויש מפרשים דלא קרי רמ"ת אלא היכא שראתה מ"ת הראשון ששימש עמה הבעל עינין סה"ת עכ"ל ובאמת בסה"ת לא נזכר דיעה זו רק דמיימי גרסת ר"ח לענין בדיקה בבעל ראשון דלא מהני אם ראתה בתשמיש ראשון דוקא) ומה שנרשם מרדכי והרשב"א כו' היינו לומר פיון דלדידהו מיירי הך ברייתא אף בכה"ג שראתה זמן רב אחר נשואין ממילא דלא סמכינן להקל כר"ח בכה"ג בלא בדיקה אבל בבדיקה מיהא מותרת וכדעת ר"י ומשמע דאף בנשאת מחדש אלא שצ"ע דמשמע קצת בד"מ שסמך להתיר בזה לפי שכתב ריצב"א שרבינו יעקב עשה מעשה בזה להתיר ועליו אני סומך כו' וכ"כ הב' להדיא שיש להקל פיון שרבינו יעקב עשה מעשה ומעשה רב ולענ"ד י"ל שר"ת לא עשה בזה מעשה כ"א באשה שנתקלקלה אח"כ וס"ל לר"ת דבכה"ג אפשר דגם רש"י מודה וכמש"ל מדברי סה"ת וכמבואר במרדכי להדיא שר"ת מחלק בכה"ג וא"כ על חילוק זה סמך עצמו ר"ת להתיר וגם הריצב"א נראה דבכה"ג מיירי ולכה"ג עשה ר"ת מעשה ולבני' פשמעתי' דס"ל חילוק זה וא"כ באשה הנשאת מחדש וראתה אין פאן סמך ממעשה דר"ת להתיר וצ"ע ולפי שאינו מעניינינו לא ראיתי להאריך בזה: ואחר אחרון אני בא שכתב דמיקרי רמ"ת אף בלא בדיקה קודם תשמיש וא"ל דשפא קודם תשמיש אתי דהא לחולין אמרינן אם איתא דהוי דם מעיקרא הנה אתי ואף דלשעה מועטת פותלי בה"ר מוקמי דם מ"מ הא אשה מרגשת בעצמה אלא ע"כ דמ"ת היא וכסבורה הרגשת שמש הוא זה תורף דבריה והנה מתוך חומר שהחמרת עלי' בתחלתה הקלת עלי' ביותר שלדבריה אין לאסור כ"א דוקא בלא בדיקה קודם תשמיש משא"כ אם בדיקה קודם תשמיש יש להקל טפי דהא בדיקה שקודם תשמיש מתוך שהיא מהומה כו' אינה מפניסתו לחורין כו' וא"כ י"ל שדם זה יצא קודם תשמיש לחורין וכו' בה"ר העמידוהו ומה שלא הרגישה פסברו' הרגשת עד הוא וא"כ יהי קולא טפי בבדיקה מהיכא דלא בדיקה וכל זה אינו במשמע ועוד דלדבריה בטלת כל חיוב בדיקה לפני תשמיש דלהרמב"ם ודעמי' בעי בדיקה דבדיקה זו למה דהאי דם אימת אתי דהא לא ארגשה וגם בש"ס דאמרינן דבעי בדיקה לבעלה מיגו דבעי בדיקה לטהרות ובשלמא אי ספיקא הוא אלא דאית לן לאוקמי בחזקת טהרה שפיר י"ל דמטעם מיגו יש לחייבה בדיקה גם לבעלה ומכ"ש לפי מ"ש לעיל דטעמא היא דבעי בדיקה משום דאמרינן תבדוק ומה בכה"ג ואין לבו נוקפו פיון שאשה זו רגילה לבדוק לטהרות והיינו משום דאין לסמוך על החזקת טהרה כל שיכולין לבררו משא"כ אם נאמר דע"כ לא ראתה לפני תשמיש דאל"כ הייתה

מְרַגְשֵׁת בְּעֶצְמָהּ א"כ אין לָנוּ לְחַיֵּיב בְּדִיקָה בְּכַדִּי מִטַּעַם מִגּוּ לְחֹדֵד דְּמָה בְּכַדִּי שֶׁהִיא עֲסוּקָה בְּטֶהֱרוֹת וּמַכ"ש לְדַעַת הַפּוֹסְקִים דַּס"ל דְּבַעֵי בְּדִיקָה אִף בּוּזָה"ז פִּינּוּן שְׂאִין לָהּ וְנוֹסֵת וְע"כ לֹמֵר שְׂאִינוּ חוֹשְׁשִׁין שְׂמָא תִּרְאֶה דָּם לְפָנֵי תַּשְׁמִישׁ וְאֵע"ג דְּלֹא אֲרַגְיִשָׁה פְּסֻבּוּרָה הֲרַגְשֵׁת מ"ר הוּא וְאֵע"פ שֶׁפְּתַבּוּ הַתּוֹס' דְּלִזְמַן מַה לֹּא אֲמַרִּינּוּ הֲרַגְשֵׁת מ"ר הוּא הַיִּינוּ דְּנוֹקָא לְעַנְיָן אִם מְצָאָה תִּיְכַף אַחַר תַּשְׁמִישׁ שְׂנֵאֵמַר שְׂיִצְאָה דָּם בְּשַׁעַת תַּשְׁמִישׁ וְהִיתָה סְבוּרָה שֶׁהֲרַגְשֵׁת מ"ר הוּא ע"ז פְּתַבּוּ הַתּוֹס' דְּנִיחָא לִי טְפִי לֹמֵר הֲרַגְשֵׁת שְׂמֵשׁ מְלוּמֵר הֲרַגְשֵׁת מ"ר פִּינּוּן שֶׁהוּא אוֹתִיוֹם לְתַשְׁמִישׁ מִשָּׂא"כ הִיכָא שְׂנַמְשֵׁף זְמַן מַה שְׂפִיר אִיפָּא לְמִיתְלֵי בְּהֲרַגְשֵׁת מ"ר הִלְכָּף צְרִיכָה בְּדִיקָה לְפָנֵי תַּשְׁמִישׁ דְּחִיָּשִׁינוּ שְׂמָא אִינָה זְמַן קוֹדֵם לְזֶה יֵצֵא הַדָּם וְהֲרַגְיִשָׁה וְהִיתָה סְבוּרָה הֲרַגְשׁ' מ"ר וְא"כ גַּם בְּזָה אִם לֹא בִּדְק' לְפָנֵי תַּשְׁמִישׁ וּמְצָא' אַחַר תַּשְׁמִישׁ שְׂפִיר י"ל אִימּוֹר לְפָנֵי תַּשְׁמִישׁ חֲזָאִי זְמַן מַה וְכִסְבוּרָה הֲרַגְשֵׁת מ"ר הוּא: וְאָמְנָם נִרְאֶה דְּאִף בְּזְמַן מוּעֵט מְמֵשׁ אִין הֶכְרַח מְמַה שְׂלֵא הֲרַגְיִשָׁה שְׂלֵא רְאָתָה דַּא"כ תִּיְקַשִּׁי בְּהָא דְּאֲמַרִּינוּ בְּדַף ס' דְּבַר פְּדָא סְבַר כֹּל שֶׁבְּעֵלָה בְּחֻטְאֵת טְהוּרֹתֵי טְמֵאוֹת וְקֻשָׁה דְּהִיכִי דְּמִי אִי דְּאֲרַגְיִשָׁה פְּשִׁיטָא דְּטְמֵאוֹת וְאִף ר' אוֹשְׁעֵינָא לֹא הִנֵּה פְּלִיג בְּהָא וְא"ל דְּשְׂמָא הֲרַגְשֵׁת מ"ר הוּא פִּינּוּן דְּזְמַן מוּעֵט הוּא וְאִי דְּלֹא אֲרַגְשָׁה א"כ ע"כ דְּדָם לֹא אֲתִי מְעִיקְרָא וְא"ל פִּינּוּן דְּגַם עֲכָשְׁיוּ לֹא הֲרַגְיִשָׁה ז"א דְּכִסְבוּרָה הֲרַגְשֵׁת עַד הוּא נְעוּד דַּמ"מ ס"ס אֲמָאִי טְהוּרֹתֵי טְמֵאוֹת דְּהָא מְשַׁמַּע לְעֵיל דְּלִיכָא מֵאֵן דְּפְלִיג אֲדַשְׁמוּאֵל דַּס"ל דְּהֲרַגְשָׁה בְּעִינוּן מִן הַתּוֹרָה וְע"כ לֹמֵר כְּמוֹ שֶׁתִּירֵץ הַש"ס לְעֵיל אֲלִיב' דְּשְׂמוּאֵל הָא דְּבַמְגָעוֹ וְהִסְטוֹ הִלְכָּף אַחַר הֶרֶב דָּאִם רֹבב יָמִים חֲזָאִי בְּהֲרַגְשָׁה אֲמַרִּינוּ אִימּוֹר הֲרַגְיִשָׁה וְלֹא אֲדַעְתִּי' וְא"כ מְנוֹכְרַח דְּאִף בְּכַה"ג שֶׁבְּדִקָּה אוֹתוֹ יוֹם מְמֵשׁ אֲמַרִּינוּ דְּדָם מְעִיקְרָא אֲתִי כְּמַעַט רַגַע קוֹדֵם וְאֲרַגְשָׁה וְלֹא אֲדַעְתָּה וְכֹל זֶה לְעַנְיָן לְטַמְא הַטְהוּרוֹת וְדָאִי וְלֹמֵר שְׂפָא בְּהֲרַגְשָׁה בְּעִינוּן שְׂרֹבב יָמֵי חֲזָאִי בְּהֲרַגְשָׁה אֲבָל בְּעֵלְמָא בְּכֹל אִשָּׁה מְצִינוּן לְמִימֵר דְּאֲרַגְשָׁה וְלֹא אֲדַעְתָּה וְא"כ ה"נ מְצִינוּן לְמִימֵר דְּהָאִי דָּם לְפָנֵי תַּשְׁמִישׁ אֲתִי וְאֲרַגְשָׁה וְלֹא אֲדַעְתָּה וְכֵן מוֹכַח מִדְּר' אוֹשְׁעֵי' דְּקָאֵמַר בְּשִׁלְמָא הֵתָם אִימֵר שְׂמֵשׁ עַפְבִּי' וְקֻשָׁה דְּבִלָּא הָאִי טַעַמ' הִנֵּה מְצִי לְחֻלְקַב בְּפִשְׁטוֹת דְּבִשְׁלְמָא הֵתָם אֲמַרִּינוּ דְּאֲרַגְשָׁה וְכִסְבוּרָה הֲרַגְשֵׁת שְׂמֵשׁ הוּא אֲבָל הֵכָא גְבִי טְהוּרוֹת אִם אִיתָא דְּמְעִיקְרָא אֲתִי הו"ל לְהֲרַגִּישׁ וְהָא דְּלֹא הֲרַגְיִשָׁה עֲכָשְׁיוּ פְּשִׁבְדִּיק' פְּסֻבּוּרָה הֲרַגְשֵׁת עַד הוּא אֲלֵא ע"כ דְּשְׂפִיר מְצִינוּן לְמִימֵר דְּאֲרַגְשָׁה וְלֹא אֲדַעְתִּי' רַק דַּמ"מ יֵשׁ לְטַהַר דְּמֵאֵן עַפְבִּי' דְּלֹא ס"ל פְּנוֹתְלֵי בַה"ר מוֹקְמִי דָּם וְא"כ לְמֵאִי דְּקו"ל כְּפָר פְּדָא שְׂפִיר י"ל שְׂרָאָתָה קוֹדֵם וְכּוֹתְלֵי בַה"ר הֶעֱמִידוּהוּ וּמ"ש דְּלֶרַב אוֹשְׁעֵי' לֹא מוֹקְמִי פְּנוֹתְלֵי בַה"ר אִף לְפִי שְׁעָה גַם זֶה צ"ע דַּא"כ לְמָה טְהוּרֹתֵי תְלוּיוֹת פִּינּוּן דְּסִבְרָא פְּשׁוּטָה הוּא לְדִידֵי' דְּלֹא מוֹקְמִי דָּם וּמֵאֵן עַפְבִּי' ע"כ דְּהַשְׁתָּא הוּא דְּחֲזָאִי וְלְכַאוּרָה מְדַבְּרִי רַש"י מְשַׁמַּע דְּטַעַמָא מְשׁוּם גְּזִירַת מַעַת לַעַת דְּרַבְּנָן וְזֶה צ"ע דְּהָא בַר פְּדָא קָאֵמַר כֹּל שֶׁבְּעֵלָה פְּטוּר טְהוּרֹתֵי טְהוּרוֹת אֲלֵמָא דְּמִיָּרִי בְּהִנָּף דְּיָיִן שְׁעֵתָן וּכְמ"ש רַש"י וְהַתּוֹס' שָׁם וְאִף לְפִי מ"ש רַש"י דְּאֲפֹשֶׁר בַר פְּדָא כַב"ש ס"ל וְא"כ י"ל דַּר' אוֹשְׁעֵי' לֹא ס"ל כַב"ש מ"מ אִין נִלְעַנ"ד דַּא"כ הו"ל לַר' אוֹשְׁעֵי' לְפִלּוּגִי גַם אֲסִיפָא וְלְמִימֵר דְּבִין שֶׁבְּעֵלָה בְּחֻטְאֵת וּבִין שֶׁהוּא פְּטוּר טְהוּרֹתֵי תְלוּיוֹת אֲלֵא ע"כ דְּלֹא פְּלִיג בְּהָא אֲבַר פְּדָא וּמִיָּרִי בְּהִנָּף דְּיָיִן שְׁעֵתָן וְאֵפ"ה אִי בְּעֵלָה בְּחֻטְאֵת טְהוּרֹתֵי תְלוּיוֹת דַּמ"מ חִיָּשִׁינוּ שְׂמָא פְּנוֹתְלֵי בַה"ר הֶעֱמִידוּהוּ אֲלֵא דַּמ"מ ס"ל שְׂאִין לְטַמְא אוֹתָם בְּנֻדָּאִי פִּינּוּן דְּאִיכָּ' סִבְרָא טוֹבָה לֹמֵר דְּבַתֵּר הִכִּי אֲתִי וְחֻשׁ רְחוּק הוּא קֻצַּת לֹמֵר שֶׁפְּנוֹתְלֵי בַה"ר הֶעֱמִידוּהוּ הִלְכָּף טְהוּרֹתֵי תְלוּיוֹת

משא"כ בעלה בחטאת קאי כיון דיש לתלות דשמש עכבי' חייב חטאת דאזלינו בטר רנבא דמעיקרא אתי ומ"מ בנ"ד שרואה מ"ת לרב אושעז' אין לומר דשמא לפני תשמיש הי כיון דחשש רחוק הוא לדידי' משא"כ לבר פדא: ולכאורה מוכרחים אנו לומר גם לר' אושעז' דכנותלי בה"ר מוקמי קצת דאל"כ קשה אמאי אם שקהתה בכדי שתירד מן המטה מחייבינו לי' אשם תלוי משום דמסקינן שמא הנה התם בשעת תשמיש וק' דאם איתא דהנה בשעת תשמיש מעיקר' הנה אתי ואע"ג דשמש עכבי' מ"מ לאחר שפיל השמש הוי אתי בתוך הזמן שתירד מן המטה אלא ע"כ דהשתא אתי וא"כ אשם תלוי למה אלא ע"כ דגם לדידי' יש לחוש שנתעפב קצת נראיתי בס"ט שהרגיש בזה על רש"י וכתב דהיינו טעמא דרבי אושעז' דס"ל טהרותי' תלויות אע"ג דאיכ' למימר מאן עכבי' וכמו דמחייבינו לי' אשם תלוי אם שקהתה שיעור נוסת: ולכאורה הנה אפשר לומר דנדאי גם ר' אושעז' מודה דחיישינו שמא דם זמן מה מעיקרא הוי ושקה קצת לבא והלכך חייב אשם תלוי דלאחר שיצא שמש אפשר שיצא הדם וקא לו ובזמן מועט כזה לא אמרינו מעיקרא הוי אתי' אלא דמ"מ קשה דמשמע מדברי ר' אושעז' דמודה לבר פדא בהא דכל שבעלה באשם תלוי טהרותי' תלויות דהא קאמר אפיל בעלה בחטאת כו' וא"כ קשה כיון דהכא ליכ' למימר שמש עכבי' א"כ ע"כ שנתעפב בעודה עסוקה בטהרות וגם אח"כ זמן מה וכו' לי' האי לית לן למימר דאישתיה ויהי כמו לאחר זמן לענין בעלה דקי"ל בעלה פטור אע"ג דבשעת תשמיש איכ' למימר שמש עכבי' מ"מ אמרי' כיון שנסתתה עד אחר שיעור נוסת לית לן למימר שמש עכבי' כמו כן יש לנו לומר לענין טהרות בתוך הזמן הנה כיון דליכא עפבת שמש וע"כ טעמ' משום גזירת מעל"ע דרבנן אף צ"ע בלשון רש"י שכתב הלכך נדאי טומאה ליכא אלא גזירת מעל"ע דרבנן משמע דגם היכא שבעלה בחטאת אין כאן רק טומאה דרבנן וקשה כנ"ל דהא דמי להיכא שבעלה באשם תלוי דליכא רק עפבת זמן מה דלא אמרינו בי' מעיקר' הנה אתי.

לכך נלענ"ד דנדאי לר' אושעז' לא חיישינו לעכבת זמן פלל מדאוריית' וכדמשמע התם משל לילד וזמן כו' ילד ממהר לבא והיינו כיון שהשמש הי' מעפבו עד עכשיו כשנסתלק המעפב הוא ממהר לבא וס"ל לר' אושעז' דאין חייב באשם תלוי פלל וכדאיתא בגדה דף י"ד תנא וחיובין באשם תלוי ותנא דידן בעינו חתיכה מב' חתיכות אלקא דתנא דידן ס"ל לפטור אף מאשם תלוי ועיין בתוספות שם והא דאיצטרך למימר דתנא דידן ס"ל בעינו חתיכה כו' היינו אליכא דבר פדא משא"כ לרב אושעז' אין כאן חייב אשם תלוי פלל בלא"ה ולכך הוצרך רש"י לפרש טעמא משום גזירת מעל"ע: ועפ"ז נלענ"ד ליישב דברי הירושלמי בקידושין דאיתא התם פרוק עשרה יוחסין הלכה ב' שלשה הם שהם נאמנין על אתר כו' והמטהר חברותי' פההיא דתנין ג' נשים כו' אמר ר' בא ובלבד מעת לעת ולכאורה הוא סותר לש"ס דידן דאמרינו והוא שפדק' עצמה כשיעור נוסת ולפי מ"ש דר' אושעז' לעולם לא חיישינו לעפבת זמן מדאוריית' פלל אף שראתה בכדי השיעור המפורש שם וא"כ ע"כ דמתני' דקתני בדיקה א' מהן היא טמאה כו' ע"כ היינו דבכתמים מקילינן לתלות למפרע שראתה וכמו שחששו חכמים לטהרות לטמא למפרע במעל"ע כמו כן הקילו בכתמים ולטהר לתלות למפרע שראתה בתוך מעל"ע וא"כ א"ש דר' בא בירושלמי כו' אושעז' ס"ל ולכך קאמר ובלבד מעל"ע ומצאתי בסדרי טהרה סימן ק"צ שהביא דברי המדרש רבה פרשת וישב ותיירץ על קושית היפ"ת שם כמ"ש

דְּהָא אָתִי כִר' אוֹשְׁעִי וְהִשְׁיֵג עַל הַב"ח שְׁפָתַי דְּאָף לִר' אוֹשְׁעִי לֹא תְּלִינן אֱלָא בְּתוֹךְ שְׁיַעוֹר בְּדִיקָה לְחוֹרִין וְסִדְקִין ע"ש וּלְפִימ"ש מְמַקְוֵמוּ הוּא מְוַכְרַע דְּאַלְיָבָא דְּרַב אוֹשְׁעִי לִיכָא תוֹךְ שְׁיַעוֹר כְּלָל דְּלַעוֹלָם אֵין פְּאֵן חַיִּיב א"ת כְּלָל רַק בְּמַצָּאָה אוֹתִיוֹם דְּאִיכָא עֲפַכְתָּ שְׁמֵשׁ כַּמֶּש"ל לְשִׁטַּת רַש"י ז"ל וְתַמְהַנִּי עַל הַסְּדָרֵי טְהָרָה שְׁלֹא הַזְּפִיר מְדַבְּרֵי הִירוּשְׁלָמִי שְׁהוּ הֵן דְּבָרֵי הַמַּד"ר הַנִּזְ"ל: וְאַמְנָם לְדַחוֹת דְּבָרֵי הַב"ח מִחֲמַת הִירוּשְׁלָמִי וְהַמַּד"ר הַנִּזְ"ל אֵין מְוַכְרַח כ"כ דִּי"ל דַּע"כ לֹא מְצָרְכִינן בְּש"ס דִּינן בְּדִיקָה בְּתוֹךְ שְׁיַעוֹר וְנוֹסַת אֱלָא דְּוִקָא לְטְהָרוֹת דְּכִינן דְּמַתְנִי סְתָמָא אִיתְמַר שְׁחֲבֹרוֹתֵי טְהוֹרוֹת י"ל שְׁאֵין לָנוּ לְטַהַר אוֹתָהּ וְלַתְּלוֹת בְּרָאִי' לְמַפְרַע כ"א בְּתוֹךְ שְׁיַעוֹר וְנוֹסַת דְּוִקָא מִשָּׂא"כ לְחֻלְיִין שְׁפִיר אָנוּ תוֹלִין בְּרָאִי' לְמַפְרַע וְכַמוֹ שְׁחֲשִׁשׁוּ חֲכָמִים בְּטְהָרוֹת לְהַחֲמִיר בְּגִזְרַת מַע"ל דְּרַבְּנָן כְּמוֹ כֵּן תוֹלִין בְּפִתְמִים לְחֻלְיִין בְּרָאִי' לְמַפְרַע לְהַקְלִי וּבְהִכִּי מִיָּרֵי הִירוּשְׁלָמִי וְשְׁפִיר אָתִי אָף כְּבַר פְּדָא מִשָּׂא"כ לְטְהָרוֹת גַּם ר' אוֹשְׁעִי מוֹדָה דְּכָל שְׁהוּא אַחַר שְׁיַעוֹר וְנוֹסַת לֹא תְּלִינן בַּמַּע"ל וְכַדְבְּרֵי הַב"ח אָף דְּלִפִּי"ז פְּשִׁיטָא דְּאַנְוּ לְדִידָן שְׁאֵין לָנוּ טְהָרוֹת פְּשִׁיטָא שְׁיֵישׁ לְתַלוֹת בַּמַּע"ל ע דְּהָא לְבַעֲלָה חֻלְיִין הוּא וְא"כ י"ל דְּאָף בַּר פְּדָא מוֹדָה בְּזָה וּמְדַבְּרֵי הַפּוֹסְקִים מְבֹאָר דְּלִבְר פְּדָא אָף לְבַעֲלָה בְּעֵינָן שְׁיַעוֹר וְנוֹסַת וּלְפִי שְׁאֵינוּ מְעַנְיָנוּ לֹא רָאִיתִי לְהַאַרְיָה: וְהִנֵּה לְפִי מ"ש דְּרַמ"ת לֹא תְּלִינן שְׁרָאָתָה לְפָנֵי תְּשֻׁמִּישׁ דָּא"כ מְעַיְקָר' אָתִי הִי נִמְשָׁף לָנוּ קוֹלָא אַחַת הִיכ' שְׁשִׁימְשָׁה בְּסוֹף הַלִּילָה וְכָל הַלִּילָה הִיתָה שׁוֹכְבַת אַפְרָקִיד דְּבַכָּה"ג כְּתָבוּ הַתּוֹס' דְּלֹא אָמְרִינן הָךְ סַבְר' דְּמַעַיְקָר' הִנֵּה אָתִי וְא"כ י"ל דְּהָאֵי דָם לְפָנֵי תְּשֻׁמִּישׁ קָאִיתִי בְּתַחֲלַת הַלִּילָה וְלִכְאוּר' יֵישׁ לְהַקְשׁוֹת עַל סְבַרְת הַתּוֹס' מְהָא דְּקָאִמַר רַב אוֹשְׁעִי בְּשִׁלְמ' הָתָם שְׁמֵשׁ עַכְבִּי אֲבָל הָכָא מֵאֵן עַכְבִּי דַּל"ל הָךְ סַבְר' וְתִיפּוֹק לִיה פִּינוֹן דְּבִשְׁעַת תְּשֻׁמִּישׁ הִיא שׁוֹכְבַת אַפְרָקִיד וּלְכַף לֹא אֵין לְבָא מִשָּׂא"כ הָכָא גְבִי טְהָרוֹת וְאִם נִפְשָׁף לּוֹמַר שְׂרַב אוֹשְׁעִי בָּא לְטַהַר אָף בְּשׁוֹכְבַת אַפְרָקִיד פִּינוֹן דְּלִיכ' עֲפּוּבָא א"כ מוֹכַח דְּאָף בְּשׁוֹכְבַת אַפְרָקִיד אָמְרִינן הָךְ סַבְר' דְּמַעַיְקָר' הִנֵּה אָתִי וְא"כ מַה זֶה שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' אֲלִיבָא דְּשִׁמְאֵי שׁוֹכְבַת אַפְרָקִיד מֵאֵי אִיכ' לְמִימַר כּו' פִּינוֹן דְּרַבֵּי אוֹשְׁעִי ע"כ אָף בְּאַפְרָקִיד אָמְרִינן הָכִי א"כ מַנ"ל שְׁלֹא נֶאֱמַר ג"כ אֲלִיבָא דְּשִׁמְאֵי כֵּן וְכֵן מְוַכְרַח ג"כ מְבַר פְּדָא דְּקָאִמַר כָּל שְׁבַעֲלָה בְּחִטָּאת טְהָרוֹתֵי טְמֵאוֹת וְקִשָּׁה דְּמֵאֵי הַוְכְרַח הוּא זֶה דְּנָהִי דְּעַפְכָּתָּ שְׁמֵשׁ לִית לִי מ"מ הָא שְׁפִיר יֵישׁ לְחַלְק דְּשִׁמְאֵי הָתָם שְׁהִיא שׁוֹכְבַת אַפְרָקִיד מִשָּׂא"כ גְּבִי טְהָרוֹת וְאִיךְ תּוֹלָה זֶה בְּזָה וְאַפְשָׁר לִינְשַׁב דְּבַר פְּדָא בָּא לְהוֹכִיחַ שְׁאֵנוּ תּוֹלִין הַדָּם שְׁהוּא סְמוּךְ וְנִרְאָה לְשְׁיַעוֹר וְנוֹסַת שְׁל מְצִיאָה מְדַמְחֵיבִינן לְבַעֲלָה חִטָּאת דְּהָא אַעֲפ"י שִׁי"ל שְׁהִי שְׁם בְּשַׁעַת תְּשֻׁמִּישׁ וְלֹא יֵצֵא מִחֲמַת שְׁשׁוֹכְבוֹת אַפְרָקִיד מ"מ הָא כְּמוֹ כֵּן אִיכָא לְמִימַר דְּהַשְׁתָּא אָתִי כַּמ"ש הַתּוֹס' בַּד"ה אִימּוֹר שְׁמֵשׁ וְאַעֲפ"י שְׁהַתּוֹס' תִּקְרַצוּ דָּאִית לָן לְמִיזַל בְּתַר רַבָּא מ"מ פִּינוֹן שְׁשׁוֹכְבַת אַפְרָקִיד א"כ אִיכָא לְמִימַר דְּשִׁמְאֵי קוֹדָם תְּשֻׁמִּישׁ אָתִי וְא"ל דַּמ"מ סוֹף סוֹף אִיכָא חַיִּיב חִטָּאת פִּינוֹן דְּכְבַר גְּטֵמָאָה קוֹדָם תְּשֻׁמִּישׁ ז"א דְּהָא לֹא הִרְגִּישָׁה אֲזִי וְאֵין פְּאֵן חַיִּיב קֶרְבֵּן וְכִינּוּן דְּאִיכָא לְמִימַר מְעַיְקָרָא וְאִיכָא לְמִימַר בְּתַר הָכִי אֵין פְּאֵן חַיִּיב חִטָּאת אֱלָא ע"כ שְׁאֵנוּ תּוֹלִין הַדָּם בְּשְׁיַעוֹר וְנוֹסַת שְׁל מְצִיאָה בּוּ וְהַלְכָּה חִיִּיב חִטָּאת דְּכַסְבוּרָה הִרְגִּישַׁת שְׁמֵשׁ הוּא וּבְזָה יֵישׁ לִינְשַׁב דְּבָרֵי הַרְזָה בְּבַעַל הַמְּאוּר בְּשִׁבּוּעוֹת בַּד"ה אָמַר רַבָּא תְּרַנּוּיָהּוּ תְּנַנְהוּ כּו' דְּהִינּוּ שְׁפָדְקָה עֲצָמָה בְּעַד לְפָנֵי תְּשֻׁמִּישׁ וְהִשְׁיֵגוּ הַרְמַב"ן שְׁם וְס"ס עַם טְמֵאָה שְׁיִמְשׁ וּלְפִי מ"ש א"ש דַּס"ל לְהַרְזָה דָּאִם בָּא הַדָּם לְפָנֵי תְּשֻׁמִּישׁ אֵין פְּאֵן חַיִּיב חִטָּאת פִּינוֹן שְׁהִי בְּלֹא הִרְגִּישָׁה וְהִנֵּה הִרְבָּה יֵישׁ לְפַלְפֵּל בְּעַנְיָן זֶה וּבְכַרְט בְּהָךְ

מלתא דהרגישו והרעישו כל הפוסקים בזה ולפי שא"א לשנות פעת פרק זה בארנפה משכתי ידי פעת מזה: ולכאורה מבואר מדברי הרנ"ה אלו ששפיר אנו חוששין לומר שפא האי דם קודם תשמיש אתי וגם הרמב"ן אין חולק עליו בזה וא"ל לפי ששוכבת אפרקיד היא כל רמ"ת שוכבת אפרקיד (וא"צ למ"ש דכותלי בה"ר מוקמי לפי שעה דבלא"ה י"ל שראתה סמוך לתשמיש פיון ששוכבת אפרקיד ובה"ר יש לדחות ראית התיו"ט בפ"ב מהא דב"ש אומרים צריכה ב' עדים כו' ומדאיצטרף קרא לרבוני בבשרה די"ל דהתם בשוכבת אפרקיד שפיר מוקמי דם ולא ס"ל ה"ה סברא דאשה מרגשת בעצמה דאל"כ מה"ת נחיש דדם קודם תשמיש אתי שלא בהרגשה וא"ל הרגשת מ"ר הוא פיון דכותלי בה"ר לא מוקמי דם רק לפי שעה ובכה"ג לא אמרינו הרגשת מ"ר הוא וכמו שפתבתי לפי דברי התוס' אלא ע"כ דלא ס"ל ה"ה סברא אף לפי מ"ש לעיל י"ל דקושני הרנ"ה הוא דהא משמע דבכל גונוי חייב קרבן אף אם שימשה משה בסוף הלילה ושכבה אפרקיד דבכה"ג שפיר איפא למימר דדם מעיקרא אתי בתחלת הלילה וכסבורה הרגשת מ"ר ולכך איצטרף לשנוני' פשדקה אף אין זה במשמע בדברי הרנ"ה ז"ל: הנה יש מקום לדון ולומר דברמ"ת פיון שאם נאמר שהאי דם לפני תשמיש אתי ע"כ שהי' סמוך לתשמיש ממש דאל"כ מעיקרא הוה אתי א"כ עדיין יש מקום לאנסרה פיון דאשפחן דזמנין דמתמת חימוד לפי שהיא מכינה עצמה לתשמיש היא רואה דם א"כ הרי זה פקביעת ונסת לראות דם סמוך לתשמיש מתמת תשמיש א"כ עדיין יש מקום לאנסרה מהאי טעמא אף דז"א דלזה יש תקנה בבדיקה שתבדוק עצמה סמוך לתשמיש אלא דצ"ע דאפשר שראיתיה היא בסמוך לתשמיש ממש וביציאת העד נראה הדם על המשקוף ואמנם כבר פתבתי לעיל שיש מקום לדון בזה מתמת ספק ספיקא פיון דבדיקה שלא בשיעור נוסת היא אם לא היכא שמצאה אותיום ומסתימת דברי הפוסקים משמע דלעולם מיקרי רמ"ת אף שלא בדקה עצמה קודם שיעור נוסת ולפי רוב הטראדות אשר הקיפוני סבבוני לא הי' פנאי לנסף בכור המבחן ולחזור על דברי אלה לצרפם בצרוף הפסוף ונפשי יודעת כי נפשך שוקקה לשאוב מי בארי ולמעשה די תכסוף והנוסעים מזה ימירו יחישו מעשיהם: לפתו אורחות דרכיהם לכן אמרתי אליצה נא עמך אשר אתי מה שעלה ראשון במחשבה ואתם תעתיק ממנו מילים ושלח נא ביד תשלח ע"י הבאים אלינו לטובה כאשר רבות עשית וה' הטוב יישר חילך לאורייתא וחיית ורביית תחזקנה ידיך באמת ואמונה ותצפה לחכמה ובינה פנפושך וכנפש המר והנמחר על פטירת ילד שעשועים מצפה לישועה דברי זעירא מן חברייהא הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד.

שאלה מה שאלה אשה שפרסה נדה וכשפסקה מלראות הפסיקה בטרהרה אף לפי שהיתה בדרך לא לבשה חלוק אחר רק הלכה באותו חלוק עצמו שהלכה בימי נדתה וביום ששי לספירתה באתה לביתה ופושטה החלוק ומצאה בו דם ונפשה בשאלתה אם יכולה לתלות שהדם הנמצא הוא מימי נדתה או לא: תשובה הנה לכאורה דין זה פשוט בש"ע סי' קצ"ו דאם מצאה פתם אחר ג' ימים הראשונים תולה אותו במה שיש לה לתלות להקל כמו בשאר פתמים אף אחי הרב הה"ג כו' מו' חיים מרדכי נ"א אב"ד דק"ק ברעסטיצקי שדא בה נרגא וצידד להחמיר שפיון שאשה זו מימי נדתה עד עכשיו לא לבשה חלוק אחר ואם נרצה לתלות דמים אילו שהם על חלוק זה מימי נדתה א"כ.

ע"כ שהי' עלי' גם בג' ימים הראשונים ונהרי זה פאילו ידוע לנו שאשה זו הנה על חלוקה בג' ימים הראשונים לספירתה דמים דלא מהני אעפ"י שיכולה לתלות בימי נדתה ומה בכך דעכשיו שפאה לפנינו לשאול פבר עברו הג' ימים מ"מ הוי פאילו שאלתה על מציאת פתם בתוך ג' ימים ואע"ג דרמ"א פתב דמפה בגופה שידועת שמוציאה דם תולה בה אף בתוך ג' ימים הראשונים וזו שהי' עלי' חלק שלבשה בימי נדתה כמפה שמוציאה דם דמי מ"מ הרי הש"ה שם חולק וסובר דאף במפה שידוע שמוציאה שם אין תולה גם הביא ראי' מלשון האגור והגהת ש"ד שהביא רמ"א פאשה ההולכת בדרך ואין לה בגדים תוכל לספור זו נקיים רק שהחלוק בדיק ונקי מדם עכ"ל משמע דאם אין החלוק בדיק ונקי מדם לא תוכל לספור זו נקיים מחמת הפתמים שימצאן על החלוק תסתור את ספירתה עכ"ל אחי הרב נ"י והנה מה שאמר דההך אם תולה בימי נדתה בג' ימים ראשונים תלוי בפלוגתת הרמ"א והש"ה לענין מפה שבגופה פו מבואר להדיא בש"ה סי' ק"ץ ס"ק נ"א שפתב שמה שלא הגיה הרמ"א בסעיף מ"ד דאיתא שם שתולה שמימי נדתה הוא דדוק' לאחר ג' ימים הראשונים תולה לטעמי' אגיל דס"ל דבמפה שבגופה תולה אף בתוך ג' ימים הראשונים אמנם במנחת יעקב שם ס"ק מ"ה פתב דאע"ג דרמ"א ס"ל דבמפה תולה היינו לפי שעדיין המפה בגופה משא"כ הלא שפבר עברו ימי נדתה והא דלא הגיה הרב פאן משום דכאן לא פתב המחבר פלוס מז' נקיים וגם סמך עצמו אדלעיל ודלא כהש"ה עכ"ל ולפי דבריו אף לפי שיטת הרמ"א יש להחמיר בזה ולקמן אבאר בזה: ומתחלה אבאר מה שהקשה הט"ז דמאי ראי' מייתי מרואה דהיא בחזקת טהורה משא"כ פאן דבחזקת טומאה עומדת ובאמת שקושיא זו צריכה פנים דמה דמייתי הד"מ ראי' מהפוסקים דאף בשעת ונסתה תלין במפה לכאורה ראי' לסתור שהרי להדיא מבואר שם בב"י בשם הרשב"א בתה"א הטעם משום דאשה בחזקת טהרה עומדת תלין במפה להקל אלמא דאי לאו חזקת טהרה לא הנה מקילינן וגם מ"ש הד"מ דאפי' מאן דמחמיר בשעת ונסתה היינו הואיל ואיכ' למ"ד ונסתות דאורייתא ובאמת ז"א דלאו מהאי טעמא אתו עלה משום דא"כ לעולם לא תטמא וכבר עמד בזה הש"ה והנלענ"ד ליישב דעת אא"ז רמ"א על נכון דלכאורה קשה בהך דינא דתולה במפתה והרשב"א נתן טעם משום חזקת טהרה דהתייבח לשיטת התוס' דס"ל דאע"ג דאתיליד ריעותא פל שהספק שקול מוקמינן אחזקה משא"כ לשיטת רבינו יונה וכך הוא שיטת הרשב"א גופי' וכמבואר בש"ה סי' נ' ובדברי הת"ש סי' כ"ט באורך דס"ל דאף אם הספק שקול לא מוקמינן אחזקה רק בשכיח טפי היתרא א"כ מאי מהני חזקת טהרה כיון דהרי דם לפניך ואיכא ריעותא לא מוקמינן אחזקה ובשלמא שלא בשעת ונסתה י"ל שהיא עלולה לראות ושכיח טפי להיתרא שיהיה הדם מחמת מפה משא"כ בשעת ונסתה שהיא עלולה לראות ונחזקה אורח בזמנו פא למה נקיל לתלות במפה וכפי הנראה הרגיש בזה הרשב"א וכתב ואת' והלא בפשים דעלמא חיישינן לעונת ונסת כו' ועוד שהרי הדם לפניך י"ל דהיה דרבנן הוא ומשום דא"א למיקם עלה דמלתא אבל הלא איכא למיקם עלה דמלתא ואין דנין אפשר משאי אפשר שא"כ אף אתה אוסרה לבעלה לעולם עכ"ל נראה דס"ל דלכך לא גזרו רבנן ונסתות בזה כדי שלא לאוסרה לעולם.

ועדיין צ"ע שהרי הרשב"א שם פתב אפי' רואה בשעת תשמיש כו' ומשמע דמכ"ש שלא בשעת תשמיש ולכאורה אדרבה איכא מסתברה דבשעת תשמיש באמת יש להקל שלא

לאַןסרָה על בעלה משא"כ שלא בשעת תשמיש פּינן דאָפּשָׁר מ"ט לאַ גָזרוּ בַּיה רבָּנן
וְעִינן בְּשִׁיבָה קפ"ז ס"ק ר' ונלענ"ד דְּהַרְשֵׁב"א ס"ל דָּאָרְפּ בְּשִׁלָּא מַחְמַת תְּשֻׁמִּישׁ יֵשׁ
לְהַקְל מִטַּעַם זֶה דְּהָא יוּכַל לְהִיּוֹת שְׂתַרְאָה פְּמָה פְּעַמִּים מַחְמַת דָּם הַמְּכָה וְלֹא תוּכַל לְפִסְק
בְּטַהֲרָה כָּלֵל וְהֵלְפָה אִם נִטְמָאָנָה עַכְשָׁיו בְּרֵאִיָּה זֶה יוּכַל לְהִיּוֹת שְׂלֵא תוּכַל לִיְטַהֵר לְעוֹלָם
וְלֹא רְצוּ לְהַחְמִיר כ"כ וע"ש בב"ה מ"ש שְׂאָם בָּאת לְתַלוּת בְּמַכָּה אִין שִׁיעוּר לְדַבְּר כּו'
וְעִינן בּמ"ה שְׁם שְׂפַתְב דִּיקְשָׁה זֶה לְתַנָּא דְּבַרְיֵיתָא וּמָה דְּתַשְׁכַּח פִּירוּקָא לְתַנָּא דְּבַרְיֵיתָא
הָוִי פִּירוּקָא לְדִידֵן כּו' וּמ"מ לֹא בִּיאָר הַסְּבִירָן וְנִרְאָה דַּס"ל דְּנֻדָּאי יֵשׁ לְטַהֲרָה בְּכָל גּוֹנָא
אִם לֹא כְּשִׂתְרָגִישׁ שֶׁהוּא הַדָּם הַמְּקוּר מִדָּם גְּדוּת וְלֹא דָּם הַמְּכָה וְהַחֹלְקִים ס"ל דָּא ע"ג
דְּוִסְתוֹת דְּרַבָּנן מ"מ אִין זֶה כְּשָׂאָר גְּזָרָה וְסִיג דְּרַבָּנן בְּעַלְמָא אֵלָא מִתּוֹרַת טַעְמָא אָתוּ
עֵלָה מִשׁוּם דְּחִזְקָה אִוְרַח בְּזַמְנֵוּ בָּא דְּהָא קָמוּ דְּאִיכָא מ"ד דַּס"ל וְוִסְתוֹת דְּאוּרֵייתָא וְהִינּוּ
מִטַּעַם דַּס"ל שֶׁהוּא חִזְקָה גְּמוּרָה שְׂתַרְאָה אַז וּא"כ אָרְפּ דְּלֹא קִי"ל הָכִי עכ"פ אִין הַמַּחְלֻקָּת
בְּמִצִּיאוֹת אֵלָא הָרַף מ"ד ס"ל דָּאָרְפּ בְּשָׂכִיחַ פִּי הָאִי אִין חוֹשֵׁשׁ מִדְּאוּרֵייתָא אֵלָא מִדְּרַבָּנן
וְהֵלְפָה ס"ל דְּבִשְׁעַת וְוִסְתָּא יֵשׁ לְהַחְמִיר דָּא"כ לְעוֹלָם לֹא תִּהְיֶה טְמֵאָה וּא"ל דָּא ה"נ וּמִטַּעַם
חִזְקָה וּכּמ"ש הַרְשֵׁב"א פִּינן דְּוִסְתוֹת דְּרַבָּנן לֹא גָזְרוּ בְּזֶה ס"ל לְהַנְּדָּה פּוֹסְקִים דּוּ"א פִּינן
דַּע"כ שְׂכִיחַ טוּבָא וְשִׁבָּא דָּם גְּדוּת בְּזַמְנֵוּ וְוִסְתָּה סָפֵק שְׂקוּל הוּא וְאָפְשָׁר שְׂכִיחַ טְפִי
לְאִיסוּרָא וְלִכְּפֵי שְׁפִיר יֵשׁ לְטַמָּא בְּשְׁעַת וְוִסְתָּה: וְהַשְׂתָּא דְּבַרִי רַמ"א גְּכוּנִים דְּמִייתִי רֵאִיָּה
מְרוּאָה וּכ' דָּא"ל דְּשִׂאֲנִי הֵכָא דְּהַחְזוּק מַעֲיָן פְּתוּחַ ז"א דְּהָא אִיכָא פּוֹסְקִים דְּאָפְי' בְּשְׁעַת
וְוִסְתָּה מְטַהֲרִין הוּאִיל וְוִסְתוֹת דְּרַבָּנן וְה"נ פְּתָמִים דְּרַבָּנן וּר"ל דְּנֻדָּאי חִזְקַת טַהֲרָה לֹא
מְהַנִּי בְּאִיכָא רִיעוּתָא בְּסָפֵק הַשְׂקוּל וּבְשְׁעַת וְוִסְתָּה דְּשְׂכִיחַ לְאִיסוּרָא גְּהִי דָּדָם מְכָה גְּמִי
שְׂכִיחַ לֹא מְהַנִּי וְע"כ לֹא מִשׁוּם דְּוִסְתוֹת דְּרַבָּנן לֹא גָזְרוּ בְּזֶה לְפִי שְׂתוּכַל לְבֹא עִי"ז
לְאִיסוּר עוֹלָם וּא"כ ה"נ פִּינן דְּכַתְּמִים דְּרַבָּנן אִית לֵן לְמִימַר דְּלֹא גָזְרוּ בְּזֶה שִׁישׁ לֵה מְכָה
הַמוּצִיאָה דָּם שֵׁא"א לִיְזַהֵר וְתוּכַל לְבֹא עִי"ז לְאִיסוּר עוֹלָם וְאָפְי' לְמֵאן דְּמַחְמִיר הִינּוּ
הוּאִיל וְאִיכָא לְמ"ד וְוִסְתוֹת דְּאוּרֵייתָא ר"ל כּמ"ש"ל פִּינן דְּאִיכָא מ"ד הָכִי אֵלָמָא דְּשְׂכִיחַ
טוּבָא וְשִׁבָּא אִוְרַח בְּזַמְנֵוּ מְמִילָא גַּם אִי וְוִסְתוֹת דְּרַבָּנן מַה"ט אָתִינן עֵלָה וְהֵלְפָה חִיִּישִׁינן
לְהָרַף סְבָרָא שְׂלֵא תִּהְיֶה טְמֵאָה לְעוֹלָם וְאִין מַעֲמִידִין אוֹתָהּ בְּחִזְקַת טַהֲרָה פִּינן דְּשְׂכִיחַ
לְאִיסוּרָא מִשָּׂא"כ בְּכַתְּמִים שֶׁהוּא דְּרַבָּנן לְכ"ע וּמִדְּאוּרֵייתָא לֹא חִיִּישִׁינן כָּלֵל לְפִי דְּלֹא
שְׂכִיחַ כ"כ שְׂבִיבָא מְגוּפָה וְאָפְי' סה"ת דְּמַחְמִיר בּג' יָמִים הֵרָאשׁוּנִים בְּכַתְּמִים שְׂאָפְי' לְתַלוּת
אִין תּוֹלוּן מ"מ מוֹדָה הוּא שְׁגָם בּג' יָמִים הֵרָאשׁוּנִים אִינָה רַק דְּרַבָּנן אַע"פ שֶׁהַמַּעֲיָן פְּתוּחַ
וּא"כ שְׁפִיר יֵשׁ לְתַלוּת בְּזֶה בְּמַכָּה שִׁיּוּדַעַת שְׂמוּצִיאָה דָּם דְּהָא חוֹשֵׁשִׁין הֵכָא שְׂמָא לֹא
פְּסֵק דָּם הַמְּקוּר לְגַמְרִי אִינוּ דוּמָה לְוִסְתוֹת אָפְי' לְמ"ד דְּרַבָּנן דְּהַתָּם אִיכָא מ"ד עכ"פ
דְּאוּרֵייתָא הָא חִזְיָנן דְּהוּא מִיָּדִי דְּשְׂכִיחַ טוּבָא מִשָּׂא"כ הָא לִיכָא לְמ"ד כָּלֵל שְׂנַחֲוִשׁ לְפַתְּחָם
תּוֹרָה ג' יָמִים מִדְּאוּרֵייתָא אֵלָמָא אַע"פ שְׂנַמְצָא אִין עַת מְצִיאוֹתוּ דוּמָה לְוִסְתוֹת כָּלֵל
כְּנַלְעַנ"ד בְּיָשׁוּב דְּבַרִי הַרְמ"א וּבְהָכִי א"ש מַה שְׂמַבִּיא הַט"ז בְּשֵׁם הַד"מ דְּמַסִּינִים בָּהּ
דְּלַכְתַּחְלָה יֵשׁ לְהַחְמִיר בְּמַכָּה עוֹבְרַת בְּיָמִים מוּעָטִים דְּגַם זֶה מִיְקָרִי אָפְשָׁר לִיְזַהֵר עכ"ל
וְהִינּוּ כּמ"ש דְּעִיקָר הַטַּעַם בְּמַכָּה מוּצִיאָה דָּם לְפִי שֵׁא"א לִיְזַהֵר וְתוּכַל לְבֹא עִי"ז לְאִיסוּר
עוֹלָם וּכּמ"ש הַרְשֵׁב"א לְעַנְיָן רוּאָה מְמִשׁ וְיֵשׁ לְתַלוּת בְּמַכָּה וְלָכֵן בְּאָפְשָׁר לִיְזַהֵר יֵשׁ
לְהַחְמִיר וּכּמ"ש שְׁם בְּשֵׁם תַּה"ד חִילוּק זֶה ג"כ: וּלְפִי"ז נִרְאָה דְּבַנ"ד פְּשִׁיטָא דְּהָוִי כְּמַכָּה
עוֹבְרוֹת בְּיָמִים מוּעָטִים דְּהָא אָפְשָׁר לֵה לְהַמְתִּין לְלַבּוֹן לְבָנִים וְאִין זֶה דוּמָה לְמַכָּה שְׂבָגוּפָה

שִׁיכוֹל לְבַא לִידֵי אִיסוּר עוֹלָם וְעַכ"פּ זָמַן אַרְוֶה שְׁלֵא תוּכַל לִיטְהַר עַל יְדוּ בְּזָה לֹא גָזְרוּ
עַל כְּתָמִים אִפִּי' בַּג' יָמִים רֵאשׁוֹנִים וְתוֹלָה בְּמַכְתָּה אַבְל אַחַר הָעִיּוֹן נִרְאָה לַעֲנ"ד דו"א
וְאֶפְשָׁר דְּכָל הַפּוֹסְקִים מוֹדִים לְהַתִּיר בְּזָה כִּי מ"ש הַמְנ"י דְּמַכָּה שְׁאֵנִי דַעְדִּינָן הִיא בְּגוּפָה
צ"ע דְּמָה לִי דָאם הַמַּכָּה עַדִּינָן בְּגוּפָה אוּ הִיא מְכַבֵּר וְלַעֲנ"ד אֵין לְחַלֵּק בְּדָבָר וְלַדַּעַת
הַרְמ"א אִפִּי' מְצָאָה כְּתָם בְּתוֹף ג"י הָרֵאשׁוֹנִים וְאִז כְּבָר חִיָּתָה הַמַּכָּה אֶלָּא שְׁקוּדָם לְזָה הִי'
לָה מַכָּה תוֹלִין בָּהּ פִּינָן שְׁאֶפְשָׁר לְתַלּוֹת כְּתָם זֶה שְׁבָא מִחֲמַת מַכָּה שְׁבַגּוּפָה מֵה לִי עַכְשָׁיו
מֵה לִי מַעֲיָקְרָא וְאֶדְרָבָה נִלְעַנ"ד דְּאִפִּי' מֵאֵן דַּס"ל בְּמַכָּה שֶׁל עַכְשָׁיו אֵין תוֹלִין מְצִי לְמַסְבֵּר
בְּהֵיָא דְלִבְשָׁה בִימֵי נִדְתָה תוֹלִין דְּבִאָמַת צְרִיף לְהַבִּין בְּטַעֲמָא דְצְרִיכָה לְלַפְנוֹשׁ לְבָנִים
כְּשִׁמְתַחֲלַת לְסַפֵּר נְקִיִּים דָּאם נִימָא שְׁזָה כְּדִי שְׁתַּדַּע שְׁנַקִּי' הִיא טְהוּרָה הִיא כְּשֵׁלָא תַמְצָא
שָׁם דְּמִים אוּ כְּתָמִים בּו' יָמִים אֵלוּ ז"א דַּא': תְּהֵא צְרִיכָה בְּדִיקָה בְּחִלּוּק וְסַדִּינִים לִידַע
אִם הֵם נְקִיִּים כְּבִרֵאשׁוֹנָה וּבִאָמַת מְשַׁמְעוֹת הַפּוֹסְקִים דְּאָף אִם פְּשֻׁטָה אוֹתָם בְּלֹא בְּדִיקָה
כְּלָל לִית לָן בָּהּ וְשִׁפִּיר עוֹלָה לָה סְפִירָה זוּ רַק הָעֵינְקָר בְּבְדִיקָה תִּלְיָא וְעוֹד דָּאם אִיתָא
דְּצְרִיכָה לְבָרַר לִידַע שְׁאִינָה רוּאָה מֵה יוֹעִיל לָה אָף שְׁבַכְל עַת יִהְיֶה בְּגִדִיָה לְבָנִים אוּלִי
דְּרַף הִילּוּכָה נְטָף מְמַנָּה דָּם כְּמִים הַנְּגָרִים אַרְצָה וְלֹאוּ אֲדַעְתָּה אֶלָּא וְדַאי דְאֶחְזוּקִי רִיעוּתָא
לֹא מִחְזוּקִינוּ וְעֵינְקָר הַטַּעַם שְׁצְרִיכָה לְלַפְנוֹשׁ לְבָנִים הוּא לְהַחֲמִיר עֲלֵי' שְׁאוּלִי תַמְצָא אִינָה
כְּתָם עַל בְּגִדֵי' אוּ סַדִּינָה דְּכָל מֵה דְאֶפְשָׁר לְבָרַר מְבָרְרִינוּ וְאִם הִיא מוֹצֵאת כְּתָם ס"ל
לְסַה"ת דְּבַג' יָמִים הָרֵאשׁוֹנִים אֵין תוֹלִין כְּנוֹן דְּאֶתִּילִיד רִיעוּתָא מִמִּילָא שְׁאֵנָן תוֹלִין שִׁג'
יָמִים הָרֵאשׁוֹנִים אֵילוּ מַעֲיָלָה פְּתוּחַ וְחוֹשְׁשִׁין לָה אַבְל בְּלֹא רִיעוּתָא פְּשֻׁטָה דְאֵין חוֹשְׁשִׁין:
וּלְפִי"ז הָוִי מְסַפְקָא לִי' לְרַמ"א אִם יֵשׁ לָה מַכָּה בְּגוּפָה שְׁבַנְדַאי מוֹצִיאָה דָּם אִם נְחָשֵׁב
כְּתָם זֶה לְרִיעוּתָא אוּ לֹא דְהֵא וְדַאי הִיכָא שְׁיָדוּעַ לָנוּ שְׁהִיָה כָּאֵן כְּתָם מַעֲלָמָא עַל חִלּוּק
זֶה אֵין חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא בָּא כְּתָם גַּם מִמְקוֹר דְּמִיָּה בְּאוֹתוֹ חִלּוּק דְּפְשִׁיט דְּכַה"ג לָאוּ רִיעוּתָא
מִיְקָרִי דַעַד כָּאֵן לֹא אִיסְתַּפְקָא לָן בְּבָא זָאב וְנִטְל בְּנֵי מַעִים אִם חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא בְּמַקוֹם נִקְב
נִיקְב אֶלָּא הָתָם שְׁזָאב אֵין וְדַאי נוֹקְב וּא"כ הָוִי הַנְּקָב רִיעוּתָא מִשֵּׁא"כ אִם הִיָּה זָאב וְדַאי
נוֹקְב לֹא מְחָשֵׁב הַנְּקָב רִיעוּתָא כְּלָל כַּמ"ש אַא"ז בַּת"ש סִי' ל"ו עַל דְּבָרֵי הַבַּ"ח וְהַט"ז
דַּס"ל דְּוְדַאי נוֹקְב דַּא"כ מֵה קַמְבַּעֲיָא לִיָּה הָא בְּכַה"ג הָוִי כְּנִטְל וְלִיתְנִיָּהוּ וְעֵינָן בְּחִיבּוּרֵי
מ"ש עַל הַחַוּוֹת דַּעַת בְּזָה ע"ש וְהוּא דְבָר בְּרוּר דְּמָה רִיעוּתָא יֵשׁ כָּאֵן ע"י דָּם זֶה פִּינָן
שְׁיָדוּעַ לָנוּ דְּוְדַאי אֲתִי לְכָאֵן דָּם מַעֲלָמָא וְלָכֵן הִיכָא שְׁיֵשׁ מַכָּה שְׁוְדַאי מוֹצִיאָה דָּם אֶלָּא
שִׁמ"מ יֵשׁ סַפְק אִם הוֹצִיאָה עַכְשָׁיו דָּם דְּמִי נִימָא דַּג"כ לֹא מְחָשֵׁב מְצִיאַת הַכְּתָם הִיָּה
רִיעוּתָא פִּינָן דְּוְדַאי יֵשׁ בָּהּ מַכָּה שְׁמוֹצִיאָה דָּם תוֹלִין בְּמַצוֹי שְׁגַם עַכְשָׁיו הוֹצִיאָה דָּם
וּמִמִּילָא שְׁאֵין חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא גַּם מִן הַמְקוֹר אֲתִי דָּם עַל הַחִלּוּק אוּ הַסְדִּין אוּ שְׁמָא פִּינָן
דַּעַכ"פּ אֵין כָּאֵן בְּרוּר שְׁהַמַּכָּה הוֹצִיאָה דָּם עַכְשָׁיו אֶלָּא שְׁהִיא מַכָּה שְׁיִכוֹלָה לְהוֹצִיא דָּם
אַבְל אֵין יָדוּעַ אִם הוֹצִיאָה כְּלָל וְשִׁפִּיר מְחָשֵׁב רִיעוּתָא הַכְּתָם הַנְּמַצָּא כָּאֵן וְחוֹשְׁשִׁין לִי'
וּפְשִׁיט לִי' הַרְמ"א דָּגַם בְּכַה"ג לֹא מְחָשֵׁב רִיעוּתָא וְתוֹלִין בְּמַכָּה: וּלְפִי"ז נִלְעַנ"ד דָּאם
לְבָשָׁה הַחִלּוּק בִּימֵי נִדְתָה עַדִּיף טְפִי מַמְכָּה שְׁבַגּוּפָה דְּבִימֵי נִדְתָה וְדַאי עֲלוּלָה לְרֵאוֹת
וּבְוְדַאי הִגִּיעוּ כְּמָה טְפִי דְּמִים עַל הַחִלּוּק וְעֵינָן בְּב"י סִי' ק"ץ בְּעַנְיָן הַשְּׁאִילָה חִלּוּקָה
לְנִכְרִית דַּאֲע"ג דְּבַעֲיָדוֹן שְׁאִילָה לֹא חֲזַאי אִיכָּא לְמִיחַשׁ שְׁמַדְמִים הָרֵאשׁוֹנִים נִתְלַכְלַךְ
בְּשָׂרָה וּבְגָדִים וְלְכַלְכוּ חִלּוּק זֶה אַבְל בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל רְגִילִין לְנִקּוֹת בְּשָׂרָם וּבְגִדֵיהֶם מְדְמִים
וּכְתָמִים כּו' וּלְפִי"ז דְּוְדַאי אַחַר עֲבוּר יָמֵי נִדְתָה אַבְל בִּימֵי נִדְתָה אָף אִם הִיא לוֹבֶשֶׁת אוֹתוֹ

בַּעַת שְׂאִינָה רוֹאָה מ"מ כִּינּוֹן שְׁבַשְׁרָה וּבְגָדִים אֵינָם נִקְיִים מִדָּמִים הָיָה כְּנֹדָאֵי בָּא דָם עַל חִלּוּק וּמכ"ש אִם בְּעֵינָיו לְבִישָׁה חֲזָאֵי שְׂאִין סִפְקָ שְׁהִגִּיעוּ פְּמָה פְּתָמִים עַל חִלּוּק זֶה וְא"כ אֵין כְּאִן רִיעוּתָא כְּלָל וְכִינּוֹן שְׂאִין כְּאִן רִיעוּתָא כְּלָל אֵין לְחִלְקָ בֵּין אִם הִיא בִּימֵי טְהָרָה אוֹ בִּימֵי סְפִירָה דְבָלָא רִיעוּתָא אַף בִּימֵי סְפִירָתָה אֵין חוֹשְׁשִׁין וְכַמְש"ל וּגְדוּלָה מְזוּ מְבִנְאָר מְדַבְרֵי הֶרְשֵׁב"א וְהֶרִיטְב"א שְׁהִבִּיא הַב"י דָּאִם נְטִלָה עַד מְמָקוֹם דְּשִׁכְיַחֵי דָּמִים פְּגוֹן אֲשֵׁפָה וְכִיּוֹצֵא בּוֹ וּבְדָקָה עֲצָמָה וּמְצָא בּוֹ דָּם אִפִּי יוֹתֵר מִפְּגָרִיס טְהוֹר וְדוֹקָא שְׁנַטְטִלְתוּ מְמָקוֹם מְנוֹצֵנֵעַ כּו' ע"ש וּפְסִק פֶּן הֶרְמ"א בַּהֲג"ה אֶלְמָא דְּבַכְה"ג אִפִּי רִיעוּתָא לָא תְּשִׁיב דָּאֵי תְּשִׁיב רִיעוּתָא קֶצֶת פְּשִׁטָה שְׂאִין לְהִתִּירָה לְתַלּוּת לְהַקֵּל מִשּׁוּם חֲזָקַת טְהָרָה כִּינּוֹן שְׁנַמְצָא הַדָּם עַל הַבְּדִיקָה וַיֵּשׁ חֲשַׁשׁ אִיסוּר תּוֹרָה וְעַכ"פ מִשּׁוּם פְּתָם הִי לָנוּ לְטַמְאוּתָהּ וְע"כ דְּבַכְה"ג לָא הָיָה רִיעוּתָא כְּלָל וְתוֹלִין בְּמִצּוֹי דְּהִינּוּנוּ אֲשֵׁפָה דְּשִׁכְיַחֵי דָּמִים וְאַמְרִינּוּ דְּמַעֲיָקְרָא הָיָה בָּהּ וּק"ו הַדְּבָרִים לְעַנְּנָן פְּתָם אַע"ג דְּהוּא בְּתוֹךְ ג' יָמִים הֶרְאִשׁוּנִים אִם לְקַחְהָ סְדִין מִן הַשּׁוּק וְאַח"כ מְצָאָה עֲלֵיו דָּם שְׁתוֹלִין לּוֹמֵר דְּמַעֲיָקְרָא הָיָה בָּהּ וּמכ"ש בְּלִבְשָׁה בִּימֵי נְדָתָה דְּהָרִי דָּם לְפָנֶיהָ דְּנֹדָאֵי תוֹלִין בּוֹ: אֵיבְרָא שִׁי"ל דְּגַם בְּעַד שְׂאִינוּ בְּדוּק שְׁלִקְחָתוּ מְאַשְׁפָה ג"כ מְחַשֵּׁב רִיעוּתָא וְאַפ"ה תוֹלִין לְהַקֵּל לְעַנְּנָן תְּחִלַּת רְאִיָה כַּמְש"ש רַמ"א חִלּוּק זֶה לְעַנְּנָן מִכָּה שְׁבַגּוּפָה אֶלָּא שְׂרַמ"א הִבִּיא רְאִיָה מִהַפּוֹסְקִים דַּס"ל דְּאַפִּי בְּשַׁעַת וְנוֹסְתָה תוֹלִין בְּמִכָּה וְאַע"ג דְּלָא קִי"ל הָכִי כּו' וְא"כ י"ל דְּגַם בְּעַד שְׂאִינוּ בְּדוּק שְׁהֶרִיקָהּ מְאַשְׁפָה דְּשָׂרִי אִם בְּדָקָה בּוֹ ג"כ דוּק' שְׁלֵא בְּשַׁעַת וְנוֹסְתָה אֶבֶל בְּשַׁעַת וְנוֹסְתָה בְּאַמַּת חוֹשְׁשִׁין לוֹ וְכַמוֹ בְּמִכָּה שְׁבַגּוּפָה.

וּמ"מ נִלְעַנְנָ"ד דְּבִלְבְּשָׁתוּ נְדָה עֲדִיף טְפִי וְהָיָה כְּלָא בְּדָקָה עֲצָמָה כְּלָל וְעֵבֵר זְמַן וְנוֹסְתָה וְלֵא רְאִתָּה דְּאֵין חוֹשְׁשִׁין וְלִפִּי"ז מ"ש בַּד"מ סִי קַצ"ו רְאִיָה מִהֶרְשֵׁב"א דְּפִלִּיג עַל הַמְרָדְכֵי לְכַאוּרָה אֵינוּ מְנוֹכְרָח דְּלִבְשָׁתוּ נְדָה שְׂאֵנִי דְּמִצִּיאַת הַדָּם לָא מְחַשֵּׁב רִיעוּתָא וְנִרְאָה שְׁלִקְכָּה דְּקִדְקָ הַד"מ וְכַתֵּב וְז"ל וְכִן פְּתַבְתִּי לְעֵיל סִי ק"צ בְּשֵׁם ב"י שְׁכַתֵּב פֶּן בְּשֵׁם הֶרְשֵׁב"א שְׂאִין לְחִלְקָ לְעַנְּנָן פְּתָם בֵּין בִּימֵי סְפִירָתָה לִימֵי טְהָרָתָה דְּבְכָל מְקוֹם דְּאֵיכָּא לְמַתְלֵי תְּלִינּוּ עַכ"ל וְר"ל דְּהַב"י שֵׁם פְּתַב וְדַע דְּכַשְׂאָמְרוּ בְּכַתְּמִים שְׁתוֹלָה ל"ש אִם הוּא טְהוֹר אוֹ שְׁהִיא בְּסִפִּירָה ז' נְקִיִּים דְּבַחֲזָקַת טְהוּרָה הִיא וְכ"כ הֶרְשֵׁב"א בַּתְּה"א אֶצֶל פְּעָמִים שְׁתוֹלָה בְּעֲצָמָה עַכ"ל הָרִי דְּהַב"י מְשֻׁנָּה לְהוֹ לְהַדְדִי וְס"ל דְּבְכָל גְּוֹנֵי תוֹלִין וְעֵינּוּ בְּמִשְׁנָה לְמִלְךָ פ' מַהֲל' א"ב שְׁהִשְׁיַג עַל הַשְּׁ"ף שְׁכ' דְּרַמ"א לְטַעְמִיָה דַּס"ל שְׁתוֹלִין בְּמִכָּה שְׁבַגּוּפָה דַּא"כ הֵאִיף כְּתַב הַד"מ דְּהֶרְשֵׁב"א פְּלִיג עַל הַמְרָדְכֵי שְׁהָרִי הֶרְשֵׁב"א לָא כ"כ אֶלָּא לְעַנְּנָן שְׁתוֹלָה בְּנְדָתָה ע"ש וְלִפִּי מ"ש א"ש דְּהַד"מ מִיִּתִּי שְׁפִיר מְדַבְרֵי הַב"י אֶמְנָם בְּלֵא"ה אֵין דְּבָרֵי מוּבְנִים דְּהָא הַד"מ פְּתַב דְּגַם הַמְרָדְכֵי מוֹדָה בְּמִכָּה שְׁמוּצִיאָה דָּם וְע"ז שְׁפִיר פְּתַב דְּלָא חִילְקוּ שְׂאָר פּוֹסְקִים כּו' וְכ"כ הַב"י בְּשֵׁם הֶרְשֵׁב"א כּו' וְר"ל דָּאִם תֵּאֲמַר שְׂאִין חִילּוּק בֵּין שְׂאָר דְּבָרִים שְׁתוֹלִין וּבֵין מִכָּה שְׁמוּצִיאָה דָּם א"כ מוּכַח דְּהֶרְשֵׁב"א לָא ס"ל הָךְ דִּינָא כְּלָל דְּהָא הֶרְשֵׁב"א ס"ל דְּשְׁפִיר תוֹלִין בִּימֵי נְדָתָה וְא"כ ה"ה מִכָּה שְׁבַגּוּפָה לְפִי מ"ש הַשְּׁ"ף דְּשׁוּיִן הֵם אַף לְעַנְנָ"ד בִּימֵי נְדָתָה טְפִי יֵשׁ לְתַלּוּת מְבַמְכָה וְכַמְש"ש וְדַבְרֵי הַד"מ א"ש כַּמְש"ש אַף אַחַר הָעֵינּוּן ז"א שְׁהָרִי הֶרְמ"א הִגִּיעָה פֶּן בְּסַעֲרָה מ"א עַל מ"ש שֵׁם וְהִשְׂאִילְתוּ לְיִשְׂרָאֵלִית נְדָה כּו' וְע"ז פְּתַב וְעֵינּוּן סִי קַצ"ו דְּבְכִימִים הֶרְאִשׁוּנִים כּו' הָרִי דְּאַף בְּלִבְשָׁתוּ נְדָה אֵין תוֹלִין וְמָה לִי נְדָה שְׁל עֲצָמָה אוֹ שְׁל אִשָּׁה אַחֲרַת וְאֵין סְבָרָא לּוֹמֵר דְּאַנְכְרִית דְּכַתֵּב הֵתָם שְׂאִינָה רוֹאָה עַכְשָׁיו דְּפִשְׁטָא דְּאַפְּוֹלָה מְלִתָּא קָאֵי וְכִן צ"ע עַל הַשְּׁ"ף דְּכַתֵּב

דְרַמָּ"א לְטַעֲמִיהָ אֲזוּל כּו' וּמָה שֶׁלְבִשָׁה בִימֵי נִדְתָהּ כַּמְכָּה שֶׁבְּגוּפָהּ דְּמִיָּא דּו"א דְּהָא רַמָּ"א
שֵׁם אֲלִבְשָׁתוּ נִדְהָ קָאֵי וְאִין לְחֻלְקָא בֵּין עֲצָמָה לְאַחֲרֵת פְּלִל וּמְזָה מִשְׁמַע כַּמ"ש הַמְּנַחַת
יַעֲקֹב וְהַמְשִׁנָּה לְמִלְהָ דְרַמָּ"א סָמָךְ עֲצָמוֹ עַל מ"ש לְקָמֵן וּע"כ צָרִיךְ לְחֻלְקָא בֵּין מִכָּה
שֶׁבְּגוּפָהּ לְלִבִּישָׁתָּהּ נִדְתָהּ וּצ"ע וְכָל זֶה בְּלִבְשָׁתוֹ בִּימֵי נִדְתָהּ אַע"ג דְּמַגּוּפָהּ קָא חֲזִינָא מ"מ
הָרִי לֹא נִתְבָּרַר לָנוּ שְׁנַטְרַף דָּם עַל הַחֲלוּקָא וּבִכְה"ג ס"ל לְהַשִּׁיף דְּלִמְכָּה שֶׁבְּגוּפָהּ דְּמִיָּא
וּלְדַעַת הַמְּנַחַת יַעֲקֹב גָּרַע מִיָּנִי מִשָּׂא"כ הֵיכָא שְׂדִידוּעַ לָנוּ שְׁנִינְתוּ מְמָנָה עַל הַבְּגָד וְשִׁמְלָה
מְגוּלְלָה בְּדָמִים שֶׁל יָמֵי נִדְתָהּ פְּשִׁיטָא דְּבִכְה"ג אִין לְחוּשׁ לוֹ אִף בְּג' יָמִים רֵאשׁוֹנִים וְדָמֵי
לַמ"ש בְּשֵׁם אַא"ז הַת"ש דָּאֵם יְדוּעַ בְּנֻדָּאֵי שְׁהִיָּה פָּאן נְקִבִים ע"י הַזָּאֵב הו"ל פְּנֻטֵל
וְלִיתְנִיָּהוּ דְּלֹא מְחֻזְקִינֵן רִיעוּתָא וְה"נ הֵךְ מְצִיאָתָּהּ דָּם לָאוּ רִיעוּתָא הוּא וְהָיִי פְּאֵלוּ לֹא
בְּדָקָה אֵת הַבְּגָדִים שֶׁלָּהּ שֶׁלְבִשָׁה בִּימֵי לְבוּנָהּ וּפְשִׁטָּה אוֹתָם פֶּךָ וְאִינָהּ יוֹדַעַת אִם נִשְׂאָרוּ
נְקִיִּים פְּשַׁעַת לְבִישָׁה אוֹ לֹא דְלֹא מְחֻזְקִינֵן רִיעוּתָא וְכַמְש"ל: וְרֵאִיתִי בְּשׁו"ת פְּנִים מְאִירוֹת
ח"ב ס' ק"ע פְּתַב שֵׁם בְּאִשָּׁה שֶׁהִתְחִילָה לְסַפֵּר ז' נְקִיִּים וּבִיּוֹם שְׁנֵי פִּירְשָׁה הַמְשַׁרְתָּת
הַסְּדִין שְׁהִיָּתָה שׁוֹכְכָת עָלָיו בִּימֵי נִדְתָהּ וּבִיּוֹם ז' מְצָאָה פְּתָם עַל הַסְּדִין מָה דִּינוֹ וְהִבִּיא
שֵׁם דְּבָרֵי הַשִּׁי"ף שְׁהִשְׁיֵג עַל הַד"מ וְהִנֵּה מ"ש בְּמִשְׁמַעוֹת הַמְרָדְכֵי דְלֹא פְּהִיבָת הַשִּׁי"ף
לְעַנ"ד יֵשׁ פְּנִים לְכָאן וּלְכָאן וּמָהָא לֵיכָא לְמִשְׁמַע מִיָּנִי וּמ"ש עַל מ"ש הַשִּׁי"ף דְּהָא אִפִּי
נִתְעַסְקָה בְּדָם צִיפּוֹר לֹא תִלִּינֵן בְּהָ אַעפ"י שְׂיֵשׁ דָּם לְפָנֵינוּ כ"ש בְּמִכָּה שֶׁמוֹצִיאָה דָּם כּו'
וּע"ז פְּתַב הַכַּמ"א דּו"א דְּהָא בְּכַתָּם שֶׁבְּגוּפָהּ אִינוּ תוֹלָה בְּדָם צִיפּוֹר וּבְמִכָּה בְּגוּפָהּ תוֹלָה
אֲלֵמָא דְּמִכָּה שֶׁבְּגוּפָהּ עֲדִיף כּו' תְּמַהֲנֵי דְּהִתָּם טַעֲמָא רַבָּא אִיכָּא מְשׁוּם דְּאִי מְעַלְמָא אֲתִי
עַל חֲלֻקָּה נְמִי מִיבְעִיא לִי לְאַשְׁתְּכּוּחֵי מִשָּׂא"כ בְּמִכָּה שֶׁבְּגוּפָהּ שְׁפִיר תִּלִּינֵן כַּמְבֹאֵר בְּב"י
וְלֹאוּ מִחֻמַּת עֲדִיפוּתָא דְּמִכָּה אֲתִינֵן עָלָהּ אִף מִצַּד הַסְּבָרָא אֲפֻשֵׁר לוֹמַר דְּמִכָּה שֶׁבְּגוּפָהּ טְפִי
מְצוּי שְׂיָזוּב דְּמָה עַל בְּגָדִים מְעַסֵּק דָּם צִיפּוֹר וְגַם י"ל דַּס"ל דְּשִׁאֲנֵי מִכָּה בְּגוּפָהּ דְּמִיָּקְרִי
אַ"א לִיזְהָר כַּמְבֹאֵר בַּד"מ דְּמִדְּמִי לָהּ לַמ"ש בַּתְּה"ד בְּפָחוֹת מְגָרִיס: וּע"ש שֶׁפְּתַב עַל
מ"ש הַשִּׁי"ף מְדַבְּרֵי הַא"ח בְּשֵׁם הַר"מ וְהִגָּהַת הַר"ף ע"ז פְּתַב הַכַּמ"א דְּקִשָּׁה עַל הַח"מ
דְּאִיף גִּתָּן טַעַם וְנֻדָּאֵי שְׂיַחְנֵי וְכִיבֵי מְפָקֵי דְּמָא הָא אִיתָּא בְּמִשְׁנָה דְּאַפְלִי אִם רַק יְכוּלָּה
לְהַתְּגַלַּע (וּמ"ש שֵׁם דְּאַפְלִי בְּשַׁעַת וּנְסָתָהּ תוֹלָה בְּמִכָּתָהּ אִפִּי אִין יוֹדַעַת שֶׁמִּכָּתָהּ דְּרַכָּה
לְהוֹצִיא דָּם כַּמ"ש הַשִּׁי"ף ס' קפ"ז ס"ק כ"ז כּו' דְּבָרֵיו תְּמוּהִים דְּנִהְפְּוּ הוּא דְּהַשִּׁי"ף שֵׁם
ס"ק ד"ד וּס"ק ר"ז פְּתַב לְהִיָּפֶךְ דְּאַפְלִי יוֹדַעַת שֶׁמוֹצִיאָה דָּם לֹא תִלִּינֵן בְּשַׁעַת וּנְסָתָהּ וְהִבִּיא
הַדְּבָרִים בְּסִי' קצ"ו ס"ק זֶה וְכַתְּבֵי דְּאַף הַרְשֵׁב"א מוֹדָה שֶׁצָּרִיכָה שֶׁתִּדַּע שֶׁמִּכָּתָהּ מוֹצִיאָה
דָּם רַק שֵׂא"צ לִידַע שְׁשַׁעְתָּהּ בָּא הַדָּם מִן הַמִּכָּה ע"ש) אֲלֵא ע"כ דַּר"ל שַׁע"י חִיפּוּף וְנֻדָּאֵי
מְפָקֵי דְּמָא כּו' וְרַמָּ"א מִיָּרִי בְּמִכָּה שְׂדִידוּעַ שֶׁמְטַפְטֵף מְמָנָה אִף בְּלֹא חִיפּוּף וְכִינֵן שְׁזָה מְצוּי
תוֹלָה אִף בְּג' יָמִים הֵרֵאשׁוֹנִים וְעוֹד מֵאֵן יֵימַר שֶׁהִג"ה זֹו צוֹדְקָת בְּדַבְּרֵי הַר"מ כּו' א"כ
מְבֹאֵר שֶׁאֲלִתְיָנוּ אִם פְּרִסָּה לָהּ סְדִין שֶׁשְׁכָּבָה בִּימֵי נִדְתָהּ הו"ל כַּמְכָּה שֶׁבְּנֻדָּאֵי מְטַפְטֵף
וּמוֹצִיא דָּם דְּתוֹלִין אִף בְּג' יָמִים הֵרֵאשׁוֹנִים עַכ"ל וְלַעֲנ"ד בְּלֹא"ה דְּבָרֵי הַר"ף צ"ע בְּזָה
מ"ש דְּתוֹף ג' יָמִים לֹא תִלִּינֵן שְׁהָרִי הַר"מ פְּתַב וְאַפְלִי בְּשַׁעַת וּנְסָתָהּ וּכ"ש בִּימֵי לִיבּוּנָהּ
כּו' וּפְשִׁיטָא דְּשַׁעַת וּנְסָתָהּ טְפִי עֲלוּלָה לְרֵאוֹת מְבִימֵי לִיבּוּנָהּ כַּמ"ש בַּד"מ וְכַמְש"ל
בְּבִיאוֹר הַדְּבָרִים מ"ש פִּינֵן דְּאִיכָּא לְמ"ד וּנְסָתוֹת דְּאוֹרֵיָּתָא וּע"כ דְּגַם הַמְרָדְכֵי וְסֵה"ת
מוֹדִים בְּהָא דְּהָא אִינְהוּ ס"ל דָּאֵם לֹא בְּדָקָה עֲצָמָה בְּשַׁעַת וּנְסָתָהּ אַעפ"י שֶׁבְּדָקָה עֲצָמָה
אַח"כ וּמְצָאָה טְהוּרָה טְמֵאָה דְּחֻזְקָה אוֹרַח בְּזִמְנוֹ בָּא וְנִפְּל לְאַרְץ וְכַמ"ש הַשִּׁי"ף בְּסִי' קפ"ד

ס"ק ר"ג ואילו בימי לבונה פשיטא שאין חוששין לזה כולל ואפילו בבדיקה פ"א תוך השבעה סגי בדיעבד אלמא דטפי הוא מןחוקת להיות רואה בשעת נוסתה מימי לבונה וא"כ אע"ג דהר"מ שהבי' א"ח ודאי ס"ל דאם לא בדיקה עצמה בשעת נוסתה טהורה ולכך מטהר פשהיא מלאה שיחגי וכיבי ולא בדיקה בשעת נוסתה ומצאה אח"כ דם משום שדם הנמצא תולין שהוא מחמת מפה מ"מ עכ"פ הדבר ברור דימי לבונה לא גרע מן שעת נוסתה ולהר"מ נראה דבימי לבונה אף בג' הראשונים אין חוששין לו ולכן נלענ"ד שהר"ף טעמין' דנפשי' קאמר שפובר דאף במחמת מפה שמוציאה דם לא תלינו ולדידן' מכ"ש דבשעת נוסתה חוששין לה אבל הר"מ דמתיר בשעת נוסתה הך כ"ש בימי לבונה דקאמר היינו אפי' בתוך ג"י הראשונים ומ"ש הש"ך על דברי הד"מ דמניתי ראיה מהסוכרים דאף בשעת נוסתה תלינו במפה דאין זה סתירה דמ"מ ה"מ אין ידוע שמעיינה פתוח משא"כ ה"כא עכ"ל כ"כ פתבתי דז"א דנדאי טפי עלולה לראות בשעת נוסתה מהתחלת ימי לבונה ומ"ש דה"מ קי"ל דלא תלינו בשעת נוסתה אפי' בידיע שמוציאה דם כו' ז"א דהא גם הפוסקים אלו נתנו הטעם משום דאל"כ לעולם לא תהיה טמאה הא לא"ה שפיר היתה תולה בה וכמ"ש הש"ך גופין' דהכי הו"ל להרב לומר כו' ומ"ש דכל זה אינו במשמע כו' לענ"ד פ"ן דמנכר דבשעת נוסתה נמי הנה תלינו במפה ממילא דכ"ש בג' ימי לבונה דמה בכך שמעיינה פתוח וכי לעולם תהי' שופעת הרי שלמו ימי ראיתה והפסיקה בטורה ודי לנו שנתמיר במפה שאין ידוע שמוציאה דם משא"כ במפה שמוציאה דם מסתבר להקל וכמ"ל בשם הרשב"א דס"ל להקל במפה אף בשעת נוסתה לפי שאי אפשר למיקם עלה דמלתא שא"כ אף אשה אוסרה על בעלה לעולם וכבר פתבתי שפונותו שא"כ לעולם לא תוכל ליישב ז' נקיים שלא תוכל להפסיק בטורה וא"כ כ"ש בזה שאם תחוש למה שתמצא בג' ימי לבונה מה תעשה אשה זו שיש לה מפה בגופה שמוציאה דם וכי ידיה בין עיני' בכל רגע לשמור שלא יטפטף דם המפה וזה דעת רמ"א שמדמה לה להיא דתה"ד וכתב להחמיר במפה עוברת בימים מועטים אלא שבש"ע בהג"ה השמיט זה משום דלדינא ס"ל דבכל גוונא יש לתלות מטעמים שפתבתי.

ובגידון דידן עדיף טפי שידיע שגב ממנה דמי נדתה ומכ"ש פשידוע שבאו פתמים על החלוק ועיין בפמ"א שם דדוקא שיכולה להתגלע ולהוציא דם שפיר י"ל דיותר מצוי שהדמים באים מן המקור משא"כ במפה פתוחה שפוטפטף דם מצוי ומצוי הוא ובכתמים שומעין להקל ע"ש אף מ"ש שם דכיון שמצאה פתם ביום ז' לספירתה א"כ פשיטא לן דלא ראתה מקודם מגופה פדאמרינו דף נ"א דפליגי אי מטמא למפרע ומשמע דדוקא לטהרות פליגי וכ"כ הרמב"ם דמונה מעת מציאת הפתם ומותרת לטבול ביום השביעי למציאת הפתם ש"מ דלא מחזקינו שיצא דם ממקורה קודם מציאתה (ולא הבנתי ראיה זו מהרמב"ם דנדאי חומרא היא מה שהיא מונה ז' משעת מציאת הפתם אבל להקל מאן לימא לן דאין חוששין מדבריהם) אלא דהשתא מספקינו אם הוא כגופה אם לא ושפיר יש לתלות הפתם הזה בימי נדתה שלבשה החלוק או שכבה על הסדין כו' וזה צ"ע דאם נתלה בימי נדתה ממילא שאתה צ"ל שהיו פתמים אלו תוך ג' ימים ראשונים ג"כ וכמ"ל סברא זו בשם אחי הרבנים ונראה דס"ל דדוקא אם י"ל עתה יצא ממנה חוששין לה משא"כ אם אין החשש מחמת עכשין אלא שאנו חוששין לקודם הזמן הזה טפי אנו תולין לקודם דקודם דהוי שכיחי בה דמים טובא שהוא זמן הנדות וצ"ע: והנה התוס'

קָתְבוּ בְדָף ס' דְּמִסְפָּקָא לִי לַהֲרִי בְּסוּפְרַת מְקַצַּת אוּ הַפֵּל וְלֹא טְבֵּלָה תוּלָה בְּלֹא סְפָרָה
כָּלֵל וְהֵבִיא דְּבִרְיָהּ הַמְּשֻׁנָּה לְמַלְךְ וְכָתַב דְּמֵאֵי דְּמִסְפָּקָא לְהוּ לְהַתּוּס' פְּשִׁיטָא לִי
לְהַרְשָׁבָא דְּכָתַב לְהַדְּלִי דְּאָף הַסּוּפְרַת ז' נְקִיִּים תוּלָה וְנִקְטַת הַבִּי כְּפְשִׁיטוּתִי דְּהַרְשָׁבָא
ע"ש וְרֵאִיתִי בְּכָרִיתִי וּפְלִיתִי דְּחָה זֶה וְכָתַב דְּהַתּוּס' לֹא נִסְתַּפְּקוּ אֲלָא בְּנִדָּה שְׁפָסְקָה
מְלִרְאוֹת וּמַעֲיִינָה סְתוּם רַק שְׁעֵדִינָן לֹא סְפָרָה אִם י"ל בְּזֶה תוּלִין הַקְּלָקְלָה כּו' מִשָּׂא"כ
בְּנִדָּה שְׁעֵדִינָן מַעֲיִינָה פְּתוּחַ שְׁתוּלִין בְּהַ מְטַעֵם דְּמַצוּי וּשְׂכִיחַ כ"ע מוֹדוּ שְׁתוּלִין מִי
שְׁמַעֲיִינָה סְתוּם בְּמִי שְׁמַעֲיִינָה פְּתוּחַ ע"ש וּבְאַמַּת מְדַבְּרֵי הַבִּי מְבֹנָאָר שְׂאִין לְחַלֵּק בְּזֶה
שְׁהָרֵי הַבִּי פְּתַח הַדְּ דִּינָא גַם לְעִנּוּן הַשְּׂאִילָה לְנִכְרִית שְׂלֵא רְאָתָה דְּגַם בְּזוֹ תוּלָה אַעפ"י
שְׁהִיא בְּסִפִּירַת ז' נְקִיִּים אֲלֵמָא דְּלֹא מְהֵאֵי טַעְמָא אֲתִי עֲלָה דַּל"כ אִיךְ יִלְיָף הַדְּ דִּינָא
מִמָּה שְׁכָתַב הַרְשָׁבָא גְּבִי פְּעֵמִים שְׁתוּלָה בְּעֲצָמָה דְּמָה עִנּוּן זֶה לְזֶה דְּהַתּוּס' בְּרֵאִיָּה מִמָּשׁ
מִיָּרִי וְשְׁפִיר תוּלִין בְּמַעֲיִינָן הַפְּתוּחַ מִשָּׂא"כ בְּהָא וַאֲעַפ"י שִׁי"ל דְּבִנְכְּרִיּוֹת הִינּוּ טַעְמָא
כּו"ש הַבִּי לְפִי שְׂאִינָה מְקַפְּדַת לְנִקּוּת דְּמִים וְכַתְּמִים כּו' מ"מ מְנ"ל לְדַמּוּת הָא לְנִדָּה
לְעִנּוּן סִפִּירַת נְקִיִּים דְּדִלְמָא דְּנִקְא בְּרוּאָה מִמָּשׁ הוּא דַּס"ל לְהַרְשָׁבָא דְּתוּלִין בְּסִפִּירַת ז'
נְקִיִּים מִשָּׂא"כ לְתַלּוּת שְׁהִי לְכַלּוּף דְּמִים מְכַבֵּר דְּלֵמָא לֹא תְּלִינָן כ"א בְּטַהוּרָה מִמָּשׁ וְעִינָן
בַּמ"ל שְׁם מ"ש עַל דְּבִרְיָה הַבִּי בְּזֶה וְנִרְאָה דְּהַבִּי ס"ל דְּנִדְּאֵי טְפִי מְסַתְּבֵר לְתַלּוּת שְׁהַפְּתָם
הוּא מְחַמַּת נִדָּה אוּ מְחַמַּת לְכַלּוּף הַדְּמִים שְׁמַכְּבֵר בְּנִכְרִית (מְלַתְּלוּת) מְשַׁנְּתָלָה הַפְּתָם
בְּאַשָּׁה זֹה שְׁפָסְקָה בְּטַהוּרָה וְסוּפְרַת ז' נְקִיִּים רַק דְּלִכְאוּרָה הִנָּה אֲפֹשֶׁר לֹא מִדְּע"כ לֹא
אֲמִרְיָן שְׁתוּלִין אֲלָא בְּאַשָּׁה זֹה שְׁהִיא בְּחֻזְקַת טַהוּרָה לְגַמְרֵי מִשָּׂא"כ הִיכָא שְׂאִין לְהַ חֻזְקַת
טַהוּרָה אֲזִי אִין תוּלִין אֶת פְּתָמִים כָּלֵל וְע"ז מִיָּתִי רֵאִי מְהַרְשָׁבָא דְּאָף בְּכַה"ג שְׁפִיר תוּלִין
וּמְמִילָא שְׂאִין לְחַלֵּק בְּדָבָר וּבְכָל גְּוֹנָא תוּלִין וְצ"ע וְהִנָּה בְּשׁו"ת צ"צ וּבְשׁו"ת עֲבוּדַת
הַגְּרִשׁוֹנֵי כְּתוּבוֹ ג' כ"ב בְּזֶה וּבְעַה"ג דְּעַתּוֹ לְהַתִּיר וְאִי"ה לְקַמְן אֲבָאָר בְּזֶה: וְרֵאִיתִי לְשִׂאֲרֵי
בְּסִפִּירַת חֻזְקַת דְּעַת מ"ש לְיִשָּׁב דְּבִרְיָה רַש"י מִמָּה שְׁהַקְּשָׁה עֲלֵיו הַמְּשֻׁנָּה לְמַלְךְ דְּלָמָּה פְּתַח
דְּלְרִשָׁבָא ג' הַטַּעֵם מִשׁוּם מַעֲיִינָה פְּתוּחַ וְכָתַב עַפ"י דְּבִרְיָה הַרְשָׁבָא בְּהַדְּ דַּג' נְשִׁים שְׁלִבְשׁוּ
חֻלּוּק דְּמַחְמַת מַעֲיִינָה פְּתוּחַ הִנָּה פְּמַקְרָה יְדוּעַ ע"ש וּדְּבִרְיָה תְּמוּהִים דַּמ"מ אִיךְ מְזַמָּה לְב'
שְׁבִילִין דְּהִכָּא הַטַּעֵם פְּשׁוּט דְּלִגְבֵי אֲשָׁה זֹה הַטַּהוּרָה הו"ל בְּעַד שְׂאִינוּ בְּדוּק וְגַבֵי אֲשָׁה
הַטְּמָאָה הו"ל בְּעַד הַבְּדוּק וְאִין זֹה דוּמָה לַמ"ש רַבּוּתִינוּ הַצְּרָפְתִים בְּהַדְּ דַּג' נְשִׁים דְּהַתּוּס'
פִּינוּן שְׂבָאוּ לְשִׂאֲוֹל בְּבַת אַחַת כְּנִלְהוּ פְּחַד גּוּפָא דְּמִינָן וּבִלֵּא"ה צְרִיךְ לְהַסְבִּיר הַהִיא דְּהַתּוּס'
וְאִין פְּנֵאֵי לְהַאֲרִיךְ וְעַכ"פ הַתּוּס' גּוּפָא הָא קו"ל דְּמַעֲוֹבְרַת תוּלָה בְּאִינָה מְעוֹבְרַת כּו' וַאֲ"כ
פְּשִׁיטָא דְּמִי שְׂאִין מַעֲיִינָה פְּתוּחַ תוּלָה בְּמִי שְׁמַעֲיִינָה פְּתוּחַ וַאֲ"כ מְנ"ל דְּלְרִשָׁבָא ג' תוּלָה
בְּשִׁנֵי שְׁבִילִין בְּטַמָּא דְּלֵמָא לֹא מְהֵאֵי טַעְמָא דְּקַלְקֵלָה בְּמַקְלָקֵל אֲתִי עֲלָה וְלַעֲנ"ד פְּשׁוּט
בְּדַעַת רַש"י דְּקַשְׂיָא לִי לְפִי מַה דְּאֲמִרְיָן לְקַמְן דְּכַתְּם בְּכַתְּם אִין תוּלִין לְפִי דְּנִדְּאֵי הִיכָא
דְּמַגּוּפָה קָא חֻזְיָא מִשָּׂא"כ פְּתָם דְּאֲתִי מְעַלְמָא אֲלֵמָא אַע"ג דְּנִדְּאֵי מְקוּלְקֵלַת הִיא מ"מ אִין
תוּלִין בְּהַ מִשׁוּם חֻשְׁשׁ דְּאֲתִי מְעַלְמָא וַאֲ"כ בְּהָא דְּשׁוּמְרַת יוֹם בְּיוֹם ב' מַה בְּכַף שְׂאֲתַמּוּל
רְאָתָה הָא הַיּוֹם לֹא הִנְחֻזְקָה לְהִיּוֹת רוּאָה וְע"ז כְּתַב רַש"י הַטַּעֵם הוּאִיל וּמַעֲיִינָה פְּתוּחַ
ר"ל פִּינוּן דַּעַכ"פ בְּאָה רֵאִי זֹה מַגּוּפָה וְנִפְתַּח מַעֲיִינָה שְׁפִיר יֵשׁ לְתַלּוּת בְּהַ שְׁגַם רֵאִי זֹה
מַגּוּפָה מִשָּׂא"כ בְּעַלְת הַפְּתָם שְׁמַעֲיִינָה סְתוּם אַע"ג דְּנִדְּאֵי מְקוּלְקֵלַת הִיא מ"מ פִּינוּן שְׂלֵא
הִנְחֻזְקָה לְפִינוּן שְׁנִפְתַּח מַעֲיִינָה טְפִי חוֹשְׁשִׁין לְאַשָּׁה זֹה דְּאֲשַׁתְּכַח הַפְּתָם גְּבַהּ וְכַמְבּוֹאָר ג' כ"כ
בְּמַשְׁנָה לְמַלְךְ סְבָרָא זֹה אֲלִיבָא דְּרַש"י ע"ש: דְּבִרְיָה זַעֲרָא מִן חַבְּרָא הַק' אֲפִרְסִי וְלָמַן

מרגלית מבראד שאלה מו בדבר השאלה באשה אחת שדרכה למצוא בעד שבודקת עצמה אחר הטלת מי רגלים כמין קרטין וכן נמצאו קרטין אלו גם כמי רגלים ולפעמים היא מרגשת כאב מעט פתונה של מחט ודבר זה נשאל לחכמים האחד המיוחד כבוד מחו' ידידי הרב הגאון הגדול פאר הדור המפורסים כו' מו' מאיר נ"י האבד"ק אשר השיב מינו על דברת כבוד מחו' ידידי הרב המאה"ג כו' מו' יהושע העשיל נ"י האבד"ק פודקמאן דאיקלע ה' עובדא לגב' וענוותם תרביני לחיות דעי אף אני תשובה ראיתי דבריהם טובים ונכוחים.

עריבים פעולת מחים. שניהם מליאים סולת נקי' ולא הדראה.

אמרי יאי שפיר נאה. ותמתי בלבי מה בצע פי אבא אחריהם ומלאתי את דבריהם.

אחרי פי בפיהם נכונה. מה יספון אם אף אני כמוהם אענה.

ואם אבקש תואנה. לבנות ולסתור לא אוכל לעבור על שפת אמת לכפות עליו פסקתר.

וגם הלום ראיתי בתשו' גאוני האחרונים אשר דברו בהנה פנה וכ"א עושה פנונים לחדש ביה דברים. ולמצוא מאה שפירים.

ומה שנה בונה זה סותר. ומה שנה חולם זה פותר.

ורעיוני נבוכים איככה אוכל לתת לי מהלכים במעונות אריות מהררי נמרים. ואנכי איש צעיר על פן אוחיל מן המורי' איך שועל קטן ישלח ידו מן החור אשר שם נחבא.

נפשי בתוך לבאים אשכבה כגון דא צריכה רבה. ואני אנה אני בא.

זאת אשיב אל לבי הלא מלאכת שמים היא והרשות נתונה לכל אשר חלק לו בפניה. תורה אחת לכולנו.

לא אחוש אם פה יאמרו מה ידעת ולא גדע תבין ולא עמנו וכגון דא פתח פיה ויאירו דבריה ותלך לבטח דרכיה. לאחוז בסנסני הראשונים לגדור פירצותיהם.

ולעמוד על כל שיטה ושיטה ולשתות בצמא דבריהם ויהי מה ארוצה ואשיבה פי' ה' הטובה. וטרם אענה בפלפול וסבר' אציע את הגמרא ודבר מה יראני.

אומר עם קני: בנדה דף נ"ט האשה שהיא עושה צרכיה וראתה דם ר"מ אומר אם עומדת טמאה אם יושבת טהורה ר' יוסי אומר בין כף ובין טהורה ופרי' מ"ש עומדת דאמרין הדור מ"ר למקור ואיתי דם יושבת נמי נימא הכי אמר שמואל במזנקה ופרי' מזנקה נמי דלמא בתר דתמו מיא אתי דם א"ר אבא ביושבת על שפת הספל ומזנקה לתוך הספל ונמצא דם בספל דאם איתא דבתר דתמו מיא אתי דם על שפת הספל איבעני' לי לאשתכוחי' והנה רש"י ז"ל פירש דבעומדת א"א שתזנקה ובהא דבתר דתמו מיא פי' דלבתר דתמו מיא אתי דם מן המקור ולא מחמת מ"ר ולכאורה קשה לדבריו אמאי מטהר ר"י בעומדת נהי דר"י ל"ח דלמא הדור מ"ר למקור כדמשמע מלשון הש"ס דדוקא לר"מ הוא דפרי' כיון דס"ל דעומדת טמאה וע"כ מטעמא דחיישינן דלמא הדור מ"ר למקור א"כ יושבת נמי וכמבואר מלשון הש"ס דפרי' מ"ש עומדת כו' מ"מ לענין ה' סברא דבתר דתמו מיא אתי דם מה"ת נאמר דהאי חששא אינו רק לר"מ ולא לר' יוסי דאי

איכא למיחש להכי אליבא דר"מ גם אליבא דר"י למה לא נחוש שלא בא הדם עם מ"ר
כלל רק אח"כ ונדם המקור הוא ולשיטת התו' נחא שפירשו דקושנית הש"ס הוא דלמא
במר שפסקה לזנק ועדיין שותתת אתי דם מחמת דהדור מ"ר למקור ולפי"ז לר"י דס"ל
דלא חיישינו דלמא הדור מ"ר למקור שפיר מטהר ר"י אף בעומדת לפי דברי רש"י
דבעומדת ושותתת נמי מטהר ר"י ועדיין קשה לשיטת הרא"ש דבשותתת מודה ר"י
בעומדת דטמאה לפי"ז קשה נחוש אף במזנקה דלמא במר דתמו מיא אתי שיהי אז היא
שותתת דמה בכך שהיתה מזנקה בתחלתה מ"מ הא לבסוף עומדת ושותתת היא ובכה"ג
גם ר"י חייש דלמא מן המקור קאתי אף דבזה י"ל פיון דהרא"ש ס"ל דעומדת נמי אפשר
לה לזנק שפיר מתרצתא היא אליבא דר"י כמו אליבא דר"מ דמייירי במזנקה כו' ונמצא
דם תוף הספל דאם איתא כו' משא"כ לפי שיטת רש"י דעומדת אי אפשר לה לזנק כלל
קשה קושני הש"ס אליבא דר"י דלמא במר דתמו מיא אתי דם: והנה בדבר זה נחלקו
המרדכי והגמ"י בשם מהר"מ עם הר"ן בתשובה שלדעת המרדכי והגמ"י בשם מהר"מ
קושנית הש"ס דלמא במר דתמו מיא מישף שייכי אף אליבא דר"י וגם לדידן צריך
לאוקמי במזנקה לתוף הספל ונמצא מ' זה נרא' פנונת לשון מהר"מ שהובא בהגמ"י שכ'
דדוקא בעומדת פליגי אבל ביושבת לא פליגו דגם ר"י מודה דחיישינו דלמא במר דתמו
מיא וכי היכא דלא מטהר ר"מ ביושבת אלא בכה"ג ה"נ לר"י לפי שיטת ר"י שפירש
דכולה מתני' בין עומדת ובין יושבת איירי במזנקה ולכאורה מ"ש לפי שיטת ר"י הוא
שפת יתר שהרי אין חילוק בין שיטת רש"י לר"י רק לענין עומדת אם אפשר לה לזנק
והכא דמייירי לענין יושבת מה נ"מ עם עומדת מזנקה או לא ולכאורה י"ל בכוננתו דלפי
שיטת רש"י דעומדת א"א לה לזנק א"כ ע"כ דר"י מתיר אף בעומדת ושותתת א"כ אין
מקום לחשש זה דלמא במר דתמו מיא לפי מה שפירשו בו התוס' דעיקר הקושני משום
דכי תמו מיא היא שותתת ויש לחוש דלמ' הדור דז"א דר"י אף בשותתת מטהר וא"כ
פשוטא שפירש רש"י בזה דר"י ס"ל לטהר בשותתת ושיטת התו' דעיקר קושני הש"ס
דלמא במר דתמו מיא היינו פשיהא שותתת א"כ פשיטא שאין מקום לקושני הש"ס רק
לר"מ ולדידן איצטרף לאוקמי ביושבת על שפת הספל אבל לר"י בלא"ה נחא דטהורה
ולפיכך הוצרך מהר"מ לומר לפי שיטת ר"י דגם עומדת מייירי במזנקה וא"כ שפיר מציינו
למימר דגם ר"י דמטהר דוק' במזנקה אבל שותתת לא כמ"ש הרא"ש וא"כ שפיר שייך
הך חששא דלמא במר דתמו מיא שאז היא שותתת אף אליבא דר"י וצ"ל לדידן ג"כ
דמייירי ביושבת על שפת הספל כף נראה לכאורה בכוננתו: אף לפי מ"ש א"ש טפי פנונת
הגמ"י שע"כ הוצרך לומר לפי שיטת ר"י כו' דלפי שיטת רש"י א"א כלל לומר דקושני
הש"ס קאי גם אליבא דר"י פיון דלדידן עומדת א"א לה לזנק א"כ אף תירוצ' הש"ס לא
יועיל לדידן דהתייבח יושבת עומדת מאי איכא למימר דהא ליכא לשנוי בעומדת על שפת
הספל פיון דבעומדת א"א לה לזנק וראיתי במרדכי ששם איתא וכי היכא דלר"מ לא
מטהרינו ביושבת אלא במזנקה כו' וכן הוא בתשובת מהר"מ ב"ב ד' פראג סי' תרלמ"ד
ונראה שיש שם חסרון וצ"ל הלשון כמו שהוא בהגמ"י בשמו ע"ש: ודעת הר"ן בתשובה
סי' מ"ט מבואר דס"ל דאליבא דר"י לא קשי' קושנית הש"ס כלל לא קושני דהדור מ"ר
למקור ולא קושני דבמר דתמו מ"ר דר"י ס"ל, דאין דרך דם המקור לצאת אז כלל ולא
חיישינו למיעוט' רק לר"מ פריף דחייש למיעוטא ולפי"ז מה שהקשיתי על שיטת רש"י

דלמה לא נִחַוּשׁ גַם לר"י בְּעוֹמֵד דְּלָמָּא בְּתַר דְּתַמּוּ מֵיָא שְׁהָרִי הַעוֹמֵדֵת א"א לָהּ לִזְנוּק
בְּמַחְלָקֵת הִיא שְׁנוּיָה דְּלַמְהָר"מ בְּאַמֶּת אַף לר"י חִיָּישֵׁינּוּ וְאַף בְּעוֹמֵדֵת לֹא מְטַהֵר כ"א
בְּמִזְנוּקֵת דִּס"ל דְּעוֹמֵדֵת אֶפְשָׁר לָהּ לִזְנוּק וְהָר"ן ס"ל דְּמִיעוּט הוּא וְלֹא חִיָּישֵׁינּוּ לִיָּה אֲלִיבָא
דר"י וְזֵהוּ שֵׁיטַת הָרַמְבַּ"ם וְהָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבַּ"א דר' יוֹסִי מְטַהֵר בְּכָל עֲגוּנָא וְאֶפְשָׁר שְׁזֵה
ג"כ שֵׁיטַת רַש"י אֶף שְׁעֵדִינּוּ צ"ע דְּשֵׁיטַת הָר"ן נִיחָא לְפִי מ"ש הַתּוֹסֵף דְּקוֹשְׁיַת הַש"ס
הוּא דְּלָמָּא לְבַסּוּף כְּשֵׁהִיא שׁוֹתֶתֶת הַדּוּר מ"ר לְמַקּוּר כּו' שְׁפִיר י"ל דְּמִיעוּט' הוּא וְלֹא
חִיָּישׁ לִי ר"י וְאֶפְשָׁר שְׁזֵהוּ שֵׁיטַת הָרַמְבַּ"ם וְדַעֲיָמִן דִּס"ל דְּאֲלִיבָא דר"י רַבָּא הָכִי שְׁאִין
דָּם הַמְקוּר יוֹצֵא עִם מ"ר פְּלָל מִשָּׂא"כ לְפִי מ"ש רַש"י דְּקוֹשְׁיַת הַש"ס הוּא דְּלָמָּא בְּתַר
דְּתַמּוּ מֵיָא אֲתִי דָּם מִן הַמְקוּר פִּי אוֹרְחֵי וְלֹא מִחֶמֶת מ"ר פְּלָל א"כ לֹא שְׁיָיָה פְּלָל סְבֵרַת
הָר"ן לוֹמַר דְּמִיעוּט הוּא דְּאֲדַרְבָּא חֲזָקָה דְּמִים מִן הַמְקוּר הֵם בְּאִים וְאֵע"פּ שְׁבַשְׁעַת הַזִּינוּק
ע"כ גִּסְתָּם הַמְעַיִן כַּמ"ש הַתּו' אֲלִיבָא דְּרַש"י מ"מ בְּתַר דְּתַמּוּ מֵיָא בְּעַת הַהִיא הַמְקוּר
נִפְתַּח וְהוּא נוֹתֵן דְּמִיו וְלָמָּה נִתְּלָה שְׁיֵשׁ מִכָּה בְּמַקּוּם מ"ר פְּלָל אֲמַנְם אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּגַם
רַש"י מוֹדָה לְסְבֵרַת הַתּו' בְּהָא שְׁאִין לְהַחְזִיק שְׁבָא הַדָּם מִמְקוּר וְלֹא מִחֶמֶת מ"ר פִּינוּ
שְׁאֵנוּ רוֹאִין שְׁבָא בְּשַׁעַת עֲשִׂיַת צְרָכֵי וְלֹא קוֹדֵם וְלֹא אַח"כ רַק דַּמ"מ זִמְנִין דְּמִתְרַמִּי
וּמִיעוּט' הוּא וְקוֹשְׁיַת הַש"ס לר"מ דְּחִיָּישׁ לְמִיעוּט' לְהָא נְמִי אִיכ' לְמִיחַשׁ וְא"כ א"ש הָא
דְּמִטְהָר ר"י בְּעוֹמֵדֵת אַף שָׂא"א לָהּ לִזְנוּק מ"מ פִּינוּ דר"י ס"ל לְמִיעוּט' לֹא חִיָּישֵׁינּוּ תו
לִיכ' לְמִיחַשׁ לְמִיָּדִי: אֶף דְּבָאֶמֶת קִשִׁי לִי עַל הָר"ן שְׁכ' דְּטַעַמ' דר"י דְּלֹא חִיָּישׁ לְמִיעוּט'
שְׁהָרִי בִּיבְמו' דָּף ס"ז קְאָמַר ר"י שְׁהָעוֹבֵר פּוֹסֵל כּו' וְאַמְרִינּוּ הַתָּם דר"י ס"ל חוֹשְׁשִׁין
לְמִיעוּט' וְהַתּוֹסֵף שְׁם הַקְּשׁוּ דְּהָא ר"י לֹא חִיָּישׁ לְמִיעוּטָא לְעַגְנִי תִּינוּקֵת שְׁנֶאֱנָסָה וְאוֹמַר
ר"י דְּבַרְבְּרָא דְּאִית' קָמֵן כ"ע מוֹדוּ דְּלֹא חִיָּישֵׁינּוּ לְמִיעוּט' ע"ש וְה"נ דְּאַמְרִינּוּ שְׁרֹב דְּמִים
הַבָּאִים מִן הַמְקוּר אֵינָם בְּאִים עִם מ"ר הוּא ג"כ רַבָּא דְּלִית' קָמֵן שְׁאִינוּ רַק רוֹב בְּטַבְּע
הַעוֹלָם כְּמוֹ הַהִיא דִּיבְמו' ע"ש וּבְדָף קי"ט וּבַכַּה"ג גַּם ר"י חִיָּישׁ לְמִיעוּט' וְצ"ל פְּהָר"ן
דר"מ וּר"י פְּלִיגִי דְּלר"מ חִיָּישֵׁינּוּ לְמִיעוּט פִּי הָאִי דְּאִיְהוּ מִיעוּט דְּשְׁכִיחַ דְּהַדּוּר מ"ר
לְמַקּוּר וּר"י ס"ל שְׁאִין חוֹשְׁשִׁין לְמִיעוּט פִּי הָאִי דְּלֹא שְׁכִיחַ אֶף דְּלִפִּי"ז הַדְּר' קוֹשְׁיַת
לְדוֹכְתֵי דְּלָמָּה מְטַהֵר ר"י בְּעוֹמֵדֵת וְלֹא חִיָּישׁ דְּלָמָּא בְּתַר דְּתַמּוּ מֵיָא כּו' וּמ"ש דְּגַם רַש"י
מוֹדָה לְסְבֵרַת הַתּו' וְאִינוּ רַק מִיעוּט א"כ ע"כ לוֹמַר דְּהוּא מִיעוּט דְּלֹא שְׁכִיחַ דְּבְּמִיעוּט
דְּשְׁכִיחַ גַּם ר"י חִיָּישׁ וּלְפִי"ז קָשָׁה מְאִי פְּרִיָּה אֲלִיבָא דר"מ וּמְאִי גְּנוּחְקִי לְאוּקְמִי בְּיוֹשְׁבַת
עַל שְׁפַת הַסְּפָל דְּלָמָּא ר"מ מוֹדָה בְּהָא לר"י וְס"ל ג"כ כְּסְבֵרַת הַתּוֹסְפֵת בְּהָא דְּאִין לְחוּשׁ
שְׂמָא בָּא הַדָּם שְׁלֹא מִחֶמֶת מ"ר פִּינוּ שְׁלֹא בָּא רַק בְּשַׁעַת עֲשִׂיַת צְרָכֵיהּ וְלְמִיעוּט דְּלֹא
שְׁכִיחַ גַּם ר"מ ל"ח כְּמַבְנוֹאֵר בְּתַשׁוּבַת הָר"ן שְׁם וְכִינוּ דַע"כ אֶף לְפּוּם מַה דְּמִשְׁנֵי הַש"ס
בְּיוֹשְׁבַת עַל שְׁפַת הַסְּפָל כּו' צ"ל כֵּן אֲלִיבָא דר"י דְּמִטְהָר אַף בְּעוֹמֵדֵת מִנ"ל דר"מ פְּלִיג
בְּהָא וְס"ל דְּהָא מִיעוּטָא שְׁכִיחַ שְׁיָבֵא אַחַר מ"ר פִּינוּ דְּלַרְש"י עִיקַר קוֹשְׁיַת הַש"ס אֵינָהּ
רַק דְּלָמָּא בְּתַר דְּתַמּוּ מֵיָא לְגַמְרִי אֲתִי דָּם מִמְקוּר וּבְזֵה לֹא מְצִינוּ חִילּוּק בֵּין ר"מ לר' יוֹסִי:
וְלָכֵן נִלְעַנְדְּ בְּשֵׁיטַת רַש"י דְּלְכַאוּרָה בְּלֹא הַיֵּשׁ לְהַקְּשׁוֹת דְּמְאִי פְּרִיָּה מִזְנוּקֵת נְמִי דְּלָמָּא
בְּתַר דְּתַמּוּ מֵיָא כּו' וּמְאִי קוֹשְׁיַת דְּהָא מְרָא דְּשְׁמַעְתָּ דְּמוֹקִי לָהּ בְּמִזְנוּקֵת שְׁמוּאֵל הוּא דְּאָמַר
בְּדָף כ"ז בְּבִשְׂרָה עַד שְׁתַּרְגִּישׁ בְּבִשְׂר' וּפְרִיָּה עֲלִי מִמְתַּנִּי דְּהָא דְּאָמַר ר"מ עוֹמֵדֵת טְמֵאָה
כּו' לְעוֹלָם דְּאַרְגָּשָׁה וְאִמַר הַרְגָּשַׁת מ"ר הַנּוֹאִי וּלְפִי"ז מְאִי פְּרִיָּה דְּלַמ' בְּתַר דְּתַמּוּ מֵיָא כּו'
דְּהָא י"ל דְּבְּתַר דְּתַמּוּ מֵיָא לֹא אַרְגָּשׁ וְאֵע"ג דְּאַמְרִינּוּ מוֹדָה שְׁמוּאֵל שְׁהִיא טְמֵא מְדַרְבְּנָן

מ"מ שוב אין פאן אלא ספיק' דרבנן ואזלינו להקל ובשלמא לשיטת התו' דקונשי' הש"ס הוא דלמא בשעה ששוחתת הדור מ"ר למקור א"ש דהא אז נדאי עדיין יש הרגשת מ"ר ול"ש לומר דלא ארגשה משא"כ לפי מה דמפרש רש"י שפא בסוף אחר שכלו מ"ר א"כ י"ל שלא הנה שם הרגשה וא"ל דאע"ג דלא ארגשה מ"מ אמרינן שפא הרגשה רק דכסבורה הרגשת מ"ר הוא כדאמרי' בריש נדה אליבא דהלל ז"א דאף להלל אין חוששין פן רק לקדשים אבל לחולין טהורה ודוחק לומר דקונשי' הש"ס דלר"מ תהא טמאה לקדשים ועוד שהרי התו' דף נ"ז ד"ה אימר הרגשת שמש פתבו דלא אמרינן הו סברא אלא בזמן ארוך מפקידה לפקידה משא"כ בזמן מועט היתה יודעת אם תרגיש במ"ר והכא זמן מועט הוא שתיכף לעשיית צרכי' מצאה הדם וצ"ל דלכאורה קשה באמת למה נייד רש"י מפי' התוס' פיון דהש"ס מוקי לה במזונקת משום דשוחתת שפיר חיישינן דלמא הדור מ"ר כו' וא"ל דלישנא דתמו מיא משמע לי' דהיינו דתמו לגמרי דא"כ היא גופא קשיא דל"ל להש"ס למפרך בהאי לישנא תיפוק ליה דאפי' לא תמו לגמרי מ"מ לבסוף כששוחתת הדור מ"ר למקור וגם א"ל דמייירי במזונקת מתחלה ועד סוף זה אינו במשמע פנראה מהתו' וכ"כ הר"ן שהדבר ידוע שהמים מזנקין בתחלתן ושוחתין בסופן: ועל פן נלענ"ד דרש"י ס"ל דע"כ לא אמרינן הו חושש דהדור מ"ר למקור אלא בטרם תחל לשלוח מיימה על פני חוץ דדחיק לה עלמא חוששין שפא חזרו למקור ובאו בו המים ואת מקור' הערה משא"כ אחר שפכר פלו המים המקלחים ויוצאין בגבורה ואינה רק שוחתת אין סברא פלל לחוש שפא חזרו למקור פיון דאז רנוח לה עלמא וסתמא דמלתא ילפותו אורחת דרפם להיות נמשכים ויוצאים דרו ירידה ולא יסבו בלקתם אחרנית להיות סילון החוזר אף זה נוקא לענין שאין לחוש שפא הדור מ"ר למקור משא"כ לחוש שפא יצא אז דם מן המקור שפיר חיישינן ודוקא בשעת זינוק א"א לדם לבוא פדרכו שאז מחמת הזינוק נסתם המעיין של דם כמ"ש התוס' משא"כ לאחר שפסקה מלזנק והיא שוחתת מעיבות אזי יזובין זה מטיף דם וזה מטיף מים שפיר איפא לאקשוני דלמא בטר דתמו מיא דהיינו בעודנה שוחתת אתי דם ממקור ולא מחמת מ"ר ולפי"ז א"ש דלא מצי לשנויי דמייירי בלא הרגשה דכיון דשוחתת עדיין יש שם הרגשה אף דכל קונשי' הש"ס לר"מ דמטמא בעומדת משא"כ לר"י דס"ל עומדת נמי טהורה ונהרי עומדת א"א לה לזנק וע"כ דאף בשוחתת נמי מטהר משום דס"ל דאין דרו דם המקור לבא עם מ"ר אף בשעה ששוחתת א"כ פשיטא דלק"מ דלמא בטר דתמו מיא כו' דלמאי נחוש לה דשפא באו בסוף אחר שתמו המים לגמרי הא אז לא הנה הרגשה ולא הוי רק ספק דרבנן ואם לחוש שפא ראתה בשעה שהיתה שוחתת פשיטא דר"י לא חייש להכי דהא לדידן' פל עומדת שוחתת מתחלתה היא ואפ"ה לא חייש משום דס"ל שאף בשעה ששוחתת אין דרו דם המקור לצאת ואתי שפיר הפל לשיטת רש"י בס"ד: ואחרי הודיע פל זאת הנה יש מקום אתי לומר דרש"י לא פליג אדינו דמהר"מ באם מצאה בעד לאחר עשיית צרכיה דטמאה דאע"ג דנדאי פליג בהא דס"ל למהר"מ דלר' יוסי נמי צריך לאוקמי ביושבת על שפת הספל ואזיל בשיטת ר"י דמתני' בין עומדת ובין יושבת במזונקת מייירי וכמש"ל בשם הגהת מיימוני ורש"י ס"ל דעומדת א"א לזנק מ"מ לענין אם מצאה בעד שפדקה בו שפיר אזיל ומודה דחיישינן שהרי פתבתי טעמא דחייש הש"ס דלמא בא הדם מן המקור בעוד המ"ר שוחתתין דחשש זה ליתא כ"א אליבא דר"מ ולא

לר"י דס"ל שלעולם אין הדם נוזל מן המקור בעת צאת מ"ר ול"ח דלמא בטר דתמו מיא לגמרי אתי דהנה אפשר למיחש אף לר' יוסי ונהיבנא טעמא משום דכיון דלא הרגישה אחר יציאת מ"ר ממילא שאין פאן רק ספיקא דרבנן ול"ח לי' ונה שנייה דווקא בדם הנמצא בספל משא"כ בנמצא בעד הדר ה"ל ספיקא דאורייתא דשמא ראתה אז וכסבורה הרגשת עד הוא וכמ"ש רש"י בריש נדה ביה דקאמר ואב"א ה"ט דשמאי משום שאשה מרגשת בעצמה ומשמע שם בריש"י וכ"כ התו' בשמו דאע"ג דגם עכשיו לא הרגישה מ"מ אמרינן דכסבורה הרגשת עד הוא ואע"ג דהתוס' שם הקשו על רש"י וכתבו דא"כ היכא ששימשה אתמול נמי נימא פסבורה הרגשת שמש הוא ואמאי מטרינן למפרע ולכך פתבו דשמא אית ליה דלעולם אשה מרגשת ואינה חוששת בהרגשת שמש ועד כמו שאינו חוששת להרגשת מ"ר ע"ש היינו דוקא לשמאי משא"כ להלל דס"ל דחוששת להרגשת מ"ר ה"נ דחיישא להרגשת עד ונהרי הכא פרכינן ודלמא בטר דתמו מיא כו' והיינו בפעה ששותתת דאיכא הרגשת מ"ר וא"כ היכא דאיכא הרגשת עד פשיטא דאיכא למימר הכי אע"ג דליכא הרגשת מ"ר חיישינן ואע"ג דגם הלל מודה לחולין פכר פתבו התוספות שם דאף שמאי דמטהר משום דאשה מרגשת להאי לישנא מכל מקום אנו צריכים ג"כ לטעם העמד אשה על חזקתה והאי טעמא לא איצטרף אלא דלא ליצבד סייג לקדשים ע"ש ולכך שפיר מהני טעמא דאשה מרגשת לשמאי אף בקדשים ולהלל בחולין והיינו דוקא לענין טומאה דלמפרע דאיכא למימר העמד אשה על חזקתה משא"כ לענין הדם שנמצא עכשיו כל פה שלא נתברר שיש מפה במקום מ"ר ל"ש לאוקמי אחזקה שהרי דם לפניה ועכשיו איתרעאי חזקה זו לפנינו וא"כ הנה ספיקא דאורייתא פיון שיש פאן הרגשת מ"ר או הרגשת עד: ועוד שלענ"ד נראה לתרץ קושית התוס' על רש"י שהקשו דאם שימשה נימא הרגשת שמש הוא דהנה הא דאזלינן בטר חזקה היכא דאיכא ריעותא מנגע ילפינן כמ"ש התוספת בנדה ובחולין ואמנם אין ללמוד משם כ"א היכא דרגילות היא שמתעשה הריעותא בב"א כמ"ש התוס' בנדה דבנגע רגילות להתחסר בב"א פחות מכגריס ואמרינן השתא הוא דחסר משא"כ היכא דאיכא למימר חסר ואמאי או חזאי ואמאי דהגס הגס חזית' אין ראי' מנגע ומה שסיימו התוספות בלשונם וכשטימא הפה את הבית אפילו נתחסר הנגע אחרי כן גזירת הכתוב היא עד שיראה הפה ויטהרנה ולכאורה דברים אילו צריכים ביאור דלמה הוצרכו לזה פיון דבנגע מוקמי' אחזקת' ואמרינן השתא הוא דחסר וא"ז מהר"מ מלובלין פירש בדוחק דמחמת שאדם הנכנס יש לו חזקת טהרה אית לן למימר דאז חסרה לה הנגע דבשלמא בשעת יציאת הפה מן הבית לא היה חזקה מנגדתו משא"כ בפעה שנגבס הטהור וע"ז פתבו דמ"מ גזירת הכתוב הוא ולכאורה צ"ע על סברא זו דלמה לא נימא מחמת חזקת הטהור הנכנס שמא נתחסר הנגע קודם ההסגר וצ"ל דס"ל שאין חזקה סותרת חבורת' פל שפכר הוחזקה טרם בוא השני ואין זה מחנור פדמשמע בדוכתי טובא: ולענ"ד יראה בכוננתם דלכאורה מ"ש דהנגע רגילות להתחסר בב"א פחות מכגריס הוא קשה להבין לכאורה דהתינח בנגע קטן שאין בו רק שיעור גריס נגע גדול מאי איכא למימר דנימא ביה חסר ואמאי וכבר תמה בזה הח"צ בתשובה סי' ב' אף נראה שהרי הא דאמרינן דחסר ואמאי מרע חזקה היינו טעמא דכיון שלא נתחסר עתה כולו בב"א רק היה הולך וחסור מעט מעט זה ימים מספר ואיתרע לה חזקה וא"כ א"ש דממ"נ אם הנגע קטן באופן שנוכל לומר שזה השיעור

החסר לפנינו נתחסר בב"א ברגע ביאת הפהן אל הבית בסוף השבוע א"כ אמרינו דנתחסר בב"א והשתא הוא דחסר ואם הנגע גדול באופן שא"א לתלות החסרון במשך זמן ביאת הפהן אל הבית וע"כ שנתחסר בב"א קודם לכן זה כמה ימים מ"מ שפיר מטמאין לגברא הנכנס שם דכיון שיש שיעור גדול בנגע שא"א לומר בו שנתחסר בב"א א"כ ע"כ שלא נחסר משיעור פגרים במשך זמן פשיצא הפהן מן הבית להסגירו דכף לי זמן יציאת הפהן כזמן ביאתו וכיון שעכ"פ ה"ה בו פגרים בשעת הסגרו שפיר מועיל הסגרו אף שנתחסר קודם הסגר קצת משיעורו לית לן בה כיון שעכ"פ נשאר בו פגרים וכמ"ש הח"צ שם מה תאמר שמה נתחסר אחר ההסגר ועמד על פחות מפגרים טרם שונכנס האדם הטהור מה בכך כיון שס"ס בשעת הסגר ה"ה שם פגרים תו לא איכפת לן מה שנתמעט אח"כ דגזירת הכתוב היא שהבית טמא עד שיראא הפהן ויטהרנה וזה פוננת התוספות במ"ש ואוקי הנגע בחזקת שלם פשיצא הפהן מן הבית וכשטימא הפהן כו' ור"ל דהשתא א"ש בכל גונוי והדברים ברורים לענ"ד: ולפי"ז בלא ה"ה סברא דגזירת הכתוב הוא כו' אף בנגע לא היינו מטמאין האדם הנכנס ולא הוי מוקמינן אחזקה משום דבנגע גדול שייך ביה חסר ואתאי ומשם ילפינן לכל חזקות ומה"ט רמינן מחביות ומקנה דהא באשה נמי איכא למימר חזאי ואתאי וליהכי אמרינן דטעמא משום דאשה מרגשת וכדאמרינן דלהנך שינוי ליכא למירמי חביות ומקנה כו' והשתא א"ש קושית התו' מאם שימשה כו' דנדאי קי"ל בכל מידי דאתילד ריעותא ואיכא לספוקי דמעיקרא הנה ביה או השתא הוא דאיתרע מוקמינן אחזקה ואמרינן דהשתא הוא דאיתרע משא"כ היכא דשייך לומר חסר ואתאי דאיתרע לה מקמי הכי טובא ולא ידעינן אימת.

ולפי"ז א"ש דבשלמא בלא ה"ה סברא דאשה מרגשת שפיר ה"ה מקום לטמאה למפרע דא"ל אוקמה אחזקתה דז"א כיון דאיכא למימר חזאי ואתי לא מוקמינן אחזקה משא"כ לפום מאי דאמרינן ה"ה סברא דאשה מרגשת א"כ א"א לטמאה למפרע בסתם בלא קביעת זמן כיון דלא ארגשה וע"כ אתה צריך לקבוע זמן לטומאתה כגון לשעה ששימשה שי"ל פסבורה הרגשת שמש הוא א"כ הנה כאילו מספקא לן אם השתא הוא דחזאי או בשעת תשמיש חזאי ובכה"ג שוב מוקמינן אחזקה פינודל"ש בזה לומר הגס הגס חזית' כיון דלא ארגשה והלכך אין לטמאה למפרע משעת תשמיש פלל ונכון לענ"ד: ועכ"פ הדין דין אמת דבנמצא על העד יש פאן מקום ספק דאורייתא ובזה י"ל דגם ר"י מודה שיש לחוש דלמא בתר דתמו מיא לגמרי ולשיטת התוספות דס"ל שאין חוששין דלמא אתי בתר דתמו לגמרי מ"מ לדידהו מתני' במזנקה מיירי וא"כ אפשר דגם ר"י מודה שאין לטהר היכא דליכא הוכחה דלא אתי בשעה ששוחתת וכדעת מהר"מ שבמרדכי וא"כ אין לנו להשען לטהר בדם הנמצא תוך מ"ר ועל העד אלא על סברת הר"ן בתשובה דס"ל דל"ח לר"י פלל פל היכא דליכא הוכחה למיחש והלכך תולין הקרטין שהוא מתמצית הקרטין שבאו עם מ"ר וזה דעת אא"ז רמ"א שכתב שיש בזה מחלוקת בין המרדכי בשם מהר"מ להר"ן ואמנם הב"י כתב על דברי מהר"מ וז"ל ונראה דלהרא"ש דס"ל דר"י מטהר ביושבת בכל גונוי ביה נמי מטהרין משום דאמרינן כיון דעם מ"ר אתא ודאי לאו דם המקור הוא ודם הנה שנמצא אח"כ הוא מתמצית הדם שייצאו עם מ"ר וכן נראה מדברי הר"ן וטעמא משום דכיון דחזינו דאתא עם מ"ר אמרינן דהאי דם הבא אח"כ אינו אלא ציחצוחי אותו דם עכ"ל והמרשים בש"ע כתב בהגה"ת רמ"א לפענ"ד

מְהָרָא"ש לָא מְשַׁמַּע מִיַּד וְכוּנְנָתוּ דִּי"ל דַּע"כ לָא פְּתַב הָרָא"ש אֶלָּא דְבִיּוּשְׁבַת וְשׁוֹתְתַת
ל"ח דְּלִמָּא בְּתַר דְּתַמּוּ מִיָּא דְּהֵינּוּ בְּעוֹד שְׁהִיא שְׁשׁוֹתְתַת הַדּוֹר לְמַקּוֹר וְאַתָּא דָּם כְּמַבּוֹאֵר
שָׁם לְהַדְיָא אַבְל אִם עֵינֵינוּ הָרוֹאוֹת אֶת הַדָּם הַזֶּה בְּתַר דְּתַמּוּ מִיָּא לְגַמְרֵי מַנ"ל לֹמַר
שְׁתּוּלִין דְּמַעֲקָרָא אֲתִי עִם הַמ"ר אִף דְּבִאֲמַת קִצַּת הִיָּה אֲפִשֵׁר לְדַיִּיק מְדַבְּרֵי הָרָא"ש
דְּמַבּוֹאֵר מְדַבְּרֵי שְׁמַפְרֵשׁ הָא דְּפִרְיָה בְּתַר דְּתַמּוּ מִיָּא כַּמ"ש הַתּוֹ' דְּהֵינּוּ כְּשִׁשׁוֹתְתַת הַם
חוּזְרִין לְמַקּוֹר וְלֹא מְפִרֵשׁ כַּפִּירֵשׁ"י דְּחִיָּשִׁינּוּ דְּלִמָּא אֲתִי דָּם בַּפ"ע בְּלֹא מ"ר דְּזֵה הָוֵי
חֲשָׁשׁ אִף לַר"י וְע"כ לֹמַר דַּס"ל כַּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת פִּינּוּ דְּאֲתִי בְּשַׁעַת עֲשִׂית צְרָכִיהָ וְלֹא
קוֹדֵם וְלֹא אַח"כ א"כ לָאוּ מְמִילָא אֲתִי אֶלָּא ע"י מ"ר וְא"כ לַפִּי"ז אִף שְׁבַדְקָה עֲצָמָה תִּיקְרַף
אַחַר מ"ר וּמְצָאָה דָּם נְמִי אִית לָן לְמִימַר דַּע"י מ"ר בָּא וְאִינוּ מִן הַמַּקּוֹר אֶלָּא דַּלְפִי"ז צ"ע
דְּלִמָּה פְּתַב הַב"י דָּאִם לָא רְאָתָה רַק אַחַר שְׁהַשְׁתִּינָה טְמָאָה לַכ"ע וְל"מ לְהַר"ן דְּמַטְמָא
בְּנַמְצָא עַל שְׁפַת הַסְּפָל אֶלָּא אִף לְהָרָא"ש דְּמַטְהַר בְּהִיא שְׁאֵנִי הַתָּם דְּלֹא יְדַעִינוּ בְּנֻדְאֵי
כו' אַבְל הֵכָא דְּחֻזִּינוּ בְּהַדְיָא דְּלֹא נִרְאָה דָּם עַד אַחַר גְּמַר הַהַשְׁתִּינָה לִיכָּא לְמִתְלֵי בְּמִיַּדֵּי
הַלְפָּה פְּשִׁיט דְּטְמָאָה לַכ"ע עַכ"ל וְלַפּוּם הָוֵי סְבָרָא שְׁפַתְבְּתִי אִף דְּלֹא רְאָתָה בְּתוּף מ"ר
פְּלַל רַק תִּיקְרַף אַחַר שְׁהַשְׁתִּינָה בְּדַקָּה עֲצָמָה וְרְאָתָה אִית לָן לְמִימַר דַּע"י מ"ר בָּא: וְאַמְנָם
בְּלֹא"ה יֵשׁ לְתַמּוּהָ עַל מ"ש הַב"י וְל"מ לְהַר"ן דְּמַטְמָא בְּעַל שְׁפַת הַסְּפָל אֶלָּא אֲפִילוּ
לְהָרָא"ש דְּמַטְהַר בְּהָא כו' וְלַעֲנַד זֵה תִימָא דְּזוּ מַזִּין לוֹ דְּהָרָא"ש מַטְהַר בְּהָא וְחוּלְקָ עַל
הַר"ן וּמַתְחַלָּה אַבְאָר מַה דְּקַשְׂיָא לִיהָ בְּדַבְּרֵי הַר"ן גּוּפִיָּה בְּתַשׁוּבָה וְכ"כ בְּחִידוּשֵׁי
דְּבַמְזֻנְקַת לְתוּף הַסְּפָל וְנַמְצָא עַל שְׁפַת הַסְּפָל לְחוּד וְלֹא בְּתוּכוֹ טְמָאָה אִף לַר"י דְּאִיכָּא
הוֹכְחָה דְּבְתַר דְּתַמּוּ מִיָּא אֲתִי כו' וְזֵה צ"ע דְּמַה בְּכַף שְׁנַמְצָא עַל שְׁפַת הַסְּפָל לְחוּד שְׁהָרֵי
הַר"ן ס"ל דַּר"י מַטְהַר בְּכָל עַנְיָן וְהֵינּוּ אִף בְּשׁוֹתְתַת וְכוּן מְבּוֹאֵר לְהַדְיָא בְּחִידוּשֵׁי שַׁכ'
שְׁכּוֹן פְּסַק הַרְמַב"ם וְהַרְמַב"ן וְלַפִּי"ז הִיכָּא שְׁנַמְצָא עַל שְׁפַת הַסְּפָל דְּאִיכָּא לְמִימַר דְּאֲתִי הַדָּם
ע"י שְׁתִּיתָה שֶׁל הַמ"ר שְׁהֵם שׁוֹתְתִין בְּסוּפּוֹן כַּמ"ש הַר"ן לַעֲנִינּוּ אִם נַמְצָא בְּתוּף הַסְּפָל וְעַל
שְׁפַת הַסְּפָל וְא"כ אֲמַאי טְמָאָה לְהַר"ן דַּר' יוֹסִי מַטְהַר אִף בְּשׁוֹתְתַת וְא"ל דַּס"ל פְּרִישׁ"י
דְּחִיָּשִׁינּוּ דְּלִמָּא בְּתַר דְּתַמּוּ מִיָּא לְגַמְרֵי אֲתִי דָּם ז"א דְּהָא ע"ז אִין הוֹכְחָה פְּלַל דְּהָא שְׁפִיר
אִיכָּא לְמִימַר דְּאֲתִי עִם הַמ"ר בְּשַׁעַת שְׁתִּיתָה וְאִין כָּאֵן הוֹכְחָה בְּאִם נַמְצָא עַל שְׁפַת הַסְּפָל
לְחוּד טְפִי מֵאִם נַמְצָא בְּתוּף הַסְּפָל וְעַל שְׁפַתוֹ דְּהָא גַּם שָׁם אֲנוּ צְרִיכִין לֹמַר שְׁלִבְסוּף
בְּשַׁעַת שְׁתִּיתָה הִיָּה הַדָּם שׁוֹתְתַת וְיִוֹרֵד עִמּוֹ וְלִכְף הוּא נַמְצָא עַל שְׁפַת הַסְּפָל וְא"כ אִף
בְּנַמְצָא עַל שְׁפַת הַסְּפָל לְחוּד נְמִי גִימָא הַכִּי: וְלַכְּאוּרָה הִיָּה נִרְאָה שְׁזֵה הִיָּה פְּנוּנַת הַב"י
בַּמ"ש דְּטַעַם הָא דְּמַטְהַר הַר"ן בְּנַמְצָא בְּתוּף הַסְּפָל וְעַל שְׁפַת הַסְּפָל מְשׁוּם דְּכִינּוּ דַּע"י
מ"ר אֲתִי ע"כ לָאוּ דָּם הַמַּקּוֹר הוּא וְדָם הַבָּא אַח"כ הוּא מִתְמַצִּית הַדָּם שְׁבָא עִם מ"ר
וְלַכְּאוּרָה אִין זֵה מְוַכְרַח שְׁהָרֵי אֲפִי תִימָא דְּהֵנָּה דְּמִים לָאוּ בְּרוּקָא דְּבִהַדְדֵי תְּפִיסוּ לֹמַר
שְׁכָמוֹת זֵה כֵּן זֵה מ"מ שְׁפִיר מַטְהַר פִּינּוּ שְׁהֵדָם שְׁנַמְצָא בְּשַׁעַת הַסְּפָל יוּכַל לְהִיּוֹת שְׁבָא
לְבַסּוּף ע"י שְׁתִּיתָה וְהַר"ן ס"ל דַּר"י מַטְהַר אִף בְּשׁוֹתְתַת כָּל דְּלִיכָּא הוֹכְחָה שְׁבָא מִן
הַמַּקּוֹר וְלִכְף שְׁפִיר מַטְהַר אִף בְּכַה"ג וְכַמ"ש בְּסַמוּף.

וְלִכּוֹן נִרְאָה דַּהַב"י קָא קַשְׂיָא לִיהָ דָּאִם כֵּן מ"ש בְּנַמְצָא עַל שְׁפַת הַסְּפָל לְחוּד דְּמַטְמָא הַר"ן
דְּהָא שְׁפִיר אִיכָּא לְמִימַר נְמִי דְּאֲתִי לְבַסּוּף כְּשִׁהִיא שׁוֹתְתַת וְאִין כָּאֵן הוֹכְחָה דְּבְתַר דְּתַמּוּ
מִיָּא לְגַמְרֵי אֲתִי אֶלָּא ע"כ שְׁזֵהוּ הַחִילּוּק בֵּין נַמְצָא עַל שְׁפַת הַסְּפָל לְחוּד וּבֵין אִם נַמְצָא
גַּם בְּתוּכָה מְשׁוּם דְּאִז תּוּלִין שְׁהוּא מִתְמַצִּית הַדָּם שְׁבָא עִם הַמ"ר וְאֲתִי בְּשַׁעַת שְׁתִּיתָה

ולכך הוא נמצא על שפת הספל ג"כ משא"כ אם נמצא על שפתו לחוד שאז חיישינו דלמא בטר דתמו מיא לגמרי אתי: אבל אחר העיון בדברי הר"ן נראה דהר"ן לא מהאי טעמא דתולין זה בזה אתי עלה עד שנאמר דכל שאין מקום לתלות חיישינו שהרי הר"ן פתב להדיא דקושיות הש"ס ודלמא בטר דתמו מיא אינה רק לר"מ אבל לר"י ל"ח ליה פלל דאין דרך דם המקור לצאת אז ואף היכא דליכא הוכחה דעם מ"ר אתי פל היכא דליכא הוכחה דבטר דתמו מ"ר אתי מטהר וזה מבואר ממ"ש כמו שאתה אומר ביושבת באמצא הספל ונמצא דם תוף הספל דלר"י טהורה משום דלא מוכחא מלתא דמסתמא אמרינן שדם זה עם מ"ר בא ולא מן המקור כד יש לה לומר בנמצא דם תוף הספל ועל שפת הספל לר"י טהורה דליכא הכא הוכחה פלל שדם זה עם מ"ר בא כו' ומ"ש אח"כ ונדון שלפנינו הרי הוא בנמצא בתוף הספל ועל שפת הספל שהרי אותו חצץ נמצא בתוף מ"ר ולאחר מפאן ע"י בדיקה מחמת אותו תמצית שנשארו ממ"ר ואין פאן הוכחה דבטר דתמו מיא אתי ולר"י טהורה עכ"ל מ"ש שזה מחמת תמצית כו' אין פירושו שתולין זה בזה אלא פנונתו בפשיטות דכיון דליכא הוכחה דאתי בטר הכי מן המקור שפיר אמרינן הכי שפא מתמצית דהינו מן החצץ שפא עם מ"ר לבסוף בשעת שתיתה וכמ"ש להדיא ואין פאן הוכחה כו' וזה מוכרח לענ"ד מדברי הר"ן שם שפתב דבנמצא בתוף הספל ועל שפתו בכה"ג נמי פליג ר"מ ור"י דר"מ חייש למיעוטא כו' ואם איתא דגם לר"י הנה חיישינו שפא בטר דתמו מיא פינון שנמצא על שפת הספל ועיקר טעמו משום דתולין בדם שבתוף הספל שפא ממקום מ"ר פן זה א"כ מנ"ל לומר דר"מ פליג בהא ומה בכך דר"מ חייש למיעוטא הא לענין למיחש בטר דתמו מיא גם ר"י הוי חייש ליה בנמצא על שפת הספל אי לאו משום דתולין זה בזה ומנ"ל דר"מ לא ס"ל לתלות ודוחק לומר דהר"ן ס"ל דאע"ג דתולין שלא בא בטר דתמו מיא לגמרי מ"מ היינו דוקא למאי דלא חייש ר"י למיעוטא משא"כ לר"מ דחייש למיעוטא אעפ"י שיש מקום לתלות מ"מ למיעוטא חיישינו דמנ"ל הא דלמא פינון דתולין לר"י אף לר"מ תולין ול"ח למיעוטא כה"ג דמיעוט דלא שכיח הוא וגם קשה דלפי"ז למה קאמר דקושית הש"ס הוא אליבא דר"מ דהא לר"י נמי איכא למיפרך דלמא בטר דתמו מיא לגמרי וע"כ לומר שלר"י אין חוששין לזה פסברת התוספו' וא"כ ע"כ אין פנונת הר"ן דבתוף הספל ועל שפתו טהור לר"י מטעם דתולין דמי הכריח לו לחדש סברא מחודשת ונצטרף לומר דגם בהא פליג ר"מ עם ר"י וס"ל דאין תולין ולמה לא נאמר בפשיטות דלר"י טהור פינון דלא חייש למיעוטא דאתי בטר דתמו מיא לגמרי וע"כ דאתי עם מ"ר ואעפ"י שנמצא גם על שפת הספל מ"מ שפיר י"ל דאתי ע"י שתית' ור"י אף בשותתת מטהר ור"מ דחייש למיעוטא ומטמ' בשותתת מטמא בכה"ג בנמצא אף על שפת הספל והר"ן נראה דדניק ליה לשון הש"ס דר"מ פליג אף בהא מדקאמר ונמצא דם בתוף הספל משמע דעל שפת הספל לא הנה דם דאל"כ הו"ל למנקט רבותא ונמצא גם בתוף הספל וגם מדקאמר שפת הספל איבעי ליה לאשתכוחי' ולא נקט בתוף הספל לא בעי לאשכוחי דאז הנה משמע דכל שנמצא דם בתוף הספל יש לטהר בכל גונוי ומדנקט עיקר הוכחה משפת הספל משמע דכל שנמצא על שפת הספל דאיכא למימר בטר דתמו מיא טמאה ולא משגיחין מה שנמצא ג"כ תוף הספל וכ"כ הש"ף דכד משמע מלשון הש"ס לר"מ וכנונתו כמ"ש וא"כ מוכח מהא דלהר"ן אין סברא פלל לתלות זה בזה ולכך לר"מ דמטמא בשותתת פינון דליכא הוכחה

לטמא מטמא בכה"ג בנמצא אף על שפת הספל ור"י פליג וס"ל פיון דליכא הוכחה לטמא
אמרין דאחי בשתייה שאח"כ ובשותתת מטהר ולפי"ז הדק"ל דמה חילוק יש לר"י בין
נמצא על שפת הספל לחוד ובין אם נמצא בתוך"ג"כ דהא גם בעל שפת הספל איכא
למימר דבא בשתייה.

ולדלמא אחי בטר דתמו לגמרי לא חניש ר"י וכמו שאינו חושש ביושבת באמצע הספל
ונמצא בתוך הספל דלמא אחי בטר דתמו לגמרי וע"כ דלהא לא חנישינו פסברת
התוספות שכתבו פן אף לר"מ ועכ"פ לר"י לא חנישינו להכי דמיעוטא הוא וא"כ על
שפת הספל נמי: ולכן נלענ"ד דהר"ן ס"ל דנדאי אין סברא לתלות במפה שבמקום שבייל
מ"ר אם לא היכא דאחי מעיקרא עם המ"ר והלכך היכא שנמצא גם בתוך הספל שפיר
אמרין דמפה יש שם והמפה מטפת דם מתחלה ועד סוף ואין תולין דם זה שבשפת הספל
דאתו בטר דתמו מיא לגמרי דהא ר"י לא חניש למיעוטא משא"כ היכא שנמצא על שפת
הספל לחוד ע"כ שאין מפה כלל במקום מ"ר דאם איתא דאיכא מפה דמבע דמא דם
מעיקרא הנה אחי תיכף בתחילת יציאת המ"ר וכינון שאינו פאן דם בתוך הספל א"כ אין
לתלות כלל במפה שבמקום מ"ר וע"כ דבטר דתמו מיא אחי מן המקור והינו שכתב
הר"ן דבנמצא על שפת הספל לחוד טמאה גם לר"י דאיכא הוכחה דאחי בטר דתמו מיא
משא"כ היכא בשותתת ונמצא בשעת הספל דאיכא למימר דדם מעיקרא אחי מן המפה
שבמקום מ"ר ע"י שתייה מתחלה ועד סוף שפיר מטהר ר"י: ולפי"ז הנה אפשר ליישב
מה שהקשיתי על הב"י שכתב דאם לא ראתה רק אחר שהשתינה טמאה לכ"ע והקשיתי
לפי מה שהוכחתי מהרא"ש דס"ל פסברת התוספות שאין סברא לומר דלמא בטר דתמו
מיא לגמרי א"כ אף בכה"ג נמי נימא דעם מ"ר בא ולפי מה שכתוב בפירוש דברי הר"ן
א"ש דבשלמא אם היא ראתה גם בתוך מ"ר שפיר אמרינו דמתחלת יציאת מ"ר בא הדם
ונה הנמצא אח"כ היא תמצוי הנשאך משא"כ אם אינה רואה בתוך המ"ר כלל רק אחר
שהשתינה א"כ א"א לומר שדם זה הנה שופע מן המפה תיכף בתחלת יציאת מ"ר דא"כ
מאי עבידתיה הכא שהרי בשעת זינוק מ"ר נדאי שהיה נשטף והולך בתוך גרם מים
שוטפים ועל פרחו לומר שלא בא אז כלל שהרי לא נמצא בתוך מ"ר רק אחר כף
כשנפסק הקילוח והנה שותת ויורד בא הדם וזה לא אמרינו דדמי לנמצא על שפת הספל
לחוד דטמאה כמ"ש הר"ן והינו מטעם שכתבתי דלא אמרינו שהתחיל הדם לצאת
באמצע ולכך דוקא בנמצא הקצץ גם תוך מ"ר מטהר הר"ן ה"א לא"ה לא שא"א לומר
שהקצץ בא בתחלתו שא"כ הנה שטף ועבר כאשר עברו עליו המים בגבורה אף דמ"מ
תימא על הב"י שכתב אלא אפי' להרא"ש דמטהר בנמצא על שפת הספל שאני התם כו'
אפשר שבסוף השתנה עד שלא פלו מ"ר לגמרי אחי דם וכל שבא עם מ"ר נדאי אינו מן
המקור עכ"ל הרי דס"ל דאף בכה"ג שנאמר שהתחיל הדם לזוב מן המפה באמצע יציאת
מ"ר נמי תלינו רק דבהא שנגראה הדם אחר ההשתנה ליכא למיתלי במידי ונהרי לפי מ"ש
גם אחר ההשתנה צ"ל דבא עם המ"ר וע"כ דס"ל דע"כ לא כתבו התוס' הך סברא פיון
דלא חזאי בשעת עשיית צרכי' כו' אלא בנמצא בספל אבל בעד אחר מ"ר לא וא"כ
הדק"ל מנ"ל לומר שהרא"ש חולק על מהר"מ היכא שנמצא תוך מ"ר ג"כ דתולין שהוא
דם התמצית פיון שמהר"מ כתב להדיא דאע"ג דקי"ל כר"י דמטהר כו' אבל אם מצאה
דם אח"כ הניא מן המקור מנ"ל דפליג הרא"ש עלי' ואף הר"ן דמתיר כפר ביארתי

שְׂאִין טַעְמוֹ מְשׁוּם דְּתוֹלִין אֶלָּא דְּאִזְוִיל לְשִׁיטְתוֹ דְּבִלְא הוֹכְחָה ל"ח לר"י מִשָּׂא"כ לְהָרָא"ש
דְּמַחְמִיר עכ"פ בְּעוֹמְדֵת וְשׁוֹתֶתת וְאִף דְּבִיּוֹשְׁבַת וְשׁוֹתֶתת מִיִּקֵּל מ"מ אִין זֶה מְכָרִית לְהַקֵּל
בָּאֵם מְצָאָה דָּם אַחַר מ"ר דְּשָׂמָא הֵהִיא הָוֵי מִן הַמְּקוֹר וְאֵע"ג דְּקוֹ"ל בְּאִשָּׁה שְׂיֵשׁ לָהּ מִפְּהָ
דְּתוֹלָה בְּמַפְתָּה יְבֹאֵר לְקַמְּן אִי"ה שְׂאִין הַנְּדוֹן דּוֹמָה לָזֶה: וְגַם בְּמ"ש הַב"י שְׂהָרָא"ש
מְטֵהר בְּנִמְצָא עַל שְׁפַת הַסְּפָל לְחוּד יֵשׁ לְתַמּוּהָ שְׂהָרִי דִּינָא דְּהָר"ן מִיְיָרִי בְּמִזְנַקְתָּ לְתוֹךְ
הַסְּפָל וְנִמְצָא עַל שְׁפַת הַסְּפָל וּמִנ"ל דְּהָרָא"ש מְטֵהר בְּזֶה דְּהָא דְּכַתֵּב דְּיוֹשְׁבַת טְהוֹרָה בְּכָל
עֲנָן הֵינּוּ אִף שְׁשׁוֹתֶתת אֶבֶל בְּכֵה"ג מוֹדָה לְהָר"ן שְׂהָרִי הָר"ן מִיִּקֵּל טְפִי מְהָרָא"ש כְּמ"ש
דְּהָר"ן ס"ל לְטֵהר אִף בְּעוֹמְדֵת וְשׁוֹתֶתת וְא"כ ע"כ טַעְמוֹ שְׂהוּא מְחַמְרִי בְּנִמְצָא עַל שְׁפַת
הַסְּפָל וְלֹא בְּתוֹכּוֹ כְּמ"ש פִּינּוֹן שַׁע"י זִינוּק בָּאוּ הַמ"ר לְסְפָל וְע"כ אִז לֹא בָּא הַדָּם פִּינּוֹן
שְׁבַתוֹךְ הַסְּפָל אִין דָּם וְע"כ שְׂבָא לְבַסּוֹף ע"י שְׁתִּיתָה וְס"ל לְהָר"ן דְּל"ח שְׂמָא בְּאִמְצָע
יְצִיאַת הַמ"ר הַתְּחִילָה הַמְּכָה לְהַגְלַע וּלְהוֹצִיא דָּם וְא"כ אֶפְשָׁר שְׂגַם הָרָא"ש מוֹדָה בְּזֶה
וְלִוְלֵי דְּמִסְתְּפִינָא הָנָה אִמְיָנָא שִׁט"ס נָפַל בְּב"י וְצ"ל הָרְשָׁב"א מְטֵהר בְּנִמְצָא עַל שְׁפַת
הַסְּפָל פְּדִמְשָׁמַע שָׁם בְּב"י קוֹדֵם לָזֶה וְאֵע"פ"י שְׂהַב"י כָּתֵב עַל מ"ש הָר"ן שְׂהָרְשָׁב"א סְתָם
הַדְּבָרִים הֵינּוּ דָּאֵם אִיתָא דְּאִפִּי בְּנִמְצָא עַל שְׁפַת הַסְּפָל כּו' לְדְבָרִי הָר"ן פְּתַב פֶּן אֶבֶל
הַב"י לְגַרְמִי' ס"ל דְּהָרְשָׁב"א מְטֵהר אִף בְּכֵה"ג פְּנִרְאָה מְדְבָרִיו שָׁם ע"ש: וְעַתָּה אֶבָּא
לְבָאֵר בְּמ"ש לְעֵיל שְׂיֵשׁ לְפָרֵשׁ בְּלִשׁוֹן הַגְּמִינ' מ"ש לְשִׁיטַת ר"י דְּס"ל בֵּין יוֹשְׁבַת בֵּין
עוֹמְדֵת מְשׁוּם דְּלְשִׁיטַת רַש"י דְּר"י מְטֵהר בְּשׁוֹתֶתת א"כ יוֹשְׁבַת קָא קִשִּׁי לִי דְּלָמָּה נִימָא
דְּר"י מוֹדָה בִּי דְּהָא אִין חֲשָׁשׁ דְּלָמָּא בְּתַר דְּתַמּוּ מִיָּא פִּינּוֹן שְׂהַתוֹס' פִּירְשׁוּ הַקְּוֹשִׁיא לְפִי
שְׂלִבְסוֹף שׁוֹתֶתת הִיא וְלִכְאוּרָה א"א לּוֹמֵר פֶּן דַּע"כ הַגְּמִינ' לֹא ס"ל כָּלֵל פִּירוּשׁ הַתוֹס'
בְּזֶה רַק כְּמוֹ שְׂפִירש"י דְּבְתַר דְּתַמּוּ מִיָּא לְגַמְרִי שְׂהָרִי הֵן הֵן דְּבָרִי מֵהַר"מ בְּמַרְדְּכִי לְעַנְיָן
אֵם מְצָאָה דָּם בְּעַד אַחַר שְׂקִינְתָּה בּוֹ וְאֵהָא מִיְיָתִי רֵאִי מְדַמּוּדָה ר"י בְּיוֹשְׁבַת לר"מ כּו'
וְלִכְאוּרָה אִין זֶה רֵאִי דְּדוֹקָא הָתָם פְּרִיף הַש"ס שְׂפִיר פִּינּוֹן שְׂלִבְסוֹף שׁוֹתֶתת הִיא נִימָא
דְּהַדוֹר מ"ר מִשָּׂא"כ כְּשִׁנְמִצָּא אַח"כ בְּעַד וְאִין סְבָרָא לּוֹמֵר דְּאִתִּי בְּתַר דְּתַמּוּ לְגַמְרִי כְּמ"ש
הַתוֹס' וְא"כ ע"כ שְׂבָא מְחַמַּת מ"ר וְאֵע"פ"י שְׂנִמְצָא אַח"כ הוּא מְתַמְצִית מ"ר שְׂלַפְנִי אֶלָּא
ע"כ דְּהַגְּמִינ' בְּשֵׁם מֵהַר"מ ס"ל בְּהָא כְּפִירש"י דְּחִיּוּשִׁינּוֹן דְּלָמָּא בְּתַר דְּתַמּוּ מִיָּא לְגַמְרִי
אִתִּי וּמ"ש דְּוֹקָא לְפִירש"י ר"ל כְּמ"ש לְעֵיל דְּעוֹמְדֵת קָא קִשִּׁי לִי דְּלְשִׁיטַת רַש"י א"א
לָהּ לְזַנּוֹק וְאֵפ"ה מְטֵהר ר"י וּבְהִכִּי נִיחָא מ"ש הַש"ף ס"ק ח' דְּל"ל לְהַרְבֵּ לְמַכְתֵּב דִּין נִמְצָא
בְּתוֹךְ מ"ר וְעַל הָעֵד דְּהָא כ"ש הוּא מְנַמְצָא בְּתוֹךְ הַסְּפָל וְעַל שְׁפַתוֹ וּלְפִי מ"ש טוֹבָא
אִשְׁמְעִינוּ דְּעַל הָעֵד סד"א לְטֵהר וְלְתַלּוֹת שְׂהוּא כְּמוֹ הַדָּם שְׂבָא עִם הַמ"ר עֲצָמָן שְׂלֹא בָּאוּ
מְמַקּוֹר פִּינּוֹן שְׂהִיתָה מְזַנְקַת מִשָּׂא"כ בְּנִמְצָא גַם עַל שְׁפַת הַסְּפָל דְּטַמְאָה פִּינּוֹן דְּלִבְסוֹף
שׁוֹתֶתת הִיא וּלְכַף נִמְצָא עַל שְׁפַת הַסְּפָל וְחִיּוּשִׁינּוֹן דְּלָמָּא הַדוֹר מ"ר כּו': אֶבֶל בְּאִמְתָּ ז"א
דְּכִינּוֹן דְּבְנִמְצָא עַל שְׁפַת הַסְּפָל ג"כ מְטַמְאִינוּן לָהּ מְשׁוּם דְּלִבְסוֹף ע"י שְׁתִּיתָה הַדוֹר מ"ר
א"כ גַּם בְּנִמְצָא עַל הָעֵד אַח"כ לָמָּה נְתַלָּה הַדָּם בְּזִינוּק שְׂלַפְנִי וְנִאמַר שְׂבָא עִם הַמ"ר
אֲדַרְבָּה אֲנּוּ תוֹלִין אוֹתוֹ בְּשְׁתִּיתָה שְׂל אַחֲרֵי וּמְכ"ש לְפִי מ"ש דְּוֹדָי זֶה הַדָּם שְׂנִמְצָא
בְּסוֹף לֹא בָּא בְּשַׁעַת הַזִּינוּק שִׂא"כ הִי הוֹלֵךְ עִמּוֹ בְּשִׁטְפָה וְע"כ שְׂבָא לְבַסּוֹף בְּשַׁעַת
שְׁתִּיתָה וְא"כ שׁוֹב יֵשׁ לְחוּשׁ שְׂהוּא בָּא מִן הַמְּקוֹר מְשׁוּם דְּהַדוֹר מ"ר לְמַקּוֹר וְאִיִּיתִי דָּם
וְזֵהוּ הַדָּם הַנִּמְצָא עַל הָעֵד: אִיבְרָא שְׂמ"ש הַש"ף וְא"ל דֵּה"נ בְּיוֹשְׁבַת וּמְקַלְחַת כּו' כ"ש
הוּא.

ולדידי קשׁיָא איפּכָא דמנ"ל לרמ"א האי דינא דבְמַרְדְּכִי שְׁם לֹא פָתַב רַבּ בְּאִינְהּ יוֹשֶׁבֶת
עַל שְׁפַת הַסְּפֵל וּמְזַנְקַת לְתוּכוֹ בְּהָא מוֹדָה ר"י וְהִינּוּ מִשּׁוּם דְּאִיפָא לְמִימַר שְׁמָא לְבִסּוּף
ע"י שְׁתִּיתָה הַדּוֹר מ"ר לְמַקּוֹר וּכְקוֹשְׁיָא הַש"ס מִשְׁא"כ בְּיוֹשֶׁבֶת עַל שְׁפַת הַסְּפֵל כּו' בְּאִנְפּוֹן
שְׁהֵדֵם הֵבָא עִם הַמ"ר בְּנֻדְאִי בָּא בְּשַׁעַת הַזְּנוּק וְלֹא בְּשַׁעַת שְׁתִּיתָה פִּינּוֹן שְׁנַמְצָא בְּאַמְצַע
הַסְּפֵל א"כ י"ל דְּגַם הַמְּרַדְּכִי מוֹדָה בְּכַה"ג בֵּין נַמְצָא עַל שְׁפַת הַסְּפֵל בֵּין נַמְצָא בְּעַד
שְׁקִינְחָה בּוֹ אַח"כ.

וְאַפְשָׁר דְּדִינִיק מְלִישְׁנָא דְהַמְּרַדְּכִי שְׁפַת חֲזַרְנוּ עַל כָּל הַצְּדָדִין וְלֹא מְצָאנוּ הֵיטֵר אִם בְּכָל
פַּעַם שְׁעֻשְׁתָּה צְרָכִי כּו' וְלְכַאוּרָה הָא יֵשׁ לָהּ הֵיטֵר כְּשִׁתְּזַנְק תַּחְלָה לְתוּף הַסְּפֵל וְתַמְצָא
שְׁם בְּתוּף הַסְּפֵל שְׁאֲזוּ נְתָלָה בּוֹ גַם הֵדֵם שְׁנַמְצָא אַח"כ אֶלָּא ע"כ דְּהַמְּרַדְּכִי בְּשֵׁם מַהֲר"מ
ס"ל דְּאִין תּוֹלִין כָּלֵל.

אַמְנָם בְּאַמְתָּ גַם מְזָה אִין רַאִי דְהֵתָם קֹאִי שְׁבַתוּף הַמ"ר נַמְצָאוּ קְרִטִין וְאִינָם אֲדִנְמִי כּו'
וְהִנּוּ קְרִטִין לֹא חֲשִׁיבִי כְּדָם מְמִשׁ וּלְפִיכָּהּ כ' שְׁאָם הִיא מוֹצֵאת אַח"כ לֹא מְצָאתִי לָהּ הֵיטֵר
דְּלִיפָא מִיַּדִּי לְמִיתְלִי מִשְׁא"כ הִיכָּא שְׁמוֹצֵיאָה דָּם מְמִשׁ בְּתוּף מ"ר (וְרַאִיתִי בְּתִשׁוּבַת
הָאֲחֻרָוִנִים שְׁהַרְגִישׁוּ בְּזָה וְגַם הָרַב הַמַּאֲה"ג מו' הַעֲשִׂיל נ"י עֲמַד בְּזָה וַיְבַנְאֵר אִי"ה
בְּדַבְּרִינוּ לְקַמּוֹן) וְלְכַאוּרָה נִרְאָה שֶׁהַב"י וְרַמ"א לְמַדּוּ לֹמַר כֵּן בְּשֵׁם מַהֲר"מ מִמ"ש
בְּמַרְדְּכִי וְנ"ל אֲבָל בְּתַר דְּתַמּוּ מִיָּא מוֹדָה דְּטַמְאָה וְאַפְּי' הִיכָּא דְּאֲתִי עִם מ"ר וְנַמְצָא בְּסְפֵל
דְּזִימְנִין דְּמַטְמָא ר"י דְּבִיוֹשֶׁבֶת ס"ל לר"י כר"מ כּו' וְנִרְאָה שְׁהֵם מְפָרְשִׁים מ"ש וְאַפְּי'
הִיכָּא דְּאֲתוּ כּו' ר"ל שְׁנַמְצָא דָּם גַּם בְּתוּף מ"ר הִדִּין כֵּן דְּר"י לֹא בְּכָל גְּוּוֹנָא מְטַהֵר דְּזִימְנִין
דְּמַטְמָא ר"י כּו' וְע"ש שְׁקֻצַּת מְשַׁמַּע הַלְשׁוֹן כֵּן וְכֵן מְבַנְאֵר מִמ"ש בְּד"מ בְּשֵׁם הַמְּרַדְּכִי
וְנ"ל דְּאֲפִי מֵאֵן דְּמַטְהַר אֲפִי בְּעוֹמְדַת הִינּוּ כְּשִׁהֲדָם נַמְצָא בְּתוּף מ"ר וְאִינְהּ רוֹאָה אַח"כ
אֲבָל כַּה"ג דְּבַתֵּר דְּתַמּוּ מִיָּא הִיא רוֹאָה טַמְאָה לְכ"ע עכ"ל מְבַנְאֵר שְׁפִי שֶׁר"ל דְּבַתֵּר דְּתַמּוּ
מִיָּא הִיא רוֹאָה ג"כ אֲבָל לְעַנ"ד אִין פִּירוּשׁ דְּבָרֵי הַמְּרַדְּכִי כֵּן דְּבַאֲמַת מ"ש וְאַפְּיִלוּ הִיכָּא
דְּאֲתִי כּו' הוּא מְלֵתָא בְּאַנְפִי נְפִישָׁה וְר"ל דְּאֲפִי' הִיכָּא דְּאֲתִי עִם מ"ר וְנַמְצָא בְּסְפֵל זִימְנִין
דְּמַטְמָא ר"י וְמ"ש בְּמַרְדְּכִי שְׁלַפְנִינוּ זִימְנִין הוּא ט"ס וצ"ל זִימְנִין וְכֵן הוּגָה בְּגִדְוֹלַת
מְרַדְּכִי וְכֵן הוּא בְּתִשׁוּבַת מַהֲר"מ ס' תַּרְלַמ"ד וְכַוּוֹנְתוּ פְּשׁוּטָה דְּלֹא מְבַעֲיָא כְּשִׁנַּמְצָא אַחַר
הַהֲטָלָה בְּעַד דְּטַמָּא אֶלָּא אֲפִילוּ בְּנַמְצָא בְּסְפֵל מ"מ טַמְאָה דְּחִיִּישִׁינוּ דְּלָמָּא לֹא אֲתִי עִם
מ"ר בְּשַׁעַת שְׁזִינְקָה אֶלָּא אַח"כ בְּשַׁעַת שְׁשִׁתְּתָה וּבְהָא מוֹדָה ר"י וַא"כ כ"ש בְּנַמְצָא עַל
הַעַד אַח"כ דְּאִיפָא לְמִימַר הַשְׁתָּא אֲתִי אוּ מַעֲיָקְרָא ע"י שְׁתִּיתָה וְהֵתָם מִיָּרִי שְׁלֵא יִשְׁבָּה
עַל שְׁפַת הַסְּפֵל א"כ אִף אִם הֵיטָה מוֹצֵאת גַּם בְּמִי רַגְלִים הֵיטָה טַמְאָה מִשְׁא"כ הִיכָּא
שְׁיוֹשֶׁבֶת עַל שְׁפַת הַסְּפֵל וּמְזַנְקַת לְתוּף הַסְּפֵל וְנַמְצָא דָּם מְמִשׁ בְּסְפֵל אִף שְׁמַצָּאָה אַח"כ
דָּם אֲפְשָׁר שְׁגַם הַמְּרַדְּכִי ס"ל דְּתוֹלִין שְׁזָה הֵדֵם הֵבָא אַח"כ הוּא מְתַמְצִית הֵדֵם שְׁבָא עִם
מ"ר וְטַהוּרָה: אִיבְרָא שְׁלוּלִי דְּבָרֵי הַב"י שְׁהַמְצִיא הֵךְ סְבָרָא שְׁתּוֹלִין דָּם הֵבָא אַח"כ
מְתַמְצִית הֵדֵם הֵרָאשׁוֹן הֵייתִי אוֹמֵר דְּלִק"מ עַל אַא"ז רַמ"א שְׁפַתֵּב בְּזָה פְּלוּגְתָּ בֵּין
הַמְּרַדְּכִי לְהַר"ן שְׁבַאֲמַת הִדִּין עֲמוּ בְּזָה לְפִי מַה שְׁבַאֲרַתִּי לְעִיל דְּנֻדְאִי גַם הַר"ן אֲזִיל וּמוֹדָה
שְׁאִין תּוֹלִין הֵדֵמִים זָה בְּזָה וְמַה"ט טַמָּא לר"מ בְּנַמְצָא גַם עַל שְׁפַת הַסְּפֵל וְהָא דְּמַטְהַר
לר"י הִינּוּ מִשּׁוּם דְּלִיכ' הוֹכְחָה לֹמַר דְּבַתֵּר דְּתַמּוּ מִיָּא לְגַמְרִי אֲתִי שְׁהָרִי נַמְצָא גַם בְּתוּף
הַסְּפֵל וַא"כ י"ל שְׁהַמְפָּה הוֹצִיא דָּם מְתַחֲלַת יְצִיאַת הַמ"ר עַד לְבִסּוּף שְׁהֵיטָה שׁוֹתֶתֶת וְאֲזוּ
יְצָא עַל שְׁפַת הַסְּפֵל אוּ נִשְׂאָר בְּבֵית הַחִיצוֹן וְזוּ שְׁמַצָּאָה בְּעַד וּמְלַבֵּד מַה שְׁהוֹכְרַחְנוּ לְעִיל

כּן בְּדַבְרֵי הָרֶ"ן הוּא מְבֹאֵר מִמֶּנּוּ שֶׁהָרֶ"ן בִּסְתָם לְהַתִּיר הַתְּצִיץ הַנִּמְצָא בִּמֶ"ר וְעַל הָעֵד
וְלֹא חִילוּק בֵּין אִם מְצָאָה פְּשִׁיָּה שׁוֹתֶתֶת אוֹ יוֹשֶׁבֶת בְּאֲמֻצָּע הַסֶּפֶל דְּהִי מְקוּם לּוֹמֵר שְׁגָם
אוֹתָם הַנִּמְצָאִים בִּמֶ"ר הוּא מְחַמֵּת דְּהַדּוּר מִ"ר לְמַקּוֹר אוֹ בְּתֵר דְּתַמּוּ מֵיָא לְגַמְרֵי וְע"כ
מִשׁוּם דְּאֵלִיפֶ' דִּר"י קָאֵי דְּמַתִּיר בְּכָל גְּוֹנֵי הֵיכָא דְּלִיפֵא הוֹכְחָה וְא"כ כְּמוֹ שְׁאוּתָן הַקְּרִטִין
הַנִּמְצָאִין בִּמֶ"ר אֵין חוֹשְׁשִׁין לָהֶם דְּלִמָּ' אֲתוּ בְּתֵר דְּתַמּוּ מֵיָא כְּמוֹ כֵּן אוֹתָן הַנִּמְצָאִים בְּעֵד
לֹא אֲתוּ בְּתֵר דְּתַמּוּ מֵיָא לְגַמְרֵי רַק מְתַמְצִית מִ"ר בְּשַׁעַת שְׁתִּיתָה וְטַהוּר' לִר"י א"כ כָּל זֶה
לְהָרֶ"ן דְּמַטְהֵר הֵיכָ' דְּלִיפֶ' הוֹכְחָה אֵלִיפֵא דִּר"י מִשָּׂא"כ לְשִׁיטַת מַהֲר"ם בְּמַרְדְּכֵי דִס"ל
דְּגַם לִר"י אִם שׁוֹתֶתֶת אוֹ יוֹשֶׁבֶת בְּאֲמֻצָּע הַסֶּפֶל טְמֵאָה פִּינּוּ דְּלִיפֵא הוֹכְחָה דְּלֹא אֲתוּ בְּתֵר
דְּתַמּוּ מֵיָא חִיּוּשִׁין לִי וְלִיפֶ' פְּלוּגְתָ' בֵּין ר"מ לִר"י רַק דִּר"י ס"ל דְּעוֹמְדַת לֹא גְרָעָה
מִיּוֹשֶׁבֶת וְכָל שְׁהִיא עוֹמְדַת אוֹ יוֹשֶׁבֶת בְּשַׁפְת הַסֶּפֶל וּמְזַנְקַת לְתוֹכוֹ כּו' טַהוּרָה אֲבָל אִם
נִמְצָא גַם בְּשַׁפְת הַסֶּפֶל דְּלִיפֵא הוֹכְחָה שְׁבָא מְקוּם מִ"ר שְׁפִיר חִיּוּשִׁין שְׁבָא בְּסוּף בְּשַׁעַת
שְׁתִּיתָה דְּהַדּוּר מִ"ר כּו' נֵאִין סְבָרָא כָּל לּוֹמֵר דְּתוֹלִין שְׁהִיא מְתַמְצִית הַדָּם שְׁלַפְנֵיו וְכּו'
נִרְאָה ג"כ שְׁהִי הָרֶ"ן כְּתֵב דִּלְר"מ בְּתוּף הַסֶּפֶל וְעַל שַׁפְת הַסֶּפֶל טְמֵאָה וְכִבֵּר בִּיאָרְתִי
דְּדִינִיק הֵכִי מְלִשׁוֹן הַש"ס וְא"כ הָרֵי כְּתֵב הַמְרָדְכֵי דִר"י לֹא פְּלִיג אֲר"מ כ"א בְּעוֹמְדַת אֲבָל
בִּיּוֹשֶׁבֶת גַּם ר"י ס"ל דְּטְמֵאָה בְּהַנְדָּה גְּוֹנֵי דְּטְמֵאָה לִר"מ וְאֵע"פ שְׁבַד"מ הָעֵתִיק דְּבָרֵי הַב"י
וּמִשְׁמַע מְדַבְּרֵיו דִּס"ל ג"כ דְּטַעַם הָרֶ"ן מִשׁוּם דְּתוֹלִין זֶה בְּזַה וְז"א כִּמ"ש דִּלְפִי"ז אֵין
מְוַכְרַח דְּהַמְרָדְכֵי יַחְלֹק ע"ז מ"מ דִּינוֹ מ"ש בְּשֵׁם הַמְרָדְכֵי אֲמַת שְׁגָם הָרֶ"ן גּוֹפֵי' לֹא ס"ל
הָ סִבְר' דְּתוֹלִין רַק דְּמַתִּיר מִטַּעַם אַחַר וּבְזַה וְדֵאִי הַמְרָדְכֵי חוֹלֵק עֲלָיו: וְהִנֵּה אַחַר כּוֹתְבֵי
רְאִיתִי בְּשׁו"ת פְּנִים מְאִירוֹת ח"ב ס' פ"ד שְׁהַרְחִיב קֶצֶת בְּעַנְיָן זֶה וְרְאִיתִי שְׁבַקְצַת דְּבָרִים
כְּפוֹנְנִיתִי לְדַעְתּוֹ וּמְקַצְתוֹ הֵם סְתוּרִים מִתּוּף מַה שְׁכַתְּבִיתִי וְנִלְאִיתִי לְהַאֲרִיף וְדַעַת לְנִבּוֹן נִקַּל
כִּי יִתֵּן רוּחוֹ עֲלֵיהֶם אִף אֵת זֶה אֲגִיד מ"ש עַל הַב"י שְׁכַתְּבֵי עַל דְּבָרֵי הַמְרָדְכֵי דִלְדַעַת
הָרֵא"ש וְהָרֶ"ן תּוֹלִין אוֹתוֹ דָּם בְּתַמְצִית דָּם הַנְּשָׂאֵר מִמֶ"ר וְכַתְּבֵי דִלְפִי"ז קֶשֶׁה קוֹשֵׁי' חֲזָקָה
עַל הַב"י לְפִי מ"ש בְּסוּף הַסִּי' לְחַלֵּק בֵּין עוֹבְדֵי דְהָרֶ"ן לְעוֹבְדֵי דְהַמְרָדְכֵי שְׁהַמְרָדְכֵי מִיִּירֵי
בְּנִמְצָא דָּם מִמֶּשׁ עַל הָעֵד בְּהָא מוֹזָה הָרֶ"ן דְּלֹא תְּלִינּוּ שְׁבָא מַחֲמ' הַקְּרִטִין כּו' אֵלֹא ע"כ
דְּהַרְבֵי ב"י הַבֵּי' דְּבָרֵי הַמְרָדְכֵי עַל דִּינוֹ דְּהַגְמִי"י דָּאִם אַחַר הַשְׁתַּנָּה בְּדָקָה וּמְצָאָה דָּם טְמֵא
לְלַמּוֹד מְמַנּוּ דִּינֵי דְּהַגְמִי"י דְּמַטְמָא' בְּכַה"ג אִם לֹא שְׁדָם מְפָה הוּא וּמִיִּירֵי שְׁמַצָּאָה דָּם
בְּהַשְׁתַּנָּה וְע"ז כ' שְׁנִרְאָה מִדְּבָרֵי הָרֶ"ן דְּמַטְהֵר כּו' וְכּוּן מְבֹאֵר שֶׁם מִדְּבָרֵי הַפּמ"א אַח"כ
דְּעִיָּקֵר כְּפוֹנְנַת הַב"י דְּהָרֶ"ן פְּלִיג עַל הַהַגְמִי"י דְּהַגְמִי"י מִיִּירֵי שְׁמַצָּאָה דָּם בִּמֶ"ר וְאַח"כ
עַל הָעֵד וְכַבּוּדוֹ בְּמַקּוּמוֹ מוֹנַח וְכֵאֵן נִלְעַנ"ד שְׁאֵין דְּבָרֵיו נְכוֹנִים דְּוַדַּאי הַגְמִי"י מִיִּירֵי
בְּנִמְצָא דָּם אַחַר שְׁהַשְׁתַּיְנָה בְּלִבְד וְדְּבָרֵי הַגְמִי"י הֵן הֵן דְּבָרֵי מַהֲר"ם שְׁבַמְרָדְכֵי וְלִשׁוֹן זֶה
שְׁל הַגְמִי"י הוּא לְקוֹחַ מְלִשׁוֹן שְׁבַמְרָדְכֵי שְׁכ' וְכִי הֵיכָ' כּו' בְּמַזְנַקְתָּ אֲבָל בְּתֵר דְּתַמּוּ מֵיָא
לְגַמְרֵי וּבְדָקָה בְּעֵד וּמְצָאָה דָּם טְמֵאָה וְהִנֵּה תִּיבַת אֲבָל הוֹגָה בְּמַרְדְּכֵי שְׁלַנּוּ וּבְאֲמַת שְׁאֵין
הָגָה זֹו נְכוֹנָה שְׁבַאֲמַת יֵשׁ חִסּוֹר לְשׁוֹן לְפָנֵי זֶה כִּמְש"ל וְכַצ"ל וְכִי הֵיכָא דְּלֹא מְטַהֵר ר"מ
בִּיּוֹשֶׁבֶת אֵלֹא בְּכַה"ג ה"נ לִר"י לְפִי שִׁיטַת ר"י שְׁפִירֵשׁ דְּכּוֹלָה מִתְּנִי' בֵּין עוֹמְדַת בֵּין
יוֹשֶׁבֶת אֵיִרֵי בְּמַזְנַקְתָּ וּמַכ"ש אִם בְּתֵר דְּתַמּוּ מֵיָא לְגַמְרֵי בְּדָקָה בְּעֵד כּו' וְהוּא הַלְּשׁוֹן
הַמּוֹבָא בְּהַגְמִי"י בְּשֵׁם מַהֲר"ם בְּזַה דּוּק וְתִשְׁכַּח שְׁכּוֹנָתוֹ דְּאֵפִילוּ הֵיכָא דְּאֲתִי עִם מִ"ר
זִמְנִין דְּמַטְמָא ר"י כְּגוֹן שְׁאֵינָה יוֹשֶׁבֶת עַל שַׁפְת הַסֶּפֶל כּו' וְכ"ש אִם בְּתֵר דְּתַמּוּ כּו' וְזֵהוּ
הַלְּשׁוֹן שְׁכַתְּבֵי בְּהַגְמִי"י וּפְשִׁיטָא שְׂאֵם אַחַר הַהַשְׁתַּנָּה כּו' ע"ש וְתַמְצָא כְּדְּבָרֵי וְגַם הַב"י

נראה שלא פינוג לפרש זה בלשון הגמיי ע"ש ואין להאריך: ומ"ש קושיא חזקה על הב"י שדבריו סותרים שפתב שאף הר"ן מודה בדם ממש דלא תלינו שבא מן הקרטין ולעיל פתב שנראה לו להתיר להר"ן דתלינו דאמי מצחצוטי דם כו' אני תמה על פה קדוש יאמר דבר זה שהדבר ברור לכל בעלי עינים שמהר"מ שבמרדכי וקר"ן פליגי בפירוש הסוגיא וכמבואר להדיא בתשובת הר"ן דאייתי שם התשובה בשם מהר"מ ונחלק עליו במקצת וחי' לתלות בוקי סריקי בברינו הב"י לומר שרצה להשוותם בזה רק לפי שהר"ן פתב בזה סברא מחודשת דבקרטין ל"ח פלל לומר שבאו ממקור ע"ז פתב הב"י ש"ל דהמרדכי לא פליג בהא די"ל דהיא דהמרדכי הוא מין חול אחר א"נ דהתם מצאה בבדיקה דם ממש אבל לענו זה אם תולין בדם שבמ"ר נדאי ס"ל להב"י דפליגי וכמש"ל: וזה פתבתי לפי משמעות מלשון הפוסקים ושו"ת האחרונים שהב"י בא לתרץ דלא תיקשי מהמרדכי על הר"ן ובאמת לענ"ד מבואר למעיין בב"י שאין הפשט כמו שהבינו הם ז"ל דע"ז לא הנה מתחבט לחלק בחילוקים דקים בין חול לקמין חול ומי סני ליה למימר דפליגי וגברא אגברא קרמית אבל האמת הברור דהב"י התם קאי על מ"ש על תשובת הר"ן וז"ל ו"ל דבלאו הני טעמי אתתא שריא דבהדיא תניא מעשה באשה אחת שהיתה מפלת כמין קליפת כו' בהא נמי פינוג שידוע לרופאים שאין דרף חצץ אדום להנולד בחדר כו' אין חוששין לה וע"ז פתב ומ"ש המרדכי כו' אינו דומה לנגידון דתשו' הר"ן ר"ל שאעפ"י דבעובדא דהר"ן י"ל דבל"ה שריא מדברי הש"ס הנ"ל ולפי"ז לכאורה היו דברי המרדכי תמוהין ביותר מדברי הש"ס שהתירו בכיוצא בזה שאינו רק כמין קליפות וכה"ג ע"ז פתב דהתם לא הנה אלא כמין חול ור"ל ולכך לא דמי להיא דקליפות או שערות אדומות דבאמת זהו דהמרדכי מין אחר הוא שאם הנה חול הנה דומה להך דקליפות ושערות שאין דרפם להנולד בחדר המקור ועוד י"ל דמירי בנמצא דם ממש ועיין בדברי הד"מ שתמה דהא גם חצץ דהר"ן הוא חצץ גם כו' ע"ש ולענ"ד שאין פנונת הב"י פלל לחלק בין היתרא דהר"ן לנגידון דהמרדכי רק שעיקר פנונתו לחלק בין היתר דידה שפתב על עובדא דהר"ן ובין המרדכי וגם דברי הט"ז תמוהים בזה ועיין בח"צ סי' ע"ג מ"ש על הט"ז דפשוט הוא דמ"ש מהר"מ אבל בדקה ומצא' דם כו' פנונתו על אותן הקרטין שמצא במ"ר שהרי פתב בפתח דבריו שבשעה שהיא עושה צרכיה היא רואה על המי' כמין קרטין כו' ומזה הכריע דלא כהב"י בתירוץ הב' והד"מ והט"ז ואני תמה אם כדבריו איך לא הזכיר מהר"מ שצריך להטיל אותם למים אם ימחו וגם דהא איתא בשאלה שהקרטין לא היו אדומים כי אם דיהה ואף דמטמאין כל מראה אדום מפל מקום הנה לו להזכיר ולבאר זה וגם לפ"ז תימא מ"ש מהר"מ חזרנו כו' ולא מצאנו לה היתר אם בכל פעם שהיא בודקת עצמה רואה דם בעד שמקנחת בו כו' וזה פלא שלמה נדרש ללא שאלו אותו שהיכן נזכר בשאלה שמוצאת דם בבדיקה ואם מהר"מ שיער שמסתמא היא מוצאת גם בבדיקה קרטין אילו אין זה אלא דברי נביאות וגם אין לומר שהמרדכי קוצר בלשון השאלה פינוג שעיקר התשובה סובב הולך על קוטב זה שנמצא דם על העד אחר השתנה א"כ העיקר חסר ולולי דמסתפינא להגיה (לפי שבתשו' מהר"מ פתב כמו במרדכי וכן באגודה) הייתי אומר שיש כאן חסרון ני"ו אחת וצ"ל שבשעה שעושה צרכי' היא רואה דם ועל המים כמין קרטין כו' ומ"ש בשעה שעושה צרכי' רואה דם ר"ל שבבדיקה שאחריה מוצאת דם על

העד וזה פשוט בלשון הפוסקים וא"ש הכל ובעיקר הקוש' דמנ"ל דהמרדכי לא ס"ל דתולין דדלמא שאני התם שהיו קרטין בדיקה וכן הקשה ג"כ בשו"ת ושב הפהו סי' כָּבַר פתבתי שלענ"ד הדין דין אמת לפי דעת המרדכי בזה שגם הר"ן לא התיר מטעם שתולין שהיא מתמצית וכ"כ בפמ"א שם להר"ן: ותבט עיני בשורי למחו' הרב המאה"ג מו' העשיל נ"י שכ' ג"כ פדברי הפמ"א בזה וכבר פתבתי הנלענ"ד והנה הגאון האב"ד מהר"ם נ"י תמה עליו שהרי מדברי הב"י מוכח דמפרש דברי המרדכי דמייירי שמצאה דם גם בתוף מ"ר אלא דהמרדכי אגול בשיטת הפוסקים כמו שהביא בשם הר"מ דאף ר"י אינו מטהר כ"א ביושבת על שפת הספל ומזנקת לתוף הספל לחודא ולא על שפת הספל ולא פליג אלא בעומדת פמבואר ברא"ש וב"י באריכות כו' והיינו דלא ס"ל להמרדכי סברא זו דהרא"ש והר"ן דתלינו כו' ואני תמה דנדאי הב"י סובר פן בפירוש דברי המרדכי ולא ס"ל לחלק בין מציאת קרטין לדם אלא דהיא גופא קשי' מנ"ל להב"י הא דלמא גם המרדכי מודה דאי איפא למיתלי תלינו כמו להרא"ש והר"ן ושאני הכא דליפא למיתלי פיון שלא מצאה במ"ר דם גם מ"ש פמבואר בהרא"ש וב"י באריכות אני תמה דהא הב"י כתב בשם הרא"ש להיפוף דהוא מטהר אף בעל שפת הספל לחוד ואמנם אין דברי הב"י מוכרחים בזה וכמש"ל: ומ"ש מהר"ם נ"י דהמרדכי מודה להר"ן דאם מצאה דם ממש בתוף מ"ר ואח"כ ג"כ דתלינו דאל"כ ל"ל להב"י לחלק דהמרדכי מייירי בנמצא דם ממש נימא דבהא גופא פליגי דהמרדכי מטמא דס"ל בנמצא על שפת הספל ג"כ טמאה כו' וא"ל דמ"מ במ"ש הר"ן דבחצץ יש לטהר אף לר"מ אין סברא דהמרדכי פליג עליה אפתי נימא דמייירי שאין לה נוסת פגון שהיא מעוברת או מינקת שדמיה מסולקת דלא שייך היתרא דהר"ן כו' עכ"ד בקצרה ואני תמה דנדאי הדבר פשוט דהב"י מעיקרא קסבר דהמרדכי מייירי שגם אח"כ על העד מצאה קרטין והיינו דקרו להו דם וכמ"ש הח"צ וקוש' לי מהר"ן שכתב דבכה"ג ידוע שדרפם להנולד בכליות וע"ז השיב דהיה פמין חול ולא חול דבכה"ג מייירי הר"ן פמבואר בלשון השאלה שבתשובת הר"ן שם שנראה בהשתנה כחול אדום שקוראין הרופאים חצץ ואח"כ פתב דבעובדא דהמרדכי הי' דם ממש ומ"ש דהו"ל למימר דמייירי באשה שאין לה נוסת פגון שהיא מעוברת כו' וכ"כ בריש דבריו דמעוברת או מינקת שאינה רואה דם בפעם אחר לא שייך היתרא דהר"ן ובאמת זה נדאי אינו והר"ן לא אתי אלא למעוטי אם גם בשעת ונסתה היא רואה קרטין פאלה לא שייך להתיר מהאי טעמא משא"כ אם בפעם אחר אין יוצא ממנה פועין אותו דם ומכ"ש אם בפעם אחר היא מסולקת דמים לגמרי מכ"ש דמעוטה היא נאפ' ר"מ לא חייש ליה לומר דלמא מן המקור אתי וכן מבואר ממה דאמרינו בנדדה דף ט' בפעא מיני' שהיא סבא מר"י הגיע עת ונסתה בימי עיבורה ולא בדקה מהו כו' א"ל תנתנהו ר"מ אומר אם היתה פמחבא כו' אלמא ונסתות דאורייתא וכיון דאיפא חרד' דמים מסולקת ולא בעי בדיקה ה"נ פיון דדמ' מסולקת לא בעי בדיקה עכ"ל הרי דמדמינו מעוברת לחרדה אליפא דר"מ אע"ג דנוסתות דאורייתא ונסתה אורח בזמנו בא לא חיישינו לי' פיון דהיא מסולקת דמים וכ"ש בזה שהיא רואה פמין חצץ שהוא מפורסים לרופאים שדרפן להנולד בכלי' ובשעה שעושה צרכי' דפשיטא דמודה ר"מ בכה"ג וכבר השיג ע"ז הגאב"ד מהר"מ נ"י באורה ודדין עמו בזה דפשיטי דמעוברת ומינקת שדמיה מסולקת עדיף ופשיטא דא"ל דהמרדכי מייירי שתמיד היא

רוֹאֵה כְּמִין קֶרְטִין שֶׁהָרִי לַהֲדִי' פָּתַח בְּשִׁעָה שֶׁהִיא עוֹשֶׂה צָרְכֵי כו' וּמכ"ש בֵּין לַפּמ"ש דְּעֵינָר מֵה שֶׁהַב"י מְחַלֵּק בְּזֶה הַיָּגוּן הַדָּ הַיְתֵרָא שֶׁפָּתַח הוּא עַל נִידוֹן הָר"ן מְסוּנְגִי דְּפָרֵק הַמְּפִלֵת לַעֲנוּבֵי דְהַמְרָדְכֵי וּא"ש בְּפִשְׁיטוֹת הַפֶּל: וּמ"ש עוֹד הָרַב מְהָר"ם דַּע"כ לֹאמַר דְּגַם הַמְרָדְכֵי מוֹדֵה שְׁתוּלִין הֵדִם שֶׁבָּא אַח"כ שֶׁהוּא מִמְקוֹם מ"ר פִּינּוֹן שֶׁהֵדִם שֶׁפָּתוּף מ"ר ע"כ דָּם מִפֶּה הוּא וְקו"ל דָּאִם יֵשׁ לָהּ מִפֶּה הִיא תוֹלָה בְּמַפְתָּה וְהַגָּאוֹן אב"ד נ"י הִשִּׁיג עָלָיו דַּאֲע"ג דְּאִיכָּא מִפֶּה בְּמַקוֹם מ"ר מ"מ לַעֲנִין הֵדִם שֶׁנִּמְצָא עַל הַעֵד אַחַר שֶׁכָּלוּ מ"ר וּכְבָר נִסְתַּם הַמְקוֹר שֶׁל מ"ר אִיךָ מְצִינּוּ לַתְּלוֹת בְּמִפֶּה שֶׁיֵּשׁ לָהּ בְּמַקוֹר שֶׁל מ"ר כו' וְכֵן מְבֹנָאֵר לַעֲלֵל דְּנֶאֱמָנֵת לֹאמַר מִפֶּה יֵשׁ לִי בְּמַקוֹר א"כ מִשְׁמַע בְּהֲדִי' דְּצָרִיכָה לֹאמַר דְּוָקָא שֶׁיֵּשׁ לָהּ בְּמַקוֹר כו' עכ"ד: וְנִפְלְאֵתִי דְּנִדְאֵי אֵילּוּ יִדְעֵינּוּ שֶׁיֵּשׁ לָהּ מִפֶּה בְּמַקוֹם מ"ר שֶׁמוֹצִיאָה דָּם מֵה"ת לֹא נִתְּלָה בָּהּ כְּמוֹ בְּמִפֶּה שֶׁבְּצַד הַמְקוֹר וְכֵן] מְבֹנָאֵר מְהָרָא' שֶׁהִבִּיאוּ מִמִּפֶּה מִחֲמַת דָּם בְּתוֹלִים וְהָכָא ג"כ הָרִי נִתְּבָרַר שֶׁיֵּשׁ לָהּ מִפֶּה שֶׁמוֹצִיאָה דָּם וּמֵה שֶׁאֲמָרוּ מִפֶּה יֵשׁ לִי בְּמַקוֹר רְבוּתָא אֲשֶׁמְעִינּוּ דַּאֲף בְּיָדוּעַ שֶׁהֵדִם מִן הַמְקוֹר קָאֵתִי מ"מ נֶאֱמָנֵת לֹאמַר מִפֶּה יֵשׁ לִי שֵׁם שֶׁמְמַנְּה הֵדִם יוֹצֵא וּבְעֵינָר הַקּוֹשֵׁי' כְּבָר עָמְדוּ בְּזֶה גְדוּלֵי הָאֲחֵרוֹנִים בְּתִשְׁבוּתֵיהֶם.

וּלְדִידֵי חֲזִי לִי שְׂאִין כָּאֵן מְקוֹם קוֹשֵׁי'. וּמִתְחַלָּה אֲבָאֵר דְּנִדְאֵי אֵין סְבָרָא כָּלֵל לֹאמַר שֶׁיֵּשׁ לְטֵהַר הֵדִם הַבָּא אַח"כ לְפִי שֶׁדָּם מִפֶּה הִיא דְּלִפּוּם הַדָּ סְבָרָא אִם מְצָאָה דָּם בְּמ"ר אִזּוּ הִיָּה לָנוּ לְטֵהַר הֵדִם הַנִּמְצָא אַח"כ אֲף שֶׁלֹּא הִי' תִּיכְף לִיצִיאַת מ"ר וְשִׁהֲתָה הָרַבָּה אַח"כ מ"מ נִתְּלָה בְּמִפֶּה וְאִדְרָבָה מְדַבְּרֵי הָר"ן גּוֹפֵי' מוֹכַח שְׂאִין לְטֵהַר מִחֲמַת זֶה כָּלֵל דְּהָא טַעְמָא קָיָהִיב שֶׁהַמִּים מְזַנְקִין בְּתַחֲלָתוֹן וְשׁוֹתֵתִין בְּסוֹפּוֹ כו' הָרִי מְבֹנָאֵר דְּאִי לֹא דְאִיכָּא לְמִימַר הָכִי שֶׁהוּא מִתְמַצִּית אוֹתוֹ הֵדִם עֲצָמוֹ שֶׁנִּתְּעוֹרַר לְצֵאת בְּשַׁעַת יְצִיאַת מ"ר אֵין לָנוּ לַתְּלוֹת בְּמִפֶּה.

וְעוֹד דְּלִפִּי"ז אֲמַאי קָאֵמַר הָר"ן דְּעַל שְׁפַת הַסְּפֵל וּבְתוּף הַסְּפֵל טַמְאָה לְר"מ דְּחֵינֵישׁ לְמִיעוּטָא דְּמָה בְּכַף דְּחֵינֵישׁ לְמִיעוּטָא מִי לֹא מוֹדֵה ר"מ דָּאִם יֵשׁ לָהּ מִפֶּה תוֹלִין בְּמַפְתָּה וְאִם אֵיתָא דְּפִלִּיג בְּהָא ה"ל לְפִלּוּגֵי בְּהֲדִיא וְעוֹד שֶׁא"כ מִי דְּחֹק לְהָר"ן לֹאמַר כֵּן וְאֲף שֶׁפָּתַחְתִּי דִּילִיף מְלִשׁוֹן הַש"ס מ"מ עַל הַש"ס גּוֹפֵה קֶשֶׁה מִנ"ל דְּר"מ מְטַמָּא בְּנִמְצָא גַם עַל שְׁפַת הַסְּפֵל דְּלָמָּא בְּהָא מוֹדֵה פִּינּוֹן דְּאִיכָּא מִפֶּה תוֹלָה בְּמַפְתָּה וְהָרִי מְצִינּוּ לַעֲנִין דָּם בְּתוֹלִים דְּשִׁפִּיר תוֹלָה בְּדָם בְּתוֹלִים וְאֲף ר"מ ס"ל הֵתֵם דְּתוֹלִין כְּדִיאֵתָא בְּנִדְוָה דָּף ס"ה וּבְכּוֹלֵן ר"מ מְחַמִּיר כְּדַבְּרֵי ב"ש כו' וְעֵינֵין בְּתוֹס' שֵׁם ד"ה וְכּוֹלֵן וּמְבֹנָאֵר בְּפּוֹסְקִים דְּדָם בְּתוֹלִים לְדָם מִפֶּה דְּמִי ע"ש וְדוֹחֵק לֹאמַר דְּבְדָם בְּתוֹלִים יֵשׁ לַתְּלוֹת טְפִי מְבָדֵם הַמִּפֶּה שְׂאִין זֶה בְּמִשְׁמַע פִּינּוֹן שֶׁהַמִּפֶּה מוֹצִיאָה דָּם: וְלִכֵּן נִלְעַנ"ד דְּבְמַקוֹם שֶׁאֲמָרוּ תוֹלָה בְּמַפְתָּה לֹא בְּכָל מִפֶּה אֲמָרִינּוּ הָכִי שֶׁבְּאֵמַת יֵשׁ חִילּוּק בֵּין אִם דְּרָף הַמִּפֶּה שֶׁתּוֹצִיא דָּם מִעֲצָמָה כְּלִי צִירוּף סִיבָה אַחֲרַת כָּלֵל דְּאִזּוּ כָּל דָּם שֶׁיוֹצֵאָה מִמְּנָה תוֹלִין מִמִּפֶּה דְּמוֹקְמִינּוּ אַחֲזָקַת טְהָרָה וְאֲף ר"מ מוֹדֵה מִשְׂא"כ אִם אֵינָה מִפֶּה טְרִי' בְּמַקוֹר רַק שֶׁבְּהַצְטָרֵף עָמָה עוֹד סְבָה אַחֲרַת הִיא מוֹצִיאָה דָּם אִזּוּ אֵין לַתְּלוֹת בְּמִפֶּה רַק כְּשֶׁתְּצַטְרֵף הַסִּיבָה עָמָה וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה אֲמָרִינּוּ לַעֲנִין וְנִסְתּוֹת ע"י מְקָרָה שֶׁבְּגוֹפָה שְׂאִם הוּא לְזָמַן יָדוּעַ חוֹשֵׁשֶׁת לְשִׁנְיָהֶם דְּוָקָא וְלִזְמַן לַחּוּד בְּלֹא הַמְקָרָה אֵין חוֹשֵׁשִׁין לְנִוֹסַת וְאִם כְּפֹ הוּא לְהַקֵּל כ"ש לְהַחֲמִיר שְׂאִין תוֹלִין בְּמִפֶּה כָּל זָמַן שְׂאִין עָמָה הַמְקָרָה וְהַלְכָּף א"ש מ"ש הָר"ן דְּבְנִמְצָא עַל שְׁפַת הַסְּפֵל ג"כ טַמְאָה לְר"מ דַּאֲע"ג שַׁע"כ הֵדִם שֶׁפָּתוּף הַסְּפֵל עִם הַמ"ר בָּא מ"מ י"ל שְׂאִין כָּאֵן מִפֶּה עֲצָמִית בְּמַקוֹם הַמ"ר רַק שַׁע"י הַתְּעוֹרְרוֹת הַמ"ר לְצֵאת אִזּוּ מִחֲמַת זֶה כְּאֲבָה נְעַפֵּר

ושותתת דם וא"כ הדם שנמצא על שפת הספל שאז כבר פסק הזינוק אין לתלות שיצא ממקום פאב זה שבמ"ר כיון שפסקה הסיבה שהרי אין הפאב זה מוציא דם אלא בשעת מ"ר וכל שלא נתברר שהמפה מוציאה דם בלא סיבה אחרת אין לתלות בה שהדם שנמצא עתה הוא ממפה זו וא"כ הדם שנמצא אחר שפסקה מלזנק אין לתלות במפה: אף דמ"מ יש לתלות שהוא מתמצית הדם שיירד עם המ"ר בהיותה מונקת אף כל זה לר' יוסי אבל ר"מ חגיגש למיעוטא וס"ל דדם זה חוששין לו שפא ממקור אחר שיהמפה אין מוכיחה קנים שפבר פסקו מ"ר זהו דעת הר"ן והמרדכי ס"ל דאף לר"י אין תולין שהוא מתמצית הדם שיירד אח"כ ולפי מ"ש דאף להר"ן אין תולין מ"מ א"ש דלר"י דמטהר בשותתת משום דשפיר י"ל דאתי ממקום מ"ר א"כ הדם שנמצא בשפת הספל תולין שיירד בשעת שתיתה: ולכאורה היה אפשר לומר דהיינו טעמא דתוף הספל ועל שפת הספל טמאה אע"ג דקי"ל תולין במפה משום דכאן אין מוכרח שיש מפה דשפא כל הדם אתי בתר דתמו מיא ומקצת ממנו זב לתוף הספל ונתערב עם המ"ר שבתוכו ולפיכך יש פאן דם גם תוף הספל אבל אם לא נמצא פלל על שפת הספל אין סברא לומר שזב פולו לספל ובמקום שישבתה לא נשאר מאומה וע"כ דעם מ"ר אתי ולפי"ז היכא שנמצא דם בתוף מ"ר ועל העד הי' מקום לומר דטהורה משום דכיון שנמצא בתוף מ"ר ותלינו מה שעל העד במפה ואע"ג שהמרדכי כתב דטמאה אף בכה"ג היינו משום דהמרדכי לא מיירי ביושבת על שפת הספל ומזנקת לתוף הספל אלא דמ"מ ספוקי מספק' ליה אם יש לטמאה בכה"ג מחמת מה שנמצא בתוף מ"ר לחוד לפי שאין זה רק לפירוש ר"י דמוקי מתני' פולה במזנקת ולכך כתב מתחלה דבתר דתמו מיא מודה דטמאה וזהו לכ"ע בין לפירוש רש"י ובין לפי ר"י ואח"כ כתב דאפי' באתי עם מ"ר זמנין דמטמא ר"י דביושבת ר"י ס"ל כר"מ כו': ועוד נלענ"ד דכיון דבתוף מ"ר לא מצאה רק קרטין שאין שם דם עליהם ומכ"ש לפי מ"ש שלא הי' אדנמים כו' לכך הוצרך לומר דטמאה משום מה שנמצא בתר דתמו מיא והיינו שכתב ואפי' היכא דאתי עם מ"ר זמנין כו' משום דעד השפא מיירי דלא אתי עם מ"ר פלל ומ"מ מדברי הר"ן שכתב גבי חצץ שנמצא בתוף מ"ר ועל העד דהנה נמצא בתוף הספל ועל שפתו דטהורה לר"י כו' משמע שלא היה מקום לטהר אותה רק מטעם דאמרינו שזהו דם התמצית שנשאר ממ"ר ולא קאמר בפשיטות כיון שע"כ יש פאן מפה תולין שהדם שנמצא עתה בפדיקה ירד עתה ג"כ מן המפה ואפי' לא בדיקה תיכף אחר שעשתה צרכי' אלא ע"כ דאין תולין במפה כה"ג ואע"פ ש"ל דשאני התי' דמיירי בכל ענין שנמצאו הקרטין במ"ר אף שלא ישבה על שפת הספל דליכא הוכחה לטהרה דאתי עם מ"ר רק דמ"מ מטהר ר"י כיון דליכא הוכחה להיפך הלכך בכה"ג הי' אפשר לומר שדי להפקיע את הדם שנמצא במ"ר אבל להוכיח מזה דאיכא מפה ולתלות הדם שנמצא אח"כ זה לא אמרינו משא"כ אם ישבה על שפת הספל ומזנקת לתוף הספל ונמצא בתוף הספל ועל העד דאז מה שבתוף הספל ודאי ממ"ר קאתי ואיכא מפה ואז תולין מה שעל העד ג"כ במפה זו כיון דע"כ מפה מבוררת היא אף נלענ"ד אין זה במשמע בדברי הר"ן ונלענ"ד עיקר כמ"ש דבגוונא דהכא אין תולין במפה כיון שבלא מ"ר אין פאן דם רק מיא מרזו מפה ומעוררים הדם לצאת והיכא דתמו מיא אין לתלות בה ולא דמי למפה שמחמת דם בתולים דהתי' כיון שנעשית מפה בצדדין ע"י בעילה שוב שותת אח"כ לפעמים ככל מפה דעלמא אף בלא ביאה משא"כ בזה דמאן

מוכח דכאב זה שיש לה במקום מ"ר יוציא דם בלא צירוף יציאת מ"ר וזה ברור לענ"ד:
שוב בא לידי ספר סדרי טהרה וראיתי בדרך נ' שפכת קצת כמ"ש וקצתם לנגדי ואין פנאי
להאריך והמעניין יבחר ומ"ש שם להוכיח כהח"צ דהנה קרטין מהר"מ קרי ליי דם דאל"כ
ל"ל להמרדכי למימר דביושבת ס"ל כר"מ ת"ל דבנדון זה שלא נמצא רק קרטין בקא
מודה ר"י וכמ"ש הב"י דאפילו הרא"ש דמטהר לגמרי מ"מ היכא דלא מצאה רק בבדיקת
העד טמאה וה"נ בנ"ד מה שמצאו בתוך מ"ר אינו אלא קרטין דאיכא למתלי בפליות כו'
ולפי מ"ש לעיל ז"א שזהו באמת פוננת המרדכי בשם מהר"מ במ"ש אבל בטר דתמו
מיא מודה דטמאה ואפילו היכא דאתי עם מ"ר כו' וע"ש עוד בטר דבריו ובמה שפכתתי
לעיל ואין להאריך: ומ"ש הרב מהר"ה פיון שהר"ן ראה דברי מהר"מ וחקק עליהם הנה
לו לפסוק פהר"ן תמהני דהא חדת היא לי להחמיר בכה"ג דהא דעת הר"ן נדאי במחלוקת
היא שנוי' שהרי הרא"ש ס"ל להחמיר בעומדת ושומתת ודלא פהר"ן וגם פי מהר"מ
כתב לחוש לפר"ח ואע"פ שהר"ן פתב דלאו ר"ח חתם עליה הנה התוס' והרא"ש ושאר
פוסקים הביאו דברי ר"ח בזה וגם פי המרדכי והגמ"י והאגודה ושאר אחרונים מהרי"ל
ומהרי"ו בתשובותיהם הביאו דברי מהר"מ בזה וחקשו לו ומי לא יחוש: ומ"ש על הח"צ
שכתב שאין לסמוך על הפוסק כשמביא הרבה צדדים להתיר אף דקאמר ועוד וכדאמרין
באילו טרפות ועוד התורה חסה כו' ואין ספק דאין להתיר כלל מחמת שהתורה חסה כו'
וכתב ע"ז ולא הבנתי ראיתי דהתם משום דהתורה חסה אין להתיר איסור אבל בהיתר
דאית ביה טעם וסברא מאי לנו לצרף כו' הדבר פשוט בכוננת הח"צ דמייתי ראי' דאף
דקאמר ועוד יכול להיות שאינו רק לסניף בעלמא ולא מציינו לסמוך ע"ז לחוד וכמו
שמצינו דקאמר ועוד התורה חסה כו' אע"ג דנדאי אין לסמוך ע"ז לחוד מ"מ קאמר ועוד
לסניף בעלמא כמו כן פאן וזה פשוט: ולענין דינא צ"ע בנ"ד דכבר פכתתי דבין לשיטת
רש"י ובין לשיטת התוספות אין פאן להתיר דלשיטת רש"י בנמצא על העד יש פאן
ספיקא דאורייתא פיון דאיכא הרגשה ויש לחוש דלמא בטר דתמו מיא לגמרי ולשיטת
התוספות יש לחוש דאתי בשתימה פיון דליכא הוכחה לטהר וכדעת מהר"מ שבמרדכי
וכבר ביארתי דאף הר"ן גופיה לא ס"ל לתלות קרטין אחרונים בראשונים ולא נשאר
לנו יסוד להתירה רק לדעת הר"ן דס"ל לר"י לא חיישינו כל דליכא הוכחה למיחש
והלכך תולין הקרטין שהוא מתמצית הקרטין שבאו עם מ"ר וא"כ בצירוף הטעם שכתב
אח"כ דבקה אף ר"מ מודה לפי שדרפן של אילו להנולד בפליות אמתא שר"א: אבל צ"ע
היכא שהיתה עומדת בשעת עשיית צרכיה א"כ אם היתה שומתת ס"ל להרא"ש דבכה"ג
גם ר"י מודה דחיישינו דלמא הדור מ"ר למקור אלא אפילו מונקת פיון שלא היתה
עומדת על שפת הספל כו' א"כ יש לחוש דלמא בטר דתמו מיא דחיינו קלוח הינצא
בגבורה הדור מ"ר למקור ואיתי הנה קרטין וא"כ אין מקום לומר שתולין הקרטין
הנמצאים בעד באילו הקרטין הנמצאים במ"ר דלאו ממקור ניהו דערבך ערבא צריך
דהנה גופיהו מאן לימא לן דלאו ממקור קאתי ואדרבא איכא סברא להיפך דכמו דהנה
בתראי ע"כ בשעת שתימת אתי דאילו בשעת זינוק מה להם פה פיון שזרם מים עבר היו
שוטפים והולכים כמו כן הנה דאתו עם מ"ר נמי בשעת שתימת אתו ובכעומדת ושומתת
טמאה להרא"ש ואפילו תימא דקמאי בשעת זינוק אתו מ"מ כבר פכתתי שאף הר"ן
מודה שאין תולין רק דאיהו אזיל לשיטתו דמטהר אף בשומתת ולסמוך על התיירא דהר"ן

משום דכיון שדברך הקרטין להנולד בפליות לא תישינו בכה"ג דלמא הדור מ"ר כו' ופסקו הרמ"א בהג"ה צ"ע דשמא קרטין אלו אינם דומין לההוא דהר"ן שהוא מפורסם שדרכו להנולד בפליות חצץ אדום פנה מה שאין פן בקרטין דנ"ד ומכ"ש לפי מה שראיתי בתשובה השני' של הגאון אב"ד שפתוב בלשון השאלה שהקרטין הם שחורים ובכה"ג פתב הגאון מוהר"ר אברהם עפשטיין ז"ל בשאלות ותשובות ב"ח הדקדקות שנדפסו ת"ל ע"י בסימן ל"ו וז"ל גם מעונבדא דהר"ן אין להביא ראיה כו' בנדון דידן דנקודו' שחורות מאן לימא לן דלאו ממקור איתו ומקא דאמרינו פ' כל היד האי שחור אדום הוא אלא שלקה אין להבי' ראיה די"ל דהאי סבר' לא אמרינו כ"א בדם שופכו דשייך בי' לקולא ולחומר' ויש לדקדק קצת פן מהמשל בגמ' דאמר משל לדם המפה כו' ופרש"י כשנעקר מן הגוף וא"כ י"ל דדוק' בכה"ג בדם שמתבעו להיו' בלוע בפשר פי נפש כל בשר דמו בנפשו הוא כשנעקר מן הפשר היפך לטבעו נלקה ומשחיר משא"כ בחצץ שהוא עומד בעצמו ואינו נבלע שהוא גוש עב י"ל דאינו מקבל ליקוי פלל כו' ובנ"ד מנ"ל להקל מסברת הפרס ולומר דחצץ אדום הוא אלא שלקה ומלתא דמסתבר הוא עכ"ל ובהגהות שהגהתי לתשו' הב"ח הנ"ל בעוד שהי' בידי בכת"י פתבתי ע"ז שדבריו תמוהים הם לכאורה דהא אדרבה אם נימא דחצץ לא אמרינו האי שחור אדום הוא וא"כ שחור הוא בתולדתו א"כ בלא"ה טהור הוא דהא דם השחור אינו טמא פלל אלא משום דאמרינו האי שחור אדום הוא כו' וכיון דחצץ ל"ש זה יש לנו לטהרו ע"ש בנדה דף י"ט ועיין בשו"ת בית יעקב סי' קס"ז בסופו עכ"ל שם: ועתה ראיתי שיש ליישב דברי הגאון הנ"ל ודבריו נכונים דבשלמא אי אמרינו דאיתי מן המקור שפיר י"ל שנעקר דם מן המקור והשחר ואח"כ הוקפה הדם ונעשה כמין קרטין משא"כ אם נאמר שבא מן הפליות הנה אין דרך הפליות להוציא דם ולהקפואו עד שיעשה כמין קרטין רק שדרכו להוליד כמין חול וחצץ אדום וא"כ איך נהפוך לשחור תוארם כיון שהוא דבר גוש עב לא שייך בי' לקוי וע"כ מן המקור בא אמנם לפמ"ש על דברי הר"ן אלו בד"מ דהר"ן מתיר אף בלא בדיקה או אפילו כשנימוחו במים א"כ משמע דאף כשנימוחו במים תלינו בכליות וע"כ שגם מהפליות יוצא דם ונקפה דאם הוא מוליד בריות פאלו לא הנה נחקק וכדמשמע בש"ס בהא דאמרינו תטיל למים ואמנם בהגהותי שם פתבתי על דברי ב"דק הבית שפתב על דבריו בב"י והוא שישירם בפושרין מעל"ע ולא ימוחו כמש"ל בס"א קפ"ח עכ"ל ונראה שאעפ"כ לא חזר בו ממ"ש בב"י על הר"ן דבלא הנה טעמי איתתא שריא משום דס"ל דדוקא כשאינו נמוח אז אמרינו שדרכו להנולד בפליות משא"כ כשמתילין אותו למים ונמוח א"כ אדרבה חזינו שאינו מזה החצץ שדרכו להנולד בפליות שהרי נמוח ובכה"ג שפיר אמרינו הדר מ"ר למקור ואייתי דם אלא שנקרש קצת שהרי כשמתילין אותו למים נמוח אמנם היכא שאינו נמוח אמרינו שהוא אותו החצץ שנולד בכליו ובא עם מ"ר שגם הם מהפליות מתמצין ויורדין ולא אמרינו דהוא דם המקור ונהיא דהר"ן שכ' שהוא מןחלט מהרופאים שהוא מפליות נמי ע"כ שביחנו דבריהם שהוא חצץ קשה שלא ימס במים ומזה שפטו שבא מהפליות וכאותה שאמרו ושאלו לרופאים מפה יש לה כו' תטיל למים כו' שי"ל שהרופאים אמרו פן וא"כ בלא הנה טעמא דהר"ן איתתא שריא שחצץ קשה אינו דם המקור רק מהפליות כו' (והארבתי שם בדברי הח"צ והשב יעקב וכו' ונאין פנאי להאריך פה) והד"מ והש"ף ס"ל דאף אם נמוחו מטהר הר"ן דס"ל

דכינן שבשעה אחרת היא רואה דם כשאר נשים א"כ ל"ש לתלות דהדור מ"ר ואפיק
דם קרוש שהרי בפעם אחר אינה רואה כה"ג כו' ומעתה אם בדקנו אותן קרטין ונגימוחו
אין להקל לשיטת הב"י בזה וגם בלא בדיקה כלל אין להקל פינון שהם שחורים א"כ י"ל
דאם איתא דמפליות קאתו א"כ הוא תציץ קשה מתולדתו ולמה הושחר פניו כמ"ש בשם
הגאון ז"ל ולדעת הד"מ והש"ף נמי פינון שאלו הקרטין השחורים אינם ידועים שדרפם
לבא מפליות א"כ אין לסמוך על ה' סבר' לבד דלא שכיח דמפיק המקור דם פי האי פינון
דלא שכיח נמי שיוציאו הפליות קרטין פאלה ומכ"ש בזה שפעת אינה רואה דם בפעם
אחרת כלל ואע"פ שפכתתי שבמניקה יש להקל טפי היינו דוקא היכא שידוע שקרטין
כאלו רגילין לבא מהפליות ואע"פ שיש לצדד ולומר פינון שהיא רואה עם מ"ר ותנפף
סמוך להם מלתא דמסתבר הוא שבא מהפליות וכדאיתא בי"ד סי' מ"ד נמצאו בכול'י
אבנים פשרה לפי שמשם הם יורדים אל הערנה והוא ידוע שהפליות מהם מ"ר מתמצים
ונזלים וא"כ כל ענין חול וקרטין הבא עם מ"ר יש לתלות בפליות מ"מ היכא שנגימוחו
במים צ"ע אם יש לתלות וכמש"ל: ומה שהיה נלענ"ד לצדד בזה להתיירא דיש מקום
לומר דאף ר"מ מודה בנ"ד דטהורה דלכאורה קשה לפי מה שכתבו הפוסקים דר"מ
חייש למיעוטא שבא מן המקור וקשה למה נחוש למיעוטא בכה"ג דהא אף בעלמא לא
היה לנו לטמא בנדאי פינון דאיכא דמים מן העל'י דטהורים רק דאמרינן שחזקתו מן
המקור וכדאמרינן לעיל דף י"ח בג' מקומות הלכו חכמים אחר הרוב ועשאום כנדאי
מקור כו' וכיון דדם הבא עם מ"ר איכא רובא להיפך שרוב פעמים בא ממקום מ"ר א"כ
עכ"פ ליכא רובא שבא מן המקור וא"כ ה"ל לאוקמי אחזקת טהרה דאשה זו בחזקת
טהורה עומדת וצ"ל דחזקת טהרה אין פאן כדאמרינן בריש גדה להלל דאיתא פינון
דמגופא קא חזיא לא אמרינן אוקמה אחזקה ופרש"י שהרי (היא) מועדת ועלולה היא
לכף אין לה חזקת טהרה ואע"פ שהתוס' שם פתבו דלחולין כ"ע ס"ל דדיה שעתה
דמוקמינן לה בחזקת טהורה נלענ"ד שאין הדברים אמורים אלא לענין טומאה דלמפרע
דמספקא ליה דלמא השתא ראתה או קודם לכן שפיר מוקמינן אחזקתה דהשתא באת'
ואע"ג דהיא עלולה לראות מ"מ אינה עלולה לראות בכל עת ואמרינן השתא חזאי דלענין
לומר שראתה למפרע לא איתרעאי חזקה כלל דמה שמוצאת השת' דם י"ל דהשתא חזאי
ולא איתרעאי החזקה דלמפרע כלל משא"כ לענין הספק דמפאן ולהב' אין להעמידה
בחזקת טהרה שהרי היא עלולה לראות וא"כ הדם שנמצא עתה י"ל שהוא ממקור ואף
שיש סברא להיפוך שהיא ממקום, מ"ר מ"מ חזקת טהרה אין פאן שהרי עכ"פ דם לפניך
וצריך אתה לדון עליה מאיזה מקום בא אני אומר שבא מן המקור ואע"ג דבעלמא גם
בכה"ג מוקמינן אחזקה מ"מ בזה שעלולה לראות לא אמרינן אוקמה אחזקה: ובהכי א"ש
לענ"ד מה דאמרינן התם ואב"א טעמא דשמאי הואיל ואשה מרגשת בעצמה כו' לימא
תנן בתמים דלא כשמאי כו' ופרש"י הא דתנן הרואה פתם מטמאה למפרע כו' לימא לא
מגופה היא הואיל ולא ארגשה ולכאורה יפלא דמהאי טעמא אף מפאן ולהבא נמי לא
תטמא וכ"כ התוס' שם באמת ועיין מ"ש אא"ז מהר"ש"א ואא"ז מהר"ם מלובלין שם
ולפי מ"ש י"ל שהרי התוס' שם הקשו דכי בדקה עצמה ומצאה טמאה ולא הרגישה א"כ
נימא כמו שלא הרגישה עכשיו כו' ומ"ש בשם רש"י לתרץ דכסבורה הרגשת עד הוא
ובאמת אין זה מבואר בלשון רש"י רק שהתוס' רוצים לפרש כן בלשוננו יע"ש ובאמת

י"ל דנדאי ליכא הוכחה מדלא ארגשה פינון דהשתא נמי לא ארגשה רק דהש"ס אדלעיל קאי דקאמר טעמו דשמאי משום חזקה והלל פליג ול"ל חזקה פינון שהיא עלולה לראות וע"ז קאמר דשמאי אזיל ומודה דלא אזלינן בטר חזקה היכא דהיא עלולה לראות והכא טעמא הואיל ואשה מרגשת בעצמה ואע"פ שעכשיו ראתה בלא הרגשה וכן לפעמים היא רואה בלא הרגשה מ"מ עכ"פ אין מקום לטמאה למפרע לפי שהיא עלולה לראות דלעולם אינה עלולה לראות בלא הרגשה וא"כ מה שראתה עכשיו אית לן לאוקמה אחזקה דהשתא הוא דחזאי והשת' א"ש דהא דפריד מכתמים לשמאי אין הקושיא רק לענן למפרע דמפאן ולהבא נדאי טמאה ואע"ג דלא ארגשה מ"מ לא שייך לאוקמה אחזקה פינון שיש ריעותא לפנינו דהאי דם מהיכא קאתי והיא עלולה לראות לא מוקמינן אחזקה ומחמת סברא זו דאשה מרגשת בעצמה לחוד אין מטהרין אותה פינון שיש לתלות בהרגשת מ"ר וכמדונה אף לשמאי רק לענן למפרע קא קשי' ליה דלענן למפרע לא איתרע חזקתה דהא איכא למימר השתא הוא דחזאיא וגם אינה עלולה לראות בלא הרגשה ולמה תטמא למפרע ועכ"פ למדנו מזה דלענן טומאה דלהבא אמרינן דאתרעי חזקתה וכיון דמגופה קא חזיא חיישינן לה וא"כ היינו טעמא דס"ל לר"מ באשה שעשתה צרכיה דטמאה ולא מוקמינן אחזקתה וכל זה בנשים שאמרו מטמאות מעל"ע משא"כ באותו שאמרו דין שעטן א"כ אינה עלולה לראות כלל שוב שפיר בכל ספק אית לן למימר אוקמה אחזקה ואע"ג דקי"ל דאף באלו שאמרו דין שעטן כתיבן פראייתו דלא מטמא למפרע ומ"מ מטמא מפאן ולהבא היינו מטעמא דמסקינן אליבא דשמאי לענן למפרע דבצפור לא נתעסקה כו' האי דם מהיכא קאתי ומשום האי סברא מטמאינו לה עכ"פ מפאן ולהבא באותו שאמרו דין שעטן דכף לי למפרע לשמאי בשאר נשים כמו לדידן להבא בד' נשים שאמרו דין שעטן ולפ"ז לענן דם שנמצא במ"ר הדין נותן דכיון דהנהך ד' נשים דין שעטן ואינם עלולים לראות אף ר"מ מודה דאזלינן בהו להקל פינון דאיכא לאוקמה אחזקה וא"כ בנ"ד דמינקת היא ודמיה מסולקים ואינה עלולה לראות מן המקור כלל ומכ"ש דאינה עלולה לראות מן המקור קרטין פאלו שוב שפיר אית לן לאוקמה אחזקתה ולומר דטהורה היא וא"כ דמי למ"ש הר"ן דאף לר"מ איתתא שריא ופסקו רמ"א בהג"ה ומשמע מדבריו דאף המרדכי מודה בזה שהרי לעיל מנינ' לענן דם פסק להחמיר בדברי המרדכי: איברא שלכאורה פסק רמ"א בזה צ"ע ומתחילה אבאר בדברי הר"ן שכתב וז"ל ועוד אני אומר דאף לר"מ איתתא שריא שהרי כתבתי דלמיעוט דלא שכיח לא חייש ר"מ והא נדאי מיעוטא דמיעוטא דלא שכיח הוא דכי חייש ר"מ ה"מ פשינצא עם מ"ר כעין אותו הרגיל לצאת מן המקור אבל פאן שאינו יוצא אלא כמין חצץ אדום שהוא מפורסים לרופאים שהוא רגיל להנולד בפליות ובשעת ונסתה היא רואה דם כשאר נשים האף נאמר דכי הדרי מ"ר מפקי דם פי האי ובשעה אחרת אינו יוצא ממנו כעין אותו דם כלל הא נדאי מיעוטא דלא שכיח הוא כו' עכ"ל ויש לדון בדבריו לפי מה דמשמע לכאורה שאינו מתיר כ"א היכא שנמצא קרטין פאלו עם המ"ר אבל אם מוצאת קרטין פאלו בלא מ"ר כלל לא הנה מתירה בפשיטות בלא בדיקה אם נימוחו ומכ"ש אם באמת נימוחו וכמ"ש להדני בשו"ת ח"צ סי' ע"ג והשיג על הט"ז בזה א"כ איך כתב דאפי' לר"מ איתתא שריא שהרי הוא גופא כ' לעיל דבנמצא בתוך הספל ועל שפת הספל טמאה לר"מ דחייש למיעוטא והיינו דלדידן אין תולין הדם שנמצא

אח"כ בָּדַם הַנְּמָצָא בַּמ"ר וְאֶמְרִינוּ דְּבַתֵּר דְּתַמּוּ מִיָּא אָתוּ וְא"כ נְהִי דְּמוּדָה ר"מ לְעַנְיָן הַקְּרִטִין הַנְּמָצָאִים בַּמ"ר שְׂאִינָם מִן הַמְּקוֹר דְּמִיעוּטָא דְּלֹא שְׂכִיחַ הוּא מ"מ הַקְּרִטִין שְׂנַמְצָאוּ בְּעַד הֵיךְ אֶפְשָׁר לֹאמַר שְׂאִין לְתַלּוּתָם בְּאֵלוּ שְׂבַתוּף מ"ר וְכַמוּ בְּתוּף הַסְּפָל וְעַל שְׂפַת הַסְּפָל דְּמִשְׁמַע מְדַבְּרִיו לְהִדְיָא דְּאָף בְּיוֹשְׁבַת עַל שְׂפַת הַסְּפָל וּמְזַנְקַת לְתוּף הַסְּפָל דְּגַם ר"מ מוּדָה דְּמַה שְׂבַתוּף הַסְּפָל לָאוּ מְמַקְוֹר אָתִי מ"מ לְעַנְיָן הַדָּם שְׂעַל שְׂפַת הַסְּפָל חוֹשְׁשִׁין דְּאָתִי מְמַקְוֹר א"כ לְעַנְיָן הַקְּרִטִין נְמִי נִימָא הִכִּי וְדוֹחֵק לֹאמַר דְּאֵע"ג דְּלְעַנְיָן דָּם חִיִּישִׁינוּ וְגַם בַּקְּרִטִין חוֹשְׁשִׁין הִיכָא שְׂאִין מְקוּם לְתַלּוּת בַּמ"ר כְּלָל מ"מ הִכָּא דְּאִיפָא תַרְתִּי לְטִיבוּתָא שְׂבַפְעַם אַחְרַת אֵינָה רוּאָה קְרִטִין כְּאֵלָה וְגַם דְּאָתִי בְּתַר מ"ר שְׂפִיר מוּדָה ר"מ דְּזֵה אֵינוּ בְּמִשְׁמַע בְּדַבְּרֵי הָר"ן דְּלֹא מִיִּירֵי אֲלֵא בַּקְּרִטִין הַבָּאִין עִם מ"ר דְּלֹא אֶמְרִינוּ הַדּוֹר כּו': וְלָכֵן נִרְאָה דְּהָר"ן אֲזִיל בְּזֵה בְּשִׁיטַת הַתּוֹס' דַּס"ל דְּאִין חוֹשְׁשִׁין שְׂמָא בָּאוּ אַח"כ בְּתַר דְּתַמּוּ מִיָּא לְגַמְרֵי כִּינּוּן שְׂבָא בְּשַׁעַת עֲשִׂיַת צְרָכֵי כּו' וְקוֹשְׁיַת הַש"ס לר"מ נִימָא דְּבַתֵּר דְּתַמּוּ כּו' הִינְיָנוּ בְּשַׁעַת שְׂשׁוֹתְתַת הַדּוֹר מ"ר לְמַקְוֹר וְכִינּוּן דְּבַקְרִטִין הָיִי מִיעוּטָא דְּלֹא שְׂכִיחַ לֹאמַר דְּהַדְר לְמַקְוֹר וְאֵינִי דָּם כִּי הָאִי הַלְּפָף אָף לר"מ אֵינִי תַתָּא שְׂרָיָא: וּלְפ"ז לַמ"ש הַתּוֹס' בְּשִׁיטַת רַש"י דְּאֵלִיבָא דַּר"מ קָשְׂיָא לִיָּה לְהַש"ס וְדַלְמָא בְּתַר דְּתַמּוּ מִיָּא כּו' הִינְיָנוּ בְּתַר דְּתַמּוּ מִיָּא לְגַמְרֵי אָתִי דָּם כִּי אֹרְחֵי א"כ אֵין מְקוּם לְטְהָרָה אֵלִיבָא דַּר"מ אָף בַּקְּרִטִין שְׂהָרֵי אֵלוּ הַנְּמָצָאִים בְּבִדְיַקַת הָעֵד י"ל בְּהוּ דְּאָתוּ בְּתַר דְּתַמּוּ מִיָּא וּלְפ"ז לְפִי מ"ש שָׁם בַּהֲג"ה שְׂאִין לְהַתִּיר אֲלֵא בְּמַקְלַחַת וְנַמְצָא תוּף הַסְּפָל כּו' וּבְעוֹמְדַת בְּכָל עַנְיָן טְמָאָה וְהִכִּי נְהוּג וְהִינְיָנוּ פְּדַעַת ר"ח דְּלְעַנְיָן לְבַעֲלָה פְּסָקִינוּ כַּר"מ וְא"כ אָף בְּזֵה לֹא הֵיךְ לוֹ לְפָסוּק פְּהָר"ן דְּהָא אִיפָא לְמִיחַשׁ דְּלְמָא בְּתַר דְּתַמּוּ מִיָּא לְגַמְרֵי אָתוּ וְכֵן מִשְׁמַע מְדַבְּרֵי הַמְּרָדְכֵי שְׂכַתְבַּת אֲבָל אֵי בְּתַר דְּתַמּוּ מִיָּא מוּדָה דְּטְמָאָה וְאֶפְל' הִיכָא דְּאָתִי עִם מ"ר זִימְנִין דְּמְטָמָא כּו' מִשְׁמַע דְּמַעֲיָקְרָא אָף בְּלֹא הָף סְבָרָא דְּבִיוֹשְׁבַת לֹא פְּלִיגֵי הָהּ ס"ל דְּשְׂפִיר מְטָמָאִינוּ לִי הִיכָא שְׂנַמְצָא אַחַר מ"ר דְּחִיִּישִׁינוּ דְּלְמָא לֹא אָתִי עִם מ"ר כְּלָל רַק אַח"כ וְאַח"כ כ' דְּאֶפְל' הִיכָא דְּאָתִי כּו' דְּבִיוֹשְׁבַת לֹא פְּלִיגֵי וְא"כ לְפִי מַה שְׂפָסַק פְּהָמְרָדְכֵי בְּזֵה מִשְׁמַע דַּס"ל דְּחוֹשְׁשִׁין דְּלְמָא בְּתַר דְּתַמּוּ לְגַמְרֵי אָתִי א"כ בַּקְּרִטִין נְמִי יֵשׁ לְחוּשׁ וְאֵע"פ שְׂיֵשׁ לְדַחוּת וְלֹאמַר דְּרַמ"א ס"ל לְדִינָא כְּהַתוּ' שְׂאִין חוֹשְׁשִׁין דְּלְמָא בְּתַר דְּתַמּוּ לְגַמְרֵי כְּלָל אָף לַר"מ וּמ"מ שְׂפִיר פְּסַק בְּנַמְצָא בַּמ"ר וְעַל הָעֵד דָּם מְמַשׁ דְּטְמָאָה מְשׁוּם דְּאֶמְרִינוּ דְּלְמָא לֹא אָתִי בְּשַׁעַת זִינוּק אֲלֵא בְּשַׁעַת שְׂתִיתָה וְכַמְש"ל וְזֵה אֵינוּ בְּמִשְׁמַע כְּלָל רַק שְׂנַרְאָה שְׂרַמ"א לְמַד כֵּן מְדַבְּרֵי הַב"י שִׁכ' וּמ"ש הַמְּרָדְכֵי פ"ב דְּשְׂבוּעוֹת כּו' אֵינוּ דוֹמָה לְנִידוּן דְּתַשׁוּ' הָר"ן כּו' וְעוֹד שְׂאֵח"כ הִיָּתָה מוֹצֵאת דָּם מְמַשׁ וְסָבַר רַמ"א דַּהַב"י רוּצָה לְהַשְׁוֹתָם דְּלֹא פְּלִיגֵי דְּהַמְּרָדְכֵי מִיִּירֵי שְׂמוֹצֵאת דָּם מְמַשׁ אַח"כ אֲבָל בַּקְּרִטִין מוּדָה לְהָר"ן וְכֵן לְהִקְפֹּף בְּדָם מוּדָה הָר"ן לְהַמְּרָדְכֵי ע"ש בַּד"מ שְׂכֵן נִרְאָה מְדַבְּרִיו וְכֵן מִשְׁמַע מְהַש"ף ס"ק יו"ד בְּשֵׁם הַד"מ: אֲבָל לְעַנְיָן דַּר"מ דְּהַמְּרָדְכֵי דַּס"ל דְּחִיִּישִׁינוּ דְּלְמָא בְּתַר דְּתַמּוּ מִיָּא אָתִי אֵינוּ מוּדָה לְהָר"ן בְּזֵה אָף בַּקְּרִטִין וְכַמְש"ל וְגַם כְּנוֹנַת הַב"י אֵינָה רַק לְחַלֵּק בֵּין הָף עֲוֹבָדָא דְּהַמְּפָלַת לְהַהוּא דְּמְרָדְכֵי וְכַמְש"ל בְּזֵה אֲבָל בְּאוֹתוֹן קְרִטִין שְׂיֵשׁ לְחוּשׁ לְהֵם מְשׁוּם דָּם כִּינּוּן שְׂהֵם נִימוּחִים נְהִי דְּנִימָא דְּבַנְּמָצָאִים בְּתוּף מ"ר מוּדָה לְסַבְרַת הָר"ן דְּטְפִי יֵשׁ לְתַלּוּת דְּעַם מ"ר אָתוּ מ"מ הַנְּמָצָאִים בְּעַד אֵין לְתַלּוּתָם בְּאֵלוּ כְּמוֹ בְּדָם מְמַשׁ דַּס"ל אִם נַמְצָא תוּף מ"ר וְעַל הָעֵד טְמָאָה וְרַמ"א נִרְאָה דַּס"ל דְּכִינּוּן שְׂאֵינָה מוֹצֵאת חוּל כְּזֵה אֲלֵא אַחַר מ"ר שְׂפִיר שְׂיִיכָא סְבָרָא דְּהָר"ן אַעפ"י דְּהָר"ן לֹא קָאִי רַק עַל תוּף מ"ר (וְעַיִן בְּשׁוֹת

ח"צ שכתב ג"כ דהר"ן קאי על תוף מ"ר) מ"מ גם שלאחר מ"ר תולין לפי שהם רגילין להנולד בפליות שמשם המ"ר מתמצין וכמש"ל וצ"ע: ועל מה שמרגשת קצת פאב קשה לסמוך ע"ז ומ"מ אם האשה אינה יכולה לטהר עצמה לבעלה מחמת זה שפכל עת שעושה צרכיה היא מוצאת קרטין אילו הנה נלענ"ד דכדאי הם הסברות שפכתנו בצירוף שיש לה פאב מעט שתבדוק עצמה במוך נקי על המקור פמבואר בהג"ה סימן קצ"א מדברי מהרי"ל ומהרי"ו וכעין זה פתבו על דברי הרמב"ן ברואה מ"ת שתולה במפתה והשיבו על דברי הרמב"ן שהביא ראיה מדם בתולים שאין ראיה מאותה פרישה שהיא לשעה כו' ואעפ"י ש"ל דדוקא התם שאין לאוסרה איסור עולם חיישינן והקילו בדבר וכמ"ש הש"ך סימן קפ"ז ס"ק ר' משא"כ בזה דאחר שיעברו ימי הנקה ותחזור לקבוע נוסת ואז יש היתר לאיסורה עפ"י סברת הר"ן כיון שבשעת נוסת היא רואה דם פשאר נשים מ"מ ז"א שהרי כבר פכתנו דאף עתה שחזל להיות לה אנוח פנשים מ"מ שפיר שיהי היתרא דהר"ן כיון שאינה עלולה לראות רק שאנו חוששין לענין הקרטין שהיא מוצאת אח"כ בשעת בדיקת העד וא"כ גם אחר ימי הנקה אם נחוש לזה נמצא אתה אוסרה איסור עולם ועוד נראה דאיסור עולם לאו דוקא דה"ה לפרישה זמן ארוך מיחש מיבעי והרבה חששו שלא לבטל מפ"ו וכמ"ש הב"י ובש"ע סימן קצ"ו אם בעלה בעיר מצנה לטבול בזמנה שלא לבטל מפ"ו אף לילה אחת ומייתי ראיה מהא דאמרינן שהרי יהושע נענש על שביטל כו' ע"ש ואין פאן ספק איסור תורה דלענין איסור תורה יש פאן ס"ס ספק אינו מן המקור אלא עם מ"ר באו ואת"ל מן המקור אימורלא הרגשה רק הרגשת עד בלבד בלא פתיחת המקור ואע"ג דמשמע מדברי הרמב"ם שחזקת דם הבא מן המקור בא בהרגשה מ"מ נ"ל דהיינו דוקא בראיית דם ממש שאז פשנעקר מן המקור הוא מרגיש וכדאמרינן משל לדם המפה כו' משא"כ בקרטין כיון שע"כ כבר נעקר הדם ממקומו והוקפה במקור אז יוכל להיות שאח"כ הם נופלים מן המקור בלא הרגשה פלל ומצאתי און לי בשו"ת שב יעקב סימן ל"ו שפן הורה גבר הגאון המפורסם מוה' גבריאל האב"ד דק"ק מיץ שכתב בדברים פאלה שייצאו מגדר הרוב ואין מדרג הנשים לראות דמים פאלה והיא לא הרגישה על זה לא שיהי חזקה שהרגישה דרוב נשים אין רואין בענין זה פלל כו' ושמתתי שפנונתי לדעת הגדול וגם פי סברתי באופן מרווח יותר והנה בתשובה שם הרבה ענינים שונים שראוי לישא וליתן בהם ומיראת האריכות אמרתי אניח ידי מזה פעת סוף דבר בהא נחיתנא ובהא סליקנא שיש פתח תקנה להתירה עכ"פ ע"י בדיקה ומכ"ש לפי מ"ש הגאון אב"ד דפ"ק פי ספרה לו האשה שנשתנה עליה עתים לטובה ועלה בהספמה להתיר ובדעתי א"ה לכתוב קונטרס מיוחד על השנות הענין ואם אמנם רעיוני שחזו ותרעניה פאחו.

עכ"ז אמרתי לא אמנע מלהיות נטפל לעושי מצנה ואהיה שעשועים פפפיר יהגה ולא יחת מהמון מלא רועים וצור תמים דעים. ישמור רגלי פאשר אלה לבל אפשל פאבן הטועים.

פן יהיו דברי אשר יצא מפי פדרבנות וכמסמורות נטועים. דברי ייטיבו להישר הולך את חקמים ונבונים וידועים.

וישמוחו בי חבירי חפצי צדקי לאמר מה טוב ומה נעים יראו התלמידים ולהלכה לדורות יהיו נקבעים. עד יעלו לציון מושיעים: כ"ד זעירא מן חבריא הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד: שאלה מז שאלה אשה שדרפה למצוא על העד שבודקת עצמה אחר הטלת מ"ר קרטין שחורים ושא לא בשעת הטלת מ"ר אינה מוצאת קרטין פאלה ויש לה נוסת והיא מרגשת פאב במקום שיוצאת השתן תמיד רק לפעמים היא מרגשת קודם מ"ר ולפעמים היא מרגשת הפאב תיקף אחר הטלת מ"ר ולפעמים היא מרגשת כמעט בכל יום פאב למעלה מטויבורה ולפי דברי הרופא מןמחה אמר שהשערות הנ"ל אינם באים מן המקור רק מהתחלת הפרוזדר שם יש לה אינה שערות וכו' גם הנה לה בדיקה במקור ע"י מוה ג' פעמים ועלה בינה שמצאה המוה נקי עכ"ל השאלה ותשובתה בצידה אשר העלה הרב הגאון המפורסם מוהר"ר מאיר האב"ד דק"ק פה להתירה שלא בשעת נוסתה והרחיב בזה בטעמו ונימוקו: תשובה דברי הגאון האבד"ק א"צ חיזוק שגם הגאון בשו"ת צ"צ המחמיר דלא סמכינן על פאב שיש לה אלא כשנמצא גם תוה מ"ר או כשהפאב הוא בשעת הטלת מ"ר מהני בדיקה אבל אם אינה מוצאת בתוה מ"ר וגם בשעת הטלת מ"ר אינה מרגשת פאב אף על פי שמרגשת פאב קודם לכן ואח"כ לא מהני מ"מ בנ"ד יש כמה צדדים שי"ל שגם הצ"צ מודה בזה ומ"מ לרנוחא דמלתא אימא בה מלתא דתמיהה מדכר דכירנא שנה ימים כביר נפלאתי על הגאון בעל צ"צ שהפריז להחמיר בזה ואין דבריו מוכרחים לענ"ד ומתחלה אבאר מ"ש דע"כ לא התיר מהרי"ו על ידי בדיקה אלא היכא שנמצא דם גם במ"ר בספל פינו שנה לאו ממקור אתי דאין דרו דם המקור לצאת עם המ"ר אית לן למימר דגם הדם שנמצא על עד אחר הטלתה מתמצית הדם שיצא ממ"ר הוא פינו שהמוה נקי ולא נמצא עליה דם אבל אי לא נמצא דם בספל שמטלת בו מים לא התיר דהכי משמע מדבריו בסי' כ"ה כו' ואז אם המ"ר מצערות אותה בשעה שהם יוצאין ונמצא בתוה הספל דם כו' ולכן איכא למימר דנקא בכה"ג שנמצא דם גם במ"ר הוא דאיכא למשרי אפילו בשנמצא גם אחר הטלתה על העד מטעם דפירשתי דכינן שההוא דם שנמצא במ"ר ודאי לאו ממקור קאתי תלינן גם דם זה שנמצא אחר הטלתה שההוא מתמצית כו' עכ"ל ודבריו תמוהים בעיני דאם כדבריו דעיקר טעמו משום דדם הבא עם מ"ר ודאי לאו ממקור אתי אם כן איך לא חשש לדעת מהר"ם שבמרדכי דס"ל דאף לר"י יש לחוש דלמא בתר דתמו מיא ואין היתר אלא ביושבת על שפת הספל כו' ואם באמת מיירי בהכי א"כ הו"ל לפרושי דבשעת הבדיקה עם המוה תהא יושבת על שפת הספל ומזנקת לתוה הספל ומכ"ש דהו"ל לחוש שפא תהא עומדת ושותמת דבכה"ג גם הרא"ש ס"ל דטמאה אף לר' יוסי ואם נאמר שמהרי"ו ס"ל בהא פדעת הרמב"ם ודעימיה דמתיר בכל גונוי זה דבר שאין הדעת סובלתו פידוע פי רוב פסקי גאוני אשכנז מהרי"ל ומהרי"ו ותה"ד הם נמשכים אחר פסק מהר"ם ובכל יום מחבבים את דבריו ואיך נאמר שמהרי"ו בזה אחר הדלת שם זכרוננו ומכ"ש לפי מה שמבואר במרדכי שמהר"ם חשש לדעת ר"ח דס"ל דטמאה משום פתם אף לר' יוסי ומהרי"ו שם הזכיר מזה וכתב דבעובדא פזה גם הנה רבנונתא מודו ע"ש: אמנם מבואר למעיין בתשובת מהרי"ו דבעובדא דידיה לא היתה מוצאת דם אחר מ"ר פלל רק בתוה הספל בלבד כמ"ש שם ואשתקד פשהי' מהר"ן מאיגרא כו' על אשתו שהיתה משתנה דם פועבדא דידן כו' וזה מבואר למעיין היטיב בכל דבריו בתשובה שם וכן מוכח ממ"ש

ראיה מפתמים דתלינו במידי דשכיח פגון מעונפרת בשאינה מעונפרת כו' ודחוק הוא לחלק דהתם לא הרגשה מידי כו' דשמה ה"נ דהרגשה לא הנה הרגשת דם המקור דנדאי דבר זה מצער אותה בענין אחר ממה שמצערת אותה דם המקור ולא מיקרי הרגשת בשרה דהרגשת מ"ר הוא ולא הרגשת דם נדות עכ"ל הרי להדיא דמיקרי בשעת יציאת מ"ר אלא דס"ל שאין זה הרגשה דהרגשת מ"ר הוא ואם איתא דעיקר החשש שם משום הדם הנמצא אח"כ בעד א"כ פשיטא שי"ל דהרגשה מעליא הוא כמ"ש בתשובה שלפני זה מדברי הרמב"ם דס"ל דבכה"ג חזקת דם מן המקור בא בהרגשה ואף שי"ל דאף בכה"ג ס"ל למהרי"ו לפלוגי מ"מ צריף לחלק באופן אחר ולא באופן שחילק דהיה לא קאי רק לענין הדם שנמצא בתוך מ"ר וכן מבואר ממ"ש אח"כ ועוד אם בשעה שמשתנת דם אז גם כן היא משתנת חול אז מוכחא מלתא כו' פללא דמלתא שכל דבריו שבתשובה שם הם סובבים על דם שנמצא שהיא מוצאת בספל של מ"ר וכן בסימני התשו' איתא שפצטער' בשעה שמשתנת ומצאה דם במ"ר ולא מיקרי פלל בנמצא אח"כ ונראה דבאמת מהרי"ו ס"ל פדעת מהר"ם ואף בתוך מ"ר אין היתר כ"א ביושבת על שפת הספל כו' ולכך כתב שם להתיר פיון שהיא מצערת הרבה עדיף ממה דמוכחא מלתא שפא הדם עם המ"ר ממקום מ"ר כו' והיינו שכתב אח"כ ועוד ראיה גדולה הפעולה עם הירק כו' ואפשר דבכה"ג אפילו ר"מ מודה כו' והיינו משום דמסתבר טפי למיתלי במ"ר וגם רבנותא דמפרשי דהוי טמאה משום פתם על עונבדא כה"ג לא אמרינן עכ"ל ר"ל דבכה"ג גם ר"ח מודה דאין חוששין ולפי"ז שוב אין לחלק בין אם נמצא תוך מ"ר או תיכף אח"כ פיון שגם בתוך מ"ר גופא יש לחוש דלקמא מן המקור קאתי רק שאנו מתירין מטעם הרגשת פאב ואם כן פשמוצאת אחר מ"ר נמי יש להתירה מטעם זה בצירוף הבדיקה ודחוק לומר דדוקא בתוך מ"ר מתיר פיון דדעת הרמב"ם ושאר פוסקים להתירה בלא"ה ז"א דלפי זה הנה לו להצ"צ להחמיר יותר דהא איפא למימר דמהרי"ו לא התיר כ"א במוצאת בתוך מ"ר ואח"כ אינה מוצאת פלל הא ל"ה לא תלינו הדם שאח"כ במ"ר וכסברת מהר"ם במרדכי לפי דעת הרמ"א ועוד יש מקום להחמיר לפי שבעונבדא דמהרי"ו הנה עוד כמה סברות להתיר אף דכל זה אינו דמהרי"ו לא כתב הנה סברות אלא לרונחא דמלתא ועיקר טעמו דכיון שמצערת בשעת יציאת המ"ר מוכחא מלתא שפא הדם ממקום מ"ר אין לנו לומר שפא ג"כ מן המקור ר"ל בשעת יציאת המ"ר ואם כן ה"ה פשמוצאת בעד תיכף אחר מ"ר דג"כ מוכחא מלתא פיון שמצערת הרבה שהדם בא עם המ"ר דאין לחלק בדבר וכמבואר ג"כ מדברי מהרי"ל שמיקל בזה אף בבדיקה שאחר מ"ר ומהרי"ו לא הנה לפניו באותה שעה התשובה של מהרי"ל כמבואר שם שכתב שראה אותה תשובה ודקדקו בה והתירו האשה לבעלה ונאמנה שכחתי באיזה דרך שהתיר הגאון מהרי"ל ע"ש הרי דמהרי"ו הסכים להתיר עפ"י תשובת מהרי"ל ומ"ש הצ"צ דמהרי"ל לא רצה להתיר בהדיא אע"ג דהנה מצדד להתיר ועיקר היתר דידיה לא הנה אלא משום שלא הנה דם אדום אלא פהה פמוגלא וכן משמע מדברי הגאון הביאו ב"י כו' ואני תמה בזה שהרי להדיא כתב מהרי"ל דאף בשעת ונסתה הנה ראוי להתיר ע"י תקנה דלעיל הואיל ומצטערת הרבה מאד במ"ר כו' מ"מ לא מלאני לבי להקל פיון דאיפא מרבנותא דפסקי ונסתות דאורייתא ומ"מ בין עונה לעונה נראה לסמוך על התירים דלעיל כו' הרי להדיא דבשלא בשעת ונסתה מלאו לבו להקל ומ"ש גם יש קצת

רְאִיָּה דְלָאוּ מִן הַמְקוֹר בָּא הוֹאִיל וְאִינוּ דוֹמָה לְמִרְאִית דָּם כּו' אִינוּ רַק לְסִנְיָה בְּעֵלְמָא
כְּדָרְךָ כּוֹתְבֵי הַתְּשׁוּבוֹת לְהִרְאוֹת פְּנִים בְּנִידוּן שְׁלוֹ לְטַהַר בְּק"ן טְעָמִים וְכַמְבֹּאֵר מִמ"ש
קִצְת רְאִיָּה כּו' וְגַם בְּהִגָּהַת ש"ד הַנּוֹעֵתִק תְּשׁוּבַת מְהֵרִי"ל וְשֵׁם אֵיתָא גַם יֵשׁ קִצְת סְמָךְ
דְלָאוּ מִן הַמְקוֹר בָּא וְגַם הָאָגוּר כְּתַב בְּלִשׁוֹנוֹ וְעוֹד בְּכָאן יֵשׁ סְמָךְ כּו' וְתַמְהֵנִי עַל הַצ"צ
שְׁכַתִּי מִשְׁמַעוֹת מְהֵאָגוּר דְעֵיקָר טְעָמָא מְשׁוּם שְׁאִינוּ דוֹמָה לְדָם מְמַשׁ וְלַעֲנִי"ד אֲדַרְבֵּה
מִלִּשׁוֹן סְמָךְ מִשְׁמַע לְהִקְפֵּה שְׁאִינוּ רַק סְמָךְ בְּעֵלְמָא וְאֵעֵפ"י שְׁקִינְצָר בְּטַעַם הִרְאִישׁוֹן וְכַתֵּב
אָבֵל מוֹהֲר"ר שְׁלוֹם (נִרְאֶה שֶׁהוּא ט"ס וְצ"ל הֲר"ר שְׁמֵרִיָּה) כְּתַב כּו' יָדוּעַ שְׁדַרְכּוֹ שֶׁל
הָאָגוּר לְקַצֵּר תְּשׁוּבַת מְהֵרִי"ל וְלְהַבִּיאֵם בְּסִפְרוֹ אַחַת הֵנָּה וְהַדְּבָר בְּרוּר שְׁמֵהֲרִי"ל הַתִּיר
מִטְעָמָא דְמִצְעָרַת וְגַם בְּצִירוּף הַבְּדִיקָה וְסִדְקָא רַבָּא מְהֵרִי"ו שְׁכַתִּי שֶׁהִתִּירוּ אִשָּׁה אַחַת
שְׁהִיָּתָה מִשְׁתַּנֵּת דָּם עֵפ"י תְּשׁוּבַת מְהֵרִי"ל עַל מַעֲשֵׂה כַה"ג וְהַתִּיר וְדִקְדַּקְנוּ בְּאוֹתָהּ
תְּשׁוּבָה וְהַתְּרַנוּ וְנִאֲמָנָה שְׁכַתִּי כּו' הֲרִי מְבֹאֵר שֶׁהִתִּירוּ ע"פ תְּשׁוּבַת מְהֵרִי"ל רוֹאֶה דָּם
מְמַשׁ אֲלֵמָא דַס"ל דְמְהֵרִי"ל נִקֵּט טְעָמָא קָמָא לְעֵיקָר וּמִי מְשַׁלְּנוּ בְּקִי בְּלִשׁוֹן מְהֵרִי"ל טְפִי
מִמְהֵרִי"ו וּמְהֵרִי"ז כִּהֵן וּמְהֵרִי"ן מְאִיגָרָא שְׁקִינְבְּלוּ מִמְהֵרִי"ל וְצ"ל וְאִין לְדַחוֹת וְלוֹמַר שֶׁהֵם
דִקְדַּקוּ בְּאוֹתָהּ תְּשׁוּבָה שְׁיֵשׁ לְהַתִּיר בְּמִשְׁתַּנֵּת דָּם אִף בְּדָם מְמַשׁ מִשָּׂא"כ אִם אֵינָה מוֹצֵאת
בְּסִפְל רַק אַח"כ לֹא הַתִּיר רַק מִטְעַם הַב' שְׁלֹא הִיָּה מְרָאָה דָּם מְמַשׁ וּבְקָאֵת כָּל זֶה אִינוּ
בְּמִשְׁמַע דְמְהֵרִי"ל מִשְׁמַע שְׁאִין לְחַלֵּק בֵּין בְּשַׁעַת מ"ר אוֹ אַח"כ: אָמְנָם בְּצ"צ שֵׁם כְּתַב
אַחַר כֶּף א"נ בְּשֵׁלֵא מְצָאָה דָּם תוֹף מ"ר אֲלֵא שְׁכּוֹאֵב לֵה הֲרַבָּה בְּשַׁעַת הַטְּלַת מ"ר מְמַשׁ
וְהִיא בּוֹדֶקֶת עֲצָמָה כּו' וְאַח"כ נִמְצָא הַמוֹף נִקִי טְהוֹרָה כּו' וּלְפִי"ז תִּימָא עָלְיוּ שְׁלֵמָה
הַנּוֹצְרֵךְ לְדַחוּק בְּעוֹבְדָא דְמְהֵרִי"ו וּמְהֵרִי"ל שְׁהֲרִי לְפִי מַה שְׁמִבְּנֹאֵר בְּדַבְרֵיהֶם דְאֵינְהוּ
מִיָּרִי שְׁהִיּוּ הַמ"ר מְצַעְרִין אוֹתָהּ בְּשַׁעַת שְׁהֵם יוֹצְאִים מְמַשׁ וּבַכַּה"ג אִיהוּ גּוֹפִיָּה ס"ל
לְהַתִּיר אִף בְּלֹא נִמְצָא תוֹף מ"ר וְנִמְצָא אַח"כ מְרָאָה דָּם מְמַשׁ אָמְנָם בְּקָאֵת אִין טַעַם
לְדַבְרֵי בְּזֵה דָאֵם נִימָא דְכַל שְׁאֵינָה מְרַגְּשַׁת בְּשַׁעַת הַטְּלָה אָמְרִינָן דְבַתֵּר דְתַמּוּ מִיָּא אֲתִי
דָּם מְמִקּוֹר א"כ אִף בְּמְרַגְּשַׁת בְּשַׁעַת הַטְּלָה נִמִי נִימָא הֲכִי שְׁזֵה הִדָּם הַנִּמְצָא אַח"כ בְּתֵר
דְתַמּוּ מִיָּא אָתוּ וּמ"ש מְהֵרִי"ו דְעֵדִיף הַאי מֵאִשָּׁה שְׁיֵשׁ לֵה מְכָה פִינָן שְׁמִצְעָרַת בְּשַׁעַת
הַטְּלַת מ"ר מוֹכְחָא מְלִתָּא שְׁבָא הִדָּם עִם הַמ"ר מְמִקּוֹם מ"ר דְזֵה לֹא שְׁיִיף רַק כְּשִׁינְצָא דָּם
עִם מ"ר אָבֵל אִינוּ מַעֲלָה אַרוּכָה לְעַנְנָן הִדָּם שְׁנִמְצָא אַח"כ עַל הַעֲדָוָה וְע"כ לּוֹמַר דָּאִף
בְּנִמְצָא דָּם אַח"כ לְחוּד תְּלִינָן בְּמִקּוֹם מ"ר פִּינָן שְׁהִיָּה לֵה כָּאֵב קוֹדָם מְצִיאת הִדָּם בְּשַׁעַת
שְׁיִצְאוּ מ"ר רְגִלִים לְדַבְּרֵי דְלָאוּ מְמִקּוֹר אֲתִי פִינָן דְלַעוֹלָם אֵינָה רוֹאֶה אִם לֹא שְׁהַבְּטָן כּוֹאֵב
לֵה כּו' וְזֵה דְרַכָּה שְׁלֵ אִשָּׁה לְהַרְגִישׁ כָּאֵב הַמְּכָה בְּטָרָם תַּחֲחִיל דָּם הַמְּכָה לְעַקּוֹר לְצִאת א"כ
מַה"ת לֹא נִאֲמַר בְּמְרַגְּשַׁת כָּאֵב אַחַר הַטְּלַת מ"ר תִּיקְרֵף סְמוּךְ לְהַטְּלָה וְאִזּוּ הִיא מוֹצֵאת הִדָּם
שְׁדָּם מְכָה הוּא פִינָן דְאֵינָה מוֹצֵאת רַק אַחַר יְצִיאת מ"ר וְע"י כָּאֵב דְּוִקָּא וְגַם הָא קָמָן
שְׁהַמוּף שְׁעַל הַמְקוֹר הוּא נִקִי וּמַה לִי כָּאֵב שְׁבִשְׁעַת הַטְּלַת אוֹ אַח"כ פִּינָן דְסוּף סוּף בְּתֵר
דְתַמּוּ מִיָּא אֲתִי דָּם שְׁהֲרִי בְּתוֹף מ"ר לֹא נִמְצָא וְע"כ שְׁהַכָּאֵב דִּינוּ כְּמְכָה לְעַנְנָן זֵה עַכ"פ
דְסוּמְכִין עַל הַבְּדִיקָה זֵה מְבֹאֵר מִמ"ש מְהֵרִי"ל הִיָּה רָאוּי אֲפִילוּ בִימֵי עוֹנָה לְהַתִּיר עֵפ"י
תְּקִנָּה דְלַעֲלִיל הוֹאִיל וְכַתְּבַתְּ שֶׁהִיא מְצַטְעָרַת מְאֹד בַּמ"ר דְכַה"ג הַשִּׁיב מְהֵרִי"ם לְהִרְאִי"ש
דְאֲפִילוּ בְּשַׁעַת וּנְסִתָּה טְהוֹרָה בְּרוֹאֶה דָּם מְחַמַּת מְכָה כּו' דְבְּאוֹתָהּ תְּשׁוּבָה הַקִּיל שְׁלֹא
בְּשַׁעַת וּנְסִתָּה אֲפִילוּ אֵינָה מְרַגְּשַׁת דְמְחַמַּת מְכָה אֲתִי כּו' אֲלֵמָא דְמְדַמָּה כָּאֵב מַה
שְׁמִצְעָרַת בַּמ"ר לְמְכָה מְמַשׁ וְא"כ מַה לִי כָּאֵב בְּשַׁעַת הַטְּלַת מ"ר אוֹ אַח"כ דְהָא עַל מְכָה

סמכינן אף שְהיא בְמקור או בפרוודר ובְאָמַת קצת מְשַׁמַּע מְדַבְּרֵי מְהַרִּיל דְלֵא מִיְרֵי רַק
בְּכָאָב שְהוּא בְשַׁעַת הַטְּלַת מ"ר וּבְזָה מְתִיר וְדַאי אֶפִּילוּ בְמַרְאָה דָּם מְמַשׁ שְהַרִּי פְתַב אָכּוּ
לְפִי מ"ש הַר"ר שְמַרְיָה שְצַרְיָה לִישְׂאֵל שְאִינָה רוּאָה אֶלָּא מְמָקוּם מ"ר כְּמוֹ שְהַעֲתַקְתִּי
בְּשֵׁם גְדוֹל וְנ"ל הָאִשָּׁה שְמַצָּאָה דָּם וְאָמְרָה כּו' וְכֵן בְּדָקוּ מְקַצֵּת נְשִׁים עַפ"י וּמְצָאוּהוּ נְקִי
כּו' אֶלְמָא דְאֶפִּילוּ בְמַרְאָה דָּם מְמַשׁ הַתִּיר אָמְנָם מִיְרֵי בְחֻלֵי שְקוּרִין הָאֲרָנּוּ וּוִינְד דְהִינְנוּ
חֲבוּרָה שְמַחְמַת הַשְּׁתָן שְבִלְשׁוֹן אֲשַׁכְּנֵז הָאֲרָנּוּ הוּא שְתָן וְזֶה הַכָּאָב הוּא גְרָגֵשׁ בְשַׁעַת
הַטְּלַת מ"ר וּא"כ אֶפְשָׁר דְוָקָא בְנִרְגָּשׁ בְשַׁעַת הַטְּלָה אָמְרִינְן שְהַדָּם מְמַנּוּ הוּא מְחַמַּת מְכָה
זוֹ מִשְׂא"כ אַח"כ אַע"פ שְכּוּאָב לָהּ הַרִי אֵין יָדוּעַ שְיֵישׁ לָהּ מְכָה שְמוּצִיא דָּם וְאֶפְשָׁר
שְהַכָּאָב הַזֶּה בָּא לָהּ מְחַמַּת עֲקִירַת דָּם מִן הַמְּקוּר וְהִיא קוֹבַעַת לָהּ וְנוֹסַת לְרֵאוֹת דָּם הַמְּקוּר
עַל יְדֵי הַטְּלַת מ"ר: אָמְנָם הַח"צ סִימָן ע"ג כְּתַב וְנ"ל וְמָה שְדִימָה בְהַגְהַת ש"ד כָּאָב לְמְכָה
דְוָקָא בְהָאֲרָנּוּ וּוִינְדָא וְכִיּוּצָא שְאִינּוּ בָּא אֶלָּא אַחַר מ"ר כּו' ע"ש מְבִנְאָר מְלִשׁוֹנוּ דְאָף אִם
הַכָּאָב אַחַר הַטְּלַת מ"ר הִדִּין כֵּן וְאָף עַל פִּי דְבַהֲגַת ש"ד מִיְרֵי שְכָּאָב הוּא בְשַׁעַת הַטְּלַת
מ"ר הָא חֲזוּינְן דַּהַח"צ לֹא הִקְפִיד בְלִשׁוֹנוּ וְנִקְטַ שְאִינּוּ בָּא אֶלָּא לְאַחַר הַטְּלַת מ"ר אֶלְמָא
דַּס"ל דְלִיכָּא לְפִלּוּגֵי בְהַכִּי וְאֶפְשָׁר שְהִיָּה יָדוּעַ לוֹ שְכָּף קוּרִין לְכָאָב הַבָּא אַחַר מ"ר הָאֲרָנּוּ
וּוִינְדָא דְהִינְנוּ חֲבוּרָה שְאַחַר הַשְּׁתָן וְכָף נִרְאָה מְדַבְּרֵי אַא"ז רַמ"א דַּעַפ"י שְכַתְּבַ וְכָל זֶה
דְוָקָא כְּשִׁמְרָגְשַׁת כָּאָב עִם מ"ר דְמְשַׁמַּע שְמַרְגָּשׁ' כָּאָב בְשַׁעַת הַטְּלָה גּוּפָא מ"מ יֵשׁ לְדִינִיק
מְסִיפָא אִיפְכָּא שְכַתְּבַ אֲבָל אִם אִינָה מְרָגְשַׁת כָּאָב וּבוּדְקַת עֲצָמָה אַחַר הַטְּלַת מִים כּו'
דְמְשַׁמַּע דְוָקָא שְאִינָה מְרָגְשַׁת כָּלָל דַּא"כ הו"ל לְמִנְקַט רְבוּתָא אָף עַל פִּי שְמַרְגְּשַׁת כָּאָב
אַחַר הַטְּלָה וּמוּצָאֵת דָּם טְמֵאָה אֶלָּא וְדַאי דְכָל שְמַרְגְּשַׁת סְמוּךְ לְהַטְּלָתָהּ מִיָּד יֵשׁ לְתַלּוּת
בְּכָאָב דַּמ"ר וּבְרִישָׁא מִיְרֵי שְמַרְגְּשַׁת כָּאָב בְשַׁעַת הַטְּלָה אָף עַפ"י שְאִינָה מְרָגְשַׁת בְשַׁעַת
מְצִיאתָהּ כָּלָל אַפ"ה תּוֹלִין בְּדָם מְכָה וּמַכ"ש לְדַעַת הַט"ז דַּס"ל דְכָל שְמַרְגְּשַׁת כָּאָב דִּינוּ
כְּמְכָה וְתּוֹלִין בָּהּ וְאָף שְהַח"צ הַשִּׁיג עָלָיו שְלֹא נְאָמְרָה לְקִרוֹת מְכָה אֶלָּא בְכָאָה עִם מ"ר
מ"מ מוֹדָה הוּא בְכָאָב שְהוּא תִיכְף אַחַר מ"ר דְמְמַכָּה הוּא וּכְמ"ש: וּבְאָמַת לַעַנ"ד דְבְרֵי
מְהַרִּיל מוֹרִין כַּט"ז שְהַט"ז הִבִּיא רְאִיָּה מִמְהֵרָא"י וְכַתְּבַ הַח"צ שְהוּא רְאִיָּה לְסַתּוֹר כּו'
וְאָף דִּישׁ לְחַלֵּק בֵּין כָּאָב קִצַּת לְכָאָב גְדוֹל חֲלִילָה לְסַמְנֵךְ עַל זֶה כּו' וְמָה שְדִימָה בַּהַג"ה
ש"ד כָּאָב לְמְכָה דְוָקָא בְהָאֲרָנּוּ וּוִינְדָא וְכִיּוּצָא שְאִינּוּ בָּא אֶלָּא אַחַר מ"ר וְאֶדְרַבָּא מְשֵׁם
רְאִיָּה דְכָאָב לְחוּד אִינּוּ כְּמְכָה וְאָף בְּזָה לֹא הַתִּיר אֶלָּא בְבִדְיָקָה וּבְאִינָה רוּאָה תְּמִיד אֶלָּא
עִם הַשְּׁתָן כּו' וּלְפִי עַנ"ד דְבְרֵי מְהַרִּיל"ל בְּתִשׁוּבָה וּבַהַג"ה ת"ש"ד מוֹרִין כַּהַט"ז שְהַרִּי כְּתַב
מִתְחַלְלָה בְחֻלֵי הָאֲרָנּוּ וּוִינְד לְהַתִּיר בְבִדְיָקָה לְפִי שְמוּהַר"ר שְמַרְיָה כְּתַב בְּשֵׁם מְהַר"ם
שְאִם אִינָה רוּאָה אֶלָּא כְּשִׁכּוּאָב לָהּ לְמַטָּה מְטִיבּוּרָה אֲזִי הִיא טְהוּרָה דְנִאֲמַנְתָּ אִשָּׁה לוֹמַר
כּו' וְזֶה דוּמָה לְמְכָה כּו' אָף יֵשׁ לָהּ לְשִׂאוֹל שְאִינָה רוּאָה אֶלָּא מְמָקוּם מ"ר כּו' וּלְכָף הַנְּצַרְךָ
בְּדִיָּקָה בְּמוּךְ וַע"ז חֲזוֹר וְכַתְּבַ וּכ"ז לְנִשְׁיִם שְהִיָּה לָהֶם נוֹסַת וְשְלֹא בְשַׁעַת וְנוֹסַתָּה כּו' וְאַח"כ
כְּתַב אָף פִּי הִיָּה רְאוּיָה בִימֵי הָעוֹנָה לְהַתִּיר ע"י תְּקַנְתָּא דְלַעִיל הוּאִיל שְכַתְּבַתְּ שְמָאָד הִיא
מְצַטְעַרַת בַּמ"ר דַּכַּה"ג הַשִּׁיב מְהַר"ם לְהַרָא"ש דְאֶפִּילוּ בְשַׁעַת וְנוֹסַתָּה טְהוּרָה מְחַמַּת מְכָה
אִי וְנוֹסַתוֹת דְרַבְּנֵן וְנ"ל הַגִּי מִלִּי כְּשִׁמְרָגְשַׁת שְכָּאָב מִן הַמְּכָה שְיֵישׁ לָהּ צַעַר וּכְאָב וּמְרָגְשַׁת
שְהַמְכָּה כּו' וְהִנֵּה מָה שְכַתְּבַ הוּאִיל שְכַתְּבַתְּ כּו' אָף עַל גַּב דְגָם מְעִיקְרָא שְהַתִּיר שְלֹא
בְשַׁעַת וְנוֹסַתָּה בְּמְצַטְעַרַת מִיְרֵי מְחַמַּת חוּלֵי הָאֲרָנּוּ וּוִינְד כְּמִבְּנוּאָר מְכָל מְקוּם לֹא רְצָה
לְסַמְנֵךְ לְהַתִּיר בְשַׁעַת וְנוֹסַתָּה רַק בְּזוֹ הוּאִיל שְכַתְּבַתְּ שְמָאָד מְצַטְעַרַת בְּמֵי רְגָלִים בְּזָה

רצה להתיר לכאורה אף בשעת נוסתה ורצונו ממ"ש מהר"מ שמרגשת שבא מן המפה שישיש לה צער וכאב כו' ור"ל אלמא דצער וכאב פרוצה מחמת מפה הוא להתיר אף בשעת נוסתה ומ"מלא רצה להקל בשעת נוסתה פניו דאיכא מ"ד ונוסות דאורייתא וגם דאין לה מפה מבונרת אבל בשלא נוסתה סמוך ע"ז פניו דמהר"מ פתב להקל במפה אף שאין ידוע שמוציאה דם בשלא בשעת נוסתה ומה שלא התיר מהרי"ל רק ע"י תקנתא דבדיקה משמע שם קצת שחושש לפי מ"ש הר"ש שפיר' שצריף לשאול שאינה רואה אלא ממקום מ"ר וחומרא הוא שהחמיר לחוש לדבריו ולהצריף בדיקה כנלענ"ד ברור בדברי מהרי"ל ומ"מ מה שרוצה הט"ז להקל בכאב אף בלא בדיקה וכתב החילוק משום דכ"ז שאינה מרגשת כאב רק בשעת הטלה כו' ע"כ אין לה היתר שלא בשעת כאב דאז היא כשאר נשים כו' שפיר פתב עליו הח"צ דאין זה סברא כלל וגם מדברי מהרי"ל לא משמע לחלק בכך ויותר הנה אפשר לומר דאף מהרי"ל לא קאמר אלא פניו דאפשר בבדיקה משא"כ היכא דלא אפשר וכמ"ש הש"ך בנקודת הפסוק סי' קפ"ז לתרץ קושני' הט"ז מסי' קפ"א וכיון דלא אפשר סמכינן אם הפאב גדול שהוא דומה למפה וכמש"ל מדברי מהרי"ל: ובאמת מה דמשמע מהט"ז דכל שהיא רואה בשעת כאב טהורה אע"פ שלפעמים היא רואה אחר מ"ר בלא כאב רק שלא בשעת הפאב אז היא כשאר נשים ובאמת דהא ליתא כמבואר בשו"ת מהרי"ל והגהת ש"ד שכתב אע"פ שרוב פעמים אינה רואה דם כ"א לאחר השתן והשתן כואב לה אחרי פי גם פעמים רואה ואין השתן כואב לה לכן טמאה ואם לעולם אינה רואה אם לא שהבטן כואב לה למטה מטיבורה טהורה כו' מלשון זה מבואר דאם לפעמים רואה אחרי השתן ואינו כואב לה אז אף אם רואה בשעה שהשתן כואב לה ליכא למשרי דתו ליכא רגלים לדבר דכאב השתן גרם לה פניו דלפעמים חזיא אף בלא כאב אלמא דלאו מחמת מפה הוא אלא לבתר דתמו מיא אתי דם וכך הוא ג"כ פוננת האגור בשם מהר"ש שאם היא רואה תמיד ע"י כאב תלינן במפה טהורה אבל אם רואה פעמים בלתי כאב טמאה ר"ל אף בזמן שהיא רואה מחמת כאב דאין לתלות במפה וכן נראה ממ"ש הרמ"א ויש מחמירין שלא להתיר רק באשה שיש לה נוסת והטעם משום דאל"כ לעולם לא תהיה טמאה והקשה הש"ך דהא שפיר תהיה טמאה כשתראה שלא בשעת עשיית צרכי' כו' וקשה דל"ל למימר הכי ת"ל דאפי' אם רואה תמיד בשעת צרכי' מ"מ תהי' טמאה כשתראה בלא הרגשת כאב וכן למאי דמפרש הש"ך שפוננת מהרי"ל והרמ"א באשה שיש לה נוסת היינו שרואה דם אף שלא בשעת צרכי' ת"ל דאף שרואה דם תמיד דוקא בשעת צרכי' יש מקום לטמאה כשרואה שלא מחמת כאב ולטהרה כשרואה מחמת כאב אלא נדאי דאם היא רואה לפעמים שלא מחמת כאב אף אם היא רואה לפעמים מחמת כאב ג"כ טמאה ואין מקום לטהרה רק אם הראי' שאחר עשיית צרכי' הוא תמיד מחמת כאב ולפעמים היא רואה שלא בשעת עשיית צרכי' ונפלאתי על הרמ"א ז"ל שסתם הדברים ולא ביאר דאין להתיר כ"א כשמרגשת תמיד כאב עם מ"ר בשעת ראי': גם לשונו צריף ביאור מ"ש בהגה מאחר דמרגשת כאב ואינה מוצאה דם רק אחר הטלת מ"ר כו' וכ"כ אט"כ ואם בדקה עצמה ג"פ כו' דחזקה דדם מפה היא מאחר שאינה מוצאת רק אחר שהשתינה ואיני יודע מאין לקח לשון זה דמשמע מינ' הא אם הייתה רואה דם בלי הטלת מ"ר הייתה טמאה וזה צ"ע דמה בכך שלפעמים רואה דם בלא הטלת מ"ר האי באמת ממקור קאתי וטמאה רק כשהיא רואה אחר מ"ר והם

כּוֹאֲבִים אוֹתָהּ אִז טְהוּרָה וְאֶדְרָבָה הִכִּי עֲדִיף טְפִי כְּשֶׁלְפָעִמִּים הִיא רוֹאֶה שְׁלֵא בְשַׁעַת מ"ר
וּכּמ"ש הַשֵּׁי"ף דְּזָה מִיקְרֵי אִשָּׁה שְׁיֵשׁ לָהּ נִוְסַת כְּשֶׁרוֹאֶה אֶף שְׁלֵא בְשַׁעַת עֲשִׂיַת צְרָכֵי
וְצָרִיף לִדְחַק שְׁכַנְנִתוֹ שְׁאֵם הִיא מוֹצֵאת דָּם שְׁלֵא בְשַׁעַת מ"ר אִז הִיא טְמֵאָה בְּאוֹתוֹ פֵּעַם
וְלֹא מְהֵנִי פָּאב לְדוּנוּ כְּמִפָּה רַק פִּינֹן דְּאִיכָא תְרַתִּי דְּאִיכָא פָּאב וְגַם אַחַר מ"ר אֶבֶל מ"מ
מֵה שְׁמוֹצִיָּאָה אַחַר הַטְּלָה שְׁפִיר חֲשָׁבִינֵן לִי מְחַמַּת מִפָּה אֶף שְׁכַפְפַּעַם אַחַר הִיא רוֹאֶה שְׁלֵא
בְשַׁעַת הַטְּלַת מ"ר וּכּמ"ש אֶבֶל לְשׁוֹנוֹ שְׁכַתְבַּת רַק אַחַר כּו' אִינוּ מְזַנְקִדְק דְּזָה מְשַׁמַּע דְּתַלוּנִי
בְּרֵאִיְתָהּ אַחַר עֲשִׂיַת צְרָכֵי שְׁפָל רְאִיוֹת שֶׁהִיא רוֹאֶה הֵם אַחַר מ"ר וּבְאֵמַת ז"א שְׁאִין
הַדְּבַר תְּלוּנִי רַק בְּכֹאֲב דְּבַעֲיָנֵן שְׁתֵּהָא מְרַגְשַׁת פָּאב תְּמִיד בְּשַׁעַת שֶׁהִיא רוֹאֶה אַחַר עֲשִׂיַת
צְרָכֵי וּכּמ"ש: וְהִנֵּה הַט"ז ס' קפ"ז ס"ק י' הַקְּשָׁה דְּבָרֵי רַמ"א אֶהְדָּדִי דְּשֵׁם פֶּסֶק דְּבִשְׁלֵא
וְנוֹסְתָה תּוֹלָה בְּמִפָּה אַע"פ שְׁאִינָה יוֹדַעַת שְׁמַכְתָּהּ מוֹצִיָּאָה דָּם וּבְסִי' קצ"א גְּבִי רוֹאֶה דָּם
עִם מ"ר מְחַמַּת פָּאב פֶּסֶק דְּאִינָה מְנוֹתְרַת כ"א בְּבִדִיקָה וְכַתְבַּת דַּא"ל דְּמִפָּה עֲדִיף ז"א דְּהָא
מֵהֵרִי"ו ס' ד"ה כ' דְּעֲדִיף הָאִי מְמַפָּה כּו' וּבְנֵה"כ פְּתַב דְּבְאֵמַת מֵהֵרִי"ו ס"ל דְּכֹאֲב עֲדִיף
וּמְהֵרִי"ל לֹא ס"ל הִכִּי וְלַעֲנִ"ד י"ל דְּמֵהֵרִי"ו לֹא פְתַב כֵּן אֶלְא לְפִי מֵה דְּמִינִירִי הֵתֵם שְׁהֵדֵם
יוֹצֵא בְשַׁעַת הַטְּלָה דְּאִז שְׁפִיר מוֹכְחָא מְלֵתָא פִּינֹן שְׁפָא ע"י צַעַר וּכְאֵב וְגַם עִם הַמ"ר מְמַשׁ
ש"מ דְּמַמְקוּם מ"ר קְאָתִי וּמ"מ הֶחֱמִיר לְהַצְרִיף בְּדִיקָה כְּמִבְּנֹאֵר שְׁם שְׁלִפִי כְּמֵה טְעֵמִים
שְׁכַתְבַּת שְׁם אֶף בְּדִיקָה לֹא הִנֵּה צְרִיף רַק שְׁהֶחֱמִיר מִשָּׂא"כ הִיכָא שְׁלֵא נִמְצָא רַק אַחַר מ"ר
כְּעֹנְבָדָא דְּמְהֵרִי"ל שְׁאִז אִין הוֹכְחָה כ"כ דְּמַמְקוּם מ"ר קְאָתִי וְדֹאִי דְּמִפָּה עֲדִיף טְפִי וְדִינָא
הוּא דְּבַעֲי בְּדִיקָה וּלְפִי"ז גַּם דְּבָרֵי הַרְמ"א אִינֵם סוֹתְרִים דְּבְסִי' קפ"ז פִּינֹן שְׁיֵשׁ לָהּ מִפָּה
מְבִנְרַת לֹא הַצְרִיף בְּדִיקָה מִשָּׂא"כ בְּסִי' קצ"א דְּהֵתֵם קְאִי אַרוֹאֶה דָּם אַחַר הַטְּלַת מ"ר
לֹא מוֹכְחָא מְלֵתָא מְחַמַּת הַכֹּאֲב שְׁבִשַׁעַת מ"ר שְׁהֵדֵם שְׁאֶחְרִיו עִם הַמ"ר בָּאוּ וּלְפִיכָף
מְצָרִיף בְּדִיקָה וּלְפִי"ז מ"ש רַמ"א אֶף יֵשׁ מְחַמִּירִין שְׁלֵא לְהִתִּיר רַק בְּאִשָּׁה שְׁיֵשׁ לָהּ נִוְסַת
ע"י בְּדִיקָה כּו' לֹא קְאִי רַק אֵאֵם לֹא מְצָאָה דָּם רַק אַחַר הַטְּלַת מ"ר וְכַדְמִסִּיק בְּהָ מֵאֶחַר
שְׁאִינָה מוֹצֵאת אוֹתוֹ רַק אַחַר שֶׁהִשְׁתִּינָה כּו' אֶבֶל בַּמ"ש בְּרִישָׁא בְּרוֹאֶה תוּף מ"ר בְּזָה
א"צ בְּדִיקָה דְּבִזָּה שְׁיִיף סְבַרַת מֵהֵרִי"ו דְּבַכְּאֵב מוֹכְחָא מְלֵתָא טְפִי מְבַמְפָּה וְכִינֹן דְּבַמְפָּה
לֹא הַצְרִיף בְּדִיקָה ה"ה פָּאן:.

אִיבְרָא אֶף שְׁהַדְּבָרִים נְכוּנִים שְׁאִין אָנוּ צְרִיכִים לְדוּחַק אַא"ז הַשֵּׁי"ף ז"ל בְּנֵה"כ דְּמְהֵרִי"ל
לֹא ס"ל סְבַרַת מֵהֵרִי"ו דְּהָא שְׁפִיר אִיכָא לְמִימַר דְּמְהֵרִי"ל מוֹדָה בְּכַה"ג שֶׁהִיא רוֹאֶה בְּתוּף
צְרָכֵי שְׁהַמְפָּה מְבִנְרַת הִיא וְעֲדִיף מִינֵן מ"מ מ"ש לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי אַא"ז רַמ"א דְּלֹא מְצָרִיף
בְּדִיקָה זוֹ רַק בְּרוֹאֶה אַחַר הַטְּלָה אִין מוֹרִים כֵּן דְּבָרֵי שְׁבַד"מ שְׁכַתְבַּת וְז"ל וּבְהֶגְהַת ש"ד
פּוֹסֵק ג"כ עַל הָאִשָּׁה שְׁרֵאֲתָהּ דָּם תוּף צְרָכֵי וְקוֹדֵם לְכֵן וְאַח"כ לֹא רֵאֲתָהּ מְחַמַּת הַחוּלִי
הָאֶרְיָן וְוִינְד הִיא וְטְהוּרָה אֶכֶן אֲנִי רְגִיל לֹמַר לְנָשִׁים לְבַדּוֹק כַּה"ג כּו' וּכ"כ מֵהֵרִי"ו דִּישׁ
לְעֲשׂוֹת בְּדִיקָה כִּי אִשָּׁה יֵשׁ לָהּ כּו' הֵרִי מְבִנְרַת דְּמְפָרֵשׁ דְּמְהֵרִי"ל כְּפִינֹת דְּבָרֵי הֵם בְּרוֹאֶה
דָּם בְּשַׁעַת מ"ר וְע"ז קְאִי נְמִי פְּלֹפּוּלוֹ מ"ש שְׁנ"ד אִינוּ דוֹמָה לְמִפָּה פִּינֹן שְׁאִין לָהּ מִפָּה
מְבִנְרַת: אֶף לְפ"ז צ"ע דַּא"כ אִיף הַשְּׁמִיט בַּד"מ עֵיקַר דִּינָא דְּמְהֵרִי"ל דְּמִינִירִי בְּמִצְאָה
בְּעַד אַחַר מ"ר שְׁמַמְנוּ מְקוֹר דִּינוּ בַּה"ג לְהִתִּיר אֶף בְּאַחַר מ"ר וְאַע"ג דְּמִינִירִי שְׁם דְּבָרֵי
הָאֶגּוּר מ"מ בָּאוּ בְּקִצְרָה וְלֹא הִזְפִּיר בְּדְבָרֵי הַבְּדִיקָה כְּלָל וְאַע"ג שִׁי"ל דְּכ"ש הוּא מַמ"ש
אַח"כ שְׁצָרִיף בְּדִיקָה זוֹ אֶף בְּרוֹאֶה וְנִרְאֶה דְּרַמ"א ס"ל מְדַמְיִתִי מְהֵרִי"ל עַל עֹנְבָדָא דִּינִי
וְז"ל עוֹד יֵשׁ לִי תְּשׁוּבָה בְּשֵׁם מֵהֵרִי"א ז"ל אִשָּׁה שְׁיֵשׁ לָהּ חוּלִי שְׁקוֹרִין הָאֶרְיָן וְוִינְדָא

וְרֵאָתָה דָּם בְּתוֹף צָרְכֵי וְקוֹדֵם לְכֵן וְאַחֲ"כּ לֹא רֵאָתָה וְשִׁאלְתִּי אוֹתָהּ אִם הִיא טְהוֹרָה וְהַשִּׁיב שֶׁהִיא טְהוֹרָה כִּי אוֹתוֹ דָּם לֹא בָּא לָהּ מִן הַמְקוֹר רַק מִחֲמַת הַכָּאֵב שֶׁיֵּשׁ לָהּ עַכ"ל וְלִכְאוּרָה מֵאֵי רֵאִי מֵהֵתָם דְּמֵיִרֵי שֶׁרֵאָתָה תוֹף צָרְכֵי וְאֶדְרָבָא הִיא רֵאִי לְסִתּוֹר שֶׁהָרִי שֶׁם פֶּתַח שֶׁקוֹדֵם לְכֵן וְאַחֲ"כּ לֹא רֵאָתָה דְּמִשְׁמַע הֵא רֵאָתָה אַחֲ"כּ אֵין תּוֹלִין בְּחֻלֵי הָאֲרָגוֹן וְוִינְדָא לְטַהֲרָה וְדוֹסָק לִזְמַר שֶׁהַגְּדוֹן שֶׁנִּשְׁאָל מְעַשֶּׂה שֶׁהִי כֹּף הִיָּה אָבֵל בְּאַמַּת הִי מְטַהֵר אַף אִם רֵאָתָה אַחֲ"כּ שֶׁהָרִי מְלִשׁוֹן הַכּוֹתֵב תְּשׁוּבָה זֶה וְשִׁאלְתִּי אוֹתוֹ כּוֹ מְשַׁמַּע דַּס"ל שֶׁלֹּא טְיָהָר רַק בַּכֶּה"ג דַּא"כ לְמָה הַזְּפִיר פֶּלֶל שֶׁאֲחֲ"כּ לֹא רֵאָתָה וְלְכֵן ס"ל לְפָרֵשׁ דַּמ"ש בְּתוֹף צָרְכֵי לֹא דוֹקָא שְׁבָא עִם הַמ"ר מְמַשׁ אֶלָּא ר"ל שֶׁבְּשַׁעַת עֲשִׂיַת צָרְכֵי רֵאָתָה דָּם שְׁכֹן דְּרָף הַחֻלֵי שֶׁקוֹרִין הָאֲרָגוֹן וְוִינְדָא כְּדִמְשַׁמַּע מְדַבְּרֵי הַח"צ וְכַמֶּש"ל וּמ"ש וְאַחֲ"כּ לֹא רֵאָתָה ר"ל שֶׁלֹּא רֵאָתָה דָּם בְּלֹא הַטְּלַת מ"ר שְׁאֵם הִיָּתָה רוּאָה בְּלֹא הַטְּלַת מ"ר לֹא הִיָּה הַכָּאֵב מוֹעִיל לְהַתִּירָה וְזֶה נִרְאָה מְלִשׁוֹן רַמ"א שֶׁהַבִּאֲתִי לְעֵיל מ"ש וְאֵינָה מוֹצֵאָה דָּם רַק אַחַר הַטְּלַת מ"ר כּוֹ שֶׁדְּקוֹדֶקְתִּי לְעֵיל מֵאֵין לְקַח רַמ"א לְשׁוֹן זֶה וּלְפִי מ"ש נִרְאָה שֶׁרַמ"א לְקַח לְשׁוֹן זֶה מִמ"ש בַּד"מ וְקוֹדֵם לְכֵן וְאַחֲ"כּ לֹא רֵאָתָה כּוֹ וּלְפִי"ז שׁוֹב שְׁפִיר י"ל שֶׁמ"ש רַמ"א בַּהֲג"ה שֶׁיֵּשׁ מִחְמִירִין לְהַצְרִיף בְּדִיקָה קֵאִי אֵאֵם רוּאָה אַחַר מ"ר אָבֵל בְּשַׁעַת מ"ר אַף בְּדִיקָה א"צ אֶף דַּמְמ"ש בַּד"מ וְכ"כ מֵהַרִּי"ו דֵּינֵשׁ לְעֵשׂוֹת בְּדִיקָה כּוֹ נִרְאָה דְּאֶף בְּרוּאָה בְּשַׁעַת מ"ר יֵשׁ לְעֵשׂוֹת בְּדִיקָה דְּהֵא בַּכֶּה"ג מֵיִרֵי מֵהַרִּי"ו: וְאַמְנָם כְּבָר פֶּתַחְתִּי דְּגַם מֵהַרִּי"ו לֹא קֵאֵמֵר אֶלָּא לְחוּמְר' וְזֶה מְוַכְרַח שֶׁהָרִי פֶּתַח דְּעֵדִיף הֵאִי מֵאִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ לָהּ מִכָּה בְּאוֹתוֹ מְקוֹם כּוֹ וְא"כ בְּמִכָּה בְּאוֹתוֹ מְקוֹם הֵא לֹא שֶׁיִּיף פֶּלֶל בְּדִיקָה וְע"כ מ"ש הַבְּדִיקָה הֵינּוּ לְרוּחָא דְּמִלְת' פִּינּוֹ דְּאֵיכָּא לְבְרוּרֵי כַּמ"ש אַא"ז הַשְּׁיף בְּתִירוּץ הֵא וְכֵן נִרְאָה מְדַבְּרֵי מֵהַרִּי"ו שֶׁפֶתַח וְז"ל וּמ"ש מֵר מִתְּשׁוּבָה בְּמֵיִמוּנֵי וְיָהִיב מֵר אֲדַעְתִּי לְכוּדְקָה בְּשִׁכּוּפְרָת כּוֹ אָבֵל מֵה שֶׁיִּיף הֵכָא לְכוּדְקָה בְּשִׁכּוּפְרָת וְאִם בְּאֵנוּ לְכוּדְקָה יֵשׁ לְכוּדְקָה כְּמוֹ שֶׁפִּירְשֵׁתִי לְעֵיל עַכ"ל לְשׁוֹן זֶה מוֹרָה בְּהַדְלָ' דְּהַנְּדָ' צְדָדֵי הֵיָתֵר שֶׁפֶתַח מוֹעִילִים לְהַתִּיר אַף בְּלֹא בְּדִיקָה רַק אִם נִרְצָה לְהַחְמִיר לְכוּדְקָה יֵשׁ לְכוּדְקָה פְּדִלְעֵיל וְכֵן נִרְאָה מֵל' הַד"מ שֶׁפֶתַח בְּשֵׁם מֵהַרִּי"ו דֵּינֵשׁ לְעֵשׂוֹת בְּדִיקָה כּוֹ מְשַׁמַּע שְׁאֵינּוּ רַק לְבְרוּרֵי בְּעֵלְמָא שֶׁהָרִי לֹא כ' דְּצָרִיף בְּדִיקָה וּלְשׁוֹן יֵשׁ לְעֵשׂוֹת מְשַׁמַּע לְכַתְּחֵלָה אָבֵל בְּמְקוֹם דְּלֹא מְצִינּוּ לְמַבְדְּקָה שְׁפִיר סְמִיכִינוּ אִמְכָּה דְּאִשָּׁה בְּחֻזְקַת טְהָרָה עוֹמְדַת שֶׁלֹּא בְּשַׁעַת וְנוֹסְתָה: וְאַמְנָם מ"ש בַּנֶּה"כ דַּמ"ש רַמ"א בְּתַחֲלָה בְּסֵתָם לְהַתִּיר אַף בְּלֵי קְבִיעוֹת וְנוֹסַת הוּא דַּעַת מֵהַרִּי"ו לְעַנ"ד ז"א שֶׁהָרִי מֵהַרִּי"ו הַצְרִיף בְּדִיקָה וְרַמ"א פֶּתַח מִתְּחֵלָה בְּסֵתָם שֶׁיִּדִּים מוֹכִיחוֹת שֶׁיֵּשׁ לָהּ מִכָּה וּמְשַׁמַּע דְּמְטַהֵר אַף בְּלֹא בְּדִיקָה וְגַם כִּי מ"ש דַּמְהַרִּי"ו מִתִּיר אַף בְּלֹא וְנוֹסַת קְבוּעָה וְאַזְוִיל לְשִׁיטְתוֹ בְּשִׁ"ף ס"ק ז' שֶׁפֶתַח שֶׁמֵהַרִּי"ו אֵינּוּ מַחֲלֵק בֵּינָם יֵשׁ לָהּ וְנוֹסַת אוֹ לֹא אֵינּוּ נִלְעַנ"ד דְּגַם מֵהַרִּי"ו נִרְאָה מְבֹנָאָר מְדַבְּרֵי דְּמֵיִרֵי בְּאִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ לָהּ וְנוֹסַת שֶׁהָרִי פֶּתַח וְז"ל נְעוּד רֵאִי גְדוּלָה הַפְּעוּלָה עִם הַיָּרֵק שֶׁנִּסְתַּם הַמְקוֹר אִפִּי בְּשַׁעַת וְנוֹסְתָה וְהֵאִי דָּם לֹא נִסְתַּם וְאַפְשָׁר דַּבְּכָה"ג אִפִּי ר"מ מוֹדָה כּוֹ יַעו"ש וּמְשַׁמַּע מְדַבְּרֵי שֶׁאֲחַר שֶׁנִּסְתַּלַּק פְּעוּלַת הַיָּרֵק חֲזַר הַנוֹסַת לְמְקוֹמוֹ וְאוֹרַח בְּזַמְנֵנוּ בָּא וְגַם שֶׁעֲדִינּוּ לֹא נֶעְקַר ג"פ וְאֵע"פ שֶׁסֵּתָם וְלֹא חִילַק הֵינּוּ מִשׁוּם דְּקֵאִי עַל הַגְּדוֹן שֶׁנִּשְׁאָל עָלָיו שֶׁהִיָּה לָהּ וְנוֹסַת וְאַפִּי תִימָא דְּגַם בְּאֵין לָהּ וְנוֹסַת הַתִּיר הֵינּוּ לְפִי שֶׁהָיָה שֶׁם הַרְבֵּה צְדָדִים אַחֲרֵים שֶׁהִיָּה בָּא עִם הַמ"ר מְמַשׁ וְגַם הִיָּתָה מְשַׁתְּנָת חוּל ג"כ וְגַם הָאִשָּׁה אֲמָרָה שֶׁהִיא מְרַגְשֶׁת שֶׁהֵדָם מְמַקוֹר מ"ר וְלְכֵן נִלְעַנ"ד דַּמ"ש רַמ"א בְּתַחֲלָה בְּסֵתָם לְהַתִּיר הֵינּוּ כְּפִי מְשַׁמַּעוֹת אוֹתָן הַתְּשׁוּבוֹת שֶׁהִבִּיא מֵהַרִּי"ל בְּהָאֲרָגוֹן

ווינדא סתמא להתיר וכמ"ש בשם מהר"מ שאם הבטן פואב לה טהורה וכן משמע
התשובה בשם מהר"א ואח"כ כתב שדעת מהרי"ל לחוש למה שהחמיר מו' שמרין
לשאול שאינה רואה אלא ממקום מ"ר ולפיכך הצריך לבדוק וגם דווקא ביש לה ונסת
ושלא בשעת ונסתה: ודאתאן עלה שדברי הגאון בעל צ"צ ו"ל שהחמיר לומר דגם
מהרי"ל דמתיר אינו רק בצירוף הך טעמא שלא הנה מראה דם ממש והוא מן המתמיהין
ומצאתי בספר סדרי טהרה שפוננתי לדעתו ת"ל ואמנם בנ"ד הדבר ברור שגם הצ"צ
מודה שהרי אף לדבריו עכ"פ בצירוף הך טעמא שלא הנה מראה דם ממש רק דיקה
מודה דהדין עם מהרי"ל דמותרת שהרי מבואר למעינין שאין דעת מהרי"ל לעשות זה
סמך להתיר דשמא דם זה מראה טהור הוא פניו שאינו אדום ממש שלפי"ז אפי' אם הי'
בא מן המקור הי' מקום לעשותו סמך להתיר דשמא מראה טהור הוא ובאמת מבואר מל'
מהרי"ל שאם היינו חוששין שבא מן המקור אפי' סמך לא הנה עושה מזה פניו דקי"ל
לטמא כל הנוטה למראה אדמומית רק שכתב ו"ל גם יש קצת סמך דלאו מן המקור בא
הואיל ואינו דומה למראית דם ממש אלא דיקה פמוגלא כמו שכתבת אף כי אין אנו
בקיאיין במראית דמים אפי' פשהדמים מוקפין לדברי הרמב"ן מ"מ שינוי גדול פנה הואיל
ואיכא למיתלי דמקום מ"ר אתי מסתברא דלא פליג הרמב"ן בזה אהרא"ש דאית לי'
דבקיאיין שפיר להבחין בין דם לדם אי מראיתו שנה או לא עכ"ל הרי מבואר דעיקר
סמיכתו בזה פניו שיש פאן שינוי מראה דם שהאשה רגילה לראות מן המקור תלינן
דמקום מ"ר אתי וא"כ מכ"ש בנ"ד שקרטין לא שכחי שיצאו מן המקור וכ"כ הר"ן
להדג' דאף הרמב"ן מודה בזה שאע"פ שאין אנו בקיאיין במראות דמים אין הבדל זה
מצד המראה אבל מצד עצמי הדברים שהם מובדלים ומחולקים עכ"ל וא"כ ברור לענ"ד
שגם הצ"צ מודה בזה שאף שלא נמצא רק אחר מ"ר מ"מ תלינן במ"ר מחמת הנה טעמי
שכתב במהרי"ל ונידון דמהרי"ל ודידן דא ודא אחת הוא ואע"פ שהר"ן נראה מדבריו
שלא סמך על טעם זה לחוד להתיר רק לסניף לומר דאף לפי מ"ש ר"ח דר"י מטמא
לבעלה ומודה לדר"מ מ"מ בהא י"ל דאף ר"מ מודה מ"מ נראה דשאני התם שלא היתה
מרגשת פאב בשעת הטלת מ"ר רק שהי' לה פאב בפליות ואפשר שלא הי' הפאב תדירי
וכדומה וגם אפשר דלפעמים היתה מוצאת קרטין אילו בלא פאב דאז אף אם מוצאת
בשעת הרגשת פאב טמאה כמש"ל מדברי מהרי"ל ולכך הוצרך הר"ן לצדד צדדים
אחרים וגם אפשר דכאב בפליות אינו דומה לכאב במ"ר משא"כ בנ"ד שתמיד היא
מרגשת פאב שם בשעת הטלת מ"ר ומציאת קרטין אילו ודאי יש לסמוך על מהרי"ל
להתיר: שוב הצצתי בדברי הגאון האבד"ק נ"י בסוף דבריו וראיתי שכתב ג"כ דלפי
מ"ש במהרי"ל דיש קצת ראי' דלאו מן המקור הואיל ואינו דומה למראית דם א"כ י"ל
דגם הצ"צ מודה לרמ"א בקרטין ות"ל שפוננתי לדעתו בזה רק שאני ביארתי יותר שפן
מבואר מדברי הצ"צ גופי' שלא דחה הראי' מהרי"ל אלא מהאי טעמ' שיש עוד סמך
להתיר ולפי דעתו שנה עיקר יסוד ההיתר דמהרי"ל א"כ פשיט' שיש להתירה ג"כ בכה"ג
והנה הגאב"ד בריש דבריו כתב שיש לגמגם אולי האי פאב דנ"ד אינו דומה לכאב
שהביא הרמ"א דשם הי' פאב ידוע שקורין הארין ווינד וכעין זה כתב הט"ז לענין היתר
הקרטין כו' ולענ"ד אין זו דומה לזו שלענין הקרטין שפיר כתב הט"ז פניו דהר"ן כתב
הטעם שהוא מפורסם לרופאים שדרכו להנולד בכליות וא"כ מאן לימא לן דהנה קרטין

מאותו המין הם וצריף לדרוש ברופאים אם דרך הפליות להוליד קרטין פאלה משא"כ לענן פאב בשעת מ"ר כל שיש לה צער וכאב יותר מהרגילות בשעת ראיתתה מן המקור סימן לדבר שמחמת מ"ר הוא דאל"כ נפל היתר' דכאב בבירא דמאן מפיס לידע מכאוב כמכאובה אם הוא בכלל פאב הנזכר בדבריהם או לא ומ"ש שהוא פאב ידוע שקורין הארין ווינד לענ"ד פשוט דלא מיירי שידוע שיש לה פאב ששמו פה בל' הרופאים רק הוא מכונה פן על שם המארע לפי שאשה זו היא פואב בשעת הטלת מ"ר קורין אותה ללעוזות בלשון לעז הארין ווינד שהוא בלה"ק פאב ונחבורת השתן וכמש"ל וכבר כתבתי דמלשון מהרי"ל מבואר דמתחלה כתב להתיר בצער סתם שקורין הארין ווינד ואח"כ כתב שאף בשעת עונה הי' ראוי להתיר הואיל וכתבת שפאד מצטערת כו': ומ"ש עוד שלכאורה אין זה מספיק להתי' עפ"י דעת הר"ן שלא רצה לסמוך על טעם זה דהוי מיעוט דלא שכיח וטהורה אף לר"מ אלא בצירוף מחמת שהיה לה פאב בפליות שכתב ועם כל זה נ"ל שאינו ענין לנדון שלפנינו כו' עכ"ל ולענ"ד כ"א הוא ענין בפ"ע שמתחלה כתב להתירה למאי דקי"ל כר"י ואח"כ כתב דאף לר"מ שריא מטעם מיעוט' דל"ש והיינו אף בלא פאב ואח"כ כתב שיש להתירה ע"י בדיקה וזו נבדקה כו' (ונלענ"ד דהיינו בדיקה המונזכרת במהרי"ל ומהרי"ו) ואח"כ כתב שיש להתירה מחמת מכה ויהי עם כל זה קאי על טעם' בתרא שרצה להקל מחמת מכה והיינו שהיה ענין השאלה שהי' לה פאב בפליות (כי לפנינו השאלה חסרה) וע"ז פקפוק מדברי הרמב"ן שדימה זה לדם בתולים וע"ז כ' דמ"מ אין זה ענין לנדון שלפנינו שלא אמרה הרב ז"ל אלא בדם כו' והיינו דאפי' תימא דר"מ חייש אפי' בכה"ג מ"מ בזה תולין בכאב אכל פשיטא דלפי מ"ש בתחלה מטעם מיעוט' אף בלא פאב שריא אלא שהוא מראה פנים מסבירות לישראל שיש להתירה מפמה פנים: אמנם מה שהשיג הח"צ על הט"ז שכ' דלהר"ן הקרטין מותרין אף בלא פאב והוא תמה עליו דשם איתא להדיא דתולה בכאב הפליות ולכאורה אינו מוכן דהא מתחלה כ' הר"ן בסתמ' אף בלא פאב דהוי מיעוט דלא שכיח וברור דהשגת הח"צ הראשונה והשני' דא ודא אחת היא דטעמ' קמא דהר"ן דמיירי בלא פאב היינו דוקא ע"י מ"ר וטעמא בתר' הא מיירי בכאב וא"כ אין להט"ז מקום לדמות דינו בלא פאב להר"ן דהא הר"ן מיירי ע"י מ"ר דוק וראיית הח"צ ברורה דהא משנה שלימה שנינו הפפלת פמין עפר כו' תטיל למים ואיך יכשיר הר"ן בלא בדיקה פלל אלא ע"כ מוכח דהר"ן מיירי בצירוף מ"ר דוק' הלכך לא הצריף בדיקה ואני אמתקן שיהיה דברי הט"ז קיימין וכך הוא הצעת דבריו לפי מה שהבין בב"י שרוצה להקשות דברי הר"ן והמרדכי אהנדי דהר"ן כתב דבקרטין אף ר"מ מודה דאתתא שריא וא"כ איך אסר המרדכי בקרטין וע"ז כ' הב"י דאין הקרטין דומין א"נ דהמרדכי מיירי שנמצא דם אח"כ ולכאורה מאי קושני' על המרדכי גהי דמיירי בנמצא קרטין אח"כ מ"מ פנין דאיהו ס"ל שאין תולין שנשאר מתמצית מ"ר א"כ גיחוש להו דהא הא דחיישינן דלמא בתר דתמו מיא לאו מיעוטא איהו דהא ר"י גמי חייש לי' וא"כ שפיר חיישינן בקרטין אלו דאתו בתר דתמו מיא וע"כ לומר דהב"י ס"ל דכיון שהר"ן כ' שקרטין אלו דרפן להנולד בפליות אף בלא מ"ר אין חוששין להם ולכאורה פן הדעת נותנות דחזקת דם מן המקור שנינו אכל קרטין אדרבא פנין שחזקתו שייבואו מן הפליות אמרינן אוקי אתתא בחזקת טהרה וקרטין אלו מן הפליות הם ומכ"ש שלא בשעת ונסתה דלא שכיחי דמים מן המקור והאי עדיף טפי מאם יש לה

מפה אף שמוציאה דם מ"מ גם המקור מוציא דם כי האי משא"כ קרטין שאין דרך המקור להוציא וידוע שדרך להנולד בפליות ומכ"ש דעדיף ממפה שאין ידוע אם מוציאה דם ומ"ש הח"צ שהרי משנה שלימה שנינו המפלות פמין עפר תטיל למים כו' נלענ"ד ברור דנדאי לא נעלם זה מהט"ז בעידנא דעסיק בה רק פשוט דהתם מיירי פגון שידוע שפא מן המקור פגון שהרגישה שפא מן המקור וכדומה והיינו לישנא דהמפלות דנקט אלא דכי לא נימוח ברירה הוא פמבואר שם דף כ"ב ועיין בפוסקים שם וגם י"ל דהנה דהתם צורתן מוכחת עליהם שאין רגילות שיבא בכינצא בהם מן הפליות ואע"ג ששנינו פמין עפר מ"מ הרי הט"ז באמת נסתפק דשמא קרטין דנידון דידיה אינם דומין לקרטין דהר"ן וכונתו באמת דלמא מינא אחרנא הוא שדומה למין עפר דמתני' וזה ברור לענ"ד בדעת הט"ז ומ"ש הח"צ בסוף דבריו על נידון הט"ז דמוכחא מלתא לאסורא שהרי החול פא עם מי הנדה ודרך הוא להנולד במקור פאותה ששנינו פמין עפר תטיל למים לא משמע הדי דבריה מהרי"ו סי' כ"ה שכתב וז"ל ועוד אם בשעה שהיא משתנת דם אז היא ג"כ משתנת חול מוכחא מלתא דחול הוא הגורם הדם כו' וגם נמצא חול תוך מ"ר אז פשיטה לי דאתתא שריא עכ"ל הרי דס"ל דחול מסמנא מלתא שאינו מן המקור וכדברי הט"ז בזה ואע"ג דשם מיירי עם מ"ר מ"מ עכ"פ מבואר דס"ל דחול מורה שפא ממקום מ"ר ודלא כהח"צ בזה וראייתו ממתני' פבר פתבתי שאין זה ראיה פלל להיא שידוע שפיוצא פאלו רגילים לבא מן הפליות סוף דבר מ"ש הט"ז בענין עצמות הקרטין הוא קרוב לשמע לענ"ד רק מ"ש בענין הפאב לענ"ד צ"ע כמש"ל והרבה יש לי להאריך ולא עת האסף פה ומ"ש הח"צ בסוף דבריו וז"ל ועוד מסוף דברי הר"ן דמדמי פאב למפה אין ראי' כו' ועוד דהתם אשעת מ"ר קאי ועליה הוא דן כו' לענ"ד הר"ן בסוף דבריו לא פא לצרף היתר מ"ר פלל והתם קאי אפי' אם הנה דרך דם המקור לבא עם מ"ר מ"מ תולין בכאב הפליות פמו שתולין במפה.

אמנם מ"ש הט"ז על הב"י דהמרדכי לא קאמר אלא מטעם הדם כו' משא"כ בעובדא דהר"ן פבר פתבתי בתשובה שלפני זה שדעת הב"י לחלק בין התירא דידיה מש"ס דהמפלות לעובדא דהר"ן יעו"ש ואין פנאי להאריך: ומ"ש הגאב"ד דאין ראיה מהר"ן דמיירי במצאה בתוך מ"ר ואח"כ אכל אח"כ לחוד גם הר"ן מודה דטמאה תמהני דהא הר"ן התם קאמר דאף לר"מ אתתא שריא ונהרי לר"מ אף מה שבתוך מ"ר שפיר י"ל דהדור מ"ר למקור כו' אלא דס"ל דלא אמרינו הדי גבי קרטין דמיעוטה דלא שכיח הוא א"כ גם בנמצא אח"כ נמי פינון דהא פתר דתמו מיא מיעוטה היא אלא דבנמצא על שפת הספל לחוד ולא בתוכו חיישינו לי דאם איתא בתוך הספל נמי מבעיא לי לאשתכחי וזה שייך בדם ממש משא"כ בקרטין פינון דרגילים לצאת אחר מ"ר לפי שהוא מפונסם לרופאים שדרך להנולד בפליות א"כ שוב אין פאן הוכחה לר"י לטמא והלכך פינון שאין דרך דם המקור לצאת אחר מ"ר ויש לתלות שפן הפליות יוצאת פשיטא דטהור לר"י אמנם הרמ"א שחושש לדעת המרדכי בשם מהר"ם ס"ל לר"י נמי לא מטרינו אלא היא דאיכא הוכחה הלכך נקט בעובדא דהר"ן דאיכא פל הני צדדין להתיר ומ"מ מיירי פלא פאב אכל במקום פאב גם רמ"א פשיטא לי דאתתא שריא אף שלא מצאה תוך מ"ר וכמ"ש קודם לזה וע"י בדיקה: ולפ"ז בנ"ד פשיטא דאתתא שריא פינון דאיכא פל הני לטיבותא אף צריך לדקדק בדבר אם יש לה צער וכאב פכל עת שהיא רואה אחר הטלת

מ"ר דאל"כ עדיין יש לגמגם בדבר כמו שדקדקתי לעיל מדברי מהרי"ל והאגור בשמו
דאם לפעמים היא רואה בלא פאב אף בשעת פאב אסורה וכבר תמהתי על רמ"א שלא
ביאר זה ואפשר דרמ"א פיון שמביא דעת המחמיר להצריח בדיקה ע"י מוה"ס"ל דתו
לא קפדינו שיהא תמיד פואבת אף מלשון מהרי"ל לא משמע הכי ואפשר דס"ל מ"ש
בהג"ה ש"ד בשם הר"ר שמריה אע"פ שרוב פעמים כו' אחרי כי פעמי' רואה ואין השתן
פואב לה טמאה כו' ואם אינה רואה אלא כשפואב לה למטה מטבורה טהורה כי מי יבא
אחרי המלך מהר"מ כו' אמת שמהור"ר מנחם התיר אשה שראתה מפת הארץ ווינדא
ולא הספמתי עמו ואף יש לה לשאול (פן הוא הלשון בהג"ה ש"ד ובשו"ת מהרי"ל איתא
ואף יש לה לשאול כו') שאינה רואה אלא במקום מ"ר כו' וע"ז פתב מהרי"ל גם מהר"ז
הי' מתיר הרואות מפת הארץ ווינדא אכן לפמ"ש הר' שמרי' שצריח לשאול כו' אני
רגיל לומר לנשים לבדוק כו' עכ"ל וס"ל לרמ"א דמו' מנחם שהתיר מפת הארץ ווינדא
בכל גונוי התיר ולכן לא הספים עמו פיון שלפעמים רואה בלא פאב ולא הזכיר מהרי"ו
לה לשאול כו' בכה"ג טהורה היא אף שלפעמים רואה בלא פאב ולכן לא הזכיר מהרי"ו
אח"כ בדבריו התנאי שצריכה להרגיש תמיד פאב וגם במהרי"ו לא הזכיר זה: אף לענ"ד
פוננת הר' שמרי' מ"ש אמת שמנה' מנחם כו' היינו שהתיר בגוונא שכ' מהר"ם שלעולם
פואב לה כו' ואעפ"כ לא הספים עמו וכתב ואף יש לה לישאול ר"ל דבכה"ג שפיר יש
מקום להתיר כדברי מהר"מ וכבר פתבתי שלענ"ד מוכח פן גם ממ"ש הש"ף על דברי
הרמ"א והרבה הנה מקום לדקדק בענין זה אף לפי שפפי השאלה בנ"ד אשה זו פואבת
לעת מצוא הקרטין בכל עת וגם לפעמים כמעט בכל עת למעלה מטבורה לית דין צריח
בשש שיפה דן ויפה הורה הגאון אב"ד נ"י ודבריו א"צ חיזוק ולא פתבתי רק להגדיל
תורה והדבר ברור שאותו ראי' שהיא רואה בהרגשת פאב ובעת הטלת מ"ר היא טהורה
ועלו דברינו בטירה: דברי זעירא מן סברייא הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד שאלה
מח שאלה אשה אחת אשר זה זמן פביר קרה לה מקרה בלתי טהור שראתה פמה פעמים
מחמת תשמיש ובאתה לכאן ודרשה ברופאים וארוכת תעלה אין לה ולפי דברי המילדות
הבקיאות שפדקו אותה פמה פעמים אומרים שהרגישו במשמוש ידם שיש לה אבעבוע
שקורין פיסטל בשפת הרחם דהיינו אחר כלו' הפרוודר ומתחיל החדר הפנימי על שפתו
של צד הקרקע שם מקום עמידת האבעבוע הנ"ל והוא גבוה ובולט וכאשר מעכו בו
יוצא ממנו דם פמה פעמים ואח"כ יצא ממנו פמיוןלחה שקורין איטר ואח"ז ישוב לבשרה
ואחר עבור ימים מועטים האבעבוע מתמלאת מחדש ובשעת תשמיש היא מרגשת פאב
בעת שהשמש פוגע שם ומזה יש לדון שע"י פגיעת השמש האבעבוע נפתחה ויוצא דם
ויש לה נוסת קבוע פדרה פל הנשים ע"כ ענין השאלה וצויתי לשאול את האשה אם
יכולה להפסיק בטירה אחר ראיתה בימי ונסתה ומענה בפ' שהיא יכולה להפסיק
בטירה וגם לספור איזה ימים נקיים שלשה ימים ולפעמים יותר ושוב האבעבוע
מתמלאה ונופצת פנ"ל גם האשה אומרת שראיתה אחר תשמיש אינו נזילת דם בשפע
פדרה דם ונסתה רק שהיא מוצאת פתמים גדולים מדם וליחה מעורב ונמשך מציאת
פתמים אלו כמו שנים ושלש שעות אחר התשמיש ואח"כ היא מוצאת עצמה נקיה
וטהורה ויהי כי ארכו לה הימים והבעל מבקש תפקידו והיא מעוררת לויתו ונפשה
לשאול הגיע במה תהנה טהרתה ואף כי היא מהומה לביתה ואצה עלי לבא פיום תמים

אף מה אעשה ונעלובה זו שמרה על פתח ביתי ונדמעתה על לחיה לבה הומה על טל
לדויתה ומדאגה גזרה שמא ישבור הזוג ויפריד בינו לבינה ולהיות כי גדול השלום נתי
פני לעיניו בדינה בקוצר מן פלג כפי הזמן המוכשר לבקש לה עזר ולהיות דן דינה למזור
ע"פ דת ודין רבותינו הקדושים ו"ל ולא יפרת מעונה וה' יתן חכמה דעת ותבונה: תשובה
מתחלה נדון על תחלת ראיתה בעודה בחזקת טהרה ואח"כ נתקע עצמינו לדבר הלכה
בעסק טהרה אחרי אשר הוטמאה בראייתה עכ"פ בעת נוסת וצריכה הפסק טהרה
ונקיים שבעה כדת והנה על ראייתה מחמת תשמיש בעודה בחזקת טהרה נראה פשוט
דלא מבעיא דלא נאסרה על בעלה מחמת רואה ג"פ מחמת תשמיש אלא אפי' זו נקיים
אינה צריכה על ראייה זו שהיא רואה מחמת תשמיש ותולין במכה ודבר זה מבואר
מדאמרין בנדה ט"ז הרואה דם מחמת מכה אפי' בתוך ימי נידוטה טהורה דברי רשב"ג
רבי אומר אם יש לה נוסת חוששת לונסתה מאי לאו בהא קמפלגי מר סבר ונסתות
דאוריית' ומ"ס נסתות דרבנן ומסיק דכ"ע ונסתו' דרבנן ואשה גופה טהורה לכ"ע ולענין
הדם פלגי אם מקור מקומו טמא או לאו והתו' שם כתבו בד"ה ונסתות דרבנן ונ"ל נראה
דדוקא במרגשת שבה דם זה מן המכה אז אפילו בשעת ונסתה אינה חוששת שמא גם
מן המקור בא הדם אבל אם אינה מרגשת יציאת הדם מן המכה טמאה היא לכ"ע אם
היא זמן ונסתה דאל"ה וכי לעולם לא תהא נדה והלא קודם מכה הנה לה ונסתה ע"כ
ובספר התרומה כתב ונ"ל אשה שיש לה מכה באותו מקום ואינה יודעת אם מוציאה דם
או לא אם בודקת עצמה באותו מקום ומוציאה דם או אם מרגשת פשהדם נופל מן הרחם
טמאה ואין תולין במכה דתניא נאמנת אשה לומר מכה יש לי באותו מקום שממנה יוצא
דם משמע דוקא שיוצא הדם מן המכה אבל אם ספק לה אינה תולה אבל בשעת ונסתה
אפילו יודעת בודאי שהמכה מוציאה דם אין תולין בה דאל"כ לא תהא טמאה לעולם
אמנם כתמים תולה בה כו' ע"כ והביאו דבריו המרדכי והגמיי' ושאר פוסקים והדבר
ברור דדברי סה"ת אינם נגד דברי התוס' שדברי התוס' הם אמורים היכא שמרגשת
שבה דם זה מן המכה אז אפילו בשעת ונסתה אינה חוששת שמא מעורב בו דם המקור
ג"כ כיון דקי"ל ונסתות דרבנן ואם אינה מרגשת שדם זה מן המכה אז בשעת ונסתה
טמאה אף שהיא יודעת שמפכה מוציאה דם וכדברי סה"ת אבל שלא בשעת ונסתה
טהורה אף שאינה מרגשת שעתה הדם זב מן המכה כיון שעכ"פ יודעת שמפכה מוציאה
דם וכ"כ הש"ך בבבאור הדברים, ועכ"פ מדברי התוס' וסה"ת והנמשכים אחריו מבואר
דכל שלא בשעת ונסתה ויודעת שמפכה מוציאה דם אף שאינה יודעת אם דם הבא עכשיו
הוא מן המכה יש להתיר שלא להצריכה נקיים וטבילה פלל דהא התם לא מיירי מדין
רואה מחמת תשמיש כ"א לענין לטהרה לגמרי ומכ"ש בידועת ומרגשת שדם זה זב מן
המכה דטהורה לגמרי ולא חיישינן אם דם מקור מעורב בו: איברא שצ"ע לענ"ד היכא
שאינה מרגשת שדם זה של עכשיו היא מן המכה למה נתלה במכה אע"פ שידועת
שמפכה מוציאה דם דלמה נתלה טפי שדם זה הוא דם מכה שמא דם מקור היא וא"ל
דאשה זו בחזקת טהורה עומדת אל תטמאה מספק וכ"כ הרשב"א בתה"א להד"א אפתי
תיקשי לפי מה דאמרין בב"ב דף כ"ג אמר אביי אף אנו נמי תנינא דם שנמצא בפרוודר
ספיקא טמא שחזקתו מן המקור ואע"ג דעל"י מקורבא אזלינן בתר רוב דמים שהם
במקור א"ל רבא רוב ומצוי קאמרת רוב ומצוי ליכא מ"ד כו' ע"ש מבואר דעכ"פ לא

מְהַי חֲזַקַת טְהָרָה דְאִשָּׁה לְעֵינֵי שְׁנֵתְלָה שְׂפָא מִן הָעֵלְיָ אַע"ג דְמִקְוֵי רַבָּא מְשִׁוּם דְרַבָּא דְמִקְוֵי עֲדִיף אִפִּי מְחִזְקָה וְקוֹרְבָא וְא"כ מְנִינְ לָנוּ לְתַלּוּת בְּמִכָּה דְשָׂמָא דָם מְקוֹר הַגֵּי רַבָּא לְגַבֵּי דָם מְכָה וּבְשִׁלְמָא בְּבְרִיָתָא דְקִתְנֵי וְנֶאֱמַנְתָּ אִשָּׁה לֹאמַר מְכָה יֵשׁ לִי כֹו' א"ש בְּסִתָּם קָאֵי לְעֵינֵי רוּאָה דָם מ"ת וְרוּב נְשִׁים אֵינָם עֲלִילוּת לְרֵאוּת מ"ת מִן הַמְקוֹר אֲדַרְבָּה עֲלִילוּת טְפִי לְרֵאוּת מְחַמַת מְכָה וְאִמְרִינֵי דְאִשָּׁה זֹו הִיא מִן הָרוּב שְׂאֵינָם רוּאוּת דָם מְקוֹר מְחַמַת תְּשִׁמִּישׁ וּבְהֵךְ בְּרִיָתָא דְאִתָּא דָף ט"ז אִפִּי בִימֵי נְדִתָּה טְהוּרָה נְמִי לִק"מ כִּמְש"ל דְהֵתָם מִיָּרִי שְׁמֵרְגֶשֶׁת שְׂדָם זֹה הֵבָא עֲכָשְׁוֵי יֵצָא מִן הַמְכָה וּבִכָּה"ג אֵינֵי לָנוּ לְחֹוֹשׁ לְרַבָּא דְמִקְוֵי כְּמוֹ דְלָא חִיָּשִׁינֵי בְּלֵא בְּדָקָה כְּלָל דְמִצִּיאַת דָם זֹה שָׁל עֲכָשְׁוֵי אֵינֵי מוֹלִיד רִיעוּתָא כִּינֵן שְׂיָדוּעַ שְׂפָא מִן הַמְכָה וּכְה"ג מְבֹנָר בְּחֻלִּין דָף ט' גְּבִי בָּא זָאב וְנָטַל בְּנֵי מְעֵינִים דַּע"כ לֵא אִסְתְּפִקָא לָן מְלִתָּא אִם חוֹשְׁשִׁין שְׂמָא בְּמָקוֹם נֶקֶב נֶקֶב אֱלָא מְשִׁוּם דְזָאב אֵינֵי וְדֵאֵי נֹקֵב וְא"כ הַגֵּי עַכ"פ הַנֶּקֶב רִיעוּתָא וּמ"מ אִמְרִינֵי נְשִׁתְּהָ בְּחֲזַקַת הָיִתֵר עוֹמְדַת מִשָּׂא"כ אִם זָאב וְדֵאֵי נֹקֵב לֵא מְחַשֵּׁב הַנֶּקֶב רִיעוּתָא כְּלָל כִּמְש"ש אַא"ז הַגָּאוֹן וְ"ל בַּת"ש סִי' ל"ו עַל דְבָרֵי הַב"ח וְט"ז דַּס"ל דְּוֵדֵאֵי נֹקֵב דַּא"כ מֵאֵי קִמְבַּעֵיָא לִי הָא בִּכָּה"ג ה"ל כְּנָטַל וּבְחִיבּוּרֵי בֵּית אֲפָרִים הָאֲרִכְתִּי בְּזָה בַּעֲזָה"י וְאֵינֵי כָּאֵן מְקוֹמוֹ וְא"כ ה"ה בַּנ"ד בְּיָדוּעַ שְׂדָם זֹה מִן הַמְכָה לֵא מְחַשֵּׁב רִיעוּתָא כְּלָל לְאֹרְעֵי חֲזַקַת טְהָרַת הָאִשָּׁה לְחֹוֹשׁ שְׂמָא בָּא ג"כ דָם מִן הַמְקוֹר אֲבָל בָּאֵינֵי יָדוּעַ שְׂדָם זֹה מִן הַמְכָה מַה בְּכָף שְׂיֹודַעַת שְׂמוֹצִיאָה דָם לְמָה יְהֵיָה עֲדִיף מִדָם עֲלִי' דְכִינֵן דְהֵי מִיעוּטָא לְגַבֵּי דָם הַמְקוֹר לֵא תְלִינֵי בֵּיהּ וְאִף לְפִי מַה שְׁתִּי' רַבָּא רוּב וּמְצוּי קְאָמְרַת כֹו' א"כ י"ל דְדוֹנָקָא לְגַבֵּי דָם עֲלֵיהּ הַגֵּי דָם מְקוֹר מְצוּי אֲבָל דָם מְכָה מְצוּי כ"כ כְּמוֹ דָם הַמְקוֹר מ"מ קָשָׁה דַּע"כ לֵא קְאָמַר רַבָּא אֱלָא כְּדֵי לְדַחוּת דְלָא תִפְשׁוּט מִיָּנָה הָא דְאָמַר ר"ח רוּב וְקָרוּב הוֹלְכִין אַחַר הָרוּב אֲבָל מ"מ וְדֵאֵי דְמוֹדָה רַבָּא דְרַבָּא דְמִקְוֵי מְלִתָּא הוּא וְא"כ לְגַבֵּי דָם מְכָה אַע"ג דְלַעֲנֵינֵי מְצוּי אֲפִשֵׁר דְמִתְרַנְוִיָּהוּ כִּי הַדְּדֵי נִינְהוּ מ"מ אִיכָּא לְמִימַר דָם מְקוֹר הַגֵּי רַבָּא לְגַבֵּי דָם מְכָה וְאֵינֵי לְתַלּוּת בְּמִכָּה.

וְלִכְאוּרָה אֲפִשֵׁר לֹאמַר דְּוֵדֵאֵי אֵי הֵוָה יְדַעֲנֵי דָם מְקוֹר הַגֵּי רַבָּא לֵא הַגֵּי תְלִינֵי בְּמִכָּה אַע"ג דְבְּחֲזַקַת טְהָרָה עוֹמְדַת רַבָּא וְחֲזַקָה רַבָּא עֲדִיף אֱלָא כִּינֵן דְבְּאֲמַת אֲפִשֵׁר שְׂאֵינֵי כָּאֵן רוּב בְּדָם מְקוֹר לְגַבֵּי דָם מְכָה וְאֲפִשֵׁר דְכִי הַדְּדֵי נִינְהוּ אוֹ דָם מְכָה רוּב' שׁוּב מוֹקְמִינֵי אֲחֻזַת טְהָרָה וְרָאֵי לְדַבָּר מ"מ שׁ בְּשִׁלְטֵי הַגְּבוּרִים פָּרַק לֵא יַחְפּוֹר בְּסוּגֵי דְרוּב וְקָרוּב וְז"ל וְכ"ע מוֹדוֹ דְלָא סְמִכִינֵי עַל הָרוּב אֱלָא הִיכָא שְׁהוּבְרַר הֵיזֵת הַדְּבָר הַהוּא רוּב עַכ"ל וְא"כ הַרִי כָּאֵן לֵא נִתְבָּרַר שְׂיֵשׁ רוּב בְּדָם מְקוֹר לְגַבֵּי דָם מְכָה אִף אֲפִילוֹ תִימָא שְׂיֵשׁ לְחֹוֹשׁ לְסַפֵּק רוּב מְפָל מְקוֹם הִיכָא דְאִיכָּא חֲזַקָה כְּגוֹן הִכָּא שְׂיֵשׁ לָהּ חֲזַקַת טְהָרָה אִז מְחַמַת חֲזַקָה אִמְרִינֵי דֵאֵינֵי כָּאֵן רוּב נְגִדָה כְּלָל מִשָּׂא"כ לְגַבֵּי דָם עֲלִי' שְׁהוּבְרַר מְבֹנָר וְגַם י"ל דְהִכָּא אִיכָּא שְׂנֵי צְדָדִין לְהַקְלֵי חֲדָא שְׂמָא כִּי הַדְּדֵי נִינְהוּ וְא"כ אֵיזֵת לָן לְאוֹקְמֵי אֲחֻזַת טְהָרָה וְאִתְ"ל דְחַד מִינֵיהוּ רַבָּא דְלָמָא דָם מְכָה רַבָּא וְכִיּוֹצֵא בְּזָה כְּתִבוּ הַתּוֹסְפוֹת בְּחֻלִּין דָף כ"ג בְּשֵׁם הַר"ש לְעֵינֵי מְחַצָּה עַל מְחַצָּה כְּרוּב דְאִיכָּא שְׂנֵי צְדָדִין לְהַקְלֵי שְׂמָא רַבָּא וְשְׂמָא מְחַצָּה ע"מ וְכֹן לְהִיפּוֹף לְמ"ד מְחַצָּה ע"מ אֵינֵי כְּרוּב ע"ש וְעֲדִינֵי לֵא הַנּוּחַ לָנוּ לְדַעַת הַפּוֹסְקִים הַסּוֹבְרִים בְּאִשָּׁה שְׂיֵשׁ לָהּ נֹסֶת אִז שְׂלֵא בְשַׁעַת וְנֹסֶתָה תּוֹלָה בְּמִכָּה אִף אִם אֵינֵי יָדוּעַ שְׂמוֹצִיאָה דָם דְנָהֵי שִׁי"ל דְאֲפִשֵׁר שְׂמוֹצִיאָה דָם כְּמוֹ הַמְקוֹר אוֹ יוֹתֵר וְאֵינֵי כָּאֵן רַבָּא מ"מ הַרִי עַכ"פ דָם הַמְקוֹר מְצוּי דַּעַל דָם מְכָה לֵא שְׂיָיֵף מְצוּי כִּינֵן דְאֲעִיקְרָא מְסַפֵּקָא לָן אִם מוֹצִיאָה דָם אוֹ לֵא וְאֲפִשֵׁר לֹאמַר דְהֵינֵנוּ טַעֲמָא דְהָא אִמְרִינֵי אֲתַתָּא כִּינֵן דְמַגּוּפָא חֲזִינָא

כו' ופירש"י עלולה לראות דם היינו פשאים לה נוסת קבוע כלל או שיש לה נוסת ובשעת
נוסתה אבל שלא בשעת נוסתה אינו מצוי כלל שתראה דם המקור הלכה שפיר תלינו
בכה"ג בדם מפה אעפ"י שאינה יודעת שמוציאה דם משום דסתם מפה לפעמים מוציאה
דם כמבואר בספר התרומה דמה"ט בכתם שפיר תלינו אעפ"י שאינה יודעת שמפכה
מוציאה דם ע"ש ודבר זה מבואר בדברי אא"ז מהרש"א ז"ל בכתובות דף ט' על מ"ש
התוספות דיש בוגרת שאין להם דם בתולין א"כ אמאי נותנין לה לילה ראשונה דלמא
דם נדה הוא ולא דם בתולין ותיירץ דאזלינו לקולא פינו דלפעמים יש לה לא תלינו בדם
נדה דלא שכיח שלא בשעת נוסתה ע"ש ונהביאו הב"ש באה"ע סי' ס"ח ע"ש ואפשר
לדחות דשאני התם פינו דעכ"פ לפעמים יש לה דמים א"כ פינו שמפה כזו ידוע לנו
שלפעמים מוציאה דם שפיר תלינו בה משא"כ היכא שיש לה מפה בעלמא שיש ספק
על גוף המפה אם היא מפה שעשויה להוציא דם או לא אפשר דלא תלינו ובהכי ניחא מה
שהקשה הפ"י שם על אא"ז מהרש"א לשיטת הפוסקים הסוברים דבעינו שתדע שמפכה
מוציאה דם דהכא הוי כידוע שמפכה מוציאה דם פינו שלפעמים יש לה והו"ל כמפה
שאפשר להגלע ולהוציא דם אע"ג דאפשר שלא נגלד הקליפה מעל פניו ולא הוציאה
דם מ"מ פינו דאפשר שמוציאה דם ע"י שנגלד הקליפה ממנה תלינו טפי מדם נדתה
דלא שכיח שלא בשעת נוסתה וה"נ לענין בוגרת להא דמ"א: ומ"מ צריך לבאר לדעת
הרשב"א דסבר דאף בשעת נוסתה תלינו במפה וכתב וז"ל וא"ת הלא בנשים דעלמא
חיישי' לעונת הנוסת ואעפ"י שלא ראתה ואיך נתיר עתה את זו שהיה בשעת נוסתה ועוד
שהרי דם לפניך י"ל דהיא דרבנו היא ומשום אפשר למיקם אמלתא ואין דנין אפשר
משאי אפשר שא"כ אף אתה אוסרה על בעלה לעולם עכ"ל בתה"א ונהביאו הב"י וכ'
שגם דעת הרמב"ם כן ובדעת הרשב"א נחלקו הפוסקים שהש"ך והח"צ מפרשים דעכ"פ
בעינו שיודעת שמפכה מוציאה דם ואחרים סוברים דביודעת שיש לה מפה לחוד נמי
תלינו בה ולקמן אבאר בזה ועכ"פ קשה דלמה ניקל בזה משום דליכא למיקם עלה
דמלתא ובשלמא אם היה ספק השקול הי' אפשר לומר פינו דא"א למיקם עלה דמלתא
סומכין על חזקת טהרה ואף שהיא שעת נוסתה מ"מ ונסות דרבנו ואע"ג דהלל פליגי
אשמאי בריש נדה דאמר אשה בחזקת טהרה עומדת וס"ל פינו דמגופא חזיא כו' היינו
דוקא התם שעלשיו נדאי ראתה מספקינו לה דלמא הו' ראי' מעיקרא הוא וגם דהתם
לקדשים וכל לבעלה חולין הוא והלכה בספק השקול מוקמינו אחזקה אבל הוא גופא
קשיא דלמה נדון אותו לספק השקול פינו דדם המקור הוי רובא ודוחק לומר דלא מיירי
רק בידוע שדם המפה שותת בשפע ואיכא למימר שדמים מרובים כמו דם המקור דהא
סתמא אמרינו אם יש לה מפה כו' ומכ"ש לדעת המפרשים דלהרשב"א אפילו אם אינה
יודעת שמפכה מוציאה דם טהורה ולכאורה אפשר לומר דהיינו טעמא דכינון שהמפה
קבועה במקור ה"ז כט' חניות שהרי דם המקור קבוע במקומו וקי"ל קבוע כמחצה ע"מ
דמי והו"ל כספק השקול דמוקמינו לי בחזקת טהרה וא"ל דזה הוי כנמצא דהלך אחר
הרוב משום דכל פריש מרובא פריש דז"א דכינון דהאשה מרגשת בשעת פרישת הדם
הו"ל כפירש לפנינו דלא אזלינו בתר רובא אף דז"א דהא הו' דקי"ל דפירש לפנינו לא
אזלינו בתר רובא אינו אלא מדרבנו ודוקא להחמיר אמרינו הכי אבל להקל לא כמו
שכתב הר"ן פרק ג"ה דפירש לפנינו אינו אלא מדרבנו ואף לדעת הפוסקים דס"ל דפירש

לפנינו הני דאורייתא ע"כ א"א לומר פן דא"כ תיקשי בהא דבעינו למימר טעמא דנמצא
בפרונדור ספיקו טמא משום דרוב מן המקור ונהרי המקור ונהעלי' קבוע הם והתם נמי
ע"כ ע"י הרגשה מירי דהא חגיבין עליו משום טומאת מקדש וקדשיו אלא ודאי דז"א
פיון דעיקר טעמא דפירש לפנינו משום דנולד הספק במקום הקביעות משא"כ אם
במקום הקביעות אין פאן ספק ואחר הפרישה נולד הספק טומאה אית לן למימר דמרנבא
פרוש שהרי על אחר הפרישה אנו פאין לדין ולפי"ז בנ"ד אפילו הרגשה בפשע יציאת
הדם אית לן למיזל בתר רנבא פיון שבשעה שהם בקביעות עדיין אין פאן ספק ועיקר
הספק אחר שפבר הוא בפרונדור שהרי אף בפרישתו לפרונדור עדיין אין פאן טומאה
עד שיצא מבין השנים שהוא מקום שהשמש דש ומקום שהשמש דש אינו מגיע לראש
הפרונדור כמבואר ברמב"ם פ"ה מהל' אבל ואז פבר אינו במקום קביעותו וכן נראה
מה"ה פ"ב מהל' שבת הל' ד' דכיון דבשעת פרישתו ספיקו אם ישאל או עכו"ם כו' לא
צריך לנו בדבר ולא נפל לנו ספק עד שנפלה מפולת בחצר אחרת וה"ז דומה לנמצא
שהלך אחר הרוב ע"ש וא"כ גם לענין דם מפה אין מקום להקל משום דהו"ל קבוע פיון
דהספק הוא לאחר יציאתו משום שפבר פירש וגם בלא"ה יש לנו לאסור בזה דאפילו
תימא דהו"ל פקבוע ומ"מ הו"ל ספיקו דאורייתא וליכא לאוקמי אחזקת טהרה דכיון
דמחמת קבוע מבטלינן רנבא אפי' הי' רנבא להיתרא ומכ"ש היכ' דרנב' לאיסור' רק
מחמת קביעות אמרינן דהוי כמע"מ שוב אין חזקת טהרת מועלת להוציא מיד ספק:
איברא שיש מקום לומר היכא דאיכא מפה שידוע שמוציאה דם א"כ הרי יש פאן שני
צדדין לטהר וצד אחד לטמא שהרי י"ל שהוא מן העלי' או מן המפה ומקום אחד לטמא
דהיינו שפא מן המקור וא"כ הו"ל פשני חניות מוכרת בשר שחוטתה ואחת בשר נבילה
דאזלינן בתר רנבא ואף ש"ל דהמקור מרנבא בדמים ודם הוא רוב נגד דם העלי' ודם
המפה מ"מ גם בחניות גופייהו י"ל שאף אם בחנות אחת יש שם בשר נבילה הרבה והוא
רוב נגד הבשר שבחניות של שחוטתה מ"מ בתר המקומות אזלינן דהא סתמא אמרינן ט'
חניות כו' ולא מפלגינן בין רב למעט וכן בתשע צבורין אע"פ שיש שם צבור א' גדול
מאד וטעמא משום דדבר זה שנפרש מן הצבורין אפשר לו שישתלק מן חלק מועט כמו
שהוא מסתלק מן חלק המרנבא ודבר זה מתורת הר"ן למדנו שכתב, בשו"ת שלו סי'
יו"ד שפל ספק שנולד בדברים שאין נבללים אין תולין אותו אחר חלק הרוב ולא לפי
החשבון אלא תולין בחלק המועט כמו במרנבא מן הירושלמי דקתני באילין אבנים ונגנבו
מחצה לזה ומחצה לזה ובמקום אחר הארכתי בזה אלא דלפי"ז הדרא קוש' לזכותי'
למה אזלינן בתר רוב' דמקור לגבי עלי' דהא איכ' נמי דם צדדין והו"ל תרי מקומות לגבי
דם מקור ואפשר לומר דדם צדדין לא שכיח פלל ולא חשבינן פלל לספק פא מן הצדדין
וכבר השיגו על רמ"א במ"ש ס"ס ס' מן הצדדין דהא ס' צדדין לא מחשב ס' פלל לגבי
מקור דהוא רנבא ומכ"ש לפי מ"ש דדם צדדין לא שכיח פלל ולא תלינן בי' ומהאי טעמ'
לא מצרפינן לי' בהדי עלי' אלא ש"ל דדוק' בנמצא בפרונדור בלא תשמיש אין לצרף
ס' צדדין פלל דמהיכי תיתי יבא דם מן הצדדין שהרי אין שם מפה ובלא משמוש פלל
אין מציאת דם לבא אבל היכ' שהיא ע"י תשמי' אז מחמ' משמוש השמש אפשר שיבא
לדם מן הצדדין ולכך עשו חכמים תקנה לרואה מ"ת לבדוק בשפופרת לברר שהדם ע"י
תשמיש הוא מן הצדדין ובזה אפשר ליישב דברי אא"ז רמ"א במ"ש דהוי ס"ס ס' מן

המכה והקשו עליו דהוי שם ס' חד הוא שעכ"פ אינו מן המקור גם פי ס' צדדין לגבי מקור לאו ספיק' הוא ולפי מ"ש דס"ס לאו דוקא אלא פיון שראיית הדם ע"י תשמיש הוא איכ' למיתלא נמי שהדם בא מן הצדדין וא"כ הו"ל פשני מקומות שדם הבא משום טהור ומקום אחד הבא משום טמא דהיינו המקור והו"ל טהורין רנבא וא"ל דא"כ מפה ל"מ דהא איכ' דם עלי' נדם צדדין ז"א דדם עלי' לא תשיב כלל לפי מה דאמרין רוב ומצוי קאמרת רוב ומצוי ליכא למ"ד והיינו דדמי המקור הם מצוין ביותר לירד לפרוודור מדם העל' משא"כ דם מפה נדם צדדין שע"י תשמיש מצוין הם בפרוודור כמו דם המקור ואע"ג דאפשר דבמקור איכ' דמים טפי מן דם המכה והצדדין מ"מ בטר מקומות אזלינן וכמו כן יכול דם הנמצא להסתלק מן החלק המועט כמו מן החלק המרובה וכדכתבנ' אף מ"מ באין ידוע שהמכה מוציא דם הדבר צ"ע דכה"ג לא חזי לאצטרופי פיון שיש פאן ס' אם מוציאה דם כלל ובמקור נדאי איכא דם מנין לנו לתלות במכה וכבר האריף הח"צ בתשובה שגם הרשב"א מצריף שיהי' ידוע שמוציאה דם וכדברי הש"ך אף שהאחרונים דחו ראיותיו ולא רצייתי להאריך בזה פיון דנ"ד האשה מרגשת שהדם יוצא מן המכה ובכה"ג ליכא מאן דפליג שאין לחוש שיצא דם מן המקור עמו ואפי' בשעת ונסתה דעת הרמב"ם והרשב"א להתיר אפי' אם אינה מרגשת שדם זה בא מן המכה אלא שהיה יודעת שמפכה מוציאה דם וכמ"ש הב"י וד"מ: ונפלאתי על הד"מ שכתב וז"ל אמנם כתב הב"י שהרמב"ם והרשב"א חולקין וס"ל דאף בשעת ונסתה תלינן במכה וכ"כ לקמן סי' קצ"א בשם מהר"א כו' ע"כ וכוננתו למ"ש שם סי' קצ"א בשם הגהת ש"ד תשובת מהר"י קולין על אשה שראתה דם תוך כו' צריכין כו' אע"פ שיש להקל אפי' בזה וכמ"ש מהרמ"א דאפי' בשעת ונסתה תלינן במכה אי ונסתות דרבנן כו' ע"ש: ובאמת מבואר למענין בהגה' ש"ד דמהר"מ שם לענין שמרגשת צער וכאב בשעת מעשה ומרגשת דהמכה מוציאה דם כו' וע"ז כתב דאפי' בשעת ונסתה מהני ע"ש שמהרי"ל כתב להדני' שדברי מהר"מ בזה מועתק מתוס' פרק כל היד וכו' מבואר למענין במ"ש ולא חיישינן דגם מן המקור יצא דוונסות דרבנן מזה מבואר בהדני' דמייירי במרגשת שדם הבא עכשיו הוא מן המכה וכה"ג גם הגהמ"י והמרדכי וש"ד שהביא דברי סה"ת מודים דאפי' בשעת ונסתה תולה במכה פיון דוונסות דרבנן דבזה לא שייך וכי לעולם לא תהי' טמא' דשפיר תהיה טמאה כשלא תרגיש שדם זה שזב עכשיו היא מן המכה ועכ"פ היכ' שידוע שדם זה הוא מן המכה ומכ"ש שלא בשעת ונסתה דאין פאן בית מיוחד כלל ולא מיבעי' שאין לאנסרה על בעלה משום רואה מ"ת אלא אפי' נקיים אינה צריכה ונראה בנ"ד איכ' טובא למעליית' פיון שהדם שמוצאת אחר התשמיש אינו דומה לדם ראיתה והוא מעורב עם מוגלא שנגראה לעין שדם זה הוא מן המכה וכמ"ש מהגהת ש"ד בשם תשו' מהרי"ל וכן הוא במהרי"ל גופי' שכ' וז"ל גם יש קצת סמך דלאו מן המקור בא האיל ואינו דומה למראית דם אלא מוגלא כמ"ש אף כי אין אנו בקיאים במראית דמים מ"מ שינוי גדול כזה האיל ואיכ' למיתלי דמקום מ"ר אתו מסתמ' כו' ע"ש וכ"כ בשו"ת דבר שמואל סי' פ"ז לעשות סניף להקל היכא דדם ראיתה משנינה מדם ראיתה ועיין בשו"ת ב"ח סי' פ"ג ופ"ד ופ"ה ובשו"ת פני יהושע חלק יו"ד סי' א' שיש ללמוד משם קולות הרבה לנ"ד ואין הפנאי מסכים עמדי כעת לישא וליתן בדבריהם עוד אחת היא מה שיש לצדד להקל בנ"ד לפי מ"ש הפ"י בחידושי כתובות לתרץ קו'

אא"ז מהרש"א שְהִבְאֵת לְעִיל דְלִמ' בְּבוּגְרוֹת תְּלִינן לְקוּל' מִשׁוּם דְדָם בְּתוּלִים בָּא מִמְקוּם קָרוֹב שְׁאִפְל' ע"י הַעֲרָאָה יוֹצֵא דָם בְּתוּלִים וְהוּ"ל קוּרְבָא דְמוֹכַח מִשְׁא"כ דָם גְּדוּת בָּא מִן הַמְקוּר שֶהוּא רְחוּק וְאֵע"ג דְאֵף בְּקוּרְבָא הוֹלְכִין אַחַר הָרוֹב דְוָקָא הֵיכָא שְהִהוּכְחָה מִחֲמַת הַקּוּרְב' מִשְׁא"כ הֵכָא הוּי הוֹכְחָה גְמוּרָה פִינן שְהֵדָם בָּא בְשַׁעַת תְּשֻׁמִישׁ מוֹכַח שֶהוּא דָם בְּתוּלִים עכ"ל: וּבְקוּנְטָרְס אַחֲרוֹן שָׁם פָּתַב וּנ"מ לְעַנְנֵן דָם מִפְּהַ בְּכַה"ג וְאֵף שְׁפָתַב שְׁלֵא לְמַעֲשָׂה פָתַב זֹאת כ"א לְהַתְלַמֵּד בְּמְקוּם אַחַר הֵיכָא דְאִיכ' סְבָרוֹת אַחֲרוֹת לְהַתִיר גַּם בְּנ"ד סְנִיף גְדוּל הוּא לְהַתִיר שְׁלִפִי סְבָרוֹת הַפ"י מִשְׁמַע דְבְכַה"ג יֵשׁ לְהַתִיר אֵף שְׁאִין יְדוּעַ שְהַמְכָּה מוֹצִיאָה דָם תְּלִינן בְּהַ וּבְנ"ד גְמִי שְהַמְכָּה הוּא בְשַׁפְתַּ הַמְקוּר לְצַד הַפְּרוּזְדָר וְרֵאֲיִיתָה מִחֲמַת תְּשֻׁמִישׁ הוּא קוּרְבָא דְמוֹכַח טוֹבָא וְאֲזִלִין בְּתַרְה: וְעוֹד נִרְאָה דָאִם אֵינְהָ מוֹצֵאֵת פְתָמִים הִלְלוּ רַק ע"י בְּדִיקָה שְׁמַכְנֹסֵת הָעֵד לְשָׁם וּמוֹצֵאֵת הָדָם פְּשִׁיט' דְמוֹכְחָא מִלַת' טוֹבָא דְמִשָׁם בָּא הָדָם וְאֲמַרִינן פָּאֵן גְמַצָא פָּאֵן הִי וְלֹא מִן הַמְקוּר בָּא לְכָאֵן וְזֵה מְבוּאָר מִמ"ש הַרְמַב"ן בְּחִידוּשָׁיו לְב"ב ר"ז אֵהָד דְאֲמַרִינן אֲבָל עֵינְבִי מְצַנְעִי וְנ"ל דְאֲפִי לר"ח דְאֲזִיל בְּתַר רוֹב אֲסִירִי מִשׁוּם דְהֵם בְּמְקוּמָם מִמֶשׁ וְחֻזְקָה פָּאֵן גְמַצָא פָּאֵן הִי וְה"נ מוֹכַח בְּקִידוּשִׁין פְּרָם הַנְטוּעַ יֵרַק וְיֵרַק גְמַכָּר חוֹצָה לוֹ אֲסוּר וְהֵינְנוּ מִשׁוּם דְדִרְכָּם לְמַפְנֵי עַל פְתַח הַגֵּן הַלְכָה פְמִי שֶהוּא בְּמְקוּמוֹ דְמִי וְכִינן שֶהוּ בְּמְקוּמָן וּמְצוּי לִיכָא לְמ"ד רוֹב עֲדִיף ע"כ וְהִבִיא הַנ"ל שָׁם אֵף אִפִי בְּגַמְצָא הָדָם בְּפְרוּזְדָר מִמֶשׁ אוֹ יֵצֵא לְחוּץ מִמ"מ אִית לָן לְמִיזַל בְּתַר קוּרְבָא כְּמ"ש הַפ"י דְהוּי קוּרְבָא דְמוֹכַח מִדְחֻזְינן שְׁבָא ע"י תְּשֻׁמִישׁ לְפַעַנ"ד א"צ לְזֵה דַע"כ לֹא אֲמַרִינן דְרוֹב עֲדִיף אִפִי מִקוּרְבָא דְמוֹכַח אֲלֵא הֵיכָא שְׁאִין שׁוּם חֻזְקָה פְּגוּן בְּעַגְלָה עֲרוּפָא וְכִיּוֹצֵא מִשְׁא"כ הֵיכָא דְחֻזְקָה מְסִייעוֹ לְקוּרְבָא אֲפִשֵׁר דְחֻזְקָה וְקוּרְבָא עֲדִיפִי מְרוֹב דְהָא חֻזְקָה וְקוּרְבָא תְּרוּנוּיָהוּ דְאוּרִייתָא וְעֲדִיפִי מְרוֹב' וְאֲדַרְבִי אֲמַרִינן סְמוּךְ מִיעוּטָא לְחֻזְקָה וְקוּרְבָא וְאֲזִלִין בְּתַרְיָהוּ טְפִי מְרוֹב וְכָל זֵה לְרוּחוּא דְמִלְתָא אֲבָל בְּאַמַת אִין אָנוּ צְרִיכִין לְכָל זֵה בְנ"ד שְׁיֹדַעַת שְׁדָם זֵה מִן הַמְכָּה לְכ"ע אֲתַתָּא שְרִיא בְלֵא נְקִיִים פְּלָל: שׁוּב בָּא לְיָדֵי סְפָר שׁו"ת מְעִיל צְדָקָה וְאִיתָא שָׁם בְּסִי"ס וְזֵה תְּשׁוּבָה מִהַגְאֹן ח"צ שְׁפָתַב לְתַמּוּהַ עַל הַסּוּבְרִים דְאֵף שְׁאִינְהָ יוֹדַעַת שְׁדָם זֵה מִן הַמְכָּה תוֹלָה בְּהַ בְּלֵא עַת גְּדַתָּה וְאִמְאִי הָא מְסַתְמָא דָם הַמְקוּר רַב מִדָם הַמְכָּה וּבִש"ס אֲמַרִינן הֵכִי לְעַנְנֵן מ"ת דְאִין דְרָף דָם הַמְקוּר לְבֵא מ"ת אֲדַרְבָּה דָם הַמְכָּה שְׁכִיחַ טְפִי לְבֵא מ"ת אוֹ מִחֲמַת חִיפּוּף הַאֲבָר עֲצָמוּ בְּמַכָּה אוֹ מִחֲמַת פְּגִיעַת הַזֵּרַע הַיּוֹרָה כְּחֵץ וּפּוֹגַע בְּמַכָּה וְהוּא מִתְגַלָּה וּמוֹצִיאָה דָם וְהָד דְפָרַק פֶּל הַיָּד הַרְוָאָה דָם מִחֲמַת מַכָּה כו' הַהוּא בְּבָרִי לָה שְהֵדָם מִן הַמְכָּה שׁוֹמֵת וְיֹרֵד אֲבָל בְּבוֹדָקַת וּמְצָאָה אֵף שְׁיֵשׁ לָה מַכָּה בְּחֻדְרִי בְטָנָה אִין רְאִיָה מְפֹרְשֵׁת בְּתַלְמוּד דְתוֹלָה בְּהַ אֲלֵא שְׁיֵשׁ לָנו לִיִישָׁב דְבָרִיָהֶם פִינן דְבְמַכָּה זֹו יֵשׁ בְּהַ וְדֵאִי דָם הוּי לָה הִיא מְצוּנ' וְתַדִירָה לְזוּב שְׁלֵא בְשַׁעַת וְנִסְתָּה יוֹתַר מִן הַמְקוּר דְהַמְקוּר אִינוּ מְצוּנ' לְזוּב שְׁלֵא בְשַׁעַת וְנִסְתָּה מִדְהַדָר בְּיָה רְבָא מִמְאִי דְאֵמַר מְעַיְקְרָא רוֹב וּמְצוּי קְאָמְרַת וּמוֹקְמִי לִי בְרוֹב לְחוּדְי' ש"מ דְבִישׁ לָה וְנִסְתָּה אִינוּ מְצוּנ' הוּא מִיָּהוּ לִית לָהוּ לְהַפּוֹסְקִים רֵאִי לְסְבָרְתָם מִן הַגְמָרָא וְתִיבְתָא לְהַפּוֹסְקִים הַסּוּבְרִים דְאֲפִילוּ אֵינְהָ יוֹדַעַת שְׁמַכְתָּה מוֹצִיאָה דָם תוֹלָה בְּהַ דְמָה כֹּחַ מַכָּה זֹו יָפָה מִכֹּחַ הָעֲלִי' שְׁדָמִים לָה וְיֵשׁ לָה פְתַח פְתוּחַ לְפְרוּזְדָר וְאִפ"ה אִין תוֹלָה בְּהַ וְצ"ע עכ"ל הַגְאֹן ח"צ וְזֵה שָׁם וְהַגְאֹן הַמְחַבֵּר מְעִיל צְדָקָה וְזֵה לְכָתַב לְתַרְץ קו' ח"צ שְׁאֵף אִם נֹאמַר שְׁיֹתַר קָרוֹב הִי לְתַלוּת בְּפְתַחְי שְׁל הָעֲלִי' מִבְּמַכָּה זֹאת כְּשֶהוּא לְבַדָּה מ"מ עַכְשָׁיו שְׁנֵהִיתָה הַמְכָּה נוֹסְף עַל פְתַח הָעֲלִי' שְׁפְתוּחַ בְּכָל הַנְּשִׁים וּמִשְׁתִּיָּהֶם נוֹלַד לָנו

ספק פֶּעִין ס"ס וכמ"ש הפוסקים ס' מן המקור ס' מן הצדדין והעלף בכלל צדדי' ואת"ל מן המקור שָמָא מן המפה הרי שלשנייהם פת בהיתר זה ואף פי לפי ס"ס אין פֶּאן ס"ס גמור מ"מ י"ל דכל שיש לדם לבא גם ממקום אחר הלה לו הרוב שיש לדם מקור על דמי העלף ונדבר בה נתרבה דמי טהרה של אותה האשה ותלינו בהו טפי מדם מקור פשהוא שלא בשעת נוסתה ועוד י"ל להני דסברי דתלינו במפה עפ"י גרסתם ופירושם בסוגיא דפרק התינוקת שאפילו באינו ידוע שמפכה מוציאה דם תלינו בה צ"ל מפני שהגרת המפה שכיחא מכל הגרות וספקות הרגילות עדיף מס"ס הנה העתקתי דבריהם ז"ל למען תשפיל פי בעזה"י שאלתינו פשאלת הראשונים ז"ל האי קושיא והאי פירוקא ואני הרחבתי הדברים בעזה"י ומ"ש הגאון הח"צ ז"ל שאין להפוסקים ראי' לסברתם זאת מן הגמרא לענ"ד דהפוסקים ס"ל דאין לחלק בין רואה מחמת תשמיש או לא שפמו שי"ל שע"י התשמיש עלולה לראות מן המפה כמו כן עלולה לעורר דם המקור וזה מבואר ממ"ש הר"ן באשה שאין לה נוסת דאסורה לשמש דבתחלתה חוששין לה שפיון שאין לה נוסת נראה מענינה שראיותי' באות לה כפי המקרים שקורין לה בקפיצות או אכילות וכיוצא ולפיכך יש לחוש לה שפמו אף מחמת תשמיש תראה ומשום הכי בעי בדיקה ג"פ הרי מבואר דיש לנו לתלות שע"י התשמיש תראה דם המקור וכן אמרינו תבעוה לינשא ונתפייסה דמחמת חימוד רואה ומכ"ש די"ל מחמת חימום דתשמיש גופא י"ל שפא מן המקור ואף דגם זה אפשר שיבא מן המפה ע"י תשמיש מ"מ אם הנה גם דם המקור שכיח בעת ההיא כגון באשה שאין לה נוסת קבוע יש לחוש לדם המקור שהוא מרובה וע"כ לומר הטעם משום דאנו באשה שיש לה נוסת איירינו ושללא בשעת נוסתה לא שכיח דם המקור והלכך אף שלא בשעת תשמיש תולה במפכה אבל בלאו האי טעמא אין רגלים לדבר בזה שרואה ע"י תשמיש לתלות שפא מחמת המפה טפי מן המקור וכן נראה מההיא דאמרינו לענין דם בתולים ל"ש אלא שפסק דם מ"ת וראתה שלא מ"ת וכו' והינו פיון שעדיין רואה מ"ת אלא שלא חיתה המפה לכן אפילו ראיתה שלא מ"ת הוא טהור: שוב מצאתי בשו"ת נ"ב סי' נ"ה שהקשה ג"כ ממ"ש התוס' בנדה דף י"ז דלכך לא מוקמינו אשה אחזקתה משום דדמי החדר מצויין ביותר כו' ולפ"ז אפי' במפה שמוציאה דם אין ראי' שיועיל חזקת האשה וכתב דהא לימא דעלף ידוע שאין דרפה להוציא רק מעט דם משא"כ מפה מי יוכל להכריע כו' וא"כ אפי' יודעין שמוציאה דם מ"מ גם לאידך גיסא אין אנו יודעין ואולי דרפה להוציא הרבה דם כו' ומסיק דבשלא בשעת נוסתה אין עלילה לראות ולכך תלינו במפה ע"ש ומ"מ ש"ש במפה שאין מוציאה דם צ"ע וגם במפה המוציאה דם צ"ע דהפוסקים לא חילקו ורוב מכות אין מוציאות דם בשפע כמו המקור ולפי השעוה הנחוצה לא יכולתי לעמוד על כל דבריו בתשובה שהאריך.

ואינו בדין שיניף המקצר על המאריך וכבר כתבתי לעיל דאפשר מחמת חזקת האשה תלינו שהמפה יש בה ריבוי דם כמו המקור והוא דחוק ועיקר הטעם בזה לפי שהוא שלא בשעת נוסתה ולהרשב"א צ"ע.

ועתה נבוא לדון מה דינא של אשה זו כאשר תראה ראינה גמורה בעת נוסתה שטמאה ודאי והיא צריכה להתקדש מטומאתה ללבון לבנים ודאי דצריכה הפסק טהרה דאל"כ עדיין בחזקת טמאה עומדת ואין פאן התחלה לספירת ז' נקיים כלל וכדאמרינו בנדה דף

ס"ט אמר רב זבדא שהפרישה בטערה בשלישי שלח סופרתו למגן ז' נקיים כו' וקמ"ל סופה אע"פ שאין תחלתו לפירוש מיהו הפרישה בטערה בעינו דמשנהו וזקו מעין פתוח ליכא לאחזוקי בטערה עד שתבדוק ותמצא ושפסק כדאמרין במתני' דהפרישה בטערה בעינו.

ולפי"ז נראה דע"כ לא אמרן דהרואה מתמת מפה אפי' תוך ימי נדוטה טהורה והיגו בידעת שדם זה זב מן המפה אלא בתחלת ראי' כיון דלא הוחזק מעין פתוח לא חיישינן שמה טפת נדה מן המקור מעורב בו כיון דנוסות דרבנן אבל היכא דהוחזק מעין פתוח וצריכה הפרישה אם היא מוצא עכשיו דם אע"פ שמוקדשת שדם זה זב מן המפה אית לן למיחש שמה טיפת דם נדה מעורב בו כמו אליבא דמ"ד ונסות דאורייתא דלא מהני שמוקדשת שהדם זב מן המפה וחישינן שמה יש בתוכו תערובות מדם המקור דהא הפרישת טערה נראה דהוא מדאורייתא והוא מבואר דאמרין התם איני והא פי אתי רבין אמר מתיב ריב"ח טועה ולא ידעין מאי תיובתא כו' ע"ש: והרמב"ן שם הוקשה הא מ"מ הפסקת טערה בעי אף לרב כו' ותירץ דהוי משמע ליה מעיקרא דהכי קתני יום אחד שמה ראיתי והפסקתי ואינו יודע כמה הפסקתי דבלא הפסקה לא אפשר עכ"ל.

וגם הר"ן בחידושי שם כתב וא"ת הא לכ"ע בעינו הפסק טערה וליכא י"ל כיון דקתני יום א' טמא ראיתי משמע שהפסיקה בטערה שאל"כ איך יודעת שיום א' בלבד ראיתה עכ"ל. ואם איתא דהא דבעינו הפסק טערה לרב אינו רק מדרבנן לבד מאי קא קשיא להו דבפשיטות מצינו למימר כיון דהתם ס"ל טבילה בזמנה מצוה דאורייתא משום שהצריכו רבנן הפסק טערה להחמיר עליה ולא מבטלינן טבילה בזמנה דאורייתא אלא נדאי דס"ל דהפסק טערה מדאורייתא בעינו וראיתי בדברי אא"ז מהרש"א שמהקשה ג"כ אהא דקאמר נאי ס"ד דלא בעי ספורין לפנינו לטבילה ביממא נמי כו' ואע"ג דרב נמי לא קאמר דבעי הפרישה בטערה והו' דטועה איכא לאוקמא דלא הפרישה בטערה בנדאי בסופן אע"פ שאין תחלתו אבל לגבי טבילת מצוה בזמנה אף בלא הפרישה בטערה בנדאי משום ספיקא שמה הפרישה בטערה צריכה טבילה בזמנה: וכן נראה מדברי התוס' שכתבו אהא ד"ד לנדה וכן לזיבה מפאן אין יכול לדקדק דלא בעינו ספורין לפנינו מדטובלת אע"פ שלא הפסיקו בטערה כו' הרי לה בהדיא לרב דבלא הפסיקו בטערה נמי לא בעינו ספורין לפנינו וטובלת משום דבזמנה דשמה הפרישה בטערה באותו היום עכ"ל: ודבריו נכונים דנהי דנימא דלקח מועיל לרב סופן אע"פ שאין תחלתו משום דעכ"פ הפרישה בטערה מ"מ לעגן טבילה בזמנה יש להחמיר מספק דשמה באמת פסקו מלראות והיה הפרישה בטערה משא"כ אם נימא דבעינו ספורין בפנינו א"כ כל זמן שאין יודעת שספורים הם נקיים אין הטבילה מועלת כלל ע"י ספק ספירה ועכ"פ גם אא"ז מהרש"א מודה דספיקא דאורייתא הוי כשלא הפרישה בטערה וכדאמרין בהיה בנדה דף ס"ח בדקה עצמה ביום השבועה שחרית ומצאה טמאה ובין השמשות לא הפרישה ולאחר ימים בדקה ומצאה טמאה רב אמר זבדא ולוי אמר זבדא ספק כו' וכן תני לוי במתניתין ולאחר הימים בין בדקה ומצאה טהורה ובין מצאה טמאה הרי זו ספק זבדא ע"ש ופשיט' דרב מחמיר טפי מלוי לעגן בדקה ומצאה למשוי לה זבדא ספק ולא פליג אלא במצאה טערה להקל ומודה בהא דהוי זבדא ספק וכן פסק להדי' פ"ו מהל' א"ב ועינו ברמב"ן אהא בריית' דמותיב מינה ריב"ח כתב לתרץ דשאני התם כיון דילדה נדאי

פסקה רק מברייית' דטועה יום א' קשי' ליה ע"ש ונראה דלא ניחא לי' להרמב"ן והר"ן בתירוץ מהרש"א ז"ל דס"ל דאף מ"ד דלא בעי ספורין לפנינו היינו דוק' היכא שהי' הפרשת טהרה דאז מחזיקין להימים שאחריהם שהם נקיים וטהורים וה"ל פאלו ספורין ובדוקין לפנינו משא"כ כפשלא הי' שם הפסקת טהרה כלל א"כ הימים שאחריהם ספק ואינם ספורין ובדוקין כלל דאדרבה אית לן לאוקמינהו אחזקת טמאה והתורה אמרה וספרה לה ואא"ז מהרש"א שפיר פתב בשיטות התו' דמשמע מדבריהם דאי לא בעינו ספורין לפנינו אף בלא הפסקת טהרה נמי אית לן להצריך טבילה ומ"מ אפשר דגם הרמב"ן מוד' לזה ואפ"ה שפיר פתב לפי מה שפיתבו התוס' ולחלק בין זבה קטנה לזבה גדולה שפיר בעינו ספורים לפנינו דבדידה פתב וספרה לה.

ולפ"ז י"ל דכ"ע מודו בהא דבזבה גדולה בעינו ספורי' לפנינו אלא מדרב דאמר סופן אע"פ שאין תחלתן משום שהי' הפרשת טהרה ה"ל כספורין לפנינו משא"כ היכא דליכ' הפרשת טהרה דה"ל ספק זבה לא מיקרי ספיר' כלל ושפיר קשי' ליה להרמב"ן בההיא דטועה יום א' ל"ל כל הני טבילות שהרי לא הי' שם הפסק טהרה וממילא דאין פאן ספירה כלל ואין להאריף: ועכ"פ מבואר דבלא הפרשת טהרה הוי ספק זבה דאוריית' וא"כ בגונא דנ"ד אם לא היתה יכולה להפסיק בטהרה אע"פ שמרגשת בעת יציאת הדם שהיא מחמת מפה יש לחוש שמא עוד המקור פתוח ואייתי דם עם המפה וכמו למ"ד ונסתות דאוריית' אף כבר כתבתי בענין השאלה שהאשה שפיר יכולה להפסיק בטהרה ובענין אם תמצ' בימי ליבונ' ומבואר בפוסקים דתולה במכ' אף זה דוק' אחר ג' ימים ראשונים ובתוף ג' נחלקו אא"ז רמ"א ונהש"ף אם תולין במפה שבגופה שידוע שמוציאה דם ובתשובה אחת הארכתי בזה וכתבתי ליישב דעת אא"ז ורמ"א על נכון ותירצתי כל הגושף שהוקשו עליה האחרוני' ז"ל וילדעת רמ"א הסכים המנחת יעקב ושו"ת פנים מאירות ח"ב ושם כתבתי שמ"ש הרשב"א בתה"א להקל מחמת מפה אף בשעת ונסתה משום שא"א למיקם עלה דמלת' שא"כ אף אוסרה על בעלה ר"ל דהא יכול להיות שראיה פמה פעמים מחמת מפה ולא תוכל להפסיק בטהרה כלל והלכך אם נטמאה עכשיו בראי' זו יכול להיות שלא תטהר עד עולם ולא רצו להחמיר כ"כ וא"כ מכ"ש בזה שאם תחוש למה שתמצ' בג' ימי לבונה מה תעשה אשה שיש לה מפה בגופה וכי ידיה בין עיניה בכל רגע לשמור שלא יטפטף דם המפה וכן בראיה דם במ"ר דתלינן שהיא מחמת מפה שבגופה כמ"ש הרמב"ן פ"ק וא"כ איך נעשה פשתרא בעת ונסתה מן המקור וע"כ דבכה"ג אין חוששין אף בג' ימים הראשונים: איברא ש"ל דבזה כ"ע מודו פנין שדם זה הפא רגלים לדבר שהוא זב מן המפה לית לן למיחש לדם מקור שיבא עמו וע"כ לא נחלקו על הרמ"א אלא בידוע שמפחה מוציאה דם אבל מ"מ אין ידוע אם הדם שלפנינו בא מן המפה משא"כ היכא שידוע שדם זה הוא מן המפה לא גרע שלשה ימים הראשונים מאם רואה בשעת ונסתה וידוע שפא מן המפה דאין חוששין שמא דם ונסתה מעורב בו אע"ג דאין זה רק למ"ד ונסתות דרבנן מ"מ הו' מימרא דשלשה ימים ראשונים אין לה יסוד בש"ס כ"א מקור הדין משה"ת ושאר פוסקים שנמשכו אחריו ומסבר' דנפשיה כ"כ דכל שלשה הימים ראשונים י"ל שעדיין לא פסק דם המקור לגמרי וא"כ פשיט' שאין להחמיר בזה יותר מבשעת ונסתה אף שהיא תחלת ראי' וכ"כ בד"מ שסה"ת והמרדכי חומר' בעלמא הוא שהחמירו בזה וא"כ בנ"ד שהיא מרגשת בעת יציאת הדם

כְּשֶׁהִיא דָם הַמִּכָּה שְׂזָב מִשָּׁם כ"ע מוֹדִים וְעֵינָיו בְּשֵׁי הַבֶּשֶׂם הַב"ח ס"י ק"ע בְּאִשָּׁה שְׂדֵם יוֹצֵא תְּמִיד מִשְׁחִין שְׂבִגוּפָה שְׁתוּלָה אֶף בַּג' יָמִים הָרֵאשׁוֹנִים דַּאל"כ לֹא תוּכַל לְסַפֵּר ז' נְקִיִּים לְעוֹלָם כּו' אֲבָל מִן־כָּה שְׁחִין דְּכָל שְׁעָה יוֹצֵא מִמֶּנָּה דָם כּו' ע"ש שְׂפָשְׁטָא דְכַגְוֹנָא דַנ"ד שְׂיֻדְעַת שְׂדֵם זֶה מִן הַמִּכָּה שְׂאִין לְחֹוֶשׁ כָּלֵל וְכֵן הַט"ז מְסִיק בְּמִכָּה שֶׁא"א לְזַהַר תוּלָה בָּהּ וַא"כ כ"ש הִיכָא שְׂמַרְגְּשֵׁת בְּעֶצְמָה שְׂדֵם זֶה שְׂמוֹצְאָת עַכְשָׁיו הוּא דָם מִהַמִּכָּה שְׂאִינוּ חוֹשְׁשֵׁת שְׂמָא יֵצֵא עִמּוֹ מִדָּם הַמְּקוֹר ג"כ אִפִּי בְּתוּף ג' אֶף הִיכָא שְׂאִינָה מְרַגְּשֵׁת בְּשַׁעַת בְּדִיקְתָּהּ בִּימֵי לִיבּוּנָה שְׂדֵם זֶה מִן הַמִּכָּה לְכַאוּרָה צ"ע דַּאֲע"ג דַּהַד"מ מִיִּקְל בְּזֶה כְּשִׂידוּעַ שְׂמַכְתָּהּ מוֹצִיאָה דָם לְתוֹלוֹת אֶף בְּתוּף ג' וְיָמִים הָרֵאשׁוֹנִים הֵינּוּ לְעֻנּוּן מְצִיאַת כְּתָם דְּכְתָמִים דְּרַבְּנָן מִשֶּׁא"כ בְּרוּאָה מִמֶּשׁ ע"י בְּדִיקַת הָעֵד וּמ"ש הַד"מ דְּהָא אִפִּי בְּרוּאָה מִמֶּשׁ הָא כְּתָב אִיהוּ גּוּפָא דִישׁ לְחַלְקָא בֵּין תַּחֲלַת רֵאֲיָי לִימֵי סְפִירָה שְׁהַחֲזוּקָתָהּ מְעֵינָן פְּתוּחַ אֲלֵא דַּהַדְר מְדַמָּה לָּהּ לְרוּאָה בְּשַׁעַת וּנְסִתָּהּ דִישׁ מִי שְׂמַקְלִיל מִשׁוּם דְּוּנְסִתוֹת דְּרַבְּנָן וְכְתָמִים נְמִי דְּרַבְּנָן מִשְׁמַע הִיכָא שְׁהִיא רוּאָה מִמֶּשׁ וְהוּא בְּתוּף יָמֵי סְפִירָה אִין לְהַקְל: וְרֵאֲיָתִי בְּשׁו"ת מְעִיל צְדָקָה ס' הַנ"ל בְּשָׁם הַגָּאוֹן ח"צ ז"ל שְׂכַתְב ג"כ וְז"ל וְעוֹד דְּלֹא יָהָא אֲלֵא סְפִיקוֹ שְׂקוּל כִּינּוּן שְׁהוּא בְּזָמַן לִיבּוּנָה כְּאוֹתָהּ שְׂאֲמָרוּ כָּל סְפִיקוֹ נְגַעִים עַד שְׂלֵא נְזַקֵּק לְטוֹנְמָאָה סְפִיקוֹ טְהוֹר מִשְׁנִזְנֵק לְטוֹנְמָאָה סְפִיקוֹ טְמֵא אֶף זֶה כִּינּוּן שְׁהִיא צְרִיכָה ז' נְקִיִּים וּס' הֵם נְקִיִּים סְפִיקוֹ אִינָם נְקִיִּים הַעֲמִידְנָה עַל חֲזַקְתָּהּ וְאִין כָּאֵן נְקִיִּים וְאִין עֻנּוּן לְמְצִיאַת כְּתָם דַּאִיכָּא לְמ"ד דַּאֶף בְּשִׁלְשָׁה יָמִים רֵאשׁוֹנִים תְּלִינּוּ בְּמָה דְּאֶפְשָׁר לְתוֹלוֹת דְּכְתָם שְׂאִינָה אֲלֵא מְדַרְבְּנָן וְלֹאֲפוּקִי זֶה שְׂלִפְנֵינּוּ רוּאָה הִיא עַכ"ל: וּלְפַעַנ"ד אִין מְזִה רֵאֲיָה דְּהָכָא אֶפְשָׁר דְּלֹא הוּי סְפִיקוֹ הַשְׂקוּל כִּינּוּן דְּהֵאֲשָׁה זֶה יֵשׁ לָּהּ וְנִסְתָּ קְבוּעַ וְאִין דְּרַכָּה לְרֵאוֹת שְׂלֵא בְּשַׁעַת וּנְסִתָּהּ וַאֲע"ג דְּבִימֵי סְפִירְתָּהּ הוּי מְעִין פְּתוּחַ מ"מ כָּל שְׁהַפְּסִיקָה בְּטְהָרָה אִין לְחֹוֶשׁ שְׂמָא רֵאֲתָהּ וּכְמ"ש הַתּוֹס' בְּרִישׁ גִּיטִין שְׂאִינָה בְּחֻזְקָה שְׂתֵּהָא רוּאָה כָּל שְׁעָה מִשֶּׁא"כ בְּמִכָּה שְׁהִיא מוֹצִיאָה דָם בְּכָל שְׁעָה תְּלִינּוּ בָּהּ וּמ"ש מְנַגְעִים יֵשׁ לְדַחוֹת לְפַמ"ש הַתּוֹס' בְּכַתְּבוֹת דָּף ע"ה דְּבָהּ פְּלִיגֵי ר"י וְרַבְּנָן וּס"ל לְר"י דְּאֲזִלִּינּוּ בְּתַר חֲזַקָּה דְּגּוּפָא וְקִי"ל כְּר"י הֵתָם כְּדַאֲמַרִּינּוּ בְּב"מ דְּרַבָּה ב"נ אָמַר טְהוֹר כּו': אֲלֵא דְלְכַאוּרָה לֹא שְׂיִיף כָּאֵן חֲזַקָּה דְּגּוּפָא כִּינּוּן דַּס"ס רֵאֲתָהּ אֲלֵא שְׂיֵשׁ סְפִיקוֹ בְּדָבָר אִם מְמַקּוֹר אוֹ מִמִּכָּה וְצְרִיכִין אָנוּ לוֹמַר דְּאִין דְּרָף לְהִיּוֹת רוּאָה בְּשַׁעַת וּנְסִתָּהּ וַא"כ הַל"ל נְמִי חֲזַקָּה דְּגּוּפָא וּמְצִיאַתִּי בְּשׁו"ת נוֹדַע בִּיהוּדָה ס' ס"ג בְּשָׁם הַגָּאוֹן מו' חַיִּים כְּהֵן ז"ל שְׂכ"כ וְהִבִּיא דְּבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת וְע"ש מ"ש הַגָּאוֹן נ"ב ז"ל עַל דְּבָרָיו וְעֵינָן בְּרִישׁ פ"ד דְּנִגְעִים שְׁהִבִּיאוּ דְּבָרֵי הַר"מ בְּאַרְיִכוֹת יוֹתֵר וּמְחַמַּת הַנְּחִיצָה אֲנִי מְקַצֵּר וְעוֹלָה כְּעַת: וּלְפִי הַמְּבַרְאָר מְדַבְּרֵי הַנ"ב ס' מ"א אִית לְמִיִּקְל בְּכַה"ג אֶף בִּימֵי לִיבּוּנָה וְכַתְב טְעָמָא מִשׁוּם דְּתוֹלוֹת בְּמִצְוֵי בֵּין לְהַקְל בֵּין לְהַחְמִיר וְהַמְּקוֹר אִין דְּרַכּוֹ לְהוֹצִיא דָם שְׂלֵא בְּשַׁעַת וּנְסִתָּהּ וְהַמִּכָּה דְּרַכּוֹ לְהוֹצִיא דָם וְעֵינָן בְּדְּבָרָיו בְּס' נ"ט לְעֻנּוּן דָּם שְׂנַמְצָא בְּשַׁעַת הַטְּלַת מ"ר וְדַעְתּוֹ לְהַחְמִיר כְּשִׁלֵּא פְּסִיקָה בְּטְהָרָה כָּלֵל מִשֶּׁא"כ כְּשִׁפּוּסְקַת בְּטְהָרָה וְסוּפְרַת יוֹם א' עַכ"פ נְקִי נְרָאָה שְׂיֵשׁ לְסַמּוֹךְ בְּכַה"ג לְתוֹלוֹת בְּמִכָּה אֶף שְׁהָדָם בָּא עַל רֵאֲיָהּ בְּצִירוּף הַס"ס שְׂכַתְב רַמ"א וּבַנ"ד אִם תְּמַצָּא בְּתוּף הַנְּקִיִּים כְּמִרְאָה אֲשֶׁר רוּאָה מְחַמַּת מְכָה שְׁהָדָם מְעוֹרְב עִם צְחֻצְחֻחוֹת מְוַגְלָא וְדַאי רְגָלִים לְדָבָר דְּמִמִּכָּה קָאֲתִי וְגַם יֵשׁ לְצַרְף מַה שְׂכַתְבְּתִי לְעִיל דְּכַה"ג אִית לָן לְמִיזַל בְּתַר קוֹרְבָא וְכַסְבֵּרַת הַפ"י לְעֻנּוּן דָּם בְּתוֹלִים וְלִכְף נְלַפְעַנ"ד כִּינּוּן שְׂיֵשׁ מְקוֹם קוֹלָא אֶף אִם תְּמַצָּא בְּתוּף הַנְּקִיִּים לְתוֹלוֹת בְּמִכָּה זֶה יֵשׁ לָּהּ לְנַהוּג כְּף מְתַחֲלָה יֵשׁ לָּהּ לְנַהוּג כְּדַת הַנְּשִׁים לְאַחַר שְׂתַפְּסוּק

מראייתה תבדוק עצמה בהפרכת טהרה ולבדוק עצמה בכל יום מימי הנקיים אולי יעלה בידה ואם תבחן שנים או שלשה פעמים ולא יעלה בידה השבעה נקיים לגמרי אע"פ שפתיי שיוכלה להקל בזה שלא לסתור ספירתה אם מראה הדמים שגין פאשר רגילה לראות ממפתה ומכ"ש אם תרגיש שהדם מוצא מן המפה מ"מ יש לה לנהוג משם ואילך להפסיק בטהרה ולהתחיל בספירת נקיים עכ"פ יום או יומים ויותר כפי האפשר וכאשר תרגיש פי נתמלאה האבצבוע וקרוב שיפקע ע"י דחיקת העד מוטב שלא תבדוק כלל מן הוא והלאה כלל אע"ג דלכתחלה צריכה בדיקה בכל יום מ"מ פיון דבדיעבד סגי בשבדוקת פעם אחת בתוך השבעה מלבד בדיקת הפסק טהרה יכולה היא לעשות כן לכתחלה ועדיף טפי להקל עלי' בלא בדיקה משנצטרף להקל לה פשתראה ולתלות במפה מ"מ אינה יוצאת מידי טומאתה שתפסיק בטהרה יום א' עכ"פ בתוך השבעה וכדכתיבנא: ועינתי בספר סדרי טהרה וראיתי שהאר"י הרבה בזה וכתב דכיון דפסקינן תחלתו וסופן ולדיעה זו צריך ספורין לפנינו דהיינו ספורין ונדאין וא"כ אף שי"ל שתולין במפה נקיים ונדאים לא הוי דהא איכא למימר נמי דדם נדה היא כו' ואפ"י בדיקה יום ראשון ושביעי ונמצא טהורה ובינתיים ראתה לא מהני דמן הסתם אמרינן פיון שראשון ושביעי טהור כולם יצאו בטהרה אבל היכא דראתה בינתיים אותן ימים שראתה לאו נדאי נקיים הם וליכ' למימר דגרירא בתר ראשון הא חזינו דנשתנב מיום ראשון דבו לא חזי' והשת' חזי' ואולי הוי חזי' בראשון לא היינו תולין במפה: ולענ"ד אין דברים מוכרחים דהא בכתם מקולין אפי' תוך הז' נקיים ואמרינן דמעלמא אתי ולא אמרינן דלא גריירי בתר ראשון דלא אשפחת בי' ולא מידי ואי הוה משפח בי' לא תלינן ולפי מ"ש סה"ת והשת' הא אשפח דמא ואפ"ה לא חיישינן להכי לעגנן מפה שבגופה המוציאה דם דמסתבר לתלות בה כמו בכתם דתולין דמעלמ' אתי גם מ"ש דלפי מ"ש הרשב"א דע"י בדיקה אלו מוחזקים כל הימים ובזה עינינו רואות שנשתנה ימים אלו שראתה בהם מימים שבדיקה בהם שלא ראתה כלל ולפענ"ד אין בזה שינוי כלל דלעגנן שלא תרא' דם מקור שפיר מחזיקין מיום א' לשאר הימים פיון שאין דרף לראות שלא בשעת ונסתה משא"כ המפה ונסתה להוציאה דם בכל פעם וכי בשביל שמזדמן לפרקים שאינו מוציא דם שבשעת שמוצאת היא דם המקור דא"כ בתחלת ראיי' נמי נימא הכי אם לפרקים אינה מוצאת דם אלא נדאי דמשום הא לא ארי' וכף דרפה של מפה להגלע ולהוציא דם ותלינן מפה כמו שתולין בתחלת ראיי' שבא לה נוסת קבוע והוא עלולה לראות ומכ"ש להפוסקים דאף בשעת ונסתה תולין וכיון שאנו תולין במפה ממילא דדם זה הנמצא כמאן דליתא דמי וכאילו לא בדיקה כלל בימים אלו ונהרי זה כאילו ראתה מראה דם טהור אעפ"י שביום ראשון לא ראתה כלל לא חשיב שינוי כלל ומ"ש עוד דהא דבעינו ספורין לפנינו ספק אם היא מדאורייתא ואי קשיא מנ"ל דדיעבד אינו מעכב י"ל דאית ליה שום לימוד ע"ז לפי זה י"ל כל הראוי לביקלה כו' משא"כ במפה דאין ראוייה לבדיקה עכ"ל ולפי ענ"ד נראה נדאי מאן דס"ל סיפורין בפנינו בעינו הוא דאורייתא מדכתיב וספרה וכאשר האר"י הס"ט גופא לעיל מינה וזה מוכח ממאי דמוקי הך דטועה דלא בעינו ספורין דאל"כ הנה טבילו' ל"ל סו' ומ"מ בדיעבד אינו מעכב וכמ"ש לעיל בשיטת הרמב"ן ונהר"ן דס"ל דלרב בהפסק טהרה חשיב כל הראוי לביקלה דאין זה אלא בדבר שהוא מגזרת הכתוב אבל הכא טעמא הוא שלא הקפידה תורה בדיעבד שע"י בדיקה

דחד יומא או תחלתו וסופו כולהו גרירי בתרין וגם י"ל דראוי לבילה ע"י שפופרת ואף אם המפה במקור אפשר לבדוק פשלא נמצא דם על המכחול כ"א בשונגעת בו במקום המפה ממש ולענ"ד אף עפ"י שבס"ט שם מחמיר בזה מ"מ אפשר שיודה פגוונא דנ"ד די"ל שדם המפה הוא גיפר ומשונה מדם ראיתה דבכה"ג מציאת דם זה אינו מעלה ומוריד והוי פלא בדם פלל ומכ"ש במרגשת שפא ממפה וכמש"ל בבא זאב ונטל בני מעים אי זאב ודאי ניקב הוי פגיטל ולא התיירם פלל וה"נ פשיטא דבכה"ג הוי פלא בדם פלל ולפמ"ש לבדוק רק יום או יומים ותו לא אין פאן בית מיהוש אף לדבריו ז"ל ואם אפשר לה בבדיקת ראשון ושביעי מה טוב: שוב עיינתי בספר חוות דעת פתב גם כן בסי' קצ"ו באשה שראתה דם ממש ויש לה מפה שמוציאה דם אם יש לה הפסק טהרה ומוציאת יום א' נקי שפיר דמי וכ"כ בסי' קפ"ז ומ"ש שם בסי' קצ"ו דהא דבעינו ספורין לפנינו אף ראית דם בלא הרגשה מעפב מדאורייתא דהא עיקר הבדיקה משום דם הבא שלא בהרגשה דאל"כ בדיקה ל"ל ולענ"ד לא נהירא דכיון דבלא הרגשה לאו מדאורייתא אינה סותרת מדאורייתא והא דאמרין דבעינו ספורין ובדוקין משום דאל"ה איפא למימר דארגשה ולאו אדעתה או הרגשת מ"ר הוא וכמ"ש התוס' שם דף כ"ח לחלק בין זמן מרובה לזמן מועט ע"ש וגם שאר דברים שם תמוהים לפענ"ד ומ"ש בסוף דבריו דספק לא ראתה אפשר דלא נחשב לספק פלל משום דכי לעולם לא תראה כו' והיינו לפי דבריו שם דנקט ס"ס שפא לא ראתה פלל מעיקרא אע"ג שתהיה בשעת ונסתה ונסתות דרבנן וע"ז קאמר דאין זה ספק כו' אף לפי ענ"ד שפיר מחשב ספק דע"כ לא פתבו התוספות והפוסקים הך סברא דשעת ונסתה טמאה משום דכי לעולם לא תהיה טמאה אלא לענון דלא מוקמינו בכי הא אחזקת טהרה אבל מ"מ בשביל זה מפלל ספק לא יצא ואם היה ידוע לנו שדם זה מהמפה היינו מטהרין אף בשעת ונסתה משום דווסתות דרבנן כמ"ש הס"ט הילקף אף שאין ידוע שדם זה מהמפה עכ"פ ספיקא הוי ומ"ש בסימן קפ"ז סק"ה ראיה מנזיר דף ס"ה דאמר רבא לא תימא ספק חזא כו' ופירשו התוספות פגון שפא ש"ז וזיבה כו' דאם ספק ש"ז או זיבה אפילו נזקק לטומאה טהור כו' לפענ"ד פשוט דאין לפרש בספק כה"ג כדאמרין בנדה דף ל"ה זיבה בא מבשר המת ודומה למי בצק של שעורים דיתה ודומה ללחן ביצה מוותר משא"כ ש"ז.

גם מ"ש שם דאף בתוך נקיים אמרינו שהיא בחזקת שתטהר באותו יום וכדאמרין ביבמות אשה זו בחזקת היתר לשוק כו' אף עפ"י שהספק אירע בחיי בעל כו' אין הנזידון דומה דהתם הרי מ"מ הבעל וקברו מוכיח עליו כמ"ש הרשב"א שם וחסות איסור קמא אזיל בנדאי משא"כ פאן דהך ספק שפא מקור הוא מחזק חזקת חזקה ראשונה ומה שהיינו מוחזקת שתטהר לאותו יום היינו פשלא נופל מקרה חדש שייסמפק עלינו את הענון ושם המקרה שאירע הוא שזרק גט לערוה ומוקמינו הערוה בחזקת שלא נתגרשה כמ"ש התוס' ואף למאי דאמר אב"י א"ה בקידושין גמי גימא הכי והתם הספק מחזיק חזקת איסור אשת איש דמעיקרא מ"מ אמרינו עליה הראיה לברר שנעשה מעשה כמ"ש הרשב"א שם משא"כ פאן שהרי דם לפניו והוא מכניס אותנו לבית הספק לא שייך עליה ראיה והארכת בענינים אילו בקונטרס פללי חזקה שלי כמ"ש בספרי בית אפרים.

ושם תמהתי על דברי ספר הנ"ל במ"ש שם בסימן ק"י וסימן קצ"ו וביארתי הפל על נכון בס"ד ע"ש סיומא דפסקא דאתתא דא שריא לבעלה ויש לה להתנהג כאשר כתבתי

למעלה ויש לה למעט בבדיקות הן בבדיקות אחר תשמיש או בדיקות שצריכה לבדוק אחר ראית ונסתה רק שצריכה הפסק טהרה ולספור נקיים אשר תוכל (ועיין בח"ד סי' קפ"ז שפתב במפה שאין ידוע שמוציאה דם אין לה לבדוק עצמה שאם תמצא תהיה טמאה ותמתין עד שתרגיש ותטמא ובנ"ד שאף אם תמצא היא טהורה כמ"ש מ"מ טוב יותר למנוע מבדיקות אם לא שתרגיש שנתפתח מקורה) וצריכה לדקדק פאשר תמצא דם על בגדה או פשתביא עצמה לידי בדיקה שיהיה פמראה אשר רגילה לראות מחמת מפה ואם יראה לה קצת שינוי אין לה לסמוך על עצמה רק תבוא לפני החכם המורה גם נלענ"ד שיכולה היא לעשות בדיקת הפסקת טהרה אימת שתוכל אף שיהיה קודם חמשה ימים לשמושה וספירת נקיים ותחיל אחר חמשה ימים אף על פי שש"ו"ת צ"צ מחמיר בזה היינו משום שלא היה פנונתה לבדיקת הפסק טהרה וכמ"ש שם טעמא משום מלתא דלא רמיא משא"כ היכא שמתחלה היא קובעת עצמה לבדוק עצמה לשם הפסק טהרה שפיר מהני ואולי יקל בעיני' להיות מוצאת עצמה טהורה בעת ההיא יכולה היא לבדוק עצמה לשם הפסק טהרה ולהמתין עם ספירת הנקיים עד אחר חמשה לשמושה מחשש פליטת ש"ז ואחר תספור ונקתה ונזרעה זרע ובעלה? הא זוכה במקחו ולא יגרע עונתה ושארה פדת של תורה כנלענ"ד אם יסכים עוד חכם מובהק מורה גם הוא יורה לבל תהי אשה עצורה פי היא נקיה וטהורה ואלו דברינו בטרה דברי זעירא מן סבריניא הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד: שאלה מט: שאלה אשה אחת יש לה נוסת קבוע פראוי והיתה רגילה למצוא בבדיקתה קרטין אדומים דקים והיה זה משוף שנה ומחצה ואח"ז נפסקו הקרטין אדומים רק מוצאת בבדיקתה קרטין שחורים דק מן הדק שאין להם תפיסה רק גלקטין בחדו של מחט ומהתחלת הקרטין השחורים לא טבלה לבעלה כלל ופעם אחת היתה מרגשת כאב בצידה תחת הצלעת משוף שני שבועות ובשעת הכאב היה הטלת מי רגלים גם כן על ידי יסורין וצוה המורה לסגן מ"ר פעמים ושלש ובכל פעם נמצא על הבגד כמה קרטין פאלה וגמולה דא מבעלה זה זמן רב והבעל מבקש תפקידו ואם עוד יארכו הימים ולא תטהרו עיניו נתן בגרושין והיא מתנפלת לפני המורים להוציא לאור משפטה: תשובה אם אמנם פי ענינים פאליו הורחב הדבור בהם בש"ו"ת קדמאי ובתראי וגם אני חזון הרביתי בענינים פאלה אפס בכל עת בא הדבר אלי להורות הלכה למעשה אין דרכי לסמוך על כח המדמה בהשפלה ראשונה פי על הרוב במקרים פאלה אשר לבקרים מתחדשים בהשתנות הענין בדבר מועט נדמה כחוט השערה חוזר הדין ונצמק לענין אחר והאינדנא דכחיש חילאי ולא צילא דעמאי רצתה נפשי לחשוך עצמי מן הדין וידונו מי שלבו שלם יבא במשפט על כל נעלם אבל מה אעשה אחרי פי הדור יתום בעו"ה ובני עליה מועטין זעיר שם יש שיש לו ואינו רוצה להפלות בין דם לדם ויחד נכמרו נחומי על טל ילדותה וטלטולא דאתתא הבאה ושבה זה פעמים מדמעת וחוזרת ומדמעת כמים הפוגרים וצונחת בפיא בפיא היינו דאחרוב ביתה פי יעלימו חכמי הארץ את עיניהם לברר היתרה בים אילו אחרי שפבר גלגל עמה זמן רב גלל כן נתתי פני לעיין בזה ולחפש ולחקור דרכי היתר ולא אבא בסלסול בדברי התשובות פי יארך עלינו הזמן רק אהיה פבוצר על סלסולות וגם לא אכתוב על דרך פלפול פי דיו לבא מן הדין והצורך לעיקר ההוראה רק צריך אני לבאר מה שנתחדש לי מידי עברי לעיין בזה בכדי לירד לעומק הדין כמה שפחלקו אבות העולם ברואה חתיכ' דם יבש שדעת הראב"ד

והרשב"א דאפילו לא נִימוּח טמאה וְהִרְזוּהָ וְהָרָא"ה וְהָרָא"ש סוֹבְרִים דְאָף בְּזָה אִם לֹא נִימוּח טְהוּרָה וּבִש"ע ס"ס קפ"ח פְּתַב שְׁנֵי דִיעוֹת בְּזָה וְהִשְׁ"ף שָׁם פְּתַב דְּבִירוּשְׁלָמִי פָּרַק הַמַּפְלָת מוֹכַח בְּהִדְיָא פְּסֻבְרָא הָרָאשׁוֹנָה וּתְמַהֲנִי עַל מַה נִּתְחַבְּטוּ הַגְּדוּלֵי בְּזָה גַם לִישְׁנָא דְש"ס א"ה בְּשָׁלָא נִימוּחוּ נְמִי מִשְׁמַע הֵכִי ע"ש וּלְדִידֵי חוּזִי לִי שְׁלָא נְעַלְמֵ הִירוּשְׁלָמִי מְעִינֵי הָרָאשׁוֹנִי ו"ל וּמִתְחַלְלֵי אֲבָאָר דְּבִרֵי הִשְׁ"ף שְׁכַתְבֵּי דְלִישְׁנָא דְש"ס א"ה בְּשָׁלָא נִימוּחוּ נְמִי מִשְׁמַע הֵכִי וּדְבָרֵי סְתוּמִים וְאֲנִי אֶפְרָשׁ בְּעוֹז"ה וְהִנֵּה מְקוֹר הַדִּין בִּיש"ס דְּנִגְדָה דְּרַף דְ"ב בְּעָא מִינֵי רִיב"ח מר"א דָם יָבֵשׁ מֵאִי פִי יָזוּב זוּב דְמָה אָמַר רַחֲמָנָא עַד דְּמִיָּדָב דְיִיב.

לח אין יבש לא. או דלמא אורחא דמלתא הוא ולעולם יבש נמי ופירש"י דם יבש פגון שיצא מגופה חתיכה של דם יבש זוב דמה משמע לח שהרי אין דרכו לזוב אלא לח א"ל תגיתיה דם הנדה ובשר המת מטמאין לחין ויבישין א"ל לח ונעשה יבש לא קמיבעי לי פי קמיבעי לי יבש מעיקרא מאי א"ל הא נמי תגיתיה המפלת כמין קליפה כמין שערה כמין עפר כמין יבחושין אדומים תטיל למים אם נמוחו טמאה א"ה בלא נמוחו נמי אמר רבה פי לא נמוחו בריה בפ"ע הוא ומי איכא כה"ג אין והתניא אמר רב"צ כו' מעשה באשה אחת שהיתה מפלת כמון קליפות אדומים ושאל אבא לחכמים ונחכמים לרופאים ואמרו אשה זו יש לה מכה בתוך מעיה שממנה מפלת כמין קליפות תטיל למים אם נמוחו טמאה כו' ע"ש ומזה למד ה"ש"ף משמעות דבדמ יבש אף פי לא נמוח טמאה פיון דפריף בפשיטות א"ה פי לא נמוחו נמי אלמא דבדמ פשיטא ליה דטמא אף לא נמוח ומש"ה קשיא ליה בהא דמפלת ומשני משום בריה משמע דבדמ לא שניף בריה וטמא אף בלא נמוח אף באמת דבריו תמוהים בזה שהרי על דין דם יבש אנו דנין דבזה בעי ריב"ח מה דינו של דם יבש מעיקרו דלמא לא טמאה התורה דם כזה כ"א כשהיא לח בשעת זיבה ומידב דייב ואם אינו לח בשעת זיבה אפילו נמוח אח"כ טהור כמ"ש התוספ"ו שם ופשוט ליה דלא אמרינן דוקא מידב דייב ולהכי פריף א"ה דלא קפיד קרא שיהיה לח בשעת זיבה רק אורחא דמלתא נקט וה"ה אם הוא יבש א"כ אפי' לא נמוח נמי יהא טמא כמו בלח ונעשה יבש דטמא בדם הנדה אף שאין יכול לחזור ולשרות פמות שהי' פמבונאר בפרק דם הנדה ומה לי לח ונעשה יבש מה לי יבש מעיקרו פיון דאמרתי דייב מעיקרו נמי בכלל זוב דמה הנאי רק אורחא דמלת' נקט ממילא דאתרבי מקרא דכתיב יהיה בהווייתו יהא אף שלא נמוח כמו דמרבית לח ונעשה יבש ואדרבא אפילו רבוי לא צריף אלא מצד הסברא פן הוא דהא יבש לא נפיק מפלל דם ומה איכפת לן במה שאינו נמוח ומשני ליה דאה"נ אי הנה ידעינן שדם המקור הוא יבש זה לא מעלה ולא מוריד רק דאי לא נמוח הנה סימן מובהק שאינו דם המקור שאין דרף המקור להוליד דם יבש כזה שלא יהיה נמוח אלא בריה בפ"ע הוא ור"ל שאינה מתולדות הדם רק מחמת המכה היא באה ומייתי מעובד' דרב"צ וכ"כ הרא"ש וְהַרְמַב"ן שְׁאֲכַתוּב לְקַמְן וּס"ל לְהִרְזוּהָ פִּינּוּ דְבִפְרָק דָם הַנִּדָּה פְּרִיף דָם יָבֵשׁ מְעִיקְרוּ מְנַלְן וְתוּ הַמַּפְלָת כְּמִין קְלִיפ' כו' וּמְפָרֵשׁ לָהּ כַּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת שָׁם ד"ה וְתוּ כו' א"נ ר"ל וְתוּ יָבֵשׁ מְשׁוֹנָה כְּעִין יְבַחוּשִׁין אוּ כְּמִין קְלִיפִי מַנ"ל ע"ש וּמְשַׁנֵּי יְהִיָּה רַבּוּיָא הוּא א"כ מְבֹאָר דְלֹא עֲדִיף מַה דְּמְשׁוֹנָה כְּעִין יְבַחוּשִׁין מְדָם יָבֵשׁ סְתָמָא שְׁאִם תֵּאמַר שְׁמָה שֵׁשׁ בּוּ שְׁנִינֵי כְּעִין צוּרָה נוֹטָה יוֹתֵר לְטְהָרָה מְדָם יָבֵשׁ סְתָם בְּלֹא צוּרָה א"כ בְּאֲמַת מַנ"ל לְרַבּוּיָי יָבֵשׁ מְשׁוֹנָה דְלִמָּא לֹא מְרַבָּה קְרָא רַק דָם סְתָם אֲלֵא וְדִאי פִּינּוּ דְמַחֲד קְרָא מְרַבֵּי לְהוּ אֵלֵמ' דְּכִי הִדְדִי גִינְהוּ וְא"כ פִּינּוּ דְדָם כְּעִין

קליפין כו' מתירין ע"י שרוי' אם לא נ'מוחו אלמא דהנה סי' מובהק שאינו מתולדות הדם דאל"כ מה"ת להקל בו מחמת שלא נ'מוח ולומר שאינו מתולדות הדם דאימא דם שקרש הוא ונעשה בצורה זה דהא מחמת זה מצרכת לה בדיקה בשרויה לפי שלפעמים נעשה כן וא"כ בדם יבש סתם נמי אם לא נ'מוח סימנא מלתא שאינה מתולדות הדם רק מחמת מפה שבמעיה המשרת דם יבש זה דהא קמן שלא נ'מוח והארכתי קצת בזה כדי להסביר דברי הר"ה במ"ש נאני אומר דא ודא אחת היא וראיה לדבר מדאמרינו פרק דם הנדה כו' אלמא אידי ואידי חד דינא אית להו ומחד קרא נפקי ודבריו מבוארים עפ"י מה שכתבתי ועכ"פ מ"ש הש"ך ממשמעות לשון הש"ס דלא פרז"ה לענ"ד לא משמע מידי דקושיות הש"ס הוא טרם תדע הך סברא דבלא נ'מוח בריה הוא וא"כ מסתברא שלא להפלות בין דם לח שנעשה יבש שטמא אעפ"י שלא נ'מוח ובין יבש מעיקרא ולבתר דמשגי דבלא נ'מוח בריה הוא גם בדם יבש בלא צורה אית לן למימר הכי: ודברי הש"ס אילו שפאו לידינו א"א לפטרם בלא ביאור נכון שלכאורה תמוה מאד דר"א פשוט ליה מעיקר' ממתני' דדם הנדה ושביק מתניתין דהכא דקדמה טובא וגם היא תשובה נצחת ומוכחת אף ליבש מעיקרו וגם תמוה בהא דקאמר א"ה (אפילו) בלא נ'מוחו נמי דלשון א"ה משמע שר"א חידש איזה דבר ופריה ליה לפי שיטתו והלא ר"א לא חידש פאן פלום רק בא לפשוט לריב"ח ונשנה לו לשון המשנה ואם המקשה לא ידע דר"ה לחלק בין נ'מוח או לא הו"ל לקבוע קשיותו אגופא דמתני' דכי לא נ'מוח נמי כמו בלח ונעש' יבש דמטמא אף שלא נ'מוח ואם הנה ניחא ליה מתני' משום דמחלק בין לח ונעשה יבש שפבר הנה עליו תורת דם ולא נפיק מיניה במה שנתבש אעפ"י שלא נ'מוח משא"כ היכא שייבש מעיקרא יוכש גמור שלא ינמחה אין לו תורת דם רק אם סופו להמחות שפיר יש עליו תורת דם אף שייבש מעיקרא א"כ מאי קשיא ליה אדר"א שקהרי ר"א לא יפשוט ליה רק אם נמחה טמאה משום דריב"ח קמייבצי ליה דלמא בייבש מעיקרו אעפ"י שנגמחה אח"כ טהור פינו דלא מידב דייב וכמ"ש התוספות שם ואהא פשוט ליה דנימוחו טמאה ואם נפשך לומר דמסתבר להמקשה דכיון דדם יבש מעיקרו הוי דם טמא אף ע"ג דלא דייב תו אין לחלק בין נ'מוח או לא אם כן אמתניתין גופא הנה ליה לאקשוני שקהרי ר"א לא חידש דבר בלשון המשנה.

ונלענ"ד דא"ש לפי מ"ש התוספות שם שהקשו דהאיך קפשיט מהא דנימוחו לענין יבש דנימוחו לא מיקרי יבש דאפילו הנה דאין מטמאין יבשין שפיר מטמאין כשחוזר ע"י שרוי' ותירצו דמ"מ פשיט שפיר דלא אמרינו עד דמידב דייב א"נ התם בלחין ונתייבשו שע"י שרויה חוזר לכמות שהיא וריב"ח בייבש מעיקרא מיבצי ליה דלמא טהור אפילו נ'מוח ע"ש ושני התירוצים עולים בסגנון אחד דגם בתירוץ האחד ס"ל דריב"ח מיבצי ליה דילמא בעינו דייב ואם לא דייב טהור אף שנימוח אח"כ ופשוט ליה דנימוח טמא א"כ מוכח דלא בעינו דייב ואורחא דמלתא נקיט ובתירוץ הב' פתבו ג"כ דריב"ח מיבצי ליה דילמא טהור אפילו נ'מוח והוסיפו תבלין לדבר דלא שייך בזה לתת עליו שם לח לפי שנימוח דדוקא בלח מעיקרא יש מעלה בזה שע"י שרוי' הרי הוא חוזר להיות לח פמות שהי' אכל פשהו' יבש מעיקרא בשביל שאם ישרו אותו בפושרין יהיה נ'מוח לא תוסיף תת פח לח ליבש זה ואם יבש שלא נ'מוח בשרויה טהור גם נ'מוח טהור ושני התירוצים הם אמתיים ומסתברא מאד ודון מינה נמי איפכא אם נאמר דייבש טמא משום

דְּזוּב דְּמָה לָאוּ דְּוָקָא אֵלָא אֹרְחָא דְּמַלְתָּ נְקִיט פְּשִׁיטָא שְׂאִין סְבָרָא לִוְמַר שְׂאִין לְטַמָּא הִיבְשׁ רַק מַה שְׁהוּא גְּיָמוּחַ דְּוָקָא דִּזִּיא תְּדָא פִּינּוּ דְּלֵא קְפִידִינּוּ אֲדִיבִיב זֹוּב דְּמָה אֹרְחָא דְּמַלְתָּא הוּא וְהוּ"ל פְּאִילוּ פְּתוּב דָּם סְתָמָא שְׁגָם הִיבְשׁ בְּכַלְל וְא"כ מְנִינּוּ לְנוּ לִוְמַר שְׂצָרִיף שְׂיִהֵיגָה גְּיָמוּחַ דְּוָקָא ע"י שְׂרוּי' וְעוּד דְּבִשְׁלָמָא אַם הֵיגָה צְרִיף לְהִיּוֹת לַח אֵלָא שְׁנַתִּיבְשׁ מְצָאָה הַקְּפִידָא מְקוּם לְנוּחַ וְלִוְמַר שְׂצָרִיף שְׂיִהֵיגָה גְּיָמוּחַ שְׂיִחְזוֹר לְקַדְמוּתוֹ מִשָּׂא"כ בְּיָבֵשׁ מְעִיקְרָא אֲפִילוּ אַם יִהֵיגָה גְּיָמוּחַ אִין זֶה חֲזוֹרָה וְכִסְבַּרְתָּ הַתּוֹס' בְּתִירוּץ הַב' וְלִכְּן אִין מְקוּם לְחַלְקַּ בְּזֶה בֵּין גְּיָמוּחַ אוֹ לֹא דְבַהֲדָ צַד דְּיָבֵשׁ מְעִיקְרָא טְהוּר י"ל פִּן אֲפִילוּ גְּיָמוּחַ וּבַהֲדָ צַד דְּיָבֵשׁ טַמָּא יֵשׁ לִוְמַר פִּן אֲפִילוּ לֹא גְּיָמוּחַ: אֲדָ עֲדִינּוּ יֵשׁ לִוְמַר דְּוָדָי הָא דְּכַתִּיב זֹוּב דְּמָה לְאוּרוּי דְּבַעֲיָנּוּ מִיָּדָב דְּיָיִב לְמַעוּטֵי אֲתָא דְּהִיכָא דְּלֵא דְּיָיִב טְהוּר מִיָּהָא לָאוּ אֲשַׁעַת זִיבָה מִגּוּפָה קְפִידָא קְרָא כ"א אֲדָם קְפִידָא קְרָא וְקֹאמֵר זֹוּב דְּמָה שְׂיִהֵיגָה דָּם שְׂיִיכַל לְזוּב וְאִי הֵיגָה מְפָרְשִׁינּוּ הִכִּי שְׂפִיר יֵשׁ לְחַלְקַּ בֵּין גְּיָמוּחַ אוֹ לֹא דָּאֵם גְּיָמוּחַ אֲפִי עַל פִּי שְׂהֵיגָה יָבֵשׁ בְּשַׁעַת זִיבָה מ"מ פִּינּוּ שְׂהֵדָם מְצַד עֲצָמוּ יְכוּל לְזוּב ע"י שְׂרוּיָה רוּאִין אוֹתוֹ פְּדָם לַח שְׂיִיכַל לְזוּב מִשָּׂא"כ פְּשִׁלָּא גְּיָמוּחַ פִּינּוּ שְׂאִינוּ דָּם הִזְבִּי לָאוּ זֹוּב דְּמָה קְרִינּוּ בִּיגָה אֵלָא דַע"כ א"א לִוְמַר פִּן דָּא"כ אֲפִילוּ בְּדָם לַח וְנַעֲשֶׂה יָבֵשׁ שְׂאִינוּ גְּיָמוּחַ ע"י שְׂרִינּוּ הֵיגָה לְנוּ לְטְהַר דָּאֲף שְׂהֵיגָה לַח מְעִיקְרָא מ"מ הַשְׁתָּא מִיָּהָא לָאוּ דָּם שְׂזָב הוּא וְהֵיגָה לְנוּ לְטְהַר פְּמוּ שְׂכַבְתָּ זְרַע וְאִינְדָּה דְּמַתְנִיתִין שְׂאִין מְטַמְּאִין יָבֵשִׁין וְע"כ דְּדַרְשִׁינּוּ בְּדָם יִהֵיגָה בְּהַנְיִיתוֹ יִהָא כַּמ"ש בַּר"פ דָּם הַגָּדָה וְא"כ א"א לְפָרֵשׁ זֹוּב דְּמָה שְׂיִהָא דָּם שְׂיִיכַל לְזוּב בְּשַׁעַת טוּנְמָאָה אֵלָא אוֹ שְׂנִפְרֵשׁ דְּקָאִי אֲשַׁעַת זִיבָה אוֹ שְׂנַאָמֵר אֹרְחָא דְּמַלְתָּא נְקִיט: וּמַעַתָּה יִתְבָּאֵר עַל נְכוּן סוּגְיַת הַש"ס עַל דְּרָף יֵשׁר מְאֹד דְּהֵינּוּ בַעֲיָא רִיב"ח בָּאָה סְתוּמָה וְאִיפָא לְפָרוּשֵׁי בְּתַרִי גּוּנְגִי חֲדָא שְׂנַאָמֵר דָּגָם אִיהוּ אֲזִיל וּמוּדָה דָּאֵם גְּיָמוּחַ ע"י שְׂרוּי' טַמָּא וְדָאִי אֲפִי בְּיָבֵשׁ מְעִיקְרוּ אֲפִי דְּכַתִּיב זֹוּב דְּמָה מ"מ י"ל דְּלָאוּ אֲשַׁעַת זִיבָה קְפִידָא קְרָא כִּי אַם אֲשַׁעַת טוּנְמָאָה שְׂיִהָא מְצִיאוֹת הֵדָם שְׂיִיכַל לְזוּב וְלִכְּן פִּינּוּ דַע"י שְׂרוּיָה הוּא גְּיָמוּחַ וּמִיָּדָב דְּיָיִב זֹוּב דְּמָה קְרִינּוּ בִּיגָה רַק דְּקַמִּיבְעִי לִיָּה בְּיָבֵשׁ טוּבָא שְׂאִינוּ חוּזַר וְנִמּוּחַ דָּאֲזוּ לֹא דְּיָיִב וְלֹא קְרִינּוּ זֹוּב דְּמָה אוֹ דְּלָמָּא אֹרְחָא דְּמַלְתָּא נְקִיט דְּסִתָּם דָּם לַח הוּא בְּשַׁעַת זִיבָה וּלְעוֹלָם אֲפִילוּ מְתִיבְשׁ אַח"כ לֹא נְפִיק תּוּ מְפֻלֵּל דָּם טַמָּא כְּדָ יֵשׁ לְפָרֵשׁ בַּעֲיָא דְּרִיב"ח וְתוּ אִיפָא לְפָרוּשֵׁי דַעַל שַׁעַת טוּנְמָאָה אִין סְפִק דָּאֲף אַם נְתִיבְשׁ וְאִין גְּיָמוּחַ טַמָּא דְּרִבִּי רַחֲמָנָא יִהֵיגָה רַק דְּמִיבְעִי לִיָּה דְּלָמָּא אֲשַׁעַת זִיבָת הֵדָם מְהַאֲשֶׁה קְפִידָא קְרָא שְׂיִהֵיגָה מִיָּדָב דְּיָיִב דְּבִזָּה לֹא מְהַנִּי בְּמָה שְׂנַמּוּחַ וְהֵיגָה לְדָם ע"י שְׂרוּיָה אוֹ דְּלָמָּא אֹרְחָא דְּמַלְתָּא נְקִיט שְׂדָרָף לְהִיּוֹת לַח בְּשַׁעַת זִיבָה וּמ"מ לֹא קְפִידָא קְרָא בְּהִכִּי וְהַשְׁתָּא א"ש דַּר"א הֵיגָה סוּבַר דְּרִיב"ח קְמִיבְעִי לִיָּה בְּיָבֵשׁ אַח"כ וְאִין גְּיָמוּחַ אִי קְפִידָא הֵיגָה שְׂיִהֵיגָה יְכוּל לְזוּב אוֹ לֹא דְּבַהֲדָ א"ש טְפִי מַה דְּקֹאמֵר אֹרְחָא דְּמַלְתָּא (נְקִיט) הוּא וְר"ל שְׂדָרָף הַאֲשֶׁה שְׂיָזוּב מְמַנָּה דָּם לַח וּמ"מ א"צ שְׂשִׁשְׂאָר פִּן אֵלָא אֲפִילוּ נְתִיבְשׁ אַח"כ נְמִי טַמָּא וּמִשׁוּם הִכִּי לֹא הֵיגָה מְצִי לְמַפְשֵׁט לִיָּה מְהֵדָ דָּאֵם גְּיָמוּחַ טוּמָאָה מִשׁוּם דְּרִיב"ח לֹא מְסַפְקָא לִיָּה בְּגִימוּחוֹ פֻּלֵּל דָּאֲף שְׁהוּא יָבֵשׁ בְּשַׁעַת זִיבָה אִין קְפִידָא רַק עַל הֵדָם וְכֹל שְׁהוּא גְּיָמוּחַ דָּם הַנְּיָזוּב קְרִינּוּ בִּיגָה וּלְכַדָּה קְפִישִׁיט לִיָּה מְהֵהוּא דָּם הַגָּדָה דְּמְטַמְּאִין יָבֵשׁ אֲף דַע"כ שְׂאִין גְּיָמוּחַ דְּבְנִימוּחַ גַּם אִינְדָּה מְטַמְּאִין וּכְמַש"ל וּכ"כ הַרְשֵׁב"א בְּתַה"א וּמוּכַח מְזָה דְּלֵא קְפִידָא קְרָא שְׂיִהֵיגָה דָּם הַנְּיָזוּב שְׂאֵם תֹּאמֵר דְּבַעֲיָנּוּ הַנְּיָזוּב אִין לְחַלְקַּ בֵּין יָבֵשׁ מְעִיקְרוּ וּבֵין לַח וְנַעֲשֶׂה יָבֵשׁ דְּבְכָל גּוּנְגִי הוּ"ל לְמִימַר דְּטְהוּר אֵלָא וְדָאִי דְּלֵא קְפִידָא קְרָא ע"ז פֻּלֵּל וְא"ל רִיב"ח דְּלַח וְנַעֲשֶׂה יָבֵשׁ לֹא קְמִיבְעִי לִי דְּוָדָאִי

א"צ שְׁיִהְיֶה נִזְוֵב הַשְׁתָּא רַק בְּיַבֵּשׁ מְעִיקְרוּ מְסַפְקָא לִי דְלִמָּא קְפִדִּינְוּ אֲשַׁעֲת זִיבָה וְאִהָּא שְׁפִיר פְּשׁוּט לִיה דַּע"כ לֹא קְפִדִּינְוּ אֲשַׁעֲת זִיבָה מְדַמְטָמָא יַבֵּשׁ מְעִיקְרוּ וְנִימּוּחוּ וְע"כ דְקָרָא אֲוֹרְחָא דְמַלְתָּא נְקִיט וּלְעוֹלָם דַּהּוּה דָם טְוּמָאָה אֲפִילוּ אִם יֵצֵא יַבֵּשׁ מְעִיקְרוּ וּלְהִכִּי פְרִיף לִיה א"ה כִּי לֹא נִימּוּחוּ נְמִי דְכִינּוּן שְׂכָבֵר הִוְכַחַת מִמִּתְנִי' דְדָם הַנִּזְדָּה דְלֹא קְפִיד קָרָא אָדָם שְׁיִהְיֶה יְכוּל לְזוּב וְהַשְׁתָּא דְאֲמַרְתָּ דְגַם אֲשַׁעֲת זִיבָה לֹא קְפִיד אִם כֵּן מִמִּילָא דְאִין לְחַלֵּק בֵּין לַח וְנַעֲשֶׂה יַבֵּשׁ אַעפ"י שְׁאִינוּ נִימּוּחַ דְטָמָא וּבֵין יַבֵּשׁ מְעִיקְרוּ וְלֹא נִימּוּחַ וְכַמִּש"ל דְלַעֲגֵנּוּ יַבֵּשׁ מְעִיקְרוּ אִין לְחַלֵּק בֵּין נִימּוּחַ אוּ לֹא אִם לֹא שְׁנֹאמֵר דְאָדָם קְפִיד קָרָא וְאִז אַף בְּלַח וְנַעֲשֶׂה יַבֵּשׁ הִיָּה צְרִיף נִימּוּחַ וְכִינּוּן דְאֲמַרְתָּ דְבְּלַח וְנַעֲשֶׂה יַבֵּשׁ אַף שְׁלֹא נִימּוּחַ טָמָא מִמִּילָא דְאָף בְּיַבֵּשׁ מְעִיקְרוּ אִין מְקוּם לְטַהַר וּמִשְׁנֵי דְבְּאֲמַת כִּי לֹא נִימּוּחַ לֹא תְלִינּוּ בְדָם הַמְקוּר אֲלָא בְּרִיָּה בְּפָנֵי עֲצָמָה הוּא וּמַחֲמַת מַפָּה שְׂבִמְעִיָּה וְכַעֲבֹדָא דַּר' אֲלֵיעֶזֶר בַּר צְדוּקָה וּבְהִכִּי א"ש הָא דְפְרִיף וּמִי אֵיכָּא כַה"ג וּפִירִש"י מְפַלֵּת קְלִיפִים וּשְׁעָרוֹת וְהוּא תְמוּהָ מְאֹד דְאֲמַתְנִי הו"ל לְאֶקְשׁוּיָי וְגַם דְאִטּוּ הַמְקַשֵּׁן לֹא יַדַּע שְׁהוּא בְּמִצִּיאוֹת עַד דְמִיִּתִּי מְעוֹבְדָא דְרַאב"צ וְאָמְנָם א"ש לְפִי מ"ש הָרָא"ש בְּרִיָּה בְּפָנֵי עֲצָמָה הִיא שְׁאִינָה מִתּוֹלְדוֹת הַדָּם רַק מַחֲמַת מַפָּה וּר"ל דְאָף ע"ג דְבַעֲלָמָא הִיכָּא דְאֲמַרִּינּוּ הִיא לִישְׁנָא מְשַׁמְעוֹתוּ שְׁהוּא בְּרִיָּה מְעִין הוֹלְדָה וְהָכָא ר"ל שַׁעֲכ"פ אִינוּ דָם אֲלָא מַחֲמַת הַמַּפָּה הוּא וְכֵן מְבֹנָאֵר לְהִדְיָא בְּחִידוּשֵׁי הַרְמַב"ן שְׂפַתְבּוֹ וְנ"ל וַא"ת מ"ש מִמְפַלֵּת רוּחַ כּו' אֲפֹשֶׁר לוֹמַר דְהִתָּם דְהִפִּילָה שְׁפִיר יֵשׁ בּוֹ פְתִיחַת הַקְּבֵר אֲבָל יִבְחוּשִׁין וְעַפְרָא אִינוּ לִיָּדָה אֲלָא בְּמַקּוּר שְׁהִפִּיל טִיפִין וְכִרְוָאָה דָם יַבֵּשׁ בְּעֵלְמָא הוּא וְהִינּוּ נְמִי טַעֲמָא דְלֹא אֲמַרִּינּוּ בְּדַגְלִי כּו' אִם יֵשׁ עֲמָהֶם דָם תְּטִיל לְמִים דְהִתָּם בְּרִיָּה נִדְאִי הוּא וְנִוְלָדַת אֲלָא שְׁאִינָה טְמָאָה כּו' אֲבָל כָּאֵן רוּאָה הוּא וּמַפָּה יֵשׁ לָהּ שְׂמֻמָּנָה מְפַלֵּת כֵּן כּו' עַכ"ל וּלְפִי"ז א"ש דְנִדְאִי גַם הַמְקַשֵּׁן יַדַּע דִּישְׁנֹו בְּמִצִּיאוֹת אֲלָא דְלְפִי הַס"ד שְׁהִיָּה סוֹבֵר דְמִטְהַרִּינּוּ בְּלֹא נִימּוּחוּ הוּא לְפִי שְׁאִינוּ דָם הַנִּזְוֵב וְהִנְףּוּ קְלִיפּוֹת וּשְׁעָרוֹת שְׁהֵם בְּמִצִּיאוֹת הוּא לְפִי שְׁנַקְרֵשׁ הַדָּם וְנִתְיַבֵּשׁ בְּמַקּוּר וְנִתְקַשְׂהָ הַרְבֵּה שְׁלֹא יוּכַל לְחַזֹּר לְכַמוֹת שְׁהִיא וּמִש"ה טְהוּר כִּינּוּן דְהַשְׁתָּא נְמִי אִינוּ חוֹזֵר אִם כֵּן לֹא קָרִינּוּ בִּיה זוּב דְמָה וַא"ש אֲבָל לְפִי מַה דְאֲמַרִּינּוּ הַשְׁתָּא שְׁאֵם הִיָּה דָם שְׁנַקְרֵשׁ אַף עַפ"י שְׁלֹא נִימּוּחַ הִיָּה טָמָא וְאִין מְקוּם לְטַהַר רַק מִשׁוּם דְאֲמַרְתָּ בְּרִיָּה בַּפ"ע הוּא שַׁר"ל לְכַאוּרָה שְׁהִיא יוֹלְדוֹת בְּרִיָּה כְּזוֹ וּמ"מ אִינָה טְמָאָה לִיָּדָה בְּצוּרוֹת אִילוּ וְלִכֵּן פְרִיף מִי אֵיכָּא פְהֵאִי גְוּוֹנָא שְׁיִהְיֶה מִתּוֹרַת לִיָּדָה וְכַמ"ש הַרְמַב"ן דְלֹא מְסַתְּבַר שְׁיִהְיֶה לִיָּדָה בְּדַבְרִים כְּאִילוּ וְגַם רַש"י שְׂפַתְבּוֹ וּמִי אֵיכָּא כַה"ג מְפַלֵּת קְלִיפּוֹת וּשְׁעָרוֹת כְּוָנְתוּ כֵּן דְכֵהֵאִי גְוּוֹנָא שְׁיִהְיֶה בְּרִיָּה בְּפָנֵי עֲצָמָה בְּקְלִיפּוֹת וּשְׁעָרוֹת דְרַף הַרְיֹון וְהִיא תְפִיל זֶה אִינוּ וּמִשְׁנֵי אִין וְכַדְתְּנִי רַאב"ע כּו' וּר"ל דְנִדְאִי אֵיכָּא כַה"ג שְׁאִינוּ מִתּוֹלְדַת הַדָּם וַאֲע"פ שְׁאִינוּ מִתּוֹרַת לִיָּדָה ג"כ מ"מ כִּינּוּן שְׁאִינוּ דָם רַק מַחֲמַת סִיבָה אַחֲרַת בְּרִי' קָרִי לִי וְהוּא שֵׁם מְוַשְׁאֵל לְפִי שְׁדָם הַמַּפָּה נַעֲשֶׂה בְּצוּרַת בְּרִי' וְכֵן אָמַר לְקַמֵּן ר' יוֹחָנָן אָמַר ע"כ ל"ק ר"י אֲלָא הִתָּם דְעַבִּיד דָם דְקָרִישׁ וְהוּי חֲתִיכָה אֲבָל בְּרִי' לֹא הוּי וּר"ל שְׁאִין הַדָּם נַקְרֵשׁ עַל דְרַף זֶה לְלַבּוֹשׁ צוּרַת בְּרִי': וּבְזֶה הַנּוּחַ לִי דְלֹא תִיקַשֵׁי מְדַבְרֵי הַש"ס אִילוּ עַל הַרְזִי"ה דַּס"ל דְגַם בְּדָם יַבֵּשׁ שְׁיִיף לוֹמַר בְּרִי' הוּא דְהָא מְדַבְרֵי ר"י אֵלוּ מִשְׁמַע דְמַחֲלֵק דְדָם שְׁנַקְרֵשׁ וְנַעֲשֶׂה חֲתִי בְּהָא אָמַר ר"י אֲבָל בְּמַפַּלֵּת כְּמִין דְגִים כּו' בְּרִי' לֹא הוּי מִשְׁמַע דְשֵׁם בְּרִי' אִינוּ נוֹפֵל אֲלָא עַל דְבָר שֶׁל צוּרָה וּלְפַמ"ש א"ש דְנִדְאִי הַנּוּחַ שֵׁם בְּרִי' אִינוּ אֲלָא עַל דְבָר שֶׁל צוּרָה וְיֵשׁ בּוֹ שְׁיִיכוֹת לִיָּדָה וְהִינּוּ דְפְרִיף וּמִי אֵיכָּא כַה"ג שְׁיִהְיֶה קְלִיפּוֹת וּשְׁעָרוֹת ע"י לִיָּדָה

דקרת ליה ברי' ומשני דלאו ברי' ממש קאמרינן אלא לפי שאינו מתולדות הדם רק מחמת מפה ברי' קרי' ליה וסובר הר"ה דגם דם יבש בלא צורה יש בו שייכילי שם ברי' דכינן דבדקינו ליה ואינו נימוח אמרינן דמעיקרא לאו דם הוה ונקרש אלא בא מחמת איזה סיבה שבמע"י וכמו קליפות ושערות וראייתה מעפר שאין עליו צורה ואפ"ה קרי' ליה ברי' ולשיטת הראב"ד וקראב"א הא דמשני פי לא נימוחו ברי' בפ"ע היינו שצורתן מוכחת שאינו מחמת דם שנקרש וא"כ זה עצמו סברת ר"י דאמר דעביד דדם דקריש ונעשה חתיכה אבל ברי' לא הוי ר"ל שאינו עשוי להתלבש בצורת ברי' ע"י קרישת הדם ופריד עלה ומי אפיא כה"ג ר"ל מי אפיא כה"ג שתפיל צורות אלו ולא ימחו דהא מחמת תולדות הדם לא עביד דקריש כה"ג ולא ימוח ומתורת לידה נמי לא שכיח בדברים פאילו ומשני פעובדא דראב"צ שהוא ברי' מחמת מפה וכל שהוא מחמת מפה אין דרפו להיות נימוח: ונדאתאן עלה מ"ש הש"ף לתמוה על מה נתחבטו הגדולים בזה פבר פתבתי שמתלמוד' דידן אין מקום להכריע דלא פהרין"ה אמנם מ"ש דבירושלמי מוכח בהדיא פסברא הראשונה צריד אני להעתיק לשון הירושלמי בזה ונ"ל המפלת דם יבש ר"א אומר טמאה ריב"ח אמר טהורה מתנית' פליגא על ריב"ח דם הנדה כו' פתר לה פשהו לקין ויבשו מתניתא פליג' על ר"א המפלת פמין חתי' פמין שערין' כו' אם נימוחין טמאה פתר לה משום ברי' אמר ר' זעירא ואפי' תיתב עפר עפר משם ברי' אמר ר' בא ואפי' תימר עפר אתתא עברת וקמת משם ברי' מתני' פלוג' על ריב"ח מעשה באשה אחת שהיתה מפלת פמין קליפין' אדומי' כו' מפני שיש בה שומא ויש בה מפה הא אין בה (מפה) שומא ואין בה מפה לא בדא פליגי עלי' ולית לה קיום עכ"ל ובפני משה שם נדחק בפירושו במ"ש אתתא טברת כו' ע"ש ולע"ד הוא תמוה ולית ליה קיום לפירושו ונראה לפירוש דאקא דמתרין דלא נימוחו טהורה משום ברי' אמר ר"ז ואפילו תיתב כו' ר"ל שאעפ"כ יש להקשות מעפר דאטו עפר משום ברי' הוא בתמי' דנדאי בעפר לא שייך ברי' ואפ"ה אם לא נימוח טהור ומשני ליה ר' בא ואפי' תימר עפר ר"ל דאפי' שתרצה להקשו' מעפר לק"מ עפר אתעבידית (מ"ש לפנינו אתתא עברת היא ט"ס דמוכח וצ"ל כמ"ש) וקמת משם ברי' ר"ל שגם העפר לא מתולדות הדם היא רק מחמת סיבת דבר נעשה עפר ושפי' מוקמינן גם בעפר משו' ברי' והנה בהא דקאמר מתנית' פליג' עלי' דר"א המפלת כו' צ"ע דמשמע דאדר"א קשי' ליה דמטמא בלא נימוחו ומשמע מזה דלריב"ח א"ש אע"ג דקתני אם נימוחו טמאה וע"כ לומר דס"ל דריב"ח מודה בנימוחו משום דאין זה דם יבש רק לח מיקרי פיון שנימוח רק בלא נימוחו פליגי ולהכי פריד עלי' דר' אליעזר דמטמא אף בלא נימוחו ומשני דהתם משום ברי' טהור בלא נימוחו משא"כ בדם יבש ס"ל לר"א דמטמא אף בלא נימוחו וריב"ח ס"ל בזה דטהור ונה להיפך מש"ס דידן דמוכח דריב"ח מביעני' ליה לטהר אף בנימוחו ולהכי פשיט ליה ר"א ממתניתין דנימוחו טמאה וכמ"ש התוס' והא דקאמר בירושלמי פתר הכי דמתנית' פליג' על דריב"ח מעש' באשה א' כו' הא אין בה שומא ומפה לא בדא ר"ל לא בזאת הי' מטהרין נמי א"ש דכינן שמה שטהרוה הוא אחר הבדיקה שלא נימוחו פדמסיים בה בש"ס דילן א"כ קשה בלא נימוחו לא הי' צריכין לשומא ומפה דלריב"ח כל דם יבש אפילו ממקור טהור ולר"א א"ש דדוקא משום שומא ומפה דהני ברי' אבל בל"ז אין לטהר דם יבש אף בלא נימוחו משא"כ לריב"ח לא הי' צריד לדרוש ברופאים פיון שעכ"פ לא נימוח טהור הוא

וגם תחלת דברי הירושלמי דקאמר מתנית' פליג' על ריב"ח דם הנדה כו' נמי א"ש דאע"ג דריב"ח מייירי בלא נמוחו מ"מ התם נמי בלא נמוחו מייירי כמ"ש וא"כ פשטות דברי הירושלמי נראין דר"א וריב"ח פליגי בלא נמוחו ואדחיא הך דריב"ח וקאמר דלית לי' קיום וקי"ל כר"א דטמאה וא"כ דברי הש"ך לכאורה נכונים דמהירושלמי מוכח דבדם יבש בלא צורה אף בלא נמוחה טמאה ודלא פהרז"ה וקרא"ש בזה אבל אחר העיון נראה דאין ראי' מהירושלמי לדחות דברי הרז"ה לפי מ"ש הרמ"א בסי' קפ"ח דהא דמטהרין בלא נמוחו ונקא באשה שיש לה נוסת ושללא בשעת ונסתה אבל בשעת ונסתה טמאה אף שלא נמוחו ושהיג ע"ז דכיון שאינו רואה דם רק דברים יבשים אפי' בשעת ונסתה טהורה, וכ"כ בשם אא"ז הגאון בעל אפי רב"ב דכיון שעיקר הטעם דאינו דם רק ברי' טהורה אף בשעת ונסתה דאף גבי מפה ס"ל להרמב"ם והרשב"א לטהר אף בשעת ונסתה דנוסתות דרבנן וכמ"ש בבה"ג ע"ש ומ"מ נראה ברור דגם הש"ך מודה דלשיטת הרז"ה דס"ל דגם בדם יבש אמרינן דאר לא נמוחו ברי' הוא היינו דוקא שלא בשעת ונסתה ודוקא להראב"ד דס"ל צורתן מוכחת גם בשעת ונסתה אמרינן הכי משא"כ להרז"ה דלאו בצורה תליא מלתא רק מחמת שלא נמוח אנו אמרים שאין זה דם מעיקרו אלא ברי' הוא וכמ"ש בלשוננו אם לא נמוח מנין אנו יודעין שהיא דם מעיקרו כו' א"כ אין פאן מקום להקל רק שלא בשעת ונסתה אבל בשעת ונסתה אף שלא נמוח אנו תולין שהי' דם מעיקרו אלא שנתביש ויצא בשעת ונסתה ואורח בזמנו פא ולפי זה אין ראי' פלל מהירושלמי דנדאי לענין פלוגת' דר"א וריב"ח דלריב"ח דם יבש אע"פ שנדאי דם המקור הוא פנין שהיא יבש טהור הוא אדחיא לה דריב"ח וכדאמרינן נמי בש"ס דילן דגם יבש מעיקרו טמא הוא וקי"ל כר"א בכה"כ דהוא דם המקור נדאי אף פנין דבלא נמוחו מודה ר"א דטהור היכא דאיכ' למיתלי דברי' הוא ס"ל להרז"ה דגם בדם יבש בלא צורה תלינן בי' דברי' הוא ואין ראי' ממאי דפליג ר"א על ריב"ח בדם יבש שלא נמוח דהתם היכא שידוע שדם מקור הוא פגון בשעת נוסת פליגי וגם אפשר דהיכא שאשה מרגשת בעצמה שאין לה שום מכה וזה דם ראי' הוא שאין לתלות שברי' הוא ואפ"ה מטהר ריב"ח ובהא לא קי"ל פנותי' אבל בהא דס"ל להרז"ה דבדם יבש שלא בשעת ונסתה נמי תולין בברי' דהיינו לר"א דקי"ל פנותי' אין בזה ראי' מהירושלמי פלל: ויותר נראה לענ"ד דבלא"ה אין להביא ראי' מהירושלמי שנוראה דלא אזיל בשיטת תלמוד' דידן דמפרש מה דאמרינן ברי' הוא היינו פנוכד' דר"א בר"צ וכמש"ל בשם הרא"ש והרמב"ן והירושלמי ס"ל שאנו תולין שזה לידה ולא ראי' פי מ"ש לעיל להגי' עפר אתעבדת הוא דחוק וכתבתי פן להשוות הדברים למ"ש הרמב"ן והרא"ש לתלמוד' דידן דלא שייך לידה בדברים פאלו אבל האמת יורה דרכו דצריך להגי' עפר אתעברת וקמת משם ברי' והיינו משום דמקשה לי' אהא דקאמר משו' ברי' דמה ברי' שייך בזה והוא השיב לו דגם בעפר י"ל שנתעברה כמין עפר וברי' הוא וכן מבוא' שם בירושלמי לעיל מינ' דקאמ' והתנינן המפלת כמין דגים כו' אם יש עמהם דם טמאה כו' ותטיל לפושרין הדא ילפא מההיא שאם נמוחו טמאה כו' מבואר דהך דהמפלת כמין קליפות וזה דכמין דגים חד דינא אית להו וכמו דבמפלת דגים אם לא נמוחו תולין אותו בעיבור ולידה כמו כן גם במפלת כמין קליפות ודלא פהרמב"ן שכתב לחלק ביניהם: שוב ראיתי פי הירושלמי אדרבה מסייע להרז"ה שהרי ראיתי הרשב"א מהא

דמטמא ר"י בַּחְתִּיכָה וְלֹא אָמְרִינוּ יִטְלוּהָ לְמִים כּו' וְהָרֵא"ה בּב"ה מַחְלֵק בֵּין חַתִּיכָה לְדָם מוּעָט פְּעִין שְׁעָרוֹ כּו' דַּחְתִּיכָה בֵּינוּ שְׁנֵתְרַבָּה הַדָּם וְנִקְרַשׁ וְנַעֲשֶׂה חַתִּיכָה שׁוֹב אֵין נִימוּחַ בְּשָׂרֵי כּו' וְהִירוּשְׁלָמִי תִּיּוֹבְתָא לְתַרְנוּןִיָּהּ דְּבִירוּשְׁלָמִי קְאָמַר מִתְּנִיתִי פְּלִיגָא עֲלֵי דַר"א הַמְּפָלֶת פְּמִין חַתִּיכָה פְּמִין קְלִיפּוֹת וְכו' וְעָלָה קְאָמַר דַּר"א פְּתַר לָהּ מִשּׁוּם בְּרִי הָרִי מְבֹנָאָר דְּגַם בְּכַמִּין חַתִּיכָה תְּלִינוּ בְּבָרִי וְא"כ ע"כ מַה דְּקְאָמַר דַּר"א הַמְּפָלֶת דָּם יָבֵשׁ טְמֵאָה הִיָּינוּ בְּגוֹנוֹנָא שְׂאִין לְתַלוּ בְּבָרִי וְכַמְש"ל שְׁהִיא יוֹדַעַת בְּבִירוּר שְׂאִין לָהּ מִכָּה שְׂפָה הוּא דָּם הַמְּקוּר אוֹ בְּשַׁעַת וְנוֹסְתָה מִשָּׂא"כ הִיא דְּאִיפֵי לְמִתְלֵי אַף בַּחְתִּיכָה תְּלִינוּ בְּבָרִי וְלִפִּי מ"ש דְּשִׁיטַת הִירוּשְׁלָמִי בְּהָא דְּבָרִי דְּהִיָּינוּ שְׁתּוּלוּן בְּעִיבוּר וְלִידָה א"ש בְּפִשְׁיטוֹת דְּפִלּוּגְתָּ דַר"א בְּנִרְאָה לְעִין שְׁהוּא דָּם יָבֵשׁ וְאֵין פְּאֵן שׁוּם סַבְר' לְתַלוּת פְּזָה בְּלִידָה רַק בְּרֵאָנִי בְּעֵלְמָי מִשָּׂא"כ חַתִּיכָה שְׁגוּוֹן בְּשָׂר עֲלֵי אַע"פ שִׁי"ל שְׁנִקְרַשׁ הַדָּם וְנַעֲשֶׂה חַתִּיכָה וְלָכֵן יֵשׁ לְבָדוּק אִם נִימוּחַ אִם לֹא מ"מ שְׁפִיר י"ל דְּבָרִי הוּא וְלְתַלוּתוֹ בְּעִיבוּר וְלִידָה וְעֵינִין בְּחִידוּשֵׁי הַרְמְב"ן שְׁפַתְבּוֹ וְהִיָּינוּ נְמִי טַעַמ' דְּמַפְלַת פְּמִין דְּגִי לֹא אָמְרִינוּ אִם נְמוּחוֹ טְמֵאָה דְּהֵתָם בְּרִי וְדַאי הוּא וְנוֹלְדָתָּהּ אֵלֶּא שְׂאִינָה טְמֵאָה וְכֵן בַּחְתִּיכָה דְּבְשָׂר גְּמוּר הוּא וְאִינָה נִימוּחָהּ וְכ"כ הָר"ן בְּחִידוּשֵׁי: וְלַעֲנֵ"ד זֶה ג"כ פְּנוּנַת הָרֵא"ה דְּכִינוּן שְׁנִקְרַשׁ וְנִתְקַשָּׁה כ"כ שְׁחִזּוּר לְהִיּוֹת פְּגוּוֹן הַבְּשָׂר וְנַעֲשֶׂה חַתִּיכָה אֵין חוּזַר לְהִיּוֹת נִימוּחַ ע"י שְׂרוּיָהּ וְהַרְשָׁב"א בַּמ"ה שָׁם פְּתַב עַל דְּבָרֵי ב"ה שְׂרוּצָה לְחַלֵּק בֵּין דָּם מְרֻנְבָּה לְדָם מוּעָט וְלַעֲנֵ"ד ז"א אֵלֶּא פְּנוּנַת דְּבָרֵי כַּמ"ש הַרְמְב"ן וְהָר"ן וְא"כ לְכַאוּרָה נִרְאָה מְהַרְמְב"ן וְהָר"ן דְּסָבִירָא לָהּ פְּהָרְז"ה דַּאֲל"כ בְּלֵא"ה לְק"מ גַּבִּי חַתִּיכָה נִימָא תְּטִיל לְמִים דְּהָא חַתִּיכָה אֵין צוּרָה מוֹכַחַת וְאֶפְשָׁר דַּס"ל דְּגַם בַּחְתִּיכָה נְמִי הוּי צוּרָה מוֹכַחַת וְס"ל דְּהוּי בְּרִי וְעֵינִין בַּסִּי קַפ"ח לְעַנְיָן נַעֲקַר הַמְּקוּר וְנוֹפְלִין חַתִּיכָה כּו' אַף מְדַבְּרֵי הַש"ס דְּקְאָמַר ר"י אָמַר ע"כ ל"ק ר"י אֵלֶּא הֵתָם דַּעֲבִיד דָּם דְּקָרִישׁ וְנַעֲשֶׂה חַתִּיכָה אֶבֶל בְּרִי לֹא הוּי מְשַׁמַּע דַּחְתִּיכָה לֹא הוּי צוּרָה מוֹכַחַת וְכַדַּעַת הַרְשָׁב"א בְּזָה וְא"כ הַרְמְב"ן וְהָר"ן שְׁפַתְבּוֹ לְתַרְזֵי הַף דַּחְתִּיכָה פְּדַבְּרֵי הָרֵא"ה מוֹכַח דַּס"ל פְּשִׁיטַת הָרְז"ה בְּזָה וְדַבְּרֵי הַרְשָׁב"א צ"ע וְעֵינִין בְּדַבְּרֵי הָרֵא"ש מ"ש לְזַמּוּתָן רְאִיוֹת הַרְשָׁב"א בְּזָה מְהָא דַּחְתִּיכָה וְדַבְּרֵי צ"ע וְקַצְרֵתִי: וְעַפ"י דְּרַכִּינוּ לְמַדְנּוּ שְׁהַרְבָּה פּוֹסְקִים עוֹמְדִי בְּשִׁיטַת הָרְז"ה פִּי כֵן דַּעַת הָרֵא"ה וְהָרֵא"ש וְרַבִּינוּ יְרוּחָם פְּתַב שְׁכֵן דַּעַת הַתּוֹס' וְעֵינִין בְּסַדְרֵי טְהָרָה פְּתַב הוֹכְחָה מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' לְהָרְז"ה וְכֵן נִרְאָה דַּעַת הַטּוּר וְכֵן מְשַׁמַּע דַּעַת הַרְמְב"ן וְהָר"ן וּמ"ש הַב"י שְׁדַבְּרֵי הַרְמְב"ם מְשַׁמַּע פְּהָרָאָב"ד אֵינוּ מוֹכְרַח לְעַנֵּ"ד רַק מְדַבְּרֵי ה"ה נִרְאָה כֵּן וּפְשָׁטָא דְּתַלְמוּדָא דִּינוּ דְּקַפְשִׁיט ר' אֲלִיעֶזֶר מְהָא דָּאִם נִימוּחוֹ טְמֵאָה לְבַעֲיָא דַר' יוֹסִי בַר' חֲנִינִי בְּדָם יָבֵשׁ מְשַׁמַּע לְהַדְיָא דְּחַד דִּינָא הוּא וְכַמ"ש הָרֵא"ה דַּאֲל"כ ה"ל לְפָרוּשֵׁי דְּכִינוּן דְּהֵתָם טְמֵא בְּנִימוּחוֹ הִכָּא אִפִּי בְּלֵא נִימוּחוֹ טְמֵא וּמ"ש בַּמ"ה שָׁם דְּמַפְלַל דְּבָרִים אֵלוּ שָׁם כָּל דָּם יָבֵשׁ קְאָמַר רִיב"ח בֵּין בְּמֻרְבָּה בֵּין בְּמוּעָט כּו' וְאִם אֵיתָא כָּל דָּם יָבֵשׁ וְאִפִּי חַתִּיכָה מְרֻנְבָּה פְּשִׁהֲטִילוּ לְמִים דְּנוֹקָא וְנִמְחָה דַּאֲל"כ ה"ל לְפָרוּשֵׁי כּו' ע"ש לְעַנֵּ"ד א"ש כַּמְש"ל דְּכַוְנוֹנַת הָרֵא"ה פְּהָרְמְב"ן לְחַלֵּק בֵּין חַתִּיכָה שְׂיֵשׁ עֲלֵיו גּוּוֹן בְּשָׂר דְּאֵינוּ נִמְחָה וְרִיב"ח לֹא מִיָּרִי מְזָה רַק מְעַנְיָן דָּם יָבֵשׁ וּמ"ש דַּא"כ אֵיף הַקְּשָׁה לוֹ כִּי לֹא נִימוּחוֹ נְמִי דְּהָא אֵיהּ דְּנוֹקָא בְּנִימוּחַ קְאָמַר פְּעִין מְשַׁנְתִּינוּ כּו' ג"כ לְקַמְן דְּכִינוּן דַּאֲפִתִי לֹא יַדַּע מְהָף סָבְרָא דְּבָרִיָּהּ הוּא שְׁפִיר קִשִּׁי לִי דְּלֵא נִימוּחַ נְמִי דְּלָמָּה יִגְרַע מְלַח וְנַעֲשֶׂה יָבֵשׁ דְּטְמֵא אַף שְׁלֵא נִימוּחַ וּמְשַׁנְי לִי דְּשִׁאֲנִי יָבֵשׁ מְעַקְרוּ דִּי"ל בְּרִי הוּא וְהָרְז"ה לְפּוּם הַף תִּירוּצָא דְּבָרִי קְאָמַר דְּגַם בְּדָם שְׁלֵא נִימוּחַ אָמְרִינוּ בְּרִי הוּא וְכַבְר

הַאֲרֵכְתִי לְעֵיל בְּעֵנֶן זֶה וּמִ"ש הֶרְשֵׁב־א רֵאִי מִר"פ דָּם הַנִּזְדָּה דַע"כ מִיַּרְי בְּיָבֵשׁ מַעֲיָקְרוּ
כְּדַמְשָׁמַע מִדְּפָרִיף כּו' כְּבָר כְּתַב הֶרֶא"ש לְדַחֹת זֶה אִף בְּחִידוּשֵׁי הֶר"ן שֶׁם כְּתַב דְּרִש"י
גֵרֵם יָבֵשׁ מַעֲיָקְרוּ מִנְּלֵן דְּתַנּוּ הַמְּפָלֶת כּו' וְכֵן מִשְׁמַע מִדְּבָרֵי רִש"י שֶׁכְּתַב יָבֵשׁ מַעֲיָקְרוּ
כְּגֹוֶן הַגִּי דְּתַנִּינּוּ אִף לְפִי מ"ש הֶר"ן שֶׁם דִּהֵף אִם יְכוּלִין לְחַזֵּר וּלְשָׂרוֹת כּו' לֹא קָאִי כ"א
אֲשָׁרְץ וּנְבִלָה אֲבָל זֹב וְדָם וְדַכְּוֹתֵי שְׁנֵתִיבְשׁוּ אִין יְכוּלִין לְשָׂרוֹת וּלְחַזֵּר כּו' ע"ש
שְׁמִבְּאָר דֹּאע"ג דְּשָׁפִיר הוּא גִימּוֹחַ בְּשָׂרְנִי מ"מ אִינוּ חוּזֵר לְכִמּוֹת שֶׁהִי שִׁיְהֵי שֶׁם לַח
עָלְיו וּלְהַכִּי פָרִיף אֲמַתְנִי דֵּהַמְּפָלֶת כְּמִין קַלְפּוֹת מִנְּלֵן מְשׁוּם דֹּאע"ג שְׁנִימּוּחוּ הָרִי לֹא
חַזְרוּ לְכִמּוֹת שֶׁהִי שֹׁא"א לְדָם הַיָּבֵשׁ לְחַזֵּר: וּלְפִי"ז אִין רֵאִיוֹת הֶרְשֵׁב־א רֵאִי פֶלֶל דְּאָף
דֵּהַמְּקֻשָּׁה מְפָרֵשׁ מִתְנִי דְדָם הַנִּזְדָּה בְּסַתְמָ' אִפִּי יָבֵשׁ מַעֲיָקְרוּ מ"מ שְׁפִיר מִיַּרְי בְּנִימּוּחַ ע"י
שָׂרוּי' דְּסִימְנָא מְלֵתָא דְלֹאוּ בְרִי' הוּא וּמ"מ מְחַלֵּק בֵּין דָּם הַנִּזְדָּה לְאִינְף דְּבָדָם אַע"פ שֶׁאִין
יְכוּל לְחַזֵּר לְכִמּוֹת שֶׁהִי מ"מ טְמֵא מִשֹּׁא"כ בְּאִינְף וּלְפִי מִש"ל בְּלֹא"ה יֵשׁ לְדַחֹת דְּמַתְנִי
הֵתָם אַע"ג דְּסַתְמָ' אִפִּי בְּיָבֵשׁ מַעֲיָקְרוּ מ"מ מִיַּרְי בְּיָדוּעַ שֶׁהִיא דָּם הַנִּזְדָּה (מִיַּרְי) בְּעֵנֶן
שֶׁאִין לְתַלּוֹת בְּמַכָּה אוֹ שֶׁהוּא שְׁעַת וְנוֹסְתָה דְאִז אִין תּוּלִין בְּבָרִי' אֲלֵא דָּם הַנִּזְדָּה הוּא וּמְטַמֵּא
אִף שֶׁאִין חוּזֵר ע"י שָׂרוּי' מִשֹּׁא"כ הֵיכָא דְאִיכָּ' לְמִתְלֵי דְבָרִי' הוּא מְחַמַּת מַכָּה וְכֹה"ג
שְׁפִיר תְּלִינּוּ אִף שֶׁאִין כָּאֵן צוּרָה מוֹכַחַת כִּינּוּ דְלֹא גִימּוֹחַ בְּשָׂרְנִי: וּמָה שְׁנִרְאָה מִדְּבָרֵי
הֶרֶא"ה בְּטַעַם הַדְּבָר דְּמָה דְלֹא גִימּוֹחַ הוּא סִימָן מְבֻהָק שֶׁאִינוּ דָּם רַק בְּרִי' אִין נִרְאָה כֵּן
מִדְּבָרֵי הֶרֶן"ה כְּמִש"ל שֶׁהֶרֶן"ה כְּתַב שֶׁאִם לֹא גִימּוֹחַ מִנִּין הֵינּוּ יוֹדְעִין שֶׁהוּא דָּם מַעֲיָקְרוּ
וּלְדְבָרֵי הֶרֶא"ה אִיפְכָּא ה"ל לְמִימֵר שֶׁאִם לֹא גִימּוֹחַ א"א לּוֹמֵר שֶׁהוּא דָּם מַעֲיָקְרוּ אִף
לְעַנ"ד נִרְאָה דִּס"ל לְהֶרֶן"ה דְּאִף בְּלֹא צוּרָה מְלֵתָא דְלֹא שְׁכִיחָא הוּא שְׁתּוּצִיא דָּם יָבֵשׁ
מִמְקוּרָה וְעֵינֵן בְּפִירוּשׁ הַמְּשַׁנָּה לְהֶרְמַב"ם שֶׁכְּתַב אִם תִּרְאָה זֹאת הַקְּלִפָּה אֲפֹשֶׁר שֶׁהֵם
מִדָּם הַנִּזְדוּת שְׁנֵתִיבְשׁוּ בְּחֹם גִּתְחַדֵּשׁ שֶׁם וַיְהִי אֲפֹשֶׁר שֶׁהֵם קְלִפּוֹת שְׁתָּן וּלְכֵן צִוָּה שִׁישְׂרוּ
בְּמִים כּו' וְכִינּוּ שֶׁאִין זֶה רְגִילוֹת שֶׁתִּרְאָה דָּם יָבֵשׁ מְחַמַּת כִּי יָבֵא חֹם הַמְּתַחַדֵּשׁ וְהַכִּי
אֲמַרִינּוּ בִש"ס אוֹרְחָא דְּמְלֵתָא נְקֻט וּכ"כ רִש"י זֹב דְּמָה מִשְׁמַע שֶׁאִין דְּרַכּוּ לְזוּב אֲלֵא לַח
וּכ"כ הַתּו' בַּד"ה אֲבָל דָּם דְּרַכּוּיָף שְׁדָם אִין רְגִיל לְהַתִּיבֵשׁ קוֹדָם יְצִיאָתוֹ מִהֶרְחֵם וְאִף שֶׁשֶׁם
ר"ל שֶׁאִין רְגִילוֹת שִׁתִּיבֵשׁ כְּמָה יָמִים קוֹדָם מ"מ עכ"פ כִּינּוּ דָּאִם נֹאמֵר דָּם הוּא ע"כ
דְּרַכּוּיָף וְאִפִּי שָׂרוּי' בְּפוֹשְׁרִין מַעַל"ע לֹא צָרִיף וְרֵאוּי הוּא שִׁיְהֵי גִימּוֹחַ וְכִינּוּ שֶׁלֹּא גִימּוֹחַ
אִין לְתַלּוֹת בְּדָם נִזְדָּה אֲלֵא דָּם יָבֵשׁ שֶׁל מַכָּה אוֹ סָבָה אַחֲרֵת וּבְרִי' הָוִי אִף אִם גִּימּוֹחַ הָא
קָמֵן דָּם נִזְדָּה שְׁנִקְרֵשׁ הוּא: וּלְפִי"ז דִּין הֶרֶן"ה וְהֶרֶאב"ד חֵד טַעְמָא וְלֹא חֵד דִּינָא וְגַם טַעַם
הֶרֶאב"ד כְּמ"ש הֶרְשֵׁב־א הוּא לְפִי שְׁצוּרְתָן מוֹכַחַת שֶׁאִין דְּרַף הַדָּם לְהַתִּיבֵשׁ וּלְעֲשׂוֹת
צוּרוֹת כְּאֵלוֹ וְכָל שֶׁלֹּא גִימּוּחוּ אִיגְלֵאִי מְלֵתָא דְלֹאוּ דָּם הוּא אֲלֵא בְרִי' בְּעֵלְמָא וּבְמִין עֶפֶר
גְּמִי אִין דְּרַכּוּיָף שֶׁל דָּם לְהַתִּיבֵשׁ וּלְצִאֵת נְפֻרָף כְּעֶפֶר מִיָּהוּ כְּשִׁנִּימּוּחוּ ע"כ לֹאוּ בְרִי' גִינְהוּ
אֲלֵא דָּם הִי וְנִתִּיבֵשׁ דְּרַף מְקַרָּה וְנַעֲשֶׂה כֵּן כּו' וּכ"כ הֶרְשֵׁב־א שֶׁם אַח"כ דְּבִקְלִיפּוֹת כּו'
דְּמִסְפָּקָא לָן אִם הֵם בְּרִי' אוֹ דָּם שְׁנִקְרֵשׁ מִפְּנֵי שְׁצוּרְתָן מְסַפְקָתָן וְאִילוּ אֲתָא אֲלֵיהּ וְאָמַר
דְּדָם יָבֵשׁ הוּא טְמֵאוּי מְטַמְּאִינּוּ לָהּ אִפִּי כִי לֹא גִימּוּחוּ דְּבִפִּירוּשׁ רִיבְתָה הַתּוֹרָה כָּל דָּם
שִׁיְהֵי לְפִיכָף י"ל כְּדְבָרֵי הֶרֶא"ש ז"ל וּקְלִיפּוֹ' כּו' דְּטַהוּרָה בְּלֹא גִימּוּחוּ דְּצוּרְתָן מוֹכַחַת
עָלֵיהֶם כּו' ע"ש וְכְּדְבָרֵי לְעֵנֶן בְּעֵלֵי צוּרָה כֵּן הוּא לְהֶרֶן"ה וְדַעַמְיָה בְּדָם יָבֵשׁ סֵתָם דְּנֻדְאִי
אִילוּ אֲתָא אֲלֵיהּ וְאָמַר שְׁדָם יָבֵשׁ זֶה דָּם גְּדוּת הוּא שְׁנֵתִיבֵשׁ בְּמְקוּרָה אוֹ שְׂרוּאָה כֵּן בְּשַׁעַת
וְנוֹסַת שְׁלָה שְׂרָגְלִים לְדְבָר שְׂרָאִיִת הַמְּקוּרָה הוּא וְנֻדְאִי שְׁטַמְּאָה אֲבָל אַחֲרֵי שֶׁאִין אֲתָנוּ נְבִיא

והוא שלא בשעת ונסתה שאף בשעת ונסתה היא רואה דם כשאר נשים אבל לא דם יבש כזה ס"ל דהיוב' מוכיח עליו שאינו דם נדה וכינון שלא נזמח איגלאי מלתא שברי' הוא ומדמה לה לעפר דתלינו בברי' לפי שאין רגילות שיבא פה וה"ה לכל דם יבש שייבשותו מספקו ושריותו מוציאו מידי ספיקו: ועתה אבין ואדין לפני רבותינו ז"ל היכא שהפילה דם יבש להרז"ה או כמין קליפות להראב"ד ודעמי' שדינו הוא תטיל למים כו' ונאבד קודם שנתברר אם הולכין לחומרא אם לא ולכאורה מלשון הרז"ה שפתב בדם יבש שאם לא נזמח מניו היינו יודעים שהוא דם מעיקרו כו' (דמה שניזמח יברר לנו שדם מעיקרו הוא וכל שאין יודעין אם נזמח מקלינין ב' ו' לפי מ"ש בטעמו דס"ל שאף בלא הבדיקה אין תולין בדם מעיקרו לפי שאין רגילות שיתייבש וא"כ הבדיקה לחומרא לבד שאם יהי' נזמח ע"כ שדם מעיקרו הוא שנתייבש דהא קמן שניזמח אף לפי מש"ל דכינון שעכ"פ הרגילו' שיהי' רפיה וכי לא נזמח אגלאי מלתא דברי' הוא א"כ בלא הבדיקה אין לנו ראי' כלל אף ל' הרז"ה משמע כמ"ש שאין תולין בדם מעיקרו רק מחמת דחזינון דניזמח) וא"כ אי אירע אונס שלא נבדק הולכין בספקו להקל ומכ"ש בבעלי צורה להרשב"א שצורתן מוכחת עליהם שאין דרוך הדם להתייבש ולעשות צורות פאלו א"כ בלא הבדיקה נמי מסתברא דברי' ניהו אלא דכי בדק וניזמח ע"כ לאו ברי' הוא אלא דם ונתייבש דרוך מקרה ונעש' פן כו' ע"ש וכמ"ש לשונו לעיל א"כ בלא בדיקה מה"ת לומר שנתייבש הדם דרוך מקרה ונעשה פן ותלינו דברי' הוא: והנה הרא"ה בב"ה הקשה על הרשב"א דכינון שמה שלא נזמח ס"ל להרשב"א דאינו סימן מובהק רק מצד צורה מוכחת א"כ אף בלא נזמח נחוש לי' פינון דאפשר שהוא דם שהרי צריף בדיקה אם נזמח או לא והרשב"א במ"ה השיב שדבר רחוק הוא שיעשה כעין צורת ברי' אלא שיש להסתפק בכוף לפי שפעמים נעשה פן ולפיכך צריף לבדוק בשרי' דשרייתן מוציא מידי ספיקתן וכוננתו בזה דבעינו תרתי לטיבותא שיהא צורתן מוכחת וגם שאין נזמח ובאמת שהרא"ה בב"ה הרגיש בזה וכתב וכו' רובא דהני צורת ברי' הוא א"כ לא תבעי בדיקה דהא פל היכא דאיכא רובא לא בעי בדיקה וראיה מהא דחולין דתלינו בשגרונא משום דשכיח לא בעי בדיקה אע"ג דאפשר כו' אף הרשב"א אף ע"ג דס"ל שדבר רחוק הוא וא"כ לא הוי רק מיעוטא מ"מ אפשר דס"ל שמיעוט המצוי הוא או פינון דאיכא קמן ואפשר בבדיקה וכמ"ש במ"ה בדר' ז' לענין רוב מצוין א"ש כו' שלא נהיה כמעלימין עין מן האיסור פינון שאנו יכולין לעמוד על בירורו כו' ע"ש וס"ל בהאי דשגרונא שאני שהוא מצוי הרבה או משום שפנורח גדול לבדוק ונהה כלא אפשר וע"ש בפוסקים בהך פללא דאיכא לברורי והארבתי בזה במקום אחר ולפ"ז נראה לכאורה דהיכא דלייתא קמן דליבדק' אזלינו בתר רובא דצור' אילו ברי' הם ולא דם ואפס שיש מקום לומר דאע"ג דהרשב"א ס"ל דאע"ג שרחוק הוא שדם הנדה יתייבש ויעשה כצורות אילו מ"מ גם זה לא שכיח שיהיה מפה ושומא במע'י שלא תרגיש בהם.

וכינון ששקולין הם ספיקא הנה ומתברר ע"י השרוי' ולכן פתב הרשב"א שצורתן מספקתן ר"ל דהנה ספק השקול ומ"ש דצורתן מוכחת היינו דאל"כ לא הנה תלינו בסניפה אחרת דלא שכיחא רק מחמת שצורתן מוכחת שאין רגילות שיתייבש הדם לצורות פאלה באנו לבית הספק וכן נראה מלשון הרשב"א בת"ה הקצר שכתב בד"א בדם יבש אבל הרואה כמין קליפות כו' הרי אלו ספק דם ספק ברי' כיצד הוא עושה שורה אותה במים

פּוֹשְׁרֵינָּ מֵעַל"ע נִימוּחוֹ בְּיָדוֹעַ שֶׁהוּא דָם וְטִמְאַה לֹא נִימוּחוֹ בְּיָדוֹעַ שְׂאִין זֶה דָם אֶלָּא בְּרִי' מִכָּה יֵשׁ לָהּ בְּתוֹךְ מִיַּעֲיָה כו' ע"ש מִשְׁמַע דְּסַפְקַהּ הַשְּׁקוּל הוּא אָךְ לַעֲנֵ"ד ז"א דְּהָא וְנִדְאֵי דְגַם הָרִשְׁבָּ"א דְּמַחְמִיר בְּדָם יָבֵשׁ שְׁלֵא נִימוּחַ לֹא מִשּׁוּם דַּס"ל דְּדָם וְנִדְאֵי מִן הַמְּקוֹר הוּא דְּנִדְאֵי מוֹדָה שְׂאֵפְשֵׁר שְׂיָבֵא דָם יָבֵשׁ מִחֲמַת מִכָּה כְּמוֹ קְלִיפָה וְכִינְצָא וְגַם מוֹדָה הוּא שְׂאִין רְגִילִין שְׂיָבֵא דָם הַנִּדָּה יָבֵשׁ וְכַמֶּש"ל מִדְּבָרֵי הַש"ס וְרִשְׁ"י וְהַתּוֹסְפוֹת וּמ"מ ס"ל דְּלֹא מְהַיֵּי הֵךְ סִימְנָא דְּלֹא נִימוּחַ לְהוֹצִיאוֹ מִכְּלָל דָּם אֶלְמָא דַּס"ל דְּשִׁרְיָ וְלֹא נִימוּחוֹ אֵינּוּ סִימְן מְוָבְהַק מִצַּד עֲצָמוֹ אֶלָּא בְּצִירוּף מוֹכִיחַ שֶׁל הַצּוּרָה וְכַמֶּש"ש מְלִשׁוֹנוֹ לְעִיל וְכ"כ עוֹד בַּמ"ה שְׁם שְׁפַתְבּ וּבִשְׁלֵמָא אֵי אֶמְרַת דְּדוֹקָא כִּינְצָא בְּאֵילוֹ שְׂצוּרְתָן מוֹכַחַת עֲלֵיהֶם כִּינּוּן שְׂאִין דָּם עֲשׂוֹי לְעֲשׂוֹת כֵּן וְעוֹד שְׂאִין נִימוּחִין בְּשִׁרְיָת פּוֹשְׁרֵין בְּיָדוֹעַ שְׂאִינָם דָּם אֶלָּא בְּרִי' כו' וַא"כ אִם נֹאמֵר שְׂאֵר הֵיכָא דְּאֵיכָא הוֹכַחַת הַצּוּרָה סְפִיקָא הֵוָה וְסַפְקַהּ הַשְּׁקוּל א"כ לֹא הֵיכָא לְנוּ לְסַמְךָ עַל הַכְּרַעַת הַשְּׁרִי' בְּמַקּוֹם סְפִיקָא שְׁהֵרִי הוֹכַחַת דְּגַם בְּדָם יָבֵשׁ עַכ"פ אֵיכָא סְפִיקָא וְאַפ"ה ס"ל שְׁהַשְּׁרִי' אֵינּוּ מוֹצִיאוֹ מִיַּדִּי סְפִיקוֹ אֶלָּא ע"כ כַּמֶּש"ש דְּהֵיכָא דְּאֵיכָא הוֹכַחַת הַצּוּרָה לֹא סַפְקַהּ הַשְּׁקוּל הוּא וְהוּא נוֹטָה לְצַד הַיָּתֵר וְכַמֶּש"ש הַרְאָ"ה שְׁם וְכ"ת דְּרַנְבָּא דְּהַי צוּרַת בְּרִי' הֵם א"כ לֹא תְּבַעֵי בְּדִיקָה כו' וְהַרְשָׁב"א סוֹבֵר כִּינּוּן שְׁלִפְעָמִים נַעֲשֶׂה כֵּן צָרִיךְ בְּדִיקָה לְחוּמְרָא וְכֵן נִרְאֶה לְכַאוּרָה מְלִשׁוֹן הַמְּשַׁנָּה דְּאֶמֶר תְּטִיל לְמִים אִם נִימוּחוֹ טִמְאַה וְאִם אֵינְתָא דְּהַבְּדִיקָה בְּאֵה לְהוֹצִיָא מִכְּלָל דָּם א"כ אֵיכָא הו"ל לְמִימֵר תְּטִיל לְמִים אִם לֹא נִימוּחוֹ טִהוּרָה מִשְׁמַע מְזָה דְּסַתְמָא לְהַקֵּל אֶלָּא שְׁלַכְתְּחִילָה כִּינּוּן דְּאֵינְתָא קָמֵן צָרִיךְ לְהַטִּיל לְמִים וְאִם נִימוּחַ ע"כ דְּדָם הוּא וְטִמְאַ וְכֵן בְּסִיפָא גַבֵּי הַמְּפֻלַת דְּגִים אִם יֵשׁ עֲמָהֶם לְחִלוּת דָּם טִמְאַה וְשְׁם נִרְאֶה פְּשוּט שְׂאִם לֹא בְּדַק אַחַר לְחִלוּת דָּם שְׂאִין לְטִמְאַוֹת מְסַפְקַהּ רַק כְּשִׂיּוּדָע בְּבִירוּר שִׂישׁ לְחִלוּת דָּם וְכֵן נִלְעַנ"ד מִדְּבָרֵי הַיְרוּשְׁלָמִי שְׁפוּבֵר דְּהַךְ דְּתַטִּיל לְמִים שְׂיִיכָא נְמִי בְּהָא דְּהַמְּפֻלַת כְּמִין דְּגִים וְכַמֶּש"ש הֵדָא יִלְפָא מִן הַהוּא כו' וְהַתָּם וְנִדְאֵי נִרְאֶה דָּאִם לֹא בְּדַק אֲנִי תוֹלִין שְׁבָרִי הוּא דְּרַף הַרְיִין וְלִידָה דְּמַהֲאֵי טַעְמָא ס"ל לְהַרְמַב"ן וְהַר"ן דְּאֵפִילוֹ בְּדִיקָה א"צ שְׁבִנוּדְאֵי לֹא יְהִי נִימוּחַ וַא"כ מְסַתְמָא גַם הַיְרוּשְׁלָמִי דְּמַצְרִיךְ בְּדִיקָה הֵינּוּ לְכַתְּחִילָה וְכִינּוּן דְּמַדְמָה הֵךְ דְּהַמְּפֻלַת קְלִיפּוֹת וְהַךְ דְּהַמְּפֻלַת דְּגִים ש"מ דְּתַרְנִיגָהוּ כִּי הִדְדִי נִיגְהוּ לְעַנְיָן הַצְּרַכַת הַבְּדִיקָה ג"כ רַק לְחוּמְרָא לְבַד וּקְצַת יֵשׁ לְדַחוּת לְפִי מַש"ל דְּהַיְרוּשְׁלָמִי ס"ל דְּגַם בְּמְפֻלַת קְלִיפּוֹת שְׂיִיךְ עֵיבוּר וְלִידָה א"כ הַיְרוּשְׁלָמִי לְטַעְמֵי דְּמַדְמֵי לְהוּ ג"כ לְהַדְדִי גַם לְעַנְיָן הַבְּדִיקָה וְקַצְרֵתִי: וְלְכַאוּרָה יֵשׁ לְדִיִּיק מִדְּבָרֵי הַרְמַב"ם פ"ה מַהֵל' א"ב שְׁפַתְבּ הַפִּילָה כְּמִין קְלִיפָה כו' תְּטוּל לְמִים פּוֹשְׁרֵין אִם נִימוּחוֹ ה"ז טִמְאַה שְׂדָם הוּא נְקֻפָה וְכָל הַרְוָאָה דָּם יָבֵשׁ טִמְאַה וְאִם שְׁהוּ בְּפוֹשְׁרֵין מֵעַל"ע וְאַח"כ נִימוּחוֹ ה"ז סַפְקַהּ טִמְאַ לֹא נִימוּחוֹ מֵעַל"ע הָרִי אֵלוֹ מִמְכָּה וְטַהוּרָה עַכ"ל וְכַבֵּר כְּתַבְתִּי שַׁמ"ש הַב"י דְּמִשְׁמַע דַּס"ל כְּהַרְאָב"ד אֵינּוּ מְוָבְהַק וְאַדְרַבָּה מְדַלָּא כְּתַב דִּין דָּם יָבֵשׁ לְמַלְתָּא בְּאֵפִי נְפִשְׁיָ אֶלָּא כְּוָלָלוֹ בְּדִין כְּמִין קְלִיפָה בְּתוֹרַת נְתִינַת טַעַם שְׂדָם הוּא נְקֻפָה וְכָל הַרְוָאָה דָּם יָבֵשׁ טִמְאַ מִשְׁמַע דְּחַד דִּינָא הוּא וְאַף שִׁ"ל שְׁלֵא בָּא אֶלָּא לּוֹמֵר דְּבַהֲנָךְ מַה שְׁנִימוּחוֹ מְגַלָּה לָן שְׂדָם יָבֵשׁ הוּא דְּלֹא תִימָא מִמְכָּה הוּא אָבָל בְּדָם יָבֵשׁ עֲצָמוֹ א"צ לְגִילּוֹי זֶה מ"מ הו"ל לְכַתְּנֵב דִּין רוּאָה דָּם יָבֵשׁ בַּפ"ע לְהַשְׁמִיעֵנוּ דְּלֹא תִימָא דְּבַעֲי נִימוּחַ דוֹקָא שְׂיִהֵי טִמְאַ בְּנַמְצָא יָבֵשׁ מְעִיקְרוֹ וְאֵיךְ שְׂיִהֵי בְּזָה מ"מ מ"מ שְׂאִם נִימוּחוֹ טִמְאַה שְׂדָם הוּא כו' מִשְׁמַע דְּבִשְׁבִיל שְׂיַדְעֵנוּ שְׁנִימוּחַ אֶמְרִינָן דָּם הוּא וְכֵן בְּלִשׁוֹן הַטוֹר וְהַש"ע טִמְאַה וְהוּא שְׂיִהֵי נִימוּחִים בְּתוֹךְ מֵעַל"ע כו' דְּמִשְׁמַע מְלִשׁוֹן זֶה שְׂדוֹקָא כְּשִׁנְתְּבֵרֵר לְנוּ שֶׁהוּא

כן וכה"ג פתבו הפוסקים בסי' ל"ו בלשון כה"ג גבי נגלד והוא דלא מפקא זיקא שפא לומר שצריף שיתברר ע"י בדיקה נכף נראה ג"כ מלשון הש"ע בסעיף נא"ו שכתב בד"א שצריף בדיקה בשר' במפלת פמין קליפות ושערות אבל חתיכה דם אעפ"י שקשה ואינו נימוח טמאה וי"א שגם לזה צריף בדיקה בשר' כו' והטור פתב ג"כ פסגנון הזה בשם הראב"ד ולשון זה מורה שפדי לטמא האשה במציאתה פדברים האלה הצריכו בדיקה בשר' וזולת הבדיקה אין לטמא אותה ואין לדייק מלשון הש"ע סעיף ג' שכתב והוא שהטיל החתיכה במים פושרין ולא נימוחו דמשמע שאם לא עשה כן טמא מספק וע"ש בב"י וד"מ י"ל דהתם הכי קאמר דרבינו שמשון שהתירה לבעלה צ"ל שהטיל כו' דאל"כ יש לחוש שטמא דם קפוי הוא וגם אין להביא ראי' ממ"ש הרמב"ם שאם שהו בפושרין מעל"ע נאח"פ נמחו ה"ז ספק טמא וכ"כ שאר פוסקים לפסוק האי בעיא לחומרא וה"ה פתב הטעם דספיקא דאורייתא הוא משמע שהבדיקה חיובית מדינא אף לפענ"ד אין מזה ראי' פלל דהתם פינו דהשתא מיהת נימוחו לפנינו ואם דינא הוא דבעינו מעל"ע נדאי טמאה היא מש"ה השתא דאיבעי לן הוי ספק דאורייתא משא"כ אם לא בדק פלל אמרינו שאם הי' בודק הי' מוצא שלא נימוחו דצורתו מוכחת דברי' הוא ורנבא הכי אמתנייהו ובזה א"ש דבש"ס האי בעיא דלמא בדם דרכיף לא בעינו מעל"ע וסגי ביום או לילה לבד לטהר והרמב"ם הפך ענין הספק על נימוח בשר' תוך המעל"ע ולא נקט הספק דאם לא שקה מעל"ע בבדיקה זה טמאה מספק דשטמא אם הי' שורה מעל"ע הי' נימוח ולפי מ"ש א"ש דממה נפשך אי מצינו למיבדקי עוד ולהשהות מעל"ע צריף לבדוק ואם א"א לבדוק עוד אין פאן טומאה מספק פינו דלא חזינו דנימוח אין לטמאה פלל שבלא בדיקה יש לטהרה רק הבדיקה לחומרא וכמ"ש: וקצת משמע במ"ה שכתב על הרא"ה שאמר דאפילו קליפות ושערות אם נשתהין זמן מרובה מוסיפין ביובש ושוב אין נימוחין אפ"ה טמאין וזו קשה שא"כ האף התירה המשנה בשר' דלמא נשתהה הרבה בבית הרחם ונתניבש ולפיכך אינו נימוח בשר' עכ"ל ולכאורה משמע מזה דבהך בדיקה אזלינו לחומרא אף באמת ז"א דשפיר קשי' לי' לשיתט הרא"ה גופי' דלא ס"ל צורתן מוכחת פלל וגם לא ס"ל דהיובש מוכיח כמש"ל בשיתט הרז"ה רק ס"ל דמה שאין נימוח הוא סימן מובהק מצד עצמו ע"ז שפיר פריף לי' דמאי סימנא דלמא אשתיהי ויש אתי מקום לומר דאף שנאמר שהללו בעלי צורה על הרוב אין דרף שיבא דם נדה בצורות אלו לאו מחמת הצורה לבד רק שאפשר שזה שכיח פשמתחיל הדם להתקרב שיהיה על איזה תמונה אף לא שכיח שיתקרב ויתקשה הרבה בתמונה זו שלא יהיה נימוח בשר' ולפ"ז שוב י"ל דבלא הבדיקה שלא נימוח אין פאן מוכיח פלל מחמת הצורה בלבד אף לא מסתבר לפלוגי בהכי שאם היינו אומרים דמצוי הוא שיתחיל להתקרב בתמונה זו אין ראי' ממה שלא נימוח דאם משתהה יותר הוא מתקשה יותר ונשאר בתמונה זו עצמה אלא נדאי שדברי' אלו שאנו אומרים שאינו רגיל שיעלה הדם בצורה זו היינו בתחלת הקרשה וכן נראה מדברי הרשב"א בזה: סוף דבר הראיתי לדעת שלשונות הש"ס והפוסקי' מורי' דעכ"פ היכא דאיכא צורה והפרת פנים ענתה בם דברייה נינהו בדיקת השרי' רק לברר החומרא לטמא אם נימוחו ונדעתי פי מי שישוטט בלשונות הפוסקים עוד ימצא פנים לכאן ולכאן ואיני מחליט זה לדין ברור לסמוך עליו ולהעמיד יסוד ע"ז לבד אבל מ"מ הדברים נאותי' לחזק מוסדות ההיתר ולכן הארכתי בזה לפי שהוא מקצוע

גדול בענין זה ולולי שאני מיראי הוראה הייתי אומר שיש מקום לסמוך ע"ז באשה שיש לה נוסת קבוע שרואה דם גמור ומוצאת פדברים האלה שלא בשעת נוסתה דבזה נדאי שניה לומר פיון דלא שכיח כלל שתראה שלא בשעת נוסתה ואפי' אם תאמר שרואה היא דרך מקרה אף שלא בשעת נוסתה עכ"פ לא שכיח שתראה דם בצורות אלו ובכה"ג ונדאי סמכין להתיר אם לא בדק בשב"י ונימוח ומלינו לומר דבדיקה ניהו ואם הנה אמרינו הכי נוכל ליישב אם ימצא בלשונות הפוסקים משמעות שהבדיקה באה להתיר משום שהיא באה להתיר אף בשעת נוסתה כמ"ש הש"י והאפי' רב רבני ובה נדאי הבדיקה חיוב היא ואף שהרמ"א פתב דבלא נימוחו ג"כ אין קולא כ"א שלא בשעת נוסתה עיין במנחת יעקב דמיישב דברי הרמ"א דקאי אשלקניו ע"ש וקצרת: ולפענ"ד הכרעה נכונה היא דבשעת נוסתה אף למאן דמיקל בבדיקה מ"מ אם לא בדק פשיט' שיש להחמיר פיון דשעת נוסתה היא משא"כ שלא בשעת נוסתה וא"א בבדיקה נדאי אולינו בתר רנבא שאין דרך שתראה דם המקור בצורות אלו והא קמן דהש"י והא"ר סמכו להקל מה"ט אף בשעת נוסתה די"ל אורח בזמנו בא מ"מ הצורה מוכחת וא"ל דסמכין אבדיקה שלא נימוח שהרי דעת הרשב"א ודעימל' שאין זה סימן מובהק דאל"כ אף בדם יבש בלא צורה יש להקל אלא ע"כ דסמכין אהו סברא דצורה מוכחת אף בשעת נוסתה י"ל שרגלים לדבר שלא נימוחו א"כ גם בלא בדיקה ושללא בשעת נוסתה י"ל שרגלים לדבר פיון דשלא בשעת נוסתה היא ואפשר דהא עדיף טפי אף היכא דאפשר למבדק פשיטא שאין לסמוך ע"ז שלא נהי' כמעלומים עין מן האיסור וכמ"ל בשם הרשב"א אבל בא"א לבדוק ושללא בשעת נוסתה הי' מסתברא שיש להקל: אחר כותבי כל זה מצאתי את שאהבה נפשי בחידושי הרשב"א נדה פתב ונ"ל ועוד נ"ל להביא ראיה להראב"ד מרב יהודא אמר שמואל כו' ובקליפה ושערה ועפר הוא דבעי נימוח משום שאינו מצוי שיהא הדם נקרא ומוצא על הרוב בכענין זה אלא משום חשש בעלמא מטילין אותם למים ואם נימוחו חוששין להם ואע"פ שרובן בריות ניהו כל שיוצאין בענין זה עכ"ל והדברים מכוננים למ"ש בדעתו ז"ל שגם הוא סובר דרנבא ברי' הנה ומשום חששא בעלמא אנו מצריכין בדיקה ולפי"ז הדבר ברור לענ"ד כמ"ש דאם אי אפשר בבדיקה יש להקל גם הלום ראיתי בחידושי הרשב"א שם בפירוש סוגית הש"ס בהא דפריה א"ה כי לא נימוחו נמי דמאי א"ה דהא אם נימא דזב ממש בעינו תיקשי טפי מתניתין לדידן' וכתב דה"ק אא"ב יבש מעיקרו לא מטמא ניחא דכי נתניבש שאינו נימוח טהורה דהא דטמא בנימוח משום דמוכחא מלתא דלאו יבש מעיקרו הוי' אלא לדידן' דאמרת דדם יבש מעיקרא נמי טמא ומטמא כי לא נימוחו נמי כו' וצ"ע דמה ראה בדברי ר"א שבה לפשוןט לו שהיבש מעיקר' טמא אע"פ שלא נימוח שהרי ר"א לא אמר אלא לשון המשנה ודלמ' אה"נ קאמר ר"א דמוכח מתני' דדוק' נימוח הוא דטמא משום דאגלאי מלת' דלאו יבש הוא אבל לא נימוח דבש מעיקר' הוא טהור ויש ליישב וכבר פתבתי בזה הנלענ"ד: והגדלתי השמחה במציאות דברי הרשב"א הללו ששפתיו ברור מללו שאע"פ שכל שיוצאין בענין זה רובן בריות ניהו מ"מ משום חשש בעלמא מטילין אותם למים ואם נימוחו חוששין להם ומשמע קצת דאפי' נימוחו אין זה מברר לגמרי שדם הוא ולהוציאו בבירור מהוכחת הצורה דברי' הוא משום דלפעמים גם ברי' פזו כגון קליפו' הבאות מחמת מפה הם נימוחים במים אף אפי' תימא דמה שנימוח היא בבירור

גמור ולא ברי' וְלִשׁוֹן חוֹשֵׁשׁיִן לָהֶם שֶׁכ' הַרְשָׁפָ"א הוּא לָאו דוּק' מ"מ אִין סַפֵּק בְּדַבְרֵי
שְׁהַבְדִּיק' לְחוּמְר' מִשׁוּם חֲשׂוּשׁ בְּעֵלְמ' וּא"כ יֵשׁ לָנוּ עֲמוּד שֶׁל בְּרִזְל לְסִמּוּךְ עָלָיו בְּאִשָּׁה
שֵׁישׁ לָהּ וְנוֹסֵת קְבוּעַ וּמִצָּאָה פֶּן שְׁלֵא בְּעֵת וְנוֹסֵתָּה וּבְזֶה יֵשׁ לִי לִיִּישׁב מֵה שְׁהִקְשׁוּ עַל הַב"י
סִי' קצ"א שְׁפֶתַב עַל תְּשׁו' הָר"ן וְלִי נִרְאָה דְבָלְאוּ הֵנִי טַעַמ' אַתְת' שְׁרִיא מְהֵנָּה עוֹבְדֵי
דְרַאב"צ וְהַד"מ וְהַבָּאִים אַחֲרֵי פְּנֵלְם הִקְשׁוּ ע"ז דְּהָר"ן כ' הֵנָּה טַעַמִי לְהַתִּיר אַף בְּלֵא
בְּדִיקָה וְאֶפְּלוּ אִם נִימוּחוּ טְהוּר' וְלִפִּי מ"ש א"ש דְּמָה שְׁפֶתְבוּ דְלִטְעַמ' דְּהָר"ן אֶפְּלוּ
נִימוּחוּ טְהוּרָה צ"ע דְּבִשְׁלֵמָא לִפִּי מ"ש תְּחִילָה לְהַתִּיר מִטַּעַם דְּקו"ל כַּר"י פְּשִׁיט' שְׁאֶפְּלוּ
נִימוּחוּ טְהוּרָה שְׁהָרִי מִתִּיר אֶפְּלוּ בְּדָם מִמֶּשׁ עִם מ"ר אַבְל הָר"ן דְּהַב"י קִאִי עֲלִי הוּא
מֵה שֶׁכ' בְּסוּף הַתְּשׁוּבָה וְעוֹד אֹמֵר אֲנִי דְאֶפִּי לַר"מ נְמִי אִיְתָתָא שְׁרִי דְהֵנָּה מִיעוּט דְלֵא
שְׁכִיחַ כּו' דְּהֵאִיף נְאֻמֵר הַדּוֹר מ"ר לְמַקּוֹר וְאִיְתִי דָם פִּי הֵאִי שְׁאִינוּ אֵלָא כְּמִין חֲצָץ אָדוּם
שֶׁהוּא מְפֹרָסִם שְׁרִגִּיל לְהַנּוֹלֵד בְּפִלְיוֹת כּו' וְעוֹד שְׁפֶכֶר שְׁנִינוּ שְׁאֵם יֵשׁ לָהּ מִפָּה כּו' אַבְל
בְּכַגּוֹן זֶה שְׁהַדְבָר יְדוּעַ וּמְפֹרָסִי שְׁאוּתוֹן עֲצָמִים כְּמִין חֲצָץ אָדוּם רְגִילִין תְּמִיד לְהַנּוֹלֵד
בְּפִלְיוֹת כּו' ע"ש א"כ פִּינּוֹן דְּעֵיקָר טַעַמוֹ מִשׁוּם דְלֵאוּ דָם הוּא אֵלָא בְרִי' מִתּוֹלְדוֹת הַפִּלְיוֹת
א"כ אִין זֶה כ"א כְּשֵׁאִינוּ נִימוּחַ שְׁחֲצִץ פְּזָה דְרַכּוּ לְהַנּוֹלֵד בְּפִלְיוֹת אַבְל אִם מְטִילִין אוֹתוֹ
לְמִים וְנִימוּחַ אֲגֵלָאִי מִלֵּת' שְׁאִין זֶה הַחֲצָץ שְׁדַרְכּוּ לְהַנּוֹלֵד בְּפִלְיוֹת שְׁהָרִי נִימוּחַ וּא"כ דָם
הַמְקוֹר הוּא אֵלָא שְׁנִקְרַשׁ קֶצֶת וּא"כ פְּשִׁיט' שְׁשׁוּב יֵשׁ לוֹמֵר אֲלִיב' דַּר"מ הַדּוֹר מ"ר
לְמַקּוֹר כּו' וְאֶמְנָם גַּם אִם נֹאמֵר דְּבַעֵי בְּדִיקָה שְׁלֵא נִימוּחוּ וּבִהְכִי מִיְיָרִי הָר"ן הַדְבָר קִשָּׁה
אִיף לֹא הִזְכִּיר הָר"ן מִזֶּה שְׁנִבְדַּק וְלֹא נִימוּחַ וְאֶפְּשֵׁר שְׁבְּדַבְרֵי הַשְׁוֹאֵל הִי מְבֹאֵר הַעֲנִין
לִפִּי שְׁגוּף הַשְּׁאֵלָה חֲסִירָה בְּדַפּוּס ע"ש: אִף מִלְּשׁוֹן הָר"ן לֹא מִשְׁמַע פֶּן וְגַם דְּלִפִּי"ז הִי
קוֹשֵׁי' הַב"י פְּלִיאָה נִשְׁגָּבָה עַל הָר"ן שְׁבָא לְהַתִּיר מַחֲמ' שְׁבָא עִם הַטְּלַת מ"ר וּבִש"ס
מְבֹאֵר דְּבְדַק וְלֹא נִימוּחַ שְׁרִי בְּפִשְׁטוֹ אִף בְּלֵא מ"ר פֶּלֶל וְלִכּוֹן נִלְעַנ"ד דְּנִדְאִי לֹא נִעְלַם
מִהָר"ן עֲנִין הַבְּדִיקָה דְּמִטִּיל לְמִים וְאִי הֵנָּה מִיְיָרִי שְׁבְּדַק וְנִימוּחַ לֹא הֵיָה מוֹצֵא מְקוּם
לְהַתִּיר אֲלִיב' דַּר"מ דְּכָל שְׁנִימוּחַ אִין זֶה חֲצָץ רַק דָם וְאִם מִיְיָרִי בְּבְדַק וְלֹא נִימוּחַ לֹא הִי
צָרִיף פֶּלֶל לְהֵנָּה טַעַמִי דְּתַלְמוּד עָרוּף הוּא אִף מִיְיָרִי בְּעֲנִין שְׁלֵא הִי אֶפְּשֵׁר לְבָרַר בְּבְדִיקָה
אוּ דְלִיתָא קָמֵן וְלִכּוֹ פֶּתַב הָר"ן שִׁמ"מ יֵשׁ לְהַתִּיר מִחֲמַת צְדָדִין אֵלוּ וְע"ז פֶּתַב הַב"י
דְּבָלְאוּ הֵנִי טַעַמִי אַתְת' שְׁרִיא מְהֵנָּה עוֹבְדֵי כּו' וּבִהָא נְמִי פִינּוֹן שְׁיְדוּעַ לְרוֹפְאִי כּו' וּס"ל
דְּכִינּוֹן דְלֵא הַנּוֹפֵר בְּר"ן מִעֲנִין הַבְּדִיקָה א"כ ע"כ מִיְיָרִי בַּא"א בְּבְדִיקָה וּא"כ אַתְתָּא שְׁרִיא
דְּכִינּוֹן שְׁיְדוּעַ לְרוֹפְאִים שְׁאִין דְרַף חֲצָץ אֲדוּ' כּו' אִין חוֹשֵׁשׁיִן לָהּ ר"ל פֶּל שַׁא"א בְּבְדִיקָה
שְׁהַבְדִּיקָה אִינָּה רַק לְחוּמְרָא וּבִסְתָמָא אִין חוֹשֵׁשׁיִן לָהּ וּבְשׁו"ת ח"צ סִי' ע"ג כְּתַב שְׁהָרִי
מִשְׁנָה שְׁלִיקָה שְׁנִינוּ כְּמִין עֶפֶר תְּטִיל לְמִים וְהֵיאֵף יִכְשִׁיר הָר"ן בְּלִי בְּדִיקָה וְהַטְּלָה לְמִים
וּבְשׁו"ת שֶׁב יַעֲקֹב תְּמָה עֲלִי דְשִׁאֲנִי דְהָר"ן שַׁע"י הַטְּלַת מ"ר הֵם בָּאִין כּו' וְאֶמְנָם פְּנוּנַת
הַח"צ דַּעֲכ"פ לַר"מ אִין לְהַתִּיר מִטַּעַם מִיעוּטָא דְלֵא שְׁכִיחַ פִּינּוֹן דְאֶפְּשֵׁר בְּבְדִיקָה לְבָרַר
אִם זֶה הַחֲצָץ מְפִלְיוֹת לֹא יְהִי נִימוּחַ וְגַם י"ל דַּהַח"צ ג"כ בָּא לְהוֹכִיחַ דַּע"כ הָר"ן מִחֲמַת
שְׁבָא עִם מ"ר אֲתִי עֲלָה דַּא"כ הֵיאֵף מְכַשִּׁיר בְּלֵא בְּדִיקָה וְחוֹזֵר עַל רֹאשׁ דְּבְרֵי שְׁבָא
לְהוֹכִיחַ דְלֵא פְּהִט"ז ע"ש אִף לִפִּי מ"ש א"ש דְּבְרֵי הָר"ן שְׁרוּצָה לְמִצּוֹא הִתֵּר אִפִּי אִם
הִתָּה הַבְּדִיקָה חִיּוּבַת גַּם אַחַר אֲמִיר' הַרוֹפְאִים וְהַב"י ס"ל דְאִין הַבְּדִיקָה חִיּוּבָא לְהַקֵּל
רַק לְהַתְּמִיר וְעֵינֵן בְּשׁו"ת ב"ח הַחֲדָשִׁי סִי' שְׁפֶתַב הַגָּאוֹן מוֹהַר"א עֶפְּשִׁיטִין דְּהַב"י לֹא
גָּרַם בְּהֵנָּה עוֹבְדֵי תְטִיל לְמִים וְכֵן הוּא בַּתְּה"א וּבְכַאֲמַת שְׁגַם בְּתוֹסְפָתָא וּבִירוּשְׁלָמִי לִיתָא

להקדו סיומא בְּהַנְּךָ עוֹבְדֵי תַטִּיל לַמַּיִם וּלְפָ"ז י"ל דְּוִדָּאֵי הָתָם סְמָכוּ עַל הָרוֹפְאִים וְלֹא הֶצְרִיכוּ בְּדִיקָה כְּלָל רַק דִּילְפִּינָן מִיַּגְנִי דְּאִיפָא בְּרִי כה"ג שְׂאִינָה מְתוּלְדָת הַדָּם וּכְמַש"ל בְּאֹרְךָ וּכ"כ הֶרְשֵׁב"א בְּחִידוּשָׁיו לְפָרֵשׁ דְּהַש"ס פְּרִיךָ וּמִי אִיפָא בְּרִי כה"ג וּמְשַׁנֵּי אֵין וּכְעוֹבְדָא דְרַאב"צ וּמְשֵׁם לְמָדוּ שְׁעַל הָרֹב יֵשׁ לְתִלוֹת בְּבָרִי כה"ג וְיֵשׁ לְחוּשׁ לְחֻשְׁשָׁא בְּעֻלְמָא לְבָדוּק ע"י הַטְּלָה בְּמִי אִף הֶרְא"ש גָּרַס לִי.

וּבְתַשׁוּ הַקְּשָׁה לְהֶרְשֵׁב"א דְּהוּ"ל לְסַמְנָךְ עַל הָרוֹפְאִים וְעֵינָן מ"ש בְּזָה אַא"ז מֵהֶר"מ מְלוּבְלִין וּבְשׁו"ת ח"צ הַשִּׁיג עָלָיו דְּלְדַבְּרֵי אַמִּירַת הָרוֹפְאִים אִף לְמוֹתֵר וּבְאַמַּת לִק"מ דְּטָרַם שְׁחַקְרוּ חֲכָמִים אֵת הָרוֹפְאִים וְלֹא יָדְעוּ מַה הוּא אֵין תּוֹעֵלַת בְּבִדִיקָה אַחֲרֵי שְׁפָל תַּכְלִית הַבְּדִיקָה הוּא לְדַעַת שְׂאִינָה דָם רַק בְּרִי אַחֲרַת שְׂאִילוֹ דָם יָבֵשׁ הוּא הִי טְמֵא דְלֹא קִי"ל כְּרִיב"ח וּבְאַמַּת שְׁהַקְשׁוּ בִירוּשְׁלָמִי מַזָּה עַל רִיב"ח דְּמַטְהַר אִפִּי דָם יָבֵשׁ מְמַקְוֹר דַּא"כ שׁוּמָא וּמְפָה לְמָה וּכְמַש"ל: וְאַחֲרֵי שְׁנוֹדַע מְפִי הָרוֹפְאִים שְׂיֵשׁ בְּרִי כה"ג ע"י מְפָה וְשׁוּמָא שְׂבַמְעָי אַז אַמְרִינָן דְּרַנְבָּא הָכִי אַתְּנִיְהוּ שְׂאִין דְּרַךְ דָם הַמְקוֹר לְבֹא בְּצוּרָה זֹו אֲבָל בְּטָרַם הַתְּגֻלָּה הָרֹב מְחַמַּת אַמִּירַת הָרוֹפְאִי אָפְסִי מְקוּם לְהַקְל מְחַמַּת הַבְּדִיקָה שְׁלֵא נִימוּחַ שְׂמִי יוֹדַע עֲצָמִים בְּבָטָן הַמְלָאָה אִי אִיפָא בְּרִי כה"ג דְּמַתּוֹרַת הָרִיוֹן וְלִידָה לִיתָא כְּמ"ש הֶרְמֵב"ן וּכְמַש"ל וְרֵאִיתִי בְּכַרְתִּי וּפְלִיתִי שְׁפַתְּבִי שְׁהַנְּכֹו לְדַבְּרֵי הָרוֹפְאִי שְׁלוּלִי זֹאת דָם יָבֵשׁ הִי טְמֵא פְּדִיעָה קְמִיִּתָא וְהֶרְא"ש לְשִׁיטְתוֹ דַּס"ל כְּהַרְזֵ"ה אִף זֶה בְּאַמַּת קוֹנְשִׁינִי הִירוּשְׁלָמִי עַל רִיב"ח וְע"ש שְׁפַתְּבִי לִיִּישֵׁב עַפ"י דְּבָרֵי הֶרְמ"א בְּהַנְּחֹוֹק ג"פ וְכַתְּבִי דְּקוֹנְשִׁינִי הִירוּשְׁלָמִי מִיְּנֹשֵׁב וּלְכַךְ פָּסַק הַרְזֵ"ה הָכִי וּמִיְּנֹשֵׁב קוֹ הַש"ף דְּהוֹכִיחַ מֵהִירוּשְׁלָמִי דְלֹא כְּוֹנְתִי וְכַדְבָּרִים הָאֵלֶּה פְּתַב ג"כ בְּסֻדְרֵי טְהַרָה דְּלֵהַרְזֵ"ה מַה שְׁרוּפָא אֹמֵר אֵינוּ צָרִיךְ דְּבִלֵ"ה דָם יָבֵשׁ טְהוֹר וְכַתְּבִי ג"כ שְׁפָךְ קוֹ הִירוּשְׁלָמִי ע"ש וְאַנִּי תְּמָה ע"ז תְּרִי גְבָרִי רַבְרָבִי כְּרַבְנָן לִיטְעוּ בְּהָא מְלִתָּא בְּמַחְכ"ת וּכְבָר בְּרַרְתִּי אַמַּתַּת הַדְּבָרִים דְּאֵין עֵגְוִן הֵא דְרִיב"ח לְהַרְזֵ"ה דְרִיב"ח מְטַהַר דָם יָבֵשׁ אִפִּי מִן הַמְקוֹר מְשׁוּם דְּבַעֲיָנָן זֹוֹב דְּמָה דְּמִיָּדָב דִּיבִיב וּבְהָא אַתּוּמַב רִיב"ח דַּא"כ לְמָה דְּרָשׁוּ בְּרוֹפְאִים דְּהָא בְּלֵא שׁוּמָא וּמְפָה נְמִי טְהוֹר וְדַבְּרֵי הַרְזֵ"ה מִיְּנֹסְדִים אֲלִיפָא דְר"א דְקִי"ל כְּוֹנְתִי דְּמַטְהַר בְּלֵא נִימוּחֹו מְשׁוּם דְּאַמְרִינָן בְּרִי הוּא וְס"ל דְּאֵין חִילּוּק בֵּין כְּמִין עֶפְרָ לְדָם יָבֵשׁ שַׁג"כ יְכוּל לְבֹא מְחַמַּת מְפָה שְׂבַמְעָי וְס"ל דְּלֹא בְּעֵינָן צוּרָה מוֹכַחַת דְּהָא עֶפְרָ אֵין עָלָיו צוּרָה אֲבָל וְוִדָּאֵי דְמוֹדָה הַרְזֵ"ה דְּאִי יָדְעֵינָן דָּם מְקוֹר הוּא אַע"פ שְׂיָבֵשׁ שְׁהוּא טְמֵא וְאֵין חִילּוּק בֵּין יֵשׁ צוּרָה אוֹ לֹא אֲלֵא אִי אִיפָא לְמִיָּתְלִי בְּבָרִי אוֹ לֹא וְאֵין חִילּוּק בֵּין הֶרְאָב"ד לְהַרְזֵ"ה לְעֵגְוִן זֶה דְּגַם לְהַרְזֵ"ה א"ש דְּלוּלִי אַמִּירַת הָרוֹפְאִים שְׁלֵא עָלָה עַל הַדַּעַת דְּאִיפָא בְּרִי כה"ג מְחַמַּת סִיבָה אַחֲרַת רַק שְׁהוּא דָם הַמְקוֹר שְׁקָרֵשׁ וְוִדָּאֵי אֵין מְקוּם לְטַהַר מְחַמַּת שְׁלֵא נִימוּחַ דְלֹא קִי"ל כְּרִיב"ח אִף פִּינָן שְׁהָרוֹפְאִים אֹמְרִים שְׂיֵשׁ סִיבָה אַחֲרַת שְׂיָבֵא דָם קְרוּשׁ כְּזֶה וְאַפִּי בְּתַמוּנוֹת אֵלוּ תְּלִינָן בְּיָה וּמְסִייעַ לָן הַבְּדִיקָה שְׁלֵא נִימוּחֹו וְדַבְּרֵי אַא"ז הַש"ף שְׁפַתְּבִי דְּמֵהִירוּשְׁלָמִי מוֹכַח דְלֹא כְּהַרְזֵ"ה אֵין כְּוֹנְתוֹ כְּלָל מְחַמַּת דְּאַתּוּמַב רִיב"ח רַק מְשׁוּם דְּמוֹכַחָא מְלִתָּא דְּבִלֵ"ה נִימוּחֹו פְּלִיגִי רִיב"ח וְר"א וְאַפ"ה ס"ל לְר"א דְּטְמָאָה וְוִדָּקָא בְּצוּרוֹת תְּלִינָן מְשׁוּם בְּרִי הֵא בְּדָם יָבֵשׁ סְתָמָא לֹא וּכְבָר כְּתַבְתִּי לִיִּישֵׁב גַּם זֶה לְשִׁיטַת הַרְזֵ"ה דְּמִיָּרִי בְּיָדוּעַ שְׁהוּא דָם יָבֵשׁ שְׁלֵא מְקוֹר דְרִיב"ח מְטַהַר אִפִּי בְּהָא וְר"א ס"ל דְּטְמָא וְק"ל כְּוֹנְתִי: וְרֵאִיתִי בְּהַלְכוֹת נְדָה לְהֶרְמֵב"ן הַנְּדָפְסִי עִם חִיבּוּר בְּעֻלִי הַנְּפָשׁ שְׁפַתְּבִי בַּפ"ג דִּין ה' רְאֵתָה דָם עָבָה הֶרְבֵּה טְמָאָה יָתֵר מְפָאן אִפִּילוֹ הַשְּׁלִיכָה כְּמִין קְלִיפּוֹת וּכְמִין יְבַחוּשִׁין כָּל שְׂיֵשׁ בְּהֵם

אדמומית או שחרות אע"פ שהם קשים פאָבן מטמאין אותה עכ"ל ולא ביאר טעמו ואם טעמו בשביל שכתב אח"כ להחמיר בדין מפה שאין תולין בה פבר כתב הר"ן בתשובה לחלק בין ההיא דמפה דמיירי בדם שהוא דומה לדם נדות ואנו צריכים להקניף בדמים ואין אנו בקיאים אבל בכגון זה שהדבר ידוע ומפורסם שדרכו להנולד בפליות כו' וא"כ פשיטא דחילוק פליות ראי' לדין זה דכמין קליפות כו' שחכמים קיבלו דבריהם וא"כ מנין לנו להחמיר פשהו קשין פאָבן ולא ניםוחו ע"י בדיקה ואפשר שסובר שהבדיקה בפושרין חיובת הוא מדינא וא"א להקל בלעדה ואין אנו בקיאים בבדיקת הפושרין פשהבדיקה מדינא וכמ"ש הפוסקים לענגן ריאה וכ"ש בזה שאיסור פרת הוא ולפי"ז י"ל מה שהקשה הב"י על הר"ן שהוצרך לטעמא דהתצץ פאה עם מ"ר ולא סגי ליה בבדיקה אם לא ניםוח משום דס"ל פהרמב"ן דלא מהני בדיקה בזה אבל לענ"ד דברי הרמב"ן תמוהים להחמיר בזה כ"כ ועוד שהרי יש לנו בדיקה טובה מזו שאין בה בקיאות למעשה ברוק ע"ג הציפורן ולמה יחמיר בכל גונני ולא נזכר בשום פוסק דברי הרמב"ן בזה ובפרט הרשב"א והרא"ה שהם תלמידי הרמב"ן והעלימו עין מזה וקרוב בעיני לומר שיש ט"ס בדברי הרמב"ן וכצ"ל מטמאין אותה אם ניםוחו בפושרין תוף מעל"ע וצ"ע: והנה המעיין בדברי הר"ן שם יראה שמ"ש ועוד אומר אני דאפי' לר"מ אתתא שריא דבריו אמורים פלפי השואל שרצה לומר דהלכה כר"מ משום דרבי קאי פנותי' וק"ל הלכה פרבי מחביריו וגם הביא בשם ר"ח דכל לבעלה מודה ר"מ והר"ן ז"ל דחה דבריו בזה וס"ל דהלכה כר"י אף לבעלה וע"ז כת' ואני אומר עוד דאף לר"מ אתתא שריא דכבר פתבתי דלמיעוט דל"ש לא חייש והא נדאי מיעוטא דמיעוטא דלא שכיח הוא משום דכי חייש ר"מ כו' מבואר מדבריו דהא דחצץ אדום שייבא מן המקור מיעוטא הוא אלא דלר"מ הנה חיישינו ליה אבל שנאמר הדר מ"ר כו' הני מיעוטא דמיעוטא וכ"כ אח"כ שאותן עצמים פמין חצץ אדום רגילין תמיד להנולד בפליות ואין יוצאין עם דם הנדות בכגון זה הדבר ברור שתולה בכאב הפליות שיש לה כו' ע"ש ומבואר מזה דאף למאי דלא קי"ל כר"מ לחוש למיעוטא מ"מ למיעוט זה שמא אעפ"כ בא מן המקור היינו חוששין ואף דאיהו מיירי שבשעת ונסתה היא ריאה דם פשאָר נשים מ"מ חייש שלא בשעת ונסתה לה מיעוטא דזמנין שהדם מתניבש פמקור ויוצא פעין זה פדתנן הפפלת פמין קליפות וכן נראה ממ"ש הר"ן שם קודם לזה דכינון שאותו חצץ נמצא עם מ"ר ולאחר מכאן מחמת תמצית הנשאָר ממ"ר אין פאן הוכחה דבתר דתמו מיא אתא דם ולר"י טהורה עכ"ל מבואר מזה דגם בחצץ תולין שפא עם הפים אבל אם היינו אומרים דבתר דתמו מיא אתא לא היו תולין בפליות אע"פ שבשאָר פעמים אין יוצא דם פזה מ"מ פינון שרוב דמים מן המקור תולין מן המקור ויש לדחות דבתחלה רצה הר"ן ז"ל לברר ההיתר אף אם יהי' דין החצץ פדין דם ממש דעכ"פ לר"י שריא ושוב פכת דכינון שחצץ הוא יש להתיר אף לר"מ מטעם מיעוט דל"ש ושוב פכת ועוד שפבר שנינו פפרק תינוקות כו' ונראה פנונתו דנדאי לא בא לדמות פאב למפה ממש רק לענגן דעכ"פ אין אנו תופסין לעולם שיהי' מציאת האשה דם המקור אלא פשיש מפה תולין במפה וא"כ גם בלא מפה כל שיש לו מקום שייבא מחמתו למפה דמי וה"נ פינון שמצוי הוא שייבא חצץ פזה מחמת פאב הפליות תולין בו ומ"ש הר"ן בכאב הפליות שיש לה לאו למימרא שהאשה הייתה ידוע חולי מחולי הפליות רק ר"ל שע"י החצץ הנמצא אנו דנין שהיא

מחמת פֶּאָב הַכְּלִיּוֹת שֵׁישׁ לֵה וּכְעַנְנֵי שְׁאֲמְרוּ הַרֹּפְאִים אֲשֶׁה זֹה מִכֵּה יֵשׁ לֵה כּוֹ וְאִי שְׁאִינוּ
בָּא בְּכָאָב מִשׁוּם שְׁאֲחַר שְׁיֹרֵד מִהַכְּלִיּוֹת הוּא שׁוֹפֵעַ וּבָא בְּלֹא פֶּאָב רַק שְׁבַתְחַלַּת לִידְתּוֹ
בְּכְלִיּוֹת מִסְתַּמָּא הוּא מִחֲמַת אֵיזָה פֶּאָב וּמִכֵּה שְׁבַכְלִיּוֹת שְׁפֹן דְּרָף שַׁע"י אֵיזָה חוּלֵי
שְׁבַכְלִיּוֹת נוֹלַד שֵׁם חֲצָץ כְּמוֹ אֲבָנִים קִטְנִים מְאֻדָּמִים וּבְאִישׁ אֵין לְהֵם מְקוּם מוֹצֵא כ"א
עִם יְצִיאַת מ"ר שְׁמַתְמַצִּין וְיֹרְדִין מִהַכְּלִיּוֹת וּכְמ"ש בְּסִי מ"ד בְּנִמְצָא אֲבָנִים בְּכוֹלֵיָא
כְּשֶׁרָה שְׁמִשָּׁם יוֹרֵד אֶל גִּיד הָעֶרְוָה וּבְנִקְבָה ג"כ יוֹרֵד מִן הַכְּלִיּוֹת לְמִטָּה לְפְרוּזְדָר וְשֵׁם
דְּרָף לִיְפָנְס לְנִקְבַּת הַשְׁתָּן וְהַאֲשֶׁה בְּעַת בְּדִיקְתָּהּ הִיא פּוֹגַעַת בָּהֶם וְהֵם נִדְבָקִין עַל עַד
הַבְּדִיקָה וְאִזּו אֵין שֵׁם הַרְגָּשָׁת פֶּאָב כְּלָל וְקִינְיַתִּי מִסְבָּרָא וְעֵינֵינִי בְּסִפְרָא שְׁבִילֵי אֲמוּנָה
וּמְצִאתִי שְׁכַתְבַּת שְׁהַפֶּאָב בְּחֲצָץ הַכְּלִיּוֹת בְּתַחֲלֹתוֹ הוֹלֵף וְחִזַּק עַד שְׁיִדְחָה וְאַחַר שְׁיִדְחָה
יִשְׁאַר בְּכְלִיּוֹת מִכֵּה וְהַרְגָּשָׁה בְּכָאָב ע"ש וּמ"מ נִרְאָה דְלֹא תִלְיָא מְלַתָּא בְּהִכֵּי דְלַפְעָמִים
נוֹלַד אֵיזָה קוֹלְקוּל בְּאַבְרָ שְׁאִין מְרַגִּישִׁין הַפֶּאָב כְּשֶׁאִינוּ חוּלֵי הַמְטָרִיף וְלִכְּוֹן אִי שְׁאֲפִשֵׁר
שֵׁישׁ לֵה אֵיזָה חוּלֵי בְּכְלִיּוֹת כִּינּוּן שְׁאִין פֶּאָב נִעְפָּר אֵין לֵה הַרְגָּשָׁה וְכֵה"ג גְּבִי הָא דְמִכֵּה
יֵשׁ לֵה בְּמַעֲיָא אַע"פ שֶׁהִיא לֹא בַת הַרְגָּשָׁה הִיא וְכ"כ הַרְמַב"ם בְּפ"ה מֵהַל' א"ב בְּיִצְאָ דָם
עִם מ"ר כּוֹ וְדָם זֶה דָם מִכֵּה הוּא בְּתַחֲלֹתָא אוֹ בְּכוֹלֵיָא ע"ש הָא קָמֵן דְלֹא בְּהַרְגָּשָׁת
הַפֶּאָב תִּלְיָא מְלַתָּא אֲלֵא כָּל שֵׁישׁ מוֹכִיחַ וְעַד שְׁאִין רְגִיל לְבֹא כֹן רַק מִמְקוּם זֶה אִי שְׁצ"ל
שֶׁהוּא ע"י מִכֵּה שֵׁישׁ בְּמְקוּם הַהוּא תוֹלִין בֵּה וְאִי לְפִי מ"ש בְּשְׁבִילֵי אֲמוּנָה שְׁטָרָם שְׁנִדְחָה
הַפֶּאָב חִזַּק אֲפִשֵׁר שְׁהַרְגִישָׁה אֵיזָה פֶּאָב וְלֹא אֲדַעְתָּהּ שֶׁהוּא פֶּאָב הַכְּלִיּוֹת אַחֲרֵי שֶׁהוּא
פֶּאָב שְׁבַתְחַלֵּל הַגּוֹף וְהַלּוּאֵי שְׁהַרֹּפְאֵי יִדְעוּ עַל בְּוִרֵי מֵאֵין בָּא הַפֶּאָב וְסִיבְתּוֹ וְלִכְּוֹן אַע"פ
שְׁהַרְגִישָׁה אֵיזָה פֶּאָב תִּלְתָּהּ אוֹתוֹ בְּצִלְעוֹת וּבְכָטָן וְעִיקְרוֹ שֶׁל דְּבָרִים שְׁפָל שְׁבֹא לְפָנֵינוּ
בְּתוֹרָא חֲצָץ אָדוּם הַרְגִיל לְהַנּוֹלַד בְּכְלִיּוֹת וְיֹצֵא לְפַעְמִים עִם מ"ר לְפִי שְׁהַכְּלִיּוֹת הֵם
קְשׁוּרֵי וּמְחֻנְבְּרֵי בְּגִיד א' אֶל מְקוּם הַשְׁתָּן אוֹ אִפִּי בְּשַׁעָה שְׁאִינָה מְטַלַּת מ"ר כְּשֶׁמוֹצֵא
מְקוּם לְצִאת שְׁפִיר תוֹלִין בּוֹ כְּמוֹ שְׁתוֹלִין בְּדָם מִמֶּשׁ בְּמְקוּם שֵׁישׁ לְתוֹלּוֹתוֹ בְּמִכֵּה וּמ"ש
הַר"ן בְּסוֹף דְּבָרָיו וְכ"ש לְהַרְשֵׁב"א שְׁכַתְבַּת דְּאִי עֲכָשְׁוֹ תוֹלִין בְּדָם מִכֵּה כּוֹ נִרְאָה שְׁאִין
לְהַכְרִיחַ מִזֶּה דְהַר"ן מִיִּירֵי שֶׁהִי יְדוּעַ מִכֵּה בְּכְלִיּוֹת אוֹ מִחֲמַת פֶּאָב שְׁבַכְלִיּוֹת וּמְחֻשְׁבוֹ
כְּמִכֵּה אֲלֵא הַפֶּל ע"ד שְׁכַתְבַּתִּי דְכִינּוּן שְׁתוֹלִין בְּמִכֵּה גַם בְּזֶה שְׁצוּרַת הַחֲצָץ מוֹכִיחַ עָלָיו
אַמְרִינוּ דְמִחֲמַת פֶּאָב וּמִכֵּה שְׁבַכְלִיּוֹת הוּא וְאִי שְׁאִינָה מְרַגָּשָׁת הַפֶּאָב לִית לֹן בֵּה דְבִזָּה
הַחֲצָץ שְׁרַגִּיל לְהַנּוֹלַד מִחֲמַת פֶּאָב וּמִכֵּה הוּא הַמּוֹרָה לָנוּ ע"ז וְכִמוֹ בְּדָם הַפֶּאָב עִם מ"ר:
וּמַעֲתָה מ"ש הַב"י וְאוֹמֵר אֲנִי דְבָלֵא הֵנִי טַעֲמֵי אֲתַתָּא שְׁרִיא מְעוֹבְדָא דְרַאב"צ כּוֹ ה"ג
כִּינּוּן שְׁמַפּוֹרְסִים לְרֹפְאִים שְׁאִין דְּרָף חֲצָץ כּוֹ הֵן הֵן דְּבָרֵי הַר"ן גּוֹפֵל מ"ש שֵׁישׁ לְתוֹלּוֹת
מִחֲמַת פֶּאָב הַכְּלִיּוֹת בָּא וְלֹא מִיִּיתִי מְקַלִּיפּוֹת דְּהַתָּם אִי שְׁהַרֹּפְאֵי אוֹמְרִים שְׁבֹאִים מִחֲמַת
מִכֵּה מ"מ לֹא בִּיחְנּוּ דְבָרֵיהֶם שְׁאוֹתָם קְלִיפּוֹ עֲצָמָם הוּא מְנַשִּׁירַת הַמִּכֵּה שְׁאֲפִשֵׁר שְׁקִלִּיפּוֹ
הַמִּכֵּה הֵם מְשׁוֹנָה שֶׁהִיא מְפֹלַת וְכִמוֹ שְׁאֲמְרוּ בְּדָם מִכֵּה מְשׁוֹנָה מִדָּם רֵאִיִּתָּהּ אֵין תוֹלִין
וּלְכֹף פְּדֵי לְהַעֲמִיד הַדְּבָר עַל בְּוִרֵי שְׁקִלִּיפּוֹת הַמִּכֵּה הֵם הַצָּרִיכוּ בְּדִיקָה וְהַנְּסִיּוֹן מְכָרִיחַ
שְׁגִלְדֵי הַמִּכֵּה הֵם מִשָּׂא"כ בְּזֶה שְׁחֲצָץ זֶה הִיא הַתְּמוּנָה הַרְגִיל לְהַנּוֹלַד בְּכְלִיּוֹת וְאֵין בּוֹ
חֲשֵׁשׁ שִׁנּוּי א"צ בְּדִיקָה אֲלֵא תוֹלִין בּוֹ כְּמוֹ שְׁתוֹלִין בְּדָם מִכֵּה כְּשֶׁיְדוּעַ שְׁאִינוּ מְשׁוֹנָה מִדָּם
רֵאִיִּי וְכִמ"ש הַר"ן ז"ל וְקָרוֹב הַדְּבָר לֹמַר שֶׁהַשּׁוֹאֵל בְּשִׂאלָתוֹ לְהַר"ן ז"ל דְּבָר בְּזֶה מַעֲנִין
הַהִיִּתֵר מִחֲמַת הַנְּדָ עוֹבְדֵי וְדָחָה אוֹתוֹ וְכִמוֹ שְׁנִזְכָּר בְּדְבָרֵי הַר"ן שֶׁהַשּׁוֹאֵל פֶּלְפֵל ג"כ מַעֲנִין
הַהִיִּתֵר מִחֲמַת מ"ר וְלִכְּוֹן הַר"ן לֹא חִזַּר בְּדְבָרֵי תְּשׁוּבָתוֹ זֶה רַק מֵה שְׁחִידֵשׁ בְּזֶה בְּכָאָב

דְּהִיתְרָא דְעֵדִיף וְדַבְרֵי הַשְׁוֹאֵל עִם הַשְּׂאֵלָה הוּא חֶסֶר בְּדָפוּס דַּל"כ הִי לֹו לְהֶר"ן לְהַזְכִּיר עַכ"פּ מְדַבְרֵי הַש"ס אֵלֹו: וּבְדַעַת הַב"י נִרְאֶה לְכַאֲוֶרָה שֶׁהוּא מְפָרֵשׁ דְּוֹדַי עֲבֹבְדָא דְהֶר"ן מִיִּירֵי בְּלֹא נִימוּחוּ דַּל"כ אִיךָ אֶפְשָׁר לֹוּמֵר שֶׁהוּא בְּהַפְלִיּוֹת פִּינּוֹן דְּהָא קָמֵן שְׁנִימוּחַס וְהִי לְדָם וּכ"כ לְהֶדְיָא בְּבִדְקַת הַבֵּית וְהוּא שִׁישְׁרוּ בְּפוּשְׁרִין מַעַל"ע וְלֹא יִמוּחוּ כַּמ"ש סִי' קַפ"ח ע"ש (וּבְכַר"ו פָּתַב בְּשֵׁם ב"ה דְּבְעֹבְדָא דְהֶר"ן גַּם בְּנִימוּחוּ טְהוּרָה וְלִיתָא וְאוּלֵי ס"ל דַּבְב"ה חֲזַר בּוּ מְקַוְשְׁיָתוֹ עַל הֶר"ן וְס"ל כַּמ"ש הַד"מ וְהַש"ף וּלְפַעַנ"ד לִיתָא) וְהִינּוּ אֶפְיֵלוּ לְהֶר"ן צ"ל כֵּן דַּל"כ אֵין לְתַלוֹת בְּפְלִיּוֹת פְּלָל וְלִכְּן שְׁפִיר פָּתַב הַב"י דְּכִינּוֹן דַּע"כ מִיִּירֵי בְּחֻצָּץ קָשָׁה שְׁאִינוּ נִימָס בְּמִים שׁוּב א"צ לְטַעַם מְחַמַּת מ"ר אוּ מְפָה יְדוּעָה אֵלֹא בְּפִשְׁטוּת י"ל מְחַמַּת הַנִּי עֹבְדֵי דְכִינּוֹן שִׁדוּעַ לְרוּפְאִים כּו' אֶמְרִינּוּ דְמַפְלִיּוֹת בָּאוּ וְלִכְּן יֵשׁ לְהַתִּיר אֶפְיֵלוּ אִם לֹא בָּאוּ עִם מ"ר פְּלָל וְגַם י"ל דַּהַב"י לֹא הָוֵה גְרִיס בְּהֶנְדָּה עֹבְדֵי תַטִּיל לְמִים וּכַמְש"ל שְׁפֵן הַגְרָסָא בִּירוּשְׁלַמִי וְתוֹסְפָתָא וְתַה"א וְס"ל דְּהֶתֶם לֹא הֶצְרִיכוּ בְּדִיקָה לְפִי שְׁסַמְכוּ עַל הַרוּפְאִים שְׁבִיחְנוּ דְבִרְיָהֶם עַל אֲשֶׁה זֹו עֲצָמָה וְס"ל לְהַב"י דַּה"ה בְּזָה פִינּוֹן שֶׁהַדְּבָר בַּחוּן לְכָל הַרוּפְאִים עַל אוֹתָן קִרְטִין אֲדוּמִים בְּעֲצָמָם שֶׁהֵם מְלִידַת הַפְּלִיּוֹת וְא"כ אֶפְיֵלוּ בְּדִיקָה לֹא צָרִיךְ אִיךָ בַּב"ה לֹא נִרְאֶה כֵּן וְכֹן דַּעַת הַח"צ דְּהֶר"ן מִיִּירֵי אַחַר הַבְּדִיקָה שֶׁלֹּא נִימוּחוּ אִיךָ פְּכָר פְּתַבְתִּי שֶׁלַעַנ"ד י"ל דְּמִיִּירֵי הֵיכָא שֶׁלֹּא בְּדָקוּ פְּגוֹן שֶׁא"א בְּבְדִיקָה וּבַכַּה"ג שְׁפִיר סְמִיךְ אֶהְנֶה הִיתְרִים לְהַתִּיר בְּלֹא בְּדִיקָה וְהַב"י ס"ל דְּבְכָל גְּוֹנֵי יֵשׁ לְהַתִּיר: וְאַמְנָם דַּעַת הַד"מ וְהַש"ף וְשִׁאֲרַ אַחֲרוּנִים שֶׁדְּבִרֵי הֶר"ן בְּזָה הוּא פְּדֵי לְהַתִּיר אֶפְיֵלוּ אִם בְּדָק וְנִימוּחַס פִּינּוֹן שְׁבָא עִם מ"ר וּלְפ"ז צ"ל דְּהֶר"ף חֻצָּץ אֲדוּם שִׁדוּעַ לְרוּפְאִים שֶׁדָּרְכוּ לְהוֹלֵד בְּפְלִיּוֹת וְכָא עִם מ"ר אִיךָ אִם אֶבֶן הוּא נִימוּחַס וְאֵין הֶכְרַח מִמָּה שְׁנִמָּס וְהִנֵּה לְמִים שְׁאִינוּ זֶה הַחֻצָּץ שֶׁל פְּלִיּוֹת דַּל"כ מַה בְּכַף שְׁבָא עִם מ"ר דְּהָא אִם הִיּוּ דְנִינּוּ בּוּ דִין דָּם מְמַשׁ הִנֵּה מְקוּם לְהַחְמִיר אֶלִיבָא דַּר"מ וְלֹוּמֵר דְּהֶדֶר מ"ר לְמַקּוֹר וְאִינִי דָם אוּ חֻצָּץ זֶה שַׁע"כ דָּם שְׁנִקְרַשׁ הוּא שְׁהָרֵי נִימוּחַס וְע"כ לֹוּמֵר שְׁגַם הַבָּא מְפְלִיּוֹת דָּם שְׁנִקְרַשׁ הוּא וּכַמ"ש הַרְמַב"ם שְׁדָם הַבָּא עִם מ"ר דָּם שֶׁל חֲלֹחֶלֶת אוּ שֶׁל כּוֹלֵיָא הוּא וְא"כ י"ל דְּלַפְעָמִים הוּא מְתַנַּבֵּשׁ בְּחֲלֹחֶלֶת אוּ בְּכוֹלֵיָא וְיֹוצֵא עִם מ"ר וְלִכְּן אֵין רַאִי מִמָּה שְׁנִימוּחַס וְלִכְּן ס"ל לְהֶר"ן דְּהִנֵּה מִיַּעוּטָא דְּמִיַּעוּטָא דְּהָא אֵין דְּרָף שִׁיחְזוּרוּ מ"ר לְמַקּוֹר רַק עַל צַד הַמִּיַּעוּט וְגַם אֵין דְּרָף שִׁיחְזוּטָא דָּם הַמְקוֹר לְהַעֲשׂוֹת חֻצָּץ פְּנֵה אִיךָ שִׁיחְזוּטָא חוּזַר וְנִימוּחַס אִם לֹא עַל צַד הַמִּיַּעוּט רַק בְּפְלִיּוֹת דָּרְכוּ לְהַעֲשׂוֹת כֵּן וְלִכְּן הִנֵּה מִיַּעוּטָא דְּמִיַּעוּטָא אִיךָ הֵיכָא שְׁנִימוּחוּ.

וְעִינּוּ בְּשׁו"ת בֵּית יַעֲקֹב שֶׁפָּתַב דְּאַפְשָׁר דַּכ"ש הֵיכָא שְׁבָאִי בְּלֹא מ"ר דִּי"ל דְּמֵן הַמְקוֹר בָּאוּ וּבְכַר"ו הַשִּׁיג עָלָיו מִיַּבְחֹוּשִׁין דְּאַמְאִי אִם נִימוּחוּ טְמֵאָה כּו' וְלְפִי מ"ש הַחִילּוּק מְבֹנָאֵר דְּבִיבְחֹוּשִׁין וְכִיּוּצָא שְׁאִי בְּלֹא נִימוּחוּ אֵין תּוֹלִין הַהִיתְרַת בְּפְלִיּוֹת וְחֲלֹחֶלֶת רַק מְמַפָּה שְׁבִמְקוֹר עֲצָמוּ וְאַמְרִינּוּ שְׁגִלְדֵי הַמְפָּה הֵם בְּתַמוּנַת אֵלֹו וְכָל זֶה בְּשֶׁלֹּא נִימוּחוּ אֶבֶל כְּשִׁנִּימוּחוּ אֵינָם גִּלְדֵי הַמְפָּה שְׁאִין דָּרְכוּ לְהִיּוֹת נִימוּחִים בְּפוּשְׁרִין וְכִינּוֹן שְׁדָם הוּא הָרִי הוּא דָם הַמְקוֹר וְטְמֵאָה שְׁאִין לָנוּ לְתַלוּתָם שְׁבָאוּ מְמַקּוּם אַחַר מַשֵּׁא"כ בְּחֻצָּץ אֲדוּם שֶׁדָּרְכוּ לְבֹא מִהַפְּלִיּוֹת וְאַפְיֵלוּ אִם נִימוּחוּ י"ל שְׁבָאוּ מְחַמַּת דָּם הַפְּלִיּוֹת שְׁנִקְרַשׁ וְע"י פּוּשְׁרִין חוּזַר וְנִימוּחַס א"כ י"ל דְּבִלֹא מ"ר כ"ש שְׁאִין תּוֹלִין בְּמַקּוֹר וְדוּקָא בַּמ"ר אֶמְרִינּוּ הֶדֶר מ"ר כּו' וְגַם בַּמ"ש הַש"י לְחַלֵּק בֵּין עֶפֶר דְּמַתְּנִי לְקִרְטִין וְהַכַּר"ו הַשִּׁיג ע"ז מְקַלְפּוֹת שְׁאֶמְרוּ מְפָה יֵשׁ לָהּ ע"ש וְלַק"מ כִּי לְפִי מ"ש הוּא גּוּפְלִי' ג"כ דַּהַד"מ וְהַש"ף מְפָרֵשׁ אֶפְיֵי בְּנִימוּחוּ

נמי תלינו בפליות משא"כ בקליפות שאין דרך לכליות להוליד זה שאם נאמר דם הכליות הוא שנקרש וחוזר ונימוח רק ע"י מפה שבפשוט המקור וא"כ זה בעצמו הנסיון שאם נימוח אינו מחמת מפה שאין דרך גלדי המפה להיות נימוח בפושרין ומ"ש הכר"ו על הש"י ותמה אני ע"ז החכם שבפסברות דקו' כו' שבמ"ש לחלק בין ההיא דהכא להך דחול ביקש להתיר כו' ונפלאתי שהרי הש"י גופי' סיגים בה שמפני שמדמין לא נעשה מעשה ולפי נוקפי להתיר בלא בדיקה אם מוצאת אותם קרטין שלא בשעת הטלת מ"ר ועכ"פ ע"י בדיקה יש להתיר ומצינו לבדוק אותם ע"י בדיקת הרוק במיעוה כו' ואם א"א לבדוק אותן קרטין על הצפון מרוב קטנו אפשר נמי לצדד ולהקל עפ"י שו"ת בית יעקב בסי' קי"ז כו' ע"ש: והנה בתשובת בית יעקב שם כתב שדברי הש"י בסי' קפ"ח שהכריע כסברא ראשונה דבחתיקה דם לא מהני מה שאין נימוח סותר למ"ש בסי' קצ"א בשם הב"י גבי קרטין שהם חתיכה דם ומהני בדיקה בו ופשיטא דלק"מ כמו שמבואר בב"י דלא מדמי להנה עובדי אלא לפי שידוע לרופאים שאין דרך חצץ אדום כו' ור"ל וא"כ נמי הנה צורתן מוכחת כמו קליפו' ולא דמי לשאר דם יבש וארנונה בזה שמעטה דברי הר"ן ודברי הב"י יבואו בפשיטות על נכון שגראה שהר"ן לא רצה להתיר מחמת הנה עובדי אף בלא בא עם מ"ר משום דלא ברירא ליה לדמות הנה קרטין לצורת קליפות כו' שהעידו הרופאים שלא דם המקור הוא אלא ברי' מחמת מפה רק דימה אותו לשאר דם יבש שדעת הראב"ד והרשב"א דלא מהני בדיקה ואף לפי מש"ל דמשמע מחידושי הר"ן פהר"ן מ"מ לא הכריע בזה וס"ל דלא דמי לקליפו' דגם בלא אמירת הרופאים חזינו דצורתן מוכחת אלא דלא ידעינן אי איפא ברי' כה"ג שלא מתולדות הדם ובזה סמכו על הרופאי' שזה מגלדי המפה ורגלים לדבר שצורתן מוכחת משא"כ בקרטין בלא אמירת הרופאים אנו דנין אותו פרואה דם המקור אלא שהוא יבש ודעת הראב"ד והרשב"א אין לזה בדיקה ולכן חזר לצדד ההיתר מחמת מ"ר ואפשר דהשואל שם דיבר מזה ולכן לא הוצרך הר"ן לחזור ולשנות זה ועל זה כתב הב"י שאין צריך לזה דמחמת הנה עובדי יש לנו להתיר גם בזה שהגדת הרופאים שאין דרך להנולד במקור בזה עדותם בעצמו משני לי' צורת ברי' שהרי הם מעידים שאין רגיל לבא מן המקור בדמות זה וכינון שכן גם כן אמרינו דצורה מוכחת הוא ותולין בב"י ובכה"ג אפשר דגם נימוח נמי טהור ואף על גב דמדמי לה להנה עובדי אין זה אלא לענין הוכחת הצורה אבל לענין בדיקות נימוח לא דמי דהתם כיון שעיקר שאנו תולין בגלדי המפה הוא שתולין וזה אין דרכו להיות נימוח משא"כ בזה שאנו תולין בפליות ובזה אפשר שיהי' נימוח ג"כ דדם הכליות שקרש מחמת אינה פאב שפיר חוזר לדם וכמש"ל אף בכ"ה נראה שחזר בו וס"ל להחמיר גם בזה אם נימוח וכמו בהנה עובדי וע"ש בבית יעקב שצידד להתיר בנאבד בלא בדיק' משום ס"ס כו' מיהו נרא' דלכתחלה צריך בדיקה כו' א"כ במה שחקרנו באשה זו שהקרטין פעמים שחזר פעמים אדום א"כ האשה טהורה אף אם תמצא חצץ אדום ומצטרף השחור משום דהאי שחור אדום הוא אע"פ שבתה"ד כת' שאם הוא פמראה אכן כו' עכ"ל ובשו"ת ב"ח התדשו' כתב הגאון מוהר"א עפשטיין להסתפק בחצץ שחור דשמה דוקא בא מן הפליות ואף דאמרינו האי שחור אדום הוא כו' י"ל דלא אמרינו כן אלא בדם שופכו כו' משא"כ בחצץ שהוא עומד בעצמו ואינו נבלע שהוא גוש עב י"ל דאינו מקבל ליקוי פלל כו' ע"ש וזה כפיר שתמהתי ע"ז דאדרבה אם נימא

דבֿחֿצֿץ שֿחֿור לֵא אִמְרִינֵן הַאי שֿחֿור אָדוּם הוּא וְא"כ שֿחֿור הוּא בְּתוּלְדָתוֹ וְא"כ בְּלֵא"ה טְהוֹר הוּא דְּהָא עִם הַשֿחֿור אֵינוֹ טְמֵא כְּלָל אֲלָא מִשּׁוּם דְּאִמְרִינֵן הַאי שֿחֿור אָדוּם הוּא כּו' אֲבָל אֵי הֵנָּה יְדַעִינֵן דְּהַשֿחֿרוֹת הוּא מִתְחַלֵּת בְּרִיָּתוֹ אֵינוֹ טְמֵא וְא"כ אִם נִימָא דְּבִחֿצֿץ לֵא אִמְרִינֵן הֵכִי אֵין חִשָּׁשׁ בְּחֿצֿץ שֿחֿור כְּלָל אִף בְּאַמַּת לַעֲנִי"ד אֵין מְקוּם לְחַלֵּק בְּזָה בֵּין דָּם לְחֿצֿץ וְהֵרִי גַם גַּבִּי רִיָּאָה וְהֵדָם לְמָדוּ מְזָה דְּאִמְרֵי ר"ח הַאי שֿחֿור אָדוּם הוּא כּו' וְגַם דְּהָא י"ל שֶׁהֵדָם לְקָה וְנַעֲשֶׂה שֿחֿור וְשׁוֹב נְתִיבֵשׁ וְהִי לְחֿצֿץ וּמְדַבְּרֵי הִגְאוּן מְהֵר"א ו"ל נִרְאָה שֶׁהֵבִין דָּאִם אִמְרִינֵן שֶׁבָּא מִן הַפְּלִיּוֹת הוּא גּוֹשׁ עַב מִתּוּלְדָתוֹ וְלִיתָא דְּגַם אִם בָּא מִהַפְּלִיּוֹת אִמְרִינֵן שְׁנִיתְאַסְפֵי שֶׁם דָּם וְנִקְפָּה כְּמוֹ אֲבָן וְכֵן מְבַרְאָר מְדַבְּרֵי הֶרְמֵב"ן בְּהַל' נִדָּה שֶׁהִבְאֵתִי לַעֲלֵי שֶׁפְּתַב אֲדוּ' אוֹ שֿחֿוֹרִים כּו' ע"ש: וּמ"מ נִרְאָה דְּבִקְרִטִין שֿחֿוֹרִים שֶׁהֵם דְּקִים מְאוּד וְא"א לַעֲמֹד עֲלֵיהֶם אִם הֵם נִימּוֹחִים אוֹ לֵא אִיפָּא ס"ס דְּאַפְּי' אִם הִי נִימּוֹחַ סְפֵק אִם הִגִּיעַ לְגִדְרָא דָּם שֿחֿור שֶׁהוּא טְמֵא דְּהָאִמְדִּינָא שֿחֿור כְּחֶרֶת בְּעֵינֵן שֶׁהוּא שְׁחוּ' הֶרְבֵּה וְנִדְּיָהּ מִפְּאֵן טְהוֹר רַק מִשּׁוּ' דְּהָאִינְדֵּן' בְּצִיר לְבָא הֶחְמִירוּ בְּכָל מְרָאָה שְׁחוּ'.

וְעֵינֵן מ"ש אֲא"ז בְּתִשּׁוּ' סִי' ל"ח עוֹד טַעַם מִשּׁוּם שֶׁמְסוּר לְנָשִׁים כּו' וּבְסִפְרֵי בֵּית אֲפֵרַיִם הֶאֱרַכְתִּי בְּזָה וְהִרְאִיתִי לְדַעַת שְׁיֵשׁ מְבוּכ' רַבָּה בְּפּוֹסְקֵי' בְּעֵינֵן שֿחֿור כְּדִיו וְעַכ"פ נִרְאָה דְּכַה"ג דְּנִדָּה הוּא סְפֵק לְכָל הָעוֹלָם, וְא"א לַעֲמֹד עֲלֵיו לְבָרַר שֶׁהִגִּיעַ הַשֿחֿרִית לְגִדְרָא שֿחֿור כְּחֶרֶת שֶׁהוּא טְמֵא וְלַדַּעַת קִצַּת פּוֹסְקִים מְהֵינִי בְּס"ס אִפִּי' סְפֵק חֶסְרוֹן יְדִיעָה וּמַכ"ש בְּזָה שִׁי"ל שְׁאֵינוֹ בְּגִדְרָא סְפֵק חֶסְרוֹן יְדִיעָה.

: וְאִמְנָם כָּל זֶה אָנוּ צְרִיכִים לְדַעַת הָאֲחֵרוֹנִים וְהַתִּשּׁוּ' דְּלֵא נִחְתּוּ לְדִיִּיק בְּדַבְּרֵי הֶרְאִישׁוֹנִים מִה שֶׁהוֹכַחְנוּ מְדַבְּרֵיהֶם ו"ל שֶׁהִבְדִּיק' אֵינוֹ רַק לְבָרַר הַחֲנוּמְךָ' דְּשִׁמָּא יְמוּחֵי וְהִינְנוּ הֵיכָא דְּאִיפ' לְבָרוּרֵי אִמְרִינֵן צְאִי וְרֵאִי אִם נִימְחַת אִם לֵא אֲבָל הֵיכָא דְּלִיכ' לְבָרוּרֵי אִית לָן לְמִיזֵל בְּתַר רַבָּא דְּבָרֵי' נִינְהוּ וּכְמ"ש מְדַבְּרֵי הֶרְבֵּה מִהֶרְאִישׁוֹנִים וְהַרְשָׁב"א בְּחִידוּשֵׁי שֶׁפְּתִיו בְּרוּר מְלֵלוּ דְּרַבָּא בְּרִי' רַק לְחִשָּׁשׁא בְּעֵלְמָ' הַצְּרִיכוּ לְבָדוּק וְאֵין סְפֵק דְּבַצְרוּף כָּל דְּהוּא יֵשׁ לְסִמְנָה לְטַהַר וְא"ל דְּאֵין הַדְּבָרִים אֲמוּרִים אֲלָא בְּקִלְפוֹת וְכִינְצָא דְּצוּרְתָן מוֹכַחַת מִשָּׂא"כ בְּקִרְטִין כִּי הֵנִי דְּלֵאוּ בְּעֵלֵי צוּרָה נִינְהוּ לֵא אִמְרִינֵן הֵכִי נַלְעֲנִ"ד דְּאֵין לְחוּשׁ לְזָה חֲדָא שְׁהֵרִי כְּבָר בְּרִיתִי שְׁדַעַת הֶרְזִ"ה וְהֵר"ש וְהֵטוּר וְכֵן דַּעַת הַתּוֹס' וְכֵן נִרְאָה דַּעַת רַבִּינוּ רְבוּחָם גּוֹפְי' וְכֵן נִרְאָה דַּעַת הֶרְמֵב"ן וְהֵר"ן וְהַרְשָׁב"א בְּחִידוּשֵׁי כְּתַב שְׁכ"כ הֵר' אֲלִיעֶזֶר וּבְכָל דָּם יְבֵשׁ מְהֵינִי בְּדִיקָה וּכְבָר כְּתַבְתִּי טַעֲמָא דְּהֶרְזִ"ה דֵּה"ל דָּם יְבֵשׁ כְּמוֹ צוּרָה מוֹכַחַת פִּינֵן דְּרַבָּא אֵין הֶמְקוֹר מוֹצִיא יְבֵשׁ רַק לַח וּכְמ"ש שֶׁם מְדַבְּרֵי הַש"ס וְרַש"י וְהַתּוֹס' וְא"כ גַּם בְּזָה אֵין הִבְדִּיק' רַק לְחוּמְךָ' וּכְבָר כְּתַבְתִּי שְׁפָן מִשְׁמַע מְלִשׁוֹן הַש"ע ס"ס קפ"ח שֶׁפְּתַב וִי"א שְׁגַם לְזָה צְרִיף בְּדִיקָה בְּשָׁרוּנִי מִשְׁמַע שֵׁר"ל שֶׁהִבְדִּיקָה כְּדִי לְטַמְאוּתָהּ הִיא וּבְלֵא הִבְדִּיקָה אֵין כְּפֵאן טוֹמְאָה אִף אִפִּי' לְהֶרְאָב"ד וְהַרְשָׁב"א וְדַעֲיָמִי' נִרְאָה דְּקִרְטִין כְּאִילוּ לֵא יְצֵאוּ מִכָּל הַמְּפָל' כְּמִין עֶפֶר שֶׁפְּתַבוּ הֶרְזִ"ה וְהֵרָא"ה דְּלֵאוּ בְּנֵי צוּרָה נִינְהוּ וְכֵן מִשְׁמַע מִהֵירוּשְׁלַיִם וּמ"מ כְּתַב הַרְשָׁב"א דְּבָרֵי' הֵנִי לְפִי שְׁאֵין דְּרַכּוּ שָׁל דָּם לְהַתְּיַבֵּשׁ וְלַצֵּאת נִפְרָדָּה כְּעֶפֶר וְעֵינֵן בְּפִנֵי מִשָּׂה שֶׁכְּתַב אִפִּי' תִּימַר עֶפֶר עֶפֶר ר"ל אִפִּי' עֶפְרוּרִית שָׁל עֶפֶר שֶׁהוּא דֵּק מִן הַדֵּק נְמִי בְּרִי' הוּא וּבְזָה אֲזָדָא לָן ג"כ חִשָּׁשׁא דְּהִגְאוּן מוֹהֵר"א ו"ל בְּשׁוֹ"ת ב"ח חֲדָשׁוֹת דְּדִלְמָא קִרְטִין שֿחֿוֹרוֹת אֵינָם מִן הַפְּלִיּוֹת וּלְפִי מ"ש הֵנִי עֲדִיפִי דְּהָא סְתָם עֶפֶר שֿחֿור הוּא וְא"כ הֵם בְּכָלֵל כְּמִין עֶפֶר.

וקצת יש לדקדק מדברי רש"י ר"פ דם הנדה דמייתי שם הא דהמפלת כמין שערה ופרש"י שערה אדומה ולכאורה צ"ע דמי הכריחו לכה דאע"ג דהתם איתמר שומא יש לה שממנה מפלת שערו' אדו' דהתם עובדא הכי הוי שהיתה מפלת אדו' אבל אה"נ שאם היתה מפלת שחורי' שתולין בשןמן של שערו' שחורי' א"כ הא דאמרינו כמין שערה בין אדו' בין שחו' הוא ואדרבה סתם שער שחור הוא וכמ"ש ביהוא שאמרו עד שירבה השחור על הלכן ומזה הי' נראה לומר דכמין עפר שאמרו היינו עפר אדו' פדחשיב בין מראו' הדמים כמימי אדמה ע"ש משא"כ בשחור לא אמרינו כלל שבא מדם שלקה פיון שהוא דבר גוש ואפ"י בדיקה א"צ ולכן פירש"י שערה אדומה דנקה אבל כפר פתבתי שאין נלענ"ד לחלק בזה ובכל גונוי אמרינו אם נמוחו טמאה דשמה נעשה פן מדם שלקה והשחיר וכן משמע בכל תשו' האחרונים שאין מסלקין בין אדו' לשחור כלל ובתשו' מדמו כל קרטין לקרטין דהר"ן שכתב שבאין מפליות וכבר פתבתי שהב"י דעתו להתיר אף בלא טעמא דמ"ר וכפי דעתו בב"י נראה שאפ"י בדיקה א"צ אף שלא באו אחר הטלת מ"ר ואין חילוק בין הב"י להש"ך והד"מ רק דלהב"י אמירת הרופאים הוא מחמת תנאר גוף החצץ הם אומרים שאינו מדם המקור רק מפליות ולדברי הד"מ והש"ך אין דבריהם רק בבא עם מ"ר או אחריו שהרי גם הם הד"מ והש"ך עונים ואומרים לטהר בזה אף בנימוחו אלמא דס"ל דמן הפליות יכול לבא אע"פ שנימוח וע"כ שלדבריהם מה שבא אחר מ"ר מסייע לאמירת הרופאים ומעיד לדבריהם שבא מן הפליות ולכן א"צ בדיקה אבל הב"י סובר דנדאי אמירת הרופאים שהוא בא מן הפליות הוא מצד תנאר החצץ ואין מכניסין מ"ר לעזרה כלל והר"ן שאינרף לזה מ"ר לא מצד אמירת הרופאים רק לעשות מזה מיעוט' דמיעוט' ולכן שפיר כתב פי מהנה עובדי מוכח דאף בלא מ"ר אתתא שריא פיון שהרופאים ביקחו דבריהם שתנאר פזה מפליות הוא וא"כ ה"ל צור' מוכחת פהיה דקליפו' ושערו' נעדיף מיניה דהתם בעי בדיקה משא"כ בזה שתולין בפליות יכול להיות שאף אם אכן הוא נימוח ואין הבדיקה מעלה ומוריד כלל ואעפ"כ שרי דאין עיקר ההיתר מחמת הבדיקה רק מחמת עצמות הצורה וכבר פתבתי שלענ"ד הר"ן גופי' בטעם השלישי שכתב שתולין בכאב הפליות שיש לה ולמד זה מדין יש לה מפה פנונתו כמ"ש הב"י שיש לטהר בזה אף שלא בא אחר מ"ר דה"ל פקליפו' ושערו' דבריה גינהו ותלינו במפה ע"ש והנה בענין זה שמוצאת קרטין שלא בשעת הטלת מ"ר האריכו הפוסקים הט"ז והח"צ והשב יעקב ובסדרי טהרה ושאר פוסקים ותשו' וא"א לעמוד על כל קוץ וקוץ והמענין ימצא בדבריהם קלות ונמורות יש מהם ברורות וגלויות ויש מהם צפונות ונעלמות אין מספר ואני לא באתי אלא בשביל דבר שנתחדש שהמענין בדבריהם יראה דכולהו לא נחתי למ"ש שיש מקום להקל בבדיקה זו היכא דלא אפשר (ומ"ש רש"י בגדה דף ד"ב ד"ה ובפושרין דאי בדוק בצונן ולא נימוח לא מטהרינו לה בהכי דדלמא אי הנה בפושרין הנה נימוח עכ"ל אין לדייק מלשון זה שהבדיקה מעכבת בדיעבד די"ל פנונתו דלא מטהרינו לה בבדיקה זו וצריף לחזור ולבדוקם בפושרין) וגם לא נחתי למ"ש פי הרבה פוסקים הסוברים פהרז"ה דאף בכל חתיכה דם יבש תלינו דבריה הוא ועוד כמה דברים אשר חדשתי שהם מסייעין סיוע שיש בו ממש להתיר' דהו' אתתא: והנה בדברי הרב השואל כתוב לאמר שצוה לסנן המ"ר ונמצא על הכבד כמה וכמה קרטין דקין פאלה והנה אין לה רגלים לדבר יותר מזה שיש אותן שמוצאים על עד

הבדיקה מוצא אחד להם שהרי ליפא מאן דפליג שאין רגילות שיבאו קרטין פאלה מן המקור ואחד מני אלף שנמצא פן ואף אותן שמוצאים פן רנבא דרנבא שע"י הבדיקות וחקירות מתגלה שאינו דם המקור וא"כ פשיטה שבאשה זו שאנו רואין שעכ"פ במ"ר נמצאין קרטין פאלה ומה"ת לומר שמקנה הדם ומקנה המים שניהם מלאים חצץ וקרטין פאלה: וראיתי בשו"ת נ"ב מהדורא תנגנא חלק י' סי' צ"ט פתב תשובה להגאון בעל אור חדש בנידון כזה ממש שהיתה מוצאת על עד הבדיקה קרטין דקים מאד וגם שערות ובעל אור חדש פתב לו שהגאון מק"ק בראד (הוא הגאון מוה' צבי הירש ז"ל שהי' ג"כ אב"ד דק"ק גלוגא וק"ק האמבורג) הורה לסגן השטן דרף חתיכה פשתן דק ואם תמצא על הפשתן קרטין פאלו תולין במפה שבפלויות אף בלי פאב פלל ונהעיד הגאון הנ"ל שפן נתפשט הוראה בק"ק ליסא לסגן השטן ולבדוק פנ"ל וגם זאת עשתה האשה שבדקה אחר השטן ומצאה קרטין הנ"ל ושוב קונחה עצמה ומצאה בין הפרקים בין השתנה להשתנה קרטין הנ"ל ע"כ תנרף השאלה והגאון בעל נ"ב פתב ע"ז שהיא מתמה על הוראה דק"ק ליסא אם סמכו עצמם על הט"ז הצריף פאב ואם על הרמ"א צריף דוקא אחר הטלת מ"ר ואל"כ אף שנמצא במ"ר ג"כ טמאה ולכן פתב שאפשר שהשומע שמע וטעה שהיתה מוצאת אחר השטן ובתוכו לא נמצא וכזה התירוה ע"י סינון עכ"ד בקצרה: ולענ"ד לא יצאה הוראה זו בטעות השומע ופוק חזי מאן גברה רבא קמסהיד עלה דנדאי מלתא דמסתבר הוא פיון שידוע שהיא מוציאה קרטין פאלה ממקום מ"ר ונהרי זה פתולה במפה שמוציאה דם וכמ"ש הר"ן דכיון שתולין במפה תולין קרטין האלו בכאב הפלויות שיש לה וכבר פתבתי דאין פנונת הר"ן דוקא בידוע שיש לה פאב הפלויות דהתם נדאי אף שאין הפאב ידוע הדין פן פיון שעכ"פ נתברר לנו שיש חצץ כזה במ"ר שהרי לא קי"ל כר"מ דחייש לדלמא הדור מ"ר למקור כו' ומכ"ש להך סברא שפתב הר"ן דלא אמרינו אייתי דם כזה דהיינו חצץ אף לר"מ דהו"ל מיעוט דלא שכיח ואף את"ל דהר"ן מייירי בכאב ידוע היינו משום שהר"ן שם בסוף דבריו בא לחדש דבר להתיר אפ"ל לר"מ ואפ"ל נימא דגם בכה"ג חייש ר"מ דלמא הדור מ"ר וכו' ולא הוי מיעוט דל"ש ולכן הוצרך לומר דאעפ"כ יש להתיר מטעם שתולין בכאב הפלויות שיש לה ונהנה פתולה במפתה משא"כ אנו לדין דלא קי"ל כר"מ ואף שנאמר דמ"מ לבעלה חיישינו וכמ"ש הרמ"א והש"ך מ"מ אינו אלא משום פתם וגם דאנו נדאי סמכינו אסברת הר"ן דכה"ג מיעוט דל"ש הוא ואין לחוש לו פלל אפ"ל לר"מ נמצא דלדין פל שאנו מוצאין חצץ כזה במ"ר מתברר לנו שיש חצץ כזה בפלויות וזה מבואר מדברי הרמ"א שהביא דברי הר"ן להלכה אף בלא פאב הפלויות ולפי"ז מה בכך שלפעמים מוצאת בלא הטלת מ"ר שפיר היא תולה שע"י מוצוי הפלויות באו לשם קרטין אילו פמו שתולה במפה ומכ"ש פשיש לה ונסת ושללא בשעת ונסתה שתולה אפ"ל במפה שאין ידוע אם מוציאה דם ומכ"ש דא"ש לפי מ"ש דנדאי רנבא דקרטין אילו אין יוצאין ממקור פלל והבדיקה אם נימוח לחששא בעלמא וכיון שאנו רואין לפנינו שיש פיוצא בקרטין אילו למאי נחוש לה שיהי' מקור נפתח ג"כ בהוצאת קרטין הללו ואנו תולין במוצוי ואפילו בדיקה לא צריף וכמ"ש הרא"ה דכיון דאיפא רנבא א"צ בדיקה פההיא דשגרנא ולדברי הרשב"א צ"ל דשם הוי רוב המצוי וא"כ בכה"ג נמי רוב המצוי הוא ואפ"ל בדיקה אם נימוח א"צ שתולין ברוב המצוי ומכ"ש היכא דא"א בבדיקה וא"כ הוראו' ק"ק ליסא על תילה בנוי' שהורו

לסגן השתן ואם נמצא בתוכו הא קמן דעכ"פ באשה זו ממקום הפליות יוצאין קרטין כאלה ולכן גם אילו שנמצאו שלא בשעת הטלת מ"ר תלינן בזה ומ"ש בנ"ב דאיה נהגו הורא' נגד ל' הרמ"א שכ' ואינ' מוצא' אותה כ"א אחר הטלת מ"ר לענ"ד אין זה נגדו ול' רמ"א לקוח מל' הר"ן שכ' ה"מ פשיוצא עם מ"ר פעין אותו דם הרגיל לצאת מן המקור כו'.

ולקמן אבאר כנונתו לתפוס לשון ראשון שצריך דוקא שיהי' פעין אותו דם הרגיל לצאת ממקור: אף ראיתי בספר בית לחם יהודה בשו"ת שפסופו כתב במה שהרופא אומר שהאשה יש לה מפה בפליות ומפח זה נפתח הגיד מן הפליות ומצוי לה דרך סמוך להמקור דהיינו בפרונדר ע"ז כתב שדרש ברופאים שא"א לבא מן גידי הפליות לפרונדר רק אם יש לה מפה שמחלחל הגידין או שאר ריעותא בפליות יש לה דרך לנגד לשמן וכן משמע מהר"ן כו' ע"ש אף לענ"ד אעפ"כ שפיר תולין שקרטין אילו נשארו שמה אחר יציאת השתן והעד בפגע בהם הם נדבקים בו ואמנם יש לזה דרך בדיקה שאחר הטלת מ"ר תרחץ היטב כל הצדדים שבפנים ותבדוק עצמה אם תמצא נקי מחמת הרחיצה היטב ושוב תכניס שני' עד הבדיקה בעומק הרחם וכשימצא נקי הא קמן שאין הקרטין מן המקור רק מה שנשארו מתמצית השתן ומ"מ אין זה בדיקה גמורה דשמא לאו בכל שעתא המקור מוציא דברים פאלו אף לענ"ד עכ"פ ס"ס איכ' חדא שמא מקור הפליו' המה ירדו סדרי השתן ואת"ל ממקום המקור בא שמא ברי' ניהו ואין זה שם ספק חד כמבואר בתשו' הנ"ל לענין מקור מקומו טמא עיין בשו"ת פנסת יחזקאל בשם הגאון מו' צבי הירש האב"ד דק"ק ה"ש שוב ראיתי בסדרי טהרה מביא ג"כ תשו' הגאון הנ"ל ושם בסי' ק"ץ בדרך ל"ט כתב בשם חכם אחד שכתב וז"ל ראשון לתלות בכני' הדבקים בפשר כו' דבר מצוי ושכיח כו' ומ"ש שהם קטנים ביותר עד שא"א להבחין אם ניהו י"ל ס"ס כו' ע"ש ובדרך מ"ט ובדרך נו"ן האריף הוא ז"ל בתשובה על דברי דודו שפספס להתיר ובסוף דבריו שם באשה שנמצא במ"ר חצץ אדום שע"כ מפה יש לה בשלחופית או בפליות ולפי זה נוכל לתלות במפה זו אף שמצאה בלא מ"ר אף לדעת ח"צ דע"כ לא קאמר אלא בלא מצאה במ"ר פלל כו' אף כ"ז ביושבת על שפת הספל כו' אף מאן גבר ומאן ספן לידע בזה"ז אינהו שפת הספל כו' ושוב כתב לצרף זה לפי שהקרטין קטנים ויש ספק שבאו מן הצדדים כמ"ש בשו"ת עה"ג והביא ראיה מהב"ח סימן קפ"ג והאריף ולפי ענ"ד מ"ש להחמיר בשביל חסרון בקיאות יושבת על הספל במחכ"ת הפרזי על המדה להחמיר בשביל ספק בזה אחרי שהוא מודה שאם היה ידוע לנו שבאו עם מ"ר שפיר יש להתיר אף אותן הבאים שלא מחמת מ"ר א"כ פשיטא דהני קרטין הנמצאים בתוך השתן דעם מ"ר אתו דנדאי מלתא דל"ש דהדור מ"ר למקור ומפקי דם כי האי ומ"ש מלשון הר"ן שכתב ובשעה אחרת אינו יוצא ממנה פעין אותו דם פלל ר"ל בשעה אחרת שהיא עלולה לראות אינה רואה פאותו הדם וכמ"ש שם שבשעת ונסתה היא רואה דם כשאר נשים ותפוס לשון ראשון של הר"ן שכתב ה"מ פשיוצא עם מ"ר פעין אותו שרגיל לצאת מן המקור כו' ור"ל דוקא בכה"ג אמרינן הדור כו' אבל כל שאין יוצא פדם הידוע לנו שיוצא מן המקור לא תיישינן למימר הדור ומה שמוצאת פן לפעמים שלא בשעת הטלת מ"ר ג"כ אינו מן המקור כמו אותו שהוא בא עם הטלת מ"ר דלא אמרינן ביה הדור: ומ"ש די"ל דמאליה נפל לבתר דתמו מיא פיון

שְׁדַרְפָּה לראות כִּן מְקוֹדֵם דְּבָרָיו תְּמוּהִים וְקִצְרֵתִי שֶׁהַדְּבָר בְּרוּר לְפִי מ"ש לְעֵיל דְּמִדְּנָא
הָוָה אֲזַלְיָנוּ בְּתַר רַבָּא שְׂאִין דְּרָף דָּם הַמְקוֹר לְהַתִּיבֵשׁ וְלַעֲשׂוֹת פְּצוּרַת עֶפְרָן נִפְרָף
וְהַבְּדִיקָה לְחֻשְׁשָׁא בְּעֵלְמָא אִין סָפֵק שְׂמָה שְׁנַמְצָא בְּתוֹף הַמ"ר שְׂאִין תּוֹלִין לֹאמַר דְּבַתְרָא
דְּתַמּוּ מִיָּא נָפַל מִן הַמְקוֹר דָּם שְׁנַתִּיבֵשׁ פְּזָה הַרְגִיל לְצִאת מְכֻלִּיּוֹת אוֹ שְׁלֻפּוּחִית שְׁלָה
שְׂאֵפִילוֹ הָדָם הַבָּא עִם מ"ר תּוֹלִין בּוֹ מַכ"ש הַקְרֵטִין וְכַמ"ש הַב"ח וְאַף מֵאֵן דְּמַחְמִיר
הֵינּוּ בְּדָם לְפִי שְׂרֹב דְּמִים מִן הַמְקוֹר מִשָּׂא"כ בְּזָה שֶׁהָרוּב לְהִיפָף וְגַם שְׁלַכְשֵׁתָאמֵר הַדּוּר
מ"ר לְמַקּוֹר אֲדַרְבָּא י"ל דְּהִדְרִי לְשֵׁם וְאַיִתִּי עֲמִינְיָהוּ הַקְרֵטִין שְׂפָאוּ מֵהַפְּלִיּוֹת עִם הַמ"ר
אַלְא שְׂבָאָמַת אִין לָנוּ לֹאמַר שֶׁהִיָּה בְּמַקּוֹר פְּלָל אֲלָא פָּאן נִמְצָאוּ פָּאן הָיוּ וְאַז יִרְדּוּ מִיָּמי
הַשְּׁתַּן לְתוֹף כִּיס מְקוּהַ הַשְּׁתַּן אֲזִי עִם הַמִּים הַנְּגָרִים פָּאוּ עֲמוּ קְרֵטִין אֵלוּ וּמַעוֹלָם לֹא הִיָּה
בְּמַקּוֹר פְּלָל וּמִמִּילָא דְּגַם אוֹתָן הַנְּמַצָּאִים שְׁלָא בְּשַׁעַת הַטְּלָה גַם כִּן מְמַקּוֹם זֶה פָּאוּ רַק
שְׂבָאִישׁ אִין לְהֵם דְּרָף מוֹצָא אַחַר וְכַמ"ש"ל: וְעֵינִן בְּשׁו"ת ב"ח הַחֲדָשׁוֹת מ"ש הַגָּאוֹן
מוֹהַר"א שְׁהָאֲשָׁה בְּדָקָה הַקְרֵטִין וְלֹא נִתְמַעְכוּ וּבִהְיוּתָהּ מִמְשַׁמְשֵׁת בָּהֶם וּמִגְרָתָם בְּמַחַט
לְכָאן וּלְכָאן וְהֵם מִתְפָּרְכוֹת לְחֻלְקִים דְּקִים וּיְבִשִׁים קְטָנִים מְאֹד מְאֹד וְיֵשׁ לְדַמּוֹת לְעֶפְרָן
יְבֵשׁ כּו' אִף יֵשׁ לְחֻשׁ לְחֻשְׁשָׁא רְחוּקָה שְׁפֵן וְאוּלֵי לְקִטְנוּתָם אִין מִיעוּף נִיפָר כּו' מ"מ
שְׂרִיָּא כִּי יֵשׁ סָפֵק בְּקְרֵטִין קְטָנִים דְּמַעְלָמָא אָתוּ מְלַכְלוּף אוֹ מִפְרַעוּשִׁי כּו' אִף שְׂיֵשׁ
לְהַתְפָּרַר לְעַמּוּד עַל מוֹצָא הַדְּבָר פְּשַׁתְרַחוּץ עֲצָמָה כּו' חֲדָא דְאַף בַּכָּה"ג סְמְכִינָן אַס"ס
לְהַתִּיר וְעוֹד שְׁלַכְאוּרָה נִרְאָה שְׂאִין מוֹעִיל בְּרוּר וּבְדִיקָה בְּדְבָרִים קְטָנִים וְדְקִים כּו' וְאַף
בְּאַרְגִּישָׁה יֵשׁ לְהַתִּיר מִפַּח ס"ס וְע"ש תְּשׁוּבָה שֶׁהִשִּׁיב לוֹ אַא"ז מְהַרְש"א ז"ל וְהַסְפִּים
עֲמוּ שְׂיֵשׁ פְּמָה צְדָדִים לְהַתִּיר מִפַּח ס"ס וְדוּמָה מִמֶּשׁ לְהַף עוֹבְדָא דְהַר"ן כּו' (וְע"ש שַׁצ"ע
מ"ש אַא"ז מְהַרְש"א לְתַרְץ קוֹשִׁית הַב"י וּבְאָמַת שְׁפֵן ג"כ פְּנוּנַת הַגָּאוֹן מֵהַר"א וְהוּא
פְּתִירָץ הַד"מ) וְמ"ש שְׁבָדְקוּ וְהִיָּה מִתְפָּרָף לְחֻלְקִים כּו' נִרְאָה שְׁגַם זֶה רַגְלִים לְדְבָר שְׂבָא
מֵהַפְּלִיּוֹת כַּמ"ש בְּשִׁבְלֵי אֲמוּנָה שְׁחָצִץ הַפְּלִיּוֹת מְהַרָּה מִתְפָּרָף וּמִשְׁתַּבֵּר כּו' וְנִימוּחַ הוּא
מְלֵתָא אַחְרֵיתָ' שְׁהַמִּים אוֹ הָרוּק מִתְאַדְמִים מִחֻמְתּוֹ ע"י שְׁזָה נְמַס וְהִיָּה לְדָם וְכִן רְאִיתִי
בְּשׁו"ת שְׁבוּת יַעֲקֹב ח"ג סִימָן ק"ו עוֹבְדָא פְּזָאת וְכַתֵּב שְׁבָדְק בְּרוּק בְּצִיפּוֹרָן הַטִּיפִין דְּקִים
פְּמוֹ חוּל וְעֶפְרָן מֵהַ שְׂמַצָּאָה הָאֲשָׁה וְלֹא נָתַן מִמֶּנּוּ שׁוּם צְבוּעַ לֹא בְּצִפּוֹרָן וְלֹא בְּנִייר לְכִן
וְלֹא בְּבָגֵד לְכִן רַק עֲמַד בְּמִרְאִיתוֹ וּבְתַבְנִיתוֹ וְאַף אִם יִרְצָה הַמַּתְעַקֵּשׁ לֹאמַר שְׁמָרוּב דְּקוּתוֹ
אִי אֶפְשָׁר לְעַמּוּד עַל הַבְּחִינָה הַיֵּטֵב לְרֵאוֹת אִם יֵשׁ בּוֹ לְחֻלּוּחִית עַל יְדֵי מִיעוּף אוֹ לֹא זֶה
אִינוּ חֲדָא דְּבַמְתַּנִּי קְתַנִּי עֶפְרָן וְהוּא עֶפְרָן נִפְרָף דֵּק מְאֹד כּו' ע"ש וּבְאָמַת לְפִי מ"ש
שֶׁהַבְּדִיקָה לְהַחְמִיר א"כ יֵשׁ מְקוֹם לְהַקְל בְּפִשִׁיטוֹת וְע"ש עוֹד שְׁכַתֵּב שְׂאֵף בְּלֹא הַטְּלַת
מ"ר יֵשׁ לְהַתִּיר בְּזָה מַחְמַת עוֹבְדֵי דְהַמְפְּלֵת וְעַם הַטְּלַת מ"ר יֵשׁ לְהַתִּיר אִף בְּנִימוּחוֹ וְדָלָא
פְּמַשְׁמַעוֹת ב"ה וְסִיָּים דְּבַשְׁעַת הַדְּחַק פְּזָה יֵשׁ לְסַמּוֹף עַל דְּבָרֵי יְחִיד לְהַתִּיר כ"ש בְּזָה כּו'
ע"ש: וְהִנֵּה בְּנִיגְדוֹן שְׁלָנוּ יֵשׁ צַד לְהַתִּיר גַּם כִּן שֶׁהִיָּתָה מְרַגְשָׁת פֶּאֶב תַּחַת הַצְּלָעוֹת בְּמִשְׁפָּה
שְׁנֵי שְׁבוּעוֹת וּבְשַׁעַת הַפֶּאֶב הִיָּה הַטְּלַת מ"ר ג"כ ע"י פְּסוּרִין וּבְאַגְרַת שֶׁל הָרַב הַשּׁוֹאֵל
פְּתוּב שְׁמַחְמַת שְׁהָאֲשָׁה רְפָה בְּשָׁנִים א"א לְעַמּוּד אִם הִיָּה הַפֶּאֶב בְּמַקּוֹם הַפְּלִיּוֹת וּבְאָמַת
שְׁיָכוֹל לְהִיּוֹת שְׁעַל יְדֵי הַמְפָּה שְׁנוֹלְדָה בְּפְלִיּוֹת הַרְגִישָׁה הַפֶּאֶב הַהוּא וְנִגִּיד עָלָיו פְּסוּרֵי
הַשְּׁתַּן שְׁעַמּוּ שְׁפַל עֵיקְרוּ אִינוּ אֲלָא ע"י פֶּאֶב הַפְּלִיּוֹת וְהַשְּׁלֻפּוּחִים שְׁלוּ וְכַמ"ש הַרְמַב"ם
וְהַש"ע בְּדָם הַבָּא עִם מ"ר שֶׁהוּא מִן הַחֲלֻחֻלָּת אוֹ הַפּוֹלִיָּא הַף חֲלֻחֻלָּת הוּא הַגִּיד הַיִּנְצָא
מִן הַפְּלִיּוֹת וּמִתְחַבֵּר לְמַקְנָה הַשְּׁתַּן וְהַשְּׁתַּן יוֹרֵד דְּרָף שְׂמָה וְעֵינִן בְּבָאָר הַגּוֹלָה וְאַף שֶׁהַח"צ

השיג על הט"ז בענין פאב שאינו כמפה ובפרט בכאב שאינו מתמיד מ"מ היינו כשלא פא עם מ"ר משא"כ בנה שפא עם מ"ר שזה מורה שהפאב היה מחמת הפליות שפלא בהם איזה ליקוי ואף שגפסק אח"כ אין מזה ראיה שנתרפה וכבר פתבתי שבשבילי אמונה פתב שגמפא פאב חזק בחפץ הפליות מתחלתו חזק והוא הולך וחזק עד שידקה ואחר שידקה ישאר בכליות מפה והרגשה בכאב כו' ע"ש ואף עתה אינה מרגשת מ"מ יוכל להיות לפעמים שייעלה ארוכה לכאב שאינו חולי המטריף ומ"מ הקרטין שעלו מחמת מפה נשארו בחלחולת היורד למקום השתן והם נוזלים מעט מעט עם מימי השתן וכבר פתבו בתשו' שהרבה ב"א שיוצא חפץ וחול עם השתן בלא הרגשת פאב כלל וגם בזו הפאב ניסורי השתן מורה שאז לקחה בכוליא והחפץ הנולד אז הוא בעוכרה מאז ועד עתה וגם הגאון בנ"ב פתב לצדד מחמת הרגשת פאב ועיין בשו"ת נ"ב מ"ת סימן קי"ב נראה שגם דעתו להקל משום ס"ס ויש לעיין בדבריו וקצרת: והנה אם פאנו לדון ולהורות עפ"י מה שגמפא בפוסקים ובתשובות ובפרט במה שפלאו בענין אי הנה דאורייתא ברואה בלא הרגשה יארף הזמן ואין אנו מספיקין ולא מפסיקין ולכן ראיתי לכתוב בקיצר מה שהעלתה מצודת דינה של ריבה זו ואיך תתנהג להפא ולא ראיתי להחמיר עלי' בבדיקה שיש להמציא בעסק זה כי פפי הנראה מענין היא יושבת במקום שאין שם בקיאים בבדיקה ויוכל להיות שמחמת חסרון בקיאים לא תעלה יפה ותיקוניה יהיו עומתה לקלקלה בחנם וגם לא צווייתי לדרוש ברופאים כי הן רופאי אליל פולם.

ורופאי ישראל שבזמנינו קשה לסמוך עליהם כי זה דרפם לבא בשכרם ומקלם יגיד להם ולכן ראיתי לברר הדין בעצמו להעלות ארוכת תעלה מזור וצרי גלעד אם רופא אין שם: א סיומא דפסקא אם לעיני הרב המורה יראה שיוכל לבדוק קרטין אילו ע"ד שפתבתי לעיל בשם השבות יעקב יש לו לבדוק אותם ואם יבדוק אותם שלשה פעמים ע"ד הג"ל וימצא שהם קשים ואינם מצביעים אף שיתפרכו ויתפרדו אין בכך פלום והיא טהורה לגמרי אף אם תמצא פאלה בשעת ונסתה בלא שום לחלוח דם עליהם: ב אם אי אפשר לבדוקם שמחמת דקותם א"א לעמוד עליהם אזי כשתרצה לפסוק בטירה שצריכה להיות בודקת לא תבדוק עד שתטיל מ"ר דהיינו תיכף בעת שיוכלו מ"ר בלי שום הפסק תבדוק מיז ואז אעפ"י שתמצא קרטין פאלה שהחזקה למצוא במ"ר ע"י סינון פאשר פתב הרב השואל שבדק כמה פעמים ושאר העד יהיה נקי מאדמומות תוכל לפסוק בטירה וקודם שתטיל מים יש לה לרחוץ תחלה היטב באותו מקום בענומק ובצדדיו ואח"כ תטיל מים ותבדוק מיז וכן תנהוג כל ימי הז' נקיים פשהיא פאה לבדוק ומ"מ לא תרבה בבדיקות רק כשתרגיש שגפפת מקורה אזי צריכה לבדוק ואם תמצא אפילו קרטין פאלה תסתור מנינה ותפסוק שני' בטירה: ג כל זמן שיש לה נוסת קבוע אז אחר מלואות ימי טירה ותטבול לא תבדוק עצמה כלל אפילו אחר הטלת מ"ר רק תסמוך עצמה על חזקת טהרה עד פא ונסתה או אם תרגיש מחויבת לבדוק עצמה פאשר פתבתי: ד בשעת ונסתה או אפילו בעונה הסמוכה לה דהיינו מעל"ע קודם אם תבדוק ולא תמצא דם רק קרטין פאלה אפילו אחר הטלת מ"ר יש לה לטמאות:

ה אם יראה לעיני המורה שיוכל לבדוק הקרטין ויבדוק אותם וימצאו שהם מצביעין אזי יש להחמיר שלא תפסוק בטירה עד אחר שתבדוק כמה פעמים שפא יעלה בינה טהור ונקי לגמרי ואז לא תבדוק ותסמוך על הפסקת הטירה עד יום הז' ואז תבדוק אחר הטלת

מ"ר פאָשר פֿתבתי אף אם לא תוכל לבא לידי הפסקת טהרה לגמרי יש להקל אף אם תמצא בבדיקה שאחר הטלת מ"ר כמ"ש: ובענין מ"ש שאחר שתטהר לבעלה שוב לא תבדוק עד שעת ונסתה ראיתי להעתיק מ"ש בשו"ת באר עשק בענין פזה ונ"ל בסוף דבריו א"כ אמרינו להאי אתתא שלא תבדוק אלא בשעת ונסתה שלא יזדמן לה שום פתם ולא יהא לבה נוקפה דכל לבעלה לא בעי בדיקה כו' ולפי שמפיר אני את בעל האשה הזאת דמסתפי מדליקתא דאיסורא ואולי יצריכנה בדיקה מספק מזהרנא ליה דאיסורא רבא יעביד אם יצריכנה בדיקה שלא בשעת ונסתה וחקם וחסיד יתקרי אם ישמע לדברי חכמים דכחא דהתיירא עדיף טפי וכבר מצינו שדוד קרא עצמו חסיד בהיות נדיו מלונכות בדם ובשפיר ובשליא כדי לטהר אשה לבעלה ולא קאמר אם דם טהור הוא או אם טהורה אשה לבעלה אלא כדי לטהר ודו"ק כו' עכ"ל הראיתך בעיניך מה יקר חסד של אמת להיות יגע ומוצא תורת אמת להורות הדרך הישרה ליושבת ונפשעה עגומה הומיה בירפתי ביתה כי לא טהורה והנה בעז"ה יגעתי ומצאתי אשר תשיג ידי די טהרתה ויצאו דברינו בטהרה: דברי זעירא מן חבריאי הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד: שאלה נון שאלה הבינו לדעת דברי רבינו הרמב"ם בפירק ח' מהל' איסורי ביאה שכתב אשה שראתה דם מחמת מכה שבמקור אפילו בשעת ונסתה היא טהורה והדם טהור ונראה מזה שפוסק פרבי שם בנדה דף ט"ז דס"ל דמקור מקומו טהור וכמ"ש ה"ה שם דברי הש"ס אלו והוא סותר דברי עצמו בהל' משפב ומושב וכן בפירק יו"ד מהל' א"ב שמבואר מדבריו דמקור מקומו טמא ותימא רבתי על מפרשי הרמב"ם שלא נתעוררו בזה: תשובה כבר קדמוהו רבנו והלום ראיתי בספר סדרי טהרה סי' קפ"ח עמד בזה וכתב ליישב דברי הרמב"ם עפ"י מ"ש הרמב"ן והר"ן בחידושיהם בהא דמק"מ טמא הוא גזה"כ בשטומא נבראת שם מתחלה וכל שנובר' בו טמא ומטמא במציאתו טומאת ערב כו' ולפי"ז י"ל דדוק' במעינות דובר דלאו ממעינותי' הוא אלא בלוע בדונפני האבר שבו המכה טהור כו' ע"ש ובעיני יפלא דא"כ צא ופרנס לשון הש"ס דקאמר בדרף ט"ז ובדרף ס"ו מק"מ טמא איפא בינייהו ולדבריו לא יתכן הך לישנא כלל דהא כ"ע ס"ל הכי רק מאן דפליג סבר דדם מכה אינו בכלל זה דמק"מ טמא והכי ה"ל למימר ודכ"ע מק"מ טמא ומ"ס דם מכה בכלל מקור הוא ומ"ס מקור ומעינותיו לחוד ודם מכה לחוד וגם כי לדבריו צ"ל ששאלש מחלוקת בדבר דמ"ס דם מכה פמקור ומ"ס אינו פמקור ודעת שלישית דאף פמקור עצמו מקומו טהור ואין זה במשמע ויותר תמוה דהא בפירוש אמר רבינא בפמק"מ קמיפלגי כו' וא"ל רבי כו' ואי לא חיישת לנוסת מק"מ טהור הוא ואף על צד הדוחק א"א לפרש לשון הזה דדוקא בדם מכה קאמר דטהור ואם נפשך לומר דהרמב"ם מדנפשי' הכריע לחלק ביניהם פינו דרבותינו העידו בדם מכה שטהור ובשאר דוכתי משמע שיש לפסוק דטמא וכן משמע מלשון הס"ט שלזה פינו אף לענ"ד פינו דרבינא ועולא הוי מצי לאוקמי דגם רבי ס"ל דמק"מ טמא ודם מכה שאני ש"מ דס"ל דליפא לפלוגי בהכי וא"כ פינו דחזינו דרשב"ג ודאי דלא מחלק בהכי וס"ל דדם מכה פמקור דמי וגם רבינא ועולא לא גיחא להו לאוקמי בטעמא דמאן דמטהר רק מטעמא דס"ל מק"מ טהור וכן מבואר ג"כ ממ"ש שם דף כ"ב רבא אמר דכ"ע אין דרפה של אשה לפירוש רש"י שם דוק ותשפח (אלא שאין הכרח שהרמב"ם יפרש כפי רש"י וקצת משמע דהרמב"ם לא מפרש הדי וקצרותי) ולכאורה הי' אפשר לומר דמדקאמר

בְּדָף ס"ו וְרַבּוֹתֵינוּ הַעֲיָדוּ כו' וּבְגִיטִין וְרִישׁ כְּתוּבוֹת אֲמַרִּינוּ מֵאֵן רַבּוֹתֵינוּ בִּי דִינָא דְשָׁרוּ
מִשְׁחָא וְהֵינּוּ רַבִּי יְהוּדָה נְשִׂיאָה כְּמִבְנָאָר בַּע"ז דָּף ל"ו וּא"כ הֵיאָף אָמַר בְּנֵדָה דָּף ל"ו
אָמַר ר"ל מִשׁוּם ר"י נְשִׂיאָה מְקוּרָא שְׁנַעְעָקָר כו' טְמֵאָה טוֹמְאָת עֲרַב וּמִזָּה מוֹכַח דְּיֵישׁ לְחַלְקָא
בֵּין דָּם מִכָּה לְדָם מְקוּרָא אֲבָל בִּאמ' ז"א דְּאָף שְׁהַמְקוּרָא גּוּפִי טְמֵאָ וּמִטְמֵא בִּיצִיאָתוּ מ"מ
מְקוּמוּ י"ל דְּטְהוּר הוּא פֶּל הַנְּמָצָא בּוּ בֵּין דָּם מִכָּה וּבֵין שְׁאָר דָּם וּבְגִיעָה לֹא מְטַמֵּא דְּהָא
טוֹמְאָת בִּיה"ס הוּא דְּהָךְ מ"ד דס"ל מְקוּמוּ טְהוּר לֹא ס"ל גּוּזָה"כ שְׁפָתַב הֶרַמְבַּ"ן וְהַל"מ
שְׁפָתַבו הַתו' תַּדַּע דְּאֲדַרְבֵּה אִיכ' לְאֶקְשׁוּנֵי לְהִיפָּף דְּאִי ס"ד דְּמַקְ"מ טְמֵאָ וּמִטְמֵא פֶּל הַנְּמָצָא
בּוּ א"כ ל"ל לר"י נְשִׂיאָה לְאֲתוּנֵי קָרָא דְּלַמְעַן הַשְׁפָּף דְּהָא מַק"ו יִלְפִינּוּ לֵה אֲחֵרִים מִטְמֵא
הוּא עֲצָמוּ לֹא כ"ש וּא"ל שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח יוֹכִיחַ דְּאֲפַתִּי תִיקְשִׁי לְרַבָּא דְּלִית לִי הֵךְ תּוֹכִיחַ
בְּדָף ל"ה וְכִיּוֹצֵא בְּזֵה הַקְּשׁוּ הַתּוֹסֵף ר"פ דָּם הַנְּדָה ע"ש אֶלָּא ע"כ מוֹכַח דס"ל מְקוּמוּ
טְהוּר וְקַר' אֲתִי לְמְקוּרָא עֲצָמוּ שְׁהוּא מְטַמֵּא בִּיצִיאָתוּ אִיבְרָא דְּאִיבָא לְדַחוּנֵי לְפִי מ"ש הַתו'
דְּהָא דְּמַקְ"מ הַל"מ הוּא א"כ לִיכ' לְמִילְף מְקוּרָא גּוּפִי מַק"ו דְּהָא קִי"ל אֵין דְּנִין ק"ו מְהַלְכָּה
וְאָף לַמ"ש הֶרַמְבַּ"ן דַּגּוּזָה"כ הוּא מ"מ י"ל דְּקַר' לֹא אֲתִי רַק לֹאמַר דְּאָף אֲחֵר שְׁנַעְעָקָר
מְמַקּוּמוּ הוּא מְטַמֵּא דס"ד דְּאִינוּ מִטְמֵא כ"א בְּמַקּוּמוּ דוֹק' וְכַמ"ש רַש"י שְׁם אָף בַּלֵּא"ה
נִרְאָה דְּהָךְ וְרַבּוֹתֵינוּ הַעֲיָדוּ אֵין זֶה הֵךְ רַבּוֹתֵינוּ דְּבִי דִינָא דְּשָׁרוּ מִשְׁחָא כְּדֵאִתָּהּ בִּירוּשְׁלָמִי
דְּגִיטִין בְּשַׁלְשָׁה מְקוּמוֹת נִקְר' ר' יְהוּדָה הַנְּשִׂיאָה רַבּוֹתֵינוּ בְּגִיטִין וּבְשִׁמּוֹן וּבְסַנְדֵּל וְכֵן הוּא
בִּירוּשְׁלָמִי דַע"ז וּבְנֵדָה פֶּרֶק הַמִּפְּלֵת וּמִדְּלָא חֲשִׁיב הֵךְ דְּרַבּוֹתֵינוּ הַעֲיָדוּ עַל דָּם מִכָּה כו'
מְפָלֵל דְּלֹא הֵינּוּ ר"י נְשִׂיאָה וְעֵינֵן פ"ק דְּסַנְהֶדְרִין: וְלִכְאוּרָה הֵיךְ אֶפְשָׁר לֹאמַר דְּכִיּוֹן
דְּבִדָּף מ"א מוֹקִי רַב יוֹסֵף רַבִּנּוֹן דְּפִלְגִי עַל ר"ש דס"ל דְּמַקְ"מ טְמֵאָ וְכֵן סַתְּם לָן תַּנָּא בְּסוּף
נֵדָה דָּף ע"א וְשָׁנָה מִשְׁנַתֵּינוּ כְּהָךְ מ"ד בְּסַתְּם לְגַבִּי ר"י דְּפִלְגִי עַלִּי מְסַתְּבַר דְּהִכִּי הִלְכְתָּ
וְכִיּוֹן דְּהַתָּם אֲמַרִּינוּ הַעֲיָדוּ שְׁהוּא טְהוּר א"כ קִשִׁי הִלְכְתָּ אֵהֲלַכְתָּ דְּהָא קִי"ל פֶּל
עֲדוּת הִלְכָּה הִיא כַּמ"ש רַש"י בְּחֻלִּין דָּף י"ח הַעֲיָד ר"ח בֶּן אֲנָטִיגְנוֹס עַל מוֹגְרַמַת כו'
וְכ"כ הָרֵא"ש שְׁם וַצ"ע דְּבַש"ס שְׁם אֲמַרִּינוּ טַעַמ' הוֹאִיל וְקֹאֵי ר"נ כְּנוֹתִיָּה ע"ש וַע"כ
לְחַלְקָא בֵּין מִכָּה לְמַעֲיָנוֹת הַמְקוּרָא אָף גַּם מִזָּה אֵין הֶכְרַע כַּמ"ש מֵהַרִּי"ק שְׁוֹרֵשׁ קַס"ה דְּלֹא
נֶאֱמָרוּ הַכְּלָלוֹת הִלְלוּ אֶלָּא לְדְּבָרִים הַנּוֹהֲגִין בְּזֵה"ז וְעֵינֵן בְּשׁו"ת חוֹת וְאִיר ס' צ"ד שְׁכֵן
הוּא ג"כ לְדַעַת הֶרַמְבַּ"ם ע"ש וְגַם פִּי בְּנֵדָה דָּף כ"ט אִית' גַּבִּי הָא דְּסַנְדֵּל מִשׁוּם רַבּוֹתֵינוּ
הַעֲיָדוּ סַנְדֵּל צָרִיף כו' וְאֵנָן לֹא קִי"ל הִכִּי ע"ש: וְכַדִּי לִינִישׁב דְּבָרֵי הֶרַמְבַּ"ם נִלְעַנ"ד דְּהִנֵּה
גּוּף הַחִילּוּק שְׁפָתַב בְּסִדְרֵי טְהוּרָה דָּם מִכָּה אֵינוּ רַק בְּלוּעַ בְּדוֹפְנֵי הַמְקוּרָא וּלְכָף טְהוּר הוּא
תְּמוּהָ דְּהָא מְקוּרָא גּוּפִי שְׁנַעְעָקָר טְמֵאָ וּא"כ הֵךְ דָּם מִכָּה שְׁהוּא מְדוֹפְנֵי הַמְקוּרָא וּמְחַמַת כָּאֵב
הַמִּכָּה נִמַּס הַבֶּשֶׂר וְהִי לְדָם וְכַשְׁדָּם זֶה יוֹצֵא לְחוּץ הַרִי זֶה כָּאֵלוּ גַעְקָר חֲתִיכוֹת בְּשָׁר מִן
הַמְקוּרָא וְיֹצֵא לְחוּץ וְכִיּוֹן שְׁמַקּוּרָא גּוּפִיָּה טְמֵאָ ה"ה דָּם הַמִּכָּה שָׁבוּ וַיֵּשׁ לוֹ דִּין טוֹמְאָת
הַמְקוּרָא עֲצָמוּ שְׁהוּא אֵב הַטוֹמְאָה לְטְמֵאָ טוֹמְאָת עֲרַב וְאֵע"ג דָּם מִגַּפְתּוֹ שֶׁל זָב וְנֵדָה אֵין
דִּינוּ רַק כְּנוּלֵד הַטוֹמְאָה לְטְמֵאָ טוֹמְאָת מִשְׁקִין בְּרַבִּיעִית הֵינּוּ מִשׁוּם דְּשָׁם לֹא שִׁיף לֹאמַר
דָּם מִגַּפּוֹת יְהִי כְּבֶשֶׂר זָב וְנֵדָה עֲצָמוּ דָּגַם בְּשָׁר נֵדָה כְּשִׁפְרִישׁ מְמַנָּה אֵינוּ מְטַמֵּא כְּדֵאִתָּהּ
בְּשִׁבְתַּת פֶּרֶק ר"ע מֵהָ נֵדָה אֵינָה לְאֲבָרִים כו' (וְאָף שְׁפָרַמְבַּ"ם פ"ח מֵהַל' מו"מ נִרְאָה
שְׁמַפְרֵשׁ בַּע"א אָף בַּפ"ג מֵהַל' אַה"ט מְבַנָּאָר דְּמַפְרֵשׁ כְּרַש"י רַק דס"ל דָּגַם כַּה"ג דַּפ"ח
הוּא בְּכָלֵל הֵזֶה וַצ"ע עַל הַכ"מ שְׁם) מִשְׁא"כ טוֹמְאָת הַמְקוּרָא שְׁאָף מְקַצֵּת מְמַנּוּ יֵישׁ בּוּ
טוֹמְאָה כַּמ"ש רַש"י מְקוּרָא שְׁנַעְעָקָר חֲתִיכַת בְּשָׁר וּא"כ מֵהָ לִי שְׁנַעְעָקָר חֲתִיכָא מִן הַמְקוּרָא

מה לי דם שנתהנה מן הבשר בשביל שהי' לדם לא פקע מיני' טומאתו אלא שאפשר לומר דגם במקור שנגעק נעקר כולו בעינו כדמשמע לישנ' מקור שנגעק ונפל וכן לשון הרמב"ם מקור האשה שנגעק ונפל כו' ולא קאמר שנגעק ממנו ומ"ש רש"י חתיכת בשר ר"ל לאפוקי דם פדאמרינו שם דם אמר רחמנ' ולא חתיכה אבל מ"מ עקירת פל המקור בעינו דלא עדיף טומאת המקור מטומאת נדה עצמה דאינה לאיברים ולפי"ז גם דם מפה שבמקור נמי דינו כדין דם מגפתה של נדה והוי וולד הטומאה.

ומצאתי בשו"ת נודע ביהודה סי' מ"ב שהרב המשיב שם ר"ל ג"כ לחלק לענין מקור מקומו טמא לטהור בדם מפה אף הדם והגאון המחבר ז"ל השיב לו וז"ל לא ידעתי לחלק וגם לשיטתו עכ"פ הוא ראשון מחמת שנגע במקור אף שהוא רק דם מפה לא יהא אלא דם מפה של אשה נדה הא דם מגפתה טמא והמקור בעצמו טמא טומאת אשה נדה כו' ע"ש והנה מ"ש שהוא ראשון מחמת שנגע במקור צ"ע דמחמת הנגיעה י"ל דאין פאן טומאה דהא טומאת ביה"ס הוא וכמ"ש התו' והרמב"ן ז"ל ולא דמי לדם מגפתו שהוא בגלוי ולכך שפיר הוי וולד הטומאה דבשעת פרישותו הוא נוגע בה ונטמא משא"כ בדם מפה שבמקור אף וולד הטומאה אינו דטומאת ביה"ס הוא וא"ל דלפי מ"ש התו' דהל"מ הוא וכן למ"ש הרמב"ן דגזה"כ הוא א"כ אף דהל"מ וגזה"כ אינו אלא לענין מעינות המקור מ"מ עכ"פ נקטינו דגבי מקור אף טומאת ביה"ס מהני אף ז"א דלפי מ"ש דהוי הל"מ או גזה"כ אינו משום נגיעה כולל רק דהכי גמירי שמקור מק"ט ויש בו טומאה מצד עצמו ולא מתורת נגיעה תדע שהרי דינו כאב הטומאה אבל היכא שאין טומאה מצד עצמו רק מצד נגיעה לאו פלום הוא במפה שבמקור דהא הוי ביה"ס: ומ"מ נלענ"ד דדברי הגאון ז"ל צודקים דאף בד"מ שבמקור הוי כדם מגפתה של נדה שנלענ"ד דגם התם לאו מתורת נגיעה אתינו עלה וזה מבואר בחולין דף פ"ח בתוס' שם ד"ה פל משקה המת טהורים והקשו דהא כשנוגעין בו מקבלין טומאה במגע מדאוריית' כו' ועוד קשה הא דאמר בנדה במשקה זב דמטמא משקין ברביעית כו' ותירצו דמירי שיצאו דרו שפופרת וזן התור' טהורות כיון שלא נגעו אלא מדרבנן גזור ביצא מן הזב היכא דאיכא רביעית כו' ע"ש הרי מבואר דהו דמשקה מן הזב מירי באין נוגעין בו כגון שיצא דרו שפופרת ואפ"ה המשק' טמא מד"ס וכן מבואר שם בדברי אא"ז מהרש"א ז"ל שכתב וז"ל וליכ' לאקשוניי מאי מקשה ממשקה דט"י כו' אימא דאיירי שלא יצאו בשפופרת י"ל דא"כ משקין היוצאין נמי משום מלת' דנגיעה נגעו בה ומה קאמר משקין היוצאין כמשקה הנוגע בהם כיון דאידי ואידי משום נגיעה היא עכ"ל וא"כ אין לחלק בשביל שד"מ שבמקור הוא ביה"ס כיון שאין הטומאה מחמת נגיעה רק כי טמא יקרא לפי שהוא משקה היוצא מן המקור הטמא והוי וולד הטומאה כמו דם מגפתה של נדה ויפה כתב הגאון ז"ל דהוי וולד הטומאה כדם מגפתה ומ"ש דהוי ראשון לפי שנגע במקור אגב שיטפא נקט הכי דבדם מגפתה טמא אף בלא נגיעה כמ"ש מדברי התוס' ומרש"א ז"ל: ואחרי הודיע פל זאת נראה ברור דהרמב"ם שכתב והדם טהור לאו למימרא דהדם טהור לגמרי מפל טומאה דלאו כדיני טומאה וטהרה קעסיק התם רק אגב גררא נקטי' ועיקר פוננת הרמב"ם שם לומר דלא נימ' הואיל והוא שעת ונסתה חיישינו שפא מעורב בו גם מנביעת המקור וא"כ הוא טמא משום דם נדה שהוא אב הטומאה כמו נדה עצמה שמדנה כמותה אלא הדם טהור מטומאת נדה דבי' קעסוק בהנף הלכות ואע"ג דיש בו טומאה

מד"ס פֿטונמאָת דם מגפֿתָה שֶׁל זָב וְנָדָה סְמוּךְ בְּזֶה עַל מ"ש בַּהֲלִי מו"מ בְּבִיאור דְּמָק"מ טָמֵא וּמִמִּילָא דְּמִשְׁקִין שְׁלוֹ הֵם וְנִלְד הַטְּוִמָאָה וְאֵל תַּתְמָה עַל לְשׁוֹן וְהֵדָם טְהוֹר דְּלִכְאוּרָה מִשְׁמַע דְּטְהוֹר לְגַמְרֵי דְגְדוּלָה מְזוּ מְצִינּוּ בְּהָא דְקָאָמַר בְּדָף י"ט ר'שֶׁב"ג סָבַר אִשָּׁה טְהוֹרָה וְדָם טָמֵא דְקָאָתִי דְרַךְ מְקוֹר וּפְרִש"י דְהוּי אַב הַטְּוִמָאָה לְטָמֵא אָדָם טְוִמָאָת עָרַב וּלפ"ז תִּיקָשִׁי הָאִידָה קָאָמַר אִשָּׁה טְהוֹרָה דְהָא הָאִשָּׁה נְמִי טָמֵאָה טְוִמָאָת עָרַב שְׁנִגְעָה בְּדָם וּא"ל דְּטְהוֹרָה דְנִקְט הֵינּוּ לְבַעֲלָהּ דְהָא מְמַאי דְקָאָמַר וְדָם טָמֵא מְבִנְאָר דְאִשָּׁה טְהוֹרָה מִטְּוִמָאָה זֹו וּע"כ לֹוֹמַר דָּאֵע"ג דְהָאִשָּׁה טָמֵאָה שְׁנַעֲשִׂית רֵאשׁוֹן מִחֲמַת נְגִיעַת הַדָּם מ"מ הֵכָא לְעַנְיָן הָדָּה מְלִתָּא דְמִסְפְּקִינָן בְּהָ דְלָמָּא דָּם נָדָה הִיא פִּינּוֹן שְׁהוּא שְׁעַת נִוְסַת וּטְמֵאָה טְוִמָאָת שְׁבַעָה ע"ז קָאָמַר דְטְהוֹרָה מְהֵדָּה טְוִמָאָה וּמ"מ שְׁפִיר הִיא טְמֵאָה מְנַגִּיעַת הַדָּם וְכֵן פִּירִש"י לְהִדְנָי בְּדָף כ"ב דְאָמְרִינּוּ נְמִי אִשָּׁה טְהוֹרָה וְדָם טָמֵא דְאִשָּׁה טְהוֹרָה דְלָאוּ רֵאִיָּהוּא וּמ"מ הָאִשָּׁה טְמֵאָה טְוִמָאָת עָרַב וְכֵן בְּדָף מ"א וּר"י אָמַר אַף לְדַבְרֵי הַמְטָמֵא בְּדָם מְטָהַר בְּאִשָּׁה כּו' וּר"ל דְמְטָהַר הָאִשָּׁה מִטְּוִמָאָת שְׁבַעָה אָבֵל עכ"פ טְמֵאָה טְוִמָאָת עָרַב וּכ"כ הֶרְמֵב"ם בַּפ' יו"ד מֵהֵל' א"ב יוֹצֵא דוֹפֵן כּו' וְאִם לֹא יוֹצֵא דָּם דְרַךְ הֶרְחַם הָרִי הָאִשָּׁה טְהוֹרָה אַע"פ שְׁהֵדָם שְׁיִצָּא מְדַפְנָה טָמֵא כּו' מְבִנְאָר דְנִקְט לִישְׁנָא דְטְהוֹרָה אַע"פ שְׁנִגְטָמָה מִחֲמַת נְגִיעַת הַדָּם שְׁיִצָּא מִמֶּנָּה פִּינּוֹן שְׁאִין בְּזֶה טְוִמָאָת רֵאִיָּה טְהוֹרָה קְרִי לִי וְלֹא תִימָא דְבַהֲלִי א"ב דְלֹא מִיִּירִי מִטְּוִמָאָה וְטְהַרָה נִקְט הֵכִי אֵלָא אִפִּי בַּהֲלִי מְשַׁכְּב וּמוֹשָׁב שְׁעִיקְרוּ לְדִינֵי טְוִמָאָה וְטְהַרָה נִקְט כִּי הָאִי לִישְׁנָי ע"ש בַּפ"א מֵהֵל' מו"מ וְגַם אֶתָּה אֵל תַּתְמִי הָא דְנִקְט הֶרְמֵב"ם בְּלִישְׁנָי וְהֵדָם טְהוֹר אַע"ג דְיֵישׁ בּוֹ טְוִמָאָה קִלְהָ דְמִשְׁקִין כְּמוֹ דָּם מִגְּפִתָּה מ"מ פִּינּוֹן דְלְעַנְיָן טְוִמָאָת רֵאִיָּה מִיִּירִי דָּאֵם הֵנָּה בִּי טְוִמָאָת רֵאִיָּה הֵיָּה אַב הַטְּוִמָאָה לְטָמֵא אָדָם נִקְט וְהֵדָם טְהוֹר לֹוֹמַר שְׁאִין חוֹשְׁשִׁין לְנוֹסַת לֹוֹמַר שְׁהוּא דָּם נָדָה מִן הַמְקוֹר וּלְפִי מ"ש א"ש בַּפְּשִׁיטוֹת לְשׁוֹן הַש"ס אִשָּׁה טְהוֹרָה וְדָם טָמֵא דְלְפִי מ"ש אֵלֶיךָ דְהֶרְמֵב"ם אַף ר'שֶׁב"ג דְאָמַר מְק"מ טָמֵא לָאו לְמִימְרָא דְהוּי אַב הַטְּוִמָאָה לְטָמֵא טְוִמָאָת עָרַב דְכִינּוֹן שְׁאִינוּ מִמְעַיְנוֹת הַמְקוֹר אִין לְטָמֵאוּ בְּטְוִמָאָת הַמְקוֹר עֲצָמוּ רַק שְׁלְפִי הַמְקוֹר טָמֵא הוּי פְּדָם מִגְּפִתָּה וְלֹא הוּי רַק וְנִלְד הַטְּוִמָאָה וּא"כ הָאִשָּׁה טְהוֹרָה לְגַמְרֵי וּרְכִי דַס"ל מְק"מ טְהוֹר הַדָּם טְהוֹר לְגַמְרֵי וּפְסַק הֶרְמֵב"ם פְּרִשְׁב"ג וְלֹא נִקְט הַדָּם טְהוֹר כ"א לְמִימְרָא שְׁלֵא נְטָמֵא טְוִמָאָת רֵאִיָּה וְאִינוּ אַב הַטְּוִמָאָה וּבַהֲכִי א"ש גַּם הֵהוּא דְדָף כ"ב דְשָׁם ג"כ אִינוּ דָּם הַמְקוֹר עֲצָמוּ כַּמ"ש ר'שֶׁב"י שְׁם וְאִין טְוִמָאָתוֹ רַק מִחֲמַת נְגִיעַת הַמְקוֹר וְאִינוּ רַק וְנִלְד הַטְּוִמָאָה וְאִינוּ מְטָמֵא אָדָם וְשְׁפִיר קָאָמַר דְאִשָּׁה טְהוֹרָה: וְהֵנָּה כָּל זֶה הוּא לְעַנְיָן דָּם הַמְפָּה אָבֵל דָּם הַמְקוֹר אַף בְּמִקוֹם שְׁאִינוּ מְטָמֵא מְשׁוּם רֵאִיָּה מ"מ פִּינּוֹן דְמְקוֹר מְקוֹמוֹ טָמֵא שְׁפִיר הוּי אַב הַטְּוִמָאָה וּמְטָמֵא בְּכָל שְׁהוּא כְּמִבְּנְאָר לְהִדְנָי בְּרַמְב"ם פ"א מֵהֵל' מו"מ וְכַתְּבִיתִי זֶה לְפִי שְׁרָאִיתִי בְּשׁו"ת נ"ב ס' בְּטַעַמִי דְבְּגָד צְבוּעֵי אִין מְקַבֵּל כְּתָמִים דְטַעַמָּא דְכְּתָמִים טָמֵאִים אַע"ג דְהוּי ס"ס פִּינּוֹן שְׁצָרִיף לְטָמֵאוֹת הָאִשָּׁה לְפִי שְׁנִגְעָה בְּדָם דְמְק"מ טָמֵא אַף שְׁעִדִּין י"ל שְׁמָא נְטָף לְהִדְנָי לְחוּץ וְלֹא נִגַּע בְּאִשָּׁה וּבְכַנָּיִם אִין מְטָמֵא דְהוּי בִּיה"ס אַף דַּמ"מ צָרִיף לְטָמֵאוֹת הַבְּגָדִים כּו' ע"ש וּבְסִפּוֹר חוֹיוֹת דַּעַת הַשֵּׁיג עֲלָיו דְהָא בְּעֵי רְבִיעִית כַּמ"ש פָּרַק דָּם הַנָּדָה רַק שְׁהַתּוֹסִי כְּתָבוּ דַּהֲל"מ שְׁהָאִשָּׁה טָמֵאָה אַף דְהוּי פְּחוֹת מְרַבִּיעִית וְאִף דְהוּי בִּיה"ס וְכִינּוֹן דְלַדַּעַתוֹ אִין מְטָמֵא בְּבִיה"ס ה"נ דְלֹא מְטָמֵא בְּפְחוֹת מְרַבִּיעִית עכ"ל וּבַמַּחֲכ"ל לֹא פִינּוֹן יָפָה דְנוֹדָי הַדָּם הוּי אַב הַטְּוִמָאָה וְהָאִשָּׁה טָמֵאָה טְוִמָאָת עָרַב אַף בַּכ"ש כַּמ"ש הַתּוֹ מְהֵדָּה דְמְקוֹר שְׁהַזִּיעַ וּמ"ש שְׁהַתּוֹסִי כְּתָבוּ דַּהֲל"מ שְׁהָאִשָּׁה טָמֵאָה כּו' אַגַּב שְׁיִטְפָּא רַהִיט

לי' וסבור שהתוס' פתבו פן לענין טומאת האשה וליתא דהתו' פתבו פן לענין הדם שטמא מחמת המקור אע"פ שהוא ביה"ס וגם בפירק דם הנדה בעי רביעית לטמא וא"כ ה"ה לענין ליטמא והכא לא בעינן רביעית פדאמרין מקור שהזיע כו' אלא אפשר הל"מ היא שיהא המקור וכל העובר דרוך שם טמא ולא מחמת נגיעה במקור והינינו כמ"ש הרמב"ן והר"ן דגזה"כ הוא ולא משום נגיעה וזהו שפיימו תדע שהמקור טמא והאשה טהורה ר"ל שאין האשה טמאה לעולם מחמת המקור הטמא כל שלא יצא דם לחוץ משום דלא שיקף נגיעה במקור שטומאת ביה"ס הוא וכל זה לענין הדם שהוא טמא משום דאתי דרוך מקור אבל לענין טומאת האשה ודאי דכל זמן שהדם במקור אין פאן טומאה לא מחמת המקור שהוא ביה"ס ולא משום ראי' רק פשיזא לחוץ ונוגע באשה אף בלא הרגשה היא נטמאת בנגיעתה בדם אף שאין שם רביעית לפי שהוא אב הטומאה ומטמא בכ"ש אף דוקא היכא שהוא נוגע בה אבל היכא שנטף לחוץ בלא נגיעה בבשר אין האשה טמאה כלל ודברי הנ"ב הם ברורים ולפי"ז י"ל דשפיר קאמר האשה טהורה והדם טמא משום דזמנין דהדם שותת להדיא ואין נוגע באשה שתטמא מחמת הדם (וההיא דמקור שהזיע כו' דטמאה היינו פשנוגע ביציאת הטיפי מרגליות לחוץ וכמ"ש רש"י שם) ולכך נקט אשה טהורה ואה"נ היכא שנוגע בה שעכ"פ טמאה טומאת ערב מחמת הדם: אף לפי מ"ש צ"ע לפי מ"ש רש"י בדרף מ"א רבנן סברי כו' ומיהו טיפה עצמה מטמאה במגע משום דנגע במקור וכ"כ אח"כ גבי טיפי מרגליות ואפ"ה פתב שהאשה טמאה משום זה טומאת ערב וכן מבאר מדבריו דף כ"ב ודרף ט"ז וזה תימא דנהי שהמקור אב הטומאה מ"מ הנוגע בו ונולד הטומאה הוא ואינו מטמא אדם.

וגם דלפי"ז צ"ע דנהי דלענין דם מפה שפיר י"ל דמקבל טומאה מן המקור ע"י הנגיעה דדם חללים איקרי פדאיתא לקמן דף נ"ה מ"מ בדרף כ"ב וברף מ"א וברף ע"א דאמרין שם שהדם טמא משום מק"מ טמא והא התם לאו דם מפה הוא ולא איקרי משקה כלל וכמ"ש לקמן לענין דם ירוק ובההוא דדרף מ"א י"ל דרש"י לשיטתו שם שכתב דבדם מפה חשיב לר"ש וה"ה לרבנן כמ"ש לקמן אבל בההיא דדרף כ"ב ודרף ע"א קשיא וכן הרמב"ם פתב דדם אינו לא אנוקל ולא משקה ע"ש בדרף מ"א ולקמן אבאר בזה: ומצאתי בשו"ת נ"ב סי' נ"ז ד"ה והנלענ"ד בדעת התוספות כו' שתמה בזה על רש"י דהא אין משקין מטמאין אדם כו' אף מ"ש לתמוה על התוס' דמה ס"ד דהתוס' דלבעי רביעית וכי משום משקה הטמא טומאה חמורה בעי רביעית כו' והנלענ"ד בדעת התוס' שהם סוברים שדם זה נולד הטומאה כו' ע"ש ונפלאתי דמבאר למענין פוננת התו' שנהו שבאו להוכיח דע"כ לאו משום נגיעה במקור נטמא הדם דהא הוי ביה"ס וגם דא"כ הי' צריך רביעית ובאמת ממקור שהזיע מוכח דא"צ רביעית אלא ע"כ דאינו מטעם נגיעה והוא הל"מ וא"כ ה"ל אב הטומאה ובאמת שהי' יכולין להוכיח ג"כ מהא דאמרין במקור שהזיע כו' דהאשה טמאה מוכח שהוא אב הטומאה וכמ"ש וצ"ע וגם צ"ע במ"ש בנ"ב שם וז"ל וא"כ ע"כ דם מפה שבמקור או דם לבן וירוק המטמאין אדם ע"כ אב הטומאה הם מחמת עצמם כו' ונראה שפנין בזה להא דמקור שהזיע כב' טיפי מרגליות ופרש"י דם לבן וצולל ואיתא שם דטמאה טומאת ערב ובאמת שנה תימא דהא להדיא אמרין דף י"ט בהא דאמר רבי מאיר אם אינו מטמא משום פתם תטמא משום משקה כו' דרבנן ס"ל דדם לבן וירוק אינו טמא כלל משום משקה אף אם האשה נדה מכבד וקשה ת"ל

שְׂיָהָא טַמְא מְשׁוּם דְּמַק"מ טַמְא וְדוּחַק לְזִמְר דְּהֵתָם אֲתִי כַּמ"ד מְקוֹר מְקוֹמוֹ טְהוֹר וְעוֹד
שְׂהָרֵי הֶרְמֵב"ם בַּפ"א מַהֲל" מו"מ פֶּסֶק לְהֶדְנָי דְּדָם יְרוּק טְהוֹר אַע"פ שְׂמַק"מ טַמְא וּמְשַׁמַּע
הֵתָם אַף הֵיכָא שְׂבָא מִן הַמְּקוֹר טְהוֹר וְכֵן מְבֹאֵר בַּפ"ה מַהֲל" א"ב לְפִיכָךְ אִם שְׂתַת מִן
הֶרְחָם לְזָבֵן אוֹ מְשַׁקָּה יְרוּק כּו' וְלָכֵן נִלְעַנ"ד דְּוֹדָאֵי בְּדָם יְרוּק אִין פֶּאן טַנְמָאָה פֶּל עֵיקָר
דְּמְשׁוּם מְשַׁקָּה זָב וְזָבָה אִין פֶּאן פִּינּוֹן שְׂאִינוֹ מְתַעַגְל וְיוֹצֵא פֶּמְבֹאֵר בַּש"ס שְׁם וְגַם מְשׁוּם
מְשַׁקָּה סֵתָם כְּמוֹ דְּמַעַת עֵינוֹ וְדָם מְגַפְתּוֹ לִיכ' דְּדוֹקָא דָּם חֲלָלִי אֵיקָרִי מְשַׁקָּה וְגַם דָּם מִכָּה
בְּכָלֵל דַּמ"ל קַטְל' כּוֹל' כּו' פֶּדָאֵי שְׁם דָּף נ"ה מִשָּׂא"כ בְּדָם יְרוּק דְּלִיפָא פֶּל הֲנִי וְאִינוֹ
בְּכָלֵל מִשְׁק' פֶּלֶל וְאִינוֹ מְקַבֵּל טַנְמָאָה מִשָּׂא"כ פֶּאן דְּקֶאֱמַר מְקוֹר שְׂהַזִּיעַ כְּמוֹ ב' טִיפֵי
מְרַגְלִיּוֹת וּפְשוּט דְּלֹא זִיעָה מִמֶּשׁ קֶאֱמַר דְּהָא לֹא עָדִיף מְזִיעַת הַזָּב וְחִבְרִיו שְׂאִינוֹ מְטַמֵּא
כְּדָאִיתָא בְּדָף נ"ה וְכֵן פֶּסֶק הֶרְמֵב"ם וַע"כ שְׂרוּצָה לְזִמְר כְּעִין זִיעָה שְׂיוֹצֵא מִמָּה שְׂמִתְאַסֶּף
יַחַד וְאִינוֹ שׁוֹתֵת וּבַכֵּה"ג שְׂהוּא מְתַעַגְל וְיוֹצֵא הֲנִי כְּמוֹ רוּק וּמ"ר וּש"ז שְׂמִתְעַגְל וְיוֹצֵא
וּמְטַמֵּא טַנְמָאָה חֲמוּרָה וּלְכָךְ הָאֲשָׁה הַנּוֹגַעַת בּוֹ טַמְאָה טַנְמָאָת עָרֵב אֲבָל דָּם יְרוּק אוֹ לָבָן
שְׂשׁוֹתֵת וְיוֹרֵד אִינוֹ טַמְא פֶּלֶל וּבְהֵכִי א"ש הָא דְּנִקְט הָאֵי לִישְׁנָי מְקוֹר שְׂהַזִּיעַ כּו' וְאֶפְשָׁר
שְׁגַם הַנ"ב שְׂפִתָּב שְׂדָם לָבֵן וְיְרוּק מְטַמֵּאִין אָדָם ג"כ פֶּנוֹנְתּוֹ כֵּן ע"ד מְקוֹר שְׂהַזִּיעַ כּו':
אֲמַנָּם כְּדִי לִישְׁב לְשׁוֹן רַש"י שְׂפִתָּב הַטַּעַם מְשׁוּם נְגִיעָה וְאַפ"ה פִּתָּב שְׂמִטְמֵא אָדָם
נִלְעַנ"ד שְׂנֵדָאֵי אִין פֶּנוֹנְתּוֹ שְׂהֵדָם נְטַמֵּא בְּנִיגַע' הַמְּקוֹר דְּהָא לֹא הֵוָה רַק וְוֹלֵד הַטַּנְמָאָה גַּם
דְּהוּי בַּה"ס רַק דְּרַש"י ס"ל דְּהָא דְּקִי"ל מְק"מ טַמְא הֵינּוּ כֹּל מַה דְּאֲתִי דְּרָךְ מְקוֹר וְנוֹגַע
בּוֹ יֵשׁ לוֹ דִּין הַמְּקוֹר עֲצָמוֹ וְטַמְא דְּהֵכִי דִּינִיק לִישְׁנָא דָּף ט"ז וּכ"ב דְּקֶאֱמַר הַדָּם טַמְא
דְּקֶאֱתִי דְּרָךְ הַמְּקוֹר וְאִין ר"ל שְׂהוּא עוֹבֵר דְּרָךְ שְׁם מִמֶּשׁ דְּהָא אַף שְׂהֵדָם יוֹצֵא דְּרָךְ
דּוֹפְנָאֲמַרִּינוֹ שְׂהוּא טַמְא מְשׁוּם דְּמַק"מ טַמְא אֲלֵא ר"ל שְׂהוּא נוֹגַע בְּמְקוֹר וְאַף דָּם הַמִּכָּה
הָבֵא דְּרָךְ שְׁם וְנוֹגַע בּוֹ נַעֲשֶׂה כְּמְקוֹר עֲצָמוֹ וְכֵן מוֹרָה לְשׁוֹן רַש"י דָּף ד"ב שְׂפִתָּב אֲשָׁה
טְהוֹרָה דְּלֹא רֵאִי הוּא וּמִיָּהוּ טִיפַת דָּם מְטַמָּאָה כּו' מְשׁוּם דְּנִגְעָה בְּמְקוֹר דְּקֶרָא מִתּוֹרַת
רֵאִי מַעוּטִי וְלֹא מְטַנְמָאָה עַכ"ל: וְלִכְאוּרָה סוּף לְשׁוֹן רַש"י הוּא שְׂפִת יֵתֵר דְּפִשְׁיט' דְּקֶרָא
לֹא אֲתִי לְמַעוּטִי מַה שְׂטַמֵּא מְשׁוּם נְגִיעָה אִף בְּאֲמַת אִין הַטַּנְמָאָה מְשׁוּם נְגִיעָה רַק דְּכָל
שְׂנוֹגַע בְּמְקוֹר יֵשׁ בּוֹ טַנְמָאָת הַמְּקוֹר עֲצָמוֹ וַע"כ ס"ד דְּרַחֲמֵנָי דְּאֶמַר בְּבִשְׂרָה וְלֹא בְּחִתִּיקָה
מְמַעֵט נְמִי שְׂלֵא תְטַמֵּא מְשׁוּם טַנְמָאָת הַמְּקוֹר לְזָה אֶמַר דְּדוֹקָא מִתּוֹרַת רֵאִי מַעֲטִי וְלֹא
מְטַנְמָאָה וְכֵן מְבֹאֵר מְלִשׁוֹן רַש"י דָּף ט"ז שְׂפִתָּב וְכָל דָּם הָבֵא דְּרָךְ שְׁם וְאֶפְל' אִינוֹ דָּם
נִדְּהָ הוּי אַב הַטַּנְמָאָה כּו' מְבֹאֵר שְׂטַעֲמוֹ דְּהֵכִי גְמִירִי דְּכָל שְׂעוֹבֵר דְּרָךְ שְׁם וְהֵינּוּ שְׂהוּא
נוֹגַע בּוֹ טַמְא הוּא וַא"כ רַש"י וְהַתּוֹס' אֶמְרוּ ד"א וּבְהֵכִי א"ש שְׂה"ה בַּפְר' י' מַהֲל' א"ב
הַל' ה' וְכֵן הַכ"מ בַּפ"א מַהֲל' מְשַׁכְּב הַעֲתִיקוּ דְּבָרֵי רַש"י וְלִכְאוּרָה הֶרְמֵב"ם לֹא מְטַעַם
נְגִיעָה קֶאֱמַר כְּמְבֹאֵר לְפַעֲיִין בְּדְבָרֵי וּלְפִי מ"ש א"ש דְּגַם רַש"י לֹא מְשׁוּם נְגִיעָה קֶאֱמַר
דְּמְקַבֵּל טַנְמָאָה אֲלֵא שְׂמִתְמַת זֶה הוּי אַב הַטַּנְמָאָה כְּמוֹ דָּם נִדְּהָ וְזֶה בְּרוּר לַעַנ"ד: וְדֹאֲתָאן
עֲלֵה בְּדַעַת הֶרְמֵב"ם שְׂפִתָּבֵנוּ דַּס"ל דְּגַם רַש"י ג' לֹא מְטַמֵּא בְּדָם מִכָּה לְהִיּוֹת אַב הַטַּנְמָאָה
פִּינּוֹן שְׂאִינוֹ מְמַעֲיִנוֹ דְּמְקוֹר רַק שַׁע"כ"פ מְטַמֵּא מְשׁוּם דָּם מְגַפְתּוֹ שְׂל הַמְּקוֹר פִּינּוֹן דְּהַמְּקוֹר
טַמְא וְהֵוָה זֶה נִגְדַת דַּעַת רַש"י שְׂפִתָּב לְהֶדְנָא בְּדְרַשְׁבָּ"ג דְּהוּי אַב הַטַּנְמָאָה וְגַם דְּלִפִּי"ז לֹא
א"ש לִישְׁנָי דְּמַק"מ טַמְא שְׂהָרֵי אִין זֶה מִצַּד מְקוֹם הַמְּקוֹר רַק דְּהוּי כְּדָם מְגַפְתּוֹ הַמְּקוֹר וְגַם
כִּי גוּף הַסְּבָרָא לְחַלֵּק בֵּין דָּם מִכָּה לְנוֹבַע מִן הַמְּקוֹר צ"ע וּכְבָר פִּתְּבַּהּ הַגָּאוֹן נ"ב ז"ל
לְהַחֲכֵם שְׂרַצָּה לְחַלֵּק בְּכָךְ דְּלֹא מְסַתְבֵּר לִיָּה חִילּוּק זֶה וְלַעַנ"ד שָׂא"א לְזִמְר כֵּן בְּשִׁיטַת

הַרְמַב"ם דְּהָרֵי מְבוֹאֵר בְּדַבְרֵי פֶּרֶק י' מֵהַל' א"ב וּפ"א מֵהַל' מו"מ שְׁפוּסֵק פְּרָבְנָן דְּהָא בְּנֵדָה דָּף מ"א וְנֶשֶׁם אֲמַרִּינָן ת"ר הַמְקַשָּׁה ג' יָמִים כּו' אֲלָא סִפָּא בְּמֵאֵי פְּלִיגֵי וּפִירֵשׁ"י הָא לִיכָא לְמִימֵר דָּם הַיּוֹצֵא עִמּוּ דְּרַף דְּרַף יְהִי טְמָא כְּדָם הַלֵּידָה דֵּא"כ אִיפְכָּא מִיבְעֵי לִי כּו' אֲלָא וְדָאֵי אִפִּי לָר"ש לֹא הָוֵי אֲלָא כְּדָם הַמְכָּה כּו' אֲלָא אָמַר ר"י פְּגוּן שְׂיֵצָא וְנֹלָד וְכָדָם דְּרַף דְּרַף וּבְמֶק"מ טְמָא קְמִיפְלִיגֵי כּו' אָמַר ר"ל לְדַבְרֵי הַמְטַמָּא כְּדָם מְטַמָּא בְּאִשָּׁה כּו' וְעִי"ש בְּרֵשׁ"י שְׁפִירֵשׁ דֵּר"ש ס"ל דְּמֶק"מ טְהוּר הַלְכָּהּ פִּי אֲתָא דָּם דְּרַף דְּרַף וְנֹלָד טְהוּר מְלֻטְמָא וְכָדָם מְכָה דְּמִי וְכִי אֲתָא נְמִי דְּרַף דְּרַף רַחֵם כּו' מְבוֹאֵר מְזָה דֵּר"ש מְחַלֵּק וּס"ל דְּהָדָם הַיּוֹצֵא דְּרַף דְּרַף רַחֵם הוּא מְדָם הַלֵּידָה אֲלָא שְׁהַקְשִׁיב מְטַהֵר אֲבָל הָדָם הַיּוֹצֵא דְּרַף דְּרַף הַיּוֹצֵא אֵינוֹ מִן הַמְקוֹר כְּשֵׁאֲרָ דָּם לֵידָה שֶׁהוּא בָּא מִן הַמְקוֹר ג"כ כְּמוֹ דָּם נֵדָה כְּמִבְּוֹא' בְּרַמְב"ן ר"פ אֲלָא הוּא דָּם מְחַמַּת כְּאֵב הַלֵּידָה אֲלָא שְׁנוֹגֵעַ בְּמְקוֹר שְׁאִילוֹ הִי מִן הַמְקוֹר מִשֵּׁה הִי טְמָא מִשׁוּם דָּם לֵידָה דְּהָא לָר"ש דְּרַף דְּרַף לֵידָה מִיְקָרִי וְאִף דֵּר"י קָאָמַר מִשׁוּם ר"ש שְׁאִין אִשָּׁה טְמָאָה עַד שְׂיֵצָא דְּוָה כּו' הֵינְנוּ לוֹמְרֵי שְׁהֵאִשָּׁה אֵינָה טְמָאָה מִשׁוּם נֵדָה רַק כְּשֵׂיֵצָא דְּרַף עֲרוּתָהּ אֲבָל מ"מ הָכָא דֵּס"ל לָר"ש דְּלֵידָה גְּמוּרָה הוּא וְאִשָּׁה טְמָאָה טְנוּמָאֵת לֵידָה בְּלֹא הָדָם פְּשִׁיט' שְׂאָם הִי דָּם זֶה מִמְעֵינָן הַמְקוֹר שְׁשׁוּפֵעַ דָּם לֵידָה שְׁהִי דָּם טְמָא אִף שְׂיֵצָא דְּרַף דְּרַף אֲלָא ע"כ דֵּס"ל דְּהָדָם שְׂיֵצָא דְּרַף דְּרַף אֵינוֹ מִמְעֵינָן הַמְקוֹר אֲלָא מְכָאֵב הַלֵּידָה וְכָדָם מְכָה דְּמִי וְתִלוּי בְּפִלוּגְתָּי אִי מֶק"מ טְמָא אוֹ טְהוּר וְא"כ פִּינּוֹן דְּהַרְמַב"ם בְּהַל' מו"מ פְּתַב לְהַדְי' בְּזֶה שֶׁהוּא אֵב הַטְּנוּמָאָה לְפִי שְׁמֶק"מ טְמָא מְבוֹאֵר דְּאִף כְּדָם מְכָה ס"ל דְּמֶק"מ טְמָא וְא"ל דֵּאֵע"ג דֵּלֵר"ש ע"כ דְּחַשְׁבִּיב כְּדָם מְכָה מ"מ לְרַבְּנָן אֲמַרִּינָן שֶׁהוּא מִמְעֵינָו הַמְקוֹר וּלְכַף ס"ל דְּטְמָא דּו"א דְּמִנְיָן לְנוּ לְהַמְצִיא פְּלוּגְתָּא בְּזֶה בֵּין רַבְּנָן וְר"ש וְאֵם אֵיתָא דְּבִהְכִי פְּלִיגֵי אִיף קָאָמַר בְּמֶק"מ טְמָא קְמִיפְלִיגֵי וְר"ש סְבַר מֶק"מ טְהוּר הֵכִי ה"ל לְמִימֵר כְּדָם הַבָּא דְּרַף דְּרַף פְּלִיגֵי מ"ס כְּדָם הַמְקוֹר דְּמִי וּמ"ס כְּדָם הַמְכָּ דְּמִי וְא"ל דֵּה"נ קָאֵמ' דְּרַבְּנָן סְבָרֵי מְקוֹמוֹ טְמָא דְּחַשְׁבִּי לִי כְּדָם מְקוֹר וְר"ש ס"ל דְּטְהוּר דְּחַשְׁבִּיב לִי דָּם מְכָה דְּפְשִׁיט' שְׂרַחֲזוּק לְהַעְמִיד כּוּן בְּלִשׁוֹן הַש"ס כָּאֵן אִף שְׁנַדְחַק כּוּן בְּכַוְנַת הַש"ס דָּף ט"ו וְדָף ס"ו דְּהָתָם עַכ"פ בְּפִירוּשׁ מִיְרִי מִמְכָּה שְׁבַמְקוֹר מִשָּׂא"כ כָּאֵן שְׁלֹא נִזְכָּר בְּש"ס כָּל עֲנִין מְכָה אֵין מְקוֹם לְפִירֵשׁ כּוּן וּפְשִׁט' דְּמִלְתָּא דְּבַמְקוֹר פְּלִיגֵי לְטְהַרוֹ אוֹ לְטְמָאוֹ אֲבָל הָדָם גּוֹפִי' פִּינּוֹן שְׂיֵצָא דְּרַף דְּרַף עִם הַנּוֹלָד אֵין דָּם זֶה מִן הַמְקוֹר שְׁשׁוּפֵעַ בְּשַׁעַת לֵידָה רַק מְחַמַּת דְּחִיקַת הַנּוֹלָד מִן הַרְחָם דְּרַף הַדּוֹפֵן אַגַּב דְּנוֹחָקָא פִּלְט דְּמָא מְדַנְפְּנֵי הַמְקוֹר וּמ"מ פִּינּוֹן דְּמֶק"מ טְמָא הָדָם טִמ' לְרַבְּנָן אֲלָא שְׁלִפִּי"ז צ"ע בְּהָא דְּאָמַר ר"ל הַמְטַמָּא כְּדָם מְטַמָּא בְּאִשָּׁה וְכּוּן אֲמַרִּינָן דֵּאֲזָדָא ר"י לְטַעְמֵי דְּאָמַר עַד שְׂיֵצָא דְּרַף עֲרוּתָהּ דַּת"ל דְּדָם זֶה שֶׁהוּא כְּדָם מְכָה אֵין הָאִשָּׁה טְמָאָה מְחַמַּתוֹ אִף אִם הִנֵּה נִחְשָׁב רֵאִי בְּיּוֹצֵא הָדָם דְּרַף דְּרַף וְנִרְאָה דְּוִדָּאֵי בְּהָא פְּלִיגֵי ר"ל וְר"י דֵּר"ל לֹא נִיחָא לִי לְאֹקְמֵי כְּדָרְב יוֹסֵף דְּפְלִיגֵי בְּמֶק"מ טְמָא אֲלָא ס"ל דְּכ"ע מֶק"מ טְהוּר וְטַעְמָא דְּרַבְּנָן דְּמְטַמָּאוּ מִשׁוּם דֵּס"ל דְּהָדָם דָּם הוּא ג"כ דָּם הַמְקוֹר וְאִף דְּרַף דְּרַף דְּרַף חַשְׁבִּי לִי רֵאִיָּה גְּמוּרָה וְא"כ מְמִילָא דְּגַם הָאִשָּׁה טְמָא וְר"ש ס"ל דְּאֵינוֹ רַק כְּדָם הַמְכָּה וְהַלְכָּהּ הָדָם טְהוּר וְהָאִשָּׁה טְהוּרָה וְקָאָמַר עֲלֵה וְאֲזָדָא ר"י לְטַעְמֵי כּו' ר"ל דֵּר"י לֹא בְעֵי לְאֹקְמֵי כֵּר"ל דְּטַעְמָא דְּרַבְּנָן מִשׁוּם דְּחַשְׁבִּי לִי רֵאִיָּה גְּמוּרָה דְּרַף דְּרַף דְּרַף דְּהָא אֵין לְחַשְׁבוֹ רֵאִי כ"א כְּשֵׂיֵצָא דְּרַף עֲרוּנוּתָהּ וְא"כ אִפִּי תִימָא כְּדָם מְקוֹר הוּא מ"מ הָרִי אֵין כָּאֵן רֵאִי וְע"כ טַעַם טְנוּמָאֵת הָדָם מִשׁוּם דְּמֶק"מ טְמָא וְא"כ מְמִילָא דְּאֵית לָן לְמִימֵר דְּגַם רַבְּנָן ס"ל דְּחַשְׁבִּיב כְּדָם מְכָה דֵּמ"מ טְמָא מְחַמַּת שְׁנוֹגֵעַ בְּמְקוֹר פִּינּוֹן דֵּר"ש ע"כ

ס"ל הכי אין לנו לעשות פלוגתא בחנם בין רבנו לר"ש כנלענ"ד ברור לשיטת ר"ש
ז"ל ובהכי א"ש נמי מה שהקשו התוס' בהא דקאמר ואזדא ר"י לטעמין דהא ר"י בשם
ר"ש קאמר לה וגם ר"ל מודה דלר"ש טהור ולפי מ"ש לק"מ דנהי דנימא דרבנו פליגי
בזה וס"ל דגם דרף דרף חשיב ראי' לטמא האשה מ"מ צ"ל ג"כ דמה שיצא דם עם
הנולד הוא דם המקור ולא חשיב כמפה ולר"ש אע"ג דס"ל דדוקא דרף ערנותה הוי ראי'
מ"מ צ"ל שאינו רק פדם מפה דאם הוא דם מקור הי' לו להיות טמא משום דם לידה
דהא ר"ש ס"ל דדרף דרף חשיב לידה וא"כ בתרתי פליגי רבנו ור"ש ואפוש' פלוגתא
לא מפשינו ואית לן למימר דגם רבנו מודו שאינו ראיה דרף דרף וגם תרנוניהו ס"ל
דהד דם אינו רק פדם המפה ובמק"מ טמא פליגי משא"כ ר"ל ס"ל דלכ"ע חשיב ראי'
דרף דרף ומק"מ טהור רק דפליגי אם הו' דם הוא דם המקור או פדם מפה וליפא פאן
רק חדא פלוגתא בין אליבא דר"י ובין אליבא דר"ל ונשפיר קאמר ואזדא ר"י לטעמין:
אמנם התוס' שם פתבו לתרץ דר"ל מפ' דלענין קישוי פליגי דרבנו לטעמיהו ור"ש
לטעמין וכ"ע ס"ל דלא בעינו שיצא דרף ערנותה והוא תמוה לענ"ד דהרי הש"ס בעי
לאוקמי פגון שיצא דרף רחם ופריף עלה דהיינו רישא וא"כ פינו דלר"ל דרף רחם ודרף
דופן שוונים רק דפליגי אי הוי נולד או לא מה הועיל בזה דמוקי שהדם ג"כ דרף דרף
דמ"מ היינו רישא ועיין בדברי אא"ז מהר"ש"א שם שפכת דמשמע לתלמודא דבקושי
פליגי לר"ל ולא בהא דאם בעינו שיצא דרף ערנותה דאי בהכי פליגי הו"ל לפרושי
פדמפרש ר"י דפליגי במקור מקומו טמא עכ"ל משמע מדבריו דאף דאי מוקמינו דבקושי
פליגי קשה היינו רישא מ"מ בע"כ דחוק ומוקי נפש' דבפלוגתא דרישא פליגי מדלא
מפרש במאי פליגי והוא דחוק ולפי דבריו י"ל בפשיטות דלא ניחא ליה לתלמודא
לפרושי דפליגי בלא קושי רק אי בעינו דרף ערנותה משום דאכתי תיקשי מ"ט דר"ש
דמטהר דהא ס"ל דדרף דרף דרף לידה הוא והו"ל פדם לידה ודוקא לענין ראית גדה ממעט
קרא דבעינו דרף ערנותה או לא דבלא"ה טהור משום דחשיב פדם מפה ולרבנו צ"ל
דדם מקור הוא ולא ניחא לי' להש"ס לפרושי אליבא דר"ל דיש פלוגתא בזה בין ר"ש
לרבנו ולכך דחיק נפשיה לפרושי אליבא דרבנו דבקושי מייירי כמו ברישא ולפי תירוץ התוס'
י"ל דא"צ למ"ש רש"י באוקימתא דר"י אליבא דר"ש דחשיב ליה פדם מפה אלא י"ל
דגם רב יוסף מוקי לה בקושי נאפ"ה לאו היינו פלוגתא דרישא דבסיפא שיצא הדם דרף
דופן אין בו משום טומאת ראי' אף לרבנו דלא חשבו לי' נולד דס"ל כר"י דדרף ערנותה
בעינו רק משום דס"ל מק"מ טמא ור"ש דמטהר משום דאין פאן ראי' לפי שאינו דרף
ערנותה וגם טומאת דם לידה אין פאן פינו שהיא ע"י קישוי ומק"מ טהור סבירא לי'
בהד אוקימתא דרב יוסף ס"ל ג"כ לר"י והשתא נחזי אנן בשיטת הרמב"ם כמאן ס"ל
והנה בדבריו בהל' א"ב אין הקרע ואיפא למימר דמפרש הסוג' בקושי אלא דאין נ"מ
לדידן בזה פינו דק"ל דלא פר"ש דיוצא דופן לא הוי נולד אף ממ"ש בהל' מו"מ שפכת
אשה שיצא נולד מדופנה וינצא עמו דם דרף הדופן כו' ולא הזכיר בדבריו קושי פלל
נראה דמפרש הסוג' בלא קישוי וכפירש"י וא"ל דאע"ג דאוקימתא דרב יוסף מייירי
בקושי כי היכא דליתי שפיר טעמא דר"ש דמטהר מ"מ פינו דאנן לא קי"ל כר"ש דמיקרי
נולד ממילא אין חילוק בין קשתה או לא דז"א דכינו דהסוגיא בהכי מייירי הו"ל למנקט
בגוונא דמייירי מינ' הסוגיא דהיינו ע"י קושי: ועוד נראה דלכאורה קשה דהאי קאמר

ר"ל והמטהר בדם מטהר באשה והיינו כמ"ש התוס' דהקנשי מטהר ולכאורה מאי מהני הקנשי לטהרה פנין דלר"ש מיקרי לידה א"כ בלא"ה היא טמאה משום יולדת דאפי' בלידה יבשמה טמאה פמבואר בש"ס וכן פסק הרמב"ם וכן פירש"י דבמתני' מטמא ר"ש יוצא דופן משום יולדת ולא משום דם וצ"ל דמ"ש שמטהר באשה היינו לומר שאינה טמאה מחמת דם שיצא קודם הלידה ומה שנגעה באותן הימים קודם הלידה טהורה וגם שאינה יולדת בזב פדין דם שע"י קשוי וגם לשיטת רש"י צ"ל פן אליבא דר"ל דר"ש מטהר באשה ג"כ היינו לענין הדם שיצא קודם הלידה דרף דופן דר"ש ס"ל דאין דרף שיוצא דרף הדופן מדם הנובע במקור רק דם מחמת פאב ודחיקת הנולד אשר לצד דופן ידחוק וכדם מפה חשיב אבל משעת לידה ואילף לא שינה טהרת האשה לר"ש רק אם יצא הדם קודם שפיר שינה טהרת האשה לענין מה שנגעה מקודם ולענין שתהי' נחשבת יולדת בזב אף באוקימתא דרב יוסף וכן אליבא דר"י לא מיירי מטהרת האשה כלל שפיר י"ל דפולגתת רבנן ור"ש מיירי לענין הדם שיצא בשעת יציאת הנולד דרף דופן ולא אמרינן כלל מן הדם שקודם לו ועל הדם שיצא בשעת יציאת הנולד פליגי אבל לענין האשה אדרכה הוא להיפך שלרבנן האשה טהורה דלדידהו אין פאן טומאת לידה ולר"ש טמאה לידה אלא דהכא לא מיירי רק לענין הדם לבד והא דאמר ר"י המטמא בדם מטהר באשה דמשמע דכ"ש המטהר בדם מטהר באשה היינו פלפי מה שאמר ר"ל ואיהו מיירי אליבא דר"ש בדם שיצא קודם לידה אבל לפי מה דס"ל לר"י גופי' לאוקמי כר"י שפיר מוקמינן לענין הדם שיצא בשעת לידה דרף דופן אבל לפי התוס' אי מוקמינן מלתא דרב יוסף ג"כ דמוקי בקנשי א"כ לדידנ' נמי בדם היוצא קודם לידה מיירי שהדם הבא בשעת לידה ממש אין הקשוי מטהר אותו דדוקא לענין טומאת זיבה ממעטינן מדכתיב דמה ודרשינן דמה מחמת עצמה ולא מחמת נולד אבל דם הבא בשעת לידה שהוא טמא בשביל שהוא דם היולדת מה מועיל קשוי לטהרו וא"כ איך אמרינן דר"ש מטהר משום דס"ל דנולד הוא וקשוי מטהרו וע"כ דלענין הדם הבא קודם לידה מוקים לה ולפי"ז הרמב"ם שפא להורות הך דינא דפליגי ביה רבנן ור"ש וילמפסק הלכתא פרבנן הו"ל למנקט בהך גוונא ממש דפליגי ביה והיינו בדם שיצא מדופנה קודם לידה ונהרי הרמב"ם פכת להדי' להיפך אשה שיצא וולד מדופנה ויוצא עמו דם דרף הדופן כו' מזה מבואר להדיא דס"ל בפירוש הסוגיא פשיטת רש"י ז"ל ולפי"ז מוכח דגם דם שאינו מנביעת המקור רק דאמי דרף מקור אף עפ"י שהוא בא מחמת דחיקת הנולד בצדדי המקור ואייתי דם מ"מ הוא טמא מחמת שמק"מ טמא ואף שאין אנו צריכין לומר פן כ"א אליבא דר"ש מ"מ מ"מ ש נשמע לרבנן דלא אשכחן דפליגי בהא כ"א בפק"מ טמא או טהור וא"כ הדרא קושיא לדוכתא פנין דבההיא שיצא דם מדופנה פכת בהלכות מו"מ להדיא שהוא אב הטומאה פמו דם הנדה והתם פדם המכה חשיב ולמה פכת בהלכות א"ב לענין מפה שבמקור שהדם טהור: ולכן נלענ"ד דאף שפכת הרמב"ם דלפי שמקור מקומו טמא הוי אב הטומאה פדם הנדה כו' מ"מ אינו דומה ממש דבדם הנדה וזכה ויולדת מטמא לח ויבש דמרינן ליה מק ר"פ דם הנדה וכ"פ הרמב"ם בפ"ב מהלכות מו"מ אבל הא דמטמאינן מה דאמי דרף מקור לא עדיף מזובו של זב ורוקו וש"ז שאינו מטמא רק לח ולא יבש ולפי"ז א"ש דהרמב"ם בהלכות א"ב שעיקרו לענין טהרת האשה לבעלה קאמר שלפי שהנוסות מדבריהם אין חוששין שדם זה הוא דם נדה או שמעורב בו דם נדה

וא"כ הוא מטמא לח ויבש ולזה קאמר שהדם טהור מטומאת נדה ואעפ"י שמ"מ הוא אב הטומאה מחמת המקור ומטמא לח מ"מ לאו בהכי עסיק התם כ"א בטומאת ראיה ממש ומטומאת ראיה שפיר היא טהור וראיתי בשו"ת ש"ב יעקב סימן ל"ו תשובה א' מהגאון מוה' גבריאל ז"ל שכתב דמהרמב"ם גבי יוצא דופן משמע שטמא טומאת ז' מחמת שנגע במקור וגבי מקור שהזיע פסק טומאת ערב ע"ש ודבריו תמוהים דטומאת ז' מאן דכר שמה שלא הזכיר טומאת ז' כ"א בנדה ויולדת ואינה הרואים דם או זיבה אבל הדם והזיבה עצמה אין בהם שטמאין טומאת ערב כדין כל אב הטומאה וגם מ"ש שם דמה דמשמע ברש"י דהוי אב הטומאה לא ידעתי מוצא הדין כו' פשוט שפך מבואר מהא דמקור שהזיע ועוד כמה הוכחות וגם שאר דבריו צ"ע שוב מצאתי בס"ט שתמה עליו במ"ש שטמא טומאת ז' ע"ש גם מצאתי בס"ט שם שדודו הרב ז"ל השיב לו על מ"ש ליישב דברי הרמב"ם עפ"י מ"ש הרמב"ן שהרי הרמב"ם פסק מקור שנגעקו כו' ואיני רואה חילוק בין דם שיצא מפותלי הרקם ובין רקם עצמו שיצא לחוץ כו' ובעהמ"ח ס"ט השיב לו ע"ז דהתוספות בשבת ר"פ המוציא יין כתבו דדם אינו כפשוטו וגבי גבלה נמי אמרינן דטמא טומאה קלה ובפרק דם הנדה נמי אמרינן דבעי רביעית לטמא טומאה קלה כו' ע"ש והנה מ"ש מתוספתא דשבת ומדם גבלה אינו ראיה כלל דהתם בדם שהוא מבריתו מייירי ואינו בכלל בשר משא"כ בשר שנתמסס והיה לדם פניו דבעודו בשר טמא הוא בשביל שנתמסס לא גרע וכן מבואר מהא דאמרינן דף ובכורות דף כ"ג גבי בהמה ששפעה חררת דם דאינו מטמא במגע ובמשא משום ביטול ברוב הא לא"ה שפיר מטמא אע"ג דדם גבלה אינו מטמא וגם מ"ש מפרק דם הנדה דבעי רביעית כבר כתבתי דשאני דם מגפתה דנדה דאינה לאברי' (אף כבר כתבתי די"ל דגם במקור כולו בעינו ועיין במעדני מלך פ"ב דנדה בעונבדא דרבינו שמשון ובאחרונים בנה וקצרותי) גם מ"ש ראיה מהתוספות שהקשו דהא ביה"ס הוא ומאי קושיא דדם מפה הני כפשוטו המקור גופיה בפשיטות יש לדחות דכיון דהך מלתא דמק"מ טמא לאו דוקא בהך דדם מפה איתמר אלא אף בגוונא דלא אתי מחמת מפה נמי אמרינן להא מלתא דמק"מ טמא כמבואר בדף כ"ב ומ"א וע"א וע"כ צ"ל דהל"מ הוא אלא דעדיפא הו"מ לאקשווי דא"כ מ"ט דרבי ורבותינו שמהרי" בדם מפה משום דס"ל דמק"מ טהור דמה יושיענו זה דמקומו טהור דדם זה הי' לו להיות טמא כפשוטו המקור עצמו וא"ל דהא בהא תליא דמאן דסבר מק"מ טהור ס"ל דבשר המקור עצמו לא מטמא דז"א כמש"ל דהא ר"ל אמר לה משמ' דר"י נשיאה מקור שנגעקו ואיהו ס"ל דמק"מ טהור וכדאמרינן רבותינו העידו כו' ואף לפי מש"ל לדחות דהך רבותינו העידו אין זה ר"י נשיאה אפתי קשה דהא ר"ל אמר לדברי הטמא בדם כו' וכתבתי לעיל דאיהו ס"ל אליבא דכ"ע דמק"מ טהור ואפ"ה קאמר הך דינא דמקור שנגעקו כו' ודוחק לומר דמשמ' דר"י נשיאה קאמר ליה וליה לא ס"ל ואפשר לומר דאף ע"ג דלא ניחא ליה לאוקמי פלוגתיהו דרבנן ור"ש בהכי וס"ל דרבנן משום ראיה גמורה מטמו לדם וה"ה לאשה מ"מ ס"ל להלכה דמק"מ טמא כת"ק דמתני' דף ע"א ומצאתי בקרית ספר להמבי"ט ז"ל בפ"א מהלכות מו"מ שכתב ומק"מ טמא כדילפינן למקור שנגעקו כו' וכיון דאיהו טמא דם שנגעו בו אעפ"י שיצא דרך דופן טמא ע"ש מבואר דהא בהא תליא וצ"ע ומ"ש בס"ט עוד שם מדקאמר רבא דכ"ע אין דרפה כו' ג"כ יש לדחות וקצרותי: והנה גם לפי מ"ש לחלק בס"ט בין מעינות המקור

לדמ מפּה פּתב שם דנדאי רשפ"ג ס"ל דבכל גוננא אמרינו מק"מ טמא רק דהרמב"ם לא פסק פנותיה בקא ומחלק בין מעינות המקור לד"מ וכבר פתבתי לתמוה פיון דרשפ"ג לא ס"ל לחלק ביניהם וגם האמוראים בכמה דוכתי לא מחלקו בהכי וצריכי למיהב טעמא דמאן דמטהר משום דמק"מ טהור מנ"ל להרמב"ם לחלק בזה ואומר אני שיש לנישב קצת דהנה התוספת הקשו אהך טעמא דמק"מ טמא משום שנוגע במקור דהא הוי ביה"ס ועוד דלבעי רביעית ולכאורה משום הא לא אריא שמ"ש דלבעי רביעית לשיטתיהו אזלי בחולין דף פ"ז ובע"ז דף ל"ד שפתיבו דהנה קראי דמייתי פרק דם הגדה דדמעת עינו ודם מגפתו הוי משקה לטמא אסמכתא בעלמא הוא ולכה בעי רביעית ע"ש אבל הרמב"ם פ"ד מהלכות ט"מ פסק דמשקין מטמאין ומתטמאין בכל שהן וכן הוא דעת ריב"א בפסחים דף י"ד הביאו הכ"מ שם דס"ל דדוקא לפסול גוי בעי רביעית ועיין במ"ל פ"א מהלכות ט"מ הלכה י"ד א"כ לק"מ מהך דפרק דם הגדה דהתם לענין פסול גויא קאמר (וצ"ע מה דמייתי התוספות בפסחים ובחולין מדם הגירוק בגדה דף י"ט ושם לא הוזכר פלל דבעי רביעית וצ"ל שהוא ט"ס וכוונתם להך דפרק דם הגדה) ומ"ש התוס' דהוי ביה"ס י"ל דרשפ"ג ס"ל כר"מ דמגע ביה"ס טמא וכדאימתא בחולין דף ע"ב ודף קכ"ח והנה התוספות בשבת דף קי"ב ועוד כמה דוכתי מבואר מדבריהם דלפרש"י והר"ר שמעון אתיא סתם מתני' דכלים פרק כ"ו סנדל שפסק אהך מאזניו כו' כר"מ דביה"ס מטמא ובזה א"ש דנדאי איכא לפלוגי בין מעינות המקור שהם טמאים במקור עצמו ובין דם מפה שאין לו טומאה רק משום גיעת המקור ואע"ג שהוא ביה"ס רשפ"ג כר"מ ס"ל דביה"ס נמי טמא ורבינא לא בעי למימר טעמא דרבי דס"ל דמגע ביה"ס טהור הוא פיון דרבי סתם מתני' דכלים כר"מ ולכה לא ניחא ליה טפי למימר דרבי ס"ל מק"מ טהור הוא וא"כ אין כאן טומאה פלל משא"כ לדין דקי"ל דביה"ס לא מטמא דר' יוסי פליג עליה דר"מ ור"מ ור"י הלכה כר"י וכן פסק הרמב"ם שפיר כתב בהלכות א"ב שהדם טהור לפי שאינו ממעינות המקור ומשום גיעה אין כאן טומאה דביה"ס הוא משא"כ בהלכות מו"מ דמיירי ממעינות המקור שפיר כתב דמקומו טמא שבה לאו משום גיעה אחינו עלה אלא דמ"מ לא יתכן לומר פן בדעת הרמב"ם שהרי הרמב"ם פסק מתני' דכלים להלכה ואפ"ה פסק דביה"ס אינו מטמא ודלא כר"מ וע"כ דלא ס"ל כפירוש רש"י והר"ש אלא פתרוץ הר"י בשבת שם וכמ"ש המשנה למלך פ"ז דכלים וא"כ הדרא קושיא לדוכתי דהו"ל לרבינא למימר טעמא משום דס"ל דדם מפה שאינו רק משום גיעה במקור ביה"ס הוא ולא מטמא ועוד נראה דמ"ש התוספות והרמב"ן דזהו טומאת ביה"ס הוא לאו דוקא דבאמת הוא טומאה בלועה פמבואר בתוספות בגדה דף מ"ב ד"ה אמאי טומאה בלועה היא דאף רבא דס"ל אותו מקום ביה"ס הוי מ"מ היינו בית החיצון אבל במקור טומאה בלועה היא ואף ר"מ דס"ל ביה"ס מטמא מ"מ מודה דטומאה בלועה לא מטמא כדמשמע בחולין שם ע"ש ואפשר לומר דאף בדר"מ א משמע דבכל פנימיותו של מקור אמרינו מק"מ טמא דמה"ט מטמאין דם שיצא דרוך דופן מ"מ גם במקום יציאתו לביה"ח טמא יקרא וכיון דכל ביה"ח שהוא בין השנינים הוי ביה"ס פמבואר בדברי הרמב"ן שם לכן שפיר ס"ל להתוספות דהוי ביה"ס ולא בלועה ועוד י"ל דמ"ש התוספות והרמב"ן דהוי ביה"ס ומזה הוכיחו דאין הטעם משום גיעה י"ל דנדאי לענין מה שנובע מהמקור אי אפשר לומר דטעמא משום גיעה דמגע ביה"ס הוא וע"כ

שָׁפַךְ נֶאֱמָרָה הַלְכָה או דגוזה"כ הוא אָבֵל אַחֲרֵי שְׁלֵמֵדְנוּ שְׂדֵם גְּבִיעַת הַמְקוֹר טָמֵא הוּא מִמִּילָא גַם דָּם הַמֶּכָּה אֶף שְׂאִינוּ נְטֵמָא בְּשִׁבִיל גְּבִיעַת הַמְקוֹר עֲצָמוּ שְׂהוּא בִּיה"ס מ"מ טָמֵא הוּא לְפִי שְׂנוּגַע בְּדָם שְׂיֵשׁ בְּתוֹךְ הַמְקוֹר וְהוּא אַב הַטְּוִמָאָה וּמְטָמֵא בְּמִשְׁהוּ וְשִׁפִּיר מְטָמֵא אַע"ג דְּהוּי בִּיה"ס וְטוֹמָאָה בְּלוּעָה בְּדִאֲמָרִינוּ בְּחֻלְיִן דְּף ע"ב פִּי קֶאֱמַר רַבָּה בְּבִלַע שְׂנֵי טַבְעוֹת אַחַת טָמֵאָה וְאַחַת טְהוֹרָה וּפִירֵשׁ"י דְּבַכָּה"ג י"ל דְּהוּי פְּמוֹנָח בְּקוֹפְסָא וְנְטֵמָא זֶה מְזַה וְאֶף דְּרַבָּא ס"ל הֵתָם דְּאֶף בַּכָּה"ג אִינוּ מְטָמֵא וְכֵן פְּסִק הֶרְמֵב"ם בְּסוּף הַלְכוֹת טוֹמָאָת מֵת מ"מ הֵתָם הִיָּינוּ טַעֲמָא דְחֻשְׁבִּיב לִיה אִין סוּפוֹ לְצִאת כַּמ"ש בְּש"ס שְׁם דְּפָרִיף עוֹנָבֵר סוּפוֹ לְצִאת וְטַבְעַת אִין סוּפוֹ לְצִאת מִשְׁמַע דְּחֻשְׁבִּיב לְתַרְנוּוֹיָהוּ אִין סוּפוֹ לְצִאת (וְעֵינִין בְּנִדְהָ דְּף ס"ב דְּמִבְּנָאָר שְׁם דְּוִקָא בְּלוּעָה שְׂאִינוּ יוֹצֵא רַק ע"י הַדְּחָק הו"ל טוֹמָאָה בְּלוּעָה מִשָּׂא"כ בְּזֶה שְׂסוּפוֹ לְצִאת מִמִּילָא) מִשָּׂא"כ דָּם הַמְקוֹר וְדָם מֶכָּה דְּתַרְנוּוֹיָהוּ סוּפָם לְצִאת בַּכָּה"ג לַכ"ע לֹא הוּי טוֹמָאָה וְטְהוֹרָה בְּלוּעָה וּבְזֶה יֵשׁ לִיִּישׁב לִישְׁנָא דְּרַבִּינָא בְּדָף ט"ז דְּקֶאֱמַ' וַא"ל רַבִּי כו' וְאִי לֹא חִיִּישְׁתָּ לְנוֹסֵת מְקוֹר מְקוֹמוֹ טְהוֹר הוּא וְלִכְאוּר' מִשְׁמַע דְּהָא בְּהָא תִּלְיָא וּבְתוֹרַת מַמ"נ אֲתִי עָלָה וְעֵינִין בְּפִירֵשׁ"י שְׁם וְהַלְשׁוֹן דְּחוּק וּלְפִי מ"ש י"ל דְּלִכְאוּרָה אִין כָּאֵן טוֹמָאָת גְּבִיעָה דְּאֶף אִם נִגַּע דָּם מֶכָּה בְּדָם הַמְקוֹר מ"מ טוֹמָאָה בְּלוּעָה הוּי וְאִי מִשׁוּם דְּסוּפוֹ לְצִאת הָא גַּם עוֹנָבֵר וְטַבְעַת סוּפוֹ לְצִאת וְאֶפ"ה קי"ל דְּטְהוֹר אֶף אִי אֲמָרִינוּ וְנוֹסְתוֹת דְּאוּרִיָּתָא וְכָל שְׂהַגִּיעַ שְׁעַת וְנוֹסְתָה אֲמָרִינוּ שְׂנִדְאִי יוֹצֵא לְחוּץ לֹא הוּי טוֹמָאָה בְּלוּעָה דְּשִׂאֲנֵי טַבְעַת שְׂאִין זְמַנּוֹ יְדוּעַ וְגַם עוֹבֵר הוּא מְקוֹנָשׁר בְּמַעֲי אִשָּׁה מִשָּׂא"כ דָּם הַמְקוֹר דְּמִפְקִיד פְּקִיד וְלֹא חַבּוּרִי מְחַבֵּר וְיֵשׁ לוֹ זְמַן יְדוּעַ שְׂיִצָּא לֹא הוּי טוֹמָאָה בְּלוּעָה אֶף כָּל זֶה אִם וְנוֹסְתוֹת דְּאוּרִיָּתָא מִשָּׂא"כ אִם וְנוֹסְתוֹת דְּרַבָּנּוּ מ"מ לְגַבִּי הָא מְלִתָּא שְׂלֹא יִהְיֶה נְחֻשְׁב טוֹמָאָה בְּלוּעָה וּבִיה"ס שְׁפִיר חֻשְׁבִּינוּ לִיה סוּפוֹ לְצִאת וְנְטֵמָא מְחַמַּת גְּבִיעָה בְּדָם שְׂבַמְקוֹר וְהוּא נִכּוֹן לְכְאוּרָה וּבְהִכִּי א"ש לְשׁוֹן הֶרְמֵב"ם בְּהַלְכוֹת א"ב שְׂפַתְבּוּ הִיא טְהוֹרָה וְהַדָּם טְהוֹר שְׂהוֹן וְנוֹסְתוֹת מְדַבְּרִיָּה וּמִיָּרִי הֵתָם אֶף בְּיְדוּעַ שְׂהָדָם כָּא מִן הַמֶּכָּה וְאִשְׁמַעֲיָנוּ דְּהָאִשָּׁה טְהוֹרָה בֵּין לְבַעֲלָהּ בֵּין לְטְהוֹרוֹת וְגַם הַדָּם טְהוֹר לְפִי שְׂנוֹסְתוֹת מְדַבְּרִיָּהֶם דְּאִי הֵנּוּ אֲמָרִינוּ וְנוֹסְתוֹת דְּאוּרִיָּתָא אֶף שְׂדָם זֶה יְדוּעַ שְׂהוּא מִן הַמַּכ' מ"מ הִנֵּה הַדָּם טָמֵא מְחַמַּת גְּבִיעָה בְּדָם שְׂבַמְקוֹר מִשָּׂא"כ אִם וְנוֹסְתוֹת מְדַרְבָּנּוּ וְכַמ"ש וְכַאֲשֶׁר פְּתַבְתִּי מְבִנָּאָר בְּתוֹסְפָתָא דְּנִדְהָ פ"ג וְז"ל וְהִיוֹצֵא מִן הַחֶדֶר אִם יְדוּעַ שְׂהוּא דָּם מֶכָּה טְהוֹר סְפַק דָּם מֶכָּה טָמֵא ר"א בַּר שְׂמַעוֹן אוֹמֵר מִשׁוּם ר"מ דָּם הִיוֹצֵא מִן הַחֶדֶר אַעפ"י שְׂיְדוּעַ שְׂדָם הַמֶּכָּה הוּא טָמֵא וְרַבּוּתֵינוּ אֲמָרוּ דָּם הַמֶּכָּה טְהוֹר וְכֵן הוּא שְׁם בְּתוֹסְפָתָא פ"ח אַחַר הָא דְּנִאֲמַנְתָּ אִשָּׁה כו' וּלְפִי מַה דְּאִיתָא בְּתוֹסְפָתָא הָךְ מְלִתָּא דְּדָם הַמֶּכָּה בְּשֵׁם ר"מ יֵשׁ מְקוֹם לֹא מְשׁוּם גְּבִיעָה אֲתִי עָלָה וּר"מ לְטַעֲמִי דְּמַגַּע בִּיה"ס טָמֵא אֶף בְּש"ס דִּינִן בְּשְׂנֵי הַמְקוֹמַת אִיתָא כֵּן בְּשֵׁם רַשְׁבָּ"ג (וְשֵׁם אִיתָא אִם יֵשׁ לָהּ מֶכָּה תוֹלָה בְּמִפְתָּהּ וְכַדְאִיתָא בְּש"ס דְּף ס"ו וְצ"ל דַּמ"ש בַּפ"ג סְפַק מִן הַחֶדֶר סְפַק מִן הַמֶּכָּה טָמֵא הִיא לְטְהוֹרוֹת אִיתָמַר אָבֵל לְבַעֲלָהּ הִיא תוֹלָה מִטַּעֲם שְׂפַתְבּוּ הַרְשָׁב"א בְּתַה"א וְצ"ע בְּפּוֹסְקִים שְׂלֹא הִזְכִּירוּ דְּבָרֵי הַתוֹסְפָתָא אִילוּ דְּאִיכָּא לְמִשְׁמַע מִיָּנָה טוֹבָא וְאִין כָּאֵן מְקוֹמוֹ) וְצ"ל דְּמַעֲיָקְרָא דְּהִנֵּה ס"ד דְּבוֹנוֹסְתוֹת פְּלִיגֵי הֵנּוּ מְפָרֵשׁ בְּרִיָּתָא דְּמִיָּרִי אֶף שְׂאִין יְדוּעַ וְדָאִי שְׂזֶה דָּם מֶכָּה וְכַדְמוּקֵי בְּמִק"מ טָמֵא פְּלִיגֵי מִיָּרִי אֶף בְּיְדוּעַ שְׂדָם מֶכָּה הוּא כַּמ"ש בְּתוֹסְפָתָא וְאֶפ"ה צָרִיף לְטַעֲמָא דְּנוֹסְתוֹת דְּרַבָּנּוּ דַּל"כ אֶף בְּיְדוּעַ שְׂאִין זֶה רַק דָּם מֶכָּה כְּגוֹן שְׂהוּא מְשׁוּנָה מְדָם רְאִיָּה וְכִינְצָא אֶפ"ה טְהוֹר: וְהִנֵּה הַתוֹסְפוֹת בְּנִדְהָ דְּף ע"א כְּתַבוּ אַהָּא דְּמִק"מ טָמֵא לֹא לְעַנְיָן שְׂיִהְיֶה הַדָּם הַנּוֹגַע בּוֹ

טמא טונמאת מגע דאפילו בלא מקור ליטמא אפילו פחות מרביעית משום דנוגע במת אלא בסתם ראיה גמורה קאמר שיטמא הדם במגע ומשא אע"ג דלאו רואה היא לאחר מיתה הואיל והיה במקור מחיים עכ"ל ולכאורה צ"ע כמש"ל דבלא"ה אין פאן טונמאה מחמת נגיעה בשעה שהיה במקור מחיים פינו דלאו דם חללים הוא ולא איקרי משקה וכ"כ הרמב"ן בדרף מ"א דדם אינו לא אנוכל ולא משקה וכן מבואר בדרף י"ט לענין דם ירוק דאינו מטמא ולא מכשיר ונלענ"ד דהתוס' ס"ל לפי מ"ש שם בדרף י"ט דהא דדם נדה מיקרי משקה נפקא להו לרבנן מתוספתא דשבת דקאמר מנין לדם נדה שהוא משקה נאמר פאן וטהרה במקור דמיה כו' ע"ש ולפי"ז לאו דוקא דם הנדה דהיינו שהוא טמא מחמת ראיות נדה אלא כל דם הבא מן המקור מהתם ילפינן לה דמשקה מיקרי אף אם אין בו משום טונמאת הנדה וא"כ שפיר שייך טונמא' בדם זה מתורת נגיעה במקור ומה שלא הוכיחו התוספות דלאו משום נגיעה היא דהא הוי מגע ביה"ס וכמ"ש התוספות בדרף ט"ז י"ל דלא בעו לאוכחי הכי דאיכא למדחי פינו דר"י פליג התם את"ק וסתם ת"ק דר"י הוא ר"מ ור"מ ס"ל דביה"ס מטמא וכבר כתבתי לעיל ליישב מ"ש התוספות דהוי ביה"ס ולא הוי טונמאה בלועה אף מ"ש התוספות דראיה גמורה קאמר שיטמא הדם במגע ובמשא הנה במגע מטמא בלא"ה שהרי הדם אב הטונמאה מחמת נגיעת מת רק דלענין משא קאמרי דדבר שנטמא במת אינו מטמא במשא וצ"ע דאמת שפן כתב רש"י בחולין דף ע"א דטמא מת אף עפ"י שהוא אב הטונמאה אין לו משא וכן פסק הרמב"ם בפרק מהלכות ט"מ אבל התוספו' שם הקשו על רש"י שכתב דאין טונמאת משא אלא למי שטונמאה באה ממנו הרי מדרס הניב מטמא במשא וה"נ טבעת שנגעה במת פינו דהוי כחלל לטמא במשא כו' והנה מ"ש התוספות פינו דהוי כחלל משמע דוקא מהאי טעמא קשיא להו וממה שהביאו ראיה ממדרס הניב משמע דאף דלא הוי כחלל שפיר מטמא במשא ובחידושי הרשב"א עשה מזה שני קושיות ע"ש ובחידושי הר"ן שכתב לתרץ זה דמשא במת עצמו לא למדנו אלא מנבילה ודיו לבא מן הדין כו' כמו נוגע בנבילה שאין לו טונמאת משא כו' ע"ש אמןם אני תמה דהאיך ס"ד לומר דטמא מת מטמא במשא דהא משנה מפורשת בריש מסכת פלים דטמא מת אינו מטמא במשא ולפ"ז קשה על התוס' דמאי מיייתי ממדרס הניב דעיקר הקושיא רק משום דהוי כחלל ומת עצמו מטמא במשא וצ"ע: וראיתי בתוס' יו"ט סוף נדה שהביא דברי התוספות וכתב ותמיהני על מ"ש דפחות מרביעית טמא משום דנגע במת דהא תנן פ"ב דאהלות רביעית דם שחסר טהור וכ"כ הרמב"ם סוף פ"ג מהל' ט"מ עכ"ל ולכאורה תמוה דמאי קא קשיא לי' דהתם לענין שיהי' מטמא אחרים במגע ומשא ואנהל כטונמאת מת עצמו צריך רביעית דם דאל"כ אין לו דין מת משא"כ פאן הוא להיפך דהדם נטמא מחמת שנוגע במת פשיטא דטמא אפי' בפחות מרביעית כמש"ל מדברי התוס' בשם ריב"א וכן פסק הרמב"ם דמשקין מתטמאין בכל שהוא ואפשר לומר דאיפקא קא קשיא לי' דלמה ברביעית דם שחסר אמרינן דטהור נהי שאין לו דין מת עצמו מ"מ טמא הוא משום נגיעה במת אף בפחות מרביעית ודחיקא לי' לפרש דטהור לענין שלא יהי' מטמא באנהל ובמשא במת אבל מ"מ יש לו טונמאת מגע מת דטהור לגמרי משמע אמןם כבר הבאתי לעיל דברי התוס' דחולין דף פ"ז שהקשו כן אברייתא דמיייתי התם כל משקה המת טהורים שהרי פשיטאין ממנו נוגעין בו ומקבלין טונמאה במגע ותירצו דמייירי פשיטאין ממנו דרף שפופרת כו' וכ"כ בר"ש פ"ו

דמכשירין בשם י"מ ע"ש וא"כ הך דרביעית דם שחסר דאמרין טהור נמי בכה"ג מיירי
ואפ"ה שפיר קאמר סתם רביעית דם שחסר טהור דהיינו שאין דינו פמת עצמו וממילא
דמשפחת לה זמנין דטהור לגמרי כגון דרף שפופרת משא"כ בהך דנדה דף ע"א שפיר
כתבו התוס' דטמא משום דנגע במת דא"ל דמיירי דרף שפופרת דא"כ ל"ל למנקט פלל
האשה שמתה כו' פיון דפלוגתא דרבנן ור"י אי מק"מ טמא ויהי פלוגתא מתניא שפיר
בלא מתה וראתה דרף שפופרת דאין טמא משום ראי' פדאיתא שם דף ר"א בבשרה ולא
בשפופרת ולפלוגי אי טמא משום מק"מ טמא וע"כ לומר דהתנא לא ניחא לי' למנקט
בהכי משום דמלתא דלא שכחא הוא וכמ"ש הר"ש פ"ו דמכשירין ולכך נקט פלוגתאיהו
בשמתה, א"כ שפיר כתבו התוס' דע"כ לאו משום דנגיעה במקור דאל"כ בלא"ה טמא
משום נגיעת מת והוא נכון לענ"ד וממ"ש מבןאר דמה דאמרין במתני' דדם שחסר
מרביעית טהור היינו דטהור מצד עצמו ונ"מ היכא דלית ביה משום נגיעה כגון שיצא
דרף שפופרת וכך צריך לפרש דברי הרמב"ם פ"ג מהל' ט"מ ובזה שוב אשוב לדברי
הרמב"ם בהל' א"ב דשפיר פתב והדם טהור דאע"פ שיש בו טומאה משום דאתי דרף
מקור מ"מ הדם טהור מחמת טומאת ראי' וממילא היכא דלית בי' טומאה משום דרף
מקור כגון שהוציאה הדם מן המפה אל בית החיצון דרף שפופרת שלא ראה פני המקור
פלל דטהור וכבר פתבתי לעיל בשיטת רש"י דנגע במקור בעינו שיהי' טומאתו כטומאת
המקור וכן נראה לפי מ"ש הרמב"ם בהל' מו"מ סוף פ"ד האשה שטתה כו' שהמקור
מקומו טמא אע"פ שיצא הדם אחר שמתה ואין פאן נדה הואיל ומקום טמא יצא מטמא
כו' והיינו לפי שהדם יוצא מן המקור הטמא משא"כ היכא שיוצא מן המפה וכא לו
בשפופרת דרף המקור עד בית החיצון אין לטמא משום מק"מ פלל וא"כ שפיר נקט
הרמב"ם טהור משום ראי' ומשפחת לה דטהור לגמרי כגון בשפופרת שלא נגע במקור
וא"ל דא"כ אפי' הי' דם גמור אינו טמא בשפופרת כמש"ל על דברי התוס' ז"א דנדאי
אם הי' דם מפה מטמא לא מהני מה שפא בשפופרת עד ביה"ח פיון שפבית החיצון נגע
בבשרה שפיר קרינו בי בבשרה והלכך אי הנה ונסתות דאורייתא הי' מקום לחוש שפא
פא לתוף השפופרת מדם ראי' ג"כ הי' טמא פיון שנפלט מתוף השפופרת לבית החיצון
ודנא היכא שיצא לגמרי דרף שפופרת מטהרינו משום דכתיב בבשרה ולא בשפופרת
ואין זה דוחק להעמיד פן בכוננת הרמב"ם שפכת סתם והדם טהור דכבר פתבתי דעיקר
הפנונה שטהור מטומאת ראי' ונ"מ שאין מטמא לח ויבש ואף שיש בו צד טומאה אחרת
מחמת המקור שפיר נקט לשון טהור פיון דמשפחת לה בגוונא דליכא צד טומאה דמקור
וכבר בירתי שע"כ לפרש פן בלשון הרמב"ם לענין רביעית דם שחסר וכן צריך לפרש
מ"ש שם בפ"ג מהל' ט"מ פל משקה היוצא מן המתים טהור דא"ל דהרמב"ם ס"ל כמ"ש
התוס' והר"ש שם לחד תירוץ דהוי קרא דילפינו מינייהו שאילו תורת משקה עליהם
אסמכתא בעלמא היא שהרי הרמב"ם בפירוש המשנה כתב שהפוסקי' אסמכתוה והעיקר
הלכה למשה מסיני ע"ש ואף אתה אל תתמה אם נפרש מ"ש הרמב"ם לענין מפה שהדם
טהור בכה"ג קאמר והנה הגאון בנ"ב כתב בכמה מקומות בפשיטות שהרמב"ם פוסק
דמק"מ טמא וקרא מקום למ"ש בהל' מו"מ ומזה העלה לענין מפה שבמקור דאיכא
ס"ס ספק מן הצדדים ספק מן המפה וכה היראני ידיד נפשי מחו' הרב הגדול החריף ובקי
מוהר"ר יעקבא לנדא פן לאותו צדיק הגאון אמיתי בעהמ"ח נ"ב ז"ל פי נדפס מחדש

חיבור אחד ושמו תשובה מאהבה לאחד מחכמי פראג מתלמידי אביו הגאון ז"ל ושם
בסימן קמ"ח תשובה א' מחתן המחבר שתמה על הגאון ז"ל בזה והנה לא על הגאון נ"ב
ז"ל לבד יש לתמוה בזה אף פי הגאון מוהצ"ה ז"ל האבד"ק האלפר שטאט בתשובה
שנדפסה בספר ס"ט סי' קפ"ז ס"ק ט' גם הוא פתב פדברי הנ"ב בזה וכתב שם ג"כ
שקרמב"ם פוסק מק"מ טמא וקשיא לי' למה פתב הרמב"ם נאמנת אשה כו' לפי פירושו
שם דהא ביקא תליא (וע"ש שכ"כ בשם הרמב"ם פ"ה מהל' א"ב ונראה שט"ס וצ"ל
בפרק יו"ד) ע"ש וכן בשו"ת פנסת יחזקאל סי' ל"ד השיב להגאון הנ"ל וכתב שם שאף
שקרמב"ם פוסק פרשב"ג דמק"מ טמא מ"מ לענין נאמנו' פוסק פרבי ונדחק שם שכ"כ
לדין דאין לנו טומאת ערב ע"ש והוא תמוה דתלי תניא בדלא תניא שרי הרמב"ם
פתב בהדיא לענין הדם שהוא טהור אף שם בסי' ל"ב שם הרגיש מדברי הרמב"ם אילו
(ויש ט"ס שם במ"ש וכ"כ הרמב"ם פרק תינוקות מהל' גדה הדם טהור וצ"ל וכ"כ
הרמב"ם בפ"ח מהל' א"ב) ומ"מ לענין דינא שפיר פתבו הגאונים הנ"ל דאף במקוה טמא
לענין טהרות משום דמק"מ טמא ומ"ש בפ"ח מהל' א"ב בע"כ צ"ל כמ"ש ומ"ש בתשובה
הנ"ל ליישב סתירת הרמב"ם דס"ל דרבי לית לי' הל"מ ומש"ה מטהר דהני ביה"ס וגם
שאין פאן רביעית הנה מ"ש דליכא רביעית שגג בזה דמ"מ איך אמר סתם שטהור דהו"ל
לפרש דוקא בליכא רביעית וגם מ"ש משום טומאת ביה"ס פבר פתבתי שאין מקום
להעמיד פן באוקימתת הש"ס ובפרט בתירוץ רבינא דבפירוש אמר דרבי סבר מק"מ
טהור ואין לנו לדחוק את השמועות ולפרש דמקומו טהור היינו שהנוגע בו במקומו טהור
לפי שהוא בבה"ס ומאי דאמרינן בשאר דוכתי מק"מ טהור פירושו שאין במקור משום
טומאה פלל דלית לן לעיולי פילא ומוטב שישארו דברי הרמב"ם בקושיא ולא נצטרף
להפך בלשון הש"ס מה שאינו סובל פן ואם רבינא לא ניחא לי' בהאי אוקימתא דטעמא
משום ביה"ס הוא רק הרמב"ם טעמא דנפשי' קאמר דלא תיקשו מת"ק דמתני' אדברי
רבי ורבותינו פבר פתבתי דנדאי ז"א דאטו רבינא לא ידע מתני' דהאשה שמתה כו'
ואפ"ה קאמר דרבי ס"ל מק"מ טהור וגם פבר הוכחתי מפסק הרמב"ם גופי' גפי יוצא
דופן דאף בדם מפה אמרינן דמק"מ טמא ובשו"ת נ"ב סי' מ"ב הביא שם דברי הרב
שרצה לחלק בין דם מפה לדם מקור והוא ז"ל פתב לא ידעתי לחלק הרי שראה חילוק
זה ולא שונה לו וכבר פתבתי בזה לעיל: ואמנם בלא"ה מ"ש דרבי אית לי' מק"מ טמא
ולית לי' הל"מ לטמא מגע ביה"ס מבואר למעיין שא"א לומר פן שרי התוספות פתבו
ותדע שהמקור טמא והאשה טהורה ולכאורה פוננת דבריהם דמוכח מזה שאין פאן
טומאה משום נגיעה דאל"כ למה האשה טהורה הרי היא נוגעת במקור הטמא אלא דע"כ
בה"ס הוא ומה שמקומו טמא הוא הל"מ ומזה מבואר דכל שאנו אומרים מק"מ טמא
ע"כ צ"ל הל"מ וא"ל דמה שהוא ממעינו המקור טמא אף בלא הל"מ ואשה טהורה אף
שנוגעת במקור דהני ביה"ס ומהאי טעמא גפי דם המכה טהור דהני ביה"ס אבל ז"א
דמ"מ קשיא דלמה האשה טהורה דנהי דביה"ס במגע לא מטמא במשא מיהא מטמא
פדאימא בנדה דף מ"ב וע"כ לומר דהני הל"מ ונצטרף לומר דלא הני הל"מ כ"א לענין
זה שיהי' המקור והנוגע ממנו טמא ודם המכה דאתי דרף המקור והאשה עצמה טהורה
ורשב"ג פליג וס"ל דהני הל"מ וטמא אף הנוגע ואין זה במשמע (גם מדברי הרמב"ם
בהקדמתו לפירוש המשנה נראה מדבריו דבהל"מ לא שניף מחלוקת ויש ליישב לפי מ"ש

בְּשׁוֹת חוֹת יָאִיר סִי קצ"ד וְקִצְרֹתִי) וְגַם דְּלִכְאוּרָה א"א לֹא לֹמַר שִׁיְהִי דָם מִכָּה שְׂבַמְקוֹר טְהוֹר לְגַמְרֵי אִם הַמְקוֹר מְקוֹמוֹ טְמֵא פִּינּוֹן שֶׁהֶרְמַב"ם פֶּתַח שְׂמֵקוֹר מְקוֹמוֹ טְמֵא וְהֵדָם הוּא אֵב הַטְּוֹמָאָה פְּדָם נִדָּה לְטְמֵא בְּמַגַּע וּבְמִשְׁאָא א"כ נִרְאֶה שֶׁהַמְקוֹר עֲצָמוֹ דִּינוֹ פְּנִידָה עֲצָמוֹ שְׂטֵמָא אֶחָד הַנוֹשֵׂא וְאֶחָד הַנִּישָׂא פְּדָאִיתָא בְּמִתְנִי פ"ה דְּזָבִים וְא"כ דָּם הַמִּפָּה שֶׁהוּא נִישָׂא ע"ג הַמְקוֹר אַע"פ שְׂבַמְגַע אִינוֹ טְמֵא מִשּׁוּם דְּהוּי בִּיה"ס מ"מ הוּא טְמֵא מִשּׁוּם דְּנִישָׂא עַל הַמְקוֹר דְּהוּי פְּנִישָׂא ע"ג הַמְקוֹר וְאִם נֹאמַר שֶׁדִּין הַמְקוֹר אִינוֹ פְּנִידָה עֲצָמוֹ אֲלָא פְּדָם הַנִּדָּה הוּי א"ש לְפִי מ"ש הַר"ש פ"א דְּכָלִּים דְּהָא דְּאֶמְרִינּוּ בְּפֶרֶק דָּם הַנִּדָּה אוֹתָם לְמַעוּטֵי דְמָה מֵאֲבָן מְסָמָא הֵינּוּ שֶׁהֵדָם תַּחַת הָאֲבָן וְהַטְּהוֹר יוֹשֵׁב עָלָיו דְּטְהוֹר הַנוֹשֵׂא הֵדָם טְמֵא כּו' אֲבָל הַנִּישָׂא ע"ג הֵדָם טְהוֹר כּו' ע"ש א"כ א"ש דַּאֲע"ג שֶׁהֵדָם נִישָׂא עַל הַמְקוֹר טְהוֹר אֲבָל אִין זֶה שִׁטַּת הֶרְמַב"ם וְלִדְיָדִין אֲבָן מְסָמָא מְלִתָּא אַחְרִיתָא הוּא אֲבָל נִישָׂא וְנוֹשֵׂא טְמֵא וְלִדְיָדִין פֶּתַח הַתִּי"ט בְּמַס' זָבִים דְּהָא דְּלֹא תִּנָּא בְּמִתְנִי נוֹשֵׂא וְנִישָׂא דְּסַמְךָ תִּנָּא אֲדַלְעִיל וְנִדָּא מִתְלַת נְקֻט ע"ש: וְכֵן מִשְׁמַע מִהֶרְמַב"ם בְּחִבּוּרוֹ פ"ו מֵהַל"מ מו"מ שֶׁפֶתַח נִמְצָאתָ לְמַד שֶׁהַזָּב וְהַזָּבָה כּו' וְדָם נִדָּה וְזָבָה כּו' כ"א מֵאֲיִלוֹ אֵב כּו' וְאֶחָד פֶּתַח כָּל הַכְּלִים שִׁישְׁנָאוֹ לְמַעְלָה מִזָּב הֵם הַנִּקְרָאִים מִדְּרָף כּו' וּפְשׁוּט דְּלֹאֹ דְּנֹקָא אֲלָא זָב וְחִבּוּרֵי קֶאֱמַר כְּמִבְּנֹאֹר לְמַעֲיִין שֵׁם וְא"כ פִּינּוֹן דְּנִישָׂא מִטַּעַם נוֹשֵׂא הוּא אֲפִילוֹ בְּבִיה"ס טְמֵא אֲלָא שְׂאֲפֹשֶׁר לֹאמַר פִּינּוֹן שֶׁהֶרְמַב"ם סוֹבֵר דְּקִרְאֵי דְּמִיִּיתֵי הַש"ס בְּדָרְף ל"ג לְעֵלְיוֹנוֹ שֶׁל זָב אֶסְמַכְתָּא, הוּא וְטוֹמָאת מִדְּרָף מִדְּבַרְיָהֶם בְּבִיה"ס לֹא גָזְרוּ עָלָיו אֲלָא שְׂאִין לְנוּ לְבָדוֹת זֶה מִדְּעַתִּינוּ וְא"כ אִין מְקוֹם לְטְהַר הֵדָם מִכָּה שְׂבַמְקוֹר לְגַמְרֵי אִם נִימָא דְּמִקְ"מ טְמֵא אָף י"ל לְפִי מַש"ל דְּמְקוֹר עֲצָמוֹ הוּא טוֹמָאָה בְּלוּעָה וְאֶפְי' בְּמִשְׁאָא לֹא מְטֵמָא א"כ מַכ"ש נִישָׂא דְּלֹא מְטֵמָאָה וְא"ש נְמִי דַּאֲשָׁה טְהוֹרָה אָף שֶׁהַמְקוֹר טְמֵא וְאִין חֲשַׁשׁ מִשּׁוּם נוֹשֵׂא פִּינּוֹן דְּטוֹמָאָה בְּלוּעָה הוּא וְכִדְאֶמְרִינּוּ בְּחֻלְיֵי דָרְף ע"א בְּעוֹבֵר מֵת בְּמַעֲצֵי אִמּוֹ שֶׁהִיא טְהוֹרָה מִשּׁוּם דַּה"ל טוֹמָאָה בְּלוּעָה וְכֵן בְּמִתְנִי פ"ז דַּאֲהֵלוֹת יֵצֵא הָרֵאשׁוֹן וְהַשְּׁנַי חֵי ע"ש אָף לְפִי מַש"ל י"ל דְּבִין הַשְּׁנַיִם אַע"פ שֶׁהוּא כְּמְקוֹר עֲצָמוֹ וְכִדְאֶמְרִינּוּ בֵּין הַשְּׁנַיִם כְּלִפְנֵי מ"מ לֹא טוֹמָאָה בְּלוּעָה מִקְרֵי פִּינּוֹן דְּבַש"ס מְסַפְקָא לָן אִם בֵּין הַשְּׁנַיִם כְּלִפְנֵי אוֹ פְּלַחוּץ אָף דְּקו"ל כְּלִפְנֵי מ"מ עכ"פ אִין קְרוּי בְּלוּעָה רַק הוּי כְּבִית הַחִיצוֹן שֶׁהוּא בִּיה"ס לְבַד וְא"כ כְּפֻשְׁדָּם הַמִּכָּה מִתְעַרֵּב עַל הַשְּׁנַיִם הוּי נִישָׂא שְׂמֵטָמָא אָף בְּבִיה"ס וַצ"ע: .

וְחֻזְנוֹ לְמ"ש שְׂאִין מְקוֹם לְפָרֵשׁ בְּדַבְרֵי הֶרְמַב"ם שֶׁסְּפֹר דְּמִקְ"מ טְהוֹר וְיִהְיִי הֵדָם טְהוֹר לְגַמְרֵי אֲלָא צְרִיךְ לְפָרֵשׁ דְּטְהוֹר מְטוֹמָאת רֵאִי קֶאֱמַר כַּמ"ש מִכְּמָה מְקוֹמוֹת שְׂאִינוּ מְוַכְרְחִים לְפָרֵשׁ פֶּן וְעֵינּוּ בְּרַמְב"ם סוֹף הַל' ט"מ אִם הֵמָּת יֵצֵא רֵאשׁוֹן הַחֵי טְהוֹר וְתַמָּה הָרֵאָב"ד דְּהָאִיךְ אֲפֹשֶׁר דְּהָא הָאֲשָׁה טְמֵאָה וּמְטֵמָאת הַנּוֹלָד וְעוֹד שְׂטֵמָא מֵאִמּוֹ שְׂטֵמָאָה לְיָדָהּ וְהַכ"מ פֶּתַח לְקוּי שְׁנֵי דְּטְהוֹר מְטוֹמָאת ז' קֶאֱמַר וְעַל קוֹשְׁי' הָרֵאשׁוֹנָה י"ל שֶׁהַקִּיפּוֹ הֶרְחַם בְּפִשְׁטֵי פְּלִי עוֹר כּו' וְהַתִּי"ט פֶּרֶק ז' דַּאֲהֵלוֹת פֶּתַח שֶׁדְּבַר זָר וְרַחוּק מְאֹד וְלֹא יִדְעֵתִי לְמָה לֹא תִּירָץ דְּמֵאִי טְהוֹר דְּקֶאֱמַר מְטוֹמָאת שְׂבַעָה וְכִלּוֹמַר שֶׁהוּא טְהוֹר מִמַּגַּע הֵמָּת עֲצָמוֹ כּו' וְלַעֲנֵן דְּאֲפֹשֶׁר שְׂגָם הַכ"מ ר"ל דְּטְהוֹר מְטוֹמָאת ז' קֶאֱמַר אֲלָא פְּדִי לִינִישְׁב מֵאִי דְּנִקְט טְהוֹר סְתָם מִשּׁוּם דְּמְטוֹמָאת מַגַּע הָאֲשָׁה מְשַׁכַּחַת לָהּ דְּטְהוֹר אָף שֶׁהוּא מְצִיאת רַחוּק מ"מ שׁוֹב שְׂפִיר אִיכָּא לְמִנְקֻט סְתָם טְהוֹר דְּהֵינּוּ מְטוֹמָאת זִינּוּ וְעַכ"פ מ"ש לְעִיל דְּבַרְי הֶרְמַב"ם מִתְפָּרְשִׁים דְּטְהוֹר מְטוֹמָאת רֵאִי וְנִקְט סְתָם טְהוֹר פִּינּוֹן דְּלְטֵמָא טוֹמָאת

המקור שמקומו טמא משפחת לה שלא יפול בו טומאה זו כגון בשפופרת הוא נכון שהרי זה אינו מציאת רחוק פה היא דהכ"מ והוא מציאת קרוב פדבעי עלה בש"ס ופסקה הרמב"ם ג"כ ואין להאריך: העולה מתוך דברינו שצדקו דברי הגאון האמיתי בעל נ"ב ז"ל לדינא וכאשר פתבתי שפן פתבו פמה גדולים וכ"כ ג"כ בכר"ו הל' גדה והזכיר דבריו בתשו' הרב המחבר הג"ל ושם בק"א האריך נכדו של הגאון ז"ל ליישב סתירת הרמב"ם הג"ל בדברים דחוקים אף הדין דין אמת לענ"ד שאם מקור מקומו טמא אף דם המפה שבמקור טמא הן אמת שבמקור אחר פקפקתי בהם מלתא שפתבו דמהני פשפסק א' מתיר יותר מחבירו אף שאין נ"מ לדידן לדינא וכתבתי דעיקרא דמלתא דאם ספק א' מתיר יותר סימנא מלתא ששני הספקי' הם שני צדדי היתר ולית ביה משום שם אונס חד וביארתי על נכון אבל בגוף הדבר שדם המפה הפך ממקור טמא אם מקור מקומו טמא אין לפקפק בזה כלל ודברי הרמב"ם הם מיושבים על הדרך שפתבתי וה' יאיר עיני במאור תורתו דברי זעירא מן חב"י: הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד הלא פה דברי מאז נדרש מעמדי ענין זה ושמחתי בחלקי פי העליתי בעזה"י ישוב נכון לדברי הרמב"ם וגם זכיתי ללמוד זכות על רבינו הגדול האמיתי ז"ל פדרכי מאז להיות חפץ בהצדקו ואחר זמן יצא לאור שו"ת נ"ב מ"ת ושם סימן נשאל הגאון ז"ל בעצמו ע"ז והשיב תשובתו הרמה והצדתי וראיתי פי עיקרו ושרשו של דברים קיימתי מסברא דנפשאי ואם במקצת דברים נטתה ימיני פה הוא דרפה של תורה שלא להתנבאות בסגנון אחד שמה לפי ויגל כבודי מוכטחני פי יש לי שכל טוב בעמלי פי זכותי' דרב דנפיש טובא יהי' מגן בעדי דמהפיקנא בזכותי' עד מקום שיד שפלי מגעת ולהיות פי הדברים עתיקים ומלתא מני אנדא לא ראיתי רק דרף העברה וצ"ע קצת לדבריו מפלוגתת ת"ק ור' יהודה בגדה דף ע"א והרמב"ם פסק משנה זו בסוף פ"ד מהל' מו"מ שהדם מטמא משום פתם שמקור מקומו טמא אע"פ שיצא הדם אחר שמתה ואין פאן גדה הואיל ומקום טמא יצא מטמא טומאת פתמים ע"ש והגאון ז"ל לא הזכיר בתשובתו דברי הרמב"ם אילו אף לענ"ד יש מקום ליישב הדברים על הדרך שפתב גבי דם שיצא דרף דופן והדבר צריך תלמוד וקצרתי פעת: שאלה נא שאלה אשה שראתה דם מחמת תשמיש ובדקה פמה פעמים ע"י שפופרת ולא נמצא דם כלל לא על ראשו ולא מן הצד ואח"כ בדקה עצמה פמה פעמים ע"י מילדות חכמה בשפופרת ונמצא דם מן הצד אבל על ראשו לא נמצא כלל וחכמי הרופאים אומרים שבנדאי דם זה מחמת דוחק הצדדים שיש לה אינה מיוחדת שם ויש להאשה הזאת נוסת קבוע פאורח כל הנשים ומרגשת תמיד בשעת נוסתה פדדרף כל הנשים ובשעת תשמיש אינה מרגשת פלום רק לפעמים מרגשת פאב מן הצדדים ונפשה בשאלתה אם צריכה לספירת ז"נ בכל פעם שתראה מחמת תשמיש אף שלא בשעת נוסתה או אפשר שאנו תולין שדם זה מן הצדדים ונקתה וטהורה היא לגמרי אף בלא ז' נקיים: תשובה דבר זה נפתח ברבנותא גאוני הדור אשר היה בדור שלפנינו שנתחבטו בדבר זה ולא העלו דבר ברור פאשר מבואר בשו"ת נודע ביהודא סי' מ"ג עד סי' מ"ו ודעת הגאון מהר"י הרווי"ץ ז"ל האב"ד דק"ק האמבורג בפשיטות שא"צ ז' נקיים בכה"ג שבדקה בשפופרת והגאון מהר"י לנדא בעהמ"ח נודע ביהודא מראה פנים לכאן ולכאן וכתב שיש לחוש שמה הדם הנמצא פעת בצד השפופרת לאו דם צדדים הוא אלא מן המקור וכותלי בית הרחם העמידוהו ולכן נמצא עתה בציד השפופרת רק

להתירה לבעלה שלא תוחזק ברוא' מחמת תשמיש לא תישינו לזה שאין זה רק מחשש
ונסתות וקי"ל ונסתות דרבנן משא"כ לעגנן ז"נ שהיא איסור דאורייתא והאריה בסוגי'
דריש גדה דשם איתא פלוגתא דשמאי והלל אי דיה שעמא דשמאי ס"ל כותלי בית הרחם
לא מוקמי דם וב"ה תיגיש לעגנן טהרות כו' ע"ש.

ונאני תמה דלכמ"ש התו' שם דבשוכבת אפרקוד לא שיניך הך סברא אם איתא דהוי דם
מעיקרא הנה אתי וכ"כ שאר המפורשים שם א"כ פשיטא דבשעת בדיקות השפופרת
שהיא שוכבת אפרקוד פדרה תשמישה אין מקום לסמוך על הך סברא אם איתא דהוי
דם כו' והגאון נ"ב ז"ל גופיה בסוף דבריו שם הביא דברי התוס' בזה וכתב דמש"ה אם
תרצה לבדוק בשעת תשמיש צריכ' בדיקות חורין כו' לפי שאז שוכבות אפרקוד כו'
ע"ש: איברא דאיכא לאקשוני אסברת התוס' בזה מהא דאמרינו בגדה דף ס' שלש נשים
שהיו ישנות במטה כו' אמר ר"י אמר רב והיא שפדקה עצמה כשיעור ונסת סבר לה כבר
פדא דאמר כל שבעלה בחטאת טהרותי טמאות כו' ור"א אמר אפ"ל בעלה בחטאת
טהרותי תלויות בשלמא התם אימור שמש עכבוה לדם הך אם איתא דהנה לדם מאן
עכבי' ולפי סברת התוס' קשה על בר פדא דמדמי טהרות לחטאת נהי דעכבת שמש לית
לן מ"מ כיון דבשעת תשמיש שוכבת אפרקוד שפיר אמרינו דדם הוי מעיקרא משא"כ
בטהרות וכן קשה דלמה הוצרך אליבא דר"א לפלוגי מחמת עכבת שמש דת"ל דשוכבת
אפרקוד ומשמע מזה דאם היתה שוכבת אפרקוד ועסקה בטהרות נמי קאמר דטהרותי
תלויות כיון דליכא עכבת שמש אמרינו דמעיקרא הוי אתי וכדי ליישב דברי התוס' יבואר
אי"ה: ומתחלה אבאר במ"ש רש"י הך אם איתא דהנה לדם מאן עכבי' כו' ופרש"י
הלכה ודאי טומאה ליכא אלא גזרת מעל"ע דרבנן וזה תימא דמנ"ל לרש"י דאין כאן רק
טומאת מעל"ע דרבנן דילמא אף לר' אושעיא הוי ספיקא דאורייתא דהא גם ר"א מודה
בלאחר זמן ששהתה כדי שתירד מן המטה כו' בעלה באשם תלוי דספק הוי דם בשעת
ביאה ספק בתר הכי ואע"ג דבזה ליכא עכבת שמש וע"כ לומר דאף דא"א לומר
דמחזיקין בטומאה ודאי היכא דליכא עכבת שמש מ"מ אכתי ספיקא הוי דילמא אתי
מעיקרא ונתעכב קצת בכותלי בה"ר כיון דרוב פעמים בא קודם אלא מחמת דאיכא
סברא אם איתא דהוי דם מאן עכביה דרוב פעמים אין כותלי בית הרחם מעכבי' הדם
נזב לחוץ מיד איתרע לי' האי רובא דאתי מעיקרא והווי ספיקא אבל מ"מ מידי ספיקא
לא נפיק ולכך חייב באשם תלוי אף שפבר יצא השמש והוי שהות לדם לצאת בכדי
שתירד כו' מ"מ מחייבינו ליה באשם תלוי ומהאי טעמ' גופא גם הטהרות טמאין מספק
וא"ל דר"א ס"ל דהיכא דליכא שמש דמעכב אמרינו דודאי לא הוי דם מעיקרא וס"ל
דכאמת אין לחייבו באש"ת והא דאמרינו בדר' י"ד תנא וחיובין באש"ת ותנא דידן בעינן
חתיכה משני חתיכות היינו לבר פדא אבל לר"א טעמא דתנא דידן משום דאי איתא דהוי
דם מעיקרא מאן עכביה וס"ל דתנא דידן פליג בהא עם תנא דברייתא וקי"ל כותלי בית הרחם
דפטורים מן הקרבן ז"א דהא במתני' תני דטמאים מספק ופטורים מן הקרבן ואח"כ
מטמא מעל"ע כו' אלמא דברי שא טמאים מספק ממש וע"כ הא דפטורים מאש"ת משום
דס"ל דבעינן חתיכה מב"ח אבל מ"מ ספק גמור יש כאן כמ"ש רש"י שם לתלות אבל
לא לשרוף ול"ל לרש"י לפרושי משום גזרת מעל"ע דרבנן: ועוד קשה שהרי רש"י שם
כתב אהא דבר פדא כל שבעלה פטור טהרותי טהרות דמיירי בהנה דדין שעמא וכ"כ

התו' שם וְאִם לַפֶּמֶשׁ רִשִׁי דְאֶפְשָׁר בַּר פְּדָא סוֹבֵר כְּשִׁמְאֵי וְאִ"כ י"ל דר"א לא סִבֵּר
כְּשִׁמְאֵי מ"מ אֵין גַּלְפֵּעַנ"ד לְפָרֵשׁ פֶּן דֵּא"כ ה"ל לר"א לְפִלוּגֵי גַם אֶסְיָא וּלְמִימַר דְּבִין
שְׁבַעֲלָה בְּחֻטָּאת בֵּין שְׁהוּא פִּטוּר טְהוּרֹתֵי תְלוּיֹת מְטַעַם גְּזֵרַת מַעַל"ע דְּרַבְּנָן אֵלָא ע"כ
דר"א טְהוּרֹתֵי תְלוּיֹת מְדֹאֹרְיִיתָא קְאָמַר אֶפְי' בְּהִנֵּה דְדִינָן שְׁעָתָן פִּינוּן שְׁמַצָּא תוּךְ
שְׁיַעוּר וְנוֹסַת וּלְכֹאוּרָה הִיָּה אֶפְשָׁר לומר דְּקִשְׁנָי לִי לְרִשִׁי בְּהָא דְקָאָמַר רַב אוֹשְׁעִיָא אֶפְיֵלוּ
בַּעֲלָה בְּחֻטָּאת טְהוּרֹתֵי תְלוּיֹת דְּמִשְׁמַע דְּגַם בְּבַעֲלָה בְּאִשׁ"ת טְהוּרֹתֵי תְלוּיֹת וּמוֹדָה לְבַר
פְּדָא בְּהָא אֵלָא שְׁהוּסִיף דְאֶפְיֵלוּ בַּעֲלָה בְּחֻטָּאת וְאִ"כ קִשְׁה פִּינוּן דְּהִכָּא בְּטְהוּרֹת לִיכָּא שְׁמִשׁ
דְּעַפְבִּיָּה וְאִם בְּאִנּוּ לְסַפֵּק עַל הַטְּהוּרֹת ע"כ לומר דְאִשְׁתַּהֵי שְׁם בְּזִמְנָן עֶסֶק בְּטְהוּרֹת וְגַם
אִתְּ"כ זִמְנָן מַה וְכוּלֵי הָאֵי לִית לָן לְמִימַר דְאִשְׁתַּהֵי וְהוּי כְּמוֹ אַחַר זִמְנָן דְקִי"ל בַּעֲלָה פִּטוּר
אִע"ג דְאִיכָּא עַפְבִּיָּה שְׁמִשׁ וְהוּ"נ הִכָּא דְלִיכָּא עַפְבִּיָּה שְׁמִשׁ וְהוּא אַחַר אוֹתִיּוֹם לְבַד וְע"כ
טַעְמָא מְשׁוּם גְּזֵרַת מַעַל"ע דְּרַבְּנָן אֲבָל עֲדִינָן צ"ע דְמַנ"ל הֵךְ סְבָרָא דִילְמָא שְׁפִיר חִיִּישִׁינוּ
דְמִשְׁתַּהֵי זִמְנָן פְּנָה דְהִיָּינוּ שְׁעַת עֶסֶק הַטְּהוּרֹת וְאִתְּ"כ בְּכַדִּי שְׁתַּרְד כו' וּלְכַד שְׁפִיר טְהוּרֹתֵי
תְלוּיֹת אַף בְּכַה"ג וְאֵין זֶה דוֹמָה לְאַחַר אַחַר שְׁבַעֲלָה פִּטוּר דְהִתְם פִּינוּן שְׁהוּא מְנוֹפְלָג קֶצֶת
מִן הַתְּשִׁמִּישׁ לֹא תְלִינוּ כָּלֵל שְׁהִי בְשַׁעַת תְּשִׁמִּישׁ אֲבָל בְּחַד אַחַר זִמְנָן דְחִיִּישִׁינוּ שְׁהִי שְׁם
בְשַׁעַת תְּשִׁמִּישׁ וּמְחִיבִינוּ לִי בְּאִשׁ"ת אִע"פ שְׁלִגְבֵי טְהוּרֹת אֵין לְטַמָּא וְדֵאֵי מְחַמַּת סְבָרָא
דְמֵאֵן עַפְבִּיָּה מ"מ סְפִיק' הוּי שְׁמָא נְשַׁתְּהָה קֶצֶת דְהִיָּינוּ כְּשִׁיעוּר עֶסֶק הַטְּהוּרֹת וּבְכַדִּי
שְׁתַּרְד וּלְכַד טְהוּרֹתֵי תְלוּיֹת מְדֹאֹרְיִיתָא וְעוּד דְאֵי תִימָא דְמְשׁוּם דְלֹא חִיִּישִׁינוּ דְאִשְׁתַּהֵי
כְּוִלֵי הָאֵי אֲתִינוּ עֲלָה א"כ בְּתוּךְ שְׁיַעוּר וְנוֹסַת דְנוֹדֵאֵי חִיִּישִׁינוּ דְאִשְׁתַּהֵי כְּשִׁיעוּר זֶה וְכַמֶּשׁ"ל
דְמוּכַח הִכִּי מְדַמְחִיבִינוּ לְבַעֲלָה בְּאִשׁ"ת אִע"ג דְאִיכָּא עַפְבִּיָּה זִמְנָן בְּכַדִּי שְׁתַּרְד וְזוֹ עַפְבִּיָּה
שְׁאִינוּ מִן הַשְּׁמִשׁ כָּלֵל שְׁפָכֵר יֵצֵא וּבְכַה"ג הוּ"ל לְטַמָּא הַטְּהוּרֹת מְסַפֵּק אִע"ג דְלִיכָּא עַפְבִּיָּה
שְׁמִשׁ וּמְדַבְּרֵי רִשִׁי מְשַׁמַּע דְּגַם הִכָּא שְׁבַעֲלָה בְּחֻטָּאת אֵין פָּאֵן רַק טְנוּמָא מַעַל"ע
מְדַרְבְּנָן וְנִרְאָה מְזַה דְרִשִׁי"ס לִי אֵלִיכָּא דר"א דְבַכְלָ גּוֹנְנֵי אֵין לָנוּ לְחוּשׁ לְעַפְבִּיָּה זִמְנָן
מְדֹאֹרְיִיתָא וּמְשַׁמַּע לִיָּה הִכִּי מְדַקְאָמַר מְשַׁל דַּר' כו' יִלְד מְמַהֵר לְבֵא וְהִיָּינוּ פִּינוּן שְׁנוֹסְתַּלְק
הַשְּׁמִשׁ שְׁהִי מְעַפֵּב הוּא מְמַהֵר לְבֵא וְאִינוּ מְתַעַפֵּב כָּלֵל וְאֵין לְחַלֵּק בֵּין זִמְנָן קֶצֶת אַרוּךְ
יֹתֵר מְזַה דַּס"ס זִמְנָן מוּעֵט הוּא וְהִלְכָּה אַף הִכָּא שְׁבַעֲלָה בְּחֻטָּאת מ"מ גְּבִי טְהוּרֹת דְלִיכָּא
עַפְבִּיָּה שְׁמִשׁ אֶפְי' סְפִיקָא דְאֹרְיִיתָא לִיכָּא רַק גְּזֵרַת מַעַל"ע דְּרַבְּנָן וּלְפִי"ז צ"ע הָא דְאַחַר
זִמְנָן בַּעֲלָה בְּאִשְׁמִשׁ תְלוּיָהּ הִיא אֵלִיכָּא דְבַר פְּדָא אֲבָל לר"א מְתַנִּי פְּלִיגֵי וְס"ל דְפִטוּר אַף
מֵאִשׁ"ת אֵלָא דְכָבֵר כְּתַבְתִּי שׁו"א דְהָא בְּמִתְנֵי קְתַנִּי דְטַמְאִים מְסַפֵּק מוּכַח אַף דְבְכַה"ג
סְפִיק' הוּי מְדֹאֹרְיִיתָא וּמְדַבְּרֵי הַתּוֹסֵס שְׁם נִרְאָה דַּס"ל דְבְּאִמַּת מַה"ט טְהוּרֹתֵי תְלוּיֹת
שְׁהַקְשׁוּ דְכִינוּן דִּיכוּל לְהִיּוֹת אַף בְּשִׁיעוּר וְנוֹסַת שְׁלֵא הִי הַדָּם בְּשַׁעַת בִּיאָה אִמְאֵי בַּעֲלָה
בְּחֻטָּאת הָא סְפִיקָא הוּא וְר"ל דְבְּשִׁלְמָא לְבַר פְּדָא אֶמְרִינוּ דְנוֹדֵאֵי כָּל שְׁנַמְצָא תוּךְ שְׁיַעוּר
וְנוֹסַת דְהִיָּינוּ קִינוּחַ לֹא אֲתִי בְּרַגַע זוֹ אֵלָא הִי שְׁם בְּשַׁעַת בִּיאָה וּבְשַׁעַת עֶסֶק הַטְּהוּרֹת וּלְכַד
חִיבֵי חֻטָּאת דֵּאֵין סְבָרָא כָּלֵל לְדִידֵי שְׁיָבֵא הַדָּם בְּרַגַע זוֹ עַצְמוֹ אֲבָל לר"א פִּינוּן דְאֶפְשָׁר
שְׁיָבֵא בְּרַגַע זוֹ שְׁסִילְקָה הַטְּהוּרֹת א"כ אִמְאֵי בַּעֲלָה בְּחֻטָּאת כו' וְלָזֶה תִּרְצוּ דְרוּב פְּעָמִים
כָּא מְקוּד' וּבְתִשְׁמִישׁ דְאִיכָּא לְמִתְלֵי בְּעִיכּוּב שְׁמִשׁ טַמָּא מַה"ת ר"ל דְבְּשִׁלְמָא בְּטְהוּרֹת אַף
שְׁיָשׁ לִילָךְ אַחַר שְׁבָא קוּדָם בְּשַׁעַת עֶסֶק הַטְּהוּרֹת מ"מ הָרוּב גְּסַתֵּר מְחַמַּת סְבָרָא דְמֵאֵן
עַפְבִּיָּה וּבַעַל כְּרַחֲנוּ לומר שְׁבָא בְּרַגַע זוֹ שֶׁל הַבְּדִיקָה אֲבָל בְּתִשְׁמִישׁ פִּינוּן דְלִיכָּא הוּכַחָה
דְמֵאֵן עַפְבִּיָּה אֲזִלְיָנוּ בְּתַר רַבָּא שְׁבָא מְקוּדָם וְחִיבֵי חֻטָּאת וּלְפ"ז מוּכַח שְׁהִתּוּ מְפָרְשִׁים

דַּטְהָרוּתִי תְלוּיּוֹת מְסַפֵּק תּוֹרָה דַּאֲלִ"כ מְעִיקְךָ מַאי קָא קָשִׁי לְהוּ דְהָא כְּמוּ לְבַר פְּדָא לָא אֲמַרִּינּוּ לְסַפּוּק דְלִמָּא הָדָם בְּא בְּרַגְעַ הַבְּדִיקָה כְּמוּ כּוֹן לַר"א רַק דַּר"א ס"ל דְּבִטְהָרוֹת אִיכּוּ הוֹכְחָה גְמוּרָה שְׂבָא בְּרַגְעַ הַבְּדִיקָה וּבַר פְּדָא ס"ל שְׂאִין זֶה הוֹכְחָה פְּלִל וְע"כ לָא פְּלִיגִי אֱלָא בְּטְהָרוֹ דְּאִיכּוּ הוֹכְחָה זֶה מִשָּׂא"כ בְּתַשְׁמִישׁ דְּגַם ר"א מוֹדָה וְכִדְקָאֲמַר לְהַדְנָי דְּאֲמַרִּינּוּ שְׁמַשׁ עֲפֻבִי וּמִמִּילָא דְּמִסְתַּמָּא בָּא קוֹדֵם וְדוֹחֵק לְוַמַּר דְּמִלְּשָׁנָא דְּקָאֲמַר אִימָא שְׁמַשׁ עֲפֻבִי מִשְׁמַע דְּסַפִּיק' הָוִי אִי בָּא מְקוֹדֵם אוּ לָא וּלְכַף קָשִׁי לְהוּ שְׁפִיר דַּא"כ אֲמַאי בְּחֻטָּאת דַּז"א דַּמְנ"ל לְהַש"ס גּוּפָא לְמִימַר הָכִי דַּמַּה"ת נֹאמַר שְׁיַפְלֹג עִם בַּר פְּדָא וּכְמוּ דְּלְבַר פְּדָא וְדַאי בָּא מְקוֹדֵם אַף הִיכּוּ דְּלִיכָא עֲפֻבִי שְׁמַשׁ פִּן לְדִידְנָי הִיכָא דְּאִיכּוּ עֲפֻבִי שְׁמַשׁ אֱלָא וְדַאי דְּהַתּוֹס' ס"ל דְּטְהָרוּתִי תְלוּיּוֹת מְסַפֵּק תּוֹרָה וַא"כ ע"כ דְּהָד הוֹכְחָה דְּמֵאן עֲפֻבִי לָאוּ בְּיַרְוּר גְמוּרָה הוּא דְּהַשְׁתָּ אֲתִי וַא"כ א"ל דַּס"ל בְּהָא כְּמוּ בַר פְּדָא דְּמַחְזִיקִין לִי וְדַאי שְׂבָא מְקוֹדֵם דַּא"כ לָא הִי לֹו לְתַלוּת בְּשִׁבִיל סַבְר' זֶה דְּמֵאן עֲפֻבִי שְׂאִינוּ בְּיַרְוּר גְמוּרָה אֱלָא אִיהוּ סוֹבְר דְּגַם הָא דְּמַחְזִיקִינוּ שְׂבָא מְקוֹדֵם אִינוּ חֲזָקָה גְמוּרָה וְיִכּוּל לְהִיּוֹת שְׂבָא אַח"כ וְכִינּוּ דְּאִיכָּא סְבָרָא דְּמֵאן עֲפֻבִי טְהָרוּתִי תְלוּיּוֹת וּלְהָכִי קָשִׁי לְהוּ אֲמַאי בְּחֻטָּאת וְע"ז תִּירְצוּ דְּנָהִי שְׂאִין זֶה חֲזָקָה גְמוּרָה שְׂבָא קוֹדֵם מ"מ רוּב פְּעֻמִּים בָּא קוֹדֵם הַלְכָּף יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין יֵשׁ דְּבַר הַמְעַכֵּב אוּ לָא דְּכְשָׂאִין דְּבַר הַמְעַכֵּב אִיתְרַע לְהַ רְנָבָא אַף לְכַאוּרָה יֵשׁ לְעֵינִין בְּהָא דְּבַר פְּדָא דְּהִיכָא מִיַּרְי אִי בְּהַרְגִּישָׁה פְּשִׁיט' וְאַף ר"א לָא פְּלִיג בְּהָא כִּינּוּ שְׁהַרְגִּישָׁה בְּשַׁעַת עַסְקָה בְּטְהָרוֹת וְאִי דְּלָא הַרְגִּישָׁה א"כ ע"כ דְּדָם לָא אֲתִי מְעִיקְךָ וְאִי מִשּׁוּם דְּגַם עֲכָשְׁוֹ לָא הַרְגִּישָׁה ז"א דְּכַסְבוּרָה הַרְגִּישָׁת עַד הוּא וּמַה"ט ס"ל לְשִׁמְאִי דְּדִינָה שְׁעַתָּה מִשּׁוּם דְּאִישָׁה מְרַגְשָׁת בְּעַצְמָה וְאַף הִלְל לָא פְּלִיג אֱלָא מִשּׁוּם חוּמְךָ דְּקִדְשִׁים וְטְהָרוֹת תְלוּיּוֹת מִשּׁוּם גְזֵרַת מַעַל"ע אֲבָל אִין כָּאן טוּמְאָה וְדַאי וּמַכ"ש דְּקָשָׁה לְפִי מַה שְׁכַתְבַּר רַש"י דְּבַר פְּדָא סְבִיר' לִיָּה כְּשִׁמְאִי וְאִם כּוֹן קָשָׁה לְהַף אֲקוּמְתָא דְּמוֹקִי הָתָם טַעְמָא דְּשִׁמְאִי מִשּׁוּם דְּאִישָׁה מְרַגְשָׁת וְאַפְשָׁר לְוַמַּר דַּס"ל כִּינּוּ שְׂרַאָתָה בְּתוּף שְׁיַעוּר וְנוֹסַת רְגְלִים לְדְבַר שְׂבָא קוֹדֵם זְמַן מַה וְאַרְגִּישָׁה וְלָאוּ אֲדַעְתָּה מִשָּׂא"כ לְטַמְאָה מַעַל"ע לְמַפְרַע לָא תְּלִינּוּ בְּזֵה דְּאַרְגִּישָׁה וְלָאוּ אֲדַעְתָּה וְשָׂרִינּוּ לְהַ מְטַעְמָא דְּאִישָׁה מְרַגְשָׁת בְּעַצְמָה וְכּוֹן מוֹכַח מַדְר"א דְּקָאֲמַר בְּשִׁלְמָא הָתָם אִימּוֹר שְׁמַשׁ עֲפֻבִי כוּ וְקָשָׁה דְּבִלָּא הָאִי טַעְמָא הָוִי מְצִי לְפִלוּגִי בְּפִשְׁטוּת דְּבִשְׁלָמָה הָתָם אֲמַרִּינּוּ דְּאַרְגִּישָׁה וְכַסְבוּרָה הַרְגִּישָׁת שְׁמַשׁ הוּא אֲבָל הָכָא גְבִי טְהָרוֹת אִם אִיתָא דְּמַעְקָךָ אֲתִי הוּ"ל לְהַרְגִּישׁ וְהָא דְּלָא הַרְגִּישָׁה עֲכָשְׁוֹ כְּשִׁפְדָּקָה כַּסְבוּרָה הַרְגִּישָׁת עַד הוּא אֱלָא ע"כ דְּשְׁפִיר מְצִינּוּ לְמִימַר דְּאַרְגִּישָׁה וְלָאוּ אֲדַעְתָּה וְהִי לְנוּ לְתַלוּ בְּכַף כִּינּוּ שְׁהוּא תוּף שְׁיַעוּר וְנוֹסַת רַק דְּכִינּוּ דִי"ל מֵאן עֲפֻבִי ע"כ דְּהַשְׁתָּא קָאֲתִי וּמ"מ ס"ל דְּטְהָרוֹת תְלוּיּוֹת מִשּׁוּם דִּילְמָא אַרְגִּישָׁה וְלָאוּ אֲדַעְתָּה: וּלְפִי"ז י"ל דְּבִשְׁלָמָא לְבַר פְּדָא דַּס"ל דְּתוּף נּוֹסַת הוּא מוֹפַת חוּתְּוֹף שְׂבָא קוֹדֵם וְלָא מְשַׁגְּיחִינוּ בְּסְבָרָא דְּמֵאן עֲפֻבִי מִמִּיל' דְּאֲמַרִּי דְּאַרְגִּישָׁה וְלָאוּ אֲדַעְתָּה אֲבָל לַר' אוּשְׁעִי דַּס"ל דְּרוּב בָּא מְקוֹדֵם וְהִיכָא דְּאִיכָּא סְבָרָא דְּמֵאן עֲפֻבִי אִיתְרַע לִי רְנָבָא וְאִיכּוּ סַפִּיק' דִּילְמָא הַשְׁתָּ אֲתִי מַה"ת לְתַלוּת דְּאַרְגִּישָׁה וְלָאוּ אֲדַעְתָּה וַא"ל כִּינּוּ שְׂרוּב יְמִי בְּהַרְגִּישָׁה ז"א דְּאַדְרַבָּה אֲמַרִּינּוּ כִּינּוּ שְׂרוּב יְמִיָּה בְּהַרְגִּישָׁה הַשְׁתָּא הוּא דְּאֲתִי וְכַסְבוּרָה הַרְגִּישָׁת עַד הוּא מִשָּׂא"כ אִם נֹאמַר דְּמַעְקָךָ אֲתִי אִין כָּאן הַרְגִּישָׁה וּמ"מ טְהָרוּתִי תְלוּיּוֹת מִשּׁוּם מַעַל"ע דְּרַבְּנָן דְּאֲמַרִּינּוּ כַּסְבוּרָה הַרְגִּישָׁת מ"ר הוּא אֲבָל לְוַמַּר דְּאֲתִי בְּשַׁעַת עַסְקָה בְּטְהָרוֹת סְבוּרָה הַרְגִּישָׁת מ"ר הוּא זֶה לָא אֲמַרִּינּוּ בְּזְמַן מוּעֻט כַּמ"ש הַתּוֹס' מִשָּׂא"כ לְחַיִּיב אַש"ת שְׁפִיר מְסַפִּיקִין דִּילְמָה אֲתִי בְּשַׁעַת תַּשְׁמִישׁ

וכסבורה הרגשת שמש הוא ולבר פדא שפיר אמרינו פל שבעלה באש"ת טהרותי
תלויות פינו דלדידן' ע"כ בא מקודם אלא שיש לספק בקודם דקודם א"כ ס"ס אין פאן
הרגשה ולכך טהרותי תלויות דכינו דרוב ימיה בהרגשה דילמא ארגשה ולא אדעתה
וא"ל דא"כ אמאי בעל' באש"ת דהא אית לן למיתלי בקודם דקוד' שהי' בשעת תשמיש
וכסבורה הרגשת שמש פינו דרוב ימיה בהרגשה ז"א דאיכ' קצת סברא דמאן עכבין' אלא
דבתוה, שיעור נוסת שעשתה טהרות ע"כ לא משגחינו בסברא דמאן עכבין' פינו דלבר
פדא הוי דבר ברור שבא קודם וע"כ שפנותלי בית הרחם העמידהו: ולכאורה יש לעיין
ברמ"ת שאם נמצא בצדדין טהור ונהרי עיקר הטעם דאמרין שקבעה נוסת לראות מחמת
תשמיש וא"כ נימא שהחזקה לראות תיכף בכניסת השמש ואז הוא שופע ויורד מן
המקור לצדדים ומתעכב שם ע"י השמש כדאמרין בדר' ס' לר' אושעיא דשמש עכבין'
וא"כ אף שבשפופרת נמצא בצדדים מ"מ פל, עיקרו של הדם הוא מן המקור וא"ל דכינו
שנמצא בצדדין הא קמן שיש שם דם ומה"ת נאמר שבא מן המקור דז"א דא"כ מעיקר'
מנ"ל לומר שבא מן המקור דילמא מן הצדדים הוא וע"כ לומר לפי שרוב דמים מן
המקור א"כ השתא נמי נחוש לה ונימא דכך הוא קביעות נוסתה של זו להוריד הדם
בכניסת השמש ואע"ג דדם מ"ת לא שכיח מ"מ הא גם מן הצדדין לא שכיח וא"כ טפי
יש לתלות במקור והנה בענין רואה מ"ת הארכתי בכמה תשובות משם תדרשנו דברי
זעירא הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד: שאלה נב ראיתי לעמוד על דברי הר"ש פ"ק
דכלים משנה ג' וצריף לדקדק בבוועל נדה כו' ומיהו מגע בוועל נדה תנאי בהדיא (בת"כ)
נמצאת אומר משכבו כמגעו כו' ואם נאמר דה"ה הנושא כו' ושמעתי בשם דודי הגאון
המפורסים מוה' סענדר נ"י שתמה ע"ז דבש"ס דנדה איתא להדיא דנודאי מטמא במגע
לטמא בגדים דקאמר שם דף ל"ג מתקיף ר' יעקב אימא פהיא מה היא לא חלקת כו' אמר
קרא עליו להטעינו ממש ע"ש ברש"י ומצאתי שעמד בזה בספר משנת חכמים שנדפס
מחדש מהגאון מוה' פייבוש מקרעמניץ: ולענ"ד ל"ק מידי דנודאי רש"י מפרש דמיקרי
לענין מטמא אדם לטמא בגדים וכמ"ש רש"י בד"ה מה היא מטמא אדם לטמא בגדים
שעליו כו' אבל הרבה מפרשים דס"ל דמה דקאמר מה היא מטמא אדם לא לענין לטמא
בגדים קאמר וכמבואר במזרחי פ' מצורע בשם רבינו ישע' ראשון ור"א זעירא נכך הוא
דעת הגור אר"י הובא בקרבן אהרן וזהו דעת התוס' והר"ש ששכתבו דהא דנקיט מה היא
מטמאה אדם וכ"ח לרבינא אע"ג דבגבילה לא מטמא אדם וכ"ח ואם איתא כמ"ש רש"י
דר"ל אדם לטמא בגדים וכ"ח בהיסט א"כ לא הי' צריכין לומר דלרבנותא קאמר דעדיף
מגבילה דהא פשיטא דאיצטריף לאשמעינו שהווא טומאה חמורה לטמא בגדים וכ"ח
בהיסט אלא נדאי שהם מפרשים במה דנקיט אדם וכ"ח היינו כפשוטו ולומר שהווא
מטמא אדם בנגיעתו או כ"ח מאוירו כשאר טומאות וה"ה דאתי לאשמעינו דמטמא בגדים
לחוד או שאר פלים דעיקרא דמילתא אתי לאשמעינו שטומאה חמורה ולא
כמשכבו דמסיק דניתקו הפתוב לטמא טומאה קלה דאוכלין ומשקין והא דנקיט כ"ח
היינו לרבנותא דעדיף מגבילה והא דקאמר א"כ אי מה היא עושה משכב ומושב לטמא
אדם לטמא בגדים כו' נראה שהי' בגרסתם לטמא אדם ולטמא בגדים כמו שהוא לפנינו
באתקפתא דר' יעקב וזה מוכרח דלפי הגירסא שלפנינו קשה דפתח לומר דס"ד דמטמא
אדם לטמא בגדים וסיים בה דאינו מטמא רק אוכלין ומשקין ואפי' אדם לחוד או בגדים

לחוד לא מטמא ואין זה דרך התנא שיאמר דס"ד לטמא אדם ולטמא בגדים ולהביא ראיה מן המקרא דאפי' אדם לחוד או בגדים לחוד לא מטמא אלא ודאי דגם בס"ד לא נקט אלא לומר דשטמא המשפב מטמא אדם או בגדים עכ"פ ולזה קאמר דניתקו הכתוב ואהא פריה רב אחאי אימא דניתקו שלא יטמא אדם לטמא בגדים אבל אדם לחוד או בגדים לחוד מטמא ומשני דיתמא טומאה קלה משמע ונהדר פריה ר' יעקב דאימא מה היא לא חלקת בין משפבה למגעיה לטמא אדם ולטמא בגדים וחומרא אף הוא לא חלקת בין מגעו למשפבו לטמא אדם ולטמא בגדים לקולא פה הוא הגירס' לפנינו ור"ל שפגע' שנה למשפבו וכמו דמשפבו אינו מטמ' רק טומאה קלה דאוכלין ומשקין א"כ גם מגעו אינו מטמא רק אוכלין ומשקין אבל אדם או בגדים וה"ה שאר פלים לא מטמא ואהא משני עליו להטעינו משמע ולפרש"י צ"ע דבאמת ל"ל למיפריה דנימא מחמת דלא חלקת דלא מטמא אדם לטמא בגדים שעליו דטפי הו"ל לאקשוני דאפי' אדם לחוד או בגדים לחוד לא מטמא פיון שהוא שנה למשפבו שאין לו רק טומאה קלה דאוכלין ומשקין לחוד אלא ע"כ דקוש' ר' יעקב באמת פה הוא ואהא משני דעליו להטעינו משמע דהיינו להחמיר ולא להקל ואמטי להכא ס"ל להר"ש דאע"ג דעליו אתי להטעינו חומרת גדה לענין טומאת אדם או בגדים מ"מ דלמא חומרא זו דלטמא אדם לטמא בגדים אינו עליו דבועל גדה כמו שניתקו הכתוב לבועל גדה מנדה לענין משפב פיון דמה דבגדה מגעה מטמא אדם לטמא בגדים אתי בק"ו ממשפבה כמ"ש רש"י והוא מהת"כ הביאו הר"ש א"כ מסתבר לכאורה דבבועל גדה דמשפבו אינו רק לטומאה קלה בלבד די לנו שנותנין עליו חומרי גדה לטומאה חמורה לטמא אדם וכלים אבל לא לטמא אדם לטמא בגדים וזה דעת רבינו ישע' ראשון וסייעתו ג"כ ויותר מזה מבואר ג"כ בתוס' דגדה דף ע"א ד"ה מערה בחד תירוץא שם דבועל גדה אינו מטמא במשא פיון דקיל מנדה שאינו מטמ' משכ' התחתון אלא כעליון של זב דהיינו טומא' קלה לבד והמשנה למלך פ"ג מהל' משפב הביא דברי התוס' אילו בקצרה והקשה להרמב"ם איך תיתישב התוספת' שהביאו התוס' ואף לתירוץ הר"י שם צ"ל דבועל גדה קיל מנדה דהא גדה מטמא בהיסט פגון שנושא הטהור כמו זב ובועל גדה אינו מטמא כמבואר בתוספתא וא"כ פשיטא דאף במגע י"ל דאינו מטמא אדם לטמא בגדים ועליו להטעינו היינו דמטמא אדם או בגדים ואפילו כ"ח שאינו מטמא כשנושא נבילה אע"ג דמטמא שאר בגדים שעל' מ"מ בזה דמייירי בנגיעת הבועל גדה עצמו בכלי מסתב' לי' להש"ס דלענין זה אין לחולקו מנדה אבל מ"מ מה שגדה מטמאה אדם במגעיה לטמא בגדים בזה בועל גדה קיל מנדה פיון דחזינו לענין משפב דניתקו הכתוב וכמש"ל וראיית הר"ש ברורים מהת"כ דקאמר דמגע בועל גדה מטמא א' ופוסל א' ומבואר בפ"ה דנזבים דכל שהוא מטמא אדם לטמא בגדים א"כ ע"כ שדינו כאב הטומאה קודם שפירש ממטמאיו א"כ ממילא דמטמא שנים ופוסל א' פדין פל אב הטומאה ע"ש בכל הפרק ובדברי הר"ש שם וכיון דבת"כ איתא דמגע בועל גדה אינו מטמא רק א' ופוסל א' א"כ ע"כ שאינו מטמא אדם לטמא בגדים ודיינו לרבו' שדינו כגדה לטמא אדם או בגדים וכ"ח ובקרבן אהרן כ' דמ"ש בת"כ משפבו כמגעו היינו מגעו לאחר שפירש ממטמאיו דאז ודאי רק מטמא א' ופוסל א' וכן באמת צריה להיות לשיטת רש"י אבל הר"ש ס"ל דחוק לפרש פן לפי שבכל מקום ששנינו פן בסתם מייירי קודם שפירש וכל היכא דמייירי בפירש בהדני' קתני לי' עיין במסכת נזבים פ"ק ה"ל ובס' משנת

חכמים פתב לפ' משכבו פמגעו היינו פמגעו פמשכב ע"ש ואין דבריו נכונים גם מ"ש אח"כ שהרמב"ם העתיק דברי הת"כ לענין עליונו של זב דמגעו מטמא א' אף דבמשכב בועל נדה שהוא פעליונו של זב פתב שמגעו מטמא אדם לטמא בגדי' וממיל' דמטמא שני' ופוסל א' כו' ע"ש דבריו תמוהים דהא נדאי שמגע משכב בועל נדה אין מטמא אף אדם לחוד דהא ניתק לטמא' קלה ואצ"ל שאין מטמא אדם לטמא בגדי' ואיך יאמר הרמב"ם פדבר הזה שאין לו שחר ובאמת אדרבא ברמב"ם מבואר להיפך דאין משכב בועל נדה מטמא אדם כלל רק טומא' קלה בלבד כמו שהוא בדברי הש"ס שהוא פעליונו של זב כו' וגם שאר דברי המשנות חכמים שם מ"ש ומשנה ערוכה דנבי' הוא תמוה לא רציתי להאריך בהם ולעד"נ מ"ש בדברי הר"ש הוא ברור ובאמת שדעת הרמב"ם הוא פנשי' וכמ"ש התוס' וכן מבואר ג"כ ברמב"ם פ"ו מהל' אה"ט הל' י"ב שכל אב הטומאה שמשמא במגע ומשא מטמא אדם לטמא בגדי' לבד מנבילה ומרכב מבואר דבועל נדה מטמא אדם לטמא בגדי' ג"כ וכבר הרגיש בזה המשנה למלך ע"ש הלכות מקואות שאלה נג שאלה בני העיר שיש להם מקנה מים ומחמת הקרירות רוצין לעשות תיבה גדולה תלויה בשלשלאות פדי לשפוף בתוכה המים חמים ולהוציאה מתורת כלי רוצים לנקוב נקב ולסתום אותו בלבונ' ולעשות שוב נקב אחר ולסתום אותו במגופת עץ וליתן לתוכה המים חמים ואח"כ יפתחו המגופה של עץ להשיקם עם מי המקנה ולחזור ולסתום המגופה ולטבול בתוכה ועמד השואל ושאל אם יש היתר בדבר אם לאו: תשובה הנה מי שהמציא דבר זה נראה שרוצה לגבב כמה קנולות שהרי אם באנו להתיר לטבול אחר סתימת המגופה ולסמוך על ההשקה הנעש' קודם סתימת המגופה אנו צריכין להשען בזה על דברי הרא"ש בתשובה כלל ל"א סי' ב' שכתב דבשני מקואות שניקבו זה לזה כשכופרת הנוד ונסתם הנקב פקע שם שאובין מינייהו ואין נפסלין עוד מידי דהוי אמים טמאים שהשיקו למקנה דהוי פזרועין ובטולי לגבי מקנה ופרק שם טומאה מינייהו וכ"כ בטור וש"ע: והנה תשובתו בצידו שהרי הב"י וד"מ הביאו דברי רבינו ירוחם שהמפורשים נסתפקו בזה שי"א פיון שנסתם הנקב חוזר לפיסולו פבתחלה קודם שנתערב וי"מ פיון דהנכשר פ"א שוב אינו חוזר לפיסולו והש"ך כתב דיש להחמיר לכתחלה ונלענ"ד דטעם הפלוגתא בזה לפי מ"ש הרא"ש טעמא משום דהו"ל פזרועין ופרח שם שאובין מינייהו כמו דהוי פזרועין ופרח שם טומאה מינייהו ומה"ט כתב הרא"ש בנדה הל' מקואות ובב"ק דסברא הוא דמקנה של מ' סאה אפילו שאובין הרבה אין פוסלין דהא בהשקה נעשו זרועין ליטהר מטומאתם וה"ה להטביל בהם ע"ש וכתב מהרי"ק בסי' נ"ו דמה"ט נמי אף במעין כ"ש דכשר נמי אין ג' לוגין פוסלין אע"ג דהרא"ש ס"ל כהר"י דמעין כ"ש אינו רק לטבילת פלים ולא לאדם מ"מ פיון דשם מקנה על מי המעין מעט' לענין טהרות פלים הרי השאובין מטהרים על ידי חיבורם אל מי המעין ולכך מייתי הרא"ש והרשב"א ראיה מההוא דלמעלה מהם מקנה שמימיה מועטין כו' ואותם האומרים דאף במעין יש לחוש לג' לוגין שאובין לא יסברו הך סברא דמטעם זרועה הוא כו' ע"ש ולפ"ז למאן דס"ל דג' לוגין פוסלין במעין דלא ס"ל טעם זרועה אלא ס"ל פיון שהשיקו יחד והם מחוברי' השאובין הם נגררים אחר הכשר המקנה והפל שם מקנה עליו ומש"ה גבי מעין אף שאינו חשוב שאובין לענין טבילת פלים מ"מ פיון

דלטבילת אדם מעין שמימיה מועטין פסול א"כ אין מועיל החיבור לומר שחשובין כגוף המעין שהרי המעין עצמו אינו פשר לטבילת אדם.

וכמבואר במהרי"ק שם דהנה דפוסליו ג' לוגין במעין ס"ל פשיטות ר"י דמעין רק לכלים ולא לאדם וא"כ אין שם מקנה עלי' לגבי אדם ע"ש המפורשים הסוכרי' דהשקה לא מהני רק בשעת חיבור אבל נסתם הנקב חוזר לפיסולו פיון דהשקה לאו מטעם זרועה אתינו עלה ולא פרק שם שאובין מינייהו רק בשעת חיבורם ממש דאז פתר מי מקנה גרירי ונחשיבי פמקנה שהיא מחוברת לו אבל כשנפרדה משם חוזר לכמות שהנה ואין לדמות לטומאה דפרח שם טומאה מינה דהא גם מים טמאים שהשיקן למעין שמימיה מועטין ג"כ פרח טומאה מינייהו דהו"ל פזרועין ומ"מ לענין השקה למעין כ"ש לא מהני פיון דס"ל דאפילו ג' לוגין פוסליו במעין ומכ"ש מים מרובי' ממתני' דקתני למעלה מהם מעין כו' מוקי לה לענין פלים כמ"ש מהרי"ק וכן צ"ל במתני' דמעין שהעבירו על השוקת כו' ע"ג שפה כ"ש פשר חוצה לו וכמבואר בש"ע סעיף, ח' דאף שהמים שע"ג שפה מועטי' לגבי מי הפלי הם מעלים המים המרובי' דלא מהני לענין טבילת אדם ולא אמרינן דהו"ל פזרועין ופרח תורת שאובין מינייהו ולא מסתבר לומר דהני פזרועין לעניןפלים ולא לענין אדם דז"א דאם הו"ל פזרועין ודאי דפרח שם שאובין מינייהו לגמרי אלא ע"כ דאע"ג דלענין טומאה הו"ל פזרועין מ"מ לענין שאובין לא אמרינן הכי רק דמהני השקה להיות שם מקנה עלי' ולכך במעין לא מהני רק לכלים ולא לאדם ולפי"ז לא מהני רק בעודו מחובר אבל לא כשנפרד אח"כ פיון דעיקר טעמא דהרא"ש בזה דדמי לטומאה דפרח טומאה מיניה דחשוב פזרועה וה"נ פרק שאובין ואינהו לא ס"ל טעמא דזרועה כמ"ש מהרי"ק והרא"ש לשטתו דס"ל טעמא דזרועה וא"כ הך פלוגתא דמיתרי רי"ו אם נסתר הנקב אחר ההשקה תליא בפלוגתא זו אם ג' לוגין פוסליו במעין והדברים ברורים לענ"ד ולפי"ז שפיר כתב הש"ך שיש להחמיר לכתחלה לפי מה שכתב באר בסעיף מ"ם בהג"ה שיש לחוש לפוסקים דשאיבה פוסלות במעין ויש להחמיר לכתחלה רק אם יש טורח גדול בדבר או בדיעבד כו' ובסעיף מ"ז משמע מדברי הב"ח שהביא הט"ז והש"ך שם דהך דיעבד היינו בכה"ג שלא עשו פן בראשונה וא"כ ודאי שיש עתה טורח גדול לנקותה שנית בדרך הכשר אבל דיעבד שפכר נעשה ואפשר לתקן בקל לא מיקרי דיעבד דאל"כ היאך נאמר דלא קי"ל פהאי פסקא לפי מ"ש בסעיף מ"ם להחמיר דהא הך דסעיף מ"ז בדיעבד מיירי ע"ש: וגם אפי' לדעת הרא"ש צריך הטובל לתת לב שלא יחסר המזג בפושטין שפתיבה משיעור מ"ם סאה כמ"ש הב"ח ונש"ך וט"ז וכמבואר בתשובות הרא"ש להדיא דלענין אם הוא חסר אין מועיל מה שהיה מערב תחלה עם השלם ומ"ש בסעיף נ"ה גבי ג' מקנאות שגם השאוב הנכשר היינו להוסיף עליו מי גשמים כמ"ש הט"ז וכ"כ הריב"ש הביאו הב"י שכתב וז"ל הטובלים פשרים והמקנאות פשרים ר"ל שהמים שבהם פשרים שאף מי השאוב הנכשרו וכל שהוסיפו לו מים פשרים פשיעור פשר וטובלין בו וכן האחרים או שפשרים לטבול יחד ג' אנשים כמשפט הראשון כו' ולפי דעת הסוכרים דאחר ההשקה חוזר השאוב לפסולו צ"ל בהך מתני' דמ"ש המקנאות טהורים כמ"ש הריב"ש שיש לפרש דכשרים לטבול יחד ג' אנשים כמשפט הראשון וגם לפי ענ"ד אין מהתם ראיה כ"כ דהתם פיון שאין בכ"א כ"א כ' סאה ושיעור קומות האדם ג' אמות א"כ ע"י טבילת האנשים יוצאין לחוץ מכל גומא

יותר מרובו ועומדי' חוץ לגומא ונוגעין זה בזה ומתערבי' יחד א"כ שפיר בטל מה שיצא מן השאובין בתוך מה שיצא מן המ"ם סאה הכשרי ומטעם תערובות אתינון עלה ולא מטעם השקה והמעט הנשאר בתוך הגומא הוא חוזר ומתבטל בתוך מה שחזר לתוכו וגם אפילו לפי מ"ש הריב"ש שם שהגומא הם גדולים ויש בהם פשיעור ואין מתערב מהם כ"כ מ"מ המים הינצא מהם מתפשרין מחמת שיש עליהם שם תערובת לח בלח וגם הנשארי בגומ' הם כמו שאובין שבתוך מקנה של מ' סאה שאין עליה שם פסול והלפך אף שאחר כך חוזרים המים למקומם אחרי שהנכשרו מחמת ביטול ברוב אין חוזרין ונפסלין אבל אם ההכשר מחמת השקה אין להתיר רק בעודם מחזקרים ונושקרי' זה לזה ואין ראיה מטבילת מים ע"י השקה דפרחה טומאה מינייהו דאחר שנטהרו בעת השקה ולא נתחדשה להם טומאה מה"ת נאמר שהם טמאי' אחר שנפרדו משם משא"כ לענין שאובין אף עפ"י שבשעת חיבורם למי המקנה חשבינן להו כחדא והתלושין נגררין אחר המחזקרי' מ"מ פשהוקפסקו זה מזה ונפרדו ישובו המים לאיתנם להיו' עליהם שם תלושין פמות שהיה: ולכאורה יש להוכיח כן ממה שהקשו התוספות בכמה דוכתי דאיך אמרינן כשפופרת הנוד דהא טופח להטפיח חבור וכמה תירוצים נאמרו בזה ואם נימא כשפופרת הנוד מהני אף אחר כך שאין מחזקרים א"כ לק"מ דאע"ג דטופח להטפיח חבור מ"מ עכ"פ צריך שיהא הטבילה בעת חיבורן ממש משא"כ בהשקה כשפופרת הנוד שמתפשרים עי"ז שיהיה כשרים אף אח"כ ואפשר לדחות כיון דהך דהשקה כשפופרת הנוד גם לענין מקנה חסירה שאצל מקנה שלימה איתמר ובכה"ג פשיטא דלא מהני אף כשפופרת הנוד כל שאין מחזקרים עכשיו ממש ואהא שפיר קשיא להו דת"ל דאף אם כשפופרת הנוד מהני משום טופח להטפיח ומכ"ש לפי מ"ש הר"ש והרשב"א דלענין פסול שאובה דרבנן בהשקה כשעור' סגי א"כ ע"כ שיעורא דכשפופרת הנוד לענין מקנה חסר מתניא ובכה"ג דאי צריך שיהיה מחזקרי' בשעת טבילה ממש וכמש"ל ומש"ה שפיר קשיא להו מטופח להטפיח ועכ"פ מבואר שיש דעות הסוברים דהשקה לא מהני כ"א בשעת חיבורם ממש אבל לא אח"כ ומ"ש הרא"ש ראיה מהשקה דמים טמאים אין ראיה כמש"ל וגם פי לפי פי' ר"י ריש פ"ב דגיטין הוי טופח להטפיח חיבור לענין השקה דמים טמאים ולא לענין חיבור מקנאות וע"ש שהקשו דלענין נצוק וקטפרוס הוי איפקא והניחו בקושיא ובחגיגה כתבו בשם ר"י לתרץ דהשקה וטומאה וטהרה דמקנה הלכתא גמירי לה ולא בסברא תליא מילתא ע"ש וא"כ אין להביא ראיה גם מהשקה דמים טמאים דפרחה טומאה מינייהו וכן הא דמטבילין פלי בתוך פלי שבפלי' כשפופרת הנוד שנטהר תיכף מטומאתו בשעת חיבורו אין מזה ראיה שאובין שנשקו במחזקרים יהיו שם תלושין עליהם אף כשנפרדו ויועילו לטהר ואף דפסול שאיבה דרבנן אין ללמוד קולא וחומרא מהלכה ומכ"ש אם נאמר דשאיבה דאוריית' פסול דלפי מ"ש ר"י אין ללמוד מזה דלאו בסברא תליא: והנה לענין אם טבילה בתוך פלי הוא דאורייתא או דרבנן הנה מדברי הרמב"ם משמע מדאורייתא פסול שכתב וז"ל כל הטמאים בין אדם בין פלים כו' אין להם טהרה אלא בטבילה במים הנקונים בקרקע וכ"כ התוספות בפסחים דף י"ז ע"ב וא"ת כיון דכולה שאוב פשר מדאורייתא אמאי גזרו רבנן בשאיבה פלל וי"ל דגזרו כו' דבתוך הפלי ודאי אסור לטבול מדאורייתא ע"ש וכן מבואר מדבריהם בב"ב דף ס"ו וכ"כ הרא"ש בב"ב ק פ"ק מרובה דהא דפסלינן שאיבה דילמא אתי למיטביל

בכלים וטבילה בכלי פסול מדאורייתא דבעינן מקנה דומיא דמעין שהוא בקרקע: אף באשר"י שם קודם לזה כתב דבתוך כלי עצמו מותר לטבול כשהוא מחובר למקנה כדאמרין מטבילין כלי בתוך כלי כו' והא דירושלמי דיומא דרגלי השלוחי' היו פתוחים כרמונים משמע דמוציא רמון הוציאו מתורת כלי מפרש ר"ת דלאו לאפוקי מתורת כלי אלא שביאו המים השפע דלהשקה סגי כשפופרת הנוד כו' ע"ש וכן באשר"י דנדה הלכות מקנאות פתב ככל דבריו בב"ק וגם הר"ש בפ"ב ובפ"ה דמקנאות פתב פדברי הרא"ש אלו ולכאורה קשיין אהדדי דאם נימא דפסול כלי אינו מטעם שאיבה כלל דאע"ג דשאיבה מדאורייתא פשר מ"מ בכלי פסול שאינו דומי' דמעין שהוא בקרקע א"כ אף פתב שפותר לטבול בתוך כלי כשהוא מחובר למעין או למקנה דחיבור זה אינו מועיל אלא לענין שלא יהיה עליו שם שאובין אבל מ"מ אין זה דומיא דמעין שהוא בקרקע ובסמ"ג הביא מדברי הת"כ דאית' שם יכול אפי' בור שבספינה יהא טהור ת"ל מעין מה מעין עיקרו בקרקע אף בור שעיקרו בקרקע וגם המרדכי הבי' רבינו יואל דאסור לטבול בגיגית שהמשיכו לתוכו אמת המים ומייתי עליה מדברי הת"כ והביאו הב"י והד"מ פתב ע"ז דזה פדברי הרמב"ם והרא"ש דאפי' ע"י חיבור אסור לטבול תוך כלי: ולענ"ד צ"ע דהרי הרא"ש ביאר טעמא משום גזרה דלמא אתי להטביל בכלי שיש בו מ"ם סאה בלא חיבור הלכך אסור להטביל בשונקת כו' והיינו דס"ל דמטעם טבילה בכלי אין קפיד' מדאורייתא רק דמטעם שאובין אתינו עליה ואילו לדברי רבינו יואל יש פאן פסול מדאורייתא מחמת הטבילה בכלי ולקמן אכתוב עוד בדברי הד"מ בזה.

ואמנם כבר כתבתי שגם הרא"ש פתב דטבילה בכלי פסול מדאורייתא לפי שאינה בקרקע ואפ"ה פתב דטעמא דשונקת ותלמי כשיש בפי' כשפ"ה הי' שרי להטביל בתוכו אי לאו משום גזרה נכף הם דברי הרא"ש ולכאורה הדברים סותרין: אף אחר העיון נראה דלק"מ דודאי כלי שנתמלאה מי גשמים פסול מדאורייתא אף שאין נפסל מטעם שאיבה דכשר מה"ת מ"מ אינה בקרקע אף במעין או מקנה שהמשיכו לכלי וטובל בתוכו פינון שלא הופסק מן המעין וגוף המעין או המקנה הוא בקרקע אף שנמשך לתוך הכלי לא נתבטל מעליו שם מעין אף במקום שהפלי שם וכל עיקרה של הטבילה שטובל אדם זה הוא מחמת המעין או המקנה שנמשכה לשם והרי הוא בקרקע ואין משגיחין בכלי כל עיקר וזהו שכתב הר"ש גזרה דלמא אתי להטביל בכלי שיש בה מ"ם סאה בלא חיבור ר"ל דאז בלא פסול שאיבה דאפשר שאינו פסול רק מדרבנן יש פסול מחמת הטבילה בכלי שפסול מה"ת: ועפ"ז אפשר לומר דה"ט דהרא"ש שסובר שאין טובלין בתוכה אף בנקב כשפ"ה כמו שהאריך הב"י בדבריו משום דס"ל דלא מהני כשפ"ה לענין זה שהרי אינו מבטלו מתורת כלי בנקב כשפ"ה לבד ונהי דאנהי לי' שהמים שבתוכו יצאו מכלל שאובין מ"מ מפלל טבילה בכלים לא יצא וכ"נ מהד"מ שכ' על דברי המרדכי והרא"ש דכ"ז מיירי שאין הכלי נקוב כשפ"ה הא נקב כשפ"ה אין לו דין כלי כו' ואפילו לדברי ר"ו והב"י כו' מ"מ אם נקב כמוציא רמון ודאי מהני ורא' מים שעשה שלמה כמ"ש בסמ"ג עכ"ל מבואר דמטעם אסור טבילה בכלי אתי עליה וכלה ס"ל להתיר כמוציא רמון ולכאורה אינו מוכן פינון דטעמא דהרא"ש משום גזרה דלמא אתי להטביל בכלי שיש בו מ"ם סאה בלא חיבור א"כ אף כשיש נקב כמוציא רמון שייקא גזירה זו וא"ל דבזה לא גזרינו פינון שבטל ממנו תורת כלי לענין שאובין וכמ"ש הב"י מתחלה שם

דדוקא בכלי שלם שייך גזרה זו ושם פתב הב"י שיש לחלק בין נקב כ"ש דלא מינפר שייך בו גזרה ובין נקב כשפ"ה דמינכר שפיר וא"כ אף שחזר וכת' דאף בנקב כשפ"ה אוסר הרא"ש לטבול בתוכו י"ל דאף כשפ"ה גזרינו ומ"מ בנקב פמוציא רמון לא גזרינו משום דמינכר טפי אף אין זה מחנור דמנ"ל לפלוגי בקי ולומר דבשפ"ה לא מינכר וכמוציא רמון מינכר שפיר וגם דלפ"ז אין רא"י מים שעשה שלמה שהי' קודם גזרה וגם פי במקדש לא גזרו אף לפמ"ש דאין הגזרה מחמת שיטבול בכלי של מ"ם סאה בלא חיבור ויהא פסול משום שאובין ז"א דהא הרבה פוסקים סוברים דאפי' פולה שאובה דרבנן אף שהב"י פתב שגראה מדברי הרא"ש שגראין בעיניו דברי הסובר דפסול מדאורייתא מ"מ בנקב בשוליו כ"ש ומכ"ש כשפ"ה אין מקום לפסול כמ"ש הב"י שם מתחלה אלא דמ"מ טעמא רבה איפא בגזרה זו דאם יטבול בכלי בלא חיבור איפא פסולא דאורייתא מטעם דלא דמי למעין שהוא בקרקע וא"כ אף בנקב כ"ש או כשפ"ה שייך גזרה זו דהא מ"מ עדיין לא נתבטל מתורת פלי משא"כ אם ניקב פמוציא רמון שפטל מתורת פלי שוב אין פאן פסול דאורייתא פלל וליפא למיגזר בו מידי פשהוא מחנור אטו אינו מחנור דאף כשאינו מחנור אין פסול דאורייתא ולזה שפיר יש רא"י מים שעשה שלמה: איברא דאף שהדברים נכונים מצד עצמן מ"מ קשה להעמיד פן בד"מ שכ"כ על דברי הב"י בפירו' דברי הרא"ש דאף בנקב כשפ"ה אוסר וברי בב"י מבאר דמטעם גזרה דשאובין אתי עלה ע"ש שכ' אבל אם הנה מנוקב כו' בטל לי' מתורת פלי ואין פאן זכר למים שאובין פלל ושוב רצה לחלק משום דכשפ"ה מינכר טפי ודחה זה ומ"מ מבאר דמטעם גזרת שאובין אתי עלה.

וגם צ"ע דאם דעת הרא"ש לפסול כשפ"ה ומטעם גזרה דטבילה בכלים פסול מדאורייתא א"כ תינח בכלי המיוחד לאוכלין אבל כגון שוקת וכיוצא בו שהוא מיוחד למשקין מתחילתו דבכונס משקה טהור א"כ פשיט' דעכ"פ בכשפ"ה סגי ואפשר לומר דמ"מ שייך גזרה דלא מסקי אינשי אדעתיהו לחלק בין פלי לכלי ומ"מ מדברי הרא"ש בתשובה משמע ג"כ דמטעם גזרה דשאובין הוא ע"ש בכלל למ"ד: אף לענ"ד פל עיקרו של הב"י שרוצה להעמיד פן בדברי הרא"ש לפי שלא מצא תשובה זו שהביא הטור שאין להקל לעשות מקנה לכתחלה בכלי מנוקב כזה וכ' שקשה לו שבפסקיו כ' להתיר כו' ואני מצאתי בספר חיים שאל הדפוס שם ס"ד קיצור תשובות הרא"ש שבסוף ספר חזה התנופה וכ' שם בסי' נ"ח ונ"ל נתברר מדברי רבינו מאיר מרוטנבורג שבייר בתוספתא דמקנאות שנקב כ"ש שניקב הפלי בתחיתו שנתבטל מתורת פלי לענין שאיבה שאין המים שבתוכו נקראים עוד שאובין.

ולפ"ז הנה אפשר לעשות לכתחלה מקנה ולהביא פל מימי' ע"י פלי מנוקב משולי' בנקב כ"ש אחרי שהפלי הוא אינו מחזיק מימיה ועכ"ז אמר הרב שלא רצה לעשות מעשה ואני הכותב אומר שראוי לסמוך על הוראה זו בשעת הדחק במקום שא"א לעשות בענין אחר ורא"י בתוספת' דמקנאו' מקסטלין המקלח בפרפי' וממעין היוצא לתלמי עכ"ל (ואף שהב"י הביא פמה פעמי' מתשובות אלו שבסוף ס' חזה התנופה נראה דהיא שעתא לא הנה בידו') מבאר דמטעם הקולא שהמציא ר"מ לחלק בין נקב שבשולי' לנקב מן הצד לא רצה לעשות מעשה אבל בנקב כשפ"ה פשיט' לנו להתיר לעשות ממנו מקנה לכתחל' וכמ"ש הטור ומ"ש הב"י דמתשו' הרא"ש על גיגית כו' שסיים בה אבל בתוכה אין

טובלין פֿדֿתנן מעין שְׁהֶעֱבִירוּ כו' פֿשר חוּצָה לָהּ אֲבָל בְּתוֹכָא אֵין טוֹבְלִין וע"ז הֶעֱמִיד הַב"י יסוד וּבְנָה דַיִקָּה נֶגֶד דְּבָרֵי הַטּוֹר וְלוּלֵי דְמִסְתַּפִּינָא הָוֵי אֲמִינָא דְהֵתָם קֵאֵי בְּנֵקֵב כ"ש פֿדְמִייתִי מִתְנִי' דְשׁוֹקֵת שְׁאִינוּ יְכוּלָה לְקַבֵּל מִים כ"ש וס"ל דְסָגִי בַכָּה"ג לַעֲנִין שְׁיִתְבַּטַּל מִתּוֹרַת פְּלִי לַעֲנִין שְׁאֹבֵין דל"ש שְׁאֹבֵיבָה בְּכָלִי שְׁלֵא יְכִילוּ הַמַּיִם בְּקַרְבָּה אֲבָל מ"מ דִּין פְּלִי לֹא בְטַל מְמַנָּה שְׁיִהְיִ' פֿטוּבַל בְּמַקְוָה שְׁבַקְרַקַע דְהָא אִינוּ מִתְבַּטַּל מִתּוֹרַת פְּלִי אֲלֵא בְּנֵקֵב בְּכוּנָס מִשְׁקָה וּלְפִיכָּהּ אע"פ שְׁאִינוּ פּוֹסֵל בְּתוֹרַת שְׁאֹבֵין מ"מ פֿסוּל לְטַבּוּל בְּתוֹכָהּ מִטַעַם טְבִילָה בְּכָלִי וע"ז מִיִּיתִי שְׁפִיר מַהֲדָּה דְשׁוֹקֵת דְכָשֵׁר חוּצָה לּוֹ אֲבָל בְּתוֹכָהּ אֵין טוֹבְלִין מִשׁוּם גְּזֵרָה שְׁיִטַּבּוּל בְּלֹא חִיבוּר וּכְמִש"ל וְגַם מְלִשׁוֹן הַשְּׁאֵלָה שָׁם מִשְׁמַע דְמִטַעַם טְבִילָה בְּכָלִי אֲתִי עָלָה שֵׁכ' אִם נֹאמֵר שְׁהַשׁוּלִים מְפָסְקִין אֵי בְטַלִי' אַגַּב קַרְקַע וְאֵת"ל מְפָסְקִין מַהוּ לְפָסוּל מִשׁוּם שְׁאִיבָה אִם נִפְלוּ מִשָּׁם לְמַקְוָה חֶסֶר כו' וצ"ע מ"מ ש' בְּכָלִי לְמ"ד וְגַם רֵאֲוִיתִי הַב"י מ"מ ש' הָרֵא"ש גְּבִי שְׁיָדָה וְתִיבָה שְׂבִיִם הוּא נְכוּנָה וְקַצְרְתִּי: ועכ"פ עָלָה בְּיַדְנוּ שְׁאִין חוֹלֵק בְּזָה דְטְבִילָה בְּכָלִי פֿסוּל מְדֹאֲרִייתָא לְפִי שְׁאִינוּ דוּמָה לְמַעֲנִין אִף הֵיכָא שְׁהוּא מְחַנְבֵּר לְמַעֲנִין אוֹ לְמַקְוָה אֵין פֿאַן חֲשַׁשׁ דְאֹרְרִיית' דְלֹא אֵיכַפַּת לָן מַה שְׁיֵשׁ פֿאַן פְּלִי פֿינן שְׁמַעִין א' הֵיא וְעֵיקַר הַמַּעֲנִין אוֹ הַמַּקְוָה הֵיא בְּקַרְקַע אִף מְדַרְבְּנֵן גְּזֵרִינוּ דִילְמָא אֲתִי לְמַטְבַּל בְּשׁוֹקֵת שְׁחַרְדְּלִית גְּשָׁמִים מְקַלַּח לְתוֹכוֹ אוֹ בְּשׁוֹקֵת הַמְחַנְבֵּר וְאֵין בּוֹ כְּשֵׁפ"ה אוֹ בְּכָלִי שְׁיֵשׁ בּוֹ מ"ם סָאָה בְּלֹא חִיבוּר וְכַמְבֹאֲרַ בְּדְבָרֵי הָרֵא"ש בְּפָסְקִין וּבְתַשׁוּבוֹת וּלפ"ז נִרְאָה דָאִם הַפְּלִי מְחַנְבֵּר לְמַעֲנִין אוֹ לְמַקְוָה וְהוּא מְקַלַּח לְתוֹכוֹ וְהוּא נִהָר שְׁאִינוּ פּוֹסֵק מְפָלִי שְׁאֵז אִסּוּר הַטְבִילָה בְּכָלִי אִינוּ אֲלֵא מִשׁוּם גְּזֵרָה יֵשׁ לְהַקֵּל בְּסַפִּיקוֹ וְאִם הַפְּלִי נִקּוּב כְּשִׁיעוּר לְטַהֵרוֹ וְנִסְתַּם וַיֵּשׁ סַפֵּק אִם הֵיא סְתִימָה גְמוּרָה אִם לֹא יֵשׁ לְהַקֵּל שְׁהָרִי אֲפִילוּ אִם לֹא הֵיָה פֿאַן נֵקֵב אֵין פֿאַן רַק פֿסוּל דְרַבְּנָן פֿינן שְׁהוּא מְחַנְבֵּר לְמַעֲנִין שְׁהוּא מְקַלַּח לְתוֹכוֹ וְלָכֵן אע"פ שְׁדַעַת הָרֵא"ה שְׁאִין לְטַבּוּל תּוֹף פְּלִי הַמְחַנְבֵּר לְמַקְוָה אע"פ שְׁמְחַנְבֵּר בְּפִיו כְּשֵׁפ"ה וְכֵן אֲפִילוּ נִיקֵב כְּשֵׁפ"ה פֿדְמִשְׁמַע בְּמ"ש בְּהָא דְשִׁיָּדָה וְתִיבָה שְׂבִיִם דְהֵתָם מְפָנִי שְׁהִים מְקִיפֵן כו' וְאֲפִשֵׁר דְאֲפִילוּ בְּנִיקֵב פְּמוּצִיא רִימּוֹן לֹא מְהַנִּי מִשׁוּם הָדָּ גְזֵרָה וְאֵין רֵאִי מִים שְׁעֵשָׂה שְׁלֵמָה לְגֵזֵרָה דְרַבְּנָן דְדִלְמָא אֲתִי לְמִיִּסְמָךְ עָלָה כְּשֵׁלֵא יְהֵא נֵקֵב פְּמוּצִיא רִימּוֹן אוֹ כְּשֵׁפ"ה מ"מ פֿינן שְׁאִין זָה רַק דְרַבְּנָן שְׁפִיר יֵשׁ מְקוּם לְסַמּוּךְ עַל דַּעַת הַסּוֹבְרִים דָּאִף בְּכָלִי עֲצָמָה מוֹתֵר לְטַבּוּל כְּשֵׁשׁ כְּשֵׁפ"ה וְדוּקָא מַעֲנִין כ"ש לֹא מְהַנִּי דְאִינוּ פֿשר אֲלֵא לְטְבִילַת פְּלִים אֲבָל כְּשֵׁשׁ שָׁם מ"ם סָאָה שְׁפִיר דְמִי אִף לְטַבּוּל תּוֹף הַפְּלִי וְכַתִּי קָמָא דְהַר"ש שְׁהִבִּיאוּ הָרֵא"ש בְּב"ק וְכָל זָה אִם יֵשׁ פֿאַן הַשְּׁקָה לְמִי הַמַּקְוָה עַכ"פ כְּשֵׁפ"ה וְעוֹדְנֵו מְחַנְבֵּר בּוֹ אֲבָל אִם מִשׁוּקִין אֵת הַמַּיִם שׁוּב סוֹתְמִין אֵת הַנֵּקֵב וַיֵּשׁ ס' בְּסְתִימָה זֹו שְׁמָא הֵיא סְתִימָה מְעַלְיִתָא אֲפִילוּ אִם נֹאמֵר כְּדְבָרֵי הָרֵא"ש דְהַשְּׁקָה פ"א מוֹעֵלַת אע"פ שְׁחִזֵּר וְנִסְתַּם וְכַדְמִיִּיתִי מַהֲהוּא דג' מְקַנְאוֹת (וּמ"ש לְעֵיל לְדַחוּת ע"פ מ"ש הָרִיב"ש שְׁהַמְקַנְאוֹת טְהוּרִין לְטַבּוּל בְּהֵם ג' אֲנָשִׁים כְּמִשְׁפֵּט הָרֵאשׁוֹן דְחוּי זָה חוּזֵר וְנִרְאָה לְפִי הַתּוֹסְפֵתָא שְׁהִבִּיא הַר"ש פ"ח דְפָרָה שְׁלֵשׁ מְקַנְאוֹת כו' הָרִי זָה אוֹמֵר טְהַרְנִי וְטְהַרְתִּיו וְאִם כְּפִירוּשׁ זָה כָּל הָרִיב"ש מַה טְהַרְתִּיו שְׁיִיף פֿאַן דְהָא פֿסוּל לְהַקּוֹת עָלָיו כְּמוֹת שְׁהֵן אִף מ"ש לְדַחוּת דְהֵתָם טַעְמָא מִשׁוּם תַּעֲרוּבוֹת זָה א"ש) מ"מ אִם נֹאמֵר דְהוּא סְתִימָה מְעַלְי' הָרִי יֵשׁ פֿאַן פֿסוּל מְחַמַּת טְבִילָה בְּתוֹף פְּלִי שְׁאִף אִם נֹאמֵר שְׁהַמַּיִם שְׁבִתּוּכוֹ הֵם טְהוּרִי' ע"י הַשְּׁקָה מ"מ הָרִי זָה כְּמוֹ גְּשָׁמִי' שְׁיָרְדוּ לְתוֹף פְּלִי וְטַבַּל בְּהֵם שְׁלֵא עָלְתָה לּוֹ טְבִילָה מַה"ת וַיֵּשׁ לְהַחְמִיר בְּסַפִּיקוֹ: וּלפ"ז בנ"ד שְׁבִשְׁעַת טְבִילָה כְּבָר נִסְתַּם הַנֵּקֵב

שְׁהַשִּׁיקוּ עַל יָדוֹ בַּפֶּקֶק וּסְתִימָה מְעַלְלִי הוּא רַק שְׁנִסְמוּךְ מַחְמַת הַנֶּקֶב הַרְאִשׁוֹן שְׁסִתְמוּהָ בַּלְבִּינָה וְאִם נֹאמֵר שֶׁהוּא סְתִימָה מְעַלְלֵי א"כ אֵין כָּאֵן טְבִילָה מְדֹאֲרִינִיתָא אֲלֵא שְׁלִפִי מִשְׁמַעוֹת לְשׁוֹן הַרְמַב"ם דְּכָל שֶׁהוּא בְּסִיד וּבְבִנְיָן אִפְתִּי אֵין עָלָיו תּוֹרַת פְּלִי וְא"כ י"ל דְּגַם סְתִימָה בַּלְבִּינָה לְכָלִי עֵץ דְּרָף בְּנִין הוּא מ"מ לְפִי מַה שְׁמִפְרָשִׁים הַמְּפָרְשִׁים הַר"ש וְהַרְשֵׁב"א וְהַרְא"ש נִרְאֶה דְלֵאוּ מִטַּעַם דְּרָף בְּנִין אָתוּ עָלָה אֲלֵא דַס"ל דְּכַה"ג דְּסִיד וּצְרוּרוֹת לָאוּ סְתִימָה מְעַלְלֵי הוּא שְׁסוּפּוֹ לִסְתֵר מִשֵּׁא"כ בְּסִיד וּגְפָסוֹת דְּהוּי סְתִימָה מְעַלְלֵי וּלְפ"ז פְּשִׁיטָא דָאֵם סְתִמוּ בַּלְבִּינָה דְּהוּי סְתִימָה מְעַלְלֵי חֲזוֹר שֵׁם פְּלִי עָלָיו וְאֲפִילוּ לְפָסוּל אֶת הַמְּקִנָה וְא"כ אֲפִילוּ תִימָא דְמַחְמַת חֲשַׁשׁ שְׁאוּבִין מְהַנִּי הַשְּׂקָה בְּדַבְרֵי הַרְא"ש וְגַם לְעַנְיָן שְׁיִהְיֶה חֲזוֹר עָלָיו שֵׁם שְׁאוּבִין מַחְמַת הַסְתִימָה דְּפֶקֶק שֶׁל עֵץ סְמִכִינוּ אֲנָקָב הַרְאִשׁוֹן וְאֲמַרִינוּ דְּסְתִימָה שֶׁל לְבִינָה דְּהוּא כְּבִנְיָן אֵינוּ סְתִימָה וּבַס' שְׁאוּבִין אֲזַלִּינוּ לְהַקְלִי (וּבְאֵמַת שְׁגַם זֶה אֵינוּ דְּהָא הֵכָא הוּי סְפֵק שְׁאוּבָה בְּוֹלָה דְּמַחְמִירִינוּ בִּי פְדַעַת רֶחֶב הַפּוֹסְקִים וְכַמְבּוֹאֵר בְּטוֹר וּש"ע) מ"מ יֵשׁ כָּאֵן ס' דְּאֲוֲרִינִיתָא מַחְמַת טְבִילָה בְּכָלִים וּסְפִיקוּ לְהַחְמִיר וְעֵינֵין בְּש"ף שְׁמִבּוֹאֵר שְׁבַעֲנִין סִיד וּגְפָסוֹת יֵשׁ לְהַר"ש וְהַרְשֵׁב"א וְהַרְא"ש שִׁטָּה אַחֲרַת כַּמ"ש סְעִיף מ"ב וְנִרְאֶה שְׁפָנוֹנְתוֹ כַּמ"ש שְׁאִינְהוּ מִטַּעַם סְתִימָה אֲתִי עָלָה וְא"כ הָא חֲזוּינָן דְּהַסְתִימָא בַּלְבִּינָה סְתִימָה מְעַלְלִיתָא הִיא וְהִנֵּה הַרְאֵב"ד שֵׁם הַשִּׁיג עַל הַרְמַב"ם לְעַנְיָן לְטַבּוֹל בְּתוֹכָהּ דְלֵא מְהַנִּי הַנֶּקֶב לְטַהֲרָה וְדוּקָא כְּשֵׁפ"ה כו' וְלְדַבְרֵי י"ל דְּגַם הַסְתִימָה דְּבְסִיד וּבְנִין אֵינוּ רַק לְעַנְיָן שְׁלֵא לְפָסוּל הַמְּקִנָה אֲבָל לֵא לְעַנְיָן לְטַבּוֹל בְּתוֹכָהּ כֵּינֵן דְּהַתּוֹסְפֵתָא לֵא מִיִּירִי רַק לְעַנְיָן לְפָסוּל וְהִנֵּה בְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם יֵשׁ לוֹ לְפָרֵשׁ דַּמ"ש בְּסִיד וּבְבִנְיָן ר"ל שְׁשִׁקְעוּ בְּתוֹךְ בְּנִין וְכַדְמִשְׁמַע הֵתֵם בַּמ"ש עַד שְׁיִקְבַּעְנוּ בְּאַרְץ אוֹ יְבִנָּה וְאֲתִי כִּהְוָא דְתַנְיָנֵין פ' ד' דְּכָלִי לְעַנְיָן כּוֹפֵת שְׁקִבּוּעַ בְּנִדְבַק קִבַּע וְלֵא בְּנָה עָלָיו כו' וְהִנֵּה דְכּוֹנְתִי מ"ש וּבְבִנְיָן לָאוּ אִסְתִימָה קָאִי אֲלֵא ר"ל שְׁסִתְמוּ בְּסִיד וְהַכְּנִיסוּ בְּבִנְיָן וְאֵע"ג דְּבְכָלִי חָרַס לֵא מְהַנִּי שְׁיִקְבַּעְנוּ בְּאַרְץ וּבְבִנְיָן וְכַמ"ש בְּתוֹסְפֵתָא וְכַתְּבוּ הַרְמַב"ם הֵינֵנוּ בְּכָלִי שְׁלַם אֲבָל נִשְׁפַּר בְּכַדִּי טַהֲרָתוֹ וְכֵינֵן שֶׁהוּא רוּצָה שְׁיִכּוֹל הַמִּים בְּכַדִּי שְׁיִטְבּוֹל בּוֹ הוּא קוֹבַעוּ בְּאַרְץ אֵינוּ חֲזוֹר לְהִיֹּת תּוֹרַת פְּלִי וְכֵן כְּשֶׁעוֹשֶׂה כֵן ע"י סְתִימָה בְּסִיד וּשְׁקִיעָה בְּבִנְיָן וּבְזֶה י"ל מַה שְׁהַקְשׁוּ עַל הַרְמַב"ם וְהוֹאִיל וְא"ל לְמַהָא לְדִינָא קַצְרֵתִי: וְהִנֵּה מ"ש הַשְּׁפ"ף בַּס"ק ד' בְּשֵׁם הַב"ח דְּנֶקֶב בְּשׁוּלִי כְּשֵׁפ"ה נִתְבַּטַּל שֵׁם פְּלִי וְשָׂרִי לְטַבּוֹל אַף בְּתוֹךְ הַפְּלִי וְכ"כ בַּס"ק כ"ז עַל דְּבַרִי הַמְּרַדְכִי בְּשֵׁם ר"י וְצ"ע שְׁכ' כֵּן בְּפִשְׁטוֹת וּכְבָר הַבְּאֲתִי לְעִיל דְּבַרִי הַד"מ מ"ש עַל דְּבַרִי ר"י וְהַרִי מְבּוֹאֵר שֶׁהַב"י סוֹבֵר בְּדַעַת הַרְא"ש דְלֵא מְהַנִּי כְּשֵׁפ"ה וּכְבָר כְּתַבְתִּי שְׁאֵין רֵאִי מִהִירוּשַׁלַּיִם דִּיּוֹמָא (וְעֵינֵין בְּקַרְבֵּן הָעֵדָה שֵׁם וּתְמַהַנִּי שְׁבּוֹדָאִי שְׁתִּיבַת שְׁבָדְרוּם הוּא ט"ס וְצ"ל שְׁוֹנְרִי וְגַם מ"ש לְעַנְיָן הַפִּיּוֹר לְעַנ"ד ז"א וְקַצְרֵתִי) וְעֵינֵין בְּרִיטְב"א דְּמַכּוֹת וְהִבִּיאוּ הַב"י שְׁכ' שִׁיטוֹת הַרְא"ה לְחַלֵּק בֵּין מְקִנָה לְמַעֲיָיִן וְכ' בְּסוּף שְׁגַם בְּנֶקֶב כְּמוֹצִיא רַמּוֹן אֵין לְהַתִּיר בְּכָל מְקוֹם מִשׁוּם גְּזָרָה (וְע"ש בְּרִיטְב"א גּוֹפִיָה שְׁכ' שִׁי"מ דְּבְכָלִי גּוֹפִי' אֵין טוֹבֵל אֲדָם וְדוּקָא בְּטְבִילַת פְּלִים הַקְּלוּ וְהַב"י הַשְּׁמִיט זֶה לְפִי שְׁהַרִיטְב"א כ' שְׁאֵין זֶה מְחַוֵּר) וּבַט"ז ס' קַצ"ח ס"ק ל"א הִבִּיא דְּבַרִי הַר"ש וְהַרְא"ש וּמ"ש בְּפִירוּשׁ דְּבַרִי הַרְא"ש אֵין נִלְעַנ"ד אֲלֵא י"ל כְּעַנְיָן שְׁכ' לְחַלֵּק גְּבִי שִׁידָה וְתִיבָה לְפִי שְׁהִים מְקִיפֵן כו' וְע"ש בְּתוֹס' הַרְא"ש דְּמַסְכַּת מְקַנּוּאוֹת מ"ש מְעַרְבִיבָה מְלֵאָה כְּלִי וְעֵינֵין מ"ש הַב"י בְּשֵׁם הַרְשֵׁב"א בְּשַׁעַר הַמִּים פְּעָמִים שְׁמוֹתָר לְטַבּוֹל בְּתוֹךְ כְּלִי כו' וּבְקַבּוּעִים בְּקַרְקַע מַחְמִיר מִשׁוּם גְּזָרַת מְרַחֲצָאוֹת וְנִרְאֶה שֶׁהוּא עַפ"י דְּבַרִי

הר"ש מ"ש בטעמא דלא יטבול ע"ג ספסל: סיומא דפסקא דאם באנו לעשות מקנה כזו צריכין אנו לסמוך על מ"ש הרא"ש דהשקה מהני אף שנסתם אח"כ וע"ז יש חולקין וכבר כתבתי שזה תלוי בפלוגתא דהפוסקים לענין מעין אם נפסל בשאיבה ואף שכ' שם דאם יש טנרס גדול כו' לענ"ד ה"ט כמ"ש מהרי"ק בארנפה דשאובה גופא דעת פוסקים שהוא דרבנן אפילו שאובה פולה ומכ"ש שאובה דג' לנגין שהוא מדרבנן לכ"ע אבל בגוף הפלוגתא אם מעין הי' כמקנה אין להכריע פולי האי וישפיר יש לחוש להנהיג דס"ל דאין להכשיר השקה מטעם זריעה ולכן ס"ל פינו דמעין כ"ש אין טובלין בו רק פלים ולא אדם השאיבה פוסלת ולדידהו אם נסתם אחר ההשקה אין להכשיר ואפשר שיש לחוש לדבריהם אף בדיעבד דנתבטלה ההשקה וחזר להיות שאובין כבתחלה וגם דאפילו תימא שדברי הרא"ש הם עיקר בזה מ"מ הרי צריך שיהא ידיהם בין עיניהם שיהי' התיבה מלאה מים מ"מ סאה בשעת השקה וגם אח"כ לא יתחסר ממנה שאם יתחסר ממ"מ סאה ויפול בתוכה ג' לנגין שאובין פסולה בלא השקה מחדש ואצ"ל שיהי' עיניהם פקוחות שלא יתחסר ממ"מ סאה בשעת טבילה ואף גם זאת א"א להקל משום שהרי נעשו שאובין מחדש מחמת הסתימה בפסק של עץ אחר ההשקה והרבה פוסקים סוברים דשאובה פולה פסול מדאורייתא וגם פסול מדאורייתא לפי שהוא בכלי ולא בקרקע דומיא דמעין וע"כ שצצטרף לסמוך על הנקב שנסתם בלבינה על דעת הרמב"ם דס"ל דסתימה דרף בגין אינו עושה פלי ולדעת גדולי הפוסקים נראה שפ"ל שיהא סתימה מעליא חוזר להיות דין פלי ולדידהו נראה שיש פאן פסול דאורייתא מלבד פסול שאובין פסול משום טבילה בכלים וגם פי בדברי הרמב"ם אין מבואר פנונתו מ"ש בסיד ובבגין רק דנקט לשון התוספתא בזה ואיפא לפרושי בגוונא אחריתי וכיון דאיפא במילתא ספיקי טובא ויש בזה חששות דאורייתא אין בנדי להקל בזה ופוק חזי מה עמא דבר פשעושיין תיבה לתוף המקנה נוקבין אותה בשולי' נקב כשפ"ה עם ברזא ארנפה ובכל פעם שטובלין פותחין הברזא ואז הוא בטל מתורת פלי וגם המים הם מןשקין למי המקנה ובזה פלטינו מכל החששות ואע"ג שאין הנקב כמוציא רמון מ"מ ודאי דבטל מתורת פלי פינון שיהא פלי מיוחדת למשקין דאפילו בכונס משקה יצא מתורת פלי אף דמ"מ צריך כשפ"ה שתועיל ההשקה ומ"מ יש להחמיר לעשות הנקב כמוציא רמון וכמ"ש בד"מ ונראה שאין לגזור בזה כמ"ש הר"ש ונראה שפנון שבשעשה שהוא קובעו ומחברו למקנה אין עליו שם פלי פלל ועיין בב"י ובש"ף על דברי הרמב"ם וגם פי מתוף שלא התרת כ"א ע"י פתיחת הברזא בכל פעם לא אתי למיטעי להתיר בלא חיבור כשפ"ה אבל שיהא הברזא סתומה בשעת טבילה ולסמוך על נקב אחר סתום בפסיד לא ידעתי היתר פעת: והנה במאי דכתבנא שאעפ"י שבש"ע נקט בפשיטות פדעת הרא"ש דכל שהשיקו פ"א אף שנסתם הנקב פשר מ"מ יש לחוש לדעת החולקין שהביא רבינו ירוחם ולכאורה דברי הרמב"ם פרק ד"ב מהל' שבת מסייע לדעת החולקין שכ' ונ"ל שפתי מטרהות זו ע"ג זו נוטל את הפקק מבינתים ומשקין ומחזיר את הפקק למקומו מפני שאינו בא לידי סחיטה שהרי דעתו שיצאו המים כו' וה"ה כ' שהוא מהתוספתא דעירובין והכ"מ שם ובב"י סי' ש"ף כ' בטעמו שאין לחוש שידחוק הפקק בנקב כשמחזירו דאדרבה מחזירו בענין שלא ימלא כל הנקב דא"כ תפסיק השקתו והינינו דקאמר שהרי דעתו שיצאו המים כו' ע"ש ולפי"ז מוכח דס"ל דאם סותם הנקב היטב עד שנספסקה ההשקה בטלה השקתו

וא"ל דמיירי היכא שאין בכל מטהרת פשיעור שצריך להשיקן שיהיו פשיעור מ"ם סאה דבהא גם הרא"ש מודה דאם נסתם הנקב בטלה ההשקה כמש"ל ז"א דא"כ פיון שמחזיר הפקק למקומו מה בכך שאינו ממלא פל הנקב דמ"מ בטלה ההשקה פיון שלהשקה זו להכשיר מקנה חסר צריך שיהי' הנקב פ"פ"ה בשעת טבילה ממש אע"כ דלענין השקה להכשיר מקנה שאוב ע"י השקה במקנה פ"ש מירי דאז בשאובה דרבנן מקילינן בהשקה פשערה וכמ"ש הר"ש וכיון שדעת הרמב"ם"ג"כ דהשקה דרבנן שפיר מהני מה שאינו ממלא פל הנקב ועדיין המים יוצאין קצת: ואמנם בתוספתא פ"ק ב"תרא דעירובין ראיתי שם שתי מטהרות כו' ומחזיר את הפקק למקומו ר"ש בן מנסיא אומר שתי בריכות אחת של חמין ואחת של צונן נוטל את הפקק מבינתים כדי שירדו חמין לתוך הצונן וצונן לתוך החמין ובלבד שלא יחזיר את הפקק למקומו ולא עוד אלא שנוטל את הפקק כדי שיצאו המים וילכו להם ואם בשביל שתנגב אסור כו' ע"ש ומשמע לי דהכי קאמר דלא מבעיא דשרי ליתול הפקק שיצאו החמין לתוך הצונן אלא אפ"ל ליתול הפקק שיצאו המים ילכו להם לגמרי נמי שרי אפ"ל ליתול הפקק להדיא ולאפוקי בצנור שעלו בו קוצים כו' שאמר שם א"ח"פ דורסן ברגל בצנעה כדי שיצאו המים וילכו להם ואם בשביל שתנגב ר"ל שלוקח הפקק כדי לנגבו מן המים אסור דחיישינן דילמא אתי לידי סחיטה ועכ"פ מבואר דהא דקאמר כדי שיצאו המים לא אהו מילתא דהשקה קאמר הכי אלא הוא ענין אחר ונראה שהרמב"ם ה"ה לו ג' נוסחא אחרת בתוספתא זו ובלא"ה לכאורה משבשפתא הוא הא דקאמר ר"ש בן מנסיא שתי בריכות כו' וצונן לתוך החמין ובשבת דף מ"ב מבואר דר"ש בן מנסיא ס"ל באמבטי צונן לתוך חמין ודאי אסור.

או אפשר דהרמב"ם טעמיה דנפשיה קאמר דלכך שרינו פשמחזיר הפקק אחר השקה דלא חיישינן לסחיטה פיון שדעתו שיצאו המים. אף לענ"ד פירוש הב"י בדברי הרמב"ם צ"ע ואפשר לפרש דמיירי בכא להשיק מקנה חסר ולא השקה ממש אלא ר"ל שבא למלאות החסירה ולכן אף עפ"י שאמה הוא מחזיר הפקק למקומו הוא מחזירו בריווח שיוכלו המים לצאת למלאות החסר ולהכשירו אף אם יצטרף א"ח"פ לטבילה וגם שאם יצטרף לטבול יוכל ליתלו בריווח וכאן שעכ"פ אין דעתו שהמים יעמדו שם לעד לעולם רק יהיו מוכשרין לצאת לעת הצורך אין לחוש לסחיטה דכל כה"ג אינו מהדק בחזקה וגם י"ל דכל שהיה השקה מתחלה כשפופרת הנוד שוב אף שעתה אין שם כשפופרת הנוד פיון שהחזיר הפקק למקומו מהני דהוי טופס להטפית חיבור ואף דאמרינן דאפילו בריית המים ממעט בנקב משיעור שפ"ה היינו כשלא היה שם השקה פלל מתחלתו פשיעור שפ"ה אז לא מהני מה דהוי טופס להטפית אבל פיון שהיה השקה כשפ"ה ונטהר אלא בכדי שלא יחזיר לתחילתו לזה מהני חיבור דטופס להטפית.

ובזה יש ליישב מ"ש התוספות ביבמות ונחגיגה מהא דטופס להטפית וע"ש מ"ש לתרץ בשם הר"י דהוא לענין השקה ולפי מ"ש א"ש אף צ"ע בדברי הש"ס והפוסקים בענין זה: אחר כותבי מצאתי בשו"ת נודע ביהודא מהדורא תנינא סי' קמ"ב שכתב דאם סותם בברזא של עץ לא נתבטל החביות מתורת פלי ואף בעת הסרת הברזא מקרי פלי כמבואר בא"ח סי' קנ"ט סעיף ד' שם בעת שנוטל ידיו דרף הברזא אז אין הברזא בחביות ואפ"ה תורת פלי עליו פיון ששוב יחזור הברזא לתוכו ולכן אם בעת שעושה הנקב בחביות תיקף היה בדעתו לסתמו בברזא לא נתבטל שם פלי מהחביות פלל אפילו קודם שתיקן

הברנא כו' ואף שיש לחלק בין דעתו ליתנו בתלוש שאז ודאי מקרי כלי אבל אם דעתו שלא יקבע בו ברנא עד שיקבענו בארץ שוב אין סתימת הברנא יכול להחשיבו כלי פיון שפבר הוא קבוע ומחופר לקרקע מ"מ נלענ"ד להחמיר פיון שפבר הינה כלי קונדם הנקובה אין אנו יכולין להוציאה מתורת כלי להקל כ"א בראיה ברורה ונהרי אין לנו ראיה להקל כו' ע"ש ולענ"ד הוא דבר תימה לומר דכלי שעשה בו נקב המטהרתו ינהי דין כלי עלי' בשביל שבדעתו לתקן לו סתימה ואפילו בדעתו לסתמו סתימה גמורה פגון כלי חרס שמנקבו ונדעתו לחזור ולסותמה בזפת וכבר תיקן הזפת לסותמה כל כמה דלא סתמו ודאי דאין שם כלי עלי' ואין מחשבת התיקן מוציאה מידי מעשה הנקב אעפ"י שהנה מקלקל ע"מ לתקן ומכ"ש אם אין דעתו לסתמו סתימה גמורה רק תיקן לו ברנא שאין הקלקול ע"מ לתקן לגמרי רק שהינה מתקן בעת התיקון ובעת הקלקול דהיינו כל עוד שלא יתן בו הברנא או פאשר יוסר ממנו יהא עומד בקלקולו ולא ינהי ראוי לקבל א"כ מה"ת לתת עליו תורת כלי בשביל העץ אשר הכין לו לסתמו בעת שירצה לתת בו הברנא ולדון בו דין כלי וממ"נ אם בטר מחשבתו אוליגן הרי הוא מחשב שבבעת שלא יהא בו הברנא שמה לא יצא מידי קלקולו שיש בו נקב מפולש עד שיתקן ולמה נטיל עליו חומר המחשב שבדעתו לסתמו ולדון אותו כסתום אף בעת פתוח ונבטל מחשבתו אשר חשב שלא יהא כלי בעת ההוא ולא יהא עומד לתשמיש כלל: אף באמת לענ"ד אף בעושה נקב וחשב עליו בשעת מעשה לסתמו סתימה גמורה נמי לא מהני כלל כ"ז שלא נסתם פיון שאותה שעה שהוא נקוב הוא בטל מתשמיש כלל.

ומ"ש ראיה מסי' קנ"ט גפלאתי דהתם פיון דדרה תשמישו בכף להוציא ולקבל דרה הנקב שהוא מה שאריו לו ולהוציא מהכלי ודאי שלא נתבטל מתורת כלי מחמת זה שהרי נקב זה הוא משמש לו בדרה תשמיש הכלי ואטו כלי שיש לו פיסוי והופה הכלי עם שולגי למעלה ומסיר הפיסוי מתחת ונוטל מהכלי דרה שם פשיטא שאין כאן ביטול מתורת כלי כלל.

וה"נ אם תשמיש הכלי הוא לפתוח בתחתיות הכלי ולחשוף שוללים והוא ינהי לו לפה להוציא את הנתון בפלי פשיט' שאין לחשבו כמשמש בכלים שבורים כלל וגדולה מזו מצאנו בתוספתא הביאה הר"ש במסכת ידים והרשב"א בתה"א הפקיע את המולייר דהיינו שעשה סדק בשולגי ויצאו המים כו' ע"ש דמשמע אף שהנקב פשיעור פוגם משקה ולא הני כלי מפאן ולהבא מ"מ פיון דהשתא מיהו עשה נקב זה לקבל מתוכו דרה שם אין זה נקב המטהרו לע"ע דלפתחא קא מכונן ואם חזר וסתמו וקיבל בתוכו וחזר ופתחו אפילו כמה פעמים מחשב כלי לנט"י כמו ברנא אבל מ"מ בעודו פתוח טרם יסתמו פשיטא שאין המחשבה לסותמו מועלת כלל ודבר פשוט לענ"ד בכלי שיש בו ברנא ונטל הברנא מתוכו אבל לא נטל ידיו דרה הנקב רק יצק מים על ידיו דרה פי הכלי דלא מהני דבעת שהוא פתוח בטל ממנו תורת כלי ואין היסור רק להיות נוטל ידיו דרה נקב הברנא וא"כ אדרבא מוכח דהא דנוטל מפלי שיש בו ברנא הוי טעמא משום שנוטל ידיו דרה הנקב ואין זה מבטלו מתורת כלי שהרי נקב זה הוא עשוי מתחלתו ע"ש זה שיקבל מהכלי דרה שם אבל אם מניח הנקב פתוח ואינו מקבל דרה שם רק דרה פי הרי הנקב מבטלו מתורת כלי אע"פ שנעשה מתחלתו שלא לשם ביטול מדין כלי רק לקבלה ומכ"ש אם הנקב לא נעשה מתחלתו לקבלה רק לשם ביטול מתורת כלי פשיטא דבטל מתורת

פלי אעפ"י שפדעתו לסותמו ע"י ברזא או סתימה אחרת גמורה: ונלענ"ד ראיה ברורה מדאמרינן בזבחים דף צ"ה כ"ח שיצא חוץ לקלעים ונטמא נוקבו ונכנס ושוכרו במקום קדוש פלי נחוששת פותחו ונכנס ופריה פלי אמר רחמנא והא לאו פלי הוא שניקב בשורש קטן פלי נחוששת פותחו והא לאו פלי הוא דרציף ליה מרציף ופירש"י אחר שפוחתו מפין עליו בקורנס ומחברו וחסר שם פלי עליו ע"ש הרי מבואר דאף בכה"ג שפדעתו לתקנו מיז מ"מ בשעת קלקולו בטל ממנו תורת פלי שהרי התם מה שנוקבו הוא לטהרו מטומאתו בכדי שיוכל להכניסו למקום קדוש ולתקנו להיות פלי לקיים בו מצות מריקה ושטיפה במקום קדוש ועיין ברמב"ם פ"ח מהל"מ מעה"ק וכן פלי מתכות כו' נטמא פשיצא פוחתו עד שיטהר ומכניסו בפנים וחוזר ומחדדו עד שיסתום הפחת ויחזור פתבנית הפלים ואח"כ מורקו ושוטפו כו' והוא כפירש"י שם אע"פ שהתוספת פירשו בענין אחר דרציפניהו היינו שהופך כו' היינו משום דקשי' להו דא"כ גבי מעיל נמי לישגי הכי שחוזר ותופרו אע"כ דחשיב בגד חדש וכלי חדש אבל לא קשיא להו דהו נקיבה לאו פלום הוא כינון שפדעתו לתקן דפשיטא דבעת שפמנקבו נקב המטהרו פרח טומאה מיניה אף על פי שפדעתו לתקנו וכשמתקנו פנים חדשות בא לכאן וכן מהא דאמרינן בשבת דף ט"ז מעשה בשל ציון המלכה כו' ושברתו ונתנתו לצורף וחייתו כו' והחזירו לטומאתם ישנה ופירש"י וחותכו שפמחבר פסוף במקום שבר הרי מבואר דאע"ג דהשכירה מעיקרא לא הוי רק ע"ד לתקן ולא להניחו שבור לעולם מ"מ בעת קלקולו נטהר מטומאתו אלא דבכלי מתכות אמרו שחוזר לטומאה ושינה משום גדר מי חטאת וכן מוכח מהא דאמר התם גזירה שפמא לא יקבנו בכדי טהרתו אלמא דאם הוא נוקבו בכדי טהרתו שפיר מהני הנקיבה לטהרו אף על פי שפדעתו לסותמו מ"ד וא"ל דמיירי בנוקב שלא על דעת לסותמו ונמלך וסותמו ז"א דאם פן הוה ליה למימר גזירה שפמא יקבנו על מנת לסותמו מ"ד וכן מבואר מהר"ש פ"ק ב' דכלים שכ' דבכלי מתכות אידי דמיהן יקרין חניס עלליהו טפי ושייך למיגזר בהו שפמא לא יקבנו בכדי טהרתו ע"ש מבואר דניקבו בכוננה כדי להפקיע טומאתו ולחזור ולעשות אותו פלי פכתחלה ולהכי בכלי מתכות חיישינן דחניס כו' וגם בעובדא דשל ציון המלכה נראה דעשתה פן בכוננה לטהר הפלים ופשיט' דלא מסתבר לחלק בין אם פבר היכן התיקון פגון שבעת שעושה הנקב מכין לו ברזא אם לאו דבכל גוונא כל פמה דלא סתים לי' הרי הוא מבטלו מתורת פלי והתם נמי אע"פ שהפסוף ביז הצורף וברצונו מצרף מ"מ בעודו נקוב אינו פלי פלל: פלל העולה דלענין פיור שיש בו ברזא ודאי דלא שייך לומר שבעת שנוטל הברזא לקבל דרוך שם מה שבתוך הפלי הוא מבטלו מתורת פלי כינון דמעיקרא אדעת' דהכי נעשה ואע"פ שאינו משמש פניסה ויצאה ואמרינן בשבת דף קמ"ו דכל פתח שאינו עשוי להכניס ולהוציא אינו פתח היינו לענין שאין בו איסור בגין ותיקון פתח אבל מ"מ אין נקב פנה שצריף לו להוציא דרוך תוכו מבטלו מתורת פלי ולהכי שרי להשתמש בחביות עם ברזא לפתוח ולסתום בשבת ואין בו משום בגין וסתירה בכלי ועיין בא"ח ס' שי"ד בשם שבולי הלגט דברזא אפי' לא הנה בחביות מעולם אם הכינו לכו מאתמול מותר ובב"ה שם כ' דאפי' לא הכינו שרי וכ"כ שם בב"ה אח"כ דלסתום בעץ כמו שהוא דרוך לסתום בין שהיו יוצא בין שאינו יוצא מותר והביאו המ"א שם והיינו מטעמא דכתיבנא כינון שזהו דרוך משמישו אין פאן ביטול ותיקון פלי פלל אבל אם עושה נקב בשולי הפלי שלא ע"ד

תשמיש לקבלה דרף שם נראה דלא מבעיא אם עשהו מתחלה ע"ד שיהא הכלי בטל ע"ז מתורת כלי פשיטא דמתבטל אע"פ שדעתו לחזור ולסתמו אח"כ אלא אפ"ל אם נעשה מתחלה ע"ד תשמיש כגון כלי שיש בו ברנא ונוטל ממנו הברנא שלא בשביל תשמיש וקבלה מהפלי וע"י נקב זה אין הפלי ראוי לקבלה מעתה הוא בטל מתורת כלי עד שיחזור ויסתום הנקב ולכן כיוור שיש בו ברנא והוציא הברנא ולא נטל ידיו דרף הנקב רק דרף פי הכיוור נראה ברור דלא עלתה לו נטילה דכיוון שהנקב הוא עתה שלא כדרף תשמישו נתבטל מתורת כלי ועיין בא"ח סי' קנ"ט פלוגתת הפוסקים בענין ליטול דרף הנקב כשמתזיק רביעית מן הנקב ולמטה וקצתתי שלענ"ד בזה כ"ע מוד"ל: ובאמת זה ימים רבים שנסתפקתי בזה שנוהגין במקוואות הללו שנעשו בנקב עם ברנא הסותמת מה נעשה בטבילה של שבת אם מותר לפתוח הברנא ולסותמה שהרי הנקב מבטל מתורת כלי והסתימה חוזר ועושהו כלי ואע"פ שהי' מוכן מאתמול ולא דמי לפקק החלון דהתם אין בו משום בנן אלא תוספת על אוהל עראי משא"כ פאן דיש נקב בכלי המבטלו מתורת כלי וכשמוציא הברנא הרי מבטלו מתורת כלי וכן בשעה שמחזירו הוא מתקן הפלי מה יושיענו זה שהוא מוכן מאתמול וגבי מטה של פרקי' אמרינו דאם תקע חייב חטאת ואע"ג דאמרינו דאם רפוי מותר צ"ע בזה דהא בעינן שיהא דרפן להיות רפוי ובחזרת הברנא לפעמי' מקפידין שיהא תקוע בחונק כדי שלא יזובו המים החמים הנתינה בתוכה ולפמ"ש המ"א סי' ש"ג בשם הסמ"ק דדוקא דבר שצריך אונמות אסור יש להתיר בזה ואין ללמוד היתר ממ"ש המ"א סי' ש"ג לענין פסוי פלים המהודקים בחונק דשרי לפי שדרף לסוגרו ולפנותו דהתם אף שנוטל הפסוי אין פאן בטל מתורת כלי (נדברי המ"א צ"ע) משא"כ פאן דבכל פעם שפותח יש פאן ביטול כלי וכשפוחם מתקן מנא: ואפשר לצדד קצת בתיבה העומדת בתוך המים ואף בלא הסתימה של הברנא אין המים שבה יוצאין ממנה לפי שאין להם מקום לזוב ואין פאן תיקונו וסתירה מחמת סתימת ופתיחת הברנא ואע"פ שאם לא היתה עומדת במים לא הי' מועיל מה שהיא מחוברת לבנן התלוש ולבסוף חברה מ"מ פינו דבשעת הורדתה למים הי' הנקב פתוח ולא הי' לתיבה דין כלי נעתה פשכאו בה המים שוב אין סתימת הברנא מועלת לחדש עלי' דין כלי וצ"ע ועכ"פ נראה שאין להחזיר הברנא אחר שטובלין בה בחונק רק תהי' רפוי' קצת ומתנועע בתוך החור לכאן ולכאן וכמ"ש המ"א שם: ומ"ש בשו"ת נ"ב בשם הראב"ד דאין חשוב כלי ע"י סתימה רק כ"ח בזפת אבל שאר הפלים אין להם סתימה ולכן הקשה על פירו' הר"ש והרשב"א והרא"ש שחושבין סיד וגפסות סתימה מעליא וכ' שצ"ל דאף דלענין קבלת טומאה לא מיקרי כלי ע"י שום סתימה אבל לענין להיות נקרא כלי לפסול המקנה חשיב שפיר סתימה ע"ש ולע"ד ז"א שהרי פי"ט מהל' כלי' לענין משפך של חרס שפקו בזפת כ' שאינו מקבל טומאה שאין הזפת משימו כלי קבול אבל משפך של עץ שסתמו ה"ז ככלי קבול ומטמא הא קמן דשל עץ הוי טפי סתימה בזפת משל חרס והר"ש פ"ג כ' דבתוספתא מפרש טעמא לפי שהוא מינו שהזפת יוצא מהעץ וע"ש מ"ש לחלק בין נקב שבחביות של חרס ובין נקב של משפך שעשאו היוצר מתחלתו ומדברי הרמב"ם לא משמע הכי ובפרק ד' כ' הרמב"ם חביות שניקבה ועשאה בזפת בעץ וגפרית בסיד ובגפסות אינו חיבור ושאר כל הדברים חיבור והראב"ד שם כ' ע"ז שבשני גסקאות איתא באילו חיבור ובשאר הדברים אינן חיבור והכ"מ שם כ'

שְׁלֵעֲנִין זֹפֶת סִיד וְגַפְסוֹת הוּא גְנוֹסְחָא נְכוּנָה אַבְל בְּעֵץ וְגַפְרִית אֵינָה נְכוּנָה שְׁאִינָם סוֹתָמִים סְתִימָה יָפָה עַכ"ל וְלֵעֲנַ"ד גַּם בְּרַמְבַּ"ם יֵשׁ לְהַגִּי' פְּנוּסְחוֹ הֶרְאָב"ד שֶׁהָרִי תִיכְף אַח"ז בְּהִלְכָה ה' כ' חֲבִיּוֹת שְׁנִיקְבָה וְעֲשָׂאָה בְּזֹפֶת יוֹתֵר מְצַרְכָה כו' וְכֵן פָּרַק שְׁלֵפְנָיו כ' ה' י"ד חֲבִיּוֹת שְׁנִיקְבָה וְסוֹתָם הִנְקָב בְּזֹפֶת כו' וְכ"כ בְּפִי"ד מֵהַל' פְּלִים כַּמֶּש"ל וְכָל אֵלֶּה מְשַׁנְיֹת קְבוּעוֹת הֵם וְהַר"ש סִפ"ג דְּכָלִים הִבִּיא תוֹסְפֹתָא זוֹ וְהַסְפִּים לְגְנוֹסְחָא שֶׁל הֶרְאָב"ד וְכ' שְׁבַרֵייתָא זוֹ בְּרוּב תוֹסְפֹתָת בְּשִׁבוּשׁ כו' וְעוֹד כ' בְּכֹלְהוּ אֵינּוּ חִיבוּר דְּלֹא גְרָסִי חִיבוּר (בְּזֹפֶת כַּצ"ל) וְבִסִיד וְגַפְסוֹת וְזֶה א"א דְּלַעִיל תְּנִינּוּ בְּזֹפֶת בְּנֻקָב שֶׁל חֲבִיּוֹת הִיא סְתִימָה ע"ש וְעַכ"פ מְבֹאָר דְּסִיד וְגַפְסִים שְׁפִיר הָיוּ סְתִימָה לְכ"ח כְּמוֹ זֹפֶת וְאִם גְּפָרֶשׁ דֶּה־ר"ש וְהָרָא"ש שְׁנִינְהֵם יַחַד קְאָמְרִי דְּהָיוּ סְתִימָה מְעֻלִיא גַּם בְּבַרֵייתָא זוֹ מִתְפָּרֶשׁ הֵכִי וְשְׁפִיר הָיוּ סְתִימָה אֶף לְעֲנִין לְקַבֵּל טוֹמְאָה וְלִפְסוֹל אֶת הַמְקוּהָ: וְאָמְנָם מ"ש הַנ"ב שְׁאִין לָךְ שׁוּם דְּבַר שְׁיוּכַל לְסוֹתוֹם בּוֹ שְׁיָהָא חֲשִׁיב כְּלִי ע"י סְתִימָה זוֹ רַק כ"ח בְּזֹפֶת אַבְל שְׁאָר כָּל הַפְּלִים אֵין לָהֶם שׁוּם סְתִימָ' כְּמִבְּוֹא' בְּרַאָב"ד פִּי"ד מֵהַל' כְּלִי כו' נִפְלְאֹתֵי דְּדַבְרֵי הֶרְאָב"ד אֲמוּרֵי שֵׁם לְעֲנִין זֹפֶת וְטִיט בְּלַבַּד דְּבַכ"ח זֹפֶת הָיוּ סְתִימָ' וְטִיט לֹא הָיוּ סְתִימָ' וּבְשְׁאָר הַפְּלִים זֹפֶת גְּמִי לֹא הָיוּ סְתִימָה וְכ"ש טִיט וְכ"כ הַט"ז בְּשֵׁם הֶרְאָב"ד וְהַמְעַיִין שֵׁם יִרְאֶה שְׁאִין בְּזֶה פְּלוֹגְתָא בֵּין הֶרְמַב"ם לְהֶרְאָב"ד דְּהֶרְמַב"ם לֹא מִיִּירוֹ שֵׁם מְסִתִּימָה בְּטִיט וְסְתִימָה בְּזֹפֶת כ' שֵׁם דְּמַהֲנִי רַק דְּהֶרְמַב"ם מִיִּירֵי בְּמִשְׁוֹלְשֵׁל לְאוּרֵי הַתַּנּוּר וְאֵין פִּיו לְמַעְלָה רַק שְׁיָהָא טְהוּר מִטַּעַם צְמִיד לְזֶה אָמַר שֶׁהַתַּנּוּר טְמֵא שְׁאִין הַצְּמִיד מְצִיל מִלְטַמֵּא כְּמוֹ שְׁבַאֲרָנוּ וְס"ל כַּמ"ש שֵׁם ה"ב וּבְאֲמַת מ"ש הֶרְאָב"ד שֵׁם א"א טְעָה בְּזֶה שְׁאִינּוּ אֵלֶּה בְּסוֹתָמוּ בְּטִיט כו' מִשְׁמַע דְּבְסוֹתָמוּ בְּטִיט א"ש הַחִילוּק שֶׁכְּתַב הֶרְמַב"ם בֵּין שְׂרָץ בַּתַּנּוּר וּבֵין שְׂרָץ בְּכָלִי וְצ"ע דָּאִם הַסְתִּימָה בְּטִיט ל"מ אִם הַשְׂרָץ בַּתַּנּוּר הֶאָוֶכְלִין טְמֵאִין שְׁאִין צְמִיד פְּתִיל מְצִיל אֵלֶּה בְּכָלִי וְלֹא בְּשֶׁבֶר כְּלִי רַק בְּזֹפֶת יֵשׁ חִילוּק לְהֶרְמַב"ם דְּמִיִּירֵי בָּאִין פִּיהֶם לְמַעְלָה דְּלֶאָוֶכְלִין מִהֲנִי מַה שֶׁהֵם בְּתוֹךְ צְמִיד פְּתִיל וְלְהֶרְאָב"ד מְפָרֶשׁ דְּמִיִּירֵי בְּפִיהֶם לְמַעְלָה מִן הַתַּנּוּר וְאִז טְהוּר מִשׁוּם תוֹךְ תוֹכוֹ וְמ"ש הֶרְאָב"ד דְּהֵכִי אֵיתָא בַּתוֹסְפֹתָא הִנֵּה הַתוֹסְפֹתָא הִבִּיאָה הַר"ש הֵכִי אֵיתָא דָּאִם עֲשָׂה בְּטִיט שְׂרָץ בְּתוֹכוֹ הַתַּנּוּר טְמֵא שְׁאִין צְמִיד פְּתִיל לְטוֹמְאָה שְׂרָץ בַּתַּנּוּר אֶוֹכְלִין שְׁבַתוֹכָה טְהוּרִים וְהִנֵּה מִמ"ש הַטַּעַם שְׁאִין צְמִיד פְּתִיל לְטוֹמְאָה מִשְׁמַע דְּסְתִימָה בְּטִיט מִהֲנִי אֵלֶּה לְפִי שְׁאִין מוֹעִיל לְטוֹמְאָה וְעוֹד דָּאִם הַסְתִּימָה ל"מ אֲמַאי שְׂרָץ בַּתַּנּוּר אֶוֹכְלִין שְׁבַפְלֵי טְהוּרִין וְא"ל דְּשִׁפְתָּ כְּלִי לְמַעְלָה וְהו"ל תוֹךְ תוֹכוֹ דְּז"א דְּבִנְקוּבִין ל"מ שְׁפֹת כְּלִי לְמַעְלָה כְּמוֹ דְּלֹא פְּלִי הוּא וְכַמְבּוֹאָר בְּרַש"י רִישׁ זְבַחִים וְהַר"ש רַפ"ח וְכֵן בְּרַמְבַּ"ם וְמָה עֲדִיפוּתָא דְּטִיט מְפּוֹנְרַת פְּתוּחָה וּפְקוּקָה בְּקֶשׁ כִּיּוֹן דְּהִטִּיט לֹא סְתִימָה הוּא וְאִם נֹאמַר דְּהַסְתִּימָה בְּטִיט מִהֲנִי ג"כ קִשִׁי דְּלִפ"ז ע"כ מִיִּירֵי שְׁאִין שְׁפֹת הַכְּלִי לְמַעְלָה מִהַתַּנּוּר (דֹּאֵל"כ אֶף שֶׁהַשְׂרָץ בְּתוֹכוֹ טְהוּר) וְא"כ לְמָה אִם עֲשָׂאָה בְּזֹפֶת הַתַּנּוּר טְהוּר דְּמָה עֲדִיפוּתָא דְּזֹפֶת מְטִיט כִּיּוֹן שֶׁגַּם טִיט סְתִימָה הוּא וְגַם כִּי מִשְׁמַע הֵתָם דְּדוֹקָא זֹפֶת חִיבוּר וְלֹא טִיט וְא"כ צ"ע לְמָה שְׂרָץ בַּתַּנּוּר אֶוֹכְלִין טְהוּרִין: וּמִדְּבַרֵי הַר"ש סוּף פ"ט דְּכָלִי שְׁכ' לְפָרֶשׁ דְּנִיקְבָה בְּכַדִּי טְהַרְתּוֹ ל"מ סְתִימָה דְּהָא בַּתוֹסְפֹתָא כו' וְהִינּוּ הַתוֹסְפֹתָא הַלְזוּ שְׁיֵשׁ לְלַמּוֹד מְמַנָּה דְּטִיט הָיוּ סְתִימָה וְכֵן מְפָרֶשׁ בְּהַדְלָ' בְּדַבְרֵי הָרָא"ש שֵׁם דְּמִיִּיתֵי הָא דְּנִיקְבָה וְעֲשָׂאָה בְּטִיט כו' וְהָיוּ נִיקְבָה בְּכַדִּי טְהַרְתּוֹ קְאָמַר כו' וְמַהֲנִי לִי סְתִימָה ע"ש מְבּוֹאָר דְּמְפָרֶשׁ דְּמַהֲנִי סְתִימָה בְּטִיט: וְלִדְיָנָא נִלְעַנ"ד הָעֵינְקָר בְּזֶה שְׁאִין לָנוּ בְּזֶה אֵלֶּה לִילָךְ אַחַר טַעְמוֹ שֶׁל דְּבַר דְּהָא לֹא גִזַּה"כ הוּא אֵינָה דְּבַר הוּא סְתִימָה רַק

מסבֿרת חֿכמי דְּזַפֿת בכ"ח הָּוֵי חֿיבּוּר וּסְתִימָה מְעַלְּנִי וְלִכּוֹן בְּמִשְׁפָּה דְּלֵאוּ חֿיבּוּר מְעַלְּנִי
הוּא שְׁהֵנְקֵב נַעֲשֶׂה ע"י הַיּוֹצֵר מִתְחַלְּתוֹ וְהוּא חֿלֵק כַּמ"ש הֵר"ש לֵא הָּוֵי סְתִימָה וְכֵן זַפֿת
בְּשָׂאָר כְּלִי לֵא הָּוֵי חֿיבּוּר אוּ מִשׁוּם שְׂאִינוּ מִתְדַבֵּק וְסוּתָם הֵיטֵב אוּ מִשׁוּם שְׂאִינוּ עֲתִיד
לְהִתְקַיֵּם וְאִינוּ עוֹמֵד רַק זְמַן מוֹעֵט וְאִין דְּרָף פְּלִי בְּכַף וְזֶה מְבֹנָאָר ג"כ מְהֵא דְּאִמְרִינוּ
בְּתוֹסְפָתָא דְּכְתִיבְנָא לְעִיל דְּסְתִימָת טִיט לֵא הָּוֵי סְתִימָה וְכַמ"ש הֵרָאָב"ד בְּהִדְיָא וְהָרִי
בְּפ"ה מ"ח אִיתָא בְּתַנּוּר שְׁחַתְכוּ חֿלִיּוֹת מְרַחוּ בְּטִיט מְקַבֵּל טוֹמָאָה וּמְזֵה הִבִּיאוּ הַתּוֹס'
בְּחֻלְיוֹ דְּרָף נ"ד וְהֵר"ש פ"ב דְּכָלִים רֵאִי דְּהָא דְּאִמְרִינוּ בְּתוֹסְפָתָא כ"ח פִּינוּן שְׁטֵהָר שְׁעָה
א' אִין לוֹ טוֹמָאָה לְעוֹלָם לְעִנְיָן שְׂבָר פְּלִי מִתְנַיָּא וְכֵן מְבֹנָאָר בְּשַׁבַּת דְּרָף ט"ז וְבֵר"ה דְּרָף ד"ג
לְעִנְיָן, הַטְּפַת אֲבָר וְע"ש בְּתוֹס' שֵׁר"ש מְפָרֵשׁ דְּפְלִיגִי אִי הָּוֵי סְתִימָה מְעַלְּיָא וּמִיָּתִי שְׁם
הַתּוֹסְפָתָא הִבִּיָּא הֵר"ש פ"ל דְּכָלִי פּוֹס שְׁל אֲבָן שְׁנִיקֵב וְהֵטִיף לְתוֹכוֹ אֲבָר כּו' וְעִינְיָן בֵּר"ש
פ"ה דְּמִיָּתִי שְׁם הַתּוֹסְפָתָא נָתַן עָלָיו טִיט וְחֵרְסִית אֲדָמָה סִיד וְגַפְסוֹת אֲפִילוּ כ"ש טְמָא
זַפֿת וְגַפְרִית כּו' וְכַל דְּבָר שְׂאִין עוֹשִׂין בּוֹ טְהוּר פְּלָלוּ שְׁל דְּבָר כַּל שְׂאִין עוֹשִׂין מְמַנּוּ
תַנּוּרִין אִינוּ מְחַבֵּר אֵת הַסְּדָקִי הָּא קָמֵן דְּבַתְנּוּר שְׁדַרְכּוּ יַחַד לְחַבְרוּ בְּטִיט שְׁפִיר מְהֵנִי לִי
סְתִימָת טִיט וְכֵן סִיד וְגַפְסוֹת דְּהוּ"ל סְתִימָה מְעַלְּיָא לְגַבְּנִי וְעִינְיָן בְּמִשְׁנֵה ד' בְּחִבּוּיּוֹת
שְׁנַתְרוּעָה וְטְפָלָה בְּגִלְלִי דַכ"ח שְׁלֵא נִצְרָפָה בְּכַבְּשׁוֹן הָּוֵי טִיט כְּמוֹ גִּלְלִי וְע"ש בְּדַבְּרִי
הֵרָא"ש שֵׁכ' דְּנִקֵּט גִּלְלִי מִשׁוּם רְבוּתָא דְּרִישָׁא אַע"ג דְּלֵא הָּוֵי סְתִימָה מְעַלְּיָא כְּמוֹ טִיט
כּו' וְכַלל הָּעוֹלָה דְּאִין לָהּ בּוֹ אֵלָא מַה שְׁפִירְשׁוּ חֿכְמִים שְׂאִין זֶה סְתִימָה מְעַלְּיָא וְזוּלַת זֶה
אִין לְדִינְיָן אֵלָא מַה שְׁעִינְיוּ רּוֹאוֹת אִם הוּא סְתוּם וּמְהַנְדֵּק הֵיטֵב וְסוּפוֹ לְהִתְקַיֵּם שְׁפִיר
מְחַשֵּׁב סְתִימָה כְּמוֹ הֵטִיף לְתוֹכוֹ אֲבָר דְּמַה לִּי אֲבָר אוּ ד"א שְׁהוּא סוּתְמוֹ וּמְחַזֵּיק בּוֹ בְּטוֹב
וְלִכּוֹן יִפָּה כ' הַמְג"א דָּאָם הוּא פְּלִי שְׁלָם וְנִיקֵב וְתַחֲב בּוֹ דְּבָר אַחַר מְהֵנִי כּו' ע"ש בַּס"ק
וְא"ו וּמִיָּרִי הִיכָּא שְׁעִינְיוּ רּוֹאוֹת שְׁהִיא סְתִימָה מְעַלְּנִי וְעֲתִיד לְהִתְקַיֵּם וְנִרְאָה דְּדִינְיָן וְכ'
וְאִם הִיא פְּלִי שְׁלָם כּו' מִשׁוּם דָּאָם הִי פְּלִי שְׂבֹר שְׁנַתְקֵן וְשׁוֹב נִיקֵב אִין מוֹעִיל סְתִימָה
וְכַמ"ש הַתּוֹס' וְהֵר"ש לְפָרֵשׁ הָּ דַכ"ח שְׁטֵהָר שְׁעָה א' כּו' דְּלְעִנְיָן שְׂבָר פְּלִי מִתְנַיָּא וְעִינְיָן
בְּדַבְּרִי הֵר"ש וְהֵרָא"ש פ"ג דְּכָלִים בַּמ"ש אַעפ"י שְׂאִין סְתִימָה מוֹעֵלַת לְנִקֵּב שְׂאִיחַר
שְׁבִירָה שְׂאִנִי הָּ סְתִימָה דְּנַעֲשִׂית קוֹדֵם שְׁבַטֵל שְׁם פְּלִי מְמַנָּה וְחִבּוּיּוֹת שְׁנִיקֵבָה שְׁם חִבּוּיּוֹת
עָלָיו אַעפ"י שְׁטֵהָרוּהָ וְעוֹד דְּעִדְיָן פְּלִי הִיא כּו' אֲבָל קָרַם הַפּוֹרֵשׁ מִהַחִבּוּיּוֹת בְּטַל שְׁם פְּלִי
מְעַלְּיוֹ אַעפ"י שְׁלֵא נִיקֵב לְפִיכָּף אִין סְתִימָה מוֹעֵלַת לְנִקֵּב שְׁלֵוֹ כּו' ע"ש וְלִכּוֹן שְׁפִיר כ'
הַמְג"א וְאִם הִיא פְּלִי שְׁלָם כּו' דְּכִינּוּן דְּסְתָמוֹ חֿשִׁיב שְׁפִיר פְּלִי וְר"ל דְּאִזּוּ יֵשׁ לִיטוּל דְּרָף
פִי הַפְּלִי כְּבִרְאִשׁוֹנָה אֲבָל פְּשִׁיטָא שְׂאִין לִיטוּל הַסְּתִימָה וְלִיטוּל יְדִיו דְּרָף הַנִּקֵּב דְּמִיד
שְׁנוּטֵל הַסְּתִימָה בְּטַל מִתּוֹרַת פְּלִי וְשׁוֹב כ' דָּאָם יִיחַד לוֹ בְּרִזָּא לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ זֶה מְקַרִי
תַּחֲלַת תְּקוּנּוֹ כּו' וְר"ל דְּאִזּוּ מוֹתֵר לִיטוּל הַבְּרִזָּא וְלִיטוּל יְדִיו דְּרָף שְׁם כְּאִילוּ נִתְקַן לוֹ בְּרִזָּא
מִתְחַלָּה דַאֵע"פ שְׁנוּטֵל אֵת הַבְּרִזָּא מִשְׁם לֹא חִזּוּר שְׁם נִקֵּב עָלָיו שְׁהָרִי קִבַּע לוֹ תְּשַׁמִּישׁ
דְּרָף שְׁם וְלִכּוֹן אֲפִילוּ כְּשִׁנְפֵל הַבְּרִזָּא מַעֲצָמָה נְמִי לֹא נִתְבַטֵּל דִּין פְּלִי כְּשִׁמְשַׁתְּמֵשׁ דְּרָף
הַנִּקֵּב אֵלָא שְׁפָסוּל לְנִט"י מִשׁוּם כַּח גְּבָרָא וְעִינְיָן בַּמְג"א שְׁם ס"ק י"ח אֲבָל אִם נִפְלָה
הַבְּרִזָּא אוּ הַסִּירָה וְהַנִּקֵּב פְּתוּם וְהוּא רוּצָה לְהַשְׁתַּמֵּשׁ דְּרָף פִי הַפְּלִי נִרְאָה דְּבַהִיא שְׁעַתָּא
יֵשׁ עָלָיו שְׁם בְּיִטוּל פְּלִי מִחֻמַּת נִקֵּב שְׁבִשׁוּלָיו וְאִין מוֹעִיל הַבְּרִזָּא הַמְּנוּחַח וּבִידּוֹ לְסְתָמוֹ
מִשָּׂא"כ, כְּשִׁמְשַׁתְּמֵשׁ דְּרָף נִקֵּב שְׁבִשׁוּלָיו אִין מְקוּם לְתַת עָלָיו שְׁם בְּיִטוּל פְּלִי מִחֻמַּת הַנִּקֵּב
שְׂאִדְרָבָה זֶה הוּא תְּקוּנּוֹ וְתְּשַׁמִּישׁוֹ לְהָרִיק הַפְּלִי בְּמִרְצָה וּבְמַהִירוֹת דְּרָף שְׁם וּבְעִנְיָן מ"ש

בנ"ב בפלוגתות הרמב"ם עם הר"ש וסייעתו לענין סיד וגפסית יש לי מקום עיון וגם בשאר הדברים ולא עת האסר פה: והנה הירושלמי דיומא שהביאו הפוסקים ז"ל ויעשו דדין זה ע"ג זה אר' יונה פיום מרובה של תמיד העליון משום כלי פתוח ברובו והתחתון אין בו משום אורו של כלי אמר ריב"ל אמת המים היתה מושכת לו מעיטם והיו רגלי שוורים פחותי פרמוני ר"ש בר פרסנא בשם ר' אחא הים בית טבילה לפהני הוא והים לרצה לפהני בו ולא כלי הוא אמת המים כו' וכבר כתבתי שבקרוב העדה רוצה לקיים גרסא המשוכשת שבדרום ומרביב שניהם לגרוס רגלים שוורי שבדרום וז"א פי עיקר הגרסא כמ"ש שם מסמ"ג ורוקח וכן התוס' בפסחים והריטב"א והר"ן ועיין בב"י סי' ר"א ומ"ש וניחא לי נמי הא דמשגי אפיור כו' ולא כמ"ש ברוקח דגם אפיור משגי רגלי השוורי כו' ובמחכ"ת אשתמטתי דברי הרמב"ם פ"ה מהל' ביאת מקדש שכ' שם הלכה ט"ו הים שעשה שלמה כמקנה היא מפני שאמה של מים היתה עוברת בתוכו מעין עיטם לפיכך לא היו מימי נפסלין בלינה כמו הפיור וממנו היו ממלאין הפיור ובכ"מ שם הראה מקום לדברי הירושלמי פ"ג דיומא והם דברי הירושלמי אילו וכ"כ התו' ביומא דף ל"ז בשם פר"ח (אלא שכ"כ דמפרש בפ"ב דזבחים וכעת לא ידעתי מקומו שם) ונהיאו ג"כ דברי הירושלמי אילו ומ"ש בקרבן העדה בפירוש הירושלמי וכן מ"ש בתוספותיו שם שהפיור הי' חלוק כו' לא רציתי להאריך רק לענ"ד לולא דמסתפינא ה"א שיש כאן ט"ס וכצ"ל אר' יונה פיום מרובה של תמיד ור"ל ליתן טעם על מ"ש במשנה שעשה י"ב דד ואח"כ פריה ויעשו דדין זה ע"ג זה ר"ל דרף ארכו מלמעלה למטה וע"ז משגי העליון כו' ר"ל שאז יהא פסול מליטול ידו מן דד העליון שהמים היוצאין מן הדד העליון ויש נקבי הרבה למטה ממנו הוא נראה כאילו הוא כלי פתוח ברובו וגם התחתון אין לקדש ממנו כיון שהי' סמוך לשוליו אין המים שיוצאין דרף שם מאורו של כלי ולכך לא עשו הדדין זעג"ז ואח"כ קאמר ריב"ל אמת המים כו' וקאי אהא דקאמר כדי שלא יהי' מימי נפסלין בלינה ור"ל כמ"ש אח"כ שאמת המים הי' מושף ליש"ש שממנו הי' מי הפיור וזה ידוע לרגיל בירושלמי שסותם תחלה ומפרש אח"כ ועד"ז נ"ל פירוש הברייתא דמייתי בש"ס דילמא שחרית במילואו כו' ובקרוב העדה שם כ' פירוש דחוק ולענ"ד דהברייתא ש"ס ל דבאמת עשו הדדין זעג"ז וקאמר שחרית במילואו שהי' הפיור מלא עדיין הי' מקדש ידיו ורגליו מן הדד העליון בערבית בירידתו ר"ל שיירדו מימיו של פיור ונתמעטו הי' מקדש ידיו ורגליו מן התחתון אבל בשחרית עדיף לי טפי מן העליון שהיא על אורו של הפלי יותר מן התחתון ולאו אכ"ג ביוה"כ קאי שהי' מקדש בקיתון של זהב ביה"כ רק על כל השנה במי שבא לקדש והוא פשוט לענ"ד ועיין בשו"ת פנים מאירות שהביא דברי התו' בפסחים דף ק"ט שכתבו והא דנקט כמוציא רמון היינו לבטל השוורי מתורת כלי שלא יקבלו טומאה כו' הרי לפניך שלפי דברי הירושלמי צריך לבטל הפלי כדי נקיבה להביא מים למקנה וברור שז"א רק פנונתם פמבוא' בדברי הסמ"ג והר"ן שהביא הב"י ובריטב"א בחידושי מפות דר"ל שלא יטמא הפלי בטומא' הנכנס לתוכו קודם טבילה וזה פנונת התוס' דפסחים ומ"ש הסמ"ג כי הפהני טמאי לא היו נכנסין למקדש כו' לענ"ד י"ל דהא קי"ל דאין אדם נכנס לעזרה עד שיטבול וקאמר ר"י כדי שיזפור טומאה ושינה שבידו כו' וא"כ אי מתרמי שאחד ישפח ויכנס בטומאה לטבול יטמא הפלי ולכך עצאום פתוחי פרמונים להנצל גם מחשש זה: ותבנא לדינא שלענ"ד

אין חשש אם יסתגל בברזא של עץ ומ"מ חוששני לדברי הגאון ו"ל שאנו מחבבי בכל יום דבריו להלכה וגם בשו"ת מאיר נתיבים ראיתי שחושש לזה לכן שפיר דמי לעשות נקב אחד גדול כמוציא רמון ולסותמו בסיד וצורות דרך בנן וזה יהא סתום ועוד יעשו נקב כשפ"ה עם ברזא ולפתוח הברזא בכל עת שפא לטבול ולסתום אח"כ ולא יהדק הסתימה גם בחול ואז יש היתר טפי ולפתוח ולסתום בשבת ומ"מ בחול אין קפיצא פולי האי אף בשבת יש להקפיד וכמזנומה שע"ד זה ג"כ כ' בשו"ת מאיר נתיבים ולא הי' לי פנאי לעיין פראוי אף לענ"ד בזה נסתלקו כל החששות פינו שפכר יש נקב כמוציא רמון שהיא בכדי טהרתו ויצאו דברינו בטרה דברי זעירא מן חב"י הק' אפרים ולמן מרגליות מבראד: הלכות שבועות שאלה נד שאלה מי שנשבע שלא ישבע שלא יאכל בפשר ועבר ע"ז ונשבע שלא יאכל בפשר אם השבוע שני חלה עליו ואסור לאכול בפשר אם לאו: תשובה לכאורה יש מקום לומר דהשבועה שני לא חלה כלל דהא קי"ל כל מילתא דא"ר ל"ת אי עביד לא מהני.

ולכאורה דבר זה תלוי במחלוקת הפוסקים בדין מי שנשבע שלא למכור איזה דבר ועבר ומכרו אי מהני המכירה כמבואר בח"מ סי' ר"ח ובאחרוני' שם ועיין בט"ז סי' ט"ז ואמנם צריך אני להעתיק מה שהשבתי זה איזה שנים לק"ק לנצק לש"ב החריף מו' יצחק נ"י בדבר שוחטים שנשבעו שלא ישחוט א' בלא חבירו ועברו ע"ז והשואל פלפל בדין כל מילתא דא"ר ל"ת והארבתי בתשובתי ושם כתבתי וז"ל ואשר הבאת מדברי בד"ז הגאון נ"י בסי' חוות דעת לחלק בין שוחט בשבת לשוחט על החמץ דבריו מרפסין איגרי שהדבר ברור דל"ש לומר אי עביד לא מהני בעושה מעש' עביר' שהי' לשענתה ואין לה משו' זמן ונדקא פגון אונס שגירש ומימר ושינוי קונה וכה"ג איג' דמייתי התם בתמורה פגון אם תאמר דאונס שגירש מהני הגירושין וא"צ להחזיר א"כ אנו מבטלין ד"ת ומקיימין מעשיו שהרי לא תהיה אשתו מן הוא והלאה והתורה הקפידה ע"ז וכן באיג' ובזה יש לנו לומר דד"ת קיימין ומעשיו בטלים משא"כ שוחט בשב' או שוחט על החמץ שאין ענין העבירה נמשכת להבא רק על העבר ובין אי מהני ובין אי לא מהני איסורא דעבד עבד משום דעבר אמירא דרמנ' ואחר זה אין מקום לדין בו דהוא מלת' דא"ר ל"ת שאין פאן ענין המקיימו להאיסור שאסרה תורה ול"ש לומר בזה אי עביד ל"מ שמה שאנו מתירין באכילה שחיתת שבת או הפסח הנשחט על החמץ אין בזה עקירת ד"ת ומה שעלה על דעת הגאון נ"י לומר שפז' שנאמר שהשחיטה על החמץ הוא כמו נחירה אנו מקיימין ד"ת לא נהירא כלל דהא עכ"פ בשעת שחיטה נדאי שעבר על ד"ת דאפילו באונס שגירש ומימר אמרינו דלקי משום דעבר אמירא דרמנ' ואין לנו לתפוס החבל בשני ראשין שאם תאמר שבכדי לבטל העבירה אנו חושבין השחיטה כמאן דלית' א"כ למה לקי משום דעבר אמירא דרמנא שהרי בשביל זה בטלת השחיטה כדי לבטל מעשה העבירה ואם תאמר דנדאי לענין זה שהוא עבר עבירה וחיוב מלקות השחיטה ראויה היא רק שאין לנו לקיים הכשר השחיטה לענין שיהא הקרבן פשר הא ליתא דמה"ת לנו לבטל הכשר השחיטה ולפסול הקרבן דהא לא אשכחן דקפיד רמנ' בהכי רק בשעת שחיטה אמרה התור' שלא לשחוט על החמץ ואז עבר אמירא דרמנ' ועל הכשר הקרבן מפאן ולהבא לא אמר רמנ' כלל ונהדבר ברור שהתוס' שהקשו משוחט פסח על החמץ לא עלה על דעתם להקשות שיהא נחשב כנחירה דמה"ת לומר פן פינו

דעשה ביה מעשה שחיטה בסימני ובסכין בשר ודאי דשחיטה היא ולא נחירה ובהכי חייבין רחמנא רק דקשי' להו דנימא דל"מ הו מעשה למה שפינון ביה לצאת י"ח פסח כי בדבר אשר ודה עליו אית לן למימר דל"מ פמו מימר ואנס שגירש וכינצא בהם דהתוס' לא ס"ל הו סבר' דמה דאמרינון ל"מ היא בכדי לקניי' ד"ת ולבטל מעשיו דל"ש בזה ביטול מעשה שנעשה בפועל אלא דל"מ מעשיו לקניי' מחשבתו אשר זמם לעשות להקריב פסח פהלקתו ויש לנו לפסול הקרבן ולדידהו יש להקשות גם משוחט בשבת (ואפ' דס"ל דגבי שבת ילפינו מדכתיב פי קודש הוא כו' פדאמרינון גבי מבשל וכ"כ בשער המלך): אף לפמ"ש ליפא לאקשוני לא משוחט בשבת ולא משוחט על החמץ דבתרנוייהו העבירה פבר עברה וכן בצורם אנון בכור דמה"ת לאסור שלא לאכול על מום זה שע"ז לא אמר רחמנ' רק שהקפיד' תור' שלא יטיל מום בקדשים וזה פבר הטיל ובמה שנאסר אכילתו על מום זה אין זה תיקון שיהא עי"ז דברי תור' קנימין ומעשיו בטילים דבפועל המעשה עצמה עבר על ד"ת ואין ענין היתר אכילה למעשה שעבר ולפי דברי הח"ד שרוצה להערים סבר' זו גם לשיטות התו' אני אומר צא ופרנס דברי התו' שהקשו מצורם אנון דהתם אין איסור אכילת הכור על מום זה מוציאנו מדי עבירה דמטיל מום בקדשים אע"כ דהתוס' לא ס"ל הו סברא פלל: ואמנם אף בלא שיטת התוס' לא נהירא הו סברא שפכת דבשוחט על החמץ איפא תיקון לאיסור אי נימא דל"מ דהוי פנוח דכיון דעשה מעשה שחיטה אין אחר המעשה פלום וא"א לנו לשוות שחיטה לנחירה רק להיות מתפיס באיסור אינו נבוט אבל לא שגדון אותו פנעשה נחירה בפועל וכמש"ל ובהכי א"ש דלא תיקשו מפל הקדשים דאמרינון המחשב בקדשים לוקה ואפילו מ"ד אינו לוקה היינו משום לאו שאין בו מעשה ואפ"ה, קי"ל דכל הזבחים שזנבחו שלא לשמן פשרים ואמאי נימא דאי עביד ל"מ ולמה הקשו משוחט על החמץ וצ"ל דבזבחים איפא קרא להכשיר פמבואר בריש זבחים שם אבל לפי דברי הח"ד דאם מתקן הלאו אם נימא דהוי פנחירה אמרינון דל"מ ונהוי פנחירה א"כ קשה בפסח וחסאת דבעינו לשמו לעפובא או בכל הקרבנות שחשב בהם בשעת שחיטה מחשבת זמן או מחשבת מקום נימא דהוי פנחירה ומתקן האיסור ונ"מ לענין שהוא טמא טומאת נבילה ופשיטא שז"א דהא פיגול אינו אלא ראשון לטומאה מדרבנן בלבד אלא ודאי דלענין שחיטה בעבירה לא אמרינון דהוי פנחירה וגם בלא"ה לא א"ש מ"ש דנהוי תיקון לעבירה דהוה פנוח ומעקר על החמץ דאם נימא ששחיטה זו נחירה היא א"כ הרי הטלת עליו עבירה אחרת דפשיטא דאסור לנחור בהמת קדשים או משום דהוי מטיל מום בקדשים או משום דכתיב לא תעשון פן לה' אלהיכם ועיין בע"ז דף י"ג וא"כ לית לן למיזל בתר איפכא לומר דהאי שחיטה הוי נחירה דס"ס מידי עבירה לא פלט ושביק' שיהא השחיטה פשירה ואין פאן הטלת מום ובאיסורא דשוחט על החמץ קאי וגם קשה לסברתו דהרי משנה מפורשת בשוחט או"ב שניהם חולין בחוץ שניהם פשרים ונימא דהאחרון הוי נחירה ופקע איסורא דאו"ב.

ולכאורה י"ל בטעמא דאו"ב פדאמרינון בחולין דף קט"ו לענין פל שתעבתי כו' מדאסר רחמנא מח"ז לגבוה כו' ובתו' שם פירשו מדאמרינון בדרף פ"א שניתקו הפתוב ללאו דאו"ב לעשה ודברי התוס' צ"ע לענ"ד דהת' לא קאי אאו"ב לחוד אלא אכל מח"ז ויליף מינ' לאו"ב ג"כ וא"כ איך תידוק מיניה לענין או"ב להדיוט דאפ' דאיסורא איפא

משום כל שתיעבתי ועל או"ב לא צריף קרא לאסור רק על שאר מח"ז דלית בי' משום תועבה ועיין במ"ל פ"ב מהלכות איסורי מנבח הביא דברי הפר"ח בי"ד ותמה עליו וכתב והנכון בדברי התוס' ולענ"ד גם דברי התוס' צ"ע כמ"ש.

ואמנם מ"ש במ"ל שם בכוננת הש"ס מהא דאמרינן מנין לאו"ב שנוהג במוקדשין כו' ול"ל קרא ת"ל משום דלא הוי ממשקה ישראל לכאורה א"ש: אף דאפתי קשה דהא ממשקה ישראל לא מיתסר אלא משום דלא הוי מפלל עשה ובלאו הכא מפלל עשה ל"א כל שתיעבתי לה פדמוכח מחולין בעזרה וכמ"ש בשער המלה פ"ה מהל' מ"א ע"ש ולפ"ז מאי קאמר מדאסר מח"ז לגבוה כו' דילמא לעולם להדיוט נמי אסור ולגבוה איצטרף קרא למיסר דאי משום ממשקה ישראל ממילא דלא הוי רק לאו הכא מפלל עשה ואינו בכלל כל שתיעבתי לה.

אף באמת ז"א לפמ"ש התוס' מש"ס הנ"ל דניתקו הכתוב ללאו דאו"ב בקדשי לעשה א"כ השתא נמי ליכא רק עשה ואינו בכלל כל שתיעבתי לה ואפ"ה כיון דרחמנא אסרי להקרבה איפסל לי' א"כ בלאו קרא נמי הנה אסרינן ליה משום ממשקה ישראל וכמו טרפה דילפינן נמי מהאי קרא למיפסל וכדי שלא לצאת חוץ לענינינו קצרתי: ומ"מ לענין דאיירינן בה אם יש פאן משום כל מילת' דא"ר ל"ת שפיר הי' מקום לומר דשייף גם באו"ב וא"ל מדאסר רחמנא כו' די"ל דנוקא לענין כל שתיעבתי משני שפיר דאל"כ ל"ל קרא ת"ל דהא לא הוי ממשקה ישראל כמ"ש המ"ל וא"ל דאי לא פתיב קרא ונהנה אמרינן דבקדשים שרי א"כ לאו כל שתיעבתי הוא לגבי קדשים ואם הנה פיוצא בו בחולין היתר לשחוט אין פאן תועבה ואיקרי פאן ממשקה ישראל ז"א דס"ס השתא מיהא אם שוחט או"ב בחולין הנה אסור משום תועבה וממילא דאסור לקדשים משום דאסור באכילה להדיוט כה"ג ושפיר קאמר מדאסר רחמנא כו' משא"כ אם נימא דבהדיוט אסור משום דאי עביד ל"מ ונהנה פנשחט מאלי' ממש שהוה פנחירה א"כ אם נימא דבקדשים או"ב שרי והוי שחיטה מעליא אין מקום לאסור משום ממשקה ישראל דמה דאסור באכילה להדיוט אינו מצד גוף האיסור דאו"ב רק מצד דרחמנא אמר ל"ת והוי השחיטה פנחירה ובקדשים דהשחיטה פשרה ומצד או"ב עצמו אין איסור שפיר קרינן ביה ממשקה ישראל ולכף איצטרף קרא לאסור בקדשים ודחוק לומר דגם בזה כיון דעכ"פ ליכא היתרא לישראל בכה"ג אף שהוה מחמת פסול השחיטה משום דאי עביד ל"מ מ"מ לאו ממשקה ישראל הוא דלישראל אסור כה"ג מאיזה טעם שיהיה וא"כ גם בזה שפיר י"ל דמוכח באו"ב דשרי לישראל ולא אסרינן ליה משום מילתא דא"ר ל"ת מדאסר מח"ז לגבוה וכדמשני לענין כל שתיעבתי לה.

אף לענ"ד שפיר יש לחלק ביניהם וכמ"ש ובאמת דיש מקום עיון לפי פירוש המ"ל דהש"ס מוכיח דת"ל דאסור משום ממשקה ישראל דהוה מדברי קבלה ול"ש להוכיח למה פתבה התורה איסור מח"ז ת"ל מד"ק והש"ס במנחות דעבד צריכותא י"ל דקאי על התנא ובמקום אחר פתבתי בזה וקאן קצרתי ועכ"פ מוכח דשחיטה בכה"ג דא"ר ל"ת שחיטה מעליא הוא ואין דינה פנחירה כלל: וגם מ"ש בחוות דעת ליישב דברי הר"ן בשוחט לע"ז דאף שאין אוסר דשא"ש מ"מ אסור באכילה וכתב בח"ד טעמא דבזה דאמרינן דאי עביד ל"מ שיש בזה תיקון האיסור דשחיט' פעין פנים בעינן אתמהה דאטו

בשביל שאנו נאמר דל"מ מה דעביד ונאסור שחיטתו לא שחט פנין ונפקע איסור שחיטה לע"ז וגם אין לאסור בהנאה משום תקרובות ע"ז דאין זה רק נחירה ולא הנה פנין שגרי מ"מ עשה מעשה השחיטה כהוגן פנין פנין וכי בשביל שואסור עליו שלא יאכל מזה יש בזה ביטול מחשבתו אשר חשב לע"ז ועשה אשר זמם לעשות פנין פנין וכיון דעכ"פ חייב מיתה עליו משום דעבר אמירא דרחמנא מה תיקון יש בזה שואמר שהוא פאלו לא נשחטה וכמתה מאליה ואסורה באכילה דהא לאו בהכי קפיד רחמנא אם תהיה אסורה באכילה אם לא ובשביל מחשבתו לע"ז אין יכול לאסור דשא"ש וא"כ פנין דלא מהני לא פקעי איסורא שוב יש לנו להתיר אף באכילה פנין ששחטה כהוגן וגם בגוף הדבר שכתב דבעינו פנין פנין אשתמיטתיה דברי הר"ן גופי' דלענין חיובא אף שאינו פנין פנין רק דרף עבודתה בקף חייב וכ"כ בי"ד סימן קל"ט והט"ז שם הביא דברי הר"ן ועוד בשחטי חוץ נימא דלא הוי שחיטה רק נחירה ואם שחט בחוץ והעל' בחוץ נימא דלא יתחייב על ההעלאה דנהי שתאמר שמה שחייב על ש"ח משום דעבר אמירא דרחמנא מ"מ לענין ההעלאה שאחריה נימא דהשחיטה מחשב כמו נחירה ובזבחים דף ק"ז שם פליג ריה"ג על ר"ע מטעם שלא העלה רק דבר פסול ששחט בחוץ ואמרו לו אף שחטי פנין פנין שהוציאו פסלו ואם נאמר דש"ח כנחירה היא א"כ אין לדמותו לשחטי פנין דעכ"פ הי' פאן שחיטה פשרה פשאר קרבנות אלא שפסול בהוצא' משא"כ ש"ח דאין פאן שחיטה פלל ופשיטא דאם נחר והעלה בחוץ דפטור על ההעלאה ולמאי דיליף התם מקראי מקוראי חוץ שהעלה בחוץ גילף ג"כ אם הנה דרף נחירה אלא ודאי דהא ליתא ולקמן אעתיק מ"ש על דברי הגאון מפראג ז"ל בצל"ח פסחים דף ע"ג ובג"ב מהדורא תנינא בענין זה דש"ח: והנה מהרי"ט בתשובה ח"א סי' ס"ט פתב ג"כ לחלק בהך דאי עבד ל"מ ויט אל הדרף אשר כתבתי לחלק בין עבירה לשעטתה בלי משף זמן שהרי כתב לענין הסכמה וברירה שנועשה לפני דייני עכו"ם שהאיסור פבר נעשה ואי אתה יכול לתקנו פנין שהמעשה נעשה כדין ובאותו ענין לא א"ר ל"ת שאין איסור בגוף המעשה וההעמדה בפניהם א"א לבטלה ע"ש והיינו משום דלא מבטלינן אלא אם המעשה עצמו לעבור על ד"ת פגון אונס ומימר שע"ז צנוטה התורה אמרינן שמעשיו בטלים וד"ת קיימין אבל בזה שגוף הסכמה וברירה אין בזה נגד התורה מה תאמר פנין שהצווי שלא לעשות בפני עכו"ם ד"ת קיימין זה פבר עבר ואין מקום לבטלו כדי לקיים ד"ת ולכן הביא שם ראיה משוחט על החמץ וכ"כ בשער המלך דלדברי מהרי"ט ל"ק קו' התוספות משוחט על החמץ וע"ש מה שכתב בשם מהרי"ט ז"ל ליישב קו' הש"ג ממפר או קנה בשבת דהתם איסור' דעבד עבד כו' וכוננתו דהתם אפי' תימא דל"מ נשאר עליו האיסור וזה ע"ד הח"ד אבל אין זה חילוק מהרי"ט דמחלק אם הא דא"ר ל"ת הוא באותו מעשה עצמו וכמ"ש שם בסוף דבריו ומקום הי' בנ"ד כו' וה"ל מלתא דא"ר ל"ת באותו המעשה עצמו וזה לפי אותה הגמ"ר כו' ע"ש ומדברי השעהמ"ל נראה ששניהם אמרו ד"א ולענ"ד ליתא גם מה שהקשה בשעהמ"ל מהא דפריף בתמורה נהרי אלמנה לכ"ג כו' על חילוק מהרי"ט ז"ל לענ"ד לק"מ דאע"ג דביאת העבירה לא מתקן פנין שאם בעל לוקה על הקידושין נמצא שהקידושין למפרע הם בעבירה ואם נימא דל"מ ופקעו קידושין הרי מעשיו בטלו וד"ת קיימין בזה שהקפידה תורה על הקידושין ואף שאיסור הביאה כדקאי קאי מ"מ איסור הקידושין פקעי אם

נאמר דהקידושין ל"מ וילקמן אבאר עוד בזה: והנה לפי מ"ש הח"ד דלא אמרינו דל"מ אלא היכא שיש בו מועיל לבטל העבירה עי"ז ובשוחט בשבת אין מועיל דמ"מ יש בו חיוב משום נטילת נשמה כו' יש להקשות בהא דאמרינו בחולין אהא דשוחט בשבת שחיטתו פשרה דנסבין סברינא למימר ר"י הוא כו' ור"י ס"ל מקלקל בחבורה פטור ואם נימא דהשחיטה פסולה ה"ל מקלקל דהא אינו מטהר מידי נבילה דה"ל פנוח ומעקר וכמ"ש בח"ד לענין שוחט על החמץ וא"כ גם לענין שבת מתקן האיסור עי"ז שגאמר ל"מ וצ"ל דמ"מ שפיר חיוב משום נטילת נשמה דמתקן להוציא מידי אמ"ה לב"נ וכדמשני בפסחים אהא דשוחט חטאת בשבת בחוץ לע"ז וא"ל דנימא אי עביד ל"מ לאפקועי איסור דאמ"ה וא"כ ה"ל תיקון לעבירה שלא יהי' פאן איסור שבת פינון שיהוא מקלקל ז"א דנדאי אין מקום לחייב משום אמ"ה פינון דסוף סוף מתה היא ואם מתה מאלי' ג"כ פקע איסור אמ"ה ול"ש בזה אי עביד ל"מ וכמ"ש התוס' בתמורה לענין צורם אונן בכור דלא שניף אי עביד ל"מ פינון שאם נפל מום מאליה ג"כ שרי ע"ש וגם בלא"ה ל"ש חיוב משום אמ"ה כשמתה דבחייתא תליא מלת' (וכה"ג אמינא ליישב קושיות התוס' בחולין ר"פ ג"ה ד"ה אלמא איסור מוקדשים קדים דלמה יחול איסור גיד על איסור אמ"ה כמו דלא חל על מוקדשין עפ"י מה שהקשו התו' ד"ה במבכרת דנימא כי פקע איסור קדשים לאחר זריקה חגיל איסור גיד דגיד מתלי תלו וקאי כדאמרינו ביבמות כו' ולענ"ד לק"מ דהא ביבמות שם אמרינו איסור א"א מתלו תלי כו' לא פקע ולכך אינו חייב רק משום איסור הראשון דהיינו אשת אח בלבד משום דאיסור אחות אשה מוכן לחול כשיפקע אשת אח לכו לא פקע כלל וא"כ גם בגיד בקדשים פינון שאיסור גיד מוכן לחול אין הזריק' מתרת איסור קדשים ולא פקע ולכך לא מצי לאוקמי בשאר קדשי דמוקדשי' נוהג בגיד מבעי' לי' והוצרך לאוקמי במבכרת ולפ"ז א"ש מה שהקשו התו' דאיף חל גיד על אמ"ה די"ל דבאמ' מתלי תלי וקאי (דלכמ"ש א"צ לתו' דבעינו שייחול מהיום דקושית התו' בלא"ה שפיר פדכתבנ') וכי פקע אמ"ה חגיל גיד ולענין אמ"ה לא שניף לא פקע דבחייתא תליא מילתא ולפי שאכ"מ קצרת: ולכן אף אם נאמר שהשחיטה כמאן דלית' היינו שאינו מועיל מתורת היתר שחיטה אבל מ"מ הועילה מתורת מיתה בעלמ' כמו אם הית' נותרה או עוקרה וא"כ אף אם תאמר ששחיטתו פסול' אפתי הוי תיקון להוציא מידי אמ"ה ואמנם פן גם לענין פסול שחיטה לא מסתבר כלל לומר דהוי פנוח ומעקר דהא הכי אגמרי' רחמנא למשה דבהמה שסימני' שחוטא' בספין פשרה היא טהורה מידי נבילה וכיון דאיתעבד בה משעיה זו כהוגן כמה תבטל מעשה זו לומר שאינו שחוט רק נחור שהרי שחיטה לפניה וא"כ גם לענין שוחט על החמץ אף דנימא שהקרבן פסול מ"מ איסורא דעבד ששחט על החמץ לא פקע וא"ל דאין זו שחיטה רק נחירה שבמה נפקע ממנה מעשה השחיטה שנעשית כתיקונו וטהרה מידי נבילה ומה לי לענין אמ"ה פינון דאיתעבד בה מעשה מיתה שא"א לומר שהוא אמ"ה ומה לי בזה שאמ"ה בא לשנות שם לומר שאין זה מעשה שחיטה רק נחירה וילקמן אבאר עוד בזה: ועתה נבא אל ענין שאלתינו במי שנשבע שלא ישבע שלא יאכל בשר ועבר ונשבע הוא מלתא דתליא בסברות שפכתנו דלפום הך סברא דכתבנא דכל שלא הקפידה תורה על משו' זמן העבירה רק הוא מלתא דתליא במעשה עצמו ומיד כשחלה המעשה לא מצאה העבירה מקום לנוח וכגון צורם אונן בכור דמיד שעשה המעשה עבר העבירה ושוב אין

בְּזֶה הַקְפָּדַת הַתּוֹרָה אִם יְהִי מְנוֹתָר עִי"ז אוֹ אֲסוּר אוֹ כְּגוֹן שׁוֹחֵט פֶּסַח עַל הַחֶמֶץ וְכִיּוֹצֵא
בוֹ וְסִבְרָא זֶה הוּא דַעַת מַהֲרִי"ט ג"כ א"כ גַּם בְּזֶה פִּינּוֹן לְשִׁבְעָה וְעֵבֶר עַל שְׁבוּעָתוֹ
שׁוֹב אֵין פֶּאֵן הַקְפָּדַת הַתּוֹרָה אִם יִקְיִים שְׁבוּעָתוֹ הַשְּׁנִי' שְׁלֵא יֵאֱכַל וּבֵין יֵאֱכַל אוֹ לֹא יֵאֱכַל
הַעֲבִירָה עֲשׂוּי' וְנִגְמָרָא נְאִין לָהּ מְשִׁיךְ זְמַן אַח"כ וּלְפִי סִבְרָא הַחֲדָד וְהוּא סִבְרַת מַהֲרִי"ט
דְּכָל שָׂאֵם נִאָּמַר שְׂאִין הַמַּעֲשֶׂה כִּלּוּ יֵשׁ בְּזֶה תִּיקוּן הַעֲבִירָה מְבַטְלִינוּ הַמַּעֲשֶׂה וְחַשְׁבִּינִי'
כְּאֵלוֹ לֹא נַעֲשֶׂה כָּלֵל א"כ גַּם בְּזֶה י"ל דְּמַעֲשֶׂה הַשְּׁבוּעָה הַשְּׁנִי' בְּטֵלָה וְנִתְקַן הָאִסוּר בְּזֶה
וְא"כ שְׁבוּעָה שְׁנִי' לֹא חָלָה כָּלֵל וְאִמְרִינוּ בֵּה דל"מ בְּכַדִּי לְמַקְּנָה שְׁלֵא יְהִי פֶּאֵן עֲבִירָה
דְּכִינּוֹן שְׁנִישְׁבַּע רַחֲמֵנָא אָמַר לֹא תַעֲבִיד אִי עֲבִיד ל"מ וְאֵע"פ שֶׁהַשְּׁבוּעָה בְּטֵלָה מ"מ לְקִי
מִשׁוּם דַּמ"מ עֵבֶר אִמְרָא דְּרַחֲמֵנָא אָבַל גּוּף הַשְּׁבוּעָה לֹא חָלָה בְּכַדִּי לְמַקְּנָה שְׁלֵא יְהִי נִגְד
מִימְרָא דְּרַחֲמֵנָא: וְאִמְנָם לִי לֹא דְּמִסְתַּפִּינָא לְחַדֵּשׁ דְּבָר שְׁלֵא נִמְצָא בְּזֶה בְּרֵאשׁוֹנִים הָיוּ
אִמְיָנָא דַּכֵּה"ג דַּנ"ד דְּהַעֲבִירָה שְׁעוֹבֵר הוּא ע"י שְׁבוּעָה ל"ש בְּזֶה אִי עֲבִיד לֹא מִהַי
וּמִתְחַלָּה אָבָאָר בְּהָא דְּקִי"ל דְּנִשְׁבַּע לְבַטֵּל הַמַּצָּה פְּטוּר מִדְּכַתִּיב לְהִרַע אוֹ לְהִיטֵב מָה
הַטְּבָה רְשׁוּת אַף הַרְעָה רְשׁוּת נְאִי לֹא הָאִי קִרָא הָיוּ סְלִקָא דְּעַתִּיךְ דְּאָרְף שְׁנִישְׁבַּע לְבַטֵּל
הַמַּצָּה חֲזִיב לְקִיִּים שְׁבוּעָתוֹ וְאִם לֹא קִיִּים חֲזִיב מִשׁוּם שְׁבוּעוֹת בְּטוּי וְהִיכָא שְׁנִישְׁבַּע לְבַטֵּל
הַמַּצָּה בְּכּוֹלֵל בְּאַמַּת חֲזִיב לְקִיִּים הַשְּׁבוּעָה אֶלָּא שִׁישׁ סוֹבְרִים דְּדוֹקָא בְּנִשְׁבַּע לְבַטֵּל
הַמַּצָּה בְּכּוֹלֵל הֵינּוּ בְּשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה כְּגוֹן שְׁבוּעָה שְׁלֵא אוֹכַל מַצָּה אָבַל בְּקוּם וַעֲשֶׂה כְּגוֹן
שְׁבוּעָה שְׁאוּכַל נְבִילוֹת ל"מ אַף בְּכּוֹלֵל וַיֵּשׁ סוֹבְרִים דְּאָרְף בְּקוּם וַעֲשֶׂה חֲזִי לֹא שְׁפִיר
כְּמִבְּנֹאָר בְּדַבְרֵי הַתּוֹ בְּשְׁבוּעוֹת דָּף ד"ד ע"ש אָבַל עַכ"פ בֵּין לְמָר וּבֵין לְמָר חֲזִי לֹא בְּכּוֹלֵל
לְבַטֵּל מַצָּה וְכֵן אֶפְיָלוּ בְּלֹא כּוֹלֵל שְׁפִיר חֲזִי לֹא לְבַטֵּל מ"ע דְּרַבֵּנּוּ וְהִכִּי קִי"ל בִּינ"ד סִי
רל"ט ע"ש וְכֵן בְּנִדְרִים חָלִים אֶפְיָלוּ עַל דְּבַר מַצָּה כְּמִבְּנֹאָר בְּסִי רט"ו וּמַעֲתָה יֵשׁ
לְהַסְתַּפֵּק וְלִשְׂאוֹל אִם הָעוֹבֵר עַל הַמַּצָּה מִחַמ' הַשְּׁבוּעָה יֵשׁ לְחֲזִיבוּ עוֹנֵשׁ כְּדִין עוֹבֵר עַל
הַמַּצָּה אוֹ לֹא וְלִכְאוּרָה י"ל שְׂאִין עֲלִיו עוֹנֵשׁ כָּלֵל דְּעַל הַשְּׁבוּעָה לֹא אֲשַׁכְּחֵן שְׁהַזְהִירָה
הַתּוֹרָה שְׁלֵא יִשְׁבַּע לְבַטֵּל הַמַּצָּה וְעַל מַעֲשֶׂה הַעֲבִירָה עֲצָמָה אֵין פֶּאֵן עוֹן אֲשֶׁר חֲטָא דְּהָרִי
אָנוּס הוּא לְקִיִּים שְׁבוּעָתוֹ וְאִנּוּס רַחֲמֵנָא פְּטָרִי אָבַל בְּאַמַּת תְּרַנּוּיָהוּ לִיתְנִיָּהוּ דְּנִדְאִי עַל
הַעֲבִירָה עֲצָמָה אֵין מְקוּם לְכּוֹטְרוֹ מִטַּעַם אִנּוּס דְּאֵין אִנּוּס אֶלָּא דְּבָר הַבָּא בְּמִקְרָה אָבַל לֹא
אִם הוּא מְסַבֵּב וְגוֹרֵם הָאִנּוּס לְעֲצָמוֹ כְּמִבְּנֹאָר בְּשׁו"ת הַמְּכּוֹנּוֹת לְהַרְמַב"ן סִי' וְהִבִּיאֵו הַח"מ
בֵּאֵה"ע סִי' נ"ג וְכֵן מְבִנֵּי בְּשׁו"ת הַרְשֵׁב"א ח"ג וְלִכֵּן אִם הֵינּוּ אוֹמְרִים דְּהַנִּשְׁבַּע לְאַכּוֹל
נְבִילוֹת הַשְּׁבוּעָה חָלָה וְכֵן אִם נִשְׁבַּע בְּכּוֹלֵל לְמ"ד דְּמִהַי אַף לְבַטֵּל מַצּוֹת ל"ת מ"מ
כְּשִׂאוּכַל הוּא מִתְחִיב מִשׁוּם אוֹכַל נְבִילָה וְכֵן מְבִנֵּי ג"כ מ"ש בְּטַעַם דְּעוֹת הַסּוֹבְרִים
אִם נִשְׁבַּע לְבַטֵּל מַצּוֹת ל"ת בְּכּוֹלֵל כְּגוֹן שְׁלֵא אוֹכַל נְבִילוֹת וְשַׁחֲוּוֹת לֹא חָל מִשׁוּם שְׂאִין
אוֹמְרִי לְאֵדָם עֲמוּד וְחֲטָא כְּדִי לְקִיִּים שְׁבוּעָתָה וַיֵּשׁ סִיּוּעַ לְדַבְרֵי מְדַאֲמִרִינוּ בְּמִנְחוֹת דָּף
מ"ה עֲמוּד וְחֲטָא בְּחֲטָאֵת בְּשִׁבִיל שְׁתַּנְּפָה בְּחֲטָאֵת אִמְרִינוּ עֲמוּד וְחֲטָא בְּחֲטָאֵת בְּשִׁבִיל
שְׁתַּנְּפָה בְּעוֹלָה לֹא אִמְרִינוּ וְכֵן אִמְרִינוּ הֵתָם עֲמוּד וְחֲטָא בְּשִׁבִיל שְׁתַּנְּפָה בְּחוֹל לֹא
אִמְרִינוּ ע"ש וְה"נ עֲמוּד וְחֲטָא בְּנְבִילָה בְּשִׁבִיל שְׁתַּנְּפָה בְּשְׁבוּעָה ל"א וְעִינֵין ש"ף סִי' רל"ו
הָא קָמוּ שְׂאֵר אִם הַשְּׁבוּעָה חָלָה חוֹטָא הָיוּ בְּאִכִּילַת נְבִילָה דֵּאל"כ נִימָא אִיפְכָא דְּבְּכּוֹלֵל
הַשְּׁבוּעָה חָלָה נְאִין פֶּאֵן עֲמוּד וְחֲטָא פִּינּוֹן שְׂאָנוּס הוּא מְחַמַּת הַשְּׁבוּעָה א"ו דו"א דָּאֵם צָרִיךְ
לְקִיִּים הַשְּׁבוּעָה מ"מ מִיִּדֵי עֲבִירָה לֹא יֵצֵא וְכֵן אִם נִשְׁבַּע עַל מַצּוֹת עֲשֶׂה בְּכּוֹלֵל אוֹ עַל
מַצָּה דְּרַבֵּנּוּ דְּחִי לֹא וְאִסוּר לְקִיִּים הַעֲשֶׂה מ"מ עוֹבֵר עַל מ"ע מִיִּקְרִי אֶלָּא שְׂאִין אוֹמְרִים

לו קום ונעשה לעבן על השבועה תדע דאל"כ נתת מקום לצדוקים לרדות שכל הרוצה לפרוק עול מצות מצי למיעבד טצדקי למקטר נפשי ממצות דרבנן ע"י שבועה או ממצות דאורייתא ע"י שבועה בכלל או נדר וח"ו לומר פן דנדאי אין השבועה או הנדר מוציאתו מידי עובר על ד"ת (ועיין ש"ף סי' רל"ט בנשבע לעבן על מצות דרבנן או דאורייתא בכלל שאין מניחין אותו לעבן אלא כופין אותו שישאל על שבועתו): ואחרי הודיע כל זאת דעת לנבון נקל שאין מקום לומר שאין אזהרה ע"ז שלא ישבע לבטל את המצוה בכלל או במצוה דרבנן פנין שאם ישבע יצטרף לעבן על המצוה וא"ל דאעפ"י שהשבועה גורמת שיבא מחמת זה לעבן המצוה מ"מ גרמא בעלמא הוא ואין על השבועה עצמה איסור זה לא יעלה על לב אדם מעולם ופשיטא דאסור מדאורייתא לעשות דבר המביאו בהכרח לידי עבירה שהרי אפילו לגרום לחבירו לעשות איסור אסרה התורה כגון מושיט כוס יין לנזיר ואמ"ה.

לב"נ שאסור משום לפני עור כו' ואף שאפשר שזה לא יעשה האיסור וק"ו בן בנו של ק"ו שאסור ליתן לפני עצמו מכשול ודאי שיבא בהכרח לידי עבירה דאורייתא או דרבנן: וקצת צ"ע בש"ע א"ח סי' רמ"ח והוא מדברי הריב"ש לענין לצאת בפשיטא שיצטרף לחלל שבת אח"כ דקודם ג' ימים מותר ומשמע דגם הא דאסור אחר ג' היינו מדרבנן בעלמא ולפמ"ש צ"ע דהא אעפ"י שמה שמחלל אח"כ בהיתרא עביד משום פקוח נפש מ"מ איך יהא הגורם ומסבב לעצמו שיצטרף לחלל שבת ונראה דמה"ט ס"ל להריב"ש והרדב"ז שהביא המג"א שאם יודע שבנדאי יצטרף לחלל שבת אסור אפילו קודם ג' ואף להריב"ש נראה דסובר דשאני פקוח נפש דחילול שבת שיצטרף לעשות מחמתו היתר גמור הוא ואפילו חיובא איכא מורין בהם ולכן אף שהוא המסבב וגורם לעצמו הרי אין גורם לעצמו דבר איסור רק דבר היתר והיינו דדייק וכו' שאין לו להמנע לצאת מחמת שבת הפא שאז אם יארע לו ספנה ויצטרף לחלל מפני פקוח נפש מותר הוא ואין פאן חילול ע"ש משא"כ כה"ג דנשבע לבטל המצוה דאף במקום שהשבועה חלה מ"מ לא ניתנה המצוה לדחות אצלו דרף היתר רק דרף דחי' דמוטב למיעבד האי איסורא מלמיעבד האי איסורא ועכ"פ שם איסור לא פקע ממנו וא"כ כל שהוא מכניס עצמו לזה שיצטרף לעבן האיסור הוא מתחייב על האיסור וממילא דאיכא איסורא דאורייתא על השבועה עצמה שמביאתו לידי עבירה בהכרח ואפילו במקום שהעשה דוחה הל"ת אמרינן אם יכול לקיים שניהם מוטב משום דמצד דחי' אתינן עלה משא"כ פ"נ דמותר לחלל וא"צ למיהדר בתר היתרא והוא ברור לענ"ד: ואחרי שברנו כ"ז א"כ יש לדון דקרא דלהרע או להטיב דאיתי לאורויי דנשבע לבטל המצוה פטור למה לי ת"ל דא"א לומר דמחוייב לקיים השבועה ולעבן העבירה דא"כ מןשבע ועומד מהר סיני הוא שלא לשבע שבועה כזו והו"ל מילתא דא"ר ל"ת ואי עבד ונשבע ל"מ ומכ"ש דקשה אהא דבאמת קי"ל דחלה השבועה בכלל או במצוה דרבנן וכן נדרים חלין על דבר מצוה ולמה לא נימא פנין דא"ר ל"ת שבועה או נדר פנה ל"מ: ולכן נלענ"ד דע"כ לא אמרינן אי עביד ל"מ אלא אם קיומו של הך מילתא דעביד לא נקבע עליו חובה רק רשות כגון אונס שגירש ומימר ואינך דהתם שהמעשה שעשה אין קביעתו חובה ואדרבא איסורא איכא בקביעות דידך וגם בלא מימרא דרבחמנא ל"ת אין חובה עליו לקיים עשי' זו עכ"פ ולכן אנו אומרים שהמעשה בטל וד"ת קיימין אכל אם נשבע לגרש אשתו אנוסה או

הנשבע להמיר קרבן שלו וכל פיוצא בו שנשבע לבטל המצוה אי לא דילפינו מקראי דלהרע או להטיב דנשבע לבטל המצוה פטור שפיר אית לן למימר דמחויב לקיים שבוועתו וא"ל בזה אי עבוד לא מהני פיון דמתמת מעשה השבוועה שנשבע עכשיו יש חובה עליו ומימרא דרממנא לקיים שבוועתו ומאי חזית לבטולי הא מקמי הא אי לא משום דכתיב קרא למעוטי נשבע לבטל המצוה ולכן היכא דהשבוועה בכולל או בנדרים דשפיר חיייל לא אמרינו ביה אי עביד ל"מ דאעפ"י שאסור לו לעשות שבוועה פזו מ"מ אם עשה א"א לו לבטל מימרא דרממנא דאמר עביד והצריכה אותו שלא יחל דברו ואין פח בדינו לבטל מעשה זו בכדי לקיים ד"ת ולתקנם שלא יהא עבירה בידו ועוד אני צריך לעיין בדבר כי הפסיקוני באמצע הפרק וכ"ת חכם ומבין מדעתו בנפה שלו יבור דברי זעירא הק' אפרים ולמן מרגליות מבראד: הלכות צדקה שאלה נח בעזה"י להרב ה"ה כו' מו' העשיל ז"ל האב"ד דק"ק יוזפערף שאלה על דברת בני אדם המדיינים זה עם זה על אודות השט"ח שנמצא ת"י שלישי בחת"י שמעון ונכתב בתוכו שהוא שיניף לצדקה והשט"ח הזה השלישו לוי ת"י השליש וכפי קול הברה אשר בעיר הי' לוי המקדיש בהיותו ש"מ זה לפני פמה שנים מסר סף ת"ק זהו ליד שמעון לצורך הצדקה ואח"כ עמד לוי מחוליו וחי אח"כ שנים רבות ועשה בכל שנה חשבון עם שמעון וזקפו רוןחא לקרנא ועשו שט"ח חדש עד שעלה לסף מסוים כאשר הוא עתה לפנינו ובשט"ח נרשם ששיניף לצדקה כפי הכתב שת"י שמעון בעל החתום ועתה מתו גם שניהם שמעון ולוי ויורשי שמעון הוציאו כתב בח"י לוי נזכר בתוכו ששיניף לצדקה וגם שמעון יש לו נאמנות כל אשר יאמר עליו כי הוא זה שמגיע ממנו אף שהשט"ח יעלה יותר.

ואמנם אינם יכולים לקיים חתימת לוי ולפי ראות עיני הב"ד הכ"י מזניף והנה יורשי שמעון אומרים שאין מגיע מהם רק סף ת"ק זהו' כי כף צוה להם אביהם לפני מותו וגם טוענים שעל הסף ת"ק זהו' הם גזברים לחלק למי שיירצו באמרום כי אביהם הי' גזבר על המעות שתחת ידו והם יורשים זכותו ויורשי לוי רוצים לזכות במעות לעצמם באמרום שהקדש הנעשה בהיותו ש"מ דינא הוא דאם עמד חוזר וגם פי ירדו מנכסיהם ויותר ראוי ליתן להם מליתן לאחרים ושכמ"ה: תשובה אם אמנם אני איני פדאי להקריע אולם פי נכמרו רחמי והמו מעי.

לעניים האומללים ישוועו ואין מושיע. הם המדברים ומלבם יוציאו מילים להביע.

לזאת אצריך אף אריע. דכאי רוח להושיע.

להוציא פנוגה צדקת הצדקה לאור עמים ארגיע. ואת מעשי לא אפריע.

אם אמנם לקוצר הזמן איני בא בארנקה כי אין הקומץ משביע. ולכן לא אבא בפלפולים כ"א לחיות דעי הלכה להצניע.

נאען ואומר כי טענת יורשי שמעון ולוי שניהם יסודם נופל ובנינם רעוע. ומתחלה נדון בטענת הבא מתמת ירושה דקא טעין טענת דמים אליו יגיעי ירושה היא להם מאבותיהם פיודוע.

ואח"כ נחקע עצמינו לדבר הלכה על טענת יורשי שמעון כי קצתו פרוע אף דלא נכתב עלי תברא ואינו קרוע. וגם קול דברים הברה לחלק יצאו פגזפרים הנאמנים מאותם להמניע.

אומר עם קני את אשר מן השמים יורוני לאוןן שומעת אשמיע. והשומע ישמע קול מבשר ישועה משמיע.

אשרי המכחה ונגיע: הנה קול צעקת בני לוי מידי מששא אית בי' קוטפים מלוח עלי שית כמוןץ אשר תדפנו רוח. אפי' שמע מעוף הפורח.

אין בזה לא טעם ולא ריח. כי אפי' אם הי' ידוע זה בעדים פשרים שפך אמתת הדברים כאשר באו ברוב ענגן בלשון השאלה ששט"ח זה נעשה מעסק המעות אשר נדר אביהם בהיותו ש"מ מ"מ פיון שנה הי' מעשה זמן רב ואח"כ בכל שנה קם הלנה והחליף השט"ח ורשם עליו בכתב אמת שהוא שייך לצדקה האיה יעלה על הדעת לדון בזה דין חזרת ש"מ ודבר זה א"צ לפנים כלל ואע"ג דקי"ל דש"מ שעמד נתבטלה המתנה ממילא וכן בהקדש מ"מ הדבר פשוט בזה שניכר מתוף מעשיו שחידש השט"ח עם הלנה בכל פעם לטובת הצדקה ונכתב פן בשט"ח פשוט דכהקדשו שנית כשהבריא דמינגנו לי' שהרי עמד בו טעמו וריחו לא נמר.

ומוצא שפתיו שמר. אשר גמר אנמר.

ונדר בעת צרה. ותו ליתיה בחזרה.

דהא קמן שחידשו השט"ח ומחידוש ילפינו ומינג' תסתיים. שאף לאחרי שובו לבריא אתו רצה שיהיו מוקדשים לשמים.

ובפרט שאין ידוע בבירור באיזה אופן הקדיש דשמא הקדיש ע"י הודאה או התנה בפירוש שלא יהא יכול לחזור בו אף אם יעמוד ואע"ג דבסימן ר"צ סעיף ב' פסק רמ"א דהמתנה להדיוט כה"ג אפי' התנה מ"מ אם עמד חוזר ובסעיף ג' נתבאר דדין ההקדש פדיו המתנ' מ"מ פשוט לענ"ד דלענגן זה חלוק דין הקדש מדין מתנה להדיוט דזיל בתר טעמא דלא מהני תנאה משום דלא תיקנו חז"ל שיהיו ככתובי' ומסורין אלא לענגן אם ימות וכדי שלא תטרון דעתו משא"כ על התנאי שלא יוכל לחזור אם יעמוד ע"ז לא היתה תקנת חז"ל וכמבואר ברשב"א ונהביאו הסמ"ע וכן מבואר באורף בריב"ש סי' ר"ז: ואמנם זה ניחא לענגן הדיוט משא"כ בהקדש דבלא"ה הוא יכול להקדיש ולנדר ואין אנו צריכין בזה לתיקון חז"ל גבי ש"מ אלא דמ"מ אם עמד חוזר (לדעת הפוסקים דס"ל הכי) משום דאמדינו דעתיה שלא גמר להקנותו אלא אם ימות משא"כ היכא שהותנה בפירוש שיתקיים ההקדש אף אם יעמוד הדבר ברור דהויא פהקדשו כשהוא בריא ואין יכול לחזור והלכך מדלא חזר אית לן למתלי שמתחלה הקדיש באופן זה ומה נפשף לומר שלא הנה הקדשו באופן זה א"כ ע"כ שנתרצה והקדיש מחדש שהרי גם אחר שהבריא הנה עודנו מחזיק בתנומו והנה מפקם על עסק זה בשם הצדקה ואין מקום לערער ולומר דהתם היינו טעמא משום דלאו כ"ע דינא גמירי וכסבור הנה כשעמד שאינו יכול לחזור ולפיכך הנה מחזקין זה בתורת הקדש ואילו הנה יודע שש"מ שהקדיש אם עמד חוזר באמת הי' חוזר בו וא"כ מה שהיה עוסק ומפקם בעסק זה וכתב בשט"ח

שְׁשִׁיָּהּ לְצִדְקָה הִיָּה הַכֹּל בְּטַעוֹת וְהַקֹּדֶשׁ טַעוֹת אֵינּוּ הַקֹּדֶשׁ גַּם זֶה אֵינּוּ דִמְאִין הַרְגָלִים לֹמֵר דְּמִיטְעֵי טְעֵי וְאֶפִּילוּ אֵי אִיהוּ גּוֹפִיָּה הִנֵּה טְעִין הֵכִי לֹא הִנֵּה מְהִימְנִינֵן לִי דָאָם כֹּן בְּטַלְתָּ כָּל הַהִקְדָּשׁוֹת בְּטַעֲנָה גְרוּעָה דְטַעֲיִתִּי שְׂאֵף בְּהִדְיוּט אֵינּוּ נֶאֱמָן אִם לֹא בְּמִיגוּ וְלִיִּתְמִי פְּשִׁיטָא דְלֹא טְעֲנִינֵן וְאִין לְחַלְק וְלֹמֵר דְדוֹקָא טַעֲנַת טְעִיתִי בְּהוֹדְאָתִי אוּ בְּחִשְׁבוּנֵי הָוִי טַעֲנָה גְמוּרָה שְׂאִין כָּאֵן אֲמַתְלָא טוֹבָה מִשָּׂא"כ אִם הִיָּה טוֹעֵן טְעִיתִי בְּדִין כִּי לֹא גָמַר וְסָבַר אָנָּא אֶפְשָׁר דְּאִי טְעִין הֵכִי טַעֲנַתְהוּ טַעֲנָה דְאֲמַתְלָא טוֹבָה הִיא וְכִיּוֹצֵא בְּזָה פְתַב הַפ"י פֶּרֶק א"נ אֵהָא דְקִאָמְרִינֵן הֵתָם זְבִינֵי וְהִכָּא הִלְנָאָה כו' אֵלָּא שְׁהִלְוָה טוֹעָה שְׁסָבוּר פִּינֹן שְׂאֲמַרְלוּ שְׂלֵאֲחַר ג' אִם לֹא פְדָאוּ יְהִיָּה שְׁלוֹ יִצְאָה מִתּוֹרַת מִשְׁכּוֹנָא וְנִכְנָסָה בְּתוֹרַת מְכָר כו' אֲבָל אִין הַנִּידוֹן דּוֹמָה וְכָבֵר כְּתַב הַש"ף סִימָן ס"ו ס"ק מ' דְלֹא אֶמְרִינֵן הֵךְ סְבָרָא דְאִטּוּ כ"ע דִּינֵי גְמִירֵי אֵלָּא הִיכָא דְאֲתָמַר דַּל"כ יִתְבַּטְלוּ כָּל דִּינֵי מִיגוּ ע"כ וְעוֹד נִרְאָה דְבַנ"ד לֹא שְׁיָיָה הֵךְ טַעֲנָה דְטַעֲיִתִּי וְסָבַרְתִּי שְׂאִינִי יָכוֹל לְחַזֵּר כָּלֵל דְהָא הָא דְפִסְקִינֵן דִּיכּוֹל לְחַזֵּר אֵינּוּ רַק מִצַּד מַה דְאִיבְעִיָּא לֵן בִּש"ס אִם עֲמַד חוֹזֵר מִשׁוּם דְאָף בְּהִקְדָּשׁ אֶמְדִּינֵן שְׂלֵא נָתַן רַק אִם יָמוּת אוּ שְׂמָא בְּהִקְדָּשׁ לֹא שְׁיָיָה הֵךְ אֶנְמְדָנָא דְגָמַר בְּדַעְתּוֹ שְׂאֵף אִם יַעֲמִיד חֵי מִתְחַשֵּׁב לוֹ לְצִדְקָה וְזִכּוּת הַצִּדְקָה יְסִייעוּנָה לְשַׁלְּחָן לוֹ רְפוּאָה שְׁלִימָה וְכַמ"ש הַפּוֹסְקִים וְהַסְמ"ע וַא"כ פִּינֹן דְחֻזִּינֵן דְעֲמַד וְלֹא עֲרַעֵר כָּלֵל ע"כ לֹמֵר א' מִשְׁתִּי אֵלָּה אוּ שְׁהִיָּה מִסְכִּים גַּם אַח"כ שְׁיָיָה הַקֹּדֶשׁ אוּ שְׁהִיָּה סוֹבֵר בְּדַעְתּוֹ שְׂמַקְדִּישׁ אֵינּוּ יָכוֹל לְחַזֵּר בּוּ שֶׁאֵל"כ לֹא הִיָּה שׁוֹקֵט הָאִישׁ עַד אִם כְּלָה הַדְּבָר לְקַחַת כֶּסֶף הַקֹּדְשִׁים וַא"כ בְּאַמַּת אֵינּוּ יָכוֹל לְחַזֵּר דְמַה בְּכֵף שְׁחָשַׁב וְטַעָה שְׂמַקְדִּישׁ אֵינּוּ יָכוֹל לְחַזֵּר סוֹף סוֹף הוּא הַקֹּדֶשׁ לְחַלוּטִין וְלֹא הִיָּה בְּלַבּוֹ לְהַטִּיל תְּנַאי שְׁיָיָה הַקֹּדֶשׁ אִם יָמוּת דּוֹקָא הָא לְמַה הַדְּבָר דּוֹמָה לְמִי שְׂרָצָה לְהַקְדִּישׁ אֵיזָה דְבָר עַל תְּנַאי אֵלָּא שְׂלֵא יַדַּע אִם רִשְׁאֵי לַעֲשׂוֹת כֹּן וְהַקֹּדֶשׁ בְּלֹא תְנַאי דְנֹאי חַל הַהִקְדָּשׁ לְחַלוּטִין וְכַמ"ש לְפִי מ"ש הַנ"י בְּפֶרֶק מִי שְׂמַת וְסָלְקָא בְּתִיקוּ הַלְכָּהּ בֵּין הַקֹּדֶשׁ בֵּין עֲנִיִּים הֵם הַמּוֹצִיאִין דְנִכְסֵי בְּחֻזְקַת גּוֹתֵן קִיָּמָא וְעֲלִיָּהֶם לְהִבִּיא רֵאזָה וְאֵע"ג דְאֶמְרִינֵן אֶמִירְתוֹ לְגַבוּתָהּ כו' הִיָּנּוּ דְלֹא מְצִי לְמַהֲדַר עַל מַה שְׁיַדְעֵנוּ בְּבִירוֹר דַּעְתּוֹ אֲבָל הִכָּא מִי יִימַר דְדַעְתּוֹ הִיָּה לְהַקְדִּישׁ אִפִּי אִם עֲמַד הַלְכָּהּ וְדֹאִי נִכְסִים בְּחֻזְקַת גּוֹתֵן קִיָּמִי וְאָף סָפֵק אִיסוּר מְעִילָה לִיכָּא דְאִיהוּ יַדַּע בְּנִפְשִׁיהּ כו' עַכ"ל א"כ פְּשִׁיטָא דְהִיכָּא דִידַע אֵינְשׁ בְּנִפְשִׁי לְהִיכָּף שְׂלֵא הִיָּה דַעְתּוֹ וְהַקֹּדֶשׁ עַל תְּנַאי אִם יָמוּת דּוֹקָא אִין כָּאֵן מְקוּם לְחַזְרָה כָּלֵל וְכֹל זֶה לְרוּחָא דְמַלְתָּא דְבַנ"ד א"צ לְכֹל זֶה פִּינֹן שְׁהִתְמִיד הַדְּבָר שְׁנִים רַבּוֹת וְהַמְקַדִּישׁ עֲבִיד עֲוֹבָדָא בְּנִפְשִׁיהּ לְכַתּוּב הַשְׁט"ח לְשֵׁם הַצִּדְקָה לִית דִּין צְרִיף בְּשֵׁשׁ שְׁזַכְתָּה הַצִּדְקָה וְאָף לְפִי מַה שְׂשִׁמְעֵתִי מִהֶאֱבָרָה מוֹבִיל שְׂאִילְתָּא דְנָא שְׁלַפְנֵי אֵיזָה שְׁנִים קָרָא הַמְקַדִּישׁ עֲרַעוֹר עַל זֶה הַלְוָה וְהִיָּה מְדִינֵן עֲמוּ לְהוֹצִיא הַמַּעוֹת מִיָּדוּ מ"מ אֲדַרְבָּה פִּינֹן דַּע"כ אַח"כ אֵיזָה שְׁנִים שְׂעֲמַד בְּדִין הַחֻזְקָא שְׁטַר זֶה בְּתוֹרַת שְׁהוּא שְׁל צִדְקָה אִין כָּאֵן שׁוּם מְקוּם טַעֲנָה עוֹד אֵלָּא לְפִי שְׁהַמְגִיד לִי לֹא יַדַּע הַדְּבָרִים עַל בְּנִרְיָן אֵיזָה טַעֲנוֹת וְתַבִּיעוֹת עֲבָרוּ בִּינֵיהֶן לְכֹן לֹא הֶאֱרַכְתִּי בְּזָה דְקוּשְׁטָא דְמַלְתָּא אָף אִם הִיָּה חֵי וּבָא לְעַרְעַר עַל הַהִקְדָּשׁ אֵיזָה זְמַן אַחַר שְׁהַחֻזְקָא בְּתוֹרַת צִדְקָה אֵינּוּ כְּלוּם וְכַמ"ל דְהָא חֻזִּינֵן שְׂלֵא הַקֹּדֶשׁ אֲדַעְתָּא דְתְנַאי אִם יָמוּת דּוֹקָא וְאֶפְשָׁר דְאֶפִּילוּ לֹא הִיָּה מַעֲשֵׂה הַשְׁט"ח לְשֵׁם הַצִּדְקָה רַק שְׂאֲחַר שְׂעֲמַד שְׂתִיק אֵיזָה זְמַן וְלֹא צוּנָח לְהוֹצִיא מִת"י זֶה שְׂמָסַר הַמַּעוֹת לִידוּ הֵךְ שְׂתִיקָה כְּהוֹדְאָה דְמָיָא שְׁהַקֹּדֶשׁ לְחַלוּטִין וְאֶפִּילוּ בְּזְמַן מוּעֵט וְכַדְאֶמְרִינֵן בְּרִישׁ פֶּרֶק הַפּוֹתֵב מְסַתְבָּרָא מְלִתָּא בְּעוֹרֵר אֲבָל בְּעוֹמֵד לֹא וּפִירַש"י שְׂעֲמַד יוֹם אוּ יוֹמִים וְלֹא עֲרַעוֹר

אָמרינו דַּנְתַּרְצָה וְאִם כִּי יֵשׁ מְקוֹם לְפַקְפֵּק בְּזֶה כִּינּוּן שְׁבַנ"ד שְׁעֵשֶׂה מַעֲשֵׂה רַבָּא א"צ לְזֶה לְכֹן לֹא הֶאֱרַכְתִּי בְּזֶה: וְכִי מִן דִּין כִּפִּי הִנְרָאָה מְלִשׁוֹן הַשְּׂאֵלָה לֹא הָיָה רַק הֶקְדֵּשׁ בְּמַקְצַת וְא"כ אֵין מְקוֹם לְדַבְרֵיהֶם דְּדוֹקָא בְּהַקְדִּישׁ כָּל נְכֻסֵי אוּ חֵלְק פְּוֹלָם אָז אָמרינו דְּעַמְד חוּזַר דְּאִיכָּא אָנוּמְדוֹן דְּעֵתָא אַבְל בְּמַקְצַת לֹא וְאֵע"ג שְׁבַמְצוֹנָה מְחַמַּת מִיתָה פְּעַנְיָן שְׁנַתְבָּאָר בַּח"מ סִימָן ר"ן מְהוּ נְקָרָא מְצוֹנָה מְחַמַּת מִיתָה אָז אַף בְּמַקְצַת אִם עַמְד חוּזַר מ"מ מֵאֵן לִימָא לָן דְּעוֹבְדָא הִכִּי הֵינָה דְלִמָּא לֹא הָיָה רַק מִתְּנוּת ש"מ סְתָם וּלְכַף בְּאַמַּת לֹא חוּזַר בּוּ לְפִי שְׁהֵינָה הַדִּין נוֹתֵן שְׂאֵינּוּ יָכוֹל לְחוּזַר וְהָרִי דַעַת הֶרְשֵׁב"א דְאַף בְּהַדְיוּט וּבְכּוֹנְנָה כָּל שְׁהוּצִיא מִת"י אֲפִילוּ עַמְד אֵינּוּ חוּזַר וְק"ו לְהַקְדֵּשׁ וְאַף ע"ג דְּהַש"ף סוּף סִימָן קכ"ה לֹא כ"כ בְּשֵׁם הֶרִיב"ש וְכַתֵּב שְׁמַדְבְּרִי נִרְאָה דְהִיכָא דְהוּנָה מִתְּנַת ש"מ גְּמוּר' כו' אַף לְהֶרְשֵׁב"א חוּזַר אִם עַמְד מ"מ כְּבָר הוֹכַחְתִּי בְּקוּנְטֵרַס הָאֲחֵרוֹן לְשׁו"ת ב"ת הַתְּדוּשׁוֹת שְׁנַדְפְּסוּ ת"ל עַל יְדֵי דְלַהֲרַשְׁב"א אַף בְּכַה"ג אִם עַמְדוֹ אֵינּוּ חוּזַר ע"ש בַּק"א לְסִימָן פ"ג שְׁהוֹכַחְתִּי כֹן מְלִשׁוֹן הֶרְשֵׁב"א בְּחִידוּשָׁיו לְגִיטִין: וְלֹא עוֹד אֵלָּא דְהָדָּ מְלִתָּא גּוּפָא בַש"מ שְׁהַקְדִּישׁ שְׁחוּזַר לֹא דַכ"ע הוּא שְׁהָרִי הָרָא"ש וְהַטּוֹר וְהַמְרַדְכִי בְּשֵׁם הֶרְאַב"ן וְמִהֶר"ם ב"ב ס"ל דְּהָדָּ תִּיקוּ לְחוּמְרָא וְאִם עַמְד אֵינּוּ חוּזַר וְכ"כ הַש"ף בְּשֵׁם הַמַּגְדוֹל עוֹז שַׁכ"כ בְּשֵׁם הַר"י הַלּוֹי רַבּוּ שְׁל הֶרְמֵב"ם ע"ש בְּסִימָן רנ"ה (וּבְאַמַּת מ"ש הַש"ף בְּסִימָן ר"ן וְנ"ל וְכֹן בְּרִיב"ש סִימָן ס"ח שְׂאֵלָה ג' נִרְאָה שְׂיֵשׁ שֵׁם ט"ס שְׁהָרִי לֹא נִמְצָא שֵׁם בְּרִיב"ש כָּלָל וְאֲדַרְבֵּה בְּסִי"ו וּבְסִי"א קס"ז מְבִנְאָר שְׁפוֹסֵק כְּהֶרְמֵב"ם וְנִרְאָה מְדַבְּרִי מֵהוּפְכִין וְגַם חֶסֶר אֵיזוּ תִּיבְתוּ וְאַחַר שְׁכַתֵּב שַׁכ"כ בְּשֵׁם הַר"י הַלּוֹי צ"ל שְׁהָרִיב"ש פּוֹסֵק כְּהֶרְמֵב"ם וְעֵינּוּ שׁו"ת הֶרְמ"א סִימָן מ"ח שְׂאֵלָה ג' אוּ לְהַגִּיָּה בְּאֵיזוּ עֵנִין אַחַר) וְהַסְמ"ע כַּתֵּב שְׁבַפְרִישָׁה כַּתֵּב טוֹב טַעַם לְדַבְּרִי הַחוּלְקִים וְגַם לַעֲנ"ד טַעֲמָא רַבָּא אִיכָּא לְדַבְּרִי הַחוּלְקִי דְהָא הָדָּ מְלִתָּא דְבַש"מ אִם עַמְד חוּזַר הוּא מְחַמַּת אָנוּמְדָנָא דְנוֹדָא בְּלַבּוּ הָיָה שְׂלֹא יַחוּל הַמְתָּנָה אֵלָּא אִם יָמוּת וְאַף עַפ"י שְׂלֹא פִי כֹן וְאִפ"י שְׁזֶה דְבָרִים שְׁבַלְבַב הוּא וְקו"ל דְּאֵינּוּ דְבָרִים מ"מ בְּאַנְמְדָנָא דְמוּכַח אַף דְבָרִים שְׁבַלְבַב הוּי דְבָרִים וְכַמ"ש הַש"ע סִי"ר וְהָר"ן וְהָרִיב"א דְדַבְּרִי שְׁבַלְבּוּ וְלַב כָּל אָדָם הוּי דְבָרִים וְלַפִּי זֶה הָא דְמַבְעִיָּא לָן גַּבֵּי הַקְדֵּשׁ וְהַפְקַר הֵינּוּ מִשׁוּם דְּמַסְפָּקָא לִיהַּ מְלִתָּא אִם יֵשׁ כָּאֵן אָנוּמְדָנָא דְמוּכַח אוּ לֹא דְשָׂמָא נִמְצָא בְּאֵיזָה מְשָׁנָה אוּ בְּרִייתָא לְהוֹכִיחַ מִשֵּׁם דְאַף בְּכַה"ג אִיכָּא אָנוּמְדָנָא דְמוּכַח וְא"כ כִּינּוּ דְלֹא אֲפִשְׁיט' מְלִתָּא אֲצִלְיָנוּ הַדְבָר סָפֵק אִם הֵינָה פְּנוּנְתוּ אַף אִם יַחֲזִיחַ מַחוּלֵי זֶה אוּ שְׂמָא הֵינָה פְּנוּנְתוּ עַל תְּנָאִי אִם יָמוּת דוֹקָא אַף עַפ"י שְׁבַשְׁפְּתֵיו לֹא הוּצִיא הַתְּנָאִי וְא"כ לְדִידוֹן אֵין כָּאֵן אָנוּמְדָנָא דְמוּכַח וְשׁוּב אַף אִם בְּאַמַּת הָיָה כֹן בְּלַבּוּ הוּי דְבָרִים שְׁבַלְבּוּ לְבַד וְאֵינּוּ בְּלַב כָּל הָאָדָם שְׁהָרִי אָנוּ מְסוּפְקִים שְׂמָא כִּפְּיו כֹן לַבּוּ שְׁיַחוּל הַהַקְדֵּשׁ מִיָּד וּבְכַה"ג לֹא הוּי דְבָרִי וְנִלְעַנ"ד שְׂיֵשׁ מְקוֹם לְהַעֲמִיס זֶה בְּכּוֹנְנַת דְבָרִי הָרָא"ש שֵׁם בְּכ"ב ע"ש בַּמ"ש שְׂאֵין מְבַטְלִין מַעֲשָׂיו מִכַּח סָפֵק אָנוּמְדָנָא וְיֵשׁ לִי לְהַאֲרִיף בְּזֶה אֵלָּא שְׂאֵין רְצוֹנִי לְהַכְנִיס רֵאשִׁי בְּפִלְפוּלִים כִּינּוּן שְׁלַעֲיָקָר הַדִּין אֵין בְּדוֹר הַזֶּה מִי שְׁיִודַע לְהוֹכִיחַ לְהַכְרִיעַ בֵּין הַדְּעוּעוֹת וּבַפְרֵט כִּי בַנ"ד נִרְאָה שְׂאֵף הֶרְמֵב"ם וְדַעֲיָמִן מוֹדִים מְלַבֵּד הֵנָּה טַעֲמִי שְׁכַתְבְּתִי לְעֵיל דִּי"ל דְּהָא דַס"ל אִם עַמְד חוּזַר הֵינּוּ הִיכָא שְׂלֹא הוּצִיא הַדְבָר מִת"י וּמִטַעַם כִּינּוּן שְׁהוּא מְוַחֲזֵק בְּמִמוֹן וּבְבַעֲיָא דְלֹא אֲפִשְׁיטָא אֵין מוּצִיאֵין מִיָּדוּ (וְע"ש בַּסְמ"ע סִי"ט שַׁכ"ו וּפְסַק הַמְחַבֵּר כַּמ"ד דְּהַמוּצִיא מִיָּד הַיּוֹרְשִׁים עָלְיוּ הָרָאז' וְשִׁגְרָא דְלִשְׁנָא נְקֻט יוֹרְשִׁים דְּהָא הִכָּא בְּעַמְד מִיָּרִי וְלַגְבֵי דִידָן' וְאַמְנָם קוּשְׁטָא דְמִלְתָּא הִיא דְלַהֲדָּ שְׂיֵטָה אַף אִם מִתְּ לַאחַר שְׁעַמְד נְקָרָאִים הַיּוֹרְשִׁים מְוַחֲזָקִים כָּל שְׁהַדְבָר

עדיין תחת ידם וילדברי הנ"י שכתב דספק מעילה ליכא דהא ידע בנפשי לכוּר' לגבי יורשים ל"ש זה ואיכ' ספק מעילה ואמנ' י"ל דזה דוק' בהקדש גמור ולא לענגן עניים וצ"ע ואין להאריך) משא"כ בנ"ד שהמקדיש הוציא הדבר מתח' ידו ומ"ש רמ"א שם בהג"ה דאפ"י אם תפסו העניים מפקינן מינייהו היינו מטעמ' דס"ל דתיקו שבש"ס אם תפס מוציאין מידו וכמבואר במקור הדין שהוא בריב"ש סי' ק"ס שכתב אין זו חזקה אלא תקיפה במה שאינו שלהם כו' אע"פ שדעת הרמב"ם ו"ל בקצת תיקו שבש"ס אם תפס לא מפקינן מינ' כו' ע"ש: ובאמת דעת הש"ך בספרו תקפו פהו דתפיסה מהני בתיקו שפן דעת הרבה פוסקים וכתב שם טעם הרא"ש דסבירא ליה דמוציאין מידו משום דכל תפיסה בתיקו הוי כתפס לאחר שנולד הספק ולפי"ז אפשר לומר דבגונא דהקא דמבעי לן האיהו הי' דעתו של ש"מ זה אם להקדיש מיד או לכשימות ולא בספיקא דדינא תליא כ"א באבנתא דלפא תליא מלתא בכה"ג גם הרא"ש מודה ויש ליישב בזה כמה קושיות שהקשה האו"ת בקיצור ת"ק שלו ע"ש וכאן אין מקום להאריך דבנ"ד פיון שהבע"ד הוציא מת"י ונתן לזה שינופה לצדק' א"כ פשיט' דתפיסה זו שהיא תפיסה ברשות קודם שנולד הספק גם הריב"ש מודה שאין זו תקיפה אלא חזקה גמורה וכן מבואר להדיא בש"ך ח"מ סי' ר"ן ס"ק א' על דברי הרשב"א שהביא בתשו' ר"ב שכתב דמייירי שפסד מתנה ליד ההקדש כו' או פיון דבעי דלא אפשריט' הוא בש"מ שהקדיש לא היה יכול לחזור ולהוציא מספק עכ"ל ואין לחלק ולומר דמ"ש הש"ך לפרש ברשב"א שפסד ליד הקדש כו' היינו דוקא בפסד לגזבר משא"כ בזה שאינו גזבר העניים ולא פסד עניים דמי ולכאורה נראה פן דאף בכה"ג שפסד המעות לידו לצורך הקדש כל שאינו גזבר קבוע לא מיקרי גבאי וראי' מתשובת מהר"ם שפמ"ד סי' פ"ק דב"ב והוא בתשובת מהר"ם דפוס פראג שכתב וז"ל מהאי טעמא כל דלא מטי ליד הגבאי יכול כו' ואפ"י לשנותה למצנה אחרת כדאמרינן כו' בירושלמי פרק בני העיר ר"ח בר אבא אול לתמן יתבו לי' פריטי למיפלג ליתמי ולארמלתא נפק ופלגינהו לרבנן מהו שיהא צריף למפריש אחרים תחתיהם ר' יעקב כו' אמר כל המצות עד שלא יחזוק לגזברין אתה רשאי לשנותן כו' א"כ מבואר מזה דרחב"א לא מיקרי גזבר שלא יהא רשאי לשנות פיון שאינו גזבר קבוע וכן ראיתי כתוב בשם מהריט"ץ בתירוץ הב' דרחב"א לאו גזבר קבוע הוי כו' אלא היה גזבר קבועים כו' ולכך יכול לשנותם מ"מ נראה דהיינו דוקא לענגן שעדיין יכול לשנותם לדבר מצנה אחרת דאם באו ליד גבאי קבוע אע"פ שהם פסד אחר אף לדבר מצנה אחרת משא"כ היכא שלא באו ליד גבאי קבוע אע"פ שהם פסד אחר לצורך הצדקה מ"מ לא אפקינהו מרשותי' שלא יהא לו טובת הנאה זו לשנותן פיון דזה לאו גזבר קבוע הוא והיינו דרחב"א דפלגינהו לרבנן אבל היכא שפסד באו ליד גזבר קבוע פיון דאדעתה דידיה קיהיב שוב אין לבעה"ב שום זכות במעות לשנות מצנה לזה אם לא מדעת הגבאים וכמבואר בשו"ת הרשב"א ושא"ר דוכתי משא"כ לענגן לעשות יד עניים לזכות עבורם כל אדם יוכל לעשות ולהיות לפי שעה גזבר עבורם דעניים גופייהו ניקח להו שלא יוכל זה לחזור בו ואין זה כתופס לבע"ח במקום שחב לאחרים דזה הוי כפאפטרופס שכתב הרא"ש בב"מ וכן פסק בטור וש"ע סי' ק"ה דידו פסד הבעלים ויכול לתפוס עבורם וה"נ זה שהוא נעש' לע"ע גזבר לפי שעה להיות זוכה עבורם אע"פ שהוא לא יהי' ממחלקי הצדקה שפיר יכול לתפוס תפיסתו תפיסה והדבר מבואר בספ'

המלחמות להרמב"ן בב"ק גבי עובדא דתנן בישא שפכת שם דגם ר"ח מודה דאינו יכול להקדיש מה שאינו ברשותו אלא מאחר שקנו עניים במעמד ג' כו' שאם אתה אומר אפי' שלא במעמד ג' קנה ההקדש לא הנצרך רב יוסף לומר יד עניים אנו אלא פיון דאמר לחובל תגהו לעניים והקדשו הקדש שוב אינו יכול לשנותה שהרי זה נעשה גבאי להקדש וה"ה להדיוט שאם היה לו בידו פקדון והקנה בתליפין או בדבור שהוא קונה כגון במתנת ש"מ פיון שקנה הלה אין הנפקד יכול ליתנו לנותן כו' הרי מבואר דאף החובל שאינו גזבר כלל הוא יכול לעשות גזבר בשל עניים ולזכותם וע"כ לא איצטריך התם גבאי קבוע לטעמא דיד עניים אלא משום דלא בא לרשותו מעולם ואינו יכול לזכות בלא מעמד ג' משא"כ בדבר שהוא בעין ביד הנפקד שפיר חל עליו הקדש עניים וזה נעשה כמו גזבר לתפוס עבורם שלא יהיה המקדיש יכול לשנותה ואמנם דברי הרמב"ן הללו לכאורה סותרים לדברי מהריט"ץ הנ"ל דס"ל דאם בא ליד גזבר שאינו קבוע שפיר יכול לשנות ומדברי הרמב"ן הנ"ל לא משמע פן אמנם י"ל דמהריט"ץ לא מייירי אלא לענין לשנות לדבר מצוה אחרת וכעין עובדא דירושלמי משא"כ היכא שזה רוצה ללוות הסלע שהקדיש לעצמו ולהחזיר אח"כ אחר במקומו מודה להרמב"ן דכל שפא ליד אחר אף שאינו גזבר אין רשאי ללוותם לעצמו ולתת אחר תחתיו וגם דבאמת דברי הירושלמי כפי מה שפירשו הם לכאורה תמוה דאע"ג דקי"ל דעד שלא בא ליד הגבאי רשאי לשנותו מ"מ היינו דוקא הבעלים עצמם פיון שלא הוציאו עדיין מתחת ידו אבל בעובדא דירושלמי דיהבי לי זוזי למפלגינהו ליתמא וארמלתא אע"פ דלא אתי ליד גזבר הקבוע לחלק להם מ"מ אדרבה פיון דלאו אדעתא דידן קא יהבי האיך הוא רשאי לשנות מדעת הבעלים ויש לי לפרש דברי הירושלמי באופן נאות והארכתי בזה במקום אחר והוכחתי מגרסת הירושלמי שלפנינו דאדרבה רחב"א מיקרי גבאי וכאן קצתתי שלענ"ד פשוט דכ"ע מודו בזה דלענין הא שייכול לתפוס בשביל העניים שלא יוכל זה לחזור תפיסתו תפיסה ואפ"ל תימא שזה דינו כאינש דעלמא שאינו גזבר מ"מ לא דמי לתופס לבע"ח במקום שחב לאחרים דהתם אין שם מקום ספק שיש חובה לזה ע"י תפיסתו של זה כגון הנה דאיתא שם כגון בשליח התופס בשביל העבד דרוצה לדמות לתופס לבע"ח או גבי פאה או לענין אם תפסה האשה מטלטלים למזונותיה המבואר באה"ע סי' צ"ג סעיף כ"ג ותופס לבע"ח ממש המבואר בח"מ סי' ק"ה בזה שפיר י"ל דלא קנה משא"כ בזה שאף בלא תפיסתו של זה ספיקא מיהא הוי אם יכול המקדיש לחזור בו או לא וא"כ אין כאן ודאי חב לאחרים דמאי חובה איכא דלמא דינא הוא שלא יהא יכול לחזור הלכך פיון שאין כאן חוב ברור שפיר הוא יכול לתפוס עבורם וסב"א זו מצאתי גם באו"ת בקיצור ת"כ ס"ק כ"ו (וע"ש ס"ק קכ"ז מ"ש לענין ספק צדקה ואין פנאי להאריך) ע"ש שפכת פן לתרץ שיטת רמ"א באה"ע סי' ע"ז דתפיסת האב מהני לבתו ע"ש שפכת דהא אפילו היכא דהיא גופא מספקא לן אם תפיסה זו מועלת מדינא או לא לא מפקינן מינן וכיון שיש ספק אם מחייב לאחריני או לא לא מפקעינן מינן מאי דתפס ולענ"ד גם הח"מ והב"ש שם יודו לסב"א זו אלא דאינהו ס"ל דהא דמהני תפיסה במירדות לא משום ספיקא הוא מחמת בלאות רק משום דמעיקרא הכי איתקו שתפיסה יועיל בזה וכמ"ש הש"ך בספרו ת"כ.

אָמַנָם מֵה שפּי' באו"ת שָׁם דְּבָרֵי מֵהר"מ שְׁבַמְרָדְכִי בְּכַתּוּבֹת גְּבִי מוֹרְדוֹת לֹא נִהְיָרָא וְכַמְבּוֹנָאָר לְמַעֲיִינֵי בְּשׁו"ת מֵהר"מ ב"ר בְּרוּךְ ד' פְּרָאג סִי רַל"ד ע"ש וע"ש בְּשׁו"ת רַמ"א סִי י"ב וּבְסוּף שׁו"ת אא"ז שְׁאָרִית יוֹסֵף בְּפֶסֶק שְׁחַתוּמִים עָלָיו וּבְרֵאשִׁים הַגָּאוֹן מו' מִשָּׁה לְנִדָּא בְּסוּף הַתְּשׁוּבָה שְׁפָתָבו דְּבַמְרָדְכִי סוּף פְּרָק אַע"פ וּבִהְגָהוֹת שָׁם לְעַנְנֵי מוֹרְדוֹת דְּתַפְסִית הָאָב מְהַנִּי לְכַתּוּ ע"ש: ועכ"פ בנ"ד נִרְאָה דְּאָפִי תִימָא דֵּהח"מ וְהב"ש הַחוּלְקִים שָׁם וס"ל דְּהִנֵּה תוֹפֵס לְבַע"ח בְּמָקוֹם שְׁחָב לְאַחֲרִים אִינְהוּ ס"ל דְּאָפִי בְּמָקוֹם דְּתַפְסִיָּה מוֹעִיל מַחְמַת סְפִיקָא דְּדִינָא הִדִּין כֵּן מ"מ אִין מְזַה הֶכְרַח רַק לְגַבֵּי דִידִי גּוֹפִי דָּאָם עָמַד וְרָצָה לְחַזֵּר י"ל דְּאִין תַּפְסִיתוֹ שָׁל זֶה מוֹעֵלַת שְׁיִש בְּזֵה חוּבָה לְהַמְקַדֵּישׁ וְאָף שְׁיִאמַר הַתּוֹפֵס מֵאֵן לִימָא לָן שֶׁהוּא חוּבָה דְּהָא בְּלֵא"ה סְפִיקָא הוּא מ"מ יְכוּל זֶה לִזְמַר קִים לְהוּ בְּנַפְשָׁאֵי שְׁלֵא נִדְרָתִי אֲלֵא עַל תְּנָאֵי דָּאָם מִתִּי וְכִינֵן שְׁזַה טוֹעֵן בְּרִי שְׁתַּפְסִיָּה זֶה חוּבָה הוּא לֹא אִין הַתַּפְסִיָּה מוֹעֵלַת מִשָּׂא"כ לְגַבֵּי הַיּוֹרְשִׁים שְׁאִין יְדוּע לְהֵם אִם עַל דַּעַת כֵּן נִדְרָ דְּשָׂמָא בְּאַמַּת הַקְּדִישׁ לְחַלוּטִין אָף אִם יָקוּם וְהַתְּהַלָּה בַּחוּץ וְאִין יְכוּלִים לְטַעוֹן בְּרִי שְׁתַּפְסִיָּה זֶה חוּבָה לְהֵם שְׁפִיר מוֹעִיל תַּפְסִיתוֹ שָׁל זֶה וְא"כ בנ"ד שְׁפִיר יְכוּל זֶה לְתַפְסִיָּה בְּשָׁבִיל הַעֲנִיִּים וְנַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ שְׁלֵהֵם לְזַכּוֹת עֲבוּרָם וְאִין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ: וְעוֹד נִרְאָה דַּע"כ לֹא אָמְרִי הַנֶּדֶךְ דַּס"ל דָּאָם עָמַד חוּזַר מְסַפֵּק אֲלֵא מִשׁוּם דְּכִינֵן שְׁהַמְקַדֵּישׁ הוּא מְוַחֲזֵק בְּנִכְסִים א"א לְהוֹצִיא מִיָּדָם כ"א בְּרֵאשִׁי בְּרוּרָה וְכִינֵן דְּהוּא אִיבְעֵי דְלֵא אִיפְשָׁטָא אִין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ וְתַקִּיפָה אַחַר שְׁנוּלֵד הַסְּפֵק לֹא מְהַנִּי מִשָּׂא"כ בנ"ד אִפִּי תִימָא שְׁזַה הָוִי כְּתוֹפֵס לְבַע"ח וְאִינוּ יְכוּל לְתַפְסִיָּה בְּשָׁבִיל הַעֲנִיִּים מ"מ עכ"פ בְּשַׁעָה שְׁנוּלֵד הַסְּפֵק לֹא הִי הַמְקַדֵּישׁ מְוַחֲזֵק בְּהֵם וְא"כ חִזַּר הַדְּבָר לְהִיּוֹת כְּכֹל סְפֵק אִיסוּרָא דְּאִזְלִינֵן לְחוּמְרָא וְע"כ לֹא כְּתַב מֵהַר"ט בְּתְשׁוּבָה וְש"ף בִּי"ד סִי רנ"ט דְּגַם בְּסְפֵק צְדָקָה אִזְלִינֵן לְקוּלָא כְּכֹל סְפֵק דְּמִמוּנָא אֲלֵא דוּקָא הִיכָא שְׁהַמְקַדֵּישׁ מְוַחֲזֵק בְּנִכְסִים בְּשַׁעָה שְׁנוּלֵד הַסְּפֵק מִשָּׂא"כ הִיכָא שְׁאִין הַמְקַדֵּישׁ מְוַחֲזֵק אִפִּי תִימָא דְּהָאֵי גְּבָרָא לֹא גְזַבְרָא הוּא אֲלֵא אִינְשׁ דְּעֵלְמָא וְא"כ גַּם הַהַקְדָּשׁ אִינוּ מְוַחֲזֵק מ"מ הָוִי כְּכֹל סְפֵק אִיסוּרָא דְּאִזְרִייתָא דְּלְחוּמְרָא וְדוּקָא הִיכָא שְׁהַמְקַדֵּישׁ יֵשׁ לֹא חֻזְקַת מְמוֹן נֶגֶד סְפֵק זֶה אִזְלִינֵן בְּתַר חֻזְקָה וְזֵה מְבּוֹנָאָר לְמַעֲיִינֵי בְּתְשׁוּבַת מֵהַר"ט וּבְלִשׁוֹן הַשֵּׁ"ף סִי הַנַּ"ל שְׁהִבִּיא בְּשֵׁם תְּשׁוּ' הַרְשָׁב"א שְׁכַתְּב לְהַדְּיָא הִיכָא שְׁיִש חֻזְקַת מְמוֹן כְּנֶגְדוֹ וְחֻזְקַת מְרָא קָמָא אִין מוֹעִיל בְּזֵה שְׁהַרִי עכ"פ קָרָא עָלָיו שֵׁם הַקְּדָשׁ וְהוֹצִיאֵו מְחֻזְקָתוֹ וְכַמוֹ שְׁאָבָאָר אִי"ה: וְהִנֵּה רֵאִיתִי בְּמַכְתָּב הָרַב הַמְּשִׁיב רֵאשׁוּנָה כְּתַב דְּטַעֲנִינֵן לְיּוֹרְשֵׁי הַנּוֹתָן כְּמְבּוֹנָאָר בְּתְשׁוּבַת רַמ"א דְּיּוֹרְשִׁים נִקְרָאוּ מְוַחֲזָקִים נֶגֶד הַהַקְדָּשׁ כּו' הִנֵּה כְּבָר בִּיאַרְתִּי דְּכָאֵן אִין לְיּוֹרְשִׁים אֲפִילוּ כְּדִי בֵּית אַחִיזָה לְבַטֵּל הַהַקְדָּשׁ וְגַם כִּי אִינָם מְוַחֲזָקִים וּבְעוֹבְדָא דְּרַמ"א ע"כ מִיָּרִי שְׁהַיּוֹרְשִׁים הִיוּ מְוַחֲזָקִים בְּמִמוֹן וְאֵעִפ"י שְׁבַלְשׁוֹן הַשְּׂאֵלָה שָׁם אִיתָא שְׁהִיוּ הַנִּכְסִים מְוַפְקָדִים בְּיַד נְאֻמָּן הִינֵנוּ שְׁאֲחֵרִי מוֹת זֶה הַנּוֹפְקָדוּ בְּיַד נְאֻמָּן לְצוּרָה הַעֲנִיִּים וְאַחִיו כְּמְבּוֹנָאָר שָׁם וְע"ז הִיוּ הַיּוֹרְשִׁים מְעַרְעָרִים אֲבָל הַמְקַדֵּישׁ גּוֹפּוֹ לֹא הוֹצִיא מִתַּחַת יָדוֹ שׁוּם דְּבָר וְאָף לְפִי מ"ש הַרַמ"א שְׁבַשְׁעָה שְׁצוּהָ הִיוּ הַמְּעוֹת בְּהַלְוָאָה אֲצֵל אַחַר מ"מ מִתְחַלָּה לֹא בָּאוּ הַמְּעוֹת לְיָדוֹ לְשֵׁם כְּףָה וְגַם זֶה לֹא הִי כְּלָל אֲצֵל הַצְּנוּאָה כְּמְבּוֹנָאָר שָׁם וְגַם אֲפִשֵׁר שְׁאַחַר מוֹתוֹ בָּא הַמְּעוֹת לְיָדִי גְּוַבְיָנָא לְקוּפַת הַיּוֹרְשִׁים אֲלֵא שְׁהוֹצִיאֵו מִיָּדָם וְנִפְקַד אֲצֵל אַחַר לְצוּרָה הַעֲנִיִּים וְאַחִיו וּבְהַנֶּדֶךְ גְּוַנְי שְׁפִיר כְּתַב הַרַמ"א דְּהַיּוֹרְשִׁים נִקְרָאִים מְוַחֲזָקִים וְזֵה מְוַכְרַח דַּל"כ מֵאֵי רֵאִי מִיָּתִי רַמ"א שָׁם מְהַרְמְב"ם וְהַפּוֹסְקִים גְּבִי ש"מ שְׁהַקְדִּישׁ שְׁחוּזַר אִם עָמַד וּמֵאֵי רֵאִי דְּלָמָּא שְׁאֵנִי הֵתָם שְׁהוּא מְוַחֲזָק בְּנִכְסִים אֲלֵא וְדֵאֵי

דגם רמ"א בְּהִי מִיָּרִי אֶבֶל הִיכָא שְׁהוּצִיא מִתַּחַת יָדוֹ לְצוֹרֵף הַקֹּדֶשׁ חֲזַר הַדִּין דְּסַפֵּק
אִיסוּרָא לְחוּמְרָא: אִיבְרָא שַׁצ"ע בְּשׁו"ת רַשְׁב"א ס' תרנ"ו בְּרֵאוּבֵן שְׁהַפְקִיד תִּיבְתּוּ בִּיד
שְׁנֵי אַנְשִׁים וְאָמַר לְהֵם שְׁהוּא מִתְּנִירָא פֶּן יִקְרַנוּ מִנֵּת בְּדַרְךָ הַזֶּה הָיוּ אַתְּם עֲדִים שְׁהוּא
מִקְדִּישׁ הַתִּיבָה כו' וְכַתֵּב הַרְשָׁב"א שְׁהַדְבָר תְּלוּי אִם הִי דַעְתּוֹ לְחֹזֵר לְמָקוֹם דִּירְתּוֹ כו'
וְאִם נִסְתַּפֵּק אִם הָיָה דַעְתּוֹ לְחֹזֵר מִסְתַּבְּרָא שְׁהוּלְכִים בּוֹ לְהַקֵּל אֶצֶל הַיּוֹרֵשׁ לְפִי שְׁהַמּוֹן
בְּחֻזְקָת בְּעֵלְיוֹ וְהַיּוֹרֵשִׁים כְּבָעֵלִים כו' דְּבִין בְּהַקְדָּשׁ עֲנִיִּים וּבִין בְּהַקְדָּשׁ ב"ה אִינוּ הַקְדָּשׁ
כָּל שְׁהוּא סַפֵּק בְּתַחֲלָתוֹ אִם חָל אִם לֹא וְיֵשׁ חֻזְקָת מָמוֹן כְּנִגְדּוֹ אֲמַרִּינוּ אוֹקֵי מָמוֹנָא בְּחֻזְקָת
מַרְי' כו' ע"ש וְהוּבָא תְּשׁוּבָה זֹו בְּקִצְרָה בְּבִדָּק הַבַּיִת בִּיּו"ד ס' רכ"ח מִשְׁמַע מְזַה אַף שְׁאִין
הַיּוֹרֵשׁ מִןחֻזְקָ שְׁהָרִי אֲבִיו הוּצִיאֹ מִתַּחַת יָדֵי לִיד הָאֲנָשִׁים לְצוֹרֵף הַקֹּדֶשׁ וְקִצַּת מִשְׁמַע
שָׁם בְּלִשׁוֹן הַשְּׂאֵלָה (שְׁפַתְבּ וְעוֹד טוֹעֵן כו' שְׁיָבֵא בְּבִלְאֲנִסְיָאָה וְיִקַּח הַתִּיבָה וְכָל מַה שְׁהַגִּיחַ
בִּיד הָאֲנָשִׁים כו') שְׁעַדִּיין הַפְּקֻדוֹן בִּיד הָאֲנָשִׁים הַנִּל"ל וַא"כ אִין הַיּוֹרֵשׁ מִןחֻזְקָ וְאִפ"ה כְּתֵב
דְּאֲמַרִּינוּ אוֹקֵי מָמוֹנָא בְּחֻזְקָת מַרְי' וְאֲמַנָּם הַרְשָׁב"א שָׁם בְּסוּף הַתְּשׁוּבָה כְּתֵב דְּאֲפִילוּ מִי
שְׁפּוֹסֵק לְחוּמְרָא בְּבַעֲלֵי דש"מ שְׁהַקְדִּישׁ מִסְתַּבְּרָא דְהִכָּא לְקוּלָּא דְהֵתֵם הוּא שְׁהַקְדָּשׁ
הַקְדָּשׁ בְּנֻדָּי אֶלָּא שְׁאֲנוּ מְסוּפְקִים לְכַשְׁיַעֲמוֹד אִם חֹזֵר בּוֹ אִם לֹא אֶבֶל כָּאֵן דְּמְסוּפְקֵי אִם
חָל הַהַקְדָּשׁ כָּלֵל מְסַפֵּק אִין מוּצִיאִין מִיַּד בְּעֵלְיוֹ עכ"ל הַרִי שְׁבִיָּאָר דְהָרֵף דִּינָא שְׁפַתְבּ
בְּתְשׁוּבָה הוּא עֲדִיף טְפִי לַעֲנִין זֶה שְׁאִין לְהוּצִיא מִיַּד בְּעֵלְיוֹ וְע"כ דְּהֵינּוּ חֻזְקָת מְרָא קַמָּא
דְּאִילוּ חֻזְקָת מָמוֹן אִין כָּאֵן שְׁהָרִי הֵם מְנֻפְקִים בִּיד אַחַר אֶלָּא מִטַּעַם חֻזְקָת מְרָא קַמָּא
וּלְפִי"ז י"ל דְּבַהֲהוּא דש"מ שְׁהַקְדִּישׁ שְׁהַקְדָּשׁ הַקְדָּשׁ בְּנֻדָּי כו' אַף לְהַפּוֹסְקִים דְּאִם עֲמַד
חֹזֵר הֵינּוּ דוֹקָא הִיכָא שְׁיֵשׁ לוֹ חֻזְקָת מָמוֹן גְּמוּר מִשָּׂא"כ הִיכָא שְׁאִין לוֹ רַב חֻזְקָת מְרָא
קַמָּא לְבַד מ"מ בְּזַה שְׁכַבֵּר הַקְדִּישׁ וְהָיָה הַקְדָּשׁ בְּנֻדָּי אֶלָּא שְׁאֲנוּ מְסוּפְקִים לְכַשְׁיַעֲמוֹד
אִם חֹזֵר בּוֹ א"כ אֲזִיל לִי חֻזְקָת מְרָא קַמָּא שְׁהָרִי כְּבָר הוּצִיאֹ מִרְשׁוּתוֹ וְהַקְדִּישׁוּ וּמֵאִי
דְּמִיָּתִי הַרְשָׁב"א רֵאִי מַמַּה דְּפִסְקִינָן בְּש"מ שְׁעַמַּד שְׁחֹזֵר לְנִדּוֹן דִּידֵי הוּא כְּמוֹ דְּבִש"מ
שְׁהַקְדִּישׁ אַעֲפ"י שְׁאִין שָׁם חֻזְקָת מְרָא קַמָּא מ"מ הַרִי יֵשׁ שָׁם חֻזְקָת מָמוֹן וְלֹא חֵיִשְׁיָנָן
לְמִימַר בַּה סַפֵּק אִיסוּרָא לְחוּמְרָא כְּמוֹ כֵּן בְּזַה אַע"פ שְׁאִין כָּאֵן חֻזְקָת מָמוֹן מ"מ יֵשׁ כָּאֵן
חֻזְקָת מְרָא קַמָּא שְׁהָרִי יֵשׁ סַפֵּק אִם חָל הַהַקְדָּשׁ כָּלֵל וּמוֹקְמִינָן בְּחֻזְקָת מְרָא קַמָּא לֹאמַר
שְׁלֹא חָל הַהַקְדָּשׁ וְלֹא יֵצֵא מִרְשׁוּתוֹ מַעוֹלָם וּבְאַמְתָּ לְכַאוּרָה דְּבָרֵי הַרְשָׁב"א בְּמ"ש לְחַלֵּק
בֵּין גִּידוֹן דִּידֵי לְנִדּוֹן דְּש"מ שְׁהַקְדִּישׁ דְּהֵתֵם הַהַקְדָּשׁ בְּנֻדָּי כו' אִין הַחִילּוּק מוּכָן דְּהָא
גַּם בְּש"מ שְׁהַקְדִּישׁ מְסַפֵּק לָן דְּלִמָּא לֹא הָיָה הַפְּנוּנָה אֶלָּא אִם יָמוּת וְאִם לֹא יָחוּל
הַהַקְדָּשׁ כָּלֵל דְּהָא כָּלֵל מִתְּנוּת ש"מ אֲמַרִּינוּ שְׁלֹא גְמַר לְהַקְנוּתוֹ אֶלָּא עִם גְּמַר מִיָּתָה וְכִינּוּן
שְׁעַמַּד א"כ מַעוֹלָם לֹא חָל הַהַקְדָּשׁ כָּלֵל וַא"כ גַּם בְּזַה הַסַּפֵּק הוּא אִם חָל הַהַקְדָּשׁ אִם לֹא
וְאִפ"ה ס"ל לְהַנְּךָ פּוֹסְקִים דְּאֲזִילִין בִּיהַ לְחוּמְרָא וְהִי נִרְאָה לְכַאוּרָה לֹאמַר דְּהַחִילּוּק הוּא
בְּאֻנְפֹן זֶה דְּבִש"מ שְׁהַקְדִּישׁ שְׁהַסַּפֵּק הוּא שְׁמָא יָחוּל מִיַּד אוֹ שְׁמָא כְּפּוֹנְתּוֹ עִם גְּמַר מִיָּתָה
וְעכ"פ אִם יָמוּת יֵהִי הַקְדָּשׁ א"כ ג' סְפִיקוֹת בְּדָבָר אִם כְּפּוֹנְתּוֹ שְׁיָחוּל מִיַּד אוֹ שְׁיָחוּל לְאַחַר
זְמַן דְּהֵינּוּ עִם גְּמַר מִיָּתָה אִם יָמוּת מִחוּלֵי זֶה אוֹ שְׁלֹא יָחוּל כָּלֵל אִם יַעֲמוֹד דְּבְּזַה אֲזִילִין
לְחוּמְרָא וְאֲמַרִּינוּ כִּינּוּן שְׁבִשְׁעָה שְׁהוּצִיא הַדְּבָרִים מִפִּיו הָיָה מְקוּם לְסַפֵּק שְׁמָא תִּיְכַף חָל
הַהַקְדָּשׁ וַא"ל דְּאוֹקֵי מָמוֹנָא כו' מִשׁוּם כִּינּוּן דְּאִף גִּימָא דְּשְׁלֹא הָיָה הַפְּנוּנָה אֶלָּא אִם יָמוּת
דוֹקָא מ"מ עֲדִיין יֵשׁ כָּאֵן אֻנְפֹן א' שְׁיָחוּל וְיִתְקַיֵּם הַהַקְדָּשׁ דְּשְׁמָא בְּאַמְתָּ יָמוּת בְּכַה"ג לֹא
אֲמַרִּינוּ אוֹקֵי מָמוֹנָא כִּינּוּן שְׁעַדִּיין אִין בִּידֵינוּ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה לְהוּצִיאֹ וְנָדָּי מִיָּדֵי הַקְדָּשׁ ע"י

חזקה דממונא זו (אמנם צ"ע דאפשר לומר דאית לן לאוקמי אחזקת ממונא נארנבא דרוב חולים לחינים ונימא דגם בשעת מעשה מספיקא לא חל ההקדש) משא"כ בזה שהספק שקול פינון שבפירושו לא נדר אלא אם ימות בדרך או יחול ההקדש א"כ פינון דמספקא לן אם מת בדרך או לא אמרינן אוקי ממונא כו' פינון שאין לו מקום שיחול מעכשיו פלל ואמנם גם זה צ"ע לומר דמחמת שעדיין יש מקום להקדש לחול לא אמרינן אוקי ממונא כו' ואין להאריך דבלא"ה קשה להלום פו בלשון הרשב"א שכתב דהתם ההקדש הוא הקדש בנדאי אלא שאנו מסופקים לכשיעמוד אם חוזר בו כו' לכן נלענ"ד פנונתם דס"ל דאע"ג דבכל מתנת ש"מ אמרינן שאינו חל רק עם גמר מיתה היינו משום דבאמת לא היה למתנה זו מקום לחול דדבורא לאו פלום הוא אלא דחזו"ל תקנו דש"מ פכתובים כו' משום שלא תטרף דעתו ואין זה מועיל כ"א עם גמר מיתה דוקא אבל מעכשיו אין לו מקום לחול פלל משא"כ בהקדש דקי"ל אמירתו לגבוה כו' אמרינן דשפיר חל ההקדש מעכשיו אלא דהנה פמטיל תנאי בדבר שאם יעמד יחול לחזור בו והלכך אם עמד חוזר והלכך שפיר כתב הרשב"א דבכה"ג הוא דאזלינן לחומרא וכן מצאתי שכתב בספר מחנה אפרים הל' צדקה סי' ד' סברא זו לענין דאין הש"מ יכול לחזור מהקדשו בעודנו ש"מ אעפ"י דבמתנה קי"ל כל שעמד חוזר חוזר במתנתו משום דההקדש חל מיד אלא דמספקא לן שמה לא הקדיש אלא אדעתא אם ימות וכל שעמד חוזר אבל כל שלא עמד אינו יכול לחזור דכבר יפה הקדש מחיים באמירה לחוד וכתב שזה נראה דעת הרא"ש דס"ל בבבאי דש"מ שהקדיש לחומרא שאין לבטל מעשיו מפח אונמא ויהינו כפי טעם הנ"ל דכבר חל המעשה מחיים כו' ע"ש אלא דבמחנה אפרים שם הביא מ"ש הרמב"ן בהיה דג"פ ש"מ שהקדיש נכסיו ואמר מנה לפלוני בידי כו' שהקשה דיהא נאמן במגו דאי בעי הדר בי' כו' מבואר שם דיכול לחזור בו בעודנו ש"מ ולפי"ז משמע דגם בהקדש לא חל כ"א עם גמר מיתה וכן מבואר בסי' ר"ן סעיף ע"ב בהג"ה בשם טור בשם הרא"ש ומרדכי בשם ר"ח ומ"מ היה אפשר לומר דהרשב"א לא ס"ל הכי אף צ"ע דבתשו' הרשב"א חדשות סי' קכ"ב כתב שם תשובה הארנבה נגד שפנגדו החלוק עליו (ונראה שהוא הרא"ה ז"ל וכמבואר בתשו' רב אשפנזי ותשוב' זו רמז בתשו' הרשב"א הישינים סי' תצ"ד ע"ש) שכתב וז"ל ועתה אשוב על מה שפנה על זה שהוא כתב בש"מ שהקדיש נכסיו פינון דהקדש באמירה זוכה מחיים חניל פדתנן אמירתו לגבוה פמסירתו להדיוט דאי לא לא הוי הקדש דכל כו' ומיהו פשעמד חוזר דאנמדן דעתא הוא דאדעתא דאי מאית הוא וכן העיד משם הרמב"ן דאם לא עמד אינו חוזר ואני אומר פי כל מה שכתב פאן אינו דשמואל פללא פנייל כל שעמד חוזר חוזר במתנתו וכינון שאם עמד חוזר בהקדשו חוזר הוא בו כו' ומ"ש בשם הרמב"ן ז"ל במקדיש דאם עמד חוזר ואם לא עמד לא תלה ברינו מה שאינו נאדרבא בפירושו פכתב שחוזר וז"ל בפ' ג"פ ש"מ שהקדיש כו' והלכך א"א לומר בזה שההקדש חל מחיים נאפי' למי שפסק בבבאי דש"מ שהקדיש כל נכסיו לחומרא ואם עמד אינו חוזר דהתם הוא שהקדיש סתם נאפשר דלגמרי הקדיש מעכשיו אבל פאן שתלה הקדשו באם מתה בתו לא נאף ע"ג דאמרינן בנדרים לבר פדא כו' וכלל דברים אלו שאמרנו דוקא בבריא המקדיש לאחר למ"ד אבל שכיב מרע שהקדיש לאחר מיתה אפילו רצה לחזור בו חוזר נאפילו מת חוזר הקדישו דהא לא חנייל הקדש מהשתא נאפילו הקדיש סתם ועמד בעיני דלא אפשיטא וקי"ל דחוזר בתיקו

דממונא הוא כו' ע"ש שהאר"ה והעמקתי הצריה לענינינו דמבואר מדבריו דס"ל דהקדש אינו חל מעכשיו ולכך חוזר אע"פ שלא עמד וא"כ הדרא קושני' לדוכתא על תשובת הרשב"א הנ"ל שכתב דאין ההקדש בנדאי ואפשר לומר דנדאי הרשב"א לטעמין דס"ל דהה"ב בעי' לקולא ובאמת ס"ל דאף הקדש לא חזיל כ"א עם גמר מיתה רק דהרשב"א לשיטת החולקים והפוסקים לחומרא קאמר דאף לדידהו שפוסקים לחומרא י"ל דהיינו משום שההקדש בנדאי ר"ל דאינהו הכי ס"ל שהוא חל מיד רק דאומדנא הוא אם ימות משא"כ היכא שיש ספק אם חל כלל לא וכן יש לפרש דבריו מה שהעמקתי לעיל מתשו' החדשות שכ' ג"כ ואפני' למי שפסק בבעי' דש"מ כו' דהתם שהקדיש סתם ואפשר דלגמרי הקדיש מעכשיו ר"ל התם שפיר מצי סברי שפין פה ובין פה ההקדש חל מחיים וכיון שפן חוששין לספק שמא הקדיש לגמרי מעכשיו משא"כ בזה שפלה הקדשו באם מתה בתו לא והוא החילוק עצמו שכתב בתשו' הישינות.

וכל זה רק לשיטת החולקים ופוסקים האיבעי' לחומרא אבל הרשב"א גופני' ס"ל דאף הקדש דינו כמתנה שלא גמר להקדישו אלא עם גמר מיתה ולפ"ז הדרא קושני' לדוכתא בנידון דתשו' הרשב"א סי' תרנ"ו שהיו מןפקדים ביד אחרים ואפ"ה כתב דאזלינן בספק לקול' משום דאוקי ממונא כו' וע"כ משום חזקת מרא קמא א"כ גם בזה נהי דאין הבדלים מוחזקים בממון מ"מ גם ההקדש אינו מוחזק פינו שאינו גזבר קבוע ובכה"ג אזלינן בתר חזקת מרא קמא וכדאמרינן בב"מ בסוגי' דהמתחליף דמוקי דקיימא באגם פריה ונוקמא בחזקת מרא קמא כו' (ועיין בסמ"ע ססי' רנ"א מ"ש היכ' שאין א' מוחזק חולקין ואמנם נראה שאין זה שייך בנ"ד ואין פנאי להאר"ה) וגם בש"מ שהקדיש אית בה חזקת מרא קמא לשיטת הרשב"א דס"ל דההקדש אם נאמ' דגם בזה איכ' אומדן דעתא שלא הקדיש אלא אם ימות לא חל מעכשיו כלל וכיון דמספקא לן אם הנה פנונתו שיחול מעכשיו או שלא יחול אלא עם גמר מיתה ונהרי לא מת ולא יצא מרשותו כלל אית לן לאוקמי שהוא בחזקת מרא קמא (ואם לא שנאמר כמש"ל דהא עכ"פ הנה פנונתו שיהיה הקדש אם ימות אנדא ליה חזקת מרא קמא וצ"ע) וא"כ קשה מדברי הרשב"א שהביא הש"ך סימן ר"נ במ"ש דמייירי שמסר ליד ההקדש ופי' בה הש"ך דבכה"ג אינו יכול להוציא מספק ואין מקום לחלק אם לא שנאמר דהתם דוקא במסור ליד גזבר דהוי ההקדש מוחזק משא"כ באיניש דעלמא ולכאורה לא משמע פן בתשובת הרשב"א שם שכתב וז"ל ועוד שבענין זה אפי' נתחרט ובא ונשאל על ההקדש ואפני' בפתחים אין רשאי לפי שפבר מסר הממון ביד ב' האנשים האלה וכמעכשיו ואין אחר מסירה כלום דאנן יד עניינים אנן וכל מה שמסר פבר ביד הזוכה בו או ביד אחר שינקה בשביל עניינים אינו יכול לחזור בו דה"ל פתרומה ביד פהו כו' הרי מבואר דס"ל דמה שנמתן בפקדון ליד האנשים לצורך הקדש יד עניינים מיקרי לענין שאינו יכול לשאול על נדרו והקדשו דהו"ל פתרומה ביד פהו וא"כ מבואר דס"ל דאין חילוק בין גזבר קבוע לאיניש דעלמא וא"ל דדוקא לענין שלא יהא יכול לשאול עליו הדין פן דהווי פיד עניינים משא"כ לענין תפיסה דמנ"ל לחלק בהכי דאם נאמר מי שאינו גזבר קבוע לא הוי פיד עניינים לכל מילי א"כ לא דמי לתרומה ביד פהו וכן משמע מלשון תשו' הרשב"א הנ"ל שהביא הש"ך בשם ר"ב וכן הוא בתשובות החדשים סי' רצ"א שכתב וההיא דר"פ פשהקדיש כל נכסי' ומסר לגזבר שאינו יכול לחזור בו ולא לשאול על הקדשו שאילולי כן יכול לישאל עליו ונאמן במיגו כו'

משמע דחזרת ש"מ מהקדש ומה שאינו יכול לישאל חד ענינא הוא ומ"ש גזבר לאו דוקא גזבר קבוע אלא פל שגמסר לידו לצורך הקדש הרי נעשה גזבר על זה וכן מבואר ממ"ש בתשו' הנ"ל סי' רצ"ה והוא שלא מסר הקדשו ליד גזבר ההקדש שאילו מסר א"א לראשול עליו כו' וע"כ דגזבר דקאמר היינו שלא מסרה ליד מי שיהי' לצורך הקדש כדמוכח בתשו' הנ"ל סי' תר"ג: אמנם עדיין יש מקום לומר דדוקא אם מסר ליד אחר לצורך הקדש בלא שום תנאי אז שפיר אמרינו שזה נעשה גזבר ואין זה יכול לחזור ולראשול עליו משא"כ היכא שבתחלה מסר לידו על תנאי א"כ מעיקר' לא נעשה ממנו על צדקה זו כ"א באופן זה וא"כ אמרינו דממונ' בחזקת מרי' קאי ואינו יכול לתפוס על הספק ובהכי הוי ניקא ההיא דתשובת הרשב"א סי' רצ"ה שהביא הש"ך משום דהתם לא היה תנאי בדבר כ"א הקדיש סתם ומסר ליד הגזבר שפיר אין זה יכול להוציא מספק מיד הגזבר משא"כ בההי' דסי' תרנ"ו אע"פ שמתחלה כתב ג"כ הרשב"א דמחמת שפבר מסר הממון אינו יכול להחזיר ולראשול על הקדשו כו' היינו כדי לדחוי' טענת היורשי' שטענו שאביו חזר בו ע"ז כתב דאפ"י אם היה שואל עליו לא מהני כלל ושם לא מיירי עדיין שיש ספק בצדקה זו מחמת התנאי ואח"כ חידש בה הרשב"א שיש פאן פקפוק מחמת התנאי ולזה לא מהני מה שפבר הוא ת"י האנשים האלה פינו דמעיקרא על תנאי זה קיבלו לידם אינם יכולים לתפוס מספק דהממון בחזקת בעליו קאי ולפי"ז בש"מ שהקדיש אע"ג דמעיקר' מספקא מלתא בשעה שנותן לידו אם נותן לחלוטין או ע"ת מ"מ יכול זה לתפוס שהרי יוכל להיות שנעשה גזבר וממנו על מעות זה לגמרי משא"כ בההי' דסי' תרנ"ו שפי' התנאי ומעיקר' אדעת' דהכי נחית לה דיינינו לי' פאילו לא יצא מרשות הבעלים ויד ממנו זה פיד הבעלים דמי ואינו יכול לזכות בשביל העניים מספק וזה מוכרח מההיא דש"מ שהקדיש שכתב הרשב"א שמסר לגזבר ופירש הש"ך דאין מוציאין מידו מספק והיינו משום דהא איכא לאסתפוקי שפא נתן לחלוטין: אמנם לענ"ד אין מוכרח מ"ש הש"ך הטעם פינו דבעי' הוא אין יכול להוציא מספק אלא י"ל הטעם פינו דחזינו שמסר לגזבר הממון' על ההקדשות אמדינו דעת' שהי' פנונתו שיחול מיד שאילו היה דעתו שלא יחול אלא אם ימות לא היה לו למסור ליד הגזבר הממנו על ההקדש וגם שהיה לו לחוש פן יחלק המעות וכה"ג או שיעשה מהן ביד הבית אלא ע"כ שפ"ך היה רצונו שיהי' הקדש גמור בכל אופן וגם י"ל דהרשב"א לשיטתו שכתבתי לעיל דס"ל דאף בהדיוט בכה"ג שהוציאו מתחת ידו ומסר ליד אחר אם עמד אינו חוזר וק"ו להקדש ואין פנאי להארי'ך: אמנם כל מה שהארכתי בזה הוא לרונחא דמלתא אם היה פאן עדים וראי' ברורה ששט"ח זה הוא מעסק המעות שנתן לידו בהיותו ש"מ אכל בו"ד שאין פאן עדים וראי' וגם השליש אינו יודע בבירור הדברים שפ"ך הוא זולתי קול המונה של עיר נשמע שותא דינוקא בשוקא דגופה דעובדא הכי הנה וא"כ אין פאן פקפוק כלל דמאן לימא דמעות זה שבשט"ח הם מההקדש שהקדיש בהיותו ש"מ דלמא הנה אזלי וקיבל פבר ונתחלקו וכה"ג והני אחרני' נינהו שנתנו לו אחרים בתורת הקדש להלוותם למחצית שפ"ר או הוא עצמו הקדיש אינה סף מחדש פשהיה פריא ואין אנו אחראין לירשים לידע ממון זה של אביהם היכן הלה ודבר קשה הוא שימצאו עדות ברורה פינו שאביהם גופיהו לא הנה מהימן לומר בזה ענין המגרע כח דהקדש מאחר שפבר יצא מתחת ידו שוב לית לי' מיגו וכמבואר בסי' רנ"ה ובשאר פוסקים וא"כ לא משפחת תו

עדים דאטו בכיפי הנה תלי להו שלא זוז ידיהם מתוך ידו: ואמנם אפי' בנמצא השטר
חוב בעזבונו לוי ונכתוב בו ששייך לצדקה לא היו יכולים לזכות לעצמם וכדתנן בפ"ד
דמעשר שני ומייתי לה ביבמות מצא כלי וכתוב עליו קו"ף קרפן כו' ומזה למד בהגה"ת
מךדכי והובא בב"י וד"מ ופסקה בהג"ה בי"ד סי' רנ"ט מי שמצא פיס מלא מעות בתיבתו
וכתוב עליו צדקה סמכינן אפתיבה וקרי הם צדקה וא"כ בנ"ד שהיורשים אינם יודעים
בבירור משום דבר איך נקיל להם ואע"ג דבח"מ סימן פ"א מבואר דאם נמצא פתוב
אצלו ששטר זה או חפץ זה של פלוני הוא אמרינן שלא להשביע עשה פן נלענ"ד לחלק
דדוקא לגבי הדיוט אמרי' הכי דמודה שהוא של פלוני שסובר בדעתו שאותו פלוני לא
נחפץ לקחת את שאינו שלו וא"כ לא יהיה לו הפסד בהודאה זו משא"כ בהקדש וע"כ
מוכרחין אנו לחלק בקד' כי היכא דלא תיקשי אהא דאיתא בי"ד סימן רנ"ט וכיוצא בזה
כתבו המפורשים לתרץ מה שהקשו התוספות באומר שטר אמנה הוא זה דנהמניה במגו
דאי בעי מחיל דמחילה שאני שבוודאי לא ירצה זה לשלם משא"כ כשאומר אמנה שזה
ידע בנפשיה שהוא חייב לו ואין לחלק ולומר דהתם שמצא פלי כו' טעמא פיון שאין פאן
בע"ד שטוען פן לפנינו ז"א דהא טענת שלא להשביע טענינן ליה וכן מבואר מדברי
הרא"ש שהביא בסעיף י"ח דאף ליורשי' טוענין פן אלא ע"כ כמ"ש שיש חילוק בין
הקדש להדיוט ובכנה"ג פתב ג"כ בשם הרדב"ז דבהקדש לא אמרינן שאמר פן שלא
להשביע אלא שהוא הקשה עליו ממה שאמרו פקד ז"ב אם כמערים לא אמר פלום והנה
יש ליישב זה אף דבנ"ד שפתוב עלי' בלא"ה אין ראיה מההיא דפקד ז"ב די"ל דוקא
דבורא מקרי ואומר של מעשר הם כמערים אבל מעשה לא קעביד וכן מחלק הרא"ש
בכלל ס"ה ואף עפ"י שבסימן ס"ח אף בכתב עליו ס"ל דיכולין לומר שלא להשביע מ"מ
היינו דוקא בהדיוט אף מעשה רבא דכתיבה לא היה מתירא וכמו שפתיבתי שהיה נכון
לבו בטוח שזה לא יתן עיניו במה שידוע שאינו שלו משא"כ בהקדש אף אם נימא
דדבורא מיקרי ואמר מ"מ מעשה לא קעביד: שוב ראיתי שבאו"ת סימן פ"א הרגיש
בסתירה זו לי"ד סימן רנ"ט ע"ש מ"ש בזה ואין מקום להאריך בזה פיון דבנ"ד שהוא
יוצא מתחת יד אחר כ"ע מודו שאין מקום לטענה זו וכמבואר בסימן פ"א שם ופשיטא
דסמכינן אפתיבה זו ואף אם היה ספק אם זה של צדקה אם לאו הרי הוא של צדקה
ומ"ש הש"ך סוף סימן רנ"ט ריש ס"ק נ"ט דהרב משנה תשובת הרשב"א להא"ז ומחלק
בין מת שנקראו היורשים מוחזקים ולא שייך ספק איסורא ביורשים ולענ"ד צ"ע דמה"ת
לא יהא שייך גם ביורשי' היכא שחל על החפץ הרי הם גוזלים ההקדש או העניינים
והמכשלה הזאת תחת ידם ודוקא אם לא נדר על החפץ או מעות ידועים אז ביורשים
י"ל שאין מחויבים לקיים נדרו או היכא שאמר בלשון אמת וכמ"ש אא"ז רמ"א בתשובה
סימן מ"ח אבל אם אמר חפץ זה יהיה הקדש ויש פאן ספק או שהוא מסופק על מעות
אם הם של צדקה א"כ מה לי הוא ומה לי אבוא אם נימא דספק איסורא לחומרא לא יפה
פח הבן מפח האב וכוונת רמ"א שפתיב בלשון אבל מי שהקדיש כו' נ"ל דס"ל כמ"ל
בפירוש דברי הרשב"א דס"ל לחלק היכא שיש ספק דדלמא מעיקרא לא חל ההקדש אז
אמרינן לקולא משא"כ במסופק אם מעות אלו של צדקה דלא שייך בזה חזקת מרא קמא
שהרי יש פאן ספק אם הם שלו כלל וחילוק זה מרווח טפי מחילוק שחילק הרשב"א בין
ההיא דש"מ שעמד לנגידון דידיה ולזה נראה שהיתה ג"כ פוננת מהר"י ווייל סימן קע"ג

שְׁהִיָּא הַשְׁ"ף שָׁם סוּף ס"ק הַנְּ"ל ע"ש אֶלָּא שִׁמ"ש וְדָמִי לְדָרְב כּו' מְגוּמָגִם קֶצֶת אָבֵל
כּוֹנְנָתוֹ כֵּן וְעֵינֵי בְּשׁוֹ"ת מֵהֵרִי"ט בְּמָה שְׁחִילָק בֵּין הֵיִיא דְסַפֵּק לְקַט דְּמִיָּרִי שְׁהִחְזִיק שָׁם
שְׁבָלִים שֶׁל לְקַט ע"ש וי"ל כְּמוֹ כָּאֵן לְהֵרֵמ"א וְאֵין לְהֵאַרְיָה: וְהֵנָּה בְּדַבְרֵי הָרַב הַמְּשִׁיב
כְּתוּב לֵאמֹר וְז"ל א"כ טְעַנְיָנוּ לְיִוְרְשֵׁי הַנוֹתָן מִמ"נ אִם הֵיָּה הַנוֹתָן ש"מ מִמִּילָא בְּטָלָה
הַצְדָּקָה כְּשֶׁעָמַד וְכֵן"ל עכ"ל וְהֵנָּה סָתֵם וְלֹא פִּירֵשׁ רַק צַד אֶחָד מִן הַמִּמ"נ וְצַד הַשְּׁנִי אִם
הֵיָּה בְּרִיא לֹא בִּיָּאָר מַה עוֹל מְצָא בָּהּ שְׁיִתְבַטֵּל עַל יְדוֹ וְסָמָךְ עַל הַחֶכֶם וּמִכֵּין מְדַעְתּוֹ וְכִפִּי
הַנְּרָאָה מִפְּנוֹתֵי כְּתוּב סָמָךְ גַּם בְּזָה עַל מ"ש אֵא"ז רַמ"א בְּתִשְׁבּוּב' הַנְּ"ל דְּבִבְרִיא לֹא מְצִינּוּ
לְמִיתֵי עֲלֵה כ"א מִתּוֹרַת נֶדֶר וְכִינּוּ שְׁמַת אֵין הַיִּוְרְשִׁים מְחֻיָּבִים לְקַיָּים נֶדְרוֹ וְאִם לְזָה
הֵיָּתָה הַפְּנוּנָה הֵנָּה הוּא כְּשֶׁגָּגָה הַיּוֹצֵא מִלְּפָנֵי הַשְּׁלִיט דְּהֵתָם מִיָּרִי הֵרֵמ"א שְׁלֹא הִפְרִישׁ
לְצְדָּקָה רַק נֶדֶר וְהַקְדִּישׁ סָתֵם וּבִכְה"ג פֶּתַח דְּחִיּוּבָא אֶקְרַקְפְּתָא דְּגַבְרָא מִנַּח וְאֵין הַיִּוְרְשִׁים
מְחֻיָּבִים לְקַיָּים אָבֵל הֵיָּכָא שְׁהִפְרִישׁ מְעוֹת אוֹ חֲפָצִים וְאָמַר אֵילּוּ לְצְדָּקָה לֹא עֲלֵה עַל
הַדַּעַת שְׁיִהְיוּ הַיִּוְרְשִׁים יְכוּלִים לְחַזֵּר וּלְהַחְזִיק עֲצָמָם וְאִם בָּאֵנוּ לֹאמֹר כֵּן בְּטָלוּ כָּל
הַהַקְדָּשׁוֹת שְׁהַיִּוְרְשִׁים יְבָטְלוּ מַה שְׁהַקְדִּישׁ וְהַנִּיחַ אֲבִיהֶם וְלֹא יִהְיֶה הַקְדָּשׁ כִּי אִם בְּאִנְפֵּן
רְחוּק וְזֶה וְדָאֵי לִיתָא וּמִחֲמַת שְׁהַדְבָּר פְּשוּט לַעֲנִ"ד כְּבִיעֵתָא בְּכוּתָחָא לֹא הֵאַרְכְּתִי לְכַרֵּר
זֶה בְּרֵאיוֹת: וְהֵאַמַּת אֲגִיד כִּי לַעֲנִ"ד מ"ש אֵא"ז רַמ"א לְהוֹכִיחַ דָּאֵין הַיִּוְרְשִׁים מְחֻיָּבִים
לְקַיָּים כִּינּוּ דְּמִתּוֹרַת נֶדֶר אֲתִינּוּ עֲלֵה וּמִיָּיתִי רֵאִי מִש"ס דְּעִירוּכִין דָּף ו' ע"ב אֲנִי תָמָה
חָדָא מֵאֵי דְּמִיָּיתִי מְדַבְרֵי הַתּוֹס' דְּעִירוּכִין שָׁם לַעֲנִ"ד אֲדַרְבֵּה מִשָּׁם מִשְׁמַע אֵיפְכָא שְׁכַתְּבוּ
טְעָמָא דְּבִהַקְדָּשׁ לֹא פְּלִיגִי מִשׁוּם דְּהַקְדָּשׁ חָל מִיָּד וּר"ל כִּינּוּ שְׁמַקְדִּישׁ דְּבַר יָדוּעַ הַהַקְדָּשׁ
חָל עֲלָיו וְכָל הֵיָּכָא דָּאִיתָא בִּי גִזָּא דְּרַחֲמָנָא אִיתָא וְהַקְשׁוּ דָּא"כ נִימָא דְּפְלִיגִי בְּנוֹדֵר
וּמַעְרִיף וְחִירְצוֹ דְּמִשְׁמַע לִי מְדַנְקֵט בְּמִתְנִי' חִיּוּב תְּשַׁלּוּמִין גַּבִּי אִם הַזִּיק מִשְׁמַע דְּבַנוֹדֵר
וּמַעְרִיף לֹא פְּלִיגִי דְּשִׁמָּא יְחוּל מִיָּד וְלִכְךָ גּוֹבָה מֵהַיִּוְרְשִׁים וּר"ל דְּגַם בְּנוֹדֵר וּמַעְרִיף חָל
מִיָּד הַחִיּוּב עַל הַנְּכָסִים וְחִיּוּב לְשַׁלֵּם אִף אִם נִימָא דְּמִלְּנָה ע"פ אֵין גּוֹבָה מֵהַיִּוְרְשִׁים דָּאָף
ת"ק מוֹדָה בְּזָה אֶלְמָא דַּעַת הַתּוֹס' דְּבַנוֹדֵד וּמַעְרִיף אִף אִם נִימָא דְּמִלְּנָה ע"פ אֵינוּ גּוֹבָה
מֵהַיִּוְרְשִׁים מ"מ נוֹדֵר וּמַעְרִיף גּוֹבָה וְעֵינֵי בְּתוּי"ט בְּהַעֲתִיקְתּוֹ לְשׁוֹן הַתּוֹס' בְּזָה: גַּם מ"ש
אֵא"ז וְכֵן הוּא בְּפָרֵק הָאוּמֵר מִשְׁקְלֵי וְהוּא מְשַׁנָּה שְׁלִימָה הַנוֹדֵר וּמֵת אֵין הַיִּוְרְשִׁים חִיּוּב
לְשַׁלֵּם אֲנִי אוֹמֵר בְּמַחֲלָה מִכְּבוֹד אֵא"ז אֲגַב שְׁיִטְפִּי' רְהִיט לִי גְמָרָא דְּזוֹ אֵינָה מְשַׁנָּה
אֲדַרְבֵּה שָׁם אִיתָא בְּאוּמֵר עֲרַכִּי שֶׁל פְּלוּנִי אוֹ דְּמִי פְּלוּ' עֲלִי אוֹ עֲרַכִּי עֲלִי נְמַת יְתָנוּ
הַיִּוְרְשִׁים וְנִדְקָא מֵת נִדְרָא שְׁאֵין דְּמִי' לְמַתִּים ע"ש רַק דְּבִש"ס אֶמְרִינּוּ ש"מ מִלְּנָה ע"פ
גּוֹבָה כּו' וּמְשַׁנֵּי כְּשֶׁעָמַד בְּדִין וּבְאַמַּת שְׁלַכְאוּרָה תִּימָא מֵאֵי דְּקֵאָמַר ש"מ מֵע"פ גּוֹבָה דְּמֵאֵן
מוֹכַח דְּלֵמָא לְעוֹלָם אֵינוּ גּוֹבָה וְאֶפ"ה שְׁפִיר קֵאָמַר יְתָנוּ הַיִּוְרְשִׁים דְּהָא לְעִיל קֵאָמְרִינּוּ
לְהִדְיָא דְּבַנוֹדֵר וּמַעְרִיף כ"ע לֹא פְּלִיגִי כּו' וְהֵנָּה נִלְעַנ"ד לְהַגִּיָּה בְּדַבְרֵי הַתּוֹס' גַּם לִיָּישֵׁב
קֶצֶת פְּסַק הֵרֵמְב"ם פ"א דְּעִירוּכִין מִמ"ש עֲלָיו הֵרָאָב"ד הִבִּיאוּ הַשְׁ"ף סִי' ל"ט וּמִחֲמַת
שֶׁהַמוֹכ"ז נְחוּץ הַנְּכַרְחֵתִי לְקַצֵּר: וְאֶמְנָם לְגוֹף הַדִּין נִלְעַנ"ד דָּאָף בְּנוֹדֵר מְחֻיָּבִין וּמ"ש
רַמ"א דָּאֵין הַחִיּוּב רַק מִשׁוּם דְּמִצְנָה עַל הַיְּתוּמִים כּו' הוּא אֶמַת כְּדְּמוֹכַח מֵהֵי' דְּעִירוּכִין
דְּמִדְּמִי לָהּ לְמִלְּנָה ע"פ וּמ"ש דְּמ"מ אֵין כּוֹפִין וְכָאֵן הַיִּוְרְשִׁים אֵין רוֹצִים בְּנֶדֶר זֶה הוּא
תִּימָא דְּהָא בְּסִי' ק"ז אִיתָא בְּהַנִּיחַ קְרַקְעוֹת שְׁפִיר כּוֹפִין וְהֵאֲדִנָּא תִּיקְנוּ שְׁהַמְטִלְטִלִים
דִּינָם כְּקְרַקְעוֹת וְלַדַּעַת הֵרֵבָה פּוֹסְקִים אִף בְּלֹא תִקְנָה הַדִּין כֵּן כְּגַמְלִיא דְּעַרְבִיא וְכַמְבוֹנָאָר
בַּח"מ סִי' תִי"ט וּבֵאָה"ע (וְגַם דָּאֵם רְצוּ הַב"ד כּוֹפִין כַּמ"ש הַשְׁ"ף דְּמִלְּתָא דְּפִשְׁטָא הוּא

לרמ"א ז"ל ע"ש) ולא יהא פח הדיוט יפה מפח הקדוש וכוונת מהר"מ ב"ב שהביא הרמ"א היינו דוקא משום שאמרה לאחר מותי וכמו שבאר להדיא מלתא בטעמא דבעידנא דהנה לנדרא למיחל כפר מת ונעשה חפשי מן המצות ולא מטעם דאין היורשים חייבים לפרוע נדר אביהם ומה שנדחק לפ' דמהר"מ מלתא דפשיטא נקט דהתם אמרה לאחר מותה כו' וכמעשה שהי' לא נהירא לענ"ד דהא מהר"מ נקט הך מלתא לרבנותא שכתב ועוד נראה דאפי' כו' והו"ל למנקט רבותא טפי דאפי' אמרה אתן מיז אין היורשים מחוייבים לקיים אלא ודאי דבכה"ג נעשה עליו פחוב מה לי הדיוט מה לי הקדוש וכדאמרינן בריש ב"ק אלא באומר הרי עלי מנה לב"ה כו' וכן מבואר בש"ף סי' פ"ז דנודר לעני צריף לישבע ולא דמי למה שכתב הריב"ש בנשבע לקיים קנין בדשלב"ל דהתם לא נעשה עליו חוב רק שפופין לקיים שבועתו ואין זה מוטל על היורשים משא"כ בנדר להקדש שפבר הנקבע פדבר שבחובה וגם על היורשין מוטל לקיים וכדמוכח מההוא דעירוכין וכן יש ראיה מהא דאמרי' בר"ה דף ז' בעי ר"ז יורש מהו בבל תאחר פי תדור נדר אמר רחמנא כו' ע"ש בתוס' וברמב"ם סוף פ"א מהל' מחוסרי כפר' ובפ"ב מהל' חגיגה ובמס' קדושין גבי האשה שהביאה חטאת ואין הפנאי מסכים להאריף ואפילו תימא דהתם בהפריש אביו מיירי מ"מ מבואר מזה דבנ"ד הפריש אביו אין פקפוק כלל ועיין בח"מ סי' רי"ב בסמ"ע ס"ק כ"א דדוקא משום שהוא דשלב"ל הדין פן: הנה מ"ש הרב המשיב דלמא הנה לו אצל בעה"ח חוב קדים כו' פבר פתבתי דבטענת שפא אין לנו להפקיע מיז הקדש פדבר שפבר הנהזק בתורת הקדש זה זמן רב וקי"ל מלקין ושורפין וסוקלין על התקנות ואם באנו לטעון טענות פאלה כמעט ח"ו יתבטלו כל מעות הקדש שת"י משנים קדמונות ואמנם בנ"ד אף אם יציבא מלתא דהכי הנה עובדא מ"מ פיון שפסר השט"ח לשם פד אע"פ שלא כתב לו קנילה מה בכך פיון שפכל שנה עשו חשבון והנהלף השט"ח ונרשם ונכתב בתוכו שייך לצדקה פשיטא דלא גרע מאילו נעשה בהדיוט וכתב לי שפטר על שמי' ומה פתיבה ומסירה צריף בזה שנותן שט"ח ע"ש הצדקה ואף מחילה אין מועיל בכה"ג.

ואמנם בלא"ה בנ"ד דהוא שט"ח סתם לכל מי שמוציאו א"צ פתיבה ומ"ש בשם מכתב חזיון א' ומה שהשיב הרב עליו על שניהם אני תמה ואין הפנאי מסכים עמדי מחמת הנהיגה לבאר היטב רק את זה אגיד דמ"ש המשיב פיון דהוא מצד התקנה הוא דוקא להדיוט ז"א דהא גם תקנת מעמד שלשפון שהיא הלקתא בלא טעמא ולא נתקנה אלא בשביל תקנת סותרים וכמבואר בהרא"ש ובפוסקים ואפ"ה מועיל אף בהקדש פמבואר בב"ק בעובדא דחנן בישא וגם פי מ"ש הב"ח שאינו מן הדין היינו בנותן חתימתו חלק או היבא שזה טוען שכחתי חתימתי חלק ואתה פתבת עלי' הא לא"ה אם זה מודה שפד נתן השט"ח והנה פתוב בו משמעו שט"ח פשיטא דלא גרע משאר פתב יד שכתב בו לכל המוציאו וכו' למוןסרו למי שירצה וגם על המשיב יש לתמוה דמה ענין פגבוי לכאן דזה דוקא לענין מוחזק משא"כ בזה דטעמא דליתא בעין אף אם נחשב פגבוי אין מועיל דהשטר גופי' אין מוקדש בלא פתיבה ויש ליישב זה שפוןנתו כמ"ש פיון שנקתב סתם בלא שם הלנה א"צ פתיבה ואין להאריף פי בנ"ד שנתן שט"ח ע"ש ההקדש א"צ לכל זה וגם דבנידון דידן שמשמעו הלשון שאמתת הענין שהנה בהיותו ש"מ מבואר בסי' רנ"ג דאף בהדיוט א"צ פתיבה ואף דהש"ף סי' ס"ו פתב דאין החרח מרמב"ם וגם

דְּהַרְשָׁב"א ס"ל דְּהַקְדִּישׁ שְׁטַר בְּפִרְטוֹת צ"ל בְּפִי קְנִי לָךְ כּו' מ"מ מֵאֵן לִימָא דְּבִאָמַת לֹא אָמַר הָכִי אִוּ שְׁאָר אֲנִפֵּן הַמּוֹעִיל וְגַם נִרְאָה דְּכִינּוּן שְׁכָתוּב בּוּ שְׁיָיָה לְצִדְקָה הָוִי לְשׁוֹן הוֹדָאָה שְׁמוּדָה שְׁזָה שְׁיָיָה לְצִדְקָה וְאִין אָנוּ אַחְרָאִין לִידְעָה בְּאִיזָה אֲנִפֵּן הַנּוֹקְנָה לְצִדְקָה וְכַעֲבוּדָא דְּאִיסוּר גִּיּוּרָא וְאָף בְּהַדְיוּט אֲמַרִּינּוּ בְּגִיטִין הָאוּמֵר נְתִי שְׁדָה פְּלוּנִי כּו' כְּמִבּוּרָא בְּסִי סְמ"ף וְסִי רַמ"ה וְלְשׁוֹן שְׁיָיָה נִרְאָה בְּרוּר שֶׁהוּא לְשׁוֹן הוֹדָאָה לְשַׁעֲבַר שְׁכָבֵר הוּא שֶׁל הַצִּדְקָה וְכִסִּי ס' ס"ק ל"ב מְבוּרָא שְׁשָׁם מְשׁוּם שֶׁהַשְׁטָרוֹת נִכְתְּבוּ עַל שֵׁם לִוִי לְכָךְ לֹא הִי נֶאֱמַן בְּהוֹדָאָתוֹ מִשָּׂא"כ בְּזָה שְׁלֹא נִכְתַּב שֵׁם הַמַּלְוֶה כָּלֵל וְא"כ בְּהוֹדָאָה מְהִי אִפִּי אִם הִיָּה תַח"י וְכַמְש"ל דְּלֹא אֲמַרִּינּוּ בְּהַקְדֵּשׁ שְׁלֹא לְהַשְׁבִּיעַ וּמכ"ש בְּיוֹצֵא מִתַּחַת יָד אַחַר וְכ"ז לֹא כְּתִבְתִּי אֲלֵא לְהַתְלַמֵּד בְּמַקּוֹם אַחַר דְּבַנ"ד פְּשִׁיטָא שְׁאִין לְזָה עֲנִין פְּתִיבָה וּמְסִירָה כָּלֵל כִּינּוּן שְׁמִתְחַלָּה כְּתִבוּ ע"ש הַקְדֵּשׁ הַצִּדְקָה: וּמַעֲמָה נְבֵא לְטַעֲנַת יוֹרְשֵׁי שְׁמַעוֹן שְׁטוּעֵינִים שֶׁהֵם גְּבָאִים עַל הַמַּעוֹת לְחַלֵּק לְמִי שְׁיִרְצוּ וְהַכֵּל יִפְצָה פִּיהוּ דְּאִטּוּ מְשׁוּם שְׁלֹוּהַ מַעוֹת צִדְקָה נַעֲשֶׂה גְבָאִי עֲלִיוּ וְהֵלֵא אִם רוּצָה זֶה לְהוֹצִיא הַמַּעוֹת מִיָּדוֹ וּלְהַפְקִידֵם בְּיַד אַחַר רִשְׁאִי וְדִין זֶה מְבוּרָא בְּשׁו"ת מֵהַר"מ ד' פְּרָאג בְּשׁו"ת הַקְטָנוֹת סִי נ"ח וּבב"ה בִּי"ד סִי רַנ"ה הִבִּיא זֶה בְּשֵׁם סוּף תְּשׁוּבַת הַרְשָׁב"א וְע"ש דְּכַתֵּב דְּלֹא קִי"ל הָכִי אָף בְּהַלְוֶה לְזִמְן קָצוּב דְּמִתְעַסֵּק שְׁמַת הַמַּלְוֶה מוֹצִיא מִיַּד הַיּוֹרְשִׁים וְעִינּוּן בְּסַמ"ע סִי קַע"ו סַע"י ט"ז שְׁמַחֲלֵק בֵּין הֵיכָא דְּהַנִּיחַ לְהוֹן אֲבִיָּהֶם פְּרָה כּו' וְהִיא הַרְאָה דְּמִיָּתִי בְּתִשׁוּ' מְהַר"ם וְכֵן בִּי"ד סִי קַס"ט וְהִינּוּ לְעֲנִין שְׁיָכּוּל לְהוֹצִיאֻוּ תוֹף הַזִּמְן אֲבָל בְּזִמְן הַפְּתוּב בְּשַׁט"ח פְּשִׁיטָא שְׁיִישׁ יִכּוֹלֵת בְּיַד גּוֹתוֹן זֶה שֶׁהוּא מְפַקֵּם בְּעַסֵּק צִדְקָה זֶה לְהוֹצִיא מִיָּדוֹ וּלְהַשְׁלִישׁ תַּח"י אַחַר וּמכ"ש מִיּוֹרְשִׁים וּבְעוּבָדָא דְּמְהַר"ם מְשַׁמַּע שְׁרָאוּבוֹן הִיָּה מְחַלֵּק הַצִּדְקָה ג"כ וְאִפִּי"ה כְּתִבַּת שְׁמוּצִיאָה מִיָּדוֹ וּמכ"ש בְּזָה שְׁאִין זָכַר לְדַבֵּר שְׁיָהִיָּה הַלְוֶה בְּיָדוֹ לְחַלֵּק הַצִּדְקָה וְהַמַּעוֹת הִיָּה אֲצִלוֹ לְמַחְצִית שְׁכָר לְבַד וְכַשְׁאָר לְוָה דְּמִי וְאִפִּי"ה אִם הִיָּה הַפְּתִיבִים שְׁפִידֵם אֲמַת נִכּוֹן שְׁאֲבִיָּהֶם יֵשׁ לוֹ נֶאֱמָנוֹת כֹּל אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי הוּא זֶה שְׁמַגִּיעַ מִמֶּנּוּ אִין זֶה עֲנִין לְהִיּוֹת נַעֲשֶׂה גְזַבְרַת לְחַלֵּק רַק שְׁעַל אֲמוּנָתוֹ שֶׁל זֶה הַלְוֶה וְכַעֲנִין דְּאִיתָא בַּח"מ סִי ע"א מְלוּהַ שְׁהָאִמִּין לְלוּוֶה כּו' אֲבָל לֹא בְּשִׁבִיל זֶה נֹאמַר שְׁבִידוֹ לְחַלֵּק כְּאֲנוּת נִפְשׁוֹ וּבְפִרְט כִּי כְּפִי הַשְׁאֲלָה אִין בְּפְתִיבִים אֵלוֹ כ"א כְּזָבִים וְאִין בְּהֵם מְמַשׁ וְאִם הִיָּה יָד ב"ד תְּקוּפָה רְאוּי לְהוֹצִיא מֵהֶם כְּכֹל הַפְּתוּב בְּשַׁט"ח וְגַם שְׁלַעַנ"ד אָף אִם הִיָּה לִוִי הַמְקַדֵּשׁ גּוֹתוֹן פְּתִיבִים לְשַׁמַּעוֹן אִין בּוּ מוֹעִיל דְּמִי גּוֹתוֹן לֹא כֹחַ לְגָרוּעַ כֹּחַ הַצִּדְקָה דְּגַם הַמְקַדֵּשׁ גּוֹפִיָּה אִין לֹא כֹחַ בְּצִדְקָה אַחַר שְׁיָצֵאָה מִתַּחַת יָדוֹ טְפִי מְאֲחֵרִינָא וְיֵשׁ לִי לְהַאֲרִיף הַרְבֵּה בְּזָה אֲלֵא דְּבִלָּא"ה כִּינּוּן דְּהֵאִי שְׁטָרָא זִיוְפָא הוּא לְכֵן קַצְרִתִי וְעכ"פ אִין לְהֵם דִּין חֲלוּקַת הַצִּדְקָה וּבִאָמַת אָף שְׁכַתְבִּתִּי שְׁזָה נַעֲשֶׂה גְזַבְרַת לְפִי שְׁעָה לְהִיּוֹת גּוֹבָה בְּשִׁבִיל עֲנִיִּים מ"מ אִין לֹא זָכִי לְחַלֵּק דְּמִמִּי גּוֹתוֹן לְחַלֵּק וְאָף מִי שְׁנִקְרָא גְבָאִי הִינּוּ לְגַבּוֹת וְלֹא לְחַלֵּק וְכַדְאָמַר ר' יוֹסִי יְהֵא חֲלָקִי מְגַבָּאִי צִדְקָה וְלֹא מְמַחֲלָקִי צִדְקָה וְגַם בְּכ"ב אֲמַרִּינּוּ צִדְקָה נְגִבִית בְּשָׁנִים וּמִתְחַלֵּקַת בְּשַׁלְשָׁה כּו' ע"ש שְׁאִין עֲנִין מְמוּנָה לְגַבּוֹת וְלְהִיּוֹת שׁוֹמֵר הַמַּעוֹת לְהִיּוֹת מְחַלֵּק וְאֲמַנָּם אִם הִי גּוֹתוֹן כְּדִי שְׁאֲבִיָּהֶם: הִיָּה מְמוּנָא לְחַלֵּק צ"ע קַצָּת לְפִי הַמְבוּרָא בְּתִשׁוּ' מְהַר"ם הִבִּיאָה בְּשַׁט"ע סִי פ"ז וּבְסַמ"ע שֵׁם ס"ק צ"ט שְׁאֵם הַבַּע"ד טוֹעֵן בְּרִי אִין יְכוּלִים לְהוֹצִיא מְמוֹן א"כ יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק אִם טוֹבֵת הַנָּאָה מְמוֹן לְהוֹרִישׁוּ לְבָנָיו וְעִינּוּן בַּח"מ סִי רַע"ו וּבְשַׁט"ף שֵׁם וּבְתִשׁוּ' אַחַת לְעֲנִין חֲמִיץ שְׁעָה"פ כְּתִבְתִּי שֵׁם מַה שְׁצ"ע עַל דְּכָרִי מֵהַרִּי"ק בְּתִשׁוּ' דְּבְמְהַר"ם שְׁבְמִרְדְּכִי לֹא מְשַׁמַּע הָכִי ע"ש וְיֵשׁ לִי אֲרִיכוֹת דְּכָרִים בְּזָה אֲלֵא שְׁלַעַנ"ד בְּכָאֵן אִין הַגְּדוֹן

כו' וגם דלענ"ד דאף בכה"ג מ"מ בנ"ד יש להב"ד וטובי העיר או הגזברים הקבועים שבעיר להוציא מידו ולחלק כפי ראות עיניהם דכל דאיתי אדעתא דידהו קאתי ויש לי ראיות רבות אלא לפי שהר בני מוביל שאילתא דנא אין לאמר פלה מעשיה פי הדרה ירט לנגדי גם פי איני מדבר על און שאינה שומעת וטלית שעליו כמרדעת כ"א לפני עשיר בדעת לבנות ולסתור לעקור ולטעת לכן קצתי ועליתי כפי זמן המוכשר והעת כ"ד המדבר בצדקה ועירא מן סברי:א: הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד יום שהוכפל בו פי טוב י"ג שבט ישרי לב לפ"ק: שאלה נו שאלה מי שהיה חולה ונפל למשכב ומעת היצר לו וידור נדר וצוה לבני ביתו ליתן את בגדיו פלוני עני קרובו שדירתו במקום פלוני ואחר שחזר לבריאותו נמלה להחזיק הבגדים לעצמו ורוצה לשלוח לעני דמי שיווי הבגדים והאי גברא איתי' בשאלה אי אריה למעבד הכי דשמא אין העני מרנצה בכד: תשובה לכאורה יש ללמוד דבר זה מהא דתנו בגיטין אם אמר ע"מ שתתני לי איצטליתי כו' דרבנן ס"ל דלא מהני נתינת דמים ואע"ג דטעמ' דרבנן התם אינו אלא משום דלצעורה קא מכון כו' מ"מ הרי גם רשב"ג דלית ליה הך סבר' דלצעורי אפ"ה קאמר התם ע"כ לא אמר רשב"ג אלא היכא דליתא בעיני' כו' ובנ"ד פיון דהבגדים איתנייהו בעינייהו לא יצא בנתינת דמים תמורתם אף בש"ע ח"מ סי' רמ"א בהג"ה פתב המתנה עם חבירו ליתן לו חפץ יכול ליתן לו דמיו משמע דאפי' איתי' בעיניה וכן מבואר באה"ע סי' כ"ח לענין מקדש בטבעת שאולה ומקורו משו"ת הרא"ש בכ"ל ל"ה ובפסקיו בכמה דוכתי שהאריה בזה ולכאורה היה אפשר לומר דהרא"ש בזה לשיטתו שכ' בגיטין שם ויראה שאם קבלם מדעתו הוי גט א"כ לדיד' הסוג' איירי לענין ליתן הדמים בעל פרוח ובהא הוא דקאמר ע"כ לא קאמר רשב"ג כו' ומ"ש הרא"ש דחזרת דמים הוי חזרה היינו כשקבלם מדעתו אלא דלפ"ז לא הי' צריף הרא"ש בתשובה ובפסקיו לחלק בין שהיא דגיטין להיא דטבעת שאולה משום דבגיטין שייף לצעורה דתפוק לי דאפי' בגיטין אם קבלם מדעתו מהני ובלא"ה יש מקום תימ' על הרא"ש דס"ל דמדעתו הוי גט אפי' לרבנן דהא בגיטין דף ע"מ שתחזירי לי הנזיר אמר ר"ח הא מני רשב"ג היא כו' אפשר דמפיסה לה בדמי ולפי מ"ש הרא"ש אפי' פרבנן נמי אתי דהא לדיד' גם לרבנן מהני פיוס בדמי ובהאי לישא קאמר ג"כ לעיל בבעיא דרב אשי ע"ש ותימה על המפורשים שלא נתעוררו בזה ובמ"א הארכתי ליישב זה וגם קושית הב"ח וב"ש בשם רש"ל ואין כאן מקומו: ועכ"פ דברי הרא"ש לענין טבעת שאולה וכן דעת עוד פוסקי' בטור אה"ע צריף ישוב ונלענ"ד דהיינו טעמ' דהרא"ש דכיון דזה קידש האשה במתנה זו שנתנו לו ע"מ להחזיר שפיר מהני חזרת דמים דהא השת' מיהא לית' בעיני' דמה דאמרינן דכי אמר רשב"ג היכ' דלית' בעיני' אין פירושו שצאבד מן העולם וכה"ג אלא אפי' נתנו לאחר וכה"ג עכ"פ ליתא בעיני' בידו וכן אם הקדיש השור שנתנו לו ע"מ להחזיר נמי שוב הוי פליתא בעיני' (ובק"א לשו"ת ב"ח החזקות סי' פ' רמזתי קצת מזה) ועיין בשו"ת הרא"ש בתשובה של מו' אביגדור כ"ץ שצ"ע במ"ש אע"פ שאינו יכול לאוכלה ואי משום לקיומי לי' תנאה יחזיר לו דמיו כו' דאין חיבור לדברים אלו ונראים פסותרים וגם לדעת רוב הפוסקים לא מהני חזרת הדמים גבי אתרוג ועוד יש כמה גמגומים בלשון הזה לפמ"ש לעיל מיני' יעו"ש ואי לא מסתפינא הייתי אומר דמלשון ואי משום לקיומי תנאו וכו' עד כמאן דליתא דמי אינו פלל מלשון הר"ר אביגדור דאל"כ למה חזר הרא"ש

וְכַתֵּב דְּבָרִים אֵלּוּ בְּתֻשֻׁבָה שֶׁאֵחָ"ו הֲלֵא קִדְמוּ בְּזֶה הֵר"ר אַבִּיגְדוֹר וצ"ע: וּמִצָּאתִי בְּשׁו"ת פְּנִים מְאִירוֹת ח"א ס' צ"ב שֶׁתָּמָה ג"כ עַל הָרֵא"ש וְלַעֲנֵד א"ש כַּמ"ש וּמ"ש שֶׁשׁ הַפּמ"א לְהַקְשׁוֹת עַל הָרֵא"ש בַּע"ז לְעֵנִין שׁוֹכֵר ע"ש יֵשׁ לְתַמְנָה עָלָיו דְּוַדַּי אִם נֶאֱמַר דֶּהֲפּוּעַל קִנֵּי לְהַאי חֲפֵץ בְּשֹׁכֵר הָעֵבֹדָה בְּלִי מְשִׁיכָה אוֹ קִנְיָן א"כ וַדַּי דְּאִין הַבַּעֲה"ב יָכוֹל לְעַכְּבוּ לְעַצְמוֹ וְלִיתָן לוֹ הַדְּמִים שֶׁהָרֵי הַפּוּעַל קִנְיָה הַחֲפֵץ וְאִם נָטְלוּ בַּע"כ הָיָה פְּחַמְסֵן דִּיהֵיב דְּמִי וְאַף אִם הֵינּוּ אוֹמְרִים דִּיכֹּל לִיתָן הַדְּמִים אִף הֵיכָא דְקִנֵּי לִי מ"מ י"ל דְּאָסוּר מִשׁוּם אֲתָנָן בִּינָן דַּע"כ פ' נִקְנָה לָהּ אֲלֵא דְבִלֵּא"ה הַדְּבָר בְּרוּר דְּבַכָּה"ג אִין יָכוֹל לִיתָן בַּע"כ וְא"כ אִין מְקוּם לְקַוְשֵׁינִת הַגְּמָרָא שָׁם וּמִזֶּה הוֹכִיחַ הָרֵא"ש דְּלֵא קִנֵּי הַחֲפֵץ כָּלֵל רַק שְׁנַתְחַיֵּיב לוֹ חַיִּיב ע"פ אוֹ הַדְּמִים אוֹ הַחֲפֵץ וְשִׁפִּיר מְצִי לְסַלֵּק בְּדְמִים דְּלֵא עֲדִיף מֵאִם הַתְּנָה הַמְלָנָה עִם הַלְוָה לְפָרוּעַ לוֹ בְּחֲפֵץ דִּיכֹּל לְפָרוּעַ לוֹ בְּמַעֲוֹת דְּלוֹ יְהֵא נָתַן לוֹ מַעֲוֹת עַל גּוּף הַחֲפֵץ מִמֶּשׁ אֵינּוּ קִנְיָה מִשׁוּם דְּמַחְסֹר מְשִׁיכָה וּבְשׁו"ת מְהַר"ם ב"ב ס' קס"ה פְּתַב בְּשֵׁם ר"ח כְּדָבְרֵי הָרֵא"ש אֵלּוּ וּמָה שֶׁהֵשִׁיג ע"ז יֵשׁ לְתַמְנָה דְּאֶפְתִּי תִיקְשִׁי מֵאִי פְרִיף דְּלֵמָּא אֲתִי כַּמ"ד יִשְׁנָה לְשִׁכִּירוֹת מִתְחַלָּה וְעַד סוּף וְהָכִי קו"ל כְּמִבְּנָאָר בְּפוֹסְקִים (הָרֵי בִּנְרָנּוּ דַּמְמ"ש הָרֵא"ש וְהַטּוֹר אִין הוֹכְחָה לוֹמַר דְּאֶפְתִּי אֵיתָא בְּעֵינֵי מְהַי חֲזַרְתַּ הַדְּמִים): אֲמַנְם מִסְתִּימַת לְשׁוֹן הַרְמ"א ס' רס"א מְשַׁמַּע דְּמִיָּרֵי אֶפְתִּי אֵיתָא לְחֲפֵץ בְּעֵינֵיהּ יָכוֹל לִיתָן אֶת דְּמִי ע"כ צ"ל דַּס"ל דְּשִׁאֲנֵי הֵכָא דְלֵא מְכוּוֹן רַק לְהַרְנוּחָה וְא"כ הָא וַדַּי אִם לֹא יִתָּן לוֹ הַחֲפֵץ דַּעֲתוֹ נוֹטָה לְקַבֵּל הַדְּמִים א"כ מִיָּקְרִי לֹא סְמָכָה דַּעֲתִיָּה עַל הַחֲפֵץ שְׁמָא לֹא יָבֵא לִידּוֹ כָּלֵל וְלֹא טָרַח וְזַבִּין וְאֶפְתִּי יְהִי בְּיָדוֹ אוֹיֵל זָרִים יִבְלַעוּהוּ וְכַה"ג וְא"כ מִסְתַּמָּא גָּמַר בְּדַעֲתוֹ בְּכָל עֵנִין לְקַבֵּל הַדְּמִים מִשֵּׁא"כ הֵיכָא שְׁנוּתָן לוֹ הַחֲפֵץ בְּמַתְנָה ע"מ לְהַחֲזִיר א"כ הָרֵי נוֹתֵן לוֹ אֶת זֶה הַחֲפֵץ עֲצָמוֹ וּבּוֹדַי דַּעֲתוֹ שְׁאִם יִהְיֶה קִיָּים שְׁיִחְזַרְנוּ לוֹ כְּמוֹת שֶׁהוּא דְרוּצָה אָדָם בְּקַב שְׁלוֹ כו' וְכֵן בְּהַדְּ דְּאֶצְטִילִית הָרֵי מִיָּרֵי בְּאֶצְטִילִית שְׁלוֹ כְּדַקְאָמַר ע"מ שְׁתַּתָּן לִי אֶצְטִילִיתִי לְכַף קְאָמַר ה"ס שִׁפִּיר קְאָמַר רְשָׁב"ג הֵיכָא דְלִיתָא בְּעֵינֵי כו': שׁוּב רְאִיתִי בְּשׁו"ת שְׁבוֹת יַעֲקֹב ח"ב ס' פ"ג שְׁנִשְׁאֵל עַל עֵנִין כֶּהֵיָא דַּנ"ד וְהֵבִיא שְׁם דְּבָרֵי הָרֵא"ש וְהָרִיב"ש שְׁנִרְאָה שְׁחֹלֵק עַל הָרֵא"ש וְכַתֵּב לְחַלֵּק בֵּינֵיהֶם כְּעֵין מ"ש וְגַם הֵרְגִישׁ לְהַקְשׁוֹת כַּמ"ש דְּהָא רְשָׁב"ג לֹא ס"ל לְצַעֲוֵרִי וְאֶפְתִּי מוֹדָה בְּאֵיתָא בְּעֵינֵיהּ וְכַתֵּב לְתַרְזַן דְּאֶפְתִּי לְרְשָׁב"ג אֲמַרִּינּוּ לְצַעֲוֵרָה עַל הָאֵיֶצְטִילִית מְכוּוֹן רַק הֵיכִי שְׁנִאָבֵד מוֹחַל עַל צַעֲרָה כו' הִנֵּה אֲמַת שַׁכ"כ ג"כ בְּחִידוּשֵׁי רְשָׁב"ג אֶשְׁם דְּרְשָׁב"ג ס"ל לְצַעֲוֵרָה וְהוֹכִיחַ כֵּן מִדְּאֲמַרִּינּוּ דְּאֶפְתִּי לְרְשָׁב"ג בְּמַחְלוּיָן לָהּ אֵינָה מְקוּדְשֵׁת יַע"ש אֲלֵא דַּלְפ"ז אֲדַרְבָּא דְּבָרֵי הַשֵּׁב"י תְּמוּהִים בַּמ"ש דְּהֵיכָא שְׁנִאָבֵד מוֹחַל עַל צַעֲרָה דְּהָא ע"כ הֵיכָא שְׁמַתְחַלָּה בִּינּוּ לְצַעֲרָה לֹא מְהַי מַה שְׁמוֹחַל אַח"כ עַל צַעֲרָה דַּאֲל"כ אֲמַאי בְּמַחְלוּיָן לָהּ לְרְשָׁב"ג אֵינָה מְגוֹרְשֵׁת אֲלֵא ע"כ דְּהֵיכָא שְׁמַתְפּוֹנּוּן לְצַעֲרָה בְּעֵינּוּ שְׁתַּתְקִיָּים מִחֲשַׁבְתּוֹ וְאִם בָּאֵנוּ לְתַרְזַן כְּדָבְרֵי צ"ל דְּרְשָׁב"ג ס"ל דְּמַתְחַלָּה לֹא כִּינּוּן לְצַעֲוֵרָה עַל הָאֵיֶצְטִילִית אֲלֵא הֵיכָא דְּאֵיתָן בְּעֵינֵי מַעֲיָקְרָא לֹא כִּינּוּן לְצַעֲרָה וְלַעֲנֵין הַרְנוּחָה בְּדְמִי סְגִי לָהּ וְכֵן ע"כ צ"ל כֵּן לְשִׁיטַת הָרֵא"ש דַּס"ל מִדַּעֲתוֹ הָיָה גַּט וצ"ל דְּכִינּוּן דְּחִזִּינּוּן הַשְׁתָּא דְּמַקְבֵּל מִדַּעֲתוֹ אֲמַרִּינּוּ דְּמַעֲיָקְרָא לֹא כִּינּוּן לְצַעֲרָה עַל הָאֵיֶצְטִילִית רַק עַל הַדְּמִים וּבְאֲמַת מְלִשׁוֹן רַש"י וְתוֹס' בְּסוּגְיָא מְשַׁמַּע לְהַדְּיָא דַּס"ל לְרְשָׁב"ג לֹא אֲמַרִּינּוּ כָּלֵל לְצַעֲרָה רַק לְהַרְנוּחָה וְא"כ צ"ל דְּהָא דְּפִשְׁט לִי אֲלֵיָּבָא דְּרְשָׁב"ג דְּמַחְלוּיָן לָהּ לֹא מְהַי הֵינּוּ דְּכִינּוּן שְׁאוּמַר מְחֻלוּיָן לָהּ וּמַתְחַלָּה הַתְּנָה שְׁתַּתָּן לוֹ לְכַף אֲמַרִּינּוּ דְּמַסְתַּמָּא מַעֲיָקְרָא כִּינּוּן לְצַעֲוֵרָה אֲלֵא שְׁעַתָּה חוֹזֵר בּוֹ וְאִין רְצוּנוֹ

לצַעֲרָה וְזֶה לֹא מִהַי אֲבָל הֵיכָא דְגַם עֵתָה עוֹמֵד בְּדִיבּוּרוֹ וְרוֹצֵה שְׂיִתְקַנִּים תְּנָאוּ אֲמַרִּינּוּ דְמַעוּלָם לֹא כְּיָוֹן רַק לְהַרְנוּחָה וְכִינּוּן שְׂנוֹתְנַת הַדְּמִים הָא קָא רְנוּחַ וְכֵן מִשְׁמַע מַמ"ש הַתּוֹס' דָּף ע"ה ע"ב ד"ה פְּלָל ע"ש וּלְפִי שְׂיִטַת הַרְשָׁב"א צ"ע לְיִשְׁבַּב מִסְקַנַת הַש"ס שָׁם בְּהָא דְקָאֵמַר בְּרִינְתָא רְשָׁב"ג דְּמִיָּקֵל בְּתַנְאֵי ע"ש: וְעֵינָן בְּשׁו"ת מֵהַר"א שְׁשׁוֹן ס' ס"ג וּבְשׁו"ת פְּרַח מִטָּה אֲהָרֹן ח"א ס' קי"ו דְּמַדְבְּרֵי הַרִיב"ש מוֹכַח דְּחוֹלֵק עַל הָרָא"ש צ"ע דָּאָף אִם נֹאֵמַר כֵּן אֲפִתִי תִּקְשִׁי דְהָרֵי הֵיָה יָכוֹל לְהַקְנוֹת לוֹ ע"מ שְׂיִתְחַזֵּיר לוֹ דְּמִיָּו וּמ"ש מֵהַר"א שְׁשׁוֹן דְּבַעֲוֹבְדָא דְהָרִיב"ש הֵיָה צָרִיף לְזֹפּוֹת לוֹ ע"י אַחַר וְשָׁמָּא לֹא נִיחָא לִי לְנִפְקֵד בְּהֵכִי וְחֹב הוּא לוֹ צ"ע דְהָרֵי יָכוֹל לְהַקְנוֹת שְׂיִתְחַזֵּיר לוֹ אוֹ הַחֲפֵץ אוֹ הַדְּמִים וּמ"ש הַפְּרַח מ"א לְתַרְץ זֶה וְהִבִּיא עֲלָה מְעוֹבְדָא דְרַב בִּיבֵי בַר אֲבִי כו' דְּבָרִיו תְּמוּהִים דְּהִיכֹן מְבֹאָר שָׁם דָּאֵם אֲמַר ע"מ שְׂתַחֲזִיר לִיהַ הַחֲפֵץ אוֹ הַדְּמִים דְּלֹא מִהַי וְעוֹד דָּאִין זֶה עֲנִין לְכָאן כְּמִבְּוֹאָר לְמַעֲיָין וְעֵינָן בְּשׁו"ת בֵּית יַעֲקֹב ס' קי"ד הָרֵי הַטּוֹר שָׁם ס' רמ"ח פְּתַב כֵּן וְאִפ"ה ס"ל דְּחֻזְרַת דְּמִים מִהַי סוּף דְּבָר אִין פִּירוּשׁ מְסַפִּיק לְדְבָרֵי הַרִיב"ש ז"ל עוֹד יֵשׁ בְּעֲנִין זֶה תִּימָא עַל הַב"ש ס' ר"ט סק"ד בַּמ"ש דְּבַעַל הָעֵיטוֹר ס"ל דָּאִין יָכוֹל לִיתָן דְּמִים בְּעַד הַפְּלִי גַבִּי מִתְּנָה עַמ"ל וּבְמַחֲזִילַת כְּבוֹדוֹ אֲשַׁתְּמִיט מִיָּנִי דְבָרֵי הָרָא"ש פ' לוֹלֵב הַגְּזוּל שְׂכ' לְהִדְיָא בְּשָׁם בַּעַה"ע דְּחֻזְרַת דְּמִים בַּכ"מ הֵיָה חֲזָרָה לְבַד מְאֲתָרוּג אוֹ בְּגַט ע"ש מִיָּהוּ בְּאֲמַת גַּם עַל הָרָא"ש בְּתַשׁוּבָה וּבְפִסְקִיּוֹ פ"ק דְּקִיּוּשִׁין יֵשׁ לְתַמּוּהַ מִי הַכְּרִיחוֹ לֹמַר דְּחֻזְרַת דְּמִים הֵיָה חֲזָרָה וְלִהְיָא רְאִיוֹת ע"ז ת"ל אִפִּי אִם נֹאֵמַר בְּכָל דְּוֹכְתָא דְּצָרִיף לְהַחֲזִיר הַחֲפֵץ הֵכָא אִין צָרִיף דְהָרֵי בְּאִנְפֹן הַמוֹעִיל נִתֵּן לוֹ א"כ אִם נֹאֵמַר דְּחֻזְרַת דְּמִים לֹא הֵיָה חֲזָרָה ע"כ לֹמַר שְׂנִתֵּן לוֹ בְּמִתְּנָה ע"מ לְהַחֲזִיר אוֹ הַדְּמִים אוֹ הַחֲפֵץ אִם תְּתַרְצֶה הָאִשָּׁה לְהַחֲזִירוֹ בְּעַד דְּמִים כִּינּוּן דְּלִיפָא אִנְפֹן אַחַר הַמוֹעִיל וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה מִשְׁמַע מְלִשׁוֹן הָרָא"ש פְּרַק יֵשׁ נוֹחֲלִין וְהָרֵי אִף אִם לֹא הַחֲזִיר הַדְּמִים פְּלָל מְסַתְּפַק הַח"מ וְהַב"ש דְּשָׁמָּא לְטַעַם הָא' שְׁפַתְבַּת הָרָא"ש מִהַי הֵן אֲמַת כָּל דְּבָרֵיהֶם תְּמוּהִים בְּזֶה כַּמ"ש בַּמ"א וְאִין כָּאִן לְהַאֲרִיף אֲבָל עַכ"פ אִם הַחֲזִיר הַדְּמִים י"ל דְּמִהַי דְּנִתֵּן לוֹ בְּאִנְפֹן הַמוֹעִיל שְׂיִשְׁלַם דְּמִיָּו כְּמוֹ דְּאִיתָא בְּמוֹעֵד קֶטֶן גַּבִּי הַשְּׂאֵלְנֵי חֲלוּקָה וְא"כ אִין כָּאִן רְאִיָּה מִהַמְּנַהֵג שְׂנוּהֵגִין לְקַדְשׁ בְּטַבְעַת שְׂאוּלָה דִּי"ל שְׂהוּא מְטַעַם הַנ"ל וְנִיחָא הַשְּׁתָּא מַה שְׂחַשְׁשׁוּ קֶצֶת לְהַחֲמִיר הַשְּׂבוּ"י וּמֵהַר"א שְׁשׁוֹן מַחֲמַת הָאִי דְרִיב"ש: וְלְכַאֲוָרָה קֶשְׁהַ דְהָא מְקַלִּין לְעַנְן קִיּוּשִׁין וּמַכ"ש בְּשָׂאָר עֲנִינִים וּלְפִי הַנ"ל נִיחָא דַּע"כ גַּם הָרָא"ש לֹא כ"כ אֲלֵא לְרִוּוּחָא דְּמִלְתָּא וּבְשׁו"ת שְׂבוֹת יַעֲקֹב בְּסוּפּוֹ פְתַב הָרֵי יָכוֹל לִיתָן לוֹ הַחֲפֵץ לְעַנְי לְקַיִּים נְדָרוֹ וְיִתְחַזֵּיר לוֹ וְיָמִי יִמְחָה בְּיָדוֹ אִף דְּלַעֲיָקְרָא דְּמִלְתָּא נְרָאָה שְׂהַרְמ"א וְהַפ"מ וְהַשְּׂב"י לֹא רָאוּ דְבָרֵי מֵהַרָא"י בַּתְּה"ד ס' שִׁי"א שְׂהַאֲרִיף בְּדִין זֶה וּמְבֹאָר שָׁם בְּהַדְלָ דְהֵיכָא שְׂהַחֲפֵץ בְּעֵין צָרִיף לִיתָן גּוּף הַחֲפֵץ שְׂהָרֵי עַל הַחֲפֵץ הַתְּנָה וְלֹא עַל הַדְּמִים אִם לֹא הֵיכָא דְּחֻזְרַת דְּלֹא נִתְחַתִּי אֲדַעְתָּא דְּחֲפֵצִים פְּלָל רַק לְבָרַר מִי שְׂיֵשׁ לוֹ נְכֻסִים מְרֻבִּים כְּמִבְּוֹאָר שָׁם וְאִף בְּזֶה פְתַב דְּהַדְבָּר שְׂקוּל לְכָאן וּלְכָאן וְהַרְמ"א בַּח"מ ס' ר"נ בַּהַג"ה הִבִּיא דְבָרֵי הַתְּה"ד וְסַתְּמַם לֹמַר דַּכ"א יַעֲמוּד בְּשָׁלוֹ רַק יִתֵּן הַמוֹתֵר וְצ"ע שְׂהָרֵי הַתְּה"ד לֹא הַכְּרִיעַ בְּדָבָר גַּם מְבֹאָר שָׁם בַּתְּה"ד לְהִדְיָא דְּגַם לְעַנְן נְדָר לְצַדִּיקָה הֵיכָא דְּאִיתָא בְּעֵינֵי צָרִיף לְתַת לוֹ וְלֹא מְצִי לְסִלְקוֹ בְּדְמִים וּמַה שְׂמִדְקָדֵק שָׁם כֵּן מֵאֲשֶׁר"י דַּע"ז דְּהָא כִּינּוּן דָּאִין כְּפֻנְתַת הַפּוֹעֵל רַק לְהַרְנוּחָה מֵאִי אֲרִי שְׂכַר פְּעוּלָה אִפִּי כָּל מְלִי נְמִי וְאֲמַאי לֹא מִיָּיתִי הָאֲשֶׁר"י מִפ' מִי שְׂאֲחֻזוֹ כו' נַעַנ"ד אִין זֶה דְּקָדוּק דִּי"ל דְּכָל מְלִי הֵיָה פְּשִׁיטָא לִיהַ מִהַי דְּמִי שְׂאֲחֻזוֹ אֲלֵא דְּבִשְׂכַר פְּעוּלָה הֵיָה מְסַפְקָא

לי דשמא פנין דלא בעי קנין קנה גוף החפץ ובכה"ג לא מהני נתינת דמים לכ"ע דהנה
פחמסן וכמש"ל על הפמ"א וגם בגוף הדין שלו"צ"ע דהרי מבואר שם מדבריו הקודמין
דכבר נעשה החילוף וזכה כ"א בשל חבירו שהרי כתב דמחילת שמעון לא מהני דכבר
זכה כו' וא"כ איך יכול זה לומר דמים אני נותן הלא אין אחר קנין פלוס וכי המקנה
לחברו חפץ בק"ס יכול לומר אח"כ לא פי דמים אני נותן אתמהה ועכ"פ אין ראי' מהך
דמי שאחזו דלעגנו תנאו איירי התם ועוד יש דברים בגו ובין הרמ"א דחולק אריב"ש
ואין להאריה: אמנם פל הג"ל היינו דוקא היכא שאמר אתן פוס זה לצדקה וכה"ג ועתה
רוצה ליתן דמים אם יוצא ידי נדרו בזה באנו למחלוקת רשב"ג הג"ל: אמנם בנ"ד
ודהשב"י דקא מתפסס בחפיציו שבגדיו ותנו לפלוני עני לכאורה אי אמרינו בזה אמירה
לגבוה כמסירה להדיוט א"כ נקנה גוף החפץ לעני וא"כ הני פחמסן ול"ש מה לי הו מה
לי דמיהו ואע"ג דבעל המאור פ' שור שנגח ד' וה' הביא תשובת רב האי גאון דלעגנו
צדקה לא אמרינו אמירתו לגבוה כו' וכ"כ הרשב"א בתשובה סי' תקס"ג דיכול לחזור
בו כ"ז שלא קנה בא' מדרכי הקנאה שזה יכול לעשות מה שיצא אע"פ שבאמת מדיני
שמים ע"כ גם הרשב"א מודה וכדעת הגאון ז"ל דאמרינו בפיך זו צדקה וכדברי
הירושלמי בב"מ אלא דאין ב"ד יורדין לנכסיו גם לכאורה יש מקום ליישב את תשובת
הרשב"א שגראין פסותרים פמבואר בתשוב' מהר"ם אשכנזי סי' ט"ו די"ל דהיכא דאמר
לעניים אלו גם הרשב"א ס"ל דהוי כמסירה ודמי למפירי פהונה דאמרינו בסוף פל הגט
דהוי כמאן דאתי לידן' וצ"ע במרדכי ובהג"א שם בשם מהר"ם דהיכא שגדר למצוה כו'
ע"ש אבל לעניים סתמא ס"ל דל"ה כמסירה והלפך בהאי דסי' תרנ"ו שפירש דלעניי
קהל פלוני הוא מקדיש שפיר כתב דל"מ חזירתו וא"כ בנ"ד גם הרשב"א מודה איברא
די"ל באופן אחר דגם הרשב"א לא קאמר אלא היכא שהחפץ עדיין ברשותו דבכה"ג
אמרינו דאפי' מדינא רשאי לשנותה ואין עליו עון אשר חטא פלל וכיון דרשאי לשנותה
אין הב"ד יכולין לירד לנכסיו דהא מצי לאשתמוטי מעניים אלו לאחרים וכה"ג אבל
היכא שהחפץ מופקד ביד אחר דבכה"ג שוב אין רשאי לשנותה אע"פ שלא בא ליד
הגבאי פמבואר בשיטה מקובצת בב"ק בשם הרא"ה ז"ל ואיכא למימר דגם הרשב"א
ס"ל הכי א"כ אסוחי מיסח דעתן' מינן' לגמרי ושפיר יכולין לירד לנכסיו אלא שאעפ"כ
יכול לשאול עליו ובהכי גיחא ההיא דסי' תרנ"ו שהיתה תיקתו מופקדת ביד אחרים
שפיר קאמר דלא מהני אלא שאח"כ הוסיף דבעובדא דהתם אפי' שאלה לא מהני דנתן
להם אדעתא שיזכו לעניים פמבואר שם אלא שאין זה מחנור דהרי בהרשב"א בחידושו
לגדרים דף ד"ט מבואר דס"ל דצדקה הוי כמסירה להדיוט ע"ש ולפמש"ל י"ל דגם התם
מירי שאמר לעניים אילו ועיין בבדק הבית סי' רנ"ט בדיני צדקה לר' ירוחם אמנם אין
לי להקניס בין הרים גדולים ועכ"פ דעת הרא"ה והריטב"א דצדקה הוי כמסירה באופן
המועיל וכן דעת הרבה מן הראשונים ואי אמרינו דהוי כמסירה י"ל דלא מהני נתינת
דמים דהרי מבואר במרדכי בשם מהר"ם דהך דאמירה לגבוה כו' הוי פירושו פהך דדברי
ש"מ כו' ומבואר בהגה"ת מרדכי סוף ב"ב בשם ריב"א דמטעם דברי ש"מ כו' אפי' מקרו
היורשים כו' לא עשו פלוס ואם הוא בעין יטלנו כו' ע"ש והביאו רמ"א בהג"ה סי' רנ"ב
ע"ש וא"כ גם כן לא מהני חזרת דמים ויש קצת להביא ראיה מהירושלמי שהביאו
הרי"ף ושאר פוסקים בפרק הזהב רב מפקיד לשמשין' אי אמינא הב מתנה לבר נש כו'

ע"ש ואם איתא אף בְּעֵי ה' לֹא לְאִמְלוּכֵי תִּנְיָנוֹת פֶּן יִרְצֶה לְעַכֵּב הַחֶפֶץ וְלִיתֵן דְּמִי אַע"כ דְּלֵא מְהֵי גַם בְּשִׁלְטֵי גִיבּוֹרִים פ"ק דב"ב כְּתֹב דְּאִין פְּדִיּוֹן לְצַדִּיקָה אִם לֹא מִדַּעַת הַזּוֹכִים בָּהֶם כַּמ"ש הֵר"ן בְּפִינְקִין וּכ"מ מְהַרְשֵׁב"א ס' תרי"ז כו' עכ"ל ומ"ש מְהַרְשֵׁב"א ס' תרי"ז אִין רֵא"י ע"ש עוֹד הֵיךְ בְּכָאן מְקוֹם לְהַחְמִיר מִטַּעַם שְׁאֲמָרוּ בַב"מ דַּע"ה דְּלֵא לִימְרוּ פְּלִגְנֵי אָמַר לְמִיתֵב לְעִנְיָא לְבוּשָׁא וְלֹא יְהִיב לִיהּ וּא"ל דְּדוֹנְקָא הָעֵנִי אִין יְכוּל לְעֲשׂוֹת פֶּן בְּלֵא דַּעַת בַּע"ב מִשׁוּם דְּאָתוּ לְמַחְשָׁדֵי לְבַע"ה אֲבָל הַבַּע"ב עֲצָמוּ אִם רוּצָה לְעֲשׂוֹת מִן תַּרְז"ד דְּהָרֵי אִיתָא בְּהַגְהַת מְרָדְכֵי פ"ב ס' רצ"ה כְּתֹב שֶׁם וְז"ל וְכִי תִימָא אִיפָּא לְמִיחֵשׁ כו' דְּלִמָּא אָתִי לְמַחְשָׁדֵי כו' הֵכָא לִיפָּא לְמִיחֵשׁ בְּהַ דְּבִשׁוּק מִן דְּבִנְיָנוּ כו' הָרֵי לְהִדְנֵי דְּאָסוּר אַע"פ דְּהֵתָם מִיְיָרֵי שֶׁהַבַּע"ב רוּצָה לְעֲשׂוֹת פֶּן וַע"כ צְרִיךְ לְעֲשׂוֹת פֶּן הַלְפָּה אִין פֶּאן חֲשֵׁשׁ דְּקָלָא אִית לִיהּ כַּמ"ש הַמְפָּרְשִׁים שְׁהִבִּיא ע"ש בְּשִׁי"מ בְּשֶׁם הָרִיטְב"א דְּהָרֵי דַּאֲת' לְמַחְשָׁדֵי יֵשׁ בְּהַ מִשׁוּם גְּעִילַת דְּלַת לְעִנְיָיִם ע"ש אָף לְזֶה יֵשׁ תַּקְנָה לְשׁוּם אוֹתָם בְּפִנְי ג' בְּקִיאִין בְּשׁוּמָא כְּמוֹ דְּמַסִּיק שֶׁם בְּהַגְהַת מְרָדְכֵי וּכ"כ בַּהַג"ה ס' רנ"ט ע"ש: אָמְנָם בַּלֵּא"ה יֵשׁ לְתַמְנָה עַל הַגְּמ"ר בְּזֶה דְּהָא הָאִי דְּקָאֲמַר הֵתָם דְּלִמָּא אָתִי לְמַחְשָׁדֵי כו' הוּא רַק דְּחִי בְּעִלְמָא בְּש"ס שֶׁם וּבְקָאֲמַת לֹא קי"ל פֶּן כְּמִבְּנֹאֲר בְּרִי"ף וְרֵא"ש שֶׁם וּכ"פ בַּא"ח ס' תרצ"ד וּכ"כ בְּשִׁי"מ בְּשֶׁם הָרִיטְב"א הַגְּמ"ל ע"ש וּכ"מ בְּמְרָדְכֵי פ"ק דב"ב בְּשֶׁם ר' שְׁמֻחָה לְעִנְיָן פְּרַעוֹן חוֹב מְצַדִּיקָה דְּלֵא קי"ל פְּהַר דְּר"מ דְּהַנּוֹתָן דִּינָר כו' וְאָף רֵאבִי"ה מוֹדֵה לְזֶה אֱלָא שְׁחֹלֵק עַל ר"ש מִטַּעַם אַחַר וְכֵן בַּהַגְמ"ר שֶׁם כְּתֹב טַעַם אַחַר דְּאִין לְפָרוּעַ מְצַדִּיקָה ע"ש וְאֵע"ג דְּבְמְרָדְכֵי פֶּרֶק הַמְקַבֵּל וְהַטוֹר א"ח ס' תרצ"ד פֶּסְקוּ פְּהֵאִי דְּאִין הָעֵנִי רִשְׁאֵי לִיקְחָ רְצוּעָה כו' וְאֵע"ג דְּלִיתָא לְדַר"מ בְּהַר דְּסִבְרָא פֶּל הַמְעַבִּיר כו' כְּמִבְּנֹאֲר בְּטוֹר ח"מ ס' שְׁנ"ו וּבְדוֹנְקָתָא טוֹבָא ע"כ לֹאֲמַר דְּבַהֲהִיא קי"ל כְּדִנְיָא קַמְיִיתָא דְּאֲדַעְתָּא דְּפוֹרִים יְהִיב לִי כו' וּס"ל דְּהִינּוּ טַעְמָא דְּר"ע בְּזֶה אֲבָל בְּהַר דְּהַנּוֹתָן דִּינָר לְעֵנִי כו' גַּם אִינְהוּ מוֹדוּ פִּינּוֹן דְּלִפִּי מַה דְּמַסִּיק ע"כ ר"מ ל"ל הַר סְבָרָא דַּאֲל"כ ל"ל טַעְמָא מְפִנֵי שְׁמַעְבִּיר כו' תִּפְּוֹק לִיהּ מִשׁוּם חֲשָׁד וְא"כ מַה"ת נֹאמַר דְּרַבְּנָן פְּלִיגֵי עַלִּי בְּהַר וְהֵנָּה מְבֹאֲר בַּהַגְמ"ר שֶׁם דְּדוֹנְקָא לְדַבְּרַ מְצָנָה יְכוּל לְמַפְּנֵי הַבְּגָדִים וְלַחֲלֹק הַדְּמִים הָא לֵא"ה לֹא וְתִימָא עַל רַמ"א ס' רנ"ט שְׁסַתֵּם הַדְּבָרִים וְכַתֵּב דִּיכוּל לְמִוְכָרָם וְלֹא הַנְּפִיר דְּבַעֲיָנוּ דוֹנְקָא לְדַבְּרַ מְצָנָה וְהָאֲרִיכוֹת אָף לְמוֹתָר בְּזֶה דְּבָרֵי זְעִירָא: הַק' אֲפָרִים וְלָמַן מְרַגְלִיּוֹת מְבָרָאֵד: הַלְכוֹת מִלְּהָ שְׁאֵלָה נֹז שְׁאֵלָה לְבָאֵר מִי שְׁמַתוּ אֲחִיו מִחֲמַת מִלְּהָ אִם יֵשׁ לְסַמְנָה לְמוֹלוּ כְּשֶׁהוּא יְרוּק אוֹ אֲדוּם אַחַר הַהַמְתָּנָה שְׁיַבְלַע בּוּ .

דְּמוּ אוֹ יִפְּוֹל בּוּ דְּמוּ: תְּשׁוּבָה בְּשִׁבְתָּ פֶּרֶק ר"א דְּמִלְּהָ אֲמָרִינוּ תִּנְיָא ר"נ אָמַר פַּעַם א' הַלְכְּתִי לְכַרְפֵי הַיָּם בְּאֵתָה אִשָּׁה לְפָנֵי שְׁמֵלָה בְּנָה א' מַת ב' נְמַת ג' הִבִּיאָתוּ לְפָנֵי רֵאִיתִי שְׁהוּא אֲדוּם אֲמַרְתִּי לָהּ בְּתִי הַמְתִּינִי לוֹ עַד שְׁיַבְלַע בּוּ דְּמוּ הַמְתִּינָה לוֹ וּמְלָה אוֹתוֹ וְחִי' כו' שׁוֹב פ"א כו' שְׁלִישֵׁי הִבִּיאָתוּ לְפָנֵי רֵאִיתִיו שְׁהוּא יְרוּק הַצְּצָתִי בּוּ וְלֹא הֵיךְ בּוּ דָם בְּרִית אֲמַרְתִּי לָהּ בְּתִי הַמְתִּינִי לוֹ עַד שְׁיַפּוֹל בּוּ דְּמוּ כו' וְהֵנָּה הַרְמַב"ם וּש"ע הַשְּׁמִיטוּ הַדִּין דְּאִם בְּנִי הַחֲזִיקוּ לְמוֹת וְרוֹאִין בְּנוֹלָד הַנוֹלָד עֲתָה שְׁהוּא אֲדוּם אוֹ יְרוּק מְלִין אוֹתוֹ אַחַר שְׁיַבְלַע אוֹ יִפְּוֹל בּוּ דְּמוּ כְּמוֹ שְׁהוֹרָה ר"נ וְצְרִיךְ טַעַם לְמָה וְרֵאִיתִי בְּפִלְתִּי ס' ל"ח שְׁכַתֵּב לְהוֹכִיחַ מְזֶה דַּס"ל לְהַפּוֹסְקִים דְּכִינּוֹן שְׁהוֹחֲזָקוּ לְמוֹת שׁוֹב אִין לְסַמְנָה עַל הָאֲדַמִּימוֹת אוֹ יְרַקוֹת שְׁיֵשׁ בְּזֶה וְר"נ לֹא יִדַּע שְׁכַבְרַ הַחֲזוּק אֲבָל אִם יִדַּע לֹא הֵיךְ סוּמָה בְּסַפְקָא סְפָנָה וְא"כ גַּם בְּרִיאָה הֵיכָא דְּאִיפָּא רִיעוּתָא כְּגוֹן מְפָה בְּדוֹפֶן לֹא סְמִכִינוּ לְמִיתְלֵי בְּתוֹלְדָה עַכ"ל וְדְבָרֵי

תמוהים בעיני דהאיך שינה לומר דר"נ לא ידע שפבר הנוחזק שהרי הוא בעל המאמר מספר את אשר קרהו באתה אשה א' לפני כו' ובנדאי שפך הציצה הדברים לפניו וידע שהנוחזקה זו להיות בניה מתים מחמת מילה ולא מסתבר כלל לומר שאחר שצינה אותה למול סיפרה לו האשה שעד עכשיו מתו בני' ועוד דנדאי פשהביאה לפניו הילד הרף בנדאי הרגיש שפדעתה לשאלו אם למולו אם לא ובנדאי שהגידה לו המאנרע ונוחזק גדול לומר שפסבור היה שנסתפקה האשה מחמת שהוא ירוק או אדום שהרי משמע שאז נתחדשה הלכה זו והיה לו להעלות על לב שפסתמא איתרע בה מלתא שעי"ז נפשה לשאול הגיע אם למולו ואין להאריך פי עין רואה תשורנו שהדברים פשוטים בסוגיא שידע שהנוחזקה להיות מתים בני' מחמת מילה ואעפ"כ צוה למול את זה לפי שראה אותו אדום או ירוק תלה מימת בני' בזה שהי' ג"כ כן ואף פי הנוחזקה זו באדנמים או בריוקים מ"מ בפריאים מי הנוחזקה ולכן צוה להמתין עד שיבלע או יפול בו דמו ושפיר דמי לממהלי' וא"כ ממילא דלק"מ למה לא ביארו ברמב"ם וטור וש"ע האי דינא דבאמת לא משפחת לה השתא לדין דקי"ל האי ינוקא דסומק או ירוק ליתחרו לי' עד דאיבלע בי' דמא או דנפיל בי' דמא וכדאיתא בשבת שם ואפ"י בפעם ראשון הדין כן כדאיתא ברמב"ם וטור וש"ע וכמ"ש להדיא בהגהת מיימוני' דאפילו לא מת לה בן מעולם יש להמתין למול וא"כ לא משפחת להאי דינא כלל והאי איתתא דאתיא לקמין דר"נ שמהל בני' שגגה היתה בידם שעדיין לא נתחדשה להם הלכה זו שצריך להמתין עד שיבלע בו דמו ולכן השמיטו הרמב"ם וש"ע ודאי עבר ומל לא קתני ועוד דס"ל דזה מלתא דפשיט' בלא"ה דאעפ"י שהנוחזק' שמתו בני' פשהם גימולים בעודם אדנמים או ריוקים בפריאים לא הנוחזקה והדבר מבואר בתו' דר"נ ידע שמתו בני' שהרי כתבו בד"ה שלישית נראה דסבר דבתרי זימני הנה חזקה פרבי מדאמר לה המתני עכ"ל הרי מבואר שר"נ ידע שמתו בני' וע"ש שפכת אא"ז מהרש"א ו"ל דמקשים על התוס' דלמא מש"ה אמר לה המתני לפי שראה אותו ירוק או אדום וכדאמר אפ"י שם ותירץ דא"כ למה הזכיר בזה שמהל ב' ומתו אלא ע"כ דאפתי לא קים לי' שלא למול ינוקא דסומק אלא משום דמתו פבר ב' בני' שהיו אדנמים אמר לה שלא למול משום דבב' זימני הנה חזקה ואחר שנבלע הדם אמר למול אותו ולא הנוחזקו אלא באדנמים כו' ולענ"ד משום הא לא אריא דבאמת י"ל מה שהזכיר ר"נ שמהל ב' ומתו פנונתו שזה הי' טעמה של האשה שבתה לשאול פיו אם למול אותו פיו דכבר הנוחזקה ספנתא בב' זימני וע"ז אמר הצצתי בו שהי' אדום ואפשר שאם לא היה אדום היה מצוה למולו מיד פרש"ג דלא הנה חזקה בב' זימני או אפשר שהיה חושש שמהל שמה הראשונים אדנמים היו ולכך מתו ומחמת זה אין למנוע מלמול את זה אחר שיבלע דמו וכן משמע מהתוס' חולין דף ד' ד"ה שמתו מחמת מילה שנימולו פשהם גדולים ומתו דאי בשמיני דלמא משום דלא נבלע בהם הדם א"נ אפילו בשמיני פגון שהציצו וראו שנבלע בהם דמן עכ"ל מבואר מזה דמספיקא מהלינו לי' כל פמה דלא ידעינו בבירור שמייתת הראשונים היה מחמת מילה אעפ"י שהיה דמם פלוע בהם תלינו דמתו מחמת שלא נבלע דמן אף באמת צ"ע דמנ"ל להתוס' הך דינא דאדרבא מסברא י"ל דספק נפשות להקל ונוקא היכא שידוע שמלו אותם פשהם אדנמים או ריוקים משא"כ כשלא נודע לא נמהל מספיקא ונראה דהתוס' גליף לה מדחזינו דר"נ צוה למול אותו אחר שיבלע דמו ואעפ"י שלא היה ידוע לו בבירור שהראשונים מתו

בשביל האדמומית שהיה בהם ודחיקא להו לומר שסמיה על דברת האשה שהגידה לו שגם הם היו אדומים כזה שהרי לא נזכר זה כלל בדברי ר"נ וכל כי האי מלתא הו"ל לר"נ להזכיר בדבריו ואעפ"י שיש מקום לומר שלפי שראת התינוק האדום הזה שפיר תלה שגם הראשונים אדומים היו ולכך מתו הא לא"ה מה"ת לתלות שהיו אדומים ס"ל להתוס' דהא ליתא דאטו בשביל שזה מראהו אדום נחזיק פן הראשונים אלא ודאי פיון דחזינין דמתו מחמת מילה שלא פדרה רוב העולם תלינו טפי בדבר המצוי בתולדה שלא נבלע בהם דמן ומזה למדו התוס' לומר דדוקא כשהציצו וראו שנבלע בהם דמן הא לא"ה מחויב למול: ומ"מ צ"ע לענ"ד מ"ש התוס' שיש לתלות שמתו מפני שלא נבלע בהם דמן דכיון דדינא הוא דליתתירו לי' עד דאיבלע בי' דמו אית לן למימר דנדאי פתורה עשו וכיון שפלו אותם ודאי שהציצו וראו שנבלע בהם דמן ושאיני בהה דר"נ שעדיין לא נתחדשה הלכה שצריך להמתין ולכך מלו אותם כשהם אדומים משא"כ אחר דנקטינו להא דר"נ כל שידוע שמתו אחיו מחמת מילה ממילא דאינו מומר לערלות דכיון שפלו הראשונים בנדאי היו בריאים כראוי ואפ"ה מתו וצ"ל דס"ל דזימנין דלא מינכר האדמיות אלא אחר ההסתכלות וההשגחה היטב שפיר תלינו שפא לא נבלע בהם הדם ולא אסקו אדעתיהו ומלו אותם ולכך מתו והלכך הנה מחויב למול וזהו שדקדקו התוס' וכתבו שהציצו וראו שנבלע בהם דמן דהיינו שהציצו בכוננה ע"ז שאם לא השגיחו בכוננה אפ"ש שלא נבלע הדם ולא מינכר וצ"ע דלשון הש"ס האי ינוקא דסומק כו' משמע דכל כמה דלא חזינין כי האי סימנא לית לן למיחש דכיון שאינו אדמוני ודאי שנבלע דמו וראיתי בכרי תנאר סי' ב' ס"ק יו"ד שכתב וז"ל ומסתברא לי דאפילו מתו אחיו כשהם קטנים לדעת הרמב"ם במומר לד"א צריך לבדוק לו ספין יודה בכה"ג דתלינו דמרתת פן ימות וכו' וזה דלא כהתוספת ומצאתי בדבריו בחידושי הריטב"א וז"ל שכתב על מ"ש התוס' דמייירי שמתו כשהם גדולים דליתא מדנקט לה תלמודא סתם והטעם דכל מתו אחיו מחמת מילה מקום יראה הוא לכל אדם ואפילו מקטנים לגדולים שאין להם שיעור וכל שיש שם צד יראה ופחד אינו נידון כמומר פלל עכ"ל וכן נראה ג"כ מדברי הרמב"ן והרשב"א ביבמות פ' הערל בשם ר"ת שהוא מפרש ערל שלא מל מחמת פחד מיתה שראה אחרים שמתו מחמת מילה א"נ שמת א' מאחיו מחמת מילה והיינו דאמרינו לקמן בפ' נושאין דף ק' דערל נפיש אונסין ומ"מ בר מימיהל הוא כו' ע"ש ולפי"ז משמע ג"כ דאין זה מומר לערלות וע"ש בחידושי הרשב"א שכתב לפירש"י שם דבערל שמתו אחיו מחמת מילה נמי בר מימיהל הוא דאף הוא לכשיסתחוק פחו ויבלע בו דמו או שיתחלפו סימניו ימול כמעשה דר"נ כו' משמע מדבריו דלא מפרש פהתו דהערל שמתו אחיו והיינו כשהם גדולים דאל"כ יש לתלות לפי שלא נבלע דמיהם כם והוא פיון שהוא גדול ודאי שנבלע דמו כבר אלא משמע דזימנין אף שהוא גדול עדיין לא נבלע והלכך לא מהיל מיראתו פן ימות גם הוא כאחיו שנימולו ומתו מחמת שלא נבלעו דמיהם כם ולכשיסתחוק פוחו ויבלע דמו שפיר מהיל: ודאתאן עלה במ"ש לעיל שהתוס' בחולין כתבו דאתיא הך דר"נ כרבי.

אמנם ברי"ף איתא הגירסא רביעי הביאותיו לפני ובאשר"י הגרסא גבי אדומה רביעי וגבי ירוק שלישי ועיין במעדני מלך מ"ש בזה דברי"ף ורא"ש בשפת הגרסא כמו בש"ס שלפנינו ובאמת שפן הוא הגרסא לפנינו בתוספתא דשבת ע"ש אמנם בירושלמי דיבמות

ס"פ הבע"י הובא מימרא זו פלשון האמור בתוספתא רק שהגרסא שם רביעי הביאו לפני גם אין שם הגרסא ראיתיו שהוא ירוק ובתוספתא איתא פגרת רש"י בשבת ומדרש רבה שיר השירים בפסוק מה יפו פעמיה איתא ג"כ הך עובדא דר"נ ושם איתא רביעי הביאתו לפני וראיתי בשורו ירוק אמרו לי מה אנו מלין אותו אמרתי להם המתינו והניחו אותו עד שיבא לו דם ברית דתנינן תמן הקטן החולה אין מלין אותו עד שיבריאה הניחו אותו כו' וקצת משמע שמחמת שראה אותו ירוק צוה להמתין כמ"ש המהרש"א ולכך אמר דתנינן תמן כו' אף לפי מה דאיתא שם רביעי הביאתו כו' ובכה"ג הוי חזקה לכ"ע והלכך אמר שצריף להמתין שאולי הראשונים היו להם ג"כ חולי זה ולכך מתו ועיין בקרבן העדה ביבמות שם שכתב הניחיהו לאחר זמן כו' ודמו של זה היה נבלע בין עור לבשר כו' ובין אדם לירוק נתחלף לו שרש"י בחולין כ"כ על אדם המתני עד שיהא דמו נבלע בבשרו שהיה דמו הולך בין עור לבשר והוי כמי שאין לו דם כו' עכ"ל רש"י וכ"כ הר"ן ז"ל וצ"ע ששינו את לשונם בשבת דף קל"ד שכתב רש"י ד"ה לא איבלע בי דמיה בבשרו דעכשיו כל דמו מצוי בין עור לבשר וכשמוהלים אותו יוצא כל דמו וכ"כ הר"ן שם ועיין ביש"ש סי' ל"ט דנראה דגרס באשר"י גם גבי ירוק רביעי הביאתו לפני וגם לא הזכיר מגירסת הר"ף והרא"ש בשבת וכתב ביש"ש שם דלגירסת הר"ף צ"ל שלא הביאה לפניו בפעם ג' ור"ל דלעולם ר"נ מצי סבר פרבי רק דמעשה שהי' כף היה ובני קפוטקיא שמלו בפעם ג' באמת הורו פרש"י ודלא פהלקתא וכ"כ בקרבן העדה ג"כ ולכאורה פו מוכרח לפי הגרסא שלפנינו ברא"ש דגבי אדם גריס רביעי וגבי ירוק גריס שלישי אלמא דמעשה שהיה כף היה ואמנם י"ל דבאמת סבר פרש"י ג"כ וכמ"ש מהרש"א דל"ל להזכיר כל זה וכ"כ בפירוש פני משה בירושלמי דיבמות והלכך גבי אדם אי לאו דכבר אתחזק בתלת זימני לא היה מצוה להמתין דאפתי לא הוה קי"ל שאין למול סומק כמ"ש המהרש"א אף אחר שקבר הודע אליו ממעשה דאדומים דכיון שהי' הדם נבלע בין עור לבשר הוי כמי שאין לו דם ועלול למות במיתה קלה וכפירש"י פאן בחולין ממילא נלמד ממנו לירוק דכיון שאין לו דמים צריף להמתין עד שיפול בו דמו ולפיכך אע"ג דלא אתחזק מ"מ צוה להמתין ובכאן ליכא לאקשויי למה לו להזכיר זה דפשיטא דבלא"ה צ"ל דאירי דנקט ברישא עובדא היכא הוי נקט נמי בסיפא ואף לפירש"י בשבת דאדם הוי טעמא שפשוהלים אותם יוצא כל דמו א"כ לכאורה אין ללמוד ממנו ירוק כלל דאע"ג דגבי ירוק אפתי לא נפל בי' דמו מ"מ מלתא דפשיטא הוא שיותר יש חשש ספנה לזה שיש בו דמו רק שיזוב ממנו ע"י שימולו אותו מהירוק שעדיין לא בא בו הדם מ"מ י"ל דירוק שאני דאיכא בו תרי טעמי כמ"ש רש"י בשבת דאין פאן גם קיום המצוה פתיקנה דהטפת דם ברית מצוה היא ועוד שחלוש ומסופן הוא פיון שלא נוצר בו הדם והלכך סמך להמתין עד שיפול בו הדם דברי זעירא הק' אפרים ולמן מרגליות מבראד: הלכות עבדים שאלה נח שאלה יורגיני ויאר עיני בדברי המהרש"א ז"ל בגיטין דף מ"א שכ' דהא דע"ע רבו מוסר לו שפחה פנוענית היינו שפחה דידי' אבל שפחה של אחרים אסורה לו שזוה סותר למ"ש הש"ס בתמורה דף כ"ט הילך טלה ותלין שפחתה אצל עבדי ומוקי לה בע"ע ופריף שפחה לע"ע משרי שרי ע"ש ותימה על מהרש"א שכתב בפשיטות לאיפוד: תשובה פדבריה פן הוא פי הוא תימה גדולה על אא"ז מהרש"א ז"ל שיהא דבריו נגד ש"ס ערוף וזה שנים רבות שמעתי שעמד

על תמיה זו הגאון האמיתי מהר"י לנדא ז"ל נעתה באו הדברים בדפוס בשו"ת נו"ב מהדורא תנינא.

וגם הלום ראיתי בשער המלך הלכות עבדים שהביא בשם מהרח"ש שנסתפק בזה והביא ג"כ מהרש"א הנ"ל ותמה ג"כ מש"ס הנ"ל ולחנמר הנושא אען ואומר דהנה רש"י שם פירש טעמא דרבי דס"ל דלא הוי אתגן משום דס"ל דאף אם אין לו אשה ובנים רבו מוסר לו שפחה כנענית והרמב"ם בפ"י המשנה פתב הטעם משום שהותר מכללו בש"כ והר"ע ברטנוורא הביא פירש"י וגם פ"י הרמב"ם ׀ ולכאורה נראה דמסתברא כפ"י הרמב"ם דלפירש"י צ"ע דאדמפלגי באתגן הו"ל לאפלוגי בהדיא בהך מילתא היכא דלית ליה אשה ובני ׀ אם רבו מוסר לו ש"כ אם לאו דפשיטא דהא בהא תליא ולפירוש הרמב"ם א"ש דפליגו בסברא לגבי אתגן דר"מ סבר אעפ"י שעבד זה אסור בשפחה מ"מ פיון שהותר מכללו היכא דאית ליה אשה לא הוי ביאת זנות שיחול ע"ז שם אתגן ורבנן פליגי עלי ׀ וס"ל פיון דעבד זה אין לו היתר בשפחה שפיר הוי ביאת זנות ולפי זה י"ל דאין לנו לעשות פלוגתא רחוקה בין ר"מ לרבנן וע"כ לא פליגי עלי ׀ דר"מ אלא היכא שאין לאותו עבד צד היתר פלל בשפחה פיון שאין לו אשה אבל היכא שיש לו אשה או למ"ד שאף שאין לו אשה רבו מוסר לו שלאותו עבד עצמו יש היתר מכללו לגבי שפחה אחרת וגם רבנן מודו בהך סברא דהיכא דהותר מכללא לא הוי אתגן פיון שזה העבד גופיה יש לו היתר בביאת שפחה עכ"פ וזה היתה סברת המקשה שהקשה שפחה לעבד משרי שרי ור"ל דאע"ג דשפחה זו שאינה של רבו לא הותרה מ"מ פיון דעכ"פ זה הע"ע יש לו היתר בשפחה ומ"ט דרבנן ודחיקה ליה מילתא דרבנן יחלקו בזה עם ר"מ ולכן מוקי בדלית ליה אשה ובנים וא"כ לגבי עבד זה לא הותרה לו ביאת השפחה פלל ואפ"ה פליג ר"מ וס"ל דגם בכה"ג נמי חשיב הותר מכללו פיון שאם הנה לו אשה הנה הותר או דס"ל דאף באין לו אשה רבו מוסר לו ש"כ כפירש"י: ועוד הלענ"ד דלכאורה בלא"ה צריף להבין עיקר החילוק בין שפחה של רבו לשל אחרים ניבן בזה עפ"י המבואר בלח"מ ומ"ל פ"ג מהלכו' עבדים שהרא"מ פרש' משפטים תמה על רש"י שם שפתב שרשות בינן רבו כו' דמנ"ל שהוא רשות ולא חובה דר' ישמעאל במכילתא קאמר או אינו אלא חובה ת"ל אם בגפו כו' וכיון דרש"י מפרש אם בגפו יחידי נכנס לומר לה יש לו אשה ובנים רבו מוסר לו כו' אם פן איף פתב שהוא רשות וכן הקשו על הרמב"ם ג"כ ע"ש והנה אם נימא דהא דרבו מוסר לו הוא חובה פשיטא דלא שייף שיטיל עליו הפתוב חובה למסור לו שפחה של אחרים רק על שפחה שלו ומכ"ש לפמ"ש הרא"ם והמ"ל שם הביאו דטעמא שהוא חובה כדי לקיים והתנחלתם א"כ פשיטא דלא שייף זה כ"א בשפחה דידיה וממילא דבשל אחרים דלא שייף גבה חובה באיסור' קיימא וכמו באין לו אשה ובנים דכיון דקרא לא מיירי בהכי כ"א ביש לו א"כ באין לו בחזקת איסור עומדת וה"ה בזה דבשפחה של אחרים אסורה עליו כמו לשאר ישראל משא"כ למ"ד רשות דהיינו שהתור' ניתנה לו רשות למסור לע"ע שלו שפחה וחידיוש הוא שחידישה התורה בזה ממילא דאין סברא לחלק בין שפחה שלו לשל אחרים דכל שרבו רוצה יכול למסור לו ש"כ ופקע מינ' איסור שפחה לגמרי ולפ"ז א"ש דבתמורה דמקשה שפחה לע"ע משרי שרי ואפתי לא נחית לחלק בין יש לו אשה או לא והנה סבור דבכל גוונ' שרי למסור לו ולפי"ז ע"כ קרא דבגפו אתי לאורי' שהוא רשות ממילא דשפחה שרי ליה אף

שֶׁל אַחֲרֵים מִשָּׂא"כ לְמֵאֵי דְמִסִּיק לְחִלְקֵי בֵּין יֵשׁ לֹו אִשָּׁה וְזֶה נִלְמַד מִקְרָא דְאֵם בְּגִפּוֹ אִם
 כֵּן הֵיכָא שְׂאִין לֹו אִשָּׁה שְׂרַבּוּ מוֹסֵר לֹו הוּא חוֹבָה וְזֶה לֹא שְׂיִינָה כ"א בְּשִׁלּוֹ וּמִמִּילָא דְאָסוּר
 בְּשִׁל אַחֲרֵים וְשִׁפְרֵי נִסְתַּפֵּק מֵהֶרַח"ש בְּזֶה: אִף שְׂעִדִּינָן צ"ע דְמֵאֵי דְחֻקְהֵן דְש"ס לְאוּקְמֵי
 בְּאִין לֹו אִשָּׁה שְׁהָרֵי אַחֲרֵי שְׂמֹנְכָרְח הֶתְרָצָן לֹוּמֵר שְׂיֵשׁ חִילּוּק בֵּין יֵשׁ לֹו אִשָּׁה א"כ הוּא
 חוֹבָה וְאָסוּר בְּשִׁל אַחֲרֵים אִף בְּיֵשׁ לֹו אִשָּׁה וְלִכְּה הֵנִי אֶתְנֵן וְנִרְאָה דֵא"ש לְפִי מ"ש הַמ"ל
 שְׁם דְאִף אִם נֶאֱמַר דְדָרְשׁ דָּאֵם בְּגִפּוֹ לְמִדְרַשׁ דָּאֵם אִין לֹו אִשָּׁה וּבְנִי כו' מ"מ אִין מְחַמַּת
 פְּשִׁיטוּת הַמִּקְרָא דָּאֵם אֲדוּנָיו הִכְרַח לֹוּמֵר שְׂהוּא חוֹבָה דְמְצִינּוּ לְשׁוֹן זֶה דָּאֵם שְׂהוּא רְשׁוּת
 רַק דְמַצַּד הַסְּבָרָא הֵנִי אֶמְרִינָן שְׂהוּא חוֹבָה פְּדֵי לְקִינִים וְהִתְנַחֲלֵתֶם וְכו' ע"ש וְהִנֵּה לְמַ"ד
 בְּגִיטִין דָּף מ"ג לְעוֹלָם בְּהֵם תַּעֲבֹדוּ רְשׁוּת פְּשִׁטָּא דְלֹא שְׂיִינָה לְפָרֵשׁ קְרָא דָּאֵם אֲדוּנָיו
 שְׂהוּא חוֹבָה לְמִסּוֹר שְׂפָחָה לְקִינִים וְהִתְנַחֲלֵתֶם שְׂהָרֵי גוּף הָעֲבָדוֹת אִינוּ חוֹבָה רַק רְשׁוּת
 וּמכ"ש דל"ש עָלָיו חֵיב לְמִסּוֹר שְׂפָחָה לְהוֹלִיד עֲבָדִים לְקִינִים וְהִתְנַחֲלֵתֶם וְכו"כ בְּשַׁעַר
 הַמֶּלֶךְ וְע"כ דָּאֵי בְּעֵינָן לְמִימַר שְׂהוּא חוֹבָה צ"ל דס"ל כמ"ד לְעוֹלָם בְּהֵם תַּעֲבֹדוּ חוֹבָה
 וְהַשְׂתָּא א"ש בְּתַמּוּרָה דְאִף דְהֶתְרָצָן שְׁם מְחַלְקֵי בֵּין יֵשׁ לֹו אִשָּׁה כו' מ"מ לֹא בְּעֵי לְשִׁנוּי
 דְהַאִיסוּר מִשׁוּם שְׂפָחָה שְׁל אַחֲרֵים וּמִשׁוּם דְחוֹבָה הוּא לְמִסּוֹר שְׂפָחָה וְזֶה ל"ש כ"א
 בְּשַׁפְחָה שְׁלֹו דֵא"כ הֵנִי צָרִיף לְאוּקְמֵי מִילְתִּינְיָהוּ דְרַבְּנָן בְּפִלּוּגְתָּא דְר"י וְר"ע אִם לְעוֹלָם
 בְּהֵם תַּעֲבֹדוּ הֵנִי רְשׁוּת אוֹ חוֹבָה וְלָכֵן עֲדִיפָא לִיָּה לְשִׁנוּי בְּדִלִית לִיָּה אִשָּׁה דְלֹא נִיִּיד בְּזֶה
 מְסַבֵּרַת הַמִּקְשָׁן דְסוֹבֵר אִם אֲדוּנָיו כו' הוּא רְשׁוּת וְהֵנִי הֵיטֵר אִף בְּשַׁפְחָה שְׁל אַחֲרֵים
 וְאִפ"ה א"ש דְמִיָּרֵי בְּדִלִית לִיָּה אִשָּׁה וּבְנִים מִשָּׂא"כ מְהֵרָשׁ"א בְּגִיטִין שְׂפִיר פְּתַב אֲלִיבָא
 דְהִלְכְתָּא דְקִי"ל לְמִיָּדְרַשׁ אִם בְּגִפּוֹ כמ"ד דָּאֵם יֵשׁ לֹו אִשָּׁה וּבְנִים כו' וְא"כ מַצַּד הַסְּבָרָא
 מְפָרְשִׁינָן דָּאֵם אֲדוּנָיו וְאַחוּבָה כִּינּוּ דְקִי"ל כמ"ד לְעוֹלָם בְּהֵם תַּעֲבֹדוּ חוֹבָה וְכִינּוּ שְׂהוּא
 חוֹבָה מִמִּילָא שְׂאִין זֶה רַק בְּשַׁפְחָה שְׁלֹו אֲבָל שְׂפָחָה שְׁל אַחֲרֵים אָסוּרָה עָלָיו א אִף לְפִי"ז
 אִפְתִּי קִשְׂיָא עַל מְהֵרָשׁ"א דְלָמָּה הִנְצָרָה לֹוּמֵר דְהָא דְמִקְשִׁין הַתּוֹסְפוֹת וְיִמְכּוֹר עֲצָמוֹ בַּע"ע
 הֵינּוּ שְׂיִמְכּוֹר עֲצָמוֹ לְמִי שְׂיֵשׁ לֹו אִשָּׁה תִּיפּוֹק לִיָּה דְהֶתֶם בְּלֹא"ה א"ש שְׁהָרֵי הַתּוֹסְפוֹת
 שְׁם קִיָּמוֹ לְמַ"ד דְאִף אִם אִין לֹו אִשָּׁה וּבְנִים רַבּוּ מוֹסֵר לֹו וְלִדְיָדִיקָה שְׂרִי אִף בְּשִׁל אַחֲרֵי
 פְּדֻכְתִּיבְנָא וְלָכֵן נִלְעַנָּד עַפ"י מִש"ל בְּשֵׁם הַרְמַב"ם בְּטַעְמָא דְמ"ד לֹא הֵנִי אֶתְנֵן לְפִי
 שְׂהוּתָּא מְפָלְלוֹ בַּש"כ וְלִכְאוּרָה אִין טַעַם זֶה מוּבָן כ"כ.

אִף נִרְאָה דֵא"ש עַל פִּי מֵאֵי דְאִיתָּא שְׁם בְּתַמּוּרָה ר' אוֹמֵר אִין אֶתְנֵן אָסוּר אֲלֵא הֵבָא לֹו
 בְּעֵבְרָה אֲבָל אֶתְנֵן אִשְׁתּוֹ נָדָה כו' וּפִירַשׁ"י הַבָּאוֹת לֹו בְּעֵבְרָה שְׂאִין לָהּ צַד הֵיטֵר בָּהּ
 אֲבָל אִשְׁתּוֹ נָדָה מְוֹתֵר בָּהּ לְאַחַר זְמַן כו' וּלְפִי"ז א"ש בְּטַעְמָא דְרַבִּי דַס"ל לֹא הֵנִי אֶתְנֵן
 דְאֲזִיל לְשִׁיטְתִּי (וְהַרְמַב"ם גּוֹרֵס בְּמַתְנֵי ר"מ) דְכָל שְׂיֵשׁ לֹו בָּהּ הֵיטֵר לֹא הֵנִי אֶתְנֵן וְה"נ
 בַּע"ע בְּשַׁפְחָה שְׂיֵשׁ לֹו הֵיטֵר בְּשַׁפְחָה זֹו כְּשִׂישָׂא אִשָּׁה וְיוֹלִיד בְּנִים וְכִמוֹ נָדָה דֵאֵע"ג
 דְהַשְׂתָּא אָסִירָה לִיָּה עַד שְׂיַעֲבְרוּ יְמֵי נְדָתָה וְתַטְבּוֹל מ"מ כִּינּוּ שְׂיֵשׁ לֹו בָּהּ צַד הֵיטֵר לְאַחַר
 זְמַן לֹא הֵנִי אֶתְנֵן וְא"ל דְבִכְלָ שְׂפָחָה נִימָא דְהֵנִי צַד הֵיטֵר לְכַשְׂתַּשְׁתַּחֲרַר ז"א דְכִי
 מְשַׁתַּחֲרַרָה גּוּפָא אַחֲרִינָא הוּא דְמַעֲיָקְרָא בְּהֵמָה הַשְׂתָּא דַעַת אַחֲרֵת וְכַדְאֶמְרִי בְּקִידוּשִׁין
 דָּף ס"ג וְאִנּוּן בְּעֵינָן צַד הֵיטֵר בְּהֵם גּוּפָא גּוּפִיָּה נְעוּד דָּאִין זֶה צַד הֵיטֵר לְכַשְׂתַּשְׁרַרְנָה רַבָּה
 דְמַה"ת לֹוּמֵר שְׂיַעֲשֶׂה כֵּן וְאִף לְמַ"ד לְעוֹלָם בְּהֵם תַּעֲבֹדוּ רְשׁוּת מ"מ כִּינּוּ שַׁע"כ פ אִין
 עָלָיו חוֹבָה וְרִגְלוֹת לַעֲשׂוֹת כֵּן אֶמְרִינָן דְלֹא תַצָּא זֹו מְחֻזְקַת שְׂפָחוֹת שְׂהִיא בָּהּ עֵתָה
 מִשָּׂא"כ לְעַנְנָן אִין לֹו אִשָּׁה וּבְנִים דֵּה"ע אֹרְחֵן בְּהֵכִי וְהוּטַל עָלָיו חוֹבָה לְקִינִים מְצַנֵּת

פ"ו וְשֶׁבֶת שְׁפִיר מִקְרֵי צַד הָיְתָה כְּמוֹ בְּנֵה דְאוֹרְחָה בְּהִכִּי לְטַבּוֹל פְּשַׁעְבְּרוֹ יְמֵי נִדְתָה וְתִהְיֶה מוֹתֵר לֹא וְלִכְף ס"ל לְרַבֵּי דָאָף שְׁאִין לֹא אִשָּׁה וּבְנִים לֹא הָיוּ אֶתְנֹן לְשִׁיטְתִּיהָ דְצַד הָיְתָה לֹא הָיוּ אֶתְנֹן (וְלִגְרַסַּת הֶרְמֵב"ם י"ל דר"מ ס"ל בְּהָא כְּרַבֵּי וְרַבָּנִן פְּלִיגֵי וּס"ל דְצַד הָיְתָה ל"מ אוֹ דס"ל לְחֻלְקָא בֵּין זֶה לְנֵדָה וְאֶפְשָׁר לְכַוּוֹן גַּם דְּבָרֵי הֶרְמֵב"ם בְּפֶה"מ לְזֶה וּלְפִי זֶה נִרְאָה דָּאֵם נִימָא דַע"ע אֲסוּר בְּשַׁפְתָּה שְׁל אַחֲרִים דִּינָא הוּא דְהוּי אֶתְנֹן לְכ"ע דְאִין פֶּאן צַד הָיְתָה כְּלָל בְּשַׁפְתָּה זֹו שְׁל אַחֲרִים דַּא"ל דִּינִשׁ לֹא צַד הָיְתָה פְּשִׁיקְנָה רַבּוּ שַׁפְתָּה זֹו דְמֵאִין הֶרְגְּלִים לֹא מֵר פֶּן דְדוֹקָא בְּנֵדָה אוֹ בָּאִין לֹא אִשָּׁה וּבְנִים שְׁיִיף לֹא מֵר פֶּן שְׁהַמְתִּיר עֲתִיד לְבֵא בְּנֵדָאֵי דְאוֹרְחָה בְּהִכִּי כַּמ"ש וְע"כ לֹא מֵר פֶּן דַּא"ל כְּכָל עֲרוּהָ יֵשׁ צַד הָיְתָה כְּגוֹן בַּא"א יֵשׁ צַד הָיְתָה פְּשִׁימוֹת בְּעֵלָה אוֹ יִגְרַשְׁנָה וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בְּזֶה א"ו דו"א וְכַמ"ש וַא"כ קְשָׁה מ"ט דְּרַבֵּי וְלִכְף מוֹקֵי הַש"ס דְּפִלְגְּתָא דְרַבֵּי וְרַבָּנִן פְּלִיגֵי בָּאֵם אִין לֹא אִשָּׁה וּבְנִים וְהַסְנִיגִי אֲזֵלָא לְמ"ד דְּרִשּׁוֹת הוּא לְמִסְוֹר לֹא שַׁפְתָּה וּמִמִּילָא דְמוֹתֵר גַּם בְּשַׁפְתָּה שְׁל אַחֲרִים רַק מִצַּד שְׁאִין לֹא אִשָּׁה וּס"ל לְרַבֵּי דְכִינֹן דְאִיכָּא צַד הָיְתָה לֹא הָיוּ אֶתְנֹן וְרַבָּנִן פְּלִיגֵי בְּהָא וּבְסִבְרָא פְּלִיגֵי לְעִנְיֵן אֶתְנֹן וְלֹא הָיְתָה נִיחָא לִיהָ לְאוֹקְמֵי דַר' ס"ל כַּמ"ד רִשּׁוֹת וְלִכּוֹן מוֹתֵר אִף בְּשַׁפְתָּה שְׁל אַחֲרִים וְרַבָּנִן ס"ל חוּבָה וְאֲסוּר בְּשַׁפְתָּה שְׁל אַחֲרִים דַּא"כ מֵאֵי אַרְיָא דְפְלִיגֵי לְעִנְיֵן אֶתְנֹן הו"ל לְמַפְלַג בְּעֵלְמָא אִי חוּבָה אִי רִשּׁוֹת אוֹ אִם הָיְתָה בְּשַׁפְתָּה שְׁל אַחֲרִים אוֹ לֹא אַע"ג דְּבִין רַבֵּי וּבִין רַבָּנִן ס"ל כַּר"י דְדַרְרִישׁ אִם בְּגַפּוֹ שְׁהוּא רִשּׁוֹת וּמוֹתֵר אִף בְּשַׁל אַחֲרִים רַק פִּינֹן דְאִין לֹא אִשָּׁה וּבְנִים פְּלִיגֵי לְעִנְיֵן אֶתְנֹן אִי מְהִי הָךְ צַד הָיְתָה אֲבָל מְהַרְשָׁ"א בְּגִיטִין פְּתַב שְׁפִיר דְמוֹכַח דְהָךְ דְחֻצְיָה שַׁפְתָּה כו' לֹא הָיְתָה לְרַבָּה עֶבֶד דַּא"ל כְּלָמָה כְּפֹו אֶת רַבָּה וּמְהָא גּוֹפָא מוֹכַח דְסוּבֵר כַּמ"ד חוּבָה וְיֵשׁ אִיסוּר בְּשַׁפְתָּה שְׁל אַחֲרִים מִשָּׂא"כ בְּחֻצְיָה עֶבֶד שְׁפִיר הִקְשׁוּ דִימְכֹוֹר לְמִי שְׁיֵשׁ לֹא שַׁפְתָּה וְלֹא בְּעֵי מְהַרְשָׁ"א לְמִימֵר דְקוֹשְׁיֵיהֶם לְמ"ד רִשּׁוֹת מְפָלָל דְלִכ"ע קוֹשְׁיָא לְהוּ וְע"כ דְהִינּוּ מִטְעָמָא שְׁיִכּוֹל לְמַפְוֹר עֲצָמוֹ לְמִי שְׁיֵשׁ לֹא שַׁפְתָּה וְאַע"ג דְהַתּוֹסְפוֹת שְׁם פְּתַב דְקוֹשְׁיֵיהֶם לְמ"ד דְאִין לֹא אִשָּׁה נְמִי רַבּוּ מוֹסֵר לֹא וּלְדִידִיָּה אִם בְּגַפּוֹ אֶתִי לְאוֹרֵי שְׁהוּא רִשּׁוֹת אִין זֶה הֶכְרַח כ"כ דְמִצְיָנֹן לְמִימֵר דָּאֵם בְּגַפּוֹ אֶתִי לֹא מֵר לְךָ שְׁאִינוּ יוֹצֵא בְּרִאשֵׁי אַכְרִים כְּעֶבֶד וְכַת"ק דַּרַב"י בְּקִידוּשֵׁין וְעוֹד יֵשׁ בְּזֶה מִלִּין וְקַצְרֵתִי כְּעַתָּה.

דְּבָרֵי זַעֲרָא מִן חֲבֵרֵיָּא הִק' אֶפְרַיִם וְלָמֵן מְרַגְלִיּוֹת מְבָרַאד שְׁאַלָה נֵט ב"ה לְהַרְבְּנֵי הַמְּוִפְלָג בַּתּוֹרָה וּבִירְאָה הַצְדִּיק חַד מְעַמּוּדֵי דְבֵית מְדַרְשָׁנוּ הַמְּנוּחַ מוֹהַר"ר אֶלְיָה וּוִיטְקוֹבֵר ז"ל: בְּיָרֵךְ לְקַחְתִּי וּבִירְךָ אֲשׁוּב לְה"ה יְדִידֵי כו' מוֹהַר"ר אֶלִי נ"י רְאִיתִי דְבְרֵי טוֹבִים וּנְכוֹחִים אֲשֶׁר אָמַר עִם הַסֵּפֶר לְהַשִּׁיב עַל דְּבָרֵי בַמ"ש בְּסוֹנְגֵיָא דְמַקְדֵּשׁ בַּע"א אִם אָמְנָם פִּי לֹא אֶמְרֵתִי אֲלֵא לְפִלְפוּלָא וְכַמָּה דְבָרִים שְׁהַרְגִישׁ מְעַלְתוּ כְּתוּב אֲצֵלִי בְּאַרְיִכוֹת אִף לְכַבּוּדוֹ פְּנִיתִי לְעִינֵין בְּדְבָרֵי פִי מַה שְׁנִרְאָה לֹא דְחֹזִי הוּא חוֹזֵר וְנִרְאָה וְהִנֵּה בְּמַה שְׁהַשִּׁיב אֶלְיָהוּ בְּאַחַת עַל מ"ש לִינִישׁב דְּבָרֵי הֶרְמֵב"ם שְׁהַשְׁמִיט הָא דְכוּפִין וּמִשְׁחָרְרִין מִשּׁוּם דְלִמְאֵי דְפִסְק הֶרְמֵב"ם דְּעֶבֶד פֶּהֶן רַבּוּ מוֹסֵר לֹא ש"כ א"כ מְצִי לְמַעְבֵּד שְׁיִמְכּוֹר עֲצָמוֹ בַּע"ע כַּמ"ש הַתּוֹס' בְּגִיטִין דָּף מ"א דְבִזָּה לֹא שְׁיִיף תִּירוּץ הַתּוֹס' שְׁם מִשָּׂא"כ בַּש"ס לֹא מְצִי לְשִׁנוּיֵי הִכִּי דְתִיקְשֵׁי לְמ"ד עֶבֶד פֶּהֶן אִין רַבּוּ מוֹסֵר לֹא ש"כ עַכ"ד בְּקַצְרָה וְע"ז פְּתַב מַע"ל שְׁהַתוֹ' שְׁם דְקִדְקוֹ וְנִפְלֵי אִין לֹא אִשָּׁה וּבְנֵי הָא אִיכָּא מ"ד רַבּוּ מוֹסֵר לֹא כו' וְהִינּוּ דְתִיקְשֵׁי לְמ"ד הִכִּי וְהֶרְמֵב"ם.

הוא פוסק דאין לו אשה ובנים אין רבו מוסר כו' לק"מ ויעינין בדברי המשנה למלה שם דמהרמב"ם משמע דלעגנן כפי' איתמר אבל אם העבד רוצה שפיר יכול לישא ע"ש וכן הוא שיטת הריטב"א ומה שהקשה המ"ל מתמוך' לענ"ד לק"מ דכל שהעבד רוצה להתזיק עצמו בקדוש' ישראל רק שהאדון פושהו שפיר הוי ביאת איסור רק פשהעבד בעצמו רצונו להפקיע מעליו תורת ישראל גמור ולהיות עליו תורת עבד שפיר דמי כמו מוכר עצמו למ"ד רבו מוסר לו כו' שהוא נותן על עצמו תורת עבד ומותר בשפחה וה"נ במקרהו ב"ד ויש לו אשה ובנים וקצרתני: ומ"ש רומע"ל דהא פאן הוי מוכר עצמו דקי"ל אין רבו כו' פבר פתב המ"ל דגם בזה אם העבד מרנצה מותר ע"ש בשם הריטב"א איברא דלישנא דהרמב"ם לא משמע הכי ואיפא למימר לפי מה דאמרין בקידושין דף ס"ט גבי ההוא ממזר כו' א"ל ר' שמלאי זיל גנוב כו' נרש"י ותוס' נדחקו שם דהיאף מנסוב לי' עצה לגנוב ובתוס' רי"ד פתב דלא דמי להא דלא תגנוב ע"מ לשלם פיון שאין פנונתו לשם גניבה רק פדי לטהר ע"ש וכן משמע בתשובת מהרי"ל סי' וא"כ.

אין הב"ד יכול לכופם שישתחררו זא"ז דאיפ' איסור עשה דהא מצו למימר נמתין עוד אוילי יזדמן שיהא יכול לישא בדרף היתר ואף דאין ע"ע נוהג אלא בזמן היובל לא פסיקא לי' להרמב"ם למיתני כופין פיון שבזמן שע"ע נוהג אין כופין ומ"ש ר"מ שדוחק לומר דהש"ס קשה ויתרץ אליבא דשמואל דס"ל עבד פהן אין רבו כו' וטפי עדיף לומר דהש"ס מקשה ומשני אליבא דהלכתא דבאין לו אשה או מוכר עצמו אין רבו מוסר כו' הנה ע"כ אליבא דהריטב"א צ"ל פן דאיהו ס"ל להדיא דאם העבד רוצה מותר בשפחה וטפי הי' אפשר לומר דמשמע לי' דמתני' מיירי בזמן הזה שבטל היובל ואין ע"ע נוהג בו והנה עוד יש לפלפל הרבה ע"פ מ"ש המ"ל בשם מהרשד"ם דלהרמב"ם אין איסור בשפחה מה"ת ואין פנאי להאריף: ומ"ש על מה שפכתתי ליישב קושית הרשב"א והריטב"א דליתני משחררין זא"ז דאין אומרים לאדם חטא בשביל שיזפה חבירו דהכא מיקרי פשע דלפי דברי חבירו שהוא עבד הי' לו להודות כו' וע"ז פתב דבהיא דהכא הו"ל פאומר חטא פדי שתזפה אפה.

שחבירו לא ירצה לשחררו אם לא ירצה הוא לשחרר אותו וכו' ז"א דאף פדי שיזפה הוא עצמו אסור דע"כ לא אמרינן התם אלא דהתירו לו לרדות קודם שיבא לידי סקילה וכדאמרין פן בעלמא יבא עשה שיש בו פרת כו' וגם רדית הפת שבות היא משא"כ היכא דתרונייהו עשה ניהו אע"ג דנדא מיני' עדיף קצת מ"מ מאי אולמ' דהאי עשה מהאי עשה להיות נדחית מפניו בקום ועשה ובכל דוקתא אמרינן שב ואל תעשה עדיף אלא ודאי פיון דלא פשע שפיר דחינן הך עשה דלעולם כו' אף לזפות וכדאמר' האי עשה כו' עשה דכבוד תורה עדיפא עיין בתוס' בשבועות דף למ"ד ועוד י"ל דאין הב"ד יכולין לכפות פדי שיזפה שהרי יוכל לומר לאו פל פמיניכי לכופיני לעבור עשה דלעולם כו' דשמא בקרב ימים ישוב וניחם להודות האמת פי הוא עבדי וממילא אהי' מותר להנשא בלי עבירת העשה וע"כ לא אמרו דכופין כו' אלא בגוונא שא"א להתברר משא"כ היכי שיוכל להתברר ודעת לנבון נקל.

וילכך ביבמות שהוא ע"י תערוכות וא"א להתברר אפשר לומר דהו"ל זכות שניהם וכל שהוא זכות גם לעצמו אין עובר פיון שאין עושה לטובת העבד לפי מ"ש הפוסקי' בההיא

דר"ג ששחרר עבדו ובמקום אחר הארכתי: ומה שהקשה על מ"ש שפשע שהי' לו להודות וגם למכור עצמו לו בע"ע לפי מ"ש הרמב"ם דמוכר עצמו אין רבו כו' פבר פתבתי דברי המ"ל דברצון העבד שרי וגם פי מה ענגן פסק הרמב"ם להברייתא דהקא דהא פלוגתא דתנאי הוא וברייתא מצי אתי כמ"ד מוכר עצמו רבו מוסר כו' ומ"ש דאף שהוא משוחרר ע"י הודאה הא גר אינו קונה ע"ע הואיל ולא מקני לא קני כו' ז"א דהא להדיא אמרינן התם דשפיר נמסר לגר שאינו קונה ודינו פישראל שאינו עובד את הבן כו' וכן פסק הרמב"ם להדיא שנמכר לגר צדק ע"ש: ומ"ש על מ"ש לישב קונשית הת"י דהא עכ"פ לא יוכלו לישא מחמת שאין לנו לכופם שישחררו זא"ז כו' ז"א דמ"מ פיון שאם רצו משחררין זא"ז שפיר הו"ל לאשמעינן דכופין האשה ועוד דאהני שחרור האשה כשיודה א' מהם שהוא עבד יהי' לו תיקון ע"י שימכור א"ע לחבירו אלא שז"א דדלמא סהדי דהאשה אומרי' אמת וא"כ שוב הנה משחרר ואינו נקנה בע"ע דמ"מ נכון כמ"ש דאע"פ שאין צריך להשמיענו שאם רצו משחררין מ"מ הו"ל למתני שאם שחררו כופין גם האשה לשחרר אותם: ומ"ש לישב קונשית הרשב"א דיכול כ"א ליקח.

שפחה ולשחרר אותה כו' ז"א דהא עיקר הקושיא אמאי לא תני תנא תקנתא שיכול לקיים פ"ו אף שיצטרף לעבור בעשה דלעולם כו' וא"כ מה בכך שיש תקנה שישחרר שפחה ס"ס תקנתא ע"י כפי' הוא או שיכופו אותו ליקח שפחה לשחרר או שישחררו זא"ז שהיא תקנה קלה יותר: ועוד דמ"מ קשה מאי פריך בהא דיבמות אי בעי אין כו' דהא יש תקנה בכה"ג ואע"ג דכהן אסור בגיורית מ"מ מנ"ל להג"י במשנה בכדי נימא דאתי כר"ש דס"ל פחותה מבת ג' פשרה לכהונה אלא ע"כ כמ"ש דס"ס לאו ברצון תליא מלתא דהא אף בזה יצטרף לעבור בעשה זו: גם מ"ש דלקח לא מקשי התוס' ביבמות משום דהתם אינו עובר בעשה דבלא"ה אינו יכול להשתעבד כו' ז"א דא"כ גם בגיטין גמי לא מקשי התוס' מידי דנימא מחמת מצות שבת הפקיעו החכמים השעבוד מעל מי שחצי עבד וכמו דאמרינן שם דכופין היורשי' משום מצוה לקיים דברי הגמ' הפקיעו השעבוד ותו ממילא ליכא איסורא וכיוצא בזה תמה בפ"י על התוס' וכ"כ בטורי אבן בחגיגה ודוחק לומר דהתוס' ס"ל שאין להב"ד להפקיע פדי שיבא לידי שחרור דז"א דהא הב"ד לאו מידי עבדי במה שמפקיעין שעבוד הרב מצד הפקר ב"ד ותו ליכא איסורא וע"כ לומר דנודאי מה דאמר רחמנא לעולם תעבדו אין פירושו ר'ו שו שצריך לעבד בו יומם ולילה רק ר"ל שלא יוציא' מפלל עבד באופן שיהי' פבוש ת"י כשיצטרף לעבד בו והלכך בשלמא בההיא דכופין את היורשין א"ש דהתם פיון דמצוה לקיים כו' ותו איכא איסורא עלי' דירוש לעבד בו הלכך שפיר כופין לשחרר משא"כ בזה נהי דנימא שהחכמי' הפקיעו השעבוד מ"מ איסורא ליכא ואם ימצא טעמך שיעבד בו בע"כ של עבד לאו איסורא קעביד ואין פח ביד החכמי' רק להפקר שלא יהי' לו פח לכופו לעבד בו עבודת עבד וא"כ אין רשאי ליתן לו ג"ש להפקיע מעליו תורת עבדי לגמרי ולפ"ז לא מיבעיא בההוא דקדושין דשפיר איכא איסור עשה לפי דבריו שזה עבדו ואף שאין לו פח להשתעבד בו מחמת העדי' מ"מ אסור לשחררו בפועל דאם ימצא טעמך לעבד בו וכדומה שפיר עביד ומכ"ש שי"ל שזה יודה לו האמת שהוא עבד וינפסל עדיו אלא אפי' בההיא דיבמות דספיקא הוי מ"מ אסור לו מתורת עבדי שהי' עלי' מתחלה מספק עכ"פ ויש לדין בזה עפ"י הרמב"ם דספיקא דאוריית' מדאוריית' לקולא ואין הפנאי פעת

ובחידושי ביארתו בדרך אחר נכון ולא רציתי להאריך פה ומ"ש דהיה דקדושין הוי עדות אחרת משא"כ בזה דהוי בתקירות ודומה לא' אומר יין כו' הנה מדברי הר"ן מבואר דס"ל דגם בהיה דגירושי דיןא הוא לומר דהוי פ'עדות אחת ובטלה נאפ"ה פסק הרמב"ם אף דמשמע דמירי במכחישין.

וע"כ דס"ל כ"ל פ"ן שפ'שעה שהתחיל העדו' לא ה'ה ע"ז אף שהוכחש אח"כ לא איכפת לן וה"נ דכונתו' פ"ן שבתחלת עדותו אומר פלוני נתקדשה לא הוכחש אע"פ שאח"כ פ'שואליו אותם למי נתקדשה מכחישין זא"ז אין זה פ'הכחשה בגוף העדות שפ'או להחזיקה בא"א ובתשובה ביארתו בארנפה ופקפקתי בזה ממ"ש הרמב"ם ב'מה הרגו בסיף דרישין' כו' ו'שם ביארתו פ'מה סג'יות בש"ס ודברי הרמב"ם ו'כשיה' ר"מ עמי במחיצתו אראהו ב'שע אלקי' מה ש'שואתי ונתתי באמונה ו'חכם מבין זאת פי האי ל'דרשא נאמרה ל'חדר התלמידי' ואעפ"כ אמרתי לתת להם מהלכים בין העומדי' דלא ל'מרי בדומא הוא כ'מן א'שר תדפנו רוח ב'ום קדי' כ"ד ע'בד לעבדי ה' זעירא מן חב'יניא: הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד: שאלה ס בשו"ת נודע ביהודה מהדורא תנינא חלק ח"מ סימן י"א תמה על ג' גדולי עולם ש'שגו בפ'שט דברי התו' בב"ק דף פ"ח בד"ה יהא ע'בד כו' ודברי הגאון ז"ל חיים וקיימים ואוסיף מ'יא אוסיף קמחא בב'יאור דברי התוס' ב'זה: הנה בקל דוכתי אמרינו גמר לה מאש' ויש לפ'ינו שני דרכים או ש'נאמר שהג"ש נתקבלה לומר ש'עבד הוא מ'ש פ'אשה לכל ענינים שבתורה וגרע מעכו"ם לענין דבר העריף איש דעכו"ם איש מקרי משא"כ ע'בד וממילא דבכל ענינים דכתיב בהו איש או זכר אף דלאו מידי דמצוה הסוטלת עליו הוא הזאת מי חטאת דכתיב וטבל במים איש להוציא את האשה וכל פ'וצא בו נמי פסול וזה הפלל כל ענין שאין האשה פ'שרה לה אף הע'בד אינו פ'שר לה או פ'לו ל'דרף זו דנדאי לא ב'אה הג"ש לגרוע את הע'בד מ'שום איש ולדונו פ'אשה מ'ש דנדאי שם איש עליו פ'כל איש יש'ראל ועכ"פ לא גרע מעכו"ם שאין מ'מעטין אותו מ'איש והג"ש לא נתקבלה אלא לענין מצות שהע'בד חייב במצוה שהאשה חייבת אבל מ"מ לא נפיק מפלל שם איש לכל ענינים שבתורה וזה פ'ונת התוס' דבקושייתם ה'ה ס"ד כמ"ש ב'דרף הא' דגמרינו ג"ש דע'בד פ'אשה לכל דבר וא"כ פסול לעדות מהאי טעמא וע"ז פ'תבו דז"א דג"ש לא אתי רק להחמיר על הע'בד לחייבו במצות אבל לא לגרעו מ'איש ר"ל דבשביל הג"ש לא מגרעינו ליה מ'שם איש לומר דבכל דוכתא דבעינו איש ע'בד בפלל דנדאי שם איש עליו וכ'שר לעדות דלא גרע מעכו"ם דג"כ שם איש עליו וכמ"ש ב'דרף הב' וזה מבואר ב'דברי התוס' וכדי שלא תאמר דבאמת מה"ת לומר פ'ן דהא קמן ש'עבד דינו פ'אשה דפטור מכל מצות שהאשה פטורה וכמו שהוא לענין חיוב ופטור במצות חובה כמו כן הוא לעניני הרשות לענין הכ'שר ופסול ש'מה שפסול באש' פסול בע'בד פ"ן שהשונה לאשה מ'ש לפטרו ממצות שהם חובה על כל איש מישראל אלמא דכאשה משוינו לי' וא"כ מה"ת להכשירו ב'דבר שהאשה פסולה לו וגם יש לדייק בלשון התו' ש'פ'תבו וי"ל דכי גמרינו לה מאשה היינו להחמיר על הע'בד כו' דמה ענין חומרא וקולא לכאן דקול' נמי גמרינו מג"ש לענין מצות שאין האשה חייבת גם הוא פטור ומ"מ לא ב'אה הג"ש לגרוע שם איש מעליו לענין מידי דלאו מצוה שהוטלה עליו חובה דאף במקום שהפ'תוב מוצא את האשה לפסול שאינה בכלל א"ש מ"מ ע'בד כ'שר שהוא בכלל איש אף באמת ח'דא מתורצת בתורתה שלכ' הוצרכו התוס' בתירוץם לומר

דְּהֵיִינוּ לְהַחְמִיר עַל הָעֶבֶד דַּאֲלִ"כ הִי לְנוּ לֹמַר כְּמוֹ שֶׁע"י הַג"ש נִפְטַר מִמְצוֹת שְׁאִין הָאִשָּׁה חַיִּיבָת ע"כ שְׁנֵדוֹן כְּאִשָּׁה וּמִמִּילָא פְּסוּל לְכָל הַדְּבָרִים שְׁצָרִיכִים אִישׁ וְלִזְה פְּתָבוּ דַּהַג"ש לְהַחְמִיר כּו' מִשּׁוּם דְּלוּלֵי הַג"ש מִפְּשֻׁטָא דְקָרָא הֵוָה אֲמַרִּינֵן דְּעֶבֶד פְּטוּר מִכָּל הַמְצוֹת שֶׁבְּתוֹרָה כְּמוֹ עֶכְפּוֹ"ם דְּהַתּוֹרָה לִישְׂרָאֵל נֶאֱמָרָה וּמ"מ מִיַּדִּי דְּמִמְעֻטִּינֵן מְאִישׁ גַּם הוּא בְּכָלֵל אִישׁ וְאֵתִי הַג"ש לְחַיִּיב הָעֶבֶד בְּמִצְוֹת שֶׁהֵם חוֹבָה עַל הָאִשָּׁה וְלַעֲנֵן מְצוֹת שְׁאִין הָאִשָּׁה חַיִּיבָת הוּא פְּטוּר מִמִּיל' דַּמַּה"ת לְחַיִּיבוּ דְאִי מְאִשָּׁה יִלְפִית דִּיּוּ כְּאִשָּׁה וְלַעֲנֵן מַה שְׁנִקְרָא אִישׁ ג"כ כְּדִקְאֵי קֵאִי דְּמַנִּין לְנוּ לְתַת עָלְיוּ שֵׁם אִשָּׁה שְׁהָרִי בְּלֹא הַג"ש שְׁהֵיִינוּ אוּמְרִים שֶׁהוּא פְּטוּר מִכָּל הַמְצוֹת הִי שֵׁם אִישׁ עָלְיוּ וּבִשְׂבִיל שְׁלֵמְדָנוּ מַג"ש לְתַת עָלְיוּ עוֹל מְצוֹת שְׁאִשָּׁה חַיִּיבָת בְּהֵם לֹא פִקַּע שֵׁם אִישׁ מִיַּנְי' וְהֵנָּה רַבּוֹנוֹתָא שְׁהַקְשׁוּ עַל הַתּוֹס' אַגַּב שְׁיִטְפְּיָהּוּ רַהִיט לְהוּ וְסִבְרִי דַּמַּה"ש הַתּוֹס' הֵיִינוּ לְהַחְמִיר עַל הָעֶבֶד ר"ל לְהַחְמִיר אֲבָל לֹא לְהַקְלִי וְלִכְּפֹד קִשְׁיָא לְהוּ מַהֵא דְּחֻגִיגָה וְלִיתָא דְּנֻדָּאי פְּנוּנַת הַתּוֹס' דַּהַג"ש אֵתִי לְהַטִּיל עָלְיוּ עוֹל מְצוֹת שְׁלֹא הִי מְחַנֵּיב בְּהֵם לִזְלִי הַג"ש אֲבָל לֹא לְגַרְעוּ מְאִישׁ דְּנֻדָּאי אִישׁ מִקְרִי וְלֹא גְרַע מִעֶכְפּוֹ"ם דְּמִקְרִי אִישׁ וּמ"ש לְהַחְמִיר עַל הָעֶבֶד הֵיִינוּ כְּמוֹ דְּאֶסְבְּרָה הַגְּאוֹן נ"ב ז"ל דְּחֻנְמָר' דְּחֻנְיֵב מְצוֹת גְּמַרִּינֵן מִיַּנְי' וְלֹא קוֹלָא דְּפְטוּר מְצוֹת שְׁזָה א"צ לְלַמּוֹד מְאִשָּׁה דְּמִמִּילָא פְּטוּר בְּלֹא הַג"ש שְׁאֵם הִי מְחַנֵּיב מִצַּד הַסְּבָרָא רַק שְׁהֵיִינוּ פּוֹטְרִין אוֹתוֹ מְחַמַּת הַג"ש הֵיִינוּ צָרִיכִים לְפְסוּל אוֹתוֹ גַּם לְדְבָרִים שְׁהָאִשָּׁה פְּסוּלָה אֲבָל בְּאַמַּת ז"א שְׁהַפְּטוּר מִמִּיל' מְחַמַּת שְׁאִינוּ יִשְׂרָאֵל רַק הַחַיִּיב שֶׁל מְצוֹת שְׁהָאִשָּׁה חַיִּיבָת הוּא מַג"ש וּבִשְׂבִיל זֶה לֹא יִלְכַּשׁ גְּבַר שְׁמֵלַת אִשָּׁה לַעֲנֵן הַכְּשֵׁר וּפְסוּל לְמַעֲטוּ מִכָּלֵל אִישׁ וְהוּא דְּחֻגִיגָה א"ש כְּפִשְׁטָא דְּהַתָּם לַעֲנֵן מִיַּדִּי דְּמַצְנָה פְּשִׁיט' שְׁכָל מְצוֹה שְׁאִשָּׁה פְּטוּרָה בֵּין מַה שֶׁהוּא מְחַמַּת מ"ע שֶׁהוּז"ג אוּ מַה שְׁנִתְמַעֲטָה מִדְּכַתִּיב אִישׁ אוּ זָכַר גַּם הָעֶבֶד פְּטוּר שְׁהָרִי אִין חַיִּיב כָּלֵל עַל הָעֶבֶד מִצַּד הַסְּבָרָא וְאִי אֲפֻשֵׁר לְנוּ לְחַיִּיבוּ יוֹתֵר מִמַּה שְׁנִתְחַיִּיבָת הָאִשָּׁה מְחַמַּת הַג"ש אֲבָל מַה שֶׁהִיא פְּטוּרָה יֵהִי מְאִיזָה טַעַם שְׁיֵהִי' גַּם הָעֶבֶד פְּטוּר וּמַה שְׁאֲמַרוּ בְּחֻגִיגָה מִכְּדִי כָּל מְצוֹה כּו' דְּגַמַּר לָהּ לָהּ מְאִשָּׁה פְּשִׁיטָא שְׁאִין הַפְּנוּנָה לֹמַר דַּמַּג"ש יִלְפִינֵן הַפְּטוּר רַק עֵיקַר הַפְּנוּנָה לֹמַר פִּינֵן דְּעֵיקַר חַיִּיב' דְּעֶבֶד מִשְׁם גְּמַרִּינֵן מִמִּילָא דַּמַּה שְׁאִין הָאִשָּׁה חַיִּיבָת גַּם הָעֶבֶד פְּטוּר וּבְכָלֵל דְּבָרֵי הַגְּאוֹן ז"ל דְּבָרֵי אֵלָא שְׁהַרְחַבְתִּי הַבְּיָאוּר יוֹתֵר וְהוּא אֲמַת נִכּוֹן בְּכּוֹנַת הַתּוֹס' ז"ל: שׁוּב מְצַאֲתִי בְּתוֹס' זְבַחִים דָּף ק"ג שְׁהַקְשׁוּ הָא דְּמַצְרִיף תְּרִי קְרָאִי גְּבִי עֲדוּת לְנָשִׁים וְעֶבְדִּים וִי"ל דְּגַבִּי מְצוֹת הוּא דִּילְפִי מְהַדְּדִי בַּג"ש דְּלָה לָהּ אֲבָל גְּבִי עֲדוּת לֹא שְׁיִיף לְמִילָף דְּאִין תְּלוּי בְּנֶאֱמָנוּת שְׁהָרִי מְשָׁה וְאַהֲרֵן לֹא מַעֲיִדִין לֹא מִשּׁוּם דְּלֹא מְהִימְנֵי הַלְּכָף הִיכָא דְּגִלִּי גִלִּי עַכ"ל וְשְׁמַחְתִּי בְּרָאוּתִי כִּי פְּנוּנְתִי ת"ל בְּהַשְׁקָפָה רֵאשׁוֹנָה שְׁכּוֹנַת הַתּוֹס' לְחַלֵּק בֵּין מְצוֹת הַתּוֹרָה לַעֲנֵן זֶה יִלְפִינֵן לָהּ אֲבָל לֹא לַעֲנֵן עֲדוּת אֵלָא שְׁסוּף דְּבָרֵיהֶם מ"ש שְׁאִין תְּלוּי בְּנֶאֱמָנוּת צ"ע בְּכּוֹנַתְתֶּם וְנִרְאָה שְׁדַעְתֶּם דְּנֻדָּאי אִי הֵוָה דְּרִשְׁיֵנוּ טַעְמָא דְּקָרָא לְפְסוּל נָשִׁים לַעֲדוּת מִשּׁוּם שְׁאִישׁ נֶאֱמָן בְּעֲדוּתוֹ שְׁלֹא יַעֲיֵד שְׁקַר וְלֹא אִשָּׁה הִי מְקוּם לֹמַר שֶׁע"י הַג"ש מְתַמַּעֵט גַּם עֶבֶד דְּגַם עֶבְדִּים פְּסוּלִים מַהֵא טַעְמָא דְּלִית הֵימְנוּתָא בְּעֶבְדֵי אֲבָל בְּאַמַּת לֹא בְּתוֹרַת טַעְמָא אֲתִינֵן עֲלָהּ דְּהָא אֲפִי' מְשָׁה וְאַהֲרֵן כּו' רַק בְּתוֹרַת גְּזֵרַת הַכְּתוּב וַאֲ"כ הֵכִי קְאָמְרִינֵן שְׁגֻזְרָה תּוֹרָה שְׁלֹא יַעֲיֵד אֵלָא מִי שְׁשָׁמוּ אִישׁ וְלֹא מִי שְׁאִין שָׁמוּ אִישׁ וַאֲ"כ הָרִי עֶבֶד נָמִי שָׁמוּ אִישׁ וְכָשֵׁר וְלֹא שְׁיִיף בְּזָה לְפְסוּל מְחַמַּת לָהּ לָהּ שְׁאִין הַג"ש ע"מ שְׁעֶבֶד יִקְרָא אִשָּׁה רַק לְחַיִּיבוּ בְּמִצְוֹת כְּאִשָּׁה וּמ"מ מְצוֹת שְׁהָאִשָּׁה פְּטוּרָה אֵף שְׁנִתְמַעֲטָה מְחַמַּת מֵלַת אִישׁ אוּ זָכַר אִין לְחַיִּיב הָעֶבֶד בְּהֵם

בשביל שקרוי איש פיון שאין מקום לחייב העבד פלל במצות רק משום דיליף לה מאשה דיו פאשה, וכל שהאשה פטורה גם הוא פטור בדברי הגאון ז"ל כפתור נפרח: ומצאתי בספר טורי אבן בחגיגה שם שהקשה דהא לה לה בשפחה פתיב ודלמא עבד חייב בכל המצות כשאר זכר' כו' וי"ל דנדאי אי לא רבי רחמנא לחייב עבד ושפחה במצות מסתמא הוי פטורין דמה"ת לחיובינהו הא לאו בכלל ישראל נינהו אלא מג"ש לה נ"ל לחייבון במצות ויש מקום עיון בדבריו ז"ל וכעת אין הזמן מןקשר ומ"ש נכון לענ"ד דברי זעירא מן חב"י אק' אפרים ולמן מרגליות מבראד: הלכות ספר תורה שאלה סא שאלה ס"ת שפפל דיו על אות יו"ד משם הקדוש ב' ד' אותיות ולא הי' נזכר פלל אות היו"ד והובא הדבר לפני המורה הוא פבוד ידידי הרב הה"ג הקריף ובקי מו' נפתלי הירץ נ"י וצוה ומחקו את אות היו"ד בכדי לתקן פמבואר בי"ד סי' רע"ז והסופר פשהתחיל להעביר הדיו מאות היו"ד נתקלף הדיו משם ונתגלה האות נקרא לכל יו"ד ועתה נסתפק הרב הנ"ל פדת מה לעשות שלהניחו פך הנה חק תוכות פאשר כתב בא"ח סי' ל"ב ובאה"ע סי' קכ"ה ואם למחוק אות היו"ד ולכתוב אחרת יש לחוש לדעת הפל בו וסמ"ק שהביא הב"י דאחר שנגמר האות אם נפל דיו אין לחוש וכיון שלדעתם פשר הוא ה"ז מוחק השם וגם לדעת הר"י אפסנדרני שהביא בב"י סי' רע"ו בפריעא דה"א שנוגע קצת פיון שהעולם קורין אותו ה"א אף שפסל נראה פמוחק השם וא"כ אף היכא שפסל מחמת חק תוכות דמי למוחק השם ועדיף מנגיעת ה"א דכאן אין שינוי פלל והס"ת הוא מעשה ידי אומן מפואר מאד וספרא דיוקנא פתבי' ואם יחלק היריעה ונכתב אחרת במקומ' לא ימצא סופר שיכתב כתב מיושר ומקודר פזה ומנוי הספר הוא שיהי' הפל בכתיבה א' שנה ולזאת בעל הספר נפשו בשאלתו להמציא תקנה להכשיר הספר פמות שהוא ולא יוחלף ולא ימיר תמורתו קודש ביריעה אחרת פלל עכ"ד הרב הנ"ל ובקיש ממני לעיין בדבר ולחיות דעי פזה: תשובה דבר גדול דבר פזה הרב הה"ג הנ"ל והדבר צריך לפנים דנדאי מי שלנו ירום ראש להקל נגד דעת הסמ"ק והפלפו וכן מבואר לענ"ד מדברי הרשב"א בחידושו ל'שבת דף ק"ד שכתב וז"ל מהא דאמרין הב"ע פגון שנטלו לגגו של ח"י"ת ועשאו שני זיינין מוכח דכה"ג לא מיקרי חק תוכות שאין זה אלא פמפריד בין שני אותיות דבוקות וכן שנטלו לגגו של דלי"ת ועשאו רי"ש שאינו אלא פדיו שפפל ע"ג האות ומעבירו עכ"ל הרי דבכה"ג דמעביר הדיו מעל האות פשיטא ליה דכשר: אמנם הר"ן שם פמסכת שבת הביא דברי הרשב"א וכתב וז"ל ול"נ דאין מפאן ראי דלגבי שבת ליכא קפידיא בין חק תוכות לחק ירכות דכל דהוי מלאכת מחשבת מחייב שהרי אפי' מוחק ע"מ.

לכתוב חייב אבל מידי דבעינן פתובה בכה"ג אין לנו עכ"ל ומ"מ משמע דלא פליג אמ"ש הרשב"א בפשיטות להכשיר בדיו שפפל ע"ג אות דכשר רק על מ"ש פנטל לגגו של ח"י"ת או לגגו של דל"ת דהתם האות נכתב מתחלה בפסול ובא להכשירה ע"י חקיקה זו משא"כ אם האות נכתב בהכשר אין הדיו פוסלו וכמו אם נטף שענה על אות מסלקו וחוזר להכשר וזהו דעת הלבוש שכתב שאין לפסול כ"א פשפלה על הדיו בעודה לחה שנתערב הדיו יחד אבל אם לאחר שנתייבש היטב נפלה טיפת דיו ונטל הדיו מעל האות דכשר והב"ש בשם ר"מ השיא דברי הלבוש לכוננה אחרת ולא נהירא אלא הלבוש דעתו פדעת הפוסקים הנ"ל וכ"כ הב"ח שדברי הלבוש א"ש לדעת הסמ"ק אבל רבינו ברוך

פסיל לי' והדין עמו בזה דנדאי אין להקל נגד דעת ר"ב בעל סה"ת ודעמי' אכל מ"מ פשיטא שאין להקל לענגן מחיקה פיון דלדעת גדולים אלו השם הזה בקדושת' קאי: וראיתי בט"ז באה"ע שהביא דברי הלבוש וכתב ע"ז דבטור וש"ע משמע דאין תקנה לפסול ההוא שהיה בזמן שאינה ניכרת וההיכר שבא אחר הגלוי הוא חק תוכות ודמות ראי' נראה להביא מבור דחייב' רחמנא ואם פסוהו פטור פיון דכיסה נתבטל הבור פאילו לא היה ה"נ נתבטל הפתב אות שהי' קודם הפסוי כו' ע"ש ודבריו צ"ע דא"כ גם אם נטרף.

שענה וסילקה נימא דהנה חק תוכות וז"א כמ"ש המ"א בסיל"ב וכן מבואר בדברי פמה פוסקים ותשובות ולפי דברי הט"ז מה בין שענה לדיו אלא ע"כ דכסוי אינו גורם לבטל האות מהכשרו ולכן בשענה אין פסול כמו אם מונח אינה דבר על האות דנדאי מסלקו וחוזר להכשרו שהרי הס"ת נגללת ומה שהשענה נדבק אין דביקותו גורם פסול באות שיהי' נבטל מהכשרו אף שע"י השענה לא הי' ניכר משא"כ בדיו שנפל פיון שעיקר תמונת האותיות הוא מחמת רשימת הדיו הסובב את גליון הגויל ואם נפלה דיו בתוך גליון האות או סביב לו עד שמבטלו מתמונתו ס"ל לסה"ת ודעמי' שאין זה מועיל מה שנכתב בכשרות פיון שעמה אין אנו רואין כל תמונה זולתי טשטוש דיו שעל שם הדיו הוא קרוי כתב פדילפינו מואני פותב על הספר בדיו משא"כ שענה או דבר אחר שנדבק שם פשיטא שאינו פוסל אחר שנסתלק.

ולדעת הסמ"ק ודעמי' פיון שהאות נכתב בכשרות והדיו נפל שם אחר שנתייבש אין זה מקלקל האות לפי שזה הדיו שנפל שם אינו מתחבר אל האות רק האי לחוד' קאי והאי לחוד' קאי רק שפסול כ"ז שאינו מסלקו משם שמבלבל ראות העין ואין נקרא פתיקונו אבל כשמסלקו וניתן לעין לראות בכשרותו עומד כפראשונה וכמ"ש הלבוש והיינו בדיו שנפל שלא בכוננת פתיבה ולדעת הרשב"א אף אם נכתב בכוננה דינו הכי.

ומה שמביא הט"ז מבור צ"ע דאפי' דמות ראי' אין כאן דהתם עיקר מעשה בור שע"י פרייתו הבור הזה יפול הנופל והפסוי פראוי מסלק מעליו חיוב הבור שהרי סילק היגוקו וקרא ולא יכסנו פתיב משא"כ כאן הפסוי אינו מבטל רק הקריאה ולא התמונה ואין להאריף: וראיתי בשו"ת פנים מאירות ח"א סי' ס"ו שתמה על דברי הר"ן שכתב דלענגן שבת שאני דמלאכת מחשבת אסרה תורה א"כ לדבריו הפותב בשמאל י'הא חייב משום מלאכת מחשבת אלא ע"כ פיון דאין דרף פתיבה בכף בטלה דעתו ומוחק ע"מ לכתוב דחייב דזהו הנה תיקונו אבל מה שכותב ואינו מתקן הספר בכף אף שמתפנין לזה יהי' פטור דלא תיקונו פלום ועוד דהגאונים שהכריחו דאין התגין מעפבין מדנקט ר"ש שנטל גגו של חי"ת ועשאו שני זיינין אף שאינם מתוויגין ש"מ דכשר בדיעבד מנ"ל לומר הכי דלמא מחויב משום מלאכת מחשבת שהוא חייב לעשות ב' זיינין בלתי מתוויגין כמו בנטל לתגו דדל"ת לדעת הר"ן אלא פשוט דבטלה דעתו בזה פיון דלא תיקונו פלום א"כ שפיר יליף הרשב"א אי ס"ד דזה הוי חק תוכות אמאי חייב עכ"ל: והנה באמת בדברי הר"ן בזה פתב ג"כ בספר התרומה בהל' גיטין וז"ל וא"ת הלא כה"ג בחק תוכות מיקרי פתיבה לענגן שבת כדאמרין פגון שנטלו לגגו של חי"ת כו' י"ל התם במלאכת מחשבת תליא וכיון שמתפנון לעשות אותיות אין קפידיא באיזה ענגין נעשו רק שעל ידו יהיו וע"י

מעשיו ועל קרשי המשפן שהיו עושין אל"ף ב"ת לידע אינה בן זוגו לא היו חוששין באיזה ענין נעשו אבל במקום שצריך שיכתוב גוף האותיות ולא שיהיו נעשין מאליהן עכ"ל וכ"כ בהל' תפילין שם ולכאור' י"ל דהתינח בנטל גגו של ח"ת ועשה שני זינין דאז ע"י הגהת אות אחת נכתבו שני אותיות ובכתיבת שני אותיות חייב אף שנעשו ע"י חק תוכות משא"כ בנטל לגגו של ד' נעשאו ר' דאין פאן רק הגהת אות אחת בלבד וע"כ הטעם משום דבדבר מועט חייב הואיל וזה תיקון הספר כו' וכמ"ש רש"י שם וא"כ ע"כ דקשר בכה"ג אבל באמת גם משם אין ראי' דמה שאמרו שם כתב אות אחת והשלימה לספר חייב לאו דדוקא בספר תורה אמרו בן דה"ה בשאר ספרי' כל שהספר משופש משמת שנכתב דל"ת במקום רי"ש הרי בתיקון זה מתקן כל תיבה זו והיא משלמת את הספר וזה מבואר ממ"ש רש"י שם בטעמ' דמלתא משום דאסור לאדם לשהות ספר שאינו מוגה משום אל תשפן באהליך עולה והו"ל פכתב אות אחת והשלימה לספר כו' והרי דבר זה שאין לשהות ספר שאינו מוגה לאו דוקא בס"ת אלא ה"ה בכל הספרים פמבואר בי"ד סי' רע"ח: ומ"ש בפמ"א דשיטת ההלכה מוכחת דמייירי בכתב הראוי לס"ת דהא בלא זיוני פטרינן לשני אותיות כו' ע"ש ולא ידעתי מה ענין ברייתא זו דהגיה אות א' חייב להך דמוקי בש"ס בנתפונן לכתוב א' ועלו בידו שנים דמייירי היכ' דבעי זיוני דלמ' מתני' מייירי בס"ת כמ"ש התו' דמתני' פריה נאפי' תימא דבריית' הוא מאן לימא לו דבהדי הדדי איתמר וכ"כ להדי' בסה"ת דהא דמוקמינן הא דבעי זיוני כו' י"ל דההיא מייירי בכותב תוף ס"ת או חוץ לס"ת ונתפונן לעשות כמשפט ס"ת אבל בלא"ה חייב בלא תגין והכי משמע הפשט הא דבעי הפותב לזינינו אבל אידי ואידי איירי דעל בידו שתי אותיות שצריכין לזיין אלו הנה ס"ת דהא לא קאמר הא באותיות שדינו לזיין כו' ותדע דקאמר התם בטלו לגגו של ח"ת נעשאו שני זינין משמע דבנטילת הגג לחוד חייב ונהלא צריה בזיין ג' תגין אלמא פיון שאין דעתו לעשות באות תגין מיקרי אות בהכי כו' ע"ש וא"כ מ"ש הפמ"א ראי' מהנהג גאונים שהכריחו שאין התגין מעפבין כו' ז"א שאם נאמר דתגין מעפבין אף בדיעבד ע"כ דלא מיקרי פלל אות בלא זה וכמ"ש בסה"ת בשם הריצב"א שם וא"כ פשיטא דלא מהני מה שמחשבתו שלא לעשות תגין פיון שאינו אות בלא זה וכשהיו רושמין במשפן ג"כ היו רושמין אותיות אלו עם תגין שהרי זה תמונת האות משא"כ אם נקרא אות בלא זה אז במחשבתו תליא מלתא משא"כ גבי חק תוכות ס"ל דשפיר מיקרי אות שגם במשפן היו רושמין ולא היו מקפידין אלא דמ"מ לא מיקרי כתיבה בכה"ג כל שהוא נעשה מאלי' ולדעת הפמ"א חק תוכות ואותיות שחסר זיונן למאן דפסול דיעבד כי הדדי נינהו וליתא דאותיות שחסר זיונן חשבינן לי' פאילו עדיין לא נגמר האות וכל שלא נגמר האות ככל משפטו וחקתו אף שנגראה לעין שהוא אות פלוני והוא סמוך לגמרו מ"מ לא מחייב עלי' משא"כ חק תוכות שנגמר כל צורת האות ושמו עליו ושפיר מיקרי אות רק שאינו נקרא כתיבה ובזה שפיר מחלק סה"ת והר"ן בין שבת לתפילין וגט דהנה צריה בהו כתיבה דנכתב כתיב ולא וחקק ומה שהקשה הפמ"א דא"כ בכותב בשמאל נמי נימא דמלאכת מחשבת היא לק"מ דהתם הטעם משו' דכיון דאין דרוך כתיבה בכה"ג דכתיבה גמורה היא מ"מ כל שלא נעשית המלאכה פדרפה לא מיקרי מלאכה וכל מלאכה פלאחר יד פטור גבי שבת שלא היו עושין בן גבי משפן רק היו עושין כתיבה ומה"ט אפשר דגבי ס"ת ותפילין ומזוזות כשר

פתיכה בשמאל אע"ג דלגבי שבת לא מחייב עלה משום דהנה מלאכה פלאחר יד כמבואר בש"ע א"ח סי' ל"ב דמכשיר באם א"א למצוא אחרים והטעם משום די"ל דוקא גבי שבת הפטור משום פלאחר יד ומקור הדברים מספר התרומה הובאו בב"י ריש סי' ל"ב ע"ש שמבואר פן להדין: אף דעת הרשב"א שאין לחלק בין מלאכת שבת לכתיבה דספרי וכיון דחוק תוכות מיקרי פתיכה לענין שבת ה"ה דהוי פתיכה לענין ס"ת אלא דלכאורה צ"ע שדברי הרשב"א בזה הם סותרים למ"ש בתשובה הביא' ב"י בא"ח סי' ל"ב שפיר' דברי הירושלמי דקאמר עירב האותי מלמעלה פגון ארצנו תפארתינו פסול לפי שעד שלא נעשית אות נפסלה צורתה והלכך אם בא לגרוד הרי זה כחך תוכות שלא נעשית אות מעולם עד עכשיו שהוא גורדו אבל פשנדבכו מלמטה אחר שנגמר צורתה האות הוא שנדבקה כו' ואין סברא לומר דשאני הך דשבת שעכ"פ נעשות אות מתחלתה אע"פ שהוא תמונה של אות אחר מהני בה חק תוכות להכשירה דז"א דאדרב' איפכ' מסתבר' דכיון שפכר נקבע בה תמונת אות אחר אין סברה שיועיל ע"י חק תוכות לעשות אות אחרון ולכן נלענ"ד דנדאי הרשב"א אגזיל ומודה דכל שלא הי' בו תמונת אות רק שהפיל טיפת דיו וחקק מתוכו עד שנעשה ממנו תמונת אות שזה חק תוכות שפסול רק היכא שכתב שני זייגין ואח"כ עשה להם גג שעיי"ז נעשה ח"ת אז אמרינו פיון שעיקר האותיות הראוים להיות בפסך זה הם זייגין"ן מה שהוסיף זה נעשה להם גג אינו אלא כנפל דיו והעבירו דמה דעביד הו' שקל' וגם בדל"ת שעשו רי"ש נמי א"ש אע"ג דמעולם לא הי' עליו תמונת רי"ש מ"מ פיון שדבר פתיכת הרי"ש הוא כמו הדל"ת וזה הי' צריך לכתוב רי"ש וע"י טעותו פלטה הקולמס נקודה יתירה בזוית הרי"ש עד שעיי"ז תמונת דל"ת עליו וכל שחוזר וחוקקו הוי פאלו לא כתב שם מתחלה רק רי"ש בלבד משא"כ בנתערכו האותיות למעלה שטרם שנעשה אות נתחבר באות הסמוך לו ונתקלקלה צורתו ולא שייך לומר בזה דהנה כנפל טפת דיו שהרי נגיעה זו היא מצורך האות מצורות האות עצמו פגון שכתב ארצנו ונתחבר הנא"ו להנו"ן כזה מ שגוף הנא"ו נתחבר אל האות הנו"ן ואין פאן נקודה יתירה פלל ולכן אם יתקן ע"י שיגרוד שם הו"ל חק תוכות משא"כ הנקודה של הדל"ת שהיא יתירה ואין בה שייכות לאות רי"ש כנפל טפת דיו דמי פיון שסופה להנטל הנה פאילו לא נכתב שאין עליו פנונה לשם אות פלל וכן נלענ"ד דהיכא שנתערכו האותיות יחד למעלה אבל לא גוף האותיות רק ע"י שריטה ההולך מאות זה לאות שאצלו שפיר דמי לגרוד השריטה שהוא פיון שאין לו שייכות על האות ודינו כטיפת דיו שנפל בין האותיות שחוזר להכשרו ע"י שגורד אותו משם משא"כ פשהנגיעה הוא שגוף האותיות הם נוגעים זה בזה אז ע"י הגרידה הנה חק תוכות כנלענ"ד ליישב שלא יסותרו דברי הרשב"א בזה ולפי שאין הדברים נוגעים לענינינו קצרותי בזה: ונקוט מיהא בינך שהרשב"א סובר באות גמור שנפלה עליו טיפת דיו מסלקו משם ומכשירו ואין זה חק תוכות ומדבריו משמע דאף אם הדיו מהאות לח עדדין הדין פן והלבוש מכריע לחלק בין דיו לח לאם הדיו יבש ועכ"פ בנ"ד שהאות הי' יבש זה ימים כפיר אין הדיו שנפל' עליו עתה פסלו ואסור למחוק אותו לפי דברי הפוסקים הללו אלא דלפ"ז צ"ע דא"כ נפל הך דינא דמ"ס דבנפל דיו מותר למחוק ולתקן בבירא פיון שע"י נפילת הדיו לא נתבטלה קדושתו פלל ואות הוא לעולם וגם לדברי הלבוש התניח אם האות לחה משא"כ אם נתבש האות דס"ל להלבוש דאין זה קלקול באות פלל רק בכסוי

בלבד ואיך יהי מותר למוחקו: ולכאורה אפשר לומר דהך דינא דמותר למחוק אין הפנוני' שימחוק מגוף האות של השם רק הפנונה שימחוק את הדיו שנפל' לבד וישאר כמו שהי' דלא תימא פיון שנפלה שם הדיו הוי נטפל לשם ואין למוחקו משם קמ"ל דמותר למחוק כדי שימחקן האות אבל מגוף האות הפתוב מכבר אין לו למחוק ממנו כלל ולפ"ו תימא על הרב המורה שלפי מה שצא לחוש לדעת הסמ"ק ודעימין דנפילת דיו אחר שנגמר האות פתיקנו לא מבטל לי' ובקדושתיה קאי א"כ מעיקר' מאי קסבר שהתיר למחוק האות והלא לדעת הפוסקים הללו אין היתר בזה: ואמנם נראה דנדאי טב הורה דנדאי אין סברא לומר שדין הפונפר בפוסקים למחות כשנפלה דיו קאי רק על הדיו לחוד דלמה לא נחוש שא"א לצמצם ומחוק ג"כ מן האות ויבטל קדושתו ואף אם מוחק בעוד הדיו לח מ"מ קשה להסירה משם באופן שישאיר האות בשלימות וגם לשון הפוסקים משמע דכל שנחקקל על ע"י הדיו מותר למחוק גם גוף האות וע"כ דמפרשי הכי דברי המ"ס ולדברי הפוסקים הנ"ל צ"ל דהינו דוקא בנפל טרם שנגמר האות וז"א דמדבריהם גופייהו משמע דאף אם נפל אחר שנגמר האות מ"מ מותר למחוק האות רק דס"ל דאפ"י אם אינו חוקק רק הדיו משם לא מיקרי חק תוכות אבל מ"מ אם א"א לתקן האות רק ע"י מחיקה לגמרי שפיר דמי והך מלתא טעמא בעי לדידהו דס"ל דאין נפילת הדיו מבטל האות כלל ולכן נלענ"ד דבאמת בגוונא דנפל דיו איכא תרי טעמי להתיר המחיקה ודא פיון שנפילה זו גרם לה שאין שם אות עליו שוב לאו בקדושתיה קאי ומותר למוחקו ועוד י"ל דע"כ לא אסרה תורה אלא כשמוחק ע"מ לקלקל השם אבל אם המחיקה על מנת לתקן שקילקולו זהו תיקונו אם כן מעיקרא אין שם מוחק עליו כלל וזה מבואר בלשון מסכת סופרים פ"ק וא"ו המוחק אות אחת מהשם עובר בל"ת כו' אבל הדיו שנשטפה על הכתב מותר למוחקו שלא היה פנונתו אלא לתקן עכ"ל הרי מבואר דלאו מטעם שהאות כבר נפסל אתי עלה רק מטעם שאין זה מחיקה פיון שאין הפנונה רק לתקן וכ"כ להדיא במרדכי פ' הקומץ וז"ל ואומר ר"י שאם הדביק אות של שם שיכול אפ"י למחוק דאזהר' למוחק השם מלא תעשון כן הא תיקון הוא ושרי וראיה ממ"ס המוחק אות אחת כו' ה"נ פנונתו לתקן ושרי עכ"ל הרי מבואר דמטעם פנונתו לתקן אתי עלה וא"כ א"ש גם לשיטת הסמ"ק ודעימיה דמחיקה זו שריא אעפ"י שעל ידי זה ימחוק גם מהאות והאות לא נתבטלה צורתו מ"מ פיון שפניו מכוסות וא"א להאיר פניה פי אם בדרך זה אין פאן איסור מחיקה שהפנונה כדי לתקן וכן מבואר בשו"ת תשב"ץ סימן ב' וז"ל מיהו אפילו שם הפתוב בס"ת אין איסור אלא כשמתפנין למחוק ולאבד אבל כשמתפנין לתקן מותר וכ"כ בה"ג שאם נפלה טפת דיו כו' ועוד יש להביא ראיה מענין גתיצת המנזח שהוא בלאו וה"ה לסתירת אבן אחד מן ההיכל או מן העזרה ומצינו שמוותר לסתור אבנים בהם כדי לתקן ואפילו לסתור ההיכל כולו כדאשכחן לבבא בן בןטא כו' וה"ה גמי למחיקת השם שאם הוא מתפנין לתקן שהוא מותר למחוק שרי מחיקת השם ונתיצת המנזח וההיכל מחד לאו נפקי מלא תעשון כו' עכ"ל והטעם פשוט דהא התורה לא אסרה רק באופן שצא הצווי לעשות כן לע"א כמ"ש מזבחותרם תתוצון ועל זה באה האזהרה לא תעשון כן לה' אלקיכם ופשיט' דנתיצה דע"א הוא דרך השחתה דוקא ואם סותר ע"מ לבנות הך סתיר' בגין מקרי וחיב עליו משום שבת דלא מיקרא מקלקל פיון שעושה ע"מ לבנות וכתב הרמב"ם פ"ק יו"ד מהלכות שבת הסותר כל

שהוא חייב והוא שישתור ע"מ לבנות אבל אם סתר דרף השחתה פטור וכינן דבע"א החיוב לעשות דרף השחתה דוקא כדאמרין שוחק וזורה לרוח כו' ממילא דבכה"ג הוא דאסרה תורה לעשות פן בדברים שהם קדשי שמים וכ"כ הרמב"ם בפ"ז מהל' יסודי התורה הסותר אפ"י אכן אחת דרף השחתה מן המזבח או מן ההיכל או מן העזרה לוקה שנאמר כו' וכן השורף עצי הקדש דרף השחתה לוקה שנאמר ואשריהם תשרפון באש וכתוב לא תעשון פן כו' ולענ"ד שפן דעת התוספות גם פן דהוה דהשורף עצי הקדש הוא דרף השחתה דוקא שהרי התוספות בפסחים דף כ"ח ד"ה אין פודין הקשו דאפתי נמעול דלכשישרוף ויעשה אפר יכול לפדותו כו' ולכאורה מאי קושיא דהא גם הגזבר לא מצי שריף ליה שהרי יתחייב עליו משום שורף עצי הקדש כדאיתא במכות דף כ"ב אלא ע"כ דכל דלאו דרף השחתה שרי וכינן דהתם קאי למ"ד אין פודין וכמות שהוה עכשיו לא שני מידי הוה שריפה לאו דרף השחתה הוא ונשפיר מצי שריף ליה כדי לעשותו דמים ע"י פדיון ומה שהקשה הפ"י שם דהא חמץ מהנזקבין למאי דקי"ל פתכמים לק"מ דדוקא בהדיוט שחמצו אסור עליו אז אפרו גם פן אסור לאחר זמן משא"כ בחמץ של הקדש שפיר ההקדש יכול לשרפו וההדיוט נהנה ממנו דהנה פתרכו כו' וכן נלענ"ד בעפ"ם ששרף את חמצו רשאי ישראל להנות מאפרו אף בלא"ה דבריו תמוהים דהתם קאי אליבא דריה"ג דס"ל דאפילו גוף החמץ מותר בהנאה אלא שאין פודין כו' וא"כ שפיר מקשו התוספות דמצי להנות מאפרו ועכ"פ מבואר מזה דכל דלאו דרף השחתה ע"ז לא נאמר לא תעשון: ולעד"נ עוד ראיה מהא דקי"ל גבי סוטה שמוחקין את השם כדאמרין שם שנכתב בקדושה ימחה על המים ומייתי לה בתשב"ץ התם וכתב דהותרה מחיקת השם מגזרת הפתוב דכתיב ומחה כדי לעשות שלום בין איש לאשתו כו' ואין ללמוד מכאן היתר לדברים אחרים דגזיה"כ הוא ולכאורה קשה דא"כ בריש יבמות דמפלפל הש"ס מנ"ל דאתי עשה ודחה ל"ת גילף מהקא דדחי וכיוצא בזה הקשו בתוספות שם כפיה קושיות ע"ש ולכאורה הנה אפשר לומר דמהא ליכא למשמע מיניה וכמ"ש התוספות ביבמות דף ה' ע"ב ד"ה פולח משעטנז נפקא דמבגדי פהונה לא הנה מצי למילף בעלמא משום דמצנתו בכך דבע"א א"א לקיים מצנתו כמש"ל דלא ילפינן מאשת אח ובאמת צ"ע דלמה נקטי התוספות בגדי פהונה דהו"ל למימר דגילף ממליקה דשרי לפהנים (למאי דלא סלקא אדעתיהו דצורף עבודה שאני) ולשנויה עלה משום דמצנתו בכך ובמנחות דף מ"ה אמרינן דאיצטרף למימר נבילה וטרפה לא יאכלו הפהנים דסד"א הואיל ואשתרי מליקה לגבייהו וכתבו התוס' אע"ג דלעיל פרכינן שפך מצנתו בכך וכלאים גמי אסרינן להו בלא קרא מ"מ אתי לאוריין לן דלא נטעי למילף מיניה עכ"ל ור"ל דנדאי השתא דגלי לן קרא דאע"ג דמליקה שריא מ"מ נבילה וטרפה אסורה להו שפיר ידעינן דטעמא משום דמצנתו בכך ולכן גם בכלאים אמרינן הכי דאע"ג דבגדי פהונה אשתרי להו דמצנתו בכך שאר פלאים לא אשתרי משא"כ אי לא גלי לן קרא גבי נבילה וטרפה באמת הנה אמרינן דלאו משום מצנתו הוא רק דקל הוא שהקילה תורה בנבילה וכלאים לגבי פהנים: איברא שלענ"ד נראה לינשב קושיות התוספות בפשיטות דהא ודאי הא דאמרינן שם במנחות דף ג' שפן מצנתה בכך פירושו שדרף המצנה היא דוקא בכך ולא באופן אחר דאם הנה מותר בין בשחיטה ובין במליקה שפיר הנה ילפינן מיניה דמליקה אשתרי לגבוה משא"כ השתא דחזינן דדוקא מליקה הותרה ולא שחיטה

א"כ אין לתלות ההיתר לומר דמליקה אשתרי בדרף היתר לבד דא"כ למה נאסרה השחיטה דכלפי לניא אלא ע"כ שאין זה מטעם שהותר בכך אלא משום שכן דרף עבודתה ומצותה וא"כ אין ללמוד משם היתר למקום אחר: ולפי"ז לק"מ דלעיל בדרף ה' דבעי למילף טרפה בק"ו מבעל מום שאסור להדיוט ומותר לגבוה וקאמר עלה מליקה תוכיח שאסור להדיוט ומותר לגבוה שפיר קאמר מה למליקה שדרף מצותה בכך דהא אם שוחט עוף הוא אסורה לגבוה וא"כ ע"כ לאו מטעם שהותרה מליקה אחינו עלה שהרי השחיטה נאסרה בזה משא"כ פאן דלא מיירי לענין העבודה רק לענין אכילת פהגים שהם מותרים לאכול ממליקה שפיר היינו יכולים לטעות דנבלה וטרפה נמי אשתרי דהא שהתירה התורה לפהגים לאכול המליקה אין הטעם שפך הוא המצוה שיאכלו המליקה דמה"ת נאמר פן אלא הטעם משום דכהגים מותרים בנבלה דליכא למפרך שכן מצותו בכך שהרי אין מותרים לאכול רק מליקה ולא שחיטה דמאן לימא לן שלא היו מותרים לאכול בשחיטה ג"כ אילו הנה עבודתה דרף שחיטה רק לפי שדרף עבודתה ומצותה למלוק לכך הן אוכלין במליקה דוקא וא"כ אף שיש מקום לומר שמה שאוכלין מליקה היינו משום שמצותה ג"כ בכך שמשלחן גבוה קא זכו מ"מ ליכא הוכחה לזה וע"כ לא פרכינו הכי אלא היכא שיש הוכחה שלא הותרה רק בכך דוקא ובמותר להדיא נאסרו ע"כ שכן דרף המצוה בכך ולכך א"ש דבכלאי' הפהגים אסורים בלא קרא דליכא למימר הואיל ואשתרי פלאים לגבייהו לגבי פהגים דשם איכא הוכחה דטעם ההיתר משום שמצותו בכך ואין זה מטעם היתר פלאים לפהגים דהא חזינו דמן המותר להדיוט אסור ובעי פלאים דוקא ואם האבנט של בויץ אסור וכן הא מאי דפריף התם מה למנחת העומר שכן מצותו בכך פירושו פך כמבואר ברש"י שם והוא נכון מאוד לענ"ד: ועכ"פ נראה בזהיא דמחיקת שם גבי סוטה ליכא למילף מיניה דעשה שצותה תורה גבי סוטה דוחה ל"ת דלא תעשון משום דמצותה בכך שהרי אם אינו מוחק השם המגילה פסולה.

אמנם אחר העיון ז"א דא"כ גבי מצורע דכתיב וגלח כל שערו את ראשו כו' וילפינו מיניה התם דעשה דוחה ל"ת נמי נימא דהתם מצותו בכך שהרי אם אין מגלח לא יצא וראיתי שהתוספות שם ביבמות דף ג' ד"ה ל"ת שיש בה פרת כו' הרגישו בזה וכתבו לחלק בין אשת אח דמצותו בכך דאל"כ בטלה מצנת יבום אבל בכלאים בציצית שפיר ילפינו בעלמא דאי לא מקיימת בפשתן מקיימא בצמר, ואפ"ה דחי וכן וגלח כל שערו דמצורע מקיום בשער דהיתר דכל שערו קרינו ביה פמו כל מלאכה דשבת כו' א"נ כל שערו ממש ובנמרטו פאת ראשו וזקנו וכן כל הגי דמייתי מיקיימו בדוכתי אחריתי עכ"ל ולפי"ז שפיר הנה מתקיים ומחה אל המים חוץ מתיבת השם הקדוש (אמנם באמת סברת התוס' בזה צ"ע דמה בכך שפגלח שער דהיתר פינו שותגלחת הראש מעפכת הרי מיקרי דמצותו בכך דאל"כ בטלה מצנת גילוח וה"נ דכונתיה לענין מחיקה דכינו דמצרכינו למוחקה פולה עם תיבת השם ע"כ דהכי משמעוטיה דקרא ובלא זה לא קרינו ביה ומחה כו' א"כ גם זה הוי כמצותו בכך) או אם נמחק השם שפמגילה מעצמו שוב יכול למחוק השאר וכעין שפכתו התוס' בנמרטו שער ראשו כו' וא"כ הדק"ל דלמה לא קאמר הש"ס דילפינו דעשה דחי ל"ת ממה שהתירה התורה למחוק השם גבי סוטה וא"ל דשאני התם דמעיקרא הוא נכתבת ע"ד למוחקה וכמ"ש לקמן סברא כזו בשם הירושלמי ז"א דאדרבה הא הוי בזוי טפי שפכתו מגילה מעיקרא עם השם כדי למוחקו ואפ"ה עשה

זו דְּנוּמְחָה דוּחָה הַל"ת אֵלָא ע"כ כַּמ"ש דְּעֵינְקֵר אִיסוּר דְּמַחִיקַת הַשֵּׁם אִינוּ אֵלָא אִם הוּא דְרַף הַשְּׁחָתָה דוּגְמָא מַה שְּׁהַצְרִיכָה הַתּוֹרָה לַעֲשׂוֹת לַע"ז וְכָל שְׂאִין פְּנוּנְתוֹ ע"ד זֶה אִין פְּאֵן אִיסוּר לָאוּ כְּלָל וַא"כ א"ש דְּלִיכָא לְמַשְׁמַע מְהָא דְעֵשָׂה דוּחָה ל"ת דְּבַאֲמַת לָאוּ מְהָא טַעְמָא אֲתִינּוּן עֲלָה אֵלָא כִּינּוּן שְׁחָתָה תּוֹרָה לְמַחֲוּק הַשֵּׁם וְהוּא עוֹשָׂה פֶן לְקִיָּים מִיִּמְרָא דְרַחֲמֵנָא אֲזֵלָא לִיה אִיסוּר לָאוּ שְׂבוּ לְגַמְרִי שְׁהָרִי אִינוּ עוֹשָׂה דְרַף הַשְּׁחָתָה שְׁהוּא ח"ו לְהַמְרוֹת עֵינֵי כְּבוֹדוֹ אֵלָא אֲדַרְבֵּה שְׁלִיחוּתֵי דְרַחֲמֵנָא קַעֲבִיד וְאִין עֲלִיו עוֹן אֲשֶׁר חָטָא כְּלָל מִשָּׂא"כ בְּעֵלְמָא שְׁפִיר אִיכָא אִיסוּר לָאוּ רַק דְּאֲתֵי עֲשָׂה וְדַחֵי לִיה וְהִינּוּ דְמִיָּתֵי מְצִיִּצִית וְכַלְאִים וְכָל הֵינִי: וּמַצְאֵתִי בְּשׁו"ת אַא"ז רַמ"א סִימֵן ק' אוֹת יו"ד שֵׁם שְׁכַתְבּ בְּפִירוּשׁ תְּשׁוּבַת רַב הַאי הִבִּיאָה הַמְרָדְכִי בְּשִׁבּוּעוֹת וְאִי קִשְׁיָא גַבֵּי סוּטָה דְכַתִּיב וְכַתְבּ וּמַחָה אֲמָרָה תּוֹרָה כּו' הָא לָא קִשְׁיָא דְהָא מוֹצִיא מִיָּדִי סִפְק וּמִיָּדִי אִיסוּרָא וּפִירֵשׁ הַרְמ"א שַׁר"ל שְׂאִין זֶה בְּכַלל מְחִיקַת הַשֵּׁם שְׂאֵנוּ לּוֹמְדִים מְנוֹאֲבַדְתִּים דְּדוּקָא דְרַף מְחִיקָה וְאֲבִיגְדָה אֲבָל לְצוּרָה תִּיקוּן שְׁרִי כְּמוֹ דְאִיתָא בְּהַלְכוֹת ס"ת וְתַפְּלִין אִם נָפַל דִּיו כּו' ע"ש וְשְׁמַחְתִּי שַׁת"ל פְּנוּנְתִי לְדַעְתּוֹ: אִיבְרָא שַׁמ"ש בְּשֵׁם הַתּוֹסְפוֹת שְׁכַתְבוּ דְגַבֵּי כְּלָאִים בְּצִיִּצִית לָא מִיִּקְרִי מְצִנְתּוֹ בְּכַף דְשְׁפִיר מְתַקְנִימַת בְּצִמְרֵי הַדְּבָרִים סוּתָרִים לַמ"ש בְּמַנְחוֹת דָּף ד"ה מַה כְּלָאִים שְׁכּוֹן מְצִנְתּוֹ בְּכַף וְאֵע"ג דְּאֲפִשֶׁר לְקִיָּים בְּטִלִית שֶׁל צִמְרֵי מ"מ בְּסִדִּין פְּשִׁתָּן שְׁחִיב בְּצִיִּצִית לָא אֲפִשֶׁר לְקִיָּים בְּכַף עכ"ל אֲמַנְם רַש"י שֵׁם פִּי הָא דְקִאֲמַר מַה לְכַלְאִים שְׁכּוֹן מְצִנְתּוֹ בְּכַף אֲכַלְאִי דְבַגְדֵי כְּהוֹנָה קִאִי אֲבָל הַתּוֹסְפוֹת רְצוּ לְתַמְנָן דְּלָא תִיקְשִׁי לְפִי מַה דְקִאֲמַר הַתָּם דְצִיִּצִית לָא מִיִּקְרִי צוּרָה הַדְּיוּט דְמְצִנָּה הוּא וְלַעֲנֵן דְּבַרֵּי הַש"ס הֵם מְתַפְּרָשִׁין בְּאִוְפֵן אַחַר וְדוּקָא לַעֲנִין הַתָּמַר מְכַלְלוֹ אֲצֵל הַדְּיוּט קִאֲמַר דּו"א וְכַבֵּר קְדַמוּנֵי בְּשׁו"ת שְׂאֵגַת אַרְי' וְגַם אִין פְּאֵן מְקוּמוֹ: וְנִלְעַנֵּן דְּעוֹד רְאִיָּה מִמ"ש הַרְמַב"ם פ"ט מֵהַלְכוֹת פְּלִי הַמְקַדֵּשׁ הַקּוֹרֵעַ פִּי הַמְעִיל לּוֹקָה שְׁנַאֲמַר לָא יִקְרַע וְה"ה לְכָל בַּגְדֵי כְּהוֹנָה שְׁקִרְעוּן דְרַף הַשְּׁחָתָה לּוֹקָה וְכַתְבּ הַמ"ל שֵׁם בְּשֵׁם קְרַבֵּן חֲגִיגָה דְדוּקָא בְּשִׂאָר בַּגְדֵי כְּהוֹנָה אִינוּ לּוֹקָה אֵלָא דְרַף הַשְּׁחָתָה אֲבָל מְעִיל לּוֹקָה שְׁלֵא בְּדְרַף הַשְּׁחָתָה וּמְטִי בַּה מִמ"ש רַבִּינוּ פ"ז.

מַהֲל' מַעַה"ק וְר"ל דְשֵׁם כְּתַב הַרְמַב"ם מְעִיל שְׁנִיתָז עֲלִיו דִּם חָטָאת וְיָצָא וְנִטְמָא וְהָרִי הַקּוֹרֵעַ אוֹתָה לּוֹקָה פִּיצַד הוּא עוֹשָׂה מְכַנִּיסוֹ כּו' וְכַתְבּ הַמ"ל שֵׁם בְּשֵׁם הַקְּרַבֵּן חֲגִיגָה דְדוּקָא בְּמְעִיל הַנְּצָרְכוֹ לְתִיקוּן זֶה מִשָּׂא"כ בְּשִׂאָר בַּגְדֵי כְּהוֹנָה יְכוּל לְקוֹרְעֵם שְׁלֵא כְּדְרַף הַשְּׁחָתָה עכ"ל הָרִי מְבוֹאֵר דְלִפִּי שְׁקוֹרֵעַ לְצוּרָה פִּיבּוּס וְאִינוּ דְרַף הַשְּׁחָתָה שְׁפִיר דְמִי לְקוֹרְעוֹ וְעִיָּין בַּכ"מ שֵׁם שְׁזָה נִלְמַד מְהָא דְהַנּוֹתֵץ אֲבָן מְעַל הַמְזַבֵּחַ וּפְשִׁיטָא דְחַד דִּינָא אִית לְהוּ אִיבְרָא דַּהַמ"ל בְּהַלְכוֹת פְּלִי הַמְקַדֵּשׁ כְּתַב עַל דְּבַרֵּי בַעַל ק"ח וְלִדְיָדִי לִיתְנִיָּהוּ לְהֵנִי מִיָּלִי עכ"ל וְסַתְּם הַדְּבָרִים וְלָא פִירֵשׁ מְאִיזָה טַעַם וּבְהַלְכוֹת מַעַה"ק הִבִּיא דְבַרֵּי הַק"ח בְּסַתְּם וְלָא אֲמַר עֲלָה וְלָא מִיָּדִי וְלְכַאוּרָה נְרָאָה דַּס"ל דְּבַגְדֵי כְּהוֹנָה מְמַעִיל יִלְפִינּוּ לְהוּ דְאֲזַהֲרָה דְלָא יִקְרַע לָאוּ דוּקָא בְּמְעִיל אֵלָא ה"ה לְכָל בַּגְדֵי כְּהוֹנָה וַא"כ גַּם בְּמְעִיל דוּקָא דְרַף הַשְּׁחָתָה בְּעִינּוּ אֲבָל לַעֲנֵן דְּצ"ע דַּמָּה"ת לְלַמּוֹד כָּל הַבְּגָדֵי כְּהוֹנָה מְמַעִיל וְגַם בְּמְעִיל גּוֹפָא לִיתִיָּה רַק הַקּוֹרֵעַ פִּי הַמְעִיל וְכֵן הַרְמַב"ם בְּמַנְנֵן הַמְצִוֹת ל"ת פ"ח כְּתַב הַזְהִירָנוּ מְקוֹרֵעַ פִּי מְעִיל כַּה"ג אֲבָל יֵהִי אַרוּג כְּמוֹ שְׁהוֹגֵבֵל כּו' וְכֵן בְּהַלְכוֹת סְנֵהֲדָרִין כְּשִׁחְשֵׁב מִנִּין הַלּוֹקִין כְּתַב הַקּוֹרֵעַ פִּי הַמְעִיל וְלָא הַזְכִּיר בַּגְדֵי כְּהוֹנָה לְפִי שְׁזָה בְּכַלל נּוֹתֵץ אֲבָן כּו' לְפִי שְׁבַכְלָל הַצִּוּוִי לְאַבְדּ וּלְשַׁרְשׁ ע"ז יֵשׁ בְּכַלל הַזֶּה ג"כ לְקוֹרֵעַ בַּגְדֵי מְשֻׁמְשִׁין וְלְכַלּוֹתֵם וּמְמִילָא דְכַנְגָדוּ בְּקוֹדֵשׁ אִסוּר מְשׁוּם לָא תַעֲשׂוּן כּו' וְעִיָּין בְּמַנְנֵן הַמְצִוֹת מְצִנְתּוֹ

ל"ת ס"ה שכ' ונ"ל הנהירנו מנתוץ ומאבד בתי עבודת האל ומאבד ספרי הנבואה שלא
למחוק שמות הנכבדים והדומה לזה ולשון האזהרה כו' וכל מי שעבר על דבר זה שהרס
דבר מן ההיכל והמזבח והדומה לזה או שימחה שם משמות ה' לוקה עכ"ל הנה מ"ש
והדומה לזה ר"ל פגון בגדי פהונה וכיוצא בו הלכה פינו דמקרא דל"ת ילפינו ליה לכה
בעינו דרף השחתה משא"כ בלאו דפי המעיל שפאמר בו לא יקבע תו לית לן לפלוגי בין
אם הוא דרף השחת' או לא אף בש"ס דיומא דף ע"ב אפרינו המקרע בגדי פהונה לוקה
שפאמר לא יקבע הנה מלשון זה מבואר כמ"ש בדעת המ"ל דכל בגדי פהונה ממעיל
ילפינו להו ובכולהו בעינו דרף השחתה ואע"ג דבמקרא לא נרמז אם צריף שיהיה דרף
השחתה מסתבר ליה להרמב"ם שאין האיסור אלא בדרף השחתה דוקא וכמ"ש בספר
החינוך מצנה ק"א שלא להכרית פי המעיל של כה"ג שפאמר לא יקבע משרשי המצנה
לפי שהקריעה הוא דבר גנאי אצלנו ולענן השחתה והוזהרנו עליה בלאו שילבשוהו
ביראה כו' שירא מלקורעו ומלהשחית בו דבר עכ"ל הרי שפתב טעם המצנה שלא יהיה
דרף השחתה וכיוצא בזה פתב הרמב"ם שם שהמזיח חושן מהאפוד ומפרק חיבורו דרף
קלקול לוקה ואע"ג דבמקרא איתא סתם ולא יזח פתב הרמב"ם מדעתו דרף קלקול (אף
לענן הסרת הבדים פתב סתם) דמסתבר ליה דבכה"ג מייירי שמזיח דרף קלקול אבל אם
צריף לתמן שם אינה דבר אינו עובר: ועדיין צ"ע מנ"ל ללמוד כל בגדי פהונה מפי
המעיל שהוא מבגדי כ"ג ואיף שיהיה צריף לישב לפי זה הו דמעיל שנטמא מכניסו
פחות מג"א שאסור לקורעו ולמה יהא אסור דהא לדעת המ"ל וכן משמע בש"ס שנה
דין המעיל לכל בגדי פהונה וצריף דרף השחתה דוקא וצ"ל דאע"ג דעושה פן פדי שיכול
לקיים בו מצות פיבוס מ"מ פינו שהוא צריף לקורע אותו פדי לבטלו מתורת בגד שיהיה
נטהר מטומאתו אע"ג דמשייר בו פדי מעופרת מ"מ לאו בגד מיקרי מדאורייתא והא
דמיקרי בגד לענן פיבוס היינו מחמת שמועיל ע"י יחוד כמ"ש התוס' שם וא"כ פשיטא
דאסור משום לא יקבע שהרי הוא קורע אותו דרף השחתה ומבטל אותו מתורת בגד
ומה בכף שרוצה לקיים בו מצות פיבוס ודוקא אם צריף לאותו דבר בשביל תיקון הבגד
גופא משא"כ בזה: והנה הט"ז בא"ח סימן קנ"א פתב לענן בהכ"נ אם רוצה לנתוץ קצת
במקום אחד שיהא שם גומא אע"פ שהוא לו לצורף אסור עכ"ל ומ"מ אם סותר ע"מ
לבנות במקומו פשיטא דמודה דשרי כמ"ש בשלחן ערוף שם ומקורו מהמרדכי שכ' דהאי
נתיצה בנן מקרי וא"כ בנ"ד דמוחק ע"מ לכתוב במקומו גם הט"ז מודה דלא מיקרי
מחיקה אף בלא"ה מ"ש הט"ז לאסור אף לצורף צ"ע כמ"ש ל וכן ראיתי בא"ר שם
שהקשה על הט"ז מדברי הרמב"ם בהל' יסודי התורה ובהל' בית הבחירה דהנותר מן
המזבח דוקא דרף השחתה אסור כו' והיינו כמ"ש ולהט"ז צ"ל דכל שאינו בונה במקומו
מיקרי דרף השחתה אף שפוננתו לצורף דבר ולענ"ד ז"א פמו שהוכחתי מדברי התו'
בשורף עצי הקדש דלצורף שפיר דמי וכן מוכח מלשון הרמב"ם דאל"כ למה נקט פלל
גבי שורף עצי הקדש דרף השחתה דלמעוטי מאי קאתי ולא מסתבר לומר דאתי למעוטי
הצריף לעצי המערכה וכיוצא בו דפשיטא דלא צריף להשמיענו פזאת פלל וע"כ דאתי
למעוטי השורף לאיזה צורף והשחתה לא מיקרי כ"א פשעושה במתכוון לאבד הדבר
ההוא ולקלקלה פמו שחייבה התורה לעשות לע"א וכן נלענ"ד מבואר ממ"ש הרמב"ם
בפ"ז מהלכות מלכים פל הקוצץ אילן מאכל דרף השחתה לוקה אבל קוצצין אותה אם

מזיק אילנות אחרים או מפני שמזיק בשדות אחרים או מפני שדמיו יקריל לא אסרה תורה אלא דרף השחתה עכ"ל הרי להדיל דכל שהוא צריך לו לאיזה דבר אע"פ שהוא פלה לגמרי מ"מ לאו דרף השחתה מיקרי וע"ש באשר"י בב"ק דף צ"א שכ' שם דאף בצריף למקומו מותר ואע"פ שהתוס' שם ביקא דמיייתי התם אמר ר"א המקרע על המת יותר מדאי עובר על כל תשחית פתבו דמיייתי מינה דאף לצורף כגון התם שהוא לצורף המת אסור ע"ש שהדבר פשוט שר"ל שיש עכ"פ איזה צורף קצת דהא בהדיל אמר התם דדוקא ביותר מדאי עובר וכתבו התוס' שם הא דשמואל קרע תליסר מאני כו' צורפא מרבנו שאני דאין זה יותר מדאי אלמא כל שהצרה שנה בנזק לאו השחתה מיקרי וכן מבואר בשבת דף ד' דשרי למקרע כדי למרמי אימתא אאינשי ביתי ועיין ביש"ש פ"ק החובל סי' נ"ט ואין להאריף: אף צ"ע מדברי רבינו אלי' מזרחי שהבי' בא"ר שם שכ' על דברי רש"י פ' ראה שכתב וכי תעלה על דעתך שישראל נותצין מזבח כתב ונ"ל דבשלמא במוחק אפשר שלא פיגון דרף השחתה אלא מפני שלא נכתב במקומו או שלא בכבודו מחק אותו כדי לקותבו במקומו כו' אבל הנותץ אכן כו' שאין מן זהר עליו אלא דרף השחתה בעלמא כמ"ש הרמב"ם וסמ"ק א"כ איף אפשר שיעלה על הדעת כו' ובאמת שדבריו צ"ע למה פסיקא לי טפי בנותץ מבמוחק דהא תרנוייהו מקרא דלא תעשון נפקא וראיתי בפרי מגדים שפירא שהרגיש בזה ולכאורה י"ל פוננתו דנדאי א"א לומר דקרא בנותץ מיירי ואוסר אף לצורף דהא אשכחן במשפן מפרקין המשפן ומסקין המזבח אף באמת ז"א דהתם הנסיעה הי' עפ"י הדבור וכדאמרי' בשבת דף ל"א שאני משפן פינן דכתיב ביה עפ"י ד' יחנו פסותר ע"מ לבנות במקומו דמי גם י"ל דהתם הוקם מעיקרא אדעתא דהכי וסופו להתפרק שפיר יש להתיר וכמ"ל סב"א זו לענין מגילת סוטה ולקמן אבאר עוד בזה: שוב ראיתי בש"ג פ"ד דשבועות שכתב שם ג"כ דאם מתכונן לתקן אע"פ שמוחק להדיל את השם ואין במחיקה ההוא תיקון רק שמתכונן לתקן שפיר דמי וראיתו מבכורות דאמרינן התם גבי פרה אדומה שיש בה שתי שערות שראשן משחיר גוזה במספרים ולא חיישינן לאיסור גיזה פינן שאינו מתכונן לגזז אלא לתקן הפרה ואע"פ שהוא גוזה להדיל כו' ע"ש באורף וראיתי בספר משנת חכמים להגאבדק"ק זאמושטץ נ"י שפלפל בענין זה של מחיקת השם ואין פנאי לעמוד על כל פרט מדבריו אף זה חזיתי שהביא דברי הש"ג והשיג על ראיתו דאין משם ראי' רק היכא דבמחיקה גופא הוי תיקון כגון התם שבאותו גיזה הוא מתקן גם השיג עליו דאף להיכא דהמחיקה גופא הוי תיקון (כגון התם שבאותה גיזה הוא מתקן) אין ראי' דהתם אין איסור רק מדרבנן כדמסיק התם דפרה קדשי ב"ה הוא ולכך שרי אע"ג דהוי פסיק ריש' דלא ניחא ליה מ"מ מדרבנן שרי התם משום דלא שכיח אבל בלא"ה אין להתיר בשאר איסורין בפ"ר אע"ג דלא ניחא לי דדוקא במלאכת שבת אמרינן הכי כמ"ש הפוסקים ע"ש באורף ולענ"ד ז"א דמבואר בש"ג דמיייתי ראי' מסוגיית הש"ס דהתם לפרש"י דמפרש דאע"פ שהוא גוזה במספרים להדיל אין בזה משום גוזה פינן שהוא אינו מכונן לגיזה ומשם למד הש"ג לענין מחיקת השם ג"כ דאע"פ שהוא מוחק ממש מ"מ פינן שאין פוננתו למחיקה רק עושה כן ע"מ לתקן אין שם מוחק עליו דוק ותשכח שם וא"כ פשיטא דלק"מ מ"ש בספר מ"ח דהתם בגיזה הוא מתקן ז"א דמה יושיענו זה שהוא מתקן בגיזה דאטו האיסור בגיזה לפי שהוא מקלקל עד שנאמר דבפרה שיש בה

שְׁעָרוֹת יִשְׂרָאֵל מִשְׁחִיר הוּא מְתָקוֹ בְּגִזְזוֹתָהּ הֲלֹא הָאִסּוּר בְּגִזְזוֹתָהּ לְפִי שְׁאֶסְרָה תּוֹרָה הַגִּזְזָה בְּקַדְשִׁים וּמָה זֶה תְּשׁוּבָה שְׁמֵתָקוֹ בְּגִזְזוֹתָהּ (וְדוּק' לְעַנְּנָן מְחִיקָה שְׁפִיר י"ל סְבָרָא זֶה דְּשָׁם הַטַּעַם מִשׁוּם דְּמַקְלָקֵל הַשָּׁם בְּמַחִיקָה זֶה וְא"כ פְּשָׁהוּא מְתָקוֹ בְּמַחִיקָה זֶה אֵין אִיסּוּר מִשָּׂא"כ אִם אֵין הַתִּיקוֹן בְּמַחִיקָה עֲצָמָה רַק שְׁמוּחָק עֵתָה ע"מ לְמַתָּן ס"ל דְּבִשְׁעַת מְחִיקָה כְּבָר עֵבֶר וְאֵין מוֹעִיל מָה שְׁמֵתָקוֹ אַח"כ וְהַש"ג מִיִּתִּי רֵאִי מִהֵךְ דְּפָרָה דְּבַתֵּר מִתְּשַׁבְּתוֹ אֲזִלְיָנָן וְכִינּוּן שְׂאִינוּ עוֹשֶׂה רַק לְמַתָּן וּלְהַכְשִׁיר הַפָּרָה לֹא קָרִינוּ בִּיהָ לֹא תִגְזוּ וְה"ה לְעַנְּנָן מְחִיקָה כִּינּוּן שְׂאִין כְּנֻנְתּוֹ עַל הַמְּחִיקָה לֹא שָׁם מְחִיקָה עֲלֵי וְלָכוּ אֵין לְחַלֵּק בְּזָה בֵּין אִם מְתָקוֹ בְּמַחִיקָה עֲצָמָה אוֹ ע"מ לְמַתָּן אַח"כ דַּס"ס אֵין כְּנֻנְתּוֹ לְמַחֲזֵק כ"א לְמַתָּן וְזֶה מְבֹאֵר מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' שָׁם ד"ה גּוֹזֵז וְז"ל וְבָקָן פִּירֵשׁ דְּדִיָּיק מִהָא דְּשָׁרֵי מִשׁוּם דְּאֵין מְתַפְּנִין לְשָׁם גִּזְזוֹתָהּ אֲלֵא לְמַתָּן וְקָשָׁה (כַּצ"ל בְּתוֹ) דְּאֵין זֶה כְּשָׂאֵר לְשׁוֹן אֵין מְתַפְּנִין בְּעַלְמָ' כִּינּוּן דְּכַנּוּנָה גּוֹזֵז וְיֵשׁ לִינְשֵׁב דְּהָכִי פִּירֵךְ כּו' ה"נ ה"ל לְמִשְׁרֵי בְּכָל עַנְּנָן כִּינּוּן דְּעוֹשֶׂה לְצוֹרֵךְ תִּיקוֹן שְׁחִיטָה דְּאֵין זֶה חֲשִׁיב גּוֹזֵז עַכ"ל הֲרֵי מְבֹאֵר לְהִדְּנָ' דְּאֵין לְחַלֵּק בְּכַף דְּאֵין בְּלְצוֹרֵךְ תִּיקוֹן שְׁחִיטָה שֶׁאֵח"כ אֵית לָן לְמִשְׁרֵי מַה"ט דְּאֵם אֵיתָא ה"ל לְשִׁנּוּי וּלְפִלּוּגֵי בְּהָכִי וְע"ש בְּתוֹס' שְׁפַתְבוּ שְׂאִין פִּירוּשׁ זֶה נִרְאֶה דְּבְּכָל עַנְּנָן יָכוֹל לְהַקְשׁוֹת בֵּין דְּהָה טַעְמָא מִשׁוּם שְׂדָא"מ בֵּין דְּהָה טַעְמָא מִשׁוּם דְּתוּלֵשׁ לֹא הֵינּוּ גּוֹזֵז וְצ"ע דְּעַדִּיפָא ה"ל לְאַקְשׁוּיָי דְּמֵאֵי מְתַרֵץ וְאב"א ר' יוֹסִי בֶן הַמְּשׁוּלָּם לֹא סָבַר כְּרַב וּר"ל דְּבִאֲמַת טַעְמֵי מִשׁוּם דְּשָׂא"מ מוֹתֵר וְלְפִי פִירוּשׁ זֶה עַדִּינָן הַקו' בְּמַקוּמָה עוֹמְדַת דְּבַכ"ע ה"ל לְמִשְׁרֵי אֵף לְתוּלוֹת אוֹ לְגִזְזוֹת בְּמַתְּפִינוּן כִּינּוּן שְׂאִינוּ עוֹשֶׂה אֲלֵא לְצוֹרֵךְ תִּיקוֹן שְׁחִיטָה וְצ"ל אֵלִיבָא דְּרִש"י דְּנֻדָּאֵי אֵי תוּלֵשׁ הֵינּוּ גּוֹזֵז א"ש הָא דְּלֹא שְׁרִינּוּ לִי הָכָא גְּבִי בְּכוֹר לְמַעַבְד פֶּן לְהִדְּנָא בְּכַנּוּנָת תְּלִישָׁה לְצוֹרֵךְ תִּיקוֹן שְׁחִיטָה דְּגִזְרִינוּ דְּלֵמָּא אַתִּי לְמַעַבְד פֶּן שְׂלֵא לְצוֹרֵךְ שְׁחִיטָ' מִשָּׂא"כ בְּפָרָה דְּמַה"ת יַעֲשֶׂה פֶּן כִּינּוּן דְּבִאֲמַת פָּרָה לֹא בַת גִּזְזָה הִיא אֲלֵא שְׁהַתּוֹרָה אֶסְרָתוֹ כְּמְבֹאֵר שָׁם מִשָּׂא"כ לְמֵאֵי דַס"ל דְּתוּלֵשׁ לֹא הֵינּוּ גּוֹזֵז שְׁפִיר קָשִׁי לִי דְּהָא גְּבִי פָּרָה חֲזִינוּ דְּמִתִּיר אִפִּי גִזְזוֹתָהּ גְּמוּרָה כִּינּוּן שְׂאִין מְתַפְּנִין לְגִזְזוֹתָהּ ה"נ ה"ל לְמִשְׁרֵי בְּמַתְּפִינוּן לְצוֹרֵךְ שְׁחִיטָה וְאֵי מִשׁוּם גִּזְזָה דְּלֵמָּא אַתִּי לְמַעַבְד הָכִי שְׂלֵא בְּמַקוּם שְׁחִיטָה הָא אִפִּי אֵי עֵבִיד לִיכָא אִיסּוּר' דְּאוּרְיִיתָא כִּינּוּן דְּתוּלֵשׁ לֹא הֵינּוּ גּוֹזֵז וּר"י בֶּן הַמְּשׁוּלָּם אֵינוּ מִתִּיר בְּמַתְּנֵי כ"א לְעֲשׂוֹת שְׂלֵא בְּכַנּוּנָת תְּלִישָׁה וְכַמ"ש הַתוֹ' וְהָרָא"ש שָׁם דְּאֵין לְטַעְמָ' דְּתוּלֵשׁ לֹא הֵינּוּ גּוֹזֵז אֶסּוּר בְּמַתְּפִינוּן גִּזְזָה אִטּו גִּזְזָה וְכֵן מִשְׁמַע מִפְּרִש"י בְּמַתְּנֵי שָׁם ע"ש ע"ז מְקַשָּׁה שְׁפִיר דְּהָא אֲשַׁפְּחוּן בְּפָרָה דַס"ל דְּאֵין גִּזְזָה גְּמוּרָ' לְצוֹרֵךְ תִּיקוֹן אֵין אִיסּוּר' וְא"כ כָּאן עַכ"פ ה"ל לְמִשְׁרֵי תְּלִישָׁה אֵף גִּזְזָה בְּמַתְּפִינוּן וּמִשְׁנֵי דַר"י בֶּן הַמְּשׁוּלָּם לֹא ס"ל כְּרַב אֲלֵא ס"ל דְּתוּלֵשׁ הֵינּוּ גּוֹזֵז וְא"כ אֶסּוּר לְמַעַבְד לְהִדְּנָ' מִשׁוֹ' גִּזְזָה הַנֵּן לְכַף גִּלְעָנָ' דְּנָכוֹן לְשִׁיט' רִש"י ז"ל: וְעַכ"פ מָה שְׁמְבֹאֵר בְּסִפְר מ"ח הַנֵּן לְפִלְפֵל בְּזָה בְּעַנְּנָן דְּשָׂא"מ וּפְסִיק רִישׁוֹ' ז"א כָּל דְּמַעוּלָם לֹא עָלָה עַל דַּעַת הַש"ג לומר שְׂזָה דְּבָר שָׂא"מ שְׁהָרֵי הוּא מְתַפְּנִין לְמַחֲזֵק וּמוֹחֵק בְּיָדִים וְכֵן לְעַנְּנָן בְּכוֹר כֹּל שְׁמַתְּפִינוּן לְגִזְזוֹתָהּ וְגוֹזֵז מִמֶּשׁ וְהַש"ס שָׁם דְּמַפְּלֵל בְּעַנְּנָן דְּשָׂא"מ וּפ"ר הֵינּוּ מִשׁוּם דְּאֵינוּ מְתַפְּנִין לְתְּלִישָׁה וְכֵן מְפָרְשִׁים הַתּוֹס' הֵךְ דְּפָרָה גּוֹזֵז בְּמִסְפָּרִים וְאֵינוּ חוֹשֵׁשׁ אֵף אִם גּוֹזֵז מִן הַשְּׁעָר כּו' זֶה בְּאֲמַת תְּלוּי בְּפִלּוּגָת' דְּשָׂא"מ דְּפִלְגִי ר"י וְר"ש אֵף הַש"ג לֹא כִּינּוּן לְזָה דְּאֵין זֶה עַנְּנָן לְמַחִיקָה שְׁהִיא בְּמַתְּפִינוּן רַק אֲזִיל בְּשִׁיטַת רִש"י דְּלֹא מִשׁוּם דְּשָׂא"מ שְׁרֵי הֵתָם בְּפָרָה רַק הַטַּעַם דְּבַכָּה"ג לֹא מִקְרִי גִזְזָה כָּלָל כֹּל שְׂאִין מְתַפְּנִין לְגִזְזוֹת וְאֵין זֶה תְּלוּיָהּ בְּדְשָׂא"מ דְּאֵין אִם נְאָמַר דְּשָׂא"מ אֶסּוּר הֵינּוּ לְעַנְּנָן מְלֵאכָה כְּגוֹן הַהוּא

דגורר אדם מטה כו' דנדאי יש ע"ז שם מלאכה אלא שנעשית מאלי' בלא פנונה ובכה"ג
ס"ל דאסור וה"נ לענן גזיזה בי"ט כמבואר שם משא"כ פאן שאין האיסור משום מלאכה
רק שאסור לגזוז וס"ל לר"י בה"מ דאחר פנונת הלב הן הדברים דכל שאין מתכונן לגזוז
לאו גיזה מיקרי (וכיוצא בזה כתב ה"ה פי"ב מהל' שבת לענן תיקון פלי דכל שאין
מכונן אין בו מלאכה פלל שהרי אין רוצה לעשות ממנו פלי דומה לקטימת קיסם שפל
שאינו קוטמו לחצות שיניו פטור ואפי' לר"י דמחייב דבר שא"מ כו' ע"ש ונהביאו המג"א
סי' שי"ח ע"ש ובמ"א פתבתי לנישב דלא תיקשי ע"ז מסוכה דף ל"א גבי מעעוט ענבי
הדס דפריה והא מודה ר"ש בפסיק ריש' כו' ועיין בתו' פתבו' דף ו' ואין פאן מקומו)
וכי משני בש"ס ר"י בן המשולם לא סבר כרב לאו למימרא דס"ל דשא"מ מותר דאדרבא
תיקשי טפי למה לא התיר בכל ענן רק ר"ל דלא ס"ל בהא כרב דתולש לאו היינו גוזז
וכמש"ל בפי' הסג"א אליבא דרש"י ואין זה תלוי' פלל בדשא"מ דעלמ' והש"ג ס"ל
ללמוד משם גם לענן מחיקה דג"כ בכוננה תלי' מלתא דאם פנונתו לשם תיקון אין שם
מוחק עליו וממילא דאין פאן מקום לפלפל בענן דשא"מ ופ"ר פלל כף הוא ברור דעת
הש"ג בזה: אבל מ"מ נלענ"ד שאין זו ראיה מכרחת שמה דוקא לגבי גיזה אמר הכי דאין
שם איסור גיזה נופל כ"א כשמתכונן לגזוז משא"כ פאן ואפשר דס"ל דק"ו הדברים
דוקא גבי מחיקה שהטעם הוא משום אבוד וקלקול השם וכל שאין מכונן לקלקל אדרבה
מתכונן לתקן אין לשום שם קלקול עליו פדאשפחן בשבת מקלקל ע"מ לתקן חייב
ושיעורו כמתקן ובהכי א"ש מה דמיייתי מהתם אע"ג דהתם אמרינן הטע' לפי שהו'
מדרבנן ולכמ"ש י"ל דעכ"פ חזינן דבכה"ג לאו גוזז מיקרי פיון דמקלינן עכ"פ בהקדש
ב"ה שאסור מדרבנן א"כ גבי מחיקה שהטעם משום קלקול יש להתיר אף באיסור
דאוריית' היכא שעושה ע"מ לתקן אף בלא"ה לק"מ לכמ"ש לעיל דהתם שפיר מפלגינן
בין היכ' דאסור מדאוריית' דאז גזרינן דלמא אי שרית לי' אתי למגזז במתכונן משא"כ
פאן שאין לגזור בכף דכי תעלה על דעתך שיהיו ישראל מוחקין את השם וכמו שאמר
ר' ישמעאל לענן נתיצת מזבח וגם יש מקום עיון במ"ש בש"ג שם לחלק דדוק' היכא
שמתקן דבר זה עצמו כגון נפל טיפת דיו שהשם לא הי' מתקן בתחלה ודכונמה בשערות
של פרה מותר לגוזז מפני שהם שחורות ופוסלת אותה ובגזיזה זו מתקן משא"כ
כשהדבר ההיא פתיקנו והוא בא לתקן ד"א לא כו' ע"ש וזה צ"ע דכבר פתבתי דהך דגיזה
בשערות של פרה לאו מטעם קלקול ותיקון אתינן עלה דמה מועיל מה שהוא תיקון
להכשיר פרה לעבור על לאו דלא תגזז רק הטעם דשלא במתכונן לגזיזה לא מיקרי גיזה
ואם ר"ל לפי שקודם שגזיזה פסולה הייתה ז"א דמ"מ קדשי ב"ה הוא וכל פסולי
המקדשין אסורין בגיזה ועבודה מדכתב תזבח ולא גיזה ועיין בתוספות שפראה
מדבריהם דמה שגוזז השחור אין בו איסור פלל פיון שהוא פוסל בפרה רק האיסור הוא
שמה יגזז יותר ולפי שאינו מעניינינו כ"כ קצתתי בזה: ועכ"פ מדעת הש"ג מבואר דס"ל
דכל כה"ג דאין מתכונן למחיקה וקלקול השם רק מתכונן לתקן לאו מחיקה מיקרי וא"כ
א"ש אף לשיטת הסמ"ק ודעימ' דס"ל דאין טפת דיו פוסל צורת האות דמ"מ שפיר דמי
למחוק ואדרבה א"ש טפי לשיטת הסמ"ק דלפי שיטת סה"ת צ"ל דל"ל במ"ס טעמ' שאין
פנונתו אלא לתקן ת"ל פיון שפבר נפסל ועיין בש"ג שם שהאריף בזה ומדמי לי' למטיל
מום ובאמת א"צ לזה כ"א לשיטת סה"ת אבל לדעת הסמ"ק א"ש פדכתובנא: אף מה

שיש לעיין בדבר לפי מ"ש בי"ד סי' רע"ו בב"י בשם הר"י אלקסנדר וז"ל ול"ל דכל מחיקה שהיא לתקון שרוא דהנזת אבן מן המזבח לא מחייב אלא בעושה דרף השחתה אבל אם נפגמה שצריך לתקן אחרת במקומה שרי שכן מציינו בני חשמונאי שנתצו מזבח שפנה עזרא מפני שטמאוהו היינונים פדאית' ביומא דהתם שאני דא"א לנו בלא מזבח וגם א"א לנו לבנות מזבח במקום אחר במקדש ששקום המזבח מכונן ביותר אבל אפשר לגנוז היריעה עכ"ל והנה מדבריו נראה דשלא דרף השחתה היינו שפגם אבן וצריך להסיר אותו לתת אחר במקומו ולענ"ד לזו לא הוצרך הרמב"ם לומר דרף השחת' למעוטי כי האי שעושי' ע"מ לתקן דכיון שפוסל שפיר דמי לנצו פדי לתקנו רק הרמב"ם מייירי אפי' בענין שאין בו תקון רק שאינו דרף השחתה וקלקול וכמש"ל מהו דהשורף עצי הקדש ושאר ראיו' ומ"מ צ"ל דדוק' היכא שקלקולו זהו תקונו פגון ההיא שפכתתי מהתוס' שהגזבר יכול לשרפו בכדי להנזת מאפרו וכן בההיא דסוטה שע"י מחיקה זו מקיים מימרא דרמב"ם, משא"כ אם אין התקון במחיקה זו במקום זה רק שאעפ"כ צריך למחוק אע"פ שזה נעשה כדי לתקן במקו"א אסור כמ"ש בש"ג שם דמ"מ במקום זה הדבר נעשה דרף השחתה וקלקול ומה שיתקן עי"ז במקום אחר אין זה מציל מלקרוא ע"ז שם השחתה וקלקול וגם אפשר פיון שאין התקון נעשה במקום זה עצמו אע"פ שאינו דרף השחתה אסור עכ"פ מדברנו מטעמא שכתב הר"י הנ"ל דאפשר בגניזה משא"כ אם רוצה לתקן במקום זה עצמו אין לחלק בכך כדמוכח לדעת הסמ"ק ודעימין' וכמ"ש.

ומצאתי בשו"ת חינוך בית יהודה סי' ע"ה נדפס שם תשובה א' מהגאון ארי דבי עילאה מהר"ל מפראג וז"ל בענין סה"י וקופין שנוגעין ומדבריו מבואר דלא ס"ל כהר"י אלקסנדר ויבסוף דבריו כתב וז"ל ואע"ג שראיתי מפרשי דברי מ"ס שנומק פולה עד שאין האות ניכר נ"ל שאין לפרש פן דהא אמר מפני שמחקו ואי איירי שנומק לגמרי ל"ש בזה מחיקה שפבר נמחק אלא בנדאי רשום האותיות ניכרות רק שהיו מטושטשות ואין בזה משום זה אלי ואנוהו וכה"ג מותר למחוק דהוי מתקן שיהי' השם ניכר ונאה וראיה ברורה לזה שהנזת אבן א' מן העזרה ג"כ עובר בלאו ונהרי הורדס היה סותר ובונה אע"ג דהי' אפשר להיות עומד בגני הראשון אלא פל שהוא עושה לכבוד השם משום זה אלי ואנוהו אין בזה משום נתיצת אבן וה"נ פיון שעיקר ההידור הוא שתהי' רגל הה"א שלא תלוי יש לו למחוק כו' עכ"ל: אחר הודיע כל זאת נלענ"ד דבנ"ד שפיר דמי לגרור אות יו"ד כד' לתקנו אף דהרשב"א והסמ"ק סוברים דכהאי גוונא פשר ולא מיקרי חק תוכות מפל מקום פיון דעכ"פ סה"ת ושאר גדולים סוברים דפסול ולדידן ספיקא הוי ומחמת הו ספיקא צריך לגרוד וא"כ אין גרידה זו קלקול רק כדי לתקן ושרי לכ"ע ולא מבעי' אם נימא ספיקא דאוריית' מדאורייתא לחומ' דאע"ג דהוי ספק פלוגתא דרבנותא מ"מ פסול הוא מדאורייתא ומה לי שפסול מחמת נדאי או מחמת ספק ס"ס פסול הוא מדאורייתא וזה בא לתקן הפסול וכ"כ סברא זו בתשובת הר"ן הביאה הב"י בי"ד סי' רכ"ח במי שנשבע שלא יהי' בשפת הבאה תוף העיר שפיון שהדבר תלוי במחלוקת הראשונים והו"ל ספיקא דאורייתא ולחומרא פיון שמן התורה מחויב לצאת מן העיר מחמת חיוב גדרו ונדאי דחל הגדר מיקרי כו' ע"ש באורה: ואמנם נראה אף להרמב"ם דס"ל דספק דאורייתא אינו רק מדברנו לחומרא מ"מ פיון דעכ"פ יש פאן

פסול מספק ואין הפנונה רק לתמן הפסול תיקון מיקרי וכדאשפחן בסופה לעגנו עגביו מרובים מעליו דפריה וקא מתמן מנא אע"ג דפסול זה דעגביו מרובים מעליו אינו רק מדרבנן כמ"ש במק"א דקא מכשירין בשעת הדחק וכן מציינו בכמה דוכתי באיסורי שבת ויו"ט דקרי לי' מתמן מנא אף במקום שאינו אלא רק מדרבנן עצמו מספר ומכ"ש פאן דעיקר בטר פנונה דידי' אולינו אם עושה דרף השחתה וכיון דעכ"פ מחיקה זו אינו דרף השחתה רק דרף תיקון ושרי: ונלענ"ד דאף הר"י אפסנדרוי דלעיל דס"ל דאף מחיקה שיהא לתיקון אסורה דדוקא גבי מזבח כו' אבל הקא אפשר לגנוז היריעה מ"מ גראה דבנ"ד מודה דשרי שרי פתב שם דל"ד לטיפת דיו שנפלה על השם או מקצתו דאמרין שיכול למחוק ולתמן דהתם בטלה צורת האות וע"כ יכול לגורדה כו' ע"ש ולפ"ז לדעת הסמ"ק ודעימין' א"א לומר דמה"ט הוא פדכתיבנא לעיל דקא לדידי' אין ביטול ופסול האות קלל.

וע"כ דמחיקה לצורף תיקון שריא לדידי' אף היכא דאפשר בגניזה וע"כ דהר"י אפסנדרוי קאי התם בשיטת סה"ת ודעימין' דלדידהו שפיר י"ל טעמא דמ"ס משום שפבר נפסל האות משא"כ היכא שלא נפסל אף מחיקה לתיקון אסור כ"א היכא דא"א בע"א פגון באבני מזבח ולפ"ז בנ"ד ודאי גם הר"י אפסנדרוי מודה דשרי ממ"נ דאם העיקר פדברי סה"ת ממילא דגם פאן פבר נפסל האות ע"י נפילת הדיו והיו"ד שיהא עכשיו לפנינו חק תוכות הוא ופסולה ומותר לגוררה ואם העיקר פדעת הסמ"ק ודעימין' ממילא מוכח דכל מחיקה שיהא לתיקון שריא אף באפשר בעגנו אחר וא"כ פאן שמוחק לתיקון שפיר דמיא ולא נשאר מקום לפקפק בזה רק לחוש למאי דחש לה הרב המורה נ"י לדמות חק תוכות לדינא דהר"י אפסנדרוי היכא שיש קצת גניעה ברגל הה"א דס"ל דדמי למוחק השם וא"כ אף אם נאמר שהעיקר כסה"ת מ"מ פינון שעמה נתגלה היו"ד רק שפסולה משום חק תוכות המחיקה אסורה לדידי' אף שהפנונה לתמן פינון שאפשר בע"א לענ"ד שאני התם פינון דכל עיקר פסולו משום דיש גניעה לגג הה"א ונראה קצת פמו חי"ת וכיון שניכר לעין פל שעיקר פתיבתו הוא ה"א וכ"ע קרו לה ה"א אז אם נצרה למחוק פל הרגל גראה קצת פמוחק השם משא"כ פאן שנדאי אין חשש שהרואה יסבור שמוחק שם שנכתב בכלשרות ובפרט לצורף תיקון אבל גבי גניעה פל שיהא יש לחוש דזמנין שלא יהי גניעה גמורה וידמה בנפשו דנגע ואתי למחוק השם שלא לצורף ועיין בשו"ת ש"ב יעקב סי' דמבואר דשם הנכתב ע"י חק תוכות אין בו קדושה פלל ושפיר דמי למוחקו אף שלא לצורף: ואמנם לענ"ד אפי' תימא דחק תוכות אין למותחו (והכי משמע לכאורה לפי סברת סה"ת והר"ן דדוקא היכא דנזכר בי' פתיבה קפדינו אחק תוכות משא"כ בשבת דמלאכת מחשבת כו' א"כ גם לעגנו מחיקה פינון דקרא פתיב ואבדתם שםם לא תעשו פן לד' כו' ולא נזכר פאן פתיבה פלל ובכל גונוי אסור וכ"כ הרמב"ם בשם שהי חקוק על הפלי אם התיף הפלי לוקה ועיין בפ"ח מהל' יסודי תורה דהיינו אפי' נכתב שלא פכוננת קדושה ואם נימא דחק תוכות שרי למחוק ע"כ לומר דכיון שאינו פכתב רק פחקיקה לא קרינו בי' ל"ת לד' וצ"ע ועיין במג"א סי' קנ"ד ס"ק ט') היינו דוקא אם חק תוכו פמתפנין לשם קדוש משא"כ אם לא נתפנין לחקוק תוכות פלל רק ע"י שהי מתעסק פטשוטושי הדיו נעשה ממנו אותיות השם הדבר פשוט דאין להסתפק בזה דשרי למחוק דקא גם פכתב שם שלא פכוננת קדושה מותר למחוקו פמבואר בט"ז ופ"ד ה"ל ס"ת

ולפ"ז לדעת סה"ת דכיון דנפל דיו אודא לי קדושת השם ואינו רק טשטוש דיו ואז
פשיחוקק בו אותיות בכוננה לשם קדושת השם יש לו דין חק תוכות משא"כ אם אין
פוננתו לחקוק אותיות בטשטוש זה רק שהי' מתעסק בספין ואתרמי מלתא שחוקקו שם
שני אותיות משם הקדוש דפשיטא שאין ע"ז שם שנכתב בקדושה כמו אם פלטה קולמס
אותיות אלו דאין בהם משום קדושה כל שלא נכתב בכוננה וא"כ פשיטא דבנ"ד שהסופר
לא בא לחוק להשלים את השם רק רצה למחוק ולגרוד אות היו"ד לגמרי ושללא בכוננה
נתגלה שם אות היו"ד פשיטא דאפי' חק תוכות אין לו שיהי' יו"ד זו אע"פ שנכתבה
בקדושה מ"מ ע"י הדיו שנפל עליו בטלה קדושתה לדעת סה"ת וצריף לחדש פתיבה
לגמרי וכל שחידש פתיבתה שלא בכוננה אפי' ע"י חק ירכות לא מהני ומכ"ש ע"י חק
תוכות ומכ"ש לפי מה שביארתי לעיל שצ"ע על סברת מהר"י אפסנדר'י בזה וגם יש
גדולים שחולקים על דבריו בהדיא וגם י"ל דבכה"ג שפכת מהנדר מאוד ולא נמצא פזה
איש אשר ידמה ישנה ליושר כתב זה ואף אם יהי' מתון מתון מי יודע אם לעת פזאת
יגיע לאיש הגון במעשים שיהי' מעשה ידיו להתפאר ולפמ"ש בשו"ת שאגת אר"י זה
אלי ואנהו מצוה דאורייתא הוא אף שדבריו צ"ע מ"מ מצוה מיהא איכא וכלא אפשר
דיינינו לי וגם הר"י אפסנדר'י מודה דבכה"ג שפיר דמי למחוק פדי לתמן וזה ברור
לענ"ד: אף שעדיין לבי מהסס לפי מה שספיר לי הסופר שברצותו להיות ממחק הדבוק
שבין אות היו"ד לה"א נקלף הדיו כעין קרום מעל פני היו"ד ונתגלו פניו דלכאורה
בכה"ג אפשר דגם סה"ת מודה דכשיירה היא וע"כ לא פסול לה אלא היכא שצריף לחקוק
הדיו שנפלה משם דבכה"ג אפשר דסובר דאפי' אם האות שנפלה עליו יבש הי' פעץ
מ"מ ע"י לחלוחית הדיו שנפלה מחדש מצא מין את מינו וניעור לחלוחותו ומתחברי' יחד
ובטלה תמונת האות משא"כ בכה"ג שלא פגע ולא נגע בגוף אות היו"ד רק דקימא
רישא דספינא במקום הריוח שבין האותיות וממנו הי' מתחיל לגרד ונקלף ממילא מן
אות היו"ד ולא חלו בה ידים איגלאי מלתא דמעיקרא לא ידבק מאומה מן הדיו אל האות
רק בכסוי בעלמא אפשר דבכה"ג גם סה"ת מודה דלא בטלה קדושת האות כלל ואע"ג
דמ"מ קשה לסמוך ע"ז להכשיר הספר פמות שהיא בלי גרידת אות היו"ד דשמא אף
בכה"ג ס"ל לסה"ת דבטל האות דמ"מ בעודו עליו האי חבורי מחבר להדדי וכחד חשוב
ועתה משנלקף ממנו חק תוכות הוא מ"מ איכא ספינא אי שרי למחקו אף לדעת סה"ת
דשמא מודה בכה"ג דבקדושת' קאי וצ"ל דס"ס פיון שעכ"פ צריף לתמן מחמת ספק הך
מחיקה תיקון הוא ושרי כמ"ש לעיל דז"א דלפי סברת סה"ת י"ל דע"כ לא התיר במ"ס
כה"ג אלא היכא שנפסל האות מחמת נפילת הדיו משא"כ היכא שלא נפסל יש לחוש
לסברת הר"י הנ"ל פיון דאפשר באחר ודוקא לסברת הסמ"ק מחיקה לצורך תיקון שרי
בכל גוונ'י וכמש"ל משא"כ לסה"ת וכיון שי"ל שזה אות גמור הוא אף לסה"ת אף
דמספקא לן מלתא אין למחוק אף לצורך תיקון וגם דל"ד האי ספקא לספק דלעיל דהתם
ספק פלוגתא דרבנותא ספק גמור הוא ופשיט' דצריף תיקון מדאורי' ועכ"פ מדרבנן בעי
תיקון משא"כ בהך ספינא דמספיקין אם בכה"ג שנלקף אי הני ביטול האות או לא אין
זה אלא כספק חסרון ידיעה דלא מחשב ספק ואף שי"ל ס"ס מחיקה זו אינה דרך תיקון
וגם א"א למצוא אחר מהנדר כמש"ל מ"מ קשה לסמוך ע"ז לבד באיסור מחיקת השם
שיש בו איסור תורה וחיוב מלקות: ומצאתי בתשובת מנחם עזר'י סי' ל"ו שפכת לאסור

גרידה בשם אף היכא שגדבקו הההין בתחלת פתיבתו ואח"כ נפרדו ע"י ספין דמ"מ קדושת השם לחול עליו אזהרה למוחק לא נזה ממקומה דהא תניא הנה פתוב על ידות הפלים יגוד ויגנז ולא שאני לן התם בין חק תוכות לחק ירכות אלמא כל שצורת אותיות השם מוכחת עליו ונעשית בכוננה שהוא שם אסור לקלקלו כו' ע"ש ולפ"ז קשה לחלק בנ"ד ואע"ג דאפשר לחלק דהכא לא מיקרי נעשה בכוננה רק שע"י שהי מתעסק בספין מ"מ צ"ע אם יש לסמוך ע"ז להקל: ורחש לבי להמציא תקנה לדבר זה לפי מה דאמרי בשבת דף ק"כ הרי שהי שם פתוב על בשרו כו' נודמנה לו טבילה של מצנה פורף עליו גמי וטובל ועובד ר"י אומר יורד וטובל ובלבד שלא ישפשוף ואמרינן התם טעמא משום דכתיב לא תעשון פן לד' אלקיכם עשי' הוא דאסור הא גרמא שרי ה"נ הא כתיב לא תעשו כל מלאכה כו' ע"ש דמסקנת הש"ס דגם לרבנן גרמא שרי דהא האי גמי ע"כ לא מהדק ועילי בי' מיא דאל"כ הוא חציצה בדיו גופה אין לחוש דמיירי בלחה רק טעמא דרבנן משום דאסור לעמוד בפני השם ערום ע"ש הרי מבואר דאף בגרמא כה"ג שגורם בידים למחיקה שהרי הדיו לחה והוא נכנס עמה למים אפ"ה משרי שרי וכן פסק הרמב"ם בהל' יסודי התורה וכ"כ בש"ג פ"ד דשבועות דגרם מחיקה שרי ע"ש וצ"ע על רש"י ביומא שפירש הטעם דכורף עליו גמי להגן עליו מחונק שטרף המים וז"א כמבואר בשבת דלאו מה"ט אתינן עלה וראיתי בכפות תמרים שהקשה פן על רש"י והניח בצ"ע ושוב מצאתי בתוס' ישיגים שם ביומא דף ק' ודף פ"ח הקשו זה על רש"י ע"ש: והנה מה שקורא לטבילה זו גרמא אע"פ שבמחננין יורד לתוך המים עם השם שעל בשרו ובכה"ג קי"ל בסנהדרין בכבש על חבירו לתוך המים או לתוך האור ואינו יכול להעלות חייב וע"כ לומר דשאני הכא דאע"פ שיורד לתוך המים אינו נמחק אז רק מחמת שהשם מתלחח הרבה מהמים ממילא הוא הולך להמחק ומ"מ פנין שעכשוו בשעת ירידה אינו מוחק גרמא מיקרי וראיתי בחידושי הרשב"א בשבת שם שהקשה אהא דירד וטובל שהרי זה הוי כמקרב את פבוי ותיגר דמקרב לא מיקרי אלא היכא שפנדאי יכבה אבל פאן אפשר שלא ימחק שאילו נדאי נמחק כמשפשוף דמי שהרי הוא נותן ידו במים ע"ש ודבריו צ"ע לענ"ד דאם איתא דספקא הנה היכא מדמה הש"ס הך גרמה לגרם פיבוי שגורם בנדאי שיכבה וגם מה דמשמע מדבריו שאם הנה נמחק בנדאי הנה כמשפשוף בידים צ"ע דא"כ מה ענין לגרמא דהאי כמעשה בידים אלא דספקא הנה אם ימחק אם לא ומספק גמי הנה לן למיסר ואפשר דאם אינו רק ספק א"כ יש להתיר דהא אינו מתפונן למחיקת השם ופסיק רישא אין פאן פנין דספקא הוא אף דמ"מ אפתי אין זה דומה לגרמא ולפמ"ש א"ש פנין דבשעת הטבילה אין פאן מחיקה אע"פ שנה גורם שימחק אח"כ גרמא הנה ומ"ש הרשב"א דהוי כמקרב את פבוי לפמ"ש ל"ד דהתם טעמא דשמא עם נתינתו פלו הנצוצות והנה מכבה בידים ע"ש בשבת דף מ"ו בדברי התוס' והרשב"א ודברי הרשב"א הם צ"ע לענ"ד: ובבכורות דף ל"ד מרבינן מקרא לענין הטלת מום בבכור דגרמא גמי אסור היינו דוקא משום רבויא דקרא וכן בתרומה תלוי' אליבא דר"א שם משום דכתיב משמרת תרומתי משמע שצריך לשמרה ואף ע"י גרמא שניחנה במקום התורפה אסור משא"כ היכא שהאסור נאמר בלשון עשי' פגון לא תעשון וגו' או ל"ת כל מלאכה מבואר מדברי הש"ס דגרמא שרי וכן נלענ"ד מהירושלמי בסוטה דאיתא שם אם עד שלא נמחקה המגילה אמרה איני שותה מגילתה נגנזת ואיתא בירושלמי דנגנזת

תחת צירו של היכל למה בשביל לשחקה ובקרבו העדה שם הקשה דהאיך מותר לתת אותה תחת הציר לשחקה הא הוי כמאבד בידיים וי"ל דהירושלמי לית ליה דרשא ואבדתם שמים ל"ת כו' ומותר לאבד כתבי קודש שאין בהם צורך וכתב שזה טעם הרמב"ם שיהשמיט הירושלמי ע"ש ודבריו לא נהירין כלל אלא נראה דס"ל דבכה"ג שרי דעשי' אסור הא גרמא שרי ואפשר לדחות דהירושלמי ס"ל דמגלת סוטה שאני פיון דמעיקרא נכתבה ע"ד למוחקה גם השתא שרי לתתה במקום שתהא הולכת להמחוק וכן מבואר שם בירושלמי פרק ה'יה מביא דלכך אינה מטמאה הידים הואיל ומעיקרא ניתן ע"ד למוחקה אח"כ ועיין מ"ש אא"ז מהרש"א שם דף י"ז ד"ה לא על הלווח ובקרבו העדה שם ועיין בשבת דף קט"ו במעשה דספר איוב תרגום דקאמר וכי כתבי הקודש מותר לאבדן ביד אלא מניחן במקום התורפה והם מרקיבין מאליהן: ונראה דטעמא דבכה"ג אינו רק גרמא ושרי ואע"ג דמשמע בדרף קי"ט דגרמא שרי אף בשם הקדוש היינו לצורך טבילת מצוה ואף למ"ד טבילה בזמנה לאו מצוה מ"מ צורך לדבר בעינו אבל שלא לצורך כלל פשיטא דאסור ועיין סי' של"ד סעי' י"ג כל כתבי קודש כו' מצילין אותם מן הדליקה ומכל מקום התורפה משא"כ בכתובים בכתב אחר דשרי להניח במקום התורפה כמ"ש הרמב"ם הביאו המג"א שם וצ"ע בהא דאמר התם בשבת במעשה באחד בצידון שנטל טימוס של ברכות ושקען בספל של מים וא"ל ר' ישמעאל גדול עונש האחרון כו' ולכאורה הא אין זה רק גרמא.

אמנם בר"ן שם כתב לפי שאיבדן בידיים וצ"ע דמ"ש מהא דשם כתוב על בשרו דקרי ליה גרמא בטובל בתוך המים וצריך לחלק וצ"ע: והיוצא לנו מזה דאע"ג דאסור למחוק השם מ"מ גרמא שרי [ואפי' במקום דליכא מצוה דהא רבנן התם ס"ל טבילה בזמנה לאו מצוה ואפ"ה מתירין לטבול וכן קי"ל לענין גרם פבוי דשרי ואף לדעת רבינו יואל בקרדכי פרק כל כתבי מ"מ במקום פסידא שרי וכן מבואר בא"ח סי' של"ד וראיתי בתשב"ץ סי' ב' ש'מבואר מדבריו הא דגרמא שרי היינו במקום שהוא עומד להמחוק פגון הא דהיה השם כתוב על בשרו ע"ש ולענ"ד ז"א דא"כ מאי פריה הש"ס דר"י אדר"י דאסור גרם פבוי והתם שרי גרם מחיקה דלמא שאני התם שבלא"ה הוא עומד להמחוק אלא ע"כ שאין לחלק בכך ובכל גונוי גרם מחיקה לצורך ודאי שרי ולפ"ז נראה פדי להקל מעלינו חומר איסור מחיקת השם לעשות זה ע"י גרמא להניח על הי"ד נזיר או גמי מלוחלח במים וזה יהי גורם שימחוק וכיון שפבר ביארתי שאפי' המחיקה להדיא קרוב להתיר א"כ פשיטא שאין להחמיר מלעשותו ע"י גרמא: ועוד נלענ"ד דאם אפשר לעשות גרם מחיקה זו ע"י קטן יש לעשות על ידו דאפי' תימא דאיסור דרבנן איכא בגרם מחיקה זו מ"מ הא דעת הרשב"א ביבמות פרק חרש דאיסור דרבנן שרי להאכילו אפי' בידיים והא דאמרינן דף מ"ם ליתב' לינוקא אתי למסרה כתב הט"ז בא"ח סי' תרי"ט דהתם הטעם דהוא יסבור דמצוה שאני שיכול לשתות משא"כ בשאר אכילות שאינה של מצוה ע"ש אלא שיש לתמוה דהא בשבת דף קמ"ט גבי פשוטא בכרמא אמרינן ליתב' לינוקא אתי למסרה אף באמת כבר כתב הרשב"א והר"ן לחלק בין שאר אכילות שמאכילין אותו ביה"כ משום דמה שאין עושין רק בשביל הנאת התינוק ולצורכו לא אתי למסרה ונהיאו במג"א סי' רס"ט וכ"כ בתוספת שבת דאישתמיטת' להט"ז דברי הרשב"א והר"ן בזה אמנם התו' כתבו דדוקא בדבר שהוא לפי סדר קביעת השנים

כּמבּוֹאֵר בּסִי' תּקנ"ט גּבִי מִלֵּה בּט"ב וְהָר"ן בְּשֶׁבֶת פָּרָק תּוֹלִין הִבִּיא בְּשֵׁם הַרְשֵׁב"א
שְׁהַקְשָׁה ע"ז מָהָא דְשֶׁבֶת לְגַבִּי כְּשׁוֹתָא בְּכַרְמָא אֲמַרִּינּוּ דְלָמָא אֲתִי לְמַסְרָהּ וְהָר"ן ז"ל
תִּירֵץ דְהֵתֵם נָמִי אִי שְׁרִינּוּ בְּכְשׁוֹתָא אִיכָּא לְמִיחַשׁ דְעֵבִיד הִכִּי בְּכָל שְׁתָּא וְשְׁתָּא מִשָּׂא"כ
בְּמִלָּה בּט"ב אוּ בִיה"כ דְלָא מְתַרְמִי פּוֹלִי הָאֵי ע"ש: וּלפ"ז בּנ"ד דְפְּשִׁיטָא דְלָא שְׁכִיחַ
דְּמְתַרְמִי לָא חִיְיָשִׁינּוּ פְּלֵל דְאַתִּי לְמַסְרָהּ וְדָמִי לְהָא דְכְּשׁוֹתָא בְּכַרְמָא דְאִי לָאו דְבְּכָל שָׁנָה
שְׁכִיחַ לְמִזְרַע הִכִּי הָוָה שְׁרִינּוּ לִי לְזֶרְעָה ע"י תִּינוּק יִשְׂרָאֵל אֱלָא דּלפ"ז צ"ע בְּהָא דְקִי"ל
דְקָטָן הֵבָא לְכַבּוֹת אוֹמְרִים לוֹ אַל תִּכְבֶּה וְאֵע"ג דְּמוֹקְמִינּוּ לָהּ בְּעוֹשָׁה ע"ד אָבִיו מ"מ הָא
כּפּוּי אִינוּ רַק מְדַרְבְּנָן וְאַפִּי' בְּיָדִים סְפִינּוּ לִי לְדַעַת הַרְשֵׁב"א וְהָר"ן פְּתַב דְאַפִּי' לְדַעַת
הַרְשֵׁב"א בִּיבְמוֹת דְּנוֹקָא בְּדָבָר שְׁעוֹשָׁה לְצוֹרָה עֲצָמוּ אַבְל בְּדָבָר שְׁאִין בּוּ צוֹרָה הִתִּינוּק
לָא וְנָה צ"ע דְהָא מַהֲרָה דְכְּשׁוֹתָא מוֹכַח דְאַפִּי' אִין בּוּ צוֹרָה עֲצָמוּ שְׁרִי אִי לָאו מִשּׁוּם דְאַתִּי
לְמַסְרָהּ וּלְדַעַת הַתּוֹס' שְׁפַתְבְּתִי בְּדָבָר שְׁאִין בּוּ קְבִיעוֹת הַשָּׁנִים לָא שְׁיָהּ אֲתִי לְמַסְרָהּ
וּא"כ אִין טַעַם לְאַסּוֹר גּבִי כּפּוּי וְאַמְנָם רְאִיתִי שְׁהַרְשֵׁב"א בְּחִידוּשָׁיו שֶׁם גּבִי כְּפּוּי פְּתַב
ג"כ דְאֵע"ג דְאַסּוֹר דְרַבְּנָן הוּא מ"מ פִּינּוּ שְׁעוֹשָׁה לְצוֹרָה אָבִיו אָסוֹר אָמְנָם הַרְשֵׁב"א
לְטַעְמָא דְמוֹכִיחַ מַהֲרָה דְכְּשׁוֹתָא דְאַרְבָּי בְּדָבָר שְׁאִין בּוּ קְבִיעוֹת הַשָּׁנִים חִיְיָשִׁינּוּ דְאַתִּי לְמַסְרָהּ
וּא"כ א"ש נָמִי גּבִי כְּפּוּי דְאַסּוֹר מַהֲאֵי טַעְמָא אַבְל לְפִי מ"ש הָר"ן לְדַחוּת דְהָרָה דְכְּשׁוֹתָא
נָמִי פְּקַבִּיעַת הַשָּׁנִים דְמִי אַבְל בְּלֵא"ה לָא חִיְיָשִׁינּוּ דְלָמָא אֲתִי לְמַסְרָהּ אַרְבָּה בְּמַה שְׁעוֹשִׁין
לְצָרְכֵינוּ א"כ צָרִיךְ טַעְמָא לְמַה אָסוֹר גּבִי כּפּוּי דְמַה בְּכָהּ שְׁעוֹשָׁה ע"ד אָבִיו הָא לָא גְרַע
מִמַּאכִּילוֹ בְּיָדִים דְמוֹתֵר בְּאַסּוֹר דְרַבְּנָן אַרְבָּי אֲפֻשֵׁר לּוֹמֵר דְהָר"ן שְׁכ' לִיְיָשֵׁב הָא דְקָשִׁי' עַל
הַתּוֹ' מָהָא דְכְּשׁוֹתָא לְשִׁיטַת הַתּוֹ' קֵאמ' וְלִי לָא ס"ל וְכִמּוֹ שְׁפִינּוּ שֶׁם בְּפָרָק תּוֹלִין
דְהִגְאוּנִים פְּתַבוּ דְלָא מְבָרְכִינוּ אַפְסָא כּו' ע"ש אַבְל מ"מ נִרְאָה שְׁהָר"ן סוֹבֵר פְּהַרְשֵׁב"א
שְׁבַר"פ מִי שְׁהַחֲשִׁיף כ' אֵהָא דְאַמְרִינּוּ לְקָטָן יְהִיב לִי וּמְסַתְבְּרָא דְה"מ דְיְהִיב לִי פְּשִׁהוּא
מְהֵלֵף כּו' דְהָוִי דְרַבְּנָן וְכַתְבַּת הַרְשֵׁב"א דְמַכָּאן רֵאִי דְאַסּוֹר דְרַבְּנָן סְפִינּוּ לִי בְּיָדִים וְאֵע"ג
דְכָל הִיכָא דְעֵבִיד לִי מְחַמַּת גְּדוֹל אַפִּי' בְּדְרַבְּנָן אָסוֹר מִשּׁוּם דְלָמָא אֲתִי לְמַסְרָהּ דְהָא כּפּוּי
דְלִיקָה דְרַבְּנָן הוּא לר"ש כּו' שְׁאִנִּי הֵכָא דְאִיכָּא לְמַגְזֵר אִי לָא שְׁרִית לִי אֲתִי לְמַעַבְדַּת אִסּוֹר
דְאוֹרֵי' כּו' ע"ש וְהוּן הוּן דְבָרֵי הַרְשֵׁב"א ג"כ בְּחִידוּשָׁיו שֶׁם וְעִינּוּ בְּר"ן מְסַכַּת יוֹמָא ר"פ
יוה"כ שְׁפַתְבִּי ג"כ דְאַפִּי' הִגִּיעַ לְחִינוּף סְפִינּוּ לִי בְּיָדִים אִסּוֹרָא דְרַבְּנָן כָּל שְׁהוּא לְצָרְכּוֹ
שֶׁל תִּינוּק דְלִית בִּי מִשּׁוּם אֲתִי לְמַסְרָהּ ע"ש וּלְפִי"ז לְפִי מַה דְקִי"ל בְּא"ח סִי' תּקנ"ט
דְּמְבָרְכִין בְּמִלָּה בּט"ב עַל הַכּוֹס וּמְטַעִימוּ לְתִינוּק וְהִינּוּ מְטַעַם דְלָא קְבִיעַ בְּכָל שְׁתָּא לָא
חִיְיָשִׁינּוּ דְאַתִּי לְמַסְרָהּ ע"כ לּוֹמֵר דְגַם אִסּוֹרָא דְרַבְּנָן סְפִינּוּ לְיִבּוּקָא בְּכַה"ג אַרְבָּי שְׁעוֹשִׁין
לְצָרְכֵינוּ וְהִיא דְכּפּוּי צ"ל דְאַתִּי אֲלִיבָא דר"י דְאַמֵּר מְלֵאכָה שֵׁא"צ לְגוּפָה חִיְיב אוּ בְּצָרִיךְ
לְפַחְמִין וְכַמ"ש הַתּוֹס' שֶׁם דַּל"כ בְּלֵא"ה קָשִׁיָּא לְהוּ בּס"ד דְש"ס דְאִין עוֹשָׁה ע"ד אָבִיו
מַה בְּכָהּ דְאוֹכֵל גְּבִלוֹת מְצַנּוֹן לְהַפְרִישׁוּ הָא בְּדְרַבְּנָן לְכ"ע אִין מְצַנּוֹן לְהַפְרִישׁוּ ע"ש.

וּא"כ בְּדָבָר דְלָא קְבִיעַ בְּכָל שְׁתָּא וְהוּא דְרַבְּנָן שְׁפִיר מְאַכִּילִין אַפִּי' בְּיָדִים וְצ"ע עַל הַש"ע
דְבָסִי' שֵׁמ"ג פְּתַב פְּדָבְרֵי הַרְמְב"ם דְלֵהֲאֲכִילוֹ בְּיָדִים אָסוֹר אַפִּי' בְּדָבָר שְׁאִינּוּרֵוּ מְד"ס
מִשְׁמַע דְאַרְבָּי בְּלֵא קְבִיעַ אָסוֹר וּא"כ אִיךָ פְּתַב בּסִי' תּקנ"ט פְּדַעַת הַתּוֹס' וְהַטּוֹר שֶׁם.

וְאַפְּשֵׁר דַּס"ל לְחַלְקַת דְכָל הִיכָא שְׁהוּא אָסוֹר מְצַד עֲצָמוּ מְדַרְבְּנָן דּוּמְלִי' דְנִבְלָה אֲזִי יֵשׁ לְאַסּוֹר
לְגַמְרֵי פְּדַעַת הַרְמְב"ם אַבְל אִם הַמְאַכֵּל מְצַד עֲצָמוּ מוֹתֵר רַק שְׁהוּא בְּזִמְן הָאָסוֹר פְּגוֹן
הִהוּא דְכּוֹס בּט"ב בְּזָה הַדְּבָר תְּלוּי אִי קְבוּעַ בְּכָל שְׁתָּא וְעִינּוּ בְּמ"א סִי' רַס"ט שְׁפַתְבִּי וְיֵשׁ

חילוק בין אכילת איסור לאכילת היטור בזמן האסור ונראה שר"ל דבזה גם הרמב"ם מודה דספינו לי בידים דאילו להרשב"א משמע דבכל גונוי ספינו לי אפי' באכילת איסור פמבאר מדבריו ביבמות שהביא מהא דעירובין דאין מערבין בטבל טבול מדרבנן ע"ש: ועכ"פ למדנו מפל זה שלדעת הרשב"א מותר להאכילו בידים איסור דרבנן ואע"פ שבתשובה פתב שאומר להלקה ולא למעשה פתב המ"א סי' שמ"ג שהר"ן תפס דבריו אף למעשה ואף שאין לסמוך ע"ז לבד כמ"ש הר"ב ש בתשובה סי' למי שסמוך על דברי הרשב"א בזה שהי' ראוי להעלים ההיתר ולא לגלותו מ"מ הרי כבר פשט המנהג להטעים פוס של קידוש בבה"כ לתינוקת וע"כ או דנהגין פהרשב"א או הטעם כמ"ש הב"י שם סי' רס"ט וע"כ הטעם כמ"ש הב"י שם דכיון דיש מתירין אפי' לגדולים אע"פ שהגדולים נוהגין בדברי האוסרין מ"מ לא תשיב איסור פנולי האי שישאסר להשקותו לקטנים א"נ פינו דאי לא שתי קטנים הוי ברכה לבטלה שרינו איסור שתי לקטנים שלא במקום סעודה שלא תהא ברפת הגדול לבטלה עכ"ל: והמ"א העתיק בקצרה לפי שא"א בע"א וכן בסי' תקנ"ט קי"ל דמותר להטעים לתינוקת ועיין בשו"ת מהר"א בן חיים סי' קי"א ובמשנה למלך סוף הל' מ"א ולקצר אני צריף ולא באתי רק ללמוד מענינו דבנ"ד אפי' תימא דיש חשש איסור דרבנן בגרם מחיקה זו לדעת קצת פוסקים מ"מ פינו דעכ"פ לדעת הרבה פוסקים אף לגדולים שרי לגרם מחיקה זו וגם מיקרי קצת א"א בענין אחר ואתי למסרה לא שייך פאן כמ"ל מוטב לעשות גרם מחיקה זו ע"י קטן ומכ"ש אם לא הגיע לחינוך דנדאי שרי ובפרט לפי מה שאמר לי הסופר שיש ספק ביו"ד זו אם צורתה קיימת לפי שבמקצוע ימין שלה קפצה הדיו וא"א להבחין הטיב אם נשאר עדיין קצת צבע הדיו קיים או אין שם רק רושם אדמימות א"כ פשיטא שיש להקל לעשות כמ"ש וכל טעמי דאפשר למעבד שלא לגנוז היריעה שלימה שיש בה פמה שמות שנקתבו בכשרות עבדינו ועיין במרדכי סוף הקומץ ודוקא דיו שנטפה בו דהא כבר נתקדש השם פשנטפה עליו הדיו ומצוה הוא לתקנו בו וכ"ש פאן שהמכתב מכתב מהודר מעשה ידי אומן מופלא וא"א למצוא פנה נראין שאין לפקפק להתיר ע"פ הדרך אשר פתבתי זה הנלענ"ד: זעירא מן חבריאי הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד שאלה סב זאת אשר השבתי שנית להרב הנ"ל אודות הס"ת הנ"ל.

הנה כבר הארכתי לברר היטור התיקון למחוק היו"ד פדי לתקן. ובכדי לצאת מפל ספק פתבתי לעשות מחיקה זו בגרמא בלבד וע"י קטן.

ומכ"ת גמגם באיזה דברים. ועתה באתי לערוך מערכה שני' ולברר פי דברי פנים ואמתים בעזה"י ובאפס הפנאי לא אאריף בענין הנוגע לפלפל רק במה שנוגע לעיקר הדיו ובמה דסיים אפתח: הנה מ"ש מעכ"ת לפקפק על היטור דגרמא ע"י קטן פינו דקי"ל בכל התורה אמירה לנכרי שבות וע"י קטן נמי יש לאסור פמו ע"י עפוי"ם ואפי' שבות דשבות יש לאסור ונפלאתי שהרי יסוד דברי פנוים על דברי הרשב"א שהתיר להדיא אפי' להאכיל בידים לקטן איסור דרבנן ואצ"ל אמירה לקטן באיסור דרבנן ומ"ש מכ"ת לחלק בין מידי דאכילה דנה נהנה ונה מתחייב לא אמרינו הדבר תמוה שהרי הרשב"א יחיב טעמא למלתי' דכיון דלמ"ד בשל תורה מצוונים להפרישו בשל דברייהם מתירין בו דרגא אחת יותר אפי' לומר לו לאכול בו ע"ש וממילא משמע דאין חילוק בין מידי דאכילה או לא דהא בכל איסורין אף שאינו מידי דאכילה מירי התם בש"ס דיבמות

דעלה קאי הרשב"א התם וקאמר דנחתינו בי דרגא למספי לי בידים איסור דרבנו ואם
הי הרשב"א סובר דבמדי דאכילה אפתי אסור משום שבו פשיט דכל פי האי ה"ל
לפרושי אף באמת א"צ ללמוד זה מפלל דבפירוש אתמר בדברי הרשב"א בחידושי
ליבמות שם ונ"ל ויש לי ללמוד מדאמרנו בשפת רב משרשיא ירב פרוטה כו' ומאי
קושני' פינו דגדול אסור מדרבנו אף לתינוק ישראל אסור לומר לו לעבור ולזרוע אלא
ודאי פדאמרנו דלא העמידו דבריהם ו"ל אלא אצל גדולים שפישראל ולא אצל קטנים
ואע"ג דאסיקנ' התם דאסור משום דאתי למסרה ל"ש האי טעמא אלא בדבר שאינו
לצורך התינוק כו' ולצרכו לא חיישינו לסרוכי אבל לצורך עצמינו פההיא דכשומא
א"נפההיא דכוס דברכה אסור כו' ויותר מזה פתבתי במס' ר"ה גבי אין מעפבין התינוקת
מלתקוע כו' עכ"ל הרי מבואר שדברי הרשב"א ברור מללו דבכל איסור דרבנו פגון
ההיא דכלאים ושהיא דתקיעה בשבת ס"ל דכינו דאיסורא דרבנו הוא ספינו לי בידים
וכ"כ הרשב"א בתשובה להדיא סי' צ"ב ונ"ל שאלת מה שאמרת לנו לשעבר שמוותר
להאכיל את הקטן איסור דרבנו הנפירו ראות המכריחות כו' תשובה כו' כמ"ש ביבמות
ועוד הוספתי בר"ה גבי אין מונעין התינוקת מלתקוע ורא' גדולה יש מדאמרנו בשפת
רב משרשיא כו' ע"ש וחספתי בחידושי הרשב"א בר"ה גבי הא דאין מעפבין ולא מצאתי
שם דבר מזה וגם הר"ן ר"פ בתרא דיומא פתב מזה דקטן אע"פ שהגיע לחינוך מאכילין
אותו בידים איסור דרבנו ולא נמצא שם מזה ונראה שהדברים פתובים על דבריהם
במהדורא אחרת ועכ"פ מבואר דבכל גונוי היכא דליכא למיש דאתי למסרה מתירין
ע"י קטן בדרבנו: ונלענ"ד להביא רא' להרשב"א מהא דאמרנו בב"מ דף י' איכא
בינייהו פהו דאמי לישראל צא וקדש לי אשה גרושה א"נ איש דאמר לאשה אקפי לי
קטן כו' והנה התוס' שם פתבו דמשום לפני עור לא מיקרי בר חיובא אבל בשיטה
מקובצת פתב בשם הריטב"א דלרבא דאינו לוקה אא"כ בעל לא שייך לפני עור על
הקידושין (וכ"כ הריטב"א בקידושין) עוד י"ל דמירי שהפנה יכול לקדש בעצמו כו'
ע"ש ולפי"ז קשה באם אמר לאשה אקפי לי קטן לאו בר חיובא מ"מ פינו דבגדול איכא
איסורא לניקף א"כ נהי דמתמת לאו דהקפה אין האשה מונהרת עליו מ"מ אפתי היא
מונהרת על הקטן שלא להאכילו דבר איסור למספי לי בידים אע"ג דאיהו גופא לאו
בר חיובא הוא ואשה אסורה להקיפו ולא מיבעי' לשיטת הריטב"א דס"ל דאף משום
לפני עור מיקרי בר חיובא דשפיר איכ' לאקשויי כמ"ש אלא אף לפמ"ש התוס' דלא
מיקרי בר חיובא משום לפני עור נלענ"ד דזה שפיר מיקרי בר חיוב' שסברת התוס' בזה
נלענ"ד דס"ל דדוק' היכא שהעבירה זו שאנו רוצים לבטל השליחות בשבילה אי הוא
אמרנו יש שלים היתה חל על המשלח אז אמרינו אשלד"ע משא"כ עבירה דל"ע שהיא
חלה על השליח שהוא יעבור על לפני עור ואין לה ענין לחול על המשלח אין לבטל
מתתה השליחות והארבתי בזה במ"א ולפי"ז נראה באומר לשליח צא והאכיל לקטן
דבר איסור שפיר י"ל בזה אשלד"ע פינו שהוא מונהר ע"ז שלא להאכיל לקטן דבר
איסור ואם נאמר דמהני שליחות בזה העבירה חוזרת על המשלח א"כ אמרינו דאין
שלד"ע ולפי"ז תימא בהא דאקפי לי קטן נהי דאשה אינה מונהרת על הקפה מ"מ פינו
שהמשלח מונהר על הקטן שלא להקיפו וגם האשה מונהרת ע"ז והו"ל למימר דבכה"ג
הוי שלים בר חיובא ולא מחייב שולחו וא"ל נהי דלענן הלוא דלא תאכילו להזהיר

גדולים על הקטנים שפיר י"ל אין שלד"ע דלענגן זה גם האשה מוזהרת ובר חיובא היא מ"מ פאן לא מיירי אלא לענגן האיסור שלא להקיף את אחר שהמקיף אדם אחר חייב וע"ז האשה לאו בת חיובא ומחוייב שולחו דו"א דהא גפי מעילה דרבי רחמן' דישלד"ע מ"מ בעינן שלא יתערב עמו איסור אחר כמ"ש הרמב"ם שם ונהרי מזה שיש ג"כ איסור דמונהר על הקטנים ומצד זה יש לבטל השליחות וממיל' שאין לחייב המשלח אף על איסור דהקפה אע"ג דלענגן זה האשה לאו בת חיוב' הוא אף באמת צריך להבין דבר זה גם בסוגי' דשני נזירין דף נ"ז דפליגי התם ר"ה ורב אסי דר"ה אמר מקיף את הקטן חייב ורב אדא סובר דאימתקש מקיף לניקף פל היכא דניקף חייב מקיף נמי מחייב והאי קטן הואיל והוא גופי' לאו בר עונשין הוא מקיף נמי לא מחייב וכתבו התוס' דהש"ס משמע לי דרב אדא סבר דגדול מותר להקיף הקטן מדקאמר לר"ה לדידה מאן מקיף להו כו' ע"ש וקשה דנהי דמצד לאו דהקפה ס"ל לר"ה דעל הקפת קטן לא מחייב דאימתקש לניקף מ"מ אפתי הרי הוא אסור להקיף הקטן כמו דאסור בכל איסורין של תורה למספי לי בידים מלאו דלא תאכלום כו': ולכן נלענ"ד לפי מה דאמרין במכות דף ד' דהא דניקף לוקה היינו דוקא במסייע וכן פסק הרמב"ם בהל' עפ"ם והראב"ד שם פתב דמ"מ עובר בלאו והכ"מ פתב ע"ז ונ"ל ויותר נ"ל דל"ש לומר שהוא עובר בלאו פינון דלא עביד מעשה פלל ע"ש ולפי"ז נראה דהיינו טעמא דשרי לאשה להקיף הקטן ואפי' אם הקטן מסייע דמה שהקטן מסייע איהו קעביד מנפשי' וקטן אוכל נבלות הוא ומה דקעבדה לי האשה שהיא ניקף על ידה אין פאן איסור דמצד איסור מקיף אין פאן דאשה לאו בת חיובא היא ומצד שהקטן ניקף אין בו רק איסור דרבנן ואיסור דרבנן אף להאכיל בידים שרי פשיטת הרשב"א שפכתבו: ובהכי א"ש נמי שיטת הרמב"ם שפכתב בהל' עפ"ם שהאשה אסור' לגלח אפי' קטן וכתב שם הראב"ד דאיסור דרבנן הוא מדא"ל רב אדא חובה תקברינהו כו' וזה צ"ע דמאי מייתי מדרב אדא לדידן דקי"ל כר"ה והב"י סי' קפ"א פתב דכיון דחזינו דאינענש ר"ה אלמא לית הלכתא פנומיה וגם זה צ"ע והוא גופי' קשי' פינון דר"ה ס"ל דאשה מותרת בהקפה לפה לייט רב אדא אטו רב אדא מילט לייט למאן דסבר כר"ה אף לפי מ"ש א"ש דהרמב"ם לשיטתו שסובר שאסור להאכיל בידים אפי' איסור דרבנן ולכך לייט רב אדא דאף לפי סברת ר"ה יש איסור לאשה להקיף הקטן דהא ספת לי איסור' בידים ולפי"ז צריך ליישב הך דב"מ דהרמב"ם סובר פשיטת הסוברים דבאיסור דרבנן ישלד"ע וכיון שאין בשליחות זה רק למספי לי לקטן איסור דרבנן שפיר יש שלד"ע ומאן דס"ל דאף באיסור דרבנן אמרינן אשלד"ע ע"כ דס"ל פדעת הרשב"א דאין איסור פלל להאכיל לקטן בידים איסור דרבנן וכדכתבנ' ולשיטת הרמב"ם צריך ליישב ג"כ הא דנזיר דא"ר אדא לדידה מאן מגלח להו דמשמע דלדידי' ניח' דשפיר דמי לגלח אע"ג דלדידי' נמי איכ' אסור' דאסור למספי לי לקטן איסורא ואפשר לומר דה"ק בשלמא לדידי דס"ל דמצד המקיף אין פאן איסור פל היכ' דניקוף לאו בר חיובא הוא א"כ שפיר י"ל שנתגלחו ע"י עפ"ם ואע"ג דאסור לומר לעפ"ם להאכיל לקטן איסור בידים לפי מה דפסקינן האיבעי' דב"מ גפי חסימה לחומר' מ"מ אין זה כ"א באיסור דאוריית' כגון חסימה דאיכא איסור לאו משא"כ לפמ"ש לעיל אין פאן רק איסור דרבנן על הניקוף כמש"ל בשם הכ"מ ושפיר דמי לומר לעפ"ם לעשות פו וכמ"ש לקמן בזה אף לר"ה פריה פינון דסביב' לה מקיף הקטן חייב

א"כ אף לומר לעכו"ם אסור דאמירה לעכו"ם שבות בכ"מ איסור וא"ל ר"ה דחובה מקיף שהיא אינה מצוה שלא להקיף וע"ז שפיר קא לייט רב אדא דהא היא מוזהרת של להאכיל בידים אפי' איסור דרבנן לשיטת הרמב"ם ז"ל: ודרה אגב ראיתי שיש לתמוה על מ"ש רמ"א בהג"ה שקטן מותר להיות ניקף ע"י עכו"ם ונרשם מקום מוצאו מהר"ן מסכת מכות וכן מבואר בד"מ נאני תמה שאם פנונתו לומר שהקטן מותר ללכת בעצמו אל העכו"ם שקיף אותו בלי דעת הגדול מאי רבותי דהא קטן אוכל נבילות הוא ותליא בדינים המבוארים בסי' שמ"ג ואם ר"ל שישראל מותר לומר לעכו"ם שקיף את הקטן ז"א דהא קי"ל מקיף את הקטן חייב וא"כ יש לאסור אמירה לעכו"ם שקיף הקטן פיו דהרמ"א פסק באה"ע גבי בעי דחסימה לחומר' ומ"ש בשם הר"ן מסכת מכות נראה שפנון למ"ש הנ"י שם וז"ל והרא"ש פתב הא דאסור ר"ה לאיש להקיף קטן שאני התם דאתי לכלל חייב אבל גוי מותר להקיפו כו' והבין שר"ל שגוי מותר להקיף קטן ובאמת שז"א שר"ל שישראל מותר להקיף גוי דלא אתי לכלל חייב דמינה מיירי התם וכמבואר ממה שסיים ולפי"ז ה"ה להקיף אשה שרי ע"ש ודברי הרמ"א בזה צ"ע גדול: ועדיין צ"ע לפי מ"ש בשיטת הרמב"ם דרב אדא פריה לר"ה דלדידי' אף ע"י עכו"ם א"א להקיף דאמירה לעכו"ם שבות גם בשאר איסורין דלפי"ז קשה דהו"ל למפשט מהא איבעי' דב"מ דמבעי' לי' אי אמרינן באיסור לאו אמירה לעכו"ם שבות ואפשר לומר דהרמב"ם סובר פדעת המפורשים דאליב' דרב אדא גם אי מקיף לאו בר חיובא שרי בין למקיף בין לניקף ולפי"ז א"ש דאליבא דרב אדא שפיר הי' אפשר להקיף קטן ע"י עכו"ם עכ"פ פיון דלישרא' גדול ג"כ ליכא איסורא ע"י עכו"ם א"כ אין פאן ספייית איסור להקטן פלל משא"כ לר"ה דס"ל מקיף קטן חייב א"כ גם אסור להיות ניקף ע"י עכו"ם וכיון דלגדול אסור מ"מ שאסור גם לקטן ור"ה השיב לו דחובה מקיף להו דר"ה ס"ל דאשה מותרת להקיף וס"ל דמותר לספות לקטן בידים איסור דרבנן וע"ז אמר לו תיקברינהו לבנה דלדידי אשה אסורה בהקפה דלא ס"ל דרשא פל שישנו בבל תשחית כו' כמ"ש התוס' ודלדידך דס"ל דאשה מותרת ג"כ אסור לספות לקטן בידים אף איסור דרבנן ותינו דקאמר תקברינהו לבנה משום שהאיסור הוא מצד הבנים עצמם שהם ניקפיים וכל שנגדול אסור גם בקטן אע"ג דאינו בר עונשין מ"מ איסור הוא להאכילו בידים ועוד יש ליישב באופן אחר ואין להאריף: ואמנם מה שיש לעיין בזה לפי שיטת התוס' והראב"ד שכתבו דבניקף איכא איסור לאו אע"פ שאינו מסייעו אלא שאינו לוקה משום דהוה לאו שאין בו מעשה ודברי הכ"מ שכתב דליכא כ"א איסורא בעלמא הם תמוהים וכבר תמה בזה הגאון ח"צ בתשובה סי' פ"ב (וע"ש ובט"ז א"ח סי' שכ"ח ובט"ז ובנה"כ ב"ד סי' קצ"ח מ"ש בענין זה אם יש לדמות זה למסייע במלאכת שבת וכבר עמד בזה בחידושי הריטב"א במס' מכות וכתב דאיכא דקשי' לי' מהא דאמרינן לענין מכחיל עינא כו' מסייע אין בו ממש ול"ק שאין פל המסייעין שוין כו' וכ"ש לפי רבינו מאיר שכתבנו לעיל דבלא מסייע יש בו לאו ולא בעינן סיוע אלא פדי שיהא בו מעשה ללקות עליו במעשה פל דהו סגי כו' ע"ש.

וע"ש דמשמע מדבריו שיש שפירשו דבלא מסייע אף איסור לאו ליכא ומשמע להו הכי מדפריה ממאן דאכיל תמרי כו' דהתם אף לאו ליכא רק הר"מ מפרש דנדאי עובר בלאו רק שאין לוקה והריטב"א פתב שיקפה פירש ע"ש) ולפי"ז הדרא קוש' לזוכתא בהא

דב"מ וְנִזְרָה דְּמוֹכַח מֵהֶתֶם דַּע"כ"פ לִיכָא אִיסוּרָא דְאִוְרֵינִי בְּאִשָּׁה הַמְקַפֵּת לְקַטְוֹן וְאִם נִימָא דְנִינְיָקָא לְעוֹלָם עוֹבֵר בְּלֹא אָף שְׂאִינוּ מְסִינֵעַ א"כ אָסוּר לְהַקְיָא לְקַטְוֹן מִשּׁוּם לֹא תֵאכְלוּם: שׁוֹב רְאִיתִי בְּשַׁעַר הַמְּלָךְ סוּף הַל' עֶפְו"ם שְׁהִבִּיא שְׁם מִשְׁם הַגָּאוֹן מְהַר"י אֲשֶׁנְּזִי שְׁהַקְשָׁה עַל מ"ש הַתּוֹס' דְאֶפְי' רַב אַדָּא מוֹדָה הִיכָא דְנִינְיָקָא בְּר חַיּוּבָא אַע"ג דְּמַקְיָא לָאו בְּר חַיּוּבָא דַּא"ל"כ הִיכָא קְאָמְרִינֵן דַּעֲשֵׂה דְמַצוּרַע דְחִי ל"ת דְּהָא אֶפְשָׁר לְקַנְיָם ע"י קְטָן אוּ עֶפְו"ם וַע"ז הַקְשָׁה דַּא"כ גַּם גְּבִי מִלְּהָ דְדְחִי שְׁבֵת נְמִי נִימָא דְאֶפְשָׁר לְקַנְיָם שְׁנִינְהֵם וְלַעֲשׂוֹת ע"י קְטָן כּו' וְהַגָּאוֹן בַּעַל שַׁעַר הַמְּלָךְ תִּנְרֵץ דְּהַתּוֹס' לֹא הוֹקְשָׁה לְהֵם אֲלֵא גְבִי הַקְפָּה דַּס"ל לְרַב אַדָּא דְמַקְשִׁינֵן מַקְיָא לְנִינְיָקָא מְדַשְׁנֵי קְרָא לֹא תַקִּיפוּ הַלְפָּה אַע"ג דְּבִכָּל הַתּוֹרָה קִי"ל דְּלֹא סְפִינֵן לִי בְּיָדִים אִיסוּרָא לְקַטְוֹן גְּבִי הַקְפָּה גְּזִירַת הַפְּתוּב הוּא כּו' מִשָּׂא"כ בְּמִלְּהָ אִי עֵבִיד ע"י קְטָן אֶפְתִּי עֵבֵר עַל אִיסוּרָא דְּהַוְנָהוּרֵי הַגְּדוּלִים כּו' ע"ש: וְהִנֵּה מְלִבְד שַׁע"ע עַל תִּנְרֵץ זֶה מְסוּגֵינִת הַש"ס בְּרִישׁ יְבָמוֹת דְּמִינְיָתִי הֶתֶם לַעֲנֵן ל"ת שְׂיִישׁ בּוּ פָּרַת וּלְפִי דְבָרֵי הַרַב הַגָּאוֹן ו"ל אִיכָּא לְדַחֲוִי אָף בְּלֹא"ה תִּימָא דְמָה יַעֲנֵה לְהָא דְמוֹכַחֲוִינֵן בְּב"מ וּבְנִזְרָה דְּנִישׁ הַיִּתֵּר לְהַקְיָא קְטָן ע"י אִשָּׁה וְלֹא חִינְשִׁינֵן לְהָא דְּהַוְנָהוּרֵי הַגְּדוּלִים כּו' וְגַם לְרַב אַדָּא מִנ"ל לֹמַר דְּגְזִירַת הַפְּתוּב הוּא לְהַתִּיר בְּזֶה מָה שְׂאָסוּר בְּכָל הַתּוֹרָה כְּנֹלָה וְהו"ל לְאוּקְמָא הַךְ הַקְשָׁא לַעֲנֵן לְהַקְיָא לַעֲפו"ם וְגַם דַּאָּף אִם הַךְ הַקְשָׁא מְדַרְשׁ נְמִי לַעֲנֵן קְטָן י"ל דְּלֹא מִיַּעֲטָה הַתּוֹרָה אֲלֵא מִמְּלָקוֹת שְׁחֵיב עַל לָאו דְּמַקְיָא פְּאֵת רֵאשׁ אֲבָל מ"מ הַךְ אִיסוּרָא שְׂמַאכִיל לְקַטְוֹן אִיסוּר לָאו בְּדוּכְתִּי קִינָא וַע"ע:

ועכ"פ קְשָׁה מ"ש דְּלָמָּה שְׁרִינֵן לְאִשָּׁה לְהַקְיָא קְטָן. וְלָכֵן נִלְעַנ"ד דַּע"כ לֹא אֶמְרִינֵן דְּאִיסוּר לְסַפּוֹת לְקַטְוֹן אִיסוּר בְּיָדִים אֲלֵא הִיכָא שְׁהַקְטָן עוֹשֵׂה הָאִיסוּר כְּגוֹן שְׂמַבִּיא חוֹתֶם אוּ מַפְתַּח בְּשֵׁבֶת בְּר"ה ע"י צִוּוִי הַגְּדוּל אוּ שְׁנוֹתֵן לוּ נְבִינְהָ וְאוּכַל דְּבַכָּה"ג בְּגְדוּל חַיּוּבֵי מְחֵיב אֲז הַגְּדוּלִים מְוַזְהָרִים עֲלֵיהֶם מִשָּׂא"כ הִיכָא דְּהַקְטָן לֹא עֵבִיד וְלֹא מִיָּדִי אֲז אִין הַקְטָן עוֹשֵׂה אִיסוּר כְּלָל כְּגוֹן בְּקַטְוֹן הַנִּינְיָקָא שְׁהַקְטָן אִין עוֹשֵׂה שׁוּם דְּבָר וַאֲע"ג דְּבְּגְדוּל כַּה"ג אֶמְרִינֵן דַּמ"מ עֵבֵר בְּלֹא אֲלֵא שְׁהוּא לָאו שְׂאִין בּוּ מַעֲשֵׂה מ"מ הִינֵנוּ דְּוָקָא בְּגְדוּל דְּכִינֵן שַׁע"כ"פ הוּא מְנִיחַ א"ע לְהַקְיָא אוֹתוֹ מְדַעְתּוֹ יֵשׁ בּוּ אִיסוּר לָאו מִשָּׂא"כ בְּקַטְוֹן מָה שְׂמַנִּיחַ אֵת עַצְמוֹ לְהַקְיָא לָאו מִיָּדִי הוּא דְּכִמוֹ קוּף בְּעֵלְמָא הוּא וּבְגְדוּל פִּיּוּצָא בּוּ אִם הוּא כְּפּוֹת וּבָא אַחַד וּמַקִּיפוּ פְּשִׁיטָא שְׂאִין עֲלִיו שׁוּם חַיּוּב כְּלָל וְהִכִּי מְסַתְבַּר דְּהָא ר' יְהוּדָה ס"ל לָאו שְׂאִין בּוּ מַעֲשֵׂה לוֹקִין עֲלִיו וַע"כ שְׂאִין זֶה אֲלֵא מִשׁוּם שַׁע"כ"פ עֵבֵר הִלָּאוּ מְדַעְתּוֹ וּמְרַצוֹנוּ אֲלֵא דְּלֹא עֵבִיד מַעֲשֵׂה מִשָּׂא"כ אִם נַעֲשֵׂה הַעֲבִירָה בּוּ שְׂלֵא מְדַעְתּוֹ כְּלָל לֹא מִיַּבְעִי שְׂאִין לוֹקִין עֲלִיו אֲלֵא אָף אִיסוּרָא לֹא עֵבִיד וּכְמָאן דְּאֲכַל תְּמָרֵי בְּאַרְבְּלֵי דְּמִי וַא"כ גַּם בְּקַטְוֹן דְּוָקָא הִיכָא דְּהַקְטָן עוֹשֵׂה בְּעַצְמוֹ אִיזָה מַעֲשֵׂה אִיסוּר ע"י הוֹשְׁטַת הַגְּדוּל אוּ צִוּוִי אֲז הַגְּדוּל מְוַזְהָר ע"ז מִשָּׂא"כ אִם הַקְטָן לֹא עֵבִיד מִיָּדִי אֲלֵא שְׂיִישׁ לַעֲנֵן בְּזֶה מָהָא דְּאֶמְרִינֵן בִּיבָמוֹת דָּף ע"א קְטָן עָרַל מָהוּ לְסוּכּוּ בְּשִׁמְן שֶׁל תְּרוּמָה כּו' וְלְכַאוּרָה קְשָׁה לְפִי מ"ש דְּבַכָּה"ג אִין חַיּוּב עַל הַגְּדוּל דְּהַקְטָן לֹא עֵבִיד מִיָּדִי וּבְמִשְׁנָה לְמַלְךְ סוּף הַל' מ"א הַרְגִּישׁ מִש"ס זו עַל הַרְשָׁב"א שְׁהָרִי כְּתָבוּ הַתּוֹס' דְּסִיכָה כְּשִׁתִּי אֶסְמַכְתִּי בְּעֵלְמָא הוּא וְכִינֵן דְּאִינוּ אֲלֵא מְדַרְבָּנֵן לְדַעַת הַרְשָׁב"א מוֹתֵר אָף בְּיָדִים וּלְפִי מ"ש קְשָׁה אָף אִי נִימָא דְּהָוִי סִיכָה אִיסוּר דְּאִוְרֵינִי: וְאֶפְשָׁר לֹמַר דָּאִם נִימָא עָרְלָה שְׂלֵא בְּנִמְנָה מְעַכְבָּא וְה"ל כְּזֶר אֲצַל תְּרוּמָה אֲזִי אָסוּר לְסוּכּוּ אָף אִם סִיכָה לֹא הָוִי כְּשִׁתִּי כִּינֵן דְּהוּא הַנָּאָה שֶׁל כִּילוּי וְהַנָּאָה שֶׁל כִּילוּי אָסוּר וַאֲע"פ דְּלֹא שְׁיִידָּהּ הָאִיסוּר עַל הַקְטָן מ"מ הָרִי הַגְּדוּל נְהַנֵּה מִשְׁמֵן זֶה הַנָּאָה שֶׁל כִּילוּי

לצורך ישראל שהרי קטן זה מוטל עליו ואם לא הי' שמן זה הי' צריך ליקח שמן אחר בכדי לסוכו ואע"פ שפנה מותר להאכיל לעבדיו ולבהמתו מ"מ קטן זה שהוא ערל גרע דהא לאו בכלל מקנת פסח הוא וגם אינו אוכל משום דכתיב יליד ביתו כו' פיון שהוא ערל ואתמעט מתושב ושכיר ופנמי' הוא דכאיב לי' כדאיתא בר"פ אלמנה לכ"ג ולכן אסור לכהן לסוף לבן בתו ישראל אף בלא הטעם דסיכה פשתיה וה"ה לקטן ערל שאסור לסוכו וצ"ע מהאי דנדה דף ל"ב דאמרינו מעשה והטבילוה קודם לאמה ואמרינו שם אע"ג דתרומת ח"ל שריא בנגיעת טמא מ"מ לסיכה של תרומה דסיכה פשתיה הצריכוה טבילה והמ"ל הביא ג"כ לדברי הש"ס הללו ונראה דר"ל שהם נגד דברי הרשב"א ולענ"ד דברי הרשב"א אפשר ליישב לפי מ"ש בתשובה סי' צ"ב דדוק' היכא שיש צורך בדבר מאכילין לקטן בידיים איסור דרבנן וא"כ י"ל דהתם הוי עובדא שלא הי' צורך פלל בסיכה זו רק לתענוג לבד ולכך הצריכוה טבילה קודם אף לפי מ"ש דבדבר שאין הקטן עושה מעשה פלל ליכ' איסור צ"ע וגם צ"ע מדברי הר"ן ר"פ בתרא דיומא שמוכח דרחיצה וסיכה מדרבנן דאל"כ היכא עבדי לה לתינוקת ולפי מ"ש צ"ע דהא בזה התינוקת לא עבדי מידי ודוחק לומר דהוכחת הר"ן דהא מתירין אף בקטן שפא לכלל שנים קצת והגיע לחינוך ונותנין לו שמן לסוף ומים לרחוץ ובכה"ג אי הוי רחיצה וסיכה ביה"כ מדאורייתא הו"ל למיסר אף לקטן ועיין בט"ז ומ"א סי' תרי"א: ומצאתי בפר"ח שם שהקשה על דברי הר"ן מהא דנדה ע"ש וצ"ע על דבריו מ"ש דבתרומת ח"ל י"ל דכעין דאורייתא תימן וקא קשי' לי' דסיכה אינה רק אסמכתא והוי דרבנן ע"ש ולא ידעתי מ"ט ניחא לי' טפי למימר בתרומת ח"ל כעין דאורייתא דאדרבה תרומת ח"ל הקילו טפי כדאית' בבכורות וע"ש שכתב שדעת הרמב"ם דסיכה פשתיה מן התורה ובאמת שכן מטין הדברים ולקצר אני צריך.

וגם בסה"ת סי' רל"ח כ' בתינוקת שרגילות האמהות לסוף בגיהם פשהם קטנים מחלב טלה או בשמן חזיר זה אסור משום אמור ואמרת להנהיר הגדולים על הקטנים דלא למספי בידיים וכיון דסיכה פשתיה כו' נהביאו הסמ"ג דף כ"א ע"ש ועיין בי"ד סי' קי"ז בט"ז ובנה"כ שם: ומפל זה למדנו דאף בכה"ג דהקטן לא עביד ולא מידי שייך להנהיר גדולים על הקטנים וכן משמע מענין טומאת פהנים דבכל גונוי איפא אזהרה זו וא"כ הדק"ל גבי ניקוף דלמהתהי' אשה מותרת להקיף הקטן וכמו שהיא אסורה לסוכו בחלב טלה כמו כן יש לאסור בהקפה ופשוט שאין לחלק בין אם המאכיל בר חיובא פגון באיסור חלב שגם האשה מוזהרת עליו משא"כ בהקפה שהאשה לאו בת חיובא דפשיטא דאין לחלק בכך פלל דהא משמע דאף ישראל אסור לו לטמאות פהן קטן בידיים עיין בט"ז סי' שע"ג ובש"ך ר"ס שע"א ובמ"א סי' שמ"ג שמבואר שאף מי שאינו בר חיובא הוא מוזהר על פהן קטן שלא לטמאו בידיים וא"כ ה"ה פאן ויש ליישב בדוחק דנדאי היכא שאין הקטן עושה מעשה איסור שפיר מצינו להאכילו וכמ"ש אלא דמ"מ בעינן עכ"פ שיהי' צורך בדבר כמ"ש רש"י שם בנזיר שדבר להקיף הקטנים הקפת פל הראש לצורך רפואה ובכה"ג מייירי הא דב"מ ג"כ משא"כ ה"ה דסיכה מייירי שאין צורך לסוף פלל רק לתענוג ובכה"ג אסור אף אם אין הקטן עושה בעצמו אף מדברי הפוסקים דלעיל לא משמע פן וצ"ע: שוב מצאתי בחידושי הר"ן למסכת נדה דף ל"ב שכתב על ה"ה דלא נצרכה אלא לסיכה שמן של תרומה שכתבו התוס' דכי אמרינו סוף פשוטה מדרבנן

בְּעֵלְמָא אָבֵל מְדַאֲרֵיִתָּא לֹא כּוּ' וְכִינּוּ דְאֶסְיִקְנָא דְסִיכָה זֹו אֵינָה אֲסוּרָה אֱלָא מְדַרְבְּנָן
וְאִפ"ה הִטְבִּילוּהָ לְזוּ וְלֹא סְפֹנָה בְּטוּמְאָה אֵיכָּא לְאוּכִיחוּ דְכִי אֶסְיִקְנָ' בִּיבְמוֹת דְקֶטְן אֹכֵל
נְבִילוֹת אֵין ב"ד מְצֻנּוּן עָלְיוּ לְהִפְרִישׁוּ אָבֵל אֲסוּר לְהֶאֱכִילוּ בְּיָדִים דְאָפִי' דְרַבְּנָן אָמְרִינּוּ
הִכִּי וְשֵׁלֹא כְּדַבְרֵי הַרְשָׁב"א ז"ל שְׁפָתַי שָׁם דְבִאֲסוּר דְרַבְּנָן מְאָכִילִין בְּיָדִים וְלִי אֶפְשָׁר
דְכִינּוּ דְסִיכָה כְּשִׁתִּי' הַסְפִּין אוֹתָם הָרִי הֵם כְּמִטְמָאִים תְּרוּמָה בְּיָדִים וּמִשׁוּם אֲסוּר הַסְפִּין
הִטְבִּילוּהָ וְלֹא מִשׁוּם אֲסוּר הַתִּינוּק עַכ"ל הָרִי מְבוֹאֵר שְׁהָר"ן הִרְגִישׁ בַּמ"ש הַפֶּר"ח עַל
דְּבָרָיו אִף בַּמ"ש הָר"ן לִינִישֵׁב זֶה לְכֹאֲרָה צ"ע דְהָא בְּתֵרוּמַת ח"ל מִיִּירֵי דְשָׂרֵי לְטְמָאוֹת
אוֹתָהּ בְּיָדִים וְנִרְאָה שְׁהָר"ן סוֹבֵר לְפָרֵשׁ הָא דְאָמְרִינּוּ ה"מ בְּאֶכִילָה אָבֵל בְּנִגְיָעָה לֹא הֵינּוּ
בְּדֶרֶךְ נִגְיָעָה הַתִּירוּ לְטְמָאוֹת הַתְּרוּמָה בְּיָדִים אָבֵל לְטְמָאוֹת הַתְּרוּמָה בְּדֶרֶךְ אֶכִילָה
לְהֶאֱכִילָה לְמִי שְׁטוּמְאָה יוֹצֵאָה עָלְיוּ מִגּוֹפּוֹ אֲסוּר לְטְמָאוֹתָהּ וּלְפִי"ז אֵין חִילּוּק בֵּין גְּדוּל
לְקֶטְן דְגַם ע"י אֶכִילַת הַקֶּטְן אֲסוּרָה בְּזֶה שְׂאִין הָאֲסוּר מִצַּד הָאוֹכֵל כ"א מִצַּד הַמְאָכִיל
בְּטוּמְאָה וְהָרִי זֶה כְּאִנֵּס אֶת חֲבִירוֹ וְתוֹחֵב לוֹ לְתוֹף בֵּית הַבְּלִיעָה וְלֹא מְצִי לְאֶהֱדוּרֵי דֹאע"פ
שְׁחֲבִירוֹ אֵינּוּ עוֹשֶׂה אֲסוּר דְאֵנוּס הוּא מ"מ הָאֵנִס עֵבִיד אֲסוּרָא שְׁמִטְמָא תְּרוּמָה זֹו בְּיָדִים
ע"י שְׁמִטְמָאֲהָ לְמִי שְׁטוּמְאָה יוֹצֵאָה עָלְיוּ מִגּוֹפּוֹ וְכִינּוּ דְסִיכָה כְּשִׁתִּי' מְדַרְבְּנָן אֲסוּר לְכַף
הַנּוֹצְרֵכוּ לְהִטְבִּילָה קוֹדֵם סִיכָה וְהוּא נִכּוֹן לַעֲנִ"ד: שׁוּב רְאִיתִי בְּמִשְׁנֵה לְמִלְךָ פ"ב מֵהַל'
רוֹצֵחַ שְׁפָתַי לְהוֹכִיחַ מֵהָרָה דְאָמַר לְאִשָּׁה אַקְפִּי לִי קֶטְן דְבְּדַרְבְּנָן יֵשׁ שֶׁלֹּד"ע דְהָא בְּאִשָּׁה
הַמְקַפֵּת קֶטְן אֵית בֵּיהּ אֲסוּרָא דְרַבְּנָן כּוּ' ע"ש וְהַגָּאוֹן בַּנ"ב ז"ל סִי' ע"ה הֵבִיא דְבָרֵי
הַמ"ל בְּזֶה וְכַתֵּב דָּאִף לְשִׁיטַת הַרְמְב"ם שְׂאֲסוּרָא בְּאִשָּׁה לְהַקִּיף קֶטְן הַטַּעַם מִשׁוּם דְהִנּוּהָ
כְּמִטְמָאִיל בְּיָדִים לְקֶטְן וְא"כ עֵיקַר הָאֲסוּר מְדַרְבְּנָן הוּא מִשׁוּם מְכַשׁוּל הַקֶּטְן וְהִנּוּהָ כְּמוֹ
לְפָנֵי עוֹר דְלֹא מִיקַרֵי מִשׁוּם זֶה בְּרַחֲמוֹתָיו כּוּ' ע"ש וְהִנּוּהָ מ"ש הַטַּעַם דְהִנּוּהָ כְּמִטְמָאִיל בְּיָדִים
שְׁמִחְתִּי שְׁפּוֹנוֹנְתִי לְדַעְתּוֹ ז"ל בְּזֶה אָבֵל מֵהַ שְׁנִירָא מְדַרְבְּנָן דְאֵין בְּמִטְמָאִיל בְּיָדִים רַק אֲסוּר
דְרַבְּנָן צ"ע דְבַש"ס דִּיבְמוֹת וּבְפּוֹסְקִים מִשְׁמַע דְאֲסוּרָא דְאֲוֹרֵיִתָּא הוּא וְאֵין זֶה עֲנִין לְלֹא
דל"ע דְמֵה מְכַשׁוּל לְקֶטְן שְׁיִיף בְּזֶה דְאִיהוּ לֹא בְּרַחֲמוֹתָיו הוּא פֶּלֶל רַק דִּילְפִינּוּ מְדַכְתִּיב
לֹא תֵאֱכֹלוּם כּוּ' וְכֵן לַעֲנִין דָּם וְטוּמְאָת כְּהִנּוּם לְהַזְהִיר הַגְּדוּלִים וּמִבְּיַנְיָהוּ יִלְפִינּוּ לְכָל
אֲסוּרִין שְׁבַתְרוּהָ מִשְׂא"כ בְּגְדוּל שֶׁהוּא בְּרַחֲמוֹתָיו בַּפ"ע לִית בֵּיהּ מִשׁוּם לֹא תֵאֱכֹלוּם כִּינּוּ
דְהוּא בְּן דִּיעָה וּבְרַחֲמוֹתָיו וְאֵם הָעוֹשֶׂה מְכַשִּׁילוֹ וּמִשְׁגָּה אוֹתָן הָרִי הוּא עוֹבֵר עַל ל"ע וְגַם
מ"ש דְדָמִי לַפ"ע דַּמ"מ מִיקַרֵי לֹא בְּרַחֲמוֹתָיו ז"א כַּמֶּש"ל דַּלְפ"ע שְׂאֵנִי שְׂאֵין שְׁיִיכּוֹת
שְׁתַּחֲזוֹר הָעֵבֶרְיָה מִחַמַּת הַשְּׁלִיחוֹת עַל הַמְשַׁלַּח שְׁהָרִי הוּא הַנְּכַשֵּׁל מִשְׂא"כ בְּלֹא דְלֹא
תֵאֱכִילוּם שְׂאֵם זֶה עוֹשֶׂה בְּשְׁלִיחוֹתוֹ וּמִטְמָאִיל לְקֶטְן בְּשְׁלִיחוֹתוֹ אִם נִימָא יֵשׁ שֶׁל"ע הָעֵבֶרְיָה
חוֹזְרוֹת עַל הַמְשַׁלַּח וּכְאִילוֹ עֵבֶר הוּא עַל לֹא זֶה וְלִשְׂאָר אֲסוּרִין שְׁבַתְרוּהָ דְמִי וּכַמֶּש"ל:
שׁוּב רְאִיתִי שְׁרַש"י ז"ל בְּפִירוּשׁ הַחוֹמֶשׁ פ' שְׁמִינִי כָּתַב לֹא יֵאֱכֹלוּ לְחֵיב הַמְאָכִילִין
לְקַטְנִים כּוּ' וְרַבֵּינוּ אֵלִי מְזַרְחִי ז"ל כָּתַב שָׁם דְבַפְרָק חֲרַשׁ כּוּ' בְּרִייתִי לֹא תֵאֱכֹלוּם כּוּ'
וְאֵעִפ"כ אֵין זֶה אֱלָא לְאֲסוּר בְּעֵלְמָ' אָבֵל אֵין עוֹבְרִין בְּלֹא וְכ"ש שְׂאֵין לוֹקִין עֲלֵיהֶם וְכ"כ
הַרְמְב"ם בְּסוּף הַל' מ"א וְכֵן הַסְמ"ג ז"ל אָבֵל רַבֵּינוּ יִשְׁעִי' כָּתַב בְּפִירוּשׁ הַת"כ שְׂאֵם
הָאֶכִיל לְקַטְנִים לוֹקָה כְּאֵלוֹ אָכְלוּ וְכֵן מִשְׁמַע לְשׁוֹן הַבְּרִייתִי' כּוּ' ע"ש שְׁפָתַי הַטַּעַם שֶׁל
הַרְמְב"ם וְהַסְמ"ג הוּא לְפִי שְׁפִשְׁט הַכְּתוּב אֵינּוּ אֱלָא עַל הָאוֹכֵל וְלֹא עַל הַמְאָכִיל וְכ"כ
הַרְמְב"ם בְּמִצְוַה קַע"ט מְמַצְנוֹת ל"ת לַעֲנִין מִשְׁהָה נְקִבּוֹ כּוּ' שְׂאֵינּוּ לוֹקָה בְּעֵבֶר שְׁפִשְׁטִי
דְקָרָא בְּשָׂרָן בְּלֶבֶד כּוּ' ע"ש וְהִנּוּהָ בְּכָל תְּשַׁקְצוֹ גּוֹפִי' י"א שֶׁהוּא מְדַאֲרֵיִתָּא וּמ"ש

הַרְמַב"ם דַּאיְנוּ לוֹקֵה הַיְינוּ שֶׁהוּא לָאוּ שֶׁבְּכָלְלוֹת וְעַיִן בְּדַבְרֵי אַא"ז הַגְּאוֹן בְּתַבּוּאֵת שׁוֹר
סִי' י"ג ס"ק ב' בְּאַרְבֵּי בְּזָה וְא"כ גַּם בְּזָה נִרְאָה שֶׁאֵע"פ שֶׁהַרְמַב"ם פָּתַח אִיסוּר דְּאוֹרֵינִת'
אִיפֹא וּבִקְאֵת בַּת"כ שֶׁם גַּבֵּי עוֹפוֹת טְמֵאִים לִיתָא שָׁם רַק לְחַיִּיב הַמַּאֲכִיל פְּאֹנְכֵל כּו' וְע"ש
בְּרַא"מ בְּשֶׁם ר' אַבְרָהָם זְעִירָא שְׁפִי דְזָה קָאֵי עַל גְּדוּלִים וּכ"כ בְּקַרְבֵּן אַהֲרֹן דְּלֵא יֵאָכְלוּ
קָאֵי עַל הַגְּדוּלִים וְעַל קִטְנִים לִיפֹא אֲלֵא אִיסוּר דְּפִשְׁט' דְּקָרָא דְּלֵא תֵאָכְלוּם מִשְׁמַע עַל
הָאוּכַל עֲצָמוּ רַק דְּמִיתוּרָא דְרָשִׁינָן לִי וְאִין זֶה רַק לְאִיסוּר' בְּעֵלְמ' וְלַענ"ד צ"ע דַּבַּת"כ פ'
י"ב אִיתָא לֵא יֵאָכְלוּ לְחַיִּיב הַמַּאֲכִיל פְּאֹנְכֵל כּו' לֵא תֵאָכְלוּ יָכוֹל יֵאָכְלוּם לְקִטְנִים ת"ל לֵא
יֵאָכְלוּ עַכ"ל וּמְבֹנָאָר לְמַעַיִן שֶׁם דְּהַפְּנוּנָה לְחַיִּיב הַמַּאֲכִיל פְּאֹנְכֵל עַל מַאֲכִיל לְקִטְנִים וְאַף
שְׁיֵשׁ לְדַחֲוֵק שֶׁם אִין נִלְעַנ"ד וּבַש"ס דִּינָן דְּמִיִּתִּי הָא דְּלֵא תֵאָכְלוּם לְהַזְהִיר הַגְּדוּלִים כּו'
יְדוּעַ שְׁדַרְךָ הַש"ס דִּינָן לְקַצֵּר פְּשִׁמְבִיא בְּרִינִת' דַּת"כ וּלְקַדְרָא רַש"י בְּפִירוּשׁוֹ לְתוֹרָה לֵא
פָּתַח רַק עַל הַהוּא דְּלֵא יֵאָכְלוּ לְחַיִּיב הַמַּאֲכִיל פְּאֹנְכֵל וְעַל לֵא תֵאָכְלוּם לֵא פָּתַח פְּלוּם
מִשׁוּם דְּעִיקָר הַדְּרָשׁ' מְלֵא יֵאָכְלוּ נְפִיקָא וְאִין לְהַאֲרִיף וּבַת"כ פ' אַחֲרֵי פ"י אִית' פֶּל נְפִישׁ
לֵא תֵאָכְל דָּם לְהַזְהִיר הַגְּדוּלִים עַל הַקִּטְנִים יָכוֹל יִהְיוּ נִכְרְתִים עַל יְדִיהֶם ת"ל הָאוּכַלֵת
הָאוּכַל בְּכַרְת כּו' מְבֹנָאָר דְּדוֹנְקָא פֶּרַת אִינוּ חַיִּיב הַמַּאֲכִיל אֲבָל מ"מ אִיסוּר לָאוּ וְדַאי אִיכ'
וְעוֹד מִשְׁמַע פֶּן בְּכֻמָּה דְּוֹכְתִי וְצ"ע וְאִם נִימָא פְּדַמְשִׁמַּע בַּנ"ב דְּלֵהֲאֲכִיל בְּיָדִים אִין אִיסוּר
אֲלֵא מְדַרְבְּנָן א"כ נִרְאָה דְּאַף הַפְּחִמִּירִין שְׁלֵא לְהֵאֲכִיל בְּיָדִים אַף אִיסוּר דְּרַבְּנָן מ"מ הִיכִי
שְׁאִין מַאֲכִילוּ בְּיָדִים רַק ע"י אֲמִירָה בְּלַבַּד שִׁי"ל שְׁאִינוּ דוֹמָה לְבִידִים מִמֶּשׁ עַיִן בְּחִידוּשֵׁי
הַרְשָׁפ' א' וּבְדַבְרֵי הַמ"ל סוּף הַל' מ"א א"כ יֵשׁ לְהַקֵּל בְּזָה: אַף לְכַאוּרָה יֵשׁ לְעַיִן לְפִי
מ"ש הַרְמ"א לְהַלְכָה בַּח"מ ס' קפ"ב דְּהִיכָא דְּהַשְׁלִיחַ לָאוּ בַר חַיּוּבָא מְחַוֵּיב שׁוּלְחָו א"כ
נְפִל הָף הִיתְרָא לְעֵשׂוֹת ע"י קִטְן בְּבִירָא פִּינּוּן שֶׁקֶטָן זֶה עוֹשֶׂה בְּשְׁלִיחוֹת הַגְּדוּל וּמִתְחַיִּיב
הַמְשַׁלַּח אֲלֵא דְּבִקְאֵת ז"א שְׁהֵרִי הַתּוֹסְפֵת בַּב"מ שֶׁם פָּתְבוּ דְּלֵא תִיקָשִׁי אַהֲרָ מ"ד מְשׁוּלַח
הַבְּעֵרָה בְּיַד חַש"ו פְּטוּר מִשׁוּם דְּהֵתָם לָאוּ בְּנֵי שְׁלִיחוֹת נִיגְהוּ וְדַבְרֵי הַתּוֹס' אִילוּ הִבִּיאָם
הַש"ף שֶׁם וְתָמָה עַל הַנ"י שֶׁם ע"ש אַף צ"ע מְדַבְרֵי הַתּוֹסְפוֹת בְּרִישׁ שְׁבוּעַת שְׁפָתְבוּ
דְּהו"מ לְמִימַר נ"מ בְּאֲמַר לְעַכּוּם אוֹ קִטְן אַקְפִי לִי גְדוּל דְּהֵנָה נ"מ אַף לְרַב אַדָּא ע"ש
מְבֹנָאָר דַּס"ל דְּאַף בַּכַּה"ג אֲמַרִּינָן לְמ"ד שְׁלִיחַ לָאוּ בַר חַיּוּבָא מְחַיִּיב שׁוּלְחָו דִּישׁ שַׁלְד"ע
וְלֵא אִיכָפ' לָן מַה דְּלָאוּ בְּנֵי שְׁלִיחוֹ נִיגְהִי וְכֵן בַּש"מ שֶׁם כ' דְּהֵנִי מ"ל נ"מ בְּאֲמַר לְעַכּוּם
גְּנוּב כּו' ע"ש וּמְצַאֲתִי בְּשַׁעַר הַמְּלָךְ הַלְכוּ מְלֹנָה וְלֹנָה שְׁעַמַּד בְּזָה וּמ"ש לִיִּישָׁב יִתְבָּאָר
לְקַמֵּן וְצ"ל דַּס"ל דְּלֵמ"ד בַּר חַיּוּבָא מְחַיִּיב שׁוּלְחָו אִין הַטַּעַם מִשׁוּם דְּאִזּוּ מוֹעִיל הַשְׁלִיחוֹת
לְהִיּוֹת שׁוּלְחָו שֶׁל אֲדָם פְּמוֹתוֹ מִשׁוּם דַּע"כ לֵא רַבְתָּה תוֹרָה שְׁלִיחוֹת אֲלֵא בְּמִקּוּם שְׁאִינוּ
דְּבַר עֲבִירָה מִשָּׂא"כ בַּד"ע אִין שְׁלִיחוֹת מוֹעִיל וְא"כ מַה נ"מ אִם הוּא בַר חַיּוּבָא אוֹ לֵא
וּמכ"ש הִיכָא דַּאיְנוּ בַר שְׁלִיחוֹת פְּלֵל דְּלֵא מְהִי מִיָּדִי אֲלֵא עִיקָר הַטַּעַם דְּכָל שְׁהַתּוֹר'
פְּתַבָּה לְעַנּוּשׁ אֵת הָעוֹשֶׂה דְּבַר זֶה אִם פֶּן לְפִטוּר לְגַמְרֵי א"א וְאִם הִנֵּה הַשְׁלִיחַ בַּר חַיּוּבָא
הֵרִי יֵשׁ מְקוּם לְעוֹנֵשׁ לְחוּל עַל הַשְׁלִיחַ וְכָל שְׁאִין מְקוּם שְׁיַחּוּל עַל הַשְׁלִיחַ חֲזַר עוֹנֵשׁ זֶה
עַל הַמְשַׁלַּח אַע"ג שְׁאִין אוֹמְרִים בְּזָה שׁוּלְחָו שֶׁל אֲדָם פְּמוֹתוֹ מ"מ ע"י דְּבוּרוֹ וְצִיּוּוּ
נַעֲשֶׂה הָעוֹנֵשׁ וְחַיִּיב עָלָיו וְלֵא מִשׁוּם דִּין שׁוּלְחָו שֶׁל אֲדָם פְּמוֹתוֹ נִגְעוּ בָּהּ וְהַיְינוּ דְּפִרְיָךְ
מִהָא דְּהָאוּמַר לְעַבְדָּא וְאִשָּׁה כּו' פִּינּוּן דְּלִדְיָה אִם הַשְׁלִיחַ לָאוּ בַר חַיּוּבָא חוּזַר הַחַיּוּב עַל
הַמְשַׁלַּח וְהוּא פְּעִין מֵאֵי דְּאֲמַרִּינָן הִיכָא דְּלִיפֹא לְאִשְׁתְּלוּמִי מִהָאֵי וּמְשַׁנֵּי דְּהֵתָם חַיּוּבָא רְמִי
כּו' וּבְהִכִי א"ש מַה שְׁהַקְשָׁה בְּקוּנְט' שְׁנַדְפֵס בְּסַפֵּר שַׁעַר הַמְּלָךְ הַמְּכֻנָּה טַעַם הַמְּלָךְ

והארירי לזקוק בדברי התוספות בשבועות שכתב גבי הקפה דלמה ידחה עשה דנזיר
הלאו דהקפה דאפשר לקיומי ע"י קטן או עכו"ם וע"ז הקשה דמה יושיענו זה שהרי
הקטן לא יעשה מעצמו כ"א בציוויו של גדול וא"כ לרבינא בכה"ג יש שלד"ע ולפמ"ש
י"ל דהא דמחייב רבינא אינו מחמת שלוחו פמותו רק לפי שאין פאן מי שיחייב וקענן
נעשה על פי דיבורו אם פן בכה"ג דבאמת אמר רחמנא שזה שהוא מצורע יקיף ראשו
א"כ גדול זה שמצו לקטן לעשות אין עליו עון אשר חטא פלל שהרי הגדול הזה שמדבר
ומצוה לקטן לאו מדעת עצמו ידבר כ"א ע"פ מירא דרחמנ' ובכה"ג פשיט' שאין חיוב
על המשלח פלל שהרי א"ל בזה דהו"ל פאלו עביד איהו גופיה ואנו צריכין לדחייית הלאו
משום דכיון דעביד ע"י עכו"ם וקטן דלאו בנז' שליחות ניהו לא אמרינן שלוחו פמותו
וגם בלא"ה לכל דבר עבירה לא אתרבי שליחות פלל.

ומצד שהוא גרם בעקימות שפתיו שיעשה מעשה האיסור אין חיוב עליו פיון שאומר לו
שיעשה זה בשביל צורך מצות המקום ב"ה אין העשה על דעתו כ"א ע"ד המקום: אף
נראה דאפילו אי אמרינן בכה"ג נמי שיהו שלוחו פמותו מ"מ א"ש בזה שפיתבו התוספות
דמצי למעבד הקפה על יד קטן או עכו"ם משום דבזה אין מקום לחייב המשלח שזה
דומה לראובן שאמר לשמעון לוי צנה לה שתעשה דבר פלוני שאז אעפ"י שקול דברים
הוא שומע מראובן מ"מ פנעושה שליחות זה לא ע"ד ראובן הוא עושה רק בשליחות
לוי הוא עושה וא"כ ה"א פשאומ' לקטן לעכו"ם להקיף המצורע פה הוא אומר לו שזה
מצווה שיקיפו אותו ואם פן הוא לא נכנס בכלל משלח פלל וגם העושים אין עושים כ"א
עפ"י מירא דרחמנ' ולא שיהו בזה שלוחו פמותו פלל שאינם שלוחים שלו רק שלוחי
דרחמנ' וכבר פתבתי במקו' אחר ליישב בזה מה שהקשה בספר קצות החושן סימן על
דעת הסוברים דבשוגג יש שלד"ע מב"ק דף ל"ב גבי הוסיף רצוע' אחת כו' וגם ביארתי
הא דיבמו' מאי לאו דאמר ליה שחוט לי כו' ואין פאן מקומו ועיין בפ"י ר"פ הכונס
שכתב לחלק בין היכא שהשליחות מיחדת למשלח לבד דאז השולח חייב בד"ש ויבין אם
אינו רק ע"ד הסתה לבד פגון בשוכר עידי שקר דהעדים בלא"ה היו עושין לקיים רצון
הבע"ד כו' ע"ש ומשם יש ללמוד קצת לכאן: ועכ"פ למדנו מדברי התוספות דשבועות
דגם היכא דשליח לאו בר שליחות פלל מ"מ אי לאו בר חיובא הוא מחייב שולחו וכן
נלענ"ד דעת הסמ"ע בח"מ סימן תי"ט שכתב אם אמר לחש"ו שאינו בר חיובא קרע
פסות שמעון וקרע הרי האומר לקרוע חייב והש"ף השיג עליו מהא דהשולח את הבצרה
פי' חש"ו פטור ולפי מ"ש י"ל דדעת הסמ"ע פדעת התוספות בשבועות דאף בכה"ג חייב
שולחו והא דהשולח הבצרה מירי שלא צנה להם להדליק בפל חבירו רק לפי שמסר
להם את שלו ואפ"ה פטור משום דצבתא דחרש גרם ואדרב' צ"ע על הש"ף דהא בחש"ו
שמסר לו שלהבת חייב אע"ג דלאו בנז' שליחות ניהו מ"מ מחייב משום דברי הדיקא
פדאי' בב"ק דף יו"ד ודף נ"ט והנה לענן אמירה לחש"ו לקרוע פיון שפידו לעשות
ולקרוע פי' וברי הדיקא ועיין בשיטה מקובצת פשם תלמידי הרי"ף שכתב וז"ל וא"ת
התנן השולח הבצרה כו' וי"ל דהיינו טעמ' דפטור משום דלאו בנז' שליחות ניהו וליכא
חיובא דחייב פא מטעם פשיעה דפשע בשמירתו ובזה ליכא חיובא דלא מסר לו אלא
גחלת דבזה הנה לו לסמוך עליו ועל שמירתו דמעמ' ואזלא כו' ע"ש ומשמע דאף באמר
להזיק מ"מ מצד האמירה לא מתחייב דלאו בנז' שליחות ניהו ומצד הפשיעה לא מתחייב

פינון דלא מסר לו אלא גחלת אף בשם הריטב"א פתב שם ונ"ל דשאני התם דלא אמר ליה להזיק אלא נתן בפערה ברשותם ובענין דלאו מצוי מזיק אלא בצבכתא דחרש כו' ולשון זה משמע דאם אמר להזיק המשלח חייב וזה צ"ע דהא סיפא דשלח ביד פקח משמע ודאי דמזיקרי בגנונא דאמר להזיק דאל"כ פשיט' דלא עביד ולא מידי במה שסמך האש ליד פקח וכן מבואר בהדיא בקידושין דפריה עלה גימא דשליחו כמותו וא"כ גם רישא דחש"ו נמי בכה"ג מייירי דאמר להם להזיק ואפ"ה פטרינו ליה וע"כ משום דלאו בני שליחות גינהו אף מדברי התוספ' בב"ק דף יו"ד ושאר מפורשי' שכתבו שם בפירוש הסוגיא דבגחלת הוא סומך על שמירתו דחרש א"כ ע"כ עכ"פ מייירי בלא צנה לו להזיק דאל"כ פשיט' דלא שנייה לומר שסמך על שמירתו והיה מתחייב אף שלא מחמת שליחות רק לפי שפשע באשו וצ"ע לעת הפנאי: שוב ראיתי בפני יהושיע פרק הכונס בתוספות ד"ה אלא לחבריה הרגיש קצת בזה ע"ש ומ"ש ובדוחק יש ליישב דאייירי נמי במסר כדי להבעיר כו' צ"ע לפי מ"ש התוספות בב"ק דף יו"ד דסומך על שמירת חש"ו כו' וכמ"ש: ובדעת הש"ך נראה דס"ל פינון דחש"ו לאו בני שליחות גינהו אין לחייב על האמיר' לקרוע דהוי כמו שיסה בו הפלב דפטור דהוי גרמא ועיין בדברי הרשב"א בב"ק דף נו"ן שכתב אהא דאמרינו אי עבדי שליח ואמרי ליה זיל פרי לן אין שלד"ע ונ"ל וקשה דלמא דשוו שליח נכרי וי"ל דאין שליחות לנכרי עכ"ל אלמא דבלאו בר שליחות לא מחייב ולפי דעת התוס' בשבועות י"ל דקונשית הש"ס אליבא דרב סמא דלא ס"ל לחלק בין שליח בר חיובא או לא: וראיתי בשער המלך הלכות מלוה ולוה שהביא דברי התוס' בשבועות ותמה עליהם כמ"ש דהא עכו"ם וקטן לאו בני שליחות גינהו וכתב דשמא ס"ל פדעת רש"י דיש שליחות לעכו"ם לחומרא וכמו כן יש שליחות לקטן לחומרא וז"א דלענין איסורא בעלמא אין לעשות נ"מ בזה דאפילו למ"ד אי בעי עביד כו' נמי איפא איסורא על המשלח משום שמכשיל הגדול הנזקף וקעבר על לפני עור וגם כי לא מצינו בשום מקום שליחות לקטן לחומרא ונדוקא בעכו"ם יש לחוש דאמי לאחלופי בגדול וכדאמרינו בשבת דף ק"מ ובבכורות דף וכן מוכח מהא דפריה בשבת וליתיב לתינוק ישראל אתי למסרה משמע דבל"ז אין לאסור מטעם שליחות לקטן לחומרא ואם נאמר דהתם בכלאים בח"ל דרבנן לא התמירו א"כ יש ללמוד גם לנ"ד פינון דעכ"פ אין מקום לאסור גרמא רק מדרבנן אין לחוש בזה מטעם שליחות כלל אף בלא"ה נלענ"ד שלא נאמר הך מלתא דיש שליחות לעכו"ם לחומרא אלא התם גבי דין ריבית ואין הפוננה שאנו דנין המעשה שהעכו"ם עשה בשליחות הישראל לענוש עליה את המשלח שהרי הך מלתא מיבעי' ליה בב"מ אי אמרינו אמירה לעכו"ם שבות בשאר איסורין רק הפוננה הוא שהשליחות מתקיים לחומר' אע"ג דעכו"ם לאו בר שליחות הוא שאלו הנה השליחות בטל אין העכו"ם נפטר בזה שנתן לישראל השני ועדיין המעות באחריותו ואינו נפטר ממנו והמעות שנתן הוא ברשות עצמו והעכו"ם חייב לישראל כבתחלה וישראל השני חייב להעכו"ם או מתנה הוא דיהיב ליה כמבואר שם בדברי המפורשים ו"ל וע"ז אמרינו יש שליחות לחומרא והעכו"ם שנתן המעות לישראל מועיל השליחות לענין זה שהם בזכות הישראל הראשון וכאלו ישראל זה האחרון לנה אותם לישראל הראשון וממילא כשישראל לוקח הריבית מישראל איסורא הוא והלכך עיקר הדבר שאין השליחות בטל משום חומר' ואיסורא ממילא הני דישאל מישראל שקיל רבייתא

ועד"ז אם שלח עכו"ם לקנות לו חמץ בפסח אז פינון שישי שליחות לעכו"ם לחומרא הוי כחמץ ישראל ונאסר אבל מ"מ אין דינו פאילו קנה הוא החמץ והלכה אם העכו"ם עשה מלאכה בשליחותו בשבת אי לאו דאמירה לעכו"ם שבות לא הנה על הישראל איסור כלל ומכ"ש לפי מ"ש בש"מ בשם הריטב"א דטעם חומרא זו שחששו חכמים דזמנין שהעכו"ם יתן לישראל זה האחרון שיזכה בהם לגמרי בשביל הישראל הראשון לא מפני שליחותו בלבד כו' ע"ש א"כ בעלמא לית לן למימר שליחות לעכו"ם לחומרא כלל.

וע"ש בשער המלה שהקשה על מ"ש הטור שדעת הרא"ש כר"ת דמותר להלוות בריבית ע"י עכו"ם שהרי דעת הרא"ש בב"מ דאמירה לעכו"ם שבות בשאר איסורין כו' ע"ש ולענ"ד לק"מ דלפי דעת ר"ת דאין שליחות לעכו"ם כלל אפי' לחומרא והמעוות שנותן העכו"ם לישראל השני משלו הוא נותן לו ממילא דליכא איסורא במלתא כלל ול"ש בזהאמירה שבות כלל דפשיטא דמותר לישראל לומר לעכו"ם שיזכה מעות של עצמו לישראל ואפי' בשבת שרי לומר לעכו"ם בשל פשר שלה לצרכה כמבואר בסי' ש"ז: וראיתי בשו"ת פ"י חלק י"ד סימן ג' שהקשה לשאול למ"ד לאו בר חיובא מתחייב שולחו א"כ מאי קמבעי' ליה אם מותר לומר חסום פירתי כו' ואת"ל דהאי איבעי' למ"ד אי בעי עביד מ"מ איה קי"ל בכל הש"ס אמירה לעכו"ם שבות מדרבנן וכ"ת עכו"ם לאו בר שליחות מ"מ למאן דס"ל יש שליחות לעכו"ם לחומרא א"כ אין פאן אבעיא כלל פינון דהעכו"ם לאו בר חיובא והוא שליח לחומרא פשיטא שאסור מדרבנן עכ"ל ולענ"ד י"ל כמ"ש דלא שייך חומרא זו דשליחות עכו"ם כ"א גבי רבית וכיוצא בו בקניית חמץ עיין בשו"ת פ"ח ס"ס קמ"ג דשם השליחות המועיל לחומרא היינו שלא תתבטל המעשה וממילא קעביד איסורא אבל שע"י עשיית העכו"ם דבר איסור נאמר דהוי פאלו עשהו ישראל וישא עונו פאלו עשהו בידי בזה לא אמרינן שיועיל שליחות לחומרא כלל ועיין מ"ש בשו"ת הריב"ש בטעמא דמלתא דמחמרינן בזה ברבית וכן לפי הטעם שפתיחתי לעיל בשם הריטב"א נראה דלא שייך בעלמא כלל שליחות לחומרא ועיין בשו"ת הרא"ש כלל ק"ח שכתב דשליחות לעכו"ם לחומרא חומרא בעלמא הוא והבו דלא לוסוף עלה כו' אף אפי' תימא דגם בעלמא שייך שליחות לחומרא כדמשמע מקצת פוסקים מ"מ לק"מ דהא האיבעי' י"ל דאזלא אליבא דרב סמא וגם אליבא דרבינא א"ש דרבינא לא ס"ל הך דשליחות לעכו"ם לחומרא כדאית' שם בב"מ דף ע"ב דרבינא משני נהי דשליחות לית ליה כו' והא דבשבת אמרי' אמירה לעכו"ם שבות מדרבנן א"ש דהא אפי' למ"ד דתליא מלתא בבר חיובא מ"מ בעכו"ם אין איסור רק מדרבנן לחומרא בלבד ומכ"ש להפוסקים דס"ל דאף באיסור דרבנן אסרינן אמירה לעכו"ם משום חומרא דשבת א"כ מטעם שליחות לעכו"ם אין איסור כי אם ברבית דאורייתא ונקא כמבואר בפוסקים ועיין עוד בשו"ת פ"י שם מ"ש דמ"ש הב"י בא"ח סי' רס"ג מחלוקת הרשב"א והר"ן במי שקיבל שבת אם מותר לומר לחבירו כו' לכאורה תליא במחלוקת האמוראים דלמ"ד לאו בר חיובא כו' ואפשר דזה מיקרי בר חיובא דאי בעי מקבל עליו רק הזמן גורם ועיין בפשיטה מקובצת בכהן שאמר לכהן צא וקדש כו' ויש בזה מקום עיון ואין פאן מקומו: והדרינן למ"ש דבכל גונוי דבקטן היכא דליכא למיחש משום דאתי למסרה מתירין ע"י קטן דרבנן וכן מבואר מדברי הרשב"א בהידושייו דף קכ"א דכבוי הוי איסור מדרבנן רק דבעושה ע"ד אביו אפי' בדרבנן מפרישין ואף לפי מ"ש ביבמות דלדין דקי"ל

דבדאוריימא אין מפרישין בדרבנן ספינו ליה בידים הא לק"מ דכיון דעביד לצורף אביו ולא לצורכו אסור כו' וכ"כ שם הר"ן פרק פל פתבי ומ"ש מכ"ת לפרש דברי הר"ן דאם עושין לצורף הקטן אין פאן שבות משא"כ אם עושה לצרכינו אז אסור משום שבות הנה מבואר למענין שאין דבריהם סובלים פירושו פלל אף אם היינו רוצים לעייל פילא כו' שהרי אעפ"י שדברי הר"ן הם סתומים במקום זה הרי הם מפורשים במקום אחר שהרי פתב להדיא בפרק תולין ודחיישינו הכא אתי למסרה וכו' בעירוובין היינו דוקא במה שהתינוק עושה לצרכינו הוא דחיישינו להכי אבל במה שהוא עושה לצורף עצמו לא חיישינו וכ"כ להדיא בר"פ מי שהחשיך וז"ל ואע"ג דכל היכא דעביד מחמת גדול אפי' בדרבנן אסור פי היכא דלא לייתי למסרה דהא כפוי דליקה מדרבנן כו' ומכ"ת הרגיש מדברי הר"ן אלו וכתב ותימא על הר"ן דהא בכפוי הטעם פשוט משום שבות כמ"ש בפרק פל פתבי כמו שפירשתי דבריו כו' ואני תמה על כ"ת אחרי אשר ראה דברי הר"ן אלו איך הוזיק בפירושו שהרי הדבר מבואר דכל עיקרו של החילוק בין לצרפו או לצרכינו אינו אלא לענין הך חשש' דאתי למסרה ולא לחלק בענין שבות פלל וטעמ' דל"ש שבות בקטן אבאר לקמן: וגם פי מ"ש מכ"ת החילוק בין לצרפו או לצרכינו היינו לענין דאם הוא לצרכינו הוי שבות ז"א שהרי בטעימת פוס גבי זמן ביוה"כ או פוס של קידוש דהוי לצרכינו ואפ"ה לא אסרינו אלא משום דאתי למסרה ולא משום שבות פלל וגם מ"ש מכ"ת החילוק דלצורף התינוק כגון במידי דאכילה אינו אסור משום שבות דזה נהנה וזה מתחייב לא אמרינו ז"א דהא בש"ס דיבמות עביד צריכות' דאי כתב רחמנ' גבי טומאה להזיר הגדולים על הקטנים סד"א שאני פהנים כו' והא בפשיטו' ה"מ למימר דא"א למילף איסור מטומאה דסד"א דוקא גבי טומאה הזוהרה על הקטנים דלאו מידי דאכילה משא"כ גבי שרצים דהוי מידי דאכילה שזה נהנה וזה מתחייב לא אמרינו לכה איצטרף לא תאכילום אלא ע"כ שאין לחלק בכה ואמנם אם היינו באים לחלק לענין שבות במידי דאכילה או לא הנה אפשר לומר ע"פ מ"ש התוס' בב"מ דף ל' הא דאמרינו דשבות אסור בכל התורה אע"ג שמוטר לומר לגוי אכול גבלה זו משום דאין איסור באמירה אלא מה שאין הישראל יכול לעשות משא"כ בגבלה שהישראל עצמו יכול לתחוב לתוף פיו וכ"כ הרא"ש שם ע"ש דלקה אוסר לומר לעכו"ם בשל בשר זה לצורפה בשבת או חסום פי פירתי ודוש בה תבואתה ולפי"ז י"ל דכאן בקטן נמי כיון שהדין נותן באיסור דרבנן שיקול להאכילו בידים ממילא נמא דשרי לומר לקטן אכול איסור כיון שהוא רשאי לתחבו לתוף פיו גם כן משא"כ לומר לקטן לכבות בשבת וכיוצא בו אע"ג דאיסור דרבנן הוא מ"מ כיון שהישראל אינו יכול לעשות מה שזה עושה עפ"י ציווי או אמירתו הוי שבות אלא דבאמת סברת התוספות בזה צ"ע דהיא גופיה קשיא דלמה יהיה הישראל מותר לתחוב גבלה לתוף פיו של עכו"ם ולמה לא נאסר עליו לעשות כן משום שבות דלמה יגרע מה שמאכילו בידים האיסור מאמירה בעלמא ונראה שהתוספות סוברים דע"כ לא אמרינו שבות באמירה אלא היכא שהאיסור שהקפידה תורה עליו הוא מצד עצמות הדבר וא"צ לצורף זה גוף האדם פלל כגון מלאכת שבת או חוסם פי פרה אע"פ שהתורה לא אסרתו כ"א על הישראל מ"מ גזרו רבנן היכא שע"י אמירתו ועקימת שפתיו נעשה הדבר וחסבינו ליה כאלו עשה בעצמו משא"כ היכא שאין ענין עבירה מצד עצמו כ"א בצירוף גוף האדם העושה כגון אכילה והנאה או איסורי ביאה וכיוצא

בו פּינן דְעִיקָר הָאִיסוּר אַקְרָקֶפֶת' דְגַבְרֵי מְנַח אֵין מְקוּם לֹמַר דְאָסוּר לֹו לְהַאֲכִילוּ בְיַדֵּיִם אוּ לְצוּוֹת עֲלֵיהָ וְזֵה דוּמָה לְנִשְׁבַּע שְׁלֵא יֵאֲכַל כֶּפֶר זֵה שְׁמִיתָר לֹמַר לְחַבְרֹו שְׁיֵאֲכַלְנוּ שְׂאֵף לְהַאֲכִילוּ בְיַדֵּיִם אֵין אִיסוּר וְה"נ לְעַנְנֵן אִיסוּרִין שְׂאֵמְרָה תוֹרָה שְׁהוּא אָסוּר בְּהֵם וּמִן־שְׁבַע וְעוֹמֵד מֵהַר סִינֵי הוּא מ"מ שְׁפִיר יְכוֹל לְהַאֲכִילוּ לְעַפּו"ם שְׂאֵינוּ מִן־שְׁבַע וּמְצַנְוּהָ עֲלֵיו פָּלַל וּמִמִּילָא דְשָׂרֵי נְמִי לֹמַר לֹו עֲשֵׂה כֶּף מִשְׂא"כ לְעַנְנֵן מְלֹאכֶת שְׁבַת אוּ חֲסִימַת פִּי פֶרָה אַעפ"י שְׁגַם בְּזֵה אִם נִשְׁבַּע שְׁלֵא לְעֲשׂוֹת מְלֹאכֶה הַיּוֹם שָׂרֵי לֹמַר לְאַחַר שְׁהוּא יַעֲשֵׂה מ"מ שְׂאֵנִי שְׁבוּעָה שְׁבַרְצוֹנוּ תְלִיא מְלֹתָא וְזֵה שְׁלֵא נִשְׁבַּע אֵין עֲלֵיו אִיסוּר פָּלַל מִשְׂא"כ בְּזֵה פִינָן שְׁהַתוֹרָה אֶסְרָה דְבָר זֵה הָא קָמֵן שְׂרַצוֹן הַבּוֹרָא הוּא שְׁלֵא תְהֵא עֲשִׂית מְלֹאכֶה הַיּוֹם אֲלֵא דְעַפּו"ם לָאו בַר חַיּוּבָא הוּא לְפִי שְׁלֵא קִיבֵל עֲלֵיו מְצוֹת הַמְקוּם אֲבָל מ"מ א"א שְׁיִהְיֶה עֲשִׂית מְלֹאכֶה זוּ ע"י יִשְׂרָאֵל דְלֵא מִשְׁכַּחַת גַּבֵּי מְלֹאכֶה אוּ חֲסִימַת פִּי פֶרָה לֹמַר דְסָפִי לִיהַ בְּיַדֵּיִם דְכָל שְׂיַד יִשְׂרָאֵל בְּאֲמַצַּע הַיּוֹם כִּי־יִשְׂרָאֵל הָעוֹשֶׂה בְּעַצְמוֹ וְלִכְּנָן גַּם אִם יִשְׂרָאֵל אֹמַר לְעַפּו"ם לְעֲשׂוֹת אֶסְרוּ רַבְּנָן פִּינָן דַּע"י גְּרַמְתוּ נַעֲשֵׂה מְלֹאכֶה זוּ שְׂאֶסְרָה תוֹרָה כְּנַלְעַנ"ד: וּלפ"ז לְעַנְנֵן לְהַאֲכִיל לְקַטֵּן נְמִי י"ל דְבַמְיַדֵּי דְאֲכִילָה אָף אִם אֵינוּ לְצוֹרְךָ הַקָּטָן רַק לְצַרְכֵינוּ כְּגוֹן כּוֹס שֶׁל קִידוּשׁ וְכִיּוֹצֵא מ"מ אֵין בּוֹ מִשּׁוּם שְׁבוּת בְּזֵה שְׁמַאֲכִילוּ בְיַדֵּיִם פִּינָן שְׁקַטָן אֵינוּ מְוַזְהֵר בְּזֵה פָּלַל וְצָרִיךְ לְצַרְף לְזֵה גּוֹף הָאָדָם וְכִמוֹ שְׂאֵין שְׁבוּת בְּמַאֲכִיל לְעַפּו"ם נְבִילָה מִשְׂא"כ בְּשָׂאָר מְלֹאכּוֹת אִיסוּרוֹת כְּגוֹן מְלֹאכֶת שְׁבַת וְכִיּוֹצֵא בּוֹ שְׁפִיר שְׂיִיךְ בִּי שְׁבוּת וּמ"מ שְׁפִיר הַנְּצָרֶף הַש"ס לֹמַר צָרִיכּוֹתָא מִטְּוִמְאָה לְאֲכִילָה דְזֵה שְׂיִיךְ לְחַלֵּק לְעַנְנֵן שְׁבוּת דְרַבְּנָן גַּבֵּי אֲמִירָה דְהֵיכָא דְגַם בְּיַדֵּיִם שָׂרֵי פְּשִׁטָא דְאֵין לְאַסְרוֹר הָאֲמִירָה אֲבָל הַש"ס דְמִיַּרְי לְעַנְנֵן גּוֹף הָאֲזַהֲרָה לְהַזְהִיר הַגְּדוּלִים עַל הַקְּטָנִים א"כ וְדַאי י"ל דְאֵי כְּתַב גַּבֵּי טְוִמְאָה הַיּוֹם יִלְפִינָן מִיְנֵי' אֲכִילָה ג"כ דְאָסוּר לְהַאֲכִיל אִיסוּר בְּיַדֵּיִם אָף לְעַנְנֵן שְׁבוּת שְׁפִיר הִי מְקוּם לְחַלֵּק בְּכֶף גַם בְּקַטָן לְפִי סְבַרַת הַתוֹ וְהָרָא"ש גַּבֵּי עַפּו"ם אָף כְּבָר כְּתַבְתִּי דְמַדְבְּרֵי הַרְשָׁפָ"א וְהָר"ן מְבֹאָר דְאָף לְעַנְנֵן מְלֹאכֶת שְׁבַת כְּגוֹן כְּבוּי אֵין אִיסוּר שְׁבוּת בְּקַטָן פָּלַל רַק טַעַם הָאִיסוּר מִשּׁוּם דְאֲתִי לְמַסְרָךְ וְעַכ"פ מ"ש מַכ"ת לְהַעֲמִיס בְּכּוֹנוֹת הָר"ן שְׁחִילֵק בֵּין לְצוֹרְכּוֹ וּבֵין לְצַרְכֵינוּ מִטַּעַם שְׁבוּת אֵין לֹו מְקוּם פָּלַל דְאָף לְפִי הַסְּבָר' שְׁכַתְבְּתִי עַפ"י דְבָרֵי הַתוֹ וְהָרָא"ש ג"כ אֵין לְחַלֵּק בְּכֶף אֲלֵא הַחִילּוּק בֵּין מִיַּדֵּי דְאֲכִילָה אָף לְצוֹרְכֵינוּ אֵין בּוֹ מִשּׁוּם שְׁבוּת כְּגוֹן טְעִימַת כּוֹס וּבֵין שְׂאָר מְלֹאכּוֹת וּלְהַרְשָׁפָ"א אֵין לְחַלֵּק פָּלַל וְגַם אֵין מְקוּם לֹמַר לְפִי מ"ש בְּהַגְמ"ר דְשִׁבְתָּ פ' בְּמַה טּוֹמְנִין שְׂאִיסוּר אֲמִירָה לְעַפּו"ם אֵינוּ אֲלֵא בְּדָבָר שְׁהֵי־יִשְׂרָאֵל נִהְנֶה שְׂאוֹמֵר לְגוֹי כְּבֵה לְצַרְכֵי הַדְּלָק לְצַרְכֵי כּוֹ' וְעִינֵן ש"ף י"ד סִי רַצ"ז וְא"כ לְעַנְנֵן קָטָן נְמִי יֵשׁ לְחַלֵּק בְּהֵכֵי אֲבָל ז"א שְׁהָרֵי סִיִּים בְּהַ הַגְמ"ר הִבִּיאֹו הַמַּג"א סִי' ש"ז וְיֵשׁ לְשֹׂאוֹל כּוֹ' וּמַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם שְׂאֵנוּ מַאֲכִילִין עַבְדֵינוּ טְרַפּוֹת וִי"ל דְאֲכִילַת עַפּו"ם הַדְּבָר נִיכָר וּמוֹכִיחַ שְׁהַעַפּו"ם עוֹשֶׂה לְהִנָּא עַצְמוֹ וְעִינֵן בַּמַּג"א שֵׁם שְׁפִיָאָר דְבָרֵיו שַׁר"ל דַּאֲע"ג דְגַם הֵי־יִשְׂרָאֵל פִּינָן שְׁבוּתָן לֹו לְאַכּוֹל ע"כ דְנִיחָא לִי מ"מ עִיקָר עֲשִׂיתוֹ אַדְעָת' דְנִפְשֵׁי' וּבְאֲמַת שְׁכָן מְבֹאָר בְּסִפְר' רִיָּאִים דְף כ"ט ע"ד וְז"ל וְיֵשׁ עֲבִירוֹת שַׂאֲע"פ שְׁהֵי־יִשְׂרָאֵל נִהְנֶה מְוַזְהֵר לֹמַר לְגוֹי כְּגוֹן יִשְׂרָאֵל אֹמַר לְגוֹי שְׂמִזּוֹנוֹתֵיו עֲלֵיו אֲכוֹל חֶלֶב אֲכוֹל גְּבִלוֹת וְטַעַמ' נ"ל מֵאַחַר שְׁנִהְנֶה הַגּוֹי וְהִנָּחַת אֲכִילָתוֹ נִרְאֶה לְעֵין נִרְאֶה הַדְּבָר שְׁלִדְעַת עַצְמוֹ הוּא עוֹשֶׂה וְלֹא לְדַעַת יִשְׂרָאֵל הַלְכָף לֹא גְזָרֵי רַבְּנָן עַכ"ל א"כ פְּשִׁיט' דְזֵה לֹא שְׂיִיךְ אֲלֵא הֵיכָא שְׁהַעַנְנֵן נַעֲשֵׂה ע"י אֲמִירָה אֲבָל אִם עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה בְיַדֵּיִם מִמֶּשׁ שְׁתוֹחַב לְתוֹף פִּיו וּמַאֲכִילוֹ הָרֵי הַדְּבָר נִיכָר שְׁמַעֲשֵׂה יִשְׂרָאֵל הוּא וְאָף

שִׁישׁ ג"כ הַנָּאָת עֲפוּ"ם בְּזָה מ"מ אָסוּר וּא"כ פִּינּוּן שְׁהִרְשָׁב"א מִיָּרִי לַעֲנִין לְמִסְפֵּי לְקַטֵּן
בְּיָדִים מִמֶּשׁ פְּשִׁיט' דָּאָם נִימ' דְּשִׁינָה שְׁבוּת לֹא מְהִי מַה שְׁהוּא לְצוּרָה הַקִּטּוֹן וְנִהְיָה מִמֶּנּוּ
דְּהָא קָמוּ שְׁיִשְׂרָאֵל הוּא הַנְּהִיגָה וְאִדְעָת' דְּנִפְשֵׁי' קַעֲבִיד וְסָפִי לִי בְּיָדִים מִמֶּשׁ וְכוּן מְבוֹנָאָר
מִמ"ש הִרְשָׁב"א בִּיבְמוֹת דְּמוֹתָר לִינְק חֵלֶב נְכָרִית אִפִּי' בְּמִקּוּם דְּאִיכ' בֵּת יִשְׂרָאֵל דַּעֲכ"פ
אִין פָּאן רַק אִסוּר דְּרַבְּנִין וּמִן מוֹתָר לִיתָן לֹו אַף בְּיָדִים ע"ש וּפְשִׁיט' דְּבִתְיֻנוֹק יוֹנֵק לֹא שִׁינָה
לֹומֵר דְּאִדְעָת' דְּנִפְשֵׁי' עֲבִיד וְאִפ"ה שְׂרִי לְמִסְפֵּי לִי בְּיָדִים מִשּׁוּם דְּלְצַרְכוּ שְׁל תִּינוּק לֹא
גְזוּר (אִף קֶצֶת צ"ע עַל הִרְשָׁב"א לְפִי מ"ש הִרְשָׁב"א גּוֹפִין' בִּתְשׁוּ' בְּהָא דְּהָרִי הוּא פִּינְק
שְׁקִין דְּשִׁלָּא לְצוּרָה פְּלֵל פְּשִׁיט' שְׁאִין לִיתָן לֹו ע"ש וְכוּן מִשְׁמַע מִמ"ש הִרְשָׁב"א גְּבִי קִטְנָה
שְׁנַשְׂאָת לַכְּהֵן דְּאֶקְלָה בְּתֵרוּמָה דְּרַבְּנִין מִשּׁוּם דְּאִתּוּ נִשְׁוֹאִין דְּרַבְּנִין וּמִאֲכִילִין בְּתֵרוּמָה
דְּרַבְּנִין ע"ש וּבְחִידוּשֵׁי גִיטִין וְלִכְאוּרָה ל"ל הָאִי טַעֲמ' ת"ל מִשּׁוּם דְּבִדְרַבְּנִין סְפִינּוּ לִי
בְּיָדִים אֲלֵא ע"כ דְּבִאִין צוּרָה פְּלֵל לֹא סְפִינּוּ וְצ"ל דְּגַם הָא דְּמִתִּיר לִינְק חֵלֶב נְכָרִית אַף
דְּאִיכ' בֵּת יִשְׂרָאֵל מ"מ מִיָּרִי פְּשִׁישׁ צוּרָה קֶצֶת לַתָּת לֹו חֵלֶב הַנְּכָרִי' פְּגוּן שְׁהִתִּינוּק חוּלִי
קֶצֶת וְהַרְוֹפָאִים אוֹמְרִים שְׁחֵלֶב שְׁל זֹו טוֹבָה לֹו יוֹתֵר וְכִיּוֹצֵא בּוּ וְצ"ע) וְכוּן מְבוֹנָאָר מִדְּבָרִי
הַר"ן פ' בְּתָרָא דִּיּוֹמָא שְׁפֵתֵב דְּמִדְּקַתְנִי שְׁהַגְדוּלִים מוֹתָר לְרוּחְצוֹן וְלִסְכוּן אֲלֵמָא דְּאִין אָסוּר
בְּגְדוּלִים רַק מִדְּרַבְּנִין הַלְפָה שְׁפִיר מוֹתָר בְּזָה שְׁכָל שְׁהוּא לְצַרְכוּ שְׁל תִּינוּק אַע"פ שְׁהַגִּיעַ
לְחִינוּף מִאֲכִילִין אוֹתוּ אִסוּר מִדְּרַבְּנִין וְאִפִּי' בְּיָדִים כּו' וְכִדְמוּכַח פֶּרֶק יוֹצֵא דוֹפֵן גְּבִי קִטְנָה
שְׁנַדְרָה בַּעֲלָה מִפֵּר לָה כּו' הָרִי מְבוֹנָאָר דְּאַף בַּכָּה"ג שְׁהַגְדוּל רּוּחְצוֹן וְסָף אֵת הַקִּטּוֹן בְּיָדִי
וְלֹא שִׁינָה פְּלֵל בְּזָה אִדְעָת' דְּנִפְשֵׁי' עֲבִיד אִפ"ה שְׂרִי דְּכִינּוּן שְׁהוּא לְצוּרָה שְׁל תִּינוּק לֹא
שִׁינָה אִתִּי לְמִסְרָה אֲבָל מִשּׁוּם שְׁבוּת לֹא חָשׁוּ פְּלֵל וְאִם נֶאֱמַר דְּבִמִּידִי דְּאֶכִּילָה לֹא שִׁינָה
שְׁבוּת לֹא הִי צָרִיף לְחֵלֶק בְּשִׁבִיל שְׁהוּא לְצוּרָה הַתִּינוּק אֲלֵא וְדֹאִי דּו"א דְּבָכֵל גּוֹנוּי בִּין
בְּאֶכִּילָה אוּ בְּעֲנִין אַחַר עֵיקַר הָאִסוּר בְּקִטְטֵן מִשּׁוּם אִתִּי לְמִסְרָה וְזָה דּוּק' בְּדָבָר שְׁהוּא
לְצוּרָפִינוּ אֲבָל לְצוּרָה הַתִּינוּק לֹא וְכִדְכִתִּיבְנָא: הַעוּלָה מִמ"ש דְּאִין מְקוּם לְאֶסְתוֹר בְּקִטְטֵן
בְּאִסוּר דְּרַבְּנִין מִשּׁוּם שְׁבוּת פְּלֵל וְכִדְמוּכַח לְהַדְנָ' מִדְּבָרִי הִרְשָׁב"א וְהַר"ן דְּגַם גְּבִי כַּפּוּי
אִין מְקוּם לְאֶסְתוֹר אֲלֵא מִשּׁוּם דְּאִתִּי לְמִסְרָה וְאִע"ג שְׁאֶסְרוּ חו"ל אֲמִירָה לְעַפּוּ"ם וְלִדְעַת
כְּמָה פּוֹסְקִים אַף שְׁבוּת דְּשְׁבוּת אָסוּר הָתָם הִינּוּ טַעֲמ' פִּינּוּן שְׁהוּא צַרְכוּ לְגִזּוּר עַל זֶה בְּאִסוּר
דְּאוּרִיית' שְׂרִי אֲמִירָה לְעַפּוּ"ם אַף בְּמִלְאָכָה דְּאוּרִיית' לֹא רְצוּ לְחֵלֶק בְּגִזְרָה זֹו בִּין דְּרַבְּנִין
לְדְּאוּרִייתָא מִשְׂא"כ בְּאֲמִירָה לְקַטֵּן פִּינּוּן דְּבְּאִסוּר דְּאוּרִיית' לֹא הוֹצַרְכוּ לְגִזּוּר ע"ז פְּלֵל
דְּהָא כְּבָר אִסוּרוֹ אִמּוֹר בְּתוּרָה לֹא תֵאֲכִילוּם כּו' שׁוּב לֹא גְזָרוּ בְּאִסוּר דְּרַבְּנִין פְּלֵל וְאִפִּי'
לְמִסְפֵּי בְּיָדִים שְׂרִי כִּמ"ש הִרְשָׁב"א שְׁלֹא הֶעֱמִידוּ דְּבָרֵיהֶם אֲלֵא אֲצֵל גְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא
אֲצֵל קִטְנֵיהֶם פְּלֵל וְאַף לְפִי מ"ש לְעֵיל שְׁדַעַת הַרְמָב"ם דְּהָא דְּלֹא תֵאֲכִילוּם נְמִי אִינוּ לּוֹקָה
מ"מ אֲפִשֵׁר דְּאִיכ' אִסוּר דְּאוּרִיית' עַכ"פ כִּמְש"ל וְאִפִּי' תִּימָא דְּאִין זֶה אִסוּר תוּרָה מ"מ
לְפִי דַעַת הִרְשָׁב"א וְהַר"ן לֹא גְזָרוּ אֲלֵא בְּאִסוּר תוּרָה אֲבָל בְּדְרַבְּנִין אִפִּי' לְהֵאֲכִיל בְּיָדִים
שְׂרִי וּמכ"ש בְּאֲמִירָה לְחוּד דְּהָא לֹא יֵאֱמַר הָבּוּ לִי מִפְתַּח כּו' לְפִי הַמִּסְקֵנ' דְּקַטֵּן א"נ אִין
מְצוּוִין לְהַפְרִישׁוּ מוֹקְמִינּוּ לִי בְּאִסוּר דְּאוּרִייתָא דּוֹנָקָא וְאִפִּי' בְּזָה אִין טַעֲמוֹ שְׁנָה עִם
אֲמִירָה לְנְכָרִי דְּבְנְכָרִי הַטַּעֲם מִשּׁוּם דְּאִתִּי לְאֶחָלוּפִי בְּיִשְׂרָאֵל מִשְׂא"כ בְּקִטְטֵן לֹא חִיִּישִׁינּוּ
דְּאִתִּי לְאֶחָלוּפִי בְּגְדוּל רַק הַטַּעֲם דְּאִתִּי לְמִסְרָה כְּמִבְּנָאָר בְּשִׁבְתָּ דָּף קל"ט וּבְבִכּוּרוֹת דָּף
וְהַלְפָה הִיכִי דְּלֹא שִׁינָה אִתִּי לְמִסְרָה שְׁפִיר מוֹתָר בְּקִטְטֵן כִּמְש"ש: וְלוּלִי דְּמִסְתְּפִינָא הוּי אֲמִינָא
דְּהָא דִּינָא דְּהִרְשָׁב"א אִין חוּלֶק עָלְיוּ בְּזָה שְׁאֵע"פ שְׁהַרְמָב"ם כְּתִב לְהִדְיָא שְׁאִסוּר

להאכילו בידים אף דבר שאיסורו מד"ס וכ"כ בש"ע סי' שמ"ג מ"מ י"ל דגם הוא מטעמא משום דלמ' אתי למסרה אתינן עלה פההיא דשבת פ'רק תולין ופ'רק בפל מערבין וזה מבואר לענ"ד מסוף דברי הרמב"ם שפכתב וכן אסור להרגילו בחילול שבת ומועד ואפי' בדברים שהם משום שבות עכ"ל הרי מבואר דמשום הרגל עבירה אתי עלה והו' הו' דברי הש"ס שאמרו דלמא אתי למסרה ומזה מוכח ג"כ דאין איסור שבות אפי' במידי דלאו אכילה שהרי מטעם הרגל אתי עלה משמע דאי לאו מפני שמרגילו לא הוה אסרינן לי' בדברים שהם משום שבות וזה מבואר כמ"ש וא"כ היכא דלא שייך האי טעמ' גם הרמב"ם מודה וא"כ לפי מה דקי"ל פהפוסקים דבאקראי לא שייך סריף אין מקום לאסור פלל: ומ"ש מכ"ת לתמוה על הרשב"א שהקשה מהו דטבל דחזי לקטנים וע"ז כתב מר דהא הנאת פילוי אסור לק"מ לשיטתו בחידושים לשבת דף כ"ו דאין מדליקין בטבל טמא דווקא' טמא קאמר אבל טבל טהור מותר להדליק פינון דשייכא בו אכילה אין אסור אלא אכילה ממש וא"כ שפיר הקשה דהא חזי לקטנים אף באמת אף לשיטת התוס' נראה דדוקא בטבל טבול מדאוריית' אבל התם דמיירי בטבל טבול מדרבנן לא גזרו רק על אכילה ממש אבל להאכיל לבהמתו שרי כמו דמאי דשרי ליתן לבהמה פדאית' בחולין וא"כ אף הנאה של פילוי שרי בזה ולכן שפיר הקשה הרשב"א אף מה שהקשה בשער המלך מהא דשבת דף קכ"ח לענ"ד לק"מ לפי מש"ל בשם הרשב"א בתשובה דודאי כל שאין צורך בדבר להאכיל לקטן איסור דרבנן לא ספינו לי' וא"כ לענין טלטול היכא דאית לי' פירי אחרוני ולא צריף להני ולא עלה על דעתו בה"ש פלל שיצטרף להם הרי הקצה אותם מדעתו לגמרי ולא דמי לשברי זכוכית ותרומסין דחזי לנעמיות ועורבים לכתחלה בהיתר גמור משא"כ בזה רק מההיא דעירובין קא קשי' לי' דהתם לאו בתר מחשבתו אזלינן ושרי לי' לערב במידי דלא חזי לדדידה פינון דחזי לאחרוני הלכך אע"ג דאין היתר לקטנים אלא היכא שצריף להם מ"מ פל דעכ"פ חזי השתא לשום אדם פגון לקטנים שצריכים לזה שפיר מותר לערב בו: ומה שהקשה בשער המלך על הר"ן בפ'רק בתרא דיומא דלפי דבריו האף יתיישב הא דקתני בפ'ריית' התינוקו' מותרין בכולן למ"ד דס"ל א"נ מציון להפרישו דלדידן' אף באיסור דרבנן לא ספינו בידים כו' ע"ש לענ"ד לק"מ דודאי התם פינון דרחיצה וסיכה אינו אסור אלא מדרבנן מעיקר לא גזרו בי' על התינוקת במידי דאיהו רביתא דתינוק ואין זה דומה לאיסור דרבנן פגון תרומה דרבנן או איסור שבות לתלוש מעציץ שאינו נקוב וכיוצא בו והר"ן קושט' דמלת' נקט למאי דס"ל דאיסור דרבנן ספינו לי' בידים לדיון דקי"ל א"נ אין מצונו להפרישו ומ"ש מר ליישב מה שהקשיתי על הר"ן גבי פבוי דהוא אקראי לא שייך סריף וע"ז כתב דדוק' גבי פשוטא צריף לטעם זה פינון דמדינא שרי משא"כ בכבוי הטע' משו' שבות הנה אף לפי דברי מכ"ת שפיר הקשיתי על הר"ן שהרי הר"ן ביאר בהדיא דכבוי הטעם משום דאתי למסרה ואין לנו לומר איסור שבות בקטן שלא מצינו בש"ס ופוסקי' זולת משום דאתי למסרה כמש"ל ואין מקום לחלק בין מידי דאכיל' כמש"ל וכן מבואר בסוגי' דפ'רק חרש דמידי דאכיל' ושאר איסורין פי הדדי גינהו וכן מוכרח לשיטת הפוסקי' הא דשרי להאכיל גבלות לעכו"ם משום שניכר לעינו ומוכח שעושה פן להנאת עצמו (ובאמת לענ"ד הי' מקום לומר דשם פשוטו לעכו"ם לאכול הרי הוא מקנה לו הנבילה וא"כ הוי כאומר לו אכול נבילה שלך דגם גבי שבת שרי כה"ג לומר בשל שלך לצרכך אף בלבוש

שם פתב דאף בְּמִקְנֵהוּ לוֹ אָסוּר ע"ש וצ"ע ואין פֶּאן מְקוּמוֹ) וְזֶה לֹא שְׁיִיךְ בְּתִינּוֹק שְׂמֵאכִילִין אוֹתוֹ בְּיָדִים וְכֵן מְבֹאֵר מְטַעֲמַת הַפּוֹס בִּיה"כ דְּנֹדָא אִינוּ דוֹמָה כְּלָל לְשֹׁאֵר מִיָּדֵי דְאִכִּילָה שְׂמֵאכִילִין אוֹתוֹ לְצִוְרָכּוֹ מִשָּׂא"כ שְׁזֵה שְׂמִשְׁקִין אוֹתוֹ עַל בְּטֵן הַמְּלֵאָה וּא"צ לְאוֹתוֹ דְּבַר כְּלָל כ"א לְצִוְרָכּוֹ בְּלִבְדּוֹ וְהַדְּבָר נִרְאֵי וְנִזְכָּר שְׂעוּשָׁה פֶּן לְצִוְרָכּוֹ וְאִפ"ה אִי לְאוֹ טַעַם דְּאִתִּי לְמִסְרָה לֹא הִנֵּה אֶסְרִינָן לִי מִשּׁוּם שְׁבוּת אֱלָא וְדָאִי דְלֹא שְׁיִיךְ שְׁבוּת בְּקֶטֶן וְכִינּוֹן דְּאִסּוּר יֵה"כ הִתְרַם אֲצֵל הַקֶּטֶן ס"ד דְּשִׁפִּיר שְׂרִי לְהַטְעִימוּ הַפּוֹס וּלְכַף קֶאֱמֵר דְּאִסּוּר מִשּׁוּם דְּאִתִּי לְמִסְרָה אֲבָל הִיכָא דְלֹא שְׁיִיךְ אִתִּי לְמִסְרָה שְׁפִיר דְּמִי לְמִסְפָּא לְקֶטֶן אִיסוּר' דְּרַבְּנָן בֵּין מִיָּדֵי דְאִכִּילָה אוֹ בְּשֹׁאֵר דְּבָרִים וּמכ"ש בְּאִמְרָה בְּעֵלְמ' לִית בֵּיהּ מִשּׁוּם שְׁבוּת כּמ"ש: וְרִאִיתִי לְהַרְשָׁב"א בְּחִידוּשֵׁי פֶּרֶק מִי שְׂהַחְשִׁיף שְׂכַתְבָּן בְּקֶטֶן הַעוּשָׁה ע"ד אָבִיו אָסוּר כְּלוּמַר וְעוֹבֵר בְּזֵה מִשּׁוּם לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה אֲתָה וּ וְבִנְךָ עכ"ל וּבְאִמְתָּ כְּדַבְּרֵי הַרְשָׁב"א בְּזֵה אִית' בְּמִכִּילְתָּ הוּבָא בִּילְקוּט פ' יתרו ר"א בר' יאֲשִׁיָּה אֹמֵר אֲתָה וּבִנְךָ וּבִתְךָ אֵלּוּ הַקֶּטְנִים אוֹ אִינוּ אֱלָא גְדוּלִים אֲמַרְתָּ הֲלֹא פְּכָר מְוֹזְהָרִים הֵם הָא מַה ת"ל אֲתָה וּבִנְךָ וּבִתְךָ אֵלּוּ הַקֶּטְנִים עכ"ל וּכ"כ רש"י בְּפִירוּשׁוֹ לְתוֹרָה שְׂפָא לְהַזְהִיר הַגְּדוּלִים עַל שְׁבִיתַת הַקֶּטְנִי וְזֵהוּ שְׁשִׁנִּינוּ קֶטֶן הַבָּא לְכַבוֹת כו' וְהַרְמַב"ן שֶׁם פֶּתַב הַזְהִירָנוּ שְׂלֹא יַעֲשׂוּ הַבָּנִים קֶטְנִים מְלָאכָה לְדַעֲתִינוּ וּבְרַצוֹנֵינוּ כו' ע"ש וְהַרְמַב"ן פ' דר"ל בְּקֶטֶן הַעוּשָׁה ע"ד אָבִיו וַיֵּשׁ שְׁפִירְשׁוּ דְרַש"י סוּבֵר דְּקֶטֶן א"נ מְצוּוֹן לְהַפְרִישׁוֹ אוֹ דַעכ"פ אָבִיו מְצוּוֹה לְהַפְרִישׁוֹ וּכּמ"ש הַרְמַב"ן וְאִין פֶּנְאִי לְהַאֲרִיף.

וְאִיךְ שְׁיִיחָה צ"ע דְּלָמָּה לֹא מִיִּיתִי לָהּ הַש"ס בִּיבְמוֹת לְמִכִּילְתָּא זֹו וּמְצִאתִי בְּקוֹנְטְרַס מוֹצֵל מֵאִשׁ שְׂהַקְשָׁה פֶּן וְהַנִּיחַ בַּצ"ע וְלַעֲד"נ דְּהַש"ס לֹא ס"ל שְׁיִיחָה זֵה דְרַשָּׁא גְמוּרָה רַק אֶסְמַכְתָּא בְּעֵלְמָא וְכִיּוֹצֵא בְּזֵה פֶתַב הַרְמַב"ן עַל דְּבָרֵי הַמִּכִּילְתָּא פ' בָּא כָּל מְלָאכָה לֹא יַעֲשֶׂה בְּהֵם אִפִּי ע"י עֶפּו"ם דְּנֹדָא אִינוּ רַק אֶסְמַכְתָּא ע"ש וּמַה דְּמַקְשָׁה הַמִּכִּילְתָּא דֵא"א לְפָרֵשׁ דְּקָאִי עַל הַגְּדוּלִים שְׂהֲלֹא מְוֹזְהָרִים הֵם צ"ל דַּמ"מ אִיכָּא נְמִי אֲזַהְרָה עַל הָאָב אִם עוּשָׁה לְדַעֲתוֹ וּכּמ"ש בְּקֶרְבֵּן אֲהָרֹן בְּהָא דְּדַרְשִׁינָן בַּת"כ לְחַיִּיב הַמְּאָכִיל כְּאֹכֵל דְּאֶגְדוּלִים קָאִי ע"ש וְכֵן צ"ל בְּהָא דְּדַרְשִׁינָן גַּבִּי עוֹפּוֹת טְמֵאִים לֹא יֹאכְלוּ כו' אִם נִימָא דְּאֶקְטִינִים קָאִי ע"כ אֶסְמַכְתָּא הוּא וּכְבֵר פֶּתַבְתִּי מְזֵה לְעֵיל וּלְקַצֵּר אֲנִי צָרִיף: אֲמַנְם נִרְאָה לַעֲנ"ד דַּבְּנ"ד אִפִּי אִם הֵינּוּ אוֹמְרִים שְׁבוּת בְּקֶטֶן כְּמוֹ בְּעֶפּו"ם מ"מ נִרְאָה דְּבִאִסּוּר שְׂאִינוּ מֵאִסּוּרָא שְׁבִתָּ וְהוּא אִיסוּר דְּרַבְּנָן אִין בּוֹ אִיסוּר דְּאִמְרָה לְעֶפּו"ם כְּלָל דַּע"כ לֹא מִיבְעִיָּא לָן בְּשִׁבְתָּ אֱלָא דְלָמָּא אִין לְחַלְקָ בֵּין שְׁבִתָּ דְּאִיסוּר סְקִילָה וּבֵין חֲסִימָה דְּאִיסוּר לָאו וּא"כ אִף הַפּוֹסְקִים הַסּוּבְרִים דְּהַאֲבַעֲנִי אִיפְשָׁטָא לְחוּמְרָא מ"מ דִּינּוֹ שְׂנַחְמוֹר בְּאִיסוּר לָאו מְמַשׁ וְלֹא בְּאִיסוּר דְּרַבְּנָן שְׂנַעֲשֶׂה לְסִיגָ לְאִיסוּר לָאו וְלֹא דְּמִי לְשִׁבְתָּ דְּאִפִּי שְׁבוּת דְּשְׁבוּת אָסוּר מִשּׁוּם דְּשֶׁם עכ"פ סִיגָ וּמִשְׁמַרְתָּ שְׂלוֹ הוּא לְאִיסוּר סְקִילָה וְכּוֹלָה חֲדָא גְזֵרָה הוּא מִשָּׂא"כ בְּשְׁבוּת דְּרַבְּנָן שְׂלֵ שֹׁאֵר אִיסוּרִין וְזֵה מְוֹכַח מְדַבְּרֵי הַרְשָׁב"א שְׂהִבִּיא רְאִיָּה דְּאִיסוּר דְּרַבְּנָן סְפִינּוֹ לִי בְּיָדִים מֵהוּא דְּרַב מְשַׁרְשֵׁי וְקִשָּׁה דַּמ"מ הִיכָא עֲבִיד ע"י עֶפּו"ם הָא אָסוּר מִשּׁוּם שְׁבוּת אֱלָא ע"כ דַּבְּכָה"ג שְׁגַם ע"י יִשְׂרָאֵל אִין פֶּאן רַק אִיסוּר דְּרַבְּנָן שְׁפִיר מְצִי לְמַעֲבַד ע"י עֶפּו"ם אִף מַכ"ת הִבִּיא מְדַבְּרֵי הַר"ן שְׂבִאָמַת הַקְשָׁה דְּלִיתְסָר הָאִמְרָה לְעֶפּו"ם וּמְתַרְץ דְּרַב מְשַׁרְשֵׁי כַר"ן ס"ל וּמְחַמִּיר עַל עֲצָמוֹ הִי מְשַׁמַּע דַּבְּלֵא"ה הִנֵּה אָסוּר אִף בְּדַרְבְּנָן וְהִנֵּה דְּבַר בְּרוּר שְׂאִין זֵה דַּעַת הַרְשָׁב"א דַּאֵל"כ מֵאִי מִיִּיתִי מֵהָא לְעַנְיָן דְּסְפִינּוֹ בְּיָדֵי אִיסוּר דְּרַבְּנָן דְּלָמָּא שְׂאִנִּי הֵתֵם דְּשְׂרִי מְדִינָּה רַק מִתּוֹרַת חוּמְרָא שְׁפִיר הֵנִי מְצִי עֲבִיד

ע"י קטן משא"כ באיסור דרבנן ממש אלא ודאי דז"א אלא להרשב"א איסור דרבנן גמור
הוא בזה דכלאים כמבואר להקדנ' מדבריו בחידושי ויתשו' וס"ל דאי הנה מתורת חומרא
לבד לא הוי חיישינו להנה חששי דאתי לאחלופי נאתי למסרה דבמלתא דחומרא לית לן
למחש פולי האי והה דרב משרשי' לאו אפשותא בכרמא קאי אלא בכל שאר זרעים
בכרם פדמשמע מהרמב"ם בהל' פלאים או דלא ס"ל הה דכל המיקל כמ"ש הפ"מ שם
ולכה שפיר הוכיח הרשב"א דספינו לתינוק בינדים איסור דרבנן אי לא משום דאתי
למסרה משא"כ ע"י עפ"ם שפיר שרי שבות דשבות דבאיסור לאו לא גזרו פולי האי
ומ"מ בעפ"ם גדול אסרו גם שם דשכיח דמחליף בישראל ואפשר דדוקא בזריעת פלאים
גזרו פן דשכיח דמחליף שהרואה יספור דלאו בשביל שהוא עפ"ם התירו רק דאתרמי
מלתא שהעפ"ם שכיחו של הישראל שדחה העפ"ם להיות אריס אצל ישראל אבל
אה"נ דגם לישראל שרי משא"כ בשאר איסורין לא חיישינו לאחלופי אף בעפ"ם גדול
כ"א באיסור דאורייתא אבל לא בדרבנן כ"א באיסורי שבת דכולהו משום לתא דאיסור
סקילה ניהו: ולענ"ד גם הר"ן מודה בזה ועיקר קושיותו שם על הרמב"ם דמשמע דיליף
מהא דרב משרשי' להתיר לומר לעפ"ם לזרוע פלאים אף בארץ ובהא שפיר קשי' לי
דהוי שבות דאמירה לעפ"ם וכמו שהקשה פן הרמב"ד ושאר מפורשים על הרמב"ם
ואמנם הר"ן לדידנ' גופי' הוי מצי לתרוצי קושני' זו בדברי הש"ס דבח"ל מיירי דהוי
דרבנן אלא משום דאפתי לא ניחא קושני' קמיינתא דהא אסור לקניינים ומה הועיל בזריעה
זו ולכה משני דמדינא שרי רק דהחמיר על עצמו לענין הזריעה כמ"ד בכשות בכרם הוי
פלאים ומ"מ פריה דאף לפי מה שהחמיר על עצמו אעפ"כ הי' יכול לעשות ע"י עפ"ם
גדול או קטן ישראל פינון שאין פאן רק דרבנן לכ"ע כנלענ"ד ועיין בכ"מ פ"ק א' מהל'
פלאים: ומ"ש מר מדברי התוס' בר"ה דאפי' בשאר איסורין אסור אפילו בדרבנן ולענ"ד
אין זה פנונת התו' דאל"כ תימא למה הנצרכו להא מלתא פלל שהרי התם בר"ה לענין
איסור עשיית דמות שמלשין מיירי דיש שם איסור דאורייתא ולא יזה ענין הביאו דאיסור
בדרבנן וגם מה ראיה מייתי מהה דמ"ק לענין ח"ה דשאני חה"מ דהוי חד מלתא עם
איסור מלאכה שבת דמהאי טעמא לא פשיט הש"ס בב"מ האבעי' דחסום פי פ"רתי ודש
בה מהה דמ"ק וכמ"ש התו' בב"מ שם ולכן נראה שהתו' ר"ל פינון דבשבת וי"ט אפי'
בדרבנן אסור א"כ עכ"פ בשאר איסורין דאיסור לאו יש לאסור דלא גרע מאיסור שבת
וח"ה דרבנן (ומ"מ עדיין דבריהם צ"ע דהא חזינו דבש"ס לא פשיט האבעי' מהה דמ"ק
כה"ג אלמא דקיל ליה איסור לאו לענין זה מאיסור שבת אף בדרבנן דחזא גזרה הוא
באיסור שבת ועיקר ה"ל לאקשוני' מהאבעי' דב"מ אהא דר"ה ותו לא ע"ש) אבל מ"מ
בשאר איסורין שעיקרן אינם רק איסור לאו אין לאסור בדרבנן שלהם את איסור שבות
פלל והסמ"ג כתב אמר לעפ"ם חסום פ"רתי ודוש בה איבעי' דלא איפשטה ולחומרא
הלכה אסור ואינו לוקה ובמשנה למלה פ"ק י"ג מהל' שכירות תמה דלדין אמאי אסור
הו"ל ספיקא דרבנן ולקולא דעיקר שבות דרבנן הוא כו' ע"ש אף ראיתי בספר יריאים
דף כ"ט ע"ד שכתב דאמירה לעפ"ם בשאר איסורין שבות דרבנן הוא כו' ע"ש אף ראיתי בספר יריאים
מהו שיאמר לגוי חסום פ"רתי כו' ת"ש דשלחו ליה לשמואל כו' ונשאר בתיקו וכל תיקו
דאיסורא לחומרא אפי' בדרבנן עכ"ל וידוע שהסמ"ג דרפו להמשך אחר ספר יריאים אף
בגרסא שלפנינו ליתא שעלה בתיקו גם מ"ש דתיקו לחומרא בדרבנן אין פן דעת פמה

פוסקים ועכ"פ נראה דהבו דלא לוסוף עלה באם האיסור עצמו אינו רק דרבנן אין מקום להחמיר פלל ומכ"ש שדעת קצת פוסקים לתפוס האבע"ל לקולא כמ"ש הרא"ש בשם הראב"ד וכ"כ ה"ה בסוף הל' שכירות שיש חולקין וסוברים להקל וכן יש קצת נוסחאות בדברי הרמב"ם להקל א"כ אף דקי"ל להחמיר בעלמא מ"מ באיסור דרבנן אין להחמיר בזה: שוב האיר ה' את עיני ומצאתי ראי' ברורה לזה ממ"ש בש"ע א"ח סי' תס"ח בשם הרוקח שמותר לעשות מלאכה בע"פ ע"י עפ"ם שאין אמירה לעפ"ם שבות כ"א בשבת ויו"ט וח"ה ע"ש בב"י והרמ"א פתב שכן המנהג ונהרי התם בזמן הבית היה אסור במלאכה מן התורה ולכן אפי' בזה"ז נמי אסור כיון שנגאסר אז וכמ"ש התוס' והרא"ש שם ואפ"ה קי"ל להתיר ע"י עפ"ם ומזה מבואר שאנו נוהגין להתיר באיסור דרבנן שאינו מאיסורי שבת ומצאתי בפר"ח שם שכתב שצ"ל עיקר פדברי הרוקח מדגרסין בפרק הפועלים מהו שיאמר לעפ"ם חסום פי פירתי כו' ומעתה לא מבעיא לדעת יש החולקין כו' אלא אף לדעת הרמב"ם שאני התם דאיכא איסור לאו אבל איסור מלאכה בע"פ דלית בה איסור לאו פשיטא דשרי אמירה לעפ"ם ואע"ג דגבי חש"מ אמרינן כו' שאני התם דאסירה מה"ת כו' וא"כ נראה ברור להתיר בע"פ ע"י גוי פסברת הרוקח דהו"ל גזרה לגזרה עכ"ל: ודרף אנב ראיתי מ"ש הפר"ח שם ראי' דמלאכה בע"פ מדרבנן מדאמרי' בפסחים דף ב' אמינא לה אנא מלאכה דרבנן כו' ולענ"ד אין ראי' פלל דהתם מיירי לענן קודם חצות וקודם חצות נדאי אין איסור תורה כמ"ש התוס' בשם הירושלמי וא"ל דלמה קאמר הוא עצמו יוכיח שמקצתו מותר באכילת חמץ והו"ל למימר שמקצתו מותר בעשיית מלאכה מה"ת ומקצתו אסור אלא ע"כ דכל איסור מלאכה בע"פ מדרבנן דבאמת ז"א דהרי באמת קאמר דקושית ר"י הוא משעות דרבנן אבל מדאורייתא ל"ק לי פלל דאיכא למימר עד הכא שרי רחמנא כו' וגם לפי מ"ש התוס' דדוקא היכא דליכא סברא י"ל דדוקא מאכילת חמץ קשי' לי' דליכא סברא פלל משא"כ לענן מלאכה דבפסח מתחיל הקרבן מחצות ואיסור מלאכה בקרבן תליא וא"כ אין משם ראי' פלל דע"פ אין איסורו מה"ת ומ"מ א"ש הא דמתיר בש"ע ע"י עפ"ם משום דבזה"ז דליכא קרבן אף אחר חצות אין אסור מדרבנן ולכן דוקא בשבת וי"ט וח"ה אסור ואפ"י דרבנן דכולי חדא גזרה הוא משום לתא דאיסור סקילה משא"כ בע"פ שאין דומה להם דאינהו אסורייהו משום קדושת היום משא"כ ע"פ שאיסורו משום שיום הבאת קרבן אסור בעשיית מלאכה ובזה"ז שאיסורו מדרבנן שפיר מתירין לעשות ע"י עפ"ם דלא אמרינן שבות באיסור דרבנן ולפ"ז גם אם נאמר כמ"ש מכ"ת דהתוס' ונהר"ן סוברים דאיסור אמירה לעפ"ם שבות בשאר איסורין אף בדרבנן מ"מ י"ל דאינהו אזלי בשטת המרדכי דאסר מלאכה בע"פ ע"י עפ"ם פמבואר שם וכיון שפשט המנהג פדעת הרוקח והריא"ז להתיר ע"י עפ"ם א"כ יש ללמוד בכל שאר איסורין היכא שאינו רק מדרבנן יש להתיר: ועוד דאפי' בשבת גופי' דעת כמה פוסקים להתיר בשבות דשבות והרמב"ם מתיר פשהו צריף לדבר צורך הרבה או מפני מצוה וכ"כ בש"ע סי' ש"ז ועיין במג"א שם ולתרי שנוייה דהר"ן שרי הכא דכיון דהמחיקה אינה נעשית להדיא אלא פלאחר ד ע"י גרמא שבות כה"ג שרי אפי' בשבת דהוא איסור סקילה ע"י עפ"ם ומכ"ש בזה דאינו רק לאו פשיטא שיש להתיר שבות שלא פדרפו ע"י קטן ויש בדבר משום מצוה וגם צורך הרבה ואי משום דבקטן יש חשש דאמי למסרף הרי דעת רוב הפוסקים

דבאקראי בעלמא לא תישינו לזה וכמו שהוכחתי מטעמת קידוש בבה"כ: ודרף אגב ראיתי מ"ש המג"א בסי' רס"ט בשם מהר"ם לחלק בין איסור לאו לעשה וכתב ע"ז ולפי מ"ש בסי' שמ"ג דאפילו איסור דרבנן לא ספינו לי' בידיים כו' משמע דקשיא ליה דעכ"פ לא גרע עשה מאיסור דרבנן.

ולענ"ד ז"א רק פנונת הרא"מ פינו דבאמת אין איסור טעמה קודם קידוש מדאורייתא רק מדרבנן והו דרבנן אין הגדר וסייג שלו בשביל איסור לאו כ"א בשביל שלא יתבטל ממ"ע דרבנן כה"ג קיל טפי מן איסור דרבנן שהסייג שלו שלא יעבור על ל"ת וכן מבואר בסי' תע"א לענין קטן שמונתר לאכול מצה בע"פ לפי שהוא דבר שאינו אלא ביטול מ"ע מותר להאכילו בידיים כו' ור"ל שיוכל לבא לידי ביטול מ"ע וכן מבואר בתה"ד שפכתב משום ביטול ופגם מ"ע והו דמצה קרי לי' ביטול מ"ע והו דקידוש קרי לי' פגם מ"ע שע"י שטועם תחלה הוי פגם למצנת קידוש היום ולכך הו דרבנן שאינו רק פגם מ"ע קיל לי' טפי מדרבנן שנעשה משמרת למצנת ל"ת ולכך ל"ח למספי לי' בידיים אפי' למאן דס"ל דלא ספינו בידיים איסור דרבנן ודברי המג"א צ"ע: ומ"ש מכ"ת פינו דגבי בכור אסור להטיל מום ע"י עפוי"ם מטעם גרמא א"כ גם פאן מה מועיל שעושה גרמא זו ע"י הקטן ס"ס אנחנו הגורמים למחיקת השם כו' ולפי דברי מכ"ת למאי דס"ל לר"י לאסור גרם כפוי אף ע"י עפוי"ם אסור אף במקום שהתירו שבות דשבות פינו דס"ס אנו הגורמין הכפוי ובאמת ז"א דאין מקום לאסור אמירה לעפוי"ם כ"א היכא דכי עביד הישראל הכי איכא איסורא דאורייתא משא"כ באם אינו עושה רק גרמא בלבד דאפי' אי ישראל עביד הכי ליכא איסור דאורייתא אין לאסור האמירה בזה ומה ענין גרמא זו לגרמא דע"י עפוי"ם דהתם עביד מעשה בידיים אלא שמ"מ השתא לא נעשה רק לאחר זמן ואמירה לעפוי"ם לא הוי מעשה כלל והכי אמרינן בעירובין וקא שאני לה בין שבות דאית בי' מעשה כו' ופשיטא שאין לה שבות דשבות גדול מזה שאף הגרם אינו נעשה ע"י עצמו ובאמת מה שהבין מכ"ת מדברי הטור והש"ע דאמירה לעפוי"ם בבכור מטעם גרמא אתי עלה אין זה נכון כלל כמבואר בבכורות שם דאמרינן זה הפלל כל שהוא מדעתו אסור לאתויי גרמא ולדברי מכ"ת הו מלתא גופא דאמורה לנכרי אינו אלא מטעם גרמא דאסור ומכ"ש היכא דלא אמר ולא מידי רק שעשה פן לדעת ישראל וא"כ איך תלי תניא בדלא תניא וגם אין לפרש דר"ל לאתויי גרמא ע"י עפוי"ם דאסור דז"א כמבואר למענין בפירש"י שם וגם אם איתא דהש"ס ר"ל בכה"ג לא הנה שתקי הפוסקים מלאשמעין הו מלתא דע"י עפוי"ם אסור אפי' גרמא (ובאמת לדניא צ"ע פינו דמרבינן גרמא מדכתוב לא יהי' בו א"כ יש לאסור אף אם מצוה לעפוי"ם לעשות גרמא אבל מ"מ אין דברי הש"ס מתפרשין כן) וכן מוכח בפיצה דף כ"ז דא"ל רבא דלמא את גרמת לי' ומנא תימרא דגרמא אסור מדתניא כל מום כו' ואם נימא דע"י עפוי"ם אסור משום גרמא א"כ יש לתמוה בהא דקאמר ומנא תימרא כו' שהרי משניות מפורשות הם בבכורות דאף בעפוי"ם העושה לדעת ישראל אסור אלא ודאי דז"א דנדאי ע"י עפוי"ם לאו מטעם גרמא אסור דהא לא עביד הישראל מידי בידיים וטעמא דעפוי"ם אסור משום דאתי לאחלופי בגדול ובקטן משום דאתי למסרה אלא דהנה ס"ל דאף אי עביד פן שלא מדעתו גזור רבנן במלתא משום חומרא דקדשים קמ"ל דבכה"ג שרי כמבואר בש"ס שם ומ"מ בגרמא הי' אפשר לומר דשרי כמו גרם פכוי וגרם מחיקה דאמרינן גרמא שרי ולכך הוצרך הש"ס

לאתווי מדכתיב לא יהי בו לרבות גרמא: ובאמת מה דמשמע בש"ס דגרמא אסור מדאורייתא מדאמרין התם דלר"מ קרא דכל מום לא יהי בו למטיל מום בבע"מ ולרבנן לרבות גרמא צ"ע ברמב"ם שבהל' איסורי מזבח לא הנפיר דין גרמא לענין מלקות או לאו רק בהל' בכורות לענין שאין שוחטין עליו פתב דין זה דאף אם גרם לו מום אין שוחטין עליו משמע דאף איסור גרמא בבכור אין רק מדרבנן ונראה דס"ל דהך דדרוש מפל מום לאסור גרמא אסמכתא בעלמא הוא ועיקר דרשא למטיל מום בבעל מום קאי וכמ"ש בהל' איסורי מזבח ומ"ש דמטיל מום בבע"מ אינו לוקה יש לנישב ואין להאריך אף פשיטת הסוגיא לא משמע הכי ועכ"פ באמירה לעכו"ם נראה ברור דליפא איסורא דאורייתא אף גבי בכור ואינו ענין לגרמא פלל וכמ"ש נכה הם דברי הראב"ד שהביא הרא"ש בב"מ גבי בעי' דחסום פרתיו כו' ומ"ש בש"ע אסור להטיל מום כו' אפי' לגרם כו' או שאומר לעכו"ם אין ר"ל דאם אומר לעכו"ם נמי גרמא הוא רק מלתא באנפין נפש' קאמר בין שיהי' הטלת מום ע"י גרמא ובין שיהי' הטלת המום ע"י אמירה לעכו"ם אין שוחטין עליו והא דבאמת לא אמרינן דאמירה לעכו"ם יהי' גרמא כמו נותן דבלה או בצק על אונן הבכור כו' משום דהתם שאני דעכ"פ עביד מעשה בידיים בגוף אונן הבכור אלא שאין המעשה נגמר מיד רק אח"כ ע"י נטילת הפלב משא"כ באמירה לעכו"ם דליפא מעשה פלל וכמ"ש ל"מ ש"ס דעירובין דקאמר ולא שאני לה בין שבות דאית בי' מעשה כו' והלכה אין מקום לאסור אמירה לעכו"ם משום גרמא וכן מבואר למענין ברמב"ם שם ואין להאריך: אמנם אף לפי מ"ש מכ"ת דאמירה לעכו"ם בבכור מדין גרמא נגעו בה מ"מ אין הנושאים שונים פלל שהרי גבי בכור אסור בין גרמא בידיים בין גרמא דאמירה לעכו"ם וגבי מלאכת שבת קי"ל דגרם כפוי מותר באמירה לעכו"ם אסור וא"כ ה"ה לענין מחיקה דכתיב לא תעשון גרמא שרי לגמרי וא"צ אף ע"י עכו"ם רק לחששא בעלמא שמא לא נוכל לכוון לעשות הגרמא פראוי ויבא לקלקל עד שתהי' קרובה לכעין עשי' בידיים ויהי' בזה איסור דרבנן עכ"פ או אפי' איסורא דאורייתא לזה באתי להקל מתוך חומר האיסור לעשותו ע"י קטן דהשתא ודאי משרי שרי שהרי הוא אינו מצוה לו רק לעשות גרם בלבד שזה מותר ואם הקטן מקלקל בעצמו יותר מהראוי הרי קטן א"נ הוא ואין מצווין להפרישו וגם אם נאמר דגרמא איסורא דרבנן הוא גבי מחיקה מ"מ שפיר דמי לעשותו ע"י קטן לדעת הרשב"א והר"ן דמאכילין אותו בידיים איסור דרבנן ואף נימא דגרמא בידיים אסור מ"מ ע"י עכו"ם או קטן שרי פיון דאי עביד איהו גופי' הכי לא מחייב מדאורייתא עכ"פ וגם ע"י אחר קיל טפי דשבות דלית בי' מעשה הוא וכמ"ש אף העיקר פדכתיבנא דאמירה לעכו"ם אין בו דין גרמא אף במקום שאסור גרמא היינו דוקא גרמא בידיים אבל אמירה לעכו"ם טעמא אחרנא הוא משום גזרה תדע דהא גרם כפוי מותר לרבנן ואפ"ה אמירה לעכו"ם אסור וע"כ דטעמא אחרני הוא משום דאתי לאחלופי בישראל ועוד דא"כ ל"ל להברייתא דמרבי גרמא בבכור להמציא שלא יניח בצק או דבילה ובפשיטות הו"ל למנקט אמירה לעכו"ם אלא ודאי דאין בזה שייכות לגרמא פלל פיון דדבורא בעלמא הוא ולכן פיון דמעיקר הדין קי"ל כרבנן דגרמא שרי ואף רבי יוסי משמע דאזיל ומודה דעכ"פ ליפא איסורא דאוריית' ואפ"ל גבי שבת ולגבי מחיקה ס"ל דשרי לגמרי ואפ"ל שלא במקום מצוה דמה"ת נאמר דפליג בזה אדרבנן דשרו אף שטבילה בזמנה לאו מצוה ואיך שיהי' בדעת ר"י אנו קי"ל כרבנן דס"ל

דטבילה בזמנה לאו מצנה ואפ"ה יורד וטובל אף שהדיו לחה והגמי שפורה לא מהני רק לעננו שלא לעמוד בפני השם ערום וא"כ אין לבדות גזירה מדעתנו דלמא אתי לידי שפשוף ועכ"פ שפיר דמי לעשות ע"י קטן שאף אם הקטן יעשה קצת שפשוף מדעתו אין אנו אחראין בדבר וכמש"ל סבר' זו ג"כ לעננו אשה המקפת לקטן דמה שהקטן יהי מסייע לא איקפת לן ולכ"ע משרי שרי אף להרמב"ם ולענ"ד ההיתר בזה ברור הוא מפל צד ואין לפקפק בו פלל: ומ"ש מכ"ת שיש לדון ע"פ מ"ש הש"ך בח"מ סי' שפ"ו ס"ק ג' אלא שיש לחלק וחושש אני משום עירוב פלאים כמ"ש הרמב"ן הובא בש"ך שם עכ"ל הנה בעה"ת לא חשש בזה משום עירוב פלאים וכתב דגורם דגורם פטור וכדאמרינן בשבועות הפל מודים בעידי סוטה הלכה השולח הבערה ביד חש"ו ושפרה שטרות פטור וקביאם בקצות החושן וגם הביא פנ בשם תשו' מהר"מ דפוס פראג וע"ש דקשיא ליה על בעה"ת במאי מיירי אם מסר גחלת אפי' בכלים פטור ואי בשלהבת חייב משום אשו ולא משום גרמי ולענ"ד דבעה"ת ס"ל כמש"ל בשם הסמ"ע אם אמר לחש"ו לקרנע של חבירו חייב והיננו משום דינא דגרמי דהא ברי הויקא ובהכי מיירי בעה"ת שפסר גחלת רק שאמר לו שינדליק בשל חבירו ומש"ה מחייב דגרמי הוא ואפ"ה בשטרות פטור ועכ"פ מבואר דדעת בעה"ת דפטור גורם דגורם אף בענני גזיקין ומכ"ש בענני איסורין שאין חייב בגרמא ומכ"ש בגורם דגורם שאין איסור פלל: ומ"ש מכ"ת ליישב מ"ש על הרשב"א דמפרש גרם מחיקה מטעם ספק דא"כ מאי מקשה מדר"י אדר"י דלמא הטעם משום דשא"מ ולא הוי פסיק ריש' וע"ז כתב כ"ת דקוש' הש"ס ללישנא קמא דפסחים אליבא דרבא אפשר ולא מכונן אסור עדיין לא העלה ארוכה דהנה מצי לאוקמי בפשיטות היכא דצריף לאהדורי אגמי פדמוקי במסקנא דכיון דלית ליה גמי וצריף לאהדורי אבתרי' לא אפשר מיקרי כמ"ש התוס' שם דכל שצריף טורח גדול מיקרי לא אפשר גם מ"ש די"ל דלמסקנא גרם מחיקה אסור לר"י כמו גרם פבוי וטעמא דמתיר התם משום דשא"מ ז"א פיון דלרבנן ע"כ דשרי בכל גונו בין במחיקה וע"ש דדרשו לא תעשו היא גרמא שרי ומה"ת לומר דפליג ר"י בזה על רבנן וטעמא דר"י דאוסר בכבוי כדאמרינן מתוך שאדם בהול כו' ולולי שאסור לעמוד בפני השם ערום הוי שרי לרבנן אף אי הנה מתפונן או פסיק ריש' כמו דשרי לדידהו גרם פבוי אף אפילו תימא דר"י לא ס"ל להתיר מ"מ הא אנו קי"ל פרבנן בגרם פבוי וה"ה בגרם מחיקה דשרי: ומ"ש מכ"ת מדברי התוס' דף ק' שאני התם דבידים כו' נפלאתי מאד וכי חדת היא לי דכל שאין ההיזק בא מיד לא חשיב פעושה בידיים ונהרי דעת הר"י בתוס' וקרא"ש פרק לא יחפור דכל שאין ההיזק בא מיד אלא לאחר זמן כגון מבעית חבירו שהוא מפחד והולך אפי' גרמי לא מיקרי רק גרמא והסמ"ע הביא זה ג"כ בסי' שפ"ו ובע"כ צריף לחלק בין ההיא דהתם להא דצמר לפי מ"ש התוס' משום דבצמר ההיזק בא מיד אלא שאפשר להעבירו בקל ע"י פיבוס וכיוצא ואחר שלשה ימים לקליטה שוב א"א להעבירו ולכך הנה ס"ד דבכה"ג מיקרו גרמי פיון שההיז' הנעשה בידיים בשעת הנחת הצמר לתוך הצבע עדיין אינו היזק גמור שאפשר לתקנו רק שע"י שהניחו שם שלשה ימים נקלט והו"ל גרמי וע"ז משני דז"א דזה גרע מגרמי פיון שההיזק נעשה בידיים וא"כ בהך דהי' שם כתוב כו' שפיר מיקרי גרמא פיון שאין המחיקה בשעת מעשה שהרי אף לאחר עלייתו מן המים עדיין השם כתוב הדר רק שע"י זה יהי' הולך להמחק פשיטא דבכה"ג לא

הוי רק גרמא ואפי' אם הוא דומה לגרמי מ"מ פשיטא שאין זה פעושה בידיים שיתחייב עליו שהרי נזקי ממונ עדיף טפי מאיסורין כדאייתא בסנהדרין גבי מצמצם דבנזקין עשה בו האונס פרוצון ואם כה"ג שההיזק בא לאחר זמן מיקרי גרמא לעננו נזקין מכ"ש לעננו איסורין ואף לחילוקי הב' שפתיב הר"י בין עושה מעשה מ"מ בכה"ג שההיזק בא לאחר זמן אינו רק גרמי והש"ס רצה ללמוד מהך דנותרו צמר דמיקרי גרמא להך עובדא דאחוי דינר וע"ז קאמר דשאני התם דקעביד מעשה בידיים ר"ל דגרמי דהתם עכ"פ עיקרו בא ע"י מעשה שעשה בידיים ע"ז בא גרם היזקו של זה ואפשר דדוקא בכה"ג מחייב ר"מ משא"כ היכא שלא עשה מעשה כלל בכה"ג גם ר"מ מודה דפטור וע"ז מיייתי מהך דמחיצת הפרם דר"מ מחייב אף שהגרמי לא בא ע"י מעשה כלל ועכ"פ בכה"ג שאין ההיזק בא מיד אינו רק גרמי ובאיסורין כה"ג אין איסור כלל היכא דכתבה התורה ואפי' לי בלשון עשי דדרשינו עשי אסור גרמא שרי.

ועיין באה"ע סי' שכ"ח לעננו העמדת עליוקה שהקשה מהא דאמרין גבי זורה ורוח מסייעו דחמיר מנזקין משום דמלאכת מחשבת אסרה תורה ואילו לעננו העמדת בהמה על עשבים שבת קיל מנזקין ולק"מ דגבי זורה הכי קאמרין פיון דמחשבתו לזרות ע"י הרוח ונתקיימה מחשבתו בזה הרי נעשית המלאכה שהרי כף היטה מלאכת זורה שהיתה במשפן לזרות לרוח משא"כ לעננו נזקין לא איכפת לן בהא דמיקרי מלאכה וכינון שהרוח גרם גרמא הוא ופטור משא"כ לעננו מעמיד בהמה אע"ג דגורם מלאכת שבת מ"מ דוקא עשי אסור הא גרמא שרי ובנזקין נמי משום גרמי מחייב ולא מחשב פעושה בידיים ממש כלל: ואחרי הודיע כל זאת אומר אני דאף אי בכולי בעינא דלודי לי דאמירה לקטן נמי שבות הוא וכדעת מכ"ת מ"מבנ"ד משרי שרי שהרי ש"ס ערוף בהא דכשומא בכרמא דאין איסור בקטן רק משום אתי למסרף רק מכ"ת סמוך בזה על מ"ש הר"ן דהא מדינא שרי רק רב משרשי' החמיר על עצמו וס"ל למכ"ת דמהאי טעמא נמי הנה שרי למיתבין לינוקא פיון דחומרא בעלמא הוא (וכבר כתבתי שע"כ אין זה דעת הרשב"א) וא"כ בנ"ד נמי כבר ביררתי בקונטרס הראשון דמדינא משרי שרי אף לגדול לעשות פן לא מיבעי' לדעת סה"ת ודעימין' אלא אפי' לדעת הסמ"ק ודעימין' וכאשר הסכים ג"כ מכ"ת שהסברא נכונה שלא נעשה בכוננה ומה שפקפק מכ"ת לפי סברת הרשב"א דהיכא דלא חשיב חזק תוכות פשר אף בלא תיקון מטעם ראוי לביקה לענ"ד פשוט שז"א שהרשב"א לא קאמר כ"א היכא שכל צורות האות פתיקונו רק שנדבק בסופו אבל היכא שגפול דיו ונתפסה האות לגמרי פשיטא דכל פמה שלא גרר הדיו משם עד שתהא צורת האות ניקרת פבראשונ' דפסול גמו' הוא ואין היתר בזה מה שהוא ראוי ע"י גרירה ואפילו בנטף שענה על האות פסול בכה"ג עד שיסלקנו משם ומכ"ש אם הוא מחמת נפילת הדיו שהרי כמות שהוא אין כאן כתב כלל והגרירה הוא דמשוי לי' אות מה יושיענו זה שראוי להיות אות ע"י גרירה כמו דלא אמרינו בחסר אות ויש שם מקום לחלק לכתוב שם אות זה שיוכשר מחמת שראוי להיות אות ע"י פתיכה וה"נ בנפילת דיו שמתבטל צורת האות עכ"פ בעוד הדיו עליו ונפסל אף להסמ"ק דמהני מה שגורר הדיו היינו לפי שפבר נכתב בכשרות ומהני בזה החזק תוכות פיון שפבר נכתבו הירכות בכשרות אבל מ"מ קודם גרירת הדיו פסול גמור הוא לכ"ע ושפיר דמי לתקנו תדע דאי לא תימא הכי צא ופרנס הא דאייתא במ"ס בדיו שגפלה על השם מותר למוחקו שאין פונונתו אלא לתמן ולמה לא נאמר

דמחיקה זו אסורה דהא אפשר ע"י גרירה וממילא דאף בלא גרירה שרי פבר פתבתי
שאין סברא פלל לדחוק ולומר דמיירי בדיו שעל השם עדיין לחה באופן שאין הגרירה
מועלת דנדאי בכל גונוי מיירי ואפ"ה מותר למחוק פינו שפסל ע"י נפילת הדיו ומחיקה
זו אין פוננתו רק לתקון ות"פ פינו שגרירה זו נעשית שלא בכוננה פקודם הגרירה
דיינינין לי ועדיין לא הוכשר ושפיר דמי למחוקו אלא שהי מקום קצת לפקפק דלפי
דעת הסמ"ק דמהני גרירה שלא נתבטל מתורת אות ע"י נפילת דיו זו לפי שפבר נכתב
פהלכתו ממילא דאף גרירה שלא בכוננה מהני דאין זה כ"א כמסיר הפסוי מעל פניו
וכמ"ש בשם הלבוש ומה לי אם מסיר הפסוי בכוננה או שלא בכוננה ואף שהוכחתי
שדעת הסמ"ק ע"כ דכל שפוננתו לצורך תיקון נאסרה המחיקה ודעת סה"ת הרי נפסל
ונתבטל מתורת אות לגמרי רק שפחוש לומר דגם חק תוכות פשר בכתיבת השם ובזה
בעינו עכ"פ שתהיה חקיקה זו עכ"פ בכוננה לקדושת השם וא"כ ממ"נ שרי מ"מ לחומרא
בעלמא אמרתי מוטב שלא תהי עשי זו כ"א ע"י גרמא ואף גם זאת לא ישלח בו יד כ"א
ע"י קטן דלא בר חיובא וכה"ג לעגן נזקין נמי אמרינן דלא מיקרי רק גרמא בשולח
הבערה ע"י חש"ו ולחילוק הא' שכתב ר"י הטעם משום שהוא אינו עושה בעצמו כ"א
החש"ו ולחילוק הב' לפי שאינו בא מיד כ"א אח"כ והכא קיל טפי מנזקין כמש"ל וכיון
דלחומרא בעלמא הוא פשיטא שאין לפקפק בדבר כמו ההיא דכשומא בכרמא אף לפי
שתפס מכ"ת שם בטעמא דמלתא מחמת דברי הר"ן שאינו רק לחומרא ה"נ בנ"ד פדבריו
פן הוא דכיון שהוא רק להקל מתוך חוקר שפיר דמי לעשות ע"י קטן ועיין בט"ז סי'
שמ"ו ס"ק ו' שכתב לעגן הבאת מפתח דמשמע במרדכי שיש היתר להביא ע"י קטן כמו
ע"י נכרי ואע"ג דבפרק חרש איתא ליזברו טליא כו' התם מיירי מרה"ר שהוא דאורייתא
אבל אנו אין לנו אלא פרמלית שהוא מדרבנן עכ"ל הרי דאף לעגן איסורי שבת שהוא
איסור סקילה הקיל בדרבנן ע"י קטן ומכ"ש פאן וא"ל דהתם לפי שהוא דבר מצוה קצת
לענ"ד גם פאן מצוה רבה הוא שלא נצטרף לגנוז ריעה שלימה שיש בה פמה אנפרות
וגם לקדור איפא בזיון טובא וכבר מבואר בסי' של"ד דשבות דאמירה לנכרי שרי היכא
דאיפא בזיון דכתבי קודש ועיין בעירובין בפרק בתרא ומכ"ש היכא דהאמירה זו רק על
גרמא בעלמא בלבד ולעד"נ שאין לאסור גרמא בזה פלל דאף אם נעשה ע"י קדירה
נצטרף לגנוז השם ומכ"ש אם נסלק הריעה לגמרי ונטעינה גניזה ס"ס שיהי' הולך
להמחק שאף אם יניחה במקום המוצנע מ"מ בהמשך הזמן תהיה בלה ונרטבת מאלי'
ואף שיש למצוא קצת תקנה לזה כדאמרינן בסוף מגלה ס"ת שבלה גונזין אותה בקבר
אצל ת"ח שונה הלכות ובכלי חרס שפאמר ונתתם בכלי חרס כו' והכי קי"ל בא"ח סי'
קנ"ד מ"מ נ"ל שגם בכלי חרס יכול לעמוד ימים רבים אבל בימים הרבים ההם גם היא
עתידה לשוב אל העפר כמו שהי' ותאכלנו התולעת ולכן יש לנו לחוש לחפוש ולחקור
דרכים שלא נצטרף לזה ולית לן למנקט חומרי בכה"ג וגם אפשר דאין ת"ח בזה"ז אף
לעגן זה שיהא ראוי לגנוז אצלו ס"ת שבלה ובפרט שיש עמוד גדול לסמוך עליו שהש"ג
כתב בפשיטות להתיר גרמא בזה ולכן עכ"פ יש להתיר בקטן העושה פן שייניח שם גייר
מלונחלח במים ועי"ז יהיה סוף האות להמחק ואף לפי מה שרצה מכ"ת לתפוס כמשמעות
הרשב"א שם בשבת שהטעם משום דספקא הוי מ"מ סוף סוף בכה"ג שפוננס למים עם
השם הפתוב על בשרו מיקרי גרמא אף דמיירי שהדיו לחה מכ"ש פאן פי גרע נטפי

מים רק נזירא בעלמא וכיוצא בו שאין זה רק גרמא בעלמא יהיה מאיזה טעם שיהי' וכבר כתבתי שאף אם הקטן ישפושף קצת מדעת עצמו ואין אנו אחראין לזה פינו שנה הוא עושה מעצמו וכאשה מקפת לקטן דמי וכמש"ל ומכ"ש בזה שלענ"ד מדינא אף לגדול שרי לעשות מחיקה להדיא פינו שהמחיקה היא בכדי לתקן.

ונצאו דברינו מתוקנים וצור ישראל יצילינו משגיונים דברי הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד שאלה סג יום ה' ר"ה תשרי ואהבת עולם לפ"ק בראד נחל נובע מקור תקמה. פעת השכל ומקור המזימה.

יושב האשל אשר ברמה. הנשר הגדול אשר לו הרקמה ה"ה פבוד אהו' שארי ומחן' הרב הגאון כו' מוהר"ר צבי הירש הלוי נ"י: מאז הגיעו אמרותיו הטהורים נכספה נפשי כו' אפס פי הגיעו אילן ימי דחושבנא דלא להתנאה בהון דמטו שלוחי תשרי כו' וראיתי בדרך העברה מה שהניח כ"ת בצע"ג במסכת מפות דף ט"ו לשיטת הרשב"ם דבמגרש תכ"ד כ"ד ולענ"ד י"ל דלפי דברי הרשב"ם לא מיקרי העברת הלאו עד אחר כ"ד של הגירושין דכיון שבידו לחזור תכ"ד עדיין לא נגמרו מעשה הגירושין פלל עד אחר כ"ד ולכן בישראל פשמחזיר אחר כ"ד של הגירושין מיד אינו לוקה דזה מיקרי תכ"ד של עבירת הלאו משא"כ בכהן כף נלענ"ד ובעידנא דעסיקנא במצות נתינת ס"ת בשמחה בחוה"מ העבר אתיליד לי ספיקא אם יוצאין מצות פתיבת ס"ת בשל שותפין והיכא דכתב כ"א מקצתו לא מיבעיא לי דלא גרע מהגי' בו אות אחת דאמרינן מעלה עליו פאילו קיבלה פי מבעיא לי אם שפרו לכתוב להם ס"ת בשותפיו אם כ"א יוצא ומדברי הרמב"ם משמע דאין יוצאין ולפי תי' התוספת בסופה דף כ"ז דגבי אתרוג דכתיב לשון רבים היינו משום דכתיב ולקחתם דבעי למדרש לקיחה תמה כו' א"כ י"ל דהכא דכתיב לכם יוצא בשל שותפין ואפשר דגם פאן שנייה לשון רבים אע"ג שלכל יחיד נאמרה ועיין בתשובת הרא"ש פלל ל"ה בשם רבינו אביגדור הפהן דכל היכא דכתיב לכם בין יחידים ובין רבים במשמע כו' ולעיקר הדין יש לי ראיות שפראה דאין יוצאין אף אנקוט פלפולא חדא שיש קצת ראי' דאין יוצאין מהא דאמרינן בב"ב דף בני העיר שנגנב ס"ת שלקה כו' ולסלקו בי תרי מינייהו כו' והנה התם מיירי שאין להם ס"ת אחרת דאל"כ א"צ סילוק כמ"ש הרא"ש והובא בש"ע וא"כ מאי קושיא ולסלקו דשפא אין יכולים להסתלק שלא יעברו על מ"ע משא"כ עתה דכל היכא דאיתא יוצאין בה נאפילו תימא דגם עכשיו אין יוצאין פדמשמע מהרמב"ם בנאבדה פותב אחרת מ"מ אין רוצים להסתלק לפי שאולי ימצא עדים אחרים ולא יצא הם מפלל קיום מצוה זו אלא ע"כ דגם עתה אין יוצאין בה פינו שיהא של שותפות וקצת יש לדחות דכיון דסתם גניבה יאוש בעלים א"כ למ"ד יאוש קונה אין דנין רק על הדמים ואף שי"ל שהם רוצי להעיד שלא נתיאשו והיו מרדפין אחריהם ואין נוגעים בזה דאם באמת נתיאשו רק שהם משקררים לומר לא נתיאשו בכדי שיוחזר להם הס"ת אין להם תועלת מזה שפבר קנה הגנב ביאוש א"כ מה שהם מוציאין ממנו הס"ת הו"ל פאילו בדמי קנינהו ועדיין לא יצאו בזה י"ח ס"ת דנהה פחוטף מצוה מן השוק דלדעת הרמ"א לא יצא פלל ומשני שאני ס"ת דלשמיעה קאי וא"כ שפיר מיקרי נוגעין פשרוצין להעיד שלא נתיאשו דנהו דידי מ"ע לא יצאו מ"מ צריה להם גוף הס"ת לצאת י"ח שמיעת הקריאה וינדעתי שיש לדחות אף הואיל וחדת היא לי כו' והנני ד"ש מחו' מר אביו הגאון החסיד כו' צ"ע בהא דכתב האדון גי' בכחוב'

דף נ"ה ראי' מב"ב דתנאי ב"ד שאני נפלאתי דהתם הי' התנאי ב"ד שיועיל שעבוד לדשלב"ל משא"כ פאן מה בְּכָף דחוב המזונות והסתנבא הוא תנאי ב"ד מ"מ בשביל זה לא עדיף משאר חוב לענין דשלב"ל עוד זאת אדרוש במ"ש שם בק"א סי' צ' על דברי הב"ש כו' (ולא העתקתי פה והוא בכתובי' בחדושי') דברי מחו' וש"ב זעירא מן חברייא הק' אפרים: והנה מחו' הגאון מוהר"ץ השיבני בזה ונאבדה ממני פעת וחבל כו' ובהג"ה ובגאונים למג"א הבאתי דברי ד"ז הגאון בת"ח שהפוטב ס"ת ומוסרה לצבור אינו יוצא בזה וצריך לכתוב לעצמו אחרת ע"ש ובב"ח ריש סימן ע"ר וצ"ע: שאלה סד שאלה ממגיה ס"ת הרבני מוהר"ר אשר ז"ל קורא דבית מדרשינו בהיות שמצא פמה ס"ת שכתוב בהם בפרשת כי תצא פצוע דפה שנקתב תיבת דפא באל"ף לבסוף ויש שכתוב בהם בה"א לבסוף איזה מהם עיקר: תשובה לכתחלה ודאי שיש לכתוב בה"א אף אותם הכתובים באל"ף אין הכרח שיצטרף להגיה אותם וכ"כ בשו"ת מעיל צדקה סימן כ"ט ושאר מחברים וכתבתי מזה בפתחי שערים אשר חבתי לקונטרס שערי אפרים על הלכות קריאת התורה אף נלענ"ד שאם עדיין אין הס"ת בשלימותה רק הטעות נמצא ביריעה או אפי' בס"ת אלא שנמצא בה טעיות אחרות שהיא פסולה ודאי על ידם אם הוא רוצה לתקן טעות זה למחוק האל"ף ולכתוב ה"א במקומה הרשות בידו ודוקא אם הס"ת היא פשרה אין להוציאה מכשרותה למחוק ולתקן בשביל זה לבד וע"ד שנמצא תיבה פפולה בס"ת הנה בשו"ת נ"ב ח"א בחלק יו"ד סי' ע"ד בענין נוני"ן המגנזרין השיג על רש"ל שכתב דאפילו אות אחת יתירה פוסלת וכתב דוקא ביתר בתוף התיבה עצמה שאות היתר היא תיבה אחת עם התיבה אבל ביתר אות ואינה סמוכה לתיבה אין ראיה לפסול ונ"ל שאין לפסול ס"ת משום זה וראיה גדולה מתפילין דמכשיר הראב"ד בפירוש בתיבות פפולות עיין במג"א סי' ל"ב סוף ס"ק ל"ג ואין לה יתר גדול מזה עכ"ל ואני תמה על הגאון ז"ל בראיה זו מהראב"ד שגראה שהראב"ד לא בא להכשיר להניח את התפילין כמות שהם בתיבות הפפולות ודאי כמות שהם פפולות הם שאינם כמות שהם פתובים בתורה רק דהראב"ד מכשיר לענין גרידה שאעפ"י שבתפילין אם כתב שלא פסדן פסול מ"מ בתיבות פפולות יכול לגרור התיבה הפפולה והטעם נראה פיון דהתיבה הפפולה היא אף למותר וכנטול דמי והו"ל פאלו אינה בתמונת אותיות רק פטייטא בעלמא ואין פאן שלא פסדן ועכ"פ צריך לגרור התיבה הפפולה השנית משא"כ לענין הכשר ס"ת אין הספק אחר הגרידה כי אם קודם הגרידה שבזה מסתבר לפסול שמשתנה הענין עי"ז והרי פמה דרשות שדרשו חז"ל מתיבות פפולות פגון איש איש וכיוצא בו וכ"כ בא"ר סימן קמ"ג ס"ק ה' וז"ל דלא מיבעיא אות אחת ויש שינוי ענין דמוציאין אלא אפי' תיבה אחת שלימה כפל נוהגין נמי להוציא אחרת וטעמא נראה דכפל נדרש והוי שינוי ענין ויתר פנטול כו' ובמשבצות זהב שם ס"ק ב' כתב על הא"ר ולי צ"ע דכה"ג י"ל פל הראוי לביקה כמו נדבק אות באות וה"ה פאן ואף דיש לדחות דמ"ש יתר פנטול זה בטרפות גמירי פה משא"כ פאן עכ"ל הנה הרגיש בעצמו שיש לדחות דמה ענין גרירת הדבק שכמות שהוא אין פאן שינוי פלל בענין רק מחמת הדבוק הוי שינוי באות שדרף פל אות להיות נפרד ולזה מהני ראוי לביקה משא"כ פשיש שינוי עי"ז דאל"כ היינו מכשירין פמה טעיות ביתירות אף שמקלקלין התיבה והענין אלא ודאי שז"א ומ"ש שנה בטרפות גמירי הדבר פשוט דהא"ר לישנא בעלמא נקט לצחותא ור"ל

פינון שתיבה זו אין זה מקומה היא מקלקלת ומשנה עונן הקריאה אף לתיבות שלפניהם ואחריהם ולפעמים מי שאינו יודע שתיבה זו היא טעות משתנה לו פירוש הענין לגמרי ונראה דלא מיבעיא אם הכפולות באמצע הפסוק שאם יגרוך הפסוק לשנים ואם נאמר שימשנה האותיות זה תו לא מיקרי ראוי לביקה כו' כמבואר בפוסקי' אלא אפילו אם הוא בסוף פסוק ואפילו תיבה בת שתי אותיות שאין בה שיעור פרשה אליבא דכ"ע מ"מ נלענ"ד שיש לפסול ולהוציא אחרת וגם הגאון בנ"ב ז"ל נראה דאגב ריקטא נקט כפולות ועיקר דינו ביתר אות שאינו בתיבה עצמו נראה שהדין דין אמת ומ"מ ודאי שיש לתקן ולמחקו משם פינון שאין דינו להיות פתוב פאן אלא שהס"ת לא יפסל בכך: ואשר דרש טובות הנה אשר בסוף סדר בראשית שהראו לו בחיבור נדפס מחדש שצ"ל מלא וא"ו ולכתבו טובת וכותב שכל הספרים וסופרים בטעות חלילה מעשות כדבר הזה והנה זה מקרוב הראו לי ג"כ החיבור הלז ולא ידעתי מה היה לו כי לקח לעצמו דרך עקש נזר ובפרט בענין זה ראיתי כי גם פשוטע לו דברי המדרש שהביאו רש"י אמר ר' יודן טבת פתיב ונתקרה דעתו קצת היה בוש לומר שטעות הוא בידו אלא טמן וכסה בדברים מוסיפין הכל לומר כי טוב פתר ובאמת טעה בדבר שתינוקות של בית רבן יודעין להפלות בין חולם לפתח כי המסורה שאמרה ד' טבת דחסר נאמרה על טבת בחולם הבי"ת ומסורת הרמ"ה שהביא הוא על טובת מראה שהוא בפתח הבית והאריכו בזה אף למותר ואם נמצא מי שכתב כי טבת הנה מלא צריך לתקן ולכתוב חסר פאשר הוא בכל הספרים: דברי זעירא מן חבריאי הק' אפרים ולמן מרגליות מבראד.

הלכות חדש שאלה סה תשובת הגאון מוהר"ר ינשע בעהמ"ח מג"ש ושוי"ת פ"י ז"ל: שאלה בני אדם הנזהרים באיסור חדש ובאמצעות האלו רוב משתיקה הוא שחר שעורים ושעורים יעידון יגידון כל העולם כי זורעין אותם אחר הפסח והנה א' יש שמבשל שחר מן חטים ובחטים יש שני מינים א' שגזרע קודם החורף והב' שגזרע אחר הפסח ונקרין הטיב בסימנים איזה מהן מן הישן ונודע לנו שהוא מבשל מן החטין הישינים אלא שמשפך לן אם אינו מערב ביניהם שעורין כי העולם אומרים כי כן דרך לערב ביניהם שעורים ולא לעשות הכל מחטין לבד אם מותר לשנות השחר מספיקא ומה בשעת הדחק שאין להם מה לשנות: תשובה נראה להסיר השחר מכמה טעמ' הטע' הא' מטע' ספיקא דרבנן דאפ"י אם עירבו בהם שעורים הנה בלתי ספק הרוב הוא מן החטין וא"כ מדאוריית' חז בתרי בטל ופשיט' דחז בתרי אין פירושו שיהא פי שנים דוק' אלא אם שהיתר רובא בטל דאחרי רבים להטות נפקא לן ולא נזכר בקרא שיהיה פי שנים דוק' ואע"פ דלכאורה נראה מדברי הרמב"ם ז"ל דבעינן פי שנים שפן כתב פט"ו מהמ"א דמין במינו שא"א לעמוד על טעמו בטל ברוב כיצד כו' נפל חלב פליות לחלב האליה ונמוח פולו אם היה חלב האליה כשנים בחלב הפליות מותר מן התורה ע"כ משמע לכאורה דבעינן שנים דוק' נלענ"ד דהרמב"ם לישנא דתלמודא נקט דנקיט חז בתרי פגון בגיטין פ' הנזקין דף נ"ד ע"ב גבי אגוזי פרוך דהתם ע"כ בעינן חז בתרי דאם נתערב אגוז באגוז נאגוז ההיתר גדול מהאיסור אז א"א להתערב שהרי ניקרין שזה קטן וזה גדול ועוד אפשר דהתם לא הוי תערובות כלל פינון שכל א' עומד בפ"ע לא מקרי רבים מחמת גדלו פינון שכ"א גוף א' הלכך בעינן תרי נגדו אבל לח בלח או יבש ביבש פגון קמח בקמח וכו' הרבה אגוזים שנתערבו בהרבה אגוזים היתר נאגוזי ההיתר רבים על

האיסור אפי' א' אַזלינן בְּתַר רַבָּא וְאַפְשָׁר דְּזֵהוּ לִישְׁנָא דְתַלְמוּד' חַד בְּתַרִּי בְּטַל דְּוַדַּי חַד
אי אַפְשָׁר לְבַטַּל פִּי אַם בְּתַרִּי מִשָּׂא"כ ב' בְּטַלִּי בַג' וּרְאֵיהּ בְּרוּרָה לְדַבְּרָה הָא דְאַמְרִינָן
בְּבִכּוּרוֹת פ"ג דף כ"ב וכו"ג תְּרוּמָה טְמֵאָה שְׁנִפְלָה לְמֵאָה חֲוָלִין טְהוּרִין רַא"א תְּיָרוּם
וְתַרְחַב כּו' וְחֻכְמִים אוֹמְרִים תַּעֲלֶה וְתֵאָכֵל נְקוּדִים כּו' וּלר"א נְמִי אוֹתָן חֲוָלִין יֵאָכְלוּ
נְקוּדִים וְאָמַר עֲוֹלָא מַה טַעַם גְּזִירָה שְׂמָא יָבִיא קַב חֲוָלִין טְמֵאִים מִמְּקוֹם אַחַר וְקַב וְעוּד
מִמִּין זֶה וְסַבְר אַבְטְלִינְהוּ בְּרַבָּא כּו' הָרִי מוֹכַח דְּרוּב שְׂאָמְרוּ לָאו דוּק' בְּתַרִּי שְׁהָרִי פֶּאן
מְבַטַּל קַב חֲוָלִין טְמֵאִים בְּקַב וְעוּד וְקַרִּי לִי רַבָּא וְהָאִי וְעוּד הָנִי אַפִּי מְשֵׁהוּ א' מִק' שְׁהָרִי
אָמַר הָתָם דְּכִינּוּ דְאִיפ' בְּהָאִי קַב וְעוּד מְשֵׁהוּ תְּרוּמָה טְמֵאָה דְּהִינּוּ א' מִק' שְׁנַתְעַרְב בְּתַחֲלִי
וְכַמ"ש רַש"י שֵׁם בְּהִדְנִי מְצָא מִין דְּהִינּוּ הַחֲוָלִין טְמֵאִים אֶת מִינוּ דְּהִינּוּ הַמְשֵׁהוּ תְּרוּמָה
טְמֵאָה וְנִיעַר מְטַהַרְתּוּ הִרְאִישׁוּנָה וּפְרַש"י דַּה"ל פְּלַגָּא וּפְלַגָּא הָרִי שְׁהָאִי וְעוּד לֹא הִנֵּה כ"א
מְעַט מְזַעִיר א' מִק' שְׁהָרִי מְחַמַּת שְׁנַתְעוֹרֵר הַמְשֵׁהוּ א' מִק' תְּרוּמָה טְמֵאָה שְׁהִנֵּה בּוּ מְתַחֲלָה
לֹא נִשְׂאָר כ"א קַב חֲוָלִין טְמֵאִים וְקַב חֲוָלִין טְהוּרִין וְהִכִּי מוֹכַח בִּיבְמוֹת פ' הָעֶרְל דף פ"ג
דְּאַמְרִינָן הָתָם דר"י סַבְר דְּבַדְרַבְּנָן לֹא בְּעֵינָן רוּב וּפְרִיף מִמְּקוֹנָה שְׂיֵשׁ בּוּ מ"ם סָאָה מְכּוּנָת
נְטַל סָאָה וְנָתַן סָאָה מִי פִּירוֹת כְּשֵׁר וְאָמַר ר"י עַד רוּב מֵאִי לָאו דְּנִשְׁתַּיִיר רַבָּא וּפְרַש"י
דְּעַד י"ט סָאָה יָכוֹל לַעֲשׂוֹת פֶּן דְּבְעֵינָן רוּב מִי גְּשָׁמִים ע"כ אֵלְמָא דְּהִיכָא דְּבְעֵינָן רוּב סָגִי
אַם יִרְבֵּה קֶצֶת פְּגוּן הֵכָא דְּמִים הַפְּשָׁרִים הֵם כ"א סָאָה וּמִי פִּירוֹת י"ט סָאָה וְאֵע"ג דְּהָתָם
בְּמִידֵי דְּרַבְּנָן מ"מ אִי לֹא מִיקְרִי רוּב כ"א פִּי שְׁנַיִם, א"כ מָה עָשׂוּ חֻכְמִים בְּהָאִי פְּוֹרְת'
פִּינּוּ דְּאִין זֶה רוּב הָנִי כְּמוֹ פְּלַגָּא וּפְלַגָּא וּפְלַשִׁיט' פִּינּוּ דְּתַקִּינוּ רַבְּנָן רוּב מְשׁוּם כְּעִין דְּאוֹרֵיית'ת'
בְּעֵינָן ג"כ רוּב כְּזֶה מַה שְׁהוּא רוּב מְדְאוֹרֵייתָא וְכֵן מוֹכַח הָתָם מְדַבְּרִי הַתּו' שְׁהַקְשׁוּ מֵאִי
פְּרִיף הַמְּקִשָּׁן הָא נָתַן סָאָה אִמִּי פִּירוֹת קָאִי דְּהִנּוּ פְּסוּלָא דְּאוֹרֵייתָא וְהִיכָא מוֹכַח דְּבַדְרַבְּנָן
בְּעֵינָן רַבָּא וְא"כ קָשִׁי הִיכָא סְלַקָּא דְּעַתְמִיָּהוּ דְּהַתּוֹס' דְּהִנּוּ דְּאוֹרֵיית'ת' א"כ הִיכִי מְכַשִּׁיר
ר"י עַד רַבּוּ וְהָא אִין פֶּאן פִּי שְׁנַיִם וְאַפְשָׁר דְּאִי הָנִי דְּאוֹרֵיית'ת' הָנִי מְפָרְשִׁינָן מִלְתָּא דר"י
דְּרַבּוּ ר"ל פִּי שְׁנַיִם דְּלֹא הָנִי מְכַשִּׁרִינָן כ"א עַד י"ג סָאָה דְּנִשְׁתַּיִירוּ מִי גְּשָׁמִים כ"ז סָאָה
וְהָנִי פִּי שְׁנַיִם וְדוּחַק וְנִרְאָה פְּשׁוּט דְּסָגִי בְּרוּב כֹּל דְּהוּא וּבְכָל דְּוֹכְתִי פְּרִיף סְתָם בְּרַבָּא
בְּטַל בְּגִיד הַנְּשֵׂה גְּבִי גִיד וְחַתִּיכָה שֶׁל נְבִלָה וּבב"מ בפ' הַזֵּהָב דף מִשָּׂא"כ בְּמַעֲשֵׁר שְׁנִי
דְּבַטְלִי בְּרוּב דְּמִינָה מִינֵי הַרְשָׁב"א וְהָר"ן ז"ל רֵאִי דְּיַבֵּשׁ בְּיַבֵּשׁ בְּטַל בְּרוּב פְּמִבּוֹאָר
בְּדַבְּרֵיהֶם וְהִבִּיאוּם הַב"י סִי' ק"ט וְכֵן כֹּל הַפּוֹסְקִים אָמְרוּ מִין בְּמִינוּ בְּטַל בְּרוּב הֵן אָמַת
שְׁהַזְכִּירוּ ג"כ חַד בְּתַרִּי בְּטַל מ"מ פִּינּוּ שְׁבָרוּב מְקוּמוֹת אָמְרוּ סְתָם בְּטַל בְּרוּב וְלֹא
אִישְׁתַּמַּט חַד מִינֵיָּהוּ לֹאמַר בְּטַל בְּכָפֵל ש"מ כַּמ"ש: וּבְדַבְּרֵי הַרְשָׁב"א ז"ל מְבּוֹאָר בְּהִדְנִי
בַּתְּה"ק וְהִבִּיא דְּבָרֵי הַטּוֹר סִי' קי"א ז"ל פִּיצַד ב' קְדֵרוֹת א' שֶׁל בְּשָׂר שְׁחֻטָּה וְא' שֶׁל
בְּשָׂר גְּבִילָה וְנִפְלָה חַתִּיכָה גְּבִילָה לַתּוֹף א' מִהֶם אִם הִתְיַתֵּר שְׁבַקְזִירַת הַתְּיַתֵּר רַבָּה קֶצֶת
עַל חַתִּיכַת הַנְּבִלָה תוֹלִין לְהַקְלֵל לְפִי שַׁד"ת מִין בְּמִינוּ בְּטַל בְּרוּב ע"כ הָרִי מְבּוֹאָר שְׂאָפִי
קֶצֶת הָנִי רוּב וְזֶה אִין סְפַק וְא"כ בַּנ"ד שְׁהוּא סְפַק פִּינּוּ דְּסְפִיק' דְּרַבְּנָן הִיא פִּינּוּ דְּרוּב מִן
הַחֲטִיִּים הַיְשִׁינִים א"כ כְּבָר נִתְבַּטְּלוּ הַשְּׁעוֹרִין יַבֵּשׁ בְּיַבֵּשׁ כְּשִׁטְחָנָן בְּיַחַד כְּדָרְף שְׁטוּחָנִין
הַמְּלָצִין וְנַעֲשֶׂה קַמַּח בְּקַמַּח עַד שְׂאִין נִיפְרַ הַשְּׁעוֹרִים בֵּין הַחֲטִיִּין וְהַתְּיַתֵּר מִן הַתּוֹרָה וְאֵע"ג
דְּכַתְּבוּ הַפּוֹסְקִים דְּלֹא אָמְרִינָן יַבֵּשׁ בְּיַבֵּשׁ בְּטַל בְּרוּב כ"א מִין בְּמִינוּ וְלֹא מִין בְּשִׂאִינוּ מִינוּ
פִּינּוּ דִּיכּוֹל לְבֹא לִידֵי אִיסוּר דְּאוֹרֵייתָא אִם יַבְשָׁלֵם בְּיַחַד וְיִתְּנוּ טַעַם זֶה בְּזֶה כַּמ"ש סְפַר
הַתְּרוּמָה ז"ל וְהִבִּיאוּ הַטּוֹר וְכ"כ הָר"ן פַּג"ה נִרְאָה דְּהִינּוּ מְדַרְבְּנָן שְׂאָסְרוּ פִּינּוּ דִּיכּוֹל

לבא לידי איסור לשיטתם אבל מדאורייתא נתבטל ואע"ג דמפושט לשונם לא נראה פן
 נלענ"ד להביא ראיה מתלמוד ערוף מהא דאמרין במנחות פרק הקומץ רפה דף כ"ג
 א"ר ר"ח נבלה בטלה בשחוטה דא"א לשחוטה שתעשה נבלה ופרש"י שאם יש ב'
 חתיכות שחוטה וא' נבלה בטלה בהן לענין טומאה והטעם דקסבר ר"ח דביתר מבטל
 אזלינן וכיון דא"א לרוב להיות פמועט ה"ל מבשא"מ ובטיל ברוב הרי מבואר דיבש
 ביבש אפי' בשאינו מינו בטל ברוב ואע"ג דהתם לר' יודא קאי פדמסיק התם דר"ח
 אליבא דר"י דאמר מין במינו לא בטיל ואנן קי"ל כר"ת ז"ל דפסיק דלא כר"י פדאיתא
 סי' צ"ח מ"מ בשאינו מינו לא מציינו בכל התלמוד דפליגי ר"י ורפנן ולפ"ז היתה סברת
 ר"י הפוכה מדרבנן דלר"י מין במינו אפי' באלף לא בטיל ולרבנן בטיל ברוב ובשא"מ
 הוי להיפוך דלר"י בטל ברוב ולרבנן בס' ואין לדחות דהתם אטומאה קאי אבל איסור
 לא בטיל דא"כ מאי פריף התם אליבא דמאן אי אליבא דר"י הא אמר מין במינו לא בטיל
 ומאי קשי' אימר דאמר ר"י לענין איסור אבל טומאה אימא לה דבטיל אלא ש"מ דאין
 חילוק וכן כל הפוסקים הביאו ראי' מהא שמעתת' כמ"ש לקמן אי"ה ואין להקשות דע"כ
 התם שאני דהא אפי' אי הנה דרבנן מ"מ למה התיר ר"ח התם לגמרי דלא הנפיר ר"ח
 דקאי אדאוריית' דוקא משמע דאפי' מדרבנן שרי וא"כ ה"ל לאסור מדרבנן לפחות ותדע
 עוד דהא התם דף כ"ב בתוס' ד"ה ור"י סבר מין במינו לא בטל האריכו התו' מאוד
 ופלפלו ופירש ר"ת דלא קאמר ר"י מין במינו לא בטל כ"א לח בלח או קמח בקמח והא
 דאמר ר"ח נבלה בטלה בשחוטה מיירי בשנימות וכ"כ פרק התערוכות וא"כ קשי' פיון
 דלח בלח הוא ונבילה בשחוטה הוי מבשא"מ א"כ הא יהיב טעמא ואמאי בטיל והא מודה
 ר"י דמבשא"מ בנותן טעם אסור דלא פליגי אלא מין במינו וכן מוכח התם בתוס' שכתבו
 בחד שינוי דר' יוחנן ס"ל בטבל ויי"נ כר"י וא"כ איף אמר ר"י שאינו מינו בנ"ט אלא
 ש"מ בשא"מ ר"י פרבנן וכן מבואר בתו' פג"ה דף צ"ח ד"ה לחומרא גמרינן וא"ת התינח
 במינו אבל בשא"מ לא בטיל דטעם פעיקר דאורייתא והתם לר"י קאי ואפ"ה הקשו וזה
 ראי' לדברינו דבשא"מ לא פליגי ר' יהודא אלא ש"מ דטומאה שאני וי"ל דנדאי אי
 מדרבנן הוא טומאה שאני דבטומאה לא גזרו פדאמרין פ"ק דביצה דף ז' דמחלק בין
 איסור לטומאה וקאמר וכ"ת לענין טומאה נמי נגזור אפוישי טומאה ואפוישי טומאה
 מדרבנן לא מפשינן וכן אי איירי בלח אע"ג דטעם פעיקר מ"מ בטומאה ל"ש טעם שהרי
 אינו רק נוגע בה כמ"ש רש"י ולא אמרו טעם פעיקר אלא אם טועם האיסור שאסרה
 תורה טעם האיסור פאיסור עצמו אבל אם אינו טועם האיסור מה בכך שנותן טעם מ"מ
 פיון שאינו טועם פלום פכר נתבטל לענין דלא הוי האיסור בעין כמו יבש ביבש פיון
 שאין בו טעם בטל וה"ה לענין זה פיון שאינו טועם האיסור הוי פביבש וכיוצא בזה
 פכת הרשב"א ז"ל גבי טעם לפגם ע"ש ולקמן אכתוב ישוב אחר על קושני' זו בלח בלח
 אבל אי הוי דאורייתא א"כ אחרי רבים להטות לא קאי כ"א אמין במינו ולא בשאינו
 מינו אפי' יבש ביבש שאינו נותן טעם וא"כ מ"ש טומאה.

וי"ל בדוחק דלעולם אחרי רבים להטות קאי בין במינו בין שלא במינו אלא דלענין
 איסורא סברי הפוסקים פיון דאפשר לבא לידי איסורא דאורייתא אם יבשלם ביחד
 ויאכלום אע"ג דהשתא לא יהיב טעמא לא הוי בכלל אחרי רבים להטות ולא נתבטל פכל
 אבל לענין טומאה דלא תלי בטעם כמ"ש ולא יבא לידי טומאה דאורייתא הוי בכלל

אחרי רבים להטות אבל באמת זה דוחק גדול דמה בכך שיבא אח"כ לידי איסורא דאורייתא מ"מ פנין דהשתא לא יהיב טעמא למה לא יבטל ברוב לאוכלים א'א' לפחות דאמרינן כל פעם מן הרוב אכל והאחרונה אמרינן כבר אכל האיסור וזה מן הרוב הוא כמ"ש הפוסקים כמו לענין טומאה דטהור מלטמא במגע דאמרינן כל פעם פשוט הוא נוגע ברוב כמ"ש רש"י בבכורות פ"ק הלוקח דף כ"ג ואפ"ל אם נגע בכולם בזה אחר זה כתבו התוס' שם דטהור פנין דבכל פעם שנוגע אינו יודע אם נוגע בטומאה אע"ג דנדאי נגע גם בטומאה לא מיטמא וא"כ פשוט באחרונה ליטמא ממ"נ אי זה טמא שפיר ואם לאו כבר נטמא אפ"ה טהור כ"ש לענין אכילה דכל פעם שאוכל איכ' למיתלי בהיתר ואפ"ל באחרונה איכ' למימר איסורא דעבד עבד והאי היתרא הוא דשרי והנה הפוסקים שאסרו מין בשאינו מינו לא חלקו בין לאוכלים בב"א או בזה אחר זה אלא אמרו סתם דלא בטל וכן מוכח מדברי הרבה פוסקים דליתא לסברא זו ומב"מ נמי בטל אפי' בב"א: התוס' כתבו בבכורות להקשו' אהא דאמרי' התם אמלת' דר"ח דנבל' בטלה בשחיטה דוק' לענין מגע ולא לענין משא מ"ש לענין איסור דבטל לגמרי אפי' אם אוכל הפל בכדי אכיל' פ"ס ותיקצו דלענין אכיל' כל משהו ומשהו פשוט לבית הפליעה קמא קמא בטיל ברוב היתר ודמי למגע בנוגע וחזור ונוגע דטהור וכו' הרי שהתירו לאכול אפי' בב"א אפי' בשאינו מינו הרא"ש ז"ל בס"פ ג"ה הקש' ג"כ אמאי שרי לאוכלים בבת אחת מ"ש ממשא ותיקצו מה שתיקצו וכל דבריו הם דברי מהר"מ מרוטנבורג ז"ל רבו והם פתובים בתשובת הרשב"א ז"ל: הרשב"א בתשובתו בסי' ער"ה שאלוהו דמשמע משמעתי' דנבילה ושחיטה דלענין אכילה אסור כמו משא והשיב דהיינו לר' יהודא דאמר מין במינו לא בטיל ואח"כ בס"פ רפ"ד פ"א דבריו פוננתו דאע"ג דלענין מגע הוי נבילה בשחיטה מין בשאינו מינו לענין אכילה הוי מב"מ דכולן מין בשך הן ולא בטיל לר"י ע"כ משמע אבל אי הוי מין בשא"מ הוי בטל אפי' לענין אכיל' הרי כל הנביאים פה אחד דלענין אכילה מין בשאינו מינו שרי ואגב ארזי' אפרש דברי הרשב"א מ"ש דלענין אכילה הוי מב"מ דכולן מין בשך הם וקשה מפדי טעמ' דר"ח דנבילה בשחיטה בטלה דאזיל בתר מבטל וא"א לשחיטה שמתעשה נבילה א"כ מ"ש לענין אכילה ונ"ל שפוננתו כמ"ש לעיל דבאכילה אזלינן בתר הנאה וטעם שטועם האיסור או טעמו להכי שניהם מין בשך הן אבל לענין טומאה לא תלי בהנאת טעם פלוס ואזלינן בתר אם אפשר להיות פתבירו (ובזה נתישב ג"כ קושני' דלח בלח לעיל פנין דטעמ' שוין) שלא פדברי התו' פ' הקומץ דף כ"ב דהשוו טומא' לאיסור דבשניהם אזלינן אם אפשר להיות פתבירו ע"ש: נחזור לענינינו פנין דכל הפוסקים שזכרתי כתבו פן אם באנו להשוותן עם ספר התרומה והר"ן ז"ל דאלו הפוסקים קיימו אדאוריית' כמבואר בתוס' בבכורות שהקשו מר"ל דאמר דפגול ונותר וטמא מבטלין זה את זה דפטור האוכלן ור"ל קאי אדאוריית' כמבואר בהתערבות ואע"פ שהקשו מג"ה דפריה וליבטל ברוב' והתם פריה דאפ"ל מדרבנן לישתרי דהא פריה אמתני אמאי אסור לשתרי דבטל ומאי קושני' דלמ' מתניתין אסר מדרבנן אלא ש"מ כמ"ש ופשו' הוא וכן אח"כ הקשו מביצ' דקאי אדרבנן מ"מ י"ל דהתם הפל קאי אמין במינו ומין במינו פשיט' דבטיל אפי' מדרבנן כמ"ש רוב הפוסקים אבל בשא"מ אימא לך דאסור מדרבנן וכת"א א"כ מאי מקשו התו' מג"ה פנין דהתם והכא הוי מבשא"מ דמבשא"מ לר"י הוי פמין במינו לרבנן וכיון דמב"מ לרבנן שרי באכילה אפי'

בב"א ואפ"י מדברבנן א"כ בשא"מ נהי דמדברבנן י"ל דגזרו פינן דאתי לידי נ"ט אבל מדאורייתא מיהת אין חילוק וזה אין ספק בעיני דצ"ל דברי התוס' והרא"ש פן שהקשו משא"מ על מב"מ א"כ או של דבריה הפל שוין ממש דלא כס' התרומו' ואם באנו להשוותן צ"ל כמ"ש וקה אפ"ש לדרוק דלעולם מבשא"מ לא בטל אפי' ביבש מטעם דכתבו הר"ן ובעה"ת אלא דהרא"ש מקשי פינן דלענן משא מטמא פינן שהו נושא פולם כא' א"כ לענן משא אין חילוק בין מין במינו לשא"מ דאע"ג דמפרש התם דנבלה ושחוטת הוי מבשא"מ היינו לענן ברוב לענן נוגע אבל לענן דלא ליבטל.

במשא אין חילוק בין מין במינו לשא"מ פינן דלא תלי טעם דידהו אלא משום דנדאי נושא הטומאה פינן שנושא בב"א כמ"ש הרא"ש בהדנ' א"כ ה"ה לענן אכילה ליתסר אפי' מב"מ פינן דאוכל נדאי איסור וא"כ קאי פל הקוש' על מב"מ וכי מתרץ הרא"ש לחלק בין איסור לטומאה דאיסור נתבטל לגמרי כמ"ש שם לא קאי הרא"ש לענן נבילה ושחוטת דפריה מינה אלא קאי אמין במינו בעלמ' אבל נבלה ושחוטת אין ה"נ דהאיסור לא בטל מטעם של הפוסקים אלא דטומא' לחודה בטלה וכן התו' מקשו דליתסר באכילה בב"א כמו משא ואפי' מב"מ כמ"ש ומתמצו דל"ד אלא לנוגע וא"כ פינן דאזיל האי טעמ' וליכ' למיסר מתמתיה א"כ מב"מ שרי לגמרי דליכא טעם לאיסור פלל אבל מין בשא"מ נהי דהאי טעמ' ליכא מ"מ טעם הפוסקים איכא לאסור אלא שדחוק בעיני לפרש דברי הרא"ש דמתחיל להקשות מנבילה ושחוטת שהוא שא"מ וסוף דבריו קאי אמין במינו שלא נזכר בכל אריכות דבריו שהאריה בה בדין זה מאוד ולא הזכיר דקאי אמין במינו דוקא ואדרבא בענן חוזר וניעור שכתב שם ג"כ הזכיר בפירוש דלא מפעיל מבש"מ אלא אפי' מין במינו משמ' דמייירי מתרנייהו: ומדברי הרשב"א נראה בהדנ' דאפי' מין בשא"מ בטל שכ' בפירוש בכונה תשובה דהתם לא בטל לענן אכילה משום מב"מ אבל מין בשא"מ בטל אפי' לענן אכילה אם לא שנאמר דנבלה ושחוטת אע"ג דמין בש"מ הוא מ"מ שרי ביבש דלא אתי לידי איסור דאורייתא פינן דחד טעמ' לתרנייהו אבל בתרי טעמי אסור דוגמא שכתבתי לעיל בשם הרשב"א והתוס' דבכורות והרא"ש פליג אתוס' דפ' התערובות שהבאתי לעיל וזה דחוק גדול לענ"ד גם קשי' לי דהא קי"ל דבתר שמה אזלינן ולא בתר טעמ' ואי חד טעמ' להו ותרי שמה פגון חמרי חזתא בעינבא הוי מין בש"מ ואפ"ש דנבילה ושחוטת חד שמה נמי הוי אלא דבטומאה אע"ג דחד שמה וטעמ' הוי מ"מ פינן דלא אפ"ש להיות פחבירו הוי מין בשאינו מינו מה שאין פן לענן איסור' ומפל מקום לא נתקרה דעתי בזה פינן דלענן מין במינו לא תלי בטעמא אלא בשמה מה לי טומאה או אסור' פינן דל"ש האי טעמא שכתבתי לעיל ועוד צ"ל דחוק גדול דספר התרומה והר"ן מייירי במבשא"מ דאית להו תרי טעמי דוקא דהא בשמה לא תלי מידי ואי אית להו תרי שמה וחד טעמ' מיקרי מב"מ הפה ממאי דקי"ל אדרבה דלא תלי בטעמא אלא בשמה: וראיתי באיסור והיתר ארוה שכתב דלטעם של בע"ת דלא ליתי לידי איסור דאוריית' שרי לדין ממ"נ דאי מפיר בתערובות קודם הבישול פבר נתבטל ואפ"י אם יבשלם ביחד שרי פדעת הרא"ש ו"ל ואי לא הפיר קודם הבישול בעי ס' מטעם נותן טעם אפי' מין במינו פדין לח בלח ע"כ הרי מבואר דאפי' מבשא"מ אם הפיר קודם הבישול בטל ברוב ואפ"י אם יבשלם אין פאן איסור והוא כתב בפ"ה שהוא מדעת הרא"ש א"כ ש"מ דהרא"ש מתיר אפי' מבשא"מ לבשלם יחד ונרא' דדייק לה

מגבילה ושחוטתה כמ"ש ועוד נראה מדבריו דאפי' מדרבנן שרינו לה דהא הוא שרי לגמרי: ומ"מ לא הבנתי דבריו שכתב דהרמב"ם ורבינו ברוך אומרים במין בשא"מ דאינו בטל ביבש לא בטל ברוב כ"א במין במינו ולא בשא"מ וכתב ע"ז ב' טעמים ואח"כ כתב דלפי טעם שלקחם לא היינו אוסרים משמע דהוא אוסר ולא מטעמם ותימא פנין שהוא פוסק פהרא"ש דאפי' בשא"מ אם מבשלם לאחר ידיעה דשרי א"כ ע"כ נתבטלו מעיקרא ואיך הוא מזכה שטרך לבי תרי ע"כ נראה דהוא ז"ל ס"ל פמו שכתבנו דמאי דהתיר הרא"ש בשא"מ הוא מן התורה אבל מדרבנן אסור מטעמי' דידן' ולכן כתב דאם מטעמם של הרמב"ם ובהע"ת דכתבו דיכול למיתי לידי איסור דאוריית' דטעם פעיקר דאוריית' ז"א דקי"ל דמדאוריית' שרי אפי' לבשלם ואין פאן איסור דאוריית' אלא מטעם דילן' אסרינו ואע"ג דבחד טעמא כתב דהתורה לא התירה כ"א במב"מ ולא בשא"מ אפשר דלאו דוקא נקט התוס' ור"ל דרבנן וכן מצאתי בת"ח פלל ל"ט שכתב בשם או"ה דאינו אסור כ"א מדרבנן ונראה בלי ספק דלא ס"ד דהר"ן ובעה"ת למיסר מדאוריית' מדכתבו הטעם משום דאיתי לידי איסור דאוריית' משמע דהיא גופה לאו איסור דאוריית' הוא אלא אם יבשלם יבא לידי אי"ד ועוד דפשיט' דבדבר תורה ל"ש לומר דגזרינו תחלתו משום סופו דבדאוריית' ל"ש גזרה וא"כ למה נאסר לאכלם א' א' פנין דליכ' טעם איסור השתא וכ"ת דאה"נ דשרי א' א' ולא אסרי כ"א בב"א א"כ ל"ל למימר דאיתי לידי איסור דאוריית' נהלא השתא שאוכלם איכ' נתינת טעם זה בזה ואיפא איסור' דאוריית' דהא בהתערובות קאמר ר"ל נותר ופיגול וטמא שבללן זה בזה ונאכלן פטור וקאמר ש"מ נותן טעם ברוב לאו דאוריית' ופירש"י נהי דבטל ברוב מ"מ טעמא דהיב עד דמסיק דר"ל איירי במין במינו דליפא טעמא א"כ מוכח פשאכלן בב"א הוי נותן טעם א"כ מאי איתי לידי אי"ד הרי איסור דאוריית' לפנינו וזו קושנ' גדולה.

ועוד דהר"ן פתב דאפי' במב"מ לא שרי כ"א לאכל א' א' א"כ מין בשא"מ אסור אפי' א' א' מלבד אם נענין בדברי הר"ן נראה ברור למענין דאינו אלא דרבנן שכתב ז"ל ומיהו פי אמרינו יבש ביבש לא בטל ברוב אפי' מדרבנן היינו מין במינו פנין דמדאוריית' אפי' לח בלח ברובא בטיל לא אחמור רבנן יבש ביבש דהא א"א למיתי לידי איסור דאוריית' אבל מין בשא"מ דבלח בלח אזלינן בתר טעמא אפי' ביבש נמי בעינן ס' פי היכא דאי מבשל להו פהדדי לא ליתי לידי טעמא דהוי איסור דאוריית' עכ"ל הרי מוכח מפמה קושיות דר"ל דרבנן נדא דהא מתחיל דכי אמרינו דביבש ביבש אסור דרבנן משמע דכולי שקלי וטריא ע"ז קאי דאל"כ למה הזכיר רבנן פלל בריש' פנין דבסיפ' הוי אפי' מדאוריית' ועוד דמשמע דסיפא איפכ' דריש' הוא דבריש' שרי רבנן פנין דלא אתא לעולם לידי א"ד משמע דבסיפ' דאיכ' למיחש להא אסרו רבנן מהאי טעמ' דהא האי טעמ' לא נקט לי' אלא לפירש למה במב"מ לא אסרו רבנן משמע דהאי טעמא לא עביד אלא דליחסר מדרבנן ועוד גדולה על הפל שכתב בפ"י פי היכי דכי מבטל להו כו' משמע שהוא הרחקה וגזירה דלא ליתי לידי איסור דאוריית': הן אמת פי מצאתי בתוס' פ' אלו עוברין דף מ"ד ד"ה איתבלי' שתי קנפות שהקשו מאי פריף אמאי אמרינו שאני אומר הא מדאורייתא מין במינו בטל ברוב והכא מייירי שרבו חולין ות"י ר"י ז"ל דבעי למימר בכל ענין אפי' מין בשא"מ משמע דשא"מ אסור מדאורייתא ואלקים יודע פי אח"כ מצאתי בהגה"ת ש"ד שכתב מהרא"י בשם התוס' דאלו עוברין וג"ה דמשמע דאפי' מדאוריית'

לא בְּטָלִי גַם מְצַאֲתִי שְׁפָתַי וּנ"מ אִם נִתְעַרְבוּ דְבָרִים שְׁחֲלוּקִין בְּשִׁמּוֹן וְשׁוּיִם בְּמַרְאֵה כּו'
הָרִי כַּמ"ש לְעֵיל דְּמִין בְּשֵׁא"מ דְּכַתְּבוּ אֵלּוּ הַפּוֹסְקִים הוּא בְּתַרֵּי שְׁמָא וּמ"מ גַּם כִּי רַבִּינוּ
הַגָּדוֹל ר"י ו"ל כ' פֶּן מ"מ נִרְאֶה דְּלֹא שְׁבָקִינוּ כָּל הֵנִי פּוֹסְקִים שְׁהִבְאֲתִי בְּשִׁמּוֹן דְּשָׂרִי
מְדַאֲרֵינִי וְכֵן פְּשֻׁט לְשׁוֹן הַתּוֹס' בְּכּוֹרוֹת וּכְמ"ש לְעֵיל: וּלְפִי דְעַתִּי א"א שְׁיַעֲלֶה עַל
דְּעַת שׁוּם חֲכָם בְּעוֹלָם לֹמֵר דְּאִי הָוִי מְדַאֲרֵינִי הָוִי הַטַּעַם הוּאִיל וְסוֹפּוֹ לְבֹא לִידֵי טַעַם
וְכִי דְרָשִׁינוּ טַעַם דְּקָרָא וּפְשִׁיט' דְּמֵאן דַּס"ל דְּאֲוֲרֵינִי א"ל דְּלֹא הִתִּיר' הַתּוֹר' בְּרוֹב כ"א
בְּמַב"מ וְלֹא בְּשֵׁא"מ בְּלֹא שׁוּם טַעַם וְאֶפְשָׁר דַּס"ל כִּינּוּן דְּקוֹי"ל דְּכֹזִיט בְּכַא"פ לֹוּקִין עָלָיו
אֵע"ג דְּהָוִי רֹב וּמִשְׁמַע אִפִּי בְּיָבֵשׁ וְכֹזִיט בְּכַא"פ הָוִי בְּשֵׁא"מ כַּמ"ש הַתּוֹס' פַּג"ה דָּף צ"ט
ש"מ בְּשֵׁא"מ הָוִי דְּאֲוֲרֵינִי וְלַעֲנֵד"נ דְּזָהוּ פְּנוּנְתּוֹ שֶׁל מֵהֲרַא"י בְּהִגָּהַת ש"ד שְׁהִזְפַּרְתִּי
שְׁפָתַי דְּבַפַּג"ה מִשְׁמַע פֶּן אֶבֶל לַעֲנֵד"ד אִין רֵא"י מִשְׁמַע דְּנוֹכַל לְפָרֵשׁ כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹס' אֵלֶּה
בְּלַח וְכֹזִיט בְּכַא"פ קָאִי דְּנוֹקָא אֵלֶּה בְּלַח וְאִין פֶּאן מְקוּמוֹ יִהְיֶה אִיךְ שְׁיִהְיֶה מ"מ מֵאן דַּס"ל
מִין בְּשֵׁא"מ דְּאֲוֲרֵינִי ל"ה הַטַּעַם מִשׁוּ' סוֹפּוֹ שְׁיָבֵא לִידֵי טַעַם וְאֶצ"ל לְהַתּוֹ' דַּס"ל דְּגַם
בְּמַב"מ לֹא שָׂרִי לְאֶכְלָם אֲדָם א' כַּמ"ש פַּג"ה דָּף ק' וַא"כ כ"ש דְּאֶסּוּר לְאֶכְלָם בְּב"א אֵלֶּה
בְּזָה אַחַר זֶה דְּאִין פֶּאן נִתְיַנֵּט טַעַם וַא"כ ל"ה אֵלֶּה גְּזֵרָה שְׁמָא יְבַשְׁלָם יַחַד וְזֶה ל"ש
בְּדַאֲוֲרֵינִי וּכְמ"ש לְעֵיל וַא"כ הַתּוֹס' בְּכּוֹרוֹת דַּס"ל דְּאֶנְכֵּל הָוִי פְּנוּגַע ס"ל בְּלֹא סְפַק
דְּמַבְשֵׁא"מ בְּטַל מְדַאֲרֵינִי דְּעַתָּה אִין לְחַלֵּק בֵּין טוֹמְאָה לְאֶכִּילָה כִּינּוּן דְּלֹא תְּלִי בְּטַעַם'
וְכֵן בְּהִגָּה' ש"ד שְׁהִזְפַּרְתִּי לֹא תְּלִי בְּטַעַם כ"א בְּשִׁמּוֹן ש"מ מ"ד דְּאֲוֲרֵינִי לֹא תְּלִי מִיַּדִּי
בְּטַעַם אֵלֶּה דְּקָרָא לֹא קָאִי כ"א אַמְב"מ וַא"כ אֹמֵר בְּטַח דְּהַתּוֹס' לֹא ס"ד כַּר"י וְכֵן בַּפַּג"ה
וּפ' הַתְּעַרְבוּת כְּתָבוּ הַתּוֹס' בְּהִדְנָ' דַּפ' אֵלּוּ עוֹבְרִין מִיַּרְי בְּמִינוֹ א"כ לֹא סְבִיר' כַּר"י דְּמוֹקִי
לֶה שְׁלֹא בְּמִינוֹ וְכֵן פֶּרַק מִשִּׁילִין דָּף ל"ח אֲמַרִּינוּ הָרִי שְׁנִתְעַרְבּ לּוֹ קַב חֲטִין בִּי קַבִּין שֶׁל
חֲבִירוֹ יֵאָכֵל הֵלֶּה וְחֲדִי וְקֶאֱמַר מ"ש חֲטִין בְּשַׁעוֹרִין דְּלֹא קֶאֱמַר לִי דְהוּ"ל מִין בְּשֵׁא"מ
וּבְטִיל כּו' וּפְרַש"י מ"ש חֲטִין בְּשַׁעוֹרִין דְּלֹא קֶאֱמַר לְמִי שְׁנִתְעַרְבּ קַב בִּי קַבִּין שֶׁל שַׁעוֹרִין
בְּשֶׁל חֲטִין יֵאָכֵל הֵלֶּה וְחֲדִי דְּכִינּוּן שֵׁא"מ הוּא בְּטַל מִיעוּט בְּמַרְוּבָה ע"כ הָרִי מְבֹאֵר דְּגַם
בְּשֵׁא"מ בְּטַל בְּרוֹב וּבְכָל דְּוִקְתָּ' מִיַּתִּי הַתּוֹס' רֵא"י מֵהָא שְׁמַעְתָּת' לַעֲנִין בְּיִטּוּל אֶסּוּרִין
בְּתוֹס' פַּג"ה דָּף צ"ו וּבְכּוֹרוֹת שְׁהִזְפַּרְתִּי גַם הֵתָם בְּהָא שְׁמַעְתָּא גּוּפָא כְּתָבוּ מְכַאן נִרְאֶה
דְּהִלְכָה כְּרַבְּנֵי דְּמַב"מ בְּטִיל הָרִי דְּשְׁמַעְתָּא זֶה הִיא אֵלֶּיךָ דְּהִלְכָת' וְאֶפְשָׁר דַּר"י מְפָרֵשׁ
מ"ש חֲטִין בְּשַׁעוֹרִין דְּלֹא קֶאֱמַר בַּס' דָּאִם נִתְעַרְבּ קַב חֲטִין שֶׁלּוֹ בַּס' שַׁעוֹרִין בְּשֶׁל חֲטִין
דְּכָל חַד כְּדֵאִית' מ"מ מְדַבְּרִי רַש"י יֵשׁ סִיּוּעַ דַּס"ל דְּלֹא כַּר"י וְכֵן בַּת"ח בְּכָלֵל ל"ט הִבִּיא
דְּעַת הִגָּהַת ש"ד דַּס"ל דְּמִין בְּשֵׁא"מ הָוִי מִן הַתּוֹרָה וְכַתֵּב אֶבֶל בְּאו"ה כְּתָב דְּהוּא דְּרַבְּנֵי
וְאֶזְלִינוּ בְּסַפִּיק' לְקוֹל' ע"כ מִשְׁמַע דַּס"ל הִכִּי הוּא מְסַקְנָ' דִּילְג' וַא"כ בְּנ"ד דְּסַפִּיק' הוּא
אֶזְלִינוּ לְקוֹל': וְעוֹד נ"ל בְּרוּר דְּבַנ"ד הוּא מְב"מ לְפִי מַה שְׁנוֹדַע דָּאִם מְעַרְבִין בְּתוֹכ'
שַׁעוֹרִין הִנֵּה בַּתְּחִלָּה עוֹשִׂין מֵהֶם מְלַצִּין וְכֵן עוֹשִׂין מְלַצִּין מִן הַחֲטִין וּמְעַרְבִין הַכֹּל וְטוֹחֲנִין
אוֹתָם בְּרַחֲטִים וַא"כ נִרְאֶה דְּכַה"ג מִיקְרִי מְב"מ דְּהָא קוֹי"ל בַּע"ז גַּבִּי חֲמִיר' דְּחִיטִי וְחֲמִיר'
דְּשַׁעוֹרִי דְּבַתֵּר שְׁמָא אֶזְלִינוּ וְהֵאִי חֲמִירָא מִיקְרִי וְהֵאִי חֲמִירָא מִיקְרִי וַאֲע"ג דְּהֵאִי דְּחִיטִי
וְהֵאִי דְּשַׁעוֹרִי מ"מ כִּינּוּן דְּקוֹרְאִין אוֹתוֹ חֲמִירָא הָוִי מִינוֹ ה"נ אֵע"ג דְּזָה מִין חֲטִים וְזָה מִין
שַׁעוֹרִים מ"מ מְלַץ מִיקְרִי וְדַמִּי מִשְׁמַע כְּמוֹ הֵתָם: וְאִם בְּאֵנוּ לְהַחְמִיר מִטַּעַם דְּבַר שְׁיֵשׁ לּוֹ
מִתִּירִין דְּמִסְקִינוּ פ"ק דְּבִיצָה דָּף ג' וּד' דְּבִיצָה סְפַק נוֹלָדָה בִּי"ט אוֹ בְּחוֹל כִּינּוּן דִּישׁ לּוֹ
מִתִּירִין אִפִּי בְּאֵלֶּה לֹא בְּטִיל אִפִּי מְדַרְבְּנָן דְּהִכִּי מְסִיק רַב אֲשֵׁי הֵתָם וּפְסָקוֹ כָּל הַפּוֹסְקִים

פְּנוּתוֹ ופִּירֵשׁוּ הַתָּם דְּלֹר"א כִּי הֵיכִי דְדִשִּׁיל"מ אִפִּי בְּאַלְף לֹא בְּטִיל ה"ה דְּלֹא מְקַלֵּינָן בְּסִפְקוֹ א"כ ה"נ לֹא נִקְיֵל בְּסִפְקוֹ וְחֻדְשׁ דִּשִּׁיל"מ הוּא בְּדִאִית' בְּנִדְרִים דְּף ל' זֶה אֵינוֹ כְּלוּם מִכְּמָה טַעְמִים חֲדָא דְּאִם נ"ד הָוֵי מִין בִּשְׂא"מ הָא קו"ל דְּלֹא אֲמַרִּינָן דִּשִּׁיל"מ אֲלֵא בִּמְב"מ וְהָא דִּינָן קו"ל הַשְּׂתָא דִּמְבִּשְׂא"מ הוּא וּבְטִיל שְׂפִיר דִּאֲע"ג דְּכֹתֵב מֵהֲרָא"י בְּהִגָּהַת ש"ד ס' ע"ד דְּדָבָר הָעֵשׂוּי לְמַקְנָן הַתְּבָשִׁיל הָוֵי מְב"מ דְּכ"כ הַתּוֹס' פֶּרֶק מִשִּׁילִין שְׁהַזְּפִרְתִּי לְעִיל הֵלֵא כְּבָר כְּתִב בְּאו"ה פְּלֵל דְּ"ה סְעִיף י"ז דְּזִהוּ דוּק' בְּדָבָר הָעֵשׂוּי לְטַעַם פְּגוּן תְּבָלִין דְּרָף הַקְּדוּרָה לְתַבְּלָה בְּהוֹן וְלֹא נִתְקַנָּה הַקְּדוּרָה.

אֲלֵא ע"י תְּבָלִין כִּמ"ש שֵׁם וְכֵן מִים א"א לְלוּשׁ אֲלֵא עַל יָדָם כִּמ"ש הַתּוֹס' בְּהִדְנָה וְכֵן צ"ל לְדַעַת הַהִג"ה דְּבִיזָה הָוֵי דְּוּמָן' דְּתַבְּלִין דְּעֵשׂוּי לְכַשֵּׁם דְּדָרָף הַקְּדוּרָה לְתַבְּל הִנֵּה בְּכָל מַה שְּׂמַתְּבָלִין אוֹתָם מִיְקָרֵי תְּבָלִין דִּידְנָן' אֲבָל פֶּאֶן מֵאֵן לִימָא לָן דְּעֵשׂוּי לְמַקְנָן וּלְכַשֵּׁם הַשְּׂכָר כְּלָל דְּלִמָּא אֵין נוֹתְנִין אֲלֵא מְשׁוּם שְׁחַחְטִין יְקָרִים לְכַשֵּׁל הַכֵּל מֵהֵם אוֹ לְקִיּוּהִי בְּעֵלְמָ' וְאִי הָוֵי לְטַעְמָא א"כ אִפִּי בְּלֹא דִשִּׁיל"מ הֵינֵינוּ אוֹסְרִים דְּמִיּוּדִי דְּעֵבִיד לְטַעְמָ' אִפִּי בְּאַלְף לֹא בְּטִיל וְזֶה בְּלִיתִי סְפֵק לִיתָא דְּנֻדָּא בְּטִילִי בִּס' וְאִפִּי' אִי הִנֵּה מְב"מ כִּמ"ש מ"מ הָרֵי כְּתִבוּ הַגְּהוֹת הַנְּ"ל בְּשֵׁם ר"ת דְּלֹא אֲמַרִּינָן דִּשִּׁיל"מ אִפִּי מְב"מ אֲלֵא הֵיכָא דִּאִית' בְּעֵינָן אֲבָל נִימוּחַ לֹא וְה"נ נִימוּחַ וְאֲע"ג דְּכְתִבוּ דְּלֹא פְּלִיג ר"ת דְּאִם מְלֹאוּ תְּרַנְגוּלַת בִּיזָה שְׁנוּלְדָה בִּי"ט אוֹ שְׁלַבְנָה בְּהַ אֲסוּרָה הֵינֵינוּ מְשׁוּם פִּינּוֹן דִּאִיכָּ' הַמְרָאָה שֶׁל בִּיזָה מְקָרֵי בְּעֵינָן כִּמ"ש שֵׁם וְנִרְאָה מְדַבְּרִיו דְּגַם בְּמִלְאוּ תְּרַנְגוּל' בְּבִיזָה יֵשׁ מְרָאָה בְּבִיזָה: וְיֵשׁ לְתַמּוּהַ עַל הַת"ח כְּלָל ע"ד שְׂפִתָּב דְּלְכַשֵּׁל בְּהַ מְאָכֵל אֵינוֹ בְּטִילָה מְטַעַם חֲזוּתָא וּבְמִלְאוּ בְּהַ תְּרַנְגוּלַת כְּתִב בְּשֵׁם הַג"ה הַנְּ"ל דְּאֲסוּר מְטַעַם מְב"מ פִּינּוֹן דְּמַתְּקָן תְּרַנְגוּלַת וְתִפּוּק לִי' ג"כ מְשׁוּם מְרָאָה כִּמ"ש הוּא עֲצָמוֹ בְּאוֹתוֹ הַסְּעִיף־דְּמִלְאוּ הָוֵי נְמִי מְרָאָה.

וְעַל הַהִג"ה אֵין לְתַמּוּהַ דִּי"ל דִּס"ל כְּפִשְׁנוּיָא בְּתֵרָא דְּתוֹס' דְּמִשִּׁילִין שְׂתַרְצוּ שְׁנֵי תִּירוּצִים תִּירוּץ קַמָּא מְשׁוּם חֲזוּתָא וְתִירוּץ בְּתֵרָא מְשׁוּם מְב"מ וְכִמ"ש בְּהִדְנָה' דְּרֵאב"י דְּאֲסוּר מְשׁוּם חֲזוּתָא ס"ל כְּתִירוּץ קַמָּא אֲבָל הָרַב שְׂאֲסוּר מְשׁוּם חֲזוּתָא קִשִּׁי וְאִפְּשָׁר דְּלְרִוּוּחָא דְּמִלְתָּא נִקְטַת הָאִי טַעְמָא.

נִחְזוֹר לְעֵינֵינוּ דְּבִנ"ד דְּלִיכָּא חֲזוּתָא דְּפִשְׁיטָא דְּאֵין מְרָאָה הַשְּׁעוּרִין נִיכָר כְּלָל בְּשְׂכָר שְׁהָרֵי אָנוּ מְסוּפְקִים אִם יֵשׁ בּוֹ כְּלָל וְכָל מְבָשִׁילִי שְׂכָר אֵין עוֹמְדִין עַל הַדְּבָר אֵין לְאֹסְרוֹ מְטַעַם זֶה: וְעוֹד דְּמִלְתָּא מְעִיקְרָא לְק"מ דְּלֹא אֲסוּרוֹ דִּשִּׁיל"מ אֲלֵא מְשׁוּם שְׂיֻכְל לְאֹכְלוֹ בְּהִיתָר כִּמ"ש רִש"י וְהַרְמְב"ם ז"ל פִּט"ו מֵהִלְמ"א וְהָכָא ל"ש כִּי שְׂכָר זֶה יִשְׁתוּהוּ קוֹדֵם פֶּסַח וְאִיף אֲשֶׁהֲנוּ בְּהִיתָר שְׁהָרֵי הוּא שֶׁל הַגּוֹי וְאִם בְּאֵת לְוֹמֵר שְׂאֵם אֲקַנְנָה לְשִׁתוֹת אֲסוּר שְׂאוּכֵל לְהַשְׁהוֹתוֹ עַד אַחַר הַפֶּסַח ז"א מְכַמָּה טַעְמֵי חֲדָא שְׁהָרֵי אֲסוּר לְשִׁתוֹתוֹ וְאַחַר הַפֶּסַח יְהִי אֲסוּר מְטַעַם חֲמִיץ שְׂעֵבֵר עָלָיו הַפֶּסַח וּפִשְׁיטָא דְּאֵינוֹ צְרִיף לְחֻזוֹר לְמַכְרוֹ לְגוֹי וְלְחֻזוֹר וְלִקְנוֹתוֹ דְּבָר זֶה גֵּרַע מְלִהוּצִיא עָלָיו הוּצָאוֹת דְּשְׂמָא יִשְׁהֲנוּ הַגּוֹי אוֹ לֹא יִחְזוֹר וְאֵין הִיתָר זֶה עֲתִיד לְבֹא עַכ"פ אֲלֵא בְּדָרָף רְחוּקָה וְנִשְׁתַּקַּע הַדְּבָר וְלֹא נֶאֱמַר וְעוֹד דִּינְתַּמִּיץ קוֹדֵם הַפֶּסַח וְדָבָר הַמְּתַקְלָק לֹא מִיְקָרֵי דִּשִּׁיל"מ כִּמ"ש הַתּוֹס' וְכֵן הוּא בִּש"ע וְעוֹד פִּינּוֹן דְּאֵין לוֹ לְשִׁתוֹת שׁוּם דְּבָר אִיף יִמְתִּין עַד שְׁעַת הִיתָרוֹ.

וְעוֹד נִרְאָה דְּאִפִּי' אִם יֵשׁ לוֹ לְשִׁתוֹת מ"מ אִם רוּצָה לְשִׁתוֹת שְׂכָר זֶה שְׁהוּא טוֹב שְׂרֵי פִינּוֹן שִׂא"א בְּהַמְתַּנְּהַ שְׂיִשְׁתַּנְּהַ קוֹדֵם זְמַנּוֹ כִּמ"ש וְלִקְנוֹתוֹ אֵין מוֹעִיל כִּמ"ש וְזֶה אֵין סְפֵק: וְעוֹד

יש להתירו מטעם ס"ס ספק אם נתערב ואת"ל נתערב שְמָא שְעוּרין עֲצָמָן מן היָשן
ואע"ג דס"ס ג"כ לא שְרִי בְדָבָר שְׁיֵישׁ לוֹ מתיירין הלא כְּבָר פְּתַבְתִּי דְהָכָא לָא הָוֵה דְבָר
שְׁיֵישׁ לוֹ מתיירין: וְאִפְלִי אִם בְּרוּר לָנוּ שְׁיֵישׁ בּוֹ שְעוּרִים חֲדָשִׁים נ"ל להתירו בשעת הדחק
כִּינּוּן דְנִתְבַטַּל בְּתַחֲלָה וּלְפִי דַעְתִּי הוּא מִינַּן בְּמִינוֹ כַּמ"ש וּא"כ אִפְלִי נִתְבַּשְׁלוּ אַח"כ בְּיַחַד
כְּבָר הָאָרִיכוּ הַגְּאוּנִים מֵהֵר"מ מְרוֹטְנִבּוּרְק וְהָרָא"ש ז"ל שְׁכִינּוּן שְׁנִתְבַטַּל אִין חוּזַר
לְאִיסוּרוֹ וְשְׁרִי לְבַשְׁלָם יַחַד וּלְאַכְלָם וְכֹדָאי הוּא מֵהֵר"מ מְרוֹטְנִבּוּרְק וְהָרָא"ש לְסַמְּנֵי
עֲלֵיהֶם בְּשַׁעַת הַדְּחָק לְפָחוֹת וְכ"ש בְּסַפֵּק וּלְכַד נִרְאָה דְשְׁרִי לְשַׁתּוֹת שְׁכָר שֶׁל חֲטִינ בְּלִי
סַפֵּק גָּאֻם יִנְשַׁע: ע"כ הָעֵתֵק מִתְּשׁוּב' הַגְּאוּן מֵהֵר"י ז"ל: הַלְכוֹת שְׁלוּחַ הָקוּן שְׁאֵלָה סו רב
שְׁלוֹם וּבְרָכָה לְכַבּוֹד אֶהוּבִי מִחֻתָּנִי הַחֲכָם הַשְּׁלָם הַחֲרִיף וּבְקִי הַמְּפֹרָסִים מוהר"ר עֲנָזִיל
נ"י: מְכַתְּבוֹ הַבְּהִיר קְבַלְתִּי לְהַשִּׁיב עַל מָה שְׁפַתְּבַתִּי לְיִישׁב קוֹנְשֵׁייתוֹ בְּחֻלִּין דַּף קל"ט
בְּהָא דְפָרִיף מְקוֹדְשֵׁין הִיכִי דְמִי בְּשְׁלוּחַ הָקוּן דְמַצִּינּוּ לְאוֹקְמִי פְּגוּוֹנָא שְׁכַתְּבִי הֵר"ן בְּנִדְרִים
דַּף ל"ד בְּהָא דְאָמַר רַבָּא הִיָּה לְפָנָיו כְּכָר שֶׁל הַפְּקָר כּו' וְהִנֵּה אִין בְּיַדִּי הָעֵתֵק מִמָּה שְׁפַתְּבַתִּי
מִחֲמַת שְׁפַתְּבַתִּי בְּנַחֲיָצָה וְאָמַרְתִּי לְכַשְׂאֲפָנָה אֲשַׁנָּה וּלְכַבּוֹדוֹ דַּמְעַכ"ת עֵינֵינִי קִצַּת וּמְצַאֲתִי
כִי הַדְּבָרִים שְׁפַתְּבַתִּי הֵם גְּכוּנִים: וּמִתְּחִלָּה אֲבָאָר דְהָא דְאָמְרִינּוּ דָאִם אָמַר עַל דְבָר הַפְּקָר
לְכַשְׂאֲזָפָה יְהֵא הַקְּדָשׁ דְמַהֲנִי הִיכָא שְׁבִידוֹ לְזַכּוֹת הֵינּוּ שְׁיִוְעִיל לְהִיּוֹת הַקְּדָשׁ לְאַחַר שְׁזָכָה
בּוֹ וְלֹא הָוֵי דְבָר שֶׁלְבַל"ע דָּאֵז לְמ"ד אִין אָדָם מְקַנָּה דְבָר שֶׁלְבַל"ע אַף כְּשֶׁבָא לְעוֹלָם אִינוּ
פְּלוּם מְשׁוּם דְכָל שְׁבִידוֹ לָאו כְּמַחְסָר מַעֲשָׂה אֲבָל כָּל כְּמָה שֶׁלֹּא זָכָה בּוֹ פְּשִׁיטָא שְׁלֵא חָל
עָלָיו הַקְּדָשׁ מְשׁוּם דְבִידוֹ לְזַכּוֹת דְמָה בְּכַד שְׁבִידוֹ לְזַכּוֹת הַשְּׁתָא מִיְהָא לָאו דִּידִיָּה הוּא
וְלֹא דוּמְיָא דְבֵיתוֹ הוּא שְׁהוּא עַכְשָׁיו שְׁלוֹ מְמַשׁ אֵלָא לְזָה מַהֲנִי בְּיַדוֹ לְעַנְנֵן שְׁיַחֲוִיל הַהַקְּדָשׁ
לְאַחַר שְׁזָכָה בּוֹ וְנַעֲשָׂה בֵיתוֹ שְׁלוֹ וְאֵעִפ"י שְׁבַשְׁעַת אֲמִירָה אֲפַתִּי לָאו דִּידִיָּה הוּא אִין זָה
כְּמַקְדִּישׁ דְבָר שֶׁלְבַל"ע כִּינּוּן שְׁבִידוֹ לְזַכּוֹת וְכֵן הַדְּבָר מְבֹאָר בְּרָא"ש בְּנִדְרִים שֶׁם דְאָמַר
לְכַשְׂאֲזָפָה יְהֵא הַקְּדָשׁ וְאִף דְבַגְמִי שֶׁם אֵית' סְתָם שְׁאָמַר כְּכָר זָה הַקְּדָשׁ וְכֵן בְּתוֹס' שֶׁם
מְפָרֵשׁ הָרָא"ש דְהַפְּנוּנָה עַל לְכַשְׂאֲזָפ' וְכַהֲוֵא דְשָׂדָה שְׁמִשְׁכַּנְת' דְאָמַר לְכַשְׂאֲפָדְנָה כּו' וְכֵן
בְּקִדְוִישׁוֹן בְּהֵוֵא דְפִירוֹת עֲרוּגָה כּו' אֲבָל פְּשִׁיטָא דְבַהֲוֵא שְׁעַתָּא דְאֲפַתִּי לָא זָכָה בִּיָּה אִין
הַהַקְּדָשׁ חָל מִחֲמַת שְׁהִיָּה בְּיַדוֹ לְזַכּוֹת וְהָא דְאָמְרִי בַב"מ דְהִיכָא דְשִׁינָּה מְגוֹ דָּאי בְּעֵי זְכִי
לְנַפְשִׁי זְכִי נְמִי לְחַבְרִיָּה הֵינּוּ פְּשָׂנָה עוֹשָׂה מַעֲשָׂה הַזְּכִיָּה אֵלָא שְׁאִינוּ עוֹשָׂה לְעַצְמוֹ רַק
בְּשֶׁבִיל חֲבִירוֹ וְלְזַכּוֹת שְׁפִיר הִיָּה נַעֲשָׂה שְׁלִיחַ אַף שְׁלֵא בְּפָנָיו אֵלָא מְשׁוּם דְהָוֵה תּוֹפְס
לְבַע"ח לְזָה מַהֲנִי מִיָּגוֹ דָּאי בְּעֵי הָוֵי זְכִי לְנַפְשִׁי כּו' וְלֹא אִיכְפַת לָן בְּמָה שְׁהוּא חָב לְאַחֲרִים
כִּינּוּן שְׁבַמְעֵשָׂה הַזְּכִיָּה זֹה אִם רְצָה הִיָּה זֹכָה לְעַצְמוֹ אֲבָל אִם אִין עוֹשָׂה מַעֲשָׂה זְכִיָּה וּבְרוּחַ
שְׁכַתִּיו רוּצָה לְזַכּוֹת לְאַחַר פְּשִׁיטָא דָּאִין בְּזָה מְמַשׁ דְלֹא עֲדִיף הָאִי אַחֲרֵינָא מֵאִיהוּ גּוֹפָא
שְׁכָל כְּמָה שְׁלֵא עֲשָׂה מַעֲשָׂה הַקְּנֵן אִינוּ קוּנָה וְכֵן מוּכַח שֶׁם בְּחֻלִּין דַּף קמ"ב בְּעוֹבְדָא
דְלוּי בַר.

סימון דא"ל טריף תקן דלתגבהו כו' ואם איתא כִּינּוּן שְׁבִידוֹ לְזַכּוֹת עַל יְדֵי שְׁיַגְבִּיָּה הָאֲמָהוֹת
שְׁפִיר מְצִי לְהַקְּנוֹת גַּם עַכְשָׁיו בַּק"ס וְכַשְׂיבָא לִישְׁלָם בְּאֲמַת יַגְבִּיָּה הָאֲמָהוֹת א"ו דְלֹא מְצִי
לְאֲקוּנֵי בַכּה"ג שְׁיַזְכָּה בְּהֵם מִיָּד אֵלָא אַחַר שְׁיַזְכָּה הוּא תַּחֲלָה וּר"י הִיָּה רוּצָה שְׁיַהֲא זֹכָה
מִיָּד וּלְכַד א"ל טְרִיף אֲשֵׁן כּו' וּפְשִׁיטָא שְׁאִין חֲזִילוּק בֵּין קִנְיָן לְהַקְּדָשׁ לְעַנְנֵן זָה וְהַדְּבָר
פְּשוּט לְעַנ"ד שְׁאִין מְקוּם לְהַקְּדָשׁ לְחֻל כִּי אִם אַחַר שְׁזָכָה בּוֹ וְכַמוֹ אִם אָמַר לְכַשְׂאֲפָדְנָה
אוּ לְכַשְׂאֲקַחְנָה לְמ"ד אָדָם מְקַנָּה דְשֶׁלְבַל"ע דָּאִף שְׁאָנוּ מְקַיְיִמִין דִּיבּוּרוֹ מ"מ אִין לוֹ חֲלוֹת

עד אחר שפדאָה או שלקחה פּינן דאכתי לאו דידיה הוא רק טעמו דבּידו מהני שלא נתבטל הדבור מחמת דשלב"ע דאז אפילו לאחר שפא לעולם אינו קדוש פה הוא דלאחר שיתגייירי כו' ולזה אמרינו דכל שפּידו לאו פּמחוסר מעשה אבל מ"מ לא תייל עד הדיא שעמא פמו בפירות ערוגה זו כו' שאף שהדבור חל מחמת שהוא בידו מ"מ הרי א"א לו לחול מיד במחנך וה"ה פאן שא"א לו לחול בעוד שאינו דומיא דביתו שהוא שלו ואין לחלק בין דבר שהוא של אחר ורשות אחרים מעכב עליו ובין דבר שהוא של הפקר דגם הפקר ממעטינו מביתו כדאמרינו הקא אי דחזא קו בעלמא כו' וכן מבואר לענין חמץ דהפקר מהני מדאורייתא ולא עבר עליו אע"ג שפּידו לחזור ולזכות קודם זמן איסורו ואין לדחות לפי שהוא בעצמו הוציא מרשותו והפקירו דהא אפילו אם אחר סמוך לחמץ של הפקר פשיטא דלא עבר עליו אף שפּידו לזכות אם לא שנאמר דבאמת אם אחר סמוך לו ובדעתו לזכות בו עובר עליו מיד אף שעדיין לא זכה בו ואין זה במשמע ועוד דהא קי"ל גבי מציאה דבראיה בעלמא לא קני וכלום חלקנו בין אם המציאה סמוכה לו או לאו דנדאי בכל ענין לא קני לה בראיה בעלמא ואף שהוא מתפונן לזכות בה: ובזה נלפענ"ד ליישב דברי רש"י ב"מ בד"ה ה"א מאי מציאתי ראיתי ופירש"י ראיתי קודם שהגבית אותה ותמה אא"ז מהרש"א דהו"ל למימר ראיתי קודם שראית אותה וע"ש שפּמגיה בדברי רש"י ולפי מ"ש א"ש ויתיישב ג"כ מה שהקשו התוספות מראה את המציאה כו' ומ"ש לתרץ פּינן דאמר תנה לי גלי דעתיה כו' הוא תמוה דאטו יניחנה ויילך לו ועה גילוי דעת הוא וכן הקשה בש"מ בשם הרמב"ן וצ"ל דכוננתם דהתם מייירי שהשתא הוא טוען לפני הב"ד שהמציאה הוא שלו לפי שנפל עליו או לפי שצוה לחבירו שיתנו לו וא"כ גלי דעתך דלא ניחא ליה לקנותה בראיה לחוד וזה דחוק.

ולכן נלענ"ד דנדאי אין סברא פּלל שיהא קונה בראיה לבד וליפא למיטעי בהכי פּלל והא דאמרינו דהוי ס"ד דקני בראיה בעלמא הוא עפ"י דברי הרא"מ דלעיל דבּידו לזכות מהני לענין דבר שלב"ל ובזה הוי ס"ד לומר דגבי הפקר קנה בראיה בעלמא פּינן שפּידו לזכות בה והו דראה את המציאה א"ש דשם אין ראיה זו קונה לו שהרי הנה שם אחר סמוך לה יותר ממנו כדמשמע פשט דמלת' שחבירו הנה סמוך לה ואמר לו תנה לי ובכה"ג מבואר בדברי הרא"ש דלעיל דלא מיקרי בידו לזכות ולפי"ז משפחת לה שחבירו ראה אותה קודם לו ואעפ"כ הוא קנה וחבירו לא קנה פּינן שבשעת ראית המציאה הנה חבירו רחוק ממנה והוא הנה קרוב לה וא"כ חבירו לא קנה בראיה בעלמא פּינן שלא הנה בידו לזכות והוא בראיתו אף שראה אחר כך קנה והשת"א"ש דלא מצי רש"י למינקט ראיתו קודם שראית דבאמת לא תלי מידי בהכי דאפילו ראה אחר שראה חבירו מ"מ קנה הוא פּינן דעיקר טענתו מה שרוצה לקנות בראיה הוא משום שלא הנה שום אדם סמוך להמציאה רק הוא ממילא דראית חבירו לא מהני מידי אף שראה קודם רק שפא לזכות מחמת דמ"מ הגביה קודם ולזה שפיר נקט רש"י ראיתי קודם שהגבית אותה כנלענ"ד ליישב דברי רש"י ז"ל: ולפי"ז לפי מה דקי"ל בראי' לא קנה היינו אף בכה"ג שהי' בידו לזכות מ"מ לא זכה בה עדיין וכיון שקדם חבירו והגביה קונה הוא וא"כ לענין הקדש אינו מוקדש דלאו דידיה הוא והארכתי קצת בזה לפי שראיתי להגאון בעל קצה ח"ו"ל שנסתבף בזה וכתב בס"ר"ד בההיא דב"מ דף מ"ט ישאל שאמר לכו לוי פור מעשר כו' דכיון דשארית ישאל כו' הו"ל כבּידו לזכות ובּידו מהני לכל הדברים

כו' ובמחכ"ת לא הועיל בזה דמ"מ השתא מיהא פל כמה דלא מטא לידי' לא זכה פלל ואין בידו לעשותו תרומת מעשר עכשיו רק דמועיל דבורו דהשתא לכשיזכה וא"כ השתא מיהא אשתכח דקאכיל טבלים פנין דבשעת חלות התרומה כבר הטבל אינו בעולם וגם בגוף הסבר' דמדמי ההוא דסמכה דעתיה משום שארית ישראל כו' להך דבידו לזפות צ"ע ואמנם לענין דשלב"ע אשפחן כה"ג בב"מ דף ט"ו דהיכ' דסמכה דעתיה משום גיחא ליה דליקו בהימנותי טרח וזבין מהני ע"ש בתוס' שכתבו בד"ה בההיא הנאה כו' והוי פאילו אמר לו שדה זו לכשאקנה כו' ור"ל דהכא מהני פדמסיק משום דסמכה דעתיה והיינו לענין דשלב"ע אבל שיקנה באמירה לא אשפחן אלא פגון כמה אתה נוטן לבנה כו' וגם שם אינו אלא חיובא דגופא וכן לענין מתנה מועט' שאינו יכול לחזור היינו שגופו משתעבד ויכול להוציא ממנו בדיינים אבל לא מייירי לענין שיקנה גוף הדבר ששבתיוחו לתת לו שיהי' שלו מיד להקנותו לאחר בקנין או לקדש בו אשה ולקנו' בו עבדי' וקרקעו' וגבי פור מעשר כו' נ"ל דא"ש בפשיטו' דהתם זכה ליה רחמנ' ללוי מעשר זה ואם לא הי' פן לוי אחר בעולם רק זה א"צ שום קנין משיכה או מסירה והיינו טעמא דמפירי פהונה ולויה פנין דשאר פהנים ולוים אסחו דעתיהו ממתנות אלו דמסתמ' לא יתנו לאחר רק להם ממילא זכו בהו הנה מפירין והוי פמאן דמטו לידיהו וא"צ שום קנין אחר וא"כ ה"ה בזה אף שאינו ממפירי פהונה ולויה פנין שאמר לו פור מעשר יש לה בידי וכיין דאין לבעלים רק טה"נ הו"ל מתנה מועטת ובנדאי דברו לא ישנה משום שארית ישראל כו' ממילא נעשה כמכורין וזכי ביה ממילא וא"צ שום קנין ומדברי רש"י בגיטין דף ל"ב נראה דאף על גב דלא מצי להקנותו מכל מקום מצי לשונה תרומת מעשר ועיין שם באור' בחידושי הרמב"ן והרשב"א שם ועיין בחידושי הרמב"ן שם שכתב בשם הירושלמי דתרומת מכיין דאמר פור ומעשר יש לה בידי נעשה שלוחו של זה פתורם ברשות ע"ש והוא פתרוץ הב' של הש"ס בשם הרא"ש ונפלאתי על בעל קצה"ח שלא הזכיר מדבריהם ומה שהקשה שם יש ליישב וקצתתי וגם הלום ראיתי בספר הג"ל סי' רי"ב בהא דיתנה לעני הנמצא ראשון לפי מה שכתב הרא"ש בנדריים בשם הרא"מ כו' ע"ש וזה קשה מן הראשונה דנדאי הא דאמרינן דבכה"ג דבידו לזפות יכול להקדיש היינו באומר לכשאזכה וכמש"ל וה"נ אם עומד על הפאה ללקטה או שלוקט ע"מ שלא לזפות בה ואומר לכשאזכה בה תהא לפלוני עני חייב לקיים דלא הוי דשלב"ל פנין שהזכיר שהוא מתנה עליו ואינה בעולם בידו לעשותה אבל בכאן שאינו אומר לכשאזכה רק דעתו שיקנה אותו פלוני עכשיו בשעת הגבהה ובאמת לא קנה לחכמים משום דס"ל דלא אמרינן מיגו דאי בעי זכי לנפש' כו' פשיטא פנין דהשתא לא חיייל לקמ' נמי לא חיייל כמבואר בנדריים דף פ"ה באומרת יקדשו ידי כו' דדוקא באמרה לכי מרגשא וע"ש בר"ן וקצתתי ועיין בע"א דף בתוספות ד"ה לקוט לי ירק כו' אבל הכא שאין המלקט מתכוון לזפות פלל לא בתחלה ולא לבסוף וקשנותו לבעה"ב אז זכה בעה"ב וכה"ג פירש ר"ח גבי מילאן ונתנם לתבירו כו' ע"ש: ומה שהקשה למה יתנו לעני פנין דהוא עצמו עני יחזיק לעצמו ואם פי הדברים כפשוטן נראה דנדאי יכול להחזיק ג"כ לעצמו אלא פנין דמייירי שרוצה ליתן לאחר וקאמר שא"צ להמתין על אותו עני שליקט בשבילו אלא יכול ליתנו לנמצא ראשון וכן מתפרש למ"ד דמייירי בעשיר וה"ה למ"ד בעני אם אין רוצה לזפות בעצמו אף נראה דא"ש אף אם נאמר שאין יכול להחזיק לעצמו לפי מה

דאָמרינן בגיטין דחכמים ס"ל לא תלקט לו לעני שאסור ללקוט בשביל העני וע"ש בתוספות דר"ח ס"ל דפליגי בתופס לבע"ח מ"ד לא קני מהכא יליף מדכתיב בתרין' תעזוב ע"ש ולפי"ז לפי מ"ש התוספות דמ"ד מעני לעני מחלוקת פליגי בתופס לבע"ח ע"ש וביזמא דף ל"ו אָמרינן דאי תעזוב השתא משמע הו"ל לאו הנייתק לעשה שאם עבר ולקט מחויב לעזוב לעני ולגר וכן פסק הרמב"ם דאם אבד או נשרף לוקה ולפי"ז למאי דדרשינן לא תלקט בשביל העני ועבר בלאו ותיקון הלאו הוא תעזוב אותם והו' תעזוב אותם פירושו שלא יחזיק לעצמו רק יניח לאחרים כמו שמתפרש הו' תעזוב השתא באם לקט להחזיק לעצמו הוא מחויב לתקן הלאו ולהניח לעניים אחרים א"כ א"א לחלק פירוש הפתוב לחצאין ומתפרש ג"כ על דרך הזה כשלקט בשביל העני צריך לתקן הלאו לעזבו לעני ולגר א"כ אין חילוק בין אם הוא עצמו עני או לא ולכך שפיר קאמר ותננה לעני כו' דבהכי מתקן הלאו דלא תלקט ובהכי א"ש מה שכתב התוס' דלמ"ד אי עביד מהני א"כ קני העני ולפי מ"ש א"ש דהא אבני הוא דס"ל הכי ואבני ס"ל התי' דתעזוב השתא משמע א"כ הלאו צריך תיקון ואפשר להעמיס זה בתירוץ התוספות ג"כ וקצרתיו ועכ"פ הדבר ברור דאף במציאה והפקר שהו' עומד סמוך לו ובידו לזכות לא קנה להקנותו ולהקדישו וכדאמרינן בסתמא בראי' בעלמא לא קנה ואין חילוק בין ראי' מקרוב או מרחוק ואף שי"ל דהתי' פנין שפכר קדם אחר וזכה בה א"כ לא נתקיימה מחשבתו כלל לא מהני מה שהי' בידו לזכות משא"כ אם לא קדמו אחר אלא זכה בו אז זוכה למפרע משעה שהי' בידו לזכות הדבר פשוט שאין לחלק בכך דזו מנין לנו לדון על שם סופו אם יבא לידי זכי' וכן לזכותו למפרע אלא נדאי שאינו קנין כלל מה שבידו לזכות בו ובהיא שעתא לא מצי לאקנויי ולאקדושי רק דמהני אמרתו דעכשיו על אחר הזכיה ולא הנה דשלב"ל: ומעתה מה שהקשה כ"ת דלוקמא הו' דשליח הון בגוונא דהיא דנדריים לק"מ כמ"ש משום דאי בעינן לאוקמי בהכי ע"כ לאוקמי דאמר לכשאזכיה יהי' הקדש וא"כ אין ההקדש חל אלא לאחר שזכה בו הוא ותיכף בשעה שפצאה ורוצה לזכות חלה עליו מצות שלוח ותו לא פקע וכדאמרינן אי דאגבהה לאם כו' דהוי מצי למימר דתיכף בשעת הגבהה אמר שיהא מוקדש אעפ"כ אנו נוהגין דין קדימה למצות שילוח שחל תיקוף כשאזכיה כמ"ש רש"י שם ומה לי שהקדיש תיקוף אחר ההגבהה או שחל ההקדש אחר ההגבהה מחמת שאמר קודם לכשאזכיה יהא ההקדש ס"ס מצות שילוח חנייל קודם ההקדש ותו לא פקע ומ"ש כ"ת וע"כ הכי מפרשינן דהוי הקדש מיז דלא תיקשי מ"ש הר"ן דהו"ל גזבר כו' אלא ע"כ דזכה הקדש מיז ודמי להא דגיטת וינדה באין פאחד ה"נ זכיתו וזכיתת הקדש באין פאחד פנין דאמירתו הי' קודם הגבהה כו' אין הדמיון עולה יפה דהתי' אמרינן שמיז שמקבלת את גיטת אתרבי לה יד לזכיתתה משא"כ כאן שאין שתי ידי' זוכות כל עיקר דהא לאו שותפי נינהו אלא רשויות מחולקות ואי דמר לאו דהקדש וע"כ חד מינייהו קדים וכיון שאין להקדש מקום לחול אלא לאחר שיהי' שלו דאז מהני דבורו שהקדישו ואין הקדש זה פוטרן פנין שחל עליו מצות שילוח ובאמת קשיא לי דמשמע מדברי הש"ס דמייתי עלה מהא דהקדישה ואם"כ שחטה חייב לכסות דה"ה לענין שלוח דשפיר חל ההקדש אלא דלא פקע מצות שילוח מיני' וכן משמע מלשון רש"י שם ולכאורה נראה דאם נאמר שחל מצות שילוח קודם הקדש א"כ ההקדש לא חנייל כלל דהא לאו דידי' הוא שדינו בשלוחין וגם דלא אמרה

תורה שלח לתקלה ועיין בחולין דף קט"ו דפריף שילוח הקן ליתסר לא אמרה תורה שלח ושם דף ק"מ לענין צפורי עה"נ ובקידושין לענין צפורי מצורע ועיין בתוספות בקא דאמרינו הכא יצא זה שאמה מצונה להביאו לידי גזבר שכתבו בשם רש"י דמפרש משום שלח לתקלה וברש"י שלפנינו ליתא ועיין במפרשים וקצתתי ואפשר לומר דהנה מצינו למימר דאדרבה יש לנו לקיים ההקדש ולקיים מצות שילוח ולזה מייתי מפסוי דמחמת ההקדש לא פקע המצוה וא"כ כיון דס"ס א"א להפקיע מצות שילוח ממילא דההקדש לא חניל פלל דלאו דידן' הוא אף דמ"מ קשיא בקא דקאמר דאגבין' לאם ואקדשה דמעיקרא היכא מגבה לה לזכות בה הא חניל עליו מצות שילוח אפילו אינו רוצה ליתול הבני' ועיין בשו"ת חכם צבי סימן פ"ג (ומה דמייתי שם מהא דשני סדרי ביצים עיין בדברי הרשב"א והר"ן והריטב"א בחידושיהם) וצ"ל דמיירי שעבר ונטל וזכה בה והקדישה ולרבנן משלח ואינו לוקה וסד"א דכיון שהקדישה תו אין צריך לשלח ולזה מייתי מפסוי דלא פקע מינן' מצות שילוח אמנם מצאתי בחידושי הריטב"א לחולין שכתב אלא דאגבה לאם ואקדשה וכ"ת וכי אפשר דאגבהה לאם והא תנו הריני נוטל את האם ומשלח את הבנים חייב ואפשר לומר דמיירי בשנטלה שלא ע"מ ליתלה לעצמו ולא יטול ג"כ את הבני' אלא ע"מ להקדיש וכיון שפן אחייב לי בשילוח מעיקרא רבינו הגדול ז"ל עכ"ל ונראה דלא משמע לי לאוקמי שעבר ונטל כדאמרינו ביבמות דף ע"ח דלא כתב קרא דאי עבר ונסיב לאיסורא וגם דאפתי תיקשי לרבא דס"ל דאי עביד לא מהני א"כ אדם איף יזכה בהגבהתו את האם ולכן מתרץ דמיירי בנוטל ע"מ להקדישה ועל מ"ש דלק"מ על דברי הר"ן שסמך אהא דב"מ דגילוי דעת מהני וא"כ תיקשי למאן דלא ס"ל הכי ע"ז השיב כ"ת דבזה כ"ע מודים דג"ד מהני ונדקא בנפל ופירש טליתו דאיכא למימר דניחא לי בד"א אלא שמוסיף בקנן משא"כ פשמגלה דעתו שאין רוצה לקנות לעצמו תדע דלא אשתמיט לומר במגבין' מציאה לחבירו שיאמר מקודם שאין רוצה בקנן ד"א עכ"ד בקצרה ולפי דבריו לא הי' צריך הר"ן לסמוך על משמעות הסוגיא דג"ד מהני דהא לא תלי מידי בהכי ובפשיטות הו"ל ללמוד ממגבין' מציאה לחבירו א"ו דל"ד דנדאי כיון שהגבין' שיקנה חבירו ונדאי סוף מעשה במחשבה תחלה ואדעתא דהכי נחית לתוף ד"א בכדי שיקנה חבירו וא"כ קנן שאינו שלו למה הוא לו שיטרח בכדי לחזור לזכות לו ע"י אחר משא"כ לענין הקדש אדם עשוי שיזכה תחלה בהפקר ויקדישונו בכדי למעבד מצוה בממוניה ולא בשל הפקר ומה"ת לומר שאין רצונו בקנן ד"א ובאמירה בעלמא יהא הקדש חל עליו ההקדש ואף שעמה אומר שד"א שלו יזכו להקדש אין זה פלוגא לא שפאמר דבכל גוונ' מהני ג"ד למפרע ובפשיטות הו"מ למימר דעדיין יש פ"פ לומר שגילה דעתו בפירוש קודם שאין רוצה שיזכו לו הד"א שיכנס לתוכם רק להקדש וגם לכאורה י"ל דמשפחת לה ע"י חצר דהקדש ואפשר דקנה אם משתמרות לדעת הגזבר אלא דבב"ב דף ע"ט ובחידושי הרמב"ן שם די"ל דיש לחצר להקדש אלא שאין מעילה בזכותה וא"כ בקא דשילוח הקן דלא איכפת לן מה שאין מעילה בזכותה שפיר י"ל דמשפחת לה ע"י חצר ואצ"ל דאגבינהו לאפרוחי' כו' ועיין בקצה"ח שהאריך בזה בסימן רי"ש ומ"ש שם דמוכח מהא דהר"ן דנדרים דלא אמרינו דאין מעילה בזכותה דאל"כ אף דד"א חצר דהדיוט הוא מ"מ נמא דאין מעילה כיון שלא הקדיש ע"י אדם רק מעצמו ע"ש ולדידי חזי לי דאין ראי' פלל דחצר דהדיוט שהוא זוכה להקדש הני

עכ"פ דעת אחרת מקנה להקדש דבלא תפיסת ידי אדם לא הי' ההקדש זוכה רק האדם הוא מקצה ההפקר להקדש ע"י תצירו ומטעם מיגו וכינון שע"י קדושת פה פא להקדש שפיר מועלין דאין תילוק בין אם הוא מהדיוט או מהפקר משא"כ בתצר הקדש ממש שזוכה בו הקדש בלא דעת אחרת ובלא קדושת פה אין מעילה בכה"ג וקצרת: ומ"ש כ"ת שיש לתרץ דכמו דאמרינו דכינון דאינו רק משום מיגו דזכי הו"ל פדאמרינו התם בביצה דהו פרגלי הממלא וא"כ פאן הא לא מצי לזכות לנפשי' והנה פינון בזה לדעת אחי התרין וברי מוה' געציל נ"י ובאמת סברא זו גם עמי היתה ושלחתי דע"כ לא בעינו מיגו דזכי לנפשי' אלא משום דלא נימא דהנה תופס לבע"ח ובכאן לא שינוי חב לאחרים דהא אין חב לשום אדם שהרי כ"א חייב בשלוח אלא דלפי"ז גם מ"ש לתרץ אליבא דהר"ן משום דתיקשי למאן דס"ל דלא מהני ג"ד דלפי מ"ש י"ל דבהא דשלוח הון א"צ לג"ד פלל דהא לא שינוי לומר פלל שזכו לו הד"א פינון שלא שינוי זכי' בזה שחייב בשלוח רק כשאומר שד"א שלו יזכו להקדש שפיר זכו להקדש ופטור מחמת ההקדש משלוח פד זכורני שעלה אז בלבי ואין פנאי לנסף עתה בכו' המבחן גם במ"ש בספר קצה"ח סי' מהירושלמי סיוע להר"ן לענ"ד ליתא דהירושלמי שם קאי אהא דקאמר דוד ואני בעניי הכינותי ומוקי לה שפל מה שפא לידו והגביה הי' מקדיש ראשון ראשון וא"כ שפיר י"ל שזכה תחלה לעצמו ואח"כ הקדישו ועיין בירושלמי פ"ח דגיטין ופ"ק דב"מ ובקרבן העדה ובפ"מ שם ומ"ש בקרבן העדה שם בגיטין דא"א לומר שהקדיש לכשיזפה כו' ע"ש פתבתי זה כבר בגליון שפתוספות והרא"ש דנדרים מבואר להיפך ומחמת פי קרוב מועד פתבתי בנחיצה רבה ואת חג המצות יחוג בדיעות דברי ידו לנצח ד"ש באהבה הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד: שאלה סז מתמיד ומצא פדי מדתו תורתו אומנתו שלימה משנתו ה"ה פבוד אהו' כו' מוה' ניסן נ"י: אחד"ש כו' אשר שאל פענין בדברי התוס' דקידושין בשם הירושלמי שיבא עשה דמצה וידחה עשה דחודש וע"ז הקשה ר"מ דהא אמרינו בפסחים גבי חלות תודה דבעינו מצה הראוי' לשבעה הנה אף שיש מקום לחלק בסבר' אבל להפיק רצונו אמינ' בדרף פלפול דלכאורה בלא"ה שפיר הוי מצי למיכל מהחודש לפי מה דאית' בחולין דף י"ז אילימ' בשבע שפכשו השתא דבר טמא אשתרו להו כו' וא"כ איך קאמר הש"ס מעיקר' לא אכול וכן נלענ"ד שמפאן יצא לו להרמב"ם מ"ש בפ"ח מהל' מלכים חלוצי צבא כו' מותר להם לאכול גבלות וטרפות ובשר חזיר וכיוצא בו אם ירעב ולא מצא מה יאכל כו' ופי' הכ"מ דהיינו כשתאב לאכול ולא שכיח דהתיב' קמי' יעו"ש ולא פתב מאין יצא לו זה דהא מש"ס דחולין מוכח להיפך וכבר הרגיש בזה בפרשת דרכים להגאון משנה לפלך ז"ל ולענ"ד שהרמב"ם יצא לו פן מהא דאמרינו הךא שלא יכול לאכול מחודש עד דאקרוי עומר וקשה השתא דבר טמא כו' ולכך פירש הרמב"ם הא דדבר טמא אשתרי היינו בלא שכיח היתר' והתם פינון דהתיב' שכיח קמיייהו לא הותר להם לאכול מהחודש (וש"ס דחולין צריף לפרש עפ"י דרכו דהש"ס ס"ל פינון דהותר להם דבר טמא היכ' דטריח' לי' למהדר בתר התיב' ומסתבר' דמה שפא הכתוב לאסור נחירה שהי' מותר במדבר היינו לאחר שפכשו והכי משמע מקרא דיליף מינ' חיוב שחיטה ואיסור נחירה פי ירחיב כו' דהיינו לאחר פבישה ועיין ברמב"ם סוף פ"ט מהל' שחיטה כנלענ"ד לפרש הך דחולין לדברי הרמב"ם ז"ל) ולפי"ז שפיר פריף הירושלמי דיבא עשה דמצה כו' דשפיר מיקרי מצה הראוין לשבעה

פינון דאי ליכ' היתר' קמי שפיר מצי למיכל מיני' אף שהיא מהחדש ובהכי ניח' מה שמקשין על התוס' בפסחים גבי מצה של טבל תיפוק לי' דהו"ל מצנה הבאה בעבירה ומקשין המפורשים דהא אי לא קרא דאין יוצאין ה"א דעשה דמצה דחי לל"ת דטבל ולפי מ"ש י"ל דהתם מקשין התוס' שפיר דהא א"ל מחמת דחיית העשה ס"ד דיצא ז"א דהתם שוב הו"ל מצה שאינה ראוי' לשבעה ויש לי מקום להאריך ולפלפל בזה הרבה ואין הזמן מספיק עמדי: ואמנם לכאורה למאי דבעי הש"ס בחולין למימר דשלל של כותים אשתרי דידהו לא אשתרי א"כ לפי מה דאמרין בע"ז דף י"ג דא"י ירושה להם מאבותיהם ואין אדם אוסר כו' ע"ש וא"כ ה"א הוי להקפד פינון דהוי דידהו לא אשתרי כלל ואע"פ שהתוס' בר"ה דף י"ג אהיה דקצירכם אמר רחמנ' כתבו ונ"ל ואע"ג דירושא היא כו' מ"מ יש לו במה שזרע כו' לענ"ד קשי' טובא דהא קי"ל שנגזל טורף הקרקע עם הפירות כמות שהיא א"כ אין זכי' לנכרי כלל בפירות ואף במקר אין נוטן רק הוצאה ואין להאריך ומה דקשני' להו הא דאמרין ולא קציר נכרים ראיתי בשב יעקב שכתב ליישב עפ"י מה דאמרין בגיטין יש קנן לנכרי כו' ויש לי לפלפל גם בזה ולקצר אני צריך: אמנם נלענ"ד דאע"ג דלענ"ג אמירה אמרינן דכינון דירושא היא להם אין אדם אוסר כו' מ"מ לענ"ג זה שנאמר דמיקרי דידהו שנאסר להם הא ודאי ליתא דז"ה ג"כ בכלל בתים מלאים כל טוב שהתירה התורה מה שימצא בעת ההיא בארץ אחרונתם ומקרא מלא דבר הפתוב והיה פי' ביאף כו' אשר נשבע לאבותיה כו' ערים גדולים וטובות כו' ובתים מלאים כל טוב כו' פרמים וזתים אשר לא נטעת ואכלת ושבעת הרי להדי' דבהכי שרי רחמנ' מה שימצא בארצות אויביהם בעת פיבושם והלקף הפל הי' בכלל ההיתר ואפ"י מאי שמצאו תבואה במקור לקרקע אשתרי להו ואצ"ל מה שפבר הי' תלוש ועומד שפיר הוי מצי למיכל אם לא היכ' דשכיח היתר' וכמ"ש הרמב"ם ז"ל: ועוד י"ל דהא דבעינו מצה הראוי' לשבעה נפקא לי' מדכתיב שבעת ימים מצות תאכלו ולפי"ז למאי דאמרין במנחות דף ס"ו רשפ"א אומר פתוב אהד אומר ששת ימים תאכל מצות וכתוב א' אומר שבעת ימים מצות תאכלו הא כיצד מצה שאי אתה יכול לאוכלה שבעה מן החדש אתה יכול לאוכלה ששה מן החדש וכן פירש"י בפירוש החומש שבעה מן הישן ששה מן החדש ולפי"ז י"ל דהא דבעינו מצה הראוי' לשבעה היינו מן הישן אבל מן החדש כגון היכ' שאין לו מן הישן דאתי עשה דמצה נדחי לל"ת דחדש סגי במצה הראוי לששה כדמשמע מקרא דששת ימים תאכל מצות רק השתא דתי' בירושלמי דאין עשה דלפני הדיבור דוחה דחיק קרא דששת ימים ומוקי נפש' לאורי' לאפוקי מצדוקי פרשפ"א שם שאלה סח וזאת אשר השבתי שנית על הנ"ל יקר רוח ואיש תבונה אשר חלק לו אלקים בפינה עמלו בתורה נושא ונותן בה באמונה נטרי' רחמנא לה"ה כו' מו' גיסן נ": גי"ק קבלתי דברות שניות ונאמר בהם כי טוב ואין פנאי לנסף בכור המבטן פלפולים חדשים רק באתי כאוהב לפרוק והשכוחי מעלי את תלונוותיו שכתב דאית לי' פרכ' בקצת ענינים ולדידי חזי לי כי רו"מ הציץ לראות פמציץ מן התרפים וקרא ולא דקדק באותיותי' כי באמת אין פה מקום ללון כלל ויעברו לפנינו אחת לאחת: ראשונה כתב רו"מ על מ"ש דהוי שכיח היתרא קמיהו דז"א דע"כ לא הי' להם כלל דאל"כ הא אפשר לקיים שניהם כו' ולפי דבריו כל הנפש לבית ישראל באי הארץ עינו בצום נפשם מן היום שעברו הירדון עד ממחרת הפסח הדבר פשוט ומבואר בתוס' שלא הנה להם כלל

תבואה ישנה מה' מינו' אבל היא ודאי שקיו מאוכלי המן וגם היו יכולי לאכול שאר מינים שאינם מה' מינים האסורים משום חדש וגם מקנה רב הי' להם וכל פרי מגדים וכל פי היא מיקרי שכית היתר' וע"כ לא התירה תורה אלא אם הוא צריך לאותו דבר למלאות נפשו כי ירעב ותמהני על ר"מ שנטה מדרך הפשוט והאריכות בזה אף לומר: ב' מ"ש דלפי מה דמסיק דעומר שהקריבו הי' מתבואה דלא עייל שלישי או לא הי' כלל א"כ עיקר גידולי ביד ישראל.

מתחלה אברר שגם זה שגגה הוא בידו בדרך הפשוט דהש"ס שם לא קאמר אלא לענין הקרבת העומר דקצירכם בעינו והוצרכו לבדוק דלא עייל שלישי וכמ"ש שם רש"י להדיא אבל פשוט שהיה להם תבואה הרבה שהיתה עומדת לקצור או קצור' ועומדת שהרי ימי קציר חטין הי' וא"כ קשה מ"ט לא אכול ומכ"ש דאנו על הירושלמי קיימינו שפיתבו התוס' בר"ה בשמו להדי' אפי' קמה כו' אפי' חטין בעל' כו' אם פה אתה אומר לא אכלו ישראל מצה כו' וקשה דלמה נאסר קמה או חטין בעלי' דהא אפי' דבר טמא אישתי' אלא ע"כ פסברת הרמב"ם ומכ"ש לפי מה דבעו חב"י' מר"כ קשה ל"ל קצירכם אמר רחמנ' תפוק לי' דקשה מעיקר' מ"ט לא אכול וכיוצא בזה הקשו על הב"ח שכתב דאין נוהג בשל עפ"ם: ואולם דברי הב"ח יש ליישב ע"פ מ"ש התוס' דירוששה היא להם וכמדומה שכן כתב הב"ח עצמו בשו"ת גאוני בתראי ובשו"ת שב יעקב ולפי שחוששני דילמ' משקה לי שמעת' דחדש ואין הפנאי מסכים לתת עיני עליהם קצרתי בזה אבל לענין היא דדבר טמא אישתי' כבר פתבתי דלא איכפת לן בהא דירוששה היא א"כ ע"כ מוכח פסברת הרמב"ם ז"ל: ועוד אמני' דאפ"ת שלא הי' שם שום תבואה אחרת כ"א דלא עייל שלישי מ"מ פיון שגם היא היתה אסור' משו' חדש רק מחמת שהותר להם הפל בכלל ובתים מלאים כל טוב נעשה להם פהיתר וכיון שאיסור חדש שהי' בתבואה זו כבר אזל לי' שוב אין לנו להחזיר ולאנסרה מחמת הגדל אח"כ פיון שנסתלק איסור חדש מתבואה זו ואף למאי דקאמ' דלא עייל כלל מ"מ משמע בש"ס דמ"מ עייל ריבעא או דנקא וחל עליה איסור חדש (ולא עייל כלל דקאמר היינו לענין דל"ש למיחש דלמא עייל שלישי ולא קים להו) ואם נפשף לומר דמ"מ אף פי מה שמצאו הותר להם מ"מ מה שגדל אח"כ ברשות ישראל נאסר משום חדש ולפי"ז לא היה ר"מ צריך לדייק דעיקר גידולו ביד ישראל דאפילו נתגדל עיקר גידולו ביד נכרי מ"מ פיון שאח"כ גדלה והוסיפה ברשות ישראל נאסר משום חדש: ולכאורה י"ל שרו"מ פיון יפה בזה דדייק וגריס דוקא בלא הביאה שלישי או לא עייל כלל עפ"י מה דאיתא במנחות דף ס"ט בעי ר"ש בן פזי שבולת שהביאה שלישי קודם לעומר ובעקרה ושתלה לאחר העומר מהו בטר עיקר אזלינו ושרי' עומר או דלמא בטר תוספת אזלינו כו' ע"ש משמע דוקא הביאה שלישי מספקא ליה הא לא"ה פשיטא דלא אזלינו בטר עיקר פיון שלא הביאה שלישי עדיין אבל מדברי רש"י שם שכתב להכי נקיט שלישי דחשיב גמר פירי דאי מקמי הכי עקרה הוי כשחת דעלמא ולא מהני עומר למשרי' משמע דאי הוי מהני עומר למשרי' שפיר הוי מצינו למיזל בטר העיקר אעפ"י שלא הביאה שלישי וא"כ להך צד האיבעי' דבעי למימר בטר עיקר אזלינו קשה דאפילו תימא שלא היה להם תבואה אחרת רק שלא הביאה שלישי או קצת פחות מזה מ"מ מ"ט לא אכול אף שגדל אח"כ נימא בטר עיקר אזלינו והעיקר כבר הותר להם ודוחק לחלק דדוקא פשהותר העיקר ע"י העומר אז י"ל שהתו' נגרר

אחריו משא"כ היכא שהותר ממילא מחמת שלל של כותים שפיר מצינו למימר שלא התירה תורה אלא מה שנמצא אז ולא מה שגדל אח"כ ולא שינה בזה גרירה וצ"ע: ועפ"י מ"ש י"ל כמה פרפראות בסוגיות הש"ס דר"ה במה שנתעוררו בעלי תריסין רבינו הב"ח ומחלקותו ולקצור אני צריך וכל זה לא פתבתי רק להגדיל תורה אבל האמת הפרור כאשר פתבתי שהיה להם תבואות גמורים הרבה והיה דלא הביאה שלישי לענין עומר איתמר ואין להאריך: ובהיותי בזה לא יכולתי מלט מלהודיע לרו"מ כי מלתא דפשיטא לדידי דתבואה שלא הביאה שלישי יש בה משום איסור חדש אמין לה מהא דאיתא בפ"ק דחלה דחייבת בחלה וטעמא כמ"ש הר"ש בשם הירושלמי דילפינן לחם ממצה כל שבא לידי חימוץ ולא הביאה שלישי נמי בא לידי חימוץ וחדש נמי שה' מינים אסורין חד טעמא הוא עם חלה דילפינן לחם ממצה כדאיתא במנחות וא"כ אף שלא הביאה שלישי אסור משום חדש וכן נראה מדברי רש"י הנ"ל שכתב לא מהני עומר למשריני' משמע דבאיסור חדש קאי ודוחק לומר דר"ל דלא מהני ליה עומר מידי לפי שהוא מותר מעצמו כשחת בעלמא ומותר בלא עומר דא"כ הו"ל למימר ולא צריך עומר למשריני' ואף שיש לדחוק ולנישב הלשון מכל מקום משמעות לשונו דעומר לא מהני כיון שפבר נתלש מן הקרקע בשעת הבאת העומר והיא כשחת ומ"מ החטין שבה אסורין משום חדש וכמ"ל דהא מחמץ ילפינן לה והוי כמו חלה דאף פחות משליש חייב: ולפי"ז תימא לענ"ד בפסחים דף כ"ג דפריך התם והרי חדש כו' ותנן קוצר לשחת ומאכיל לבהמה ופירש"י אף חטין גמורין ע"י קיטוף וכתבו התוספות אע"ג כו' דא"כ לא פריך מידי דחדש שאסור הפתוב היינו תבואה גמורה כו' ע"ש וכן במנחות דף ע"א אימר דשמעת לר"י לבהמה לאדם מי שמעת ליה ע"ש וכתוספות ד"ה אימור שכתבו בשם רש"י דפסחים וקוצר לשחת להאכיל לאדם כו' והא דדייק אסיפא סמיה כו' אלמא שרי אפילו משהביא שלישי עכ"ל מבואר מכל זה דשחת היינו תבואה שלא הביאה שלישי כמבואר שם בסוגיא (וכן לעיל מיניה בהא דקאמר דלאו בר חרמש ולעולם שחת כו' דשחת היינו תבואה שלא הביאה שלישי) א"כ מדהוצרך רש"י לפרש דמאכיל לבהמה לאו אקוצר לשחת קאי אלא ר"ל חטין גמורים ע"כ דס"ל דאל"ה אין חדש נוהג בה כלל וכמ"ש התוספות בפסחים להדיא וכן מבואר ג"כ ממ"ש התוס' בפסחים ם ובמנחות דמסיפא דייק כו' וזה תימא דלמה יהא מותר גבי חדש טפי מלגבי חלה.

וכן מוכח מהא דמעיקרא לא אכול משום חדש וקשה דלמה לא אכלו מהנה שלא הביאה שלישי וא"ל דבאמת אכלו רק דאכילה כי האי לא מיקרי מעבור הארץ דלפי זה פשיטא דתיקשי על הירושלמי דקאמר אם כן אתה אומר לא אכלו ישראל מצה כו' שהיה אסור משום חדש דמנ"ל הא דהא הווי מצי למיכל מתבואה שלא הביאה שלישי שהיא אסורה משום חדש ואפ"ה שפיר יוצאין בה י"ח מצה כיון שהיא באה לידי חימוץ ומינה ילפינן דחייב בחלה דכתיב באכלכם מלחם הארץ אלא ודאי דחדש שלא הביאה שלישי אסור: ומצאתי און לי בירושלמי דחלה דמפרש התם טעמא דרבנן והדר מפרש טעמא דר"א דס"ל דפטור משום דכתיב כתרומת גורן וקאמר עלה ולית לי' לר"א לחם לחם אשפח תני בשם ר"א אינה חייבת בחלה ואין אדם יוצא י"ח בפסח מהו שחייבים על לחם ש'לו משום חדש אמר ר' יודן כתיב ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו את שחייבין על קלי ש'לו משום חדש חייבין על לחם ש'לו משום חדש את ש'לו חייבין על קלי ש'לו משום חדש

אין חייבין על לחם שלו משום חדש עכ"ל משמע לי דאליבא דר"א דסליק מיני קמבעני' לי אי דוקא בחלה ומצה קאמר הכא ופשיט לי דגם גבי חדש הדין כן וכן פירש המפרש הרא"פ שם דמבעני' לי לר"א דפוטור משום חלה אי פוטור נמי משום חדש: ואמנם לכאורה קשה דל"ל לחדש דרשא דאת שחיבין כו' דמה"ת לחייבו בחדש פיון שאינו קרוי לחם לענין חלה ומצה וכמו דקאמר לענין פסח ול"ל לר"א לחם לחם אשכח תני כו' ואין יוצא י"ח בפסח וה"ה לענין חדש אפשר לומר דלחויבא קא פשיט לי דאת שחיבין על קלי שלו וכשלא הביאה שלישי בפסח חייבין על קלי שלו דהא לא אשכחן דכה"ג לא מיקרי קלי אדרבה קליות האמור בש"ס היינו מתבואה שלא הביאה שלישי כמבואר שם בסוגי' דמנחות דקאמר במנמר לקליות עיין בתוס' ורש"י שם והלפך פיון דחייבין על קלי שלו גם על לחם שלו חייבין והכי משמע לכאורה דאי תימא לפטור' קאמר א"כ מאי קא פשיט לי את שאין חייבין על קלי שלו כו' קשה היא גופא מנ"ל שאין חייבין משום חדש כשלא הביא שלישי דהא אדרבא סתם קליות הכי הנה פדכתיבנא וטפי הו"ל לאתויי מפרמל דמשמעו רב ומלא אלא ע"כ דלחויבא קאמר: ומ"מ צ"ע מה דמסיים בה את שאין חייבין כו' דמשמע דפשיט לפטורא ואיך שיהי' נראין הדברים דלרבנן דחייב בחלה יוצא י"ח בפסח ואסור משום חדש דשפיר הוי לחם גמור לכל מקלי פיון שפא לידי חימוץ וא"כ דברי רש"י ותוס' שמבואר מדברייהם שאין איסור משום חדש אלא בתבואה גמורה צע"ג, ולא מצאתי להמפורשים שנתעוררו בזה וכדי ליישב דברייהם הי' צריך לדחוק ולומר דאדרבנן קאי וקמבעני' לי אי חייב משום חדש כמו חלה ופשיט לי דפטור וגבי חלה הכי גמירי למילף ממצה ולא מהחדש ולחויבא גמרינן.

ולפי"ז קשה דקלי גופי' מנ"ל וגם פשטא דמלתא משמע דאדר"א דסליק מיני קאי. וגם פבר הוכחתי ממאי דקאמר הירושלמי דלא אכלו מצה ודוחק לומר דלר"א פריה וגם דלפי"ז מאי משני ממה שתגרי א"ה מוכרין להם דהא ר"א ס"ל בקידושין דחדש נוהג אף בח"ל וא"ל שמכרו להם מן הישן דמנא ידעינן ואפ"י תימא דשפיר מינכר וכדמשמע מהתוס' לפי ר"ת מ"מ לפי הר"ש דגם הישן אסור להם קשי' ואין להאריה: וגם תימא לי על הפוסקים שלא הנפירו דין תבואה שלא הביאו שלישי לענין חמץ ומצה ולענין חדש וכבר כתבתי דמדברי רש"י גופיה גבי שפולת שהביאה שלישי קודם לעומר משמע דאסור משום חדש ולענין חמץ משמע בש"ס ר"פ אלו עוברין גבי עמילן של טבחים דגוקשה הוי וקצת יש לדחות ולומר דאותן הבאים לשאוב הגנהמא אין מתמיצין אותן חמץ גמור רק גוקשה וכן משמע בירושלמי שם דקאמר מביא מלילות שלא הביאו שלישי וכותשן ועושה אותם כמין חלות חריע ונותנו בקדרה והוא עביד פלידין ובמוסף הערוף פירש דכלידון היינו זנהמא ודלא כמ"ש בקרבן העדה שם דהיינו מאכל חשוב הראוי לשירים וליתא ולפי שאינו מענינינו פה לא ראיתי להאריה: ועיין בכריתות דף ה' אמר ר' יצחק האוכל לחם וקלי וכרמל לוקה כו' אמר לך ר"י לא נכתב קלי ונגילוף מלחם וכרמל כו' ולפי דברי הירושלמי הנ"ל קשה דהא איצטרף למילף מיניה את שחיבין על קלי שלו כו' ומכ"ש אם גימא דקלי היינו שלא הביא שלישי א"כ מלת' דפשיט' הוא דלהכי איצטרף קלי לאשמועינן דחייב אף בכה"ג אכל אם גימא דהו' אליבא דר"א אתי א"כ א"ש דרבי יצחק פרבנן ס"ל ושפיר דייק לא נכתוב קלי כו': ונחזור אל הענין בהא דקשי' לן מעיקרא מ"ט לא אכול הא אפי' דבר טמא אשתרי שרוצה ר"מ ליישב לפי מה

דאָמרינן דיִדהוּ לֹא אִישְׁתְּרוּ וּמִיָּרִי בְּלֹא עֵינִיל בְּיַד עַפּוֹ"ם לִיתָא וְאַדְרָבָה נִלְעַנ"ד דְּלִמְאִי דְּבַעֲי לְמִימַר דְּאַפִּי' דִּידְהוּ נְמִי אִישְׁתְּרִי יֵשׁ לִינִישׁב דְּכִינּוּ דְּהָא דְּאַמְרִינוּ מְעִיקְרָא לֹא אֶכּוּל מִשׁוּם אִיסּוּר חֲדָשׁ קָאִי אֲלִיבָא דַּמ"ד מוֹשְׁבוֹת כַּ"מ שְׁאַתָּם יוֹשְׁבִים מִשְׁמַע וּס"ל דְּמָה דְּכַתִּיב כִּי תִבְּאוּ אֶל הָאָרֶץ כּו' דְּקָאִי נְמִי אֲלֹאוּ דְּחֲדָשׁ דְּבַתְּרִיָּה כְּמִבְּנֹאֵר בְּקִידוּשֵׁין הֵיִינוּ דְּבִיאָה תְּלִי רַחֲמָנָא וְכִינּוּ שְׁנַכְנְסוּ נְתַחֲיִיב מִיָּד א"כ ל"ש לומר דְּאַישְׁתְּרִי לְהוּ כְּמוֹ שְׁאַר אִיסּוּרִין פִּינּוּ דְּקָרָא בְּהַדְּנָא פְּתִיב שְׁיִהִי אִיסּוּרִין קוֹדֵם הַקְּרַבַּת הָעוֹמֵר וְהֵיִינוּ טַעַמ' דְּמְעִיקְרָא לֹא אֶכּוּל וְתַדַּע דְּהָא גְּבִי חֶלְהָ אִמְרִינוּ לְהַדְּנָא בְּכַתְּבוֹת וְקִדּוּשֵׁין וּבְגִדְהָ שְׁנַתְּחִיבּוּ בְּחֶלְהָ אַף בּו' שְׁפִיבְשׁוּ וְהֵיִינוּ מִשׁוּם דְּכַתִּיב בְּבוֹאֲכֶם וּא"כ גְּלִי קָרָא דְּלֹא אִישְׁתְּרִי וְה"ה בְּחֲדָשׁ כַּה"ג לְמַאֵן דַּס"ד דְּכִי תִבְּאוּ נְמִי מִשְׁמַע מִיָּד מִשְׁאַ"כ אִם נִימָא דְּלִדִּידְהוּ לֹא אִישְׁתְּרִי א"כ י"ל דְּמָה דְּגְלִי קָרָא דְּבִיאָה לְאַרְץ נְתַחֲיִיבּוּ הֵיִינוּ לְעַנּוּן שְׁיִהָא אִיסּוּר חֲדָשׁ שְׁלֵהֶם כְּכֹל הָאִיסּוּרִין דִּידְהוּ לֹא אִישְׁתְּרִי וּא"כ מָה שְׁמַצָּאוּ שְׁם מְשַׁלֵּל הָעַפּוֹ"ם אַף הַחֲדָשׁ מוֹתֵר וּא"כ קָשָׁה מ"ט לֹא אֶכּוּל מָה שְׁהִיָּה שְׁם מְתַבּוּאָה גְּמוּרָה: הִנֵּה בִּינוֹתִי בְּסַפְרִים וְרֵאִיתִי בְּסַפֵּר טוּרִי אֶבֶן לְהַגְּאוֹן בַּעַה"מ שְׁאַגַּת אַרְי' בַּמַּס' ר"ה הִרְגִישׁ בְּזָה לְהַקְשׁוֹת גְּבִי חֲדָשׁ וְחֶלְהָ דְּהָא כֹּל הָאִיסּוּרִין אִישְׁתְּרוּ לְהוּ וְע"ש שְׁקַצַּת מַמ"ש שְׁם מוֹפְרָךְ מַמ"ש פֶּאֵן וּבְתַשׁוּבְתוֹ הִרְאִשׁוּנָה וְעוֹד אֲתָא וְאַיְתִי מְתַנִּיתָא בִּידִיָּה דַּפ"ק דְּעַרְלָה דְּאַיְתָא הָתָם עַת שְׁבָאוּ אַבּוֹתֵינוּ לְאַרְץ כּו' נְטַעוּ אַע"פ שְׁלֹא כִּיבְשׁוּ חֲיִיב וְדַחֲקִי וּמוֹקִי לְהָ בְּמַצְנִיעַ מְפִירוֹת אֲלוּ עַד אַח"כ וְכַעֲיִן תִּי הַש"ס בְּחֻלּוֹן וְלִכְאוּרָה לְפִי מ"ש אֶפְשֵׁר לומר דְּהָתָם נְמִי הָוִי טַעַמָא מִשׁוּם דְּגְלִי קָרָא כִּי תִבְּאוּ אֶל הָאָרֶץ כּו' אִמְנָם הִבִּיא שְׁם בְּשֵׁם הֶרֶמְב"ן עַל הַתּוֹרָה דְּבַתִּים מְלֵאִים כֹּל טוֹב דְּאַיְתָא שְׁם גַּם עַרְלָה בְּכֹלֵל הַהִיתֵר וְהִיָּה נִלְעַנ"ד לומר דְּאַפִּי' לְמִאִי דְּבַעֲי לְמִימַר דִּידְהוּ נְמִי שְׁרִי הֵיִינוּ דוֹק' מָה שְׁהַכְּנִיסוּ יִשְׂרָאֵל עִמָּהֶם אוּ שְׁנַמְצָא בַּעַת כְּנִיסָתוֹ דְּבַהֲכִי מִיָּרִי קָרָא דְּנִבְתִּים כּו' אֶבֶל לֹא שְׁנוּלֵד אַחַר כְּנִיסָתוֹ הֵן בְּיַד יִשְׂרָאֵל אוּ בְּיַד עַפּוֹ"ם (וּבַהֲכִי הִנֵּה מְתַנִּישׁב טְפִי גְּבִי חֲדָשׁ אִם הֵיִינוּ אוֹמְרִים כַּמ"ש ר"ו"מ שְׁהַתַּבּוּאָה לֹא עֵינִיל בְּיַד עַפּוֹ"ם אִזּוּ הָוִי א"ש אַף אִם נִימָא דִּידְהוּ אִישְׁתְּרִי דַּכַּה"ג שְׁנוּלֵד אַח"כ אִין זָה מְפַלֵּל הַהִיתֵר אִם נֹאמַר דַּבְּכַה"ג שְׁלֹא הִבִּיאָה שְׁלִישׁ לֹא אֲזַלִּינוּ בְּתַר הָעִיקְרָא אֲלֹא שְׁפַכְּרָא פְּתַבְתִּי שְׁהִיָּה שְׁם תַּבּוּאָה גְּמוּרָה) וְהֵיִינוּ דְּכַתִּיב כִּי תִבְּאוּ כּו' לְמִימְרָא דְּמִיָּד בְּבִיאָתוֹן אִם נְטַעוּ נְאַסֵּר מִשְׁאַ"כ בְּמַצָּאוּ נְטוּעָה יִלְיָף מְכִי תִבְּאוּ וְנְטַעְתֶּם דְּשְׁרִי וְהֵיִינוּ כְּמוֹ שְׁאַר אִיסּוּרִין דְּאַישְׁתְּרוּ לְהוּ וּבְטוּרִי אֶבֶן שְׁם כְּתִב לִינִישׁב הַהִיא דְּחֲדָשׁ וְחֶלְהָ דְּכִינּוּ שְׁיֵשׁ לְהֶם הִיתֵר אַח"כ בְּכַה"ג לֹא הַתִּירָה תּוֹרָה דַּל"ל לְמִיכְלוֹ בְּעוֹדוֹ בְּאִיסּוּר כְּגוֹן בְּחֲדָשׁ שְׁיֵשׁ הִיתֵר ע"י הָעוֹמֵר אוּ בְּחֶלְהָ ע"י הַפְּרָשָׁה ע"ש וּבְזָה יֵשׁ לִינִישׁב מ"ש הַב"ח אִם נִימָא דְּנוֹהֵג בְּשַׁל עַפּוֹ"ם ל"ל לְדִיוֹקִי מְהָא דְּמְעִיקְרָא לֹא אֶכּוּל בְּפִשְׁטוֹת ה"ל לְדִיִּיק דְּהֵאִיָּה אֶכּוּל מְעַבּוֹר הָאָרֶץ הָא אִיסּוּר מִשׁוּם חֲדָשׁ וְע"כ דְּאַקְרוּב הָעוֹמֵר וְהִנֵּה כְּבָר הַשְּׁיִגוּ עָלִיו בְּפוֹסְקִים וְיֵשׁ שְׁחֻזְרוּ וְקִיָּמוּ דְּבָרִיו וּלְפִי דְּבָרֵי הַטּוּרִי אֶבֶן י"ל דְּמְהָא שְׁאַכְלוּ מְעַבּוֹר הָאָרֶץ אִין רֵאִי כ"כ דְּמַצְיָנוּ לְמִימַר דְּאַפִּי' דְּבָר טְמֵא אִישְׁתְּרִי לְהוּ (וְהָךְ דְּחֶלְהָ י"ל כַּמ"ש לְעִיל מִשׁוּם דְּכַתִּיב בְּבוֹאֲכֶם וּמְשׁוֹנָה מְפַל בִּיאוֹת הָאִמּוּרוֹת כּו' גְּלִי קָרָא דְּנְתַחֲיִיבּוּ מִיָּד) מִשְׁאַ"כ מְהָא דְּמְעִיקְרָא לֹא אֶכּוּל דִּיִּיק שְׁפִיר דַּע"כ לומר לְפִי שְׁיֵשׁ לוֹ הִיתֵר ע"י הָעוֹמֵר הַנוֹצְרֵכוּ לְהַמְתִּין וּלְכַף בְּעִי מְהִיכֵן הַקְּרִיבּוּ וְאַמְנָם מְדַבְּרִי הֶרֶמְב"ן בְּפִירוּשׁוֹ לְתוֹרָה וְהוּבָא בְּמַפְנֹרְשִׁים מִשְׁמַע דְּלֹא כְּהָךְ סְבָרָא שְׁכַתְּבֵי הַטּוּרִי אֶבֶן דְּהֶרֶמְב"ן כְּתִב טַעַמָא לְמָה לֹא צִיּוֹתָה הַתּוֹרָה לְהַגְעִיל בְּמַלְחָמוֹת סִיחּוֹן וְעוֹג מִשׁוּם שְׁהוּא בְּכֹלֵל א"י וְאַפִּילוּ כְּתִלִי דְּחֻזְרִי

אֲשֶׁר־י וְקָשָׁה דְּהָאֵי יֵשׁ הַיֵּתֵר לְאִיסוּרוֹ ע"י הַגְּעֵלָה וְאֵף לְדַעַת הַפּוֹסְקִים בִּיּוֹ"ד ס"י דְּלֹא מִיקָרִי דְּבַר שִׁיל"מ פִּינּוֹן שְׁצָרִיף הוֹצֵאֹת לְהַגְעִילוֹ מ"מ הָא קָמֵן גַּבֵּי חֲלָה דְּהַפְרָשָׁה בְּעֵי וְאִפ"ה מִיקָרִי יֵשׁ לָהּ הַיֵּתֵר (וְדוֹחֵק לֹאמַר דְּכֵינּוּן דַּע"כ"פ נֶאֱכָלֵת לְכַהֵן שְׁפִיר חֲשִׁיב לִיָּה יֵשׁ לֹא הַיֵּתֵר פִּינּוֹן דַּע"כ"פ לְדִידִין אֶסוּר) וְאֶסוּר לְאֶנְכָל' בְּלֹא הַפְרָשָׁה אֲלֵמָא דְלִהְפָסֵד מוּעֵט לֹא חֲשָׁשׁוּ וְאֶפְשָׁר דְּכּוֹנֵנֵת הָרַמְבַּ"ן דְּכֵינּוּן שְׁהַתּוֹרָה הַתִּירָה פְתִילֵי דְחֻזְרֵי גּוּפָא א"כ פְּשִׁיטָא דְבָלִיעַת הַפְּלִים שְׁרִיָא אֵף שְׁיֵשׁ לְחַלֵּק דְּכִתְלֵי דְחֻזְרֵי וְכַה"ג דְּבַר שְׁבַמְמוֹן הַתּוֹרָה חֲסָה עֲלֵיהֶם וְהַתִּירָה לָהֶם בְּאוֹתָן הַשָּׁנִים מִשָּׂא"כ הַפְּלוּעַ שֶׁהוּא טַעְמָא בְּעֵלְמָא וְלֹא שְׁוֵי מִיָּדֵי מ"מ אִם נֶצְטָרֵף לְהוֹצִיא בְּלַעֲוֹ מִתּוֹכוֹ מִיְחֻזֵי פְחוּכָא שְׁגוּף הָאִיסוּר שְׁרִי לְהוּ וְטַעְמָא דִּידִין יֶאֱסֵר וְהַלְפָה פִּינּוֹן שְׁגוּף אִיסוּר דְּבַר טַמָא א"א לְאֶנְכָלוֹ בְּהַיֵּתֵר אֵף טַעְמָא דִּידִיָּה שְׁרִי: הַלְכוֹת חֲלָה שְׂאֵלָה סֵט שְׂאֵלָה בְּמָה שְׁנוֹהֵגִין לְיִקַּח חֲלָה אַע"פ שְׁמַחְלִקִין הָעֵיפָה לְכַמָּה חֲלָקִים שְׂאִין בְּכ"א שְׁיַעוּר חֲלָה אֵי אָרִיף לְמַעַבְדַּד הָכִי: תְּשׁוּבָה הִנֵּה דַעַת הַפּוֹסְקִים בְּיִוְרָה דַּעָה ס"י שְׁכ"ו דְּהָא דְאֵיתְמַר מִתְּנִי הָעוֹשֶׂה עֵיפָה לְחַלְקָה בְּצַק פְּטוּרָה מִן הַחֲלָה הִיָּנּוּ אִם רוּצָה לְחַלְקָה לְאֶנְשִׁים הַרְבֵּה אֲבָל בְּשִׁבִיל שֶׁהוּא מְחַלֵּק לְעַצְמוֹ לֹא מִיקָרִי עוֹשֶׂה לְחַלֵּק.

אֵף לְכַאוּרָה צ"ע מ"מ ש' הַתּוֹס' בְּבִרְכוֹת דָּף ל"ח שְׁרַבִּינוּ יְחִיאֵל הִי' מְסוּפָק אִם ווִירֵמִיש"ש חֲזִיב' בְּחֲלָה מִשׁוּם דַּעוֹשֶׂה עֵיפָתוֹ בְּצַק כְּפִי לְחַלְקָה פְּטוּרָה מִן הַחֲלָה דְלִית בְּהוּ שְׁיַעוּרָא ה"נ גַּבֵּי ווִירֵמִיש"ש נְמִי פְּעָמִים מְחַלְקֵן שְׂאִין מְשִׁימִין שְׁיַעוּר חֲלָה בְּקִדְוָה א' כו' וְכ"כ בְּהַגְהוֹת סֶמ"ק דְּפוֹס קְרֵאקָא דָּף מ"ט וְכ"כ בְּמֶרְדְּכִי וְכָל בּוֹ ס"י פ"ט הָרִי מְבִנְיָן דָּאֵף שְׁמַחְלֵק לְעַצְמוֹ מִקָּרִי עֲשׂוֹי לְחַלֵּק וְכַבֵּר עָמַד ע"ז בְּסִפְר תְּפִאֲרַת לְמִשָּׁה וְהִבִּיא שָׁם דְּבָרֵי הַמַּעֲדָנִי מְלָךְ בַּהֲל' חֲלָה דְמַחְלֵק בֵּין הִיכָא שְׁנֵאָפָה הַפֵּל בִּיְחִיד וּבֵין אִם לֹא הִיָּה דַעַתוֹ לְאֶפּוֹתוֹ בִּיְחִיד וְכַתֵּב דְמַהֲתוּס' לֹא מִשְׁמַע כֵּן וְכֵן בְּסִפְר עֲטָרַת רֵאשׁ תְּמָה בְּזָה.

וְעַתָּה נִדְפַס מְחֻדָּשׁ פִּירוּשׁ הַגָּאוֹן הַחֲסִיד מוהר"ר אֵלִי מוּוִילְנָא ז"ל עַל סֵדֵר זֵרְעִים וְתָמָה ג"כ עַל הַתּוֹס' בְּזָה וְהִבִּיא רֵאִי מִמָּאֵי דְקָאֵמַר נְשִׁים שְׁנֵתְנוּ כו' וְה"ל לְמִימַר אֵף בְּאִשָּׁה א' וְעוֹד הָא אֲמַרִּינּוּ חִלּוֹת תּוֹדָה כו' עֲשָׂאֵן לְמַפְּוֹר בְּשׁוּק חֲזִיב וְהָרִי לֹא הִיָּה רַק עֲשָׂרוֹן אֲחָד וְעֲשׂוֹ מֵהֶם ג' חִלּוֹת וְאִין בְּכָל א' מֵהֶם פְּשִׁיעוּר וְכֵן פְּסָקוּ כָּל הַגָּאוֹנִים וְכֵן נִהְגוּ אַבּוֹתֵינוּ כו' ע"ש.

וְלַעֲנַ"ד אִין דְּבָרֵי רַבִּינוּ יְחִיאֵל סוֹתְרִים כָּלֵל לְמִשְׁמַעוֹת הַפּוֹסְקִי הַנִּזְ"ל וְהַמְנַהֵג שְׁנֵהֲגוּ בְּזָה וְדְבָרֵי רַבִּינוּ יְחִיאֵל הֵם מִיְסוּדִים עַפ"י מ"ש הַר"ש בְּחֲלָה שְׁכַתֵּב לְחַלּוֹק עַל ר"ת דְּמַחְזִיב בְּתַחֲלָתָה עֵיפָה ע"מ לְעַשׂוֹתָה סוּפְגִינּוּ דְהָא בִּירוּשְׁלַמִי אָמַר ר"י הָעוֹשֶׂה עֵיפָה ע"מ לְחַלְקָה בְּצַק פְּטוּרָה מִן הַחֲלָה וּמִן הַסֶּבֶר' כ"ש עוֹשֶׂה עֵיפָה ע"מ לְעַשׂוֹתָה סוּפְגִינּוּ כו' ע"ש וְכ"כ הָרֵא"ש בְּמַס' חֲלָה בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן שֶׁהִבִּיא רְאִיוֹת לָזֶה וְכ"כ הָרֵא"ש פָּרָק כָּל שְׁעָה וְהָר"ן שָׁם ע"ש וְלַדַּעַת ר"ת צ"ל דְּדוֹקָא בְּעוֹשֶׂה לְחַלֵּק שְׁלֹא יְהִי פְשִׁיעוּר דְּהַעוֹמֵד לְיַחְלוֹק פְּחִלּוּק דְּמִי מִשָּׂא"כ פְּשַׁדַּעְתּוֹ לְסוּפְגִינּוּ שְׂאִין קְפִידָא לְעִנְיָן חֲלָה רַק עַל שַׁעַת הַגְּלִגּוּל וְלֹא שְׁיָיָף בְּכַה"ג לֹאמַר דְּרוֹאִין אוֹתָהּ פְּאִילוֹ הוּא עַכְשָׁיו סוּפְגִינּוּ וְהִנֵּה הָא דְמַחְלִקִינּוּ בֵּין אִם דַּעַתוֹ לְחַלֵּק לְאֶדָם א' אוֹ לְאֶנְשִׁים הַרְבֵּה צ"ל מִשׁוּם דְּגַבֵּי אֶדָם אֲחָד אָנוּ רוֹאִין אוֹתָם כְּמַצְוֵרְפִים יְחִיד שְׁהָרִי כָּל שְׁעָה הֵם בְּיָדוֹ לְצַרְף אוֹתָם כָּל זְמַן שֶׁהֵם בְּצַק וְאֵף לְאַחַר שְׁנֵאָפוּ עֲדִינּוּ יֵשׁ בְּיָדוֹ לְצַרְפָם בְּסֵל מִשָּׂא"כ כְּשִׁמְחַלֵּק אוֹתָם לְאֶנְשִׁים הַרְבֵּה

שָׂאִין מְצַטְרְפִין יַחַד אַח"כּ אִזּ כִּינּוּן דְּבִשְׁעַת גְּלִגּוּל הָיָה דְּעַתּוֹ לְחֻלְקָה רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאֵלוֹ
כְּבָר נִתְחַלְקָה וּלפ"ז א"ש דאע"ג דבאדם א' שדעתו לחלק לבצקים קטנות ולעשות
גלוסקאות לאפותם שפיר הם כאלו לא נתחלקה כלל כינון דאפתי חזי לאצטרופי בתנור
או בסל מ"מ פשנותן אותם בקדרות לעשות מהם סופגנין שוב א"א לצרף אותם יחד
ומה לי אם גלגל העיסה ע"מ לחלקה בצק לאנשים הרבה או גלגל העיסה ע"מ לחלקה
בקדרות הרבה כינון דאז הם נעשים סופגנין ובטל מינייהו תורת חלה והלכה שפיר
מספקא ליה לרבינו יחיאל בהא מילת' דשמא בכה"ג הוי פעושה עיסה ע"מ לחלקה בצק
לאנשים הרבה דפטורה וזה ברור ונכון לענ"ד ומצאתי בצל"ח על מסכת ברכות שכתב
פעין מ"ש אלא שביארתי יותר בס"ד אמנם כל התרדה שהחרידו עלינו דבאדם א' לא
שייך זה לא ידעתי למה שאע"פ שהאחרונים פירשו דמיירי בדעתו לחלקה לאנשים
הרבה מ"מ במחלוקת הוא שנוי' בין הראשונים ז"ל שהרי הרמב"ם בפ"ו מהל' בכורים
כ' סתם העושה עיסה לחלק הבצק פטורה והראב"ד שם חולק עליו וכתב שנו"ל דבאשה
א' חייבת שלא תמלך לעשותה עיסה ומייתי ראיה מהירושלמי דאשה שעשתה עיסה
ע"מ לעשותה סופגנין כו' וממתני' גופא איפא למשמע נשים שנתנו כו' הא אשה אחת
חייבת כו' ע"ש וע"ש בכ"מ מ"ש דלפי פירוש ר"ש ל"ש לדייק מה שדייק הראב"ד כו'
צ"ע דאדרב' איפא למידק טפי טעמ' דשעת התערובות הי' שלא מדעתו הא אם
התערובות מדעתו אע"פ שסופו לחלק חייב והוא שטתי דר"ל דס"ל נחתום לאו דווקא
אלא הטעם לפי שהתערובות שלא מדעת הנשים ועיין בסה"ת וסמ"ג ובפירוש הגאון
מוהר"ר אליהו הג"ל ותשפח על שיטת ר"ל כמ"ש הראב"ד אמנם דעת שאר הפוסקים
הוא דהלכת' כר"י לגבי ר"ל דאפי' ערב שלא מדעתו נעשה טבל כל שאין דעתם לחלקה
ע"ש ואפשר דגם סה"ת וסמ"ג סוברים דגם באדם א' שדעתו לחלק פטור וכדעת
הרמב"ם וכן נראה דעת הטור וכ"כ בהגהות מיימוני השייכים לספר זרעים להדי' בשם
רבינו שמחה דלא תימ' לחלקה בין שתי נשים אלא אפי' לחלק לעצמו או אפי' לעשות
ממנו בציקות קטנות פטורי' עד אם לא שייצרפם התנור כו' ע"ש וב"ח פי' גם בדברי
הטור שדעתה לחלקה לב"ב כו' ואין לשון הטור מורו' פן ובפסקי חלה להרשב"א נראה
שדעתו כהראב"ד ומ"ש נראה דווקא אם דעתו לחלקה לבציקות קטנות ולא יבואו אח"כ
לידי צירוף משא"כ כשדעתו לצרפם בשעת אפי' אח"כ מה בכך שהיה בדעתו לחלקם
מ"מ הרי שוב דעתו לצרפם אחר החלוקה ובתר בתרא אזלינן רק היכא שאין בדעתו
לצרפם אח"כ כלל ומכ"ש בעושה עיסה סופגנין שא"א שוב לצרפם כלל ובהכ"א ש"מ
שהקשה הגאון מוהר"ר אליהו ז"ל מהך דחלות תודה משום דהתם בדעתו שאם לא ימצא
לקוחות שיקח אותם לעצמו ומה בכך שהיה מחלקם בצק הרי הוא חוזר ומצרפם בתנור
או בסל ובהכ"א ש"ג מנהג ישראל תורה לפי דעת כל הפוסקים דאע"פ שהם מתחלקי'
לגלוסקאות מ"מ הרי הם אופין אותם יחד ורודים ונותנים לסל א' יחד ואין חלוקת הבצק
הזו סופה להתקיים משא"כ כשהוא חלוקה המתקיימת דומיא דמחלק לאנשים הרבה אף
באיש א' פטור ועיין בתפארת למשה שכ' דא"ל דלחומר' נוטלין שמא יצטרפו אח"כ
בסל או בתנור דא"כ לא יברכו ועוד דנ"ל דאפי' יצטרפו אח"כ פטורין כינון שהיה פטור
בשעה שיהיה לו חובה כו' ע"ש ולפמ"ש דכינן דאין דעתם לחלקה לגמרי שהרי סופם
להחזיר ולהצטרפם בתנור או בסל מעיקר' כאילו עשאה ע"ד שלא לחלק כלל דמאי ועוד

יש לעיין בזה הרבה ולא עת האסוף פה דברי זעירא מן חברייא: הק' אפרים זלמן מרגליות
מבראד הלכות פלאים ודיני ברירה שאלה ע גפן פורי' החרף מוהר"ר שמחה נתן נ"י
אחד"ש הגיעני דבריה ושמתתי בפעליה.

אחרי רואי פי נתן ה' לה לב לדעת. לבנות ולטעת מןבטחני בזה שתהי' מורה באמ' ובצדק
פדת של תורה ואל זה אביט להלהיב נפש יקרה.

ואף פי טרידנא פעת להשיב בענינים הנוגעים למעשה. לכבוד בית אביה אדירי התורה.
אפחר דברי עמה בקצרה. ועוד חזון למועד לבא בארנפה להשיב על כל פרט ב"נ אי"ה:
ראשון תחלה נאמר במה שכתבת לתרץ דברי הטור ביו"ד סי' ש"ב עפ"י דברי התוס'
בתמורה דף למ"ד דאף בתערובות איסור אם נולד בתוך התערובות אמרינו ברירה וכיון
דבכלאים דרבנן מיירי א"כ שפיר אמרינו ברירה דהא קודם התערובות אין איסור.

וע"י התערובות בא האיסור ע"כ דבריה. ולדידי חזי לי שאין הנדון דומה לברירה שאף
התוס' לא אמרו אלא התם שלא חל שם איסור על דבר זה עד לאחר שנתערב ובשעה
שחל שם איסור כבר הוא מעורב ולא ניכר איזה הוא משא"כ אם הדבר האוסר הנה
מופרד בפ"ע אע"פ שאז לא נקרא עליו שם איסור מ"מ הרי בשעה שנתערב ונאסר חל
עליו שם איסור ואז הנה מבין מה בקר שח"כ נאבד ונתעלם מעיניו ולא יכירו עוד
מקומו מ"מ פיון דעכ"פ כבר הוברר האיסור פעם א' שוב ל"ש בי' ברירה וכשאר
תערובות דעלמא דמי.

והגע עצמה בטיפת חלב שנופלה על חתיכה מהחתיכות של בשר עוף או אפי' שאר
איסורים דרבנן שנופל על חתיכה מהחתיכות נימא דנברור חד (שא"ל בשאר איסורים
הרי האיסור מבין בפ"ע).

ז"א דאין האיסור שנופל אוסר שהרי פנגד האיסור יש פדי לבטל רק מחמת דהחנ"נ
ואוסרות שאר החתיכות וא"כ הרי נולד האיסור בתוך התערובות) שהרי האיסור נולד
בתוך התערובות אלא ודאי שז"א דמ"מ ברגע נפילות הטובה הנה מבין האיסור בפ"ע
ואף אם לא שלטא בי' עינא בשעת נפילות הטובה הנה מבין האיסור בפ"ע
עיניו מרחוק יביטו שנופלה הטובה שם ולא נודע לו על איזה מהם מ"מ לאו בידעתו
תליא מלתא אלא אף אם הנה מבין בפ"ע בשעת הנפילה בין יודעים ובין לא יודעים
לא שייך אח"כ ברירה וא"כ הלא דבשעתא דרמי חטא דכיתנא הנה האיסור מבין
וידוע אעפ"י שאח"כ נתערב לא שייך בי' ברירה כמו שאר תערובות דעלמא ומה יושיענו
זה שקודם התערבותו אל הצמר לא הי' עליו שם איסור מ"מ בעת התערבותו נאסר
בברור ותו לא מהני לי' ברירה: אמנם פדי לברר אממת פנונת התוס' דתמורה בזה
מנכרח אני להאריך קצת דלכאורה הדברים תמוהים מאד במה שכתבו דזה קלל גדול
פדין ברירה בין נולד הספק קודם התערובות או אח"כ וזה ענין תמוה פיון שיש כאן
איסור ודאי בתוך התערובות אטו השולח יד ליתול האיסור מתוך ההיתר הוא נביא ויודע
לכונן וליתול האיסור ולברר הכל מתוך ההיתר ואם נאמר דמסתמא תולין דעלה בידו
האיסור וכמו שתולין בנפל א' לים א"כ מאין הרגלים לחלק בין קודם התערובות לאחר
התערובות דקמו כן אם נתערב אחר שנקרא עליו שם איסור ג"כ נימא הכי באיסור

דַּרְבָּנוּ וּבְאַמַּת ז"א וּבְעֵינוּ דְּנוּקָא נָפֵל לֵימָּ וּלְאַכּוּל שְׁנַיִם שְׁנַיִם אֶלְא וּדְאִי שׁו"א דְּדָאָף דְּאֶמְרִינוּ בְּרִירָה בְּדַרְבָּנוּ מ"מ בְּכַה"ג שְׁנִתְעַרְב אִיסוּר חֵיִשְׁיָנוּן שְׁמָא יִשְׂאָר הָאִיסוּר בְּתוּף הַתְעַרְבוּת בֵּין אִם נוֹלַד קוֹדֵם הַתְעַרְבוּת אוֹ אַח"כּ וּמ"ש הַתּוֹס' דָּאִם נוֹלַד בְּתוּף הַתְעַרְבוּת אֶמְרִינוּ בְּרִירָה אִין פְּנוּנְתָם כְּשֶׁחַל שֵׁם אִיסוּר עַל דְּבַר פְּרִטִי בְּתוּף הַתְעַרְבוּת וְאַנְחֵנוּ לֹא גִדַע אֵיזָה הוּא בְּכַה"ג לֹא מְהֵנִי כָּלֵל מַה שֶׁהוּא בְּתוּף הַתְעַרְבוּת שְׁהָרִי עַכ"פּ חַל עַל א' בְּפְרִטִית שֵׁם אִיסוּר וְהוּא מְבוֹרָר לְעַצְמוֹ אֶלְא מִחֻמַּת שֵׁישׁ תְּעַרְבוּת לֹא יִדְעֵנוּ מְקוּמוֹ אֵיזָה פְּשִׁיטָא שְׂאִין חֶסְרוֹן יִדְעֵתִינוּ מוֹעֲלַת לְהַתִּיר הַתְעַרְבוּת ע"י דְּנִבְרָר חַד וְנִסְמוּךְ שֶׁהוּא הָאִיסוּר בֵּינוּן שְׂאָף קוֹדֵם שְׁנִטְלוּ מִשֵּׁם וְהֵיזָה מְנוּחָה בְּמְקוּמוֹ חַל עָלָיו שֵׁם אִיסוּר בְּרוּר רַק שְׂאֵנְחֵנוּ לֹא יִדְעֵנוּ אֵיזָה הוּא וְלִכֵּן אִם נִתְעַרְבוּ כַּמָּה פְּרוֹת וְשִׁחַט בְּתַהּ שֶׁל א' אִיסוּר לְשַׁחֲט הַתְעַרְבוּת וְאִין לְהַתִּיר ע"י בְּרִירָה אֶחָד אָף אִם נֹאמַר יֵשׁ בְּרִירָה דֹאעַפ"י שְׁהָאִיסוּר לֹא הֵיזָה נִיפְרָר מְעוּלָם בְּפְנֵי עַצְמוֹ רַק אַחַר הַתְעַרְבוּת מ"מ אִין אָנוּ כּוֹלִים לְתַלוּת וְלוֹמַר שְׁזָהוּ שְׁבִירָר הוּא הָאִם שֶׁל הַשְּׁחִיטָה הַיּוֹם בֵּינוּן שְׁהָאִם הוּא מְבוֹרָר בַּפ"ע וּמַה נ"מ אִם קוֹדֵם הַתְעַרְבוּת אוֹ אַח"כּ נְשַׁחֲטָה סוּף סוּף חֲדָא וּדְאִי בְּאִיסוּרָא קִיָּמָא וּמְבוֹרָר לְעַצְמָהּ.

אֲבָל הֵיכָא שְׁהָאִיסוּר נוֹלַד בְּתוּף הַתְעַרְבוּת וְלֹא קִבַּע הָאִיסוּר מְעוּלָם שֵׁם בְּפְנֵי עַצְמוֹ וְאִין הַסְפֵּק מִצַּד חֶסְרוֹן יִדְעָה שְׁלָנוּ אֶלְא הוּא סְפֵּק מִצַּד עַצְמוֹ דְּדָאָף שְׁהָאִיסוּר חַל עַל א' מִתְעַרְבוּת מ"מ לֹא חַל עַל דְּבַר פְּרִטִי וְלִקְבוּעַ שֵׁם עַל אֶחָד וּכְגוֹן הֵיכָא דַּט' טְלָאִים וְכָלֵב דְּמְעוּלָם לֹא נִקְבַּע שֵׁם מְחִיר כָּלֵב בְּפְרִטוֹת עַל טְלָה א' שְׁהָרִי לֹא נוֹדַע מִי הוּא שְׁכַנְגָד הַכָּלֵב וְלִכֵּן אִין נוֹפֵל ע"ז שֵׁם תְּעַרְבוּת אִיסוּר וְתַלוּי בְּבִירָה וְכָלֵל הַעֲנִין דְּכָל שְׁהוֹקְבַע הַשֵּׁם בְּיַחֲוֹד עַל ד"א הוּא נוֹפֵל תַּחַת הַסּוּג תְּעַרְבוּת וְכָל שְׁלֹא נִקְבַּע הָאִיסוּר בְּתוּף תְּעַרְבוּת בְּיַחֲוֹד רַק בְּכָלֵלְתוֹ נוֹפֵל תַּחַת סוּג בְּרִירָה דְּאֶמְרִינוּ הַנוֹבְרָר הַדְּבַר שְׁמַתְחִילְתוֹ הִי עוֹמֵד לְכַף.

וּמ"ש הַתּוֹס' לְחַלֵּק בֵּין קוֹדֵם הַתְעַרְבוּת לְאַחַר תְּעַרְבוּת הֵיִינוּ מִשׁוּם דְּסְפֵּק הַנוֹלַד בְּתוּף תְּעַרְבוּת סְתָמָא דְּמִלְתָּא הוּא בְּאִוְפֵן זֶה שְׂאִין הָאִיסוּר חַל עָלָיו רַק בְּכָלֵלְתוֹ דֵּהֵיִינוּ עַל א' מֵאלוֹ אֲבָל לֹא בְּפְרִטוֹת כְּגוֹן הֵהוּא דְּטְלָאִים דְּאִי אֶמְרִינוּ יֵשׁ בְּרִירָה הָרִי עֵתָה בְּשַׁעַת הַבְּרִירָה נִקְבַּע עַל הַטְּלָה הַלְזוֹ בְּיַחֲוֹד שֵׁם זֶה שֶׁהוּא מְחִיר כָּלֵב וְאֶמְרִינוּ הַנוֹבְרָר הַדְּבַר שְׁמַתְחִילְתוֹ הֵיזָה עוֹמֵד לְכַף: אֶמְנָם לַפִּי"ז צְרִיף לְבָאָר הָא דְּכְתָבוּ הַתּוֹס' בְּתַמּוּרָה לְיִישֵׁב ג"כ הֵיכָא דִּיּוֹמָא דְּפְרִיף וְנִבְרָר ד' זוּזִי כו' הַתָּם הֵנָּה ד' זוּזִי שֶׁל הָאִשָּׁה שְׁמַתָּה הָרִי הֵם מְבוֹרָרִים וְעוֹמְדִים לְעַצְמָם בְּתוּף הַשׁוֹפָר וְחַל עָלֵיהֶם שֵׁם אִיסוּר חֲטָאֵת שְׁמַתוֹ בְּעָלִי אֶלְא שְׂאֵנְחֵנוּ לֹא גִדַע אֵיזָה הֵם וְאַפ"ה כְּתָבוּ הַתּוֹס' דְּכִינוּן שְׁנוּלַד בְּתוּף הַתְעַרְבוּת לֹא אֶמְרִינוּ בְּרִירָה וּבְאַמַּת שְׁהַתּוֹס' יִשְׁנִים בְּיוֹמָא ד"ה וְנִבְרָר כְּתָבוּ דֵּהֵיִינוּ שְׁיִתְנוּ מִתְחִלָּה שְׂאִם יָמוּת יְהִי הַד' זוּזִין קְדוּשִׁים בְּשִׁבְלֵי כו' וְכַדְפְּרִישִׁית דְּבַתְנָאִי מֵיָרִי כֵּן צְרִיף לְפָרֵשׁ דְּאִי בְּלֹא תְנָאִי מֵאִי פְרִיף וְנִשְׁקוּל כו' הָא אִפִּי מֵאֵן דְּאִית לִי בְּרִירָה לֹא מְהֵנִי מִיָּדִי דְּדְבַר פְּשׁוּט הוּא שְׂאִם יֵשׁ כָּאֵן אִיסוּר מְעוּרָב שְׁלֹא יוֹכֵל לֹמַר זֶה הָאִיסוּר יִשְׁלַף כו' ע"ש שְׁיֵשׁ ט"ס הַרְבֵּה בְּלִשׁוֹנָם מְבוֹרָר מִשׁוּם דְּקִשְׂיָא לְהוּ קוֹשְׁיִיתָם דְּתַמּוּרָה הַנוֹצְרֵכוּ לְפָרֵשׁ דְּקוֹשְׁיָא הַש"ס הֵיִינוּ בְּתַנָּאִי וּמְדַבְּרִי הַתּוֹס' דְּתַמּוּרָה נִרְאָה שְׁמִפְרָשִׁים קוֹשְׁיִית הַש"ס בְּפְשִׁיטוֹת אָף בְּלֹא תְנָאִי א"כ הַדְּבָרִים צְרִיכִים יִישׁוּב דְּמֵאִי מְהֵנִי בְּרִירָה בְּדְבַר שְׁהָאִיסוּר מְבוֹרָר לְעַצְמוֹ וְנִרְאָה לַעֲנֵן ד' דָּא"ש לְפִי מ"ש בַּתְּה"ד סִי"ד בְּנִשְׁתַּתְּפוּ בְּמַעוֹת שְׁהַטִּילוּ לְכִיס

אָחַד וְנֶאֱבְדוּ דְאִמְרֵינוּ שְׁנֵאֲבֵד לְפִי חֲשׁבוֹן לְפִי שְׂאִין מִקְפִּידִין אֵינָה שֶׁל זֶה וְאֵינָה שֶׁל זֶה דְשֵׁם מְטַבֵּעַ חֵד הוּא כּו' עֵינֵן בַּח"מ ס' רצ"ד וּבִסְמ"ע שָׁם וּלְפִי"ז גַּם כָּאֵן פִּינֵן שֶׁהַמְעוֹת נִיטֵן הַפֶּל לְתוֹף שׁוֹפֵר א' וְאֵין קְפִידָא בְּדָבָר פֶּלֶל א"כ פְּשָׁמַת א' מֵהֶם הָאִיסוּר חָל עַל כָּל הַמְעוֹת שֶׁבְּשׁוֹפֵר בְּכָלֹת דַּע"כ"פ יֵשׁ פֶּאֵן ד' זׁוֹזֵי שְׁצָרִיכִין הוֹלְכָה לַיָּם הַמְּלַח אָבֵל מ"מ לֹא נִתְיַחֲדוּ אֵינָה הֵם וְאֵי לֹא אִמְרֵינוּ בְּרִירָה אֲזִי אֵי נִשְׁדֵי מִינִיגִיהוּ ד' זׁוֹזֵי הֵנִי הַהֶפְסֵד לְפִי חֲשׁבוֹן וְלִכְף פְּרִיף שְׁפִיר וְנִבְרֹר ד' זׁוֹזֵי לְשֵׁם אִשָּׁה זׁו שְׁמַתָּה וְהַשְּׂאָר לְשֵׁם נָשִׁים אַחֲרֵים שְׁהִיָּה סוֹבֵר כַּמ"ד יֵשׁ בְּרִירָה וְהו"ל כְּמוֹ אַחֲרֵין שְׁחֲלָקוּ וּמִשְׁנֵי רַבִּי לִית לִי בְּרִירָה: וּבְכַדִּי לְבָאָר יוֹתֵר נִלְעַנ"ד ע"פ מ"ש הַתּוֹס' בְּיוֹמָא גַבִּי הָא דְאִמְרֵינוּ מְפַנֵּי תַעֲרוּבוֹת חוֹבָה בְּנִדְבָה כּו' דְאִפְשָׁר דְּכָל אַחַת צוֹרֶרֶת מְעוֹתֵי לְעֲצָמָה בְּשׁוֹפֵר וְכָף עוֹשִׂין לְרַבְּנָן דְר"ש וְלְכַאוּרָה צ"ע מ"ש הַתּוֹס' בְּעִירוּבִין גַבִּי נָשִׁים שְׁנִתְּנוּ דְמֵי קִינִיגֵן לְכַהֵן בְּעִירוּב וּנְתַנָּם לְמוֹכֵר וּפְיִרֵשׁ בְּשַׁעַת לְקִיחָה קוֹן זֶה וְקוֹן זֶה לְזוֹ וּנְמַצָּא שְׁלֹא נִתְעַרְבוּ הַקִּינִין אֲלֵא הַמְעוֹת בְּזֶה א"צ לְבְרִירָה א"כ בְּכָאֵן נְמִי מֵאֵי אִיכְפַת לָן בְּתַעֲרוּבַת הַמְעוֹת וּל"ל לְתַרוּצֵי דְעוֹשִׂין צְרוּרוֹת וצ"ל דְּבִשְׁלֵמָא הֵתֵם הַפְּהֵן קוֹנָה מֵהַמוֹכֵר שְׁנֵי קִינִין וּמִקְנָה לְהַמוֹכֵר מְעוֹת רַחֵל שְׁבַתוֹף הַתַּעֲרוּבוֹת זֶה עֵבּוֹר קוֹן רַחֵל וּמְעוֹת לֵאָה עֵבּוֹר לֵאָה וּכ"כ תּוֹס' בְּיוֹמָא ד"ה וְנִבְרֹר אָבֵל כָּאֵן לֹא מְסַתְּבַר שְׁיִקְנָה כָּל הַקִּינִין יַחַד מְמוֹכֵר אָחַד עֵבּוֹר כָּל הַמְעוֹת שֶׁבְּשׁוֹפֵר רַק שְׁקוֹנָה לְאַחֲדִיהָ מֵהַ שְׁיֵשׁ סִיפֵק בְּיָדָם לְהַקְרִיב וּא"כ יֵשׁ לְחַוֵּשׁ לְתַעֲרוּבוֹת שְׁמָא מְעוֹת שֶׁל הָאִשָּׁה שְׁמַקְרִיב הַקְּרָבָן לְשִׁמָּה נִשְׂאָר לְגַמְרֵי בְּשׁוֹפֵר וְעִדִּין קִשָּׁה דְהָא יְכוּלִין לְהַתְנוּת דְּכָל מֵי שְׁיִקְרִיבוּ קְרָבָנָה יְהֵא הַמְעוֹת שְׁלָהּ וּמכ"ש לְפִי מ"ש הַתּוֹס' בְּסוֹף מְסַכַת קִינִין דְּגַם לְעַנְנֵן שׁוֹפְרוֹת לֵב ב"ד מִתְּנָה עַל זֶה וְאֵע"ג דָּאֵם בָּאֵנוּ לֹמַר שְׁהַהֲדִיר עַל תְּנַאי א"כ שׁוֹב תְּלוֹי בְּבְרִירָה וּכַמ"ש הַתּוֹס' בְּעִירוּבִין מ"מ אַפְתִּי קִשָּׁה לְמָה הֵנְצָרְכוּ הַתּוֹס' בְּיוֹמָא לֹמַר דְּכָף עוֹשִׂין לְרַבְּנָן דְר"י כּו' שְׁהֵרִי לְרַבְּנָן שְׁפִיר י"ל דְּהִתְנוּ דְהָא אֵית לְהוּ בְּרִירָה וְרֵאִיתִי בְּתוֹס' יִשְׁנִים שְׁנִשְׁמָרוּ מִזֶּה וְכַתְּבוּ וּכ"ת כּו' שְׁמַתְחֵלָה הִתְנוּ כּו' הַתִּינַח לְמֵאֵן דְּאֵית לִי בְּרִירָה אֲלֵא לְר"י מֵאֵי אִיכָא לְמִימ' וְנִרְאָה דְהַתּוֹס' דִּידֵן ס"ל דְּנִדְאֵי לְמֵאֵי דְמַסִּיק חֲשַׁשׁ דְּמַתּוּ בְּעֵלִי צ"ל דְּרַבְּנָן אֵית לְהוּ בְּרִירָה מִשְׂא"כ הַשְּׂמָא דַס"ד מְפַנֵּי תַעֲרוּבוֹת חוֹבָה בְּנִדְבָה א"כ שְׁפִיר י"ל דְּגַם לְרַבְּנָן אֵין בְּרִירָה כִּי הֵיכָא דְלֹא תִיקְשׁוּ לְמ"ד דְּיֵשׁ בְּרִירָה רַק דְּטַעֲמִיגֵהוּ דַל"ח לְתַעֲרוּבוֹת דְכַהֲנִים זְרִיזִין הֵם אוֹ דְכַתּוּב עֲלֵיגֵהוּ כּו' וְלְר"י הִיָּה סוֹבֵר דַל"ל פְּתִיבָה וְהַלְכָף א"ש מֵהַ שְׁפִתְבוּ הַתּוֹס' דְּגַם לְרַבְּנָן עוֹשִׂין כֵּן שַׁכ"א צוֹרֶרֶת מְעוֹתֵי מִחֲשַׁשׁ תַּעֲרוּבוֹת חוֹבָה בְּנִדְבָה דְהָא אֵין בְּרִירָה וּלְפִי"ז לְפִי ס"ד דְשֵׁם דְּפְרִיף וְנִבְרֹר ד' זׁוֹזֵי וְהִיָּה סוֹבֵר דְיֵשׁ בְּרִירָה א"כ לֹא הִיָּה צְרִיכִין לְעַשׂוֹת צְרוּרוֹת אֲלֵא שְׁהִיָּה מִתְּנָה דְכָל מֵי שְׁיִקְרַב בְּשִׁבְלָה יְהֵא שְׁלָהּ אוֹ דְלֵב ב"ד מִתְּנָה עֲלֵיגֵן כַּמ"ש הַתּוֹס' בְּקִינִין וּא"כ כָּל הַמְעוֹת שֶׁבְּשׁוֹפֵר הֵרִי הֵם בְּלוּלִים וּמְעוֹנְרִים לְשֵׁם שְׁוֹמְפוֹת כְּוָלָם וְיִקְרִיבוּ מֵהֶם לְשֵׁם מֵי שְׁהוּא וְכַשְּׁמַת א' מִתְּנָה הֵרִי הָאִיסוּר בְּלוּל בְּתוֹף הַתַּעֲרוּבוֹת וְאֵינוּ נִיכָר לְעַצְמוֹ כְּלָל וּבְזֶה שְׁפִיר כְּתָבוּ הַתּוֹס' בְּתַמּוּרָה דְכִינֵן שְׁנוּלֵד הָאִיסוּר בְּתוֹף הַתַּעֲרוּבוֹת וְאֵינוּ נִיכָר אִם עֵתָהּ הוּא בּוֹרֵר וְנוֹטֵל בְּשִׁבְלֵי הָאִיסוּר שְׁפִיר דְמֵי פִינֵן דְיֵשׁ בְּרִירָה מִשְׂא"כ בְּדָבָר שְׁאִיסוּר נִיכָר לְעַצְמוֹ כְּגוֹן אִם הִיָּה נוֹתְנִין צוֹרֶרֶת כְּסִפִּיהֶם וּמַת אָחַד מֵהֶם בְּכָף שְׁזֵה מַת לְאַחַר שְׁנַתְעַרְבוּ הַצְּרוּרוֹת מ"מ הֵרִי צְרוּר שֶׁל זֶה הַמַּת צְרִיף הוֹלְכָה לַיָּם הַמְּלַח וּמֵהַ שְׂאִין יְדוּעַ לְנוּ ל"מ לְהַתִּירוֹ וּל"ש בְּרִירָה בַכּה"ג: וּבַמ"ש א"ש דְּבְרֵי הַתּוֹס' בְּיוֹמָא שָׁם דָּף נ"ו ע"ב ד"ה מ"ש שְׁכַתְבוּ דְשׁוֹפְרוֹת חֲשׁוּב תּוֹלָה בְּדַעַת עַצְמוֹ פִּינֵן דְאֵין הַקִּינִין מִתְּפַרְשׁוֹת כּו' דַּעַת הַכְּהֵן

המקריב חשיב כמו היא עצמה ע"ש וזה תמיה מאוד דאטו אנו צריכין לברירה לינדע אינה לחטאת ואינה לעולה דבההיא מיירי הא דאין הקניין מתפרשת וכלא מה דאנו צריכין לברירה היא מצד מיתת הבועלים ומה תולה בדעת עצמו שינה פאן ומכ"ש לפי מ"ש לעיל בדברי הת"י דיומא דמפרשים הא דפריה ונברור כו' בתנאי אם ימות אקד ונה תולה בדעת אחרים כמבואר בגיטין ונראה דא"ש לפי מ"ש לשיטת התוס' דתמורה דמחמת תערובות המעות שיהי' מיוחד לשם מי שהוא אמרינו ברירה וא"כ ממ"נ אם פאו לתת כספיהם בצרורות ל"ש ברירה כלל לכ"ע דהא יש פאן תערובות איסור מיוחד וע"כ שנותנין המעות ע"ד שיוקרב לשם מי שהיא א"כ ע"כ שסומכין אברירה בענין הקרבה ואז דעת הפהו המקריב חשיב כמו היא עצמה ושפיר מיייתי עלה ההיא ראי' שהיא תולה בדעת עצמו: ומלתא אגב אורחא ראיתי ליישב דברי הרמב"ם דפסק ה' דטלאים דנברור חד כו' והקשו עליו דהא הרמב"ם ז"ל פסק דאין ברירה וסוגיות הש"ס אזלא למ"ד דסובר יש ברירה כמבואר שם ולכאורה היה אפשר לומר פינו דמדאריתא חד בתרי בטל א"כ הו"ל דנרפנו ובדרפנו יש בריר' אף קשה לפי מ"ש הפוסקים בשם או"ה גבי חתיכ' שלא נמלחה ונתערבה באחרות פינו דלא ניכר האיסור עד אחר התערובות אין לו דין חהר"ל כמ"ש גבי דבר שיל"מ פגון גיגית כו' וא"כ נראה דה"ה לענין הא דאמרינו בעלי חיים חשויי היינו דוקא בניכר האיסור קודם שנתערב וכ"כ להדיא בשו"ת חוות יאיר סי' קל"ג גבי בהמה שנתערבה באחרות ונשחטה בתה דלא אמרינו בזה בע"ח חשיבי (וע"ש דמשמע מדבריו דלסברת התוס' בתמורה אפשר דשינה בזה ברירה ולענ"ד ז"א כמ"ש דהאיסור חל ביחוד על אותה הפרה שנסחטה הבת אין הפרש בזה בין נולד אחר התערובות או קודם) וא"כ תיקשי בהא דפריה ונברור חד לבהדי פלב דהא אף בלא ברירה זו נמי שרי דבטל ברובא דל"ש בזה בע"ח חשיבי ועוד קשה דבס"ד דש"ס דנזכחים דלא הנה ס"ל ה' דבע"ח לא בטלי ומקשה שם אמתני' דכל הנזכחים דלבטל ברובא הו"ל לאקשוני אמתני' דהכא א"ל דאתי' כר"י דאמר מין במינו לא בטל דא"כ מאי פריה ונברור ד' זווי הא ר"י ל"ל ברירה וע"כ דבעי לאוקמי מתני' ככ"ע וא"כ הו"ל למפרה בפשיטות דלבטל ברובא ונההי בהא דחמשה שנתערבו עורות פסחיהו הקשה בפלתי אהא דקאמר פינו דאיכא חנה ושוק כו' דנימא דבטל ברוב ושאר היגאון בספר חוות דעת פתב דז"א פינו דהספק על כ"א בפ"ע ואסור מספק ל"ש ביטול ולפי דבריו גם פאן דהספק על פל הטלאים ל"ש ביטול אבל סברתו בזה לא נהירא לענ"ד פינו דהפהו יאכל חנה ושוק של פולם ובנדאי איכא רובא דהיתרא מה בכך דכ"א בפ"ע ספק היא מ"מ השתא מיהא רובא דהיתרא היא ועיין בסי' קי"א לענין פל מה שזכרנו בספק מסייע לבטל ואף לפי מ"ש שם דדוקא בדרפנו היינו משום דבעי צירוף ע"ש וראיתו מהא דאמר ר"מ היאך אכיל בשרא אינה ראי' של פלום דל"ש ביטול ברוב כ"א ברובא דאיתא קמן אבל ל"ש ביטול ברוב ברובא דליתא קמן רק שהוא רוב בטבע דרוב בהמות שבעולם הם פשרות מטבע היצירה ומיעוט טרפות והיינו דפליגי ר"מ ורפנו ברוב דליתא קמן אי אזלינו בתרי' דברובא דאיתא קמן פגון ט' חגיות וסנהדרין גם ר"מ מודה דאמרינו בחולין דבהא לא איבעי' פלל וכן מבואר בתוס' יבמות דף קי"ט דר"מ מודה ברובא דאיתא קמן רק ברובא דליתא קמן פגון קטן וקטנה דאין הרוב מבותר לפנינו רק שאנו רואין שפן הוא ביצירה שהרוב אינם סריסים כו' ס"ל לר"מ דלא אזלינו

בְּתֵרָה וְה"נ פֶּאן הָרוּב בְּהַמּוֹת פְּשֵׁרוֹת הוּא רֹב בְּטֻבַע וְכַדְאָמֵר ר"א אֲתִיָּא מִשְׁחִיטָ' עֲצָמָה כּו' לְמִילָף מִינֵי' רֹבָא דְלִיתָא קָמֵן וְעֵלָה קְאָמֵר לר"מ דְּחִינֵישׁ לְמִיעוּט' הִיא אֲכִיל בְּשָׂרָא דְאִיהוּ ס"ל דְּלֵא אֲזֵלִינֵן בְּתֵרָה הִיא רֹבָא פְּלֵל וּפְשִׁיטוּ דְאִין מְקוּם לֹמֵר דְּבִטֵל הַמִּיעוּט בְּרוּב פִּי הִיא דְהוּא לִיתָא קָמֵן וְכוּ מִבְּנֹאֵר בְּמֶרְדְּכִי סוּף חֻלִּין דר"מ מוֹדָה דְמִהֵנִי בְּיִטוּל בְּרוּב מְשׁוּם דְבִרְוּב' דְאִיתָא קָמֵן ע"ש וְכָלֵל' דְמִלְתָ' דְכָל שְׂיֵשׁ פֶּאן תַּעְרוּבוֹת אִיסוּר וְאִם הִיא יוֹדַע וּמְפִיר אִיזָה מְהֵם הָאִיסוּר הִיא נוֹטְלוּ מְשֵׁם וְהַשְׂאָר הֵם הִיתֵר וְדִאי אִז הִיא דְמִסְפֵּק' לִי בְטֵל בְּרוּב אַעפ"י שְׁהִינֵנו יְכוּלִים לְסַפֵּק עַל כ"א בַּפ"ע דַּס"ס הַשְׁת' מִיָּהָ רֹבָא דְהִיתֵרָא הִיא אִזָּה דְנֹקָא בְּרוּב בְּרוּר דְהִינֵנו רֹבָא דְאִיתָ' קָמֵן אֲבָל מַה שְׂאִינוּ רַק רֹב בְּטֻבַע וְהוּא רֹבָא דְלִיתָא קָמֵן לֵא אֲזֵלִינֵן בְּתֵרָא לר"מ וְאִף לְרַבֵּנּוּ דְאֲזֵלִינֵן בְּתֵרָא רֹבָא דְלִיתָא קָמֵן ג"כ מ"מ אִינוּ רַק לְעַנְנֵן דְנִימָא עַל פֶּל חַד שְׂזָהוּ מִן הָרוּב אֲבָל לֵא לְעַנְנֵן שְׂנֵאָמֵר שְׁהַמִּיעוּט בְטֵל בְּתוֹף הָרוּב פִּינֵן שְׂאִין הָרוּב מִבְּנֹרֵר לְפָנֵינוּ פִּי אִם מִחֲמַת טֻבַע הִיצִירָה אֲמַרִינֵן שְׁהָרוּב פֶּה וְיֵשׁ לְדַמּוֹת זֶה לַמ"ש הַפּוֹסְקִים דְדָבָר שְׁתַּחֲלַת בִּיאָתוּ לְעוֹלָם בְּתַעְרוּבוֹ' אִינוּ בְטֵל בְּרוּב וְגַבִּי רֹב בְּטֻבַע תַּחֲלַת בִּיאָתוּ לְעוֹלָם פֶּה הוּא שְׁהָרוּב פְּשֵׁרוֹת וּמִיעוּט טְרַפּוֹת וְזֶה בְּרוּר: וְכַאֲשֶׁר פְּתַבְתִּי פֶּן מִבְּנֹאֵר בְּש"ף סִימֵן ק"ה ס"ק מ"ד בְּחֻלְב שְׂנַבְלַע בְּחֻתִּיכוֹת וְיֵשׁ בַּכ"א נ"ט נֶגֶד הַחֻלְב דְאִי תִימָא שְׂאֲחַד נֶאֱסֵר שְׂנַבְלַע בְּהַחֻלְב אִין הַשְׂאָר נֶאֱסֵרִים וּבְטֵל בְּרוּב כּו' ע"ש וּמְצַאֲתִי בַּפ"מ שְׁם שְׁפַתָּב בְּשֵׁם כְּנַה"ג דְּלֵא אֲמַרִינֵן חַד בְּתַרִי בְטֵל אֲלֵא פְשִׁידוּעַ שְׁהֵם מְוֹתֵרִים מִשֵּׁא"כ פֶּאן שַׁכ"א בְּסַפֵּק אִיסוּר עוֹמְדַת אֲבָל פְּתַב שְׁם דְכְנַה"ג עֲצָמוּ חֲשִׁיב לְדוֹחֵק כּו' וְל"ד לַמ"ש לְעֵיל בְּסִימֵן מ"א בְּמֶרְהָ כּו' הֵתֵם כ"א נוֹלְדָה בְּסַפֵּק אִיסוּר כּו' ע"ש וּלְפִי מ"ש נֶרְאָה דְאֲפִילוּ בְּגוֹנוּי דְסִימֵן מ"א כּו' פִּינֵן דַּעַכ"פ יָדוּעַ לְנוּ רֹבָא דְהִיתֵר' נִיגְהוּ שְׁפִיר בְטֵל הָאִיסוּר בְּגוֹנוּיָהוּ וְנִפְלְאֲתִי עַל הַחֻוֹת דַּעַת שְׁלֵא הַעִיר עַל הַש"ף בְּזֶה לְפִי סְבָרְתוֹ וּבָא עָלָיו מִצַּד אַחַר שְׁטַעַם עֲצָמוּ אִינוּ נִסְח' ע"י בְּיִשׁוּל וְלַעֲנ"ד אִין זֶה מְוֹכַרְח וּמ"ש דַּאֲלַת"ה א"כ אִיסוּר שְׂנַפְּל וְנִעְצָמוּ קַפִּיל' וְהִיא בּו טַעַם כּו' אִינְנוּ מוּכָן לִי דְמֵאן לִימָא לֵן שְׂזָה יִשְׁנוּ בְּמִצִּיאוֹת וְאִף אַת"ל דְּמִתְרַמִּי זִיקְמִין הִכִּי בְּאַמַּת תּוּלִין שְׁחֻתִּיכָה זֹה הִיתָה מְוֹטְעָמַת מְאֹד וְלִכֵּן עֲמַד בְּהַ טַעְמָה אִף אַחַר שְׁהַטְעִימָה הַתְּבַשִּׁיל הָרַאשׁוֹן אֲבָל סַתְמ' דְמִלְתָ' אִין בְּהַ פַּח לְהַטְעִים יוֹתֵר מִנ"ט כְּמוֹ שְׁשִׁיעוּרוֹ חַז"ל וְאִם נֹאמֵר שְׁיִכוּל לְהַטְעִים פְּמָה חֻתִּיכוֹת בּוֹאח"ז אִף בְּחֻתִּיכָה א' גְּדוּלָה שְׂיֵשׁ בְּהַ ס' וְנִגְעָה בְּהַ הַרְבֵּה פְעָמִים בְּכַמָּה מְקוּמוֹת בְּחֻתִּיכָה וְנִימָא שְׁהַאִיסוּר נָתַן בְּכָל פְעַם טַעַם אַחַר טַעַם עַד שְׁיִוְרָגֵשׁ הַטַּעַם בְּחֻתִּיכָה וּבְשִׁבִיל שְׂנַחֲתִיכָה לְחַלְקִים לֵא גֵרַע אִי לֵא אֲמַרִינֵן חַנ"נ וְכָל שְׂאִינְנוּ בַּב"א אֲפִילוּ בּוֹא"ז אִינוּ: גַּם מ"ש שְׁם עַל מ"ש הַש"ף דְּלֵא אֲמַרִינֵן מַה שְׂנַכְנַס בְּסַפֵּק כּו' מְשׁוּם דְהוּא מִין בִּשְׂא"מ הֵא לְפִירוּשׁוֹ הָאִיסוּר רַק מְשׁוּם בְּלוּעַ וְהַבְּלוּעַ מִב"מ הוּא נִפְלְאֲתִי מְאֹד דְכּוֹנֶנֶת הַש"ף פְּשׁוּט מְאֹד דְלֵא תִימָא דְכָל שְׂנַכְנַס בְּסַפֵּק כּו' אִם פֶּן הָוִי פְּאָלוּ הֵם חֻתִּיכָה אַח' וְאִין פֶּאן אִיסוּר מְשׁוּם נ"ט פְּלֵל שְׁהָרִי יֵשׁ בְּכּוֹלָם בְּכַדִּי לְבִטֵל הַטַּעַם לְזֶה אָמֵר דַּז"א דְבָמִין בִּשְׂא"מ דְהַאִיסוּר מְשׁוּם דְיִהִיב טַעַם' לֵא אֲמַרִינֵן הִכִּי שְׂפּוֹלָם מְצַטְרָפִים לְבִטֵל וּמִמִּילָא אוֹתָהּ חֻתִּיכָה שְׂנַגַע בְּהַ הָאִיסוּר וּקִיבְלָה טַעַם נֶאֱסֵרַת וְנַעֲשֶׂה נְבִילָה וְאוֹסְרַת הַשְׂאָר וְזֶה פְשׁוּט וְעֵינֵן בְּכַר"ח הַלְכוֹת פֶּסַח סִימֵן תַּמ"ז ס"ק ג' מַעֲשֶׂה שְׂנַמְצָאֵת חֻלָּה אֲחַד מִהַמְצוֹת כּו' וּפְסַקְתִּי דַּחַד בְּתַרִי בְטֵל כּו' וְיִפְהַ הוֹרָה כּו' ע"ש וְעַכ"פ מִבְּנֹאֵר מִמ"ש דְבִרְוּבָא דְאִיתָ' קָמֵן אִם כ"א בְּסַפֵּק מ"מ פִּינֵן שְׂאִם הִיא מְפִירוּ הִיא זוֹרְקוּ וְהַשְׂאָר מוֹתֵר שְׁפִיר מוֹעִיל בְּיִטוּל וְאִם פֶּן בְּהַ דַּה' שְׂנַתְעַרְבוּ כּו' דְוַדִּאי אִיפָּא הִיא רֹבָא

דְּהִיתָר' לְפָנֵינוּ שְׁפִיר הָיָה מְקוֹם לֹמֵר דְּבִטֵל בְּרֹנָף' אִף זֶה יָמִים כְּבִיר שְׁעַמְדָתִי בְּזֶה וּבִיארָתִי הִפְלַע לְנִכּוֹן אֵין פֶּאן מְקוֹמוֹ: וְדֹאֲתָאן עֲלֵהּ בְּנִידוֹן דְּטִלְאִים דְּנֹדָאִי אִיפֵא רֹנָפֵא דְּהִיתָר' וְאִפֵּ"ה לֹא מְבִטְלִינוּ לִיה נֹרָא' לֵעֲנֵ"ד לְפִי מ"ש הֶר"ן הִטְעַם דְּדָבָר שְׁיֵשׁ לוֹ מִתִּירִין לֹא בְּטֵל מִשׁוּם דִּר"י סוּבְר מִב"מ לֹא בְּטֵל וְיִלְיָף מִן לְקַח מִדָּם הֶפֶר וּמִדָּם הַשְּׁעִיר וּס"ל דְּאֲזִלִּין בְּתֵר שֵׁם הָעֶצֶם וְרַבָּנָן ס"ל דְּגַם זֶה מִיִּקְרִי מִין בִּשְׂא"מ מִשׁוּם דְּהָאִי אִיסוּר וְהָאִי הִיתָר וְהִלְכָהּ בְּדָבָר שִׁיל"מ וּבְמִינוּ פִּינוּ דְּשׁוּה בְּשֵׁם הָעֶצֶם וְגַם אִינוּ אִיסוּר גְּמוּר שְׁהָרִי יֵשׁ לוֹ מִתִּירִין גַּם לְרַבָּנָן לֹא בְּטֵל וּלְפִי זֶה א"ש בְּהָא דְּטִלְאִים פִּינוּ דְּהֵם מִב"מ בְּשֵׁם הָעֶצֶם וְגַם פְּוֹלָם נִכְנָסוֹת בְּסִפְקֵי אִיסוּר גַּם רַבָּנָן מוֹדִים דְּאִין פֶּאן בִּיטוּל (וּמ"מ בְּהָהּ דֵּה' שְׁנַתְעָרְבוּ עוֹרוֹת פְּסָחִיהוֹן לִיכָא לְתִירוּצֵי בְּהָא דֹאֲע"ג דְּהֵתָם נְמִי כָּל חַד סְפִק אִיסוּר הוּא מ"מ אֵין זֶה מִצַּד עֶצְמָם דְּהָא הֶרֶב בְּנֹדָאִי מְוֹתָר רַק אֲנִי הוּא דְּמִסְפְּקִינוּ לֵה לְמַלְתָּא מְחַמַּת חֶסְרוֹן יְדִיעַתִּינוּ אִיזָה הִיא אֲבָל מ"מ אִינָם שְׁוִיִּים בְּכַמוּתָם בְּשֵׁם דְּהָאִי אִיסוּר וְהָאִי הִיתָר וְאִין חֶסְרוֹן יְדִיעַתִּינוּ מִזִּיק בְּזֶה מִשְׂא"כ בִּנ"ד בְּהָהּ טִלְאִים שְׁבָאָמַת כָּף הִיא שְׁפָוֹלָם שְׁוִיִּים בְּשָׂמָא וְעַל כ"א מֵהֵם חָל שֵׁם סְפִק אִיסוּר וְלָכֵן אִפִּי' רַבָּנָן מוֹדוּ בְּהָא דִּמְב"מ מִיִּקְרִי) וְזֶה נִרְאָה לֵעֲנֵ"ד פְּוֹנָת הַתּוֹסְפוֹת בְּסוּף מְעִילָה שְׁהִקְשׁוּ דְּלִבְטֵל בְּרֹנָפֵא וְנִרְאָה מְדַבְרִיהֶם דְּקוֹשְׁיָתָם אֵהָא דְּנִפְלֵ אֲחַד לְתוּף הַפִּיס הֶקְדָּשׁ וְלֹא אֵהָא דְּאוּמֵר סְלַע שְׁבִפִּיס יֵהָא הֶקְדָּשׁ דְּאֵהָא לֹא קִשִּׁי' לֵהוּ פִּינוּ שְׁפָל א' מִהֶסְלָעִים שְׁבִפִּיס נִכְנָסוּ בְּסִפְקֵי אִיסוּר לֹא מֵהִנֵּי בִיטוּל וְעִיִּין בְּפִלְתִּי סִי' ק"ב שְׁהִקְשָׁה עַל הַכ"מ שְׁפִתָּב דְּהָיִי דְּשִׁיל"מ וּלְפִי מ"ש לֵק"מ דְּעַל הָאוּמֵ' סְלַע בְּכִיס יֵהָא הֶקְדָּשׁ בִּלֹּא"ה לֵק"מ דְּכָל הֶסְלָעִים בְּסִפְקֵי אִיסוּר וְאִין מְבִטְלִין זֹא"ז וְאִין קוֹשְׁיָא רַק עַל פְּרוּטָה שֶׁל הֶקְדָּשׁ שְׁנִפְלֵ לְתוּף הַפִּיס וּבְזֶה שְׁפִיר הָיִי דְּבָר שְׁיֵשׁ לוֹ מִתִּירִין: וּבְזֶה מִיִּנְשָׁב ג"כ מֵהִקְשָׁה הַמְשָׁנָה לְמַלְהָ בְּהִלְכֵ' מְעִילָה מֵהָא דְּלֹא הָיִי שׁוֹפְרוֹת לְקִינֵי חוּבָה דְּלְפִי מ"ש פִּינוּ דְּהַמְעוֹת מְעוֹרָב נוֹפֵל הַסְפִּק בְּכָלְלוֹת עַל כָּל הַמְעוֹת שְׁבִשׁוּפֵר וְאֲכַל ד' זוּזֵי מְסִפְקִינוּ בְּדָמֵי חֲטָאת שְׁמָתוֹ בְּעֵלִי' וְא"כ ל"ש פֶּאן בִּיטוּל בְּרוּב וּבְזֶה נִדְחָה גַּם כֵּן מ"ש בְּשֵׁם הַגָּאוֹן מְהֶר"י אֶלְפִנְדֵרִי ז"ל מִמ"ש רִש"ל בְּסוּף ב"מ פִּינוּ דְּתִיקְנוּ לוֹ ד' זוּזֵי כו' וּמֵהָא דְּפָרְק וּנְלֵד חֲטָאת הַמְפָרִישׁ לְנִזְרֹתוֹ כו' ע"ש דְּכָל הַנֶּהָ אֵין לְהֵם בִּיטוּל מִטְעַם שְׁפִתָּבִיתִי שְׁהָרִי פְּוֹלָם הֵם בְּסִפְקֵי זֶה: אִף עַל הַמְשָׁנָה לְמַלְהָ שְׁהִקְשָׁה אֵהָא דְּשׁוֹפְרוֹת תְּמַהֲנֵי דְּמִלְבַד מ"ש לֵק"מ הֵתָם דְּלִיבְטֵל בְּרֹנָפֵא דְּהָא הִיא ר"י אֲמַר לֵה וְר"י לִית לֵיה מִין בְּמִינוּ לֹא בְּטֵל: וּלְפִי מ"ש יֵשׁ לִיִּישָׁב דְּבָרֵי הַרְמְב"ם דְּפִסְק הָהּ דְּשׁוֹפְרוֹת לְקִינֵי חוּבָה פְּרַבָּנָן וְהִקְשׁוּ עֲלֵיהָ דְּהָא קי"ל דְּאִין בְּרִירָה וּלְפִי מ"ש יֵשׁ לִיִּישָׁב דְּהַש"ס אֲזִיל אֶלְבִּיקָה דִּר"י דִּמְב"מ לֹא בְּטֵל אֲבָל לְדִידוֹן דְּקי"ל פְּרַבָּנָן שְׁפִיר בְּטֵל מִן הַתּוֹרָה וְאִף לְפִי מ"ש דְּכֵה"ג דְּהָיִי פְּוֹלָם בְּסִפְקֵי ל"ש בִּיטוּל מ"מ י"ל דְּהָיִי נוֹתְנִין פְּסָפִיהוֹן צְרוּרוֹת וּכְמַש"ל אוּ דְּלֹא ס"ל הָהּ סְבָרָא שְׁפִתָּבִיתִי דְּמְעוֹת הִפְלַע כְּמְעוֹרָב הוּא וְיִקְרִיב לְשֵׁם מִי שְׁהוּא אֵלֵא ס"ל כָּל אֲחַד עוֹמֵד לְעֶצְמוֹ וְא"כ שְׁפִיר שְׁיָהּ בִּיקָה בִּיטוּל אִף דְּאֲנִי לֹא יְדַעִינוּ אִיזָה הוּא אֵין חֶסְרוֹן יְדִיעַתִּינוּ מִזִּיק כְּמ"ש לְעִיל.

וְרִיאִיתִי בִיש"ש ב"ק שְׁפִתָּב ג"כ שִׁיל בְּהָהּ דְּקִינֵין דְּמִדְּאוּרִיִּית' בְּרֹנָפֵא בְּטֵל וּבְדַרְבָּנָן יֵשׁ בְּרִירָה וְתִהִי בִיקָה פִּינוּ דְּעַכ"פ יֵשׁ פֶּאן אִיסוּר וְדָאִי אֵלֵא דְּבִטֵל מִן הַתּוֹרָה אֵין לֹמֵר בְּרִירָה דְּגִרְע מְדַבֵּר שְׁיֵשׁ לוֹ עִיקָר מִדְּאוּרִיִּית' ע"ש וְלֵעֲנֵ"ד מִשׁוּם הָא לֹא אִרְיָא דְּאִיכָּ' לְמִימֵר דְּהַרְמְב"ם סוּבְר פְּסָבֵר מִהֶרִי"ט בְּשֵׁם הַרְשָׁב"ץ שְׁהִבִּיא הַמ"ל בְּהִלְכוֹת מְעִילָה דְּס"ל דְּמְעוֹת הִיתָר שְׁנַתְעָרְב בְּהֵם מְעוֹת אִיסוּר בְּטֵלִין חַד בְּתִירֵי פְּדִין יְבִשׁ בְּיָבֵשׁ וְלֹא ס"ל

דמטבע חשיב ולא בטל או דס"ל פסברת או"ה שהבאתי לעיל דכל שהאיסור בא אחר התערובות שפיר מבטלינן ליה ול"ח לדבר חשוב וחר"ל וא"כ אין אנו צריכין בזה לדון ברירה כלל דאף בלא בירור ד' זוזי שפיר מותר להקריב מטעם ביטול: ובמ"ש מדוקדקים דברי מהרש"ל ביש"ש שם שמתחלה הקשה אהו דטלאים על פסק הרמב"ם ושוב אח"כ הביא דברי הרמב"ן בהו דקיניו והקשה עליו וכתב דאף שי"ל דכינן דמן התורה חז בתרי בטל כו' ולכאורה אהו דטלאים דמייתי מעיקרא הו"ל לתרץ ולומר כינן דמן התורה חז בתרי בטל כו' אף לפי מ"ש א"ש דהתם גבי טלאים אין מקום כלל לתירוץ זה כינן שפולס נכנסין בספק איסור משא"כ בהו דקיניו דאע"ג דאנן מספקינן במלתא מ"מ הם בכמותם ההיתר שלהם מבנוך וכשאר ביטול דעלמא דחז בתרי בטל: ועיינתי בתשובות מהרי"ט ח"א סימן ה' וראיתי שכתב על דברי הרשב"ץ שטעם הביטול לא בריר' ליה דבשלמא לענן איסור שייך ביטול שאם היינו מפירין חתיכת האיסור היינו אוסרים אותה והיה השאר מותר אבל הכא במעות ל"ש הא דבכל חדא וחדא יד פולס שנה ויש לשמעון חלק בה ואפי' היינו מפירים שאין זה מטבעו של שמעון מ"מ הם פשוטפים בכל המעות והא מטי ליה הנאה ובענן הנאה ל"ש ביטול כל דמתנהי כו' ע"ש דבריו מורים כמ"ש ומ"ש והא מטי הנאה מינ' כו' נראה דהוא עוד טעמא דלא מהני ביטול בזה: ואמנם פדי ליישב דעת הרמב"ם בהו דטלאים ושפירות שפירא מדבריו דיש ברירה ולענן אינה שארצה אגרש וגם מה היא באותן הימים נראה מדבריו דאין ברירה אפשר לומר דהרמב"ם לשיטתו אזיל דס"ל ספק דאורייתא מדאורייתא לקולא אף מדרבנן לחומרא ובספק איסור פרת מה"ת לחומרא: ולפי"ז א"ש בהו דטלאים דאע"ג דהוא דאורייתא מ"מ אף בלא ברירה אם באנו לדון על כל א' בפ"ע ספיק' הוא ומדאורי' לקולא ואף את"ל דבכה"ג שפולס קרבים לגבי מזבח הוי פאכילת אדם אחד דבדאי חז מינייהו איסורא הוא אין להקל מ"מ אם לוקח א' ושחטו לצורכו שוב השאר מותרין מדאורייתא מספיקא אף אי לא אמרינן ברירה וכן בהיה דשפירות דאף בלא דין ברירה אין פאן רק ספק ואינו רק מדרבנן לחומרא' ושוב בדרבנן אמרינן ברירה משא"כ בהו דלאיזה שארצה אגרש ואינך דהוי ספק פרת ומדאורייתא לחומרא ובדאורייתא לא אמרינן ברירה ומה שלכאורה צ"ע בזה יש ליישב ולקצר אני צריף: ועוד נלענ"ד ביישוב דברי הרמב"ם עפ"י מה דלכאורה צ"ע בהו דפריה הש"ס בבכורות ואי אמרת יש ברירה נברור כו' הא קאי התם למ"ד ותרונייהו מודים דגדיים נגד טלאים אין אומרים זהו חלקו המגיעו רק בגדיים נגד גדיים פליגי ואיך מקשה עלה ממתני' דתמור' דהא טלה וכלב שני מינים הם וכן מבואר בתגיגה דף כ"ה דמייתי התם פלוגתא דחבר וע"ה שירשו את אביהם כו' לא יאמר טול אתה חטים ואני שעורים ופירש"י והתוספות שם דבתרי מינים לא אמרינן ברירה: ומצאתי להרשב"א בקידושין שכתבו שם אהו דמייתי רבא להוכיח דירושית הגר דרבנן ממתני' דגר ועפ"ם כו' דא"ל הטעם משום ברירה דמעות וע"ה תרי מינים גינהו והקשה ע"ז מסוגיא דתמורה וכתב דאפשר רבא סבר בשני מינים אין ברירה והיה מתני' כפשוטא מפרש לה אפילו לא שני פלפא טפי ע"ש וזה תימא לפענ"ד דהרי הסוגיא מפורשת בבכורות דמקשה ממתני' דתמורה אמ"ד דסובר יש ברירה בחד מינא ובתרי מינים מודה: ואמנם לולי דברי חדשו דהרשב"א י"ל היה נלענ"ד מאן דקא מותיב שפיר מותיב לפום מה דס"ל בחד מינא

בְּרִיָּה אֶף בְּתָרֵי מִיָּנָא לֹא אֶמְרִינן בְּרִיָּה בְּשׁוּם לֵב אַהָּא דְפָרִיף וְנִבְרֹר הֵף דְלֵהֲדֵי פֶלֶב
כּו' וְלִכְאוּרָה קֶשֶׁה פִּינּוּ דְהֶשֶׁת' קִינִימִינוּ דִּישׁ בְּרִיָּה א"כ א"צ לְבָרֹר חֵד מִינִינְיָהוּ שְׁהָרֵי
אֲנוּ אוֹמְרִים הַנְּבָרֵר הַדְּבָר לְמַפְרַע שְׁזָהוּ חֵלְקוּ הַמַּגִּיעַ מִשְׁעָה רֵאשׁוֹנָ' א"כ מְעוֹלָם לֹא נָפֵל
לְגוֹרְלוֹ מַחִיר פֶּלֶב פֶּלֶל שְׁהָרֵי לַהֵף מ"ד דִּי"ב אִין חֶשֶׁשׁ שְׁהַחֲלִיפוּ חֵלְקָא זֶה בְּזֵה אֶלְא
אֶמְרִינן שִׁכ"א נָטַל חֵלְקוּ הַמַּגִּיעוּ וצ"ל דְנֻדְאֵי אֵי אֶפְשָׁר לֹאמַר בְּטֻלָּה שְׁנָטַל זֶה פִּנְגָּד הַפֶּלֶב
דְּהַנְּבָרֵר הַדְּבָר דְהָא תָרֵי מִינִים נִינְהוּ וּא"א לֹאמַר זֶהוּ חֵלְקוּ הַמַּגִּיעוּ דְגַם מ"ד דִּי"ב מוֹדָה
בְּזֵה וּא"כ עכ"פ יֵשׁ פֶּאן טֻלָּה אֶחָד שְׁהִיא מַחִיר פֶּלֶב אֶלְא דמ"מ פָּרִיף שְׁפִיר לְמ"ד דְבַחֲד
מִיָּנָא י"ב דְהָא מְצִינן לְהַתִּיר שְׁאָר הַטֻּלָּאִים פֶּשְׁנִבְרֹר חֵד דְהָא תַעְרֹבוֹת טֻלָּה זֶה בְּתוֹף
שְׁאָר הַטֻּלָּאִים חֵד מִיָּנָא הוּא וְשְׁפִיר אֶמְרִינן בְּרִיָּה: וְכֹדֵי לִינְשַׁב דַּעַת הַרְשָׁב"א הִיָּה אֶפְשָׁר
לֹאמַר דְהַרְשָׁב"א סוֹבֵר פֶּקוּשִׁית הַתּוֹסְפוֹת דְתַמּוּרָה דְבַכָּה"ג לֹא שְׁיָיְדוּ בְּרִיָּה שְׁהָרֵי הִיא
תַעְרֹבוֹ' אִיסוּר בְּהִיתַר וּע"כ דְקוּשִׁית הַש"ס הוּא דָאֵי י"ב א"כ הַחֲלֻקָּה הִיָּתָה אֶמְת
וְהַנְּבָרֵר שְׁזָהוּ חֵלְקוּ מִשְׁעָה רֵאשׁוֹנָה וּא"ל אִם פֶּן ל"ל לְבָרֹר דְהָא אֶף בְּלֹא בְּרִיָּה שְׁרֵי
וְכַמוֹ גַּבִּי גַר דָּאֵי לֹאֹ מִשׁוּם דְתָרֵי מִינִים נִינְהוּ ה"א דְשְׁרֵי מִשׁוּם בְּרִיָּה ס"ל לְהַרְשָׁב"א
דְלֹא דְמֵי דְחֲלִיפֵי אֲלִיל הַטַּעַם מִשׁוּם שְׁנִינְהוּ מַע"ז שְׁתּוֹפְסַת אֶת דְמִיָּה וְאֵי אֶמְרִינן בְּרִיָּה'
אִין פֶּאן תְּפִיסַת דְמִים פֶּלֶל מִשְׁא"כ בְּמַחִיר פֶּלֶב דְלֹאֹ מִשׁוּם הַנְּאָה אֶתִּינן עֲלֵהּ פֶּל שְׁזָה
לֹאֹחַ טֻלָּה נְגַד פֶּלֶב אַע"פ שְׁבַתּוֹרַת יְרוּשָׁה מ"מ זְכִיָּה זֹו שְׁזוֹכָה בִּירְוֶשַׁת הַטֻּלָּה מַחִיר
פֶּלֶב מִיָּקָרֵי וְנֶאֱסַר וְלִכְף צָרִיף לְבָרֹר חֵד וְהוֹעִילָה לוֹ בְּרִיָּתוֹ לְפִי שְׁבַדְעָתוֹ הִיָּה דְמָה
שְׁיִבְרֹר נְגַד הַפֶּלֶב זֶה יִהְיֶה תְּמוּרוֹתוֹ וְכַמ"ש הַתּוֹסְפוֹת בְּבַכּוֹרוֹת מִשְׁא"כ אִם נִימָא דְבַתְרֵי
מִינִין אִין בְּרִיָּה מָה הוֹעִיל דַּעַתוֹ דְאַפִּילוּ בְּאוֹמַר בְּפִי בְּשַׁעַת חֲלֻקָּה שְׁטֻלָּה זֶה הוּא חוֹלֵק
נְגַד הַפֶּלֶב לֹא מְהִי דְהָא בְּשַׁעַת מִיתָה לֹא הִיָּה מְבַרְרַר וְהִיא מַחִיר פֶּלֶב הִנֵּי מִשׁוּף וְאֶתִּי
בְּכוֹלְהוּ טֻלָּאִים שְׁפִנְגָּדוֹ וְבִרְיָתוֹ דְעַכְשָׁיו לֹאֹ פְלוּם הוּא אֶבֶל אִם בְּתָרֵי מִינִים יֵשׁ בְּרִיָּה
א"ש דְעִיקַר הָאִיסוּר עַל שַׁעַת חֲלֻקָּה לְפִי שְׁהוּא חוֹלֵק בִּירְוֶשָׁה טֻלָּה נְגַד הַפֶּלֶב וְשׁוֹב
שְׁפִיר מְהִי דַּעַתוֹ עַל הַטֻּלָּה שְׁיִבְרֹר וְאֶמְרִינן הַנְּבָרֵר הַדְּבָר לְמַפְרַע שְׁחֲלֻקָּה זֹו הִיָּתָה
מִשְׁעָה רֵאשׁוֹנָה מִשַׁעַת מִיתַת אֲבִיהֶן וּא"כ שְׁפִיר הוֹכִיחַ הַרְשָׁב"א מְזָה דְבַתְרֵי מִינִים נְמֵי
יֵשׁ בְּרִיָּה: וְמָה שְׁהַקְשִׁית מְהָא דְהַסּוּגָא אֲזֵלָא הַתָּם לְהַנְדֹּף דְסוֹבְרִים דְגַדְיִים נְגַד תְּנִישִׁים
אִין בְּרִיָּה אֶפְשָׁר לֹאמַר דס"ל לְפִי מָה דְקִי"ל בְּדָבָר שְׁיֵשׁ בּוֹ דִין חֲלֻקָּה חוֹלְקִין וְבִאִין בּוֹ
דִין חֲלֻקָּה אֶמְרִינן גִּוֹד אוֹ אֶגְוֹד וּלְפִי"ז בְּהָא דְגַדְיִים נְגַד תְּנִישִׁים אִין אוֹמְרִים זֶה חֵלְקוּ
הַמַּגִּיעוּ דְהָא יֵשׁ בּוֹ פְדֵי חֲלֻקָּה שְׁזָה יִטּוֹל מַחְצִית גַּדְיִים וּמַחְצִית תְּנִישִׁים וְזֶה יִטּוֹל
הַמַּחְצִית וּבְשַׁעַת מִיתָה לְהַכִּי קָאֵי וְמָה שְׁחֲלֻקוּ אִם"כ גַּדְיִים נְגַד תְּנִישִׁים יֵשׁ עֲלֵיו דִין קַנְיָן
מִשְׁא"כ בְּטֻלָּה וְכָלֵב שְׁאִין כ"א בְּפִנֵי עַצְמוֹ עוֹמֵד לִיחְלֵק אִם פֶּן מַעֲיָקְרָא קָאֵי לְהַכִּי שְׁפֵל
אֶחָד יִטּוֹל מִין אֶחָד לְחֲלֻקָּה וְשְׁפִיר פֶּתַב הַרְשָׁב"א דְלִרְב' ע"כ ס"ל דְאֶף בַּכָּה"ג נְמֵי אִין
בְּרִיָּה בְּתָרֵי מִינִים דַּל"כ מָה הוֹכִיחַ מַע"ז דְהָא ע"ז לֹאֹ לְחֲלֻקָּה קָאֵי וּמַעֲיָקְרָא קָאֵי
שְׁאֶחָד יִטּוֹל אוֹתָהּ לְחֲלֻקָּה וּמַש"ה שְׁרֵי מִטַּעַם בְּרִיָּה וְאֶף לְמֵאֵי דְבַעֲי לְאוֹקְמֵי בְּמַסְכַּת
ע"א דָּף ס"ד דְמִיָּרֵי בַע"ז הַמַּתְחַלְקוֹת לְפִי שְׁבַרְיָה מְפֵל מְקוּם לֹאֹ לְשַׁבְרֵיהָ קִינֵמָא שְׁהִיא
נְמַפְרַת בְּיוֹתַר כְּשִׁהִיא שְׁלִימָה וּמ"מ אִינוּ רוּצָה בְּקִיּוּמוֹ דְמִיָּרֵי שְׁנוּטַל פְּחוֹת מְשׁוּנָ'
כְּשִׁהִיא שְׁלִימָה רַק נְגַד שְׁבוּרָה וְכַמ"ש דוּדֵי ז' הַגָּאוֹן בַּעַל ת"ח ע"ש וּבְזֵה א"ש
שְׁהַרְשָׁב"א רוּצָה לְהַכְרִיחַ מְסוּנְגֵי דְתַמּוּרָה דִּישׁ בְּרִיָּה בְּתָרֵי מִינֵי וְכַתַּב דְשְׁמָא רַבָּא סוֹבֵר
כּו' וְהָרֵי עֲדִינן וְקוּשָׁה עֲלִינוּ מִמַּתְנֵי דְדְמֵאֵי אֶסּוּגֵי דְתַמּוּרָה דְהָא בְּמַתְנֵי אִית' לֹאֹ יֵאמַר

טול חטים ואני שעורים והרשב"א גופי' הביאה שם ולפי מ"ש א"ש דחטים ושעורים
פינו דיש דין חלוקה בכ"א בפ"ע לכה לא אמרינו שייבבר זה נגד זה אלא דיינינו פאלו
בשעת מיתה זכה כ"א במחצה אבל מ"מ צ"ע על הרשב"א דל"ל לדחוק' דשמא רבא
סבור כו' דדלמ' גם רבא מודה דבתרי מיני' כה"ג שאין בו דין חלוקה יש ברירה ודייק
מלתא דירושית הגר מדרבנן מהא דלא יאמר טול אתה יי"נ ואני פירות דהני תרנונייהו
בני חלוקה נינהו ודמי לגדלים ותיישים דאין ברירה וע"כ דשרינו מטעם ירושת הגר
דרבנן ואפשר פינו דרבא נקט בלישג' חליפי ע"ז קשקיל אלמא דמריש' דמתני' דמירי
בע"ז קא דייק למילתי' וצ"ע כנלענ"ד למשפוני' נפשינן על מאור עיינו הרשב"א ו"ל
דלא ליהוי שמעתתי' מרפסין איגרון: אמנם בשיטות הרמב"ם י"ל דמפרש מלת' כפשט'
דהש"ס קשי' ליה דהא ה' ברירה דבין הטלאים חד מינא והנה לכאורה קשה בהא דפרי'
למ"ד יש ברירה ונברור דהא אף למ"ד אין ברירה נמי קשה לפי מ"ש התוס' והרשב"א
בגטין דכיון דאין ברירה יש להסתפק שמא הגיע לו כל חלקו של נכרי או חצי' ע"ש
ולפי"ז נראה פשוט דלה' מ"ד נמי עכ"פ לא יצאנו מידי ספק דשמא זהו חלקו המגיע
כמו שאנו מסופקים שמא נטל כל חלק הע"ז כמו כן י"ל שנטל חלקו המגיעו אלא דלמ"ד
יש ברירה אמרי' הוברר הדבר ולמ"ד אין ברירה לא הוברר אבל עכ"פ לא יצא מגדר
הספק ולפי"ז גם למ"ד אין ברירה נברור חד ונשתרי איך מטעם ס"ס ספק שמא זהו
חלקו המגיעו ואת"ל שאין זה חלקו ויש פאן מחיר פלב מ"מ שמא אותו שנטל הוא ה'
דלהדי פלב ואינה נשתרי ואין זה ענין לה' דספק אחד בגופו ואחד בתערובות פינו
שמעולם לא הוברר הספק על גוף א' בפ"ע כ"א בתערובת נולד גם הס' הא' שמא יש
פאן מחיר פלב או אין פלל ואע"ג דבשני מינין אין ברירה מ"מ הא ה' דאין ברירה אינו
רק ספיק' ולשיטת רש"י שם ניחא דלעולם יש פאן תערובות מחלק חבירו ובכל חטה
אמרינו חצי' טבל וחצי' חולין וה"נ חצי טלה אחד עכ"פ מחיר פלב הוא דהיינו מחצית
הפלב שנטל חבירו אבל לשיטת התוס' קשה וצ"ל דלשיטת התוס' אי אין ברירה פשט
הספק בכולו ואנו רואין הפל פאלו בלול ומעורב יחד וכמו שי"ל שפל מה שפידו הוא
חלקו וביד חבירו הוא שלו או להיפך כמו כן י"ל בגוף הטלאים והפלב ג"כ שזה יש לו
חלק בכל טלה שפיד חבירו ונגד זה הגיע הפלב לחלקו וא"כ מחיר הפלב משוה ואתי
בכולהו וא"כ איכ' נמי ס"ס להיפך לחומר' דבכל חד איכ' למימר שמא זהו נגד הפלב
ואת"ל שאינו כולו מ"מ דילמ' מחציתו או שלישי נגדו והלכה א"ש למ"ד דסובר א"ב:
אך קשה דא"כ מאי פרי' למ"ד די"ב נברור דהא בב' מינים לא אמרי' הוברר וא"כ יש
ספק דלמא הפלב משוה ואתי בכולהו וצ"ל דנדאי אי בכל דוכתי אין ברירה שפיר אמרינו
דלמא משוה בכולהו משא"כ אי יש ברירה רק דבתרי מינים לא אמרינו ברירה ותינו
מטעם דמסתמא יחלקו מפל מין א"כ אין הספק נופל על פל הטלאים דהא מה שיש פנגדו
במינו אמרינו ברירה רק על חד מנייהו אמרינו שייחלקו ביניהם אותו ואת הפלב ומספקא
לו הי מנייהו וע"ז פרי' ונברור: ובזה א"ש מה שהקשיתי לעיל דאף למ"ד אין ברירה
קשה ליבטל ברובא דז"א דלמ"ד אין ברירה פל הטלאים אסורות דלמא יש בהם
תערובות הפלב אף דאפתי קשה דמאי אמר ונברור דל"ל לברורי נימא דבטל ברובא
כמש"ל דהא לדיד' אין פאן חשש רק בחד וא"ל כמש"ל פינו דכולם בספק אין מועילין
לבטל ז"א פינו דיש ברירה רק בתרי מינים אין ברירה א"כ עכ"פ לא נאסר רק אחד

מָהֶם וְהוּא בְּרוּר וְעוֹמֵד לְעֶצְמוֹ בְּתוֹךְ הַתַּעֲרוּבוֹת שֶׁהָרִי פִּשְׁאָנוּ מְבַרְרִים אוֹתוֹ וְלוֹקְחִין אוֹתוֹ מִבְּיַנְיָהֶם אָנוּ אוֹמְרִים זֶהוּ הַמַּגִּיעוֹ מִשְׁעָה רֵאשׁוֹנָה נֶגֶד הַפֶּלֶב.

וְכִינֵן שֶׁהוּא מְבֹרָר וְעוֹמֵד בְּמִקוּמוֹ שֶׁפִּיר יֵשׁ לוֹ לְהִיּוֹת בְּטֵל בְּשִׁאָר דֹּאע"פ שִׁאָנוּ מְכַנֵּין גַּם הַשִּׁאָר בְּסִפְקָ שֵׁם אִיסוּר מִחֲמַת חֶסְרוֹן יְדִיעַתֵּנוּ פְּכַר פְּתִיבִי דְחֶסְרוֹן יְדִיעַ' אִינוּ מְזִיק פְּלוּם וצ"ל כִּינֵן דְּבִאֲמַת יֵשׁ בְּרִירָה אִין לְנוּ לְבַטְלוֹ בְּרוּב דְּהוּי פֶּאֶפְשֶׁר לְהַפִּיר הָאִיסוּר וְלְהַסִּירוֹ מִשֵּׁם דְּלֹא בְּטֵל.

וְכֵן ג' פְּתַב הַמ"ל בְּהַלְכוֹת מְעִילָה וְכֵן עֲדִיף טְפִי: וְעַתָּה נִחְזִי אָנּוּ לְהַרְמֵב"ם דְּפוֹסֵק אִין בְּרִירָה וּבְדַרְבְּנֵן יֵשׁ בְּרִירָה אִין מְקוּם לְאַסוֹר הַטְּלָאִים מְסַפֵּק דְּלֵמָא מְשִׁיף בְּכוּלְהוּ דְּלִדִּידֵן דְּמִסְפָּקָ לֵן מְיֻלְתָּא אִי י"ב אוֹ א"ב א"כ יֵשׁ פֶּאֶן ס"ס דְּיֻלְמָא יֵשׁ בְּרִירָה וְאֵת"ל אִין בְּרִירָה מ"מ עֲדִינֵן יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק שִׁמָּא הָד טְלָה לְבַד הוּא מְחִיר פֶּלֶב כַּמֶּש"ל וְאָף דִּי"ל דְּהוּי פֶּשֵׁם אוֹנֵס חַד הוּא וְחַד סְפִיקָא חֲשׁוּב אִם שִׁאָר הַטְּלָאִים פְּתִיב בְּהוּ מְחִיר הַפֶּלֶב אוֹ לֹא מ"מ אִין זֶה רַק סְפִיקָא וּמְדַאוּרִייתָא לְקוֹלָא אָף אִם הֵינּוּ אוֹמְרִים אִין בְּרִירָה וְכִינֵן שֶׁפֶן שׁוּב הָוִי רַק דְּרַבְנֵן וְשִׁפִּיר אֲמַרִּינוּ בְּרִירָה וּלְכַד פֶּסֶק הַרְמֵב"ם דְּנִבְרָר חַד אַע"ג דַּס"ל דְּבַדְאוּרִייתָא א"ב: וְדַע שֶׁיֵּשׁ פֶּאֶן מְקוּם עִיוֹן גְּדוּל עַל הַתּוֹס' בַּע"ז דַּס"ג ד"ה פְּגוּן דְּקֵאִי בְּחֻצִירָה שֶׁכְּתִבוּ דְּבַטְלָה סְתָם וְקִיִּימוּ בְּחֻצִירָה אַע"פ שֶׁאִין יְכוּל לְדַחוּתָהּ לְטְלָה מִן הַשּׁוּק אַפ"ה אִין שֵׁם אֲתָנָן חַל אִפִּי לְמ"ד דִּישׁ בְּרִירָה אֲלֵא עַל הַמְבֹרָר בְּשַׁעַת בִּיאָה ע"ש וּלְפִי"ז תִּימָא דְּהָא אֲתָנָן וּמְחִיר מְחַד קִרְאִי נְפָקָא א"כ גַּם בְּמְחִיר בְּעִינֵן שֶׁאִין שֵׁם הַמְחִיר חַל אֲלֵא עַל הַמְבֹרָר בְּשַׁעַת מְחִיר וְא"כ צֵא וּפְרִישׁ מִתְּנִי דְּתַמּוּרָה דְּאֶסְרִינוּ לְהַנְדֵּי שֶׁכְּנָגֵד הַפֶּלֶב וּמְבֹאָר דְּאֶדְרַבָּה לְמ"ד א"ב א"ש טְפִי אַע"ג דֵּאִין מְבֹרָר אִיזָה הוּא הַמְחִיר וְלְמ"ד דִּישׁ בְּרִירָה דְּאֶמְרִינוּ נְבֹרָר כּו' קִשָּׁה דְּאִפִּי הָד חֲדָא לֹא נֶאֱסַר כִּינֵן דְּבִשַׁעַת הַמְחִיר לֹא הִי מְבֹרָר: וְלִכְאוּרָה הִי אֶפְשֶׁר לֹמַר דֹּאע"ג דְּלַעֲנֵן אֲתָנָן אִי אֲמַרִּינוּ אִין בְּרִירָה לֹא מִיְתַסַּר שֶׁאִנִּי הֵתָם דַּע"כ"פ אִין בְּכֻלָּל הָאֲתָנָן רַק טְלָה אֲחַד וְתוּ לֹא וְכִינֵן שֶׁלֹּא הַנְּבֹרָר לֹא חַל שֵׁם אֲתָנָן מִשָּׂא"כ גְּבִי מְחִיר אַה"נ אִם הִי עוֹמְדִים פְּמָה טְלָאִים בְּחֻצִירוֹ וְאָמַר לְחַבְרִירוֹ טְלָה אֲחַד יְהִי מְחִיר פֶּלֶב שֶׁלֶף לֹא מִיְתַסַּר אֲבָל בְּהָא דְּשִׁנִּי אַחִין שִׁירְשׁוֹ אִז אִי א"ב אֲמַרִּינוּ שֶׁמְחִיר הַפֶּלֶב פְּתִיב וְאֲתִי בְּכָל עֲשָׂרָה טְלָאִים וְהוּי פְּמְבֹרָר שֶׁהָרִי בְּכּוֹלָם אָנוּ אוֹמְרִים שֶׁיֵּשׁ בְּהֵם מְחִיר פֶּלֶב וְא"כ לְמ"ד א"ב א"ש וְלְמ"ד י"ב נְמִי א"ש כִּינֵן דְּבַתְרֵי מִינִים א"ב א"כ נְמִי אֲמַרִּינוּ דְּפְתִיב בְּכוּלְהוּ אֲלֵא דְּלִפִּי"ז קִשָּׁה מֵאִי פְּרִיב וְנִבְרָר חַד דְּהָא ע"כ לֹמַר שֶׁמְחַמַּת הַפֶּלֶב מְעוֹרָב בְּכָל הַעֲשָׂרָה מְשׁוּם דְּתַרִּי מִינִים נִינְהוּ וְמָה יוֹעִיל הַבְּרִירָה וְע"כ לֹמַר דֹּאע"ג דְּתַרִּי מִינִים וְא"ב מ"מ אִינוּ תּוֹפְסִים בְּכוּלְהוּ רַק דְּאֶמְרִינוּ דַּע"כ"פ מְחַצִּית הַפֶּלֶב הַגִּיעַ לְחַלְקוֹ וְנִטְלָה נִגְדוֹ מְחַצִּית טְלָה וְכַמ"ש רַש"י גְּבִי גְּדִיִּים וְתִיִּישִׁים וְא"כ הִדְרָא קוּשְׁנִי לְדוֹכְתָא דְּהָא בְּשַׁעַת הַמְחִיר עֲדִינֵן לֹא הַתְּבַרְרָה אִיזָה טְלָה הִיא וְאִין חַל עָלֵיו שֵׁם מְחִיר פֶּלֶב וּמֵאִין הַרְגָּלִים לְדַבֵּר לְהַחְמִיר בְּמְחִיר יוֹתֵר מִבְּאֲתָנָן וְצ"ע פְּעַת: וְהִנֵּה הַתּוֹס' בְּקִידוּשֵׁין פְּתִבוּ גְּבִי גַר וְע"א שִׁירְשׁוֹ כּו' דֵּאִין לֹמַר מְשׁוּם בְּרִירָה דַּא"כ אִפִּי בְּאֵ לְרִשׁוֹתוֹ יְהִי מוֹתֵר מֵה"ט וְזֶה תַּמּוּהָ דְּהָא אֶדְרַבָּא אִי יֵשׁ בְּרִירָה פִּשְׁיֵט' דְּבָאוּ בְּרִשׁוֹתוֹ אִיסוּר וּמְצִאֲתִי בְּחִדּוּשֵׁי מוֹהֲרֵי"ט שֶׁעֲמַד בְּזָה וְתִירֵץ בְּדוֹחֵק.

וְלַעֲנַד נְרָאָה בְּרוּר שֵׁט"ס הוּא בְּתוֹס' וְצ"ל אִפִּי נִשְׁתַּתְּפוּ יְהִי מוֹתֵר מֵה"ט וְאֵע"ג דְּאֶפְתִּי לֹא הוֹנְכַר הַבְּרִירָת' דְּנִשְׁתַּתְּפוּ מ"מ עֲלָה סְמִיב וְכֵן מְבֹאָר לְהַדְיָא בְּתוֹס' ע"ז דַּף ס"ד ע"ב

ד"ה תנ"ה ע"ש ונפלאתי על ד"ז הגאון בת"ח שם שכתב דאדרבה התוס' בקידושין כו' ונה תמוה דע"כ צריה להגיה בדברי התוס' כמ"ש והן הו דברי התוס' בע"ז.

שוב ראיתי בפ"י בקידושין שהרגיש במ"ש אלא שלא הביא דברי התוס' בע"ז ולכך לא נחית להגיה בתוס' דקידושין כמ"ש: והנה לכאורה הפשוט בכוננת דברי התוס' בקידושין וע"א שר"ל דמוכח מזה דהברייתא אתי כמ"ד א"ב.

ולפי"ז משמע מדבריהם דאי יש בריקה אף בתרי מינים אמרינן בריקה אף דמדברי התוס' בתגיגה מבואר דטעמא משום דבתרי מינים לא אמרינן בריקה. והנה שם בלשון התוס' דתגיגה ג"כ נראה שגפ"ל ט"ס וצ"ל וכן פירוש הוא עצמו משנה גר ונכרי כו' דא"ל בריקה ה"ם והוא ר"ת דאין לומר ע"ש ור"ל דמה"ט לא אמרינן בריקה משום תרי מינים אבל בחד מינא יש בריקה וע"ז הקשו וקשה למורי כו' ובזה מדוקדק תיבת ה"ם שכלאורה אין לו שחר ולפי מה שהגהתי א"ש וכן נראה ממ"ש התוס' שם וכ"ת דברבנן מודה ר"י דאית לי בריקה כו' ולכאורה קשה דמה יענו לההיא דגר וע"א דחליפי ע"א דאוריית' וא"ל שפוננתם לפי המסקנה דירושית הגר דרבנן ובדרבנן יש בריקה ז"א דלמסקנה לאו משום בריקה אקילו דאפ"י אי א"ב מ"מ שרי דהם אמרו שירוש את אביו והם אמרו שלא יזכה כ"א בדבר המות' וכמבואר בת"י הביאם אא"ז מהרש"א ז"ל ובאמת שזה מוכרח לפי מ"ש דבתרי מינים לא אמרינן בריקה והיינו אפ"י בדרבנן כדמוכח מהאי דחבר וע"ה וע"כ דאף למסקנא דירושית הגר דרבנן מ"מ טעמא לאו משום בריקה אלא משום דהם אמרו כו' ועיין בתוס' רי"ד שכתב ג"כ דטעמא דבב' מינים לא אמרינן בריקה ומדברי הריטב"א שם אין נראה כן ע"ש ואין להאריך: ועתה אני בא בדבריך שכתבת ללמוד מהך דתמורה לכלאים ולפי מ"ש ז"א דהתוס' בתמורה בחד מינא מיירי כמ"ש וצמר ופשתן תרי מיני נינהו ואפ"י בדרבנן לא אמרינן בריקה כדמוכח ממתני' דדמאי אמנם אפ"י לומר דאין לחלק בין חד מין לתרי מיני אלא לענין חלוקת רבושה ושוטפים פיון דיש קפידא בחפצים מי יקח זה ומי יקח זה דיינינן פאילו כ"א יש לו חלק בזה ובזה וע"י החלוקה באים לידי חליפין אבל לענין פלאים פיון דל"ש סברא דקפיד' וזה בא לברור החוט של פשתן מתוך הצמר שפיר דמי אי אמרינן בריקה אבל באמת ז"א דהא גוף סברת התוס' דתמורה היא כהלקתא בלא טעמא לפי הבנתך דאף אם יש איסור מיוחד בתוך התערובות סמיכין אברייה פשוט בתוך התערובות ולא בסבר' תלי' מלתא דאנה השפל שיגזור אומר דאחר התערובו' מסתמ' בורר האיסור מתוך ההיתר וע"כ לומר שפ"י קיבלו להתיר בכה"ג שהאיסור לא הי' מבואר בפ"ע א"כ אף בתרי מינא נמי נימא הכי וע"כ לומר שלא בא הקבלה שיש בריקה רק בחד מינא ולא בתרי מינא א"כ שוב אין לחלק בין יש קפיד' בין אין קפיד' ועוד נראה דאף אי נימא דהך מלת' דיש בריק' גזירת הפתוב הוא להתיר בכה"ג זה רק אי אמרינן בריקה מדאוריית' אבל אם בדאוריית' לא אמרינן בריקה כ"א בדרבנן פשיט' דלא מסתבר להתיר מחמת דברבנן יש בריקה פיון דמצד הסבר' לא מיסתבר פלל שנוכל לסמוך שלקח האיסור דא"כ אף בנוול קודם התערובות ניקום ונסמוך שבורר האיסור ואנן לא שרינן אלא בנפל לים כו' וכמש"ל אלא ודאי שז"א דלעולם אמרינן שמה שלוק' ממנו הוא לפי חשבון וא"כ עדיין האיסור מעורב עם ההיתר וגם כי אף בדאוריית' לא מסתבר שיהי' גזה"כ בזה להתיר בכה"ג ולא מצינו בשום מקום גזה"כ בזה.

אף בכוננת התוס' צ"ל כמ"ש דכל שנולד אחר התערובות ואין האיסור מיוחד שוב אמרינו דזה שפורר עתה הוא האיסור פיון דמעולם לא חל איסור על דבר אחר רק עתה הוכרר האיסור משא"כ היכ' שחל איסור על דבר מיוחד זהו בכלל הוכרר האיסור תחלה שהרי חל שם איסור על דבר זה אלא שמחמת שהיא מעורב אינו ניכר וכל הני דמיתתי התוס' אין האיסור מוכרר בפ"ע רק האיסור נולד בתוך התערובות ולא נתברר על איזה מהם חל האיסור ובכה"ג אמרינו ברירה והוכרר הדבר שמעיקרא הי' עומד לכך שיחול ע"ז שם האיסור ואע"פ שפשוטת לשון התו' אינו מורה פן מ"מ ברור לענ"ד שפוננתם כמ"ש: אמנם מה שצ"ע בלשון התוס' שם הא דמיתתי התם הו' דשני לוגין שאני עתיד להפריש ובאמת שם בלא"ה א"ש פיון שהוא אומר מה שאני עתיד להפריש אע"כ דע"כ אנו צריכין לומר לכשיפריש חלה התרומה למפרע שהרי הוא שותה מיד מ"מ פיון שלא קרא שם תרומה רק על זה שיפריש את"פ ממיל' דאין פאן תערובות איסור כלל וכן מבואר בירושלמי דדמאי גבי המזמין את חבריו כו' במה אנו קיימינן אם באומר מכבר מקשה המעורב הוא ואם באומר לכשישטה למפרע טבל שטה אלא באומר מכבר לכשישטה הרי מבואר דבכה"ג לאו משקה המעורב הוא כלל: ועוד קשה לפי תירוץ דכל שלא הוכרר האיסור מתחלה בפ"ע אמרינו ברירה א"כ למה באמת הוצרכו שיאמר שאני עתיד להפריש ותסגי לי שיאמר שני לוגין שבתוכו תרומה ולפי מ"ש החוות יאיר סי' קל"ג דבלח בלח ל"ש סברת התוס' דתמורה הני א"ש אלא שז"א לפי מה שהסברתי סברת התוס' דטעמייהו לפי שעדיין לא נתברר על איזה מהם חל האיסור עד שעה שמברר מועיל הברירה נראה דגם לח בלח שנייה למימר הכי וכדאמרנו בביצה שנים שלקחו בהמה ורחביות כו' חביות מותרת משום שהוכרר הדבר שזהו חלקו המגיעו וה"נ נימא הוכרר שזה החלק המגיע להתרומ' ואפשר דס"ל להתו' דה"נ דהני מהני אף בכה"ג רק דהתם בלא"ה צ"ל שאני עתיד להפריש פיון דבע"ש בה"ש מייירי ואסור להפריש נדאי ולכן לא הקילו אלא בכה"ג שאומר שאני עתיד להפריש דאם יאמר בסתם שני לוגין אילו תרומה הני כמפריש ואסור וכן מבואר בתוס' בכמה דוכתי וכו"ש דדמאי ואע"פ דהם פתבו דקביעו מקום חשוב פהפריש' היינו אם נימא דקביעו מקום מקום אכל אם נאמר דסגי בלא קביעות מקום רק שיאמר שני לוגין תרומה ממיל' דחשיב פהפריש מיד ואסור ועיין ברשב"א חולין דף י"ב בשם הרמב"ן דכשאומר שאני עתיד להפריש ויש ברירה מהני דכשמפרישו הוכרר הדבר למפרע ושיירה ניפרים למפרע אף על פי שלא הני ניכרת בשעת קריאה ושת' וראיתי בקצות החושן סי' ס"א שכתב דלפי סברת התוספות דתמורה סגי באומר שני לוגין בתוכו תרומה ולענ"ד ז"א כמ"ש גם מ"ש באומר שאני עתיד הני שירי' ניפרים למפרע משום ברירה פסברת הרשב"א משא"כ באומר שני לוגין בתוכו תרומה אין שירי' נכרים פיון שאין מוכרר בשעת הפרישה ולענ"ד ז"א דאם נימא פסברת התוס' דתמורה דאמרינו ברירה בכה"ג אף שאינו תולה בדעתו וכגון שהוא דתמורה ויומא א"כ אמרינו דזה דנוטל לשתות היא היין מבוררים ושני לוגין שישארו הם תרומה פשיטא דגם זה שירי' ניפרים מקרי ועדיף מינ' דהא שירי' ניפרים בשעת שתי' להרשב"א דנקיט במלת' באומר שאני עתיד להפריש היינו משום דלא קאי בשיטת התוס' דתמורה אלא ס"ל דכל שלא אמר שאני עתיד להפריש הני מדומע וכמ"ש דבמדו' הלח אפי' אומר לצפוניו כו' והביא שם הירושלמי

דדמאי ששהבאתי לעיל דאם אומר מעכשיו משקה מעורב הוא שותה משא"כ אם נימא דמותר לשותות מיד על סמך ברירה אף באומר מעכשיו שפיר מיקרי שיריה ניפרים גם ככה"ג דאין מעלת שאני עתיד להפריש להיות נקרא שירי' ניפרים כ"א בשביל שיתברר הדבר שאין התרומה מעורבת ומדומעת בתוך החולין והשתא דקיימינן בסברת התוס' בתמורה גם בשאינו אומר שאני עתיד כו' פן הוא שאין התרומה מעורבת ומדמעת אלא מה שישקח לשם חולין יהי חולין ומה שישקח לשם תרומה יהי תרומה ומיקרי שירי' ניפרים וזה ברור למענין וענין בריטב"א קידושין דף ק"ה וענין ברש"י ו"ל דעירובין גבי תרומת פרי הנה ומעשרותיו בתוכו קרא שם ומבואר דאף דב"ש אית לי ברירה מ"מ אסור לאכול ממנו רק דאדמי לחייב עלי' ע"ש וזה דלא פסברת התוס' דתמורה ואפשר דס"ל כמ"ש התוס' דלא אמרינן ברירה רק במתנה ומברר דבריו ולכך א"ש דבענין דוקא שיאמר שאני עתיד להפריש והתוס' בתמורה קיימא למ"ד דאמרינן ברירה בכל גונוי ודרך אגב ראיתי בקצה"ח שם שכתב דלר"מ דס"ל אדם מקנה דבר שלא פא לעולם ה"נ מהני פשאומר שאני עתיד להפריש ע"ש ולענ"ד ז"א דהא דמקנה דשלב"ל היינו שיחול הקנין לכשיבא בעולם דהא א"א לו לחול מיד כלל והא דאמרינן לכשאקחנה קנוי' לה מעכשיו פבר פי' התוס' דמהני לענין אם נקרא השטר או נאכד אכל נדאי דא"א לומר שינתחיל הקנין מיד רק שהוא מועיל לענין זה שיוכל לחול אח"כ משא"כ לענין ברירה דאנו צריכין לומר שחל מיד והוברר הדבר למפרע שהרי מיחל ושותה מיד וע"כ שהתרומה חלה מיד י"ל דאף למ"ד אדם מקנה דשלב"ל מ"מ הוברר למפרע וחל מיד זה לא אמרינן ואם לא היינו צריכין לומר הוברר הדבר למפרע רק שיחיל לכשיברור זה בנדאי אמרינן אף למ"ד אין אדם מקנה דשלב"ל כו' וכדמוכח מההוא דכל הנלקט כו' וכמ"ש הוא עצמו שם ובמ"א הארכתי בזה והבאתי מדברי הרבה פוסקים דכל שא"צ למפרע שפיר אמרינן ברירה: ונשוב אל הגדון שאנחנו עסוקים בו ליטב דעת הטור משום דברבנן י"ב הנה מלבד הני טעמי דכתבנא בלא"ה לא ידעתי מה הועלת בזה דהרי בלא"ה מלתא דפשיטא ספיקא דרבנן לקולא וע"כ דעיקר הקושני' על הטור דהאיך שרינן לי' לנתק בכדי לעשות ספק דרבנן בינדים וכ"כ בשו"ת נ"ב סי' מ"ג וא"כ מה יתן ומה יוסיף טעם ברירה בדרבנן הא טעמא דאמרינן ברירה בדרבנן משום דספק דרבנן להקל כמ"ש הר"ן פ' כל הגט וכ"כ הב"ש והפ"י וא"כ אין לנתק לעשות ספק דרבנן והא דאשפחו ברירה בדרבנן לא שיעשה פן במתפנין בכדי לסמוך אברירה אלא פגון ההיא דשנים שלקחו בהמה וחביות בשותפי' שהם חולקים ביניהם בכדי לקבל כ"א חלקו וממילא דסמכינן אברירותם פנין שהוא מלתא דרבנן והא דפריך ביומא ותמורה ונברור היינו אף לכתחלה א"ש בפשיטות דהתם קיימינן למאן דסובר ברירה אף בדאורייתא ובתורת נדאי איתנן עלה ופיר איכא למשרי אף לכתחלה משא"כ אי בדאורייתא אין ברירה רק בדרבנן והיינו מספק שוב אין מקום לעשות לכתחלה ובר מן דין נלענ"ד דאין להתיר מספק דרבנן לקולא עפ"י מה שכתב הש"ך סי' קי"ד דבאתחזק איסורא אסור אף בספק דרבנן ואין לה אתחזק איסורא יותר מזו שהיה נאסר משום פלאים ועכשיו אנו באים להתירו ע"י ניתוק: ובזה הנה אפשר ליישב מה שהשמיט הרמב"ם דינא דמר זוטרא ומ"ש הכ"מ דהרמב"ם לא גריס והלכתא הוא אמת נכון אף אפתי קשה דהא מר ברי' דר"א לא פליג אמ"ז בהא מלתא דאי נתקי שפיר דמי מדרבנן רק במה דס"ל דדוקא

בְּנִלְהוּ בְּעֵינָיו וּבָהָא פְּסָק הֶרְמֵב"ם כְּמַר בַּר ר"א דְּבַחַד סָגִי אוּ שׁוּעַ כּו' אֲבָל מ"מ מוֹדָה לַמ"ז בְּגוֹף הַדִּין דְּמַהֲנִי נִיְתַק בְּדַרְבְּנָן וּא"כ הו"ל לְהֶרְמֵב"ם לְאַתּוּנֵי הֵךְ דִּינָא בְּדַרְבְּנָן וְכֹן מְבֹאָר בְּחִידוּשֵׁי הֶרְשֵׁב"א רִישׁ יְבָמוֹת וּבִרְמֵב"ן בְּנֻדָּה דַּא"ש מִיְמָרָא דַּמ"ז דַּעַכ"פּ בְּעֵינָיו שְׂיִהְיֵן כ"א שׁוּעַ מְדַאֲרֵינִיתָא ע"ש וּלְפַמ"ש י"ל דְּהֶרְמֵב"ם סוֹבֵר דְּגוֹף דִּינָא דַּמ"ז דְּלֹא כְּהִלְכְתָא דַּמ"ז ס"ל דְּאַף בְּאַתְחִזֵּק אִיסוּרָא מְקִילִינוּ בְּסַפֵּק דַּרְבְּנָן וְכַר"מ דְּמַקְנוֹאוֹת כְּדַאיְתָא בְּעִירוּבֵין דָּף ל"ה מִשְׁא"כ לְמֵאִי דְּמִשְׁמַע מִש"ס דְּעִירוּבֵין דְּשְׁקִיל וְטָרִי אֲלֵיבְנֵי דַר"י וְהָכִי קו"ל בְּעֶלְמָא ר"מ וְר"י הִלְכָה כַר' יוֹסִי וּלְדִידֵין' בְּאַתְחִזֵּק אִיסוּרָא אֲזֵלִינוּ לְחוּמָרָא אַף בְּדַרְבְּנָן כַּמ"ש הֶרְשֵׁב"א בְּתַשׁוּבָה הִבִּיאוּ הַש"ף שָׁם וּלְכַף שְׁפִיר הַשְּׁמִיט הֵךְ דַּמ"ז וְאַעֲפ"י שְׁהֶרְמֵב"ם גּוֹפֵן' פְּסָק שָׁם כַּר"מ כַּמ"ש כָּל הָאַחְרוּנִים מ"מ הָרִי הֶרְמֵב"ם סוֹבֵר דְּבָאָב הַטְּוֹמָאָה מַד"ס טְמָא וְכַמ"ש בְּסַפֵּר חוֹת דַּעַת וְאַעֲפ"י שְׁבָאָמ' אֵין זָה רֵאִי שְׁהָרִי בָּאָב הַטְּוֹמָאָה מַד"ס אַף סַפֵּק לִיטְמָא וְלִטְמָא דַּאיכָּא חֲזַקַת הַיִּתְרָא אֲמָרִינוּ דְּטְמָא אֲלֵמָא דְּלֹא מְשׁוּם חֲזַקַת אִיסוּר מְחַמְרִינוּ רַק דַּאָב הַטְּוֹמָאָה שְׂאֵנִי שְׁהַחְמִירוּ עֲלֵי' לַעֲשׂוֹתוֹ כְּשֶׁל תּוֹרָה מְמַשׁ וְכַמ"ש הַמ"ל הִלְכוֹת מְקוֹנְאוֹת בְּפִירוּשׁ דְּבָרֵי הָרֵא"ש וְכ"כ בְּשׁו"ת פַּמ"א ח"א בְּקַצְרָה ע"ש מ"מ עַכ"פּ אֵין הֶכְרַח שְׁהֶרְמֵב"ם יְפִסּוֹק כַּר"מ רַק לַעֲנִין וְלֹד הַטְּוֹמָאָה דְּקִיל טְפִי מִשְׁא"כ בְּגוֹנוֹי דְּכִלְאִים דְּהִכָּא שְׁעִיקְרוּ מַה"ת וְאַתִּי לְאַחֲלוּפִי בְּכִלְאִים דְּאֲוֹרֵינִיתָא יֵשׁ לְהַחְמִיר בּוֹ פִּינוּ דְּאַתְחִזִּיק אִיסוּרָא וְעֵינֵין בְּתִי"ט וּמ"ל שְׁהַשִּׁיגוּ עַל הַר"ש וְהַרְע"ב שְׁכֻתְבוּ בַּד"א בְּטוֹמָאָה חַמּוּרָה שְׁנִטְמָא בְּטוֹמָאָה הַמְטַמְאָתָן מַה"ת דְּהָא אַף בָּאָב הַטְּוֹמָאָה מַד"ס דִּינָא הָכִי וְנִפְלְאֵתִי שְׁלֹא הַזְּפִירוּ רֵאֵשׁ הַמְדַבְּרִים רַש"י ו"ל בְּעִירוּבֵין שְׁכֻתְבוּ פֹן וְאַחְרֵי הַחֲזִיקוּ הַר"ש וְהַרְע"ב לְכַתּוּב פְּלִשׁוֹנוֹ וְצ"ע: אַף עֲדֵינֵין צ"ע לְפִי מ"ש הֶרְמֵב"ם פְּרָק יוֹד מַה"ל עֲדוֹת בְּלִבְשׁ בְּגַד צְמֵר שְׂאֵבַד בּוֹ חוּט שֶׁל פִּשְׁתָּן הָרִי הוּא פְּסוּל מְדַבְּרֵיהֶם הַלַּח"מ שָׁם תָּמָה שְׁפוּתֵר לְדַבְּרֵי בְּהִלְכוֹת פְּלִאִים וְכַתְּבֵי דְּמַה שְׂאֵמֵר הֶרְמֵב"ם בַּהֲל' פְּלִאִים שְׂאֵבַד בּוֹ חוּט שֶׁל פִּשְׁתָּן אֵינוּ שְׂיַדְעֵנוּ בְּנֻדָּאֵי שְׁהוּא הַבְּגַד אֲלֵא שְׂאֵינוּ נִיְכָר רַק י"ל שְׁהוּא סַפֵּק אִם הוּא שָׁם אִי לֹא וּלְכַף הַתִּירוּ ע"י הַצְּבִיעָה דְּכֵינֵן דְּבַתְחַלָּה יֵשׁ לָנוּ סַפֵּק אִם הוּא שָׁם אוּ לֹא אֵין אִיסוּרוֹ מִתְחַלָּה מַד"ת אֲלֵא מַד"ס כּו' ע"ש וּלְפִי"ז הִדְרָא קוּשְׂיָא לְדוֹכְתֵין דְּהו"ל לְכַתּוּב הֶרְמֵב"ם דְּבַכָּה"ג אִם נִתְקַן וְאֵין יָדוּעַ כּו' מְוִתֵר דְּהָא בַּכָּה"ג אִם מְסַפְקָא לָן אִם לֹא הִיא שָׁם לֹא אִיתְחִזֵּק אִיסוּרָא וְאַפִּי' תִּימָא דְּמִיָּרִי שְׂיָדוּעַ שְׁנַאָרְגַּ שָׁם וְדַאי אֲלֵא שְׂאֵח"כ נֶפֶל סַפֵּק אִם עֲדֵינֵין הוּא שָׁם מ"מ ע"כ דְּאַתְיָלִיד רִיעוּתָא גְּמוּרָה בְּאֻפְּן שְׂיֵשׁ לָנוּ לְהַסְתַּפֵּק בְּזָה וְא"כ אֲזִיל לִי חֲזַקַת אִיסוּר בְּשַׁעַת הַרִיעוּתָא וּבְזָה הִזְיָה לָנוּ לְהַתִּירוּ אִם נִיְתַק וּמְסַפְקָא לָן אִם נִתְקוּ לְגַמְרִי אוּ לֹא אֲמָנָם בְּאַמְת דוּחַק גְּדוּל לְפָרִשׁ הֶרְמֵב"ם כַּמ"ש הַלַּח"מ וְיֹוֹתֵר נִלְעַנ"ד בְּדַעַת הֶרְמֵב"ם דַּס"ל דַּאֵין בְּכִלְאִים אִיסוּר דְּאֲוֹרֵינִיתָא כ"א כְּשֶׁהוּא נִיְכָר דְּאַז שָׁם פְּלִאִים עֲלִיו פְּדַמְתַּרְגְּמִינוּ פְּלִאִים עִירוּבֵין מִשְׁא"כ כְּשֶׁאֲבַד בְּתוֹכוֹ וְאֵין נִיְכָר אֲזִיל לִי שָׁם פְּלִאִים דְּאֲוֹרֵינִיתָא רַק דְּאַסוּר מְדַרְבְּנָן וְעַכ"פּ יֵשׁ כְּאֵן אִיתְחִזֵּק אִיסוּרָא מְעִיקְרָא דְּאֲוֹרֵינִיתָא וְהַשְׁתָּא אַחַר שְׂאֵבַד מְדַרְבְּנָן וְעוֹד נִרְאָה דְּהֶרְמֵב"ם סוֹבֵר דְּכָל שְׂאֵינוּ נִיְכָר בְּטַל בְּרוּב מַה"ת כְּמוֹ הִיא דְּצְמֵר גְּמִלִים וְצְמֵר רַחֲלִים וְכַמ"ש הַתּוֹס' מַהִּיא דְּשִׁיעָר נְזִיר דְּמוּקִי בְּצִיפְרָתָא וְלֹא ס"ל כַּתִּי הַתּוֹס' וְהָרֵא"ש שְׁכֻתְבוּ דְּכֵינֵן דַּע"י חִיבּוּרָן נְאַסְרוּ ל"ש בִּיטוּל אֲלֵא ס"ל דְּשְׁפִיר בְּטַל פִּינוּ דַּאֵינוּ נִיְכָר רַק מְדַרְבְּנָן אֲסוּר אַף בַּכָּה"ג פִּינוּ דַּס"ס הוּא נְהָגָה מְפִלְאִים וְכֹן נִרְאָה מְדַבְּרֵי הַכ"מ פ"ג מַהֲל' בְּכוּרוֹת שְׁכֻתְבוּ דְּהֶרְמֵב"ם מְדַמָּה צְמֵר בְּכוּר לְבָגַד שְׂאֵבַד בּוֹ פְּלִאִים דַּאֵינוּ בְּטַל אַעֲפ"י שְׁחִילְקוּ

המפונרשים בין פלאים ושאר איסורים רבינו אינו מחלק עכ"ל ובתמורה פריף להדיא וליבטל ברובא ומשני בצפירתא וסובר הרמב"ם דהו שנויא דלא פהלכתא דבלא"ה לא בטל מדרבנן פינון שעכ"פ נהנה מצמר הבכור וכמו בגד שאבד בו פלאים דהא בטל מדרבנן עכ"פ משום דס"ס הוא לובש פלאים ואע"ג דבמדי דאכילה וכדומה קי"ל דבטל ברובא מ"מ התם כל שעתה איפא למימר דהיתרא אכל וחילוק זה מבואר בתוס' דבכורות דף ר"ג ומצאתי במשנה למלה פ"א מה"ל משפב שהביא דברי הכ"מ וכתב ולא ביאר לנו מרן מה טעם ל"ש ביטול באיסורין אלו ולפי מ"ש ניקח דטעמא דרבינו דס"ל דבהני לא שייף ביטול דדמי לטומאה משא דבב"א נהנה מן הגד כו' ע"ש וכינון דטומאת משא אינו רק דרבנן כמ"ש התוס' ממילא דגם בגד שאבד בו פלאים אינו רק מדרבנן ול"ד לצמר גמלים וצמר רחלים שטרפן כו' דאזלינן בתר רובא דהתם טרם הוחל עליו שם איסור נתבטל מעליו שם צמר רחלים ונקרא בשם צמר גמלים שהוא הרוב ולכן אעפ"י שעכשיו חיבר בו פשתן והוא נהנה מכל הגד יחד לא איכפת לן בהכי דמעולם לא חל עליו שם איסור משא"כ נבילה שבטלה בשחוטה או בגד שאבד בו פלאים שאנו רוצין להפקיע איסורו ע"י ביטול לא מהני פינון שנהנה בב"א אף מה שהקש' שם במ"ל על התו' שהקשו גבי פלאים וליבטל ברובא דהא דמי לטומאת משא ותו' דהתוספות ס"ל דבכלאים לא בטל ברוב מה"ת ושוב הקשה דהא בתמורה פריף וליבטל ברובא ומוקי בצפירתא משמע דאי לא הכי אף מדרבנן בטל והא דמי לטומאת משא כו' גלענ"ד דהתוס' ס"ל דלא דמי לטומאת משא דהתם הוקבע טומאה על חתיכת הנבילה בעודה בפ"ע וגם עתה לא פרחא טומאתה מינה בשביל שנתערבה לא בטלו חכמים טומאת משא ממנה פינון שונאי נושא אותה ג"כ משא"כ בכלאים דבעוד הפשתן בפ"ע והצמר בפ"ע לא הוקבע שום איסור עליהם והאיסור בא מחמת התחברותן וכינון שאינו ניפר הרי בטל ברוב ופקע שם איסור מן הגד לגמרי ועדף מהא דאכילה דאמרינן בכל משאו איפא רובא דהיתרא ועכ"פ יש פאן איסו' אלא שהאיסור נהפף להיתר משא"כ בכלאים דע"י הביטול אין פאן איסור פלל ולזה תירצו דאדרבא מה"ט גופא שאין נאסרין כ"א ע"י חיבורן לא שייף בי' ביטול אף מההוא דתמורה לכאורה שפיר קמותיב אף נראה לפי מה דאיתא שם בבכורות בבהמה ששפעת חררת דם כו' טהור ממשא ור"י אמר משום ביטול ברוב נגעו בה ופריף מהא אדריב"ח דאמר דבמשא מטמא ובעי לשנויא התם בסרוחה ופריף הניחא לבר פדא אלא לר"י כו' ומסיק בקושניא הרי מבואר דריב"ח ס"ל דהיכא דבטל ברוב אף במשא לא מטמא וא"כ שפיר פריף בש"ס דתמורה אליב' דר"י דלדיד' קשה וליבטל ברובא ולפי"ז א"ש בפשיטת דברי התוס' והרא"ש שהקשו בכלאים ליבטל ברובא דהא ר"י ס"ל דאין מטמא במשא וא"כ ה"ה לענין פלאים אעפ"י שנהנה מכל הגד בב"א ובזה יש ליישב מה שלא כתב הרמב"ם איקנומתא דעבד צפרתא ע"ש בסוף הל"מ ובפ"ג מהל' בכורות משום דהרמב"ם סובר דהש"ס אליבא דר"י פריף משא"כ הרמב"ם לשטתן' דפסק כריב"ח דמטמא במשא ממילא דאף בלא עבד צפרתא ומה שהקשו התו"ט והכ"מ על הרמב"ם בהו דחררת הדם ע"ש ובמ"ל ה"ל משפב ואין פאן מקומו להאריף ולפי מ"ש יש מקום ליישב דברי הטור ג"כ די"ל דסובר פהרמב"ם דבגד שאבד בו פשתן מה"ת בטל ברובא ורק מדרבנן אסור ואע"ג דמסתמא אזיל בשטת הרא"ש אביו שכתב דל"ש בזה ביטול פינון שהאיסור ע"י התחברותן ונעשה כחתיכה א'

ש'ל איסור היינו משום דאל"כ אפי' מדרבנן לא היה לנו לאסור פדין יבש ביבש דעלמא ואע"ג דס"ס נהנה מפלאים מ"מ לר"י היכא דבטל ברוב אף במשא לא מטמא או כמ"ש דכלאי' לא דמי למשא דאם נימא דבטל נסתלק איסור פלאים לגמרי ולכך הוצרכו לומר דע"י שנגאסרו בהתחברותן ל"ש ביטול אבל מ"מ אין זה רק מדרבנן לבד דבדאורייתא לא שני לן בהא וא"כ היכא שנגאבד ואין ניפר והוא פלאים דרבנן שוב הו"ל תרי דרבנן ובכה"ג שפיר כתב הטור דשרי אף לנתק לכתחלה ועל הט"ז שהקשה מנפל לים אבל הפיל אסור צ"ע דטפי הו"ל לאקשוי דאפי' נפל דוקא שנים ושלא יאכלם אדם א' ואז מותר משום ס"ס דשמא נפל האיסור ואת"ל לא נפל שמא זה שאוכל עכשיו אינו האיסור וכמ"ש הרא"ש בפרק ג"ה והכא ל"ש זה ולכאורה יש ליישב ולומר דדוקא התם שאם יאכל תערובות פאחת איכא לאסתפוקי דילמא לא נפל ואיתא לאיסורא ואע"ג דגם בזה לא עביד איסורא דאורייתא דמה"ת חד בתרי בטל מ"מ אין להתיר בכה"ג פנין שאוכל עכ"פ האיסור עצמו שנגאסר מדאורייתא אין ההיתר חל עליו אלא ע"י ביטול משא"כ הכא שמעולם לא היה פאן איסור דאורייתא דמעיקרא פלאים דרבנן היה וכיון שעתה נפל ספק בדרבנן שפיר אמרינן בי' ספיקא דרבנן ולקולא וכיוצא בזה פתב ביש"ש ב"ק לענין ברירה דהיכא שהוא איסור תורה מצד עצמו רק מחמת ביטול חד בתרי אזיל איסור תורה גרע מאיסור דרבנן מצד עצמו ועיין בפ"י ב"ק ב"ק ס"ס אמןמאם נאמר פן אף אנו נמי נאמר דכיון שהיא איסור דרבנן מצד עצמו אין חילוק בין נפל בין הפיל דבכל גונוי שרי אף שאין זה מעלה ארוכה לדברי הטור שהתיר אף לכתחלה וגם דהא איתחזק איסורא נאפי' בדרבנן אסור וכמ"ל והש"י הוסיף אף שנתערב חד בחד הדין פן ולפי"ז צ"ל הא דשרינן בדבר חשוב שנתערב ונפל אחת לים אע"ג דאיתחזק איסורא דרבנן עכ"פ התם טעמא משום ס"ס וגם שאוכל שנים שנים תלינן טפי שהיא דהיתרא משא"כ פאן קשה דהא איתחזק איסורא ואפשר דס"ל דרבנן יש להקל אף באיתחזק איסורא דפוסק כר' מאיר דמקנאות ומדמי איסורי דרבנן לטומאה קלה וכמ"ל: אמנם לפי פשטא דמילתא נלענ"ד דהרמב"ם סובר בגד שאבד בו פלאים אינו רק דרבנן משום דנדאי אין חוט של פשתן דומה לשל צמר עד שלא יהי הפרש ביניהם דנדאי טובא איכא בינייהו ורוב בקיאיין הו להפיר במראה ובמישוש רק לפי שזה הטיל החוט של פשתן ועמה אבד בתוך הגבד הוי דומי' דפלוגתא דר"מ ורבנן דפליגי התם לענין טומאה דרבנן סברי כשבדק כל צרכו אעפ"י שהי' פאן טומאה ונדאית אנו אומרים עורב פא ונטלה ומכ"ש דטפי י"ל דלמא מנתר נתיר נאפי' ר"מ מודה דשכיח טפי מעורב וכמ"ש התוס' שם לענין בגד שאבד בו פתם אלא דאעפ"כ אין לנו לסמוך על הבדיקה דאימר לא בדק כל צרכו כדאמרי רבנן התם לר"מ ור"י או אפשר דאפי' אם בדוק היטב הדק יש לחוש שמא יבא בקי יותר ממנו ויפיר והלכך בבדיקת צביעה מתירין לגמרי ותולין דמנתר נתר משום דהוי פההוא דבדוק עד שמגיע לסלע משא"כ בלא בדיקת צביעה לא סמכינן על הבדיקה מדרבנן עכ"פ זה דעת הרמב"ם וילדעת הטור אף בכלאים דרבנן לא סמכינן אבדיקה זו דהוי כספק חסרון ידיעה דשמא יבא בקי גדול ויפיר אף כשנתיק ממנו חוט א' שפיר סמכינן על הבדיקה שלנו בכלאים דרבנן פנין דא"ל מעיקרא נתרו ואת"ל לא נתרן שמא נתיק עכשיו ולכך מתיר הטור אף לכתחילה לנתק פנין דאיכא רגלים לדבר שאין פאן פלאים פלל שהרי פשפש ולא מצא ולישנא דמ"ז דקאמר ונתקי' לאו משו' דלכתחלה

אסור אלא משום דבעי למימר ולא ידעו אי נתקו כו' לכה נקט ונתקי ושיגרא דלישנא
הוא כלענ"ד ויישר חילקה לאורייתא כו' הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד: שאלה עא
וזאת אשר השבתי שנית על הנ"ל לשלום אין קץ לאהו' כו' מוהר"ר שמחה נתן נ"י:
אחד"ש אפריון נמטי כו' ואען ואומר אשר כתב בשם ספר משנת חכמים דבהיתר ניפר
גם המרדכי מודה כבר קדמו הפלתי סי' ק"ב ולכן חזר להקשות על הכ"מ שכתב טעמ'
דפרוטה בתוך פיס הקדש משום דבשיל"מ ע"ש: ומ"ש דלפי הבנתי בדברי התוס' דע"ז
דבעינו שיהיה מבואר בשעת ביאה לכאורה הוי גזירת הפתוב כו' ולכן פתבת דטעמ'
משום דהוי פדמי ע"ז ונחליפי שביעית שכתבו התו' להתיר בנתן דמים אחר המשכה
ודמי לה לבא עליה ואח"כ נתן לה והארכת בזה הרבה ונפלאתי עליה דהתוס' בשם ר"י
דמייירי במעות שאינם מיוחדים בשעת משיכת היין שיהיה חליפי היין שמשוף שפיר מדמי
לה להא דבא עליה ואח"כ נתן לה לפי פשטא דש"ס דמייירי בטלה סתם שלא היה
ברשותה בשעת ביאה אבל אם היה המעות צבורין ומנוחין באופן שנקנו לישראל בשעת
שמשוף העכו"ם היין מה בכך שהם מנוחים ברשות העכו"ם כיון שהם קנוים לישראל
בכל מקום שהם ומכ"ש אי קיימי בחצירו של ישראל בעל היין פשיט' דאסורין וכן
מבואר להדי' בהא דגר ועכו"ם כו' דאי לאו דירושית הגר דרבנן היה אסור לומר טול
אתה ע"א אע"פ שהעכו"ם ימשוף הע"א תחלה כיון דהני זוני מייחדי באנפי נפשיהו
חליפי ע"א נינהו משא"כ היכא שאין המעות מיוחדים אע"ג דמשעבדי נכסים לא מתסר
כמבואר שם דף ס"ג ל"ש מקיפו כו' כיון דלא מייחדי שעבודי' לא מתסור ולפי"ז פשוט
היכא שבשעת משיכת היין מסר לו פיס מלא מעות שהיה בו כפלי כפלים מכדי שווי
היין ואמר לו שיקנה בתוך פיס זה נגד דמי היין דבכה"ג חל על המעות שם חליפי יי"ג
אף לדעת הר"י שבתו' ומכ"ש למ"ד יש ברייה דאמרינו הנוכר הדבר שאילו מעות
שלקח אז מהעכו"ם בעד היין דנדאי אסירי וא"כ מלת' דפשיטא בהא דנדר לה טלה
באתננה מהנה דקיימי בחצירה ונדר לה אחת מהנה דאי אמרינו הנוכר הדבר למפרע
א"כ הרי נתברר שטלה זה נקנה לה בשעת ביאה ומה טעם יש בדבר וחדוש הוא
שחידושה לנו התוס' בזה לומר דאף בכה"ג אין חל שם אתנן דעיקר חלות שם אתנן הוא
בשעת הביאה וצריף שיהיה מבואר בשעתו וידוע אז ולא מהני הבירור למפרע ואין
צורך בזה לומר גזירת הפתוב רק דמעיקרו לא אסר רחמנא רק בכה"ג שיהיא מבואר
האתנן בשעת ביאה וזולת זה לא אסר רחמנ' והערני בזה חתני המופלג השנון מו' יעקב
יהושיע הלוי נ"י דוגמא לזה מה שכתבו התו' בחזקה שלא נתבררה בשעתה דלא אזלינן
בתרה אע"ג דס"ס הא קמן דנדאי אמת הדבר שבאותה שעה פשרה היתה מ"מ לא אזלינן
בתרה לדינא פחזקה גמורה כיון דהיא שעתא גופא לא היינו יכולין לעמוד על בירורו
של דבר כ"א אחר י"ב חודש וה"נ דכנותה ועדיר מינה דאמרינו דבכה"ג לא קרינ' רחמנ'
אתנן זונה כיון שלא נתברר אינה הוא: ומה שהקשית מהא דאפותיקי דהוי אתנן אע"ג
דמצי לסלקו בזווי אין הנידון דומה דהתם בטלה מבואר וחל על טלה זה שם אתנן אלא
שכשנותן המעות הוא מסלק שעבודה מעליו אבל עכ"פ כל כמה שלא נתן לה שם אתנן
מתלי תלי וקאי על טלה זה וכיון דמייחד שעבוד' מתסר משא"כ אם אין הטלה מבואר
כלל לא מצא שם אתנן עדיין מקום לחול: וראיתי שרצית לתקן דברי' שיהיו קיימים
דהיינו טעמ' דלא מיקרי הטלה ברשותה שאינה על אחרייתה דכיון דאמר טלה סתם אם

מת אחר מן הטלאים מחויב ליתן לה טלה אחר כו' הנה מלבד פי ז"א דלית לן למיזל
בכה"ג בטר דינא דלענין אונסין פלל רק לענין גוף הקנין אף בלא"ה אין הדין כמו
שפתי אלא דבכה"ג אין צריף ליתן לה טלה אחר כמבואר במנחות דף ק"ח האומר בית
בביתי אני מוכר לך ונפל מראהו נפול עבד בעבדין כו' ומת מראהו מת כו' והכי קי"ל
בח"מ סי' רי"ד דה"ה אומר שור בשנרי כו'.

אף באמת פשוט שאין פוננת התוס' משום אחריות אלא דאע"ג דשפיר נקנה לה מ"מ
פינון שלא נתברר ביחוד אין מקום לחול עליו שם אתנו אע"פ שעתיד יוכל להתברר
ולפ"ז הדרא קושיותי לדוכתי דבמחיר פלב נמי הכי ומה ראוי לחלק בין השוויים ואפשר
לומר דבשלמא לענין אתנו שפיר אמרינו פינון שלא נתברר בשעתו אין חל עליו שם
אתנו ובשעת בירור שוב לית' לביאה בעולם משא"כ במחיר פלב נהי שלא מצא מקום
לחול בשעת החלוקה פינון שלא נתברר אז איזהו מ"מ עתה בשעת הבירור של מחיר
דהפלב עדיין בעולם וצ"ע וגם קשה דמי מכריח אותו לברור לא נברור פלל ויהיה הפל
מוטר דאין שם מחיר חל על מה שלא הוברר לשיטת התוס' דגבי אתנו אמרינו הכי:
ואמנם אפשר לומר ע"פ מה שהבאתי בתשובה א' דברי הרשב"א בתשובה בתולדת אדם
סי' פ"ב ששאל אהא דאומר שדה בשדותי מכור דנימא ברירה לא אמרינו וכתב דע"כ
לא תלינו בענין ברירה אלא כשצריף למקומו של דבר כגון בההיא דגיטין כו' משא"כ
בזה שאפ"י מכר לו א' משדותיו בניסן כו' מ"מ לקיומו של מכר אין צריף לברירה שאפ"י
למ"ד אין ברירה אין מעכב דין ברירה שאפשר להתקיים בלא ברירה כו' ע"ש וכעת אין
הספר בידי ולפ"ז י"ל לפי מה שהעליתי בקונטרסי הראשון גבי הא דיו"ד טלאים דאי
נימא אין ברירה ודאי דכולם אסורים דמחיר פלב משיף ואתי בכולהו ואין מקום להתיר
רק אם נימא יש ברירה ולפי"ז א"ש מ"ש התוס' גבי אתנו דאפ"י למ"ד יש ברירה לא
חל אתנו שהרי לא היה מבורר בשעת ביאה דהתם לקיומו של הדבר אין אנו צריכין
לברירה דכל שנמתן לה אהד מן הטלאים דקיימו בחצירה בשכרה שפיר נקנה כמו באומר
א' משדותי וא"כ אף אח"כ כשנמתן לה האחד אין הכרח שנאמר הוברר למפרע דסגי בזה
שנמתן מהשתא ושפיר מקרי בא עליה ואח"כ נתן לה משא"כ גבי טלאים וכלב דע"כ
להתיר שאר הטלאים משום ברירה דאל"כ פולם נאסרים וא"כ אנו צריכים לברירה
ולומר שהוברר הדבר ממילא שאחר שיתברר נאסר: אמנם עדיין צ"ע דנראה דהרשב"א
לא אמר אלא דבזה שא"צ לקיומו של דבר שפיר מהני אף למ"ד אין ברירה ולא אמרינו
דנימ' אין ברירה ולא חל הקנין אבל מ"מ למ"ד יש ברירה שפיר אמרינו הוברר בכל
גוונא אף היכא שא"צ לקיומו של דבר וכמו באחין ושנתפין שחלקו דאמרינו ברירה
למפרע ולפי שאין גוף הספר בידי לא רציתי להעמיק בסברא זו פעת: ומ"ש בשם האו"ת
סי' כ"ח שהקשה אמאי דפריף והא מיחסור משיכ' דהא מחייב לצאת י"ש משום מי
שפרע כו' ונפלאתי עליו מאוד דנדאי מחמת החיוב לצי"ש לבד לא הוי אתנו פל שלא
קנתה בשעת ביאה קנין גמור בידי אדם וההיא דאתנו אסרה תורה כו' היינו בדיהיב לה
או קיימא בחצירה ואנו הכי אמרינו דאם איתא דבא על אמו אינו חייב לצי"ש לא מהני
מה דיהיב לה פינון דאי תבעה לי' לא אמרינו זיל הב לה אף דיהיב לה מנפשי' לא הוי רק
מתנה בעלמ' ע"ש בב"ק דף ע' ובתוס' שם דמבואר פן להדיל' אבל פשיט' דבכה"ג דלא
משכה בשעת ביאה לא הוי אתנו אף דמחויב ליתן לה משום חיובא דמי שפרע שוב

ראיתי פן בקצה"ח סי' כ"ח שהקשה כמו כן על חידושי ה"ר"ן דסנהדרין בשם הר"ד ו"ל שכתב דגבי אתנן צריף אדם לעמוד בדבורו אע"פ שלא יתחייב מן הדין כו' והקשה ע"ז מהא דפריף וקא מיתסור משיכה כו' ובמחילה מכבוד תורתו גם הוא שגה בזה דכוננת הר"ד כמ"ש דכיון דצריף אדם לעמוד בדבורו לכה פיון דיהיב לה בשעת ביאה אית עליה תורת אתנן ולא דיינינו ליה כמתנה בעלמ' אבל אי מחסרה משיכה בשעת ביאה בשביל חיוב דבורו לא חל שם אתנן ולבתר שעמא פי יהיב לה לא חגיל שם אתנן פי הביאה אינו בעולם ובזה נפל ממילא מה שהקשית דכיון דעכ"פ מחויב ליתן לה בשכירותה כמ"ש הר"א ש וה"ר"ן ו"ל א"כ לבסוף פשוטן לה הטלה נימא הוברר הדבר כו' ולדבריה גם במבטיח לה שכירות סתם ואח"כ נתן לה טלה אחד נימא הוברר אף הא נדאי ליתא דכל שלא קנתה אותו דבר בשעת ביאה אין דין אתנן בזה ולא עדיף מאפותקי בלא אמר מעכשיו אף היכא דקאמר בטלה מן הטלאים דקיימו בחצירה אם נימא הוברר למפרע הרי קנתה טלה זה בשעת ביאה אלא דאנן הוא דלא ידעינן בזה כתבו התוס' דקמ"ל דאף בכה"ג לא הוי אתנן אף באמת לקושיותה א"צ לזה דהא אנן קי"ל דמכאן ולהבא היא גובה ואף ל"ד למפרע גובה מ"מ לאו בביריה פליגי ובמקום אחר הארכתי בזה ומחמת כו' קצרתי דברי מחו' ידידו לנצח: הק' אפרים ולמן מרגליות מבראד שאלה עג ועוד בזה שלישית אשר השבתי בענין ה"ל להגאון בעהמ"ח קצות החושן נ"י על מה שכתב אלי עיני לקמן סי' ע"ד: אלה שלומים למבחר שבחכמים חובר חבורים מחופכים ה"ה הרב כו' כש"ת מו' אריה ליב הפהן יחי' נצח: אחד"ש הגיעני דבריו הנעימים והייתי שש ועלז בראותי מעשה אצבעותיו אפס פי עגמ' נפשי פי הכרתי מבין פותלי כתבו דאיתרע לי חזקה דגופא ה' ישלח עזרו מקודש ויחדש פנשר נעוריו סמוך לבו פאשר הנה בעודנו באבו אמן: והנה בבא דברת קדשו הייתי טרוד בכמה ענינים ועמה פניתי לראות אשר נעשה מר סגריין לדבריו בספרו קצה"ח סי' ס"א וכתב לחלק דשני לוגין שאני עתיד להפריש אם לא יפריש למחר אין פאן תורם לכו חשוב שירי' ניקרי' פיון שאינו תורם רק מה שיהי' עתיד להפריש לזה שירי' ניקרים אבל שני לוגין בתוכו תרומה הרי התרומה תיקף בתוכו רק החולין שישתה יהא על סמוך ברירה אבל בשעה שתורם אין פאן שיריה ניקרין ואם אח"כ פשישתה החולין יהיה ניקר ע"י ברירה אבל בשע' ע"כ שרוצה שיחול התרומה מיד דאל"כ שותה טבל וא"כ נימא דבשעת שתי' לא הנה שירי' ניקרים וע"כ ששותה על סמוך שיפריש אח"כ ויהי' שירי' ניקרי' למפרע וכמבואר בדברי הרשב"א וכוונתו דאע"ג דבשעת חלות התרומה לא נודע אינה התרומה ואינה החולין מ"מ אין הדבר תלויה בידעתינו דלאו ניקרי' לנו באמרינו אלא באמיתת הדבר תלוי דכל שיהיו מבוררים ועומדי' בפני עצמם לבלתי היות שם ערוך אע"פ שלא הקיפה ידיעתינו בירור הדברים רק ע"י הפרש' שאח"כ עמדנו על הבירור למפרע די בקך וא"כ אף באומר שני לוגין בתוכו תרומה לסברת התוס' דשייך ברירה בזה למה לא תחול התרומה ויהא מותר לשותות על סמוך זה שפשיתרון אח"כ יהי' גבור למפרע אינה החולין ואינה התרומה והני שירי' ניקרים למפר' ומה דמשמ' מדברי כ"ת דכיון שתלה התרומה בהפרשה שאח"כ מהני מה שבשע' הפרשה שיריה ניקרים ז"א לפנ"ד דנראה מדברי הרשב"א דעיקר סברא זו מדין ברירה נגעה בזה דכיון דיש ברירה ואמרינו הוברר

הדָּבָר לְמַפְרַע הָיָה פְּאִילֹוּ שִׁירֵי גִּיפְרִים לְמַפְרַע בְּשַׁעַת קְרִיאַת הַשֵּׁם וְכֵן מְבֹאָר בְּחִידוּשֵׁי הָרִיטְבָּ"א בְּכִמְהָ דְּוֹכְתֵי וְהָרִי הַדָּבָר גַּם בְּאוֹמַר בְּתוֹכֹוּ תְרוּמָה לְסִבְרַת הַתּוֹס' דְּתַמּוּרָה דְּשִׁינָה בְּזֵה בְּרִינָה וּמַכ"ש לְפִי מָה שְׁפַתְבְּתִי בְּגוֹנְטְרָסִי הָרֵאשׁוֹן דְּחָדָא הוּא עִם דְּבָרֵי הַתּוֹס' דְּבִכּוּרֹת שְׁפַתְבוּ דְּמַסְתְּמָא בְּדַעְתּוֹ תְּלוּי דְּכָל מָה שְׁיִבְרוּר אַח"כ וְה"נ דְּכּוֹנְתִינָה וְלִקְמֵן אַבְאָר בְּזֵה: וְבַר מִן דִּין אֲנִי תְּמָה דְּלִפִּי סִבְרַת מַכ"ש אֶפְסֵי מְקוֹם לֹוּמַר דְּמִקְרֵי שִׁירֵי גִּיפְרִים גַּבֵּי שְׁנֵי לְוִגִין בְּתוֹכֹוּ תְרוּמָה אִף אִם נֹאמַר שְׁיֵשׁ בְּרִינָה לְפִי שְׁבִשְׁעָה שְׁתּוֹרַם אִין שְׁיִרְיָה גִּיפְרִים וּלְפִי"ז צ"ל דְּהַש"ס בַּהֲס"ד דְּטַעְמָא מְשׁוּם דְּאִין בְּרִינָה וְלֹא סִגִּי לֵן בְּטַעְמָא דְּקַתְנֵי בְּהַדְנָי שְׁמָא יִבְקַע הַנּוֹד הַיְיָנוּ כַּמ"ש כ"ת דְּקַשְׁנָי לִי לִיתְנָא תְּקַנְתָּא דְּשְׁנֵי לְוִגִין בְּתוֹכֹוּ תְרוּמָה וְע"כ דְּהַה"ס"ד ס"ל דְּלֹא בְּעֵינָן שִׁירְיָה גִּיפְרִין פְּלֵל דְּאַף בַּכַּה"ג דְּהַתְרוּמָה תְּיַקְרָא בְּתוֹכָהּ ס"ל דְּמַהֲנֵי אִי הָוּה אֶמְרִינָן בְּרִינָה וְא"כ צֵא וּפְרַגְסֵי דְּבָרֵי הַש"ס מָה שְׁאֶמַר וְאִיבְעִית אִימָא הָתָם כְּדַקְתְּנֵי טַעְמָא דְּהָא בְּכָל דְּוֹכְתָא דְּאֶמְרִינָן הֲכִי פִירוּשׁוֹ שְׁחִזְרָא מִמָּה שְׁאֶמַר מְעַיְקְרָא וְאִם הַכְּנֻנָה שְׁחִזְרָא מִהָדָּא תִירוּצָא דְּמַתְרָץ הָתָם דְּשְׁאֲנֵי הָתָם דְּאִיפְא סְבִיבִיו אֲלֵא הַשְׁתָּא ס"ל דְּאִם אוֹמַר בְּתוֹכֹוּ הוּא פְּאוֹמַר תְּרוּמַת הַפְּרִי מִמְּנֹו עָלִיו וְאַפ"ה סוֹבַר ר"ש דְּהָוִי תְרוּמָ' וּכ"כ הַר"ש דְּהֲכִי מְשַׁמַּע הִירוּשְׁלָמִי א"כ מֵאִי קָא מְשַׁנֵּי דְּטַעְמָא מְשׁוּם שְׁמָא יִבְקַע הַנּוֹד דְּהָא לַר"ש אַפְתִּי הָוִי מְצִי לְמִקְתְּנֵי תְּקַנְתָּא שְׁיֵאמַר שְׁנֵי לְוִגִין תְּרוּמָה דְּהָא לְדִידְנָי אִף בַּכַּה"ג מַהֲנֵי וְאִם נִפְשָׁף לֹוּמַר שְׁאִינוּ חוֹזְרֵי מַתִּי זֵה אֲלֵא חוֹזְרֵי מִמָּה דְּמַתְרָץ דְּטַעְמָא מְשׁוּם שִׁירֵי גִּיפְרִין וְחוֹזְרֵי לְסִבְרַת הַס"ד בְּזֵה הָרִי לְמַכ"ש בַּס"ד הִנֵּה סוֹבַר דְּלֹא בְּעֵינָן שִׁירְיָה גִּיפְרִים פְּלֵל וְצָרִיף לְפָרַשׁ דְּהַתְרָצָן דְּחִי דְּטַעְמָא דְּב' לְוִגִין שְׁאֲנֵי עֲתִיד לְהַפְרִישׁ לֹא מְשׁוּם שִׁירֵי גִּיפְרִים הוּא אֲלֵא מְשׁוּם שְׁמָא יִבְקַע הַנּוֹד וּמ"מ בְּאוֹמַר ב' לְוִגִין תְּרוּמָה סְתָם לֹא מַהֲנֵי מְשׁוּם דַּבְכָה"ג אִין שִׁירֵי גִּיפְרִים וְדִלֹא פְּסִבְרַת הַס"ד בְּזֵה א"כ עֵיקַר דְּחִינֵי הַדּוּחָה חֲסַר מִן הַסִּפּ' וְכָל הַפְּלֹפּוּל אִף לְמוֹתֵר וּבְפִשְׁיטוֹת ה"ל לְשִׁנּוּי דְּטַעְמָא דְּלֹא תְּנֵי תְּקַנְתָּא דְּב' לְוִגִין תְּרוּמָה מְשׁוּם שְׁאִין שִׁירְיָה גִּיפְרִים: אֲמַנְם לְדְּבָרֵי הַרְשָׁבָ"א הַסְּוִגְיָא בְּפִשְׁיטוֹ' נְכוּנָה דְּמֵאֵן דַּס"ד מְעַיְקְרָא טַעְמָא מְשׁוּם דְּאִין בְּרִינָה הִנֵּה סוֹבַר דְּאִי י"ב שְׁפִיר הָוִי שִׁירֵי גִּיפְרִין מְשׁוּם שְׁהוֹבְרָרוּ הַשִּׁירִים לְמַפְרַע רַק דְּטַעְמָא מְשׁוּם שְׁמָא יִבְקַע וּלְפִי מ"ש דְּלְסִבְרַת הַתּוֹס' דְּתַמּוּרָה שְׁאוֹמַר שְׁנֵי לְוִגִין תְּרוּמָה הָוִי שִׁירְיָה גִּיפְרִין מְשׁוּם בְּרִינָה י"ל דְּגַם בַּכַּה"ג שְׁיִיף שְׁמָא יִבְקַע אַע"ג דְּגַם בְּשַׁעַת שְׁתִּי אֶמְרִינָן שְׁשׁוּתָהּ חוֹלִין מ"מ אֶפְשָׁר דְּאִם נְבִקַע הַנּוֹד בְּעוֹד הַתְרוּמָה מְעוֹרְבָת בְּחֻלִין אִין פֶּאֵן שִׁירִים גִּיפְרִים לְמַפְרַע וּמָה שְׁשִׁתָּה קוֹדֵם זֵה טְבָל שְׁתָּה וּלְפִי"ז בְּהַה"ט טַעְמָא שְׁמָא יִבְקַע מְדַחֵי נְמִי הָדָּ תְּקַנְתָּא דְּב' לְוִגִין תְּרוּמָה וּלְפ"ז הִנֵּה אֶפְשָׁר לֹוּמַר כַּמ"ש מְעַלַת כְּבוֹד תּוֹרְתוֹ דַּבְס"ד הִי סוֹבַר דְּעַל פְּרָחָף אִין בְּרִינָה דְּאִם לֹא פֶן לִיתְנָי תְּקַנְתָּא דְּשְׁנֵי לְוִגִין דְּלֹא ס"ל דְּבְעֵינָן שִׁירֵי גִּיפְרִין וּמִמִּילָא דְּהַתְרוּמָה חָלָה מִיָּד וְאִין חֲשַׁשׁ שְׁמָא יִבְקַע וּלְמֵאִי דְּמְשַׁנֵּי וְאִיבְעִי אִימָא כו' א"ש דַּס"ל דְּבְעֵינָן שִׁירֵי גִּיפְרִין וְא"כ אִף הָדָּ תְּקַנְתָּא לֹא מַהֲנֵי פִינּוּן שַׁע"כ צָרִיף לְבֹא לִידֵי הַפְּרָשָׁה פִּי הִיכָא דְּלִהָוִי שִׁירֵי גִּיפְרִים וְא"כ חֲזַרְנוּ לְחֲשַׁשׁ שְׁמָא יִבְקַע אֲלֵא שְׁכָבַר כְּתַבְתִּי שְׁאִין דְּעַתִּי נּוֹחָה בְּזֵה לְפָרַשׁ דַּבְס"ד הִי סוֹבַר דְּלֹא בְּעֵינָן שִׁירֵי גִּיפְרִין פְּלֵל וְהַתְרָצָן מְדַחָה דְּבְעֵינָן וְטְפִי מְשַׁמַּע דְּהַתְרָצָן חֲזַר בּוּ מִמָּה שְׁתִּירָץ קוֹדֵם מְשׁוּם דְּאִיפְא סְבִיבִיו אֲלֵא ס"ל דְּבְכָל גּוֹנֵי אֶמַר ר"ש דְּקָרָא שֵׁם וְהִינּוּ מְשׁוּם דְּכִינּוּ דִישׁ בְּרִינָה הַהוֹבְרָר לְמַפְרַע וּכַמ"ש לְסִבְרַת הַתּוֹסְפוֹ דְּתַמּוּרָה דְּאַף בְּזֵה מִקְרֵי שִׁירֵי גִּיפְרִין לְמַפְרַע וְא"כ אֶפְשָׁר דַּר"ש סוֹבַר פֶּן וּלְכַה"ס"ל דְּקָרָא שֵׁם וְהִכָּא טַעְמָא דְּאוֹסַר ר"ש מְשׁוּם שְׁמָא יִבְקַע:

ובדקתי בדברי הראשונים ז"ל ומצאתי כדברי בחידושי הריטב"א למפות דף י"ט מיתבי ר"י אומר פהו שעלתה בידו תאנה של טבל אמר תאנה זו תרומתה בעקקצה כו' ופירש"י דבעינו שירי' נזכרין וקא דתנו ב' לגזין שאני עתיד להפריש כו' פליגי אהא דלא בעי ראשית כו' וכתב הריטב"א שם והנכון בזה דהיא דהתם משום דסובר יש ברירה דכי מיברור תרומות ומעשרות לבסוף נזדונין פאילו פבר הנזכרו אבל למ"ד אין ברירה בעינו סיום מקום בשאר פירות והפרשה לכלי אחר במשקה וקא דהכא ר' יוסי הוא דסבר אין ברירה כו' עכ"ל ולפי דבריו אפתי למה הנצרה הריטב"א לומר דהו דהכא ר' יוסי הוא דס"ל אין ברירה ת"ל דאפ"י סובר יש ברירה מ"מ לא מהני פיון דרוצה שיחול התרומה מיד כדאמר התם אכלה בגבולין לוקה כו' אם פן אם לא סיים מקום אין שירי' נזכרים אף אי יש ברירה אלא ע"כ כמ"ש דאי אמרינו ברירה אף בכה"ג שירי' נזכרין וזה מסייע לסברת התוספ"ו דתמורה דאף בכה"ג נמי שינוי ברירה ומ"ש הריטב"א בפסוקה וקא ליתא דא"כ למאן דאית ליה ברירה אין לה דבר שאוסר לחבירו בתערובות דשביק לבסוף האיסור ואמרינו יש ברירה כו' ע"ש היינו משום דהתם בסיום מקום מיירי שאז פיון שפבר חל התרומה בפרטות ומשקה מעורב היא שוב לא אמרינו ברירה וכמ"ש בקונטרס הראשון דגם התוספות בתמורה מודים בכה"ג היכא שחל האיסור על דבר א' בפרטות דלא אמרינו ברירה משא"כ היכא שלא חל על דבר מיוחד שפיר י"ל ברירה וא"כ הו"ל נמי שירי' נזכרין ולכך הנצרה הריטב"א לומר דהתם אליבא דר' יוסי הוא דלית ליה ברירה: ואמנם מדברי הריטב"א אלו נראה דס"ל דאפילו לא בא אחר כף לידי הפרשה פלל חלה התרומה מעכשיו בכה"ג למ"ד יש ברירה דהא התם מיירי שאכל את התאנה ולא בא לידי הפרשה פלל ונראה דסובר פיון דעכ"פ בשעה שקרא שם לתרומה הנה עומד להתברר ע"י הפרשה איזה התרומה ואיזה השיריים שירי' נזכרין קרינו ביה אע"ג דע"י איזה סיבה ומקרה לא הגיע לידי ברור פלל ולפי"ז ליתא למ"ש לעיל דאם יבקע הנוד שותה טבל למפרע דבכה"ג שפיר חלה התרומה מיד אעפ"י שגבקע הנוד אח"כ ולא הגיע לידי ברור אלא דמ"מ י"נ דבכה"ג אסור לשתות שמה יבקע ולא יבוא לידי ברור ואע"ג דכה"ג לית ביה משום טבל מ"מ יש ביה משום ספק תרומה או מדומע פל זמן שלא ברור והפריש חלק התרומה לעצמו כדמשמע לישנא דש"ס דתמורה ויומא דפריה ונברור כו' משמע שצריך לברור תחלה הו דלהדי פלב או דלהדי חטאת שמתו בעלי' וקודם זה אסור להקריב ולומר שזה בורר לשם השאר אלא צריך לברר חלקו של איסור תחלה וכן אם מתברר אח"כ שפיר דמי דאמרינו הנזכר שמתחלתו הנה עומד לכך וכהיא דשנים שלקחו חביות בשותפות משא"כ אם לא יבא לידי ברור חלקו של איסור אפשר דלא מהני מה שבורר קצת מן ההיתר לבד ואפשר דגם בשנים שלקחו חביות בשותפות דינא הכי דווקא אם חלקו ממש אבל כל שעדיין לא נתברר כל חלק לעצמו ואחד רוצה ליטול מן החביות רק מקצת המגיע לחלקו לא אמרינו ברירה דדלמא יאבד ולא יתברר חלק חבירו ושלו לעולם וצ"ע דאפשר דמ"מ ע"ז שמברר עתה לחלקו שפיר אמרינו ברירה: והנה פדי ליישב גושניית התוספות הנה מקום לומר באופן מרנוח אמנם לא רציתי להטריח מכ"ת בזה: וזאת שנית היא דאמר מר על מ"ש דאף לר"מ לא שייך שקונה למפרע וע"ז כתב כ"ת מדברי הרשב"א בקידושין דמעכשיו אין יכול לחזור והקנין הוא מעכשיו ממש מאד נפלאתי שהרי הבאתי מדברי התוס' דס"ל דאפילו נשרף

השטר מהגני מעכשיו אע"ג דבלא מעכשיו לא מהגני מ"מ פשאומר מעכשיו שפיר קנה בהאי שטרא אע"ג דבשעה שפא לעולם לימא לשטרא או פלמה משיכתו דכך הוא תכסיס הקננו לר"מ שיועיל לקבוע עליו חובה מעכשיו שיקנה פשיבא לעולם בשטר זה שנותן עתה ולקרב"א פן הוא גם לענן חזרה וע"ש בחידושי לקידושין שכתב פן בשם התוספות דמעכשיו מהגני לענן אם נשרף ולענן חזרה ואדרבא כתב שם בשם הרמב"ן דמהגני מעכשיו לענן חזרה ולא לענן נקרא והוא ז"ל הקשה עליו ומ"מ בין למר ובין למר אין חלות הקננו אז רק על להבא פשיבא לעולם אבל מ"מ פשיטא דלא שייך שיחול הקננו מעכשיו ממש ואה"נ פשמהנה דבר שאינו מבנרר לכשיתברר יאה קנוי מעכשיו מהגני לר"מ לענן שלא יכול לחזור בו וכן אם נקרע השטר קודם אבל מ"מ פיון שאין קננו חל על דבר שאינו מבנרר פמו שאין חל על דבר שלב"ל לא אמרי' שיחול מעכשיו ממש והגע עצמה באומר פירות אלו פשאקנה אותם יהיו תרומה על שלי מעכשיו או פירות מחנברין לכשיתלשו יהי תרומה מעכשיו מי מהגני לעננו שיהיה מותר מיד לאכול וה"נ דכונסיה גבי שני לגין שאני עתיד להפריש למ"ד אין ברירה וכן מבואר בריטב"א שם בקידושין וז"ל והאי דקאמר לכשאקנה עצמה קנוי לה מעכשיו לאו למימרא דכי זבין ליה הוי בן חורין למפרע מהשתא דהא לא אפשר שאין אדם משחרר עבר חבירו אלא אהגני ליה מעכשיו שלא יוכל לחזור בו כו' ע"ש ובחידושי לב"מ כתב ותמוה מילתא מאי מעכשיו שייך הכא דהא א"א שיזכה בו הלוקח מעכשיו שאף המוכר אין לו בה פלום מעכשיו וכי לקחה מן הבועלים מאותה שעה ואילך הוא זוכה וי"מ דאהגני מעכשיו שלא יוכל לחזור בו ואין זה פלום כו' אבל הכא אמאי לא יכול לחזור בו והנכון פדפירש ר"י דנקט מעכשיו לומר שהוא מוכרה בכסף ובשטר של עכשיו שיקנה בו באותו שעה כו' וגם בתוספות ב"מ כתבו דשפיר יכול לחזור בו ע"ש: ודרה אגב ראיתי במ"ש מכ"ת לתרץ דברי רש"י שכתב קודם שחנטו משום דע"כ מייירי באינו אומר מעכשיו והוי פאומר לכשתלד ולר"נ בכה"ג קנה בעובר שישנו מקצת בעולם ופירות שחנטו להא דמי ולענ"ד צ"ע מלבד מ"ש דאם אינו אומר מעכשיו הוי פאומר לכשתלד דלא משמע הכי בש"ס ובפוסקים אף בלא"ה א"א לפרש פן דברי רש"י בב"מ שכתב עד שלא בא לעולם יכול לחזור בו אם בא לחזור בו קודם שחנטו פירותיו ע"ש הרי מבואר דמיד שחנטו מיקרי פירי ולא יכול לחזור בו וא"כ פשיטא דהוי דבר שפא לעולם ממש לרש"י אף לענ"ד הנה אפשר לומר דאף דבתבואה שיעורו בהבאת שלישי מ"מ באילן אזלינן בתר חנטה: ומצאתי להפ"י שם שכתב פן והאריה בזה ושמחתי שפוננתי לדעתו ז"ל גם מצאתי שם שכתב כמ"ש לענן הא דאמרינן דמעכשיו לא מצוי הדר ביה משום דע"י הקננו דעכשיו הוא מתחייב על לאחר זמן והוי פמחייב עצמו בדבר שלב"ל ואדרבה תמה על התוספות ודבריו מטין לדברי הרמב"ן ז"ל ואין להאריה: ועוד בה שלישיית ושבה והיתה לבאר במ"ש על דברי מכ"ת בסי' כ"ח על הר"ד שהביא הר"ן בחידושי סנהדרין וע"ז חזק מכ"ת דבריו על פי דברי התוספות בב"ק שכתבו שאפילו ליתה בחצירה חשוב.

אתנן ואע"ג דמחוסר משיכה משום דאתנן דאורייתא ודין תורה מעות קונות כו' נפלאתי דהא רבא הוא דמשני הכא אתנן אסרה תורה כו' והרי רבא שאמר בב"מ קרא ומתנית' מסייע ליה לר"ל ואע"ג דרבא קאמר הלכתא כר"י לגבי ר"ל לבר מתלת פבר כתבו התוספות שם ליישב משום דר"ל לאו משמיה דנפשיה אמרה כו' ע"ש ואף שבבכורות

דף י"ד נדחקו מתחלה לומר דהא דקאמר קרא ומתנית' מסייע לר"ל היינו לכאורה אבל לא שייספורן כה מדע דהא רבא פסיק כר"י לבר מתלת כו' הרי אח"כ חזרו וכתבו ומיהו יש לדחות כו' ועיין בע"א דף ע"א וגם פי לדברי מכ"ת לא היו התוספות צריכין להאריך ובפשיטות הו"ל לשניני' דהתם בע"א מיירי בטר תקנתא דרבנן ובב"ק מיירי לדינא דאוריית' אף באמת במחכ"ת אגב חורפיה ושיטפ'י רהיט ליה גמרא ושפתי התוספ' ברור מללו שהקשה מע"א דמוקי דקאי בתצירה וע"ז פתבו דבשביל שעומד בתצירה לא הנה נאסר דלא תשיב אלא מתנה בעלמא אם לא הנה החיוב מוטל עליו ועיקר טעמ' דאתנן כו' פירוש פיון שצריך לתת לה לצי"ש אפילו לא הנה עומד בתצירה י"ל דכיון שאף אם התחייב א"ע לתת לה אתנן ולא הנה עומד בתציר' הנה מחויב לצי"ש לתת לה אעפ"י שפא על אמו לפיכך השתא דעומדת בתצירה קנתה אותה בקננו גמור המועיל חשוב אתנן ולא מתנה שאם קילב"מ אינו חייב לצי"ש לא הנה דין אתנן עליו אף שעומד בתצירה אלא מתנה בעלמא פיון שאין מחויב אף בדיני שמים ונה ברור וכן מבואר להדיא בתוס' דב"מ דף צ"א ובתוספות בתמורה דף ל"מ ד"ה דקאי בתצירה וכן מבואר להדיא באור' בשו"ת הרשב"א סי' ש"ב באר הטיב וממילא שהדבר ברור שלזה כיוונו ג"כ התוס' בב"ק וימחול כ"ת לעיין בקונטרסי שאדרבה אני הבאתי מדברי התוספות ראיה למ"ש דלעולם קננו גמור בעינין אלא שקצרת: ואין להקשות למה באמת לא פירשו הך דאתנן אסרה תורה כו' היינו ד"ת מעות קונות ז"א דכבר פתבתי דרבא ס"ל כר"ל ונאפילו אם הנה סובר כר"י מ"מ הוצרכו התוספ' לפרש דהך מלתא דקאמר רבא הקא דמוכח דקילב"מ חייב לצי"ש אליבא דכ"ע היא אף לר"ל: ואמנם אף אם נימא כמ"ש מכ"ת דגבי אתנן אסרה תורה אליבא דר"י קאי ולפום דינא דאורייתא מ"מ נראה דל"ק ממהא דפרי' והא מחסר' משיכה אף לפי מ"ש התוספות דפרי' אף אליב' דר"י דהתם שפיר פיון דעכ"פ קננו מעות פמאן דליתא דמי למר מדאורייתא ולמר מדרבנן שוב אין פאן מקום לשם אתנן לחול דאף שזה מחויב לעמוד בדיבורו ולקבל מי שפרע אם רוצה לחזור כמ"ש באו"ת מ"מ לא עדיף חיוב זה מאם נשבע לתת לה טלה זה או אפילו התחייב א"ע לתת לה טלה זה מ"מ אין עליו שם אתנן פיון שעכ"פ בשעת ביאה אין לה שום זכות בגוף טלה זה אלא חיובא אקרקפת' דגברא מנח לתת לה ובשעת' דיהיב לה פבר אין הביאה בעולם אעפ"י שנותן לה עפ"י התחייבות דיבורו מ"מ כל פמה דלית לה זכיה בגופיה דטלה מדיני אדם או מדיני שמים אין פאן אתנן מה שא"כ בהא דאתנן אסרה תורה דבאמת מגיע לה שכירות וכיון שכן היא זוכה בגוף הטלה פיון דמעו' קונות והקננו הוא חל בשעת ביאה רק מחמת דקילב"מ אינה יכולה להוציא ממנו בדיינים וכיון שאין פאן פטור גמור רק בדעתו הדבר תלוי ונאנן אמרינן זיל הב לה ולפי אמירתינו יש לה קננו בגוף הטלה ושפיר הוי אתנן משא"כ התם דאף דאמרינן זיל הב לה אין פאן זכות בגוף הטלה רק חובת גברא לבד: כלל דמלתא דלגבי אתנן אותו הדבר שהוא מתחייב בו לצי"ש ולקיים דיבורו אנו רואים פאילו הוא מתחייב עליו בב"ד והתם פיון שפידי שמים הוא מחויב לשלם לה שכירותה ונאנו רואין פאלו הוא מחויב בדיני אדם הרי קנתה בקננו מעות שקונה ד"ת משא"כ התם שאף בנדון החיוב שמחויב בו לצי"ש ולקיים דיבורו פאלו יש פח ביד לחייבו מ"מ אין פאן רק חיוב אבל לא קננו שזהו כל עיקרו של החיוב בי"ש שצריך לעמוד בדיבורו וגבי אתנן בעינין שיהיה שם קננו עליו עכ"פ בדיני

שמים ואי לאו הכי לא מיקרי אַתְנָן וכינן שֶהִפְקִיעוּ חַכְמִים קִנְיָן מְעוֹת מְדִין הֶפְקֵר ב"ד פִּקְע לְגַמְרֵי וְאִין פֶּאן רַק חַיִּיב בִּי"ש אַגְבְּרָא וּבִשְׁעָה שְׁמַקְיָן חַיִּיבוּ לִיתָא לְבִיאָה בְּעוֹלָם לֹא מִיקְרֵי אַתְנָן וּמ"ש רַש"י ב"ב וּנ"מ אִם קִנְדֵּשׁ אִשָּׁה לִר"י הִנֵּה קִנְדוּשִׁין וְעֵינָן בְּסַמ"ע סִימָן קצ"ד פְּבֵר עֲמֻדָתִי ע"ז בְּמָקוֹם אַחֵר: וְלְדַבְרֵי רַש"י צ"ל דְּהַש"ס בַּע"א פְּרִיָּה אֲלִיָּבָא דר"ל וְעֵינָן בְּשִׁי"מ ב"מ בְּשֵׁם הָרִיטְבָּ"א שְׁתַּמָּה עַל רַש"י שֵׁם: וְהִנֵּה בְּגוּף הָעֵנָן אִם בְּכַה"ג מְחֻיָּב לְקַיָּים דִּיבּוּרוֹ וְלִתְת גּוּף הַחֲפָץ וְאִי לֹא צָרִיךְ לְקַבֵּל מִי שְׁפָרַע יֵשׁ לְעֵינָן דְּמִלְשׁוֹן הֶרֶם"א סִימָן ש"ב מִשְׁמַע דְּרַשְׁאִין לִתְת הַדָּמִים וְנִרְאָה טַעַמ' דַּס"ל דְּכִינָן דְּמַעוֹת אֵינָה קוֹנוֹת מִמִּילָא אֲמַרִינָן שְׁלֹא הִיְתָה פּוֹנוֹתוֹ רַק דְּוָקָא עַל הַחֲפָץ פִּינָן שֶׁא"צ רַק לְהַרְוֹחָה וְכַמ"ש הֶרֶם"א בְּסִימָן רמ"א גְּבִי הַמַּתָּנָה לִתְת לְחַבְרֵי חֲפָץ כּו' וְאֵע"ג דְּבַתָּה"ד סִימָן שִׁי"א פֶּתַב עַל דְּבָרֵי הָרָא"ש דַּע"ז דִּישׁ לְדַקְדָּק דְּהו"ל לְאַתְוִי רֵאָיָה מְפָרַק מִי שְׁאַחְזוּ אֲלָא ע"כ דְּהֵתָם פִּינָן דְּאִיתָא בְּעֵינָי דְּוָקָא בְּשִׁכְר פְּעוֹלָה מְשׁוּם דְּלֹא זָכָה מְשׁוּם קִנְיָן כּו' מ"מ בְּפִתְבִּים סִי' רל"ד נִרְאָה דְּטַעַם הָאִשְׁר"י פִּינָן דְּלִיָּבָא לְצַעוּרֵי אֲמַרִינָן מַה לִּי אֲצֻטְלִית מַה לִּי דָּמִים כּו' ע"ש וְכֵן מִדְּבָרֵי הֶרֶם"א סִימָן רמ"א נִרְאָה דְּאִין לְחַלֵּק בֵּין אִיתָא בְּעֵינָי וְאֲמַנָם בְּמַה דְּמִיִּיתִי הָאֲחֻרּוֹנִים מִהָדָּ דְּקִנְדוּשִׁין בְּמַתָּנָה ע"מ לְהַחְזִיר פְּבֵר פֶּתַבְתִּי בְּתוֹבָה זֶה יָמִים כְּבִיר דְּהִיָּא לִיתָא בְּעֵינָי מִיקְרֵי וְהָאֲרַכְתִּי בְּזָה:

וְעַתָּה מְצַאֲתִי רֵאִיתִי בְּדַבְרֵי קִדְשׁוֹ פְּמָה דְּבָרִים שְׁפּוֹנוֹתִי לְדַעְתּוֹ הֶרֶם"א וְגַם בְּעֵינָן מ"ש מְכ"ת דִּישׁ מְקוֹם לֹמֵר דַּא"צ לְקַבֵּל מִי שְׁפָרַע מַחְמַת דְּשִׁכְרִית חֲשִׁיב כְּמִלְנָה וְגַם הֶגְאֹן בַּעַל מַחְנָה אֲפָרִים הָאֲרִיָּה בְּזָה וְלֹא רְצִיתִי לְהָאֲרִיָּה עוֹד לְהַטְרִיחַ עַל יְדִידֵי נ"י וְהִנְנִי יוֹצֵא וְבָא דְרָף כְּנִיסְתִּי בְּצִאֲתִי אֲפָרוּשׁ כְּפִי לְנוֹרָא עֲלִילָה לְהַעֲלוֹת אַרְנוֹכוֹת תַּעֲלָה חַיִּים שְׁל טוֹבָה וּבְרָכָה וְחִילוּץ עֲצָמוֹת כְּנַפְשׁוֹ וְנַפְשׁ יְדִידוֹ הַד"ש בְּלָב וּתְשׁוּקַת הַנְּפֶשׁ: הַק' אֲפָרִים זְלָמָן מְרַגְלִיּוֹת מְבָרָאד: שְׁאֲלָה עַג וְעַל אַרְבְּעָה לֹא אֲשִׁיבֵנוּ עוֹד בְּעֵינָן הַנ"ל שְׁלו' רַב כּו' מוהר"ר שְׁמֻחָה נָתַן נ"י: אַחַד"ש גי"ק הַגִּיעַנִי שְׁלִישִׁי בְּקוֹדֵשׁ וְתוֹכוֹ רְצוּף אֲהָבָה מְכַתֵּב יְדִיד נַפְשִׁי וְלִבִּי הֶגְאֹן הַמְּפֹרָסִים מְבַעַל קְצָה"ח נ"י וּמִפְּמָה עֵינָיִם שׁוֹנִיִם אֲשֶׁר סָבְבוּנִי עַד לֹא מְצָאָה יְדִי דִי הַשִּׁיב וְאַחַר עַד עַתָּה הִגַּם כִּי גַם עַתָּה נֶאֱחַז בְּסַבְבָּה פְּמָה עֵינָיִם אֲשֶׁר נוֹגְעִים לְמַעֲשֵׂה וְגַם כִּי אִין דְּרַכִּי לְשׁוֹנוֹת וּלְשִׁלֵּשׁ בְּעֵינָן אַחַד אֲפָס כִּי עַז אֲהַבַת הֶגְאֹן שְׁיִחְנִי וְאֲהַבְתָּה כְּמִים הַפְּנִים כּו' הַפְּסֻקֹתִי בְּאֲמַצַּע הַפָּרַק וְעֵינָיִם בְּמַכְתָּב ק' הֶגְאֹן נ"י אַז אֲמַרְתִּי מַה מְתוֹק מְדַבֵּשׁ וְמַה עַז מְאָרִי וְדִילְדִי אִמִּי' כְּוֹנְתִי' תִּלְד אַע"ג דְּאִית לְהוּ פֶּרְכָא כְּפִי הַקּוֹנְטֵרַס הַרְצוּף פָּה וְעַתָּה נִתְתִי עֵינִי בְּמַכְתָּבָה הַנְּעִים וְאַעֲן וְאֹמֵר אֲשֶׁר כְּתַבְתָּ וְתַמְהָתָּ עָלִי בְּמ"ש דָּאָם מַת א' מְהַטְלָאִים מְרָאָהוּ מַת כַּמ"ש בַּח"מ סִי' רִי"ד ע"ז כְּתַבְתָּ דְּהָא הַטַּעַם מְשׁוּם דִּיד בַּעַל הַשְּׁטֵר עַל הַתְּחַתּוֹנָה וְאֲמַרִינָן הַמַּע"ה וְכָאן הַזּוֹנָה מְוַחֲזָקַת דְּהָא קִיָּמוּ בְּחֻצְרָה וְכְתַבְתָּ שְׁנָה בְּרוּר אַהו' יְדִידִי בְּזָה לֹא צְדָקַת אֲעֲנָה דְּבַכָּה"ג שְׁהִיָּא טוֹעֵנַת שְׁמָא וְגַם לֹא בָּא לְיָדָה בְּתוֹרַת מְכִירָה כ"א בְּתוֹרַת שְׁאֲלָה וּפְקֻדוֹן לֹא מְהַנִּי תְּפִיסָה כְּמִבְּנֹאֵר בַּתָּה"ד סִי' שַׁכ"א: אֲמַנָם זֶה אֲנִי אֹמֵר לְטַעַמ' דִּידָךְ שְׁאֲתָה דוּ בְּזָה מְטַעַם תְּפִיסָה אֲבָל בְּאֲמַת לִבִּי לֹא הִלֵּךְ בְּדְרָף הִנֵּה רַק אִם בְּאִתִּי בְּדַבְרֵיךְ שְׁאֲמַרְתָּ דְּלֹא מִיקְרֵי הַטְּלָה בְּרִשׁוּתָהּ פִּינָן דְּאֵינָנוּ בְּאֲחֻרְרִיּוּתָהּ שְׁאִם מַת מְחֻיָּב לִיתָן לָהּ אַחֵר ע"ז הַשְּׁבַתִּי שְׁאִין הַדִּין כֵּן כּו' וְהַפְּוֹנָה פְּשׁוּטָה דְּבִשְׁלָמ' אִם הִי הַדִּין נוֹתֵן דְּכָל כַּה"ג שְׁאֹמֵר לָהּ אַחַד מְהַטְלָאִים כְּוָלָם מְשׁוּעָבְדִים וְאִם מַת אַחַד הוּא צָרִיךְ לִיתָן לָהּ מִן הַחַיִּים אֲשֶׁר עוֹדְנָה חַיִּים א"כ הִי מְקוֹם לֹמֵר שְׁאִין הַטְּלָה בְּאֲחֻרְרִיּוּתָהּ מִשֶּׁא"כ פִּינָן דְּדִינָא הִיָּא אִם אֵינָה מְוַחֲזָקַת אַז מְרָאָה

מת מה יושיענו זה שתפסה שנאמר מחמת זה אינו עומד באחריותה שאין אנו דנין מצד הספיקות רק מצד קושט' דמלת' מדחזינן דיכול לפטור עצמו במה שמראה מת אלמא שהיא חייבת באחריות הטלה הנה הנקנה לה מחמת הביאה ונסתחפה שדה שלה שקנתה אותו להיות ברשות' ואחריותה וא"כ דינא הוא כשמתברר עכשיו איזהו לחול עליו שם אנתן ואע"פ שעתה כשהיא תפסה אין יכול להוציא מידה אין זה מצד שהטלה שנתן לה אין אחריותה עלי' רק מצד שהיא טוענת שמה שלי חסי ושלך המת היא יכולה לתפוס ולומר לא זה הטלה שהקניית לי באנתוני ואין זה מחליש פח חלות האנתון כלל פינן דעכ"פ הטלה ההוא הקנוי לה באנתונה הוא באחריותה ואיני צריך להאריך עוד בזה כי אני מדבר על אונן שומעת מןבטחני בשכלך הנה תשמע ותאמר אמת: אמנם באמת אעיקרא דדינא פרכא שלענ"ד ל"ש דין תפסה כלל בההיא דהתם דנראה דהיכא שאומר טלה בטלאים או שדה בשדותי אני מוכר או נותן לה נדאי שאין דעתו שהלוקח או שהמקבל יברור לעצמו איזה שירצה אלא בדעתו תלה הדבר שאם הי' בדעתו על מה שיברור הלוקח או המקבל כגון זה הי' לו לפרש כי אתה תבחר ולא אני ומדאמר אני מוכר לה בנדאי הוא תולה בדעת עצמו דאין זה ענין למ"ש התוס' בכתובות דף מ"ח גבי ההיא שלא כתב לה אלא ע"מ לקונסה ע"ש ובמשנה למלך פ"ו מהל' זכ"י כמבואר למענין ואדרבא מהתם איכא לסיוע להאי דארף שהלוקח לא נתרצה מ"מ בדעת המוכר תלוי ואיהו אדעת' דידן' מוכר ומכ"ש בזה שאנו דנין ממשמעות הלשון שאמר אני מוכר לה וכדאמרין וקאיש אשר אתה נושה בו יוציא כו' מה דרכו של איש להוציא פחות שבפלים והכי אשכחן בי"ד סי' קע"ז סעיף ר"ו בשם הרמ"ה אם כתוב בשטר דיהיב מרי' עסקא למקבל כו' משמע דמלתא במרא עיסקא קיימא ובדידן' תלי' מלתא למיתב למקבל מה דניחא לי' נאי כתב בי' למשקל כו' משמע דבמקבל תלי' מלתא למשקל מאי דבעי ע"ש וא"כ פשיטא שאם לא הי' הלוקח מתרצה על ברירת המוכר הו"ל למשדי תנאה ואותה שאמרו במנחות הטעם משום דיד בעל השטר על התחונה ופירש"י דהמע"ה פשוט דהתם קאי אמאי דבעי למימר שור בשנרי הגדול הקדש וכן בית בביתי המעולה שבבתי' קאמר דלישנא משמע דעל הגדול אמר ואהא פרי' מהא דמראהו מת או נפיל ליקוזי הי' דין מת כו' ופירש"י אי גדול נפל הפסיד לוקח דהא גדול שבבתיים משמע נאי קטן נפל לית לי' פסידא ואהא משני דלוקח בעה"ש על התחונה ר"ל נהי דלישנא משמע על הגדול מ"מ יש לפרשו ג"כ בפשיטות דאיזה שאברור לה אמר ויד בעה"ש על התחונה לפרש הלשון דלאו אגדול קאי ולכן אפי' היכא דמת קטן אית ליה פסידא אבל מלבד ספק זה דשמה גדול משמע אין לספק שיהי' הלוקח בורר לעצמו ופשיטא דלישנא שהמוכר יהי' בורר לו אחד כפי רצונו וא"כ אין מקום לתפסה כלל.

ומכ"ש לפי מה דמשמע מהתוס' דהה' מלתא דמקנה לה טלה אחד בין הטלאים לברירה דעלמא דמי דאמרין הוברר הדבר למפרע פשיטא דלא מהני תפיסתה שהרי הוא בורר עכשיו זה לאנתונה והוא קנוי' למפרע ומה אית לה בשאר הטלאים דהא כל היכא דאמרין הוברר למפרע ליכא ספיקא במלתא כלל ואם נאמר שהלשון מסופק שמה הייתה פונונה שיהי' הזונה שולטת לברר חפציה א"כ לא הי' התוס' צריכין למימר שלא הי' מבורר בשעת ביאה דהא בלא"ה גם עתה שנותן לה עדיין אינו מבורר אם לא שנאמר שהספיקו שניהם על טלה הנה ופשיטא שכל זה אינו במשמע אלא כל שהוא מראה לה טלה זה

אמרנו דהנברר למפרע וא"כ ממילא דלא מהני תפיסתה ובמה דכתיבנא הי' מקום ליישב
מה שהקשה הש"ך בח"מ ס"ס ס"ה על הרד"ך ע"ש ואפשר שיש לחלק בין לשון אני
מוכר לה ובין לשון מכור לה ועיין בב"י בלשון הרד"ך בשם הרשב"א ואין להאריך: א
ובר מן דין הנה דעת הרא"ש בגיטין דף ס"ו דאם הקנה לו עשר חביות בחביותיו והחמיצו
מקצתן דהפסד לפי חשבון ולא דמי להא דבכורות בא' שהפקיד טלה אצל חבירו כו' לפי
שהפקיד דבר מבנרר אבל אם הקנה לו בחביותיו י' חביות לא נתברר חלקו מעולם הלכך
הוי שותף בכל היין כו' ע"ש וא"כ פשיטא דלא מהני תפיסה בזה פמבואר בח"מ סי'
רצ"ב בש"ך ס"ק ר"ד ואמנם דעת כמה פוסקים בדבר מסוים כגון חביות בחביותיו לא
אמרנו שיהי' לפי חשבון אלא מצי א"ל שלח נאנס רק אם הקנה לו יין סתם לא שיהי'
שלח החמיץ וכן פסק בח"מ סי' רנ"ג ועיין בב"ח שם ובשו"ת שער אפרים סי' קכ"ט אף
לא כתבו ליישב שיטות הרא"ש מהא דמנחות דמשמע דאף בכה"ג שלא נתברר חלקו
מעולם מראהו מת ומה"ט כתבו הרשב"א והר"ן לחלק בין דבר המסוים לדבר שאינו
מסוים כגון חמרא דהכל מעורב ע"ש ונלענ"ד שלדברי הרא"ש צ"ל דמפרש ה' דמנחות
דמייירי שזה טוען כפר בירתי לה את זה לחלקה ומת או נפל ואפ"ה פריה וליחזי היי
דין נפל שאם לא נפל הגדול לאו כל פמיני' לברר הקטן לחלקו פיון דבית בביתי הגדול
משמע ומשני דיד בעה"ש על התחונה ושפיר מצי לברור לו הקטן ולייחד לחלקו אבל
כל זמן שלא ברור וייחד לחלקו הוי פשותפי אף בדבר המסוים: ועדיין צ"ע דה"ל
להרא"ש להביא הש"ס דמנחות ולפרשה לפי שיטתו גם צ"ע מ"ש בש"ע סי' רצ"ב
בהג"ה לחלק בין מעות וכיוצא בו שאינו דבר המסוים דאז ההפסד לפי חשבון ובין
טבעיות וכיוצא בו כו' ומקור הדברים הוא מתה"ד סי' שי"ד אשר תמו יתידותיו בדברי
הרא"ש דגיטין ולכן פתב בנידון דידן' אף שהי' מבנרר לכ"א הזהובים שלו מ"מ מאחר
שעירבו מדעתן שם טיבועא חד הוא כו' וא"כ שם פולם על כל זהוב וזהוב כמו התם שלא
הנברר חלקו שם פולם על כל חביות וחביות ע"ש והתה"ד לא הזכיר מדעת הפוסקים
דפליגי בהא וס"ל דאף בכה"ג שלא הנברר חלקו מעולם מ"מ מצי מדחן' לי לומר שלח
נאבד אע"פ ששם פולם על כל חביות כדמוכח במנחות ודוקא בדבר שאינו מסוים כגוונא
דיין אמרנו שהוא לפי חשבון ולפי"ז פיון דבש"ע סי' רנ"ג פסק דעת הרשב"א והר"ן
דאף בלא הנברר מעולם הפסיד המקבל איה פסק בסי' רצ"ב כה"ד ואע"ג דהרמ"א סי'
רצ"ב קרי למעות דבר שאינו מסוים היינו לענין דאין מקפידין שיבא לאדם שלהם
משא"כ כשהם חלוקי' בכיסים וידוע לכ"א שלו ע"ש בתה"ד אבל מ"מ אינו דומה לדבר
שאינו מסוים כגון חמרא: אמנם מדברי הר"ן פ"ק דגיטין שהביא הב"י סי' רנ"ג מבואר
דבמעות אם הי' לו ת"ק זוז בב"א ונאבד מהם הפל לפי חשבון פדאית' בתוספ' דב"מ
ע"ש וכן מבואר מדברי ה"ה פ"י מהל' זכי' בשם הרשב"א אלקא דמעות נמי לחמרא
דמא ודוקא שור ובית וחביות שעומדים בפ"ע כמ"ש הר"ן פ' התקבל ועיין בדברי הר"ן
בתשובה סי' י' במ"ש בשם הירושלמי שלשה שהטילו לפיס ונגנבו ותתני באילין אבנים
ונגנבו כו' ופריק אבנים גסות כו' שכל ספק שנוולד בדבר שאינו נבלל אין הולכין בו לפי
חשבון אלא תולין בחלק המועט כמו בחלק המרובה כו' ובנ"י פ"ק הבית והעלי' הביא
הירושלמי הנה באורף וכתב לפי שסלעים דקות הם ויכולים להנטל פאחת ובתשובה
אחת פתבתי בזה וביתרתי שם דברי הירושלמי כפי הנלענ"ד ומדברי הרמ"א שפראה

דמטעמ' דתה"ד אתי עלה לפי שאין מקפידין והוי פלא נתפרר מעולם שְהרי שם כ"א על המטבע וכ"כ בסמ"ע שם דדוקא בהפקיד טלה שיהא מבונר כו' משמע דאם אומר טלה בין הטלאים או חביות בתביותיו אף שאין נבלל אַזלינו לפי חשבון פיון דאינו מבונר וז"א לפי מ"ש סי' רנ"ג וצ"ע פּעַת: פל זאת אמרתי בתפזי למאן פּבוּדָה וּלמאן למודָה דברי ידידָה הד"ש באַהבה הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד תשובת הגאון בעל קצה"ח אשר עלי' סוכבת התשובה שפּתבתי לו בסי' ובכדי שיובנו הדברים העתקתי פה תשובתו זאת יום ב' ר"ג סיוון תקס"ז פק"ק לבוב שאלה עד שלו' לכבוד אהובי ידדי רחמימאי דנפשי ה"ה הרב הגאון הגדול המפורסם החריף ובקי נ"י ע"ה פ"ה מפיך מרגליות גדול שמו מוה' אפרים זלמן נ"י: הנה פּעַת זה ימים אנכי פה ק"ק לבוב והראה לי תלמידי הרבני המופלג החריף מוהר"ר שמחה נתן נ"י את מפתחי קודש מאת הדרת כ"ת הרמה וראיתי שם פילפולו העצום וכוונתו נראה להגדיל תורה ולהורות הנבוכים בקושיות וספיקות על דרָה הנכונה ושכרו יהי' כפול מן השמים ומבקש אני בפּרטות על תלמידי הנ"ל להשיב אליו לכל הספיקו' פי ענצם עיונו רק לבקש האמת לאמתו והיות עניני פה לעסוק ברפואות לא יוכלתי להשים עיוני במכתבו זולת מה שראיתי שם השגו' שלש' על ספרי קצה"ח בסי' ס"א במ"ש שם דשני לוגין שאני עתיד להפריש חשוב שירים ניפרין אכל שני לוגין בתוכו תרומה לא חשיב שיריים ניפרין ומכ"ת הרמה והנשואה משני גם זה לשיריים ניפרין אף לענ"ד נראה פשוט דשני לוגין שאני עתיד להפריש אינו תורם רק מה שיהי' עתיד להפריש ואם לא יפרוש למחר הרי אין פאן תורם רק זה שיהי' עתיד להפריש וזה שיהי' עתיד להפריש ה"ל שיריים ניפרין אכל שני לוגין בתוכו תרומה תיקף בתוכו רק החולין שישתה יהי' על סמך בריירה אכל בשעה שתורם אין שיריים ניפרין ואם אח"כ פשישתה החולין יהי' ניפר ע"י בריירה אכל בשעה שתורם אין פאן שיריים ניפרין: עוד שם כתב מכ"ת הרמה והנשואה על מה שפּתבתי שם דלר"מ דאית לי' אדם מקנה דבר שלב"לע ה"נ מהני באומ' שאני עתיד להפריש וכתב עלה דז"א דהא דמקנה דבר שלב"לע היינו שיחול הקנן לכשיבא לעולם דהא א"א לחול מיד והא דאמרו לכשאקחנה קנוי' לה מעכשיו פבר פי' התוס' דמהני לנקרע או נאבד השטר אכל ונדאי דא"א לומר שיתחיל הקנן מיד רק שהוא מועיל לענן זה שיוכל לחול אח"כ עכ"ד בקשתי זאת ממכ"ת הרמה לשום עין הגדול' במ"ש בסי' ר"ט סק"ח בשם הרשב"א בבבאי' דלר"מ דשלב"ל ולרבנן בדבר שבא לעולם פל שבנה קנה לרבנן בנה קנה לר"מ והקנן הוא מעכשיו דאינו יכול לחזור בו פלל והקנן הוא מעכשיו ממש: עוד ראיתי במכתבו קודש שהגיע שנית ליד תלמידי הנ"ל שם ג"כ השיג על מ"ש בסימן כ"ח להקשות על דברי הר"ד במ"ש דגבי אתנן צריף אדם לעמוד בדיבורו אע"פ שלא תחייב מן הדין א"כ מאי פריף והא מחסרא משיכא והשיג עלה דכוונת הר"ד פיון דינהיב לה בשעת ביאה אית עלה תורת אתנן כו': הנה המעיין בתוס' ב"ק דף ע' ד"ה אלו תבעה לי' כו' פי' פיון שצריף לתת לה לצי"ש אפ"ל לא הי' עומד בתצרה חשיב אתנן ולא מתנה כו' ולכאורה אם אינו עומד בתצירה א"כ מחסרה משיכה אלא לפי מאי דקי"ל כו' יוחנן דבר תורה מעות קונה א"כ אתנן שפתורה לא מייירי בעומד בתצרה דקנתה האתנן ע"י שכירות והש"ס פריף והא מחסרא משיכא היינו בטר תקנות חכמים דכסף אינו קונה וכיון דאתנן דקרא אפ"ל אינו עומד בתצירה א"כ סתמא דאתנן אפ"ל בא על אמו מייירי

ג"כ באינו עומד בתצורה והיכי קנתה פנין דקי"ל בדרבא מיני' ואינו מגיע לה השכירו' וְלָזָה פֶּרֶשׁ"י וְתוֹסֵ' מְשׁוּם דְּלִצִּי"ש וְלֹא שְׂיָהָא חֲזִיב בְּדִין מְמֵשׁ וּלְפִי מ"ש הֶר"ד הִטְעַם מְשׁוּם דְּחִיב לְעַמּוּד בְּדִיבּוּרוֹ לְזָה הָוֵי אֲתַנְן אִפִּי' בָּא עַל אִמּוֹ וְאִפִּי' אִינוּ בְּחֻצְרָה וּמְשׁוּם דְּאֲתַנְן דְּבָא עַל אִמּוֹ דְּוָמְל' דְּשָׂאָר אֲתַנְן וְאֲתַנְן בְּעֵלְמָא לֹא בְּעֵי חֻצְרָה פִּינּוּ דְּדַבְרֵי תוֹרָה מְעוֹת קוּנָה א"כ אֲתַנְן דְּאִמּוֹ נְמִי הָכִי הוּא וְאִינוּ אֶלְא מְשׁוּם דְּצָרִיךְ לְעַמּוּד בְּדִיבּוּרוֹ לְזָה הַקְּשָׁתִי מֵהָא דְּמִקְשָׁה וְהָא מְחַסְרָא מְשִׁיכָה וְהִי זֶה שְׁלוּם מֵאֲד"ה וּמִנְאֵי אֵהוּ' נִקְשֵׁר וְנִאָחַז בְּחֻבְלֵי עֲבוֹתוֹת אֲהֵבְתוּ אֲהֵבָה רַבָּה וְאֲהֵבְת עוֹלָם: הַק' אֲרִי' לִיב הִפְהֵן בַּעַה"מ קִצְה"ח וּש"ש הַלְכוֹת בְּכוֹר בְּהֵמָה שְׂאֵלָה עַה שְׂאֵלָה יִשְׂרָאֵל שֶׁהִי לּוֹ בְּהֵמָה מְבַכְרָת וּמְכַרָה לְנֹכְרֵי בְּכֹסֶף וְכִשְׁנֹתָנֻדַּע הַדְּבָר הִגִּידוּ לּוֹ שְׂאִין זֶה לְבַד מוֹעִיל אֶלְא שְׂצָרִיךְ לְמִסּוֹר אוֹתָהּ לְנֹכְרֵי אוֹ לְהַקְנוֹת לּוֹ הַחֻצֵר שְׂבֵהֵמָה עוֹמְדָת בְּתוֹכָהּ וּבִינֵי בִּינּוּ יִלְדָה וְאִמְרוּ לּוֹ שֶׁהוּא סִפְק בְּכוֹר וּמִסּוֹר הַבְּכוֹר לְנֹכְרֵי וְהַנְּכָרִי סָרְסוּ וְעָשָׂה בּוֹ מוּם מַה דִּינּוּ וְאֶקְלַע הָאֵי דִּינָא קִמִּי' דְּמַר שְׂמוּאֵל ה"ה בְּן דְּוִדִּי וְרִיעֵי הָרַב כּו' מוֹהֶר"ר שְׂמוּאֵל מְרַגְלִיּוֹת נ"י הֶאֱבַד"ק קְרַעֲמִינִין וּק"ק מְקוֹלְנִיץ וְהָאֲרִיךְ בְּחֻרִיפוֹת וּבְקִיאוֹת וְהַעֲלָה לְהַתִּיר וְעֲנוּתוֹ תַּרְבִּינֵי לְחֻוֹת דִּיעֵי בְּזָה: תְּשׁוּבָה מִתְחַלָּה נְדוּן אִם הִטְלַת מוּם בְּבְכוֹר בּוֹזֵה"ז דְּאוֹרֵייתָא אוֹ דְּרַבְּנָן וְהִנֵּה מְפִשִּׁיטוֹת דְּבָרֵי הַש"ס בַּע"א דָּף י"ג מְבֹאָר דְּבּוֹזֵה"ז גָּרַע מְמַטִּיל מוּם בְּבַע"מ פִּינּוּ דְּלֹא חֲזִי לֹא לְגוֹפִי' וְלֹא לְדָמֵי וְאִין אִסוּר לְהַטִּיל מוּם רַק מְדַרְבְּנָן וְכֵן פִּירֵשׁ"י שֶׁם בְּהַדְיָא וְכֵן נִרְאָה מְדַבְּרֵי הַתּוֹסְפוֹת בְּבְכוֹרוֹת דָּף ל"ג וּמְדַבְּרֵי הָרֵא"ש ע"ש אַף הֶרַמְב"ם פ"א מֵהַל' אִיסוּרֵי מְזִבְחַת הַל' ז' נִרְאָה דַּס"ל דְּאִסוּר מְדְאוֹרֵייתָא שְׂכַתְב וְז"ל הַמְטִיל מוּם בְּקַדְשִׁים פְּגוּן שְׂסִימָא עֵינּוּ אוֹ קִטְעַ יָדוֹ לּוֹקֵה שְׂהָרֵי נְאָמַר בְּקַרְבָּן כָּל מוּם לֹא יֵהִי בּוֹ מִפִּי הַשְּׂמוּעָה לְמַדּוֹ אֲזַהֲרָה שְׂלֵא יִתֵּן בּוֹ מוּם וְאִינוּ לּוֹקֵה אֶלְא בְּזִמְנָן שְׂבַהֲמ"ק קִינִים שְׂהָרֵי רֵאִוִי לְקַרְבָּן וּפְסָלוֹ אֶבֶל בּוֹזֵה"ז אַעֲפ"י שְׂעֵבֶר בַּל"ת אִינוּ לּוֹקֵה עַכ"ל וְהַכ"מ שֶׁם הִבִּיא דְּבָרֵי הַש"ס דַּע"ז דָּף י"ג וּפִירֵשׁ"י שֶׁם דְּאִינוּ אִסוּר מְדְאוֹרֵייתָא דְּלֹא פְּהַרְמְב"ם וְהַלַּח"מ תְּמָה שֶׁם דְּהָא בַּש"ס אֲמַרִּינּוּ דְּבּוֹזֵה"ז דְּלֹא לְדָמֵי חֲזִי וְלֹא לְגוֹפִיָּה חֲזִי גָרַע מְמַטִּיל מוּם בְּבַע"מ דְּחֲזִי לְדָמֵי וְהֶרַמְב"ם שְׂכַתְב אַח"כ בְּהַטִּיל מוּם בְּבַע"מ אִינוּ לּוֹקֵה הִינּוּ דְּאֶפִּילוּ בַּל"ת אִינוּ עוֹבֵר דְּהָא הָךְ מִלְתָּא תִּלְיָא בְּפִלּוּגְתָּא דַּר"מ וְרַבְּנָן דַּר"מ מְרַבָּה מְכָל מוּם כּו' דְּאֶפִּי' מְטִיל מוּם אִסוּר וְרַבְּנָן מוֹקִי הָאֵי כָּל לְגַרְמָא וְכִינּוּן שְׂכָן לִיכָא קָרָא לְאִסוּר מְטִיל מוּם בְּבַע"מ דְּלַגְרָמָא אִיצְטְרִיךְ וְעוֹד הַקְּשָׁה דַּמ"מ לְמָה קְאָמַר רַבָּא בְּבְכוֹרוֹת נִרְאָה כְּמַטִּיל מִים כּו' פִּינּוּ דְּאִיתָא אִיסוּרָא דְּאוֹרֵייתָא וְגַם מְלִשׁוֹן הַש"ס דְּקְאָמַר לִית לֵן בַּה ע"ש בְּאֲנָרְךָ וְלַעֲד"נ לִיִּישֵׁב הַפֶּל דְּלַכְאוּרָה קְשָׁה בְּהָא דְּפָרִיךְ בַּע"ז וְלַהֲוֵי כְּמַטִּיל מוּם בְּבַב"מ וּפִירֵשׁ"י דְּפִלּוּגְתָּא הִיא בְּבְכוֹרוֹת וְאִיכָא מֵאן דְּאָסַר וּמֵאֵי קוּשְׂיָא עַל רַבָּא דְּלָמָא רַבָּא לְטַעֲמִי' דַּס"ל דְּקָרָא דְּכָל מוּם לְאִסוּר גְּרָמָא הוּא דְּאִתִּי כְּדְאִיתָא בְּבִיצָה דָּף ר"ז דְּהִהוּא גְּבָרָא דְּאִיִּיתִי בְּנֹכְרָא לְקַמִּי' דְּרַבָּא כּו' א"ל דְּלָמָא אֲתָ גְּרַמְתָּ לִי' א"ל לֹא וּמִנָּא תִּימְרָא דְּגַרְמָא אִסוּר דְּתַנָּיָא מוּם לֹא יֵהִי בּוֹ כּו' וּלְפִי"ז אִינוּ אִסוּר לְהַטִּיל מוּם בְּבַע"מ רַק מְדַרְבְּנָן וּלְכַךְ שְׂפִיר קְאָמַר רַבָּא מְפָנִי שְׂנִרְאָה כְּמַטִּיל מוּם בְּקַדְשִׁים אַף י"ל דְּמֵאן דְּקָא מוֹתִיב שְׂפִיר קָא מוֹתִיב דְּנָהֵי דְּרַבָּא גּוֹפִי' ס"ל דְּמַטִּיל מוּם בְּבַע"מ אִין אִיסוּר רַק מְדַרְבְּנָן מ"מ מֵאֵי דְּנֹחֲקִי' לְאוּקְמִי' הָךְ בְּרִייתָא כַּמ"ד דַּס"ל הָכִי פִּינּוּ דְּתַנָּאֵי פְּלִיגֵי בְּהָכִי טְפִי הָוֵה א"ש לְאוּקְמִי כַּר"מ דַּס"ל מְדְאוֹרֵייתָא דַּא"ל דְּבַעֲי לְאוּקְמִי' כַּכ"ע דַּז"א דְּהָא הַשְׂתָּא נְמִי דְּקְאָמַר נִרְאָה כּו' ע"כ דְּלֹא אִתִּי כַּמ"ד צַעַר ב"ח דְּאוֹרֵייתָא דַּא"ל כ' לְמָה שְׂרִי הַכְּנָסָה לְכִיפָה שְׂהִיא אִיסוּרָא דְּאוֹרֵייתָא

טפי הו"ל למישרי למשנוני גיטרא דליפא רק איסורא דרבנן אלא ע"כ דאתיא כמ"ד
צער ב"ח דרבנן וא"כ ה"נ דהו"מ לאוקמי כמ"ד דס"ל דהטלת מום בבע"מ איפא איסורא
דאורייתא ולהכי דחינן צער ב"ח דרבנן אף דאפתי קשה דמאי קא משני בע"מ לדמי חזי
ופירש"י לחללו באחר ומקריב חילופיו וקרינן בי' תמים יהי לרצון משום חילופיו עכ"ל
ונה תימא דהא הך דינא דהטלת מום בבע"מ דאסור לגבי בכור איתמר ונהרי בבכור קי"ל
דהוא קרב ואין תמורתו קרבה פדאיתא בתמורה דף ה' ודף ד"א וכן פסק הרמב"ם בפ"ג
מהל' תמורה ונפלאתי על הלח"מ שם שתמה על הרמב"ם שכתב שצאמר בבכור לד' הוא
כו' ותמה דבתמורה דף כ"א מפי' לה מקודש הם ובמח"כ אישתמיטתי דברי הש"ס שם
דף ה' דמסיק ה"ם דבין לאבני ובין לרבא ילפינן לה מלד' הוא ובדף ד"א קאי למאי
דס"ד ה"ם דלרבא ילפינן מקודש הם ע"ש ועכ"פ אין תמורת הבכור קריבה וכן פסק
הרמב"ם בפ"א מאיסורי המזבח דהמטיל מום בתמורת בכור ומעשר אינו לוקה לפי
שאין ראוי לקרבן ולפי"ז פ"ן דאף בבכור ומעשר אסור להטיל מום בבע"מ וה"ם
חילופיו לא קרבו פלל א"כ אף דלא חזי לדמי נמי עובר וה"ה לבכור בזה"ז וא"ל דדוקא
תמורת בכור תם אינו קרב אבל אם יש לו בכור בע"מ ונהמיר עליו שפיר קרב דמנ"ל
לחלק בכך ועוד שנלענ"ד פשוט דלגבי בכור בע"מ לא שייך חילוף פלל דע"כ לא אמרינן
הכי אלא לענין פסולי המוקדשין שתופסים דמיהם להקדש ומביאים עבורם בהמה אחרת
והלכך שפיר שייך בהו חלול על בהמה אחרת ואף דרש"י מפרש דמייירי בקדשי ב"ה
וקדשי ב"ה אין עושים תמורה מ"מ חלול מהני בקדשי ב"ה בעלת מום פדאיתא בתמורה
ופסקה הרמב"ם בפ"ז מהל' עירוכין ע"ש משא"כ בבכור שאין הדמים להקדש פלל אלא
הוא נאכל במומו לפהו וא"כ לא שייך לגבי' תמורה פלל דמפי נפל בי' מומא נפק לחולין
ואע"ג דקי"ל בבכורות דף ט"ז דפסולי המוקדשין אף לאחר פדיונו עושים בהם תמורה
והתוספות שם פתבו דלא דמי לנולדות דתמורה שאני דקדושה בפה הוא וכינן דגלי קרא
שחלה על בעלת מום קבוע ה"ה שחלה לאחר פדיון (ונפלאתי על הלח"מ פ"ג דתמורה
שהקשה על הרמב"ם מן נולדות והביא דברי רש"י דחולין ובמח"כ"ת אישתמיטתי דברי
הש"ס ותוספות אילו ודברי רש"י בחולין צ"ע) ולפי"ז י"ל דגם בבכור בע"מ אע"ג
דמזון בעלים הוא מ"מ תמורה חלה עליו כמו פסולי המוקדשין לאחר פדיון מ"מ הא
אמרינן ה"ם דזה שם אמו עליו כו' וא"א להקריבו בכה"ג דמפח קדושה דחזי' קאתי א"כ
עכ"פ ס"ס אינה קריבה ונאכל במומו להבעלים בתמורת בכור ומעשר תמים וא"כ פ"ן
דאסור להטיל מום בבכור בע"מ אע"ג דלא קרינן בי' תמים יהי לרצון משום חילופיו
א"כ למה לא נילף מיני' ג"כ לקדשים בזה"ז ועוד קשה דהא בפסחים דף י"א אמרינן
טעמא דרבי יהודה דס"ל דבכור שאחזו דם אין מקיזין משום דאי שרית לי' במקום שאין
עושין בו מום אתי למיעבד במקום שעושין בו מום מתוך שאדם בהול על ממונו ופירש"י
פהו זה בהול על הבכור שלא ימות כו' ולפי"ז ע"כ בבכור שפא ליד פהו מיירי ואפ"ה
ס"ל לר' יהודה דבמקום שעושין בו מום איפא איסורא דאורייתא פמבואר בבכורות
ברש"י ובתוס' שם דר' יהודה ס"ל כר"מ בהא וא"כ קשה דהא בכה"ג לא חזי לדמי דהא
קי"ל בתמורה דף ז' שאין הפהנים ממירין בבכור פלל ודוחק לומר דמייירי בבכור של
פהו עצמו דק"ל פהנים ממירין בשלהם וכן פסק הרמב"ם פ"ב מהל' תמורה דהא ר'
יהודה סתמא קאמר בכל בכור אין מקיזין לו דם ולכאורה הי' אפשר לומר דהיינו טעמא

דר"י דס"ל כר"י בן נורי שם דלא ס"ל דרשא דר"ע דוהיה הוא ותמורתו שחלה עליו קדושה בבית הפעלים והלכה אף ביד פהו שפיר חזי לדמי שימיר בו וא"ל דהא ע"כ התם בבכור בח"ל מיירי ואלו דר"ש דאל"כ בלא"ה אין ממירין בו שלא זכה פהו בחזיו של הבכור פמבואר שם וקרא דאסור להטיל מום בבע"מ לאו בהכי מיירי דמשמע דהיה דר"י נמי בכל גוונא מיירי וא"כ בלא דריב"נ אין פהו ממיר בו דז"א דשפיר מצינו למימר דר"י ס"ל כריב"נ דלא ס"ל דרשא דר"ע ואי משום דלא זכה בו הפהו ז"א דהא ה"א בבע"מ מיירי ובבע"מ שפיר זכה בו הפהו מחיים פמבואר שם בתמורה וכן צריך לפרש דברי הרמב"ם פ"א דתמורה הל' ט' במ"ש ואין הפהני ממירין בבכור שאע"פ שזכה בו מחיים דבע"מ מיירי כמ"ש הלח"מ פ"א מהל' בכורו' הל' י"ז לחד תירוצה ע"ש (ומזה מוכח כמ"ש"ל דאף בבכור בע"מ שפיר עושין בו תמורה כמו בפסולי המוקדשין לאחר פדיונו) אף דבאמת דז"א דהא דינא דר"י בבכור שאחזו דם מיירי והוא מום עובר כמ"ש הרא"ש והתוס' בחד תירוצה א"כ אפתי לא זכה בו הפהו מחיים שיוכל להמיר בו וכיון דאפתי חזי להקרב פשיעבור מומו ומ"מ לא קרינא בי תמים יהי לרצון פינו דהשתא מיהא לא חזי ואינו לרצון פמבואר באשר"י שם (וע"כ דהמקשן דפריה ולהוי כמטיל מום בבע"מ דאסור ס"ל דאע"ג דהתם מום עובר הוא וא"כ איכא למימר דהתם חזי פשיעבור מומו מ"מ פינו דעכ"פ ל"ש תמים יהי לרצון וע"כ דדריש לי לדרשא אחריתא וא"כ אף דלא חזי פלל אסור ואהא משני לי דבע"מ גם השתא חזי לדמי ולרצון קרינא בי משום חילופיו) לפי"ז הדרא קושיא לדוכתן אליב"ד דר"י מאי קא משני דבע"מ חזי לדמי דז"א דהא בע"מ דאחיות הדם לדמי נמי לא חזי דהא אינו יכול לחלו על אחר דאפתי לא זכה בי וה"א פבא ליד פהו מיירי דהינו טעמא דר"י דס"ל שפכהו בהול על מומו וכן קשה בהא דקאמר אליב"ד דר"מ דמטיל מום בבע"מ אסור דמסתמא ר"מ ור"י בחד גוונא מיירי פשפא ליד הפהו וא"כ היאך אמרינו דחזי לדמי ולכאורה הי אפשר לומר דמאי דקאמר בע"מ חזי לדמי היינו בפסולי המוקדשין אמרינו שימכרו והמעות פלו לנדבה לקנות עבורם בהמות אחרים ובבכור נמי אע"ג דאינו מחויב לקנות בהמה בעד הדמים מ"מ שפיר אפשר שיקנה בהמה עבור הדמים ויקריבנה משא"כ בזה"ז שא"א להקריב פלל גם י"ל דבבכור שהדמים הם שייכים לכהו דשפיר קרינא בי דחזי לדמי אבל פל זה אינו פינו דע"כ הש"ס פריה שיהי' בזה"ז איסור דאורייתא כמו מטיל מום בבע"מ א"כ איך שיקף לחלק בדאורייתא לומר דבכה"ג קרינא בי תמים יהי לרצון דחזי להקריב בהמה פשירצה או פשהמעו של פהו פל זה אינו פמשמע ומצאתי בספר יראים לרבינו אליעזר מפייץ מצנה שפ"ג שפכת שיש לשאול אחר דאמרינו בפ"ק דע"ז דלא אסור להטיל מום בבע"מ אלא במקום דחזי דמי להקריב היכא אמרינו בבכורות בכור בעל מום דהא לאו פר הקריב הוא ולא פר דמים הוא ויש לתרץ דמדרבנן גזרו בכור אטו שאר קדשים בעלי מומין דחזי דמייהו להקריב ותרוץ נכון יותר דבבכור שאחזו דם עסקינו בבכורות דחזי להקריב גופו ע"י רפואה עכ"ל ושמתתי פמוצא שלל רב ששאלתי פשאילת הראשונה בעזה"י ואמנם מה שתרוץ רבינו הרא"מ ז"ל דהתם חזי להקריב גופו ע"י רפואה אינו עולה לשיטת התוספות בבכורות ובמנחו' דף נ"ו שפכתו דברייתא מיירי באחיות הדם שאין לו רפואה אם לא שיקיז במקום שעושין בו מום וא"כ לא חזי להקריב גופו פלל וגם בהה תירוצה דמדרבנן גזרו יש

לענין דא"כ ל"ל להש"ס למימר דפליגי במטיל מום בבע"מ אי אסור מדאורייתא דבפשיטות מצוי למימר דכ"ע סברי מטיל מום בבע"מ אסור מדאורייתא רק בבכור נחלקו דבבכור לכ"ע אינו רק מדרבנן פנין דלא חזי דמי להקרבה ומר סבר גזרינן אטו שאר קדשים ומר סבר לא גזרינן ומזה יש ראי' מכתת לשיטת הרמב"ם שסובר דאף היכא דלא חזי דמי להקרבה איפא אסורא דאורייתא ועובר בל"ת אלא שאינו לוקה והלפך אף אם גימא דבשאר קדשים אסור להטיל מום בבע"מ גם בבכור איפא אסורא דאורייתא ומש"ה איצטרף לאוקמי פלוגתניהו דמאן דשרי ס"ל דבכל קדשים מותר להטיל מום בבע"מ משום דכתיב תמים יהי לרצון וכדי לנישב לשון הש"ס דקאמר נראה מום מעליותא הוא כו' ומסיק דבזה"ז גרע ומשמע דאפילו אסורא דאורייתא ליפא נלענ"ד לנישב דלכאורה קשה בהא דפריף נראה מום מעליתא הוא משמע דדוקא אדרבא קא קשיא לי' וכן פירש"י להדיא בד"ה ונהוי כמטיל מום בבע"מ דאדרבא פריף ולכאורה צ"ע דלאבני מי ניתא דל"ל לשנויי משום בזיון קדשים דלית ביה רק מדרבנן לבד והא בלא"ה לא מצוי עביד הכי משום אסורא דאורייתא דמטיל מום ועל המקשן דפריף מהו בריתא קשיא טפי דקארי לי' מה קארי לי' הא אסור להטיל מום בקדשים ולכאורה אפטר לומר עפ"י מ"ש התוס' שם להקשות על פירש"י שפירש דמייירי בקדשי ב"ה דא"כ היאך קאמר רבא נראה כמטיל מום דהא בקדשי ב"ה אין אסור בהטלת מום ולכן פירשו דמייירי בקדשי ב"ה ולפי"ז א"ש דעל המקשן ועל אבני לק"מ די"ל דאינהו מפרשי בקדשי ב"ה ואין בזה אסור משום הטלת מום אבל על רבא דע"כ מוקי בקדשי מזבח משום שברבא כו' פריף שפיר מום מעליתא הוא אף רש"י מפרש דמייירי בקדשי ב"ה וכן מבואר בדברי הרמב"ם ז"ל בהל' עירובין ולידהו צ"ל כהפירוש הב' דהתוספות דרבא מפרש הטעם בקדשי מזבח וגזרה קדשי ב"ה אטו קדשי מזבח ולפי"ז י"ל ג"כ דהמקשן שהקשה מום מעליתא הוא לא פריף הכי אדאבני דלאבני י"ל דלית לי' גזרה קדשי ב"ה אטו קדשי מזבח ולכאורה לפי"ז לא קשה קושית התוספות שם שהקשו אהא דפריף ונשחט' משחט גימא גזרה אטו קדשי מזבח שאסור משום שחוט' חוץ ונדחקו לומר דשפיר קא משני ובפשיטות י"ל דלאבני שפיר קא קשיא לי' דלאב"ש לית לי' הך גזרה דאל"כ הו"ל לשנויי בפשיטות משום מטיל מום ולכך פריף שפיר ונשחט' משחט ואפטר לומר דשפיר קשיא להו דהיה מצוי לשנויי דגם אבני אית ליה הך גזרה ומ"מ אין לאסור משום מטיל מום פנין דגם בקדשי מזבח גופי' בזה"ז אין אסור פנין דגם לדמי לא חזי וכדמשני באמ' לרבא וסברת דנראה כמטיל מום לא ס"ל לאבני' ולכך הוצרכו לתרץ דשפיר משני והנה התוספות שם בע"ז ד"ה אמר אבני' אמר קרא ואת סוסייהם תעקר הקשה ה"ר אלחנן וא"ת למ"ד צב"ח דאורייתא מאי ראי' מיייתי מיהושע כו' וי"ל דנדאי שיש בידם לעקור היכא דנראה טעם קצת לעקור ד"ת כדמוכח ביבמות גבי משיאין האשה עפ"י ע"א עכ"ל וכוונתם למ"ש שם דף פ"ח ד"ה מתוך חומר כו' דאין זה עקירת ד"ת פנין שדומה הדבר הגון להאמין כמו שאפרש לקמן שבדבר שיש קצת טעם וסמך לא חשיב לעקור ד"ת ע"ש ולכאורה אין הנדון דומה דהתם פנין שיש קצת סברא להאמין להעזר בצירוף סברא דדייקא ומינסבא מתוך חומר שפיר י"ל דלא חשיב עקירת דבר מה"ת משא"כ כאן שאינו מצד הסברא כ"א מטעם קנס ובכה"ג משמע התם דאין לעקור דבר מה"ת כ"א בשב ואל תעשה או מגדר מלתא ומדברי התוספות משמע דלאו משום

גָּדַר מִלְתָּא אֲתִינּוּן עֲלָהּ וְנִרְאָה דֵּא"ש לְפִי מ"ש הַתּוֹסְפוֹת שֶׁם דָּף צ' ד"ה וְלִיגְמַר מִינֵי וּ
וּא"ת שְׁאֵי הָתָם דַּעפ"י הַדְּיבּוּר הִי מִתְנַבֵּא כּו' וְנִרְאָה פִּינּוּ דַּעפ"י הַדְּבּוּר שְׁרִי מִשּׁוּם
צִוְרָה שְׁעָה ה"ה שְׁלֵא עַפ"י הַדְּיבּוּר שְׁהָרִי אִין הַנְּבִיא רִשְׁאִי לְחַדְשׁ דְּבַר מַעֲתָה וּלְפִי"ז
י"ל דֵּה"ה פֶּאן פִּינּוּן שְׁעַל פִּי הַדְּיבּוּר הַתּוֹרָה לִיהוֹשֻׁעַ לַעֲשׂוֹת פֶּן נִהְרִי אִין הַנְּבִיא רִשְׁאִי
לְחַדְשׁ דְּבַר ע"כ דֵּהֲקִיל הַפְּתוּב בְּאִיסוּר' זֶה דַּצַּב"ח בְּשִׁבִיל צִוְרָה שְׁעָה וְה"נ כּוֹלִים חֻכְמִים
לְהַקְל בְּדְבַר מִשּׁוּם קְנָסָא: אַךְ אַפְתִּי קִשָּׁה דְּמֵאֵי פְּרִיָּה מְהַךְ דְּאִין מְקַדִּישִׁין כּו' דְּלִמָּא לֹא
הַקְלִי חֻכְמִים בְּאִיסוּר צַב"ח דְּאִוְרֵייתָא מִשּׁוּם קְנָסָא וְהַךְ דְּנִשְׂא וְנָתַן בְּשׁוּק שְׁל ע"א אֲתָא
כַּמ"ד בַּב"מ צַב"ח דְּרַבְּנָן וְהַךְ בְּרִייתָא דְּאִין מְקַדִּישִׁין אֲתָא כַּמ"ד צַב"ח דְּאִוְרֵייתָא וּלְכַךְ
אִיסוּר לֹא לְנִשְׂר פְּרִסוּתִיו וּלְמַעַבַּד אִיסוּר' דְּאִוְרֵייתָא וְא"ל דֵּהֲשַׁתָּא נְמִי דְּנוּעַל דְּלַת בְּפִנּוּ
נְמִי אִיפָּא צַב"ח וְכַמ"ש הַתּוֹסְפוֹת בְּסִנְהֶדְרִין דָּף פ' דו"א שְׁהָרִי הַתּוֹס' שֶׁם בִּיבְמוֹת בַּד"ה
פְּוֹלְהוּ נְמִי שֶׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה נִינְהוּ פְּתַבּוּ דְּסִדִּין בְּצִיצִית הָוִי שֶׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה פִּינּוּ דְּבִשְׁעַת
עֵיטוּרָה לֹא מְחַיֵּיב וּלְאַחַר שְׁנִתְעַטֵּף דְּמַחְיֵיב שֶׁב וּא"ת הוּא ע"ש וּא"כ ה"נ טְפִי אִית לִיה
לְמַעַבַּד ע"י נְעִילַת דְּלַת לְבִשְׁעַת הַכְּנָסָה לְפִיפָּה אַפְתִּי אִין פֶּאן צַב"ח וְאַח"כּ שׁוּב הָוִי שֶׁב
וּא"ת (וְעֵינִן בְּשׁוּ"ת נ"ב ס' פ"ב שְׁפַתְּב ג"כ דְּמַנְשֵׁר פְּרִסוּתִי חֲמוּר שְׁמַצְעַר בְּיָדִים
מִשְׂא"כ הַכְּנָסָה לְכִיפָּה שְׁהוּא רַק גְּרַמָּא כּו' וּמ"ש שֶׁם דְּמָה שְׁלֵא הַקִּשָּׁה לְהִיפּוּךְ דַּבַּע"ז
נְמִי יִכְנָס לְכִיפָּה מִשּׁוּם דְּשֶׁם מִן הַנְּבִיא כַּמ"ש הַתּוֹס' צ"ע לְפ"ז לְפִי מ"ש הָר"ן בַּב"מ
הַבִּיאוּ הַנ"י בַּפ' אֵלּוּ מְצִיאוֹת דְּלְכַךְ זְמַן וְאִינוּ לְפִי כְּבוֹדוֹ פְּטוּר מִפְּרִיקָה שַׁצַּב"ח הַתּוֹרָה
בְּשִׁבִיל תַּשְׁמִישָׁן שְׁל בְּנֵי אָדָם וְהַלְכָּהּ בְּשִׁבִיל כְּבוֹדָם נְמִי שְׁרִי וּא"כ לֹא פְּרִיָּה מִיַּדִּי דִּי"ל
דְּלְכַךְ גְּבִי קְדוּשִׁים נוּעַל דְּלַת מִשּׁוּם דְּלִיפָּא צַב"ח פְּוֹלִי הָאִי כְּמוֹ לְנִשְׂר פְּרִסוּתִי וְכִינּוּ
דַּבְּלֵא"ה אִיסוּר בְּהַנְּבִיא כָּל לְמַעוּטֵי צַב"ח עֲדִיף טְפִי מִשְׂא"כ גְּבִי ע"א פִּינּוּ דְּשְׁרִי בְּהַנְּבִיא
טְפִי יֵשׁ לְנוּ לַעֲשׂוֹת ע"י מְנַשֵּׁר פְּרִסוּתִי וְאַךְ דְּאִיפָּא צַב"ח טְפִי מ"מ הָרִי צִוְרָה תַּשְׁמִישָׁן
שְׁל בְּרִיּוֹת וְאִין לְאִוְסְרוּ וְצ"ע): וְלָכֵן נִלְעַנֵּן דַּע"כ לֹא מְפַלְגִינּוּ הָתָם בֵּין מִלְתָּא דְּקוּם
וְעֲשֶׂה לְשֶׁב וּא"ת אֵלּא לַעֲנֵן דְּבָרִים שְׁמִפְּוֹרֵשׁ אִיסוּרָם בְּתוֹרָה כְּגוֹן הִהִיא דְּחִשִּׁיב הָתָם
סִדִּין בְּצִיצִית כּו' אֲבָל דְּבַר שְׁאִינוּ מְפֹרֵשׁ בְּתוֹרָה רַק אֲתָא מְדַרְשָׁא שְׁפִיר ב"ד מִתְנִין
לְעַקּוֹר אַךְ בְּקוּם וְעֲשֶׂה וּלְפִיכָּה קִשִּׁי לִיה דְּטְפִי ה"ל לְמַעַבַּד הַךְ תַּקְּנַת' דְּמַנְשֵׁר פְּרִסוּתִי
כְּדִי שְׁלֵא יִקְלַקֵּל חֲצִירוֹ וְכִיפְתּוֹ וְחִזְלוּק זֶה בֵּין מְפֹרֵשׁ בְּתוֹרָה אוֹ אֲתָא מְדַרְשָׁא מְבֹאֵר
בְּסִפְּר הַמְּצוֹת לְהַרְמַב"ם וְעֵינִן בַּכ"מ בְּרִישׁ הַל' אִישׁוֹ לַעֲנֵן קְדוּשִׁי כְּסָף וְלַעֲנֵן קִדּוּשִׁי
קְרוּבֵי הָאֵם וּבְדַבְּרֵי הָרֵא"ש בְּבִיצָה בְּפָרֶק הַמְּבִיא בְּשֶׁם בַּעַה"ע וְעוֹד פְּמָה דְּוֹכְתִי: וְהִנֵּה
מִסְּנִינֵן דְּעִלְמָא נִרְאָה דִּישׁ אִיסוּר דְּאִוְרֵייתָא אַךְ בּוּזָה"ז מְהֵא דְּקִי"ל בְּדוּכְתִי טוּבָא דְּנַחֲשָׁדוּ
פְּהֵנִי עַל הַבְּכוֹר אִפִּי בּוּזָה"ז וְאַפִּילוּ ע"י גְּרַמָּא וְאַפִּי בַת"ח חֲבַר וְיוֹשֵׁב בִּישִׁיבָה כַּמ"ש
הַפּוֹסְקִים מְעַנְבְּדָא דַּר' צְדוּק וְאֵם אִית' דֵּהֲטַלַּת מוּם גְּמוּר נְמִי אִינוּ אֵלּא מְדַרְבְּנָן בּוּזָה"ז
פְּשִׁיט' שְׁאִין לְנוּ לְהַחְמִיר כ"כ בְּמִלְת' דְּרַבְּנָן וְעוּבְדָא דַּר' צְדוּק נְמִי בְּתַר חוֹרְפָן הִנֵּה שְׁהָרִי
הִי בִימֵי ר"ג וּר"י בְּאוֹתוֹ פֶּרֶק שְׁמִינּוּ אֵת רַאב"ע לְנִשְׂאִי וְאַז בְּתַר חוֹרְפָן הִנֵּה כַּמ"ש
הַתּוֹס' בַּע"ז דָּף י"ג וּבִשְׁבַת פֶּרֶק בְּמָה אֲשֶׁה אֵהִיא דְּרַאב"ע הָוִי מְעַשֵּׂר מְעַדְרִי' כּו' וְכֵן
מְבֹאֵר בְּבִיצָה דָּף כ"ז בְּעוּבְד' דְּבִנְכָרָא דְּאִתִּי לְקַמֵּי דְּרַבָּא כּו' שְׁהַבְּאִתִּי לְעִיל דַּא"ל רַבָּא
דְּלִמָּא אֲתָ גְּרַמְתָּ לִי כּו' ע"ש בְּרִישׁ"י שְׁפִירֵשׁ דְּבַכְהֵן מִיָּרִי שְׁנַחֲשָׁדוּ עַל הַבְּכוֹרוֹת וּבְשִׁלְמָא
אֵם נִמָּא דְּאִיפ' אִיסוּר' דְּאִוְרֵייתָא בְּהַטְלַת מוּם אַךְ בּוּזָה"ז שְׁפִיר י"ל שְׁהַחְמִירוּ שְׁלֵא
לְשַׁחֲטוּ עֲלֵיו וְאַךְ דְּזֶה שְׁאִסְרוּ לְשַׁחֲטוּ עַל מוּם שְׁהוֹטַל בְּכִנְנָה אִינוּ אֵלּא דְּרַבְּנָן מ"מ

הַחֲמִירוּ בְּדַבֵּר לְאַסּוּר אִם בְּחֵבֶר וּבְגֵרָמָא פִּינּוּ דְאַפְשָׁר לְמַיְתִי בְּהַ לִּידי אִיסוּרָא דְאוּרִייתָא
אַבְל אִם גּוּף הַטְּלַת מוּם בּוּזָה"ז אִינוּ רַק דְרַבְּנָן פְּשִׁיט' דְלִית לֵן לְאַחֲמוּרֵי פְּוֹלֵי הַאי דְהָא
א"א לְמַיְתִי לִידי אִיסוּר' דְאוּרִייתָא פְּלָל וּלְפִי"ז מַכ"ש בְּמַטִּיל מוּם בְּבַע"מ דְאִיפ' אִיסוּר'
דְאוּרִייתָא דְהָא בּוּזָה"ז גְּרַע לְפִי פְּשִׁיטוֹת דְבְּרֵי הַש"ס בַּע"ז וּמ"ש הַלַּח"מ דְאַף בַּל"ת אִינוּ
עוֹבֵר מְדַלָּא פְּתַב הַרְמַב"ם בְּלִשׁוֹנוֹ אִינוּ לוֹקֵה כְּמוֹ גְּבִי בּוּזָה"ז מְשׁוּם הָא לֹא אִירִיָּא דְכִינּוּ
דְבּוּזָה"ז גְּרַע וְאַפ"ה פְּתַב שְׁעוֹבֵר בַּל"ת דְמַמְיֵלָא דְמַטִּיל מוּם בְּבַע"מ פְּשִׁיט' דְעוֹבֵר בַּל"ת
וְלֹא הִנְצִירָהּ לְהַשְׁמִיעֵנוּ רַק שַׁע"כ"פ אִינוּ לוֹקֵה דְסַד"א דְאַפִּילוּ מְלָקִי לְקִי וְלֹא דְמִי לְבּוּזָה"ז
דְהָא חֲזִי לְדְמִי קַמ"ל דְאַפ"ה אִינוּ לוֹקֵה וּמְלָקִי הוּא דְלֹא לְקִי הָא אִיסוּר' דְאוּרִייתָא אִיפָּא
וְגַם בְּמָה שְׁהַקְשָׁה הַלַּח"מ דְהָא קָרָא אִינְצִטְרָהּ לְגֵרָמָא נִלְעַנ"ד שְׁאִין הִכְרַח שְׁהַרְמַב"ם
יְסַבּוֹר דְגֵרָמָא אָסוּר מְדְאוּרִייתָא שְׁהֵרִי הַרְמַב"ם שְׁם פְּתַב וְנ"ל הַמַּטִּיל מוּם בְּקַדְשִׁים פְּגוּן
שְׁסִימָא אֶת עֵינֵי אוֹ שְׁקֻטָע יְדוֹ לוֹקֵה כּו' מְלִשׁוֹן זֶה מְשַׁמַּע לְהַדְנָ' דְדוֹקָא בְּכַה"ג לְקִי אַבְל
לֹא ע"י גְּרָמָא וְאַע"ג דְהַרְמַב"ם בַּה"ל בְּכוּרוֹת פְּתַב הַרְגִיל לְבְּכוֹר שְׁיַפְּוֹל בּוֹ מוּם פְּגוּן
שְׁנָתָן דְבַלְהָ עַל אֲזוּנֵי כּו' ה"ז לֹא יִשְׁחַט עָלָיו כּו' פְּתַב זֶה עַפ"י הַש"ס דְבְּכוּרוֹת דָּף ל"ה
דְאַמְרִינּוּ הֵתָם זֶה הַפְּלָל לְאַתּוּי גְּרָמָא וּמ"מ אִין מְוַכְרַח שְׁיִהְיֶה בְּזָה אִיסוּר תּוֹרָה וְאִם
אִית' שְׁיִשׁ בְּזָה אִיסוּר תּוֹרָה לֹא הֵנָּה שְׁתִּיק הַרְמַב"ם מִיְנִי' בַּה"ל אִיסוּרֵי מְזַבְּחַ שְׁהֵרִי
עִיקְרוֹ דְקָרָא דְכָל מוּם לֹא יְהִיָּה בּוֹ בְּקַדְשִׁים פְּתִיב וְלֹא הַשְׁמִיעֵנוּ פְּזַאת דְאַף בְּגֵרָמָא אָסוּר
וְלוֹקֵה וְאַדְרַבְּהָ פְּשִׁטָּא דְלִישְׁנָ' מְשַׁמַּע דְדוֹק' בְּעֵשָׂה בְּיָדִים חֲזִיב אֶלָּא דְהוּא גּוּפָא קָשִׁי
דְכִינּוּ דְרַבְּנָן ס"ל דְמַטִּיל מוּם בְּבַע"מ שְׁרִי וְכָל מוּם לְאַתּוּי גֵרָמ' מַנ"ל לְהַרְמַב"ם לְפִסְנוֹק
בְּהָא דְלֹא פְּרַבְּנָן גַּם קָשָׁה דַּא"כ דְכָל מוּם לְאַתּוּי מַטִּיל מוּם בְּבַע"מ הוּא א"כ לְמָה פִּסְק
הַרְמַב"ם דְאִינוּ לוֹקֵה: וְהִנֵּה הַרְמַב"ם בְּפִי הַמְשַׁנֶּה הִבִּיא הַתּוֹסְפָתָא דְמַטִּיל מוּם בְּבַע"מ
לוֹקֵה וְסִיָּים וְדַע זֶה מְשַׁמַּע דְס"ל דְהֵכִי הִלְכְתָ' וּמ"מ הָא קָמֵן דְבְּחַבּוּרוֹ חֲזוֹר בּוֹ וְכַתְּבֵי דְאִינוּ
לוֹקֵה וְאַפְשָׁר דְאִזְוִיל לְטַעֲמִי' פ"ו מַה"ל בְּכוּרוֹת שְׁפַתְּב בְּמוֹכֵר מְעַשֵּׂר בְּהֵמָה פִּינּוּ דְלֹא קָנָה
לוֹקֵחַ אִינוּ לוֹקֵה דְלֹא מִיָּדִי עֶבֶד וְעִיָּין בְּלַחֲמֵי מְשַׁנֶּה שְׁם וְא"כ ה"ה פֶּאֶן בְּמַטִּיל מוּם
בְּבַע"מ דְאִין עֲשִׂיתוּ פְּלוּם.

דְלֹא לְקִי: אִיבְרָא שְׁיִשׁ לְחַלֵּק דְדוֹק' הֵתָם שְׁנַתְּבַטְלָה מְכִירְתוֹ וּמְמִילָא דְלֹא מִיָּדִי עֶבֶד
מִשָּׂא"כ פֶּאֶן אַע"ג דְלֹא אֶהְנוּ מְעַשְׂיוּ דְבַלֵּא"ה לֹא חֲזִי לְהַקְרָבָה מ"מ אִיהוּ דִידִיָּה עֶבֶד
וְכְמוֹ מְחַמֵּץ אַחַר מְחַמֵּץ דְלִקִי וְאַף שְׁיִשׁ לְדַחוֹת דְשָׁאֲנֵי מְחַמֵּץ אַחַר מְחַמֵּץ שְׁהֵם פְּעוּלוֹת
חֲלוּקוֹת שְׁאוּפָה אַחַר הָעֵרִיכָה בְּחִימוֹץ אוֹ לֶשׁ אַחַר הָעוֹרֶף בְּחִימוֹץ מִשָּׂא"כ פֶּאֶן שְׁעִיקָר
הָאִיסוּר הוּא הַטְּלַת הַמוּם וְכִינּוּ שְׁלֵא הוֹעִיל פְּלָל בְּעֵשִׂי' זוֹ וְהוּא שְׁם אֶחָד אִין פֶּאֶן חִיּוּב
מְלָקוֹת וְעִיָּין בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ רִישׁ הַל' קָרְבַן פִּסְחַ שְׁפַתּוֹב פִּינְצָא בְּזָה לְחַלֵּק בֵּין מוֹצִיא אַחַר
מוֹצִיא בְּקָרְבַן פִּסְחַ וּבֵין שׁוֹחֵט וְזוֹרֵק עַל הַחֲמִיץ ע"ש מ"מ גַּם לְמוֹכֵר מְעַשֵּׂר בְּהֵמָה לֹא
דְמִי פְּוֹלֵי הַאי דִישׁ לְחַלֵּק כַּמ"ש: אִף בְּפְּשִׁיטוֹת י"ל דְהַרְמַב"ם סוֹבֵר פִּינּוּ דְאַתִּי מְרַבּוּיָא
דְכָל מוּם לֹא לְקִי עָלָיו כְּמוֹ שְׁאִין לוֹקִין עַל חֲצִי שְׁיַעוֹר דְאַתִּי מְרַבּוּיָא דְכָל חֶלֶב וְכ"כ
הַלַּח"מ פ"א מַה"ל חֲמִיץ וּמִצָּה דְאַרְבּוּיָא דְכָל לֹא לְקִי אֶלָּא דַּהַלַּח"מ שְׁם הַקְשָׁה מְהָא
דְפִסְק הַרְמַב"ם בְּתַעְרוּבוֹת שְׁאוֹר לוֹקֵה וְע"ש בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ שְׁתִּירָץ דְהַרְמַב"ם שְׁפִיר
סוֹבֵר דְאִין לְלָקוֹת מְרַבּוּיָא דְכָל רַק הֵתָם גְּבִי תַעְרוּבוֹת שְׁאוֹר וְדָבֵשׁ ע"כ רַבּוּיָא אֶתִּי
לְמְלָקוֹת דַּא"כ בַּלֵּא"ה אָסוּר מְדִין חֲצִי שְׁיַעוֹר: אִף א"ש בְּפְּשִׁיטוֹת דְהִכָּא י"ל דְרַבּוּיָא
דְכָל לֹא אֶתִּי כ"א לְאִיסוּרָא דְסַד"א דְמַטִּיל מוּם בְּבַע"מ שְׁרִי לְגֵמְרֵי פִינּוּ דְלֹא חֲזִי לְהַקְרָבָה

ומרבינו ליה מפל לאיסור' ומ"מ אין לוקין עליו כמו דלא לקי על חצי שיעור ועדיין צריך ביאור דמנ"ל להרמב"ם לפסוק בְּהָא דְלֹא פְּרַבְּנָן דס"ל דמטיל מום בבע"מ שרי וכל לאתווי גרמ' ונלענ"ד דהדבר מוכרח מסוגיני הש"ס דגרמא אינו רק מדרבנן דהא בבכורות דף אית' במשנה דין מום ע"י עכו"ם דאסור ואמרין זה הכלל לאתווי גרמא וזה תימא דהא דה דגרמא מקרא ילפינו ופשיטא טפי לאיסור' מע"י עכו"ם וא"ל דע"י עכו"ם גרע מגרמא דז"א דגרמא איהו גופי' עביד מעשה שמניח דבלה או בצק על אונן הפכור וגורם המום משא"כ ע"י עכו"ם דלא עביד מעשה כלל רק אמירה בלבד דבכה"ג גבי שבת אינו רק שבות וגבי שאר איסורין איבעיא הוא בש"ס וכה"ג אמרין בעירוובין פקק הדר ולא שאני לה בין שבות דאית בי' מעשה כו' ע"ש לענן להחם ע"י עכו"ם ומכ"ש דהתם דמייירי שלא אמרו לעכו"ם כלל שיעשה בו מום רק ע"י שיעד העכו"ם שיותר ע"י מום עשה פן להנאת ישראל וכו' דאי גרמא עדיף טפי וא"כ איך נקטי בזה הכלל דמשמע דדינ' דרישא מסתבר טפי לאיסור' ועוד קשה פינו דמה דמרבינו גרמא לאיסור' דאוריית' מרבינו ליה מזה הכלל א"כ ע"כ דרישא ודאי ג"כ מדאורייתא אסור וקשה דזו מנין לנו שיהיה חמור משאר איסורין דמבעי' ליה בב"מ ועכ"פ אין איסור דאוריית' בשאר איסורין רק שבות מדרבנן כמו באיסורי שבת וא"כ מאי עדיפותא דאיסור הטלת מום וא"ל דגזירת הפתוב הוא דמרבינו ליה מדכתיב כל ז"א דהא כל לאתווי גרמא הוא וא"ל דאמירה לעכו"ם בכלל גרמא ז"א דהא במתני' איתמר דין אמירה לעכו"ם וגרמא מרבי בזה הכלל ואם איתא דאמירה לעכו"ם מגרמא ילפינו א"כ תלי תניא בדלא תניא דהא עיקר הדין דמרבינו מדאורייתא גרמא הוא וגם פי אין ללמוד אמירה לעכו"ם מגרמא כמ"ש דגרמא גרע דעדיף מעשה בגופי' וכן נראה מדברי הש"ס בב"מ דלענן הרביץ ארי מבחוצ קאמר חסימה מעלייתא הוא ואמירה לעכו"ם מיבעי' לי דלמא לא מתסר אפי' מדרבנן וקצת י"ל דהרביץ ארי הוה כמעשה חסימה ממש ועדיף מגרמא והוא דחוק ועוד דא"כ לר"מ דס"ל דקרא למטיל מום בבע"מ ולית ליה רבוני' דכל אגרמא א"כ נימא דלית ליה הנה משניות ששנינו בהם דאסור ע"י עכו"ם אלא ודאי דז"א דגם ר"מ אוסר ע"י עכו"ם גרמא מדרבנן עכ"פ ומתני' כר"מ ומדאורייתא ליכא קרא למיסר כלל רק מדרבנן ופשיט' לי' טפי לאסור ע"י עכו"ם משום דאתי לאחלופי בישראל כמבואר בש"ס שם וגרמא לא פשיטא לי' לאסור מדרבנן ומרבי לי' בזה הכלל לומר דאסור ג"כ מדרבנן כמו אמירה לעכו"ם משא"כ אם נימא דאסור מדאורייתא אי מרבינו גרמא אין ללמוד ממנו אמירה לעכו"ם וכמ"ש: ובאמת לכאורה יש לעיין אפי' אם נימא דמתני' אסור מדרבנן קאמר מ"מ מאי קמבעיא לי' בב"מ אמירה לעכו"ם בשאר איסורין דלמה גרע מהטלת מום בבכור ע"י אמירה לעכו"ם דאסור מדרבנן ודחוק לומר דבאמת בבכור אסור מדאורייתא דמרבינו מפל וא"כ גזרת הפתוב הוא וליכ' למילף מיני' דז"א כמ"ש דאף לרבנן אין לנו לרבות רק גרמא ועוד דלר"מ ע"כ אמירה לעכו"ם אסור בבכור מדרבנן ולמה לא גילף מזה בשאר איסורין: ומצאתי באשר"י שם בשם הראב"ד שכתב דאיבעי' דחסימה לא איפשיטא וילקולא ואע"ג דמסקינן דמטיל מום בקדשים ע"י נכרי נמי אסור ואפי' בזה"ז שהוא מדרבנן התם משום חומר' דקדשים הוא ולא גמרין מיניה עכ"ל ומדבריו אלה מבואר ג"כ דגם בקדשים אין איסור אלא מדרבנן באמירה לעכו"ם ואפי' בזמן המקדש אלא דלאומי הקוש' קאמר דאסור ע"י נכרי אף

בזה"ז שהוא מְדַרְבֵּן ע"ש ולפ"ז פִּינּוֹן דְּבַמְתַּנְיָ לְנָקֹט ע"י נְכָרִים וּגְרָמָא מִשְׁמַע לְהִדְיָא דְתַרְנִיָּהּ חַד דִּינָא וּבִשְׁנֵיהֶם אִין אִיסוּר רַק מְדַרְבֵּן וּלְכַף מְרַבֵּי לְגַרְמָא בְּזַה הַפְּלָל דַּע"י נְכָרִי מְסַתְבָּר טְפִי לְאִיסוּרָא מְשׁוּם דְאַתִּי לְאַחְלוּפִי וּלְכַף לֹא פְתַב הֶרְמֵב"ם בַּהֲל' אִיסוּרִי מְזַבַּח דְּגַרְמָא אָסוּר מְדַאֲוֵרִיָּתָא רַק בַּהֲל' בְּכּוֹרוֹת לְעַנְיָן קְנָסָא דְאִין שׁוֹחֲטִין עָלִיו דְבַכַּה"ג אַף ע"י גְרָמָא קְנָסִינּוֹן לִיה מְדַרְבֵּן שְׁלֹא יִשְׁחַט עָלִיו וְכִינּוֹן דְקָרָא לֹא קָאִי אַגְרָמָא מְמִילָא דְקָאִי אֲמַטִּיל מוּם בְּבַע"מ וְאָסוּר מְדַאֲוֵרִיָּתָא אֲלֵא שְׁאִינּוֹן לּוֹקָה פִּינּוֹן דְלֹא אֲתִי אֲלֵא לְרַבּוּיָא כְּמַש"ל וְהָכִי מִשְׁמַע נְמִי מְדַפְרִיָּה בַע"ז בְּפִשְׁטוּת וְלַהּוּי פְּמַטִּיל מוּם בְּבַע"מ אַע"ג דְאַמְלִתָּא דְרָבָא קָאִי וְרָבָא ס"ל בְּבִיזָה דְגַרְמָא אָסוּר וְא"כ מְטִיל מוּם בְּבַע"מ שְׂרִי וּבְעֵי לְאוּקְמִי פְּהִלְכְתָּא וּלְכַף קְאָמַר נְרָאָה כּו' שְׁאָסוּר מְדַרְבֵּן עַכ"פ וּכְבָר הַעִירוּתִי לְמַעְלָה בְּזַה וּפְשִׁיטוּת הָעַנְיָן מוֹרָה דְהַש"ס סוֹבֵר דְמְטִיל מוּם בְּבַע"מ אָסוּר מְדַאֲוֵרִיָּתָא וְהָא דְקְאָמַר רָבָא בְּבִיזָה דְגַרְמָא אָסוּר וּמִיָּתִי עָלָה מְבַרֵּיָּתָא דְכָל מוּם כּו' צ"ל דְאָף מֵאֵן דְיִלְיָף מְכָל מוּם לְאָסוּר מְטִיל מוּם בְּבַע"מ מ"מ ס"ל לְאַסְמַכְתָּא בְּעִלְמָא לְאָסוּר גְרָמָא מַהֲדָּ קָרָא אֲבָל לְעִיָקֵר הַדִּין לִיכָּא בְּגַרְמָא רַק אִיסוּר מְדַרְבֵּן וּלְכַף הַשְׁמִיט הֶרְמֵב"ם בַּהֲל' מְזַבַּח רַק בַּהֲל' בְּכּוֹרוֹת דְקְנָסִינּוֹן לִיה מְדַרְבֵּן אַף בְּגַרְמָא שְׁלֹא יִשְׁחַט עָלִיו וְעוֹד יֵשׁ כְּמָה רְאִיוֹת דְאָף בַּזֶּה"ז הוּא דְאוּרִיָּתָא מְפִשְׁטוּת דְבָרֵי הַש"ס בְּגִיטִין וּבב"מ דְקְאָמַר צוּרֵם אֲוֹן עֵבִיד אִיסוּרָא דְאוּרִיָּתָא וְכּוֹן יֵשׁ לְהַבִּיא רְאִיָּה מְסוּגֵיָּת הַש"ס בְּבִיזָה בְּעַנְיָן בְּכּוֹר שְׁנַפְל לְבוּר: וְרִאִיתִי לְמַחוּ' הַגְּאוֹן אַבְדִּיק"ק פ"פ דְמִיָּין בְּחִידוּשֵׁיו מַחְנֵה ל״ו שְׁפַתְב בְּזַה וְקַצְרִתִי פְעַת.

וְהִנֵּה הָרָא"ש בְּכּוֹרוֹת פְּתַב דְמְטִיל מוּם בְּבַע"מ אַף מְדַאֲוֵרִיָּתָא שְׂרִי מ"מ מְדַרְבֵּן אָסוּר דַּאל"כ קִשְׁה גְבִי אַחֲזוּת הַדָּם דְיִטִּיל בּוֹ מוּם עַכְשָׁיו וְיִשְׁחַט עָלִיו וְלַעַנ"ד בְּפִשְׁטוּת יֵשׁ לְהוֹכִיחַ דָּאֵם אִיתָּא דְאָף מְדַרְבֵּן שְׂרִי א"כ אַף בְּלֹא מוּם אַחַר יְהֵא מוֹתֵר לְשׁוֹחֲטוֹ דְהָא תִּיָּכָף בְּהַתְחַלַּת שְׁחִיטָה הוּא נַעֲשֶׂה בַע"מ וּכְשֶׁגּוֹמֵר הַשְׁחִיטָה הָרִי הוּא פְּשׁוּחַט בַע"מ דְהַשְׁחִיטָה גּוֹפָא מוּם הִיא פְּדַאֲמֵרִינּוֹן בְּחֻלִּין דָּף ל"ז נְהִי דְאִדְחִי מְפָסַח כּו' וּפְרַש"י דְכִינּוֹן דְנִשְׁחַט קֶצֶת הַסִּמָּנִים אִין לָהּ מוּם גְּדוֹל מְזַה ע"ש: אֲלֵא דְלִפִּי"ז לְכַאוּרָה מוֹכַח דְגַם מְדַאֲוֵרִיָּתָא אָסוּר לְהַטִּיל מוּם בְּבַע"מ כּו' דַּאל"כ הָא דְאָסְרָה תוֹרָה לְשְׁחַט עַל מוּם שְׁהַטִּיל הִיכָּא מְשַׁכַּח לָהּ דְהָא בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה הוּי פְּמַטִּיל מוּם בְּבַע"מ וּגְמַר הַשְׁחִיטָה הוּא עַל מוּם הַשְׁנִי הַנַּעֲשֶׂה בְּשְׁחִיטָה שְׁהוּא נַעֲשֶׂה בְּהִתֵּר פִּינּוֹן שְׁכָבֵר הִי' בַע"מ וּמַכ"ש מֵאֵן דְאַסֵּר מְדַאֲוֵרִיָּתָא לְאַכְנֹל אִם נִשְׁחַט עַל מוּם שְׁהוּטֵל בְּכּוֹנְנָה פְּדַאֲמֵרִינּוֹן מְנִין לְצוּרֵם כּו' שְׁנַאָמַר ל"ת כָּל תּוֹעֵבָה א"כ מוֹכַח דְמְטִיל מוּם בְּבַע"מ מְדַאֲוֵרִיָּתָא אָסוּר וּלְכַף לֹא מְהַנִּי לִיה מוּם בְּשְׁחִיטָה אַף שְׁכָבֵר הִי' בַע"מ פִּינּוֹן שְׁגַם מוּם זֶה בְּכּוֹנְנָה אָסוּר וְתוֹעֵבָה הוּא וְאַפְשָׁרְלוּמַר דְנִדְאִי כְּשֶׁהוּא הַטִּיל בּוֹ מוּם אִין זֶה תַּקְנָה שְׁיִשְׁחַט אוֹתוֹ וְיִטִּיל מוּם ע"י שְׁחִיטָה דְכִינּוֹן דְהַטִּיל מוּם הֶרְאִשׁוֹן הִי' בְּמִזִּיד מַה יוֹשִׁיעֵנוּ זֶה שְׁגַם ע"י הַשְׁחִיטָה יֵשׁ בּוֹ עֲשִׂיָּת מוּם בְּתַחֲלַת הַשְׁחִיטָה וְהָרִי זֶה פְּאִילוֹ עוֹשֶׂה כְּמָה מוּמִין בְּתַכִּיפָּה אַחַת אִין בְּזַה כְּדִי לְהַתִּיר מִשֵּׁא"כ הָרָא"ש שְׁמֵ דְמִיָּרִי שְׁנַפְל הַמוּם מֵאֵלֶיהָ כְּגוֹן אַחְזוּת הַדָּם אֲלֵא שְׁהוּא מוּם עוֹבֵר וְאִין הִתֵּר לְשְׁחַט עָלִיו בְּזַה שְׁפִיר קְאָמַר הָרָא"ש דְאָף דְמְדַאֲוֵרִיָּתָא שְׂרִי לְהַטִּיל מוּם פְּשִׁישׁ בּוֹ מוּם עוֹבֵר מ"מ מְדַרְבֵּן אָסוּר דַּאל"כ יַעֲשֶׂה בּוֹ עֲתָה מוּם וְיִשְׁחַט עָלִיו לְצִאת לְחֻלִּין מִחַמַּת הַמוּם שְׁנַעֲשֶׂה בּוֹ אֲבָל בְּעִלְמָא א"ל דְמַחְשָׁב מוּם מִחַמַּת הַשְׁחִיטָה דַּאל"כ כָּל שְׁחִיטַת קְדָשִׁים הִיכָּא מְשַׁכַּח לָהּ לְמ"ד אִינָה לְשְׁחִיטָה אֲלֵא בְּסוּף

גימא דהוי כנפל בו מום בתחלת שחיטה אלא ע"כ דז"א דדרף הכשרו בכף ועיניו בחולין דף כ"ח ע"ב בתוס' שם ד"ה פסח וקדשים מאי איפא למימר דאי אפשר להפסיד העור ולבדוק דאין מום גדול מזה ע"ש ואפשר שדוקא ע"י הפרדת העור קאמרי ובשחיטות מקצת הסימנים ודאי מחשב מום כמש"ל מש"ס דחולין ואין להאריף: ועתה נבא לדון במטיל מום בבכור ושחט על אותו מום אם יש בזה איסור דאורייתא לאכלו על אותו המום והנה התוס' בבכורות דף נ"ד פתבו דכמה שמעתתי מוכחי דצורם אנון קנסא הוא אלא שהקשו ע"ז מהא דאיתא בספרי פרשת ראה ר"א אומר שעובר משום לא תאכל כל תועבה ותירצו דהא דאמרינו דהוי קנסא פליגי אדר"א בספרי וסברי פאחרים דדרשי בספרי שם דבפסולי המוקדשין הפתוב מדבר או בכישול בב"ח ואין לאסור על שחיטת אותו מום מל"ת כל תועבה כמו בב"ח וכלאי זרעים ומעשה שבת שיש לחלק וא"ת ולר"א דלא מפליג מאי פריף מבהרת כו' א"נ דספרי אסמכתא בעלמא היא עכ"ל נקוט מיהא בידי דאנו לדין סבירא לן דאינו רק קנסא מדרבנו ואפילו לר"א דדריש לי מקרא י"ל דגם לדידי אסמכתא בעלמא הוא והנה התוס' שכתבו שיש לחל' בין הך דהכא לבב"ח כו' סתמו דבריהם ולא ביארו החילוק ובהחולין דף קט"ו פתבו וא"ת צורם אנון בכור לתסר אפילו צרמו נכרי וי"ל דשרי רחמנא קדשים שהוממו כצבי וכאיל א"כ אינו דבר מתועב כו' עכ"ל וגם בזה דבריהם סתומים קצת וכוונתם דע"כ לא אסרינו בב"ח ואינן משום ל"ת כל תועבה אלא משום שהמעשה עצמו הוא מתועב מצד המעשה ולא מצד העושה שאפילו אם הבשר נפל מעצמו לתוף החלב אסור משא"כ פאן דגלי רחמנא דאם נפל מום מעצמו שרי וא"כ אין פאן תועבה מצד המעשה רק מצד העושה זה לא נכלל בכלל ל"ת כ"ת וזה פנונת דבריהם מה שכתבו א"כ אינו דבר מתועב ר"ל שהדבר בעצמו אין בו תיעוב כלל: וראיתי לב"ד הרב נ"י שפראה מדבריו שהשיא פנונתם לענין אחר ולכף יצא לחלק בין בכור לפסולי המוקדשין ונלענ"ד ברור פנונת התוספות כמ"ש ונלמוד דברים הסתומים פאן ממה שפירשו במקום אחר שפך מבואר מדבריהם להדיא בתמורה דף ד' דדוקא בב"ח נפיק מל"ת כל תועבה הואיל ואפילו אם נפל ממילא הבשר לתוף החלב אסור אבל צורם אנון בכור דממילא מותר אינו בכל תאכל כ"ת אפי' נעשה בידיים עכ"ל.

איברא דצ"ע בלשון התוספות במ"ש הואיל ואפילו נפל כו' ותלי תניא בדלא תניא דהיא גופא מנ"ל דבב"ח נפל ממילא אסור דדלמא דוקא בישראל בידיים דנעשה בו תועבה שעבר על לא תבשל אבל נפל מעצמו באמת שרי דמה"ת לומר שתערובות בב"ח הוא מתועב מצד עצמו ונראה דסבירא להו דנדאי סתמא דמלתא כל דבר שאסרה תורה לעשותו אין התיעוב מצד העושה כי אם מצד המעשה וא"כ פשאסרה תורה בישול הבב"ח מסתמא המעשה מצד עצמו מתועב ואפילו נתבשל ממילא משא"כ בצורם אנון פיון דגלי קרא להתיר בנעשה ממילא ע"כ שאין התיעוב מצד המעשה ולכף אין בזה כלל משום ל"ת כל תועבה וזה מבואר מדברי התוספות בחולין שהבאתי לעיל: שוב ראיתי בפר"ח יו"ד סימן ס"ד ששבואר מדבריו פירוש דברי התוספות בחולין כמ"ש ורמז לדבריו המ"ל פ"ד מהלכות בכורות ע"ש אף לולי דברי התוספות הייתי אומר דמעיקרא לק"מ מהא דמטיל מום בקדשים דנדאי אין זה בכלל ל"ת כ"ת דאם נאמר כל שעשה דבר שהרחיקתו התורה ממנה נאסר באכילה תעה על עצמה הגוזל דבר מאכל מחבירו ואכלו ילקה משום

ל"ת כל תועבה וְהַדָּבָר פְּשׁוּט שׁו"א וְלֹא יַעֲלֶה עַל לֵב לְעוֹלָם שְׂאִין הַתּוֹעֵבָה בְּאוֹתוֹ הַדָּבָר
עֲצָמוֹ כִּלְכֵּל רַק דְּאֶקְרָקְפֵּתָא דְגַבְרָא מְנוּחַ אִיסוּרָא שְׂלֵא יִגְזַל מִחֲבִירוֹ דְּבַר וּלְפִי זֶה נִרְאֶה
דְּגַם מַה שְׂאֶסְר' תּוֹרָה שְׂלֵא לְהַטִּיל מוּם בְּקִדְשֵׁי אִיסוּרוֹ הוּא לְפִי שְׂמִפְקִיעַ מִבְּהִמָּה זֶה
קִדְוִישַׁת הַמְּזַבֵּחַ וְהָרִי זֶה כְּגוֹזֵל אֶת הַקִּדְשֵׁי וְא"כ מַה לִּי גוֹזֵל הַקִּדוּשׁ מַה לִּי גוֹזֵל הַקִּדְשֵׁי
וּמִפְקִיעַ מִיַּד הַקִּדְשֵׁי אִי שְׂאֶסְרָה תּוֹרָה שְׂלֵא לַעֲשׂוֹ' כִּן אִין הַדָּבָר הַהוּא נְאָסֵר כִּלְכֵּל וְאֶפְשָׁר
שְׂגַם זֶה כִּלְכֵּל דְּבָרֵי הַתּוֹסֵפ' דְּכִינּוֹן דְּחֻזִּינוּן שְׂהַתִּירָה תּוֹרָה אִם נָפַל מוּם מִעֲצָמוֹ אֶלְמָא
דְּעֵיקָר הַקִּפִּידָא הוּא רַק לְפִי שְׂהוּא גוֹרֵם לְהַפְקִיעַ מִיַּד קִדְוִישַׁת הַמְּזַבֵּחַ וְהָרִי זֶה כְּגוֹזֵל אֶת
הַקִּדְשֵׁי וְא"כ אִין הַדָּבָר מִתְנוּעֵב וּכְגוֹזֵל מִן הַקִּדְוִישׁ דְּמִי: אִיף לַעֲנַ"ד הֵךְ מִלְתָּא תִּלְיָא
בְּפִלְגִישׁ דְּר"מ וְרַבְּנָן דְּאֶלִּיבָא דְּרַבְּנָן דְּסָבְרִי דְּשָׂרִי לְהַטִּיל מוּם בְּבַע"מ וְדוֹקָא מִיַּד דְּחֻזִּי
לְהַקְרָבָה אֶסוּר לְהַטִּיל בּוֹ מוּם וּלְדִידְהוּ שְׂפִיר י"ל טַעְמָא דְּאִיסוּרָא מִשׁוּם שְׂמִפְקִיעַ קִדְוִישַׁת
מְזַבֵּחַ מִשׂא"כ לר"מ דס"ל דְּאֶפִּילוּ לְהַטִּיל מוּם בְּבַע"מ אֶסְרָה תּוֹרָה וְהִינּוּ לְפִי שְׂדָבָר
שְׂהוֹקֵבַע בּוֹ קִדְוִישַׁת הַטִּלַּת מוּם בּוֹ הוּא דְּבָר מִתְנוּעֵב לְפָנֵי הַמְּקוּם אִי שְׂבִלָא"ה לֹא חֻזִּי
לְהַקְרָבָה אִם כִּן שְׂפִיר י"ל שְׂהוּא נְכִלְכֵּל בְּכִלְכֵּל ל"ת כֵּל תּוֹעֵבָה וְאִיף דְּבִנְפֵל בּוֹ מוּם מִעֲצָמוֹ
שְׂרִי הִינּוּ טַעְמָא מִשׁוּם דְּשֵׁם לִיכָא תִיעוּב כִּלְכֵּל שְׂלֵא הִרְחִיקָה תּוֹרָה אֶלְא שְׂלֵא לַעֲשׂוֹת
מוּם בְּיָדִים וְאִזּוּ בְּאֶמְת נִקְרָא תּוֹעֵבָה ג"כ מִשׂא"כ כְּשִׁנְפֵל מוּם מִעֲצָמוֹ וְאִיף לְפִי מַה שְׂדָחָה
הַפְּר"ח דְּבָרֵי הַר"א מְזַרְחֵי שְׂרוּצָה לְחִלְקָא בֵּין נָפַל מִעֲצָמוֹ לְהַפִּילוֹ נְכָרִי כִּינּוֹן דְּעַל שְׂנִיָּהֵם
לֹא שְׂיִיף תִיעוּב שְׂלֵא נְעַבְדָּה בּוֹ עֲבִירָה מִשׂא"כ בְּזָה שְׂנַעֲשֶׂה בּוֹ מִעֲשֶׂה הַהִרְחָקָה שְׂאֶסְרָה
תּוֹרָה שְׂפִיר הָרִי תּוֹעֵבָה וְאִינוּ דוּמָה לְנָפַל מִעֲצָמוֹ דְּמַעוֹלָם לֹא נַעֲשֶׂה כְּאִן עֲנָנִי תִיעוּב כִּלְכֵּל
וְאִיף דְּבַב"ח דְּלֹא גִלִּי לָן קָרָא אֶמְרִינוּן שְׂגוּף הַדָּבָר מִתְנוּעֵב אִיף שְׂנָפַל מִעֲצָמוֹ מ"מ בְּזָה גִלִּי
לָן קָרָא דְּנָפַל מוּם מִעֲצָמוֹ אִין זֶה מִתְנוּעֵב וּמ"מ עֲדִינּוֹן אִין הַכְּרַח אִם בְּאֶמְת נַעֲשֶׂה מִעֲשֶׂה
מִתְנוּעֵב שְׂלֵא יִהְיֶה בּוֹ אִיסוּר מִשׁוּם ל"ת כֵּל תּוֹעֵבָה כִּינּוֹן דַּע"כ מִתְנוּעֵב דְּבָר זֶה לְפָנֵי הַמְּקוּם
כִּינּוֹן דְּלִיכָא לְמִיתְלִי טַעְמָא דְּקִפִּידָא מִשׁוּם הַפְּקַעַת קִדְוִישַׁת מְזַבֵּחַ שְׂהָרִי אֶסְרָה תּוֹרָה
לְהַטִּיל מוּם בְּבַע"מ וּבְהִכִּי א"ש קְוִישַׁת הַתּוֹסֵפּוֹת בְּכּוֹרוֹת מִהַסְפְּרֵי דְּר"א אֶסֵר צוּרֵם
אֲנּוּן מִל"ת כ"ת דִּי"ל דְּר"א ס"ל כְּר"מ דְּמִטִּיל מוּם בְּבַע"מ אֶסוּר מְדַאוּרִיָּתָא וְאִם כִּן
ע"כ דְּהָרִי תּוֹעֵבָה מִשׂא"כ רַבְּנָן לְטַעְמֵיהוּ דְּס"ל דְּמִטִּיל מוּם בְּבַע"מ שְׂרִי שְׂפִיר ס"ל דְּאִין
אִיסוּר בְּהַטִּלַּת מוּם מִשׁוּם תּוֹעֵבָה רַק קִנְסָא לְבַד וְלִהְיוֹת כִּי הַמּוֹבִיל נִחְפָּז לְדַרְכּוֹ הַנּוֹצְרִכְתִּי
לְהַפְּסִיק בְּאֶמְצַע הַפְּרָק וּלְעֵיקָר הַדִּין אֲנִי מְסַכֵּם הוֹלֵךְ עַל דְּבַרְת כְּבוֹד ב"ד הַגָּאוֹן נ"י
לְהַתִּיר בְּזָה מְכַל הַלִּין טַעְמֵי דְּכַתִּיבָנָא וְעוֹד כְּמָה צְדָדִים אֲשֶׁר לֹא הַעֲלִיתִים עַל סֶפֶר מְטַעַם
הַנְּ"ל: דְּבָר זְעִירָא מִן חֲבֵרִיָּא הִק' אֶפְרַיִם וְלָמֵן מְרַגְלִיּוֹת מְבָרָאד: הַלְכוֹת אֶבֶל שְׂאֵלָה עוֹ
בִּי"ד סִי' שְׂמ"ה סְעִיף ב' אִיזוּ מְאֻבָּד כו' כְּגוֹן שְׂאֶמֶר הָרִי הוּא עוֹלָה לְרֹאשׁ הַגֵּג וְרֹאוּהוּ
שְׂעֵלָה מִיַּד דְּרָף כְּעַס אוֹ שְׂהִי מִיִּצֵר וְנָפַל וּמַת הָרִי זֶה בְּחֻזְקַת שְׂאִיבָד כו' וְהוּא לְשׁוֹן
הַרְמַב"ם פ"ב מֵהַל' אֶבֶל נִרְאֶה פְּשׁוּט שְׂפִינוּנָתוֹ בְּמ"ש אוֹ שְׂהִי מִיִּצֵר לֹא דַע"פ שְׂלֵא
הִי הַעֲלִיָּה דְּרָף כְּעַס רַק שְׂהִי מִיִּצֵר ג"כ אֶמְרִינוּן דְּנֻדָּי עֵלָה אֲדַעְתָּא שְׂיִפְנוֹל אֶת עֲצָמוֹ
אֶבֶל לְעוֹלָם בְּעֵינָן שְׂיִאֵמֵר מִתְחַלָּה הָרִי הוּא עוֹלָה דַּל"כ הו"ל לְהַרְמַב"ם לְכַתּוּב אוֹ שְׂהִי
מִיִּצֵר וְעֵלָה וְנָפַל וּמַת אֶלְא וְדָאִי פְּשׁוּט דְּהָךְ אוֹ שְׂהִי מִיִּצֵר אֲדַלְעִיל קָאִי שְׂרֵאִינוּ עֲלִיָּיתוֹ
בְּדָרָף כְּעַס אוֹ בְּדָרָף צֶעֶר וְעוֹד שְׂהָרִי בְּאֶבֶל רַבְּתִי שְׂמִשְׁם מוּצָא הַדִּין לֹא נִזְכָּר כִּלְכֵּל הֵךְ
מִלְתָּא דָּאֵם הִי מִיִּצֵר לֹא בְּעֵינָן אֶמִיר' וְכִן שׁוּם פּוֹסֵק מְהֵרָא שׁוֹנִים לֹא הִזְכִּירוּ זֶה אֶלְא
נִרְאֶה שְׂהַרְמַב"ם מְפָרֵשׁ כִּן הָא דְּאֶמֶר הַתָּם וְרוֹאִין אוֹתוֹ שְׂעֵלָה לְרֹאשׁ הָאִילָן וְנָפַל וּמַת

דהינינו שְׁהַעֲלִיָּה הֵיטָה מִיַּד דְּרָף פֶּעַס אוֹ דְּרָף צַעַר דָּאָז תְּלִינּוּ שְׁעֵשָׂה עַל דַּעְתּוֹ הָרֵאשׁוֹנָה
שְׁאָמַר שְׁיַעֲשֵׂא פֻּן הָא לֹא"ה אַע"פ שְׁאָמַר אֲמַרִּינּוּ עֲבִיד אֵינִשׁ דְּגִזִּים וְלֹא עֲבִיד וּמָה שְׁעֵלָה
וְנִפְל לֹא לְדַעַת הִיא אֶלְא שְׁהֵיטָה פִּשְׁגָּה שְׁיַצָּא מִפִּיּוּ וְגַרְם לּוֹ הָעֲנִינּוּ שְׁנִפְל מֵאִיזָה סִיבָה
אַבָּל אַם הִיא דְּרָף פֶּעַס אוֹ דְּרָף צַעַר הָרִי מִחֻשְׁבָּתוֹ נִיפְרָת מִתּוֹף מַעֲשָׂיו שְׁעֵלִינִי זֹה הֵיטָה
ע"ד לְהַפִּיל עֲצָמוֹ וְכֵן מִבּוֹאֵר מְלִשׁוֹן הַגְּהֵת פְּרִישָׁה שְׁבִפְרִישׁ הִבִּיא שֵׁם דְּבָרֵי רִש"ל דְּאָפִי
אָמַר רָאוּ שְׁאֲנִי עוֹלָה וְלֹא רָאוּהוּ עוֹלָה אֲדִבּוּרֵי לְחוּד לֹא סְמַכִּינּוּ וְכַתֵּב בַּהֲג"ה שֵׁם דְּקֻשָּׁה
ע"ז דְּמְלִשׁוֹן הַרְמַב"ם שְׁהוּבָא בְּדְרִישָׁה מִשְׁמַע שְׁכֻשְׁרוּאִין אוֹתוֹ (מִיַּצֵּר כַּצ"ל) סְמַכִּינּוּ אֲד
אֲדִבּוּרוֹ עַכ"ל הָרִי מִבּוֹאֵר דַּע"כ"פ אֲמִירָה בְּעִינֵי בְּכָל גְּוֹנֵי אֶלְא מֵאִי דְקֻשְׁלִי לִי מְהַרְמַב"ם
עַל רִש"ל לַעֲנִ"ד לִק"מ שְׁהוּא מְפָרֵשׁ הָךְ אוֹ שְׁהִי מִיַּצֵּר הֵינּוּ שְׁלֹא רָאוּהוּ עוֹלָה וּז"א
דְּאִיף שְׁיִיף ע"ז לֹמַר וְנִפְל וּמַת וְהַדְּבָר פְּשוּט כַּמ"ש דְּוַדַּאי מִיָּרִי שְׁרָאוּהוּ עוֹלָה רַק
שִׁר"ל בֵּין שְׁהַעֲלִיָּה הִיא דְּרָף פֶּעַס אוֹ דְּרָף צַעַר וְזֶה פְּשוּט וּבָרוּר לַעֲנִ"ד וְלֹא הִנְצַרְכְּתִי
לְכַתּוּב רַק לְפִי שְׁשִׁמְעֵתִי שְׁיִשׁ טוֹעִין בְּזֶה וּמְפָרֵשׁ דְּהָךְ אוֹ שְׁהִי מִיַּצֵּר מִתְּפָרֵשׁ אִפִּי לֹא
הִיטָה אֲמִירָה שֵׁם וְזֶה וַדַּאי אֵינּוּ: וְהֵנָּה מ"ש הַרְמַב"ם וְעֵלָה מִיַּד כּו' אַע"פ שְׁבִאָבֵל רַבְתִּי
לֹא נִזְכַּר מִיַּד נ"ל דְּיִלְיָף לָהּ מִסּוּגֵי דְּגִיטִין דְּף ס"ו הַבְּרִיא שְׁאָמַר כְּתִבוּ כּו' וְעִינֵי בְּרַמְב"ם
פ"ב מֵהַל' גִּירוּשִׁין הַלְכ' י"ג בְּרִיא שְׁאָמַר כְּתִבוּ כּו' וְהִרְג עֲצָמוֹ מִיַּד כּו' סָפֵק נִפְל מִעֲצָמוֹ
סָפֵק דְּחֻפְתּוֹ הָרוּחַ ה"ז גָּט כּו' וְע"ש בַּכ"מ וּבִלְח"מ וּבב"י ס' קמ"א חֲלוּף הַנְּסֻחָאוֹ
שְׁבִרַמְב"ם וְאַכְתּוּב בְּקֻצָּרָה הַנִּלְעַנ"ד שְׁהַרְמַב"ם סָמַךְ עַל הִירוּשְׁלָמִי וּס"ל דְּבִלְאֲחַר זְמַן
אַ"צ פִּלְל שְׁהוּכִיחַ סוּפוֹ כִּינּוּ שְׁלֹא הִיא הָעֲנִינּוּ מִיַּד אִף בִּידוּעַ שְׁהַפִּיל עֲצָמוֹ דְּלֹא כְּמִשְׁמַע
מִתּוֹסְפֵתָא דְּמִסִּיִּים שְׁאֲנִי אוֹמַר הָרוּחַ דּוֹחֵתָו דַּל"כ אֵין פִּי לְהִירוּשְׁלָמִי אֶלְא הִירוּשְׁלָמִי
גוֹרֵס בְּבִרְיֵית' דְּרִשְׁבִּי"ג ס"ל לְחַלְקַבֵּין בֵּין לְאַלְתֵּר בֵּין לְאַחַר זְמַן דְּלֵאחַר זְמַן לֹא הוּכִיחַ סוּפוֹ
כּו' וּלְפִי"ז קָאָמַר דְּלֵאֲלֵתֵר נְמִי סָפֵק הוּא דְּהָא עֲדִינּוּ י"ל שְׁהָרוּחַ דּוֹחֵתָו אֶלְא ע"כ
דַּבְכָּה"ג שְׁאָמַר כְּתִבוּ אֲמַרִּינּוּ נְמִי הוּכִיחַ תְּחַלְתּוֹ עַל סוּפוֹ שְׁהַפִּיל עֲצָמוֹ וּלְכָף ה"ז גָּט
וְעַכ"פ מוּכַח דְּאִיכָּא דְּהִיכָּא אֲמִירָה מִתְּחַלְתָּה שְׁהוּא קֻצַּת פְּאֻנְמִדְנָ' דְּמוּכַח כֹּל שְׁלֹא הִיא
מִיַּד לֹא אֲמַרִּינּוּ וְלֹא מִשְׁמַע לִי לְהַרְמַב"ם לְחַלְקַבֵּין אִם אָמַר רָאוּ שְׁאֲנִי עוֹלָה כּו' לְאוֹמַר
כְּתִבוּ: וְעוֹד נִרְאָה דְּהַרְמַב"ם כְּתִב פֻּן לְפִי נְוִסְחָתוֹ שְׁלֹא אָמַר רַק רָאוּ שְׁהוּא עוֹלָה לְרֵאשׁ
הַגָּ גַּלְא מְסִיִּים בְּהָ וְאַפִּיל עֲצָמֵי כּו' וְכָף הוּא גְּרִסַת הָרִי"ף וְהָרֵא"ש בְּמוֹעֵד קֶטֶן וְהַלְכָף
בְּעִינֵי לְאַלְתֵּר כִּינּוּ שְׁלֹא פִּירֵשׁ מָה יַעֲשֵׂה א"כ הו"ל כְּהָךְ דְּגִיטִין שְׁאָמַר כְּתִבוּ אַבָּל לְפִי
גִּירִסַת שְׁלִפְנֵינּוּ בְּאַבָּל רַבְתִּי וְכֵן הוּא בְּרַמְב"ם וְנִסְפֵּר תּוֹלְדוֹת אָדָם וְכֵן פִּירוֹ' לְשׁוֹן הַטּוֹר
כַּמ"ש הַב"ח אֲפִשֵׁר דְּבִאָמַת לֹא בְּעִינֵי מִיַּד מִמֶּשׁ רַק כֹּל שְׁהוּא קְרוּב קֻצַּת לְאַמִּירָה זֹה
וּלְכָף לֹא נִקְטִי שְׁהִי דְּרָף פֶּעַס אוֹ מִיַּצֵּר פְּלִשׁוֹן הַרְמַב"ם וְא"כ אֲפִשֵׁר דְּהַרְמַב"ם וְהַרְמַב"ן
לֹא פְּלִיגֵי בְּהָא וְע"ש בַּלְח"מ הַל' גִּירוּשִׁין שְׁכַתֵּב ג"כ דְּכִינּוּ שְׁהוּא לְאַחַר זְמַן הוּא רְחוּק
לֹמַר שְׁהָאָדָם הוֹרֵג אֶת עֲצָמוֹ אִם לֹא שְׁיִהְיֵ' לְאַלְתֵּר ע"ש: וְהֵנָּה הַב"ח כְּתִב דָּאָם אָמַר
רָאוּ כּו' וְאַפִּיל כּו' כִּינּוּ שְׁאָמַר כ"ז אַע"פ שְׁלֹא רָאוּהוּ מִפִּיל עֲצָמוֹ חֲזָקָה לְדַעַת עֲשָׂה כְּמוֹ
שְׁאָמַר וְלַעֲנִ"ד צ"ע דְּהָא אֲמַרִּינּוּ בְּשׁוּבוֹת דְּף מ"ו הָאִי מָאן דְּנִקְטַת נִרְגָּא בִּידְנָ' וְאָמַר אֲזִיל
וְאִיִּקְטִילִי לְדַקְלָא דְּפִלְגֵי וְאַשְׁתַּכַּח דְּקִטִּיל וְשָׁדִי לֹא אֲמַרִּינּוּ דְּהוּא קִטְלֵי מְשׁוּם דְּעִבִּיד
אֵינִשׁ דְּגִזִּים וְלֹא עֲבִיד (וְעִינֵי בְּשׁוּ"ת מֵהִרִי"ק ס' קפ"ו שְׁמַבִּיא דְּבָרֵי הַמְּרָדְכִי דְּגִיטִין פ'
הַנִּיזְקִין דְּמִיִּיתִי מִש"ס זֶה) וְכֵן פְּסָקוֹ הַפּוֹסְקִים וְעִינֵי בְּסִמָּ"ג הִבִּיאָוּ בַּהֲגַמִּי"י וְאִם בְּעַסְקֵי
מְמוֹן כְּף בְּעַסְקֵי נְפִשׁוֹת עַאכ"ו אִיף נִאֲמַר שְׁבִשְׁבִיל שְׁאָמַר קִיָּים מֵאֲמָרוֹ וְעֵשָׂה הָרַעָה

הגדולה הזאת ואיבד עצמו משני עולמות וטפי הו"ל למתלי שמעשה שטן הצליח שנפל ולא שפיל את עצמו ונראה דמה"ט ס"ל להרמב"ם דבעינן שעלה מיד דרף פעם וכן באמר כתבו דוקא בעלה מיד ונפל אמרינן שהוכיח סופו על תחלתו ותחלתו על סופו שמה שעלה והפיל עצמו הנה לדעת הא"ה אית לן למימר דאיתרמוני איתרמי הכי ועיין ברשב"א בחולין דף ל"ט שכתב דהך דרשב"ג דגיטין לא דמי להא דשחט ע"מ לזרוק לע"א משום דישאל מבידיל מבידיל מע"א ואע"ג דשמעינן השתא דחשיב הוכיח סופו על תחלתו לא אמרינן דדלקא השתא יצר אלכשלי' עכ"ל ונפלאתי דאטו מע"א בידיל ומהריגת עצמו לא בידיל שנאמר דסוף מעשהו במחשבה תחלה להרוג עצמו ולאבד שני עולמות נאפי' חזינו דקעביד מעשה הי' לנו לתלות דרוח רעה בעתתו וכדומה ולא שהי' במחשבתו מתחלה לעשות כן ביישוב דעתו ומכ"ש לפי מה דאיתא בירושלמי ותוספתא דאף בספק הפיל עצמו בלא לתר הני גט וצע"ג על הרשב"א גם הר"ן בחידושי לוחין שם כ"כ דאע"ג דהתם ליכא דפליג על רשב"ג הקא שאני כיון דישאל מבידיל בידיל טובא מע"א הרי הוא בחזקתו עד שינדע לנו שהוא נפסל וזה תימא שאין לה פסול גדול מזה שישאבד עצמו לדעת ואין לה מבידיל גדול מזה נאפי' אמרינן הוכיח כו': ונראה שהרמב"ם שכתב באומר ראו שהוא עולה לראש הגג ולא כתב שאמר שהוא נופל ומת ליה לה מסוגלי' זו דאמרינן כיון דאמר כתבו הוכיח סופו על תחלתו שהי' דעתו להפיל עצמו ולמות וא"כ גם באומר ראו שהוא עולה לראש הגג שלדעת עשה אף אפשר דאמירה לחוד ראו שהוא עולה לגג מלתא בעלמא קאמר להביא גוזלות וכדומה אף כיון שראוהו שעלה דרף פעם או שהי' מיצר בעלתי' שפיר אמרינן בזה דהוכיח סופו על תחלתו וכל זה באומר תחלה אבל בלא אמר תחלה אין שום סברא כלל לומר שלדעת עשה: והנה בטור איתא הטעם דשמא נאנס ונפל ומשמע לפי"ז דדוקא היכא דאיכא למיתלי באונס שהרוח דחפתו וכיוצא בו אבל אי דעינן שעשה כן בעצמו אף בלא אמירה תחלה חזקה שלדעת עשה והא דמנשלי' ע"ג סיפוי היינו כשלא ראינו שהשלי' עצמו עלי' תלינן שע"י איזה אונס נפל עלי' או אחר עשה לו כן אלא דלפי"ז לא הו"ל למנקט ברישא שאמר ראו שהוא עולה לראש הגג ונופל ומת והו"ל למנקט כגון שהשלי' עצמו ע"ג סיפוי וכיוצא בו דליכא למתלי באונס ודוחק לומר דקמ"ל דאפי' בכה"ג שנפל מראש הגג דאיכא למתלי שהרוח דחפתו אפי"ה כיון שאמר תחלה אמרינן שבמזיד עשה כן וכההיא דגיטין אלא נראה דכל שלא אמר כלל אף שהשלי' עצמו ע"ג סיפוי וכדומה איכא למיתלי שעשה כן מתוך טירוף הדעת או שפפאו שד וכדומה וכן יש לפרש דברי הלבוש שכתב אבל אם ראוהו חנוק כו' שמא אנוס הי' ולא סיבב מיתתו וה"ז בחזק' כל המתים כו'.

וכן מבואר להדיא בשו"ת מהר"י ווייל סי' קי"ד שכתב וז"ל שפיר עבדת שהתאבלת על אחיך כו' ועוד הקא לא הוי אביד עצמו לדעת דשמא סבור הנה לברוח למקום שלא יוכלו לרדוף אחריו לתופשו ודמא למצאוהו תלוי באילן שאין זה בכלל איבד עצמו לדעת אע"ג דמוכח מילתא שהוא עצמו עשה אמרינן דילמא רוח רעה מבעתתו כו' הרי להדיא דאף דמוכחא מילתא שעשה בעצמו אינו בכלל איבד עצמו לדעת ותשובה זו הועתקה ג"כ בשו"ת מהר"מ מיניץ סי' ק"ו ע"ש: שוב ראיתי שדברי הב"ח שכ' אע"פ שלא ראוהו מפיל עצמו כו' כתבן בשם הרמב"ן וכן הוא בס' תורת האדם דף כ"ז וכוננת דבריו דנדאי

בְּעֵינָיו שֶׁרְאוּהוּ שֶׁעָלָה וְנָפַל וּמַת אֶלָּא דַּאֲע"פ שֶׁלֹּא רָאִינוּ שֶׁהוּא מְפִיל עֲצָמוּ וְהִי מְקוּם לְתַלּוֹת שֶׁהָרוּחַ דָּחָפוּ מ"מ כִּינּוּן שֶׁאֲמַר תְּחִלָּה חֲזָקָה לְדַעַת עֲשֵׂה וּכְהֵיחָד דְּגִיטִין וּמְלִשׁוֹן זֶה מְשַׁמֵּעַ דְּאִין צְוֹרָה לְאֲמִירָה רַק לְעֵנְנֵן זֶה שֶׁא"צ שֶׁיִּרְאוּ שֶׁהוּא מְפִיל עֲצָמוּ אֲבָל כָּל שֶׁעֵינָיו רְאוּת שֶׁהוּא מְפִיל עֲצָמוּ אַע"פ שֶׁלֹּא אָמַר כָּלֵל לֹא תְלִינּוּ בְּבַעֲתוֹתוֹ דְּרוּחַ רָעָה וְכַדוּמָה: אֲמַנְם כְּבָר פְּתַבְתִּי מִדְּבָרֵי מַהֲרִי"ו דְּאָף בְּכַה"ג דְּמוֹכְחָא מְלִתָּא שֶׁבַעֲצָמוּ עֲשֵׂה אִינוּ בְּכָלֵל מְאָבָד וּלְפִי"ז בְּמַעֲשֵׂה דְּבָנוּ שֶׁל גּוֹרְגֶס שֶׁאֵיבָד עֲצָמוּ בְּבוּר כְּמוֹ דְּאִיתָּא בְּאֲבָל רַבְתִּי שֵׁם וּפְיָרֵשׁ הֶרְמֵב"ן מְשׁוּם דְּתִינּוֹק הִי וְלִדְעַת כְּשֶׁלֹּא לְדַעַת דְּמִי צ"ל דְּמִיָּירִי שֶׁאֲמַר שֶׁהוּא הוֹלֵךְ לְאֲבָד עֲצָמוּ בְּבוּר וּלְעַנ"ד לֹא מְשַׁמֵּעַ כֵּן דְּשֵׁם אִיתָּא מַעֲשֵׂה בְּבָנוּ שֶׁל גּוֹרְגֶס בְּלוֹד כּו' וְאַח"כּ אִיתָּא מַעֲשֵׂה בְּתִינּוֹק א' מְבַנֵּי בְּרַק כּו' מְשַׁמֵּעַ דְּרִישָׁא מִיָּירִי אָף שֶׁהִי גְדוּל קֶצֶת וְהָא דְּמִסְיִים שֵׁם מְכַאן אֲמָרוּ חֲכָמִים אֵל יִרְאֵה אָדָם לְתִינּוֹק בְּאֲזָנוֹ כּו' דְּמְשַׁמֵּעַ דְּקָאִי אֲתַרְנוּיָהּ י"ל דְּבָן י"ג נְמִי תִינּוֹק מִיָּקָרִי וְאַע"ג דְּאֲסוּר לְהַכּוֹת בְּנוֹ הַגְּדוּל וְא"כ אִיף קֶאֱמַר אֶלָּא מְלַקְיָהּ כּו' הִינּוּ כְּשֶׁמְתִירָא שֶׁיִּמְרֹד כְּנֶגְדּוֹ וְגַם דְּהֵתָם מִיָּירִי שֶׁפָּרַח מִבֵּית הַסֵּפֶר וְאִיף שִׁיְהִי נִלְעַנ"ד דְּהֵתָם אֲפֹשֶׁר דְּטַעַמ' לֹא מְשׁוּם שֶׁהִי קֶטָן רַק דְּמִיָּירִי הִיף סִייעֵתָא דְּאֵם מְצִאוּהוּ חֲנֹק כּו' אִין מוֹנְעִין מִמֶּנּוּ כָּל דְּבָר שֶׁפֶן הוֹרָה ר"ט וּר"ע שֶׁפְּאָמַת זֶה אֵיבָד בְּסֵתָם וְלֹא אָמַר כְּלוּם וּלְכַף לֹא תְלִינּוּ שֶׁעֲשֵׂה לְדַעַת וְאַע"ג דְּמוֹכְחָא מְלִתָּא שֶׁלְּפִי שֶׁהִרְאָה לוֹ אָבִיו בְּאֲזָנוֹ אֲפֹשֶׁר כִּינּוּן שֶׁעֲשֵׂה כֵּן מַחֲמַת יִרְאֵת הַלְקָאֵת אָבִיו לֹא הָוָה כְּמַאֲבָד כּו' וְהֶרְמֵב"ן לְשִׁיטְתוֹ הִנְצִירָה גְבִי עֲנוּבָדָא דְּשִׁאוּל לֹאמַר דְּנִרְדָּף שֶׁאֵנִי וְרִאִיתִי בִּאֲשֶׁר"י שֶׁכְּתִב דְּלְכֹאֲוֹרָה הִיף מַעֲשֵׂה דְּבָנוּ שֶׁל גּוֹרְגֶס הו"ל מַעֲשֵׂה לְסִתְוֹר וְצִרִיף לְהַגִּיָּה הַבְּרִיָּיתָא אִם הִי קֶטָן אִין מוֹנְעִין מִמֶּנּוּ כְּלוּם וּמַעֲשֵׂה כּו' וּלְפִי מ"ש אִין זֶה מַעֲשֵׂה לְסִתְוֹר דְּסִייעֵתָא הוּא דְּבִלָּא אֲמִירָה אִין מוֹנְעִין מִמֶּנּוּ כְּלוּם וְדוֹקָא בְּאֲמַר שֶׁאֲז מוֹכְחָא מְלִתָּא שֶׁעוֹשֵׂה כֵּן לְהַכְעִיס כְּמ"ש הֶרָא"ש שֵׁם לְעֵנְנֵן הֶרְוִיגִי ב"ד מְשׁוּם דְּהָוִי כְּמוֹ לְהַכְעִיס כִּינּוּן שֶׁמוֹסְרִים עֲצָמָם לְמִיתָה כְּשֶׁמְתִירִין בְּהֵם וְאוֹמַר ע"מ כֵּן אֵנִי עוֹשֵׂה דְּאִי לֹא עֲבָדִי אֶלָּא לְתַאֲבוֹן מַה לְהוֹ לְמִימַר ע"מ כֵּן אֵנִי עוֹשֵׂה לְהַכִּי אִין מְתַאֲבֵלִין עֲלֵיהֶם וְע"ז נְאֻמַר בְּאֲבוּד כּו' וְהִנֵּה הַמְּלִיךְ דְּוֹד בּוֹכָה וּמְתַאֲבֵל עַל אֲבִשְׁלוּם אַע"פ שֶׁעֲבַר כְּפָה עֲבִירוֹת וּמְרַד בְּאָבִיו בְּמַלְכוּת בֵּית דְּוֹד וּבָא עַל פִּילְגֶּשׁ אָבִיו אֶלָּא כִּינּוּן שֶׁלֹּא עֲשֵׂה לְהַכְעִיס אֶלָּא מְתַאֲוָה הִי לְמַלְוֹה רְאוּי לְהַתַּאֲבֵל עֲלָיו עכ"ל וְדְבָרֵי הֶרָא"ש אֵילוֹ רְמִזָּם בְּקִצְרָה מַהֲרִי"ו בְּתַשׁוּבָה הַנ"ל וְא"כ גַּם בְּעֵנְנֵן זֶה דְּמַאֲבָד כּו' אַע"פ שֶׁעוֹן גְּדוּל הוּא הִינּוּ דוֹקָא כְּשֶׁאֲוֹמַר רְאוּ כּו' שֶׁזֶה מוֹרָה שֶׁיִּוִּדַע וּמְתַפְנוּן לְמַרְוֹד וּלְבַעַט בְּטוֹבָתוֹ שֶׁל מְקוּם וְכִינּוּן שֶׁמַת מְתוּף רִשְׁעוֹ לֹא הו"ל כְּפָרָה מִשֶׁא"כ הִכִּי שֶׁלֹּא אָמַר מִיָּדִי אַע"ג דְּל"ש לְתַאֲבוֹן מ"מ כִּינּוּן דְּאִיכָּא לְמַתְלִי שֶׁעֲשֵׂה כֵּן מַחֲמַת יִרְאֵה אִיזָה סִיבָה שִׁיְהִיָּה רְאוּי לְהַתַּאֲבֵל עֲלָיו וְכֵן נִרְאֵה לְכֹאֲוֹרָה מִבְּעַל הַלְכוּת גְּדוּלוֹת הַל' אֲבָל וְהֶרִי"ף שֶׁהַשְּׁמִיטוֹ הִיף עֲנוּבָדָא דְּבָנוּ שֶׁל גּוֹרְגֶס וְכֵן הֶרְמֵב"ם לֹא כָּתֵב הִיף דִּינָא דְּקֶטָן כְּשֶׁלֹּא לְדַעַת דְּמִי כֵּן הִי נִרְאֵה לְכֹאֲוֹרָה לְוִלִי שֶׁהֶרְמֵב"ן וְאַחֲרָיו נִמְשְׁכוּ הֶרָא"ש וְהַטוֹר וְהַאֲחֲרוֹנִי דְּמִיָּירִי לְעֵנְנֵן קֶטָן: וְעוֹד י"ל כִּינּוּן שֶׁלֹּא אָמַר תְּחִלָּה א"כ מִנ"ל שֶׁעֲשֵׂה כֵּן לְהַכְעִיס דְּשִׁמָּא עֲשֵׂה כֵּן דְּרָף תְּשׁוּבָה וְכָל שֶׁעֲשֵׂה דְּרָף תְּשׁוּבָה שְׂרִי כְּדִאִיתָּא בְּמִדְּרָשׁ גְּבִי יוֹקִים אִישׁ צְרִיזָה שְׁקִיָּים בְּעֲצָמוֹ אַרְבַּע מִיתוֹת ב"ד וְרָאֵה יוֹסִי כֵּן יוֹעֲזֵר מִיִּטְתוֹ פּוֹרַחַת בְּאֹוִיר וְאָמַר בְּשִׁעָה קֶלָה קְדַמְנִי זֶה לִג"ע אֶלְמָא דְּדְרָף תְּשׁוּבָה שְׂרִי וְכ"כ מַהֲרִי"ו שֵׁם וְהִבִּיא רֵאִי מְמַדְרָשׁ הַנ"ל וּלְפִי"ז כָּל שֶׁלֹּא אָמַר כְּלוּם וְנִמְצָא שֶׁעֲשֵׂה מַעֲשֵׂה בְּנִפְשׁוֹ אָף דְּמוֹכְחָא מְלִתָּא שֶׁהוּא עֲשֵׂה אִין לוֹ דִּין מְאָבָד כּו' חֲדָא מְטַעַם שֶׁכְּתִב מַהֲרִי"ו דְּשִׁמָּא רוּחַ רָעָה בְּעַתְתּוֹ וְעוֹד

שי"ל שעשה כן דרף תשובה וכדאמרין המקדש אשה ע"מ שהוא צדיק אפי' רשע גמור
מקודשת שמה הרהר בתשובה וא"כ ה"נ י"ל שחישב עם נפשו שעשה חטאים גדולים
ויצרו תקפו להבא ועשה מעשה בעצמו ובכה"ג י"ל דשרי פדאשפחון בש"ס בעובדא
דר"ח בר אשי שהי סבור שפא על הזונה ואשפח תנורא שגירא ותיב בגוני' ע"ש בסוף
קידושין וכו' אשפחון נוח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן אש כו' ע"ש בעובדא דמר עוקבא
בכתובות וכיון דאיפא למיתלי אין דינו פמאבד כו' אם לא היכא שאמר מתחלה ראו
שאני עולה ואנו מבינין מאמירתו זאת שהוא שלא ע"ד תשובה וגם שלא לאיזה סיבה
ידעה רק מתוך בחירתו הרע הוא מואס בטוב שהטיב הבורא לבריותיו אז הוא בדין
מאבד כו' ועיין בשו"ת אבן השוהם סי' מ"ד דאיתא שם ג"כ במעשה מכוער באחד
ששחט עצמו ונמצא הספין בידו ופרע הקנה ונשט ואעפ"כ כתב שיש להתאבל עליו דאף
שלא הי' אדם שם י"ל לשעה קלה הלך לדרכו או מעשה שטן הצליח ואיזה שד או מזיק
הזיק אותו מאחר שלא אמר ראו שאקח ספין כו' ועוד י"ל רוח בלבלתו כו' ועוד י"ל
דהי' מתגירא מן העבירה דיצרו תקוף עליו כו' ע"ש ופסק דמתאבלין עליו וכו' מצאתי
בשו"ת בשמים ראש שנגדפס מקדש בסי' שכתב ג"כ דלא מיקרי מאבד אלא במואס
בטובת הבורא וכענין הפלסופים אבל מי שאומר מאסתי חיי מחמת עניות אין זה מאבד
ואע"פ שראיתו שם משאול אינו מברעת כמ"ש הרמב"ן ושאר מפנירשים שהתנצלו
עבור שאול שהי' יודע שעומד ליהרג מחמת נבואת שמואל שאמר לו מחר אתה ובניך
עמי ובשביל חיי שעה לחוד שרי פדי שלא יתעללו כו' מ"מ אפשר פדבריו וראיתו
מצדקיהו שאמרו עליו נוח הנה לו להקיש ראשו בפנתל וימות ואל יראה שחיטת בניו
לענינו ג"כ אינו ראי' דלא אמרו שראוי לו לעשות כן רק לומר שהי' לו צער יותר בראיית
שחיטת בניו מאם הי' ממית עצמו אבל מ"מ ודאי דאשפחון טובא בש"ס שעשו מחמת
צער וכדאיתא בהנזקין באשה ושבועה בני' אף היא עלתה לגג ונפלה ומתה יצאה ב"ק
ואמרה אם הבנים שמחה ודוחק לומר שהיתה יראה שלא יתעללו בה ויענו אותה כמ"ש
התוס' שם בילדים שקפצו לתוך הים וכעובדא דר' צדוק ורב פהנא בסוף פ"ק דקידושין
דחבצתי מטרוניתא וסליק לאיגרא ונפל לארעא פדי להנצל מעבירה וכו' עובדא דמר
עוקבא בכתובות שלא ילבין פני חבירו ורבים פיוצא בזה: ובזה מיושב ג"כ מה שתמהתי
על הרשב"א והר"ן שכתבו דהיא דזרק לע"א שאני כו' אפשר דכוננתם משום דבהיא
דגיטין שפיר אמרינן הוכיח סופו על תחלתו שהיה בדעתו להפיל עצמו דיוכל להיות
שרוצה להפיל עצמו מחמת שיצרו תקפו לעבירה או דרף תשובה ובהנהג גונוי דכתיבנא
לעיל אבל בע"ז מבדיל בדיל טובא ואין שום התנצלות בעולם לומר שהי' דעתו על כך
ועכ"פ למדנו מזה דכל שהפיל עצמו ולא ידענו מה הי' לו יש לנו לתלות שבנדאי לא
עשה כן במזיד להכעיס לבוראו ח"ו אלא תלינן שבשביל איזה סיבה עשה כן ואף
שאפשר שמצד הדין לא הי' מותר לעשות כן מ"מ פנין דשגג בדבר אין עליו דין מאבד
ודמי לקטן דכשלא לדעת דמי פנין שאומר מותר ואין דין מאבד אלא פשאמר לפנינו ראו
כו' באופן שאנו מבינים מכוננתו שהוא מואס בטוב לדעתו ואינו עושה כלל דרף תשובה
ובהנהג גונוי דכתיבנא שאז יש לו דין מאבד ובאמת מ"ש הרמב"ם או שהי' מיצר צ"ע
דהא משמע מפמה עובדי דכל שעושה כן דרף צער אין בכך כלום כמ"ל מההיא דניזקין
וכן מוכח מעובדא דכתובות בכובס שלא הי' בהספדו של רבי דסליק לאיגרא כו' יצאה

ב"ק אף אותו כוּבס מְזוּמָן לעה"ב ואע"פ שְׁמֵהָר"י טְרַאנִי הקִשָּׁה דְהִיאָה עֲשֵׂה פִן דְקָא
ההוּרָג עֲצָמוּ עֲלֵיו נֶאֱמַר וְתָהִי עֲוֹנוֹתָם עַל עֲצָמוֹתָם וְתִקְרַץ שֶׁהִטְעַם לְפִי דְאִיתָא בִּירוּשְׁלָמִי
שְׁתַּלְתָּה לָּהֶם הַיּוֹם וְהָיוּ מְצַרִּים שֶׁחִלְלוּ שַׁבַּת וְלִכְפֹּד יִצְאָה ב"ק כו' וְלִכְפֹּד הַכּוּבֵס עֲשֵׂה פִן
לְכַפֵּר עַל עֲוֹן חִלּוּל שַׁבַּת וּמִיתָתוֹ כְּפָרְתוֹ ע"ש וְהִבִּיאוּ בְּשׁו"ת אֲבֹן הַשְּׁוֹהֵם הַגָּ'ל וּכ"כ
בְּשִׁיטָה מְקַנְפֶצֶת בְּשֵׁם רַבֵּינוּ קְלוּנִימוּס אִישׁ יְרוּשָׁלַיִם מ"מ לענ"ד לֹא נִהִירָא שְׁיָהָא מְוֹתֵר
בְּשִׁבִיל פֶּדָה לְהַרְגַּע עֲצָמוֹ בְּפֶרֶט שֶׁהִי שׁוּגְגַת בְּדָבָר וְאִינוּ אֵלָא מְחַנְיָב חֲטָאת וְהִי לֹא לְכַתְּוֹב
עַל פְּנֻקְסוֹ לְכַשְׁיִבְנָה בַּה"מ כו' כְּמוֹ שֶׁעֲשֵׂה ר"י בֶּן אֱלִישֶׁע בְּרִישׁ שַׁבַּת אֵלָא נִרְאָה פְּשׁוּט
פִּינוּן שֶׁעֲשֵׂה פִן מַחְמַת צַעַר שֶׁנֶּצְטַעַר עַל מִיתָתוֹ שֶׁל רַבִּי לְכָפֹד זָכָה ג"כ לַחֲעֵה"ב וּכ"כ
אא"ז מְהַרְשֵׁ"א בְּחִידוּשֵׁי אֲגָדוֹת שָׁם וּבִירוּשְׁלָמִי דְמַסְכַּת כְּלָאִים אִיתָא דְמַתְחַלְתָּה אֲמָרָה
ב"ק בַּר מִן קִצְרָא וְכִשְׁהַשְׁלִיף עֲצָמוֹ וּמַת אֲמָרָה ב"ק וְאִפִּי קִצְרָא ע"ש וְלַענ"ד דְאִוְתָן
שֶׁעֲשׂוּ מְלָאכָה אַחַר הַסְּפִידוֹ אִפִּי שׁוּגְגִין לֹא מִיקְרִי פִינוּן שֶׁהִאִיר לָהֶם הַיּוֹם וּמָה בְּכָפֹד
שֶׁקָרָא הַגָּבֵר בְּשִׁקִיעַת הַחֲמָה וְעִיקָר כְּנִיסַת שַׁבַּת אִינוּ מַתְחִיל אֵלָא מִשְׁשִׁקְעָה הַחֲמָה אֵלָא
ע"כ כַּמ"ש דְהַכּוּבֵס לֹא עֲשֵׂה פִן רַק מִשׁוּם צַעַר מִיתָתוֹ שֶׁל רַבִּי וְשֶׁלֹּא הִיָּה בְּהַסְּפִידוֹ וְכֵן
מְצִינוּ בִירוּשְׁלָמִי בְּחֻזְרָבָן בַּה"מ ק מָה הָיוּ בְּכוּרֵי יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂין עֲלֵיו לְרֹאשׁ גְּבוּתִיהֶן.

וְנוֹפְלִים וּמַתִּים שֶׁנֶּאֱמַר מָה לָּךְ אִיפּוּא כִּי עֲלִית בְּכָפֹד לַגְּבוּת ע"ש בִירוּשְׁלָמִי דְשִׁקְלִים
וְחִלְלִיה לְזִמְרָא דְקָרִינוּ בְּהוּ וְתָהִי עֲוֹנוֹתָם כו' שֶׁהָרִי הַנְּבִיא מְקוֹנֵן עֲלֵיהֶם וְכֵן אִיתָא בְּסוּף
תַּעֲנִיתוּהֶם קִפְצוּ וְנִפְלוּ לְתוֹף הָאוּר וְעֲלֵיהֶם קוֹנֵן יִשְׁעִיה כו' וְאִף הַקַּב"ה מְקַרְקַר כו' אֵלָא
נִרְאָה פִּינוּן שֶׁעֲשׂוּ פִן מַחְמַת צַעַר הַחֻזְרָבָן כְּמִבְּנֹאֵר שָׁם בְּנֵי עוֹה"ב נִיגְהוּ וְא"כ ה"ה בְּמִי
שֶׁיְדוּעַ לְנוּ שֶׁעֲשֵׂה פִן מַחְמַת צַעַר אִפִּי מַחְמַת צַעַר אִיבּוּד מְמוֹן כְּגוֹן שֶׁטְבַעַה סְפִינְתוֹ בְּיָם
וְכַדּוּמָה וְכַמ"ש יֵשׁ לָךְ אֲדָם שֶׁמְמוֹנוֹ חֲבִיב עֲלֵיו כו' וּמַכ"ש אִם הִיָּה יָרָא לְנַפְשׁוֹ שֶׁלֹּא יְבֵא
לִידֵי יְסוּרִין בְּגוּפוֹ בְּתַפְיֶסָה וְכַדּוּמָה דְאֲמַרִּינוּ הַנִּי פְּוִלְהוּ אִיתְנַיְהוּ בְּיָה שְׁאִין לֹא דִין מְאֻבָּד
וּמ"ש הַרְמַב"ם אוֹ שֶׁהִיָּה מִיֶּצֵר הִיָּינוּ שֶׁהַעֲלִיָּה לַגַּג הִיָּה דְרָף צַעַר קִצַּת דַּע"כ לְדַעַת עֲשֵׂה
אֲבָל מ"מ גּוֹף הַמַּעֲשֵׂה לֹא הִיָּה מַחְמַת צַעַר פִּן נִרְאָה לְפִי עַנ"ד: וְהַגְּהַרְמַב"ן בְּסִפְרָא תוֹרַת
הָאֲדָם כְּתֹב גְּבִי מְאֻבָּד דְהַקְרוּבִים קוֹרְעִים עֲלֵיו דְקָרִיעָה חִיּוּבָא הוּא וְא"ת זֶה שְׁאִינוּ עוֹשֵׂה
מַעֲשֵׂה עֲמָה פְּטוּרִין אִף הֵם לֹא יִנְהַגּוּ עֲלֵיו אֲבִילוֹת וְהָאִיף עוֹמְדִים עֲלֵיו בְּשׁוּרָה וְאוֹמְרִים
בְּרַפְת אֲבִילִין אִם אִין נוֹהֲגִין אֲבִילוֹת וְלֹא מְצִינוּ אֵלָא בְּהַרְוִגֵי ב"ד שֶׁלֹּא הָיוּ מְתַאֲבְלִין
אֵלָא אוֹנְגִין וְהַרְמַב"ם כְּתֹב שְׁאִין נוֹהֲגִין אֲבִילוֹת כְּלָל עַכ"ל וְהַטּוֹר תְּפִס בְּזֶה כְּדַבְּרֵי
הַרְמַב"ן וְכֵן נִרְאָה לַענ"ד מְמָה דְאִיתָא בַּבְּה"ג הַלְכוֹת אֲבָל וְאוֹמְרִים עֲלֵיו בְּרַפְת אֲבִילִים
וְתַנְחוּמֵי אֲבִילִים וּכ"כ הַרְי"ף בַּמ"ק וְרַש"י וְהַר"ן פִּירְשׁוּ תַנְחוּמֵי אֲבִילִים הִיָּינוּ שֶׁהוֹלְכִים
לְנַחַם הָאֲבָל בְּבִיתִי וְא"כ פְּשִׁטָא דְמַתְאֲבְלִין עֲלֵיהֶם וְעִיִּין בְּמַרְדְּכֵי דְמַפְרָשׁ גְּבִי שֶׁפִּירְשׁוּ
מַדְרְכֵי צִיבּוּר אִין מַתְעַסְקִין הִיָּינוּ שְׁאִין מְתַאֲבְלִין וְאִם פִּן גְּבִי מְאֻבָּד ע"ל דְאִיתָא ג"כ אִין
מַתְעַסְקִין לְכָל דְבָר פִּירוּשׁוֹ פִן וְהַלַּח"מ כְּתֹב לְהוֹכִיחַ מְדַאֲמַרִּינוּ בְּפֶרֶק נְגַמְרָא הַדִּין גְּבִי
הַרוּגֵי ב"ד וְאִי ס"ד דְאִית לְהוּ כְּפָרָה לִיתְאֲבְלוּ מִשְׁמַע דְאֲבִילוֹת כְּבוֹד מַתִּים הוּא וְכֵן
פִירְש"י בְּמִשְׁנֵה דְבִזְיוֹנָן הוּא כְּפָרָה לָהֶם וְלַענ"ד אִין מְזֵה רְאִיָּה דְהַתָּם אִף דְבָר שֶׁהוּא
כְּבוֹד לַחַיִּים אִין עוֹשִׂין לָהֶם וְכֵן הוּא לַענְגֵן אֲבִילוֹת דְאִף עַפ"י שֶׁנֶּאֱמַר שֶׁהוּא יְקָרָא דְחַיִּי
מ"מ פִּינוּן דְלֹא נִיחָא לְהוּ לְצַדִּיקֵי דְמַתְיַקְרֵי בְּרַשִׁיעֵי כְּדְאִיתָא הַתָּם מְמִילָא הַפַּת מְתַבְּזָה
ע"י זֶה שְׁאִינָם רוֹצִים לְהַתְיַקֵּר בּוֹ וּמַתְכַּפֵּר עַל יְדֵי זֶה מִשָּׂא"כ בְּמַאֲבָד לְדַעַת דְאִיתָא
שֶׁעוֹשִׂין כָּל שֶׁהוּא כְּבוֹד לַחַיִּים: וּמְצַאֲתֵי בְּתַשׁוּבַת מְהַר"י וְנִיִּיל סִימָן י"ז וְעַל הָאֲשֵׁה

שצונותה לבנותיה שלא לישא הסרבל כו' אבל תוף ל"ד פיון דאשאר מתים נמי מתאבלין עליהם ואסמיכנא אקרא דויעש לאביו אבל כו' לא נתברר לי אי הנה יקרא דחיי ואינו יכול למחול או יקרא דשכבי הוא ויכול למחול דהא ודאי דאאבילות גופיה אינו יכול למחול דאל"כ בטלה דיני אבילות עכ"ל.

והביאו בד"מ סימן שמ"ד ופסק פן רמ"א בהג"ה דתוף ז' ולמ"ד אינו יכול למחול אלמא דס"ל דיקרא דחיי הוא וא"כ גבי מאבד ע"ל מתאבלין עליו פיון שהוא פבוד לחיים וצ"ע על הרמ"א דבסי' שמ"ד פתב דאם ציונה האב שלא ינהגו אחריו גזירת ז' וישלשים אין שומעין להם אלמא דס"ל דיקרא דחיי הוא ובסימן שמ"ה לא הגיה פלום על דברי הש"ע שהעתיק דברי הרמב"ם במאבד שאין מתאבלין עליו ואפשר דס"ל דכיון דאיכא חיובא מאסמכתא אינו יכול למחול וכמו שפסיים מהרי"ו דאאבילות גופא ודאי א"י למחול ועיין בד"מ לענין מגודה שכתב דבסימן שע"ז משמע דמתאבלין על מגודה וכן משמע פאן דלא גרע ממאבד ע"ל שעושין לו פל שהוא פבוד לחיים עכ"ל הרי מבואר דס"ל במאבד מתאבלין מפני שהוא פבוד לחיים וכדברי הרמב"ן וצ"ע שלא הגיה בש"ע וגם על הב"י בש"ע צ"ע דבסימן שע"ז פתב מגודה שמת מנחמים אבילו דמבואר מזה שמתאבלין עליו ובסימן שמ"ה פתב מגודה דינו כמאבד כו' והרי הוא פתב דמאבד אין מתאבלין ובאמת דבריו בסימן שמ"ה ובסי' שע"ז לענין מגודה הם דברי הרמב"ן בספר תה"א והרמב"ן לשיטתו דגם במאבד מתאבלין אבל הש"ע שפסק פהרמב"ם לענין מאבד אם פן איך פתב שם דמתאבלין עליו וכאן פתב שדינו כמאבד כו' וגם אם נפרש שדינו כמאבד לענין מ"ש אח"כ שאין קורעין כו' מ"מ קשה לדידיה מ"ט באמת יתאבלו פיון שפוסק פהרמב"ם א"כ אבילות יקרא דשכבי וכמ"ש בכ"מ ופשיטא דמגודה לאו בר פבוד הוא אדרבא מבונה הוא ומניחין אבן על ארונו וא"ל דבסי', שע"ז מייירי במגודה מחמת ממון דבכה"ג פתב בסי' שמ"ה דמספידין אותו דז"א דהרי מקור הדין מדברי הרמב"ן שכתב שם להדיא דמגודה דינו כמאבד כו' אבל עומדין בשורה ומנחמים אבילו שהוא פבוד לחיים כו' וה"מ מחמת אפקרוותא כו' ע"ש ואפשר מ"ש מנחמים אבילו ר"ל שעומדים בשורה ואומרים ברפת אבלים דזהו גם במאבד אבל לשונו לא משמע פן וכמבואר בד"מ שהוציא מזה דמתאבלין על מגודה ולפי זה דברי הש"ע צ"ע ובלבוש סי' שע"ז פתב להדיא הטעם שאם הוא מגודה אין קרוביו מגודים וסביבים להתאבל עליו לפיכך נוהגין עמהם כמו עם שאר אבילים עכ"ל ובסי' שמ"ה פתב דברי הש"ע והדברים סותרים וצ"ע: דברי זעירא מן חברי'א הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד: שאלה עז נשאלתי בא' שכתבו לו על הב"ד שמת אביו זה שמונה ימים ונפל ספק אם הפנונה פי פבר עברו שמונה ימי' קודם יום הפתיכה ואם פן ביום הגיע האגרת פבר עברו שלוששים והו"ל שמועה רחוקה או הפנונה פי היום הפתיכה הוא שמונה ימים מיום הפיתה ונמצא פי עדיין לא עברו שלוששים והו"ל שמועה קרובה ומחויב לנהוג אבילות: תשובה לכאורה לפי דעת הב"ח הביאו הט"ז והש"ך סי' צ"ז וכ"כ שם בשם מהר"ם מינץ ומהריב"ל דצריך להתאבל משום דכל פמה דמצינו לאוקמיה אסזקתיה מוקמינו ואמרינו דהשתא מקרוב מת וא"כ ה"נ דכונותיה וגם מ"ש הש"ך בשם הב"ח דאם הנה פתב של חכם כו' דא"כ הנה מבאר ל"ש בנ"ד דהרי חזינו שסתם ולא פירש אמנם נראה פיון אם גדייק בפירוש הלשון נראה שהפנונה שפבר עברו שמונה ימים ומתורת משה רבינו למדנו

דְּכַתִּיב זֶה לִי עֲשָׂרִים שָׁנָה בְּבֵיתִי עֲבַדְתִּיהָ י"ד שָׁנִים בְּשָׁנֵי בְּנוֹתֶיהָ וְשֵׁשׁ שָׁנִים בְּצֵאתָהּ
הָרִי מִבְּנוֹרָא שֶׁהַכְּנוּנָה שֶׁפָּכַר עָבְרוּ עֲשָׂרִים שָׁנָה וְכֵן הוּא אֹמֵר זֶה שְׁנַתִּים הֶרְעַב בְּקָרֵב
הָאָרֶץ וּפִירַשׁ"י כָּבָר עָבְרוּ מִשְׁנֵי הֶרְעַב וּא"כ ה"נ יֵשׁ לָנוּ לְפָרֵשׁ פֶּן וּבִפְרֹט פִּינוֹן שֶׁהִנֵּה
כָּתַב חָכֵם אֲמָרִינוֹ דְּמִיֶּדֶק דִּיִּיק וּנְקֻט לְשׁוֹן הַמְּקָרָא וּבָא לְפָרֵשׁ וְלֹא לְסַתּוֹם וְגַם יֵשׁ לְצַרְף
לְזֶה דַּעַת קִצַּת גְּאוּנִים הִבִּיאֵם הָרִי"ף בְּפָרֵק אֱלוֹ מְגַלְחִין דַּס"ל דְּשָׁמַע בְּיוֹם שְׁלֵשִׁים הו"ל
שְׁמוּעָה רְחוּקָה וּמ"ש ע"ז הַפּוֹסְקִים מְהֵא דְאָמַר ר"י שְׁמַע שְׁמוּעָה קְרוּבָה בְּשַׁבַּת וּלמ"ש
נַעֲשֶׂה רְחוּקָה דַּע"כ מִיָּרֵי דְשַׁבַּת הֵנָּה יוֹם שְׁלֵשִׁים וְטַעֲמָא דְשַׁבַּת הֵנָּה וּלמ"ש נַעֲשֶׂה
רְחוּקָה הָא בְּחוּל כַּה"ג שְׁמוּעָה קְרוּבָה הִיא יֵשׁ לִיִּישֵׁב לְדַעַת הַגְּאוּנִים הַנ"ל דְּמִיָּרֵי שְׁתִּינְפֵּר
בְּכַנִּיסַת הַשַּׁבַּת שְׁמַע הַשְׁמוּעָה דְאֶפְתִּי לֹא הֵנָּה שְׁעוֹת בְּיוֹם כָּלֵל דְּבַכַּה"ג בְּחוּל הו"ל
שְׁמוּעָה קְרוּבָה דְּוּנְקָא אִם כָּבָר עָבַר מְקַצַּת הַיּוֹם אֲמָרִינוֹ שֶׁהוּא כְּכֹלֹ וּא"כ אַף דְּוּדָא
אִין לְזוֹת מְדַעַת בַּה"ג וְהָרִי"ף מ"מ יֵשׁ לַעֲשׂוֹת זֶה סְנִיף לְכָאן פִּינוֹן דְּבַעֲלָמָא קִי"ל הִלְכָה
כְּדַבְרֵי הַמִּיקָל בְּאָבֵל דְּכָאן לְשׁוֹן תּוֹרָה מוֹרָה שֶׁפָּכַר עָבְרוּ שְׁלֵשִׁים יוֹם יֵשׁ לְפִסְוֹק לְהַקְל
בְּפָרֵט כִּי דַּעַת הַט"ז בַּלֹּא"ה לְהַקְל בְּסַפֵּק תּוֹף לְמ"ד: דְּבָרֵי הַק' אֲפָרִים תְּשׁוּבָה זֹו כְּתַבְתִּי
בְּעִנְיַן הַסֵּפֶד שֶׁל הַגְּאוּן הַמְּנוּחַ מוֹהַר"ר מְאִיר ו"ל הַאב"ד דַּפ"ק וְנִדְפַס עִם הַהַסְפֵּד
בְּקוֹנְטְרַס קֶטָן מְסַפֵּד רַב בְּשַׁנַּת תַּקַּע"ה וְאִיִּדִי דְּזוּוֹטֵר מִיַּרְפֵּס רְאִיתִי כִּי טוֹב הוּא לְהַדְפִּיסוֹ
פֶּה בְּחִיבוּר הַתְּשׁוּבוֹת.

אָמַר אֲפָרִים רְאִיתִי עֲצָמֵי מְחֻנָּב בְּדָבָר לְהַצִּיעַ לְרַבִּים טַעֲמֵי וְנִימוּקֵי עֲמִי כִּי קָרָאתִי אֵל
אֲבֵל וּמְסַפֵּד תּוֹף שְׁלֵשִׁים יוֹם לְרַגֵּל חַג הַשְּׁבוּעוֹת הַבַּע"ל וּבש"ע א"ח ס' תַּקמ"ד וּבִי"ד
סו' שִׁמ"ז מִבְּנוֹרָא דְּמַחְמָרִינוֹ בְּהָא כְּדִשְׁמוּאֵל דְּאַף דְּקָא עֲבִיד בְּחַנּוּם אֲסוּר לְכִי שְׁאִין הַמַּת
מִשְׁתַּפַּח מִן הַלֵּב שְׁלֵשִׁים יוֹם וְאֶכְתוּב מַה שְׁנִרְאָה לְכִי עַנ"ד בְּזֶה בְּקוֹצָר מִן פְּלֶג וְאֶסְמֹךְ
עַל הַמַּעֲיִין יִשְׁמַע וַיֹּאמֶר אֲמַת כִּי יִתֵּן אֶת רִיחוֹ עֲלֵיהֶם: וְהִנֵּה הַמַּחְמִירִין בְּזֶה הוּא הַרְמַב"ם
וְהָרַאב"ד וְהָרִא"ש וְאֶחָרֵיהֶם נְמִשֵּׁף הַטוֹר וּבש"ע וְכָל חֵילֵיהָ דְּהָרַאב"ד לְפִסְוֹק כְּשִׁמוּאֵל
אַף דְּקִי"ל כָּרַב בְּאִיסוּרֵי מִשׁוּם דְּהִירוּשְׁלָמֵי מְסִיעַ לְשִׁמוּאֵל וְהַרְמַב"ן כְּתַב דְּמַפְנֵי שִׁטַּת
הִירוּשְׁלָמֵי אִין לְשַׁנּוֹת הַפְּלֵל הַמְּסוּר בְּיַדְנוֹ וְהָרִא"ש כְּתַב עַל דְּבָרֵי הַרְמַב"ן ו"ל וְלִי
נִרְאָה פִּינוֹן דְּבַחַד לִישְׁנָא אָמַר רַב כְּהֵנָּא נְסִמְוֵךְ עַל הִירוּשְׁלָמֵי דְּהָף לִישְׁנָא עֵיקָר וְאִין אֲנוּ
צָרִיכִין לְסַתּוֹר הַפְּלֵל שְׁלָנוּ עַכ"ל וּמִבְּנוֹרָא מְדַבְּרִין דְּמוֹדָה לְהַרְמַב"ן בְּהָא דָּאִם הִי סוֹתַר
לְהַפְּלֵל שְׁלָנוּ אִין הַסִּיעַ מִהִירוּשְׁלָמֵי מְכַרְעַת לְסַתּוֹר הַפְּלֵל רַק מִשׁוּם דְּבַחַד לִישְׁנָא אָמַר
רַב כְּהֵנָּא אִין צָרִיף לְסַתּוֹר הַפְּלֵל וְאֲנִי אִינִי כְּדָאִי לְהָרִים רֵאשִׁי נֶגֶד הָרִא"ש ו"ל רַק אֲנִי
אֹמֵר בְּאִימָה וּבִירְאָה לְוִלֵי דְּבָרֵי קְדוּשׁוֹ ו"ל שַׁכ"כ בְּפִשְׁיטוֹת הֵייתִי אֹמֵר דְּוּדָא הֵנָּה
לִישְׁנָן לֹא פְּלִיגִי אִי מִימְרָא דְּרַב אֹו דְּרַב כַּהנָּה הוּא דְּתַרְנוּיָהוּ ס"ל דְּמִימְרָא דְּרַב הוּא אֵלֹא
פְּלִיגִי מִי אֲמָרָה מְשֻׁמֵּה דְּרַב מַר אָמַר רַב כְּהֵנָּא אָמַר מְשֻׁמֵּה דְּרַב וּמַר אָמַר ר"י אָמַר
מְשֻׁמֵּה דְּרַב וְרַב כְּהֵנָּא וּר"י תַּרְנוּיָהוּ תַּלְמִידֵי דְּרַבִּיהוּ וְכִינוֹן דַּע"כ פ' מִימְרָא דְּרַב הוּא
כְּתַלְמוּדָא דִּידוֹן וְקִי"ל כְּנוֹתִיָּה בְּאִיסוּרֵי לְגַבֵּי דְּשִׁמוּאֵל הַכִּי הִלְכְתָּא: וְנִרְאָה בְּרוּר בְּזֶה דַּעַת
הַתּוֹסֵפ' וְהַרְמַב"ן שֶׁהַחֲלִיטוֹ הַדְּבָר בְּפִשְׁיטוֹת דְּקִי"ל כָּרַב בְּאִיסוּרֵי וְלֹא מְסַתְּפֵק לְהוּ
כְּדַבְרֵי רַב כְּהֵנָּא כָּלֵל מִשׁוּם דַּס"ל דְּהָנָף לִישְׁנָא פְּלִיגִי מֵאֵן אֲמָרָה מְשֻׁמֵּה דְּרַב וּכְמ"ש
וּמְצִינוּ הַרְבֵּה פְּעָמִים בַּכַּה"ג בְּש"ס וְקַצְרֵתִי דְּכָאן וּדָאִי מְסַתְּבַר דְּרַב כְּהֵנָּא לְאוּ מְשֻׁמֵּה
דְּנַפְשִׁיָּה קָאֵמַר רַב כְּהֵנָּא מְשֻׁמֵּה דְּרַב דָּאִיהוּ בַר פְּלוּגְתָּא דְּשִׁמוּאֵל בְּכָל דְּוִכְתָּא וְאִי רַב
כְּהֵנָּא מְשֻׁמֵּה דְּנַפְשִׁיָּה קָאֵמַר לֵה גַם כֵּן נִרְאָה לְפִסְוֹק כְּנוֹתִיָּה לְגַבֵּי שְׁמוּאֵל דְּהָא בְּסַנְהֶדְרִין

דף ל"ו אמרינו דרב פהנא ורב אסי תלמידי דרב דלגמריה הוי צריכין ולסבא דרב לא הוי צריכי וכן בשבת דף קמ"ו אמרינו משום פבוד רבותינו כו' ומנו רב פהנא ורב אסי ופי' תלמידי חבירים היו לו והתוספות בברכות דף ל"ה פתבו דהלכה פרב אסי לגבי ר"ה דרב הונא פתלמיד דרב אסי וכ"כ התוספות בחולין דף י"ט אמר ר"ה, א"ר אסי היינו רב אסי חבירו של רב כהנ' שהיו גדולים כו' ואשפחן בגיטין ובחולין דף י"ג בעי מיניה שמואל מר"ה (אף בתוספות שם פתבו דתרי ר"ה הוי ובסדר הדורות האריה מזה וקצתתי שלא לצאת מגדר הענין) וגם הרא"ש בקידושין דף פ' פסק בשם התוספות פרב אסי לגבי דשמואל משום שהיה גדול משמואל כדאיתא בב"ק דלא עייל כו' ורב פהנא חבירו של רב אסי אמר בירושלמי דהנה עלה סני וכ"ש רב אסי שהיה ילד יותר ממנו שפכל מקום מזכיר רב פהנא לפני ר"א ע"ש ואין נראה לומר דרב פהנא קטן היה מר"א ומשמואל והא דחשיב ליה קמי דרב אסי משום זקנה ז"א דדוקא התם דעיילי לשבוע הבן הנה ס"ד לומר משום זקנה וכדאמרן במסיבה הלך אחר זקנה אבל בישיבה הלך אחר חכמה ועכ"פ רב פהנא היה גדול כר"א ומשום שהיה קצת זקן ממנו חשיב ליה קודם בכל דוכתא ועכ"פ רב כהנ' היה גדול משמואל ועיין בב"ק ובסופה דף מ"א שר"י אמר דילכון כו' וברש"י ותוספות שם וכן בריש מ"ק פתבו התוספות דאע"ג דרב פהנא אמורא הוא מקשי מיניה לרבה ור"י משום דגביר' רבא הוי כדאשפחן במעשה דר"מ דהוי חריף טובא כו' ע"ש וא"כ קרוב הדבר לומר דקי"ל פנותיה לגבי שמואל אף אם אמרה משמיה דנפשיה ומכ"ש שפראין הדברים דלהך לישא נמי רב פהנא משמיה דרב אמרה בין פ' ובין פ' אין לסתור הפלל המסור בידינו שאם היה אחד גדול מחבירו הולכין אחריו ובפרט בשל סופרים דקיימא לן הלך אחר המיקל והאי דירושלמי פשיטא דלא מכרעא אי אתי כשמואל ועיין בשו"ת הרשב"א סי' רצ"ח: והנה בדברי הר"י ליתא רק א"ר פהנא ולפי דעתי היא השמטת סופר שהשמיט מה דאיתא ואמרי לה אמר ר"י אמר רב (וכמו שנשמט בש"ס דידן תיבת ואמרי לה) דאל"כ אין ספק שהיה הרא"ש נסמך יותר על גוסחות הר"י ואלא היה צריך לדחוק על חד לישנא ועכ"פ היה מזכיר גוסחות הר"י בזה ומבואר בתוספות ובאגודה בשם הר"י שפתבו הלכה פרב באיסורי וכ"כ בחידושי הר"י א"א וכן ברבינו ירוחם וכן מבואר בתה"א להרמב"ן דף ק"ס ע"ב ובשו"ת הרשב"א ח"א סי' ק"מ ומבואר מהרמב"ן והרא"ש שפן הוא ג"כ גרסת הר"י גיאות ז"ל שהיא ג"כ בזמן אחד עם הר"י ויבואר שפן הוא] גרסת הר"י גם פן והכי מסתבר למגרס אמר רב דהוא בר פלוגתא דשמואל ונקט מימרא דרב תחלה משא"כ אי גרסינו רב פהנא לחודיה למה נקט מלתא דרב פהנא קמי דשמואל ואם נפשך לומר דרב פהנא גדול משמואל ולהכי נקט מילתיה תחלה א"כ בהאי טעמא גופיה יש לפסוק פנותיה לגבי דשמואל וכמש"ל ומסתיע מלתא טפי ממ"ש הרא"ש בפירק קמא דעירובין ובירושלמי גרס פיצד ממעט כו' ומסתמא פיון שהזכיר רב אחא בר אושיעי' תחלה היה גדול מר"י והלכתא פנותיה (ועיין בבבא קמא דף ט' בדברי הרא"ש שם שפתב ומדקבעי רב אשי שינויא דרב הונא באחרונה ואיהו קדים לרב פפא ורב הונא בריה דר"י חשיב ליה עיקר וכן פתוב התוספות והרא"ש ר"פ אין מעמידין והביאו בספרי הפללים גלענ"ד דדוקא התם דהך דנקט ליה באחרונה קודם בזמן ולכן אמרינו דבכוננה סדרו ר"א באחרונה לתפוס עיקר.

וגם נראה שאין מדקדק פן אלא פשפאים לתרוצי סוגיא מחמת איזה קושל' ולא כי מיייתי להו לפרושי טעמא או דינא) אבל בלא"ה האמת יורה דרכו שגם נוסחאות הרי"ף הוא ואמרי לה אמר רב יהודה אמר רב ולכן פתב הדברים סתם ולא פתב להכריע הלכה כמאן וסמוך על הפלל דרב ושמואל הלכה כרב באיסורי.

והדבר מבואר להדיא בתוה"א להרמב"ן שפתב וז"ל ירושלמי איזה עירור כו' הדיא דתימא בינן כו' וכתב הרמב"ד ז"ל נראה מזה שמפני צער המועד הוא פשמואל והלכתא פנותיה וזו שיטה חדשה שתפס לו הרב הזה ז"ל שנפסיק במחלוקת הגמ' שלנו מפני הירושלמי שנשנית שיטתו פאחד מן האמוראים ואם ינהוג הרב הזה פשיטה הזו בכל מקום פמה וכמה שיפסיק בהם שלא פפסק הגאונים ולא פדרכי הפללים המסורים לנו אלא הלכה ודאי כרב דמשום ממון הוא והיכא דקא עביד בחנם שרי וכן דעת רבינו וכן פסקו כל בעלי הלכות ז"ל כו' עכ"ל: ומ"ש וכן דעת רבינו ידוע שפוננתו על הרי"ף ובאמת לא נמצא פן ברי"ף להכריע בפלוגתא זו רק שהרמב"ן סובר כמ"ש דסתמו בפירושו דאזלינן בטר פללא דהלכתא כרב באסורי ולא אוכל מלט מלהודיע צערי לרבים פי מאוד נפלאתי על דברי הטור והש"ע אשר שום א' מהבאים אחריהם לא נתעורר בזה שמבואר מהטור והש"ע דמת ישן היינו שמת ל' יום לפני המועד אסור להספידו אע"פ שהוא תוף שלשים למיתתו וטעמא פיון פשיגייע המועד לא יהי זוכר אבילתו מחמת מיתה המת רק מחמת התעוררת ההספד ולכן אסור משא"כ מת חדש דהיינו שמת תוף ל' קודם לרגל: ובאמת שהרמב"ם בהלכות אבל כ"כ ז"ל בד"א במת ישן אבל אם מת תוף ל' סמוך לחג מעוררת והב"י פתב ע"ז שגם הרמב"ן בת"ה פתב דמת חדש בתוף ל' יום ד"ה מותר ומבואר מדבריו שהרמב"ם והרמב"ן אליבא דירושלמי אמרו ד"א ולדידי חזי לי כי לא קרב זה אל זה ומדברי הרמב"ן מבואר דכל שהוא עדיין תוף ל' יום למיתתו אע"פ שהוא תוף ל' לרגל שרי דכל כה"ג מת חדש מיקרי פיון דבשעת הספד הוא בתוף ל' משא"כ אם בשעת הספד כבר עברו ל' יום ממיתתו והוא תוף ל' לרגל אז הוא מת ישן ואסור: וכדי לברר דבר זה צריך אני להעתיק לשונו לפי שאין הספר מצוי ביז כל אדם ז"ל שם בתה"א דף כ"ט ע"ב אחר שפתב הלשון שהבאתי לעיל לדחות דברי הרמב"ד פתב אבל פמדנמה לי שמת חדש בתוף ל' לד"ה מותר לפי שאין אדם מתניאש מהספד ואם בא לפנס לרגל או לענין אחר שוכר הספדן הוא מקצת מהם ועוד דכל שלשים בכלל הספד דשעת מיתה הוא ובאותו שוכר הוא נספד ומי שמת לו מת (נ"ל שחסר פאן תיבת תוף ל') ודאי שמספידין אותו אפי' בערב הרגל לד"ה ואם פנס מעות ואירע בו דבר יפנס אחרים ויעלה למצותו משא"כ במת ישן שמתיאשו מלהספידו והאשה שדעתה קלה הספידתו והוציאה בו ממון שלא מדעת בעלה ואע"פ שאמרו שבעה להספד כל ל' יום נמי מספידין לחשובים ולגדולים כדאמרין אל תספדוני יותר משלשים הלכך בין להספיד בין לעורר עליו בין המתים מותר תדע שהרי אפי' לשמואל פיון שאין המת משתפח מן הלב כל שלשים יום לעררתו הרי שמת מ' יום קודם לרגל למה יספידנו אחר עשרה ימים אלא כל שלשים יום למיתתו אינו בכלל גזרה וכהספד דשעת מיתה דמי וכן נראה מאותה גמ' בירושלמי שיש להם המעשה הזה של רב דגרסינן עלה תני לא ישא אדם אשה שיש לה פנים אפי' בקבר משום מעשה שהי' והוא המעשה הזה שנטלה ממון גדול שפנס לעלות לרגל ונתנו לספדן להספיד פן שהי'

לה מבעלה אחר ונמנע אותו אדם ממצנתו בשביל כף ולפי שהענין הזה קרוב לקטטה גדולה ולגירושים ויש בו הפסד ממון לפיכך ראוי שלא ישא אדם אשה שיש לה בנים לעולם ואפי' בקבר ומפני שסמכו בעלי אותה הגמרא אזהרה זו בגזרה של משנתנו נראה שהכל טעם אחד ומעשה אחד היה עכ"ל.

ובפני קרבן העדה כתב להג"י תנא נושא אדם שיש לו בנים אשה אפי' בקבר אמר ר' יוסי כמעשה שאירע והיינו מעשה דיוסף הפהן עכ"ל ומבואר לכל מענין שאין מקום לדבר זה כלל בכאן ואלו ראה דברי הרמב"ן אלו לא היה נזקק להגה"ה זו: וממוצא דברי הרמב"ן אלו אנו למדין פמה דברים חדא שלא די שאין דברי הירושלמי סותרין את דברי רב אלא אדרבא מסייעין לו וגם הירושלמי ס"ל המעשה הזה שאמר רב והכי אמר שם רבי יוסי ג"כ מפני מעשה שאירע ולפי"ז אין איסור רק בשכר אף להירושלמי וחיילוק שמחלק בין חדש לישן גם כן אתי שפיר אליבא דרב ואף גם זאת דין ואפיק לנפש מדברי הרמב"ן אלו דחדש וישן על שעת הספד אמרו ולא על שעת הרגל בין לרב בין לשמואל דאעפ"י שאין המת משתפח כל שלשים יום לעוררתו היינו דוקא כשעברו כבר שלשים יום ועל ידי ההספד מתעורר לו המרירות וקשוב כיום המיתה ואז מרגיש הצער גם ברגל מה שאין כן אם עדיין לא עברו שלשים יום ממיתתו אין ההספד מעורר לו צער חדש מצער שהוא עכשיו בו וכהספד בשעת מיתה תוך שלשים לרגל דמי שאין מעפבין עליו מלהספידו אפילו בערב הרגל ותוך שלשים כשעת מיתה דמי כאלו מת תוך שלשים לרגל ואינו בכלל הגזרה ואף אליבא דרב שרי במת חדש דהיינו תוך שלשים ממיתתו אפילו בשכר ולדברי הרמב"ן מתנישב טפי לישן ותוך שלשים ולאחר שלשים דעל האי שעתא שרוצה להספידו קאמר ולהרמב"ם ודעמיה צריך לפרש דעל הרגל קאי שהמת הוא מת חדש כשיגיע הרגל או הוא ישן כשיגיע הרגל שאז יהיה לאחר שלשים יום ממיתתו ומבואר למענין שלשון זה הוא דוחק לפרש כן ומורה יותר לפרש כהרמב"ן ז"ל: ומעתה מה שמביא הב"י דברי הרמב"ן על דברי הרמב"ם הוא תמוה דהרמב"ם אינו מתיר אלא במת תוך שלשים לחג והרמב"ן מתיר אפילו מת קודם שלשים לחג רק שהוא תוך שלשים למיתה ואפשר שר"ל דעכ"פ בכה"ג שכתב הרמב"ם מתיר הרמב"ן גם כן עכ"פ אף דמ"מ לא היה לו לסתום אלא לפרש שהרמב"ן מתיר טפי ואף שהב"י קאי על הפוסקים כשמואל הרי הרמב"ן ס"ל דאף לשמואל מותר בתוך שלשים למיתה אף שהמיתה קודם שלשים לרגל והא קמן דבתרתי פליגי דהרמב"ן פוסק פרב דבחנם שרי בכל גוונא אפילו אחר שלשים למיתה ותוך שלשים למיתה שרי לד"ה בין בחנם בין בשכר: ואחרי הודיע כל זאת אומר אני שמה שכתב הראב"ד בפירושו ונהביאו הרא"ש והנ"י ז"ל וקיי"ל כשמואל דגרסינן בירושלמי כו' פלומר אם מת לו מת תוך שלשים יום אפילו ערב הרגל מותר להספידו פזרכו מפני שהמרירות כבר ברא"ש איתא כבד ובנ"י איתא כבר והוא נכון יותר) הוא בלבו על מיתת המת ואין בו תוספות מפני ההספד נראה שמפני צער המועד הוא כשמואל עכ"ל לולי דברי הטור והש"ע ז"ל שמבואר מדבריהם שהם מפרשים דה"ק שאם מת תוך ל' יום לרגל אפילו מת ערב הרגל מותר לספדו משום דכיון שהוא תוך שלשים לרגל שמרירות הוא כבר קבוע בלבו ויתעצב על לבו ברגל ולא יוסיף עצב עמה מחמת ההספד שמספיד עתה.

ולענ"ד אם ה'יה הרמב"ן מפרש כן דברי הרמב"ד לא ה'וי שתיק מלפרושי שמה שגראה מהראב"ד שבתוך שלשים לרגל תליא מלתא ליתא וגם לא ה'יה כותב בפשיטות תדע שהרי אפילו לשמואל כו' הרי שמת ארבעים יום קודם לרגל למה יספידנו אחר עשרה ימים כו' שהרי להראב"ד באמת אינו כן שבאמת אסור להספידו אחר עשרה ימים כיון שזכנו השלשים הסמוכים לרגל ואעפ"י שהוא תוך שלשים למיתתו: ונראה ברור דהרמב"ן מפרש מ"ש הראב"ד אפילו ערב הרגל לא קאי אשלקנו לומר אם מת תוך שלשים לרגל ואפילו מת ערב הרגל אלא אדבתריה קאי אפילו ערב הרגל מותר להספידו.

והכי קאמר אם מת לו מת תוך שלשים יום של שעת ההספד אפילו ערב הרגל מותר להספידו אם ערב הרגל הוא עדיין תוך שלשים למיתתו אף על פי שברגל עצמו ישלמו השלשים יום גם כן מותר ולא חיישינו שעל ידי ההספד של ערב הרגל לא ישפח מלבד ברגל מפני שהמרירות כבר בלבד על מיתת המת מחמת שהיא עדיין תוך שלשים אין בו תוספות מפני ההספד לומר כי זכור יזכרו עוד מחמת התעוררת ההספד דכיון דהאי שעתא בלאו הכי המרירות בלבד אין ההספד עושה רושם להיות מוסיף והולך ולכי פקע מיניה ברגל מרירת שלשים פקע נמי אגביה התעוררת ההספד משא"כ ביזן שפבר עברו שלשים יום וכבר התנחם על עפר נאפר.

אז על ידי ההספד בא לו התעוררת חדש ועשה רושם בלבד ואין משתכח ממנו כל שלשים יום: ולפי דרכינו למדנו שגם הרא"ש והנ"י שהביאם דברי הרמב"ד בזה אין לנו להשיאם לדבר אחר לומר שמפרשים דבתוך שלשים לרגל תליא מלתא אלא בתוך שלשים למיתה וכמ"ש הרמב"ן ז"ל והכי משמע ודאי מדברי הנ"י שכתב שם דברי הרמב"ד וקודם לזה בפירוש המשנה כתב ולא יספדנו מי שמת לו מת זה ימים רבים לא יספדנו קודם לרגל כו' לפי שאין המת כו' ולפי שמתחדש כו' ומדנקט ימים רבים משמע דס"ל בפירוש הירושלמי כמ"ש דישן היינו שעברו עליו ימים רבים יותר משלשים עד שעת ההספד לא יספדנו אם הוא תוך שלשים לרגל וזה מוכרח לפי ענ"ד שרש"י ז"ל כתב לא יספדנו שאם מת לו מת בתוך שלשים יום לפני הרגל לא ישפור ספדן כו' ונראה משום דאזיל בשיטת רב דאוסר בשכר משום מעשה שהיה לכך כתב דאפילו בחדש אסור ולא ס"ל כהרמב"ן דס"ל דבחדש אף לרב מותר והנ"י אזיל בהא בשיטת הרמב"ן ולפיכך נידד מהא מפירש"י וכתב שמת לו מת זה ימים רבים לא יספדנו קודם לרגל אם בשכר משום מעשה שהיה אם פשוטא לא ואפילו בחנם ומ"מ.

מיתי אחר כך דברי הרמב"ד דמשמע ליה טפי דאי פלגינן בין חדש לישן נראה דמשום צער המועד שיהיה לפלוגי בהכי (ומ"ש במשנה לא ישפור ספדן כו' לישא דרש"י נקט וסמך על מה שכתב אחר כך ע"ש) ועכ"פ מבואר שדעת הנ"י גם כן במה שכתב דישן לאחר שלשים היינו שמת לו זה ימים רבים וכל שעתה בשעת ההספד לא עברו שלשים ממיתתו חדש קרינו ליה וטעמא כדכתיבנא כיון שעדיין מרירותו בלבד בלא ההספד אין ההספד מוסיף לו מרירות שישפור מי האבל ביו"ט ואדרב"י ל שעל ידי זה מפיג צערו וישמח לאחר זמן וכמ"ש התו' סברא זו לענין הוא עצמו דשרי אפילו לשמואל מהאי טעמא) והפוסקים לא הזכירו דברי התוספו' אלו ואפשר לפי שהם נגד דברי הירושלמי

דַתְנִי אִשָּׁה לֹא תַעֲוֹרֵר לְנִיטָה בַּמוֹעֵד ר"נ בְּשֵׁם ר' מְנַא אָמַר לְנִיטָה כַּמָּה דַתְיָמָא הַעֲתִידִים עֹרֵר לְנִיטָה וּמַדְבְּרֵי הַרְמַב"ם הַלְכוֹת אֲבָל וְהַרְמַב"ן נִרְאָה דְלֹא גָרְסִי בַּמוֹעֵד וְכֹן בְּעֵרוּף עֲרַף לְנִיטָה לֹא גָרִיס לִיָּה אֱלָא קֵאֵי גַם כֵּן אֶקְוֶם הַרְגֵל וְלִשׁוֹן זֶה מִשְׁמַע דְּאָף הִיא עֲצָמָה אֲסוּרָה לְעֹרֵר הַסֵּפֶד עַל בַּעֲלָה וּצ"ע) וְעוֹד נִלְעַנ"ד דְּהֵכִי מוֹכַחַא מְלִתָּא דְּבַתּוּף שְׁלִישִׁים לְמִיתָה תִּלְיָא מְלִתָּא דְּבַאֲמַת יֵשׁ לְעֵינֵי בְּהָא דְּאָמַר שְׁמוּאֵל שְׁאִין מִשְׁתַּפַּח עַד אַחַר שְׁלִישִׁים יוֹם וּבְבִרְכוֹת דְּף נ"ח אָמַר רַב שְׁאִין הִמַּת מִשְׁתַּפַּח מִן הַלֵּב עַד אַחַר י"ב חֻדְשֵׁי שְׁנָאֵמַר נִשְׁפַּחְתִּי כַּמַּת מְלַב הֵייתִי כְּכֹלִי אֲנֻבַּד וְעֵינֵי בְּפִירֵשׁ רִש"י שֵׁם וּבְצִיּוֹן הַש"ס לְהַגְאֹן מְהֵר"י בְּרַלִּין ז"ל נִרְאָה שֶׁהַרְגִּישׁ בְּזֶה וְלֹא פָתַח יִישׁוּב לְדַבֵּר וּפְשִׁיטָא דְּלֹא מְסַתְּבַר דְּרַב וּשְׁמוּאֵל פְּלִיגֵי בְּהָא וְעוֹד דְּאֵם כֵּן יִהְיֶה מִן הַהִכְרַח לְפִסְוֹק פְּרַב גַּם בְּהָא דְּהַסֵּפֶד בְּחֻנָּם מְוֹתַר כֵּינֹן דְּלִפִּי דְּבָרֵי רַב בְּבִרְכוֹת אִין מְקוּם לְטַעֲמָא דְּשְׁמוּאֵל דַּא"כ לְעוֹלָם יִהְיֶה אֲסוּר לְהַסְפִּיד אוֹ לְהַפֵּךְ שְׁלַעוֹלָם יִהְיֶה מְוֹתַר דְּגַם שְׁמַת קוֹדֵם שְׁלִישִׁים לְרַגְלֵי הַמְרִירוֹת בְּלִבּוֹ וְאִין תּוֹסְפוֹת מַחְמַת הַהַסֵּפֶד.

וְנִרְאָה דַּא"ש דְּנֻדַּאי כ"ע מוֹדוֹ דְּאִין מִשְׁתַּפַּח עַד אַחַר י"ב חֻדְשֵׁי וְלִכְּן נוֹהֲגִים עַל אֲבִיו וְאִמּוֹ אֲבִילוֹת י"ב חֻדְשֵׁי רַק שְׁמוּאֵל בָּא לֹוֹמַר דְּאוֹתוֹ הַתְּעוֹרְרַת אֲבִילוֹת הַבָּא מַחְמַת הַהַסֵּפֶד אִין מִשְׁתַּפַּח מִמְּנֹו עַד אַחַר שְׁלִישִׁים יוֹם: וְהַשְׁתָּא תִּיקְוָשִׁי לְפִי סְבַרְת הַרְאָב"ד דַּמ"ש יֵשׁן מְחַדְשׁ דְּאִי מִשׁוּם הַחֻדְשֵׁי הַמְרִירוֹת כְּבָר בְּלִבּוֹ גַּם בְּיִשׁוּן הַמְרִירוֹת בְּלִבּוֹ שְׁהָרִי אִינוֹ מִשְׁתַּפַּח עַד אַחַר י"ב חֻדְשֵׁי וַא"כ גִּימָא שְׁאִין תּוֹסְפוֹת בְּשִׁבִּיל הַהַסֵּפֶד וְצָרִיף לְדַחֲוֹק וּלְחַלֵּק דְּתוּף שְׁלִישִׁים הַמְרִירוֹת בְּיוֹתַר מִשָּׂא"כ אַחַר שְׁלִישִׁים אָף שְׁאִינוֹ מִשְׁתַּפַּח מ"מ לִיכָּא מְרִירוֹת כְּוָלִי הָאִי וּמַתְּוֹסָף ע"י הַהַסֵּפֶד (וּבְזֶה יֵשׁ מְקוּם טְפִי בְּנוֹסְחָא שְׁלִפְנֵינוּ בְּרַא"ש הַמְרִירוֹת כְּבָד הוּא כו' הֵנַת כו') אָף זֶה דְּחִיק דְּהָא רַב וּשְׁמוּאֵל תְּרַנְוִיָּהוּ חַד לִישְׁנָא אֲמַרִי שְׁאִין מִשְׁתַּפַּח כו' אָף לְפִי מ"ש בְּפִירוֹשׁ סְבַרְת הַרְאָב"ד הַחִילוֹק מְרַנּוּח טְפִי לְפִי מ"ש לְעֵיל בְּשֵׁם הַרְמַב"ן דְּכָל שְׁלִישִׁים שְׁעַת הַסֵּפֶד הוּא כֵּינֹן שְׁמִסְפִּידִין לְגְדוּלִים וְחֻשׁוּבִי וְהַלְפָּה תוּף שְׁלִישִׁי לְמִיתָתוֹ שְׁהַמְרִירוֹת כְּבָר הוּא בְּלִבּוֹ וְהוּא עַת סְפוּד נִמְצָא שְׁאִין הַהַסֵּפֶד מְחַדְשׁ לוֹ זְכוּרֹן אֲבִילוֹת וְכַאֲשֶׁר תַּמְוֹ יְמֵי בְּכִי אֲבָל הַשְׁלִישִׁים יוֹם וְשׁוּב אִין לְהַסְפִּידוֹ מַעֲתָה יוֹצֵא מְלִבּוֹ זְכוּרֹן הָאֲבָל ע"י הַהַסֵּפֶד עִם אֲבִילוֹת שְׁלִישִׁים כְּאֶחָד מִשָּׂא"כ אִם מְסִפִּידוֹ לְאַחַר שְׁלִישִׁים שְׁכָבָר עֲבַר עוֹנַת הַהַסֵּפֶד דְּבָר חֻדְשֵׁי הוּא אֲצִלוֹ וּמַעֲוֹרֵר לוֹ אֲבִילוֹת ע"י הַהַסֵּפֶד כֵּיוֹם הַמִּיתָה וְאִין יוֹצֵא מְלִבּוֹ עַד אַחַר שְׁלִישִׁים יוֹם וּמ"ש הַרְמַב"ן מְהֵרָה דְּרַבִּי דְּאָמַר לֹא עֲדִיפְנָא מִמִּשְׁהָ כו' אַע"ג דְּהֵתֵם סְפְדוּהוּ עַד י"ב חֻדְשֵׁי וְכֵן אֲמַרִינֵן שְׁאוּל עֲבָרוּ.

עֲלִיו י"ב חֻדְשֵׁי כו' מ"מ עֵיקַר עוֹנַת הַהַסֵּפֶד הוּא אָף לְגְדוּלִים וְחֻשׁוּבִים רַק בְּתוּף שְׁלִישִׁים וְתוֹ לֹא: וְאֶפְשָׁר לֹוֹמַר דְּגַם הַרְמַב"ם שְׁכַתַּב בְּהַלְכוֹת אֲבָל בַּד"א בְּמַת יֵשׁן אֲבָל אִם מַת תוּף שְׁלִישִׁים יוֹם סְמוּף לְחַג מְעוֹרְרַת מ"ש בְּמַת יֵשׁן הַדְּבָרִים כְּפִשְׁטֹן שְׁבַעַת הַהַסֵּפֶד כְּבָר נִתְּוִיָּשׁוּן וְעֲבָרוּ עֲלִיו י"ב חֻדְשֵׁי וּמ"ש אֲבָל אִם מַת תוּף שְׁלִישִׁים סְמוּף לְחַג לֹאוֹ לְדִיוּקֵי דְּאֵם מַת קוֹדֵם שְׁלִישִׁים לְחַג אַע"פ שְׁהוּא תוּף שְׁלִישִׁים לְמִיתָתוֹ יֵשׁן מִיקְרֵי אֱלָא לְרַבּוּתָא קַמ"ל דַּא"פ שְׁגַם מִיתָתוֹ הֵיָה תוּף שְׁלִישִׁים לְחַג וַא"כ ס"ד דְּבַכְה"ג הַהַסֵּפֶד יֵשׁ בּוֹ תוֹסְפֵי מְרִירוֹת וּמַחְמַת זֶה יְזַפֹּר יְמֵי הָאֲבָל בִּימֵי הַשְׁמַחָה קַמ"ל כֵּינֹן דְּבִשְׁעַת הַהַסֵּפֶד כְּבָר הַמְרִירוֹת בְּלִבּוֹ אִינוֹ מוֹסִיף מַחְמַת הַהַסֵּפֶד וְה"ה הִיכָא שְׁבַרְגֵל כְּבָר כָּלוֹ הַשְׁלִישִׁים יוֹם וְעֵיקַר הַכָּל תְּלוּי בְּשְׁלִישִׁים שְׁלִישִׁים לְחַג מִיתָה: וּמִלְשׁוֹן רִש"י ז"ל נ"ל שְׁיֵשׁ לוֹ בְּזֶה שִׁטָּה

אחרת שכתב לא יעורר על מתו אם מת לו מת חודש או ב' חודשים קודם המועד כו' לא יספידנו שאם מת לו תוך שלשים יום לפני הרגל לא ישפוך ספדן כו' מבואר דמפרש דלא יעורר היינו במת ישן ולא יספידנו היינו מת חודש ואע"פ שכתבתי לעיל שי"ל לפי דנקט רש"י מלתא דרב שהאיר בשכר ממילא דאין חילוק בין חודש לישיב מ"מ האמת יורה דרכו דרש"י ס"ל שזהו החילוק בין ערעור להספד וכן מבואר ממ"ש רש"י לפי שאין המת משתפח כו' פלומר פיון דמת אינו משתפח מן הלב ל' יום אי מספידו פחות מל' יום לפני הרגל אתי לאספודי ברגל דעדיין לא שכחו עכ"ל ור"ל דגזרה הוא שגזרו חכמים דאי שרית ליה למספד מת חודש קודם לרגל יש לחוש שאם יספידנו ברגל ג"כ פיון שהרגל הוא תוך ל' נעדיין לא שכחו ובהא דלא יעורר דהינו מת שמת לו, חודש או חודשים מ"מ אסור הוא פיון שהספדן חוזר על קרוביו ומעורר לבם יש לחוש שיהיו מי שילבו דנה עליו ואתי לאספודי במועד (ועיין ברש"י ד"ה ובכין עמיה הכי אסור למימר במועד והיינו לא יעורר על מתו ותיבת במועד הוא תמוה שהרי רש"י, פתב במשנה דל' יום אתרונן יהו קאי וכן נראה ממ"ש בש"ס באותה שעה אמרו לא יעורר כו' ואפשר שט"ס הוא תיבת במועד או לאו דוקא קאמ' ור"ל לענין הלכות מועד אף רבינו ירוחם בשם הראב"ד וה"נ פירשו הך לא יעורר היינו במועד, וצ"ע) ורש"י כ"כ ע"פ דברי הש"ס שלנו אמר רב פדהדר ספדנא כו' ואמנם בירושלמי איתא איזו עירור מזכירו בין המתים כו' ונהביאו הרא"ש ונראה שמה שטור מ"ש אפי' אם יש לו הספד בלא זה פגון שמת לו מת עתה כו' אסור להספיד עמו על המת שלפני ל' יום כו' נראה דמפרש דהיינו מזכירו בין המתים שרוצה להספיד על מת חודש ורוצה להספיד זה עמו ולפי"ז צ"ל דמתני' זו ואצ"ל זו קאמרי דאף להזכירו.

בין המתים אסור ואצ"ל לעשות לו הספד בפ"ע ולפי"ז י"ל דהא דבש"ס דילן אמר רב פדהדר ספדנא כו' לשיטתו אגיל דס"ל הטעם משום שהוא בשכר וא"כ אין חילוק בין חודש לישיב לפי דעת הראב"ד ודעמ' וא"כ א"א לפרש שמזכירו בין המתים שהרי לדידיה אין שום מת שיהא מותר להספידו בשכר סמוך לרגל ולכן מפרש בדהדר ספדנא משא"כ הירושלמי דמחלק בין חודש לישיב שפיר י"ל דעירור היינו שמזכירו בין המתים שמותר להספיד עליהם לפי שהם חודשים ועיין בתוספתא דיבמות והובא בפוסקי אפי' שמע ממקוננות מזכירו בין המתים אין לה עבות גדולה מזו ובאמת שצ"ע לפרש המשנה בדרך זו ואצ"ל זו ואפשר לפרש לפי מ"ש הב"י דמה שנוהגין בזמן הזה שבתשלום השנה סופדין את המת ומזכירים ומזכירים את נשמתו אף לדברי שמואל שרי כו' א"כ י"ל דבכה"ג מייירי דקאמר מזכירו בין המתים ולא זו אף זו קאמר דלא מיבעי' אם מזכירו בין המתים שכתב מתו שנה עושה רנשם בלבד ביותר אלא אפילו לעשות לו הספד בפ"ע גמי אסור ולפירוש הראב"ד והנ"י א"ש בפשיטו' דהך לא יעורר אמת לו מת במועד קאי וצ"ע: ונדאתאן עלה בשיטת רש"י עכ"פ מבואר מדבריו דס"ל דהלקתא פרב מדכתב בפשיטות בפירוש המשנה ולא ישפוך ספדן וכן מבואר דעת הר"י"ץ גיאאות לפסוק פרב כמ"ש הרמב"ן והרא"ש בשמו וכן הוא דעת הר"י"ף וכל פוסקי הלכות כמ"ש הרמב"ן בשמם ודעת בה"ג נראה ג"כ כהר"י"ץ גיאאות להתיר בזה"ז לגמרי שהשמיט משנה זו מהלכותיו וכ"כ התוספות דהלכה פרב באיסורי וכ"כ בפיקסי התוספות שם וכ"כ באגודה דו"ל פי' ר"י הלכתא פרב באיסורי ובחנם מותר בירושלמי בד"א במת ישן אבל בחודש

שְׁמַת תּוֹף ל' יוֹם לְמוֹעֵד מְוֹתֵר דְּבִלָּא"ה יְתוּרָא הוּא עַכ"ל וְנִרְאָה שֶׁהוּא ט"ס וצ"ל דְּבִלָּא"ה זְכוּר הוּא וְהַעֲתִיק זֶה מִל' הַמְרָדְכִי ע"ש וְאֶרְכָּבִיָּה אֶתְרִי רִיכְשֵׁי דְדַבְרֵי הַמְרָדְכִי בְּזֶה הֵם אַמּוּרִים אֲלִיבָא דְשִׁמוּאֵל דְּמִשׁוּם זְכָרוֹן צַעַר הַמַּת בְּמוֹעֵד הוּא וְאָף שֶׁהֲרַמְבַּ"ן פָּתַב גַּם אֲלִיבָא דְרַב לְהַתִּיר בְּחֻדְשׁ לָאו מַה"ט אֲתִי עֲלָה רַק מִטְעַמ' אַחֲרֵינִי וְכַמְבּוֹאֵר לְעִיל וצ"ע וְהֲרַמְבַּ"ן ג"כ פּוֹסֵק פְּרַב וְדַחָה רְאִינִת הֲרַאב"ד מִהִירוּשָׁלַיִם וְכֵן דַּעַת הֲרַשְׁבַּ"א כַּמ"ש ה"ה בְּשִׁמוֹ וְכַבֵּר פְּתַבְתִּי שֶׁמְבּוֹאֵר מִדְּבַרֵי הֲרַמְבַּ"ן דְּאָף מִי שֶׁפּוֹסֵק כְּשִׁמוּאֵל מִתִּיר בְּתוֹף ל' יוֹם לְמִיתָתוֹ אַע"פ שֶׁיִּכְלוּ הַל' יוֹם קוֹדֵם בְּאֵ הַרְגֵל וְאֶפְשָׁר שֶׁפֶן ג"כ דַּעַת הֲרַאב"ד וְהֲרַא"ש וְכַדְמִשְׁמַע בְּנ"י וְקִצֵּת יֵשׁ לְהַבִּיא רְאִיָּה לְדַבֵּר דְּלְדַבְרֵיהֶם דְּלֹא שָׂרִי אֲלֵא בְּמַת תּוֹף ל' שֶׁל הַרְגֵל לְכַאוּר' הוּא דְּבַר פְּשׁוּט וּמוֹכַח בְּכַמָּה דְּוֹכְתָא בְּמַגִּילַת תַּעֲנִית דְּקֶאֱמַר מְרִישׁ יִרְחָא דְנִיטְסָן אֲתוּקָם תְּמִידָא כו' דְּלֹא לְמַסְפַּד בִּיָּה וְכֵן אֲמָרוּ בַּכ"ח בְּאֲדָר אֲתִי בְּשׁוּרָה טַבְתָּא לִיהוּדָאִי כו' וְעוֹד מִימְרוֹת פְּהִיָּה וְלַרְב נִיחָא דְלַעֲנָן בְּחַנּוּם מִיִּירִי מִשָּׂא"כ לְשִׁמוּאֵל תִּקְשִׁי דַת"ל דְּהִנְהוּ ל' יוֹם קוֹדֵם לְרַגֵל וְכֵן בַּר"ה דָּף כ"ה גְּבִי אֲמוֹ שֶׁל בֶּן זִזָּא שֶׁהִסְפִּידָה ר"ג הִסְפַּד גְּדוּל כו' לִידַע שֶׁלֹּא קִידְשׁוּ ב"ד הַחֻדְשׁ וּפִירֵשׁ"י שְׂאִין מְסַפִּידִין בִּי"ט מְבּוֹאֵר דְּהָךְ בְּרִיָּתָא ג"כ לְעֲנָן קַה"ח שֶׁל ר"ה אִיְתָמַר דְּמִיִּירִי מִיָּנִיָּה הֵתָם וַא"כ תִּיקְשִׁי הִיכִי עֵבִיד הִכִי ל' יוֹם לְפָנֵי הַרְגֵל וְדוּחַק לֹא מְלִתָּא שֶׁלֹּא יִסְפִּיד בְּתוֹף ל' יוֹם לְרַגֵל בְּתַר הִכִי תִיקְנּוּ פִינּוֹן דְּמִילֵי דְסִבְרָא נִינְהוּ אֲלִיבָא דְשִׁמוּאֵל שֶׁלֹּא יִזְכּוּר הָאֲבִילוֹת בְּרַגֵל כְּמִשְׁתָּה אַחֲרוֹנִיָּה כֵּן מִשְׁתָּה רֵאשׁוֹנִים וּמְסַתְמָא הִנְהוּ תִקְנַת קְדָמוֹנִים מְנַבִּיאִי שְׂבִינִיָּהֶם וְעֵינִין בַּא"ח סִי תַק"פ כִּי שִׁמוּאֵל הִנְבִּיאַת מַת כ"ח אִיִּיר וְכַתִּיב וַיִּקְבְּצוּ כָל יִשְׂרָאֵל וַיִּסְפְּדוּ לוֹ וְאֶפְשָׁר שֶׁבְּטָרָם שְׁנִתְקַבְּצוּ עֲבַר הַחֵג וּמִמִּשְׁה רַבִּינוּ שְׁמַת בּו' בְּאֲדָר וַיִּסְפְּדוּ לוֹ ל' יוֹם פְּשִׁטָּא דְּאִין קוֹשְׁלִי דְאֲבִילוֹ דְרַבִּים נִינְהוּ וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה פָּתַב בְּסִפְרָא כְּתוּבָה אֵהָא דְדוּד הַמְלָךְ מַת בְּעֶצְרַת כו' וְע"ש שֶׁפָּתַב לְפָרֵשׁ בְּזֶה דְּבַרֵי רַש"י בְּעָמוֹס אֲשֶׁר הִבְאֵנוּ בְּרֵאשִׁית דְּבַרֵינוּ בְּהִסְפַּד הִלְזוּ שֶׁפָּתוּב וְהַפְּכַתִּי חֲגִיכֶם לְאֲבֵל כְּעֲנָן שְׂנֵאֲמַר וְכָל יְהוּדָה וִירוּשָׁלַיִם מִתְאַבְּלִים עַל יֹאשִׁיָּהוּ שֶׁהִפְנוּנָה לֹא מִר דְּקִשָּׁה אִיף יִתְאַבְּלוּ בְּחֵג וְע"ז אֲמַר כְּעֲנָן שְׂנֵאֲמַר וְכָל יְהוּדָה וְכו' וְהו"ל אֲבִילוֹת דְרַבִּים וּדְפַח"ח וּמִמִּילָא דְגַם מִשְׁמוּאֵל אִין רְאִיָּה פִינּוֹן דְּכַתִּיב וַיִּקְבְּצוּ כָל יִשְׂרָאֵל כו' וְעֵינִין בַּמ"ק דָּף כ"א שְׂאִנִי מִשְׁה דְּתִקְיָף אֲבִילִי וּמ"מ מִהָךְ דְּמַגִּילַת תַּעֲנִית וְהָךְ דְּאֲמוֹ שֶׁל בֶּן זִזָּא מוֹכַח בְּפִשְׁטוֹת דְּחֻדְשׁ שְׁמַת תּוֹף ל' לְרַגֵל מְוֹתֵר וּמַה חֻדְשׁ הִירוּשָׁלַיִם בְּזֶה דְּקֶאֱמַר בַּד"א בְּיָשׁוּן כו' דְּנֹדָאִי הִכִי הוּא וְדוּחַק לֹא מִר דְּבִאֲמַת אִין שׁוּם חֻדְשׁ בְּזֶה רַק דִּינָא קֶאֱמַר אָף לְפִי מ"ש דְּחֻדְשׁ הִינְנוּ תּוֹף ל' יוֹם לְמִיתָה שֶׁפִיר הַחֻדְשׁ לְהַשְׁמִיעֵנוּ דְּלֹא תִימָא דְדוּקָא בַּכָּה"ג שֶׁהִמִּיתָה עֲצָמוֹ הִיָּתָה סְמוּכָה לְרַגֵל דְּבִלָּא"ה הוּא זְכוּר בְּרַגֵל קַמ"ל דְּכָל שְׁעֵדִינִין תּוֹף ל' יוֹם אִין הִסְפַּד מוֹסִיף עַל הַמְרִירַת פְּלוּם: וּבְזֶה יֵשׁ לְלַמּוֹד זְכוּת עַל הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר בִּימֵי יְהוֹשִׁיעַ דְּאֲמָרִינוּ בְּשַׁבַּת דָּף ק"ה כָּל הַמְתַּעֲצֵל בְּהִסְפַּדוֹ שֶׁל חֲכָם רְאוּי לְקוֹבְרוֹ בְּחֵינּוֹ שְׂנֵאֲמַר וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ כו' לְהַר גְּעֵשׁ מְלַמֵּד שֶׁרַגֵשׁ עֲלֵיהֶם הִהָר לְהוֹרְגָם וּפִירֵשׁ"י שֶׁלֹּא הִסְפִּידוּ אוֹתוֹ פְּרָאוּי.

וּבְגִלְיוֹן הַתּוֹסְפוֹת בְּשֵׁם תּוֹס' שֶׁאֲנִי פָּתַב מִשׁוּם דְּלֹא אֶשְׁכַּחַן דְּכַתִּיב בִּיָּה וַיִּכְפּוּ אוֹתוֹ ל' יוֹם כְּמוֹ בְּמִשְׁה וְאֶהָרֵן עַכ"ל וּנ"ל דַּס"ל דְּנֹדָאִי אִין לְהַעֲלוֹת עַל הַדַּעַת שֶׁלֹּא הִסְפִּידוּהוּ כִּלְלֵי רַק שֶׁלֹּא הִסְפִּידוּהוּ פְּרָאוּי לוֹ שֶׁהִי רְאוּי לְהֵם שֶׁיִּסְפִּידוּהוּ ל' יוֹם כְּמוֹ מִשְׁה וְאֶהָרֵן וּג"ז צָרִיף לְהַבִּין דְּזַקְנִים הִלְלוּ דְכַתִּיב בְּהוּ וַיִּעֲבְדוּ יִשְׂרָאֵל אֵת ה' כִּל יְמֵי יְהוֹשִׁיעַ וַיְמִי הַזְּקֵנִים מַה רְאוּ עַל פְּכָה שֶׁלֹּא הִסְפִּידוּהוּ כִּל שְׁלֵשִׁים וְגַם מַה זֶה דְּקֶאֱמַר כָּל הַמְתַּעֲצֵל כו'

דמשמע שְהִיו רוֹצִים לְהַסְפִיד אַח"כ וְנִרְאָה דא"ש לְפִי מַה דְאִיתָא בְּמַגִּילַת תַּעֲנִית וְהוּבָא בַש"ע א"ח סי' תק"פ שְׁיִהְיוּשַׁע מֵת כ"ו בְּנִיסָן א"כ י"ל שְׁהֵם הָיו סְבוּרִים שְׁצָרִיכִים לְהַפְסִיק הַהֶסְפֵד שְׁלֵשִׁים יוֹם קוֹדֵם רְגֵל וְלֹא הֶסְפִידוּהוּ רַק עַד נָא"ו בְּאַיִר וְהָיו רוֹצִים לְהַשְׁלִים הַהֶסְפֵד אַחַר עֲבוּר הַחֹג הַשְּׁבוּעוֹת וְהִינּוּ דְקָרוּ לְהוּ מִתְעַצֵּל בְּהַסְפָדוֹ וְלִכּוֹן רָגַשׁ עֲלֵיהֶם הָהָר לְהוֹרֵגֵם דְּבִאֲמַת נִתְעַלְמָה מֵהֶם הַהֵלְכָה דְכִינּוֹן שְׁהוּא תוֹךְ שְׁלֵשִׁים יוֹם לְמִיתָה הָיו רְשָׁעִים לְהַסְפִיד אַע"פ שְׁנִכְנְסוּ שְׁלֵשִׁים שְׁלִפְנֵי הַרְגֵל וּלְפִי שִׁיטַת הַטּוֹר וְהַש"ע אֶפְשָׁר לומר לְפִי מ"ש גְּבִי אֲבִילוֹת דְּמִשָּׁה שְׁהַסְפִידוּהוּ שְׁלֵשִׁים יוֹם אִף שְׁהִיָה קָרוֹב לְרְגֵל לְפִי שְׁהִיָה אֲבִילוֹת דְּרַבִּים וְזַקְנִים שְׁבָאוֹתוֹ הַדּוֹר אֲמָרוּ פְּנֵי מִשָּׁה פְּנֵי חֲמָה פְּנֵי יְהוֹשִׁיעַ פְּנֵי לְבָנָה שְׁאִין בּוֹ צוֹרֵךְ לְעוֹלָם כֹּל כֹּף כְּמוֹ הַחֲמָה וְלִכּוֹן פִּינּוֹן שְׁמַדְרָגָתוֹ לְמַטָּה מִמַּדְרָגוֹת מִשָּׁה לְכַף דְּחוּ הַהֶסְפֵד וּרְגַשׁ עֲלֵיהֶם הָהָר לְהוֹרֵגֵם דִּיהוּשַׁע בְּדוֹרוֹ הָיָה כְּמוֹ מִשָּׁה בְּדוֹרוֹ וְהָא גְּמִי אֲבִילוֹת דְּרַבִּים הוּא וְעוֹד י"ל דְּהֵתֵם בְּשַׁבַּת הִיא מִימְרָא דַר"י אֲמַר רַב וְלִדְיָדִיָה הָא דְלֹא יִסְפוֹד קוֹדֵם הַרְגֵל לְאוּ מִצַּד סְבָרָא הוּא וְקוֹדֵם הַמְעַשָּׂה שְׁאִירַע אִין סְבָרָא לְאַסוֹר אִף בְּשָׁכָר וּמַכ"ש בְּחֻצֵם וְאִם כֵּן י"ל דְּהִנְיָה זַקְנִים נְקֻטֵי מְנַפְשִׁיָהוּ פְּסֻבְרַת שְׁמוּאֵל לְפִי שְׁאִין הֵמַת מִשְׁתַּפַּח שְׁלֵשִׁים יוֹם כּו' לְדַחוֹת הַהֶסְפֵד קוֹדֵם לְרְגֵל וְגַעַשׁ הָהָר עֲלֵיהֶם שְׁאִין רְאוּי לְחַדֵּשׁ דְּבָר מַעֲתָה בְּסְבָרָא דְעַלְמָא וְכִשְׁיטַת רַב אִף מִימְרָא זֹו אִיתָא גְּמִי בְּמַדְרַשׁ בְּשֵׁם אֲמוֹרָאִים אַחֲרֵים חֲזַרְנוּ עַל הַמְקָרָא וְלֹא מְצָאנוּ מְקוֹם שְׁשִׁמוֹ הַר גַּעַשׁ כּו' וְקַצְרַתִי וַע"כ"פ מִטִּין הַדְּבָרִים שְׁאִין לְדַחוֹת הַהֶסְפֵד אֲשֶׁר הוּא עַכְשָׁיו צוֹרֵךְ שְׁעָה.

וּמְצָאֵתִי לְהַגְאוֹן הַמְפָּנְרָסִם מוֹהַר"ר יַעֲבִ"ץ ו"ל בְּקוֹנְטֵר' שְׁאַגַת אַרְי' שְׁהַדְפִיס עַל הַהֶסְפֵדוֹ שְׁל אֲדָם גְּדוֹל גִּיסוֹ הַגְּאוֹן הַמְפָּנְרָסִם מוֹה' לִיבוֹשׁ ו"ל הָאב"ד דְק"ק אֲמַשְׁטְרָדָם וְשֵׁם בְּסוֹף הַקוֹנְטֵרַס כְּתַב בְּקַצְרָה שְׁיֵשׁ צְדָדִים לְהַתִּיר בְּתוֹךְ שְׁלֵשִׁים לְרְגֵל וּמ"ש שֵׁם דְעַל מֵתוֹ הַמְחֻנָּיֵב לְהַתְּאָבֵל קְאָמַר צ"ע וְקַצְרַתִי: וְרִאִיתִי בְּשַׁעַר הַמְלָךְ סוֹף הַלְכוֹת י"ט שְׁהַקְשָׁה דְלִפִי הִירוּשַׁלַּיִם דְּמַפְלִיג בֵּין מֵת חֲדָשׁ לִישָׁן קִשָּׁה גִימָא א"ב מֵת חֲדָשׁ וּמִתְחַלָּה ר"ל דְש"ס דִּינָן פְּלִיג בְּסְבָרָא זֹו עַל הִירוּשַׁלַּיִם.

וְשׁוּב פְּקַפֵּק בְּזָה שְׁהַב"י כְּתַב שְׁהַרְמָב"ם וְהַרְמָב"ן פּוֹסְקִים לְדִינָא לְהַתִּיר בְּמֵת חֲדָשׁ וְא"כ הוּל"ל א"ב מֵת חֲדָשׁ וְנִדְחַק לְתַרְזֵן. וְנִרְאָה מְדַבְּרֵיו שְׁלֹא רָאָה דְבָרֵי הַרְמָב"ן שְׁדַעַתּוֹ בְּאַמַּת דְּגַם אֲלִיבָא דְרַב יֵשׁ חִילוּק בֵּין חֲדָשׁ לִישָׁן וְכֵן מְבוֹאֵר מְסוּף דְבָרֵיו שֵׁם שְׁפַתְב לְחַלֵּק בֵּין חֲדָשׁ לִישָׁן פִּינּוֹן שְׁיֵשׁ עֲלֵיו חוֹבַת הַהֶסְפֵד כּו' וְלֹא הַזְכִּיר חִילוּק הַרְמָב"ן.

וְאַמְנָם לְפִי שִׁיטַת הַרְאָב"ד וְדַעַמְיָה דְחֲדָשׁ תְּלוּי בְּמַחְלֻקַת רַב וּשְׁמוּאֵל יֵשׁ לְהַסְתִּיעַ מְזָה דְש"ס דִּינָן סְבַר הַלְכְתָא פְּרַב וּלְכַף לֹא בְעֵי לְמִימַר הָא"ב בֵּין רַב לְשְׁמוּאֵל בְּמֵת חֲדָשׁ דְאִין זֶה רְבוּתָא פִּינּוֹן דְלַרְב חֲדָשׁ גְּמִי אֲסוֹר וּפְשָׁטָא דְמִתְנִי' הִכִּי מִשְׁמַע דְהָא סְתָמָא קְתַנִּי דְאֲסוֹר וְהַש"ס בְּעֵי לְאַשְׁמוּעֵינּוּן בְּהָךְ א"ב רְבוּתָא בְּכוּחָא דְהִיתְרָא אֲלִיבָא דְרַב דְהַלְכְתָא כְּוֹנִתָהּ וְנִקְיֵט הָךְ א"ב דְקָא עֲבִיד בְּחֻצֵם וּלְמִימְרָא דַע"ג דְמִתְנִי' סְתָמָא מִשְׁמַע לְאַסוֹר אִף בְּחֻצֵם לִיתָא כֵּן אֲלִיבָא דְרַב אֲלֹא בְחֻצֵם שְׁרִי לְדִידִיָה וְלִכּוֹן קִשָּׁא לְהוּ שְׁפִיר עַל הַרִי"ץ גִּיאוֹת דְלִימָא אִיבָא בִּינִיָהוּ בּוּזָה"ז דְזָה הָיָה גַם כֵּן כּוּחָא דְהִיתְרָא אֲלִיבָא דְרַב דְהַלְכְתָא כְּוֹנִתָהּ מִשָּׁא"כ אִי הָיָה נְקִיט מֵת חֲדָשׁ דְזָהוּ רְבוּתָא בְּכַח דְהִיתְרָא אֲלִיבָא דְשְׁמוּאֵל וּבְאַמַּת קִי"ל כְּרַב דְאֲסוֹר וְאִין בְּאִיסוֹר רְבוּתָא דְפְשָׁט' דְמִתְנִי' מִשְׁמַע הִכִּי לְאַסוֹר בְּכָל גְּוֹנֵי וּלְפִי שִׁיטַת הַרְאָב"ד וְהָרָא"ש דַס"ל דְלַרְב חֲדָשׁ אֲסוֹר וְס"ל הַלְכָה כְּשְׁמוּאֵל אֶפְשָׁר לומר דַס"ל

דנדאי אין מקום לומר דאסור להספיד על מת בתוך שלשים לרגל פדמוכה בנדוכתי טובא וכמש"ל.

ולא מסתבר למימר דהך דמגילת תענית ודר"ג קודם הך מעשה שאירע הנה. וא"כ אין קיום לדברי רב רק דבאמת לרב מוקמינן בפשיטות דהתם בחנם הוי ושרי וא"כ לא הנה יכול הש"ס לומר חדש א"ב דא"כ הוי קשיא אליבא דרב מדוכתא טובא דמוכח דחדש מותר וע"כ לומר דלרב בחנם שרי ולכך אמר האי נ"מ גופא בפשיטו' וא"צ לחזור אחר נ"מ אחריתי כלל ומ"ש עוד בשער המלך שם להקשות על הטור שכתב ודוקא להספיד בשכר אסור כו' אפילו אם יש לו הספד בלא זה כו' דמשמע דלרב בחדש מותר (ובטורי' דפוס ד"פ ראיתי נרשם בעיגול מן ודוקא עד ואפ"י אף מסוף דברי שכתב אבל בחנם מותר לרב נ"פ שראש דברים אמת בלי ט"ס) ונהרי מוכח מראב"ד ורא"ש דלרב חדש אסור דאל"כ מאי מיייתי מהירושלמי ע"ש שהניח בצ"ע ולכאורה שפיר קא מוטיב ונלענ"ד דהטור ס"ל דלא פהרמב"ן שאין לסתור הפלל שפידינו מחמת הירושלמי וכמ"ש הרא"ש ע"ז רק אם אנו רוצים לתפוס דהלכה פרב צ"ל דגם חילוק הירושלמי א"ש אליבא דרב גם כן וכמ"ש באמת הרמב"ן ז"ל אף הראב"ד והרא"ש באמת לא ניחא להו סברת הרמב"ן בהא לחלק אליבא דרב בין ישן לחדש ולכן ס"ל דהירושלמי מסייע לשמואל ופסקו פנותיה ולפי זה הטור בהך צד דמנקיט הלכתא פרב שפיר פתב דחדש מותר דאל"כ אין לפסוק פרב כלל אלא פשמואל דמסייע ליה הירושלמי אלא ע"כ לומר דגם לרב א"ש חילוק הירושלמי והוא יישב נכון לענ"ד: ובהכי א"ש מה דלכאורה קשה על הש"ע שכ' בפשיטות פדברי הטור ולא הזכיר שום דבר מדיעה האחרת כלל ובשלמא לענ"ן הא דאסור בכל גונוי אף בחנם י"ל שתפס לחומרא אבל מ"מ לא הנה לו להשמיט דיעה השניה לגמרי שהרי הוא דעת גדולי הראשונים כמ"ש הרמב"ן ז"ל והוא שיטת רש"י והתוספות והרמב"ן והרשב"א לפסוק פרב ונ"מ לחומרא שבשכ' אסור ולכמ"ש א"ש דאע"ג דהרמב"ן סובר דאף אם נאמ' שהירושלמי פשמואל אית לן למיפסק פרב באיסורא מ"מ שפיר קדמיה להחניא שגם רב מודה לחילוק הירושלמי דכל למעוטי בפלוגתא עדיף טפי והכי משמע קצת מדלא קאמר איבא בינייהו מת חדש ולכן פתב בפשיטות להתיר במת חדש בכל גונוי ובמת ישן אזיל לחומרא פשמואל דאפילו בחנם אסור: והנה בהא מלתא דלא יספוד קודם הרגל לא מצינו שחילקו בו בין ת"ח לע"ה אף אם איבא ספיקא קמן הלכת' כמאן נראה דנדאי אם אין הפסד בדבר לדחות ההספד אף דקי"ל בשל סופרים הלך אחר המיקל מ"מ מה"ת נוחות נפשינן לספיקא בדבר שאינו חובה וצורך השעה אבל במקום שיש חובת היום וצורך השעה שמת גדול הדור שמוטל על כל הת"ח להספידו ונח"ל החמירו בכמה עונשי פרכים למתעצל בהספדו של ת"ח וזכר לדבר ההוא דיהושע וזכני' שאעפ"י שפונדאי לא נתעצלו בחנם פי אם מחמת איזה סיבות ואמתלאות פאשר צדדנו בזכותם לעיל וטעם זקנים נקח מ"מ נענשו מאוד וא"כ פשיטא דבכה"ג לא שייך לומר לתפוס החומרא ולדחות השעה הצריכה לכך דחומרא דאתי לידי קולא הוא דמקילין בכבוד הת"ח ומכ"ש דלאו כ"ע דינא גמירי לידע שדחוי' היא בצבור מחמת שלשים יום קודם לחג ואתי לידי חשדא שמתעצלין בהספד החכם שכבודו בהספדו פינו שיש לנו עמודי עולם לסמוך עליהם וגם פבר בארנו כמה צדדו דאף קצת המחמירין מודים דבתוך שלשים למיתתו שרי אעפ"י שהשלשים יום כלים

קודם הרגל פדאי הוא עשה דכבוד התורה ובפרט בכיוצא של הנושא שלנו דאתריה דרב
הוא ניש לסמוך על זה שלא לדחות ההספד ובכל זאת לא היינו עושים מעש' פי חלילה
לזוז זיו כל שהוא מדברי הש"ע אשר קיימו וקיבלו עליהם כל ישראל וכמ"ש הרמב"ן
שאעפ"י שאנו מדמין אנו נותנין ראשינו תחת פפות רגלי הראשונים ז"ל אף הלום ראינו
צורך שעה בדבר להספידו בעת ספוד בעוד הקמון נמוג ונמס לבם ומחמתו להו ואחים
ניש בזה תועלת גדול עשות חסד עם החיים ועם המתים וכדאמר רב אחים הספידא
דקאימנא התם וה' יגדור פרצותינו ישוב יתפנה מספדינו למחול לנו אשר נואלנו ואשר
קטאנו ובמאור תורתו יאיר עינינו ויצליח סופינו אחרית ותקנה שובה ויפקדנו בפקוד'
ישועה קרובה מהרה שובה ה' את רבבות אפרים דברי זעירא מן חב"י יא הק' אפרים
ולמן מרגליות מבראד: סליק שו"ת בית אפרים מחלק יורה דעה: